

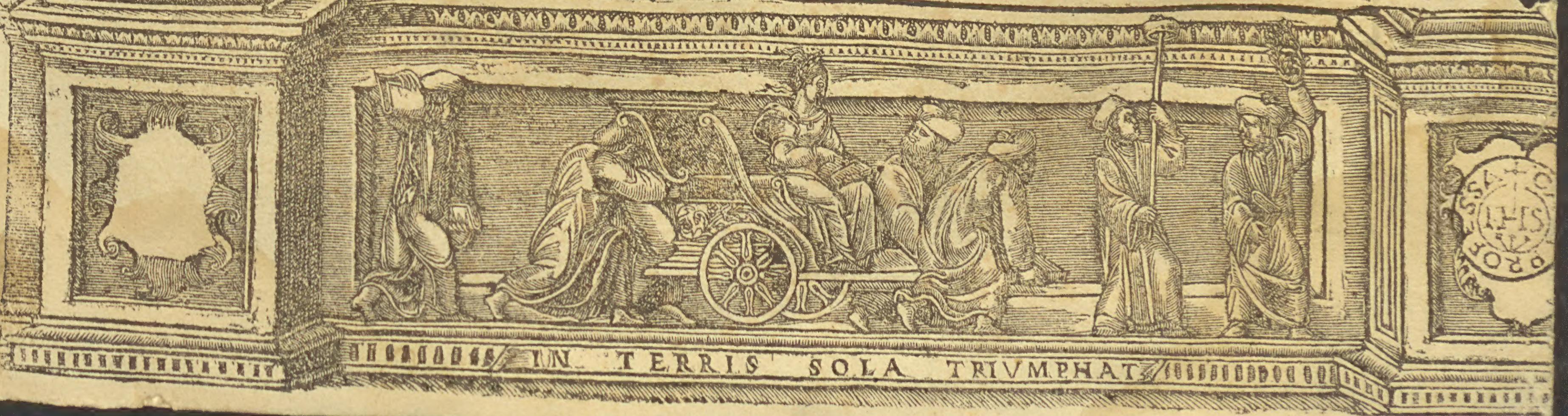
CONSILIA ET RESOLVTIONES IVRIVM D. STEPHANI BERTRANDI DE CARPENTORACTO.

SECVNDAE HVIVS PARTIS iurium, Quæsitorum, Allegationumq; legalium Resolutiones, & Consilia Operum D. Stephani Bertrandi de Carpentoracto Cõsummatissimi. I. V. Doctoris, atq; inter Legumprudentũ uertices planè Coryphæi sunt numero CCCXCI. accuratè supramodum, ac recenter excusa: suis, ut iam ferè ab omnibus passim receptum est, ornata Argumentis, Summarijs, amplissimo Repertorio, & omni illo apparatu qui nouæ istius, ac pulchræ Aeditionis commoditati accedere uidebatur, ut studiosissimus quisq; Lector forsan non optet, quod prætermissum hic neglectu nostro desyderari possit.

M. D. XXXII.

CVM PRIVILEGIO.

Secūda Pars Consiliorū

⁊ Resolutionum. D. Stephani Bertrandi de Carpentoracto resolutissimi. J. U. Doctoris, totiusq; Forensis Practices merito parentis. Accesserūt omnibus cōsilijs sua Summaria.

Summarium.

1 Donationem an importent verba posita in cōtractu matrimonij ꝙ filij nascituri ex eo habeant medietatem acquisitorum et acquirendorum.
2 Mens in conuentionibus potius q̄ verba attenditur.
3 Juramentum an operetur ꝙ factum quod eo modo quo initum est nō valet, valeat meliori modo quo possit.
4 Dari an possit illi qui nondum est. et nu. 10.
5 Actio per auum maternum an acquiri possit nepotibus donatarijs nascituris. ⁊ nu. 10.
6 Filij an possint acquirere actionem eorum matri. et nume. 13. vbi ponitur fallentia.
7 Futura successio an sit prohibita dari, et quando procedat. nu. 19.
8 Donatio excedēs quingentos aureos sine insinuatione an valeat et quando. nume. 20.
9 Arbiter rei sue potest ea abuti.
11 Ecclesie nondum existenti donari potest interuenire persona vera vel ficta.
12 Contractus alias illicitus et suspectus ab omni suspitione illiciti purgatur ratione consuetudinis.
14 Actio absenti per extraneum pacto nudo an queri possit fauore liberalitatem exercentis.
15 Donatio an fieri possit inter absentes ⁊ sufficiat ꝙ acceptet noie absentis, ⁊ an opus sit interuentu epistole vel nuntij.
16 Donatario absenti cui donatum est an ius queratur ante notitiā donationis.
17 Donatio vbi alias non valet defenditur ratione iuramenti.
18 Donatio inter viuos facta per patrem filiofamilias que regulariter est inualida, an per iuramentum validetur.
21 Donatio ob causam matrimonij excedens. 500. aureos, an indigeat insinuatione.
22 Donator de rebus donatis an ⁊ quando possit disponere, et donationem reuocare.
23 Penitentie locus an dabilis in contractibus innominatis.
24 Jus ex facto tertij qualiter queratur.
25 Mortis mentio posita in donatione, an in dubio faciat presumere donationem esse causa mortis. ⁊ nu. 44. vbi ponitur fallentia.
26 Donationē esse inter viuos que faciant et demōstrent, licet mortis mentio facta fuerit.
27 De natura donationis causa mortis est ad libitum reuocare donata.
28 Transitus de donatione causa mortis ad donationē inter viuos an et quando fieri possit.
29 Donatio causa mortis cessat adueniente alia coniectura nō obstante mortis mentione.
30 Pactum ꝙ donatio causa mortis non possit reuocari, an valeat et transmutet causam mortis ad actū inter viuos quāuis in tempus collatum vel post tempus mortis.
31 Tempus mortis additū gratia demōstrande executionis, an faciat presumere pro donatione causa mortis.
32 Expropositio quid denotet, ⁊ an faciat extēdere verba cōtractus matrimonij per que donabatur filijs ex illo matrimonio nascituris vt comprehendant vlteriores liberos masculos.
33 Nepos dicitur nasci ex auito corpore propter sanguinis cōtinuationem.
34 Jmmediate dicitur quicquid per rerum naturam continuatiue est vnum.
35 Nepos ex filio primogenito propter portionem paterni corporis primogenitus aui dicitur.
36 Dispositio faciens mentionem de filijs masculis aut nepotibus, an porrigatur ad nepotes masculos ex filia. ⁊ nu. 60.
37 Donatio propter nuptias cui et per quem fiat, et an in sponsum conferri possit. nu. 45.
38 Donatio propter nuptias propter quas causas fiat.
39 Filia an possit in dote heres institui etiam si nihil aliud ei relinquatur, et quid in donatione propter nuptias. ⁊ nu. seq.
40 Donatio propter nuptias an imputetur in legitima et conferatur sicut et dos. et nu. 42.
41 Filius institutus in re propria, an censeatur preteritus.
43 Jnstrumentis sponsalium fides danda modo contrarium non appareat.
46 Consuetudo hodie inoleuit maxime inter nobiles vt filij et affines sponsarū instent apud filiorum patres vt donationes faciant fauore matrimoniorum.
47 Donatio facta in premium emancipationis, an veniat in legitimam imputanda.
48 Emancipari inuitus non potest.
49 Donatio simplex ascendens ad legitimam, an in legitima imputanda.
50 Testamētum propter preteritionem filij nullum infra quot tempus reconualescere potest.
51 Filij instituti in rebus certis an heredes vniuersales vel legatarij simpliciter vel neutrum illorum.
52 Jnstitutus in re certa an habeat ius accrescendi.
53 Heres se immiscens hereditate multa iura et commoda acquirit.
54 Hereditas per procuratorem acquiri an possit.
55 Jura actiua an trāseāt in heredes certe rei ad quos actiones passiue transierunt.
56 Actiones etiam passiue an transeant ad fideicōmissarium vniuersalem ⁊ ad legatarium partis.
57 Jnstitutus particulariter an possit ppria autoritate capere possessionem rerum sibi relictarum.
58 Jllatio ex separatis nulla.
59 Questionum difficilium difficile est consilium.
61 Acquisita per heredem aliunde q̄ ex testamento, an veniāt in generali fideicommisso, etiam si illa acquisijsset a testatore.
62 Uxor vel filia an teneantur per fideicommissum restituere dotem et quando.
63 Donatio constante matrimonio vxori facta, an cōfirmetur morte mariti non reuocantis.
64 Absurditas in intellectu legum testamentorum et omniū dispositionum euitanda est.
65 Testator in dubio quando censeatur de tota massa disposuisse.
66 Grauamen in dote quando valeat et teneat.
67 Pater quo casu possit expresse per fideicommissum grauare filiā in eius dote.
68 Dos est necessitatis potius q̄ liberalitatis.
69 Donatarius grauari per fideicommissum in rebus debitum bonorum subsidium excedentibus potest.
70 Debitum bonorum subsidium grauamen non recipit.
71 Facultas detrahendi trebellianicam quo casu tollatur.
72 Argumentum de dote ad donationem propter nuptias.
73 Heres particularis an possit trebellianicam detrahere de fideicōmisso.
74 Permissum an censeatur quod prohibitum non est.
75 Transigi super debitis vel debendis ex testamento quādo possit.
76 Uerba vt dicitur et vt asserebatur dubitationem quando importent.
77 Juramenti in transactione effectus.
78 Juramentum temporis maioritatem representat.
79 Leso in transactione ac competat remedium. l. ij. C. de rescin. ven.
80 Dispensatio iuramenti in qua lesione concedenda.
81 Potentum mine metuende sunt.
82 Rogamen domini, preceptum censetur.
83 Preces principis importune an sufficiāt ad contractus rescisionem.
84 Preceptum principis iustum metum inducit.
85 Dicta sunt pensanda ex qualitate personarum.
86 Seuitiam hominis potentis timere est metus mortis.

87 Metus semel inflictus tandiu an duret quandiu ⁊ illius causa.
88 Pacta ⁊ conuentiones future successionis an valeant, ⁊ cur, ⁊ an iuramento firmentur.
89 Conuentio querende future successionis, licet per eam non auferatur libera testandi facultas, an sit valida.
90 Dispositio legis prohibitiua cessante vna ratione et altera non, an nulliter operetur.
91 Milites armate militie an sufficiat anteq̃ pactũ super futura successione validum ineãt ipsos castrametari.
92 Pacta successionis future an possint per statutum aut consuetudinem induci vt valeant.
93 Obligatione iurata duorum fratrum non obstante vt premoriẽs intestatus ⁊ sine herede alter alteri succederet, an premoriens possit testari.
94 Arrestum parlamenti etiam declaratorium magni effectus.
95 Ordinis successiui inuitatio ad succedendũ inter quas personas et quando fiat.
96 Alternatiua sicut in cõiunctã resoluitur, ita coniuncta in disiunctam.
97 Princeps si cõcessit feudum Titio ⁊ eius liberis, mortuo Titio vel excluso, liberi an ex eorum propria persona vocẽtur, an ex Titij patris.
98 Pecuniam recipiens pro sibi delata hereditate repudianda non videtur adire.
99 Substitutio compendiosa continet vulgarem et fideicommissariam.
100 Substitutio facta simpliciter et sine dictione tractum temporis importante an contineat vulgarem tantum.
101 Dispositio personarum quibus ordo affectionis et charitatis cadit remotarum tamen ab omni necessitate debiti naturalis inuitat personas insimul.
102 Substitutio facta de filio et liberis, an censeantur filius ⁊ nepos simul inuitati, an ordine successiuo.
103 Substitutio an sit necessaria ad conseruationem testamenti.
104 Coniuncti loco vnius habentur.
105 Cessio limitata effectum parit limitatum.
106 Pactum matris de non succedendo patri et mortua matre viuẽte patre non obest eius liberis propter tacitam cõditionem, scz si successio eidem deferatur.
107 Vendens quicquid iuris habebat in certo fundo, an per hanc vẽditionem aliquem titulum etiam ad prescribendũ tribuere possit nisi constet.
108 Viuens heredem non habeat.
109 Liberi masculi an debeant succedere viuente patre per cõuentionem in qua dictum pro se ⁊ heredibus masculis.
110 Natiuitas liberorũ an reuocet pactiones aut donationes de succedendo et quando.
111 Factum patris an noceat liberis.
112 Verba pro suis heredibus masculis quos comprehendant.
113 Heredis masculi mentio facta in materia trãsitoria etiam ad heredes extraneos, an intelligatur de descendente.
114 Substitutio conditionalis si sine liberis, an sit idem ac si dictum fuisset si sine herede, et qualis sit differentia.
115 Predecessor nocere potest heredi.
116 Euictio debetur dato fundo ex causa transactionis, non autem dimisso.
117 Cessio alicuius partis bonorum anteq̃ prosit heredibus quid requiratur.
118 Remissio fideicommissi conditionalis an videatur esse facta per simplicem diuisionem, etiam si in ea posita extiterit clausula generalis, et an per prius debeant concurrere tria, et que.nu.120.
119 Clausula generalis restringenda ad specificata.
121 Renuntiatio vnius an se extendat ad portionem alterius.
122 Conditione purificata fideicommissum vires auget.
123 Substitutio simplex reciproca non continet fideicommissariam substitutionem: mixta vero cum compendiosa, tunc cõtinet fideicommissariam.
124 Renuntiatio etiam iurata an trahatur ad ius quod de futuro postea superuenit.
125 Dolus per actorem commissus in litigãdo vitiat transactionez.
126 Dolus interueniens ex parte rei transactionem ipso iure non vitiat, siue dolus committatur in litigando siue in transigendo.
127 Actori circunuento vel decepto per dolum qua actione subueniatur.
128 Dolus in testium substractione ⁊ instrumentoruz occultatione committi potest.
129 Testes et instrumenta equiparantur, ⁊ idem dicendum de testiũ substractione qđ de instrumentorum occultatione.
130 Reus ab actore transactionem de directo extorquens qua pena puniatur.
131 Biennij lapsus actionem de dolo an excludat.
132 Transactio et cessio a minore vigintiquinq; annis extorta an valida, saltem cum effectu.
133 Filij ex liberis primi gradus secundi matrimonij, an dicantur liberi secundi matrimonij.
134 Religiosus sine superioris autoritate remittere partẽ an possit.

Consilium

Consilium primum.

De donatione inter viuos facta in cōtractu matrimonij filijs nascituris ex eo. Et de donatione propter nuptias cum imputatione legitime in ea. Et de instituto in re certa. Et de grauamine partis excedentis debitū bonoꝝ subsidiū. Et de trāsactione super debitis vel debēdis ex testamēto. Et de pacto future successionis. Et de diuisione non admittente remissionem fideicommissi conditionalis. Et de dolo interueniēte ex parte rei siue in litigando siue in transigendo.

Christi nomine inuocato. Viso consultatiōis themate parte nobilis et potētis viri Guigonis alamandi domini Vriatici vna cū dubijs ex themate cōsultationis huiusmodi subtiliter elicitis et alijs scripturis mihi trāsmissis et latius mētionatis i parcella, dico et respondeo sub correctione tamen cuiuslibet dn̄i melius sentientis ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum. 1 † Premittēs pro illius faciliori solutione, ꝙ ex mente contrahentium vsu et consuetudine patrie Dalphinatus sic interpretata illa verba posita et descripta in instrumento matrimonij dudum Anno vz domini. M.cccc.xvj. et de mense Decēbris per verba de futuro contracti, per et inter nobilem et potentem virū Joānem alamandi dn̄m quondā Vriatici, Reuelli, et combe Lāceaci ex vna parte, ac nobilem et generosam domicellam Catherinā filiam nobilis et potētis viri domini Humberti de Sabaudia dn̄i Altiuillarij seu ipsum dominum Humbertū pro ac vice et noīe eiusdem domicelle ex altera, et per que fuit conuentum et pactum, per et inter dictos nobiles Humbertum de sabaudia et Joannem alamandi ꝙ liberi masculi ex huiusmodi tūc futuro matrimonio et dictis nobilibus Joanne et Catherina procreandi haberent et habere deberent post mortem ipsius nobilis Joannis dn̄i Vriatici medietatem omniū et singulorum acquisitorum faciendorum per ipsum nobilē Joannem, ac omniū et singularum successionū et escheutarū que eidē nobili Joanni dn̄o Vriatici extunc in antea euenire possent important et importare cōsueuerunt donationē, et ꝙ perinde fuit sic conuenire et pacisci, ac si idem nobilis Joānes do. Vriatici donasset liberis masculis dicti tunc futuri matrimonij predictā medietatē omniū et singuloꝝ acquisitoꝝ fiendorum per ipsum nobilē Joannem ac omniū et singularū successionū etc. Et 2 huic menti inherendū est, † qꝛ in talibus plus inspicimus sensum ꝙ verba: et plus quod actum est ꝙ quod dictum. l. iij. §. conditio. ff. de adimen. lega. et l. sed celsus. ff. de cōtrahē. emp. et vendi. in cōuētionibus enim contrahentiū volūtatē potius ꝙ verba spectari placuit. l. in cōuētionibus. ff. de verb. signi. ad qđ facit. c. intelligentia. 3 cum sua materia. de verbo. signi. † Facit etiā ꝙ in cōuētione et pacto hmōi et alijs tunc gestis interuenit iuramētū per quod cēsentur prefati cōtrahētes voluisse ꝙ si actum predictū non valeret eo modo quo initū est, valeret tn̄ eo meliori modo quo melius valere posset. l. cū pater. §. filius matrē. ff. de lega. ij. not. Bart. in. l. si quis pro eo. col. vj. ver. septimo, phibetur etc. ff. de fideiusso. et alij in alijs locis. Premitto preterea ꝙ pactū de quo supra fuit celebratum et initū, per et inter dictū nobilē Joannē donatorē et tūc futur patrē vel auum donatoriorum et prefatum dominū Humbertum de sabaudia futurum auum maternum, aut proaui eorūdem.

4 † Quibus presuppositis videtur ꝙ huic donationi et validitati illius multa refragent et obstēt. Primo quidē ꝙ tpe donationis hmōi dicti filij masculi quib' donabat nondū cōcepti extiterant, et sic nondū erant in rerū natura. Non ergo videt ꝙ eis donari potuerit, per id qđ habet in. c. ad audiētiā. le. ij. et qđ ibi glos. super verbo, nō possumus. et doct. de eccle. edifican. et. c. abbate sane. ibi, presertim qꝛ monasterio qđ nondum erat aliqua fieri donatio nō valebat. et qđ ibi glo. super verbo, non valebat. et doc. de re iudi. in. vj. et qđ not. Bar. in. l. seruos ad custo- 5 diā. ff. de alimē. et ciba. lega. † Secūdo cōtra eandē donationē facit ꝙ cū prefatus do. Humbertus futurus esset auus vel proauus horum liberoꝝ masculoꝝ et donatarioꝝ nō videt ꝙ illis per ipsum do. Humbertū actio acquiri potuerit. l. pactū. et qđ ibi glo. et doc. C. de pac. cōuē. super dote. l. gayus. arguendo a casu speciali. ff. solu. matri. et l. pater. scđm lecturā cōiter approbatā. C. de pac. conuē. licet enim pater vel alij superiores possit pro ei' filijs vel alijs per lineā masculinā descēdētibus acquirere actionē, per id quod not. glo. et docto. in. d. l. pater. Secus est tamen in matre vel alijs ascendenti- 6 bus per lineam femininā per predicta. † Et nimirum qꝛ etiā filij vel alij descendentes non possunt actionē acquirere eorum matri aut alij per maternam lineam ascendenti. l. debitor. §. fi. ff. ad treb. et. l. inter socerum. §. cum pro se filia dotem promitteret. ff. de pac. dota. Tertio facit cōtra donationem huiusmodi ꝙ illa facta extiterit filijs masculis ex dicto tunc futuro matrimonio procreādis qui propterea futuri erāt in patria potestate eiusdē nobilis Joānis, non ergo videtur valuisse donatio huiusmodi saltē ab initio. l. donationes. C. de dona. inter vi. et vxo. et l. et quod ibi glos. et docto. C. de inoffi. dona. Nec videtur postea potuisse per mortē eiusdem nobilis Joannis donatoris confirmari postꝙ nō presupponitur processum extitisse ad traditionem rerum donatarum. l. pa- 7 pinianus. ff. de dona. inter virū et vxo. † Quarto etiā contra eā facere videtur ꝙ per eam donabatur pars futurarum successionum et escheutarum, quod videtur esse contra bonos mores et prohibi- 8 tum. l. quidaz. §. donationem quidē partis. ff. de dona. † Quinto etiam videtur facere cōtra donationē huiusmodi qđ illa insinuata nō extiterit: quo fit, vt esto qđ alia premissa cessarent nō videat valuisse, saltem quatenus illa excedebat et hodie apparet excedere summā quingentoꝝ aureoꝝ. l. sancimus. §. j. C. de dona. et quod not. gl. et doc. in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. Sexto etiā cōtra eā facere videtur ꝙ postea dictus quōdā nobilis Joānes aliter disposuit de rebus donatis qđ videtur facere potuisse, per id quod not. Bar. in. l. qui rome. §. flauius hermes. ff. de verbo. obliga.

Sed his nō obstātibus que vt puto vere non obstant, dico et respondeo ad dictū primū quesitum ꝙ donatio hmōi valuerit, et qđ in vim illius medietas Castri noui seu verius ius ad illam eidem nobili Joanni postea acquisiti vel in vim successionis delati cōpetierit nobilib' Aymoni, Guigoni, et Sibondo liberis masculis ex prefatis nobilibus Joāne et Catherina de sabaudia pcreatis: quilibet em̄ regulariter est moderator et arbiter rei sue. l. nemo exterus. C. de iude. l. in re mandata. C. manda. l. dudū. C. de contrahen. em. et vēdi. l. polla. C. de his qui. vt indig. et. c. de his. ad fi. et quod ibi glo. de sepul. not. Host. in summa. tit. de cōstitu. §. quādo cōstitutio. versi. si tangit ius meū. 9 † Et est adeo quis moderator et arbiter rei sue, vt etiā ea abuti possit. l. sed et si lege. §. cōsuluit. ff. de peti. heredi. not. Jaco. rebuf. in. l. j. C. de fun. patri. lib. xj. Que si procedant in alijs dispositionibus, multo fortius vel saltē nō minus procedūt in donatione in qua est pro rōne volūtas. l. j. ff. de dona. Licuit igitur dicto quōdā nobili Joanni facere donationē superius mētionatā, qđ etiam plenius patebit per responsionem faciēdā ad obiecta que nō obstāt. Et primo quidē nō primū qđ fit de non existentia dictorū liberorum ma- 10 sculorū tēpore facte donationis. † Dn̄i respōdeo ꝙ immo fieri potuit. arg. l. diui. §. pactis. C. de naturali. libe. Pro quo facit. l. si qs operas. ff. de oper. liber. et l. paulus. §. paulus respōdit. ff. de bo. liber. et vt dicit Barto. in. l. quod dicitur. col. fi. ad fi. et post eum Jo. de imol. col. ix. et Alexan. de imol. col. xij. ff. de verbo. obliga. auus potest stipulari liberis qui nascentur et concipientur post mortem eius vtpote nepotibus. Pro quo etiam bene facit qđ voluit Bar- 11 to. in dicta. l. seruos ad custodiam. ff. de alimen. et ciba. lega. † dicit enim ꝙ licet donatio que est contractus et propterea requirit personā verā vel fictam cū qua cōtrahatur fieri nō valeat templo nōdū existenti, posset tamen illi fieri interueniente persona vera aut ficta cum qua donans cōtraheret. Et pro hac parte inducit multas rationes do. Gui. pa. decisione. cclxv[illegible] exordiēte, Pactum factum est in cōtractu matrimonij etc. que [illegible] videri possunt. Quibus adijcio qđ de generali obseruantia patrie Dalp[illegible]tus et signanter inter nobiles fieri solent tēpore cōtractuū matri[illegible] liberis masculis ex illis nascituris quam certū sit valere, prout in simili voluit Ambro. de viua. in quodā suo cōsilio exordiēte, Pridem contractum fuit matrimoniū per verba de futuro inter spectabilem Guillielmū de palude etc. Pro quo dicto allegauit. c. cum dilectus. de fi. instru. c. dilecti. de arbi. et l. j. ff. de emancipa. libe. facit ad premissa. l. si in emptione. §. j. ff. de cōtrahen. emptio. et vēdi. et. l. venditor. §. si constat. ff. cōmuni. predi. per que iura Oldra. cōsilio mihi. clvij. exordiēte, Vniuersis presentes lras īspecturis etc. 12 ad fi. † Dicit cōtractū alias illicitum vel suspectum ab omni suspitione illiciti reddi alienū ratione cōsuetudinis. facit etiam. l. quid

fit fugitiuus.§.apud labeonem.ibi,quia hic facit qđ ei publice facere licere arbitratur.⁊ quod ibi Bart.ff.de edili.edicto. Si enim hoc operetur consuetudo seu obseruantia,vt id quod al's cessante ea esset illicitum censeatur propter eam licituz ⁊ ab omni suspitione alienũ: multofortius operari debet, vt id quod cessante ea nõ valeret valeat propter eã ⁊ signanter in hoc casu fauore matrimonij, qđ fortasse alias sequutũ nõ fuisset,⁊ cui multa debentur.

13 †Ad secundum obiectum respondeo q illud nõ obstat:quia esto qđ regulariter per matrẽ vel alios ascendentes per lineã femininam actio suis descendẽtibus queri non possit,hoc tamen aliquando fallit ⁊ quidẽ in dote quã potest auus maternus stipulari reddi nepti.dicta.l.gaius ad fi.ff. soluto matri.⁊ non solũ nepti pro qua cõstituta extiterat, sed etiã nepoti.dicta.l.pater.C.de pac.conuen.vbi videtur esse de hoc tex. ƀm Paul.de castro in dicta.l.gaius.ad fi.quam etiam ita videtur intellexisse Bal.nouel.in suo tract.iu.do. in vicesimosecundo speciali. col.iij.ergo idem videtur potuisse fieri in casu de quo querit, eo presertim quia donatio predicta censetur fuisse facta contemplatione matrimonij ⁊ fauore illius,et quod forte sine ea sequutũ

14 non fuisset.†Preterea si fauore liberalitatez exercẽtis possit etiã per extraneum pacto nudo absenti queri actio.l. quotiens.C.de dona.que sub modo.Cur nõ etiam hoc casu potuit ex fauore matrimonij, et etiam dicti nobilis Joannis liberalitatem exercẽtis actio queri per dictum do.Humbertum suis futuris masculis ne

15 potibus.Addo q †donatio fieri potest etiã inter absentes:⁊ sufficit q illa recipiatur seu acceptet̃ noĩe absentis.l.absenti.⁊.l.etiaz. ff.de dona.⁊.c.si absenti.de prebẽ.in.vj.ad quod facit quod voluit glo.et docto.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle. ⁊ quod plenissime voluit Roma.cõsi.ccxcv.exordiẽte, Donatio patris nullo iure videtur subsistere, vbi etiã cõsuluit q ad validitatem donationis facte absenti opus nõ est interuentu epistole vel nũtij, pro quo inducit

16 multas bonas rationes quas breuitatis causa nõ trãscribo.†Fateor tamẽ ius non queri donatario priusq̃ habeat notitiã donationis ⁊ illam acceptet,per id qđ voluit Pau.de cast.cõsi.xj.exordiente, In casu presenti ⁊c.Fran.de are.cõsi.xvij.col.v.idem Fran.

17 et Alex.de imol.in.l.qui absenti.ff.de acqui.pos.† Preterea p validitate donationis predicte et illius defensione aduersus impugnationẽ predictã facit qđ illa fuit iuramẽto vallata,et sic vbi al's nõ valuisset,illa tñ defenderetur rõne iuramenti,per id qđ voluit glo.not.in.c.quotiens cordis oculus.vij.qđ.j.et post eã Anto.de butri.⁊ Panor.in proemi.decreta.Joan.de imol.in sua solẽni repetitione.c.cũ cõtingat.in.viij.mẽbro.de iureiurã. qđ etiã fuit de mẽte Bar.in.d.l.si quis pro eo.col.vj.versi.sexto dixi.⁊ voluit Alexan.de imol.multa inducẽs in.l.stipulatio ista habere licere.§. alteri stipulari.col.iiij.in prin.ibi, quã tamẽ glo. saluare possumus in duobus casibus.primus ⁊c.ff.de verbo.obliga.

18 †Ad tertium oppositũ dico ⁊ respondeo q lz donatio inter viuos facta per patrẽ filio in ipsius patria potestate existẽti regulariter nõ valeat:hoc tñ scđm magis cõmunẽ opinionẽ fallit qñ in ea interuenit iuramẽtũ vt' ƀm Alexan.de imol.videt̃ tenere Bal.in.l. si donatione.C.de colla. quod apertius firmauit idẽ Bal. et pro quo inducit bonas rationes in l.fina.C.de vsucapi.pro dona.⁊ in repeti.l.ij.charta. * col. iij.ff.de iureiurã.Pro hac parte etiã cõsuluit idẽ Bal. cõsi.ccclxv. exordiẽte, Premittẽdũ est ad euidẽtiã q donatio facta filio ⁊c.in tertia parte.Hãc opinionẽ sequutus est Alex.de imol.in.d.l.si donatione.col.v.ver.vtrũ autẽ donatio.vbi etiã respõdet rõnibus ⁊ motiuis Pau.de ca.cõtrariũ cõsulentis.consi.cv. Pro hac parte etiã cõsuluit idẽ Alex.de imol.cõsi.viij.exordiẽte, Uisis ⁊ cõsideratis his que in themate cõtinẽtur ⁊c.in secundo volu.vbi multa et multum docte inducit.Et inter alia etiã dicit hoc sensisse Bal. in d.l.si donatione.pro hac parte etiã cõsuluit ipse Alex.consilio.xx. exordiẽte, Põderatis his que in themate ⁊c.in tertio volu.Etiaz pro hac parte cõsuluit Fran.de are.cõsi.lxxvij.exordiẽte, Et ratio scribendi ⁊c.co.iij.ver[illegible]rca tertiũ ⁊c.Pro hoc bene faciunt inducta per [illegible]a.decisione.cxlvj.exordiente, Fuit etiam orta alia q[illegible]io ⁊c.et decisione sequenti.

19 †Ad quartum obiectũ dico ⁊ rñdeo q ille nõ obstat, procederet enim si facta esset donatio medietatis aut alteri⁹ partis vel toti⁹ successiõis seu escheute alicui⁹ certi hoĩs postea ad ipm nobilẽ Joãnẽ donatorẽ puẽture, sed hic fuit donatio partis successiõis hoĩs ĩcerti quo casu nõ pcedit.d.l. quidam.§.fi.ff.de dona.sed valet donatio,per id qđ habet̃ in.l.iij. §.de illo.ff.pro so.et quod voluit Bart.in.l. stipulatio hoc modo cõcepta.col.fi.ff.de verbo.obliga.Bal.⁊ doc.in.l.fi.C.de pac.Joã. de imol. ⁊ Abbas moder.in.c.ij.de concess.preben.in.vj.

20 †Ad quintũ obiectũ dico ⁊ respõdeo q cũ donatio hmõi fuerit vt predixi vallata iuramẽto nõ fuit opus insinuatiõe,per id qđ voluit Jo.and.in addi.Spec.tit. de instru.edi.§.porro.ad fi.et post eum Ange.in.l. sancimus.§. fi. C.de dona.⁊ idẽ voluit Fede.de se.cõsi. mihi.cclxxix.aut secũdum quotas alioꝝ.cclxxxj.exordiẽte, Casus talis ẽ, statuto cauet̃ qđ si donationes nõ fuerint ⁊c.Jo.de imo.in repeti.c.cũ cõtingat.ĩ decimo mẽbro.de iureiur.vbi plene rñdet ad ea q̃ in cõtrariũ adducunt̃.Jdẽ tenet ibi Abbas moder.col. * ver.ex p̃dictis põt inferri ad decisionẽ talis qõnis,⁊ in sua disputatione exordiente, Stãte statuto ciuitatis.Alex. de imol.ĩ.l.nemo põt.col.v.ff.de lega.j.vbi etiã refert qđ Jo.de imol.sepe cõsuluit p hac parte. dicit etiã q ipse idẽ Alex.p hac parte sepe cõsuluit qđ est verũ.cõsi. vcz quarto in.j.volu.vbi etiã refert q p ea cõsuluit Jo.de ana. ⁊ multi alij inibi noĩati, pfecto viri magne autoritatis ⁊ doctrine.Pro hac parte etiã cõsuluit idẽ Alex.cõsi.xij.exordiẽte, Uiso instr̃o donationis.col.ij.vel.iij.versi.p̃terea etiã stãte iuramẽto.in.j.volu. ⁊ cõsi.lxxxij.exordiẽte, Uisa facti narratione.col.fi.in.ij.volu. ⁊ cõsi. xx.Põderatis his q̃ in themate.in.iij.vol.⁊ refert idẽ Alex.in dicto cõsi.lxxxij.ita vidisse alias cõsultũ per excellẽtiores iuriscõsultos Jtalie.Etiã p ea cõsuluit Frã.de are.cõsi.xlvij.exordiẽte, Uisis ⁊ diligẽter põderatis.col.fi.cõsi.lxxviij.exordiẽte, Et ratio scribẽdi recte.col.iij.in quarto q̃sito.vbi etiã dicit qđ scđm cõem sniaz cano.iuramẽtũ firmat donationẽ.Etiã pro hac parte ɔsuluit idẽ Frã.ɔsi.ij.vbi egregie loquit̃ ⁊ multa inducit q̃ possunt ibi videri, vbi inter cetera etiã dicit id esse falsum qđ dicit Bald.in.d.l.illud. C.de sacrosan.eccle.scz q dispositio annullãs cõtractum propter omissaz insinuationẽ sit inducta in odium cõmittẽtiũ fraudes.et vt subijcit idẽ Frã.q ĩmo dispositio hmõi est fauorabilis ⁊ ĩducta ppter fauorẽ.pro quo allegat Jo.and.in.d.§. porro.ĩ magna addi.⁊ idẽ etiã sentit Alex.de imol.cõsil.cxxv.exordiẽte, Uisis ⁊ cõsideratis ⁊c.col.penul.in.j.volu.nõ ergo mirũ si nõ obstãte omissione insinuationis donatio hmõi vallet̃ iuramẽto.Pro qua snĩa solet allegari ⁊ induci id quod habetur in.d.c.cũ cõtingat.⁊.c. q̃uis pactum.de pac.in.vj.⁊ in aut̃.sacramẽta pubex.C.si aduersus vẽ

21 di.†Adijcio predictis qđ vt dicit Ambro. de vina.in dicto consilio loquẽs in terminis nostris hec nõ fuit donatio simplex sed ob cãm matrimonij,que ppterea non videt̃ indiguisse insinuatione, per id quod habetur in.l.acquilius regulus.ff.de dona.

22 †Ad sextũ oppositum dico et rñdeo q dictũ Bar.in.d.l.qui rome.§.flauius hermes.ff. de verb. oblig.nõ facit ad factũ,nec obstat vel obstare potuit dictis liberis masculis.Tũ q2 Bar.loquit̃ eo casu quo facta est donatio vni,pone Titio, ⁊ pactũ iter donãtẽ ⁊ Titiũ donatariũ de re tradẽda ecclesie post tps,quo casu dicit Bar. pactũ hmõi adiectũ in fauorez ecclesie vel alterius tertij posse reuocari vel remitti ipsi primo donatario per solum donatorẽ aut de cõsensu vtriusq3.Hic autez nõ est facta donatio illi nobili de medietate successionum ⁊ escheutarũ ⁊c.sed est facta recta via dictis liberis masculis,⁊ sic non sumus in casu in quo loquitur Barto.nec dicit Bart. in dicto.§. flauius hermes.qđ donator posset reuocare donationem in preiudicium primi seu pñcipalis donatarij,et si diceret nõ pcederet eius dictũ. l.aristo.in principio. secũdũ verum intellectum.ff. de dona. facit l.perfecta.C.de dona.que sub modo.⁊ quod voluit Joan. and. in addi.Specu.in titu.de instru.edi.§.nũc vero aliqua. in addi.exordiẽte, Per superiora patet q auctor ⁊c. et Alexan.de imol. in dicto.§.flauius hermes.col.x.Tum etiam non obstat dictum Bar. quia Bart.loquitur in casu in quo agitur de remissione pacti,per quod erat quesita vel querenda actio ex contractu innominato,⁊ sic in quo erat locus penitentie.Hic autẽ loquimur in casu in quo actio quesita erat dictis liberis masculis ex donatione eis facta,

23 †que secundum opinionem magis cõmunem est cõtractus noĩatus in quo non est locus penitẽtie.Pro quo allegasse sufficiat dictam.l.aristo.in principio.⁊ quod voluit Alexan.de imol.in.l.iurisgentium.in principio.in tertia col.ff.de pac.⁊ quod voluit idez Alexan.in dicta.l.qui rome.§.flauius hermes.col.ix.versicu.non placet etiam mihi doctrina et distinctio Paul. et quod hoc casu non procedat dictum Barto.voluit Joan.de imol.in dicto.§.flauius hermes. Tum etiam non procedit dictum Barto. q2 donatio de qua supra fuit per dictũ quõdam nobilẽ. H. paciscẽntẽ pro ⁊ noĩe liberoꝝ acceptata,et sic ius ipsis quesitũ vt postea p patrez eis auferri nequiuerit,per id quod voluit Bal.in.l. cum a socero. C.de iu.do. Alexander de imol.in dicta.l.qui rome.§.flauius hermes.colum.antepenultima.versi.tamen conclusionẽ factã in hoc casu intellige ⁊c.vbi etiam Fran.de are.colum.penulti.versic.licet autem predicta procedant quando fit appositũ ⁊c. Tum et quia multi tenent nõ procedere id quod dicit Bart.in dicto.§.flauius hermes.

hermes.et quidem Pau.de cast.ibi,dicens etiam q Joan.an.in dicto.§.nunc vero aliqua.in addi.que incipit,per superiora tenet expresse cōtrarium eius qđ voluit Barto.et ita etiam dicit tenere Fran.de albergo.notabilem aduocatum Florentie et discipulum Bart.in.l.iij.C.de ser.expor.Etiam cōtra Barto.tenuit Pau.de 24 cast.in.l.in insulaz.§.fi.ff.solu.matri.† Preterea cū ex facto tertij mihi non queritur ius immediate,sed venit mihi querendū demū secuta mea ratificatione,vt quando aliquis sine mandato cōtrahit nomine meo,tunc nō potest ex penitentia acquisitio mea impediri.per id qđ legitur et not.in.l.si ego.ff.de nego.gest.qđ etiam voluit Joan.de Jmol.in.c.potuit.de loca.Concludo ergo q non obstantibus in aduersum allegatis donatio pdicta fuit efficax et irreuocabilis.Et per hec patet responsio ad primam partem primi quesiti.

Ad secundā partem eiusdez

primi quesiti,dico et respondeo q prima facie videretur dicendū donationē huiusmodi fuisse donationē causa mortis,pro eo quia in ea dictum est q dicti liberi masculi post mortē dicti quondā no 25 bilis Joannis donatoris haberent et habere deberent ⁊c.† Et sic in ea facta est mentio mortis,que in dubio psumi facit donationē esse donationē causa mortis.l.senatus.§.j.l.seya.§.fi.ff.de donat. cau.mortis.⁊.l.seya.cum glo.ff.de dote ple.Pro quo facit,qr non solum facta est mētio mortis in donatione huiusmodi,sed etiam totus illius effectus collatus est post mortē donatoris,qđ videtur appropriari substantie ⁊ nature donatiōis causa mortis,in qua et per quā ita donat vt magis se habere velit q donatariuz,⁊ magis donatarium q heredē suūpsius donatoris.dicta.l.senatus.et.l.j. ff.de dona.cau.mor.et.§.j.institu.de dona.

26 † Sed his non obstantibus

dico donationem pdictam fuisse ⁊ esse donationē inter viuos.Cū quia vt apparet ex tenore instrumenti dicti tunc futuri matrimonij ⁊ donationis hmōi,idem quōdam nobilis Joannes promisit sub iuramēto ⁊ obligatione omnium bonoꝝ suorum habere rata et grata p eum cōuenta facta et pmissa,et illa attendere ⁊c.p que videtur sibi abstulisse facultatē seu potētiam reuocandi donationem hmōi.l.si alienā.§.fi.iuncta glo.in verbo,nullo casu.ff.de dona.cau.mor.et ppter hoc vt dicit ibi Dy.in addi.dicte glo.donatio tunc reuocari nō potest qua potestate sublata necessario infertur illam esse donationez inter viuos,cum donatio causa mortis possit ⁊ valeat ex penitentia reuocari.Pro quo facit,quia esto q ppter dicta verba post mortē,posita in instrumēto matrimonij et donationis pdictarum videat importari donationē hmōi fuisse 27 donationē causa mortis,† de cuius natura est vt ad libitum donatoris reuocari valeat,tamē pactum pdictum in quo idē quōdam nobilis Joannes cōuenit,et sub iuramento ⁊ obligatione bonoꝝ pmisit oīa p eum facta/cōuēta/⁊ pmissa,habere rata/grata,⁊ illa attendere ⁊c.est de directo cōtrarium et repugnans substantie do 28 nationis causa mortis.† Et ita videtur fuisse factus transitus in donationē inter viuos.Ex quo verbo significatum hoc patitur.l. vbi ita donatur.ff.de dona.cau.mor.licet sec⁹ dici deberet,vbi salno vero significato,nō esset transitus possibilis,sed esset tunc pactio nulla.l.cum pcario.ff.de pcario.Et ppter cōuētionē hmōi donatio pdicta fuerit et sit donatio inter viuos,et nō causa mortis.videt voluisse Fran.de are.cōsi.lxxiiij.exordiente,Diligenter et mature pōderatis his q in puncto ⁊c.col.ij.ver.prima ratio.et se.vbi p hoc allegat.c.licet.de iureiurā.in.vj.et dictā.l.vbi ita donatur.et qđ voluit glos.in.l.sed interim.in princi.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.et Bal.in.l.ij.C.de iu.do.Et idem videt voluisse Alexā. de Jmol.cōsi.xiiij.exordiente,Circa primū dubiuz quo querit ⁊c. col.ij.ver.pdicta eni Maria donatrix pmisit ⁊c.Pro quo allegat et inducit Ange.cōsi.ccxcj.exordiente,Dña Antonia de Florētia donauit ⁊c.et Pau.de cast.cōsi.xcvj.exordiente,Notandum est q pfatum statutum.et no.p Bart.in.l.fi.C.de pac.Idē voluit Alex. de Jmol.cōsi.lxxviij.exordiente,Uisis q eleganter ⁊ in facto ⁊ in iure ⁊c.col.j.ver.Itē cum pmittat nō cōtrauenire etiaz cum iuramento.in quarto volu.vbi etiā allegat Ange.in dicto cōsi.Bal.in l.cū quis.ff.de cōdi.ob cau.allegat etiam qđ not.Bart.⁊ Pau.de 29 cast.in.l.nam et si cū moriar.ff.de cōdi.indebi.vbi volunt q † semper presumat donatio inter viuos,⁊ nō causa mortis quādo adest seu precedit causa pmissionis,quia vbi adest alia cōiectura cessat donatio causa mortis,licet in ea fiat mētio de morte,ergo cum in donatione pdicta adsit causa pmissionis,scz matrimoniū pdictū cuius cōtemplatione facta est,et q fortasse secutum nō extitisset nisi facta fuisset donatio hmōi,manifeste infert hanc donationez fuisse donationem inter viuos et nō causa mortis.Pro quo bene facit qđ voluit Bal.cōsi.cccxxviij.exordiente,Quedam mulier donauit bona sua ⁊c.ad fi.in prima parte.vbi voluit donationem de qua ibi esse donationē inter viuos et irreuocabilē,et oīa capitula in ea apposita,licet sonarent post mortem esse irreuocabilia,p eo quia erant vestita cōtractu inter viuos,et q ideo capitula hmōi erant perpetua,nec locum habebat penitentia.dicta.l.vbi ita donatur.et allegata.l.seya.et.l.pfecta.C.de dona.q sub mo.Etiam p predictis vcz q donatio predicta fuerit donatio inter viuos.bene 30 facit qđ voluit Bal.in dicta.l.cum quis.de cōdi.ob cau.† vbi qrit an valeat pactum qđ donatio causa mortis nō possit reuocari,et arguit q nō.Et tandem cōcludit q immo valeat pactum ⁊ faciat donationem hmōi esse donationē inter viuos.dicta.l.vbi ita donatur.Nec repugnat seu obstat q actus dicatur actus inter viuos q̄uis sit collatus in tēpus vel post tempus mortis.l.j.C.vt ab heredi.et cōtra here.l.hereditariuz.ff.de bo.autori.iudi.possi.et.l.fi. C.de cōtrahen.et cōmitten.stipula.et expressius in dicta.l.nam et si cum moriar.cū ibi not.per Guil.de cug.et Bar.in vltima oppo. ff.de cōdi.indebi.Dicit etiam Bart.in dicta.l.stipulatio hoc mō cōcepta.versi.quero aliquis vult facere ⁊c.ff.de verb.obliga.et in dicta.l.fi.ver.sed si pmitto ⁊c.C.de pac.q si dono tibi post mortē, q̄uis in dubio dicatur esse donatio causa mortis,tamē fallit vbi esset dictum q sit donatio inter viuos.Pro quo bene facit.l.cum maritus.§.fi.ff.de pac.dota.fm vnū intellectum ibi positū in glo. cōiter approbata per doc.in.l.que dotis.ff.solu.matri.Non ergo repugnat substātie actus inter viuos celebrati,q ille cōferatur in tēpus mortis vel post mortem.dicit etiā Bal.in addi.Specu.tit. de instru.edi.col.vlti.put refert et sequitur Alex.de Jmol.in.d.l. 31 que dotis.col.vij.ver.septimo fallit ⁊c.† q cū tēpus mortis adijcitur verbis executiuis nō dispositiuis,et sic nō tanq causa fi.sed cā demonstrandi tempus executionis,indicari debet donatio inter viuos.p quo facit.l.quidā testamento.ff.de lega.j.

32 † Ad tertiam partē dicti pri-

mi quesiti in qua queritur an liberi masculi secūdi gradus venire possint vel repelli debeant ppter illam dictionē ex,⁊c.Dico et respōdeo q licet illa prepositio ex,denotet causam immediatā seu ppinquam.l.nō dubiuz.et qđ ibi Bar.⁊ doc.C.de legi.l.j.C.si seruus extero.l.eo tēpore.in fi.et.l.j.§.ex incendio.ff.de incendi.rui.⁊ naufra.Et ppterea videat dictus quōdam nobilis Joannes donasse liberis masculis primi gradus,hoc est filijs suis qui immediate ex eo ⁊ dicta nobili Catherina nascerent,nō alijs vlterioib⁹ masculis,dicta tamen verba per q idem quōdam nobilis Joānes donauit liberis masculis ex dicto tunc futuro matrimonio pcreā 33 dis porrigunt seu extendūtur ad vlteriores liberos masculos,† qr nō solum filius dicit nasci ex patre,sed etiā nepos ex auo ⁊ corpore aui.l.j.C.de cōdi.inser.iuncta.l.lucius.la.ij.ff.de heredi.instituen. quod etiam voluit Bart.in.l.liberorum.col.penultima.versicu. quero quid si in aliqua dispositione ⁊c.ff.de verborum significatio. Baldus in dicta.l.j.col.j.versicu.quero quid si dicatur.C.de cōdi. inser.et in.c.j.§.filia.ad fi.vbi etiam Alua.de successio.feu.Joan. de Jmol.in dicta.l.lucius.colū.j.Andre.sicu.vulgo Barba.in repetitione.c.raynaldus.charta.xv.col.ij.versicu.expedita sunt textualia ⁊c.de testa.Alexan.de Jmol.consilio.xlj.exordiente,Consideratis his que in themate ⁊c.col.iij.in tertio volumi.et plenius et apertius in.l.ex facto.§.fi.col.j.vbi multa inducit.ff.ad trebel. et dicit Baldus in dicta.l.j.C.de condi.inser.q huius dicti ratio 34 est,quia in nepote est sanguinis cōtinuatio.† Unde immediate dicitur quicquid per rerum naturam cōtinuatiue est vnum et idē. l.cum acutissimi.C.de fideicommis.et q̄uis Bart.cōsilio.cxxviij. exordiente,In dei nomine amē,licet in questione pdicta sit multum prudenter allegatum ⁊c.videatur sentire q in statuto exorbitanti a iure communi appellatiōe filij nati ex aliquo,puta ex Titio,vel matrimonio illi⁹ nō veniat nepos Titij ex filia.Ipse tamē nō dubitat quin isto casu veniat nepos ex filio.Et q nepos dicatur natus ex auo.voluit etiā Baldus in.l.imperialis.§.his illud. C.de nupt.et hoc etiam eleganter psecutus est,et per multa verba voluit Pau.de cast.cōsilio.clxj.exordiente,In presenti causa que 35 vocatur maiore hispalensis ⁊c.† vbi dicit nepotez ex filio,vtpote portionem paterni corporis nasci ex p[illegible]io corpore aui,et ipsum dici primogenitum si est nepos ex primog[illegible] tamen et Paulus de castro et alij sentiant q etiam nepos ex fi[illegible] dicatur natus ex auo materno,prout etiam voluit Alexan.de J[illegible] in dicta.l.ex facto.§.fi.ff.ad trebel.non tamen puto q in casu nostro nepotes masculi ex filia dicti quondam nobilis Joannis,si qui 36 essent censeri debeant inuitati,† quia vbi in dispositione fit mentio de filijs masculis aut nepotib⁹ vel liberis masculis,dispositio huiusmodi nō porrigitur ad nepotes masculos ex filia.Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Specu.tit.de loca.§.nunc aliqua. versic.xlvj.Bal.in auf.si quas ruinas.ad fi.C.de sacrosanct.eccle. Bald.in.l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius vocan.Ange.in dicta.l. sed si hac.§.qui manumittitur.cū.§.seq.⁊ Pau.de cast.in.l.gall⁹.

§.nunc de lege.ff.de libe.et posthu. Alexan.de Imol.in dicta.l.ex facto.§.fi.vbi multos allegat.et inter alios Io.an.in addi.Spec. titu.de testa.sup rubri.col.antepenul.versi.sub hoc titulo generali tangam q̃stionez Richar.malũ.et facit pro hoc dicto.l.j.ff.de iu: immu.z.c.j.§.hoc aũt notandũ.qui feu.da.pos.al's em̃ sequeretur ꝙ melioris cõditionis esset nepos ex filia q̃ ipsa filia, que eũ ꝑcedit contra.l.si viua matre.C.de bo.mater.

¶ Allegatio secundi quesiti.

Venio ad secundũ quesitũ principale, ꝑ cuius solutione premitto ꝙ licet res donate nobilibus Bonifacio z Soffredo alamandi ꝑ dictũ nobilẽ Joannẽ eorum patrẽ eis donate extiterint cõteplatione matrimoniorũ ꝑ eos cõtractorum, huiusmodi tamẽ donationes non videntur prima facie fuisse donationes propter nuptias illius, vcz nature, de qua habetur in.§.est et aliud.institu.de dona.z in.l.j.z per totum titulum.C.de dona.ante nupt.cuius dicti illa videtur ratio posse 37 assignari,† quia donatio propter nuptias de qua sermo habetur in predictis iuribus: fit ꝑ virum, vel ex eius parte vxori.l.vltima. §.sancimus.C.de dona.ante nupt.z.c.nuper.in fi.et qđ ibi glo.de 38 dona.inter vi.z vxo.† Et fit hec donatio ꝑpter multas cãs quas post Abbatem Anti.Pet.et Joan.an.collegit Abbas moder. in.c.fi.col.iij.de dona.inter virũ z vxo. Dicte vero donationes de quibus supra facte non extiterunt vxoribus dictoꝝ nobiliũ Bonifacij et Soffredi, sed ipsis. Nec etiaz videt̃ ꝙ ille facte extiterint ipsis nobilibus Bonifacio z Soffredo, vt deinde res donatas darent donatione ꝑpter nuptias dictis eoꝝ vxoribus. Et sic nõ videtur obstare ei qđ dixi.l.vt liberis.C.de colla.et ꝙ donationes huiusmodi non sint donationes ꝑpter nuptias voluit Pau.de cast. in dicto consilio.cv. Et hec ideo dico, quia si dici possent donatio 39 nes ꝑpter nuptias, videretur respondenduz,† ꝙ queadmodum filia potest in dote heres institui, etiam si nihil aliud eidẽ relinquatur.ꝑ id quod voluit glo.et sequuntur docto.cõmuniter in.l.iij.§. sed vtrum.ff.de mino.Specu.titu.de instru.edi.§.vt autẽ.ver.sed sub hac forma.Joã.de Imol.in.l.suus quoqz.in princi.in.vij.col. ver.sed cõtrarium tenuit glo.in hoc vltimo.et in.l.qui volebat.ff. de heredi.institu.Bal.in.l.quoniam nouella.C.de inoffi.testa.et Pau.de cast.in.l.lucius.§.maritus.ff.ad trebel.q̃uis de cautela sit ꝙ filia instituatur vltra dotem, saltem in vno minimo.vt dicit glo.in dicto.§.sed vtrũ.ita potuissent prefati nobiles Bonifaci⁹ et Soffredus heredes institui in bonis sibi donatis, ꝑ eo quia rationes allegate ꝑ glo.z docto.in dicto.§.sed vtrum.et ꝑpter quas dicũt filiã posse in dote heredẽ institui, sibi locũ vendicãt in dona 40 tione ꝑpter nuptias, co† quia illa imputat̃ in legitimã, et etiam confertur sicut z dos.dicta.l.qm̃ nouella.C.de inoffic.testa.auf.ex testamẽto.et.l.vt liberis.C.de colla. Sed quia vt ꝑdixi iste non videntur fuisse donationes ꝑpter nuptias licet facte cõtemplatiõe matrimonij, ille nõ videntur posse imputari in legitimã.l.si quando.§.et generaliter.C.de inoffi.testa.et.l.etiaz.ver.sed si nõ morte. ff.de bo.liber.et ꝑ id quod not.Bar.Ange.z Moder.in.l.in quarta.ff.ad leg.fal.et Alexan.de Imol.cõsilio.viij.exordiente, Visis et cõsideratis his que in themate zc.in secũdo volu. Que si ꝑcedãt nõ videtur ꝙ suffecerit eosdem nobiles Bonifaciũ z Soffreduz institui in reb⁹ sibi donatis, et sic in suis ꝑprijs vel futuris ꝑprijs. ar.l.ꝑprias.C.de lega.et.l.mea res.ff.de cõdi.z demon.et per id qđ voluit Bal.z Pau.de cast.in dicta.l.scim⁹.C.de inoffi.testa.Bal. et Joan.de Imol.in dicta.l.suus.in princ.et Alexan.de Imol.in dicto cõsilio.viij.col.iij.in tertio volu.qui in hoc concordare vide 41 tur,† ꝙ si fili⁹ instituat̃ dũtaxat in re ꝑpria, ipse censet̃ fuisse ꝑteritus: qđ si ita est, ergo testamẽtum est nullum.auf.vt cũ de appella. cogno.§.alind quoqz capitulum.iuncto.§.ceteruz.colla.viij.licet dominus Jason in dicta.l.scimus.col.ij.dicat ꝙ si nõ essent dicte autoritates potuisset teneri contrarium per generalitatem dicte.l.scimus.

42 † Sed q̃uis ista videãtur aliquatulum vrgere, mihi [illegible]en videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius [illegible] ꝙ donationes predicte nõ fuerint simpli[illegible] sed o[illegible] causam, scz ꝑpter nuptias. Hoc em̃ asseritur in instru[illegible] spõsalium dictoꝝ nobilium Bonifacij et Soffredi, et do 43 nationum hmõi,† quibus credendum est postq̃ de cõtrario non apparet.l.cum ꝑcibus.C.de ꝑba.auf.de instru.caute.§.si vero moriantur.colla.vj.c.ad audiẽtiam.de ꝑscrip.et.c.cum ioannes.de fi. instru.de quo ponit multas remissiones Pau.de leaza.in q̃stiõe per eũ disputata que est.xiiij.de quo etiaz Bar.in.l.heredes palã. in princi.ff.de testa. Pro quo bene faciunt no.ꝑ Barto.z alios in 44 dicta.l.fi.C.de pac.† vbi dicũt ꝙ licet regulariter donatio in qua fit mentio mortis, ꝑsumatur esse donatio causa mortis: hoc tamẽ fallit quando apparet scriptum vel expressum ꝙ donans dixerit se donare donatione inter viuos. Cũ igit̃ in ꝑdictis instrumẽtis scriptũ appareat dictũ quondã nobilẽ Joannẽ alamãdi donasse dictis Bonifacio z Soffredo tẽpore matrimonioruz ꝑ eos cõtractorum, donatione vcz ꝑpter nuptias, nõ video cur donationes 45 huiusmodi dici non possint donationes propter nuptias:† nisi forte dicatur, vt iam superius dictũ est, ꝙ donatio ꝑpter nuptias fit vxori: sed hoc non obstat, quia illa cõferri potest etiam in sponsum.dicta.l.vt liberis.ibi, nulla discretione intercedente, vtruz in ipsis sponsis zc.C.de colla.quod etiam voluit Oldra.cõsilio mihi cxvij.exordiente, Si quis verba donationis diligenter attẽdat zc. debuerunt igitur res donate imputari in legitimam.dicta.l.qm̃ nouella.in princ. Insuper esto ꝙ vere dici nõ possent donationes 46 ꝑpter nuptias, ꝑut videtur:† non posset tamen negari quin fuerint donationes ob causaz dictorum matrimonioꝝ que forte al's secuta nõ fuissent, et q̃ in matrimonijs fieri assolent, signãter ꝑ nobiles. Solent em̃ et filij ipsi qui cõtrahunt ac parentes/cognati/et affines domicellarũ instare apud patres filiorũ vt fiant donationes hmõi: et nisi fierent, matrimonia nõ sequerentur: qđ bene attẽdendum est ꝑ id quod not. Albe.in dicta.l.vt liberis.super verbo, vt assolet.vbi multa inducit dñs Jason may. Igitur res donate debuerunt imputari in legitimam.ar.eorũ que not.Jaco.de are. Oldra.et Nicola.de matha.in.l.vt liberis.C.de colla.Bald.in.l. 47 illud.eo.titu.et Jaco.butri.in dicta.l.scimus.† Dicunt em̃ ꝙ donatio facta in premiũ emãcipationis debet in legitimam imputari. Pro quo inter alia adducũt ꝙ donatio facta filio in premiũ emancipationis videtur facta ob causam, scz vt patiatur se eman 48 cipari,† quia inuitus emancipari non poterat.l.iubemus.C.de emancipa.libe.et in auf.qui.mo.natu.effi.sui.§.et generaliter.et ita intelligebant tex.in .d.l.vt liberis.vbi talis donatio facta filio emancipato, vt fieri assolet, id est in ꝑmiũ emãcipationis confert̃, quia est donatio ob causam, secus si esset simplex.dicta.l.illud.sed donatio ob causam cõputatur in legitimam.dicta.l.quoniã nouel.C.de inoffici.testa. Hanc etiam rationem allegauit Alexan. de Imol.cõsilio.cxlij.col.ix.in secundo volumi. Preterea posito citra ꝑiudicium veritatis ꝙ donationes predicte fuissent simpli 49 ces,† quia tamen ille vt puto ascendebãt ad legitimam dictorum nobiliuz Bonifacij z Soffredi, quinimo lõge vltra, ille debuerũt imputari in legitimam.ar.l.cum quo.de peculio.§.fi.per quẽ text. hoc ibi firmauit Joan.de Imol.ff.ad leg.fal. Alexan.de Imol.in dicta.l.illud.col.v.ver.secundo modo singulariter limitatur.C.de colla.et do.Jason may.in dicta.l.si quando.§.et generaliter.C.de inoffi.testa. Ex quo infero ꝙ queadmoduz põt filia heres in dote institui, ꝑ eo quia illam sibi imputatur in legitimam, ita potuerunt prefati Bonifacius z Soffredus heredes institui in reb⁹ sibi donatis, postq̃ illas tenebãtur sibi imputare in legitimã. Est em̃ vtrobiqz eadem ratio, ergo idem ius.l.illud.ff.ad leg.aqui. Et per 50 hoc potest faciliter respõderi ad cõtraria.† Preterea esto ꝙ ꝑdictum testamẽtum fuisset nullum ꝑpter preteritionẽ dictorũ Bonifacij et Soffredi, aut alterius eorũdez, vt nõ videtur: illud tamẽ recõualuisset postq̃ nõ fuit impugnatum nec allegatum nullum ꝑ ipsos aut earũ alteruz infra triginta annos infra quos hoc fieri potuit ꝭm opinionem magis cõmunem quam tenuerunt Fran. de rampo.Bal.et Ange.in.l.filio preterito.ff.de iniust.rup.z irri. testa.vbi etiam Joan.de Imol.col.xliij.ver.quid dicendũ in hoc articulo.quam etiã secuti sunt Bal.Ange.Pau.de cast.Roma.z Alex.de Imol.in.l.posthumo.C.de bono.pos.cõtra tabu.Ange. Salice.et Fulgo.in.l.vxoris.C.de posthu.heredi.institu.et alij in alijs locis.q̃uis Barto.cõmuniter reprobatus aliter senserit in dicta.l.filio preterito.

¶ Allegatio tertij quesiti.

51 † Venio nunc ad tertiũ quesitum, et primo ad vltimam partem illius cui respõdeo, ꝙ cũ prefati Bonifacius/Soffredus/et Aymo, fuerint instituti in certis rebus: dictus vcz Bonifacius in bonis sibi donatis in contractu matrimonij ipsius z nobilis Claudie de hosteduno, z sic in castro Vriatici cum bonis et ꝑtinentijs illius. Dicti vero Soffredus et Aymo in mandamentis z territorijs Castrinoui z Albenci. Et ꝑfati Guigo et Sibondus in oĩbus alijs bonis zc.ipsi Bonifaci⁹ Soffredus/z Aymo, nõ possunt dici heredes vniuersales, sed magis dici debent heredes instituti ex re certa, et sic nec heredes vniuersales nec etiam legatarij simpliciter, ꝭm doctrinam cõmuniter approbatam quã ponit Bart.in.l.ex facto.la grande.ff.de heredibus institu.et sequitur Joan.de Imol.in.l.j.§.si ex fundo.col.vij. versic.successiue iuxta predicta est videndum.ff.eo.titu. Ange.et docto.cõmuniter in.l.quotiens.C.eo.titu.z Lanfran.in repeti.c. si pater.ver.in eadem glo.ibi habetur loco legatarij zc.de testa.in 52 vj.† Et q̃uis institutus in re certa habeat ius accrescendi, et propterea repudiante herede vniuersali vel eo ab humanis decedẽte ante

ante aditam hereditatem sibi accrescat tota hereditas.fm Guil. de cug.O dofre.Pet.Cy.Bar.Ange.et docto.qui ita cōmuniter not.in dicta.l.quotiens.Bart.in dicta.l.ex facto.Ange.in allegata.l.j.§.si ex fundo.vbi etiam Joan.de Jmol.col.j.z.ij.et ibi plene respondet rationibus z motiuis allegatis p tenentes partem cōtrariam.Hoc tamen nihil facere videtur ad ꝑpositum,ꝑ eo quia saltem dictus Guigo alter ex heredibus vniuersaliter institutis, videtur ꝓbari se immiscuisse paterne hereditati p cōtenta in trāsactione inter eū z dictos eius fratres.† Dicit enī multa iura sibi cōpetere ex testamento ꝑfati nobilis Joannis patris,per qđ videtur se immiscuisse paterne hereditati.p id quod voluit glo. Bart. et docto.in.l.paulus.al's incipit,per ꝓcuratorē.ff.de acqui.here. et qđ habetur in.l.auia.C.de iu.delibe.† Hinc dicit glo.Barto.z alij in dicta.l.paulus.ꝙ ideo nō potest per ꝓcuratorem acquiri hereditas,quia eo ipso ꝙ ego committo seu mando alicui vt pro me adeat hereditatē mihi delatam,ego videor illam adire.Nec opponat aliquis ꝙ ideo videantur ꝑfati Bonifacius z Soffredus potuisse dici heredes vniuersales,quia dictus quondā Joannes eorꝫ pater voluit debita et alia onera hereditaria cōmuniter exsolui p ipsos Bonifacium/Soffreduz/Aymonē/z dictos Guigonem et Sibōdum.† Quia esto ꝙ ꝓpterea dici posset actiones passiuas transiuisse in eosdē Bonifacium/Soffredū/z Aymonē,non propterea habuerunt iura actiua,nec quedā alia que habent z habere solent heredes vniuersales,sed quo ad ea remanserūt loco legatariorum,de quibus per Barto.in dicta.l.ex facto.Joan.de Jmol. Lanfran.et alios in locis superius allegatis,† nec hoc quod est teneri actionibus seu iuribus passiuis arguit aliquem esse heredē vniuersalez,vt videmus in fideicōmissario vniuersali,qui licet nō sit ꝓprie heres.l.si filiusfamilias.ff.quod cuꝫ eo.et.l.postulāte.§.j. ff.ad trebel.in eum tamen transeunt actiones etiam passiue.l.j.§. ꝙꝫ autē senatusconsultum.cum suis simili.ff.ad trebel.Et idem videmꝰ in legatario partis seu quote hereditatis.de quo in.l.mulier.§.fi.ad fi.z quod ibi docto.ff.ad trebel.Ex quibus dico ad primam partē dicti tertij quesiti nō oportere inquirere,an dicti Bonifacius/Soffredus/z Aymo,se immiscuerint paterne hereditati,cum eis paterna hereditas relicta nō extiterit,sed res certe que etiam antea donate extiterant ꝑfatis Bonifacio z Soffredo.Nec etiam videtur sufficienter ꝓbari saltem p dictam transactionē ꝙ ipsi nobiles Bonifacius z Soffredus acceptauerint res sibi relictas.Dictus vcꝫ Bonifacius castrum Vriatici cum suis pertinētijs et iuribus,et Soffredus medietatē Castrinoui et Albāsi,tāꝙ videlicet sibi legatas,vel iure institutionis relictas in testamento dicti nobilis Joannis eorum patris.Sed magis videntur affirmasse z dixisse res istas habere vt sibi donatas,nisi forte quis dicere voluerit,ꝙ quia res predicte eisdem Bonifacio z Soffredo donate extiterunt,non quidē vt donationes de eis facte statim sortirentur earū effectum:sed demū mortuo ipso Joanne alamandi donatore,et ꝙ ꝓpterea cū ipsi Bonifacius et Soffredus nō possederint res donatas viuente ipso Joanne,nec post ipsius mortem earum possessionē apprehendere potuerint aut de iure debuerint in vim donationum hmōi sine traditione dictorum Guigonis et Sibondi vniuersalium heredūz.per id qđ voluit Alde.antiquus glo.et sequitur Jaco.butri.in.l.fi.C.de edic.diui adria.tol.debuerit z debeat ꝓsumi ꝙ possessionē rerum huiusmodi apprehenderint:nō quidem vt donatarij,et sic eo iure quo nō licebat.l.merito. ff.p socio.† sed tanꝙ particulariter instituti in rebus huiusmodi quo casu hoc facere potuerūt eorum ꝓpria autoritate.fm Barto. qui ita not.in dicta.l.ex facto.vbi etiam Joan.de Jmol.colū.viij. versi.Item attende etiam,quia dicit hic Barto.Joan.de Jmol. in dicta.l.j.§.si ex fundo.col.viij.versicu.Item quia potest capere ꝓpria autoritate.z in.c.raynutius.de testa.Lanfran.in repetitio. c.si pater.versi.octauo in eadem glo.ibi,habetur loco legatarij zc. ibi secundo,quia sicut heres potest a seipso zc.de testa.in.vj.et idē voluit Andre.sicu.in.c.raynutius.de testa.ꝑ quo allegat.l.titia. §.j.ff.de lega.secūdo.Sed hec non videntur prodesse,pro eo quia opinio Alberi.reprobatur per Azo.glos.z docto.communiter in dicta.l.fi.C.de edic.diui adria.tol.qui cōmuniter ibi dicunt eum qui habet titulum a defuncto posse iacente hereditate sua ꝓpria autoritate capere et apprehendere rem ad quam habet titulum. Potuerunt igitur dicti Bonifacius z Soffredus etiam vt donatarij capere z apprehendere eorum ꝓpria autoritate possessionem rerum sibi donatarum.Et ita non est opus ꝙ pro euitatione presumptionis delicti presumamus eosdem Bonifacium et Soffredum apprehendisse possessionem rerum sibi donatarum nō iure seu in vim donationis,sed iure institutionis.Bene tamen fateor ꝙ per contenta in transactione et etiam per solutionem partis legatorum videantur ipsi Bonifacius et Soffredus agnouisse voluntariam dispositionem prefati quondam Joannis testatoris, quo ad supportationem partis onerum.Sed an ꝓpterea videantur etiam consensisse oneri fideicommissi per dictum Joannē patrem eis iniuncti:remanet difficultas,ꝓeo quia ista sunt separata et diuersa.† Et ita non videtur ex vno inferri ad aliud.l.inter stipulantem.§.sacrā.versi.sed hec dissimilia.ff.de verb.obliga.l.maritus.C.de dona.inter vi.z vxo.et vulgata.l.papinianus exuli.ff. de mino.de quo infra aliquid dicetur.

53

54

55

56

57

58

¶ Allegatio quarti quesiti.

59 † Venio ad quartum quesitū in quo queritur de multis et quidem difficilibus,et super quibus mallē audire aliū recte consulentem ꝙ consulere.Et pro quorum aliquali solutione premitto nō fuisse nec esse dubium quin supposita veritate thematis euenerit cōditio sub qua dicti nobiles Guigo z Sibondus substituti extiterunt prefatis Bonifacio/Soffredo/et Aymoni,etiam si eidē Soffredo supersint nepotes masculi ex filia,† quia vt superius dixi in alio articulo quādo in dispositione fit mētio de liberis masculis,nō includit nepos masculꝰ ex filia,vt plene voluit Alexan.de Jmol.in dicta.l.ex facto.§.si.ff.ad trebel.et in.l.adoptiuūz.§.liberos.ff.de in ius vocan.Baldus in dicta.l.j.col.j.C.de condi.inser.vbi etiam Salic.Pau.de cast.in.l. gallus.§.nunc de lege.col.penulti.vel fi.ff.de libe.z posthu.et consilio.cxxxvij.exordiente,Viso puncto supra scripto zc.col.fin.vbi etiam allegat Ricar.malum.Joan.and.et Bald.in locis superius allegatis.

60

61 † Premitto insuper ꝙ in fideicōmisso generali nō veniunt ea que heres aliunde acquisiuit ꝙ ex testamento,etiam si illa acquisiuisset a testatore.l.sequēs questio. et quod ibi glo.Barto.et docto.ff.de legat.secūdo.et quod voluit glo.Bald.et docto.in.l.cum virum.C.de fideicommis.Pro quo facit,† quia videmus ꝙ si pater filiam per eum heredem institutam grauet per fideicommissuz,vt Titio restituat id quod ex bonis patris ad eam peruenisset,non comprehenditur in fideicommisso huiusmodi dos quam pater eidem filie in vita donauerat.l. a filia.in principio.ff.ad trebellia.Probatur etiam quod predixi in.l.lucius.§.maritus.ff.ad trebel.vbi maritus vxorem heredem instituit in certa quota hereditatis,et plura alia particulariter titulo legati vel fideicommissi particularis sibi reliquit,z inter alia sibi legauit dotem quam ab eo acceperat,post que ipsam vxorem grauauit vt quotam hereditatis in qua eam heredem instituerat et quecūꝙ sibi legasset restitueret post mortem filio communi.Et querebatur ibi,an vxor teneatur per fideicommissum restituere dotem:vbi respondet iurisconsultus ꝙ non,nisi aliter manifestū existat testatorem sensisse de dote.Ecce ergo ꝙ per illa verba generalia,scilicet et quecunꝙ ei legasset non videtur testator sensisse de dote que alio iure pertinebat ad ipsam vxorem heredem ꝙ ex testamento,ꝙuis idem testator eandem dotem ipsi vxori legasset. Et ꝙuis legatum huiusmodi valeret propter cōmodum repręsentationis quod vxori afferebat,cum al's non erat dos restituenda,nisi post annum.l.j.circa principium.ff.de do.prelega.et.§.sed si vxori.instituť.de legať.Et procedit quod predixi non solum eo casu quo grauatus de restituendo acquisiuisset hoc irreuocabiliter in vita a testatore grauante,vbi videtur esse minus dubium, sed etiam vbi hoc acquisiuisset reuocabiliter seu etiam inutiliter, vt voluit glo.et docto.in dicta.l.cum virum.quod bene probatur in allegata.l.sequens questio.q̃ loquitur in rebus a testatore vxori donatis,constante matrimonio,† quo casu donatio non valebat sed veniebat morte mariti ꝑdecedentis confirmanda si illam non reuocasset.l.antepenultima.C.de dona.inter virum et vxorem.l. j.et.l.papinianus.ff.eodem titulo.Propter que prima facie videtur ꝙ in dicto fideicommisso eisdeꝫ Bonifacio/Soffredo/z Aymoni iniuncto,et restituendo prefatis Guigoni/et Sibondo,et eorum liberis masculis,si ipsi Bonifacius/Soffredus/et Aymo, sine liberis masculis ab humanis decederent veniant res donate. ¶ Sed his non obstantibus contrarium videtur mihi verius,et signanter quo ad medietatem Castrinoui et Albāci,que eidem quondam Soffredo donata extiterat te[illegible] matrimonij per eundem contracti per verba de futuro,quia cum dict[illegible] nobilis quondam Joannes pater,idemꝙ donator eundem So[illegible] duntaxat instituerit in medietate huiusmodi,verisimilius est ꝙ ipse eundem Soffredum grauauerit de restituendo hanc medietatem prefatis substitutis quam alia queuis bona dicti Soffredi aut sibi non relicta per Joannem testatorem,quia si verum est vt predixi,ꝙ in fideicommisso vniuersali non veniant nisi illa que grauatus habet ex vltima voluntate.l.vxorem.§.testamento.ff. de legať.tertio.Non est verisimile ꝙ ipse Joannes testator dictuꝫ Soffredum grauauerit de restituēdo nullomodo sibi relicta.Dicendum ergo videtur ipsum Soffredum fuisse grauatum de restituendo medietatem donatam,et in qua etiam fuerat particula-

62

63

riter institutus, et propter quam etiam voluit ipse Joannes dictum Soffredum supportare partem onerum habito respectu ad illius valorem: aut quod non fuerit grauatus de restituendo aliquid prefatis substitutis, sed hoc videtur absurdum. Et sic non presumendum, 64 † quia absurditas in intellectu legum testamentorum et omnium dispositionum euitanda est, et circumscriptis verbis mens disponentis insequenda est. l. scire oportet. §. et si maxime. ff. de excusa. tuto. l. iij. §. conditio. ff. de adimen. lega. l. iij. C. de libe. preteri. et c. dudum. de preben. in. vj. Videtur igitur quondam Soffredus fuisse grauatus de restituenda medietate predicta. Non obstat dicta. l. sequens questio. ff. de lega. ij. et allegata. l. lucius. §. maritus. quia in illis fuerant alia relicta in testamento, de quibus restituendis verisimilius presumebatur heres fuisse grauatus quam de re sibi donata inter viuos etiam inutiliter vel de dote ab vxore recepta. Sed hic nihil aliud fuit relictum per Joannem testatorem dicto Soffredo filio preter medietatem sibi donatam, et in qua fuit particulariter institutus, nisi forte quis diceret quod non fuerit institutus in ista medietate que sibi donata extiterat, sed tam ipse quam dictus Aymo frater instituti extiterint in alia medietate, quasi verisimilius sit dictum Joannem testatorem sic fecisse et facere voluisse quam quod eundem Soffredum instituerit in medietate iam sibi donata. Sed istud non videtur procedere, pro eo quia licet ipse Joannes testator donasset baroniam Uriatici dicto Bonifacio, ipse tamen in illa et non in alio ipsum Bonifacium heredem instituit, propter quod non videtur absurdum si idipsum dicamus de Soffredo, quod videlicet ipsum instituerit in medietate donata et non in parte alterius, eo maxime attento quia non solum disposuerat inter viuos de hac medietate, sed etiam de alia, quam 65 vere donauerat liberis masculis secundi matrimonij, † vt sic non obstet id quod dici solet testatorem in dubio censeri disposuisse, non quidem de tota re, si tota sua non fuit, sed de parte seu iure, quam vel quod in eadem habuit. l. serui electione. §. fi. et quod ibi Alex. de Jmol. et docto. l. quod in rerum. et quod ibi Alexan. et docto. et. l. si domus. §. fi. ff. de lega. j. et. l. vxor patrui. vbi etiam per doc. C. de legat. Posset enim hoc procedere si duntaxat disposuisset de medietate et illam donasset dicto Soffredo. Sed hic reperitur disposuisse etiam de alia medietate, quia vt predixi, illam donauerat liberis masculis secundi matrimonij. Concludo igitur super isto articulo quod dictus Soffredus videatur fuisse rogatus de restituendo medietatem sibi donatam et in testamento relictam.

Sed hoc supposito superest

dubium, an fideicommissum valuerit cum effectualiter ipse Soffredus non videatur in aliquo honoratus, quia illa medietas etiam si sibi relicta non fuisset, erat ad eum peruentura post mortem Joannis patris titulo donationis sibi facte. Et sic non videatur potuisse in aliquo onerari aut grauari. l. ab eo. cum suis simili. C. de fideicommis. Pro quo facit quod habetur in dicta. l. lucius. §. maritus. versi. atque 66 etiam si sensisse etc. ff. ad trebel. † vbi dicit text. ita demum valere fideicommissum seu grauamen in dote si aliunde tantum erat vxor habitura per retentionem quarte trebellianice faciendam de alijs sibi per testatorem relictis quanta erat summa dotis, alias non tenere vxor ad dotis restitutionem. Cum ergo in casu nostro nihil relictum extiterit ipsi nobili Soffredo ex quo detrahi posset trebellianica vel alia quarta ascendens ad estimationem et valorem dicte medietatis, non videtur fideicommissum huiusmodi efficaciter valuisse. Et pro hoc multum facere videtur quod not. Joa. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. vt autem. in addi. incipiente, Sed incidit etc. Bald. in dicta. l. quam nouella. versi. secundo queritur. ibi, ad secundum punctum. Jo. de Jmol. et Pau. de cast. in dicta. l. lucius. §. maritus. et Alexan. de Jmol. consilio. xx. exordiente, Ponderatis his que in themate. in 67 tertio volu. † vbi voluit quod eo casu pot pater expresse per fideicommissum grauare filiam in eius dote, quatenus dos ipsa esset vltra legitimam, quo idem pater fuisset a principio stipulatus sibi ipsi soli reddi dotem soluto matrimonio, secus vero si non fuisset stipulatus illam sibi soli reddi, quia tunc non posset per fideicommissum preiudicare ipsi filie in iure dotis sibi [illegible] quisite. l. quotiens. ff. solu. matri. Et ita declarant [illegible] not. per Barto. in. l. fi. §. filie. ff. de legat. ij. quod etiam [illegible] cum dubitatione videtur magis placuisse Alexan. de [illegible] dicta. l. a filia. Dicit etiam Bal. in dicta. l. cum virum. col. ij. versic. sed nunquid etc. quod ita demum pot filia expresse grauari in dote, si pater vltra dotem tantum sibi reliquit quanta est dos: vbi etiam dicit ita intelligendam dictam. l. fi. §. filie. et quod ibi Bar. Dicit etiam Sali. in dicta. l. quam nouella. quod si dos non erat reuersura ad heredem patris, sed consolidationem perceptura in persona filie, et pater vltra dotem huiusmodi nihil sibi leget, non pot per fideicommissum eam grauare. dicto. §. maritus. Etiam Cy. loquens de hac materia in. l. j. §. videamus. ad fi. C. de rei vxo. actio. ponit casum in filia in dote et quibusdam alijs vltra dotem instituta. Que si procedant in dotem 68 † ad quam pater non procedit ex liberalitate, sed ex iuris necessitate. l. fi. cum suis simili. C. de do. promis. Multo fortius vel saltem non minus videntur procedere in hoc casu, et sic cum nihil relictum extiterit ipsi Soffredo preter medietatem antea sibi donatam, non videtur potuisse grauari de illa alteri restituenda, quemadmodum nec grauari potest filia in dote si preter eam nihil relictum extiterit, vt predixi. Et ad impugnationem dicti fideicommissi, etiam facere videtur. l. imperator. ff. de lega. ij. iuncto eo quod habetur in. l. vnum ex familia. §. et si fundum. et quod ibi glo. super verbo, tantum eidem. eo. tit. Non obstat dicta. l. sequens questio. ad fi. vbi dicit donatarium posse nominatim grauari in re donata. Quoniam respondeo quod illa. l. loquitur in rebus donatis a testatore vxori stante matrimonio, quo casu donatio ab initio non valuit, sed veniebat morte mariti predecedentis confirmanda si eam non reuocasset: sed si illa donatio facta vxori valuisset irreuocabiliter a principio prout valuisse supponitur donatio facta dicto Soffredo non potuisset ipsa vxor grauari in rebus donatis, vt not. glo. et docto. in. l. iij. in princi. ff. de lega. iij. et glo. in dicta. l. sequens questio. Pro quo ibi allegat. l. proxime precedentem. in. §. sed et si fundum.

69 † Econtra videtur quod immo po

tuerit dictus quondam Soffredus per fideicommissum onerari et grauari de restituendis prefatis Guigoni et Sibodo et eorum liberis masculis rebus sibi donatis et in quibus fuit particulariter institutus, et hoc saltem quatenus medietas sibi donata excedebat bonorum subsidium seu legitimam dicti Soffredi. per id quod voluit Dy. et Nicola. de neapo. et Pau. de cast. in dicta. l. a filia. Cy. in dicta. l. j. §. videamus. et quod ibi Albe. et Joan. fabri. Bar. in dicta. l. fi. §. filie. ff. de lega. ij. et in allegata. l. lucius. §. maritus. Pau. de cast. in. d. l. cum virum. Pau. de cast. consilio. lxxviij. exordiente, Viso puncto predicto. in secundo quesito. ibi, est dubium vtrum etc. et dicto consilio cv. ad fi. et consilio. cxij. exordiente, Substitutio facta huic Dragonete. ad fi. et Rapha. fulgo. consilio mihi. xij. exordiente, Tertio principaliter non est dubitandum etc. qui videntur in hoc concordare quod pater possit substituere filie, et eam per fideicommissum grauare de dote restituenda, vt procedat substitutio seu grauamen, quatenus dos huiusmodi excedebat legitimam. pro quo dicto allegari solet casus in. d. l. fi. §. filie. ff. de lega. ij. et vt refert do. Gui. pa. decisione. dcxij. exordiente, Si pater possit filie substituere per fideicommissum. ita iudicatur in insigni curia Dalphinalis parlamenti. Quo vero ad legitimam seu debitum bonorum subsidium omnes fatentur quod non va70 let substitutio, † quia legitima seu debitum bonorum subsidium grauamen non recipit. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. quod procederet etiam si dictus quondam Soffredus promisisset seruare testamentariam dispositionem prefati Joannis patris. per id quod voluit Pet. de ancha. consilio. clj. exordiente, Plura sunt dubia de quibus queri tur. col. ij. versi. sed quia in puncto dicitur quod predicti quatuor fra71 tres etc. † vbi dicit quod eo casu tollitur facultas detrahendi trebellianicam, pro eo quia illa detrahitur contra voluntatem defuncti. l. titia. ff. ad leg. fal. quis do. Gui. pa. aliter loquatur decisione. cccclxxvij. exordiente, Si filius iuret attendere etc. Sed primum dictum credo verius, salua reuerentia dicti domini doctoris, cuius dictum pot multis medijs impugnari. Redeundo ergo ad propositum videtur supponendo vt superius dixi, quod donationes predicte dici potuerint donationes propter nuptias, quod dictus quondam Joannes potuerit substituere eidem Soffredo et ipsum grauare de restituenda medietate predicta prefatis substitutis, quatenus vere medietas huiusmodi excedebat legitimam seu debitum bonorum subsidium dicti Soffre72 di grauati. † Et hoc arguendo ab eo quod fit et fieri pot in dote ad donationem propter nuptias, que videntur a pari iudicari. dicta. l. quam nouella. et. l. vt liberis. superius allegat. Fateor quod iste articulus non est sine magna dubitatione, tum rationibus superius pro prima parte allegatis. Tum quia dicta. l. fi. §. filie. in qua se fundant doct. tenentes indistincte quod pater possit filie in dote substituere per fideicommissum, quatenus dos excedit legitimam, loquitur in casu in quo pater grauauit filiam sub conditione, si sine liberis decederet. quod ponderauit Alexan. de Jmol. in dicta. l. a filia. col. ij. qui propterea videtur sentire quod etiam sequendo hanc opinionem secus esset si filia decederet cum liberis, vt in casu de quo queritur, in quo licet dictus Soffredus decesserit sine liberis masculis, non tamen sine liberis, cum ei superfuerit filia. Sed supposito quod predixi, scilicet quod dictus Soffredus potuerit grauari in dicta medietate, quatenus illa excedebat debitum bonorum subsidium. Dico quod dicta medietas venit in restitutione fideicommissi, de quo detrahetur vt dixi 73 legitima ipsius Soffredi, † sed an etiam de illo pluri in quo tenuit substitutio detrahi debet trebellianica. Ad quod respondeo quod Jo. de Jmol. in. l. coheredi. §. cum filie. col. ij. versicu. Item not. quod ille de mum etc. ff. de vulga. et pupil. vbi etiam idem videtur voluisse Alexan. de Jmol. col. iiij. versic. Item not. quod legatarius certe rei etc. et aperti⁹ hoc voluit Rapha. fulgo. consilio mihi. lxj. exordiente, Ad primum

primū videtur posterius valere &c.col.fi.vbi loquēs de filia particulariter in certa summa herede instituta. & de restituēdo grauata dicit nō esse querendū de trebellianica,cū nō fuisset a patre heres vniuersaliter instituta sed in certa quātitate,& sic legatarie locū tenere.d.l.quotiēs.C.de heredi.insti.quod etiā voluit Abbas moder.in.c.raynutius.col.fi.de testa.vbi etiā refert Bal.p hac parte cōsuluisse.Et idē videtur sensisse Pau.de cast.consi.cclxxxix.exordiēte,Hereditas dicte puelle.Et licet Bar.in.d.§.cū filie.ver.que ita videatur dicere cōtrariū,si tñ verba ei⁹ attente cōsiderenř.Bar. nō contradicit quo ad casum occurrentē,sed poti⁹ loquiř pro hac parte vt patet ex illis finalibus verbis,qđ verū esset si esset grauata vniuersaliter &c.quod nō fuit hic.Et eodē modo videř posse respōderi ad id qđ voluit Bar.consi.xxj.exordiente,Bonio accursoli &c.quod est tñ incorrectū.ibi em̄ fuit filia rogata de restituēdo ei⁹ hereditatē & sic gñaliter & contēplatiōe quātitatis relicte,& ita etiā loquitur ipse Bar.in dicto ver.itaq; &c.Fateor q Oldra.cōsi. mihi.c.exordiēte,Titius habens filiā.B.noīe videtur tenere contrariū.Pro quo nihil allegat nisi no.in.l.papinian⁹.§.meminisse.ff.de inoff.testa.& in.l.q̄ q̄.C.ad leg.fal.Sed hec nō videnř stringere:q2 loquuntur in vniuersaliter instituto & grauato.Et hec dicta sint quo ad illam medietatem in qua fuit heres institutus dictus nobilis Siffredus.

Quo vero ad medietatem in

qua fuit particulariter institut⁹ dict⁹ nobilis Aymo,videř pcul dubio q ipse grauari potuerit p fideicōmissum,quaten⁹ tñ medietas hmōi excedebat debitū bonorū subsidiū:q2 licet nō possit pr grauare filiū in legitima.d.l.quoniā in priorib⁹.& qđ ibi docto.et quod no.doct.in.l.ex tribus.C.de inoffi.testa.& allegata.l.cohere

74 di.§.cū filie.ff.de vulga.& pupil.† Hoc tamē nō est in residuo ꝓhibitū,& ꝓpterea est permissum:q2 quilibet est arbiter & moderator rei sue.l.in re manda.C.manda.l.dudū.C.de cōtrahen.emp.& vendi.l.polla.C.de his quib.vt indi.&.c.de his.de sepul.Nisi forte qs diceret hāc medietatē fuisse antea donatā per dictū Joannez tpe dicti eius secūdi matrimonij.Sed istud allegare nō potuisset idez nobilis Aymo quo ad bessem seu duas tertias partes huius medietatis que ꝓ numero liberorū masculor̄ tradi debuissent dictis Guigoni & Sibondo.Et videtur q de hac medietate non debuerit detrahi nisi legitima non trebellianica,vt predixi in alio casu. Et puto quod in hac legitima deberet imputari illa tertia pars, quam idem dominus Aymo fuerat habiturus in vim donationis,de qua supra.Cum quia donatio fuit donatio ob causam,scilicet propter matrimonium,quod etiam voluit dominus Ambrosi.de vina.in terminis in dicto consil.Et quia vt puto illa tertia pars ascendebat ad valorem legitime vt sic succedat.dicta.l.cū quo.de peculio.§.fina.et quod ibi Joañ.de imol.ff.ad legem falcid.et Alexand.de imol.in dicta.l.illam.C.de collat.Concludendo igitur super dicto quarto quesito videretur respondendum et dicendum q per mortem dictorum Bonifacij,Siffredi,& Aymonis mortuorum,vt ponitur in casu sine liberis masculis superstite dicto Guigone eorum fratre,fuerit locus substitutioni in persona eiusdem Guigonis,et q nisi post mortem dicti quondā Joannis testatoris aliud successisset erat terra Castrinoui detractis detrahendis restituenda ipsi Guigoni,tunc superstiti prefato Sibondo antea vt credo vita functo.

Allegatio quinti quesiti.

75 † Venio ad quintum quesitū

principale super quo dico in primis q super contentis seu debitis vel debendis ex testamento transigi non potest nisi cognitis & inspectis verbis testamenti.l.j.§.j.ff.quemadmo.testamen.aperian.l.non est ferendus.in princip.et.l.de his.et quod ibi glos.et docto.ff.de transactio.et quod voluit Bartol.et docto.in multis questionibus in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verbo.obligatio. et Angel.consilio.xcij.exordiente,Cum lis et questio &c.Quo fit vt nisi appareat dictum quondam Guigonem inspexisse & cognouisse verba testamenti prefati quondam Joannis eius patris prius,et anteq̄ cum dictis Bonifacio,Siffredo,et Aymone eius fratribus transigeret,et transactionem de qua in casu cum eis faceret et iniret,non debuerit transactio huiusmodi eidem Guigoni tunc minori vigintiquinq; annis obesse vel nocere.Nec puto quod ex contentis in instrumento transactionis huiusmodi,sufficienter appareat vel probetur dictum Guigonem antea vel tunc inspexisse aut cognouisse verba predicti testamenti:quia licet in transactione huiusmodi dicatur perlectis et agnitis tenoribus &c.ibi tamen subijcitur.vt asserebatur,per quod apparet eosdem Bonifacium,Siffredum,Aymonem,& Guigonem non

76 fuisse hoc confessos sed dubitatiue posuisse:† quia quemadmodum verbum,vt dicitur,dubitationem continet nisi probetur.l. j.et quod ibi notat glos.super verbo,dicetur.ff.de dolo.et.l.j.ff.si quadrupes paupe.fecis.dicatur.et quod voluit Bartol.consilio lxxxviij.exordiente,Dilecto suo domino Francisco &c.colum.iij. ita etiam dubitationem continere videtur verbum,vt asserebatur,eo maxime quia ex tenore transactionis huiusmodi non apparet q eo tempore quo dictabatur seu redigebatur in scriptis fuerit presens seu intelligens ipse Guigo alamandi,sed potius contrarium,cum in instrumento transactionis huiusmodi post verba,que omnia vniuersa et singula &c.dicatur q ipse Guigo alamandi audito tenore dicte transactionis dixit et animum suum declarauit,q inquantum ipsum concernebat ei non consentiebat.Et quamuis in ratificatione et approbatione per eum postea facta dicatur eundem Guigonem asseruisse se esse ad plenum informatum de contentis in transactione predicta ac concordia, et pactionibus per ipsos Bonifacium,Siffredum,et Aymonem celebratis et initis.et quod hec omnia eidem ad intelligendum data extiterant per dominos inibi existentes,non tamen vt videtur plene apparet eundem nobilem Guigonem inspexisse et cognouisse verba testamenti prefati quondam Joannis eius patris:quod si ita est,non videtur q transactio eidem preiudicauerit.Nisi forte quis dicere voluerit q immo eidem preiudicauerit,

77 pro eo † quia in ea interuenit iuramentum cum quo certum est posse renuntiari dicte.l.de his.et similibus secundum Joañ.de imol.qui ita not.in sua solenni repetitione.c.cum contingat.in vltimo membro.de iureiuran.Alexand.de imol.consilio.xj.exordiente,Viso ac vt oportet considerato.colum.v.versicu.potest et tertio responderi q licet &c.Cuma.in.l.si quis pro eo.in princip. ff.de fideiussori.et alij quos commemorant domi.Jason mayñ.in dicta.l.de his.colum.iiij.& Alexand.de imol.in dicta.l.qui rome. §.duo fratres.charta.xiij.vel circa.versicu.adde q Bald.in.c.j.in titu.imperator Lotharius &c.ff.de verb.obligatio.Sed hoc non videtur obstare:quia esto q hoc esset verum.Cuius tamen contrarium tenuerunt multi vt etiam apparet ex relatis per domi. Jason mayñ.vbi supra,inter quos etiam fuit Ange.in dicto consilio.xcij.hoc tamen non nocuisset dicto Guigoni alamandi,pro

78 eo † quia iuramentum per eundem prestitum.non videtur fuisse quo ad hoc operatum nisi quod eundem Guigonem transigentem representauerit maiorem vigintiquinq; annis,iuxta not.per glos.et docto.in.l.ij.C.de rescinden.venditio.per glos.et docto.in capi.cum causa.de emptio.et venditio.et per multos in autenti. sacramenta puberum.C.si adûer.vend.quod si ita est:ergo quemadmodum transactio de qua supra esset nulla,si sine iuramento per maiorem vigintiquinq; annis non inspectis et cognitis verbis testamenti dicti Joannis celebrata extitisset.dicta.l.de his. cum suis similibus,ita et nunc nulla est cum illa celebrata extiterit per minorem licet cum iuramento,postq̄ supponitur iuramentum non esse aliud operatum,nisi q eundem Guigonem maiorem representauerit.Preterea supposito citra preiudicium veritatis q idem Guigo inspexisset et cognouisset verba predicti testamenti,et propterea non obstante dicta.l.de his.et aliis similibus transigere potuisset,et consequenter propter transactionem iuramento firmatam fuisset exclusus a beneficio restitutionis in integrum q̄uis de illo certioratus non extiterit,per id quod habetur in dicta autenti.sacramenta puberum.& quod ibi multi docto.quamuis etiam multi tenuerint cōtrarium:quia tamen ipse Guigo fuit lesus vltra dimidiam iusti pretij,ipse poterat contrauenire remedio dicte.l.ij.C.de rescinden.venditio.et dicti.c.cum causa.de emptio.et venditio.et quod vtrobiq; habetur per doct. & Joan.de imol.in repetitio.dicti.c.cum contingat.vbi etiaz per alios.et per Pet.de ancha.in repetitio.c.canonum statuta.de cōstitu.et alios multos in aliis locis,tam scribendo q̄ consulendo. Et tenuit hoc etiam Philippus corneus consi.clxvj.incipiente, Circa &c.& consi.clxxxix.& consi.clviij.exordiente,Quamq̄ &c.in iiij.parte.Et adeo huiusmodi lesio est priuilegiata et fomentum a iure habet et fauorem vt reddat contractum cassum,irritum,et nullum,maxime cum est enormissima:in[illegible]tum q non est opus principis rescripto ad irritandam et enerua[illegible] renuntiationem,vt tenent predicti doctores & precipue domi[illegible] Philippus corneus in predictis locis.Et quia iuramentum no[illegible] tenditur ad plus q̄ extendatur virtus ipsa promissionis vt tenet Angel.consilio.ccccv.exordiente,Statuto cauetur &c.colum.j.et facit etiam bonus text.in.l.fina.C.de non numera.pecu.et quod ibi per docto.Et hoc etiam tenuit Oldr.de ponte.cōsi.cccxxviij. exordiente,Cum mulier donatrix post donationem.et consilio cclxxviij.exordiēte,Licet quantum ad claustrale &c.Bald.consil. xxix.exordiente,Casus,vir donauit.libro.iiij.Alexander consilio xxxvij.exordiente,Viso & oportune discusso.colum.iij.in.ij.volu. et Ludo.roma.consilio.cclxix.exordiente,Non est dubiū.in prin.

79 †Nisi forte quis dicere voluerit ꝙ leso in trãsactione non cõpetat remediũ dicte.l.ij.vt ꝑfecto voluerũt multi relati per Alexan.de imol.in.l.si quis cũ aliter.ff.de verbo.obliga. Sed contrarium voluit ibi Bar.scilicet ꝙ remediũ hmõi habet locũ etiã in trãsactione,si trãsigens in ea deceptus extiterit vltra dimidiam iusti pretij habito respectu cõmuni non ad verã estimationem rei,sed ad estimationẽ dubij euẽtus litis super qua facta est transactio,⁊ ita intellexit glo.ipse Bar.in.l.lucius.§.fin.ff.ad trebellia.iuncto tex.⁊ idem ibi tenuit Bart.Rayne.⁊ Jo.de imol.⁊ Ang.Jo.de imol.⁊ Roma.in.d.l.si quis cũ aliter.Angel.in.d.l.ij.C.de rescin.vendi. Jo.de imol.in.c.quintauallis.de iureiuran.Cardi. Jo.de imol.⁊ Abbas moder.in.d.c.cum causa.de emptio.⁊ vendi.nõ potest tamen negari quin iste articulus sit dubius. Quibus presuppositis ꝗuis satis cursim, breuiter ⁊ succincte dictis. Dico ⁊ respõdeo ꝙ supposito vt in casu ponitur ꝙ idem Guigo esset minor.xxv. annis,⁊ ꝙ ipse in trãsactione predicta damnificatus seu lesus extiterit vltra dimidiã iusti pretij,nõ debuit eidẽ Guigoni obstare exceptio dicte pretẽse renũtiationis,quominus potuerit post mortez dictorũ Bonifacij,Siffredi,⁊ Aymonis agere et experiri in vim fideicõmissi superius mẽtionati,nec fuit opus dispẽsatione iura-

80 menti. †Et si opus extitisset illa erat cõcedenda,vt voluit Alexã. de imol.in.d.§.duo fratres.charta.xiij.vel circa.versic.⁊ posito ꝙ iuramentũ validet ⁊c.vbi pro hoc allegat no.per Bar.in.l.si quis pro eo.in quarto mẽbro.ff.de fideiusso.⁊ no.per doct.in.d.c.cũ contingat.in quarto mẽbro. Nec videt̃ ꝙ ꝓductio dicte pretẽse trãsactionis facta parte dicti Guigonis,in causa quã postea ipse ⁊ Aymo frater habuerũt defẽdẽdo aduersus dictũ Siffredũ eidẽ ꝑiudicauerit quo ad dictũ fideicõmissum. Tum q2 facta ad alios fines. Tum q2 esto ꝙ per productionẽ hmõi visus fuerit idẽ Guigo cõfiteri se egisse cõtenta in dicta pretensa transactione,⁊ al's inibi cõtenta esse vera,nõ tamẽ propterea infertur ꝙ trãsactio que ipsuz ab initio a beneficio dictarum legũ de his ⁊.l.ij.C.de rescin. vẽdi. nõ exclusit ipsum excludere debuerit. Et idẽ dico de receptione illius pretẽse pecunie,que etiã illa ratione obstare non debuit ꝓ eo q2 facta est durãte causa metus,de quo articulo infra dicetur in respõsione ad aliud dubiũ. Ceterũ quatenus in hmõi quinto dubio etiã querit̃ an in trãsactione habeat locũ remediũ qñ est deceptio vltra dimidiã iusti ꝑtij. Dico ⁊ respondeo ꝙ hic nõ videtur multũ esse elaborandũ,pro eo quia vt predixi,cum prefatus Guigo esset minor.xxv.annis tẽpore transactionis,de qua supra,ipse nõ fuit exclusus a beneficio dicte.l.ij.C.de rescin.vendi.

¶ Allegatio sexti quesiti.

Venio ad sextum super quo

nihil aut parũ dicere possum,pro eo q2 nõ sum plene informatus de metu inibi mẽtionato,⁊ ꝓpter quẽ pretẽditur idẽ nobilis Gui-

81 go fuisse inductus ad faciendũ transactionẽ de qua supra. †Illud tamen certũ est ꝙ mine potentũ sunt metuẽde ⁊ iustũ metũ inducunt.vt no.Bald.in.l.nõ est verisimile.§.si iusto.ff.quod met.cau.

82 ⁊ sentit Bart.in.l.j.§.que onerande.ff.qua.re.actio nõ da. †Etiã rogamẽ dñi censetur preceptũ. vt not.glos.in.l.j.circa princip.ff. quod ius.⁊ Pau.de cast.consi.lxxij.exordiẽte, Si frustra disputa-

83 retur.col.mihi.ix. †Etiã preces importune principis sufficiũt ad rescisionẽ cõtractus ꝓpter preces hmõi celebrati,vt videt̃ voluisse

84 Inno.in.c.petitio.de iureiurã. †Etiã ꝑcepta principis iustũ metũ inducũt.arg.c.conuenior.⁊ quod ibi glos.super verbo,morere. xxiij.q.viij.⁊.l.fin.C.de his que vi.cũ not.per Bar.in tracta.de tyran. Et signãter ad rescisionẽ cõtractus sufficiunt mine,preces vel precepta eorũ principũ vel potentũ qui suas minas solent deducere ad effectũ,vel al's male tractare eos quibus cõminabantur,aut qui eorũ precibus vel preceptis nõ parebant.vt no.Bar.Bald.et doct.in.l.metum.glo.⁊ docto.in.l.si donationis.C.quod me.cau. ⁊ Bal.extra eo.tit.super rubrica.⁊ in tracta.scisma.Jo.andr.Abbas moder.⁊ doct.in.c.insinuãte.qui cle.vel vouẽ. Idẽ Abbas et

85 doc.in.c.cũ dilectus.quod me.cau.⁊.c.cũ inter.R.de electio. †Ex personis enĩ hoĩm dicta pẽsanda sunt.l.j.in fi.C.si quis imperato. maledi.⁊ potissime q̃ [illegible] alia fiunt ab eo qui habet potestatẽ terrendi ⁊ coh[illegible]one officij.l.j.vbi Bart.⁊ Bal.C.si quacũ.predi.po[illegible]ta.l.si ꝑ iꝑressionẽ.vbi Bar.⁊ Bal.C.qd me.cau.vel ab eo

86 [illegible] quo residet omnis autoritas et ptãs. †Et vt dicit Innõ.in.c.qd de his.de sen.excõ.timere seuitiã siue austeritatẽ hoĩs potẽtis est met⁹ mortis. Idẽ dicit Bal.in dicta rubri.de his q̃ vi. Idẽ voluit gl.in.d.c.cũ dilect⁹.super verbo,mortis.quã ibi põderat Abbas.

87 †Et si iusto hoc est sufficiẽti metu fuerit idẽ Guigo ad trãsigẽduz induct⁹,puto ꝙ met⁹ hmõi durauerit qñdiu durauit cã illi⁹:hoc est quãdiu vixit ille potẽs dñs q eũ intulisse ꝑtẽdit̃,ꝑ id qd notabiliter voluit Inno.i.c.j.qd me.cau.⁊ i.c.cãm m̃rimonij.de offi.dele. Ang.Alex.de imol.⁊ doc.i.l.q in aliena.§.celsus.ff.de acq. here.⁊ scribẽtes cõiter in.l.ij.C.qd met.cã.⁊ Frã.de are.ↄsi.xiiij.charta.v. versi.ꝑterea attẽto ꝙ omni tꝑe vsqȝ ad mortẽ ⁊c. Nec puto ꝙ idez Guigo cẽseri debuerit ratificasse trãsactionẽ de qua supra,etiaz si ex iteruallo pecuniã receperit. Pro quo allegasse sufficiat.l.si per vim.⁊ qd ibi voluit Bar.Ang.Saly.⁊ Pau.de ca.C.qd me.cau. Bar.in.l.si ob turpẽ.col.j.versi.oppo.qd met.cau.⁊c.ff.de cõdi.ob turp.cau.Alex.de imol.in.d.l.ij.col.ij.ad fi.ibi, et ex hoc collige.⁊ Frã.de are.in dicto ↄsi.xiiij.charta.v.col.j.ver.ꝑterea in ista materia dat̃ talis regula,vbicũqȝ enĩ põt subesse alia cã siue ↄiectura q̃ cõiectura approbatiõis cõtractus facti per metũ,ibi nũq̃ ꝑsumitur approbatio,etiã si nõ duret eadẽ cogẽdi ptãs ꝓut in casu nr̃o potuit sumi alia ↄiectura.s.ꝙ illã pecuniã receperit,vt sic esset sibi magis cautũ.d.l.si ꝑ vim.⁊ qd ibi doc.i allegata.l.si ob turpẽ.v.op.

¶ Allegatio septimi quesiti.

88 ## †Venio ad septimũ quesituz

ad quod dico ꝙ cũ pacta ⁊ conuentiones inibi mentionate,videãtur fuisse pacta ⁊ conuentiones future ⁊ querẽde successionis,ille nõ videntur de iure valuisse. Tũ q2 ꝑ tales cõuẽtiones ⁊ pacta aufertur paciscẽtibus testãdi facultas. Tũ ⁊ q2 per eas inducit̃ votũ captãde mortis. Tũ ⁊ q2 nec tota hereditas nec pars illi⁹ videtur posse dari in cõtractu.⁊ probant̃ hec in.l.cũ donatiõis.C.de trãsactio.l.stipulatio hoc modo cõcepta.⁊ qd ibi Bar.⁊ doct.ff.de verbo.obli.l.pactũ qd dotali.⁊ qd ibi doct.C.de pac.⁊.l.hereditas.C. de pac.conuẽ.⁊ qd voluit Pe.de anch.⁊ Jo.de imo.extra de testa. sup rubri.⁊ seqtur Alex.de imol.in.d.l.stipulatio hoc modo cõcepta.col.vij.⁊ in.l.fi.ad fi.de pac. Nec facit ꝓ defensiõe pactorũ ⁊ cõuẽtionũ hmõi ꝙ in eis interuenerit iuramentũ:q2 respõdeo ꝙ ille nõ videnť potuisse firmari iuramẽto scdm Cy.Bar.Ang.Saly.⁊ alios q ita cõiter no.in.d.l.pactũ qd dotali.gl.in.d.l.si qñ.§.illud. in verbo grauari.C.de inof.test.gl.in.l.pactũ.⁊ ibi Bal.in quinta oppo.C.de colla.Bar.in.d.l.si quis ꝓ eo.in primo mẽbro.ff.de fideiusso.⁊ in.d.l.stipulatio hoc modo cõcepta.col.j.⁊ alij in alijs lo-

89 cis. †Quinimo ꝙ plus est dicit Alex.de imol.ꝙ pacta ⁊ conuentiões q̃rende future successiõis nõ valent,etiã si ꝑ eas non auferat̃ testãdi facultas. Et hinc cõsuluit ipse cõsi.xxviij.exordiẽte, Ponderatis verbis instrumẽti cõuentionũ initarũ ⁊c.in tertio volu.ꝙ cõuẽtiões ꝑ quas duo fr̃es se obligauerãt,ꝙ si aliqs ipsoꝝ decederet sine filijs naturalib⁹ ⁊ legitimꝫ ⁊ sine testõ,vn⁹ alteri succederet, ⁊ alter alteri sine diminutiõe cũ ꝑstatiõe iuramẽti de nõ ↄtraueniẽdo erãt nulle. Pro q̊ adducit multas ⁊ fortes rõnes q̃s nõ trãscribo:per has tñ cõuẽtiones nõ impediebat̃ testãdi facultas, cũ ille cõcepte extitissent sub cõditione si primo moriẽs sine liberis et testamẽto decederet. Nõ igitur dũtaxat improbãtur tales conuentiones,ꝓ eo q2 per eas aufert̃ vel auferri cõsueuit testãdi facultas,

90 sed etiã pro eo q2 inducũt votũ captãde mortis. †Quo sit vt q̃uis cesset vna ratio ex quo tñ alia nõ cessat,militet dispositio legis ꝓhibitiua,ꝑ id qd voluit glo.in.l.si vẽtri.§.fi.ff.de priuile.credi.gl. in.§.affinitatis.insti.de nup.Jo.de imol.in.c.j.col.vj.ver.sed contra istud fortiter facit.ibi,sed certe ista solutio.ne sede vacã. Alex. de imol.in.l.possideri.§.ex ↄtrario.col.viij.ver.nec est bona ratio. ff.de acq.posses.⁊ in.l.gallus.§.quidã recte.col.vij.ff.de lib.⁊ posthu. Pro quo dicto solet allegari.l.si non lex eliescentia.ff.de heredi.institu. Et respõdet Alexan.de imol.ad dicta ꝑ Oldra.in cõsi. cxxix.mihi autẽ.cvij.exordiente, Ad habendũ aliqualẽ notitiaz ⁊c.⁊ per Jo.and.in addi.Specu.titu.de instru.edi.§.porro.colũ.

91 vlti.vel circa.versi.fuit etiã alia q̃stio ⁊c. †Nõ obstat predictis.l.licet.C.de pac.quia illa loquitur qñ pacta ⁊ cõuentiones hmõi fiũt inter milites cuiusmodi nõ ponitur fuisse dictos nobiles.et dicit glo.in.d.l.licet.in verbo,pergẽtes,ꝙ ita demũ valẽt tales pactiones inter milites si fiant quando iam erant armati ⁊ acies instructe,⁊ idẽ tenẽt ibi Ange.⁊ Saly. Pro quo intellectu facit ibi tex. super verbo,vltimo vite spiritu. Et q̃uis Alexan.de imol.ibi dicat sufficere ꝙ tales sint in castris sub tentorio,hoc tamen nõ prodest: q2 isti paciscentes nõ erant in castris ⁊ sub tentorio sed Pa-

92 risijs.dicit etiã Alexan.in.d.l.pactũ quod dotali.colũ.ij. †ꝙ non possit per statutũ vel consuetudinẽ induci ꝙ conuẽtiões ⁊ pacta hmõi valeant. Et idẽ voluit in.l.fi.col.fi.C.de pac.⁊ in.d.l.stipulatio hoc modo cõcepta.col.iij. Et esto ꝙ nos essem⁹ in casu dicte.l. licet.vel ꝙ de consuetudine possit introduci ꝙ pacta ⁊ conuẽtiones valerent,adhuc tñ nõ video quõ in vim pactoꝝ ⁊ conuẽtionũ hmõi aliqd ius cõpetierit dicto nobili Guigoni post mortẽ dicti nobilis Siffredi,supposito ꝙ ipe testat⁹ extiterit,ꝓut credo eũ te-

93 statũ: †q2 esto ꝙ ↄuẽtiões ⁊ pacta hmõi sic valerẽt,nõ tñ valerent irreuocabil'r:q2 nõ habẽt vim cõtract⁹ sed supremi iudicij. Et ideo illis nõ obstãtib⁹ põt primo moriẽs de bõis suis disponere ⁊ testari scdm cõem doctrinã doc.l.d.l.lꝫ.qd ẽt voluit Jo.de imol.i.l.ille aũt.ff.de here.insti. Preterea ⁊ final'r nõ cõpetijt sibi ius:q2 vt ponitur in facto,ipsa insignis parlamenti Dalphinalis curia declarauit dictos Aymonem et Guigonem priuatos omni iure, spe, ⁊ emolumento

et emolumento succedendi, quod eis cõpetere potuisset in bonis 94 dicti Soffredi in vim pactorum et conventionũ predictarum. † Hec autem sententia pro veritate accipitur, et de ea opponi potuisset et posset adversus dictum Guigonẽ si viveret. Et sententia etiam si nõ sit adiudicatoria, sed declaratoria est magni effectus, vt apparet ex his que not. Alexand. de Jmol. et alij in. l. pomponius. §. si iussu. ff. de acqui. pos. Joã. de Jmol. in. c. pposuit. col. x. de conces. preben. et do. Feli. sande. in. c. cũ venerabilis. col. ix. de excep. Facit ad premissa, q vt etiam ponitur in casu idem Guigo renuntiavit recursui, et insuper pmisit reddere instrumẽta per que videtur acquievisse sentẽtie. l. ad solutionẽ. C. de re iudi.

¶ Allegatio octavi quesiti.

95 † Venio ad octavũ. Pro cuius solutione premitto q sup secunda parte huius octavi quesiti ad quã videtur primo respondendum sunt opiniones. Bart. enim in. l. gallus. §. quidã recte. col. j. versi. ego dicerẽ. ff. de libe. et posthu. Voluit q vbi fit dispositio inter psonas iter quas cadit ordo affectiõis seu charitatis, tũc videatur facta dispositio huiusmodi, vt ille psone censeantur invitate ordine successivo, non simul etiam si persone huiusmodi cõiungantur p coniunctionẽ copulativam et, pro quo allegat Bart. dictum. §. quidã recte. et. l. generaliter. C. de 96 institu. et substitu. et. l. lucius. la. ij. ff. de heredi. institu. † Sicut enim alternativa resolvitur in coniũctam, ita eadẽ ratione cõiuncta in disiunctam. Et sic cũ in casu de quo queritur et inter psonas dictorum Guigonis et suorum liberorum masculorum esset ordo affectionis seu charitatis, et maiorem affectionẽ habuerit aut habuisse cẽsendus sit pfatus quondã Joannes ad dictum Guigonẽ eius filiũ q ad liberos masculos illius: isti viderentur sm opinionem Bart. fuisse invitati ordine successivo, primo vz dictus Guigo et post illius mortem et decessum pfati eius liberi: quod si ita esset, tunc sequeretur alia hesitatio, an vz videantur ideo liberi masculi dicti quondam Guigonis a substitutione exclusi, q illa sibi locũ vendicavit adhuc superstite et vivente Guigone eorũ patre. Sup quo dico, q nisi prefatus Guigo transegisset et in transactione de qua supra trãsportasset/remisisset/et cessisset dictis Soffredo et Aymoni oĩa iura, omnesq actiones, querelas, et requisitiones eidẽ tunc cõpetentes, et extunc in antea cõpetituras, in et super bonis/terris/castris/et mandamẽtis Castrinovi rc. ratione testamẽti pfati quondam Joannis eius patris, nec aliis acceptasset fideicõmissum sibi per patrẽ relictum, et ita ab humanis decessisset. Non esset dubiũ quin dici deberet dictos liberos masculos debere nunc admitti, etiam si ipse Guigo cõvenisset, et transigendo pmisisset cum iuramento se nihil imposterũ petiturum, in et super bonis/castris/et mandamentis rc. Admitti inq non quidẽ ex persona ipsius Guigonis eorum patris, sed ex persona ipsorum, p eo quia non solũ ipse Guigo, sed et dicti liberi masculi fuerunt substituti. Et sic exclusio dicti quondã Guigonis illis nõ nocuisset, sed potius fuisset exclusio huiusmodi inclusio dictorum liberorum. dicta. l. gallus. §. quidam 97 recte. et quod ibi not. et. §. et quid si tantũ. † sicuti videmus si princeps concederet feudum alicui, puta Titio et liberis eius: mortuo Titio vel aliis excluso vocantur liberi ex eorum ppria psona, et nõ Titij patris. per id qd voluit Bart. in. l. iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. liber. et ad pmissa videtur facere. l. peto. §. fratre. ff. de lega. ij. Et pcederet quod pdixi etiam si p conventione et pmissione de nihil petendo aliquid recepisset a dictis Aymone et Soffredo, q 98 nõ ppterea fuisset visus acceptasse dictũ fideicõmissum, † quẽadmodum ille qui p repudianda hereditate sibi delata pecuniã recipit, quia recipiendo hereditatem non adit. l. fuit questionis. ff. de acqui. heredi. per quam post Uber. de bobi. hoc voluit Joã. an. in addi. Specu. titu. de testa. §. j. versi. pone filius fecit pactum finem et refutationem rc. in addi. ex ordiente, Uber. de bobi. rc. et idẽ videtur voluisse Bal. in. l. si defunctus. col. j. vel. ij. versi. quid ergo si inter matrem rc. C. de suis et legi. et in. l. pactum. q. ij. C. de collat. Et si hec ita se haberent non obesset quod voluit Bar. in. l. liberorum. col. penul. versi. quero quid si in aliqua dispositione. ff. de verbo. significa. Alexan. de Jmol. cõsilio. cv. ex ordiente, Prospectis verbis testamenti. col. iij. in primo volu. et cõsilio. xxij. ex ordiente, Visis ac plectis verbis testamenti rc. col. iij. ver. preterea aut nos dicimus q in dicta substitutione facta de Hieronymo et eius filijs et nepotibus rc. in tertio volu. Sed quia idem quondam Guigo quittavit ac etiam cessit, transportavit, et remisit iura et actiones pdictas pfatis Soffredo et Aymoni. Videt q ipse ppter hec piudicaverit dictis liberis masculis, eo quia superfuit dictis Bonifacio/Soffredo/et Aymoni, quibus substitutus extiterat. et hoc p ea que ponit Bar. in dicta. l. liberorum. et Alexan. de Jmol. in dictis consilijs, iuncto eo qd voluit Bal. in. l. fi. C. de pac. Bal. et Pau. de cast. in. l. pactum. C. de colla. et idẽ Pau. consilio. cccxj. ex ordiẽte, Viso puncto et alijs de quibus fit in eis mentio. Et sic sequendo opinionem Bar. quam ipse ponit in dicto. §. quidã recte. q dicti vz Guigo et eius liberi masculi censeantur invitati nõ simul sed ordine successivo: videret q liberi deberent cessante alio remedio ex integro excludi, sicuti et pater qui eis quo ad hoc piudicasset, vt dici solet de filia renuntiante bonis paternis, cuius renuntiatio si postea superuixerit patri, et sic vixerit eo tẽpore quo defert ei hereditas preiudicat sibi et liberis. vt not. docto. in dicta. l. pactum. Nisi forte quis diceret q non solum debuerint ipsi Guigo et liberi censeri invitati ordine successivo, sed etiam q prefati liberi censeãtur substituti ipsi Guigoni, et non solum in vulgarem casum, hoc est eo casu quo substitutio pdicta in eo locũ non habuisset, sed etiã eo casu quo locũ habuisset vt sic videantur ipsi liberi quo ad fideicõmissum hmõi ipsi Guigoni substituti: non solum vulgariter, sed 99 etiam p fideicõmissum: et hoc p eo, † quia substitutio fuit compẽdiosa que cõtinet vulgarem et fideicõmissariam. p ea que habẽtur in. l. pcibus. et qd ibi glo. et docto. C. de impube. et alijs substit. et. l. centurio. C. de vulga. et pupilla. Quod si ita esset videret q transactio pdicta non piudicasset dictis liberis, illis vz qui non essent heredes eiusdẽ Guigonis, quominus post mortẽ eiusdẽ Guigonis potuissent et possent petere fideicõmissum qd per mortem illius deberi cepisset. l. fi. §. sed quia nostra. cũ suis simili. C. cõi. de leg. Sed non videtur q istud possit bene defendi, scz q dicti liberi censean 100 tur etiam per fideicõmissum dicto Guigoni substituti, p eo † q substitutio predicta facta est simpliciter et sine dictione importãte tractum tẽporis, que ppterea videt continere vulgarem tantum. l. iam hoc iure. ver. in vulgarem tantũmodo. ff. de vulga. et pupil. et ar. eius qd not. glo. magna in dicto. §. quidam recte. ibi, dum dicit vel sic filium rc. et qd ibi Bar. et idem Bar. in dicta. l. centurio. post medium. dũ tractat an cõpendiosa contineat vulgarẽ. in ver. scdo oppono ad pdicta rc. et in. l. lucius. in. q. penulti. eo. titu.

Alia fuit opinio cõmuniter per docto. approbata in dicto. §. quidam recte. vbi quo ad id quod 101 pposito nostro servit: sentiunt † q vbi fit dispositio inter psonas inter quas cadit ordo affectiõis et charitatis, abstractus tamẽ ab omni necessitate debiti naturalis, vt quia fit inter psonas q erant testatori ab intestato successure, licet ex ordine q de necessitate non deberẽt institui vel aliquid eis relinqui, tũc vident tales psone simul invitate. Hoc voluit Bal. Ange. Rapha. Jo. de Jmol. Pau. de cast. Alexan. de Jmol. et docto. communiter in dicto. §. quidam recte. et Bal. in. l. fi. C. de impube. et alijs substitu. de quo ponit Joan. de Jmol. in dicto. §. quidam recte. col. iiij. versi. interdum vero dispositio fit inter personas predictas inter quas cadit ordo rc. multa exempla. Et q vis docto. in dicto. §. quidam recte. quatenus inibi reprehendunt Bar. videantur loqui in collaterali bus vel alijs in quorum pteritione nõ erat periculum rupture testamenti, vt est in pteritione nepotis: ipsi tamen p text. quẽ allegant 102 in dicto. c. raynutius. de testa. † Videntur idem sensisse in substitutione facta de filio et liberis vt etiam illo casu censeantur filius et nepotes ex illo simul invitati non ordine successivo. Patet enim in dicto. c. raynutius. q testator habens duas filias vz Adiectam et Alterocham, heredem vniversalem instituit Adiectã, et Alterocham in re certa instituit: et si Adiecta sine liberis decederet substituit Alterocham et eius sobolem, et tamẽ ibi dicitur q postea adveniente casu substitutionis, quia vz Adiecta sine liberis decesserat vocatur Alterocha simul cũ sobole. qd etiam voluit Alexã. de 103 Jmol. in. l. heredes mei. §. cum ita. col. ix. ff. ad trebel. † vbi etiam dicit q substitutio non est necessaria ad conservationẽ testamẽti. Et idem videtur voluisse Joã. de Jmol. in dicto. c. raynutius. col. v. et sm hoc quia prefati Guigo et liberi masculi invitabantur per substitutionẽ: videt q ipsi cẽseri debeãt fuisse simul invitati nõ or104 dine successivo. † Dictus vz Guigo p media parte, et dicti eius liberi p alia dimidia. l. interdum. et qd ibi glo. et docto. ff. de here. institu. que si ita se habeant put et se habere videntur nõ nocuisset nec noceret ipsis liberis quo ad dictam dimidiam partẽ illa trãsactio quã fecisse dicitur idẽ Guigo, et p quã quittavit/cessit/transportavit et remisit iura et actiones rc. qu[illegible] p eam non cessit aut remisit, nisi iura et actiones quas habebat [illegible] [illegible]iturus erat, nullas aũt habebat nec postea habuit p dimidia, pro q[illegible] censent 105 dicti liberi invitati. † Et sic quo ad hanc dimidiam non [illegible] cessio antedicta, vtpote limitata. Et que propterea parere debuit effectum limitatum. l. in agris. cũ suis simili. ff. de acqui. re. domi. Ad qd facit quod voluit Barto. Joan. de Jmol. et docto. in. l. qui superstitis. ff. de acquirẽ. heredi. et docto. in dicta. l. pactum. C. de 106 colla. † quatenus volunt pactum matris de non succedendo patri, si postea vivente patre ab humanis decesserit: ideo non obesse eius liberis, quia pactum hmõi censetur habere tacitam cõditionem, scz si successio eidem deferatur: quod quia non fit ea moriẽte ante patrẽ, illud nõ nocet eius liberis. Ad quod etiam faciunt no.

per Dy. Barto. et alios in. l. si sic. ff. de legat. j. ꝑ Ange. Alexan. de Jmol. ⁊ docto. in. l. locus. ff. de acqui. pos. quatenus ibi volũt † ꝙ si cedo vel vendo quicquid iuris habeo in tali fundo, cessio hmõi nullum titulũ etiam ad ꝑscribendũ tribuere dicatur, nisi cõstet de iure cedẽtis. Pro quo solet allegari. l. ꝙ si invẽdito. ⁊. l. ꝙ si sic. ⁊ qđ ibi Bal. in lectura anti. ff. de heredi. vel actio. vẽdi. Spec. tit. de loca. §. nunc aliqua ⁊c. ver. lviij. ⁊ Oldra. cõsilio mihi. cxij. exordiẽte, Uiso instrumẽto siue priuilegio inclite recordationis dñi Ludouici quõdam Francoꝝ regis. Eatenus ergo ⁊ nõ vltra ꝓdesse poterunt remissio transportus ⁊ cessio antedicti ꝑfatis cessionarijs seu eoꝝ heredibus et nocere liberis dicti quõdam Guigonis, quatenꝰ apparebit eundẽ Guigonez debuisse succedere in dicto fideicommisso, et sic dũtaxat in dimidia parte. Et ꝑ hec patet responsio ad primã partẽ dicti octaui q̃siti, ꝙ supposito citra ꝑiudiciuz veritatis ꝙ dictus quõdam Guigo exclusus extitisset ꝑpter transactionem de qua supra, nõ ꝑpterea exclusi essent dicti eius liberi quoad dimidiam partem eis delatam.

107

Allegatio noni quesiti.

Nunc venio ad nonũ quesitum

in quo multa q̃runtur, sup quibus tamẽ pauca dicaz: quia vt iam superius dixi pactiones de quibꝰ in dicto quesito, vtpote de futura successione q̃renda videtur mihi non valuisse. Et ideo non puto ꝙ liberi masculi possint vigore pactionum hmõi venire ad terrã Castrinoui, vbi aũt dici posset illas valuisse: tunc dicerem ꝙ Guigo ⁊ liberi nõ erãt simul successuri sed ordine successiuo i terra Castrinoui, dictꝰ vcz Guigo primo et deinde post mortẽ illiꝰ dicti eius liberi masculi, vt colligit̃ ex illis verbis. Et reserue que audit Guigue seroit ⁊ aduiẽdroit/cõpeteroit/⁊ demoureroit atousiours par laď succession duď Soffray pour luy ⁊ ses hoirs masles. † Cũ eñ viuẽs heredẽ non habeat. l. ij. ff. de heredi. vel actio. vẽdi. quod etiã voluerũt docto. cõiter in dicto. §. quidã recte. † Et hic dictũ sit ⁊ cõuentum ꝙ castrũ/terre/⁊ seigneuria Castrinoui et Albanci essent/aduenirẽt/competerẽt/⁊ remanerent dicto Guigoni ꝑ se et heredibus masculis: apertum est ꝙ in casu nõ deberent succedere liberi masculi viuẽte Guigone patre. qđ etiaz volunt docto. cõmuniter in dicto. §. quidam recte. † Nec puto ꝙ ꝑpter liberoꝝ natiuitatẽ fuissent reuocate pactiones hmõi: quia. l. si vnq̃. C. de reuocan. dona. loquit̃ in simplici donatione, cuiusmodi nõ erãt ꝑdicte pactiones. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Oldra. cõsilio mihi. cvij. alijs. cxxxix. exordiẽte, Ad habẽdũ aliqualẽ notitiã ⁊c. Joan. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. col. vlti. ver. Fuit etiã alia questio: duo fratres ⁊c. Albe. ⁊ Sali. in. l. fi. C. de pac. Ange. cõsilio. clxxxj. exordiente, Uisis instrumẽtis ꝑdictis. col. ix. ver. venio ad tertium ⁊c. in fine illius q̃stionis. Alexan. de Jmol. consilio. xxviij. in tertio volu. Do. Jason may. in. l. si pater puelle. C. de inoffi. testa. qui multas remissiones no. in dicta. l. licet. col. v. ver. secundo habes diligenter notare ⁊c. C. de pact. † Et ad id de quo querit̃ an factum patris noceat liberis. Dico in primis ꝙ lz in instrumẽto pactionum huiusmodi in verbis videlicet superius relatis non fuit expressa mentio de liberis dicti nobilis Guigonis sed de suis heredibus masculis, quia tamen paciscẽtes in eodem instrumento expresserunt se facere pactiones predictas, ne seignorie/baronie/possessiones/⁊ bona ꝑuenirẽt ad aliud genus, preterq̃ ad eos aut vnũ ex eis, seu eorum masculos qui de eorum corporibus ⁊ legitimo matrimonio ꝓcrearent. † Puto ꝙ ꝑverba pro suis heredibus masculis in dictis pactionibus posita debeãt intelligi liberi masculi dicti Guigonis. per id quod habetur in. c. si clericus. titu. de feu. aliena. ⁊. c. j. de feu. succes. ad qđ bene facit qđ voluit Rayne. de forli. in quadã sua disputatione relatus ꝑ Bal. in dicta. l. gallus. §. etiam si parente. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ vbi dicit ꝙ si in materia transitoria etiam ad heredes extraneos fiat mẽtio de herede masculo debet intelligi de descẽdente, hoc est de liberis. Et hoc dictũ Rayne. sequitur idẽ Bal. Pau. de cast. ⁊ Alexan. de Jmol. in dicto. §. etiam si parente. Alexan. de Jmol. in. l. etiam. ff. solu. matri. Et videt̃ ꝙ nõ oẽs liberi masculi dicti Guigonis inuitarentur ꝑ has pactio[illegible]s, sed dũtaxat illi qui cõiunctim essent eiꝰ liberi ma[illegible] [illegible]es. ꝑ id qđ in simili voluit Bar. Pau. de cast. et Alex[illegible]. de Jmol. in. l. ex facto. §. si. ff. ad trebel. Jo. de Jmol. in [illegible] [illegible]titur. col. x. vel circa. ver. circa tertium ⁊c. ff. de verb. obligat. Bal. in. l. filiusfamilias. §. cum quis. ff. de legat. j. ⁊ in. d. l. j. col. j. C. de cõdi. inser. Volunt enim † ꝙ licet vbi filio facta est substitutio sub cõditione si sine liberis decesserit liberi supstites faciãt deficere cõditionẽ, etiam si illi ipsius grauati heredes nõ existant, secus tamẽ esset si filio fieret substitutio sub cõditione, si sine herede decesserit: quia ad hoc vt ꝯditio deficiat nõ sufficit ꝙ liberi supersint nisi etiã sint heredes ipsius grauati, ergo a simili videtur ꝙ ĩ casu nostro non inuitarent̃ liberi masculi, nisi etiam illi essent heredes dicti Guigonis postq̃ de herede facta est mentio. Pro quo facit quod voluit Alexã. de Jmol. in. l. si quis ex argẽtarijs. §. q̃dã. ff. de eden. Et si ita est videtur ꝙ factum pr̃is nocuit liberis masculis ⁊ heredibus, † quia nulli dubiũ quin ꝑdecessor possit nocere heredi. Preterea vbi essemꝰ in casu in quo inuitati censeri possent oẽs liberi masculi etiam si nõ essent heredes vniuersales dicti Guigonis. Adhuc tñ factũ ipsiꝰ Guigonis videret̃ nocuisse, ꝓ eo q: factũ hmõi cõcernebat legẽ cõuentionis. Et q: etiã acquisitio facienda in vimꝰ pactionũ originẽ sumpserat a Guigone. iuxta not. ꝑ Spec. titu. de loca. §. nunc aliqua. ver. lxxviij. et ꝑ Bar. in. l. eũ qui. in. fi. ff. de inter. ⁊ relega. facit. c. j. si vasal. feu. ꝑiue. et. c. j. §. deniq̃. cũ suis simili. et quod ibi Alua. titu. q̃ fuit prima causa benefi. amitten.

108

109

110

111

112

113

114

115

Allegatio decimi quesiti.

Uenio ad decimũ quesituz/

116

pro cuius solutione ꝑmitto ꝙ si idem quondam Guigo tempore factarũ partendarũ seu trãsactionis facte inter eũ ⁊ dictos Soffredum ⁊ Aymonẽ eius fratres, dũtaxat cõuenisset ꝙ castruz ⁊ terra Castrinoui ⁊ Albanci penes eundẽ Soffredũ ⁊ suos remanerent, sine dubio esto ꝙ liberi masculi eiusdẽ Guigonis nunc vocarẽtur ad castrũ ⁊ terram hmõi: nõ ꝑpterea viderẽtur heredes dicti Guigonis teneri in aliquo, et saltẽ de euictione heredibus dicti nobilis Soffredi. l. si ꝑ fundo. ad fi. et qđ ibi glo. ⁊ docto. et qđ not. doc. in. l. siue apud. C. de transac. et qđ voluit Bal. in. c. j. in fi. de controuer. inter vassal. et aliuz de benefi. q: sic actuz nõ fuisset ꝙ aliquod ius eiusdẽ Guigonis in Soffredũ transferret̃. Et ita dici non potuisset idẽ Soffredus titulum habere a Guigone. dicta. l. si ꝑ fundo. et qđ ibi docto. et qđ not. Bart. in. l. j. ff. de vsucapi. pro empto. sed quia in dicta transactione idẽ Guigo etiam remisit/transportauit/⁊ cessit oĩa iura, oẽsq̃ actiones ⁊c. Uidetur aliter dicẽdum, supposito ꝙ in castro ⁊ terra hmõi, vel ad eas saltẽ ꝑ parte ius haberet in vim donationis facte ꝑ Joannẽ patrẽ tẽpore dicti eiꝰ scđi matrimonij vel habiturus esset in vim paterni fideicommissi, si eo supstite dicti Bonifaciꝰ/Soffredus/⁊ Aymo, sine liberis masculis ab humanis decederẽt, put cõtigit: quia isto casu videtur ipse Soffredus titulum habuisse a Guigone quo ad iura et actiones hmõi, vt etiam voluit Barto. in dicta. l. j. ff. de vsuca. ꝓ empto. Et satis sentit Spec. tit. de loca. §. nũc aliqua. ver. lviij. ibi, Sed adhuc forte ecclesia ostẽdit chartã ⁊ docto. in dicta. l. si sic. ff. de lega. j. ⁊ in. l. locus. ff. de acqui. pos. Quo vero ad partẽ dicti fideicõmissi liberis delatam, et ꝑ qua cõcurrerunt cũ patre, iuxta scđam opinionẽ supra relatam ⁊ cõiter approbatam ꝑ docto. cõtra Bar. in dicta. l. gallꝰ. §. quidã recte. Dico ꝙ nec hec pars nec iura ⁊ actiões ad eã cesse aut remisse extiterunt, ꝓ eo quia nec tunc ipsi Guigoni cõpetebant nec postea cõpetierunt: et quidẽ non tunc, quia nõdũ euenerat cõditio fideicõmissi, nec postea: quia liberi ipsi vt ꝑdixi pro illa parte cuz eo cõcurrerunt. Nisi forte quis dicere velit, ꝙ immo sibi cõpetebat actio ad tertiam dimidie partis castri ⁊ terre predictarum, ⁊ hoc in vim donationis. Quod profecto verum esset nisi ipse fuisset heres vniuersalis dicti Joannis eius patris, put videt̃ fuisse, ⁊ ita fuerunt iura cõfusa: et sic actio ꝑsonalis qua pater tenebatur post mortez suam tradere rẽ donatam ꝑ iura vulgaria, iura ergo ⁊ actiones ꝓ dicta parte pro qua cõcurrerunt liberi cesse ⁊ remisse nõ extiterunt, ꝓ eo quia dũtaxat fuerũt cesse ⁊ remisse iura ⁊ actiones eidẽ Guigoni tunc cõpetẽtes, et extunc in futurũ cõpetiture in et sup castro ⁊ terra ꝑdictis. Et sic quo ad hanc partez non tenetur heres dicti nobilis Guigonis heredibus dicti Soffredi de aliqua euictione, ꝓ eo quia quo ad eam nec ius nec titulum habent a Guigone. † Jllud aũt certũ est ꝙ ad hoc vt cessio ⁊ remissio ꝑdicte in aliquo ꝓdesse possint heredibus dicti nobilis Soffredi opus est ꝙ ipsi ꝓbent q̃ iura ⁊ actiones dicto Guigoni vel tẽpore transactionis, vel postea cõpetierint in castro ⁊ terra ꝑdictis. ꝑ ea que voluit Dy. Barto. ⁊ docto. in dicta. l. si sic. ⁊ alij in remissionibus quas ibi ponit Alexan. de Jmol. et in dicta. l. locus. ff. de acquiren. pos.

117

Allegatio vndecimi quesiti.

Uenio ad vndecimum/ad

118

cuius primam partẽ respondeo in primis, ꝙ ꝑ simplicẽ diuisionẽ non videtur esse facta remissio fideicommissi cõditionalis. l. cum pater. §. hereditatẽ. le. ij. ff. de lega. scđo. ꝺm vnum intellectum, scz intelligendo ꝙ ibi coheredes diuidentes fuissent in testamento per fideicommissum grauati sibijnuicẽ restituere. quod etiam voluit Bar. ⁊ cõmuniter oẽs in dicta. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. oblig. quinimo nec ꝑ diuisionẽ facta cẽsetur remissio fideicommissi, etiam si in ea posita extiterit clausula generalis ꝑ quam promiserunt diuidẽtes nihil se facturos cõtra diuisionẽ, † cũ clausula huiusmodi restringi debeat ad specificata tantum. l. si de certa. C. de transac. ⁊. l. fi. §. idẽ quesijt. ff. de condi. indebi. l. si ex pluribus. in princi. cum ibi not. ff. de solu. Hoc voluit Bart. in dicto. §. duo

119

duo fratres.col.vj.vel circa.versi.secundo quero rc.Et hec est cōis opinio ꝑ ut colligi potest ex recitatis ꝑ Alexan.de Jmol.in.d.§.duo fratres.col.xv.r multis seq.et Fran.de are.col.vj.r multis se. pro qua cōsuluit Pau.de cast.cōsilio.xcij.exordiente,Quia dubia supra formata:satis trita sunt rc.i primo q̄sito.Et Andre.barba. cōsilio.xlviij.exordiente,Jllud afferam in medium qd̄ Psalmista ꝑclarissimus diuino cātauit ore rc.in prima parte,vbi plenissime.

120 † Et q̄uis Ange.in dicto.§.duo fratres,dixerit q̄ ꝑ diuisionem cum clausula de qua supra inducatur remissio fideicōmissi tribus cōcurrentibus,scʒ scientia diuidētium,et sic cōueniētium,et q̄ fideicōmissuʒ sit reciprocū:insuper r q̄ sit coequeū,hoc tamē non nocet,quia hec opinio Ange.nō est vera.et rationibus suis plene respōdet Joan.de Jmol.in dicto.§.duo fratres.vbi etiā Fran.de are.Jllis etiam respondet Andre.barba.in dicto cōsilio.xlviij.et supposita veritate opinionis Bar.q̄ est cōis,ꝑ qua etiā est glo.in c.si quis miles.titu.impera.Lotha.Augu.Euge.pa.quā ibi commēdat Bal.videtur q̄ ꝑ diuisionē de qua supra,nō fuerit ꝑ dictuʒ Aymonē fideicōmisso renūtiatum:nulla em̄ verba ponuntur in partenda seu diuisione hmōi,ꝑ que appareat ꝑfatos Bonifaciū,Soffredū r Aymonē fideicommisso renunciasse.Et licet in dicta diuisione mētio facta extiterit de testamēto dicti Joannis,nihil tamē ibi dictum est de remissione iuris vel iuriū tunc cōpetētium vel postea cōpetituroꝝ his tribus,q̄uis secus fuerit quo ad Sugonē,qd̄ tamen fieri oportuisset,et nō solum in genere vel specie,sed etiam forte in diuiduo,vt plene ꝑsequitur Andre.Barba.in dicto consilio.

121 † **Ad id vero qd̄ vlterius queritur** in dicto q̄sito,an vcʒ renūtiatio Suigonis se extēdat quo ad portionē prefati Aymonis.Dico r respondeo q̄ non:pro cuius respōsionis pleniori declaratione ꝑmitto,q̄ ꝑfatus quodā Joannes in dicto eius testamēto inter cetera,post factas institutiones de dictis eius filijs fecit duas substitutiones,vnā reciprocā cōpendiose mixtā inter ꝑfatos Bonifaciū,Soffredū r Aymonē,in qua ꝑdecedēti sine liberis masculis substituit supstites aut supstitē ipso

122 rum,al's liberos masculos naturales r legitimos eorūdem.† Et quia idē Soffredus postea ab humanis decessit sine liberis masculis supstite ꝑfato Aymone purificata est ɔditio substitutionis de qua supra,et in ꝑsonam ipsius Aymonis sibi locū vēdicauit substitutio fideicōmissaria cōprehensa in reciproca/mixta cum com

123 pendiosa.† Jllud est em̄ certum q̄ licet simplex reciproca nō contineat fideicōmissariam substitutionē.l.iam hoc iure.ff.de vulga.et pupilla.qd̄ etiam voluit Bar.in.l.lucius.in.q.penulti.eo.titu.Alexā.de Jmol.in.l.ij.C.de impube.r alijs substitu.r in.l.qui plures.ff.de vulga.si tamē mixta extiterit cuʒ cōpendiosa,illa cōtinet etiam fideicōmissariam ꝑ eo quia illā cōtinet cōpendiosa.l.precibus.ad fi.et qd̄ ibi doc.C.de impube.r alijs substitu.et.c.raynuti⁹.de testa.Et q̄ isto casu reciproca cōtineat fideicōmissariaʒ,voluit Alexan.de Jmol.in dicta.l.ij.C.de impube.r alijs substitu.et in.l.in testamēto.col.penult.C.de testa.mili.Fuit ergo eideʒ Aymoni delatum fideicōmissum.Scd̄am fecit substitutionē ꝑ quam in defectu supstituʒ aut supstitis dictoꝝ Bonifacij/Soffredi/r Aymonis r liberoꝝ masculoꝝ eorūdem substituit dictos Suigonem et Sibondū,et eoꝝ liberos masculos naturales r legitimos.Ex quibus infero,q̄ cū postea ab humanis sine liberis masculis dict⁹ nobilis Aymo Suigone fratre supstite et ꝑ eū herede instituto cepit deberi fideicōmissum ipsi Suigoni ex duabus causis seu ex duob⁹ testamētis,scʒ ex testamento paterno:item r ex testamēto fratris.Et fuit in potestate ipsius Suigonis ex quo testamento hoc ius acceptaret,an vcʒ ex paterno r vt substitutus ꝑfato Aymoni seu dicto Soffredo sub cōditione,si Bonifacius/Soffred⁹/r Aymo sine liberis masculis ab humanis decederent,an ve ex testamento eiusdē Aymonis,et vt heres ipsi⁹.Et esto q̄ Suigoni acceptanti ius ꝑdictum in vim fideicōmissi ꝑ patrē relicti,videretur obstare transactio,de qua superius mentio facta extitit,ꝑ eo quia ipse expresse cessit/remisit/r quittauit omnia iura r actionē sibi tunc cōpetentes r in posterum cōpetituras in et super rc.ratione paterni testamenti.Nō tamen videt̄ q̄ eidem acceptanti ius predictuʒ ex capite quo erat heres dicti quondam Aymonis obstare debuerit ꝑdicta transactio.Pro eo quia sic venisset nō ex causa tunc ꝑsenti ad quam tamē fieri debebat remissionis r quittationis restrictio.per id qd̄ voluit Bar.in dicto.§.duo fratres.ver.sexto quero rc.et clarius in.l.quod seruius.ff.de cōdi.cau.data.et ita fuit de mente

124 Alexā.de Jmol.in.l.post emancipationē.ff.de libe.lega.† Et ꝑ eo quia renuntiatio etiam iurata nō trahitur ad ius qd̄ postea superuenit de futuro.c.cū inter.P.de renūtia.Pro quo breuitatis causa videri pōt,qd̄ in simili ponit Geor.na.in repeti.c.q̄uis pactum.col.v.ver.limita hanc decretalē in eo q̄ decidit pactū de nō succedēdo rc.de.pac.i.vj.vbi ponūt multe rōnes faciētes ad hoc.

Et si secus diceremus videret̄ q̄ dictus Suigo nō potuisset succedere in castris r terris Reuelli r Cōbelāceaci,q̄ fuerūt ꝑfati Aymonis,quia queadmodum ipse Suigo quittauit r remisit iura et actiones sibi tunc cōpetentes r in futurū cōpetituras in castro et terra Castrinoui r Albanci,ita remisit r quittauit iura r actiōes sibi tunc cōpetētes r postea cōpetituras in terra Reuelli r Cōbelanceaci:et tamen dicere q̄ in his non potuerit succedere ex testamētaria dispositione eiusdē Aymonis videt̄ ridiculū r absurduʒ et cōsequenter nō admittendū:ergo idē dicemus de dicto fideicōmisso,qd̄ eidem Aymoni delatum extiterat,et in quo cōsequēter videtur ipse Suigo potuisse succedere tāq̄ heres Aymonis.Preterea esto citra preiudicium veritatis q̄ renūtiatio dicti nobilis Suigonis etiā ad hoc extendi deberet,illa tamen nō deberet preiudicare nobili et potenti viro Soffredo alamandi ipsi Suigoni substituto ꝑ dictum Aymonē,quatenus se hoc ius habere pretēderet nō ab auo,nō a patre,sed ab Aymone patruo.

¶ Allegatio duodecimi quesiti.

125 † **Ad duodecimum dico r respōdeo** q̄ licet dolus ꝑ actorem cōmissus in litigādo vitiet transactionē ipo iure.l.in summa.i princi.ff.de cōdi.indebi.no.Azo in summa.C.de transac.Jnno.in.c.statuimus.col.ij.versi.immo ꝑm leges.de transac.et docto.in.l.sub ꝑtextu instrumenti.C.de trans

126 ac.† Dolus tamen interueniens ex parte rei,transactioneʒ ipso iure nō vitiat,siue dolus hmōi cōmittat̄ in litigando,vt q̄ lʒ sciat se teneri ad petita vel defensionē nō habere calūniose se defendat et litigati siue cōmittatur in transigendo,ꝑm cōmunē doctrinam

127 glo.et docto.in dicta.l.sub ꝑtextu instrumēti.† Subuenit̄ tamen actori circūuento aut decepto ꝑ dolum hmōi actione de dolo vel doli replicatione,actione quidem de dolo,si prima actio extincta extiterat.dicta.l.sub ꝑtextu.et qd̄ ibi docto.r.l.actione.C.de trāsactio.Replicatione vero doli eidē actori succurritur,si non fuerit prima actio ipso iure extincta,q̄ tunc pōt actor agere et experiri illa prima actione:et si parte rei dolosi opponat̄ de transactione,pōt actor replicare de dolo ꝑ reum cōmisso,vel in calūniose litigādo,vel in dolose inducendo actorē ad transigendū.dicta.l.sub pretextu.iunctis ibi not.ꝑ glo.r docto.Propter qd̄ cuʒ nō appareat q̄ ꝑ transactionē superius mētionataʒ fuerint actiōes dicto Suigoni tunc cōpetētes ipso iure extincte,videt̄ renuntiationeʒ effectualiter sibi nō nocuisse,hoc est quominus potuerit primis actio

128 nibus agere et experiri cōtra Soffredū patrem ꝑpter replicationem doli,si ꝑ prefatum Soffredū dolus cōmissus extiterit.† Et hoc sine scrupulo ꝑcederet,si dolus hmōi cōmissus extitisset per substractionē vel occultationē instrumentoꝝ quibus ꝑbari poterat intentio dicti Suigonis.dicta.l.sub ꝑtextu.et qd̄ ibi per doct.Et idem si ꝑ substractionem testium.ar.l.ꝑuidendum.C.de postu

129 lan.† quia testes et instrumēta equiparant̄.l.in exercendis.C.de fi.instru.et q̄ ipso casu idem dicendū sit de substractione testiū,qd̄ de substractione vel occultatione instrumentoꝝ actoris.voluerūt Bal.Sali.r Pau.de cast.in dicta.l.sub ꝑtextu.Bald.quidē.col.j.in tertio not.Pau.vero de cast.col.ij.ver.plus dicit Bal.no.rc.r Salice.ad fi.Et ita videntur isti docto.intellexisse dictā.l.sub pretextu.vt ꝑcedat nō quando actor ꝑ mendaciū aut dolosam ꝑsuasionem,et sic de directo inducitur ꝑ reum ad transigendū:sed quādo ꝑ substractioneʒ seu occultationē instrumentoꝝ vel ꝑbationū testium vt quia inducit eos ad falsum deponendū,vel forte a prouincia recedendū,vel cōminatur eis,et sic ꝑ indirectuʒ:q̄ actor sic vidēs se nō posse ꝑbare poti⁹ voluit pacisci r transigere,ac trāsigē do modicū habere q̄ totuʒ ꝑdere.qd̄ etiam expresse voluit Pau.

130 de cast.in dicta.l.sub ꝑtextu.col.j.† Addens q̄ vbi reus ab actore transactionē de directo extorsisset,suadēdo sibi vel faciendo suaderi q̄ transigeret vtēdo aliquo mendacio,tunc haberet locū.d.l.actione.q̄ nō in decisione iuris,sed in facti cōtingētia differt a.d.l.sub ꝑtextu.qd̄ si veruʒ esset nō cōpetijsset dicto Suigoni,nisi actio

131 de dolo,† a qua ꝑ lapsum bienniј exclusus extitisset.dicta.l.actione.iuncta.l.fi.C.de dolo.sed istud nō videtur ꝑcedere,quia dicta.l.actione loquit̄ in casu i quo fuerat actio ip[illegible] iure extincta,in casu vero nostro ipso iure ꝑ transactionē extincta no[illegible] Preterea hic est aduertenduʒ q̄ iste nobilis Suigo erat minor.xxv.[illegible]nis.

132 † Quo fit vt transactio/renūtiatio/cessio/r remissio nō videa[illegible] valuisse saltē cū effectu,siue hec fuerint ꝑ dolū ex ꝑposito ab eodē Suigone extorta,sine i eis interuenerit dol⁹ reipsa,vt verbi gr̄a:si fuerit enormissime lesus.Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pet.de ancha.in.c.cū cōtingat.et qd̄ ibi Anto.de but.in quarto membro ꝑ eū apposito.et Panor.charta penul.ver.nonus casus est quando retentis rc.Pet.de ancha.in repeti.c.canonū statuta.charta.xxj.ver.queritur si aliquod remediū rescisiuum.de cōstitu.et in multis cōsilijs relatis ꝑ Andre.barba.cōsilio.xxj.exordiēte,Et quidem viso puncto et facti contingentia rc.in prima parte.

Anto. de butri. cōsilio. xlviij. exordiente, Domina Orabilis filia quōdā zc. al's exorditur, Plurima obuiant mulieri huic zc. Rapha. cuma. cōsilio. clxxx. exordiente, Videt prima fronte dicendū. et Andre. barba. in dicto cōsilio. xxj. vbi plenissime in prima parte. z cōsilio. liij. exordiēte, Preclare scripsit Psalmista celebris zc. in scda parte. et Panor. 9silio. cvij. in quarto quesito. in scdo volu. qui oēs in casu magis dubio scripserunt, q minori sic decepto det remedium rescisiuum, etiam ppter enormissimam lesionem, et sic ppter dolum reipsa interuenientem.

Allegatio decimitertij quesiti.

133 † Venio ad decimūtertium quesitū sup quo dico in primis q, put dixi in primo quesito q nō solum liberi masculi secūdi matrimonij dictorū nobiliū Joannis et Catherine, dicti vcz Aymo, Guigo/z Sibōdus, et sic liberi primi gradus: sed etiaz liberi masculi huius Guigonis dicunt liberi masculi eiusdem secundi matrimonij, et nati aut pcreati ex dictis Joanne z Catherina. Et vbi donatio de qua in dicto quesito sibi locū non vēdicasset in psonam dicti Guigonis, vt quia vel repudiasset, vel ab humanis decessisset ante mortē Joannis patris: nō videret esse dubiū quin liberi masculi dicti nobilis Guigonis venire possent ad partem Castrinoui. Sed quia pdicta donatio sibi locū vēdicauit in psonā dicti Guigonis, et ipse disposuit p cessionem z remissionem iuriū zc. videtur dictis liberis obstare no. per Bart. in dicta. l. liberoz. col. penul. versi. quid si in aliqua dispōne. de verbo. signi. et qd voluit in simili Alexan. de Jmol. in dicto cōsilio. cv. col. iij. in primo volu. et consilio. xxij. in tertio volu. etiam superius allegato. Qd intelligo quatenus venire vellent vt liberi masculi dicti quōdam nobilis Joānis. Ubi vero venire vellēt, vt heredes Guigonis enormissime lesi in trāsactione, remissione zc. tunc viderent posse admitti ex persona patris pdecessoris si nō se immiscuisset paterne hereditati. qd videtur fecisse p ea de quibus in transactione. Et ita vident fuisse confusa iura cōpetentia Guigoni ex capite donationis. l. stichum. §. adijcio. ff. de solu. et. l. debitori tuo. cū sua materia. C. de pac. et hec quo ad tertiam partē medietatis donate. Quo vero ad alias duas partes q donate fuerūt dictis Aymoni z Sibondo, nō bene video q isti liberi illa petere

134 possint, et quidē non partē concernentez Aymonē. † Pro eo qz ipse transegit: nō etiam partem concernentē Sibondū, licet dicat q illā remiserit zc. Quia cū esset religiosus hoc facere non potuit, signanter sine autoritate superioris.

Allegatio vltimi quesiti.

Ad decimūquartum quesitū dico et respondeo q istud est multiplex, p eo quia in casu deducūtur multa z varia fundamenta, scz titulus donationis facte p Joannem in tractatu secundi matrimonij testamētum factū p ipsuz Joannē, ac pacta z cōuentiones facte Parisius. Quo ad donationem apparet quid mihi visum fuerit p ea que dixi in prime precedenti quesito. Quo vero ad pacta z cōuētiones apparet quid senserim in respondendo nono quesito. Quo vero ad testamentū prefati quōdam Joannis. Dico q nō est opus istos liberos masculos esse heredes dicti nobilis Guigonis. Quinimo videt esse vtilius ne heredes existant, vt saltem eis non opponatur de iure aut de facto, transactio quam fecit idem Guigo.

Consilium secundum.

De fide instrumentoz, et de donatione ppter nuptias, et de inserta postilla post notam scriptā in protocollo notarij.

Summarium.

1 Notarij duo rogati in vno actu cōficiendo instrumentuz, an requiratur q ambo subscribant et signent.
2 Judicibus [illegible] delegatis vnus sine altero nihil potest.
3 Tabellionis scriptura sine rogamine fidem nullā facit, nec in dubio presumitur rogatus. nu. seq. et. 39.
4 Facta non presumuntur.
5 Instrumentum per notariū scriptum debet partibus legi.
6 Nota instrumenti in protocollis inserta, an requiritur q fuerit signata.
7 Tabellionis nomen est de substantia instrumenti.
8 Rogatio et protocolluz debent habere omnia que habere debet instrumentum.
9 Transcribens e protocollis non debet addere nec minuere.
10 Abbreuiature notarij an standum sit si non est scripta in publica forma, et an fidem faciat.
11 Instrumentum in quo indictio non est posita an corruat de fide, et quando.
12 Donatio ppter nuptias cui et a quibus regulariter fieri debeat.
13 Donatio inter viuos facta per patrem filio vel filie in eius potestate existentibus in quibus casibus valeat, et quid in donationibus iuratis.
14 Profectitia patri per filium queruntur.
Profectitium nihil magis q q a patre proficiscit in filium.
15 Donatio facta absenti non interueniente nuntio vel epistola an valeat.
16 Actio parti sine cessione an videatur queri per stipulationez notarij factam in conuentionibus extraiudicialibus, et an per stipulationem notarij ius acquiri possit, et quando.
17 Donatio requirit extrema habilia.
18 Beneficium collatum absenti sibi nō acquiritur ante habitā notitiam et literarum presentationem.
19 Inuestitura ante presentatas z acceptas literas concessionis an peti possit prelato cōcedente feudum alicui absenti.
20 Priuilegium collatum absenti et ignoranti an sibi prosit ante notitiam.
21 Donationem in absentia factam absens debet acceptare, ratāqz habere.
22 Parlamētalis curia licet ius inter partes faciat an possit ius cōmune facere.
23 Princeps p sententiam diffinitiuam cum cause cognitione ab eo pmulgatam in vna causa censetur ius generale condere.
24 Possidere dicitur ille cuius nomine quis possidet qualiter intelligi debeat.
25 Remedium recuperande possessionis an competat illi cuius nomine possidebatur, expulso eo qui eius nomine possidebat, etiaz si postea ratificet.
26 Dominium ante ratificationem non queritur, sed manet penes constituentem.
27 Actio personalis an confundatur per immixtionē hereditatis.
28 Producens supplicationem an censeatur confiteri omnia contēta in eadem.
29 Reuocatio post confessionem per partem acceptatā tarde venit.
30 Possidens bona defuncti an censeatur se immiscuisse hereditati illius.
31 Testator an possit disponere non solum de bonis suis, sed de bonis sui heredis.
32 Allegans aliquē sine liberis decessisse, habet intētionem ex iuris communis presumptione fundatam.
33 Recedendum non est in iudicādo ab autoritatibus Bar. z Ang. tantorum patrum.
34 Hereditatem consanguinei sui adiens et eam petens contra possessores bonorum hereditatis debet obtinere, licet non probet se proximiorem et illum sine liberis decessisse, sed solūmodo consanguineum esse.
35 Possidentis in re dubia potior est conditio.
36 Instrumenti fides integra est dū contrarium non probatur.
37 Notarius cui commissuz notas predefuncti notarij in publicam formā redigere anteq illud exequi possit quid requiritur.
38 Notarium redigentem in publicam formam impossibile est illaz authenticare, nec potest circa substantialia supplere aliquem defectum.
40 Digniori potius credendum.
41 Cōparatio litere ad literam, characteris ad characterem, nō solū debet fieri ad impugnationem comparationis scripturarum, sed etiam signi ad signum, et stili ad stilum. nu. 54.
42 Defectus signi notarij vitiat instrumentum.
43 Testium depositiones valent, etiam si de tempore cōtractus nō deponant, secus si deponant et varient.
44 Producens scripturam an approbare eam videatur.
45 Repugnantia vitiat instrumentum.
46 Temporis diuersitas psumi potest ex literarum diuersitate.
47 Ad subtilitatem perquirendaz acerrima indagine opus est.
48 Notarius nullam faciens mentionem neqz attestans de interlineatura, postilla, cancellatura, et rasura suspectum reddit instrumentum.
49 Postilla extra corpus note posita carens subscriptione notarij, testibus/loco/et tempore nihil probat.
50 Interlineature marginales sine die et consule, et de quibus nulla mentio sunt reiectitie vetere, scriptura integra remanente.
51 Partus falsus quemadmodum potest supponi vel vox falsa, ita scriptura: et de facili potest falsitas cōmitti per literarum similitudinem, quas multi simillimas facere nouerunt.
52 Recedenduz non est a communi opinione, siue in consulēdo, siue in iudicando.

in iudicando.
53 Literarum dissimilitudo solet insurgere ex tēporum diuersitate.
54 Autor ex stilo ꝑpenditur, vt hora ex sonitu, ⁊ auis ex cantu.
55 Instrumētum in quo non est descriptus locus loci caret viribus, nisi ꝑducens illud adiuuet per testes.
56 Consuetudo non presumitur.
57 Ad protocollum vel matricem scripturam in dubitatione fidei instrumenti quando recurrendum.
58 Notarij fides non minuitur propter postillas qualiter intelligendum.
59 Indefinita non equipollet vniuersali in dicto testis.
60 Testis dictum debet necessario cōcludere non presumptiue.
61 Sindicum esse constitutum a capitulo vel a maiori parte an ꝓbetur per factam mentionem canonicorum.
62 Posthumus se dicens substitutū alicui sub cōditione, si sine liberis decederet, requiritur ꝙ adminus fuerit cōceptus tempore purificationis substitutionis.

Examiato ꝓcessu cause aliquādiu agitate per et inter nobilē et generosum virū Philipotū de massuez actorem ⁊ supplicātem ex vna parte, ⁊ nobilem ⁊ potentem virum Gauffridum de claueysone dn̄m Claueysonis, ⁊ Mercuroliȷ reum et supplicatum ex alia. Queritur de sequentibus.

¶ Primo, an quedam ꝑtensa donatio parte dicti nobilis Philipoti ꝓposita ⁊ allegata in quibusdā supplicatione ⁊ articulis declaratorijs supplicationis huiusmodi parte ipsius Philipoti in dicta causa productis, probata extiterit.

¶ Secundo supposito citra preiudicium veritatis ꝙ illa sufficiēter ꝓbata extitisset, an illa valuerit et valeat.

¶ Tertio supposito ꝙ donatio huiusmodi ꝓbata extitisset, ⁊ ꝙ illa valeret: an dictus nobilis Philipotus potuerit ⁊ possit petere bona ꝑ eam in hac causa petita in vim cuiusdā pretense substitutionis quam fuisse factam pretendit ꝑ nobilem ⁊ potentē quondam virum Amedeum de claueysone eius assertum auum maternum de liberis masculis nobilium Anne et Catherine de claueysone eiusdem nobilis Amedei pretensarum filiarum.

¶ Allegatio primi quesiti.

Ad primū quesitum dico et respondeo, ꝙ dicta pretensa donatio non ꝓbatur per quoddam ꝑtensum instrumentū parte dicti nobilis Philipoti in hac causa ꝓductum, subscriptum ꝑ magistrum Philippum borrelli, et vt ꝑtenditur per eundem extractum a notis et protocollis magistri Bernardi borrelli pretensi quōdam notarij. Quoniā vt euidēter et clarissime colligitur ex forma/serie/et tenore dicti pretēsi instrumenti, illud seu nota illius nō fuit recepta, si tamen recepta appareat per vnum solum notarium, sed per plures, et ad minus per 1 duos. † Non ergo sufficit ꝙ dictus magister Philippus ꝑtensus substitutus ⁊ subrogat⁹ in notis ⁊ protocollis dicti quondā Bernardi dictam ꝑtensam notā degrossauerit, et sue ꝑtense degrossationi subscripserit et illam signauerit, quemadmodum nec suffecisset dictum quōdam Bernardum degrossasse/subscripsisse/⁊ signasse, sed opus erat subscriptione ⁊ signo alterius notarij. ar. l. j. et qð ibi Albe. ff. de offi. consul. quod etiam videtur voluisse Bar. in. l. si quis ex argentarijs. §. cogentur. Et idem ibi Bal. et Alexā. de Imol. ff. de edē. Bal. ⁊ Sali. in. l. iurisiurā. C. de testi. vbi ad hoc allegat Bal. d. l. j. ⁊ allegatā. l. si quis ex argētarijs. §. j. ⁊ auc. de heredi. ⁊ fal. §. si vero adsum. colla. j. et not. ꝑ Hostien. ⁊ Joan. an. in c. qm̄ cōtra falsam. de proba. Idē etiam voluit Nicola. mil. in suo repertorio. in verbo, notarius. §. notarij duo. pro quo vltra ꝓdicta allegat not. per Bal. in. l. cum sentētiam. in princi. C. de senten. et 2 interlo. omniū iudi. et † quod in simili dicitur de duobus iudicibus delegatis, quorum vnus nihil facere potest sine alio. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. et. c. causam matrimonij. cū suis simili. de offi. delega. allegat etiam not. per Bar. in. l. j. §. si plures. in scd̄a oppo. ff. de exerci. actio. Pro hac parte etiam inducit multas et bonas rationes do. Gui. pa. decisione. cxxij. exordiente, An instrumentū in quo per partes ⁊c.

Preterea dictum pretēsum instrumentum etiam fidem nō facit, pro eo quia nō apparet ꝙ dictus magister Bernardus de cuius pretensis protocollis seu notis se illud extraxisse affirmat dictus magister Philippus fuerit 3 rogatus de illud recipiendo, quod tamen fuit necessarium, † quia ad hoc ꝙ scriptura tabellionis fidem faciat, necesse est eum fuisse de actu rogatum. auc. de tabel. §. nos autē. et quod ibi glo. super verbo, iniungatur. colla. iiij. et. c. cum. P. tabellio. de fide instru. quod in dubio non presumitur, quia notarium rogari est quid fa-4 cti, † et facta nō presumuntur. l. in bello. §. facte. ff. de captiuis. et est solennitas extrinseca. l. quecūqꝫ. §. fi. ff. de publi. et. l. j. C. de fide instru. et iu. haste fisca. lib. x. et ꝙ in dubio notarius non presumatur rogatus, voluit Inno. Joan. and. Anto. de butri. Panor. et docto. in. c. j. de fi. instru. Barto. Joan. de Imol. Alexan. de Imol. in l. sciendum. ff. de verbo. obliga. vbi etiam idem voluit Ange. in repetitione dicte. l. et consilio. ccvij. exordiente, Reperitur quedam imbreuiatura cuiusdā notarij de Vulterra carens indictione ⁊c. et in dicta. l. quecūqꝫ. §. fi. Et vt dicit Joan. de Imol. in dicta. l. sciēdum. col. xvj. docto. omnes magis cōmuniter cōcludunt non presumi notarium esse rogatum. Et idem sensit in. l. j. col. iiij. versi. sed ego anno ꝓxime. ⁊c. C. de eden. vbi etiam dicit ꝙ glo. in dicto auc. de tabellionibus. §. nos autem. super verbo, iniūgatur. ad fi. quatenus ibi voluit notarium presumi fuisse rogatum est cōmuniter reprobata. Non est igitur ab hac opinione in consulendo aut iudicando recedēdum. l. j. ver. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. l. j. ff. de senato. l. athletas. §. j. ff. de his qui notan. infa. l. ita vulneratus. ff. ad legē aquil. facit. c. in canonicis. di. xix. ⁊. c. de qui-5 bus. dist. xx. † Adijcio ꝙ etiam non apparet ꝙ dicta pretēsa nota vel cōtenta in eadem fuerint coram partibus publicata vel eis lecta, quod tamen fieri debuit ꝯm Joan. and. qui ita not. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. ostenso. versi. illud quoqꝫ. et idem voluit Joan. an. in dicto. c. j. de fi. instru. ⁊ Bal. in dicta. l. j. col. viij. C. de fide instru. et iu. haste fisca. Dicit em̄ ꝙ postꝙ notarius scripsit instrumentum debet illud partibus relegere, et a partibus cōtractus hoc modo absoluitur. arg. l. fideicommissa. ff. de legat. tertio. l. lucius. in principio. ff. de testa. mili. l. si is qui. ⁊. l. ex ea. ff. de testa. l. fi. §. illud. C. de codicil. et auten. in tabellionibus. §. nos aūt. col-6 la. iiij. † Non etiam apparet ꝙ dicta pretensa nota fuerit subscripta per dictum magistrum Bernardum, de cuius pretensis notis seu protocollis asseritur extractum dictū assertum instrumentū et per alium pretensum notarium, aut eorum alterum, que tamen debuit subscribi, vt sic sciretur ⁊ colligeretur ex tenore illius, quis aut qui notarij eandem recepissent. l. ij. et quod ibi Bal. et Jo. de pla. C. de cōuenien. fisci debito. auc. de tabellio. in principio. colla. iiij. auten. contractus. C. de fide instru. autenti. de instru. caute. ⁊ fi. §. si instrumen. et quod ibi not. collat. vj. ca. inter dilectos. §. instrumentum quoqꝫ. de fi. instru. not. glos. et docto. in. l. generali. C. de tabu. lib. x. Specu. titu. de instru. edi. §. instrumentum. versi. Item ꝙ non est a tabellione. et versic. Item ꝙ non est signatum. Bal. Fran. de are. in. l. ad testium. §. si quid. per illū tex. ff. de testa. 7 et Joan. de pla. in. l. nulli. C. de numera. libro. xij. † Et nimirum si opus sit subscriptione notarij, quia de substantia instrumenti est, ꝙ in eo ponatur nomen tabellionis, vt not. Specu. et Jo. an. tit. de instru. edi. §. breuiter. versi. primo. et glo. in auten. de instru. caute. et fide. §. sed et si instrumenta. que omnia, hoc est ⁊ subscriptio et nomina illorum pretensorum duorum notariorum deficiunt in dicta pretensa nota. Et ꝙuis predicta videantur ꝓcedere et loqui in publicis instrumentis, idem tamen est et esse debet in rogatio-8 nibus seu notis et ꝓtocollis, † quia rogatio et ꝓtocollum debet habere omnia que habere debet instrumentum, vt voluit Jo. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. videndum restat. versi. et not. 9 ꝙ tabellio. in addi. exordiente, vbi hoc not. Accursius. † quia notarius instrumentum redigēs in publicam formā non debet addere vel minuere nisi ꝓut cōtinetur in protocollo. auten. de tabel. §. penult. col. iiij. et in dicto. c. cū. P. tabellio. de fide instru. et idē 10 no. Ange. in dicta. l. lucius. in principio. ff. de testa. mili. † vbi per illum text. voluit, ꝙ non est standum imbreuiature notarij si non est in publica forma scripta. Caueant igitur vt subiūgit notarij ne eorum imbreuiaturas non publicatas dimittant quas publicare possent apponendo signum ⁊c. Dicit etiam Bal. in dicta. l. luci⁹. ꝙ imbreuiatura notarij non facit fidem, si ibi non est signum tabellionis. ꝓ quo allegat auten. de fide instru. §. oportet. l. nemo. C. de accesso. et. l. decernimus. C. de aqueductu. lib. xj. cum cōcordantijs per eum allegatis. et not. Bal. C. de fi. instrumē. in rubrica. col. mihi. vj. versic. sed de tertio queritur: nunquid imbreuiatura ⁊c. et 11 cano. in dicto. c. cum. P. tabellio. † Preterea etiam non facit fidem dictū ꝑtensum instrumentū, ꝑ eo qꝛ nec in eo, nec in dicta ꝑtensa nota ponitur indictio, que tamen de iure poni debebat. dicto. c. inter dilectos. de fide instru. auten. vt preponatur nomen imperatoris. de quo Ange. in dicto consilio. ccvij. exordiente, Reperitur quedam imbreuiatura. nisi aliter se haberet consuetudo, de qua tamen hic non apparet, ⁊ que nō presumitur cum sit facti. dicta. l. in bello. §. facte. ff. de capti. Sunt ergo multa que derogant fidei dicti pretensi instrumenti, quinimo talem fidem euacuant, scilicet quia non fuit nec est subscriptum per duos notarios: et qꝛ illi duo

pretensi notarii qui notam recepisse pretenduntur non apparent rogati: et quia nec ipsi nec eorum alter reperiuntur in dicta asserta nota subscripti, quinimo nec apparet quin fuerint isti pretensi notarii, nisi forte quo ad dictum Bernardū, si tamen credimus huic Philippo asserenti. Insuper et postremo quia nota et dictum pretensum instrumentum carent indictione, et sic nō est pbata dicta pretensa donatio p hoc assertum instrumētum.

¶ Allegatio secundi quesiti.

Ad secundum quesituz dico et respondeo q presupposito citra preiudicium veritatis q dicta pretensa donatio fuisset suffienter probata, illa tamen non videre 12 tur de iure valuisse. et vt hoc facilius appareat. † Premitto q donatio huiusmodi nō videtur fuisse donatio propter nuptias, illa videlicet et illius nature, de qua et cuius natura habetur in. §. est et aliud. institut. de dona. et in. l. j. et per totum titulum. C. de dona. propter nuptias. cuius illa assignatur ratio, quia donatio ppter nuptias de qua sermo habetur in predictis iuribus fit per virum vel ex eius parte sue vxori. l. vltima. §. sancimus. C. de donat. ante nuptias. et. c. nuper. in fine. et quod ibi glo. de dona. inter virum et vxorem. et que donatio fuit ppter multas causas, quas post Abbatem antiquum, Petrum et Joan. and. colligit Panormita. in c. fina. colum. iij. de dona. inter virum et vxorem. Donatio autem de qua supra nō fuit facta nobili Alisie malete dicti nobilis Amedei tunc pretense future sponse: sed vt asseritur ipsi nobili Amedeo: nec etiam legitur q huiusmodi pretensa donatio facta fuerit dicti nobili Amedeo vt deinde res donatas donaret donatione propter nuptias ipsi nobili Alisie. Et sic non obstat. l. vt liberis. C. de colla. Et q donatio huiusmodi vbi de ea appareret censeri non debeat donatio propter nuptias, illa videlicet de qua loquūtur iura superius allegata. voluit Pau. de castro consilio. cv. exordiente, Circa bona que fuerūt domini Vberti rc. et domin⁹ Jaco. de aure. in quodam suo consilio exordiente, Factum tale est. Titi⁹ dedit/cōstituit/ et assignauit in dotem rc. ppter quod cum dicta asserta donatio pretēdatur fuisse facta dicto nobili Amedeo filio naturali et legitimo dicti quōdam domini Gauffridi pretēsi donatoris et sic presumptiue in ipsius potestate existenti, cum de illius emācipatione vel al's exemptione nō apparuerit nec appareat. l. si emancipati. ibi, teq3 emācipatum probatum fuerit. et quod ibi Fulgo. Roma. Alexand. de Jmol. et Jason de may. C. de collat. Ange. in. l. sed et si de sua. ff. de acquiren. heredita. et Jason may. in. l. si pater. col. vij. C. de institu. et substitu. sub condi. fac. illa videtur non valuisse. l. donationes. C. de dona. inter virum et vxorem. 13 et. l. ij. iunctis ibi no. per glo. et docto. C. de inoffi. dona. † Licet eñ donatio inter viuos facta per patrem filio vel filie in eius potestate existentibus valeat in quibusdam casibus not. in dicta. l. ij. hoc tamen non suffragatur huic pretense donationi, quia nullus ex casibus huiusmodi videtur in ea interuenisse, nec videtur potuisse firmari iuramento: quia vt videtur voluisse glo. in. c. fina. de dona. inter virum et vxorem. et expressius glos. j. in dicta. l. donationes. Donatio inter viuos prohibita est inter patrem et filium in eius potestate constitutum ratione impossibilitatis insurgentis ſm Albe. in dicta. l. donationes. ex eo quia pater et filius cēsentur eadem persona, et sic non videtur q inter eos possit contrahi obligatio. Et etiam quia talis donatio esset profecticia et quereretur patri que impossibilitas nō tollitur per iuramētū, vt dicit Pau. de castro in dicto cōsilio. cv. et Humber. de bouē. in repetitio. aut. sacramenta puberum. §. ex his premissis tria illatiue inferuntur. 14 C. si aduersus vendi. † Preterea si poneremus talem donationē valere ab initio illa esset ipsi filio donatario omnino inutilis, et cōsequenter illusoria, quia cum pfectitia acquirantur patri p filium et nō ipsi filio, et nihil sit magis pfectitiuz q id quod a patre proficiscitur in filium, vt not. Pau. de cast. in dicta. l. ij. C. de inoffi. dona. Res donata per patrē filio nō acquireretur filio, sed patri donāti, et sic pater vna manu reciperet, quod suo filio alia manu donaret. et q talis donatio iuramento nō firmetur, tenuerūt Pau. de castro. et [illegible] de bouē. in locis preallegatis. et Ambro. de vina. i[illegible]o tracta. iuramentorum. charta. xxij. ver. circa hoc pro[illegible]ter dubitatur quid de donatione inter patrem et filium, vbi respondet quibusdam cōtrariis per eum allegatis, et dicit se plu ries ita cōsuluisse. Hoc etiam videtur fuisse de mente Bald. in. c. cum contingat. col. v. versi. pater autem. de iureiuran. Et quāuis Bald. tenuerit cōtrarium in. l. iij. C. de vsuca. p dona. quem aliqui sunt secuti moti principaliter p eo quia ex donatione facta p patrem filio in eius potestate existenti oritur obligatio naturalis, ipse tamen cōtrarium voluit in dicta. l. ij. col. j. C. de inoffi. dona. et in dicto. c. cum contingat. col. fi. vbi dicit q inter patrem et filium iuramētum nō est obligatorium.

Porro psupposito citra preiudicium veritatis, q dicta pretēsa donatio non posset ex capite predicto efficaciter impugnari: videtur tamen q adhuc illa non 15 valuerit, ex eo videlicet † quia illa facta est, si tamen eam fuisse factam appareat, put non apparet dicto quōdam nobili Amedeo, tunc absenti et nō interueniente nuntio vel epistola. per id quod no. glo. et docto. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. et. l. consensu. ff. de actio. et obligatio. et que ob hanc causam nō videtur potuisse cōfirmari iuramento. ſm Humbertum de bouē. in repeti. dicte aut. sacramenta puberum. in materia cause formalis. ppe principiuz. Cui dicto non obstat q notarii pretendantur fuisse stipulati p et nomine eiusdem Amedei. Tum quia nō apparet qui fuerint isti 16 pretensi notarii, et saltem de vno. † Tum quia per stipulationem notarii factam in cōuentionibus extraiudicialibus non videtur queri actio parti sine cessione. per id quod no. glo. in. c. qq. de vsu. in. vj. Jnno. in. c. dudum. de cōuer. coniuga. Ange. in. l. non enim. ff. de adop. Joan. fa. in. §. si quis alii. col. iij. versi. circa vero acquisitiones. institu. de inuti. stipul. Bertran. de dan. in dicta. l. generali. C. de tabula. lib. x. Gui. de suza. et Cy. in dicta. l. nō enim. prout ibi refert Bal. et idem videtur ibi sentire ipse Bal. qūuis nō multum clare. Et licet aliqui tenuerint q vel de iure vel de consue. notarius possit etiam in extraiudicialibus alteri stipulari, non tamē videtur ius acquiri parti, nisi per ratihabitionem subsecutam, vt eleganter voluit ibi Alberi. in dicta. l. non enim. quo fit vt nullum ius quesitum extiterit dicto nobili Amedeo ex ipsa asserta donatione, cum nec ipse presens extiterit, nec etiam appareat dictam pretensam stipulationem factam eius nomine fuisse per eum ratificatam, quinimo nec cognitam: presertim ante mortez dicti quō 17 dam domini Gauffridi eius patris. † Donatio eniz requirit extrema habilia, scilicet personam donantem et presentiam persone cui donatur, vel q interueniat nuntius ad hoc deputatus vel epi 18 stola. l. absenti. ff. de dona. et. l. qui absenti. ff. de acqui. pos. † Hinc dicimus q beneficium collatum absenti sibi non acquiritur, nec sibi prodest ante habitam notitiam et presentationem literarum. c. si tibi absenti. de prebē. in sexto. de quo per glos. in. c. quia cūctis. de conces. preben. eodem libro. ad quod faciunt not. per Bar. Roma. Fran. de are. et Alexan. de Jmol. in dicta. l. qui absenti. Pro premissis facit quod voluit Pet. de anchara. consilio. cccxcix. vbi commemorans familiares pape gaudere amplis preeminentiis quoad beneficia collata, dicit q si absens et ignorans fuerit cōstitutus familiaris pape, ipse ante notitiam et acceptationem literarum familiaritatis non acquirit beneficium familiaritatis, vt ibi 19 pulchre allegat. Dicit etiā Bal. in preludiis feu. † q si prelat⁹ concedat feudum alicui absenti non potest peti inuestitura ante psentatas et acceptas literas concessionis. Etiam Bar. in. l. bñficium. 20 ff. de constitu. principum. † Dicit q priuilegium collatū absenti et ignoranti sibi non prodest ante habitam notitiam. facit ad premissa quod post Joan and. in addi. Specu. titu. de actio. seu petitione. §. super petitionibus in vltima additione exordiente, Dic vt de concessione rc. voluit Gemi. in. c. ij. ad fi. de preben. in. vj. vbi sic dicit: vacauit beneficium in curia, papa illud contulit cuidam tunc absenti et ignoranti, qui deinde anteq acceptasset mortuus est extra curiam, querit vtrum illud beneficium dicatur non vacare in curia, et decidit q sic, ex eo quia cum ille absens ipsuz nō acceptasset dici nō poterat esse suum. dicto. c. si tibi absenti. et aliis iu 21 ribus per Joan. and. et eum allegatis. † Et q opus sit q ille cui absenti facta est donatio eam postea acceptet. voluit Franciscus de are. consilio. xvij. exordiente, Consideratis diligentissime. col. v. versi. preterea in vltimo pacto. ibi, sed ex secundo capite rc. Pro quo allegat dictam. l. absenti. in fine. ff. de dona. Dicit etiam in dicto consilio idem Fran. opus esse nuntio vel epistola per iura que allegat. Cum igitur dicta pretensa donatio facta extiterit, si tamē vt predixi facta appareat in absentia dicti nobilis Amedei, nec appareat q illa postea ad ipsius notitiam deuenerit, et q ipse illā ratam habuerit, maxime viuēte dicto dño Gauffrido, quinimo nec post mortem ipsius non videtur dici posse q per eam fuerit eidem nobili Amedeo ius quesitum. Et quāuis prout refert dominus Guido pape decisione quadragesimanona. al's fuerit aliter iudicatum in hac insigni sede. Jd tamen quod predixi videtur de iure verius sub benigna correctione huius insignis curie, que propter illam pretensam sententiam non cogitur ad sic iudican 22 duz in hac causa. † Quia esto q illa ius fecisset inter partes tūc litigantes, non fecit tamen ius commune. per id quod in simili voluit de decisionibus rote. Cardi. Florē. in. c. pastoralis. de fi. instru. et Gemi. in. c. duobus. col. ix. versi. sed domini de Rota voluerūt inherere sue conclusioni rc. de rescript. in sexto. et dato q hec insignis curia haberet autoritatē legis cōdēde, qd negat de auditoribus, adhuc pcederet quod predixi. Cui nō obstat. l. j. ff. de cōstitu. princi.

23 princi.l.fina.C.de legi.ꝛc.in causis.de re iudi.† Quoniã respõdeo ꝙ illa iura loquunt̃ in principe in quo hoc est speciale vt per sentẽtiam diffinitiuã cũ cause cognitione ab eo ꝓmulgatã in vna causa cẽseat̃ cõdere ius generale. Secus vero in inferiore, per id quod singulariter not.glo.in.l.j.super verbo, derogare nõ oportet.ff. de fe.quã ibi multũ cõmẽdat ꝛ sequit̃ Ange.eã etiã ibi sequunt̃ Rapha.fulgo.Roma.Alexã.de imol.ꝛ moderni. Alexan.de imo.in l.ciuitas.colũ.vlti.ff.si certũ peta.ꝛ in.l.apud iulianũ.§.vtrum.ff. ad trebel.qui etiã ita cõsuluit consi.xcvij. Quis erronee quotetur. cvij.exordiẽte, Alias de facto consultus respondi Leonardum de feratis non teneri ꝛc.col.ij.versi. Et primo dum dicitur quod epistole inferioris a principe.in tertio volumine.

24 † Nec dicat aliquis ꝙ per cõstitutionẽ precarij de qua in dicto pretẽso instrumẽto huiuscemodi asserte donationis fuerint possessio, ꝛ cõsequẽter dñium rerum donatarũ translate in ipsum nobilẽ Amedeũ. Quoniã respõdeo ꝙ illud dictũ, qḋ ille dicit̃ possidere cuius nomie quis possidet.l. qḋ meo.ꝛ qḋ ibi docto.ff.de acqui.pos.intelligit̃ et intelligi debet quãdo iste nomine cuius ꝛc.erat presens ꝛ cõsentiens tẽpore quo quis incepit eius nomine possidere, nõ autem si nõ erat presens ꝛ cõsentiens sed nomine ipsius tunc absentis, quis cõstituisset possidere vt in casu nostro.l.cõis seruus.§.j.ff.de acqui.pos.ꝛ.l.si ego.

25 ff.de nego.gest. † Hic dicit Anto.de butri.in.c.cum venissent.in fi.de resti.spolia. vbi etiam sequuntur alij quod si interim anteꝙ̃ ratum habeat ille cui⁹ nomine possideretur, expelleretur de possessione ille qui eius nomine possidet, nõ cõpeteret remedium recuperande possessionis illi cuius noie possidebatur, etiã si postea ratificet. Et ita dicit Anto.de butri.tenuisse dñi de Rota decisione.cl.exordiẽte, Itẽ licet amicus ꝛc.de quo Alexã.de imol.in.d.l.

26 cũ eo.col.ij.† Etiã nec dominiũ queritur ante ratificationem, sed manet penes constituentem, per id quod not.glo.in.d.l.si ego.super verbo, suam fecerit.scḋm primã opinionez ibi recitatã quam oẽs cõiter sequunt̃.ꝛ in.l.si spõsus.§.si vxor.ff.de dona.inter viruz ꝛ vxo.reprobata vltima opinione per glo.recitata super dicto verbo, suã facere.quam omnes communiter ibi reprobant.

Ex quibus īfertur ꝙ nõ obstante dicta pretensa donatione etiam si de illa appareret, potuit dictus do. Sauffridus disponere ꝛ testari de dicto Castro claueysonis ac suis iuribus ꝛ pertinẽtijs ꝛ alijs pretẽsis bonis reb⁹ et iuribus donatis, put ꝛ fecisse legitur in publico instrumẽto per eũ conditi testamenti Anno incarnationis dñice millesimo.ccccxix. et die decima mensis Julij inserto.fo. ⁜ in quo etiam se nominauit dñm Claueysonis, ꝛ de Claueysone ꝛ alijs suis bonis in testando, ꝛ tam in eis heredẽ instituẽdo ꝙ̃ substituendo testamẽtarie disposuit, per que videtur euacuatus pretẽsus titulus dicte asserte donationis si de illa appareret, per id quod habetur in.l. seruus alienus.§.qui fideicõmissariũ.ff.de heredi.institu.qḋ etiaz voluit in simili Oldra.cõsi.mihi.c.exordiente, Titius habẽs filiã B.noie, fecit sibi donationẽ tpe nuptiarũ ꝛc.col.iiij.ver. nũc aũt de tertia dicamus. et eo maxime hoc procedit, q: non apparet qḋ ante aditionẽ hereditatis dicti quõdã do. Sauffridi seu imixtionem de illa factã vel etiã post, fuerit dominiũ rerũ donatarũ eidẽ nobili Amedeo acquisitũ. Quo fit vt presupposito citra preiudicium veritatis ꝙ dicta pretensa donatio ab initio valuisset solum tamẽ quesita erat actio personalis ipsi nobili Amedeo que sibi cõ

27 petebat tempore mortis eiusdem do.Sauffridi, et † que cõfusa est ꝑ imixtionez hereditatis.l.debitori tuo.cũ sua materia.C.de pac. ꝛ de qua imixtione apparet ex tenore supplicationis superi⁹ mentionate: ꝛ parte dicti de Massuez in hac causa producte ꝛ inserte.

28 fo.iij.† Per illius productionem censet̃ fuisse confessus oĩa posita ꝛ cõtẽta in eadẽ supplicatione ꝛ que confessio eidẽ de Massuez preiudicare debuit et debet. l. cum precum. et quod ibi glos.C. de libe.cau.l.conditioni.ibi, cum ex his precibus que libello complexa es declaretur ꝛc.et quod ibi Bald.Paul.de castro. Alexan.de imol.Jason may.et alij moder.C.de istitu.ꝛ substitu.ꝛ An. Sicu. consilio.xviij.exordiente, Preclare scriptum est apud psalmistã. col.xv.versi.ex quibus verbis apparet ad oculuz ꝛc.in secũda parte.qui ad hoc multa inducit.ꝛ inter cetera not.per Joã. and.in.c. fina.in principio.de iureiuran.ꝛ Cardi.flo.et Panor.in.c.examinata.de iudi.ꝛ alia de quibus ibi.quod maxime videtur procedere in hoc casu cum supplicata parte dicti de Massuez fuerint per ipsum nobilem Sauffridum de Claueysone, quatenus ꝓ eo faciebant acceptata in quadam eius schedula exordiẽte, Nobilis ꝛ potens ꝛc.inserta.fo.xx.nec suffragatur eidem de Massuez, illa pretensa reuocatio, quam postea fecisse conatus est in quadam eius asserta schedula exordiente, Ad prot:landum ꝛc.inserta.fol.liiij.

29 † Cum quia huiusmodi pretẽsa reuocatio tarde facta est, scꝫ post confessionem per partem acceptatã. Cum et quia non est probatum per dictum de Massuez, ꝙ ipse erronee confessus extiterit dictum quondam nobilem Amedeum se immiscuisse paterne hereditati, quinimo potius est probatũ cõtrarium per ipsum nobilez Sauffridum vt apparet ex his que testificant̃ ꝛ deponũt multi ex testibus parte eiusdẽ nobilis Sauffridi in hac causa productis et examinatis super primo/secũdo/ꝛ tertio articulis schedule exordiẽtis, Addẽdo articulis primo loco traditis ꝛc.insertis.fo.lxiij. et presertim Antonius du ferre quĩtus testis, Ludouicus boyssonis septimus testis, nobilis Joannes chaberti octau⁹ testis. Vialonus salauini nonus testis, nobilis Suarinus barrelli duodecimus testis, Vialonus peytioz decimustertius testis, nobilis Lu

30 douicus repellini decimusquartus testis, ꝛ alij quidã. † Per quorum depositiones probatur qḋ dictus quondam nobilis Amedeus post mortẽ dicti do. Sauffridi eius patris tenuit ꝛ possedit non solum Claueysonẽ, sed etiam Mercuroliũ corsas ꝛ Massumbrenaci, que fuerunt bona dicti quondam nobilis Sauffridi: censetur igitur se immiscuisse paterne hereditati per ea que habẽtur in.l.j.ꝛ quod ibi docto.C.de repudian.heredi.ꝛ quod not. Barto. et doc.in.l.gerit.ff.de acqui.heredi.et sic valuit ꝛ valere debuit testamentaria dispositio dicti quondam nobilis Sauffridi nõ obstante dicta pretensa donatione. Cum quia de illa non apparuit nec apparet vt predixi. Cũ ꝛ quia si de ipsa appareat illa fuit nulla, ꝛ sic accedat.l.sequens questio.ad fi.ff.de lega.ij. Cũ ꝛ quia si valuisset, illa tamen fuisset euacuata propter superuentionez fortioris tituli, scꝫ tituli institutionis heredis, postꝙ̃ vt predixi idem quõdam Amedeus se immiscuit paterne hereditati, vt apparuit et apparet tam confessione partis aduerse ꝙ̃ per depositiones te

31 stium. † Est enim indubitatum testatorem posse disponere nõ solum de bonis suis, sed etiam de bonis sui heredis.l.vnum ex familia.§.si rem tuam.ff.de lega.ij.et cum ipse dominus Sauffrid⁹ eũdem Amedeum eius filium honorauerit ipsum instituendo, potuit consequenter etiam eum onerare.l. ab eo.C. de fideicommis. Dictus autez dominus Sauffridus prout apparet ex tenore instrumẽti testamenti illius parte dicti nobilis Sauffridi in hac cã producti ꝛ inserti.fo. ⁜ dicto nobili Amedeo, si ipse vel liberi masculi eiusdem sine liberis masculis de legitimo matrimonio procreatis ab humanis decederẽt, substituit nobilẽ Frãciscuz eius filium naturalem et legitimum, et suos liberos masculos, et liberos masculos liberoꝝ masculoꝝ. Et si dicti nobiles Amedeus et Franciscus sine liberis masculis, ꝛ de legitimo matrimonio procreatis ab humanis decederẽt, put ꝛ decesserũt, substituit suas filias, scꝫ nobilem Joãnam de claueysone ꝛ suos liberos masculos in dicto loco Mercurolij cũ pertinẽtijs suis. nobilẽ vo Antoniam ꝛ suos liberos masculos in terra Claueysonis. ꝛ nobilem Beatrisiam matrem dicti nobilis Sauffridi supplicati ꝛ liberos masculos eiusdem Beatrisie in terra Moragij. Et deinde primo decedenti aut decedentibus ex his suis filiabus substituit superstitẽ, ꝛ liberos masculos eiusdem. Quo fit vt cum vt predixi prefati nobiles Amedeus ꝛ Franciscus sine liberis masculis ab humanis decesserint, put apparet tam ex confessione partis aduerse ꝙ̃ testiũ depositionib⁹, decesserit etiã sine liberis: dicte nobiles Joãna ꝛ Antonia fuerit ꝛ sit locus substitutioni facte per dictuz do. Sauffridum de prefata nobili Beatrisia et suis liberis masculis. Et quidem ꝙ ipsa nobilis Antonia sine liberis decesserit probat̃ per depositionẽ probi viri Vialoni peytioz, ꝛ nobilis viri Ludouici repellini decimitertij ꝛ decimiquarti testiũ super.xxvij.articulo ꝓpositoꝝ exceptionalis parte dicti nobilis Sauffridi in hac cã primo loco ꝓductoꝝ ꝛ insertoꝝ.fo.xxix. Qḋ aũt ꝓfata nobilis Joãna dña Moteysonis etiã sine liberis ab humanis decesserit deponũt multi de obitu, ꝛ istud videt̃ sufficere, qnimo etiaz sufficeret si

32 nemo deponeret eã ab humanis sine liberis decessisse, † q: allegãs aliquẽ sine liberis decessisse habet intentionẽ fundatã ex presumptione iuris cõis.l.ex facto.§.penulti.ꝛ quod ibi Barto. Ange.ꝛ Paul.de ca.ff.ad trebel.et Bart.in.l.qui duos.§.cum in bello.ff. de re.dubi.Pau.de cast.in.l.si inter.eo.titu.ꝛ cõsi.ccj.exordiente, Ad primum quesitum videtur respondendũ ꝛc. Alexan.de imol. consilio.xx.exordiente, Viso processu cause [illegible] ꝛc. coiũ. penulti.ꝛ consi.xxxix.exordiente, Viso themate de quo supra in primo volu.pro quo dicto facit.l.spadonẽ.§.qui absolutus.ff.de excusa.tuto.et vt dicit Nicolaus de matha.et post eum Angelus in dicta.l.ex facto.§.penultimo.istud videtur esse specialiter inductum fauore fideicommissi seu fideicommissarie substitutionis ne pereat. Et ita dicit fuisse de mente glosse in dicto.§.penultimo.et in dicta.l.qui duos.§.cum in bello.de re.dubi. Et hoc etiaz fatis fuit de mente Alexandri de imola in.l.is potest.colum.vij. versi.preterea potest dici quod vt illud operetur.ff.de acquirenda hereditate.et apertius in dicto consilio.xxxix. Et ꝙ̃uis Joannes de imol.in dicto.§.penulti.quem ibi sequutus est Alexã.de imol.

videatur sensisse quod non sufficiat fideicommissario simpliciter legare quod heres decesserit sine liberis, nisi saltez probetur quod nullos habuit liberos, vel si habuerit quod illi predecesserũt vel saltem quod illi simul perierunt. Idem tamen Alexan. in dicto cõ- 33 silio. xxxix. optime impugnat opinionem Joan. de imol. † Et respondet rationibus eius concludens non esse in iudicando recedendum ab autoritatibus tantorum patrum, hoc est vt ipse declarat Bartol. et Ange. Pro quorum dicto videtur posse allegari et facere quod voluerunt Rapha. et idem Alexã. in dicta. l. is põt. τ Roma. in. l. heres institutus. cum. l. seq. ff. de acqui. heredita. licet 34 moti diuersis rationibus. † Voluerunt enim quod si consanguineus vel agnatus meus decesserit, et ego adeam eius hereditatẽ, et postea eam petam contra possessores bonorum hereditatis. Et mihi opponatur nõ probasse quod tempore mortis cõsangninei vel agnati ille decesserit sine liberis, τ quod nullus alius erat ei me proximior, ego debeo obtinere etiam si hec non probem dũtamen probem illum fuisse consanguineum meum vel agnatuz. pro quo allegat Rapha. l. si scriptum. C. de probatio. et. l. amite. C. communi. de succes. Roma. vero mentionem faciẽs de dicto Rapha. dicit quod pro eo est melior tex. in. l. ij. C. de successo. edic. et trãsit in effectu cum Rapha. Alexan. vero dicit quod satis sit mihi allegare quod ille cõsanguineus vel agnatus meus decessit me superstite, et quod nullus alius remansit proximior: quia hec allegãdo incumbit onus probandi contrarium aduersario per glos. not. in l. cum de lege. ff. de probationi. inducendo, vt per Bartolum in. l. conficiuntur. §. codicilli. ad finem. ff. de iu. codicil. et prout inducit Bartolus in dicta. l. is potest. dum tractat qualiter probari quez decessisse sine testamento. allegat. l. cum probatio. ff. de probatio. sed vult allegare. l. cum de lege. in glo. eodem titu. quam glo. etiaz allegat Bartol. in. l. si constante. in prima qõ. prime partis principalis. ff. soluto matrimonio. in. l. decem. ff. de verborum obligationi. et in rubrica. ff. de oper. no. nuntia. et in. l. fina. §. licentiam. C. de iu. delibe. Concludo igitur presumendum esse prefatas nobiles Joannam et Antoniam decessisse sine liberis postq̃ ex aduerso probatum non est quod eis aut illarum alteri superfuerint liberi, quod debet maxime procedere in hoc casu in quo non apparet dictas Joannam et Antoniam aut earum alteram vllo vnq̃ tempore liberos habuisse, τ quia etiam idem nobilis Gauffridus 35 est reus et possessor, † cuius ꝓpterea in re dubia potior debet esse conditio. l. j. in principio. ff. de regulis iuris. τ. l. fina. cum suis simili. C. de rei vendi. Nec opponat aliquis non esse sufficienter probatum dictam quondam nobilem Beatrisiam superuixisse dictis quondam nobilibus Joanne et Antonie, quoniam respõdeo qõ istud non obstat. Tum qr immo fuit probatuz saltẽ quo ad dictã nobilem Antoniam vt deponunt dicti duo testes super dicto vicesimoseptimo articulo. Tum et quia non videtur onus hoc probandi incubuisse dicto nobili Gauffrido reo τ possessori, sed poti⁹ dicto nobili Philipoto de Massuez actori, eo maxime quia clarissime probatum est non solum hũc nobilem Gauffridũ, sed etiã dictum nobilem Beatrisiam eius quondam matrem tenuisse et possedisse bona subiacẽtia restitutioni a tẽpore mortis dicti quõdam Francisci. Et sic etiam quo ad hoc debuit τ debet in re dubia potior esse conditio eiusdem nobilis Gauffridi. dicta. l. j. in principio. ff. de regu. iur. et. l. fina. C. de rei vendi. Tum quia non soluz superstes ex dictis tribus filiabus legitur substituta, primo decedentibus, sed etiam eius liberi masculi, et de legitimo matrimonio ꝓcreati cuiusmodi probatur fuisse et esse idẽ nobilis Gauffridus per ea que deponunt testes super tricesimo τ tricesimoprimo articulis dictarum exceptionum. Quo fit vt nihil sibi noceat aut nocere ꝑossit siue probatum extiterit siue non probatum quod eadem nobilis Beatrisia superuixit dictis nobilibus Joanne τ Antonie eius quõdam sororibus, quia ipse nobilis Gauffridus inuitatus est ex sua ipsius propria persona non ex persona matris. Et sic esto quod mater exclusa extitisset, et sic quo ad eam esset facta substitutio caduca, nõ propterea debuisset aut deberet excludi dictus nobilis Gauffridus, sed illius hoc est matris exclusio fuisset potius huius nobilis Gauffridi eius filij inclusio. Pro quo allegasse sufficiat l. [illegible] §. quidam recte. et quod ibi glo. τ docto. ff. de liberis et posthumis. et quod plene voluit Paulus de castro consilio. ccclij. exordiente, Visis omnibus punctis mihi traditis et allegationibus τc. colum. ij. versi. quantum vero ad substitutionem factaz Joãnete. ibi, dicet aliquis et qui sunt isti substituti τc.

¶ Allegatio tertij quesiti.

Superest respondere ad tertium quesitum, ad qõ dico et rñdeo qõ supposito citra preiudiciũ veritatis quod dicta pretensa donatio fuisset sufficiẽter probata, et quod illa valida extitisset, insuper et quod de pretẽsis bonis donatis non potuisset dictus quondam do. Gauffridus testari vel alias disponere post dictam pretensam donationem quoruz oĩm contrarium videtur fuisse probatum per predicta, nõ potuisset tamen nec posset dictus nobilis Philipotus petere ea que petijsse reperitur in hac causa obstante vltimo τ nũcupatiuo testamento per dictum quõdam nobilem Amedeum de claueysone condito Anno vcz domini millesimo. ccccxxvj. τ die. ix. mensis Julij, cuius instrumentũ fuit productũ parte dicti nobilis Gauffridi, τ insertum. fo. cxc. per quod apparuit τ apparet q̃ post institutionem et substitutionem factas de posthumis masculis suῤpsius nobilis Amedei, τ dicto nobili Francisco de claueysone eius fratre τ suis liberis masculis, idem nobilis Amedeus voluit disposuit et ordinauit q̃ casu quo posthumi hmõi τ prefatus Franciscus sine liberis masculis ab hũanis decederẽt, bona τ hereditas eiusdẽ nobilis Amedei peruenirent et peruenire deberent ad ipsam nobilem Beatrisiã τ eius liberos masculos de legitimo matrimonio procreatos, τ liberos masculos naturales τ legitimos liberor hmõi. Quo fit vt cũ tã ex depositionib⁹ testiũ q̃ ex his que partes hincinde τ signãter dictus nobilis Philipotus ꝓposuerũt τ deduxerunt, nobilis Amedeus τ Franciscus ab humanis sine liberis masculis decesserint, debuerint bona τ hereditas antedicte perueni- 36 re ad dictã nobilẽ Beatrisiã τ eius liberos masculos. † Dicto aũt instrumẽto stãdũ est si contrariũ nõ probetur. c. ad audiẽtiã. de prescriptionibus. c. illud. de presumptio. c. duduz. de cõuersio. coniuga. c. cũ ioannes. de fide instru. τ. c. porro. de priuilegijs. l. iurisgentiũ. §. quod fere. ff. de pac. τ. l. cũ precibus. τ qõ ibi glo. τ doct. C. de proba. not. glo. in. §. item verbo. institu. de inutili stipula. τ in. §. si scriptum. institu. de fideiusso. et alij in alijs locis. Et hoc saltẽ procedit τ procedere debet donec probet̃ cõtrariũ, prout nõ est ꝓbatũ in hac causa. Quibus non obstant quedam pretense registrũ τ nota breuis seu assertũ protocollũ parte dicti nobilis Philipoti in hac cã producte τ inserte: dicta vcz pretẽsa nota breuis. fo. ccxxiij. et assertum registrum. fo. cclxij. Et primo quidem non dictũ pretẽsum registrum. Tum quia non apparet quod de scribenda et recipienda dicta pretensa testamentaria dispositione dicti quondam nobilis Amedei, de qua ibi fuerint rogatus magister Jacob⁹ turmuleti qui registrũ huiusmodi fecisse pretẽdit̃, de quo tũ ad validitatem illius eũ rogari oportuit per ea que superius dixi in primo quesito. §. preterea dictũ primũ τc. quod maxime procedit, et procedere debet in hoc casu in quo ex huiusmodi ꝓtẽso registro dict⁹ nobilis Philipotus fecit degrossari τ extrahi pretẽsuz instrumẽtuz in hac causa ꝓductũ. Pro quo allegasse sufficiat, quod voluit Alexan. de imol. consi. cliij. exordiẽte, Videtur prima cõsideratio- 37 ne τc. col. iij. ver. nec predictis obstat. † qr ad hoc vt alius notarius cui cõmittitur q̃ in publicam formã redigat notas notarij predefuncti possit et valeat notas huiusmodi in formam publicã redigere, requirit̃ inter cetera q̃ illa nota ex qua degrossari petit̃ instrumẽtum reperiatur in notis defunctis notarij, vt voluit Anto. de butri. in. c. cum. P. tabellio. ĩ primo notabili. τ per illum textũ de fide instrumen. et idem dicit ibi Panor. ergo si ex inspectione dicti pretensi registri quod olim fuit in certo quaterno seorsum, τ ad partem posito, licet postea consutum extiterit cuidam pretenso libro notarum extensarum dicti quondam Turmuleti, vt deponunt testes super articulis insertis. fo. lxxxviij. non appareat, put nec apparet quod dictus quondam magister Jacobus turmuleti fuerit de dicta pretensa voluntaria dispositione rogatus, eo vcz 38 quia de hoc in dicto pretenso registro nõ fit aliqua mentio. † Impossibile est vt dicit Alexan. vbi supra notarium redigere in publicam formam posse illam autẽticare τ attestari q̃ prefat⁹ Turmuleti rogatus extiterit de huiusmodi pretensa dispositione. Ad quod facit qõ not. Joã. and. in addi. Specu. ti. de instrumẽto. edi. §. ostenso. versi. quid si abbreuiatura. in addi. que incipit. τ versi. sequen. ad materiã huius τc. vbi cõcludit qõ notarius cui cõmissuz est vt autenticet et publicet rogationes alterius notarij non põt circa substãtialia supplere aliquẽ defectũ: qr cũ talis defect⁹ a principio reddiderit actũ nulluz. l. cũ hi. §. si pretor. ff. de trãsac. τ. c. nihil. ij. q. j. nõ põt tabellio, ideq̃z cõmissarius supplere cũ solus princeps validare possit τ valeat inualidũ. c. hec quippe. ij. q. vj. quod 39 etiã voluerũt doct. in. d. c. cũ. P. tabellio. de fi. instru. † Sed de solẽnitate actus τ instrumẽti est q̃ notarius sit rogatus, τ q̃ ei⁹ nomẽ exprimat̃ in instrumẽto, ergo ꝑ aliũ notariũ non põt iste defectus suppleri. qõ etiã voluit Bal. in effectu. C. de fi. instru. sup rubri. col. xij. vel circa. ver. quarto querit̃ nũquid suã imbreuiaturã. Bald. et expressius Ang. τ Jo. de imol. in. l. gallus. §. idẽ credẽdũ. ff. de libe. τ posthu. Etiam nõ obstat dictũ pretẽsum registrũ qr nõ apparet qõ illa pretensa dispositio de qua in eo fuerit coram testibus publicata et lecta, quod tamen fieri oportuit, per id quod superius dixi in primo quesito. §. preterea dictum pretensum τc. quod non repeto causa vitande prolixitatis. Tum et quia instrumentum testamenti parte dicti nobilis Gauffridi in hac causa productum

ductum fuit et est degrossatum per dictum Turmuleti et in eo proposite et descripte solennitates oportune, et alias fuit et est instrumentū huiusmodi in forma antentica, dictum vero pretensum registrum nō est in forma autētica, et vbi aliquā formam autēticā habere dici posset, prout nō videtur presertim defectu rogatꝰ notarij et signi illius. Illud tamē certū est qd dictū instrumētū parte 40 dicti nobilis Gauffridi productū est magis autēticū. † et dignius dicto asserto registro, ergo illi est potius credendum. l. optimam. in fi. C. de contrahen. stipula. quod etiam voluit glos. in. l. scripture. circa medium. versi. si autem vnum ab vna parte. C. de fi. instru. glo. in. c. imputari. super verbo, qui cōtrarias. versi. secus si a diuersis &c. eo. titu. et vtrobiq; hoc sequūtur doc. Et debet hoc maxime procedere in hoc casu in quo dictum pretēsum registrū nec est nec ex aduerso esse ꝑponitur scriptura originalis seu matrix testamētarie dispositionis dicti quōdā nobilis Amedei, sed potius asserit cōtrariū vt colligit ex his que parte eiusdē nobilis Philipoti fuerunt ꝑposita in quadā eius schedula exordiēte, Cōparuit nobilis Gobertus &c. inserta. fo. ccxvij. et apertius ex cōparitione descripta. fo. ccxix. et in cōparitione descripta. fo. ccxxij. in quibꝰ duabus pretensis cōparitionibꝰ idem nobilis de Massuez ore aperto asseruit, non quidē ꝙ dictū pretensum registrum sed dicta asserta nota erat scriptura origialis dicte testamētarie dispositiōis dicti quōdā nobilis Amedei. Nō ergo ꝓcedunt isto casu not. per Bar. et doc. in. l. sempronius proculo. ff. de lega. ij. per Bart. Alexan. et alios in. d. l. si quis ex argentarijs. §. pretor. ff. de eden. et per Bart. in. l. si librarius. col. ij. versi. sed qualiter constare poterit. ibi, si vero scripserit. ff. de regu. iur. quia illa procedūt in vero ꝓtocollo seu originali vel matrice scriptura, et in ea que exinde deriuata est vel transsumpta, cuiusmodi non sunt vt predixi dictum pretēsum registrum parte dicti de Massuez in hac causa ꝓductū, et instrumentum testamēti parte dicti Gauffridi in hac causa productū: quia dictum assertum registrum nec est nec esse proponitur ꝓtocollum aut scriptura originalis seu matrix predicti instrumēti. Preterea etiā nō obstat hoc assertum registrū, qꝛ vt apparet per depositiones testium parte dicti nobilis Gauffridi in hac causa ꝓductorū et examinatorum super articulis insertis. fo. ✱ illud pretēsum signum quod positum reperitur in pede huius pretensi registri est multum differens a signo prefati Turmuleti posito in notis descriptis in libro cui consutus est quaternus huius pretensi registri, et vt puto etiam a signo posito in predicto instrumēto testamenti dicti nobilis Amedei parte ipsius nobilis Gauffridi in causa producto: quod videri potest ex inspectione signorum huius 41 modi. † Et hec diuersitas multum videtur operari ad impugnationem comparitionis scripturarum in qua nō solum fieri debet comparatio litere ad literam et caracteris ad caracterem, sed etiā signi ad signum, vt voluit glo. in auꝫ. de instrumētorum caute. §. oportet. colla. vj. Specula. titu. de instru. edi. §. breuiter cōmemoremus. colū. penul. versi. in fine autem post oīa suum apponat tabellio signum &c. et Panor. in. c. j. col. ij. versi. decimo requiritur &c. de fide instru. qui etiam ibi dicit post Bart. in prima cōstitutione 42 flor. ꝙ † defectus signi notarij vitiat instrumentum. Et vt videtur magis impugnatur dictum pretensum registrum ex appositione diuersi signi ad alia signa ꝙ ex omissione eiusdem signi, saltem vbi 43 diceremus signū nō esse de solennitatibꝰ necessario requisitis, † vt dici solet de testibus quorū depositiones valent etiam si nō deponant de tēpore cōtractus: que nō valent si varie deponant de tempore: quia sic non videntur deponere de eodem cōtractu, sed ex diuersis. Tum etiam non obstat quia prefatus de Massuez nō solū exhibuit et produxit dictum pretensum registrum, sed etiā dictam assertam originalem notam, que in multis, quinimo vt ita dixerim quasi infinitis sibi mutuo et vicissim aduersantur, prout colligi et videri potest ex lectura et collatione scripturarum huiusmodi que ꝓpterea nihil probant sed mutuo et vicissim sibi derogant et se etiam impugnant. dicta. l. scripture. et quod ibi glos. et docto. C. de fide instrumen. et. c. imputari. et quod ibi glo. et doctores eo. 44 titulo. † Ad quod facit, quia ipse nobilis Philipotus in ꝓducendo huiusmodi sibijnuicem repugnantes et contrarias scripturas videtur sibijpsi contrarius, quia per earum ꝓductionē cēsetur fateri eas esse veras. vt not. Innocen. in. c. cum olim. de censi. et in c. cum venerabilis. de excep. Bal. in dicta. l. scripture, in principio, et qd ibi p alios. C. de fide instru. glo. in. c. in presentiā. de testi. glo. et doct. in. l. j. §. editiones. ff. de eden. vbi per Alexan. de imol. col. vij. Barto. in. l. post legatum. ff. de his qui. vt indig. Oldra. consi. mihi. cxlviij. exordiente, Circa primum punctū sic dicit pars. col. penultima aut fi. multos refert Alexan. de imol. in dicto. §. editiones. Et idem voluit dominus Preposi. in. c. sollicitudinem. charta. viij. col. iiij. versi. et ideo habetis inferrre. de appel. Dicte autem contrarietates et repugnātie euidenter se exhibent, de quibꝰ sufficiat vnam retulisse que est quod in dicta pretensa nota breui scriptum est dictum quōdam nobilem Amedeum reliquisse duabus eius filiabus et earum cuilibet mille florenos, et eas in illis particulares heredes instituisse et de alia minus habili voluisse et ordinasse qd illa collocaretur in ordine. In dicto autē pretēso registro hoc reperitur cancellatum et deletum. dicit ergo dicta pretensa nota hec fuisse relicta, et dictum pretensum registrum non relicta, alias quare delerentur, et hec sonant in manifestam contrarietatem. Etiam nec obstat dicta pretensa nota breuis. Tū quia nullus reperitur in ea subscriptus notarius, quod tamen requiritur ad validitatem protocolli vt predixi in primo quesito. Tū et quia nō apparet qd dictus quondam magister Jacobus Turmuleti qui pretenditur hanc assertam notā recepisse fuerit de ea recipiēda rogatus nec in ea reperitur aliquid scriptum per quod presumi debeat ꝙ ipse de ea recipienda rogatus extiterit quod tamen erat necessariū ad validitatem dicte pretense note, prout dixi respondēdo ad primum quesitum, et impugnando pretensum instrumentum matrimonij, et asserte donationis castri et mandamēti Claueysonis. Tum et quia dicta pretensa nota non solum est contraria publico instrumento testamenti dicti nobilis Amedei parte dicti nobilis Gauffridi in hac causa producto, sed etiam dicto pretenso registro parte dicti nobilis Philipoti in hac causa producto vt apparet ex predictis et earum inspectione. Tum quia illa fuit et est cancellata, quod tamē verisimiliter factum nō fuisset nec fieri debuisset, si fuisset nota originalis aut ꝓtocollum testamenti dicti nobilis Amedei. auꝫ. de tabellionibus. §. penul. ibi, et vt protocollum non incidant. colla. iiij. Tum et quia illa pretensa apostilla exordiēs, Substituit liberos masculos &c. super qua idē nobilis Philipotus se fundare nititur, fuit et est, et quidem nō ex vna causa sed ex multis et earum qualibet valde suspecta, et alias talis que nō debet censeri ꝓcessisse de mente dicti quondam nobilis Amedei, et hoc siue pretendatur debuisse inseri immediate post primum signum positum in corpore dicte pretense note siue post secundum. Et vt hec plenius appareant premitto qd in corpore dicte pretense note, et ante dictum primum signum legitur ꝙ dictus quōdam nobilis Amedeus heredē instituit posthumum de quo pregnās pretēdebatur eius vxor si posthumus esset. Et casu quo esset posthuma heredē vniuersalē instituit dictū nobilē Franciscū eius fratrem et suos heredes masculos de suo ꝓprio corpore &c. et post hāc dictionē &c. sequitur dictū signum remitttens vt pretēdit idē nobilis Philipotus ad dictam pretēsam postillā exordiētē, Substituit liberos masculos posthumi, que si ita se haberēt videreꝫ idem quōdam nobilis Amedeus substituisse liberos masculos posthumi dicto Frācisco eius fratri aut liberis masculis eiusdē vel illi et illis, quos tū Frāciscum et eius liberos masculos nō inuitabat in precedētibus nisi in eum casum in quem nō posthumus masculus 45 sed posthuma nasceret, sequeretur igiꝫ repugnantia, † que vitiat instrumētū. l. vbi repugnātia. ff. de reg. iur. not. doc. in. d. l. scripture. C. de fide instru. Tū et qꝛ prout testificātur, et deponūt testes vt ita dixerim īfiniti ꝓducti et examinati parte dicti nobilis Gauffridi super articulis exordiētibꝰ, Et lꝫ satis appareat. insertis. fo. cviij. dicta pretēsa apostilla exordiēs, Substituit &c. et posita extra corpus dicte ꝑtēse note breuis. et post verbū, actū &c. est dissimilis scripture dicte asserte note in eo qd scriptura note hmōi est magis tenuis, et de incausto minus nigro. Litera vero dicte pretēse postille est de litera grossiori, et de incausto nigriori, et vt dicunt multi testes scriptura huius pretense apostille videtur et apparet esse re46 centior. † Ex quibus differentijs illud saltē infertur ꝙ hec pretensa postilla presumi nō debeat fuisse scripta eo tēpore, quo et corpꝰ dicte pretēse note breuis, per id quod voluit Bal. in. l. nostrā. col. j. ibi, vel ex diuersitate literarum apparet diuersitas tpis. C. de testa. Preterea facit coniecturam et suspitionem non modicam quod licet inter hāc partem folij in qua scripta est dicta pretensa postilla et aliam partem eiusdem integri folij sint multa folia intermedia, hoc tamen folium solum, et dūtaxat in vtraq; sui parte reperitur balneatum seu alias vel aqua vel liquore alio maculatum manentibus folijs intermedijs claris et nitidis. Etiam in prima parte dicti folij est scriptura differens a scriptura tam precedentium ꝙ sequentium notarum, vt etiam testificantur et deponūt plurimi testes super dictis articulis, et licet &c. Insuper omnes note posite et descripte in illo pretenso protocollorum libro leguntur recepte sub Anno domini millesimo. cccc. xxvi. vna duntaxat excepta, illa videlicet que scripta legitur in vltima colūna illius partis folij, in cuius partis prima columna posita est et descripta dicta pretensa postilla, que recepta dicitur Anno domini millesimo. cccc. xxvij. Ex quibus scilicet maculatione huius totius et solius folij, ꝙuis multa intermedia existant ac literarum et datarum differentia insurgit maxima coniectura et suspitio contra dictam pretensam postillam, scilicet quod istud folium fuerit ab alio libro maculato extractum, et huic libro consutum ad hūc

finem vt posset hec postilla poni et describi, vbi fuit posita et descri pta, que forte alias poni non poterat pro eo: fortasse quia sequēs folium in quo ponitur corpus note, fuerat alia scriptura occupa 47 tum. † Hec enim que multa sunt ad inquisitionem et repertionem falsitatis in qua debet fieri acerrima indago. l. vbi. C. de fal. videntur multum prodesse et reddere dictam pretensam postillam suspectissimam, etiam si singula per se non prodessent. c. cum causa. et quod ibi glo. et docto. de proba. l. instrumēta. et quod ibi glo. et doc. C. eo. ti. not. glo. in. l. iij. in prin ff. de excusa. tuto.

48 † **Preterea cum dicta postil**la dici non debeat esse maioris validitatis seu efficacie ꝙ si posita extitisset per interlineaturam in corpore dicte note, immo longe minoris, vt infra dicam, debuisset ipse quondam Turmuleti attestari qd illam sua propria manu scripserat. l. j. ver. et ideo. et qd ibi Bart. Bald. Joā. de imol. et doc. ff. de his que in testa. delen. Bal. Paul. de cast. Alexan. de imol. et doct. in. l. si vnus. C. de testa. et dicit Bald. in dicta. l. j. col. ij. versic. si autem notarius. qd si notarius non faceret mentionem de interlineatura cancellatura et rasura instrumentum esset suspectum, si talia essent in aliqua parte substantiali. pro qua allegat not. in. l. finali. C. de edi. diui adri. tol. c. inter dilectos. de fide instru. et. c. cum venerabilis. de censi. qd etiam videtur fuisse de mente Barto. in dicta. l. j. ibi, quia per hoc tollitur suspitio instrumēti. vbi attendo quod dicit tollitur suspitio: quod profecto non fieret si suspitio non subesset omissa attestatione notarij. l. manumissiones. ff. de iusti. et iu. et. l. decem. cum suis simi. ff. de verbo. obligatio. Que si procedant etiam eo casu quo facta est interlineatura, multo fortius procedere debent in casu no 49 stro. † In quo dicta pretensa postilla est extrauagans, et posita extra corpus dicte pretēse note carens subscriptione notarij, ac etiā testibus loco et tempore, illa ergo nihil probat, per id quod voluit Bald. in dicta. l. si vnus. col. j. versi. scias tamen. ibi, sed si essent extrauagantia in margine. de testa. vbi dicit Bal. ꝙ si notarius qui fuit rogatus originaliter de scriptura dicit se interlineasse vel rasuram fecisse creditur sibi si talia verba sunt de corpore instrumenti vel subscriptionis. dicta. l. j. ff. de his que in testa. delē. sed si essent extrauagantia in margine, tunc quia non habent diem nec consulem, talia verba nihil valent secundum eum post Marti. siluia. cuius dictum ponitur per Joan. and. in addi. Specu. in titu. de instru. edi. §. ostenso. in addi. exordiente, Dicit rolādinus &c. Et ad impugnationem dicte pretense postille optime facit quod voluit Alexan. de imol. in dicta. l. si vnus. col. penulti. ver. Paul. de cast. hic non facit mentionem &c. vbi refert ꝙ Pau. de cast. faciēs mentionem de decisione Bal. de qua supra. et de decisione Joan. an. in 50 dicto. §. ostenso. dicit per illam fuisse de facto obtentum, † ꝙ si reperiatur testamentum scriptum in protocollo notarij, et in margine sint addite alique apostille continentes aliqua circunferentia ad testamentum, et in fine nulla fuerit facta mentio per notarium de illis additionibus: instrumentum, id est testamētū debet sumi a notario secundū quod apparet in veteri scriptura, reiectis illis suprascriptionibus et apostillis: quia non dicuntur habere diem et alia solennia vt etiam voluit Jo. and. in loco allegato. Et hoc dictum Pau. de cast. sequitur Joā. de imol. vbi supra. Et idē voluit do. Jas. may. in d. l. si vnus. col. iij. versi. ego paucis concludo. vbi dicit ꝙ si reperiātur addita aliqua verba vel in margine instrumēti vel in corpore vel in principio vel in fi. si notarius in sua subscriptione nullam mentionē facit, talia verba nihil probant, eo quia sint sine die et cōsule, et sine signo et subscriptione. Ita expresse et melius ꝙ alibi dicit scdm eum Jo. an. in dicto. §. ostēso. in additione dixit Rolandinus. Et refert etiā ipse Jason Pau. de cast. dixisse ꝙ ita fuit obtentum in ciuitate Bononie. Dicta ergo pretēsa apostilla addita dicte ptēse note, et extra corp⁹ illi⁹ scripta, et in substātialibus pretensi testamenti dicti quōdam nobilis Amedei, quia circa substitutiones et signanter circa illam ex qua dictus nobilis Philipotus se iuuare intendit, nihil probat etiam si illa videret scripta manu dicti quondam Turmuleti, quia vt dicit Paul. de ca. in dicta. l. si vnus. [illegible] ipse idem notarius potuisset hoc facere ex interuallo [illegible] et vt dicit Marti. siluia. per Jo. and. relatus in dicta addi. dixit Rolandinus, forte corruptus. Et quia etiam licet dicta pretēsa apostilla videatur fuisse scripta ea manu qua scripta pretenditur dicta pretensa nota, potuit tamen scribi manu alterius, quia vt dicit tex. in aut. de instru. caute et fi. in principio. colla. vj. superestiam malitia eorum qui adulterantur documenta. et dicit Bal. in. l. comparationes. col. iiij. versi. venio ad quintā que 51 stionem. C. de fi. instru. † ꝙ quēadmodū potest supponi falsum partus vel vox falsa ita ꝙ cōsimiliter loquēdo nō visa persona vnusquisqꝫ posset decipi, ita est et in scriptura. et dicit idem Bal. in. d. l. si vnus. col. ij. qd de facili potest falsitas committi per similitudinem literarum quas inquit multi simillimas facere sciūt. Et pro exemplo existimo ꝙ hec insignis curia menti commendet casum et processum illius Guyoneti capti in Auraica et transducti ad hāc ciuitatem, et deinde mandato seu snia eiusdem insignis curie vltimo supplicio puniti, ꝙuis in casu nostro nō comperiantur litere dictarum pretensarum note et postille simillime, sed differentes in tenuitate et grossitudine, et penes maiorem et minorem nigredinē: et quia litere dicte pretense apostille sunt recētiores. Nec his refragatur siue obstat quedam pretensa cōparatio facta per certos notarios per hanc insignē curiam ad illā faciendam deputatos. Cū quia multo plures testificantur et deponunt de diuersitate scripturarum huiusmodi penes maiorem et minorem tenuitatem, ac maiorem et minorem nigredinem ꝙ sint illi qui fecerunt comparationem antedictam, quibus cū etiam viderint literas adinuicē comparatas, videretur potius credendum, per id quod not. glo. et docto. in. c. in nostra. de testi. et quod dicitur in simili in. l. j. in ver. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. qsto. et. l. j. ff. de citato. l. athlete. §. j. ff. de his qui notā. infa. l. ita vulneratus. ff. ad leg. aquil. c. in canonicis. dist. xix. et. c. de quibus. dist. xx. et quod not. docto. in. c. ne iam innitaris. de constitu. c. prudentiam. in principio. de offic. deleg. et. l. cum prola. ff. de re iudi. in quibus locis docto. not. com 52 muniter † ꝙ in consulendo vel iudicando non est recedendū a cōi opinione. Si ergo plures sint qui deponāt de diuersitate antedictis ꝙ sint illi qui deputati extiterunt ad comparationem faciendam, illis videtur potius fides adhibenda postꝙ nō apparet eos qui fecerint comparationem esse digniores vel alias honestiores alijs. Tum quia licet illi qui comparationem huiusmodi fecerūt dixerint et responderint se credere quod dicte pretense nota, breuis ac postilla et quedam alie scripture fuerint et sint eiusdem manus, non tamen negant diuersitatem de qua supra, nec affirmant quod dicte litere sint prorsus et omnino similes. Quo fit vt firmū remaneat dictum dictorum testium deponentium de diuersitate seu verius diuersitatibus predictis, que sufficiūt, vt predixi ad inferēdū qd dicte pretense nota et postilla fuerint scripte non eodē 53 tempore sed diuersis temporibus. † Ex quorum temporum diuersitate solet insurgere dissimilitudo literarum. auf. de instru. caute. et fide. §. j. ver. non enim. colla. vj. Et hoc sufficit ad impugnatio 54 nem dicte pretense apostille. † Tum et quia dicta pretensa comparatio fuit defectuosa in eo quod nō est facta comparatio signi ad signum, nec stilli ad stillum, quod tamen fieri debuit, vt dicit Bal. in dicta. l. comparationes. colum. fina. C. de fide instrumē. nam vt dicit Baldus sicut in sono cognoscitur lira et auis in cantu, ita ex stillo perpēditur autor. l. sacri affatus. C. de diuer. rescrip. et profecto si legatur instrumentum testamenti dicti quondam nobilis Amedei parte prefati nobilis Gauffridi in hac causa producti, ac dicte pretense registrum, nota et postilla, clare cognoscetur aliū esse stillum, et aliam latinitatem in dicto instrumento ꝙ sit in dictis alijs scripturis: ex qua diuersitate clare deprehēditur alius, et alius stillus. Tum et quicquid sit veritas aut falsitas horū omniū videri potest ex inspectione oculari huius insignis curie, que hec oīa videre potest non obstantibus tam comparatione predicta ꝙ testium depositionibus per ea que not. Specula. tit. de probatio. §. videndum. versi. quarto per facti euidētiam. et quod not. Bald. in. l. deo nobis. colum. iij. ante medium. C. de episcopis et clericis. et. C. de probationi. super rubrica. colum. j. in fine. Bald. in. l. si quis testibus. ad finē. C. de testi. vbi etiam Salice. colum. penultima.

55 † **Adijcio ad impugnationē** dictarum pretensarum note et postille qd licet ibi pretendatur poni locus in quo dictum assertum testamentum factum fuisse pretenditur, non tamen ponitur locus loci qui poni debuit. arg. auf. qui. mo. natu. effi. legi. §. quantum vero. ibi, veniat ad quandam orationis domum, et ibi in illam orationis domum. colla. vj. quod etiam voluit Joan. and. in. c. abbate sane. colum. fina. de re iudi. in vj. in nouel. et in addi. Specula. titu. de instru. edi. §. instrumentū. versi. quid si locus. in addi. exordiente, Uide qd not. de re iudi. &c. Jaco. de are. Cy. et doctores in. l. optimam. C. de contrahen. stipula. Barto. Paulus de castro, Alexan. de imol. et doctores communiter in. l. de pupillo. §. qui nūtiat. ff. de noui ope. nuntia. et Jo. de pla. in. l. generali. colum. penulti. versi. deinde ponitur loc⁹. ibi, quinimo et locus loci debet apponi. de tabula. li. x. Gemi. in dicto c. abbate. §. prefatus igitur Cardinalis. col. vj. vel circa. ibi, hec pcedunt in expressione loci generalis. Et vt dicit Joā. and. in dicta addi. instrumētū i quo nō est descript⁹ locus loci caret virib⁹, nisi pducēs illud adiuuet per testes. l. iubemus. C. de colla. et. l. fi. C. de fal. Nec opponat aliquis predicta pcedere scdm mentē Cy. in dicta. l. optimam. nisi consuetudo sit in contrarium, qm respōdeo ꝙ 56 hoc nō obstat. Cū qz hic non cōstat de cōtraria cōsuetudine, † nec illa presumitur cum sit facti. l. in bello. §. facte. ff. de cap. et postlimi.

reuer.

teuer. Tum et quia tam per instrm parte dicti nobilis Gauffridi pductuz q̄ alias pretensas scripturas dicti quōdam Turmuleti apparet q ipse in suis instrumētis ponebat nō solū locū, sed etiā locum loci. Ex quibus omnibus sufficienter, quinimo clarissime infertur dictas pretēsas notā & postillam nō obstitisse nec obstare predicto instrumento parte dicti nobilis Gauffridi in hac causa pducto. ea enim que not. Bar. & doc. in. d. l. sempronius pculo. ff. de leg. ij. & in. l. si librarius. ff. de regu. iur. & alij in alijs locis, † vcz q vbi dubitatur de fide instrumēti recurri debeat ad ptocollum seu scripturā originalē vel matricē, & illi potius stare q̄ instrumēto, si inter scripturas hmōi appareat diuersitas locum sibi vēdicant et procedunt qn nō dubitať quin protocollū aut scriptura originalis existat illa que pro tali exhibetur, et quando illa est alias in forma protocolli perfecta et sine suspitione cuiusmodi non est dicta pretensa nota carens multis substantialibus vt predixi, et quia etiam illa pretensa postilla impugnatur per multas suspitiones.

57

Et quāuis aliqui ex testibus parte dicti de Massuez in hac causa pductis & examinatis super articulis exordieñ. Licet ex his &c. et insertis. fo. cxv. & super articulis exordientibus, Dicēdo aduersus &c. insertis. fo. cxxxiij. & sup alijs quibusdā visi fuerint deponere q dicte pretēse nota & postille videnť eis fuisse scripte eadē manu, prout etiā dixerunt illi probi qui pro facienda cōparatione vocati extiterunt, ipsi tamē non deposuerūt nec deponunt quin litera dicte pretēse postille sit grossior et nigrior q̄ sit litera dicte pretēse note, quinimo multi ex his deposuerūt & dixerunt q litera ipsius asserte postille erat grossior et nigrior. illi etiā probi assumpti dixerūt eā grossiorē: que omnia vt predixi videri & sciri possunt per inspectionem faciendam per hanc insignem curiam. fuerunt ergo et sunt scripture huiusmodi dissimiles, saltem penes grossitudinem et tenuitatē, et penes maiorem et minorem nigredinem propter quod videtur potius iudicandum q ille sunt scripture diuersarum manuum q̄ vnius, presertim cum vt superius dixi allegando Bal. in duobus locis sint homines qui sciunt adulterari scripturas & eas facere similimas. Non nego quin mutatio temporis seu etatis scribentis atramenti, calami, et etiam papiri inducere possit & valeat aliquam dissimilitudinem in literis, sed hoc non suffragatur eidem nobili de Massuez. Et primo quidem nō quod opponitur de mutatione temporis, quinimo hoc potius facit contra eum, quia si ideo dicatur dissimilitudo in his literis contigisse, quia ille facte fuerūt diuersis temporibus: non est credenduz dicte pretense postille vt superius dixi, et ita etiam senserunt multi ex testibus parte dicti de Massuez in dicta causa productis et examinatis super dictis articulis dicendo aduersus &c. Non etiam eundem de Massuez releuat quod opponitur de mutatione calami, quia non est probatum qō propter mutationem huiusmodi contigerit dissimilitudo de qua supra, et esto q propter eā contingere potuisset, potuit tamen contingere etiam propter mutationē temporis, et sic probatio remanet ambigua et incerta que in vtroq nō concludit pro eodem de Massuez, sed in vno concludit contra eum, scz si dissimilitudo contigerit propter mutationez tēporis, pretensa ergo probatio eundem de Massuez non releuat. c. in presentia. & quod ibi per docto. de proba. etiam eundem de Massuez nō releuat quod opponiť de mutatione atramenti et papiri, quia esto q et incaustum et papirus mutate extitissent, non tamen videretur q propter mutationē huiusmodi cōtigerit dissimilitudo de qua supra, quinimo attento q folium in quo scripta est dicta pretēsa postilla reperitur vel aqua vel alio liquore maculatū, deberet litera dicte apostille apparere minus nigra si illa facta extitisset eo tempore quo et scriptura dicte pretense note, et hoc potest iudicari per expertos, ita vt videatur hec similitudo potius contigisse vel ex diuersitate manuum vel mutatione temporis q̄ ex mutatione atramenti vel papiri.

Preterea etiam nō suffragatur dicto nobili de Massuez qō de postillis fuit parte ipsius propositum et deductum in secundo et tertio articulis dictorum articulorum exordientium, Dicendo aduersus &c. Tum quia testes parte eius producti & super dictis articulis examinati deponunt varie. Aliqui enim dicūt qō non obstātibus postillis credit notis postillatis et nihil dicunt de fide postillarū, & sic non obstant. Alij vero dicūt q creditur etiam postillis si ille apposite extiterint de consensu partium et ante factam recitationem seu publicationē, sed nec istorum dispositio obstat: q2 non apparet q dicta pretensa postilla fuerit apposita de consensu dicti quondam nobilis Amedei, queadmodum nec qō ante recitationem que etiam facta non apparet. † Aliqui autem conantur deponere qō ppter postillas

58

nō diminuať fides notarū, & qō credatur tam notis q̄ postillis nihil dicētes de cōsensu partiū. Sed nec istor depositio seu dictum suffragať prefato de Massuez. Tū q2 dictū eorū intelligēdū est, pcedere eo casu quo notarius attestatur se fecisse apostillas iuxta & scdz theoricā quā ponit Bar. & doc. i. d. l. j. ver. & ideo. ff. de his que in testa. delen. & doc. in. d. l. si vnus. C. de testa. quia sic erunt depositiones iuri cōi cōsone. Et hoc videť maxime procedere in hoc casu quia q̄uis ipsi testes dicant credi notis & postillis, & sic loquuntur indefinite, nō tū dicūt vniuersaliter credi oibus notis postillatis et oibus postillis, nō ergo probāt de oibus: † quia licet indefinita in multis casibus equipolleat vniuersali, sec° tū est in dicto testis, vt voluit Inno. in. c. auditis. de prescrip. & qō ibi Panor. col. iiij. & idem voluit Alex. de imol. cōsi. cx. exordiēte, Visis acutissimis dubitationibus &c. col. ij. in primo volu. vbi etiā allegat Pet. de ancha. & Jo. de imol. in. c. quāto. de his que fiūt a prela. Et idē voluit ipse Alex. cōsi. vij. ad fi. in eodē volu. multas remissiones idipsum sequens ponit do. Feli. in. d. c. auditis. col. xiij. ver. gusta etiā quotidianū verbū Inno. † Et huius dicti illa reddiť ratio: q2 dictū testis debet necessario cōcludere & nō presumptiue. d. c. in presentia. et. l. nō hoc. cū suis simili. C. vnde legi. Qō nō facit quando deponit per indefinitum vt verbi gratia: si dicat q eps exercuit iura episcopalia in tali ecclesia nō cēseť deposuisse q oia epalia exercuerit. Et idē in casu de quo contendiť, q2 esto q aliqui testes visi fuerint deponere qō credatur notis postillatis & earum postillis, non tamen cēsendi sunt deposuisse q credať omnibus notis postillatis et omnibus postillis. Et ad hoc optime faciunt quod not. Pet. de ancha. & Jo. de imol. in. c. quāto. & sequitur Alexan. in dicto cōsilio. vij. et consilio. cx. † Qui omnes volūt q licet in instrumento contineatur q canonici talis ecclesie constituerūt talem procuratorem seu sindicum, non propterea pbať per instrumētū illud esse sindicū legitime cōstitutū a capitulo vel a maiore canonicor parte: q2 illa verba possunt verificari in duobus tantū canonicis. l. inter illam. §. fi. ff. de verbo. signi. quod etiam fuit de mente Bart. in l. fina. C. de predi. curia. lib. x. & Gemi. in. c. si canonici. in princi. de offi. ordi. in. vj. alias & multas remissiones ponit Feli. in dicto versi. gusta etiā quotidianū verbum Inno. nō est ergo probatum qō dicte pretense postille credi debeat. Tum etiam non obstat depositio seu dictum testiū huiusmodi, quia quatenus deponūt q propter postillas non diminuitur vel notarum vel ipsarum postillarum fides, ipsi deponūt non quidez de eo quod est facti, & propter eius probationem vocati sunt. Sed de eo quod est iuris ad qō nō sunt vocati: quia nō vocantur vt iudicēt sed vt de facto deponāt, de eo vcz quod potest sensu corporeo cognosci, per id quod not. Inno. et sequuntur ibi doc. in. c. j. īfra. de testi. in. l. solam. & l. testiū. C. eodem titulo.

59

60

61

Preterea si attēdatur ad verba et tenorem dicte pretense postille non videtur nec etiam apparet superesse locus quo oportune inculpari possit vel debeat in dicta pretensa nota quin sequantur multe absurditates, contrarietates et superfluitates. Et quicquid sit vel illa pretensa postilla est prorsus et omnino extrauagans & incerta, et sic ad nullā partem dicte pretense note remissa vel ad aliquam forte per pretēsam tacolam seu signum. Si primum certuz est quod illa nihil probat per ea que not. doctores in dicta. l. si vnus. C. de testa. Si secunduz dico quod illa etiam non probat cum in corpore dicte pretēse note reperiantur et sint due tacole seu duo signa sibi inuicez, & illi pretenso signo existenti in capite dicte pretense postille conformia. Propter quod superest et restat ambiguitas ad quod dictorum duorum signorum siue duarum tacolarum cēseri debeat facere remissionem, tacola seu signum positum in capite dicte asserte postille, nisi forte quis dixerit quod dicti probi facientes comparationem de qua supra iam responderint et dixerint quod signuz dicte postille remissionem faciat ad primum signum positum post illa verba, de suo proprio corpore &c. q̄uis ipsi aliter loquantur. Sed istud non obstat, quia prefati probi a[ssum]pti extiterunt vt comparationem facerēt de instrumento et di[cti p]retensis registra, nota, breui, postilla, et alijs scripturis dicti quōdam Turmuleti non vt dicerēt vel referrent vbi poni debuerit dicta pretensa apostilla. Qui etiam mouentur ratione minus efficaci et sepius per dictum de Massuez impugnata, quatenus scilicet dicunt sibi ita videri pro eo quia ita repererunt clausulas ordinatas in dicto pretenso registro, et sic volunt vel declarare vel corrigere assertam per dictum de Massuez matricem scripturam per registrum vt ipse asserit inde sumptum, quod tamen vt ipse contendit faciendum non est, sed potius econtra. Adijcio quod si debita et alias prout oportet inspiciantur verba dicte pretense apostille hoc profecto comperietur quod illa non fuerunt nec sunt descripta in dicto pretenso registro, saltem sub eisdem verbis aut forma

et effectu, sed plurimum differentibus, quod quia videri potest, et quidem per hanc insignem curiam que multo et vt ita dixerim infinite subtilius videbit et cognoscet in quo intersit et referat, et in verbis et in effectu inter dictam postillam et assertam clausulam positam in registro, ego super hoc non insisto. Preterea aut ista tria signa sunt posita per dictum Turmuleti aut per aliũ. Si per aliũ dicta pretensa postilla est prorsus ⁊ oĩno extrauagans et incerta et sic non probat: quia nescimus vbi illa poni debuerit aut debeat. si per dictum Turmuleti de quo tamen nõ bene apparet, dicat aduersarius ad quid positum est dictum secundum signum postꝙ̃ ipse contendit qđ ad illud aut locum in quo positum est referri non debeat signum positum in capite predicte apostille, qđ puto eum dicere non posse, et sic si diuinare nolumus, prout non debemus nos remanemus incerti, que incertitudo nocere debet prefato de Massuez supplicanti ⁊ actori non dicto de Claueysone supplicato et possessori. l. fina. cum suis simili. C. de rei vendica. Nec probat illa pretensa iuris presumptio per dictũ de Massuez allegata in. xiij. articulo dicte schedule dicendo aduersus ⁊c. quia esto citra preiudicium veritatis ꝙ probatum extitisset dictuȝ nobilem de Massuez fuisse ⁊ esse de descendentibus dicti quondam nobilis Amedei, non propterea infertur ꝙ idem quondam nobilis Amedeus censeri debeat presumptione iuris substituisse eundem de Massuez vel alios pretensos eius descendentes, et presertim ante dictam nobilem Beatrisiam, cum vt etiã apparet ex tenore dictarum pretensaruȝ note ⁊ postille, idẽ nobilis Amedeus pretendatur substituisse dictum nobilem Franciscum eius fratrẽ ⁊ liberos masculos illius ante dictos pretensos eius descẽdentes: qui etiam videtur fuisse motus ad substituendum iuxta ⁊ secũdũ formam de qua in dicto instrumẽto parte dicti nobilis Gauffridi in hac causa producto, pro eo quia ita fuerãt facte substitutiones per dictum quõdã dominum Gauffriduȝ alias ad quid eius proprijs filiabus pretulisset extraneum, scȝ Franciscum fratrẽ ⁊ illius masculos liberos eius nepotes cõtra id quod habetur in. l. lucius. la. iij. ad fi. ff. de heredi. insti. in. l. cum auus. ff. de conditio. ⁊ demõ. l. generaliter. §. fina. C. de insti. et substitu. ⁊. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. eo presertiȝ quia licet prefatus dominus Gauffridus filiabus suis masculos suos pretulerit, non tamen eis pretulit extraneos ꝙ̃uis eius cognatos, quod saltem videri potest de nobili Humberto marescalli eius nepote et eius liberis masculis quos non pretulit dictis eius filiabus sed eos post eas et earum liberos substituit. Idem fecit de nobili Ludouico reuoyrie domino Herbaysij ⁊ eius liberis masculis quos etiam existimo fuisse de cognatis. Est igitur verisimiliter presumendum qđ dictus Amedeus filias suas pretulisset Francisco fratri et filijs masculis illius, nisi vidisset prefatum eius patrem aliter ordinasse, quod si ita est cur pari ratione moueri non debuit ad preferẽdum dictos nobiles Beatrisiã et illius liberos masculos quos sciebat fuisse per patreȝ substitutos vt predixi.

Addo finaliter et postremo

quod etiam supposito citra preiudicium veritatis quod dicte pretense nota et postilla fuissent et essent vere, non tamen potuisset nec de iure posset idem de Massuez pretẽdere se fuisse substitutuȝ et eum effectũ inuitatum in vim illius pretense substitutionis de qua in dicta apostilla. 62 † quia vt apparet ex actis cause huius ⁊ signãter per cõfessionem eiusdem de Massuez, ipse nec erat natus nec conceptus tempore mortis dicti quondam nobilis Francisci, cui se pretendit extitisse substitutum sub conditione si idẽ Franciscus liberos non haberet quem tamen oportuerat esse natum vel saltẽ conceptum tempore purificationis dicte pretense substitutionis que facta fuisset tempore mortis eiusdem Francisci, per id quod voluit Lamber. de rampo. in quadam sua questione exordiente, Quidã Meuius ⁊c. vbi ponit casuȝ qđ Meuius pater ⁊ testator Petro filio ⁊ heredi vniuersali substituit vnum ex filijs Titij alterius filij queȝ ipse Petrus heres elegisset vel nominasset. Ex quo casu elicit dubia sequẽtia. Primum an substitutio huiusmodi valuerit. Secũdũ quid si nullum elegerit vel nominauerit Petrus heres, an equaliter succedent omnes, et tunc an ex testamento vel ab intestato, et an natus post mortem Petri heredis succedat cũ alijs. Et omissis responsionibus quas facit ad precedentia quesita, quas non refero respondet ad vltimum qđ filij nati post mortem Petri heredis, et sic postꝙ̃ substitutio sibi locum vendicauit non admittũtur ad fideicommissum. Pro quo allegat. l. j. §. et cum triplici. C. de cadu. tollẽ. dicit etiã de his filijs esse tex. expressum cum pater filios. §. hereditatem. in fi. ff. de lega. ij. hãc decisionem refert et sequitur Ioan. and. in addi. Specula. titu. de testa. super rubrica. col. v. vel circa. versi. item Lamber. de rampo. ⁊c. hãc decisionẽ, et dictum Lamber. et Ioan. and. refert et sequitur Alex. de imol. consilio. xx. exordiente, Visis ac perlectis verbis testamenti dicti Bal. ⁊c. col. ij. versi. sed premissis non obstantibus. ibi, quo ad vltimum dubium ⁊c. in tertio volu. Et idem voluit in simili Pau. de castro consilio. lxxviij. exordiente, Viso dicto puncto. col. iij. versi. super quarto videtur mihi dicẽdum ⁊c. vbi multa inducit per que si non desipio decidendus est ⁊ decidit casus presens contra dictũ de Massuez, que si placet videantur.

Consilium tertium.

☞ De laudimio non petendo propter decretum missionis in possessionem tedialem.

Summarium.

1 ☞ Laudimiũ emphitheota alienante rem emphitheoticã cur debeatur.

2 Dominium an trãsferatur per missionem in possessionem tedialem ex primo decreto interposito in actione reali, ⁊ acquiratur titulus in vim cuius dominium prescribi valeat.

3 Missus in possessionem ex primo decreto durante anno, non habet veram possessionem sed imaginariam.

Recordor ꝙ alias consulendo scripserim nobilem ⁊ honestã mulierem Catherinam odoarde nõ teneri ad solutionem laudimiorũ pretextu ⁊ ad causam cuiusdam trãsactionis olim celebrate et inite, per et inter nobilem Antoniũ de meseraco ex vna parte, et ipsaȝ nobilẽ Catherinam ex alia, motus pñcipaliter ea ratione: quia tempore facte transactionis huiusmodi ⁊ ante eã ipsa tenebat et possidebat bona que apud eam remanserunt, et sic non fuerunt bona huiusmodi titulo transactionis per eam acquisita, Sed ex successione duorum, ⁊ nobilis quondam viri Ioãnis marrani eius viri liberorum quibus tanꝙ̃ proximior ab intestato successit. aut. de heredi. ab intest. §. consequens. col. ix. ⁊ transumptiue in aut. defuncto. C. ad tertu. Et quia puto ꝙ allegationes huiusmodi penes eandem nobilem Catherinam existãt, ⁊ propterea videri possunt, ego illas non repeto. Sed perseuerando in opinione de qua ibi, dico ꝙ inibi scriptis non refragatur neq; obstat id quod audio ex aduerso opponi, scȝ ꝙ cum per spectabilem virum dominuȝ Vicesenescalluȝ Bellicadri ⁊ Nemausi ordinatum extitisset eandem nobilem Catherinam debere ⁊ teneri respondere cuidã pretenso libello parte dicti de Meseraco cõtra eã oblato et super petitorio bonorum predictorum, ⁊ ipsa pretenderetur cõtumax in non respondendo libello huiusmodi, dictus do. Vicesenescallus ordinauit ⁊ decreuit eũdem Antonium fore ⁊ esse in tedialẽ possessionẽ bonorum huiusmodi immittendũ, etiam si post ordinationem huiusmodi fuerit idem de Meseraco in possessionem immissus. 1 † Quia prout alias dixi laudimiũ debetur ad causam transportus seu alienationis dñij vtilis, quod habet emphitheota in re emphitheotecaria, ⁊ pro labore seu pena quã assumit dominus directus pro inuestitura noui emphitheote, ⁊ inductionẽ in possessionem eiusdem. l. fi. et quod ibi per docto. C. de iu. emphi. 2 † sed per missionem in possessionem tedialem seu per missionem ex primo decreto interposito in actione reali non transfertur dominium in missum seu in eum qui in possessionem mitti decernitur, quinimo nec ei acquiritur titulus in vim cuius dominium prescribere valeat, saltem minori tempore triginta annorũ vt voluit Cy. in. l. ij. ver. duodecimo queritur. in lectura antiqua. C. vbi in rem actio. Et idem voluit ibi Albe. col. penul. versi. item querit glo. idem Bal. col. vltima. ver. vltimo quero. idem Alex. de imol. in. l. si finita. §. iulianus. col. ij. ff. de dam. infec. et istud ꝙ per missionem in possessionẽ tedialem nõ transfertur dominium in missum nec sibi acquiratur titulus propter decretum missionis vel ꝓpter missionem satis fuit de mente Barto. in dicta. l. ij. C. vbi in rẽ act. quem ibi sequitur Salice. col. iiij. ver. quero cum glo. vsq; ad quod tempus ⁊c. Et non solum non queritur dominiũ ipsi misso ex decreto missiõis vel permissiõis in possessionẽ, sed nec possessio nisi post annum lapsum a tempore missionis sed solũ habet pignus pretorium aut rei custodiam vt voluit glo. in. l. quoniam frequenter. §. in alijs. super verbo, possessionem. et super verbo, verus. vt lit. non contest. glo. in. c. contingit. de dolo. ⁊ ita etiam ibi tenẽt canonistæ communiter. ⁊ in dicto. §. in alijs, 3 † dicentes ꝙ durante anno non habet missus veram possessionem, sed quandam detentationeȝ que est quedã impropria ⁊ imaginaria possessio. ⁊ ita sonant. c. j. de sequestra. pos. ⁊ fruc. c. j. et. ij. de eo qui mitti. in posses. cau. rei seruan.

seruã. Quod ergo dici solet contumacẽ expelli de possessione, debet intelligi non vt eam perdat, sed vt tantum amittat rei detentionem. Si ergo nec dominiũ nec titulus, quinimo nec possessio saltẽ ab initio acquirantur ex decreto missionis in possessionẽ tedialem vel per ipsam missionẽ vt apparet per predicta, nõ video qua de causa possit dominus directus propter decretũ vel missionem hmõi petere laudimiũ. Et idẽ dico de repetitiõe rei in cuius tedialem possessionẽ quis missus extiterat: q2 per talem recuperationem non retrãsit dominiũ cum illud remansisset penes eũ nisi hoc factum extitisset post possessionem longissimi tẽporis secundum cõmunẽ opinionẽ vel post possessionem decem annorũ inter presentes & viginti inter absentes, que cõmuniter nõ seruatur.

Consiliũ quartum.

De alienatione bonorũ pro solutione dotis ɔstitute nõ obstãte testatoris prohibitione de non alienãdo vel hypothecãdo.

Summarium.

1 Notario asserenti se habere commissionem ad instrumentũ in publicam formam redigendum an credi debeat.
2 Instrumenti degrossatio fieri non debet parte non vocata.
3 Alienata per proauum nepos impugnare an possit.
4 Testator quod reuocare non potest nec eius heres.
5 Donatio plus valentie iuncta iuramento excludit venditorẽ a beneficio. l. ij. C. de rescin. vendi.
6 Heres heredis primi testatoris est heres.
7 Uiuere presumitur testator tempore conditi testamenti.
8 Filius in dubio presumitur esse in patris potestate nisi contrariũ probetur.
9 Uerbis narratiuis instrumenti tãq̃ de antiquo confecti plena fides anteq̃ detur quot tempus cucurrisse oportet.
10 Probatio dubia non releuat probare volentem.
11 Actor obtinere non potest nisi ex causa in libello deducta etiam si probet de alia al's vera & legitima.
12 Ab arbitratore assumpto super contractu perficiendo pena tamẽ non adiecta, discedi potest.
13 Rex francorum in regno suo superiorem non recognoscit.
14 Senatus Parisiensis maiorem habet autoritatem q̃ olim prefectus pretorio habebat a quo non appellabatur.
15 Appellari ab executore non potest nisi in executione modum excedat.
16 Uenditoris confessio qui confessus est se tenere rem venditã nomine emptoris an id operetur quod precarij constitutio.
17 Contractus validitas necessario in translationem dominij aut possessionis non exigitur sed sufficit consensus et rei traditio.
18 Consensus tradentis est causa immediata translationis dominij.
19 Traditio facta ex causa putatiua non impedit translationem dominij.
20 Uerbum forte adiectum in responsione an quicq̃ operetur.
21 Testator an possit prohibere detractionem trebellianice & legitime. & nu. sequen.
22 Alienatio fideicõmissi vniuersalis etiam vltra legitimam an fieri possit pro solutione dotis constitute.
23 Instrumentum sumptum per duos notarios nõ potest redigi in publicam formã per vnum ex ipsis, etiam si sibi fuissent commisse note alterius.
24 Instrumento transactionis antiquo credendum est etiã vbi enunciat vel narrat.
25 Baronie non sunt de iure communi indiuisibiles.
Marchionatus, ducatus, & comitatus sunt tres dignitates feudales indiuisibiles.
26 Consuetudo regni Francie reduxit feuda ad instar patrimoniorum.
27 Institutio conditionalis postea purificata perinde habenda ac si ab initio pura.
28 Cõtractum acceptare cum omnibus suis clausulis debet ille cui immediate acquiritur ius ex contractu alterius.
29 Dictio ex, significat causam immediatam.
30 Gesta per vnum alteri nocere non debent.
31 Alienatio dominij titulo singulari prohibitione alienationis facta in contractu impeditur quando paciscens ius sibi in re reseruat.
32 Reseruatio est inutilis in quibus reseruans nullum ius habebat.
33 Pactum de non vendendo appositum ab eo qui habet ius in re impedit venditionem in hypotheca speciali, secus in generali licet omnium bonorum.
34 Alienatio irreuocabilis fortius impeditur per hypothecã specialem q̃ per generalem.
35 Conditionalis dispositio adueniente conditione sumit effectuʒ.
36 Dispositio hominis regulariter non extenditur, secus in dispositione legis.
37 Conditio ob causam est actio stricti iuris.
38 Uenditio est cõtractus bone fidei & actionẽ parit bone fidei, quod esse non potest promissio de vendendo.
39 Donatio non est promissio de donando, sic nec venditio promissio de vendendo.
40 Interpretatio aduersus illum qui se fundat ex verbis contractus fienda.
41 Conditio in forma specifica implenda.
42 Pactum videtur appositum pro eo qui illud seruat, nõ auteʒ pro eo qui contrauenit.
43 Exceptione peremptoria (quamuis non sit opus facere mentionem eius in rescripto quoad illius validitatem,) postea approbata debet impetrans succumbere.
44 Dominium alteri quesitum non tollitur per rescriptũ principis.
45 Rescripta si quam vim habent, illam ex mente principis recipiunt.
46 Princeps ex certa scientia, an & quando possit auferre ius tertij vel dominium rei sue sibi auferre.

Varũ refert q̃ propositum productũ, allegatũ, & probatum est parte magnifici & potẽtis viri domini Ludouici de mõtelauro pretẽsi dñi Montislauri per qđ constet vel appareat ꝑ eo debuisse ferri sententiã que pro ipso lata legitur cõtra & aduersus nobiles Philippũ & Catherinum cõbe in quadam ciuili causa quam cõtra eos mouit & prosecutus est corã magnifico dño Senescallo Bellicadri & Nemausi seu eius locũtenẽte. Et primo quidẽ nõ in vim cuiusdã pretẽsi testamẽti, quod olim fecisse dicit̃ magnific⁹ quõdã vir do. Guillielm⁹ de mõtelauro dñs Montislauri & baronie de Sabrano: q2 ꝓsupposito citra preiudiciũ veritatis q̃ institutiones & substitutiones parte eiusdẽ do. Ludouici in eius ꝓtenso libello ꝓposite & deducte ꝓbarentur & ostenderẽtur fuisse facte per dictũ quondã dñm Guidonem prout & quemadmodũ deducte extiterunt. Cuius cõtrariuʒ videtur esse verius. Tũ q2 † nõ apparet de pretensa cõmissione magistri Stephani sobolis, qui pretensum instrumentũ asserti testamẽti dicti domini Guidonis degrossasse dicitur, nec de ea sibi creditur. ar. l. j. C. de manda. princ. l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. x. quod etiã voluit Host. in. c. quoniã cõtra falsam. col. j. super verbo, personã. ver. secũdum hoc igitur sanum est cõsilium &c. quẽ ibi sequũtur Cano. de ꝓba. Jo. and. in regula cum quid. de regu. iur. in. vj. Bald. in. l. iurisiurandi. C. de testi. in. l. ad personas egregias. ff. de iureiurã. & pleni⁹ in. l. iudices. C. de fide instru. & Ange. cõsi. ccxvij. exordiẽte, Ex themate supradicto duo eliciũtur dubia &c. colũ. ij. quod dictũ procedit etiam vbi tenor pretẽse cõmissionis inseratur instrumẽto, per id quod no. Panor. in. c. abbate. col. ij. de verbo. signi. † Tum & q2 pretensa degrossatio facta est nõ vocata parte cuius intererat que vocari debuisset, per ea que no. Hostiẽ. in. c. cum. P. tabellio. & in remissionibus. de fid. instru. & Alber. in. l. publicati. de testa. Non ꝓpterea ex dictis pretẽsis institutionibus aut substitutionib⁹ inferretur nec infertur q̃ dictus dñs Ludouicus in hac causa actor potuerit ab eisdẽ nobilibus Philippo & Catherino vẽdicare aut al's petere ꝑdictã baroniã de Sabrano, ea potissime rõne: quia vt colligitur ex medijs parte eiusdẽ do. nobilis Ludouici in dicto ei⁹ pretẽso libello ꝓpositis articulatis & deductis, idẽ do. Ludouic⁹ dicit & pretẽdit se fuisse & esse heredẽ magnifici & potẽtis quondã viri dñi Ludouici de mõtelauro filij predicti do. Guidonis & vẽditoris predicte baronie. Et hoc per mediũ domini Frãcisci de mallobecco, postea dicti Ludouici de mõtelauro eius quõdã patris. † Propter qđ nõ pôt ipugnare vẽditionẽ factã de dicta baronia ꝑ dictũ Ludouicum eius proauũ. l. ij. C. si quid in frau. patro. l. si creditoribus. C. de ser. pigno. da. l. que a patre. C. de restitu. mili. & l. vẽditrici. C. de reb. alie. nõ alie. † Si enim idẽ quondã domi. Ludouicus de mõtelauro venditor venditionẽ predictã impugnare nõ potuerit nec hodie posset si viueret. l. post mortẽ. ff. de adopt. l. per fundũ. ff. de seruitu. rusti. predi. c. diuersis fallacijs. cum ibi no. de cleri. cõiuga. eo signãter † quia vẽditio predicta fuit vallata iuramẽto: quod q2 sine detrimẽto salutis eterne seruari potuit seruãdum fuit. c. cum contingat. de iureiurã. & c. q̃uis pactum. cũ suis simili. de pact. in. vj. per quod etiam fuit idem domi. Ludouicus

venditor exclusus a beneficio.l.ij.C.de rescin.vendi.et.c.penul.de emptio.⁊ vendi.⁊ etiã pro eo quia ipse quondã do.Ludouicus vẽditor dedit ⁊ donauit dicto do.Carolo de pictauia maiorẽ valentiam quantacunq̧ esset, etiã si in duplum, triplum, quadruplũ, vel amplius ascenderet, per ea que no.docto.in.l.si quis cũ aliter.ff.de verbo.obliga.⁊ in.d.l.ij.C.de rescin.vendi.⁊ Joã.de imol.in repetitione dicti.c.cũ cõtingat.in tertio mẽbro.versic.itẽ aduerte inquantũ dixi ꝙ si iurat ⁊c.Si non potuerit inquã nec nũc posset idẽ venditor impugnare predictam venditionem, ergo nec illam potest impugnare dictus dominus Ludouicus actor per iura superius allegata.

Et pcedit quod predixi/etiã si propositũ ⁊ probatũ extitisset ꝙ tẽpore facte alienatiõis predicta baronia fuisset dicti quondã nobilis Francisci, postea Ludouici de montelauro patris huius do.actoris, postq̃ nec probatur nec proponitur dictũ quondã eius patrẽ adiuisse hereditatẽ prefati domini Ludouici eius aui materni cũ beneficio inuentarij.l.cũ a matre.⁊ qđ ibi glo.⁊ doct.cõmuniter.C.de rei ven.⁊ quod no.glo.⁊ docto.in.l.fi.§.in cõputatione.C.de iur.delibe.Quia cuz vt iam dixi, idem nobilis Franciscus postea Ludouicus de montelauro fuerit heres vnicus ⁊ insolidũ dicti quondam Ludouici sui aui ⁊ venditoris predicte baronie, si tertius predictã baroniã euicisset a dicto magnifico domino Carolo de pictauia vel eius successore, ipse obnoxius extitisset pro euictione, ⁊ de ea hodie teneretur idẽ do.Ludouicus actor per iura vulgaria: quod si ita est ergo eundẽ actorem repellere debuit ⁊ debet exceptio.l.vendicãtẽ.ff.de euictio.Adijcio ꝙ ex qua persona quis lucrũ sentit eius factũ impugnare nõ potest.regula ex qua persona.cũ suis simili.ff.de reg.iur.Sed idẽ quondã nobilis Frãciscus postea Ludouicus de mõtelauro cõmodum sensit ex persona predicti vẽditoris, vtpote eius heres, ergo factũ eius impugnare nõ potuit. Et cõsequenter nec idem do.Ludouicus actor pretẽsus heres vnicus ⁊ insolidum dicti nobilis Francisci postea Ludouici de mõtelauro, ⁊ per ipsius

6 nedũ heres vnicus prefati vẽditoris:† q̃ heres heredis primi testatoris est heres.l.fi.cum suis simili.C.de heredi.institu. Ex quibus omnibus infertur eundẽ do.Ludouicũ actorẽ non iuuare ex eo ꝙ pretẽdit prefatũ quondã do.Guidonem primuz testatorem prohibuisse detractionẽ trebellianice ⁊ voluisse bona sua ad substitutũ ⁊ substitutos integraliter ⁊ sine diminutione peruenire: q̃ cũ ipse vniuersaliter ⁊ titulo hereditario successerit venditori per mediũ prefati nobilis Francisci eius patris, nõ potest ipse domi.actor impugnare factum dicti venditoris.

Nõ etiam debuit promulgari sententia pro dicto do.Ludouico actore ⁊ contra dictos nobiles Combe in vim pretense testamentarie dispositionis facte, vt asseritur per magnificum quõdam virũ dominũ Pontiũ de montelauro filium dicti do.Guidonis ⁊ fratrẽ p̄fati Ludouici vẽditoris. Tum q̃ de huiusmodi pretensa dispositione sufficienter non apparuit nec apparet causis et rationibus superius allegatis ad impugnationem pretensi instrumenti testamenti dicti quondam

7 do.Guidonis quas hic non refrico.† Tum et quia vt apparet ex dicto pretenso instrumento testamenti eiusdẽ do.Pontij dictus do.Guigo eius pater viuebat tẽpore facti testamẽti huiusmodi, ⁊ qui etiam si hoc ibi non diceretur vixisse presumitur, per id quod no.glo.in.l.sed ⁊ si de sua.ff.de acq.here.quo fit vt idẽ do.Pôtius vtpote filiusfamilias testari non potuerit.l.qui in potestate.cum

8 suis simili.ff.de testa.† Presumitur eniz filius in dubio esse in patris potestate, nisi probetur contrarium.l.si emancipati.ver.teq̧ emancipatum probatũ fuit ⁊c.⁊ quod ibi Fulgo.Roma.Alexã.de imo.⁊ moderni.C.de colla.ad quod facit.l.si filius.ff.de proba.ad quod Ange.in.l.sed ⁊ si de sua.ff.de acqui.hered.ponderat ibi glo.Tũ ⁊ quia non apparet ꝙ tempore dicti pretensi testamenti, etiam postea predicta baronia de Sabrano fuerit dicti Pontij. Non enim hoc probant quedam pretensa verba narratiua posita ⁊ descripta in dicto asserto instrumẽto dicti domi.Pontij, eo maxime quia pauloante Anno videlicet domini Millesimo.ccc.xcij.⁊ die.xxij.mensis Junij dictus do Guido in dicto eius testamento se asseruerat et dixerat dominum baroniarum Montislauri ⁊ de Sabrano. Et quia etiam non apparet ꝙ a tẽpore huiusmodi pretensi testamenti domini Pôtij vsq̧ ad tempus cepte cause hu

9 ius cucurrerint centum anni,† quod tamen videtur fuisse necessarium ad hoc vt daretur plena fides verbis narratiuis dicti pretensi instrumenti tanq̃ de antiquo confecti, per id quod not. Innocen.in.c.veniens.de verbo.signifi.Specu.titu.de probatio.§.j.versi.valet etiã.⁊ in ver.⁊ nota.⁊ Jo.de imol.in.l.ij.§.idem labeo.ff.de aqua plu.arcen.⁊ in.c.veniens.de testi.⁊ Barth.cepol.in suo tracta.de seruitu.sub rubrica, quomo.et quali.⁊ q̃n consti.⁊ acq.

colum.iij.versi.quando autem dicatur esse ⁊c. Tum ⁊ quia esto citra preiudicium veritatis ꝙ hic plene non cõstaret ꝙ predicta baronia de Sabrano fuerit dicti quõdam do.Guidonis tẽpore vite ⁊ mortis illius, aut ꝙ idẽ quondã do.Pontius in patria potestate ipsius do.Guidonis existeret tẽpore conditi testamenti per ipsum do.Pontium, hoc tamen negari non potest quin dubiuz vel occultum existat, an hec aut eorum aliquod vel contraria extiterint, quo fit vt pretensa probatio dictum dominũ actorẽ non rele

10 uet:† quia dubia probatio nõ releuãt probare volentem.c.in presentia.⁊ quod ibi docto.de proba.de quo Bart.in.l.inter stipulãtem.§.si stichum.ff.de verbo.obliga.Tum ⁊ q̃ non est probatum quinimo nec vt apparet propositum ꝙ aliqua ex pretensis substitutionibus factis per dictũ quondã domi.Pôtium sibi locũ vendicauerit in personam nobilis quõdam ⁊ egregie mulieris domine Joanne de mõtelauro auie materne huius domini actoris aut alterius cuiusuis post ipsam dominã Joannã. Fecit eñ idẽ quondam domi.Pôtius multas substitutiones collatas etiam in extraneos ⁊ ab eo nõ descendẽtes anteq̃ peruenerit ad substitutionem factam de dicta domina Joanna aut descendentibus ex eadem. Tum ⁊ quia presupposito citra preiudicium veritatis ꝙ dictum pretensum testamentum dicti domini Pôtij in aliquo suffragari videretur eidem do.actori prout non videtur: q̃ tamen de illo non est facta mentio in libello nec super se fundauit idẽ actor

11 illud sibi non prodesset:† quia actor obtinere nõ potest nisi ex causa in libello deducta etiaz si probet de alia al's vera ⁊ legitima, per id quod no.Inno.in.c.cum cõtingat.de offi.deleg.in.c.ceterum.de iudi.⁊ in.c.ex parte abbatisse.de priuile.et Specu.tit.de sentẽ.§.qualiter.versi.quid si lis ⁊c.Bal.in.l.per hanc.in prin.C.de tempo.appel.⁊ Ant.de bu.in.c.dilecti.⁊.c.examinata.de iudi.Pau.de cast.in.l.si is ad quem.ff.de acqui.here.⁊ Alexan.de imol.in.l.si ita stipulatus.§.grisogonus.ff.de verbo.obliga.⁊ consilio.cxxj. Tum ⁊ quia siue dicamus eundem quondam do.Guidonem manentem dominũ Môtislauri ⁊ de Sabrano primo decessisse ⁊ si bi vniuersaliter ⁊ titulo hereditario dictum quondam dominum Pôtium successisse, quod videtur asseruisse ⁊ deduxisse dictus domi.Ludouicus actor in dicto eius libello siue prefatũ domi.Guidonem bona sua aut eorum aliqua, etiam efficaciter donasse ante mortẽ dicto dño Pontio ⁊ ipsum emancipasse, ⁊ deinde eodẽ domi.Guidone superstite vel post ipsius mortem dictũ Pôtium ab humanis decessisse stat in hoc veritas ꝙ baronie Montislauri ⁊ de Sabrano peruenerũt ad manus ⁊ posse dicti do.Ludouici venditoris, qui vt apparet ex processu ꝓ solutione dotis domine Anne eius filie, aut partis illius vendidit predictã baroniam de Sabrano dicto do.de Pictauia: que vẽditio, vt predixi, nõ potest impugnari per dictũ do.actorem, cum per mediuz dicti Francisci de mallobecco, postea Ludouici de mõtelauro eius patris eidẽ do.Ludouico venditori successerit ac fuerit et sit eius vniuersalis heres insolidum ⁊ vnicus.

Forte vero opponetur ꝙ venditio de qua supra, non valuerit ratione incertitudinis pretij, ⁊ ꝓ eo quia electi in quos collata extiterat taxatio pretij predicte baronie de Sabrano pretiũ huiusmodi nõ taxarunt, sed hoc nõ obstat. Tum quia immo fuit taxatum dictũ pretium per tres ex electis ⁊ quartũ surrogatũ per dictũ quondã do.Carolũ de pictauia in locũ alterius ꝑ eũ ab initio electi ⁊ postea vita functi, quod fieri potuit. Tum quia illi ijdem qui ab initio electi extiterant per dictum do.Ludouicum venditorem fuerunt in taxatione pretij predicte baronie, ⁊ illud taxauerunt cum electis per dictum do.Ca

12 rolum.† Tum ⁊ quia presupposito citra preiudicium veritatis ꝙ regulariter discedi nõ posset a persona arbitratoris assumpto super contractu perficiendo, hoc tamen fallit vbi pena adiecta non extitit, ⁊ per promissorem stetit quominus arbitraretur.l.⁊ venditio.ff.de contrahen.emptio.⁊.l.in executione.in fi.ff.de verb.obliga.no.Bart.⁊ post eum Alexand.de imol.in.l.si quis arbitratu.eod.titu.quod videtur contigisse in presenti casu attentis contentionibus ⁊ litigijs postea subortis inter prefatos domi.de Pictauia ⁊ Annam de Mõtelauro ex vna parte, ⁊ dictos nobiles Franciscum, postea Ludouicum de montelauro, Joannam de montelauro ⁊ Hugonem dominum Malobecci eius parentes. Tum ⁊ quia auditis partibus supra proxime mentionatis fuit dictum ⁊ cognitum per metuendam parlamenti Parisius curiam ꝙ in locum defuncti aut defunctorum arbitratorum eligerentur alij per eum qui ab initio defunctum aut defunctos elegerat, vt apparet per arrestum dicte curie latum Anno domini Millesimo quatercentesimo quinquagesimosecundo, ⁊ die decima mẽsis Februarij, que sententia in rem transiuit iudicatã, ⁊ pro veritate accipitur.l.ingenuũ dicimus.ff.de sta.homi.⁊ regula res iudicata.cũ suis similibus.ff.de regu.iur.⁊ in cuius arresti executionẽ, postea

facta est

facta est surrogatio per ipsum do. de Pictauia, ⁊ deinde subsecuta estimatio dicte baronie de Sabrano, facta videlicet Anno dñi millesimo.cccclij. ⁊ de mẽse Septẽbris vel circa. Et hoc corã egregijs quondã viris dominis ⁊ magistris Joanne de corcellis ⁊ Antonio caille, tũc cõsiliarijs Regijs in dicta parlamẽti curia super hoc deputatis. Cui proxime dicto non obstat pretẽsa appellatio, etiam si de ea appareret. Tum quia illa nõ valuit: ⁊ quidẽ nõ quatenus pretẽderetur interiecta a predicto arresto: q2 ab illo appellari non potuit vel quia latum censebatur a serenissimo dño nostro 13 Francorũ rege† qui in regno suo superiorẽ nõ recognoscit, et hoc 14 notoriũ: vel a dicta metuẽda parlamẽti curia† que nõ minorẽ autoritatem habebat ⁊ habet: immo vt puto lõge maiorẽ quã olim haberet prefectus pretorio a quo nõ appellabatur. l.j. C. de sentẽ. prefec. preto. Non etiã quatenus pretẽderetur interiecta a dictis 15 dominis cõmissarijs ⁊ eorũ processu: † quia ab executione appellari nõ potest nisi in executione modũ excedat. l. quoniã iudices. versi. que non cõtra executionẽ ⁊c. ⁊ quod ibi glos. C. de appella. et l. ab executione. cũ suis simili. C. quo. appella. non recipi. Quẽ modum excessisse nõ probãtur: quinimo nec preponũtur dicti domi. cõmissarij. Tũ etiam non obstat hmõi pretensa appellatio: q2 nõ apparet ꝙ prefati do. Hugo de malobecco, Franciscus eius fili9, postea Ludouicus de montelauro, ⁊ Joanna eius mater dictam assertã appellationẽ prosecuti extiterint, quinimo nec sufficiẽter probatũ est cõtra dictos nobiles Philippũ ⁊ Catherinuz, ꝙ illa introducta extiterit corã dicta metuẽda curia. Adijcio predictis ꝙ etiã supposito citra preiudiciũ veritatis ꝙ post venditionẽ predicte baronie factam, vt sepe dictũ est per dictũ do. Ludouicũ secute nõ extitissent arrestũ ⁊ estimatio superius mẽtionate, nõ minus tamen fuisset dominiũ dicte baronie de Sabrano translatuz in dictũ do. Carolũ. Et hoc propter traditionẽ subsecutã post dictam vẽditionẽ tam per cõfessionẽ dicti do. Ludouici vẽditoris qui cõfessus est se Baroniã predictã tenere ⁊ possidere nomine di 16 cti emptoris. † ⁊ cuius confessio id operata extitit ꝙ operata extitisset precarij cõstitutio, per id quod voluit glo. ⁊ post eam Ange. in. l. ab emptione. C. de pac. Cy. in. l. cum falsa. versi. quarto quero ⁊ se. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ Bal. in. l. cũ nemo. col. ij. C. de acquiren. posses. ꝗ per adeptionẽ possessionis realis ⁊ corporalis seu quasi 17 predicte baronie. † Non enim ad translationem possessionis aut dominij necessario exigitur validitas contractus sed sufficit cõsensus, vt pote causa immediata ⁊ traditio rei de possessione. probatur in. l.j. §. si vir. ff. de acquir. posses. de dominio pbatur, per id qd not. Bald. in. l. contractus. col. v. versi. secũdo queritur quid si res traditur. C. de fid. instru. ad quod bene facit id quod not. idẽ Bal. nec ambigi. C. de dona. vbi dicit, pone ꝙ ego corã testib9 dixi, vos testes sitis ꝙ dono fratri meo qui est Florẽtie, domũ quam ibi habeo nõ interueniente nuntio vel epistola mea ad eũ, sed hoc ei notificato ipse ex dicta mea volũtate, nactus est possessionẽ dicte domus: querit nũquid donatio sit perfecta. Et respõdens dicit ꝙ licet ista donatio nõ sit perfecta ꝗtum ad cõtractũ, ⁊ donationẽ: q2 non interuenerunt organa media que requirũtur in donatione, est tamen perfecta ꝗtum ad dominiũ. que verba dicit ibi Alexã. 18 in addi. singulariter notãda. † Cõsensus enim tradentis videtur causa immediata translationis dominij. l. ij. §. subtilius. ff. de cõdi. ob cau. l. dotis. in fine. cũ sequenti. ff. de iu. do. ⁊ l. sub cõditione. 19 ff. de solu. † Hinc dicimus ꝙ traditio facta ex causa putatiua nõ impedit translationem dominij, nec videtur opponendum ad dictum Bald. in. d. l. nec ambigi. ꝙ ipse respõdisse videatur adiecto 20 verbo forte. † Quoniã respondeo ꝙ perinde est ac si sine eo respondisset. l. si duo. ⁊ quod ibi glos. ff. de arbi. ⁊ quod not. glos. Bal. Jo. de imol. ⁊ Alexan. de imol. in. l. in substitutione. ff. de vulga. ⁊ pupilla. facit. c. super literis. cum glos. super verbo, nisi forsan. de rescrip. multas remissiones ponit And. sicu. in repeti. c. raynaldus. fo. j. col. iij. de testa.

Preterea dicte vẽditioni nõ refragatur seu obstat, quod aduersus eam opponitur illam scilicet esse factam de rebus subiacentibus restitutioni. Tum quia vt predixi, hoc pretendere non potest dictus dominus actor vt pote heres venditoris. Tum quia esto ꝙ dictus quondam domi. Guido prohibere potuisset dicto Ludouico venditori detractionem 21 trebellianice, † cuius tamen contrarium voluerunt Bald. ⁊ Sali. in. l. iubemus. C. ad trebellia. non potuit tamen prohibere prout nec fecit detractionem legitime. l. omnimodo. l. quoniam in prioribus. et. l. scimus. in princip. C. de inoffi. testamen. et sic potuisset idem dominus Ludouicus vẽditor alienare de bonis dicti quondam domi. Guidonis vsq3 ad legitimam, per id quod voluit Cy. et Alberi. in autenti. res que. C. commu. de lega. Bald. in. l. ij. C. ad legem falcid. consil. xxxix. exordiente, Punctus questionis. in secunda parte. consi. cxxxiiij. exordiente, In ecclesia regina est statutum. et consil. clxxxix. exordiente, Queritur vtrum filius ⁊c. in tertia parte. et in. l. potest. ff. de lega. j. Oldra. consi. cvij. quod incipit, circa ius municipale. versic. ad tertiam q̃stionem ⁊c. ⁊ ver. seq. Francis. de are. consil. clvj. versicu. preterea. et Andre. sicu. in repetitio. dicti. c. raynaldus. charta. lxxij. colum. j. et multis seq. quod procedit et procedere debuit in hoc casu in quo facta fuit alienatio pro solutione dotis constitute pro filia dicti domini Ludoui 22 ci venditoris, † pro qua poterat fieri alienatio fideicommissi vniuersalis etiaz vltra legitimam, si illa non sufficeisset. dicta aut. res que. ⁊ qd ibi Pe. Cyñ. et alij communiter. ⁊ procedit aut. non solum in prohibitione tacita, sed etiam in expressa vt sentit glos. in aut. de restitu. ⁊ ea que pa. §. quamobrem. super ve: bo, si non sufficerit. collat. iiij. ⁊ Bald. nouel. in suo tracta. iur. do. in sexta parte. charta. x. versicu. decimũtertium speciale ⁊c. ⁊ fuit de mente Barto. in. l. filiusfamilias. §. diui. colum. iij. versi. quero vtrum hic põdus. ff. de leg. j. quod procedit saltem eo casu in quo nõ essent alia bona de quibus hoc fieri posset. vt not. Jaco. de are. Cyñ. Bald. ⁊ Sali. in. l. voluntas. C. de fideicommis. ⁊ Sali. in. l. fina. qõ. penult. C. de reb. alie. non alie. Super quo tamẽ vltimo dicto nõ est opus insistere: quia licet idem quõdam domi. Guido expresse prohibuerit detractionem trebellianice, non tamẽ expresse prohibuit alienationem, vt satis colligi potest ex verbis eius. Nec opponat aliquis ꝙ hec ea potissimum ratione nõ procedãt: quia predicta baronia de Sabrano non peruenit ad dictum domi. Ludouicũ venditorem ex testamentaria dispositione dicti quõdam domi. Guidonis, ⁊ vt de bonis suis sed ex pretẽso testamento dicti quõdam domi. Põtij fratris ipsius vẽditoris ⁊ vt de bonis eius. Quoniã respondeo ꝙ istud non apparet ex processu, nisi forte quis dicere voluerit ꝙ immo appareat per quoddam pretensum instrumentum pretense adeptionis possessionis bonorum de quibus ibi facte, vt dicitur per dictum domi. Ludouicũ venditorem Anno domini Millesimo. cccxcvij. ⁊ die quinta mensis Januarij, sed hoc nõ obstat. Tum quia illud pretensum instrumentũ fidez nõ facit. Primo quidem quia nõ apparet de commissione illius qui ipsuz degrossasse vel ex pretensis notis inibi mẽtionatis extraxisse pre 23 tenditur. † Tum quia in pretensa receptione note ex qua fuit extractum dictum assertũ instrumentũ interuenerunt duo notarij, quo fit vt nõ potuerit ille qui ipsuz degrossauit illud solus degrossare etiã si sibi fuissent cõmisse note alterius illorum: quia non debuit plus posse iste pretensus cõmissarius, ꝗ ille cuius notas pretendit sibi cõmissas qui degrossare vel autenticare instrumẽtũ solus nõ poterat, per id quod voluit Bald. in. l. iurisiurandi. C. de testi. Bart. Bald. ⁊ Alexan. de imol. in. l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de eden. Tum etiam nõ obstat dictum pretensum instrumentũ etiam si fidem faceret, quia ꝗuis idem domi. Ludouicus vẽditor legatur ibi exposuisse ꝙ dictus quondam domi. Põtius eius frater possederat tempore eius vite ⁊ mortis bona inibi mentionata, non dicit tamen ꝙ illa possederit aut ꝙ illa sua extiterint viuẽte prefato domi. Guidone, quinimo potius videtur dixisse cõtrarium quatenus ibi dixit bona predicta ad eum spectare pleno iure, tam per testamenta et alias vltimas voluntates ⁊c. ipsorũ domi. Guidonis ⁊ Põtij vbi etiam expressit de institutiõibus, substitutionibus, ⁊ successionibus eorundem domi. Guidonis ⁊ Põtij. Est enim verisimile ꝙ idem domi. Guido primo decesserit, ⁊ ꝙ eo mortuo prefatus domi. Põtius eius filius ⁊ heres dicta bona possederit, que tamen partim iure fideicommissi relicti per Guidonem et partim iure institutionis, quoad ea de quibus disponere poterat fideicommisso non obstante dictus Pontius postea peruenerunt ad dictum Ludouicum venditorem.

Dicte etiam venditioni non obstat quod ex aduerso alicubi pretenditur scilicet ꝙ illa non valuerit quasi per eam secta aut diuisa seu mutilata extiterit baronia Montislauri. Quoniam respondeo ꝙ ex cursu cause huius non apparuit nec apparet predictam baroniaz de Sabrano fuisse membrum seu partem aut de pertinentijs baronie Montislauri, quinimo potius apparet contrarium scilicet ꝙ fuerit baronia per se. Et hoc per instrumentum trãsactionis olim facte per ⁊ inter nobilem Petrum de lenis filium et procuratorez domini Frãcisci de lenis domini Montisseccuri et domine Ysabellis eius sororis ex vna parte, ⁊ dominum Pontium de montelauro, et dictum domi. Guidonem eius filium ex alia, in quo inter cetera asseritur predictam baroniaz olim fuisse domine Berẽgarie matris 24 domi. Guidonis. † Cui quia antiquum est receptum videlicet anno incarnatiõis dominice Millesimo tricẽtesimo quadragesimo septimo ⁊ die duodecima mensis Februarij, credendum est, etiam vbi enuntiat vel narrat, per id quod not. glos. in cap. si papa. de regu. iur. in sexto. et in. c. cum olim. de censi. Anto. de butri. in. c. fin. de successio. ab intesta. et Joan. de imol. in clemen. j. de probatio.

Preterea baronie non sunt de iure communi indiuisibiles.l.im-
perialem.§.preterea marchia ducatus.de prohi.feu.alie.per Fe-
de.vbi solum tres dignitates feudales dicuntur indiuisibiles,sci
26 licet marchia/ducatus/⁊ comitatus:alie vero diuidi possunt.† qd
videtur maxime procedere in regno Frácie,vbi vt dicit Jo.fab.in
aut.ingressi.C.de sacrosanc.eccle.feuda sunt de consuetudine pa-
trimonia vassallorum ⁊ vendi ⁊ donari possunt.

Insuper etiam dico q̄ predi
cta sentẽtia ferri non debuit pro dicto domi.Ludouico actore in
vim cuiusdam pretense trãsactionis olim facte ⁊ inite per ⁊ inter
magnificum ⁊ potẽtem virum dominum Aymarum de pictauia
dominum sancti Ualerij ⁊ dictum quondam nobilem Franciscũ
de malobecco postea Ludouicum de montelauro,ea maxime ra-
tione q̄ dominus Guillielmus de pictauia auctor dictorum nobi
liũ Philippi ⁊ Catherini combe,non habuit predictã baroniã
de Sabrano ab ipso domino Aymaro sed a dicto domi.Carolo
de Pictauia ei⁹ patre in vim legati sibi facti seu particularis insti
27 tutionis de eo facte in dicta baronia,† ⁊ que licet cõditionalis ex-
titerit,postea tamen fuit purificata ⁊ sic perinde habenda ac si ab
initio fuisset pura.ar.l.pecuniam.cũ suis simili.ff.si cer.peta.Quo
fit vt non obstiterit eidẽ do.Guillielmo,nec hodie obstet prefatis
28 nobilibus Philippo ⁊ Catherino combe,id quod dici solet † q̄
ille cui acquiritur ius ex contractu alterius debet contractũ acce-
ptare cũ omnibus eius clausulis.secundũ Bal.qui ita no.in.l.cõ-
tra iuris ciuilis.§.si filius.ver.quinto ex eodem.ff.de pac.pro quo
allegat.l.gaius.ff.de manumissio.⁊ tex.in ratione sui in.l.iij.ff.de
reb.eo.quia respondeo q̄ illi text.intelliguntur et procedũt quan
do ex illo contractu queritur ius immediate vt ex illis aperte col-
29 ligitur.Ad quod facit † quia dictio ex,significat causã immedia
tam.not.Bald.in.l.hac edictali.§.iniuria.colũ.vlti.versi.si statu-
tum dicit ⁊c.de pa.iura.fir.Bart.in.l.non dubium.C.de legi.et.l.
eo tempore.§.seruus.ff.de pecu.⁊ Bald.in.l.maximũ vitium.col.
iij.C.de libe.preteri.Dicta vero baronia non fuit acquisita eidem
do.Guillielmo ex predicta trãsactione.illa igitur nec potuit nec
de iure debuit nocere eidem domi.Guillielmo et consequẽter nec
prefatis nobilibus Philippo ⁊ Catherino.Tum ratione predi
30 cta.† Tum ⁊ quia res inter alios acta.C.res inter ali.ac.l.j.⁊ in ru
brica.c.inter dilectos.§.porro.⁊.c.cum super.cum suis similib.de
re.iudi.Nisi forte quis dixerit q̄ ante purificationem cõditionis
sub qua predicta baronia de Sabrano relicta extiterat,ipsi domi
no Guillielmo potuerit prefatus domi.Aymarus heres vniuer-
salis dicti domini Caroli eius patris conuenire pacisci ⁊ transige
re prout fecisse pretenditur.Quoniam respondeo q̄ hoc non ob-
stat:quia esto citra preiudicium veritatis q̄ transactio seu pactũ
de quo opponit dictus do.actor ab initio valuisset etiam quate-
nus concernere poterat predictã baroniam,illud tamen postea
fuisset ipso iure recisum per euentum conditionis seu purificatio
nem illius.l.fina.§.si autem sub conditione.versi.si autem aua-
ritie cupidus.C.commu.de lega.et non solum recisa esset transa-
ctio predicta seu pactum huiusmodi,quatenus concernebat pre-
dictam baroniam,sed etiam pretensa hypotheca si que facta exti
tisset.d.§.si autem auaritie cupidus.

Et per predicta apparet non
obstare dictis nobilibus Combe,aut in aliquo suffragari intẽtio
ni dicti domini actoris hic.quod no.Bar.⁊ docto.in.l.ea lege.C.
de condi.ob cau.in.l.si ita quis promiserit.§.ea lege.ff.de verbo.
obliga.⁊ in.l.qui absenti.§.j.ff.de acquiren.possessio.per.l.si credi
tor.§.fina.secundum literam pisanam.ff.de distrac.pigno.⁊.l.fin.
31 C.de iur.emphi.per quos text.not.docto.† q̄ facta in contractu
prohibitione alienatiõis impeditur alienatio dominij titulo sin
gulari quando sic paciscens sibi in re ius reseruat.Tum q̄ dictus
quondam nobilis Franciscus de malobecco,postea Ludouic⁹ de
montelauro nullũ ius sibi reseruare poterat in dicta baronia de
Sabrano.fuerat enim antea vt iam dictum est,predicta baronia
translata in dictum domi.Carolum per dictũ quondam domi.
Ludouicum venditorem,idemq̄ nobilis Franciscus tempore di
cte pretense transactionis et reseruationis huiusmodi nullũ ius
32 in ea habebat,† ⁊ sic fuit reseruatio inutilis.arg.l.minor.§.fi.ff.de
euictio.l.sub conditione.ff.de vsufruct.l.pacta.§.fina.al's est lex.⁊
incipit lege conuentionis.ff.de cõtrahen.emptio.⁊.l.si quis lega-
uerit fundum.ff.de lega.j.Et quod per dicta iura voluit Oldrad.
consilio mihi.clxiiij.exordiente,Factum tale est:in instrumẽto cu
iusdam emancipationis facte per patrem ⁊c.Alberi.in.l.fina.C.
de emancipa.Barto.in.d.l.si quis legauerit fundum.Ange.in.l.
omnes.C.de prescrip.triginta vel.xl.anno.et Pet.anti.in suo di
uersorio nume.fol.lxxij.versicu.sepissime euenit mihi in consilio
questio talis ⁊c.Dictus etiam domi.Aymarus de pictauia alter
ex paciscentibus nullum ius eidem quondam nobili Francisco
postea Ludouico cõcedere potuit in dicta Baronia:vtpote que
non ei sed dicto domino Guillielmo eius fratri pertinebat.Et si
quod concedere potuisset illud ius fuisset postea cõditione adue
niente extinctum aut resolutum.d.l.fina.§.si autem sub cõditio
33 ne.C.commu.de lega.† Tum ⁊ quia pretensa obligatio seu hypo
theca quam fecisse pretenditur idem domi.Aymarus fuit gene-
ralis omnium bonorum,nõ specialis predicte baronie de Sabra
no quam tamen specialem esse oportebat,ita enim intelligunt di
ctam.l.si creditor.§.fina.ff.de distractio.pigno.Bald.in.d.l.ea le-
ge.colum.iij.C.de condi.ob cau.Joan.de imol.Roma.⁊ Franci.
de are.in dicta.l.qui absenti.§.j.ff.de acquirẽ.posses.Et ita sentit
domi.Jason de may.in repetitio.l.quotiens.colum.viij.versi.vn
decimo ego ex mea inuentione ⁊c.et seq.C.de rei vendi.⁊ dicit Jo
an.de imol.in.d.l.si ita quis ꝓmiserit.§.ea lege.qd ita sentit Bar.
in dicta.l.qui absenti.§.j.iuxta fin.commenti.Pro quo dicto scili
cet q̄ opus sit speciali hypotheca,⁊ q̄ generalis non sufficiat al-
legat Joan.de imol.q̄ casus dicte.l.si creditor.in fin.est specialis
contra regulas iuris,nõ ergo debet trahi vltra casum in ea expres
sum.regula que a iure.cum alijs simili.de reg.iu.in.vj.pro hoc al-
legat Francis.de are.bonum text.⁊ quod ibi Bald.in.l.j.C.de ne-
cessa.ser.here.institu.vbi patet iuncta alia lege.ibi allegata in gl.
34 † q̄ alienatio irreuocabilis fortius impeditur per hypothecam
specialem q̄ per generalem.al's etiam ⁊ in alijs casibus reperitur
differentia inter has hypothecas vt colligitur ex his que no.Sa
lice.in.l.cum res.C.si alie.res pigno.da.sit.et Jason de may.in.§.
item seruiana.col.xvj.in fi.⁊ col.xviij.in fi.institu.de actio.

Preterea vt iam dixi/⁊ appa
ret ex actis predicta baronia fuit dicti domini Caroli de pictauia
qui propterea de ea disponere potuit.⁊ eam iure institutionis pu
re vel cõditionaliter relinquere dicto domi.Guillielmo:quia qui-
libet est moderator ⁊ arbiter in re sua.l.in re manda.C.mãda.l.du
dum.C.de contrahen.emptio.⁊ vendi.l.generaliter.§.si.l.hac edi
35 ctali.§.fina.C.de secũ.nup.⁊.l.polla.C.de his quib.vt indig.† Cõ
ditionalis autẽ dispositio de ea facta adueniente conditione que
euenit effectum sumpsit.d.l.pecuniam.ff.si cer.peta.l.cedere diez.
ff.de verbo.signifi.⁊.l.qui heredi.§.fina.⁊ in multis alijs.ll.eiusdẽ
tituli.ff.de condi.⁊ demon.Et si pendente cõditione alienata ex-
titisset adueniente postea cõditione huiusmodi,fuisset alienatio
resoluta ⁊ recisus contractus.d.l.fina.§.si autem sub conditione.
⁊ quod ibi glo.⁊ docto.C.commu.de lega.Et ita non potuerũt di
cti domi.Aymarus ⁊ nobilis Franciscus,postea Ludouicus fa-
cere per dictam transactionem quin conditione adueniente baro
nia predicta spectauerit ⁊ pertinuerit ⁊ tradi debuerit dicto domi
no Guillielmo.Peruenit igitur et peruenire debuit etiã inuitis
dictis transigentibus predicta baronia ad ipsum domi.Guilliel-
mum,qui postea potuit de ea pro nutu disponere et eam alteri vẽ
dere vel donare.dicta.l.in re manda.⁊ alijs iuribus superius alle-
gatis.nec per venditionem per eum factam purificatum dictum
pretensum pactũ conditionale in vim cuius agere nititur dictus
domi.Ludouicus:quia in illo cautum est de domino Aymaro
transigente cuiusmodi non est hic domi.Guillielmus nec eius he
res,⁊ sic verba conuentionis siue pacti predicti sibi locum nõ ven
dicant in hoc casu,ergo nec cõuentio etiam si essemus prout non
sumus in casu in quo al's potuisset per dictum pactum alienatio
impediri.l.si seruum quis.§.non dixit.ff.de acquiren.heredi.l.j.§.
loquitur.ff.de aqua quoti.⁊ esti.l.iiij.§.quotiens.ff.de damno in-
fec.et.l.hos accusare.§.omnibus.cum suis similibus.ff.de accusa.
36 † Eo presertim quia q̄uis verba vel dispositio legis extendatur,
dispositio tamen hominis regulariter non extenditur.c.cum in
illis.et.c.cui de non sacerdotali.de prebend.in.vj.not.Francis.
de are.in.c.fina.colum.ij.de accusatio.Ad quod facit no.per Ale
xand.de imol.in.l.si extraneus.colum.iij.versicu.extra glos.indu
citur ⁊c.ff.de condi.ob cau.et quia etiam dictum pretensum pa-
37 ctum est stricti iuris,quod ideo cognoscitur † quia ex eo nascitu-
ra erat si que nasci poterat actio stricti iuris scilicet conditio ob
causam,que cum bone fidei non existat.§.actio.institu.de actio.
est stricti iuris vel forte certi conditio ex stipulatu per quam com-
pelli posset alter ex transigentibus vendere volens ad vendendũ
38 contransigenti eo pretio ⁊c.que etiam est stricti iuris:† quia licet
venditio sit contractus bone fidei,et actionem bone fidei pariat,
39 non sic tamen est de promissione de vendendo:† quia illa non est
venditio,nec promissio de donando est donatio,per id quod vo-
luit Barto.in.l.singularia.ff.si cer.peta.Paul.de cast.consil.xlij.
et Alexand.de imol.in.l.cum fundus.§.seruum.colum.j.ff.si cer
tum peta.et in.l.iulianus.§.offerri.colum.iij.ff.de actio.empti.⁊
alij in alijs locis.quod autẽ ex effectu contractus hoc est ex actio-
ne quam parit cognoscatur,an sit bone fidei vel stricti iuris colli-
gitur ex

gitur ex his que ponit Barto.in.l.constitutionibus.ff.ad munici.et ante eum Oldra.consilio.mihi.ix.exordiente, In ecclesia Valentina statutum est tale etc. Debuit ergo et debet pactum predictũ restringi aut saltem in suis terminis seruari non autem am 40 pliari.l.quicquid astringende.ff.de verbo.obligatio.† Debuit insuper et debet fieri interpretatio contra illum qui se fundat ex verbis contractus.l.veteribus.ff.de pact.l.stipulatio ista habere licere.§.in stipulationibus.ff.de verbo.obliga.et regula contra eum.de regu.iur.in.vj.not.Alexan.de imol.in.l.si pascenda.C.de pact.Facit ad predicta quia vt dixi,dictum pactum fuit cõditio 41 nale,†cõditio vero debet in forma specifica impleri.l.qui heredi.in prin.et.l.menius.ff.de condi.et demon.Non ergo suffecit nec sufficit ad purificationem conditionis q dictus domi.Guillielmus baroniã vendiderit aut vendere voluerit,sed oportebat q hoc fieret per dictum do.Aymarum aut saltem per eius heredem si presupponeremus pactum fuisse reale, quale fortasse nõ extitit.Super quo tamen nihil scribo cum alĩs viderim per alium fuisse et eleganter et subtiliter scriptum,et cuius scriptura adiectione nõ indiget.Postremo quoad hunc articulum non videtur omittendum q etiam si essemus in casu in quo non dictus do.Guillielmus sed prefatus dominus Aymarus dictam baroniam vendidissent, non posset tamen ipse dominus Ludouicus actor petere dictam baroniam in vim pacti,cum nec ipse nec dictus quõdam nobilis Frãciscus,postea Ludouicus pactum seruauerint,sed vt per acta 42 apparet sepe contrauenerint.† Pactum enim videtur appositũ pro eo qui illud seruat et non pro eo qui contrauenit.l.cum proponas.C.de pact.l.quero.§.inter locatorem.ff.loca. Ad quod facit l.cuius par.§.illi.ff.de regu.iur.l.cum pater.§.libertis.ff.de lega.ij.l.si patroni.§.qui fideicõmissariam.ff.ad trebel.l.viro atq uxore.ff.solu.matrimo.et.l.quidam titium.ff.si quis omis.cau.testa.de quo opponere posset, non solum ipse domi.Aymarus si conueniretur,sed etiam ipsi nobiles Philippus et Catherinus qui ab eo causam habuissent et de suo interesse opponerent,per id quod voluit Pau.de cast.in.l.cum seruum.colum.ij.C.de furt.et in.l.peto.§.fratre.ff.de lega.ij.

Ceterum quia idẽ domi.Ludouicus etiam se fundare nititur in quibusdam pretẽsis rescriptis per eum surreptitie et obreptitie impetratis.dico q illa sibi nõ suffragantur siue prosunt.Et primo quidẽ non duo prima.Tum q in eis expressum est q dicta baronia peruenerat ad dictum domi.Aymarum in vim dicte pretense transactionis,quod tamen falsum est,cum vt sepius dictũ est,illa fuerit dicti domi. Caroli eius patris.Tum et quia in eis tacita est venditio facta per dictum do.Ludouicum et codicillus factus per prefatum domi. Carolũ.tacetur etiam secundum arrestum dicte supreme parlamenti Parisius curie et latum in fauorem eiusdem domi.Caroli Anno domini Millesimo.ccccliij.Exprimitur etiam in secũdo rescripto q predecessores dicti domi.venditoris semper voluerunt q dicte baronie remanerent penes lineam masculinam,et ad primogenitum: et cessante linea huiusmodi apud primogenitũ masculũ q ex filia primogenita descẽdisset,de quo tamen quo ad hoc vltimũ dictum non apparet,nisi forte quoad dictum do.Põtium.dicta ergo rescripta non debent sibi prodesse quoad effectum cõdemnationis 43 per iura vulgaria.† Et q̃uis quoad validitatem rescripti non sit opus in eo facere mentionem de peremptoria exceptione parti contra quam competente.c.j.de lit.contesta.in sexto.illa tamen postea approbata debet impetrans succumbere,per ea que not. Joan.and.in.c.super literis.in nouel.et quod ibi per alios.de re 44 script.† Preterea dominium alteri quesitum non tollitur per rescriptum principis,vt voluit Bartol.in prima constitutione digestorum signanter propter priuatam vtilitatem.l.quecunq.et quod ibi Joan.de pla.C.de fide instrumen.et iur.haste.lib.x.Nec serenissimus dominus noster Rex, ex cuius mente dicta pretensa rescripta si quam vim habent illam recipiunt,vt dicit Innocen.in capi.cum ecclesiastice.de exceptio.et refert Bal.in.l.prescriptione.C.si cõtra ius vel vtili.publi.et in.l.j.ff.de constitu.princi.not.glo.in.c.super eo.de offic.delega.ad quod facit.l.fin.versi,nostrã mentem fefellit.C.de his qui a nõ domi.manu.presumitur voluisse auferre prefatis Philippo et Catherino ius quod habebant in dicta baronia.l.ij.§ merito.et.§.si quis a principe.ff.ne quid in loco publi.l.cum anus.C.de emancipa.libero.c.q̃uis.de regu.iu.in sexto.et.c.ex tuarum.de auto.et vsu.pal.Eo maxime quia in calce dictorum rescriptorum mandauit q in casum oppositionis et debiti ministraretur partibus bonum ac breue ius et iustitie complementũ.per que verba apparet de clara mente eius 45 dem domi.principis.† Insuper esto q princeps ex certa scientia possit auferre ius tertij vel dominium rei sue sibi auferre,hoc tamen intelligendum est subsistente causa.Et hec est communior et rationabilior opinio secundum Raphae.fulgo.in.l.fina.C.si contra ius vel vtili.publi.dicẽtem se ita consuluisse.et verum est consilio videlicet.xx.exordiente,Pro pleniori veritate etc.colum.iiij.versicu.deniq et illud consideratione dignissimum est.vbi allegat et glos.et docto.multos. Item consuluit consil.lxj.exordiente,Domina Catherina etc.colum.ij.versic.quarto quia rescriptũ etc.vbi etiam refert glos.et docto.et Andr.sicu.consilio.xliij.charta vlti.in prima parte.et consilio.xxiiij.colum.iiij.in secunda parte.Hec autem causa non presumitur quando rescriptum obtentum est ad partis instãtiam:quinimo potius presumitur hoc obtentum ad partis importunitatem.secundum Romañ.consilio ccccxxxvj.exordiente,Quod indultum Petri derogans priuilegijs etc.per.l.j.C.de petitio.bono.subla.lib.x.Per predicta etiam dico vltimum rescriptum parte dicti domini actoris impetratum etiam sibi non prodesse vtpote in quo fuit expressa falsitas et tacita veritas.Primo quidem expressit q in vim factarum substitutionum per predecessores dicti domi.Ludouici venditoris predicta baronia de Sabrano peruenit ad dictum quondam Franciscum,postea Ludouicum eius patrem quod non est probatum. Nullus enim ex dictis pretensis predecessoribus prefati venditoris legitur inuitasse liberos masculos feminarum ex illis descendentium ante ipsas feminas,nullus etiam legitur filium masculum primogenitum filie aut femine primogenite pretulisse suis fratribus vel filijs masculis filie secundogenite. Excepto fortasse vt superius dixi,dicto quõdã do.Pontio qui tamẽ nõ probatur potuisse libere disponere de bonis que fuerũt dicti quondam do. Guidonis,cum esset per eum grauatus de restituendo etc.expressit de dicto pretenso primo arresto et q cum in vim illius recuperaretur baronia de Sabrano, fuit transactum inter partes inibi mẽtionatas quod non est verum.Etiam expressit idem domi.actor q predicta baronia de Sabrano expedita extiterat in vim transactionis de qua supra,dicto domi.Aymaro:quod tamen non est probatum,quinimo contrarium,scilicet q illa vendita extiterit dicto domino Carolo eius patri,a quo postea ad eum peruenerat et manserat vsq ad purificationem conditionis in qua in codicillo.Preterea etiam exposuit se edocuisse de suo iure et media sua legitime iustificasse,et q prefati Combe vidẽtes se fouere causam iniquam etc.de quorum contrario apparet in actis.Tacuit autem in predicto rescripto venditionem et codicillum superius mẽtionatos,ac etiam se esse heredem predicti venditoris.Etiam tacuit dictum secundum arrestum per quod fuit declaratum baroniam de Sabrano non comprehendi etc.Debet igitur carere commodo dicti pretensi rescripti,tum causis predictis.Tum et quia non apparet fuisse de mente dicti serenissimi domi.nostri ius auferre dictis Philippo et Catherino,quinimo potius de cõtrario,presertim ibi.Quocirca premissis attentis iura sua vnicuiq competẽtia expediri cupientes,et ibi. ministretisq insuper partis ipsis auditis celeris iustitie complementum,quoniam sic fieri volumus. Cui non obstat quod subijcitur dicta acquisitione pretẽsa ex qua hoc obtentum est propter falsam expressionem substitutionum, et quia tacitum est hunc dominum actorem esse heredem venditoris per medium dicti nobilis Francisci eius patris per cuius additionem factam de hereditate dicti quondam Ludouici eius aui materni fuerunt confusa iura fideicommissorum, si que per ipsum Ludouicum dicto Francisco debebantur per iura vulgaria.

Consiliũ quintum.

De actione fideicõmissarij particularis,et de sublatione sequestri sine aliqua cause cognitione facti.

Summarium.

1 Remedium.l.ij.C.de edict.diui adria.tollen.non datur legatario sed fideicommissario vniuersali post verbo factam fideicommissi restitutionem, et quid in fideicommisso particulari.
2 Fideicommissa particularia et legata sunt hodie perequata.
3 Fideicommissarius particularis qua actione possit experiri pro obtinendo fideicommisso.
4 Sequestra sunt de iure regulariter prohibita.
5 Judex sine cause cognitione ad sequestrum procedere an debeat.

Etiā si supplicata parte Mansoni ꝛ Marchi chays vera existerent quod in sui preiudiciū fateri non intendūt honorabilis vir magister Jacob⁹ barbassonis notarius ꝛ donatarius egregij quōdā viri domini Nicolai fremeti iurium bacalarij, ꝛ honesta mulier Ludouica filia ac heres ꝛ donataria eiusdē do. Fremeti, non possent tamen nec de iure deberent dicti Mansonis ꝛ Marchus procedere eo modo quo procedunt: 1 † quia ꝙuis nō solum heredi vniuersali, sed etiam fideicōmissario vniuersali detur post verbo factam fideicōmissi restitutionē remediū. l. fi. C. de edi. diui adri. tollē. iuxta doctrinā docto. magis cōmunē in. d. l. fi. per quod remediū fideicōmissari⁹ vniuersalis potest, vt predixi, post verbo factā restitutionē petere se immitti in possessionem rerū restitutioni subiacentiū, hoc tamē remediuz nō datur legatario, vt probatur in. d. l. fi. ibi, vt si quis ex asse vel ex parte institut⁹. quod etiā ibi voluit Paul. de cast. col. iiij. ꝛ Jo. de imol. in. c. raynutius, charta. vj. vel circa. versi. capit etiā. de testa. Et idē dico de fideicōmissario particulari: 2 † q꞉ fideicōmissa particularia et legata sunt hodie perequata. l. j. ff. de lega. j. ꝛ. l. j. cum suis similib. C. cōmu. de lega. Quo fit vt cū pretensum fideicōmissum latius mentionatū in supplicatione dictorū Mansoni ꝛ Marchi fuerit ꝛ sit fideicōmissum particulare nō vniuersale, non potuerint nec possint ipsi Māsonus ꝛ Marchus petere se immitti in possessionē rerū ꝛ bonorū dicti ptēsi fideicōmissi: sed debēt ipsi q̄rere ꝛ īuestigare possessores rerū ꝛ bonorū hmōi, ꝛ ꝯtra eos actiōes suas dirigere ꝛ offerre libellū via ordinaria: ꝛ si eēt fideicōmissum vniuersale ꝛ ꝓut nō est: q꞉ nec de restituēda hereditate egregie quōdā mulieris do. Antonete ipi⁹ do. Fremeti quōdā vxoris nec quota illi⁹ fuit idē. d. Fremeti rogat⁹ aut grauat⁹, sed vt pretēditur de bonis ꝛ reb⁹ tūc existētibus in territorio ꝛ districtu loci de Cātumerulis. l. ex facto. la grande. ff. de heredi. institu. non possent tamen ipsi Mansonus ꝛ Marchus petere fieri immissionem antedictā ante verbalē restitutionē fiendam per heredē, 3 † sed agere ꝛ experiri deberēt actione ex testamēto pro restitutione fideicōmissi, iuxta doctrinā docto. positā in. d. l. fi. C. de edic. diui adri. tollē. quod etiā voluit Angel. in. §. quadrupli. longe post mediū. versi. veniamus ad secundū videlicet ad remediū. l. fin. C. de edic. ꝛ Ange. perusi. consilio. cxxxiij. exordiente, Quidam hugutius ꝛc. col. fi. versi. super hoc videndū est. Propter quod cōparent prefati magister Jacobus ꝛ Ludouica, ipsi ambo ꝛ eoruz quilibet prout ꝛ quemadmodū negotium de quo supra illos tāgit ꝛ concernit, aut tangere ꝛ concernere potest quoquomodo ꝛ protestātur de nullitate actorū ꝛ agendorū, et ne fiat aut fieri decernatur aliqua missio in possessionem bonorū que dictus quondā dominus Nicolaus tēpore eius vite ꝛ mortis tenebat ꝛ possidebat in territorio dicti loci de Cantumerulis seu etiā eorum que ipsi magister Barbassonis ꝛ Ludouica viuente eodez domino Nicolao cōiunctiz vel diuisim tenebāt ꝛ possidebāt, aut que ipsi postea tenuerūt ꝛ possederūt seu etiam tenent ꝛ possidēt. Protestātes si secus fiat de turbata possessione ꝛ pleni iuris contra vos venerabilem ꝛ egregium virum dn̄m Balliuū baronie de Greinhano ꝛ cōmissariuz in hac causa, ꝛ dictos Māsonū ꝛ Marchū quas protestatiōes petunt admitti, ꝛ de illis ꝛ earū admissione literas testimoniales sibi fieri: petentes nihilominus si prefati supplicātes insistere voluerint super bonis superius mētionatis, ꝛ que ipsi nunc possident, libellum sibi offerri et ita ordinari.

¶ Et insuper dicūt prefati magistri Jacobus ꝛ Ludouica ꝙ vos prefate domine bailliue ꝛ commissarie a decem diebus citra nulla premissa cause cognitione parte etiam non citata ꝛ absente, saltē dicta Ludouica ꝛ nemine requirente bona parte dictorum Antonij ꝛ Marchi postulata vel in quorū possessionem se mitti petūt ꝛ desiderāt reduxistis ad manus curie magnifici domini Greinhani, et pretendebatis euitarentur scandala ꝛ arma, quod tamen vestro honore saluo dixerim, et cum reuerentia facere nō debuistis. 4 † Sequestra em̄ sunt de iure regulariter prohibita, vt apparet ex his que habentur in. l. j. C. de prohi. sequestra. pecu. per Cano. in c. secundo. de sequestra. poss. ꝛ fructu. et per Archidia. xj. questio. j. quia res. Et esto ꝙ in certis casibus sit permissa ꝛ signanter propter euitationem scandali ac rixe et arborum, 5 † iudex tamen anteꝙ sequestrum faciat propter scādalum euitandum debet inquirere quis sit in possessione et sibi summarie constito de possessione vnius pone Titij, debet inhibere alteri parti ꝛ sub pena formidabili ne possessorē turbet. pro quo videri potest Pau. de cast. cōsilio. v. Etiaz debet inquirere de scandalo ꝛ videre si partes parēt se ad scandalum ꝛ arma, vt voluit Ange. consi. ciij. exordiēte, Jacopetus ꝛ Lucas Joannis. ad fin. Et ꝙ sine cause cognitione nō sit procedendum ad sequestrum voluit Cardi. florē. in clemē. j. in prin. in. q. xxij. ꝛ. questio. xxv. de sequestra. posses. ꝛ fructu. Specu. in titu. de petito. ꝛ possesso. §. j. versi. in summa. no. Pau. de cast. in. l. ordinari. C. de rei vendi. et apertius consilio. v. ꝛ Ange. in dicto consi. ciij. ad fin. Quamobrem petunt ipsi magistri Jacobus ꝛ Ludouica seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eorundem dictum pretensum sequestrum, quatenus de facto vel al's processit tolli ꝛ reuocari. Et al's in ꝛ super ꝛc.

Consilium sextum.

☞ De donatione iurata facta per patrem filie sue, ꝛ de reuocatione illius inualida.

Summarium.

1. ☞ Filio sine liberis defuncto parentes succedūt seruata gradus prerogatiua.
2. Hereditas solo animo aditur quam sufficit in vltima voluntate ostendere.
3. Vsufructus finitur morte vsufructuarij.
4. Reus testibus productis per actorem procurare non debet fieri captiosa interrogatoria, sed articulos tradere super interrogatorijs.
5. Dotare filiam est officium paternum.
6. Negatiua quando probanda.
7. Probatio apta non prodest inepte proponenti.
8. Octuagenarius dicitur esse decrepite etatis.
9. Presumptio iuris est contra proponentem.
10. Furiosum vel mente captum esse qualiter probetur.
11. Partis vocatio in reuocatione donationis an necessaria.
12. Donatio iurata etiam si facta fuerit per patrem filie in sua potestate existenti an valeat.

Viso pcessu cause agitate per ꝛ inter prouidum virum Joannē galandi barbitonsorem loci Valriaci, ꝛ honestam mulierem Joannam garnerie eius vxorem actores ex vna parte, ꝛ honorabilem virum Valerianū boterelli ꝛ honestam mulierem Guillielmetā eius vxorem reos ex alia. Dico ꝛ respondeo intentionem predictorum actorum fuisse ꝛ esse sufficiēter ꝛ legitime iustificatam, ꝛ propterea sententiam condemnatoriā pro eis ꝛ contra dictos Valerianum ꝛ Guillielmetam proferendā maxime cū parte eorundem Valeriani ꝛ Guillielmete nihil fuerit propositū ꝛ probatum, quod eisdem actoribus officere vel nocere valeat seu possit. Et vt de premissis singulariter appareat, premitto ꝙ primus, secundus, tertius, ꝛ quartus articuli libelli parte dictorum actorū in dicta causa producti probati extiterunt per publicum instrumentū parte dictorū actoruz in hac causa productum. Cui cum in nullo impugnatum extiterit standum est. c. ad audientiā. de prescrip. c. cum Joannes heremita. de fi. instru. l. cum precibus. ꝛ quod ibi glos. ꝛ docto. C. de proba. ꝛ quod not. Barto. in. l. heredes palam. in princi. ff. de testa. Quintus vero sextus, septimus, ꝛ octauus, probantur per depositiones testium parte eorūdē actorum in causa productorū qui de eis ꝛ contētis in eisdem plene deposuerunt. Quo vero ad nonum ꝛ alios sequentes vsq; ad vicesimū primum inclusiue, non est curandum siue probati extiterint siue non cum deducta in sequentibus, ꝛ probata sufficiant ad victoriam in causa obtinendam. In illis enim intermedijs propositū extiterat ꝙ bona de quibus in causa fuerant Alziarie bernarde, ꝛ ꝙ ipsa heredem instituerat Antonium garnerij eius virū ad eos fines, vt ostenderetur ꝙ ista bona aliquando fuerunt prefati Antonij, ꝛ postea peruenerunt ad Joannem garnerij eius patrem, et dictam Joannam coactricem, saltem pro besse seu duabus tertijs partibus, quod satis probatum apparet ex sequentibus articulis. Vicesimus vero secundus et sequentes vsq; ad vicesimū nonum inclusiue in quibus effectualiter deducitur ꝙ bona predicta fuerunt dicti quōdam Antonij garnerij, ꝛ ꝙ ipse bona huiusmodi tenebat et possidebat tēpore vite ꝛ mortis. Necq; idem Garnerij ab humanis sine liberis decessit superstitibus dicto Joanne eius patre ꝛ prefatis Guillielmeta ꝛ Joāna eius sororibus naturalibus ꝛ legitimis ꝛ sibi vtrinq; coniunctis probantur per confessionem partis aduerse. Etiam per ipsius confessionem probatur vicesimus

tur vicesimusnonus in quo deducitur quod Hugueta mater eiusdē Antonij, ante eum vita functa est et ab humanis decessit. † Tricesimus vero qui est iuris probatur per id quod habetur in auc. de heredi. et falci. §. consequens. et §. si vero cum ascendētibus. collat. ix. et transumptiue in auc. defuncto. C. ad tertul. Tricesimusprimus probatur per confessionem partis. Et ex his infertur quod tertia pars bonorum predictorum spectauerit dicto Joanni garnerij. Et cum idem Joānes tempore matrimonij per verba de futuro contracti inter dictos Joannem galandi et Joānam garnerie eidem Joanni galādi constituerit in dotem et pro dote dicte Joanne medietatem omnium bonorum suorum, tunc presentium et futurorum: palam infertur quod medietas huius tertie partis, et sic sexta pars predictorum bonorum reddi debet et restitui eidem domi. Galandi iuxta formam conclusionis. Tricesimus vero secundus et tricesimustertius articuli probantur per acta cause huius, † et ex eo solo quod ipsa Joanna constituit procuratores ad petendū partem sibi delatā per mortem Antonij, et quā partem petijt et petit in libello superius mentionato, per id quod habetur in. l. paulus respondit. ff. de acqui. heredi. et. l. si auia. C. de iur. deliberan. et quod not. docto. in. l. gerit. ff. de acqui. heredi. Probatio vero tricesimiquarti nō est necessaria, postquam apparet de probatione duorum precedentium. Tricesimus autem quintus, tricesimussext⁹, et tricesimusseptimus, probātur per instrumentū donationis facte eidem Joanne garnerie parte eius in hac causa productum et cui standum est, postquam non reperitur in aliquo impugnatum. d. l. cum precibus. cum suis similib. C. de probatio. Tricesimus vero octauus probatur per confessionem parte. et. xxxix. probatur per id quod habetur in. §. finita autem. institu. de vsufru. vbi apparet † quod morte vsufructuarij finitur vsufructus. Quadragesimus vero articulus probatur per confessionem partis que confessa est se tenere et possidere bona de quibus in hac causa, et eodemmodo probatur quadragesimusprimus qui etiam apparet per acta. Conclusio vero aptissima est in qua petit idem Galandi predictā sextam partem sibi restitui et Joanna aliam sextam partem iure sibi cesso per Joannem patrem, et tertiam partem tanquam heres et iure hereditario dicti quondam Antonij.

Nunc vero superest ostendere quod nihil propositum vel deductum extiterit parte dictorū Valeriani et Guillielmete, per quod appareat sententiam non fuisse vel esse contra eos et pro dictis Joanne galandi et Joanna cōiugibus proferendam. Et primo quidem non contra ipsum Joānem galandi, vt apparet ex inspectione actorum cause huius vbi nihil apparet contra eum propositum ad impugnationem dotis sibi per Joannem garnerij constitute pro et nomine dicte Joāne eius vxoris. † Nec obstant quedam captiosa interrogatoria parte dictorum Valeriani et Guillielmete fieri procurata testibus per dictos Joannem et Joannam productis: quia illa fieri non debuerunt, sed debebāt ipsi Valerian⁹ et Guillielmeta si sua interesse putabant super materia dictorum pretensorum interrogatoriorum facere capitula seu articulos, per id quod no. Joan. and. in addi. Specu. titu. de testi. §. iam de interrogatorijs. versi. interrogatoriorū autem. in addi. exordiente, De circunstātijs ergo etc. quo fit vt responsiones per testes illis facte non preiudicauerint nec preiudicare potuerint dicto Joāni Galandi, per id quod not. Inno. in. d. c. per tuas. circa princip. super verbo, capitulis. de testib. pro quo allegat in argumentum. l. fin. ff. de interroga. actio. Preterea cum dicta Joāna esset filia naturalis et legitima dicti Joānis garnerij, illa debuit per eum dotari: † quia dotare filiam est paternū officium. l. fina. C. de do. promis. Non ergo debuit vel debet esse dicta Joanna sine dote apud Joannem maritum. Adijcio quod cōstitutio dotis facta per dictum Garnerij et pretēsum pactum factū de portandis certis pretensis pecunijs non respectiuantur. Esto igitur quod ille pecunie portate non extitissent de quo non apparet, non propterea sequeretur quod dos pro Joanna constituta tradi et expedirī non deberet, vt voluit Anto. de butri. et expressius abbas moder. in. c. iij. de iureiurand. per. c. quod deo. xxxij. questio. v. et idem not. Angel. in. l. qui seruum. ff. de verbo. obligatio. Alexand. de imol. et Moder. in. l. cum proponas. la seconde. C. de pactis. Preterea nihil apparet propositum aut deductum parte dictorum Valeriani et Guillielmete, per quod concludi possit eorum interfuisse vel interesse pecuniam predictam fuisse ad domū Joannis garnerij apportatam aut delatam, ergo super hoc nō fuerūt vel sunt audiendi, eo maxime quia non probarunt neque probant hanc negatiuā scilicet quod dictus Joannes galandi pecuniam non portauerit, aut quod al's per eum promissa nō seruauerit, † quam tamen negatiuam vtpote pretensum fundamentum eorum asserte intentionis probare tenebantur, per id quod no. Bar. Alexand. de imol. et docto. in. l. hoc iure. ff. de verbo. obliga. vbi Alex. etiam ponit multas remissiones et multos docto. allegat qui videri possunt. Restat igitur sententiā ferendā pro ipso Joāne galandi pro dicta sexta parte bonorū predictorum. Etiam nihil fuit propositum vel deductū parte dictorum Valeriani et Guillielmete cōtra prefatam Joannā per quod apparuerit vel appareat eam nō debuisse et debere succedere dicto quodā Antonio eius fratri ab intestato vita functo pro tertia parte. auc. de heredi. ab intesta. §. cōsequens. et. §. si vero. collat. ix. et transumptiue in auc. defuncto. C. ad tertull. superius allega. Et istud nullam patitur tergiuersationem aut dubium.

Et quāuis prefati Valerian⁹ et Guillielmeta enitantur donationē factam dicte Joanne per dictū quondam Joannem garnerij quantum in eis est impugnare, huiusmodi tamē pretēse impugnationes et contēta in duabus pretensis schedulis exordientibus, Ut vobis viro egregio etc. eidem Joanne non refragātur neque obstant. Tum quia inepte impertinēter et al's non cōcludēter deducta extiterunt. Quo fit vt etiam si probata extitissent nō profuerint seu prosint prefatis Valeriano et Guillielmete: † quia apta probatio nō prodest inepte proponēti. Tum et quia non est probatum quod tēpore facte donationis de qua supra, idem Joānes donator esset decrepite etatis, hoc est quod ipse excessisset etatem octuaginta annorū. † Dicitur enim quis etatis hmōi quando excessit hunc annorū numerum, per id quod voluit Cyn. in. l. seniū. C. qui testa. face. pos. et Alua. in. c. j. de vasal. decrepi. eta. qui feu. refuta. Preterea etiā nō est probatū vt creditur dictum Joannē garnerij non fuisse sane mētis seu bene sensatū tempore facte donationis de qua supra, quod tamē probari debuisset pro eo: † quia presumptio iuris est cōtra proponentē. l. nec codicillos. et quod ibi docto. C. de codicil. † qualiter autē probetur quis mentecaptus vel furiosus ponit Sali. et docto. in. l. furiosum. C. qui testa. face. pos. et in. d. l. nec codicil. et Alexand. de imol. in. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solu. matri. non sufficit autem ad probationē dementie vel furoris quod testes deponant talem fuisse dementē vel mentecaptū seu fatuum vel furiosum, sed opus est quod reddant causam sue scientie seu dicti, etiam si de illa interrogati nō extiterint. Pro quo potest videri Bal. Fulg. et Pau. de cast. in. d. l. furiosum. Bald. in. l. solum. col. j. C. de testi. et in. l. qui testa. §. fin. ff. de testa. et l. cum hi. §. j. ff. de transac. et Flori. in. l. sed et si quecūque. §. igitur. ff. ad legē aquil. Ad quod facit: quia cū dementia sit in anima, illa videri non potest nec percipi sensu corporeo, sed per signa exteriora iudicamus de illa. Et quia testis posset per signa equiuoca vel minus sufficiētia iudicare aliquē fuisse dementē seu fatuū vel furiosum, qui tamen nō erat, opus est quod testis dicat illa signa, propter que iudicat talē fuisse furiosum vel mentecaptū, vt videat iudex ad quē non ad testem pertinet facere hoc iudicium an testis bene iudicet, et consequenter an probet dementiam et furorem.

Etiam nec probatum est vt creditur quod prefatus Joannes garnerij fuerit per dictum Joannem galandi verbis deceptorijs subornatus ad donandum, et quod credens absolutionem accipere a sententia excommunicationis qua tunc fuisse innodatus, vt pretenditur donationem fecerit, quinimo potius apparet de contrario per publicum instrumentum donationis predicte receptū quidē nō per falsariū, nō per ignarum, non per virum conscientie non timorate, nō per ribaldum, sed per bonum et fidelem notarium bene stilatum ac prudentem et bene famatum qui instrumento huiusmodi attestatur, et affirmat eundem Joannem garnerij donatorem dixisse et asseruisse se donare bona fide gratis et sponte sineque dolo fraude et metu, et quod nulla calliditate seu machinatione vel metu ad donationem faciendum inducebatur: sed quia ita sibi placebat, et quod etiam gratis et ex eius certo et deliberato proposito donabat. Huic autem notario de his attestanti credendum est, per id quod habetur in dicta. l. precibus. C. de probatio. et in capi. ad audientiam. cum suis similibus. de prescript. † Etiam nec obstat quod opponitur de pretensa reuocatione dicte donationis, quoniā respondeo quod illa nō valuit vtpote facta, si tamē facta appareat parte absente et non vocata et nulla premissa cause cognitione, que tamen vocari debuisset. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. l. de vnoquoque. ff. de re iudi. et. c. j. cum suis similibus. de causa posses. et proprieta. † Donatio enim etiam si facta fuerit per patrem filie in sua potestate existenti, illa tamen valuit cum in ea interuenerit iuramentum. pro quo allegasse sufficiat quod voluit Bald. in. l. iij. C. pro dona. et in repeti. l. j. charta. xv. col. iij. de iureiurand. Joan. de imol. in. l. si donatione. colum. v. C. de colla. et Alexan. de imol. cōsil. viij. in secundo volu. et consilio. xx. in tertio volumi. et Franc. de are. consi. lxxvj. Non ergo potuit idem Joānes garnerij donationem huiusmodi reuocare nisi parte vocata et audita. Insuper et

iustificatis illis pretēsis subornatiōibus vel aliis propter que pretendunt prefati Ualerianus ⁊ Guillielmeta donationē huiusmodi potuisse reuocari. Possunt ⁊ alia multa allegari et deduci pro ostensione boni iuris dictorum Joannis ⁊ Joanne coniugũ. Sed quia premissa mihi videntur ad victoriam obtinendam sufficere, ego vlterius non insisto.

Cōsilium. VII.

☞ De probatione in contrarium non denegāda propter statutum penale ad delationem alterius.

Summarium.

1 ☞ Probatio in contrarium an deneganda illi propter statutũ cauentem standum esse iuramento denuntiantis se reperisse animalia in locis prohibitis vt multetur.

1 ETiaz † si caueretur statuto loci de Podioleno ꝙ stari deberet iuramento banerij aut alterius dicentis, referentis, aut denuntiantis se reperisse animalia in terris vel aliis prediis prohibitis ⁊ propterea sic vel sic aresonasse, non tamē propter hoc deberet aut debet impediri ille contra quem facta est vel fit relatio seu denuntiatio huiusmodi, quominus possit ⁊ valeat probare contrarium. pro quo allegasse sufficiat quod not. Cyñ. ⁊ docto. in. l. j. C. si aduer. liber. ⁊ in. l. j. C. de re iudi. Bald. in. c. j. si de inuesti. inter do. ⁊ vassal. lis oria. ⁊ in. l. j. C. de reb. credi. ⁊ iureiuran. Panor. in c. continebatur. de desponsa. impube. Alexā. de imol. in. l. admonendi. de iureiuran. Ange. are. in suo tracta. crimi. in glo. necnon ad denuntiationem. Barth. cepol. in suis caute. charta mihi. lxj. §. multa sunt statuta in Italia. ⁊ reuerendissimus do. Alexandri. in. c. cum parati. colum. antepenul. versi, sed quid si statuto. de appella. Quamobrem non obstantibus allegatis ⁊ deductis in quadam pretensa schedula exordiēte, Quamuis positio ⁊c. parte pretēsi domi. procuratoris fiscalis curie loci presentis Podioleni in hac causa oblata contra et aduersus prouidum virum Petrum fasile, petit idem Fasile seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdez testes parte eius al's in hac causa presentatos ⁊ productos admitti ⁊ ab eis iuramentum recipi. Et deinde illos examinari super propositis et deductis parte eiusdem Fasile. Et hoc ita faciendum si ex aduerso contradicatur ordinari. Et al's in ⁊ sup premissis et singulis ⁊c. de damnis interesse ⁊ expensis cōtra eundem do. pretensum procuratorem continue protestando.

Consilium octauum.

☞ De donatione facta patri ⁊ matri per filiam, patre presente ⁊ consentiente.

Summarium.

1 ☞ Hereditas fratris non adita non transmittitur.
2 Pater hereditatem filio infanti delatam adire potest, secus si maiori infante.
3 Donatio causa mortis facta per filiam patri ⁊ matri sue presente patre, ⁊ de consensu ipsius an valeat.
4 Lex inhibens filiisfamilias bona aduentitia donare sine cōsensu patris cur lata.
5 Donatio in infirmitate facta, restituta sanitate an reuocata censeatur.

ETiam si verum sit ꝙ honesta quondam mulier Guicharda tricaude ab humanis intestata decesserit superstitibus ⁊ sibi superuiuentibus honorabili viro Joanne tricaudi ⁊ honesta muliere Margareta eius vxore, patre et matre eiusdem quondam Guicharda ⁊ Perrina eiusdem Guicharde sorore. Nō possit tñ Frācisscus langloys pretensus heres ⁊ successor eiusdē quondā Perrine per mediũ de quo in libello pretēdere se successisse ⁊ succedere debere dicte quondā Guicharde, etiā si verũ esset ꝙ illius hereditas delata extitisset dictis Joanni, Margarete, et Perrine.
1 † Quoniā eadē Perrina ab humanis decessit non adita sororis hereditate, quā propterea nō transmisit. l. quoniaz sororem. C. de iure deliberan. licet enim descendētes ad suos posteros hoc est liberos transmittant hereditates suorũ ascendentium etiā nō aditas. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. hereditates tamen non ascēdentium sed aliorũ non transmittũtur ad descendētes. Nec opponat aliquis ꝙ immo hereditas dicte quondam Guicharde adita extiterit viuente ipsa Perrina, pro eo ꝙ dictus Joānes tricaudi traxit in causam Stephanum cucur generum, olim maritum dicte Guicharde ⁊ contra eũ egit, tam suo ꝙ dicte Perrine nominibus. Et ita videtur adiuisse ipse Joannes frater etiam noīe Perrine filie. Quoniā respondeo ꝙ istud non obstat, supposito prout verum puto ꝙ eo tēpore quo hec facta sunt dicta Perrina erat
2 maior infante hoc est septennio: † q₂ licet pater possit solus adire hereditatē filio vel filie infanti delatam, secus tamen si delata est filio vel filie maiori infante. d. l. si infanti. cum ibi not. per docto. Preterea dicta quondā Guicharda in quodā eius pretenso testamēto per eā cōdito ꝙuis de facto Anno domini. M. cccc xciij. et die nona mensis Julij, ⁊ in quo heredes vniuersales instituit dictos Joannē tricaudi ⁊ Margaretā eius parētes, voluit ꝙ testamentũ hmōi valeret iure testamenti nũcupatiui, iure codicillorũ, ⁊ iure donationis causa mortis. per quod videtur ꝙ cum non valuerit iure testamēti aut codicillorũ, pro eo quia ipsa Guicharda
3 erat filia familias, valuerit iure donationis causa mortis, † cuz facta extiterit presente patre ⁊ de consensu ipsius, ⁊ qui videtur potuisse cōsentire nō solũ ad cōmodũ prefate Margarete sue vxoris de quo nō est dubiũ. l. tā is. ff. de dona. cau. mor. sed etiā ad cōmodũ suiipsius patris cōsentiētis, per id quod voluit Ang. consilio clxxviij. exordiēte, Filia refutauit patri. Pro quo dicit esse casuz in. l. j. C. de impo. lucrati. descrip. lib. x. nō subaudiendo ad literaz ꝙ filius ibi esset emācipatus. Et idē voluit Ange. Alex. de imol. ⁊ Raphael in. l. j. §. quesitũ. ff. ad trebel. Bal. in. l. si quādo. §. j. C. de inoffi. testa. Pau. de cast. in. l. senium. C. qui testa. face. pos. Referens se ita cōsuluisse cum pluribus docto. Perusinis. ⁊ idem tenet Fulgo. in. d. l. seniũ. ⁊ Paul. de cast. in. l. qui in potestate. ff. de
4 testa. † Lex enim per quā inhibitũ est filiisfamilias ne bona aduētitia donent vel al's alienent sine cōsensu patris. l. filiusfamilias. ff. de dona. ⁊ l. non solũ. §. filiis autē. C. de bo. que lib. hoc fecisse videtur ne fieret patri preiudiciũ per filiũ. quod si ita est, nō debet in eius odium retorqueri. l. quod fauore. C. de legi. ⁊ l. nō eo minus. C. de procuratori. Uerum quia in hoc articulo sunt qui contradicunt, ⁊ signanter glo. ⁊ Barto. in. l. j. ff. de autori. tuto. prima ratio mihi magis placet ꝙ hec secunda, etiā pro eo quia donatio predi
5 cta facta fuit per Guichardam tunc infirmā, † que propterea cuz postea reconualuerit ab infirmitate videtur fuisse reuocata. insti. de dona. in prin. ⁊ quod ibi glo. ⁊ l. nō omnis. ⁊ quod ibi gl. ⁊ doct. ff. si cer. peta.

Cōsilium nonum.

☞ De causa noua coram iudice appellationũ introducta, ⁊ de officio ⁊ potestate iudicis appellationum.

Summarium.

1 ☞ Judex appellationũ qua via aditur, ⁊ in quibus causis iurisditionem non prorogat.
2 Petitio etiam in causis in quibus proceditur summarie, simpliciter, ⁊ de plano ⁊ sine strepitu ⁊ figura iudicij, debet proponi in libello.
3 Contradictio verbalis aduersarij sufficit in actione negatoria vel confessoria, secus in interdicto vti possidetis.
4 Notoria releuant a probando non a proponendo.
5 Possessio longi temporis qualiter articulanda vt probetur.
6 Testes deponentes vltra articulata an probent.
7 Possessio in vno momento verificari potest.

CAusa propter quam dominus Baiulus loci de Manna, processum ⁊ inquisitionem criminalem facere conatus est in dicto loco Manne. Cōtra ⁊ aduersus honorabilem virum Guillielmum amalruffi loci sancti Michaelis, fuit de et super eo ꝙ idem Amalruffi pretendebatur illicite, et alias contra debitum iuris, et de facto occupasse quandam terram Claudij

fornerij ⁊ suorum fratrum sitam in territorio Castrinoui loco dicto sancti Joannis, suis limitibus confrontatam. quo fit vt cum magnificus vir dominus iudex primarum appellationum siue ratione cause propter quam, siue ratione loci ad quem, siue etiam ex modo procedendi pronuntiauerit male ⁊ inciuiliter processum/ inquisitum/ assignatum/ ⁊ ordinatum per prefatum Baiulum, ⁊ bene appellatum parte dicti Amalruffi ⁊ vniuersitatis dicti loci sancti Michaelis, ⁊ ob id causam principalem retinuerit. Debuerit postea contra eundem Amalruffi, ⁊ super dicta pretensa vsurpatione dicte terre libellus offerri, non ille qui postea coram eodē magnifico domi. iudice primarum oblatus est. Et quidem non in ⁊ super causa principali retenta sed in causa noua. Et non contra dictum Amalruffi, sed contra vniuersitatem loci sancti Michaelis. Nō etiam ad querelam dicti Claudij fornerij, sed ad instantiā vniuersitatis predicti loci Manne tanꝗ̄ pretēse domine loci Castrinoui. Et sic in causa que nec per appellationem nec al's reperitur vel apparet ad eum deuoluta. Et in qua propterea nō fuit nec esse potuit seu potest esse iudex. c. romana. §. si vero vocatis. de ap

1 pel. in. vi. † Nō enī adiri solet iudex appellationū nisi p viā appellatiōis vel nullitatis, nisi in causis retētis hoc est in qb' surrogat ꝑpter defectū iudicis a quo ꝑut poterat ⁊ pōt idē do. iudex adiri in causa per eū retēta propter defectū dicti baiuli Manne. Et nō mirum si in alijs adiri non possit: quia si in causis ad eum legitime deuolutis nō possit post desertionem eius iurisditio prorogari, etiam de consensu partium coram eo post desertionem litigantium. cle. si appellationem. ⁊ quod ibi gl. super verbo, appellatus. ⁊ docto. de appella. quod ex eo colligitur: quia sentētia postea per eum lata vtpote lata a non iudice dicitur ⁊ est nulla. dicta clemē. si appellationem. ⁊ quod ibi glo. ⁊ doct. quod etiam voluit Hosti. ⁊ docto. in. c. ex ratione. de appella. Multo fortius vel saltem non minus videtur non posse iurisditionem huiusmodi prorogari in causis non deuolutis, sed prorsus nouis et extraneis a causis deuolutis.

Preterea si supponeremus citra preiudicium veritatis eundem magnificum domi. iudicem potuisse ⁊ posse cognoscere de causa in dicto pretenso libello mentionata ⁊ nouiter deducta, non posset tamen sententia proferri p dicta vniuersitate loci Manne. Et hoc defectu dicti pretensi libel

2 li in quo nulla reperitur petitio, † que tamen fieri debet etiam in causis in quibus proceditur summarie simpliciter ⁊ de plano ⁊ sine strepitu ⁊ figura iudicij. clemen. sepe. §. verum quia iuxta petitionis formam. de verbo. significa. ⁊ vt not. Inno. ⁊ docto. in. c. super literis. de rescrip. Ang. are. in. §. j. post medium. versicu. ⁊ tenementi perpetuo ꝙ ad duo ⁊c. institu. de actio. Andre. barba. cōsi. xxxviij. colum. xiiij. in. ij. parte. ⁊ alij in alijs locis, conclusio est semper attendenda. Nō sufficit ergo fieri narrationem coram iudice, nisi etiam subiungatur conclusio hoc est petitio, vt sic sciat iudex ⁊ pars cōtra quā fit narratio quid est hoc quod actor consequi intēdit: quod signāter procedere debuit ⁊ debet in hoc casu in quo narrantur multa ⁊ quorum aliqua videntur pertinere ad petitorium, vtpote ea que dicuntur de pretensa iurisditione loci predicti Castrinoui, que spectare ⁊ pertinere pretēditur vniuersitati predicti loci Manne, ⁊ quedam que videntur posse pertinere ad possessorium iudicium forte retinende possessionis, ꝗuis etiā quo ad hoc iudiciū narratio sit imperfecta: ꝓ eo quia nō narratur turbatio, vel inquietatio facta per partem ream, que tamen vtpote alterū extremorū in iudicio hmōi narrari debuit. Nec sufficeret si fortasse diceretur ꝙ de cōtradictiōe partis ree notorie appareat propter

3 appellationem ⁊c. vel al's per acta cause huius. † Quia respōdeo ⁊ dico ꝙ licet in cōfessoria vel negatoria actione sufficiat ꝙ ex processu appareat cōtradictio verbalis, vt ꝗ aduersarius negat ⁊ resistit vt voluit Bar. in. l. si prius. super gl. in. v. oppo. prime partis. ff. de ope. no. nūtia. Hec tamē nō sufficit in interdicto vti possidetis, per id quod voluit Jo. de imol. in. d. l. si prius. vbi etiam Alexan. de imol. colum. vij. ⁊ seq. Ad quod facit quod voluit Barto. in. l. j. §. huius autem. ff. vti possi. ⁊ Innoc. in. c. ij. de in integ. resti.

4 † Preterea licet notoria releuent a probando, nō tamen a proponendo, per id quod not. gl. in cle. appellanti. de appel. ꝑpter que videtur ꝙ defectu petitionis ruat hic processus.

Postremo esto ꝙ ꝑdicta cessarent, nō tamen videretur eosdem de Manna potuisse aut posse in hac causa obtinere siue dicamus eos intentasse iudicium petitorium, siue possessorium retinende. Et quidem non in petitorio: quia illis obstat transactio de qua apparet per publicū instrumētum, cui cum illud in nullo impugnatum extiterit standum est. capi. cum ioannes heremita. de fide instrumen. c. ad audientiam. de prescrip. ⁊ l. cum precibus. ⁊ quod ibi glo. ⁊ docto. cum suis simili. C. de proba. Nō etiam in possessorio: quia etiam si testes quorum depositiones nō vidi testificarentur ⁊ deponerent articulata ⁊ deducta in pretenso libello seu articulis vniuersitatis loci de Manna esse vera, non tamen probarēt ꝙ ipsa vniuersitas fuerit in possessione eorū de quibus in hmōi pretensis articulis per duos dies ante diem oblationis articulorum hmōi, pro eo quia licet in articulis huiusmodi articuletur ⁊ deducatur ipsam vniuersitatē fuisse in huiusmodi pretensa possessione a decem. xx. xxx. ⁊. xl. annis ⁊

5 vltra, nō est tñ subiunctū ⁊ p eos, vel et citra. † Quo fit vt articuli hmōi verificentur etiā si vna sola die ante oblationē articulorum hmōi ipsa vniuersitas in dicta pretensa possessione extitisset. per id quod voluit Hosti. ⁊ Joā. and. in. c. licet. super verbo, ⁊ citra. et quod ibi Panor. col. iij. in nono notabili ⁊ declaratione illi'. ⁊ alij scribētes. de proba. Bart. in. l. celsus. col. iiij. versic. sed circa hmōi ꝓbationem. ff. de vsucapi. Bald. in. l. iudicia. colum. fina. versicu. idem si dicat ⁊c. C. de rei vendi. et in. l. falsus. in tertia opposi. C. de fur. Alexand. de imol. consilio. cx. exordiente, Visis acutissimis dubitationibus in causa Marci ⁊c. versi. nec obstat ꝙ Augustinus ⁊c. in primo volumi. Et ita non esset probatum ꝙ tēpore quo dictus Baiulus de Manna citare conatus est prefatum Amalruffi coram eo compariturum in loco de Manna, predicta vniuersitas esset in possessione de qua in dictis pretensis articulis, quinimo nec ꝙ in ea extitisset per diem ante oblationem dictorū articulorum. Et si fortasse testes deposuissent aptius ꝙ̄ deductum extiterit, vt quia forte dixissent ꝙ vniuersitas fuerit in possessio-

6 ne predicta a quadraginta annis ⁊ per eos, vel et citra. † Dico ꝙ illi non probant vtpote deponentes vltra articulata: quia istud non est positum: al's enim non possent articulata verificari probādo de vna die, que tamen vt predixi, verificātur. Quinimo vt dicit Hostien. probando quod die precedente possederit non dico

7 per diem. et Panormi. in dicto nono notabili † dicit possessionem verificari in vno momēto, non probant ergo. Pro quo allegasse sufficiat not. per docto. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iureiurand. Et ita debuerunt et debent vniuersitas ⁊ homines loci sancti Michaelis ab impetitis cum expensarum reportatione absolui, vel al's ab instantia cause huius relaxari. Que dixerim sub correctione ⁊c.

Consilium decimū.

De petitione supplementi legitime post mortem patris facultatibus auctis non obstante pacto facto in vita illius de nihil plus petendo.

Summarium.

1. Filius aut filia in vita patris recipientes legitimam, an excludantur a petitione supplementi post mortem patris, etiam si pactum fecissent de nihil amplius petendo, ⁊ facultates postmodum excreuerint.
2. Petitio supplementi legitime an possit prohiberi per testatorem in testamento.
3. Legitima in quibus rebus debeatur.
4. Suppletio legitime est onus reale.
5. Autentica sacramenta puberum. C. si aduer. ven. an habeat locū in iudeis, hereticis, ⁊ excommunicatis. Sacramentalia actiue vel passiue an cadant in ipsis qui non sunt de sacro ouili.
6. Ratio naturalis pro lege habetur.
7. Mens probatur ratione.

Ponitur i facto ꝙ dudum fuit matrimoniū contractum per et iter Jacob de Carcassona Judeū, ⁊ Durandam de latis Judeā filiā Vides de latis Judei Carpeñ. Et rursum inter Bonetum de latis Judeum ⁊ Reginam de latis filiā eiusdē Vides, etiā Judeam: quorum matrimoniorū cōtemplatione ⁊ pro oneribus illorū facilius supportandis, idē Vides cōstituit in dotē et pro dotibus prefatarū Durande ⁊ Regine, dicte videlicet Durā de ꝑfato Jacob de carcassona i. ccccccl. florenos, ⁊ noīe dicte Regine ꝑfato Boneto de latis qngētos florenos monete tūc currētis.

Deinde vero Anno videlicet domini Millesimo.cccclxxxv.᷑ de mense Nouembris prefate Duranda tunc maior decez et septem annis et minor.xxv. et Regina maior quindecim annis et minor vigintiquinqꝫ,prout hoc asserebant earũ medio iuramento cõsiderantes,vt pretenditur se ᷑ cum dictis dotibus pro ipsis,et earũ qualibet cõstitutis fore ac merito esse debere debite sufficienter ᷑ large dotatas,cõtentas,atqꝫ pagatas omnibus bonis rebꝰ ᷑ iuribus paternis ᷑ maternis,taz presentibus ꝙ futuris sibi debitis ᷑ pertinentibus quomodolibet facultatibus ᷑ oneribꝰ paternorum ᷑ maternorũ diligenter cõpensatis ᷑ attentis dederũt, donauerunt,quittauerũt,cesserunt penitus perpetuo,et remiserunt titulo pure perfecte simplicis ᷑ irreuocabilis donatiõis que fit ᷑ fieri dicitur inter viuos,᷑ perpetuo valitura omni eo meliori mõvia ᷑ iure quibus fieri poterat ᷑ dictari, Spose earum matri ac Mosse ᷑ Boneto delatis earũ fratribus filijs dictorũ Uide et Spose,ipsis Spose ᷑ Mosse presentibus ac ꝑ se ᷑ dicto Boneto, insuper ᷑ notatio stipulãtibus ᷑c.omnia ᷑ singula earundẽ Durãde ᷑ Regine bona paterna ᷑ materna ꝑsentia tũc ᷑ futura,necnon oĩa iura ᷑ trãsactiões que ᷑ quas habebant et habiture erãt, tunc ᷑ in futurũ in ᷑ super dictis bonis paternis ᷑ maternis ꝑsentibus tũc ᷑ futuris occasione seu virtute quorũcunqꝫ legatorũ seu relictorũ,᷑ quarũcunqꝫ institutionũ,substitutionũ,᷑ successionũ ex testamẽto vel ab intestato,᷑ aliarũ ordinationũ,cessionum, remissionũ causa mortis seu inter viuos iureqꝫ nature,quarte trebellianice ᷑ falcidie,᷑ aľs quomõlibet iure ratiõe occasiõe siue causa retentis ᷑ sibi reseruatis dictis earũ dotibus.Et hec vt dicitur fecerũt de licentia autoritate ᷑ expresso cõsensu dicti Uides earũ patris,tunc presentis eisqꝫ licentiã ᷑ autoritatẽ cõcedentis renũtiauerunt cũ iuramento per eas iterato,prestito beneficio minoris etatis ac restitutiõis in integrum,᷑ omnibus alijs iuribus in minorũ fauorẽ quõlibet introductis vel cõcessis.Insuper ꝓmiserunt ᷑ iurauerũt predicta aut eorũ aliqua nullo vnꝙ tpe reuocare nec dispensationẽ aliquam super iuramẽto obtinere.Cõsequẽter autẽ prefati Mosse ᷑ Bonetus cõdonatarij vita functi sunt ᷑ ab humanis decesserũt superstitibus dictis Uides ᷑ Sposa parẽtibus,ac Duranda ᷑ Regina,necnõ Astrugio,Dauino,᷑ Fosseta vxore Ysaac Natã fratribus ᷑ sororibus eorũdẽ Mosse ᷑ Boneti vtrinqꝫ cõiunctorũ.Postremo vita functus est ᷑ ab humanis decessit dictus Uides pater, superstitibꝰ dictis Sposa eius vxore, Astrugio,Dauino,Fosseta,Durãda,᷑ Regina eorundẽ Uides ᷑ Spose filijs naturalibus ᷑ legitimis prius cõdito per ipsuz Uides suo vltimo ᷑ nũcupatiuo testamẽto in quo heredes vniuersales instituit ꝑfatos Astrugiũ ᷑ Dauinũ,dictis vero Fossete,Durande,᷑ Regine,᷑ earũ cuilibet certas pecuniarũ quãtitates aut res alias,quibus illas voluit esse tacitas ᷑ cõtentas legauit ᷑ iure institutionis reliquit.

¶ Supponitur in facto ꝙ licet tpe matrimoniorũ ᷑ donatiõis predictarũ prefate Duranda ᷑ Regina censerẽtur sufficiẽter dotate et earũ dotes ascendere ad valorem earum legitime,vel circa inspectis bonis ᷑ facultatibus dicti Uides,tunc presentibus: bona tamẽ ᷑ facultates eiusdẽ Uides postea multũ excreuerũt,ita vt legitima dictarũ duaruz filiarum,᷑ earum cuiuslibet inspectis bonis ᷑ facultatibus dicti Uides que fuerunt tpe mortis ascendat ad valorem duorũ millium florenorum ᷑ vltra.

¶ Quesitum est an nõ obstante donatiõe de qua supra,possint ᷑ valeant dicte Duranda ᷑ Regina petere supplemẽtum dicte earum legitime.

Pro cuiꝰ quesiti faciliori solutione,[1] † premitto ꝙ licet filius aut filia in vita patris ab eo legitimã recipiat,non ꝑpterea excluditur quominus possit et valeat post mortẽ ipsius patris petere supplementũ eiusdem legitime,si patris facultates post receptionẽ legitime excreuerint,quod ꝓcedit etiã si esset per filiũ vel filiam patri factũ pactũ de nõ succedẽdo vel vlterius aliquid petendo.l.quando.§.j. C. de inoffic.testa. quod etiã voluit Bald.in.l.pactum.in.vj.oppo.C.de colla.᷑ in.l. ꝙuis.C.de fideicõmis.Jo.de imol.Roma.᷑ alij moder.in.l.stipulatio hoc modo cõcepta.ff.de verb.obliga.Pau.de cast.᷑ Alexã. de imol.in.l.in ratiõe.la.ij.ff.ad leg.falci.᷑ sequitur domi.Jason may.in auť.nouissima.col.iij.ver.limita predictũ notabile.C.de inoffi.testa.licet Jac.butri.᷑ quidã alij cõtrarium senserint,quorũ opinio secundũ eũ est falsa ᷑ cõmuniter reprobatur per text.in d.l.si quando.§.j.Ex quo infero ꝙ supposito citra preiudiciũ veritatis ꝙ dotes,de quibus supra tpe facte earũ cõstitutionis sufficerent ad legitimã dictarũ Durande ᷑ Regine attentis facultatibus quas tũc habebat dictus Uides earum pater,nõ propterea excludi deberent nec debent dicte Duranda ᷑ Regina a petendo supplementum earum legitime si facultates dicti earũ patris postea excreuerint.

[2] † Premitto insuper ꝙ dicte Duranda ᷑ Regina,etiam a petitione supplementi huiusmodi excludi nõ debent,ꝑ eo ꝙ idem Uides pater illas voluit esse in dicto eius testamento tacitas ᷑ cõtentas,᷑ nihil vltra dictas earum dotes ᷑ relicta in dicto testamẽto petere posse aut debere,in ᷑ super bonis ᷑ hereditate eiusdẽ,qđ ꝓcederet etiaz si ipse recepissent ab heredibus dicta relicta.ꝑ quo allegare sufficiat quod habetur in auť.vt cũ de appella.cogno.§.ceterũ.colla.viij.᷑ in.d.l.si qñ.§.᷑ generaliter.᷑ qđ ibi Bal.Sali.᷑ Pau.de ca.Bal.᷑ Pau.de ca.in l.oĩmodo.C.de inoff.testa.Bal.in.l.hac edictali.versi.quã obseruationẽ ᷑c.C.de secun.nupť.Ange.in.l.iubemus.C.ad trebellia. Joã.de imol.in.l.quod de bonis.§.cum fideicõmissum.ff.ad legẽ falci.᷑ Alexan.de imol.cõsi.lxix.exordiente,Super primo dubio queritur an dicta Agnes ᷑c.᷑ in alijs multis.Ex qbus videť posse inferri ꝙ cũ facultates dicti Uides post cõstitutionẽ predictarum dotium excreuerint,item nec postea legata vel relicta ad legitimã dictarum Durande ᷑ Regine sufficiant sed multum desit ᷑ vt audio plusꝙ dimidia pars,possint ᷑ valeant ipsa Duranda ᷑ Regina petere supplementum.

Non obstat dicta pretẽsa donatio.Tum quia illa de iure nõ valuit vtpote facta etiã de immobilibus ᷑ mobilibus que seruãdo seruari poterãt ᷑ possunt,᷑ que propterea per minores regulariter alienari nõ possunt: erãt eniz tẽpore facte cõstitutionis,᷑ postea etiã acquisita sunt per dictum quondã Uides patrẽ multa ᷑ varia predia ᷑ bona mobilia, ꝙ seruando seruari possunt: in quibus omnibus debendum erat ᷑ nũc debetur supplemẽtũ legitime cũ superexistãt.[3] † Licet enim in executiõe legitima aut supplemẽtũ illius nõ detrahatur de singulis rebus,ipsa tamẽ legitima debetur in singulis rebus. l. plautiꝰ. ff. ad leg.falci.᷑.l.omnimodo.C.de inoffi.testa.᷑ idem dico de supplemento,per id quod habetur in.l.scimus.§.repletionem. C. de inoffi.testa.vbi dicitur supplementũ seu repletionem legitime fieri debere ex ipsis rebꝰ ᷑ ex substãtia defuncti.[4] † Et ita videť ꝙ hoc sit onus reale,quod etiã voluit Bart.in.l.in quartam.col.penul. versi.quero quid si aliquid est relictum.ff.ad leg.falci. Cardi.flo.᷑ Panor.in.c.raynaldus.de testa.quod etiam satis fuit de mente Oldra.consil.mihi.xxxiiij.exordiente, Questio est qua queritur an supplementũ legitime sit ex rebus singulis detrahendum.et Franci.de are.consi.clvj.exordiente,Diligenter visis ᷑ consideratis testamentis ᷑c.colum.xj.versic.preterea non licuit heredi.Et quemadmodum non potuissent dicte Duranda ᷑ Regina,tunc minores.xxv.annis donare dictis Spose,Mosse,et Boneto dicta predia integra.l.non solum.C.de predijs mino.ita nec videntur potuisse donare supplementũ legitime quod in eis sibi debebatur ᷑ sic partem prediorum.l.que de tota.ff.de rei vẽdi.Nisi forte quis dixerit ꝙ immo donare potuerint cum iuramento,per id quod habetur in auť.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.sed istud non videtur obstare:quia secundum Bald.in.c.j.§.item sacramenta.colum.iiij.versi.sed ius canonicum.titu.de pa.iura.fir. [5] † dicta auť.sacramẽta.non habet locũ in iuramento iudeorũ,hereticorũ,᷑ excommunicatorum.Et monetur pro eo quia vincula sacramentalia actiue vel passiue non cadunt in ipsis qui non sunt de sacro ouili.Uerum quia Bald.non videtur hoc multum firmare:quia etiam sunt qui aliter dicunt in hoc articulo,ego non multum insisto super hoc fundamento.Sed alia ratione dico prefatas Durandam et Reginam non debere impediri propter dictam pretensam donationem,saltem quatenus illa concernebat dictos Mosse et Bonetum condonatarios,quominus petant supplementum dicte eorum legitime:quia vt alicubi et in terminis,hoc est in eodem casu non dico in numero,sed in specie voluit Bald.ista donatio debuit et debet censeri donatio personalis non realis.Pro quo allegat,quia causa finalis facit eam donationem personalem non expressio nominis. Nam causa finalis fuit fauor illorum Mosse ᷑ Boneti fratrum,que hoc casu cessat. [6] l.tale pactum.§.fina.et.l.quod dictum.ff.de pacť.† et hoc vt dicit idem Bald.dictat ratio naturalis que pro lege habetur.vt not. Cyũ.secundum Peť.in.l.non dubium.C.de legib.᷑ charitas fraternalis,item realitas et personalitas pactorum consistit in mente,[7] † ᷑ mens probatur ratione.l.iurisgentium.§.pactorum.ff.de pacť.Preterea dicit etiam Bald.videri pro hoc text.expressuz in c.Titius cũ Sempronio.si de feu.cõtrouer.fue.inter do.᷑ agna. ᷑ quia etiã consensus dicti Uides fuit a dictis Mosse ᷑ Bonetũ fratres nõ ad alios,ꝙuis etiam alij tunc superessent.arg.in auť. de restitu.fideicommis.§.manifestum.᷑ qđ ibi not.colla.ix.Adijcio ꝙ esto quod de consensu dicti Uides potuissent bona eius,ea videlicet que pro supplemento predicte legitime erant ad dictas Durandam et Reginam peruentura per ipsas donari dictis

Mosse z Boneto.l.fi.C.de pac.opus tamē fuit quoad finalē seu effectualem validitatem illius ꝙ cōsensus dicti Vides perseuerauerit vsqꝫ in finem,hoc est vsqꝫ in mortem ipsius quod hic fieri potuit nec factū est.Et quidē fieri nō potuit cū vt ponitur in casu dicti Mosse z Bonetus ab humanis decesserint superuiuēte eodē Vides.l.quidā referunt.ff.de iur.codicil.nō etiā durauit dict⁹ cōsensus:q2 dictus Vides factis quibusdā legatis z alijs relictis in ceteris omnib⁹ heredes vniuersales instituit prefatos Astrugiū z Dauinū.Et sic quaten⁹ in eo fuit videtur voluisse ac etiā disposuisse ꝙ supplementū hmōi perueniret,nō quidē ad dictos Mosse z Bonetū quod nec facere poterat,cū mortui essent.d.l.quidaz referunt.nec ad eorū pretēsos heredes nec etiā ad prefatam Sposam sed ad Astrugiū z Dauinū,z sic nō durauit cōsensus.Et quidem non solū quoad ipsos Mosse z Bonetū,sed nec etiā durasse videtur quoad ipsam Sposam.Et ita non est de quo opponi possit propter dictā pretēsam donationē quominus videantur dicte Duranda z Regina posse petere supplementū dicte eoruz legitime.Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini meli⁹ sentientis.

Consilium vndecimū.

De emphiteota ecclesie non soluente canonez per bienniū, z de celeri illius satisffactione.

Summarium.

1 Emphitheota per nō solutionem canonis venit expellendus.
2 Emphitheota ecclesie post lapsuz biennij celeri satisffactione sibi consulere potest.
3 Arbitrio iudicis relicta est celer emphitheote satisffactio post lapsum biennium.
4 Adiectio plus,ad modicam quantitatem refertur.

Etiā si venerabilis vir dñs Petrus leritier presbyter z rector capellanie i collegiata ecclesia beate Marie insule Venayssini,fundate per venerabilē virū dominū Bertrandū ruffi quondā ad altare sancti Jacobi,obtinere non posset vel deberet victoriā in causa quam mouit z prosequitur aduersus Petrū giraudi ex capite nullitatis concessionis in emphitheosim z ad nouū acapitū,de qua in prima parte libelli parte eius in causa hmōi oblati z producti,super quo articulo pro nūc non insisto.Deberet tamē z [1] debet vincere ex alio z secūdo capite,pro eo videlicet † q2 idē Giraudi priusꝙ in causam traheretur cessauerat in solutione canonis per bienniū z lōge vltra,quo fit vt fuerit idē Giraudi propter cessationē solutionis hmōi suo pretēso iure priuatur,saltē postꝙ ita voluit idē do. Rector qui ex causis per eū deductis petijt tam cōiunctim ꝙ diuisim cognosci z declarari pratū de quo in libello spectasse z pertinuisse ac spectare z pertinere sibi ipsi rectori rectorio nomine dicte capellanie.pro quo allegasse sufficiat.l.ij.z quod ibi docto.C.de iur.emphi.z.c.potuit.z quod ibi docto.communiter.de loca. [2] † Et ꝙuis post lapsum biēnij possit emphitheota ecclesie celeri satisffactione sibi consulere.d.c.potuit.hoc tamen non suffragatur nec prodest ipsi Petro giraudi,pro eo quia hoc non obseruauit vt patet ex actis cause hui⁹ que inchoata legitur Anno domini Millesimo.ccccxcij.et die.xxvj.mensis Octobris.Et lis in ea contestata Anno domini Millesimo.ccccxciij.z die decima mensis Septembris.Et si que facta fuerit canonis oblatio, illa facta est,z quidem non realiter sed solum verbaliter anno proxime dicto z die quarta mensis Nouēbris.per que apparet hūc Pe- [3] trum sibi non cōsuluisse celeri satisffactione:† quia licet hoc quando videlicet dicatur emphitheota post lapsum biēnium celeri satisffactione sibi consulere relinquatur arbitrio iudicis secūdū opinionem magis communem.glo.z docto.in.c.potuit,hoc tamē referendum est ad modicum tempus habito respectu ad bienniuz, [4] † sicut hec adiectio plus ad modicam quantitatem refertur respectu quātitatis nominate.l.hec adiectio.ff.de verbo.significa.not. glo.z docto.in.d.c.potuit.quod si ita est,non potuerit quis dicere ꝙ idem Giraudi hoc fecerit,cum non solum post lapsum biennium,sed etiam post tractionem in causam anteꝙ canonem offerret preterierint fere decem menses cum medio,qui relati ad biennium dici non debent quid modicum.Non obstante igitur dicta pretensa oblatione seu asserto deposito,debuit z debet sententia proferri pro eodem do.Leritier seu dicta eius capellania.Et ita mihi videtur sub correctione zc.

Consilium duodecimū.

De libertate trussandarum oliuarum in non constituta seruitute.

Summarium.

1 Seruitus decennalis valida,etiam si per inhibitionem fuerit causata cum obedientia.

Etiam si probi viri Claudius filioli,Stephanus le sartre,z Antonius barberij loci de Buxo multis annis deportassent ad molendinū nobilis z generosi viri Guillielmi artaudi dñi Ruppis supra Buxū oliuas ꝑ tēpore excretas in eorū olinetis,possessiōib⁹ z predijs in territorio Ruppis existentibus,illasqꝫ moluissent aut teri trussariqꝫ trapetis fecissent in dicto molēdino,nō tamen cogi possent nec possunt ad illas vlterius deferēdas z molēdas,seu detricādas in dicto molēdino,nec possent impediri quominus facerent si facere vellent in eorū predijs molendinū ad illas detricandas,vel quominus illas portarent z portent ad aliud molendinū prout voluerint.Et hoc nisi reperiatur seruitus imposita vel ipsi probi obligati ad dictas oliuas deferendas ad dictū molendinū,z illas ibi trussare z detri- [1] care.† vel nisi cuz al's illas deferre voluissent ad aliud molendinū idem do. Ruppis aut eius predecessores eisdē inhibuissent ne ad aliud molendinū illas deferrēt z huic inhibitioni esset paritum z obeditū,z postea ipsi probi cōtinuassent ibi molere saltē per decē annos.pro quo allegasse sufficiat no.per doct.in.c.significante.de appella.per Bartho.cepol.in suo tracta.seruitu.sub rubri.de furno.per Bal.in.l.j.col.ij.C.de serui.z aqua.et per Ambro.de vina. in repeti.l.de quibus.charta mihi.vij.co.ij.ver.idē dico ego si oēs de populo veniant ad molendū ad molendinū tunz.ff.de heredi. Quod si ita est:immo q2 ita est,multominus cogi debēt ipsi Claudius,Stephanus,z Antonius ad portandū dictas eorū oliuas ad dictū molendinū predicti loci Ruppis,aut impediri quominus prout voluerint ad aliud deferāt cū dicāt z affirment se illas nunꝙ deportasse aut portari fecisse ad molendinū Ruppis,nec illa ibi detricasse aut detricari fecisse.Et q2 istud non habet dubiū ego vlterius non insisto.Cōsulo igitur istis probis vt adeāt ipsuz do. Ruppis aut eius iudicē vel baiulū,illum videlicet qui oliuas arrestauit vel aliud impedimentū posuit.Et petāt arrestū seu impedimentū hmōi reuocari z tolli. Et si hoc facere recuset, ꝙ ipsi appellent in scriptis,tā ab arresto seu alio impedimēto,ꝙ a denegatione reuocationis seu sublationis illius.

Cōsilium.XIII.

De prohibitione detractiōis trebellianice ꝑ testatorē facta.

Summarium.

1 Fili⁹ heres institut⁹,z de restituēdo sub ꝯditiōe grauat⁹ vel ī diē pōt duas quartas detrahere:legitimā,scilicet z trebellianicā.
2 Testator an possit prohibere detractionem trebellianice.
3 Extēsio non fienda in materia correctoria ex identitate rationis.
4 Fideicōmissarius vniuersalis potest cōpellere heredem adire z restituere.
5 Testator nō potest disponere ꝙ liberi primi gradus sibi cōputēt fructus in trebellianicam.
6 Dictio aliqua,iuncta alicui termino naturam eius immutat.
7 Inhibitionem detractionis trebellianice fieri filio vel sibi ab intestato successuris refert multum.

[1] Licet † et olim z hodie fuerint et sint opiniones an filius heres institut⁹,z de restituēdo grauat⁹ possit detrahere duas quartas,q̄rtā vcz debitā iure nature,z quartā trebellianicā:illa tū videtur esse cōmunis ꝙ filius heres institutus,et de restituendo sub conditione vel in diē grauatus possit quartas predictas

deducere quam posuit glos. & sequitur Barto. & docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glos. & Bart. in. l. ꝙꝙ. C. ad leg. falci. Bald. in. l. filiū. C. famil. erciscū. Ange. & Joā. de imol. in l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. & pupil. pro qua sunt boni tex. in. c. raynutius. & c. raynaldus. de testa. Qua supposita pro verissima & hic indubitata, videtur ꝙ nobilis Joāna de ambrosijs filia quondā naturalis & legitima ac heres vniuersalis pro semisse nobilis Gabrielis de ambrosijs, & per eū de restituēdo nobili Claudie eius sorori si viueret alioquin eius liberis sub conditione granata potuerit de p̄dicto semisse detrahere duas quartas, & ꝙ eas ex persona ipsius detrahere valeat nobilis Petrus petri eiusdem Joanne donatarius, & ꝙ vsq; ad quartas hmōi irreuocabiliter tenuerit & teneat donatio per eā facta ipsi nobili Petro. Et quidem qui vsq; ad legitimam hoc facere potuerit non est dubiū. pro quo videri potest quod voluit Cy. in auth. res que. in fi. & quod ibi Albe. C. commu. de lega. Bald. in. l. ij. C. ad legē falci. idē Bal. consi. xxxix. exordiēte, Punctus questionis &c. in secunda parte. & cōsi. clxiiij. exordiēte, In ecclesia regina est statutum &c. & cōsi. clxxxix. exordiēte, Queritur vtrum filius de restituendo &c. in tertia parte. & in. l. potest. ff. de lega. j. Oldr. consi. mihi. xxviij. alijs vero. cvij. exordiente, Circa ius municipale &c. versi. ad tertiā questionem &c. & ver. seq. & Fran. de are. consi. clvj. §. preterea. & ꝙ hoc p̄cedat etiā quoad trebellianicā, videtur voluisse Alexā. de imol. consil. iij. in tertio volu. Bar. in. l. in quartā. ff. ad leg. falci. Paul. de cast. in. d. l. filium quē. col. iij. C. famil. ercisc. & Abbas moder. in. d. c. raynaldus. col. antepenul. de testa. Nisi forte quis dicat ꝙ in hoc casu nō fuerit nec sit loc⁹ detractioni trebellianice, pro eo quia detractio hmōi legitur p̄hibita per dictū Gabrielē. Sed istud nō videt̄ obstare. 2 † Cum q2 esto citra preiudicium veritatis ꝙ opinio volēs testatorē posse prohibere detractionē quarte trebellianice sit magis communis, cuius contrarium voluit Jaco. de belloui. in auth. de heredi. & fal. §. hinc nobis. xvj. q. sequutus opinionem glos. in auth. sed cū testator. C. ad leg. falci. motus q2 cum nō reperiātur correcta iura antiqua volentia testatorem nō posse prohibere trebellianicam. §. sed q2 stipulationes. institu. de fideicommis. heredi. 3 ex identitate rationis in materia correctoria non debet fieri extēsio. vt no. glo. in auth. quas actiones. C. de sacrosanct. eccle. item q2 4 diuersa & alia est ratio in trebellianica ꝙ in falcidia: † q2 fideicommissarius vniuersalis potest compellere heredem adire & restituere. l. quia poterat. cum suis simili. ff. ad trebellia. quod non est in legatario. l. nam quod. §. si. cum. l. seq. eo. tit. Non ergo mirū si aliud sit dicendum in trebellianica ꝙ in falcidia. Et idem quod Jac. de belloui. voluit Jo. de imol. in. l. marcellus. in prin. ff. ad trebel. Jaco. butri. in dicta auth. sed cū testator. vt refert Bald. in. d. l. filiū. C. famil. erciscū. idē voluit Bal. in repeti. c. si pater. in fi. de testa. & in dicta auth. sed cum testator. & hec opinio visa est Alexan. de imol. in. d. l. marcellus. in prin. in. vj. col. in fi. esse verior, vbi etiā respondet motiuis dicte prime opinionis. Esto inquam ꝙ dicta prima opinio fuit cōmunis, illa tamē limitatur vt non procedat in filijs primi gradus vt eleganter voluit Bald. in. l. iubemus. & per illum tex. ibi, licet hoc testator &c. C. ad trebel. 5 † vbi vult testatorem non posse disponere ꝙ liberi primi gradus sibi computēt fruct⁹ in trebellianicā, non potest igitur testator per iniūctionem imputationis huiusmodi minuere trebellianicam: ergo nec potest eā in totum tollere seu prohibere. argu. l. videamus. §. penul. ff. de in litē iuran. Minus enim videtur esse minuere trebellianicā per iniunctionem imputationis fructuum ꝙ eam tollere aut prohibere totaliter, quo fit vt si testator primum facere non possit ergo nec secundum. arg. c. cum illorum. de senten. excom. & quod not. glos. in regula cui licet. de regu. in. vj. et idem quod Bald. voluit Sali. in d. l. iubemus. q2 leges posteriores volētes testatorem posse prohibere trebellianicam, distingui debent secundum iura vetera. l. sed & posteriores. ff. de legi. Et sic debent distingui per dictam. l. iubemus. que al's distinguit inter liberos primi gradus & alios grauatos vt primi in trebellianicam fructus perceptos non imputent etiam testatore contrarium disponēte, alij sic. & cū Bal. etiā trāsit Roma. in. d. l. marcellus. in prin. hoc dictum Bald. dicit Frā. de are. consi. lxvij. exordiente, Diligenter & mature &c. paulo ante fi. esse not. ꝙuis subiungat illud esse aliqualiter dubium, vbi attende ꝙ dicit aliqualiter, quod videt̄ sonare in modicū 6 † sicut de dictione aliqua, que adiūcta alicui termino naturā eius immutat, & facit de quocūq; minimo intelligi, vt no. glo. in cle. j. ver. aut earum parte. de fo. compe. quam not. Bald. in. l. j. colū. penul. C. de inoffi. dona. pro quo videri potest Oldra. consil. mihi. clxxv. exordiente, Quidā episcopus cuius mense &c. post medium. ver. secūdo quia iura in casu meritorū donationem permittentia &c. Non igitur videtur Fran. de are. damnasse dictum Bal. sed potius illi adhesisse li: et subiunxerit illud esse aliqualiter dubium. Alex. vero de imol. cōsi. v. col. fi. in. iij. volu. simpliciter & absolute sequitur dictū Bald. vbi summe aduertendum est quod ipse hoc nō dicit in fauorem partis pro qua consulebat sed contra eam, & ita pretēdi non potest ꝙ affectionate loqueretur. Cum etiam nō videtur obstare dicta pretensa prohibitio: quia si verba illius attendātur dictus quondam Gabriel, nō videtur simpliciter prohibuisse detractionem trebellianice, sed dūtaxat nobili Catherine eius vxori, cui & vt videtur marito male afficiebatur, & eiusdem Catherine proximioribus, non autem ipsi Joanne filie & heredi grauate aut alijs suis futuris successoribus. Dicit enī & sine detractione alicuius legitime vel trebellianice fiēda per prefatam Catherinā eiusdem Joāne matrem vel ipsius Catherine proximiores, & ita fuit inhibitio limitata que propterea debuit & debet parere effectū limitatum. l. in agris. cū suis similib. ff. de acqui. re. domi. Nisi forte quis dicere voluerit ꝙ in p̄hibitione detractionis trebellianice non solum posita sunt verba predicta, sed etiam verba in totum ac pleno iure, per que videtur prohibita trebellianica, per ea que plene ponit Alex. de imol. in. l. centurio. col. xxxvj. versicu. quarta fuit opinio Bar. hic & duabus col. seq. ff. de vulg. & pupil. vbi multos refert. & consi. v. exordiēte, Circa primum dubium. col. penul. versi. circa secundum dubium. in tertio volu. vbi etiam multos cōmemorat quos non refero, quia ad peritiorem est mihi sermo. Sed quamuis ista viderētur procedere nisi subiuncta fuissent illa verba, & sine detractione alicuius legitime vel trebellianice fiēda per prefatam Catherinam &c. tamen quia verba huiusmodi subiuncta sunt per ea videtur limitari id quod dixerat, succedat in totū & pleno iure. vt intelligatur quando videlicet Catherina vel ipsius proximiores successure essent ipsi Joanne vel ab intestato vel ex ipsius testamentaria dispositione, al's nisi sic intelligeretur hec dispositio Gabrielis cum illa verba, succedat in totum, ac pleno iure sufficessent & sufficiāt ad prohibitionem trebellianice alia verba subiūcta scilicet, & sine detractiōe &c. essent superflua, quod nō est dicendum: quia nedum vnaqueq; clausula, sed etiam vnumquodq; verbum debet esse cū virtute operandi si fieri potest. l. hac lege. ff. de contrahē. emptio. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsu. quod etiam voluit Bal. C. de contrahen. emptio. in. ix. q. super rubrica. Alexan. de imol. consi. cxvij. exordiente, Visis supra narratis. col. iiij. versi. sed vbi est perfecta &c. in. j. volu. Roma. cōsi. lxxxiij. ad fi. Andre. barba. consi. lxj. exordiente, Scribitur sapientie septimo. col. x. cōsi. xx. exordiēte, Illud afferam in mediū. col. fi. & cōsil. xxvj. exordiēte, Sapiēter scripsit doctissimus apud grecos Plato &c. col. xj. ad fin. in. ij. parte. & alij in alijs locis. Dicam ergo ꝙ vt nō videantur verba predicta, & sine detractione &c. fuisse superflue apposita, debeant per ea restringi & limitari verba illa, in totū ac pleno iure. Est autē indubitatū, 7 † ꝙ multum refert an fiat inhibitio detractionis filio vel sibi ab intestato successuris. pro quo allegasse sufficiat no. per docto. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. & pupilla. & Alexan. in. d. l. centurio. colum. xxxvij. versi. sed hec responsio non est sufficiēs. & per alios in alijs locis. Potuit igitur dicta quondam nobilis Joanna non obstante prohibitione de qua supra, detrahere duas quartas & de illis disponere & testari vel al's, & inter viuos p̄ut fecit. Et ita istas duas quartas ex persona ipsi⁹ detrahere poterit nobilis Petrus petri eius donatarius. Poterit etiam detrahere reparatiōes factas in rebus hereditarijs, iuxta tamen formam de qua in. l. domos hereditarias. & tribus seq. & quod ibi per docto. ff. de lega. j. & quod habetur per Alex. de imol. consi. cxxiij. exordiente, Discussis hesitationibus de quib⁹ in themate &c. col. penul. ad fi. & colū. seq. in primo volu.

Cōsilium decimūquartum.

De semiplena probatione, & de iuramenti delatione.

Summarium.

1 Consobrini sunt consanguinei.
2 Consobrinus nō est testis omni exceptione maior quia cōsanguinitas fidem testis minuit.
3 Testis omni exceptione maior quis dicatur.
4 Juramentum veritatis suppletiuum cui deferendum.
5 Pars semiplene probās & in defectum vberioris probationis iurās aduersario succūbenti in expensis condemnari non debet.

Etiam si non esset vel plene vel sufficienter ostēsum per allegata & deducta parte venerabilis & egregij viri domini Petri lisieux iurium professoris in quadam ciuili causa quam agēdo habuit cū prouido viro Joachino de

de Aygahuchio oppidi seu castri Montilijademarij, ꝙ idem de Aygahuchio non probauerit semiplene quoddam pretēsum pactum parte eius in discursu dicte cause deductum et allegatū. Cuius contrarium videtur posse colligi ex multis schedulis ⁊ iuriū allegationibus in processu dicte cause positis et insertis. Illud tamen et saltem videtur indubitatum qḋ ipse de Aygahuchio non probauit plene dictum pactum causis et rationibus in schedulis et iuriū allegationibus huiusmodi plenissime deductis quas nō

1 refrico. † Et quibus addo ꝙ cuȝ isti de Franchissini primus testis et ipse Joachinus sint consobrini, et sic consanguinei. c. ad sedem apostolicaȝ. xxxv. q. v. ⁊ c. quia circa. de cōsanguini. ⁊ affinitate. qḋ etiam voluit Barto. in. l. cum sedē. §. quod dicitur. ff. de acquiren.

2 heredi. ⁊ Joan. an. in. c. j. de sponsa. in. vj. in nouel. † Ipse non fuit nec est omni exceptione maior, per id quod voluit Barto. in. l. admonendi. col. mihi. vij. versi. venio ad tertium, ⁊ quero vtrum per vnū testem ⁊c. ff. de iureiuran. ⁊ quod voluit Alexan. de imol. consilio. xviij. exordiente, Uiso processu ⁊c. col. iij. versi. domin⁹ Masius vero etiam nō probat, saltem tanꝗ integer testis ⁊c. in primo volu. Et Alber. de male. in suo tractatu de testi. in prima parte. §.

3 viso de fratre ⁊c. † Ille enim dicitur testis omni exceptiōe maior contra quem nulla exceptio potest opponi. vt not. glos. in. §. item verboȝ. in verbo, idoneos. isti. de inutili stipula. et. c. j. de ɔsanguinitate ⁊ affinita. ⁊ Bart. in. d. l. admonendi. in versi. superius allegato. cuiusmodi non fuit nec est idem Franchissini: qꝛ eis opponi potest qḋ sit consanguineus dicti de Aygahuchio, consanguinitas vero fidem testis minuit, non ergo probat semiplene, etiam si alia in quibus obiectatur cessarent. Qḋ si ita est immo quia ita est, proculdubio ipse Frāchissini ⁊ secundus testis plene non probant. Tertius vero nihil dicit, non potuit igit̃ nec de iure debuit propter depositiones predictorum testiuȝ ferri sentētia pro dicto de Aygahuchio, vtpote nō plene probante. Nec etiā debuit eidē de aygahuchio deferri iuramentum probationis suppletorium.

4 Cuius illa assignatur ratio † ꝙ iuramentum huiusmodi est iuramentum veritatis nō credulitatis, quo fit vt illi deferri nō debeat qui nescit veritatem per veram scientiā, illaȝ vꝫ que habetur per sensum posito ꝙ eam per firmā credulitatē sciret, vt videt̃ voluisse glo. in. l. in bonefidei. super verbo, res decidi. ibi, debet ergo iudex inspicere ⁊c. C. de re. credi. ⁊ idem voluit ibi Bal. col. iij. vbi voluit eum cui defert̃ iuramentū hmōi esse quodāmodo testē qui ꝓpterea probationē supplere nō potest, nisi id super quo iurare vult sensu corporeo cognouerit, prout dicimus in teste. l. testiū. C. de testi. ⁊ idē voluit Sali. in. d. l. in bonefidei. ver. ⁊ ideo per modū summe. ibi, ⁊ est rō: qꝛ hoc sacramētū est veritatis. Idem Bartol. in. l. admonendi. col. penult. versi. ⁊ tūc si quidē actor nescit veritatē. ff. de iureiur. qḋ etiā ibi col. penul. sensit Alex. de imol. quatenus in illo articulo cui debeat deferri iuramentū, remisit ad not. per Bar. in loco ꝓxime allegato. Idē voluit Pau. de ca. cōsi. lxxxix. exordiēte, In causa fortij que vertit̃ ⁊c. col. ij. versi. secūdo qꝛ nō est deferendum iuramētū ⁊c. ⁊ cōsi. cclvij. exordiēte, Uisis actis ⁊ actitatis ⁊c. col. iiij. vel circa. versi. itē altera dn̄a clara ⁊c. Cū igitur tēpore dicte pretēse cōuentionis idē de Aygahuchio esset absens non solum a loco in quo illa pretenditur facta extitisse, sed etiam a patria non debuit nec de iure potuit iuramētū probationis suppletoriū eidē de Aygahuchio, vtpote veritatē per veram sensus apprehēsionem nescienti deferre. Fuit igitur dictus do. Lyeieux grauatus et oppressus propter delationem iuramēti. fuit ⁊ in alio ex eo vꝫ quia fuit cōdēnatus in expēsis qḋ fieri nō debuit etiā si delatio esset iuste facta, per id qḋ not. Alex. de imol. in. l. ꝑperandū. §. sinautem. col. iij. versi. subdit etiā ibi singulariter Bald. ꝙ si pars probauit semiplene ⁊c. C. de iudi. ⁊ cōsi. cxxij. exordiēte, Uiso ꝓcessu ⁊c. ad fi.

5 in secūdo volu. in quibus locis voluit † ꝙ si pars semiplene probauerit, ⁊ in defectum semiplene ꝓbationis iurauerit qḋ aduersari⁹ succumbens nō condemnabitur in expensis. Et vtrobiqȝ allegat Bal. in aut. generaliter. circa quartam col. C. de episco. ⁊ cleri. allegat etiam. l. eum qui. in prin. ff. de iureiuran.

Consilium. XV.

De pacto de retrouendendo incontinemti post venditionē apposito, et de illius actione.

Summarium.

1 Acceptans ius quod sibi acquiritur ex contractu debet contractum acceptare cum omnibus suis clausulis in eo appositis.

2 Pactum de retrouendendo quando presumatur incontinenti factum post emptionem vt videatur pars contractus emptionis.

3 Argumentum est validum ab his que communiter fieri solet.

Uisis instrumēto venditionis dudum facte per nobilem virum Dalmaciuȝ de vrro nobili ⁊ honorabili viro Stephano pelisserij condomino sancti Ferreoli ementi stipulāti ⁊ recipiēti pro et nomine nobiliuȝ Antonij pelisserij eius filij naturalis ⁊ legitimi ⁊ Dalphine coniugum. Necnō etiaȝ nota seu extensa reachati seu facultatis redimēdi rem venditaȝ eidem nobili Dalmacio per prefatum nobilem Stephanum concesse, dico ⁊ respondeo ꝙ prefati nobiles Antonius ⁊ Dalphina, quorum nominibus facta est emptio per prefatum nobilem Stephanum, non videntur potuisse acceptare emptionem, quinetiaȝ acceptauerint pactum

1 seu facultatem redimendi eidem Dalmacio concessam, † qꝛ ille cui acquiritur ius ex cōtractu debet acceptare cōtractū cum omnibus clausulis in eo appositis ẜm Bal. qui hoc voluit ⁊ colligit ex l. cōtra iuris ciuilis regulas. in. §. si filius. ff. de pact. ⁊ idem voluit Bald. in. c. nihil est. col. iij. ver. quero vtrum ex cōtractibus. de electio. pro quo allegat Bald. in dicto. §. si filius. l. gaius. ff. de manu. et text. in sui ratione. in. l. ij. ff. de re. eo. in dicto vero ca. nihil, allegat dictam. l. gayus. l. iulianus. §. si quis a pupillo. ⁊. §. si quis colludente. ff. de actio. emp. l. cum interdicte. C. arbitr. tute. et. l. si ita

2 stipulatio. ad fi. vbi dicit esse tex. not. † Cum igitur pactum. de retrouendendo seu concessio facultatis redimendi facta fuerit incōtinenti post venditionem vel in ipsa venditione, quod ideo presumitur quia facta legitur eisdem anno mense ⁊ die, ac etiā in eisdē loco ⁊ loco loci, ⁊ sub presentia eorūdem testiuȝ, quibus ⁊ sub quorum presentia facta legitur predicta emptio, ⁊ horum omniū fuit idem notarius, per id quod voluit Cy. in. l. in bonefidei. C. de pac. Bal. in. l. petens. col. penulti. C. eo. titu. Bal. in. l. penul. §. mulier. ad fi. ff. solu. matri. ⁊ sic pactum seu cōcessio facultatis huiusmodi videtur esse pars cōtractus emptionis ⁊ venditionis. l. fundi partem. ff. de except. rei iudi. Et pro hoc vt vꝫ se censeri aut presumi debeat hec facultas redimendi fuisse cōcessa incōtinenti post emptioneȝ, quinimo verius in ipsa emptione bene facit, quia cōiter ita fieri videm⁹. Qui enim volūt habere gratiam seu facultatem redimendi cōmuniter hoc dicunt, ⁊ de hoc paciscuntur vel conueniunt anteꝗ cōcludant venditioneȝ, ꝗuis aliquando postea scri-

3 batur hoc pactū extra instrumentū venditionis. † Ab eo vero qḋ cōmuniter fieri solet est bona argumentatio, vt voluit Bald. in. l. cōuenticulam. versi. item est argumentum a cōiter accidentibus. C. de episco. ⁊ cle. Bald. in. d. l. penulti. §. mulier. ff. solu. matrimo. Bal. in. l. fi. col. mihi. ij. ff. de heredi. institu. ⁊ cōsil. cxxj. exordiente, Filiafamilias que elegit vitam luxuriosaȝ. Bar. in. l. si librarius. col. iij. circa finem. ff. de regu. iur. ⁊ Alex. de imol. in. l. certi cōditio. §. si nummos. ff. si certum petatur.

Preterea hic aduertenduȝ est ꝙ pro obseruatione cōcessionis predicte facultatis redimendi dictus nobilis Stephanus obligauit se ⁊ sua, ⁊ sic posset ipse si viueret, ⁊ hodie potest eius heres cōueniri ⁊ cōpelli ad reuendendū, potest etiā ipse nobilis Dalmati⁹ si viuat alioquin eius heres agere actiōe hypothecaria vel saluiano interdicto, ⁊ si agat actione personali cōtra heredem dicti nobilis Stephani obtinebit eum cōdemnari ad reuendendū aut ad prestandum interesse. Si vero agat actione hypothecaria aut saluiano interdicto obtinere poterit sibi fieri restitutionē bonorum que fuerunt dicti quōdā nobilis Stephani per ipsum detinēdorum donec ⁊ quousqȝ de interesse hmōi eidē satisfactū extiterit. Et ita mihi videtur esse bonum recipere partitū ⁊ cōponere materiam.

Consilium. XVI.

De statuto cōmunitatis iniusto vtpote super incōmodo aliquorū particularium ceteris cōmoda sentientibus.

Summarium.

1 Uniuersitas alicuius loci non potest statuere quod cedat in preiudicium alicuius particularis nisi omnes consenserint.

2 Statutum alicuius communitatis nulli particulari nocere debet sed omnibus prodesse.

3 Factum quod a maiori parte est ab omnibus censeri factum qualiter intelligatur, ⁊ in quibus locum habeat.

Chriſti nomine inuocato. Viſo inſtrumẽto cõceſſionis dudũ facte per recolẽde memorie illuſtrem dñ̃ Joannẽ dalphinũ vniuerſitati ⁊ particularibus hoĩbus tũc preſentibus ⁊ futuris oppidi ſeu caſtri de Triſelinis de quodã ſuĩ ipſius illuſtris dñi Dalphini nemore ſito in territorio dicti loci cõfrõtato ab vna parte cũ alueo fluuij Bochij, ab alia parte cũ via publica, qua itur de Triſelinis verſus Celeonẽ, ⁊ cũ alijs ſuis cõfrõtationibꝰ premiſſis verioribus ſi que ſint. Et hoc cũ herbagio ſeu paſquerio ⁊ venatiõe ipſius nemoris: inſuper ⁊ cũ pertinẽtijs ⁊ iuribꝰ illius, dico ⁊ rñdeo ꝙ etiã ſuppoſito citra preiudiciũ veritatis ꝙ vniuerſitas dicti caſtri de Triſelinis al's facere aut cõdere poſſet ſtatutũ ſuper adminiſtratione rerũ ad eã pertinẽtiũ, nõ potuit tñ ipſa vniuerſitas vel etiã oẽs alij hoĩes illius ſtatuere aut ſtatutũ cõdere de et ſup dicto nemore aut herbagio ſeu paſquerio illius in preiudiciũ ꝓuidorũ virorũ Petri ricani ⁊ Guillielmi iuliani fratrũ dicti loci de Triſelinis, nec per hmõi pretẽſum ſtatutũ ordinare vel facere, quominus poſſint ⁊ valeãt ipſi fratres eorũ mulos ⁊ mulas, et alia aĩalia immittere tenere ⁊ depaſcere in ꝑdicto nemore quẽadmodũ vniuerſitas ſeu alios particulares hoĩes illius ĩmittũt, tenent, ⁊ depaſcunt, ac ſe poſſe immittere tenere ⁊ depaſcere contẽdunt eorũ aĩalia bouina vel alia etiã ſi illa ſint aĩalia laboris, † qr cũ nemus hmõi nõ ſolũ ptineat vniuerſitati, ſed etiã illius particularibus hoĩbus vt dici poſſit eſſe cõe, pluribus etiã vt ſingulis nihil potuerũt ſtatuere hoĩes dicti loci qđ cedat in preiudiciũ alicuius ex hoĩbus dicti loci niſi oẽs conſenſerint aut conſentiant. l. fi. C. de autori. preſtan. l. ſi. aũt. ff. de aqua plu. arcẽ. et. l. per fundũ. cũ ſuis simili. ff. de ſeruitu. ruſti. ꝑdi. qđ etiã voluit Dy. i. c. ꝙ oẽs. de regu. iur. in. vj. Bar. in. l. qđ maior. ff. ad municipa. gloſ. ⁊ cano. in. c. cũ oẽs. de cõſtitu. quinimo eſto citra preiudiciũ veritatis ꝙ nemus de quo ſupra, non eſſet cõe pluribus vt ſingulis, ſed dũtaxat pluribus vt vniuerſis, nõ tñ potuiſſet nec poſſet maior pars non coacta aut neceſſitate, ſed ex volũtate condere ſtatutũ qđ cedat in preiudiciũ aliquorũ particulariũ ꝓut in caſu, niſi etiã illi particulares cõſentiãt vt voluit glo. not. in. d. c. cũ oẽs. ⁊ ſequit ibi Panormi. col. iij. ver. ſecũdo ꝙ in rebus collegij ⁊c. qđ maxime debuit ⁊ debet procedere in hoc caſu in quo ex hoc pretẽſo, ⁊ quidem iniquiſſimo ſtatuto procuratur cõmodum non quidẽ ipſius vniuerſitatis, ſed aliorũ particulariũ ſtatuẽtiũ ac incõmodũ ⁊ iactura prefatorũ Petri ricani ⁊ Guillielmi iuliani. † Et ita nõ fuit nec eſt iuſtũ, nec honeſtũ, nec etiã cõe ⁊ pro bono oĩm ſubditorũ vt eſſe debet. c. erit aũt lex. diſt. iiij. ſed vt predixi iniuſtũ, ⁊ per qđ fauet aliquibus particularibus extãtibꝰ habere paſcua pinguiora fortaſſe pro ſuis bobꝰ vel alijs aĩalibus aratorijs, ⁊ grauantur prefati Petrus ⁊ fratres quaſi eorũ muli ⁊ mule de vento viuere debeant ſeu poſſint: et propterea nõ indigeãt paſquerio dicti nemoris, ⁊ boues et alia aĩalia aratoria horũ ꝓborũ, immo ꝑfecto improborũ ſtatuẽtiũ debeãt in predicto nemore abũdãter ⁊ late enutriri ⁊ depaſci cõtra id quod habetur in. l. nã natura. ff. de cõdi. indebi. ⁊ regula locupletari. de regu. iur. in. vj. Eſt enim dictũ pretẽſum ſtatutũ in radice auaritie ⁊ cupiditatis, inſuper forte ⁊ inuidie horũ ſtatuentiũ radicatum ⁊ fundatum, nõ ergo valet. d. c. cum oẽs. de cõſtitu. vnde Tullius in primo de officijs. Detrahere aliquid alteri, ⁊ hoĩem cũ hoĩs incõmodo ſuũ cõmodũ augere, magis eſt cõtra naturã ꝙ̃ mors. quod ſi ita eſt, ergo ſtatutũ predictũ eſt iniuſtũ ⁊ iniquũ, ⁊ per cõſequens nullum. d. c. erit autẽ. ad qđ bene facit qđ poſt Bart. voluit Jaco. rebuf. in. l. apud. C. de debito. ciui. lib. xj. dicit enim ꝙ ſtatuta ⁊ ordinatiões ita fieri debent vt vtriq̃ parti proſint. pro quo allegat l. colonos nulla. C. de agrico. ⁊ cẽſi. lib. xj. ⁊. l. ſeruus dotalis. §. fi. ff. ſolu. matri. † Preterea id qđ dicitur cenſeri fuiſſe factũ ab oĩbus quod factũ eſt a maiori parte, limitatur et intelligit qñ illud fit ad vtilitatẽ cõmunẽ vniuerſitatis, ſecus autẽ eſt qñ factũ eſt ad vtilitatem ſingulorũ: qr tunc oẽs debent cõſentire ad hoc vt valeat ſm̃ Bart. qui ita not. in. d. l. quod oẽs. ff. ad municipa. poſt glo. ⁊ Inno. in. d. c. cũ oẽs. quod nõ eſt factum in dicto pretenſo ſtatuto. Et ꝙ ſtatutũ hmõi nõ valeat, ſatis voluit Bar. in. l. totiens. ff. de pollicita. ⁊ in quodã ſuo cõſi. exordiente, Dubia occurrentia in queſtione Martini hugolini, ⁊ Cyoli Antonij ⁊c. et licet Barto. videatur loqui in ſtatuto ſpecialiter facto cõtra aliquẽ vel aliquas perſonas, idẽ tamẽ eſt quando fit ſub verbis generalibus per que indirecte procuratur incõmodum alicuius aut aliquorũ particulariũ, ⁊ hoc ne quod vna via denegatur alia fieri permittatur ſeu etiam concedatur, quod fieri non debet. c. tue. de procurato. ⁊ regula cũ quid vna via. cũ ibi not. de regu. iur. in. vj. Adherendo igitur opinioni illius domini qui primo ſcripſit in hac materia cõcludo et dico dictũ pretẽſum ſtatutũ non valuiſſe nec valere, ⁊ ſic prefatos Petrum ricanum ⁊ Guillielmum iuliani non debuiſſe et debere impediri, quominus mulos ⁊ mulas et alia eorum animalia immittant teneant ⁊ depaſcãt in predicto nemore. Et ita mihi videtur ſub correctione cuiuſlibet domini melius ſentientis.

Conſilium. XVII.

De legato conditionali relicto vxori ſi cũ heredibus aut eorum altero morari non poſſet.

Summarium.

1. Dictionibus conſignificatiuis ⁊ equiualentibus vti poſſumus, modo integra maneat ſententia.
2. Juxta ⁊ ſecundum equipollent.
3. Reprehenduntur qui eadem verba autoris requirunt non contẽti mente.
4. Argumentatores arguuntur volentes eorum argumenta replicari de verbo ad verbum.
5. Loquendi vſus attendendus, ⁊ derogat regule ⁊ conſtitutioni.
6. Legatum cõditionale ſi cum tali vel in tali domo moretur vel habitet non debetur niſi cum illo moretur vel in domo habitet, niſi ſubeſſet iuſta cauſa abſentie que probari debet per legatarium.

Perſeuerando in his que alias ſcripſi pro ꝓuido viro Antonio quinidi alias matthei, cõtra ⁊ aduerſus honeſtam mulierem Mariam rolande relictam honorabilis quondam viri Guillielmi quinidi in quadam mea ſchedula exordiente, Viſo inſtrumẽto teſtamenti ⁊c. dico et reſpondeo prout in ea dixi ⁊ reſpõdi, ſcʒ legatum eidem Marie per dictum Guillielmum relictum nõ fuiſſe vel eſſe purum, ſed conditionale ⁊ qđ ad illius purificationẽ opus eſt ꝙ eadem Maria cum nullo ex heredibus dicti quõdam Guillielmi morari poſſit aut ſaltem quod cũ altero morari non poſſit cauſis ⁊ rationibus alias per me allegatis quas nõ replico. Cui dicto ⁊ concluſioni non refragantur neq̃ obſtant ſcripta ⁊ allegata parte dicte Marie in quadã eius ſchedula exordiente, Viſa quadam iuris ſchedula ⁊c. Et primo quidẽ nõ obſtat quod ibi dicitur dictum pretenſum legatũ nõ fuiſſe eidem Marie relictũ ſub cõceptione verborũ per me relatorũ in dicta mea ſchedula: qm̃ vt inquit dñs ex aduerſo ſchedulans legatũ relictũ eſt eo caſu quo prefata Maria morari nõ poſſet cũ ſuis heredibus ſeu altero eorũdẽ. Et vt hoc oſtendat inſerit in ſuis ſchedulatis verba ſeu clauſulam dicti pretenſi legati. Ego vero in dicta mea ſchedula retuli dictum legatum fuiſſe relictum, nõ quidẽ pure ⁊ ſimpliciter, ſed cõditionaliter, et ſub ea conditione ſi eadem Maria morari non poſſet ⁊c. † Quoniam reſpõdeo ꝙ licet verba per me relata, et verba dicti pretenſi legati per ipſum do. ſchedulantẽ nõ ſint eadẽ verba formaliter, ſunt tamẽ eadẽ equiualenter ⁊ cõſignificatiue. Idẽ eſt enim dicere lego illi ſi cũ illis aut eorũ altero morari nõ poſſit, et dicere lego illi caſu quo cum illis aut eorum altero morari non poſſit. Et hoc ſufficit vt dici nõ poſſit legatum nõ eſſe relictum vt retuli. Pro quo videatur. c. abbate. §. preterea. ibi, iuxta morẽ preteriti temporis. iuncto verſi. contra quod ibi ſcđm preteriti tẽporis morem. de verbo. ſignifi. vbi apparet quod licet in priuilegio do. Paſchalis pontificis diceretur iuxta morem vt refertur in dicto. §. preterea. tamen in dicto verſi. contra quod ⁊c. vbi replicatur idem priuilegium non dicitur iuxta morem, ſed ſcđm morem: ⁊ ſic vbi poſitũ fuerat iuxta, refertur ſecundum, quod non erat in priuilegio ſed iuxta verum, † quia hoc caſu equipollẽt dictio iuxta, ⁊ dicto ſcđm. vtitur ibi papa alia dictione conſignificatiua, ⁊ hoc vt dicit Joan. an. in. d. c. abbate. col. j. ſuper verbo, ſcđm. in nouel. ad reprehenſionem illorum, † qui eadem verba autoris requirunt nõ cõtenti mente, contra id quod habetur in. l. ſcire leges. ff. de legi. et in. c. in his. c. ꝓpterea. ⁊. c. intelligentia. de verborum ſignificatio. et idẽ voluit Panor. in dicto. c. abbate. ad fi. † Vbi etiam dicit dictum tex. facere contra illos qui volunt eorum argumẽta replicari de verbo ad verbum. Nam ſatis eſt replicare mẽtẽ. Facit ad premiſſa quod voluit Nicolaus de lyra in pſalmo. xxxix. ver. Sacrificium et oblationẽ noluiſti. ibi, corpus autem aptati mihi ⁊c. Nõ ergo ſuberat cauſa propter quam dominus ſchedulans ſcribere debuerit legatum non eſſe relictum ſub cõditione per me expreſſa ꝙ̃uis alia verba formaliter retulerĩ poſtꝙ̃ vt predixi illa equipollent. Et ita ſcđm cõem obſeruantiam ⁊ vſum loquendi accipiũtur et accipi ſolent illa verba, caſu quo prout ſuperius dixi. † Nic aũt loquendi

loquendi vsus attendēdus est vt voluit Oldra.cōsil. mihi.lxxxix. exordiēte, Ad primam questionem qua queritur ꝛc. pro quo allegat.l.legatis.§.vltimo.ff.de lega.iij.l.auunculus.col.j.in princ.ff. de verbo.signifi.ꝛ.c.ex literis.de sponsa. Et dicit idem Oldra.consilio mihi cxviij.exordiente, Ad primam questionē qua queritur cuius loci ꝛc.qđ in exaudiēdis sermonib⁹ vsus oīs regule omniq3 cōstitutioni derogat solus.allegat.l.librorū.§.quid ergo.ꝛ quod ibi not.ff.de lega.iij.l.semper in stipulationibus.ff.de regu.iur. et dictum.c.ex literis.in fi. Idem voluit Panor.in.c.j.ver. ad vnum tamen aduertas.de iudi. Anto.de butri.consi.xij.exordiente, Viso puncto ꝛ quesitis.ꝛ alij multi in locis plurimis.

Etiam nec obstat ꝙ vlterius dicitur in predicta schedula, sc3 ꝙ prefatus quondā Guillielmus testator noluerit arctare dictam Mariam vt precise moraretur cū prefato Antonio ꝛ Dionysio suis heredibus. Quoniā respōdeo etiam me non dixisse ꝙ ipse testator eandē Mariā arctauerit aut arctare precise voluerit ad morandum cum dictis heredibus, sed dixi legatum eidem Marie esse relictū sub hac conditione si cum ipsis aut alter eorum morari non possit, ad cuius cōditionis purificationem opus est ꝙ ipsa cū neutro ex istis aut saltem cū altero morari non possit, hoc enim important verba. Si enim cū vtroq3 morari possit, nō est conditio purificata, immo magis nō euenit cōditio. Etiā3 nec est purificata ex eo quod dicitur eā posse ꝛ velle morari cum altero, sc3 cum Dionysio, quia dictum pretensum legatum non est ipsi Marie relictum sub cōditione si morari possit cum altero, sed sub cōditione si morari non possit. Opus est ergo ad illius purificationem quod ipsa morari non possit cum Antonio postꝙ fatetur se posse morari cum Dionysio. Et hoc ꝙ morari non possit cum Antonio per eam probandum est vt dixi in dicta mea schedula et probaui per iura in ea allegata que ex superfluo referrentur.

Preterea etiam nec obstat alia ratio per dictum do.schedulātem allegata in qua dicitur prefatum Guillielmum testatorem fuisse loquutum alternatiue, sc3 casu quo non posset ipsa Maria morari cum heredibus aut eorū altero, quod non inficior. Et cū subiungitur quod propterea sufficiat alterum duorum alternatiuorum interuenire, respondeo qđ etiam hoc nō inficior. Sed cum postea additur ꝙ propterea sufficiat eandem Mariam posse morari cum dicto Dionysio, dico ꝙ istud male infertur, ꝛ cū verba dicte clausule: sed potius debet inferri ꝛ concludi oppositum, sc3 ꝙ ipsa morari non possit, quia legatum relictum est sub conditione negatiua non affirmatiua. Et per hec patet respōsio ad iura ex aduerso allegata, que nō huic casui, sed casui contrario adaptari possunt, sc3 si legatum esset relictū sub conditione si ipsa Maria morari posset cum heredibus aut eorum altero. Ad illius enim purificationem sufficeret quod ipsa possit morari, saltem cum vno, sed iste nō est casus noster.

Insuper nec etia3 obstat prefato Antonio nec suffragatur ipsi Marie quod vlterius per eam allegatur, scilicet quod non teneatur morari cum dicto Antonio eius priuigno, ꝛ in eius domo: quia vt ibi dicitur cōditio per quā persone libertas infringitur a iure reijcitur. Quoniam respōdeo ꝙ istud non facit ad factum salua pace allegātis, quia in casu fuit legatum relictum sub conditione si morari non possit cum dictis heredibus aut eorum altero, non sub conditione si cum eis moraretur, quo casu viderētur posse habere aliquem colorem allegata per ipsum do.schedulantē in dicta eius schedula.§.preterea non tenetur morari dicta Maria ꝛc.ꝗuis tamen reuera non procederent.† Quia quicquid ibi dicatur legatum alicui relictum sub cōditione si cum tali vel in tali domo moretur vel habitet non debetur nisi cum illo moretur vel in domo habitet, nisi fortasse subesset iusta causa absentie que probari deberet per legatariū. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Specu.et Joan.and.in titu. qui filij sint legi.§.fina.charta penultima.versi.quid si dixit in testamento. Oldra.consilio mihi.clxij.exordiente, Ad questionē qua queritur vtrum legatum vxori sub his verbis ꝛc. Bald.in quodā suo consilio posito inter consilia Barto.exordiente, Quidam fecit testamentum in quo ventrem domine Paule sue vxoris ꝛc. Bald. et docto.in.l.j.C.de lega. Et pro hoc dicto solet allegari casus in.l. qui concubinam.§.vxori.ff.de lega.iij.

Postremo et finaliter etiam non obstat quod vlterius allegatur in predicta schedula.§.dato tamen et non concesso ꝛc.vbi idem do.schedulans vt antea fecerat quod dictum legatum non fuerit cōditionale, sed potius modale. Quoniam si ita esset diceremus eundem Guillielmum testatorem dictum legatum reliquisse dicte Marie vxori: vt cum heredibus aut eorū altero morari nō posset, quod nullus diceret. verba enim hunc sensum non habent, sed potius contrarium vel saltem longe separatum et diuersum, a quorum significatione cū clara existant, nec de alia mente testatoris appareat, non est recedendum.l.ille aut ille.§.cum in verbis.et.l.non aliter.cum suis simili. ff.de lega.iij. Ex quibus omnibus cum alijs alias per me scriptis infero dictum pretensum legatum ipsi Marie non deberi nec per eam peti posse, saltem cum altero dictorum suorum heredū morari non posset, prout alias scripseram.

Consilium. XVIII.

De alienatione rerum restitutioni subiacentium, ꝛ hoc causa eris alieni persoluendi, ꝛ de cōsuetudine regni Frācie super feudis et eorum successione.

Summarium.

1 Bona restitutioni subiacentia sunt regulariter alienari prohibita per heredem grauatum nisi subsit iusta causa.
2 Alienari expresse prohibita possunt alienari gratia eris alieni soluendi.
3 Testator an possit impedire ius creditoris, quominus possit vēdere rem quam vult.
4 Es alienum est potentius legato.
5 Creditores simul instantes quando videantur vicissim sibijnuicē consensisse vt non possint actum reuocare.
6 Paria sunt ad impediendam reuocationem actus, actum facere et facienti consentire.
7 Juramentum in transactione videtur habere vim clausule specificatiue.
8 Generalis consensus cum iuramento, an videatur sufficere ad exclusionem fideicommissi.
9 Renuntians omnibus exceptionibus et remedijs legum et canonum generaliter, an tantum valeat quemadmodum si specifice et quando.
10 Renuntians solenniter ꝛ legitime bonis paternis ꝛ maternis, an possit succedere fratri in his que a patre venerunt.
11 Heres ꝛ defunctus finguntur eadem persona.
12 Bona feudalia in regno Frācie sunt redacta ad instar allodialiū.
13 Bonorum vassalli appellatione an veniant etiam bona feudalia vt vassallus testando de omnibus bonis suis satis cēseatur disposuisse de feudalibus.
14 Feuda de consuetudine regni Francie alienari an possint sine voluntate domini.
15 Disponētis verba generalia nō adaptantur ad impossibilia ipsi disponenti.
16 Consuetudo Prouincie super feudis et eorum dispositione qualis.

Viso consultationis themate parte nobilis ꝛ generose mulieris domine Margarete valentie domine de Verdachijs vniuersalis heredis nobilis quondam viri Claudij rodulphi mihi misso ꝛ tradito vna cum dubijs ex themate huiusmodi subtiliter et oportune elicitis, dico et respōdeo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primū. Pro cui⁹ faciliori solutione premitto † ꝙ licet bona subiacētia restitutioni sint regulariter alienari prohibita ꝛ regulariter per heredē grauatum nō possint cū effectu alienari.l.fi.§.sed q2.ꝛ.§.finautē auaritie.C.commu.de lega.et quod habetur per glo.ꝛ docto.in.l.marcellus.§.res que.ff.ad trebel.ꝛ in.l.filiusfamilias.§.diui.ff.de lega.j. Hoc tamen fallit quando fit alienatio ex causa necessaria, vt verbigratia, propter es alienum, † et sic vt creditoribus satisfiat. Isto eni3 casu possunt bona huiusmodi alienari, nedum si tacite, sed etiam si expresse alienari prohibita existāt.d.l.filiusfamilias.§.diui.ibi, sed hoc neq3 creditoribus ꝛc.l.peto.§.predium.ꝛ quod ibi docto.ff.de lega.iij.ꝛ.l.cū fidei heredis.ff.de fideicommiss.liber.ꝛ quod voluit Bal.in.l.ij.C. si aduer.vēdi.pigno.vbi dicit quod si testator est debitor vxoris in dote, et prohibeat quasdam res alienari pro eo quia voluit in eis ecclesiam vel hospitale edificari, vel forte voluit res huiusmodi deuenire in suam agnationem: ꝛ mortuo testatore vxor iure creditricis velit vendere dictas res in preiudicium testamēti, ipsa hoc facere pōt, † q2 testator nō potest impedire ius creditoris, quomin⁹

possit vendere rem quam vult. pro quo dicit esse casum expressum in. l. j. C. de debito. vẽdi. pigno. impedi. nõ pos. Et idem voluit Bal. in dicta. l. j. C. de debito. vendi. pigno. impedi. non pos. vbi dicit qd̃ si vir qui vxori tenetur ad restitutionē dotis faciat filio substitutionem, illa non impedit processū vxoris super bonis mariti, quod dicit esse menti tenendũ ꝛ in contingentia facti se sepenumero vidisse hũc casū qui sequit̃. Testator dixit, si filius in pupillari etate morietur talis domus sit Martini, quo marito testatore mortuo vxor domum illam vendidit pro dote, filius postea decessit in pupillari etate, vtrum Martinus poterit petere domum vigore substitutionis. ꝛ dicit qd̃ non: quia ille qui emit a creditore vel ab

4 vxore extinguit legatum, † quia potentius est es alienum q̃ legatum. l. qui solutū. §. fi. ff. de lega. ij. Quo fit vt esto citra preiudiciũ veritatis q̃ virtute illius pretense cõpẽdiose substitutionis olim facte per nobilẽ quõdam mulierē dñam Philippam ounreloil cõdominã de Verdachijs fuisset cõdominiũ castri hm̃oi, ꝛ sui territorij alienari prohibitũ, potuisset nihilominus propter es alienum, ꝛ maxime propter es alienũ eiusdem do. Philippe testatricis alienari per predicta, quod etiam voluit Bal. in. l. fi. §. ꝛ si prefatã. in. iiij. q. C. de iu. delibe. et in auten. ei qui. col. mihi. xiij. versi. quero nunquid in rebus prohibitis alienari. ad fi. ibi, creditorib⁹ autẽ testatoris. C. de bo. auto. iudi. possiden. ꝛ sic nõ obstãte dicta pretẽsa substitutione potuerũt dict⁹ nobilis Claudius ꝛ nobilis Alziarius rodulphi fratres, ac filij ꝛ creditores dicte quondã do. Philippe, ꝛ qui maternã hereditatẽ repudiauerant capi ac vendi ꝛ distrahi facere condominium castri ꝛ territorij predictorũ. Et alias illud sibi liberari per iudicẽ pro satisfactione sui crediti aut partis illius. Et ita factum est vt vlterius in restitutione fideicõmissi cõdominium huiusmodi nõ veniat. Nõ obstat dicta. l. peto. §. predium. ff. de lega. ij. quia illa loquitur in re vendita propter es alienum heredis testatoris, nõ propter es alienũ ipsius testatoris. in casu vero de quo queritur facta est distractio propter es alienum dicte quõdam domi. Philippe testatricis.

5 † Preterea etiam premitto q̃ cũ ad instantiã dictorũ nobiliũ Alziarij ꝛ Claudij simul instantiũ et executiones pro dicto eorum credito fieri procurantium fuerit de pignore captum dictum cõdñium, ꝛ deinde processum vsq; ad liberationem illis factam inclusiue, videtur ipsi mutuo ꝛ vicissim sibijnuicem consensisse per ea que not. Bar. in. l. cum pater. §. libertis. ꝛ per illũ tex. ff. de lega. ij. Bal. in. l. fi. col. ij. C. ad macedo. Bal. Ange. ꝛ moder. et maxime Alexan. de imol. in. l. is qui heres. §. fi. ff. de acquiren. heredi. Angel. in lectura floren. ꝛ moder. in. l. quotiens. C. de fideicommis. ꝛ alij in alijs locis. Et ita nõ videtur pre-

6 fatus nobilis Alziarius posse contrauenire, quia † quo ad impediendum reuocationem actus paria sunt actum facere et facienti consentire, quia quod semel placuit amplius displicere nõ potest. l. pomponius. eum suis simili. ff. de nego. gest. quod etiam voluit Ange. in dicta. l. quotiens in lectu. floren. ꝛ post eum domi. Jason may. Non ergo potest ipse nobilis Alziarius contrauenire ne dicatur venire etiã contra proprium factum quod facere non licet. l. post mortem. ff. de adop. l. per fundum. ff. de seruitu. rusti. predi. et. c. diuersis falacijs. de cleri. coniuga. Preterea aut ipse vult contrauenire ex persona nobilis Frãcisci rodulphi eius fratris ꝛ vniuersalis heredis dicte quondam do. Philippe aut ex persona sui ipsius. Primũ facere non potest, quia sic opponeret de iure tertij a quo nec habet nec habere proponitur causam quod nõ licet, per id quod habetur in. l. cum seruum. C. de ser. fugi. l. his consequenter. §. j. ꝛ quod ibi docto. C. famil. ercis. ꝛ quod not. glos. in. l. ij. ff. si ager vectiga. Etiam nec secũdum facere potest pro eo quia vt predixi ipse fuit coinstans, ꝛ insuper consensisse censetur dicto quõdã nobili Claudio. Cui adijcio qd̃ etiam si absente ꝛ in suo ipso nobili Alziario fuisset ad instantiam dicti quondam Claudij captū de pignore dictum cõdominiũ, ꝛ deinde in illo facte executiones excessiue illud ex secundo decreto eidem Claudio pro suo credito adiudicatum nõ videretur idem Alziarius nunc posse cõtrauenire pro eo quia tempore factarum executionū idem Alziarius non habuisset ius in hoc cõdominio, sed solus Frãciscus heres cõtra quem fuissent facte executiões. Et ita nõ erat dictus Claudi⁹ vocandus. l. si patroni. §. fina. scdm̃ vnam lecturam. ff. ad trebel. l. j. §. penulti. ꝛ si. ff. de ventre inspi. quod etiã videtur voluisse Bar. et Roma. in. l. in diem. ff. de aqua plu. arcen. Joan. de imol. in. l. decem. ff. de verbo. obliga. Ange. Rapha. ꝛ Jo. de imol. in dicta. l. si liusfamilias. §. diui. vbi etiam per Alexan. de imol. col. iiij. versic. item inquantum Bart. circa hoc sub dubio forte ꝛc. Quibus premissis respondeo ꝛ dico ad dictum primum quesitum dictũ nobilem Alziariũ nõ posse executiones ꝛ liberationẽ factas in ꝛ de dicto cõdñio dictis nobilib⁹ Alziario ꝛ Cladio impugnare. Et hoc satis pbat̃ ex premissis. Preterea hic est attendendum q̃ vt videtur posse colligi ex casu mihi misso ꝛ instrumẽto transactionis seu diuisionis in casu huiusmodi mẽtionate castrũ de Verdachijs cũ suo territorio fuit cõmune dicte quõdam dñe Philippe ꝛ nobili Ludouico rodulphi patri dictoꝝ Alziarij et Claudij. Et deinde post mortẽ vtriusq; fuit cõmune eisdem Alziario ꝛ Claudio, partim ex paterna successione, ꝛ partim propter executiones ꝛ liberationem superius mentionatas, ꝛ per eos cõiter possessum vsq; ad tẽpus diuisionis seu transactionis predictaꝝ. Cũ igitur per diuisionem seu trãsactionẽ hm̃oi idẽ quõdam Claudius ab eodẽ Alziario dimidiã partẽ receperit, ꝛ ppterea nõ solũ in vim pmissionis per eũ facte, sed etiam ex natura cõtractus quo ad hãc partem teneat̃ idem Alziarius dicto nobili Claudio de euictione siue illa tradita extiterit ex causa diuisionis siue ex causa trãsactionis. pro quo allegare sufficiat. l. si familie erciscun. qd̃ ibi glo. ꝛ doc. C. fami. ercis. l. fratres vestri. C. cõi. vtriusq; iudi. ꝛ qd̃ not. doc. in. l. si p fundo. C. de transac. ꝛ ibi per Alexan. de imol. col. iij. ver. vltimo not. non potuit nec potest ipse Alziarius hanc partẽ auferre dicte do. Margarete. Nec etiã potest auferre dimidiã partẽ alterius dimidie, illã vcz que ex paterna successione ad dictũ quõdam Claudiũ spectauit ꝛ pertinuit: quia illa nõ venit in restitutiõe fideicõmissi per do. Philippã relicti etiã si citra preiudiciũ veritatis facte nõ fuissent executiones ꝛ liberatio superius mentionate. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulga. ꝛ pupil. Et per hec patet respõsio etiã ad scdꝫ quesitum. Pro cuius vberiori solutione adijcio q̃ cũ prefatus nobilis Alziarius iurauerit tenere attẽdere ꝛ cõplere transactionē seu diuisionem superius mẽtionatã, ꝛ nullo modo cõtrafacere dicere vel venire de iure aut de facto, nõ potuerit nec possit idem Al-

7 ziarius cõtrauenire. † Obstãte iuramento hm̃oi qd̃ videtur habere vim clausule specificatiue, per id qd̃ voluit glo. in. l. cũ pater. §. filius matrẽ. ff. de lega. ij. ꝛ qd̃ habetur in. c. ex rescripto. de iureiu. qd̃ etiam voluit Bald. in. l. j. col. penulti. in. ij. q. C. cõmo. Roma. in. l. j. §. si quis ita. in. ix. ꝛ vlti. col. ff. de verbo. obli. ꝛ Joã. de imol. in repeti. c. cum cõtingat. charta. xxxviij. vel circa. de iureiurando. ꝛ in c. j. de cõmoda. Et hoc deberet saltẽ procedere in hoc casu in quo prefati Alziarius ꝛ Claudius cõuenerunt ꝛ pacti extiterunt q̃ totum dictum castrũ de Verdachijs ꝛc. eiusq; territoriũ cũ oĩmoda iurisditione alta ꝛ bassa ac oĩbus alijs ꝛ singulis bonis rebus ꝛ iuribus quibuscunq; que et quas ipse Alziarius ꝛ Claudius in castro ꝛ territorio huiusmodi que habebant ꝛ que ad eos spectabãt ꝛ pertinebãt eorũq; parentes pater vcz ꝛ mater predicti dũ in humanis viuerent habuerant ꝛ possederant extunc in antea perpetuo essent ꝛ esse deberent dicti nobilis Claudij ꝛ ad ipsum et suos heredes ꝛ successores quoscunq; insolidum spectarent ꝛ q̃ in alijs idem Alziarius aut sui successores nihil petere possent aut alias quomodolibet demandare quacunq; occasione, ratione, seu quocunq; iure. titu. vel causa. per que verba videtur saltem in genere, idem Alziarius consensisse et voluisse nihil petere posse etiam in vim dicti pretensi fideicommissi attenta gñalitate illorum verborũ, nihil petere possent aut alias quomodolibet demandare qua-

8 cunq; ꝛc. † Et iste generalis cõsensus cum iuramẽto videtur sufficere ad exclusionẽ dicti pretẽsi fideicõmissi. dicta. l. cum pater. §. filius matrem. et dicto. c. ex rescripto. Et ita procedat quod voluit Cy. et Bal. in dicta. l. j. C. cõmoda. et Joan. de imol. in. c. j. de com-

9 moda. † Preterea idem Alziarius renuntiauit doli mali ꝛ met⁹ causa, exceptioni cõditioni indebiti, omniq; iuris ꝛ facti ignorãtie, ac oĩ alij exceptioni/actioni/rõni/ꝛ iuri canonico et ciuili quo vel quibus mediantibus contra conuenta et promissa per eundẽ vel eorum aliqua dicere facere vel venire posset, per que cũ iuramẽto censetur exclusus etiam a beneficio. l. de his. ff. de trãsac. per doctrinam Bar. declarantis effectū illius renuntiationis. aut̃. matri ꝛ auie. col. iij. et quod ibi Bal. C. quãdo mulier tute. offi. fungi potest. Bar. in. l. si sub conditione. ff. de testa. tute. ꝛ Specu. in tit. de renuntia. §. j. versi. ꝛ quia ꝛc. Et ita in terminis voluit Alex. de imol. consil. xj. exordiente, Viso ac vt oportet considerato themate ꝛc. col. vj. versi. pondero illa verba. ꝛ omni alij legum auxilio ꝛc. in secundo volu. ꝛ do Jason may. in dicta. l. de his. col. iij. versi. cõcludo ergo. et non solum renũtiauit idem nobilis Alziarius, put supra, sed etiam voluit qd̃ tantum valeret huiuscemodi, ꝛ per eū facta renuntiatio generalis, ac si singuli casus iuris canonici ꝛ ciuilis fuissent in speciali expressi ꝛ descripti.

Ad tertiũ dico et respondeo qd̃ supposito eo de quo in quesito huiusmodi, et themate predicto, scilicet quod per processum antiquū appareat castrũ de Verdachijs seu partem illius iure creditoris vel vt creditoribus obuenisse prefatis Alziario ꝛ Claudio nihil obest dicte domine Margarete, nec suffragatur eidẽ Alziario quod circa principiū instrumenti predicte diuisionis scriptũ fuerit de ipsis Alziario ꝛ Claudio volẽtes venire ad diuisionem bonorum maternorum, quia ex

hoc non

hoc non infertur eosdem asseruisse vel narrasse quod bona huius¬
modi vel castrum predictum de Verdachijs seu pars illius ad eos
peruenerint iure hereditario: quia etiã si eo iure peruenissent non
poterant pro tempore hoc est post mortem matris, ꝛ post preten¬
sam aditam hereditatem diti bona materna, sed patrimoniũ aut
pars patrimonij horum nobiliũ Alziarij ꝛ Claudij, Pro quo al
legasse sufficiat quod post Oldra. voluit Alberi. in. l. si quando. §.
illud. col. iij. versi. sed quid si renuntiauit aliquis solenniter ꝛ legiti
10 me bonis paternis. C. de inoffi. test. † Ubi voluit qđ non obstante
renũtiatione huiusmodi potuerit renuntiãs succedere fratri pro¬
prio, etiam in his que a patre obuenerunt. Et idem voluit Ang.
consilio. lj. exordiente, Dominus ziglius ꝛ domina Dufelisia fue
runt consortes ꝛc. Roma. consilio. clxvij. exordiẽte, Circa primũ
quo queritur, an renuntiatione ꝛc. et Alexander de imol. in. l. j. §.
veteres. col. iiij. et. v. ff. de acquiren. heredi. et Bal. in. l. si is qui bo
11 nis. ff. de vulg. ꝛ pupilla. † Esto igitur quod defunctus ꝛ heres fin¬
gantur eadem persona. auf. de iureiur. a mori. pstĩ. col. v. Non pro¬
pterea post aditam defuncti hereditatem dicuntur bona defun¬
cti pone Titij, sed bona heredis, nisi hoc fiat per subauditũ olim
vel quõdam, vt verbigratia: bona quõdam, vel bona olim Titij.

12 † **Ad quartum respondeo qđ** si verum est quod in Prouincia bona feudalia redacta extiterint
ad instar allodialium seu burgensaticorum, ꝛ ꝙ domini Vassalli
de eisdem disponant ꝛ testentur, quemadmoduz de allodialibus
et burgensaticis vt fit in regno Francie ẜm Jo. fabri qui hoc not.
in auten. ingressi. C. de sacrosan. eccle. et institu. de re. diui. in prin.
ꝛ Pet. Jaco. sub rubrica. de condi. ex le. imperia. §. callidis. versi.
item fallit. quia hodie de consuetudine ꝛc. ꝛ quod potuit cõsuetu¬
dine introduci, per id quod voluit Bal. cõsilio. cxliij. exordiente,
Quod pro regula in feudis traditur natura feudi appellatur. in
13 primo dubio, in prima parte. Si hoc inquã veruz sit, † puto ꝙ ap
pellatione bonorũ vassalli veniat etiã bona feudalia, ꝛ ꝙ vassal¬
lus disponendo ꝛ testando de omnibus bonis et iuribus suis qui
buscunqꝫ satis censeatur disposuisse ꝛ fuisse testatus etiam de feu¬
dalibus, quod etiam satis sensit Joan. fabri. institu. de re. diui. in
14 fi. principij. dicit enim se credere † quod cum hodie de consuetudi
ne regni Francie feuda alienari possint etiam sine voluntate dñi,
licet dominus habeat ius retinendi pro pretio quod veniãt in ge
nerali alienatione, cũ cesset ratio. c. in generali. si de feu. cõtrouer.
fue. inter do. ꝛ agna. ꝛ. c. j. de capita. qui curi. vendi. Jdeo enim vi
detur statutum seu cautum in dicto. c. in generali. si de feu. contro
uer. fue. ꝙ in generali alienatione oĩm bonorum facta per vassal¬
lum non veniant bona feudalia illius, pro eo ꝗ illa sine pena per¬
ditionis alienari nõ poterat sine cõsensu domini. c. j. §. j. de phibi.
feu. aliena. per Fede. et ob hoc generalis bonorum translatio non
extenditur ad ea que exigunt specialem concessionem. c. qđ trãsla
tionem. de offi. lega. nec ad ea que quis verisimiliter nõ fuisset con
cessurus. l. obligatiõe generali. C. de pigno. Hec autẽ ratio cessat
in feudis patrie Prouincie, postꝙ̃ illa redacta extiterũt ad instar
allodialium seu burgensaticorum, ꝛ postꝙ̃ vassalli disponunt de
his vt de allodialibus. Et idem dico in testamentaria dispositio
ne, qđ esto citra piudiciũ veritatis qđ testator idẽqꝫ vassall⁹ de bo
nis suis generaliter testãdo nõ cẽseatur disposuisse de bonis feu¬
dalibus seruantibus propriam feudi naturam pro eo ꝙ in talib⁹
bonis feudalibus non attenditur testamẽtaria dispositio, sed na
tura, pactum vel consuetudo. c. j. in prin. de succes. feu. ꝛ. c. j. §. dona
re. quali. oliz feu. pote. aliena. Et ideo verba generalia testãtis ad
15 alia feuda non adaptantur, † quia generalia verba disponẽtis nõ
adaptantur ad impossibilia ipsi disponenti. c. ecclesia. de cõstitu.
c. ecclesia. vt lit. penden. ꝛ. c. ꝙ clericis. de foro competen. qđ etiam
voluit Bal. in. l. fi. §. in computatione. ad fi. C. de iu. delibe. Pau.
de ca. consil. clxxxj. exordiente, dicendum est qđ dicta fraternitas.
pro quo allegat. l. si pater. ff. que in frau. credi. l. lucius. §. penult. ff.
ad munici. et. l. ꝙ̃ ꝙ̃. ff. de ri. nup. Et idem voluit And. barba. con¬
silio. xj. exordiente, Jllud afferam in medium quod psalmiste ꝛc.
col. x. in principio. vbi multa inducit in secunda parte, ꝛ consi. liij.
exordiente, Preclare scripsit psalmista. col. xviij. versi. ꝛ si quispiã
insisteret in eadem parte, vbi etiam multa inducit. Esto inꝙ̃ ꝙ in
bonis feudalibus seruantibus propriam feudi naturam hoc pce
16 deret propter predictam ratiõnẽ. † Secus tamen esse debet in feu
dis patrie Prouĩcie, de quibus vt in facto proponitur disponũt
et testantur vassalli vt de reliquis bonis, et in quibus ab intestato
succeditur vt in reliquis bonis, ꝛ sic more romano non secundum
vel consuetudines vel feudales constitutiones, quia in his cessat
ratio antedicta. Et puto ꝙ non solum in dispositione testamenta
ria generaliter facta per vassallum talium feudorum veniat etiaz
feudalia, sed etiam si vassallus ille vnicum heredem instituerent in
vno solo fundo etiam nõ feudali. l. j. §. si ex fundo. ff. de heredi. in¬
stitu. ꝛ hoc ne dicamus hunc vassallum decedere partim testatũ ꝛ
partim intestatum contra. l. ius nostrum non patitur.

Ad quintum dico ꝙ respõ¬sio patet ex predictis. Si enim supponimus vt ponitur in casu ꝙ
bona feudalia sint redacta ad instar allodialiũ seu burgensaticor
ꝛ qđ in eis succedatur more romano, ꝛ ꝙ vassalli de eisdẽ dispone¬
re valeãt, prout de allodialib⁹, nõ video qua de causa potuerit hec
dña Margareta, ꝙ̃uis extranea hoc est non de agnatione vel co¬
gnatione dicti nobilis Claudij per eũ heres etiã in feudalib⁹ insti
tui. Cui etiã nõ obstat ꝙ sit femina, cũ castrum de Verdachijs seu
pars illius fuerit femine, dicte vcz dñe Philippe vt in facto sup¬
ponitur. Adijcio ꝙ etiã premissis cessantibus, si tũ feuduz predi¬
ctũ esset receptũ per dictũ quondã Claudiuz pro se ꝛ quibuscunqꝫ
suis heredibus, illud videretur esse oĩno hereditariũ ꝛ nõ videret
retinere propriã feudi naturam. arg. c. j. de feu. nõ habẽte propriã
naturã feudi. vt dicit Bald. in. l. cum virum. C. de fideicommis. et
ꝙ̃uis idẽ Bal. subdat ibi sub dubio forte, qđ forte dictio quibus¬
cunqꝫ referri debeat ad habiles, non ad omnino extraneos: nihil
tamen allegans, ꝛ sic videatur relinquere articulum indiscussum:
tamen ex his que not. Alexan. de imol. in. l. si patroni. col. penult.
versi. aliam limitationem. ibi, subdit tamen. ff. ad trebel. videt col
ligi primũ dictũ esse veri⁹, ꝛ ibi multa inducit que possunt videri.
¶ Jllud autẽ est indubitatũ ꝙ dictus Alziarius vitiose possidet
dictum castrum, etiam si essemus in casu prout non sumus in quo
in vim dicte pretense substitutionis illud aut pars eiusdẽ sibi resti
tui debuisset. Pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Ang. ꝛ post eũ
Joan. de imol. in. l. filium fratribus. ff. ad trebel. ꝛ Alexã. de imol.
consilio. xxxij. exordiẽte, Viso processu ꝛc. in tertio volu. Que oĩa
scripserim sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Consilium. XIX.

De libello alternatiuo super actione rei vendicationis ꝛ pu
bliciana, et de probationibus super eo non legitime factis.

Summarium.

1 Libellus alternatiuus de iure vel de consuetudine, an proce¬
dat, ꝛ an ꝛ quando super tali libello sententia possit proferri.
2 Possessio cũ reputatione dominij presumptionem sufficientem
an inducat.
3 Jn actione publiciana que requirantur.
4 Publiciana equiparatur vsucapioni.
5 Jn dominij acquisitione quid requiritur.
6 Jncertitudo rei petite iudicium retardat.
7 Ad probationem incertitudinis corporum quid sufficiat.
8 Causa scientie testis p testẽ reddita an debeat esse diuersa cũ dicto.
9 Vox publica ad hoc vt in aliquo psit per quos testes debeat pro¬
bari.
10 Causa scientie reddita per testẽ debet concludere.
11 Renuntiatio ꝛ donatio possunt fieri parte absente.
12 Testem que inimicitia repellat.
13 Testi etiam in articulo mortis dicenti se fuisse corruptum ꝛ ob id
tulisse falsum testimoniũ nõ creditur in preiudicium partis pro¬
pter tres causas que enumerantur.
14 Testi periuro non creditur.

1 **Libellus † parte Pe¬**tri, Antonij, Raymũdi ꝛ Francisci torna¬
toris oblatus et productus contra proui¬
dum virum Joannem guilhaudi conclu¬
dit alternatiue in actione rei vẽdicationis
et publiciana iuxta id quod habetur in. c.
abbate sane. ꝛ quod ibi per omnes de re iu
di. in. vj. et iuxta theoricaz quã ponit glos.
et sequuntur doctores in. §. sed iste. institu. de actio. Et licet libel¬
lus huiusmodi dicatur vel de iure vel de consuetudine procedere,
nunꝙ̃ tamen potest super tali libello alternatiuo sententia pferri
nisi postea probationes liquide sequute sint iuxta glo. que reputa
tur singularis in. l. j. §. si quis argentum. in verbo, pondus. et qđ
ibi Barto. ff. depositi. Bar. in. l. si in rem. in fi. princi. ff. de rei ven¬
di. Barto. in. l. in actione. ff. de fur. in. l. inter stipulantem. §. j. ff. de
verborum obligationi. et in. l. non solũ. §. sed vt probari. ff. de ope.
noui nuntia. Quod non est factum in causa quam prefati Pe¬
trus, Antonius, Raymundus, ꝛ Franciscus psequunt ꝛ habent
cõtra dictũ Guilhaudi. Nõ enim pbauerũt ipsi Tornatoris dñi

ant quasi dominiuz terre de qua in actis seu libello superius mentionato, etiam si dici posset q ipsi probauerunt Guillielmum eorum quondam pretensum patrem terrā predictā tenuisse z possedisse ad vt z tanq dñm eiusdez fuisse habitū tētū z reputatū. †Et primo quidez nō dñm, q licet illa sit z fuerit opinio Pla. q possessio cum tali reputatione dominij presumptionem sufficientez inducit. per.l.litibus.z.l.si coloni.C.de agrico.et censi.lib.xj.z.l.titio.ff.de solu.doct. tamē hanc opinionē cōmuniter reprobant in l.cum res.z qd ibi plene per Cy.z docto.C.de proba. per Bart.in l.quidam in suo.vbi glo.tangit.ff.de cōdi.institu.z per dominos de Rota in decisionibus nouis.decisione.cccxxx.exordiēte, Si vēdico a te castrū in cuius possessione tu es zc.Facit qd voluit Bar. in.l.j.ad fi.ff.pro suo.z Pau.de castro.consilio.xcvj.exordiēte, Viso quodam pcessu agitato Forliuij super eadem terra zc.et consil. cccv.exordiente, Viso processu causevertentis zc.Non etiam probatum est quasi dominium, quia si illud diceretur fuisse probatuz vel hoc diceretur de quasi dominio causato primo in personam dicti quondam Guillielmi patris horum actorum, et translato in personam eorūdē.l.in suis.ff.de libe.z posthu.aut de quasi dominio de nouo creato in personis eorūdem actorum: sed neutrum dici potest, ergo zc. †Et primo nō primū: quia in creatione huiuscemodi quasi dominij seu publiciane actionis pro eo competentis quatuor requirunt: vcz traditio, iusta causa traditionis, vera possessio, z possessiōis amissio. De duob9 primis, z quarto sunt tex. in.l.j.§.et.iij.ff.de publi.z in dicto.§.sed iste.institu.de actio. Tertium determinant doc.in dicta.l.cum res.† quia publiciana equiparatur vsucapioni.l.siue.§.hec actio.ff.de publi. in qua illud requiritur.l.fina.ff.pro suo.modo esto q dici possit probatū fuisse possessionem dicti quondam Guillielmi, non tamen probata est traditio ex iusta causa. Ergo non valerent depositiones testium, etiam si non solum deponerent dictum quondam Guillielmum possedisse terram, de qua in actis, sed z quod ipse fuit habitus, tētus z reputatus huius terre dñs. Pro quo videri potest qd plene ponunt do.de Rota in dicta decisione. cccxxx. Non etiam potest dici scdm, q non est probatū, quinimo nec deductū dictos Petrū Antoniū, Raymundū, z Frāciscū dictam terram possedisse.

† Nec suffragatur prefatis actoribus quedam pretensa recognitio quā Anno dñi.M.tricentesimoseptuagesimotertio, z die.xij.mēsis Nouembris fecisse pretēditur quidā nobilis Marco iuliani loci Castrinoui de Capra. Tum quia illa pretēsa recognito nō fuit nec est titulus aptus ad acquisitionē dominij fiendam per ipsum pretēsum recognoscentem. Non enim per eam aliquid sibi conferebatur, nec de conferēdo seu tradendo promittebat per illum nobilē Joannē merle, qd tamē requirit ad acquisitionez quasi dnij. Pro quo allegasse sufficiat not.per glo.in dicto.§.sed iste.† Tum z quia nō est probatuz qd terra parte dictorū actorum in causa petita, et terra quam idez Marco recognouisse pretenditur, fuerint z sint vna terra, qd tamen probandum erat.l pōponius scribit si frumentum.§.si.ff.de rei vendi.l.j.vbi per Bart.C.si vnus ex pluri.appella.z quod not. Barto.in.l.demonstratio falsa.in fi.ff.de condi.z demonstratio.z Joan.and.in.c.auditis.de restitu.in integ. Cōfines enim terre petite, z illius que fuisse recognita pretēdit, non sunt idē. In libello enim petit terra confrontata cum itinere quo itur apud dictum locum Castrinoui, z cū quadā terra ibi sita acquisita ab Antonio lōbardi. Terra vero recognita dicitur cōfrōtata cum via publica aliter nō declarato z expresso cum qua via, z cū terra Guillielmi si gaudi. Ecce ergo qd pfines non apparent idē. Et esto qd iter z via publica predicte possent dici idē cōfinis, non tū apparet q terra q dicitur fuisse illius Sigaudi, z terra q dicit fuisse acquisita ab Antonio lōbardi sint vna terra. Et ita nō obstat quod voluit Barto. in dicta.l.demonstratio.in.vij.q.videlicet† q ad probationē idētitatis corporum sufficiat qd conueniant in duobus confinibus, quia hic non apparet quod terra petita et recognita in illis conueniant. Nec dicat aliquis qd idētitas probata extiterit per depositiones testiū parte dictorū actorū in causa pductorū z examinatorū super articulis additionalibus. Et primo quidē nō per dñm Bertrandū guilhaudi. Tū q prout deponit super nono articulo ipse baptizauit dictos actores, z sic inter eū z ipsos est cōtracta cognatio spiritualis. † Tū z q causa dicti seu sciētie per eūdē reddita est eadem cum dicto, que tū debuit esse diuersa, per id qd voluit Bald.in.l.solum.col.j.versi.quero de quibusdā zc. C.de testi. Non etiā per Jo.guibaudi, q ille dicit se referre cognitiōi iustitie z veritati, qmuis postea subijciat q publice vociferat qd iste sunt vna et eadē terra. Sed hoc dictū nō prodest, † quia nō est de rei veritate, sed de publica voce, z sic de iudicio quod deberet ad minus pbari per duos testes ad hoc vt in aliquo prodesset ipsis actoribus, z vt possit coniungi ad integrandum semiplenam probationez si illa facta esset, prout non est. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Alexan.de imol.consi.xj.exordiente, Sentio in dubium reuocari zc.z consilio.xix.exordiente, In his que in themate zc.col.viij.z ix.in quibus locis multos inducit, z signanter glo.z docto.in.l.si. C.fami.ercis.Ange.in.l.si.ff.quod met.cau.z Bald. in.l. si quis ex argentarijs.post principium.ff.de edē.vbi videri potest. Etiā nec probatur per depositionē Joannis guilhaudi deponētis q scdm confines z situationem q terra recognita est illa de qua contenditur. Tum quia non est verū q secundum confines sit illa: quia vt predixi isti non apparent idem sed diuersi. Tū z quia redditio cause seu scientie non valet. dicit enim causam scientie reddens q aliā nescit, ex qua nō cōcluditur q hec sit illa. † Et tū causa sciētie reddita concludere debet. pro quo videri potest quod voluit Bal. in l.conuenticulam.col.iiij.C.de episcopis z cleri.z in dicta.l.solam. Ex quibus infertur qd supposito citra preiudicium veritatis qd prefatus Guilhaudi de nullo opposuisset z nihil probasset, ipse tamen debuisset z deberet ob rem nō probatā ab impetitis absolui.l.qui accusare.C.de edē.l.si.C.de rei vēdi.l. negātes.C.de actio. et obliga.z in.c.j.cum suis simili.vt ecclesia.benefi.

Ceterum apparet per duos testes parte dicti Guilhaudi in hac causa productos, z super articulis exceptionalibus eiusdē Joannis guilhaudi examinatos et auditos eundem quondam Guillielmum tornatoris terram predictam remisisse domino Castrinoui in presentia eius baiuli, huiuscemodi remissionem pro ipso domino recipientis, z etiā acceptantis. Quo fit vt queadmodū cōtrauenire nō posset idez Guillielmus si viueret.l.queritur.§.si vēditor.ff.de edili.edic.c.q periculosum.z qd ibi glo.vij.q.j.z.l.post mortem.cum suis simili.ff.de adop.ita nec cōtrauenire possunt dicti ei9 heredes.l.q a patre.C. de resti.mili.et.l.venditrici.C.de re.alie.nō alie.l.ij.C.si qd in fraudem patro.et.l.si creditoribus.C.de seruo pigno.da.manumis. Nisi forte quis opponere voluerit quod ideo non valuerit remissio, quia non fuit presente parte, sed istud non obstat. † Quoniam respondeo q siue remissio huiusmodi censeri debeat renuntiatio siue donatio, illa videt valuisse. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Barto.in.l.non solum.§.liberationis.ff.de libera.lega. Pro quo allegat.ff.pro derelicto.per totum. Pro secūdo induco.l. absenti. et.l.etiam.ff.de dona.et.c.si absenti.de preben.in.vj.ad quod facit quod voluit glo.et docto.in.l.illud.C.de sacrosanc.eccle. Concludo igitur ex premissis eundem Joannē guilhaudi debuisse et debere ab impetitis absolui. Que omnia dixerim sub correctiōe cuiuslibet domini melius sentientis.

Nec obstant quidā pretensi obiectus parte dictor actor in hac causa ppositi z deducti: q dico z rñdeo q illi non probat. dñs enim Bertrandus guilhaudi et Marinus tornatoris pro illorū iustificatione pducti sunt in eorū depositionib9 z dictis p maxima parte singulares, z sic nō sunt cō testes, nō ergo pbant.l.iurisiurādi.C.de testi.z.c.tā literis.eodem ti. Et qmuis ambo nitantur deponere de verberio facto inter dictū quōdā Guillielmū tornatoris patrē hor actor z Antoniū borilli illi tū nihil deponūt de inimicitia hui9 Borilli ad actores qui cū obiectāt. Nec ex eor dicto cōcludit inimicitia dicti Borilli aduersus actores. Supposito citra preiudiciū veritatis q aliqualis inimicitie suspitio aduersus dictū Guillielmū si viueret cōcludi posset. † Preterea nō ois inimicitia repellit testē, sz solū inimicitia capitalis vel grauis, per id qd not.doc.z maxime Frā.de are.in.c.cū oporteat.col.v.de accusa. Quo ad id vero qd prefatus Marinus dixit z deposuit se corruptū falsum dixisse nō est sibi credēdū, p id qd habetur in.c.sicut.de testi.z qd not.Bar.in.l.si quis in graui.§. si quis moriēs.ff.ad silleia.Bal.z Salice.in aut.si dicat.C.de testi. † not.enim qd testi etiā in articulo mortis dicenti se tulisse falsum testimoniū nō credit in preiudiciū partis. Pro quo allegant tres causas, quarū vna est quia deponit nō iuratus. scda quia nō deponit solēniter. tertia q deponit ex interuallo. Et sic videt qd quelibet causarum huiusmodi sufficere debeat, per id qd legitur z not. in.l.liberorum.§.notantur.ff.de his qui notan.infa.z in.§.affinitatis.institu.de nup.et quod not. Alexan.de imol.in.l.possideri. §.ex contrario.colum.viij.ff.de acquiren.possessio. et in.l. gallus. §.quidaz recte.col.vij.ff.de liberis z posthumis. Adijcio q cū iste Marin9 dicat se deierasse in prima depositiōe, nō est nūc ei credēdum. † quia testi periuro non creditur.c.testimonium.cum suis simili.de testi.

Consilium. XX.

De bonis donatis ante testamentum non veniētibus in restitutione fideicommissi.

Summarium.

Summarium.

1 Acquisita per grauatum aliūde ꝙ ex testamento an veniant in generali fideicōmisso, et quid in dote, et quid in acquisitis reuocabiliter in vita testatoris.

2 Donatio inter patrem et filium propter iuramentum, an reddatur efficax.

1 IN† vniuersali seu generali fideicōmisso non veniūt ea que heres vel alius ꝑ fideicōmissum hmōi grauatus aliūde acquisiuit ꝙ ex testamēto, etiā si illa acquisiuisset a testatore. l. sequēs questio. et quod ibi glo. Barto. et docto. ff. de lega. ij. et qđ voluit glo. Bal. ⁊ docto. in. l. cum virū. C. de fideicōmis. Pro quo facit, quia videmus ꝙ si pater filiam per eū heredem institutā grauet ꝑ fideicōmissum vt Titio restituat id qđ ex bonis patris ad eā peruenisset, non cōprehenditur in fideicommisso hmōi dos quā pater eidem filie in vita donauerat. l. a filia. in principio. ff. ad trebel. Probatur etiā quod ꝑdixi in. l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. vbi maritus vxorez heredē instituit in certa quota hereditatis, ⁊ plura alia titulo legati vel fideicommissi particularis sibi reliquit. Et inter alia eidem legauit dotē quam ab ea acceperat. Postꝙ ipaz vxorē grauauit vt quotaz hereditatis in qua eam heredē instituerat, et quecunꝗ sibi legasset restitueret post mortē filio cōmuni: et q̄rebatur ibi an vxor teneatur ꝑ fideicōmissum restituere dotē, vbi respōdet iurisconsultus ꝙ non, nisi aliter manifestū existat testatorem sensisse de dote. Ecce ergo ꝙ ꝑ illa verba generalia, scʒ ⁊ quecunꝗ ei legasset: non videtur testator sensisse de dote que alio iure ꝑtinebat ad ipsam vxorē ꝙ ex testamento, ꝙuis idē testator eandem dotē dicte vxori legasset, et ꝙuis legatum hmōi valeret propter cōmodum repsentationis quod vxori afferebat. Cui nō erat al's dos restituenda, nisi post annū. l. j. circa principiū. ff. de do. ple. et. §. sed si vxori. institu. de lega. Et ꝓcedit qđ predixi, nō solum eo casu quo grauatus de restituendo acquisiuisset hoc irreuocabiliter in vita a testatore grauante, vbi videt̄ esse minus dubium: sed etiam vbi hoc acquisiuisset reuocabiliter seu etiā inutiliter, vt voluit glo. ⁊ docto. in dicta. l. cū virum. quod bene ꝓbatur in allegata. l. sequens questio. q̄ loquitur in rebus a testatore vxori donatis cōstante matrimonio, quo casu donatio nō valebat, sed veniebat morte mariti ꝑdecedētis cōfirmāda, si illā nō reuocasset. l. ante pe. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. j. ⁊. l. papinianus. ff. eo. titu. Quo fit vt bona q̄ nobilis ⁊ potens quondā vir dn̄s Michael de Ualpergia nobili Joanni eius filio legitimato donauerat ante testamētum per eū conditum, nō veniant aut venire debeant in restitutionem fideicōmissi ꝑ ipsuz do. Michaelē ab ipso nobili Joannono gn̄aliter relicti sub conditione, si ipse nobilis Joannonus sine liberis legitimis ex suo corpore natis ⁊ ꝓcreatis ab humanis decederet, etiam si in testamento hmōi legauerit ⁊ reliquerit, non solum alia bona, sed etiam ꝑdicta: hoc est ea que ante testamētum hmōi eidē donauerat. Postꝙ etiam nō facto dicto testamento bona ꝑdicta

2 fuissent sua et sibi quesita in vim ꝓcedentis donationis, † q̄ ꝙuis facta extiterit ꝑ patrem filio in ipsius patria potestate existenti: valuit tamē ⁊ de iure fuit et est efficax ꝓpter iuramētum quod in illa interuenit. ꝑ id quod eleganter voluit Bal. in. l. fi. C. de vsucap. ꝓ dona. et in repetitione. l. ij. charta. xviij. ff. de iureiurā. Et idē sensit ꝯm Alexan. de Jmol. in. l. si donatione. C. de colla. Etiaz ꝓ hac parte consuluit ipse Bal. cōsilio. lxv. exordiente, Premittendum est ad euidentiā ꝙ donatio facta filio in potest. ⁊c. in tertia parte. Fran. de are. cōsilio. lxxvij. exordiente, Et ratio scribendi ⁊c. col. iij. ver. circa tertiū. hoc etiam voluit Alexan. de Jmol. in dicta. l. si donatione. col. v. ver. vtrū aūt donatio. et consilio. clvij. exordiēte, Uiso instrumēto donationis. col. vj. in. ij. volu. cōsi. viij. exordiēte, Uisis ⁊ cōsideratis his que in themate ⁊c. in eodē. volu. et cōsi. xx. exordiēte, Ponderatis his q̄ in themate ⁊c. col. j. et. ij. in. iij. volu. Etiā ꝓ hac parte cōsuluit dn̄s Ambro. de vina. in quodā suo cōsi. exordiente, Pridē cōtractum fuit matrimoniū ꝑ verba de futuro inter spectabilē Guidonē de palude. qui etiā ibi refert do. Barto. Uulp. et Catho. idē voluisse i. l. si quis ꝓ eo. ff. de fideiusso. ⁊ Guil. de mōtelau. in cle. romani. de iureiur. Possent ꝓ hac parte induci multa iura ⁊ rōnes quas vitande ꝓlixitatis causa non induco.

Consilium. XXI.

De nullitate testamēti filij qui nihil iure institutionis in testamento eius matri reliquit.

Summarium.

1 Parentes quemadmodum tenentur legitimaz aut aliquid iure institutionis eoꝝ liberis relinquere, ita liberi eoꝝ parētibus, al's testamentum corruit.

2 Clausula codicillaris in testamēto vbi est ꝓterita mr̄ quid operet̄.

3 Quarte due in grauamine puro an deducende.

VIsa copia testamēti qđ fecisse ꝓtenditur ꝓbus quondam vir Rogerius philiponis, et dubijs in pede seu dorso copie hmōi positis et latius descriptis. Dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte ad ꝑdicta dubia, ꝓut infra. Et primo ad primum, ꝙ dictū testamentuz fuit nullum, ꝓ eo quia idē quondā Rogerius nihil legitur reliquisse iure institutionis honeste mulieri Nicole

1 eius matri, quod tamē facere debuisset: † quia queādmodū parētes tenētur legitimā aut aliquid iure institutionis eorum liberis relinquere in eoꝝ testamentis, al's illa non valent. aut. vt cum de appella. cogno. §. aliud quoꝗ capitulū. iuncto. §. ceteruʒ. col. viij. Jta tenētur liberi eoꝝ parentibus legitimā aut aliquid iure institutionis relinquere. Et hec fuit opinio Jaco. de bellovi. in quadā sua q̄stione exordiente, Titius ⁊c. quā opinionem etiaz posuit in dicto aut. vt cū de appella. cogno. et mouetur multis bonis motiuis per eū inductis, et q̄ recitauit Joan. de Jmol. qui etiam idem tenuit in. l. j. §. si quis ex fundo. in repeti. charta mihi. viij. vel circa. ver. iuxta ꝑdicta restat dubiū, an sicut filius ⁊c. ff. de hered. institu. in. c. raynutius. charta mihi. v. versi. vlterius quia est dictū supra, an filius hodie ⁊c. de testa. Hanc partē etiam tenuit idem Joā. de Jmol. in. l. his verbis. ad fi. principij. ff. de heredi. institu. et Lāfrā. in repeti. c. si pater. charta mihi. xj. vel circa. ver. vndecimo q̄ritur an sicut parentes ⁊c. de testa. in. vj. Alexan. de Jmol. in aut. ex cā. C. de libe. ꝓteri. vel exhere. Et ꝓ hac parte cōsuluit Anto. de but. cōsilio. xviij. Et idem voluit Pau. de ca. consilio. lxiij. exordiente, Uidet̄ dicendū ꝙ vtrūꝗ legatum ⁊c. Et ꝙuis Bar. senserit cōtrarium, ꝓut refert Joan. de Jmol. in locis superius allegatis: ꝑma

2 tamē opinio videtur esse verior et etiā cōmunior. † Est tamen aduertendū ꝙ si in dicto testamēto fuerit apposita clausula codicillaris, quā vt plurimum solent apponere notarij, que est hec. Et si nō valet iure testamenti, volo ꝙ valeat iure codicilloꝝ. per illam clausulā videret̄ dicta quondā Nicola mater rogata de restituēdo hereditatē dicte Benedicte heredi institute. per id qđ no. Joā. de Jmol. in. l. ex hac scriptura. §. ex his verbis. ff. de testa. Alexan. de Jmol. cōsilio. xxvj. exordiente, Circa primū dubiū ⁊c. in ꝑmo vol. Jo. Pet̄. ferra. in sua practica. titu. for. libel. quo agi. ex substit̄. in glo. sup verbo, ac ꝑ fideicōmissum. col. j. vel. ij. ver. similiter est memorie cōmendandū. et alij in alijs locis. Poterat tamen eadē Nicola detrahere vnā quartam, hoc est legitimā vel trebellianicaz, si illā elegisset, et sic vnā quartā tantū: residuū vero debebat restitui

3 seu reddi heredi institute, ꝓ eo † q2 grauamen in hoc casu non est cōditionale, sed purū. Pro quo allegasse sufficiat qđ no. docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. Bart. in. l. ꝙ ꝙ. C. ad le. fal. Alex. de Jmol. i dicto cōsi. Jo. Pe. ferra. in loco ꝑallegato. et alij in alijs locis. Et ꝯm hoc due tertie partes bonoꝝ ⁊ hereditatis dicti quondā Rogerij debuissent reddi ꝑfate Bn̄dicte ⁊ tertia pars bonoꝝ eiusdem Rogerij remanere debuisset penes eandem Nicolam. Allegatio secundi quesiti.

Ad secunduz quesitū dico et

rn̄deo ꝙ licet ꝑ illam clausulā ꝑ quā ideʒ quondā Rogeri⁹ voluit ꝑfatā Nicolā ei⁹ matrē nutriri ꝑ Bn̄dictā heredē institutā censeat̄ factū esse legatū, nō ꝓpterea infert̄ quin testm̄ de quo supra fuerit nullū ꝓ eo q2 vt ꝑdixi, nō sufficiebat ad vitādā nullitatē, ꝙ idē Rogerius eidē Nicole mr̄i legatū relinq̄ret, sed oportebat ꝙ ipse hoc relinq̄ret iure instōnis. Ceterū q2 cōperio fuisse scriptū ꝙ defūctus vir Joānes philiponis au⁹ ꝑrnus alteri⁹ Joānis ⁊ Bertrādi philiponis testm̄ cōdiderat in quo hr̄des instituerat ꝑfatū Rogeriū patruū hoꝝ Joānis et Bertrādi, ⁊ Hēricū eorūdē Joānis ⁊ Bertrādi patrē, et ꝙ ꝑmo ex his sine liberis decedēti supstitē substuerat. Dico ꝙ hec substitutio nihil ꝓdest dictis Joāni ⁊ Bertrādo, ꝓ eo q2 vt audio dict⁹ quōdā Hēricus vita funct⁹ est ⁊ ab hūanis decessit ante dictū Rogeriū. Et sic quo ad eū facta est substitutio caduca. l. si in ꝑsonā. C. de fideicō. l. j. §. sin aūt sub cōditiōe. C. de cadu. tollē. ⁊ in multis iurib⁹ allegatis ꝑ Oldra. cōsi. mihi. xcix. exordiēte, Quidā habēs tres filias ⁊ duos filios ⁊c. Nec ipse quōdaʒ Hēricus ius fideicōmissi seu substōnis trāsmisit ad dictos Joānē

et Bertrandū eius filios, vt voluit glo. cōmuniter approbata ab oībus in. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. Et quia iste articulus nullum patit̄ dubium, ego vlterius non insisto.

Consilium. XXII.

De legitima renuntiatione et collatione beneficij ecclesie parochialis.

Summarium.

1 Dicto pape standū, postq̄ de contrario non apparet.
2 Ecclesiam parochialē vacantez in curia Romana, ordinarius an possit eam conferre et de ea disponere.
3 In causis bñficialibus an pcedi potest summarie et de plano.

Ex tenore pcessus dudum cepti ꝛ agitati p et inter venerabilez virū dñm Claudiū berthoyni presbyterū actorē ex vna parte, et venerabilez virum dñm Joannē durandi reū etiaz pſbyterū ex alia: constat ꝛ legitime apparet venerabilem quondā virū dñm Stephanum de porta fuisse rectorē ꝛ possessorē ecclesie parochialis sancti Juliani Vercorcij Diensis dyocesis. Et quidē tā per literas aplicas gratiā sibi factam continētes parte eius obtētas Anno dñi. M. cccclxxj. Calendis Januarij, insertas fol. cciij. ac dicte parochialis ecclesie acceptationē factam Anno dñi. M. cccclxxiij. et die. vj. mensis Decēbris, de qua cōstat literis testimonialibus. insertis fo. ccxij. insuper et p collationē sibi factaz de beneficio hmōi Anno incarnationis dñice. M. cccclxxiij. et die quarta mensis Januarij: prout etiaz cōstat literis testimonialibus, insertis fo. ccxiij. et subsecutam missionē in possessionē factā Anno incarnatiōis dñice. M. cccclxxiij. ꝛ die. vij. mēsis Januarij, de qua cōstat lr̄is testimonialib⁹. fo. ccxviij. ꝛ p publicū instrumētū insertum fo. cccxlix. q̄ per depositiones testium parte eiusdē do. Berthoyni in causa pductoꝝ. insertas fo. ccclvj. ꝛ signāter sup quarto articulo libelli in causa parte dicti do. Berthoyni pducti ꝛ inserti fo. lxix. qui etiā reperitur insertus post foliū. cxxviij. Probatū est igitur non solū q̄ idē quondā do. Stephanus de porta fuerit possessor dicte parochialis ecclesie tpe eius vite ꝛ mortis, sed etiā titulus, hoc est litere gr̄e aplice: et acceptatio in vim gratiarū hmōi p ipsum facta. Nisi forte quis dicere voluerit q̄ lr̄e et acceptatio huiusmodi eidē non pfuerint, cū nō appareat ipsum ecclesiā pdictā acceptasse infra mensem a tpe vacationis, sed potius appareat q̄ illā acceptauerit post mēsem, vt apparet lr̄is testimonialib⁹ dicte acceptationis. Sed istud nō obstat, q꞉ mēsis de quo in dictis suis lr̄is nō computat̄ a tpe mortis sui pdecessoris, sed a tēpore habite p ipsum do. de Porta notitie de vacatione hmōi, quā eundem de Porta habuisse interpretat̄ canū. ex eo tempore quo ipsa vacatio in loco vel ecclesia pdicta publice nota fuit. cle. j. §. fi. de cōcess. preben. Quo fit vt q̄uis dicatur eundē do. de Porta scdo mēse acceptasse ecclesiā, de qua supra, hoc nō obstet, cū nō appareat q̄ ante et vltra mēsem fuisset vacatio eiusdē ecclesie in ea vel loco Vercorcij publice nota, et ita nec ante acceptationē factā p ipsuz de Porta, et collationē subsecutā potuit reuerēdus in Christo prī do. eps Valētinensis et Diensis ppter decretū irritans, nec post collationem hmōi, vtpote p quā fuit ius quesitū pfato do. de Porta cōferre dictam parochialez ecclesiam causis ꝛ rōnibus al's allegatis in hac causa per dños primo scribētes aut eoꝝ alterū, quas replicare non expedit

Preterea etiam probatū est

eūdē do. de Porta postea ab hūanis in Romana curia decessisse: de hoc em̄ deponunt testes parte ipsius do. Claudij in causa pducti ꝛ examinati super quīto articulo dicti sui libelli. Et supposito citra piudicium veritatis, q̄ hoc non videret̄ esse plene pbatuz p testes pdictos. Hoc tamē non obesset, p eo quia hoc psumptiue ꝛ sufficiēter pbatur p lr̄as collationis de pdicta ecclesia facte venerabili viro dño Girardo lagerij, et p assertionē quā de morte et loco mortis 1 † facit sanctissimus do. noster papa in pdictis lr̄is, et cui standū est postq̄ de cōtrario non apparet. cle. lr̄is. et quod ibi glo. sup verbo, fecisse narramus. de pba. Et idē voluit ibi Pau. ꝛ Jo. de Jmol. ꝛ doc. Pro quo allegat glo. no. p glo. in. c. nōnulli. in glo. penul. de rescript. Vacauit igit̄ dicta parochialis ecclesia in curia 2 Romana. † Quo fit vt de ea disponere nō potuerit dñs Diensis eps iuribus ꝛ rōnibus etiam p dños primo scribentes plenissime allegatis, quas nō refero: q꞉ non expedit nec alias eisdē adijcio cū ille sufficiāt. Insup apparet q̄ ecclesia hmōi collata fuit p summū pontificē dicto do. Girardo, vt constat lr̄is apostolicis parte dicti do. Girardi obtentis Anno dñi. M. cccclxxviij. quinto calendas Julij. insertas fol. cclxx. Nisi forte quis dicere voluerit q̄ dicte lr̄e originales pducte non extiterint p dictum do. Berthoyni contra ipsum do. Durandi, sed dūtaxat pductus extiterit pcessus fact⁹ corā reuerendo prī et viro egregio dño Frācisco de puteo officiali Granopolitano et iudice apostolico, in quo lr̄e hmōi dicunt̄ registrate, que ppterea nō videtur facere fidē. per ea q̄ not. Jnno. ꝛ docto. in. c. cū in iure peritus. de offi. delega. et aut̄. si quis in aliquo. C. de eden. Et q꞉ etiam pducte fuerūt in pcessu tunc pendēte inter alias psonas. per ea q̄ not. docto. in. l. ij. C. de eden. et in. c. causam que. de testi. Sed istud nō obstat: tū quia videt̄ posse pdictis respōderi q̄ ideo non obstant, q꞉ litere pdicte put extiterunt cōtra eundem do. Durandi, qui nec coraz dicto do. de Puteo, nec in psenti pcessu aliquid opposuit contra eas, et q̄ ad iussum ꝛ mādatū eiusdem do. de Puteo fuerunt in pcessu regestrate et inserte. Tum et p eo, maxime q꞉ litere originales postea fuerunt parte eiusdē do. Berthoyni in hac causa pducte, quibus pculdubio standum est. Apparet etiam finaliter ꝛ postremo eundē do. Girardum postea Anno incarnationis dñice. M. cccclxxxiij. tertio Jdus Aprilis spōte et libere resignasse in manibus pōtificis dictā parochialē ecclesiam, et deinde Anno/mēse/ꝛ tertio Jdus hmōi ipm summū pōtificem ecclesiā hmōi cōferri mandasse ipsi do. Berthoyni, vt constat lr̄is apostolicis parte ipsius Berthoyni in hac causa pductis et insertis fo. iij. ꝛ quibus quo ad oīa pxime dicta standū est. dicta cle. j. de pba. Apparet insup ecclesiam pdictā cū suis ptinentijs et iuribus postea fuisse eidē do. Berthoyni collatam p egregios viros dños executores sibi deputatos. Et vbi ptendi posset collationem hmōi non valuisse, p eo fortasse quia illa facta extitit, parte nō vocata, posset nūc de iure deberet fieri denuo collatio. Postq̄ idē Durandi fuit plene auditus, et nūc apparet fuisse ꝛ esse purificatus, lr̄as apostolicas parte dicti Berthoyni obtētas ꝛ impetratas et supra mētionatas, eo saltez quia ita fieri petiūt ꝛ petit idem Berthoyni, qđ facere potuit ꝛ potest: q̄uis in eius libello hoc pe- 3 titum nō fuerit, † quia ista est causa bñficialis in qua pcedit ꝛ procedi pōt summarie simpliciter et de plano ac sine strepitu iudicij ꝛ figura. cle. dispendiosaz. de iudi. et cle. sepe. de verb. signifi. Ex quibus omnibus iunctis iuribus ꝛ rationibus per dictos dños allegatis plenissime apparet de bono iure eiusdem do. Berthoyni et de non iure pfati do. Durandi, qui licet nō solum illam quam sibi fuisse factam ptendit, sed alias multas ptēsas collationes factas per dictum do. Diēsem episcopū pduxerit, ille tamē eidē in nullo suffragantur, eo q꞉ facte p eum qui vel eo tēpore quo facte sunt, vt pote manus habēs ligatas, vel p eo q꞉ iā fuerat de ecclesia hmōi alteri canonice prouisum facere non potuit. Prima enim illa vez que fuisse facta pretenditur dño Nicolao de mōtassa legitur facta Anno dñi. M. cccclxxxij. ꝛ die. vij. mēsis Julij. q̄ inseritur fo. cxlix. Secunda vero q̄ vez fuisse facta pretenditur dño Girardo messolaini legitur facta Anno dñi. M. cccclxxxiij. vel. lxxxiiij. ꝛ die. xx. mēsis Octobris, vt apparet literis insertis fo. cxlvj. Ultima vero et quam sibi fuisse facta ptendit idem do. Durandi facta legitur Anno dñi. M. ccccxc. et die prima mēsis Junij, vt apparet p lr̄as insertas fo. cxliiij. et iste omnes secute sunt acceptationem quā de dicta parochiali ecclesia fecit dictus quōdam do. de Porta ꝛ subsecutā prouisionē, que vt dixi facte sunt Anno dñi. M. cccclxxiij. et die. vj. mēsis Decēbris. et Anno incarnationis dominice. M. cccclxxiij. die quarta mensis Januarij, singula singulis oportune referendo, a quo tēpore ppter rationes superius et p dictos dños plenius allegatas: nunq̄ licuit eidem do. Diensi epo de predicta ecclesia disponere. Et ita mihi subsignato videtur de iure respondendum sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Stephanus Bertrandi.

Consilium. XXIII.

De testamento sumpto per falsariū et factum in terris ecclesie cum minori testium numero.

Summarium.

1 Falsitas perpetrata per notarium ante sumptum instrumentum an reddat illud suspectum, minorq꞉ fides videatur adhibenda.
2 Presumptio ex presenti resultat in preteritum.
3 Falsi suspitio pro falsitate an habeatur nisi a parte producēte probetur veritas.

Testium

4 Testium minor numerus in terris ecclesie testamentum non inualidat, et quot sufficiant.
5 Dictum duorum testium semper habet maiorem ꝙ vnius quantuncunqꝫ autentici.
6 Clausula codicillaris rogat venientes ab intestato restituere hereditatem scriptis heredibus.
7 Filius grauat⁹ de restituēda dimidia parte hereditatis an possit de illa dimidia detrahere trebellianicam ⁊ legitimam.

Viso quodā pretenso instrumēto testamenti qđ fecisse pretenditur honorabilis quondam vir Antonius belloni de Vapinco. Anno domini. M. cccclxxx. et die. xix. mēsis Augusti. Et preterea auditis et intellectis his q̄ parte honesti iuuenis Guillielmi belloni filij naturalis et legitimi eiusdē quōdam Antonij inter cetera ꝓtendentis et dicentis magistrū Antoniuꝫ hugonis notariū fuisse de falso condēnatum, post tamē dictum assertū in-
1 strumentuꝫ.† Dico ⁊ respondeo, ꝙ si ꝓbari posset falsitates aut falsitatem ꝓpter quas seu quā fuit de falso condēnatus idem magister Antonius hugonis fuisse ꝑ eū perpetratas et cōmissas, seu ꝑpetratam et cōmissam ante dictū pretensum instrumentū testamenti ꝑfati Antonij, illi videret maior fides adhibēda, vt voluit Joan. de ana. in. c. fraternitatis. de hereticis. Pro quo allegat in argumentū ea q̄ habentur in. l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de edē. et dicit Pau. de cast. cōsilio. cciij. exordiente, Ponitur in facto ꝙ in causa ꝓducitur ꝑ vnū ⁊c. se putare ꝙ tale instrumentuꝫ reddat
2 aliqualiter suspectū,† quia ex ꝑsenti resultat ꝑsumptio in preteritum. l. ij. ff. de ꝓba. l. j. §. si magistratus. in fi. ff. de magistra. conuenien. et qđ not. in. l. ij. ante fi. magne glo. ff. de ꝓba. Quod si ita est,
3 non videret hmōi ꝓtensum instrumētum plene ꝓbare,† q2 suspitio falsi ꝓ falsitate habetur, nisi a parte ꝓducente ꝓbet veritas. l. iubemus. C. de ꝓba. quod etiā voluit Archi. in. c. in memoriā. di. xix. Hoc tamen nō est sine dubio, super quo non insisto. Pro eo q2 nō sum plene informatus de tēpore cōmisse aut cōmissarū falsitatum, pro qua seu quibus idem magister Antonius dicitur fuisse de falso condemnatus.

Ubi aūt presupponeremus instrumentū nō posse dici suspectuꝫ, et sic facere debere plenā fidē superesset difficultas an dictū ꝓtensum testamentū de iure valuerit. Et videt prima facie dicendū ꝙ nō, quatenus tamen illud concernebat ⁊ cōcernit Claudiū belloni ꝓpter defectum sufficientis testiū numeri, pro eo q2 non legūtur testamento hmōi interfuisse, nisi quinqꝫ testes: et tamē de iure vident requiri septē. l. hac cōsul-
4 tissima. cū suis simili. C. de testa.† qđ plane ꝓcederet nisi testamētum hmōi cōfectū esset in terris ecclesie, cuiusmodi est Vapincēsis ciuitas in qua cōditū legitur, quo casu vident sufficere pauciores testes, vt apparet ex not. ꝑ multos docto. tā antiquos ꝙ modernos in. c. cū esses. et in. c. relatum. de testa. ꝑ Roma. in repeti. aut. similiter. C. ad leg. fal. quor aliqui etiā magne autoritatis viri voluerūt ꝙ in testamentis factis in terris ecclesie, etiaꝫ ad non pias causas sufficiant duo testes moti multis rōnib⁹ ⁊ motiuis. Et huius opinionis fuit Anto. de butri. in dicto. c. cū esses. ⁊ Roma. in dicta aut. similiter. Alij vero dixerūt ꝙ sufficiāt ꝑsbyter parochialis cū duobus aut trib⁹ testibus. et huius opinionis fuit Joā. an. in dicto. c. cū esses. et isti multo forti⁹ viderent sentire ꝙ vbi adsunt quatuor testes idonei illi sufficiant, q2 si opinentur sufficere ꝑsbyterum parochialē ⁊ duos alios, et sic tres testes, multo fortius cen-
5 seri debent opinari ꝙ quatuor sufficiant, ꝑ eo † q2 dictū duorum testiū semꝑ habet maiorē fidem ꝙ dictū vnius ꝙtūcūqꝫ autorisabilis ꝑsone. c. cū a nobis. ⁊. c. licet. de testi. Quod etiā voluit Spec. titu. de instru. edi. §. cōpendiose. ver. Item ꝑ iuscanonicū. et Panor. in repeti. dicti. c. cū esses. col. iij. ⁊ col. v. ver. prima cōclusio. Et sic nō puto secure posse testamentū predictum impugnari ex defectu solēnitatis seu numeri testiū, maxime cū non solū interfuerint quatuor testes, sed quinqꝫ. Preterea hic est aduertēdū ꝙ in dicto testamēto posita est clausula codicillaris, ꝑ quaꝫ voluit dict⁹ quōdam Antonius ꝙ si ꝑdictum eius testamentū nō valebat iure te-
6 stamenti valeret iure codicillor,† ꝑ quam clausulā censent veniētes ab intestato rogari de restituendo hereditatē scriptis heredibus. l. gñaliter. §. ex testamēto. ff. de fideicōmissa. liber. et qđ voluit glo. et docto. in aut. ex causa. C. de liber. preteri. et exhere. Bart. et docto. in. l. ex ea scriptura. §. j. de testa. ⁊ alij in alijs locis. Videtur igit dictus Guillielmus fili⁹, et sic primior ab intestato fuisse rogatus de restituendo eidē Claudio illā dimidiā partē in qua fuit heres institutus idē Claudius. de restituendo inquā, si testamētū nō valebat iure testamēti. Esto ergo ꝙ dictum testamentum non valuisset aut valeret iure testamēti ꝑpter defectū sufficientis numeri testiū, q2 tamen quinqꝫ testes interuenerunt, qui sufficiūt in codicillis. l. fi. §. fi. C. de cōdi. Dictus Guillielmus tanꝙ rogatus de restituendo dictā dimidiā partē potuisset cogi ad illius restitutionē, retenta tamē quarta trebellianica, quā retinere potuisset et posset, vt regulariter facere pōt quilibet grauatus de restituenda
7 hereditate aut quota illius, et hoc est certū.† Quo vero ad legitimam illā detrahere nō potuisset nec posset, q2 illam habet in alia dimidia in qua fuit per patrē heres institutus. l. qm̄ nouella. C. de inoffi. testa. et quod voluit Bar. in. l. in quartā. col. v. ver. venio ad quartā debitā iure nature ⁊c. ff. ad leg. fal. Et sic esto ꝙ dictū testamentū fuisset nullū, qđ non puto: nisi cōsuetudo se aliter haberet in dicta Vapincensi ciuitate: non erat tamen dictus Guillielmus habiturus de illa dimidia nisi quartam partem, vt predixi.

Consilium. XXIIII.

☞ De conuitijs et iniurijs verbalibus, et de actione et libello intentato super illis.

Summarium.

1 ☞ Iniuria etiam verbalis nemini retalianda, maxime inter pares.
2 Consuetudo vel statutum ꝙ quis dicatur nobilis ex ꝓgenie materna an valeat.
3 Nobilitas non ꝓcedit ex genere materno, sed paterno.
4 Gloriandum in nobilitate sanguinis non multum est, quia ex eadem massa.
5 Nobilitas generis personam non qualificat.
Nobilis nuncupari non debet degenerans ab auita virtute propter illiberales mores.
6 Nobilis genere laudet parentes.
Nobilitas hec sola manet, atqꝫ vnica virtus.
7 Urbanus quartus dixit nobilem non nasci, sed virtutibus fieri.
8 Sermo yronicus iniuriam pre se fert, etiam prolatus verbis indifferentibus.
9 Iniuria an sit monstrādo causidicū, si quis nominet bonū aduocatum vel hominē legalem ꝑ yroniam ⁊ truffam.
10 Veneti dicunt ꝙ fatui sunt astrologi.
11 Diffamari de maleficio quomodo quis intelligatur.
12 Iniuriam pati grauissimā quis potest sine diffamatione.
13 Nasci de puta non est crimen.
14 Leuans manus contra aliquem quasi vapulaturus et terrēs qua actione teneatur.
15 Actio iniuriarum an oriatur ex verbis generalibus.
16 Appellare aliquem furem vel homicidam an sufficiat ad iniuriā sine alia expressione.
17 Libellus obscurus/incertus/vel gñalis, potest ꝓcedere in causis in quibus summarie et de plano proceditur.
18 Estimatio iniuriarum vltra summam quam quis habet in ere, an arguat conclusionem libelli.

1 ☞ ☞ Ulcia† pro dulci pro turpi turpia reddi Verba solēt. Et rursū Turpia si loq̄ris, tu turpia iure mereris. Ad que si attendisset Honoratus de Vacherijs, immo ꝑpter demerita inhonorādus: ꝑfecto et antea veritas esset et nunc vereretur verba ꝓbrosa/iniuriosa ⁊ contumeliosa ꝑferre cōtra primum. Et quideꝫ contra nō minorē, sed ꝑfecto aut maiorē, aut saltē parē: quod forțasse ante finē cause huius sibi ostēdet. Nec est qđ iactitare debeat ꝑpter ꝓtensam agnationē illor de sancto Paulo: nō em̄ talis est qui ꝑpter illor nobilitatē si que fuerit dici possit nobilis. Opus est em̄ vt nobilitatē aliunde sibi q̄sierit vel imposterū querat. qđ si
2 nō credit videat idē Honorat⁹ alicubi Bar. dicentē.† ꝙ nō valet cōsuetudo, nec ꝑ cōsequens statutū, ꝙ quis censeat nobilis ex ꝓgenie materna: reprobat em̄ cōsuetudo q̄ cōtrariū induceret. Dicit etiā Bal. legē nescio quā esse contra milites qui dicūt habere no-
3 biles matres, q2 † nobilitas nō ꝓcedit ex gñe materno sed ꝑ̄no. Si igit de nobilitate parentū gloriari contēdat ideꝫ Honoratus taceat maternū genus, qđ ad hoc non ꝓdest, et querat paternuꝫ.
4 † Et deinde cui⁹ nobilitatis extiterit, inuestiget: nec multū de illo gloriet. Intelligo vt ꝑptere cōtēdat ⁊ cōtēdere debeat se esse Jacobo pelegrini nobiliorē: sunt em̄ ipsi vt alicubi dicit Hostien. de

eodem patre et eadem matre. Et post pauca subiūgit, ꝙ vere sanguinis nobilitas non est alia q̄ stercoris ⁊ fetoris. Sali. in. l. prouidendum. C. de postu. 5 Dicit † ꝙ nobilitas generis nō coheret ꝓso ne seu personam nō qualificat. Et ideo licet quis sit de nobili ꝓsapia vel genere non debet nobilis nūcupari, nisi bonis polleat moribus: nam si nō polleat bonis moribus, a sua potius dicēdus est degenerare ꝓsapia. Et cum hoc concordat Panor. qui alicubi dicit, ꝙ ex pretensa nobilitate generis laudandi sunt parentes, subijciens 6 † ꝙ si nobilis es genere, lauda parentes. Ad quod optime facit. c. nunq̄ de vitijs. dist. lvj. Alia enim ⁊ quedam est nobilitas virtutum: et ista est nobilitas animi et ꝓponenda nobilitati generis. vnde inquit Cicero in inuectiua contra Salustiuz. Sanctius est me meis fulgere moribus, q̄ maiorū opinione niti, vt sim posteris meis nobilitatis initiū et virtutis exēplum. Et cōtra eundem etiaz dicit Cicero. Quod deficit in te incipit in me: quasi vellet inferre ꝙ Salustius degenerabat genus suuz: sed ipse proprijs virtutibus prestat suis nobilitatis initium. Dicit etiaz Marius in oratione. Nunc videte q̄ iniqui sunt, quod ex aliena virtute sibi arrogant, id mihi ex mea non cōcedunt, scz quia imagines nō habeo: ⁊ quia mihi noua nobilitas est, quā certe peperisse melius est q̄ acceptam corrupisse. 7 † Scribitur etiam in vitis pōtificū, ꝙ cuz Urbanus papa quartus aliquando lacessitus extitisset, ꝙ vili patre ortus esset, respōdit. nobilem virum nō nasci, sed fieri, virtutis et nobilitatis est. Viderit igitur idem Honoratus qua mētis sanitate de suorum pretensoꝝ parentum nobilitates initium dicere ꝓsumpserit nobilem quōdam virum Antonium pelegrini fuisse vilem personam et de minori plebe, et debuisse respectu ipsius, et fortasse eius quōdam patris villanum nūcupari, maxime inquit ſm vulgarem sermonem ipsius patrie: quod ⁊ si verum esset quod non est: non tamen suberat causa ꝓpter quam debuerit aut deberet huic nobili Jacobo dictus Honoratus cōuiciari. Quēadmodum enim non est idem Honoratus laudandus propter virtutes suorum parentum, sed potius vituperandus, nisi etiam illis fulgeat: ita nec esset dictus nobilis Jacobus vituperandus ꝓpter pretensam infamiam vel malos mores suorum parentum, etiaz si tales fuissent. dicto. c. nūq̄. ꝓut tamen non fuerunt. Nec fuit contentus idē Honoratus de predictis, sed subiunxit interesse rei publice innobiles/villanos/⁊ plebeios dinosci a nobilib⁹ et egregijs personis ratione preeminentiarū et honorum que nobilibus debentur, nō autē innobilibus neq; villanis. Inferens ꝓpterea sibi licuisse dicere eidem nobili Pelegrini ꝙ ipse mentiebatur, ⁊ ꝙ in hoc nullam iniuriam sibi intulerat, quasi in ipsius de Vacherijs iniuriam ignominiā et diffamationē redūdasset, si sub silētio preterire dimisisset verba eiusdem Pelegrini antea verbis iniuriosis et probrosis lacessiti et dicentis se esse ita nobilem sicut est idē Honoratus. Cui quia et turpiter ⁊ immodeste locut⁹ est, poterat ꝓut prediximus etiā simile aliquid respōderi, qđ et fieret, nisi esset spectabilitas egregij viri domini eius aduocati, quem puto ad ipsius instigationem et non pro voto, immo contra votum, vtpote ⁊ bonuz et virum doctissimum scripsisse. Velim tamen eidem Honorato ꝑsuasuz esse, ne talibus assuescat, ne dicens quod nō debet, audiat quod nō velit. Inquisiuit em̄ quis et qualis fuerit dictus quondā Antonius, q̄uis quo ad qualē male referat. Inquisiuit ⁊ ip̄e Pelegrini vnde hic Honoratus quo ad agnationē originez duxerit: et quicquid sit caueat ne etiam forte si dici posset eosdem nobiles Antonium et Jacobum non fuisse vere nobiles ꝓut fuerunt ⁊ hodie est idem Jacobus, eidē Honorato dicatur, nil arenarius arenario, nil Catilina Cethego.

Ceterum ad rem veniamus et videamus an libellus de cuius admissione et repulsione cōtenditur, fuerit dentibus et cuius lacerandus, prout cōtendit: nō dixerim idem spectabilis dn̄s aduocatus, quem non puto sic sentire, sed idem Honoratus. Pro cuius defensione et vt appareat nihil fuisse parte eiusdem Honorati propositum in quadam ꝑtensa eius schedula exordiente, Ut vobis egregio ⁊c. propter quod debuerit vel debeat idem libellus repelli, vel ipse se tueri quominus admittatur et super in illo contentis tanq̄ apto et pertinenti per eum, velit aut nolit procedatur. Et primo quidem vt incipiamus ab illa parte eundem libellum defendere, a qua primo exordita est eius pretensa impugnatio, et dicamus in primis ꝙ non sunt vigintiquinq; articuli in ꝑdicto libello, vt pretendit idem Honoratus, sed dūtaxat vigintiquatuor. Pro cuius defensione sufficeret et sufficit dicere ꝙ cum aduersus eū non opponatur aliqua ex exceptionibus litis cōtestationez impedientibus, ille opposite admitti nō debent, nec ipsius libelli admissio impediri. c. j. de litiscōtestatio. in sexto. Et quia in hac causa procedendum est summarie simpliciter ⁊ de plano ac sine strepitu ⁊ figura iudicij. Et al's iuxta supplicata parte dicti nobilis Pelegrini et signaturam reuerendissimi do. gubernatoris.

Et presertim nō refragatur neq; obstat id quod primo opponitur contra quartum articuluz libelli prementionati, et quatenus pretenditur illa verba, Vous me auez faict anuyt rompre la porte de mon ias, et me auez faict prendre vng cheual, esse incerta ⁊ generalia seu verius. Et illa attēta eorum pretensa incertitudine generalitate ⁊ obscuritate nullaz sapiunt iniuriam, pro eo quia ibi non dicitur per quez idem Pelegrini dictum Jassinum frangi seu rumpi fecerit, nec vbi situm existat. Insuper nec per quos capi fecerit equum, de quo ibi, aut etiam qualis esset equus huiusmodi, nec cuius coloris seu pili, et pro eo etiā quia ibi non dicitur quibus Anno/mense/die/et hora facta fuerit dicta fractura. Quoniam respondeo ꝙ hec pretensa specificatio non fuit nec est necessaria, nec illa fieri debet: sufficit enim huic nobili Pelegrini proponere et deducere verba in dicto quarto articulo et supra mentionata, que videlicet per eundem Honoratum contra ipsum Pelegrini dicta et promulgata, 8 † et que ꝓut ponitur in. xv. et. xvj. articulis eiusdem libelli fuerūt et sunt ſm bonos mores loci Castrinoui et locorum circūuicinorum probrosa/iniuriosa/et contumeliosa, ac animo et intentione conuiciandi et iniuriandi eidem nobili Pelegrini promulgata, ⁊ per ipsum Honoratum contra eundem prolata: quod vltimum sufficit et sufficeret, etiam si verba al's de se essent verba indifferen- 9 tia, hoc est que iniuriam importare nō viderentur, † vt verbi gratia: si demonstrato aliquo causidico sibi diceret aliquis yronice. Tu es bonus clericus, vel bon⁹ aduocatus, vel homo legalis. per id quod voluit Cy. in. l. si non conuicij. col. iiij. versi. septimo queritur ⁊c. C. de iniurijs. vbi etiam Albe. col. iij. versi. Item quero nunquid sit opus. ibi, si autem allegatur factum indifferens. et ibi Sa- 10 lice. col. ij. ver. quero nunc extra glo. ⁊c. † vbi dicit ꝙ Veneti dicūt ꝙ fatui sunt astrologi, licet enim bona mente possit quis dici bonus clericus, bonus causidicus, homo legalis vel astrologus, si tamen yronice proferrētur, inferretur iniuria ei cui dicerent. l. quisquis. C. de postulan. quod etiaz voluit Joan. fa. in allegata. l. si nō conuicij. que si ita se habeant, quinimo quia sic se habent, cur nititur idem Honoratus contendere, ꝙ verba de quibus in dicto articulo latior habetur mentio non fuerint iniuriosa, etiam si dici possent generalia prout non sunt, postq̄ in dicto libello propositum est et deductum dicta verba fuisse et esse ſm bonos mores ⁊c. verba iniuriosa, et ita animo iniuriandi et cōuiciandi eidem Pelegrino.

Ceterū nec ꝓcedit quinimo est ridiculuz quod opponitur aduersus ea que parte dicti nobilis Pelegrini deducta extiterunt in quinto articulo libelli prementionati, scilicet ꝙ illa verba, vous auez faict vng tour dung paillart villain et dung meschant homme, nullam sapiunt iniuriam, cum illa vt inquit idem Honoratus non contineant aliquaz speciem criminis vel iniurie, sed sunt generalia. Ex quibus ꝓpterea nulla iniuriarum actio competit eidem Pelegrini. Pro quo allegatur doctrina Bar. quā omnes sequi dicit in. l. turpia. ff. de lega. primo. qui pace salua et cum supportatione egregij viri dn̄i aduocati eiusdem Honorati hoc non dicit, nec ipse nec alij loquūtur in 11 his terminis, sed multuz remotis/separatis/⁊ diuersis. † Querit enim Bar. quomodo quis intelligatur alium diffamari de maleficio, et respondet non sufficere si staret in genere maledictionis, vt verbi gratia, dicendo ipsum impium ⁊ pessimum hominem et 12 similia. Loquitur enim Barto. in diffamatione, † ego vero in iniuria que aliud est. Potest em̄ cōtingere aliquez non diffamari et tamen sibi inferri grauissimaz iniuriā, vt verbi gratia, pone ribaldum aliquem et vilem personam appellare principem ꝓditorem, vel al's eum inculpare de graui delicto, cui tamen nullus credit, profecto veruz est dicere hunc principem non esse diffamatum, et tamen passus est iniuriam, et quidem grandem. Preterea pone bonum aduocatum et virum legalem appellatum calūniatorem et per vilem personam vel aliam, cui tamen non creditur, obstante aduocati legalitate omnibus nota, non est ergo iste diffamatus: sed tamen passus est iniuriam. Possent dari et alia similia et quidem infinita, per que probaretur aliud esse diffamare, aliud iniuriari, et ꝙ multi patiuntur iniuriam, q̄uis non diffamētur. Preterea ad quam speciem criminis descendit ille qui yronice loquitur, et alium appellat bonum clericum/bonum aduocatum/legalem hominem et astrologum. ad quam speciem criminis descen- 13 dit qui aliuz appellat cucurbitem vel filium pute, † cum nasci de puta non sit crimen. c. nasci de adulterio. distinctio. lvj. Et tamen hec omnia et alia longe minora maxime dicantur animo iniuriandi iniuriosa existant. Et vos Honorate de Vacherijs dicere audetis quod hec verba, Vous auez faict vng tour dung

paillart

paillart villain et dung meschant homme, probata animo iniuriandi et conuiciandi aduersus virum honorabilem, et profecto nobilem, et al's factum consulem et sic decurionem insignis Auenionensis ciuitatis, et apud quem adhuc remanent reliquie huius dignitatis non sunt verba iniuriosa, pro eo vt dicitis quia sunt gnālia, que tamen vt puto nō libenter sustineretis de vobis & cōtra vos pferri. Sed forte dicetis ꝙ ideo non pateremini q̄r non estis vilanus sed nobilis, nec dictus Pelegrini est vilanus. Verū tollamus illud verbū villain, et ponamus gentilhōme, & nūc dicamus: vous auez faict vng tour dung paillard gentilhōme & dung meschant homme. Puto ꝙ nec hoc placeret nec concedi posset non iniuriosum prout nec reuera esset, et puto ꝙ si aliter sapitis desipitis.

Preterea etiam nec obstat

ꝙ vlterius opponit p̄fatus Honoratus et opponēdo dicit se non fuisse iniuriatum eidem Pelegrini dū eidem asserenti et dicenti ꝙ ipse estoit aussi noble cōme ledict Honorat. Idem Honoratus respondit ꝙ ipse mētiebatur, pro quo relaxauit fimbrias & texuit grandez philateriam. Tum et exaltando illos de sancto Paulo a quibus dicit se sumpsisse originem, et deprimendo nobilē Antonium pelegrini patrem huius Jacobi. Qm̄ vt p̄dixi seposita pro nunc disputatione sup pretēsa nobilitate illoꝝ de sancto Paulo. Dico ꝙ illa etiam si fuerit vel sit, nihil cōmodi affert huic Honorato, vtpote qui ab illis non descēdit, saltem p lineam masculinā. Et ideo eoꝝ pretensa nobilitas ad eū deriuari nō potuit, nec est ꝙ gloriari debeat de p̄tenso cōdn̄io oppidi de Venasca, cuius nō creditur condn̄s. et cuius etiam tot & tanti fuerunt & sunt condn̄i, vt sciam condn̄ium esse vēditū p quadraginta florenis, ita vt nihil aut parū psit, q̄r vni⁹ illius fortasse reseruatis reuerēdo patri dn̄o epo Carpen̄. dn̄a de Venasca, seu eius liberis, & nobili Bertrādo de sancto Mauricio. Nec sibi p̄dest illa p̄tensa depressio quam facere conatus est cōtra dictum nobilē Antoniū pelegrini. Tū causis et rationibus al's deducendis cū oportuerit. Tum et quia illa nihil obstant, quominus potuerit & possit, ac etiā est aussi noble dictus Jacobus pelegrini sicut ipse. Esto em̄ ꝙ natus nō esset nobilis, potuit tamē postea fieri nobilis, et vel factus est vel nata nobilitas postea aucta, ita vt in nullā iniuriam/ignominiā/aut diffamationem redundasset, etiam si prefatus Honoratus sub silētio dimisisset, nec eidem respōdisset, ꝙ ipse mētiebatur: nec ꝑpterea erat peritura res publica, si nesciretur illa p̄tensa distinctio que est inter innobiles/villanos/& plebeios, de quoꝝ numero fuisse p̄tendit p̄fatum nobilē Antonium, & nunc esse hunc nobilē Jacobum ac nobiles & egregias psonas de quarum numero se esse pretēdit. Tum et quia etiam positū est in predicto libello dicta verba fuisse et esse ꝓbrosa/contumeliosa/et iniuriosa, ac conuiciandi & iniuriandi animo dicta et prolata.

Insuper nec etiam procedit

ꝙ vlterius opponitur conatum de quo in septimo & octauo articulis dicti libelli non fuisse iniuriosum postꝙ nullus effectus fuit secutus: 14 † quod si ita est, tollatur ergo illud dictum Vlpiani. Si quis pulsatus quidē non est verum, manus aduersus eum leuate, et sepe territus est quasi vapulaturus: non tamen pcussit, vtili iniuriarum actione tenetur: quod si tollendū non est, quia lex est de qua nō est iudicandū, sed ꝯm eā. c. in istis. distin. iiij. Non est quod dicere possit idem Honoratus propterea conatū nō fuisse iniuriosum, quia non est secutus effectus.

15 † Preterea etiam nec obstat

qō vlterius pretēditur verba posita in nono articulo nullā sapere iniuriā, nec ex eis aliquam oriri iniuriarū actionē cum sint gn̄alia et ad nullam speciē descendentia. Pro quo allegat theoricam Bar. in dicta. l. turpia. ff. de lega. j. qm̄ respondeo ꝙ illi theorice iā responsum est. Dico ꝑpterea sufficere qō dictū extiterat in libello hec verba fuisse et esse ꝯm bonos mores locoꝝ &c. probrosa/contumeliosa/et iniuriosa, et dicta animo iniuriandi: quia si hoc ꝓcedit in verbis indifferentibus, multo fortius in istis.

Amplius nec etiam obstat

quod opponit̄ cōtra et aduersus ꝓposita & deducta cōtra decimū quartum articulum, scʒ ꝙ illa verba ꝙ dictus Pelegrini rumpi fecerat portaʒ boarij seu stabuli boum eiusdē Honorati et capi p armigeros vnū equum inibi existētem, non sunt verba iniuriosa, et ꝙ per illa nulla potest inferri iniuria, pro eo quia in dicto articulo non designatur boarium nec illius confines. Et quia ibi non dicitur p quos frangi seu rumpi fecerit idē Pelegrini portā predicti boarij, nec qui essent illi armigeri in genere mentionati, nec quis esset illoꝝ capitaneus siue dux, aut cuius esset equus et qualis et cuius coloris. Quoniā respondeo ꝙ hec non suffragantur eidem Honorato, nec refragātur seu obstant prefato Pelegrini. Ad quid enim cogeretur idē Pelegrini premissa exprimere si illa per ipsum Honoratum expressa non extiterint. 16 † Puto em̄ ꝙ ad iniuriam sufficiat aliquē appellare furem vel homicidā, etiā si nō dicat̄ furtum vel homicidiū cōmisisse Anno/mense/et die, illis in illa ciuitate et tali loco, in re tali, vel in persona talis. 17 † Preterea vtiam dictū est ista est causa in qua ꝓcedendū est summarie/simpliciter/et de plano ac sine strepitu & figura iudicij, in qua ꝑpterea ꝓcederet libellus seu petitio, etiam si esset put non est obscurus vel incertus seu etiā generalis. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Bart. in Extrauaganti ad reprimendā. in verbo, figura. in fi. ij. col. Joan. de ligna. Pe. de ancha. et Joā. de Jmol. in cle. sepe. de verbo. signi. Alexan. de Jmol. consilio. clxxxvij. exordiente, In hac causa et lite. col. ij. in secundo volu. Ad id vero qō dicitur verba illa per ipsum de Vacherijs plata, ꝙ rationabile erat ꝙ idem Pelegrini deponeretur a sindicatu, fuisse dicta p modū cōsilij, et ꝑpterea non esse iniuriosa. Dico ꝙ istud non obest, quia consiliū potuit esse, put et fuit et fuisse ꝓponit̄ in libello iniuriosum/probrosum/et cōtumeliosū. Insup quo ad ea que dicunt̄ de pretensa cōmuni fama & opinione hominū, videbit idē Honoratus cuʒ de illis tempore oportuno opposuerit, quomodo illa ꝓbabit, q̄ etiā vera nō existūt, nec etiam impediūt quominus ꝓcedatur sup contentis in libello, etiā si hic ꝓcedendum esset solenniter.

Quod autē opponitur eun-

dem Pelegrini cessasse petere declarari verba sup quibus se fundat fuisse iniuriosa: qō vt dicit omnino petere debuit in cōclusiōe eiusdem libelli. Dico et respondeo ꝙ oppositio hmōi nō ꝓcedit. Tum quia verba p̄dicta fuerunt et sunt de se iniuriosa, et actum iniuriosum significant & important. Tū et quia si que sint vel esse videantur verba indifferentia, fuit tamen et est aduersus hāc impugnationem ꝓuisum, p eo quia fuit ꝓpositum & deductū ꝙ illa fuerunt et sunt ꝯm bonos mores &c. ꝓbrosa/cōtumeliosa/et iniuriosa, ac conuiciandi et iniuriandi animo dicta: ad quod nō attendit pars aduersa.

Postremo nō obstat quod

finaliter opponit̄ parte dicti Honorati inficientis & negātis prefatum Pelegrini possidere in bonis vsq̄ ad valorem triū milliū scutorum auri regiorum, et ꝙ propterea non potuerit neq̄ possit iniurias sibi illatas et in libello predicto latius mentionatas taxare ad tantam summaʒ, adijciendo ꝙ similē maluisset de suis &c. Tum quia de hoc non potest nunc opponi, nec oppositum processum impedit aut impedire potest. Tum et quia in dicto libello positum est et deductum eundem Pelegrini noluisse neq̄ velle predicta fuisse contra eum dicta et facta, aut iniurias illatas pro 18 summa trium millium scutorum auri, † quod sufficiebat ad conclusionem libelli et ad taxationem per eum factam. per id quod not. glo. in. l. iniuriarum estimatio. et quod ibi Barto. ff. de iniurijs. quod etiam voluit Ange. are. institu. de actio. circa principiū. versicu. not. ex glo. formam libelli. quod etiam voluit Pyle. relatus p Rofre. in suis libel. sub rubrica. de actio. iniuria. pto. col. fi. Et licet subiunctum extiterit ꝙ immo tantum maluisset perdidisse &c. non propterea impugnandus est libellus. Tum propter protestationem de qua in fine principij. ibi, citra onus supflue &c. Tum et quia per ea que not. Rofre. vbi supra. Cyn̄. et Alberi. in dicta. l. si non conuicij. et Joan. fabri in. §. sed et lex. institu. de iniurijs. satis colligi potest ꝙ oppositio huiusmodi non obstat, etiā si idem Pelegrini probaretur non habere valorem dictorū trium millium scutorum, quod non probabitur, sed potius cōtrarium. Ex quibus infertur nihil fuisse vel esse oppositum parte dicti Honorati per quod appareat aut concludi possit actione iniuriaruʒ non competijsse et competere dicto nōbili Pelegrini et libellum seu petitionem parte eius oblatam & productam non esse admittendam et super ea, vtpote apta & pertinenti procedendum: quaʒ propterea petit admitti et super ea procedi. Et quidem summarie simpliciter et de plano et sine strepitu & figura iudicij, et al's iuxta formaʒ signature reuerendissimi domini gubernatoris Auenionis & comitatus Venayssini, et dictum Honoratum condemnari in expensis factis et sustentis per ipsum Pelegrini ratione sue temerarie oppositionis aduersus admissionem libelli seu petitionis superius mentionate parte eius interiecte. Et al's petit in et super premissis et singulis eorūdem ius ac debitam & celerem iustitiam sibi fieri et ministrari vestrum iudiciale officiū in oportunis humiliter implorando.

Verū nec ex procurata retar-

datione cause huius idē Honorat⁹ cōmodū min⁹ debite reportet,

quod fieri nõ debet. Petit ipse nobilis Pelegrini seu ei⁹ legitim⁹ pcurator pcuratorio nomine eiusdem literas citatorias, quarum vigore euocẽtur ⁊ citentur honorabiles viri Joannes ianini, Petrus fabri, Joãnes trucheti, Petrus reuersi, Joannes et Aymo selerier, Antonius amorosij, Claudius selerier, Bñdictus gauterij, Franciscus lardrati, Joãnes gay, Joãnes monerij, Matthe⁹ bosic, Jammetus mutonis, Pauletus lãgerij, Jacob⁹ de capella, Joannes rosseti, Claudius lamoureux, et Ludouicus maleual, quos pducere vult ⁊ intendit super propositis ⁊ cõtẽtis in dicto eius libello. Et nihilominus cũ etiam pducere intendat egregiũ virum dñm Stephanum parisij iurium pfessorem, et Ferranduz raus mercatorem, habitatores Auenionis, et venerabilem viruz dñm Chabertum de Uilleioye pr̃sbyterũ, petit literas oportunas p illorum receptione ⁊ examinatione sibi cõcedi, protestãs ꝙ propterea non intẽdit renuntiare iuri quo potuit et põt petere ⁊ obtinere ꝙ idem Honoratus singulis articulis seu positionib⁹ dicti eius libelli respondeat, ⁊ quibus etiã per eum responderi, et ad id eum cogi et cogendũ fore ordinari postulat et requirit. Et al's in et sup p̃missis et singulis eorũdem ius ac debitã ⁊ celerẽ iustitiam sibi fieri et ministrari, vestrum iudiciale officiuz in oportunis humiliter implorando.

Consilium. XXV.

De fideicommissaria substitutione, et de quartarum detractione, alienationeq́ʒ vsq́ʒ ad quartam.

Summarium.

1. Fideicommissarius grauatus de restituenda hereditate, de qua portione possit disponere.
2. Alienata pendente cõditione computantur in quartam.

Ipso instrumẽto vltimi et nuncupatiui testamenti honorabilis quondam viri Antonij richardi macellarij loci Ualriaci in quo heredes vniuersales instituisse comperitur venerabilem ⁊ probos viros dñm Petrũ richardi, Joannẽ et Claudiũ richardi fratres eiusdem Antonij testatoris filios naturales et legitimos, et alium Petrũ richardi eiusdẽ testatoris nepotem seu Felesenũ ex Francisco richardi filio predefuncto et primo decedenti seu decedẽtibus, si sine liberis herede vel heredibus ex suo pprio corpore et de legitimo matrimonio pcreato seu procreatis decederet aut decederent substituisse superuiuentes seu superuiuentem. Dico ⁊ respõdeo breuiter ⁊ succincte, ꝙ licet in vim fideicommissarie substitutionis cõprehense in dicta breuiloqua seu reciproca substitutione superius mẽtionata et facta p dictum quondam Antonium testatorem possint ⁊ valeant prefati Joannes et Claudius fratres, et Petrus eoruz nepos tanꝗ̃ substituti petere illam quotam ⁊ portionem in qua fuit dictus dñs Petrus heres institutus, si tamen cõtingat ipsum qui liberos naturales et legimos nõ habuit nec habebit ante eos ab hũanis decedere. † 1 Poterit tamen idem dñs Petrus testari vel al's disponere de media parte illius quarte portionis seu partis in qua fuit heres institutus, quã de fideicommisso vniuersali ab eodeʒ relicto detrahet ei⁹ heres vel donatarius, aut alius ab eo causam habens, vel tituluz. Et hoc partim iure legitime et partim quarte trebellianice, q̃ ex psona dicti dñi Petri detrahi poterũt. per id quod no. glo. Bart. et docto. in. l. papinian⁹. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glo. ⁊ Bar. in. l. ꝙ ꝑ. C. ad leg. fal. Joan. de Jmol. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ⁊ pupilla. Bal. in. l. filiũ quem. C. fami. ercis. pro quo sunt boni tex. in. c. raynutius. et. c. raynaldus. de testa. multas remissiones ponit do. Jason may. in auẽ. res que. C. cõi. de lega. Cuz enim essent tres filij et vnus nepos ex alio filio, legitima istorum fuit triens seu tertia pars que sunt quatuor vncie. auẽ. de triẽ. et semis. §. i. colla. iij. et transumptiue in auẽ. nouissima. C. de inoffic. testa. qui triens diuidendus est equis portionibus inter istos quatuor et sic quilibet habiturus est vnam vnciã, quam detrahere põt ideʒ do. Petrus de alia quarta parte, hoc est de tribus vncijs in quib⁹ fuit heres institutus: et de residuo, hoc est de duabus vncijs restãtibus detrahetur quarta pars, hoc est dimidia vncia iure trebellianice, vncia vero et dimidia pars alterius vncie faciunt dimidiam partem trium vnciarum.

2 † Est tamen aduertendũ ꝙ in hac dimidia parte de qua p̃dixi dictum dñm Petrum posse testari et al's disponere imputari debent ea que ipse de dicta ei⁹ quarta parte alienauit vel cõsumpsit. Pro quo allegasse sufficiat not. per Bar. in. l. in quartam. ff. ad le. fal. et p glo. ⁊ docto. in. l. marcellus. §. res que. ff. ad trebel. Nec potest ipse do. Petrus regulariter diminuere illam mediã partem, que restituenda est substitutis si ipse premoriatur, ideo aũt dixi eũ non posse regulariter, quia hoc fallit in gradibus not. p docto. in dicta auẽ. res que. et allegato. §. res que. Super quibus nõ insisto, quia nec expedire videtur.

Consilium. XXVI.

De cautione prestita pro accusato de homicidio ex qua non colligitur promissio de illum representando, et de probatione homicidij non plena.

Fragmentum est alicuius consilij.

Summarium.

1. Uerbum quod potest esse et preteriti et futuri temporis debet intelligi f̃m adiuncta.
2. Clausula posita in principio/medio/vel fine, ad que referatur regulariter.
3. Obligatio fideiussoria verbis contrahiẽ vbi quicquid in ea cõtrahenda ambigue vel obscure dictum est p omisso haberi debet.
4. Interpretatio in dubio fit cõtra illum qui se fundat ex contractu.
5. Testis vnicus non probat.
6. Juramentum probationis suppletiuum an deferendũ in arduis causis vel criminalibus.
7. Promissio facti alieni pmittentem non obligat.
8. Origo fame criminis perpetrati a quo ortum habuit, an probanda.
9. Testes de fama deponentes debent deponere a quibus personis audiuerunt.
10. Accusato, que fama nocere non debet.
11. Probatio criminis per famam an sit semiplena.
12. Fama est res fragilis et pernitiosa transmissa ab his qui nocere desiderant.
13. Fuga an probet plusꝗ̃ semiplene.
14. Judicium per quot testes sufficiat probasse.
15. Singula que non prosunt multa iuuant, quo casu hoc dictum nõ procedat.
16. Confessio facta extra iudiciũ et parte absente, an possit reuocari.

Dijcio ꝙ cuz dictus Guillielm⁹ legatur iurasse duo ante clausulam cautionis, scʒ non ostendere dictũ nobilem Antoniuz de marsana nec filios suos aut seruitores ⁊ stare ordinationi ⁊c. Et sic vnum negatiuum, et aliud affirmatiuum, si partes intellexissent ꝙ clausula cautionis deberet ad hec duo referri, non solum dici debuisset, de quibus pluraliter: nõ de quo singulariter sed etiam dici debuisset, de quibus scilicʒ non offendendo ⁊c. Et si contraueniret vel offenderet de stando ⁊c. cauit ⁊c. quod q̃ dictuʒ non est, non debet haberi pro expresso, sed pro omisso, nec p̃sumi ꝙ ad omnia fienda sit relatio. Etiam nec colligitur dicta pretensa promissio ex illis verbis de illum rep̃sentando ad diem ⁊ dies, q̃m vt apparet ex tenore dicte p̃tense cautionis, illic est sermo de iniurijs illatis. Post em̃ pmissionem factam de stando ordinationi dictorum do. vicesenescalli et aliorum, de et super pretensis antea illatis iiurijs dicto nobili de Marsana subiũcta est clausula, necnon de stando iuri quo ad partem fiscalem, casu quo deliquerit, et de interesse partis, et de illum p̃sentando, et sic est sermo cõtinuatus quo ad materiam dictarum iniuriarũ antea, vt p̃tendebatur illatarum. Et nihil ibi dicitur de iniurijs postea inferẽdis, si quas inferri cõtingeret. Et hoc etiam satis demonstrat verbuʒ deliquerit, quod est verbuʒ p̃sentis temporis. nisi forte quis dicere voluerit ꝙ etiaʒ dici possit esse futuri subiunctiui modi: sed istud nõ obstat, quia si acciperet, put est futuri temporis subiunctiui modi non posset referri ad dictas pretensas iniurias antea illatas: ad quas tamen et ex tenore dicte pretense cautionis, et verisimilius refertur ꝙ̃ ad postea inferendas, ppter continuationem capituli loquentis de iniurijs illatis. † 1 Uerbum enim quod põt esse temporis preteriti vel futuri tẽporis, debet intelligi f̃m adiuncta: per ea que ponit Oldra. consilio mihi. cxlviij. ex ordicte, Circa primũ punctum sic dicit pars magistri textoris ⁊c.

Preterea

2 † Preterea quod dicitur in dicta.l.talis scriptura.ff.de lega.j.in.l.j.C.de libe.pteri.in.c.scdo requiris.de appella.et aliis quibusdā locis clausulā positam in principio/medio/vel fine,debere regulariter referri ad omnia,pcedere pōt quando tota dispositio est vnius vel plurium cōtrahentium vel inuicē disponentium,qđ non fuit in casu de quo qritur,qꝛ iura metū de nō offendēdo ⁊ de stādo ordinationi ⁊c.emanauit a Guillielmo ⁊ fuit actus gestus inter eū et de Marsana.Cautio aūt seu pmissio facta p dictum nobilē Robertum fuit actus gestus,non quidē inter ipsos Guillielmū ⁊ Antonium de marsana,sed inter ipsum nobilē Robertuꝫ ⁊ de Marsana,ppter quod non videtur cautio seu pmissio hmōi debere referri ad pcedentia,hoc est nō intelligitur idē nobilis Robertus qua vice aut se obligasse,nisi quatenus ex eius verbis clare cōstet.

3 † Obligatio eñ fideiussoria verbis cōtrahitur.l.blāditus.cū suis simili.C.de fideiusso.Quicquid igitur in ea cōtrahenda ambigue vel obscure dictum est p omisso haberi debet.l.quicquid astringende.ff.de verb.obliga.Pro quo facit,

4 † quia in dubio fieri debet interptatio cōtra illum qui se fundat ex cōtractu.l.veteribus.et quod ibi docto.ff.de pactis.l.stipulatio ista habere licere.§.in stipulationibus.ff.de verbo.obliga.et c.cōtra eum.de regu.iur.in.vj.not.Alexan.de Jmol.in.l.si pascenda.C.de pac.et cōsilio.lxj.exordiēte,Sup eo de quo queritur ⁊c.et Andre.barba.cōsilio.lxiij.exordiente,Sapienter scribitur tertio Paralipomenon ⁊c.col.iij.Cum igitur vt apparet ex pdictis nō appareat dictū nobilē Robertuꝫ quo ad iniurias vel offensas nō factas ante dictam ptensam cautionē p dicto Guillielmo cauisse sed potius cōtrarium,vt apparet ex pdictis,nō debuit nec de iure potuit in vim dicte ptense cautionis cōueniri aut cōpelli ad petita ex aduerso parte dictoꝝ do.pcuratoris fiscalis et de Marsana.

Premissis vero non refragatur neqꝫ obstat depositio seu dictum reuerēdi patris domini Petri raboti sancte sedis apostolice pthonotarij sup.xvij.xviij.⁊.xix.articulis schedule exordiētis,Nobilis Antonius de marsana ⁊c.parte dictoꝝ do.pcuratoris et de Marsana in hac causa oblate.Tum quia quatenus idem do.Petrus visus est deponere qꝫ pfatus nobilis Rodigonis cauit pro eodeꝫ Guillielmo bastardo,qꝫ ipse bastardus eundē de Marsana aut suos nō offenderet dicēdo talia verba aut similia ipsi de Marsana,Je vous pmetz quil ne vous oultragera point,ne vous ne les vostres.Fuit ⁊ est idem do.

5 Petrus vnicus ⁊ singularis,† et sic non pbat.l.iurisiurandi.C.de testi.et.c.tam literis.cum suis simili.eo.titu.Pro quo facit quod not.docto.in.c.cum ioannes heremita.de fide instru.et in.l.j.§.si quis neget.ff.quemadmo.testa.ape.quatenus sentiunt qꝫ etiam eo casu quo testes non deponunt cōtra instrumētum,sed addunt ad inibi contenta ⁊ descripta,opus est saltē duobus testibus.Tū etiam nō refragatur dictum eiusdem do.Petri,p eo quia licet in ptensa cautione prescripta p ipsum nobilē Rodigonis,dicantur etiam fuisse psentes egregij viri dñi Alziarius hippolyti,Petrꝰ lysieux,et nobilis Aymarus odardi,nullus tamen ex istis deponit id quod deponere visus est idem do.Petrus,quinimo dictus do.Lysieux potius videtur deposuisse cōtrarium,ꝗuis loquatur p verbum videtur.Quo fit vt etiam eidē de Marsana deferri non

6 debeat iuramētum pbationis suppletoriū.† Et quia etiā vel hec causa est criminalis,vt apparet ex cōclusionis supplicationis parte dictoꝝ do.pcuratoris et de Marsana in causa oblate,vel saltem est magna ⁊ ardua,in quarum neutra defertur pdictum iuramētum.per ea que not.Bart.⁊ docto.in.l.admonendi.ff.de iureiuran.docto.in.l.in bone fidei.C.eo.titu.⁊ in.c.fi.eo.titu.

Et supposito citra pīudiciuꝫ veritatis qꝫ idem nobilis Rodigonis pbaretur fecisse illā pretēsam promissionem,quam eū fecisse visus est deponere ⁊ dicere dictus dñs Petrus,et quā supra retuli,huiusmodi tamē ptensa promissio eidem Rodigonis nō obesset,nec ppterea cum effectu cōueniri potuit ad petita,nec potest ad illa condemnari.Tum quia

7 sic videretur idem Rodigonis pmisisse factum alienum,† ꝗ promissio pmittentem nō obligat.dicta.l.stipulatio ista habere licere.in principio.et quod ibi docto.ff.de verbo.obligat.et.§.si quis alium.institu.de inuti.stipula.Et vbi videretur posse dici prout nō videtur eundem nobilem Rodigonis pmisisse se facturuꝫ aut curaturum qꝫ dictus Guillielmus bastardus eundē de Marsana suosve liberos aut seruitores nō offenderet,adhuc non potuisset nec posset ideꝫ Rodigonis ad petita ex aduerso cōueniri.Et quidem nō ad presentandum eundū Guillielmuꝫ bastardū,qꝛ de hoc faciendo nō legitur cauisse quo ad iniurias postea inferendas.nec hoc etiam deposuit dictus dñs Petrus.Nec etiaꝫ ad dandū/prestandum/aut soluendum/aliquod pretensum interesse ad causam

asserti homicidij perpetrati et cōmissi,vt ex aduerso ptenditur in psonaꝫ nobilis Ludouici de marsana ptensi filij prefati Antonij.Cuius illā assigno rationē,quia videlicet nō fuit nec est pbatum dictum Guillielmū bastardū eundē Ludouicū occidisse seu etiam vulnerasse.Et quidē nō est pbatum nec pbatur ex assertione eiusdem Ludouici.l.si quis in graui.§.si quis moriēs.ff.ad sylleia.vbi est tex.de hoc.Etiam nec pbatur per pretēsam famā de qua videntur deposuisse aliqui ex testibus parte dictoꝝ do.pcuratoris fiscalis ⁊ de Marsana pductis.Tū quia testes huiusmodi nō pbant dictam assertam famā.pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Bar.in.l.de minore.§.plurimū.aꝫs est.§.tormenta.col.iiij.vel circa.ver.quero qualiter pbabit fama ⁊c.et ver.quero si testis interrogatur

8 a quibus psonis audiuisti ⁊c.ff.de questio.† Et quia etiā vel non est pbatū a quibꝰ fama hmōi originē duxerit,qđ tū fieri oportuit,vt no.Jnno.in.c.qualiter ⁊ qñ.le.ij.de accusa.et Specu.in titu.de inquisitio.§.nūc tractemꝰ.et Bart.in dicto.§.plurimū.col.v.ver.quero si testis.vel est pbatum qꝫ hmōi pretēsa fama originē duxit a dicto et assertione pfati Ludouici.Quo fit vt quēadmodū eidē nobili Roberto nō nocet nec nocere potest dictū seu assertio eiusdem Ludouici,vt pdixi,ita nec noceat dicta asserta fama.ar.c.fraternitatis.de heredi.Pro quo bene facit qđ voluerunt Jnnocē.⁊

9 Specu.in locis superius allegatis,† vbi dicunt testes de fama deponētes ideo debere deponere,a quibus psonis dici audiuerint,vt sic sciatur an fama ortū habuerit a psonis honestis vel ab inhonestis,et vtrum a maliuolis vel aliis.Et hoc est vt cōsequenter vi-

10 deatur que fama valeat,⁊ que non,† quia si ortuꝫ habeat ab inhonestis vel maliuolis seu inimicis inculpati,aut aliis quibus non esset fides adhibenda nō debet fama nocere.Adijcio ꝙ etiā supposito citra preiudicium veritatis qꝫ de dicta ptensa fama apte ⁊ oportune deposuissent testes predicti,et qꝫ illa ortum habuisset a

11 psonis fidedignis,⁊ ex causa pbabili,† adhuc nō esset p eam probatum etiā semiplene dictum ptensum homicidiū fuisse ppetratum aut cōmissum p prefatum Bastardū,vt colligitur ex his que not.Bar.in dicto.§.tormēta.Bal.⁊ Ange.in.l.milites.C.de questio.et Cy.in.l.de tormētis.C.eo.titu.et idem fuit de mēte Bart.

12 in tractat.de questio.† quia fama est res fragilis ⁊ pniciosa transmissa ab his qui nocere desiderant,sup quo articulo vlterius non insisto,cum opus nō existat et pdicta sufficiant ad ostendendum

13 qꝫ dicta asserta fama nō probat.† Non etiam saltem plusqꝫ semiplene pbat ptensa fuga seu recessus dicti Guillielmi bastardi.pro quo allegasse sufficiat qđ not.Barto.⁊ docto.in.l.lege cornelia.ff.ad sylleia.et Ange.areti.in suo tracta.malefi.super verbo,qꝫ fama publica.ver.an fuga sit sufficiens indiciū.et alij in aliis locis.Etiā nec aliquid probat depositio seu dictum dicti nobilis Aymari odardi deponentis de ptensa confessione eiusdē Guillielmi,qꝛ cū de ista ptensa confessione non deponat nisi idem Aymarus,illa non est pbata.dicta.l.iurisiurandi.C.de testi.⁊.c.tam literis.eodē titu.Nec depositio eiusdē Aymari in aliquo coadiuuat alias pretensas pbationes,qꝛ cum ipse non deposuerit de ptensis vulneribus seu pcussionibus quasi illas fieri viderit,sed qꝫ idem Guillielmus

14 mus sibi dixerit qꝫ eas fecisset,† et sic de indicio debuit hoc indicium seu cōfessio huiusmodi pbari ad minus p duos testes,vt voluit glo.cōmuniter reputata singularis in.l.fi.et quod ibi Bart.et docto.C.fami.ercisc.quod etiam voluit Jnno.in.c.sicut.de symo.Ange.in.l.fi.in princi.ff.quod me.cau.et in auē.de testa.imperfec.in principio.versi.no.diligēter ex ista glo.colla.viij.multos refert Alexan.de Jmol.consilio.xj.exordiente,Sentio in dubium reuocari ⁊c.col.ij.et consilio.xix.exordiente,Jn his que in themate ⁊c.col.viij.in quarto volu.Quo fit vt huiusmodi ptensum indicium vtpote non pbatum cōiungi nō debeat cum aliis ptensis pbationibus ad eas integrandum.quod etiam voluit Bald.in.l.si quis ex argētariis.in principio.ff.de eden.quē refert ⁊ sequitur Alexā.de Jmol.in locis supra proxime allegatis.eo eñ casu non pcedit

15 nec locum habet id quod dici solet.† que non iuuāt singula multa prosunt.c.cum causaꝫ.cum simili.ibi allegatis.de pba.et quod not.glo.in.l.iij.in principio.ff.de excusa.tuto.sed pcedit solum eo casu quo vnūquodqꝫ indicium est p se sufficienter pbatum.Hinc dicit Bal.in dicta.l.si quis ex argentariis.qꝫ si est vnus testis qui deponat de veritate aut substantia factuꝫ seu contractus,vt quia contractum interfuit:alius vero testis deponat de fama,et alius de aliquo alio adminiculo vel indicio:isti tres testes non debent iungi ad plenam probationeꝫ.per.l.j.C.qui nume.tute.Et ratio est,quia illius testis qui deponit de fama nō est in sua spē probās perfecta probatio:quia fama ad hoc vt sit probata,debet probari per duos testes.vnde si probetur p vnum testem tantum,non est probatio perfecta in sua spē.Et idem est in alio indicio pbato per vnū testem:nam illa non est pfecta probatio in sua specie:qꝛ vt dixi,spēs pbationis ex indicio vel adminiculo faciēte ad negotiū principale debet pbari per duos testes.Hec ⁊ alia multa inducit

Alexan. de Jmol. in dicto consilio. xix. col. viij. et seq. Possent et alia multa ad impugnationem depositionis eiusdẽ nobilis Aymari et dicte asserte confessionis facte per dictum Bastardũ,† vt pote ꝙ facta fuerit extra iudicium ⁊ parte absente, et ꝙ illa potuerit et possit p eundem Bastardum reuocari, vt voluit Bal. in. l. j. col. penul. C. de confes. et Feli. sande. in. c. olim ex literis. colũ. ij. de rescrip. Sed quia premissa sufficiũt, ego vlterius non insisto.

Consilium. XXVII.

De successione proximorum ab intestato.

Summarium.

1 Auus maternus succedit nepti ab intestato exclusis auunculo materno et patruo.

[I]sto casu mihi exhibito parte prouidi viri Bartholomei parẽtis et dubio ex casu huiusmodi formato ⁊ elicito, quo effectualiter querit quis succedere debeat defuncte impuberi Joanne collete, an videlicet prouidus vir Bartholomeus parentis ipsius quondã Joanne auus maternus, an ve auunculus maternus eiusdem Joanne, aut Claudius collete ipsius Joanne quondam patruus.† Ad quod respondeo, ꝙ si supponimus Antoniũ colleti patrẽ pfate quondam Joanne decessisse intestatum, et sic eidem Joanne non substituisse ipsi Joanne, succedere debet ab intestato dictus Bartholomeus eius quondam auus maternus, repulsis ⁊ exclusis auunculo ⁊ Claudio patruo. auc. de heredibus ab intestato. §. cõsequens. colla. ix. et transumptiue in auc. defuncto. C. ad tertul. et auc. cessante. C. de legi. heredi. Et quia alio nõ apparente istud non habet dubium cum de hoc sint casus legis, ego vlterius non insisto.

Consilium. XXVIII.

De prestatione annua causa libertatis et immunitatis pro rata soluenda p heredes diuidentes bona.

Summarium.

1 Prestatio annua propter cõcessionem libertatum et immunitatum recipiens diuisionem vocat heredes pro rata, et collectiue non in solidum.

[I]sto transumpto cuiusdam publici instrumenti cõcessionis libertatum et immunitatum seu franchesiarum dudum concessarum honorabili quõdam viro Guillielmo iuliani loci Castrinoui de capra, ac recognitionis bonorum/ rerum/ et prediorum in eo plenius expressarum. Dico et respõdeo breuiter ⁊ succincte ꝙ licet honesti ⁊ probi viri. M. et. M. Juliani fratres ac posteri successores ⁊ heredes dicti quondã Guillielmi bona/ res/ ⁊ facultates eorũdem diuiserint, non ppterea tenetur ipsorum quilibet ad dandum ⁊ soluendum obolum auri latius mẽtionatum et expressum in instrumẽto huiusmodi, sed ad illum tenẽtur ipsi tres collectiue.† Quia cum prestatio huiusmodi recipiat diuisionem, quilibet tenetur p sua rata non in solidũ. per id quod habetur in. l. ij. §. j. et quod ibi docto. ff. de verbo. obliga. et quod eleganter voluit Joã. raynau. in simili. in suo comprehenso. l. imperialem. §. preterea ducatus. ver. quero quis est effectus. an fidelitas prestetur simul ⁊c. et Alua. in. c. omnes filij. col. iij. versicu. quero ab extra. quid si ex feudo ⁊c. titu. si de feu. controuer. fue. inter do. et agna. Pro quo facit l. ea. C. fami. ercisc. et. l. j. cum suis simili. C. si cer. petatur. Et quia presens articulus non videtur mihi habere aliquid difficultatis, ego vlterius non insisto.

Consilium. XXIX.

De impubere ignorante successionem, et de oppositione prescriptionis quadraginta annorum.

Summarium.

1 Impubes in dubio an presumatur ignorasse testamentariã dispositionem.

2 Mater non habet filios in potestate.

3 Priuatus ecclesie priuilegium in prescriptionibus sortiri non potest.

[E]xistimo ꝙ cũ probetur nobilẽ ⁊ honorabilem virum Fulquetum audiberti fuisse tempore mortis ⁊ decessus nobilis quondam ⁊ honeste mulieris Bertrande fucilhete eius matris, et sic cõsequẽter tempore testamẽti p eandẽ conditi fuisse minorem quatuordecim annis,† et sic impuberem, debuerit ⁊ debeat idem nobilis Fulquetus psumi in dubio ignorasse testamentum ⁊ testamentariam dispositionẽ eiusdem quondã nobilis Bertrãde per id quod voluit Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres. in. ij. q. ff. de verbo. obliga. vbi etiam Alexan. de Jmol. charta. xij. vel circa. ver. aut nõ solum querimus ⁊c. Pro quo facit. l. qm̃ sororem. C. de iur. delibe. l. fi. ff. p suo. et. l. verius. ff. de pba. Nisi forte quis dicere voluerit ꝙ Bart. loquitur in suo herede, hoc est in eo qui est in potestate testatoris, cuiusmodi nõ fuit nec est dictus nobilis Fulquetus quo ad dictam nobilem Bertrandã eius quondã matrem.† Pro eo quia mater non habet filios in potestate. Sed istud obstare nõ videtur, quia idipsum quod dicit Bar. de suo herede, pcedit etiã in eo qui non est suus heres qui tamen erat ab intestato tanꝙ proximior vel primum gradum obtinens successurus, hoc est dicere ꝙ quemadmodũ in dubio suus heres presumitur ignorasse testamẽtum eius cuius est suus heres, ita et heres non suus qui tamẽ erat ab intestato testatori successurus. per id quod voluit Bal. in dicto §. duo fratres. Pro quo allegatur in argumẽtum. l. eius qui. ad fi. ff. si cer. peta. Est enim hoc casu eadem ratio, que est in alio in quo loquitur Bar. Et idẽ videtur voluisse Ange. in dicto. §. duo fratres. in. iij. q. Jdem sensit Rapha. referens decisionẽ Bal. et ꝙ alis ita consuluit. Que etiam ratio per Bart. assignata idem suadet. Et quia vt deponũt testes parte dicti Fulqueti in causa pducti dicta quondam nobilis Bertrãda mortua est ⁊ decessit iam sunt quinquaginta et quinꝙ vel sex anni,† et sic tempore cepte cause huius preterierant, non solum quadraginta anni, sed multo plures. Videtur ꝙ exceptio prescriptionis obstiterit et obstet dñis actoribus. auc. de ecclesia. titu. §. pro temporalibus aũt. colla. ix. et transumptiue in auc. quas actiones. et qd ibi per oẽs. C. de sacrosan. eccle. c. de quarta. et multis alijs. de prescript. et quod no. glo. et docto. in dicto. c. de quarta.

Consilium. XXX.

De expensis nuptiarum et puerperiorum factis ex bonis communibus fratrum in societate manentium.

Summarium.

1 Expense nuptiarum facte de bonis cõmunibus per vnum ex fratribus sunt compensande ceteris, et idem de expensis puerperiorum.

[I]sto casu mihi exhibito parte honesti iuuenis Guillielmi saunerij ⁊ dubijs ex casu hmõi elicitis.† Dico et respondeo breuiter et succincte, ꝙ expense nuptiarũ facte p et noĩe Joannis saunerij eius fratris solui debuerunt ⁊ debent, de ⁊ sup quota ⁊ portione eiusdẽ Joãnis, ita ꝙ si de bonis cõibus inter ipsos Joannem ⁊ Guillielmũ et Claudiũ eorum fratrem facta extiterit, tenetur idem Joães de tertia parte expẽsarum hmõi reimbursare dictũ Guillielmum eius fratrẽ. per id qd habetur in. l. ⁊ si originẽ. et qd ibi Bar. vbi etiã tangit glo. ff. de muneri. et honori. qd etiam voluit Bart. in. l. j. §. nec castrense. versicu. vlterius quero. pone ꝙ pater ⁊c. ff. de colla. bono. et in suo tracta. duo fra. ver. pone ꝙ pater p filio accipiẽte vxorẽ ⁊c. Bal. in addi. ad tracta. Bar. de duo. fratri. ver. quero quid si pater fecit sumptus p filio accipiẽte vxorẽ ⁊ Jo. Pe. ferra. in sua practica. tit. for. libel. quo agi. p here. vel re. singl'a. diuiden. in glo.

in glo. sup verbo, cōiter et pro indiuiso. versi. inde q̄ritur de quotidiana q̄stione. et Pet. de vbal. in suo tracta. socie. in. vj. parte. col. xxij. ver. q̄ro ad expensas factas ꝛc. Et idē videt̄ de expensis factis in puerperijs seu iacinis hōeste mulieris. N. vxoris ꝛ psone ꝯiūcte eiusdez Joannis saunerij, et q̄ solute extiterunt de bonis cōibus. Sed istud videt̄ posse ꝓbari ꝛ ostendi his rōnibus ꝛ motiuis quibus ꝓbatur expensas nuptiarū debere supportari ꝛ solui de quota et portione dicti Joannis, nō de bonis cōibus. Et q̄uis in istis et similibus nō sit auare ꝓcedendum, nō debet tamen idē Joannes saunerij hoc moleste gerere, cū vt audio ipse habuerit guberniuz/ regimen/ ꝛ administrationē bonoꝝ cōmuniū, et signanter reuenutarum, ꝑsiarum, et fructuū, ac nōnunq̄ ꝛ pluries vēdiderit multa blada/ vina/ ꝛ alios fructus, et illorū pretia receperit, de quibus tamē nullā reddidit nec reddit rationē, et sic nec etiā reliqua restituit. Preterea q̄uis dictus Guillielmus nō teneretur nec teneat̄ ad debita p ipsum Joannē cōtracta, nisi ꝓbaretur ꝙ illa cōtracta extiterunt p cōmuni vtilitate dictoꝝ fratrum, put de iure notum est. Idē tamen Guillielmus bone indolis ꝛ iuuenis in illis contribuit, ꝓpter qd̄ nō dz eidē Joāni molestū esse si ipse petat quotā et portionē de sua parte solutam, de ꝛ p expensis nuptiarum ꝛ puerperiorum superius mentionataruz. Et idē quod superius dixi de expēsis factis in vel p nuptijs dicti Joannis saunerij: dico ꝛ respōdeo de expēsis factis in ꝛ p nuptijs dicti Claudij saunerij.

Consilium. XXXI.

De successione sororis in bonis sororuz ab intestato, exclusa matre tutrice ad secunda vota cōuolante sine calculi reddita rōne, et de tutele administrate ratione reddenda cum ꝓductione inuentarij, ꝛ calendario accepti et expensi.

Summarium.

1 Intestatus in dubio quis decessisse presumitur.
2 Mater in successione filiorum ab intestato an repellatur quo ad ꝓprietatem bonorum paternorum.
3 Oratio que ex vniuerso sumitur si in vno falsificatur, an tota falsa reddatur.
4 Matri tutrici ad scd̄a vota cōuolantis nō sufficit tutorē pupillis petere, nisi ꝛ rationē reddat, al's incidit in penam legalem.
5 Mater tutelam filioꝝ suscipiens an teneatur iurare de nō renubēdo, et an sublato iuramento eadē pena remaneat.
6 Renuntiatio bonoꝝ paternoꝝ ꝛ maternoꝝ facta p filiam an se extendat ab bona fratrum aut sororum.
7 Cōuentio facta per filiam renuntiantem spei de futuro absentib9 et inscijs an sit nulla.
8 Renuntiatio etiam iurata non trahitur ad ius quod superuenit de futuro ꝓpter iuramentum quod secum trahit tacitam clausulam, scz rebus sic stantibus.
9 Renuntians cum iuramento iuri quod habet vel habere sperat, intelligitur ex causa de preterito non de futuro.
10 Rationum reddendarum vel proferendarum nomine quid contineatur et veniat.
11 Rationum redditio p tutorē quid in se continere debeat.
12 Inuentarium est caput rationum.
13 Heres de restituendo grauatus non conficiens inuentarium an perdat trebellianicam.
14 Liber expensi ꝛ accepti conficiēdus per tutorē causam expensi cōtinere debet in qua scrupulosa exigitur inquisitio.
15 Tutore librum rationum non exhibente iuramētum in litem an deferendum puberi.
16 Statutū Prouincie repellēs feminas supstitibus filijs aut nepotibus masculis qualiter intelligatur, et quas feminas excludat.

Illud est indubitatū ꝙ hereditas nobilis quōdā viri Paulini pausani ab intestato vita functi, † et qui 1 intestatus in dubio decessisse presumitur, vt not. Bar. in. l. is pōt. col. penulti. et ibi Alexā. de Jmol. col. vlti. ff. de acqui. here. Alexā. de Jmol. in. l. si emancipati. C. de colla. Delata fuit nobilibus Marie/ Catherine/ ꝛ Hieronyme eius filiabus naturalibus ꝛ legitimis cuilibet, vcz pro triente. aut. de heredi. ab intesta. §. j. colla. ix. et trāsum ꝓtiue in aut. in successione. C. de suis et legi. libe. ꝛ institu. de heredi. que ab intesta. defe. Preterea et illud certum existit ꝙ prefatis nobilibus Catherine ꝛ Hieronyme ab intestato et impuberibus vita functis successit et succedere debuit dicta nobilis Maria ea- 2 rum soror vtrinq̄ coniūcta, † repulsa matre, saltem quo ad ꝓprietatem bonoꝝ paternoꝝ. aut. defuncto. C. ad tertul. et aut. ex testamento. C. de secū. nup. et quod habet̄ in corporibus vnde sumunt̄. et debuit dicta mater a dicta successione repelli duabus de causis. Prima q2 post mortez dicti quōdam nobilis Paulini patris dicarū Marie/ Catherine/ et Hieronyme, ipsa conuolauit ad secūda vota. dicta aut. ex testamento. Secūda q2 licet ipsa mater dictarum filiaruz tutelam suscepisset post mortem dicti Paulini, ipsa tamen ratione tutelaris administrationis non reddita ꝛ non satisfacto de reliquis dictis impuberibus cōuolauit ad secūda vota. aut. de nupt. §. si aūt tutelam gerat. colla. iiij. et qd̄ not. Panor. in c. fi. et Hosti. in. c. penult. de secun. nupt. Sali. in. l. j. ad fi. C. eo. tit. Nisi forte quis dixerit ꝙ pene de quibus in dicto. §. si aūt tutelaz. videntur imponi quando tria copulatiue cōcurrunt, scz q2 mulier tutrix ꝛ conuolans ad secūda vota nō petijt eius liberis aliū tutorem dari, nec reddit rationē sue administratiōis, nec reliqua restituit seu soluit. Sed hic fortasse petijt dicta mater tutorez dari, scz egregium virū dn̄m Joannē teulerij iurisperitū dictarum filiaruz vitricum, et sic nō est verum dicere ꝙ illa tria non fecerit dicta ma- 3 ter, † q2 oratio que sumit̄ ex vniuerso si in vno falsificat̄, tota falsa redditur. l. si is qui ducēta. §. vtrūz. ff. de re. du. Sed hoc nō obstat, quia respondeo ꝙ ex mente legislatoris q̄ potius est attendēda q̄ verba. l. benignius. et. l. scire leges. ff. de legi. illa copulatiua ponit̄ p disiunctiua, vt sit sensus, ꝙ omnia illa tria facere debeat mater si nō vult incidere in illas penas: et si aliquod illoꝝ omiserit, in penam incidat, non autez solum seu dūtaxat si omnia omittat, non al's non ꝓuideret̄ indēnitati filioꝝ cui illa aut. voluit prouidere si sufficeret sola petitio alterius tutoris: nūq̄ enim plus faceret mater, si hoc sibi sufficeret ad euitanduz illas penas. Et sic frustra dixisset imperator de redditione rationis ꝛ reliquoꝝ. Et ad hoc facit dicta. l. si is qui ducēta. §. vtrū. et. §. cū ita. et. l. generaliter. C. de institu. ꝛ substitu. sub condi. fac. Et ita voluit Albe. in dicta. l. oēz. 4 ver. est etiam notandū. C. ad tertul. † vbi dicit ꝙ nō sufficit matri tutrici petere tutorē, nisi ꝛ rationem reddat: et ꝙ vno deficiēte incidit mater in penam illius. l. cum illa vtrūq̄ requirat. Et supposito citra preiudiciū veritatis ꝙ mater olim tutrix deberet excusari et illas penas euitare, saltē eo casu quo postea appareret, ꝙ tēpore cōtracti secūdi matrimonij nō erant aliqua reliqua penes eā, quia vcz sic tutelam administrauerat vt in nullo pupillis teneret̄, put videt̄ voluisse Bal. in dicta. l. omnē. C. ad tertul. Hoc tamen nō obesset in hoc casu in quo nō apparet dictam matrē non fuisse debitricem dictaruz eius filiarum, vel apud eam reliqua extitisse. Quinimo potius apparet de cōtrario p instrumentū ꝛ publicam scripturam inuētarij p eam facti de bonis et rebus dictarū filiarū. 5 † Etiaz nec obstat si forte opponat̄ ꝙ ille pene ita demū imponūtur matri eidēq̄ tutrici q̄ contra iuramentum de non nubēdo a se prestitū postea nubit, qd̄ dicta mater non ꝓstiterat nec ꝓstare tenebatur. aut. sacramentū hoc. C. si scd̄o nupserit mulier. Qm̄ respondeo ꝙ cōtrariū determināt glo. in. l. penul. C. in qui. cau. pig. taci. cōtrahi. Cy. post Joan. et idē ibi Bal. et Sali. in aut. ijsdē penis. C. de secun. nupt. et Albe. post Guil. de suza. in dicta. l. omnez. Ex quibus infertur ꝙ repulsa dicta matre q̄ vel antea vel paulopost dictas Catherinam ꝛ Hieronymā ab humanis decessit eisdē Catherine ꝛ Hieronyme successit dicta nobilis Maria earum soror vtrinq̄ cōiuncta. Quo fit vt quo ad quotas ꝛ portiones ipsarum Catherine ꝛ Hieronyme potuerit eadem Maria et possit petere rationē reddi et reliqua restitui p dictum do. Teulerij, nō obstāte 6 illa ꝓtensa renuntiatione p dictū Teulerij allegata, † q2 inspectis verbis illius nō apparet eandē nobilē Mariā renuntiasse bonis sororinis, vel al's cōuenisse aut iurasse se non successuram in bonis dictarū eius sororū, sed in bonis paternis et maternis. Et sic non obstat per id qd̄ post Oldra. no. Albe. in. l. si qn̄. §. illud. col. ij. ver. sed quid si renūtiauit aliquis solēniter ꝛ legitime bonis p̄rnis. C. de inoffi. testa. Roma. consilio. clxviij. exordiente, Circa primum, quo q̄ritur an renūtiatio ꝛc. Ange. cōsil. lj. exordiente, Dn̄s ziglij et dn̄a Bufeligia ꝛc. et Alexand. de Jmol. in. l. j. §. veteres. col. iiij. vel. v. ff. de acqui. pos. Et supposito citra preiudicium veritatis ꝙ ꝓfata nobilis Maria dici posset videri renūtiasse etiaz bonis dictarū Catherine ꝛ Hieronyme, vel al's cōuenisse ꝛ ꝓmisisse se illis nō successurā, put nec fecisse dici pōt nec fecisse videt̄, hoc tamē nō 7 obesset, † q2 illa conuentio vtpote facta absentibus ꝛ inscijs eisdē Catherina ꝛ Hieronyma fuisset illicita ꝛ nulla tanq̄ a iure dānata. Pro quo allegasse sufficiat. l. fi. C. de pac. et quod voluit Bald. consilio. ccclxxij. exordiente, Quedaz puella fuit dotata ꝛc. in primo quesito. ibi, nisi quis diceret ꝙ renuntiat spei de futuro ꝛc. in tertia parte. Joan. de Jmol. in. l. stipulatio hoc modo concepta. col. vj. ff. de verb. oblig. Fran. de are. in. l. qui superstitis. col. v. ff. de acqui. heredit. Do. Jason may. in dicta. l. fi. C. de pac. et Geor. na.

in repeti.c.q̃uis pac.col.xv.de pac.in sexto.et Fulgo.consi.lxxiij. Solū igitur cōuenisse videtur et cōuenit dicta nobilis Maria de illa quota ꝛ portione que sibi delata extiterat de bonis dicti quondam Pauli eius patris. Et esto ꝙ ꝑ illam p̄tensam renuntiationem videri possit ipsa nobilis Maria donasse vel remisisse illam eius portionē seu quotam nobili Yzianete eius matri ꝛ dictis Catherine ꝛ Hieronyme eius sororibus.ꝑ id qđ voluit Pau.de cast. in.l.si actionē.C.de pac.in.l.pactum.C.de collat.et in.l.sicut.C.de repudi.heredi. Nō ꝓpterea infertur quin ꝓ besse seu duab⁹ tertijs partib⁹ concernētibus p̄fatas Catherinā ꝛ Hieronymā etq̄ eisdē donate vel al's remisse extiterunt, potuerit et possit ipsa nobilis Maria tanq̄ earū heres agere ꝛ experiri contra dictum do. Teulerij, et ab eo petere vt rationē reddat ꝛ reliqua restituat:† qꝛ renū-
8 tiatio etiā iurata nō trahitur ad ius qđ superuenit de futuro: habet enim iuramētum tacitā clausulam, scꝫ rebus sic stantibus.l.si. ff.qui satisda.cogan.l.fi.ff.ad munícipa.l.fi.C.de non nume.pecu. c.quemadmodū.de iureiurā.et quod no.Bar.in.l.j.§.et post ope-
9 ris.ff.de ope.no.nūtia.† Quinimo dico ꝙ renūtiās cū iuramēto iuri quod habet vel habere sperat, intelligitur renuntiare iuri qđ habere sperat ex causa de p̄terito, non aūt ex causa de futuro, vt voluit Bar.in.l.si vxor.§.diuus.ff.de adulte.in.l.qui rome.§.duo fratres.col.xj.vel circa.ver.sexto quero.ff.de verbo.obliga.et facit qđ habetur in.l.post emancipationē.et quod ibi Bar.ff.de libera. lega.et quod not.glo.ꝛ docto.in.l.j.C.de pac.Beor.na.in repetit. c.q̄uis pactum.col.v.ver.limita hanc decretalē.et Pe.de ancha. consilio mihi.ccv.exordiente, Uisis ꝛ ponderatis verbis ꝛc.versi. quinto ꝛ vlterius ꝓbo sic, in conuētione supradicta quatuor continentur ꝛc. Potuit ergo ꝛ potest ipsa dicta nobilis Maria p̄tensa renūtiatione non obstante petere reddi rationē et reliqua restitui tanq̄ heres dictarū Catherine ꝛ Hieronyme, ꝛ sic ꝓ besse bonoꝝ. insuper et ꝓ besse trientis, qui ad eam delatus extiterat ex paterna successione. Quo vero ad aliā tertiaꝫ partē eiusdē trientis, que vcꝫ videtur fuisse donata vel remissa p̄fate Yzianete eius matri: adhuc videtur posse experiri et agere pro illa quota pro qua matri successit, et que a successione hmōi repelli non debuit neqꝫ debet ꝓpter dictam p̄tensam renūtiationē, qꝛ illa etiā nō valuit, vtpote facta matre absente ꝛ inscia.dicta.l.fi.C.de pac.et quod not.Alex. de Jmol.Fran.de aret.Fulgo.Jason may.ꝛ Beor.na.in simili.in locis superius allegatis. Et sic nō videtur fuisse multū necessariū recurrere ad dispensationē iuramēti nec ad bn̄ficium restitutiōis in integrum, q̄ etiam potius hanc materiaꝫ obnubilant et infrascant q̄ eā coadiuuent: sed potius debuit ꝛ debet insisti sup computorū redditione, et vt exhibeanꝭ inuentariū ꝛ codices rationū, continētes data ꝛ recepta per ip̄m do. Teulerij, vt nisi hec ꝛ saltez inuentariū exhibeātur deferatur ipsi nobili Marie iuramentum in litem.per id qđ habetur in.l.tutor qui repertoriū.in princi.ff.de administra.tuto. Pro quo videri potest qđ voluit Bart.in.l.j.§. officio.ff.de tute.ꝛ ratio.distrah.Bar.in.l.si cui libertas.ff.de cōdi. et demon.et cōsilio.cxlv.exordiēte, Cū predicta examinare plura alia dubia occurrerunt ꝛc. Ange.are.in.§.actio.ver.decimotertio not.ꝙ nō tantū tutor teneaꝭ cōficere inuētariū ꝛc.institu.de actio. Rapha.Fulgo.consilio.xxv.exordiente, Spectabilis miles dn̄s Scipio ꝛc. Pet.de ancha.consilio.cccxvij.exordiente, Jn causa q̄ vertiꝭ inter Jacobū.et cōsilio.cccxxxj.exordiēte, Uisis facti narratione ꝛ copijs testamēti ꝛc.et Bal.ↄsi.cccl.exordiēte, Ad euidē-
10 tiam p̄mittendū est ꝛc.† Ex cuius verbis colligiꝭ ꝙ nomē rationum reddendarum contineaꝭ etiam scrupulosa inquisitio, nisi remissa extiterit. Queqꝫ pferende sunt rationes quomodo ꝓferri solent, id est offerende/legende/explorande/cōputande, an ꝓbe vel improbe referanꝭ, recte vel nō recte, recepta vel data. Et qui rationes reddere teneꝭ, docere debet constare fidez de omnibus q̄ ab eo gesta sunt. Queqꝫ rationē reddere debet, quā bonus paterfamilias reciperet, et de singulis instruere eū cui rationē reddit. Dicit etiā volumina rationū tradenda ad pcūctādas/examinandas/ꝛ scien-
11 das rationes,† et vt breuiter referam dicit ꝙ omnis rationū redditio in se bonam fidē habere debet, ac etiam solertiā ꝛ diligentiā quā natura actus desiderat.hec Bal.in dicto cōsilio.§ si ita se habeant, immo qꝛ sic se habēt. Palam inferꝭ quid dicendū sit de illis p̄tensis rationibus quas dictus do. Teulerij se p̄tendit obtulisse, in quibus vt ita dixerim nihil deest nisi initium/mediū/et finis: et sic omnia vel saltem fere oīa. Teneꝭ enim in primis exhibere inuē-
12 tarium,† quia illud est caput rationū.ar.dicte.l.j.§.j.ff.de tute.et rationi.distrahen.quod etiam voluit Pau.de cast.in.l.cum tale. §.j.ff.de condi.ꝛ demon. Et ita dicere solent docto.in illa questiōe
13 qua querunt,† an heres de restituendo grauatus non conficiens inuentarium pdat trebellianicam.quod etiam voluit Ange.con silio.cxl.exordiente, Reuocatur in dubium ꝛc.col.fi.nec est ꝙ idez do. Teulerij se excusare debeat illud fortasse non fecisse, quia ipse tenebatur ad confectionem illius tam ex capite iniūcti muneris.

dicta.l.tutor qui repertorium.in principio.q̄ ex conuentione et ꝑmissione ꝑ eum facta etiam vallata iuramento, vt apparet ꝑ publicum instrumētum parte dicte nobilis Marie in causa ꝓductū
14 et insertum fo.iiij.† Debuit p̄terea conficere librum rationū ꝛ in eo scribere recepta ꝛ data, et quoad data seu expensas debuit causam inserere, quia quo ad eas scrupulosa cause inquisitio exigiꝭ.l. si seruus vetitus.ff.de lega.j. Et vt dicit Bald.C.de fi.instru.super rubrica.col.antepenulti.versi.sequiꝭ videre de scripturis quorūdā officialium: non recte cōficiuntur rationes nisi causa expensarum adijciatur, nec debēt tales expense approbari in quibus nō apparet causa sed quedam ꝓfusio.l.cum plures.§.in primis.ff.de admi
15 nistra.tuto.et dicta.l.j.§.officio.ff.de tute.ꝛ rationi.distrahē.† Et hūc librum rationum deberet nunc exhibere idē do. Teulerij, al's debet deferri iuramētum in litē ipsi nobili Marie, vt voluit Bal. consilio.cccl.Fulgo.consilio.xxv.et Ange.are.in dicto.§.actionū. et super his videtur mihi insistendū, non super illa restitutione in integrum, quia de hoc erit formādus alius ꝓcessus, nec etiam sup petitione hereditatis.quia illa actio nō hic intentatur nec intentari posset in vim submissionis, sed directa actio tutele in qua tamen placuisset mihi libellum cantius cōfici: debebat em̄ effectualiter deduci decretum seu concessio tutele huic do. Teulerij facta illius administratio quo ad quedā, et forte quoad alia neglectio. Que nobilis Yzianeta post mortē Paulini m̄rimoniū cōtraxerit, vt deductuꝫ est, et mors illius, insup ꝛ mors dictarū Catherine et Hieronyme. Et ꝙ ille impuberes decesserūt superstite hac nobili Maria earum sorore que illarū hereditates adiuit ꝛ acceptauit, ꝛ cōcludi sup redditione rationuꝫ ꝛ reliquoꝝ consignatione. Si em̄ ita factum esset prout fieri et poterat et debebat, poterat de facili ista nobilis Maria obtinere.

Adijcio p̄dictis ꝙ vt dixi prefata nobilis Maria succedere potest ꝓ virili portione p̄fate Yzianete eius matri. Dico de heredi.ab intesta.§.j.colla.ix.et trāsum-
16 ptiue in dicta auꝭ.in successione.C.de suis et legi.libe.† Cui non obstat statutum Prouincie quo supstitibus filijs aut nepotibus masculis repellunꝭ femine. Quia respondeo ꝙ ille ita demū repelluntur si dotate extiterint vel dotātur de bonis illius de cui⁹ successione agitur.ꝑ id quod voluit Bal.in.l.j.C.de legi.heredi.et ꝑ glo.illius.l.et.in.l.mater ꝓ filia.C.de in.do.et Ange.cōsilio.cxxij. exordiente, Jn dei nomine ꝛ sue matris virginis gloriose Amen. testamenti factio.ꝛc.et Alexan.de Jmol.in.l.j.§.veteres.col.viij. ff.de acqui.pos.qui etiam multas remissiones ponit post Bal.in dicta.l.j.C.de legi.heredi. Et si in dicto statuto non ponerenꝭ nisi illa verba, qui se troberant esser dotales pour leur pere ꝛ maire ou aues ꝛc. Putarē ꝙ ad exclusionē feminarū oporteret eas esse dotatas tēpore mortis illius, a cuius successione pretēdūtur debere repelli.per id quod voluit Pau.de cast.consilio.cviij.exordiente, Super eo de quo queritur clara ꝛ indubitata ꝛc. Sed quia in dicto statuto subijciūtur hec verba, et si ne si trouauan dotadas q̄ deian estres dotadas a lestime des plus ꝓchains parēs ꝛ amys des partides. Puto ꝙ ad earum repulsionem opus non existat eas esse dotatas, sed sufficiat ꝙ postea dotētur, quod potest fieri etiā post contractum matrimonium et eo constante: non puto tamen dotari pro minore summa quā sit legitima, quia ita sentit p̄dictum statutum.

Consilium. XXXII.

De pacto de retrouendendo et de fructibus computandis in contractu pigneraticio, et de actione super illo, et de apodexe priuata.

Summarium.

1. Pactum redemptionis cum pretij vilitate, contractum sonantem in venditionem presumit pigneraticium vel simulatum.
2. Lesio modicum vltra dimidium iusti pretij sufficit.
3. Pactum post aliud factum eisdem Anno/die/et loco loci coram eisdē testibus ꝛ notario censetur illico factuꝫ ꝛ esse pars contract⁹ etiam si non sit scriptum in instrumento.
4. Argumētatio a cōmuniter accidentibus est bona.
5. Fructus an computandi veniant in contractu pigneraticio.
6. Dominus pignoris depositione facta animo soluēdi, qua actiōe aduersus detentorem experiri valeat.
7. Debito soluto primo creditori ꝓsecutio secundo creditori an detur et retentio.
8. Actio personalis contra tertiū possessorem a iure quando detur.
9. Testes deponentes super scriptura vt probent qualiter depo-

nere

nere debent.
10 Non pbat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.
11 Falsitas instrumẽti vel scripture põt per testes probari.
12 Scriptura priuata per partez non confessata per quot testes sub/scriptos probare possit.
13 Apoche ⁊ apodexes priuate vt plene probent quid super illis testes deponere debeant.

1 Pretij† vilitas et pactum de retrouẽdendo faciunt presumi ꝙ contractus sonans in vẽditionem fuerit ⁊ sit, non quidẽ contractus venditionis sed cõtractus pignoraticius vel simulatus in fraudẽ vsurarũ, vt voluit glo. in. c. conque/stus. vbi etiam Joan. de ana. de vsu. glo. in c. ad nostrã. de emptio. ⁊ vẽdi. Archi. in. c. plerisqʒ. xiiij. q. iij. Joan. de Jmol. ⁊ Anto. de butri. in. c. illo vos. de pigno. et Panor. in dicto. c. ad nostrã. qui etiam ita consuluit con silio. lxxvj. exordiente, Tria succincte videnda sunt ⁊c. Cum ergo pratũ ⁊ hortus de quibus in actis cause agitate p ⁊ inter honorabilẽ virum magistrum Jacobũ gobaudi notarium actorẽ ex vna parte, et nobiles Claudium ⁊ Spiritum de aymonetis ex alia. Et qui pretẽduntur fuisse venditi ⁊ extracti p venerabilẽ quondã virum dñm Antoniuz albi pñbyterum magistro Raymundo coste ꝑtio viginti florenorũ monete, qui tamẽ vt constat ⁊ apparet relatione proborꝝ estimatorum iuratorꝝ, inserta fo. cj. valebat tempore dicte ꝑtense vẽditionis octuaginta florenis. Et sic fuerit pre-
2 tium ꝑdictum vile ⁊ exiguum, † et nõ solũ cõtingerit lesio vsqʒ ad dimidiam partẽ iusti ꝑtij, nec modicũ vltra qȝ sufficeret per id qȝ habetur in dicto. c. ad nostram. et quod ibi Hosti. Joan. de Jmol. et alij sup verbo, vix. et Bartho. cepol. in suo tracta. de cõtrac. char
3 ta antepenult. §. verũ quia in isto libello ⁊c. sed longe vltra. † Fuerit insup illico post recitatam dictam ꝑtensam vẽditionem, vel in ipsa vẽditione factum pactum de retrouẽdẽdo, quod ideo presumitur, quia facta legitur eisdẽ Anno/mẽse/⁊ die, ac etiã in eisdem loco/⁊ loco loci, et sub ꝑsentia eorũdẽ testium, quibus ⁊ sub quorũ ꝑsentia facta legitur dicta ꝑtensa vẽditio: et horꝝ omniuz fuit idẽ notariꝰ. p id quod voluit Cy. in. l. in bone fidei. C. de pac. Bal. in. l. petẽs. col. penul. eo. tit. Bal. in. l. peñ. §. mulier. ad fi. ff. solu. matri. Et sic pactum seu cõcessio facultatis hmõi videtur esse pars contractus dicte ꝑtense vẽditionis. l. fundi partẽ. ff. de excep. rei iudi. Et pro hoc vt vez censeri aut ꝑsumi debeat hoc pactum fuisse factum incontinẽti etiam si nõ scriberetur in instrumẽto pacti huiusmodi, quinimo vt ꝑsumi debeat illud factum extitisse in ipsa ꝑtensa vẽditione: bene facit, qꝛ communiter ita fieri videmꝰ. Qui em̄ volunt habere gratiaz seu facultatẽ redimẽdi: cõiter hoc dicũt et de hoc paciscũtur vel conueniũt ante ꝙ̃ cõcludant vẽditionem. Etiã ꝙ̃uis aliquãdo postea scribaẽ hoc pactũ extra instrm̃ ꝑtense
4 vẽditiõis, vt i casu. † Ab illo em̄ qȝ cõiter fieri solet, est bona argumẽtatio, vt voluit Bal. in. l. conuẽticulam. ver. Jtẽ est argumẽtuz a cõmuniter accidẽtibus. C. de episco. ⁊ cle. Bal. in dicta. l. penult. §. mulier. ff. solu. matri. Bal. in. l. fi. col. mihi. ij. ff. de heredi. institu. et consilio. cxxj. exordiẽte, Filiusfamilias qui elegit vitã luxuriosam ⁊c. Bar. in. l. si librarius. col. iij. circa fi. ff. de regu. iu. et Alexã. de Jmol. in. l. certi cõditio. §. si nũmos. ff. si cer. peta. Palam ergo infertur ex p̃missis cõtractum dicte ꝑtense vẽditionis debuisse et debere ꝑsumi fuisse ⁊ esse cõtractum pignoraticium non vẽditio-
5 nis, † et sic dictos pratum ⁊ hortum fuisse nõ quidẽ venditos, sed pignori datos dicto magr̃o Raymũdo ꝓ dictis viginti florenis, qui ꝓpterea tenebaẽ fructꝰ pceptos iputare in sortez. l. j. ⁊. ij. C. de pignora. actio. et. c. ij. cũ suis simili. de vsu. Et non solũ fructus per ipsum pcepti, sed etiam p alios qui postea vel immediate vel mediate causam habuerũt, debuerunt in sortẽ imputari ⁊ ipsam minuere, aut prorsus extinguere. c. cũ contra. de pignor. Non em̄ potuit idẽ magister Raymundus plus iuris cõcedere causam ab eo habẽti ꝙ̃ haberet in prato ⁊ horto. c. nup. de dona. inter vi. ⁊ vxo.
6 l. nemo plus. ff. de regu. iu. ⁊. c. quod autẽ. ad fi. de iu. patro. † Propter quod cõsideratis ⁊ attẽtis fructibus hmõi, et deposito facto animo soluendi de viginti florenis, vt cõstat fo. xj. videtur ius pignoris fuisse ⁊ esse extinctuz, ⁊ dictum magistrũ Gobaudi cessionarium ꝑfati dñi Antonij potuisse agere ⁊ experiri ꝓ recuperatione dictorꝝ prati ⁊ horti pignori datorꝝ. l. si rem alienaz. §. fi. ff. de pignora. actio. Et non solum potuit ipse agere ⁊ experiri actione rei vẽdicationis dictus quodã nobilis Antoniꝰ cũ fuerit dñs dictorum prati ⁊ horti, de quo nõ est dubiũ. p id quod not. Inno. Host. Joan. an. ⁊ docto. in dicto. c. cum contra. sed etiam officio iudicis. ar. dicti. c. cum contra. ad quod facit. l. ij. C. si pig. pigno. da. sit. ⁊. l. debitor. §. fi. ff. de pigno. actio. ⁊. l. grege. §. cum pignori. et. §. in superficiarijs. ff. de pigno. quod etiã voluit Hosti. in summa. titu. de pigno. §. quando efficaciter. ver. sed qua actione. Hostiẽ. Joã. an. et multi alij in dicto. c. cum cõtra. Potuit insup vt videtur etiam agere ⁊ experiri cõtra ipsos de Aymonetis actione pignoraticia, prout refert Anto. de butr. quosdã voluisse in dicto. c. cũ contra. p dictam. l. si debitor. §. fi. ad fi. ad quod facit. l. iiij. §. sed quod marcellus. ff. de in diẽ adiectione. Et hanc opinionẽ videtur habuisse glo. in dicta. l. grege. §. cũ pignori. ff. de pignori. pro quo dicto etiã
7 bene facit dicta. l. debitor. §. fin. † vbi dicit ꝙ soluto debito primo creditori nõ datur ꝓsecutio neqʒ retentio secundo creditori. Et cũ lex illa sit i titu. de pignora. actio. illa videẽ intelligẽda ꝙ nõ detur retẽtio quando cõtra secundũ possidentẽ pignus actũ fuit pignoraticia. per id qȝ habetur in. l. imperatores. ff. de in diem adiectio. et in. l. fi. cũ ibi no. p glo. ff. de condi. indebi. ꝙ̃uis em̄ pignoraticia actio sit ꝓsonalis, tamẽ potest dici ꝙ ius voluit illaz extẽdere etiã
8 contra secundũ creditorẽ, nec istud oĩno mirandũ est: † quia interdum actio ꝓsonalis datur a iure cõtra tertium possessorẽ quando disponit illam esse in rem scriptã. l. si cũ exceptione. §. hec actio. ff. quod me. cau. Et hanc partẽ secuti sunt Joã. de Jmol. ⁊ Panor. in dicto. c. cuz cõtra. Videtur igitur sequẽdo hanc partẽ ꝙ dictus magister Jacobus gobaudi potuerit experiri actione pignoraticia cõtra dictos de Aymonetis, nisi forte quis dixerit ꝙ istud posset ꝓcedere si isti essent scd̃i creditores tenẽtes iure pignoris hortũ et pratũ ꝑdictos, cuiusmodi nõ sunt: qꝛ immo tenent titulo vẽditionis eis facte. Et ita non videẽ ꝓcedere quod ꝓxime dictuz est, sed istud nõ videtur ꝓcedere, qꝛ vt ꝑdixi, habẽtes causam a ꝑfato Raymundo nõ habuerũt plus iuris ꝙ̃ ille Raymũdus, quia ipse eis plus cõferre nõ potuit ꝙ̃ haberet, vt superius dixi.

Intentioni vero dicti magistri Gobaudi nõ obstat quedã pretẽsa apodexis facta vt ex aduerso ꝑtenditur p dictum quondã dñm Antoniũ Anno vez dñi. M. cccclxv. et die. xxviij. mẽsis Septembris, inserta fo. xxix. et p quam ꝑtendunt ipsi de Aymonetis, ꝙ Anno/mẽse/⁊ die ꝑdictis fuerit pactum de retrouẽdendo superius mẽtionatũ/remissum, et iura eidẽ do. Antonio in vim illius cõpetentia/cessa/et remissa nobili quodã viro Joãni de aymonetis ꝑtẽso p̃ri horꝝ Spũs ⁊ Claudij. Tũ quia nõ est ꝓbatum ꝙ illa ꝑtensa apodexa fuerit scripta aut subscripta manu dicti quõdam nobilis Antonij vel de eius voluntate aut mandato manu alterius confecta. Et primo quidem nõ est ꝓbatum depositionibus ⁊ dictis magistrorũ Stephani de pahano/Bartholomei aymonis/Antonij langerij/et Jacobi galberti ꝑtensorũ notariorꝝ, et qui ꝑtenduntur nouisse eundẽ quondam do. Antoniũ et eius scripturam, et qui dicunt predictã apo-
9 dexen fuisse descriptam manu eiusdẽ do. Antonij. † Qm̄ respondeo ⁊ dico ꝙ cũ isti pretensi testes non deposuerint nec dixerint se fuisse ꝑsentes, aut vidisse quando ipse do. Antonius scripsit dictã ꝑtensam apodexen, ipsi nihil probãt. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Panor. in. c. ij. col. ij. de testi. et Pau. de cast. consilio cxcix. versi. secundo posset. Et quod not. docto. in. l. admonẽdi. ff. de iureiuran. et in. l. scripturas. C. qui potiores in pigno. habeantur. Et supposito ꝙ ipsi ꝓbarent illam fuisse scriptaz manu dicti dñi Antonij, adhuc istud nõ officeret seu refragareẽ vel obstaret intentioni dicti magistri Gobaudi, cum nõ deponant vel dicant quo tẽpore eadẽ apodexis scripta extiterit, quẽadmodũ nec suffragaretur vel obstaret ipsi magistro Jacobo gobaudi si hodie viueret idẽ do. Antonius, et cõfiteretur illam fuisse scriptã manu sua, vt eleganter voluit Panor. in dicto. c. ij. ver. circa primã speciẽ. de fide instru. et Bar. in dicta. l. scripturas. col. ij. ver. scd̃o not. C. qui potio. in pigno. habeã. Cum etiam nõ ꝓbatur dicta ꝑtensa apodexis fuisse scripta vel subscripta manu dicti quondã dñi Antonij, depositionibus ⁊ dictis Stephani philippi, et nobilis Jacobi gonterij, al's de angelo testium, parte ipsorũ de Aymonetis in hac causa ꝓductorꝝ. Et quidem nõ depositione ipsius Stephani, quia ꝙ̃uis dicat apodexen fuisse scriptaz in ꝑsentia ipsius, nõ tamen dicit eã fuisse scriptam manu ipsius do. Antonij, aut manu alterius ad iussum ipsius, quinimo nec etiam videtur in sua depositione recognouisse aliquã eius subscriptionẽ. Non etiaz ꝓbatur depositione dicti nobilis de Angelo, quia licet ipse videatur recognouisse se fecisse subscriptionem his verbis annotatam, ita est Jacobus gonterij, al's de Angelo: non tamẽ dicit ꝙ illa fuerit scripta manu vel ad requisitionem ipsius domini Antonij, ꝙ̃uis dicat ꝙ presentibus eo ⁊ dicto Joanne de aymonetis eundem subscripserit, sed ex hoc non infertur ꝙ illa fuerit scripta vel subscripta per ipsum do. Antonium, quia ipse potuit esse presens, et eã non scripsisse, nec eam subscripsisse, ergo ipsius presentia non pro-
10 bat ꝙ eam scripserit, † quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. l. neqʒ natales. C. de proba. et. l. non hoc. cum suis simili. C. vnde cogna. Preterea dictus nobilis Angelus ꝓductus

parte dicti magistri Gobaudi, et examinatus sup articulis exordientibus, Sequentes breues ꝛc. insertis folio .lxj. Dixit et deposuit ꝙ quicquid portet data dicte pretense apodexis, non tamen erant lapsi nisi septez vel octo anni a tempore per eum facte subscriptiõis. et hoc deposuit Anno dñi. M. cccc xciij. et die sexta mensis Februarij, et tamen a data dicte pretense apodexe que pretenditur scripta Anno dñi. M. cccc lxv. et die .xxviij. mẽsis Septẽbris preterierant vigintiseptem anni, ꝛ vltra. † Et sic depositionẽ ipsius testis impugnatur dicta apodexe de falsitate, vel detrahit fidei illius vt non ꝓbet. pro quo allegasse sufficiat not. per docto. in .l.j. §. si quis neget. ff. quemadmodum testamen. ape. in .l. in exercendis. C. de fide instru. ꝛ in .c. cum ioannes heremita. eodem titu.

11

12 † Adijcio ꝙ ad hoc vt priuata scriptura ꝑ partem non cõfessata, ꝓbet per testes subscriptos: videtur esse opus ꝙ tres sint subscripti. per id qđ habetur in auť. si quis vult. et in corpore vnde sumitur. C. qui potio. in pigno. habean. sed in dicta pretensa apodexe nõ sunt testes subscripti. nõ enim ꝓbatur ꝙ illa verba, et ita in premissis fui ego Benedictus stali, posita circa finẽ dicte ꝑtense apodexis fuerint scripta ꝑ illum Benedictuȝ. Preterea si credamus ei qđ voluit Bar. in dicta .l. admonendi. col. v. vel .vj. ver. circa primam, scȝ circa apocham. Bal. in auť. sed nouo iure. C. si cert. peta. et Jaco. de bellovi. in auť. de instrumẽto. caute. ꝛ fide. §. si quis. ꝛ. §. fin. col. vj. et quod voluit glos. in dicto auť. §. si quis igitur. in verbo, faciamus. et Ange. in dicta .l. admonendi. et in .l. comparationes.

13 † Ad hoc vt apodexis seu apocha priuata plene probet non sufficit ꝙ testes testificentur ꝛ dicant se vidisse eandẽ scribi ꝑ taleȝ, et se illam subscripsisse, sed etiam opus est comparatione literarũ, que tamen hic facta nõ fuit. Et sic non videtur ꝙ dicta apodexis probet dictas pretensas, remissionem pacti de retrouendendo, et cessionem iurium.

Consilium. XXXIII.

De instrumẽto sumpto per plures notarios et autenticato ꝑ vnum ex ipsis sine subscriptione ceterorum, et de pacto future successionis, et de vidua infra annum luctus fornicaria.

Summarium.

1 Instrumentum sumptum per plures notarios et redactum in publicã formam per detentorem protocolli an fidez faciat sine signo aliorum et subscriptione.

2 Duobus iudicibus in eadem causa delegatis, an vnus sine altero cognoscere possit.

3 Pacta future successionis etiam iurata cur non valeant, etiam si per ea non auferatur testandi facultas.

4 Sublatio facultatis testandi etiam de vna re an valeat.

5 Dispositio legis prohibitiue vna ratione cessante altera nõ, nulliter operatur.

6 Uidua que infra annum luctus fornicata est, licet non pepererit, quas penas incurrat.

7 Luxuria nõ debet esse melioris conditionis ꝙ̃ castitas.

Pretense † conuentiones ꝛ pacta deducte ꝛ allegate parte Dreuone iacarde quõdaȝ ꝑtense vxoris defuncti Frederici garini in quodaȝ eius ꝑtenso libello oblato ꝛ ꝓducto cõtra et aduersus honestũ virum Antoniũ garini loci sancti Valerij, non ꝓbantur per quoddam ꝑtensum instrumentum subscriptũ et dũtaxat siguatum ꝑ magistrũ Guillielmum stephani ꝑtensum notarium. Quũ vt euidenter ꝛ clarissime colligitur ex forma serie ꝛ tenore dicti ꝑtensi instrumenti, illud seu nota illius aut ꝓtocollum nõ fuit receptum, si tamẽ receptum appareat ꝑ vnum solum notarium, ipsum vcȝ Guillielmum stephani, sed ꝑ tres. Non ergo sufficit ꝙ dictus Stephani ꝓdictum ꝓtocollum seu notam in formam publicam redegerit et illam degrossauerit, et deinde sue pretẽse degrossationi se subscripserit ꝛ illam signauerit. Sed opus erat subscriptione et signo aliorum duorum, scȝ magistrorũ Stephani martini, ꝛ Ludouici de roserijs. ar. l.j. et quod ibi Albe. ff. de offi. cõsu. quod etiam videtur voluisse Bart. in .l. si quis ex argentarijs cogẽtur. Et idem ibi Bal. et Alexan. de Jmol. ff. de eden. Bal. ꝛ Sali. in .l. iurisiurandi. C. de testi. vbi ad hoc allegat dictam .l. j. et allegatam .l. si quis ex argentarijs. §. j. et auten. de heredi. ꝛ falsi. §. si vero absunt. collať. j. et not. ꝑ Hostien. et Joan. an. in .c. quoniã contra falsam. de ꝓba. Idem voluit Nicola. mil. in suo repertorio. in verbo, notarius. §. notarij duo. pro quo vltra predicta allegat not. ꝑ Bal. in .l. cum sentẽtiam. in principio. C. de sentent. ꝛ interlo. oĩm

2 iudi. † et quod in simili dicitur de duobus iudicibꝰ delegatis, quorum vnus nihil potest facere sine alio. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. et .c. causam matrimonij. cũ suis simili. de offi. delega. allegat etiaȝ not. per Bart. in .l. j. §. si plures. in secũda opinione. ff. de exercito. actio. Pro hac parte etiam inducit multas ꝛ bonas rationes do. Gui. pa. decisione .cxxij. exordiente, An instrumentum in quo per partes ꝛc. Preterea vt audio dictus magister Guillielmus tempore receptionis dicte pretense note non erat notarius Dalphinalis, sed apostolicus dũtaxat. Quo fit vt non videtur potuisse recipere notas in Dalphinatu ꝓpter inhibitiones factas diu est in patria Dalphinali mandato principis, aut saltem magnifici domini gubernatoris seu insignis curie parlamenti Dalphinalis.

Preterea supposito citra preiudicium veritatis, ꝙ pacta ꝛ cõuentiones hmõi probarentur per dictum ꝑtensum instrumentũ, adhuc pacta et cõuentiones hmõi nõ viderẽtur dicte Dreuone ꝓdesse, aut in aliquo valere ꝛ eidem

3 suffragari. † Tũ quia ille videntur fuisse pacta ꝛ cõuentiones future successionis. Et quia ꝑ tales cõuentiones et pacta auferebať paciscentibus libera testandi facultas. Tum ꝛ quia per eas inducebatur votum captande mortis. Tũ et quia nec tota hereditas nec pars illius videtur posse dari in cõtractu, non ergo videnť valuisse. l. cum donationis. C. de transac. l. stipulatio hoc modo concep. et quod ibi Bart. et docto. ff. de verbo. obliga. l. pactum quod dotali. et quod ibi docto. C. de pac. l. hereditas. C. de pac. conuen. et quod voluit Pe. de ancha. et Joan. de Jmol. extra de testa. sup rubrica. et sequitur Alex. de Jmol. in dicta .l. stipulatio hoc modo cõcepta. et in .l. fi. ad fi. C. de pac. Nec facit ꝓ defensione pactoruȝ ꝛ cõuentionum hmõi ꝙ in eis interuenerit iuramentum, qꝛ respondeo ꝙ ille nõ potuerunt firmari iuramento. ꝺm Cy. Bart. Ange. Sali. et alios qui ita cõmuniter not. in dicta .l. pactum qđ dotali. glo. in .l. si quando. §. illud. in verbo, grauari. C. de inoffi. testa. glo. in .l. pactuȝ. et qđ ibi Bal. in quinta oppositione. C. de colla. Bar. in .l. si quis ꝓ eo. in primo membro. ff. de fideiusso. et in dicta .l. stipulatio hoc modo concepta. col. j. et alij in alijs locis. Nec opponat aliquis ꝙ hic nõ videatur sublata libera facultas testandi, cũ possent paciscẽtes testari in pias causas. Quĩ respondeo ꝙ hic negari non potest quin libera facultas quam al's habebant de disponendo in quoscũꝙ capaces sit multũ diminuta, et quo ad omnes sublata si valerent pactiones hmõi, exceptis pijs causis, ergo ille

4 nõ valuerunt. † Si eĩ sublatio facultatis testandi etiam de vna re non valeat, vt videtur voluisse Alexan. de Jmol. in .l. si quis in principio testamenti. ff. de lega. iij. Multo fortius videnť non valere pacta ꝛ conuentiones per quas agitur de auferenda testandi facultate, preterꝙ̃ in pias causas. Preterea vt dicit Alexand. de Jmol. pacta et conuentiones querende future successionis nõ valent, etiam si per eas nõ auferatur testandi facultas. Et hinc concludit ipse consilio .xxviij. exordiente, Ponderatis verbis instrumenti conuentionum ꝛc. in tertio volu. ꝙ conuentiones ꝑ quas duo fratres se obligauerant, ꝙ si aliquis ipsoruȝ decederet sine filijs naturalibus ꝛ legitimis et sine testamento, vnus alteri succederet, et alter alteri sine diminutione cum ꝓstatione iuramenti de non contraueniendo, erant nulle. Pro quo adducit multas ꝛ fortes rationes quas non transcribo. Et tamen ꝑ cõuentionẽ huiusmodi nõ auferebatur testandi facultas, cũ ille cõcepte extitissent sub conditione, si primo moriens sine liberis ꝛ testamento decederet. Poterat ergo ad exclusionem supstitis testari, et sic impedire euentum cõditionis: et ita tales conuentiones non solum improbantur ꝓ eo quia per eas aufertur testãdi facultas. Et etiam ꝓ eo

5 quia inducunt votum captande mortis. † Quo fit vt ꝙ̃uis cesset vna ratio, ex quo tamẽ alia nõ cessat, militat dispositio legis prohibitiue. per id quod voluit glo. in .l. si ventri. §. fi. ff. de priuile. credito. glos. in .§. affinitatis. institu. de nupt. Joan. de Jmol. in .c. j. col. vj. versi. sed contra istud fortiter facit. ne sede vacan. et Alexã. de Jmol. in .l. possideri. §. ex contrario. colũ. viij. versi. nec est bona ratio. ff. de acqui. posses. et in .l. gallus. §. quidaȝ recte. col. vij. ff. de libe. et posthu.

Preterea esto ꝙ pactiones ꝓdicte valuissent, illud tamẽ certuȝ est ꝙ cũ post mortẽ ꝓfati Frederici garini cui superfuerunt Petrus ꝛ Guicharda eius ꝛ ipsius Dreuone filij naturales et legitimi, ipsa Dreuona conuolauerit ad scđa vota, ipsa perdidit ꝓprietatem eorum omnium que ad eam peruenerant de bonis dicti quondã Frederici eius primi viri. l. femi

6 ne. cum suis simili. C. de secun. nup. † Preterea si est verum ꝙ ipsa post mortem eiusdeȝ Frederici et infra annũ luctus ipsa fornicata extiterit seu stuprum commiserit, ipsa ꝑdit bona predicta, hoc est ad eam

ad eam peruēta de bonis dicti quondā eius viri, ꝛ alias penas incurrit, de quibus in.l.j.C.de secun.nup.vt probatur in auē.de resti tu.ꝛ ea que parit.§.vnū.colla.iiij.et transumptiue in auē.ijsdē penis.C.de secun.nup.quod etiam voluit Ange.in dicto auē.de restitu.ꝛ ea que parit.§.vnum.Goffre.ꝛ post eum Bal.in dicta auten.ijsdem penis.vbi ponunt qđ nō solum vidua stuprum cōmittens infra annum luctus, ꝛ infra ipsum vel postea ex stupro commisso infra annū luctus pariēs incurrit penas predictas, sed etiā
7 illa que infra annū luctus fornicata est, ꝛ tamen non peperit.† Et hoc fit ne sit melioris cōditionis luxuria ꝙ castitas qđ fieri nō debet.dicto auē.de resti.et ea que parit.§.vnum.

Postremo adijcio ꝙ supposito citra preiudicum veritatis ꝙ pacta ꝛ cōuentiones de quibus supra probarentur per dictum pretensum instrumētum. Quodqꝫ ille fuissent ꝛ essent valide. Insuper ꝛ qđ ipsa Dreuona fornicata non extitisset, ꝛ postremo ꝙ donatio fieri attentata per pacta ꝛ cōuentiones huiusmodi nō posset dici reuocata ex capite.l. si vnꝙ. C.de reuocan.dona.illud tamen videtur indubitatum quod dicti Petrus ꝛ Guicharda nō debent priuari eorum legitima quā habent ꝛ habere debent in bonis dicti Frederici eorum quondā patris.l.omnimodo.l.quoniam in priorib⁹.et.l.scimus.C.de inoffi.testa. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. XXXIIII.

De restitutione fideicōmissi. Et de expēsis in studio factis. Et de dotis restitutione. Et de cōditione nō turpi in substitutione propter suppressionem dictionis legitime.

Summarium.

1 Prelegatum an etiam veniat in restitutione fideicommissi.
2 Filia habēs minus legitima que renuntiauit bonis paternis, quibus portionibus faciat illud plus accrescere.
3 Trebellianica ex quo detrahitur, et an veniat minuenda propter fructus perceptos.
4 Donatio inter viuos iurata facta p patrē filio in ptāte, an valeat.
5 Expensas factas in studio filij donare pater an ꝛ quando videat, et quo casu veniant defalcande.
6 Pater est legitimus administrator aduentitiorum filij.ꝛ nu.13.
7 Pater ad expēsas studij cogi non potest, ideo in dubio de bonis filij facte presumuntur.
8 Liberalitas ī dubio nō presumiē in patre si penes eū sit aliqđ filij.
9 Dos restituenda per terminos ꝛ solutiones cōsimiles terminis ꝛ solutionibus factis in dotis constitutione.
10 Cōditio substitutionis an sit turpis merito impossibilis ꝛ reijciēda propter suppressionem dictionis legitime, in clausula si sine liberis.ꝛ nume.12.
11 Liberi presbyterorum ex non vxore procreati sunt adulterini.

In isto casu mihi exhibito parte nobilis ꝛ honorabilis viri Petri raymundi, ꝛ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico ꝛ respōdeo ad dubia huiusmodi breuiter ꝛ succincte, prout infra. Et primo ad primū respondeo ꝙ cum venerabilis quondam vir dominus Albertus raymundi frater vtrinqꝫ cōiunctus dicti Petri ab humanis sine liberis decesserit, substitutio facta per nobilē quondam virum Jacobum raymundi patrem sibi locum vendi-
1 cauit in personam fratrum eiusdem do. Alberti superstitum, † et qđ in restitutione fideicōmissi hmōi videē venire, non solū portio hereditaria ipsi quōdam dn̄o Alberto relicta per dictum Jacobum eius patrē, sed etiā pars horti seu viridarij eidē do. Alberto prelegata.l.j.§.quidā liberis.ꝛ qđ ibi doc.ff.ad trebel.pōt tñ dict⁹ Petrus tanꝙ heres eiusdē do. Alberti detrahere de portione hereditaria ipsi⁹ do. Alberti duas quartas, scꝫ quartā debitam iure nature, ꝛ quartā trebellianicā, per id qđ not.glo. Barto. ꝛ docto. in.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inoffi.testa.glos.ꝛ Bart.in.l. ꝙ ꝙ.C.ad leg.fal.Bald.in.l.filium quē.C.fami.ercis.pro quo sunt boni text.in.c.raynutius.et.c.raynaldus.de testa.et istud est sine dubio. Et cum vt audio dicto quondam nobili Jacobo superfuerint sex filij masculi, ꝛ quatuor filie, horum omnium legitima fuit semis seu dimidia pars bonorum dicti quondam nobilis Jacobi inter eos equaliter diuidenda.auē.de trien.et semis.§.j.colla.iij.et transsumptiue in auē.nouissima.C.de inoffi.testa. Et sic legitima cuiuslibet horum decem liberorum fuit vicesima pars dicti quon-
2 dam Jacobi.† Et si dicte filie minus habuerint hac sua legitima hoc est pro minori renūtiauerit bonis paternis, illud plus accreuit portionibus masculorum iuxta theoricam Bal.et sequaciū in auē.nouissima. Detrahet ergo dictus Petrus de portione dicti quondam do. Alberti partē vicesimam pro legitima eiusdē quon-
3 dam Alberti.† Preterea pro trebellianica detrahet quartā partem totius residui iuxta theoricam glo.in.c.raynaldus.super verbo, licet totas.de testa.ꝛ quod not.Joan.de imol.in.l.coheredi.§. cum filie.ff.de vulga.ꝛ pupil. Nec debēt iste due quarte aut earum aliqua minui propter fructus perceptos per ipsum quondaꝫ do. Albertū. Pro quo allegasse sufficiat.l.iubemus.ꝛ quod ibi doct. C.ad trebel.ꝛ quod not.glo.ꝛ docto.in.l.in fideicommissarium.in principio.ff.eodem titu.

Preterea quia ideꝫ Petrus fuit et est de substitutis eidem do. Alberto, ipse detrahet quintaꝫ parteꝫ tā de residuo ꝙ de media parte horti seu viridarij superius mentionati: quod procedit etiaꝫ si ipse sine inuētarij beneficio adiuisset hereditatem dicti quōdam do. Alberti, per id quod ponit Ange.consi.lxiij.ex ordiēte, Quoniā nihil est qđ magis oībus debeaē ꝛc.ver.super secūdo dico ꝛc. Alex.de imol.in.l.ita tamē.versi. si ex trebelliano.col.ij.versi.quero pone heres.ff.ad trebel.et alij in alijs locis.ꝛ signanter Paul.de cast.et Fulgo.in multis consilijs. Ex quibus apparet nobiles Bartholomeum, Gaspardum, Balthesarem, ꝛ Melchioneꝫ raymundi minus iuridice petijsse illam dimidiā partē horti seu viridarij predicti ipsi quōdā do. Alberto prelegatam, cum quinta pars huius dimidie partis spectet ꝛ pertineat eidē nobili Petro. Ratione vero institutionis de codē nobili Petro facte per Jacobū patreꝫ habebit ipse Petr⁹ illā sextā partē ī qua fuit heres institut⁹, ꝛ dimidiā partē viridarij sibi plegatā. Quo vero ad summam ducētor florenor donatā dicto quōdā
4 do. Alberto, dico ꝛ respōdeo † ꝙ lꝫ donatio inter viuos facta p patrem filio in ipsius patria potestate existenti regulariter ab initio nō valeat.l.donationes.C.de dona.inter virū ꝛ vxo.de quo glo.et docto.in.l.ij.C.de inoffi.dona.donatio tamen de qua supra valuit ea maxime ratione quia fuit iurata, per id quod voluit Bald.in.l. fina.C.de vsucapio.pro dona.in repeti.l.ij.charta.xiij.ff.de iureiuran.et consilio.ccclxv.in tertia parte. Alexan.de imol.in.l.si donatione.col.v.versi.vtrum autem.C.de colla.consilio.viij.in secunda parte.ꝛ consilio.xx.in tertia parte.et Fran.de are.consilio.lxxvij.
5 † Quia tamē hec summa donata fuit eidem do. Alberto, vt inde haberet vnde posset supportare sumptus ꝛ expēsas studij. Existimo qđ sumptus ꝛ expēse studij postea ministrati eidē do. Alberto per dictū nobilē Jacobum eius patrē deberent defalcari et deduci: qꝛ nō est verisimile qđ pater voluerit sumptus et expēsas hmōi eidem filio donare attenta exactione quam fecit de dictis ducentis florenis a debitore illorū, scꝫ a magistro Jacobo doyendi notario Ebreduni. Pro quo bene facit quod voluit Bar.ī.l.j.§.nec castrense.col.iiij.ver.quero hic loquiē de his que pater daē causa militie.ff.de colla.bono.in.l.nesennius.col.j.versi.itē lꝫ pater expensas quas fecit in filium prudētē.ff.de nego.gest.et in suo tracta.de duo.fratri.§.secūdo quero quid si pater dederit pecuniam filio in studio.ꝛ Flori.in.l.que pater.ff.fami.ercis.qui volūt qđ licet eo casu quo nihil de castrensi, seu quasi castrensi vel aduentitio filij peculio existit penes patrē, censeaē ꝛ presumaē pater pecuniā p cū filio in studio ministratā eidē filio donasse.d.l.ꝗ pater.hoc tñ fecisse nō cēsetur si aliquid ꝓpriū filij castrēse quasi castrēse vel aduentitium apud patrē existebat: qꝛ isto casu nō cēseē pater donasse, sed poti⁹ debet presumi in dubio qđ pecunia filij seu filio debita eidē tradi-
6 ta vel missa extiterit.arg.dicte.l.nesennius.† Preterea pater est legitim⁹ administrator aduētitior. Et ideo ꝓsumiē in dubio facere administratorio noīe.l.cū post.§.j.ff.de administra.tut.ꝛ.l.si post mortē.ꝛ qđ ibi not.ff.quan.ex fac.tuto. Cui nō obstat.l.fi.C.de do. promis.qꝛ illud qđ ibi dicitur ꝓcedit in dote ꝛ donatione propter nuptias quarū onus pertinet ad patrē, ꝛ ad hoc cogi pōt.l.qui li-
7 beros.ff.de ri.nup.† Sed ad expensas studij pater cogi nō pōt. Et ideo in dubio ille facte presumunē de bonis filij fm Bart.vbi supra. Et ꝙuis Barto.videaē loqui eo casu quo penes patrē est aliquid peculij castrēsis quasi castrēsis vel aduētitij, idem tñ existimo dicēdū in hoc casu, etiaꝫ supposito quod illa pecunia exacta p patrem post donationem potuerit dici ꝓfectitia, pro eo quia vt pre-
8 dixi donatio valuit, ꝛ sic † videtur vtrobiqꝫ eadē ratio vt in patre nō presumaē in dubio liberalitas postꝙ penes eū est aliquid filij. Pro quo bene facit.l.fi.ff.de peti.heredi.

9 † Ad aliud quo queritur de restitutione dotis nobilis Marie de aymonetis relicte dicti quōdā

nobilis Jacobi, & de prestatione alimētorū &c. dico & respōdeo qd eadē Maria pōt petere dotē sibi solui & restitui iuxta pacta & con ventiones de quibus in instrumēto matrimonij seu cōstitutionis dotis &c. hoc est per terminos & solutiones cōsimiles terminis et solutionibus factis de ipsa dote. Et nihilominus pōt petere predicta alimēta sibi prestari in domo heredū quādiu statū seruabit viduale: qz nō apparet dictū nobilē Jacobū voluisse differri restitutionē dotis ꝓpter alimētorū prestationē, nec interusuriū medij temporis cum alimentis compensari. Et quia istud non videtur mihi habere dubium, ego vlterius non insisto.

Ad aliud quo queritur an

substitutio facta per dictū quōdā nobilē Jacobū primo decedēti seu decedentibus sine liberis extendi possit ad dictum do. Albertum. Ad quod respōdeo qd etiam non apparet ex predictis ꝙ sit 10 † nec est quod dici possit substitutionem predictam fuisse quo ad eum turpē, & sic de iure impossibilē, & propterea cōditionē rejiciendam, per id quod ponit Bart. & Paul. de ca. in. l. heredibus. §. titius. ff. ad trebel. Bal. & quidam alij in. l. generaliter. §. cum autē. C. de institu. & substitu. sub condi. fac. Quoniā respōdeo ꝙ illud posset ꝓcedere si institutione superius mētionata dictū esset, si sine herede vel heredibus a suo corpore procreato vel ꝓcreatis ex se natis &c. & nō esset appositū illud aduerbiū legitime, vel aliquid simile: quia sic potuisset fortasse vel dici vel pretendi eundem do. Albertū fuisse inuitatū ad fornicādum, & ad liberos adulterinos 11 procreandū ad exclusionem fideicommissi, & substitutorū, † quia liberi ex presbyteris vel alijs in sacris existentibus ex nō vxore procreati, sunt adulterini, vt not. glo. & post eam Panor. in. c. per venerabilē. super verbo, adulterinis. qui filij sint legiti. sed hic facta est substitutio sub cōditione si sine herede vel heredibus a suo corpore legitime procreato vel procreatis. Et ita non obstat: qz fornicando vel alias coeundo heredem vel heredes hoc est liberos. l. ex facto. §. si quis autem. ff. ad trebel. ex suo corpore legitime ꝓcreare nō poterat, nec tales qui etiam postea legitimati substitutos excluderent, prout patet per ea que not. doc. in multis locis relatis per Alex. de imol. in. d. l. generaliter. §. cum autem. versi. quid si ali 12 quis est institutus. super quibꝰ nō insisto ne fiam ꝓlixior. † Adijcio quod etiam si appositum nō esset verbum legitime, vel simile: adhuc videretur esse locum substitutioni: quia sic rejiceretur illa conditio si sine liberis, & remaneret substitutio facta eidem do. Alberto post eiꝰ mortē. Nec eo casu liberi adulterini si qui per eundē procreati extitissent repulissent substitutos ſm Pau. de cast. qui ita sentit in dicto. §. titius. ꝗuis Bar. ibi sentiat isto casu fideicōmissum esse nullum, sed super hoc nō est insistendum: quia vt dixi illud verbum legitime tollit difficultatem.

Ad aliud ī quo est questio de

domo et vinea legatis per nobilem quōdam virū Bartholomeū raymūdi alteri Bartholomeo eius nepoti seu felezeno & sexaginta florenis pro reparationibus eiusdē domus, respōdeo & dico in primis ꝙ cū vt ponitur in casu dictus quondam nobilis Jacobꝰ huius Bartholomei legatarij pater & ipse Bartho. filiꝰ simul permutauerint dictā domū, idē Bartholomeus videt̄ Jacobo patri permutāti consensisse, & ecōtra Jacobus Bartholomeo. arg. l. cū pater. §. libertis. & quod ibi Bar. ff. de lega. ij. facit. l. titius. ff. qui. mo. pig. vel hypotheca sol. et qd voluit Bal. in. l. fina. C. ad macedo. et in. l. si filius. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Joan. de imol. Alexā. de imol. & docto. in. l. is qui heres. §. neqz filius. ff. de acqui. heredi. Angel. & do. Jason may. in. l. quotiens. C. de fideicommis. vbi etiam ponit idem Jason multas remissiones. Dico insuper ꝙ cū ꝓ maiori valētia domꝰ titulo ꝑmutatiōis tradite dicto Bartholomeo ꝓ domo eidē Bartholomeo ꝑ dictū eiꝰ auū legata soluerit idē nobilis Jacobꝰ florenos ducētos & viginti: nō videt̄ posse peti per ipsum Batholomeū dicti floreni sexaginta: qz cum in illis et pro illis esset Jacobus eius pater suus debitor, ipse saltem vsqz ad illam quantitatem videtur numerasse & dedisse dictos florenos ducētos & viginti administratorio nomine dicti filij. Et sic in illis voluisse soluere illos sexaginta florenos, et se ab illorū debito liberare. d. l. nesenniꝰ. ff. de nego. gest. Cum eñ pater sit legitimus administrator filij. l. j. C. de bo. mater. et. l. j. C. de bo. que libe. 13 † Ipse in dubio videtur soluere administratorio noīe. l. post mortem. ff. quādo ex facto tutoris. & l. cum vnus. §. j. ff. de administra. tuto. Pro quo bene faciunt not. per Barto. in. l. stichus. ff. de pecu. leg. & quod ipse ponit in dicta. l. nesennius. et dicta. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bono. et in suo tracta. de duobus testi. versic. secundo quero quid si pater dederat pecuniam &c. et quod voluit Bartol. in dicta. l. penulti. ff. de peti. heredi. non possunt ergo vt predixi peti per ipsum Batholomeū dicti floreni sexaginta. Quo vero ad fructus perceptos ex domo predicta per Jacobū patrē, dico quod Bartholomeus illos petere non potest, cū pater ꝙdiu vixit fuerit vsufructuarius. d. l. j. C. de bo. mater. et. l. quecunqz. C. de bo. que libe. An vero possint coheredes Bartholomei ab eodē petere pro suis quotis eam summam quam pater dedit pro Bartholomeo vltra dictos sexaginta florenos. dico et respōdeo ꝙ videndum est quantum valeret vinea sibi legata: quia quatenus illa valebat, videtur idem Jacobus pater soluisse administratorio nomīe dicti Bartholomei filij, & qd propterea possint coheredes pro suis quotis experiri & petere quotas eosdem cōcernentes.

Consilium. XXXV.

De fideicommisso relicto in codicillis post mortem filij.

Summarium.

1 Pater i codicillis an possit filios directe instituere & pupillariter substituere.
2 Trebellianice detractio per quem, & de quibus bonis fiat.
3 Venientes ab intestato possunt grauari etiam in legitima filij impuberis.
4 Fideicommissum relictum post mortem filij an censeatur in dubio onus iniunctum ipsi filio vel heredi filij.

Viso instrumento testamenti & codicillorum cōditorū per honorabilem quōdam virum Petrum garcie vna cum allegationibus egregiorū virorum dominorū. M. de scalis, & Melchionis seguirani iurīū professorū primo scri 1 bentium. † Dico & respōdeo breuiter & succincte qd substitutio facta in dictis codicillis valere non potest iure directo, sed dūtaxat iure fideicōmissi, supposito tamē ꝙ Antonius garcie nepos testatoris alter ex substitutis non venerit &c. qd ideo dico ne sit opus incidere in illam questionē et quidem difficilē de qua Bart. & doc. in. l. militis codicillis. ff. de sacra. mili. quam Fulgo. Pau. de cast. Alexan. de imol. in. l. hac cōsultissima. §. si quis autē. C. de testa. Fran. de are. in auẗ. hoc inter liberos. eodem titu. & in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. et pupil. Rapha. cuma. in. l. ij. ff. de iniuſ. rup. & irri. test. Bal. & Ange. in dicta. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. Bal. & Sali. in. l. filij. C. fami. ercisc. et alij in alijs locis que est, an pater possit in codicillis filios directo instituere vel eis si ipuberes existant alios liberos vel venientes ab intestato pupillariter substituere. Cuiuario modo respondetur per doctores, sed hic nō est opus discussione huius articuli, postꝗ̄ supponemus substitutionem sibi locum non vendicasse nec vendicare in personā prefati Antonij, sed dūtaxat in personam honorabilis viri Caroli baiuli. Cui vt responderunt dicti domini primo scribentes restituenda est, non solum illa dimidia in qua in euentum conditionum, de quibus in dictis codicillis substitutus extitit, sed etiam alia dimidia pars in qua substitutus extiterat prefatus Antonius, quia illa sibi accreuit. l. j. §. vbi autem. C. de cadu. tollen. Sed quia supponimus substitutionē predictā nō valere iure directo, sed iure fideicōmissi, superest difficultas, quid de fideicōmisso huiusmodi detrahere honesta mulier Stanqua relicta prefati quōdā Petri testatoris & mater Bertrandi garcie per dictū quōdam Petrū heredis instituti. Et quidē si supponamus onus fideicōmissi huiusmodi fuisse impositū & iniūctū eidē quōdā Bertrādo, ꝓfecto, & sine dubio dicendum esset ꝙ prefata Stanqua ex persona dicti Bertrādi heredis & de restituendo grauati posset detrahere duas quartas, scilicet legitimam in qua idem Bertrandus grauari non potuit. l. qm̄ in prioribus. C. de inoffi. testa. et. l. coheredi. §. cum filie. cū suis simili. ff. de vulga. et pupilla. & hec quarta est triens seu tertia pars omniū bonorum prefati testatoris, supposito quod iste Bertrandus fuerit filius vnicus. auten. de trien. & semis. §. j. colla. iij. et transumpti 2 ue in auẗ. nouissima. C. de inoffi. testa. † Posset etiam detrahere quartā trebellianicā que est quarta pars residui, hoc est eius qd superest prius detracta legitima iuxta theoricam quā ponit glo. in. c. raynaldus. super verbo, licet totas. de testa. et Joan. de imol. in dicta. l. coheredi. §. cum filie. et quod filius sub conditione grauatus vel ex persona ipsius sibi succedens possit detrahere duas quartas, voluit glos. et post eam Barto. et doctores in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. glo. et Bartolus in. l. ꝙ. §. C. ad legem fal. Bald. in. l. filium quem. C. fami. ercisciun. multas remissiones ponit do. Jaſ. may. in auẗ. res que. C. cōmun. de leg. Et iste due quarte ascendūt ad dimidiā partē bonorum prefati testatoris

toris: quia legitima ascendit ad quatuor vncias, et quarta pars residui hoc est octo vnciarum que supersunt detracta legitima sunt due vncie, quatuor autem vncie et due sunt sex.

3 †Sed si supponerem⁹ onus fideicomissi fuisse impositū et iniūctū, nō quidē ipsi Bertrādo filio, sed venietibus ab intestato vtpote matri eiusdē Bertrādi, q2 illi possunt grauari etiā in legitima filij impuberis. l. si fundus fideicōmissum. §. fi. cū. l. sequenti. ff. de lega. j. not. docto. in. d. l. coheredi. §. cum filie. et in multis alijs locis. nō posset dicta Stāqua detrahere legitimam, sed dūtaxat trebellianicam. 4 † Propter quod videtur inquirendum an in casu de quo queritur, censeatur idem Bertrādus fuisse grauatus de restituendo vel veniētes, et sibi successuri ab intestato, vtpote mater. Ad qd respondeo q super hoc sunt opiniones. Bar. enim in. d. l. coheredi. §. cū filie. ver. qd si heredem ꝛc. videtur voluisse q licet fideicommissum relinquatur post mortem filij, tamē in dubio cēsetur relictū a filio hoc est onus iniūctum ipsi filio. Et idem voluit Barto. in. l. codicillis. in principio per illum tex. ff. de vsufruc. lega. et Paul. de cast. consi. cxcviij. exordiente, In casu presenti ꝛc. quod etiā videtur fuisse de mēte Fran. de are. quo ad casum de quo queritur. consi. clv. exordiēte, Periculosum est vt Hieronymus ait. col. xj. ver. sed relinquit pulchra dubitatio ꝛc. et scdm hoc posset dicta dña Stanqua detrahere duas quartas de quibus supra. Sed cōtrarium voluit et tenuit idē Bar. scz q quando fideicommissum iniungitur post mortem filij, intelligatur illud iniūxisse heredi filij vel ab ipso herede fideicōmissum huiusmodi reliquisse. prout not. ipse Bart. in. l. qui duos. in fine. et quod ibi Joan. de imol. et Pau. de cast. ff. de vulga. et pupil. Jo. de imol. Pau. de castro Alexan. de imol. et alij communiter in. d. l. coheredi. §. cum filie. Alexand. de imol. in. l. j. §. substituere. et in l. centurio. col. xxxvij. ver. sed hec responsio non est sufficiens. ff. de vulga. et pupil. et consilio. lxvij. exordiente, Cōsideratis his que in themate ꝛc. col. iij. ibi, sed in casu nostro ꝛc. in primo volumine. et consilio. xj. exordiente, Attentis verbis testamenti ꝛc. col. penul. versi. fortius dico q etiam posito ꝛc. in tertio volumine. Joan. de imol. in. c. raynutius. charta mihi. xij. versi. an autem filio pupillo possit substitui in legitima. de test. fulgo. in. l. eā quā. C. de fideicōmis. Cuma. in. l. j. et in. l. ex tribus. C. de inoffi. testa. §. fina. ff. de vulga. et pupilla. do. Jason may. in. l. precibus. col. xiiij. C. de impube. et alijs substitu. Et hec opinio videtur magis communis. Cū igitur in substitutione de qua supra dictus quondam Petrus prefatos Carolum baiuli et Antonium garcie substituerit post mortē dicti Bertrandi sub conditione, videlicet si matrimoniū de quo ibi suum non sortiret effectum, et ipsum Bertrādum sine prole ab humanis decedere contingeret nec appareat ad quem referri voluerit idem testator illud verbum substituo ibi positum, an videlicet ad ipsum Bertrandū vel ad sibi successuros ab intestato. Dicemus scdm hanc opinionem substitutionem esse factam nō ipsi Bertrando filio, sed veniētibus ab intestato. Et sic prefate Stanque eius matri. quod si ita est nō detraheret ipsa mater legitimā, quia in illa grauari potuit. dicta. l. si fundū per fideicōmissum. §. fi. cum. l. seq. ff. de lega. j. vbi Jason. quod etiā voluit Cy. in. l. ex tribus. et omnes in. d. l. coheredi. §. cum filie. et alij in alijs locis superius allegatis. quartam vero trebellianicam detrahere potest, et istud nō habet dubium.

Consilium. XXXVI.

De noue ecclesie constructione propter animarum periculū non inspecto matricis ecclesie detrimento.

Summarium.

1 Edificatio et erectio ecclesie noue quo casu permissa etiā cum preiudicio matricis ecclesie, et quid in ea debeat interuenire.

2 Anime bonis temporalibus sunt preferende.

Viso casu mihi exhibito parte venerabilis viri domini Jacobi albi curati parochialis ecclesie sancti Antonij de bocheto ac vniuersitatis et hoīm locorum de Bocheto de Cyglerijs et aliorum latius expressorū in instrumētis mihi exhibitis. Visis insup huiuscemodi instrumētis et dubijs ex dicto casu subtiliter 1 elicitis. † Dico et respondeo breuiter et succincte quod si vera fuerint ea que parte dictorum do. curati et hominū mihi verbo exposita extiterunt, et que deducta sunt in libello per me cōfecto pro et nomine eiusdem domini curati seu dicte eius parochialis ecclesie erectio de quo in casu et libello predictis fuit et est valida et de iure efficax, per id quod habetur in. c. ad audientiam. le. j. et quod ibi Hostien. Joan. and. in nouel. Panormitanus et alij scribentes. de eccle. edifi. vbi etiam super verbo, hyemali. dicit et affirmat Hostien. hoc est bone et perpetue memorie reuerēdissimus dñs Henricus olī illius Ebredunēsis ecclesie antistes meritissimus: quod causa de qua in dicto. c. ad audientiam. in multis locis sue id est Ebredunensis prouincie sibi locum vendicabat, quod etiam ita fuisse dictum, refert ibi Joannes and. Fuerunt etiam substractio decimarum locorum de Bocheto de Cyglerijs, et aliorum locorū in dictis instrumētis facta, videlicet antique et matrici ecclesie sancti Crispini, et adiudicatio decimarum huiusmodi facta ecclesie predicte sancti Antonij de Bocheto efficaces, et de iure valide: quia cum vt narratur in libello propter locorum distātiam decessissent et decederent parochiani sine confessione et alijs sacramentis, potuit noua ecclesia de iure erigi et creari etiam cum preiudicio dicte matricis ecclesie. Quia in hoc casu non solum periculum imminebat populo, sed etiam curato dicte matricis ecclesie. c. si quis de corpore. c. sequentibus. c. si presbyter. et. c. sequē. xxvj. questione. vj. 2 † Erant ergo bonis temporalibus anime preferende. argu. c. precipimus. et. c. precedentis. xij. questione. j. et. l. sancimus. C. de sacrosanctis ecclesijs. et quod voluit Hostien. in. c. extirpande. §. cum igitur. de prebendis. et in dicto. c. ad audiētiā. super verbo, illius ville. et super verbo, conueniēter. Et idem voluit Joan. an. in nouel. Et quod hoc casu in quo vcz suberat causa iusta erigēdi nouā ecclesiā, de qua in dicto libello, et in quo preter oblatiōes et decimas de quibus supra, poterūt et possunt curatus dicte ecclesie sancti Crispini eius vicari⁹ et cleric⁹ cōgrue sustentari, potuerunt oblationes et decime locorum de Bocheto de Cyglerijs et aliorū predictorum matrici eccl'ie subtrahi et adiudicari noue ecclesie de Bocheto per bone memorie reuerendissimū in Christo patrē dominum Joannem baiuli tunc Ebredunensem archiepiscopū. voluit Panormitanus in dicto. c. ad audientiam. columna penultima. vel fi. versic. secundo principaliter pondera. Pro quo allegat duas glossas. primam in. c. nulli. distin. xcix. et secundam in ca. j. distin. x. que verius loquitur. Dico etiam compositionem postea factam de iure valuisse et valere postquam supponitur, et verum est qd in ea interuenerit autoritas eiusdem reuerendissimi domini Ebredunensis archiepiscopi, et consensus venerabilis capituli ecclesie Ebredunensis, per id quod habetur in ca. decetero. et quod ibi doctores. de transac. et quod voluit Antonius de butri. in. c. veniens. columna. ij. versicu. post glossam oppo. ꝛc. eodem titu. vbi ad verba autoritate apostolica confirmatam posita in dicto. c. veniēs. supplet et subaudit Antonius de butri. vel alterius legitimi superioris. Pro quo allegat dictū. c. decetero. idem post Abba. anti. Lauren. Tancre. et Vincen. voluit Joannes and. in dicto. c. veniens. super dicto verbo, apostolica. Ad quod faciunt not. per doctores in. c. statuimus. de transact. Et ita non fuit nec est opus adire summum pontificem pro confirmatione dicte compositionis. Et per hoc patet responsio ad primum quesitum. Super quo non multum insisto: quia illud non mihi videtur habere magnum dubium.

Ad secundū dico agi potuisse et posse etiam petitorio iudicio contra curatum sancti Crispini, pro eo quia compositio de qua supra, fuit et est realis obligans non solum dominum Nicolaum rolandi transigentem, sed etiam ecclesiam sancti Crispini cuius nomine composuit, et hec operātur autoritas dicti domini archiepiscopi et consensus capituli, et ita concepi libellum. Posset etiam forte agi possessorio reintegrande cū conditione ex canone. c. querelā. de electione. Sed quia non potui plene informari de spolio, presertim quo ad locum et tempus et alijs necessarijs, non confeci libellum super illo.

Ad tertiū dico quod decime peti possent si in substractione facte predicte ecclesie sancti Crispini et adiudicatione facta ecclesie sancti Antonij de pogeto interuenisset cōsensus predicti capituli, et hoc sine dubio: sed quia consensus illius non interuenit securius est insistere super dicta pensione.

Consilium. XXXVII.

De actione iniuriarum propter detractionem et notam heresis falso assertam.

Summarium.

1 Ironice dictum etiam per verbum indifferens iniuriam importat.
2 Iniuria attenditur non tam ex verbis q̄ ex mente et animo proferentis.
3 Conuicians sine causa etiā circa verum, tenetur actione iniuriar.
4 Hereticū dicere ⁊ inquisitorē cōtra eum de fide inquirere sunt paria, ⁊ illud alicui impingere est grauis iniuria.
5 Vox vnius vox nullius.
6 Indicium per quot testes probandum.
7 Testes noui in causa appellationis post publicatas attestatiōes an recipiendi.
8 Testes super infamia deponentes causam sue scientie reddere debent.
9 Infamiam probaturus quid perquirere debeat.
10 Hereticus non est censendus qui a diabolo vapulat.
11 Fama affirmatiue ab vna parte ꝓbata et ab altera negatiue stādū est testibus dignioribus, ⁊ in equalitate standum fame que ꝓcessit ex verisimilioribus presumptionibus.
12 Testibus cum presumptione nature cōcordantibus in dubio vel data varietate potius standum.
13 Citari debet contra quem inquiritur.
14 Domestici vel cubicularij an repellantur a testimonio et eorū minuatur fides.
15 Numerus testium supplet quod deficit in fide.
16 Detractor qua pena puniendus.

Christi nomine inuocato. Viso processu cause cepte ⁊ agitate, per ⁊ inter honorabilem viruz Joannem Chauchaille actorem originarium, ⁊ nūc appellatum ex vna parte, ⁊ Joannē fornerij reum, ⁊ nunc appellantem ex alia, dico et respondeo ꝙ per verba latius declarata ⁊ expressa in quinto articulo libelli parte eiusdez Chauchaille in prima instantia oblati et producti, fuit eidem Chauchaille facta ⁊ illata grauis iniuria per ipsum Fornerij. [1] † Si enim per verba indifferentia, ⁊ que alias de se non vidētur importare iniuriam inferri possit iniuria, quod tamen fit. vt verbi gratia, si demonstrato aliquo causidico sibi dicat aliquis yronice, tu es bonus clericus vel bonus aduocatus vel homo legalis, per id qđ voluit Cy. in. l. si nō cōuicij, versi. septimo queritur. C. de iniurijs. vbi etiā Alber. col. iij. versi. itē quero nūquid sit opus ⁊c. ibi, si autē allegatur factū indifferens. ⁊ ibi etiā Sali. col. ij. versic. quero nunc extra glo. vbi dicit ꝙ Veneti dicunt quod fatui sunt astrologi, licet enim bona mente possit quis dici per alium bonus clericus, bonus causidicus, homo legalis vel astrologus, si tamē verba huiusmodi yronice proferrentur, inferretur iniuria ei cui dicerentur. l. quisquis. C. de postulan. quod etiam voluit Joā. fabri in dicta. l. si non conuicij. Ad quod facit quod voluit beatus Augustinus psalmo. xl. versi. aduersum me susurrabant. ibi, aduersum me cogitabant mala mihi. vbi dicit inueniri hoīes bonuz dixisse cuidam, ⁊ tale bonum quale nos optamus: ⁊ tamē maledicos appellatos, quando a ceco illo quōdam iam illuminato ⁊ corpore ⁊ corde conuiciabant iudei videntes corpore ⁊ corde ceci. Ait illis idē iam vidēs. Nūquid et vos discipuli eius vultis esse? Et illi inquit euangelista, maledixerunt ei dicētes. Tu sis discipulus eius. hoc nobis eueniat, quod illi maledicēdo dixerūt. Maledictio ista appellata est ex maliuolo errore dicentium, non ex aliquo malo verborum: quo animo dixerint, nō quod dixerint attēdit qui eos maledixisse narrauit, hoc est euangelista. [2] † Iniuria igitur attenditur non tam ex verbis q̄ ex mente et animo proferentis. l. illud. ⁊ l. eū qui. §. si. ff. de iniu. [3] † Hinc dicūt doct. ꝙ conuicians sine causa etiā circa verum tenetur regulariter actione iniuriarum. Pro quo allegasse sufficiat, quod voluit Oldra. consilio mihi. cclxxxvij. exordiente, Consueuit dubitari ⁊c. Joan. and. in addi. Specula. ti. de iniu. et dam. da. §. j. colum. j. in principio. in addi. incipiēte, Iste libellus ⁊c. versic. posset autem sic rite distingui. et alij in alijs locis equidez satis notis. Que si ita se habeant, immo quia sic se habēt multo fortius dici potest quod per verba in dicto quinto articulo latius declarata et expressa, et que confessione eiusdem Fornerij, q̄uis fuerit nō in hac sed alia causa probantur esse dicta per ipsuz Fornerij in pluribus et diuersis locis, per id quod voluit Barto. in. l. cum lite. colum. iij. ff. iudi. sol. Bal. in auten. Item possessor. C. qui potio. in pigno. habean. cano. in. c. ij. de ordi. cogni. legiste in. l. is apud quē. C. de edē. Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cōmune, et quod ibi Fran. de are. col. x. ff. de acquiren. posses. Alex. de imol. in. l. ij. ff. vi bono. rap. Nico. Alexan. in quodam suo consilio exordiente, Titius est obligatus ⁊c. fuit eidem Chauchaille illata iniuria. [4] † Quomodo enim potest nō esse iniuriosum propalare, predicare et dicere in diuersis locis de bono, ac probo, ⁊ honesto viro quod cum ꝯtra illum inquireretur per inquisitorem heretice prauitatis, ipse Fornerij ⁊ Petrus borelli apud eundem inquisitorez pro ipso Joanne Chauchaille intercesserunt, ne vlterius in negotio dicte pretense inquisitionis per ipsum inquisitorem fieri cepte procederetur, ⁊ quod ipsi cum eodem appunctuarunt ad duo aut tria scuta auri que idem Petrus borelli eidem inquisitori realiter expediuit, et quod Nicolaus chauchaille dicti Joannis filius de et pro his humiliter et pluribus reiteratis vicibus ipsi Joanni fornerij gratias egit: que etiam pro suis pretensis defensioninus, idem Fornerij deducere nō erubuit in quadam eius schedula exordiente, Ad clarissime ostendendū ⁊c. inserta. fo. ✳ ꝓcessus prime instantie. xlv. nec tamē ꝓbauit. Hec enim tendunt ad infamiam prefati Joannis chauchaille: quia per verba huiusmodi dabatur intelligi audiētibus, qđ idem Chauchaille deliquisset, ⁊ quod propterea merito prefatus inquisitor contra eum inquirebat, et quod vlterius inquisiuisset si non obstetissent intercessio dictorum Fornerij ⁊ Borelli ac appūctuamentum per eos factum, et solutio duorum aut trium scutorum. Fuerunt ergo dicta verba iniuriosa. l. item apud labeonem. §. ait pretor. ⁊ apertius in. §. sed quod adijcitur. ibi, queq; ad infamiaz. ff. de iniurijs. maxime cum non solum confessus extiterit prefatus Fornerij se dixisse in pluribus ⁊ diuersis locis, id quod predixi de inquisitiōe, intercessione, appunctuamento et solutione duorum aut trium scutorum, sed etiam qđ dictus Nicolaus ipsius Joannis filius humiliter ⁊ pluribus reiteratis vicibus regratiatus extiterat ipsi Joanni fornerij, per quod vel voce aperta vel verius subdole dabatur intelligi dictum Joannez chauchaille grauiter deliquisse, ac intercessione ⁊ appunctuamento ipsorum Fornerij et Borelli, et mediante solutione duorum aut trium scutorum fuisse liberatū a magno periculo. Adijcio ꝙ non solū confessus fuit idem Fornerij se premissa in pluribus et diuersis locis propalasse ⁊ dixisse, sed etiam adiecit quod honesta mulier Marieta vxor prefati Joannis eundem requisierat de intercedendo pro dicto Joanne, que omnia videntur cumulata et conficta vt sic facilius eidem Fornerij crederetur, ⁊ tamen in discursu cause huius non apparet etiam per illos cū quibꝰ pretenditur fuisse inquisitum, quod idem Joannes in aliquo deliquisset, nec quod contra euz essent aliqua verisimilia indicia propter que cōtra eū inquiri potuerit. Etiam nec probatur prefataz Marietam eundem requisiuisse de intercedendo ⁊c. Petrus eñ de prato qui de hoc deponere visus est, est vnicꝰ ⁊ singularis. [5] † Et ideo vox eius vox nullius. l. iurisiurandi. C. de testi. et. c. tam literis. eodez titu. Quod autem de hac pretēsa requisitione deposuit nobilis Hūbertus caualarini secundus testis non procedit. Tuz quia ille deponit de auditu dici a quodam Joāne notario seu scriba dicti inquisitoris. Tum et quia in hoc est idem Hūbertus vnicus et singularis, et sic non probat. dicta. l. iurisiurandi. nec debet hoc pretensuz indiciū iungi cum depositione facta per dictū Petrum de prato ad integrandum ꝓbationem, [6] † quia ad hoc vt indicium probetur et propterea cum alia probatione iungi possit ad integrandaz probationē, opus est qđ illud probetur ad minꝰ per duos testes. Hec probātur per id qđ voluit glo. reputata singularis, et quod ibi Barto. et alij in. l. fina. C. fami. ercis. Innocen. in. c. sicut. de symo. Angel. in. l. fina. in principio. ff. quod met. cau. et in auten. de testa. imperfec. in principio. colla. viij. Bal. in. l. cū citra. C. de iu. do. et in. l. ij. in prīcipio. ff. de excusa. tuto. Salice. in. l. fina. C. de questio. Alexand. de imol. consilio. xj. exordiente, Sentio in dubium reuocari. colū. ij. et consilio. xix. exordiente, In his que in themate narrata sunt ⁊c. colū. viij. in quarto volumine. ⁊ consil. v. col. iij. in primo volumine. iunctis his que not. Bal. in. l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de eden. vbi singulariter voluit quod nunq̄ iunguntur plures species probationum adinuicez, nisi quando vnaqueq; species per se est in suo esse perfecta. Nō etiam probatur dictum pretensum appunctuamentum factum pro duobus aut tribus scutis, ⁊ consequenter nec quod illa tradita extiterint, nec de hoc aliquid dicit dictꝰ Petrꝰ borelli q ꝓtēdebaꝫ illa expediuisse. Insup nec etiā ꝓbaꝫ ꝙ dictꝰ Nicolaus filiꝰ Joānis de intercessiōe appūctuamēto, ⁊ sup fessione a dicta ꝓtēsa inqsitione illas humiles grās pluribꝰ ⁊ reiteratis vicibꝰ dicto Fornerij egerit. Et ita ille pretēse exceptiōes parte eiusdē Fornerij ꝓposite ⁊ deducte in dictis articulis ad ostēdēdū ⁊c. nō refragaꝫ dicto Joāni chauchaille, nec releuāt ꝓfatū Fornerij, quinimo eū aggrauant, ⁊ ipse ꝓpter illas et contenta in eis tenetur noua iniuriarum actione, per id quod eleganter prosequiꝫ Oldra. in dicto ꝯsi. cclxxxvij. exordiēte, cōsueuit dubitari ⁊c. in scđa parte. versi. sed quid si opponitur per

modum

modũ exceptionis, ꝛ nõ probat. ꝛ Salice. in. d. l. si nõ cõuicij. versi. quid si turpis exceptio ꝛc. C. de iniu. ꝛ alij in alijs locis.

Etiam nec releuat prefatum Fornerij illa pretẽsa infamia seu diffamatio eiusdẽ Joãnis chauchaille parte ipsius Fornerij deducta ĩ suo pretẽso libello appellatorio. ✝ Cũ qꝛ cũ super cõtrario hoc est sup bona fama fuisset parte ipsi⁹ Chauchaille facti articuli in eius cõuẽtionali libello, ꝛ super illis testes parte ipsi⁹ ꝑducti examinati, coꝝ attestationes publicate ꝛ vise nõ debuerũt testes ꝑduci super dicta asserta infamia de qua in dicto pretẽso libello appellatorio. c. fraternitatis. et qđ ibi docto. de testi. ꝛ cle. testi. ꝛ qđ ibi doc. eo. tit. ✝ Cũ ꝛ qꝛ testes deponẽtes de pretẽsa infamia vel nullã vel ineptã causam sue sciẽtie reddũt, quã tñ reddere debuerũt alias nõ probãt, per id qđ voluit Bar. i. l. de minore. §. tormẽta. alias est. §. plurimũ. ver. quero qualiter probabit. ff. de questio. qđ etiã ibi voluit Alexã. de imol. qui allegat Bal. in. l. quid ergo. §. questitũ. ff. de infami. ꝛ in rubrica. C. de proba. ꝛ in. l. iij. C. de testi. Idem voluit Alexã. consi. cxcvj. exordiente, Viso ꝛ examinato ꝓcessu. col. ix. in primo volu. ✝ Adijcio quod ad probãdũ infamiã debet dilucide ꝓbari factuꝫ, ex quo infamia orta est, vt voluit Bal. in. l. cassius longinus. col. iij. ver. sed nũquid infamia hoĩs. ff. de infami. ꝛ Alex. de imol. in dicto. §. plurimũ. col. iij. quod hic nõ est factũ. Non enim probatũ est ꝙ hic bonus probus palatã bladi proiecerit, ꝛ si probatum esset deberet reputari ridiculũ, ꝛ ꝙ propterea debuerit presumi hereticus. Quid enim si bladum erat putrefactũ vel nunquid poterat subesse alia causa propter quam ille proijceret ꝙ homagiũ diaboli, ꝛ signanter in viro probo honesto ꝛ deo deuoto, ꝛ de quo deponunt testes qđ propter visitauerit limina beatissimoꝝ apostolorum Petri ꝛ Pauli, ꝛ Jacobi de cõpostella, ꝙ ipe capellã fũdauerit. Quodqꝫ fuerit ꝛ sit largus in eleemosynis pauperibus Christi erogãdis: qđ ipse bis cõfiteatur in anno: qđ ipse ecclesiã frequẽtet, ꝙ missas et alia diuina ꝛ ecclesiastica officia libẽter audiat. Et postremo id faciat ꝛ agat, ac etiaꝫ fecerit ꝛ egerit quod faciũt boni Christiani. Adijcio illud etiã esse ridiculũ ꝛ risu dignũ, de quo dicit deposuisse Joãnes borelli, scꝫ cum ipse ꝛ dictus Chauchaille semel accederent apud Mõtiliũ ademarij, idẽ Borelli dictũ Joannẽ modicũ ab eo elõgatum audiuit clamantem quasi acriter verberatus extitisset, non enim ex hoc rudiculoso indicio, si tamen indicium dici possit, nihil infertur. Quid enim si in terrã cecidit ꝛ ꝓpterea lesus fuerit: quid si aliquid intrinsecus passus est ꝓpter quod clamare cõpulsus fuerit: quid si nerui cõtractionem, vel intestini subitum dolorem, vel lapidem offendẽdo acriter ꝛ vsqꝫ ad mẽbri luxationẽ cespitauerit, quid si alia causa q̃ esse poterat, immo plurime etiaꝫ citra operam diaboli eundem cõpulerit ad clamandũ. Non enim debemus presumere ꝙ a diabolo verberatus extiterit, saltẽ tanq̃ hereticus. Preterea de ista exclamatione nullus deponit nisi dictus Borelli, non est ergo dilucide probatum factum, ex quo orta est illa pretensa infamia, quod tamen probari debuit ꝑm Bald. vbi supra. ✝ Et si est ꝓbata etiã per mille testes, qui etiã vidissent si videri potuissent eũdẽ Chauchaille a demone ꝛ demonibus verberari, non propterea esset idem Joannes presumendus hereticus. Alioquin quid dicemus de Job, et quidẽ iusto quem omnes nouimus a diabolo vexatum afflictum et vulneratum. Quid suspicãdũ de beato Hieronymo qui in somnijs vapulabat propter Ciceronem. Quid dicem⁹ de demoniacis et phytonicis mulieribus lamijsqꝫ: quid dicemus de illo beatissimo Christi confessore Antonio: quid dicemus de multis martyribus, de multis confessoribus, quos ipse Sathan persequutus est, et illos mirum in modum vexauit, et afflixit: qui etiam ausus est assumere Christũ redemptorem nostrum in sanctam ciuitatem et eum statuere supra pinnaculum templi vt habetur Matthei quarto. Nõ ergo ꝓpter predicta debuit aliquid mali presumi contra dictuꝫ Chauchaille de quo etiam vt deponit alter ex testibus parte dicti Fornerij in causa productis. Dixit prefatus inquisitor se nõ credere qđ esset de illis gentibus hoc est de hereticis vel alijs cõtra quas erat inquirendum. Et ita presumendum est, eum cognouisse ꝛ sensisse, si tamen verum est eum cum aliquo inquisisse, postq̃ in illa pretensa inquisitione non est per eum perseueratum, nec ipse Chauchaille vnq̃ citatus, habuit enim illa pro ridiculosis. Et vt ita dixerim fatuis et fundamentis carentibus. Preterea non est etiam alia ratione probata infamia dicti Chauchaille cuꝫ per multos plures et quidem graues ꝛ honestos viros probata fuerit ipsius bona fama, quibus potius est credendum, per id quod voluit Bartol. in dicto. §. plurimum. colum. v. versicu. quid si est probata fama ab vna parte affirmatiue ꝛc. ✝ Ubi dicit quod si ab vna parte probetur fama affirmatiue, et ab alia negatiue, standum est testibus dignioribus: et vbi essent equales, standum est illi probationi seu illius fame que processit ex verisimilioribus presumptionibus. Pro quo allegat. l. ob carmen. in fi. cum sua glo. ff. de testi. quod voluit Specula. ꝛ Innocen. in locis per eum allegatis quoꝝ vtrũqꝫ hic concurrit: quia et per plures et digniores testes probata est bona fama. ꝛ quia ista processit ex verisimilioribus, scilicet ex illa bona conuersatione de qua supra dixi. Preterea vt dicit Petrus de anchara. consilio. clxxxix. exordiente, Tribus de causis. colũ. fina. versicu. secundo modo respondetur. et consilio. ccliij. exordiente, in questione presbyteri ꝛc. ✝ In dubio vel data varietate testium potius credendum est testibus qui concordant cum presumptione nature, scꝫ aliquẽ esse bone vite ꝛ fame q̃ testibus qui deponũt contraria presumptioni nature, vt not. Inno.

Preterea etiam non obstãt proposita deducta et allegata in dicto pretenso libello appellatorio, quatenus inibi nititur dictus Joannes Fornerij impugnare sententiam contra se latam, et quo ad caput in quo fuit condemnatus ad reuocandum, ꝛ proprio ore retractãdum verba iniuriosa in dicto eius libello, et sententia huiusmodi latius mẽtionata. Quoniã respondeo ꝙ quicquid parte eiusdem Fornerij allegatũ extiterit, non apparet dictum Chauchaille fuisse diffamatuꝫ nisi per eum de dictis pretensis inquisitione, intercessione, appũctuamẽto, solutione duoꝝ aut trium scutorum super cõfessione ab inquisitione ꝛ gratiarũ actionibus, que omnia idem Fornerij cõfessus est prosequendo oppositionẽ aduersus monitoriũ se in pluribus ꝛ diuersis locis dixisse, quinimo mala malis addendo ꝛ mendacium mendacio de his fecit articulos in prima instantia cause huius, quos tamen vt predixi nõ probauit, et sic nõ procedũt proposita in primo secundo tertio quarto ꝛ quinto articulis dicti pretẽsi appellatorij libelli atqꝫ etiã ꝛ singulariter ad singula si oporteret esset facile respondere, sed quia nõ est opus supersedeo, illo excepto qđ contenta in primo articulo nõ sic sunt de mente theologorum, prout asserit egregius vir domin⁹ aduocatus eiusdẽ Fornerij, sed recipiunt multam limitationem: super qua, vtpote non necessaria pro nũc nõ insisto. Excepto insuper qđ cõtenta in quarto articulo non sunt probata, scꝫ ꝙ idem Fornerij verba ꝓbrosa, cõtumeliosa, ꝛ iniuriosa de quib⁹ in libello dixerit in loco Auriolі, et illis apud quos pretenditur dictus Chauchaille antea fuisse diffamatus.

Etiam nec obstat quod dicitur in septimo articulo: quia esto quod dicta per Barto. in. l. eum qui. in principio. ff. de iniu. ꝛ per alios in locis inibi allegatis, illa tamen non faciunt ad huc casum: quia vt predixi non fuerunt nec sunt probata ea que dictus Fornerij cõfessus est et proposuit se in multis locis propalasse, scꝫ eũ fuisse requisituꝫ per Mariettã vxorem de intercedendo, nec quod inquisitor ad sui intercessionem et mediantibus duobus aut tribus scutis datis inquisitori cessauerit ab inquisitione. Insuper nec quod filius humiles gratias eidẽ Fornerij egerit vicibus reiteratis. ✝ Preterea nec potest dici: proprie fuisse inquisitum contra dictuꝫ Chauchaille cum ille citatus non extiterit nec sibi data capitula, nec ipse presens nec per contumaciam absens, que tamen fieri oportebat ad hoc vt proprie diceretur contra eum inquiri. c. qualiter et quando. le. ij. §. debet. de accusa. ꝛ de tali inquisito intellexit glo. in. c. omnipotens. de accusa. et in. c. fina. de testi. Et per hoc patet responsio ad ea que dicuntur in. viij. articulo dicti pretensi libelli. vbi etiam presupponit, quinimo asseritur vnum falsissimum, scilicet quod idem Chauchaille appũctuauerit cum inquisitore, ꝛ quod propterea videatur cõfessus delictum heresis. Etiam per predicta patet respõsio ad ea que dicuntur in. ix. articulo, quatenus ibi dicitur dictum Fornerij dixisse veritatem, dicendo qđ cõtra Chauchaille fuerit inquisitũ de heresi. Cum quia vt predixi non apparet ꝙ contra eũ proprie inquisitum extiterit, postq̃ citat⁹ non extitit, quinimo potius presumendum est inquisitorẽ habuisse pro ridiculosis ꝛ fatuis ea que forte mali maleuoli inuidi et deo odibiles confinxerant. Cum et quia siue dici posset quod contra eum fuerit inquisitum, et quod hoc probatum extiterit, non tamen apparet de veritate aliorum predictorum, ꝛ per eum in multis locis affirmatorum. Etiam nec est verũ ꝙ vlterius in dicto articulo pretẽdit, scꝫ ꝙ heresis veritas sufficiẽter probata extiterit ad hoc vt debuerit ꝛ debeat intitulari prefat⁹ Fornerij: nulli enim testes de hac heresi deponũt, put videri potest ex discursu depositionum testiũ huiusmodi. Nec pro confirmatione eius quod asserit pars aduersa facit quod voluit Barto. relatus per Alex. de imol. consi. lxxvj. ad fi. et consilio. cix. colũ. ix. in primo volumine. quia ꝛ Bar. ꝛ Alex. de imol. in dictis locis loquũtur in articulo in quo testes longe clari⁹ ꝛ plenius deposuerant de actu q̃ in casu nostro, qui ꝓpterea poterũt videri ꝛ visi intelligi, ꝛ intellecti dicentur nihil facere ad rhõbum ꝓ dicto Fornerij sed cõtra eum. Etiaꝫ nec obstat quod voluit Bal. in. l. parẽtes.

C.de testi. Tum quia illud dictum Bald. non procedit, per id qd not. Fran. de are. in. c. cum oporteat. de accusa. qui etiam ibi sentit qd communis opinio sit contra Bal. Tum ꝛ quia Bal. loquitur in causa inquisitionali, ꝛ vbi frater non testificatur ad alterius impugnationem, sed ad simplicem defensionem fratris, ne videlicet puniatur, quod nõ est hic, vbi agitur ciuiliter, ꝛ vbi testes ex aduerso producti, fuerunt producti ad impugnationem dicti Joannis chauchaille actoris. Etiam nec obstat dictum Specu. ti. de inquisitione. §. j. versi. sed nunquid reus. Quoniam respondeo ꝙ Specu. loquitur in causa inquisitionali, ꝛ sic in criminali, nos autez in 14 causa ciuiliter mota.† Preterea domestici ꝛ cubicularij alias honesti nõ repelluntur a testimonio, licet minuatur eorum fides pro eo quia vel domestici vel cubicularij, sed id quod deest in idoneitate suppleri potest per numerum, per id quod dicit Jaco. butri. in l. iij. post principium. ff. de testi. ꝛ quod ibi glo. in. §. eiusdem. in ver 15 bo, numerꝰ.† dum dicit ꝙ illud quod deficit in fide testiũ supplet numerus. quo casu etiam loquitur Alexan. de imol. consi. v. col. v. in primo volu. Preterea nõ mirum si cubicularij ꝛ domestici probent innocẽtiaꝫ, que forte alias probari non posset. l. cõsensu. C. 16 de repu. ꝛ. c. veniens. le. ij. de testi.† Et quicquid sit alias saltim in casu nostro apparet quod testes nihil validum deponunt, immo vere nihil simpliciter deponunt, qd suffecerit vel sufficiat ad excusationem prefati Fornerij, quominus debuerit cõdemnari tanꝙ iniuriosus ꝛ detractor ad retractandum verba per eum et vt ipse fatetur in diuersis locis dicta. iuxta practicam quaꝫ ponit Host. in summa. ti. de peniten. §. quibus ꝛ qualiter. sub. §. quid de accusatoribus. ver. obligãtur etiam tales. et Archi. in. c. summa iniquitas. vj. q. j. ꝛ Ambro. de vina. in repeti. c. omnis vtriusꝗ sexus. §. sequitur nunc videre de aduocatis ꝛ procuratoribus. versi. obligantur etiam tales. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. XXXVIII.

De matre succedente filie impuberi.

Summarium.

1 Mater tanꝙ proximior succedit filie impuberi si saltem filia ministerio tutoris se immiscuerit paterne hereditati. Si vero nõ se immiscuerit transmittit non aditam ad matrem.

2 Infans hereditatem patris etiam non aditã trãsmittit ad quoscunꝗ eius heredes.

Ponitur i facto ꝙ magister Huguetus petiti vita functus est et ab humanis decessit prius condito per eũ eius vltimo ꝛ nuncupatiuo testamẽto: in quo heredes vniuersales istituit Dominicum et Petrum petiti eius filios naturales ꝛ legitimos. Laurentie vero ꝛ. M. eius filiabus naturalibus ꝛ legitimis et earum cuilibet legauit ꝛ iure institutionis reliquit vnum florenum monete currentis vltra dotes pro eis per eum cõstitutas, in quo floreno eas ꝛ earum quãlibet particulares heredes sibi instituit. Quo mortuo prefati Dominicus ꝛ Petrus bonis ꝛ hereditati eiusdẽ se immiscuerũt, deinde vero vita functus est idem Petrus superstite ꝛ sibi superuiuente Antonia eius filia naturali ꝛ legitima, et in pupillari etate constituta. Postea vero vita functa est eadem Antonia adhuc impubes, superstitibus et sibi superuiuentibus honestis mulieribus Joanneta marcelle, auia materna eiusdem Antonie, ꝛ Catherina firmine relicta dicti Petri ꝛ matre ipsius Antonie.

Quesitum est, quis succedere debeat in bonis prefati quondaꝫ Petri, an vcꝫ dicta Joanneta marcella eius quondaꝫ mater, aut Catherina firmine ipsius quondam vxor, an ve earum quelibet. Ad quod respondeo ꝙ mortuo prefato quondam Petro petiti bona ꝛ hereditas eiusdem deuolute extiterunt ad dictam Antoniam eius filiam. auf. de heredi. ab intest. §. j. colla. ix. et transumptiue in auf. in successione. C. de suis et legi. libe. et institu. de here 1 di. que ab intest. defe. circa principium.† Postea vero cũ mortua est prefata Antonia dicta Catherina eius mater eidem successit tanꝙ proximior repulsa seu exclusa dicta Joãneta marcelle. auf. de heredi. ab intest. §. consequens. ibi, si autez plurimi ꝛc. colla. ix. ꝛ transumptiue in auf. defuncto. C. ad tertu. qd etiã voluit Bald. ꝛ doct. cõmuniter in dicta auf. defuncto. Alexã. de imol. cõsi. lxxx. exordiẽte, Viso ꝛ oportune animaduerso ꝛc. col. j. in primo volu, et cõsi. cxv. in secũdo volu. ꝛ Mathe. de mata. in suo tracta. successio. ab intest. in secundo principali articulo. circa principium. ver. clarius tamen distinguẽdo. ꝛ hoc verũ est si prefata Antonia saltem ministerio sui tutoris vel cũ illius autoritate se immiscuerit paterne hereditati. Si vero eidẽ se nõ immiscuerat, ipa illã trãsmisit etiam non aditam ad dictam Catherinam eius matrem tanꝙ ad proximiorem, per id quod voluit Barto. quem ibi sequit Joã. de imol. ꝛ doc. communiter in. l. ventre. ff. de acqui. heredi. Alexã. de imol. in. l. si infanti. vbi etiam alij doct. magis cõmuniter. C. de iu. delibe. Et ꝙuis Bal. in. d. l. si infanti. videatur voluisse qd hoc procedat eo casu quo filius tẽpore mortis erat maior infante hoc est septẽnio, secus vero si erat infans hoc est minor septẽnio. idem tamen Bald. se correxit in. l. apud hostes. C. de suis ꝛ legi. vbi vo 2 luit qd etiam† infans transmittat ad quoscunꝗ eius heredes hereditatem patris etiam non aditam. Idem voluit Alex. de imol. Fulgo. ꝛ do. Jason may. in. d. l. si infanti. ꝛ Joã. de imol. in. d. l. ventre. vbi etiam col. xix. vel circa. respondet ad dictam. l. si infanti. qd illa nõ loquitur de paterna hereditate, quia in principio illius loquitur de hereditate materna vel alterius extranei delata ĩfanti. Postea circa illum casum decernit quid iuris quãdo pater viuit, deinde et successiue decernit quid iuris sit patre mortuo. Et sic patet quod non loquitur de hereditate patris, sed prosequitur casum de quo in principio. l. dixerat.

Consilium. XXXIX.

De appropriatione terrarum incultarum per subditos non petita licentia a domino.

Summarium.

1 Domini terrarum et locorum licet fundent eorum intentionem de iure communi quo ad iurisditionem ꝛ protectionem bonorum temporalium, non tamen fundata est de iure cõmuni eorũ intentio super rebus singularibus ꝛ possessionibus.

2 Omnis persona ꝛ res libera est a iure primeuo, nisi inquantũ violentia illata est.

3 Quelibet causa etiam iniusta excusat a dolo et ab illius pena.

1 Quicquid† sit de supremis dominis regnorũ, Prouinciarum, comitatuum aut ciuitatum, qui videlicet superiorem non recognoscũt, hoc videtur indubitatum ꝙ alij domini regnorũ, Prouinciarũ, comitatuũ, ciuitatũ, oppidorũ, seu castrorum ꝛ aliorum locorũ, licet fundent eorum intentionem de iure communi vt quo ad iurisditionem ꝛ protectionem hoies regnorũ, Prouinciarum, ꝛ aliorum locorum huiusmodi eisdem subsint ꝛ eorũ bona temporalia ꝟm Hostien. qui ita not. in. c. nimis. de iureiurã. allegans pro eis. l. incola. ff. ad municipa. l. forma. §. si viles. ff. de censi. l. imperatores. ff. de publicia. l. fina. C. vbi rem acta. et. l. j. versi. cum vrbem ꝛc. ff. de offi. prefec. vrbis. et idem not. Jo. and. Panor. ꝛ docto. communiter in. d. c. nimis. ꝛ Panor. in. c. si diligenti. col. j. de prescrip. ipsi tamen non fundant de iure communi eorum intentionem super singularibus rebus ꝛ possessionibus suarũ terraruꝫ seu Prouinciarũ, ciuitatũ, oppidorũ vel aliorum locorum, 2 vt not. idem Hostien. Jo. and. Panor. ꝛ alij in. d. c. nimis.† Multa enĩ sunt bona allodialia, ꝛ a iure primeuo omnis persona, ꝛ oĩs res libera est nisi inquantum violentia illata est. §. ius aũt. institu. de iu. natura. et. §. j. institu. de liber. not. glo. in. c. ꝙꝙ. de cẽsi. in. vj. Pro quo facit quod in casu magis dubio not. glo. magis cõmuniter approbata per doct. in. l. bñ a zenone. C. de quadriẽ. prescript. Quo fit vt esto qd reuerendus in Christo pater ꝛ do. do. Vapincẽsis episcopus aut eius Vapincensis ecclesia seu mẽsa episcopalis esset dominus temporalis oppidi seu castri loci de Lazaro, non propterea inferretur quod ipse fundet eius intẽtionem de iure cõmuni quo ad dominium directum vel vtile terrarum gastarũ existentium infra territorium ꝛ districtũ dicti loci de Lazaro, sed opꝰ quod ipse probet se aut dominos eius predecessores vel ecclesiam illas acquisiuisse, ꝛ ita non est qd pretendi potuerit seu possit homines dicti loci de Lazaro in aliquo deliquisse aut peccasse pro eo quia non petita licentia ab ipso reuerendo episcopo eius ve procuratoribus ꝛ officiarijs sibi appropriarunt ac possederũt ꝛ possident aliquas terras gastas existentes infra territorium et districtum huiusmodi, eo maxime quia vt in facto presupponitur vniuersitas et homines dicti loci fuerunt a tempore de cuius initio

hominũ

hominum memoria non existit et citra. et hodie sunt in possessione seu quasi accipiendi et sibi appropriandi de terris huiusmodi pro libito voluntatis, et ita usi sunt usque ad hec tempora vel quasi. Propter quod pretendi non potest quod prouidi viri Joannes giboyni et Fran-
3 ciscus arnaudi in aliquo deliquerint: † quia quelibet causa etiam iniusta excusat a dolo et a pena que ratione doli incurritur. l. igitur. §. penul. ff. de libe. cau. no. glo. in. l. j. in fin. ff. de abige. et in. l. plagij. la seconde. vbi etiam Angel. C. ad leg. faui. de plagi. quod etiam voluit Pau. de cast. consilio. xv. exordiente, Pro clariori examinatione etc. et consil. xc. exordiente, Ad primum questum etc. Alexan. de imol. consi. xcij. exordiente, Perspectis his que in themate etc. colum. penul. et Andre. barba. consil. xlvij. colu. iiij. in. j. parte. Possent et alia multa pro hac parte allegari, a quibus vtpote non necessarijs pro nunc non insisto. Que omnia etc. sub correctione.

Consilium. XL.

De vxore relicta vsufructuaria habente plenum vsufructum ex portione extranei instituti et alimenta ex portione filij, et de prestanda cautione per vsufructuarium, et de bonorum descriptione facienda, et de onere eris alieni pertinente ad vsufructuarium totius hereditatis, et de impensis reparationum.

Summarium.

1 Mulier relicta vsufructuaria quid habere debeat. et nu. 5.
2 Consuetudinis interpretatio vt filijs institutis mater videatur relicta alimentaria non vsufructuaria an procedet ex verbis precedentibus.
3 Filijs potius quam vxori quilibet presumitur consulere.
4 Veritatem inuenire vbi sapientes discordant est difficile.
5 Vxor relicta simpliciter domina et vsufructuaria mortuo filio instituto, an ex herede instituti habere debeat plenum vsufructum vel tantum alimenta.
6 Usufructuarius an et quando teneatur cauere de vtendo arbitrio boni viri bonis et rebus in quibus habet vsufructum vt faciat fructus suos.
7 Usufructuario cautionem prestante de rebus restituendis finito vsufructu que res restituende in esse proprio, et que in estimatione.
8 Descriptionem bonorum in quibus relictus est vsufructus fieri non debet recusare vsufructuarius.
9 Usufructuarius cui legatus est bonorum vsufructus debet bona recipere per manum heredis.
10 Onus eris alieni an pertineat ad vsufructuarium totius hereditatis vt legatum vsufructus minui debeat. et nu. 13.
11 Es alienum prefertur legatario vsufructus omnium bonorum.
12 Legata non debentur nisi soluto ere alieno.
14 Impensa modica fienda in rebus in quibus aliquis habet vsufructum pertinet ad vsufructuarium.
15 Omnis expensa in reficiendo siue magna siue parua semper ad vsufructuarium pertinet.

Ponitur in facto quod pridem Anno domini Millesimo. cccclxxxij. et de mense Nouembris nobilis quondam vir Guillielmus de arzelerijs loci Auripetre fecit et condidit eius vltimum et nuncupatiuum testamentum, in quo eius heredes vniuersales instituit et suo proprio ore nominauit nobiles Joannem fogassie ciuem Vapincensem eius generum, et Bonam de Arzelerijs ipsius testatoris filiam naturalem et legitimam, et primo decedenti substituit superuiuentem. Nobili vero Briande eiusdem testatoris tunc vxori legauit vsufructum bonorum suorum, et postea permanens in voluntate huiusmodi vita functus est, et ab humanis decessit superstitibus et sibi superuiuentibus dictis nobilibus Joanne, Bona heredibus institutis et Brianda. Quo mortuo et vita functo dicta Bona se immiscuit bonis et hereditati dicti quondam nobilis Guillielmi. dictus autem nobilis Joannes bona et hereditatem eiusdem Guillielmi adiuit et acceptauit, quilibet videlicet pro quota sibi relicta. Uerum quia idem quondam Guillielmus tempore eius vite et mortis morabatur et residebat in dicto loco Auripetre cum dicta eius vxore, in quo et illius territorio consistebant, saltem pro maiori, immo maxima eorum parte. dicti vero nobiles Joannes et Bona residentiam faciebant in dicta Vapincensi ciuitate distante a loco Auripetre ✗ leucis, dicta Brianda absentibus et irrequisitis prefatis heredibus et nulla prestita per eam cautione de vtendo fruendo bonis rebus et iuribus dicti quondam nobilis Guillielmi arbitrio boni viri, et de eis restituendis et reddendis prefatis heredibus aut suis successoribus finito dicto pretenso vsufructu, insuper et nullo facto inuentario de bonis rebus et iuribus huiusmodi, in eisdem bonis rebus et iuribus se intrusit et illas occupauit, et sic eas multis annis tenuit et possedit seu occupauit et detinuit ac etiam occupat et detinet. Est etiam verum quod prefatus nobilis Joannes fogassie, tam viuente eodem quondam Guillielmo quam post ipsius mortem soluit et exbursauit grande es alienum ascendens vltra valorem bonorum rerum et iurium predictarum, in quo idem nobilis Guillielmus tenebatur et erat obnoxius multis et varijs creditoribus. Post mortem autem dicti quondam nobilis Guillielmi vita functa est et ab humanis sine liberis decessit dicta nobilis Bona prius condito per eam eius vltimo et nuncupatiuo testamento, in quo heredem vniuersalem instituit et nominauit dictum nobilem Joannem eius virum, et dicte nobili Briande certum quid vtputo: quia illud non vidi, iure institutionis reliquit, et voluit quod si dictum eius testamentum non valeret iure testamenti valeret iure codicillorum.

Quesitum est de sequentibus.

Primo an dicta nobilis Brianda censeri debuerit vsufructuaria, etiam quoad quotam et portionem dictam quondam nobilem Bonam concernentem.

Secundo an dicta Brianda fecerit fructus suos, attento quod non prestiterit cautionem de qua supra.

Tertio an debuerit et debeat conficere inuentarium de bonis rebus et iuribus predictis.

Quarto an propter es alienum dicti quondam nobilis Guillielmi debuerit et debeat diminui legatum vsufructus.

Christi nomine inuocato.

Uiso casu superius mentionato et dubijs ex casu huiusmodi elicitis. Dico et respondeo breuiter et succin-
1 cte quantum facere possum, † quod licet eo casu quo testator reliquit vxorem dominam et vsufructuariam bonorum suorum filijs institutis insolidum aut pro parte, non debeatur vxori verus vsufructus, nisi quoad quotam in qua fuit extraneus heres institutus, eo casu quo liberi et extranei fuerunt heredes instituti, sed duntaxat debeantur vxori alimenta cum quadam preeminentia in domo secundum consuetudinem obtentam in curia vulgari, per id quod not. glos. et docto. communiter in autenti. hoc locum. C. si secun. nup. muli. Bart. in. l. titia cum testamento. §. fina. ff. de lega. ij. Barto. consilio mihi. xlij. exordiente, Petrus matioli. consi. xlij. exordiente, Nicolaus saniati. Pau. de cast. consilio. ccviij. exordiente, Considerandum est quod filij huius testatoris etc. Joan. and. in addi. Specu. tit. de pigno. §. sequitur videre. in addi. incipiente, Si vsufructus debebatur etc. et alij in alijs locis. Tamen eo casu quo testator non dixit se relinquere vxorem dominam et vsufructuariam aut verba equipollentia, sed dixit se relinquere vxori vsufructum, vel dixit se relinquere vxorem vsufructuariam est maior difficultas. Bald. enim in dicta aut. hoc locum. et in. l. fina. C. de indicta viduita. tollen. videtur voluisse et tenere quod hoc casu debeatur vxori plenus vsufructus, deducta tamen legitima in qua liberi grauari non potuerunt. l. omnimodo. l. quoniam in prioribus. et. l. scimus. C. de inoffi. testamen. et autenti. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in autenti. nouissima. C. de inoffic. testa. Et vt dicit Bald. in. d. l. fina. C. de indi. vidui. tollen. Ista fuit opinio Nicolai mattha. quam sequitur Specu. tit. qui filij sint legitimi. §. j. versi. quid si quis. quam etiam videtur sequi Salice. in dicta aut. hoc locum. colum. iij. et Barto. in dicta aut. hoc locum. col. iij. versi. dominus autem Odoffredus etc. Sed contrariam opinionem scilicet quod etiam isto casu non debeatur vsufructus, sed solum alimenta cum preeminentia iuxta consuetudinem de qua supra, videtur voluisse Joan. and. in additio. Specu. tit. de pigno. §. sequitur videre in dicta additio. si vsufru. debebatur etc. et Bart. in. d. l. titia cum testamento. §. fina. ff. de lega. ij. et Joan. ferra. in sua practica. titu. for. libel. ad peten. do. in glos. super verbo, donec vitam duxerit vidualem. versi. postremo queritur. ibi, et eodem modo si dixisset alterum ex his verbis. Hanc opinionem etiam secutus est Francis. de are. consil. xl. exordiente, Presupponitur in fa-
2 cto quod quidam Angelus etc. † Pro qua allegat quod illa interpretatio consuetudinis de qua supra, scilicet quod filijs institutis mater videatur relicta alimentaria non vsufructuaria, non procedit ex impropriatione verborum precedentium, vt voluit Sali. in dicta autenti. hoc locum. Sed ex ratione que ponitur in dicto aut. de trien. et semis. §. prohibemus. in princip. videlicet quod si pater videtur voluisse relinquere vxorem vsufructuariam, et eam habere plenum

vsumfructum omniũ bonoꝛũ, fuisset idem pater q̃tum in eo erat crudelis ⁊ impiissimus in filios quos quodammodo fame necari curasset, quod nõ videtur dicendũ, [3] † cũ quilibet presumatur cõsulere filiis ⁊ descẽdentibus potius q̃ vxori vel aliis. l. cũ acutissimi. cũ suis simili. C. de fideicommis. Preterea ex mente testatoris impropriantur verba vt sonant in alimenta ⁊ non in vsumfructũ, sicut al's impropriãtur. l. generaliter. in princi. C. de institu. ⁊ substitu. l. si is qui ducenta. §. item si pater. ff. de reb. dub. ⁊ l. lucius. et qd ibi Bar. ff. de heredi. institu. Et q̃uis non sine difficultate aut dubio possit inter has opiniones pars eligi, pro eo [4] † qꝛ vt dicit Aristoles, difficile est veritatem inuenire vbi sapiẽtes discordant. opinio tamẽ Bart. in d. l. titia cũ testamento. §. fi. scilicet ꝙ vxor non debeat habere plenũ vsumfructũ: sed alimenta que habere consueuerat tempore vite viri testatoris, videtur mihi verior sub correctione tamẽ cuiuslibet domini meliꝰ sentientis. Et sequendo hãc opinionẽ. [5] † Dico ⁊ respondeo ꝙ licet dicta nobilis Brianda potuerit post mortẽ dicti quondã nobilis Guillielmi eius viri pretẽdere sibi deberi plenũ vsumfructũ quoad quotã ⁊ portionẽ concernentẽ dictũ nobilẽ Joannẽ heredem extraneũ, tamẽ quoad quotam ⁊ portionẽ concernentẽ prefatã nobilẽ Bonã pretẽdere non potuit sibi deberi plenũ vsumfructũ, sed duntaxat alimenta premẽtionata ⁊ pro dicta eorũ dimidia parte, per id qd voluit Bart. in dictis duobꝰ consiliis exordientibus, Petrꝰ macioli de Perusio. ⁊ Nicola. sa. ⁊ apertius Bar. in d. l. titia cũ testamento. colũ. ii. versi. quero pone ꝙ filius testator instituit ⁊c. ⁊ Joan. de imol. in c. fi. col. vii. versi. iuxta predicta potest esse dubiũ ⁊c. de pigno. pro quo allegat Bar. l. si ita scriptũ. in prin. ff. de manumis. testa. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. ⁊ l. fi. C. famil. erciscun. Jo. vero de imol. pro hoc allegat in argumẽtũ dictã. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. Et q̃uis dicta nobilis Bona postea ab humanis sine liberis decesserit superstite dicto Joanne eius marito ⁊ herede. Et sic relicto herede extraneo, etiam quoad dictũ quondam nobilẽ Guillielmũ, non potuit tamen nec potest dicta Briãda pretendere sibi deberi plenũ vsumfructũ super illo semisse seu dimidia parte in qua heres instituta extiterat dicta Bona, sed solũ petere potuit alimenta: qꝛ nõ potuit nec potest idẽ nobilis Joannes teneri in pluri q̃ teneretur dicta quondã nobilis Bona, in qua quoad hanc partem legatũ habuit initiũ. l. qui fundũ. §. qui filiũ. ff. ad legem falcid. ⁊ l. si fundũ sub conditione. §. si pater. ff. de lega. i. Pro quo facit quod volunt doct. communiter in dicta autẽti. quod locũ. C. si secũ. nup. mulier. Bar. in d. l. titia cũ testamẽto. §. fin. ff. de lega. ii. ⁊ in duobus consiliis superius mentionatis. Joã. de imol. ⁊ Moder. in. l. ⁊ si contra. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ Roma. consil. cccccxvi. exordiente, In casu proposite consultationis. in quibus locis volunt, [5] † ꝙ eo casu quo testator dicit simpliciter in testamento relinquo vxorem dominã, ⁊ vsufructuariã, nõ debetur ipsi vxori etiam filio mortuo nisi alimenta: quia illa iam deberi ceperãt ex persona filii heredis instituti, nec in plus debet teneri heres dicti filii q̃ ipse teneretur. d. l. qui fundũ. §. qui filiũ. secus autem esset eo casu quo testator adiecisset in relicto seu legato vsusfructus et hec verba, donec dicta vxor vidua seu casta vixerit: qꝛ eo casu ꝓpter illã dictionẽ donec, apparet ꝙ legatũ est annuũ. l. legatum. ff. de adimẽ. lega. Et sic pro primo anno est purũ: pro sequẽtibus est conditionale, scilicet si vxor vixerit caste ⁊ in viduitate. Et sic plura sunt legata, vnum pro quolibet anno. l. si in singulos. ff. de annu. leg. l. senatus. §. fi. ff. de dona. causa mor. Et ita isto casu mortuo filio cepit quoad sequentes annos deberi legatum ab eo qui successit. d. l. si fundũ sub conditione. ff. de lega. ii. quod etiam voluit Alexan. de imol. consi. xl. exordiente, Viso themate ⁊c. in primo volu. Cum igitur in casu de quo queritur fuerit simpliciter legatus vsufructus dicte nobilis Briande ⁊ sine adiectione dictionis donec, quousq;, vel similiũ, dico ꝙ admodũ viuente dicta quõdam nobilis bona, non debebatur super semisse sibi relicto per dictum quondam nobilem Guillielmum plenius vsufructus, sed duntaxat alimenta, ita nec hodie debetur super hoc semisse, detracta videlicet legitima que eidem nobili Briande competere potuit seu potest in bonis dicte Bone. Et per hoc patet respõsio ad primum quesitum.

Allegatio secundi quesiti.

Ad secundum dico ⁊ respondeo in primis ꝙ quoad partem ⁊ portionem concernentem dictã quondam nobilem Bonam, ⁊ sic dimidiam partem bonorum et hereditatis dicti quondam de Arzeleriis dicta nobilis Brianda non videtur fecisse fructus suos, pro eo quia quoad hanc partem non fuit nec est vsufructuaria sed solum alimentaria pro dimidia parte alimentorum, que ministrari consueuerunt tẽpore vite mariti, vt predixi, sequendo opinionem superius secundo loco relatam. Quo vero ad aliam dimidiam partem ab initio relictam dicto nobili Joanni. [6] † Dico ⁊ respondeo ꝙ licet vsufructuarius teneatur prestare cautionem fideiussoriam de vtendo arbitrio boni viri bonis ⁊ rebus in quibus habet vsumfructũ, ⁊ de restituendis proprietario bonis ⁊ rebus huiusmodi post finitũ vsumfructum. l. i. ⁊ l. vsufructu. cum suis simili. C. de vsufru. si tamen vsufructuarius res ⁊ bona possederit in quibus habet vsumfructũ et fructus bona fide perceperit cautione non prestita, pro eo quia nõ fuit petita per proprietarium, fecit fructus suos. l. hac edictali. §. finautem vterq;. C. de secun. nupt. quod etiam voluit Bart. in dicta. l. vsufruc. prope fin. versi. item quero videtis ꝙ vsufructuarius ⁊c. C. de vsufruc. et in. l. si homo. versi. quero quid si ante. ff. de vsucap. Et idem voluit Bald. in d. l. vsufructu. colum. ii. versic. conclude ergo ⁊c. ⁊ ad fi. versi. aut non petitur nec offertur. Idem etiam voluit Salice. in. l. i. colum. ii. versi. quero quarto. ibi, ⁊ tũc aut percepit sciente ⁊ patiente ⁊c. C. de vsufruct. et Angel. areti. institu. de vsufruc. in princip. in. ii. colum. versi. quero cum cautio non sit ⁊c. Est enim quod imputari possit prefatis heredibus ꝙ cautionem non petierint sed illam petere dissimulauerint, ⁊ hanc partem videtur voluisse gl. in. l. vxori. ff. de vsufruc. lega. Preterea sunt multi qui voluerunt ꝙ si vsufructuarius sit talis persona cui liceat ius ignorare cuiusmodi est femina, illa facit fructus suos etiam cautione non prestita, si tamen petatur cautio: tunc vsufructuarius tenetur ad prestationem illius. Et si per ipsius contumaciam nõ prestetur, tunc non debet habere vsumfructum, vt volũt communiter omnes docto. secundũ Bal. qui ita not. in. d. l. vsufruc. col. ii. versi. conclude ergo ⁊c. ⁊ versi. aut petatur ⁊ nõ prestatur tũc si per contumaciam ⁊c.

Allegatio tertii quesiti.

[7] † Venio ad tertium pro cuius solutione premitto, vt predixi, ꝙ ille cui vsufructus relictus est tenet prestare cautionẽ et satisdationẽ de vtẽdo fruẽdo arbitrio boni viri ⁊ de rebꝰ restituẽdis finito vsufructu, scilicet ꝓut extabũt siue sint res mobiles siue ĩmobiles. l. i. ⁊ l. si vsufru. mihi. §. si vestis. ⁊ l. fina. cum ibi not. et fere per totum titulum. ff. quemadmo. vsufru. caue. ⁊ dicta. l. vsufructu. C. de vsufruct. Et hoc pro rebus que vsu non consumuntur: pro illis vero que vsu consumuntur vt est vinum, oleum, frumentum, lana, et alia huiusmodi, debet prestari cautio idonea de reddenda estimatione dictarum rerum finito vsufructu, facta tamen prius estimatione anteq̃ cautio prestetur ⁊ habito respectu ad estimationem secũdum tempus quo res traduntur legatario, prout legitur et not. in. §. constituitur. cum. §. seq. et quod ibi glos. in verbo, vestimenta. instituta de vsufruc. l. si cui. et. l. sequen. et fere per totum. ff. de vsufruc. ea. re. que vsu consumun. not. glo. in dicta. l. si vsufructus. mihi. §. si vestis. de quo etiã plene legitur et not. in. c. fina. de pigno. [8] † Ex quo infertur ꝙ cum deueniendũ sit ad cautionẽ ⁊ estimationẽ hmõi, nõ põt nec de iure debet recusare vsufructuarius, quominus fiat descriptio seu instrumentum de bonis rebus ⁊ iuribus in quibus habere pretẽdit vsumfructũ seu quasi. l. sicut datam. C. de libe. cau. l. ex ea. in princip. secundum vnam lecturam. et quod ibi Barto. ff. de verb. obligatio. facit quod not. glos. in. l. ii. in princip. ff. solu. matrimo. ⁊ in c. significauit. de testib. hoc voluit Alexand. de imol. consilio. lviii. exordiente, Habita super narratis in themate. in tertio volumi. ⁊ Joan. ferra. in dicto titu. for. libel. ad peten. do. in glos. super verbo, dedit et legauit predicte domine ⁊c. versi. ex quibus potes colligere ⁊c. et dixit Alexand. de imol. in dicto consilio ꝙ vsufructuarius tenetur cauere per publicum et specificum instrumentum de restitutione faciẽda, specificando etiam res ipsas, et earum qualitates: quia al's cautio non releuaret nec esset per eam oportune proprietario consultum. Quinimo vt etiam ibi dicit idem Alexand. specifica estimatio fienda est quoad res que vsu consumuntur. Facit pro predictis [9] † quia vsufructuariꝰ cui legatus est bonorum vsufructus debet ipsa bona recipere per manum heredis. l. i. in princ. ff. quorum lega. sed ita est ꝙ quando aliquid a me recipis teneris mihi facere cautionem et instrumentum. l. fina. ad fin. in verbo, securitate. ⁊ quod ibi docto. maxime Bald. C. de pac. conuen. al's posset esse captio proprietarii. facit. l. plures apochas. cũ ibi not. C. de fid. instrumen. ⁊ l. qui tabulas. in princip. ⁊ quod ibi Bart. ff. de fur. Ex quibus infertur responsio ad quesitum ꝙ prefata nobilis Brianda tenebatur et tenetur facere descriptionem de bonis rebus et iuribus in quibus pretendit sibi fuisse relictum vsumfructum.

Allegatio quarti quesiti.

Ad quartum

10 †Ad quartum quesituz dico et respondeo q super hoc sunt opiniones seu varij modi dicendi. Bar.enim in.l.fina.versi.quero quid si alicui legatur vsusfructus omniũ bonorum.ff.de vsufruc.lega.videtur voluisse q onus eris alieni pertinet ad vsufructuariũ totius hereditatis,seu omnium bonorũ:qui pro hoc multa inducit.ꝛ inter alia.l.vxori mee.eo.tit. vbi secundum eũ videtur de hoc casus. Hãc opinionẽ secutus est Joã.ferra.in glos.superius allegata.versi.postea queritur an hec vsufructuaria ꝛc.Limitans tamen hoc dictũ vt non procedat eo casu quo onera essent adeo grauia q absorberent totuz vsumfructum,nã tunc dicit se credere ne inutile reddatur legatum vsufructus q de rebus hereditarijs possit creditoribus satisfieri.ar.eius quod no.glo.in solutione cõtrarij.l.quero.ff.de vsufruc.lega.in.l. qui concubinam.§.qui hortos.ff.de lega.iij.ꝛ si sequerem⁹ opinionem Bart.videref dicendũ q prefata do.Brianda tenebatur ad solutionem dimidie partis eris alieni,illius videlicet que concernebat dictũ nobilem Joannẽ,postq̃ ad eam pertinebat vsusfructus huius partis.ꝛ sentit Bar.q hec solutio fieri debebat ꝛ deberet si non esset es alienum solutum fieri de fructibus huius medie partis bonorum.Sed contrarium videtur probari in.l.vsufructu bonorum legato.ff.ad legẽ falci.ꝛ in.l.fi.§.finautem es.C.de bo.q̃ libe.vbi probatur q legato vsufructu omnium bonorum es alie-
11 num ex oĩbus rebus deduci debet:†q2 es alienum prefertur legatario vsusfructus omnium bonorũ,vt voluit Bald.in.l.j.colũ.iij. versi.pone maritus.C.de fruc.ꝛ liti.expensis.ꝛ Alexand.de imol. in.d.l.vsufruc.bono.lega.ꝛ Paul.de ca.consi.ccclxxxvij.exordiente,In causa que vertitur Bononie ꝛc.colũ.iij.versi.videndũ est ergo nunquid ꝛc.ꝛ volunt isti q pro solutione eris alieni possint vẽdi ꝛ distrahi res hereditarie primo mobiles deinde immobiles,ꝛ deinde facta solutione eris alieni vsufructuarius habebit vsumfructum in bonis que remanebunt.Et si nihil remaneat,videtur
12 q vsufructuarius perdat totũ vsumfructũ,†quia legata nõ debẽtur nisi soluto ere alieno.l.j.§.is qui quadringenta.ff.ad trebel.et hunc articulum plene prosequitur Paul.de cast.in dicto consilio ccclxxxvij.ꝛ Alexã.in.d.l.vsufruc.bono.lega.Idem voluit Pau. de cast.in.d.l.fina.ff.de vsufruct.lega.ꝛ in.d.l.fina.§.finautem es.
13 C.de bo.que libe.†Et hec opinio videtur esse cõmunior et verior secundum quam patet responsio ad dictum quartum quesitum, scilicet q propter es alienum dicti quõdam testatoris minui debet legatum vsufructus relictum dicte eius vxori. Et queadmodum ante solutionem dicti eris alieni,potuit ipse nobilis Joannes fogassie pro solutione illius vẽdere de bonis hereditarijs,ita videtur nunc posse ꝛ esse equum,q ipse pro quantitatibus per eũ solutis possit accipere ꝛ habere debeat de bonis ipsis quoad plenum ius.Non enim passa est damnum dicta nobilis Briãda,pro eo quia ante factas solutiones non sunt bona vendita que vendi poterant,sed consecuta est vtilitatem ꝛ commodum,pro eo quia ab eo tempore quo vendi poterãt ipsa percepit fructus ꝛ illis vsa est.Et ita nihil est de quo conqueri possit.

Ceterũ mihi asseritur q propter incuriam seu negligentiam dicte nobilis Briãde bona dicti quondam nobilis de Arzelerijs fuerunt ꝛ sunt multum deteriorata,ꝛ signãter domus ꝛ hospitia que propter neglectam coperturam,ꝛ que modico sumptu fieri poterat nunc minantur ruinam in multis earum partibus,et ad quarum reparationem est opus magna pecunia,ꝛ quesitum est an ipsa nobilis Brianda te-
14 neatur ad faciendum hanc expensam.†Ad quod respondeo breuiter q nulli dubium est quin modica impensa fienda in rebus in quibus aliquis habet vsumfructũ pertinet ad vsufructuariũ.ſm Barto.Bald.ꝛ alios qui ita no.in.l.eum ad quem.C.de vsufruct. Quo fit vt cum modico sumptu ꝛ qui ad ipsam nobilem Briandam pertinebat potuerint domus predicte cooperiri ꝛ sic obuiari damnis ꝛ deteriorationibus postea subsequutis,teneatur ipsa nobilis Brianda de dãnis ꝛ deteriorationibus huiusmodi. Preterea q̃uis vsufructuarius post vsumfructum finitũ repetere valeat seu possit magnos sumptus factos pro reparationibus rerũ ꝛ bonorum in quibus habuit vsumfructum,ipse tamen facere debet reparationes,etiam si pro illis sit necessaria magna pecunia.
15 vt not.Bartol.et Bald.in dicta.l.eum ad quem.vbi dicunt† q omnis expensa in reficiendo semper pertinet ad vsufructuarium et q siue sit magna expensa siue parua vsufructuarius debet reficere.Et q̃uis idem Barto.in.l.cotem ferro.§.fina.colum.fina.ff. de publica.videatur velle q vbi est op⁹ magna expensa possit vsufructuarius etiam ante refectionem petere a proprietario vt sibi ministret pecuniam,hoc tamen non videtur obstare.Tum quia dictum Bar.et Bald.in dicta.l.eum ad quem.videtur verius et pro quo faciunt.l.hoc amplius.§.fina.et.l.damni.§.ei cuius.et.l. inter fructuarium.ff.de dam.infect.Etiam pro hoc facit dicta.l. eum ad quem.que loquitur de impensa iam facta,propter que iura ꝛ alia non fuit ausus Salice.adherere opinioni Bartol.quam posuit in dicta.l.cotem.§.fina.sed potius videtur adhesisse opinioni posite in dicta.l.eum ad quem.Et hanc opinionez videtur etiam tenuisse glos.et clarius ibi Bart.in.d.l.damni.§.ei cuius. Tum et quia negari non potest quin etiam eo casu quo opus est magna pecunia refectio pertineat vsufructuario,cura et sollicitudine,quo fit vt debuerit ipsa nobilis Brianda esse sollicita ꝛ curare vt domus ipse reficerentur cum vidit eas deteriorari propter indigentiam reparationis:quod quia nõ fecit,est quod sibi imputetur ratione culpe commisse in omittendo.Tum et quia vt ponitur in facto ab initio non fuit opus magna expẽsa,sed pro modica pecunia fieri poterat reparatio.Et sic eaz omnino facere debuit ipsa nobilis Brianda per predicta.Super quo articulo vlterius non insisto propter importunitatem temporis.Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Cõsilium.XLI.

De matre preterita in testamento filij rogata per clausulam codicillarem de restituẽda hereditate scripto heredi.Et de penis binubentium cessantibus.

Summarium.

1 Proximior ab intesto per clausulam codicillarẽ censetur rogatus de restituenda hereditate scripto heredi in testamento ex qua quartam quam elegerit detrahere potest.
2 Quarta tantum vna in quo grauamine detrahi potest.
3 Pene matrum binubarum quando cessent,ꝛ cur.

Ceterũ viso casu mihi exhibito exordiente,Joannes laugerij filius ꝛc.et testamento eiusdem quondam Laugerij.Dico et respondeo breuiter et succincte,q licet testamentum dicti Joãnis fuerit ꝛ sit nullum propter preteritionem dicte Joanne marcelle eius matris secundum opinionem magis communẽ: quia tamen idem quondam Joannes illud valere voluit iure te-
1 stamenti vel codicillorum.†Dico q dicta Joanna tanq̃ proximior ab intestato censetur fuisse rogata de tradendo ꝛ restituẽdo bona ꝛ hereditatem eiusdẽ Joãnis laugerij eius filij prefato Dominico ipsius Joannis fratri vterino.l.generaliter.§.ex testamẽto.ff.de fideicommis.liberta.ꝛ alijs iuribus plenius allegatis per Bart.ꝛ alios in.l.ex ea.ff.de testa.et per omnes in autenti.ex causa.C.de libe.preteri.vel exhereda.ꝛ Alexan.de imol.consil.cxlij.in primo quesito.in primo volumi.et alij in locis infinitis.Poterit tamen ipsa Joanna detrahere vnam quartam,ꝛ si elegerit legitimam tanq̃ pinguiorem,ꝛ que est hodie triens seu tertia pars bonorum eiusdem quondam Joannis,vt probatur per id quod habetur in auf.de trien.ꝛ semis.§.patri.versi.hoc obseruãdo.ꝛ quod ibi glos.ꝛ Angel.collaf.iij.glos.Cyn.ꝛ Bald.in auf.nouissima. C.de inoffic.testa.glos.in.l.pãtonius.§.j.ff.si quis a paren.fuerit manumis.glos.in.l.si a milite.§.j.ff.de mili.testa.et doct.in.c.si pater.de testamen.in.vj.Non poterit tamẽ detrahere duas quartas etiam si al's parentes de restituendo grauati possent illas detra-
2 here.Cuius dicti illam assigno rationem,†quia grauamẽ nõ fuit conditionale vel in diem sed purum,quo casu detrahetur duntaxat vna quarta secũdum opinionem magis communem que fuit glos.ꝛ Barto.in.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inofficio.testa. ꝛ in.l.q̃q̃.C.ad legem falci.hoc dictum ponunt docto.in multis locis in grauamine iniuncto per clausulaz codicillarẽ.Et per hec patet responsio ad primum quesitum.

Ad secundum dico ꝛ respondeo q bona dicti Joannis debent diuidi in tres partes,quarum vnam habere debet dicta Joanna marcelle pro dicta eius legitima,detracto tamen ere alieno et funeris impensa.Aliam habere debet prefata Antonia filia Petri seu Catherina eius mater,et ipsius Petri heres per medium eiusdem Antonie.Et hoc ex titulo associationis seu communicationis eidem quõdam Petro facte per dictum quõdam Dominicũ.Alia vero tertia pars pertinet heredibus eiusdem Dominici.

Si Antonie filie Petri peti ti vita functe superfuissent aliqui liberi cōmunes eorundē Petri & Catherine, obstetisset ipsi Catherine in successiōe Antonie matrimoniū per ipsam Catherinā post mortem Petri contractū cū prouido viro Petro roquerij, †sed quia nulli tales superfuerunt, Dico ꝙ matrimonium huiusmodi eidem nō obstitit, nec obstat quominus potuerit & possit succedere prefate Antonie eius filie. pro quo videri potest quod voluit Bart. consi. lij. exordiēte, Angelus marie habebat vnum filium nomine Bar. &c. colum. fina. Bald. in l. femine. C. de secun. nup. Angel. in auk. de non eligēdo secun. nuben. colū. iij. colla. j. Salice. in auk. vxore mortua. C. de secun. nup. Franci. de are. consi. clv. versi. primum &c. & Bald. consil. ccccxlj. in quarta parte. & Nico. de vbal. in suo tracta. succes. ab intesta. in secunda parte principali. Et hec est communis opinio scribentium in iure & consulentium, ꝙ pene introducte contra binubos, non quia infra annū secundo nupserint, sed quia secundo nupserunt & sic fauore liberorum primi matrimonij cessant vbi liberi illius non supersunt & merito: cessat enim causa fauoris, ergo et fauor. Fateor ꝙ glo. in auk. ex testamento. super verbo, filij, relata per text. videtur dicere contrarium, sed vt dicit ibi Bart. ipse vno anno consulendo & iudicando bene quinqꝫ vicibus dicit cōtra illā glo. Matthe. de mata. in suo tracta. successio. ab intesta. in secūda parte principali. versic. primo casu dico sic, aut mater habebat vnum solum filium &c. visus est velle saluare illam glo. eo casu quo superfuissent filio vnico aliqui consanguinei, hoc est fratres vel sorores ex parte patris huius filij vnici morientis, & qui erant priuigni huius binube, sed istud dictum non obstat, etiam si esset verū quod non credo: qꝛ eidem quōdam Antonie non superfuerūt fratres aut sorores consanguinei. Et sic non recedo a prima sententia quam veram puto.

Consilium. XLII.

De fundatore capellanie instituente in ea aliquem sine consensu episcopi.

Summarium.

1 Ecclesia vel beneficium ecclesiasticū sine cōsensu episcopi vel eius vicarij an fieri possit.
2 Ius instituendi in beneficio an possit pertinere ad laicum.
3 Verbum institutio quibus modis capi possit.

Non puto ꝙ pretextu & ad causam cuiusdā pretense institutiōis seu coactionis vel ordinationis quā fecisse dicitur honorabilis vir Ludouicus ventris in fauorem honesti iuuenis Philippi de oliolis, & per quam pretenditur eundē de Oliolis instituisse in quadā capellania per ipsum Ventris fundata possit idē de Oliolis pretendere capellaniā huiusmodi a se spectasse aut in ea ius canonicum habuisse vel habere. Cum qꝛ tempore facte dicte pretense institutionis seu creationis vel ordinationis nondū erat dicta capellania cum effectu fundata nec in esse producta, 1 †quia sine ordinatione vel concessu episcopi seu eius vicarij nō potest fieri ecclesia vel beneficiū ecclesiasticum, per id quod voluit gl. in. c. nobis. de iure patronatus. & glo. j. ad fi. in cle. si beneficiorum. de deci. ad quod facit. c. nemo. le. j. cum suis simili. de consecra. distin. j. 2 †Cum quia licet ius patronatus seu ius presentandi ad beneficiū ecclesiasticum pertinere possit ad laicum, non tamen ad eū de iure cōmuni pertinere potest ius instituendi ius iniquum per quod ad patroni presentationē ius in beneficio in alium transfertur per instituentē, de quo habetur in. c. autoritate. de institu. & in c. j. & ij. eo. titu. in. vj. & per Panor. & alios in. d. c. nobis. tale enim ius pertinet de iure cōmuni ad episcopum, per id quod habetur in dicto. c. j. de institu. in. vj. quod etiam voluit Joā. de imol. in. c. cum venissent. col. iij. de insti. et Pan. in. d. c. nobis. colū. j. ex quo ibi infert ꝙ patronus ius hmōi trāsferre nō pōt in aliū: qꝛ nō pōt immutare dispositionem canonum in preiudicium episcopi. c. requisisti. cum suis simili. de testa. Non potuit igitur prefatus Ludouicus fundator dictuꝫ de Oliolis instituere in ipsa capellania vtpote cui non competebat nec competit ius aut instituendi facultas. 3 †Et hoc procedit si de institutione stricte & proprie loquamur. Et idem etiam est si eam accipiamus pro collatione beneficij pro qua etiam accipi potest, vt voluit Joā. de imol. extra de institu. super rubrica. pro quo allegat quod not. in. c. autoritate. de institu. & c. habetur. in. c. proposuit. de concessione prebē. & idem voluit Joan. de imol. in dicto. c. autoritate. & c. cum venissent. colū. iij. quia accipiendo institutionem isto modo, illa etiam pertinet ad episcopum nisi aliud appareret specifice dispositum in aliquo casu, vel nisi ex priuilegio vel consuetudine ad alium spectet, vt voluit Joan. de imol. in dicto. c. cum venissent. Potest & aliter accipi hoc verbum institutio, vt etiam ponit Joan. de imol. in dicta rubrica, sed etiam accipiendo illis modis non pertinet ius instituendi ad laicum. Et esto ꝙ verba institutionis, creationis, et ordinationis posita in instrumento fundationis facte de capellania predicta sumi possent vel intelligi pro presentatione facta de eodem Philippo, illa tamen eidem nō prodesset. Cum quia illa non est facta episcopo vel eius vicario, ad quem facta approbatione pertinere debebat ius instituendi. Cum et quia si illi facta extitisset, nō propterea fuisset eidem Philippo per illam ius quesitum. argu. c. quod autem. de iure patro. et voluit Panor. in d. c. nobis. nec fuisset per illam dictus Ventris impeditus, quominus postea presentare potuerit honestum iuuenē Michaelē desiderij clericum, et quem ipse per procuratorem presentauit et qui Michael fuit per episcopuꝫ seu eius vicarium admissus & institutus. Cui propterea ius competijt & competit in capellania predicta. d. c. quod autem. & c. cum autem. eo. titu. Que breuiter et succincte dixerim sub correctione & supportatione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. XLIII.

De libello actionis iniuriarū in causa summarie &c. tractanda admittendo non obstante generalitate, obscuritate, & incertitudine.

Summarium.

1 Nobiles delinquentes an mitius puniendi ꝙ innobiles.
2 Libellus iniuriarum vt sit specialis certus et clarus quid cōtinere debeat.
3 Jus naturale & gentium solam veritatem attendunt.
4 Cause simpliciter, summarie, & de plano tractande sunt contente petitione generali vel etiā obscura vel incerta quantūcunqꝫ pars opponat & libellum impugnet.
5 Ironia in verbis indifferētibus locum habere potest vt inde iniuriarum actio nascatur.
6 Diffamare aliquem an idem sit vt iniuriam dicere vel inferre.

Si quid dictū aut allegatum extiterit seu etiam tacite confessatum parte Honorati de sancto paulo al's de vacherijs in quadaꝫ eius schedula exordiente, Quia secundum Bal. &c. quod faciat nunc vel imposterū contra eū, vel pro nobili Jacobo pelegrini, idem nobilis pelegrini seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdem, illud recipit & acceptet in vim iudicialis confessionis, & signanter recipit & acceptet, id quod idem de Vacherijs affirmat et asserit se ideo aliquid de nobilitate dixisse in alia eius schedula. 1 †Quoniam vt pretendit secūdum Bal. nobiles delinquentes mitius puniuntur ꝙ innobiles. Fatetur igitur & profecto bene se deliquisse, sed contendit se tanꝙ pretensum nobilem fore minus puniendum, de quo al's autore domino cum et locus & tempus se obtulerint etiam de impugnatione pretensarum peremptoriarum de quibus opponendis iam criminatur ipse de Vacherijs, aliquid prout opus erit differetur. Nunc autē solum respondendum est quibusdam pretensis replicationibus super quibus adhuc persistit idem de Vacherijs. Et primo ad illud quod dicit negari nō posse quin libellus iniuriarum parte dicti nobilis Jacobi pelegrini in hac causa productus fuerit & sit in multis suis partibus generalis obscurus & incertus. Ad quod dico & respondeo ꝙ immo nec generalis, nec obscurus, nec incertus 2 existit, †quinimo fuit et est specialis clarus et cert⁹ quoad ea que & secundum iura & secundum docto. sententias et doctrinas specificari declarari & certa fieri oportuit, scilicet quoad iniurias quas vel verbo vel facto sibi fuisse illatas, idem nobilis Pelegrini asseruit, & quoad annum & mensem & locum loci, & hec sufficiunt in libello

bello iniuriarum, nec dabitur aut dari poterit lex que ad maiorē specificationem, declarationem, aut certitudinem eundem nobilem Pelegrini astrinxerit vel astringat, τ ita nihil facit ad propositum. l. fin. C. de anna. excep. Cuius dispositio presupponit generalitatem, obscuritatem, vel incertitudinem libelli que non fuit nec est in predicto libello.

Preterea vbi dict⁹ libellus dici posset prout dici non potest fuisse τ esse generalis, obscurus, vel incertus, non poterat tamen vt al's dixi de hoc opponere prefatus Honoratus obstante signatura reuerēdissimi do. gubernatoris Auenionis τ comitatus Venaysini per quam in causa huiusmodi pcedi mādauit summarie simpliciter τ de plano sineq; strepitu τ figura iudicij sola facti veritate inspecta per quam hoc inductum est vt vobis egregio viro domino iudici sufficiat τ sufficere debeat habere veritatem τ veritatis informationem sine aliqua solennitate vel forma iudiciaria: † quia vt dicit Angel. in. §. in bone fidei. versicu. si fiat commissio. partes prefate reducte extiterunt ad ius naturale et gentium quo sola veritas attenditur. Pro quo multa allegat que possunt ibi videri τ quod ponit Alexan. de imol. in. l. furiosa. colum. v. ff. de re iudi. τ Joan. de imol. in clemen. sepe. colum. penulti. τ fi. de verbo. signifi. † Certū est etiam q; in causis huiusmodi non est opus specificatione, declaratione, aut certitudine, sed sufficit petitio generalis, vel etiaz obscura vel incerta, per id quod voluit Bartol. in extrauaganti ad reprimēdam. quod intelligitur τ intelligi debet etiam parte opponente τ impugnante libellum, prout voluit Alex. de imol. consi. clxxxvij. exordiente, In hac causa τ lite τc. colum. ij. in secundo volu. et in l. si ita stipulatus. §. grisogonus. colum. ix. ff. de verbo. obligatio. Joan. de ligna. Pet. de ancha. τ Joan. de imol. in clemen. sepe. in princi. de verbo. signifi. quod etiam voluit domi. Jason may. in. l. edita. colum. ij. vel. iij. C. de edend. al's enim nihil speciale esset in causis summarijs, cuius tamen contrarium presupponit Barto. in dicta extrauaganti ad reprimendam. super verbo, figura. Nec his obstat quod ex aduerso opponitur de dicto Bartol. in dicta extrauaganti ad reprimēdam. super verbo, summarie. Quoniam respondeo q; Barto. loquitur eo casu quo vel ab homine vel a lege esset duntaxat data facultas procedendi summarie, hic autem data est facultas procedendi non solum summarie, sed etiam simpliciter τ de plano ac sine strepitu τ figura iudicij, τ sola facti veritate inspecta que quanta adijciant τ addant ad ampliationem facultatis in procedendo, τ ad remissionem solēnitatum iuris positiui ciuilis τ canonici, nemo est qui nesciat, τ signanter ex his qui τ dictam clemē. sepe τ eius cōmentarios, insuper τ dicta Bart. in dicta extrauaganti ad reprimendam perscrutati extiterūt. Adijcio q; vbi Barto. in casu de quo agitur hoc est stante commissione de qua supra, pretēderet nihil fuisse remissum de substantialibus τ q; in hac causa deberet lis contestari, haberet idem Barto. text. contra se dicta clemen. sepe. post principium. ibi, vt iudex cui taliter causam committimus necessario libellum non exigat, litis cōtestationē non postulet τc. qui text. vbiq; seruandus est. τ signanter hic in terra videlicet ecclesie, per id quod not. Joan. and. et docto. in. c. j. de oper. no. nuntia. et docto. in. l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle.

Preterea nō procedit quod spectabilis vir dominus aduocatus prefati Honorati pretendit c. j. de litiscontesta. in sexto. parte dicti nobilis Pelegrini in alia eius schedula oportune allegatuz, ideo non obstare: quia vt dicit idem egregius domi. doctor illud. c. procedit quando libellus est al's aptus, sed vt pretendit nos sumus in casu in quo dicitur libellus ineptus, τ obscurus τ incertus. Quoniā respondeo q; immo nō sumus in hoc casu, vt predixi, sed in eo in quo libellus est apt⁹, clarus, τ certus, τ cui tanq; tali velit nolit respondere debet et respōdebit auctore domino idem Honoratus, nisi fortasse interim alia lex edatur, que trahatur etiam ad preterita et iudicia pendentia.

Preterea ad id quod dicitur in dicta pretensa schedula non videri fuisse dictum aut deductum q; Honoratus aliqua verba ironice contra dictum nobilem Pelegrini vel in eius iniuriam protulerit, et q; propterea nō est opus super hoc verba effundere. † Dico τ respōdeo q; sivt oportuit attētuz esset ad verba per me prolata non mihi imputaretur q; quasi dormiens aut a mente alienatus vel al's minus oportune hec dixerim, dixi enim eam specificationez que pro tempore, τ in hoc casu de quo tunc verba fiebant fieri exigebatur esse faciendam quando verba sunt indifferentia τ al's talia que proferri poterant, τ bono animo et sic sine iniuria τ malo τ sic iniuriose, sed quia pars fu- per istis tanq; vt sibi videtur ab errante aut dormiente prolatis se nolle persistere intendit: ego quoq; super eis, q̃uis τ oportune et ad impugnationem partis aduerse efficacissime allegatis super eis non insisto nec verbis partis vtar, verba effundo, que tamē cū oportuerit et si non abundanter dicētur tamen autore domino prout necesse erit.

Preterea ad id quod vlteri⁹ parte dicti Honorati opponitur in dicta eius schedula, scilicet id quod de diffamatione τ iniuria, τ de illorum differentia dictū fuit in dicta alia schedula parte dicti nobilis Pelegrini in dicta causa producta non procedere in proposito, et q; immo verum est q; qui diffamat iniuriatur seu iniuriam dicit. † Respondeo et dico me dixisse in dicta alia schedula aliud esse diffamare aliquem, et aliud esse illi iniuriari. et q; contingere poterat casus in quo quis alteri iniuriaretur etiam atrociter, et tamen eum non diffamaret vt videri potest per exempla que tunc inducta sunt, non autem dixi q; qui diffamat non iniurietur seu iniuriam dicat q̃uis dicere potuissem, τ nunc dico posse contingere casum in quo quis aliuz diffamaret, et tamen iniuriam sibi non inferret, vt verbigratia: si ex causa legitima hoc faciat, pro quo ne longius a proposito disgrediatur allegasse sufficiat quod post Oldr. cōsi. mihi. cclxxxvij. exordiente, Consueuit dubitari an dicens alicui verbum cōtumeliosum τc. voluit Joan. and. in addi. Specu. titu. de iniur. τ dam. da. §. j. in princip. Alexand. de imol. τ alij in. l. et si pepercerit. colum. j. ff. de libe. τ posthumis. τ Barto. in. l. eum qui. in princip. ff. de iniurijs.

Ad id vero quod opponitur literas citatorias contra testes parte dicti nobilis Pelegrini concedi postulatas dici posse q; nimis pperas Marcelle, q; vt precedit pars aduersa primo oportet super premissis interloqui, an videlicet petitio seu libell⁹ parte dicti Pelegrini in hac causa oblatus sit admittendus vel non, et q; sit lis contestata vel pro contestata habita. Dico et respondeo q; quicquid parte dicti Honorati oppositum extiterit et qui totā eius spem videtur in fuga posuisse: dicta petitio admittenda est et super qua non est opus litem contestari, vt iam dixi, quia non solum summarie Honorate sed simpliciter τ de plano ac sine τc. in hac causa procedendum est. Non est ergo quod dicere vos oporteat Marcellū nimis properare sed de plano velle procedere, vos autem estis qui nimium properatis sed hoc in fugiendo. Quamobrem non obstantibus quibuscunq; in aduersum allegatis que non obstant dictus nobilis Pelegrini, iuxta fieri petita τ postulata in dicta alia eius schedula ordinari, τ dictum Honoratum condemnari in expēsis per ipsum nobilem Pelegrini ratione eius temerarie seu nimis minus iuridice oportunis condemnari. Et al's in et super premissis et singulis eorūdem ius ac debitam τ celerem iustitiam sibi fieri τ ministrari, vestrum iudiciale officium in oportunis humiliter implorando.

Consilium. XLIIII.

De viribus instrumenti venditionis legitime per publicuz notarium sumpti, τ de fide protocollorum τ notaruz descriptarū in libris extensorum.

Summarium.

1. Instrumento vero et legitimo fides indubia est adhibenda quandiu contrarium non probatur.
2. Instrumento publico licet non appareat de protocollo an standum non obstante Constantinopolitana consuetudine.
3. Signum vnius note in protocollo notarij an trahi debeat ad sequentes notas τ repetitum intelligatur. nu. 13.
4. Protocollum an fidem faciat τ quando.
5. Nota subscripta manu notarij et posita in libro extensarum eius an perinde habenda ac si tota per notarium fuisset scripta.
6. Patrem scripsisse testamentariam schedulam inter liberos vel solum se subscripsisse equiparantur.
7. Notarij bastardellis et memorialibus cum multis abbreuiaturis vti solent que postea in libris extensorum describunt τ dilatant.
8. Stili consuetudo attendenda.
9. Notarius qui rogationes scripsit an possit eas extēdere iuxta veritatem τ prout intellexit τ audiuit.

10 Notario scripturaȝ conficere tempore actus nisi in actibus requirētibus illam an sit necesse.

11 Perfectiones requisite in scriptura notarij ad fidem faciendam sunt tres, ꝛ an ille tres in protocollo requirantur.

12 Contrahentes an censeantur actuȝ habuisse pro cōsummato per illa verba, actum tali loco ꝛc.

13 Dies in precedenti instrumento appositus an cēseatur repetitus in sequentibus.

14 Testes rogati positi in precedenti instrumēto an intelligātur repetiti in sequentibus ꝛ contiguis.

15 Abbreuiatio ꝛ cetera, an debeat extendi iuxta receptum stilum.

16 Instrumentum in quo notarius non posuit se fuisse rogatum an valeat.

Venditio quam olim Anno videlicet dñi Millesimo.cccclxxj. ꝛ die.xxij. mēsis Martij fecisse dicitur nobilis ꝛ generosus vir Michael de vallepergula dñs pro tūc pro maiori parte oppidi seu castri loci de Caumōtib⁹ Caualicensis diocesis, nobili et honorabili viro Balthasari spiefanci quondaȝ Burgensi Auenionis de bonis rebus ꝛ iuribus in instrumēto hmōi latius mentionatis ꝛ expressis, probatur sufficiēter ꝛ aperte per publicū instrumentū de ea sumptum, receptum, subscriptum, ꝛ subsignatum per honorabilem quondā virū magistrū Bonifaciū de blangerijs publicum notarium, ꝛ quem aduersarius nō inficiatur aut negat, quinimo ꝑponit ꝛ affirmat fuisse publicū notariū, aut saltē in ciuitate Auenionēsi suā banchā chartulariā siue scribaniaȝ publice apertā tenuisse, ꝛ ꝑ notario publico apostolica autoritate se gessisse ꝛ pro tali fuisse habitum, tentuȝ, ꝛ reputatum palam ꝛ publice, tam tēpore receptionis dicte note ꝛ date vēditionis de qua ibi ꝙ antea etiā per multa tempora. 1 † Quo fit vt cum instrumentū huiusmodi fuerit ꝛ sit cōfectum in debita iuris forma, habens videlicet ea que ad validitatem ꝛ oportunam solennitatem publici instrumenti exiguntur, ꝛ de quibus per glo. in. l. generali. C. de tabula. lib. x. per Specu. tit. de instru. edi. in princi. ꝛ per Cano. in. c. j. de fid. instru. debuerit ꝛ debeat instrumento huiusmodi fides indubia adhiberi, saltem donec contrarium probetur. c. ad audientiam. de prescript. c. illud. de presumptio. c. dudum. de conuer. coniuga. c. cum Joānes heremita. de fid. instru. c. porro. de priuileg. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pact. et quod not. institu. de inutili stipula. §. item verbo. ꝛ. §. si scriptum. institu. de fideiusso. §. fina. ꝛ in autenti. de instru. caute. ꝛ fide. §. oportet autem. ꝛ. §. seq. collat. vj. facit. l. ij. ff. de fide instru. ꝛ. l. cum precibus. cum suis similibus. C. de proba. quod etiam voluit Barto. in. l. heredes palam. in princip. ff. de testa. et in. l. j. §. si quis neget. ff. quemadmo. testa. ape. Joan. de imol. consi. xxiiij. exordiēte, Ponderatis verbis vltimi testamenti ꝛc. colum. iij. in tertio volu. glos. et docto. in d. l. cum precibus. Et facit optime ad predicta quod voluit Joā. Pet. ferra. in sua practica titu. for. oppo. contra instru. super verbo, dignoscitur esse falsum. versi. sed pone vt vidi aliquando fieri per cauillosos procuratores ꝛ aduocatos ꝛc.

2 † Nec est opus de iure ad validitatem publici instrumēti ꝙ exhibeatur illius originalis scriptura seu imbreuiatura, hoc enim vt dicit Nicola. de matha. relatus per Bald. C. de fid. instru. super rubri. colū. mihi. vj. versi. secundo quero si ista originalis ꝛc. speciale est in ciuitate Constantinopolitana. aut. de tabellio. §. fin. colla. iiij. vnde in cōtrariū est ius commune, ꝛ ideo secundum Bald. vbi supra, standum est instrumento publico licet non appareat de protocollo, cuius ipse illam rationem assignat: quia ex quo per notarium rogatum instrumentum est redactū in mundum, ipsum est verum originale vt secundum eum not. Barto. in. l. sempronius proculo. ff. de lega. ij. ꝛ idē quod Bald. scilicet ꝙ non sit opus ad validitatem publici instrumenti apparere de imbreuiatura vel originali scriptura. voluit Paul. de cast. consi. ccxxx. exordiente, Dubitatur primo. colum. vj. vel circa. versicu. nono dubitatur ꝛc. quod etiam videtur ipse satis voluisse in. l. contractus. colum. fin. versicu. quero quid si nō reperitur nisi vltima ꝛc. C. de fid. instru. Quo fit vt esto ꝙ nihil scriptum reperiretur de venditione superius mentionata, nisi dictuȝ publicum instrumentum, deberet tamen eidem instrumēto fides indubia adhiberi. Quanto magis debet eidem fides adhiberi cū vltra ꝛ preter illud reperiatur nota venditionis superius mētionata, extense posita ꝛ ad lōgum et cum debitis ꝛ oportunis iuris solennitatibus descripta in libro extensarū dicti quondam magistri Bonifacij, ꝛ que etiam reperitur subscripta manu ipsius de Blangerijs. Et ꝙuis illa nō reperiatur per ipsum de Blangerijs subsignata, 3 † hoc tamen nō obest eidē nobili Oliuerio cū in dicto libro ꝛ ante dictam notam reperiantur ꝛ scripte extiterint multe note subscripte ac etiam signate per ipsum de Blangerijs, quarū propterea signum trahi debet ad hāc notam, per id quod voluit Bald. ꝛ Salice. in. l. eo quod a multis. C. si cer. peta. Bald. C. de fide instru. super rubri. versicu. hic incidit questio. Ang. in. l. lucius. ff. de testamen. mili. Angel. et Alexand. de imol. in. l. quedam. §. si initium. ff. de eden. 4 † Et hec censeri debet ille protocollus seu originalis matrix scriptura, que vtpote vt solennis ac publica ꝛ perfecta de se fidem facit, et de qua loquitur Bald. in dicta rubrica. colum. vj. versi. sed de tertio queritur vtrum imbreuiatura fidē faciat ꝛc. ꝛ Panor. in. c. cum. P. tabellio. versi. vlterius queritur an protocollum ꝛc. de fid. instru. Nec est quod huic note seu scripture opponi possit, quominus valeat ꝛ debeat dici protocollus sufficiens seu originalis vel matrix scriptura predicte venditionis. Et primo quidem non ꝙ illa scripta non extiterit manu eiusdem de Blangerijs. 5 † Quoniā respōdeo ꝙ cum illa posita extiterit in libro extēsarū dicti de Blangerijs, ꝛ post multas notas per eundē subscriptas ꝛ signatas, fueritqȝ ꝛ sit manu illius subscripta perinde est ꝛ esse debet acsi tota scripta extitisset manu eiusdē de Blangerijs, vt voluit Pau. in dicto consi. ccxxx. versic. nono dubitatur ad fin. Cui adijcio quod habetur in. l. antiquitas. §. cum autem. ꝛ quod ibi Pau. de cast. ꝛ Alexan. de imol. C. de testa. in. l. si quis ex argentarijs. §. j. in verbo, subscribere. ff. de eden. ꝛ in. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. in verbo, subscribente. ꝛ quod ibi Ang. ꝛ Moder. docto. ff. de verbo. obligatio. facit quod habetur in aut. quod 6 sine. C. de testa. iuncta aut. si modo. C. famil. ercifcun. † Ubi hec equiparantur scilicet ꝙ pater scripserit totam schedulā testamenti inter liberos cōditi vel ꝙ solum se subscripserit. Etiam nec obstat eidem scripture seu note alia scriptura que reperitur scripta in altero ex libris protocollorum eiusdem quondam de Blangerijs, in libro videlicet notarum per eum receptarum Anno domini Millesimo.cccclxxj. et in quo reperiuntur hec verba, dicta die vicesimasecunda Martij. Millesimo.cccclxxj. Venditio quorundā iuriū iurisditionis loci de Caumōtibus. Extēsum est per nobilē Michaelem de vallepergula nobili viro Balthasari spiefanci facta. actum Auenione in domo dicti Balthasaris. Quoniaȝ respōdeo ꝙ huiuscemodi scriptura potius debet censeri scriptura facta pro memoria eiusdem de Blangerijs, ꝛ vt ita dixerim bastardellus, de quo verbum facit Bal. in predicta rubri. colum. vj. versi. credo tamen ꝙ Nicola. de matha. loquatur ꝛc. quem verum protocollum seu originalis ꝛ matrix scriptura venditionis superius mentionate, quod videtur optime colligi ex eo ꝙ in margine huius scripture positum est, extensum est. 7 † Et ita etiam reperitur scriptum in margine multarum aliarum scripturarum, tā precedentium ꝙ etiam sequentium. in quibus quia idem de Blangerijs vel omnino factum non scribebat vel nimium abbreuiate, ita vt perfecte aut plene intelligi non valeret, ponere aut poni facere consueuerit, extensum est, ꝛ que omnes reperiuntur extense ꝛ per extensum posite in libris notarū extensarū eiusdeȝ de Blāgerijs, per que videtur ꝙ ipse de Blāgerijs vteretur illis primis scripturis tāꝙ bastardellis ꝛ memorialibus nō vt protocollis. 8 † Et iste suus stilus seu consuetudo attendendus est, per id quod habetur in. l. vel vniuersorum. ꝛ quod ibi gl. ff. de pigno. actio. iunctis his que not. Cyn. Bal. ꝛ docto. in. l. gallus. §. idem credendū. ff. de libe. ꝛ posthu. Cyn. in. d. l. contractus. colum. fina. ꝛ quod ibi Sali. versicu. quero sexto. C. de fide instru. Nec est ꝙ eidem de Blangerijs vel aduersus dictam extensam opponi possit, ꝙ videlicet illa non fuerit tota scripta tēpore facte vēditionis: quia quicquid sit de notario surrogato ad publicationem rogationū per alium receptarū 9 †, ipse tamē idem qui rogationes huiusmodi scripsit potest eas extendere iuxta veritatem, ꝛ prout intellexit et audiuit a partibus, per id quod not. Joan. and. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. ostenso. versi. quid si imbreuiatura. in addi. et sequenti. Bald. in dicta rubrica. colū. vj. versi. quarto queritur. Jo. de imo. ꝛ docto. in. d. l. gallus. §. idem credendū. Et vt dicit Alex. de imol. consil. lxxiiij. exordiente, Uiso testamento Joannis ꝛc. colū. v. in 10 primo volu. † non est necesse conficere scripturam tempore actus nisi in actibus requirentibus scripturam. Pro quo allegat dictā l. heredes palam. in princip. ꝛ quod ibi no. ff. de testa. dictam. l. cōtractus. C. de fide instru. et. l. fina. cum ibi not. C. de fideiussori. Et ita quotidie ac passim ꝛ indistincte videmus per notarios obseruari qui audito negotio de quo rogantur conficere instrumētum, publicant illud coram testibus, ꝛ receptis illorum nominibus recedunt. Deinde autem in eorum scribanijs notant ꝛ redigunt in scriptis actum gestum. ꝛ ita vt plurimum faciebat iste de Blangerijs vt videri potest ex discursu suorum librorum. Adijcio premissis ꝙ etiam vbi idem de Blangerijs dici posset scripturam superius relatam

rius relatū habuisse pro protocollo seu matrice scriptura prout nō credo, nihil tamē obesset quin illa extēdi potuerit, aut quin in formam publicam redigi potuerit, z non solū per ipsum de Blāgerijs de quo nulla superest difficultas, sed etiam per aliū ex commissione iudicis, si ipse hoc nō fecisset, pro eo † quia licet secundū
11 Bal. in d. l. contractus. tres sint perfectiones que requirūtur ad hoc vt scriptura notarij fidem faciat. Prima ꝙ contineat locū et tempus actus celebrati z testes necessarios. Secunda ꝙ cōtineat perfectionē seu consummationē actus. Tertia ꝙ cōtineat subscriptionem notarij, due tamē prime sufficiunt ad protocollū, z illas solum habet secundū Pau. de cast. qui hoc voluit consi. ccv. exordiente, Ad primum quesitum videtur dicendum zc. in primo dubio. Has autē duas habet scriptura de qua supra vt videri potest ex lectura illius. habet enim Annū scilicet Millesimū. ccccLxxj. et diem. xxij. mēsis Martij, habet etiā locum z locum loci, quinimo z huius loci alium locū magis singularisatum: habet etiā testes, z quidem honestissimos z quorū vnus viuit. Et sic habet primam perfectionē: habet insuper z secundā scilicet consummationē act⁹
12 † quod ostenditur per illa verba, actum Auenione zc. que demonstrant ꝙ cōtrahentes habuerūt actū pro perfecto z cōsummato, per id quod voluit Bal. in auc. quod sine. C. de testa. z Pau. in dicto consilio. ccv. in princi. Nec obstat ꝙ ibi dictum non extiterit, z me zc. Quoniam respondeo ꝙ istud fortasse posset procedere vbi dicta scriptura esset posita in folio papiri seorsum, z ad partē, z sic extra librum, sed hoc nō est hic: quinimo posita est in libro et cum alijs scripturis precedentibus z sequētibus, z in quarū multis re-
13 peritur subscriptus idem de Blangerijs. z hoc sufficit. † qꝛ quēadmodū dies appositus in precedēti instrumēto intelligitur repetitus in sequētibus die carētibus. d. l. si quis ex argentarijs. §. si initium, ita z subscriptio z signum notarij facte in precedētibus censentur repetite in sequētibus. vt not. Bald. z Sali. in. d. l. eo quod a multis. z alij superius relati in locis per me allegatis. Et non solum cēsende sunt subscriptio z signum repetite, sed etiam rogitus notarij per id quod in simili quinimo magis difficili, si bene attēdatur voluerunt Bald. Angel. z Joan. de imol. in. l. patris z filij.
14 ff. de vulga. z pupilla. † Ubi dicunt ꝙ non solū in sequētibus z cōtiguis instrumētis carētibus testibus cēsentur repetiti testes positi in precedenti sed etiā eorū rogitus, vt verbigratia: si ponam⁹ testamentum Titij scriptum per notariū in libro z in fine illius septē testes rogatos, z deinde scribatur testamentū alterius in quo nulli legantur adhibiti testes, dicunt Bald. Ange. z Jo. de imol. ꝙ testes descripti in precedēti, z non solū ipsi sed etiā eorū rogitus
15 censentur repetiti in sequenti. Preterea idē de Blangerijs in predicta scriptura post verba testibus posita in. §. actum Auenione. subiunxit verbum zc. abbreuiate scriptum quod debet extēdi iuxta stilum, per id quod no. docto. in. d. l. gallus. §. idem credendū. Puto aūt ꝙ de stilo dicere consueuerit, rogatis, z me Bonifacio
16 de blāgerijs zc. † Insuper z si multi sunt qui dicant instrumētum non valere nisi notarius scripserit se rogatum, sunt tamen z multi et quidem non contemnende autoritatis qui dicunt contrarium.

Consilium. XLV.

De marito constante matrimonio liberāte vxorem ab obligationibus, creditoribus z censuris ex pecunia dotis.

Summarium.

1 Maritus in quibus casibus constante matrimonio pōt vxori dotem reddere vel illam sibi soluere.
2 Maritus constante matrimonio volens de dote soluere creditoribus vxoris consulitur qualiter agere debeat.
3 In marito idem est ꝙ in emptore rei ecclesiastice.

1 Licet † constante matrimonio marit⁹ nec teneatur nec debeat dotem sibi constitutā z solutam eius vxori soluere aut reddere, z si illaꝫ restituat vel soluat non liberatur, nisi quatenus eadem vxor facta esset locupletior, quomin⁹ ipse vel eius heredes possint z valeāt ab eadeꝫ vxore vel eius heredibus pro dote restituta molestari per id quod voluit glos. in. l. ij. super verbo, debet. ad fin. z quod ibi per docto. ff. solu. matri. z quod no. Cyn. z docto. in l. j. C. si dos cōstan. matri. Hoc tamē fallit in multis casib⁹ in quibus potest maritus constāte matrimonio doteꝫ reddere vxori vel illam sibi soluere, quos plene enumerat Alexand. de imol. in. d. l. ij. col. iij. versi. in glo. in verbo, debet zc. iunctis his que ipse ponit in. l. Quis. ff. solu. matri. z inter casus huiusmodi enumeratur ille scilicet quando propter es alienum in quo tenetur vxor fit sibi dotis solutio vel illius restitutio. Isto enim casu fieri potest etiam cōstante matrimonio z si fiat liberatur maritus. l. fina. ff. de iu. do. qꝺ etiam voluit Joan. de imol. Alexand. de imol. et alij in. d. l. Quis. Quo fit vt cum honesta mulier Alayeta milane vxor z persona cōiuncta honorabilis viri Joānis sole de Massilia fuerit z sit a multis annis z citra quibusdam eius creditoribus in multis pecuniarum summis obnoxia z pro illis obligata z ad eorum aut aliquorum eorundem instantiam diu est excommunicationis sentētia innodata, possit z valeat prefatus Joannes sole pro exsolutione eorū in quibus eadem Alayeta dictis suis creditoribus obligata existit sibi reddere z soluere dotem constitutā, z si soluat liberabitur dumtamen pecunia sibi soluenda expediatur eisdem credito-
2 ribus. d. l. fina. ff. de iur. do. † Propter quod consulo ꝙ sub presentia notarij z testium iste eedeꝫ pecunie quas iste Sole soluere vult vel que redigentur ex bonis dotalibus vendendis expediātur per ipsum Sole dictis creditoribus sub presentia mulieris z ad requisitionem illius, z ꝙ ipse Sole procuret habere quittantias a creditoribus vna cū instrumētis obligatorijs cancellatis. Et laudo ꝙ in instrumētis quittationū fiat mentio de constitutione dotis predicte ac etiam de debitis z censuris superius mentionatis, et ꝙ pro liberatione obligationum, idem Sole tales summas pro dicta Alayeta sibi in dotem constitutas eidē instituit z de illius consensu ac etiaꝫ ad eius multiplicē requisitionē z precem soluit z numerauit talibus eius creditoribus. Consulo etiam ꝙ si oporteat vendi z distrahi aliqua ex eius bonis immobilib⁹ in dotē constitutis, ipsa Alayeta requirat eundem Sole eius maritū vt pro liberatione per eā obtinenda patiatur z permittat talem z talem eius fundos dotales vendi z distrahi, z deinde pecuniam tradi et expediri ipsis creditoribus. Et ꝙ hec requisitio fiat sub presentia notarij qui de hoc recipiat instrumentū, z ꝙ deinde ipse procuret vt predixi, ꝙ pretium de dictis bonis recipiendum cōuertatur in solutionem dictorū debitoruꝫ. Et ita erit securius idem Sole, al's
3 non, per id quod voluit glo. in. d. l. fina. ff. de iur. do. † que ibi dicit idē esse in marito quod in emptore rei ecclesiastice. iuxta aut. hoc ius porrectum. cum ibi not. C. de sacrosanc. eccle. quod etiam videtur innuere text. in. d. l. fina. ad fi. z in. l. si cum dotem. §. j. ff. solu. matri. z hoc etiā voluit Roma. in. d. l. Quis. pro quo allegat glos. in. d. l. fina. z pro hoc faciunt no. per Bar. in. d. l. si cum dotem. §. j. Que omnia dixerim zc.

Cōsilium. XLVI.

De pacto iurato per donatorem de nō reuocanda donatione propter ingratitudinē donatarij committendam.

Summarium.

1 Pactum ꝙ pretextu ingratitudinis cōmittēde donatio reuocari non valeat an fieri possit per donatorem cū iuramento, et illi iuri renuntiare an valeat.
2 Donataria odio et iniurijs mariti an debeat bonis donatis priuari.
3 Donatio nō obstantibus debitis soluēdis z prestatione annua, quo casu mera z simplex dici possit.

Uiso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Francesie scelerie z dubijs ex casu huiusmodi elicitis, vna cum copia donationis in dicto casu latius mentionate, dico et respondeo prout infra. Et primo ad primum quod pro illius solutione voluissem habere z videre instrumentum dicte donationis, aut saltem copiam ad plenum extensam, z presertim post illud verbum, renuntiantes zc. vt videre potuissem, an eadem Francesia renuntiauerit iuri quo cauetur donatorē posse propter ingratitudinē donatarij donationē eidē factā reuocare: qꝛ licet illi iuri sine iuramēto
1 efficaciter renūtiari nō valeat, † nec fieri pactū ꝙ ptextu igratitudinis cōmittēde dōatio reuocari nō valeat. vt voluit Bal. i. l. fi. C. de

pact.τ in.l.fin.C.de bo.liber.τ Salice.in.l.pactum.C.de proba.et Specu.titu.de dona.§.j.versicu.quid si actũ est. Huic tamen iuri potest donator cum iuramento renuntiare ac pacisci τ conueni re,ꝙ propter committendam ingratitudinẽ per donatariũ,non possit idem donator reuocare donationẽ,vt voluit Joan.and.in addi.Specu.tit.de dona.§.j.versi.qd si actũ est. Anto.de butri.in c.fina.de dona.τ ibi Jo.de imol.col.penul.et etiam in vlti.et Alexan.de imol.in.l.stipulatio hoc modo concepta.col.xiij.ff.de verbo.obligatio.τ consil.xl.exordiente,Super primo dubio τc.colũ. vlti.in.iiij.volu.pro quo dicto solet induci tex.not.in.c.quẽadmo dum ad fin.de iureiuran.Ꝙuis contrarium tenuerit Roma.in.d. l.stipulatio hoc modo concepta.τ in.l.donationis.ff.de donatio. Motus est ratione,quia tale pactum daret materiam delinquen di.τ ad dictum.c.quemadmodum,respondet ꝙ illud loquitur in delicto de preterito τ sic in delicto iam commisso nõ in delicto de futuro,sed hec responsio non videtur sufficiens:quia immo text. in vltima parte loquitur in delicto de futuro:nec est verum ꝙ dictum pactum inuitet ad delinquẽdum:quia vt ibi dicit tex.Ꝙuis ille qui remisit conqueri nõ possit ad priuatam vtilitatem,potest tamen conqueri ad publicam.† Preterea hic est aduertendum ꝙ ille iniurie facte eidem Francesie per nobilem Joannez hugonis maritum donatarie,non facit ad factũ pro eo quia donatio non fuit sibi facta sed nobili Peyrone de saluaco eius vxori,que non debet bonis donatis priuari odio prefati Joãnis.l.si quis in suo. ad fin.C.de inofficio.testa.τ regula non debet. cum suis concordãtijs.de regu.iur.in sexto.Etiam hic est aduertendum ꝙ donatio huiusmodi,non videtur fuisse donatio simplex sed magis ob causam,pro eo quia inter alia fuit in ea conuentum ꝙ quandiu eadẽ Francesia donatrix viueret in humanis et staret ad partem prefati Hugonis τ Peyrona tenerentur τ deberent sibi dare annis singulis duos florenos,vnam saumatam bladi,et sex barralia vini. Et nihilominus soluere omnia debita eiusdẽ Peyrone antea cõtracta.Et ita non videtur esse mera τ simplex donatio que ex liberalitate procedit τ nullo cogẽte imperio.l.j.ff.de dona.sed potius videtur facta ob causam predictam,scilicet vt debita eius soluerẽtur τ vt sibi darentur annis singulis dicti duo floreni τ alia predicta quandiu viueret in humanis τ ad partem moraretur aut staret,propterea nõ videtur ꝙ donatio huiusmodi potuerit aut possit reuocari propter ingratitudinem,per id quod not. Ange.in.l. si vnꝙ.C.de reuocan.dona.quem refert et sequitur Alex.de imol. consi.lxxviij.Visis ꝙ eleganter τ in facto τ iure τc.colum.iiij.versicu.Ꝙtum autem ad tertiam τc.in quarto.volu.Et hec procederent nisi forte diceremus ꝙ debita pauca erant vel nulla,τ ꝙ multa erant bona aut magni valoris τ quorum respectu vilia aut pauca erant,ea que per dictos coniuges erant eidem Francesie ministranda vel suis creditoribus soluenda,tunc enim posset dici dictus contractus fuisse donatio mera,quatenus bona donata seu eorum valor excedebat onus adiectum.arg.l.si donationis. C.de contrahen.emptio.τ vendi.Ad quod facit.l.sed si vir. §.si duo.et l.si sponsus.§.circa.ff.de dona.inter vi.τ vxo.τ quod ponit Pau. de cast.in autenti.vnde si parens C.de inoffi.testa. Alexã.de imo. in.l.si donatione.col.iij.C.de colla.τ Bal.nouel.in suo tracta.iur. do.fo.xxvj.Super quo articulo non vlterius insisto,pro eo vt prediri,qꝛ nõ vidi instrumentum predicte donationis nec copiam illius ad plenum extensam.

Consilium. XLVII.

De alienatione prodigi sine curatoris autoritate inualida, etiam si sit iuramento vallata.

Summarium.

1 Prodigus per iudicẽ declaratus cui bonis est interdictum τ datus curator an possit bona alienare sine curatoris autoritate, et an teneatur ad obseruãdam alienationẽ etiam iuratã,et an per iuramentum possit obligari.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte Joannis contati Lanionis et Macellarij Auenionis seu eius liberorũ et dubijs ex casu huiusmodi elicitis. Dico τ respõdeo breuiter τ succincte,† ꝙ si idẽ Cõtati per ipsius iudicẽ competentẽ declaratus extiterit esse prodigus vel eivt τ tanꝙ prodigo fuerit bonis interdictũ,τ datus curator qui in alienatione de qua in casu nõ interuenit nec illi prebuit autoritatem vel consensum, alienatio hmõi fuit τ est ipso iure nulla,τ ad cuius obseruãtiam etiam si illa iurata extiterit non tenebatur nec tenetur idem Joannes cõtati,per id quod voluit Barto.in.l.is cui bonis.col. iij.versi.quero quid si aliquis cui bonis τc.ff.de verbo.oblig.Cum quo transeunt ibi Bal.Pet.de ancha.Ange.Pau.de cast.τ Alexan.de imol.Ange.in.l.si quis pro eo.in prin.ff.de fideiusso.Bal. in.l.j.colũ.vj.C.de sacrosanct.eccle.in lectu.τ in.l.ij.qõ.x. C.de rescin.vendi.τ in.l.fi.§.filij autem.C.de bo.que libe.Sali.in auт.sacramenta puberũ.C.si aduersus vendi.Pet.de ancha.τ Panor. in.c.cum cõtingat.de emptio.τ vendi.τ alij in alijs locis.Et ꝙuis aliqui visi fuerint tenere contrariũ,qui tamen quod prediri,videtur cõmunius,pro quo optime facit quod voluit Bal.in.l.pactũ. qõ.v.C.de pact.vbi dicit ꝙ prodigus habens curatorem,τ sine illius autoritate cõtrahens nõ potest per eius iuramentũ validare cõtractum.dicit etiam idẽ Bald.in.l.j.in fin.ff.de curato.furio.et idem sensit in.d.l.fina.§.filij autẽ.C.de bo.que libe.ꝙ prodigus cõ trahẽs τ iurans sine autoritate curatoris nõ obligatur.Possent τ alia multa pro hac parte allegari:sed quia pro pleniori informatione eorum que ponuntur in casu vellem videre ea que gesta extiterunt ante introductionẽ τ prouisionem curatoris dicti Joãnis contati,ego vlterius nõ insisto donec ea viderim,plenius tũc scripturus autore domino.

Consilium. XLVIII.

De reis debendi renuntiantibus beneficio diuidendarum actionũ per renuntiationẽ generalẽ iuratam per quã quilibet cõueniri potest insolidum ad summam conuentam.

Summarium.

1 Beneficium actionum diuidendarũ reis debendi an τ quando competat.

2 Renuntiatio generalis an trahatur ad exceptiões futuras an ad preteritas seu competentes tempore facte renuntiationis.

3 Renuntiatio mulieris beneficio velleiani,secũdis nuptijs,τ omni legum auxilio vt admittatur ad tutelam liberorum,an valeat non solum quoad expressa specifice,sed etiam ad cõprehensa generaliter in omni.ll.auxilio.

4 Juramentum habet vim specifici τ expressi.

Viso istrumẽto trãsactionis olim celebrate τ inite per et inter nobiles Joannẽ ebrardi et Hermandam chorderie cõiuges ex vna parte,τ alios in instrumento transactionis hmõi latius mẽtionatos.† Dico τ respondeo ꝙ licet nobiles Guillielmus nicolai,Petrus nicolai,τ Thoneta chorderie eiusdẽ Petri vxor tres videlicet rei debẽdi prefatorũ nobiliũ Joãnis τ Hermãde τ pro summa quadringẽtarũ τ octuaginta librarũ turoneñ.nõ legãtur expresse τ nominatim renũtiasse beneficio diuidendarum actionũ,τ ꝑpterea videatur ꝙ quilibet istorũ cõuentus insolidũ vel pro toto debito possit opponere de beneficio hmõi et petere actionẽ diuidi,per id quod habetur in auт.hoc ita.τ in corpore vnde sumitur.τ quod vtrobiꝙ glo.τ docto.C.de duob.re.Tamen qꝛ prefati nobiles Guillielmus τ Petrus,tam suo ꝙ dicte nobilis Thonete nominibus renũtiauerũt,etiã cũ iuramẽto multis iuribus i istrumẽto hmõi latiꝰ mẽtionatis τ specifice exꝑssis.† Et deinde gñaliter oĩ alij iuri canonico τ ciuili scripto τ non scripto,diuino τ humano,nouo τ veteri,cõdito τ cõdendo,quo seu quibus cõtra ꝑdicta omnia vniuersa τ singula seu eorũ aliqua venire possent ipse partes aut vna ipsarũ venire posset aut se in aliquo iuuare,defendere seu tueri:τ iuri dicẽti generalẽ renuntiationẽ nõ valere nisi precedat vel sequatur specialis renuntiatio,perinde sit et esse debet ac si specialiter renuntiassent etiã beneficio diuidendarum actionũ,per id quod voluit glo.in.l.sed τ si.§.quesitũ.ff.si qs cautio.τ in.c.qui ad agendũ.de regu.iu.in.vj.τ.c.sedes.de rescrip. in clemen.non potest.de procura.τ quod no.in.c.j.τ quod ibi docto.de cõmoda.Dy.in regula cõtractus.de regu.iur.in.vj.Cyñ.τ alij in.l.j.C.commoda.τ quod not.Alberi.in.l.licet.colum.fin.C. de loca.bñ facit qõ habet in auт.vt sine phi.ma.debitri.§.ꝑterea. colla.vij.τ in.l.fi.C.quando muli.tute.offic.fungi potest.† vbi habetur quod mulier que vult admitti ad tutelam liberorum debet renuntiare bñficio velleiani, secundis nuptijs, τ oĩ legũ auxilio. Et valet illa renuntiatio nõ solũ quoad expressa specifice,sed etiã quoad

quoad comprehensa generaliter in omni legū auxilio, quod etiaȝ videtur voluisse glo. in auth. matri et auie. super verbo, velleiani. C. quādo muli. tute. offi. fungi potest. Preterea esto ꝙ generalis renuntiatio nō trahatur ad exceptiones futuras. d. l. sed et si. §. quesitum. trahitur tamen ad preteritas seu cōpetentes tēpore facte renuntiationis, per id quod voluit Bart. et Angel. in d. §. quesitū. facit text. in. l. iubemus. et quod ibi Sali. C. ad velleia. Cyn. in. l. si quis in conscribendo. C. de episco. et cleri. Bald. in. l. pacta nouissima. in fin. et quod ibi Sali. C. de pact. Quo fit vt perinde videatur idē nobilis Guillielmus Nicolai posse cōueniri insolidū ad summam conuentam, acsi ipse specialiter renuntiasset dicto beneficio diuidendarum actionum, eo presertim quia vt dixi, ipse renuntia-

4 uit vt premisi et cū iuramēto. † Iuramētū vero habet vim specifici et expressi. l. cū pater. §. filio matrem. ff. de leg. ij. et quod ponit Bal. in. l. j. C. commoda. et signanter cum consensus trahitur aut specialiter aut saltem generaliter ad id de quo queritur, per id quod voluit Alexand. de imol. in. l. j. §. si quis ita. colū. iiij. ff. de verbo. obligatio. possent et alia multa pro hac parte induci, sed quia premissa videntur mihi sufficere, ego pro nunc etiam alijs satis occupatus vlterius non insisto, alīs autore domino plenius scripturus si opus extiterit.

Consilium. XLIX.

De vitrico tutore morāte in domo priuigne pupille qui nō tenetur ad locationem domus et habitationis.

Summarium.

1 Uitricus tutor priuigne manēs in eius domo an teneatur ad locationem domus.
2 Tutor pupillum instruere in bonis moribus tenetur.
3 Baldi nominatissimi doctoris magna est autoritas in iudicijs, cum non habet contradictorem.

1 Vitricus † datus est eius priuigne impuberi in tutorem, qui postea et eius vxor huius priuigne mater ex primo marito manserunt certis annis vna cum priuigna in ipsius priuigne domo. Quesitum est an hic vitricus teneatur ad loqueriū domus. Dico et respōdeo ꝙ non. arg. l. j. §. si pupillus, per quem hoc ibi voluit Bald. ff. de tute. et ratio distrahē. Cuius illam reddit ra-
2 tionem: † quia cum tutor teneatur instruere pupillum bonis mo-
3 ribus habet necesse morari secuȝ. † Huius aūt nominatissimi doctoris est magna autoritas in iudicijs, cum non habet cōtradictorem vt voluit Pau. de cast. consi. cxxxiij. exordiente, Uiso puncto et dubijs. versi. circa tertiū etc. et consil. xxvj. exordiente, Uiso pūcto suprascripto. et Ang. are. in suo tractatu crimi. super verbo, necnō ad denuntiationē. col. fin. Non autem reperio qui eidem Bal. in hoc contradicat, quinimo eum refert et sequitur Joan. de ana. in c. qualiter et quando. le. ij. §. licet autem. col. fina. de accusa.

Cōsilium quinquagesimū.

De pacto legis commissorie et illius recisione non obstante iuramento.

Summarium.

1 Pactum legis cōmissorie quale et quando reprobatum, et an iuramento firmetur. nu. 3. 5. 7.
2 Iuramentum reprobatur cum lex odio speciali prohibet contractum.
4 Beneficio iuris improbantis pactum legis cōmissorie an renuntiari possit.
6 Pactum legis commissorie in quo contractu locum habeat.
7 Casus duo excepti a regula pacti legis cōmissorie ab initio in pignoribus inter creditorem et debitorem interpositi. nu. 9.
8 Iusti pretij in pacto legis commissorie estimator est iudex vir bonus nisi per contrahentes de futuris estimatoribus, alīs prouisum sit.
10 Regula per exceptionem firmatur in casibus non exceptis.
11 Iuramenti dispensatio concedenda cōtra pactum. l. cōmissorie, et an sine dispensatione iuramenti impugnari possit.

Cum pro restituenda summa quadragintaquinq; florenorū quā ex causa mutui se eorū ꝓprijs et nobiliū Joannis et Beatrisie galesie eorum fratris et matris noībus habuisse et recepisse a Frācisco et Joāne palerij fratribus cōfessi extiterunt nobiles Antonius et Ludouic⁹ garenchi fratres Anno dñi. M. cccclxxxj. et die quinta mēsis Februarij, ipsi nobiles Antonius et Ludouicus obligauerint et expresse dictis eorū et prefatorū Joannis et Beatrisie noībus hypotecauerint quoddā eorū tenementū in contractu hmōi latius mētionatū et expressum, et illud casu quo summā predictā. xlv. florenorū illinc ad terminū tūc prefixum non soluissent eodē cōtextu et sic ab initio ꝯtract⁹ vēdidisse ꝓtendātur ꝓfatis Frā-
1 cisco et Joanni palerij, ipso tamē Joanne tūc absente ꝓtio centū et quinquaginta florenorū † patēter apparet hmōi pretēsam venditionem fuisse factā sub pacto. l. commissorie aut eidē simili, vt colligitur ex his que no. Bar. in. l. calipodius. alīs incipit, quāuis. ff. de solu. et. l. creditores. la. ij. col. iiij. C. de pigno. docto. in. l. j. et fi. C. de pact. pigno. et Cano. in. c. significāte. de pigno. Huiusmodi autem pactū ab initio interpositū vt in casu reprobatū est a iure. d. l. j. et fin. et quod ibi glos. et docto. C. de pact. pigno. not. Barto. in. d. l. calipodius. et. l. creditores. et Cano. in. d. c. significāte. Nec pactū huiusmodi firmatur iuramēto secundū veram et cōmunē opinionem quam tenuit et secutus est Bart. in. l. si quis pro eo. ver. quarto dixi etc. ff. de fideiusso. et secundū eum illa fuit de mente Inno. in d. c. significante. ꝙ etiam ibi col. viij. versi. sed aduerte etc. affirmauit Joan. de imol. Hāc opinionē etiā tenuit Joan. fab. in. l. j. C. de pac. pigno. et Joā. and. in addi. Specu. ti. de cōclu. et renūtia. §. j. versic. et qr hic etc. in addi. exordiēte, Ex quo autor etc. secundum Bald. in. d. l. j. C. de pac. pigno. Et q̄uis idē Bal. in. d. l. j. tenuerit cōtrariū, ipse tamē videtur tenuisse primā partē. ff. de iureiu. in rubri. col. ij. ver. idē dicūt ꝙ aut iuramentū etc. ibi, aut odio speciali.
2 † vbi dicit Bal. ꝙ qñ lex prohibet cōtractū odio speciali. tūc non
3 valet iuramētū. et ponit Bal. exēplū in macedoniano. † Illud autē certū est ꝙ pactū. l. cōmissorie reprobatū est in pignorib⁹ odio creditoris, vt satis colligitur ex. d. l. fi. C. de pac. pigno. qđ etiā voluit Bar. in. d. l. si quis ꝓ eo. ver. quarto dixi etc. Jo. de imo. in. d. c. significāte. in multis locis. vbi etiā hoc voluit Pet. de ancha. et Sali. in. d. l. j. C. de pac. pigno. Odof. in. l. fi. eo. tit. et Albe. illo eo. ti. super rubri. Fuit ergo de mēte Bal. in ver. superi⁹ allegato, ꝙ iuramētū nō valeret: hoc est ꝙ cōtractū seu pactū nō firmaret. Istaȝ etiā partē tenuit Ang. in. d. l. si quis ꝓ eo. Anto. de butri. et Jo. de imol. in. c. cū cōtingat. in quarto mēbro. de iureiu. Hinc est ꝙ bñficio iuris iꝑobātis dictū pactū renūtiari nō pōt, vt voluit Odof. in. d. l. fi. in fi. pro quo allegat. l. quos ꝓhibet. ff. de postulando. Et idē voluit Anto. de bu. et post eū Jo. de imo. in. c. significāte. col. v. ver. an aūt possit renūtiari etc. Pro quo allegat ꝙ hoc pactū videtur improbatū a iure principaliter odio creditoris, q̄uis secūdario hoc tēdat in fauorē debitoris, nō potest ergo debitor renūtiare beneficio hmōi, per id quod habetur et no. in. l. cum et si. ff. ad macedo. et. c. si diligenti. de foro compe.

5 † Et queadmodū dicta pretē sa vēditio fuit facta sub pacto. l. cōmissorie. ita et sub pacto hmōi videtur fuisse facta alia vēditio, quā postea Anno vez dñi Millesimo. cccclxxxiij. et die. xxiiij. mēsis Martij fecisse pretēdit dict⁹ nobilis Joānes garēchij suo et ꝓfator Antonij et Ludouici noībus ꝓfatis Frācisco et Joāni palerij licet Joāne tūc absente. Legit em̄ ꝙ anno mēse et die ꝓdictis idē Joānes suo et dictor fratrū noībus cōfessus fuit debere dictis Joāni et Frācisco, et ex causis ibi expssis summā florenorū. lx. et ꝙ illā soluere ꝓmisit illic ad tres annos, tūc ꝓxime futuros sub expssa obligatiōe et hypotheca ꝓdicti tenemēti. Et casu q̄ idē Joānes garēchij seu dicti ei⁹ ffes aut sui vel eorū alter dicto termino eisdē Palerij vel suis dictā summā. lx. florenorū soluere deficerēt, ꝓtēdit ipse Joānes eodē ꝯtextu, et sic ab initio huiuscemodi ꝯtract⁹ vēdidisse suo et dictor fratrū noīb⁹ dicto Frācisco palerij tūc ꝓñti et emēti suo et dicti Joānis noīb⁹ tenemētū ꝓdictū ꝓtio cētūq; quinquagīta florenor. Fuit ergo hmōi ꝓtēsa vēditio facta sub pacto. l. cōmissorie. vt colligit ex his q̄ no. Bart. in d. l. calipodi⁹. et. l. creditores. col. iiij. doct. in. d. l. j. et. l. fin. C. de pac. pigno. et Cano. in. c. significāte. de pigno. Illa ergo fuit et est nulla nec potuit iuramēto cōfirmari causis, rōnibus, et iurib⁹ superi⁹ allegatis quas nō repeto. Nec opponat aliqs ꝙ cū hmōi ꝓtēsa vēditio facta extiterit, non qdē ab initio cōtract⁹ prime obligationis facte vez anno ꝓdicto M. cccclxxxj. et die quinta mēsis Februarij, sed postea ex longo internallo Anno videlicet ꝓdicto Millesimo cccclxxxiij. et die. xxiiij. mēsis Martij, dictum pactum seu pretēsa

venditio etiã si facta sit sub pacto.l.commissorie,videtur valuisse
saltẽ quoad hoc vt prefatis Frãcisco ꝛ Joanni ratificãti prodesse
potuerit quoad exceptionẽ seu retẽtionẽ,vt colligitur ex his que
habentur in.l.titius.ff.de pigno.actio.iũcta.d.l.calipodius.ꝛ qđ
ibi Barto.ꝛ doct.in.c.significante.ꝛ in.l.j.ꝛ fi.superius allegatis.
Quoniã respõdeo ꝙ hec non obstãt:qꝛ illa pretensa prima obliga
tio non est facta per hũc Joannẽ,sed per prefatos Antoniũ ꝛ Lu
douicũ.Et ꝗuis illa facta extiterit per ipsos Antoniũ ꝛ Ludoui
cum etiã nomine huius Joãnis,non tamen apparet ꝙ Joannes
illã ratificauerit,quinimo potius apparet de cassatione illius fa-
cta in obligatione dicti Joannis,vbi etiam facta cõmemoratio-
ne de dictis.xlv.florenis adijcitur.Jn quibus dicti nobiles An-
tonius ꝛ Ludouicus garenchij fratres dictis Frãcisco ꝛ Joanni
palerij erãt obligati.Attẽde ꝙ dicit dicti nobiles Antoniꝰ ꝛ Lu-
douicus.Et ita nõ fuit Joãnes dicta ꝑtensa prima obligatione
obligatus.Et sic dici nõ potest fecisse hoc pactũ vel hanc preten-
sam venditionẽ ex interuallo precedẽtis obligationis ꝛ pignoris
per eũ contractarũ.Preterea illa pretẽsa prima obligatio fuit de
xlv.florenis,hec autẽ de.lx.Et hec pretensa vltima venditio facta
pretenditur,nõ quidẽ sub conditione vel eo casu quo nõ solueren
tur.xlv.floreni,sed sub cõditione vel eo casu quo nõ soluerentur se
xaginta.obligatio vero de.lx.nõ processit ex interuallo pactũ ꝑdi
6 ctum seu dictã pretensam venditionẽ factam per Joannez.†Nec
etiam opponat aliquis ꝙ pactum.l.cõmissorie,proprie locuz ha
beat in contractu mutui,non aũt vbi debitũ contractũ est ex alia
causa.Quoniã respondeo ꝙ istud nõ obstat.Tum quia de cõtra-
rio oppositionis hmõi satis apparet ex his que habentur in.d.l.
ꝗuis.vbi est sermo de pacto facto per maritũ ex interuallo de dã-
dis in solutũ dotis certis predijs pro ea obligatis,non in solutuz
mutui antea recepti.Tum ꝛ qꝛ in dicta pretensa obligatione per
Joannẽ cõtracta factus est sermo,non solũ de dictis.xlv.florenis
qui mutuati pretenduntur,sed etiam de quibusdã alijs certis pe-
cunijs vt ibidẽ pretenditur traditis,quod presumi debet fuisse fa
ctũ titulo mutui,per id quod ponit Cyñ.in.l.incendiuz.C.si cer.
peta.ꝛ sequitur Angel.ꝛ Alexã.de imol.in.l.cum quid. ff.eo.titu.

Forte vero opponetur ꝙ pa-

ctum de quo supra,non fuerit pactũ.l.cõmissorie vel ei simile.pro
eo quia predictũ tenementũ non fuit venditum pretio sexaginta
florenorũ,pro quo obligatũ fuit,sed pretio centum quinquagin-
ta,ꝛ sic pretio ampliori.sed istud non obstat.Quoniaz licet dicta
pretensa venditio facta nõ extiterit pretio dictorũ quinquaginta
florenorũ,poterit tamẽ ꝛ potest idẽ Joãnes pretẽdere se fuisse le
sum prout reuera lesus extitit,ꝛ sic rationẽ propter quaz prohibi
tum est dictũ pactum in pignoribus sibi locum vendicasse ꝛ ven-
7 dicare in hoc casu.†Preterea pactũ.l.cõmissorie ꝛ sibi simile ab
initio in pignoribus inter debitorẽ ꝛ creditorẽ interpositũ est re-
gulariter reprobatũ.d.l.j.ꝛ fi.C.de pac.pigno.a qua regula nõ ex-
cipiuntur nisi duo casus,vt colligitur ex no.per Bart.in,d.l.cali-
podius.ꝛ in allegata.l.creditores.colũ.iiij.ꝛ per alios in.l.j.ꝛ fin.
ꝛ.c.significante.superius allegatis.Quorum primus est quando
venderetur aut daretur in solutũ, seu vẽdi aut in solutũ dari pro-
mitteretur pretio iusto,tunc enim valeret pactum.l.si fundus.§,
8 fin.ff.de pigno.†Justum autẽ pretium estimabit bonus vir idest
iudex.l.continuus.§.cum ita.ff.de verbo.oblig.ꝛ est expressum in
l.fin.in fi.C.de iure domi.impetran.nisi forte fuisset prouisuz per
cõtrahentes de futuris estimatoribus quod fieri posset.vt voluit
9 Barto.in.d.l.fin.de pac.pigno.†Secundus casus est quando res
fuisset simpliciter vendita vel promissio simpliciter facta de ven-
dendo,eo casu ꝙ pecunia infra terminũ nõ solueretur,tunc enim
etiã valeret pactum:quia intelligitur rem esse venditã aut factam
promissionẽ de illã vendẽdo pretio iusto.d.l.si fundus.in fi.quod
etiam voluerunt docto.in iuribus superius allegatis.Regula er
go reprobatiua pacti.l.commissorie,in pignoribus firma manet
10 in alijs casibus:†quia exceptio firmat regulam in casibus nõ exce
ptis.l.questũ.§.deniq̃.ff.de fundo instruc.ꝛ auẗ.de non alie.aut
permutã.collaẗ.ij. Et si opponatur me presupponere pro vero id
quod probandũ assumpserã scilicet ꝙ pactũ de quo est sermo fue-
rit pactũ.l.cõmissorie.Atq̃ hoc supposito cõuolauerim ad aliud
scilicet ad impugnationẽ dicti pacti,pro eo quia pactũ hoc nõ est
de exceptis,ꝛ sic consequenter nõ valere hanc argumentationẽ et
nõ esse probatũ sed magis suppositũ id qđ probãdũ assumpserã.
Et sic finaliter hoc remanere,ꝙ nisi res obligata vẽdaẗ aut deẗ in
solutũ seu vẽdi aut dari in solutũ ꝓmittaẗ ꝑ ꝑtio ꝑ quo fuit obli
gata non erit pactũ.l.cõmissorie.Rñdeo ꝙ istud nõ obstat.Nã si
inspiciantur scribẽtes in.l.j.ij.ꝛ.iij.C.de pac.pigno.l.calipodius.
ꝛ.c.significante.superius allegatis.omnes presupponunt esse pa-
ctum legis commissorie,etiam eo casu quo ab initio venditur aut
datur in solutum vel vẽdi seu dari promittitur vel simpliciter vel
pretio iusto,in quorum tamen neutro vẽditur res aut datur in so
lutum seu vendi aut dari promittitur pro illo eodẽ pretio,ꝛ soluz
inquirunt docto.an pactum in illis casibus valeat:et concludunt
illud valere per dictã.l.si fundus.in fin.quod si ita est in dictis ca-
sibus hoc est si in illis sit pactum.l.commissorie,ꝗuis nõ reproba
tum:cur nõ ꝛ in isto de quo est sermo ꝗuis reprobatũ, postꝙ quo
ad ipsum non reperitur casus exceptus, profecto non video.

11 †Et ꝗuis iuramẽtum per di-

ctum Joannẽ prestitũ de nõ cõtraueniendo videatur eum obli-
gare ad non cõtraueniendũ,ꝛ sic ad obseruantiã pacti seu vẽditio
nis de qua supra,potest tamẽ idem Joannes petere ꝛ obtinere di
spensationẽ seu relaxationẽ eiusdẽ iuramenti.arg.eius quod ha-
betur in.c.j.ꝛ.c.debitores.de vsu.quod etiã voluit Bartol.in.d.l.
si quis pro eo.versi.quarto dixi.ff.de fideiusso.ꝛ ibi Ang.Jdẽ etiã
voluit Anto.de butri.in.c.cum cõtingat.in quarto mẽbro.de iu-
reiuran.ꝛ ibi in eodẽ mẽbro.Jdem voluit Joan.de imol. vbi etiã
refert Bar.Ange.ꝛ Anto.de butri.in locis preallegatis.Et idez
videtur fuisse de mẽte Joan.de imol.in.d.c.significante.qui etiaz
ibi dicit se putare ꝙ idem fuerit de mente Joã.and.in.d.c. signifi
cante.Et idem voluerũt ibi aliqui prout refert Joã.and.moti ea
ratione qꝛ iuramentũ predictũ est cõtra ius, ergo ꝛc.d.c.j.ꝛ.c.debi
tores.de vsu.ꝛ obtenta dispensatiõe seu relaxatione hmõi,poterit
ipse Joannes repetere predictũ tenementũ, quatenus eum cõcer
nit,nec tenebitur ad obseruantiã dicte pretẽse venditionis.Quin
imo videtur ꝙ quatenus papa asserens pactum. l. cõmissorie in
pignoribus reprobatũ,mandat ꝙ nõ obstante pacto vel iuramẽ-
to cogatur creditor ad resignandũ pignus videatur velle ꝙ pactũ
legis cõmissorie adeo sit in pignoribus reprobatũ,ꝙ pars possit
venire cõtra nõ obstãte iuramẽto prestito super eius obseruãtia:
venire inquã sine aliqua dispensatione vel relaxatione iuramẽti
quod etiã videtur fuisse de mente Jnno.in.d.c.significãte.in glo.
sua fi. Et videtur satis fuisse de mente Pile.q.lvj.in eo qui igno-
rauit pactuz legis cõmissorie esse reprobatũ in pignoribus,ꝗuis
secus in sciente vt refert Jo.and.in addi. Specu.titu.de cõclusio.
ꝛ renuntia.§.j.ver.ꝛ quia ꝛc.in addi.exordiente, Ex quo autor ꝛc.
allegat.l.si finita.in prin.ff.de dam.infe.l.si quis delegauerit.ff.de
noua.l.si mulier.ff.ad macedo.l.sed ꝛ si.§.vltimo.ff.si qs cau.Di-
cit etiã ꝙ nõ videtur deierare qui ex iusta causa deserit iuramẽtũ.
l.fin.ff.qui satisda.cogan.l.fin.C.de nõ numera.pecu. ꝛ auẗ. sceni-
cas.non solum si fideiuſ.prestã.sed etiam si iniuriã ꝛc.collaẗ.v. Et
vt subiungit Jo.and.in dicta addi.hoc dictũ nõ est cõtrariũ equi-
tati vt distractio inter illum qui credebat iurare rem licitã ab illo
qui sciebat illicitam.Sed quicquid sit de hac vltima opinione, il-
lud saltẽ videtur esse sine dubio ꝙ idem Joannes petere possit et
obtinere debeat dispẽsationẽ seu relaxationem iuramẽti,ꝛ ꝙ illa
obtenta possit contrauenire ꝛ tenementũ repetere,vt predixi. Et
ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sen-
tientis.

Consilium.LI.

☞ De sequestratione bonorum postulatorum non fienda pen-
dente negotio principali.

Summarium.

1 ☞ Sequestratio rei in controuersiam deducte negotio princi-
pali pendente an cõcedenda per iudicem.
2 Possessor plus in re presumitur habere ꝙ̃ actor.
3 Possessor lite pendente vti sua possessione an debeat prohiberi.
4 Dicenti casum permissum subesse an credẽdũ in regulariter pro-
hibitis certo casu permissis.

1 Quãuis† certi sint ca-
sus in qbus pẽdẽte negotio principali fie-
ri põt mãdato iudicis seq̃stratio rei in cõ-
trouersiã deducte g no.ꝑ Archi.i.c.qꝛ res.
xj.q.j.per doc.i.l.vnica.C.de seq̃stra.pecu.
in.c.dilectꝰ.de seq̃.pos.ꝛ fruc.ꝛ in alijs mul
tis locis hmõi,tñ seq̃stratio est regulariter
ꝓhibita.c.j.de seq̃.pos.ꝛ fruc.ꝛ.d.l.vnica.
2 C.de ꝓhi.seq̃.pecu.Cuiꝰ regule illa solet rõ assignari:†qꝛ presum-
ptio est ꝑ possessore.ꝛ ipse plꝰ ĩ re hr̃e ꝑsumiẗ ꝙ̃ actor.ar.c.ex lr̃is.
3 de ꝓba.ꝛ.l.fi.C.de rei vẽd.ꝛ.§.cõmodũ.istitu.de iterdi.†Et etiã qꝛ
lite pendente nõ debet possessor prohiberi vti possessione sua.c.j.
vt lit.pendente.Quo fit vt male ꝛ minus debite petierit et petat
honesta

honesta mulier Catherina rosseta pẽdẽte negotio principali inter eã actricẽ, ⁊ honorabiles viros Laurẽtiũ ⁊ Petrũ rosseti reos fieri sequestrationẽ de bonis per eã postulatis cũ nullus occurrat casus, saltem per eã expressus vt audio propter quam fieri debeat sequestratio hmõi, quã etiã exprimere nõ sufficeret nisi probaret:
4 † quia in regulariter prohibitis certo casu permissis nõ creditur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentuz. ff. de proba. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de lega. iij. quod etiã voluit Oldra. consi. mihi. clxxv. exordiẽte, Quidam episcopus cuius mẽse ⁊c. ⁊ Joan. and. in addi. Specu. tit. de reb. eccle. nõ alie. in rubri. Et quia alio nõ apparente non videtur iste casus habere dubium ego vlterius non insisto.

Consilium. LII.

De monitorio generali in forma malefactorum reuocando propter nominationem alicuius iniuriosam.

Summarium.

1 Nominatio alicuius in monitorio generali in forma malefactorum an licita.
2 Exigens pecuniam a debitoribus alicuius sine illius mãdato an committat furtum.
3 Veritatem immutans falsum perpetrat.
4 Detractio proximi prohibita.
5 Predicantibus verbum dei detrahere alicui nominatim vel per circũlocutionem inhibitum est.

1 Etiam † si verum esset q venerabili viro dño Oeconomo venerabilis Capituli collegiate ecclesie sancte Crucis ville Montilijademarij licuisset vel liceat impetrare monitoriuz generale in forma malefactorũ, contra quoscunq; debitores eiusdẽ Capituli, eidẽ capitulo incognitos vel incertos seu etiã forte certos, qui tamẽ de debito nesciũtur posse per testes vel instrumenta conuinci per iura ⁊ rõnes allegatas per Pe. de vbal. ⁊ Bald. eius fratrẽ, in duobus eorũ consilijs relatis per dominos de Rota decisione. ccccxliij. exordiẽte, Extra rotã petebatur consiliũ a dominis ⁊c. Non debuit tamẽ quoddã pretensum monitoriũ parte dicti Oeconomi impetratũ ab egregio viro dño officiali Valentie seu eius pretẽso locũtenente sub ea forma obtineri sub qua obtẽtũ extitit noĩato vcz venerabili viro dño Guillielmo de quercore, qñ imo fuit ⁊ est eidẽ do. Guillielmo illata grauis iiuria. Exponit enĩ in monitorio hmõi, q licet ipse de Quercore non debuerit exigere aut leuare debita pdicte ecclesie post terminũ in eiꝰ mãdato seu facultate recipiẽdi debita eiusdẽ ecclesie comprehẽsum, nec receptis quittãtiã debitoribꝰ cõcedere, ipse nihilominꝰ post lapsum huiuscemodi terminũ quittãtiã ɔcessit cuidã dño Mattheo Vincẽtij ⁊ q pluribꝰ alijs quittãtiã ⁊ quittãtias de certis debitis in quibꝰ ecclesie tenẽtur ficte ⁊ simulate fabricauit de mẽse Januarij ⁊ data anteriori. Pretẽdit igit ipse do. Oeconomꝰ qũuis falso, pace sua salua dixerim, q dictꝰ do. de Quercore furtũ ⁊ falsuz cõmiserit.
2 † Furtũ quidẽ q pretẽdit eũdẽ exegisse vel al's a debitoribꝰ pdicte ecclesie recepisse, id ad qđ recipiẽdũ mandatũ nõ habebat nec antea habuerat, vt colligi põt ex his q habent in. l. falsus. ⁊ qđ ibi doct. C. de fur. Falsum vero quatenꝰ pretẽdit idẽ Oeconomus eundẽ do. Guillielmũ fictitie ⁊ simulate qttantiã ⁊ qttãtias de data anteriori fabricasse.
3 † Et sic imutasse veritatẽ ⁊ cõsequẽter falsum perpetrasse. l. quid sit. ff. ad leg. corne. de fal. l. paulꝰ. ff. de verbo. signifi. ⁊ apertius in aut. de instru. caute. ⁊ fide. in princi. colla. vj.
4 † Detraxit ergo ⁊ detrahit ipe do. Oeconomꝰ pfato do. de Quercore dicte ecclesie canonico eũ pretendẽs, qũuis falso ⁊ furem ⁊ falsariũ qđ facere nõ licuit neq; licet. c. deteriores. c. summa iniqtas. vj. q. j. ⁊ c. homicidiorũ. cũ suis simi. de peni. di. j. Pro quo bñ facit qđ habet in cle. j. versi. qbus etiã. ⁊ qđ ibi gl. sup verbo, detrahent. de priui. ⁊ exces. priuilegia.
5 † Vbi pdicãtibꝰ verbũ dei inhibet in virtute sancte obediẽtie, ⁊ sub interminatiõe maledictiõis eterne districtius inhibet ne in sermonibꝰ suis detrahãt, qđ in dicta gl. intelligit nominatiz vel p circũlocutionẽ que vicẽ habeat pprij nois, qũuis in genere hoc liceat, vt colligi põt ex his q habent Matth. xxiij. ibi, Sup cathedrã Moysi sederũt scribe ⁊ pharisei. ⁊ c. oia. j. q. j. facit c. si sacerdos. de offi. ordi. Et ita etiã facere potuisset idẽ Oeconomus conqrendo, vcz de his q post finitũ tẽpus mãdati pdicte ecclesie receperãt ⁊ quittãtiã ⁊ qttãtias debitoribꝰ cõcesserãt ⁊ illas fictitie ⁊ simulate de data anteriori fabricarãt, ⁊ in hoc nemini facta fuisset iniuria, et q habuisset aures audiẽdi audisset. Sz forte pfato Oeconomo volenti subdole detrahere eidẽ do. Guillielmo canonico magis placuit obtinere lrãs monitorias in qbꝰ noĩatiz exprimeret, ac de furto ⁊ falso dolose ipugnaret in quo qñtũ excesserit, viderit idẽ do. Oeconomꝰ q pfecto se tueri nõ põt quin eidẽ do. Guillielmo teneat actiõe iniuriarũ, eo maxime q nulla causa suberat pter quã debuerit monitoriũ hmõi ipetrari, put al's, et p schedulas in causa pductas fuit elegãter ⁊ plenissime allegatũ ⁊ deductũ. sup quo articulo vtpote nõ necessario nõ isisto. Debet igit dictũ monitoriũ vtpote iiuriosum reuocari, ⁊ ipe. d. Oeconomus cõdẽnari in expẽsis. Et ita mihi videt sub correct. cuiusli. ⁊c.

Cõsilium. LIII.

De cõfessiõe rei plura capitula cõtinẽte q ab actore partim acceptat partim renuit, ⁊ de fide scripturarũ ⁊ librorũ mercatorũ.

Summarium.

1 Reus semel confessus nisi probet eius exceptionẽ, debet ipse seu eius heredes ex cõfessione condemnari.
2 Confessio plura capitula etiã non cõnexa continens facta respõsione potest scindi, ⁊ partim acceptari partim sperni.
3 Error in facto proprio an presumatur.
4 Reiteratio presupponit deliberationem.
5 Confessio deliberata an reuocetur ex capite erroris, ⁊ quid in confessione geminata.
6 Errorem perseuerantia an excludat.
7 Confessio propere facta potest ilico reuocari, secus si sit mora et perseuerantia.
8 Cautum ⁊ versutum esse qualiter percipiatur.
9 Testis sup homicidio deponens de sciẽtia ⁊ non de visu an pbet.
10 Inter mercatores p ius cõmune an procedendũ de bono ⁊ equo.
11 Argentariorũ seu trapezitaruz aduersus oẽs precipua debet esse fides inter quos iure specialitatis de bono ⁊ equo procedendum.
12 Procedi posse de bono ⁊ equo qualiter intelligendum ⁊ interpretandum.
13 Precedentia facere irrita est contra ius naturale.
14 Libris ⁊ scripturis mercatorũ quãdo ⁊ quatenus credendum.
15 Cõfessio extraiudicialis an psit ad sublationẽ presumptionis erroris qui presumitur interuenisse in confessione iudiciali.

Egregie vir ac domine ⁊ amice venerãdissime post debitas cõmẽdatiões vidi pcessuz cause cepte ac aliquãdiu agitate, p ⁊ iter honorabilẽ quõdã virũ Joannẽ plouerij mercatorẽ Valẽtie actorẽ ex vna parte, ⁊ honestũ quõdã virũ Ludouicũ leyderij chorderiũ reuz ex alia. Et deinde post mortẽ ⁊ decessum actorũ ⁊ rei huiusmodi cõtinuate inter eorũ successores ⁊ heredes. Et qũuis egregia vestra dñatio docte ⁊ elegãter i hac materia scripserit p successoribꝰ pfati Ludouici, vereor tñ ne intentio pfati Plouerij fuerit sufficiẽter fundata p cõfessionẽ dicti quõdã Ludouici pure emissam, ⁊ p quã agnouit ⁊ ɔfessus est se habuisse ⁊ recepisse a dicto Joanne Plouerij. xcv. quintalia, ⁊ septuaginta sex libras canapis p faciẽdis sartijs inibi mẽtionatis, qũuis in cõfessiõe hmõi subiũxerit hmõi canapis qñtitate implicasse in sartijs, ⁊ illas expediuisse Joãni pinonis mercatori de mandato eiusdẽ Plouerij. Potuit enim idez Plouerij scindere confessionẽ hmõi, ⁊ illam acceptare quatenus p se, ⁊ refutare quatenꝰ cõtra.
1 † Et nisi reus ideo agnoscens confitẽs probauerit eius exceptionẽ, debet ipse seu eius heredes ex confessione condẽnari, per ea que allegauit ⁊ inducit vestra dominatio in prima parte sue schedule. pro hoc dicto est bona glo. in. l. exceptionẽ. versi. al's si diceret se debere. C. de proba. et sentit glo. in. l. si quidem. C. de except. quod etiam voluit Jaco. de are. relatus per Cyñ. in. d. l. siquidem. versi. vnde secundum eũ triplex est forma. ibi, prima est confiteor obligationem ⁊c. Idem voluit Angel. Joan. de imol. Francis. de are. ⁊ moder. in. l. decem. ff. de verbo. obliga. vbi pro hoc dicto solent allegare Moderni. glo. in. d. l. exceptionem. Idem etiã voluit Panor. in. c. cum venerabilis. colũ. vj. versi. quartã opinionem posuit Jaco. de are. ⁊c. de excep. vbi etiã dicit hoc dictum esse verissimũ, ⁊ pro quo Cyñ. vbi supra allegat dictã. l. sigdẽ. secundo respõso. ⁊ allegatã. l. exceptionẽ. ⁊. l. j. C. de pba. Pañ. vero dicit de hoc esse bonũ text. in. c. pterea.
2 le. ij. de transact. † Non enim dici põt q cõfessio prefati Ludouici

vnum factum seu capitulū simplex aut qualificatū seu etiam plura capitula connexa cōtineat, sed continet plura facta seu capitula etiam non connexa, scilicet capitulū receptionis q̄titatis canapis, capitulū pretensi mandati dati per dictū Plouerij, ⁊ capitulū expeditionis sartiarū facte vt pretēdebatur Joanni piuonis. Quo casu facta respōsione, vt predixi, illa potest scindi et partim acceptari, partim vero refutari.

Nec videtur ꝙ confessio predicta dici possit impugnata vel al's inefficax ratione erroris. 3 † Tū quia de illo nō apparet, ⁊ qui etiā non presumit in facto proprio cuiusmodi erat factū dicte receptionis canapis. l. fina. et quod ibi Bart. ff. pro suo. ⁊ l. vltima. ff. ad velleia. ⁊ c. ab excōmunicato. de rescrip. Pro quo videri potest quod no. Hosti. in. c. ad liberandā. super verbo, scienter. col. iij. de iude. Bald. consil. xcix. exordiente, In causa nobiliū ⁊c. in prima parte. Ange. are. in. §. si minus. post mediū. versic. quero quomodo probatur error. institu. de actio. et alij in alijs locis: sed oportebat saltem probare rē aliter se habere. Tum ⁊ q̄ridem Ludouicus non solū semel fecit confessionem de qua supra, sed ⁊ iterū etiā in iudicio, vt apparet ex his que habentur in articulis exordientibus, Et si cōfessio ⁊c. insertis. fo. xix. articulo. iij. vbi cōmemorata cōfessione de qua supra, parte eiusdem Ludouici ponitur ꝙ ipse vt simplex ⁊ minus caut⁹ veritatē omnimodā dixit nō attēdens ad aliquas subtilitates iuris. Ecce ergo ꝙ idē Ludouic⁹ dicit se dixisse omnimodā veritatē in agnoscēdo ⁊ confitendo se habuisse ⁊ recepisse a dicto Joāne actore predictam quantitatē. Et ita non solū non allegat rē aliter se habuisse quoad actum receptionis predicte quantitatis, sed etiam iterum dicit se illam recepisse. Et ita ex interuallo iterū cōfitetur ⁊ sic deli- 4 berate: † quia reiteratio presupponit deliberationem. c. si quis iratus. ⁊ quod ibi glo. ij. q. iij. quem allegat text. in. l. si mulier. la secun- 5 de. C. ad velleia. † Deliberata vero confessio non videt̄ posse reuocari ex capite erroris, per id quod voluit glo. in. c. ex literis. in verbo, admonita. de diuor. quam vt singularem sequitur Bald. in. d. l. si quidem. C. de excep. in. l. cum precum. C. de libe. cau. Idem voluit Roma. consi. cccxlvj. exordiente, In hac causa ⁊c. colū. iij. vbi etiam in terminis hoc est in confessione geminata idē voluit Roma. ⁊ Andre. sicu. consi. xviij. exordiente, Preclare scriptū est ⁊c. col. xvij. ver. ⁊ ista sunt que adducūtur per aduersarios. ibi, modo in proposito nostro ⁊c. in secūda parte. Et huius vltimi dicti assi- 6 gnatur ratio: † q̄ data perseuerantia excluditur error, quia ex perseuerantia videtur confessio deliberata. Et q̄uis multi in his sentiant contrariū, scilicet ꝙ immo possit confessio ex capite erroris reuocari siue illa deliberate facta extiterit siue reiterata fuerit, istud tamen videtur esse certū ꝙ opus sit probatione erroris, etiā 7 si prima cōfessio esset facta indeliberate. † quia vt dicit Panor. in c. cū venerabilis. colū. iij. de excep. licet cōfessio propere facta possit ilico reuocari, vt no. glo. in. c. apud. xxxij. q. j. ⁊ c. fin. de iureiurā. in. vj. tamen ex quo hec non fuit ilico reuocata sed data in ea perseuerantia, illa debuit valere. Nec videtur prodesse quod oppositum est parte dicti Ludouici in articulis exordiētibus, Et si confessio ⁊c. fol. xix. vbi dicitur ꝙ Claudius plouerij est astutus, callidus, cautus, ⁊ eloquēs. Tū q̄ ista non probant̄ sufficienter, ⁊ hoc 8 pro eo † quia sensu corporeo nō percipitur an quis sit astutus, callidus, aut cautus, sed magis ex discursu rationis. Quo fit vt oporteat testes reddere causam sui dicti, quam tamen non reddūt saltem sufficientem ⁊ instruentem animū iudicis. dicūt enim eū cautum ⁊ maliciosum, ⁊ causam reddentes dicunt ꝙ talem cognouerunt. que causa est multū incerta, ⁊ sic nō valet per id quod in simi- 9 li voluit Bald. in. c. fina. in fin. de iura. calū. † vbi voluit ꝙ si testis dicat de cōtentis in articulo se tantū scire ꝙ Titius occidit Seiū, ille non probat nisi reddat rationem de visu. Tū ⁊ quia non apparet ꝙ vel tūc vel al's idem Claudi⁹ predicto Ludouico suggesserit ꝙ ita esset, sed facta petitione de dicta quantitate Ludouicus respondit ⁊ confessus est, vt predixi. Et sic nō videtur cōfessio impugnari ratione calliditatis ⁊ suggestionum predicti Plouerij. Adijcio ꝙ idem Ludouic⁹ non videtur allegasse errorē commissum in dicta confessione quoad hoc videlicet ꝙ contra veritatem confessus fuerit se habuisse ⁊ recepisse ⁊c. sed dicit se errasse, in eo ꝙ non cautius respōderit ⁊ sub tali forma ꝙ aduersarius ei⁹ intentionem fundare nō potuisset super confessione, sed nō video ꝙ ex hoc possit confessio hmōi reuocari licet pro calūnia euitanda potuerit cautius respondere, iuxta ea que in simili not. Pet. de ancharano in capi. possessor. charta antepenultima. colum. iij. versicu. iuxta predicta quero. de regulis iur. in sexto. Geminia. et docto. in. c. cupientes. in princip. de electio. in sexto. Alexā. de imol. in. l. qui totam. ff. ad trebellia. ⁊ Bartho. vero. in suis singularib⁹. charta mihi. xxxviij. col. iij. §. si mutuaui. Joan. de imol. in. c. j. de mutuis petitio.

Preterea non videtur eidem Ludouico aut suis heredibus potuisse suffragari, id quod allegatur de bona fide ⁊ equitate obseruanda inter mercatores, et ꝙ credatur eorum libris non solū quatenus scribūt contra se, sed etiam quatenus scribūt contra aduersariū. Tum quia non est probatū quinimo nec deductū ꝙ dictus Ludouicus esset mercator tēpore 10 per eū facte confessionis. † Tū ⁊ quia non puto ꝙ de iure communi sit procedendū inter mercatores de bono ⁊ equo vel al's, prout voluit Barto. in. l. si fideiussor. §. credo. ⁊ in. l. quintus. ff. de fideiusso. sed hoc fit in curia mercator. de qua Bar. ibi facit mentionē ex dispositione statuti seu cōstitutionis municipalis, qḋ aperti⁹ colligit̄ ex dictis Bal. in. l. si p ea. col. fi. xvi. vñ facit ad q̄onē in curia mercatorū dicit̄ ꝙ negotiū deberet decidi ⁊c. ⁊ Ange. are. in. §. itē si quis. charta penul. vel circa. versi. quero statuto cauetur vt est in 11 curia mercatorū ⁊c. institu. de actio. † licet forte de iure communi posset notari aliquid specialitatis in campsorib⁹ vel contra eos, ⁊ hoc propter precipuā fidem quam habent homines in eorū promissionibus, per id quod habetur in aut. de fideiusso. §. argētariorū. ⁊ quod ibi glo. col. j. ⁊ quod voluit Bald. in. l. frustra. C. de non numera. pecu. ⁊ Ang. in. d. §. itē si quis. in versi. preallegato. Preterea vbi essem⁹ in casu in quo deberet procedi de bono ⁊ equo, nō propterea videt̄ posse inferri, quin cōfessio facta per prefatū Ludouicū valeret, quaten⁹ facit contra eū aut eius successores ⁊ quin possit refutari quaten⁹ facit per iura ⁊ rationes superi⁹ allegatas: 12 q̄ posse procedi de bono ⁊ equo non debet intelligi vel interpretari de bona equitate hoc est nō habito respectu ad iura ciuilia: quia hoc esset cōtra. l. bona fides. ff. depositi. sed debet intelligi non inspectis solennitatib⁹ iuris hoc est nō inspectis apicibus iuris qui veritatem negotij non tangūt, vt etiam voluit Bar. in. d. §. q̄daз. ⁊ Bald. in. d. l. si pro ea. versi. vnde facit ad questionē. Ad veritatē aūt negotij pertinet id de quo cōtenditur nō ad iuris subtilitatē. ⁊ quod dicitur ꝙ si dict⁹ Ludouic⁹ confessus extitisset, isto modo q̄titatem canapis quam a te recepi tibi expediui, fuisset idez Ludouic⁹ secur⁹ siue fuisset mercator siue nō. pro quo allegatur Panor. in. c. bone. col. penul. de postula. prela. Bar. in. l. aureli⁹. §. idē quesiuit. ff. de libera. lega. ⁊ Bald. in. d. l. siqdem. C. de excep. Non videtur de iure procedere, quinimo videtur poti⁹ dicendū sub correctione, ꝙ immo etiam si sic respondisset, potuisset cōfessio diuidi vtpote cōtinens duo pacta ex interuallo, ⁊ quorū vnū non potest dici qualificare alterū vel esse illi connexū scilicet factū receptiōis ⁊ factū expeditionis, nec cōcipio ꝙ doct. predicti aliud sentiant, quinimo id dicūt quod dixi. pro quo si placet videatur Barto. in d. §. idem quesiuit. ad fin. ⁊ ponderetur ei⁹ verba, quatenus loq̄tur de diuersis capitulis seu plurib⁹ factis. Nec puto ꝙ acceptatio cōfessionis pro parte ⁊ parte non dici debeat q̄dam iuris subtilitas seu iuris rigor quasi discrepans ab equitate naturali ⁊ iuris gentiū 13 que vetant ne irrita faciam⁹ procedentia a labijs nostris. † Quoniā respōdeo ꝙ licet sit contra ius naturale vel gentiū ꝙ q̄s procedētia hmōi irrita faciat, non est tamen contra ius naturale gētiū aut canonū ꝙ quis non credat verbis alteri⁹ cōtra credentē, ⁊ pro proferēte prolatis. Quid est enī quod dicitur, omnis homo mendax, vel ꝙ omnes declinauerūt, omnes inutiles facti sunt: nō est qui faciat bonū non est vsq; ad vnū. ⁊ alibi. Nō est in ore eorū veritas. omitto. l. exēplo. Omitto quod dixerit ipsa veritas, ꝙ in ore duorū vel triū ⁊c. ⁊ q̄dem aliorū, non in ore ꝑ se loquentis. Preterea si ista ratio procederet, illa concluderet ꝙ semper credi deberet verbo mercatoris, etiaз pro se affirmantis quod esset mirabile et nō parū periculosum. Ad id vero quod dicit Bar. de presumptione in. d. §. quesiuit. videtur posse responderi ꝙ Bart. loq̄tur in presumptione iuris cuiusmodi non est illa que allegatur. Adijcio ꝙ q̄uis aliqui ex testib⁹ parte dicti Ludouici in causa productis videātur aliquid dixisse de expeditione sartiarū, illa tamen depositio remanet incerta ⁊ dubia, pro eo quia non cōtinet certam quantitatē, ⁊ sic videtur ꝙ non releuet probantē. c. in presentia. de proba. ⁊ quod voluit Barto. ⁊ Alexan. de imol. in. l. inter stipulantē. §. Stichū. ff. de verb. obliga. ⁊ quod dicitur actorē posuisse in facto ꝙ Leyderij pro re mūdi non diceret mendaciū, qḋ forte positū pretenditur in schedula, male mouetur. inserta. fol. xxiiij. in. vij. articulo. Dico ꝙ ista positio h̄з caudā scilicet ꝙ sibi vindicare posset, ⁊ ita nō facit pro Ludouico: quia ista cauda venit ad qualificatio- 14 nem assertionis que propterea non potest separari. † Quod autē dicit vestra dominatio nullā aliā esse rationem vt arbitratur, qḋ credi debeat scripturis mercatorum, etiam quatenus faciūt pro eis nisi presumptionem bone fidei et equitatis que est pro ipsis. Aduertat si placet ꝙ Bal. in. l. vnica. col. mihi. iij. versi. quid ergo est in codicibus mercatorum. C. de confes. ⁊ Panor. in. d. c. bone. col. fina. ⁊ multi in. l. j. C. de eden. Hanc rationem assignant ꝙ videatur eis mandatum vt rationem scribant, et ideo credi eorum libris

libris in parua quantitate nõ autem in magna vt dicit Bald. & sequitur Panormitanus vbi supra proxime. vbi etiam dicunt et sequit Alex. de imol. in. l. quedã. §. nũmularios. ff. de eden. et Frã. de are. cõsil. xlv. colũ. fi. qđ si cõsuetudo se haberet φ crederet omni scripture mercatoris, illa nõ valeret: q2 esset prona ad falsum committendũ, & sic careret ratione cõtra id quod habetur in. c. erit autem. dist. iiij. Quod autem dicitur dictũ Ludouicũ potuisse pbare expeditionem sartiar, respõdeo φ hoc est indubitatũ. Sed verorvt predixi ne probatio nõ releuet pro eo quia est incerta: q2 vcz

15 testes nõ deponunt de aliqua certa quantitate.† Et quod dicitur cõfessionem extraiudicialẽ nõ valere, scitis qđ super hoc sunt opiniones: sed ponamus φ verior sit opinio que habet eam nõ valere ad obligãdum vel etiam liberandum vbi fit parte absente, adhuc tamen nõ inferretur quin in hoc casu prodesset ad sublationẽ presumptionis erroris qui presumitur interuenisse in confessione iudiciali. Et lz idẽ Ludouicus subiunxerit se sartias expediuisse, remanet tamen hoc qđ ab actore habuerit quãtitatẽ petitã, & quã cõfessus est in iudicio. Quo vero ad id qđ scribitur ad impugnationẽ cõfessionis facte Anno. lxxxij. & die vltima mẽsis Februarij est aduertẽdũ φ notarius cause sumit initiũ anni ab incarnatione dñi, & scđm hoc tẽpus cõfessionis facte in iudicio per dictũ Ludouicũ precessit cõfessionẽ factã Anno. lxxxij. de mẽse Februarij. Sed si testes deponẽtes sumerẽt initiũ Anni a natiuitate dñi, cõfessio facta Anno. lxxxij. de mense Februarij precederet cõfessionem factã Anno. lxxxij. de mẽse Decẽbris. Et sic nihil obstare appareret. Preterea nõ fuit impossibile etiã post causam ceptã dictum Ludouicũ cõputasse & fecisse cõfessionez de qua articulatur parte dicti Plouerij.

Consilium. LIIII.

De petitione hereditatis & eius probatione.

Summarium.

1 Actore nõ pbante reus etiam si nihil prestiterit, absoluẽdꝰ.

Ipso testamẽto honeste quondam mulieris Gabrielis raynoarde relicte Ludouice raynoardi quõdã de Argone cõdito Anno dñi. M. cccc. lxxiij. et die. xxv. mensis Augusti. Dico & respõdeo φ prout clare colligitur & apparet eadem Gabriela duos instituit heredes, scz Monam & Stephanũ de Molegesio eiꝰ neptẽ & nepotẽ. dictã vcz Monã in bonis rebus & iuribus q̃ erãt in loco territorio & districtu loci Argonis, et tam ipsam q̃ dictuz Stephanum eius fratrẽ in bonis rebus & iuribus que erãt in loco territorio & districtu loci de Molegesio. Et sic bona res & iura loci territorij & districtus de Argone fuerunt deuolute insolidum ad dictã Monam. bona vero que erant in loco territorio et districtu de Molegesio pro dimidia parte: & p alia dimidia parte ad Stephanum eius fratrẽ. Verũ cum Daniel comitis heres pretẽsus dicte Mone per medium Catherine eius quõdã matris nũc impetat ac vexet & molestet honestos iuuenes Honoratum & Jacobinũ mercurini heredes per certa media dicti quondam Stephani Andree, pretextu & ad causam bonoruz prefate Gabriele sitorz & positorũ in loco & territorio de Molegesio. Et ignoret an bona per eũdẽ Danielẽ petita fuerint prefate Gabriele, eidez Danieli

1 incũbit pbatio:† q2 actore nõ probãte, reus etiã si nihil prestiterit venit absoluendus. l. qui accusare. ff. de eden. l. fi. C. de rei vendi. l. negantes. C. de actio. & obliga. & c. primo. cũ suis simili. vt eccle. bene. facit qđ in terminis hoc est in cõueniente & conuento petitione hereditatis not. doc. in. l. j. in prin. ff. de eden. & l. edita. C. eo. ti. Et q2 hec vident mihi sine dubio procedere, vlterius non insisto.

Consilium. LV.

De adultorũ cura & defensione. Et de processu in illor fauorem moto per procuratorem nõ docẽtem de sufficienti mandato.

Summarium.

1 Tutor et curator indẽnitatem & tuitionem pupilli et adulti promittunt.
2 Jura effectum nõ verborum formam cõsiderant.
3 Minor in quibus pro maiore habeatur.
4 Judex ad quem super grauamine appellatuz est, quã habeat causae cognitionem.
5 Adultus legitimam standi in iudicio personam cum iuramento de non contraueniendo habet, vel constituere procuratorem per quem litiget.
6 In iudicijs quasi contrahitur.

1 Etiam† si verum esset φ tutor & curator pmittere debeãt qđ pupillum & adultũ indefensum nõ relinquẽt, sed sine vlla dilatione defensionez pro pupillo & adulto subibunt. l. fi. §. omnem. et quod ibi per multos doct. C. de admini. tuto. & qđ voluit Bart. & multi in. l. legitimos. C. de legi. tuto. & alij i alijs locis. hoc tamẽ nõ obesset honestis iuuenibꝰ Agõto, Charlote, & Hugoni marini. Tum quia vt apparet ex tenore instrumẽti cure de cuius validitate audio dubitari venerabilis vir dñs Jacobꝰ. M. presbyter, magistri Põtiꝰ raymũdi loci Abolene, & Guillielmꝰ de charota notarij & causidici ciuitatis Tricastrine eisdẽ Marinis decreti curatores cõuenerũt & pmiserunt etiã cũ iuramẽto ipsos Marinos & eorũ quẽlibet in oĩbus suis, & cuiuslibet ipsorũ causis, litibꝰ questionibꝰ & demãdis tã in curia spirituali Tricastrina q̃ alijs ecclesiasticis, & tã agẽdo q̃ defendendo motis, & in futurũ mouendis bene fideliter & vtiliter toto suo posse dirigere cõsulere & autorisare bonaq3 res & iura &c. per que videntur sufficiẽter promisisse φ eos indefensos nõ relinquerẽt, quodq3 illor defensionẽ sine cunctatiõe saluarẽt, quod sufficit etiã si formaliter nõ fuerint apposita verba de quibus in dicto. §. omnẽ. qđ etiam voluit ibi Bal. & in dicta. l. legitimos. dicẽs φ nõ putat esse necessariuz φ formaliter apponant illa verba apposita i. d. §. omnẽ. sed sufficiãt equipollẽ

2 tia verba, †eo quia iura cõsiderant effectuz, nõ aũt formam verbor. l. qm̃ indignum. cum suis simili. C. de test. Idez voluit Alexan. de imol. in. l. pretor. in prin. ff. de no. ope. nuntia. Pro premissis facit qđ voluit Bald. in addi. Specu. tit. de tutore. in vlti. col. ver. puto tenet. vbi dicit qđ lz tutor nõ dixerit illa verba formalia, scz sine vlla cũctatione, sufficit pmissio defensionis, q2 tacite seu implicite intelligit sine vlla mora. vnde scđm eum Specu. nõ posuit in forma illa verba, sine vlla cunctatione. Tũ etiam nõ obstat quia esto citra preiudicium veritatis qđ dicta cura nõ valuisset, & qđ ppterea primus processus corrueret, aduersarius tamen dictoruz Marinorum hoc petere non posset postq̃ cõstat & apparet processum huiusmodi fuisse & esse factũ in fauorem non in damnum dictorũ Marinorũ, per id quod habetur in. l. nõ eo minꝰ. & quod ibi Pet. Cy. Bal. Alexã. de imol. & expressiꝰ Pau. de ca. C. de pcur. q2 quo

3 ad acqrẽdũ, &† quo ad fauorabiliter gesta minor habet pro maiore. l. neq3. cũ simili. C. de ɔtrahẽ. & cõmit. stipu. Tũ & q2 cũ parte dictor Marinor fuerit ab iterlocutoria seu a grauamine nõ a diffinitiua sentẽtia ad venerabilẽ metropolitanã sedẽ appellatũ, sufficit apparere ex actis precedentis instãtie de grauamine per ipsos

4 allegato in eor appellatione.† Nec debet se reuerẽdus pater & vir egregius dñs officialis huius sedis de alijs intromittere: sed declarare bene vel male appellare iuxta materiam. Cle. appellanti, et quod ibi glos. & docto. de appella. quia in alijs nõ est iudex. Sed postq̃ declarauerit si cõtingat male processum & bene appellatũ, si oppositũ extiterit de nullitate precũ, pcessus parte dicti aduersarij eidem respondebitur auctore dño. Per predicta hoc est ex eo q2 pcessus huius secũde instantie factus est etiã in fauorem dictorum Marinorum infertur hunc scđm processum valuisse & valere etiamsi mandatum pro eis cõparẽtis nõ esset sufficiẽs: qđ tamen fuit & est legitimũ & sufficiens postq̃ factum est cum autoritate iudicis, per id qđ voluit Bal. in. l. neq3 tutor. ver. tertio queritur. C.

5 de pcura.† Preterea quẽadmodũ adultus cum iuramento de nõ cõtraueniendo habet legitimã personã stãdi in iudicio. auk. sacramenta puberũ. & qđ ibi glo. j. ver. item quid in iudicio. C. si aduer. vendi. & qđ not. glo. j. tit. de pa. iura. fir. §. itẽ sacramẽta. versi. quid si iurauit se nõ venturum cõtra sñiam &c. quod etiam voluit Bar. in. l. minor. xxv. annis. ff. de procur. & l. minor. xxv. annis omissaz. ff. de mino. Bal. in. l. j. col. mihi. xiiij. C. de cõfes. & in dicto. §. itẽ sacramenta. & Jason de may. in dicta auk. sacramenta. col. xix. versi. sum in vltima parte glos. ibi, item quid in iudicijs &c. cuius dicti

6 illa est ratio, †quia in iudicijs quasi cõtrahit. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecu. ita etiam põt cum iuramẽto de nõ cõtrauenieẽdo cõstituere pcuratorem per quem postea litiget. quod etiam voluit Bart. in dicta. l. minor vigintiquinq3 annis. & Ange. are. in. §. appellantur. col. iiij. versic. sin autem litigaret per procuratorem. institu. de excep. quod maxime pcedit & procedere debet in hoc casu in quo

fuerunt dicti Marini seu dictus eorum procurator per aduersarium admissi, ꝛ per illũ cũ dicto eorũ procuratore litigatuz vt voluerunt Guil. de cu. in d. l. minor. xxv. annis. ff. de pcura. ꝛ Jaco. de rauen. in dicta auth. sacramenta puberũ. prout alicubi refert Bal. puto igitur qd quicquid scriptum extiterit forte ad partem ista sit veritas qd processus tã prime q̃ secunde instantiarum fuerit ꝛ sit validus, hoc est qd propterea dici nõ debeat corruere quasi in illo interuenientes pro prefatis Marinis non habuerint sufficiens ꝛ legitimum mandatum. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis. Et presertim dicti domini officialis huius cause iudicis.

Consilium. LVI.

De insula nata in territorio alicuius ciuitatis. Et in terris contiguis alicuius priuati. Et de acquisitione dominij illius.

Summarium.

1 Insula nata cuius esse presumatur, ꝛ cui dominium acquiratur. nume. 6. ꝛ 9.
2 Reges vel principes ꝛ terrarum domini non fundant eorũ intentionem super singularibus rebus ꝛ possessionibus suarũ prouinciarum, nec super vtili nec super directo dominio.
3 Fama antiqua et immemorialis quid operetur in probatione.
4 Rumor et auditus dici sunt generaliores fama.
5 Testes de fama deponentes causam sue scientie etiam non interrogati reddere debent.
7 Spoliato clandestine ꝛ agenti possessorio vel retinende vel recuperande, an obstet exceptio dominij parte spoliatoris clandestini allegata.
8 Possessorium recuperande est magis priuilegiatum q̃ poss. ssorium retinende.
10 Dominium aut possessio rei locate an probetur per locationes, etiam si de eis appareat per instrumenta.

1 Vniuersitas† Arelatẽsis non probauit dñium aut quasi insule de qua agitur ad se spectasse aut pertinuisse spectareve aut pertinere. Et quidem nõ presumptiõe iuris quasi nata extiterit infra territorium districtum ꝛ iurisditionez ciuitatis Arelatensis, † quia etiam reges vel principes, ꝛ alij domini terrarum non fundãt eorũ intẽtionẽ super singularibus rebus ꝛ possessionibus suar̃ prouinciar̃ seu terrar̃, nec super vtili nec super directo dñio. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Host. Joã. and. in nouel. Panor. et cano. in c. nimis. de iureiur. Panor. in c. si diligẽti. col. j. de prescrip. glo. ꝛ doc. cõiter in l. bene a zenone. C. de quadri. prescrip. multo ergo minꝰ intẽtionẽ suã fundat de iure cõi dicta Arelatẽsis ciuitas, quo ad dñium insular̃ natarũ in Rhodano, etiã si ille nascantur aut nate extiterint infra territoriũ eiusdẽ ciuitatis. Nõ etiã probabit prefata vniuersitas dñium insule de qua agitur per testes parte eius productos. Tum quia illi tẽpore eorũ depositionis erant ciues predicte ciuitatis. Et sic deponentes in causa ex qua reportare poterant ꝛ possent commodum si dicta vniuersitas vinceret. Tũ ꝛ qꝛ deponũt de auditu dici. Et quidẽ nõ ab extraneis, sed a suis cõciuibus, nõ ergo eis credendũ est causis et rationibus per dños primo scribẽtes plenissime allegatis. 3 † Et per hoc patet respõsio ad id qd not. Bal. i. l. pprietatis. C. de pba. vbi dicit quod fama antiqua, ꝛ vt ita dixerim prescripta operatur: qꝛ per eam probant̃ antiqua dominia de quoruz principijs non extat memoria. l. si arbiter. ff. de proba. et c. quid per nouale. de verbo. significa. Et idem voluit Bald. in l. conuenticulam. col. penultima. versi. est tamen verum quod in factis multum antiquis ꝛc. Quia respondeo q vt predixi, credi non debet dictis testibus, vtpote conciuibus, et consequẽter deponentibus in causa propria. 4 † Preterea ipsi nõ deponunt de fama sed de auditu dici quod est generalius q̃ fama. Multa enĩ dici audiũtur, de quibꝰ tamen nõ est fama, quinimo et de multis est rumor de quibus non est fama, prout colligitur ex his que not. Barto. in l. de minore. §. tormenta. alias incipit, plurimũ. ver. quero qualiter probabitur fama ꝛc. ff. de questio. et Panor. in c. super eo. de eo qui cogno. consangui. vxo. sue. Non ergo eo ipso qd testes deponunt de auditu dici probata est fama, etiam si multi de illo deponant. 5 † Adijcio quod testes etiam si deponant de fama non probant illam nisi reddant causam sue scientie quam reddere debent etiam non interrogati. vt not. Inno. in c. cum oporteat. de accusa. ad quod faciunt not. per eum et alios in c. cum causam. de testi. et docto. in l. solam. C. eo. titu. ꝛ per Barto. in dicto. §. tormenta. in fi. ꝛ Bald. in dicta. l. proprietatis. C. de proba. de quo Alexan. de imol. consi. lxxij. exordiente, Inspecto diligenter processu ꝛc. col. viij. versi. nec etiã obstaret si aliqui testes ꝛc. et consilio. cxxxvj. col. ix. versi. secũdo respõdeo quod licet sit capitulatum per Joannem ꝛc. in primo volumine. Non est ergo probatũ dominium per testes parte dicte vniuersitatis in hac causa productos. Non etiã per instrumenta, qꝛ nulla pro hoc producta extiterunt. Et non solum non est probatum quod dominium insule prementionate ad eandem vniuersitatez pertineat, sed etiã probatum est probatione insurgente ex dispositione iuris qd dominiũ insule huiusmodi pertineat ꝛ spectet nobilibus viris Ludouico ꝛ Nicolao raynaudi ꝛ eorum cõsortibus. 6 † Apparet enim per acta cause, ꝛ tam per assertiones prefate vniuersitatis seu dñorum sindicorũ factas in libello q̃ per depositiones testium parte ipsius vniuersitatis in causa productor̃ qd hec insula cõfrõtatur cum predijs dictor̃ nobilium Raynaudorum ꝛ consortum. Est ergo dominiũ illius eisdẽ acquisitũ. l. adeo. §. insula. l. ergo si insula. §. tribus modis. ver. duobus posteriorib. ff. de acqui. re. domi. ꝛ alijs iuribus pro hac parte per alios iã allegatis. Ex quibus infert̃ prefatã vniuersitatẽ obtinere nõ posse aut debere victoriã cõtra dictos nobiles Raynaudos in petitorio iudicio vtpote nullo mõ quo ad iudiciũ hmõi pbantes eorũ intẽtionem.

Infertur preterea ex premissis ipsam vniuersitatẽ etiã obtinere nõ possessorio retinẽde per eã intẽtato. 7 † Tum qꝛ si clandestine spoliato ꝛ agẽti possessorio recuperande obstet, put obstat exceptio dñij allegata parte spoliatoris clãdestini, vt voluit Bal. in l. si quis ad se fundũ. C. ad leg. iul. de vi. ꝛ Ang. in l. vitia. C. de acqui. pos. et in l. si quis emptiõis. C. de prescrip. xxx. vel. xl. annorum. Pro quo alleg. l. si de eo. §. fi. ff. de acquir. pos. ꝛ idẽ voluit Roma. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. eo. tit. multo fortiꝰ videt̃ obstare exceptio dñij agenti possessorio retinende. 8 † Quia possessoriũ recuperande est magis priuilegiatũ q̃ possessoriũ retinẽde, per id qd habet̃ in l. dolo facit. ff. de doli exceptione. ꝛ quod not. docto. in l. si de vi. ff. de iudicijs. 9 † Tum ꝛ quia si etiã spoliato agẽti possessorio recuperande obstet exceptio dñij in casu in quo psumptio iniuste possessiõis fundata est de iure cõi cõtra agentem, prout in casu in quo supposito eo de quo apparet assertione prefate vniuersitatis ꝛ depositionibꝰ testiũ, scꝫ q dicta insula cõfrõtet̃ cũ predijs dictor̃ Raynaudor̃ ꝛ consortũ, statim infert̃ de iure q dominiũ insule de qua supra spectet et pertineat ipsis nobilibꝰ Raynaudis ꝛ consortibus. Pro quo allegasse sufficiat. c. ad decimas. de restitu. spolia. in. vj. vbi qꝛ episcopus agens possessorio recuperande ad quasi possessionem decimandi extra suam diocesim habet ius commune contra se, presumptio iniuste possessionis illum excludit. Multo fortiꝰ excludi debet in hoc casu dicta vniuersitas propter dñiũ dictor̃ Raynaudorũ ꝛ cõsortũ, de quo vt pdixi apparet psumptiue ex dispositiõe iuris hoc disponentis, postq̃ de iure non apparet: quia vt predixi possessoriũ recuperande est magis priuilegiatum q̃ retinente. Tum ꝛ quia nõ videtur fuisse sufficienter probatum de pretensa possessione predicte vniuersitatis. Et quidẽ non per illos pretensos testes qui vidẽtur eniti deponere de arrendamẽto seu locatione dicte insule, 10 † qꝛ per locationes etiam si de eis appareat per instrumẽta nõ probat̃ dominiũ aut possessio rei locate: quia nõ probat hoc esse quod ab hoc cõtingit abesse. c. ij. de transla. prela. l. ad probationem. l. neq natales. C. de proba. et. l. non hoc. cum suis simili. C. vnde legi. res enim aliena ꝛ ab alio possessa locari potest. l. nemo. C. loca. ꝛ quod locationes etiam si de eis appareat per instrumenta non probent dominium vel possessionem probatur per tex. in c. inter dilectos. et quod ibi Panor. ꝛ doct. de fi. instrument. qd etiã voluerũt Bal. et Ange. in l. quedam mulier. ff. de rei vendi. ꝛ fuit satis de mente Fran. de are. in l. qui vniuersas. §. quod per colonum. ff. de acquir. pos. Adijcio q hic non fuit probatum q vniuersitas arrẽdauerit aut locauerit dictam insulam nec qd illi qui illam locasse pretẽdũtur essent sindici vel alias administratores rerũ bonor̃ ꝛ iuriũ pdicte vniuersitatis. Nec etiã pbat̃ possessio pdicte vniuersitatis, per id qd qdã ex testibꝰ pdictis vident̃ deposuisse ꝛ dixisse se vel alios ligna scidisse vel alrs qdã ptẽsa expleta fecisse in predicta insula: qꝛ nõ apparet qd in his interuenerint illa q̃ interuenire oportebat, ꝛ de quibus p Bartho. vero. ĩ suo tractatu. de seruitu. sub rubri. de serui. iuris pascen. col. xiij. versi. sed dubiũ est qualiter pbet̃ possessio. ꝛ maxime ibi, propterea in practica sis cautus, vt articules ꝛc.

Consilium. LVII.

De filio instituto ĩ quota, ꝛ grauato in rebꝰ antea donatis.

Summariũ.

Summarium.

1 Acquisita aliunde vel a testatore, an veniant in fideicõmisso vniuersali restituendo.
2 Dictio videlicet est precedentium restrictiua, declaratiua, et modificatiua.
3 Heres vniuersalis non conficiens inuentarium, licet teneatur creditoribus vltra vires hereditarias an possit sibi debita per testatorem aut legata et debita hereditaria soluta pro defuncto detrahere aduersus fideicommissarium.
4 Verisimili potius inherendum q̃ suo contrario.
5 Grauamen reciprocum facilius admittendum.
6 Donatio inter viuos reciproca facta inter coniuges cõstante matrimonio an valeat, et an sit proprie donatio, et si excedat summã legitimam an insinuanda.
7 Pater presumendus est voluisse equalitatem seruare inter liberos.
8 Actus requirens certam probationem sufficit q̃ illam per coniecturas ⁊ presumptiones habeat.
9 Euidenter apparere quid dicatur.
10 Probatio liquida potest fieri per iuris presumptionem.
11 Presumptiones iuris sunt probationes liquidissime.
12 Filius institutus an possit plus onerari q̃ sit honoratus.
13 Institutio in rebus donatis an valeat.

1 Etiam† si verũ esset qḋ in fideicommisso vniuersali restituẽdo regulariter nõ veniant ea que heres aliũde acquisiuit q̃ ex testamento fideicõmissuꝫ relinquentis etiaꝫ si a testatore heres ipse acquisiuisset. l. sequens questio. ⁊ quod ibi not. ff. de lega. ij. l. lucius. §. maritus. et. l. a filia. ff. ad trebel. Viso tñ testamẽto defuncti nobilis Joãnis meyffredi, puto ⁊ existimo sub correctione cuiuslibet domini meli⁹ sentiẽtis, q̃ idẽ Joannes grauare voluerit et grauauerit nobilẽ Artaudum meyffredi eius filiũ, nõ solũ in illis centũ florenis in quibus eundẽ heredẽ instituit vltra et preter bona eidem Artaudo per dictum Joannem donata tẽpore contracti matrimonij per ⁊ inter ipsum nobilẽ Artaudum ⁊ nobileꝫ Alisiã filiã nobilis Guillielmi de praelis, sed etiam in ipsis bonis donatis, hoc enim colligitur ex multis cõiecturis resultãtibus ex discursu testamẽtarie dispositionis eiusdẽ nobilis Joãnis q̃ vt facili⁹ patebit. Premitto qḋ idẽ nobilis Joãnes i dicto ei⁹ testamẽto appellauit bona sua nõ solũ bona non donata dicto nobili Artaudo, sꝫ etiã ea q̃ sibi donauerat i cõtractu m̃rimonij eiusdẽ nobilis Artaudi ⁊ nobilis Catherine de praelis, put clare apparet ex tenore instõnis heredũ p eũ facte. dixit em̃. In oĩb⁹ autẽ alijs bonis reb⁹ ⁊ iurib⁹ suis ipsi⁹ testatoris ⁊c. ⁊ post pauca, vcꝫ dictũ nobilẽ Artaudũ in medietate oĩm ⁊ singuloꝝ bonoꝝ suoꝝ eidẽ cõstitutoꝝ ⁊c.

2 †Illa enim dictio vcꝫ, est p̃cedentiũ restrictiua, declaratiua et modificatiua. §. penul. institu. de attilia. tuto. l. j. ad fi. ff. de lega. ij. ⁊. l. videlicet. ff. qui. ex causis maio. quod etiã voluit Ang. cõsilio. cccvj. exordiente, Per oportuna consilia ciuitatis Florentie ordinatum est quod quicunq̃ ⁊c. colum. j. Cum igitur dictus nobilis Joannes primo heredes vniuersales instituerit dictum nobilem Artaudum ⁊ nobilem Florimundum eius filios in omnibus bonis rebus ⁊ iuribus suis eiusdeꝫ nobilis Joannis, ⁊ deinde subiunxerit, vcꝫ dictum Artaudum in medietate ⁊c. palam infertur qḋ appellatione bonorũ rerũ ⁊ iuriũ suarũ ipsius testatoris venire seu cõprehẽdi voluerit, etiam bona iura ⁊ res datas ipsi nobili Artaudo. Ex quo infertur, et hoc etiam apparet ex tenore eiusdẽ institutionis qḋ ipse nobilis Joannes nõ solum disponere voluit, ⁊ expresse disposuit de rebus ⁊ bonis non donatis dicto nobili Artaudo, sed etiã disponere voluit, ⁊ quãtũ in eo fuit expresse disposuit de bonis eidem Artaudo donatis, quatenus in eis ⁊ cẽtum florenis ipsum heredem vniuersalem instituit.

Premitto insuper qḋ vt ex tenore eiusdem testamenti clarissime colligit̃ ⁊ apparet ipse nobilis Joãnes fecit varia legata ⁊ relicta, ⁊ tam in causas pias ⁊ pro aĩa suijpsius q̃ in causas prophanas, que oĩa ac etiã per eũ debita sedari, compleri ⁊ solui voluit equa lance per dictos suos heredes vt apparet in fine institutionis de eis facte. Que omnia quo ad medietatẽ cõcernentẽ eundẽ Artaudũ, si illa per euꝫ soluta extitisset potuisset pro eadẽ medietate ipẽ Artaudus seu eius heres detrahere de fideicõmisso ab eodẽ relicto, si in personã dicti nobilis Florimũdi aut suoꝝ liberoꝝ masculorũ fuisset locus substitutioni de eis facte. Potuisset preterea de eodẽ fideicommisso deducere mediã partẽ illorũ cẽtũ florenorũ per ipsum Joãnẽ habitorũ de dote prefate Catherine: que omnia p̃cedere intelligo etiã si ipẽ Joannes nõ fecerit inuentariũ,

3 †q2 licet heres vniuersalis inuentariuꝫ nõ cõficiens teneatur insolidum creditoribus hereditarijs ⁊ legatarijs etiã si vires hereditarie nõ suppetãt, ⁊ sic aduersus eos nihil detrahere valeat qḋ inducat diminutioneꝫ crediti aut legati, potest tñ ⁊ sibi debita per testatorẽ ac legata ⁊ debita hereditaria soluta pro defuncto detrahere aduersus fideicõmissariũ scḋm cõem sniaꝫ. de qua aliquid per Bal. in. l. debitori. C. de pac. ⁊ pleni⁹ per Ang. cõsi. lxiij. exordiẽte, Qm̃ nihil est qḋ magis oĩb⁹ debeat ⁊c. in scḋo dubio. p Pau. de ca. i. l. ab oĩb⁹. §. fi. ff. de lega. j. in. l. ita tamẽ. §. si ex trebelliano. in lectura Paduana, vbi etiã Alexã. de imol. in. ij. col. ff. ad trebel. ⁊ per eundem Alexã. in. l. debitor. col. vij. ver. circa hoc qḋ ibi dicitur. ff. eodẽ ti. vbi etiã refert ⁊ est verum Pau. de cast. sic pluries consuluisse vt apparet consilio. xcij. exordiente, Quia dubia supra formata satis trita sunt. in secũdo dubio. Frã. de are. cõsil. cxlviij. exordiẽte, In questione proposita ⁊c. col. iij. ver si. secundo hoc demonstratur ⁊c. ibi, ⁊ ideo Bal. melius intelligẽs ista iura q̃ Jo. de imol. ⁊c. ⁊ consi. ccxj. exordiente, Dubium facit in omnibus predictis ⁊c. de hoc etiam per Roma. consil. cclxxvj. exordiẽte, Visis dubijs prepositi thematis ⁊c. in secundo dubio. et Rapha. fulgo. consi. lxxxij. exordiente, Punctum super quo cõsultatio proponitur tale est ⁊c. col. j. versi. his tamẽ nequaquã obstãtibus ⁊c. Qḋ si ita est immo quia est ita nõ est verisimile q̃ dict⁹ quõdam Joannes dictũ Artaudum dũtaxat grauare voluerit et grauauerit in euentum cõditionis de qua in testamẽto de restituẽdo prefato Florimũdo, si tunc superuiueret alias eius liberis masculis dictos centum florenos, cũ nõ solum nihil esset remansuruꝫ quod substituto vel substitutis restitueretur facta detractione superius mentionata, sed nec isti centum floreni suffecissent ad detractionẽ huiusmodi, eo maxime q2 in euentũ cõditionis, ⁊ eo casu quo fuisset locus substitutioni per morteꝫ Artaudi sine liberis masculis decedentis superstitibus tamẽ filiabus voluit ⁊ ordinauit dictus testator filias superstites per substitutum cõpetẽter dotari cum vestibus et alijs necessarijs iuxta facultatẽ bonorũ. Non enim est verisimile q̃ bonis donatis fortasse remanẽtibus penes has filias, ⁊ nihil restituto de dictis centũ florenis prefato substituto voluerit testator has filias cõpetenter dotari iuxta facultatem ⁊c. ⁊ scḋ ꝫ statũ ex sumptu ⁊ expẽsis substituti. Nõ est ergo hoc sed cõtrariũ presumendũ, scꝫ q̃ in euẽtum cõditionis grauare voluerit ⁊ grauauerit dictum Artaudum de restituendo etiaꝫ bona donata.

4 †Et huic verisimili nõ alteri hoc est nõ verisimili inherendum est: quia nõ verisimile est quedam falsitatis ymago vt voluit Bal. i. l. j. C. de seruis fugi. vbi allegat Auerroim. Idẽ voluit Alexan. de imol. cõsil. xxvij. col. vlti. in secundo volu. ⁊ And. sicu. cõsil. vj. exordiente, Scriptum est preclare primo Regũ ⁊c. col. iiij. ver. presuppositis modo istis ⁊c. Preterea idẽ testator in casu prime dicto voluit q̃ eo casu hoc est vbi superessent filie primo decedentis sine masculis, ille dotarẽtur extra domũ, qḋ quo ad Artaudũ seu filias illius intelligi nõ poterat de domo nõ donata eidẽ Artaudo: quia nullam domũ preter donatas eidẽ Artaudo reliquit i dicto testamẽto, sed dũtaxat cẽtũ florenos. Presumẽdũ est ergo q̃ domos donatas voluerit idẽ testator venire ⁊ cõprehẽdi i dicto fideicõmisso, al's ad quid voluisset testator filias dotari extra domũ patris, ⁊ eis remãsurã, pfecto nõ video causaꝫ. Dicẽdũ est ergo qḋ hoc fecerit p eo q2 grauare volebat ⁊ grauabat etiã Artaudũ si sine masculis primo decederet de restituẽdo etiã domos proprias sibi donatas. Insuper cum substitutio posset habere locuꝫ in personã superstitis duob⁹ modis, vnũ vcꝫ si decederet sine masculis superstitib⁹ tñ filiabus, altero si decederet sine liberis, ⁊ sic sine masculis ⁊ filiab⁹. Cur isto vltimo casu si cõtingeret in personã dicti Artaudi nõ reliquit vsufructum bonorũ suijpsius Artaudi, sibi vcꝫ donatoꝝ dñis Joãni ⁊ Carolo meyffredi filijs suis, quẽad modũ vsufructũ bonorũ hm̃oi, ⁊ aliorũ nõ donatorũ eisdẽ reliquit eo casu quo ⁊ Artaudus ⁊ Florimũdus sine liberis decederẽt, pfecto nõ videtur alia ratio nisi quia voluit in dicto casu bona donata Artaudo venire ad substitutuꝫ, quem plus diligebat q̃ dictos dños Joannẽ et Carolũ.

5 †Preterea grauamẽ fuit reciprocuꝫ qḋ facilius videt̃ admittẽdũ etiam quo ad bona antea donata dicto nobili Artaudo, postq̃ Artaudus ipse dicto Florimundo substituebat̃ in casum in quẽ ipse Florimũdus primo sine liberis masculis decederet qui etiã cõtingit, q̃ si ipse Artaudus nõ fuisset eidẽ Florimũdo substitut⁹. argumento eius qḋ habet̃ in. l. de fideicommisso. C. de trãsac. ⁊. l. si pater puelle. ⁊ qḋ ibi Cy. Bal. Sali. ⁊ moderni. C. de inoffi. testa.

6 †Ubi volũt doct. p̃fati. ⁊ per illam qḋ licet donatio inter viuos facta cõstãte matrimonio per virũ vxori vel ecõtra regulariter nõ valeat. hec tñ regula fallit quãdo donatio fuit mutua seu reciproca, facta vcꝫ vicissim ⁊ reciproce p prio

decedētē superstiti:q2 eo casu nō exercetur mera liberalitas per virum ⁊ vxorem sibi vicissim ⁊ reciproce donantes, nec est hec ꝓprie donatio. quod etiā voluit Oldra. cōsi. cxxxix. incipiēte, Ad habēdum ⁊c. Jo. and. in addi. Specu. ti. de instru. edi. §. porro. circa vlti. col. ⁊ Sali. in. l. fi. C. de pac. Jo. de imol. ⁊ Roma. in. l. aquiliꝰ regulus. ff. de dona. Alex. de imol. in. l. licet inter priuatos. col. vlti. C. de pac. quod etiam fuit de mente Ange. consilio. clxxxj. exordiēte, Uisis predictis instrumentis ⁊c. col. penul. vbi voluit talē mutuā ⁊ reciprocam donationē, ideo nō indigere insinuatione, etiā si excedat summam legitimā: q2 nō est proprie donatio. Non enim poterat in casu de quo queriť dici dictus Artaudus indebite grauari etiā si dicerētur bona donata venire ⁊ cōprehēdi in fideicōmisso cū per substitutionē de eo factā posset ipse sperare se tātum habiturum de quota seu parte relicta prefato Florimundo, si ille primo sine liberis masculis ab hūanis decederet, q casus cōtigit. arg. dicte. l. de fideicommisso. 7 † Adijcio ꝙ pater presumēdus est voluisse seruare equalitatē inter dictos Artaudū ⁊ Florimundū eius liberos que inter eos seruāda erat. l. cū pater. §. cūctis. cum suis simili. ff. de lega. ij. Ex quibus vnā cū alijs cōiecturis eleganter collectis ⁊ inductis per egregiū virū dn̄m. N. Uersa primo scribentem videtur cōcludere dictū quōdam nobilem Joannē testatorem manifeste grauasse dictū Artaudū, si primo ab humanis sine liberis masculis decederet de restituēdo etiam bona sibi donata prefato Florimūdo eius patri aut suis ⁊c. 8 † Qr vbicūq3 in actu requiriť certa probatio, sufficit ꝙ fiat per ꝯiecturas ⁊ presumptiones. l. l3 imperator. in verbo, euidēs. ⁊ qd̄ ibi Bar. ff. de lega. ij. vbi voluit Barto. post Jaco. de are. 9 † ꝙ euidenter apparere diciť id qd̄ apparet legitimis cōiecturis, l3 nō fuerit expressum vt ꝓbať in d. l. licet imperator. vbi volūtatē euidentē appellat que probatur per cōiecturas. Pro quo allegat. l. si quis locuplex. ff. de manuf. testa. Et idē voluit Ange. ⁊ post eū Alexā. de imol. ⁊ moderni in. l. j. C. de testa. mili. 10 † Ubi dicit ꝙ vbi exigitur liquida ꝓbatio sufficit probatio per presumptionē iuris. Pro quo allegat dictā. l. l3 imperator. cū simili. ⁊ pro quo bene facit glo. fi. in. l. si tutor petitꝰ. C. de periculo tuto. 11 † Que dicit ꝙ ꝓsumptiones iuris sunt liquidissime ꝓbationes. ⁊ illā glo. dixit ad hoc esse singularē ⁊ meliorē de iure Joā. de imol. in. l. quesitū. ff. de re iudi. in. l. in tēpus. §. j. ⁊. l. si ita quis heres institutus fuerit excepto. ff. de heredi. institu. Idē etiā voluit And. sicu. cōsi. xlvj. exordiēte, Preclare scribitur apud sanctissimā dn̄am Judith ⁊c. col. vj. vel circa, in prima parte. Ueniūt igiť in fideicōmisso etiā bona donata. d. l. lucius. §. maritus. ibi, respōdi nō alias nisi manifestū esset. ff. ad treb. et queadmodū illa veniebāt in fideicōmisso restituēdo prefato Florimūdo, si Artaudus primo ab hūanis sine liberis masculis decessisset, ita ⁊ nūc cēseri debeat venire ⁊ cōprehēdi in fideicōmisso restituendo nobilibus Suyete ⁊ Catherine filiabus nobilis Beatrisie sorone etiā substitutis.

12 † Forte vero opponetur qd̄ his suppositis ꝓ veris nō valuerit fideicōmissū quo ad bona donata, ꝓ eo q2 nō videť dictus quōdā Artaudꝰ potuisse plus grauari ꝙ̄ oneratus extiterit. l. imperator. §. cū quidā. ff. de lega. ij. cū ergo sola cētū fuerint dicto Artaudo efficaciter relicta ꝓ eo 13 † q2 institutio facta in rebus donatis, vt pote in ꝓprijs bonis dicti nobilis Artaudi, nō videť valuisse, per id qd̄ not. Bal. in. l. scimus. in prin. in. q. iiij. C. de inoffi. testa. per id qd̄ habetur in. l. proprias. C. de lega. ⁊ in. l. an eas res. ff. de cōdi. ⁊ demonstra. Sed istud non obstat: q2 supposito citra preiudiciū veritatis ꝙ institutio predicta non valuisset quo ad res donatas, valuisset tn̄ quo ad cētū relicta, ⁊ hoc sufficit vt potuerit grauari idē Artaudus in bonis proprijs etiā maioris estimationis ⁊ valoris. d. l. imperator. §. si cētū. ver. enimvero si pecunia accepta ⁊c. ⁊ qd̄ ibi Bar. ad dictū. §. cum quidā. rn̄deo ꝙ ille loquiť in alio casu, sc3 qn̄ honoratus in quota fuit in alia quota oneratus, quo casu ꝓpter ignorātie estimatiōis seu valoris quote parcitur sibi, hic aūt fuit honoratus in illis cētū ⁊ oneratus in ꝓprijs bonis restituēdis quoꝝ ignorātiā nō presumitur habuisse. l. quisquis. C. de rescin. vēdi. Preterea nō est verū ꝙ idem Joānes testator solū efficaciter reliquerit ipsi nobili Artaudo dictos cētū florenos: q2 immo etiā reliquit fideicōmissum vniuersale a dicto Florimūdo si eū sine liberis masculis primo mori cōtingeret. Nō ergo mir si etiā potuerit idē Artaudus grauari si primo sine liberis masculis decederet. Et sic nō obstat dicta obiectio. Et hec dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. LVIII.

De donatione causa mortis etiam ad pias causas ambulatoria et reuocatoria.

Summarium.

1 Jurans non reuocare testamētum an possit sibi legem imponere a qua non possit recedere, et quid in legato particulari vel in contractu facto in testamento.
2 Contractus in testamento an possit fieri.
3 Legatum ad pias causas an sit irreuocabile.
4 Notarius pro absente potest stipulari.
5 Donatio causa mortis comparatur legatis et est vltima volūtas ambulatoria et reuocatoria. nu. 9.
6 Donatio faciens mentionem mortis non exprimēs inter viuos potius censenda est causa mortis.
7 Copulatiua Et, quando exponēda pro id est, et an idem dicendū sit in copulatiua ac.
8 Donatio causa mortis fit proprie presenti per presentē, vel absenti per nuntium vel epistolam.
10 Legatam rem aut donatam tradi legatario aut donatario in vita legantis aut donantis an sit contra naturam legati aut donationis causa mortis vt earum reuocatio impediatur.

Sufficienter ⁊ abūde fuit demōstratū et ostensum per egregios viros dn̄os primo scribētes ꝙ testamētaria dispositio ꝓbi ⁊ desolati pauperis ⁊ leprosi Guillielmi gobilionis dudum Anno vc3 dn̄i. M. cccc. xcvj. et die. xxi. mensis Julij facta potuerit reuocari, etiā quo ad ea que cōcernūt pias causas. Quodq3 nō potuerit prefatꝰ Gobilionis se astringere ꝑ cōtractū vel alias ad nō reuocādū dictā eiꝰ testamētariā dispositionē, ꝓpter qd̄ non est multū super his insistēdū. 1 Illis † igiť dūtaxat adijcio testamētū predictū potuisse reuocari, etiā si idē Guillielmꝰ iurasset illud nō reuocare: q2 nō potuit idē Guillielmus sibi legē imponere a qua si bi discedere nō liceret. l. si quis in prin. testamēti. et qd̄ ibi Bart. ff. de lega. iij. facit qd̄ not. glos. in. c. vltima volūtas. xiij. q. ij. Cy. in. l. j. ad fi. C. de sacrosan. eccle. Joā. and. in regula qd̄ semel. de reg. iur. in mercuria. in. vj. Idē not. Jo. de imol. in repetitione. c. cū cōtingat. in scd̄o mēbro. ver. itē per predicta videť posse inferri ad aliā qōnē ⁊c. de iureiur. vbi etiā dicit ꝙ cōiter oēs doc. in hoc cōcordāt. Idē voluit Pau. de ca. cōsi. lvj. exordiēte, Dico nō obstante iuramēto donationē valere ⁊c. col. j. ver. itē si iuro testamētū nō facere. ⁊ cōsi. cxlvj. exordiēte, Super scd̄o pūcto ꝓ declaratiōe ⁊c. ⁊ Alex. de imol. in. l. stipulatio hoc mō cōcepta. col. ij. ver. itē facit an si testator iurauerit ⁊c. vbi ponit multas remissiones. ff. de verb. obli. Forte vero opponeť ꝙ l3 testamētū ⁊ testamētaria dispositio posset reuocari, nō tn̄ reuocari valeat cōtractus, al's sui natura irreuocabilis si fiat in testamēto. 2 † Quē certū est posse in eo fieri, ꝓ id qd̄ voluit glo. in. l. heredes palā. §. fi. ⁊ qd̄ ibi per doct. ff. de testa. Pro quo facit qd̄ voluit Bal. in. l. sancimus. ad fi. C. de testa. Roma. et Alex. de imol. in. d. l. stipulatio hoc mō cōcepta. ⁊ Joā. de imol. in d. l. heredes palā. §. fi. ⁊ videť voluisse Pau. de cast. ꝙ̄uis nō plene firmet in dicto cōsi. cxlvj. Dicūt enim ꝙ l3 testator se astringere nō valeat ad nō reuocādū vniuersalē institutionē, bene tn̄ se astringere pōt ad nō reuocādū particulare legatū, si vc3 eo casu quo legatū reuocaret rē legatā donaret legatario donatione inter viuos: valeret enim scd̄m eos talis donatio etiā facta in testamēto. 3 † Cū igiť dictus Guillielmus in testamēto superiꝰ mētionato fundari ⁊ dotari ordinauerit ac etiam fundauerit, ⁊ extūc dotauerit in ecclesia parochiali sancti Ferreoli Uienne, ⁊ in magno altari eiusdē ecclesie vnā missam quotidianā perpetuo celebrādā in eisdē altari, ⁊ ecclesia, illiusq3 rectorē reliquerit ⁊ noiauerit venerabilē virum dn̄m Bartholomeū flandrini presbyteꝝ, ꝙ̄uis tūc absentē interueniēte stipulatione notarij, 4 † quē certū est posse vel de iure cōi vel de cōsuetudine alteri stipulari. videť ꝙ fundatio dotatio ⁊ noiatio huiusmodi fuerint ⁊ sint irreuocabiles, perinde ac si facte extitissent per cōtractū, ⁊ sic inter viuos. Sed rn̄deo ꝙ hec nō obstāt. Et primo quidē nō quo ad fundationē: q2 ex forma dicte dispōnis nō apparet ꝙ notarius fuerit ꝓ ecclesia stipulatus aut qd̄ ipse vel alius fundationē ⁊ dotationē hmōi ꝓ ea acceptauerit, qd̄ tn̄ videbatur necessariū, per id qd̄ not. glo. ⁊ doc. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. nō tn̄ cōsulo eidē Guillielmo gobilionis, ꝙ ipse locū vel ecclesiam mutet. Nō etiā videť ꝙ noiatio facta de dicto dn̄o Bartholomeo fuerit vel sit irreuocabilis causis ⁊ rōnibus allegatis per egregiū virū dn̄m Clemētē de coreis primo scribētē quas nō repeto: q2 ille sufficiūt. Nec predictis obstat ꝙ idē Guillielmus in dicto eiꝰ testamēto etiā donauerit capelle ⁊ rectori eiusdē annuā pēsionē duodecim scutoꝝ auri regioꝝ soluēdoꝝ ꝑ Peronetā vxorē annis singulis duobus

lis, duob⁹ tñ scutis q̄diu viueret eidē Guillielmo reseruatis. Rñ rñdeo ꝙ vt apparet in capitulo, in quo dicit̃ Guillielmuʒ donasse ꝛc. etiā dicit̃ eū legasse. Dicit enim articulus: dat donat et legat eidē ꝛc. quo fit vt potius censeatur donasse, si tñ vere donasse dici
5 possit donatione cā mortis q̄ donatione inter viuos, † qꝛ illa cōparat̃ legatis. §. hec mortis cā. ꝛ qḋ ibi glo. super verbo, fere. insti tu. de dona. et vt dicit Cy. in. l. ij. C. de iu. do. donatio cā mortis est vltima volūtas q̄ est ambulatoria ꝛ reuocari pōt. l. qui mortis cā. ff. de dona. cau. mor. Bal. cōsi. cccvj. exordiēte, Dña Joāna quōdā seigneur Jehā floris de Teruisio ꝛc. dicit ꝙ lʒ donatio cā mortis in mō ꝯtrahēdi magis accedat cōtractui q̄ vltime volūtati: tñ in facilitate reuocādi magis accedit vltime voluntati q̄ contractui. Cū igit̃ iste Guillielmus testaret̃ cū sic donauit, ꝛ etiā legauit predictā psōnē potius psumi debet donasse si donauerit donatio
6 ne cā mortis q̄ donatione inter viuos. † Eo presertim qꝛ in dispositione ipsius Guillielmi facta est mētio mortis, ꝛ nō est expressuʒ eū donasse inter viuos, debet ergo psumi fecisse donationē cā mortis. l. seya. ꝛ qḋ ibi glo. ꝛ doc. ff. de do. ꝑele. qḋ etiā post glof. voluerūt doc. cōiter in. l. que dotis. ff. solu. matri. Bal. ꝛ doct. in. d. l. ij. C. de iu. do. Alexā. de imol. cōsil. xiiij. ꝛ alij in alijs locis. Potuit igit̃ huiuscemodi donatio, si donatio dici debeat reuocari. d. l. q mor
7 tis cā. † Preterea forte non esset absurdū si illa dictio et, posita inter verba, donat ꝛ legat exponeret̃ ꝑ id est ꝛ diceremus donat ꝛ legat id est legat, put fuit alias de dictione ac, que etiā est copulatiua in. l. decernim⁹. in ꝑin. C. de sacrosan. eccle. Et ita alicubi accipit Plau. cū dicit, Anno nactus iam sexaginta ꝛ senex. vbi exponitur et, pro id est. ꝛ hoc videt̃ hic cōgrue dici cū nō ponatur inter diuersa, sed inter genus ꝛ speciē: qꝛ donatio est genus legati. l. legatum. la. j. et qḋ ibi doc. maxime Bar. ff. de leg. ij. ad hoc etiā facit ꝙ hic nullus interuenit qui huiuscemodi pretēsam donationē acce
8 ptauerit ꝑ capella ꝛ rectore predictis. † Et ita nō fuerit ꝑprie donatio cā mortis q̄ fit per presentē presenti vel absenti interuenien te tñ nuntio vel epistola, per id qḋ voluit Cy. i. l. j. C. de dona. cau. mor. q̄uis impropie dici potuerit donatio cā mortis habēs vim quasi legati vel fideicōmissi. l. fideicommissa. in princ. ff. de lega. iij. Sed siue fuerit legatū siue fideicōmissum, vel etiā donatio cā mortis ꝑprie dicta illa potuit reuocari. Et quidē de legato ꝛ fideicom
9 misso, † patet: qꝛ illa relinquit̃ in vltima volūtate que ambulatoria est vsqꝫ ad supremū vite exitū. l. si quis ita legauerit. §. nō solū. et. l. ꝙ si iterū. ff. de adimen. lega. de donatiōe cā mortis patet, per id qḋ habet̃ in. l. nō oēs. cū suis simili. ff. si cer. peta. Nec reuocationeʒ dispōnis hmōi impediuit vel impedit ꝙ prefat⁹ Gobilionis videat̃ voluisse in dicto eius testamēto, ꝛ in capitulo superius mētionato, qḋ extunc in antea etiā eo viuēte soluerent̃ rectori ꝛ capelle predictis annis singulis decē scuta de illis duodecim relictis ꝑ
10 dotatione ꝛ fundatione eiusdē capelle, † quia nō est cōtra naturā legati aut donatione cā mortis, nec earuʒ reuocationem impedit quod res legata aut donata tradatur legatario aut donatario in vita legātis aut donātis. De legato patet in. l. luci⁹. la. j. ff. de leg. j. l. cum quis decedēs. §. qui testamēto. ff. de lega. iij. qḋ etiā voluit Bal. vt ipse not. in. d. l. ij. col. ij. versi. sed iuxta predicta quero. C. de iu. do. Pro quo allegat dictā. l. lucius. ꝛ. l. legatū. de lega. ij. ꝛ quod no. glo. i cle. dudū. §. verū. sup verbo, datis. de sepul. De donatione vero cā mortis patet in. l. cū quis. ff. de cōdi. ob cau. ꝛ in multis alijs iurib⁹. Testator enim qui legauit vel ille qui donauit cā mortis postea tradēs legatario aut donatario rem legatā vel donatā hoc facere videt̃ habita relatione ad legatū vel donatione cā mortis, ꝛ potius videt̃ preuenire in prestatione legati aut donati causa mortis q̄ inter viuos donare, vt dicit Bald. in. d. l. ij. col. ij. C. de iu. do. ꝛ per iura superius allegata. Cōcludo igitur dictū Guilliel mum gobilionis potuisse ꝛ posse si nō fecerit reuocare legatum, ꝛ donationē hmōi, ꝛ impedire dictuʒ dñm Bartholomeū ne dicta decem scuta reciperet vel exigat. Et ita mihi videtur ꝛc.

Consilium. LIX.

De donatione omnium bonorum presentiū ꝛ futuroꝝ facta per vxorē marito in cōtractu matrimonij. Et de remissione predicte donationis per virum matrimonio cōsummato.

Summarium.

1 Mulier in contractu matrimonij, an possit donare marito suo omnia eius bona presentia ꝛ futura, et quid si additum sit bona mobilia ꝛ immobilia.
2 Jura et actiones faciūt tertiam speciem bonorum, et idem nomina debitorum.
3 Donatio inter viuos inter cōiuges quando cōcessa.
4 Lex aut statutum non trahitur ad preterita.
5 Donatio inter viuos an ꝛ quando possit reuocari.
6 Res aliena de consensu domini an possit testando legari.
7 Potentia accidit ad actum etiam ignoranti causam sue potētie.
8 Affines qui habentur ratione vxoris an succedant viro.
9 Socer in successione intestati quando excludatur per fiscum.
10 Barones an habere debeant bona subditorum suorum decedentium sine herede, et an habeant imperium et cōfiscationes, ꝛ cur.
11 Episcopus an habeat fiscum ꝛ eius camera an habeat priuilegia tacite hypothece, ꝛ quid in epō habente dominium temporale.
12 Uir an possit succedere vxori in feudo et ecōtra, et quid de fisco an succedat in feudo.
13 Ecclesia est persona mortua apud quam nō debet manere res feudalis inuito domino.

Voluissem ꝑ securiori respōsione ad dubia ꝛ quesita, de quib⁹ in casu mihi tradito per honorabilē viruʒ Antonium chapanis ciuem Grationopolitanū videre instrumenta donationuʒ ac earum reuocationū ꝛ testamētorū de quibus in casu, seu copias instrumētoꝝ hmōi pro eo qꝛ casus non plene exprimit materiā. Salua igit̃ illoꝝ visione respōdebo breuiter ꝛ succincte ad quesita al's pleni⁹ rñsur⁹ si vel instrumēta vel copie hmōi mihi misse extiterint. Uenio igit̃ ad primū quesitum in quo sunt duo dubia. Primū est effectualiter an honesta mulier Benastona de mōtib⁹ potuerit donare oīa bona sua presentia et futura honorabili viro Martino stephani in cōtractu matrimonij eorūdē Stephani et Benastone. Scḋʒ est an ꝯsummato matrimonio inter eos potue
1 rit idē Stephani donationē remittere ipsi Benastone. † Ad primū rñdeo ꝙ si ista donatio fuerit donatio īter viuos oīm bonoꝝ tūc psentiū ꝛ futuroꝝ, illa nō valuit tanq̄ auferēs liberā testamēti factioneʒ ꝛ ponēs donanteʒ in statu extreme paupertatis, per id qḋ voluit Bar. Rapha. cuma. Jo. de imol. ꝛ Pau. de cast. in. l. stipulatio hoc modo cōcepta. ff. de verbo. obli. Jdē voluit Paul. de ca. cōsi. xcix. Pet. Cy. Bar. Bal Fulgo. ꝛ Pau. de cast. in. l. fi. C. de pac. Bal. in. l. si duobus. §. idē respōdit. le. j. ff. pro so. ꝛ in. l. certi cōditio. §. qm̄. ff. si cer. peta. Et hec est cōis opinio, q̄uis aliqui contrarium senserint quos nō refero: qꝛ nec oportet. Et qḋ dixi oīa bona presentia ꝛ futura, aduertenduʒ est an ita fuerit dictum vel an fuerit dictū oīa bona mobilia ꝛ immobilia presentia ꝛ futura, put reperio recitatū in copia instrumēti scḋe reuocationis, qꝛ si dūtaxat essent donata bona mobilia et immobilia presentia ꝛ futura, donatio hmōi nō videt̃ inualidari tanq̄ auferēs liberam testamē
2 ti factionē, † quia nō intelligerentur donata iura ꝛ actiones q̄ faciunt tertiam speciē vt voluit Jaco. de are. in. l. mouētiū. ff. de verbo. signifi. ꝛ Bart. in. l. potest. ff. de autorita. tuto. Cuius dicti illa est ratio: quia non occupant locū cum sint incorporalia, ergo non possunt dici mobilia vel immobilia cum quid dicatur mobile vel immobile respectu loci. Hinc est fm̄ Bart. ꝙ iuriscōsultus de nominibus debitorū facit tertiā speciem. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. ꝛ in. l. quātuberonis sniaʒ. §. penul. ff. de pecu. Jdē voluit Bar. in. d. l. mouentium. ꝛ in. l. j. C. si aduer. transac. Jdē voluit Roma. cōsi. cccccxix. col. iiij. ver. quo ad casum de quo querit̃ ꝛc. Ange. Jo. de imol. ꝛ Alex. de imol. in. l. si cōstante. §. si. ff. solu. matri. et alij in alijs locis. nō ergo sibi auferebat predicta Benastona facultatē testandi cum donatione predicta: nō obstāte testari potuisset de nominibus hoc est de iuribus ꝛ actionibus.

Ad secunduʒ quesitum dicti primi principalis dubij, dico ꝛ respondeo vt predixi ꝙ si donatio fuerit facta de oībus bonis presentibus ꝛ futuris illa fuit nulla, ꝛ sic nō esset multū opus disputare de validitate reuocationis, immo remissionis cū illa opus nō esset nisi quo ad remissioneʒ facti, vt queadmodū ꝓcesserat, ita de facto remitteretur. Si vero donatio predicta fuisset nō quidē de oībus bonis presentib⁹ et futuris sed de oībus bonis mobilibus ꝛ immobilibus presentibus ꝛ futuris: qꝛ vt predixi illa valebat, tunc esset maior difficultas pro eo qꝛ illa remissio fuisset effectualiter donatio inter viuos facta de bo
3 nis ꝛ rebus donatis † que est prohibita inter cōiuges. l. j. et. ij. ff. de dona. inter virum ꝛ vxo. ꝛ. l. dona. cum suis simili. C. eo. titu. Sed hoc nō obstante dico ꝙ illa valuit ratione iuramenti, quod in ea interuenit. Pro quo allegasse sufficiat Guil. de cu. in. l. sed ꝛ si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiuran. Federi. de se. cōsi. cxl. exordiente, Punctus questionis talis est. Bar. in. l. seyus ꝛ augerius. ff. ad legem falci. ꝛ in. l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. Bald. in. l. j. in repeti. antiqua. ff. de dona. inter virū et vxorē. ꝛ in repeti. l. ij. versi.

venio ad secũdum ꝛ dico ꝙ quandoqꝫ ꝛc.ff.de iureiuran. Joan.de imol.in.c.cum contingat.in.x.membro.de iureiurã. ꝛ ibi Panoꝛ. Et hec est cõis opinio vt dicunt doc.cõiter.ꝓ quo videri põt Panoꝛ.in.c.fi.versi.tertio queritur.de do.post diuoꝛ.restitu.

¶ Allegatio secundi quesiti.

Ad secundũ pꝛincipale quesitum, dico ꝛ respõdeo ꝙ donatio tricẽtoꝝ florenorum de qua ibi facta, vcz per pꝛefatum Martinũ dicte Benastone eius vxoꝛi valuit, licet fuerit donatio inter viuos ꝛ inter coniuges, pro eo quia in ea interuenit iuramentum, ꝛ sic ꝙuis de iure ciuili sine iuramẽto non valuisset: quia tamen iuramẽtum in ea interuenit illa fuit iuramento vallata vt dicunt doct.pꝛeallegati in puncto pꝛecedenti. Et idem voluit Rapha.cuma.et Joan.de imol.in.l. si quis inquilinos.§.j.ff.de lega.j. Angel.in.l.penulti.§.mulier.ff.solu.matrimo. Paul.de cast.in.l.pacta que contra.C.de pact. qui etiam ita consuluit consil.cj. exoꝛdiente, Notandum est quod pꝛefatum statutum ꝛc.et Fran.de are.consi.xlvij. quorum rationes et motiua non refero: quia trite sunt. Nec obstat huic donationi statutũ Dalphinale de donationibus inter viuos non faciendis nisi seruata certa solennitate de qua ibi, que non interuenit in donatione huiusmodi. Quoniam respõdeo qđ dictũ statutum factũ fuit post donationem Anno vcz domini.M.cccclvj.et die vltima mẽsis Junij. Dicta vero donatio tricentoꝝ florenoꝝ facta fuit Anno dñi.M.cccclij.ꝛ die.xv.mẽsis Februarij. 4 † Lex vero aut statutum regulariter nõ trahitur ad pꝛeterita.c.ij.ꝛ.c.fi.ꝛ quod ibi glo. de constitu. ad quod facit.c.dixit sarra.xxxij.q.iiij.

¶ Allegatio tertij quesiti.

5 † Ad teriũ pꝛincipale quesitũ dico ꝛ respõdeo qđ licet donatio inter viuos regulariter nõ possit reuocari inuito donatario: quia nec postea conditiones recipit.l. perfecta.cum suis simili.C.de dona.que sub modo. Potest tamẽ 6 de consensu donatarij reuocari maxime in testando. † Cum testãdo possit quis legare etiam rem alienam de consensu domini.§. venditionis.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol.quia ꝫm Bald.in.l.cum 7 alienam.colum.penulti. † Potentia accedit ad actum etiã ignoranti causam sue potentie. Idem tenet Salice.in dicta.l.cum alienam. et dictum.§. venditionis. reputat Bald. singularem in.c.j. §.pꝛeterea.qui.mo.feu.amitta.in.l.venditioni.C.de vsucapi. pro emptoꝛe.in.c.j.§.donare.colũ.ij.quali.olim feu. pote.alie. de hoc ponit multas remissiones dominus Jason may. in.l. si quãdo.§. et generaliter.colum.penultima.C.de inoffi. testa. aliquid ponit ad hoc Joannes de imol.in.l.que dotis.colum.fina. ver. item ad de his que tangit quando consentio leganti rem meam ꝛc.ff.soluto matrimonio. Dicti vero Martinus et Benastona cum pꝛoponantur simul et eodem contextu.testati ꝛ seinuicem pꝛesentes heredes instituisse et eoꝛum testamenta scripta in eodem instrumento videntur sibĳnuicẽ consensum pꝛebuisse super reuocationibus testamẽtoꝛum ꝛ donationum etiam inter viuos.quas ipsi ꝛ eoꝝ quilibet fecerunt, per id quod not. Barto.in.l.cum pater.§.libertis.et quod ibi Joan.de imol.et Alexander de imol.ff.de lega.ij. Bald.in.l.fina.C.ad mace. Bald.Ang.et moderni.maxime Alexan.de imol.in.l.his qui heres.§.fina.ff.de aquir.heredi. Verũtamen vt dixi in pꝛincipio, placeret mihi multum videre instrumentum hoꝛum testamentoꝝ aut saltem copiam illius vt sic possem plenius et securius respondere ad istud quesitum et videre an per reuocationem huius testamenti expꝛessam vel tacitam factã per ipsam Benastonam in postea cõdendo aliud testamentum censeri debeat reuocatus et reuocari potuerit consensus expꝛessus ꝛ tacitus per ipsam Benastonam adhibitus marito in reuocatione donationum ꝛc.facta in testamento.

¶ Allegatio quarti quesiti.

Ad quartum dico et respondeo ꝙ hic nõ expedit facere ĩquisitionẽ: qꝛ postꝙ supponit pꝛefataꝫ Benastonã ab humanis decessisse ante dictũ Martinũ, institutio de ea facta, est facta ĩ causaꝫ caduci nec ipsa hereditatẽ dicti Martini, vtpote nõ agnitã, quinimo nec sibi delatã transmittere potuit ad heredes vt sunt iura vulgatissima: ꝛ ꝓcederet hoc etiaꝫ si pꝛefata Benastona testamẽtũ factum cum pꝛefato Martino, ꝛ in quo illũ heredẽ ĩstituerat nõ reuocasset. Ubi vero eadẽ Benastona post dictũ vltimũ testamentũ superuixisset dicto Martino viro potuisset esse maius dubium, supposito ꝙ ipse ignoꝛasset dictam Benastonã reuocasse pꝛimũ testamẽtũ ꝛ fecisse aliud in quo nõ Martinũ, sed alios heredes instituerat, et tunc posset inquiri an hoc quesito adaptari possent not. per Bald.ꝛ Jo.de imol.in.l. ille autem institutiones.ff.de heredi.institu. Sed quia ipsa Benastona pꝛemoꝛtua est nõ est de hoc disputandum.

¶ Allegatio quinti quesiti.

Ad quintũ dico ꝛ respondeo dictũ vltimũ testamẽtũ factũ per dictã Benastonã, ꝛ in quo heredes instituit pꝛefatũ Antoniũ de chapanis ꝛ honoꝛabilem viruꝫ Jacobũ eius fratrẽ valuisse ꝛ valere nõ obstante donatione superius mẽtionata, ꝛ quã fecisse dicit ꝑfata Benastona dicto Martino eius viro in cõtractu eoꝝ matrimonij: qꝛ vel illa nõ valuit vt pote facta de omnibus bonis pꝛesentibus et futuris: vel si valuerit illa fuit reuocata, quod vt pꝛedixi fieri potuit etiã post matrimonium inter eos consummatum.

¶ Allegatio sexti quesiti.

8 † Ad sextum dico ꝛ respõdeo ꝙ pꝛefati Jacobꝰ ꝛ Antonius de chapanis nõ videnť mihi posse succedere dicto quõdã Martino eoꝝ auunculo in genere affinitatis. Et quidẽ nõ ab intestato: qꝛ lꝫ eidẽ Martino attinerẽt in gradu affinitatis, vtpote nepotes ex soꝛoꝛe dicte Benastone vxoꝛis eiusdẽ Martini, ꝛ ꝯsequẽter etiã nepotes ipsius Martini in gñe affinitatis, nõ tñ eidẽ Martino in aliquo attinebãt in gradu parẽtele s. agnationis vel cognationis sanguinis scđm quã deferũtur hereditates ab intestato. Et ideo nõ potuerũt nec pñt succedere eidẽ Martino ab intestato vita functo, vt ꝓbať i.l. affinitatis. C.cõi.de successio.qđ etiaꝫ videť satis opoꝛtune colligi ex his que cõtra Bal.not. Pau.de ca. Alexã.de imol.ꝛ moder.in.l.j.C.vnde 9 vir ꝛ vxoꝛ. † Ubi cõtra Bal.dicũt ꝙ si cõtingat maritũ decedere superstitibꝰ patre suũpsius ꝛ vxoꝛe eiusdẽ mariti decedẽtis, et deinde decedat ab intestato ipsa vxoꝛ superstite socero et nullis relictis ascendentibus descendentibus aut trãsuersalibus eiusdem vxoꝛis, non succedit ipse socer in successione intestati, sed excluditur per fiscum. quod etiam voluit Bald.in.l.fi.colum.v. versic. itẽ queriť an sit inuenire bonoꝝ possessionẽ, vnde socer ꝛ gener.C. vnde legiti. vbi dicit Bal.ꝙ nõ: qꝛ illa bonoꝝ possessio nõ ꝯtinet nisi duas personas tãtũ, scꝫ viri ꝛ vxoꝛis. Fateoꝛ ꝙ aliter videť loqui glos.in.§.affinitatis.versi.mariti.super verbo, postea.institu. de nup.sed illã glo.repꝛehendũt ibi Jo.fabri ꝛ Angel.are. ꝛ idem Joan.fabri dicit in.d.l.j.C.vnde vir ꝛ vxoꝛ.se nõ stare illi glo. Et licet do Jaſ.may.in.d.l.j.col.iij.versi.aduerte etiã inquãtũ Bal.ꝛc. aliter intelligat illã glo.illa tamen scđm intellectum ipsius etiam nõ obstat his que pꝛedixi nec facit pꝛo dictis de Chapanis vt clare videri potest ex verbis dicti domi. Jaso.que non refero cũ vbiqꝫ habeãtur, non etiam possunt dicti Jacobus et Antonius tanꝙ heredes dicte quondam Benastone, et eam repꝛesentantes succedere dicto Martino in vim testamenti per eum cõditi, ꝛ in quo Bonastonam heredeꝫ instituit: ꝛ hoc pꝛo eo quia vt ponitur in casu et pꝛedixi, eadem Benastona vita functa est ante dictum Martinum, et sic hereditatem ipsius que etiam si ibi delata non extitit transmittere non potuit ad pꝛefatos Antonium et Jacobum ipsi Martino extraneos.

¶ Allegatio septimi quesiti.

Ad septimũ videtur respondẽdũ ꝙ cũ dictus Martinus ab humanis, ꝛ quo ad iuris effectuꝫ intestatꝰ decesserit nullis relictis descẽdẽtibꝰ ascẽdẽtibꝰ aut trãsuersalibꝰ. Insuper ꝛ nõ relicta vxoꝛe eidẽ succedere debeat reuerẽdus in xp̃o pater dñs Uapincẽsis eps, per id qđ de baronibus nr̃i tpis dicunt Jaco.rebuf.ꝛ Jo.de pla.in.l.coꝛniculari.C. de appa- 10 rito.pꝛefec.pꝛeto.lib.xij.vbi dicit Jaco.rebuf. † ꝙ docto. cõiter tenent ꝙ barones habeant bona subditoꝝ suoꝝ decedentium sine herede cũ barones hodie cõiter habeãt imperiũ qđ diuisum est, vt not.C.de studijs libera.vꝛbis Rome.in rubrica.li. xj. et sic etiã habeãt cõfiscationes ꝛ similia, pꝛo eo qꝛ barones purgant terrã suaꝫ ab hereticis.tit.de statu.ꝛ cõsue.cõtra liber.eccle. fac.§.si vero dñs tẽpoꝛalis.ꝛ de cle.viola.pa.§.si index.ꝛ.§.si ministeriales.alias est sub titu.de pa.tenen. Et idem dicit ibi Jo.de pla.et per eadem iu- 11 ra. † Cum igitur do. Uapincẽsis eps sit dñs tempoꝛalis pꝛedicte ciuitatis, ꝛ sic ibi habeat imperiũ, videť posse succedere suis subditis sine herede decedẽtibus. Ecõtra videtur. per id qđ not. Bald. C.de piiuile.fisci. super rubrica. vbi dicit ꝙ episcopus non habet fiscum: quia camera episcopi non habet pꝛiuilegia tacite hypothece. et idem videtur sentire in auť. bona dãnatoꝛum. in pꝛinci. C.de bo.dãna. Sed foꝛte pꝛimum dictũ videtur verius in casu de quo est sermo. ꝛ supposito ꝙ do. Uapincẽ. eps seu eius ecclesia sit dominus tẽpoꝛalis pꝛedicte ciuitatis. Bald.vero videtur loqui ꝛ querere an eps eoipso qđ est eps habeat fiscum, nõ in epo habente dñium tpale. Et istud videť mihi verius nisi ꝯsuetudo haberet cõtrariũ que attẽdẽda esset. Et qđ dicitur in hoc quesito ꝙ episcopꝰ non est in cõsuetudine succedenti et qđ nunꝙ fuit vsitatum in patria Dalphinali aut dicta Uapincensi ciuitate, est aduertendum

an casus

an casus contigerint in dicta ciuitate in quibus isto modo succedere potuerint, et tamen nõ successerint: an ve nõ successerint, ꝓ eo quia iste casus nõ contigit, hoc est quia forte ab annis centum nõ est ibi aliquis mortuus sine herede, quia isto secũdo casu nõ essent sublata iura. per que docto. dicunt barones posse succedere subditis sine herede decedentibus. Pro quo allegasse sufficiat not. per Jo. an. ꝛ alios. in. c. ioannes. de cle. cõiuga. ꝑ Joã. fa. et alios in. §. ex non scripto. institu. de iu. natu. gen. et ciuili.

¶ Allegatio octaui quesiti.

Ad octauũ dico et respõdeo

ꝙ quatenus hoc cõcernit ꝑfatum Antonium, potuit dictus dñs episcopus remittere bona ꝛ iura Joannis de chapanis, qꝛ vt predixi ipse successit in illis, non antẽ ꝑfati Antonius ꝛ Jacobus. Si aũt hoc facere potuerit in ꝑiudicium ecclesie Uapinceñ. et nõ seruata iuris solẽnitate, de qua in. c. sine exceptione. xij. q. ij. et ꝑ doct. in. c. nulli. de re. eccle. non alie. et in. c. j. eo. titu. in. vj. et per legistas in auẽ. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. eccle. non expedit hic inquirere, quia de hoc nihil ad Antonium nisi possideret insolidum aut pro parte bona dicti quondam Martini. l. res alienas. cum suis simili. C. de reivendica.

¶ Ad nonum patet responsio per predicta.

¶ Ad decimũ iam rñdi superius in respõdendo ad tertiũ q̃situꝫ.

¶ Ad vndecimũ respondeo ꝙ ꝑpterea nõ fuit ius quesitum ipsi Antonio in bonis ꝛ hereditate dicti quondã Martini, ꝑ hoc enĩ non videẽ dictus do. episcopus successionẽ remisisse.

¶ Ad duodecimũ respondere non oportet attentis ꝑmissis, scʒ ꝙ idem Antonius dicto Martino succedere non valeat ab intestato vel ex testamento.

¶ Allegatio decimitertij quesiti.

Ad decimũtertiuꝫ et vltimũ

quesitũ dico et respondeo ꝙ si domus de qua ibi fit vere feudalis, et in ciuitate Uapincẽsi seruentur iura feudorꝫ: nõ videtur ꝙ dictꝰ dñs epus potuerit in domo hmõi, hoc est in iure qđ in ea habebat dictus quondã Martinus succedere. ar. eius qđ habetur in. c. j. an marit. succe. vxo. in benefi. et quod ibi Bal. in primo nota. et. c. j. §. q̃uis. tit. de inuestit. de re. alie. fac. et. c. j. tit. de inuestitu. quã titꝰ

12 acce. a Sempro. iũcta dicta. l. j. C. vnde vir ꝛ vxor. † Ex quibꝰ colligitur ꝙ licet deficiente herede succedat vir vxori ꝛ vxor viro, exclu so fisco, vir tamen in feudo vxori non succedit vel ecõtra vxor viro, q̃uis sine herede decesserint. Multo ergo minus debet talibꝰ succedere fiscus in feudo, si moriãtur vir vcʒ sine herede ꝛ vxore, ꝛ mulier sine herede ꝛ marito. Si vero bona feudalia essent ibi redacta ad instar patrimonialium, put in Dalphinatu et in Prouincia esset maius dubiũ, et videreẽ ꝙ quẽadmodũ in patrimonialibus viro decedẽti sine herede ꝛ vxore succedit fiscus seu dñs, vt superiꝰ dixi, ita ꝛ in feudalibus, nõ deberet tamẽ retinere sed transferre in aliũ. ar. eorꝫ que ponit Specu. tit. de feu. §. q̃m. ver. quadragesimo quereẽ ꝛc. ibi, ego dico ꝙ ius in re ꝛc. et signãter hoc ꝓcedere debet

13 in hoc casu in quo ius fuit ad ecclesiã deuolutũ, † q̃ est ꝑsona mortua, et apud quaꝫ ꝑpterea non debet manere res feudalis inuito dño feudi. Uerum sup hoc non est insistenduꝫ postq̃ supponitur in casu ꝙ dictus dñs epus iura sua transtulit in Joannẽ de chapanis filium dicti Jacobi, sed non debuit ipse Joãnes aut Jacobus pater eius apprehendere possessionẽ ꝑ illa dimidia parte pro qua ꝑfatus Antonius erat dñs directus, nisi priꝰ recepta inuestitura ab eodẽ, et vt videẽ ꝑ hac dimidia parte domus cecidisse in commissum: vellẽ tamen ꝑ pleniori et securiori expeditione istius articuli plene informari de cõsuetudine hactenꝰ seruata in dicta ciuitate sup rebus feudalibꝰ. Et nihilominus vellẽ videre instrumẽta infeudationis dicte domus et homagiorꝫ prestitorum seu eorum copias. Cum enĩ de consuetudine hmõi informatus extitero ꝛ videro instrumẽta seu copias ꝑdicta, potero securiꝰ respõdere ꝛ conficere libellum cõtra possessorẽ dicte domus. Que omnia ꝛc.

Consilium. LX.

☞ De donationibus ꝑpter nuptias factis per patrem filijs in patria potestate existentibus.

Summarium.

1 ☞ Donatio propter nuptias per quem soleat fieri et propter quas causas.

2 Donationes contemplatione matrimonij facte per patrem filijs in potestate an sint donationes propter nuptias et inter viuos, et an ratione iuramẽti valeant, quãuis non sint insinuate si summã legitimam excedant.

3 Res donate donatione inter viuos an imputentur in legitimam et quando.

4 Legitimam petere non potest hereditatem repudiãs cum possit succedere patri tanq̃ heres.

Quãuis non existimẽ donationes quas fecisse legiẽ magnificus et potens vir dñs Antonius de Symiana dñs Casenoue fuisse vel esse donationes ꝑpter nuptias illiꝰ vcʒ nature, cuiꝰ est illa de qua tractatur in. §. est et aliud. institut. de dona. et in. l. j. et per totum titulũ. C. de

1 dona. ante nupt. † Cuius dicti illa videẽ posse assignari ratio, quia donatio propter nuptias de qua sermo habetur in ꝑdictis iuribus fit per virum vel ex eius parte vxori. l. fi. §. sancimus. C. de dona. ante nupt. et. c. nuper. in fi. et qđ ibi glo. de dona. inter vi. et vxo. et que fit ꝑpter multas causas quas post Abba. antiq. Pet. et Joã. an. colligit Panor. in. c. fi. col. iij. de dona. inter vi. ꝛ vxorẽ. Dicte vero donationes de quibus supra facte extiterunt, non quidem vxoribus nobilium Guirani ꝛ Bertrãdi de Symiana filiorꝫ eiusdeꝫ do. Jacobi, sed ipsis nobilibus Guirani et Bertrando. Nec etiam videtur ꝙ illis facte extiterint vt deinde ipsi Guiranus et Bertrandus bona et res sibi donatas darent donatione ꝑpter nuptias eorum vxoribus: dictus videlicet nobilis Guiranus vxori quam iam duxit, et Bertrandus vxori quam autore dño imposterum ducet vt sic non obstet id quod habetur

2 in. l. vt liberis. C. de collaẽ. † et quod donationes huiusmodi non sint donationes ꝑpter nuptias, voluit Pau. de cast. consilio. cv. Puto tamẽ ꝙ donationes huiusmodi licet facte extiterint ꝑ patrem filijs in ipsius patria potestate existentibus, et licet censeri possint et valeant donationes inter viuos ꝑpter conuentionem/pactum/et iuramẽtum de eas tenendo/attendendo/et obseruãdo et de non cõtraueniendo. l. vbi ita donatur. ꝛ quod ibi docto. ff. de dona. causa mor. quod etiam voluerunt multi scribentes in. l. que dotis. ff. solu. matri. et Alexan. de Jmol. consilio. xiiij. Ille tamen ratione iuramenti valuerunt et valent. ꝑ id quod voluit Bal. in. l. si donatione. C. de colla. et clarius in. l. fi. C. de vsuca. pro dona. ꝛ in repeti. sua. l. ij. charta mihi. xv. col. iij. ff. de iureiuran. Fran. de are. consilio. lxxvij. exordiente, Et ratio scribendi recte in consilijs. col. iij. ver. circa tertium ꝛc. Alexan. de Jmol. in dicta. l. si donatione. col. v. versi. vtrum autem donatio ꝛc. qui etiam ꝑ hac parte consuluit consilio. clvij. colũ. vj. in secundo volu. et consilio. xx. in tertia parte. et cõsilio. viij. in scđa parte. Pro qua parte etiam consuluit Bal. consilio. ccclxv. in tertia parte. Forte autem videretur posse dici ꝙ ille vel nõ valerẽt vel ꝙ ipugnari possent ex capite omisse insinuationis, pro eo quia vt existimo res donate in singulis excedebant et excedunt valorem quingentorꝫ aureoruꝫ. per id quod habetur in. l. penult. C. de dona. Sed istud non videtur obstare, ꝑ eo quia vt predixi, in illis interuenit iuramentum per quod cõfirmate extiterunt, etiam si excedebant summam legalem. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Alexã. de Jmol. in. l. nemo potest. vbi ponit multas remissiones. ff. de lega. j. et consilio. iiij. col. antepenulti. ibi, et Jmol. in dicto. c. cũ contingat ꝛc. vbi multos refert consilio. xij. exordiente, Uiso instrumẽto donationis ꝛc. col. ij. vel circa. vbi etiam multos refert. in primo volu. et idem voluit in dicto consilio. xx. exordiente, Põderatis his que in themate. col. ij. ver. posset etiam dici ꝛc. in tertio volu.

Uerũ veniendo ad id de quo

principaliter quesitum est, dico et respondeo ꝙ si idem dñs Jacobus faciat aliam donationeꝫ dicto nobili Bertrando de bonis et rebus mentionatis in forma mihi exhibita ꝛ iuxta tenorem ꝛc. et postea quando placuerit condat testamentũ in quo heredes vniuersales instituat dictos nobiles Guiranũ et Bertrandũ, et idem Guiranus se immisceat paterne hereditati ꝛ illã acceptet, ipse tenebitur obseruare dispositionẽ illius. l. ea que a patre. C. de restiẽ. mili. l. venditrici. C. de re. alie. non alie. l. ij. C. si quid in frau. patro. et. l. si creditoribꝰ. C. de seruo. pigno. da. Si vero idẽ nobilis Guiranus repudiet paternã hereditatẽ, ipse poterit cõtrauenire ꝛ petere ab herede dimidiã partẽ sibi donatã etiã in istis bonis. Aliud petere nõ poterit, nisi quis dicere velit ꝙ petere poterit legitimã sibi

5 cõpetentẽ in bonis ꝑrnis, † et ꝙ nõ teneaẽ in legitimã hmõi imputare res donatas. l. si qñ. §. et gñaliter. et qđ ibi doct. C. de inof. test. Sed respondeo ꝙ istud non obstat, qꝛ licet res donate donatione inter viuos regulari ter nõ imputentur in legitimã: hec tñ regula fallit qñ res sic donate valent tantũ q̃tum legitima. ꝑ id qđ habetur in. l. cum quo. de peculio. §. fi. per quam hoc ibi voluit Joan. de

Imol.ff.ad legē fal. Alexan.de Imol.in.l.illud.col.v.vel circa.C. de colla.et moderniores in dicta.l.si quando.§.et generaliter. Si etiam idem do. Iacobus testaretur et testando prelegaret p̄fato nobili Bertrando res predictas, hoc est eas quas sibi donare vult et intēdit, ⁊ in reliquis oībꝰ eiꝰ bonis quibꝰ ⁊c. heredes institueret equis portionibus p̄fatos nobiles Guiranū et Bertrandum, et idem Guiranus se immisceret paterne hereditati, ipse teneret obseruare hanc dispositionem. Si vero nō se immisceat non poterit petere de bonis paternis nisi id quod donatum est. Et quidez nō iure legitime, quia vt dixi illam habet et vltra in rebus donatis.

4 † Preterea ille qui potest succedere patri tanꝗ heres, si hereditatem repudiet nō potest petere legitimam. pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Cy. Rayne. Bal. Fulgo. ⁊ docto. communiter in.l. heres institu.C.de impube.et aliꝭs substitu. Bar.in.l.gerit.col.vj. ff.de acqui.heredi.et in.l.qua poterat.ff.ad trebel.vbi etiā Alexā. de Imol.col.vj.versi.postremo Bart.hic ⁊c.qui multos refert.et idem voluit Panor.in.c.raynutius.ad fi.de testa.et Alexand.de Imol.in dicta.l.gerit. Preterea poterit dictus do. Iacobus si velit testari, et in testamento instituere particularem heredē dictum dn̄m Guiranū in illa dimidia parte et in castro sibi donatis, et in aliqua pecuniaria summa de qua sibi videbitur parua aut magna et ꝓhibere ne plus petere possit ⁊c. in bonis suis. ⁊ dictum nobilē Bertrandum instituere heredem vniuersalē in omnibus aliꝭs bonis suis. Et si ita fiat respondendo ei de quo fui interrogatꝰ mandato eiusdez dn̄i: dico ꝙ dictus nobilis Guiranus plus petere nō poterit, quia vt supra dixi tenebitur in eius legitimam imputare res sibi donatas. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. LXI.

☞ De cōminatoriꝭs verbis in criminalibus questionē non merentibus, et de indiciꝭs ꝑ inimicitiam, famam, ⁊ fugam.

Summarium.

1. ☞ Comminatoria verba vindicte an debeāt capi in bonā partem, licet ille cui dicte sunt mine postea reperiatur vulneratus vel mortuus.
2. Lubricum lingue nō est de facili trahendum ad penam. Sepe minus faciunt homines qui magna minantur.
3. Presumi an debeat contra eum qui minas intulit si erat male fame in eodem genere delicti.
4. Inimicitia qualis ⁊ quando indicium faciat.
5. Fama qualiter per testes probanda.
6. Fama etiam al's legitime probata in criminalibus an faciat indicium ad questionem.
7. Fuga an faciat indicium in criminalibus, et an purgetur ꝑ sequētem comparitionem.
8. Statutum puniens fugientem de carcere an comprehendat eum qui aufugit et postea reuersus est.

Non puto ꝙ ex ꝓpositis, deductis ⁊ ꝓbatis parte venerabilis viri dn̄i ꝓcuratoris fiscalis curie loci Chāpesiꝭ, appareat de indiciꝭs sufficientibꝰ ad torturam ꝓborum viroruz Raymundi et Antoniꝭ februariꝭ patris et filiꝭ dicti loci Chāpesiꝭ inculpatorū, ꝗuis minus ciuiliter et vt videtur iniuste de incēdio commisso ⁊ perpetrato in quadam grangia Petri mermeriꝭ dicti loci Chāpesiꝭ. Et vt hoc plenius appareat premitto in primis ꝙ nec confessione dictoꝝ Raymundi et Antoniꝭ nec depositione testiū parte dicti dn̄i ꝓcuratoris fiscalis in hac causa ꝓductorum apparet aut legitur ꝙ p̄fati Raymundus vel Antonius aut eorū aliquis ignem immiserit in dicta grangia. Necꝫ si qui testes existant qui visi fuerint aut videantur aliquid deposuisse contra eosdem Raymundū ⁊ Antonium Februariꝭ aut eorum alteruz, illi deposuerunt, non quidem de pretensa immissione ignis, hoc est de ipso incendio ⁊ causa illius, sed de quibusdaz p̄tensis indiciꝭs remotis quidem et al's talibus que non cōcludunt, et que si concluderent non ꝓbentur sufficienter vt oportet. Et primo quidez nō officiūt eisdem Februariꝭs quedam p̄tense mine quas fecisse pretendūtur p̄fati Raymundus et Antonius, seu idez Antonius Anno incarnationis dominice. M.ccccxcvj. et die veneris.xiiꝭ.mēsis Ianuariꝭ, ⁊ de quibus deponere conati sunt Ioānes postelli et Bertolus eius frater. Tum quia inspectis verbis depositionum p̄dictorum testiuz, p̄sertim illis ꝙ Raymundus respondit se venire de Gronopoli vbi steterat ⁊ verti fecerat folia ꝓcessus, videlicet ea que erant retro, ante, et ecōuerso: et ꝙ ꝗuis dictus Mermeriꝭ eiꝰ aduersarius obtinuisset duas sentētias in fauorem suiꝭpsius, hoc erat parum ꝓ eo ꝙ partes ipse seu eorum causa erat coram insigni Dalphinali parlamēto, p̄sumendum est ꝙ p̄tensa verba cōminatoria que idem Raymundus ꝓtulisse pretenditur, vcz ꝙ erat aliquis qui ridebat ⁊ cantabat qui fleret super suis genibus, ꝓbata extiterint in bonam partem, et ꝙ in bonam partē accipi debeāt, non in malaz. per id quod voluit Iaco.rebuf.in.l.j.ver.ita vt vnicuiqꝫ ⁊c.lib.x.

1 † vbi dicit ꝙ si aliquis alteri dixerit ꝙ bene se vindicaret et post aliquod tēpus reperiatur vulneratus vel mortuus: ille cui fuerunt illate dicte mine debeant dicta verba cōminatoria intelligi in bonam partem, scꝫ ꝙ se vindicaret iuridice ꝑ iudicem. pro quo facit.l.furti.§.mandatum.in fi.ff.de his qui notan.infa. vbi dicit text. condemnabo, id est condēnari faciam. Pro quo facit.l.iꝭ.ver.neqꝫ.ff.de excusa.tuto.allegat etiaz idem Rebuf.l.miles.§.socer.ff.de adulte.l.qui cum maior.§.si libertꝰ.et quod ibi ꝑ Pet.de bel.perti.de bon.liber.et qđ not.idē Pet.in.l.iꝭ.in principio.ff.de administra.tuto. Non obstat quod voluit Specu.titu. de p̄sumptio.§.iꝭ.ver.sed pone. Quoniā respondeo ꝙ Specul. ibi loquitur de eo qui ⁊ expresse ⁊ specifice et per verba que non poterant trahi in bonam partem, vt verbi gratia: de eo qui minatꝰ est ꝙ illi cui comminabatur oculos erueret, cui postmodū oculi fuerunt eruti, et nescit a quo. eodē modo loquitur Panor.in.c.l'ras. colum.iꝭ.de presumptio.quatenus ibi se refert ad dictum Specu. in allegato versi.sed pone. Etiam in terminis similibus loquitur ipse Panor.in.c.scribam.ad fi.de p̄sump. loquitur enim de eo qui alteri minatus est ꝙ eum percuteret, et deinde reperitur ille percussus et nescitur a quo. Etiam in istis terminis loquitur Angel. are.in suo tracta.malefi.in glo.super verbo, ꝙ fama publica.versi. quero quid si aliquis minatus fuit ⁊c. vbi sermonē facit de eo qui alteri minatus est mortem, et deinde reperitur ille fuisse occisus. Etiam in his terminis loquitur Bal. ⁊ Ioā. de Imol.in.l.fi.ff.de heredi.institu. Non ergo bene applicantur hec ad casum nostruz. Nec obstāt quod dicunt docto. prefati in dictis locis, quia vt predixi isti loquuntur in casu seu casibus in quibus p̄cesserant exp̄sse et specifice mine, et per verba que non poterant trahi in bonā partem, scilicet de eruendo oculuz, de percutiendo vel occidendo. In casu vero nostro non fuerunt vere mine, ꝗuis enim pretendatur fuisse dictum ꝙ talis ridebat qui fleret: non est dictum ꝙ dictus Raymundus flere faceret Petrum mermeriꝭ tunc ridentem, nec fuit ibi expressa persona minantis nec persona cui minaretur: nō etiam facta est comminatio de incendendo grangiā vel bona alia dicti Petri. Preterea vt predixi, ista verba poterunt trahi in bonam partem, eo maxime quia idem Raymundus premiserat ꝙ verti fecerat folia ⁊c. et sic ꝓpter consilium habitum p̄sumere poterat ꝙ ipse qui primo succubuerat in causa tandem obtineret, et consequenter ꝙ dictus Mermeriꝭ qui aliquando letus extiterat postea cum in causa succumberet tristaretur, quia vt dicit Catho.

☞ Nemo diu gaudet qui iudice vincit iniquo.

¶ Preterea esto ꝙ illa pretensa verba prolata per Raymunduz scꝫ ꝙ talis ridet ⁊c. nō possent trahi in bonam partem: illa adhuc non viderentur obesse, ꝓ eo quia non est ꝓbatum ꝙ dictus Raymundus consueuerit eius pretensas minas demandare executioni. quod tamen videtur necessarium,

2 † quia lubricum lingue non est de facili trahendum ad penam.l.famosi.ff.ad legem iul'.maiesta. Item et quia vulgariter dicitur. ☞ Sepe minus faciūt homines qui magna minantur. Pro quo facit quod habetur et no. in.l.metum.C.quod met.cau. Et ꝗuis Cy. per Bal. relatus in dicta.l.fi.ff.de heredi.institu.dixerit,

3 † ꝙ cōtra eū qui minas intulit presumi debeat si erat male fame. Istud dictum Cy. non procedit indistincte, sed solum eo casu quo erat male fame in eodem genere delicti, vt verbi gratia: si quis erat diffamatus de homicidiꝭs, et deinde minetur alteri mortez, et ille postea cui sunt mine illate reperiatur mortuus, tunc posset ꝓcedere dictum Cy. sed hic nō sumus in illo casu, et sic dictū Cy. non obstat. Preterea hic est attendendum ꝙ illa p̄tensa verba, talis ridet ⁊c. non ꝓbantur fuisse dicta per p̄fatum Antoniū, et sic in nullo sibi obstant.

4 † **Etiaz non nocet dictis Fe**bruariꝭs id quod parte domini ꝓcuratoris fiscalis oppositum est de inimicitia quam habuisse et habere pretenduntur cōtra dictuz Mermeriꝭ. Tum quia non est probatum ꝙ ista inimicitia esset inimicitia capitalis, aut ꝙ inter partes predictas esset litigium de maiore parte bonorum, quod tamen videbatur necessarium. per id quod voluit Roma.in.l.j.§.rescriptū.ff.ad sylleia.et sequitur Ange.areti.in suo tractat.malefici.in glos.super verbo, quod fama publica. versiculo. quid si reperiatur quidam occisus ⁊c.

Preterea

Preterea vbi inimicitia dici posset facere aliquod indiciũ,illud esset remotum non propinquum,et propterea non sufficeret sed opus esset pluribus indicijs,qđ etiam videtur sensisse Joã.an.in addi.Specu.titu.de p̃sump.ver.sed pone.in addi.exordiẽte,Dicit Guido in questione.ix.et Bar.in.l.fi.ff.de questio.et Gandi.in tractat.malefi.sub rubrica.de questio.et tormen.ibi,que debeant precedere questiones.

5 ¶ † Insup nec etiam obstat p̃fato Antonio id quod contra eum oppositum est de fama ⁊c.scz ꝙ fama fuerit ⁊ existat eundẽ Antonium ignem immisisse in p̃dicta grangia.Tũ quia huiuscemodi fama non ꝓbatur.Testes enĩ qui de illa deponere conati sunt,nõ reddunt causam p̃sertim aptam sue scientie,quam tamen reddere debuerunt,etiam si nõ fuerint de illa interrogati,et ideo non probant,vt not.Inno.et docto.in.c.cũ oporteat.de accusa.faciũt no. per Inno.⁊ alios in.c.cum causam.de testi.ꝑ docto.in.l.solam.C. eo.titu.Nec sufficit simpliciter probare famã,vt not.Bart.in.l.de minore.§.plurimum.ff.de questio.et Bald.in.l.ꝓprietatis.C.de ꝓba.Sed oportet ꝓbare causas vnde fama traxit originem.l.decurionum.C.de pe.quod etiam voluit Joan.de Jmol.consi.lxxij. exordiente,Jnspecto diligenter ꝓcessu cause ⁊c.col.antepenulti. versi.nec etiam obstaret.et consilio.cxxxvi.exordiente,Viso ⁊ examinato ꝓcessu ⁊c.colũ.ix.in primo volu.Tum et quia si que fama dici posset ꝓbata prout non potest,adhuc illa non obesset,pro eo quia non ꝓbatur orta ab honestis et non suspectis personis,sed potius ecõtra,scz a suspectis,et vt veri⁹ loquar videt̃ orta a depositione seu dicto dicti Petri mermerij qui p̃mo examinatus dictũ

6 Antoniũ inculpauit.† Cũ et qr fama etiã al's legitime ꝓbata in criminalibus nõ facit seu nõ est sufficiens indiciũ ad torturaz,vt voluit Joan.an.in addi.Specu.titu.de proba.§.videndum.ver. decimotertio.Anto.de butri.in.c.tertio loco.col.vj.de ꝓba.Panor.in.c.j.ad fi.de purga.cano.et in.c.j.de depo.Bal.in.l.milites. col.j.C.de questio.post Cy.in.l.fi.eo.titu.Bal.et Joan.de Jmol. in dicta.l.fi.ff.de heredi.institu.et quod not.Bal.in.c.j.§.iniuria. de pa.iura.fir.

Etiã nec obstare videtur qđ parte eiusdem do.ꝓcuratoris fiscalis fuit propositum ⁊ deductuz contra dictũ Antoniũ de ipsius fuga seu recessu a loco Chãpesij. Tum quia non apparet ꝙ ipse aufugerit,q̃uis forte appareat ꝙ per aliquos dies a dicto loco absens extiterit: quod forte,immo sine forte potuit fieri propter alias causas , vt verbi gr̃a:aliquid acquireret et ex eius operis lucraretur, put fecisse dicitur.Tum et quia idem Antonius non illico recessit a dicto loco Chãpesij, sed ex interuallo plurium dierũ,et post inquisitionem que fieri cepit p dñm castellanuz Champesij coram quo dictus Petrus mermerij eundem Antonium inculpauit,et idem castellanus etiam inquirere cepit cum quibusdaz alijs,an sciret ꝙ aliqui manus in-

7 tulissent dicto Petro.† Quo fit vt potuerit idez Antonius verisimiliter dubitare ⁊ timere ne vexaretur et de facto caperetur.Et ob hoc non faceret nec facere deberet dicta pretensa fuga indiciũ. arg.eius quod voluit Bart.in.l.j.in princi.per illum tex.ff.de bonis eorum qui mortem sibi consciuerunt.Ange.in dicta.l.admonendi.colum.penulti.et.l.fi.C.de questio.Angelus are.in suo tracta.malefi.super verbo,ꝙ fama publica.ver.an fuga faciat indicium.Alexan.de Jmol.in dicta.l.admonendi.colum.xviij.⁊ in.l. lege cornelia.ff.ad sylleia.et quod no.Bar.in.l.miles.§.socer.per illum textum.ff.de adulte.et Roma.in dicta.l.lex cornelia.Tum et quia si constaret eum aufugisse prout non constat,ipse tamen postea sponte redijt Quo fit vt dicta pretensa fuga nullũ indiciũ faciat tanq̃ purgata per sequẽtem comparitionem.per id qđ singulariter voluit Bart.in.l.quid si fugitiu⁹.§.j.ff.de edili.edic.quẽ sequit̃ Roma.in dicta.l.admonẽdi.col.xxiiij.ad fi.ad qđ facit qđ voluit Bal.in.l.j.col.mihi.vj.versi.quid de errone.C.de ser.fugi.

8 † vbi decidit de statuto puniente fugientem de carcere vt nõ comprehendat eum qui aufugit et postea breui reuersus est.ad quod facit quod habetur in.l.diuortiuz nõ est.ff.de diuor.q̃ transcripta est.de peniten.distinctio.j.§.prima.§.diuortiũ.et quod habetur in.c.presenti.de preben.in sexto.Ex quibus omnibus vnacũ alijs al's in hac causa allegatis concludo dictos Raymundum et Antonium non debuisse nec debere torqueri.Et propterea eos fuisse grauatos et oppressos per sententiam egregij viri domini iudicis a quo,et sic potuisse ab illa appellare,et consequenter sententiam seu ordinationem huiusmodi fuisse et esse reuocandam.Et ita ⁊c.

Consilium.LXII.

De filio presbyteri incapaciter instituto cui substitutuz fuit compendiose.

Summarium.

1 Filius sacerdotis est adulterinus,spurius,et natus ex dãnato coitu qui per patrez non potest heres institui,nec aliquid ei relinqui.

2 Substitutio vulgaris expressa etiã sub verbis generalibus an cõprehendatur in compendiosa.

3 Testamentum an possit incipere et vires assumere a vulgari substitutione.

4 Spoliato a possessione sua que actio competat,Jtem et turbato in ea.

Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Honorati de Vallebella aromatarij insignis ciuitatis Massilie et dubijs ex casu huiusmodi elicitis.Dico et respondeo breuiter ⁊ succincte,non tamen sequendo dubia huiusmodi nec illorum ordinez,sed prout mihi videtur magis expedire.† Et si verum est ꝙ

1 Joannes filius naturalis Berengarie asterie fuerit filius venerabilis quodã viri domini Andree saluani presbyteri,ille fuit adulterinus.per id quod voluit glo.Panor.et docto.in.c.per venerabilem.qui filij sint legi.et ꝓpterea vt spurius et ex damnato coitu procreatus ⁊ genitus,non potuit per eundem dñm Andreaz heres ĩstitui,nec illi s̃m dispositionem iuris ciuilis aliquid relinqui. autenti.qui.modis natu.effici.sui.§.fi.colla.vij.autent.licet.C.de naturali.libe.et auten.ex complexu.C.de incest.nup.Et sic institutio de eodem Joanne facta fuit et est nulla,vtpote facta de eo qui fuit omnino incapax,et qui ex testamento eiusdem dñi Andree nihil cum effectu capere et habere poterat.per id quod not.Bart. ⁊ docto.in.l.hereditas.C.de his qui.vt indig.Bart.in.l.fi.colum. ij.ff.eodem titu.et in quodam suo cõsilio exordiente, Dñicus ⁊c. et Bal.in.l.si quis presbyter.C.de episco.et cleri.Quo fit vt esto ꝙ prefatus de Aquabella tutor et tutorio nomine dicti Joannis asterij adiuerit de facto et acceptauerit hereditatem dicti quon-

2 dam dñi Andree,nihil tamen eidẽ Joanni acquisiuit.† Verũ cũ ipse de Aquabella fuerit dicto Joanni compendiose substitutus puto ꝙ in vim vulgaris expresse, q̃uis sub verbis generalibus cõprehense in substitutione compendiosa.per id quod scribunt doc. in.l.cẽturio.ff.de vulga.et pupilla.et in.l.precibus.C.de impube. et alijs substitutionibus.possit idem de Aquabella adire et acceptare hereditatem dicti quondam dñi Andree,repulsis ⁊ reiectis tam Antonio et Michaele saluani p̃tensis patruis dicti quondam dñi Andree et alijs suis cognatis q̃ fisco.per id quod voluit glo.in.l.j.super verbo,presumi.in fi.et post eam Jaco.de aret.Cy. et sequa.C.de secun.nuptijs.iuncta.l.vnica.§.in primo.et.§.p se-

3 cundo.C.de cadu.tol.† Nisi forte quis dicere vellet ꝙ testamentũ dicti domini Andree incipere non possit,vel vires sibi assumere a dicta vulgari substitutione.Sed respondeo ꝙ immo potest,vel incipere vel vires assumere ab huiusmodi vulgari substitutione. per id quod voluit glo. s̃m lectu.approbatam in.l.si pater filium. ff.de vulga.et pupilla.pro quo facit.l.iij.§.fi.ff.de liber.et posthu. l.thays.§.splendoforus.ff.de fideicom.libert.et.l.gallus.fere per totum.ff.de libe.et posthu.quod etiam voluit Joãnes de Jmol. in.l.lex cornelia.ff.de vulga.et pupilla.Alexander de Jmol.consilio.j.columna.viij.in primo volumine.et Oldra.cõsilio mihi.lxij. exordiente,Quidam habens matrem et vxorem ⁊c.Consulo igitur ꝙ si idem de Aquabella credat dictum Joannem asterij fuisse filium prefati domini Andree,et sic adulterinum ⁊ spurium put etiam parte dictorum Antonij et Michaelis fuit propositum et deductum in schedula exordiente,Procurator Antonij et Michaelis saluani ⁊c.cuius copia mihi missa est,ipse hoc scilicet ꝙ dictus Joannes fuerit filius spurius dicti quondaz domini Andree confiteatur et acceptet quatenus pro eo facit ⁊ facere potest, et de hoc petat instrumentum,quia hoc multum facit pro eo ⁊ cõtra eosdem Antonium et Michaelem.Et per hoc patet respõsio quo ad primum caput.

Quo vero ad secundũ tertiũ et quartũ capita nihil respondeo pro eo quia nõ seruiunt in casu, siue enim censeri debeat idem Honoratus fuisse immissus in possessionem bonorum dicti quondam domini Andree tanq̃ tutor et tutorio nomine dicti Joannis asterij,non tamen fuit hereditas eiusdem domini Andree ipsi Joanni acquisita,vtpote cui lis resistebat.

Ad quintum in quo queritur

an immissio facta p egregium virum dnm iudicem curie ordinarie Massilie, nō vocato dicto de Valle bella tutore. Dico et respōdeo q cum tēpore immissionis esset mortuus dictus Joānes asterij, idē Honoratus desierat esse tutor, et sic non oportuit eū vocari vt tutorem. Si tamē post mortē Joannis et ante immissionē in possessionē ipse Honoratus adiuisset et acceptasset hereditatem pfati do. Andree. insup et apprehendisset possessionem bonorum eiusdem quondā do. Andree, ipse erat vocādus cū ageretur de eius preiudicio. c. j. cū suis simili. de can. pos. et pprie. † Et ob hanc causam, q hoc factū nō est si ipse fuerit possessiōe sua spoliat⁹, pōt petere illā sibi restitui. c. conquerente. de resti. spoliat. Si vero non fuerit illa spoliat⁹, sed in ea turbatus pōt experiri interdicto vti possidetis. Sed, si ponamus q forte post mortē dicti Joannis et noīe suḃpsi⁹ Honorati nō apprehendisset possessionē predictorum bonorum, poterit ipse Honoratus intentare bñficium. l. fi. C. de edic. diui adri. tol. et se invim bñficij edicti huiusmodi petere se immitti in possessionem realē/actualē/et corporalē pdictorum bonorū tanq heres dicti quōdam Andree, sed tunc erit dandus libellus aptus narrās et cōcludens. Et p hoc patet responsio ad sextum.

Ad septimū dico et respōdeo

q dicto Honorato licuit post mortē Joannis, quinimo etiā ante adire hereditatē dicti quōdam do. Andree: et suḃpsius Honorati pprio noīe apprehendere possessionē bonorum hereditariorum in vim substitutionis, anteq tamen prefati Antonius et Michael eandē apprehenderint, non postea si ipsi eum preuenerint, et ideo vellē sup hoc informari. Et breuiter vt obuietur multis litibus et cōtrouersijs ego vellē intelligere quis primo post mortē dicti Joannis apprehenderit possessionē bonorum dicti quondam do. Andree, an vcz dictus Honoratus, et intelligo nomie suḃpsius: an vero pfati Antonius et Michael seu eorum legitimus pcurator. His em̄ intellectis poterit de facili bene consuli eidē Honorato sup agendis et fieri libellus, et obuiari multis infrascationibus, q̄ al's contingere poterant. Que oīa dixerim sub correctione et c.

Consilium. LXIII.

De testamētaria tutela, et defectu officij illius ppter nō acceptam cōcessionem administrationis ex decreto iudicis.

Summarium.

1. Tutor testamentarius an possit sine iudicis decrero tutelare officium gerere.
2. Tutor testamentarius capiens a iudice cōcessionem administrationis quid debeat promittere.
3. Citatio per quam auditor mandauit partem euocari ad audiendam eius voluntatem an valeat.
4. Reo an vti liceat pluribus defensionibus etiam contrarijs, et iudex illas admittere an debeat, saluo iure impertinentium et non admittendorum.
5. Dispositio. c. interposita. de appella. vt pcedat quid requiritur, et in quibus habeat locum. nu. 7.
6. Vis est in modo appellandi.
7. In sentētia diffinitiua a qua fuit appellatum quid requiritur ad victoriam reportandam.

1 Etiam† si probatum sit vel appareat q magister Petr⁹ andronis fuisset et esset testamētarius tutor liberorū et heredū defuncti nobilis Joannis tisay non tamē videt q idem Andronis potuerit tutelare officiū exercere, nisi prius interuenerint decretū iudicis p quod sibi decreta extiterit tutelaris administratio personarum dictorum liberorum et bonorum eorūdem, et alia de quibus per Bart. et docto. in. l. legitimos. ff. de legi. tuto. per Sali. et alios in. l. tutores. la. ij. C. de administra. tuto. et Ange. are. in. §. actionum. in materia tutele. versi. octauo quid incūbat tutori. institu. de actio. Et psertim opus est vt iam dixi decreto, hoc est cōcessione administrationis. et sine quo decreto tutor administrare non potest. l. et si pluribus. ver. cui administratio cōcessa non est. et quod ibi Bart. ff. de autori. tuto. l. fi. §. illo pcul duldubio. et quod ibi Sali. C. arbi. tute. qd etiam voluerunt Bal. et docto. in dicta. l. legitimos. Sali. et alij in dicta. l. tutores. Pau. de castr. consilio. ccclij. exordiente, Postq iste tutor datus fuit a patre filius et c. col. iij. versi. licet igit in pdictis ex parte tutoris et c. Pro quo multa allegat, vt ibi pōt videri. Idē voluit Ange. are. in dicto versi. octauo quid incūbat.

2 † Preterea debebat etiā pcipue idem Andronis pmittere facere vtilia dictis pupillis et inutilia ptermittere, et q eos indefensos non relinqueret. dicta. l. fi. §. omnē. et quod ibi docto. C. de administrat. tuto. Et debebat idem Andronis istud in spē pmittere, nec sufficiebat adimplere in effectu vel p simile, quia hoc expressum est verbis legis in dicto. §. omnē. Et hoc voluit Bar. et docto. in. l. pretor. §. j. ff. de ope. no. nuntia. Alexan. de Jmol. consilio. cxxix. exordiente, Ponderatis his que in prescripto themate et c. Et refert Bar. in dicta. l. legitimos. q ipse vidit multas tutelas ppter hūc defectum corruere. Idem Pau. de cast. dicto consilio. ccclij. Alex. de Jmol. in dicto consilio. cxxix. et Ange. in dicto versicu. octauo quid incumbat et c. et in. §. fi. fo. xv. vel circa. versi. sexto opponitur. insti. de excep. Quo fit vt cū non appareat dictam administrationem fuisse decretam aut cōcessam dicto magistro Andronis nec q ipse pmiserit vtilia dictis pupillis facere, inutilia ptermittere, et q eos non dimitteret indefensos, videtur ipse Andronis non potuisse administrare aut exercere officiū tutele, et cōsequēter nec potuisse cōstituere actores, quos cōstituisse legitur in causa quam primo psecuti extiterant nobiles et generosi viri Ludouic⁹ et Bernardus de Villanoua cōtra dictum nobilē Joannem tisay, et post illius mortem contra dictos eius liberos et heredes. Et sic vereor ne acta agitata cū egregio viro dño Joanne salelas ptenso actore dictorū liberorum et heredum, fuerint et sint nulla.

Preterea vereor ne domin⁹

iudex a quo pcesserit aliquātulum pcipitanter, psertim in diffiniēdo causam, ad quam diffinitionē nō fuerant partes citate aut monite sufficienter. Illa em̄ assignatio antea facta ad audiendū eius deliberationem super admissione aut repulsione articulorum additionalium et sup tota causa si sibi videretur, fuit nimis generalis et nō videtur valuisse per id quod no. dñi de Rota. decisio. ccclij.

3 exordiente, Retento eodem themate et c. † vbi dicunt non valuisse citationem per quā auditor mandauit partem euocari ad audiendam eius voluntatem. pro quo dicto multa inducunt. quod etiam secutus est Anto. de butri. in. c. sepe. de appella. et Roma. in suis singularibus. charta. xiij. col. iij. versi. citatur quis ad audiendam voluntatem iudicis et c.

4 ## † Insuper magis placuisset

q dñs iudex admisisset illos additionales articulos, saltem saluo iure impertinentium et non admittendorum et c. p eo quia negari nō potest quin circa admissionē aut repulsionē cōtrariarum exceptionum varij varia scripserint, et quidē tam antiqui q moderni. glo. em̄ in. c. nullus pluribus. de regu. iur. in. vj. ore aperto ponēdo regulam, dicit reum nō esse phibendum vti pluribus defensionib⁹ etiam cōtrarijs: q̄uis ab hac regula aliquos casus exceperit. Et hanc glo. videtur sequi Bar. saltem eo casu quo ille veniunt pban de p proponentē in. l. nemo phibetur. ibi, quandoq sunt due exceptiones contrarie et c. ff. de exceptionibus. et ita dicit se ibi intelligere glo. et. c. cum olim. et. c. auditis. de prescrip. glo. etiam in. l. nemo ex his. in princi. ff. de regu. iur. Videtur sensisse id quod glo. in dicto. c. nullus pluribus. scz q reo vti liceat pluribus defensionibus, nisi p legem phibeatur hoc facere, hoc est dicere, nisi in casib⁹ in quibus hoc fieri lex vetat. Idē etiam quod Bart. voluit. Fran. de are. subtiliter loquens consilio. xcvj. exordiente, In psenti consultatione paucis vtar et c. ver. tertia fuit opinio Barto. et c. que est verissima. Angelus vero are. in. §. idem iuris. charta. viij. versicu. Hinc sumpta occasione quero an reus et c. institu. de except. multa dicit de hac materia, et multos refert. Quo fit vt omnibus visis et recensitis negari non possit, vt predixi, quin iste articulus sit dubius. Cautius ergo erat admittere articulos, saltem cum illa clausula, quā eos repellere. per id quod voluit Specul. titu. de posi. §. septimo videndum. colum. iij. versicu. et not. ibi, si vero incertum est: vel dubitatur an sit admittēda. postea autem circa finem litis potuisset disputari de pertinentia et impertinentia dictorum articulorum, vel cum forte apparuissent non probati opus nō fuisset assumere hunc laborem. Dico tamen q si ea que predixi de defectibus tutele super his mentionate, non possent dicti Tisay propter non admissionem seu repulsionem dictorum ptensorū additionalium articulorum obtinere in hac appellationis causa, nisi probata veritate ipsorum articulorum. Cui dicto non obstat. c. in-

5 terposita. de appella. † Tum quia ad hoc vt pcedat dispositio. c. huiusmodi, opus est q opponens exceptionem et petens illā admitti, offerat se illam incōtinenti probaturum, vt voluit Panor. in. c.

in.c.ex parte ade.col.penul.ver.sed certe iudicio meo.de testi.post Ioã.an.in.d.c.interposita.vbi etiã hoc do.cardi. Alex.col.iij.ver. duodecimo fallit.ibi, vel si obtulit:nõ dixit se incõtinenti pbaturum.Cũ et q2 ad hoc vt sit locus dispositioni dicti.c.interposita. etiã opus est q appellãs ppter repulsionẽ exceptionis quã se obtulerat incõtinenti pbaturũ dicat in appellatione se opposuisse exceptionẽ et se obtulisse illã incõtinenti pbaturũ.Et nihilominus eã nõ admissam,et dicat q ppter nõ admissas exceptionẽ et oblationẽ hmõi appellat,alis si solum appellet ppter exceptionẽ nõ admissam et nõ adderet hoc,et ppter oblationem pbationis nõ admissam,licet millies obtulisset pbationem,tamẽ nõ iustificabitur appellatio que se nõ fundat nisi solũ sup veritate exceptio
6 nis.† Et ideo vis est in modo appellãdi fm Jo.de Jmol.& Panor.in.d.c.interposita.Baufri.& Panor.in.d.c.ex parte ade.quod etiã sequitur do.cardi.Alex.in dicto.c.ex parte.col.iij.ver.decimo
7 fallit.† Cũ et q2 dispositio dicti.c.interposita.nõ habet locum in appellatione interposita a diffinitiua:q2 ad victoriã obtinẽdam nõ sufficit docere q in sentẽtia diffinitiua a qua appellatũ est,vel ante eam fuerit oblata exceptio et probatio illius.Etiam si excipiens obtulisset illã incõtinenti pbaturũ,vt voluit Jo.de Jmol. et sequitur do.cardi.Alex.in dicto.c.interposita.col.iij.ver.nono fallit in appellatione a diffinitiua.Pro quo dicto optime faciũt not.p eum.ver.octauo fallit quando appellatio ex prime precedenti.Et sic sine dubio dicti Cisay,obtinere non possunt in hac causa appellationis ppter repulsionẽ dictoꝝ articuloꝝ,nisi pbẽt illorum veritatem.Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Consilium. LXIIII.

De actione iniuriarũ sufficienter pbatarũ,et de absolutiõe ab expensis ppter semiplenam probationem.

Summarium.

1 Appellans aliquem falsarium et periurum an dicat pbrum et iniuriam vt inde actio iniuriarum nascatur.
2 Testes quatuor concordes sufficientissime pbant.
3 Periurium sine falsitate esse non potest.
4 Expensarum condẽnatio ratione victorie debetur.
5 Proponẽti actionem iniuriarum quas pbauit per vnum testẽ in nullo reprobatum,an deferendũ iuramentum plenioris pbationis suppletiuũ ad euitandã expensarũ condemnationem.
6 Justam litigandi causam an et quando habere dicatur qui semiplene probat.
7 Juramentum calumnie pro excusatione condemnationis expensarum multum operatur.
8 Ad veritatem copulatiue regulariter requiritur vtranq3 partem esse veram.

1 J† attendatur ad libellũ parte puidi viri Stephani chambonis cõtra et aduersus Antoniũ rolãdi in quadã iniuriarũ causa dudũ cepta et pendente indecisa p et inter eundẽ Chambonis actorẽ ex vna parte,et pfatũ Antoniũ rolãdi ex alia. Jdem Chambonis egit et agit ptextu & ad causam iniurie p dictum Rolandi sibi irrogate & illate ppter verba sequẽtia,aut eis in effectu similia que asseruit & ptendit idẽ Chambonis fuisse contra se et animo iniuriãdi p prefatũ Rolandi dicta & pmulgata scz,tu es faulx et traictre & pariure,vt apparet ex tenore scdi articuli libelli
2 oblati cõtra ipsum Rolandi,† vbi attendẽdum est pbatum esse p quatuor testes,et sic sufficiẽtissime q idẽ Rolandi aĩo iniuriandi dixerit & appellauerit pfatum Stephanũ periurũ,subiũgendo q sibi aut illius testimonio fides nõ est adhibenda.et ex hoc concludẽter infertur ipsum Chambonis sufficiẽter pbasse q idẽ Rolã
3 di dixerit & asseruerit eũ esse falsarium,† q2 nõ potest esse periuriũ sine falsitate,et cõsequenter nec periurus qui falsum non dixerit. Pro quo allegasse sufficiat qd voluit sctũs Thomas.ij.ij.q.xcviij. articulo primo.Qd si ita est,immo q2 reuera ita est idẽ Chãbonis pbauit q dictus Rolandi eundẽ appellauerit falsariũ & periurũ, que pculdubio fuerunt & sunt probrosa & iniuriosa.p id quod not. Bart.in.l.apud labeonẽ.§.ait pretor.ff.de iniu.Et sic quo ad hec debuit & debet idem Chambonis obtinere tanq vere quo ad hec vincens & pbans eius intentionẽ.quod satis psupposuit Bal.in autẽ.gñaliter.col.mihi.iiij.ver.iuxta hoc qritur.C.de episco.& cleri.

et in.l.apostolos.§.cautione.C.de appella.Pro quo faciũt not.p moder.in casu magis dubio.in.l.scire debemus.de verbo.obliga.
4 † Et cõsequenter debet condẽnari in expensis cõcernentibus hãc victoriã,quia ille debẽtur ratione victorie.l.pperandũ.§.sinautẽ alterutra.C.de iudi.quod etiã voluit Ange.cõsilio.ccv.exordiẽte, Visa petitione dicti Federici &c.Nõ em̃ quo ad hec habuit dictus Rolandi iustã causam litigandi cum sciret & scire deberet se dicta verba dixisse.Quo vero ad aliã iniuriam,quã pretẽdit idẽ Chambonis fuisse sibi irrogatam p dictũ Antoniũ rolandi,et propter illud verbũ,traictre.Dico q licet hoc non plene pbetur,de eo ta
5 men deponit vnus testis in nullo reprobatus.† Quo fit vt esto q iuramẽtum in supplemẽtum plenioris pbationis,nõ esset deferẽdum ipsi Chambonis ad victoriam obtinendã in negotio principali.p ea que ponũt docto.in.l.in bone fidei.C.de iureiuran.l.admonendi.ff.eo.titu.et.c.fi.illo eo.titu.Videtur tamen eidẽ deferẽdum ad illos fines vt effugiat & euitet condẽnationem expensarũ quo ad iniuriaz sibi illatam pverbum,tu es traictre,nõ plene probatam,a quarũ expensarum cõdemnatione debet idẽ Chãbonis releuari ppter iustã causam litigandi quã habuisse videtur & habuisse psumi debet,cũ habeat vnum testem nõ reprobatum.Et vt puto iurauerit de calũnia,et nunc iurare paratus sit de veritate. Et quidem q ppter depositionẽ dicti testis debeat excusari a condẽnatione expensarum:patet p eo,quia vnus testis facit semiplenam pbationem.p id quod volunt glo.& docto.in dicta.l.in bone
6 fidei.l.admonendi.et.c.fi.superius allegat.† Jlle vero qui habet semiplenam pbationem habere dicitur iustam causam litigandi. fm Joan.andre.Anto.de butri.et Pet.de ancha.in.c.finem litibus.de dolo & contu.quod etiaz fuit de mente Panor.in dicto.c. finem.col.mihi.viij.ver.et ponit exemplũ.ibi,vel pbauit aliquid de intentione sua &c.Ad quod allegari consueuit.c.mulieri.de iureiuran.Jdẽ voluit Bal.in.l.qui non pbasse.in princi.C.de calũnia.Alexan.de Jmol.Jason may.& moder.in dicta.l.pperandũ. §.sinautẽ alterutra.C.de iudi.Fateor q Bal.hoc dictũ limitauit in.l.j.C.de aduoca.diuerso.iudi.scilicet vt non habeat locũ quando iam fuisset sententia pmulgata cõtra semplene pbantem,que
7 fortasse transisset in rem iudicatam.† Quod autẽ iuramẽtum calũnie multum operetur p excusatione a condẽnatione huiusmodi apparet per id quod voluit glo.in dicto.c.finem litibus.glo.in autenti.de iudi.§.oportet.collat.vj.et in.l.qui solidum.§.etiam. ff.de legat.secũdo.et Bartho.brixi.in.c.in primis.ij.q.j.Sup quo articulo non insisto,nec opus etiã si aliqui doc.quo ad hoc vltimũ dictum cõtrarium teneant,quia primum sufficit.Concludo ergo q quo ad iniuriã illatam p illa verba,tu es faulx et pariure:q non important nisi vnam iniuriam,debet idez Rolandi condẽnari in pncipali & expensis p rata,hoc est p medietate.Quo vero ad iniuriam quã sibi latã ptendebat idẽ Chambonis per verbum,tu es traictre.Dico q dictus Rolandi absolui debeat,et q ad expẽsas egregius vir dñs iudex neminem condemnet per predicta.Ad ea vero que p egregium virum dñm Joannẽ priuati fuerunt in con
8 trarium allegata.Respõdeo vnico verbo & fateor † q ad veritatem copulatiue requiritur regulariter vtrãq3 partem esse veram, et sic ad hoc q dictus Rolandi deberet condemnari p omnibus predictis opus erat q omnia probarẽtur:sed ad hoc vt condẽnetur in parte non est opus q omnia probentur,vt apparet p predicta.Et ita &c.

Consilium. LXV.

De successione matris conuolantis ad secũda vota filio primi thori.

Summarium.

1 Mater filio qualiter succedat ab intestato.
2 Mulier transiẽs ad secunda vota qualiter succedat liberis primi matrimonij.
3 Exsolutio debitoꝝ de bonis hereditarijs qualiter fienda.

Ponitur i facto q prouidus vir Lãbertus martini vita functus est & ab hũanis decessit,supstitibus honesta muliere Jameta aurãde eius legitima vxore ac Claudio & Antonio martini eorũdem Lãberti & Jamete filijs naturalib9 et legitimis.Qꝛ q successu tpis vita funct9 est et ab hũanis decessit adhuc impubes & in ĩfantili etate astitut9 pfatus Antoni9 supstitib9 dicta Jameta

eius matre minore .xxv. annis, et Claudio eius fratre utrique cõiuncto. Deinde vero et post quadriennium a morte dicti quõdam Lamberti dicta Jameta cõuolauit ad secũda vota, et matrimoniũ contraxit cũ honorabili viro Petro de riuo. Et quia pfati Jameta et Claudius ius habere ptendẽtes in bonis et hereditate dicti quõdam Antonij volũt litẽ effugere et habere quilibet qd suũ est sine cõtẽtiõe, ipsi me seu pro eis dicte Jamete maritus et patruus dicti Claudij martini sup infrascriptis consuluerunt.

¶ Primo quis successerit et succedere debuerit dicto Lãberto.

¶ Scdo qs successerit et succedere debeat dicto quõdã Antonio.

¶ Tertio p quos solui debeant onera hereditaria, ad que tenebatur dictus quõdam Antonius.

Ad primũ dico et respondeo

breuiter et succincte q pfati Claudius et Antonius succedere debuerunt dicto Lamberto eorũ quõdam patri. auc. de here. ab intesta. §. j. col. ix. et trãsumptiue. auc. in successione. C. de su. et legi. libe.

1 ¶ † Ad secundũ dico et respõdeo q pfati Jameta et Claudius successerũt eidẽ Antonio equis portionibus, quilibet vcz p semisse seu p dimidia parte. auc. de here. ab intest. §. si vero cũ ascẽdentib. 2 col. ix. † Sed quia prefata Jameta postea cõtraxit matrimonium cum pdicto de Riuo, ipsa pdidit fundum seu proprietatem illius dimidie partis, et nõ remansit penes eam nisi vsusfructus huius dimidie partis. auten. de nuptijs. §. hinc nos. col. iij. et transumptiue in auc. ex testamẽto. C. de secun. nupt. Nõ obstat auc. de non eligend. secundo nubẽtes. §. cum igitur. p quem pbari videtur q hec Jameta mater debeat habere dimidiam partem, licet postea cõuolauerit ad secunda vota. Qm respondeo q ille. §. cum igitur. corrigitur in hoc p dictũ. §. hinc nos. Habebit ergo dictus Claudius dimidiã partẽ bonoꝝ et hereditatis dicti quõdã Antonij eius patris, et medietatem fundi seu ppietatem alterius dimidie partis, et a Jameta habebit vsumfructũ huius dimidie partis, et debebit recipere bona cum inuẽtario seu descriptione et se obligare de vtendo/fruendo/arbitrio boni viri, et de restituẽdis bonis post finitum vsumfructum. Et hec intelligo quo ad bona que fuerant dicti quõdam Lamberti: quia si prefatus Antonius habuisset bona aliunde acquisita q ex pñna successione, dicta Jameta mr habere deberet in illis dimidiam partẽ pleno iure, hoc est et quo ad vsumfructum et quo ad proprietatem. dicto. §. cum igitur. et auten. ex testamento.

3 ¶ † Ad tertium dico et respõdeo breuiter et succincte q dicta debita debent solui p prefatos Claudiũ et Jametam. Et primo si est pecunia in hereditate, de illa poterit fieri exsolutio: si vero nõ sit pecunia, debebit vendi de bonis primo mobilibus, deinde de immobilibus, et de ptio bonoꝝ hmõi satisfacere creditoribus. l. cũ nõ solũ. §. sin autem es. et qd ibi Pau. de castr. C. de bo. q libe. et qd voluit Alexã. de Jmol. in. l. vsufructu bonoꝝ legato. ff. ad leg. fal. Et plenius Pau. de castr. consilio. ccclxxxvij. exordiente, Jn causa que vertitur Bononie et c. Et sic dicta iura cõcernunt ppietarium et vsufructuarium et supportabuntur de bonis vtriusque, hoc est et de ppietate et de vsufructu. Quia sicuti alienabitur ppietas q ptinet Claudio, ita et vsufructus dicte Jamete ptinens, et de pretio ipsoꝝ satisfiet vt predixi creditoribus. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Consilium. LXVI.

De cõmunitate bonoꝝ in societate, et de acquisito vsufructu per vnum ex socijs in portione alterius.

Summarium.

1 Dominiũ bonoꝝ in cõmunitate vni ex socijs qualiter acquiratur, item et vsufructus in portione socij.

2 Usufructus in testamento, pactionibus et stipulationibus cõstitui potest.

Dnitur i facto q dudum Anno vcz dñi. M. cccc xcv. et die. xxv. mensis Julij, vel circa: prouidi viri Petrus de lacu, et Joannes seuene se adinuicem affreyrauerunt, ac vniuersa et singula bona res et iura sua tunc psentia et futura sibi inuicem cõmunicauerunt, cõiaque et equalia et indiuisa inter se, ex tũc in antea esse voluerunt equis portionibus et partibus. Cõuenerũt etiã pacti que extiterũt et pmiserũt vnus alteri, et ecõtra debitis interuenientibus stipulationibus et iuramento p eos et eoꝝ quẽlibet prestito, q ipsi tenerentur et deberent simul habitare et morari cum vxore dicti Petri faciendo vnũ larẽ/vnam bursam/et vnam mensam, et negotia sua cõmuniter exercendo. Preterea etiam ponitur q tempore affreyramenti et cõmunicationis hmõi fuit de pacto inter partes pdictas et p ipsum Petrum cõcesso, debita stipulatione interueniente, q heredes eiusdem Petri eo defuncto, et eo casu quo ante prefatum Joannem ab humanis decederet nõ possent aut valerent eundem Joannem expellere de domo aut bonis eiusdem Petri, quinimo toto tempore vite suijpsius Joannis deberet idem Joães remanere vsufructuarius dictoꝝ bonorum. Post hec lapso biẽnio quo simul moram traxerunt et bona dicti Petri cõmuniter et pro indiuiso possederunt: idem Petrus intestatus mortuus est, superstitibus quibusdam Stephano et. M. de lacu eiusdem Petri nepotibus, et vt pretẽdunt naturalibus heredibus, pretendentibus et dicentibus dictum Joannem seuene non habuisse vel habere ius in predictis bonis.

¶ Quesitum est quid iuris.

1 † Ad quod respondeo. Uiso

casu pdicto et instrumento affreyramenti et cõicationis predictorum q p affreyramẽtum et cõicationem huiusmodi bona que tunc habebat idem Petrus fuerũt facta cõmunia inter eosdẽ Petrũ et Joannem seuene, et dñium medietatis eorũdem acquisitum ipsi Joanni seuene, vel ex ficta traditione que interuenisse cẽsetur. l. j. ad fi. et qd ibi Bar. Bal. et doc. et. l. ij. ff. p so. vel ex vera traditione facta p dictum quõdam Petrum. l. traditionibus. C. de pact. vel saltem ex eo quia passus est eundem Joannem seuene res et bona huiusmodi cõmuniter et p indiuiso cum eo possidere et tenere. l. ij. et quod ibi glos. et docto. C. de acqui. pos. et quod not. docto. in. l. si ex stipulatione. ff. eo. titu.

Nec opponat q prefati Pe

trus et Joannes voluerint aut senserint q bona et iura que cõmunicata extiterũt essent equalia, hoc est q tot et tanta essent bona q ponebat idẽ Joannes in communione, quot et quãta erant bona pfati Petri. Qm respondeo, q iste nõ fuit sensus partium nec verba affreyramenti et cõicationis hoc important, sed aperte important et ostendũt q bona que tunc erant dicti Petri vel postea per eũ acquirerentur fierent cõmunia, et equaliter inter ipsos Petrũ et Joannẽ, et q tantam partẽ haberet in istis bonis dictus Joãnes q tam Petrus. Et idem dico de bonis Joannis si que habebat vel postea acquireret, scz q in istis tantam partẽ haberet et habere deberet Petrus q tam Joães. Et quia verba hoc clare dicunt, nõ est ab ipsorum significatione seu sensu recedendum. l. ille aut ille. §. cum in verbis. et. l. nõ aliter. ff. de lega. iij.

¶ Dico insuper q cum prefatus Petrus ab humanis decesserit ante Joannẽ, q idem Joannes iuxta pactum et cõuentionem supra mentionatas habere debet in parte et portione dicti Petri 2 vsumfructũ, † qui et in testamento et pactionibus et stipulationibus cõstitui potest. l. iij. in princi. et. §. j. cũ suis simili. ff. de vsufruc. Et ita mihi videtur sub correctione et c.

Consilium. LXVII.

De vi bonoꝝ raptore cum complicibus, et de pena illorum, et de recuperatore violento a violento detentore.

Summarium.

1 Animal inuentum in fundo alicuius inferens damnum an possit capi et detineri per dominũ fundi donec damnum reficiat.

2 Reperiens animalia in suo predio non debet ea furiose et atrociter eijcere. nu. 15.

3 Recuperatio rei mobilis vel immobilis p vim et rapinam capte, debet incontinenti fieri.

4 Recuperatio rei per violentiam rapte per quot tempus dicatur statim facta.

5 Jniuria an fiat per ingressum violentum in domo violenti detentoris pro recuperatione rei ablate.

6 Actio iniuriarum requirit dolum.

7 Causa quelibet etiam iniusta a dolo et illius pena excusat.

8 Socij vel amici associantes socium recuperantẽ rem sibi vi ablatã, an et in quo delinquant, et qualiter puniendi, et an committant illicitam congregationem. nu. 10. 16.

9 Furtum sine dolo an possit committi.

10 Uis bonorum raptorum exigit magnum dolum, et quam penam meruerit. nu. 14.

Repertus

11 Repertus in habitu et tonsura clericali quãuis per aliquod tẽpus desierit illam portare an possit cõueniri coram iudice laico et quãdo priuilegio clericali gaudere non valeat.
12 Clericus coniugatus priuilegio ecclesiastico renuntiare verbo nõ potest.
13 Pena legis iulie de vi publica qñ cõmittatur et qualis sit.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Yuonis blayni loci de Veyneto, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis dico et respondeo breuiter et succincte ꝑut infra. Et primo ad primũ, ꝑ cuius et quorũdam aliorũ faciliori solutione ꝑmitto, ꝙ illi duo mutones capti ꝑ nobilẽ Franciscum de villeta, capti nõ extiterunt in eius ꝑdijs vel locis in qui-
1 bus damnũ sibi inferrent. † Quo fitvt nõ sit opus discussione illiꝰ questionis qua queri solet: an si inueniã animal alterius in prato meo vel in segete mea comedens et mihi dãnum inferẽs, licet mihi capere et retinere animal hmõi donec damnuz mihi reficiatur, aut donec cognoscatur cuius existat idem aĩal. de qua questiõe ponit Rofre. in suis libellis sub rubri. si quadru. paupe. fecis. dica. col. fi. versi. Item assidue querit, et maxime simplicibus. Specu. titu. de actore. §. j. ver. sed pone. inueni pecudẽ &c. Bart. in. l. ratis. ff. de incen. rui. et naufra. docto. in. l. hoc amplius. §. de his. ff. de dã. infec. Flori. in. l. quintꝰ. ff. ad leg. aqui. tex. et docto. in. c. si leserit. de iniur. et Bar. cepol. in suo tracta. de seruitu. titu. de seruitu. iu. pascẽ. col. xvij. vel circa. ver. superest alia questio an ille qui reperit &c. et post Sandi. Joã. ferra. in sua practica. sub rubrica, forma inquisitiõis. sup glo. cõtractando et amouendo de loco ad locũ. ver. deinde q̃ro ꝺm Sandi. Joã. de anna. in. c. ex literis. de fur. et Ange. are. in suo tracta. malefi. sup verbo, et vestẽ. ver. quero quidã reperit boues &c. In hac eñi questione ꝑsupponunt docto. ꝙ ille qui contendit potuisse capere et retinere aĩal alterius, illud ceperit in predio suo vel loco in quo sibi dãnum inferebat, et ideo querunt si possit ꝑ eum aĩal retineri donec sibi satisfactum extiterit de dãno illato vel donec sciatur cuius sit animal. Sed cum vt predixi, non fuerint capti dicti mutones in fundo prefati de Villeta, aut in loco in quo sibi dãnũ inferrent ipse causari non potuit vel dicere ꝙ dicta de causa illos acceperit et retinere voluerit, sed potius causa illos lucrandi et suos faciendi, qđ etiam ex hoc ꝑsumendũ est, quia alios occidit seu occidi fecit, et deinde comedit, que fuerũt sibi oĩno illicita, etiã
2 si illi mõtes sui extitissent, † quinimo debuisset eo casu animalia eijcere a mõtibus, perinde ac si fuissent sua, nõ occidendo/ nõ verberando/ vel vehemẽtius cogendo et impellendo ad precipitium. dicta. l. quintus. in princi. et. §. j. et qđ ibi docto. ff. ad leg. acqui. qđ etiam ꝑ illum tex. dicunt docto. cõmuniter in q̃stione superiꝰ men-
3 tionata. † Ex quibus infero ꝙ cũ dicti mutones fuissent ꝑ vim et rapinã et sine dicta causa capti ꝑ ipsuz de Villeta et reclusi, et quidẽ non in stabulo, sed in coquina, et forte parati ad occisionem: licuit dicto Yuoni blayni hos mutones incõtinenti recuperare. ꝑ id qđ habetur in. l. iij. §. eñ igitur. ff. de vi et vi arma. qui licet loquatur in recuperatione rei immobilis, videt tamen habere locũ etiã in recuperatione rei mobilis. ꝑ id quod voluit Albe. in. l. si quis in tantã. col. iij. ver. Itẽ q̃rit glos. si furi &c. iũcto ver. Itẽ qd si ne deijcias &c. et Sali. col. v. vel circa. versi. septimo quero quid si pluri &c. C. vnde vi. quoꝝ dictum si ꝑcedat in fure, et sic in clãdestino occupatore rei aliene: multo fortius in raptore, et sic in violento. qđ etiã satis sen-
4 sit Ange. are. in. §. quia tamẽ. institu. de vi bono. rapt. † Et q̃uis recuperatio predictoꝝ mutonũ facta fuerit fortasse ꝑ quatuor horas post illoꝝ violentã ablationẽ: dici tamẽ debet ꝙ illa facta fuerit incõtinenti, quinimo et incõtinenti facta diceret, si fortasse post diem et dies facta extitisset. ꝑ id quod voluit glo. et qđ ibi Bart. in
5 dicto. §. eum igit. † Nec dicat idem de Villeta ꝙ ratione violenti ingressus eius ꝑtense domus fuerit eidẽ facta iniuria ꝑ prefatum Yuonẽ. l. lex cornelia. in princi. ff. de iniurijs. et. §. sed et lex. institu. eo. titu. Q̃m respondeo ꝙ vt not. glo. in. l. magna negligẽtia. ff. de verbo. signi. et Bar. in. l. qđ nerua. col. x. vel circa. ver. Item quero vtrum lata culpa equipparetur dolo. ibi, vnde alibi glo. dicit. ff. de-
6 po. † actio iniuriarũ exigit dolũ. quod etiam ꝑbatur in. l. illud. ff.
7 de iniu. et in. l. si non cõuicij. C. eo. titu. † quelibet autẽ causa etiam iniusta excusat quem a dolo et a pena, que ratione doli incurrit. l. igitur. §. penulti. ff. de libera. cau. not. glos. in. l. j. in fi. ff. de abige. et in. l. plagij. et quod ibi Ange. C. ad leg. faui. de plagi. quod etiam voluit Pau. de cast. consilio. xv. Alexã. de Imol. consilio. xcij. exordiente, Perspectis his que in themate. col. vij. ibi, certe non videtur ex hoc deprehendi dolus. in primo volu. Andre. barba. consilio. xlvij. exordiẽte, Scribit preclare apud Ecclesiastes primo. col. iiij. in primo volu. et Ange. aret. in dicto. §. quia tamen. institu. de vi bono. rap. Et ꝑ hec patet responsio ad primũ/ secundũ/ et tertiuz quesita, vcz ꝙ dictus Blayni nõ videatur deliquisse intrando di-
8 ctam domũ, et ꝙ fuerit sibi licitũ recuperare mutones. † Et idem dico de cõsortibus seu amicis ꝑ eum cõuocatis, qꝛ illos conuocare potuit et ipsi eũ associare. per id quod no. glo. Barto. et docto. in dicto. §. eũ igitur. docto. in. l. vt vim. ff. de iusti. et iu. et Jo. de ligni. in suo tractatu de bello. circa fi. ver. queritur an licitũ sit ꝑ repulsa violentie &c. Et si vel ipse Blayni vel amici in aliquo deliquissent hoc esset non quidẽ ꝑ dolum, sed ꝑ culpaz: et sic nõ possent nec deberent condẽnari tanq̃ dolosi, sed tanq̃ in aliquo culpabiles et in aliqua pecuniaria summa arbitrio iudicis imponẽda, et qui oĩbꝰ inspectis deberet arbitrari de modica et non de magna, alꝫ posset ab eo appellari. Non eñi vt dixi cõmissa fuit iniuria, quia illa non
9 cõmittitur sine dolo, † et idem dico de furto. ꝑ id quod not. glo. in dicta. l. magna negligentia. et Barto. in dicta. l. quod nerua. col. x.
10 Non etiam cõmissa est vis bonoꝝ raptoꝝ, † quia illa exigit doluz magnum. l. ij. §. hac actione is demũ tenetur. ff. vi bono. rapto. et §. quia tamen. institu. eo. titu. Nec etiam videntur ipsi commisisse congregationem illicitam. per id quod not. Alua. in. c. j. §. conuẽticulas. de pa. iura. fir.

11 † Ad quartuz dico et respondeo ꝙ licet dictus Blayni cum vnica et virgine cõiugatus alꝫ per certũ tempus portare omiserit tõsurã et habitũ clericales, si tamẽ tempore inchoati ꝑcessus cause huius, hoc est tempore arresti de eo facti si ab illo fuerit ꝑcessus inchoatus vel tẽpore citationis de eo facte si ab illa inchoatus extiterit ipse incedebat in tonsura et habitu clericalibus, ipse non potuit conueniri ꝑ ꝯsules in titulis inquisitionalibus coraz iudice laico. c. j. §. et cũ parisiense. et quod ibi Joan. mona. Archi. Pet. de ancha. Gemi. et docto. cõmuniter de cleri. cõiuga. in. vj. Anto. de butri. et Flori. in. c. ioannes. eo. tit. quod etiã ibi voluit Jo. de Jmol. col. vj. ver. in quarta q̃stione tangit quid de clerico cõiugato. eo. tit. Si vero fuisset preuentus per arrestũ vel citationem hmõi, tunc non gauderet dicto priuilegio nec ꝑdesset sibi reassumptio habitꝰ et tonsure. dicto. c. j. et. §. cũ parisiense. quod etiã voluit Jo. de Jmol. in dicto. c. ioannes. col. vij. ver. et hoc intelligo similiter verũ &c. Et ꝑ hec patet responsio etiã ad quintũ q̃situm, quia si incedebat tẽpore arresti vel citationis in habitu et tonsura, ꝑcessus fuit nullus, vtpote factus ab incompetenti et incapace iudice. c. at si clerici. et qđ ibi docto. de iudi. et. C. si a non cõpetenti iudi. ꝑ totuz. iuncto. c. j. de cleri. cõiuga. in. vj. Nec huic refragat ꝙ idem Blayni conuenerit et ꝑmiserit se nõ iuuare
12 literis ꝑ euz impetratis a sede epãli Vapincensi, † quia nõ potuit ipse Blayni verbo renuntiare priuilegio ecclĩastico. c. cõtingit. de senten. excõi. quod etiam voluit Gemi. in dicto. c. j. §. et cum parisiense. qui ex illo tex. ibi colligit plus operari renuntiationez facti q̃ verbi. Si vero fuisset idẽ Blayni preuẽtus ꝑ arrestũ vel citationem ante reassumptionem habitus vel tonsure, non esset ꝑcessus nullus, qꝛ sic inchoatus extitisset ꝑ iudicem competentem.

Ad sextũ dico et respondeo ꝙ dictus de Villeta et cõplices deliquerunt. Et primo quidẽ in eo ꝙ sic tentarint precipitare et in ꝑcipitium cõpellere dictum auere. Deliquerunt etiã in occidendo. dicta. l. quintus mutius. et quod ibi docto. qđ ꝑcederet etiam si mõtes vel loca in quibus auere repertum est fuissent eiusdem de Villeta vel ipsius et suorũ cõplicũ, vt ꝑbatur in dicta. l. quintus mutius. Preterea negari nõ potest quin in sibi approbando mutones occisos et comedendo cõmiserunt furtũ: sic eñ faciendo cõtractauerũt rem alienaz lucri faciẽdi causa, dño inuito, quod facere est furari. l. j. §. fi. cũ suis simili. ff. de
13 fur. † Insup existimo ꝙ cum et conatus ad ꝑcipitiũ et occisio occisorum mutonũ et captura alioꝝ facte extiterint, turba coadunata per eundẽ de Villeta, et cũ armis inuasiuis ipse si aliud qđ nescio eum nõ releuet, incidit in penã legis iulie de vi publica. l. in eadez causa. §. eadẽ lege. ibi, et cũ telis et armis bona rapuerit. cum suis simili. ff. ad leg. iuli. de vi. q̃ ꝺm ius cõmune est deportatio in insulam et publicatio oĩm bonoꝝ. §. item lex iulia de vi. institu. de publi. iudi. Ipse etiã tenebatur infra annũ ad quadruplũ mutonuz occisorũ et captoꝝ. l. j. cum simili. ff. vi bono. rapt.

14 † Ad septimum iam patet in parte responsio, quia vt predixi respondendo ad ꝑcedens dubiuz dictus de Villeta et complices peccauerũt in ſpecie furti et rapine, insuper et per vim publicam, et possunt puniri criminaliter pena furti, vel pena publicationis bonoꝝ, si aliud eos nõ tueat. Dictus vero Blayni infra annuz vtilem agere potest ad quadruplũ actione vi bonorum raptorum. Sed quia fortasse ille annus preterijt, agere põt actione furti non manifesti ad duplum. dict. l. j.

ff. vi bonorum raptorum.

Ad octauum dico et respondeo φ cũ annus pteriierit certum est eundez Blayni non posse experiri actione iniuriarũ. dicta. l. si non cõuicij. cũ suis simili. C. de iniu. qđ etiam voluit Rota. decisione. ccxl. Et p hec patet responsio ad nonũ, q2 licet dictus Blayni possit denũtiare, nõ tamẽ põt reseruare actione iniuriarum, cõtra quem pscriptum est.

15 **† Ad decimuz dico et respondeo** φ dicti de Villeta τ complices non potuerunt dictum auere expellere a predictis montibus et territorio, nisi hoc habuissent a superioribus in mandatis, et signanter nõ potuerunt totuz auere eijcere, cum liceret dicto Blayni immittere saltem decem trentenaria. Preterea esto φ vel ex mandato superioris, vel al's eidem licuisset: non tamen debuerunt sic eijcere, sed tanφ suum nõ verberando, non cogendo ad precipitium. dicta. l. quintus mutius. et consequenter non occidendo τ comedendo, non etiam capiendo/includendo/et sibi appropriando. Et sic inhibitio que dicitur fuisse facta mandato insignis Dalphinalis parlamenti eosdem nõ releuat, quominus puniri debeant de pdictis excessibus.

Ad vndecimũ dico τ respondeo eundem Blayni reprehendi non posse, si tamen pbet narrata in casu. Et si potest audacter aduoare cõtenta in dictis suis arculis defensionalibus, cõsulo tamen φ ipse dicat τ adijciat φ hoc facit citra animum iniuriandi.

16 **† Ad duodecimuz dico et respondeo** φ nõ, quia vt predixi prefatus Yuo blayni τ pdicti amici per eum vocati excusantur a dolo τ pena ratione doli debita. l. si quando. C. vnde vi. et. cap. finali. quod met. causa. super quibus fortasse se fundare intendit idem de Villeta, exigunt dolum, vt not. ibi communiter omnes scribentes, et signanter cum loquuntur de illa questione, an stante statuto, φ si aliquis fuerit derobatus in ciuitate/aut in villa/vel in castro/φ p damno dato in tali villa/ciuitate/aut castro cõmune τ homines teneantur emendare damnuz passo in qua dicunt φ licet probetur aliquid derobatus in ciuitate, non tamen stabitur iuramento damnum passi agẽtis contra ciuitatem super rebus amissis vel earum estimatione. Et hoc p eo, quia non arguitur dolus ciuitatis. Preterea vbi essem' in casu in quo prefati Blayni τ amici non excusarentur a dolo, nõ deberet tamen simpliciter vel absolute stari iuramento ipsius de Villeta asserentis se pdidisse mille scuta, sed deberet pmitti taxatio iudicis qui de hoc habet arbitrari fm personarum et negotij qualitatẽ. dicta. l. si quando. et dicto. c. fi. et sic debet inspicere qualitatem dicti de Villeta, an videlicet verisimile existat φ ipse haberet mille scuta in coquina, vel in aula, quas solas ingressi sunt τ ingressi proponuntur, vel alibi in domo, cum vt ponitur in casu: sit lusor/pdigus/et bonorum dissipator, et qui cõsueuit distrahere et vẽdere bona sua. Preterea deberet iudex cõsiderare qualitatez dictorum Blayni τ amicorum, an vez al's fuerint bone fame, an vero barias frequentare consueuerint. per id qđ habetur in dicta. l. si quando. τ quod ibi expresse ponit do. Jason de may. in repetitiõe illius. l. et expressius Hostien. in dicto. c. fi. ad fi. Quibus consideratis deberet taxare et post hec deferre iuramentum sup taxatione, nõ super summa quam se asserit perdidisse, vt pbatur in dictis iuribus, que tamen vt pdixi non faciunt p ipso de Villeta, cũ excusentur a dolo τ pena ppter dolũ debita. Que omnia dixerim τc.

Consilium. LXVIII.

De successione fratrum vtriusq3 matrimonij in bonis patris intestati.

Summarium.

1. Filij primi thori cum filijs secũdi qualiter succedant in bonis patris ab intestato.
2. Frater vtrinq3 coniunctus in fratris successione pfertur fratribus consanguineis.

1 **Isto† casu mihi exhibito** parte. N. et dubijs ex illo elicitis, dico τ respõdeo breuiter τ succincte φ cum pponatur Antoniuz chaberti ab humanis decessisse intestatuz superstitibus Petro τ Rostagna eius filijs ex Clementia guiberte sua prima vxore, ac Bertrando/Thomassio/τ Catherina eius filijs ex Beatrisia rolande de lurio sua secũda vxore eidẽ Antonio successerunt dicti eius filij equis portionibus, quilibet videlicet p quinta parte. aut. de heredi. ab intesta. §. j. collat. ix. et transumptiue in aut. in successione. C. de suis τ legiti. libe. τ instit. de heredi. que ab intesta. defe. Et sic quilibet ex dictis quinq3 liberis potuit petere quintam partem bonorum et hereditatis dicti quondam Antonij.

2 † Postea vero cum dictus Petrus eiusdem Antonij quondam filius ab intestato sine liberis decesserit superstitibus dicta Rostagna eius sorore vtrinq3 coniuncta, τ prefatis Bertrando/Thomassio/τ Catherina eius fratribus consanguineis, dicta Rostagna eidez Petro insolidum successit, exclusis, τ repulsis prefatis Bertrando/Thomassio/et Catherina. aut. de heredi. ab intesta. §. reliquũ. colla. ix. τ aut. vt fra. filij. in prin. eadẽ colla. et auten. cessante. cum duabus autent. seq. C. de legi. heredi. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. LXIX.

De cõtractu pmutationis cum lesione, et de stando in valentia excedenti arbitrio arbitratorum.

Summarium.

1. Maior valentia in contractu permutationis etiã si in triplo excedat, donari potest.

Recordor φ cuz alias vidissem copiam instrumẽti cuiusdam excambij seu pmutationis quaz fecisse dicebantur pvidus vir Jacobus brueyssi patruus, et honestus iuuenis Saucherius brueyssi eius nepos de quibusdam domibus et duarum vinearuz medietatibus in copia τ instrumẽto huiusmodi latius mẽtionatis, et pter hec audiuissem pfatum Saucherium fuisse enormiter dãnificatum et lesum in estimatione seu appretiatione domus, quam idem Jacobus cũ domo τ medietatibus duarum vinearum eiusdem Saucherij pmutauerat, scripserim aliquid sup τ p defensione recursus, quẽ ab estimatione seu appretiatione huiusmodi et dñis estimatoribus interposuerat prefatus Saucherius, ad quod me refero, et in eo quod tunc scripsi persisto et perseuero, cõsulens φ dictus Saucherius psequatur dictuz eius recursum. Nunc vero viso instrumento dicte pretense pmutationis reperio in illo inaduertentia fortasse dñi notarij aut imperitia partium aliquid contrarietatis et repugnãtie. Primo enĩ reperio in versi. seu capitulo exordiete, Jtez fuit de pacto dicta stipulatione firmato, φ supra confrontate dom' τc. φ prefati Jacobus τ Saucherius conuenerunt φ dicte domus τ vinearuz medietates estimari deberent, et estimarentur p duos lapiscidas, duos fusterios, et duos viticolas, et φ maior valentia domus per ipsum Jacobũ permutate compensaretur, et computaretur cum pecuniarũ summis, in quibus idem Jacobus dicto Saucherio legitime tenebatur ex causis inibi mentionatis et latius expressis. Deinde vero in capitulo exordiente, Jtem fuit de pacto inter dictas partes dicta stipulatione roborato τc. reperio fuisse conuentuz, φ si estima domus pmentionate plus ascenderet φ estima domus τ medietatum vinearum predictarum idẽ Saucherius teneretur et deberet soluere τ expedire illud plus ipsi Jacobo eis dilationibus τ terminis, de quibus ibi. Post hec autẽ in capitulo exordiente, Cũ quibus pactis reperio partes aliter cõuenisse et sibi mutuo τ vicissim donasse maiorem valentiã rerum permutatarum φtacunq3 esset, etiam si excederet in duplo/triplo/τc. quod si ita esset non videret maior valentia domus dicti Jacobi debere compensari, aut computari cum his in quibus idez Jacobus tenebatur τ tenetur prefato Saucherio et deberet ipsi Jacobo solui, qđ tñ est contrariuz duobus capitulis superius mentionatis. Nec video φ illa verba, Et eis semper saluis et illesis remanentibus posita in dicto capitulo, cum quibus pactis possint defendere vel tueri quin hoc primum capitulũ, cum quibus pactis τc. fuerit et sit contrarium dictis duobus capitulis precedentibus.

1 † Nõ est autem difficultas quin maior valentia etiam si in duplo/triplo/τc. excedat, donari possit. Pro quo allegasse sufficiat not. cõmuniter per omnes scribentes in. l. ij. C. de rescin. vendi. in. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obliga. et per Ange. are. in. §. actionũ. charta mihi. v. versi. addas tu etiam si excederet dimidiam τc. institu. de actio. Ex istis igitur insurgit

insurgit perplexitas, an illud in quo pretiuz domus Jacobi excedit pretium domus z medietatum duarum vinearum pfati Saucherij, debeat eidem Jacobo compensare z computari in alijs per eundem debitis ipsi Saucherio vel per ipsum Saucherium dicto Jacobo solui, an vero censeri debeat istud plus fuisse remissum z donatum prefato Saucherio, quod tamen nō videtur fuisse de mēte predictaruz partium, als nō videt qua de causa voluerint domos et medietates pdictas p eos z peritos estimari. Puto tamē bonū esse ꝙ super illis habeatur conferentia cum dicto dño notario, et petatur quomodo intellexerit dicta pacta.

Joā. de Jmol. z alij in. l. ex ea scriptura. §. ex his verbis. ff. de testa. docto. in dicta auten. ex causa. de libe. preteri. vel exhereda. Ange. consilio. ciiij. et Lanfran. in. c. si pater. charta mihi. xij. versic. duodecimo et vltimo queritur quia hodie in testamentis apponit̄ zc.
6 † Et quia in isto casu grauamen esset purum, non posset fortasse ipsa Perona petere nisi legitimā, que vt dixi est duodecima pars. per id quod not. glo. Bart. et docto. in dicta. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glos. et docto. in. l. ꝙꝙ. C. ad legem fal. et Cano. et moder. magis cōiter in dicto. c. raynuti⁹. z. c. raynaldus. de testa. et alij in alijs locis. Que omnia zc.

Consilium.LXX.

De successione neptis in bonis aui paterni.

Summarium.

1 Testamentum patris in quo relictum est filio minus legitima an valeat.
2 Es alienum z funeris impensa ante legitimā deducuntur.
3 Filio quicquid relinquitur in testamento an debeat relinqui iure institutionis vt testamētum de nullitate argui non possit.
4 Dos conferenda in successione ab intestato.
5 Clausula codicillaris successuros ab intestato preteritos in testamento grauat de restituendis eorum portionibus institutis heredibus.
6 Trebellianica an peti possit in grauamine puro.

Christi nomine inuocato. Uiso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Perone iamberte z dubijs ex casu huiusmodi elicitis dico et respondeo breuiter z succincte prout infra, salua visione instrumenti testamēti puidi quōdam viri Falconis iamberti eiusdez Perone quondam aui paterni, qd non vidi. Et primo ad primum, dico et respondeo ꝙ si prefatus quondam Falco eidem Perone dotem reliquerit iure institutionis, vel als in eo quod sibi reliquit, ipsam particularem heredem instituit, nō potuit nec potest dicta Perona petere tertiam partiam bonoruz dicti quondam Falconis, sed solum petere posset supplementum
1 legitime, si hoc ad illam nō suppetebat, † quia sic valuisset et valeret testamētū dicti quondaz Falconis, ꝗuis in eo dicte Perone relictum extitisset minus legitima de iure sibi debita. per id quod habetur in aut. vt cū de appellat. cogno. §. aliud quoqz capitulū. et quod ibi glo. super verbo, pterire. collat. viij. et quod habetur in l. omnimodo. z in. l. scimus. cum ibi not. per docto. C. de inofficio. testa. Legitima vero dicte Perone cum eidem Falconi superfuerint tres filij masculi, due filie, z ipsa Perona Felezena seu neptis ex Antonio filio predefuncto, fuit et est duodecima pars bonorū
2 dicti quondam Falconis. † deducto ere alieno z funeris impensa. aut. de trien. z semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in auten. nouissima. C. de inoffi. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta autem. C. de inoffi. testa. Si vero dos predicta vel id quod idem quondā Falco dicte Perone eius nepti, vel legauit, vel reliquit non fuerit relictum iure institutionis, testamentum eiusdem quondam Falco-
3 nis fuisset nullum pter vitium preteritionis, † quia dos huiusmodi vel id quod relictū est dicte Perone sibi relinqui debuit iure institutionis. dicto aut. vt cum de appella. cogno. §. aliud quoqz capitulum. iuncto. §. ceterum. colla. viij. et aut. ex causa preteritio nis. C. de libe. preteri. vel exhere. de quo per glo. et doc. in. c. raynutius. de testa. Multas remissiōes ponit Lanfran. in repeti. c. si pater. versi. in eadem glo. ibi, primum tutius. et sic residet glo. qd etiā zc. de testa. in. vj. Et sic potuisset et posset isto casu dicta Perona eidem Falconi eius quondam auo paterno succedere tanꝗ ab in-
4 testato vita functo, † conferendo dotez. per id quod habetur in. l. filie dotem. et. l. filiam. cū suis simili. C. de collat. nisi in testamento predicto esset apposita clausula codicillaris, per quaz vt plurimū testatores volunt: ꝙ si eorum testamenta non valeant vt testamē-
5 ta, valeant iure codicillorum: † nam tunc videretur ꝓm opinionē magis communem ꝙ testamentum valeret vt codicillus, et ꝙ ipsa Perona et alij eidem Falconi ab intestato successuri censeri deberent rogati seu grauati de restituendo eorum quotas z portiones illis duobus masculis heredibus institutis. per id quod habetur in. l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicommissa. liber. de quo

Consilium.LXXI.

De preparante se ad testanduz in crastinū decedente sine testamento cui succedunt ab intestato proximiores.

Summarium.

1 Testes septem rogati in testamento testamentariam dispositionem audire debent.
2 Testamentaria dispositio debet coram testibus recitari et publicari.
3 Scriptura sententie diffinitiue non est sententia sed dispositio ad illam.

Si est verum qd mihi expositum est, scilicet ꝙ tempore quo pretenditur pbum quondam virum Leonardum auriple eius nuncupatiuuz testamētum condidisse et in eo heredem suaz vniuersalem instituisse honestam mulierem Joannā eius tunc vxorem non fuisse presentes, nisi quatuor aut quinqz testes. Dico et respondeo huiusmodi pretensum testamentum fuisse et esse
1 nullum defectu solennitatis, † pro eo quia opus erat ꝙ in confectione illius interessent septē testes, et illius testamentariā dispositionem audient. l. hac consultissima. §. per nūcupationem. et qd ibi glo. super verbo, audierint. et docto. C. de testa. et. §. fi. instituf. eodem titu. de quo glo. et docto. in. l. heredes palam. in principio.
2 ff. eo. titu. Preterea videtur nō valuisse etiam alia ratione, † quia licet scripta extiterit pretensa testamentaria dispositio, illa tamē non fuit postea coram testibus recitata seu publicata, quod tamē videtur debuisse fieri. per id quod voluit glo. et Bar. in. l. fideicommissa. §. j. ff. de lega. tertio. Pau. de castr. consilio. ccclxij. exordiente, Super eo quod queritur vtrum valeat institutio zc. et consilio ccclxv. exordiente, Uisa dicta facti narratione zc. Quod videtur maxime pcedere in hoc casu in quo vt audio, licet idem quondam Leonardus ad suggestionem quorūdam inibi existentium z eum interrogantium, an relinqueret z legaret tali talem summam vel talem rem et illi alteri talem summam, et an Joannā vxorem suā faceret heredem: dicatur respondisse ꝙ sic, ipse tamen sepe et pluries dixit et respondit suggerentibus z interrogantibus vt paterentur et finerent eum dormire, et ꝙ nolebat illo die testari, sed in crastinum quo erat futurus dies dominicus, et quo esset melius dispositus. Et sic videtur eum potius se disposuisse et preparasse
3 ad testandum, ꝗ ipsum extitisse testatum. † Cui datur simile de diffinitiua sentētia que primo scribitur vt deinde scripto feratur, que scriptura non est sentētia sed dispositio ad illam. l. ij. C. de sententen. ex pericu. reci. et. c. fi. de re iudic. in. vj. et congrue arguitur de sententia ad testamentum, quod etiam sententia dicitur. l. j. ff. de testa. l. hac cōsultissima. §. ac cum humana. C. qui testa. face. poss. et. l. seruus hac lege. ff. de manumis. Pro quo bene facit quod per iura predicta voluit Oldra. consilio mihi. xl. alijs vero. cxix. exordiente, Titius condidit testamentum zc. et Joan. and. in addit. Specula. titu. de instrumen. edi. §. compendiose. charta penulti. versicu. sed fuit questio de facto, quidā solenniter zc. et concordat quo ad propositum Alexan. de Jmol. in dicta. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. colum. iiij. vel circa. versic. de qua materia etiam vide per Oldra. Si enim verum est ꝙ in illo casu in quo loquūtur docto. prefati videatur Titius non quidem fuisse testatus sed potius se parasse ad testandum, multofortius in casu de quo queritur in quo idem quondam Leonardus pluries respondit se nolle illo die testari, sed in crastinum, et ꝙ finerent eum dormire. Decessit igit idē Leonardus intestatus, cui propterea debuerūt z debent ab intestato succedere tanꝗ eius proximiores ꝟ. ócius / Marquesia / Joanna / z Bonna auriple eius quondam fratres et soro-

res, ac Joannes auriple eius nepos, Insuper et liberi Stephani auriple, et Alaysia colete filia Guise auriple etiam nepotes eiusdem quondam Leonardi: dicti videlicet Poncius/ Marquesia/ Joanna/ Bonna/ Joannes et Alaysia, et eorum quilibet ꝑ septima parte, et liberi dicti quondam Stephani auriple ꝑ alia septima parte. auten. de heredi. ab intesta. §. reliquū. colla. ix. autent. vt fra. filij. in principio. eadē colla. et auten. cessante. cum duabus sequentibus. C. de legi. heredi. Et ita mihi videtur ꝑ nunc, salua rectiori sentētia cuiuslibet dñi melius sentientis.

¶ Uerum vt possit plenius inquiri veritas, erit bonuz ꝙ cum vt dicitur idem Leonardus dicatur reliquisse certa legata quibusdā suis sororibus ꝙ ille aut alique ex eisdem ad fines deliberandi sup acceptatione aut refutatione legatoruz huiusmodi, et citra indebitam approbationem dicti pretensi testamenti petant a notario clausulas codicillares easdem concernentes in forma probatoria sibi tradi et expediri: quod si facere nollet prout tamen facere tenetur de iure, al's puniri debet si occultaret, petant eidē notario fieri preceptum.

Consilium. LXXII.

De legitima et eius supplemento, et de quibus rebus soluenda.

Summarium.

1. Filius an teneatur recipere legitimam in pecunia vel illam petere in corporibus hereditarijs, non obstante testatoris prohibitione. et nu. 4. ⁊ 6.
2. Supplementum legitime ex rebus substantie patris fiendum.
3. Legato etiam certe quantitatis filius an debeat esse contētus.
5. Filius in legitima an sit creditor vel quasi. nu. 10.
7. Communiori sententie inherendum et consulēdo ⁊ iudicando.
8. Heres compelli an possit ad expediendam legitimam in qualibet re hereditatis, et hec questio per que dirimi debeat.
9. Arbitrium boni viri, id est iudicis.
11. Iniuste facit qui plus vult ꝙ̄ sibi debeatur.
12. Debitor inuito creditore sicut non pōt soluere aliud pro alio, ita nec creditor potest accipere vnam rem pro alia.
13. Sumptus ⁊ expense an imputandi in legitimam.
14. Excommunicatus an possit testari.

Christi nomine inuocato. Uiso casu mihi exhibito parte nobilis ⁊ generosi viri domini Gaspardi de castellana iurisperiti ⁊ dubijs ex casu huiusmodi subtiliter elicitis. Dico ⁊ respōdeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi prout infra. † Et primo ad primū ꝙ sup hoc sunt opiniones: quidaz enim dixerūt ꝙ pater potest eius filio ꝑ legitima eidem debita in bonis paternis relinquere pecuniam, et ꝙ ipse filius pecuniam relictam tenetur acceptare, et ꝑ supplemento legitime si ad illam pecunia relicta non sufficiat, agere potest ad supplementum: et huius opinionis videtur fuisse Bal. consilio. cccclxj. exordiente, Quidem Franciscus tunc carens filijs masculis ⁊c. colū. ij. versic. sed statim queritur: pone ꝙ pater assignauit filio ꝑ legitima ⁊c. in secunda parte, vbi dicit Bal. ꝙ pater potest filio ꝓuidere ꝑ legitima de quacūqꝫ re eidē pr̄i placuerit, siue in reb⁹, siue in pecunia. ꝑ quo allegat no. in. l. si quis priore. ff. ad trebel. l. deniqꝫ. §. sed vtruz. in fi. ff. de mino. et in argumentum. l. non amplius. §. cum bonorum. ff. de lega. j. l. deducta. §. nūmis. ff. ad trebel. et. l. filium quem. C. famil'. erciscun. et huius sententie etiam fuit Ange. in. l. si pater. colū. penulti. ver. tertio si filius instituitur in pecunia, vt est moris ⁊c. C. de institu. et substitu. vbi dicit Ange. ꝙ si pater filiuz instituerit in pecunia, nō potest filius renuere pecuniam per quam possunt omnia comparari. † Preterea lex dicit agi ad supplementum, et supplementuz fieri debere ex substantia defuncti: ergo relictum, et sic pecunia imputatur. l. omnimodo. coniuncta. l. scimus. §. repletionem. C. de inofficio. testamen. Et ad dictum. §. repletionem. quatenus videtur facere contra hanc sententiam respondet Bal. in dicto consilio. cccclxj. ꝙ dictus. §. repletionem. loquitur quatenus venit supplectio legitime fienda ex legali dispositione, sed quatenus ipse pater idemqꝫ testator prouidet, ipse potest prouidere filio in qualibet re. Ista sententia videtur placuisse etiam Salice. in dicta. l. scimus. §. repletionem. colū. ij. versic. quero propter id quod dicitur de substātia testatoris ⁊c. † Pro quo allegat, quia filius debet esse contentus legato, etiam si sit certe quantitatis. dicta. l. omnimodo. et. l. si quis filium. versicu. nisi quantitas ⁊c. C. de inoffic. testa. et debet agere ad supplementuz, si quid deest. dicto. §. repletionē. Pro quo facit ꝭm eum, quia euicta re que fuit sibi legata debet ei vel certas res dari: vel pecunia, id est estimatio rei euicte, et in hoc dubito, electio debitoris. l. pleruncqꝫ. ff. de iu. do. et respondet Salice. quibusdam iuribus pro contraria sententia allegatis ꝑ Guilliel. de cug. ⁊ sequa. et hoc dicit procedere, nisi dicamus inquit ipse filium esse creditorem in substantia paterna in tota sua legitima, et ꝙ ideo ei inuito quantitas legari non possit, sicut nec pater transiens ad secunda vota potest lucrum nuptiale quod in speciebus consistebat alienare, sed tenetur filijs reseruare.

† Sed contrariā sententiam scilicet ꝙ filius non teneatur recipere eius legitimam in quantitate seu pecunia relicta, sed possit dicere se velle habere ꝙ̄tum est valor ipsius in bonis defuncti patris. tenuit Guilliel. de cug. in dicta. l. scimus. §. repletionem. Pro quo allegat dictum. §. repletionem. et autenti. de trien. et semis. §. j. collat. iiij. et hanc sententiam secutus est Barto. in. l. suus. in fin. principij. ff. de heredi. institu. et idem voluit ibi Bald. colum. iij. versicu. Item querit Barto. si filius ⁊c. Etiam idem tenuit ibi Joan. de Imol. colum. viij. versicu. aduerte etiam quia hic Bart. concludit post Guilliel. ⁊c. idem tenuit Alexan. de Imol. in dicta. l. non amplius. §. cum bonorum. colum. ij. versicu. circa vltimum videlicet quid sit in solutione ⁊c. ibi, quod verum est etiam si expresse testator disposuerit legitimaz esse prestandam in quantitate pecunie. ff. de lega. primo. Idem voluit Bald. Pau. de cast. et do. Jason de may. in dicto. §. repletionem. † Et in hanc sententiam inclinaret Salice. si diceremus filiū esse creditorem in legitima, quod videtur dicendum. per id quod habetur in autenti. res que. in fi. C. communi. de lega. et quod voluit Bald. in dicta. l. filium quem. versi. vlterius quero de tali questione. C. fami. erciscun. et in dicta. l. scimus. in principio. C. de inofficio. testamen. et. l. ij. C. ad legem fal. et Specu. titu. de confes. §. nunc videndum. versic. sed nunquid patris. Fran. de aret. consilio clvj. exordiente, Diligenter visis ⁊ consideratis testamento et codicillis ⁊c. et Oldra. consilio mihi. xxviij. exordiēte, Circa ius municipale sine consuetudine ⁊c. in. iiij. questio. ibi, in debito vero bonorum subsidio in quo tamen non dicit filium esse creditorem in legitima sed quasi creditorē. Et quod sit creditor videtur voluisse Alexand. de Imol. consilio. xlv. exordiente, Habita super his de quibus dubitari contingit ⁊c. colum. x. in primo volumine. † que si vera sint, videtur consequenter ꝙ Sali. adhereat huic secūde sententie, scilicet ꝙ filius non teneatur recipere eius legitimā in quātitate seu pecunia, sed possit illam petere in corporibus hereditarijs. Et ꝙ̄uis prima sententia habeat magnos defensores, ista tamen mihi videtur esse communior. † Cui propterea videtur esse inherendum et consulendo et iudicando. l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. l. j. ff. de senato. ⁊. l. athletas. §. j. ff. de his qui notā. infamia. c. in canonicis. distinctio. xix. et. c. de quib⁹. xx. distinctio. quod etiam voluerunt docto. communiter in. c. j. de constitu. et. c. prudentiam. in principio. de offic. delega. et in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. Et per hec patet responsio ad primum et secundum quesita, scilicet ꝙ nobilis Balthasar de castellana dicere potest se nolle habere legitimam in pecunia, sed eam velle habere in bonis ⁊ corporibus hereditarijs. Et hoc ꝭm opinionem magis communem. Et hoc nisi vel constitutio seu statutū patrie, vel consuetudo aliter disponeret, quia tunc secus esset.

† Ad tertium dico et respondeo ꝙ licet legitima debeatur filio in qualibet re hereditaria, non tamen potest heres compelli ad illam expediendam in qualibet re. l. ij. et quod ibi Jaco. rebuf. et docto. C. quā. et qui. quarta pars debe. libro decimo. quod etiam voluerunt Barto. et Jo. de Imol. in dicta. l. suus quoqꝫ. Pau. de castro ⁊ docto. in dicto. §. repletionem. Sed potest expediri in vna vel duabus aut pluribus rebus pro legitima sibi assignandis per heredem. Et si prefati do. Gaspardus heres et dominus Balthasar legatarius non conueniāt in hoc, istud debebit dirimi ⁊ terminari arbitrio boni viri. dicta. l. ij. quan. ⁊ qui. quarta pars debe. quod etiam voluerunt Barto. et Joan. de Imol. in dicta. l. suus. et docto. communiter in dicto. §. repletionem. Non enim erit electio dicti domini Balthasaris, vt videlicet legitimam huiusmodi sibi petere possit assignari in hac re, vel in his rebus, et forte melioribus, † sed debebit expectari arbitrium boni viri, hoc est iudicis, vt concludit Barto. Ange. et Joan. de Imol. post eum in. l. in quarta. ff. ad legem fal. et Barto. in dicta. l. suus. q. vlti. vbi etiā hoc voluit Jo. de Imol. † Et ꝙ̄uis

Cy. et Rayne. dixerint quod quia in legitima filius est creditor, habeat ipse filius potestatem eligendi legitimam in vna re. l. creditoris. ff. de distrac. pigno. hec tamen opinio non est communis, et contrarium tenet Joan. de Jmol. in dicta. l. in quartā. sequendo Bar. et plenius in dicta. l. suus quoque. in principio. et Bal. in allegata. l. scimus. §. repletionem. vbi referens dicta Cy. tandem non stat in eis, sed dicit quod assignatio legitime fieri debeat in re mediocri ad arbitrium boni viri. quod et plenius et prolixius declarauit idem Bal. in. l. filium quem habentem. colum. mihi. ix. versicu. vlterius queritur de tali questione: filius rogatus etc. C. famil. erciscun. vbi etiam respondet ad dictam. l. creditoris. que est fundamentum Cy. dicens, quod licet filius dicatur in legitima, non tamen est creditor pro legitima in vna re, sed in vnaquaque re pro certa rata. vt. l. si patronus. §. j. ff. de bo. liber. quod declarat Barto. in dicta. l. in quartā. colum. penulti. † Quo fit vt si velit in vna re detrahere integram legitimam vel supplementum, manifestum sit quod in illa re plus vult quam sibi debeatur, ergo iniuste facit. l. si nō sortē. §. si centum. ff. de condi. indebi. † Unde sicut debitor inuito creditore non pōt soluere aliud pro alio. l. ij. in principio. ff. si certum peta. Jta nec creditor potest accipere vnam rem pro alia, quia hoc esset vsurpare, quod sibi non debetur: et hec est intentio Bal. in dicta. l. filium quem. vt patet ex verbis eius. Sed in dicta. l. creditoris potest creditor eligere vnam rem, quia ex pluribus rebus habet quālibet obligatam insolidum, vt declarat glo. et post eam Bart. in. l. moschis. in principio. ff. de iur. fis. et probatur in. l. quam diu. C. de distrac. pigno. Non igitur sunt isti casus similes, et sic non procedit fundamētum Cy. quod etiam voluit Fran. de are. in dicto consilio. clvj. columna. xj. versic. preterea non licuit etc. Alex. de Jmol. in. l. marcellus. §. res que. colum. v. versi. quid autem in legitima etc. ff. ad trebel. Format questionem: an legitima possit deduci in vna re, et factis multis remissionibus ad multos super articulo huiusmodi scribētes, dicit eam esse super eo breuem conclusionem quod sit in arbitrio iudicis. arg. dicte. l. non amplius. §. si. et. l. sequē. ff. de lega. j. allegat etiam dictam. l. scimus. in principio. C. de inoffic. testa. et. l. ij. C. quan. et qui. quarta pars debe. Et presupposito citra preiudicium veritatis quod idem dominus Gaspardus posset eligere rem aliquā in qua legitimam haberet, non tamen esset eidem facienda assignatio in re meliori, sed in re mediocri, vt voluit Bal. in dicta. l. filium quem. colum. ix. versic. vlterius queritur. et in dicta. l. scimus. §. repletionem. et Sali. in dicta. l. filium quē. col. vij. ver. et sunt hec bene ponderanda, quia ex his infertur etc.

11, 12 (marginal numbers)

13 † Ad quartū dico et respōdeo breuiter et succincte quod expense seu sumptus de quibus in eis non possunt eidem do. Balthasari imputari in legitimam. pro id quod not. Cy. Albe. Bal. Pau. de ca. et Sali. in. l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffi. testa.

14 † Ad quintum dico et respondeo quod licet glo. secuta opinionem Hostiē. et Gar. senserit in. c. decernimus. de sentē. excommuni. in. vj. quod excommunicatus testari non possit: tamē Joan. an. in dicto. c. decernimus. in nouel. tenuit contrarium. et idem consuluit Fede. consilio mihi. lxxiij. exordiente, Uetus querela et questio etc. et consilio. cxix. exordiente, Factum tale est. Rector Marchie anchonitane etc. vbi etiam refert Inno. ita tenere in. c. cum voluntate. de senten. excommuni. Jdem etiam tenuit Barto. in. l. si queramus. ff. de testa. vbi Fran. de are. etiam sequens hanc opinionem dicit eam esse communem, et quod pro ea est clarus casus in. c. felicis. in principio. iuncto versi. sit intestabilis. de pe. in. vj. vt nec testamenti liberam habeat factionem. quem tex. dupliciter inducit, vt ibi per eum.

Ad sextum non respondeo nec respondere possum, pro eo quia non vidi testamenta predecessorum.

Consilium. LXXIII.

De donatione facta per patrem filio et eius liberis matrimonij contemplatione, non comprehendēte dictos liberos, et de clausulis notariorum, et de suscepta dote ab auo imputanda in legitimam debitam in bonis paternis.

Summarium.

1 Donata per patrem filio et liberis ex eo postea procreandis fauore et contemplatione matrimonij an videātur acquisita liberis vel ipsi filio vt de eis non possit filius disponere. nu. 6. 8. 19.
2 Relicta alicui contemplatione alterius, cui videantur esse relicta.
3 Dispositio facta vni contemplatione alicuius, licet verba ad illū non dirigantur, an ei competat actio.
4 Donum factum per principem Florentinis legatis an acquirat erario Florentinorum, an solis legatis, et quando.
5 Remotum alicui de lucro cōtemplatione alterius an debeat applicari illi cuius contemplatione remouetur.
7 Uerba ad faciēdam omnimodam voluntatē, an liberā disponēdi voluntatem de rebus donatis importent.
9 Notariorum imperitia mundum destruit et hominum probitatem in discrimine ponit.
10 Jgnorantia notariorum testantium voluntates subuertit, dum quod scribunt ignorant simul quid verba papyrum denigrantia significent.
11 Notarij plura ponunt in instrumentis que potius sunt de consuetudine quam de partium voluntate.
12 Que verba in compromissis soleant poni ex capite notarij potius quam quod partes ita sibi committant.
13 Clausule per notarios in instrumento descripte in quibus non noceant.
14 Contemplatio non omnis in acquisitione sufficit, sed opus est quod illa sit pro causa proxima vel saltem remota et immediata.
15 Pater an teneatur filijs primi matrimonij plus relinquere quam secundi.
16 Jmperator interdum per distinctionem respondet.
17 Neptis donata ab auo paterno sibi post contractum matrimonium petere potest ab heredibus patris.
18 Filia renuntians cum iuramento bonis paternis et maternis an postea possit aliquid in illis petere. et nu. seq. et. 23.
20 Auus paternus constituens dotem nepti an videatur assignasse cōtemplatione filij, et an sit dos profectitia. et nu. seq.
21 Profectitium in dubio an censeatur quicquid ab auo nepoti vel nepti venit.
22 Neptis ab auo suscipiens dotem an teneatur illam imputare in legitimam sibi debitam in bonis paternis.
24 Renuntiatio bonorum paternorum habet tacitam conditionē, similimodo et promissio de quittando.
25 Conditionalis cōuentio per euentum cōditionis sumit effectum.
26 Legitima filijs relinquenda non in pecunia sed in substantia bonorum, quod fallit in Dalphinatu.

Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Colini crescētis et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, Dico et respondeo ad dubia huiusmodi put infra. Et primo ad primum videtur prima facie dicendum, † quod cum in contractu matrimonij dicti Colini crescentis et nobilis quondam mulieris Margarete seruientis, Joannes crescentis eiusdem Colini patris donauerit ipsi Colino fauore et contemplatione matrimonij huiusmodi, et liberorum ex eo postea procreandorum dimidiam partem bonorum suorum mobilium et immobilium, presentium tunc et futurorum, videatur huiusmodi dimidia pars donata et acquisita, non quidem ipsi Colino, sed liberis ex illo matrimonio postea procreādis. per id quod habetur in. l. sed et si plures. §. in arrogato. et quod ibi docto. et. l. seruo legato. §. si testator. ff. de lega. primo. l. fideicōmissa. §. interdum. ff. de lega. tertio. l. filiofamilias. et quod ibi Pau. de castro. et moder. ff. de condit. et demon. l. si vero. versicu. itē quicquid. ff. solut. matrimo. l. cum aliquis. C. de iur. delibe. et. c. requiris. de testa. in quibus iuribus probatur, † quod ea que alicui relinquūtur contemplatione alterius, videntur illi alteri relinqui. quod etiam voluit Barto. in. l. ij. §. videndum. versicu. preterea quando vna dispositio etc. ff. ad tertulia. vbi dicit Barto. † quod quando vna dispositio fit cōtemplatione alicuius, quamuis verba expresse ad illū non dirigantur, tamen ei competit actio. pro quo allegat dictā. l. seruo legato. §. si testator. ff. de lega. primo. et allegatam. l. fideicōmissa. §. interdum. ff. de lega. tertio. Et idem et per illa iura consuluit Fran. de rampo. consilio suo exordiente, Circa secundum questitum etc. quod est ducētesimum octuagesimum sextum inter consilia Bald. in prima parte. Pro hoc videtur facere quod sentiunt docto. in dicta. l. sed et si plures. §. in arrogato. in. l. si vero. ver. item quicquid etc. l. qui proprio. §. procurator vt in ceteris. ff. de procurat. et cano. in. c. postulastis. de conces. preben. † in illa questione quam in locis illis communiter mouent et faciunt de dono facto per imperatorē Florentinis an ambasiatoribus, an videlicet donum huiusmodi fuerit acquisitum eisdem ambasiatoribus, et potuerit per eos retineri. An ve quesitū extiterit cōmuni Florētinorum per quod missi fuerant ad principem: in quo docto. videntur com

muniter sentire ꝙ si donum esset factuȝ contẽplatione cõmunis, illud esset cõmmuni acquisitum. Etiam facit ad premissa quod voluit Bart. in dicta. l. ij. §. videndum. ff. ad tertul. et Pau. de ca. consilio. cxxxiij. exordiente, Notandum est ꝙ ista imperialis con cessio ⁊c. qui sentiunt et dicunt ꝙ non solum eo casu quo aliquid conceditur seu donatur aut relinquitur alicui cõtemplatione alterius acquiritur illi alteri concessum seu donatum aut relictum huiusmodi, † sed etiam eo casu quo aliquis remouetur a lucro cõtemplatione alterius debet lucruȝ huiusmodi applicari illi alteri cuius contemplatione ille remouetur. Pro quo et Bart. ⁊ Pau. de castr. multa inducunt. Idem voluit Oldra. consilio mihi. cxcj. exordiente, Tota presens questio dimissis superuacuis narrationibus ⁊c. col. ij. versi. respondeꝫ ⁊ aliter ꝙ si domina Matthea ⁊c. Pro quo allegat. l. vltimã. in fi. ff. de litigio. et. l. diuus Vespasianus. §. vlti. ff. de iu. patro. ad quod faciunt. l. ij. §. si duo. ff. de colla. bono. l. post legatuȝ. §. amittere. ff. de his qui. vt indig. et. l. fi. C. de lega. Cuȝ igitur donatio predicta facta fuerit vt in ea legitur per dictum Joannem crescentis ipsi Colino eius filio fauore et contemplatione matrimonij, de quo supra, et liberorum ex illo ꝓcreãdorum videtur posse dici ⁊ concludi donationẽ huiusmodi fuisse factam quo ad iuris effectum dictis liberis, non prefato Colino. Quod si ita est, nõ videtur ꝙ idẽ Colinus possit de huiusmodi dimidia parte disponere, inuitis liberis dicti ꝑmi matrimonij. l. id quod nostrũ. ff. de regu. iu. et spãlius in. l. j. C. de bo. mater.

¶ † Sed his non obstantibus, q̃ vt reuera mihi videꝫ in hoc casu non obstãt. Puto posse dici contrariũ propter multa de quibus in instrumẽto matrimonij de quo supra, per que videtur prefatuȝ quondam Joannem crescentis donatorem voluisse donare ⁊ donasse dicto Colino eius filio, et ipsum Colinum donationem huiusmodi, non quidẽ tanꝙ factam liberis, sed tãꝙ sibi gratias impẽdisse et suo nomine fuisse stipulatuȝ, vt apparet in dicto instrumento: ibi, dedit ⁊ donauit, datq; et donat ⁊c. et post pauca dicto Colino crescentis eius filio spõso futuro ꝑsenti regratiãti ⁊ stipulanti nomine suo. Hoc etiam apparet in eodem instrumẽto ibi, faciens et constituens dictus Joannes crescentis donator dictuȝ Colinũ donatarium in ꝑdictis bonis supra donatis verum dñm certumq; et legitimum procuratorem vt in rem suam propriã sibi iusto et legitimo titulo acquisitam: que verba si calũniam nõ queramus, clarissima existunt: et per que clarissime apparet eundem Joannem voluisse donare et donasse dicto Colino eius filio et nõ liberis dicti Colini: a quorum verborum significatione ꝓpterea non est recedendum. l. ille aut ille. §. cum in verbis. et. l. non aliter. cum suis simili. ff. de lega. iij. Hoc etiam apparet per ea que scribuntur in dicto instrumento. versi. ita tamen ⁊c. vbi dicitur. Ita tamen et taliter ꝙ dict⁹ Colinus possit ⁊ valeat vtiliter agere ⁊c. † Et post pauca, ꝑdictaq; bona donata habere/tenere/possidere, et de ipsis facere oĩmodam volũtatem. per que verba eidem Colino cõcessa est libera volũtas faciendi ⁊ disponendi de bonis donatis. ꝓ id qđ habetur in. l. cum quidẽ. ff. de lega. ij. et quod voluit Bar. in. l. alio. ff. de alimẽ. ⁊ ciba. lega. et post eum Alexand. de Imol. consilio. xl. exordiẽte, Circa primum de quo queritur ⁊c. col. xij. versi. scđm est ꝙ ꝓcedentia limitant ⁊c. in primo volumine. Et hec est potestas seu facultas que dñis in rebus suis competere cõsueuit. l. in re mãdata. C. manda. l. polla. C. de his qui. vt indig. l. dudum. C. de contrahen. empti. ⁊ rescin. vendi. et. c. de his. ad fi. de sepul. Preterea hoc etiam ꝓbatur per id quod habetur in dicto instrumẽto. versi. acto tamen retento et reseruato ⁊c. Et post pauca, ꝙ eo casu dicte filie nõ debeant nec possint hereditare supradicto Colino donatis, immo ⁊c. qui versi. facit in duobus ꝓ hoc dicto. Primo in eo ꝙ dicit supradicto Colino donatis: dicit enĩ Colino donatis, nõ liberis. Facit etiam et secundo in eo ꝙ dicit, ꝙ eo casu dicte filie nõ debeant nec possint hereditare sup bonis ⁊c. Per que apparet ꝙ nõ intendebat dictus Joannes donator ꝙ liberi dicti Colini ex matrimonio, de quo supra ꝓcreandi, haberẽt bona donata, nisi iure successionis et hereditario Colini patris a quo voluit filias repelli eo casu quo idem Colinus sine liberis masculis ab humanis decessisset sup̃stite Joãne donatore. † Et q̃uis verba fauore ⁊ cõtemplatione matrimonij ⁊ liberorum ⁊c. videantur multuȝ facere ꝓ dictis liberis et cõtra hunc Colinum, Ego tamen potius inhereo huic secunde parti ꝓpter motiua ⁊ rationes predictas, existimans notarium aut notarios qui instrumentũ de matrimonio ⁊ donatione ꝑdictis receperunt, nõ plene intellexisse quid significarent verba, fauore ⁊ contemplatione matrimonij et liberorum ⁊c. qđ sepe contingit, † et vt dicit Bal. cõsilio. v. exordiente, Viso testamento Bartholucij ⁊ institutione ⁊c. in secunda parte: imperitia notariorum destruit mundũ, et ponit cõscientias bonorum virorum in magno discrimine. Ange. vero eius germanus cõsilio. ccl. exordiẽte, Seigneur Symõ de regio ⁊c. dicit ꝙ † notariorũ imperitia voluntates testantium subuertit, quia ignari quid scribant, quid reuera testatores sentiant, et quid verba denigratiua papiri aut membranarũ significent et importent ⁊c. Bart. vero in. l. j. versicu. sexto quero. ad fi. ff. de iu. codi. † dicit ꝙ notarij plura ponũt in instrumento que potius sunt de cõsuetudine q̃ de partiũ volũtate. Ideȝ voluit Andre. barba. in sua solẽni repetitione. c. raynald⁹. l. charta. colũ. iij. versic. Item adde ibi, et ego pondero vnum ⁊c. de testa. vbi etiam allegat doctrinam Bal. in. l. quotiens. col. j. versi. pone enim ꝙ habens filium instituit eum heređ ⁊c. C. de heredi. institu. Anto. de butri. in repeti. c. quintauallis. de iureiurã. † vbi dicit ꝙ illa verba lata ⁊ pinguia, que apponuntur in cõpromissis ꝙ arbiter possit enormiter et enormissime ⁊ in magna et maxima q̃titate licere, potius apposita sunt ex capite notarij q̃ ꝙ partes ita sibi committãt. allegat ⁊ alia similia que ibi possunt videri. et consilio suo. xlij. exordiente, Illud in mediũ afferam, ꝙ bellissime scribitur apud Job. col. xj. vel circa. ver. ⁊ ideo non obstãt clausule renuntiationis. consilio. xlviij. exordiente, Illud afferaȝ in mediũ ꝙ Psalmista ꝑclarissimus ⁊c. colũ. ix. et consilio. lviij. exordiente, Clementissimi dei patris domini nostri Jesu Christi ⁊c. colum. x. in prima parte. † in quibus locis ponit multa similia in quibus non nocent clausule per notarios in instrumẽto descripte, vtpote ibi posite ex eorum consuetudine seu stilo, vel vt ita dixerim ex sua ceruice, et que aliquando per eos non intelligũtur. Et ita videtur fuisse in casu de quo queritur, attẽtis predictis, hoc est verbis clarissimis per me supra relatis, per que apparet ꝙ dictus Joannes donator donare voluerit ⁊ donauerit Colino filio nõ liberis ipsi⁹. Et ita non videtur notarius plene intellexisse quid importarent illa verba, fauore et contemplatione matrimonij et liberorum.

† Preterea non omnis contemplatio sufficit, sed opus est ꝙ illa sit causa proxima acquisitionis, vel saltem causa remota et immediata, vt declarat Barto. in. l. cum oportet. C. de bo. que libe. et in dicta. l. sed et si plures. §. in arrogato. vbi etiam Alexan. de Imol. de vulga. ⁊ pupil. quod non videtur fuisse hic. Ex quibus cõcludo sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, ꝙ nõ obstãte donatione de qua in casu potuit et potest idem Colinus testari et disponere de bonis suis, et que fuerint dicti quondam Joannis eius patris in fauorem filie ex eius secundo matrimonio ꝓcreate, nisi forte quis dicere voluerit ꝙ dictus Colinus non solum stipulatus extiterit ⁊ acceptauerit suo nomine donationem sibi factã, sed etiam noĩe suorũ. Sed istud non obstat, etiã si illã acceptasset suo nomine et liberorum ex illo matrimonio ꝓcreandorum, et sic facta expressa mentione de liberis, quia sic cẽseretur stipulatus, et acceptasse suo nomine et liberorum heredum, hoc est eorum que essent heredes. † Nec opponat aliquis ꝙ idem Colinus nõ possit plus relinquere huic filie ex secundo matrimonio suscepte q̃ duabus susceptis ex primo matrimonio. per id quod videtur voluisse Fran. de albergo. in quodam suo consilio exordiente, Mihi videꝫ ꝙ dictus. B. ⁊c. quod est inter consilia Pau. de cast. cclxxvij. Joã. de ligna. consilio exordiente, In Christi nomine Amen. vnum est supponenduȝ, aliud discutiendũ ⁊c. qđ inter dicta consilia Pau. est. cclxxix. et Richar. de sali. consilio exordiẽte, Preclarissimi patris dñi mei ⁊c. quod inter eadem consilia est. cclxxj. Quorum opinioni in parte accedit Pau. de cast. cõsilio. lxxiij. exordiente, Viso casu et allegationibus suprascriptis satis iustuȝ ⁊ rationabile ⁊c. Cum quia vt apparet ex tenore casus super quo prefati docto. cõsuluerũt, ille est diuersus a casu de quo queritur. Cum ⁊ q; prefati docto. videntur consuluisse contra casum legis. in aut. de nupt. in §. illud quoq; super hoc adijcere legi ⁊c. ibi, hanc itaq; partem ⁊c. colla. iiij. quod etiam voluit Bal. consilio exordiente, Viso puncto et instrumento predicto. quod inter consilia Pau. de castr. est cclxviij. et consilio exordiente, Ego Bal. de perusio vtriusq; iuris doctor ⁊c. quod inter eadem consilia est. cclxx. Et idem Bal. consilio. cclxxxviij. exordiente, Quedam domina Nicolina. in quarta parte. Et q̃uis idem Colinus posset reseruata legitima dictaruȝ filiarum ex primo matrimonio susceptarum relinquere residuuȝ: ego tamen consulo ꝙ ipse plus illis relinquat: sunt enim filie sue vel de liberis suis viuentibus, et filij alterius filij iam defuncti.

¶ Ad secundum quesitum dico et respondeo, ꝙ in vim donationis de qua supra, nullum ius quesitum fuit Claudie ⁊ Catherine filiabus susceptis ex primo matrimonio, quia vt dixi illa dimidia pars fuit reuera donata Colino non eius liberis.

Ad tertiũ dico et respondeo ꝙ hic sub paucis verbis queriꝫ de multis, scȝ de bonis auitis maternis ⁊ p̃nis. † ꝓpter qđ respõdendũ est cũ distinctiõe, put fecisse legiꝫ impator in. l. ꝑcibus. C. de impube. ⁊ alijs substitu. Dico igiꝫ ꝙ ex narratis non videꝫ ꝙ p̃fate Claudia ⁊ Catherina potuerint aut possint aliq̃d petere in bonis p̃fati Joãnis earũ quõdã aui, et quidẽ nõ in vim donationis, de qua supra, q; vt ꝑdixi illa facta est Colino earũ p̃ri, nõ ip̃is Claudie ⁊ Catherie, nõ etiã tanꝙ neptes eiusdem

eiusdē quōdā Joānis: q̄r cū tpe mortis illi⁹ superesset Colinus ei⁹ filius ⁊ earūdē Claudie ⁊ Catherine pater, ad ipz Colinū deuoluta est vniuersalis successio dicti Joannis crescentis repulsis p̄fatis Catherina ⁊ Claudia. auẗ. in successione. C. de suis ⁊ legi. libe. auẗ. de heredi. ab intestato. §. j. colla. ix. et. l. ij. C. de suis et legi. heredi.

17 †Fateor φ si idē Joānes aliqd vel donasset vel reliqsset p̄fatis Catherine ⁊ Claudie post contractuz per eas matrimonia cū honorabilibus viris Jacobi et Francisci de pla. ipse possent illud petere, per id quod in simili ponit Bald. in. l. cum archimedoraz. C. vt in in possess. lega. ⁊ in. l. pactum. C. de pac. Richar. de sali. ⁊ Bartho. eius nepos in. l. pactum. C. de pac. Joan. de imol. Roma. et doctores in. l. qui superstitis. ff. de acquir. heredi. Alexan. de imol. in. l. stipulatio hoc modo cōcepta. colum. iiij. vel circa. ff. de verborum obliga. et Petrus de ancharano. consilio. ccvj. colum. x. ver. quinto ⁊ vltimo. Pro quoruz dicto bene facit. c. cū inter. P. de renuntia. Et hec quo ad bona auita. Quo vero ad bona materna videtur quod si mater haruz Claudie ⁊ Catherine ab humanis decesserit superstitibus eisdem filiabus, ille nihil petere potuerint

18 in bonis eiusdem matris. † Et hoc propter iuramentum per easdem p̄stitum tempore cōtractorum matrimonioruz, de quibus supra, et per quod conuenerūt et transegerunt quittare ⁊ remittere ⁊c. per id quod voluit Baldus in. l. pactum. versi. decimooctauo queritur ⁊c. C. de colla. ad quod facit quod voluit Paul. de ca. consi. xlij. exordiente, Tria que faciūt pro domino Guillielmo ⁊c. ver. preterea posito ⁊c. Quo vero ad bona dicti Colini crescentis patris p̄fatarū Claudie ⁊ Catherine. Dico in primis quod p̄fata Claudia adhuc viuens non videtur pro nūc vel imposterum

19 posse aliquid petere in ⁊ super bonis dicti colini eius patris. †Et quidem non in vim donationis de qua supra, quia vt p̄dixi illa facta est Colino eius patri non sibi. Nō etiam in vim legitime vel pro legitima sibi debita in bonis paternis. Tum quia tam pro ea quam alijs iuribus eidem Claudie competentibus aut competere valentibus tam in bonis Colini φ alijs, de quibus illi fuerūt floreni quadringenti in dotem, pro dote, ac nomine ⁊ ex causa dotis eiusdem Claudie constituti dicto Jacobo de platea, ipsaq; conuenit promisit et iurauit quittare et remittere ⁊c. ⁊ sic non potest contrauenire. d. c. q̄uis pactū. de pac. in. vj. et per id quod ponit Bald. in dicta. l. pactū. versi. decimooctauo queritur. C. de col

20 la. †Tum et quia dicti quadringenti floreni pro ea cōstituti ⁊ assignati in dotem per dictuz Joannē crescentis eius auum paternū videntur fuisse assignati contemplatione dicti Colini eius filij et patris huius Claudie. l. dedit dotem. ⁊ quod ibi Barto. ff. de colla. bono. et quod voluit Barto. in auẗ. ex testamento. C. de secundis nuptijs. Ang. cōsi. lxxv. exordiente, Joannes philippi suū cōdidit testamētum ⁊c. ⁊ Paul. de cast. consil. cccxxxviij. exordiente,

21 Presens casus modicam dubitationem habere videtur ⁊c. †Qui omnes vidētur sentire φ in dubio illud quod obuenit nepoti vel nepti ab auo videatur profectitium respectu patris hui⁹ nepotis seu neptis. Et sic perinde est ac si idē Colin⁹ dictos florenos quadringentos pro dicta Claudia cōstituisset. dicta. l. sed et si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. et pupil. Tum et quia esto φ in dubio potius censeri deberet esse aduētitium id quod ab auo nepoti vel nepti obuenit, hoc tamen non procederet in hoc casu in quo satis apparet ex inspectione verborum constitutionis ⁊ assignationis factarum per dictum Joannem crescētis, φ ipse illas fecit ad eos fines vt a constitutione dotis dicte Claudie Colinum suū filium releuaret, quo casu nullus dubitat quin dos cēseatur profectitia, et perinde habeatur ac si esset a patre p̄fecta per ea que habenẗ in dicta. l. dedit dotem. et quod eleganter voluit Ange. in dicto consilio. lxxv. quod etiam colligitur ex his que not. Alexā. de imol. in dicta. l. sed et si plures. §. in arrogato. et in. l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acqui. heredi. et Alexan. de imol. in. d. l. in quartam. col. mihi. xix. ver. querit etiam Ang. hic. Et per hec patet respōsio ad id quod not. glo. ⁊ quidam doc. in. l. quesitum. in principio. ff. de lega. j. ad que ⁊ alia in casu magis dubio videtur eleganter respōdere Ange. in dicto cōsil. lxxv. Et his suppositis pro veris videtur di

22 cendum† φ etiam si essemus in casu in quo dicta Claudia nō conuenisset, promisisset ⁊ iurasset remittere ⁊ quittare ⁊c. ipsa tamē teneret imputare hanc dotem in legitimam sibi debitam in bonis paternis, per id quod voluit Ange. in dicta. l. in quartam. ad fi. dicit enim quod licet eo casu quo auus paternus dotauit neptē contemplatione ipsius neptis, ⁊ hoc constat liquide vel per vehementia indicia, neptis non teneaẗ dotem per auum paternum constitutam imputare in legitimam in bonis paternis sibi debitam. l. auus. ff. de iu. do. et. l. sancimus. §. repletionem. C. de inoffi. testa. tamen si dotauit neptem contemplatione filij sui ipsius aui et patris huius neptis vel dubitatur an contemplatione ipsius filij vel neptis eandem dotauerit, tunc in his casibus tenetur et debet neptis sibi dotem imputare in legitimam sibi debitam in bonis paternis. Et quidem hoc certum est quando ipsam neptem dotauit contemplatione filij, et de hoc constat, per id quod habetur in dicta. l. sed et si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. ⁊ pupilla. cum suis simili. Et idē vbi sumus in dubio: quia tūc perinde est ac si cōtemplatione filij eā dotasset. dicta. l. dedit dotez. et quod ibi Jacobus de are. et Bart. ff. de colla. bono. Debet ergo etiam in isto casu neptis dotem imputare in legitimā. dicto. §. in arrogato. Pro hac opinione refert Alexander de imol. in dicto. §. in arrogato. se al's consuluisse in causa quorūdam nobilium ibi per eum nominatorum, contra id quod visus est sensisse Bartolus et Paulus de castro in. l. cum oportet. in principio. C. de bo. que liberis. Et q̄uis idem Alexander dicat in dicto. §. in arrogato. se pro tunc dubitationem huiusmodi non discutere pro eo quia dictum eius cōsiliū reperire non poterat, ipse tamen eam plene discussit in dicta. l. in quartam. colum. xix. versi. querit etiam Angelus hic. ibi, sequēdo opinionem Ange. multa inducit et multos refert super quorum transcriptione nō insisto. Cum igitur in casu nostro p̄fata Claudia dotata extiterit per dictum Joannem eius auum contemplatione dicti Colini, dicti aui filij vt superius dixi, vel saltem non appareat quod illa dotata extiterit cōtemplatiōe suip̄sius neptis, et sic sumus in dubio. Palam infertur dictam Claudiam debere hanc dotem sibi imputare in legitimam debitam in bonis paternis, perinde ac si Colinus pater illā constituisset. Fateor vt p̄dixi quod Bartolus et Paulus de castro videntur sensisse contrariuz in dicta. l. cum oportet, dum ibi allegant dictam. l. sancimus. §. repletionem. sed Paulus ipse consuluit pro alia parte dicto cōsilio. cxx. exordiēte, Si dicta cornelia ⁊c. Et hec opinio videtur mihi verior sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Quo vero ad liberos p̄fate Catherine est maior difficultas: quia etiam si in casu de quo queritur fuisset dos vere constituta per Colinum auum horum liberorum, et pro p̄fata Catherina eorum matre, esset magna difficultas an illam imputare tenerentur in legitimam eis debitaz in bonis Colini aui materni dictorum liberorū: super quo articulo varij varia scripserūt. Uerum quia eadem Catherina sub p̄sentia p̄fati Joannis crescentis constituentis, et vt puto Colini stipulata est dotem sibi reddi vel suis heredibus, videtur quod cum dicti eius liberi habeant istam dotem vt heredes matris non in vim cōsuetudinis de qua in. l. dos a patre profecta. C. soluto matrimonio. non teneātur ipsi liberi ijdemq; nepotes dicti Colini sibi hāc dotem imputare in eorum legitimam, per id quod voluit Barto. in. l. post dotem. colum. penultima vel vltima. ff. soluto matrimonio. et Alexander de imol. in. l. illam. colum. viij. versi. vltimo tangit Bald. ibi, nisi auus esset expresse vel tacite ⁊c. C. de colla. et consilio. xxiiij. exordiente, Uisis dubijs probabiliter lectis. vbi etiam multos refert pro hac parte consuluisse in primo volumi. pro hac parte etiam consuluit Paulus de castro. consilio. cxxiiij. exordiēte, Dubia de quibus queritur ⁊c. colum. ij. versicu. super secundo quo queritur ⁊c. et Rapha. cuma. consilio. x. exordiente, In ciuitate Laude factuz tale est ⁊c. hanc partem etiam sequutus est Alex. de imol. in. d. l. in quartam. col. xviij. ff. ad leg. falc. et per hoc patet responsio ad tertium et quintum quesita.

Ad quartum dico et respondeo quod p̄fatus Franciscus de platea et Catherina adhuc viuens vidētur posse cogi ad quittationem de qua ibi, et hoc in vim conuentionis, promissionis et iuramenti: quod cum possit seruari sine dispendio salutis eterne seruandum est. c. cum cōtingat. de iureiuran. et. c. q̄uis pactum. cum suis simili. de pac. in. vj. Quo vero ad Jacobum et liberos Claudie vita fūncte, dico quo ad quittationem faciendam de bonis p̄fati quondam Joannis quod illa non videtur mihi multum necessaria, vt patet ex p̄dictis.

23 †Quo vero ad bona materna credo quod ipsi iuxta cōuētionem, promissionem et iuramentum ante dictas conueniri possunt dictus videlicet Jacobus ex sua persona, ⁊ p̄fati liberi tanq̄ heredes matris. Quo vero ad bona dicti Colini horum liberoruz aui materni, credo quod conueniri non possint: quia illa promissio facta de quittando ⁊c. videtur habuisse tacitam conditionem, scilicet si paterna hereditas eidem Claudie deferreẗ, per id quod not. doctores, maxime Joan. de imol. ⁊ post eum moderni in. l. que dotis. ff. soluto matrimonio. vbi not. quod si filia renuntiauerit bonis paternis etiā cum iuramēto, renūtiatio hm̄oi q̄uis sit valida quo ad repulsionem matris, si tamen illam contingat decedere ante patrem nō nocebit liberis eisdēq; nepotibus, pro eo quia habet tacitam conditionem si hereditas ipsi filie renuntianti deferatur. Hoc etiam voluit Alexan. de imol. in. l. si pactum. colum. iij. versic. extra glo. C. de colla, vbi pro hoc multa inducit que possunt

24 ibi videri. †Et quemadmodum renuntiatio bonorum paternorum

habet tacitam conditionem si hereditas etc. ita puto quod eam habeat promissio de quittando ne videamur dicere quod plus nocere debeat promissio de renuntiando quam renuntiatio facta etiam cum iuramento, quod videretur absurdum. Dicta vero conditio defecit pro eo quia viuente dicto Colino mortua est Claudia eius filia, et sic sibi non est delata nec deferri potuit hereditas dicti Colini in solidum aut pro parte, non ergo possunt dicti Franciscus et liberi conueniri ad quittandum, 25 † quia conditionalis conuentio per euentum conditionis effectum sumit. l. cedere diem. ff. de verborum significationi. l. pecuniam. ff. si certum petatur. et l. qui heredi. §. fi. ff. de condi. et demonstra.

Pro responsione ad vltimum quesitum premitto quod cum idem Colinus habeat duas filias, scilicet prefatam Catherinam ex primo matrimonio et vnam ex secundo matrimonio. Habeat insuper nepotes ex dicta quondam Claudia de quibus dixi quod potuerunt petere legitimam in bonis eiusdem Colini eorum aui materni: legitima omnium istorum nepotum est tertia pars trientis hoc est nona pars bonorum dicti Colini: vt verbigratia, si dicamus quod detractis ere alieno et funeris impensa bona Colini valeant tempore mortis ipsius noningentis seu nongentum florenis, legitima dictorum nepotum erunt centum floreni quam petere poterunt isti nepotes, non obstante promissione de quittando. 26 † Poterit ergo ipse Colinus istis nepotibus relinquere hanc legitimam iure institutionis, et deberet eam relinquere de iure non in pecunia sed in substantia bonorum. vt not. Bar. et doc. in. l. suus. in principio. ff. de libe. insti. et docto. in. d. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. testa. quamuis vt puto in Dalphinatu seruetur contrarium, vbi legitima vt plurimum relinquitur feminis in pecunia. Consulo quod vltra et preter legitimam relinquat idem Colinus dictis liberis aliquid honestum de quo sibi videbitur. Etiam quamuis dixerim superius quod Catherina tenetur imputare in eius legitimam dotem de qua supra. Consulo tamen quod idem Colinus aliquid honestum iure institutionis relinquat eidem Catherine, que filia est, eo maxime quia forte successit matri pro media parte a qua successione repellitur propter conuentionem, et ideo in hoc debet animaduertere pater ne eam grauet: et poterit in testamento eandem Catherinam instituere heredem particularem in dicta dote, et in eo quod sibi vltra illam relinquet, et adiicere quod ipsa nihil vltra petere possit in bonis suis aut maternis. Et quia viuo ipso Colino posset mori dicta Catherina, laudo et consulo quod ipse aliquid relinquat eius liberis iure institutionis. Et idem dico de liberis liberorum dicte Claudie: quia alias testamentum rumperetur si contingeret eandem Catherinam vel aliquam ex filiis dicte quondam Claudie decedere superstitibus liberis, et Colino.

Consilium. LXXIIII.

De nominibus debitorum et iuribus que continentur sub donatione omnium bonorum positorum in loco.

Summarium.

1 Iura et actiones tanquam quippiam incorporale an videantur contineri sub donatione omnium bonorum positorum in loco. nume. 4. 5. et. 8.
2 Mobilium et immobilium appellatione, an veniant iura, et actiones.
3 Donans quod parisiis habebat, an videatur comprehendisse personales actiones.
5 Nomina debitorum an et quando censeantur esse de bonis illius loci in quo contractus est celebratus. nu. 9.
6 Actiones coherere dicuntur persone creditoris et illam concomitari.
7 Actiones date ad quid mobile iudicantur prout res mobiles.
10 Interpretatio largissime facienda est pro donatario in contractu donationis.

Ponitur in facto quod pridem Anno domini, videlicet. M. cccclxxxviij. nobilis et honorabilis vir Franciscus piconis loci Cristearnaudi dedit et donauit donatione pura mera et irreuocabili que fit et fieri dicitur inter viuos nobili Joanni piconis eius filio naturali et legitimo emancipato tunc presenti stipulanti et recipienti sub quibusdam tamen pactis et reseruationibus omnia vniuersa et singula sua ipsius nobilis Francisci donatoris bona mobilia et imobilia, omnesque et singulas res iura actiones et requisitiones quas et que pro tunc habebat in patria comitatuum Valentinensis et Diensis, vbicunque infra comitatus huiusmodi essent et qualiacunque quantacunque et quocunque noie seu vocabulo valerent nuncupari et exprimi: et siue bona res et iura huiusmodi consisterent in domibus/ casalibus/ grangiis/ terris cultis vel incultis/ pratis/ vineis/ nemoribus/ virgultis/ aquagiis/ piscariis/ deuesiis/ directis dominiis/ seignoriis/ censibus/ pensionibus/ feldrio/ domus/ vtensilibus/ ac garnimentis/ debitis/ creditis/ aut aliis rebus et iuribus cum pacto et iuramento de non reuocando etc. et seruata solennitate requisita secundum dispositionem statuti Dalphinalis. Vbi aduertendum est quod tempore donationis huiusmodi et ante eam dictus nobilis Franciscus donator erat et fuerat incola oppidi seu castri Cristearnaudi existentis in et de comitatu Valentinensi. Quodque inibi contraxerat cum multis et variis eius debitoribus forensibus/ et extra dictos comitatus Valentinensem et Diensem domiciliatis, et eorum residentiam facientibus.

Quesitum est an noia istorum debitorum censeri debeant donata extitisse dicto nobili Joanni vt sic ea tanquam donatarius exigere valeat a predictis debitoribus. Ad quod videtur dicendum quod non: quia vt apparet ex verbis donationis huiusmodi dictus nobilis Franciscus dedit et donauit bona que habebat in predicta patria comitatuum Valentinensis et Diensis, vbicunque infra dictum comitatum essent. 1 † Per que verba videntur significari bona posita in loco, iura vero et actiones seu nomina non sunt in loco: quia sunt incorporalia, et sic non videntur contineri sub donatione predicta. Pro quo videtur posse adduci doctrina Barto. quam ipse ponit in. l. potest pupillus. ff. de autori. tuto. 2 † Vbi dicit quod ideo appellatione mobilium et immobilium non veniunt iura et actiones: quia isti termini mobile et immobile significant rem que est in loco, sed nomen debitoris et actio non est in loco, et ideo non comprehenditur sub mobilibus vel immobilibus, que ratio et decisio similiter videtur decidere casum nostrum. Quia sicut ibi illa verba mobilia et immobilia dicuntur per determinationem ad locum, ita et ista verba que pro presenti habet in patria comitatuum Valentinensis et Diensis vbicunque infra dictos comitatus Valentinensem et Diensem sint, dicuntur per determinationem ad locum. Etiam pro hoc facit quod voluit Bald. in. l. j. ff. de sta. homi. 3 † Vbi dicit quod si dono tibi id quod habeo Parisiis, actiones personales non continentur: quia locus non circumscribit illa incorporalissima. Pro quo allegat. l. gayus. in princi. ff. de lega. ij. l. fi. C. de prescrip. longi tempo. et l. si fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. Etiam facit. l. vxorem. §. legauerat. et quod ibi Bar. ff. de lega. iij. 4 † Vbi probari videtur quod appellatione omnium eorum que sunt in loco, non veniunt iura et nomina debitorum, sed in casu nostro fuerunt donata ea que erant in loco, hoc est in patria dictorum comitatuum et infra limites eorundem, ergo non videntur fuisse donata iura et nomina.

5 † Sed forte sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis videtur dici posse contrarium in hoc casu ratione contractuum per ipsum dominum Franciscum cum dictis suis debitoribus initorum in predicta patria, et infra dictos limites: quia noia censentur esse de bonis illius loci in quo contractus eorundem celebrati extiterunt. l. titium et meuium. §. tutoris. ff. de administra. tuto. quod videtur voluisse Alexan. de imol. consi. xvj. exordiente, Viso titulo questionis premisse etc. col. iij. versi. venio ad secundum dubium etc. in primo volu. quod maxime videtur procedere, vbi solutio predictorum noium collata fuisset, hoc est fieri debuisset infra dictos comitatus. 6 l. quero. ff. de solu. ad quod facit, † quia actiones dicuntur coherere persone creditoris, et illam concomitari. l. quis ergo casus. ff. de pecu. et l. iij. et quod ibi not. ff. pro so. 7 Pro premissis facit, † quia quando actiones dantur ad quid mobile, indicatur de eis prout de re mobili vt not. glos. in auten. de non alienan. §. illo. et quod ibi Angel. colla. ij. et quod not. Dy. et Barto. in dicta. l. potest. ff. de autorita. tuto. glo. et Barto. in. l. j. C. si aduer. transac. Bartol. in. l. monentium. ff. de verbo. significatio. Joan. and. in addi. Specu. titu. de fructi. et interesse. §. j. versi. sed quid si debeo. Angel. et moderni. in. l. j. §. 8 fuit quesitum. ff. ad trebel. † Ergo sicut dicimus quod res mobiles censentur esse de territorio illius loci in quo site sunt, ita videtur dicendum de actionibus que dantur ad res mobiles, quod etiam firmauit Lapus allegatione mihi. xcj. exordiente, In noie domini amen. Casus est talis, vz quidam Nicolaus etc. in fi. de qua facit mentionem Roma. in. l. si constante. §. fina. ff. soluto matrimonio. concludit enim Lap. quod si in variis locis defunctus haberet bona, et in quolibet

locorum

locorum huiusmodi varia sit consuetudo et queratur de quo loco iudicentur esse nomina debitorum: debet dici quod ad illum locum pertinent, vbi exactio de iure ⁊ de facto fieri potest. Nam intelligũtur esse de loco vbi est collata solutio si ibi reperiatur debitor. Pro quo allegat. l. ex facto. §. rerum. ff. de heredi. institu. et. l. quero. superius allegatam. nec obstat sm Lap. † ꝙ nomina debitorum non sint in loco, sed videantur esse vbiq; dicta. l. si fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. l. fina. C. de prescrip. longi tempo. et. l. gayus. in principio. ff. de lega. ij. quia respondet Lap. quod illud verum est circunscriptiue, sed per effectum exactionis sunt in loco, vnde secũdũ eum debitum mercatorum Florẽtinorũ in Italia contractum ⁊ soluendum in Italia, annumeratur bonis Italicis. Cõtractum vero exsoluendum in Anglia, annumeratur bonis Anglicanis. Et hoc etiaʒ videtur sequi Alexan. de imol. in dicto consi. xvj. ad fi. † Pro premissis facit: qua hic loquimur in cõtractu donatiõis in qua pro donatario faciẽda est largissima interpretatio. c. cum dilecti. et quod ibi doctores. de dona.

Consilium. LXXV.

De seruitute pecoris pascendi non concessa illi qui propter pestem mutauit domicilium animo redeundi.

Summarium.

1 Habitare in aliquo loco quando quis dicaẽ, et ibi habere domicilium. nu. 6. ⁊. 8.
2 Donans omnes domos suas quas inhabitabat an videatur intellexisse de domo in qua propter pestem fugiens tũc habitabat.
3 Habito est verbum frequentatiuum.
4 Habitationem non faciunt singula momenta, sed animi residẽtia.
5 Multa ex animo estimantur.
7 Incola alicuius loci anteq̃ quis dicatur quid requiratur.
9 Seruitus pecoris pascendi quando dicatur esse seruitus realis et predialis.
10 Ius pascendi pecoris causa particularis commodi in loco in quo ager non possidetur an transire possit in emptorem.
11 Obligationes personales an transeant ad heredem et singulareʒ successorem.
12 Pascuis quomodo vtendum. nu. 15.
13 Ciues quantum ad pascuorum commoditatem socij existimanẽ, in quibus vnus alium supplantare non debet.
14 Seruitus aque inter plures qualiter diuidatur.

1 Quis† dicitur proprie habitare in loco, qui inibi cum sua familia ac focũ, ⁊ alia ibi facit que facere solent habitatores. l. ij. C. vbi senato. vel cla. l. cũ scimus. C. de agrico. ⁊ censi. et. l. mulieri. ff. qui. mo. vsufruc. amitti. ⁊ voluit Bal. consi. lxj. exordiẽte, Statutũ ciuitatis ⁊c. dicit etiam idem Bal. in. l. j. col. j. vel circa. versi. sed pone. ff. de sta. homi. quod ad hoc vt quis dicatur habitare in aliquo loco, non sufficit ꝙ ibi sit raro vel momentanea habitatione: ⁊ idem sentit si non sit ibi habitatione momentanea, dũtamen animuʒ habeat redeundi ad alium locum, ⁊ inibi residentiam fa-
2 ciendi. † Et hinc decidit ibi Bal. quod si aliquis propter pestẽ vigentem in ciuitate cõfugerit ad comitatum, ⁊ forte ad aliquã sui ipsius confugientis domum existẽtem in comitatu, et deinde inibi existẽs donauerit omnes domos quas inhabitabat, non cõprehendetur domus in qua tunc existebat vel ad quam propter pestẽ cõfugerat. Pro quo allegat Bal. l. j. §. habitare. ff. de his q deiece-
3 rũt vel effuderũt. † Nã vt aiũt grãmatici, verbũ habito, est frequẽtatiuum, et ideo de rara habitatione et momentanea non est in-
4 telligenduʒ. † Non enim singula momenta habitationẽ faciunt, sed animi residentia. argu. l. si quis ita legauerit dum vxor mea. ff.
5 de conditioni. et demonstrationi. † Et nimirum si nõnulla ex animo estimantur. l. nihil. ff. de capti. l. debitor. ff. de pigno. et. l. ex facto. la. ij. §. rerum autem. et quod ibi doctores. ff. de heredi. insti-
6 tuen. † Et intelligo hec procedere etiaʒ si ille confugiens ad comitatum confugisset cum vxore ⁊ familia, et focum fecisset in domo inibi existẽte. Et hoc operatur voluntas seu animus in breui, hoc est peste cessante recedendi, ⁊ a comitatu et dicta domo, et redeundi ad ciuitatem. Etiam ad hoc vt quis dicatur habitare in aliquo loco opus est ꝙ ipse inibi habitet maiore parte anni, per id quod habetur in. l. cum de lanionis. §. sabinus. et quod ibi Bartolus. ff. de fun. instruc. et instru. lega. Quo fit vt si nobilis vir Petrus de Herbesio nõ se ꝯtulerit ad locum Castrinouiuallis Oze. et inibi resideat cum vxore et familia, et focum faciat vt faciunt alij habitatores, et pro maiore parte anni dici non possit vel debeat habitator eiusdem loci. Et sic tanq̃ habitator eiusdẽ castri sua animalia immittere, tenere et depascere non valeat in valle de Oza.

Nec etiã videtur posse pretẽdere ꝙ tanq̃ incola dicte vallis seu in illa domiciliatus possit eius animalia in dicta valle immittere, tenere ⁊ depascere: quia idẽ nobilis Petrus dicitur non esse incola dicte vallis seu in ea domici-
7 liatus. † Ad hoc eñ quod quis dicatur incola alicuius ciuitatis, oppidi seu loci vel ibi domiciliatus, opus est ꝙ alterum triũ interueniat. Primum est ꝙ ibi foueat larem, hoc est ꝙ ibi se ⁊ suam familiam alat, ⁊ quod ibi continue negotietur. Secundũ p translationem maioris partis fortunarum suarum. Tertium per temporis diuturnitatem, hoc est cum decem annis steterit aliquis in aliqua ciuitate, oppido seu castro sm Jaco. rebuf. qui ita not. i. l. ciues. C. de incolis. lib. xj. Pro quibus allegat per ordinẽ. l. labeo. ff. ad municipa. dictam. l. ciues. ⁊. l. sed ⁊ si susceperit. §. j. ff. de iudi. et. l. ij. C. vbi sena. et clari. Idem autem nobilis Petrus dici nõ potest domicilium constituisse primo aut tertio modis vt clarum est postq̃ supponiẽ eũ nec habitare nec habitasse in dicta valle. Non
8 etiam videẽ ibi cõstituisse scdo mõ domiciliũ, † nisi in illo Castronouo, ⁊ iuribus illius per eũ acquisitis consisteret maior pars suarum fortunarum hoc est bonorum suoruʒ, quod in dubio presumitur nisi parte vniuersitatum dicte vallis probetur contrarium vt voluit Bar. in. l. de iure. ff. ad municipa. et post eum Joan. de pla. in. d. l. ciues. col. penulti. ⁊ Bald. consi. lvij. exordiente, Factum tale est pro parte hominum Castri ⁊c. col. j. versi. sciendum est qd vbi quis habet maiorem partem. in secũda parte. Et ideo expedit prefatis vniuersitatibus articulare de valore castri, et aliorum per eũ acquisitorum. Insuper ⁊ de valore aliorum bonorũ eiusdẽ de Herbesio vt sic appareat eum nõ habere maiorem partem fortunaruʒ suarum in dicta valle. Et si ita appareat non videtur ꝙ tanq̃ incola vel domiciliatus in dicta valle possit in ea dicta eius anima-
9 lia tenere ⁊ depascere. † Nisi forte quis dicere vellet ꝙ seruitus pecoris pascendi est seruitus realis et predialis, que vcʒ debetur per prediũ predio. l. j. §. in predijs. ff. de seruitu. rustico. predi. ⁊. §. inter rusticorum. institu. de seruitu. quod si ita est, videtur qd dictus de Herbesio tanq̃ dominus Castrinoui, cui seu predijs illius territorij debeẽ hec seruitus pecoris pascẽdi potest sua animalia immittere, tenere ⁊ depascere in dicta valle, put alij habẽtes bona ⁊ habitãtes in dicto loco Castrinoui. Sʒ ad istud rñdeo et dico ꝙ hec ratio pcederet si istud ius pecoris pascẽdi i alijs locis dicte vallis debereẽ cã agroꝝ existẽtiũ in loco vel territorio Castrinoui: vt verbigratia, si tenerenẽ pecora per illos de Castronouo p stercoratio-
10 ne seu impiguatione agroꝝ suoꝝ. † Sed si habenẽ ⁊ nutriunẽ aĩalia forte p habẽdis lanis, p habẽdis ⁊ vẽdẽdis capriolis seu hedis ⁊ mutonibus, vel si habenẽ vel nutriunẽ per eũ q nõ habet ibi agrũ, tũc nõ videreẽ ius pecoris pascẽdi esse seruitus realis ⁊ predialis, sed est quoddã ius personale qd nõ trãsit in emptorẽ, per id qd voluit Bartho. cepol. in suo tracta. seruitu. ti. de serui. iu. pascẽ. i princi. Pro quo allegat. l. si quis vnas edes. ⁊ qd ibi glo. ff. de vsufruct. l. pecoris. ⁊ qd ibi glo. ⁊ docto. ⁊. l. vt primũ. ff. de seruitu. allegat et alia multa Cepol. in dicto loco. Pro quo dicto etiã multa scribit in princ. sui operis. de seruitu. sub rubri. de seruitu. rea. ⁊ signanter col. iij. ver. sʒ dubiũ est lucrũ ⁊c. vsq; ad fi. tituli. Et inter alia sentit
11 idẽ Cepol. sub dicta rubrica colum. fina. † quod si non sit seruitus realis et predialis, sed obligatio personalis, non transit ad heredem nec ad singularem successorẽ. Pro primo allegat. l. apud iulianum. §. si quis alicui. ff. de lega. j. et. l. mella. §. fi. ff. de alimen. ⁊ ciba. lega. Pro secundo allegat. l. gayus. ff. de annu. lega. ⁊. l. fina. ff. de contrahen. emptio. ⁊ vendi.

Preterea esto quod idem de Herbesio esset habitator vel incola dicte vallis, et quod propterea posset eius animalia immittere tenere et depascere in dicta valle, ipse tamen hoc facere deberet pro modo possessionum suarum.
12 † Debet enim quilibet sic vti pascuis ne ibi habens modicas possessiones in iniuriaʒ et damnum aliorum plures habentium magnã aĩaliũ immittẽs quãtitatẽ alios ĩpediat in pascuis, vt voluit Albe. in. l. imperatores. ff. de seruitu. rusti. predi. et. l. si testatrix. §. j. ff. si serui. vendi. Pro quo facit, q; pascua cõia sunt illis qui leis
13 aĩalia sua depascere possunt, † et quantũ ad cõmoditatẽ pascuoꝝ hmõi cẽsendi sunt quodãmodo esse socij. nõ ergo debet vnus tota

pascua sibi vsurpare.d.l.imperatores.et argumento.l.de vsu aque.ff.de vari.et extraordi.cogni.ad qd bene facit quod voluit Cy.in.l.quedā.in.v.q.ff.de re.diui.vbi sic ait. Quinto queritur quid si aliquis illo qd est cōe vel publicum sic assidue vtatur vt aliorum vsum assumat, certe poterit cogi vt vtatur pro rata, † vt fit inter plures habentes seruitutē aque, vbi fit diuisio nō seruitutis vel loci seruientis, sed aque mēsure vel temporis.vt.l.arbor.et.l.cōmuni diuidundo.ff.cōi.diui.et est quasi expressum in.d.l.imperatores.ff.de seruitu.vrba.predi. Et sic videmus Bononie diuisam aquam inter fratres predicatores et minores. Hec Cy.vbi supra. † In talibus enim ciuilis modus seruandus est.l.si cui.ff.de seruitu. facit.l.itē si fundi.et.l.vsufructuariū.§.fi.ff.de vsufruc.et.l.cum hi.§.modus.ff.de transac. Et quia vt audio idem de Herbesio nulla predia habet rustica vel vrbana in dicta valle preter et extra locum et territoriū Castrinoui, quinimo nec aliqua habet ī loco aut territorio Castrinoui, nō videtur posse aliqua animalia īmittere tenere et depascere in dicta valle, saltem extra locum et territorium Castrinoui. Et si que posset imittere in territorio Castrinoui hoc esset censendū de paucis. Cui dicto non obstat quod sit dominus illius loci et territorij eiusdem. Quia respondeo quod non propterea est dominus prediorum et aliorum loci et territorij huiusmodi, et signanter eorū in quibus depascuntur aīalia. Nō enim dñm oppidorū seu castrorum aut terrarum fundant eorum intentionem de iure cōi, quo ad dominium prediorum in castris et territorijs seu terris hmōi existentium per id quod voluit Hostien. Jo.and.in nouel. Panor.et doct.in.c.nimis.de iureiurando. Adijcio predictis quod etiam si essemus in casu in quo alias posset fortasse de cōsuetudine idem de Herbesio sua animalia immittere, tenere et depascere in valle predicta, intelligo etiā extra locū et territoriū Castrinoui: quia tamē territoria aliorū locorum dicte vallis sunt necessaria pro nutrimento aīalium et pecorū hominū locorū de Oza, Saysio, et de Cabestano, ipse deberet et de iure posset repelli ab immissione et depastione animalium et pecorum inibi faciendis per ea que not. Hostiē. Joan. and.in nouella Anto.de butri. Panor.et doctores in.c.dilecti.de arbi. Deberet etiam repelli ab immissione et depastione faciendis in territorio Castrinoui aut saltem numerus animalium esset restringendus et taxādus ne per indirectum dānificet et opprimat homines aliorum oppidorum seu castrorum dicte vallis, in quorum territorijs habitatores et domiciliati in dicto loco Castrinoui cōsueuerūt vel solent eorum animalia immittere tenere et depascere. Que omnia dixerim sub correctione etc.

Consilium. LXXVI.

De pacto facto inter coniuges in contractu matrimonij de non diuidendis bonis ipsis viuentibus.

Summarium.

1 Pactum iuratum non factum contra.ll.cōstitutiones et bonos mores seruandum.
2 Societatis coitio non valet in eternum et vt sine fine duret.nu.4.
3 Dictio omnino quid importet.
5 Pactum factum inter coniuges de non diuidendis bonis ipsis viuentibus est validum.
6 Dos filie constituta est titulus lucratiuus.
7 Donatio per defectum prolis facta liberis susceptis reuocatur.

Viso instrumēto matrimonij per verba de futuro dudū cōtracti per et inter Jacobū barrati ex vna parte et honestam mulierem Michaletam filiam naturalem et legitimam Joānis aurioli de sancto Marcello, ac cōstitutionis et assignationis dotis factarū dicto Barrati per ipsum Joannem aurioli et honestam mulierem Ludouicam eius cōiugem. Visis insuper conuentionibus et pactis etiā iuratis celebratis et initis, per et inter prefatos Joannē aurioli et Ludouicam ex vna parte, et dictum Barrati ex alia. Dico et respōdeo quod idem Barrati petere nō potest diuisionem bonorū que ad causam constitutionis et assignationis predictarum inter ipsum et dictam Ludouicam cōia existunt. † Cuius illam assigno rōnē: quia tēpore factarū cōstitutionis et assignationis hmōi facta est cōuentio seu pactum inter partes predictas, etiam iuramento vallatum, ne quamdiu viuerent bona predicta diuiderēt, quod pactum cum nō sit cōtra leges, cōstitutiones vel bonos mores seruandum est.l.j.in principio.et.l.iurisgentium.§.pretor ait. cum suis simili.ff.de pac. Presertim cum sit iuratum, et possit iuramentum per ipsum Barrati prestitum seruari sine dispendio salutis eterne.c.cum cōtingat.de iureiuran.et.c.quamuis pactum.cū suis simili.de pact.in.vj. nec dicat prefatus Barrati, quod immo non valuerit dictum pactum.l.in hoc iudicium.§.si conueniat.ff.cōi.diui. † Queadmodū nec valeat coitio societatis in eternū.l.nulla societatis.ff.pro so. Quoniā respōdeo quod dicta iura bene pōderata non suffragantur seu obstāt. Et primo quidē nō.d.l.in hoc iudiciū.§.si cōueniat.quia ille.§.dicit quod cōuētio seu pactum factum qd nullo modo vel nunquam fiat diuisio rei cōmunis, † quod aperte denotatur propter illam dictionē omnino positam in dicto.§.si conueniat.que est precisa, et importat idem qd indistincte et omni casu.l.si cum exceptione.§.quatenus.et quod ibi glo.super verbo, omnino.ff.quod met.cau.c.ex parte.le.j.de offi.delega.et.l.vbi autem non apparet.§.fi.et quod ibi glo.ff.de verbo.obliga.de quo Alexan.de imol.in.l.precibus.col.ij.C.de impube.et alijs substitu. † Etiam nec obstat dicta.l.nulla societatis.quoniam.l.illa dicit quod nulla est coitio societatis in eternum, hoc est quod societas sic coiri seu iniri aut fieri non potest vt duret in eternū hoc est sine fine. Sed nos non sumus in istis terminis: quia in casu nostro non est facta conuentio seu pactum quod dicta bona omnino nō diuidātur aut quod in eternum cōia et indiuisa maneant. † Sed dictum est qd fieri nō possit diuisio viuētibus ipsis cōtrahentibus, et sic ad tempus, quod pactum valet.dicta.l.in hoc iudicium.§.si conueniat. qd etiam ibi voluit Floria. Pro quo etiam facit.l.j.ff.pro so.et quod voluit glo.in dicta.l.nulla.in respondendo ad oppo.quam facit de dicta.l.j.ff.pro so.et quod tale pactum valeat, voluit expresse et clare dominus Jason may.in §.quedā.col.viij.ver.quid diceretis de casu isto qui est quotidie de facto etc.institu.de actio.vbi reprehendit quendam dominum solennissimum aduocatum qui Florentie contrarium consuluerat. Nō potest ergo nec poterit ipse Barrati petere diuisionem predictorum bonorum quamdiu viuet prefata Ludouica, quamuis eadem Ludouica eā petere posset si vellet, cum audiam dictum Barrati fore sibi molestū et rixosum.l.si conuenerit.et quod ibi Bartol.ff.pro so.et quod not.in.l.iubemus nulli.in principio.et quod ibi Bald.in prima vel secunda col.C.de sacrosan.eccle.ad quod facit quod legitur et not.in.c.quemadmodum.de iureiuran.

Preterea aduertere debet idē Joannes barrati quod prefata Ludouica retinuit sibi et ad vitam suā ipsius vsumfructum medietatis per eam in dotem constitute et assignate pro dicta Michaleta eius priuigna, qui propterea nō est sibi auferendus, sed penes eam remansurus, quamdiu vixerit iuxta formam pacti reseruationis. † Preterea etiam debet ipse aduerte re quod cum post dictam constitutionem que habita relatione ad dictam Michaletam pro qua facta est censeri debet mera et simplex donatio et titulus lucratiuus.l.fina.§.si a socero.ff.quod in frau.credi.l.j.§.accedit.de rei vxo.actio.l.ex morte.in fine.C.de pac.cōuen.l.menia.§.j.cum glo.ff.soluto matrimonio.et est bonus text.in.l.fina.in principio.C.de iu.do.nata fuerit eidem Ludouice filia naturalis et legitima, † donatio huiusmodi fuit et est reuocata, sic quod matrimonio soluto debebit predicta medietas reuerti ad ipsam Ludouicam vel suos heredes.l.si vnquam.C.de reuocā.dona.et quod voluit Barto.et alij in.l.titia.§.imperator.ff.de lega.ij. Et ita melius et consultius meo iudicio faceret idem Barrati, si et modeste et pacifice, et alias iuxta pacta et conuentiones inter eos celebratas et initas conuersaretur et viueret cum dicta Ludouica. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. LXXVII.

De legato generali vxori relicto in codicillis in quo non veniunt instrumenta, libri rationum, et nomina debitorum.

Summarium.

1 Instrumenta, libri rationum, et nomina debitorum que tempore codicillorum aut mortis codicillantis erant in apothecis, an veniāt in generali legato relicto vxori in codicillis. nume.3.6.8.10.13.15.et.16.
2 Castro legato an veniant instrumenta debitorum in eo reperta.
4 Legare mercantiam et tabernam an idem sit.
5 Mercantia an videatur sonare in negotiationem, et an sit idē qd merces.
7 Dictio quicquid est dictio geminata et vniuersalis.
9 Omnia dicens nihil excludit.

Nullus

11 Nullus nulla nullum et omnis sunt signa universalia que solent distribuere terminum communem cui adiunguntur pro omnibus suppositis.
12 Dictio omnino est dictio precisa et universalis.
14 Thesaurus in pecunia consistit non in instrumentis.
16 Actionum personalium appellatione an veniant credita.
17 Universalitas sermonis postremo prolati distictionem et limitationē recipit ex specie precedenti nec ultra euagatur.
18 Notariorum imperitia taxatur.
19 Clausula codicillaris apposita per notarium in testamento illius qui vim eius non intellexit an aliquid operetur.

1 Difficultas † cepte et pēdētis cōtētionis per et inter honestam mulierē Claudiam relictā Antonij thomassij ex una parte, et honestā mulierem M. thomassie filiā et heredem eiusdē quondam Thomassij ex alia, stat ī hoc an in legato quod eidē Claudie in suis codicillis fecisse dicitur prefat⁹ Thomassij ei⁹ quōdam maritus veniant noīa seu credita descripta in instrumentis seu libris rōnū existentibus tpe factorū codicillor huiusmodi vel mortis dicti quōdā Thomassij in locis seu rebus, de quibus infra aut earum altera, scʒ domo seu tinali illi cōtiguo, apotheca et retro apotheca eiusdē Thomassij in predictis codicillis lati⁹ mentionatis et expressis. Sup quo articulo memini me alias scripsisse et post viros cōsultissimos respōdisse ꝙ nō causis et rōnibus tā per illos ꝙ per me allegatis: cui snīe etiā nūc sub correctiōe cuiuslibet dñi melius sentientis, mihi videtur inherendū. Et primo quidē illud certū est qđ in legato domus seu etiā tinalis nō veniūt noīa seu credita descripta in instrumentis seu libris rōnuʒ qui fortasse in eis aut eorum altero existebant tpe codicillorū aut mortis dicti quondā Thomassij. l. vxorē. §. legauerat. ff. de lega. iij. l. gayus. in principio. ff. de lega. ij. et l. si media. ff. de lega. iij. per que iura consu
2 luit Oldra. consi. cccxij. exordiente, Qđ nomina debitorū ꝛc. † ꝙ si legetur castrū in quo testator tenebat instrumenta quedā quantitatum sibi debitarum, in legato hmōi non veniunt nomina. et vt dicit Oldra. vbi supra. Hoc expresse dicitur in dicta. l. vxorē. §. legauerat. expressi⁹ vero in. d. l. gayus. et expressissime in allegata. l. si mihi meuia. Idem voluit Jo. and. tit. de iurisdi. omnium iudi. §. j. versi. que autem. in addi. exordiente, Vidisti duas opiniones. col. ij. ver. questionē nō ad propositum, sed affinem proposito ꝛc. Albe. C. de lega. super rubrica. Et idem voluerūt Pet. de ancha. Anto. de butri. Jo. de imol. et And. barba. in. c. cū dilecti. de dona.
3 † et idē dico de apotheca, et retroapotheca, scʒ ꝙ in legato de eis facto predicta non veniunt, pro quo alias fuit plenissime allegatum. Per legatuʒ enim apothece vt dicit Bar. in. l. cum pater. §. mense. ff. de lega. ij. non videtur aliquid esse legatum sub nomine vniuersitatis vt debita et credita debeātur, sed res corporales, que
4 ibi existunt, † vel forte locus ipse scdm distinctionem quā in taberna ponit Barto. in. d. §. mense. et in. l. cū tabernam. ff. de pigno. Et ꝙuis Barto. in. d. §. mense, videatur sentire quod idem sit legare mercātiā et tabernam, prout refertur ad nomē vniuersitatis, hoc tamen dicte. M. non officit: quia in casu de quo querit dictus quō-
5 dam Thomassij non reperitur legasse mercantiam, † quod scdm eundem Bar. videtur sonare in negotiationē, sed legauit merces que erant et que reperiri possent die mortis et decessus in domo ꝛc. Merces autem nō videntur sonare in negotiationem, sed in res
6 que veneunt. † Nec mouet ad contrariam sententiam quod in dictis codicillis non solum legantur domus seu tinale eidem contiguum, apotheca et retroapotheca, sed legantur hec vna cum ipsarum domus tinalis apothece et retroapothece bonis mobilibus et immobilib⁹ domorūqꝫ vtensilibus frodijs mercib⁹ et aromatibus bonisqꝫ et rebus alijs quibuscunqꝫ in eisdem, et quolibet, eorū positis et existentibus que erunt et reperiuntur ac reperiri poterūt die obitus eiusdem Thomassij codicillantis. Quoniaʒ respōdeo ꝙ sub hoc legato generali nō veniunt instrumenta seu libri rationum qui pro tempore existebant in domo seu tinali apotheca et retroapotheca aut horum omniū altero, vt voluerunt Cy. et Albe. in. l. certi. C. de loca. alias allega. quod bene pbatur in dicta. l. vxorē. §. legauerat. versi. item quesitū est, vbi apparet quod licet testator legasset quicquid in patria a gadibus possidebat, in legato tamen huiusmodi non venit calendarium qđ in patria sua vel infra fines illius testator exercuerat, etiam si instrumēta calendarij huiusmodi fuissent in domo quam in patria habebat. Quo fit vt nō censeantur instrumēta fuisse legata: quia si secus esset etiam noīa de quibus in eis legata cēserent. l. seruū filij. §. cū qui. ff. de lega. j. et
7 l. qui chyrographū. ff. de lega. iij. † et tamē certū est ꝙ dictio quicquid posita in dicto ver. quesitum, est dictio geminata et vniuersalis. l. hoc articulo. cum ibi not. ff. de heredi. institu. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulga. et pupil. ad quod facit quod habet in. l. si is
8 qui ducēta. §. vtrū. ff. de re. du. † Etiā ꝙ sub legato generali nō veniant noīa probat et expressius in. d. l. gayus. in princ. vbi ꝙuis testator ex semisse bonorum pnepoti alteri ex heredibus relicto domos paternas in quibus habitabat cū oībus que ibi erāt excepe-rit, et hec oīa voluerit nō ptinere ad portionē hereditatis quā eidē pnepoti dederat, nihilomin⁹ noīa debitorū q̄ ī domib⁹ huiusmodi existebant nō cōtinentur in legato, sed sunt omnium heredum cōia, et sic pro semisse eiusdem pronepotis, et tū certū est ꝙ illa verba cū omnibus que ibi sunt ꝛc. sunt generalia rōne illius dictiōis
9 omnibus, † de qua dici solet, ꝙ qui oīa dicit nihil excludit. argu. l. iulian⁹. ff. de lega. iij. c. solite. de maiori. et obedien. et. c. si romanor.
10 dist. xix. † Expressissime autem probatur quod predixi in. d. l. si mihi meuia. in primo et secundo respō. in primo quidem vbi in prelegato facto de certis fundis cum omnibus mancipijs, pecorib⁹, iumētis, ceterisqꝫ vniuersis speciebus que in eisdem fundis aut eorum altero existerent cum moreretur testator non venit tabulariū quod tunc in altero ex his fundis extitit, in quo erant compluriū manciporum et fundorum cāptiones et variorum contractuum instrumenta, insuper et debitorum nomina, sed remanent hec oīa inter heredes communia. In secūdo vero probatur qđ licet testator fidei heredum commiserit vti sinerent legatarium habere domus in quib⁹ habitabat nullo omnino excepto cum omni instrumento et repositis omnibus, non tamen in legato huiusmodi veniunt debitorum instrumenta, et sic nec nomina, et tamē certum est qđ per verba inibi posita fuerit idē testator loquutus multum generaliter, et precise. dicit enim, nullo excepto cum omni instrumēto
11 et repositis omnibus, † vbi ponuntur dictiones nullo, omni, et omnibus que sunt dictiones generales aut signa vniuersalia que solent distribuere terminū cōmunem cui adiunguntur pro omnib⁹
12 suppositis. † Ponitur etiam ibi dictio omnino que est dictio precisa. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. et quod not. glo. in. l. si cum exceptione. §. quatenus. ff. quod met. cau. de quo Alexā. de imol. in l. precibus. col. ij. C. de impube. et alijs substitu. et cōsi. lxxxviij. exordiente, In causa domine Bartholomee. in pricipio. in quarto volu. vbi allegat. c. cum ex eo. cum ibi not. per Archi. et Joan. and. de elec. in. vj. et. c. ꝙuis. cum ibi not. per Archi. de pac. eo. lib. et vt dicit Frā. de are. in. l. stipulatio ista habere licere. in principio. et per illum tex. in versi. que res facit ꝛc. ff. de verbo. obligatio. hec dictio omnino est dictio vniuersalis, est ergo et precisa et vniuersalis, et tamen ꝙuis et precise et vniuersaliter voluerit testator domos legatas in quibus habitabat nullo oīno excepto cū omni instrumento, et omnibus in eis repositis pertinere ad legatariū, nō tamē vi-
13 detur sensisse de debitorum instrumentis in eis existētibus. † Palam ergo est ꝙ per illa verba vna cum ipsarum domus, et in alijs apothece et retroapothece, et alia que superius retuli, nec instrumēta nec rōnū libri, et cōsequēter nec debita seu noīa cēseri debeant relicta. Nisi forte quis dicere vellet qđ in illis deberet distigui an instrumēta vel libri hmōi essent ibi perpetuo remansuri, put distinguit in. l. si chorus. ff. de lega. iij. Qm̄ rñdeo ꝙ distinctio hmōi non cadit in instrumētis debitorum vel libris rōnū: qꝛ qđ expresse voluerūt Oldra. in dicto ꝯsilio. Jo. and. in dicto ver. questionē nō ad
14 ppositū ꝛc. et Albe. C. de lega. sup rubri. † Thesaur⁹ em̄ i pecunia cōsistit nō in instrumētis. l. nōnūꝙ. §. thesaur⁹. ff. de acq. re. domi.
15 † Etiā nec veniūt in predicto legato noīa seu credita ppter illa verba in eodē descripta, scʒ iuribusqꝫ et pertinētijs eorūdē et cuiuslibet ipsor vniuersis. nō em̄ noīa vel credita presertim merciū venditarū ante dictos codicillos vidētur posse dici iura aut pertinentie domus seu tinalis apothece aut retro apothece predictar seu etiā bonorū mobiliū et immobiliū in dicto pretēso legato plenius expressor. et signāter apothece aut retro apothece, accipiēdo apothecā vt pdixi. Forte vero dicet ꝙ lʒ appellatione predictor nō veniāt noīa, veniūt tñ ppter alia verba in legato pdicto lati⁹ mētionata, ppter illa vcʒ, vna cū oib⁹ iuribus et actionib⁹ realib⁹/personalib⁹/anomalib⁹/ptorijs/ mericisqꝫ/ac mixtis et alijs quibuscūqꝫ quibusuis noīe et vocabulo dici et nominari possint et valeāt seu debeāt, sed istud nō videt obstare.
16 † Cū qꝛ esto ꝙ als appellatione actionū psonaliū cēseri deberent venire noīa seu credita, nō tamē videnꝫ venisse isto casu debita prefato Thomassij ppter merces apothece antea vēditas, et quaruʒ pretia nondū recepta extiterant. Cuius illa videt posse ratio assignari: qꝛ illa generalitas importata per illa verba, vna cū omnib⁹ iurib⁹ ꝛc. et apposita in fine dicti legati determinant ex specie precedenti nec vltra illam amplius extēdit. argu. l. quotiens. et quod ibi doctores. C. fami. ercis. Pro quo facit qđ voluerūt Anto. de butri. Petrus de ancha. et domi. And. barba. in. c. cum dilecti. de

dona.post Oldra.consil.viij.exordiente, Quidam paterfamilias fecit testamentum ⁊c.referunt enim qd testator heredibus institutis.B.⁊.C.eius filijs subiunxit, volo etiam solui per dictos meos heredes omnia debita, videlicet ꝙ.B.soluere teneatur omnia debita quibuscunqȝ creditoribus talis ⁊ talis ville ⁊ specialiter summam pecunie que soluenda restat pro dote Gemme filie mee, necnon omnia alia que debeo et teneor quibuscunqȝ creditoribus ex quacunqȝ causa, ⁊ respondent ꝙ nõ obstantibus illis verbis generalibus, Necnon omnia alia que debeo et teneor quibuscunqȝ creditoribus ex quacũqȝ causa, tenebitur dũtaxat idem.P.ad ea debita que debentur in villis nominatis. Pro quo allegant Oldra. [17] in dicto cõsil.† quia generalitas ⁊ vniuersalitas sermonis postremo seu vltimo loco prolati distinctionem limitationem et specificationem recipit ex precedẽti specie, nec vltra illam amplius euagatur.dicta.l.quotiẽs.alias etiam rationes inducit Oldra.in dicto consilio. Ex quo infertur ꝙ id qd dicitur in dicta clausula vna cum omnibus ⁊c.debent intelligi, non quidem de omnibus actionibus personalibus eidem Thomassij testatori tunc competentibus aut competituris, sed debet restringi ad actiones personales competentes propter precedentia, si que competebant. Et sic nõ veniũt actiões tũc cõpetẽtes ꝑpter merces anteavẽditas ⁊ expeditas vel q̃ nõ existebãt i domo tinali illi cõtiguo apotheca vel retroapotheca: qꝛ de illis mercibꝰ nõ precesserat sermo, sed de tũc existẽtibꝰ in dictis locis aut eorum altero, et que inibi reperirent tẽpore obitꝰ ipsius testatoris. Preterea videtur aduertendum ne notarius qui de dictis pretensis codicillis notam recepit subiunxerit ex suo capite illa generalia verba, vna cum omnibus iuribus et actionibus realibus personalibus anormalibus ⁊c. Aliquãdo [18] enim notarij vel propter eorum imperitiam † que vt dicit Bal.cõsilio.v.exordiente, Uiso testamento Bartholucij ⁊c.in secũda parte, mundum destruit, ⁊ prout conscientias bonorum virorũ in magno discrimine, vel alias ex suo capite multa ponunt que nec testatores nec cõtrahentes vel intelligunt vel dicunt, vel etiã que ipsimet notarij non capiũt. Hec colliguntur partim ex his que not. Barto.in.l.j.in.vj.q.ff.de iu.codicil. Andr.barba.in repeti.c. raynaldus. charta.liiij.colum.iiij.versic. et ego pondero vnum quod ponitur ⁊c.de testa.⁊ consilio.lviij.exordiente, Clementissimi dei [19] patris domini nostri iesu Christi ⁊c. colũ. x. in prima parte.† qui loquentes et disputãtes an clausula codicillaris apposita per notariũ in testamento illius qui vim eius non intellexit aliquid operetur. Concludunt quod nõ, quia notarij apponunt clausulam illam ex capite suo, et testator ignorat. Idem dicit Angel. consilio cccxv.exordiente, Petrus fecit testamentum suum ⁊c,col.v. versi. quapropter moueor ad dicendum quod licet clausula ⁊c. Multa similia allegat And.barba.in dicto consilio.lviij. colum.x.que nõ refero, cum et ad peritissimum et ad preceptorem meum sit mihi sermo qui omnia et plenius et subtilius considerabit. Et que videntur non importune adaptari, ⁊ de quo queritur. Non enim est verisimile quod dictus Thomassij iuris ignarus et fortasse morbo pressus, ⁊ forte moriens cogitauerit de actionibus realibꝰ personalibus pretorijs merisqȝ et mixtis, et vt verbo vtar notarij, etiam de anormalibus, de quibus forsitan nec Barto. cogitasset, et ita potius videt notarius forte vel ex imperitia vel ex stilo quẽ obseruare consueuit in cõtractibus dictam clausulam apposuisse q̃ ex mente testatoris. Et ita non videtur nocere heredi predicti Thomassij, per id quod dicunt doctores in locis preallegatis, et in remissionibus allegatis per And. barba.in dicto cõsi.lviij. collum.x.ad quod facit quod voluit Cy. in.l.j.§.et vt pleniꝰ.C.de rei vxo.actio.

Consilium. LXXVIII.

De sententia interlocutoria inciuiliter lata super petitorio parte intẽtante possessorium reintegrande suspenso possessorio.

Summarium.

1 Sententia interlocutoria post lapsum decendij transit in reȝ iudicatam nec ad partis postulationem ex officio iudicis potest reuocari.

2 Petitorio suspenso an liceat actori transire ad possessorium reintegrande possessionis etiam sine cõdemnatione et periculo expẽsarum.nume.6.

3 Actor an possit cumulare petitorium cum possessorio reintegrande, et hec duo iudicia simul intentare.

4 Uerba enuntiatiua probant quo ad contrahentes.

5 Minor beneficio minoris etatis et restitutionis in integrum renuntiare potest.

Sententia interlocutoria, quam in fauoreȝ Stephani amblardi et odium venerabilis ⁊ honorabilium virorum domini Crispini agonti ⁊ Charlote marini fratrum, et Hugonis marini eorũdem nepotis tulisse ⁊ promulgasse dicitur, ⁊ quã tulit venerabilis vir dominus Joannes girardi in decretis licentiatus ⁊ pretensus vicarius ⁊ officialis Tricastrinus, ⁊ a qua fuit parte dictorum do.Crispini ⁊ consortum ad reuerendissimuȝ in Christo patrem ⁊ do.do. Arelatẽsem archiepiscopum ⁊ eius metropolitanam sedem prouocatum, ⁊ legitime appellatũ fuit, ⁊ est nulla aut saltem iniqua indebita ⁊ iniusta, ⁊ propterea cassanda reuocanda et adnullanda causis rationibus et motiuis plenius allegatis et deductis tã in appellatione parte eorũdem do.Crispini ⁊ cõsortũ ab ordinatione huiusmodi interiecta, q̃ in tribꝰ schedulis in ipsa appellationeꝫ mentionatis ⁊ expressis exordientibus, Prima veȝ nihil occurrit. iserta.fol.lxxix. Secũda in libello parte alicuiꝰ in causa oblato ⁊c.inserta.fol.cccxxiij. Et tertia exordiente, Super isto casu video notabiliter fuisse superius allegatuȝ ⁊c.inserta.fo. cccxxv.que si placet videbuntur. Et q̃uis per ea que inibi dicta ⁊ scripta extiterũt sufficienter ⁊ plene appareat de inciuilitate ⁊ iniustitia dicte pretense interlocutorie sententie, et ꝑpterea nõ fuerit nec sit opus alia inducere signãter vbi ad peritissimuȝ est mihi sermo. Ego tamẽ volens satisfacere votis dictorum do. Crispini [1] et cõsortum aliquid adijciam.† Et primo quidem ꝙ licet sentẽtia interlocutoria nõ transeat regulariter in rem iudicatã, quominus possit iudex qui eam promulgauit ex eius officio reuocare etiam post decẽdiũ. Nõ potest tamen post decẽdium eandẽ reuocare ad postulationẽ partis cõtra quam lata extitit: qꝛ quo ad eam per lapsum decendij transit in rem iudicatam.c.cum dilecti.de electio.⁊ c.significauerunt.de testi.quod etiam voluit glos.⁊ doct.in.c. cum cessante.de accusa.vbi etiam Panor. colũ.iij.versi. venio ad scdm vsqȝ ad quod quod tempus ⁊c. Et idẽ voluit Bar. ⁊ doc. cõmuniter i.l.quod iussit.ff.de re iudi.⁊ Pau.de cast.cõsi.cccxxiij.exordiẽte, Uidetur dicendum super primo puncto.vbi allegat dictum.c. cum dilecti.in fi.⁊ quod ibi not.glo.⁊ in.c.quod ad consultationẽ. de re iudi. Quo fit vt cum venerabilis vir dominus Petrus paiani pro tũc officialis Tricastrinus declarauerit ⁊ ordinauerit Anno domini.M.ccccxcv.⁊ die.vij.mensis Augusti prefatum domi. Crispinum ⁊ cõsortes nõ fore cõdẽnandos in expẽsis, ⁊ dicto Stephano amblardi tertminũ assignauerit ad dicẽdum ⁊ deliberãdũ que dicere ⁊ deliberare vellet super libello articulato ⁊ cõcludente in possessorio reintegrande parte eorum do.Crispini et cõsortum in causa producto, vt colligitur ex his que leguntur.fo.ccv.col.ij.⁊ duobus fo.seq.non potuerit postea eodem Anno ⁊ die. xxj. mensis Augusti petere idem Stephanus Amblardi reuocari, aut alias retractari ordinationem eiusdem do.Paiani, et istud videt esse sine quocunqȝ dubio. Dictus ergo vicarius in retractãdo seu reuocando ⁊ annullando huiuscemodi ordinationem ac causam omniaqȝ ⁊ singula reducendo ad statuȝ in quo erant quãdo fuisse exceptũ pretenditur de asserta nullitate ⁊ inualiditate instrumenti parte dictorum do.Crispini ⁊ cõsortum producti vel verius exhibiti male inciuiliter ⁊ iniuste processi: quia ad interpellationeȝ partis post decendium factam cassare et annullare tentauit ordinationem prius latam.

Preterea esto qd reuocatio seu retractatio ⁊ reductio huiusmodi postulate extitissent ĩfra decem dies a tẽpore late ordinationis per ipsum do. Paiani officialem, nõ tamẽ debuisset ordinatio huiusmodi retractari nec causa ⁊ acta in illa reduci ad eum statum in quo fuisse pretẽduntur tempore oppositarum pretensarum nullitatis ⁊ inualiditatis instru[2]menti de quo supra.† Quia nulli dubiũ scdm veras cõclusiones iuris quin potuerint prefati do.Crispinus ⁊ cõsortes suspẽdere petitorium per eos prius intentatum, ⁊ illo suspenso transire ad possessorium reintegrande possessionis etiam sine condemnatione ⁊ periculo expensaruȝ. Pro quo causa breuitatis remisisse sufficiat ad iura ⁊ rationes plenius allegatas in dictis tribꝰ schedulis superius, ⁊ in appellatione predicta latius mentionatis. ⁊ quod petitorium prefati do.Crispinus ⁊ cõsortes suspenderunt ⁊ suspẽdi petierunt Anno domini.M.ccccxcv.⁊ die.vij.mensis Augusti vt videri potest in cõparitione quã parte ipsorum do. Crispini ⁊ consortum fecit magister Põtius raymũdi ꝓcurator.fol.lxxvj.⁊ se.et in schedula, q̃m premissum est actori ⁊c.inserta.fo.lxxix. ⁊ sic suspẽderunt ⁊ suspendi petierunt petitoriũ de quo supra infra tres dies post oblatum libellum in materia possessorij reintegranda qui inseritur.fo.cxcvj.⁊ productus est Anno predicto.M.ccccxcv. ⁊ die

quarta

quarta mensis Augusti, et ita apparet nō procedere ea que parte dicti Amblardi allegata extiterunt, circa principiū schedule exordientis, Actus agentium debet operari &c. inserte. fol. ccccxxxvij. quatenus ibi dicitur q neq; iudex neq; partes suspenderunt possessorium, sed vno inuolucro verborū simul et semel in eadē instantia petitorium et possessorium intentarunt. Etiā nec procedit seu obstat quod parte eiusdem Stephani allegatū extitit, circa principium cuiusdam schedule exordientis, Admirari nō cesso &c. inserte. fol. lxxxv. quatenus inibi pretenditur q suspenso petitorio actori non liceat transire ad possessorium possessionis: quoniā respondeo q esto q istud sit crude et indistincte prolatū procederet, quod tamen recipit limitationes q̄plurimas, non propterea impediri debuissent nec de iure potuissent dicti domi. Crispinus et consortes a suspensione et trāsitu per eos factis et fieri postulatis: quia non transiuerunt ad petitorium retinende, sed recuperande possessionis prout clare colligitur ex conclusione libelli de quo supra, que si placet videri poterit. Et nisi desipiam puto q non solū potuerant prefati domi. Crispinus et consortes suspēso petitorio
3 per eos prius intentato transire ad possessoriū reintegrande, †sed etiam eodē petitorio nō suspenso poterant cumulare possessoriū reintegrande, et hec duo iudicia simul intentare. l. cum fundum. in fin. et quod ibi Bar. et docto. ff. de vi et vi arma. et quod voluit Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. col. viij. versi. secūdo videamus. vbi etiā alij scribētes. ff. de acqui. posses. super quo tamen articulo vtpote non necessario vlterius non insisto.

Dicta etiam pretēsa ordinatio lata per vicarium fuit et est inciuilis et iniusta, pro eo q per eā videtur idē do. vicarius iussisse et ordinasse, quinimo de facto ordinauit et iussit pretensas nullitatem et inualiditatē instrumēti superius mentionati, affirmans q his instructis et cognitis apparebit de iure istius vel illius: quia dico q hmōi pretēse inualiditas et nullitas concernunt materiā petitorij, quod vt predixi, suspēsum fuit et suspēdi potuit per iura et rationes al's plenissime allegatas et quas refricare non oportet. Adijcio q de cōtrario omniū horū que parte dicti Amblardi in diuersis schedulis, etiā vsq; ad nauseam allegata extiterunt cōtra instrumentū de quo supra seu veri in eodē contenta et descripta apparet per ipsummet instrumētū, ita vt per ipsum possit et valeat imposterum sufficienter edoceri et
4 probari in materia petitorij de dicta pensione.† Quamuis enim verba narratiua siue enuntiatiua non probēt regulariter, hoc tū fallit quoad contrahentes, per id quod no. docto. in. l. optimam. C. de contrahen. et cōmit. stipula. Barto. in. l. si forte. ff. de castren. pecu. Vita. de camba. in suis clausulis sub rubrica enūtia. ver. in contra. et alij in alijs locis. Verba ergo enūtiatiua posita in instrumento de quo supra probare poterant contra Joannem amblardi patrem huius Stephani, et consequēter contra eundē Stephanum eius quondā filium et heredem prout deducitur in libello, et sic qui fingitur eadē persona cū eodē quondam Joanne. auē. de iureiurand. a mon. presti. colla. v. Preterea idē Joānes debitis interuenientibus stipulationibus conuenit, promisit et iurauit pro se et suis heredibus dare, soluere, et expedire annis singulis et perpetuo pensionē et pensiones de quib⁹ in instrumēto. Et vt colligitur ex illo hec promissio facta est ex causa traditionis molēdini, olim facte Jacobo amblardi patri eiusdē Joānis. Nec obstat quod opponitur in Joannem fuisse minorē tēpore facte promissionis &c.
5 †Quoniā respōdeo q ipse renuntiauit beneficio minoris etatis et restitutionis in integrū etiam cum iuramento, et cum iuramēto conuenit et promisit soluere &c. Et sic contrauenire non poterat ex capite minoris etatis. auē. sacramenta puberum. et quod ibi communiter per omnes scribentes. C. si aduer. vendi. et quod not. glo. et doct. in. l. ij. C. de rescin. vēdi. Et licet super hoc articulo possint
6 multa induci ego tamen supersedeo,† pro eo quia vt predixi, ista cōcernūt materiā petitorij quod suspendi potuit si verū est quod habetur in. c. pastoralis. de cau. posses. et ppri. quicquid ex aduerso scriptū extiterit: quod pace salua dixerim pariter et honore egregij viri domini aduocati partis aduerse de iure non procedit. Et nisi scirem me verba habere ad virum doctissimū responderem ad singulas rationes et motiua parte dicti Amblardi allegatas in diuersis eius schedulis. Sed quia nō est opus nec etiam expedit ego supersedeo. Eo excepto q nō obstat id qd parte eiusdē Amblardi allegat in dicta schedula, Actus agentiū, scilicet q nō potuerint do. Crispinus et cōsortes intētare possessoriū suspenso petitorio, sed opus extiterit q eidē renūtiarent: q respōdeo q istud est contra ea que cōmuniter no. per docto. in. d. c. pastoralis. et cōtra id qd voluit Bart. in. d. l. naturaliter. §. nihil cōmune. circa primā cōbinationē. Et hoc voluerūt ibi Jo. de imol. et Alex. de imol. qui uideri pōt. col. xliiij. et seq. Et per hec limitatur auē. qui semel. C. quō et quan. iudex. Nec dicat aliquis q Jo. de imol. videat ibi reprehendere Bar. qm̄ respōdeo q immo nō eū reprehendit, in hoc, hoc est quoad hoc vt non possit actor suspenso petitorio transire ad possessoriū recuperande etiā nō facta renūtiatione petitorij, quod est propter odiū violenti possessoris. Sed reprehēdit eum quatenus videtur voluisse q eoipso q actor obtinet in possessorio recuperādo obtinere debeat in petitorio, etiā aliter nō edocto de dominio: sed nos nō contendimus de hoc. Que omnia dixerim &c.

Consilium. LXXIX.

De causa euocata a cōmissario nō cognoscēti de causa infra tempus sibi prefixum per dominicale decretum.

Summarium.

1 Clausula exnunc prout extunc quid operetur in dominicali decreto causam euocante lapso termino.
2 Commissione expirata non tenentur partes coram commissario comparere.
3 Judici excedenti iurisditionē respectu territorij impune non paretur, nec etiam excedenti vltra tempus.
4 Concedens domū in emphytheosim cum pacto iurato de nō imponendo super sensu potest vel eius heres domū repetere emphitheota super sensum imponente.
5 Fidem frangenti fides frangatur.

Viso pcessu cause cepte et agitate per et inter nobilē et honorabilē virū magistrū Alziarium grassi notariū loci Cadaueti habitatorem vero loci Montilioris actorē originarium ex vna parte, et prouidū virum Hernicū sambuci
1 reum ex alia. †Dico et respondeo q vt apparet ex inspectiōe dñicalis decreti parte eiusdē magistri Alziarij ꝓpter negligentiā dñorū officialiū dicti loci Cadaueti. inserti. fo. lxxx. eminēs Regiū consiliū Aquis residens precepit et mādauit eisdem do. officialibus ad quos spectabat seu eorū locūtenentibus, quatenus vocatis corā eis qui forēt rationabiliter euocādi causam predictā, et in decreto hmōi seu supplicatione eidē eminenti Regio consilio parte ipsius Grassi oblata latius mentionatā et expressā infra quindecim dies a die exhibitionis eiusdē dominicalis decreti in antea cōputādos, eorū diffinitiua sentētia deciderent, terminarent, et diffinirent summarie simpliciter et de plano sine strepitu forma et figura iudicij, sola facti veritate inspecta procedendo, al's inquit idē eminens Consiliū exnūc, pro tunc, et ecōtra eodem lapso tpe ipsam causam cū incidentib⁹, annexis, et cōnexis ad proximū superiorem et immediatū ducimus euocandā prout euocam⁹ per presens decretū autoritate premissa nullo alio expectato mandato. Et fuit decretū hmōi obtentū Anno dñi Millesimo. ccccxciij. xix. mēsis Aprilis. Apparet insup decretū hmōi fuisse parte ipsi⁹ nobilis Grassi exhibitū et presentatū nobili viro Mattheo Bonifacij baiulo dicte curie Cadaueti anno pdicto, et die quarta mēsis Maij, et per eūdem Grassi dictū do. Baiulū fuisse legitime reqsitū de exequēdo ipsū dñicale decretū. Apparet insup q licet ad iussum et mandatū dicti Baiuli, et corā eo cōparuerint prefati Grassi et Sambuci anno pdicto et die veneris que fuit. xvij. mēsis Maij, et. xiij. a tēpore exhibitiōis et presentatiōis dicti dñicalis decreti, ipse videlicet Grassi petens decretū exequi et al's, tā ipse q̄ dictus Sambuci parati audire deliberationē et sniam dicti do. Baiuli, ipse tū do. Baiul⁹ causam pdictā diffinire nō curauit. Sed pretendēs se nō esse deliberatum ad audiendū eius ptēsam deliberationē, ꝓ termino statuit et assignauit diē Martis, tūc ꝓxime venturā que erat. xxj. dies dicti mēsis Maij. et. xvij. dies a tpe exhibitiōis ipsius dñicalis decreti. Et sic ꝓ termino assignauit diē qua futur⁹ erat, nō iudex propter euocationē: q esto q effect⁹ euocatiōis cause oblat⁹ extiterit, non quidē in diē concessionis dicti dñicalis decreti sed in quindecimā diē a die presentatiōis et exhibitionis eiusdē decreti, sub cōditiōe tamē si infra hāc diē nō foret causa pdicta decisa et terminata per diffinitiuā sniam dictorū do. officialiū loci predicti Cadaueti ad quos spectabat. cle. j. iūcto eo qd ibi habet per gl. sup verbo, exnūc. et quod ibi Jo. de imol. colū. ij. de cōces. prebē. et quod voluit Bal. in. c. j. col. vj. ver. sed pone cleri. ti. de mili. vasal. qui contumax est. Inno. Hostiē. et docto. in. c. preterea. le. ij. de appella. Alexand. de imol. et docto. in. l. huiusmodi. la. ij. ff. de verbo. oblig. saltē hoc certū est q effectus euocationis hmōi collat⁹ est in dictā diē quindecimā et sub cōditione de qua supra, vt volunt doct. in locis superi⁹

allegatis. Pro quorū dicto facit quod voluit glos. τ docto. in. l. j. C. de codicil. quod si ita est: immo quia est ita † nō tenebatur idē (2) magister Grassi cōparere corā eodem do. Baiulo dicta die Martis, tunc proxime futura: qua, quinimo τ ante eā finitura erat iurisditio eiusdem domi. Baiuli. l. fi. τ quod ibi Albe. Ange. Pau. de cast. τ Moderni. ff. de iurisditio. om. iudi. τ. l. vinū. ff. si cer. peta. (3) † Quemadmodū enim iudici excedēti iurisditionē respectu territorij impune nō paretur, ita τ impune nō paretur excedenti vltra tempus. d. l. fina. iunctis his que ibi voluerunt Albe. Ang. Pau. de cast. τ alij scribentes. Ad quod facit. l. fi. ff. de tritica. l. ratio. §. si per venditorē. ff. de actio. emp. l. nemo potest. ff. de lega. j. τ. l. quotiens in diem. cū. l. seq. ff. de verbo. obliga. Nō procedit ergo quod parte dicti Sambuci legitur allegatū in quadā eius cōparitione seu schedula exordiēte, Coriolis nouiter veniēs ad causam τc. inserta. fo. xj. quatenus ibi pretēditur eundē magistrū Grassi nimis propere τ nō expectata sentētia domini iudicis a quo causā euocasse τ literas euocatiōis eleuasse, τ ꝙ attenta assignatione sibi facta merito debuerit die assignata cōparere coram dicto Baiulo, τ saltem videre si presto esset ad sententiā ꝓferendā vel non. Quonīā respōdeo ꝙ immo nō tenebatur corā eodē Baiulo cōparere vtpote a quo in vim dicti dominicalis decreti fuerat cū iuris effectu, τ ipso facto causa euocata ante dictā diē Martis q̄ erat. xxj. mēsis Maij. Et sic eo tēpore quo nō erat iudex nec vlteri⁹ de causa predicta se intromittere poterat, nec dici potest idem Grassi nimiū propere literas euocatiōis leuasse, cū non appareat eundem adiuisse hoc venerandū appellationū tribunal, seu spectabilem quondā virū dn̄m Tossanciū garini iuriū ꝓfessorē eximiū, et illi⁹ ꝓ tēpore iudicē ante Annū predictū τ diem quartā mēsis Junij. Adijcio ꝙ ex premissis infertur etiam nō obstare dicto magistro Grassi quandā pretēsam relationē quā fecisse dicitur honorabilis vir magister Jacob⁹ leporis pretēsus notari⁹ τ que scripta est. fol. lxxxiiij. τ p quā apparere pretēditur dictū nobilē Mattheū Bonifacij Baiulū non potuisse Anno p̄dicto Millesimo. ccccxciij. τ die Jouis. xxiij. mēsis Maij ꝓcedere ad sententiā τ decisionē dicte cause ꝓpter absentiā dicti magistri Alziarij grassi. Quā respōdeo ꝙ nec ea die nec alia aliqua, post tamē quindecim dies a tempore p̄sentationis τ exhibitionis dn̄icalis decreti tenebatur idē magister Grassi cōparere corā dicto Baiulo, nec ipse Baiulus eo inuito in causa procedere vt apparet per predicta. Et hec quoad materiam euocationis.

Ceterum quoad materiam principalē de qua principaliter agi cepit per τ īter dictū magistrū Alziariū τ prefatū Henricū, videtur intētio eiusdē Alziarij fuisse τ esse sufficiēter fundata, tā per publicū instrumentū parte eius in dicta causa productū τ insertū. fol. xxxix. q̄ per cōfessionē dicti Henrici facta in respōdēdo ad singulas positiōes siue titulos parte dicti Alziarij in causa ꝓductos, τ que inserūtur. fol. lxviij. (4) † Ex quibus oībus hoc colligitur ꝙ cōtra cōuentiones τ pacta etiā iuratas τ factas tpe acapiti seu cōcessionis in emphytheosim facte de domo in actis cause lati⁹ mētionata, idē Hēricus supercēsum imposuit super domo, τ sic cōtrauenit cōuētionibus τ pactis etiā iuratis, que tamē seruari debuerunt. l. j. C. de iure emphi. τ ꝓpter quarū non obseruantiā, videt̄ licuisse dicto magistro Alziario heredi cōcessoris venire contra cōcessionē τ cōtraueniendo repetere (5) domū iure cōmissi. † Quia cū dictus Hēricus per se cōuēta τ promissa, etiā cū iuramento nō seruauerit cōsequēter nec teneri debet idē magister Alziarius ad obseruationē cōuentorū τ ꝓmissorū per nobilē quondā virū magistrū Antoniū grassi eius patrem et predecessorē. l. cū proponas. C. de pac. l. quero. §. inter locatorem. τ quod ibi Bar. ff. loca. Bal. in. l. inciuilē. C. de rei vendi. τ. c. j. col. vlti. quali. do. proprie. priue. facit. l. si ita. §. seia. ff. de verbo. oblig. τ. l. si conueniat. ff. pro socio.

Consilium. LXXX.

De promisso facti alieni iurato adimplendo.

Summarium.

1 Factum alienū promittere quo casu quis possit, τ an efficaciter cōtrahatur obligatio. nume. 4.
2 Promittens se curaturum ꝙ alius faciet, videtur promittere factum proprium.
3 Juramentū operatur vt quis obligetur omni meliori modo quo possit.
5 Obligatio ad interesse post moram succedit in obligationibus faciendi.

(1) Quamuis † quis factū alienū regulariter ꝓmittere nō possit, et si ꝓmiserit nō teneatur. l. stipulatio ista habere licere. in princ. τ quod ibi docto. ff. de verb. obliga. Hoc tamē fallit quādo quis cōuenit τ ꝓmisit se facturū τ curaturū ꝙ alius faciet: quia isto casu ille qui sic conuenit τ ꝓmisit hoc facere obligatur τ tenet̄. §. si quis alium. institu. de inutili. stipula. no. Bar. Ang. Joan. de imol. Alexand. de imol. τ docto. in. d. l. stipulatio ista habere licere. in prin. τ Ange. are. in. d. §. si quis aliū. Quinimo vt videt̄ sentire Joan. fab. in. d. §. si quis aliū. τ apertius Jo. de imol. τ Alex. de (2) imol. in. d. l. stipulatio ista habere licere. in prin. † Promittens se curaturū τ facturū ꝙ alius faciet videtur ꝓmittere factū propriū suijpsius ꝓmittentis. l. quotiens quis. ff. de verb. oblig. quod etiā voluit Ange. are. in. d. §. si quis aliū. Quo fit vt cū venerabilis vir dn̄s Guillielm⁹ de serro p̄sbyter, nō solū cesserit, quittauerit, desamparauerit, τ remiserit vice τ nomine ꝓuidi viri Lācelini de serro eius fratris nobili τ honorabili viro Jacobo de orseria, tūc presenti stipulāti τ recipiēti ꝓ se τ suis tenementū seu forestā de quo in actis ac etiā iura τ actiōes, que τ quas idē Lancelinus habebat τ habere poterat in foresto hmōi domibusq̄, terris, pratis, τ alijs iuribus τ pertinētijs eiusdē Foresti, sed etiā cōuenerit promiserit τ etiā ad sancta dei euāgelia iurauerit, hec omnia attēdi, approbari, τ ratificari facere per eundē Lancelinū eius fratrem in debita τ efficaci forma τ sub expressa obligatiōe τ hypotheca omniū τ singulorū bonorū suorū, τ cuiuslibet eorundē mobiliū τ immobiliū presentiū τ futurorū, teneatur τ astringatur idē do. Guillielm⁹ ad faciendū attendi, approbari, τ ratificari per eundē Lancelinū cessionem, remissionē, desamparationē, τ quittationē superius mentionatas, τ per ipsum dn̄m Guillielmū factas dicto nobili Jacobo. Ad qd̄ etiā teneretur ratiōe iuramenti per eundē prestiti, ꝑ id quod not. Cuma. τ Roma. in. d. l. stipulatio ista habere licere. Pro quo allegatur tex. in. c. ex literis. le. ij. cum ibi not. de spōsa. et (3) etiā † quia iuramentū facit vt quis videatur velle obligari omni eo meliori modo quo potest. l. cū pater. §. filius matrē. ff. de lega. ij. (4) τ quod not. Bart. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. † Et sic perinde est promittere factum alienum cū iuramento, ac si promittens promitteret se curaturum aut facturū ꝙ alius faciet, quo casu sine dubio tenet promissio. d. §. si quis aliū. et in. l. si quis heres iussus. ff. de lega. j. τ voluit glos. in. d. l. stipulatio ista habere licere. in prin. in verbo, videtur. Et ꝙ promittens cum iuramento factum alienum efficaciter obligetur. voluit Ange. τ Joan. de imol. in. l. inter stipulantem. in prin. ff. de verbo. obliga. τ Bald. in. l. fina. C. de nō nume. pecu. de quo est bonus text. secundum vnū intellectū in. c. ex rescripto. in fin. τ quod ibi Abbas modernus. de iureiurā. Cōcludo igitur nulli esse dubiū, quin ipse do. Guillielmus teneatur propter cessionem, remissionem, desamparationem, τ quittationem per eum factas iuncta iurata promissione de faciēdo hec attendi, approbari, τ ratificari per dictum Lancelinum eius fratrem: τ quin do. Guillielmus ad hec fieri faciēdum potuit et potest peti, condemnari, τ compelli. Et quia idem do. Guillielmus fuit τ est morosus in fieri faciēdo predicta, ipse tenetur ad interes-(5)se, pro eo † quia in obligationibus faciendi succedit obligatio ad interesse post moram. Ad quod solet allegari per doct. l. si quis ab alio. §. fin. ff. de re iudi. quod bene probatur in. l. stipulationes nō diuiduntur. versi. celsus. in glo. τ quod ibi docto. ff. de verbo. obligatio. in. l. j. in princi. in verbo, agitur. ff. de actio. emp. τ in. l. fina. cum simili. ff. si quis in ius vocatus non ierit.

Cōsilium. LXXXI.

De legato testatoris dicentis se tantum legare res suas, τ de libello generali, τ de mortuo saisiente viuum.

Summarium.

1 Testator res heredis sui vel rem cōmunem sibi τ heredi, an τ quando legare valeat.
2 Libellus generalis in iudicio oblatus an procedat, τ quando.
3 Mortuus an saisiat viuum.
4 A communi opinione in consulendo et in iudicando quando recedendum.

Nō nego

1 Non negō quin testator legare vel alteri in suo testamēto relinquere possit non solū res suas, sed etiā res ꝛ bona heredis sui.l.vnū ex familia.§.si rē ex aduerso.allega.ff.de lega.ij.ꝛ signanter non inficior seu nego, quin testator legare possit ꝛ alteri relinquere rem cōmunē sibi ꝛ heredi, hoc tamen facere nō intelligitur quādo dicit se vel legare vel relinquere res suas: isto em̄ casu solū legare vel relinquere cēsetur partē quā habet in re cōmuni.nō etiā partē heredis, vt voluit Bart.Bald.Ange.ꝛ Alexan.de imol.in l.serui electione.§.cum fundus.ff.de lega.j.Pet.de ancha.in.c.filius.de testa.vbi etiā Joan.de imol.col.vij.Guil.de cug.ꝛ Bal.in l.cum alienam.C.de testa.ꝛ pro hoc dicto docto.allegari solet.d.l.serui electione.§.cū fundus. Ex quo infero ꝙ esto citra preiudiciū veritatis ꝙ nobilis quondā mulier domina Antoneta de rocha voluisset in suo testamēto ꝙ omnia bona q̄ ipsa habebat in loco ꝛ mādamento de Cātamerulis reuerterētur pleno iure post mortē egregij quondā viri dn̄i Nicolai freneti. Nō propterea censeretur in dubio hoc voluisse nisi pro quota ꝛ portione eandē cōcernente, ꝛ ꝑ qua sua erāt, nō ꝑ ea parte pro qua erāt dicti domini Nicolai.

2 † Insuper supposito citra preiudicium veritatis ꝙ in casu de quo impresentiarū cōtenditur ꝓcederet etiā libellus generalis, prout voluisse videtur Alexā.de imol.consi.clxxxvij.exordiente, In hac causa ꝛ lite vertente inter reuerendissimū dn̄m ꝛc.in secūdo volu. Cuius tn̄ cōtrariū parte opponēte ꝛ libellū impugnante sensisse videtur idē Alexā.cōsi.xxxij.exordiente, In causa executiōis mote cōtra Bartolū meū ꝛc.col.iij.in quarto volu. Pro quo multa inducit: hoc tamē non ꝓdesset honorabilibus viris Mansono ꝛ Marcho chays, nec officeret aut noceret honorabili viro magistro Jacobo barbassonis, ꝛ honeste mulieri Ludouice fremete eius vxori. Ea maxime rōne q2 illa pretēsa petitio parte dictorū Mansoni ꝛ Marchi, nō solū videtur defectuosa in omissiōe expressionis rerū ꝛ bonorū parte eorū petitorū, sed etiā pro eo quia ipsi per petitionē hmōi ꝛ in ea petūt se mitti in possessionē bonorū ꝛc. qđ fieri nō potest causis ꝛ ratiōibus al's per me allegatis. Et huic sententie nō obstāt no.per Bar.ꝛ alios in.l.fin.C.de edic.diui adri.tollen. Tum q2.d.l.fina.nō procedit in legatario aut fideicōmissario particulari sed in herede aut vniuersali fideicōmissario ꝛ post restitutā hereditatē seu fideicōmissum, saltē verbo cuiusmodi nō est necesse proponitur casus nr̄. Tū ꝛ quia quatenus doct. ibi voluerūt ꝛ dicunt libellū nō esse offerendū, ipsi loquūtur eo casu quo nullus apparet cōtradictor. Nā eo casu quo apparet cōtradictor docto. senserūt cōmuniter libellū esse dandū ꝛ concludendū, nō quidē iudici sed parti vt videri potest per Modernos in.d.l.fi.ꝛ per Ang. are.in.§.quadrupli.institu.de actio.in ea parte, in qua tractat de

3 materia dicte.l.fi.C.de edi.diui adri.tol. † Et quod dicitur parte dictorū Mansoni ꝛ Marchi, eos vtpote heredes substitutos debuisse ꝛ debere immitti in possessionē ꝛc. Pro eo q2 le mort saysit viuū, son prochain.l.in suis.ff.de lib.ꝛ posthu.ꝛ.l.cū miles.in pri.ff.ex quib.cau.maio. Dico ꝛ respōdeo ꝙ immo nō saisit mortuus viuū.vt voluit gl.in.d.l.cū miles.in prin.ꝛ in.l.cū heredes.in pri.in secūda solutione.ff.de acqui.pos.quas glo.sequūtur ibi Bar.ꝛ alij. Et idē tenent docto.in.d.l.in suis.ꝛ vtrobiq3 per Alexand.de imol.ꝛ per Bald.in.l.j.in fi.C.de appellatio.in.d.l.fina.in princi.C.de edic.diui adri.tollen.vbi etiam Alberi.colum.vij.ꝛ Roffre. in suis libel.titu.de bonorū posses.que datur ex edicto diui adria. colum.ij. Et hec est cōmunis opinio vt volunt docto.in locis preallegatis qui possunt ibi videri. Non tamen inficior quin glo.contrarium senserit in.d.l.in suis.ꝛ in.§.sui.insti.de here.quali.ꝛ diffe.

4 † Sed nec in iudicando nec in consulendo recedendū est a communi opinione, nisi illa esset euidēter falsa vel cōuinci posset ꝓbabilibus rōnibus.pro quo allegasse sufficiat.l.j.versi.crebrior apud veteres opinio.ff.de officio questoris.l.j.ff.de senato.l.athletas.§.j.ff.de his qui notā.infa.l.ita vulneratus.ff.ad leg.aquil.ꝛ.c.in canonicis.dist.xix.c.de qbus.dist.xx.ꝛ.c.ne innitaris.de cōsti.de quo Pan.ꝛ doc.in.c.j.de consti.ꝛ doc.in.l.cū prolatis.ff.de re iudi. Et quis possint alia multa dici, ne tamē prefati Mansonis ꝛ Marchus putent dictum magistrum Barbassonis, ꝛ honestam mulierem Ludouicam eius vxorem velle eos litibus inuoluere contenti sunt ꝛ eis offerunt ipsi magister Barbassonis ꝛ Ludouica stare in puncto iuris cognitioni et ordinationi predictorū per partes ipsas eligendorum.

Consilium.LXXXII.

De donatione inter viuos pro intitulatiōe facta per patrē filio in potestate.

Summarium.

1 Donatio inter viuos facta per patrē filiofamilias in quibus casibus valeat.

2 Donata inter viuos per patrē filio in potestate sunt cōputāda in legitimam.fallit in tribus casibus.

3 Legitimā in pensione acceptare filius de iure nō tenetur, sed eam debet habere de substantia testatoris.

Visis istrumētis intitulationis olim facte per prouidū quondam virū Petrū villaris pro ꝛ in fauorem venerabilis viri dn̄i Antonij villaris eius filij ac testamētarie dispositionis eiusdem Petri villaris.

1 † Dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte, ad id de quo querit ꝙ licet donatio inter viuos facta per patrē suo filio naturali ꝛ legitimo, ꝛ in ipsius patria potestate existēti non valeat regulariter.l.ij.ꝛ quod ibi glos.ꝛ docto.C.de inoffi.dona.et.l.donationes.C.de dona.inter vir.ꝛ vxo. Hoc tamē fallit in certis casibus not.in.d.l.ij. Fallit insuper quādo in donatione hmōi interuenit iuramentū: quia sic firmatur donatio iuramento, per id quod voluit Bald.in.l.iij.C.de vsucap.pro dona.idē voluit Bal. ipse in repeti.l.ij.charta.xiiij.col.iij.ff.de iureiuran.ꝛ consi.ccclxv. in tertia parte. Alexan.de imol.in.l.si donatiōe.colū.v.versi.vtrū autē donatio.C.de colla.ꝛ consi.viij.exordiente, Uisis ꝛ cōsideratis ꝛc.in secūdo volu.ꝛ consil.xx.exordiēte, Ponderatis his q̄ in themate.in tertia parte.ꝛ Fran.de are.cōsi.lxxvij.exordiēte, Et ratio scribendi recte in cōsilijs. Quo fit vt valuerit ꝛ valeat donatio, quā pro intitulatione eidē dn̄o Antonio fecit ꝑfatus quōdā Petrus eius pater, ꝛ quā ipse pater postea reuocare vel modificare nō potuit inuito eodē do. Antonio.l.ꝑfecta.C.de reuocā.dona.que enim ab initio sunt voluntatis, ex post facto fiunt necessitatis.l.sicut.cum suis simili.C.de actio.ꝛ obliga.

Dico insuper ꝙ idem domi. Antonius videtur posse petere legitimā sibi debitam in bonis patris, vltra ꝛ preter intitulationē seu donationē sibi factā ꝑ ꝛ noīe intitulationis: q2 donatio inter viuos seu id quod per patrē donatur efficaciter inter viuos filio in ipsius patria potestate existēti, nō cōputatur regulariter in eius legitimā.l.si qn̄.§.ꝛ generaliter.ꝛ quod ibi docto.C.de inof.testa.no.glo.Bar.Alex.de imol.ꝛ docto.cōiter in.d.l.illud.C.de colla. Ideo autem dixi regulariter q2 hoc fallit in tribus casibus. Unus est quando hoc actū est tēpore facte donationis, ꝙ id quod donabatur imputaretur in legitimā, tūc enim imputari debet.d.§.ꝛ generaliter.ꝛ quod ibi docto.ꝛ docto.in.d.l.illud.sed nō reperio hoc dictū tēpore facte donatiōis seu intitulationis. Secūdus casus est qn̄ nō fuisset expresse donatū, sed simpliciter datū, isto em̄ casu imputaretur illud datū in legitimā, per id quod voluit Bar.in.l.j.§.si vel parens.ff.si quis a parē.fue. manumis.per tex.in.l.cū quo.de peculio.§.fi.ff.ad leg.falci. quod etiā voluit Joan.de imol.in.l.titio centū.§.titio genero.ff.de condi.ꝛ demonstra.ꝛ Pau.de cast.in.l.in quartam.ff.ad leg.fal.ꝛ alij in alijs locis.sed hic casus etiā nō iterueniti in intitulatiōe de qua supra. Tertius casus est quādo quātitas aut id quod donatum est ascenderet ad valorem legitime, tunc enim deberet hoc donatum donatione inter viuos ab initio efficaci et valida imputari in legitimam secundum Joan.de imol.in.d.l.cum quo.§.fina.quem sequitur Alex.de imol.in.d.l.illud.colum.v.et do.Jason may.in dicto.§.et generaliter.et quia non habeo informationem valoris patrimonij seu bonorum prefati quondam Petri patris huius domini Antonij, nō possum precise dicere an hic casus hic interuenerit. Uerum cum eidem Petro testatori superfuerint prefati domi. Antonius, ꝛ alius Antonius, Jacobus, ꝛ Petrus eius filij, necnō etiā Beluia, Dalcia, ꝛ Florimūda eius filie naturales et legitime ꝛ sic septem liberi, quatuor videlicet masculi et tres filie, horum omnium legitima est semis seu dimidia pars bonorum prefati quondam Petri equis portionibus diuidēda inter eos. autenti.de trien.ꝛ semis.§.j.collat.iij.et transumptiue in autenti. nouissima.C.de inoffici.testa. Legitima ergo huius domini Antonij est dimidia pars eius quod habiturus esset ab intestato de bonis dicti quondam Petri eius patris, et hec dimidia pars est decimaquarta pars bonorum dicti Petri, ꝛ si ad hanc decimam quartam partem ascendat, id quod sibi donatum est tempore facte intitulationis, ipse vbi supplementum legitime peteret hoc imputare deberet in legitimā. Et sic non videtur cum effectu posse conqueri de testamentaria dispositione facta per patrem. Sed

vbi illud donatum non ascenderet ad legitimam, dico ꝙ illud nõ esset sibi imputandum in legitimã, † ꝛ ꝙ vltra ꝛ preter illud debe
3 ret eã habere de bonis ꝛ substantia testatoris. l. scimus. §. repletio nem. C. de inoffi. testa. Et sic non teneretur de iure illam accepta re in pensione sibi reddita sed posset petere a fratribus vt dẽt sibi de bonis prefati quondam Petri decimãquartam partẽ, per id quod voluit Bar. ꝛ docto. communiter. in. l. illud. ad fi. principij. ff. de heredi. institu.

Cõsilium. LXXXIII.

De testamentaria dispositione ad pias causas deuoluta ad episcopũ per negligentiam executorum testamentariorum infra annum testatoris voluntatem non exequentium.

Summarium.

1 Annus datus testamentarijs executoribus a quo tempore incipiat currere. nu. 5.
2 Tempus omne est continuum nisi aliud appareat.
3 Executio deuoluta ad episcopũ an preiudicet executori vt priue tur sibi relictis in testamento.
4 Termino statuto fauore alicuius, ꝛ non in odium executoris tem pus an semper currat.
6 Executores testamentarij pie disposita a testatore non exequẽtes infra annum, an priuati sint exequendi facultate in totum, ita vt ad episcopum deuoluatur.
7 Declaratio loci hospitalis construẽdi an possit per executores te stamentarios fieri post annum.
8 Ablatiui absoluti faciunt conditionem.
9 Formã a testatore dispositam ad quam executor astringebatur, te netur seruare ille ad quem est deuoluta exequendi potestas.
10 Successor negligentis non habet maiorem potestatem ꝙ ne gligens.
11 Heredes an sint vocandi ad piam volũtatem testatoris executio ni demandandam.

1 Super † isto articulo an videlicet annꝰ datus testamẽtarijs exe cutoribus incipiat a tẽpore sciẽtie eorun dẽ vel facte eis monitionis de exequendo an ve eis currat, etiaꝫ si ignorant se fuisse executores deputatos sũt opiniões. Qui dam enim dicũt ꝙ annus datus currat de iure cõmuni a tempore facte monitionis put elegãter ꝛ vere scripsit reuerẽdus pater ꝛ vir egregius dñs pri mo scribẽs. Alij vero dicũt hoc tẽpus currere executoribus etiaꝫ ignorãtibus ꝛ sic cõsequẽter nõ monitis. Et hanc opinionẽ vide tur tenuisse Specu. titu. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. charta mihi. x. versi. itẽ quid si executor impotẽtia iuris vel facti. pro quo allegat. l. nulli. ꝛ. l. si quis ad declinandã. C. de episco. ꝛ cleri. c. scisci tatus. de rescrip. ꝛ. l. fin. C. de contrahen. emp. hanc opinionẽ secu tus est do. Cardi. florẽ. in. c. nos quidẽ. de testa. Nõ quidẽ per iura
2 allegata per Specu. que sibi nõ vidẽtur probare dictũ illius, † sed pro eo allegat ꝙ omne tempus est continuũ, nisi aliud appareat vt voluit glo. reputata singularis. ff. de diuer. ꝛ tempora. prescrip. in rubrica. pro quo facit. l. nunꝙ. ff. de vsuca. Et maxime dicit hoc procedere idem do. Cardinalis in locis in quibus sunt cõstitutio
3 nes sinodales limitãtes tempus anni a morte testatoris. † Mo netur etiam q2 non agitur de preiudicio executoris, si exequendi potestas deuoluatur ad episcopũ: q2 non refert per quẽ fiat execu tio, ꝛ restrinxit idem do. Cardi. hoc dictũ vt procedat quoad hoc vt deuoluatur executio ad episcopũ, non autem quoad hoc vt exe cutor priuetur sibi relictis in testamẽto, iuxta dispositionem aut. hoc amplius. C. de fideicom. ꝛ aut. de heredi. ꝛ fal. §. si quis autem non implens. Facit ad predicta quod voluit ideꝫ domi. Cardi. in c. quia diuersitatem. de conces. preben. vbi tangens istum passum allegat doctrinam Specu. in loco superius allegato. † ꝛ glos. in. c.
4 statutum. de preben. in. vj. que voluit ꝙ vbicunꝗ terminus statu tus est fauore alicuius, ꝛ non in odium executoris semper currit
5 tempus. † Cum ergo in casu de quo est sermo sit statutuꝫ tempus in fauorem pauperum ꝛ anime defuncti, ꝛ non in odium executo ris, sequitur ꝙ tempus currit executori etiam ignoranti. Et di cit hanc questionem fuisse de facto apud Paduam, ꝛ vidisse deci di ꝛ terminari secundum doctrinam Specu. quam dicit esse verã. Et hanc opinionem secutus est Andre. sicu. vulgo Barba. in. c. si heredes. colum. xij. vel circa. ver. sed quia. in. d. c. nos quidẽ. omisi

tangere ꝛc. de testa. ꝛ consil. viij. in prima parte, et vtrobiꝗ plene prosecutus est istam materiam inducens ꝛ multa ꝛ bona motiua. Verũ quia non dubitatur quin domini testamentarij executores deputati per magnificũ quondam virũ dominum Jacobũ gallio ti militem cognouerint ꝛ sciuerint diu est se fuisse executores per eum deputatos ad exequendum eius piam voluntatem, et pro pterea etiam non premissa monitione eosdem debuisse volunta tem huiusmodi exequi infra annum, illa videlicet quam infra an num exequi potuerunt ꝛ hoc ex dispositione sinodalis cõstitutio
6 nis, ego super isto articulo vlterius nõ insisto. † Presupponendo pro constãti ꝙ cũ ipsi do. executores nihil executi extiterint infra annũ, quinimo nec infra quadrienniũ de pie dispositis ꝛ ordina tis per ipsuꝫ do. Jacobũ, fuerunt ipsi do. executores priuati facul tate exequẽdi, ꝛ est facultas hmõi deuoluta ad reuerendissimũ do minũ Auenionensem archiepm. Et hoc nõ videtur habere dubiũ quoad ea que ipsi exequi potuerũt ꝛ debuerũt infra annum ꝛ que multa erant vt apparet ex discursu testamẽtarie dispositiõis eius dẽ do. Jacobi: supposito ꝙ vltra ꝛ preter cõmendã quã habere di citur nobilis ꝛ honorabilis vir Baptista de ponte essent pecunie aut alia bona mobilia vel nomina ex quibus poterant ipsi domi. executores dictam ꝛ piam testamentariã dispositionẽ vel insoli dũ vel pro parte exequi. Non enim excusare se possunt qui fuerint in multis negligẽtes aut morosi. Et signãter in eo ꝙ cũ idẽ quon dam do. Jacobꝰ voluerit ꝙ statim eo sublato de medio bona sua legata poni in eorũ manibus, ꝛ per ipsos gubernari, regi, ꝛ distri bui secundũ dispositionẽ per eũ factã, ꝛ cuilibet legatario legatuꝫ suũ solui quacunꝗ morosa dilatione semota. Si enim fuisset huic dispositioni paritũ ꝛ reducta ad manus eorundẽ do. executorũ, ea que ipse reduci voluit et que reduci poterant apparuisset quid et ꝗtuꝫ in bonis huiusmodi extitisset, ꝛ an omnia legata de illis sol ui potuissent ꝛ quid erat remansurũ. Sed negligẽtes aut morosi non curarunt de reductione ꝛ consequenter nec de solutione lega toruꝫ, etiam illorum que non solũ ex dispositione dicte. l. nulli. sol ui debuerint infra annum, sed etiã ex dispositione eiusdem do. Ja cobi semota quacũꝗ morosa dilatione. Non dico ꝙ eis imputari potuerit ꝙ cõmẽdã p̄dictã a dicto nobili Baptista nõ exegerint quã exigere nõ poterãt: sꝫ videt ꝙ rõne negligẽtie aut more cõmis se circa p̄dicta, aut alia multa fuerint ipsi priuati facultate exeq̃n di dictã testamentariam dispositionem. Et non solum quoad ea que infra annũ per eos fieri potuerunt, ꝛ etiam debuerunt quate nus suberant pecunie vel alia bona vltra ꝛ preter hanc commen dam. Sed etiam quoad ea que exequi non poterant cũ effectu nisi de pecunijs cõmende, ꝛ hoc ne continentia mãdati quod fuit vni cum et executionis diuidatur, ꝛ ne propter commixtionem execu toruꝫ, hoc est eorum quos ipse Jacobus deputauit ꝛ dicti reuerẽ dissimi domini Auenionensis archiepiscopi contingat executio nem turbari. Et quia quemadmodum fuerunt negligentes circa executionem quam facere potuerunt infra annum, ita presumen dum videtur ꝙ etiam erunt negligentes aut morosi circa futuraꝫ executionem eorum que exequi nõ potuerũt. Preterea esto ꝙ pe cuniam cõmẽde exigere non potuerint, ꝛ sic nec exequi ea ad que pecunia huiusmodi necessaria existebat: poterant tamen declara re locum construendi hospitalis aut conuentus, quod cum nõ fe cerint videntur fuisse morosi quoad hoc preambulum quod est
7 pars executionis, † nisi forte dicatur ꝙ declaratio seu electio loci possit fieri etiam post annum, vt voluit Barto. in. l. cum quidam. la seconde. ff. de lega. ij. et consilio. cxxxvij. exordiẽte, Constitutio ne Camerinensis episcopi cauetur ꝛc. quem aliqui cano. sunt secu ti in dicto. c. nos quidem. de testamen. Sed contrariũ tenuit Bal. in legatis ad piam causam. in. l. captatorias. colum. fina. versi. vlti mo queritur ꝛc. C. de testamen. mili. vbi commemorata opinione Barto. in dicto consilio, dicit ꝙ illa sua opinio est vera extra pias causas: sed ad pias causas datur annus. pro quo allegat dictam l. nulli. C. de episcop. ꝛ cleri. idem videtur voluisse Bald. in. l. fina. §. sed ꝛ si quis. colum. iiij. versicu. quero testator reliquit vni ex fa milia. ibi, secus si legatur obtenta pie cause ꝛc. C. commu. de leg. ꝛ idem voluit ibi Angel. dicens ꝙ communiter tenetur, ꝛ de con suetudine seruatur contrariuꝫ, scilicet ꝙ isto casu per lapsum an ni, vel temporis prefixi per constitutiones sinodales electio de uoluitur ad episcopum. Et huic opinioni tanꝗ vltimo recitate in dicto. §. sed ꝛ si quis videtur adhesisse domi. Jason may. Hanc etiaꝫ secutus est Joan. de imol. in dicto. c. nos quidem. colum. iij. vbi etiam refert domi. Florianum eam tenentem et dicentem ꝙ
8 opinionem Barto. non recipiũt episcopi. Etiam eam tenuit Jo an. de imol. in. d. l. cum quidaꝫ. Fateor tñ quod licet facultas exe quẽdi sit deuoluta ad dictum reuerendissimũ domi. Archiepisco pum, non tamen videtur ꝙ ipse exequi debeat aut possit dictam testamentariam dispositionem, quoad ea que concernebant edifi cationẽ hospitalis aut conuentus, nisi prius facta solutione debi

torum

torum eiusdem quondam domi. Jacobi et aliorum legatorum per eum relictorum, quia ita demum voluit ipse pecuniam in hanc edificatio- 8 nem converti si prius soluta essent debita et legata † propter illos ablativos absolutos facta prius solutione, qui faciunt conditionem. l. ab emptione. ff. de pact. et l. a testatore. ff. de condi. et demõ. per eventum autem conditionis actus seu dispositio conditionalis effectum sumit. l. cedere die. ff. de verbo. signifi. l. pecuniam. ff. si cer. peta. et l. qui heredi. §. fina. cum suis simili. ff. de cõdi. et demonstra. 9 † Debet enim ille ad quem devoluta est exequendi potestas servare formã indictam a testatore, et quã ex illius dispositiõe executor per eum deputatus servare tenebatur. argu. c. possessiones. de reb. eccle. nõ alie. per quem tex. dicebat Abbas antiquus, quem ibi sequitur Joã. de imol. et Moderni, quod si ecclesia est monachorũ et propter negligentiam devoluta est ad collationem episcopi vel archiepiscopi, nõ habebit potestatem ille ad quem facta est devolutio cõferẽdi alteri quam regulari, quod etiam hodie ita decisum est in clemen. j. de supplenda negligẽtia prelatorum. et dicit Panor. 10 in. d. c. possessiones. ad fin. tex. dicte cle. esse no. † quod succedẽs in locum negligentis debeat providere illis personis quibus tenetur ipse negligẽs, et quod possit generaliter allegari quod potestas nõ sit maior penes eum qui successit quam penes illum qui neglexit. Bal. etiam optime ad propositũ in. l. si puellam. C. si manci. ita fue. aliena. dicit quod si testator dederit formam distribuendi ad causas pias suo executori qui fuit negligens, et executio fuit devoluta ad episcopum, quod nihilominus episcopus debet exequi secundũ formã traditam a testatore: quia licet sit recessum a persona, nõ tamen a forma. et hoc dictũ Bald. refert et sequitur Andre. barba. in. d. c. possessiones. Ad predicta etiam facere videtur quod voluit Jo. and. in. c. publicato. colũ. fina. versi. tertio quero quid si nolunt eligere. de electio. in nouel. Non videtur tamen quod idem reverendissimus dominus Avenionensis archiepiscopus teneatur requirere cõsilium magnifici domini oppidi seu castri de Turnone, aut quod alii ad executionẽ sine eo procedere non possit prout nec poterant sui coexecutores: quia ipse fuit negligens aut morosus quemadmodum et reliqui, et propter huiuscemodi negligentiam seu moram ablata est facultas sibi concessa. Dictũ enim Bald. in. d. l. si puellam. quatenus ibi voluit episcopum ad quẽ devoluta est potestas exequendi debere expectare cõsiliũ prioris aut gardiani, ad quod expectandum tenebatur executor deputatus, videtur procedere in cõsultore cui nõ poterat mora aut negligẽtia imputari, cuiusmodi nõ videtur esse prefatus do. Turnonis. Preterea id quod dictum est in testamẽto dicti domini Jacobi, videlicet quod valebat prefatum do. Turnonis esse principalem executorem ad quem recursum haberent principaliter et cõsilium omnes ceteri executores et sine quo nihil possent, nec valerent exequi ipso existẽte in humanis, videtur ideo esse dictum ut sibi provideret ipse do. testator adversus id quod habetur in. c. ij. §. sane. de testa. in. vj. Ne videlicet alij etiã eo vel absente vel nolẽte vel alii sine eo exequi possent.

Puto autem quod ante solutionem faciendam per ipsum nobilẽ de Põte, ipse rationem reddere debeat de administratione per eũ gesta. Videtur enim fuisse socius et habuisse administrationẽ bonorum societatis. Et sic tenetur ad redditionem rationis sine qua etiã sciri nõ posset, si et in quanto sit debitor. Hanc autẽ rationẽ exigere et petere potest ut videtur idẽ reverendissimus dñs Archiepiscopus in locũ dictorum do. executorum succedens, quẽadmodũ illam exigere et petere poterant dicti domi. executores qui poterant et ex speciali testamentaria dispositione eiusdem domi. Jacobi ut apparet in articulo, item quod ultra ea que supra allegavi. ibi, Etiam si existant in debitis que volo recuperari etc. Et ex dispositione iuris communis agere et experiri contra ipsum nobilem Baptistam, per id quod voluit Bal. in l. id quod pauperibus. colum. iiij. C. de episco. et cleri. Ange. cõsil. lxxiij. exordiẽte, Quoniã nihil est quod magis hominibus debeatur. in primo quesito. et plenius cõsil. cxxv. exordiente, Bona dicti testatoris omnia sunt hospitali etc. Ad quod bene facit quod voluit Pau. de cast. consil. cxlviij. exordiente, Super primo dubio. colum. ij. versicu. circa quartum an dicti etc. Pro quo allegati sunt per dictum reverendum dominum primum scribentem optimi 11 tex. et bone rões, † an ast heredes vocandi sint mihi videtur sub correctione cuiuslibet melius sentiẽtis, hic esse advertendũ ipsos heredes, non posse hic pretendere interesse pecuniarium, pro eo quia factis solutionibus debitorum et aliorum legatorum totum residuum convertendum est in edificationem cõventus vel hospitalis. Et quamvis alii et regulariter verum sit dicere quod heredũ intersit piam voluntatem testatoris executioni demandari, heredes tamen ipsius domi. Jacobi, nõ videntur posse hoc dicere: que quam tum in eis fuit conati extiterunt impugnare et invalidare dispositionem eiusdem domi. Jacobi, ut apparuit et apparet in processu facto de et super apertione et publicatione testamenti solẽnis eiusdẽ domi. Jacobi. Propter que prima facie videretur ipsos heredes non esse evocandos, eo etiam quia ut dicit Bald. in. d. l. captatorias se non putare quod executores debeant requirere heredes, nisi indigerent eorum informatiõe vel voluntatis eorum exploratione, quia nõ sunt iudices sed executores. argu. ff. de edili. edic. l. quod si nolit. §. fina. et clemen. j. de offi. delega. Veruntamen existimo bonum esse ut vocentur comparituri si sua interesse putaverint et ut intersint rationi reddende, non quidem ipsis sed dicto reverẽdissimo domino aut per eum surrogatis.

Consilium. LXXXIIII.

De sentẽtie rite et recte late impugnatione invalida nõ obstantibus multis medijs in cõtrarium adductis.

Summarium.

1 Sententia rite et recte lata presumitur postquam nõ apparet ab illa fuisse appellatum vel recursum.
2 Testamenti nulli ratione preteritionis legata firma manent.
3 Jus dicendi testamentum nullũ quoto tempore prescribatur.
4 Legitima post quod tempus peti non possit et illius actio prescribatur.
5 Contractum rescindi ex capite lesionis et remedio. l. ij. C. de rescin. vendi. postulans debet se referre ad tempus contractus.
6 Consuetudo dalphinalis super estimatione bonorum quid statuerit.
7 Pater in bonis in quibus habet usufructũ est legitimus administrator et potest super iure nõ liquido transigere, et bona filij immobilia sine iudicis decreto alienare.
8 Filius cõtra factum patris venire an possit in venditione rei sue per patrem tanquam legitimũ administratorem nulliter facta.

Viso pcessu cause cepte et pendẽtis indecise, p' et inter egregios viros dominos Petrum et Antoniũ baiuli legum doctores, et nobilem Franciscũ baiuli eorum fratrem actores et supplicantes ex una parte, et magnificos et potentes viros do. Gaspardum artaudi militẽ dominum, dominum Aysij et Mõtismaureum et supplicatum, et Claudiũ flote dominũ Rupis armandorum in ipsa causa interventũ partibus ex alia. Dico et respondeo ipsos Baiulos fovere meliorẽ causam et pro eis ferri debere sentẽtiam, nõ obstantibus quibuscunque parte dictorũ do. Aysij, Montismauri, et Rupis in causa ppositis deductis et allegatis. Ad quod dicendum moveor motivis et rationibus sequentibus et alijs apparentibus ex processu cause huius. Primo quidẽ illud certũ est quod nobilis et potens quõdam vir dñs Joannes de mõtealbano alias Artaudi pater huius dñi Gaspardi, et cui ipse universaliter et titulo hereditario successit, fuit Anno dñi Millesimo. ccccxxxviij. et die. xxij. mensis Decembris, cõdemnatus ad dandũ et solvendum nobili Aymardo de rama ex causis in instrumẽto sententie hmõi plenius expressis summã duorũ milliũ trecentorum et triginta septẽ florenorum auri et octo grossorum argenti, cuius sententie in- 1 strumẽtũ insertum est. fol. xlvj. † et p qua presumitur quod illa extiterit et rite et recte lata, postquam nõ apparet ab illa fuisse appellatũ vel recursum. c. bone. le premier. et quod ibi Joan. de imol. de electio. c. cum inter vos. c. sicut. de re iudi. et sequitur Cõpo. et Joan. andr. in. c. in presentia. de renuntia. Joan. de imol. et Roma. in. l. iij. §. cõdemnatum. ff. de re iudi. Allexand. de imol. qui pro hoc multos allegat. et in. l. sciendum. colũ. vj. versi. si autem est actus cõtentiose iurisditionis etc. ff. de verbo. obliga. et cõsi. xxij. exordiente, Viso processu cause vertentis inter Masinum etc. et consi. xvij. exordiente, Viso instrumento. colum. iiij. ibi, nec obstat quod not. Cyn. in l. emancipatione etc. in quarto volu. quod signanter videtur procedere in hoc casu in quo apparet de sentẽtia diu est lata, hoc est Anno predicto Millesimo. ccccxxxviij. per id quod voluit Cy. Bal. et docto. in. l. emancipatione. C. de fide instrumen. Alberi. in. l. sicut iniquum. eo. titu. et Franci. de arc. consi. xxxvj. exordiente, Casus talis est. colum. penulti. Et sic non obstat quod parte dictorũ dominorum Mõtismauri, et Rupis fuit de nullitate contra predictam sententiam propositum et deductũ postquam de allegata nullitate non reperitur facta fides. Preterea ego vidi acta et processum in quibus nullum defectum reperio propter quam sentẽtia predicta dici potuerit seu possit esse nulla. Et quamvis parte dicti

domi. Rupis in quibusdam eius articulis exordiẽtibus, Adden
do articulis ⁊c. insertis. fo. ccccclxv. propositum extiterit sentẽtiã
hmõi fuisse nullã, etiam ratione breuitatis temporis infra quod
processus de quo supra, ceptus fuit ⁊ decisus: hoc tamẽ nõ est pro-
batũ, ille etiã processus inchoatus est anno predicto, ⁊ die. xxviij.
mensis Aprilis, ⁊ vt predixi, decisus die. xxij. mensis Decembris,
et sic ventilatus est fere nouem mensibus, infra quos qui viden-
tur suffecisse ad cognitionez ⁊ decisionem illius, eo maxime quia
fere tota inuentio dicti nobilis Aymardi probata est per instru-
menta.

Et quãuis ad impugnatio-

nem sentẽtie predicte fuerit parte dictorũ domi. Montismauri ⁊
Rupis propositum ꝙ testamentum nobilis ⁊ generose quondã
mulieris domine Margarete de rama in vim cuius seu legati in
eo relicti prefatus quondam Aymardus dictum nobilem Joan
nem de mõte albano al's Artandi conuenerat, fuerit nullũ ratio-
ne preteritionis eiusdẽ nobilis Joannis, ⁊ nobilis Catherine ar-
tande nepotũ dicte domine Margarete de rama, hoc tamen nõ
videtur multũ ꝓdesse ipsis do. opponentibus. Tum quia nõ re-
perio fuisse sufficienter probatum ꝙ dicti nobiles Joannes ⁊ Ca
therina nepotes extiterint dicte domine Margarete de rama, qđ
2 tamen erat necessarium. † Tum quia esto ꝙ testamentũ predictũ
ratione preteritionis huiusmodi fuisset nullum, potuit nihilomi
nus peti legatum in eo relictum: quia licet quoad institutionẽ te-
stamentũ huiusmodi potuerit dici nullũ, cetera tamẽ firma erãt.
aut. ex causa preteritiõis ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de libe. pre
3 teri. vel exhere. † Tum ⁊ quia licet iuri dicendi nullum nõ prescri-
batur per lapsum anni secundũ opinionem magis cõmunem, cu
ius cõtrarium voluit Bar. in. l. filio preterito. ff. de iniust. rup. ir-
ri. testa. eidem tamen prescribitur per lapsum triginta annorũ, vt
dicunt doct. cõmuniter in. d. l. filio preterito. ⁊ alij in. l. posthumo.
C. de bono. pos. cõtra tabu. ⁊ in. l. vxoris. C. de posthu. heredi. in-
stitu. l. omnes. ⁊. l. sicut. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. ⁊ institu. de
perpetu. ⁊ tẽpo. actio. in prin. Quo fit vt nõ videatur post trigin-
4 ta annos posse de hoc opponi. † Et pari mõ videtur dici posse ꝙ
nec post triginta annos peti possit legitima siue illam dicamꝰ de-
beri ⁊ al's peti posse cõditione ex. l. omnimodo. C. de inoffi. testa.
quod voluit glo. in aut. presbyteros. C. de episc. ⁊ cleri. siue petitio
ne hereditatis, vt voluit Bal. in. l. nõ est. C. famil. erciscũ. l. si quis
in suo. C. de inoffi. testa. ⁊ in repetitiõe. l. pater filiũ. ff. eo. tit. qꝛ his
actionibus prescribitur spatio. xxx. annorũ. l. receptitia. C. de con
stitu. pecu. ⁊ allegata. l. omnes. ⁊. l. sicut. ⁊ quod no. doct. in. l. here-
ditatis. C. de petitio. heredi. ⁊. l. hereditatez. C. in quib. cau. cessat
lõgi tempo. prescrip. Tum ⁊ qꝛ vbi per viam exceptionis videret
posse opponi de dicta legitima etiam post. xxx. annos obstaret ꝙ
de ea oppositum nõ extiterit ante sententiã. l. peremptorias. ⁊ qđ
ibi glo. ⁊ doct. C. senten. rescin. nõ posse. Preterea cũ ad exclusio-
nẽ intẽtionis aduersarij, ⁊ ꝓ fundamento intentionis dictorũ do
mi. Mõtismauri ⁊ Rupis ꝓpositum ⁊ deductum extiterit dictã
quõdam dominã Margaretã de rama nõ habuisse alia bona pre
terꝙ dotẽ ⁊ summã pro augmento illius ⁊ iocalibus sibi donataz
hoc probari debuit per eosdem dños per id quod voluit Barto. ⁊
quod ibi Alexã. de imol. multos inducens in. l. hoc iure. ff. de ver-
bo. obliga.

Preterea constat per publi-

cum instrumentũ in hac causa productũ ⁊ insertũ. fo. lxxxj. ꝙ An-
no predicto Millesimo. ccccxxxviij ⁊ die. xx. mensis Decẽbris, di
ctus quõdam nobilis Aymardus de rama fecit ⁊ cõdidit eius vl-
timũ ⁊ nuncupatiuũ testamentum in quo heredem vniuersalem
instituit egregium quõdaz virũ dominũ Joannem baiuli iuriũ
doctorẽ patrem horũ supplicantium, ⁊ cui ipsi vniuersaliter ⁊ titu
lo hereditario successerunt ad cuius instantiam ⁊ in executionem
sententie superius mentionate, post executiões primo factas in
alijs bonis ⁊ rebꝰ, ⁊ deinde reuocatas facta est executio seu pigno
ratio, etiam de cõsensu dicti nobilis Joãnis in oppido seu castro
sancti Desiderij, sub cõditione tamen inibi latius expressa vt cõ-
stat instrumento executiõis hmõi, sumpto Anno dñi Millesimo
ccccxlj. ⁊ die. xiiij. mensis Octobris. inserto fol. xcv. Deinde vero
reperio ꝙ Anno dñi Millesimo. ccccxliij. ⁊ diebus quinta, duode
cima, ⁊. xix. mensis Octobris fuerunt facti inquantus, et ipsa die
xix. mensis Octobris, factum est libramentum bonorum inquan
tatorum, vt apparet per acta fo. xcix. ⁊ deinde cõcesse litere citato
rie, cõtra dictum nobilem Joannem artaudi ⁊ nobiles Alisiã de
area ⁊ Margaretam de mõtealbano dominaz Rupis, per quas
mandabatur vt citarentur cõparituri ⁊ dicturi, cur eidem do. Jo-
anni baiuli cõcedi nõ deberent litere missionis in possessionẽ bo-
norum inquantatorum, ⁊ ipse domi. Baiuli in possessionem bo-
norũ hmõi: mitti nõ deberet que inserte sunt. fo. cvij. Postea ve-
ro audito eodẽ nobili Joãne fuerũt litere precise missiõis in pos-
sessionẽ eidem do. Baiuli cõcesse cõtra dictũ Artaudi, ⁊ hoc An-
no dñi Millesimo. ccccxliiij. ⁊ die. xiiij. mẽsis Maij. inserte fo. cxj.
Et deinde idem Baiuli in possessionẽ immissus Anno predicto
⁊ die septima mensis Nouembris, vt apparet ꝑ publicũ instrumẽ
tum insertũ fol. cxxiiij. Deinde idem do. Baiuli retentus ⁊ inue-
stitus, vt apparet per instrumentũ sumptum Anno dñi Millesi-
mo. ccccxlvj. ⁊ die penultima mensis Nouẽbris. insertũ. fo. cxxxvj.
per que videtur intentio dictorũ supplicantiuz fuisse sufficienter
fundata. Cui obstare nõ videntur opposita ⁊ deducta parte dicto
rũ do. Mõtismauri ⁊ Rupis. Et primo quidem nõ id quod op-
ponitur ꝙ tẽpore factarũ executionum ante ⁊ post castrum, terri-
torium, ⁊ mandamentũ sancti Desiderij ⁊ mansum male mortis
valebant valuerant ⁊ valuerunt cõmuni estimatiõe sex mille aut
saltem quinqꝫ mille florenis. Tum quia istud non est probatum,
nullus enim ex testibus parte eorũ productis de hoc deposuit, sed
deposuerũt de valore prouentuũ seu emolumentorũ predictorum
bonorum. Tum ⁊ quia testes nõ deponunt de valore bonorũ hu-
iusmodi, seu etiam ꝓuentuũ seu emolumentorũ eorundem se vide
licet referendo ad tempus factaruz executionum, sed ad tempus
5 postea ex lõgo interuallo subsecutum. † Et tamen certum est ꝙ pe
tens rescindi contractum ex capite lesionis ⁊ remedio. l. ij. C. de re-
scin. vendi. referre se debet ad tempus contractus. c. cum dilecti. ⁊
quod ibi glos. super verbo, tunc valentem. ⁊ doct. de emptio. ⁊ ven
di. ⁊. l. si voluntate. cum suis similib. C. de rescind. vendi. Preterea
testes parte dictorum supplicãtium producti super articulis exor
diẽtibus, Obtemperãdo ordinationi huius venerabilis curie ⁊c.
sufficienter testificantur ⁊ deponunt ꝙ ꝓuentus ⁊ emolumẽta ca
stri ⁊ rerum predictarũ hodie sunt maiores ꝗ olim existerẽt: ⁊ cau
sam huiuscemodi augmentatiõis reddunt illã videlicet: qꝛ hodie
populus illorũ locorũ maior est ꝗ olim esse deberet in tertia par-
te. Et sic cultura aucta est, ⁊ cõsequenter taychie, furnagium seu
emolumentum furni ⁊ alia emolumenta latius declarata ⁊ dedu
cta in dictis articulis obtẽperando ⁊c. Insuꝑ nec etiã illud obsta
stare videtur de quo parte eorundẽ dñorum Mõtismauri ⁊ Ru-
pis, aut alterius eorundem oppositũ extitit in articulis exordien
6 tibus, † Addẽdo articulis ⁊c. scilicet ꝙ de cõsuetudine hactenus
in patria Dalphinali obseruata debuerũt bona ꝑdicta per pro-
bos nõ suspectos estimari. Quoniam si attendatur ad depositio-
nes testium deponentiũ super articulis hmõi, illi nõ deponunt se
hoc vidisse obseruari tẽpore factarũ executionum vel ante, sed de-
ponũt de tempore recentiori ⁊ sic nõ est quoad hoc iustificata intẽ
tio. Preterea lapsa sunt tempora, infra que poterat ⁊ debebat hu
iusmodi exceptio opponi.

Etiam non videtur prodesse

ꝑfato dño Rupis id qđ parte ipsiꝰ oppositũ est de reseruatiõe iu-
riũ ⁊ actionũ facta in dicto primo ꝓcessu in fauorẽ ⁊ ad cõmoduz
dicte nobilis Margarete de mõte albano eiꝰ matris. Quã hic nõ
sunt ꝓbate alique cause ingratitudinis vel alie ꝓpter quas prefa
tus quõdã nobilis Aymardꝰ de rama legatariꝰ, aut dictꝰ do. Joã
nes baiuli eius heres immediatus vel isti supplicãtes etiã eiꝰ here
des per mediũ eiusdẽ do. Joãnis priuari debuerint aut debeãt le-
gato facto de dictis duobꝰ mille ⁊ ducẽtis florenis auri. Insuper
eidẽ do. Rupis refragatur ⁊ obstat trãsactio facta ꝑ nobilẽ ⁊ po-
tentẽ virum Sochoni flote eiꝰ quõdã patrẽ, ⁊ cuius ipse est heres
7 vniuersalis. † Tum quia pater in bonis ⁊ rebus in quibus habet
vsumfructũ est legitimus administrator, ⁊ sic põt super iure nõ li-
quido transigere, per id quod no. doct. in. l. contra iuris ciuilis re-
gulas. §. filius. ff. de pact. ⁊ in. l. preses. C. de transact. Tum ⁊ quia
pater idemqꝫ legitimus administrator, videtur nõ soluz posse de
re dubia transigere sed etiam potest sine iudicis decreto bona im
mobilia filij alienare, vt voluit Azo in summa. C. titu. de bonis
que libe. vltra medium. versi. nec puto. Cuius dictum approbant
Bald. Fulgo. Pau. de cast. Alexand. de imol. ⁊ docto. cõmuniter
in. d. l. preses. Bald. in. l. j. in princ. ⁊ in. l. pupillorum. §. si pater. ff.
de reb. eo. in. l. cũ emancipatus. C. de predi. mino. ⁊ in. l. fina. §. sin-
autem es alienum. C. de bo. que libe. Et idem Bald. ⁊ alij in alijs
locis. Tum ⁊ quia esto ꝙ trãsactio predicta nõ valuisset ab initio
in preiudicium dicti nobilis Claudij moderni domini Rupis,
quia tamẽ idem nobilis Claudius fuit ⁊ est heres vniuersalis di-
cti quõdam nobilis Sochoni in quem propterea transiuit pater-
na obligatio ipse non põt contrauenire, per id quod voluit Bal.
in. l. cum a matre. colũ. j. versic. secũdo queritur. C. de rei vendi. vbi
8 expresse dicit † ꝙ esto ꝙ venditio rei filij facta per patrem tanꝗ le
gitimũ administratorem nõ valeat, ipse tamẽ filius nõ potest con
trauenire: qꝛ ex cõtractu patris descendit obligatio eius in here-
dẽ. Pro quo multa inducit, ⁊ ita dicit tenere glo. in. d. l. cum a ma
tre. Fateor

tre. Fateor q Pan. de cast. videtur ibi dicere cōtrarium, sed puto q dictum Bald. sit securius in hoc casu in quo prefatus quōdam nobilis Sochonus, non solum transegit sed etiā conuenit et promiāt transactionem huiusmodi approbari et ratificari facere per dictum nobilem Claudium eius filium, et pro cōuentis promissis et trāsactis obligauit omnia vniuersa et singula bona sua. Ex quibus infertur q prefati domi. Mōtisinauri et Rupis nō iuuantur propositis et deductis in articulis exordientibus, Vt vobis etc. in articulis, vt apparcat etc. et in articulis, addendo etc. Alij vero articuli exordientes, Latius declarando etc. insertis fol. 939. fuerunt repulsi per curiam, vt apparet. fo. 961. et sic non releuant partem opponentē. Et ita non video quo pacto, possint ipsi domini in hac causa obtinere.

Cōsilium. LXXXV.

De renuntiatione omniū bonorum propter modicā dotem facta per minorem cum iuramento vbi est locus remedij. l. ij. C. de rescin. vendi.

Summarium.

1 Contractus in quo est lesio vltra dimidium iusti pretij cū pacto redemptionis potius censendus est pigneratitius in fraudem vsurarum q pura venditio.
2 Puella minor lesa vltra dimidium propter quittationem iuratā omnium bonorum sibi ex patre prouenientium per cōstitutionē modice dotis, an possit venire cōtra talem donationē respectiuā per remediū. l. ij. C. de rescin. vendi. nu. 5.
3 Minor donare tantum de bonis suis nō presumitur voluisse, vt enormiter et vltra dimidium lederetur.
4 Renūtiatio filie an extendatur ad ignorata etiam in dubio.
6 Iuramentum minoris excludit eū a beneficio minoris etatis non a beneficio. l. ij. C. de rescin. vendi. si sit lesio competens.

Voluissem pro pleniori informatiōe iuriū honeste mulieris Ludouice chaberte filie et vniuersalis heredis probi quondā viri Dionysij chaberti habere instrumentū vel copiam venditiōis olim facte per dictū Dionysiū Antonio mercaderij de quadā sua terra vulgo dicta Oncha vt sic videre potuissem an instrumento hmōi fuerit aliquid dictū aut cōuentum de dando eidem Dionysio venditori gratiā seu facultatem redimendi dictam terram, †qz si hoc esset cōuentum et pmissum tempore facte vēditionis, et terra ipsa fuerit vili pretio vendita: vt qz fuisset idē quōdam Dionysius lesus vltra dimidiā iusti pretij, ille pretensus cōtractus venditionis potius censeri debuisset et deberet cōtractus pigneratitius, et sub colore venditiōis factus in fraudē vsurarum q vera venditio, per id quod no. gl. quā ibi sequuntur doct. in. c. cōstitutus. de vsu. Panor. in. c. ad nostrā. de empti. et vendi. et cōsil. lxxvi. exordiente, * colū. ij. Et ita debuissent fructus percepti ex dicta terra per ipsum Antoniū imputari in sortem. l. j. et ij. C. de pignora. actio. et. c. ij. de vsu.

2 †Preterea etiā voluissem habere ad plenū instrumentū aut copiam quittatiōis, remissionis, et donatiōis quas eidē Antonio suo auunculo fecisse pretēditur prefata Ludouica, vt sic plenius videre potuissem clausulas quittationis, remissionis, et donatiōis hmōi, et sic consequenter et plenius et securius cōsulere. Verū salua horū instrumētorū seu copiarum eorundē visione. Dico et respōdeo q cum prefata Ludouica, nō pcesserit omnino liberaliter ad quittationē, remissionē, et donationē antedictas, sed pter dotem quinquaginta duorū florenorū monete tūc currētis et habito respectu ad illā quā p ea Joanni murati cōstituerat prefatus Antonius, seu p eo et eius nomine Claudius et Bertrandus ipsius Antonij filij, qui etiā in instrumento cōstitutionis hmōi procurauerant sibi fieri pactū de quittando, cedēdo, et remittēdo eidē Antonio mercaderij omnia vniuersa et singula bona mobilia et immobilia res et actiones suas paternas et maternas psentes tūc et futuras mediāte pdicta dote sibi

3 pro ea vt premissum est cōstituta, †nō est cēsenda eadē Ludouica voluisse tātū de suis bonis donare vt in donatiōe lederetur vltra dimidiā iusti pretij, per id qd ponit Bart. cōsi. lxxxviij. exordiēte, Dilecto suo domino Francisco etc. Francis. de are. in. l. qui superstitis. colum. vj. versicu. adde etiam ad predictam limitationem. ff. de acquired. heredi. et Allexan. de imol. consil. cxxv. exordiente, Visis et consideratis statutis etc. colū. vij. vel circa. in primo volu.

4 †Preterea cū dicta Ludouica tēpore facte cessionis, remissiōis, et donatiōis predictarū ignoraret, et in dubio ignorasse presumatur gratiā seu facultatem redimendi dicto Dionysio eius patri cōcessam. l. verius. cum suis simili. ff. de proba. nō videtur q quittatio, remissio, et donatio predicte extendi debeant ad predictā gratiam seu iura que pro illa eidem cōpetebant. l. cū aquiliana. ff. de trāsac.

5 et. l. nec ignorans. C. de dona. †Preterea cum vt prediri, donatio nō fuerit simplex sed respectiua ad dictā notam, hoc est facta per prefatā Ludouicā pter dotē predictā quinquaginta et duorum florenorū, videtur q si in quittatiōe, remissiōe, et donatiōe hmōi, ipsa fuerit lesa vltra dimidiā iusti pretij, ipsa potuit et pōt venire cōtra ex capite seu remedio. l. ij. C. de rescin. vendi. nō obstāte iuramento per eam prestito: qz cū tēpore factarū quittationis, remissionis, et donatiōis hmōi esset ipsa Ludouica minor, nō solum vigintiquinqz annis sed quindecim annis, et ex aspectu minor vigin

6 tiquinqz annis, †notorie appareret iuramentū per eā prestitum de nō cōtraueniendo, eam dūtaxat representauit maiorem vigintiquinqz annis, et eā solum exclusit a beneficio minoris etatis, hoc est q ratione minoris etatis al's sibi cōpetijsset, nō autem a beneficio dicte. l. ij. per id quod voluit glo. et expressus Barto. et Bald. in d. l. ij. C. de rescin. vendi. glo. et Joan. de imol. in. c. penul. de empt. et vendi. et Jo. de imol. in sua solenni repeti. c. cum cōtingat. in tertio membro. de iureiuran. Et sic si eadē Ludouica fuerit lesa vltra dimidiā iusti pretij, debet ei satisfieri per dictū Mercaderij, de eo in quo lesa extitit: aut si ipse Mercaderij hoc facere nolit, deberent bona et iura eiusdem Ludouice sibi restitui, et ipsa Ludouica eidem Mercaderij satisfacere de dictis quinquaginta et duobus florenis, si illi sibi aut dicto eius marito soluti extiterint, vel facere eum ab illorum obligatione liberari.

Quo vero ad id quod dicitur de dote et bonis dotalibus nobilis mulieris Antonie de castronouo matris eiusdem Ludouice, dico q donatio de illis bonis facta nō valuit si facta est absente eadem Antonia. l. quidam. §. donationem. ff. de dona. et. l. fina. et quod ibi docto. C. de pact. Preterea esto q mater fuerit presens, potest nihilominus ipsa mater de illis disponere et testari, et illa relinquere prefate Ludouice ei9 filie. d. l. fi. Et ita cōsulo faciendum.

Quo vero ad id quod queritur de modo procedendi casu quo cōtrouersia suborta inter partes predictas per dominos arbitros arbitratores etc. Dico et respondeo q ego vellem videre ad plenū instrumentum aut copiam quittationis, remissionis, aut donationis predictarum vt securius respōdeam. Forte enim eo viso respondebo non esse opus dispensationis iuramenti. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. LXXXVI.

De donatione inter viuos facta per filiam patri de licentia eius reuocata per natiuitatem filij.

Summarium.

1 Filiusfamilias aut filiafamilias cum cōsensu patris, an possint donare ipsi patri causa mortis quemadmodum possunt alteri. nu. 3. 13. et an reuocetur per natiuitatem filij. 7. et quid in donatione inter viuos. 5.
2 Veritatem inuenire difficile est vbi sapientes discordant.
4 Donatio in parte dotis profectitie faciliter permittitur.
6 Donatio inter viuos per superuenientiam liberorum an rumpatur etiam si sit modica, et an semel reuocata per natiuitatē filij recōualescere possit.
7 Legata per liberorum natiuitatem nō reuocantur.
8 Legatum potest reuocari expresse et tacite vsqz ad mortem.
9 Periculum vbi maius, ibi cautius agendum.
10 Donatio causa mortis equiparatur vltime voluntati, et legatis.
11 Filij an et quando possunt grauari per matrem in bonis illius.
12 Dos constituta per patrem filie ante patrem morientis superstitibus liberis defertur ad liberos in vim cōsuetudinis.
Filia in dote profectitia patre viuente an habeat heredem.
14 Filius potest pro legitima vel supplemento illius retinere de bonis vsqz ad valorem.

Christi nomine inuo

cato. Uisis tribus instrumẽtis mihi exhibitis parte honorabilis viri Uioti capre ciuitatis Cisterici, vno videlicet cõtracti matrimonij per verba de futuro, per ⁊ inter dictũ Capre ex vna, ac nobilẽ ⁊ honestam quondam mulierẽ Margaretaꝫ de agrimonte filiã nobilis ⁊ venerabilis viri domini Bertrãdi de agrimonte Anno scilicet incarnationis dominice Millesimo.cccclxxix. ⁊ die.xxiij. mẽsis Januarij. Alio vero ⁊ secũdo cuiusdã pretense donationis causa mortis eidẽ domi. Bertrando de agrimonte per dictã nobilem Margaretã eius filiam facte Anno domini Millesimo.cccclxxxij. ⁊ die.xvij. mensis Octobris. Altero vero ⁊ tertio consignationis ⁊ dationis insolidum factarũ per nobilẽ ⁊ honestam mulierẽ dominã Jametã dicti quondã domini Bertrandi relictã ⁊ tutricẽ ac tutorio nomine dictorũ nobilium Fulqueti ⁊ Aymari de agrimonte Anno incarnationis dominice Millesimo.cccclxxxiiij. ⁊ die.xxvj. mensis Januarij. Uiso insuper quodã pretenso libello parte dictorum nobilium Fulqueti ⁊ Aymari contra prefatũ Guiotum in curia sancti Simphoriani oblato ⁊ producto seu copia illius, vna cũ casu parte eiusdem Guioti mihi exhibito. Ex quo videntur posse colligi dubia super quibus facienda est presens consultatio. [1] † Dico ⁊ respõdeo in primis ꝙ si supponimus donationẽ predictã, et quam fecisse pretẽditur dicta quondã nobilis Margareta prefato dño Bertrando de agrimonte eius patri fuisse ⁊ esse donationẽ causa mortis stat in hoc difficultas, an illa ab initio valuerit. Et primo videtur ꝙ non: quia licet filiusfamilias, aut filiafamilias donare possit alteri causa mortis interueniẽte patris consensu. l. tam is. §.j. cum suis simili. ff. de dona. cau. mor. Pater tamẽ non videtur posse prestare huic cõsensum ad hoc vt filiusfamilias vel filiafamilias eiusdem sibiipsi patri efficaciter donare possit, q2 non videtur ꝙ in re propria ⁊ ad sui cõmodum possit pater filio aut filie eiꝰ sibi donanti prestare cõsensum quemadmodũ nec potest prestare autoritatẽ. l.j. in prin. ⁊ l. si pupillus. in prin. ff. de autorita. tuto. ⁊ institu. eo. tit. §. fin. per que iura Barto. in. d. l.j. post glo. ibi, cõcludit filiũfamilias qui de iure sine patris consensu causa mortis donare nõ potest. d. l. tam is. §. primo. causa mortis donare nõ posse patri suo cum cõsensu eiusdẽ patris. ⁊ idẽ voluit Bar. in quodam suo consi. exordiente, Uisa vltima voluntate facta per vnã donationis causa mortis. Bald. in. l. bonorũ. la. ij. col. fin. C. qui admitti ad bono. posses. pos. ⁊ in. l. vxorem. C. de cõdi. inser. ⁊ in. l. si furiosi. C. de nup. vbi per glo. ibi posi. dat Bal. singulariter remediũ ꝙ pater faciat sibi donari cum autoritate iudi. cum dicta opinione Barto. etiã transit Joan. de imol. in. l.j. §. fuit quesitũ. ff. ad trebellia. ⁊ in. l. in edibus. §. ꝙ si filiusfamilias. ff. de dona. pro quo dicto facit quod habetur in autenti. de aliena. ⁊ emphi. §. oeconomus. et quod ibi Angel. collat. ix. ⁊ in clementi. si vna. de reb. eccle. non alienan.

Sed contrariam sentẽtiam

scꝫ ꝙ imo possit filiusfamilias, aut filiafamilias cũ ꝯsensu prĩs donare ipsi patri causa mortis tenuit Pet. de bella pti. in. d. l.j. ff. de auto. tuto. vt refert Bal. in. d. l. bonor. la. ij. col. fi. eandẽ sententiã tenuit Ange. in. d. l.j. §. fuit quesitũ. ff. ad trebel. vbi etiã Rapha. etiã hanc opinionẽ secutus est Bal. in. l. si quãdo. §.j. C. de inof. testa. Pau. de cast. in. l. seniũ. C. qui testa. face. pos. referẽs se ita cõsuluisse cũ pluribus docto. Perusinis. Hanc sniam etiã tenet Fulgo. in. d. l. seniũ. in quam etiã ibi inclinat Cyn. ⁊ Pau. de cast. in. l. filius qui in potestate. ff. de testa. ⁊ huic sentẽtie videtur adherere Alexan. de imol. in. d. l.j. §. fuit quesitũ. col. v. ibi, quod puto veriꝰ per ea que dixi supra. ⁊ cõsi. cvj. exordiẽte, Quoad presens quesitũ dubium facit ⁊c. ⁊ Andr. sicu. in. c. possessiones. col. fi. de reb. eccle. non alie. Et hanc partẽ etiã tenuit Jaco. de are. in. d. l.j. ff. de autori. tuto. eo casu quo pater dedisset suo ipsius filiofamilias vel filiefamilias, vt in casu generalẽ licẽtiã donãdi causa mortis nõ specificato ꝙ posset donare patri licẽtiam cõcedẽti. Restat igitur ꝙ attẽta tot ⁊ tantorũ patrum cõtrarietate iste articulus nõ est sine [2] difficultate: † q2 vbi sapiẽtes discordãt difficile est inuenire veritatem, vt dicit Aristoteles in proemio de anima. Alexã. de imol. in [3] d. l.j. † Dicit primã opinionẽ esse cõem, ꝙuis vt predixi, ipse non sequatur illã. Prima opinio etiã habet pro se Glo. ordi. ⁊ doct. famosos, ꝓpter quod nõ videretur ab ea recedendũ in iudicando, ꝑ id quod voluit Jaco. butri. in. l.j. C. qui ꝓ sua iurisdi. iudi. da. dari ve pos. Pro secũda vero opinione est tex. qui multũ vrget in. l.j. C. de imponẽ. lucrati. descrip. ⁊ alia multa allegata per Ang. in. d. l.j. §. fuit quesitũ. ⁊ hec opinio videtur maxime procedere in hoc ca[4]su † in qua facta est donatio de parte dotis ꝓfectitie in qua faciliꝰ ꝑmittitur donatio, per id quod habetur in. l. ij. §. ꝙ si in patris. ⁊ l. quotiẽs. ff. solu. matri. ⁊ quod no. gl. in. l. post dotẽ. eo. tit. ⁊ Bar. in. l. frater a fratre. colũ. fi. ff. de condi. indebi.

[5] † Si vero teneremus ꝙ dona

tio predicta nõ fuerit vera donatio causa mortis, sed donatio inter viuos cuiusmodi videť extitisse propter cõuentionẽ ⁊ pactum de nõ reuocando. l. vbi ita donatur. et qõ ibi doct. ff. de dona. cau. mor. Et q2 etiã pater stipulatus est pro se ⁊ suis, per id qõ no. Bal. in. l. ij. C. de iure do. ⁊ qõ voluit Alexã. de imol. cõsi. xiiij. exordiente, Circa primũ dubiũ quo queriť ⁊c. col. ij. ver. postremo etiã ex alio colligitur ꝙ fuit donatio inter viuos ⁊c. in primo volu. Frã. [6] de are. cõsi. xxxiiij. col. iiij. ver. tertio moneo ⁊c. † Tũc esto ꝙ donatio hmõi ab initio fuisset valida ⁊ efficax, nihilominus tñ illa videreť fuisse postea reuocata seu rupta ꝓpter natiuitatẽ filie quaꝫ postea peperit pfata testatrix seu que ab vtero illius ceso extracta est. l. si vnꝙ. C. de reuocã. dona. que. l. locũ habet siue donẽtur oĩa bona siue pars puta dimidia siue minor vel etiã res particularis duntamẽ nõ sit modica. d. l. si vnꝙ, quatenꝰ nõ dicitur ibi simpliciter de parte bonorũ, sed diciť de aliqua parte, iũcto eo qõ voluit glo. in cle. j. sup verbo, aut aliqua parte. de fo. cõpe. ⁊ qõ not. Bal. in. c.j. §.j. de cõtrouer. inuestitu. pmissa voluerũt Jo. de imol. in. c. fin. de dona. Gemi. in. c. ij. §.j. de deci. in. vj. Bal. ĩ. d. l. si vnꝙ. Bar. Bal. ⁊ Cuma. in. l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. Roma. in. l. sicut certi. C. de sacra. mili. Alex. de imol. cõsi. lxxj. exordiẽte, Cõsideratis his que in themate. col. ij. in. iiij. volu. ⁊ Jason may. in. l.j. colũ. ij. C. de pac. Quãuis ipse videať aliquantulũ dubitare, donatio vero sic semel reuocata ꝓpter natiuitatẽ filij vel filie, postea recõualescere nõ potuit in hoc casu, per id qõ voluit Bar. in. d. l. titia. §. imperator. ff. de lega. ij. Joã. de imol. in. c. fin. col. vj. ver. querit etiam Bar. de dona. potuisset aũt recõualescere si diu post natiuitatẽ dicti filij vixisset pfata nobilis Margareta, vt voluit Bal. in. l.j. C. de inof. dona. Pau. de ca. in. l. ij. C. de posthu. heredi. ĩstitu. Jo. de imol. in loco supra ꝓxime allegato. ⁊ do. Jason may. in aut. ex causa. col. penul. C. de libe. pteri. vel exhere. Sed hoc hic nõ cõtigit cũ [7] ꝓponať matrẽ decessisse ante filij natiuitatẽ. † Sed vbi teneremꝰ donationẽ pdictã fuisse verã donationẽ causa mortis, tũc nõ putarẽ ꝙ ꝓpter natiuitatẽ dicti filij fuisset donatio hmõi reuocata, ꝓut nec ꝓpter liberorũ natiuitatẽ reuocãtur legata per dictã. l. si vnꝙ, vt voluit Jo. de imol. in. l. filio pterito. col. xviij. ff. de iniusto rup. ⁊ irri. testa. Cuiꝰ illã assigno rationẽ: q2. l. illa si vnꝙ, loqtur in donatiõe in qua est alia ratio ꝙ in legato. Nã donatio erat multũ piudiciabilis: q2 ex quo semel erat perfecta nõ poterat reuocari. l. [8] perfecta. C. de dona. que sub mõ, † secus aũt est in legato qõ põt reuocari expresse ⁊ tacite vsqꝫ ad mortẽ. l. iij. in fi. ff. de adimẽ. leg. Et [9] ideo lex magis voluit ꝓuidere in ista donatione ꝙ in legato: † q2 vbi maius periculũ, ibi cautius est agendũ. c. vbi periculũ. de elec. in. vj. l.j. §. sed si quis. ff. ad trebel. allegat ⁊ alias rationes idẽ Jo. de imol. que possunt ibi videri. Et idem videtur dicendum de do[10]natione causa mortis: † quia illa regulariter equiparatur vltime voluntati ⁊ legatis, iuxta ea que habentur in. l. marcellus. §. paulus. ff. de donatio. causa mor. et. l. ij. ff. de dote prelega. quod etiam voluit Angel. consilio. cccxc. exordiente, Domina Antonia de Florentia ⁊c. colum. iij. Alexan. de imol. in. d. l. vbi ita donatur. ff. de donatio. causa mor. et est bonus text. in. l. fina. C. de donatio. causa mortis. et in. §.j. versicu. hec mortis causa. institu. de dona. Uerum est tamen ꝙ ille filius debuit habere legitimam in bonis matris non obstante dicta donatione facta per dictam Margaretam dicti eius patri et alijs per quod habetur in. l. intestata. et quod ibi Bartol. et apertius Bald. C. de donatio. causa mor. Et cum eidem Margarete superfuerint vna filia ⁊ dictus filius quorum duorum liberorum legitima fuit tertia pars bonorum eiusdem Margarete deducto ere alieno ⁊ funeris impensa. l. papinianus. §. quarta autem. ff. de inofficio. testamen. quatenus est ibi sermo de deductione eris alieni et funeris impensa. auten. de triẽ. et semis. §.j. collat. iij. et transumptiue in autenti. nouissima. C. [11] de inoffi. testamen. in † qua non videntur dicti duo liberi potuisse grauari per dictam eorũ matrem. l. omnimodo. l. quoniã in prioribus. et. l. scimus. in princi. C. eo. titu. Nisi forte quis dicat ꝙ dotem prefate Margarete aut aliquam ipsius partem, non essent habituri dicti liberi, tanꝙ quid existens de bonis maternis cum [12] huiusmodi nunꝙ fuerit eiusdem Margarete. † Et cum secũdum dispositionem iuris communis moriente matre eadem Margareta debuerit reuerti ad dictuꝫ do. Bertrandum eius patrem qui eam constituerat. l. dos a patre profecta. C. solu. matri. ⁊ quod voluit Bartol. ⁊ Moderni magis communiter in. l. illam. C. de colla. ⁊ Alexand. de imol. consilio. xxiiij. in primo volumi. et Barto. in quodam suo consilio. exordiente, Gilibertus dedit dotem. Sentiunt enim quod vbi filia pro qua fuerat per patrem dos

constituta

cõstituta moritur ante patrem superstitibus liberis, dos defertur ad liberos, non quidem tanq̃ ad heredes matris nec tanq̃ quid hereditarum. Cũ isto casu filia heredẽ non habeat in dote profectitia. l. nupta. ꝛ l. filie mee. ff. solu. matri. ꝛ l. j. ꝛ. ij. ff. de castren. pecu. quod etiam voluit Ange. in. l. in quartam. colũ. fina. ff. ad. l. falci. ꝛ alij in locis infinitis. Sed defertur ad ipsos liberos in vim cõsuetudinis de qua in. l. dos a patre profecta. C. sol. matri. vt dicũt docto. cõmuniter in. d. l. illam. Bart. ꝛ Alexan. de imol. in dictis consilijs. Barto. ꝛ docto. cõmuniter in. d. l. in quartam. Pau. de cast. consi. cxxiiij. exordiente, Dubia de quibus queritur ꝛc. ꝛ Rapha. cuma. consi. x. exordiẽte, In ciuitate Laude. quod si ita est, videtur ꝙ nulla legitima dicto filio competierit in dicta dote: ꝛ forte hoc est verius, q̃uis Bal. in. d. l. illam. post Jaco. de bellovi. in quodam suo cõsilio visus fuerit aliter loqui, scilicet ꝙ nepos succedat in dote pro matre per auum maternũ cõstituta tanq̃ heres matris. Sed his suppositis ꝙ dos predicta esset deferẽda liberis non tanq̃ aliquid hereditarium vel existens de bonis maternis, nec ex dispositione dicti domini Bertrandi de agrimõte aui materni, sed ex dispositione cõsuetudinis † queritur quomodo in preiudicium dictorum nepotuꝫ, ꝛ iuris eis quesiti vel querẽdi in vim consuetudinis que erat dotem auo ablatura, ꝛ illam datura nepotibus potuit dicta Margareta mater de consensu dicti eius patris, illaꝫ saltẽ pro maxima parte ipsi patri donare causa mortis. Et profecto ego satis dubito, scio eñ ꝙ Pau. de ca. de simili querit consi. lxij. exordiente, Dubitatio presentis articuli ꝛc. vbi respondet illud fieri posse quãdo fit a principio, ꝛ anteq̃ ius fuerit quesitum nepotibus. l. quotiens. ff. solu. matri. ꝛ l. si cuꝫ dos. ff. de pac. dota. Item ꝛ eo casu quo ex hoc nepotes sentiunt cõmoduꝫ, vt quia non debent maternam dotẽ imputare in legitimã sibi debitaꝫ in bonis aui, prima ratio hic cessat: quia predicta donatio non fuit facta ab initio matrimonij sed post ex longo interuallo. Secunda vero nõ videtur hic ex toto cessare, pro eo quia dicta filia videtur teneri computare in legitima sibi debita in bonis prefati do. Bertrãdi eius aui materni quinquaginta florenos, quos habitura erat de dote materna in vim donatiõis facte per matrẽ. Et ideo videretur posse attẽtari ꝙ ex hoc capite, scilicet q2 nepotes erant dotẽ habituri non a matre, non etiã ex dispositione aui sed ex dispositione cõsuetudinis de qua supra, nõ valuerit donatio predicta. Et si valuerit hoc saltẽ certũ est ꝙ filia dicte Margarete debet habere legitimã in bonis aui que est dimidia pars illi9 partis quam erat habitura ab intestato, hoc est si dictus quõdam do. Bertrandi intestatus decessisset. aut. de trien. ꝛ semis. §. j. versicu. si vero vltra quatuor ꝛc. colla. iij. ꝛ transumptiue in dicta autẽti. nouissima. versi. si plures sunt. C. de inoffic. testa. ꝛ cum eidem de Agrimonte superfuerint ✱ filij ✱ filie, ꝛ prefata neptis legitima huius neptis fuit ꝛ est ✱ pars bonorum dicti quondam de Agrimonte eius aui deducto ere alieno ꝛ funeris impẽsa, in qua tamen debebit sibi imputare dictos quinquaginta florenos per matrem donatos, ꝛ id quod vltra eos sibi reliquit iure institutionis dictus auus. † Pro residuo vero poterit retinere de bonis sibi cõsignatis vsq3 ad valorem illius residui, per ea que not. Bald. in. l. filium quem. colũ. mihi. ix. versi. vlterius queritur de tali questione ꝛc. C. famil. ercisc. ꝛ Fran. de are. consi. clvj. col. penul. ꝛ alij in locis plurimis super quibus nõ insisto. Et ex his apparet quid dicendum sit ad vltimũ quesitum. Et profecto attentis difficultatibus, de quibus supra ꝛ pro euitandis expẽsis. Ego consulerem cõpositionem seu concordiam cause huius. Que omnia ꝛc.

Consilium. LXXXVII.

De substitutione fideicommissaria pluribus facta ꝛ verificata in persona vnius.

Summarium.

1. Neptis vtrinq3 coniuncta in successione ab intestato prefertur consanguinee.
2. Copulatiua in disiunctam resoluitur vt mens testatoris seruetur ꝛ repugnantia verborum tollatur, ꝛ econtra.
3. Substitutus pupillariter succedit, etiã in bonis aliunde acquisitis per pupillum exclusa matre ꝛ sororibus.
4. Filius rogatus de restituendo si sine liberis decedat, an possit detrahere duas quartas, legitimam ꝛ trebellianicam.
5. Trebellianica post legitimam deducenda.
6. Substitutio conditionalis per mortem substituti ante conditionem, an efficiatur caduca.
7. Substitutus conditionaliter decedens ante cõditionẽ, an transmittat ius substitutionis ad suum heredem.
8. In fideicommisso an veniat id quod ad aliquem ex substitutione compendiosa que valet iure fideicommissi post aditam hereditatem peruenit.
9. Ex substitutione pupillari illud quod quis capit, an veniat in fideicommisso.
10. Substitutio pluribus facta an sit necesse ꝙ cõditio verificetur in persona omnium.
11. Dispositio testatoris an debeat recipere intellectum a dispositione iuris communis seu statuti loquentis ab intestato, et quando. nume. 15.
12. Dictio omnes, pluraliter prolata est collectiua: ꝛ in singulari est distributiua.
13. Instituens filiũ ꝛ nepotem, an videatur eos instituere ordine successiuo sicut erant successuri ab intestato.
14. Testator fingitur cogitare quod lex disponit.

Ponitur i facto ꝙ dudũ fuit in humanis Claudius ayme, qui ex duabus eius quondã vxoribus habuit octo liberos naturales ꝛ legitios. Ex prima videlicet Catherinã ꝛ Margaretam, ex secũda vero duos filios masculos ꝛ quatuor filias, scilicet Jacobum, Joannẽ, Antonetam, Margaretã, Guillielmam, ꝛ Joannam, qui in suo vltimo ꝛ nuncupatiuo testamento legauit ꝛ iure institutionis reliquit dictis suis sex filiabus certas pecuniarũ quãtitates seu summas, ꝛ res alias scilicet predictis Catherine ꝛ Margarete ex prima vxore susceptas dotes pro ipsis earũ maritis constitutas ꝛ cuilibet sex grossos, ꝛ prefatis Antonete. Margarete, Guillielme, ꝛ Joanne ꝛ earum cuilibet triginta florenos ꝛ vnum lectũ munituꝫ, in quibus dictas eius filias particulares heredes instituit, voluitq3 ꝛ ordinauit illas his mediãtibus esse tacitas ꝛ contentas. In omnibus vero alijs bonis suis mobilibus ꝛ immobilibus, iuribus, actionibus, ꝛ rationibus quibuscũq3 heredes vniuersales instituit videlicet dictũ Jacobum eius filiũ, ac Florimũdam ipsius testatoris vxorẽ in medietate domus ipsi9 testatoris in qua tũc habitabat, quãdiu vitã vidualem ꝛ honestam seruaret, ꝛ ventrem ipsius Florimunde vxoris si filium posthumũ seu posthumos vnum vel plures cũ dicto Jacobo equis portionibus, ꝛ si filiã posthumã vel posthumas vnã vel plures, ipsam posthumam seu posthumas, ꝛ earuꝫ quamlibet heredes particulares instituit in triginta florenis, quibus voluit eas esse tacitas ꝛ contentas. Et si contingeret dictos Jacobũ ꝛ posthumũ seu posthumos decedere in pupillari etate, aut postmodum quandocũq3 sine herede vel heredibus a suo corpore seu corporib9 legitime procreato vel procreatis, substituit alium superuiuentem seu alios superuiuentes, ita ꝙ de vno perueniret ad alium vsq3 ad vltimum. Et si cõtingeret dictos Jacobum ꝛ posthumum seu posthumos omnes decedere quandocunq3 sine herede vel heredibus a suo corpore seu corporibus legitime procreato vel procreatis, ꝙ hereditas ipsorum ad predictas Antonetam, Margaretam, Guillielmam ꝛ Joannam ipsius Claudij testatoris, et dicte Florimunde filias communes naturales ꝛ legitimas pleno iure institutionis equis portionibus. Quo casu voluit idẽ testator ꝙ medietas domus prementionate, esset et esse deberet eiusdem Florimunde in vita ꝛ morte ad eius omnimodam voluntatem. Et si contingeret omnes predictas scilicet Jacobuꝫ ꝛ posthumum seu posthumos ac dictas Antonetam, Margaretam, Guillielmam, ꝛ Joannam decedere sine heredibus a suis corporib9 legitime procreatis substituit eisdem in bonis in hereditate predictis dictam Florimundam eius vxorem, ꝛ prefatas Catherinam ꝛ Margaretam ex prima vxore susceptas. Qui Claudius testator permanens in voluntate huiusmodi vita functus est, ꝛ ab humanis decessit superstitibus dictis Margareta ꝛ Catherina ex prima vxore susceptis, ac Jacobo, Antoneta, Margareta, Guillielma, ꝛ Joãna susceptis ex p̃dicta Florimũda, ꝛ ipsa Florimũda vxore p̃gnãte, q̃ postea peperit dictũ Joãnẽ. Mortuo aũt eodẽ Claudio testatore dicti Jacob9 ꝛ Joãnes bonis ꝛ hereditati eiusdẽ se immiscuerũt, ꝛ p illi9 vniuersalibus heredibus se gesserunt. Deinde vero vita functi sunt ꝛ ab humanis sine liberis et intestati decesserunt vnus post alium prefati Jacobus primo loco, Joanna secundo loco, ꝛ Guillielma tertio. Successiue vero etiam ab humanis intestata decessit prefata Antoneta relicta Catherina achardc eius filia naturali ꝛ legitima. Quinto vero vita functus est, ꝛ ab humanis sine liberis decessit dictus Joãnes posthumus prius condito per eũ eius vltimo ꝛ nũcupatiuo testamẽto in quo heredem vniuersalẽ instituit prefatã Margaretã sororẽ vtrinq3 sibi coniunctam filiã

videlicet dictorum Claudij testatoris ꝛ Florimũde. Que mortuo ꝛ vita functo prefato quondam Joanne illius hereditatem adiuit, et deinde post certum tempus vita functa est et ab humanis sine liberis et intestata decessit superstitibus prefata Margareta eius sorore consanguinea tantum, hoc est filia dicti quondam Claudij ex prima vxore. Et Catherina eius nepte ex prefata Antoneta eius quondã sorore vtrinq; cõiuncta, prius vt supponitur ꝛ diu est vita functis prefatis Catherina ex prima vxore suscepta, ꝛ Florimunda relicta dicti testatoris, que etiam post illius mortem cõuolauit ad secunda vota.

¶ Et quia cõtẽtio suborta est, per ꝛ inter prefatas Catherinam achard e filiam Antonete ayme ꝛ Margaretam eius amitã de et super bonis ꝛ hereditate dicti quondã testatoris, vtraq; videlicet pretendẽte ꝛ asserente bona ꝛ hereditatem hmõi ad se pertinere ꝛ spectare. Quesitum est quid iuris.

In isto casu prolixe et quasi cum tedio superius recitato ac dubio generali et generaliter ex illo elicito. Dico ꝛ respõdeo ad dubiũ hmõi prout infra. Premittens tamẽ pro illiꝰ faciliori declaratiõe, ꝙ vbi ageretur solũ ꝛ duntaxat de successione intestati, ꝛ quereretur que ex dictis Catherina nepte prefate Margarete vltimo vita functe ꝛ Margareta illius sorore cõsanguinea eidẽ Margarete succedere debeat, 1 † clarũ est ꝙ dicta Catherina, vtpote filia Antonete vtrinq; cõiuncte. auẽ. de heredi. ab intesta. §. reliquũ. colla. ix. ꝛ auẽ. vt fra. filij. §. j. eadem colla. ꝛ auẽ. cessante. cũ duabus seq. C. de legi. heredi. Propter qð videndũ est ꝛ inquirẽdũ, an in vim alicuius ex substitutiõibꝰ superius mentionatis dici possit limitata vel substituta ꝑfata Margareta. Super quo premitto ꝛ secũdo ꝙ dictus quondã Claudiꝰ fecit plures substitutiões, quarũ prima vtputo fuit ex mẽte testatoris reciproca cũ mixtura cõpendiose, puto enim ꝙ in illa voluerit testator primo ex Jacobo ꝛ posthumis masculis decedenti in pupillari etate aut postmodũ quandocũq; sine herede vel heredibus a suo corpore ꝛc. ꝛ sic sine liberis substituere superuiuentẽ aut superuiuẽtes ex illis, q̃uis reperiam vt etiã ponitur in casu fuisse scriptũ copulatiue, ꝛ si cõtingeret dictũ Jacobuz ꝛ posthumũ seu posthumos decedere in pupillari etate aut postmodum quandocunq; sine herede ꝛc. 2 † sed vt videtur pro seruanda mẽte testatoris debet illa copulatiua ꝛ, resolui in vel, vel accipi pro vel, vt sit perinde ac si dictũ esset, ꝛ si cõtingeret dictũ Jacobuz vel posthumũ seu posthumos ꝛc. alˀs em̃ si illa dictio ꝛ, esset posita copulatiue quomodo substitui potuisset superstes seu superuiuẽs aut superuiuẽtes, profecto nõ videtur obstante cõtrarietate ꝛ repugnantia patenti, que esset in verbis ꝛ in dispositione huius testatoris ꝛ sic nõ valeret. l. vbi repugnantia. cũ suis simili. ff. de reg. iu. vt igitur hoc repugnãtie obstaculũ auferatur, ꝛ vt meus testatoris obseruetur accipi debet dicta copulatiua ꝛ, pro disiunctiua vel, prout fit alˀs vt apparet per ea que no. Bar. ꝛ sequa. in. l. gallus. §. quidã recte. ff. de lib. ꝛ posthu. Et ecõtra aliquando accipitur disiunctiua pro copulatiua. l. generaliter. ꝛ quod ibi docto. C. de institu. et substi. sub condi. fac.

3 † Quibus presuppositis dico in primis ꝙ si prefatꝰ Jacobus decesserit in pupillari etate, eidem pupillariter successit in omnibus eius bonis, hoc est tam his que a patre habuerat q̃ alijs, si que habebat prefatus Joannes eius frater exclusis matre ꝛ omnibus sororibus, per id quod not. gl. ꝛ omnes scribẽtes. in. l. precibus. C. de impube. ꝛ alijs substitu. in. l. cẽturio. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ. c. si pater. de testa. in. vj. iũcta. l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulga. ꝛ pupil. Si vero idẽ Jacobus factus pubes, hoc est maior quatuordecim annis ab humanis decesserit, eidem successerũt prefati Joãnes ꝛ quatuor sorores vtrinq; cõiuncte, hoc est Antoneta, Margareta, Guillielma, et Joãna suscepta ex dicta Florimũda, quilibet videlicet pro quinta parte, nisi etiã tunc Florimũda superuixisset et nondũ cõuolaret ad secundas nuptias: quia tunc et ipsa ꝛ dicti frater ꝛ sorores dicto Jacobo successissent, tã q̃ proximiores, quilibet videlicet pro sexta parte in illis bonis de quibus disponere et testari potuisset dictus quondam Jacobus, hoc est in bonis aliunde acquisitis q̃ ex paterna successiõe, 4 † ꝛ in duabꝰ quartis scilicet legitima ꝛ quarta trebellianica quas detrahere potuit ea medietate bonoruz paternorũ in qua fuit heres institutꝰ, iuxta ea que habẽtur per glos. Bar. ꝛ doc. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. ꝑ glo. ꝛ Bar. in. l. q̃ q̃. ff. ad leg. falci. per Bal. in. l. filiũ quẽ. C. famil. erci scũ. ꝛ ꝑ Jo. de imol. in. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulga. ꝛ pupil. ꝛ ꝑ Cano. in. c. raynaldꝰ. ff. de testa. Erat aũt legitime huius Jacobi decimasexta pars bonorũ dicti quondã Claudij testatoris cuz eidẽ superfuerint octo liberi. auẽ. de trien. ꝛ semis. §. j. versi. si vero vltra quatuor habuerit filios. colla. iij. ꝛ trãsumptiue in auẽ. nouissima. C. de inof. testa. 5 † Trebellianica vero est quarta pars residui, hoc est eiꝰ qð superest priꝰ deducta seu detracta legitima que priꝰ detrahi debet. vt no. gl. in. d. c. raynaldus. super verbo, licet totas. ꝛ Jo. de imol. in. d. l. coheredi. §. cum filie.

6 † Ceterum cum successu temporis ꝛ supstite prefato quondã Joanne vita functe sint, ꝛ ab humanis decesserint dicte Joãna, Guillielma, ꝛ Antoneta substitutio facta de eis, ꝛ prefata Margareta earũ sorore vtrinq; coniuncta sub cõditione si dicti Jacobus ꝛ posthumꝰ masculus aut posthumi sine herede aut heredibus ex suo corpore ꝛc. decederẽt. facta est caduca quoad eas, ꝛ quoad eas expirauit, per id quod habetur in. l. j. §. si autem sub cõditione. C. de cadu. tol. l. si in personã. C. de fideicõmis. l. miles. §. j. l. vnum ex familia. §. rogo. in fin. l. cũ pater. §. hereditatẽ. ff. de lega. ij. ꝛ alijs multis iuribus per Oldra. allegatis cõsil. mihi. xcix. exordiente, Quidã habens tres filios ꝛc. 7 † Nec etiã dici potest ꝙ dicta Antoneta hoc ius substitutiõis transmiserit ad dictã Catherinã eius filiã. pro quo allegasse sufficiat no. per glo. cõiter approbatã per docto. in. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. per Jo. de imol. ꝛ Alexan. de imol. in. l. cũ ex filio. ff. de vulga. ꝛ pupil. quod etiã voluit Roma. consi. xvij. consil. cclvij. ꝛ consilio cccclxxij. quod etiã probatur in. l. heredes mei. §. cũ ita. secundum Alexan. de imol. qui hoc ibi not. colũ. iij. versi. vltimo no. ff. ad trebel. q̃uis cõtrariũ dixerit glo. in. l. is cui. ff. de actio. ꝛ oblig. quam docẽ. cõmuniter damnãt. Dicta igitur substitutio locũ sibi vendicauit dũtaxat in personã prefate Margarete vtrinq; cõiũcte, quã etiã idẽ Joãnes heredẽ vniuersalẽ sibi instituit. Et sic ipsa Margareta potuit duplici iure venire ad bona eiusdẽ quondã Joãnis scilicet iure institutiõis per eũ facte, quoad bona de quibus disponere potuit. Et sic quoad bona aliunde prouenta, ꝛ per eũ acquisita q̃ ex patre, ꝛ quoad duas eius quartas scilicet legitimã ꝛ trebellianicã quaz detrahere potuit de illa medietate in qua fuit heres institutus per patrẽ que ascendũt ad. xvj. partẽ bonorũ dicti quõdam Claudij, ꝛ quartam partem residui eius quod superest facta prius detractione dicte. xvj. partis de ꝑdicta medietate, prout dixi de duabus quartis dicti quõdã Jacobi, insuper ꝛ quo ad id qð habuit vel habere debuit de dictis duabus quartis eiusdẽ quõdã Jacobi: quia ista nõ erat vẽtura in restitutiõe fideicõmissi. d. l. coheredi. §. cuz filie. 8 † Jure vero substitutionis potuerunt ad ipsam Margaretã peruenire alia bona hoc est illa de quibꝰ disponere nõ potuit ipse Joannes. Que sunt id quod superest de medietate in qua fuit idem Joãnes heres institutus prius detractis de illa legitima ꝛ trebellianica, ꝛ id quod in vim substitutiõis fideicõmissarie habere debuit de bonis dicti quondam Jacobi eius fratris, si ille decesserit factus pubes: quia etiã hoc debet venire in restitutione fideicõmissi. Pro quo allegasse sufficiat not. per Bart. in. l. marcellus. §. quidam liberis. versicu. quero an id quod debent ad aliquem ex substitutione compẽdiosa. ibi, si vero succeditur ex cõpendiosa que valet iure fideicommissi. et in. l. sceuola. ff. ad trebel. et in. l. pater. §. quindecim. ff. de legaẽ. iij. 9 † Sed si poneremus dictum Jacobum decessisse in pupillari etate, et sic in vim pupillaris eidem Jacobo successisse dictum Joannem, esset maior difficultas, an istud quod in vim pupillaris ad dictum Joannem peruenerat debuerit venire in fideicommisso restituendo prefate Margarete, ꝛ erit eadem difficultas an hoc restitui debeat alteri Margarete si supponamus eã fuisse inuitatã, ꝛ in personã ipsius nũc habere locum substitutionem factam de ipsa, ꝛ Catherina et Florimunda earũ nouerca. Super quo articulo dicit ꝛ respondet Bart. in. l. ita tamẽ. §. qui suspectã. ff. ad trebel. quod istud veniat in restitutione fideicõmissi. Pro quo allegat. l. qui fundũ. §. qui filios. ff. ad legem fal. ꝛ in argu. dicta. l. sceuola. ꝛ quod ibi per eum. ff. ad trebellia. Et q̃uis super hoc varij varia dixerint, puto tamen pro nunc inspectis verbis testamẽti dicti quondam Claudij quod in dicto fideicommisso veniat commodum dicte pupillaris substitutionis, postq̃ ex verbis illius colligitur ꝛ apparet ꝙ prefatus quondaz Joannes primo reperitur honoratus, hoc est substitutus etiam pupillariter eidem quondam Jacobo, et deinde grauatus de facienda restitutione dictis eius sororibus. Et vt mihi videtur in hoc conueniunt docto. magis communiter in dicto. §. qui suspectam. Super quo tamen me vlterius non extendo donec intellexerim in qua etate dictus quondam Jacobus ab humanis decesserit. Adijcio ꝙ successiue et consequenter morante prefata Margareta, dicta Catherina eius neptis potuit et debuit ac etiam potest et debet succedere in his de quibus poterat disponere et testari dictus quondã Joãnes ꝛ de q̃bus supra dixi, q: etiã de illis disponere potuit ipsa Margareta: qð q: non fecit eidẽ successit ꝛ succedere debet eadẽ Catherina, dicto auẽ. de here. ab intesta.

ab intesta.§.reliquum.collat.ix.⁊ autenti.vt fra.fi.§.j.eadem collat.et transumptiue in autēti.cessante.cum duabus sequen.C.de legiti. heredi.

10 †Sed nunc superest dubiū et hoc est principale an in residuo, hoc est in illo de quo dictus quondam Joannes disponere non poterat propter superexistentiam prefate Margarete eius sororis vtrinq̄ coniuncte ⁊ sibi substitute dici debeat substituta alia Margareta suscepta videlicet ex prima vxore. Et quidem parte eiusdem Margarete pretenditur ꝙ sic. pro qua videtur esse text. hunc casum decidens in.d.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebellia. Econtra ⁊ pro dicta Catherina videtur ꝙ non propter defectum conditionis, eo videlicet quia nō omnes prefati Jacobus, Joānes, Antoneta, Margareta, Guilielma, ⁊ Joanna decesserūt sine heredibus ex corpore ⁊c. cū saltē eidem Antonete supfuerit ⁊ supsit p̄fata Catherina ei⁹ filia naturalis ⁊ legitima. Et profecto si dicta Margareta nata ex p̄ria vxore fuisset vtrinq̄ coniuncta alteri Margarete nouissime sine liberis vita functe, non esset dubium quin hec Margareta censeretur substituta.d.§.cum ita. quia non superesset persona que ex mēte testatoris excluderet eandē Margaretā, q̄uis superesset persona, hoc est eadem Catherina que simul erat al's dicte Margarete defuncte successura cum ipsa Margareta superstite. Sed quia dicta Margareta superstes nō erat vtrinq̄ coniūcta prefate Margarete vita functe, ⁊ propterea excludi poterat per dictam Catherinam a successione intestati. dicto aut. de heredi. ab intesta.§.reliquū. ⁊ aut. vt fra. filij.§.j.colla.ix. Uidetur ꝙ propter superexistētiam ipsius Catherine repelli debeat prefata Margareta a dicta substitutione, ⁊ ꝙ propterea eadem Catherina succedere debeat in omnibus bonis, per id quod voluit Bart. ⁊ docto. magis communiter in.d.l.heredes mei.§.cū ita, quatenus ibi loquunt̄ de statuto quo cauetur ꝙ filie ⁊ neptes femine non succedant extantib⁹ masculis. Dicit enim Bar. eo casu ⁊ retentis terminis dicti.§.cū ita, nō succederet neptis substituta, sed excluderetur per nepotē q̄ eo casu attenta dispositione statuti esset persona que ex testamēti testatoris excluderet neptē substitutā. ⁊ idem voluit ibi Angel. et

11 post eos Pau. de cast. † ⁊ dicit Bar. ꝙ dispositio testatoris debet recipere intellectū a dispositione iuris cōmunis seu statuti loquētis ab intestato. Et idem quod Bart. ⁊ Angel. voluit Rapha. in d.§.cum ita. Adijciens preterea ꝙ etiam cessante statuto esset durum dicere ꝙ in casu illius.§.cū ita. deberet neptis omnino repellere nepotem ex alio filio testatoris si superfuisset postq̄ ipse ⁊ neptis erant de iure cōmuni ab intestato illi patruo vltimo sine liberis vita functo successuri, ⁊ ꝙ satis esset nepti pariter succedere cū nepote ne ostendantur verba testatoris qui vsus est in.d.§.cū ita, verbo collectiuo vterq̄: quod etiā fecit dictus quondam Claudi⁹.

12 vsus est enim verbo omnes, † quod pluraliter prolatū est collectiuum. vt not. glo. in.l.si pluribus.ff.de lega.ij. ⁊ Bar. in.l.moschis. ff.de iur.fis. q̄uis singulariter prolatū sit distributiuum, vt etiam

13 ponit Barto. vbi supra. † Pro premissis facit.l.gallus.§.quidā recte. secundū vnam lecturam glos. in quinto exemplo.ff.de libe. ⁊ posthu. vbi si instituo filiū ⁊ nepotem videor eos instituere ordine

14 successiuo sicut ab intestato erant successuri. † Et ideo dicit Bal. in.l.precibus.col.mihi.xviij.versi.p̄cedo vlterius.C.de impube. ⁊ alijs substi. ꝙ testator fingitur cogitare illud quod lex disponit. al legat.l.si duo.ff.de acqui.heredi. ⁊ idē voluit Sali. in aut. itē hereditas.C.de bo. que libe. idem alicubi cōsulendo etiā voluit Pet.

15 de anch. dicēs † ꝙ dispositio testatoris recipit in dubio intellectū vt videatur voluisse id quod ab intestato ex dispositiōe iuris erat seruandū. arg.c.causam.de rescrip. ⁊.l.quero.§.inter locatorē.ff. loca. Cū igitur ex dispositione iuris cōis prefata Catherina esset successura dicte Margarete eius matertere exclusa alia Margareta etiā matertera, vt predixi, consequēter infertur ꝙ nō obstāte dispositiōe testamētaria dicti quōdā Claudij debeat eidē Margarete defuncte succedere eadē Catherina, attēto ꝙ verba testatoris ī hoc nō offendūtur: q̄ licet dicta Margareta superstes fuerit nominatim exp̄ssa in substitutiōe ⁊ etiā substituta, ⁊ nō dicta Catherina p̄ modū dispositiōis, ꝯditio tn̄ sub qua fuit eadē Margareta substituta nō euenit: q̄ nō oēs de q̄bus in ea decesserūt sine liberis, cū dicte Antonete supfuerit ⁊ supsit dicta Catherina. Pro quo optime facit quod voluit Alexan. de imol. in.d.§.cū ita.col. ix.versi.nihilomin⁹ adhuc sustinendo opinionē Bart. pōt responderi ⁊c. ⁊ col.x.versi. ⁊ ex predictis. vbi subijcit doctrinā, an ⁊ q̄n dispositio testatoris regulari debeat secundū dispositionē legis aut statuti, dicēs ꝙ aut dispositio testatoris tēdit ad cōseruādū testamentū ne rūpatur, ⁊ tūc p̄sumitur ꝙ voluerit eā regulari secūdum statutū seu legem ne rūperetur.d.l.gall⁹.§.quidā recte.ff.de libe. ⁊ posthu. aut nō erat necessitas ad cōseruandū testamētū, ⁊ tūc aut verba testatoris violarent̄ si vellem⁹ ea regulari scđm dispositionē iuris cōis vel statuti, ⁊ tūc nō debēt regulari scđm ea.d.c.raynuti⁹. de testa. ⁊ ita p̄cedit id q̄d cōtra Bar. no. in.d.§.quidā recte. Bal. Ange. Rapha. Joā. de imol. Pau. de ca. ⁊ doc. cōiter: aut nō violarentur verba testatoris, ⁊ tunc debēt regulari secūdū dispositionē legis vel statuti quod est lex municipalis, ⁊ iste vltim⁹ casus occurrit hic: q̄ regulādo p̄ dispositionē iuris cōis dictā p̄tēsam substitutionē per quā dicta Margareta se dicit substitutā, hoc est dicēdo ꝙ ipsa Margareta excludi debeat p̄pter superexistentiā iā dicte Catherine nō offendūtur verba dicti quondā Claudij, quinimo seruātur ad vnguē, pro eo q̄ ipse voluit eandē Margaretā ⁊ alias cōsubstitutas ita demū succedere in vim substitutiōis, si oēs de quib⁹ in ea sine liberis decederēt, quod nō cōtingit vt sepe dixi. Cōcludendo igitur dico ꝙ nō obstāte dicta substitutiōe, prefata Catherina debet succedere in oībus bonis que fuerūt dicte quondā Margarete, ⁊ ꝙ Margareta superstes nihil petere potest in vim substitutionis.

Consilium. LXXXVIII.

☞ De donatione reciproca et mutua iurata facta inter fratres.

Summarium.

1 ☞ Donatio causa mortis est reuocabilis.
2 Donatio mortis mentionē faciens in quibus casibus nō iudicatur donatio causa mortis.
3 In donatione causa mortis quot testes adhibendi.
4 Testator an potius cēseatur voluisse facere testamentū nuncupatiuū validū q̄ in scriptis inualidū, vbi reperitur scriptura in qua nō sunt omnia requisita ad testamentū in scriptis.
5 Donatio iurata mutuo ⁊ reciproce inter fratres facta, an ⁊ quando valeat ⁊ an sit proprie donatio.
6 Donatio inter viuos reciproca facta inter cōiuges, procedit etiā si mutuo ⁊ vicissim fiat sub cōditione primi decedentis, nec impugnatur ex capite omisse insinuationis si summā excedat.

Viso instrumēto mutue ⁊ reciproce donatiōis dudū sibijnuicē facte p̄ nobiles ⁊ honorabiles viros Amedeū ⁊ Gilbertū de albergia fratres, filios quōdā naturales ⁊ legitīos nobilis Claudij de albergia. Dico et r̄ndeo breuiter et succincte, sub correctiōe tn̄ cuiuslibet dn̄i meli⁹ sentiētis, ꝙ lꝫ in donatiōe hmōi facta fuerit mētio mortis, ⁊ p̄pterea videatur fuisse donatio causa

1 mortis, † et sic cōsequēter reuocabilis.l.seia.§.fi.ff.de dona.causa mor. ⁊.l.seia.ff.de do.p̄lega. ⁊ quod no.glo. ⁊ doct. in.l.fi.C.de pac. ⁊ in.l.stipulatio hoc modo cōcepta.ff.de verb.obliga. in.l.ij.C.de in.do. ⁊ in.l.que dotis.cum suis simili.ff.solu.matri. iuncta.l.senatus.§.donatio.ff.de dona.causa mor.l.non omnis.ff.si cer.peta. ⁊ eo quod habetur institu.de dona.in princi. Sed his nō obstantibus que obstare nō videntur, Dico ⁊ respondeo ꝙ donatio hmōi

2 fuit ⁊ est donatio inter viuos: † q̄ licet donatio in qua fit mentio mortis regulariter iudicetur in dubio esse donatio causa mortis, hoc tamē fallit in multis casib⁹ inter quos est etiā ille quando donator cōuenit ⁊ pactus est de tenēdo, attendēdo, ⁊ seruando donationē per se factā vel de nō veniendo cōtra eā: q̄ eo casu trāsit donatio hmōi in donationem inter viuos.l.vbi ita donatur. ⁊ quod ibi Bar. ⁊ docto.ff.de dona.cau.mor. ⁊ quod voluit Pau. de cast. cōsi.xcviij. exordiente, Notandū est primo ꝙ licet donator iste dixerit se donare causa mortis ⁊c. Et non solū facte sunt conuentio ⁊ pactū de obseruando ⁊c. ⁊ de nō cōtraueniendo, sed etiā interuenit iuramētū: quod q̄ seruari potest sine interitu salutis eterne seruari debet.c.cum cōtingat.c.si vero.de iureiuran. ⁊.c.q̄uis pactum.de pact.in.vj. Fuit etiā ⁊ censeri debet donatio hmōi donatio inter viuos non causa mortis, pro eo quia in ea non fuerunt adhibiti quinq̄ testes, qui tamen ad illius validitatem adhibēdi erant.l.fina.C.de donatio.causa mor. quod etiā propter hanc causam voluit Alexand. de imol. in.l.stipulatio hoc modo concepta.colum.viij.versicu.item inquantum Bartol. hic et in dicta l.fina. ⁊c. ⁊ in.l.que dotis.colum.vj.versicu.vltimo fallit vbi in donatione causa mortis non interuenissent quinq̄ testes ⁊c.ff.solu. matrimo. pro quo allegat not. per Cyn. in.l.licet.C.de pact. et in l.hac consultissima.§.per nuncupationem.C.de testamen. vbi vo

4 luit Cy. in.j.q. † quod si reperit̄ scriptura testamēti in qua nō sunt oīa requisita ad testamētū in scriptis, presumitur testator potius

voluisse facere testamentum nuncupatiuū validum, q̄ in scriptis inualidū. arg. l. quotiens. ff. de reb. dub. & l. quotiens in stipulationibus. ff. de verbo. obligati. Et q̄uis facta fuerit mentio mortis nihil tamē repugnat quin esse possit donatio inter viuos. d. l. vbi ita do natur. ff. de dona. cau. mor. et. l. cum maritus. §. j. ff. de pact. dota. Et que donatio non potuit nec potest ex penitentia donatoris reuocari. l. perfecta. C. de dona. que sub modo. & §. alie autem donationes.

Nec obstat validitati huiuscemodi donationis, si forte opponatur q ideo non valuerit vel valeat, q2 donata fuerūt omnia bona presentia & futura, & q propterea per eā si valeret auferretur donatoribus libera testandi facultas. Tum quia vt ex tenore & serie donationis huiusmodi clare colligitur q prefati donatores sibi aliquid retinuerūt & reseruarunt de quo testari possent. 5 † Tum & quia isti nō donauerūt simpliciter omnia eorū bona presentia & futura, sed dūtaxat bona paterna, materna, & fraterna: quorum donatio precipue quia inuicē & reciproce facta fuit valuit & valet. Pro quo allegasse sufficiat qd̄ voluit Oldra. consi. cxxx. exordiente, Ad habendam aliqualē notitiam &c. Joan. andr. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. colū. vlti. vel circa. versicu. fuit etiam alia questio de facto, duo fratres &c. Albe. & Salice. in. l. fina. C. de pac. Ange. in. l. hereditariū. ff. de bo. autori. iudi. possi. & in. l. sancimus. C. de dona. & Alexā. de imol. consi. xxviij. in tertio volu. qui etiā dicunt donationem seu conuentionē hm̄oi non esse proprie donationem sed magis promissionē quandam factā ob causam honestam. 6 † Ad quod faciūt no. per Cyn. & alios in. l. si pater puelle. C. de inoffi. testa. vbi not. & dicunt q licet nō valeat regulariter donatio inter viuos facta inter cōiuges, hoc tamen fallit in donatione reciproca, pro eo quia illa nō est mera liberalitas, & procedit etiam si illa facta est mutuo & vicissim sub conditione si primo ab humanis decesserit, nec potest donatio huiusmodi impugnari ex capite omisse insinuationis, etiam si bona donata excederent summā quingentorū aureorū. Pro quo causa breuitatis, & quia tempus nō patitur allegasse sufficiat quod voluit Roma. consi. xxvj. exordiēte, Pro decisione eorū de quibus dubitatur &c. in secundo quesito. & Roma. consilio lxxxij. exordiente, Uisa facti narratione &c. colum. penul. in secundo. volu. Preterea in huiusmodi donatione seu conuentione interuenit iuramentum, propter quod videtur donatio huiusmodi fuisse & esse valida etiam si illa fuisset proprie donatio, per ea que plene ponit & allegat Alexan. de imol. in. l. nemo. ff. de lega. j. & cōsil. iiij. colum. xij. versicu. nec ad hoc obstat &c. & dicto consi. lxxxij. & Francis. de are. consilio. ij. vbi plene et in alijs quibusdam. Super quorum allegatione non insisto pro eo quia tempus non patitur.

Consilium. LXXXIX.

De datione in solutum facta per amitam tutricem de bonis pupillorum pro legato soluendo in qua non fuit seruata solennitas requisita & in qua fuit grauis lesio.

Summarium.

1 Tutele munus est virile: cuius incapaces sunt mulieres, fallit in certis casibus.
2 Tutele officium assumens quid promittere debeat.
3 Tutor inuentarium de bonis pupilli conficere debet.
4 Tutor sine decreta administratione an possit tutelam curare.
5 Datio in solutum facta per tutorē sine iudicis decreto an valeat.
6 Judex ante concessionē autoritatis tutori vendendi rem pupilli pro ere alieno cōcedendam quid debeat premittere.
7 Limites concesse licentie non pretergrediendi.
8 Solennitas & decretū iudicis an sint necessaria in datione in solutum que fit pro dote.
9 Confessio debiti facta a testatore non probat numerationem.
10 Remedium in rem scriptū quod est restitutionis in integrum datur contra contrahentē & illius particularem successorem.

Datio in solutū quam fecisse legitur Anno dn̄i Millesimo quatercētesimo octuagesimooctauo & die quinta mensis Septēbris, honesta mulier Honorata monerie amita honorabiliū iuuenum Joannis et Jacobi monerij oppidi seu castri sancti Maximini vt tutrix & tutorio nomine eorundē Joannis & Jacobi de quibusdam predijs & possessionibus latius mētionatis expressis & cōfrontatis in quodā instrumento, tam parte dictorū Joannis & Jacobi monerij q̄ prouidi viri Bertrādi de porrerijs textoris eorum aduersarij in causa inter eos dudum cepta et pendente indecisa, & inserta. fo. lxij. & fo. lxxxij. fuit & est nulla causis rationibus & motiuis inferius annotatis & descriptis. Tum quia prefata Honorata nō fuit nec etiam esse potuit tutrix dictorum Joannis & Jacobi eius pretensorū nepotum. Cuius illa assignatur ratio: 1 † quia munus seu officium tutele est munus virile quod videlicet exerceri debet per viros & nō per mulieres, & cuius viri sunt capaces non antem mulieres. l. fina. ff. de tute. l. iure nostro. et quod ibi glos. & docto. ff. de testamēta. tute. & l. j. C. quan. muli. tute. offi. fungi potest. Et q̄uis certi sint casus in quibus etiā mulieres tutrices esse possunt, vt verbigratia: si hoc a principe impetrarint. d. l. fina. cum suis similibus. ff. de tute. vel quia sunt matres aut auie impuberum. auc. de heredi. que ab intesta. §. ex his autem. collat. ix. & transumptiue in auc. matris & auie. C. quan. muli. tute. offic. fungi potest. & tamen in nullo suffragantur eidē de Porrerijs nec faciunt quominus dici possit prefatā Honoratam non fuisse nec esse potuisse tutricē dictorum Joānis & Jacobi, & hoc pro eo quia nō apparuit nec apparet eandem Honoratam a principe impetrasse vt tutrix esset dictorum Joannis & Jacobi, nec etiā fuit mater vel auia eorundē Joannis & Jacobi, sed amita & sic eorū tutrix esse non potuit dicto auc. de heredi. ab intesta. §. ex his autē. versi. mulieribus enim. & trāsumptiue in dicta auc. matris & auie ad fin. Tum etiam fuit & est dicta pretensa insolutum datio nulla, etiā si alias eadē Honorata tutrix esse potuisset, pro eo 2 † quia nō promisit specialiter prout promittere debuit dictos Joannem & Jacobum nō relinquere indefensos. l. fin. §. omnē. & quod ibi docto. C. de admini. tuto. quod etiā voluit Barto. Alexan. de imol. & docto. in. l. pretor. §. j. ff. de ope. no. nuntia. Alexan. de imol. consi. cxxix. exordiente, Pōderatis his que in prescripto themate. in primo volu. & refert Barto. in. l. legitimos. ff. de legi. tuto. q ipse vidit multas tutelas propter hunc defectū corruere, idē dicit Pau. de cast. consil. cclij. exordiente, Postq̄ iste tutor &c. Alexan. de imol. in dicto consi. cxxix. & Ang. in. §. actionum. in materia tutele. versi. octauo quid incūbat. institu. de actio. & in. §. fin. charta. xv. vel circa. versi. 3 sexto opponitur. institu. de actio. † Tum etiā quia non reperitur vel apparet q ipsa Honorata inuentariū confecerit de bonis rebus & iuribus dictorū Joānis & Jacobi, quod tamen cōficere debuit per id quod no. Bart. & docto. in. l. tutor qui repertoriū. ff. de administra. tuto. quod etiā ponit Ange. in dicto ver. octauo quid incumbat &c. Tum & quia esto q ipsa Honorata potuisset decerni aut creari seu deputari tutrix dictorū Joannis & Jacobi prout non potuit, vt predixi, nō tamen apparet q tutelaris administratio eidem decreta extiterit. 4 † Et ita non videtur potuisse administrare etiā si predicta cessassent, per id quod ponit Bart. & doct. in d. l. legitimos. ff. de administratio. tuto. Salice. & alij in. l. tutores. la. ij. C. eo. tit. Ang. are. in dicto ver. octauo qd incūbat. Pro quo bene facit. l. & si pluribus. versi. cui administratio concessa nō est. & quod ibi Bar. ff. de auto. tuto. l. fin. §. illo proculdubio. & quod ibi Sali. C. arbi. tute. quod etiā voluerunt Bal. & docto. in. d. l. legitimos. Sali. & alij in. d. l. tutores. & Paul. de cast. in dicto cōsil. cclij. 5 colū. iij. † Tum & q2 dicta pretēsa datio in solutum fieri nō potuit sine decreto iudicis & q2 sine eo facta est non valuit nec valet. l. non est vobis. l. nō solū. l. & si is. & l. si predium. cum suis simili. C. de predijs & alijs reb. mino.

Cui non obstat q ex aduerso pretēditur scilicet q prefata Honorata obtinuerit ab egregio viro domino iudice de turribus vel etiā locūtenente egregij viri domini iudicis sancti Maximini licentiā & autoritatem iudiciariā vendendi seu dandi in solutum de bonis & rebus dictorum Joannis & Jacobi. 6 † Tum quia ante cōcessionem licentie seu autoritatis huiusmodi prefatus domi. iudex & locumtenens debuerūt premittere inquisitionem & se informare de pretēso debito. Insuper debuerunt inquirere & videre si erant bona mobilia de quibus solui posset illud pretensum debitum in cuius solutionem data fuerunt predia de quibus in processu. l. magis puto. §. non passim. et quod ibi glos. et docto. ff. de re. eorum qui sub tute. vel cura. l. si minores. et quod ibi glos. C. de predi. mino. & quod not. Salice. in dicta. l. si predium. C. eod. titu. Tum et quia vbi dici posset dictum pretensum decretum valuisse et valere, adhuc tamen fuisset & esset dicta pretensa datio in solutum nulla, pro eo quia in ea non fuit seruata forma decreti, quia in huiuscemodi pretenso decreto data est licentia et autoritas vendendi aut dandi in solutum de bonis minus vtilibus & ad estimationem proborum iuratorum, quod tamen factum non apparet. Nō enim constat q illa quinq3 predia rustica data in solutum honeste mulieri Seuete relicte egregij quondam

quõdam viri domini Antonij monerij patris dictorũ Joãnis et Jacobi seu cuidam Pauleto viuandi eiusdem Seuete pretenso procuratori essent de minus vtilibus bonis eorũdem Joannis ⁊ Jacobi de quo tamen apparere deberet,† quia ipsa Honorata ser uare debuit limites cõcesse licentie.argu.c.cum dilecta.de rescrip. et.l.diligẽter.ff.mandati.eo presertim quia ⁊ ad hanc obseruatio nem tenebantur prefati do. Judex et locũtenens.d.l.non puto.§. non passim.cum suis simili.nõ etiã apparet qd bona predicta esti mata extiterint per probos et iuratos. Et ita etiã in hoc fuit pre termissa seu omissa forma licentie ⁊ autoritatis cõcessarũ nisi for te dicatur qd immo estimata extiterunt per quosdam Antoniũ fabri, Bernardũ guichardi, ⁊ Bertrandum mayoli estimatores sancti Maximini, vt apparet tenore mandamenti parte dicti de Porrerijs in causa pducti, ⁊ inserti.fol.cvj. Sed istud non obstat multis rationibus quarum hec sufficiat scilicet ꝙ illa pretẽsa esti matio quã dicti asserti estimatores fecisse dicunt facta fuit anno incarnationis dominice.M.cccclxxxvij. ⁊ die.ix.mensis Janua rij, ⁊ sic post dictam dationem insolutum que facta est anno predi cto. ⁊ die quinta mensis Septembris. Cum igitur tam per instru menta in hac causa producta, ⁊ per dictos Monerios, ⁊ per ipsũ de Porrerijs, ⁊ signanter per instrumentum dationis in solutum ꝙ etiam vt puto per depositiones testium, quas tamen non vidi, appareat dicta rustica predia fuisse dictorum Joannis ⁊ Jacobi: ⁊ ipsos Joannem ⁊ Jacobũ fuisse tunc minores.xxv. annis, quin imo ⁊ impuberes, palam infertur huiusmodi pretensam dationẽ in solutum fuisse ⁊ esse nullam.† Nõ obstat etiam huic dicto id de quo ex aduerso oppositum est in.vij.articulo cuiusdã eius schedu le exordiente, Procurator ⁊c.inserte.fo.lxxi.quatenus ibi preten ditur ꝙ in datione in solutum que fit pro dote nõ sit necessaria so lennitas nec decretum iudicis. Quoniã respõdeo ꝙ cum nõ cõstet de receptione pecuniarũ per ipsum quõdam do. Antonium mo nerij recognitarum in suo testamento, nõ poterant pecunie hmõi peti tanꝙ pecunie dotis, sed dũtaxat tanꝙ legatũ.† quia illa con fessio seu recognitio facta in testamento nõ probat numerationẽ. l.lucius.§.quisquis.ff.de lega.ij. ⁊.l.si non designata. ⁊ quod ibi do cto.C.de fal.cau.adiec.lega.quod etiam voluit Pau.de cast.con silio.ccclxxxvij.exordiente, In causa que vertitur Bononie inter heredes ⁊c.

† Preterea vt puto etiam pro bata est grauis lesio propter quã etiã si aliud nõ subesset, deberẽt ipsi Joannes ⁊ Jacobus releuari, ⁊ aduersus dictã pretensam in solutũ dationem in integrũ restitui, ⁊ bona predicta eisdem resti tui.l.in cause.§.si.ff.de mino. Pro qua in integrũ restitutione age re et experiri potuerunt etiam cõtra dictũ de Porrerijs: quia hoc remedium est in rem scriptum, ⁊ datur non solum contra contra hentem, sed etiam contra illius particularem rei successorem.l.in cause.§.interdum.cum suis simili.ff.de minori. et debent eisdem Joanni ⁊ Jacobo actoribus restitui res vendite nõ maior valen tia, per id quod alicubi voluit Richar.malũ. ⁊ post Cy. et Alber. in.l.si quem.C.de predi.mino.quod maxime videtur procedere in hoc casu in quo non apparet expediuisse dictis Joanni ⁊ Jacobo quod predia predicta darentur in solutum. Sed potius presumẽ dum est cõtrarium, scz ꝙ nõ expedierit.arg.l.lex que tutores.C.de administra.tuto. ⁊.l.tutor qui repertorium.§.si post.ff.eo.titu.

Consilium. XC.

Super eadem causa ⁊ quesito cum superiori.

Summarium.

1 Cause cognitio ante decretum iudicis in alienatione rei pu pilli super quibus inquiri debeat.et nu.3.

2 Decretum non interuenisse vel inutiliter interuenisse ad paria iu dicantur.

Venditio stabuli lati mentionati in processu cause cepte ⁊ pen dente indecise, per et inter honestos iuue nes Joannem et Jacobum actores origi narios ⁊ nunc appellatos ex vna parte, ⁊ honestas mulieres Magdalenã ⁊ Bea tricem riaffancie reas originarias ⁊ nunc appellantes ex alia: videtur fuisse et esse nulla, ⁊ si qua extiterit vel existat beneficio restitutionis in integrũ rescindẽda/cassanda/ ⁊ reuocanda. Tũ qꝛ honesta mulier Hono rata Monerie eorũdẽ Joãnis ⁊ Jacobi amita ad cuius instantiã stabulũ huiusmodi pretẽditur fuisse vẽditioni expositum ⁊ licen tia ab egregio viro dño tũc pretẽso iudice ville sancti Maximini postulata ⁊ obtenta nõ fuit tutrix dictoꝝ Joannis ⁊ Jacobi suoꝝ nepotum. Tum quia mulier non tamen mater vel auia eorũdem Joannis ⁊ Jacobi. Tum ⁊ quia nõ cõuenit ⁊ promisit specialiter eosdem Monerios suos nepotes nõ relinquere indefensos. Tũ et quia non cõfecit inuentarium de bonis rebus ⁊ iuribus dictoꝝ eius nepotum pro quoꝝ omniũ pbatione remisisse sufficiat ad iu ra ⁊ rationes plenius allegatas in alia schedula, que videlicet con fecta est super processu dictorũ Joannis ⁊ Jacobi ⁊ magistri Ber trandi de Porrerijs. Preterea etiã nõ valuit vẽditio huiusmodi: quia in ea non interuenit decretum iudicis.† Et si quod interue nerit illud fuit precipitanter ⁊ ex obrupto ⁊ nõ premissa cause co gnitione interpositum, que tamẽ cause cognitio premitti debuit ⁊ in illa inquiri ⁊ fides fieri de pretenso debito, ⁊ an essent res alie quas potius expediret eisdem Monerijs vẽdi ⁊ distrahi ꝙ dictũ stabulum.l.non puto.§.non passim.ff.de re.eo. ⁊.l.cum hi.§.si pre tor.ff.de mino. Et huiusmodi inquisitionis omissio induxit nul litatem dicti pretensi decreti.allegato.§.si pretor.perinde ergo di cendum est ac si decretum nullo modo interuenisset,† quia ad pa ria iudicantur decretum non interuenisse vel inutile interuenisse. l.j.§.quod si nemo.in fi.ff.quod cuiusꝗ vniuersi.nomi.l.quotiẽs. ff.qui satisda.cogan.et.l.non putauit.§.non queuis.ff.de bono. posses.cõtra tabu. Nec opponat aliquis quod venditio stabuli de quo supra facta fuerit, non quidem per ipsam honoratã, sed per do.iudicem. Quoniam respondeo ꝙ istud non est verũ, prout ap paret ex instrumento venditionis parte dictarum Magdalene ⁊ Beatricis in hac causa pducto, per quod apparet quod ad ipsius Honorate instantiam ⁊ requisitionem fuit stabulum huiusmodi venale expositum. Apparet insuper eandem Honoratã petijsse ⁊ postulasse a domino iudice vendi ⁊ distrahi predictum stabulum. Insuper nõ apparet qd ad postulationem alterius fuerit ipsum stabulum venale expositum aut venditum.† Adijcio ꝙ vbi dici posset stabulum huiusmodi fuisse venditũ mãdato prefati do.iu dicis vel per eam, adhuc superest ꝙ venditio huiusmodi fuit ⁊ est nulla pro eo quia venditio huiusmodi facta est dictis Joanne et Jacobo prorsus indefensis. Non enim defensi extiterunt per di ctam Honoratam, quinimmo illa institit vt venderetur, ⁊ vt dici tur in dicto instrumento, illud fuit ad inquantum publicũ vena le expositum ad instantiã eiusdem Honorate. Nõ etiam fuerunt ipsi Joannes ⁊ Jacobus per alium defensi de quo appareat quod tamen fieri oportuit ad actus validitatem. ⁊ debuerũt citari ami ci dictorũ Jannis ⁊ Jacobi, ⁊ aliorum qui verisimiliter voluissent eosdem defendere.l.item ait.§.defendi autem.et.l.ergo.ff.ex qui. cau.maio.et apertius in.l.hec autem.§.non defendi pupillum.ff. qui.ex cau.in posses.ea. Et constito de venditione predicti stabuli si et vbi appareret illud fuisse venditum mandato iudicis ⁊ ad in stantiam creditoris dictorum Joannis et Jacobi, ⁊ de nõ defen sione eorũdem Joannis et Jacobi deberet stabulum huiusmodi eisdem Joanni et Jacobo restitui, per id quod ponit Paulus de castro.consilio.lij.exordiente. Super primo quod dicta citatio ⁊c. col.ij.versi.super vltimo quesito ⁊c. Super quo tamen articulo vt pote non necessario non insisto. Preterea vt puto fuisse probatũ per depositiones testium quas non vidi prefati Joannes ⁊ Jaco bus fuerunt grauiter lesi in venditione predicti stabuli pṗter quã lesionem competit eis vbi predicta cessarent beneficiũ restitutio nis in integrum, quod intentare potuerunt etiam cõtra prefatas Magdalenam ⁊ Beatricẽ per iura et rationes plenius deductas in alijs allegationibus, quod maxime procedit in hoc casu cũ ex instrumento appareat.

Consilium. XCI.

De donatione cõtemplatione matrimonij facta per patrẽ filio dum nuberet. Et de collatione illius.

Summarium.

1 Donatio facta per patrem filio cõtemplatione matrimonij an sit donatio propter nuptias.et nu.3.

2 Donatio propter nuptias propter quas causas fiat.remissiue.

4 Donatio facta filio absenti an ⁊ quando valida.

5 Donatio propter nuptias an veniat conferenda, et quid si facta fuerit contemplatione matrimonij.

6 Filij in successione patris quando conferant donationem simpli cem.

Onitur i facto q̄ dudum Anno vez domini. M.cccclxxxv. et et de mense Aprilis fuit matrimoniū contractum per verba de futuro, per et inter honestum iuuenem Antonium albanelli filium naturalem ꝛ legitimum honorabilis quōdam viri Guillielmi albanelli mercatoris oppidi seu castri Montilij ademarij ex vna parte, et honestam tunc iuuenculam Blanchiā de rupe filiam quondam naturalem ꝛ legitimā magistri Antonij de rupe quondam notarij eiusdem loci ex alia seu dictorum Antonij Albanelli et Blanchie, parētes, amicos, ꝛ affines. quod deinde fuit per eosdez Antonium a Blanchiam ratificatum ꝛ approbatum, et insequendo promissa fuit per verba de presenti cōtractum. Insuper et in facie sancte matris ecclesie secūdū mores et ritum fidelium orthodoxorū solennisatum ꝛ postea carnali copula consummatum. Cuius matrimonij contemplatione dictus Guillielmus albanelli dedit ꝛ donauit dicto Antonio eius filio donatione pura, mera, simplici ꝛ irreuocabili quartam partē omniū ꝛ singulorum bonorum suorum mobiliū ꝛ immobiliū presentiuz tūc ꝛ futurorum quorūcunqꝫ. Sibi saluo et retento vsufructu bonorū hmōi q̄diu viueret in humanis. Et hāc donationē promisit idē Guillielmus tenere, attendere ac etiā inuiolabiliter seruare et complere, et contra eam nunq̄ venire aut cōtrauenire volenti consentire: que omnia firmauit iuramento ad sancta dei euangelia per eum prestito. Successu vero tēporis Anno videlicet domini. M.cccclxxxvij. ꝛ de mense Decembris. Idē Guillielmus albanelli fecit et cōdidit eius vltimum et nuncupatiuum testamentū in quo heredes suos vniuersales instituit ꝛ suo ore nominauit prefatuz Antonium ac Joannem et Raynerium albanelli eius filios naturales et legitimos equis portionibus ꝛ partibus. Et deinde permanens in volūtate hmōi vita funct⁹ est ꝛ decessit superstitibus ꝛ sibi superuiuētibus eisdē Antonio, Joāne ꝛ Raynerio eius filijs ꝛ heredibus institutis. Qui mortuo dicto quōdam Guillielmo bonis ꝛ hereditati eiusdez se immiscuerunt, et pro ipsius vniuersalibus heredib⁹ se gesserūt, reputarūt ꝛ nominarūt: ac etiā gerūt ꝛ nominānt. Ex quibus supra scriptis eliciuntur dubia sequentia.

¶ Primum an donatio predicta facta dicto Antonio de predicta quarta parte de iure valuerit aut valeat.

¶ Secundum an supposito q̄ illa de iure valuerit vel nūc valeat teneatur idem Guillielmus cōferre seu cōicari dictaz bonorum quartam partem prefatis Joanni ꝛ Raynerio eius coheredibus. An ve illam habere debeat precipuam.

Hristi nomie inuocato. Viso casu predicto ꝛ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo ad dubia huiusmodi breuiter et succincte, prout infra. 1 † Et primo ad primum, premittens tamen pro illius faciliori solutione qd̄ donatio de qua ibi nō videtur fuisse donatio propter nuptias, illius videlicet nature de qua habetur in. §. est ꝛ aliud. institu. de dona. et in. l. j. et per totum titulum. C. de dona. ante nupt. Cui⁹ dicti illa videtur posse ratio assignari: quia donatio de qua in illis iuribus fit per virum vel eius parte vxori. l. vltima. §. sancimus. C. de dona. ante nup. et. c. nuper. in fi. et quod ibi glos. de dona. inter virum ꝛ vxorem. 2 † Et fit hec donatio propter multas causas quas post Abba. anti. Pet. ꝛ Jo. an. collegit Abbas moder. in. c. fina. col. iij. de dona. inter virum ꝛ vxorem. Dicta vero donatio de qua supra facta non fuit dicte Blanchie vxori predicti Antonij albanelli, sed ipsi Antonio: nec etiā videtur qd̄ illa facta extiterit eidem Antonio, vt ipse deinde res donatas seu huiusmodi quartam partez donaret donatione propter nuptias ipsi Blāchie eius tunc future vxori. Et ita non videtur obstare ei quod dixi. l. ex liberis. C. de colla. 3 † Et quod donatio huiusmodi nō sit donatio propter nuptias, voluit Paulus de castro. consilio. cv. exordiente, Circa bona que fuerunt domini Huberti ꝛc. Non ergo suffragatur huic donationi. l. pomponius filadelphus. ff. fami. erciscun. ꝛ quod not. glo. ꝛ doctores in. l. ij. C. de inoffi. dona. Videtur ergo nō valuisse, quia facta per patrem filio in ipsius potestate existenti que non valet. l. donationes. cum suis simili. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. nec etiam videtur firmare iuramento causis ꝛ rationibus plenius allegatis per Paulum de castro in dicto consilio. cv. quas hic non transcribo.

Sed his non obstantib⁹

magis puto donationē hmōi ab initio valuisse ꝛ valere iuramēti per dictū quōdā Guillielmū in ea prestiti. Pro quo allegasse sufficiat not. per Bald. in. l. iij. C. de vsuca. pro dona. ꝛ cōsil. ccclxv. in tertia parte. per Fran. de are. cōsi. lxxvij. exordiēte, Et ratio scribendi recte in consilijs. Alex. de imol. in. l. si donatione. col. v. versi. vtrū autem donatio ꝛc. ꝛ in cōsi. viij. exordiēte, Visis ꝛ cōsideratis his que in themate ꝛc. in secundo volu. ꝛ cōsilio. xx. exordiēte. Pōderatis his que in themate ꝛc. colū. j. in tertia parte. Nisi forte quis ad im- 4 pugnationē donationis hmōi, † q̄ immo illa nō valuerit p eo q̄ nō apparet qd̄ idē Antonius fuerit presens aut alius qui pro eo eandē donationē acceptauerit, qd̄ tñ videtur fuisse necessariū, per id qd̄ not. glo. ꝛ doc. in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. Nec p̄sumit̄ in dubio idē Antonius fuisse presens, per id qd̄ not. Paul. de ca. in d. l. illud. Sed puto qd̄ istud nō obstat, ꝛ q̄ verisimiliter parētes ꝛ affines dicte Blanchie fieri pcurauerint dictā donationem eidez Antonio, ꝛ qd̄ ipsi illā acceptauerint pro eodē tanq̄ cōcernentem etiam cōmodū ipsius Blāchie, ꝛ hoc sufficeret maxime ppter iuramentum per ipsum quōdam Guillielmum vt predixi prestituz, per id qd̄ voluit glo. in. c. quotiēs. j. q. vij. ꝛ Alexā. de imol. in. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri stipulari. col. iij. ꝛ iiij. vbi etiam ponit multas remissiones. ff. de verbo. obli. ꝛ quod not. doct. in. d. l. illud. Et per hec patet responsio ad primum quesitum, scꝫ qd̄ dicta donatio valuerit ꝛ valeat.

5 † Ad secūdū dico ꝛ respōdeo

q̄ vbi donatio predicta, scꝫ donatio propter nuptias, illa vez de qua loquūtur iura supra, circa principiū facte respōsionis ad primum quesitū allegata: illa deberet cōferri per dictū Antonium. l. qm̄ nouella. C. de inoffi. test. ꝛ d. l. vt liberis. Sed q̄ vt supra dixi illa non videtur fuisse donatio ppter nuptias, de qua loquunt̄ iura predicta, q̄uis matrimonij cōtēplatione facta extiterit, illa nō de- 6 bet cōferri. l. illud. §. fi. C. de colla. † Filij enim in successione patris nō cōferunt donationē simplicē, nisi qñ pater hoc fieri precepisset vel qñ inter filios emergeret inequalitas. d. l. illud. §. fi. quorū neutrum hic cōtingit. Et quidē nō patris preceptū seu iussus, de quo appareat in dicto testamēto vel alibi. Non etiam inequalitas, nisi forte quis dicere voluerit q̄ immo emergat inequalitas inter dictos Antonium, Joannē, ꝛ Raynerīū, si dicam⁹ eūdē Antoniū debere habere quartā partē precipuā, ꝛ nihilominus tertiā partē residui hoc est dodrātis. Et sic effectu aliter dimidiā partē bonorum dicti quōdā Guillielmi. dicti vero Joānes ꝛ Rayneri⁹ nō habēt vel haberent nisi aliā dimidiā partē, ꝛ sic quilibet quartā partem, ergo vt euitetur inequalitas, ꝛ vt reducantur prefati Antonius, Joannes et Raynerius ad equalitatem, vt videlicet quilibet habeat tertiam partem bonorum dicti quondam Guillielmi, videtur idem Antonius teneri conferre seu cōicare predictam quartā partem. dicta. l. illud. §. fina. vbi hoc videtur decidi. Sed non puto qd̄ istud obstet: quia ille. §. nō loquit̄ de vitanda inequalitate quo ad quantitatem vel quotitatem eorum pro quibus vel in quibus succedunt filius habens donationem simplicem, et alius vel alij qui talem non habent, sed loquūtur de vitanda inequalitate fiende collationis, vt verbigratia: voluit. §. ille quod quemadmoduz filius vel filia pro quibus donatio propter nuptias vel dos constitute extiterunt, teneatur illam conferre fratri vel sorori cui facta est simplex donatio. auten. ex testamēto. C. de colla. Ita teneatur filius habens simplicem donationem illam conferre fratri vel sorori habētibus donationem propter nuptias vel dotem, vt sic euitet̄ inequalitas hoc est vt hincinde fiat collatio, que equalitas nō seruaretur si filius vel filia habentes donationem ob causam eam conferre tenerentur fratri habenti donationem simplicem, ꝛ idez frater donationem huiusmodi eisdem non conferret. et hec clare patent tam ex dicto. §. fi. et his que ibi not. glos. q̄ ex his que not. doctores in dicta auten. ex testamento. et cū in hoc casu nihil proponatur fuisse donatum ob causam dictis Joanni et Raynerio, quod eos conferre oporteat, nos non sumus in casu dicte. l. illud. §. fina. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. XCII.

¶ De cessatione solutionis canonis triennali per emphitheotam. Et de commisso.

Summarium.

1 ¶ Emphitheotam a possessione rei emphitheoticarie propria autoritate expellere an liceat domino directo propter cessationez solutionis canonis per triennium, et an res cadat in commissuz. numero. 5.

2 Singularitas nullitati equiparatur in testibus.

Comparatio

3 Comparatio instrumenti in qua non interuenit iuramentuz, an sit nulla.
4 Cõtractus censualis an dici debeat, cuz omne ius quod habetur conceditur ꝙ emphitheoticus.

1 Etiaz† si liceret domino directo eius propria autoritate expellere emphitheotam a possessione rei emphitheotecarie, pro eo q꞉ cessauit per triennium vel vltra soluere canonem seu pẽsionem pro eadem debitam. Cuius tamẽ cõtrarium tenuerunt Pet. Cy. ꝛ Albe. in. l. ij. C. de iu. emphi. vbi etiam Alber. in col. j. multos refert etiam affirmans hanc esse opinionem communẽ quam etiam videtur ibi sequi Sali. saltem eo casu quo emphitheota expulsioni contradicit. Pro quo multa inducit. Et idẽ voluit ibi Hierony. tor. ꝛ Cardi. floren. in. c. potuit. de loca. quod saltem videtur procedere ꝯm Spec. post Marti. de fano. titulo de loca. §. nunc aliqua. versi. xlviij. ibi, tu dic ꝛc. eo casu quo non est certum rem fuisse emphithetecariã, vel eo casu quo pretẽsus emphitheota se negat fuisse emphitheotã. Hoc tñ non refragaret̃ vel obesset probo viro Mattheo pelenqui nec prodesset nobili ꝛ generoso viro Heliono de Uillanoua domino Sparse. Cuius breuiter et succincte illã assigno rationem: quia non solum non constat molẽdinum de quo in actis seu locum in quo molẽdinuz huiusmodi edificatum fuit ꝛ cõstructũ fuisse cõcessum in emphitheosim, sed etiã constat et legitime apparet de contrario, scilicet quod non in emphitheosim seu ad acapitum, sed ad censum concessus extiterit dictus locus, ꝛ sub annuo seruitio quatuor sextariorũ annone. Et hoc per publicum instrumẽtũ parte dicti Matthei, in causa productum et insertum. Et cum non obstat quedã pretensa nota originalis seu assertum protocollum parte dicti nobilis Helioni in causa productum. Tum quia non apparet quod huiusmodi pretensa nota seu assertum protocollum scriptum extiterit manu honorabilis quondam viri magistri. R. de fabrica, nisi forte quis dicere voluerit quod immo nec appareat depositione et dicto magistri. R. pene, notarij. Sed istud nõ obstat siue dicamus eum depo-
2 suisse vt testem, † quia est vnicus et singularis, et sic vox eius vox nullius. l. iurisiurandi. C. de testi. et. c. literis. cum suis simili. eodẽ titulo. Siue dicamus eum fuisse assumptum pro faciẽda comparatione predicti instrumenti, ꝛ huiusmodi asserte note seu proto-
3 colli: † quia comparatio per eũ facta, si tamẽ comparationem dicere possumus, fuit et est nulla ex eo quod in ea non interuenit iuramentum dicti nobilis Helioni de quo et illius forma habetur in auẽ. de instrumento. caute. ꝛ fide. §. si vero nihil. colla. vj. nec iuramentuz dicti Pene, de quo ꝛ illius forma habet̃ in. l. cõparationes. §. omnes. C. de fide instrumen. Tum ꝛ quia si appareret quod manu dicti de Fabrica scripta extitisset dicta ꝑtensa nota seu assertum protocollum, ꝛ quod propterea dici posset quod in dicto instrumento concessionis licentie scribi debuerit molendinum pre-
4 dictum seu locum fuisse datum seu concessum ad acapitum, † q꞉ tamen vt apparet ex dicto instrumento predecessores dicti nobilis Helioni ex quorum personis se ius habere pretendit concesserũt Hugoni pelenqui patri huius Matthei, quicquid iuris habebãt vel habere poterant in molendino seu loco huiusmodi, dicta concessio dici deberet contractus censualis non emphitheoticus, per id quod habetur in. c. cõstitutus. iuncta glo. de religio. domi. et quod per tex. illius. c. not. Joan. de imol. et And. barba. in c. ad audientiam. de religio. domi. ꝛ voluit Alexan. de imol. consilio. xiiij. exordiente, Uiso et cõsiderato themate. colum. iiij. in se-
5 cundo volumine. † Ex quo dicto consequenter infertur predictuz molendinum non cecidisse nec cadere potuisse in commisso propter pretensam cessassionem solutionis seruitij seu cẽsus. dicto. c. constitutus. et quod ibi glo. ꝛ Panormi. quod etiam voluit Joã. de imol. in dicto. c. ad audientiam. et Alexan. de imol. in dicto cõsilio. colum. iij. Que omnia dixerim breuiter et succincte sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. XCIII.

De infirmitate et nocte non impedientibus testamenti factionem.

Summarium.

1 Infirmitas corporis nihil obest in testamentis condendis.
2 Testamenti factio tandiu durat quãdiu et vita licet in extremis constitutus balbutiat, modo articulate loquatur.
3 Nox testari nullum prohibet qui die disponere poterat.
4 Legitima grauamen non admittit.

Uidi testamentũ probi viri Guillielmi breitonis alias freelis parochie sancti Aniani vercorcij vna cuz informationibus mihi exhibitis. Puto ꝙ testamentum huiusmodi valuerit ꝛ va-
1 leat nisi aliud diceret̃. † Potest eniz quis testari non solum cum sanus est corpore, ꝫ etiam cum est infirmus dũtamen sit sane mentis. l. sanũ. C. de transac. l. seniũ. C. qui testa. face. pos. et. l. ij.
2 C. de testa. † Insuper potest infirmus corpore testari, etiam si est in articulo mortis vel in extremis cõstitutus. l. quoniam indigniuz. et quod ibi Ange. ꝛ moderni. C. de test. Pro quo facit. l. pamphilo. §. propositum. versi. in discrimine vite. ff. de lega. iij. l. si pater. §. fi. versi. in extrema valetudine. ff. de fideicommissa. liber. c. raynutius. ver. in extremis. c. nos quidẽ. ver. de hac luce migrante. de testa. c. fi. versi. agens in extremis. de succes. ab intest. quod procedit etiam si talis infirmus haberet linguã balbutiẽtem aut ingrossatam dũtamen articulate hoc est intelligibiliter loqui possit. dicta l. quoniam. ibi, que seminecis ꝛ balbutiens lingua profudit. ꝛ qꝫ ibi Ang. ꝛ moderni. Idem Ange. et Joan. de imol. in. l. in aduer-
3 sa. ff. de testa. ꝛ alij in alijs locis. † Potest etiam quis testari nõ solum de die, sed etiam de nocte. l. ad testiuz. §. posse. ff. de testa. et qꝫ not. glos. et doc. in dicta. l. sanum.
4 † Est tamen verũ quod si quadraginta floreni constituti in dotem, ꝛ pro dote honeste mulieris Margarete vxoris probi viri Joãnis cristini ꝛ filie predicti testatoris, ꝛ decem floreni sibi per eundem testatorem iure institutionis relicti nõ ascẽdant ad valorẽ legitime, ipsa põt petere supplementum. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. quia in legitima grauari non potuit ipsa Margareta. dicta. l. omnimodo. l. quoniam in prioribus. l. scimus. ꝛ quod not. doctores in. l. si quando. §. ꝛ generaliter. C. eodẽ titu. Legitima vero predicte Margarete est sexta pars bonoꝝ dicti testatoris cuz ei superfuerint dũtaxat due filie. auten. de trien. ꝛ semis. §. j. col. iij. et transumptiue in auten. nouissima. C. de inoffi. testa. iũcta. l. papinianus. §. quarta autem. ff. eo. titu. Si igitur bona testatoris valerent mille florenis deducto ere alieno et funeris impensa, prout valere asseruntur, legitima dictarum duarum filiarum esset valoris tercentorum et triginta trium florenorũ et quatuor grossorum que equis portionibus diuidenda esset inter dictas filias. auten. de trien. et semis. §. j. colla. iij. Et ita mihi videtur sub correctione ꝛc.

Consilium. XCIIII.

De legato relicto ecclesie ad pias causas facto cum duobus testibus non rogatis.

Summarium.

1 Relicta ad pias causas in quibus casibus priuilegiata reperiantur. nume. 3. ꝛ. 4.
2 Ecclesia in relictis ad pias causas an insequatur iuris naturalis equitatem.
3 Testamentum inter liberos duobus testibus non rogatis cõtentatur.
5 Testamentum propter defectum solennitatis non valens quo ad heredis institutionem, an valeat quo ad legata ad pias causas.
6 Hereditas que per matrẽ heredem vniuersalem institutam adiri vel acquiri non potuit, an accrescat filio instituto in re particulari.
7 Possidens bona defuncti an censeatur illius heres.
8 Oblatio obsequiorum non facta per ecclesiam an noceat petitioni legati ad pias causas, et quando.
9 Laicus coram iudice ecclesiastico pro relictis ecclesie ad pias causas trahi potest.
10 Relicta ad pias causas sunt priuilegiata et in foro et in processu.
11 Dotis causa est pia in qua agi potest summarie et de plano.
12 Christianus animam charissimis filijs chariorem habere debet.
13 Purgatorij pena ingens, et martyrum excedens tormenta.

4 Clausula codicillaris rogat proximiorem ab intestato de restituẽda hereditate.

[1] Relicta† in piam causam reperiuntur in iure in multis casibus priuilegiata. Et quidem sunt priuilegiata vt quo ad eorum validitatem sufficiat interuenisse duos testes.c.relatum.le.j. et qδ ibi per omnes. de testa. nec est opus quod illi fuerint rogati: quia hec solennitas fuit [2] de iure positiuo et ciuili introducta.† Ecclesia autem in relictis ad pias causas insequitur meram equitatem iurisgentium seu iuris naturalis, per id quod habetur in dicto.c.relatum. Et hanc opinionez credit Anto. de butri.in dicto c.relatum.esse de iure veriorem.etiam Joan.de imol.in dicto.c.relatum.dicit hanc opinionem esse de iure veriorem, et se credere qδ illa seruari debeat in practica: quia dictum.c.relatum. solum hoc requirit quod voluntas in piam causam facta fuerit coram duobus aut tribus testibus scδm legem diuinam et euangelicã. Secũdum autem hanc legem non reperitur esse cautuz quod testes debeant esse rogati, sed simpliciter dicit quod sufficiunt duo vel tres testes idonei, non est ergo curandum de solennitate rogatus te[3]stium.† Pro quo facit qδ quando fit vltima voluntas inter liberos sufficiunt duo testes etiam non rogati.l. hac consultissima.§. ex imperfecto.⁊ qδ ibi not.de testa.ergo eodez modo dicenduz ꝙ in relictis ad pias causas sufficiunt duo testes etiam non rogati, quod etiam voluit Bart.in.l.j.C.de sacrosanc.eccle.vbi voluit qδ in talibus relictis cessat omnis solennitas iuris positiui, et cõcludit sufficere solẽnitatem iurisgentium ⁊ diuini. Istud etiam videtur fuisse de mente Joan. and.in.c.cum esses.de testa, inquãtũ ibi dicit cõmuniter seruari qδ in relictis ad pias causas sufficiũt duo testes idonei in omni foro, etiam in terris imperij.

[4] † Preterea sunt etiã relicta in piam causam in hoc priuilegiata vt valeant ⁊ debeantur etiam si non fuerit adita hereditas testatoris. vt voluit Bartol.in repeti. l.j.C.de sacrosan.eccle.et in.l.j.C.de bo.vacan.lib.x. Et idẽ videtur sentire in.l.eã quam.C.de fideicommis.not.Bald.in.l. id qδ pauperibus.C.de episcopis ⁊ clericis.⁊ Joã.de imol.in.l.j.ff.de lega.j. Fateor quod multi tenent contrarium. Ex quibus infero ꝙ cum non solum per duos testes sed per plures probatum extiterit legatum, pro quo experit ⁊ agit venerabilis vir domin⁹ Oeconomus venerabilis conuentus fratrum carmelitarum insignis Arelatẽsis ciuitatis. Cõtra ⁊ aduersus honestam mulierem Joannam relictã Matthei seu Masse matheu de debeat ipsa Joãna cõdẽnari ad solutionem dicti legati. Nisi forte ⁊ fortiter opponatur de eo quod not. Anto.de butri.in.c.quod clericis.de foro compe. Sali. in aut.cassa ⁊ irrita.in.ix.q.C.de sacrosan.eccle.et sequitur Alexã. de imol.consi.clxxvij.exordiente, Viso themate mihi exhibito ⁊c. col.iij.versi.nec predictis etiam habet obstare ⁊c.⁊ consi.ccij. exordiente, Statutis accurate perspectis ⁊c.col.penult.in.vij.volumine.qui volunt qδ dictum.c.relatum.et similia violentia relicta in pias causas valere etiã si nõ interuenerit nisi duo testes vel minor numerus de iure ciuili requisitus, intelligi debeãt quãdo pia causa est heres ĩstituta, secus vero si aliquis extraneus fuerit heres in testamento minus solẽni institutus, ⁊ in illo relicta facta ad piaz [5] causam:† quia quẽadmodum non valet testamentum quo ad heredis institutionez propter defectũ solennitatis, vtputa numeri testiuz vel alterius, ita nec valet quo ad legata in illo ad piam causam relicta. Pro quo dicto multuz faciunt dicta eorum qui scribunt et consulunt quod relictum ad piam causam non valeat, nisi fuerit adita hereditas. Cum itaqȝ in testamento dicti Masse dicatur fuisse heres instituta dicta Joanna vxor eiusdem Masse, et sic eidem extranea nec appareat seu constet quod in illo interuenerit septem testes. Insuper nec quod illi fuerint rogati, quorum tamen vtrũqȝ requiritur de iure ciuili, videtur proculdubio dicendum testamentum non valuisse quo ad heredis institutionem, ergo nec valuit quo ad dictum legatum quinquaginta florenorum. Sed ꝙuis dictum Antonij de butri. Salice. et Alexan. de imol. videãtur multum stringere, ego tamen sub correctione cuiuslibet melius sentientis, existimo quod in hoc casu nõ stringat quin dictum legatum cum effectu debeatur: cuius illam pro nunc assigno rationem: quia esto quod institutio facta de dicta Joãna nõ valuerit, et propterea in vim institutionis huiusmodi heres esse non potuerit prefati quondam Masse: valuit tamẽ particularis institutio facta de Joanna filia in florenis centum.dicta.l. hac cõsultissima.§.ex imperfecto.et que Joanna filia potuit in vim huiusmodi particularis institutionis succedere insolidum etiam ex [6] testamento dicto Masse eius patri,† quia illi legato centum florenorum relicto iure institutionis accreuit hereditas que per matrem heredem vniuersalem institutam adiri vel acquiri non potuit. Pro quo allegasse sufficiat.l.j.§.si ex fundo.ff.de heredi.institu.et doctores in.l.quotiens.C.eodem titulo. Et hanc hereditatem etiam confessa est bina vice se adiuisse prefata Joanna mater pro et nomine Joanne filie vt apparet in responsione quam fecit ad decimũ articulum schedule exordientis, Ad fundandum iudicium ⁊c.inserte.fol.xxix.et in responsione quam fecit ad duodecimum articulum libelli parte dicti venerabilis conuentus in causa producti et inserti.fo.lxxiij. Preterea esto quod hereditas huiusmodi adita non extitisset pro et nomine dicte Joanne, quia tamen illa erat filia naturalis et legitima dicti Masse ⁊ in ipsius potestate constituta, sustineretur dictum legatum propter existentiam suitatis, vt voluit Bald.in auten.hoc amplius.colum.ij.C. de fideicommis. Angelus et Joan.de imol.in.l.si filius qui patri. ff.de vulga.et pupilla.et Alexander de imol.in dicto consilio.ccij. colum.penultima.sicut etiam sustinentur legata libertatum.l. cũ [7] quasi.§.sed ⁊ si quis.ff.de fideicõmis.liber.† Et cum appareat per depositiones testium dictam Joannam matrem tenuisse ⁊ possedisse bona dicti quondam Masse, et per responsionem ipsius appareat etiam eam tenere aliqua bona dicte Joanne eius quondã filie, palam infertur eam fuisse heredem dicte Joanne per ea que not.doctores in.l.gerit.ff.de acquirenda heredi.⁊ in.l.j.C.de repudian.heredi. Et consequenter dicti Masse, et sic teneri ad dictum legatum. Quibus non obstant proposita deducta et allegata in quadam schedula exordiente, Si et quatenus ⁊c. parte eiusdem Joanne in causa producta ⁊ inserta.fo.lxxxix. et hoc causis et rationibus plene allegatis in alia schedula exordiente, Tria inueniuntur descripta ⁊c.parte dicti venerabilis cõuentus etiã in causa producta ⁊ inserta.fo.xcij. Et signanter non refragatur nec obstat prima ratio que ĩ hoc videtur esse fundata, scilicet quod quia dictus venerabilis conuentus non se obtulit celebrare anniuersaria latius expressa in libello seu petitione eiusdem cõuentus, ipsa [8] petitio non procedit.† Quoniam respondeo ꝙ ad hoc vt petitio procederet, nõ fuit opus dicta oblatione. Pro quo allegasse sufficiat not.per Salice.in.l.siue apud.col.fina.C.de transac. per Alexan.de imol.in.l.filie licet.C.de colla.et per Alberi.in.l.qui pendẽtem.ff.de actio.emp.et per multos in.l.si traditio.C.eodem titu. sed sufficit ita demum facere oblationem que fieri potest si opponatur, prout et illa facta est parte dicti conuentus ꝙ primũ cepit ex aduerso opponi. Etiã nec obstat, quod opponitur ex aduerso, scilicet quod dictum legatum quinquaginta florenorũ scriptum extiterit per venerabilem et religiosum virum fratrem Joannem gallendi. Quoniam respondeo quod hic non disputamus de danda fide illi scripture ⁊c.per ipsum Gallendi facte: quia de contentis in illa satis constat etiam sine ea, hoc est per testes inter quos etiam examinari potuit idem Gallendi per iura oportune allegata in dicta schedula.

Ceteruz dubiũ non est quin pro dicto legato agi potuerit in foro ecclesiastico, vt voluit glos. [9] in dicto.c.relatuz.† quia pro relictis ecclesie ad pias causas agi potest etiam cõtra laycum coram iudice ecclesiastico: quia tales cause etiaz spectant ad iudicem ecclesiasticum.vt not. Inno. ⁊ Joan. and.in.c.significantibus.de offi.delega.quod etiã expresse tenuit Bartol.in.l.solent.ff.de alimen. lega. et idem firmauit Joan. de imol.in dicto.c.relatum.colum.j.vbi etiam dicit se ita in cõtingẽtia facti consuluisse, ⁊ quod seruatum fuit in Paduana ciuitate, et vt dicit est in optione actoris an experiri debuerit corã iudice ec[10]clesiastico vel seculari.† Sunt etiam talia relicta priuilegiata vt in eis procedatur summarie ⁊ de plano sine strepitu iudiciali vt vo[11]luit Roma.in auten.sed cuz testator.charta.v. colum.j.C. ad leg. fal. Pro quo allegat † quia in causa dotis que etiam pia est vt dicit ipse Roma.in dicta auten.etiam agi potest summarie de plano, et sine strepitu ⁊c.de quo dicit esse casum recte intuẽti in cle.dispendiosam.de iudi.iuncta cle.sepe. de verborum significa. Propter quod esto quod ab initio debuissent quinquagita floreni peti a dicta Joanna tanꝙ herede dicte quondam Joanne eius filie, ⁊ per medium illius dicti Masse: quia tamen apparet et de legato relicto, ⁊ qδ ista fuerit ⁊ sit heres dictorum Masse et Joãne. Existimo quod ipsa debeat cõdẽnari, ⁊ quod ipsa male et parum [12] probe fecerit ⁊ faciat in differẽdo subuenire anime defuncti,† qui etiã quantũ potuit eã pretulit ꝑprie filie, nũc autem non curat: qδ ☞ forte anima illius defectu precum que pro ea funderentur ⁊ effuse [13] fuissent, forte crucietur pena ignis purgatorij.† qui ⁊ si etern⁹ nõ sit, miro tamẽ modo grauis est. Excedit enim omnez penam quã vnꝙ aliquis passus est in hac vita. nunꝙ in carne tanta inuẽta est pena, licet mirabilia martyres passi sint tormenta, ⁊ multi inequi

ter quata

ter quanta sepe sustinuerunt supplicia vt dicit ille gloriosus ecclesie doctor beat' Augustinus in.c. nullus expectet. ver. si quis enim est. ibi, nam prius purgandus est ꝛc. de penitē. distin. vij. Que oia dixerim sub correctione ꝛc.

Quãuis prius vt supra non attento numero testium qui interfuisse pretenduntur testamēto dicti. N. dixerim et respōderim huiuscemodi testamentū valuisse et valere, nūc tamē accuratius inspecto ꝛ testamēto et numero testium. Dico ꝛ respōdeo dictum pretensum testamentum non valuisse nec valere vt testamentum, sed fuisse et esse nullum propter defectum sufficientis testium numeri: quia illi non interfuerunt septem testes quos ad illius validitatem interesse oportuerat. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. C. de testa, et ita eidem non potest pertinere hereditas prefati testatoris heredi instituto 4 tanꝙ heredi. † Uerum quia in dicto pretenso testamento posita est illa clausula, si non valet iure testamenti ꝛc. videntur filie testatoris, vtpote primiores ab intestato fuisse rogate de restituendo hereditatem heredi instituto per ea que not. doctores in autenti. ex causa. C. de libe. preteri. et exhereda. Joan. de imol. et doctores in.l. ex ea scriptura. §. ex his verbis. ff. de testa. Alex. de imol. consilio. cxlij. exordiente, Circa primam questionem ꝛc. in primo questo. in primo volumine. ꝛ Ange. consilio. ciiij. Poterunt tamē ipse filie detrahere legitimam de fideicommisso nō quartam trebellianicam scōm opinionem magis cōmunem. de qua per glo. et doct. in.l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa.

Consilium. XCV.

De donatione inter virum ꝛ vxorem iuramento firmata. Et de beneficio inuentarij faciendi per heredem.

Summarium.

1 Donatio inter virum et vxorem iuramento an firmetur.
2 Contractus cui lex ciuilis resistit per iuramentum validatur.
3 Donatio excedens summam legitimam an possit firmari iuramento.
4 Legitima viuentibus parentibus peti non potest.
5 Spes in contractu an deduci possit.
6 Donatio in qua etiam vsusfructus donatur an sit remuneratoria.
7 Heres post aditionem hereditatis potest declarare se velle hereditatem cum beneficio inuētarij vel infra tempus illud conficere nō obstante omissione protestationis.
8 Beneficio suo non videtur quis in dubio renuntiare.

Christi nomine inuocato. Uiso instrumento contracti matrimonij per verba de futuro per ꝛ inter nobilem ꝛ honorabilem virum Ludouicum guigoneti ex vna parte, ꝛ nobilem et honestam mulierē Honoratam albe ex alia vna cum facto seu casu ac dubijs ex eo elicitis. Insuper ꝛ cū iuriū allegationibus confectis per egregium virum dominum Bertrandum rostagni iurium doctorem eximium. Dico et respondeo breuiter et succin1 cte prout infra. † Et primo ad primum quod donatio de qua ibi hoc est quam fecisse legitur in dicto instrumēto dicta nobilis Honorata ipsi nobili Ludouico valuit et valet, vtpote iuramēto confirmata. signāter quatenus cōcernit eādem Honoratā. pro cuius conclusionis seu dicti confirmatione induco vltra allegata Bart. qui hoc voluit in.l. seius et augerius. ff. ad leg. fal. Joan. de imol. in.l. si quis inquilinos. §. fina. ff. de lega. j. vbi etiam dicit se ita consuluisse. Petrus de ancharano consilio. cccvij. exordiente. Nulli dubium quod dos ꝛc. versi. preterea etiam censenda esset ꝛc. Bal. in.l. cum multe. C. de dona. ante nup. Panormi. in.c. cum contingat. de iureiurando. et in.c. fina. de dote post diuortium restituen. vbi etiam dicit istam opinionem teneri communiter per docto. ꝛ allegat Bart. in dicta.l. si quis pro eo. et Joan. de ligna. in cle. Romani. de iureiurando. Angel. in.l. penultima. §. mulier. ff. soluto matrimonio. et Paul. de castro in.l. pacta que contra. C. de pact. et consilio. cj. incipiente, Notādum est quod prefatū statutum ꝛc. et idem videtur fuisse de mente Bartho. cepol. in suis caute. charta. lxvj. colum. j. versi. secūda cautela, quod fiat donatio cum iuramento ꝛc. Pro qua cōclusione seu dicto allegari solet id quod habetur in.d.c. cū cōtingat. ꝛ in.c. Quis pactū. de pactis. in. vj. in.c. lz mulieres. de iureiu. eodē lib. ꝛ in auf. sacramēta puberū. C. si ad2 uer. vendi. † Ubi validatur per iuramentum contractus cui lex ciuilis resistit aut quem lex saltem annullat. Possunt et alia allegari, sed nō insisto, postꝙ hec opinio communiter tenetur per doctores. cui propterea, et in consulendo, ꝛ in iudicando videtur insistendum. l. j. versi. crebrior apud veteres opinio ꝛc. ff. de offi. questo. et in.l. j. ff. de senato. facit. c. in canonicis. dist. xix. c. de quibus. dist. xx. ꝛ. c. ne innitaris. de constitu.

3 † **Ad secundum dico et respō**deo ꝙ licet super hoc, an videlicet donatio excedens summam legitimam firmetur iuramēto sint varie opiniones vt videri potest ex his que refert Alexan. de imol. et alij in locis allegatis per dictum do. primū scribentem. et per Angelum are. in. §. alie autem. institu. de dona. quia tamē id quod dicit idem do. scribens magis communiter obseruatur, ego a dicto suo non recedo.

Ad tertium quesitum dico ꝛ respondeo ꝙ donatio de qua in eo quatenus cōcernit preiudiciū dicte nobilis Honorate, vt predixi valuit et valet, et quod ipsa cōtrauenire non potest. Et quidē non ex sua persona: quia donatio fuit iuramento confirmata et facta valida et efficax, et quia iuramentum eam obligauit et obligat ad non contraueniendum etiā si teneremus illud non firmasse donationem. Potest enim per eā seruari sine detrimēto salutis eterne, est ergo per eā obseruandū. c. cū cōtingat. de iureiu. c. Quis pactū. ꝛ. c. lz mulieres. superius allegatis. Non etiā ex persona sui filij: quia si ex persona huius hoc facere posset vel hoc esset ratione iuris eidem filio iam competentis in rebus donatis vel ratione iuris quod se fortasse habiturum sperat idem filius si eandem nobilem Honoratam ante ipsū mori contingat non ratione iuris iam competentis: quia eidem filio nullū ius adhuc competit in rebus donatis, etiam si supponeremus quod post mortem matris possit idem filius donationē hu4 iusmodi in aliquo impugnare, et hoc est certum. † Quēadmodū videmus in legitima que licet sit vel magis, vel saltem non minus debita filio in bonis parentum, ipse tamen illam petere nō potest viuentibus parentibus. Pro quo vltra allegata per dictum do. primo scribentem induco. l. j. §. si impuberi. ff. de colla. bono. ꝛ auten. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. et quod not. Alberi. in auf. nouissima. colum. penultima. C. de testa. Panormi. in.c. ij. de delic. puero. Ange. are. in. §. item si quis in frau. charta vlti. versicu. quero an alienata. institu. de actio. et quod voluit Joan. de imol. in.l. lex cornelia. ff. de testa. et.l. cū filius. ff. de verborum obligationi. Et nō solū dico dicto filio non competere aliquod ius purum pro legitima in bonis matris adhuc viuentis, sed etiā dico quod nec ius conditionale eidem competat, scilicet sub cōditione si mater primo moriatur: quia si diceremus legitimā deberi filio in bonis patris aut matris, saltem conditionaliter, etiam eis viuentibus ipse transmitteret eam ad suos heredes. §. ex cōditionali. institu. de verborū obligationibus. quam tamen non transmittit, sed ipso filio de medio subducto vel mortuo sit locꝰ sequenti in gradu vel alijs venientibus ab intestato. l. j. §. fina. ff. de bono. posses. contra tabu. ꝛ alijs multis iuribus que non induco. Non etiā ratione iuris quod in dictis bonis habere forte sperat idē filius: qꝛ licet idem filius dici possit habere aliquam spem, illa tamen spes 5 non est probabilis, † quia si probabilis esset posset deduci in contractum. l. spem. C. de dona. quod nō puto hic fieri posse. Preterea existimo quod. l. hac edictali. C. de secundis nuptijs. loquatur in his que titulo lucratiuo vel donat vel relinquit binubus vel binuba habens liberos ex primo matrimonio eius secūde vxori vel secundo viro. Cuiusmodi non videtur fuisse donatio facta per di6 ctam nobilem Honoratā prefato nobili Ludouico, † sed magis videtur fuisse remuneratoria, cum idē Ludouicus etiam sibi donauerit vsumfructum ꝛc. l. quod autem. §. si vir et vxor. ff. de dona. inter virum et vxorē. et quod voluit Panormi. in dicto. c. fina. de dote post diuor. resti. super quo tamen pro nunc vlterius non insisto cum nec sit opus.

Ad quartum dico et respondeo qd ipsa Honorata tenetur conficere inuentarium aut saltem pati quod omnia bona describantur, et sub descriptione per eam recipiātur. Pro quo vltra allegata videri potest quod plene voluit Alexan. de imol. consilio. lvj. exordiente, Habita super narratis in themate oportuna consideratione ꝛc. in tertio volumine. vbi plene aliquid ponit Joā. Pet. ferra. in sua practica. titu. for. libel. quo agi. ad dotem. in glo. dedit ꝛ legauit.

5 †Ad quintum dico et respondeo quod si nobiles Antoni⁹ et .N. fratres et vniuersales heredes prefati Ludouici adeant hereditatem ipsius cum beneficio inuētarij, vel etiam post aditionez simpliciter factam declarent se velle esse heredes cum inuentarij beneficio, et illud conficiant infra tempus legitimū de quo in.l.fina.C.de iu.delibe. ipsi vti poterunt in iuribus et detractione iurium de quibus scribit idem do. primo scribens. Et quod dixi vel post aditionem per eos simpliciter factam declarent ꝛc. ideo dixi, quia esto quod ipsi simpliciter adiuissent hereditatem nobilis Ludouici, ꝛ nihil dixissent de beneficio inuentarij, vel quod vellent illud conficere, possent nihilominus non obstante omissione protestationis huiusmodi conficere inuentarium infra tempus iuris quod eisdem proderit, perinde ac si ab initio eandez adiuissent cum beneficio inuētarij, vel ab initio protestati extitissent se velle conficere inuētarium. vt not. Jo. and. in addi. Specula. titu. de testa. in rubrica. vbi refert Jaco. de are. ita consuluisse. Hoc etiam voluit Joānes de imol. in.l.j.§.hec stipulatio. in fine.ff.si cui plusq̄ per legem falci. Salice. Paulus de castro et Alexander de imol. in.l.fina.versi.cum igitur ꝛc. C. de iu.delibe. et ita etiam consuluit Paulus de castro. consilio. ccxij. exordiente, Passus de quo queritur tangitur per dominum Angelum ꝛc. Idem etiam post multa voluit Andr. barba. in repeti.c. raynaldus. colum. iiij. versi. sed vnum est operepretium sentire, et audire ꝛc. de testa. Fateor quod Ang. in dicta.l.j.§.hec stipulatio. ff.si cui plusq̄ per legem falci. dicit quod caueant omnes heredes qui volunt gaudere beneficio inuentarij vt cum adeunt vel se immiscent semper asserant se velle inuentariū conficere et eius beneficio gaudere, alias tanq̄ certi de viribus hereditarijs viderentur hereditatem agnouisse, nec conficiendo postea inuētariuz quicq̄ eis prodesset. Pro quo allegat dictam.l.fi. in principio. ver. cum igitur. ibi, nullo indiget inuētario. quod ibi exponit Richar. malum. scilicet quod sibi prosit. Sed quod predixi, cōmuniter tenetur per doctores: quia non sequitur heres simpliciter adiuit, ergo renuntiauit beneficio dicte.l.fi. que non arctat ad aliquā protestationem. Preterea q̄uis simpliciter adiuerit, nō sequitur qd̄ spe certissima lucri videatur adiuisse, ne dictus versic. cum igitur, per Ange. allega. probat secūdum doctores id ad quod allegatur per Ange. 3 † nec in dubio videtur quis renūtiare beneficio suo. argu.l.iij.ff.de test. mili. et.l.cum de indebito. in principio.ff.de probatio. et pena priuationis beneficij dicte.l.fi. nō debet intelligi imposita nisi vbi.l.hoc exprimit, per id quod habetur in autenti. de non eligen. secun. nuben.§.cum igitur. colla.j. et quod not. glo.xv. q.viij. in summa. et.c.fina. de iu. patro. redeundo ergo ad id quod in pricipio hui⁹ articuli dixerā. Dico quod dicti nobiles .N.N. poterunt detrahere bona et hereditatem que fuerunt eorum patris, et ad dictum Ludouicum peruenerant seu fideicommissum per patrem eis relictum detractis tamē de fideicommisso huiusmodi duab⁹ quartis, scilicet legitima ꝛ quarta trebellianica iuxta theoriam glos. Bar. ꝛ doctorum in.l.papinianus.§.meminisse.ff. de inoffi. testa. glos. et Bartol. in.l.q̄q̄.C.ad legem falci. Bald. in in.l.filium quem.C.famil. erciscū. et quod habetur in dicto.c. raynaldus. et.c.raynutius. de testa. de quibus duabus quartis poterat idem Ludouicus disponere et testari. Nec obest huic faciende detractioni quod sint heredes eiusdez domini Ludouici, quia cū inuentarium confecerint aut confecturi sint, manent eis iura salua. dicta.l.fina.§.in computatione. versi. si vero ꝛ ipse.C.de iu. delibe. Et idem dicendum est de alio debito si in aliquo, vtputa ratione administrationis vel alias eisdem fratribus tenebatur dictus nobilis Ludouicus. Dico tamē quod si satisfacto de ere alieno adhuc supersit de bonis, de quibus testari et disponere poterat idem nobilis Ludouicus tantum quantum valet vsusfructus concernens quotam et portionem que debebat et debet dictis fratribus restitui in vim substitutionis facte per patrez, et quem idē quondam Ludouicus donauit prefate Honorate, ipsa debet habere etiam in illam quotam vsumfructum, alias vero pro quota et portione eius in quo ascēdit id qd̄ superest facta solutione eris alieni, per id quod not. glos. et doctores in.l.cum a matre.C.de rei vendicatione. et.l.finali.§.in computatione.C.de iu. deliberan. facit.l.ex qua persona.ff.de regulis iuris.

¶ Quo vero ad reliqua scripta per dictum dominum primo consulentem in.§.ad vltimum consulo ꝛc. et sequentibus, dico ꝛ consulo prout ipse. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. XCVI.

☞ De donatione monacho facta cui renuntiare non potest.

Summarium.

1. ☞ Monachus conditionem monasterij meliorē facere potest, non autem deteriorem.
2. Jura per mediū monachi monasterio acq̄sita, an remitti possint per ipsum monachum.

Viso instrumento donationis inter viuos quam fecisse dicitur et fecit honesta mulier Cecilia tunc relicta defūcti viri Guillielmi Chaysij textoris venerabili et religioso viro fratri Michaeli robertoni monacho venerabilis monasterij Cōdacij Viuariensis diocesis et sacriste ecclesie domine nostre de Nazareth oppidi seu castri de Valriaco Vastionensis diocesis, valiture tamen ꝛ effectum habiture post mortem eidem Cecilie donatricis vna cum copia note cessionis seu remissionis donationis huiusmodi postea facte per dictum fratrem Michaelem. 1 † Dico et respondeo breuiter ꝛ succincte quod licet idē frater Michael potuerit in procurando seu etiam recipiēdo et acceptando donationem predictam facere conditionem dicti venerabilis monasterij meliorem.l.seruus. et quod ibi doctores.C.de pac. iunctis his que not. Innocen. in.c.cum olim. le.ij. de priuile. Pro quo faciūt not. xix.q. vltima. si qua mulier. et in aut. ingressi.C.de sacrosanc. ec. et in.c.in presentia. de probatio. Non potest tamen monachus facere cōditionem monasterij deteriorem, quemadmodum nec potest seruus facere conditionem domini eius deteriorē. dicta.l.seruus. et quod ibi moderni. Pro quo faciūnt not. per Innocen. in dicto c.cum olim. et quod voluit Barto. in.l.j. in principio. versi. vltimo ad ostendendum ꝛc. et.§.si fructuarius. versi. vltimo nota q̄ omnia que dicuntur in seruo ꝛc. et.l.si seruus communis ita. colū.iiij. versi. tertio quero quid si seruus.ff.de stipula. seruo. et quod voluit Joan. de imol. in.l.si paterfamilias. col.v. versi. tertio posset dubitari circa predicta quid in monacho instituto.ff. de heredi. īstitu. et Gemi. in.c.quia sepe. colum.iiij. versi. in glos.j. in fi. et quod not. Inno. extra de elec. in.vj. quod si ita est, immo quia reuera ita est. 2 † Existimo sub corretione cuiuslibet domini melius sentiētis, qd̄ idem frater Michael non potuerit quittare vel remittere iura et actiones suijpsius medio acquisitas dicto venerabili monasterio per donationem superius mentionatam. Et quod non obstante remissione seu quittantia quam de his fecisse dicitur idem frater Michael poterit dictum venerabile monasteriū petere bona donata post mortem prefate donatricis. Laudo tamen ꝛ consulo q̄ eidem donatrici offerant ea que sibi ꝛ pro ea facere conuenit ꝛ promisit idem frater Michael. Et ita mihi videtur ꝛc.

Consilium. XCVII.

☞ De retrahenda venditione per tutorez nomine pupilli per oblationem pecunie sine consignatione.

Summarium.

1. ☞ Statuti verbis cessantibus silet illius dispositio.
2. Pecunie oblatio in iudicio quando actionem non acquirat sine consignatione et depositione.
3. Pecuniam offerre in bursa nō sufficit nisi aliter appareat de numeratione.
4. Conditio extrinseca vitiat oblationem, non autem intrinseca.
5. L.fina.C.in qui. cau. in integ. resti. in quibus prescriptionibus locum habeat.

Voluissem pro pleniori et securiori respōsione faciēda ad processum cause cepte et pendentis indecise, per ꝛ inter magistrum Ludouicum rosseti pretensum tutorem et tutorio nomine Petri de campis ex vna parte, et prouidum virū magistrum Michaelem bezelli lathomū ex alia, videre statutum dominicale in vim cuius

eiusdictis Rosseti tutorio nomine eiusdē Petri de cāpis nititur et satagit retrahere seu retinere vineam in actis cause huius latius mētionatam, et vt dicitur per prefatum Bezelli comparatā et emptam vt sic videre potuissem, an verba statuti huiusmodi locum sibi vendicent in casu occurrenti. † Si enim verba eiusdē statuti in hoc casu cessarent, hoc est locum sibi non vendicarent, consequēter nec sibi locū vēdicaret dispositio illius. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. l. iiij. §. totiens. ff. de dam. infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. et esti. l. si seruum quis. §. non dixit. cum suis simili. ff. de acqui. heredit. et. l. ita autem. cum simili. ff. de administra. tuto. quod etiam voluit Pau. de cast. consilio. iiij. et consilio xj. et alijs multis. Alexan. de Imol. consilio. xvij. exordiente, Requisitus in causa vertēte. columna. j. vel circa. in primo volumine. et Roma. consilio. ccccxlij. exordiēte, Ut decisionem accipiat presens consultatio etc.

2 † Ceterum presupposito citra preiudicium veritatis quod statutū huiusmodi locum sibi vendicet, nihilominus videtur quod oblatio quam in iudicio fecisse pretenditur prefatus Ludouicus asserto tutorio nomine dicti Petri de campis nō fuit sufficiens. Tum quia cū illa facta extiterit ad eos fines, vt parte dicti de Campis, cuius nomine fieri pretendebatur oblatio acquireret actio, nō sufficiebat pecuniā in iudicio et realiter offerri, sed etiam requirebatur consignatio et depositio pecunie oblate. l. si a te. C. de pac. inter empto. et vendit. l. qui mutuum. §. j. ff. manda. et. l. nec creditores. C. de pigno. actio. quod etiam voluit Bart. in. l. acceptam. colū. j. versi. quero secundo. ibi, si vero est res que poterat consignari etc. C. de vsu. Et idem voluit ibi Ange. colū. ij. versic. secundo videamus quid operatur etc. et in. l. si mora. ad fi. ff. solut. matrimo. Tum et quia esto quod non fuisset opus consignatione et depositione ea forte ratione, quia pretenditur statutum potius accedere ad naturam vltime voluntatis quam contractus, super quo pro nunc non existo. Adhuc tamen nō valuisset nec valet oblatio, pro eo quia non apparet pecuniam fuisse numeratam, et per cōsequens nec apparet quod tota oblata extiterit, quinimo nec prefatus Rosseti legitur asseruisse quantum esset pretiū vinee superius mentionate, nec quantam pecuniam offerret, quod tamen videbatur necessarium, per id quod not. Barto. in. l. cum seruus. ff. de condi. et demon. quod etiā fuit de mente Bal. in dicta. l. acceptam. versi. vndecimo quero etc. et Joan. de Imol. in dicta. l. si mora. col. ij. versic. an autem eo casu quo pecunia realiter offert etc.

3 † quatenus volunt docto. prefati non sufficere quod pecunia offeratur in marsupio seu folle aut sacculo, nisi sint testes qui pecuniam huiusmodi viderint numerari, et deinde poni in sacculo et postea videant hanc pecuniam quam numerari et poni in sacculo viderāt offerri in sacculo, quia nisi ita fieret secus esset, cum de facili posset esse quod minor esset pecunia in sacculo, et ideo non sufficeret. pro quo solet allegari. l. j. §. si cista. et quod ibi glo. ff. depo. Et hec sola ratio videtur mihi pro nunc sufficere ad impugnationem dicte oblationis nisi aliter doceatur de quantitate pecunie oblate. Preterea hic est aduertendum quod dictus Rosseti innitebatur duabus vijs pro retractione seu retentione vinee prementionate. Prima quidem in qua dicebat vineam huiusmodi ad se pertinere et se in ea habere actionē iure sibi cesso et remisso. Secunda vero in qua dicebat quod in eum casum in quem idem de Campis nullū ius haberet in vinea, volebat illam retinere iure proximitatis insequendo statutum etc. et cum peteretur per dictum Bezelli interrogari qua via vellet inniti: ipse captauit terminum ad deliberandum et cum pecunia re-

4 uersus est. † Ex quo colligitur et apparet eum non pure obtulisse sed conditionaliter sub conditione, videlicet si nullum ius haberet, et ita non videtur voluisse tunc dare pecuniam quam se offerre dicebat, et sic non videtur valuisse oblatio, etiam si in alio nō peccasset, vt videtur voluisse Bal. in dicta. l. acceptam. versic. quarto quero. per. l. perfectam. C. de dona. que sub mo. Et hoc in cōditione extrinseca, cuiusmodi videbatur esse illa sub qua offerebatur, quamuis secus sit in cōditione intrinseca. Ex quibus omnibus infertur dictum de Campis non videri posse retinere dictam vineā in vim facte oblationis de pretio infra tempus.

5 † Opponitur autem parte dicti de Campis quod tempore facte oblatiōis esset forte impubes vel alias minor. xxv. annis, et quod propterea fuerit et sit tutus ipso iure. l. fi. C. in quibus cau. in integ. restitu. non est neces. vel saltem per beneficium restitutionis in integrum per iura allegata in causa. Sed hec non obstant, et primo quidem non quod opponitur de dicta. l. fi. Quoniam respondeo quod dicta. l. fi. loquitur in prescriptionibus temporalibus inductis a iure cōmuni, quas lex potuit preuidere, non autem in consuetudinarijs vel statutarijs quas lex preuidere non potuit. argu. c. j. de constitu. in sexto. Et hoc videtur fuisse de mēte Inno. et Joan. an. in. c. constitutus. de in integrum restitu. et Specula. eodem titu. §. ij. versic. hoc autem. vel etiam possumus respōdere prout voluit Barto. in dicta. l. fi. et in. l. emilius. et plenius in. l. etiam. ff. de minori. dicta. l. fi. loquitur quando per cursum temporis agitur de afferendo detrimento minori, eo enim casu lex impedit cursum temporis. Sed quando cursus temporis non ordinatur ad detrimentum seu damnum minori afferendum sed ad tollēdum lucrum quod alias habere poterat minor, tunc non impeditur cursus temporis, nec habet locum dicta. l. fi. Et ita procedit. c. constitutus. de in integrum restitu. quod etiam ibi voluerunt Anto. de butri. et Panormita. et iste est casus noster. cucurrit ergo tempus, et sic non fuit nec est idem Petrus tutus ipso iure.

Nec etiam alio non apparētem iuuandus est beneficio restitutionis in integrum, quia non est probatum, quinimo nec propositum, quod ex retentione dicte vinee pro pretio quo vendita est sit idem Petrus lucrum reportaturus. Non etiā apparet quod si esset minor de quibus tamen apparere oporteret. dicto. c. constitutus. et per alia iura allegata in causa. Etiam nec apparet quod esset proximior de quo etiā deberet apparere, quia qui petit se admitti vt talem debet se probare esse talem. l. nō ignorat. C. qui accusare non pos. iam in causa allegata.

Consilium. XCVIII.

De pacto legis cōmissorie ab initio in pignore inter emptorem et venditorem interposito cum iuramento, et de actione pigneratitia cōpetente heredibus debitoris ad repetendum pignus in quo fructus in sortem computantur.

Summarium.

1 Pactum legis cōmissorie in pignoribus a lege reprobatum odio creditoris an cōfirmetur iuramento. et nu. seq. 8.
2 Lege prohibente contractum odio speciali non valet iuramentum.
3 Juramentum quo ad vinculum periurij non transit in heredem, vel in alium successorem.
4 Juramento sublato per episcopum relaxantem vel dispensantē, an et quando teneatur iurans seruare contractum.
5 Fructus in repetitione pignoris an veniant in sortem computandi.
6 Compensans fingitur soluere.
7 Juramentum vel per equipollens vel in casu ficto sufficit adimpleri.
9 Pactum legis commissorie ab initio in pignoribus inter emptorem et venditorem interpositum, in duobus tantum casibus approbatur.

Uto quod rationabiliter vel alias sine calumnia negari nō possit quin pactū quod olim fecisse pretenditur nobilis et honorabilis quondam vir Albertus fabri loci Laberti prouido viro Joāni crescentis eiusdem loci, quo videlicet idem nobilis Fabri casu quo dicto Crescētis vel suis summam centum et quinquaginta florenorum in termino de quo ibi non soluisset eidem Crescentis vendidisse dicitur et venditionis titulo cessisse et cōcessisse pratum de quo ibi ipsi Crescentis pro debito predicto expresse et specialiter, eo tunc et ante venditionem huiusmodi obligatum

1 fuerit, † et sic pactum legis commissorie quod vtpote a lege in pignoribus improbatum et damnatum non valuit, vt probantur hec per ea que habentur in. l. prima et fina. et quod ibi docto. C. de pact. pigno. et. c. significante. et quod ibi Innocen. Hostiē. Joan. andreas in nouel. Joannes de Imol. Panormita. et docto. de pigno. et Bartolus in. l. quāuis. alias incipit, calipodius. ff. de solut. Et non solum non valuisset dictum pactum si in eo vel ad ipsius confirmationem iuramentum prestitum non extitisset, sed nec etiam valuit ratione iuramenti quod in eo interuenisse pretenditur, quia quamuis super hoc fuerint opiniones, an videlicet pactum. l. commissorie confirmetur iuramēto in pignoribus, illa

tamē est de iure communi et verior que habet ꝙ pactum huiusmo di non firmetur iuramento. quam etiam tenuit Bart. in. l. si quis pro eo. versicu. quarto dixi ꝛc. ff. de fideiusso. et ſm eum illa fuit de mente Innocē. in. c. significante. de pigno. quod etiam affirmauit et sequitur Joan. de Imol. in dicto. c. significante. colum. viij. ver. sed aduerte in q̃tum dixi pactum istud improbatum ꝛc. et in repe titione. c. cum cōtingat. in principio quarti membri. de iureiurā. allegans Barto. in dicta. l. si quis ꝓ eo. colum. iiij. versicu. quarto dixi ꝙ ꝓhibetur contractus odio creditoris. ff. de fideiusso. Hanc opinionem etiam tenuit Joan. an. in addi. Specu. titu. de cōclu. et renuntiatio. §. j. ver. et quia hic in addi. exordiente, Ex quo au tor ꝛc. ſm Bald. qui ita refert ꝛ affirmat in. l. j. C. de pac. pigno. Et q̃uis idem Bal. in dicta. l. j. tenuerit contrarium, ipse tamen vide tur tenuisse primam partem. ff. de iureiuran. in rubri. columna. ij. versi. quidam dicunt ꝙ aut iuramentum ꝛc. ibi, aut odio speciali.

2 † vbi dicit Bal. ꝙ quando lex prohibet contractū odio speciali, tunc non valet iuramentum, et ibi ponit exemplum in Macedo niano. Illud autem certum est ꝙ pactū legis cōmissorie reproba tum est in pignoribus odio creditoris, vt satis colligitur in dicta l. fi. C. de pac. pigno. et voluit Barto. in dicta. l. si quis pro eo. versi. quarto dixi. vbi etiam idem voluit Ange. et Joan. de Imol. in di cto. c. significāte. in multis locis. Flo. et Sali. in dicta. l. j. C. de pac. pigno. et idem Alber. C. eo. titu. super rubri. et Odofre. in dicta. l. fi. illo eo. titu. fuit ergo de mente Bal. in ver. superius allegato, ꝙ iuramentum cōfirmaret pactum legis commissorie. Et idem te nuit Cy. et docto. communiter ꝓut refert Albe. C. de pac. pigno. in rubrica. qui videtur etiam huic opinioni tanq̃ vltimo recitāti adhesisse. per id quod not. glo. in. l. qui filium. §. sabinus. ff. ad tre bel. et quod voluit Bal. et moderni in. l. si idem cum eodem. §. fi. ff. de iurisdi. omniū iudi. Idem etiam tenuit Joan. fabri. in dicta. l. fi. C. de pac. pigno. et Ange. in dicta. l. si quis pro eo. colū. j. versicu. idem in pacto legis commissorie. Idem etiam fuit ibidem de mē te Pau. de cast. colum. ij. ibi, aliquando autem iuramentū est ser uandum ꝛc. vbi dicit ꝙ licet eo casu quo cōtractus est reprobatus odio creditoris iuramentum per debitorem ꝓ̄stitum seruandū sit, illud tamen contractū nō confirmat. Certum est autē ꝙ pactum legis cōmissorie reprobatū est in pignoribus, principaliter odio creditoris: licet secundario hoc factum sit, etiā fauore debitoris. Et licet iuramentum huiusmodi obliget iurantem ad non cōtra ueniendum, nisi prius obtenta relaxatione aut dispensatione iu ramenti huiusmodi, que cōcedi potest ꝛ debet, vt not. docto. in di cto. c. significante. Ad quod faciunt. c. j. et. c. debitores. et quod ibi docto. de iureiurā. Hoc tamen non obesset nec obest nobilibus et honorabilibus viris magistro Claudio fabri et Joanni fabri di cti quondam nobilis Alberti filijs naturalibus ꝛ legitimis ꝛ vni uersalibus heredibus cum beneficio inuentarij, nūc pignoraticia actione agentibus, ꝓ repetitione dicti prati contra Colinum cre scentis filium et heredem prefati quondam Joannis,

3 † quia iura mentum quo ad vinculum periurij, vtpote personali non transit in heredem vel in alium successorem. not. Inno. et docto. in. c. veri tatis. de iureiuran. Bal. et alij in auten. sacramēta puberum. C. si aduer. vendi. Et vt colligitur ex dictis Pau. de castro. in dicta. l. si quis pro eo. colū. ij. versi. et ex hoc sequitur et apertius ex his q̄ no. Christo. por. institu. de here. quali. ꝛ diffe. §. extraneis. ad fi. et do. Jason may. in dicta aut. sacramēta puberū. col. x. ver. et si dicas q̄ vtilitas est ꝛc. multū refert an cōtract⁹ seruādus sit virtute cōtra ctus, an vero seruādus sit in vim iuramēti: qꝛ primo casu tenenẗ ad illius obseruationē etiā heredes cōtrahentis qui iurauit, et hoc ꝓ eo: qꝛ cōtractus esset validus et efficax, etiam quo ad eos. In sc̄do vero casu q̄uis contrahens teneatur propter vitandum periuriū ad obseruationē contractus per eum iurati, eius tamen heredes non tenentur: quia vt predixi, iuramentum quo ad vinculum per iurij est personale et non transit ad heredem cōtrahentis, et sic nō tenetur heres propter vitandum periurium obseruare talem con tractum. Non etiā tenetur ad illius obseruationem ꝓpter illius efficaciam, quia ille supponitur non fuisse iuramento confirma tus, sed illo non obstante remansisse in sua inefficacia.

4 † Hinc di cunt docto. in dicta. l. si quis pro eo. in. c. cum contingat. ꝙ sublato iuramento per dispensationē vel relaxationem episcopi non te netur vel obligatur iurans seruare contractum, secus autē eo casu quo contractus confirmatur iuramento, vt elegāter voluit Pau. de castro in dicta. l. si quis pro eo.

5 ¶ † Possunt ergo dicti nobiles Claudius et Joannes fabri, nō obstante iuramento prestito per dictum nobilem Albertum eorū quondam patrem repetere pratum predictum actione pignorati cia, satisfacto de pretio predicto seu eo quo superest, deductis fru ctibus perceptis et qui percipi potuerunt per prefatos Joannem et Colinum crescentis, vt probantur hec in. l. j. et. ij. C. de pignora. actio. et. c. ij. et quod ibi glos. et docto. de vsu. et in. l. si rem. ff. de pi gnora. actio. et. l. ne creditores. cum suis simili. C. eod. titu. debent enim fructus huiusmodi saltem consumpti et qui percipi potue runt nec sunt percepti in pretium seu sorte imputari. per dictā. l. j. et. ij. et allegatum. c. ij. de vsu. Et intelligo satisfactum quoad hoc, vt efficaciter agere ꝛ experiri potuerint dicti nobiles Claudius ꝛ Joannes actione pignoraticia, etiam per solam oblationem iu dicialiter factā de pretio predicto seu eo quod superest, deductis fructibus antedictis. per id quod habetur in dicta. l. si rem. §. fi. ff. de pignora. actio. et quod volunt omnes scribentes in. l. acceptam. C. de vsu. et in. l. si mora. ff. solu. matrimo.

¶ Nec opponat aliquis ꝙ imo non debeant fructus in sortem imputari aut cum ea compensari, obstante iuramento prestito per ipsum nobilem Albertum. c. ad nostram. le. j. et quod ibi per docto. magis communiter de iureiu ran. Quoniā respondeo ꝙ istud non obstat. Tum quia non appa ret ꝙ in casu presenti quod interuenerit iuramentū prestitum sub ea forma, sub qua Joannes Andreas et alij sentiunt illud fuisse prestitum in dicto. c. ad nostram. Tum ꝛ quia vt predixi, nec iura mentum in casu de quo queritur firmauit contractum nec dictos nobiles Claudium et Joannem obligat ad obseruantiam cōtra ctus, vt predixi. Cuius contrarium erat in casu dicti. c. ad nostrā.

6 † Tum etiam quia compensans fingitur soluere. l. si peculiū. §. j. ff. de statu. libe.

7 † Sufficit autem iuramentū vel per equipollens vel in casu ficto adimpleri, vt voluit Bart. Ange. et Rapha. in. l. amplius. ff. rem rat. habe. quos sequitur Alexan. de Imol. cōsilio xij. colū. fi. in secundo volumine. et mouentur Barto. Ange. ꝛ Ra pha. in dicta. l. amplius, bonis rationibus. Pro quibus etiā vi detur benefacere. c. ex parte. le. ij. de cler. non residen. vbi probatur ꝙ iuramentum verificatur in casu ficto: nam ille de quo ibi iraue rat residere. et dicitur ꝙ nihilominus seruat iuramentū se absen tando pro negotijs ecclesie, quia censeri debet residens. Etiā nec obstant proposita et deducta parte dicti Crescentis in quibusdā eius pretensis articulis exordientibus, Ad ostendendum de iniu stis ꝛc. Quoniā esto ꝙ illi pretensi contractus de quibus in dictis articulis precessissent, hec tamen fuit et est veritas ꝙ idem quon dam nobilis Albertus confessus fuit et recognouit se debere ꝛ sol uere teneri prefato Joanni crescentis dictam summam centum et quinquaginta florenorum, et hoc ratione ꝛ ex causa pretensi veri ꝛ legitimi mutui eidem prestitorum, prout legitur in instrumento parte dictorum heredū in hac causa ꝓducto, cui standū est postq̄ nec probatur nec ꝓponitur contrarium. l. cum precibus. et quod ibi glo. ꝛ docto. C. de proba. Et ita non procedit quod ex aduerso pretenditur in dictis articulis, scilicet ꝙ ipse Crescentis non erat principalis creditor, sed venit ad liberandum dictum nobilē Al bertum ab obligatione qua tenebatur fratri Guillielmo galberti, et ꝙ venit ad obligationem tanq̃ tertius, quia respondetur ꝙ li cet ante mutuum de quo supra idem Crescētis creditor nō existe ret, ipse tamen per mutuum huiusmodi factus est creditor princi palis ꝛ vnicus, et qui reuera ad obligationem qua tenebatur idē quondam nobilis Albertus prefato fratri Galberti non accessit nec principaliter vel accessorie pro eodem se obligauit apud dictū fratrem Galberti, sed ex pecunia olim sua et per eum ipsi Alberto mutuo numerata fuit idē nobilis Albertus ab obligatione qua eidē fratri Galberti tenebatur liberatus, et sic pro defensione di

8 cti pacti et ipsius Crescentis † nihil facit. l. si. primo responso. ff. de contrahen. emptio. ꝛ vendi. et quod per illum tex. no. Cy. Bar. Albe. et docto. in dicta. l. fi. C. de pac. pigno. et Bart. in dicta. l. ca lipodius. ff. de solu. quatenus volunt ꝙ pactum legis commisso rie appositum inter debitorem ꝛ fideiussorem vel extraneum non reprobatur etiam in pignoribus. Quoniā vt predixi dictus Jo annes crescentis non fuit fideiussor vel al's accessori⁹ debitor. Nec etiam fuit extraneus, sed vt dixi verus creditor. Non dico quo ad dictos pretensos primos contractus, sed quo ad dictum contra ctum mutui centum ꝛ quinquaginta florenorum, et ꝓ cuius obtē tione dedit pignori idem Albertus pratum de quo in actis mul to maioris pretij q̄ esset dictum mutuum. Nec deducitur aliquid in dictis articulis ꝙ refragetur quominus rationes per quas re probatum est in pignoribus pactum legis commissorie, et de qui bus per docto. in iuribus superius allegatis. et in. c. significante. sibi locum vendicauerint ꝛ vendicent in hoc casu.

¶ Preterea nec etiam refragā tur seu obstant proposita et deducta in quibusdam alijs articu lis parte dicti Colini rei in hac causa productis exordientibus, Excipiendo contra et aduersus deducta ꝛc. quia supposito citra preiudicium veritatis ꝙ illa probarentur vel vera essent prout non videntur, nihilominus tamen fuisset et esset pactum de quo supra pactum legis commissorie, vt clare colligitur ex verbis sue

sue conceptionis. iunctis not. per scribentes in dicta. l. prima. & fi. C. de pac. pigno. c. significante. et. l. calipodius. supra sepius alle-
9 gatis. Fuisset insuper et esset pactum reprobatum, † quia pactum legis commissorie & sibi simile ab initio in pignoribus inter debitorem & creditorem interpositum est regulariter reprobatum. dicta. l. j. et fi. et. c. significante. a qua regula non excipiunt nisi duo casus. vt colligitur ex not. per Barto. in dicta. l. calipodius. et. l. creditores. colum. iiij. C. de pigno. et per alios in. l. j. et fi. et. c. significante. sepissime allegatis. quorũ primus est quando res pignori data venderetur aut daretur in solutum, seu vendi aut in solutum dari promitteretur pretio iusto, tunc enim valeret pactum. l. si fundus. §. fi. ff. de pigno. Justum autem pretium estimaret bonus vir, id est iudex. l. continuus. §. cum ita. ff. de verborum obligatio. et est expressum in casu isto. in. l. fi. in fi. C. de iur. dominij impetran. vbi non fuisset prouisum per contrahentes de estimatore, quod fieri posset. vt voluit Barto. in dicta. l. fi. C. de pac. pigno. Secũdus casus est quando res fuisset simpliciter vẽdita, vel promissio simpliciter facta de ea vendenda, eo casu quo pecunia infra terminũ nõ solueretur. Tunc enim etiam valeret pactum, quia intelligeretur rem fuisse venditam aut factam promissione de vendendo pretio iusto. dicta. l. si fundus. in fi. quod etiam voluerunt docto. in iuribus superius allegatis. Regula ergo reprobatiua pacti legis cõmissorie in pignoribus firma manet in alijs casibus, quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. l. quesitum. §. denique. cum suis simili. ff. de fundo instruc. Cum igitur pactum predictum fuerit et sit, vt sepius dictum est, pactum legis commissorie factum in pignore. Palam infertur illud fuisse a sui natiuitate et esse illicitum et per legem reprobatum.

Consilium. XCIX.

De petitione summaria in iudicio proposita in qua nõ fuit petitum reum condemnari, sed ad petita compelli.

Summarium.

1 Petitioni summarie in libello quid sufficiat cõtinere vt de iure procedat.
2 Sententia debet esse conformis libello.
3 Petitio & sententia an valeant sine verbo condemno.
4 Libelli verba debent interpretari pro libellante, et vt libellus sustineatur.
5 Antecedẽs videtur petere qui petit cõsequens, vt in petẽte executionẽ, quia condẽnationem videtur petere.
6 Uerecundia est recusare qđ pacto nudo promissum est.
7 Recusans peccat.
Peccat qui peccanti cooperatur.

Quãuis multa allegẽtur parte Mãsoni Bartholomei loci Canareli contra et aduersus libellũ seu summariam petitionem & intentonẽ prouidi viri Guillielmi alexandri de Montesecuro. Ego tamẽ existimo sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis eundẽ Alexãdri fouisse & fouere bonam causam, vtpote cuius libellus seu p̃dicta summaria petitio de iure ꝓcedebat et ꝓcedit, et q̃ si non calũniamur depositiones testiũ parte ipsius Alexãdri in causa productorum fuit et est sufficiẽter et legitime fun-
1 data. † Et quidem ꝙ petitio huiusmodi fuerit & sit sufficiẽs, ideo patet: quia illa continebat et cõtinet nomina actoris & rei, ac etiã nomen iudicis, habita relatione ad acta. Continet preterea rem petitam et aptam causam petendi, que quinque videntur sufficere. per id quod not. Hostien. in. c. j. de libel. obla. et Specu. titu. de libelli concep. §. quid libellus comprehendit &c. Cui petitioni non obstãt ex aduerso allegata in quadam schedula exordiẽte, Ineptitudo libelli seu petitionis &c. parte dicti Mansoni in hac causa producta et inserta fo. lxxxix. quia quicquid dixerint Bart. in. l. si cum nulla. de re iud. & Bal. in. l. j. C. de executiõe rei iudicate. libellus seu petitio procedit etiam si in ea non expresse petatur reum condemnari ad petita, sed dũtaxat petitum extiterit eum ad peti-
2 ta huiusmodi cogi et compelli. argu. l. in summa. in principio. ver. solui iusserit. ff. de re iudi. que sic inducitur. † Certum est enim ꝙ sententia debet esse conformis libello. l. fi. C. de fideicommis. liber.
3 et. c. licet heli. de symo. † Quo fit vt cũ appareat in dicta. l. in summa, valuisse sententiam in qua sine verbo condemno reo p̃ceptum est ꝙ solueret, consequenter inferatur etiam valuisse petitionem in qua omisso verbo condemno petebatur eidem precipi vt solueret, alias enim non fuisset sententia libello conformis. Preterea ꝑ hoc facit, quia ex quo actor offert libellum seu petitionem, ipse ta-
4 cite protestatur ꝙ velit ordinarie agere. † Adijcio preterea ꝙ verba libelli seu petitionis debent interpretari pro libellante, et etiã impropriari vt libellus sustentetur. Hec probantur per ordinem in. l. si quis intentione. ff. de iudi. l. sed et si possessori. §. item si iuranero. cum ibi not. et quod ibi Barto. ff. de iureiuran. et Bart. in. l. si olei. per illum text. cum glo. C. loca. et in. l. insulam. per illũ text. ff. de prescript. verbis. et in. c. constituto. et quod ibi docto. de religio. domi. Pro quo facit quod voluit Innocen. in. c. conquerẽte. de offi. ordi. et hanc partem contra Barto. tenuit Joan. de Jmol. in dicta. l. in summa. Antonius de butri. et idem Joan. de Jmol. in. c. examinata. de iudi. et Alexander de Jmola in dicta. l. si cum
5 nulla. † Pro quorum omnium dicto facit, quia petens executionem, et sic cõsequens videtur petere condemnationem, et sic antecedens. argu. l. illud. ff. de acquiren. heredi. et. c. ex parte. de sponsa. Et hanc partem videtur tenere Panormita. in. c. j. colũna. ix. de litis contesta. Et hec pars videtur esse de iure verior, et ita nec ab initio nec postea opponi potuit, nec etiam potest de p̃tensa nullitate dicte petitionis. Et sic cessant contẽta in dicta schedula exordiente, Ineptitudo libelli &c.

Preterea etiam nec obstant allegata in alijs schedulis contra intentionem predicti Alexandri, scilicet quatenus in eis pretenditur intentionem eiusdẽ Alexandri non fuisse et esse sufficienter probatam, quoniã salua pace sic opinantis, immo fuit sufficienter probata. De ea enim testificantur et deponunt ad minus duo aut tres testes, scilicet ꝙ idem Mansonus dicto Alexandri responderit ꝙ dabat seu concedebat reachetum seu gratiam redimendi terram de qua in actis. Cui profecto resistere non deberet, si tamen probus est et bonus com-
6 pater dictus Mansonus reus, etiam si hoc se facturũ nudo pacto conuenisset, † quia vt dicit Barto. in. l. quintus mutius. ff. mãda. Est aliqua verecundia recusare quod pacto nudo promissum est.
7 Et † vt dicit Panormit. in. c. j. de pac. recusans peccat. quod si ita est, ergo et consulens: e quia qui peccanti cooperatur, etiã peccat. s(ecundu)m Theologos. per id quod dixit propheta. immo Deus ꝑ prophetam ad Josaphat regem auxilio prebẽtem Achab regi pessimo. Jmprobo prebes auxilium, ideo iram dñi mereris.

Consilium. C.

De transmissione iuris deliberandi.

Summarium.

1 Hereditas nondum adita an transmissibilis.
2 Hereditatem filiofamilias delatam pater nolente filio, an possit adire.
3 Hereditas adiri vel acceptari infra quod tempus debeat.
4 Depositiones testium obscure contra producentem sunt interpretande.
5 Filius an possit adire sibi delatam hereditatem sine paterna licẽtia & autoritate, et quid si pater recuset consensum.
6 Transmissio vbi supersunt ascendentes defuncti non fit ꝑ descendentem ad eius ascendentem.
7 Argui non potest de transmittenda hereditate ad ius deliberãdi transmittendum, tanquam in valde diuersis.

Non videtur ꝙ prouidus vir Joannes anglesij victoriam obtinere debeat in quadam ciuili causa dudũ mota et pendente indecisa per et inter eũdem Joãnem nomine quo in actis ex vna parte, et honorabilem virum Joannem tricaudi et honestam mulierem Margaretam eius vxorẽ ex alia. Pro cuius dicti faciliori declaratiõe p̃mitto ꝙ in causa hm̃oi agit de tertia parte bonorũ et hereditatis honeste mulieris Guicharde tricaude filie quõdã naturalis & legitime dictorum Joãnis tricaudi & Margarete

quā idē Joānes anglesij spectare et ptinere pretendit per media, de quib⁹ in actis Fracisco anglesij eius filio, cui⁹ administratorio noīe hanc tertiā partē in causa petijt. Premitto insuper qđ licet hereditas dicte quondam Guicharde ab intestato et sine liberis vita functe dici possit fuisse delata, non solum prefatis Joanni tricaudi et Margarete coniugibus, sed etiam Peronete tricaude eiusdem Claudie sorori vtrinqꝫ coniuncte cuilibet videlicet pro tertia parte. aut. de heredi. ab intesta. §. consequens. et §. seq. colla. ix. et transumptiue in aut. defuncto. C. ad tertu. Illa tamen non pbatur fuisse per pfatam Peronetam adita, qđ tamen opus erat ad hoc vt eidē Peronete quereretur, et deinde Antonio anglesij eius ptenso filio. † Non em̄ potuit eadez Perona tertiā partem predicte hereditatis per eā non aditam transmittere ad dictū Antonium. l. qm̄ sororem. C. de iu. delibe. Nec his obstat quod ex aduerso ptenditur eandē hereditatē p dicta tertia parte fuisse per prefatā Peronam aditā vel acquisitam pp̄ter pductionem certarum schedularū, vel alias cōparitiones olim factas per dictū Joannem tricaudi, vel honorabilē viruz magistrum Joannē iuliani pretensum pcuratorem in quadā ciuili causa dudum mota cōtra Stephanum le cueur. Qm̄ respondeo q̄ non apparet eūdem Juliani habuisse mandatum a pfata Perona, vel a dicto Joāne tricaudi de voluntate eiusdem Perone. † Nec etiam apparet q̄ idē Tricaudi pater herereditatē dicte Guicharde adierit etiam nomine dicte Perone, et de ipsius voluntate vel cōsensu, quod tamē erat necessarium ad hoc vt ipsi Perone quereretur p dicta tertia parte, postq̄ supponitur eandē Peronam fuisse tunc maiorē septē annis. Pro quo allegasse sufficiat. l. filiofamilias. C. de iu. delibe. l. cum nō solum. §. vbi aut̄. le. ij. C. de bo. que liber. et quod no. glo. ꝛ docto. in. l. si infanti. C. de iu. delibe. Non ergo potuit vel potest idem Joannes anglesij ptendere pdictam tertiam partē spectare ad dictum Francisum eius filium tanq̄ primo acquisitū per pfatam Peronam, et deinde transmissam ad Antoniuz anglesij eius filiū, et postea ad Franciscum patrem eiusdez Antonij ꝛ filiū huius Joannis actoris.

† Et presupposito q̄ prefata Perona sciuisset mortē dicte quondam Guicharde, insuper et q̄ ipsa sciuisset hereditatē dicte Guicharde sibi fuisse p tertia parte delatam, et pp̄terea infra annum transmisisset ius deliberādi ad dictum Antonium eius filium: non tamen videretur q̄ ex capite transmissionis iuris huiusmodi idē Joānes nomine quo in actis obtinere debeat, quia non apparet q̄ ipse Antonius vel etiā Frāciscus eius pater aut alius adiuerit vel acceptauerit hereditatem dicte Guicharde infra annuz a tēpore mortis illius. Hoc em̄ non probant pbus vir Guigardus laymedieu, et venerabilis vir dn̄s Antonius berlis presbyter parte dicti Anglesij in causa pducti ꝛ examinati super. xxvij. articulo libelli parte eiusdem Anglesij in causa pducti. Et primo quidē nō dictus Laymedieu, quia ille nihil dicit de anno: non etiam secūdus, quia licet loquatur de anno, non tamen loquitur de anno mortis dicte quondam Guicharde, sed de anno mortis Perone prime vxoris dicti Francisci anglesij et Antonij cōmunis filij. Nec iuuātur depositiones horū duorum testium p depositiones testium examinatorū in alia causa sup. ix. articulo schedule exordientis, Pro declaratione ꝛc. quia ille articulus quatenus loquitur tempore mortis dicte Guicharde est obscurus, cum in eo dicatur eam mortuam de mense Decembris vel circa. † Et sic depositiones eoꝝ qui dicunt contenta in eo esse vera sunt obscure, que propterea debent interpretari contra pducentē. c. in presentia. de pba. not. Bart. ꝛ Alex. de Jmol. in. l. inter stipulantem. §. si stichum. ff. de verbo. obliga. Non ergo pfuit aut prodest eidem Anglesij pui⁹o legis cum antiquioribus. C. de iu. delibe. quia ad hoc vt prosit opus est q̄ ille ad quem transmissum est ius deliberandi eo iure vtatur, et q̄ adeat hereditatē infra annū connumerandum ab eo tempore quo adiri potuit hereditas defuncti per eum qui ius deliberandi transmisit, vt probatur in dicta. l. cum antiquioribus. vt not. glos. super verbo, spacio. † Preterea q̄uis testes deponant de verbis dicti Francisci, nihil tamen dicunt de autoritate/ licentia/ vel consensu Joānis patris. Et ita non apparet q̄ idem Franciscus adire potuerit, vtpote non habens paternam autoritatem seu iussum aut consensum. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquiren. heredit. Cui⁹ non videtur obstare dicta. l. cum non solum. §. sin autē. C. de bo. que libe. quia ille §. loquitur in casu speciali, scilicet quando pater recusauit ꝛc. Hic autem non apparet q̄ dictus Joannes anglesij pater recusauerit dare autoritatem/ licentiam/ aut consensum dicto Francisco de adeundo predictam hereditatem. Nō ergo videtur potuisse adire sm̄ Ange. qui hoc not. et sequitur ibi dominus Jason may. in. l. j. C. qui admit. ad bonorum posses. pos. Uerum licet et Angel. et dominus Jason moueantur magnis fundamentis, quia tamen docto. tenent communiter partem contrariam, scilicet q̄ filiusfamilias potest etiam sine patris autoritate licentia vel consensu adire hereditatem sibi delatam, ego non multuz insisto super hac ratione.

Addo predictis q̄ supposito citra preiudicium veritatis q̄ vt dictū est dicta quondam Perona transmiserit ad dictum Antonium eius filium ius deliberādi et adeundi hereditatem dicte quondam Guicharde pro dicta tertia parte. Istud tamē non videtur obesse prefatis Joanni tricaudi ꝛ Margarete, nec prodesse dicto Francisco anglesij aut Joanni patri nomine quo in actis, pro eo quia nec pbatur nec ponit̄ q̄ idem Antonius vel Franciscus pater aut Joannes auus adiuerint hereditatem huiusmodi viuēte ipso Antonio, nec videtur ipse Antonius potuisse transmittere ad patrem hanc hereditatē pro dicta tertia parte seu ius deliberandi et illam adeundi, † quia vbi supersunt ascēdentes illius defuncti, de cuius hereditate trāsmittenda agitur, non fit transmissio per decedentem, ad quaz delata extiterat ad eius ascendentem. per id quod voluit Bald. in. l. ventre. vbi Joan. de Jmol. charta sexta. columna. ij. versic. Item scōm eum videtur fallere ꝛc. ff. de acquiren. heredi. Cum igitur in casu nostro superessent ꝛ supersint dicti Joānes tricaudi ꝛ Margareta coniuges parentes, et sic ascendentes dicte quondaz Guicharde de cuius hereditate transmittenda, immo non de transmittenda hereditate, sed de transmittendo iure deliberandi agitur, non videtur q̄ idem Antonius in preiudicium dictorum parentum transmittere potuerit hoc ius deliberandi ad dictū Francisum eius patrem, et hoc ne fiat dictis parentibus preiudicium. argu. l. fi. §. exceptis. C. qui potio. in pigno. habeant. facit. l. ij. §. si quis a liberis. ff. ad tertu. et quod no. Jaco. de bellovi. in. l. ij. C. ad orfi. Nisi forte opponat quis q̄ predicta fallant in infante. per dictam. l. si infanti. C. de iur. deliberan. Sed istud non videtur obstare, pro eo quia dicta. l. si infanti. loquitur in hereditate delata infanti, cuiusmodi in hoc casu fuit hereditas dicte Perone, de qua fateor, q̄ Antonius eius filius illam etiam non aditam transmiserit ad patrem, sed hic est sermo non de transmittēda hereditate dicte Guicharde, sed de transmittendo iure deliberandi, † q̄ sunt valde diuersa, et propterea non videtur posse bene argui de vno ad aliud. Sed forte opponet quis q̄ non solum ex iure trāsmissionis iuris deliberandi facte per Peronam ad Antonium filium potuit idem filius succedere Guicharde eius matertere, sed etiam ex persona suipsius Antonij, quia mortua Perona ante aditam hereditatez, illa tertia pars que prius delata extiterat ipsi Perone postea per successorium edictum delata est eidem Antonio, et q̄ perinde est aci tempore mortis dicte Guicharde Perona non superfuisset, sed duntaxat dicti Joannes tricaudi, Margareta et Antonius anglesij. Quo casu hereditas eiusdem Guicharde fuisset delata, non soluz ipsis Joanni tricaudi et Margarete, sed etiam Antonio nepoti. aut. vt fra. filij. §. j. colla. ix. Et sic hanc hereditatem delatam dicto Antonio per Guichardam potuit idez Antonius transmittere ad Franciscum patrem. dicta. l. si infanti. Ad quod respondeo q̄ istud posset fortasse pcedere si petita esset dicta hereditas tanq̄ delata ipsi Antonio et postea trāsmissa ad Franciscum patrem. Sed hoc nō fuit, sed petita est ex capite trāsmissionis iuris deliberandi facte per Peronā ad hūc Antoniū.

Consilium. CI.

Pro socio, et de re empta causa retinendi et nō reuendendi inter socios non communicanda.

Summarium.

1. Socij vniuersorum quid debeant communicare ad inuicem in communione.
2. Societas vniuersorum quid comprehendat.
3. Socius vniuersorum que ex questu et opera proueniunt an teneatur communicare socio id, quod per ipsum acquisitū est extra causam societatis.
4. Emptū causa retinendi ꝛ non reuendendi an debeat dici questus, vt veniat communicandum in societate.
5. Socius clam emens pro se, fraudem committit.
6. Coniecture multum operantur in his que ab animo dependent.
7. Mens talis presumitur qualis ex actibus demonstratur.
8. Uoluntas nō solum ex actibus declaratur, sed ex his q̄ sepe cōtra intentionem

intentionem proferentis proferuntur.

9 Re empta ex pecunia sociali solum pecunia pro rata vendicatur modo cōstet, aliter presumptio fit ꝑ pecunia emptis.

10 Fructus rerum ꝓprijs nominibus emptarum cōsumpti ꝑ cōmuni vtilitate sociorum communicati an videantur.

PОnitur ī facto φ diu est honorabiles viri Bartholomeus et Antoniꝰ de bellis fratres, ac Guillielmꝰ, Thomas et Luquinꝰ loze fratres loci. N. cōtraxerunt ꝛ habuerunt inuicem quādā societatem in qua posuerunt certum capitale, ex quo et cum quo prefati Antonius de Bellis et Thomas loze facientes pro tēpore residentiam in ciuitate Auenionēsi emebāt ꝛ cōparabant mercātias, veluti lanas/pannos/et alias plures ꝛ diuersi generis nominibus eorūdē Antonij ꝛ Thome, ac dictoꝝ Bartholomei/Guillielmi/ꝛ Luquini, quas deinde transmittebant vltra mōtes, et q̄ inibi recipiebantur ꝑ dictum Bartholomeū, qui etiaz ibi negotiabatur suo ꝛ alioꝝ predictorū nominibꝰ, et dictas mercātias ꝑ eum receptas vendebat aut vendi faciebat: insup et alias mercātias cōparabat ex pecunia communi ꝛ illas transmittebat p̄fatis Antonio ꝛ Thome qui illas in Auenione recipiebāt, deinde vendebant, et sic multis annis fuerunt p̄fati Antonius et Thomas in Auenione et alibi citra mōtes negotiati: et dictus Bartholomeus vltra mōtes emēdo ꝛ vendēdo suis ꝛ alioꝝ p̄dictorum nominibus: et harū suarum negotiationuz cōmoda seu lucra, redditis hincinde rationibus sibi inuicē cōmunicabant. Habebant autem p̄fati de Bellis ꝛ Loze multa alia ꝛ varia bona vltra montes, veluti p̄dia vrbana ꝛ rustica, et alia quoꝝ p̄sias seu fructus nō sibi cōmunicabāt, sed singuli de singulis: hoc est dicti de Bellis de fructibus suorū p̄dioꝝ ꝛ aliorū bonoꝝ, et p̄fati Loze de fructibus suorū bonorū ꝑ nutu disponebant. Insup habebat ipse Bartholomeꝰ aliam particularem rationē, quā seu lucra illius nō cōmunicabat p̄fatis Loze. Est verum φ durante societate p̄dicta p̄fati Antonius ꝛ Thomas existentes in Auenione cōpararunt ꝛ emerūt de pecunia cōmuni suis ipsorum Antonij ꝛ Thome dūtaxat nominibus certa predia tam vrbana φ̄ rustica, de quibus etiā obtinuerunt se a dn̄is directis dictis eoꝝ nominibus inuestiri, licet durāte societate expenderint fructus ex illis perceptis ꝑ cōmuni vtilitate eorūdem Antonij ꝛ Thome ꝛ aliorū p̄dictorum. Et q2 dicti Antonius ꝛ Thomas vita functi sunt et ab humanis decesserūt dictus vcz Antoniꝰ superstite et sibi superuiuēte honorabili viro Ponceto de bellis eius filio naturali ꝛ legitimo ac herede vniuersali, et dictus Thomas superstitibus honestis iuuenibus Francisco/Joanne/Jacobo/ꝛ Petro loze eius filijs naturalibus et legitimis ac heredibus vniuersalibus, et propterea intendunt ipsi de Bellis et Loze venire ad diuisionem bonorum communium et capitalis.

¶ Quesitum est an dicta bona immobilia per p̄fatos Antoniū et Thomā dictis eorum nominibus vt p̄dictuz est empta, debeāt cōmunicari dictis Bartholomeo/Guillielmo/ꝛ Luquino, et deinde inter eos diuidi, an ve remanere debeant heredibus dictorum Antonij et Thome.

1 † Ad quod respōdeo sub correctione cuiuslibet dn̄i melius sentientis, φ ex casus positione nō colligitur φ ista societas fuerit societas vniuersoꝝ seu omniū bonorum, sed potius colligitur ex casu hmōi cōtrariuz, iuncto eo qđ habetur in. l. j. §. fi. l. iij. §. cū specialiter. l. cū duobus. §. idem papinianus. l. si fratres. §. sociū vniuersa. et. l. societatē vniuersarū fortunarum. cū multis simili. ff. ꝓ so. Si em̄ fuisset societas omnium bonoꝝ, nulli esset dubiū quin dicta bona empta debuerint ꝛ deberent cōmunicari dictis Bartholomeo/Guillielmo/ꝛ Luquino, et deinde inter eos ꝛ p̄fatos heredes dictoꝝ Antonij et Thome diuidi. l. si quis societatē. et qđ ibi glo. ff. ꝓ so. et. l. si patruus a cōtrario sensu. et qđ ibi Bal. in princi. C. cōmuni. vtriusq3 indi. qđ etiaz voluit idem Bald. in. l. si vt ꝓponis. C. de reivendi. in. l. j. C. si quis alteri vel sibi. in. l. si socius. ff. si cer. peta. et hoc casu s̄m docto. non ꝓcedit dictū Bar. in. l. titium et meuium. §. altero. col. fi. ff. de administra. tuto.

2 † Etiam nec plene colligitur φ dicta societas fuerit societas vniuersorū q̄ ex questu ꝛ opera ꝛc. id est vniuersoꝝ que ex opera ac industria ꝛ diligentia acquirūtur. Sed potius videtur colligi cōtrarium, cū vt ponitur in casu dicti Bartholomeus/Antonius/Guillielmus/Thomas/ꝛ Luquinꝰ, nihil sibi cōicarent, nisi ea q̄ lucrabātur ex mercantili negotiatiōe et dicto capitali. Si em̄ fuisset societas vniuersoꝝ que ex questu et opera veniunt, poterat esse maius dubium, ꝑpter id qđ habetur in. l. cohiri. ff. ꝓ so. vbi dicit tex. cohiri societatē, et simpliciter licet et si nō fuerit distinctū videt̄ ita cohita esse vniuersoꝝ q̄ ex questu veniunt, hoc est si qđ lucrū ex emptione/venditione/locatione/cōductione descendit.

3 † Et sic cū dicta p̄dia ponātur empta ꝑ duos ex socijs et de cōmuni pecunia, illa viderent̄ debere communicari alijs. dicta. l. cohiri. Sed hoc nō obstante adhuc putarez φ etiam isto casu nō deberent p̄dia hmōi communicari, et cōsequenter nec diuidi inter dictos heredes ꝛ alios. per id qđ habetur in dicta. l. si quis societatē. iuncta glo. ff. ꝓ so. et eo qđ habetur in dicta. l. si patruus. C. cōmuni. vtriusq3 iudi. Ex quibus colligit̄ φ licet empta seu acquisita ex cōmuni pecunia ꝑ alterū ex socijs omniū bonoruz sint socio cōicanda, secus tamē in socio alterius societatis. Dicit em̄ tex. in dicta. l. si quis societatem cohierit, qđ emit ipsius sit, nō cōmune: sed societatis iudicio cogitur rem cōicare. vbi glos. super verbo, cohierit. dicit, sc3 omniū bonorū, alioquin qđ emit nō cogitur cōicare. Pro quo allegat dictaz. l. si patruus. ad qđ facit id qđ habetur in. l. cū duobus. §. cū duo argentarij. et. §. papinianꝰ. ał's est. l. si fratres. ff. ꝓ so. vbi videtur ꝓbari φ socius vniuersoꝝ que ex questu et opera ꝓueniunt, nō teneatur cōicare socio id quod per ipsum acquisitum est extra causam societatis.

4 † Cū igit̄ dicti quōdam Antonius ꝛ Thomas dicta p̄dia emerint, nō causa reuēdēdi, et sic lucrandi seu questus faciendi, sed causa retinendi: nō videtur acquisitio hmōi debere dici questꝰ, q2 si habuerint res emptas soluerunt ꝑtium, qđ dicit̄ rebus emptis correspondere. ar. l. curabit. C. de actio. emp. Ex quo ergo emptio predictoꝝ bonoꝝ facta nō fuit causa questus ꝛ lucri inde faciendi, videt̄ φ dicta bona nō veniant cōicanda. qđ etiam voluit Pet. de vbal. in suo tracta. socie. in quīta parte principali. col. ij. ver. quero vnꝰ ex socijs emit ꝛc. quod intelligit idem Pet. ꝓcedere vbi cōstaret φ res nō fuerint empte causa questus seu lucri, hoc est causa reuendendi, et sic extra causam societatis. dicta. l. cum duobus. §. cū duo. et. §. si inter fratres. Et hoc nisi cōsuetudo fuisset inter ipsos socios omnia emere cōmuni nomine,

5 † quia eo casu si quis claz emat ꝑ se, videtur fraudare alium, et ideo cōmunicare deberet: et ita dicit posse intelligi dictum Bal. in dicta. l. si patruus. in principio. quia ratione cōsuetudinis videtur cōtracta societas iuxta cōsuetudinem eorū tacite per actus sociales, et ideo si postea aliquis clam emat ꝑ se, videtur ab illa societate causata ex consuetudine recedere. quod non licet, nisi cōmuni consensu vel finita societate. Sed istud vltimū nō videtur posse adaptari huic casui, quia non colligitur in facto φ dicti quinq3 socij cōsueuissent omnia emere nomine cōmuni. Nihil em̄ dicitur de emptis per dictos Guillielmum ꝛ Luquinū. Preterea ponitur in facto φ dictus Bartholomeus qui etiam negotiabatur in societate et habebat de capitali, aliquando emebat nomine suo ꝓprio. Dicti etiam Antonius et Thomas non narrantur emisse aliqua bona immobilia cōmuni nomine ipsorum et dictorum Bartholomei/Guillielmi/et Luquini, sed solum ꝓprijs nominibus eorūdem. Ex dictis Pet. de vbal. vbi supra, etiam colligitur φ in dubio, hoc est vbi nō apparet de cōsuetudine predicta, nec etiam cōstat an res empte extiterint causa faciende negotiationis, et sic lucri: an vero non causa lucri et questus, sed causa illas ꝑ se retinendi, tunc ex qualitate rerum emptarum et socij suo nomine illas emētis poterit bonus vir arbitrari an illas emerit causa reuendendi, et sic causa lucri et questus aut causa sibi retinendi,

6 † quia in his que ab animo dependent multum operantur cōiecture. l. si cum aurum. ff. de solu. l. nesennius apollinaris. ff. de negost. gest. l. procula. ff. de proba. et. l. dolo. C. de dolo.

7 † et talis presumitur mens qualis ex actibus demonstratur, et per quos certum est illum posse demonstrari, non soluz per verba. l. de quibus. ff. de legi. c. ex ore. de his que fi. a maio. parte capit. ad quod facit. l. si auia. C. de iur. del iber. l. mutum. ff. de acquir. heredita. l. reprehēdenda. in ver. comprobasti. et quod ibi glos. C. de institu. et substitu. et quod voluit glo. in. l. fulcinius. §. fi. ff. ex quibus cau. maio. et in. l. apud celsum. §. labeo. ff. de except. doli.

8 † Et nō solum ex actibus declaratur voluntas seu consensus, sed etiam magis declaratur ex eis φ̄ ex verbis que sepe proferuntur contra intentionem proferentis. c. dilecti. de appellat̄. et. c. estimant. xj. questione. iij. Facit. l. si tamen. §. ei qui. ff. de edili. edic. et ponit exemplum Pe. de vbal. in domo empta, qua egebat socius emptor pro habitatione et in fundo prope bona sua existente: et dicit non esse presumendum horum emptionez fuisse factam causa negotiandi, et sic causa lucri et questus sed causa retinendi pro se. Et per hec etiā potest apparere quid de molendino et alijs bonis emptis per dictos Antonium et Thomam eorum ꝓprijs nominibus.

9 † Si tamen predia et bona huiusmodi cōparata seu empta extiterint de pecunia cōmuni inter ipsos emptores et p̄fatos Bartholomeū/Guillielmum/et Luquinū, et de hoc cōstet: ipsi heredes dictorum

Antonij & Thome emptores tenerētur satisfacere ipsis Bartholomeo, Guillielmo & Luquino de pecunia huiusmodi, iuxta & fm ratas. per id qđ habetur in.l.j.& qđ ibi Bal.C.si quis alte. vel sibi.l. si ex ea pecunia.C.de reivendi. et dicta.l.si patruus. qđ etiam voluit Bart. in dicta.l.titium & meuiū.§.altero. Si autem nō appareat ꝙ bona huiusmodi ex pecunia cōmuni empta extiterint, tūc cū empta fuerint ꝓprijs nominibus dictoꝝ Antonij & Thome, & per eos etiam ipsoꝝ nominibus pecunia numerata & soluta: videretur in hoc dubio ꝓsumendum bona hmōi fuisse empta ex ꝓpria ipsorū emptorum pecunia, nō ex pecunia communi inter ipsos et alios.l.si defunctus.C.arbi.tute. et quod voluit Bart. in dicta.l.si patruus. Barto. & Sali. in.l.penulti.C.si quis alte. vel sibi. & Bar. in.l.cum ꝓponas.C.ꝑ so. Et hoc videretur maxime procedere in hoc casu si dicti heredes reperiantur esse in possessione dictorum bonorum emptorū, et ꝙ ꝓpterea dicentibus illa esse acquisita ex cōmuni pecunia incumberet ꝓbatio. ꝑ id qđ not. glo. in.l.cū oportet. in principio. super verbo, ex eius sentētia. in fi.C.de bo.q̄ libe. Joā.an. in addi. Specu. titu. de actore.§.j. in addi. incipiente, In summa. et Bal. in auten. ex testamento. col. mihi. iiij. versi. vndecimum capitulū est de rebus dubijs &c.C.de colla. ad quod facit qđ not. glo. in.c.sint manifeste.xij.q.j.et.c.nulli.q.v.et Bal. in.l.pariter.ff.de re.dubi.

10 † Puto tamen ꝙ cum fructus ꝓdictorum bonorum ponantur consumpti ꝓ cōmuni vtilitate omnium sociorum videntur ipsi quōdam Antonius & Thomas voluisse illos cōmunicare dictis eorū socijs. per id qđ no. Sali. in dicta.l.si patruus. col.fi. Alexan. de Jmol. cōsilio.xlix. exordiente, Mature ponderatis &c.col.iij. ad quod facit qđ not. Bal. in.l.fi.C.de collat. et Pet. de vbal. in suo tracta. in tertia parte. colū.xj. versi. aut tacite q̄ cōmunicabant &c. Que omnia &c.

Consilium. CII.

De libro rationū edendo per successorem mercatoris ad partis postulationem.

Summarium.

1 Mercatores tenentur ad exhibendū in iudicio librū rationum et cogi possunt ꝑ officium iudicis ad partis postulationem. nu.5. et quid in argentarijs.6.8.

2 Artem exercens cuius occasione cōficit librum rationum, et contrahens cum aliquo videtur esse rogatus de scribendo ꝓpter consuetudinem.

3 Notarius simpliciter rogatus an intelligatur esse rogatꝰ de clausulis consuetis.

4 Procuratorem cōstituens an videatur expresse mandare vt faciat ea que sunt de cōsuetudine.

7 Mercatores argentarijs sunt similes.

9 Successor an teneatur edere quod predecessor tenebatur.

10 Editionis faciende multe sunt cause que enumerantur.

11 Edere qui teneantur ratione consequentie.

1 Quia† mercatores nostri temporis cōficere et tenere cōsueuerūt libros rationum, ipsi tenentur ad illorum editionem seu exhibitionem in iudicio faciendam, et ad hoc cogi possunt ꝑ officiū iudicis ꝓpter cōsuetudinē scribēdi & cōficiēdi rōnes, q̄ ex cōsuetudine hmōi presumuntur hi qui cum eis cōtraxerunt mandasse illis vt librum rationum conficerent.l.vel vniuersorum.ff.de pigno.actio. et.l.titianus.ff.qđ cum eo. ipsi etiam ex cōsuetudine scribendi cogantur scribere, quia tenendo librum rationū videntur se obligasse ad faciendum id qđ et ipsi et alij similes facere consueuerunt. arg.l.excepto.C.loca. Preterea ad premissa facit, quia ex quo mercatores cōsueuerunt cōtractus qui cum eis fiunt, redigere in scripturam, partes cum ipsis cōtrahentes videnť voluisse qđ quicquid cōsuetum est fieri in talibus cōtractibus fiat.l.fi.& qđ ibi Bal.C.de fideiuſ. et.l.si prius.§.fi. et qđ ibi Bar. allegans multas cōcordantias.ff.de aqua pluui. arcen. Pro quo est text. in.l.si pignore.§.fi. et quod ibi Bar.ff.de pignora.actio. Tenentur ergo libros huiusmodi edere seu exhibere in iudicio ad postulationem eorum qui cum eis cōtraxerunt. qđ etiam videtur voluisse Jaco. butri. in.l.j.C.de eden.

2 † dicit em̄ fm Bart. ꝙ vbicunq̧ aliquis exercet aliquam artē, cuius occasione cōfecit librū suarum rationū ille qui cum eo cōtrahit videtur ei mandare qđ scribat, ꝓpter consuetudinem. dicta.l.vel vniuersorū. et.l.titianus. Et ideo iudicis officio poterit cōpelli ad edēdas istas rōnes quasi factas aduersario mandante ex necessitate officij ꝓpter cōsuetudinem. Et idem not. Bart. Ange. Salic. Fran. de albergo. Flori. & Flori. in dicta.l.j.C.de eden. Jaco. butri. et Bart. in.l.quedam. in princi. et Jaco. butri. in.l.j.§.editiones.ff.eo.titu. Anto. de butri. in.c.j. de ꝓba. et do. Cardi. florē. in cle.j. de vsu. vbi etiam dicit istam opinionē seruari. Et q̄uis Alexā. de Jmol. in dicta.l.j.col.j.C.de eden. referat Bal. & quosdam alios tenere cōtrarium, ipse tamen sequitur opinionem Jaco. butri. et sequaciū. pro quo inducit dictā.l.fi.C.de fideiusso.

3 per quam dicit ibi Bal.† ꝙ ibi melius q̄ alibi ꝓbatur ꝙ notarius simpliciter rogatus intelligitur esse rogatus de clausulis cōsuetis.

4 † Ad idem inducit, quia vbi tecū contraho, vel te ꝓcuratorem constituo, videor tibi expresse dicere ꝙ facias ea que sunt de consuetudine. dicta.l.si pignore.§.fi. in verbo, vsus. et qđ ibi docto.ff.de pigno.actio. facit.c.ceterū.cū simili. de dona. & qđ not. Bart. in.l.si fraudator. in princi.ff. que in frau.credi. Ange. in l.bene a zenone.C.de quadri.ꝓscrip. et Bal.C.de exercito.actio. in rubr. ad fi. et in hāc opinionē etiā inclinat Bal.C.de cōstitu.pecu. in rubri. col. penulti. eam etiā secutus est Pau. de cast. in.l.ꝓtor. in princi. et.l.argentarius. in prin.ff.de eden. eam etiā tenet Panor. in dicto.c.j. de ꝓbat.

5 † eo casu quo mercatores seu artifices tenent suos libros publice: et hec videtur esse opinio cōmunis. qđ etiam fatetur Frā. de are. in dicto.c.j.col.iij. et.iiij. in tribus aut quatuor locis, q̄uis videatur ibi tenere cōtrarium: nō est ergo in cōsulēdo vel iudicando ab ea discedendum.l.j. in ver. crebrior apud veteres opinio.ff.de offi.questo.l.j.ff.de senato.l.athletas.§.j.ff.de his qui notan. infa.l.ita vulneratus.ff.ad leg.aqui.c.in canonicis. distinc. xix.c.de quibus. dist.xx.&.c.ne innitaris. vbi Jnno. de cōstitu.

6 † Cui opinioni non obstat ꝙ cōsuetudo argentariorum etiam olim erat cōficere rationes, et tamen ad hoc vt cogerentur eas exhibere vel edere in iudicio, opus erat ꝙ ille facte extitissent ad mādatum illius qui eas edi vel exhiberi postulat.l.si quis ex argentarijs.§.pertinere.ff.de eden.ꝑ quē visus est Bal. in dicta.l.j.col. penult. ver. sed iuxta hoc quero &c. tenere cōtra Jaco. butri. Bart. et sequaces. Qm̄ respondet Alexan. de Jmol. in dicta.l.j.col.iij.ꝙ ꝓsupposita cōsuetudine scribēdi eo ipso ꝙ ego cōtraho cum argentario videor mandare per predicta vt scribat, et sic videtur ꝙ.§.pertinere solum continet eos qui nec mandarunt nec cū argentario cōtraxerunt, quia q̄uis illi al's pretenderent interesse, nō possent tamen petere fieri exhibitionē seu editionem rationū. Etiam nec obstat.l.argētarius. in verbo, absimiles. quia respōdet Alexan. de Jmol. stante cōsuetudine mercatorum, de qua supra,

7 † sequitur ꝙ mercatores nō sunt absimiles, sed similes argentarijs. vt etiam voluit Bart. in.l.nuda. colū. vlti. ff.de dona. Facit qđ no. glo. in aut. de fideiusso.§.argentariorum. colla.j. quod ergo olim erat et est in argentarijs, scꝫ vt rationes seu libros ederent. dicta.l.argentarius. in principio. esse debet in mercatoribus.

8 † Nisi forte quis dicat ꝙ in dicta.l.argētarius assignātur due cause finales huiuscemodi editionis, quarū altera sibi locū nō vendicat in mercatoribus. Qm̄ respondeo ꝙ istud non obstat, quia licet due cause ibi assignentur, sufficit tamen ꝙ altera ex illis sibi locum vendicare valeat in mercatoribus. per id qđ legitur et not. in.l.liberor.§.notantur.ff.de his qui notan. infa. et in.§.affinitatis. institu. de nupt. qđ etiam voluit Joā. de Jmol. in.c.j.col. vj. versi. sed cōtra istud. ibi, sed certe ista solutio non videť bona &c. ne se. vacan. et Alexan. de Jmol. in.l.possideri.§.ex cōtrario. colū. viij. nec est bona respōsio.ff.de acqui.pos. vbi vltra iura ꝓdicta allegat ꝓ hoc.l.si nō lex.ff.de heredi.institu. et.l.si ventri.§.fi.ff.de priuile.credi. Et idem voluit Alexan. in dicta.l.j.colū.iiij.C.de eden. Sufficit igitur ꝙ vna ex duabus causis assignatis in dicta.l.argētarius sibi locū vendicasset in mercatore.

9 † Cum igitur honorabilis quondam vir Joannes de chamario esset tempore eius vite et mortis mercator, et propterea ex cōsuetudine predicta teneretur scribere et habere libros rationum et mercantiam exercendo illos cōfecerit et tenuerit, vt satis colligitur ex depositionibus testium parte nobilis et honorabilis viri Baptista de ponte in causa productorum. Palam infertur ꝙ ipse tenebatur & cogi poterat cum viueret ad illos edendum seu exhibendum, ergo et ad id faciēdū cogi possunt et debent Cassineta et Jacobus de chamario ipsius Joannis filij quōdam & heredes, seu prouidus vir Leonardus de sena eorum tutor, et tutorio nomine eorūdem.l.quedam.§.nihil. ff.de eden. quod etiā voluit glo. in dicta.l.j. super verbo, ex causa. C.de eden. respondendo ad.l.femine.ff.eo.titu. quam omnes scribentes fatentur in se esse veram, scilicet ꝙ successor teneatur edere vbi predecessor tenebatur.

Preterea cū idem de Sena tutorio nomine dictorū liberorū et heredū al's exhibuerit et ꝓduxerit

xerit libros huiusmodi et si illis iuuerit in causa compromissaria al's habita inter ipsum Bernardū nomine p̄dicto, et p̄fatum nobilem de Ponte, et in qua lata est sentētia seu laudū q̄d nunc impugnare nititur idem Bernardus, vt etiā deponunt testes parte eiusdem nobilis de Ponte in causa p̄ducti, nō est q̄ refraget eidē nobili de Pōte quominus teneatur dictus tutor libros p̄dictos exhibere vel edere. per id q̄d habetur in. l. j. §. edenda. ff. de eden. q̄d
10 etiam voluit Bal. & docto. in dicta. l. j. C. de eden. † vbi no. multas esse causas & remedia faciende editionis, vnā generalem sc3 equitatem & multas sp̄ales sc3 cōtractum officium, successionem/delictum/cōsuetudinē scribendi/et vsum: et p̄ hoc vltimo allegāt do-
11 cto. dictū. §. edenda. † Preterea videtur fuisse sufficienter p̄batū parte ipsius nobilis de Pōte q̄ dict⁹ quōdā de Chamario fuerit institor seu factor eiusdem nobilis de Pōte, tenebatur ergo in cōsequentiam officij seu ratione illius edere librum rationū p̄ut dicitur de tutore, curatore, p̄curatore, negotior̄ gestore, socio et alio administratore rei aliene. l. j. §. officio. & quod ibi Bar. ff. de tute. & ratio. distrahen. dicta. l. quedā. in princi. ff. de eden. et. l. ij. C. de nego. gest. de quo p̄ Joan. an. titu. de instru. edi. §. nunc dicendū. ver. priuatorum autē tres sunt species &c. in magna addi. exordiente, Quia de argentario & nūmulario. col. ij. ver. restat tractare de scriptura &c. in princi. et col. iij. versic. Item debent cōtinere quicquid ad talem &c. et per Albe. in dicta. l. j. colū. ij. ver. sed hic q̄ tunc agit inter aliquos vt scribantur rationes &c. C. de eden. tenebatur ergo ad edēdas seu exhibēdas rōnes p̄dictas dict⁹ de Chamario cū viuebat, ergo & dicti eius heredes seu p̄fatus eor̄ tutor nunc tenent. dicta. l. quedam. §. nihil interest. & q̄ rationes edi seu exhiberi peti potuerunt ex hac causa etiam officio iudicis mercēnario, cum incidenter petite extiterint. p̄ id q̄d no. Bar. et docto. dicta. l. j. C. de eden. & Ange. in allegata. l. quedam. in princi. Et ita mihi videtur sub benigna supportatione magnificorum dn̄orum meor̄ in hac causa presidentium.

Consilium. CIII.

De iurata donatione inter viuos in instrumēto matrimonij pure & irreuocabiliter facta p̄ patrem filio in potestate cū renūtiatione insinuatiōis, et de īstitutione in rebus donatis, et de grauamine super illis, et de fide notarij in his que affirmat se gessisse, et de instrumento assertionis approbantis testamentum.

Summarium.

1 Donatio mortis mentionē faciēs et quā donator post eius mortē effectum habere voluit, an sit donatio causa mortis. nu. 4.
2 Facultas reuocandi donationem quādo auferatur.
3 Reuocationis sublata facultate necessario infertur donationem esse inter viuos in qua nihil operatur penitentia.
5 Trāsitus de donatione causa mortis ad donationem inter viuos quando fieri possit.
6 Cōtractus talis est qualis ex eius tenore apparet.
7 Donatio propter nuptias fit per virum vel ex eius parte vxori.
8 Donatio p̄pter nuptias p̄pter quas causas fiat, remissiue.
9 Donatio inter viuos facta p̄ patrem filio in sua potestate existēti an firmetur iuramento.
10 Communis opinio in consilijs et iudicijs preualere an & quando debeat.
11 Donans an possit renuntiare cum iuramēto legi disponenti sup̄ insinuatione. nu. 15. 16. 20.
12 Insinuatio donationis cur introducta.
13 Juramentum nihil operatur nisi prius tria cōcurrentia interuenerint, et que sint illa.
14 Donatio clandestina actis nō interuenientibus excedēs summā legitimam est p̄hibita.
16 Donatio sine insinuatione nō est omnino inimica iuri.
17 Juramentum confirmat donationem excedentem summam legitimam. nu. 57.
18 Casus in cōflictu opinionū positus nō est sine dubio.
19 Periculosum est cōsulere cōtra opinionem fortioribus rationib⁹ et autoritatibus fulcitam.
21 Renuntiatio generalis omni legū et iuris auxilio quid operetur, et an ad specifica trahatur. nu. 24.
22 Juramētum est sustentaculum actus in melius.
23 Juramentum habet vim specialis dispositionis in eis ad q̄ trahitur consensus.
25 Filia in dote potest heres institui etiam si nihil aliud ei relinquatur, sed cautela est q̄ vltra dotem instituatur, saltez in vno obolo. et nu. 35. et. 39.
26 Donatarius an possit per donatorem heres institui in bonis sibi donatis. nu. 35. et. 38.
27 Donatio p̄pter nuptias imputatur in legitimam, et cōfert sicut dos, et quid in donatione simplici. nu. 34.
28 Donatio ex capite patrie potestatis nulla per emancipationem cōfirmatur vel p̄ mortem ea non reuocata.
29 Remansisse in patria potestate presumitur qui non docet se fuisse emancipatum.
30 Penitentia donatoris donationis inualide cōfirmationem impedit, que al's ex capite silentij cōfirmari poterat.
31 Penitentia donatoris ex quibus colligatur.
32 Modus inducende reuocationis & impediende confirmationis in donatione facilior est vbi lex resistit q̄ vbi assistit.
33 Tituli fortioris superuenientia an euacuet primum.
36 Donatum in p̄mium emācipationis filius debet in legitimā imputare, et nepos ex illo si premoriatur filius viuo patre donatore.
37 Nepos venit ex persona patris sui et in locum eius succedit.
38 Legatarij p̄pria res an possit eidē legari vel relinqui.
40 Filius donatarius etiā in donatione p̄pter nuptias excedente debitum bonor̄ subsidium an grauari possit. nu. 42.
41 Pater substituere filie et eam per fideicōmissum grauare de dote restituenda an possit et quando.
43 Uxor an grauari possit in rebus donatis.
44 Notarij autoritas p̄ instrumento presumere facit.
45 Notario, in quibus non credendum.
46 Notarius attestans se certiorasse mulierem de beneficio velleiani an credi debeat. nu. seq.
47 Officialis dicto an standum.
48 Narratiua instrumenti approbationis testamēti reticens substitutionem an valeat.
49 Assertioni approbātis an standum etiam si de inspectione testamenti non appareat.
50 Testari de rebus alienis quando quis possit.
51 Testamētum paternū si ab initio fili⁹ cōsenserit se p̄teriri vel preteritus postea cōsenserit preteritioni an valeat.
52 Cōcessio pape episcopo vt possit testari de bonis quesitis ex ecclesia vel illi⁹ intuitu an retrotrahi possit ad testata ante priuilegiū.
53 Actio parti absenti an quesita p̄ stipulationem notarij.
54 Trebellianca per quam detrahatur.
55 Trebellianica detrahitur cōtra voluntatem defuncti.
56 Grauatus approbans volūtatem defuncti an videatur remittere trebellianicā sicut p̄ diuisionem hereditatis ius fideicōmissi.
58 Minor se immiscens paterne hereditati sine beneficio inuentarij an veniat restituendus in integrum vt postea cū bn̄ficio adeat.
59 Princeps super quibus habeat plenissimum posse.
60 Nati ex quocunq̄ coitu an et quando per cōsequens matrimoniū legitimentur.

Jrca processuz olim et diu est ceptum p̄ et inter nobilē & generosum virum Joannem berengarij dn̄m Pipeti actorem ex vna parte, et nobilem et potētem virum Hūbertum berengarij eius patruū reum ex alia, de et sup̄ castris Morgiarum/Podij/Bosonis/Trossapellie, & loco monasterij de Percico, videtur posse oportune queri de sequentibus.

Primo an donatio quā fecisse legitur nobilis & potēs vir dn̄s Petrus berengarij auus paternus eiusdem Joannis actoris de castris et loco p̄dictis nobili Raymundo berengarij eius filio, et de qua habetur sermo in secundo articulo supplicationis articulate parte eiusdem Joannis in causa p̄ducte fuerit donatio causa mortis vel inter viuos.

Secūdo supposito q̄ illa fuerit donatio inter viuos, an p̄pter patriam potestatem fuerit ab initio nulla.

Tertio supposito q̄ ex capite patrie potestatis non potuerit dici nulla, an saltem fuerit nulla propter defectum insinuationis: quatenus tamen excedebat summam legitimam nō obstante iuramento q̄d in ea interuenisse legitur.

Quarto supposito q̄ ex capite defectus insinuationis nō potuerit dici nulla, et sic fuerit valida & efficax: an nobilis Joannes berengarij filius dicti Raymundi & nepos dicti quōdam domini Petri donatoris potuerit in castris et loco p̄dictis efficaciter aut valide institui: an ve institutio de eo facta in dictis castris et loco fuerit nulla.

Quinto an substitutio eidem Joanni facta per dictum dn̄m Petrum in castris et loco p̄dictis de iure valuerit.

Sexto an approbatio testamenti dicti dn̄i Petri quaz fecisse

legitur prefatus Joannes eius nepos ex Raymundo filio Anno dñi. M.cccc.xxxiij. et die .xj. mensis Junij pbetur sufficienter p instrumentū pductum in pcessu et insertum fo. ccxix.

¶ Septimo, an illa fuerit valida.

¶ Octauo an nō obstātibus ppositis deductis ⁊ probatis parte dicti nobilis Humberti potuerit dictus nobilis Joannes actor efficaciter agere ⁊ experiri ad restitutionē castrorū et loci pdictorum, et an debuerit idem Joannes ⁊ hodie debeat nobilis ⁊ generosus vir Petrus berēgarij eius filius ⁊ heres in causa obtinere.

¶ Allegatio primi quesiti.

1 † Venio ad primū/ad quod respondeo ⁊ dico q̄ licet idem do. Petrus donationē huiusmodi voluerit valere ⁊ habere effectum post eius mortem. et ppterea q̄ in ea fuit facta mentio mortis, videtur prima facie fuisse donatio causa mortis. l. seya. §. fi. ff. de dona. cau. mor. et. l. seya. cū glo. ff. de do. ple. et qd not. glo. ⁊ docto. in. l. fi. C. de pact. Illa tamen pmissis
2 nō obstantibus fuit donatio inter viuos. † Tum quia vt apparet ex tenore instrumenti dicti tunc futuri matrimonij ⁊ donationis hmōi idem quōdam dñs Petrus pmisit sub iuramēto ⁊ obligatione eandē donationem ⁊ alia p eum conuenta ⁊ promissa ratas/ gratas/ ⁊ firmas habere ppetuo ⁊ tenere, et nunq̄ cōtrafacere, dicere vel venire: p que videtur sibi abstulisse facultatē seu potentiam reuocandi ipsam donationem. l. si alienā. §. fi. iuncta glo. in verbo, nullo casu. ff. de dona. cau. mor. Et propter hoc vt dicit ibi Dy. in
3 addi. dicte glo. donatio tunc reuocari nō pōt. † Sublata autē facultate reuocationis necessario infertur donationē esse inter viuos, cum donatio causa mortis possit ⁊ valeat ex penitentia reuocari. institu. de donat. in principio. In hoc enim accedit ad naturam vltime voluntatis q̄ ambulatoria est vsq̄ ad vite supremum
4 exitum. l. qd si iterum. ff. de adimē. lega. Pro quo facit, † quia esto q̄ ppter verba valitura tamē ⁊ effectum habitura post eius mortem ⁊ nō ante posita in instrumēto matrimonij ⁊ donationis pdictarum videatur significari donationem hmōi fuisse donationem causa mortis, de cuius natura est vt ad libitū donatoris reuocari valeat: tamen pactum pdictum in quo idem do. Petrus cōuenit et pmisit sub iuramēto, vt pdixi, est de directo cōtrarium et repu-
5 gnans substantie donationis causa mortis, † et ita factus est trāsitus in donationē inter viuos. Ex quo verbi significatum hoc patitur. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mor. q̄uis secus dici deberet vbi saluo vero significato nō esset transitus possibilis. l. cū pcario. ff. de pca. Et q̄ ppter conuentionē hmōi donatio pdicta fuerit et sit donatio inter viuos ⁊ nō causa mortis. Videtur voluisse Franciscus de are. cōsilio. lxxiij. exordiente, Diligenter ⁊ mature pōderatis his ⁊c. col. ij. ver. prima ratio ⁊c. et seq. vbi p hoc allegat. c. lz. de iureiuran. in. vj. et dictam. l. vbi ita donatur. et qd voluit glo. in l. sed interim. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. et Bald. in. l. ij. C. de iu. do. Idem voluit Alexā. de Jmol. cōsilio. xiiij. exordiēte, Circa primū dubiū ⁊c. col. ij. ver. pdicta enim Maria ⁊c. vbi etiā refert Ange. et Pau. de cast. ita cōsuluisse. Idē etiam voluit ipse Alexan. cōsilio. lxxviij. exordiente, Uisis q̄ elegāter et in facto ⁊ in iure ⁊c. col. j. ver. item cū pmittat non cōtrauenire etiā cū iuramento. in. iiij. volu. et Bald. in. l. cum quis. ff. de cōdi. ob cau. et alij in alijs locis.
6 † Preterea p premissis facit, quia cōtractus talis est qualis apparet ex eius tenore. l. ad pbationem. ver. quem tenor adiuuat. C. de pba. l. sancimus. ver. placiti tenor. C. de fideiusso. l. fideiussores magistratuum. §. p aurelio. ver. lecta subscriptione. ff. de fideiusso. l. si quis stipulatus Stichum aut Pamphilū. ver. querētibus inspiciendus est sermo. ff. de verbo. obliga. et. c. si cui. ver. sermone inuestiture intuentes. de extraordi. capi. cotra. facit. c. j. de duo. fratri. a capita. inuesti. c. porro. et. c. recepimus. de priuile. Cum ergo in instrumēto matrimonij ⁊ donationis pdictarum dicatur eundē do. Petrum donasse donatione pura/ simplici/ ⁊ irreuocabili. Palā infertur hanc donationē fuisse donationem inter viuos, quia alias dici non posset donatio simplex ⁊ irreuocabilis, cū donatio causa mortis sit reuocabilis, vt pdixi. Et quia istud quesitū non videtur mihi habere magnum dubiū, ego vlterius nō insisto.

¶ Allegatio secundi quesiti.

Ad secundū quesitū dico et respōdeo q̄ licet donatio huiusmodi facta fuerit cōtemplatione matrimonij ⁊ ppter nuptias celebrandas inter dictos Raymundum ⁊ Alisiam coste, nō tamen videtur fuisse donatio ppter nuptias illius videlicet nature, de qua habetur in. §. est et aliud. institu. de donat. et in. l. j. et p totum titulum. C. de dona. ante nupt.
7 Cuius dicti illa videtur posse assignari ratio, † quia donatio propter nuptias de qua in dictis iuribus fit per virum vel ex ei⁹ parte vxori. l. vltima. §. sancimus. C. de dona. ante nupt. et. c. nuper. in fi.
8 et quod ibi glo. ff. de donat. inter virum ⁊ vxo. † et fit hec donatio ppter multas causas quas post Abbatem antiq. Pet. et Jo. an. posuit Panormi. in. c. fi. colū. iij. de dona. inter virum ⁊ vxo. dicta vero donatio nō fuit facta pfate Alisie sed ipsi nobili Raymūdo, eius tunc futuro viro. Nec etiam apparet q̄ illa facta extiterit ipi Raymundo, vt deinde castra ⁊ locum predictos daret donatione ppter nuptias eidem Alisie, et sic. l. vt liberis. C. de colla. nō videtur obstare ei quod dixi. Et q̄ talis donatio nō sit donatio ppter nuptias, de qua predixi, voluit Pau. de cast. cōsilio. cv. exordiēte, Circa bona que fuerunt dñi Humberti ⁊c. Et sic p validitate seu defensione illius nō videtur facere Pōponius philadelphus. ff. fami. erciscun. et quod not. glo. et docto. in. l. ij. C. de inoffi. donat. Propter qd prima facie videretur posse dici nō valuisse ab initio. dicta. l. ij. et. l. donationes. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. qd etiā voluit Pau. de cast. in dicto cōsilio, motus multis rationibus.

9 † Sed his non obstantibus dico q̄ q̄uis donatio inter viuos facta p patrem filio in sua potestate existenti, regulariter nō valeat: hec tamen regula fallit quando in illa interuenit iuramētum, quia tunc firmatur iuramēto, vt videtur voluisse Bal. in. l. si donatione. C. de colla. et clarius in. l. fi. col. fi. ver. sed quid si fit inter patrem ⁊ filiū. C. de vsucapi. p dona. et in repeti. l. ij. charta. xv. col. iij. versi. et idem credo quando pater donat filio. et cōsilio. ccclxv. exordiente, Premittendū est ad euidentiam q̄ donatio facta filio in potestate ⁊c. in tertia parte. Alexan. de Jmol. in dicta. l. si donatione. col. v. ver. vtrum autē donatio. qui etiam pluries cōsuluit p hac opinione, scz cōsilio. viij. exordiente, Uisis ⁊ cōsideratis his que in themate ⁊c. in secundo volu. cōsilio. clvij. exordiente, Uiso instrumēto donationis facte ⁊c. col. fi. ver. p hoc etiā bene facit, quia donatio inter virū ⁊c. in eo. volu. et cōsilio. xx. exordiente, Pōderatis his que in themate. col. j. vel circa. in tertio volu. et Fran. de are. cōsilio. xvij. col. iiij. ver. preterea multa potest. et cōsilio. lxxvij. exordiente, Et ratio scribendi recte in cōsilijs ⁊c. col. iij. ver. circa tertium nō me extendo ⁊c. vbi inducit bona motiua. Hoc etiam facit Bal. in dicta. l. fi. C. de vsuca. p dona. et Alexan. in dicta. l. si donatione. vbi etiam respōdet rationibus ⁊ motiuis Pau. de cast. per quas in dicto consilio. cv. tenuit opinionem cōtrariam, scilicet q̄ talis donatio nō firmetur iuramento. Et idem qd Pau. de cast. videtur voluisse Bald. in. c. cum cōtingat. colū. ix. ver. pater autē ⁊c. de iureiurā. Humber. de bouē. in repeti. auten. sacramenta puberum. §. ex his pmissis tria illatiue inferuntur. vbi plene. C. si aduer. vendi. Pro hac parte cōsuluit Rapha. fulgo. cō. cxcix. exordiēte, Uisis suprascripto instrumēto donationis ⁊ testamento dicti Perrini ⁊c. vbi plene ⁊ subtiliter. ⁊ Ambro. de vina. in suo tracta. iuramētorum. ver. circa hoc pbabiliter dubitatur quid de donatione inter patrem et filium. vbi etiā plene. Uerū q̄uis isti moueātur multis ac magnis et vere apparētibus rationibus quas nō refero, quia tamen prima opinio mihi videtur esse cōmunior, pro qua etiā in terminis alias iudicauit insigne Dalphinale parlamentum, vt refert dñs Gui. pa. decisione cxlv. exordiente, Fuit etiam alia orta questio ⁊c. Nō audeo a dicta
10 prima opinione in cōsulēdo discedere. † Cōmuni enim opinioni inherendū est, et in iudicando ⁊ in cōsulendo. l. j. ver. crebrior apud veteres opinio. ff. de offic. questo. l. j. ff. de sena. l. athletas. §. j. ff. de his qui notan. infami. l. ita vulneratus. ff. ad leg. aqui. c. in canonicis. distin. xix. c. de quibus. distin. xx. et. c. ne innitaris. vbi p Hosti. Joan. an. Panor. et docto. de cōstitu. Nō tamen nego quin liceat recedere a cōmuni opinione vbi illa est euidenter falsa, vel vbi pōt cōuinci pbabilibus rationibus, vt not. Hostien. Joan. an. ⁊ Panormi. in dicto. c. j. de cōstitu. Pro quo allegat Panor. c. capellanus. in verbo, subtiliori ratione. de fe. et. l. j. col. ij. vel. iij. versicu. sed neq̄ ex multitudine autorum. de vete. iur. enucle. Idē voluit Panormi. in dicto. c. capellanus. col. ij. et in. c. ex literis. le. j. in princi. de spōsa. Joan. de Jmol. in. c. cum quidā. §. qd dicitur. ff. de acqui. heredi. et alij in alijs locis.

¶ Allegatio tertij quesiti.

11 † Ad tertium dico ⁊ respōdeo q̄ super hoc sunt opiniones. Bal. enim in. l. illud. colū. penul. ver. ex his apparet. C. de sacrosanc. eccle. voluit q̄ nō possit renuntiari
12 legi disponenti super insinuatione, † p eo quia s̄m eum nō est introducta in beneficium donatoris, sed in odium accipientiū clandestinas donationes, et ne quis pdigaliter vtatur substantia sua. argu. l. imperator. ff. ad trebel. dicit etiam idem Bald. q̄ legi statuenti solennitates in actibus hominum renuntiari nō potest. l.
13 nemo. ff. de lega. primo. † Preterea dicit Bal. in dicta. l. illud. col. penulti. versi. quinto quero q̄ ad hoc vt iuramentū aliquid operetur tria debent cōcurrere. Primo q̄ sit persona habilis vel p iuramētum habilitata. Secūdo q̄ forma generalis seruata sit. Tertio q̄ res non sit prohibita. l. si quis inquilinos. §. fi. ff. de legat. j.

Sed

14 † Sed donatio excedens summam legitimam clandestina nō interuenientibus actis est ꝓhibita. l. donatio sine. et quod ibi not. C. de dona. Non ergo ꝑm eum validatur iuramento, nec ex ea oritur obligatio naturalis, pro quo facere dicit qđ no. Cy. in. l. i. C. de sacrosanc. eccle. et Bart. in. l. si quis ꝓ eo. ff. de fideiusso. et idem videtur voluisse Bal. in. §. alie autem. versi. et cum retro principuȝ.
15 institut. de dona. † Et hanc opinionem secutus est Ange. cōsilio lviij. exordiente, Quidam paterfamilias habens filias duas ⁊c. colū. fi. vbi multa dicit: ⁊ inter cetera refert Germanū suum Bal. ita consuluisse in ciuitate Castelli, cui dicit se adhesisse. et pro hac opinione etiam cōsuluit idem Ange. cōsilio. clxxxj. exordiēte, In dei nomine ⁊c. Uisis instrumentis predictis de eorum valore ⁊c. colū. penulti. ver. sed incidenter videnda sunt duo ⁊c. Pau. de ca. cōsilio centesimo. exordiente, Uisa quadam scriptura inter Museluum iudeum ⁊c. Pro hac etiam opinione cōsuluit Joan. calder. vt patet titu. de iureiuran. cōsilio. ij. eo tamen casu quo nō esset expresse renuntiatum legibus de insinuatione loquentibus, sed generaliter et iuratum non cōtrauenire, quia tunc ꝑm eum tale iuramentum nō cōcludit donationem ꝓhibitam fieri sine insinuatione per iura que allegat. Idem voluit Andre. barba. consilio. xvj. exordiēte, Preclare scripsit Psalmista celebris. Prope est dominus ⁊c. colū. xiij. vel circa. in secunda parte. qui ꝓ hac parte multa inducit ꝓ dicta opinione ꝙ nō possit renuntiari, etiam cum iuramēto. Cōcludit ꝙ multa hincinde dicta Anto. de caua. in suo tracta. de insinua. questione. lxiij. exordiente, Quero quid si renūtiās iurauit. Sali. vero in. l. penulti. versi. sed vltra querit Joan. an. C. de dona. relata primo opinione Joan. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. col. ij. vel circa. ver. item not. ꝙ donationes ⁊c. in addi. exordiēte, De predicta. l. si quis. et. l. sancimus ⁊c. Refert opinionem Bal. in dicta. l. illud. C. de sacrosan. eccle. et eam corroborat multis argumētis, et inter cetera allegat glo. in. x. collatiōe. titu. de pa. iu. fir. §. item sacramenta. ex quo sumpta est autenti. sacramēta puberum. C. si aduer. vendi. et tandem aliter nihil firmās relinquit cogitandum.

16 † Contrariam vero opinionē scilicet ꝙ immo possit donans renuntiare insinuationi cum iuramento tenuit Joan. an. in dicta addi. Pro quo allegat dictā aut. sacramenta puberum. et quod ibi glo. et. c. cum cōtingat. c. quemadmodum. de iureiuran. c. licet. eo. titu. in. vj. et. c. ꝙuis pactuȝ. de pac. eodem lib. Ad quod etiaȝ facit ꝑm eum quia donatio sine insinuatione nō est penitus inimica iuri. quod patet, quia tenet infra legitimam summam. l. sancimus. C. de donat. Deinde format quedam cōtraria, quibus respondet. Hāc opinionem secutus est Fede. de se. cōsi. mihi. cclxxix. alijs vero. cclxxxij. exordiente, Casus talis est, statuto cauet. ꝙ si donationes ⁊c. Jo. de Jmol. in dicto. c. cum cōtingat. in decimo membro. vbi plene respondet ad ea que in cōtrarium adducuntur ⁊c. Idem tenet ibi Panormi. col. mihi ✱ versicu. ex predictis potest inferri ad decisionem ⁊c. et in sua disputatione exordiente, Stante statuto ciuitatis ⁊c. Idē tenuit Ange. in dicta. l. sancimus. §. si quis autem. C. de dona. quatenus ibi se remittit ad not. per Joan. an. in dicta addi. Idem etiam secutus est Alexan. de Jmol. in. l. nemo potest. colū. v. ff. de legat. j. vbi etiam refert ꝙ Joan. de Jmol. sepe consuluit ꝓ hac parte. Dicit insuper ꝙ etiam ipse ꝓ hac parte sepe consuluit, quod ⁊ verum est, cōsilio vcȝ quarto. in primo volu. vbi etiam refert ꝙ ꝓ ea consuluit Joan. de ana. et multi alij inibi nominati, ꝑfecto viri magne autoritatis ⁊ doctrine. Etiam pro ea consuluit idem Alexan. consilio. lxxxij. exordiente, Uisa facti narratione ⁊c. colū. fi. in scđo volu. exordiente, Ponderatis his que in themate ⁊c. in tertio volu. et refert idem Alexan. in dicto cōsilio. lxxxij. ita vidisse als cōsultum ꝑ excellentiores iuriscōsultos Jtalie. Pro ea etiam consuluit Fran. de are. cōsilio. ij. vbi plene ⁊ subtiliter consilio. xlvij. exordiente, Uisis et diligenter ponderatis. colum. fi. et consilio. lxxvij. exordiente, Et ratio scribendi recte ⁊c. colū. iij. in quarto quesito.
17 † vbi etiam dicit ꝙ ꝑm communem sententiaȝ canonistarū, iuramentum cōfirmat donationem excedentem summam legitimaȝ. et ꝑm hac opinionem refert dn̄s Gui. pa. decisione. cccl. exordiēte, Utrum renuntiatio facta ⁊c. fuisse bina vice iudicatum per insi-
18 gne Dalphinale parlamentum. † Ex quibus omnibus infertur ꝙ iste casus vtpote positus in cōflictu opinionum et quidē grādi
19 nō est sine dubio, † ac tamen existimo ꝙ periculosum esset consulere contra secundam opinionem, vtpote innitentem fortioribus rationibus et motiuis, et cuius defensores, et signanter Joan. de Jmol. in dicto. c. cum contingat. quinimo et Anto. de caua. in dicto suo tractatu. questione. lxiij. ꝙuis postea cōcludat ꝓ opinione cōtraria, videtur plenissime respōdere rationibus ⁊ motiuis pro
20 defensione prime opinionis inductis. † Nisi forte dicat ꝙ in casu de quo queritur nō fuerit expresse renuntiatum insinuationi vel legibus de insinuatione loquentibus, vt videri potest in instrumento matrimonij ⁊ donationis predictarum. in versi. super qui-
21 bus oībus vniuersis ⁊ singulis ⁊c. † Sed istud nō videtur obstare. Quoniam respōdeo ꝙ licet ibi nō fiat expresse ⁊ specialiter mētio de insinuatione aut de legibus de ea loquentibus: fit tamen generaliter ⁊ equiualenter ꝑpter illa verba, renuntiauerūt exceptioni doli mali, vis, metus, erroris, et in factū actioni iuri, per quod deceptis ⁊c. Et post pauca: omnibus exceptionibus ⁊ defensionibꝰ iuris et facti, omni restitutioni in integrum, et demū omnibus et singulis iuribus quibus mediātibus cōtra predicta ⁊c. Pro quo allegasse sufficiat doctrinam quam ponit Bart. declarans effectū illius renuntiationis omni legum auxilio. in auten. matri ⁊ auie. col. iij. et quod ibi Bal. C. quā. muli. tute. offi. fungi. potest. Bart. in. l. si sub conditione. ff. de testamen. tute. Specu. in titu. de renūtia. §. j. versi. et quia hic de renuntiatione ⁊c. colū. iij. ibi, vel posset dici ꝙ renuntiatio generalis ⁊c. et quod dicit Alexan. de Jmola consilio. xj. exordiente, Uiso ac vt oportet ⁊c. colum. v. in secundo volu. vbi voluit ꝙ per illa verba, renuntiantes insuper partes predicte exceptioni doli cōditionis indebiti et sine causa, et omni alij legum et iuris auxilio ⁊c. censeantur partes sic renuntiantes renūtiasse. l. de his. ff. de transac. ad premissa facit. l. omnes. et quod ibi
22 docto. C. de prescript. trigin. vel quadragin. anno. † Facit etiam, quia in dicta donatione, vt predixi, interuenit iuramentum quod facit actum valere eo meliori modo quo valere potest. l. cū pater. §. filius matrem. ff. de legat. secundo. quod etiam voluit Bart. in. l. j.
23 §. si quis ita. ff. de verborum obligatio. † et habet vim expressi seu specialis dispositionis in eis ad que trahitur consensus, vt voluit Bald. in. l. j. colū. iij. vel. iiij. versi. secundo queritur vtrum generalis ⁊c. C. de commoda. vbi etiam Sali. colū. fi. ver. quero quid si in casu. Roma. Alexan. de Jmol. et Fran. de are. in. l. j. §. si quis ita. ff. de verborum obliga. et quod de tractione consensus dixi. intelligunt Alexand. de Jmol. et Fran. de are. in dicto. §. si quis ita. siue trahatur specialiter siue generaliter. ⁊ Joan. de Jmol. in. c. j. de cōmoda. et in repetit. c. cum contingat. charta. xxxviij. de iureiuran.
24 † In casu vero isto interuenit consensus dicti dn̄i Petri circa renuntiationem insinuationis et legum de ea loquentiū. et hoc saltem generaliter, ꝓ eo quia vt predixi renuntiauit exceptioni doli mali/vis/metus/erroris/conditioni indebiti, ac etiam omnibus exceptionibus iuris ⁊ facti, et demū omnibus et singulis iuribus quibus ⁊c. Et ita non videtur obstare obiectio ei quod ꝑdixeram. Quare autem quesitum fuerit de predictis dubijs apparebit in sequentibus.

¶ Allegatio quarti quesiti.

Ad quartum dico et respon-
25 deo ꝙ si donatio predicta fuisset donatio ꝑpter nuptias, † videretur posse dici ꝙ quemadmodum filia potest in dote heres institui, etiam si nihil aliud eidem relinquatur per id quod voluit glo. et sequuntur docto. communiter in. l. iij. §. sed vtrum. ff. de mino. Specu. titu. de instrumen. edi. §. vt autem. ver. sed sub hac forma. Joan. de Jmol. in. l. suus quoqꝫ. in principio. in. vij. col. versic. sed cōtrarium ⁊c. et in. l. qui volebat. ff. de heredi. institu. Bal. in. l. qm̄ nouella. C. de inoffic. testamē. et Pau. de cast. in. l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. ꝙuis de cautela sit ꝙ filia instituatur vltra doteȝ,
26 saltē in vno nūmo. vt dicit glo. in dicto. §. † sed vtruȝ ita potuisset dictus nobilis Raymundus heres institui in bonis sibi donatis, ꝓ eo quia rationes allegate per glo. et docto. in dicto. §. sed vtruȝ. et ꝑpter quas dicunt filiam posse in dote heredem institui sibi lo-
27 cum vendicant in donatione ꝑpter nuptias, † quia illa imputatur in legitimam, et confertur sicut et dos. l. quoniam nouel. C. de inoffi. testamē. autent. ex testamento. et. l. vt liberis. C. de collat. et quemadmoduȝ potuisset imputari dicto Raymundo in eius legitimam. dicta. l. quoniam nouella. ita et Joanni eius filio, quatenus pretendere voluisset bona donata ad se pertinere tanqꝫ ad heredem patris. per id quod voluit Alexand. de Jmol. consilio. cij. colū. fi. Uerum quia mihi visum est superius ꝙ dicta donatio non fuerit donatio propter nuptias, non videtur mihi vlterius super isto articulo immorandum. Dico preterea ꝙ si donatio predicta fuisset nulla ab initio vel ex capite patrie potestatis, vel ex defectu insinuatiōis, potuisset dictus dominus Petrus illa nō obstante
28 instituere Raymundum in rebus donatis. † Et quidem hoc patet vbi fuisset nulla ratione patrie potestatis, quia cum ita demū veniret confirmanda si vel pater eum emanciparet, vel ea nō reuocata ab humanis decederet. l. siue emancipatis. C. de dona. et. l. donationes. la. j. et quod ibi glo. super verbo, silentium. C. de donat.
29 inter virum et vxo. † Non autem apparet ꝙ Raymundus fuerit emancipatus, presumitur ergo remansisse in patria potestate. l. si emancipati. et quod ibi Fulgo. Roma. et Alexan. C. de collat. facit. l. si filius. ff. de probat. et quod not. Ange. in. l. sed et si de sua. ff.

de acquiren. heredi. Et ita non fuisset donatio cōfirmata per emā cipationem, nō etiam dici posset cōfirmata per silentium. Et primo quidem nō quo ad Raymundum, quia ille primo decessit, nō etiam quo ad Joannem ad quem voluit bona donata post mortē Raymundi peruenire iuxta tenorem instrumenti donationis, 30 † quia penitentia donatoris impedit hanc cōfirmationem. l. cuz 31 hic status. §. penitentiam. ff. de dona. inter virum et vxo. † Penitētia vero dicti domini Petri donatoris colligitur ex eo quia res donatas deduxit per dispositionem testamentariam in titulum aliū, scilicet dictum Joannem filium Raymundi in illis particu 32 lariter instituēdo. † Quia etiā tenēdo q̄ talis donatio esset nulla, et q̄ nō potuerit firmari iuramento: diceremus q̄ hoc est, quia lex eidem nō assistit sed resistit: diceremus q̄ facilior est modus inducendi reuocationem ɀ impediēdi cōfirmationem, q̄ in alijs. Allegasse sufficiat quod voluit Oldra. cōsilio. ccxlv. exordiente, Quidam paterfamilias habebat filiam vnicam cui dotem ꝓmiserat 33 in pecunia, † et superueniente titulo, fortiori institutionis fuisset euacuatus primus, scilicet donationis, que supposito eo qđ supposui nō valuisset irreuocabiliter. ꝓ quo allego qđ voluit Oldra. consilio. cxxxij. exordiente, Titius habens filiam B. nomine fecit sibi donationem tempore nuptiarum ɀc. in tertia q̄one. Et multo magis potuisset in dictis rebus institui, si donatio fuisset nulla ex capite defectus insinuationis, nō soluz fuisset nulla ab initio, sed etiam nō potuisset per silentium donatoris cōfirmari. dicta. l. donationes. C. de dona. inter virum et vxo. Sed quia superius mihi visum est q̄ nec ex dictis capitibus potest predicta donatio impugnari vel dici nulla: nō videtur cōsequenter dici posse q̄ Raymundus filius aut Joannes nepos potuerit in bonis predictis heres institui.

34 † **Sed his non obstantibus** dico q̄ ex alio capite potuit ipse Raymūdus cum viueret et post illius mortem Joānes eius filius heres institui in bonis donatis ex eo videlicet quia vt puto bona donata ascendebant ad valorem legitime, quo casu etiam donatio simplex facta filio, et ab initio valida imputatur in legitimaz. argu. l. cum quo. de peculio. §. fi. ɀ quod ibi Joan. de Jmol. ff. ad legem falci. Alexan. de Jmol. in. l. illud. col. v. versi. secundo modo singulariter limitatur. C. de colla. et dn̄s Jason may. in. l. si quando. §. et generaliter. C. de inoffic. te- 35 stamen. † Ex quo infero q̄ quemadmodū pōt filia heres in dote institui, ꝓ eo quia illam sibi imputat in legitimaz, ita poterat dictus nobilis Raymundus donatarius heres institui in rebus donatis, cum ipse teneretur illas sibi imputare in legitimam. Et idē videtur dicendum de Joanne dicti Raymundi filio. per id quod post Marti. siluia. et Jaco. butri. not. Bald. in. l. scimus. §. repletionem. colū. j. versi. nono not. C. de inoffi. testamē. † vbi voluerūt 36 docto. prefati q̄ quemadmodum donatum filio in premium emācipationis tenetur filius sibi imputare in legitimam, ita et nepos ex illo si contingat ipsum filium ab humanis decedere viuo patre 37 donatore. Cuius dicti illam reddunt rationem doc. prefati, † q̄ quia nepos venit ex persona patris sui, quia in eiꝰ locū successit. l. gallus. §. nūc de lege. ff. de liberis ɀ posthu. ideo tenetur sibi imputare in legitimam, quemadmodum et pater eius in illam imputare si viueret. Ad quod etiam facit quod voluit Alexā. de Jmol. in dicto consilio.

Preterea si inspiciantur verba instrumenti matrimonij ɀ donationis predictarum idem Joannes nepos erat habiturus res donatas, nō quidez ex ꝓuisione dicti quōdam Raymundi, vel ex successione illius, sed ex dispositione dn̄i Petri, ex cuius substantia res donate erant post ipsius mortem peruenture ad Raymundum, et nihilominus ex prouisione eiusdem domini Petri erant per mortem Raymundi peruenture ad primogenitum eiusdem Raymundi seu illum ex filijs Raymundi, quem idem dn̄s Petrus elegisset. Tenebatur ergo ipse Joannes dictas res donatas imputare in legitimam. allegata. l. scimus. §. repletionem. ipse ergo potuit in illis institui, et sic videtur valuisse institutio de illis facta. Et per hec patet quid respondeti possit ad. l. ꝑprias. C. de legat. et ad. l. nam mea. ff. de cō- 38 di. et demon. † per quas probatur q̄ res ꝑpria legatarij eidem legari nō possit vel relinqui. Quoniam respōdeo q̄ ille loquuntur ɀ intelligi debent in legato et in re propria legatarij, hic autem loquimur in particulari institutiōe et in rebus donatis ab institutēte, que vt predictum est debebant in legitimam imputari, et pro- 39 pterea poterat donatarius in illis institui, † vt etiam dictum est de dote, que q̄uis existat ꝑprium patrimonium mulieris, potest tamen mulier per patrem in illa institui, vt voluit glo. et docto. in dicta. l. iij. §. sed vtrum. ff. de mino. et alij in alijs locis.

¶ Allegatio quinti quesiti.

Uenio ad quintū / super quo premitto q̄ hic nō queritur an dictus quōdam dn̄s Petrus testator censeri debeat voluisse Joannem eius nepotem grauare etiaz in bonis donatis. Sed supponitur ꝓ certo q̄ hoc facere voluerit. Et ita apparet ex tenore substitutionis eidez Joanni facte ibi, sic et; taliter q̄ rōne p̄ntis substitutionis omnia bona in quibus dictum nobilē Joannem berengarij sibi heredem ɀc. iunctis verbis institutionis, per que clarissime deprehenditur ɀ apparet hūc Joannem fuisse particulariter ɀ nominatim institutum in dictis rebus donatis. Et ita cōtra hoc suppositum nō facit. l. sequens questio. in princi. ff. de lega. ij. et. l. lucius. §. maritus. in princi. ff. ad trebel. sed faciūt iste. ll. in earum vltimis respōsis ꝓ p̄supposito. Sed quia hoc supponitur, scz q̄ ipse dn̄s Petrus voluerit grauare Joannem et q̄tum in eo fuit grauauit etiam in dictis bonis. Questum est an hoc facere potuerit cū effectu. Ad qđ respōdeo, q̄ si dicta donatio fuisset nulla ab initio, vel quia facta per patrem filio in patria potestate existenti, vel ꝑpter defectuz insinuationis: nō esset fortasse dubiuz quin hoc facere potuisset. dicta. l. sequēs que- 40 stio. † Etiam vbi donatio predicta dici potuisset donatio ꝑpter nuptias, videretur fortasse q̄ etiam isto casu valuisset grauamen, saltem quatenus bona donata excedebant in valore debitum bonorum subsidiū, seu legitimam p̄fati Joānis nepotis. per id qđ in dote, et sic in simili voluit Dy. Nicola. de neapo. et Pau. de castr. in. l. a filia. ff. ad trebel. Cy. in. l. vnica. §. videamus. et qđ ibi Albe. et Joan. fa. C. de rei vxo. actio. Bart. in. l. fi. §. filie. ff. de lega. ij. et in dicta. l. lucius. §. maritus. et Pau. de cast. in. l. cum virum. C. de fideicōmis. Pau. de cast. cōsilio. lxxviij. exordiente, Uiso pūcto predicto ɀc. in secundo quesito. ibi, est dubium vtrum ɀc. et dicto consilio. cv. ad fi. et cōsilio. cxij. exordiēte, Substitutio facta hnic Dragonete. ad fi. et Rapha. fulgo. cōsil. xij. exordiente. Tertio princi- 41 paliter non est dubitandum ɀc. † qui videntur in hoc concordare q̄ pater possit substituere filie et eā per fideicōmissum grauare de dote restituenda, et q̄ substitutio seu grauamen ꝓcedat quatenus dos hmōi excedebat legitimam filie grauate. Pro quo dicto allegari solet casus in dicta. l. casus. §. fi. et vt refert dn̄s Gui. pa. decisione. dcxij. exordiente, Si pater possit filie substituere per fideicōmissum ɀc. ita iudicatur in insigni curia Dalphinalis parlamēti, Jdeo autem dixi fortasse, quia cōtra hanc sententiam videtur facere qđ voluit Joan. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. vt autem. in addi. exordiente, Sed incidit ɀc. Bal. in. l. q̄m nouella. vel. secundo queritur. ibi, ad scōm punctum. C. de inoffi. testa. Joā. de Jmol. et Pau. de cast. in dicta. l. lucius. §. maritus. et Alexan. de Jmol. cōsil. xx. exordiente, Ponderatis his que in themate ɀc. in tertio volu. qui omnes volunt q̄ eo casu pōt pater expresse ꝑ fideicōmissum grauare filiam in eius dote, quatenus dos ipsa excederet eius legitimam quo idem pater fuisset a principio stipulatus sibi ipsi soli reddi dotē, soluto matrimonio: secus vero si nō fuisset stipulatus illaz sibi soli reddi, quia tunc nō posset ꝑ fideicōmissuz preiudicare ipsi filie in iure dotis sibi acquisito. l. quotiens. ff. solu. matri. et ita declarant ɀ modificant not. per Barto. in dicta. l. fi. §. filie. ff. de lega. ij. Et hoc videtur etiam q̄uis cum dubitatione magis placuisse Alexan. de Jmol. in dicta. l. a filia. Dicit etiam Bal. in dicta. l. cum virum. col. ij. versic. sed nunquid. C. de fideicōmis. q̄ ita demū potest filia expresse grauari in dote, si pater vltra dotem tantum sibi relinquit q̄ta est dos: vbi etiam dicit ita intelligendā dictam. l. fi. §. filie. et qđ ibi Barto. dicit etiam Sali. in dicta. l. q̄m nouella. q̄ si dos nō erat reuersura ad heredem patris, sed cōsolidanda in persona filie, et pater vltra dotem hmōi nihil sibi leget, nō potest per fideicōmissuz eam grauare in dote. dicta. l. lucius. §. maritus. Et ita videtur sensisse Cyn. in dicto. §. videamus. quatenus ponit casum in filia in dote et quibusdam alijs bonis vltra dotem instituta. Et ita nō videretur iste articulus esse sine dubio, etiam si supponeremus q̄ donatio predicta fuerit donatio ꝑpter nuptias, attento q̄ dictus dn̄s Petrus nihil omnino reliquerit Joanni nepoti vltra et preter res donatas.

42 † **Sed cū vt superius dixi nō** videatur posse defendi donationem huiusmodi fuisse donationem ꝑpter nuptias, nō videt̄ q̄ substitutio fideicōmissaria de qua queritur, de iure valuerit. Pro eo quia dictus quōdam Joannes non videtur fuisse in aliquo effectualiter per dictum dominū Petrum in dicto eius testamento honoratus, quia bona donata erāt ad eum peruentura post mortem eiusdem domini Petri, et hoc in vim donationis ɀc. etiam si in illis nō fuisset ipse Joannes heres institutus. Et sic non videtur potuisse in aliquo onerari aut grauari. l. ab eo. cum suis simili. C. de fideicommis. Pro quo facit quod habetur in dicta. l. lucius. §. maritus. versi. atq̄ etiam si sensisset ɀc. vbi dicit text. ita demum valere fideicommissum seu grauamen

uamen in dote, si aliunde tantum erat vxor habitura per retentionem quarte trebellianice faciendam de alijs bonis sibi per testatorem relictis ꝙta erat summa dotalis, alās nō teneretur vxor ad dotis restitutionem. Cum ergo in casu nostro nihil relictum extiterit ipsi nobili Joanni ex quo detrahi posset trebellianica vel alia quarta ascendens ad estimationem ⁊ valorem bonorum donatorum, nō videtur fideicommissuꝫ huiusmodi efficaciter valuisse. et facit ꝑ hoc dictum Joan. an. Bal. Joan. de Jmol. et Pau. de ca. supra per me relatum. 43 † Ad impugnationeꝫ dicti fideicommissi etiam facit. l. imperator. ff. de legat. ij. iuncto eo qđ habetur in. l. vnum ex familia. §. sed et si fundum. et qđ ibi glo. super verbo, tantum eidem. eodem tit. Nec facere videtur ꝑ defensione dicti fideicommissi. dicta. l. sequens questio. ad fi. vbi dicit text. donatarium posse nominatim grauari in re donata. Quoniam respondeo ꝙ illa lex loquitur in rebus donatis a marito eodēꝗ testatore vxori cōstante matrimonio, quo casu donatio inter viuos ab initio non valuit, sed veniebat morte mariti cōfirmāda si eam nō reuocasset. Sed si illa donatio facta vxori valuisset irreuocabiliter a principio, put valuisse supponitur donatio de qua supra, non potuisset vxor grauari in rebus donatis, vt not. glo. et docto. in. l. iij. in principio. ff. de lega. iij. et glo. in dicta. l. sequens questio. Pro quo ibi allegat dictam. l. vnum ex familia. §. sed et si fundum. Videtur igitur ꝙ dicta substitutio non valuerit ab initio, vtpote facta de bonis alterius, scilicet dicti Joannis aut ad ipsum peruenturis, et cui nihil aliud reliquit. l. cōficiuntur. §. si post. ff. de iu. codi. Et ita mihi videtur saluo rectiori consilio.

¶ Allegatio sexti quesiti.

Ad sextum dico et respōdeo

ꝙ in dicto instrumento cōtinentur multa, quorum aliqua referūtur fuisse gesta per dictum quōdam Joannem berēgarij, alia vero asseruntur gesta per notarium qui de approbatione inibi mentionata instrumentum seu notā recepisse legitur. Quo ad prima, hoc est quo ad ea que referuntur gesta per dictum Joannem, et sic ꝙ idem Joannes testamentariam dispositionem et particularē institutionem de dicto nobili Joanne factas per prefatum do. Petrum eius auū cū oībꝰ vniuersis ⁊ singulis ordinationibus/dispositionibus/institutionibus/substitutionibus/quittationibꝰ/donationibus/grauaminibus/et alijs omnibus vniuersis ⁊ singulis clausulis et capitulis quibuslibet in testamento eiusdem domini Petri latius mentionatis ⁊ descriptis, laudauit/ratificauit/approbauit, pariter et omnino cōfirmauit, et ipsis omnibus omnino 44 cōsensit. † Respondeo ⁊ dico ꝙ cum aduersus instrumentū nihil ꝓbatum extiterit, illa sufficienter ꝓbantur: quia propter autoritatem notarij presumitur ꝓ instrumento et ei standum est postꝗ cōtrarium non probatur. l. cum precibus. et quod ibi glo. ⁊ docto. C. de ꝓba. auten. de instrumen. caute. et fide. §. si vero moriantur. collatio. vj. c. ad audientiam. de prescript. et. c. cum Joannes. de fid. instru. Multas cōcordantias ponit Pau. de leaza. qōne. xiij. exordiente, Cōtra instrumentum debiti opponiť ꝙ est vsurariuꝫ ⁊c.

45 ¶ † Quo vero ad ea q̄ ideꝫ notarius scribit per se fuisse gesta, est maior difficultas, ꝑpter id qđ dicit Fede. de se. cōsil. clxxix. ⁊ mihi ccj. exordiēte, Queritur an dña Margareta minor. xxv. annis ⁊c. vbi voluit idem Federi. ꝙ licet credatur notario a partibus rogato de eis que gesta sunt a partibus, non tamen debet ei credi de eo quod gestum asserit a seipso. argu. l. omnibus. C. de testi. ⁊. l. nullꝰ. 46 ff. eodem titu. † Et ideo dicit Fede. ꝙ si notarius attestetur se certiorasse mulierem de beneficio Veleyani, non est sibi credendum. Idem voluit Anto. de butri. in. c. quoniam cōtra falsam. col. xiij. et Panor. in. c. cum causam. col. vij. de testi. Sed cōtrarium tenuit Ange. in repetitione. l. sciendum. ff. de verborum obliga. quia ꝰm eum sufficit ꝙ solēnitas certiorationis potuerit interuenire tempore instrumenti ad hoc vt presumatur ꝓ solennitate enuntiata in instrumento, vt not. glo. in. l. j. C. de fi. instru. et iu. haste fis. lib. x. et not. Bar. in dicta. l. sciendū. et in. l. theopōpus. cum simili. ff. de do. ꝑle. Et ita etiam tenet cōtra Fede. per istam rationem Joā. de Jmol. in sua solenni repetitione. c. cum cōtingat. col. fi. ver. potes etiam addere id quod tangit Federi. ⁊c. ibi, istud dictum non videtur verum ⁊c. de iureiuran. Panor. vero in. c. cum causam. colū. fi. de emptio. et vendi. Refert preallegatum dictum Federi. de se. et postea subdit circa hoc videndum esse Inno. in. c. quoniam cōtra 47 falsam. de ꝓba. et ꝙ stilus est in cōtrarium. † Et hanc partem etiā secutus est Alexan. de Jmol. in dicta. l. sciendum. col. xij. versic. sed quid si in instrumento. vbi etiam respondet ad rationem Fede. superius relatam, et dicit ꝙ textus in. l. omnibus. cum similibus loquitur quādocūꝗ aliquis attestatur circa id quod respicit cōmodum suum, nos autem loquimur in officiali publico attestāte circa id quod respicit officium suum et cōmodum partium. Et ideo videtur esse standum dicto officialis. l. si quis decurio. et quod ibi glo. C. de fal. et. c. ad audientiam. de testi. ad quod faciunt not. per Bart. in. l. si librarius. ff. de regu. iu. et istam opinionem etiam sequitur Albe. de rosa. in. l. fi. §. fi. ff. ad trebel. vbi etiam dicit ꝙ cum alās in questione facti notarius attestaretur in instrumento se certiorasse mulierez de beneficio Velleyani: ipse fecit interrogari notarium per iudicem ⁊ ab eo queri quid esset beneficium senatuscōsulti velleyani. Et ꝙ ꝑpter hoc quia notarius nesciuit respōdere, obtinuit ipse in illa causa. Idem refert Alberi. in. l. ij. C. de hereti. vbi allegat Bartholi. de cornaza. Et hec opinio vtpote fulsita fortioribus rationibus videtur verior, quā etiaꝫ secutus est Bartho. vero. in suis caute. cautela. ccxlix. Debet ergo credi assertioni magistri Oliuerij chomari de sancto Sebastiano notarij, qui instrumentum approbationis predicte recepisse legitur. Et non solum de his que asserit et scribit gesta extitisse per dictum Joannē approbātem, sed etiā de his que ipse attestatur et affirmat se gessisse. Preterea hic aduertendum est, ꝙ vt dicitur in dicto instrumento idem Joannes dixit et asseruit se esse veraciter instructum/informatum/et certificatum de testamēto dicti dñi Petri inibi mētionato, et de omnibus vniuersis/ et singulis clausulis/capitulis, et alijs omnibus in eodē expressatis, descriptis/recitatis/et contentis, per qđ apparet ꝙ dictum Fede. nō obstaret, etiam si verū esset ꝑut nō videtur per predicta, salua reuerentia tanti viri.

¶ Allegatio septimi quesiti.

48 † Ad septimū dico et respondeo

ꝙ licet in narratiua instrumenti approbationis testamēti de qua in ꝓxime precedenti dubio non fuit mentio de substitutione prefato Joanni facta per dictum do. Petrum, et ꝑpterea prima facie videatur nō valuisse. l. cū acquiliana. ff. de transac. l. nec ignorans. C. de dona. et argu. l. de his. ff. de transac. et. l. j. ad fi. ff. quemadmo. testa. ape. Illa tamen his et simili nō obstantibus valuit et fuit de iure efficax. Apparet enī ex tenore approbationis huiusmodi in primis ꝙ idem Joannes approbans informatus extiterit de donatione superius mentionata ⁊ facta dicto quōdā Raymundo eius patri: etiam apparet ꝙ ipse Joānes informatus extiterit se fuisse per dictum dñm Petrum particularē heredem in-49 stitutum in rebus donatis. † Preterea etiam fuit ipse Joannes informatus de substitutione sibi facta per eundē dñm Petrum, et de alijs omnibus vniuersis et singulis positis ⁊ descriptis in dicto instrumento, ꝑut ipse asseruit in instrumento approbationis prementionate: et cui assertioni standum est, etiam si alās nō appareret de inspectione testamenti. ar. l. generaliter. C. de nō numera. pecu. per quam. l. hoc voluit Bal. in dicta. l. de his. in scđa lectura. Et idem voluit ibi Ange. per. l. iiij. ff. de optio. lega. Preterea dictus Joannes approbans in dicta eius approbatione renūtiauit cum iuramento exceptioni doli mali erroris ⁊ in factum actioni, cōditioni sine causa, conditioni ob causaꝫ, vel ex iniusta causa iuri per qđ maioribus ⁊ minoribus in suis cōtractibus lesis vel circūuētis, subuenitur. Et post pauca subijciť, beneficio restitutionis in integrum, et cuicūꝗ alteri iuri ⁊ beneficio in fauorē minorū introducto et introducendo. Et demum omnibus alijs vniuersis et singulis iuribus canonicis et ciuilibus scriptis ⁊ nō scriptis vsui, priuilegio, statutis et cōsuetudinibus, quibus mediantibus contra ⁊c. facere/dicere/vel venire posset. Per q̄ satis colligiť ⁊ appareť eum renuntiasse beneficio dicte. l. de his. per doctrinam Bart. in dicta auť. matri et auie. C. quan. muli. tute. offi. fungi potest, de qua superius dixi. et per id quod voluit Alexan. de Jmol. in dicto consilio. xj. col. antepenulti. in secundo volu. dicta etiam. l. de his, ꝓcedit in transactione seu pactione in qua aliter vel paciscuntur, vel transigunt partes ꝙ̄ per testatorem dispositū extiterit, quod hic nō fuit, quinimo approbata est volūtas et dispositio dicti dñi Petri, et nihil contrarium aut diuersum factum. Nō ergo obstat dicta. l. de his. predicte approbationi. Ad alia vero que cōtra hāc approbationem opponuntur ex aduerso respondebitur, autore domino in sequenti quesito.

¶ Allegatio octaui quesiti.

Venio ad octauum ad quod

prima facie videbatur respondendum ꝙ dictus nobilis Joānes supplicans seu actor in hac causa agere non potuerit. Et hoc ꝓ eo, quia vt superius dictum est substitutio in vim cuius agere conatꝰ est, fuit nulla, vtpote facta de rebus alienis vel ad alium peruēturis, et cui nihil relinquebatur per substituentem, quod grauatus non esset habiturus, non facta de eo institutione, vt superius dixi per. l. ab eo. C. de fideicommis. et. l. cum quis decedens. in princi. ff. de lega. tertio. Sed hoc non obstante existimo ꝙ immo potuerit dictus nobilis Joannes agere et experiri, vel in vim dicte substi-50 tutionis approbate per grauatum, † quia ꝙ̄uis regulariter quis testari non valeat de rebus alienis. dicta. l. conficiuntur. §. si post.

ff.de iur.codicil. Hoc tamen fallit quando hoc fit de cōsensu eius cuius sunt bona huiusmodi: quia tunc videtur quis posse testari de bonis alterius.l.sicut.§.venditionis.ff.quib. modis pign. vel hypo.sol. quod etiam per illum tex. voluit Bal.in.c.j.§.preterea. qui.mo.feu.amitta.in.l.vēditioni.C.de usuca.p'empto.et in.c.j. §.donare.colū.ij.quali.olim feu.poterat alie.in.l.quotiens.C.de fideicommis.et in.l.fi.colū.mihi.vj.circa medi.versi.et quintus casus rc.C.vnde legi. Nec refert vt videtur ibi sentire Bal.an cōsensus huiusmodi interueniat tempore actus seu facti testamēti vel

51 postea.argu.l.fi.C.ad macedo.† per quā dicit Bal.vbi supra prime.q quemadmodum valet paternum testamentum si ab initio filius consenserit se preteriri.vt not glo.in.l.si quando.§.fina.C.de inoffic.testamen.quia nulla iniuria fit volenti: ita et valet si filius preteritus postea consentiat preteritioni de se facte. Et huic dicto videtur posse adaptari id quod p.l.si quis filio exheredato.§.irritum.ff.de iniuf.rup.r irri.testamē.voluit Pau.de cast.in.l.si iam. ff.de cōdi.r demon.et Alexan.de Jmol.in.l.et militibus.C.de te-

52 sta.milit.† vbi per dictum.§.irritum.voluerunt q si papa concedat episcopo vel cardinali vt possit testari de bonis quesitis de ecclesia vel intuitu ecclesie, et tempore cōcessionis huiusmodi episcopus vel cardinalis de dictis bonis iam testatus extiterat, extēdatur cōcessio huiusmodi, etiam ad testamentum antea cōditum, et sic hec concessio retrotrahitur: quod si ita est, idem videtur esse in casu de quo queritur, quia quemadmodū in isto erat nulla dispositio testamentaria, p eo quia bona erant illius, vel erant post mortem disponentis peruentura ad illuz qui grauabatur: ita et in illo erat dispositio nulla, p eo quia bona nō erant testātis, sed alteri⁹, hoc est ecclesie. Si ergo in illo potuit pdesse concessio seu volūtas superioris cōcedentis facultatem testandi, vt etiam illa traheret ad testamentum iam factum, quare non potuit pdesse consensus dñi bonoruz et retrotrahi, vt perinde esset acsi tempore testamēti dict⁹ Joannes nepos consensisset substitutioni sibi facte in dictis bonis. Videtur ergo q in vim dicte substitutionis approbat⁹ potuerit dictus nobilis Joānes actor agere et experiri, vel si hoc nō pcedat, vt videtur sensisse Bart.in dicta.l.cum quis decedēs, Potuit saltem prefatus nobilis Joannes experiri in vim ratificationis/cōuētionū/et pmissionum factarum per dictum Joannē ne-

53 potem, † interuenientibus legitimis stipulationib⁹ factis p notarium nomine et vice nobilis Guigonis berengarij et suorum heredum, et successorum vniuersorum et singuloruz ex quibus quesita est actio parti absenti per id quod voluit Barto.in.l.tam is.§.filiusfamilias.ff.de donat.cau.mor.et plenius in.l.si pupillus.vbi etiam Alexan.de Jmol.ff.rem pupil.saluā fore.et idem Alexan. in.l.qui rome.§.flauius hermes.col.v.ver.sed vbi sumus in cōtractu rc.et col.antepenulti.versic.tamen cōclusionem factam in hoc casu intellige, nisi notarius rc.ff.de verborum obliga.vbi etiā col. penulti.ver.secus fm Bal.rc. Idem voluit Fran.de are.post Bal. in.l.cum a socero.col.fi.versic.caue tibi.C.de iu.do. Pro qua opinione put refert do.Gui.pa.decisione.xlix.al's fuit sententiatum per insigne Dalphinale parlamētuz. Que opinio sine dubio pcedit, saltem eo casu quo postea pars ratificauit stipulationem notarij p ipsa interpositam, vt not. Albe.in.l.non aliter.ff.de adopt. Nec puto q prefatus nobilis Humbertus pretensus heres Joānis nepotis potuerit ex persona eiusdem de Castris et loco predi-

54 ctis detrahere aliquam trebellianicam, † quia illa non detrahitur nisi per heredem vniuersalem et grauatum de restituendo hereditatem, vel ex persona illius, vt voluit Bald.in.l.filium quem. columna mihi.ix.versi.sed hic quero presupposita opinione canoni.C.fami.erciscun. Pro quo allegat.l.lex falcidia.§.nunq̄.ff.ad legem fal.vbi etiam dicit se ita sepe consuluisse. Idem etiam vo-

55 luit Panormita.in.c.raynutius.colū.fi.de testa.† Preterea trebellianica etiam eo casu quo detrahi potest, detrahitur contra vo-

56 luntatem defuncti.l.titia.ff.ad legem fal.† Quo fit vt cum grauatus approbat iudicium et voluntatem defuncti, videatur remittere istam quartam, sicut et remittere videtur ius fideicommissi per diuisionem hereditatis contra quam qui diuidunt se obligāt nihil facturos.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verborum obligat. quod etiam voluit Pe.de anchara.consilio.clj.exordiente, Plura sunt dubia de quibus queritur.colum.ij.versic.sed quia in puncto dicitur rc.pro quo dicit facere.l.non putauit.§.si quis sua manu.ff.de bono.pos.ante tabu.l.postq̄ legatum.ff.de peti.heredit. et.l.si.ff.de inoffi.testa.

Et q̄uis multa opposita extiterint parte dicti nobilis Humberti rei et supplicatis: illa tamen non obstiterunt dicto nobili Joanni actori, nec obstant prefato nobili Petro. Et primo quidem non quod opponitur aduersus approbationem testamenti rc.ex capite pretense enorme lesionis et defectus certificationis. Quoniam respondeo qd vt apparet ex tenore instrumenti eiusdem approbationis, idem Joānes nepos fuit certificatus de donatione castrorum et loci predictorum cum suis iuribus rc.vsq ad valorem quadringentorum florenoruz annui redditus. Fuit etiaz certificatus de institutione, et vt ipsemet asseruit de omnibus vniuersis et singulis clausulis et capitulis, et alijs omnibus in testamento dicti domini Petri contentis et descriptis. Et nihilominus certificatus de beneficio restitutionis in integrum, renuntiauit illi et omni alij iuri et beneficio introducto et introducendo in fauorem minoruz, et hoc cum iuramēto. Etiā cum iuramento renuntiauit iuri, per quod maioribus r minorib⁹ in suis contractibus lesis vel circūuentis subuenitur. Et demum omnibus alijs rc.prout seriosius et plenius videri potest in instrumento dicte approbationis. per que clare apparet non obstare id quod opponitur de omissa certificatione et de pretensa enormi lesione. Pro quo allegasse sufficiat autenti.sacramenta puberum. et quod ibi communiter per omnes.C.si aduer.vendi.et quod no. glo.et docto.in.l.j.C.si aduer.vendi.in.c.penulti.de emptio.r vēdi.Barto.in.l.si quis cum aliter.ff.de verborum obliga. Joan.de Jmol.in repeti.dicti.c.cum cōtingat.de iureiurā.et alij in multis locis et cōsilijs, vt ita dixerim infinitis.

57 † Etiam nec obstat quod opponitur de omissione insinuationis, quia cum in approbatione r alijs de quibus ibi gestis per ipsum Joannem nepotem interuenerint iuramentum et renuntiationes, de quibus supra: non obfuit nec obest defectus insinuationis. per ea que dixi superius, cū loquerer de donatione facta Raymundo, patri huius Joannis. Preterea vbi dici posset q propter hunc defectum non valuerint approbatio et alia predicta eisdem rationibus et iuribus: diceretur q nec valuerit donatio facta de eisdem bonis dicto Raymūdo patri: quatenus excedebat summam legitimam, et sic sine dubio potuisset dictus dominus Petrus de residuo disponere et testari, et grauare in bonis donatis dictum Joannem. Quod autem opponitur de dispensatione iuramenti, vt pretenditur obtenta per dictum Joannez, non obstat: quia non est probatum.

Insuper nec etiā obstat trāsactio olim celebrata et inita, vt ex aduerso pretenditur per et inter dictos nobiles Guigonem et Humbertum. Quoniam respondeo q idem Joannes actor se immiscuit paterne hereditati cum beneficio inuentarij, quod vocatis qui fuerant euocandi solenniter et al's iuxta morem patrie confecit. Et sic remanserunt iura salua per ea que habentur in.l.fina.et presertim in.§.in computa-

58 tione.C.de iur.deliberā.† Et si appareat q idem Joannes actor se simpliciter immiscuit bonis et paterne hereditati, et illas multo tempore tenuit et possedit anteq̄ eius animū declararet super confectione inuentarij, et antequā illud confecerit. Dico r respōdeo q istud non obstat, cum ipse postea tanq̄ lesus et minor vigintiquinq annis, quinimo r impubes tempore facte immixtionis fuerit restitutus in integrum aduersus omissionem declarationis, r confectionis inuentarij predictarum. Et sic vt posset bonis et hereditati paternis se immiscere cum beneficio inuentarij, quod fieri potuit.autenti.si omnes.C.si vt se ab here.absti. Cui nō obstat, si ex aduerso opponatur q prefatus Humbertus non fuerit nominatim citatus. Tum quia nec hoc requirebatur, sed sufficiebat proclama generale: vt voluit Bartolus in dicta autentica si omnes.per.l.si eo tempore.C.de remissi.pigno.quod factum legitur in hoc casu. Tum et quia esto q dictum Barto.non procederet vbi creditores vel legatarij essent certi vel cogniti, sed tunc oporteret qd nominatim citarentur: adhuc tamen non obesset, quia tempore cepti iudicij super dicta restitutione vel processus, ignorabat dictus nobilis Joannes transactionem de qua supra: vel q al's fuisset creditor dicti nobilis Guigonis.

59 † Tum et quia aduersus hanc omissionem fuit idem Joannes releuatus per recolende memorie serenissimum dominū Ludouicum Francorum regem Dalphinuz, plenarie informatum: et quod facere potuit cum sic disponendo disposuerit super his que dependent ex dispositione iuris positiui, super quo princeps habet largissimuz posse. Pro quo allegasse sufficiat.c.proposuit. de concessio.preben.et quod not. Baldus et doctores in.l.finali. C.senten.rescin.non poss. Et sic non obstat.l.etiam.§.finali.ff.de minori. Cui etiam idem serenissimus princeps expresse derogauit.

Preterea nec etiaz obstat q parte eiusdē nobilis Humberti oppositū est in eisdez articulis, et postea repetitum in articulis exordientib⁹, latius declarando rc. scilicet q prefat⁹ nobilis Joānes actor nō fuerit filius naturalis r legitimus dicti nobilis Guigonis, sed adulterinus: suscept⁹ vcz ex nobili

ex nobili Margareta albergie, tunc pro vxore alteri cōiuncta et viuente vxore dicti nobilis Guigonis. Cū quia q̄uis super hoc sermones multi effusi extiterint, et fere vsq; ad euiscerationē, nihil tñ probatū est. Cum et q; sufficiēter, quinimo plenissime probatum est eundē nobilē Joannē fuisse filiū naturalē et legitimū dictorum Guigonis et Margarete, et ex ipsa Margareta susceptum post lapsos multos annos a tempore et tēporibus mortis et decessus nobilis Jacobi silnani eiusdem Margarete primi mariti, et nobilis Catherine prime vxoris dicti nobilis Guigonis vt clare colligitur ex his que deponunt testes parte eiusdē Joānis pducti et examinati sup articulis exordiētib⁹. Persistēdo et nō desistēdo ec. insertis. fo. lj. Preterea esto q; probatū extitisset aut qd ex pretensis probationibus colligi posset dictum nobilem Joannez fuisse vel natum vel conceptum et genitum ex dictis Guigone et Margareta anteq̄ matrimonium adinuicem contraxerint, prout profecto colligi non potest. Hoc tamen non obesset cum non probetur qd tempore conceptionis viuerēt dicti Jacobus silnani primus maritus Margarete albergie, et Catherina prima vxor dicti nobilis Guigonis, et ita nihil obstaret, quominus dici deberet et fuerit idē Joannes filius naturalis et legitimus eorūdē Guigonis et Margarete. Postq̄ dicti Guigo et Margareta erant pares qui tēpore conceptionis dicti nobilis Joannis poterant esse coniuges: q; per sequens matrimonium legitimatus est idem Joannes. c. tan

60 ta. qui filij sint legitimi. † Ubi vt refert Panor. videtur Jo. and. ponere in quadam apostilla regulam, qd ex quocūq; coitu sint nati liberi, dummodo horum liberorum mater potuerit esse vxor patris si eius cōsensus affuisset, illi legitimantur per sequens matrimonium. Et idem voluit Panormi. in dicto. c. tanta. col. fi. et glo. quā ibi sequitur Jo. and. Anto. de butri. et Panor. in. c. innotuit. de elec. Goffre. i summa. de fili. presby. §. qd si quis. Idē sensit glos. in. c. qualis. xxx. q. v. q̄uis Barto. videatur aliter dicere in. l. in cōcubinatu. §. j. ff. de cōcubi. sed quod predixi videt̄ veri⁹. Et ex his sequitur quod dictus nobilis Humbertus male et indebite pretēdebat in dictis pretēsis articulis castrum Pipeti et alia relicta dicto quondam Guigoni sibi pertinere in vim substitutionis facte per dominuz Petrū, quasi dictus Guigo ab humanis decessisset sine liberis masculis naturalibus et legitimis, qd tamē non fecit, sed decessit superstite isto Joanne.

Insuper nec etiaz obstat id de quo opponitur in dictis articulis, scz q; castrum Pipeti fuerit et sit de feudo et homagio nobili et antiquo. Quoniam respōdeo q; non propterea erat idem Joannes actor a successione illius repellendus, cum vt predixi, esset filius naturalis et legitimus dicti Guigonis non illegitimus. Et sic eidē nō obstat. c. naturales. si de feu. cōtrouer. fue. inter do. et agna. Et eodē modo respōdetur ad id de quo opponitur in articulis exordientib⁹, Ut nihil dicatur pars te Humberti ec. insertis. fo. lxj. scz q; castra Morgiarū et Pipeti cum iuribus et pertinentijs eorūdē tenentur et teneri cōsueuerunt de et sub homagio nobili et Dalphinali. Nihil enim probatum est ex aduerso per quod appareat hunc Joannem actorē nō fuisse capacem, etiam feudorem nobilium et Dalphinaliū. ¶ Et q̄uis domin⁹ Hūbertus in diuersis eius schedulis opposuerit de multis alijs, certum est tamē q; illa vel vtpote non probata vel vt impertinentia ipsum Hūbertū non releuāt: inter q̄ est prescriptio de qua opposuit in dictis primis articulis: q; cū ex actis appareat dictū Joānē actorē fuisse minorē. xxv. annis, quinimo et in infantili etate cōstitutū tpe mortis Guigonis ei⁹ p̄ris, nō cucurrit ɔtra eū pscriptio minor tricēnali. l. fi. C. i q. cau. i integ. resti. nō est necessa. ¶ Cōcludo igit̄ ex predictis dictū nobilē Joannē agere potuisse cum effectu cōtra dictū Humbertū et ab eo repetere castra et locum in eius supplicatione articulata mētionatos, detracta legitima et cōcurrēti valore illor bonor et iuriū q̄ in vim trāsactiōis assequutus est dictus nobilis Guigo, et q̄ postea peruenerūt ad dictū Joānē actorē eius filiū et heredē cū beneficio inuētarij: q; etiam hoc detrahi debet, per id quod not. doct. in. d. l. fi. §. in cōputatione. C. de iu. delibe. et aliqui in. l. cum a matre. C. de rei vendi.

Consilium. CIIII.

De contractu censuali obligante ascensatarium ad periculū et solutionem rei ablate.

Summarium.

1 Ascensatoris omne ius an in ascensatarium transferatur cū periculo vt ablata re teneatur ad censum. nu. 3.
2 Differentia inter contractuz cēsualē et emphihteoticariū que sit.
3 Censuaria res per non solutionem census an cadat in commissuz et censuarius a iure suo.
4 Ecclesia cur teneatur ad alimenta illius qui sibi rez donauit, quā vi, incēdio, ruina, naufragio vel alio periculo perdidit post donationem.
5 Periculum non est acceptoris sed datoris.
6 Heres vassalli cuius per quendam feudum est occupatū, per biēnium non petens inuestituram et fidelitatis sacramentum, an et quando amittat feudum.
7 Fundo emphitheoticario a predonibus occupato an teneat̄ emphitheota ad canonis solutionem.

Etiā si sufficienter appareret q; ad instantiaz nobilis Amedei perdicis capta fuisset de pignore, et deinde vendita / districta / et librata grangia de qua in actis, et que legitur olim fuisse accēsata et in accensamentum tradita probis quondam viris Girardo et Joāni pailheresij patri et filio sub annua pēsione duorū florenorū auri, nō ppterea videretur sufficienter posse inferri aut cōcludi quin saltē prefata Margareta que cōfessione ipsius sui pcuratoris pbat̄ vel appareat esse heres dictor quōdam Girardi et Joānis per mediū Petri pailheresij ipsius Joānis quōdā filij naturalis et legitimi, et patris hui⁹ Margarete, potuerit et possit cōueniri vel actione personali vel actione hypothecaria p solutione

1 predicte pēsionis. † Cū q; dicta grāgia fuit accēsata hoc est ad cēsum tradita, et sic omne et totū ius qd in ea habebat Bōtosius. N. accēsator seu cōcessor, trāslatū est in dictos Girardū et Joānē pail-

2 heresij accēsatorios. † In hoc enim refert inter cōtractū cēsualē et emphitheoticariū: q; in cōtractu cēsuali trāsfert̄ in aliū oē ius cō-

3 cedētis, et sic nullo iure remanēte penes cōcedētē. † Hinc est q; lz illе cui facta est cōcessio cesset in solutione cēsus, nō tñ cadit res i cōmissum nec cadit ipse a iure suo, per id qd habet̄ in. c. cōstitutus. et qd ibi glo. et doc. de religio. domi. et qd not. Bar. in. l. j. §. j. ff. de publica. Bal. in titu. de pa. cōstā. in verbo, persoluere factū. et in aut. ei qui. charta penul. versi. pone qd ex cōcessione principis ec. C. de bo. auto. iudi. possi. Panor. in. c. j. col. ij. vel circa. ver. adde etiā tertiū intellectū ec. de in integ. restit. Et queadmodū trāsit omne ius in accipiētē, ita etiā videt̄ transire periculū. Et sic videt̄ q; lz grangia hmōi postea ablata extiterit prefate Margarete, teneat̄ nihilominus eadē Margareta soluere dictū censum, per id qd in fimi

4 li not. Bal. i. l. j. col. iij. ver. denuo quero ec. C. de iu. emphi. † Ubi dicit Bal. q; si dedi ecclesie domū vt me aleret, et postea domus cōbusta sit, tenet̄ nihilomin⁹ ecclesia ad alimēta: q; cōtractū imple-

5 ui ex parte mea statim cū domū dedi, † et periculuz est acceptoris nō datoris. l. luci⁹. ff. de pericu. et cōmo. rei vēdi. l. si pecuniā. §. euictio. l. necessario. ff. de pericu. et cōmo. rei vēdi. l. si pecuniā. §. penulti. ff. de cōdi. ob cau. Cui dicto nō obstat fm Bald. vbi supra. d. l. j. C. de iu. emphi. q; in casu illius. l. cōcessor, hoc est ille qui rē in emphitheosim dederat, retinuerat sibi pprietatē. Et ideo dānū est ipsius, qd etiā ibi voluit Pet. et Cy. Tū et q; dicta grāgia capta est de pignore, et deinde vendita, distracta et librata, et sic eidez Margarete oblata culpa et defectu eiusdē Margarete cōmissis in nō soluēdo censum seu annuam pensionē ad quam tenebat̄ tanq̄ heres, si tamē heres est dictorum Girardi, Joannis et Petri: vt colligitur ex respōsionibus eius procuratoris factis interrogatorio partis aduerse. fo. lxxxiij. et articulis additionalib⁹ exordiētib⁹, Quē q̄ de nouo emergūt ec. insertis. fol. lxxxvj. Tenet̄ ergo ad solutionē pdicte pēsiōis etiā si dicta grāgia fuisset cōcessa nō ad censum, sed in emphitheosim, per id qd not. Sali. in. l. solēnibus. ad fi. C. de rei vēdi. Perinde em̄ videt̄ esse ac si ad instātiā alteri⁹, et p debito eiusdē Margarete esset capta dicta grāgia, quo casu nō deberet hoc preiudicare dicto actori, quomin⁹ ab ea petere posset pēsionē. Nec videt̄ obstare quod dicit Bald. in dicta. l. solēnibus. versic. pone q; patre meo

6 mortuo ec. † Ubi voluit Bal. q; si mortuo patre meo vassallo alterius, feudum eius occupatū fuerit per tertiū, et ego steterim p biēnium, quo durante non petierim inuestituraz a domino nec sacramentum fidelitatis prestiteriz, ego nō ppterea amisi feuduz: q; ex quo nō habeo cōmoditatē feudi, nō teneor subire onera illi⁹. Quā respōdeo q; Bald. loquit̄ in eo casu in quo vassallo culpa imputari non poterat. Nō enim facto suo fuerat feudum per aliud occupatū, ipse etiā pro recuperatione illius litigabat contra occupantem. Hic autez videtur posse culpa imputari prefate Margarete quod arreragia nō soluerit propter que fuit, vt predixi, grangia si

7 bi ablata. † Et eodē modo videtur q; eidē Margarete nō suffra-

gētur nec aduersario obstent not. per Bal. in l. quod sepe. §. si res vendita. in addi. ff. de cōtrahen. emp. vbi post Jaco. de are. dicit ꝙ si fundus datus in emphitheosim sit a predonibus occupat⁹ emphitheota non tenetur soluere fictum, perinde ac si fundus nō extaret in rerum natura. Et idez voluit ibi Cy. in addi. scōm eū. pro quo dicto allegatur ille. §. si res vendita, per quem videtur probari ꝙ res subtracta videtur perisse. Quī respondeo ꝙ vt apparet ex dictis Bald. ipse loquitur eo casu, quo fundus emphitheoticus fuit vitiose occupatus, vcȝ a predonibus, ꝛ sine culpa emphitheote. Hic autē interuenit culpa emphitheote cōmissa in nō soluēdo arreragia. Nisi forte quis dicat ꝙ etiā interuenerit factum ipsius Perdicis dñi directi, qui grāgiā predictam capi fecit, ꝛ deinde illam vendi ꝛ sibi librari obtinuit pro arreragijs seu parte illoꝝ quo casu nō videtur loqui Bal. in d. l. solēnib⁹. Sed respōdeo ꝙ istud possit fortasse procedere si dicta grāgia fuisset res emphitheotecaria, sed vt dixi illa videtur fuisse res censualis. Cēsus autē pro tali re debitus debetur actione personali nō propter aliquod ius competens cōcessori aut heredibus eius in re ad cēsum cōcessa. Et ita vereor ne dicta Margareta si tamen heres est dicti Petri eius patris, ꝛ cōsequenter prefatorū Joānis ꝛ Girardi, succūbat in causa.

Ceterū quo ad dictū Petrū

existimo ꝙ ille debuerit ab īpetitis absolui, ꝛ hoc tā quo ad actionem personalem ꝙ̄ quo ad actionem hypothecariam parte dicti nobilis Amedei contra eum impetratas. Et quidē per actionem personalem: quia iste Petrus nō fuit heres dicti quondam Petri pailheresij eius soceri. Et idem quo ad actionem hypothecariam pro eo quia dictus nobilis Amedeus nō probauit bona de quorum hypotheca contenditur fuisse in bonis dictorum quōdā Girardi ꝛ Joannis pailheresij, quod tamen probare oportuerat cum sit tertius possessor non contrahens aut heres cōtrahentis. Pro quo allegasse sufficiat quod not. Ange. are. in. §. item seruiana. charta. iij. vel circa. versi. tertio vero casu quando agitur hypothecaria. insti. de actio.

Consilium. CV.

De bonis mobilibus, nominibus debitorum, ꝛ pecunia, cōprehensis in legato immobilium.

Summarium.

1 Originariam personam bona mobilia an concernant.
2 Bona mobilia cuius loci esse censeantur. nu. 6.
3 Possessionum appellatione que bona veniant.
4 Legans possessiones suas de quibus presumitur intellexisse.
5 Differentia est inter possessiones ꝛ hereditates.
7 Originarius alicuius loci quando quis dicatur.
8 Res quas quis habet in certo loco vt eis vtaꝛ an illi⁹ loci esse existimentur.
9 Scholasticus alienigena egrotans in aliena ciuitate ꝛ relinquēs bona que illic habebat socio suo, an reliquisse videaꝛ libros quos studij gratia habebat et quos secum reportaturus erat si viueret.
10 Que ad vsum nostrum deferimus intelliguntur esse in loco vbi sumus, nisi de contraria voluntate appareat.
11 Nomina debitorum de quo loco ꝛ de quibus bonis debeant commemorari.
12 Debitorum nomina ad locum pertinent vbi exactio de iure et de facto fieri potest.
13 Nomina debitorum non sunt localia circunscriptiue sed per effectum exactionis, ꝛ quid de actionibus personalibus. nu. 15.
14 Actiones date ad quid mobile iudicantur vt de re mobili.
16 Domo legata et que in ea sunt an comprehendatur argentum in ea repertum, et pecunia an includatur in legato possessionum.

Dnitur ī facto quod honorabilis quōdam vir Antonius merchaerij mercator oriundus ꝛ habitator cū in humanis ageret loci Pogeti vallis dudū Anno incarnationis dominice. M. cccclxxxvj. et de mense Martij priusꝙ̄ ab humanis decesserit per octo annos vel circa fecit et condidit eius vltimum ꝛ nuncupatium testamentum in quo inter cetera heredes suos vniuersales instituit et nominauit Claudiū, Bertrandum, Maronum ꝛ Guillielmum merchaerij eius filios naturales et legitimos equis portionib⁹. Et post multas ꝛ varias substitutiones factas dictis liberis voluit ꝛ subiunxit ꝙ si supradicti Claudius, Bertrādus, Maronus ꝛ Guillielmus eius filij ꝛ heredes vniuersales nō possent imposterum simul stare, ꝛ vellent se seperare vnus a consortio alterius ꝛ bona eiusdē Antonij testatoris īter se diuidere, dictus Claudius merchaerij haberet et habere deberet de suis ipsius testatoris bonis, vcȝ bona ꝛ hereditatem quam habebat idem testator in loco ꝛ mādamēto Valriaci, ꝛ non aliud. Dictus vero Bertrandus haberet et habere deberet bona ꝛ hereditatem quam habebat idez testator in loco ꝛ mandamento Deifecit, ꝛ non aliud. et dicti Maronis ꝛ Guillielmus haberent et habere deberent de predictis ipsius testatoris bonis bona ꝛ hereditates quas habebat in locis ꝛ mandamentis Pogeti vallis ꝛ Castrinoui Dalmasceni cōiter et pro indiuiso inter ipsos duos fratres, et non aliud. Qui Antonius testator permanens in voluntate hmōi vita functus est ꝛ ab humanis decessit superstitibus ꝛ sibi superuiuentib⁹ dictis Claudio, Bertrando, Marono ꝛ Guillielmo eius filijs naturalibus et legitimis. Qui saltem prefati Bertrandus, Maronus ꝛ Guillielmus mortuo eodē Antonio patre ꝛ testatore bonis ꝛ hereditati eiusdem se immiscuerūt ꝛ immiscent ꝛ pro ipsius vniuersalibus heredibus se gesserunt ꝛ gerunt. Est verū qđ vt superi⁹ dictū est prefatus Antonius fuit oriundus dicti loci Pogeti vallis, in quo etiā tēpore per eū conditi testamēti ante et post vsꝙ ad mortem inclusiue cōtinue fouit eius domicilium, ꝛ suā fecit residētiam personalem. ¶ Habebat preterea tēpore testamēti multa ꝛ varia bona tam mobilia ꝙ̄ immobilia in loco ꝛ mandamento seu territorio ꝛ districtu loci Valriaci, in quo etiam habebat apothecam que ꝑ tūc regebaꝛ, ꝛ antea recta extiterat, ꝛ que insuper ꝛ alia bona mobilia ꝛ immobilia ī loco ꝛ territorio hmōi existētia postea fuerunt recta, gubernata ꝛ administrata ac eorū fructus, redditus, prouent⁹ ꝛ emolumēta percepti per prefatū Claudiū. Et de quib⁹ nulla ratio reddidit nec aliq̄d expediuit dicto Antonio ei⁹ patri. ¶ Habebat preterea prefat⁹ Antonius testator tempore dicti eius testamēti, ꝛ antea habuerat in dicto loco Deifecit, ꝛ ei⁹ mandamento multa ꝛ varia bona mobilia ꝛ immobilia, que tēpore cōditi testamēti, ꝛ ante ipsum regebātur, gubernabātur ꝛ administrabantur per prefatū Bertrandū, ꝛ post ipsum testamentum fuerunt per eūdē Bertrandū recta, gubernata ꝛ administrata, ac fructus, redditus, emolumēta, ꝛ quicunꝙ illorum prouētus per eundem Bertrandum percepti, recollecti, ꝛ sibiꝑsi appropriati ꝛ retēti. ¶ Similiter habebat idem testator tēpore dicti eius testamēti, ꝛ antea habuerat in dicto loco Pogeti vallis ꝛ eius territorio bona mobilia ꝛ immmobilia, ac etiam librum ꝛ calendariū rationū que regebātur, gubernabantur ꝛ administrabātur, ꝛ tā ante testamentum ꝙ̄ postea fuerant ꝛ fuerunt recta ꝛ administrata per prefatos Antoniū ꝛ Maronum, nec se de illis se quomodolibet intromiserunt dicti Claudius ꝛ Bertrandus. ¶ Est etiam verū ꝙ idem Antonius tp̄e testamēti habebat ꝛ postea habuerat multa aīalia ꝛ varij generis ꝙ vtplurimū tenebat in dicto loco Pogeti vallis ꝛ eius mādamēto, ꝛ aliqñ per pastores ad illoꝝ custodiā ꝑ eūdē Antoniū aut dictū Maronū deputatos ducebātur cā inibi depascēdi ad mādamētū Pogeti vallis, ꝛ ibi depascebanꝛ: aduenīete tū tp̄e tōsionis tōdebanꝛ ī Pogeto vallis seu eius mādamēto ꝛ recipiebaꝛ lana tā ante tēpus predicti testamēti ꝙ̄ etiā postea per ipsum Antoniū aut Maronū, qui etiā ꝛ nutriebant pastores ꝛ canes ad ipsoꝝ aīaliū custodiā deputatos: ꝛ ipsis pastoribus de eorū salarijs satisfactionē impēdebāt. Et qꝛ prefati filij ꝛ heredes nō pn̄t simul stare sed venire volūt ad partitionē ꝛ diuisionē bonorū dicti quōdā Antonij testatoris. ¶ Quesitū est de sequētibus. ¶ Primo an aīalia p̄dicta spectēt ꝛ ptineāt ad p̄fatū Bertrādū vel ad dictos Maronū ꝛ Guillielmū, aut ad oēs dictos heredes. ¶ Scđo idē querit̄ de noībus hoc est de his que eidē quōdā Antonio debebātur ꝛ signāter ex contractibus per eum aut prefatuȝ Maronū nomine eiusdem Antonij celebratis ꝛ initis. ¶ Tertio quid de pecunia inuenta post mortem eiusdeȝ testatoris in domo ipsius quam Pogeti inhabitabat.

Jso casu superius mētionato et dubijs ex casu hmōi elicitis, dico ꝛ rñdeo breuiter ꝛ succincte, ꝑut infra, premittēs ꝑ illorū faciliori declaratione qđ hic nō dubiū quin p̄fati Claudius, Bertrādus, Maron⁹ ꝛ Guillielmus cēseri debeant vniuersaliter instituti, quilibet vcȝ in quarta parte oīm bonoꝝ mobiliū ꝛ immobiliū vbicūꝙ existētiū, ac etiā iuriū ꝛ actionū quarūcūꝙ eiusdē testatori cōpetētiū p̄ntiū tūc ꝛ futuroꝝ: ꝛ quin ipsi omnes fuerint ꝛ sint vniuersales heredes eiusdē quōdā Antonij testatoris, si tamē omnes paternā hereditatē adiuerint vel se illi immiscuerint, quod dico propter dictum Claudiuȝ, qui dicit se illi nō immiscuisse sed abstinuisse ꝛ tenuisse et tenere bona loci et

loci et territorij Valriaci iure donationis sibi facte per patrē post conditū testamētū de quo supra. Premitto preterea ꝙ etiā nō est dubitādū quin volūtas eiusdē quōdā Antonij testatoris ⁊ lex seu diuisio quaꝫ fecit de bonis suis, vbi dicti eius filij ⁊ heredes simul stare nō possent, seruari debeāt ⁊ ad vnguē custodiri, ⁊ per quā diuisionem quo ad bona assignata singulis heredibus videt̄ saltem pro parte discessum a forma generalis institutionis de eis facte, q̄ vbi quilibet predictorū heredū habiturus erat quartā partē in oībus bonis rebus ⁊ iuribus hereditarijs ꝑpter dictā diuisionem factā in casuꝫ in quē simul stare nō possent, nihil habere debēt prefati Claudius ⁊ Bertrādus de bonis ⁊ hereditatibus quas habebat testator i locis Pogetivallis ⁊ Castrinoui, Dalmasceni ⁊ eoꝝ territorijs. Et idē fateor ecōtra. Superest ergo dubiū an de iure dici debeat seu possit ꝙ prefat⁹ testator habuerit aīalia iura ⁊ actiones seu noīa aut credita ⁊ pecuniā superius mentionatas in loco Pogeti vallis vel eius territorio, vt sic hec oīa videant̄ fuisse per testatorē assignata dictis Marono ⁊ Guillielmo in casum in quē ipsi ⁊ prefati Bertrandus ⁊ Claudius simul stare non possent.

¶ Allegatio primi quesiti.

Quib⁹ presuppositis venio ad primū quesitum. Cui sub correctione cuiuslibet dñi melius sentietis respōdeo ꝙ siue essent aīalia predicta in locis Pogeti vallis vel ei⁹ territorijs seu in loco Deifecit, vel suo territorio, aīalia huiusmodi vident̄ spectare ⁊ pertinere dictis Marono ⁊ Guillielmo. Et primo quidem si erant in loco Pogeti vallis vel eius territorio videntur sine dubio ad ipsos Maronū ⁊ Guillielmū pertinere. 1 † Cum quia persona prefati testatoris, cuius erant et quā concernebant vt voluit Bald. in. l. mercatores. C. de cōmer. ⁊ mercato. erat originaria dicti loci Pogeti vallis, inibi etiā domiciliū 2 fouens ⁊ cōtinue residēs. † Tū et q̄ bona mobilia cēsentur esse de territorio loci, vbi reperiunt̄. c. j. in princ. ⁊ qđ ibi Bal. col. ij. de pa. tenē. Si igitur erāt in loco vel territorio de Pogeto dictus testator illa ibi habebat, ⁊ sic illa assignauit dictis Marono ⁊ Guillielmo. Cui dicto nō obstāt not. per Bar. in. l. vxorē. §. legauerat. in fi. ff. de lega. ij. Rayne. in. l. fi. §. fi. ff. ad municipa. Bald. ⁊ moder. in 3 l. fi. C. de cōpēsa. ⁊ Alex. de imol. in. l. j. col. xj. ff. de acqui. pos. † qui cōiter volūt ꝙ licet appellatione possessionū veniāt ⁊ cōprehēdātur de iure etiā bona mobilia, tamē scđm cōem vsum loquēdi non 4 cōprehēdūtur, sed solū bona immobilia. † Volentes ꝑpterea ꝙ si quis leget possessiones suas censeatur propter vsum hmōi legasse 5 bona immobilia nō aut mobilia. † Qm̄ respōdeo ꝙ in assignatione predicta nō est facta mētio de possessionibus sed de bonis ⁊ hereditatib⁹ quas habebat testator in loco Pogetivallis ⁊ eius territorio inter que multū refert. Pro quo allegasse sufficiat id quod habet̄ in. l. stipulatio ista. §. habere. ff. de verbo. oblig. in. l. id apud se. ⁊ quod ibi glo. ⁊. l. habere. ⁊ quod ibi glo. ff. de verbo. oblig. Etiā censeri debent fuisse assignata dictis Marono ⁊ Guillielmo animalia predicta, si dicamus ꝙ illa essent in loco Deifecit vel ei⁹ territorio inibi causa depascendi, cum vt ponitur in casu non vt ibi perpetuo essent, vt verbigratia, causa stercorādi seu fimādi agros vel alia, sed essent reducenda ad dictuꝫ locum Pogetivallis, vbi etiā vtplurimū pascebantur, ⁊ ibi recipiebatur totus eorum vsus seu cōmoditas ⁊ fructus. Vbicūꝗ ergo fuerint illa debent cōtineri sub bonis ⁊ hereditate quas habebat idem testator in loco Pogetivallis ⁊ eius territorio. l. ex facto. la grāde. §. italicarum. ff. de heredi. institu. l. si ita legatū. ff. de lega. iij. et. l. debitor. ff. de pigno. 6 cū multis similibus. † Vbi probatur ꝙ bona mobilia que sunt in loco ad tempus ibi māsura non censentur esse res illius loci sed ea que sunt ibi perpetuo māsura, censentur esse res illius loci. Et bona que sunt extra aliquem locum postea ad illum locum reuersu- 7 ra, censentur esse de bonis illius loci. † Cum igitur dictus testator esset vt predixi originarius dicti loci Pogeti, ⁊ ibi domiciliū ⁊ cōtinuaꝫ residentiā fecisset ⁊ faceret, presumitur ibi habuisse animū perpetuo manendi cum predictis animalibus, que vt dixi vt plurimū ibi depascebant̄ ⁊ ibi tradebant̄. Et sic ibi vtebatur prefatus Antoni⁹ fructu seu cōmoditate dictorum aīaliū. ⁊ hec vident̄ esse de mēte Alex. de imol. cōsil. xvj. exordiēte, Viso titulo questionis. col. ij. versi. venio ad secundum dubium in primo volu. vbi etiam allegat Sali. in. l. cunctos populos. C. de sacrosan. eccle.

8 † Preterea pro hoc facit vt videlicet res esse dicatur in loco i quo quis eā vtitur: videt̄ facere qđ not. Cy. Bal. ⁊ Ange. in. d. l. ex facto. la grāde. ff. de heredi. institu. dicunt enim ꝙ res quas quis secū habet vt eis vtatur in certo loco 9 censentur esse illius loci. † Et ideo dicunt ꝙ si scholasticus forēsis infirmus existens in ciuitate Bononie relinquat socio bona q̄ habet Bononie, videt̄ reliquisse libros quos ibi habebat causa studendi in loco illo, ꝗuis esset reportaturus ad domuꝫ, arg. dicte. l. debitor. ff. de pigno. ⁊ eius quod habetur in. l. si non inducta. C. in qui. cau. pig. taci. cōtra. q̄ ſm̄ Bald. res quibus quis vtitur in certo loco, ⁊ ꝑpter talē vsum illas ibi habet, censentur esse illius lo- 10 ci. † Et ſm̄ Angel. illa que ad vsuꝫ nostrū deferim⁹, semper intelliguntur esse in loco vbi sumus, nisi appareat de volūtate cōtraria. Cum ergo dicta animalia tenerētur propter vsum qui explicabatur in Pogeto, videt̄ ꝙ illa deberēt dici res Pogeti seu de bonis que testator habebat in Pogeto. Et ꝙ ita senserit testator videt̄ colligi ex his que sequuta sunt, scꝫ ꝙ licet ipse ꝑmiserit omnia bona immobilia existentia in loco ⁊ territorio Deifecit, ⁊ etiā mobilia tradita ipsi Bertrando que inibi existebant, inter que etiā erāt alia aīalia regi, gubernari, ⁊ administrari, ⁊ fructus ex eis percipi per prefatū Bertranduꝫ, nunꝗ tamen hoc fieri passus est quo ad aīalia de quibus est questio, sed vt ponitur in casu illa regebat idē Antonius seu regi et custodiri faciebat per pastores deputatos, qui etiam nutriebantur de cibis receptis in Pogeto vallis.

¶ Allegatio secundi quesiti.

11 † Venio ad secundū quesitū vbi presuppono ꝙ vt mihi verbo relatum est, nomina seu credita predicta cōtracta extiterunt in dicto loco Pogetivallis, ⁊ ibi etiā fieri debet solutio creditorum huiusmodi per debitores. ꝑpter qđ videtur ꝙ huiusmodi noīa seu credita debeant cōnumerari et esse de bonis ⁊ hereditate quas habebat testator in loco Pogeti vallis ⁊ eius territorio, per id qđ voluit Lapus allega. xcj. exordiente, In nomine dñi. Casus est talis vcꝫ quidā Nicolaus dulceuenture de senis. col. fi. versi. modo est questio de nominibus debitoꝝ. 12 † Vbi voluit ꝙ noīa debitorū ad illū locū pertinēt, vbi exactio de iure ⁊ de facto fieri pōt, vt q̄ sit ibi collata solutio, ⁊ ibi reperit̄ de- 13 bitor. d. l. ex facto. §. rerū. ⁊. l. quero. ff. de solu. † Nō obstat scđm euꝫ ꝙ noīa debitoꝝ dici nō debeāt esse localia, sed sint vbiꝗ locorum. l. fideicōmissum. §. tractatū. ff. de fideicōmis. l. fi. C. de prescrip. longi tempo. ⁊. l. gaynus. in prin. ff. de lega. ij. Quia respōdet ꝙ verum est noīa non esse in loco circunscriptiue, sed per effectū exactionis sunt in loco, dicta ergo noīa debitorum per effectū faciēde exactionis in dicto loco Pogetivallis debent dici esse in nullo, et sic esse de bonis ⁊ hereditatibus quas habebat testator in Pogeto vallis. Et idē videtur voluisse Alex. de imol. in dicto cōsi. xvj. col. penul. ver. ⁊ idē dico de actionibus seu noībus debitoꝝ, vbi dicit ꝙ si in Romana ciuitate sint celebrati cōtractus ex quib⁹ creata sunt noīa debitorū, tunc dicendum est qđ censentur de bonis illius loci hoc est Rome, pro quo dicit esse casum in. l. titium et meuiū. §. tutores. ff. de administra. tuto. ⁊ subiūgit illud idē esse si alibi esset celebratus cōtractus, ⁊ tū solutio collata esset in Romana ciuitate. pro quo allegat dictam. l. quero. ff. de solu. Qđ si ita est in quolibet dictorū casuū, multo fortius esse debet vbi ambo casus cōcurrunt vt in casu nostro in quo cōtractus dicuntur fuisse celebrati et initi in dicto loco Pogetivallis, ⁊ in illo collata solutio, insuper vbi dictus testator erat illius loci originarius, et ibi domiciliū fouebat. 14 † Preterea quando actiones dantur ad quid mobile de eis iudicatur vt de re mobili. vt not. glo. in auē. de nō alie. §. illo. ⁊ quod ibi clarius per Ange. colla. ij. per Dy. ⁊ Barto. in. l. post. ff. de auē. tuto. glo. in. l. j. ⁊ quod ibi Bar. C. si aduer. transactionem. Bar. in. l. mouentium. ff. de verbo. signifi. Joan. and. in addi. Specu. titu. de fructi. ⁊ interesse. §. j. versi. sed quid si debeo. Ange. in. l. j. §. questitum. ff. ad trebel. Cum ergo nomina predictorum debitorum dentur ⁊ competant vt audio ad pecuniam numeratam vel ad granū que omnia sunt mobilia ⁊ possunt debitores exigi in loco de Pogeto, idem videtur esse iudicanduꝫ de nominibus huiusmodi qđ indicatur ⁊ iudicaretur de bonis mobilibus in eodē loco existētibus, de quibus vt ꝑdixi iudicari debet ꝙ illa assignata extiterint dictis Marono et Guillielmo. Et ꝙ ꝑpterea illa eisdē pertineāt ⁊ spectēt. Et pro hac sniā vidētur etiam facere ea que ponit Alex. de imol. cōsi. xxxj. exordiēte, Viso titulo questionis per totū. in pri- 15 mo volumine. † Verum ego hoc firmare nō audeo propter multa iura que huic snīe seu dicto videntur refragari, scꝫ. l. vxorē. §. legauerat. ff. de lega. iij. ⁊ expressius. dicta. l. gaius. in prin. ff. de leg. ij. ⁊ expressissime in. l. si mihi meuia. ff. de lega. iij. et quod voluit Bal. in. l. j. ff. de sta. homi. vbi dicit quod si tibi donem id quod habeo Perusij, actiones personales non continent̄: quia loc⁹ non circūscribit illa incorporalissima. Pro qua allegat dictam. l. gayus. in prin. l. fi. C. de prescrip. longi tempo. ⁊ alia que possunt ibi videri, de hoc etiam per alios in alijs locis.

¶ Allegatio tertij quesiti.

16 † Ad tertiū dico ⁊ respondeo ꝙ pecunia que erat i loco Pogetivallis pertinet dictis Marono et Guillielmo. d. l. gayus. in principio. vbi ꝓbat̄ ꝙ quia ex semisse in quo testator Sayū Seyū pronepotē heredē instituerat, excepit

de testamēto domos paternas in quibus inhabitabat cū omnib⁹ que ibi erant, que omnia ad portionem hereditatis quam eidem Gayo dederat, voluit nō pertinere, habere nō debet idē pronepos semissem aut aliam partem in argēto reperto in domibus. Quod ideo cōtingit: quia argentum ibi repertum cōprehendebatur appellatione eorū que erant in domibus quas testator habitabat. Etiam pro premissis facit. l. generali. §. vxori. ff. de vsufruc. leg. vbi in legato domuū ⁊ omnium rerum que in his domibus erant, nō ideo venit argentum ibi existens: quia illud fuit per testatorē excep tum: quod si ita est in argēto forte non monetato, cur nō idē erit in nūmis aut pecunia numerata ibi reperta, nisi parata diceretur forte ad calendariū ad fenerandū aut ad merces comparandas. Nō ergo bene reprehenditur spectabilis vir dominus Jacobus bochonij quem audio sic sensisse per illum. §. gayus. Pro cuius dicto, ego allego. l. si chorus. §. j. l. si fund⁹. ff. de leg. iij. ⁊ quod voluit glo. et Barto. in dicta. l. vxorem. §. legauerat. quam audio allegari pro casu contra dictum do. Bochoni, sed profecto nihil facit cōtra eū, nisi diceremus vt predixi hanc pecuniam ad calendarium destinatam de qua loquitur dictus. §. legauerat. vel forte ad merces comparandas, cuiusmodi non dicitur esse pecunia inuēta in dicto loco Pogeti vallis. Et q̄uis Bald. videatur precise ⁊ indistincte dixisse in dicta. l. fi. col. fi. C. de compensa. q̄ pecunia nō includitur in legato possessionum: quia semper videtur alienationi parata. Alexā. tamen in addi. suis super verbo, alienationi, dicit hoc intelligendum vt habetur per glos. ⁊ Barto. in dicto. §. legauerat. qui distingunt vt predixi inter pecuniam ad tempus repositam ad comparationem ⁊c. vel ad fenerandum. et eam que perpetuo ibi sit. Quibus.

Consilium. CVI.

De prohibitione trebellianice per testatorē fideicommissario. Et de alienatione bonorum vsq̄ ad duas quartas.

Summarium.

1 Testator an possit prohibere detractionē trebellianice quēadmodum falcidie, et an recipiat limitationem. nu. 3. et quid si illam minuat. 5.
2 Opinioni communi nisi sit euidenter falsa aut conuincatur, subtiliori ⁊ meliori ratione inherendum est.
3 Fructus percepti an imputandi in trebellianicā inter liberos primi gradus etiam testatore sic volente. ⁊. 4.
6 Consulere contra stilium periculosum est.
7 Trebellianica an deducenda in particularibus institutionibus.
8 Heres institutus ⁊ sub conditione grauatus an possit alienare de bonis substitutioni subiacentibus vsq̄ ad valorem duarū quartarum.
9 Quartarum detractio quo ordine fiat ⁊ qualiter.
10 Heres institutus adiēs hereditatem cum beneficio inuentarij an censeatur priuatus aliqua quarta.

Viso casu mihi exhibito parte nobilis viri Guillielmi gotafredi, ⁊ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primū. Pro cuius faciliori solutione premitto 1 † q̄ glos. ⁊ doct. querunt in diuersis passibus an quemadmodū potest hodie hoc est secundū iura nouissima testator prohibere detractionē falcidie, ita etiam possit ⁊ valeat prohibere detractionem quarte trebellianice. Super quo articulo fuerūt ⁊ sunt varie opiniones. glo. ⁊ doc. vna enī fuit opinio, q̄ testator nō possit eā prohibere, quā tennit glo. in. l. si vt allegas. ⁊ auč. sed cum testator. C. ad legē falci. Jaco. de bellovi. auč. de heredi. et fal. §. hinc nobis. q̄d. xvj. colla. j. Jo. de imol. in. l. marcellus. in prin. ff. ad trebel. ⁊ alij in alijs locis. Alia vero et contraria, scz q̄ immo possit eā ꝓhibere fuit opinio glo. in. §. sed quia stipulationes. institu. de fideicōmissa. liber. ⁊ in auč. de heredi. ⁊ fal. §. si vero expressim. colla. j. quā sequunt Odofre. Jaco. de are. Pet. Cy. Bar. ⁊ alij cōiter in dicta auč. sed cum testator. Ang. ⁊ Rapha. fulgo. in. d. l. marcellus. Nico. de neapo. in l. j. §. inde neratius. ff. ad trebel. Cy. ⁊ Jo. de imol. in. l. j. §. ad municipium. ff. ad leg. fal. Rayne. ⁊ Paul. de cast. qui dicūt hanc esse cōmunē s̄niam. ⁊ Ange. ⁊ Salice. in dicta auč. sed cū testator. ⁊ alij in alijs locis. Et q̄uis Alex. de imol. nō sequat̄ hanc opinionē in. d. l. marcellus. ipse tamē fatetur istā esse cōmunē a qua ꝓpterea non 2 est in iudicando vel cōsulendo recedendū. † quia cōi opinioni nisi sit euidēter falsa aut nisi conuincatur subtiliori ⁊ meliori ratione inherendum est s̄m Host. Jo. and. ⁊ omnes. d. c. j. de cōstitu. Pro quo bn̄ facit. c. nouimus. ibi a plurib⁹ approbata. ⁊ q̄d ibi Anto. de butri. de verb. signi. c. de iudicis. ibi, in quo plurimi cōcordant. 3 iij. q. iij. ⁊. l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. q̄sto. † Uerum q̄uis ista sit cōmunis opinio, ⁊ que hodie cōiter tenetur et in scholis ⁊ in iudicijs, sunt tamē qui eā limitant ⁊ restringunt vt nō procedat in liberis primi gradus. ⁊ hec fuit limitatio Bal. quam ipse posuit in. l. iubemus. ⁊ per illū tex. C. ad trebel. vbi vult tex. testatorem non posse disponere q̄ liberi primi gradus sibi cōputēt fructus in trebellianicam, nō potest igitur testator per iniunctionem imputationis huiusmodi minuere trebellianicam, ergo nec potest eam in totum tollere seu prohibere. argu. l. videamus. §. penul. ff. de in lit. iuran. quia minus videtur esse minuere trebellianicam per iniunctionem imputationis fructuū, quā eam tollere aut prohibere totaliter. Et idem quod Bald. voluit Salice. in dicta. l. iubemus. quia. ll. posteriores volētes testatorē posse prohibere trebellianicā distingui debent scd̄m iura vetera. l. sed ⁊ po- 4 steriores. ff. de legi. † Et sic debent distingui per dictā. l. iubemus. que alias distinguit inter liberos primi gradus ⁊ alios grauatos vt primi in trebellianicā fructus perceptos nō imputēt etiā testatore disponente q̄ eos imputarēt, alij vero sic. Et cum Bal. etiam transit Roma. in. d. l. marcellus. in princ. ⁊ vt refert do. Gui. pa. in decisionibus parlamēti deci. lj. exordiēte. Secūdū stilum dicte curie parlamēti ⁊c. ista seruari cōsueuit de stilo dicte curie. Huic opinioni etiā videt̄ adhesisse Alexā. de imol. cōsil. v. exordiēte, Circa primum dubium. col. fina. in tertio volumine. vbi solum allegauit dictum Bald. in dicta. l. iubemus.

5 † Sed contrariā partem scz q̄ immo possit pater etiā liberis primi gradus ꝓhibere detractionem trebellianice tenuit Cy. in. d. l. iubemus. in prima oppo. volēs q̄ dicta. l. iubemus, sit hodie correcta per id q̄d habet̄ in dicta auč. sed cū testator. q̄d etiā voluit Rapha. cuma. in. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ i. l. i fideicōmissaria. i prin. ff. ad trebel. vbi reprehēdit Bal. dicēs q̄ argumentū quo vtitur Bald. nō ꝓcedit: q̄ licet. d. l. iubemus. velit q̄ testator non possit facere vt computentur fructus in trebellianicā filio, nō tamen vult q̄ testator nō possit ꝓhibere detrahi trebellianicā: q̄ illud erat ius cōe prius inductū, scz q̄ testator illo tēpore nō posset ꝓhibere detractionē quarte. l. titia. ⁊. l. quod de bonis. §. j. ⁊. §. fina. ff. ad legem fal. ⁊. l. j. §. inde neratius. ff. ad trebel. et. d. l. si vt allegas. C. ad legē fal. et sic tex. in. d. l. iubemus. nō inducit q̄ possit ꝓhibere trebellianicā, sed iam inductū per alia iura presupponit, dato q̄ specialiter disponat testatorem nō posse disponere q̄d fructus qui alijs heredibus cōputarētur in quartā trebellianicā cōputētur liberis primi gradus, ⁊ sic circa ꝓhibitionē testatoris q̄ nō detrahatur trebellianica nō ꝓtinet illa lex aliq̄d singulare. Et s̄m Rapha. cuma. cū testator hodie possit in totū ꝓhibere trebellianicā, poterit etiā illam minuere. ⁊ loquitur idē Cuma. etiā i liberis primi gradus. ⁊ huic opinioni Cy. ⁊ Rapha. adheret Alex. de imol. in. d. l. marcellus. col. viij. versi. adde q̄d mihi magis placet opinio Cy. ⁊c. ⁊ hoc presupposito q̄ opinio cōmunis de qua supra dixi, sit vera. Huic opinioni etiā videtur adhesisse Alexā. cōsi. lxvij. exordiēte, Cōsideratis his q̄ in themate ⁊c. in primo volu. vbi etiā refert dictū Bald. in dicta. l. iubemus. ⁊ dictum Rapha. cuma. illud impugnātis de quo supra dixi. Frā. vero de are. consil. lxvij. ad fi. refert dictū Bal. et dicit illud esse aliqualiter dubiū, ⁊ reuera si nō esset stilus de quo 6 supra dixi, esset maius dubiū. † Sed si sit stilus de quo supra, esset periculosum consulere contrarium ex capite prohibitionis.

7 † Uerū quia testator noīatiz seu particulatim instituit nobiles Gaspardū ⁊ posthumū, ipsum vcz Gaspardū in talibus ⁊ talibus bonis, ⁊ posthumū in talibus ⁊ talibus inibi latius expressis, pōt esse dubiū, an de fideicōmisso q̄d nūc debet restitui dicto nobili Guillielmo posthumo, in cuius personā habet locū substitutio detrahi possit trebellianica: ꝓ eo q̄ q̄uis dicti nobiles Gaspardus ⁊ Guillielmus dici debuerint ⁊ fuerint heredes vniuersales, ea tn̄ bona in quibus quilibet eorum fuit particulariter institutus censentur quedam prelegata per ea que habentur in. l. ex facto. la grande. et quod ibi docto. ff. de heredi. institu. de legatis autem ⁊ inspectis istis particularibus substitutionibus videret̄ prima facie q̄ de his in quibus fuerunt particulariter instituti nō deberet deduci trebellianica, per id quod voluit Bald. in. l. filium quem. C. famil. ercisciun. Panor. in. c. raynutius. col. fi. de testa. et domi. Jason may. in auč. res que. colum. iij. ad fi. C. cōmuni. de lega. Sed his videtur posse responderi q̄d hoc posset ꝓcedere si dicti nobiles Gaspardus ⁊ posthum⁹ fuissent in

certis rebus heredes instituti ⁊ fuissent heredes particulares, sed qꝛ ipsi nō fuerunt heredes particulares, sed vniuersales, pro eo qꝛ reliqua bona eisdē accreuerunt ⁊ accreuissent etiam si quilibet eorū fuisset dūtaxat heres institutus in vno fundo. dicta. l. ex facto. et. l. j. §. si ex fundo. ff. de heredi. institu. Putarem contrarium esse verius, Quis pro nunc nō omnino firmē nec possim plenius discutere propter accelerationem portitoris.

8 †Quibus premissis ⁊ supposito quod dictus nobilis Gaspardus potuerit detrahere duas quartas tanq̄ heres institutus et sub conditione granatus, videt̄ qꝺ ipse potuerit alienare de bonis substitutioni subiacētibus vsqꝫ ad valorem dictarum quartarum. Et primo quo ad legitimā, per id quod not. Cy. in dicta aut. res q̄. ad si. ⁊ qꝺ ibi Albe. C. cōi. de lega. Bald. in. l. ij. C. ad legē falci. ⁊ consi. xxxix. exordiente, Pūctus questionis ⁊c. in secunda parte. et Paul. de cast. in dicta. l. marcellus. in principio. ff. ad trebel. ⁊ alij in alijs locis. Et idem videt̄ dicendum de trebellianica ſm Alexan. de imol. qui ita consuluit cōsilio. iij. in tertio volumi. quod etiam voluit Pau. de cast. in dicta l. filium quem. col. iij. C. famil. erciscun. et Panormi. in. c. raynaldus. col. antepenul. de testa.

9 †Ad secundū dico et respondeo ꝙ cū prefato testatori superfuerint quinqꝫ liberi, scꝫ dicti duo filij et tres filie horum omniū legitima fuit semis hoc est dimidia pars bonorum dicti quondam testatoris. aut. de trien. et semis. §. j. versi. si vero vltra quatuor. colla. iij. ⁊ trāsumptiue in aut. nouissima. C. de inoffi. testa. Et quod dixi bonorum intelligo prius deducto ere alieno ⁊ funeris impensa: quia legitima debetur his prius deductis. l. papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffi. testa. Si igitur ponamus qꝺ bona eiusdem testatoris valerent tempore eius mortis deducto ere alieno, ⁊ funeris impēsa decem mille florenis legitima cuiuslibet dictoꝝ quinqꝫ liberoꝝ ascēdebat et ascēdit ad mille florenos, ⁊ sic ad decimā partē. Et hanc decimā partē primo sibi imputabit heres huius Gaspardi in bonis alienatis, deinde vero detrahet trebellianicā que est quarta pars residui hoc est eiꝰ qꝺ superest detracta legitima, que etiā detrahet̄ per impressionē faciendam in rebus alienatis si illa ad tantuꝫ ascendāt. Residuū aūt hoc est id quod supererit detracta decima parte ⁊ quarta parte residui debebit restitui ipsi nobili Guillielmo, isto enim ordine fit detractio harum quartarum. vt not. glos. in. d. c. raynaldus. super verbo, licet totas. de testa. ⁊ Joā. de imol. in. d. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulga. et pupil.

10 †Ad tertium quesituꝫ dico et respondeo ꝙ licet heres institutus per Gaspardum adiuerit eius hereditatem cum beneficio inuentarij, non propterea censetur priuatus aliqua quarta, immo fuit sanum consiliū vt apparet ex his que habentur in. l. si. C. de iu. delibe.

Ad aliud dubiuꝫ mihi verbo factum, quo quesituꝫ est an dictus nobilis Guillielmus teneatur ad solutionem partis debitorum contractorum per dictum quondam Gaspardum, et partis legatorum per eum relictorū, respondeo ꝙ non: quia ipse non est heres dicti Gaspardi insolidum aut pro parte, non enim per fideicommissum de quo supra dixi debet succedere ipsi Gaspardo, sꝫ testatori hoc est Guillielmo patri substituenti. dicta. l. coheredi. §. cum filie. Et sic nec ad debita nec ad legata predicta tenetur, sed heres ipsius Gaspardi. Et hoc est sine dubio.

Consilium. CVII.

☞ De decepto vltra dimidiam iusti pretij non restituendo propter iuramentum et renuntiationem sui iuris. Et de emphitheota ecclesie vendente rem non reseruato iure ecclesie.

Summarium.

1 ☞ Deceptus vltra dimidiam iusti pretij in venditione supplementum legitimi valoris petere quando non possit.
2 Potior in dominio est cui res prius est tradita, licet alius in titulo preuenerit.
3 Emphitheota etiam per titulum donationis an possit transferre dominium vtile in donatarium sine consensu domini directi.
4 Emphitheota ecclesie donans rem que tenetur sub dominio directo ecclesie non reseruato iure ecclesie, an priuetur iure suo.

1 Etiā† si pretendi posset ꝙ honesta mulier Alaysona arpilhe lesa extiterit vltra dimidiā iusti pretij in vēditione cuiusdam horti siti in ciuitate Cisterici suis confrontationibus confrontati per eam facta prouido quondam viro Thibaudo vessati correatori, non possit tamē ipsa Alaysona vel nobiles viri Spiritus et Antonius guiramandi pretensi donatarij eiusdē Alaysone et ex persona illius petere suppleri legitimum pretium aut dictum hortum sibi restitui. Tum quia prefata Alaysona tempore facte vēditionis de dicto horto, ⁊ in dicta vēditione donauit maiorem valentiā quātacunqꝫ esset etiā si in duplo triplo vel ampliori excederet ⁊c. quod facere potuit, et sic faciēdo se exclusit a beneficio seu remedio. l. ij. C. de rescin. vendi. et. c. penul. de emptio. ⁊ venditio. qꝺ etiā voluit Azo in summa. ti. de emp. ⁊ vēdi. Bar. ⁊ doct. in. l. si quis cū aliter. ff. de verb. obli. Bar. Bal. et Sali. ī. d. l. ij. C. de rescin. vēdi. Jo. de imol. in. c. si. de dona. et in repeti. c. cū cōtingat. ver. itē aduerte inquātū dixi qꝺ si iurat. de iureiu. ⁊ Ang. are. in. §. actionum. versi. quero quid si in instrumēto. institu. de actio. Preterea exclusit se a dicto remedio eadem Alaysona propter renuntiationem quam fecit. Renuntiauit enim vt dicitur in instrumento venditionis legi volenti deceptis in cōtractibus vltra summā iusti pretij subueniri posse ⁊c. prout ibi. Et sic dicte. l. ij. quod facere potuit scđm omnes doctores communiter in dicta. l. ij. et in allegata. l. si quis cum aliter. Preterea si tempore facte venditionis erat ipsa Alaysona maior. xxv. annis ipsa ab illo remedio se exclusit etiam per iuramentum per eam prestitum vt voluit glo. et docto. in dicta. l. ij. ⁊ cano. in. c. penulti.

2 †Preterea nec possunt prefati nobiles Spiritus ⁊ Antonius pretendere quod dictus hortus eisdem pertineat iure dñij in vim cuiusdam pretense donationis eisdem facte vt per eos asseritur per prefatam Alaysonam de omnibus bonis suis quibusdam exceptis. Et hoc ante venditionem de qua supra: quia respondeo et dico qꝺ esto qꝺ dicta pretensa donatio precessisset: quia tamen traditio horti prius facta est dicto Thibaudo vexati, ille fuit in dñio potior. l. quotiens. C. de rei vendi. nisi forte opponatur quod fuerint dicti pretensi donatarij priores etiam quo ad traditionem propter clausulam precarij seu constituti positā in instrumento donationis. 3 †Sed respōdeo ꝙ cum dictus hortus esset ⁊ sit res emphitheoticaria tenereturqꝫ ⁊ teneatur de ⁊ sub dñio directo prioratus beate Marie de Podiogana gobio non potuit eadem Alaysona per constitutum aut cōstitutionē precarij, vel etiam per veruꝫ ⁊ realem actū conditionis dicti horti transferre dominium vtile in dictos pretensos donatarios sine cōsensu dominij directi. l. si. C. de iu. emphi. not. Bald. ⁊ doct. in. l. ea lege. C. de condi. ob cau. et voluit Bald. consi. cliij. exordiēte, Casus coram reuerēdo dño episcopo Tridentino. col. si. in prima parte. Et qꝺ nō possit emphitheota etiam per titulum donationis transferre dominium vtile in donatarium sine consensu domini directi tenuerūt doct. clarissimi vt videri pōt per ea que not. do. Jaꝶ. may. in. l. si. col. xxj. et multis se. C. de iu. emphi. et ex his q̄ not. Joan. de imol. et alij in. c. potuit. de loca. et Alexan. de imol. in. l. si domus. §. fina. ff. de lega. j. Et esto ꝙ titulus donationis nō esset prohibitus, prout aliqui ⁊ multi voluerunt, est tamen prohibita traditio, vt nō fiat nisi interueniēte cōsensu domini directi: ⁊ in hoc videntur omnes conuenire. quod etiaꝫ voluit Fran. de are. cōsil. xlj. exordiēte, Pensata cōsultatione trāsmissa. ⁊ Jaco. rebuf. in. l. j. C. de fundis patrimo. ⁊ ꝓcedunt hec, nō solū in emphitheota priuati, sed etiā in emphitheota ecclesie, quinimo magis in emphitheota ecclesie vt voluit Bar. in. d. l. si domus. §. si. ⁊ in. l. in conuētionibus. ff. de verbo. obliga. et in multis alijs locis. ꝓ quo allegat. l. vniuersas. C. ne rei dñice vel tēplo. ⁊ intelligit Bar. etiā contractū donationis rei emphitheoticarie esse ꝓhibitum nisi cōsensus dñi interueniat. Et q̄uis aliqui reprehēdāt eū quo ad hoc, nō tū dicūt qꝺ traditio talis rei donate fieri possit sine cōsensu domini. 4 †Preterea dicit Bald. ⁊ sequūtur moderni in. d. l. si domus. §. si. qꝺ si emphitheota ecclesie donet rē que tenet̄ de ⁊ sub dñio directo ecclesie nō reseruato dñio vel iure ecclesie, ip̄e priuatur iure suo per dictā. l. vniuersas. ī quo etiā peccauit prefata Alaysona faciēdo dictā p̄tēsaꝫ donationē. Nō pn̄t ergo dicti Spūs ⁊ Antonius pretēdere se esse dños dicti horti in vim dicte asserte donationis. Et ita mihi videtur sub correctione ⁊c.

Consilium. CVIII.

☞ De cōione bonorū cōmunium indiuisorum inter fratres.

Summarium.

1 Fratres tenentes bona cōmunia et indiuisa an censendi sint socij vt lucrū debeat cōmunicari absenti non interueniente actus promiscui societate.
2 Communicans fructus an censeatur communicasse bona.

Onitur i facto quod mortuo et vita functo prouido quondam viro. N. violete loci sancti Geruasij superfuerūt probi viri Joānes, Gonetus ⁊ Antonius violete eius filij naturales ⁊ legitimi ac heredes vniuersales īter quos bona dicti eorum patris manserunt cōmunia et indiuisa. Est tamē verū quod mortuo eodem. N. patre prefatus Antonius dimissis dictis Joanne ⁊ Goneto in dicto loco sancti Geruasij et domo paterna accessit ad locum Thori, vbi mansit viginti annis aut circa negotiando, laborando, ⁊ se exercitando in arte fabrili, dicti vero Joannes ⁊ Gonetus residentes in sancto Geruasio se exercuerunt circa agrorū culturam: et durante eo tempore acquisiuerunt suis ipsorum Joannis ⁊ Goneti proprijs nominibus certa bona et presertim immobilia veluti terras/vineas/⁊ alia huiusmodi. Lapsis autez dictis viginti annis vel circa idem Antonius redijt ex Thoro ⁊ se cōtulit ad dictum locum sancti Geruasij ⁊ domum paternam, vbi vna cum dictis Joanne et Goneto eius fratribus nulla eis facta cōicatione de lucris factis in Thoro māsionez fecit per certa tempora, ⁊ vt dicitur per decem aut duodeciz annos quibus durātibus ipsi tres fratres simul vixerunt facientes vnam mensam et vnam bursam de his que interim sunt lucrati, hoc est de his que idē Antonius habuit ⁊ acquisiuit ex arte fabrili ⁊ eis que prouenerunt ex predijs ⁊ fructibus prediorum per dictos Joannem et Gonetum laboratorum et cultorum, et non solum fuerunt eidem Antonio cōmunicati fructus percepti ex predijs paternis, ⁊ inter ipsos fratres communibus, sed etiam fructus percepti ex bonis acquisitis per dictos Joannem et Gonetum absente eodem Antonio ⁊ manente in Thoro.

¶ Et quia dicti fratres venire volunt ad partitionem et diuisionem bonorum eorūdem. Quesitum est an idem Antonius partez habeat vel habere debeat in dictis bonis per dictos Joannem et Gonetū acquisitis eo manente in Thoro. † Ad quod respondeo ꝙ licet bona patris dictorum trium fratrū remanserint inter eos cōia ⁊ indiuisa, non tamen propter hoc communia sunt inter eos nec cōmunicari debent ea que fuerunt per dictos Joannem ⁊ Gonetuz acquisita absente dicto Antonio, quia ꝙuis habuerint bona in cōione, non tamen censendi erant propterea socij adeo ꝙ lucrum factum per dictos Joannem ⁊ Gonetuz deberet cōicari predicto Antonio nisi interuenissent promiscui actus societatis negotiando, ⁊ omnia lucra inuicem cōferendo. l. cum duobus. §. papinianus. et quod ibi docto. ff. pro so. Bar. in. l. titium ⁊ meuium. §. altero. ff. de administra. tuto. per Barto. ⁊ alios post eum in. l. si patruus. C. communia vtriusꝗ indi. Bald. in. c. j. §. si duo fratres. de duo. fratri. de nouo benefi. inuesti. qui tamen actus ꝑmiscui nō proponūtur interuenisse. Et quod predixi bona predicta nō esse communia inter ipsos Joannez, Petrum ⁊ Antonium, nec debere cōicari eidē Antonio. Procedit etiam si dicta bona fuissent acquisita ex fructibus perceptis ex bonis paternis ⁊ cōmunibus inter eosdem Joannem, Gonetum ⁊ Antonium nisi illi fuissent tutores aut curatores eiusdē Antonij vt apparet ex his que not. doct. in. d. l. si patruus. Fateor tamen ⁊ est verum qꝺ vbi ista bona acquisita extitissent de bonis cōmunibus eorūdem Joannis, Goneti ⁊ Antonij, ipsi Joannes, Gonetus tenerētur eidē Antonio satisfacere de ea quota quam habebat in bonis ex quibus fuerunt acquisita, per id quod habetur in. l. j. et quod ibi Bald. C. si quis alteri vel sibi. l. si ex ea pecunia. C. de rei vendi. et dicta. l. si patruus. ⁊ quod voluit Bar. in. d. l. titium ⁊ meuium. §. altero. ff. de administra. tuto. † Uerū quia post regressuz ex Thoro, idem Antonius mansit cuz dictis eius fratribus et eis communicauit sua lucra facta ex arte fabrili seu exercitio illius, et ecōtra dicti eius fratres eidem etiam communicarunt lucra sua, ⁊ alias vixerunt ipsi tres et fecerunt prout in casu potest esse difficultas an per ipsos actus promiscuos factos per dictos fratres ⁊ inter se cēseātur ipsi Joānes ⁊ Gonetus communicasse ipsi Antonio eorū fratri bona per eos acquisita saltem ea ratione qua eidem cōmunicarūt fructus et presias ex eisdē perceptos. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Salice. in dicta. l. si patruus. col. penul. quem refert ⁊ sequitur Alexan. de imol. consi. xxiij. exordiente, Uisis dubijs ⁊c. in primo volumi. ⁊ consi. xlviij. exordiente, Diligenter perspectis his que in themate ⁊c. in secundo volumine. ⁊ hoc est verum nisi per lōguz tempus hoc est per decem annos, ipsi Joannes ⁊ Gonetus eidez Antonio communicassent fructus dictoꝝ bonoꝝ per eos acquisitorum tanꝙ fructus bonorum communium.

Consilium. CIX.

¶ De substitutione reciproca mixta cum compendiosa cōplectente fideicommissariam.

Summarium.

1 Substitutio breuiloqua mixta cum compendiosa quas substitutiones continet.
2 Substitutio vulgaris quando expiret.
3 Liberi primi gradus non tenentur imputare fructus perceptos in quartam trebellianicam, secus in nepotibus.

Onitur in facto ꝙ prouidus quondam vir Guillielmus malicadelli dudū Annovcz domini. M. cccclxv. et de mense Augusti fecit ⁊ condidit eius vltimū ⁊ nuncupatiuum testamentum in quo inter cetera heredes vniuersales instituit ⁊ nominauit Bernardum malicadelli eius filium naturalem ⁊ legitimum pro semisse seu media parte, ⁊ Frāciscum et Petrum malicadelli eius nepotes seu felesenos ex Petro malicadelli eiusdē testatoris quōdam filio predefuncto pro alio semisse, ⁊ quos Franciscum ⁊ Petrum malicadelli nepotes inuicem substituit. Primo vcz decedēti superstitem casu quo ipse primo decedēs ab humanis sine liberis ex suo proprio corpore ⁊ legitimo matrimonio ꝓcreatis decederet. Fecit ⁊ alias substitutiones quas pro eo ꝙ proposito nō seruiūt nō recito. Huguete vero eiꝰ nepti seu felesene ⁊ sorori vtrinꝗ coniuncte dictorum Petri ⁊ Francisci pro omnibus iuribus eidē competentibus in ⁊ super bonis eiusdem Guillielmi testatoris tā ratione legitime ꝙ alio iure legauit et iure institutionis reliquit quīquaginta florenos auri monete quos solui voluit vt ibi. Deinde permanens in voluntate huiusmodi ab humanis decessit superstitibus dictis Bernardo ac Petro ⁊ Francisco eius filio ⁊ nepotibus qui bonis et hereditati eiusdem se immiscuerunt et pro heredibus vniuersalibus se gesserunt. Successu vero temporis vita functus est et ab humanis sine liberis et intestatꝰ decessit dictꝰ Franciscus malicadelli superstitibꝰ ⁊ sibi superuiuentibus prefatis Petro ⁊ Huguta eius fratre ⁊ sorore vtrinꝗ coniūctis, ⁊ honesta muliere Martha matre eorūdē Frācisci, Petri ⁊ Huguete.

¶ Quesitum est an substitutio superius mentionata sibi locū vēdicauerit ⁊ vendicet in personam eiusdē Petri qui dicto Francisco superuixit. Et quid in vim substitutionis huiusmodi habere potuerit in bonis dicti quondam Guillielmi ad ipsum Frāciscum deuolutis.

¶ Secundo ad quem pertinere debeant alia bona dicti quōdam Francisci.

Hristi nomie inuocato. Uiso casu predicto et dubijs ex illo elicitis, dico ⁊ respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. † Et primo ad primum. pro cuius solutione premitto qꝺ substitutio de qua supra fuit breuiloqua seu reciproca mixta cum compendiosa vt colligi potest ex verbis illius iunctis not. per Bar. ⁊ doct. in. l. lucius. ff. de vulga. ⁊ pupil. et per moder. in. l. ex testamēto. C. de testa. mili. Et hec ab initio cōtinuit multas substitutiones, ⁊ presertim vulgares ⁊ fideicommissarias. † Et ꝙuis vulgares expirauerint ꝑ immixtionem auitine hereditatis. l. post aditam. C. de impube. ⁊ alij substitu. remansit tamen fideicommissaria in personā cuiuslibet, et que moriente dicto Frācisco sine liberis sibi locum vēdicauit in personam Petri eius fratris sibi substituti. Est tamen verum qꝺ ex persona dicti Francisci potuerunt detrahi due quarte, scʒ legitima et quarta trebellianica iuxta not. per glo. Barto. ⁊ doc. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. per glo. ⁊ Bart. in. l. ꝙꝙ. C. ad legē fal. per Bald. in. l. filiuz. C. fami. ercis. ⁊ Joan. de imol. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ⁊ pupil. Pro quo sunt boni text. in. c. raynutius. et. c. raynaldus. de testa. † Uerum quia idem Franciscus non fuit de liberis primi gradus dicti quōdā Guillielmi eius aui, ipse tenebat

imputare

imputare in quartam trebellianicã fructus per eũ perceptos ex bonis & hereditate dicti quondã Guillielmi eius aui. l. in fideicõmissariã. in prin. & quod ibi glo. & doct. ff. ad trebel. q̃uis secus sit in liberis primi gradus. l. iubemus. & quod ibi docto. C. eo. tit. detracta igitur legitima dicti quondã Frãcisci que est sexta pars tertie partis bonorũ dicti quondã Guillielmi aui paterni et quarta parte residui, prius tamẽ in hanc quartã imputatis fructib⁹ per eundẽ quondã Franciscũ perceptis ex bonis auitinis totum residum bonorũ auitinorũ debuit restitui dicto Petro ei⁹ fratri substituto, & nunc debet remanere penes dictã Frãcesiã eiusdem Petri filiã naturalem & legitimam ac heredem vniuersalem. Quo vero ad dictam legitimã, & id quod pro quarta trebellianica detrahi potuit de dictis bonis auitinis prius imputatis in dictã trebellianicam fructib⁹ per eundẽ quondã Frãciscũ perceptis. Dico q̃ in his succedere debuerint & debent equis portionib⁹ p̃fati Martha mater, Petr⁹ & Hugueta frater & soror. auc. de heredi. ab intesta. §. consequẽs. & §. si vero cũ ascẽdentibus. colla. ix. & trãsumptiue in auc. defuncto. C. ad tertul.

Ad secundũ dubiũ dico & respondeo quoad alia bona per eundẽ quõdam Franciscũ acquisita vel ad ipsum Franciscũ peruẽta aliunde q̃ ex bonis dicti Guillielmi eius quondã aui, q̃ in illis succedunt & succedere debẽt equis portionibus dicti eius mater frater & soror per iura supra proxime allegata. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CX.

De penis viduarum renubentium sublatis.

Summarium.

1 Pene imposite per legem ciuilem viduis renubentibus, an sint hodie sublate per canones aut correcte.

Vdum anno videlicet Millesimo. cccc. xciiij. & de mẽse Maij, fuit contractũ matrimoniũ per verba de futuro, ac postea & successu tẽporis per verba de presenti, & deinde carnali copula cõsummatũ per & inter Guillielmũ charpandi filium naturalem et legitimum Joannis charpandi ex vna parte, et honestam mulierem Benedictam ruperte filiam Gonini ruperti. Cuius matrimonij contẽplatione, & pro oneribus illius facilius supportãdis prefata Benedicta constituit in dotem, & pro dote sui ipsius dicto Guillielmo eius tunc futuro spõso omnia & vniuersa et singula iura & actiones atq; bona mobilia & immobilia & que eidẽ Guillielmo promisit expedire die sponsalitij seu celebrationis nuptiarũ eorundem Guillielmi & Benedicte, que bona fuerunt postea eidem Guillielmo expedita. Cui Benedicte prefati Joannes & Guillielmus pater & filius, dictus videlicet Guillielmus de & cũ autoritate eiusdem Joannis eius patris dederunt & donauerunt iam dicte Benedicte tũc presenti stipulanti solenniter & recipienti in augmentũ dicte eius dotis summã quinquaginta florenorũ monete tunc currentis soluendorũ per solutiones annuales decẽ florenorũ. Et hoc in eũ casum in quem fienda esset restitutio dicte dotis per mortẽ dicti Guillielmi ab humanis decedentis superstite & sibi superuiuente prefata Benedicta.

Et quia post dictũ matrimoniũ consummatũ et factã expeditionẽ dicte dotis, idem Guillielmus sine liberis vita functus est & decessit, postq; eius mortem & decessum eadem Benedicta que iuuenis est cõuolauit infra annum ad secunda vota. Quesitũ est an propterea perdiderit dictos quinquaginta florenos.

1 Ad quod respõdeo breuiter & succincte, q̃ licet mulieres vidue conuolantes ad secunda vota infra annum luctus suorum quondam maritorum puniantur secundum legez ciuilem diuersis penis. de quibus in. l. j. & ij. C. de secun. nupt. & per Hostien. in summa titu. de secun. nupt. §. quare & qualiter. versi. mulieris autem. & in. c. penulti. eo. titu. Tamen pene predicte cẽsentur hodie sublate secundum ius canonicũ, & propter autoritatẽ apostoli. de qua in. d. c. penul. & c. fin. de secũ. nup. & q̃ iste pene sint hodie sublate voluit Inno. & post eum Hostien. Joan. and. & Moderni communiter in. d. c. fin. Idem voluit Hostien. in summa titu. de secun. nupt. §. fina. prope fin. idem tenuit Glo. ordinaria, & post eam Bar. Ange. Sali. & docto. magis communiter in. d. l. j. C. de secun. nupt. Idem tenuit glo. in. l. liberorũ, quam etiam aliqui legiste. ff. de his qui notan. infa. & pro hac opinione consuluit Fede. de senis consi. mihi. xxxvj. exordiente, Maritus reliquit &c. vbi etiam refert alios hoc ipsum tenuisse. glos. in d. c. fin. etiam videtur ex suo modo loquendi si bene inspiciatur tenere istã partẽ, quinimo plus: quia videtur voluisse q̃ omnes pene inflicte mulieribus, etiã pro eo quia nubunt post annũ luctus sint hodie correcte. Et q̃uis aliqui tenuerint contrariũ, q̃ immo hodie maneãt omnes pene preter infamiã, prima tamẽ opinio videtur sequenda postq̃ ista fuit opinio glo. immo pluriũ glos. que habẽt famosos defensores, scz Inno. Hosti. Jo. and. Bart. Ang. Sali. Fede. de señ. & alios quos ipse refert. Insuper & omnes Cano. magis cõmuniter scribentes in. d. c. penulti. & fin. Pro quo dicto alleg. l. cõmuniter allegari cõsuetam, quam ponit Jaco. but. in rubri. C. qui p̃ sua iurisdi. iudi. da. darive pos. Poterit igitur eadem Benedicta exigere a dicto Joanne dictos quinquaginta florenos in quibus eidem tenetur partim suo & partim hereditario nominibus dicti quondam Guillielmi eius filij. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CXI.

De alienatione nõ permissa inter socios emphitheotas sine consensu domini directi.

Summarium.

1 Heres coemphitheote, an possit remittere partem alijs emphitheotis inuito vel inconsulto domino directo & quãdo, & cur. nume. 3.

2 Dominus directus in alienatione rei emphitheotice offerendo iustum pretium debet omnibus preferri.

4 Obligationes hereditarie inter heredes pro rata diuiduntur.

1 Apposito† q̃ vt cõcipere valeo ex copia allegationũ mihi exhibita Petrus, Joannes, & Antoni⁹ chastanerij fratres titulo emphitheosis acq̃sierint a domino Alondi terras heremas in copia allegationũ hmõi latius mẽtionatas, nõ potuit nec de iure debuit honesta mulier Catherina chastanerie filia & heres dicti Joãnis quotam & portionẽ eidẽ hereditario nomine dicti Joãnis eius quondã patris in dictis terris competentẽ quittare vel remittere dictis eius patruis vel al's mediante pecunia in eos transferre inuitis vel inconsultis dominis de Alõdo directis dominis terrarũ hmõi, per id quod voluit Guil. de cug. in. l. cum hi. §. si pluribus. ff. de transac. motus per illũ tex. & l. ex pupillorũ. in princi. ff. de reb. eo. & idẽ voluit Bal. in. l. dudũ. C. de contrahen. emptio. & in. l. voluntas. C. de fideicõmis. Et respondet Guilli. de cug. vbi supra. ad dictã. l. voluntas. & ad. l. pater. §. quindecim. ff. de lega. iij. q̃ in illis non fuit facta p̃hibitio nisi quoad extraneos nõ autẽ inter se. Propter quod nõ videtur mirũ si in illis casibus non obstante prohibitione facta fieri possit alienatio inter prohibitos. Et hoc dictum Guil. de cug. & sequaciũ, videtur saltẽ procedere in noua emphitheosi, et ab initio per multos recepta inter quos non est locus iuri accrescendi, vt in casu de quo queritur in quo terre predicte fuerunt in emphitheosim acquisite & recepte a domino de Alondo, per dictos Petrũ, Joannem, & Antonium chastanerij fratres, q; eo casu fieri non potest alienatio inter tales vel eorũ successores sine consensu domini, nisi forte fieret per modum diuisionis vt voluit Alexand. de imol. in. l. si domus. §. fina. colũ. penul. ff. de lega. j. & videtur sequi do. Prepo. in. c. imperialẽ. in prin. in colum. vj. de prohi. feu. alie. per Federi. & Jason may. in repeti. l. ij. colum. l. versi. septimo quero. C. de iu. emphi. Cuius dicti illam redit rationem Alexan. vbi supra: quia cum inter tales non sit locus iuri accrescẽdi. l. si mihi & titio. ff. de verbo. obligati.

2 nõ videtur posse inter se alienare: † quia domino directo fieret preiudicium qui offerendo iustum pretium debet cuicunq; alteri preferri. d. l. fina. C. de iu. emphi. dicit etiam Jason may. in. d. l. fin. colum. l. q̃ ratio super qua se fundat Bartol. tenent contrarium in d. l. cum hi. §. si vni. & in. l. & ideo. ff. de cõditio. furti. facit cõtra eũ.

3 † Nã dicit ipse q̃ ratio quare prohibetur emphitheota alienare sine consensu domini est hec: quia videlicet fieret preiudicium domino, cum ille tertius in quem fieret alienatio nõ sit eidem domino obligatus actione personali prout est emphitheota alienans,

que ratio cessat secundum Bart. quando sunt plures emphitheote vnius domini, cum vnusquisq; sit obligatus domino actione personali ad canonem emphitheoticum. Nam ista ratio videtur stringere cõtra Bar. quia licet vnuq̃sq; sit obligatus actiõe personali domino pro sua parte seu rata, † cũ obligationes hereditarie ipso iure pro rata diuidantur. l. j. C. si cer. peta. ꝛ in. l. j. ꝛ per totuz. C. de heredi. actio. Tamen pro alia parte quam emit a socio non est verũ: ꝙ sit ipse obligatus domino actiõe personali ꝛ sic ista ratio cõcludit ꝙ inter socios nõ sit permissa alienatio de qua supra, sed ꝙ socius volens alienare partem suam debeat requirere consensuz domini, an velit tantum prestare pro eius parte quantum ille socius.

4

Consilium. CXII.

☞ De duobus rescriptis legitimatiõis male impetratis: que ex multis capitibus impugnantur.

Summarium.

1 ☞ Rescripta tam apostolica ꝛ Regia ꝙ aliorum principũ falsam latinitatem continentia an sint falsa, ꝛ quid in priuilegijs.
2 Rescripti appellatione, continetur priuilegium.
3 Priuilegium strictius inducitur ꝙ rescriptuz ad lites, ꝛ facilius presumitur falsitas in priuilegio.
4 Legitimatio filij absente et inscio patre an valeat, et an oblatio paternarum precum sufficiat vel illius qui optat natalibus inseri.
5 Parentis appellatione qui veniant.
6 Antecedenti vero, consequens interdum falsum.
7 Probatio necessario concludere debet, tam in testibus ꝙ instrumentis.
8 Indefinita in quibus equipolleat vniuersali. nu. 10.
9 Nihil excludit qui totum dicit.
11 Dominum appellatione an veniat communitas vel maior pars illius, ꝛ quid in canonicis, an veniat capitulum.
12 Positio negatiua existens fundamẽtum intentionis per producentem probanda est.
13 Probare nõ sufficit se impetrasse, sed rite impetrasse, al's est locus absolutioni.
14 Casum permissum dicenti quando standum.
15 Clausula derogatoria ad ius cõmune non inserta in rescripto legitimationis an illam innalidet.
16 Princeps ius positiuum tollere potest.
17 Principem an sufficiat ex certa scientia rescribere contra ius commune sine clausula non obstante, ꝛ quando.
18 Princeps ex certa scientia aliquid concedens, an videatur plenitudine potestatis vti.
19 Clausula restrictiua post aliã immediate posita quando ad illã referenda, ꝛ non ad omnia precedentia. nu. 21.
20 Acquirere nemini regulariter prohibitum.
22 Contractus ꝛ vltime volũtates volunt verba cũ virtute operãdi.
23 Mulieres regulariter in feudis non succedunt.
24 Naturales tantum etiam legitimati an succedant in feudis. nume. 26.
25 Feudum an debeat intelligi in generali legitimatione ad succedẽdum in qua non est facta mentio feudi, ꝛ si facta sit mentio, an veniat feudum dignitatis.
27 Spes iuris conditionalis est probabilis.
28 Legitimatio spuriorum an valeat principe non certificato de superexistentia filiorũ legitimorum, vel etiam agnatorum qui possent succedere.
29 Consuetudine extante ꝙ deficiẽtibus filijs legitimis regnum ad primiores legitimos deuoluat, an debeat pater spuriũ velle donari legitimatione vt in illo succedat in preiudicium legitimorum.
30 Clausula ex certa scientia in quibus nihil operatur.
31 Legitimandi potestas cui concessa.
32 Legitimatio est natalium quedam restitutio.
33 Priuilegij totus tenor inspiciendus cum de illo constat.
34 Potestas legitimandi per principem subdito concessa territoriũ concedentis non debet egredi.
35 Iurisditio voluntaria est prorogabilis.
36 Principis proprium est nõ superiorem recognoscentis vt sue simplici assertioni credatur in eisque ex suo facto nõ sunt, licet possit probari contrarium.
37 Princeps ex certa scientia, an possit incestuosos facere legitimos.

Visis quibusdã pretẽsis copijs duarũ assertarũ legitimationum dudũ vt parte nobilis Joanne de mõteacuto asseritur factarũ, vnius videlicet per recolende memorie Serenissimũ do. Ludouicum Francorũ regẽ, ꝛ alterius ꝑ bone memorie illustrẽ dominũ Philippũ burgundie ducem. Dico ꝛ respõdeo breuiter ꝛ succincte sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis hmõi pretẽsas legitimationes nõ valuisse, ꝛ si valuissent ꝛ valerent, ipsam tñ nõ potuisse nec posse in vim huiuscemodi pretẽsarũ legitimationum succedere, saltẽ in feudalibus magnifico ꝛ potẽti quondã viro domino Claudio de monte acuto eius asserto patri. Et primo quidẽ hec dico de illa asserta legitimatione quam fuisse factã pretendit per dictũ serenissimũ do. Ludouicũ. † Cum quia de illa nõ apparet. Pretensum eniz Regiũ rescriptũ, si tamẽ in illius transumpto seu copia mihi exhibita erratuz nõ fuerit, cõtinet in multis eius partibus manifestũ in cõstructione peccatum, hoc est manifeste falsam latinitatẽ. Et primo quidẽ ibi, ad sue libitũ voluntas: vbi debuit dici, ad sue libitũ volũtatis. Itẽ ibi, ac ceterũ parẽtũ ꝛ amicorum. vbi debuit dici, ac ceterorũ parentũ ꝛc. Itẽ ibi, nisi aliud quod hmõi natalium defectus repugnet predicto defectu, vbi si nõ despio est euidẽs falsa latinatas, vel in verbo defectus, aut in verbo defectu. Et idẽ ibi, quã prorsus abolimꝰ: vbi deberet dici, quẽ abolemus. Presumitur ergo falsum per id quod habetur in. c. ad audientiã. le. j. de rescrip. quod licet loquatur in rescriptis apostolicis, idem tamẽ videtur esse de literis Regijs ꝛ aliorum principũ, vt voluit Bar. in. l. plautius. ad fin. ff. de auro ꝛ argen. lega. Bal. in. l. eam quã. circa principiũ. C. de fideicõmis. ꝛ Panor. in. d. c. ad audientiã. in fi. cũ eniz principes, ꝛ signãter tam dictus quondã do. Ludouicus ꝛ sui predecessores, ꝙ serenissimus dominus rex modernus haberet ꝛ habere cõsueuerint cancellariã ordinariã, ꝛ viris doctis plenã: eadẽ ratio sibi locũ vindicat in literis a rege seu Regia cancellaria emanatis que in literis apostolicis. Et procedit dictũ. c. ad audientiã. omnia in priuilegijs. vt ibi no. glo. ꝛ doct. Pro quorũ dicto facit quod not. Gemi. in. c. j. colũ. iiij. versi. querit Lapus ꝛc. de rescrip. in. vj. † Dicit enim ꝙ ille tex. habet locũ in priuilegio: quia appellatione rescripti, continetur etiã priuilegiũ. allegat no. per Inno. ꝛ Cõpostel. in. c. super literis. de rescrip. facit. c. ex literis. ꝛ quod ibi Panor. in vltimo no. de fi. instru. † vbi dicit ꝙ strictius iudicatur priuilegiũ ꝙ rescriptũ ad lites: ꝛ facilius presumitur falsitas in priuilegio per tex. ibi. ꝛ. c. fin. de crimi. fal. ꝛ quod ibi not. Inno. in. c. episcopi. de reb. eccle. non alie. Et facit ꝑ hac ratione: q2 cũ patrimoniũ dicti quondam do. Claudij fuerit ꝛ honorabile ꝛ amplissimũ, vtpote ĩ quo erãt multe ꝛ maxime baronie ꝛ alia grãdia dominia, nõ est verisimile ꝙ eadẽ nobilis Joãna tacuisset dictã pretensam legitimationẽ, nõ solum durãte vita ipsiꝰ do. Claudij qui postea diu vixit, sed etiã post mortem illius per vigintiquatuor annos, ꝛ ꝙ durãtibus illis nec questionẽ sup patrimonio seu bonis hmõi cõtra possessores suscitasset, nec illa insolidũ aut ꝑ parte ad se ptinere ptẽdisset. Asserere igitur dictũ pretẽsum rescriptũ esse verũ, vel ipsam nobilẽ Joãnã fuisse legitimatã tanq̃ nõ verisimile, videtur esse quedã falsitatis imago, per id quod voluit Bald. in. l. j. C. de ser. fugi. vbi allegat Auerroem. ꝛ. C. de proba. in rubrica. ꝛ in tractatu scisma. quẽ posuit in rubrica. C. si quis aliquẽ testa. prohibue. ꝛ Alex. de imol. consilio. xxvij. exordiente, In causa ꝛ lite dñe Bartholomee. in fi. ¶ † Preterea si ꝛ vbi per dictũ ptẽsum rescriptũ sufficienter appareret de dicta pretẽsa legitimatione, illa non valeret vtpote facta absente ꝛ inscio dicto quondã magnifico do. Claudio, quã tamen ad sui validitatẽ fieri oportuit prius oblatis precibus, ipsi serenissimo domino Ludouico per ipsum do. Claudiũ pretensum patrẽ, declarãtibus ꝙ velit dictã nobilẽ Joannã eius ptensam filiam restituere nature, et antique ingenuitati ꝛ iuri legitimo, vt sub potestate eius cõsisteret: nihil a legitimis filijs differens. auꝛ. quib. mo. natu. efficiũ. legi. §. liceat igitur. ibi, sit igitur licentia patri. colla. vj. ꝛ auꝛ. quib. mo. natu. efficiun. sui. §. illud autem. versi. sit igitur licentia patri. colla. vij. quod etiam voluit Ange. consil. xvij. exordiẽte, Comes Brandusius. colum. iiij. versicu. tertio modo legitimatur quis per rescriptum. ibi, ad hanc autem legitimationem venitur. et Pet. de ancha. cõsi. cclxij. exordiente, Ex tenore priuilegij apostolici ꝛc. Et supposito citra preiudicium veritatis ꝙ ad validitatem legitimationis opus nõ esset oblatione paternarũ precuz, sed sufficeret oblatio precum eius qui optat natalibus ꝛ antique ingenuitati restitui. Oporteret tamẽ patrem esse presentẽ ꝛ cõsentire, ꝑ eo q2 de illius interesse seu ꝑiudicio agitur. Pro quo allegasse sufficiat. l. j. in fin. l. penul. ꝛ fin. ff. de nata. restitu. l. nam ita diuus. ff. de adopt. et. l. in cause. §. causa cognita. ff. de minori.

1

2

3

4

minori. Non autē apparet q̄ ad ipsius domini Claudij supplicationē aut consensū illi⁹, dicta nobilis Joanna legitimata extiterit, nisi forte dicere voluerit q̄ immo de hoc appareat propter illa verba, necnon in fauorē quorundā suorū parentū, qui super hoc

5 nobis supplicauerūt. †Sed istud nō obstat: quia q̄uis pater etiā nō legitimus veniat appellatiōe parētis, nō tñ solus pater venit appellatione parētis, sed etiā omnes ascēdentes per lineā masculinā aut femininā. l. j. in prin. ibi, supioris ordinis sunt parētes. iūctis multis. §. ff. de gradi. cogna. ꝛ institu. eo. titu. in prin. l. parentis appellatio. ff. de verb. signi. l. quicq̄. §. parentes. ff. de in ius vocan. l. j. §. ꝛ generaliter. ff. de lega. prestan. de quo Archid. in c. j. de testa. in. vj. Esto igitur q̄ in dicto pretēso rescripto dictū extiterit, necnon in fauorē quorundā suorū parentum qui super hoc nobis supplicauerūt, nō ꝓpterea infertur q̄ de numero horū pretensor

6 parentū, fuerit idē dominus Claudius. †quēadmodū non sequit animal volat, ergo asinus vel homo: disputat ergo Dauus. Nam quemadmodū aliquo animali volāte vel aliquo homine disputāte, etiā si asin⁹ nō volet, vel Dauus nō disputet. Ista est vera, animal volat ꝛ homo disputat. Ita potuit hec esse vera, q̄ in fauorē quorundā parentū ꝛc. Quāuis idē do. Claudius nec supplicationem obtulerit nec presens extiterit. Et hoc pro eo quia hoc facere

7 potuerūt alij pretensi parētes. †Et sic probatio nō concludit, que tamē necessario cōcludere debet. c. in presentia. de proba. ꝛ. l. necq̄ natales. cū suis simili. C. eo. titu. quod voluit Bar. ꝛ Alexand. de imol. in. l. inter stipulantē. §. si stichum. ff. de verbo. oblig. Pan. ꝛ Moder. in. c. auditis. de prescrip. qui licet loquantur in testibus, idē tamen videtur in instrumētis. l. in exercendis. C. de fid. instru.

8 ꝛ. c. peruenit. le. j. de testi cogen. †Nec opponat mihi aliquis q̄ cū indefinita equipolleat vniuersali, saltē in multis casib⁹, per id qđ no. Jo. mona. glo. ꝛ doct. in. c. vt circa. de electio. in. vj. ꝛ Bar. in. l. si pluribus. ff. de lega. ij. perinde fuerit ꝛ sit dixisse, necnon in fauorem suorū parentū qui ꝛc. ac si dictū extitisset, necnō in fauorē omniū suorū parentū, quo casu omnes parentes fuissent cōprehensi:

9 †quia qui totū dicit, nihil excludit. c. si romanorū. ꝛ quod ibi glo. dist. xix. ꝛ. c. solite. de maiori. ꝛ obedi. Quoniā respōdeo q̄ hoc nō obstat. Tū quia nō fuit in dicto pretenso rescripto indefinite dictum, necnon in fauorē suorū parētum qui super hoc ꝛc. sed parti

10 culariter, scilicet necnon in fauorē quorundā ꝛc. †Tū ꝛ quia licet indefinita in multis equipolleat vniuersali, hoc tñ nō procedit in probationibus siue ille fieri debeāt per testes, vt predixi, siue per instrumēta. Pro quo optime facit quod voluit Alex. de imol. cōsilio. vij. exordiente. Super hac dubitatione ꝛc. in primo volumi.

11 †Ubi dicit q̄ licet in priuilegio dicatur q̄ homines casalis hoc fecerunt, satis tamē negari potest hoc fuisse factū per cōmune aut maiorē partē, vel per habētes potestatē resignandi ꝛc. q̄ illa verba, homines casalis hoc fecerūt, possunt verificari de duobus. Et sic nō concludūt q̄ cōmune hoc fecerit. Ad quod allegat idē Alexan. Pet. de ancha. ꝛ Jo. de imol. in. c. quāto. de his que fiūt a prelato. vbi dicūt q̄ si in instrumēto cōtineatur q̄ canonici talis ecclesie constituāt talē procuratorē seu sindicū, non per hoc erit ꝓbatum illū fuisse vel esse sindicū legitime cōstitutum a capitulo seu a maiori parte canonicorū: q̄ illa verba, canonici talis ecclesie possunt verificari de duobus canonicis. l. inter illā. §. fi. ff. de verbo. signifi. Et idē fuit de mente Bart. in. l. fi. C. de predijs curia. lib. x. ꝛ Gemi. in. c. si canonici. in princ. de offi. ordi. in. vj. vbi etiā mentionem facit de Oldra. idem tenente consi. c. exordiente, In executione ꝛc. Et idem voluit Alexan. de imol. consi. cx. exordiente, Uisis acutissimis dubitationibus ꝛc. vbi etiā allegat Pet. de ancha. et Joā. de imol. in. d. c. quanto. de his que fi. a prela. sine maio. parte capi. dictū Oldra. de quo supra, etiā sequitur Panor. in. c. ij. de cōiugi. leproso. vbi etiam Moder. ꝛ Alexan. in. l. rescriptū. in prin. ff. de pac. ꝛ consi. lxvij. exordiente, Uiso ꝛ discusso ꝛc. colū. iij. ver. nec ad hoc obstat quedā allegata cōsuetudo. in secundo volu. ꝛ consil. cxcvij. exordiēte, Super hac dubitatione qua queritur an per resignationē ꝛc. in eo. volu. Esto igitur q̄ in dicto ꝓtēso rescripto dictū extitisset indefinite, necnō in fauorē suorū parentū ꝛc. Non ꝓpterea probaretur q̄ omnes parentes interuenissent, quia illa clausula verificari poterat ꝛ potest de duobus parentibus. Nō igitur necessario infert q̄ dictus do. Claudi⁹ fuerit presens. Et istud fortius procederet si de consuetudine aut cōmuni vsu loquēdi illius patrie appellatione parentum venirent nō solū ascēdētes, sed etiā cōsanguinei collaterales: quia cū fortasse hec nobilis Joanna habeat ꝛ matrē ꝛ alios per lineam maternā ascēdētes, insuper ꝛ consanguineos collaterales ex parte matris, facile fuit reperire duos huiuscemodi homines, qui etiā absente ꝛ inscio dicto domino Claudio super hoc supplicarent, ꝛ de quibus aut in quibus esset verificata clausula de qua supra, etiā si illa non particulariter sed indefinite prolata extitisset. Et si fortasse ex aduerso opponeretur q̄ tēpore facte dicte pretense legitimationis nō essent

alij parentes dicte nobilis Joanne preter q̄ forte idē do. Claudi⁹

12 ꝛ quedā Ludouica huius Joāne mater, †hec positio negatiua vt pote existens fundamentū eiusdē nobilis Joanne per eam probari deberet per theoricā quā ponit Bar. ꝛ post eū Alexan. multos docto. referens ꝛ inducens in. l. hoc iure. ff. de verbo. obli. nō ergo ꝓbatur per dictū pretensum rescriptū dictū do. Claudium fuisse presentē, quod tamē probari oportet, vel saltē al's eum cōsensisse dicte pretense legitimationi, ꝛ quidē per ipsam nobilē Joānam.

13 †Cui incūbit ꝓbatio, nō solū q̄ ipsa legitimata extiterit, sed etiā q̄ rite al's absolui debeat propinquiores dicti quondā dñi Claudij ꝛ bonorū ipsius possessores. Pro quo allegasse sufficiat. l. qui

14 accusare. C. de edē. l. negātes. C. de act. ꝛ obli. ꝛ. l. fi. C. de rei vēdi. †ꝛ qđ dici solet ꝛ regulariter ꝓhibitis certo casu ꝓmissis, nō credit̄ verbo dicentis casum ꝓmissum subesse. l. qui testamentū. ff. de proba. l. cū quis decedens. §. titia. ff. de lega. iij. no. Jo. and. in addi. Specu. titu. de reb. eccle. nō alie. in rubri. quod etiam voluit Oldra. cōsil. clxxv. ꝛ Jason may. in prelu. feudo. charta. viij. col. ij. Pro premissis facit, q̄ non solū nō apparet per dictū pretēsum rescriptū, q̄ idē do. Claudius fuerit presens, sed etiā fuit et est non modica presumptio q̄ presens nō extiterit. Si enim ille presens extitisset hoc fuisset verisimiliter nō generaliter sed nominatim expressum attenta eius magnificētia. Cū enim de illo mentio facta esset, circa principiū dicti pretensi rescripti, facile erat dicere, necnō in fauorē dicti Claudij ꝛ quorundam ꝛc.

15 †Insuper etiā non valuit nec valet dicta pretēsa legitimatio, ꝓ eo q̄ in ea non fuit posita clausula derogatoria, quā tamen ad illius validitatē poni oportuit, ꝓ eo quia vt colligitur ex his que ponūtur in facto dicta nobilis Joanna nō fuit filia naturalis dicti quondā Claudij, sed adulterina vel al's spuria, cōcepta videlicet si tamē cōcepta dici posset ex dicto dño Claudio tēpore cōceptionis illius nō soluto, sed cōiugato ꝛ marito magnifice domine Ludouice de turre, erat igitur eius legitimatio de iure prohibita. auč. quib. mod. natura. effici. legi. §. fi. iūcto. §. liceat igitur. colla. vj. ꝛ auč. quib. mod. natu. effi. sui. §. penul. ꝛ quod ibi Ange. col. penul. iuncto. §. illud tamē. ver. sit igitur licentia patri. colla. vij. quod etiā voluit Pet. de ancha. in dicto consi. ccxlij. col. j. vbi etiā subinnxit q̄ nō sufficeret inibi poni generalē clausulā nō obstantiū, vt no. in. d. §. fi. quod etiam voluit Oldra. consi. mihi. cxcvj. exordiente, Factū tale est, quidam rex ad supplicationē cuiusdā nobilis legitimauit duos filios. ver. ad tertium dubiū. Pro quo allegat. l. si quis in prin. testamēti. ff. de leg. iij. auč. hoc inter liberos. C. de testa. ꝛ. c. ex parte. de capel. mona. et glo. in dicto auč. quib. mod. natu. effi. sui. §. penul. Et ita etiaꝫ est in multis alijs casibus. not. per Joā. and. in. c. j. de excessi. prela. in vj. in nouel. ꝛ Pet. de ancha. consi. ccccxxviij. exordiēte, Circa primum quesitū ꝛc. Pro quo dicto facit: q̄ cū iura predicta habeant clausulā derogatoriā ad rescripta legitimationū legitimatiōes facte per rescripta valere nō videntur, nisi in rescriptis hmōi ponātur verba derogatoria ad ius cōmune, per id quod voluit glos. in l. iij. §. si is pro quo. ff. quod quisq̄ iuris. in. l. causas vel lites. C. de transac. in. l. fin. C. senten. rescin. nō posse. in. l. si maritus. §. j. ff. de adulte. in dicto auč. quib. mod. natu. efficiū. sui. §. fin. ꝛ in alijs infinitis locis. Et idē videtur voluisse Hostiē. in. c. pastoralis. de fid. instrumen. Innocen. Compostel. ꝛ Hostiē. in. c. que in ecclesiarū. de constitu. ꝛ Jaco. Bal. vt refert Cy. in. l. fina. C. si contra ius vel vtili. publi. quam opinionem etiam ibi firmauit Bartol. dicens q̄ hec est communis, et illam etiam secutus est in extrauaganti ad reprimendam. in verbo, nō obstantibus. Uidetur igitur dictū pretensum rescriptum fuisse ꝛ esse nullum, etiam ex hoc capite: q̄ non habet clausulam derogatoriam ad ius commune, quod con

16 tingit non propter defectum potestatis principis, †cum semper dispensare possit et tollere ius positiuum. c. innotuit. de electio. ꝛ c. proposuit. de concessio. preben. sed ex defectu voluntatis principis que presumitur abesse propter generalem protestationem contrariam quam fecit princeps in cōstitutione iuris communis in quo apposita est clausula derogatoria ad rescripta vel priuilegia huiusmodi. argumen. l. si quis in princip. testa. ff. de legat. iij.

17 ꝛ. l. qui in aliena. §. fina. ff. de acquir. heredi. †Et videtur hec procedere etiam vbi princeps rescribit ex certa scientia, al's si contrariū diceremus, scilicet q̄ sufficiat principem ex certa scientia rescribere contra ius commune: superuacua ꝛ inutilia forent omnia iura tam canonica q̄ ciuilia, cassantia rescripta vel priuilegia contraria quod non est dicendum, vt quid enim membranas occuparēt. c. si romanorum. distin. xix. Et q̄ nō sufficiat certa sciētia principis, sed opus sit clausula non obstante videtur voluisse Bald. in titu. de pa. constan. super verbo, non obstante. et vt no. Alexā. de imol. in. l. iij. §. si is ꝓ quo. colum. ij. ff. quod quisq̄ iuris, hec videtur esse magis communis opinio quando fit cōcessio in grāde

preiudicium alterius vt tunc non sufficiat clausula ex certa scien-tia, sed opus sit clausula nõ obstante propter derogationem quã facit. l. in. l. quotiens. C. de preci. imperato. offe. iũcta dicta. l. si qs in princi. testamenti. ff. de lega. iij. quinimo etiam si fuit concessio cum modico preiudicio alterius, non sufficit clausula ex certa sciẽtia sed opus est clausula non obstãte quãdo sumus in casu in quo lex prohibet specialiter rescriptum impetrari: sed est opus etiam clausula non obstante per dictam. l. si quis in princi. testamẽti. qõ not. Alexand. in. d. §. si is pro quo. colum. ij. ad fin. vbi etiam dicit ꝙ ita loquitur glo. in. l. omnes. C. si cõtra ius vel vtili. publi. et in l. j. C. de peti. bono. subla. lib. x. licet Pau. de cast. in. d. §. si is pro quo, dixerit simpliciter sufficere clausulam ex certa scientia. per. l. idem vulpianus. ff. de excusa. tuto. ⁊ non bene secundum Alexan. vbi supra. Et iste est casus noster: q2 vt predixi, lex specialiter prohibet adulterinos et spurios per rescriptũ legitimari, quod ideo apparet quia multi sunt modi per quos legitimantur naturales, vt apparet ex discursu dicti auт. quib. mod. natu. effi. sui. Et inter ceteros est vnus modus legitimandi per rescrip. versi. fit igitur licentia patri. Cum igitur in eodẽ auт. §. penul. dicatur alios illegitimos non habituros quoddam ad dictum participium satis aperte, et specialiter videtur videtur prohibita impetratio legitimationis per rescriptum, non ergo sufficit ꝙ in dicto pretẽso rescripto fuerit posita clausula ex certa scientia, sed etiam opus fuit ꝙ in eo posita esset clausula nõ obstante. Nec opponat aliquis ꝙ non solum posita extiterit in predicto rescripto clausula ex certa scientia, sed etiam clausula de plenitudine iuris. Quoniã respondeo ꝙ nec illa sufficit, cuз effectualiter illa nihil adijcere videatur sed geminare aut repetere dictam clausulam, ex certa scientia aut

18 aliquid virtualiter in eadem cõtẽtum. † Quia eoipso ꝙ princeps aliquid concedit ex certa scientia, intelligo hoc in cõcessione seu literis expresso, ipse videtur vti plenitudine potestatis. no. glo. magna. in fin. ⁊ quod ibi Panormi. in. c. ad hoc. de rescrip. ⁊ no. Barto. in consi. incipiente, Ciuitati Camerini ⁊c. quod etiam sentit glos. in. l. eos. in princip. et ibi expressius Bald. C. de appellatio. de quo Alexand. de imol. in. l. quidam consulebant. ff. de re iudi. ⁊ in. l. ꝙꝙ. C. de testa. mili.

19 † Adijcio ꝙ etiaз vbi premissa cessarent que cessare non videntur, non posset tamen dicta nobilis Joanna eidem domino Claudio eius pretenso patri succedere al's non apparente de voluntate eiusdẽ domi. Claudij, ⁊ hoc propter illam clausulam positam in rescripto dummodo de eorũ processerit voluntate, que immediate inserta est post illam clausulam, ad successioneꝙ dictorum patris ⁊ matris ac ceterorum parentum ⁊ amicorum suorum ⁊c. et ad quam debet referri, pro eo quia congrue vel pertinenter referri non potest ad omnia precedẽtia. p id qõ no. gl. Bar. ⁊ Bal. in. l. si idẽ cũ eodẽ. §. fi. ff. de iurisd. om. iudi. gl. in. c. j. super verbo, sic. de postu. prela. in. vj. Quod autem non possit dicta clausula, dummodo ⁊c. congrue aut pertinẽter referri manifeste apparet, ⁊ signãter quoad illas clausulas, bona temporalia mobilia et immobilia quecunꝙ acquirere, et iam acquisita possidere et tenere, et de eisdem inter viuos vel in testamẽto et al's disponere ad sue libitum ⁊c. Jneptum enim esset dicere dictum serenissimum principem eidem Joanne facultatẽ concessisse vt bona temporalia mobilia ⁊ immobilia acquirere, et antea acquisita possidere valeret et tenere, et de eisdem inter viuos vel in testamento, ⁊ al's disponere posset, dummodo ⁊c. et ꝙ al's

20 nec acquirere, possidere, aut de acquisitis disponere posset. † Cũ regulariter nemini prohibitum sit acquirere, et quilibet sit rei sue moderator ⁊ arbiter. l. polla. C. de his quib. et indig. l. dudum. C. de contrahen. emptio. et venditio. et. l. in re manda. C. manda. Et presertim in testando. autenti. de nupt. §. disponat. cum suis simi

21 libus. collat. iiij. † Debet ergo dicta clausula dummodo ⁊c. referri ad illam clausulam, ad successioneꝙ dictorum patris ⁊c. immediate precedentem, quod etiam indicant illa verba subiũcta, ⁊ nisi alteri foret ius quesitum. Quo fit vt cum non apparuerit nec appareat eũdem quondam domi. Claudium, voluisse ꝙ ipsa nobilis Joanna eidem succederet, hoc facere non possit propter illam restrictionem seu protestationem per principem appositam. Nisi forte quis dicere voluerit ꝙ quia idem dominus Claudius decessit intestatus, videatur propterea bona sua reliquisse dicte Joanne, et sic voluisse ꝙ illa eidem succederet. l. conficiuntur. in princip. ff. de iure codicil. l. ij. ibi, vel etiam intestati successione cõtulerint. C. de boñ. mater. not. Barto. in. l. gallus. §. et quid si tantum. colum. iij. versicu. preterea ille qui decedit intestatus. ff. de liberis et posthumis. Sed dicta iura non obstant, pro eo quia illa non intelliguntur de voluntate expressa sed tacita que ideo presumitur, immo scd̃m gl. in. d. l. cõficiũtur. sup verbo, creditur. magis fingit q2 de bonis suis nõ disponit q moriт intestat⁹ ⁊ q de eis disponere potuit in alios ꝙ proximiores ab intestato, sed hec tacita voluntas non debuit sufficere in casu de quo queritur, quinimo fuit opus expressa, al's illa clausula dummodo ⁊c. videretur esse ⁊ esset superflua, pro eo quia in dicta clausula, ad successioneꝙ ⁊c. satis expressum extiterat de dicta expressa voluntate, pro eo quia ibi dictum est de successione testati et intestati. Ne igitur vel illud verbum ab intestato vel illa clausula, dummodo de eorũ ⁊c. videatur et sit superflue apposita, debet dicta clausula dũmo-

22 do, intelligi de voluntate expressa. † Quia nedum vnaqueꝙ clausula, sed etiam vnumquodꝙ verbum a contrahentibus, vel in dispositione prolatum debet esse cum virtute operandi si fieri potest. l. hac lege. ff. de contrahen. emptio. l. si stipulatus. in princip. ff. de vsur. quod etiam voluit Bald. C. de contrahend. emptio. in rubrica. questio. ix. facit. l. si quando. ff. de legaт. primo. l. prima. ff. quod metus cau. vbi dicit glos. ꝙ syllaba non debet apponi superflua. c. si papa. de priuileg. in sexto. ⁊ allegat. c. si romanorum. distinc. xix.

Preterea etiam non potest dicta nobilis Joanna alia ratione succedere ipsi domino Clau-

23 dio saltem quoad bona feudalia. Cuз quia mulier, † mulieres autem regulariter non succedunt in feudis. c. j. §. hoc autem notan-

24 dum. cum suis similibus. qui feu. dare poss. † Cum et quia si masculus existeret, adhuc tamen nõ succederet in bonis feudalibus, pro eo quia naturales tantum etiam legitimati in illis non succedunt. c. naturales. et quod ibi docto. si de feud. controuer. fue. inter do. et agnato. Multominus ergo adulterini vel al's spurij qui sunt magis odiosi. Rationẽ autem huius dicti ponit Bal. ⁊ ple-

25 nius Alua. et domi. Preposi. in dicto. c. naturales. † Ubi etiam dicunt dictum. c. naturales, procedere non solum si in legitimatione nihil dictum extiterit de successiõe, sed etiam si in rescripto legitimationis princeps expresserit etiam ad succedendum, nulla tamen facta mentione de feudo in genere vel specie. Pro quo vltra alia per eos ibi allegata, inducunt etiã gl. illius. c. a contrario sensu. Facit etiam secundum eos ratio: quia sicut in generali alienatione omnium bonorum, non videtur venire feudum. c. in generali. si de feu. fue. controuer. inter do. ⁊ agna. Jta ⁊ eodem modo in legitimatione generali ad succedendum, in qua nõ est facta mentio feudi nõ debet feudum intelligi. Cum igitur in dicto pretenso rescripto nulla mẽtio fuerit facta de feudo, non videtur eadem nobilis Joanna posse in feudis succedere. Nec opponat aliquis de versi. concedentes eidem et cum ea dispensantes, vt ipsa ꝙꝙ coitu predicto suam traxerit originem, bona temporalia mobilia et immobilia quecunꝙ ⁊c. Quoniam respondeo ꝙ ille versicu. intelligitur non de acquisitione que fieret per successionem paternam vel aliorum, de quibus in versicu. ad successioneꝙ ⁊c. sed de alijs acquisitionibus per eam antea factis vel postea faciendis: quia de acquisitione fienda per paternam successionem loquitur in dicto versicu. ad successionemꝙ ⁊c. vbi nec in specie nec generaliter facta est mentio de feudo, ⁊ si esset facta mentio generaliter de feudo, vt quia dictum esset ꝙ etiam in feudis succedere posset, non propterea admitteretur ad feuda dignitatis. vt no. Bal. in. l. eam quam. versicu. quero vtrum legitimatus ad feuda, et alij

26 multi in alijs locis. † Et presupposito citra p̃iudiciũ veritatis ꝙ naturales tantum vel al's illegitimi et per principem specialiter legitimati, quoad feuda possent ad illa admitti, vt inquit Bald. post glos. in dicto. c. naturales, hoc tamen videtur intelligendum quando esset facta mẽtio de agnatis qui possunt succedere in feudo, vel saltem appareret principem fuisse certificatum de talibus agnatis. Cum enim habeant probabilem spem succedendi virtute inuestiture, non videtur ꝙ princeps fuisset concessur⁹ ita facili-

27 ter vt legitimaret spurios, † Spes enim iuris cõditiõalis est probabilis secundum Barto. in. l. is potest. ff. de acquiren. heredi. Et ideo cum agnati vocentur virtute inuestiture si aliquis ex eis decedat sine descendentibus, videtur ꝙ debeant esse in consideratio

28 ne, ⁊ quod sicut legitimatio spuriorum non valeret stantibus filijs legitimis, si princeps non fuerit certificatus de eorum superexistentia secundum Antoni. de butri. in capi. per venerabilem. charta. v. versicu. credo tamen. qui filij sint legiti. Paulus de cast. Francis. de are. in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. ff. de libe. ⁊ posthumis. ⁊ sentit Joan. andr. in additio. Specu. titu. de successio. ab intesta. §. j. Jta non videantur naturales, spurij vel alij huiusmodi legitimati isto casu, cũ princeps nesciret esse agnatos qui possent succedere: quod etiam voluit Francis. de aref. consilio. clxvj. exordiente, Magnifici ⁊ excelsi domini. colum. v. in fin. versicu. circa filios legitimatos: que si procedant in dicto casu, videntur a simili ⁊ pari ratione procedere in casu de quo queritur in quo tempore facte dicte pretense legitimationis supererant ipsi domino Claudio agnati eidem successuri, et quos obstante statuto aut

consuetudine

consuetudine priuare non poterat suis bonis prefatus do. Claudius. Pro quo facit quod not. Joã. de imol. ꝛ Gemi. in. c. grandi. de supplen. negli. prela. ꝛ sequitur Alexan. de imol. in. d. l. gallus.
29 §. ꝛ quid si tantũ. colũ. xvi. †qui dicunt ꝙ stante consuetudine ꝙ non extantibus naturalibus ꝛ legitimis deferatur regnũ proximioribus legitimis, non debet esse in potestate patris ad preiudicium legitimorũ facere inuita sua legitimari spuriũ. Cui dicto nõ obstant no. per Bart. in. d. §. ꝛ quid si tantum. quia illa procedũt in his que dependent a libera potestate disponentis, nos ecõtra. Non em̃ erat in libera patris potestate legitimis auferre ius succedendi. vt not. docto. in. c. licet. de voto. Et idẽ videtur esse in casu nostro in quo vt dixi, nõ extantibus liberis legitimis defertur de statuto aut cõsuetudine successio ad proximiores etiã inuitis eis quorum bona extiterunt. Et sic non videtur obstare quod nõnulli docto. tam scribendo ꝙ consulendo voluerũt, scilicet ꝙ ideo non sint vocandi proximiores, vel etiam de eis non est faciẽda mẽtio in legitimatione filij naturalis vel al's illegitimi qñ illa fit ad supplicationem patris viuentis: quia cum ipse posset eos vel per testamentũ vel al's priuare suis bonis, non versatur in hoc eorum preiudicium. Sed hec ratio locum non habet in hoc casu, vt apparet ex predictis, nec quo ad hoc aliquid operata est dicta clausula
30 ex certa scientia: †qꝛ illa nihil operatur in his que princeps ignorare presumitur sicut sunt statuta ꝛ locorum consuetudines, vt voluit Bald. in. l. fin. colũ. ij. C. senten. rescin. non pos. ꝛ Alexand. de imol. cõsi. xxv. exordiente, Viso tit. questionis col. fi. in secundo volu. Ad quod bene facit quod voluit glos. in. c. pastoralis. §. preterea. super verbo, ex certa scientia. ꝛ quod ibi Hostien. de offic. delega. Etiam ad impugnationem dicte pretense legitimationis faciũt allegata ꝛ plene deducta pro hac parte per alterum ex spectabilibus viris dominis aduocatis dicte nobilis Joanne, qui licet contrarium concluserit ac motiuis rationibus et iuribus per se inductis respondere tentauerit, honore tamen saluo dixerim, illi non vsquaquaꝗ satisfecit. Verũ quia responsiones per eũ facte fuerunt ꝛ ample ꝛ egregie per aliuz impugnate, ita vt nihil videatur addendum, ego super eis non insisto.

31 †Insuper dixi ꝛ nunc dico illam pretensam legitimationem quam fecisse dicitur dictus quondam illustris do. Philippus dux Burgundie non valuisse nec valere, vtpote non factã a principe seu domino qui superiorẽ nõ haberet sed a subdito ꝛ vassallo dicti serenissimi do. Francorũ regis, qui propterea de iure legitimare non potuit: quia potestas legitimãdi est de reseruatis principi, quod ex eo patet: quia ab ipso postulari ꝛ impetrari debet non ab inferiore. dicto auc. quib. mo. na tu. effi. sui. §. illud autẽ. colla. vij. ꝛ auc. quib. mo. natu. effi. legi. §. si quis ergo non habens filios. quod etiã probatur in. d. c. per venerabilẽ. §. insuper. qui filij sint legiti. ꝛ vt dicit Panor. in. d. c. per venerabilẽ. colum. vj. versi. ꝛ ante subijciam quid mihi videatur. ibi, prima qꝛ legitimare videtur, dicta potestas videt' reseruata principi in signũ priuilegij specialis, itẽ ꝛ tanꝗ arduum: quia videtur
32 monstruosum vt non legitimus efficiatur legitimus. †Legitimatio etiam est quedam restitutio nataliũ, vt probatur in. d. §. illud. ꝛ in. §. si quis ergo nõ habens filios. que debet impetrari a principe. d. l. j. ꝛ. l. queris. ff. de nata. restitu. ꝛ. l. j. C. de iu. aure. annul. sicut ꝛ restitutio fame. l. j. §. de qua. ff. de postu. de quo per Inno. et Cano. in. c. cum te. de re iudi. Et ꝙ legitimatio sit de reseruatis principi voluerunt Alberi. Bald. ꝛ Salice. post antiquos in. d. l. j. C. de iur. aureo. annul. Panor. et Cano. in dicto. c. per venerabilem. et Nico. de vbal. in dicto tracta. successio. ab intesta. charta. viij. colũ. iij. versic. vltimus legitimandi modus est per rescriptum ꝛc. quibus non obstat quod opponitur ex aduerso, scilicet ꝙ dictus do. dux predictam potestatem habuerit a serenissimo domino Fran
33 corum rege. †Quoniam respondeo ꝙ de illa non apparet. si enim de illa appareret esset diligenter inspiciendus totus tenor. c. porro. de priuile. l. fideiussores magistratuum. §. pro aurelio. ibi, lecta subscriptione ꝛc. ff. de fideiusso. ꝛ. l. si quis stipulatus stichum aut pamphilum. ibi, querentibus inspiciendus erit sermo. cum suis
34 simili. ff. de verbo. obligatio. †Preterea ꝛ si de illa appareret, non ꝑpterea tñ videretur legitimatio valere: qꝛ illa facta nõ fuit, si tñ facta appareat in territorio cõmittẽtis, hoc est ĩfra Frãcie regnũ aut terras illi subiectas sed Brucellis. Pro quo faciunt not. per Bald. in. l. ij. ff. de offici. proconsul. Etiam non obstat si forte opponatur ex aduerso, ꝙ idem dominus dux haberet comitatum Burgundie in quo nulli subijciebatur saltem de facto, ꝛ sic ratio
35 ne illius haberet iura principis. †Quoniam respõdeo ꝙ licet iurisditio voluntaria sit prorogabilis, non tamen videtur ꝙ in hoc casu dictus dominus Claudius aut prefata nobilis Joãna subditi quoad supremum dominium domini serenissimi Francoruz regis potuerint prorogare iurisditionẽ domini comitis Burgundie, per id quod habetur in dicto. c. per venerabilẽ. §. insuper. qui filij sint legitimi. eo maxime quia etiam, vt predixi, dicta pretensa legitimatio non est facta in comitatu Burgũdie sed Brucellis. Insuper hic non apparet eandem nobilem Joannam fuisse presentem in dicta pretẽsa legitimatione per se aut procuratorem, et sic dici non potest prorogasse iurisditionẽ. Non etiam apparet ꝙ idem domi. Claudius fuerit presens, nisi forte dicatur ꝙ immo ex eo apparet quia in dictis suis pretensis literis. ibi, Et les bons et aggreables seruices que ledict seigneur de Conches nostre cousin pere de ladicte damoiselle Jehanne nous a faict et prest de faire toursiours, si comme il dict. Sed istud non videtur obstare, pro eo
36 †quia proprium est principis non inferioris seu superiorem recognoscentis, vt credatur sue simplici assertioni in eis que non sunt ex suo facto, licet possit contrarium probari. clemẽ. literis. ꝛ quod ibi glo. de proba. ꝛ hoc voluit Raphael Fulgo. in comite Palatino legitimante ex priuilegio sibi concesso per cesariam potestatẽ, vt videri potest in cõsil. mihi. c. exordiente, Quidam Falconis palatinus de contractu sancte Sophie. colum. fina. Preterea non apparet ex tenore dictarum pretẽsarum literarum, ꝙ idem dominus dux dictam pretensam legitimationem fecerit, tanꝗ comes Burgũdie vel al's tanꝗ habens dominium seu terras in quibus superiorem non recognosceret, dictus etiam dominus Claudius non legitur adiuisse ipsum domi. ducem tanꝗ Burgundie comitem, nec in eum tanꝗ talem prorogasse iurisditionem, nec hoc videtur presumẽdũ, sed potius videtur presumendũ ꝙ ipsum adierit tanꝗ Burgundie ducem, cui vt tali non vt comiti subijciebatur. Preterea cum ex dispositione statuti vel antique consuetudinis proximiores ipsius do. Claudij eidem succedere deberent: ita vt etiam testando eos priuare nõ posset suis bonis, dicta pretensa legitimatio facta in vim prorogate iurisditionis si ꝛ quatenꝰ prorogata appareret nullum debuit aut debet sortiri effectũ, nisi appareat de cõsensu illorum proximorũ ꝛ subditorũ, insuper ꝛ principis in cuius territorio bona existunt, per id quod eleganter voluit Angel. consilio. cccj. exordiẽte, Pro decisione primi puncti si quis vellet incipere ꝛc. colũ. vj. versic. item ex his audacter dico. et sequitur Marti. laudeñ. in quadam sua disputatione exordiẽte, Augerius Seio eius patre feudatario ecclesie cõsentiẽte ꝛc. charta mihi. viij. colũ. iij. versi. tertia illatio Ange. nam refert ꝙ si pater ꝛc. Isto em̃ casu non tractabat' de preiudicio dicti quondã domi. Claudij, sed potius dictorũ proximorum ac etiam subditorũ, terrarum, ꝛ iurisditionum. Insuper ꝛ serenissimi domi. Francorũ quoad baronias et terras existentes in sua iurisditione: illis ergo nõ consentientibus, non debuit dicta pretensa legitimatio facta vt contẽditur in vim prorogate iurisditionis aliquem sortiri effectum aut eis afferre preiudicium. d. l. penul. ꝛ fi. ff. de nata. restitu. et. l. nam ita diuus. ff. de adop.

Dico preterea ꝙ vbi premissa cessarent dicta tamẽ pretẽsa legitimatio ex eo valere non videretur: qꝛ nec ex literis hm̃oi pretẽse legitimationis, nec al's apparet ꝙ ipsa nobilis Joanna presens extiterit, aut ꝙ al's legitimationi de ea facte suũ cõsensum prebuerit, quod tamen erat necessarium. auc. quib. mod. natura. efficiũ. sui. §. generaliter. colla. vij. Nisi forte dicatur ꝙ immo cõsensum prebuerit saltẽ in agendo in vim ipsius legitimationis: sed istud non sufficit causis ꝛ rationibus al's per alios pro hac parte allegatis ꝛ inductis super quibus non insisto. Possunt ꝛ alia multa ad impugnationẽ legitimationis huiusmodi induci, ꝗ qꝛ tã ꝑ dictũ do. aduocatũ ipsius nobilis Joanne ꝙ per me in superius allegatis ad impugnationem alterius legitimationis inducta extiterunt, ea nõ repeto. Hoc solũ ꝛ postremo adiecto ꝙ licet dicta nobilis Joanna videatur contẽdere nõ fuisse opus clausula derogatoria ad validitatem dictarũ legitimationũ, ea maxime ratione, qꝛ in eis ꝛ earũ qualibet posita est clausula ex certa scientia, ꝛ ad hoc singulariter inducit. l. qui in prouincia. §. diuus marcus. ff. de ritu nupt. quod etiam videtur voluisse Bal. ꝛ post euz quidã Moderni in. d. c. naturales. si de feu. fue. cõ
37 trouer. inter do. ꝛ agna. †Ubi dicunt istud posse de iure defendi ꝑ dictũ. §. diuus marcus. vbi etiã incestuosos princeps ex certa sciẽtia legitimos fecit, ꝛ nõ solũ ꝓprio motu sed etiã ad supplicationẽ. hoc tñ mihi obstare nõ videtur ꝑ eo qꝛ marcus Antoniꝰ verꝰ, ꝛ Luciꝰ aureliꝰ cõmodꝰ olim imperatores, ꝛ quorũ fuit rescriptũ de quo in. d. §. diuꝰ marcꝰ, lõgissimo tp̃is ĩteruallo ꝓcesserũt Justinianũ, cuiꝰ fuerũt auc. q. mo. natu. effi. legi. ꝛ auc. q. mo. natu. effi. sui. ꝛ sic tp̃e facte legitimatiõis de qua in. d. §. diuꝰ marcꝰ, nõdũ spãliter ꝓhibita extiterat ĩpetratio legitimatiõis fiẽde ꝑ rescriptũ. de qua i. d. auc. q. mo. natu. effi. sui. §. peñ. Esto igit' ꝙ tp̃e ꝓdictor principũ nõ eẽt opꝰ clausula derogatoria in rescripto legitimatiõis, nõ ꝑpterea ĩferret' qn hodie ꝛ post dictũ. §. peñ. opꝰ existat ꝛ extiterit clausula hm̃oi, ꝑ iura ꝛ rõnes supiꝰ allegatas quas hic nõ repeto.

Consilium. CXIII.

De donatione gratuita omnium bonorum paternorũ, presentium, ⁊ futurorum facta per fratrem fratri.

Summarium.

1 Donatio gratuita quando valida. nu. 4.
2 Causa non requiritur in donatione in qua est pro ratione voluntas, secus in alijs promissionibus, al's agẽti ex eis obstat doli exceptio.
3 Donatio omnium bonorum presentiũ et futurorum an valeat.
5 Statutũ Dalphinale super donationibus inter viuos non faciẽdis, nisi interueniente sua solennitate an habeat locum in donationibus iuratis.

Viso instrumento donationis dudum Anno vc₃ presenti. M. cccc.xcvij. ⁊ die. xv. mẽsis Maij facte per venerabilem virũ dñm Alziariũ bouerij ꝓuido viro Joãni bouerij ei⁹ fratri, de omnibus bonis paternis mobilib⁹ ⁊ immobilibus ac per se mouentibus tunc presentibus ⁊ futuris. † Dico ⁊ respondeo donationem huiusmodi valuisse et valere, vtpote gratis et sponte factã et que non excedebat nec excedit summam quingentorum aureorum. de qua in. l. penulti. C. de donatio. ⁊ per glos. ⁊ docto. in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. Erat enim idem dominus Alziarius tẽpore facte donationis in bonis et rebus paternis per eum donatis dicto Joanni eius fratri, vtpote in reb⁹ proprijs suijpsius moderator ⁊ arbiter. l. in re mãdata. C. manda. l. polla. C. de his quib. vt indig. l. dudum. C. de contrahen. emptio. et venditio. et. c. de his. ad fin. de sepul. † quod maxime procedit in donatione in qua pro ratione est voluntas. l. j. ff. de donatio. ꝗuis in alijs promissionibus regulariter requiratur causa, al's agẽti ex eis obstat doli exceptio. l. pure. §. circa. ff. de doli exceptio. Ad quod facit quod idẽ domi. Alziarius iurauit non venire contra propter quod etiam repellitur a contraueniendo cum iuramento huiusmodi seruari possit sine detrimento salutis eterne. c. cum contingat. de iureiur. c. ꝗuis pactum. de pact. in sexto. ⁊ c. licet mulieres. de iureiuran. eodem lib.

† Nec opponat aliquis ꝙ donatio huiusmodi valere nõ debeat quasi facta de omnibus bonis presentibus ⁊ futuris. Quoniam respondeo ꝙ hoc non obstat: q₂ non est veru₃ ꝙ illa facta extiterit simpliciter de oĩbus bonis presentibus et futuris. Sed duntaxat de bonis paternis mobilibus et immobilibus, ⁊ vt videtur de iuribus et actionibus, et sic non obstant not. per Bartol. ⁊ multos scribentes in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obligatio. per Bartol. et alios multos in. l. fina. C. de pact. Paulus de cast. consilio. xcix. quia illi loquuntur in donatione omnium bonorum presentium et futurorum, cuiusmodi, vt predixi, non est hec. † Et quod donatio predicta nõ possit ex hoc capite impugnari satis colligitur ex his que ponit Oldra. consilio. cxxxix. exordiente, Ad habendum aliqualem notitiam ⁊c. Joan. and. in additio. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. colum. vlti. versicu. fuit etiam alia questio ⁊c. ⁊ Alexand. de imol. consi. xxviij. in tertio volu.

† Etiam nec obstat statutum Dalphinale editum super donationibus inter viuos non faciendis nisi interueniente solennitate de qua in eo. Quoniã respõdeo quod statutum huiusmodi non habet locum in donationibus iuratis, per id quod not. Joan. de imol. in. c. cum contingat. in tertio membro. versicu. nunc pro declaratione materie. de iureiuran. Pro qua multa inducit Alexand. de imol. consilio. cxxv. exordiẽte, Visis et consideratis statutis ⁊c. col. penulti. in prima parte. et consi. xxix. exordiente, Preclare subtiliter ac copiose ⁊c. col. penulti. in tertio volu.

Consilium. CXIIII.

De dispensatione iuramenti parte non vocata retractanda tanꝗ nulla.

Summarium.

1 Dispensatio iuramẽti facta parte de cuius preiudicio agebatur absente ⁊ non vocata an valida. ⁊ nu. seq.
2 Cause cognitio requisita in iuramenti absolutione.
3 Juramenti vinculũ interdum confirmat contractum validũ multipliciter, iuratem q₃ arctat ad illius obseruantiam.
4 Juramenti relaxatio quid operatur.
5 Judex in preiudicium litigatorũ, an possit quicꝗ attentare absq₃ cognitione cause.
Cognitio cause qualiter adhibeatur in actu gerendo.
6 Cause cognitio parte non citata vim sententie etiam interlocutorie non habet.
7 Juramentum relaxari ad quos fines peti possit, ⁊ que incõmoda eueniant per relaxationem.
8 Creditor tardius recipiendo quod sibi debetur minus recipere videtur.
9 Sententia propter minimam lesionem rescindenda, nec est iudici permissum partem in modico offendere.
10 Judex ea facilitate ad reuocandum male gestũ debet adduci qua male gessit.

Relaxatio † iuramenti seu iuramentorũ ac illius seu, illorꝫ dispẽsatio quas fecisse dicitur reuerẽdus in Christo pater dñs Vapincẽsis episcopus nobili Gaspardo de mõteorserio, ⁊ cũ ipso salua omnimoda reuerẽtia eiusdẽ do. Reuerendi epĩ fuerũt et sunt nulle vtpote facte seu attentate, absente ⁊ nõ vocato nobili ⁊ generoso viro Guillielmo de monteorserio de cuius preiudicio agebatur, ⁊ qui propterea vocari debuerat. c. j. de cau. posses. ⁊ proprie. c. inter quatuor. de maio. ⁊ obedien. l. de vnoquoq₃. ff. de re iudi. ⁊ l. nam ita diuus. ff. de adop. pro quo facit † quia in relaxatione seu absolutione a iuramento requiritur cause cognitio. vt not. Innocen. in. c. ad aures. quod met. cau. Specu. titu. de iudi. delega. §. nunc ostendendum. versi. xxiiij. cum duobus seq. Fede. de senis. consilio. ccc. exordiente, Factum tale est debitor promisit ⁊c. ⁊ Bald. in. l. fin. col. j. versi. consulunt tamen docto. ⁊c. C. de non nume. pecu. Ubi etiã refert beatũ Thomã. Requiritur ergo anteꝗ impendatur relaxatio seu absolutio a iuramento seu iuramentis partis vocatio, illius videlicet de cui⁹ preiudicio agitur. l. in causе. §. causa cognita. ff. de mino. l. si deserta. C. si propter publi. pensita. ⁊ l. fina. C. si per vim vel alio mo. quod etiam voluit Panor. in. c. j. de iureiuran. Anto. de but. ⁊ Joan. de imol. in. c. debitores. de iureiuran. Andre. barba. cõsi. xxiiij. exordiente, Clementissimi dei patris domini nostri ⁊c. viso puncto ⁊c. colũ. penul. in secunda parte. Et ita etiã cõsuluit Pe. de anch. cõsi. cxcix. exordiẽte, Predictis subtiliter ⁊ plene deductis ⁊c. † In quo inter cetera dicit ꝙ vinculũ iuramẽti multipliciter reperit̃ cõtractũ, etiã qñq₃ validũ cõfirmare, similiter ⁊ iurãtẽ arctare ad ipsius obseruantiã. c. cũ cõtingat. c. debitores. de iureiur. c. licet. eo. titu. in. vj. aut. sacramẽta puberũ. C. si aduer. vẽdi. ⁊ l. si quis maior. C. de transac. † Sed nulli dubiũ est ꝙ per ipsius absolutionem siue relaxationẽ vires contractus debilitantur, ⁊ persona ab agendo propter vim iuramẽti prohibita ad agendum admittitur ⁊ debitam absolutionẽ obtẽta interim lite pendente soluere non cõpellitur in quibus vertitur preiudiciũ creditoris cuius interest cõtractum suas vires habere ac sumptibus ⁊ litibus nõ vexari, ⁊ solutionẽ debiti pretextu huius relaxationis nõ retardari, quod potest cõtingere per multas moras iudicij ⁊ dubiũ litis euentũ. l. quod debet. ff. de pecu. † In preiudiciũ autẽ alicuius ex litigatoribus nõ potest iudex aliquid attẽtare siue cause cognitione, que tũc adhiberi dicitur cum parte presente vel absente per contumaciã actus geritur. d. l. in cause. §. causa cognita. ⁊ alijs iurib⁹ superius allegatis. Pro quo vltra ea allegat Pe. de anch. in dicto cõsi. not. in. c. ecclesia sancte Marie. de constitutio. et quod not. Bartol. in. l. prolatam. C. de senten. et interlocu. om. iudi. † Cum ergo in relaxatione et dispensatione predictis non interuenerit citatio dicti nobilis Guillielmi et sic consequenter nec cause cognitio, ille fuerunt et sunt nulle ⁊ tanꝗ facte ex obrupto ⁊ sine cause cognitione, nõ habens vim sententie etiã interlocutorie. l. iij. ⁊ fi. C. cõmina. vel episto. quod etiã fuit de mente Joã. de imol. in. d. c. debitores. de vsu. ⁊ in cle. dispẽdiosam. colum. vij. in fin. de iudi. Alexan. de imol. cõsi. ccxxiiij. exordiente, Visa facti narratione mihi exhibita ⁊c. col. iij. in secundo volu. et Bartho. cepol. in suis caute. charta mihi. lxj. §. in multis contractibus solet apponi iuramentũ ⁊c. ⁊ Pe. de ancha. cõsi. ccclxxxiij. exordiente,

exordiente, Retento ordine dubiorum reassumam singula rc.

Fateor tamen ꝙ Oldra.consil.mihi.xli.exordiēte, Ad duplicem finem peti potest relaxari sacramentum rc. loquens tamen in cōtractu qui pretendebatur vsurarius videtur aliter dicere. 7 † Dicit enim ꝙ ad duplicem finē peti potest relaxari iuramentū super cōtractu vsurario interpositū ad vnū, videlicet vt p hoc ipsa obligatio que cōtracta videbat̄ super vsuris soluēdis ex toto tollatur, ⁊ tunc secundū eū habet locū partis vocatio, solēnis examinatio ⁊ cōpulsio creditoris ad relaxandū iuramentū cū cōstabit de veritate vsurarij contractus. Ad secundū vero effectum seu finē peti potest non ad debitū vsurariū per hoc tollendū sed habilitandū personam, vt nō obstante iuramento possit impugnans ⁊ relaxationē petens detegere fraudem contractus. Et hoc casu non requiritur secundū Oldra. ordo predictus: q̄ secundū ipsum de grandi preiudicio creditoris non agitur, remanet enim ius sibi saluū ad debitū defendendū. Et idem effectualiter videtur voluisse Pau. de cast. consi. ccxvj. exordiēte, Circa primū quesitum rc. Sed quod primo dixi videtur verius et tenetur magis cōmuniter, ⁊ quod etiam vbi petitur iuramētum relaxari ad fines habilitādi personā debeat pars euocari de cuius preiudicio agitur, voluit Joā. de imol. in. d. c. debitores. vbi dicit ꝙ etiā simplicē habilitationē persone iurantis ne incurrat periurium fieri oportet precedente citatione partis: quia si pars citabitur, poterit esse ꝙ ostendet ꝙ per calumniā petitur talis habilitatio. argu. l. ij. C. ad legē corne. de fal. Et ita dicit probari per not. per Fede. de señ. in dicto cōsi. Et idem etiā voluit Alexā. de imol. in dicto consi. ccxxiiij. colū. iiij. ⁊ Bartho. cepol. in. d. §. in multis. ⁊ Pet. de ancha. in duobus cōsilijs superius allegatis. vbi etiā dicit non obstare quod pretēditur in habilitatione persone agi de modico preiudicio ex quo nō perit ius creditoris in causa principali: quia respondet ꝙ vt etiā predixi multiplex damnum incurrit creditor propter moras iudicij, ⁊ dilatatam solutionē que propter vinculū iuramenti fieri debuisset in termino prefixo. 8 † Creditor enim recipiendo tardius id quod sibi debetur, minus recipere videtur. c. j. de plus peti.

9 † Preterea nō est iudici permissum ꝙ in modico partē offendat per suā sententiā, ⁊ si hoc fecerit illa retractatur etiā propter minimā lesionē. l. ⁊ in maioribus. C. de appella. ⁊ c. de appellationibus. eo. tit. Et huic parti adhereo sub correctiōe cuiuslibet dñi meliꝰ sentiētis, secūdū quā dico, vt p̄dixi, dictas relaxationē ⁊ dispēsationē fuisse ⁊ esse nullas. Et ꝓpterea illas dicto nobili Guillielmo non obstitisse nec obstare. 10 † Et adijcio ꝙ ea facilitate qua processum est ad illas, si tamen et quatenus hoc factū sit: q̄ illas nō vidi, potest, ⁊ vt puto debet idē Reuerendus domi. episcopus pro debito ⁊ cultu iustitie, et ne sit auctor periurij procedere ad earū reuocationē, etiā dicto nobili Gaspardo non vocato, per ea que no. Inno. in. c. querelam. super verbo, subtractā. de elec. glo. in. c. excōmunicatos. xj. q. iij. ⁊ in. l. minor. in princ. in verbo, seiū. dū dicit, ⁊ est argumentū rc. que est additio. ff. de euict. ⁊ quod voluit Bald. in. l. ij. versi. quarto quero si iudex rc. C. de serui. ⁊ aqua. in. l. fi. col. ij. C. de edic. diui adri. tollē. Anto. de butri. in. c. cū cessante. de appel. ⁊ alij in alijs locis quos referre non expedit. Et ita mihi videtur rc.

Consilium.CXV.

De arbitratoribus per cōpromissum, ⁊ de laudo ipsorum.

Summarium.

1. Conditionalis dispositio quando effectum sortiatur.
2. Laudo arbitratorum licito parendum.
3. Pactum legis cōmissorie in quo reprobatum. nu. 5.
4. Arbitramentum est quedam transactio.

Viso instrumēto compromissi dudū Anno videlicet dñi Millesimo. ccccxcvj. ⁊ die prima mēsis Septembris, facti per nobiles et generosos viros Guillielmū ⁊ Gaspardum de mōteorserio fratres in nobiles ⁊ egregios viros dominos Orontiū eme, ⁊ Antoniū de aymonetis iuriū professores eximios ac sententie arbitramentalis seu laudi per eosdē dominos Orontiū ⁊ de Aymonetis deīde ꝓmulgati, ⁊ p q̄d ordinasse cognouisse ac laudasse videtur ꝙ idē nobilis Gaspardus teneretur ⁊ astrictꝰ existeret dare ⁊ soluere eidē nobili Guillielmo suo fratri summā trecentorum trigintatriū ⁊ vnius tertij scutorū cugni serenissimi dñi Francorū Regis sine sole, ⁊ ꝙ idē Gaspardus pro summa hmōi extūc iure insolutū dationis faciende dimitteret in manibus eorundē do. arbitrorū oīa bona mobilia, immobilia, iura, actiones, ratiões, feuda, ⁊ quecunq̄ alia que tunc habebat in ciuitate Vapinci per eosdē tenēda ⁊ possidēda donec ⁊ quousq̄ eidē nobili Guillielmo fideiussorē idoneū de soluēda dicta summa in terminis inibi pleniꝰ mētionatis ⁊ expressis dedisset ⁊ tradidisset, ⁊ quā voluerunt ipsi do. arbitri dari infra mēsem a tpe lati laudi. Alioquin ordinarunt ⁊ laudarūt dictā insolutū dationē suū sortiri effectum. Visa insuper ratificatione ⁊ approbatione laudi hmōi sponte ⁊ gratis factis per dictos nobiles Guillielmū ⁊ Gaspardū. Dico ⁊ respondeo ꝙ cū dictꝰ nobilis Gaspardus fideiussorē nō dederit infra mēsem predictū, quinimo nec postea. Insup nec etiā soluerit bessem seu duas tertias partes dictorū trecētorū trigintatriū ⁊ vnius tertij scutorū dicti Cugni, quas soluere tenebat̄ infra tunc ꝓxima festa natiuitatis dñi nostri Jesu xp̄i, ⁊ Pasche, infra que ex forma laudi per eū ratificati illas soluere tenebatur: dicta insolutū datio suum debet sortiri effectū, ⁊ potest idē Gaspardus cogi ⁊ cōpelli ad tradendū ⁊ expediēdū iure insolutū dationis bona ⁊ iura predicta. 1 Cuius illā assigno rationē: † q̄ dispositio cōditionalis adueniēte cōditione sumit effectū. l. cedere diem. ff. de verbo. signifi. l. pecuniā. ff. si cer. peta. ⁊ l. qui heredi. §. fin. ff. de cōdi. ⁊ demōstra. Cū igit̄ domini arbitri arbitratores rc. dixerint ⁊ laudauerint ꝙ nisi infra mensem dictus Gaspardus fideiussorē dedisset idoneū de soluēda summa predicta infra prefixos terminos, dicta insolutum datio suum sortiri debet effectum: ⁊ fideiussor huiusmodi infra predictū mensem vel al's datus non fuerit, fuit huiuscemodi cōditionalis dispositio purificata, ⁊ sic suum effectū sortiri debet 2 dicta insolutū datio. † Cū enim arbitramentū seu laudum predictum non fuerit illicitum sed licitū, eidē parendū est, per id quod not. docto. in. c. quintaualle. de iureiuran. eo maxime quia nō solum ante prolatū laudum, iurauit idē Gaspardus de illo obseruādo etiā renuntiādo recursui ad arbitrium boniviri, sed etiā post laudū latū, ⁊ postq̄ fuit de eo certificatus. Quo fit, vt cū iuramentum, immo iuramenta hmōi seruari possint sine detrimēto salutis eterne illa seruari debeant. c. cū contingat. ⁊ c. si vero. de iureiuran. c. ꝙuis pactū. de pact. in. vj. c. licet mulieres. de iureiuran. eo. lib. ⁊ autēti. sacramēta puberum. ⁊ quod ibi omnes scribentes. C. si aduer. vendi.

3 † Sed forte opponitur ꝙ immo nō valuerit dictū laudum seu arbitramentū quasi in eo interuenerit pactum. l. commissorie. quod regulariter reprobatum est in pignoribus. l. j. et fin. ⁊ quod ibi per docto. C. de pact. pigno. et quod no. Barto. in. l. ꝙuis. al's incipit, Calipodius. ff. de solutio. et Cano. in. c. significāte. de pigno. iuncto eo quod habetur in au-4 tenti. vt disse. iudi. in princip. iuncta glo. collat̄. j. † Ubi dicitur ꝙ arbitramentum est quedam transactio et sic contractus. Sed hoc non obstat. Quoniam respondeo ꝙ si bene attendatur ad verba dicti laudi, non inuenietur, ꝙ in ipso dictum extiterit quod pro solutione dictorum trecentorum trigintatrium ⁊ tertij vnius scutorum Regiorum, deberent eidē nobili Guillielmo bona, iura ⁊ actiōes predicte pignori dari seu etiam hypothecari. Sed dictū fuit quod pro summa huiusmodi et iure insolutum dationis faciendū de dictis bonis, ipsa bona in manibus ipsorum dominorum arbitratorum dimitteret dictus nobilis Gaspardus tenēda ⁊ possidenda per eos donec ⁊ quousq̄ facta esset huiuscemodi datio insolutum, quod bene colligitur ex verbis dicti laudi, ꝙuis per dationem fideiussoris idonei de soluēda summa terminis prefixis impediri potuerit dicta datio insolutum, seu effectus illius 5 si fideiussor datus extitisset infra mēsem. † Et sic nō sumus in terminis in quibus loquuntur iura superius allegata. et docto. loquentes de pacto legis commissorie. Loquūtur enim vbi premittitur obligatio de soluendo et submittitur pignoratio seu obligatio bonorum pro obseruatione promissionis, et deinde subiungitur pactum quod lex reprobat. Hic autem nihil dispositiue actum est de solutione dictorum trecentorum trigintatrium, et vnius tertij scutorum facienda in pecunia: sed quod bona dimitterentur in manibus arbitratorum iure faciende dationis insolutum de eisdem bonis, si non daretur fideiussor idoneus infra mensem. Non ergo obstant iura per predicta. Pro quo videtur bene facere id quod per. l. fina. ff. de contrahenda emptione ⁊ venditione. notat Bald. in ca. vnico. colum. ij. versi. quero pone ꝙ tu mutuasti. de feu. da. in vim legis commis. Et ita mihi videtur sub correctione rc.

Consilium. CXVI.

De instrumentorum editione, et de donatione et cessione actionum.

Summarium.

1 Notarius non rogatus & inuitus, an possit cogi per nō rogātem ad editionem vel confectionem instrumēti. nume. 6. 9. & quid de protocollo.
2 Creditoribus hereditariis instrumentorū hereditariorū an fienda copia notariis per eos non rogatis.
3 Utilitas publica versatur in facienda instrumentorum editione.
4 Practica Perusina per quā tertius facit sibi edi copiā instrumēti a notario propter aliquod interesse extrinsecum.
5 Actio instrumenti edendi in locum cuius successit.
7 Argentarii & notarii an sint similes, & in quo.
8 Notarius an possit opponere de nō edendo instrumēto & quādo, & si edat an peccet in spiritum sanctum.
10 Exhibere est edere.
11 Oppositio instrumēti edendi ab illo ad vtilitatē cuius instrumētum non fuerat receptum an admittenda.
12 Cessio actionum quando preparat oppositionem aduersus creditorem.
13 Debitor conuentus an & quando possit opponere aduersus cedētem super remissione actionum, & quid de iure cessionarii.
14 Cedens iura sua cessionario, illum in locum suum collocat.
15 Donatario per stipulationem notarii ius an sit acquisitum ante acceptationem aut ratihabitionem. nu. 19.
16 Donatio requirit extrema habilia.
17 Beneficium absenti collatum an sibi acquiratur ante habitā notitiam & presentationem literarum, & quid in legitimato inscio.
18 Ignorantia facti alieni in proprium alicuius commodū nocet in multis casibus hic recitatis.
20 Cessionarius donationem repudians eam reddit perinde acsi facta non fuisset.
21 Legatario ignoranti ius queritur.
22 Cessionarius ante consensum nullum ius habet.

Uiso consultationis themate mihi misso parte nobilis & honorabilis viri Alexandri caponi, vna cū dubiis ex themate hmōi elicitis. Dico et respōdeo ad dubia hmōi proūt infra. Et primo ad primū, videtur prima facie dicendū 1 † φ licet notarius nō fuerit parte nobilis Francisci caponi debitoris de quo in themate aut alicuius sui autoris rogatus de cōficiendo instrumētum donationis de qua etiā in themate, nihilominus potuerit & possit idem Franciscus caponi petere a notario sibi edi instrumētum eiusdē donationis, & ad illud sibi conficiendum vel edendum eum cogi & compelli, pro eo φ cum per illud videatur posse probari exceptio cessionis iurium & actionum parte eiusdem Francisci contra & aduersus dictum nobilem Alexandrū oppositam, illud videtur continere vtilitatē dicti nobilis Francisci, videtur ergo debere edi ad ipsius postulationē & hoc per multa similia. Et primo per id quod habetur in. l. fin. & quod ibi Bar. ff. de bo. auto. iudi. possiden. & l. maritus. §. fina. et quod ibi docto. ff. ad legē falci. 2 † vbi creditoribus hereditariis fieri debet copia instrumētorū hereditariorū ne fraudentur, φuis non fuerint notarii parte creditorum hmōi rogati. Etiā pro hoc facit. l. facultas. C. de iur. fis. lib. x. vbi pcurator fiscalis postφ constat bona ad fiscū pertinere mittere potest pro omnibus notariis vt faciant copiā omnium instrumentorum per que liquidari potest quantitas bonorum. Etiam pro hoc inducitur. l. aristo. ff. de iure deliberan. vbi heredi deliberāti super adeūda vel repudianda hereditate fit copia instrumentorum hereditariorum. Inducitur etiam. l. aristo. ff. de acquiren. heredi. vbi copia instrumentorum huiusmodi fit etiam creditoribus hereditariis. Insuper & pro hoc facit. l. argentarius. in principio. iuncta glo. ff. de eden. que dicit notarium cogi exhibere rogationes suas soluta competenti mercede. Pro hoc etiā facit. l. j. et quod ibi glos. ff. quemadmo. testamen. aperi. Pro hoc multas rationes predictas inducit Angel. consil. ccclij. exordiente, Utrum instrumentum debeat edi &c. 3 † φ in hac facienda editione versatur publica vtilitas ad precidēdam omnem materiam falsitatis, ergo quilibet cuius interest petere potest ab ipso notario qui habet autoritatem a publico vt sibi fiat editio soluta competēti mercede. l. vel negare. ff. quemadmo. testamen. aperiā. et hoc videtur Angel. in dicto consilio satis equum, et vt ipse refert in. l. pretor ait. §. j. ff. de edē. 4 † de equitate hoc seruatur Perusii, vbi etiam tertius facit sibi edi copiā instrumenti a notario propter aliquod extrinsecum interesse, & dicit ibi seruari quod iudices faciūt precepta notariis quod illa instrumenta edant. Dicit etiam idem Ange. in. l. quedam. in princip. ff. de eden. se sepius audiuisse in palatiis, et etiam quosdam in scholis allegantes glos. in dicta. l. quedam. super verbo, sed iudicio. ibi, alʼs actione in factum si mea intersit &c. Et tenentes quod notarius tenetur edere instrumentum ei cuius interest licet nō fuerit rogatus ab eo, nec ab alio eius nomine, nec etiam roganti successerit. 5 † Pro quibus facit, quia hec actio succedit in locū actionis ad exhibēdū: quia agitur pro exhibitione instrumenti. l. iij. §. est autem. §. sciendum. et. §. si quis autem. ff. ad exhiben. in qua non videtur aliud requiri nisi quod petens iuret sua interesse. dicto. §. sciendū. et. l. thesaurus. ff. ad exhibendum.

6 † **Sed his non obstantibus** dico et respondeo φ in casu de quo queritur non potest nec debet de iure communi cogi notarius ad edendum instrumentum vel faciendum copiam donationis superius mentionate, ad instantiam dicti domini Francisci per quem non fuit rogatus nec aliquem eius autorem, etiam si supponeremus quod eiusdem Francisci interesset ipsum instrumentum edi. Cuius illa assignatur ratio: quia vt dicit Specu. titu. de instrumen. edi. §. videndum. colum. fina. versicu. hoc quoφ &c. et Angel. in dicto consilio. ccclij. 7 † argentarii seu nummularii et notarii sunt similes: cum a publico autoritatem habeant, et ad eorum fidem publice recurratur, vt not. glos. in dicta. l. argentarius. sed nummularii eorum rationes edere non coguntur, nisi illis solis ad quos pertinent, ad illos autem solos pertinere videntur quibus mandantibus aut eorum administratoribus sunt confecte. l. si quis ex argentariis. §. pertinere. et dicta. l. quedam. §. nummularios. ibi, ad nos enim pertinet &c. ff. de edend. ergo eodem modo, et eadem ratione cogendi sunt notarii edere vel exhibere his quorum interest, si eis mandantibus instrumenta sint confecta non alʼs, quod etiam voluit glos. in dicta. l. pretor ait. §. j. super verbo, meum. quem ibi sequuntur Bartol. Angel. Paulus de cast. Alexand. de imol. & docto. communiter. ff. de eden. et idem voluit Angel. in dicta. l. quedam, et in consilio superius allegato. Idem etiam voluit Franci. de aref. in capitu. j. colum. viij. vel circa. versicu. quarta conclusio &c. de probatio. Ubi dicit hanc sententiā probari in dicto. §. pertinere. et in. l. quedam. in fin. et ita etiam affirmat tenere glos. et docto. communiter in dicta. l. pretor. in princip. 8 † Et de hoc scilicet quod non teneatur edere potest opponere notarius qui notam recepit, et dicere, non teneor tibi edere: quia non fui rogatus in fauorem tuum. vt not. Bald. in. l. fina. colum. penulti. versicu. & primo queritur an notarius &c. ibi, sed si notariʼ fundet exceptionem. C. de edend. Et ita secundum eum intelligitur id quod not. in dicta. l. pretor ait. §. j. ff. de eden. Non peccaret tamen notarius in spiritum sanctum si docto de interesse petētis sibi ederet instrumentum secundum Angel. qui ita not. in dicta. l. pretor ait. §. j. ad fin. et sequitur ibi Alexand. de imol. qui pro hoc multa induci. 9 † Concludo igitur quod notarius inuitus cogi non potest de iure ad instantiam huius Francisci sibi edere predictum instrumentum, nisi per consuetudinem esset iuri derogatum: quia illa seruanda esset secundum Angel. in dicto consilio. Pro quo allegat. l. primam & ij. C. que sit long. consuetu. ad contraria superius allegata, scilicet ad. l. fina. ff. de boū. autorita. iudi. possiden. ad. l. maritus. §. fina. ff. ad legem falcid. ad. l. facultas. C. de iur. fis. libro x. ad. l. aristo. ff. de iure deliberan. ad. l. aristo. ff. de acquiren. heredita. et dicta. l. argentarius. ff. de edend. respondet Angel. in dicto consil. ccclij. Et ideo non insisto ad glos. que est in dicta. l. quedam. in principio. Respondet ibi Angel. φ illa procedit quando editio peteretur, non quidem a notario qui est dominus protocolli: sed a tertio possessore ad quem fortasse venerat protocollus qui tamen non est dominus: talis enim cogitur edere non officio iudicis ex titu. de eden. sed actione in factum. no. Innocen. in dicto. c. j. de probatio. et voluit etiam idem Angel. in dicta. l. pretor. §. j. ad fin. quamuis Paulus de cast. aliter responderit dicte glos. dicens illam posse saluari hoc modo, videlicet quod notarius teneatur exhibere protocollum coram iudice ad instantiam cuiuscunφ cuius interest, non autem teneatur ei dare instrumentū in publica forma sumptum ex protocollo. Et ita secundum eum intelligat gl. in. d. l. pretor ait. §. j. sed hoc dictū Pau. nō placuit Alexand. de imol. illud impugnāti bonis rationibus & motiuis qui etiā dicit non obstare dictam. l. iij. §. penulti. ff. de eden. per quam se fundat

se fundat glos.in dicta.l.quedam.quia prout ibi glos. exponit in verbo,conscripsit.ibi,interuenit mandatum illius qui petebat rationes exhiberi.Et ita etiam debet intelligi glo.in.d.l.quedaꝫ. quod etiam videtur fuisse de mente Francis.de are.in.d.c.j.colū. vj.versi.quarta conclusio ⁊c.Cum igitur hic petatur edi instrumētum per notarium,ipse de iure cogi nō debet ad edēdum,nec etiā
10 cogendus est ad exhibendum protocollum,†quia illud exhibere est edere,vt probat Alexand.de imol.per bonas rationes in.d.l. quedam.Et per hec videtur responsum ad primum et secundum quesita.

11 †Ad tertium videtur respondendū ꝙ cuꝫ predictum instrumentū non videatur receptum ad vtilitatem dicti nobilis Alexandri sed contra eū ⁊ ad commodū cessionarij,non videtur ipse Alexāder posse de hoc opponere,cui etiam illud non esset edendū si per eum edi peteretur,per id quod voluit Inno.Hosti.Joan.and.⁊ docto.in.d.c.j.de proba.gl. Alexan.Pau.de cast.⁊ Alexan.de imol.in.d.l.pretor ait.§.j.Adijcio ꝙ si ⁊ vbi potuisset dictus nobilis Alexan.de hoc opponere,hoc facere debuisset coram iudice cause,⁊ per quem concesse extiterūt litere cōpulsorie.Bene fateor ꝙ notarius posset de hoc opponere,vt superius dixi,⁊ tūc posset procedere questio an eidē notario opponenti esset cautio prestanda de expensis refundēdis in casuꝫ succūbentie.Ad quod respondeo ꝙ sic.auē.generaliter.C.de episco.⁊ cleri.Uerūtamen si facta diligentia de reperiendo fideiussorem iuraret nō potuisse reperire,staretur cautioni iuratorie.dicta auē. generaliter.

12 †Uenio ad quartum ⁊ quintum quesita,pro quorum solutione premitto ꝙ si donatio de qua supra,⁊ cessio actionū facte fuissent cessionario presenti ⁊ acceptāti,vel si supponerem⁹ illas fuisse postea acceptatas per ipsum cessionariū,tunc essemus in casu in quo loquitur Bartol.in.l.facta. §.si heres.versi.quero de questione notabili ⁊c.ff.ad trebellia.post Jaco.de are.in.l.j.§.j.eo.titu.Bart.et docto.in.l.si cū emptore.ff. de pact.in quibus locis Bart.distinxit inter cessionem que fit ad commodū cedentis penes quē remanēt directe actiones,vt quia forte fuit actū inter cedentē ⁊ cessionarium,ꝙ quicquid exigeret cessionarius hoc redderet cedenti: aut facta fuit cessio ad commodum seu vtilitatē cessionarij,dicens ꝙ in primo casu non potest debitor opponere aduersus creditorē cedentē,penes quē remāserūt directe actiones ꝙ ipse cesserit vtiles,nisi interuenerit alter de tribus casibus positis in.l.iij.C.de noua.Secūdo vero potest ilico opponere de exceptiōe,etiā si nullus ex illis casibus interuenerit,⁊ vt refert Bart.Oldra.hanc distinctionē sibi attribuit,ꝙuis illa fuerit Jaco.de are.Bal.etiā in.l.j.col.fina.C.quādo prouocare non est necesse.videtur sensisse idem quod Jaco.de are.⁊ alij pre
13 dicti,†scilicet ꝙ eo casu quo cessio facta est ad commodū ⁊ periculo cessionarij,possit statim debitor cōuentus opponere aduersus cedentem ꝙ actiones suas remiserit.Et cum in casu de quo queritur cessio facta fuerit ad commodū cessionarij,videretur secundū opinionē predictam ꝙ licet actiones directe remansissent penes dictū nobilem Alexā.per quas videbatur posse compellere eundem Franciscū,ille tamē facte essent inefficaces propter exceptionem oppositā.Sed contrariū eius quod voluerunt Jaco.de are. ⁊ Bart.vbi supra,videtur fuisse de mente glo.in.d.l.iij.super verbo,exigere.C.de noua.vbi etiā contra eos tenuit Bald.dicēs,ꝙ illa eorū opinio est mirabilis ⁊ ꝙ cū directa actio remaneat apud cedentē nō potest debitor opponere de iure tertij,quod tamen faceret si opponeret de iure cessionarij.Etiā contra Jaco.de are.et Bar.tenuerūt Fulgo.Paul.de cast.Alexan.de imol.⁊ do.Jason may.in.d.l.si cum emptore.⁊ Pau.de cast.in.d.l.facta.§.si heres. ⁊ hoc videtur probari in.d.l.si cū emptore.vbi facta erat cessio ad cōmodum cessionarij ⁊ eius periculo.l.j.C.de euictio.⁊ tamē in casu illius.l.poterat venditor hereditatis agere cum effectu contra debitores hereditarios,nisi fuisset eis factum pactum de non petendo per emptorem.Et si non intelligeretur illa.l.ꝙ pacto non facto venditor efficaciter agere potuisset,illa fuisset de indubitabili contra.l.quod labeo.ff.de carbo.edic.Nec huic opinioni obstat.l.in cause.§.fina.cum.l.sequen.ff.de procura.per quas se fundat Bart.quia ille loquūtur in procuratore,qui nunꝙ habuit directas ad vtilitatem suiipsius sed domini habētis vtiles.Hic autem loquimur in eo cedente qui habuit directas ad sui vtilitateꝫ. Etiam nec obstat.l.prima.in princi.et.§.ꝙꝙ.ff.ad trebellia.quia illa iura loquuntur in herede grauato,apud quem post restitutaꝫ hereditatem fideicommissario remanent iura directa , inania, et inefficacia,vt etiam voluit glos.et doct.in dicta.l.si cum emptore.Hic autem loquimur in cedente penes quem non sic remanent iura directa inania,nisi interuenerit alterum illorum triū,de quibus in dicta.l.iij.C.de noua.Et ꝙuis Ange.in dicta.l.iij.C.de noua.et in.l.fina.ff.de transactio.⁊ in dicta.l.si cum emptore.dixerit ꝙ si cedens posuerit cessionarium in locum suum, ꝙ postea non possit contra debitorem experiri,etiam supposito ꝙ non interuenerit alterum illorum trium.Pro quo allegat.l. qui quadringenta.ff.ad trebellia.qui etiam refert se ita consuluisse ⁊ obtinuisse in contingentia facti, hoc tamen dictum non procedit secundum Pau.de cast.Martiū.lauden.Alexand.et dominū Jasoū.may.
14 †quia eo ipso ꝙ quis cedit iura sua alteri,ipse ponit cessionarium in locum suum.l.plane.versicu.suo loco.ff. famil. erciscun.Si ergo iura directa manerent inania penes cedenteꝫ post factam cessionem,eo casu quo posuit cessionarium in locum suuꝫ, illa in omni casu manerent inania contra dicta. l. iij. Non obstat motiuum Angel.quia respondent docto.quod in fideicommissario non est illa ratio quam assignat Angel.sed alia propter dispositionem testatoris et autoritatem senatusconsulti trebelliani. Et ita etiam contrarium tenuit ipsemet Ange.et melius in dicta.l. qui quadringenta,vbi etiam Joan.de imol.et Moderū.et Roma.in.l.in prouinciali.§.j.ff.de oper.noui nuntiatio.Ex quibus omnibus infero et concludo ꝙ non obstante dicta donatione et cessione iurium, potuit idem nobilis Alexand.in vim submissionis facere incarcerari dictum nobilem Franciscum,⁊ quod ad impugnationem incarcerationis huiusmodi,vel processus contra eum inchoati non potuerit aut possit idem Franciscus opponere de donatione et cessione iurium et actionum,postꝙ supponimus nō interuenisse alterū illorum trium,de quibus in dicta.l. iij.Nec obstat dicta.l.fin.a contrario sensu.ff.de transactio.⁊ quod per illam not.multi in dicta.l.si cum emptore.et.l.facta.§.si heres,scilicet ꝙ sufficiat debitorem sciuisse cessionem fuisse factam de iuribus,ad hoc vt postea nihil agere possit vel debeat in preiudicium eius cui sunt iura cessa ad sui commoditatem.Quoniam respondeo ꝙ illi non loquuntur in debitore conuento,sed in paciscente,transigente ⁊ alijs casibus ab illo de quo nunc queritur,vbi videri potest.

Ad sextum dico ⁊ respondeo ꝙ cū vt ponitur in casu donatio predicta facta fuerit absenti non fuit illi ius quesitum ante habitam notitiaꝫ donationis,⁊ illius acceptationem,etiam si notarius qui dicitur de illa instrumentum recepisse acceptauerit aut stipulatus extiterit pro donata-
15 rio absente,†quia esto quod notarius potuisset vel acceptare vel stipulari pro et nomine donatarij.Cuius contrarium multi voluerunt.Non tamen videtur quod ius fuerit acquisitum eidem donatario ante acceptationem aut ratihabitionem subsecutam, per id quod voluit Alberi.in.l.non enim.ff.de adoptio.ad quod
16 facit† quia donatio requirit extrema habilia,scilicet donantem ⁊ presentiam persone,cui donatur,vel quod interueniat nuntius ad hoc deputatus vel epistola.l.absenti.ff.de donatio.et.l.qui ab-
17 senti.in principio.ff.de acquiren.possessio.† Hinc dicimus quod beneficium collatum absenti sibi non acquiritur nec sibi prodest ante habitam notitiam et presentationem literarum,per ea que ponit Barto.in dicta.l.absenti.Franci.de are.⁊ Alexan.de imol. in dicta.l.qui absenti.in princip.⁊ quod habetur in.l. labeo. ff. de iureiuran.et per glos.in.c.quia cunctis.de concessio.prebenda.in sexto.et in capi.si tibi absenti.de prebend.eod.libro.Pro quo facit quod voluit Roma.in dicta.l.qui absenti.vbi refert fuisse cōsultum quod beneficium ciuilitatis collatum cuidam originario alterius territorij,tunc absenti sibi non profuit ante habitam no
18 titiam et factam acceptationem.†Etiam pro hoc facit quod habetur in autenē.quib.mo.natu.efficiū.sui.§.generaliter.colla.vij. vbi probatur quod beneficium legitimationis impetratum per patrem filij naturalis,ipso filio ignorante,non prodest ipsi filio nisi in ipsius notitiam deuenerit et ratam habuerit impetrationem.Pro premissis etiam facit quod voluit Petrus de anchara.consilio.cccxcix.vbi commemorans familiares pape gaudere amplis preeminentijs quoad beneficia collata,dicit quod si absens et ignorans fuerit constitutus familiaris pape, ipse ante notitiam et acceptas literas familiaritatis non acquirit beneficium familiaritatis,vt ibi pulchre allegat Bald.etiam in prelu.feud.Dicit quod si prelatus concedit feudum alicui absenti, non potest peti inuestitura ante presentatas et acceptas literas concessionis. Etiam pro premissis facit quod post Joan.and.in additio.Specu.titu.de actio.seu petitio.§.super petitionibus. in vltima additio.exordiente,Dic vt de concessione prebende ⁊c. voluit Geminia. in capitu.ij.in fine.de prebendis. in sexto. Ubi dicit,vacauit beneficium in curia,papa illud contulit cuidā tunc absenti ⁊ ignorāti,q deinde anteꝙ acceptasset mortu⁹ est extra curiā:ꝗrit vtrū illud beneficiū dicatur nūc vacare in curia:et decidit quod sic, ex eo quia cum ille absens ipsum nō acceptasset,

dici non poterat esse suum. dicto. c. si tibi absenti. et alijs iuribus per Joan. and. et eũ allegatis. † Et quod ad hoc vt per donationẽ factam absenti acquiratur sibi ius sit opus quod ipse habeat illius notitiam, et illaz acceptet. voluit Fran. de are. consi. xvij. exordiente, Consideratis diligentissime &c. col. v. versi. preterea in vltimo pacto &c. ibi, sed ex secũdo capite. Pro quo allegat dictã. l. absenti. in fin. ff. de dona. Et idẽ consuluit Pau. de cast. consi. xj. exordiente, In casu presenti visis omnibus &c. colũ. j. vbi et plene et eleganter. Supposito igitur quod dictus cessionarius non habuerit notitiam donationis vel habuerit, sed illã nõ acceptauerit ante factã incarcerationẽ, non videntur alique actiones vtiles eidẽ cõpetijsse. Et sic nihil obstitit, quominus iterũ potuerit dictus nobilis Alexãder experiri contra dictum Franciscũ. Et hoc maxime procedit si idem cessionarius declaret se nolle acceptare donationem: † quia facta repudiatione seu refutatione donationis hmõi iuriũ cessorum, perinde est acsi donatio hmõi facta non fuisset. l. legatarius. §. j. l. si tibi homo. §. cum seruus. ff. de lega. j. et l. proinde. cũ simili. ff. si cer. pet. † que si procedãt in legatario cui quesitũ erat ius, etiã ignorãti licet nõ perfecte vel irreuocabiliter. l. cũ pater. §. surdo. ff. de lega. ij. †. Multo fortius in donatario cui nullũ ius queritur anteq̃ prestet assensum, vt apparet per predicta. et l. si ego. ff. de nego. gest. Et ita mihi videtur sub correctiõe cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CXVII.

De diuisione inter fratres facienda per primogenitũ, et de iuniore postmodum eligente per consuetudinem Dalphinalem.

Summarium.

1 Diuisio inter fratres qualiter facienda, et an maior natu teneatur partes facere et minor eligere, an ex officio iudicis equalitas sit seruanda vt non sit inter eos prelatio diuidendi et eligẽdi. nume. 3. 5.

2 Dictum alicuius sancti roboratum autoritate veteris vel noui testamenti in causarum decisionibus constitutioni papali et imperatoris prefertur.

3 Maioritas et minoritas in diuisione inter fratres faciende qualiter intelligende, et quomodo accipiantur.

4 Ecclesia et minor an parificentur, et an respublica cũ minore equiparetur, et de quo minore intelligatur.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte magistri Andree berengarij graffarij sancti Marcellini, et dubio seu dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respõdeo put infra. † Videlicet quod sup hoc varij varia scripserũt. Quidã enim dixerũt nõ esse verũ, quod in diuisiõe faciẽda inter fratres frater maior teneatur partes facere siue diuidere, et minor eligere sed debet secundũ eos diuisio expediri officio iudicis. §. si familie. et §. seq. institu. de offi. iudi. Pro qua opiniõe facit text. in. l. ij. in princip. C. quãdo et qui. quar. pars debe. lib. x. qd etiã voluerũt Bar. et Bald. in. l. j. C. de his qui se defe. lib. x. Bal. in. l. si maior. in primo nota. C. cõmu. diuidun. vbi not. per illũ tex. equalitatẽ esse per omnia in diuisione obseruãdã licet fratres sint sexu et etate dispares: et secundũ eum quis sit cõsuetudo quod frater maior debeat partes facere et minor eligere, vt refert beatus Augustinus in lib. de ciuitate dei. lib. xvj. c. xx. tamẽ de iure nõ debet esse inter eos prelatio diuidendi vel optandi, sed in oĩbus debet inter eos seruari equalitas vt ibi, et sic debet optio cõtingere aut fieri sortis aut breuiuz felicitate, nõ autẽ prerogatiua persone vel etatis, prout dicit esse tex. in. d. l. ij. in prin. C. quando et qui. quar. pars. Eandẽ opiniõẽ tenet Bald. in. l. j. colũ. j. C. de pact. et in. l. iubemus. la. ij. in princi. C. de sacrosan. eccle. Ange. in. l. fin. ad fi. C. commu. de lega. Joan. de imol. in. l. suus quoq;. in princi. in vlti. colum. ff. de heredi. instituen. Flori. in. l. arbitrium. ff. famil. ercíscun. et Ang. are. in. §. quedam. institu. de actio. Roma. cõsi. cccclxxj. exordiente, Lucrũ autem ex dote prouenieus &c. versi. quo autẽ ad secundũ. ibi, breuiter tamen veritas &c. Pet. de vbal. in suo tracta. socie. in. xj. parte. colũ. xlvj. versi. quero plures fratres diu steterunt &c. et Marti. laudeñ. in suo tractatu de primogenitura. col. ij. versi. item quero an istud vulgare &c. Sed contrariã opiniõẽ scilicet quod de iure maior teneatur diuidere seu partes facere et minor eligere firmauit Bal. in. d. l. suus quoq;. in prin. et in. d. l. ij. C. quã. et qui. quarta pars. Hãc eãdem opinionem tenuit Rayne. de forli. in. l. inter pupillos. ff. de autori. tuto. et Nico. de neapo. in. d. l. ij. in prin. C. quan. et qui. quarta pars. sit verũ quod primogenitus diuisionẽ faciat: dicentes quod vbi hereditas debet diuidi inter heredes, et est cõtentio quis prius eligat, quod hoc cõmittitur iudicio sortis, nisi tales heredes essent fratres: q2 tunc secundũ eos maiores debẽt diuidere et minores eligere. Et hanc opiniõẽ tenuerunt Hosti. Joan. and. Anto. de but. et Pet. de anchara. in. c. j. de parochi. Panor. et Joan. de ana. in. c. qualiter et quãdo. le. ij. de accusa. et huic opinioni tanq̃ vltimo loco per eũ recitate, videtur adhesisse Alexand. de imol. in. l. penul. C. cõmu. diuidun. in addi. ad Bald. et clarius in. d. l. j. C. de his qui se defen. in addi. ad Bart. Huic etiã adhesit do. Jason may. in. d. §. quedam. charta penul. colũ. j. versi. quero de questione tota die contingẽte &c. institu. de actio. Pro ista opinione adducitur text. in. d. c. j. de parochi. adducitur etiã autoritas veteris testamenti scilicet quod Abraham frater maior, immo patruus, et Loth nepos, minor elegit, vt refert beatus Augusti. in loco superius allegato, et dicit beatus Ambro. in libello cui Abraham titulus est, formaliter in hec verba, cuiusmodi diuisio debet eẽ patriarcha Abrahã edocet: firmior diuidat, infirmior eligat, ne habeat quod queratur electioni sue nõ poterit calumniari: non recidet occasio resiliẽdi cui datur eligendi optio nec diuisor grauatur, non quo prudẽtior eo cautior, vt nec in diuisione circũscribatur nec in electione fraudetur, et quia hec secũda opinio pro se habet dictũ horum gloriosissimorũ cõfessorũ, etiã autoritate veteris testamẽti munitũ et roboratũ, illa non videtur contẽnenda, per id qd no. gl. in. c. de libellis. dist. xx. † que dicit quod dictũ alicuius sancti munitũ autoritate veteris vel noui testamenti, prefertur cõstitutioni papali et imperatoris in decisionibus causarũ. Facit quod not. glo. in aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. cogitatio. super verbo, eloquiorũ. et Joã. and. in. c. certificari. de sepul. et Panor. in. d. c. qualiter et quãdo. le secund. de accusa. Facit etiã p ea dictũ. c. j. de parochi. † q̃uis ad illud respõdeant legiste pro maiori parte tenentes primã opinionem quod illud loquatur in bonis ecclesiasticis, hic aũt est sermo de bonis laicorũ vel quod ibi sit speciale fauore ecclesie, tam respectu eligentis, quia presumitur quod episcopus iunior magis superuiuet et sic plus cõseruabit res ecclesie q̃ etiã respectu diuidẽtis: q2 cum sit antiquior in dignitate, presumitur habere maiorẽ notitiam q̃ minor et sic meli9 sciet diuidere. Sed quicquid sit de veritate iuris cõmunis audio quod in patria Dalphinali hec secũda opinio obseruatur de consuetudine, scilicet quod maior diuidit et minor eligit, vt refert do. Guido pa. in decisionibus magnifici Dalphinalis parlamenti decisione. cclxxxix. exordiente, Sunt duo fratres bona paterna cõmuniter habẽtes &c. Et sic cum casus presens occurrat in Dalphinatu, nõ est ab hac opinione discedendũ. l. j. et. ij. C. que sit lon. consue. Debet ergo in hoc casu maior diuidere et minor eligere, et intelligo quod tota seu oĩm bonorũ diuisio fieri debeat per maiorem, et ea facta fiat electio per minorẽ, al's si diceremus maiorẽ facere particularẽ diuisionẽ in aliquibus bonis, vtpote de duabus domibus et de duabus terris et minorẽ eligere ex his quam optaret, et deinde minorem debere facere diuisionẽ aliquorũ aliorũ bonorũ et dari electionẽ maiori, istud non esset verũ quod maior diuideret bona cõmunia et minor eligeret, sed quod maior faceret primã diuisionem, et deinde minor secundam et iterato maior tertiam &c. quod non reperio fuisse de mente scribentium aut etiam consulentium.

3 † Sed restat difficultas quis in hac materia dicat maior, et qs minor: an videlicet ille dicat maior q est maior. xxv. annorũ, et ille dicat minor q est minor. xxv. annorum, anve accipiatur maior pro eo qui est antiquior seu senior aut maior natu: et minor, pro eo qui est iunior etiam si forte excesserit annos octuaginta, vel quomodo accipiãtur maior et minor in hac materia. Ad quam difficultatem respõdeo quod legiste tenẽtes primã opinionẽ, videntur mihi accipere maiorem pro eo qui est maior natu seu antiquior, et minorem pro eo qui est iunior, etiam si sit maior. xxv. annis, nisi forte opponatur de eo quod notat Roma. in dicto consilio. cccclxxj. et Pet. de vbal. in loco superius allegato, † quatenus ibi arguendo dicunt ecclesiam et minorem a iure parificari. c. j. de in integ. restitutio. et etiam quatenus inducunt rem publicam et minorem equiparari. l. rempublicam. C. de iur. rei publi. quia certum est illa iura loqui de minore viginti quinq; annis. † Cano. vero qui vel fere omnes vel vt in plurimis tenent dictam secundam opinionem, scilicet quod maior debeat diuidere et minor eligere accipiunt maiorem pro illo qui diutius rexit et gubernauit bona communia. Ita enim not. Hostien. Joan. and. Anto. de butri. et Pet. de ancha. in dicto. c. j. de parochi. quod dictum etiam sequitur Bald. in dicta. l. suus quoq;. in principio. ff. de heredib. instituen. Alexand. de imol. in dicta l. penul.

l.penul.C.communi.diuidun.in addi.ad Bald.et Jason may.in d.§.quedam.charta penulti.colū.iij.Pro quo dicto solet induci dictū.c.j.ibi,ita vt ille diuidat: qui amplius temporis in episcopatu habet:z minor eligat.vbi tex.nō dicit ꝙ antiquior debeat diuidere z iunior eligere,sed dicit ꝙ ille qui amplius tēporis habet in episcopatu,hoc est vt dicit Joan.and.qui diutius episcopatū rexit,etiam si forte esset altero iunior:z consequenter minor debet accipi pro illo qui minori tpe rexit episcopatū,etiā si esset alio antiquior in etate.Et huius dicti illa solet ratio assignari:quia veri similiter ille q diutius rexit z gubernauit vel episcopatū vel bona cōmunia:habet maiorē notitiam bonorū episcopatus aut cōmuniū ꝙ habeat ille qui minori tpe gubernauit aut rexit,z sic sciet melius facere diuisiones z pertandas bonorū ꝙ ille qui minori tēpore rexit.z hoc dictū putarem seruandū nisi de consuetudine aliter seruari cōsueuerit in patria Dalphinali,in qua vt predixi,de consuetudine maior diuidit z minor eligit.Si enim de consuetudine huiusmodi accipiatur maior pro antiquiore: z minor ꝑ iuniore, seruanda etiam esset hec interpretatio facta per consuetudinē:qr minime sunt mutanda q̃ interpretationem semper certā habuerunt.l.minime.cum suis simili.ff.de legi.Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium.CXVIII.

☞ De officio magistratus non gesto per pignus a debitore captum.

Summarium.

1 ☞ Pignora recipere a debitore nulli etiā priuato denegatum.
2 Reus liberandus actore non probante.
3 Testi ex sua depositiōe cōmodū reportanti,nulla fides adhibēda.

Attētio venerabilis viri domini procuratoris curie loci Albāhani in quadā pretēsa inquisitionali causa dudū cepta z pendēte indecisa per z inter eundē do.procuratorē ex vna parte,et puidos viros Rolādū maffredi z Bertrādū coreni ex alia.Et in qua pretēdit eosdē Maffredi z Coreni exercuisse officiū magistratus,nō fuit nec est sufficiēter vel legitime ꝓbata.Testes em̄ qui pro probatiōe sue hmōi pretense intentionis nō deponūt de aliquo pretenso exercitio officij magistratus,sed duntaxat testificantur z dicunt eosdem Maffredi z Coreni recepisse a quibusdā pastoribus,immo a duobus ex hmōi testibus certas nolas seu sonalhias,z hoc pro eo in quo dicto Maffredi z Coreni pretēdebāt eosdem testes aut dominos aueris,quod tunc per eos ducebatur vniuersitati dicti loci Albanhani,z ad causam transitus facti per territorium Albanhani.† Istud autē non est exercere officiū magistratus,cum cuilibet etiam priuato permissuz sit z licitū pignora recipere a suo debitore.Debuerunt igitur z debent dicti Maffredi z Coreni ab impetitis absolui,etiam si nihil opponāt:† qr actore nō probante zc.l.qui accusare.C.de eden.l.negantes. C. de actio.z obliga.z.c.j.vt eccle.benefi.Preterea cum dicti duo testes ijdemq; pretensi pastores z auere essent in recessu,et prouidus vir Petrus andree locumtenens domini Albanahni denegasset eisdem prouidere, potuissent fortasse ipsi Maffredi z Coreni nō solum recipere sonalhias pro pignore datas,sed etiam illas vel aliqua ex animalibus detinere:vel etiā pastores,z eos ducere ad magistratum, ne propter recessum iure suo priuarentur.

3 ¶ † Accedat insuper quod dictis testibus,z presertim illis duobus pastoribus,nō est fides adhibenda:cum possint ex sua hmōi pretēsa depositione reportare cōmodū quoad dictas sonalhias, quas se tradidisse pretendunt:nō ergo sunt ydonei testes. argu.l. omnibus.C.de testi.z quod ponit Bart.in.l.deferre.§.idem decreuerunt.ff.de iure fis.

Consilium. CXIX.

☞ De legitima vbi sunt quatuor liberi detrahenda,z de pena virorum binuborum.

Summarium.

1 ☞ Legitima vbi sunt quatuor liberi quanta sit,et qualiter diuidenda inter eos.
2 Mulier pupillariter substituere non potest,z cur.
3 Vir binubus est vsufructuarius tantum illius partis pro qua pleno iure successisset,si secundo non nupsisset.
4 Pene contra binubas a iure introducte,an habeant locū etiam in viro bigamo.

Viso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Alaysie tornatoris z dubijs ex casu hmōi elicitis. Dico z respondeo breuiter z succincte ad dubia hmōi prout infra.† Et primo ad vltimuz, ꝙ cū honeste quondā mulieri Joāne vxori predicti Tornatoris superfuerint quatuor liberi,scz tres filij,z dicta Alaysia eī filia legitima: horū omniū fuit tertia pars bonoꝝ eiusdē quondā Joanne,deducto ere alieno z funeris impēsa.auc.de triē.z semis. §.j.colla.iij.z trāsumptiue in auc.nouissima.C.de inoffi.testa.iuncta.l.papinianus.§.quarta autem.ff.de inoffi.testa.Et hec tertia pars debuit equis portionibus diuidi inter eosdem filios z filiaz, vt probatur in.d.§.j.Si ergo ponimus ꝙ deducto ere alieno z funeris impensa, bona prefate quondā Joāne matris huius Alaysie valerent tēpore eius mortis z decessus quingētis florenis monete currentis,legitima ꝑfate Alaysie,que est quarta pars tertie partis,z sic duodecima pars bonorū eiusdē quondā Joanne,ascēderet ad florenos quadragita vnū,z octo grossos, saluo errore calculi,in quibus ipsa Joanna grauare nō potuit ꝑfatā Alaysiā eī filiam,nec facere quominus tota ista summa vel illius valor peti posset statim post mortē eiusdem Joanne.l.omnimodo.z.l.quoniam in prioribus.C.de inoffi.testa.

Ad primū vero dico z respondeo ꝙ cū Jacobus z Menginus inibi nominati sine liberis decesserint,substitutio eisdē facta sibi locū vindicauit in personā Joānis eorū fratris.† Uerū qr substitutio hmōi vtpote facta ꝑ matrē z sic ꝑ mulierē,que cū in potestate liberos nō habeat,nō potest pupillariter substituere.§.femine.institu.de adop.z.l.ij.in prin.ff.de vulga.z pupil.z institu.de pupil.substitu. in prin. Ualere non potuit nisi iure obliquo,hoc ē iure fideicōmissi. Dicti Jacobꝰ z Mēginus,z eorū quilibet potuerūt detrahere duas quartas,scilicet legitimā z quartā trebellianicā,iuxta ea que not.glos.Barto.z doc.to.in.d.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inoffi.testa.gl.z Bar.in l.ꝙ ꝙ.C.ad leg.falci.Bar.in.l.filium quem.ff.famil.ercis.pro quo sunt boni tex.in.c.raynutius.z.c.raynaldus.de testa.z iste quarte diuidi debent equis portionibus inter Joannē z dictā Alaysiaz. Residuū vero debet restitui prefato Joāni in vim substitutionis de qua supra. † Est tamen verū ꝙ cū Stephanus ymberti quondam maritus dicte Joāne z pater ꝑdictorū Alaysie, Jacobi, Mēgini z Joannis,adhuc supersit,z qui dicitur cōuolasse ad secūdas nuptias post mortem dicte Joanne,ipse habere debet vsumfructū tertie partis predictarū quartarū.Pro qua tertia parte ipse pleno iure successisset dictis Jacobo z Mengino,si secūdo nō nupsisset.Sed quia secundo nupsit,ipe successit in solo vsufructu huius tertie partis, vt probātur hec in auc.defuncto.C. ad tertul.et auc.in testamento.C.de secun.nup.Et ꝙuis dicta auc.ex testamēto,videatur loqui dūtaxat in muliere binuba, hoc est in ea que cōuolauit ad secundas nuptias.† Idē tamen est in viro binubo:qr pene introducte contra mulieres binubas sibi locum regulariter vendicant in viro binubo.auc.de nō eligen.secūdo nuben.§.quia vero cōtra binubos.collac.j.quod etiam voluit Azo in summa. C.titu.de secun.nup.§.itē quecunq;.Hostiē. in summa.eo.tit.§. penulti.versi.quēcunq;.Joan.and.in addi.Specu.titu.de secun. nup.super rubri.Oldra.consi.mihi.lxxv.exordiente,Quidam habuit vxorē ex qua duos habuit filios zc.in secūdo quesito. z Mathe.de matha.in suo tracta.de successio.ab intesta.in secūdo membro principali.versi.secundo casu.Cum igitur mulier binuba habens liberos ex primo matrimonio puniatur in bonisque fuerūt mariti patris liberorū,iuxta formā dicte auc.ex testamento,eodē modo etiam punitur vir binubus habēs liberos ex prima vxore: videlicet in ea parte quam pleno iure habuisset si ad secundas nuptias nō conuolasset:nō habeat nisi vsumfructū illius partis seu quote, quemadmodum nec mater binuba haberet.

Ad secūdū quesitū dico z respondeo ꝙ.xx.floreni z vestes legati z iure istitutiōis relicti ꝑ dictū quōdā Joannem ipsi Alaysie sue filie:percipientur per ipsam Alaysiam tanꝙ de bonis dicte Joanne, vna cum eo quod deest de legitima,iuxta id quod dixi in respondendo ad vltimuz quesitum.

Et nihilominus ipsa Alaysia tanq̃ vna de proximioribus dictorum Jacobi & Mengini habebit quoad proprietatem dimidiã partem illarum duarum quartarum quas ipsi Jacobus & Menginus, & eorũ quilibet detrahere potuerunt de bonis prefate quõdam Joanne eorum matris, & in quibus fuerunt per eam instituti. Et ita mihi &c.

Consilium. CXX.

De approbatione scripture producte non obstante protestatione.

Summarium.

1 Scripturam vnico verborum contextu factam vel continentem vnum capitulum qualificatum vel plura connexa producẽs an censeatur confiteri et approbare omnia contenta in ea, etiam si contra se faciant vt possit ex illis condemnari. nu. 4.
2 Protestatio vt non stetur scripture facientis contra producẽtem an quicq̃ operetur. Et qualiter producẽs debeat dicere in producendo. nu. seq.
3 Protestatio post productionem facta an releuet producentem.
4 Scriptura priuata fidem an faciat.

1 PRoducens† scripturam censetur regulariter confiteri vel asserere esse vera ea que in scriptura hmõi continentur, etiã ea que contra ipsum producentem, & pro aduersario faciunt & ex illis condemnari potest, per id quod no. Inn. & doct. in. c. cũ venerabilis. de excep. Bar. in. l. post legatum. col. ij. ff. de his quib. vt indig. Bald. in. l. scripture. in princi. C. de fid. instru. & in. l. cum precũ. ad fi. C. de libe. cau. Lapus allegatione. cxix. exordiente, Quero pone &c. post principiũ. Pet. de ancha. consil. ccxxiij. exordiente, Subtiliter & ad plenum allegatum est &c. Inno. in. c. cuz olim. de censi. Roma. consil. cccxxix. exordiente, Presens cõsultatio in hanc incidit questionem. & Ange. are. in. l. appellanti. ff. de appel. Quo fit vt cum nobilis domina Catherina forbine vxor nobilis viri Honorati forbini, seu pro ea & eius nomine idẽ nobilis Honoratus produxerit quãdam apodexen per eum scriptã & subscriptam, & vt pretendit etiam subscriptam per nobilem & honorabilem virum Raynaldum altoniti cẽseatur & censeri debeat eadem nobilis Catherina fuisse confessa esse vera, etiam ea que pro eodẽ nobili Altoniti & cõtra ipsam dñam Catherinã faciunt, & sic etiã ea que continent in subscriptione quã fecisse pretenditur dictus
2 nobilis Raynaldus. † Quod procederet etiaz si tẽpore facte productionis dicta domina Catherina, vel pro ea & eius nomine idẽ nobilis Honoratus protestatus extitisset se producere predictaz apodexen in parte & partibus pro eadem domi. Catherina tantũ facientibus & non in aliis: quia protestatio huiusmodi nihil videtur operari quin stetur scripture etiam contra producẽtem, vt voluit glo. quam ibi sequitur Salice. in. l. j. §. editiones. ff. de eden. Bald. in. l. j. colũ. ij. C. vt que desunt aduoca. & idem videtur fuisse de mente. Pau. de cast. in. d. §. editiones. vbi reputat dictũ Bal. in. d. l. j. esse singulare, et refert se habuisse hũc casum de facto. Puto q̃ ille ponatur consi. lxxxj. exordiente, In causa siluestri contra Talozum considero &c. Bald. in. c. presentiũ. col. ij. de testib. Joã. de imol. in. c. S. perpetuus. colum. vlti. de fide instru. Roma. cõsi. cccxxxiij. exordiente, Quo ad primum &c. & do. Jason may. in dicta. l. j. §. editiones. colũ. iij. † Multo fortius ergo procedit eo ca-
3 su quo vel non fuit facta protestatio huiusmodi, vel si facta extiterit illa fuit facta post productionem: quia si facta est eo tempore quo scriptura producta fuerat facta communis inter partes. l. j. §. edenda. ff. de eden. regula mutare. de regu. iur. in. vj. quod etiam voluit Bald. in. d. l. j. C. vt que desunt aduoca. Ex quo infertur q̃ illa pretensa protestatio quam post productionem apodexis superius mentionate fecisse pretenditur dicta domina Catherina, seu pro ea idem nobilis Honoratus eandem do. Catherinã non releuat. Preterea etiã alia ratione huiuscemodi protestatio eandem dominam Catherinam non releuat, quia esto q̃ ipsa domi. Catherina vel idem nobilis Honoratus dicere potuisset & dixisset tempore facte productiõis predicte apodexis se producere solum, & duntaxat copiam dicte apodexis vel ipsam apodexem manu eiusdem Honorati scriptam, & non subscriptionem dicti nobilis Raynaldi, productio huiusmodi eidẽ domine Catherine nõ profuisset nec prodesse potuisset: quia sic fuisset producta priuata
4 scriptura ipsius nobilis Honorati, † que pro eo aut dicta do. Catherina fidem non faceret. §. de eo autem. xiiij. qõ. ij. l. exemplo. C. de proba. l. fina. C. de conuenien. fisci debito. lib. x. c. ij. et quod ibi per docto. de fid. instru. nec potest subscriptio facta per ipsum nobilez Altoniti scindi seu diuidi: & vna pars, illa videlicet que pro eadem domi. Catherina facere pretẽditur acceptari & alia refutari, vtpote facta vnico verborum constructu & continens vnum capitulũ qualificatũ: vel si plura sint illa sunt cõnexa. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Barto. in. l. aurelius. §. idem quesiit. ff. de libera. lega. Panor. in. c. bone. le. ij. col. penul. versi. extra gl. opponit. ibi, sed moderniores soluũt aliter & melius. extra de postulatione prelatorũ. Bald. in. l. ij. C. de dona. ante nup. Angel. are. in. §. idem si quis postulante. col. ij. vel circa. institu. de actio. & alij in aliis locis.

Consilium. CXXI.

De exceptione dominij male opposita contra agẽtem possessorio recuperande.

Summarium.

1 Remedium. c. reintegranda. iij. qõ. j. datur etiam cõtra titulo possidentem.
2 Exceptio dominij opponi non potest agenti conditione ex canone reintegrãda. iij. q. j. sed ante omnia debet fieri restitutio possessionis siue interuenerit violentia siue non, & in hoc possessorio recuperande reijcitur exceptio, sicuti quando interdictum vnde vi intentatur.
3 Admissio articulorum cum clausula saluo iure impertinentium et non admittendorum, an sit conditionalis, & quid operetur.
4 Solennitas in alienatione rerum ecclesiasticarũ, vel que talesesse pretenduntur seruanda est.
5 Dominus an teneatur probare canonem nõ fuisse solutũ vbi agitur de cõmisso rei emphitheotice, vel emphitheota pro victoria obtinenda probare se soluisse.

SI attẽdatur ad libellum parte honesti iuuenis Claudij marcellini clerici soluti, contra & aduersus venerabilem virum domi. Raymundum trucheti presbyterum in hac causa oblatuz & productum, & tam ad narrationem quam con-
1 clusionem illatã ex narratis. † Ille fuit cõceptus & formatus in & super remedio. c. reintegranda. iij. q. j. quod datur & conceditur etiam contra tit. possidentem, vt voluit Anto. de butri. in. c. sepe. de restitu. spolia. Joan. calde. in. c. cum ad sedem. eod. titu. Panor. in. c. si diligenti. de prescrip. Roma. in. l. rem que nobis. ff. de acquir. possess. Alexã. de imol. in. l. naturaliter. §. nihil commune. colum. xv. eo. titu. Et ita videtur ipse sensisse consil. lj. exordiente, Viso & discusso processu. colũ. j. in primo volu. consi. cxvij. exordiente, Viso processu in causa & lite &c. colum. ij. ver. plus dicit Anto. de bu. in. ij. volu. & gsi. vj. in. iij. volu. & Ang. are. in. §. quadrupli. ver. sed qñ sine vitio &c. ibi, sed reuerendissimus in Christo pater & domi. &c. institu. de actio.
2 † Dicit etiam Alexan. de imol. in dicto cõsi. vj. exordiente, Circa processum &c. colum. vj. versi. non obstat etiam &c. q̃ secundum veras conclusiones agenti conditione ex canone reintegranda, opponi non potest exceptio dominij vel similis, sed debet ante omnia fieri restitutio possessionis. allegat Anto. de butr. in. d. c. sepe. colum. vlti. quem etiam dicit affirmare q̃ ita est de mente Inn. et Joan. and. in. c. post electionem. de concessio. preben. dicit etiam idem Alexan. hoc fuisse de mente Barto. in. l. si coloni. C. de agrico. & censi. lib. xj. allegat preterea Panor. in. d. c. sepe. & c. si diligenti. etiam supra allegato. & Roma. in. d. l. rem que nobis. et per hec respondet ad ea que not. Barto. in. d. l. rem que nobis. & in. l. manifestissimi. §. sed cum in secunda. C. de furt. & ad. l. siue autem. §. si duobus. ff. de publi. Respondet q̃ ibi agebatur petitorio nõ possessorio. Pro hac parte etiam videtur scripsisse Alexan. in. d. l. naturaliter. §. nihil commune. colum. xv. dicit enim post Barto. in d. l. si coloni q̃ siue interuenerit violentia siue non quando agitur possessorio recuperãde reijcitur exceptio dominij. Pro quo allegat Innocen. in. d. post electionem. in finalibus verbis qui ita tenet, et ibi Joan. and. Refert etiam idem Alexan. Anto. de but. in. d. c. sepe. colum. vlti. dixisse q̃ si intentetur remedium canonis reintegranda, reijcitur exceptio dominij sicut & quãdo intẽtatur interdictum vnde vi. quod etiam fuit de mẽte Inno. in. d. c. sepe. vt refert

vt refert dixisse Anto. de butri. ⁊ probatur ſm Alex. in. d. l. ſi coloni. ⁊ ſubiungit ipſe Alexan. predictum remedium ſibi locum vendicare ſiue per vim ceciderit quis a poſſeſſione, ſiue ꝑ negligẽtiaꝫ, ſiue per quãcunqꝫ aliã cauſam. Quo fit vt exceptio parte dicti do. Raymundi oppoſita, ⁊ in quã pretendit quedam pretenſa cãpaſia ſeu terras, de quibus ibi ſibi fuiſſe in emphitheoſim ſeu ad nouum acapitum conceſſas per honorabilem virum Bartholomeũ melioris, aſſertum locũtenentẽ theſaurarij comitat⁹ Uenayſſini admitti nõ debuerit vtpote impertinens, ⁊ per quã impediri aut differri non debebat reſtitutio poſſeſſionis prediorũ in libello pre- 5 dicto latius expreſſorum. † Nec refragatur eideꝫ Claudio marcellini qꝺ illa ſeu articuli in quibus deducitur exceptio huiuſmodi admiſſi extiterint: quia reſpõdeo ꝙ hoc factum eſt cum grano ſalis, ſcꝫ ſaluo iure impertinentium ⁊c. propter quod cum appareat de eorũ impertinentia, perinde eſt acſi illi admiſſi nõ extitiſſent. Dicta enim admiſſio cũ facta fuerit vt predixi ſaluo iure impertinentium, fuit cõditionalis, ⁊ perinde fuit admittere dictos pretenſos articulos ſaluo iure impertinentium acſi dictuꝫ extitiſſet admitto eos ſi admittendi ſint. Et ideo ſi nõ erant admittendi, illi habentur ipſo iure pro non admiſſis quaſi defecerit cõditio. Et ſic non nocet nec nocere debet illorum pretenſa probatio ſi que facta extiterit, per id quod voluit Joã. de imol. in. l. ſi quando. ff. de lega. j. ⁊ Barto. in. l. ambitioſa. q. penult. ff. de decre. ab ordi. faciẽ. ⁊ quod voluit Bald. in. l. momentanea. circa finẽ. C. qui legi. perſo. et conſilio. viij. circa fi. in prima parte. Et per premiſſa apparet quod non obſtat. c. j. de reſtitu. ſpolia. quia illud loquitur eo caſu quo ille contra quem opponitur per ſpoliatorem ſeu violentum de dominio rei cuius poſſeſſio reſtitui poſtulatur paſſus eſt fieri probationem dominij huiuſmodi quod hic non fuit: ſed quantuꝫ potuit reſtitit idem Claudius marcellini ſeu eius legitimus ꝓcurator, qui vt apparet ex actis petijt ⁊ inſtetit vt repellerẽtur dicti articuli. Adijcio ꝙ dicta conceſſio in emphitheoſim ſeu ad nouũ acapitũ etiam ea rõne nõ obſtat: quia illa non valuit vtpote facta 4 per non habentem facultatẽ, et in caſu de iure nõ permiſſo. † Inſuper et non ſeruata ſolennitate que ſeruari debet in alienatione eccleſiaſticarũ aut que tales eſſe pretenduntur. Pro quo allegaſſe ſufficiat. c. ſine exceptione. xij. qꝺ. ij. c. nulli. et quod ibi docto. de re. eccle. non alie. Ex quibus omnibus infertur quartum, quintum et ſequẽtes articulos vſqꝫ ad articulum. xiij. incluſiue nõ nocuiſſe nec nocere prefato Marcellini vtpote impertinẽtes: preſertim vero pro maxima eorum parte, ⁊ ſi qui forte pertinentes videantur illius, puto probati nõ fuerunt.

¶ Preterea etiã non ſuffragantur propoſita ⁊ deducta parte dicti do. Tracheti in. xix. articulo dictorum articulorum niſi forſan probauerit, ⁊ quod illi de quibus ibi ſe obligauerint ⁊ cuꝫ iuramẽto de ſoluendo in termino vel terminis. Inſuper ⁊ quod in termi- 5 nis huiuſmodi non ſoluerint, † quia iſte eſt caſus in quo quis ad victoriam obtinendam probare tenetur negatiuã. Pro quo allegaſſe ſufficiat. not. per Inno. ⁊ doc. in. c. ſuper his. de accuſa. ⁊ poſt eũ per legiſtas in. l. ij. C. de iu. emphi. in illa q̃ſtione qua queri conſueuerũt, an vbi agit̃ de cõmiſſo rei emphitheotice ꝑpter canonẽ non ſolutuꝫ, debeat dominus probare canonem huiuſmodi non fuiſſe ſolutum. vel teneatur emphitheota pro victoria per eũ obtinenda probare ſe ſoluiſſe. Et ita dixerim ⁊c.

Consilium. CXXII.

☞ De legitima vbi non eſt niſi vnica filia. Et de ſucceſſione matris filie. Et de prohibitione iuris accreſcendi.

Summarium.

1 ☞ Legitima vnici filij eſt triens.
2 Liberis ſine ſobole decedentibus ſuccedunt parẽtes ſeruata gradus prerogatiua.
3 Teſtator an poſſit prohibere ius accreſcendi.

Chriſti nomine inuocato. Uiſo caſu mihi exhibito parte honeſte mulieris Brigide relicte probi quõdam viri Claudij morelli ⁊ dubijs ex caſu hmõi elicitis, dico ⁊ reſpondeo ad dubia hmõi breuiter ⁊ ſuccincte, ꝓut infra. † Et 1 primo ad primũ: ꝙ cũ eidẽ Morelli nõ ſuperfuerit niſi Clemẽtia, ei⁹ ⁊ dicte Brigide filia naturalis ⁊ legitima, eius legitima in qua grauari non potuit per dictũ Claudiũ eius patrẽ fuit triẽs ſeu tertia pars bonoꝝ eiuſdẽ Joãnis patris, vt ꝓbant̃ hec ꝑ ordinẽ. aut̃. de triẽ. ⁊ ſemiſ. §. j. colla. iij. ⁊ trãſumptiue in aut̃. nouiſſima. C. de inoffi. teſt. l. omnimodo. l. q̃m in prioribus. ⁊. l. ſcimus. in princi. C. de inoffi. teſta. Si igitur deducto ere alieno, ⁊ funeris impenſa, que prius deduci debent. l. papinianus. §. quarta autẽ. ff. de inoffic. teſta. bona dicti quondã Morelli valebãt ſexcentis florenis: legitima prefate Clementie erat ⁊ fuit valoris ducentorum florenorum.

2 † Ad ſecundum queſitum dico ⁊ reſpõdeo ꝙ cũ poſt factũ teſtamẽtũ per prefatũ Morelli nulli maſculi nati extiterint ex dicta Brigida eius vxore, ſubſtitutio de illis facta prefate Clemẽtie ſibi locũ nõ vendicauit. Et ſic eideꝫ Clementie vtpote ab inteſtato, ⁊ ſine liberis vita functe ſucceſſit ipſa Brigida eius mater. aut̃. de heredi. ab inteſtato. §. cõſequẽs. colla. ix. ⁊ aut̃. defuncto. C. ad tertu. Quibus nõ obſtat quedã pretenſa ſubſtitutio facta per dictũ Joãnẽ ipſius Clemẽtie patrẽ de Claudio morelli eius fratre. Q̃m reſpondeo ꝙ ſubſtitutio hmõi nõ fuit facta prefate Clemẽtie, ſed potius fuit ſubſtitutio vulgaris facta ſub cõditione ſi poſthumi maſculi, aut maſculus poſthumus poſt predictuꝫ teſtamẽtũ naſcerẽtur ex prefata Brigida. Et hoc clariſſime apparet inſpicienti formam ⁊ tenorem teſtamẽtarie diſpoſitionis prefati quondam Joãnis, in qua primo in eo qꝺ ad caſum occurrentem pertinet heredem particularẽ inſtituit prefatã Clementiaꝫ in ſexviginti florenis ſoluẽdis, vt ibi. Inſuper ⁊ in ſex groſſis noĩe benedictionis. Et deinde poſthumã ⁊ poſthumas procreãdã ſeu procreãdas a predicta Brigida ⁊ eorum quãlibet in ſexviginti florenis. Et nihilominus in ſex groſſis noĩe Benedictionis, quas Clemẽtiã ac poſthumã ⁊ poſthumas, ⁊ earum quãlibet voluit de ⁊ pro his eſſe tacitas ⁊ cõtentas. Et nihil aliud petere poſſe aut querelare ſeu cõſequi vlla ratione ſeu iure in ⁊ ſuper bonis ⁊ hereditate ſui ipſius teſtatoris, exceptis alimentis et veſtimentis inibi mentionatis. Et deinde ſubiunxit inſtitutionẽ vniuerſalis heredis ſeu vniuerſalium heredum quã fecit de poſthumo maſculo ſeu poſthumis maſculis ex dicta Brigida ꝓcreandis: quos etiã viciſſim ⁊ reciproce ſubſtituit, ⁊ deinde ipſuꝫ poſthumũ ſeu poſthumos huiuſmodi ſubſtituit prefate Clemẽtie ac poſthume ſeu poſthumis feminis ex prefata Brigida procreandis, ac deinde et poſtremo ſi nulli naſcerentur poſthumi ex dicta Brigida vxore, eo caſu inqꝫ contingente et adueniente, heredem vniuerſalem inſtituit Joannem morelli eius fratrem. Cum enim in hac inſtitutione ſeu ſubſtitutione dicat teſtator ſe inſtituere heredem vniuerſalem dictum Joannẽ eius fratrem: veriſimilius eſt quod hic ſubſtituere velit poſthumis maſculis ſi nõ naſcerentur, et quos heredes vniuerſales inſtituerat q̃ꝫ dicte Clemẽtie ⁊ poſthumis feminis, quas prohibuerat aliquid capere vltra et preter ſummas ſuperius mentionatas. Preterea ſi cenſeretur idẽ teſtaſtator ſubſtituiſſe immediate prefate Clementie, ⁊ nõ potius eundem Joannem heredem vniuerſalem inſtituiſſe, eo caſu quo non naſceretur poſthum⁹ maſculus aut poſthumi maſculi, videretur qꝺ quãdiu vixit Clemẽtia poſt mortem patris, idem Joães heres eſſe non potuit, nec etiam ipſa Clemẽtia adhuc viuens heres eſſe poterat propter prohibitionem iuris accreſcendi factam per 3 teſtatorem, † et que fieri potuit ⁊ per quã deducebatur via teſtati ad viam inteſtati, ſi tamẽ credimus Bar. ⁊ alijs multis ſcribẽtib⁹ in. l. quotiens. §. ſi duo. ff. de heredi. inſtitu. ⁊ Bal. in. l. j. in. ix. q. C. quan. nõ peten. par. Ex quorum dictis hoc colligitur quod in caſu de quo queritur, potuit Claudius pater prohibere ne reſiduuꝫ patrimonij accreſceret Clemẽtie filie quãdiu viueret: qꝺ intelligo vſqꝫ ad dictam eius legitimã. Si ergo dicimus ipſum Joannem fuiſſe immediate inſtitutum eidem Clemẽtie, cõſequenter erit dicendum vt predixi eum non potuiſſe heredem viuente Clemẽtia, ⁊ qꝺ cũ Clementia propter prohibitionem totũ habere nõ potuerit vitiata extiterit inſtitutio de ea facta. Et ſic delata hereditas veniẽtibus ab inteſtato, pro eo quia nõ potuit idẽ Claudius mori pro parte teſtatus ⁊ pro parte inteſtatus.

Consilium. CXXIII.

☞ De alienatione fundi dotalis inſcio et non cõſentiente marito.

Summarium.

1 ☞ Marito inſcio aut non cõſentiente, res dotalis an poſſit in alium transferri.
2 Maritus rei dotalis dominus eſt.
3 Uxor in mariti preiudiciũ an poſſit alienare rem dotalem.
4 Fundi dotalis alienatio eſt ꝓhibita ꝑpter publicam vtilitatem.

5 Venire contra proprium factum quando quis possit.
6 Emptor sciens rem esse dotalem cadit a iure suo.
7 Emptor fundi dotalis repetens expensas necessarias vel vtiles pro reparationibus, tenetur imputare i illis fructus perceptos.

1 Venditio † domus dotalis honorabilis viri Antonij marini alias varesij quam fecisse dicuntur honorabilis vir Petr⁹ ruffi mercator ville Albenach eiusdem Antonij socer, ⁊ honesta mulier Gabriela ruffe dicti Petri filia et prefati Antonij vxor, ⁊ tam suis ipsorum Petri ⁊ Gabriele proprijs nominibus, ꝙ etiam noie honeste mulieris Aygline de viues vxoris eiusdē Petri et matris prefate Gabriele magistro Robineto muclo de iure non valuit neq̄ valet, saltem quatenus illa cōcernebat ⁊ concernit preiudicium eiusdem Antonij cui fuerat in dotem, ⁊ pro dote prefate Gabriele constituta, assignata ⁊ tradita, nec ipsum Antonium impedijt aut impedit, quominus potuerit ⁊ possit dictam
2 domum repetere. † Est enim maritus dominus rei dotalis. l. doce ancillam. ⁊ quod ibi glo. ⁊ doc. C. de rei vendi. ⁊ l. in rebus. C. de iu. do. Ergo nō potuit domus huiusmodi in ipsius preiudicium sine eius consensu in alium transferri. l. id quod nostrum. ff. de reg. iu. l. rem alienam. in fi. ⁊ quod ibi glo. ff. de contrahen. emptio. et vendi. ⁊ facit. l. si filiofamilias. §. maritum. ibi, quia inuitis nobis res nostras alius retinere non debet. ff. solu. matri. Et ꝓcedit quod predixi non solum quo ad dictum Petrum socerū, de quo videtur minus dubium, sed etiā procedit quo ad prefatā Gabrielam vxorē de qua videbatur maius dubium: pro eo quia domus soluto matrimonio erat ad eam reuersura, ⁊ ita quo ad spem vide
3 batur posse dici domina. † Sed nihilominus dico vt iam dixi qđ nec ipsa Gabriela dictam domum vendere potuit in preiudicium prefati Antonij eius viri. l. si predium. vbi est casus de hoc. ⁊ quod ibi glo. ⁊ doc. C. de iu. do. quod etiam voluit Jo. de imol. in sua solenni repeti. c. cum contingat. charta. v. col. j. versi. nunc restat videre ⁊c. de iureiurando. ⁊ in. l. cum vir. charta mihi. iiij. colū. ij. versic. sed nūc restat videre quid ecōtra quando mulier alienat rem dotalē. ff. de vsuca. Adijcio ꝙ venditio huiusmodi fuisset et esset nulla etiam si in illa interuenisset consensus prefati Antonij, nec ꝑpter consensum huiusmodi impediretur prefatus Antonius a rei vē
4 dicatione seu repetitione eiusdē dom⁹, † quia alienatio fundi dotalis est prohibita. l. lex iulia. ff. de fun. dota. l. j. §. et cum lex. C. de rei vxo. actio. et institu. qui. aliena. licet vel non. in principio. et. §. j. et est prohibita alienatio huiusmodi propter publicam vtilitatem. l. j. ff. soluto matrimonio. Quo fit vt non obstante consensu eiusdem Antonij si interuenisset, prout non interuenit, potuisset nihilominus ⁊ posset idem Antonius domū predictā repetere,
5 † quia licet regulariter non possit quis venire contra eius factū. l. cum profitearis. C. de dona. ⁊ l. post mortem. ff. de adop. hoc tamē fallit quando tale factum est a iure prohibitum propter publicā vtilitatem: quia tunc potest ipse idem venire contra factum suū. l. quemadmodum. C. de agrico. ⁊ censi. lib. xj. quod etiam not. docto. in dicta. l. post mortē. ⁊ cano. in. c. nosti. de elec. ⁊ c. diuersis fal
6 lacijs. de cleri. coniuga. † Facit contra dictum emptorem etiā quo ad alia ꝙ vt apparet ex instrumento predicte venditionis ipse sciuit hanc domū esse dotalem. Pro quo remisisse sufficiat ad not. per Joan. de imol. in dicta. l. cum vir in multis locis. ⁊ in repeti. dicti. c. cum contingat. in ea parte in qua tractat de alienatione fundi dotalis.
7 ¶ † Preterea esto ꝙ idem emptor fortasse posset repetere expensas necessarias vel vtiles, forte per eū factas pro reparationibus dicte domus, ipse tamē teneretur in solutionem reparationū huiusmodi sibi imputare fructus eiusdē domus, hoc est id qđ haberi potuisset pro locatione a tpe quo illā tenuit seu occupauit, per id quod habetur in. l. sumptus. ⁊ quod ibi glo. ⁊ docto. ff. de reivendi Facit quod habetur in simili in. l. emptor. eo. tit.

Consilium. CXXIIII.

De reiectione articulorum impertinentium ⁊ non releuatoriorum per exceptionem non admissibilem super debito in diem purificato adueniente die.

Summarium.

1 Curia quelibet potest habere sua statuta aut stilū, qui debent mordicus obseruari.
2 Dispositioni statutarie standum, ⁊ illius verbis quantūcunq̄ duris inherendum est.
3 Stilus curie antiquus tenaciter seruandus.
4 Judex de stilo curie pro sui informatione an possit cū iuramento interrogare ꝓcuratores ⁊ astātes eorūq̄ relatiōes i actis redigere.
5 Debitum conditionale vel in diem per euentum conditionis vel diei purificatur.
6 Etas legitima quot modis capi possit.
7 Lite contestata an constet de debito in nō opponēdo, ⁊ an possit oppositio admitti.
8 Pacisci ꝙ soluam primis calendis aliud est, ⁊ aliud pacisci ꝙ pro solutione conueniri nō possim, nam primo casu inest dies solutioni, secundo pactū statim appositum actionem informat.
9 Difficultas que est a principio obligationis an videatur vitiare stipulationem nec excusare a pena sic superueniens difficultas, et an dicatur ita inesse promissioni principalis sicut ⁊ pene.
10 Viro bono non licet ex vna re habere velle ouem ⁊ lanam, gallinā et oua.

Visis et rationibus alias allegatis ⁊ deductis parte honorabilium virorum Petri ⁊ Laurentij rosseti in quadā eorū schedula exordiēte, Proposita ⁊ deducta ⁊c. in hac causa oblata et producta, ⁊ alijs infra deducendis, nō veniebant nec veniunt admittendi quidā pretensi articuli exordientes, Excipiēdo vobis ⁊c. parte prouidorū virorū Joannis ⁊ Joanoni chaloys in hac causa oblati ⁊ producti. Et primo quidē nō veniebant nec ve
1 niunt admittēdi secūdus, tertius, ⁊ sequētes articuli vsq̄ ad duodecimū iclusiue. † Cū q̄ exceptio aut pretēse exceptiones, de quibus in eis opponere nituntur prefati Joannes ⁊ Joanonus non sunt de numero exceptionū admissibiliū scđm dispositionē statuti aut stili hui⁹ venerabilis curie maioris Viēnesij i sede scti Marcellini, scđm quā dispositionē solū, ⁊ dūtaxat admittunt tres exceptiones, scz falsi, solutionis, ⁊ nouationis: nō ergo sunt admittende. Et hoc siue dispositio predicta fuerit ⁊ sit statutaria siue fuerit
2 ex stilo. † Et primo quidē si fuerit statutaria, illi stādū est ⁊ inherēdum ⁊ verbis eius q̄uis duris. l. ꝓspexit. ff. qui ⁊ a qui. ⁊ l. j. §. si is qui nauē. ff. de exercito. actio. ⁊ qđ voluit Bar. ⁊ post eū moderni. in. l. j. §. j. ff. qđ vi aut clā. doc. in. l. fi. ff. qui ⁊ a quibus. in. l. ita nobis
3 pudor. C. de adulte. ⁊ in. c. ex parte. de offi. deleg. † Et idē dico si dispositio huiusmodi fuerit aut sit ex antiquo stilo curie: q̄ ille tenaciter seruādus est, per id qđ ponit Cy. ⁊ alij in. l. ij. C. que sit no. cōsue. Et pro obseruatiōe stili curie do. Cardi. flo. post Landul. et Senze. in cle. sepe. §. ⁊ quia. col. j. inducit. c. ex literis. de cōstitu. ⁊ c. in causis. de re iudi. c. ꝙ graue. de crimi. fal. ⁊ qđ habetᷣ in. c. ꝑ tuas. de sentē. excō. in. c. mos antiquus. dist. vj. et in. l. j. §. sed ⁊ si que. C. de vete. iu. enucle. ⁊ dicit Ang. are. i suo tracta. de malefi. necnō ad querelā paulopost mediū. versic. Et primo quero an in accusatio
4 ne sit necessaria conclusio. ibi, nā stilus curie antiquatus ⁊c. † Dicit ꝙ de stilo curie potest iudex pro sui informatione interrogare ꝓcuratores ⁊ alios astātes cū iuramēto, ⁊ in actis eorū relationes scribi facere. pro quo etiā allegat Bar. ⁊ Flo. in. l. iij. §. fi. ff. de testi.
5 Cū etiā nō erant nec sunt admittēdi hmōi articuli: † quia esto qđ debitū parte dictoꝶ Petri ⁊ Laurentij in hac causa petitū fuisset ab initio, hoc est tpe factarū cōuētionū, de quibus in eorū libello in hac causa producto vel cōditionale vel in diē: illud tū per euētū cōditionis vel diei fuisset purificatū vel dies solutionis de ille faciende venisset. l. cedere diē. ff. de verbo. signi. l. qui heredi. §. fi. ff. de condi. ⁊ demōstra. ⁊ l. pecuniā. ff. si cer. peta. ⁊ quā pretēsam conditionē fuisse purificatā aut diē venisse sufficiēter deduxerunt in dicto eorum libello, ⁊ vt puto sufficienter probauerūt dicti Petrus et Laurentius.

Quibus nō obstat qđ in dictis ꝓtēsis articulis opponitᷣ, scz ꝙ dicta Catherina adhuc sit minor. xxv. annis, ⁊ ꝙ nōdum excesserit annū decimūoctauū, ⁊ ꝙ ꝑpterea nōdū sit legitime etatis, ad quē vt pretēditur ex aduerso requiritᷣ. xxv. anni. Pro quo forte allegare intēdit. l. ij. et quod ibi
6 Bart. C. de his q veni. eta. īpetra. † Quibus rñdeo ꝙ lz legitima etas aliqñ accipiatᷣ ꝑ etate. xxv. anno. aliqñ tñ accipitᷣ etiā pro etate minore scđm subiectā materiā, vt videri potest in. c. j. ⁊ qđ ibi doct. de regula. ⁊ in. l. cū filiofamilias. ff. de lega. iij. ⁊ vt videtᷣ hic accipi debebat ꝑ etate. xij. annorū, per quā erat prefata Catherina futura pubes ⁊ apta ad matrimoniū cōtrahēdū, q̄ tpe dictarū cōuētionū adhuc erat impubes, ⁊ verisimile est cōtrahētes ⁊ tractatores dictaꝶ cōuētionū de hac etate sensisse, eo presertim q̄ ibi dicitᷣ dum

dicta

dicta Catherina fuerit legitime etatis, et matrimoniū per verba de presenti in facie sancte matris ecclesie cū dicto Joānono cōtraxerit vbi est prius sermo de legitima etate, et deinde de matrimonio. Si enim cōtrahētes τ tractatores intellexissent de etate .xxv. annorū, verisimiliter dictū fuisset, Cū matrimoniū ꝑ verba de presenti τc. τ cum fuerit legitime etatis. Etiā facit pro hoc quia non est verisimile qd isti Petrus τ Laurentius qui erant ebursaturi summam quadringentorū τ viginti florenorum voluerint posse cogi ad illā exbursandā τ manere in suspēso anni .xiij. τ consequenter posse cōueniri, cōpelli et molestari ad instātiā prefate Catherine vt etiā de facto molestantur. Et sic aut carere vtreqȝ bonis vcȝ eis remissis, τ dicta pecunia per eosdē soluta. 7 † Cum etiam nō videtur nec sunt admittendi predicti articuli: quia supposito citra preiudiciū veritatis ꝙ debitum predictum fuisset et esset debitū in diē, nō tñ nūc possent dicti Joānes τ Joānonus de hoc opponere presertiȝ ad fines euitande cōdemnationis: debebant enim ad fines hmōi de hoc opponere ante litē cōtestatā nō post eam: qꝛ cum lis fuerit iam diu est in hac causa cōtestata, τ vt puto iam cōstat de debito, debet egregius vir dñs Judex cause huius super eo pronūtiare et cōdēnare debitores. l. de qua re. ff. de iudi. per quaȝ τ alia iura hoc voluit Inno. Host. Joan. and. Panor. τ doc. cōmuniter in. c. j. de plus peti. Inno. in. c. pastoralis. de excep. Bal. in. l. exceptionē. C. de pba. Alex. de imol. in. l. eum qui ita. §. qui ita. col. penult. versi. inquantū tamē Bar. hic dicit. ff. de verbo. obligatio. et Ang. are. in. §. si quis agens. circa medi. ver. quero opposita dicta exceptione τc. institu. de actio.

Etiaȝ nec obstat ꝙ in dictis pretēsis articulis seu aliquibus eorūdē deducitur ꝙ ex cōuentionibus de quibus supra, τ in ea parte in qua dicti Joannes τ Joānonus promiserunt ꝙ oīa τ singula cōtēta in instrumēto cōuētionū hmōi facerēt laudari, approbari, emologari, ratificari, τ cōfirmari per dictam Catherinā dū esset etatis legitime eliciatur pactum per quod censetur facta conuentio ꝙ ante legitimaȝ etatē eiusdē Catherine dicti Joānes τ Joānonus cōueniri nō possent. 8 † Quī respondeo salua pace et honore spectabilis viri dñi sic articulātis istud de iure nō ꝓcedit: qꝛ aliud est pacisci ꝙ dicti rei faciant talia approbari et laudari per talem, cum fuerit talis etatis. Et aliud est pacisci ꝙ dicti rei cōpelli nō possint ad faciēdū ratificari per illum anteꝙ fuerit talis etatis, quēadmodū aliud est pacisci ꝙ ego soluā in calendis Augusti, τ aliud pacisci ꝙ pro solutione faciēda cōueniri nō possim ante calendas Augusti, prout apertissime colligit ex his que not. Alex. de imol. in. d. l. qui ita. §. q ita. col. si. ver. possent tñ τc. ff. de verbo. obli. primo enim casu dies inest solutioni, cum sit adiecta causa differēde solutionis. secūdo casu pactum incōtinēti appositū actionē informat ipso iure vt ibi per eum.

¶ Preterea nec suffragant dictis Joāni τ Joānono proposita τ deducta in. xiij. τ sequētibus articulis vsqȝ ad decimūsextū inclusiue: cum vt puto de contrario inibi contentorum clarissime appareat per acta cause huius.

9 † Insuper etiā nec suffragantur dicti Joāni τ Joānono aut etiā refragātur seu nocēt prefatis Petro τ Laurētio ꝑposita τ deducta i. xvij. τ sequētib⁹ articulis vsqȝ ad vicesimū articulū inclusiue: qꝛ difficultas q̄ est a principio obligatiōis dꝫ ita inesse ꝑmissioni pricipalis sicut et pene, nō ergo videt vitiare stipulationē nec excusare a pena sicut difficultas superueniens: vt pbat in tex. alias allegādo. Et ꝑ dictis Petro τ Laurētio τ otra pfatos Joānē τ Joānonū vt nō debeāt cēseri liberati ꝑpter illas pretēsas interpellationes et assertā recusationem prefate Catherine facit. l. qui autē. §. sed τ si quis. ff. de cōstitu. pecu. vbi ille qui promisit se daturū certū fideiussorē qui videtur promittere se facturum τ curaturum, vt ibi dicit glo. τ Bar. tenetur si ille nō vult fideiubere. Adijcio ꝙ nisi prefati Joannes et Joānonus tenerētur, eo casu quo dicta Catherina recusaret ratificare approbare τ cōfirmare per eos cōuēta, dicta eorū promissio esset modici effectus, vtpote que posset eludi per voluntatē eiusdē Catherine, τ propterea dareē materia fraudandi τ colludendi inter eam τ dictos Joānē et Joānonū qui promiserūt. Ut igit tollatur ista occasio fraudis committende, et quia etiam vt predixi si promissio possit hoc modo restitui, posset de facili esse modici effectus. quinimo vt verius dicā nullius dicendum est: qd etiam supposito quod dictus Joannes et Joānonus fecissent quicquid potuerūt pro obtinenda approbatione τ cōfirmatione antedictis vt nō crediturtur, teneantur ipsi nihilominus ad penam per eos promissaȝ si premissa laudari, approbari, τ confirmari per predictam Catherinam nō fecerūt. Eo maxime quia nec prefati Joannes et Joānonus facerēt predicta per eos promissa ratificari τ laudari, nec etiā pecuniam per eos habitam τ receptam a dictis Petro τ Laurentio obtulerunt, τ quam saltem realiter offerre debuissent ante initium cause huius. 10 † Sed vt videtur isti volūt habere ouem τ lanā, galinā et oua, hoc est τ bona q̄ ista Catherina ad se pertinere pretendit, τ florenos quadringentos τ viginti pro bonis huiusmodi in dotem τ pro dote eiusdem Catherine promissos cōstitutos, ac etiā datos τ solutos, quod vere nec licet nec decet apud bonos viros. Debēt igitur dicti pretensi articuli vtpote impertinentes et nō releuatorij reijci τ repelli. Uerū si pro abbreuiatione cause hui⁹ vel alias visū fuerit dicto do. Uicebaillino illos fore admittēdos, non tamen debet illos admittere quoquo pacto sine illa clausula, Saluo iure impertinentium τ nō admittendorum articulorum: τ salua disputatione in fine litis. ne si aliter faciat, occasionem, immo causaȝ prebeat ab admissione huiusmodi appellandi. Et ita mihi videtur sub correctione τc.

Consilium. CXXV.

¶ Soluto matrimonio. Et de lucratis per virum in bonis vxoris, Et de restituendis per maritum mortua cōiunge.

Summarium.

1. ¶ Uestes nuptiales cū mundo muliebri vxoris mortue ad quē pertineant.
2. Donatio iurata aut reciproca inter coniuges cōstante matrimonio facta an valida.
3. Mater in successione filie ab intestato prefertur sororib⁹ vterinis illius filie.
4. Maritus reparationes τ expensas quas fecit in bonis vxoris, an et quando τ quas repetere possit.
5. Ad expensas factas in infirmitate vxoris maritus quādo teneatur.
6. Funus vxoris τ exequie per quos curari debeant τ qualiter.
7. Fructus bonorum vxoris qualiter inter virū τ heredes diuidēdi.
8. Alimenta per vitricum priuigne facta, sunt per heredes resarcienda.
9. Fructus percepti etiam ante nuptias debent vxori vel eius heredi restitui.
10. Ornamenta muliebria τ iocalia mortua vxore qualiter veniant diuidenda inter maritū τ heredes mulieris, vbi ponitur diuersa doctoruȝ distinctio, τ super hoc articulo est maxima inter eos altercatio, vbi reprehenditur Bartolus.

Viso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Basquete vxoris τ persone coniuncte prouidi viri. N. et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respōdeo ad dubia huiusmodi breuiter et succincte, prout infra. 1 † Et primo ad primum, ꝙ vestes nuptiales τ iocalia de quibus queritur τ signanter annulus auri inibi mentionatus spectant τ pertinent probo viro Joanni cap viro seu marito honeste quondam mulieris Catherine mayere. Tum ratione pacti τ conuentionis inter eosdem Joānem τ Catherinā cum matrimoniū per verba de futuro contraherēt initarū. l. si cōstante. in principio. C. de dona. ante nupt. Tum et quia de iure talia pertinent ad virum. Pro quo allegasse sufficiat id quod habetur in. l. sed si vir ex lana. ff. de donatio. inter virum τ vxorem. τ. l. si vt certo. §. interdum. ff. commo. et quod voluit Bartol. in. l. penulti. §. j. τ quod ibi Joan. de imol. ff. soluto matrimonio. Flori. in l. pomponius philadelphus. ff. fami. erciscū. τ Ange. are. in. §. fuerat. charta penultima. versi. secus dicit Bartol. si darentur per virum tempore nuptiarum τc. institu. de dona.

2 † Ad secundum dico τ respōdeo ꝙ donatio de qua ibi facta, videlicet de quinquaginta florenis per prefatam Catherinam dicto Joanni eius tūc futuro spōso sub conditione si ipsa Catherina primo moreretur fuit τ est valida. dicta. l. si constāte. in principio. que valeret et efficax esset etiā si facta fuisset post contractum inter eosdem Joannem τ Catherinam matrimonium per verba de presenti: quia non solum facta est donatio per ipsam Catherinam dicto Joanni eius tunc futuro sponso, sed etiam econtra per ipsum, videlicet Joannem eideȝ Catherine, τ non solum de quinquaginta florenis, sed de centum τ sic de maiori summa. Et ita fuit donatio reciproca que propterea valuisset, etiam si tunc fuissent coniuges. l. si pater puelle. et qd ibi Cy. Paulus de castro, τ plenius Jason may. C. de inoffi. testa

Valuisset etiam et valeret ratione iuramenti secundū opinionē magis communem de qua per Bart. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. per Panormi. & doc. in. c. fi. de do. post diuor. restitu. et alios in multis locis.

3 †Ad tertium in quo queritur quis eidē Catherine succedere debeat, dico & respōdeo in primis q̄d si eadē Catherina decessisset in pupillari etate hoc est priusq̄ fuisset etatis duodecim annorū, eidem Catherine successisset dicta Basqueta eius mater in vim pupillaris substitutionis. l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulga. et pupilla. Sed quia prefata Catherina tempore eius mortis erat vt puto maior duodecim annis dicta pupillaris substitutio expirauit. l. in pupillari. cum suis simili. ff. de vulga. et pupilla. Et sic dicere non possumus dictam Basquetam eidem Catherine successisse in vim pupillaris substitutionis, ipsa tamen Basqueta eidē vniuersaliter & insolidum successit tanq̄ proximior ab intestato repulsis prorsus et omnino illis duabus sororibus vterinis dicte quondam Catherine. aut. de heredi. ab intesta. §. consequens. colla. ix. et transumptiue in aut. defuncto. C. ad tertul.

4 †Ad quartum in quo est sermo de reparationibus, dico & respondeo q̄ si ille erant necessarie, dictus Joannes potest repetere expensam pro illis factam. l. vnica. §. sed nec ob impēsas. C. de rei vxo. actio. Et idem dico de reparationibus vtilibus, si tamen ille facte extiterint de voluntate dicte quondam Catherine vel ea ignorāte. dicto. §. sed nec ob impēsas. Si vero facte essent prout facte dicuntur contra eius voluntatem: tunc non viderentur posse repeti. dicto. §. sed nec ob impēsas a cōtrario sensu, nisi forte quatenus ille reparationes auferri possent sine lesione prioris status, prout dici solet de expensis voluntariis. dicto. §. sed nec ob impensas. ver. quid si voluntarie &c.

5 †Ad quintum dico et respondeo q̄ cum dicta quondam Catherina esset in seruitio dicti Joānis eius mariti, habuissetq; et haberet ipse Joannes dotem eiusdem Catherine, ipse tenetur satisfacere de medicaminibus & aliis expēsis in dicto quesito latius mentionatis, per id quod habetur in. l. quod in vxorem. et quod ibi Cy. et docto. C. de nego. gest. & q̄d not. doctores in. l. si cum dotem. §. si autem in seuissimo. ff. soluto matrimonio.

6 †Ad sextū dico et respondeo quod expensa funeris et exequiarum debet solui per prefatam Basquetam matrem et heredem, & etiam per Joannem maritū, pro quota partis dotis, hoc est dictorum quinquaginta florenorum, quos de dote eiusdē Catherine lucratus est idem Joānes. vt verbi gratia, si dicta quinquaginta floreni ascēdant ad dimidiā partem bonorum dicte Catherine, tenetur idē Joannes soluere dimidiam partem expensarū funeris. Si vero ascendāt ad quartam partem, ipse tenetur soluere quartam partē, & sic pro quota. l. in eum. l. celsus. & se. cum multis simili. ff. de religio. & sumpti. fune. et quod not. glos. & docto. in. d. l. quod in vxorem.

7 †Ad septimū dico et respondeo q̄ secūdū dispositionē iuris deducto blado seminato de quo ibi, & quod cum esset predicte Catherine, debet ei restitui residuū, hoc est fructus qui supererant deberent diuidi inter ipsum maritū & heredes mulieris, hoc modo: quia si matrimoniū durauerit vno mense, maritus debet habere duodecimam partem fructuū huiusmodi & heres mulieris vndecim partes, & sic si facta deductione seminis superessent duodecim saumate bladi, Joannes quondam maritus haberet vnam, & Basqueta vndecim: & si matrimoniū durauit medio mense, maritus habere deberet mediā saumatam, & Basqueta vndecim cum dimidia. l. de diuisione, & quod ibi per scribentes. ff. soluto matrimonio.

8 †Ad octauū dico et respondeo q̄ pro eo tempore quo dicta Catherina fuit alimētata per vitricum priusq̄ matrimoniū per verba de presenti celebraret inter eā & dictū Joānē superstitē, heres eiusdē Catherine tenetur ad expensam hm̄oi nisi interim bona eidem Joanni in dotem constituta fuissent apud eum & illorum fructus per eundem percepti.

Ad nonum dico et respōdeo q̄ cum vt puto matrimoniū de quo supra fuerit contractum per verba de presenti inter dictos Joannem & Catherinam de mense nouembris proxime lapsi, q̄uis per verba de futuro contractum extiterit de mense Maii, dicte due saumate bladi per vitricū re- 9 collecte solui debent dicte heredi non prefato Joanni, † quia fructus etiam percepti ante nuptias debent vxori vel eius heredi restitui. l. si ante nup. ff. solu. matrimo. Et eodem modo respondeo ad decimum quesitum in quo queritur de racemis in vineis eidē Catherine recollectis priusq̄ inter eam et dictum Joannem contraheretur matrimonium per verba de presenti, q̄uis antea contractum extitisset per verba de futuro.

10 †Ad vndecimum et vltimū quesitū dico & respondeo q̄ super hoc sunt diuerse opiniones Aliqui enī dicūt q̄ inter iocalia et res de quib⁹ ibi distingui debet, an donate extiterint per parentes aut cognatos dicte quondam Catherine, an per parentes aut cognatos prefati Joānis mariti. Et primo casu sunt heredis eiusdem Catherine, scd̄o casu dicti Joannis. Et hoc voluit Barto. in dicta. l. sed si plures. §. in arrogato. in fi. ff. de vulga. & pupilla. et idem tenēt ibi Joan. de imol. & Alexan. de imol. quos sequitur Ange. are. in dicto. §. fuerat. circa mediū. versi. quid erit. de dona. factis mulieri tempore nuptiarū. Idem fuit de mente Alexan. de imol. in. l. vt liberis. C. de colla. vbi post Angel. mouet hāc questionē. Et deinde se remittit ad not. per eū in. d. §. in arrogato. vbi vt predixi, sequutus est Bar. Ang. vero in d. §. in arrogato. aliter loquit & dicit debere distigui & ɔsiderari, an res donate cōueniāt sexui muliebri: vt verbigratia, si essent vestes vel zone muliebres aut ornamenta capitis muliebris vel alia huiusmodi, q̄ solent deputari ad vsum mulierū nō viror. Et quo ad hec dicit Ange q̄d illa pertinēt vxori vel heredibus vxoris. Si vero essent res q̄ cōueniant viris nō vxoribus, vt verbigratia si essent equi vel arma, tunc dicit Ange. q̄ talia donata a cōsanguineis viri pertinerēt viro. Si vero essent res tertii generis, et q̄ cōuenirent vtriq; sexui: vt verbigratia vasa stagnea, bassine, pecunia, vna petia veluti vel panni, vna petia serici aut veluti aut cameloti, vel alia similia que de se sunt indifferentia vt applicentur huius viri vel mulieris, & tūc dicit Ang. q̄ si sint donata a cōsanguineis pertinent viro vel heredibus eius, si sint donata a consanguineis vxoris, pertinent vxori vel heredibus eius. Idē vero Angel. in. d. l. vt liberis. dicit quod siue sint donata a cōsanguineis vxoris siue a consanguineis viri illa pertinent vxori aut heredibus eius. Pro quo allegat. l. si seruus communis. ff. de dona. inter vir. & vxo. Idē voluit Roma. in dicta. l. vt liberis. & consi. clxxii. exordiente, In proposito themate strictim ac breuiter &c. col. ii. versi. quo ad vltimū. Pro quo etiā allegat dictam. l. si seruus cōis. istam opinionē etiā tenuit Sali. in. l. nec inter. C. de dona. inter virū & vxo. Et hec videtur fuisse opinio Bal. cōsi. ciiii. exordiēte, Factū tale est, seigneur Joānes, seigneur Matthei &c. in quinta parte. Et ita isti oēs tenēt cōtra Bart. cōtra quē etiā tenuit Cuma. in dicto. §. in arrogato. Bald. in. l. cum te. col. i. versi. modo hic occurrit alia dubitatio. C. de dona. propter nup. refert opinionem Barto. in. d. §. in arrogato. et deinde vel limitando opinionem Bar. vel eam destruēdo vt verbis Alexan. de imol. vtar. dicit quod si de consuetudine consueuerint donari mulieri, tūc remaneāt res donate penes heredē mulieris. l. cū in plures. §. penul. ff. de administra. tuto. & l. i. §. i. ff. de tute. & rationi. distra. Propter has aūt diuersitates opinionū dicit Alexan. in. d. §. in arrogato. col. v. versi. ex predictis patet &c. Nūc articulū esse satis dubiū q̄uis finaliter vt iā dixi sequat opinionem Bart. dicit tamen idem Alex. in. d. §. in arrogato. col. iiii. ver. hec sua limitatio. q̄ si de consuetudine talia bona donata mulieri acquirerentur ipsi mulieri, tūc res plane procederet: q̄r iuxta consuetudinem illa essent mulieris, deberet ergo considerari in casu isto quid de consuetudine obseruari cōsueuerit, & si de illa appareat illa seruetur. Si vero de illa nō appareat, tunc manet dubiū de quo supra. Et super quo sunt vt predixi dicte opiniones habētes solennes defensores. Et ideo si emergeret questio super donatis a consanguineis viri quia de aliis non est dubium, consulerem compositionem seu concordiam. Que omnia dixerim &c.

Consilium. CXXVI.

De locatione facta per procuratores eleemosyne charitatis rescindenda.

Summarium.

1 Locatio perpetua vel ad longum tempus, an dicatur alienatio, & per eam constituatur ius in re et dominium vtile acquiratur conductori.

2 Locatio perpetua an videatur in effectu concessio in emphitheosim.

Procurator

3 Procurator an possit perpetuo rem locare.
4 Syndici ciuitatum aut communitatis an habeant mandatũ generale cum libera et qñ, et an dicantur habere officium publicuz.
5 Inuitus an cogi possit ad syndicatum suscipiendum per vniuersitatem territorium habentem.
6 Solennitas qualis seruanda in locatione perpetua.
7 Publice res ciuitatum et pagorum comparantur bonis ⁊ rebus impuberum. nume. 10.
8 Venditionis appellatione aliĳ contractus an videantur cõtineri.
9 Lex super contractu venditionis edita an extendi possit ad contractum locationis vel econtra.

1 Locatio † ppetua vel ad non modicum tempus dicitur esse alienatio, ⁊ per eam cõstituitur ius in re ⁊ vtile dominium acquiritur illi cui fit locatio huiusmodi. l. j. §. quod autem. et quod ibi Bar. ff. de superfi. et. l. j. ⁊ §. cum ibi not. ff. si ager vecti. facit clemẽ. j. ⁊ quod ibi glo. et docto. de re. eccle. non alie. et quod contra glo. not. Dy. Bar. ⁊ docto. communiter in. l. penul. §. instituto. ff. de lega. ĳ. ⁊ Joan. de imol. in. c. ad audientiam. col. j. de re. eccle. nõ 2 alie. † Ubi etiam dicit quod quando fit locatio perpetua, videtur in effectu fieri concessio in emphitheosim: quia siue cõcedatur res in emphitheosim p certa annua pẽsione, siue locetur in perpetuũ pro pensione huiusmodi est idem effectus, ⁊ sic vidẽtur scḋm eum tales cõtractus solũ differre quo ad nomẽ, ⁊ quo nõ ad affectũ. qḋ etiam vidẽtur velle secundũ eum docto. in. c. nulli. de re. eccle. non alie. Et idem voluit ibi Joan. de imol. in. iĳ. col. vbi etiam pro hoc dicit facere quod not. Bartol. in. l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publi. quo fit vt quedam perpetua locatio quam olim Anno vez domini. M. cccclxxxvj. et die secunda mensis Nouembris fecisse dicunt honorabiles viri magister Guillielmus peroneti Barbitonsor, Claudius bartholomei sabbaterius, Guillielmus girardi et Bertrãd⁹ genefier rectores eleemosyne charitatis loci Abolene prouido viro Joanni de fonte mercerio habitatori eiusdẽ loci de quadam Crota in instrumẽto locationis huiusmodi latius 3 mẽtionata ⁊ expressa non valuerit nec de iure valeat, † vtpote facta in perpetuum: quam dicti pretensi rectores cum procuratores essent nõ domini facere non potuerunt. l. mãdato generali. l. procurator totoꝝ. ff. de pcura. ⁊. l. pcuratorẽ. C. eo. titu. nisi forte quis opponat qḋ. ll. ille loquuntur in procuratore priuati, qui nisi administrationem habeat cum libera, hoc facere vel transigere non posset, hic autem non loquimur in procuratore priuati, sed in procuratorib⁹ collegĳ seu cõfratrie eleemosyne charitatis Abolene qui videntur habere administrationem eiusdem eleemosyne cum 4 libera, † prout dici solet de syndicis vniuersitatum seu ciuitatum aut villaꝝ, qui habent mandatum generale cum libera ƀm Bart. et docto. in. l. preses. C. de transac. Sed istud non obstat: quia doc. loquuntur ibi de syndicis seu administratoribus publicis electis a toto populo ciuitatis vel a consilio generali populi representãte totum populum iuxta glo. in. l. sed si ex dolo. §. j. ff. de dolo. et in rubrica. C. que sit lon. consue. secus autem est si non sint electi a toto populo vel a cõsilio generali representante populũ sed ab aliĳs: quia tunc isti censentur tanꝙ priuati procuratores, vt not. Bart. in. l. iusiurãdum ⁊ ad pecunias. §. defensor. vbi etiã clarius Paul. de cast. ff. de iureiurã. et idem Pau. in dicta. l. preses. Preterea dicta docto. in dicta. l. preses. procedũt in syndicis seu aliĳs administratoribus electis ab vniuersitate que constituit ciuitatem vel castrum vel villam, ⁊ sic ab vniuersitate habẽte territoriũ: tales enim 5 administratores sic electi dicuntur habere officium publicuz, † qꝛ ad illud suscipiẽdũ cogi possunt inuiti. l. munerum. §. defensores. ff. de muneri. ⁊ honori. et. l. inuit⁹. C. de procurato. Secus vero est si sint electi ab vniuersitate que non habet territorium cuiusmodi sint procuratores seu rectores eleemosyne charitatis antedicte, quos puto eligi annis singulis: non quidez a populo vel toto consilio populo representante, sed a rectoribus et consiliariĳs huius eleemosyne. Et sic censendi sunt isti rectores tanꝙ procuratores priuati, ⁊ propterea non videntur habere administrationem cum libera, per id quod not. Cy. ⁊ Bal. in. l. j. C. etiam per procuratorem. ⁊ Paul. de ca. in dicta. l. iusiurandum et ad pecunias. §. defensor. ⁊ Inno. in. c. suscitata. de in integ. restitu. Et hoc casu salua tur glo. in. l. item magistri. ff. de pac.

6 † Preterea esto ꝙ dicti rectores dici possent habere mandatum cum libera vel generalem administrationem cum libera, prout dixi de syndicis ciuitatum, castrorum ⁊ villarum, adhuc tamen non valeret de iure dicta pretensa locatio: quia in illa non est seruata solennitas que de iure seruari debuit, et de qua habetur in. l. fina. et quod ibi docto. C. de venden. re. ciuita. lib. xj. que inter alia requirit interpositionem decreti superioris quod hic factũ nõ est. Et nimirũ si in alienatione hu 7 iusmodi requiratur decretum, † quia res publice ciuitatum et villarum comparantur bonis ⁊ rebus impuberum. l. rem publicam. C. de iu. reipubli. In alienatione aũt bonoꝝ immobiliũ impuberum, ⁊ etiam adultorum minorum. xxv. annis requiritur decretũ iudicis. l. non solum. cum suis simili. C. de predi. mino. Ergo in dicta locatione que vt dixi est alienatio, ⁊ quo ad effectum censetur esse idem quod concessio in emphitheosim, requirebatur decretũ ad sui validitatẽ. Et si opponatur ꝙ. d. l. fi. C. de venden. re. ciuita. loquatur in vẽditione, ⁊ qḋ ppterea locũ habere nõ debeat, respõ 8 deo ꝙ istud nõ obstat. † Tũ qꝛ appellatione venditionis vidẽtur cõtineri etiã aliĳ cõtractus per quos fit alienatio. l. statu liberi a ceteris. ad fi. ff. de statu libe. Pro quo facit. l. j. in prin. ff. de re. eo. iuncta. l. nõ solum. C. de predi. mino. Tum ⁊ qꝛ eadẽ ratio prohibitionis videt̃ esse in vẽditione que fit de re ciuitatis vel ville que est in locatione perpetua vel ad non modicum tempus, cũ vtrobiꝗ fiat alienatio ⁊ transportus dominĳ tanꝙ vtilis. Ergo vtrobiꝗ vide 9 tur esse idem ius. l. illud. ff. ad legez aqui. † Nec est nouũ ꝙ lex edita super cõtractu vẽditionis extẽdatur ad cõtractũ locationis vel ecõtra. l. ĳ. ⁊ quod ibi Jaco. rebuf. iuncta dicta. l. fi. C. de vẽden. re. ciuita. quod maxime deberet procedere in hoc casu, vbi vt dixi per dictam pretẽsam locationem agebatur de alienatione vtilis dñĳ dicte Crote. Tũ ⁊ quia. d. l. fi. procedit permissiue, ⁊ statuẽdo certam formã obseruandã in vẽditione rei publice, que si extendi nõ debeat ad hunc casum, hoc est ad locationẽ factã ad longũ tẽpus 10 nõ potuit dicta Crota sic locari etiã cũ decreto, † quia vt pdixi cõparatur rei impuberis que regulariter alienari nõ potest. l. j. ff. de re. eo. Cõcludo igitur ex premissis dictam locationem nõ valuisse cum iuris effectu, ⁊ propterea dominos modernos rectores posse recuperare dictam Crotam per predicta, ⁊ per id quod not. glo. ⁊ Joã. de pla. in dicta. l. fi. C. de vẽden. re. ciuita. facit. l. quẽadmodũ. C. de agrico. ⁊ censi. lib. xj. Puto tamen qḋ dicti pretẽsi tunc rectores nõ eleemosyna charitatis tenebantur de euictione prefato cõductori, per id qḋ not. glo. ⁊ Joã. de pla. in. d. l. fi. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CXXVII.

De successione fratrum cum matre in quotis sororum.

Summarium.

1 Bona paterna per aditionem vel immissionem in hereditate desinunt esse paterna ⁊ fiunt fraterna vel sororia.
2 Hereditas paterna non accepta ante mortem vel adita an transmittatur, ⁊ ad quos.
3 Filia non aditam hereditatem an transmittat ad matrem.
4 Mater a successione liberorum impuberum repellitur si suscepta tutela ⁊ ratione non reddita renupserit.
5 Bona dotalia et paraphernalia et tertĳ generis an debeant restitui mulieri.

Ponitur i facto ꝙ honorabilis quodã vir Ludouicus gauterĳ loci Albance vita functus est ⁊ ab humanis decessit intestatus, superstitibus ⁊ sibi superuiuentibus duobus filĳs masculis, Ysnardo ⁊ Oliuerio gauterĳ, ⁊ quatuor filiabus, scȝ Jãnona, Rixẽde, Antoneta ⁊ Laureta liberis naturalibus et legitimis ipsius quondam Ludouici, ac etiã Matheada eius vxore et matre eorũdẽ Ysnardi, Oliuerĳ ⁊ quatuor filiaꝝ, dicte vero Jannona et Rixendis matrimoniũ cõtraxerũt ⁊ cõtẽplatione dotiũ pro eis ⁊ eaꝝ noie. cõstitutaꝝ renũtiauerũt cũ iuramẽto, ⁊ in forma vt creditur bonis paternis ⁊ maternis. Alie vero due filie scȝ Antoneta ⁊ Laureta etatis quindecim annoꝝ ⁊ vltra vita functe sunt ⁊ ab humanis ⁊ intestate decesserũt superstitibus dictis Ysnardo, Oliuerio ⁊ Matheada fratribus ⁊ matre. Postea vero vita functa est ⁊ ab humanis decessit prefata Matheada prius condito eius vltimo ⁊ nũcupatiuo testamẽto, in quo heredẽ vniuersalẽ fecit ⁊ instituit dictũ Oliueriũ ei⁹ filiũ: ⁊ ei⁹ nepoti seu Felezeno ex dicto Ysnardo pdefuncto certũ quid iure institutionis reliqt. Est verũ ꝙ honorabilis vir Fulquet⁹ iordani i suo vltimo testamẽto dedit ⁊ legauit honeste mulieri. N. iordane vxori dicti Oliuerĳ decẽ oues

Est etiã verum qḋ mortuo dicto quõdã Ludouico patre eorũdez Oliuerij ⁊ Ysnardi, ipsi Ysnardus ⁊ Oliuerius eius filij ⁊ heredes simul remanserunt ⁊ vixerunt in cõione, ⁊ sibijnuicem et hincinde cõmunicauerũt sua lucra, ⁊ simul vixerunt promiscue vtentes tam fructibus bonorum cõmunium, ꝙ etiam vt puto lana ⁊ lacte predictarũ ouium ⁊ earũ incremẽti. Et idẽ etiã fecerũt prefati Oliuerius ⁊ Ludouicus post mortẽ dicti Ysnardi ipsius Oliuerij pr̃is.

¶ Ex quibus quesitum est quis succedere debuerit prefatis Antonete ⁊ Laurete ab intestato vita functis, an vcʒ dicta Mathea da earum mater, an fratres aut sorores superstites, que vt premissum est bona paterna ⁊ materna quittauerant, an vero oẽs equis portionibus, ⁊ si omnes pro quota parte.

¶ Secũdo quesitũ est si dicta quõdã Matheada eisdem in quota aliqua succedere potuerit, an sibi ⁊ eius heredi preiudicauerit, pro eo quia licet tutrix extiterit dictorum Oliuerij et Ysnardi, ac etiã Ludouici dicti Ysnardi filij, ipsa tamen de per eam administratis et gestis rationem non reddidit.

¶ Tertio an saltem sibi ⁊ eius heredi preiudicauerit, pro eo quia tempore eius vite hereditatem dictaruʒ Antonete ⁊ Laurete nõ petijt nec adijt.

¶ Quarto an prefatus Ludouicus habere debeat partem ⁊ portionem in ouibus ⁊ cremento superius mentionatis.

Christi nomie inuocato.

Uiso casu superius mentionato ⁊ dubijs ex eo elicitis, dico et respondeo ad dubia huiusmodi, put infra. Et primo ad primũ qḋ p̃fatis Antonete, et Laurete successerũt dicti Matheada mr̃, Ysnardus, Oliuerius, Jãnona ⁊ Rixendis eius fratres ⁊ sorores, quilibet vcʒ ꝑ quĩta parte. auꝫ. de heredi. ab intesta. §. si vero cũ ascẽdẽtib⁹. colla. ix. ⁊ transumptiue in auꝫ. defuncto. C. ad tertu. 1 † Nec dictis Jannone ⁊ Rixende refragatur seu obstat ꝙ etiã cũ iuramento renũtiauerint bonis paternis ⁊ maternis: qꝛ bona hmõi etiam si aliquando fuerint paterna, desierunt post mortẽ dicti quondaʒ Ludouici cõis patris esse bona paterna ⁊ ceperũt esse bona sororina. §. j. institu. qui. ex cau. manumitte. lʒ vel nõ. et in. §. j. institu. de heredũ quali. ⁊ diffe. not. glo. in. l. eius qui in prouincia. in vltima parte. ⁊ qḋ ibi Bar. ff. si cer. peta. qḋ etiã voluit Roma. cõsi. clxviij. exordiẽte, Circa primũ quo queriꝛ an renuntiatio ⁊c. Albe. in. l. si qñ. §. illud. col. iiij. C. de inoffi. testa. Alex. de imol. in. l. j. §. veteres. ff. de acqui. pos. Ange. cõsi. lj. Et istud nõ habet dubiũ, quo ad bona aliũde acquisita ꝙ ex successiõe dicti quõdã Ludouici patris. Etiã nec habet dubium quo ad bona paterna eisdem Antonete ⁊ Laurete delata cuilibet vcʒ pro sexta parte. auꝫ. de heredi. ab intesta. §. j. colla. ix. ⁊ trãsumptiue. auꝫ. in successione. C. de suis ⁊ legi. libe. ⁊ institu. de heredi. q̃ ab intest. defe. circa principiũ. Et hoc si supponamus easdẽ Antonetã ⁊ Lauretã acceptasse dicta bona hoc est quotas eisdẽ delatas vel bonis ⁊ hereditati paternis tanꝙ heredes patris cũ alijs suis coheredibus se immiscuisse. 2 † Si vero ante acceptationẽ vel immixtionẽ hmõi ab humanis decesserint esset maius dubiũ: qꝛ vcʒ eo casu trãsmiserunt de iure cõi paternã hereditatẽ ad prefatos matrẽ, fratres et sorores superstites ꝑ ea q̃ not. Bar. Bal. ⁊ doc. in. l. si fratris. C. de iu. delibe. ⁊ doc. in. l. vẽtre. ff. de acqui. heredi. illã tñ nõ trãsmiserũt vt sibi acquisitã vel aditã sed adeundã vel acquirẽdã seu aptius loquar delatã. l. si quis filiũ. in princi. ff. de acqui. heredi. et in. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. Pro quo facit, qꝛ si cẽsereꝛ paterna hereditas acquisita ante aditionẽ seu immixtionẽ, iã nõ esset querẽdũ an suus heres cui quesita extitisset ad aliũ transmitteret vt paternã hereditatẽ cũ paterna hereditas esse desijsset ⁊ cepisset esse p̃rimoniũ filij heredis. l. sʒ si plures. §. filio. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊. l. paul⁹. alias incipit, ꝑ pcuratorẽ. ff. de acquir. heredi. Nec tũc esset dubiũ quin heres hui⁹ sui deberet succedere etiã in paterna hereditate, que huic suo acquisita extitisset, quinimo nõ posset succedere huic suo quin succederet patri, cuius tñ cõtrariũ cõtingere põt, prout colligiꝛ ex his q̃ not. Alex. de imol. in. l. qui se patris. C. vnde libe. Propter que dico ꝙ si dicte Antoneta ⁊ Laureta ab humanis decesserit ante acceptationẽ seu immixtionẽ paterne hereditatis, dicte Rixẽdis ⁊ Jãnona repelluntꝛ a bonis paternis ꝑpter renũtiationẽ quã de eis fecerũt cũ iuramẽto: supposito tñ ꝙ illa valuerit, super quo nihil dicere valeo: quia illas non vidi.

3 † Uenio ad sc̃dm quesitũ / sup

quo dico vt predixi in pcedẽti dubio, p̃fata Matheada succedere debuit p̃fatis Antonete ⁊ Laurete ꝑ quinta parte, ⁊ hoc non habet dubiũ, quo ad bona eisdẽ quõdã Antonete ⁊ Laurete acq̃sita. Sed si supponeremus ꝙ ipse Antoneta ⁊ Laureta nõ acceptauerint paternã hereditatẽ vel illi se immiscuerit, sed ante illius acceptationẽ seu immixtionẽ ab humanis decesserint, ille nihil de ea trãsmiserũt ad dictã Matheadã eaꝝ matrẽ, sed in eaꝝ portionib⁹ succedere debuerũt dicti Ysnardus ⁊ Oliuerius, ⁊ p̃fate Jãnona ⁊ Rixendis si nõ renũtiassent, per id qḋ post Bald. in. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. Uoluit Joan. de imol. i. l. vẽtre. charta. vj. in quinta regula. ver. limita tñ hãc opinionẽ esse verã ⁊c. ff. de acqui. heredi. 4 † Et nũc reuertẽdo ad quesitũ ⁊ supposito ꝙ dicte Antoneta ⁊ Laureta acceptassent paternã hereditatẽ vel illi se immiscuissent, nõ ideo debuit mater ab eaꝝ successione repelli: qꝛ de administratis ⁊ rectis per eã rõnẽ nõ reddidit. Tũc enim a successiõe liberoꝝ impubeꝝ repelliꝛ, qñ illoꝝ tutelã suscipit, ⁊ postea rõne nõ reddita conuolat ad sc̃da vota. auꝫ. de nup. §. si aũt tutelã gerat. C. de nup. sed hic nõ supponiꝛ eandẽ Matheadã sc̃do nupsisse, sed potius mihi dr̃ qḋ sc̃do nõ nupserit, ⁊ sic etiã dici nõ põt ꝙ ipsa incurrerit alias penas cõtra binub as seu mulieres sc̃do nubẽtes introductas, de quibus in. l. j. et. ij. l. femine. ⁊ per totũ titulũ. C. de secũ. nup. ⁊ per cano. in. c. penulti. ⁊ fi. eo. titu.

¶ Ad tertiũ dico ⁊ respõdeo ꝙ nisi ipsa Matheada adiuerit vel acceptauerit hereditatem dictarũ suarũ filiarũ, ipsa sibi preiudicauit nec illam transmisit ad eius heredem.

Ad quartũ dico ⁊ respondeo

ꝙ cum presupponatur in facto predictas decẽ oues fuisse legatas ⁊ relictas nõ quidem dicto Oliuerio qui societatẽ cũ dicto quõdã Ysnardo primo, ⁊ post mortem illius cum dicto Ludouico tacite cõtraxisse per actus sociales, sed dicte eius vxori. nec ip̃e Ludouicus nec dictus Oliuerius partẽ habent aut habere debent in predictis ouibus aut eaꝝ incremẽto seu fetibus extãtibus. Et quidẽ de decẽ ouibus nõ est dubiũ: qꝛ ille fuerãt legate vxori. Cũ igiꝛ nõ p̃supponaꝛ ip̃a vxor societatẽ cũ dictis Oliuerio marito, Ysnardo et Ludouico aut aliquo eorũdeʒ nec alias oues hmõi in eos alienasse, ille remãserunt ⁊ remanent sue. l. id quod nostrũ. cum suis si mili. ff. de regu. in. Et idẽ dico de incremẽto seu fetibus extãtibus scʒ ꝙ sint eiusdem vxoris, nõ autẽ pertineant prefato Oliuerio ⁊ Ludouico. 5 † Et primo nõ Oliuerio: qꝛ siue ille decẽ oues dici debuerint ⁊ debeant res parafernales eiusdẽ mulieris seu cõprehendantur sub tertio genere bonorum mulieris, hoc est nec sint dotales, nec sint parafernales, dicti fetus extantes pertinent ad mulierẽ. De fructib⁹ parafernaliũ extãtib⁹ pbaꝛ in. l. penul. ⁊ quod ibi Bar. Ang. Pau. de ca. Alex. de imol. ⁊ doct. ff. ad legẽ fal. ⁊ quod not. glo. in. l. vbi. super verbo, ad sustẽtationẽ. C. de iu. do. ⁊ qḋ ibi Bal. col. penul. ⁊ doc. magis cõiter in. l. fi. C. de pac. conuen. Pau. de cast. consilio. clxxxvj. exordiẽte, Super primo reperio ⁊c. in primo quesito. vbi plene Alex. de imol. cõsi. xlij. exordiẽte, Super premisso themate ⁊c. in prin. in primo vol. ⁊ alij in alijs locis. De fructibus vero aliorum bonoꝛuʒ vxoris, hoc est que nec sunt dotalia nec etiam parafernalia qḋ illi non sint mariti si extent, sed debeãt restitui mulieri probatur in. l. si stipulata. §. j. ff. de dona. inter virũ ⁊ vxorem. quod etiã voluit Bald. in quodam suo cõsilio exordiente, Sciendum est qḋ mulier ⁊c. relato per Alexan. de imol. in. d. l. maritus. col. j. ff. ad legem fal. et in dicto consilio. xlij. col. j. et consilio. lxiij. exordiente, Super primo dubio ⁊c. in secundo volumi. in quibus locis etiam idẽ voluit ipse Alexã. ⁊ alij in alijs locis quos non refero. Ex quibus consequenter infertur ꝙ in dicto incremẽto partem habere non debet prefatus Ludouicus, etiam si et ip̃e et dictus quondaʒ Ysnardus eius pater societatem contraxerint cum ipso Oliuerio: quia nõ potuit plus iuris idem Oliuerius in eosdem transferre ꝙ haberet in dicto incremento. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. c. gratia. j. q. j. et. c. daybertum. q. vij. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Consilium. CXXVIII.

☞ De substitutionibus fideicommissarijs factis in codicillis, Et de grauamine in legitima.

Summarium.

1. ☞ Substitutioni fideicommissarie non est locus cõditionibus omnibus non purificatis.
2. Portio verbis coniuncti quamuis re disiuncti relicta cui accrescat.
3. Codicilli sunt capaces substitutionis fideicommissarie.
4. Filio pupillo an possit substitui i legitima, ⁊ heres filij in illa grauari. nume. 6.
5. Impertinentia non admittenda.

Christi

Christi nomine inuocato. Viso pcessu cause cepte et pendētis indecise p et inter honestam mulierē Stāquam martine vxorem pdicti viri Jacobi martini actricem ex vna parte, et honorabilem virū Carolum baiulli reum ex alia. Videt respondendū sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiētis, q prefatus Carolus debuerit & debeat absolui ab impetitis et cōclusis parte eiusdē Stanque, nisi quo ad quartam trebellianicā, quā ex psona Bertrādi garcie, als de hyspania eius pretensi filij, videt potuisse et posse petere in & de bonis que quōdam fuerunt pbi viri Petri garcie. Pro cuius dicti faciliori declaratiōe pmitto, q hic agitur de bonis q̄ dudum fuerūt dicti Petri garcie, et postea ex dispositione testamentaria Bertrandi eius filij. Premitto insup q licet idē Petrus garcie nullā substitutionē fecerit in dicto eius testamento, ipse tamē substituit et substitutiones fecit in codicillis p eū confectis post dictū eius testamētum, quarū prima fuit facta de Symoneta baiulle si inter eam & pfatū Bertrandū matrimonium cōtraheret & fieret, et idē Bertrandus eadē Symoneta superstite ab humanis sine ple decederet. † Et hec sibi locū nō vendicauit, quia licet idē Bertrandus ab humanis & sine liberis ante eandem Symonetā decesserit, nō tamē fuit matrimoniū inter eosdē Bertrandū & Symonetā cōtractum. Et ita nō fuerunt oēs conditiones purificate: nō ergo fuit nec est locus huic substitutioni. l. si heredi plures. et qd ibi glos. ff. de cōdi. institu. Scda vero substitutio facta est de eodē Carolo & Antonio garcie, de quolibet vcz pro semisse: et hec facta est quo ad psonam eiusdem Caroli sub duab⁹ cōditionibus, vna vcz si matrimoniū de quo supra, non cōtraheretur aut fieret: alia vero si idē Bertrādus ab humanis sine ple aut liberis decederet, et iste due sibi locū vendicarunt & vendicāt, p eo quia dictū matrimoniū cōtractū nō est: et q̄ idē Bertrandus sine liberis decessit. Quo vero ad dictū Antoniū videt facta substitutio de eo sub tribus cōditionibus, quarū vna fuit si matrimoniū de quo supra, nō fieret: alia si idē Bertrādus sine liberis ab humanis decederet: alia et tertia si pfatus Antonius infra certū tēpus reuerteret apud Massiliam. Et q̄uis due prime sibi locū vēdicauerint, non tamē tertia. Et sic substitutio facta de eodē Antonio videt defecisse. dicta. l. si heredi plures. cū suis simili. † Verū quia in substitutione facta de eisdē Antonio & Carolo, ipsi fuerunt verbis cōiuncti, q̄uis re disiūcti, portio relicta pfato Antonio accreuit dicto Carolo. l. vnica. §. vbi. et quod ibi, et in. §. finautē disiunctim. no. doc. C. de cadu. tol. † Premitto insup q licet hereditas regulariter iure directo non possit vel instituendo vel substituēdo relinqui in codicillis, pōt tamē substituēdo iure fideicōmissi relinqui. l. hereditatē. & qd ibi glo. & doc. C. de codicillis. Cū igit substitutio de quo supra facta extiterit, nō quidem in testamento pfati quondā Petri, sed in eius codicillis: illa nō minus valuit.

Quibus presuppositis infero q bona pfati quondā Petri pertinēt dicto Carolo iure fideicōmissi. Potuit tamen ipsa Stanqua tanq̄ mater, et sic proximior dicti quondā Bertrandi petere quartā trebellianicā. † Non autē videt potuisse aut posse petere legitimā, quia q̄uis idem Bertrādus tunc impubes in legitima hmōi grauari nō potuerit per Petrum eius patrē. l. omnimodo. l. qm̄ in prioribus. C. de inoffi. testa. et. l. coheredi. §. cum filie. cū suis simili. ff. de vulga. & pupilla. In ea tñ grauari potuit dicta Stāqua mr, et alij ab intestato eidē Bertrādo successuri, si qui erant. l. si fundū p fideicōmissū. §. fi. cū. l. se. ff. de lega. j. no. docto. in dicta. l. coheredi. §. cum filie. et multi in. l. ex tribus. C. de inoffi. testa. Et q̄uis Barto. in dicta. l. coheredi. §. cū filie. versi. quod si heredē, videat voluisse q licet fideicōmissum relinquat post mortē filij, tamen in dubio censeatur relictū a filio hoc est onus iniūctum ipsi filio. Et idē voluit ipse Bart. in. l. codicillis. in princi. p illum tex. ff. de vsufruc. legat. Pau. de ca. consilio cxcix. exordiente, In casu pñti &c. et Fran. de are. consilio. clv. exordiente, Periculosum est, vt Hieronymus ait. col. xj. ver. sed relinquitur pulchra dubitatio &c. fm quorum opinionē potuisset ipsa Stanqua petere etiā legitimā, et sic duas quartas que ascendunt ad semissem seu dimidiā partem bonor dicti Petri garcie. Bart. tamen alibi voluit et tenuit cōtrarium, scz q quādo fideicōmissū iniungitur post mortē filij, intelligatur testator in dubio illud iniunxisse heredi filij vel ab ipso herede filij fideicōmissum huiusmodi reliquisse, put no. ipse Barto. in. l. qui duos. in fi. et qd ibi Joā. de Jmol. et Pau. de castr. ff. de vulga. et pupilla. Joan. de Jmol. Pau. de cast. Alexan. de Jmol. et alij communiter in dicta. l. coheredi. §. cum filie. Alexan. de Jmol. in. l. j. §. substituere. et in. l. cētum. colū. xxxvij. versi. sed hec responsio non est sufficiens. ff. de vulga. et pupilla. et consilio. lxvij. exordiente, Cōsideratis his que in themate &c. colū. iij. ibi, sed in casu nostro. in primo volu. & consilio xij. exordiente, Attentis verbis testamenti &c. colū. penulti. versi. fortius dico q etiam posito &c. in tertio volu. Joan. de Jmol. in. c. raynaldus. charta. xij. versi. an autem filio pupillo possit substitui in legitima &c. de testa. Fulgo. in. l. eam quam. C. de fideicommis. Cuma. in. l. j. §. fi. ff. de vulga. et pupilla. et dñs Jason may. in. l. precibus. colū. xiiij. C. de impube. et alijs substitu. fm quorum opinionem, que videt esse cōmunis, dicta Stāqua tanq̄ pretēsa primior dicti quondam Bertrandi censetur fuisse grauata de restituenda hereditate: non aūt ipse Bertrandus, cum dictus Garcie testator substituerit post mortem eiusdem Bertrandi sub conditionibus, vcz si matrimoniū de quo supra suum nō sortiretur effectum, et si ipsum Bertrandū sine ple ab humanis decedere contingeret, nec appareat ad quem referri voluerit illud verbum substituo, an vcz ad ipsum Bertrandū vel ad sibi successuros ab intestato. Petere igitur non potuit ipsa Stanqua legitimā, quia licet vt predixi dictus Bertrādus in ea grauari nō potuerit. dicta. l. omnimodo. et. l. quoniā in prioribus. In ea tamē grauari potuit dicta Stanqua, et durauit grauamen cū idem Bertrādus decesserit adhuc impubes. dicta. l. si fundū p fideicommissum. §. fi. cum. l. seq. ff. de legat. j. no. docto. in locis superius allegatis.

Et q̄uis multa fuerint pposita et deducta parte dicte Stanque in quibusdam suis pretensis articulis exordientibus, Domina Stanqua &c. insertis fol. lxxj. Hec tamen in nullo suffragantur ipsi Stanque, nec in aliquo elidunt intentionem dicti Caroli baiulli. † Tū quia illa vel omnia et pro maiori eorum parte impertinentia, et als talia que etiam probata non releuarent. Et ideo nec admitti debuerunt. l. neq̄ natales. et. l. ad probationem. C. de probatio. l. non hoc. C. vnde cogna. et. c. cum contingat. cum simili. de officio delegat. Tum et quia illa non fuerunt probata. Tum et quia quatenus in eisdem opponitur de pretensa ingratitudine seu pretensis malis tractatibus commissis per ipsum Carolum, vt ex aduerso pretenditur, et contra dictum Bertrandum, potius apparet de contrario per dicta et depositiones testium parte ipsius Caroli in causa productorum. Insuper etiam apparet eandem Stanquam et dictum eius virum vel causam vel occasionem prestitisse morti dicti Bertrandi. Propter quod et consultius et prudentius fecisset eadem Stanqua si abstinuisset a propositis & deductis in dictis eius pretensis articulis. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, vt supra, q dicta Stanqua petere non potuerit cum effectu de bonis dicti quondam Petri testatoris, nisi quartam trebellianicam. † Nisi forte quis dicere voluerit q huic responsioni refragetur et obstet doctrina glo. Bart. et docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inofficio. testamen. glo. et Barto. in. l. quāquam. C. ad legem falcidiam. Baldus in. l. filium quem. C. famil. erciscun. quatenus inibi voluit glo. et doctores q filius grauatus de restituendo sub cōditione vel in diem detrahit duas quartas, scilicet legitimam et trebellianicam. Sed hoc nō obstat, quia vt predixi, in casu de quo queritur non censetur dictus Bertrandus fuisse grauatus, sed Stanqua mater, et sic non sumus in terminis in quibus loquuntur glo. et doctores in locis predictis. Etiam nec obstat constitutio Dñicalis prouincie, ex cuius decisione colligitur, q cum eidem Bertrando superfuerit Stanqua mater, substitutio facta per verbum commune censeri debuerit et debeat fuisse omni tempore fideicommissaria. Quoniam respondeo q etiā ego non inficior, nec nego istud, sed dico q licet omni tempore obliqua extiterit, non tamen potuit nec potest detrahi nisi vna quarta, scilicet trebellianica. vbi vero substitutio fuisset pupillaris, nulla quarta detraheretur. l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulga. et pupilla.

Cōsilium. CXXIX.

☞ De legitima computāda in bonis donatis per patrē ascendentibus vltra legitimam.

Summarium.

1 ☞ Qui ex bonis paternis vltra legitimam habuit, legitimam non habuisse male conqueritur, quam in illis imputare tenetur siue concessa fuerint in peculium siue donata donatione inter viuos.

Viso instrumēto retē tionis ꝛ diuisionis, quas dudū anno vcȝ dñi. M. ccccxcvij. et die. xj. mēsis Aprilis fecisse dicitur honorabilis vir Mononus Joannis de bonis suis in instrumēto retentionis et diuisionis huiusmodi latius mētionatis. † Dico ꝛ respondeo ad id de quo querit̃, ꝙ cum idē Mononus habeat tres filios masculos naturales ꝛ legitimos, scȝ Claudium / Jacobum / ꝛ Petrum ioannis, et quatuoꝛ filias naturales ꝛ legitimas, bonaꝗ; dicto Claudio expedita, et diuidenda ꝑ dictum Mononum patrem tradita latius in dicto in instrumēto mētionata, et expresse ascendant ad valorē decimequarte partis bonorum dicti Mononi, et sic ad valorē legitime eiusdem Claudij. auť. de trien. et semis. §. j. versi. si vero vltra quatuoꝛ ꝛc. colla. iij. et transumptiue in auť. nouissima. C. de inoffici. testa. quinimo vltra huiuscemodi decimāquartā partē: potest ꝛ poterit idem Mononus de bonis ꝑ eius parte per eum retētis disponere ꝓut voluerit, et ea relinq̄re ꝓut placebit. Et si velit prefatis Jacobo ꝛ Petro cum eo manentibus. dicto auť. de trien. ꝛ semis. §. j. versi. licebit em̄. vbi dicit text. Licebit em̄ ei reliquum octuncium forte aut sexuncium habere et largiri sicut voluerit filijs ipsis aut cuilibet extraneorum. Nō eniȝ poterit idem Claudius cōqueri ꝙ nō habuerit legitimā sibi debitam in bonis patris, cū vt predixi bona sibi tradita ascendant ad valorem ꝑdicte legitime, et longe vltra: nec dicere poterit se nō debere in eius legitimam imputare seu computare dicta bona, quia respondeo ꝙ immo tenetur, siue dicamus illa cōcessa in peculiū. l. filium quē. et quod ibi docto. C. famil. ercisc. Siue dicamus illa fuisse eidem Claudio donata, etiam donatione inter viuos. ꝑ id quod habetur in. l. cum quo. de peculio. §. fi. et qđ per illū text. not. ibi Joan. de Jmol. ff. ad legem fal. et Alexan. de Jmol. in. l. illud. colū. v. C. de collat. et do. Jason may. in. l. si quando. §. generaliter. col. j. C. de inoffi. testa.

¶ Cōsulo igitur dicto Mononо si ita facere proposuerit, ꝙ ipse testetur, et in testamēto heredes instituat dictum vcȝ Claudiū in bonis ꝑ eum sibi expeditis ꝛ traditis tempore facte retentionis ꝛ diuisionis ꝑdictarum latius expressis in dicto instrumēto, et ꝑfatos Jacobum et Petrum in bonis per eundē Mononū eisdem Jacobo ꝛ Petro expeditis seu ꝓ eorum portione assignatis, insuper ꝛ in bonis ꝑ eundem Mononū sibi retentis.

¶ Insuper etiam expedit ꝙ aliquid relinquat dictis eius filiabꝰ et earum cuilibet iure institutionis in quo vna cū dotibus ꝛc. eas instituat.

Consilium. CXXX.

De secundo priuilegio derogante primo super declinatoria fori, et euocatione causarum coram suo iudice. Et habet cōsilium simile, et super eadem causa in prima parte, consilio. 149. sed non est ita amplum.

Summarium.

1. Jus commune generaliter cauit actorem forum rei sequi nō econtra.
2. Priuilegium ius positiuum an videat̃ firmius firmare, vel quicꝗ superflui continere. nu. 5.
3. Priuilegijs concessionis ad quem se refert concessio, an gaudere debeat.
4. Dictio quibus, que dictio sit, et qualiter ponatur.
6. Operari debet vnūquodꝗ; verbum a contrahentibus prolatum, vel in dispositione positum.
7. Notoria a ꝓponendo nō releuant, secus a ꝓbando.
8. Priuilegium secundū quando deroget primo. nu. 12.
9. Princeps per suum priuilegium secundo concessum an intendat derogare iuri alteri quesito.
   Possessio sola alterius quando impediat vires priuilegij.
10. Regula, generi per speciem derogatur, an habeat locum in priuilegijs.
11. Uerba narratiua vel enuntiatiua instrumēti ratificationeȝ pape cōtinentis in priuilegio ab altero cōcesso, an probent.
13. Clausula generalis non obstantiarum ad que non possit sese extendere.
14. Priuilegium pendente lite super immunitatibus impetratum, an valeat.
15. Priuilegium in quibus cognoscatur esse surreptitium et obreptitium.
    Litere priuilegiorum et beneficiorum principū si sint surreptitie an valide.
16. Litere gratiose ꝑpter surreptionem an sint nulle.
17. Surreptio ipso iure an vitiet indulgentiā et cōfirmationem.

Viso processu cepto et aliquandiu agitato ꝑ et inter honorabiles viros dños cōsules ꝛ habitātes oppidi seu castri Mōtilij ademarij, ꝛ nobilē Guilliel mum chambre supplicātes ex vna parte, ꝛ egregium viruȝ dñm Christoforum de salhiente ꝑtensum subcōseruatorem assertorum priuilegioꝝ venerabilis vniuersitatis ciuitatis Ualentie, et suppositorum illius, et Fortunatuȝ de sala supplicatos ex alia. † Dico et respōdeo eosdem supplicantes debuisse ꝛ debere in hac causa obtinere: qđ vt facilius demonstretur premitto in primis ꝙ ꝑfati consules et manentes habent ꝓ se ius cōmune, quo gñaliter cauetur vt actoꝛ forum rei sequi debeat, nō econtra. c. experientie. et. c. seq. xj. q. j. c. si clericus. et quod ibi glo. ꝛ c. cuȝ sit generale. de fo. cōpe. l. fi. C. vbi in rem actio. l. iuris ordinē. et quod ibi glo. et. l. in criminali. C. de iurisdi. omniū iudi. Quo fit vt ꝑm horum iuriū ꝛ similiū dispositionē teneantur ꝛ debeant reuerendus pater et viri egregij dñi rector / doctores / licētiati et alij suppositi eiusdē vniuersitatis in cōueniendo vel in causam trahēdo manētes et habitantes dicti loci Mōtilij ademarij sequi iudicium seu forū manētium et habitātium hmōi, et sic eos conuenire corā dñis officiarijs et magistratibus eiusdem loci, nō eos ab hoc loco extrahere ꝛ conuenire corā ꝑtensis dñis cōseruatoribꝰ dictorū assertorum priuilegioꝝ eisdem, vt ꝑtenditur cōcessoꝝ. Eo signanter, † qꝛ vt apparet ꝑ literas recolēde memorie serenissimi do. Ludouici tunc Dalphini, et postea Francoꝝ regis dictis manentibꝰ cōcessas Anno dñi. M. ccccxlvij. et die penulti. mēsis Maij, et insertas fo. cxv. Jdē serenissimus princeps voluit et eisdē concessit, ꝙ baillivus / iudex / et alij officiarij sui ordinarij dicti loci ab antiquo ꝑ eius ꝑdecessores et ipsum in dicta villa ordinati seu imposteruȝ ordinādi haberent plenā ex integro primā cognitionē quarūcunꝗ; causarū ciuiliū et criminaliū, sic et taliter, ꝙ nulli alij officiarij siue commissarij extraordinarij sub noīe reformationis, aut al's quouismodo ꝑ ipsum vel eius successores in futurū ordinandi vllam in dicto castro Mōtilij, vel habitatores eiusdem cognitionem haberēt, vel de causis hmōi se intromittere possent.

Quibus nō refragātur neꝗ; obstant quedā pretēse litere creationis seu institutionis predicte vniuersitatis olim emanate ꝛ cōcesse per dictū serenissimū do. Ludouicū Anno vcȝ dñi. M. ccccl ij. et die. xxvj. mensis Julij ꝓducte in alio ꝓcessu pendēte inter ipsos cōsules ꝛ manētes ex vna parte primo supplicantes, et dictū do. rectorem et venerabilē virū dñm ꝓcuratorem eiusdem vniuersitatis primo supplicatos ex alia. inserte fo. cxxxij. quatenus inibi idē serenissimus do. Ludouicus voluisse pretēditur, ꝙ vniuersitas, do. cancellarius, ꝑmicerius seu rector scholariū eiusdem vniuersitatis, et quicūꝗ; alij illis aggregati eisdē priuilegijs / immunitatibus / libertatibꝰ / ꝑeminentijs / ꝛ prerogatiuis fruerent̃, vterent̃ ꝑpetuo ꝛ gauderent, quibus ac prout vniuersitates Aurelianēsis / Tholosanēsis / ꝛ Mōtispessulani, ac aggregati ꝛ suppositi quicūꝗ; eorūdeȝ et cuiuslibet earū, vti ꝛ gaudere cōsueuerant: quas recolēde memorie serenissimi do. Francoꝝ reges, eius ꝑdecessores ꝑdictis vniuersitatibus et earum cuilibet cōcesserāt. † Cū quia esto ꝙ ꝑ relationē literarū hmōi ad literas indulti, priuilegioꝝ, frāchesiarū, immunitatū, libertatū, ꝑeminētiarum, et prerogatiuaruȝ ꝑ ꝑdecessores dicti quondā serenissimi do. Ludouici ꝑ tēpore concessas ꝑfatis vniuersitatibꝰ Aurelianēsi / Tholosanēsi / et Mōtispessulani, suppositisꝗ; ꝛ aggregatis earūdem censeri possent priuilegia / frāchesie / immunitates / libertates / ꝑeminētie, et prerogatiue hmōi, ille vcȝ quibus vniuersitates ꝑdicte, ac aggregati ꝛ suppositi earūdem vti ꝛ gaudere consueuerant, fuisse etiā cōcesse dicte Ualētine vniuersitati, ac etiā aggregatis ꝛ suppositis eiusdē, ꝓ eo qꝛ in dictis l'ris ꝑfati do. Ludouici cōtineri vident̃ ea ꝗ cōtinent̃ in cōcessionibꝰ ad quas referunt̃. l. asse toto. et qđ ibi Bar. Bal. Ange. et Jo. de Jmol. ff. de heredi. instit. Hoc tñ nō sufficit ad victoriā obtinendā ꝑfatis supplicatis, ꝓ eo qꝛ non fuit ꝓbatū, quinimo nec sufficiēter vel oportune deductū, ꝙ dicta Montispessulani vniuersitas seu aggregati et suppositi illiꝰ vti consueuissent illo ꝑtenso fori priuilegio, qđ anno dñi. M. ccccxxxvij. et de mēse Maij eisdē vniuersitati, aggregatis ꝛ suppositis eiusdē cōcessisse ꝑtendit̃ recolēde memorie serenissimꝰ do. Carolus tūc assertus Francoꝝ rex, et qđ parte dictoꝝ do. supplicatoꝝ ꝓ defensione eoꝝ ꝑtēse intētionis fuit in dicto alio ꝓcessu ꝓductū et insertum

et insertum folio.ccvj.quod tamen et deduci et probari oportuit ad victoriā obtinēdam,p eo quia pfatus serenissimus do.Ludouicus Dalphinus,nō simpliciter cōcessit dicte Valētine vniuersitati aggregatis et suppositis illius priuilegia/franchesias/et alia predicta olim cōcessa p eius pdecessores sepedictis vniuersitatib⁹ Aurelianēsi/Tholosanensi/et Mōtispessulani,ac aggregatis et suppositis earūdem,sed eas dūtaxat quibus ac put vniuersitates hmōi aggregati ꝛ suppositi earūdem,vti ꝛ gaudere cōsueuerant.

4 † Dictio em̄ quibus,que relatiua est,stat restrictiue nō demōstratiue,vt colligitur ex theorica quā ponit Barto.et sequunt docto. in.l.j.C.de summa trini.ꝛ fi.catho.in.l.omnes populi.colū.j.ff.de iusti.ꝛ iu.et.l.ea tamen adiectio.ff.de legat.iij.

5 † Pro quo facit,qꝛ nisi sic intelligeretur dicta ptēsa cōcessio,illa verba quibus ac put vniuersitates ꝛc.vti et gaudere cōsueuerint posita in pdictis literis,viderent esse supflua et nihil operari,quod nō est dicēdū.

6 † Qꝛ nō solum vnaqueqꝫ clausula,sed etiam vnūquodqꝫ verbum a contrahentibus platum,vel in dispositione positum debet esse cum potestate operandi si fieri potest.l.hac lege.ff.de cōtrahē.emptio. l.si stipulatus.in princi.ff.de vsu.qđ etiam voluit Ange.cōsilio.ccl.exordiente,Seigneur Symon de regio.ꝛc.colū.iij.Alexan.de Imol. consilio.cxvij.exordiente,Visis supra narratis ꝛc.col.penul.Roma.cōsilio.lxxxiij.in fi.

Preterea non est probatum

gnimo nec ppositū φ dict⁹ serenissim⁹ do.Carolus qui anno pdicto.M.cccc.xxxvij.ꝛ de mēse Maij cōcessisse pretēditur priuilegiū de quo supra,rex Francoꝝ existeret tēpore cōcessionis hmōi,quod

7 tamen saltem pponi debuerat,etiam si hoc esset notoriū. † Quia licet notoria releuent a pbando,nō tamen a pponendo.not.glo. quā docto.sequunt in cle.appellanti.sup verbo,alias.de appella. et Joan.an.in.c.ij.vt lit.nōn cōtest. Adđicio,φ cū in dictis ptensis lr̄is institutionis et creationis dicte vniuersitatis Valētine non fuerit facta mētio de priuilegio superius mētionato,et antea manentibus dicti loci Mōtilijademarij cōcesso,nō censetur priuile-

8 gium hmōi reuocatum,† qꝛ ad hoc φ p sequens seu scđm priuilegium reuocetur priuilegiū primo cōcessum:opus est φ in secundo priuilegio fiat mentio de primo.Et hoc siue primū fuerit speciale siue generale.c.veniens.de pscript.et.c.decet.cum cōcordantijs.de regu.iur.in.vj.qđ etiam voluit glo.xxv.q.ij.in summa.versi.nunc videndū est quod bñficium derogat alij.et idē voluit glo.in.c.generi.ver.voluerunt quidā.ibi,sed hoc est falsum.de regu.iur.in.vj. et vt dicit Joan.de Imol.in.c.cū ordinem.col.v.de rescrip.in practica seruaretur:φ speciale priuilegium sequēs non deroget priuilegio generali primo cōcesso pter autoritatem dictarum duarū

9 glo. † Et p hoc dicto facit,quia princeps p suum priuilegiū secūdo cōcessum nō intendit derogare iuri alteri quesito.l.ij.§.si quis a principe.ff.ne quid in fo.publi.et.c.sup eo.de offi.delega.Quinimo sola possessio alterius impedit vires priuilegij,si de possessione huiusmodi mentio nō fuit.c.dudum.de priuilegijs.not.glo.in c.ij.de deci.in.vj.et.xxv.q.ij.in summa.Cū ergo etiam p priuilegiū generale primo cōcessū sit quesitum ius in qualibet specie cōtēta sub genere,nō debet per secundū priuilegiū derogari primo,nisi de illo fiat mētio in secundo.Et supposito citra preiudicium veritatis,φ per secundū speciale priuilegiū derogaretur generali pri-

10 mo cōcesso,etiam si de illo nō fiat mentio in secundo:† et φ in priuilegijs locū sibi vendicaret dicta regula,generi p speciē.de regu. iur.in.vj.vt quidam voluerunt in.c.j.de rescrip.Istud tamen non obesset consulibus et manentibus pdictis.Ea psertim ratione,qꝛ priuilegium eis cōcessum p dictum serenissimū do.Ludouicū,de quo supra:nō gnāle,sed potius speciale dici debet respectu illius qđ sibi et scđo loco cōcessum ptendunt dicti do.supplicati,vt satis colligi pōt ex tenore priuilegioꝝ huiusmodi.Pretendunt em̄ cōsules et manentes predicti φ obstante priuilegio predicto de prima causarum cognitione cōtra eos se intromittere nō debeāt,nisi Dalphinales officiarij superi⁹ mētionati.Dicti vero do.supplicati pretendunt φ in vim priuilegij sibi cōcessi possint ꝛ valeant passim ꝛ indistincte trahere corā eoꝝ ptenso conseruatore,etiā in prima cognitione omnes subditos Dalphinales:et hoc pcul dubio videtur esse generalius primo.Non ergo obstat dicta opinio contraria.

Et per pdicta videtur φ etiā

nō obstant litere recolende memorie dñi Pij pape secūde:p quas cōfirmasse et approbasse ptenditur creationem seu institutionem vniuersitatis antedicte,quia licet in eis fuerint et sint multe clausule derogatorie:nulla tamen videtur ibi fuisse apposita p quam derogetur dicto priuilegio.Preterea extractio manentium ꝛ habitantium dicti loci Montilijademarij extra eundem locum si et quatenus illā faciāt aut fieri pcurent pfati do.rector,doctores/et alij aggregati/et suppositi/dicte vniuersitatis Valentine in vim literarum eiusdē do.Pij,videtur esse cōtra cōuentiones et pacta olim celebratas,initas ꝛ iuratas p et inter venerabilē et egregium quōdam virū dñm Guillielmū de russilatio tūc rectorē comitatus Venaysini paciscentē ꝛ cōuenientē,p et noīe recolende memorie dñi Innocentij pape sexti et sacrosancte Romane ecclesie ex vna parte,et egregiam mulierē dñam Tacietam de bancio matrem et tutricē ac tutorio nomine nobilis quondam Giraudeti ademarij

11 tunc impuberis et dñi Mōtilijademarij. † Et deinde per eundē dñm Innocētium de eisdem certioratū ratificatas,approbatas et etiam confirmatas,cōstante publico instrumento in hac causa pducto et inserto fo.lvij.per quod cū antiquissimū existat,pbantur etiam ea q̄ ibi vel narratiue vel enūtiatiue dicūtur.per id quod voluit glo.in.c.si papa.de priuile.in.vj.et in.c.cū olim.de cēsi.Anto.de butri.in.c.fi.de succes.ab intest.Jo.de Imol.in cle.j.de pba. Alexan.de Imol.consilio.clxxxvij.col.ij.in secundo volu.et Fran. de are.cōsilio.xxxvj.exordiente,Presupponitur in facto φ quidā

12 Cardi.ꝛc.col.ij.ibi,secundo principaliter. † Quo fit,vt licet prefatus dñs Pius in dictis suis ptensis literis visus fuerit derogare priuilegijs seu indultis a sede apostolica aliquibus cōiter vel diuisim cōcessis:φ excōicari/suspendi/vel interdici/seu extra,vel vltra certa loca ad iudicium euocari nō possent p literas apostolicas nō faciētes plenā et expressam,ac de verbo ad verbum de indultis ꝛc. Hmōi tamen ptensa derogatio non obstiterit neqꝫ obstet,manentibus ꝛ habitatoribus pfatis.Pro quo allegare sufficiat qđ habetur in.c.constitutus.et qđ ibi glo.et docto.de rescript.et quod no. Cy.et Alexan.de Imol.in.l.fi.C.si contra ius.Ange.in.l.j.§.que onerande.ff.qua.re.actio.nō da.glo.in.c.cum non deceat.de elec. in.vj.et quod plene ponit Alexand.de Imol.consilio.xxxvj.exordiente,Visa petitione ꝛc.colū.ij.versi.circa secundam dubitationem ꝛc.in tertio volu.et Roma.cōsilio.cccxiij.exordiēte,Presens consultatio ꝛc.colū.fi.ver.scđo respondetur ꝛc.et Andre.barba.consilio xxiij.exordiēte,Scripsit ppheta vltimus.col. ver.capio secun-

13 dam dubitationem ꝛc.in prima parte. † Ex quorum dictis illud clare colligitur,φ gnālis clausula nō obstantiarū,non extēditur ad pacta/cōuētiones/aut statuta,iuramēto aut confirmatione apostolica firmatas.de quo articulo etiam aliquid p glo.ꝛ docto. in cle.dudū.§.penul.sup verbo,pacta.de sepul.

Superius dictis etiam non

obstat quoddam ptensum rescriptum parte dictorū do.rectoris/doctoꝝ ꝛ aliorum aggregatorum ꝛ suppositorum dicte vniuersitatis impetratum ꝛ obtētum,vt ex aduerso ptenditur a serenissimo do.nostro Frācorum rege Dalphino moderno,anno vꝫ domini M.cccc.xc.et die tertia mēsis Decēbris in dicto alio pcessu pductum ꝛ insertum fo.cxxvij.et litere ptense interinationis facte per hanc insignē curiam Anno dñi.M.cccc.xcj.et die.x.mensis Junij etiam pducte in alio pcessu inserte fo.cxxxj.Et quidē non dictū

14 rescriptum regium. † Tum quia impetratum ꝛ obtētum pendēte lite,de ꝛ super pretensis priuilegijs/franchesijs/immunitatibus ꝛc.dicte vniuersitatis.c.j.cum ibi not.per docto.de confir.vti.

15 vel inuti. † Tum et quia illud fuit ꝛ est surreptitium et obreptitium ac per surreptionem ꝛ obreptionem impetratum expressa, vꝫ falsitate/et tacita veritate,eo presertim quia parte dictorum impetrantium fuit dictum/expositum/ꝛ supplicatum,φ ipsi fuerant in pacifica ꝛ quieta possessione,seu quasi dictorum pretensorum priuilegiorum.Presertim vero conueniendi eorum debitores coram suis conseruatoribus,ac illos extrahēdi seu extrahi faciendi a locis ꝛ terris suorum ordinarium magistratuum ꝛ iudicum,quod nedum probatum non est per dictos impetrantes,sed etiam apparuit ꝛ apparet de cōtrario p depositiones testiū parte dictorum manētium ꝛ habitantium dicti loci in hac causa productorum.Et etiam p eo quia in dicto ptenso rescripto fuit dictum, supplicatum ꝛ expressum,φ prefatus quondam serenissimus do. Ludouicus tunc Dalphinus dederat ꝛ concesserat omnia ac illa similia priuilegia/libertates/ꝛ franchesias,que ꝛ quas habebat ꝛ habent illi de dictis vniuersitatibus Aurelianensi/Tholosanensi/ꝛ Montispessulani,quod tamē honore saluo dixerim,non ita simpliciter vel absolute reperitur in dictis pretensis literis institutionis ꝛ creationis dicte vniuersitatis Valētine,sed vt superius dixi.Fuit igitur ꝛ est dictum pretensum rescriptum surreptitium ꝛ obreptitium.l.secunda.l.et si legibus.C.si contra ius.capi. ceterum.c.ex parte.capi.sedes.et capi.super literis.cum similib⁹. de resriptis.Fuit etiam et est ratione surreptionum et obreptionum huiusmodi nullum:quia quemadmodum litere beneficiales si surreptitie existant,sunt ipso iure nulle.secundum Innocētium/Joannem andre.et communiter omnes doctores in ca.ad audientiam

audientiam.le.ij.de rescript.Innocen.in.c.ad aures.et in.c.cōstitutus.eo.tit.Ita etiā litere priuilegiorum et bñficiorum principū si surreptitie existant,sunt nulle ipso iure,vt post alios voluit Panor. in.c.ad audientiā.pro quo allegat.l.j.ff.de natali.restitu.et dictā.l. et si non cogni.et qd ibi not.allegat etiam Inno.in.c.cū dilecta.de rescrip.Idē etiam voluit Panor.in.c.sup his.de fi.instru.† dicēs gñaliter,q lre gratiose sunt ipso iure nulle,si sint surreptitie.p tex. ibi.et in.c.nouit.cū glo.fi.de hisq fi.a plato.et in.c.j.et.ij.de fil.presby.in.vj.et idē voluit Panor.cōsilio.xxxiiij.exordiēte,Sup qōnis materia q in pñtiarum vertit.col.iij.in scdo volu.et sentit Ioā.de Imol.in.c.cū nostris.col.iij.in pnci.de pben.† Et hinc est q surreptio ipso iure vitiat indulgentiā et confirmationē.c.dudū.le.ij.ad fi.cū glo.in verbo,expressa.de elec.et de confirmatione q eā vitiet pbatur in.c.porrecta.in fi.de cōfirma.vti.vel inuti.Tū etiā impugnatur dictū ptensum rescriptū,p eo q nō est facta sufficiēs mentio de lite pendēte et diu antea cepta corā hac insigni curia p et inter pfatos manētes dicti loci Motilij ex vna parte,et pfatos dños rectorē,docto.et alios ex alia:de qua tamē litispendentia et illius statumentio fieri debuit.

16

17

Consilium. CXXXI.

De attestatione testis non legitime facta,et de copia ab originali sumpta non probante.

Summarium.

1. Attestatio vnius nō iussi nec moniti de veritate dicenda et parte absente et nō vocata,an valeat.
2. Suspectus est qui se ingerit.
3. Depositio testis nō citati an bona,et quando.nu.4.
   Testis inuitus trahi et compelli debet ad deponendum.
5. Testis an videatur citatus cū iuramētum iudici prestitit.
6. Productio literarum an concessa post renuntiationem et cōclusionem in causa.
7. Copia extracta ab originali parte absente et nō citata,an iuuet.
8. Testes et instrumēta pari passu ambulant,maxime vbi viget ratio vniformis.
9. Instrumentum abrasum an probet.
10. Exemplum sumptum de exemplo,an fidem faciat.
11. Transcriptū anteq pbet,an requirit iussum iudicis interuenisse.
12. Productio sola instrumentorum in iudicio productorum est de actis non eorum tenor.
13. Dubitatio in principali extenditur ad accessorium.

Scripture nouissime pducte in hac causa parte venerabilis viri dñi Frācisci sextoris eidem Sextoris non suffragant nec refragant aut nocēt venerabili viro dño Guillielmo de quercore.Et primo quidē nō ptēse lre attestationis facte,vt asserit p reuerendū in Xpo patrem dñm Valētinēsem epm.† Tū quia dicta ptensa attestatio etiā si de ea alˀs legitime appareret,nō pbat id de quo idē do.epus attestari nitit,et hoc multis rationibus.Prima quidē q est facta p vnū,et sic nō sufficit.ar.l.iurisiurādi.C.de testi. et.c.tam lris.cū suis simili.eo.tit.Scda q absente nō vocato dicto do.Guillielmo,qd fieri nō potuit.l.si qn.C.de testi.et.c.ij.eo.titu. Tertia q idē reuerēdus do.epus si et quatenus legitime pbetur fecisse dictā ptensam attestationē:illā fecit nō iussus,nō requisitus,nō etiā monitus de attestāda aut dicēda veritate sup ptensa collatione inibi mētionata.† Et ita salua oīmoda reuerētia videtur se ingessisse,et ppterea fuisse et esse suspectus.l.q oīa.ff.de pcura.per quā.l.Guil.de mōte lau.in cle.romani.de iureiurā.dicit,q † depositio seu dictū testis nō citati nō valet.Pro cuius dicto facit,quia testis nō debet se ingerere,sed inuitus trahi et cōpelli debet ad phibendū testimoniū veritatis.extra de testi.cogen.p totū.et aut.rogati.C.de testi.Et hoc dictū videt saltē pcedere in hoc casu in quo iuramētum nō est receptū p insigne Dalphinale parlamētū corā quo causa pendet,vel aliū p ipsum deputatū,et per quē oportuerat hunc reuerendum patrē recipi,et p eundē examinari,non per seipsum.† Et ita nō vident huic dicto obesse ea q ponit Rota.decisione.ccclxxij.exordiente,Fuit dubitatū vtrū valeret et c.Panor. in dicto.c.ij.col.v.ver.extra glo.quero nunquid debeant citari testes et c.de testi.et Alua.in.c.j.§.sed et qui.col.iij.que fuit pma can. benefi.amitten.quatenus inibi dicūt valere depositionē seu dictū testis etiā nō citati.Qm respondeo q ipsi loquunt in depositione testis p iudicem moniti,et cuius iuramētum fuit per ipsum receptum,† q iuramētum recipiendo satis videtur eū monere q deponat verum.qd etiā voluit Bal.in.l.psbyteri.colū.ij.ver.sed fm aliam expositionē.C.de episco.et cle.† Tū etiam nō obstant dicta ptensa attestatio nec pductio literarū eiusdē asserte attestatiōis, quia hec oīa facta sunt post partium pdictarū renūtiationē et conclusionē in causa factā:per quas idē do.Sextoris exclusus a pbando,et sic a pducendo dictas pretēsas lras.per id qd no.Specu.tit. de renuntia.et cōclu.§.j.ver.et scias q post conclusionē in causa et c. Pro quo dicto bene facit qd habetur in.c.de testibus.et.c.cum venissent.de testi.c.cum dilectus.de fi.instru.in.l.ij.C.eo.titu.et.l.si quis iusiurandum.C.de re.credi.et qd per illos text.not.Alexan. de Imol.et moder.in aut.iubemus.C.eo.titu.

1

2

3

4

5

6

7 † Insuper etiā nec obstat quedam ptensa copia asserti registri vicariatus reuerendi in Christo patris dñi Ioannis Aptēsis epi.Tum quia huiuscemodi asserta copia extracta est,si et quatenus de extractione illius appareat absente et non citato dicto do.Guillielmo de quercore,qui tamen visurus illam extrahi,citari debuerat.per id qd not.Innocē.in.c. Albe.de testi.et in.c.j.et.ij.de fi.instru.et post eum Bal.in auten.si quis in aliquo documento.col.ij.ver.iuxta hoc queritur.C.de edē. quo etiam voluit Rota.decisione.x.versi.fuit dubitatum vtrum instrumenta et c.et huius dicti ratio assignatur,† quia testes et instrumenta pari passu ambulant.l.in exercendis.C.de fi.instrumē. c.cum ioannes.eo.titu.et.c.peruenit.de testi.cogē.Presertim vbi viget ratio vniformis.l.illud.ff.ad legem aqui.et.c.inter corporalia.de trāsla.episco.Cū igitur receptio et publicatio testium facta parte non vocata,non valeat.dicto.c.ij.de testi.l.si quando.C.eo. titu.et.l.publicati.C.de testa.ergo nec valere debet exēplatio instrumenti facta parte non vocata.† Et nimirum quia instrumentum a quo pretenditur sumptū fuisse exēplum potuit esse falsum vel abrasum.quod ppterea non pbat.c.inter dilectos.de fi.instru. et.c.tertio loco.cum suis simili.de pba.Alias etiam rationes assignat Rota.in dicta decisione,que si placet videantur.Tum etiam quia dicta asserta copia extracta est,si et quatenus de illius extractione appareat,non quidem ex pretēso originali instrumēto seu assertis originalibus literis vicariatus dicti domini Aptēsis,sed ex pretenso registro,vt asseritur de illis facto.† Et sic copia huiusmodi est exēplum sumptum de exēplo.non ergo probat.l.iij.et qd ibi docto.C.de diuer.rescript.eo vel maxime vel saltem,† quia nō apparet q ad iussum iudicis fuerint dicte asserte litere in actis registrate,quod tamē fieri oportuerat,etiam ad hoc vt ipsum rescriptum pbaret.per id quod not.Panor.in.c.cum in iure peritus. de offic.delega.et in.c.quoniā cōtra falsam.ver.ad primum vides. de fi.instrumē.quia vt dicit Inno.in dicto.c.cum in iure peritus. † sola pductio instrumētorum in iudicio pductorum est de actis non autem eorum tenor.Et idem sentit ibi Panormita.et Pet. de ancha.consilio.clxxij.exordiente,Circa primum dubium quo queritur an iste P.actor et c.col.j.ver.nec potest dici iste corrupisse acta et c.Probatur igitur p acta pductum fuisse instrumentū aut literas,sed per ea q quis in eis fuerit tenor insertus,non pbatur q instrumētum aut litere pducte fuerint huiuscemodi tenoris.† Et ad impugnationē dicte ptense copie etiam facit quia non apparet q prime litere ex quarum ptenso registro asseritur hanc pretēsam copiā fuisse extractam fuerint manu publica confecte,et consequenter q ille pbarent etiam si originaliter exhiberentur:ergo nec cōstat q hec pretensa copia pbare debeat,q si dubitamus de fide illarum ptensarum originalium literarum,multo fortius dubitandum est de fide huius copie ex earū ptenso registro extracte. Possunt et alia multa p hac parte induci:sed quia premissa vident p nunc sufficere ad impugnationem pretensarum scripturarū ego vlterius non insisto.

8

9

10

11

12

13

Cōsilium. CXXXII.

De beneficio vacante legitime impetrato et acceptato.

Summarium.

1. Vicarius episcopi an conferre possit beneficia per mandatū generale etiam cum libera.
2. Detentor potius est q possessor qui beneficium ab eo qui cōferre non potuit,habet.
3. Possessionē incoloratā reddit defectus potestatis in cōferente.
4. Clausula et oīa alia etiā si maiora existant et c.apposita in mādato generali

gñali quid operatur, et an maiora expressis includat.
5 Facultas conferendi an veniat in concessione potestatis psentãdi et eligendi secuta generali clausula.
6 Conferre est donare.
7 Literis sigillo episcopi sigillatis sine aliis adminiculis aut testiũ subscriptione an standum et quãdo. nu. 13.
8 Cõsuetudo probationem p similes literas an admittat.
9 Fraudis suspitione nõ carent episcopi, dũ caro et sanguis reuelãt in nepotes affectionem eoꝝ si quando beneficia vacent.
10 Episcopi magnitudo hoc non habet vt sibi soli credatur.
11 Suspitione carere debet instantia ante q̃ probet.
12 Litere pure testimoniales an probent.
14 Interdictum vti possidetis, cui competat.
15 Clandestina possessio an sit pbata, cum pbatuz est de antiquiori possessione aduersarii.
16 Possessio p actus ingressus et egressus ecclesie absq̃ administratione iuriũ ecclesie et fructuũ perceptione an habeat momentuz.
17 Cõpositio sup bñficio litigioso sine iudicis autoritate an valeat.
18 Symoniaca renuntiatio est inualida.
19 Collatio in qua nullus vacationis modus exprimitur, an sit impertinens.
20 Notarii officium est scribere, non citare.
21 Uacatio per obitum qualiter probanda.
22 Actor contra possessorem reum an possit facere positiones de nõ iure rei.
23 Possessor ad instantiam partis an cogi possit titulum sue possessionis exhibere.
Asserenti possessorẽ incolorate possidere incũbit pbatio.

Dubitatur/ quis finalem victoriam obtinere debeat in causa q̃ inter tres agitat in isigni parlamẽto Dalphinali, vcz dominos Benedictum castillonis supplicantem, et Guillielmum de quercore supplicatum, et Franciscũ sextoris tertiuz se opponentẽ siue interuẽtum, de et sup possessione archipresbyteratus Montilii ademarii, et parochiali ecclesia loci de Auruolo Ualeñ. diocesis, et q pnuntiãdum sit p predicto domino Guillielmo de quercore et in eius fauorem, et contra supradictos Benedictum et Franciscum, ex sequẽtibus clare demonstratur.

Equidem q contra dñm Benedictum supplicãtem pnũtiandum sit, facit q in dictis archipresbyteratu et parochiali ecclesia nullum titulum habet, et titulus p eum pductus et cui innititur
1 penitus incoloratus est.† Ad hoc eñ q vicarius episcopi bñficia cõferre possit mãdatum generale nõ sufficit, etiam cum libera administratione bonoꝝ. Sed necesse est spãliter et expresse p episcopum hoc sibi cõcessuz esse. Hic est casus in c. fi. de offi. vica. et pbat tex. in c. statutum. in fine. iuncta expositione Archidiaconi. et ibi not. p docto. de pben. eo. lib. Unde possessio ptensa dicti dñi Be-
2 nedicti ex hoc capite dicit incolorata penitus.† Nã possessio illi⁹ qui habet bñficiuz, ab eo qui cõferre non potuit, non est colorata: quinimo nõ dicit talis possessor, sed verius detentor. Ita dicit Hostien. in summa. titu. de cõces. prebẽ. §. ii. ver. sed et quod dixi paulo
3 post principium.† Defectus ergo potestatis in cõferente reddit possessionẽ incoloratã. hoc tenet Ioã. cal. in repeti. c. cũ nostris. de cõces. pben. col. vii. et. ix. ver. scdo principaliter quero. Et refert ita tenuisse Cõpostel. in loco p eũ ibi allegato. et Io. de Imo. ibi. col.
4 xiii. ver. sed iuxta pdicta videnda sunt.† Nec obstat clausula apposita in literis vicariatus pfati dñi Christofori de salhiente, qui collationem hmõi, vt ptenditur, fecit eidẽ dño Benedicto, vcz quia postq̃ in dictis lrĩs dñs episcopus Ualeñ. expressit aliquos casus in quib⁹ mãdatũ speciale requirit, abiecta clausula subsequeñ. Et oĩa alia etiam si maiora existant zc. quasi videat p hmõi clausulaz dedisse mandatũ cõferendi. p ea q̃ dicit Hostiẽ. in c. significasti. de offi. archi. Cuius dictũ posuit glo. in c. ii. de offic. vica. lib. vi. Nam clausula pdicta de natura sua maiora expssis nõ includit. pro hoc est bonus tex. in cle. nõ põt. de pcu. et facit tex. in c. sedes. de rescri. cõiter sic dicunt doc. in c. qui ad agendum. de pcurat. lib. vi. et hoc modo declarãt doc. glos. pdictã in dicto. c. ii. Et si cõsiderent expssa
5 in dictis lrĩs, nihil est i illis qd maius vel simile facultati cõferẽdi existat.† Preterea etiã si in literis ipsis expresse dictũ esset de potestate pñtandi z eligẽdi secuta gñali clausula, nõ veniret facultas cõferendi. Hoc firmat Dñic. de sctõ Gemi. Referens ita tenuisse Pau. de lea. i. c. cũ i illis. §. cũ aũt. i fi. de pbẽ. li. vi. et qd tex. in. d. c. fi. determinet casum istũ. vt clausula gñalis secuta, nõ includat facultatẽ cõferendi. Sed necessario sit expsse et spãliter cõcedẽda: appa
6 ret ex verbis Io. an. in nouella. sup glo. penul. ibi.† Cõferre eñ donare est, vt ibi dicit tex. et hoc tenet p illũ tex. Panor. in. c. cũ olim. de maio. et obe. et in. c. verũ. in. iii. colũ. de fo. cõpe. Clarũ est igit q cũ pdictus dñs Christoforus de salhiẽte ptensus vicari⁹ dñi Ualeñ. collationis tpe nõ haberet sufficiẽtẽ facultatẽ cõferẽdi, q pdictus dñs Benedictus nullum habet titulũ, et per consequens sua possessio penitus est incolorata.

7 ¶† Qd aũt cõtra prefatũ dñm Franciscũ sextoris pnuntiandũ sit hoc modo pbat. Innitit eñ cuidã ptense collationi sibi facte p reuerẽdũ in xpo prẽm dñz epm Ualeñ. Et ad pbationẽ collõnis pductit lrãs ptensas, et sigillo ptẽso dicti dñi epi sigillatas sine subscriptiõe vel inscriptiõe testiũ, et signo notarii vel secretarii, vnde fit dubiũ: an hmõi ptense lre plene pbent. Sup hoc varii varia dixerũt. glo. in. c. cure. xi. q. iii. et. vi. q. ii. et in. c. possessionẽ. Referũt plures opiniones antiquoꝝ doctoꝝ. et Inno. tã in. d. c. post cessionẽ. q̃. c. ii. al's primo. de fi. instru. plures sentẽtias habuit. Una fuit opinio Hugu. quã tenuit Hostiẽ. in. d. c. post cessionẽ. q indistincte stetur lrĩs epi suo sigillo sigillatis. Sed hec opinio cõiter reprobat p doct. sic dicit Panor. in. d. c. post cessionẽ. de pba. in. iii. col. Si cõsiderent dicta aliorum doctorũ: p veritate inclinãt oẽs in vnũ, vcz in cõtrariã opinionez. Qz regulariter talib⁹ lrĩs puatis solo sigillo epi sigillatis sine aliis adminiculis aut subscriptione testiũ seu inscriptiõe nõ stetur. Regulariter dixi, qz aliquos casus excipiũt doctores pdicti. in quib⁹ similes lre bene pbarẽt inter se, tamẽ sup aliquib⁹ casib⁹ exceptis discordãt. Et in casib⁹ exceptis nõ reperit iste q stetur lrĩs similibus ad plene pbandũ collationẽ beneficii factã p epm, et q talib⁹ lrĩs non sit standum tenuit. c. placuit. vi. q. ii. et. c. qualiter. vii. qõ. i. vbi etiã Andre. barba. z Cy. z aliqui doc. i. l. pacta nouissima. C. de pac. Archi. in. c. vt circa. in glo. sua. super verbo, publico instro. de elec. li. vi. Et plenius Io. an. in. d. c. post cessionẽ. in. vi. col. Io. cal. do. Anto. de but. do. Panor. z cõiter doc. Et q hec opinio cõis sit pfitetur do. Fran. de are. in. d. c. post cessionẽ. in. ii. col. z sequeñ. Et qz inter ceteros casus tenẽt regulã pdictam, excepto casu cõsuetu-
8 dinis cõtrario,† si forsan ptenderet pars dicti dñi Frãcisci sextoris q consuetudo pbationẽ p similes lrãs admittit. Cauendũ est eodẽ casu quo allegata esset talis cõsuetudo z legitime pbata. Ad illõ qd refert collector decisionũ Rote palatii aplĩci i antiqs decisionib⁹. deci. xxii. incipiẽ. Itẽ fuit dubitatũ vtrũ credat lrĩs epi zc. et alia decisi. cccxlviii. exordiẽte. Itẽ voluerũt zc. Nã dicit q obseruãtia palatii aplĩci hz, q talib⁹ lrĩs epi suo sigillo sigillatis nõ stat nec credit in piudicium aplĩci impetrãtis p rõnes quas ibi dedu-
9 cit.† Fraudis eñ suspitio est cõtra epos qui aliqñ cõferunt fratri nepoti cõsanguineo vel familiari, et anticipãt datas contra aplĩcos impetrãtes affectiõe carnali poti⁹ q̃ rõnis iudicio moti, et in cã ppria censent tales lre esse facte, et sic in facto pprio testimoniũ sibi diceret eps, qd sibi z aliis regulr est interdictũ p iura q̃ ibi allegant p dictã decisionẽ. Refert Panor. i. d. c. post cessionẽ. viii. col. et approbat i hac parte. et cõiter moderniores post eũ hoc sequũt. Magnũ eñ esset si talib⁹ lrĩs oĩno staretur, posset eñ p volũtate eps cuicũq̃ piudicium inferre, qd summe pcauendũ est. Hmõi eñ elogia nõnũq̃ ex mala fide pcedũt, vt inquit tex. in. l. diuus. de cu-
10 sto. et exhi. reo. ff.† Magnitudo eñ et honestas psone epi hoc facere nõ põt, qd sibi soli credat. d. c. placuit. vi. q. ii. et dicit glos. in. d. c. sicut. de sen. excõi. q honestas psone nõ facit q vni⁹ testimoniuz sufficiat in alteri⁹ piudiciũ. Preterea lre pdicte suspecte sunt vel ut rase et alia manu scripte in loco suspecto, vcz in data qd placeat vi-
11 dere.† Ad hoc enim vt instãtiã pbet dz esse sine suspitione. l. fi. de edic. di. adri. tol. C. et. c. cũ venerabilis. iũcta glos. sup verbo, ppter pdicta q̃ assignat pcordañ. de reli. domi. Propter qd infert q esto citra veritatis piudiciuz, q tales lre de iure vel cõsuetudine plene pbarẽt, attenta hmõi fraudis suspitione penit⁹ nihil pbant: et p hoc adducit Rota. in locis pdictis. et est tex. p ista parte fm inductionẽ quã facit do. Fran. de are. in. d. c. post cessionẽ. ii. col. versi. ad tex. in. c. i. zc. vcz in. c. i. de pcura. et hoc magnificat z ponderat do.
12 Fe. in. d. c. post cessionẽ. v. col. ver. quinto zc.† Nõ obstant pdictis quedã ptense lre dicti dñi epi Ualeñ. in quibus satagit attestari se cõtulisse parochialẽ ecclesiã pdictã dicto do. Frãcisco sextoris, sub anno et die in priorib⁹ lrĩs ptensis collõnis asserte descriptis. Qm lre tales etiã nõ pbant, pure eñ testimoniales sunt, ideo in figura testis et forma attestari debebat, nõ aũt scripto suo testimoniũ dicere. Pro hac parte est glo. in. c. testes. iii. q. ix. quã allegat et expsse approbat Calde. in. d. c. post cessionẽ. col. vii. ver. pmo qro. Quinimo pl⁹ dicit q etiã si nõ esset pura testionialis sz in lrĩs suis ptẽsis ad aliquẽ aliũ effectũ factũ de pterito narraret, vcz cõtulisse beneficium, etiã nõ staret lrĩs illis. Si aũt nõ habeat subscriptionẽ testiũ sed sunt in forma priuatarũ literarũ, qz eodẽ morbo laborãt, ideo nõ pbabũt, p supradicta. Si vero habẽt subscriptionẽ etiã signum cõsuetũ notarii, etiã nõ pbabũt, vt pbatur in locis prime dictis.

Non potuit em̄ dñs episcopus supplere formam et solennitatem
omissaz in primis literis. Si em̄ hoc fieri posset, iam enim aperta
esset via ad fraudes cõmittendas, quibus fraudibus ex toto iura
13 obuiant ⁊ mandant ꝑ magistrat⁹ obuiari.† Nec moueat spũs ꝙ
dñs Fran. de are. in dicto. c. post cessionem. in. ij. col. referens Ioã.
an. in addi. ad Specula. in titu. de instru. edi. §. nunc dicendum. in
addi. magna. versi. scõm supplemẽtum. Dicat post Nico. de mat.
ꝙ literis sigillo episcopi sigillatis stãduz sit, et ꝙ tales plene pro-
bãt et dicat, ꝙ licet cõmunis sententia sit in contrarium, hec pars
posset de iure defendi. Nã ad hoc dico ꝙ in hoc nõ firmat se. Pre-
terea cõsideranda sunt verba Ioan. an. post Nico. Loquuntur em̄
in literis sigillo maioris magistrat⁹ sigillatis in his que pertinẽt
ad officium suum, vt in curijs pape, regum vel episcopoꝝ deputa
tis publicis sigillationibus. Non em̄ loquitur simpliciter de lite-
ris episcopi, sed de literis magistratus deputati ad hoc: et sic de-
clarat Bal. in rubrica. de fi. instru. C. in vltima. q. penulti. col. versi.
scõm supplemẽtum. qui ad hoc allegat text. in. c. romana. §. ne cle
ricos. de foro compet. lib. vj. Non ꝓbant igitur litere predicte siue
priores siue posteriores, nec sibi hoc ad iniuriã reputare debet di-
ctus dñs episcopus si sibi soli nõ creditur, vt inquit tex. in dicto. c.
placuit. Nulla est em̄ causa q̃ vnius testimonio ꝗuis legitimo ter-
minetur. c. licet. le. j. de testi. Et nõ modica fraudis suspitio est, pro
eo ꝙ tm̄ distulit dict⁹ dñs Frãcisc⁹ se liti ⁊ ꝓcessui adiũgere. Scõm
em̄ pretensaz datã literarũ suarũ declarat se fuisse sollicitum in im
petrando, nam collationez p̃tendit habuisse ex loco remoto vltra
cxx. leucas, et ex mora in se adiungendo ꝓcessui et ꝓsequendo cau-
sam pretense possessionis sue suspitionẽ alicuius fraudis et mali
iuris interea machinati, pace eius bona dixerim, arguit. Ex pre-
missis liquide apparet ꝙ nullum titulum probat dictus dñs Frã-
ciscus se habuisse et habere: et ideo possessio sua pretensa penitus
est incolorata.

14 † Contra supradictos dños Benedictum ⁊ Franciscũ facit, quia vidẽtur ipsi agere interdicto
vti possidetis: pretendit em̄ quilibet ipsoꝝ se fuisse ⁊ esse possesso-
rem dicte parochialis eccl'ie, et ꝓpterea debere manuteneri, et ecce
quod interdictuz vti possidetis, competit tm̄ possidenti, et opor-
tet ꝙ possideat, non vi, nõ clam, nõ precario. l. j. in princi. et. §. fi. ff.
vti posside. Sed esto citra veritatis preiudicium ꝙ ipsi seu ipsorũ
alter ꝓbet in ꝓcessu possedisse, illa talis possessio clandestina fuit
a dicto dño Guillielmo de quercore, et sic non cõpetit interdictuz
huiusmodi ꝙ clandestina fuerit ab aduersario: patet, quia domi-
nus Guillielmus de quercore probat clarissime de sua antiquiori
possessione tam ante obitum dñi Philiberti martini ꝗ̃ post. Uñ
15 ad excludendum eosdẽ agentes satis est hoc esse ꝓbatum.† Pro
bata est enim clandestina possessio, eoipso ꝙ ꝓbatum est de anti-
quiori possessiõe dñi Guillielmi aduersarij. readducit Bar. i dicta
l. j. §. fi. in vltima col. ff. vt possidetis. Ad hoc allegat tex. in. c. licet.
de proba. per talem em̄ ꝓbationem quam pretendunt supradicti
dñi Benedictus et Frãciscus, et quilibet ipsoꝝ pretendit acquisi-
uisse, non fuit illatuz p̃iudicium dño Guillielmo priori possessori
in sua naturali vel ciuili possessione, ex quo cõtinuauit possidere.
l clam. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. posses. Preterea non fuit
vera possessio, sed potius ventosa supradictorũ dñorum Bñdicti
16 et Francisci.† Dicunt em̄ se possessores ꝑ actus introitus ⁊ exitus
ecclesie: de quo em̄ ꝓdesse potest talis asserta possessio que nõ ha-
buit aliquem effectũ in administratione iurium ecclesie et fructuũ
perceptione. De nullo ꝓfecto ꝓdesse videtur. ad hoc facit glos. et
qđ ibi not. in. c. cõmissa. de elec. lib. vj. Uera em̄ fuit et est possessio
dñi Guillielmi qui ab eo tempore quo cepit possidere administra
uit, fruct⁹ leuauit (excepta turba iudiciali p̃senti) pacifice ⁊ quiete.
modus ergo agẽdi deficit in eisdem, ergo submouẽdi sunt ex toto
et prohibendi.

17 † Preterea predicti dñi Benedictus ⁊ Franciscus pretendunt ius habere in dicta parochiali
ecclesia ex vacatione contingente, vt asserunt ex persona dñi Phi
liberti martini, et super hoc est aduertendum: quia cõstat in pro-
cessu ꝙ dñs Guillielmus de porta dũ viueret habebatur ꝓ curato
dicte parochialis ecclesie, et erat illius possessor, et post obitũ eius
Archipresbyteratũ et parochialẽ ecclesiam predictos vti vacan-
tes per eius obitum fuerunt acceptati, ꝓ parte supradicti domini
Guillielmi de quercore ꝓuisione subsecuta, et successiue mota lite
inter predictos de Quercore ⁊ Martini coram certo iudice apo-
stolico in Auraica deputato specialiter: per ipsuz iudicẽ fuit sen-
tentia adiudicatoria in fauorem ipsius de Quercore cõtra dictuz
Martini lata, et executoriales eius decrete et intimate parti, vt
apparet in ꝓcessu. His presuppositis aut ipsa sententia transiuit
in rem iudicatam, nulla appellatione vel alia lite suspensa, et ius
dñi de Quercore clarum est, aut lis pendebat adhuc, et lite pẽdẽte
inita fuit cõcordia et cõpositio inter partes, vt videntur profiteri
supradicti dñi Franciscus et Benedictus in suis articulis et posi-
tionibus, et ex ꝓductione cuiusdam instrumẽti cõcordie allegate
et asserte renuntiationis iuris quod habebat dictus de Quercore
in fauorez dicti Martini. Et quia de beneficio litigioso sine auto-
ritate iudicis non cõponunt partes, et hic litigiosum fuisse pretẽ-
ditur per appellationẽ ad papam interpositam, et cõmissionem
cause certo auditori in Romana curia, talis cõpositio non valuit
facta sine autoritate iudicis. ad hoc Hostien. Ioan. an. et cõmuni
ter docto. in. c. fi. de crimine fal. et liti renũtiandum erat in manib⁹
auditoris super hoc deputati. Et quia factum nõ fuit, non valet,
vt tenet collec. in summario. deci. cccxvj. in anti. in titu. de renũ. ex-
ordiente, Itẽ fractor. Preterea dictus dñs Sextoris posuit et ar-
ticulauit, ꝙ symonia quedam in tali compositione et concordia
intercessit, quia ꝓmisit dictus Martini, vt p̃tendit se soluturum
quinquaginta scutos Antonio de quercore fratri dicti dñi Guil-
lielmi: et se soluturum eidem Antonio obligauit, et successiue vt
asserit, soluit: et ad hoc ꝓbandum ꝓduxit testes in Auenione, et
examinari fecit, et ecce ꝙ nullo modo ꝓbat cõtra Guillielmũ pre-
dictum, vcz ꝙ sciuerit, mandauerit vel ratum habuerit symoniaz
huiusmodi cõmitti, vnde totum retorqueri debet in odiuz Mar-
18 tini et istorũ nitentium ius ex persona ipsius.† Nam symoniaca
renuntiatio nõ valet, vt est glo. in. c. cum sup. in ver. pecunie. de re-
nun. et tenet expresse Inno. in. c. cũ vniuersoꝝ. de re. ꝑmu. ⁊ Archi.
in. c. dudum. de p̃ben. lib. vj. Et ideo nõ potest opponi cõtra dictũ
dñm Guillielmum de tali renuntiatione, neq̃ inferri ꝙ per eam ⁊
collationẽ inde secutam factam ꝑ dñm episcopũ Apteñ. assertuz
vicarium tunc Ualeñ. ius aliquod fuerit acquisitũ dicto domino
Philiberto martini, et per consequens ex isto capite nõ vacauit
cura p̃dicta per obitum eius, et sic ꝑ eius obitum impetrari nõ po
tuit ꝑ predictos Benedictum ⁊ Franciscuz. Ex alio aũt capite nõ
vacauit cura ex ꝑsona dicti Philiberti martini, ꝓ eo ꝙ p̃tendit ꝑ
quõdam dñm episcopũ Ualeñ. factã sibi fuisse collationem de di-
19 cta parochiali ecclesia.† Nam illa talis collatio impertinens fuit
et nimis curialiter facta. Dicitur em̄ in literis p̃tense collationis
ꝙ cõtulit dictã parochialẽ ecclesiã vacãtẽ, et nullus vacatiõis mo
dus exprimitur qui exprimi debebat. c. susceptum. et ibi no. de re-
script. in. vj. Hinc est ꝙ papa ꝑ signaturam suam nõ mandat ꝓui
deri de beneficio vacante ꝑ modũ in cancellaria exprimendum, vt
stat sup hoc cõstitutio apostolica. Et ideo nõ apparet de iure suo,
et quo iure vacaret cura predicta, sed potius colligitur ex tali col-
latione nullum ius sibi cõpetijsse, et eam fabricatam fuisse in frau
dem et ad molestandum dñm Guillielmũ de porta, curatum dicte
ecclesie, ꝓut et molestauit de facto. Non obstat quedã p̃tensa sen-
tentia in fauorem fisci Ualeñ. curie spiritualis cõtra predictum de
Porta lata, quia de nullitate eiusdem ex prima figura cuiusdam
p̃tensi instrumenti sup hoc ꝓducti apparet. Ad sententiam enim
ꝓcessit officialis citatione ad hoc non facta. Nam refert notarius
de mandato officialis citasse quẽdam assertum ꝓcuratorem dicti
20 de Porta ad audiendã sententiam.† Sed in hoc non est standuz
relationi sue: quia officium suũ est scribere, non aũt citare, sed po-
tius iudicis vel nuntij ad hoc deputati: et hoc cõmuniter recitari
cõsueuit et teneri ꝑ docto. in. c. qm̄ contra falsam. de ꝓba. ergo ⁊c.
Illa aũt manutentio ꝑ insigne parlamentum facta dicto Marti-
ni si de illa apparet facta fuit post obitum dicti de Porta, nullo
defendente: et sic nõ iuuat, nec iuuare potest. Clare patet igitur ꝙ
si dicta cura litigiosa erat, non potuit dñs vicarius predictus con-
ferre lite pendente: et collatio talis lite pendẽte, facta est nulla: et
nullũ colorẽ possidendi prestat. Hic est casus, et firmat hoc ibi do.
de sanc. Gemi. in. c. ij. vt lite pendente. lib. vj. Aut nõ erat litigiosa
et nõ valuit, quia facta de nõ vacante, quia ꝑ renuntiationẽ symo
niacam p̃dictam nõ vacauit. Item quia fuit talis renuntiatio cõ-
ditionalis, saltem tacita cõditione, si dictus Guillielmus cõseque-
retur tres capellanias quas p̃tendebat habere dictus Martini.
Et quia nõ potuit eas habere seu consequi, neq̃ consecutus est, vt
apparet in ꝓcessu, defuncto dicto dño Philiberto Martini, po-
tuit vti suo pristino iure, vt est text. iuncta glos. in tertio intellectu
ad text. Et in hoc ponderat Panor. glo. et text. in. c. cum pridem.
in vlti. col. de pact. et sic redire ad curam suã et possessionẽ quã ha-
buerat in vim executoriarũ sententie p̃dicte, in eius fauorẽ late.

Qđ aũt dict⁹ dñs Guillielmus de quercore debeat victoriaz obtinere cõtra supradictos, pa-
tet ex premissis sufficienter, et etiaz quia de titulo eiusdẽ et titulis
cõstat in ꝓcessu. Probauit em̄ gratiã apostolicã per do. Inno. sibi
factam de vno et duobus beneficijs, cõstat de ꝓcessu sup dicta gra-
21 tia expedito.† Cõstat etiam de vacatione dicte parochialis eccle-
sie et archispresbyteratus ꝑ obituz Guillielmi de porta: quia pro-
batum est

batum est q possidebat curam pdictam et leuabat fructus, et habebatur cõiter p curato & archipresbytero, qd sufficit, pbasse absq alia indagine strictiori tituli sui & iuris, vt dicit Egi. de bella mera in. c. licet. iij. q. de preben. lib. vj. Et consueuit recitari & notari in. c. illud. de psump. Cõstat etiaz de acceptatione & puisione p sub executorẽ facta publicatione acceptationis & puisionis / & missionis in possessionẽ. Ex istis em̃ colligitur legitimus titulus, saltẽ coloratus dicti dñi Guillielmi de quercore, et ideo pnuntiandũ videt in eius fauorem, et signãter qr reus est in causam tractus. Nã etiaz si non pduxisset siue pbasset aliquem titulum vel colorem possidendi. † Ex quo autores nõ pbant de iure suo, reus debet absolui, nec cogitur fidẽ facere de titulo sue possessionis. Quinimo actor cõtra possessorem reum nõ potest facere positiones vel articulos de non iure rei, quia si nullum ius habet actor, absolui debet reus. Ita formaliter dicit Archi. in. c. cõtra morem. cẽtesima distin. ver. in eadẽ glo. ibi, institutionẽ &c. Et ita refert fuisse obseruatũ in palatio aplico de mandato do. Inno. et sequũtur hoc ibi moderniores doctores. † Ad instãtiam em̃ partis nõ cogitur possessor exhibere titulum possessionis sue, et asserenti possessorem incolorate possidere incũbit probatio, nõ autem reo possessori. facit glo. in. c. j. de regu. iu. lib. vj. et tenet Joan. cal. in. c. cum nostris. qõne. iiij. et Inno. ibi. col. xvj. ver. circa secundũ. Et ita referunt tenuisse antea Cõpost. i loco ibi allegato. Tenet Egid. in dicto. c. licet. lo. ij. q. ij. et Gemi. post alios in. c. ordinarij. §. quod forte. iiij. colum. de offi. ordi. lib. vj. Item coadiuuatur conditio dicti dñi Guillielmi alia puisione apostolica cõcludente vacationem & puisionem ex quauis psona: vnde siue ex psona de Porta / siue ex psona dicti Martini vacauerit, siue ius cõpetierit eidem siue nõ: tutissimus est, non obstante etiam predicta pretensa renũtiatione per supradicta. Et premissa teneo et puto vera, saluo iudicio cuiuslibet melius sentiẽtis, et q maxime excelsi parlamenti et magnificorum dominorum eiusdem qui iudicaturi sunt. Petrus Bandonis.

Cõsilium. CXXXIIII.

Simile est cũ precedenti et in eadem causa, sed sunt diuersorum autorum in eandem sententiam inclinantium: istud em̃ est Bertrandi dictantis cum subscriptione certorum doctorum, quorum nomina incuria Amanuensis in archetypo fuerunt omissa.

Summarium.

1 Agens interdicto vti possidetis p retinẽda possessione beneficij ecclesiastici quid pbare debeat vt obtineat.
2 Mandatum generale cũ libera bonorũ administratione an iuuet vicarium episcopi ad conferenda beneficia.
3 Dictio prout, an et quando sit limitatiua precedentium.
4 Renũtianti iuri suo an detur regressus ad illud.
5 Jus ciuile quibus scripturis fidem non prebeat, et quid in eis requiratur anteq eas admittat.
6 Fidem adhibẽs scripture ex sola sigilli appensione facit contra regulam, et fatuus a Lõgobardis existimatur. nu. 13.
7 Literis sigillo maioris magistratus deputati ad publicas sigillationes sigillatis standum est.
8 Opinio cõmunis preualere debet in consilijs et iudicijs.
9 Honestas persone non facit vt eius testimonium in preiudicium alterius sufficiat.
10 Capitulum vel lex an debeant intelligi fm titulum in quo ponũtur sine alia extensione.
11 Litere diuersis manibus scripte tanq de falso suspecte an rejiciẽde si opposita suspitiõe falsi per partem producentem veritas nõ probetur.
12 Diuersitas temporis ex diuersitate literarum arguitur.
14 Depositio testis non citati, an et quando, valida.
15 Tempus de facili a memoria elabitur.
16 Possessio ex lõgo interuallo posterior q possessio aduersarij clandestina censetur.
17 Probans de antiquiori possessione quando debeat obtinere.
18 Probatio dominij vel tituli in iudicio possessionis retinẽde quãdo sufficiat.
19 Uincere volens in iudicio retinẽde possessionis qualiter pugnet oportet.
20 Renuntiari in manibus cuius oporteat ne renuntiatio eneruet. numero. 23.
21 Copia a registro extracta parte non vocata est infida.
22 Registrum productum an et cõtra quem faciat fidem.
24 Renuntians causa faciende permutationis permutatione defectu cõpermutantis effectum non sortiente et sine culpa ipsius renuntiantis, an possit etiam propria autoritate ad ius pristinum redire et possessionem apprehendere, nullo resistente, vel illam occupante.
25 Agenti ad consequendũ beneficium non sufficit probasse de non iure aduersarij, nisi ius suum probet.
26 Declaratio super non iure rei an probet ius competere actori, et an sufficiat reo vincere propter non ius actoris, etiam si constaret de non iure suo.
27 Possessor an cogi possit ad partis instantiam titulum sue possessionis exhibere.
28 Notam instrumenti per duos notarios receptam non sufficit per vnum degrossasse.
29 Partes de beneficio litigioso sine autoritate iudicis an possint componere.
30 Renuntiatio symoniaca an teneat etiam in preiudicium renuntiantis.
31 Agens possessorio recuperande in beneficio litigioso probans se possedisse et postmodum de possessione fuisse expulsum, an obtinere debeat.

Uiso pcessu cause agitate et primo cepte p et inter venerabilem virũ dñm Benedictuz castilhonis actorẽ originariũ ex vna parte, & venerabilẽ virũ dñm Guillielmuz de quercore reũ ex alia: in quo etiã post illius inchoationẽ agendo interuenit dominus Franciscus sextoris, videtur posse queri de duobus.

Primũ. An ex his q parte dicti do. Castilhonis fuerũt deducta et pbata, debeat ipse Castilhonis in possessorio retinẽde parte ipsius intentato victoriam obtinere.

Scdm. An supposito q dictus Castilhonis obtinere non debeat, saltem obtinere debeat prefatus do. Sextoris, ex his q parte eiusdem fuerunt deductta & proposita.

1 † Ad primũ diximus respondendũ q idem do. Castilhonis ex per eũ deductis & pbatis obtinere nõ possit. Cuius illa videt esse sufficiens ratio, qr agẽs interdicto vti possidetis seu possessiõis retinẽde p retinẽda possessiõe bñficij eccl'iastici nõ obtinet i iudicio hmõi, nisi pbet se habere possessionẽ bñficij coloratã, & hoc ne dect vitiosus ingressus ad bñficia fm Anto. de but. qui ita not. in. c. in lris. de resti. spo. et. c. bone. de appel. qd etiã tenet Ro. deci. xiij. in nouis. in titu. de restitu. spol. et Bartho. sozi. in repeti. l. rez q nobis. ff. de acqui. pos. in. vij. principali qõne. ver. sed põt vltimo dubitari. et est magis cõis doc. sententia in. c. j. de reg. iur. in. vj. et in cle. j. de cã pos. & ppzie. Etiã voluit glosator pragmatice in tit. de pacific. possessoribus. c. j. sup verbo, inquirant. ver. aut quis agit possessorio retinẽde. Hãc aũt coloratam possessionẽ non pbauit idẽ do. Castilhonis p quasdã literas cuiusdã ptẽse collatiõis sibi facte, vt asserit ãno dñi. M. cccc. xciiij. et die. xviij. mẽsis Julij, de eccl'ia parochiali in actis mentionata p egregiũ virũ do. Christoforũ de salhiente ptensum vicariũ gñalez 2 Ualẽtie, insertas folio pcessus. vj. † qr ad hoc vt vicari⁹ epi bñficia cõferre possit, mandatũ gñale nõ sufficit etiã cũ libera administratione bonoz, sed necesse est q spãliter & expresse hoc fuerit sibi per epm cõcessum. c. fi. vbi casus. de offi. vica. lib. vj. et pbat tex. in. c. statutũ. in fi. iũcta expositione quã ibi facit Archi. et post eũ glo. sup verbo, canonice. et doc. de pben. eo. lib. Hoc aũt non reperit fuisse cõcessum dicto do. de Salhiente: et sic nõ videtur q possessio dicti Castilhionis dici possit colorata ppter dictã collationẽ, qr possessio illi⁹ qui hz bñficiũ ab eo qui cõferre nõ potuit, nõ est colorata: nec sic tenẽs dicit possessor, sed verius detẽtor, vt dicit Hostien. in summa. tit. de cõcessio. pben. §. ij. ver. sed et qd dixi. paulopost pncipiũ. et not. Inno. Hosti. Jo. an. et doc. cõiter in. c. lras. in verbo, cõferre. de cõces. pben. et Lap. all'. ciij. post Jo. cal. in. c. cũ nris. col. vij. et. ix. ver. scdo pncipal'r qro. vbi etiã plene p Jo. de Jmol. colũ. xiij. ver. sed iuxta predicta. de cõces. pben. Defectus ergo potestatis in cõferente reddit possessionẽ incoloratã. Nec iuuat eundem Castilhionis clausula apposita in lris ptensi vicariatus dicti do. 3 de Salhiente: illa vcz, et oĩa alia etiam si maiora existãt &c. † quia esto q clausula hmõi posset includere etiã maiora ppter illa verba etiam si maiora existãt &c. Nõ tamen videt posse includere facultatem cõferendi bñficia eccl'iastica: et hoc p eo qr in pcedentib⁹ soluz fit mẽtio de facultate cognoscẽdi de causis ciuilib⁹ & criminalibus et facultate dispẽsandi, et deinde in illa clausula, et oĩa alia &c. subijcitur cauda, scz put ad ipsius vicariatus et officialatus officium noscit quomodolibet ptinere, p que verba videt limitata & restricta dicta clausula. p id qd not. Bar. in extrauaganti ad repmẽdã.

ſup verbo, ꝓut. Bal.in.l.edicta.in repetitione Paduana.charta vlti.C.de edē.Fran.de are.cōſi.clv.exordiente, Periculoſum eſt vt Hieronymꝰ ait ⁊c.col.j.Facit ad p̄miſſa, vtꝫ vcꝫ non videat̃ cōceſſa facultas cōferendi bñficia, qꝛ illa non videt̃ cōceſſa, etiā ſi in ipſis lr̃is expreſſe dictum eſſet de ptāte pñtandi, eligendi, ſecuta gñali clauſula, et oīa alia. vt firmat Gemi.referens Pau.de leaza.ita tenuiſſe in.c.cū in illis.§.cū aūt.in fi.de p̄ben.in.vj.et nimirū, qꝛ conferre eſt donare.d.c.fi.et ibi Jo.an.in nouel.de offi.vica.⁊ no.Panor.in.c.cū olim.de ma.⁊ obe.et.c.verū.col.iij.de fo.cōpe. Preterea vt apparet ex actis cauſe huius idem de Quercore reus in cauſa apprehendit poſſeſſionē dicti bñficij Anno dñi.M.cccc.xciiij.die xix.mēſis Julij, dictꝰ vero Caſtilhiōis illā apprehēdere conatꝰ eſt xx.die eiuſdē mēſis, ⁊ ſic eſt poſterior, et gñr clādeſtina p ea q̄ dicent̃ infra cōtra Sextoris. Adijcimus ꝙ idem Caſtilhionis renūtiauit in manibꝰ ſui ſuperioris iuri ſibi cōpeteñ.et q̄ renuntiatio vt audi-

4 mus fuit admiſſa, † qđ ſi ita eſt preiudicaſſet ſibi idē Caſtilhionis in petitorio ⁊ poſſeſſorio, ſi in illis ius habuiſſet, vt tñ nō habebat per id qđ habet̃ in.c.qđ in dubijs.in.c.admonet.et.c.ſuper hoc.de renū. Ad qđ regreſſum ampliꝰ habere nō poſſet.l.querit̃.§.venditor.ff.de edil.edi.et.l.cū quedā.cū ſi.C.de admi.tuto. Concluditur ergo eundē Caſtilhionis nullā habere poſſeſſionē: ⁊ ſi quā hūiſſet illa nō fuit colorata: et ſi fuiſſet colorata, eſſet clādeſtina reſpectu poſſeſſionis dicti de Quercore, q̄ oīa ⁊ eoꝝ quodlibet ſufficiunt ad hoc vt obtinere nō debeat cōtra eundem de Quercore.

Ad ſecundū queſitū dicimꝰ

et rñdemus ꝙ etiā ſuccūbere debeat dictꝰ Sextoris, vtpote nihil ꝓponēs ⁊ ꝓbās ꝓpter qđ debeat in cauſa obtinere. Pro cuiꝰ dicti faciliori declaratione ſupponimus hunc Sextoris inniti cuidam aſſerte collationi quā ſibi fuiſſe factā p̄tendit p R.in xp̄o.P.do.ep̄m Valeñ.Anno dñi.M.cccc.xciiij.et die.xxix.mēſis Julij, et in vim cuiꝰ etiā pretēdit ſe poſſeſſionē apprehēdiſſe Anno dñi.M.cccc.xcv.et die.iiij.mēſis Junij, et ſic poſt pretēſam collationē fere p annū. Pro quarū iuſtificatione ꝓduxit quaſdā pretēſas lr̃as dicti do.ep̄i, inſertas fo.lxxxj.et quoddā aſſertū inſtrm̄ miſſiōis in poſſeſſionē.inſertū fo.lxxxiij. Hec aūt pretenſa collatio nō ꝓbat̃ p dictas aſſertas lr̃as, q̄ vt ex earū inſpectione apparet, nō ſunt ſubſcripte p notariū, nec ſunt inibi teſtes inſcripti vel ſubſcripti: nō ergo ꝓbant cōtra dictū dñm Guillielmū de quercore.p id qđ voluit Cy.

5 in.l.pacta nouiſſima.col.j.ver.vnde eſt argu.C.de pac. † vbi dicit ꝙ de iure ciuili nō creditur ſcripture niſi ſit publica p aliā formam publice pſone, vt tabellionis ꝙ p ſigillationē, et requirit̃ i ea fora

6 pñtia teſtiū, niſi eſſet ſcp̄tura q̄ extrahit̃ ab archiuo publico. † vbi ſubiungit ꝙ adhibere fidē ex ſola appenſione ſigilli, eſt cōtra regulam: et ꝙ illā adhibētes, fatui reputant̃ a Lōbardis.ſm Ja.de ra. Hanc etiā opinionē dicit eſſe tutiorē Sali.in.l.ſi qua p calūniā.C.de epi.⁊ cle. Et ꝙ talibꝰ lr̃is nō ſit credendū, niſi forte in his q̄ ſunt modici p̄iudicij, voluit Archi.in.c.placuit.vj.qđ.ij.c.qualiter.vij.q.j.et.c.vt circa.de electio.in.vj.⁊ poſt eū Jo.an.in.c.poſt ceſſionē.de ꝓba.Gemi.in.d.c.vt circa.§.edicto.et quoad hoc ſequunt̃ Jo.cal.Anto.de but.et Panor.in.c.poſt ceſſionē.de ꝓbat̃.vbi etiam Andre.ſicu.charta.vj.vel circa.ver.modo capio glo.j.⁊c.tāgit hūc articulū.et relatis oīm opinionibꝰ cū motiuis p multas colūnas finaliter reſidet in hac opinione quā Fran.de are.fatet̃ ibi eſſe cōmunē. Nec obſtat p̄dictis, ꝙ Joā.an.in addi.Specu.tit.de inſtru.edi.§.nūc dicēdū.in magna additiōe.ver.ſcđm ſupplemētū.dicit poſt Nico.de matthe.ꝙ lr̃is ſigillo ep̄i ſigillatis ſtandū ſit, et ꝙ tales lr̃e plene ꝓbant.quos refert Fran.de aret̃.in.d.c.poſt ceſſionē.

7 colū.ij.ſubiūgens ꝙ hec pars poſſet de iure defendi. † Quī rñdet̃ ꝙ attendenda ſunt verba Jo.an.poſt Matthe.qꝛ illi loquunt̃ in lr̃is ſigillo maioris magiſtratus ſigillatis in his q̄ ptinēt ad officium ſuū, vt in cameris pape, regū, vel ep̄oꝝ, deputatis publicis ſigillatiōibꝰ. Nō em̄ loquunt̃ ſimpliciter de lr̃is ep̄i, ſed de lr̃is magiſtratꝰ deputati ad hoc. Et ita declarat Bal.C.de fi.inſtru.ſuper rub.in vlt.q.col.pe.ver.ſed ſcđm ſupplementū.qui ad hoc allegat tex.in.c.romana.§.ne clericos.de fo.cōpe.lib.vj. Nō igitur ꝓbant

8 dicte lr̃e, et iſta videt̃ eſſe magis cōis opinio, † a qua ꝓpterea non videtur eſſe diſcedendū in cōſulēdo vel iudicādo.l.j.verſi.crebrior apud veteres opinio.ff.de offi.queſto.l.j.ff.de ſena.et not.cano.in c.j.de cōſti.vbi Feli.charta vlti.colū.ij.ponit multas remiſſiones. hanc opinionē ſecutū eſt hoc eminens cōſiliū, ꝓut refert do.Gui.pape deci.clxxv.exordiente, Lr̃e ꝙtūcūq; habeant ſigillū ⁊c. Magnum em̄ ⁊ durū ac periculoſum eſſet ſtare talibꝰ lr̃is: poſſet enim ep̄s p voluntate cuicūq; p̄iudiciū inferre, qđ p̄cauendū eſt. Hmōi em̄ eulogia nōnunꝙ̄ mala fide ꝓcedūt, vt inquit tex.in.l.diuus.ff.de cuſto.reo. Nec magnitudo vel honeſtas pſone ep̄i facere pōt, ꝙ ſibi ſoli credat̃.c.placuit.vj.q.ij.ꝓ quo bene facit qđ dicit gloſ.in.c.

9 ſicut.de ſen.excōi. † vbi voluit ꝙ honeſtas pſone nō facit ꝙ ipſius teſtificatio ſufficiat in p̄iudiciū alterius. Facit etiā tex.in.c.cū a nobis.de teſti.vbi dicit. Ne vniꝰ iudicis ꝙtecunq; autoritatis fuerit verbo credat̃ in cauſis, ſiue ſup teſtamētis ſiue quibuſlibet alijs cō-

10 tractibus qđ agitet̃. † Et ꝙuis tex.ille loquat̃ in teſtimonio ferendo, et p cōſequēs videat̃ debere intelligi ſm titulū in quo poſitus eſt.arg.l.impatores.ff.de in diē adie. Nihilominus tñ videt̃ etiam ꝓcedere in lr̃is, qꝛ ſi nō credit̃ ep̄o iurato ⁊ deponēti ſic feciſſe, multofortius vel ſaltē eadē ratio non videt̃ credi ſuis pretenſis lr̃is in alterius p̄iudiciū, et q̄ ſine iuramēto ab eo emanarūt, imo forte nō emanarūt, ſed eo inſcio ſigillari potuerūt. Preterea dicte lr̃e p̄tēſe

11 videnť apparere falſe, et tāꝙ̄ plures reijciende, † qꝛ in data illarū apparet diuerſitas lr̃arū, ꝓ eo qꝛ illa videt̃ eſſe ſcripta vna manu, et reſiduum alia. Nō ergo illis credendū tanꝙ̄ immūdis ⁊ de falſo ſuſpectis.p id qđ no.Bal.in.l.cōtractus.col.iij.ver.deinde q̄ro.C.de fi.inſtru.vbi ad hoc allegat tex.ſingularē in aut̃.de triē.⁊ ſemiſ.§.et qđ ſepe.ibi, ſed forte inter ſcriptū alterius ⁊c.colla.iij. Facit qđ

12 not.idē Bal.in.c.inter dilectos.de fi.inſtru. † Etiā facit qđ no.ip̄e Bal.in.l.noſtrā.C.de teſta.vbi dicit ꝙ ex diuerſitate lr̃arū arguit̃ tēporis diuerſitas. De dicta aūt falſi ſuſpitiōe fuit parte dicti de Quercore oppoſitū: ergo niſi a parte ꝓducente veritas ꝓbata extiterit, ille p falſis habende ſunt, vt no.Archi.di.xix.c.in memoriā.col.fi.facit tex.cū ibi not.p Bal.et doc.in.l.iubemꝰ.C.de ꝓba. Ad hoc em̄ vt inſtrm̄ ꝓbet dꝫ eſſe ſine om̄i ſuſpitione.l.fi.C.de edi.di.adri.tol.c.cū vene.iūcta glo.ſup verbo, ꝓpter p̄dicta q̄ allegat cōcor.de reli.do. Et iuuat̃ hec impugnatio, ꝓ eo qꝛ adſunt alie ſuſpitiones ⁊ fraudis cōiecture, ſcꝫ diligentia pretēſa dicti Sextoris in impetrādo vt aſſerit: et tarditas in exequēdo, vt videri pōt ex datis dictarū pretenſarū collationis et adepte poſſeſſionis, quarum prima vt iā diximus p̄tendit̃ facta anno.xciiij.et die.xxix.menſis Julij, et alia anno.xcv.die.iiij.menſis Junij, et ſic poſt fere p annū cōtra id qđ fieri ſolet p multos qui plerūq; ante ꝓuiſiones ſe intru-

13 dūt in bñficijs et poſtea impetrāt. † Preterea ꝙuis idē Sextoris ꝓpoſuerit i.xxix.articlo ſchedule exordiētis, Deducta p parte ⁊c. inſerte fo.cxxix.ꝙ dicte p̄tenſe lr̃e collatiōis ⁊c.dicti do.Sextoris fuerūt facte p ipſuꝫ do.ep̄m Valeñ.et ꝙ fuerūt ſuo vero pōtificali ſigillo ſigillate et ipſiꝰ ꝓpria manu ſubſcripte. Hoc tñ nō eſt ꝓbatum, ergo ille nō ꝓbant collationē, etiā ſi al̃s eſſet verū ꝙ lr̃e ſigillo ep̄i ſigillate abſq; inſcriptione vel ſubſcriptione teſtiū ꝓbarēt, qđ tamen ꝓbari oportuerat, vt voluit Bal.cōſilio.cxiiij.exordiente, Cum miſſus fuit articulus iſte cōſultori ⁊c.in prima parte.qui p hoc allegat.l.ſicut iniquū.C.de fi.inſtru.et qđ no.Bar.in.l.quedā.§.nummularios.ff.de edē.et ſic ſumꝰ extra dubium de quo diſputant doc.in.d.c.poſt ceſſionē.

Nec ꝓbatur dicta pretenſa

collatio p quaſdā alias p̄tenſas lr̃as eiuſdē do.ep̄i, p quas vt ex aduerſo p̄tendit̃ atteſtari conat̃ ſe cōtuliſſe dictā parochialē eccleſiaꝫ p̄fato do.Sextoris ſub anno/menſe/et die, in dictis p̄tenſis collationis lr̃is cōtentis: qm̄ dicte lr̃e atteſtatorie, vtpote pure teſtimoniales nō ꝓbant. Opus em̄ erat ꝙ in figura teſtis ⁊ forma atteſtaretur, nō aūt ſuo p̄tenſo ſcripto.pro quo eſt glo.in.c.teſtes.iij.q.ix.quā allegat et ſequit̃ Calde.in.d.c.poſt ceſſionē.col.vij.ver.primo quero.vbi plꝰ dicit ꝙ etiā ſi nō eſſent pure teſtimoniales, ſed i ipis lr̃is ad aliquē aliū effectū narraret de p̄terito cōtuliſſe bñficiū, non ſtaretur illis in p̄iudiciū tertij. Debuit igit̃ idē de Quercore citari viſurus ſeū iurare.l.ſi qñ.C.de teſti.c.ij.eo.tit.al̃s eidē ablata fuiſſet defenſio, qđ fieri non potuit.p id qđ not.Bar.in extrauagā.ad reprimendā.ſup verbo, videbit̃.et Jo.de Jmol.in.l.filiuſfami.ff.de dona. Adijcimus ꝙ idem do.ep̄s ſi et quatenus legitimet̃, ꝓbetur feciſſe dictā p̄tēſam atteſtationē: ipſe illā fecit nō iuſſus/nō requiſitus, vel nō etiā monitꝰ de atteſtanda veritate ſup p̄tenſa collatiōe et ſic ſalua oīmoda honorificētia videt̃ ſe ingeſſiſſe, et ꝓpterea eſt

14 ſuſpectus.l.q̄ oīa.ff.de ꝓcura. † p quā.l.Guil.de mōte lau.in cle.ne romani.de iureiu.dicit ꝙ depoſitio ſeu dictū teſtis nō citati nō valet. Pro quo dicto facit, qꝛ teſtis nō debet ſe ingerere, ſed inuitus trahi ⁊ cōpelli dꝫ ad ꝑhibendū teſtimoniū veritatis.extra de teſti.cogē.per totū.et aut̃.rogati.C.de teſti.qđ ſaltem videt̃ ꝓcedere in hoc caſu in quo iuramentū nō eſt receptum p inſigne Dalphinale parlamentū, corā quo cauſa pendet, vel aliū p ipſum deputatū, et per quē oportuerat hunc.R.P.recipi, et p eundē examinari ſi in teſtē ꝓductus fuiſſet, et non p ſeipſum: et ita nō videnť huic dicto obeſſe ea q̄ ponit Ro.deci.ccclxxij.exordieñ. Fuit dubitatū vtruꝫ valeret. Panor.in.c.ij.col.v.ver.extra glo.q̄ro.⁊ Aluaro.in.c.j.§.ſed et qui.colū.iij.q̄ fuit prima cauſa be.ami.quatenꝰ inibi dicunt valere depoſitionē ſeu dictū teſtis etiam nō citati, qꝛ ipſi loquunt̃ de depoſitione teſtiū p iudicē moniti, et cuius iuramentū fuit per ip̄m receptū: qꝛ iuramentū recipiēdo ſatis videt̃ eū monere ꝙ deponat verū, qđ etiā voluit Bal.in.l.p̄ſbyteri.col.ij.ver.ſed ſm aliaꝫ

15 expoſitionē.C.de epiſ.⁊ cle. † Preterea cū vt dicunt docto.tēpus de facili elabatur a memoria, non videt̃ veriſimile ꝙ idem do.ep̄s potuerit

potuerit recordari de anno/mēse/et die/dicte ptense collationis. Nec etiam potuit attestari φ lr̄e quas tunc nō videbat, sed erāt in manib⁹ Graffarij hui⁹ cause arrestate, ꝛ quas nūφ vidit in Gratio nopoli ab eo emanarint, aut φ sigillū in eis appositū sit eius sigillum, per que dicā aperte φ nec prime nec scđe ptense lr̄e pdicti dn̄i epi pbant dictam assertā collationē, et ita dici nō pōt dictuz dn̄m Sextoris habere possessionē coloratā, ergo nec obtinere in possessorio retinēde quo conatus est experiri p iura ꝛ rationes superius allegatas cōtra dictū dn̄m Castilhonis, quas nō repetimus.

Preterea etiaz obstat dicto

Sextoris φ dicta eius pretēsa possessio nō soluz non est colorata, sed etiā est clandestina respectu possessionis dicti de Quercore, p eo q2 put apparet ex actis cause huius idem de Quercore seu p eo do. Thomas ferroli eius pcurator, de cuius mādato cōstat, possessionē dicte ecclesie adeptus est anno dn̄i. M.cccclxxxviij. die pma mēsis Augusti, vt cōstat publico instr̄o, inserto fol. xxxvij. Et sine illius piudicio etiaz eā apprehēdit Anno dn̄i. M.cccclxxxiij. et die xix. mēsis Julij, vt pbatuz est alio publico instr̄o nouissime parte dicti de Quercore in causa pducto: de quo etiam deponunt multi testes parte eiusdē de Quercore in causa pducti: dict⁹ vero Sextoris conatus est dicte ecclesie possessionē apprehēdere Anno. xcv. ꝛ

16 die quarta mēsis Junij, † et ita hec sua hm̄oi pretēsa possessio fuit et est ex lōgo interuallo: posterior ergo ꝛ clandestina. per id qđ ponit Bar. in. l. j. §. fi. colū. vlti. ff. vti pos. qui allegat tex. in. c. licet. de pba. not. Bal. in. l. j. C. de appel. in prin. Inno. in. d. c. licet. sup verbo, plures. ver. ad hoc potes. et ibi Panor. in. viij. nota. qđ etiam voluit Bar. in. l. j. §. qđ ait pretor. versi. ex pdictis hȝ. et in. l. si duo. col. ij. ver. si vero testes. ff. vti pos. Cy. Bal. ꝛ Sali. in. l. j. C. eo. tit. et

17 tā ipsi φ alij doc. in alijs plerisqȝ locis. † Nec obstat si forte dicatur φ pbans de antiquiori possessione, ita demū obtinere debet si ille qui pbat de posteriori, non pbet etiā dn̄ium vel titulū, sed non eo casu quo ipse qui pbat de posteriori, etiam pbat dn̄ium vel titulum, vt forte se fecisse ptēdūt prefati Castilhionis ꝛ Sextoris. Sed hoc nō obstat, tū q2 vt supra ostēsuz est pfati Castilhionis ꝛ Sexto

18 ris nō edocuerūt de aliquo vero aut apparēti titulo. † Tū et q2 ita demū pficit ꝛ suffragat pbatio dn̄ij aut tituli in iudicio possessionis retinende si quo ad reliqua pbationes hincinde facte sint pares: vt q2 p testes pares in numero, ꝛ eque idoneos pbat hincinde possessio. Et q2 etiam pbatur possessio eiusdē tēporis: sed vbi quo ad reliqua nō sunt pbationes hincinde pares, tūc nō sufficit pbatio dn̄ij vel tituli, vt aperte voluit Bar. in. d. l. j. col. fi. C. vti pos. Et ita tenet ibi Cy. in ver. sed qualiter apparebit. Idē ibi Albe. colū. pe. ver. sed qualiter apparebit. Idē Bal. ꝛ Sali. ibi, et Ange. aret. in. §. quadrupli. in materia interdicti vti possidetis. in ver. si vero testes vniuscuiusqȝ. insti. de actio. Hic aūt vt iam dicimus, nō sunt pbationes hincinde pares, q2 dictus de Quercore pbauit de antiquiori possessione. Dictus igit Sextoris vel nullā hȝ possessionē, vel si quaz habeat, illa fuit et est clandestina respectu possessionis

19 dicti dn̄i de Quercore. † Nō igitur debēt ipi Castilhionis ꝛ Sextoris vincere in dicto iudicio retinēde possessionis, in quo opus est vincere volēti, vt ostendat nō vi/nō clam/nō precario/ab aduersario possidere. d. l. j. ꝛ ibi doc. C. vti pos. cū iuribus pallegatis: eo significanter, quia idē de Quercore in quinquagesimo articulo schedule exordiētis ✱ parte eius pducte opposuit de clādestinitate pretēse possessionis aduerse partis respectu possessionis suipsius de Quercore. p id qđ voluit glo. et ibi apertius Bar. Pau. de cast. Joan. de Jmol. Alex. de Jmol. Fran. de are. in. l. si de eo. §. fi. ff. de acqui. pos. et Alex. de Jmol. cōsi. cx. exordiente, Uisis acutissimis dubitationibus. col. iiij. versi. porro. in primo volu. et ꝯsi. xliij. col. iij. ver. fateor φ vbi essemus ꝛc. in tertio volu. Tuz q2 quia idem de Quercore pbauit titulū etiā antiquiorē illis pretēsis titulis quibus se iuuare cōtendūt pfati Castilhionis ꝛ Sextoris, vt apparet per lr̄as aplicas, parte istius de Quercore in hac causa pductas et insertas fo. xiiij. iunctis instr̄is acceptationis p eū aut aliū eiusdē noīe facte de dicta parochiali ecclia et suis ptinentijs, ac puisione collationis sibi facte et subsecute missionis in possessionē, vt videri pōt fo. xxxiiij. ꝛ fo. xxxvij. Probauit etiā dictā ecclesiā fuisse sibi adiudicatā p cōmissarium aplicuz, vt apparet p lr̄as insertas fol. lxij. que oīa pbant, nō solū facta, sed etiā diu facta ante titulos ex aduerso pretensos antedictos.

20 † Etiā nō obstat vt ex aduerso

opponitur de ptensa resignatiōe facta vt asserit p dictū de Quercore. Tuz quia si de illa appareat, illa fuit facta in manibus illius qui recipere nō potuit, scȝ dn̄i Apteñ. tunc pretēsi vicarij Ualētie, de cuius tū vicariatus ptāte nō apparet, et sic nō valuit renuntiatio hm̄oi, cū in spūalibus iuri cōpetenti renūtiari nō possit nisi in manibus superioris sui, habētis ptātem instituēdi ꝛ destituēdi. c. admonet. et. c. qđ in dubijs. de renū. Ita tenet Ro. deci. cccj. exordiente, Itē si actor. et ita refert ꝛ sequit Jo. de Jmo. in. c. veniens. de renū. Alex. de Jmol. et Jason de may. in. l. postφ liti. C. de pac. Nec dicat aliquis dictū dn̄m Apteñ. assertū vicariū fuisse tunc vicariū ꝛ apparere de vicariatu p copiā in pcessu pductā et extractā

21 de registro, † qm̄ respōdetur φ copia hm̄oi fidem nō facit. Tuz q2 extracta est absente ꝛ nō citato dicto de Quercore qui tū citari debuerat visurus extrahi. per id qđ not. Inno. in. c. Albericus. de testi. et in. c. j. ꝛ. ij. de fi. instru. et post eū Bald. in aut. si quis in aliquo documēto. C. de eden qđ etiam voluit Ro. deci. x. exordiēte, Fuit dubitatū vtrū instrumēta. et Bar. in. l. chyrographis. ff. de admi.

22 tuto. et Panor. in. c. fi. de fi. instru. † Tum et q2 dicta asserta copia extracta est nō quidem ab originali instr̄o seu assertis lr̄is vicariatus sed ex ptenso registro, vt asserit de illis facto, qđ etiam si pduceretur fidē nō faceret nisi cōtra eū qui fuisset psens illius registrationi vel pductioni, cū cōtra eum pducebatur ꝛ nihil opposuisset ₰m Specu. qui ita not. de instru. edi. §. j. versi. sed obijcit. et bene qđ ipse not. eo. tit. §. nūc dicamus. ver. pe. Tū et q2 ex registro vtpote ex exēplo aliud exēplum sumi nō pōt. l. iij. et qđ ibi Cy. ꝛ doc. C. de diuer. rescript. eo maxime q2 nō apparet φ ad iussum iudicis fuerint dicte lr̄e pretensi vicariatus in actis registrate, qđ tamen fieri oportuerat, ad hoc vt dictum registrū pbaret, vt no. Panor. in. c. cū in iure peritus. de offi. dele. et in. c. qm̄ cōtra falsam. ver. ad primam vides. de pba. Etiā facit, quia nō apparet φ prime litere ex quarū pretēso registro asseritur, hanc copiā esse extractam fuerint manu publica cōfecte, et cōsequēter nō apparet φ ille pbarēt etiā si originaliter exhiberent, ergo nec pbat dicta ptensa copia p superius allegata: nō est ergo pbatum φ dictus do. Apteñ. esset vica

23 rius. † Nec sibi psuadeāt dicti Castilhionis ꝛ Sextoris φ resignatio facta in manibus alterius φ superioris valeat saltē ad preiudicium resignātis, put videt voluisse glo. in. d. c. qđ in dubijs. ꝛ in c. qđ dei timore. de sta. mo. q2 dictam glo. reprehēdunt, et cōtra eā tenent Hosti. in. c. ex ore. de his q̄ fi. a ma. p. ca. Jo. an. in. c. φto. de transla. pla. Hosti. ꝛ oēs magis cōmuniter in. d. c. quod in dubijs. de renun. et Panor. in. d. c. quod dei timorem. vbi etiam dicit fere oēs doc. tenere cōtrarium eius quod dicta glo. dicit.

24 † Preterea esto φ dicta renū

tiatio ptensa valuerit, illa tamen cum effectu nō noceret dicto de Quercore, eo q2 illa facta fuit si de ea appareat causa faciēde pmutationis de dicta parochiali cū trib⁹ cappellanijs ibi mētionatis, q̄ culpa ꝛ defectu dn̄i Philiberti martini compermutātis ꝛ sine culpa dicti de Quercore, nō est sortita effectum, nec illuz sortiri potuit. Potuit ergo idē de Quercore, vel maxime vel saltez mortuo eodē Martini ꝛ nemine alio ab ipso de Quercore possidēte predictam ecclesiā, potuerit idē de Quercore etiam ppria eius autoritate redire ad ipsam ꝛ eius possessionē apprehēdere. c. cum pridē. iuncta glo. vlti. in. ij. lectura. de pac. Nō em̄ habuit idē de Quercore animū libere renuntiandi dictā ecclesiam, sed cū hoc renūtiauit vt cōsequeret cappellanias pdictas quas cōsequi nō potuit. Uidetur φ potuerit redire ad ius pristinū, qđ etiam videt velle Anto. de but. et Panor. in. d. c. cum pridem. φuis Panor. dicat se p nūc nolle firmare: qui tū in. c. cū inter R. de elect. hoc expresse firmat. et voluit Joā. de Jmol. in. c. cū vniuersor. de re. pmu. vbi dicit hanc opinionē esse equiorez, vt circuitus euitetur. Et hec pars firmari pōt p plura iura. p glo. alleg. in. d. c. cū inter. R. sup verbo, ex cōsensu. et p ea videtur casus in. c. si bn̄ficia. de pben. in. vj. quam etiam videt firmare de equitate Fede. de se. in tractactu pmuta. q. viij. et ix. post Joan. an. in. c. j. de re. pmu. lib. vj. in nouel. quā etiam firmauit Alex. de antilla. in sua repeti. eiusdē. c. pro quo facit not. p Archi. ibi, sup verbo, libere. Et licet ipse Fede. videatur tenuisse contrarium in cōsilio. clviij. exordiēte, Punctus talis est, Petrus rector ꝛc. et alibi quidā alij. Illud tamē certissimum est φ titulus p eundē de Quercore allegatus de quo fidē fecit, et in vim cuius dicunt multi equidē magne autoritatis ꝛ doctrine docto. vt iam diximus ipsum potuisse redire ppria autoritate ad dictaz ecclesiam et possessionē illius apprehēdere, nullo resistēte vel illam occupāte, est causa sufficiens ad colorandā dictam eius possessionez, qui etiam si sine titulo et si sine colore dictā ecclesiā teneret, deberet nihilominus cū in hac causa reus existat ꝛ vocatus ad iudiciū, ꝛ qui neminē vocauit ab impetitis absolui. l. qui accusare. C. de eden. l. fi. C. de rei vē. et. c. vnico. vbi bonus tex. vt eccle. bene. Pro quo bn̄ facit. c. olim ex lr̄is. de rescrip. et qđ p illū text. voluit glo. fi. et post eā Gemi. in. c. vnico. de eo qui mitti. in posses. cau. re. seruan. in. vj. et glo. penul. in. c. j. ꝛ in. c. ij. super verbo, finita. vt lit. penden. co. li.

25 et in. c. fi. super verbo, debebit. de iureiuran. eo. lib. † que voluit φ ad hoc vt quis cōsequat beneficiuz non sufficit pbare de non iure aduersarij, nisi agens etiam pbet de iure suo. Dicit etiam Roma. consilio. cccxlvij. exordiente, Quo ad articulum primum in quo

26 querit̃ ⁊c. in princi.† ꝙ declaratio sup non iure rei nõ ꝓbat ius cõpetere actori. l. si inter te ⁊ me. in fi. ff. de excep. rei iudi. ⁊ l. põponi⁹. §. sed ⁊ is. ff. de ꝓcura. ⁊ vt etiã dicit idẽ Roma. ĩ dicto cõsi. circa fi. prime col. sufficit reo ꝙ vincat ꝓpter non ius actoris, etiam si constaret de nõ iure suo. Esto igit̃ citra ꝑiudicium veritatis ꝙ ex actis cause huius nõ appareret de iure dicti do. de Quercore, sed poti⁹ de nõ iure ipsius, quoꝝ tamẽ cõtrariũ apparet p ꝑdicta. Non deberẽt tamẽ dicti Castilhionis ⁊ Sextoris eũdẽ impetẽtes obtinere, sed succumbere, cũ de nullo eorũ ꝑtenso iure edocuerint. Et qui ꝓpterea de nõ iure ipsius do. de Quercore possessoris articulos vel positiones de nõ iure ipsius facere nõ potuerint, q꞉ si nullũ ius habeant, immo q꞉ nullũ habent, absolui debet idẽ de Quercore. p id qd̃ dicit Archi. in. c. cõtra morẽ. ver. ĩ eadẽ glo. ibi, institutionẽ ⁊c. cẽtesima distin. Et ita refert fuisse obseruatum in palatio ap̃lico de mandato do. Inno. et sequunt̃ hoc ibi moderniores doc.† Nõ

27 em̃ ad instañ. partis cogitur possessor exhibere titulũ possessionis sue, ⁊ asserẽti possessorẽ incolorate possidere incũbit ꝓbatio nõ ipi reo possessori, vt tenet Jo. cal. in. d. c. cũ nr̃is. q. iiij. vbi etiã Joã. de Jmol. col. xvj. versi. circa scd̃m ⁊c. de ꝑben. et Hemi. post alios in. c. ordinarij. §. qd̃ forte. col. iiij. de offic. ordi. in. vj. et alij in alijs locis.

Insuper etiã nec obstat ipsi do. de Quercore quedã ꝑtensa renuntiatio cause ⁊ omnis iuris: de qua idẽ Sextoris conatus est opponere. Tuz quia illa nõ ꝓbatur p quoddã ꝑtensum instr̃m parte ipsius Sextoris in hac causa productum ⁊ insertũ fo. cxviij. Quĩ vt apparet ex tenore illius et subscriptione eiusdẽ magistri Joãnis Janini, illud seu nota illius nõ fuit recepta, si tamẽ recepta appareat p vnũ solum notariuz, sed p

28 duos.† Nõ ergo sufficit ꝙ vnus degrossauerit ⁊ signauerit. ar. l. j. et qd̃ ibi Albe. ff. de offi. cõsu. qd̃ etiam videtur voluisse Bar. in. l. si quis ex argẽtarijs. §. j. et idẽ ibi Bal. ⁊ Alexan. de Jmol. ff. de edẽ. Bal. ⁊ Sali. in. l. iurisiurandi. C. de testi. vbi ad hoc allegat Bald. dictã. l. j. et allegatã. l. si quis ex argẽtarijs. §. j. aut. de heredi. ⁊ fal. §. si vero absunt. colla. j. et not. p Hostiẽ. ⁊ Jo. an. in. c. quĩ cõtra falsam. de ꝓbat. Multas rõnes ⁊ bonas adducit ꝓ hoc do. Gui. pa. deci. cxxij. exordiẽte, An instr̃m in quo p partes ⁊c. Preterea dicta ꝑtensa renuntiatio cause ⁊ iuris, etiã si illa sufficienter ꝓbaret̃ non noceret p̃fato de Quercore, vtpote nõ facta in manibus superioris, in quibus tamẽ pro ipsius validitate eam fieri oportuisset. per ea que superius diximus.

Preterea ꝓ impugnatione dicte ꝑtẽse renũtiationis ⁊ intẽtionis tam dicti do. Sextoris q̃ etiã p̃fati Castilhionis facit: ꝙ vt apparet ex actis cause huius venerabilis vir dñs Guillielmus de porta dũ viueret tenuit ⁊ possedit dictaz parochialẽ ecclesiã, vt ⁊ tanq̃ illius curatus et ꝓ curato eiusdẽ fuit habitus tẽtus ⁊ reputatus. Qz post eius obitũ dict⁹ do. de Quercore seu alius eius noĩe et sufficienti facultate suffult⁹ dictam parochial̃e ecclesiã ⁊ archipresbyteratuz, de quo in ꝓcessu tanq̃ vacãtes p mortez eiusdẽ do. de Porta acceptauit, et de illis eidẽ de Quercore ꝓuideri obtinuit. Et insup cuz successiue fuisset q̃stio suborta inter ipsum de Quercore et dñm Philibertuz martini coraz egregio viro dño Juliano de noueysano canonico ecclesie Auraycẽsis iudice ap̃lico specialiter deputato fuit p ipsum de Noueysano sentẽtia adiudicatoria ꝓ dicto de Quercore, et cõtra dictũ Martini ꝓmulgata. Et deinde litere executoriales decrete et parti intimate, vt apparet in ꝓcessu. Aut igitur sentẽtia ꝑdicta transiuerat in rem iudicatã tẽpore facte dicte ꝑtense renuntiationis, vtpote nulla appellatione vel alia lite suspẽsa: et clarum est ꝙ ecclesia ⁊ archipresbyteratus ꝑtinuerũt dicto do. de Quercore, aut lis adhuc pendebat, ⁊ illa pendẽte inita fuit ꝑtensa cõcordia: ⁊ cõpositio inter partes, vt ⁊ ꝓfiteri ⁊ asserere vidẽtur dicti aduersarij et p̃sertim p̃fatus do. Sextoris in suis articulis, et etiaz ex productione cuiusdã ꝑtensi instr̃i dicte asserte renuntiationis cause ⁊ iu-

29 ris, que tamẽ cõcordia seu cõpositio sic fieri nõ potuit,† q꞉ de beneficio litigioso sine autoritate iudicis nõ possunt partes componere. ꝓ id quod voluit Hosti. Jo. an. ⁊ doc. in. c. fi. de crimi. falsi. et liti etiã renuntiandũ erat in manibus auditoris sup hoc deputati. qd̃ q꞉ factum nõ fuit: nõ valuit etiã ex hoc capite dicta ꝑtensa renũtiatio, vt tenet Collector in summario. deci. cccxvj. in anti. in titu. de renũtia. exordiẽte, Jtẽ fractor. Preterea ad impugnationẽ dicte ꝑtense renũtiationis: facit ꝙ idẽ do. Sextoris ꝓposuit ⁊ deduxit illã fuisse factam p symoniã. Deduxit em̃ ꝙ dictus do. Martini ꝓmisit se soluturũ quinquaginta scuta auri honorabili viro Antonio de Quercore fratri dicti Guillielmi, et ꝙ deinde illa eidẽ soluit: sup quo etiaz ⁊ ꝓ illius ꝓbatione ꝑduxit testes, et q̃uis nihil validũ ꝓbatum extiterit cõtra dictũ do. Guillielmũ, scz ꝙ ipse sciuerit/mandauerit/aut ratũ habuerit symoniã hm̃oi cõmitti, debet tamẽ totum hoc retorqueri in dictum do. Martini ⁊ p̃fatos Castilhionis ⁊ Sextoris ꝑtendẽtes, ꝙ ꝑ ipsius mortem vacauerit

30 ecclesia ⁊ archip̃sbyteratus p̃fati,† q꞉ symoniaca renuntiatio non valet, vt not. glo. ĩ. c. sup hoc. sup verbo, pecunie. de renũtia. Inno. in. c. cum vniuersoꝝ. de re. ꝑmuta. et Archi. in. c. dudũ. de ꝑben. in vj. qd̃ etiam tenet Ro. deci. ccxxxvj. in anti. sub rubri. de renũtia. q̃ exordit̃, no. ꝙ resignatio ⁊c. que ꝓ hoc allegat glo. Inno. ⁊ Archi. in locis ꝑdictis. ⁊ dicit Ro. renũtiationẽ hm̃oi nõ tenere etiã ĩ ꝑiudicium renũtiantis. Nõ ergo potuit opponi cõtra dictũ do. Guilielmum de quercore de dicta ꝑtensa renũtiatione, nec inferri ꝙ ꝑ eam ⁊ collationẽ inde secutam factam, vt ꝑtenditur p dictum do. Aptẽsem fuerit ius aliquod acquisituz dicto do. Philiberto. Et ita dici nõ potest ꝙ ex isto capite vacauerint ecclesia ⁊ archipresbyteratus ꝑdicti p mortẽ eiusdez Philiberti: nõ ergo potuerũt tãq̃ vacãtes p mortẽ ipsius impetrari p p̃fatos Castilhionis ⁊ Sextoris. Apparet igitur ex ꝓmissis non solum ꝙ p̃fati Castilhionis ⁊ Sextoris nõ ꝓbauerunt aliquẽ legitimũ titulũ aut possessionem coloratã ex titulo, sed etiã apparet de non iure eorũdem Castilhionis ⁊ Sextoris, pro eo q꞉ ille p cui⁹ mortẽ vacasse ꝑtendũt ecclesiã et archip̃sbyteratum ꝑdictos nullũ ius in eis habuit. Nõ possunt

31 igit̃ in hoc possessorio retinẽde obtinere,† quinimo nec obtinere deberẽt si agerẽt possessorio recuperande, et ꝓbarent se possedisse et postea fuisse de possessione eiectos. ꝑ id qd̃ not. Inno. Joã. an. Anto. de butri. in. c. cõstitutus. de fil. p̃sbyt. et Jo. an. in addi. Specu. titu. de restitu. spolia. sup rubrica.

Cõsiliũ. CXXXIIII.

De donatione oĩm bonoꝝ in constitutione dotis cum reseruatione, et de pactis iuratis hincinde non seruatis.

Summarium.

1 Pactum in traditione rei appositum valet, et vestitur coherentia traditionis.

2 Fidem iuratam non seruanti an fides etiã iurata frangẽda. nu. 5.

3 Quittantia ab inscio extorta an dolum arguat ⁊ consensum quittantis excludat.

4 Jura iuramẽtum cõfirmantia quid in illo excipiant.

Visis copijs duorum instrumẽtoꝝ vnius vcz donationis seu cõstitutionis dotis olim facte ꝑ honorabilẽ virũ Petrum de lapide ꝓuido viro Mũdono de sanis, ꝑ et noĩe honeste mulieris Elipdis de lapide dicti Petri filie, ⁊ alterius cuiusdã ꝑtense quittãtie, quam eidez Elipdi sue sorori fecisse dicit̃ honorabilis vir Joãnes de lapide. Dico ⁊ respõdeo sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, nihil obesse eidẽ Joanni quominus petere possit ⁊ habere debeat dimidiã partẽ bonoꝝ p̃fati quõdam Petri eius patris ⁊ honeste mulieris. N. eius quõdam matris. Et primo quidẽ eidẽ non obstat dicta ꝑtensa donatio, seu dotis constitutio eisdẽ Elipdi/seu ꝑ ea, ⁊ p̃fato Mũdono facta de omnib⁹ bo-

1 nis eiusdẽ quõdaz Petri, ꝑut ibi.† Tum q꞉ illa facta est sub quibusdam reseruationibus, quaruz altera fuit: ꝙ cum idẽ Joannes ꝑuenisset ad etatẽ legitimã, posset ipse habere dimidiam partem bonoꝝ ꝑdictoꝝ si eam potius eligeret et habere vellet q̃ triginta libras monete tunc currẽtis, et in instrumento dicte cõstitutionis latius mẽtionatas, vna cũ earũ lucro: nõ obstante ergo donatiõe ꝑdicta, quaz etiam non obstare voluit idẽ Petrus pater, potuit ipse Joannes cũ ꝑuenit ad etatẽ legitimam, hoc est vigintiquinq̃ annoꝝ. l. ij. et qd̃ ibi Barto. C. de his qui veni. eta. impetra. eligere dictã dimidiam partẽ bonoꝝ paternoꝝ, quo facto tenebãtur ipsi Mũdonus ⁊ Elipdis iuxta pacta ⁊ conuẽtiones iuratas partem hm̃oi relaxare ipi Joanni. Pro quo allegasse sufficiat. l. quotiẽs. C. de dona. que sub mo. l. in traditionibus. ff. de pac. ⁊ qd̃ habetur in. c. cũ contingat. c. si vero. de iureiuran. et. c. licet mulieres. cũ suis simili. eo. titu. in. vj. Tũ etiam nõ obfuit nec obest eidẽ Joãni do-

2 natio seu cõstitutio ꝑdicta.† Et hoc ꝑ eo, quia idẽ Mũdonus nõ seruauit ꝑ eum conuẽta ⁊ ꝓmissa: tenebatur em̃ et ita iurauit tradere ⁊ expedire ꝑdictas triginta libras in manibus dicti Joãnis aut p̃fati Petri eius patris postea p eum tradẽdas et ponendas in manibus alicuius mercatoris ad aliquod honestũ lucrum ꝑut al's fieri

al's fieri pmittit.c.p vestras.ppe fi.de dona.inter vi.⁊ vxo.qδ tamẽ facere ⁊ adimplere non curauit idẽ Mũdonus.Et ita eidẽ a dimplenda vel obseruanda non erat donatio seu cõstitutio antedicta etiã iurata.l.cũ pponas.iunctis his q̃ ibi no.p docto.C.de pac.c. peruenit.et.c.vltimo.ad fi.de iureiuran.

3 † Preterea etiam nec obstat dicto Joanni quedam pretẽsa quittantia ab eodem post donationem seu constitutionẽ huiusmodi extorta.Tum quia illa videtur fuisse extorta dolosis machinationib⁹ ⁊ falacis,pro eo maxime q: licet p̃tendatur eundem Joannem fuisse certificatum de quibusdam reseruationibus seu retẽtionibus factis per dictum Petruz tempore donationis seu constitutionis huiusmodi:nõ tamẽ apparet eum fuisse plene certificatum,sed truncatim,et per morsellos:ꝙuis enim certificatus extiterit de reseruatione dictarum triginta librarum facta p chãbiamento dicti Joannis,nihil tamen ibi dicitur ꝙ ille triginta libre solui deberent ⁊ expediri infra tempus de quo in instrumento constitutionis antedicte postea expediende mercatori ⁊ aliquam partez lucri honesti.Nihil etiam ibi dicitur de reseruatione superius mẽtionata,scilicet ꝙ cum idem Joannes ad etatem legitimam puenisset,posset eligere qδ vellet, scilicet aut dimidiam partẽ bonorum paternoruz,aut dictas triginta libras cum lucro ex illis redacto.Si enim hec que tacita vidẽtur fuissent eidem Joanni reserata,nõ remisisset valorem librarum centum ⁊ quinquaginta p triginta.Nõ ergo debuit nec debet huiusmodi p̃tensa quittantia seu remissio sic extorta eidem Joanni nocere vel obesse,quia illa videtur extorta p dolum dantem causam cõtractui,⁊ consensum dicti Joannis excludẽtem.Pro quo allegasse sufficiat quod in simili voluit Fede.de se.cõsilio.ccj.exordiente,Queritur an domina Margareta ⁊c.Et Joan.de Jmol. in sua solẽni repeti.dicti.c.cũ contingat.versi.Jtem aduerte quia dicit dñs Anto.hic ⁊c.Nec eidem Joanni obstat iuramẽtum per eum p̃stitum,† quia iura confirmantia iuramentum:illud ita demum confirmant si non dolo vel metu extortum extiterit.dicto.c. cum contingat.c.ꝙuis pactum.de pact.in.vj.et aut.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.Etiam a iuramento excipitur delictũ et id quod dolose factũ est,insuper ⁊ legitima causa.l.tres fratres. ff.de pac.l.fi.ff.qui satisda.cogan.et.l.fi.C.de nõ numera.pecu.Tũ etiaz non debuit nec debet dicta quittantia seu remissio eidẽ Joanni obesse,quia prefatus Mũdonus per eum pmissa conuenta et iurata non seruauit,hoc est nõ expediuit nec soluit dicto Joãni infra tempus ⁊ in loco ea que etiam cum iuramento tradere ⁊ soluere promiserat.† Non igitur seruauit fidem,ergo nec illa est sibi seruanda.dicta.l.cum pponas.iunctis not.p doc.C.de pac.c.peruenit.le.ij.et.c.sicut.in vltimo.ppe fi.de iureiurand.Tum et quia prefati Joannes mũdonus ⁊ Elipdis pacti sunt ⁊ conuenerunt, ipsiq; Joanni concesserunt dicti Mũdonus et Elipdis tempore facte quittantie seu remissionis huiusmodi,ꝙ nisi idem Mundonus in loco de quo ibi et infra terminum inibi expressuz traderet/ solueret/⁊ expediret dictas triginta libras,⁊ res alias: quittantia seu remissio huiusmodi foret ⁊ esset cassa ⁊ nulla,et p nõ facta haberetur.Cum igitur idem Mundonus predicta nõ impleuerit ex integro fuit purificata conditio antedicta.Debet igitur quittantia esse nulla/cassa/⁊ haberi p nõ facta,quia cõuentio conditionalis per euentum cõditionis vires assumit ⁊ effectum.l.qui heredi. §.fi.et multis aliis legibus.ff.de condit.⁊ demon.l.cedere diem.ff. de verborum signifi.et.l.pecuniam.ff.si certum peta.Facit ad premissa ꝙ de resolutione cõtractus habetur in.l.ab emptione.⁊ qδ ibi per scribentes.ff.de pact.Etiam facit ꝙ ista conuentio seu pactio iurata est,et que potest seruari per dictos coniuges sine detrimento salutis eterne,ergo seruanda est.dicto.c.cum cõtingat.et.c. ꝙuis pactuz, superius allega.Et ita mihi videtur.

Cõsilium.CXXXV.

☞ De filia dicente se naturalem alicuius,et de rescripto legitimationis super hoc impetrato.

Summarium.

1. ☞ Admitti petens se vt talem pbare debet se esse talem.
2. Naturalem adminus se dicens quid pbare debeat.
3. Concubinatus protestationem lex exigit ppter affinitatem schematis concubine cum vxore, vt per concubinatum stupri pena tollatur.
4. Articuli super cõcubinatu qualiter fiendi.
5. Uulgo concepta an possit admitti ad pbandum se alicuius esse naturalem filiam.
6. Uxor maritum thori violatorem accusare nõ potest,quãuis adulterium sit punibile.
7. Nata ex damnato per legem ciuilem coitu nõ potest succedere.
8. Legitimationis literas multi defectus eneruant.
9. Dispositio legalis natalium defectum instaurans quo ad patrẽ, matrem non adimit.
10. Bastardus ex concubina an sit idem ꝙ naturalis.
11. Spurinatus qualitas in legitimationis rescripto exprimẽda.
12. Spuriorum multe sunt species.

Ulia scienti legez loquor,breuis ero.Dico igitur quandã Jnnocentiam,vt pretenditur donatam honorabilis viri Bartholomei columbi loci Burgi Lugdunẽsis diocesis,et vt asserit illius bastardam non potuisse nec posse tanꝙ pretensam filiam honeste mulieris Alaysie relicte honorabilis quondaz viri Antonij.N.agere vel experiri cõtra ⁊ aduersus venerabilẽ virum magistrum Martinum bedorchi artis medicine pfessorem,nec al's petere bona ⁊ hereditatem eiusdem quõdam Alaysie.Et quidem non vt filiam naturalem et legitimam ipsius Alaysie, quia nec talis fuit vel existit,nec etiam se talem dicit vel affirmat,cum donatam ⁊ bastardam se dicat et affirmat dicti Bartholomei co-
1 lumbi:non etiam vt filiam naturalem,nisi pponat ⁊ pbet,† quia petens se admitti vt talem,probare debet se esse talem.l.non ignorat.cum suis simili.C.qui accusa.nõ pos.† Et ita eam pbare oportet ꝙ tempore conceptionis huiusmodi dicti Columbi ⁊ Alaysia erant soluti,ꝙ idẽ Columbi eidẽ Alaysie in schemate concubine cohabitabat.Pro quo allegare sufficiat quod habetur in autent. quibus mo.natu.effi.sui.§.si quis autem defunctus.colla.vij.⁊ in autenti.de trien.⁊ semis.versi.sit autem ei domi.collat.iij.et quod ponit Oldra.cõsilio mihi.cxlvj.exordiente,Factum tale est.Quidam nobilis conuertit se ad quandam mulierem solutam ⁊c.Jo. and.in addi.Specula.titu.qui fi.sint legi.colũ.iij.vel circa.versic. scias ergo.Albe.C.de natura.libe.super rubric.in prin.Matthe. laudẽ.in suo tractat.de legitima.in preeminẽtialibus.† et dicunt Oldra.Joan.and.⁊ Albe.vbi supra.schema concubine adeo esse affine vxori, ꝙ propter discretionẽ vnius ab altera lex exigit protestationem,ꝙ sit concubina.l.in concubinatu.ff.de concubi.et.l. in libere.ff.de rit.nupt.⁊.l.item legato.§.parui.ff.de legat.tertio. Et signanter est necessaria protestatio huiusmodi vbi quis vellet tanꝙ cõcubinarius legitimus excusari a pena stupri commissi in virgine vel vidua honesta,et qui al's impugne in cõcubinas accipi non possunt.l.j.§.j.et quod ibi glo.⁊.l.iij.ff.de concubi.⁊.l.inter liberas.§.lex.ff.de adulte.et quod voluit Azo in summa.C.de cõcubi.† Et quomodo ad pbationem concubinatus fieri debeant articuli ponit Ange.in autent.de trien.⁊ semis.§.consideremus. Nisi ergo pbet que predixi,admitti nõ debet dicta Jnnocẽtia ad petita,intelligo vt naturalis.

5 † Fateor ꝙ si esset vulgo quesita ex dicta Alaysia tunc soluta,et sic ex ea meretricante,vel ex ipa tunc existente ministra caupone et multis se exponente, posset fortasse admitti.per id quod habetur in.§.nouissime.institut.ad orfi.et in.l.hac parte.cum suis simili.ff.eo.titu.quod tamen intelligo si idem Columbi eius filiam se p̃tendit dicta Jnnocentia solutus erat,et al's talis qui dictam Alaysiam in vxorem ducere potuisset,secus enim si erat coniugatus:† quia licet accusari non potuisset per vxorem tanꝙ violator thori.l.j.C.de adulte.Fuisset tamen ille coitus punibilis,vt plene prosequitur Joã.bapti.in repeti.l.si qua illustris.fo.iiij.col.j.⁊.ij.C.ad orfi.† Ut igitur genita ex coitu per legem ciuilem damnato succedere non posset,vt ponit idem Joan.bapti.in dicta repeti.fo.ix.col.ij.versi.sexta cõclusio.Pro quo allegari solet quod habetur in auten.quibus modis natu.effi.legi.§.fi.collat.vj.et auten.qui.mo.natu.effi.sui.§.fi.collat.vij.Multas remissiones ponit do.Jo.bapti.vbi supra,super quibus vlterius non insisto,cum exploratum ad plenum non habeam qua ex parte velit ista venire.

8 † Forte vero pretendit ꝙ saltẽ venire possit tanquã legitimata per comitem Palatinum, sed non videtur ꝙ huiuscemodi legitimatio eidem pdesse possit.Tũ quia non apparet de facultate legitimantis.Jlle enim pretense

litere serenissimi do. impatoris ⁊ reuerēdissimi do. Nicolai Mu-
tinensis episcopi pretensi legati, vel vt asseritur facultates legati
habentis, inserte in instrumento dicte asserte legitimationis non
probant facultates. auten. si quis in aliquo. C. de edē. et quod no.
Panormitanus in c. abbate. col. ij. de verborum significat. nota-
rius enim qui instrumentum legitimationis sumpsisse dicitur nō
fuit rogatus de scribendis dictis literis, que et si vise fuerint per
eum, poterant tamen esse defectuose, et al's tales que nō ꝓbabāt.
Tum etiam non prodest dicta pretensa legitimatio, vtpote facta
si de ea appareat absente ⁊ inscia prefata Alaysia, quam tamē ad
sui validitatem fieri oportuit, prius oblatis per eam precibus ipi
domino imperatori: declarantibus, ꝙ vellet dictam Innocētiam
eius pretensam filiam restituere natalibus ⁊ antique ingenuitati.
auť. qui. mo. natu. effici. legiti. §. liceat igitur. ibi, sit igitur licentia
patri. collatio. vj. et auten. quibus modis natu. effi. sui. §. illud au-
tem. versicu. sit igitur licentia patri. quod etiam voluit Ange. con
silio. xvij. exordiente, Comes Brandusius. columna. iij. versicu.
tertio modo legitimatur quis per rescriptum. ibi, ad hanc autem
legitimationem vnitur ⁊c. et Petrus de anchara. consilio. ccxlij.
9 exordiente, Ex tenore priuilegij aplici. † Et quāuis iura predicta
loquantur in patre, idem tamen videtur esse in matre, quo ad hoc
vt ei succedere debeāt, seu possint qui al's succedere non poterant
propter defectum natalium, cum vtrobiqꝫ sit eadē ratio. l. illud ⁊c.
Intererat etiam ipsius Alaysie dictam Innocentiam non legiti
mari, saltem propter liberiorem facultatem disponendi de bonis
que minuenda erat per legitimationem: erat ergo requirenda per
iura vulgatissima. Tum etiam non profuit nec prodest dicta legi
timatio, obstante illa reseruatione seu protestatione quam fecisse
legitur dictus comes, qui loquēs de actiua successione huius In-
nocentie, vel eam habilitare volens ad succedendum parentibus
dixit, dūmtamen de suorum parentum legitimorum consensu ⁊ vo-
luntate processerit, aut non contradixerint ⁊c. Non autem appa-
ret ꝙ eadem Alaysia voluerit eam sibi succedere, sed potius appa
ret ꝙ noluerit, pro eo quia de omnibus bonis suis disposuit, et in
alios: non in eam. Et ita intra illarum conditionum alternatiue
conceptarum per comitem fuit purificata. Adijcio ꝙ etiā ad im-
pugnationem dicte legitimationis videtur maxime facere, ꝙ vel
10 obreptum extiterit do. comiti aut surreptum. † Obreptum vero
ꝓ eo quia expositum est illam esse bastardam, et sic naturalem. per
id quod voluit glo. ff. de concu. in rubri. Azo in summa. C. titu. de
concubi. in principio. et Ange. in. l. ex facto. §. si quis rogatus. col.
ij. ff. ad trebel. qui omnes volunt ꝙ naturales ⁊ bastardi idē sint.
Surreptum vero est si pretendamus bastardum non esse eum qui
11 naturalis, pro eo † quia in rescripto legitimationis non est expssa
qualitas spurietatis, que tamen exprimi debuit ſm communem
opinionem tam scribentium ꝙ̄ consulentium. facilius enim legi-
timantur naturales ꝙ̄ spurij, et inter spurios difficilius legitimā
12 tur aliqui, vtpote minus odiosi ꝙ̄ alij magis odiosi. † Sunt enim
istorum multe species, vt sit ille ad quem loquor: ideo non mirum
si ad euitandum vitium obreptionis vel surreptionis scribāt do-
cto. ꝙ qualitas spurietatis exprimi debeat.

Consiliū. CXXXVI.

De successione nepotum in bonis aui, non obstante matrū promissione, de renuntiando illis bonis.

Summarium.

1 Promissio de quittādo bona paterna et materna an noceat nepoti in succedendo auo in locum matris premortue et promittentis.

2 Salicetus reprehensus in. l. pactum quod dotali. C. de pac.

Vnitur i facto ꝙ du-
dum Anno videlicet domini Millesimo
cccclxviij. ⁊ die decimaseptima mēsis Se-
ptembris fuit matrimonium contractū
per verba de futuro, ⁊ deinde per verba de
presenti. Et postea carnali copula cōsum-
matum per et inter Franciscum gaboleti
sartorem ex vna parte, et Spiritam filiā
naturalem et legitimam prouidi viri Claudij chaysse. Cuius ma-
trimonij contemplatione, et pro illius oneribus facilius suppor-
tandis idem Claudius constituit in dotem, et pro dote eiusdem
Spirite dicto Francisco gaboleti tunc futuro sponso presenti sti-
pulanti ⁊ recipienti. xxv. florenos monete currētis in patria Dal-
phinali. Insuper etiam constituit idem Claudius vnum lectum
completum seu munitum, et res alias in instrumento constitutio
nis huiusmodi latius mentionatas. Preterea etiam ponitur in
facto fuisse de pacto celebrato et inito per et inter partes pdictas
et mediantibus premissis dicta Spirita teneretur ⁊ deberet quit-
tare ⁊ remittere omnia bona paterna et materna, et quod facere/
tenere/ et attēdere cōuenit, pmisit, et ad sancta dei euangelia iura
uit ipsa Spirita. Deīde vero vita functa est et ab hūanis decessit
ipsa Spirita superstite et sibi superuiuente Joanna eius filia na-
turali et legitima. Postea vero vita functus est ⁊ ab humanis in-
testatus decessit dictus Claudius chaysse superstitibus et sibi su-
peruiuentibus Joanne/ Ludouica/ et Catherina chaysse eius
filio ⁊ filiabus naturalibus et legitimis, et dicta Joanne ei⁹ nepte
seu Felezena ex dicta Spirita eius quondam filia naturali et legi-
tima.

Quesitum est primo quis eidē Claudio ab intestato vita fun-
cto succedere debeat.

Secundo an promissio de quittando ⁊ remittēdo bona pater-
na nocere debeat seu possit prefate Joanne nepte seu Felezene.

In iso casu superius mētio
nato et dubijs ex illo elicitis dico ⁊ respondeo bre
uiter ⁊ succincte ꝙ hereditas dicti quōdam Clau
dij delata est prefatis Joanni/ Ludouice/ Cathe-
rine/ ⁊ Joāne, cuilibet videlicet pro quarta parte,
et ꝙ illi quatuor debent seu possunt eidē succedere. auten. de he-
redi. ab intesta. §. j. colla. ix. et transumptiue in auten. in successiōe.
et. l. ij. C. de suis et legiti. libe.

1 † Ad secundū dico et respon-
deo ꝙ promissio de quittādo bona paterna ⁊ materna, de qua su-
pra, non nocuit nec nocet dicte Joanne, quinimo nec eidem noce-
ret renuntiatio bonorum paternorū si illam fecisset dicta quon-
dam Spirita, postꝙ̄ vt in facto supponitur eadem quondā Spi-
rita vita functa est et ab humanis decessit ante dictum Claudiū
eius quondam patrem. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit
Baldus in. l. pactum. colū. ij. versicu. secundo quero an talis renū-
tiatio ⁊c. et colum. iij. ver. decimooctauo queritur. ibi, sed nūquid
per hoc preiudicetur nepotibus. C. de collat. et in. l. fina. C. de pac.
Paulus de castro et Joannes de Imol. in. l. qui superstitis. ff. de
acquiren. heredita. vbi etiam colum. vij. versicu. tangit etiā extra
glo. Bart. hic. nunquid nepotes ⁊c. Idem voluit Franci. de aret.
Alexander de Imol. in dicta. l. pactum. columna. iij. versicu. extra
glo. ibi, primo casu dic ꝙ nepotes ⁊c. et consilio. lxxv. exordiente,
Visis et diligenter pspectis. colum. penult. versic. Et hoc proba-
tur ex his que no. Barto. ⁊ alij in. l. qui superstitis ⁊c. in primo vo-
lumine. Geor. na. in repeti. c. ꝙ̄uis pactum. columna. xxix. versicu.
questio ista ardua est. et alij moder. de pac. in sexto. Et huius dicti
solent docto. assignare rationem, pro eo quia filia renuntians pa-
ternis vel maternis non censetur renuntiare in eum casum in quē
pater aut mater primo decederent, sed solum quando post mortē
patris aut matris hereditas sibi delata esset, quod non contigit
in casu de quo queritur, quia hereditas dicti quondam Claudij
nunꝙ̄ fuit insolidum, aut pro parte eidem Spirite delata, cū ipsa
2 ante ipsum Claudium ab humanis decesserit. † Et ꝙ̄uis Salice.
in. l. pactum quod dotali. C. de pactis. voluerit ꝙ predicta proce-
dant eo casu quo nepotes vellent succedere auo cum alijs nepoti-
bus ex alio filio vel filia predefunctis: non autem cum vellent suc-
cedere auo cum patruis/ auunculis/ amitis/ aut materteris, quasi
isto casu necesse habeant venire ex persona matris que renuntia-
uit cum iuramento. doctores tamē communiter reprobant et dā-
nant istud dictum Salice. dicentes, ꝙ renuntiatio facta per ma-
trem que postea moritur superstite auo, nō nocet nepotibus, etiā
eo casu quo volunt succedere cum patruis/ amitis/ auunculis/ aut
materteris, vt est in casu in quo dicta Joanna vult succedere cum
patruo ⁊ duabus amitis. Et pro hoc videri potest Joā. de Imol.
Franciscus de aretio in dicta. l. qui superstitis. Alexan. de Imol.
in dicta. l. pactum, columna quarta. versicu. primo casu ⁊c. et in pre
dicto consilio. lxxv. Georgius natan in loco superius allegato. qui
omnes commemorantes et referentes dictum Salice. illud repro
bant et damnant. Dico igitur ꝙ non obstante promissione pre-
dicta, potest dicta Joanna neptis succedere dicto Claudio auo
materno pro quarta parte. Que omnia dixerim sub benigna cor-
rectione

rectione cuiuslibet domini melius sentientis.

Cōsilium. CXXXVII.

De indicio ad torturam per testes insufficienter probato.

Summarium.

1 Causarum criminalium probationes luce meridiana discussa nube clarere magis debent.
2 Homicida aut verberator ex quibus dignoscatur.
3 Mulier in causa criminali et grauis preiudicij an possit ferre testimonium et produci testis.
4 Canones non leges illis contrarie sunt seruande in foro ecclesiastico.
5 Clericus etiam coniugatus an possit de crimine puniri per secularem potestatem.
6 Indicium ad torturam sufficiens an faciat testis qui non est integer.
7 Inimicitia capitalis in teste eximit eum ab indicio ad questionem.
8 Asserens simpliciter vel cum iuramento se fuisse a tali vulneratuz an faciat fidem et indicium sufficiens prebeat ad torturam. numero sequen.
9 Testi inimico etiam in mortis articulo constituto non creditur.
10 Assertio morientis leuē presumptionez facit sufficientem ad excusandam calumniam, non autem ad torturam inducendam.
11 Angelus perusinus retractauit in. l. mater. C. de calum. quod dixerat in. l. si quis in graui. §. si quis moriēs. ff. ad syllania. super assertione morientis de vulnere alium accusantis.
12 Mine indicium quando facere possint. nu. 14.
Sepe minus faciunt homines qui magna minantur.
13 Lingue lubricum de facili ad penam non est trahendum.
15 Testis depositio super eo quod non potuit cognoscere an valeat.
16 Indicium quodlibet saltem per duos testes probari oportet.
17 Probationum plures species quando adinuicem iungi possint.
18 Regula singula que non iuuant multa probant in quibus nō habeat verum.

Viso pcessu cause inquisitionalis cepto et formato contra et aduersus honorabilem virum magistrum Antonium farelli notariuz ciuitatis Vapincensis, et depositionibus testium parte venerabilis viri domini procuratoris fiscalis, et partis priuate in ipsa causa pductorū, examinatorum et auditorum, dico et respondeo nihil fuisse vel esse probatum contra eundem magistrum antonium propter quod debuerit aut debeat condemnari tanq̄ homicida vel etiā tanq̄ vulnerator defuncte mulieris Joānete relicte Petri de sancto Amato, et non solum non est aliquid probatum propter quod debuerit aut debeat condemnari vt homicida aut percussor seu vulnerator, quinimo nec propter quod subijci debuerit aut debeat questioni seu torture. Et primo quidē 1 non est vt dixi idem magister Antonius condemnandus, † quia in causis criminalibus probationes debēt esse luce meridiana clariores. l. sciant cuncti. C. de probationi. l. singuli. C. de accusatio. et 2 l. qui sententiam. C. de pe. † Hic autem nullus reperitur testis qui vel viderit vel deposuerit se vidisse dictum magistrum Antoniū verberantem dictam Joannetam, aut qui dixerit seu viderit eundem magistrum Antonium aufugientem cum gladio aut baculo sanguinolento in manibus. Et ita dici non potest esse probatum homicidium fuisse ab eo commissum, etiā si alius preter hūc magistrum Antonium in dicto loco non fuisset. Et ita contra eūdem magistrum Antonium adaptari non potest quod not. Joānes andr. in addi. Specula. titulo de probationibus. §. fina. super versicu. decimotertio. Bartolus et Angelus in. l. ij. ff. de fur. Baldus in. l. neq̄ natales. C. de probationibus. et in. l. fina. ff. de heredi. institu. Angelus in. l. fina. in principio. ff. quod metus causa. et doctores in. c. tertio loco. de probationibus. Baldus et doctores in dicta. l. sciant cuncti. Quoniam vt apparet ex verbis predictorum doctorum ipsi loquuntur in eo qui visus est cum baculo aut gladio sanguinolento, quod non est probatum, quinimo nec deductum contra dictum magistrum Antonium, et sic dici non potest quod ex pretensis probatis condemnari debeat de occiso, seu etiam de vulnerato.

Dixi preterea nihil esse probatuz propter quod debuerit aut debeat subijci questioni aut torture. Et primo quidem non per quasdam Alaysiam relictā Joannis balbi et Sarinam vxorem Joannis arnaudi, quatenus videntur deponere aut dicere se audiuisse a prefata Joanneta dicente et asserente quod eandem verberauerat idez magister Antonius. 3 † Tum quia cum ista sit causa criminalis et grauis preiudicij, et dicte Alaysia et Sarina sint mulieres, nō potuerunt nec possunt in testes in eadem produci. c. mulierem. xxxiij. questione. v. et. c. forus. ad finem. et quod ibi glossa et doctores. de verborum significationibus. Cui non obstat quod habetur. xv. questione. iij. §. ex eo. Quoniam respondeo quod licet secundum. ll. mulier produci possit in causa criminali. dicto. §. ex eo. aliud tamen est secundum ca- 4 nones. † Et quia causa hec tractatur in foro ecclesiastico non seculari, in eo seruandi sunt canones non. ll. illis cōtrarie, per id quod 5 not. doctores in. l. priuilegia. C. de sacrosanctis ecclesijs. † Quod signanter videtur procedere in hoc casu in quo criminaliter inquiritur, non quidem contra laycum sed contra clericum, et sic contra eum qui per secularem potestatem puniri non potest de crimine etiam si sit coniugatus: quia cum vnica et virgine. c. j. de cleri. cōiuga. in. vj. Tum etiam nō probatur per easdem Alaysiam et Sarinam quod ipse dici audiuerint a dicta quondam Joanneta, ea de quibus deponunt: quia si attendatur ad earum depositionez, ille non sunt contestes. Alaysia enim deponit dici audiuisse a dicta Joanneta tunc iacente in combali vinearum inibi mentionatarum, prefata vero Sarina dicit hoc audiuisse ab eadem Joanneta tunc existente ante domum suijpsius Joannete, et prope domum eiusdez Sarine deponentes, non sunt ergo cōtestes quo ad 6 locum, et sic non probant. † Tum et quia si probarent hoc esse eisdem Alaysie et Sarine dictum per dictam Joannetaz, hoc tamē non faceret sufficiens indicium ad torturam: quia ad hoc vt dictū vnus testis indicium faciat sufficiens ad torturam requiritur qđ talis testis sit integer. vt not. Bartolus in. l. j. §. item cornelie. ff. de 7 questio. † Hinc videmus quod testis inimicus nō facit sufficiens indicium ad torturam, saltem quando inimicitia est magna. l. j. §. preterea. et quod ibi glossa et Bartolus. ff. de questioni. Barto. 8 in. l. maritus. eodem titulo. † Quo fit vt cum dicte Alaysia et Sarina non deponant nisi de nuda assertione dicte quondam Joannete dici non possit huiusmodi pretensum indicium esse sufficiēs ad torturam: quia etiam si cum iuramento dicta Joanna hoc dixisset non esset standum dicto eius cum sic se fecisset eidem Antonio capitalem inimicum et de propria suijpsius persona vt pretēderet offensa deposuisset, et sic esset repellenda, et a iudicando et a testificādo in tali causa. l. lex cornelia. in principio. et quod ibi Bartolus. ff. de iniu. l. j. cum ibi not. per Baldum. C. de raptoribus vir- 9 ginum. l. nullus. ff. de testibus. et. l. omnibus. C. eodem titulo. † et testi inimico seu odioso, non creditur etiam si sit in mortis articulo constitutus, vt not. Baldus de pa. constan. in verbo, vassalli. le j. quāto minus fidem vllā facere debet simplex assertio dicte quondam Joannete nullo eius interueniente iuramento. l. solam. et qđ ibi glo. et. l. iurisiurandi. C. de testi. Pro hoc bene facit. l. si quis in graui. §. si quis moriens. ff. ad silleya. vbi dicit text. nō esse credēdū domino vulnerato si moriēs dicit se a seruis suis fuisse vulneratū, 10 † Et vt dicit glos. in. l. mater. C. de calumnia. si que presumptio resultet ex dicta assertione morientis vulnerati, illa est vilis presumptio solum sufficiens ad excusandum a calumnia et temeritate heredis vulnerati qui propter talem assertionem motus est ad accusandum illum qui fuit diffamatus a vulnerato moriēte. Et illam glo. ibi sequunť cōiter docto. et precise dicit Ange. in. d. l. mater. in fi. q̄ illa assertio moriētis nō erat sufficiēs indicium ad torturam, quod etiam patet: quia si faciat vilem vel leuem presumptionem clarum est: quia leuis presumptio nō sufficit ad torturam. dicta. l. maritus. et dicta. l. j. §. idem cornelio. et quod ibi Bartolus de questio. et idē Bar. in. l. fi. col. vl. ff. de q̄stio. et alij docto. in. l. fi. C. eo. 11 titu. † Nō ergo pcedit dictū Ang. in. d. l. si qs in graui. §. si qs moriens. vbi visus est dicere talem assertionem sufficere ad torturaz: quia hoc dictum correxit idem Ange. in. d. l. mater. vbi melius et grauius loquutus est q̄ in. d. §. si quis moriēs. vbi etiam nihil allegauit. Adijcio qđ dictum dicte Joannete etiam iuratum, et vbi deposuisset non quidez de offensione sue persone, sed alterius, nō faceret indicium: quia vt dixi in foro ecclesiastico non admittitur

mulier in testem in causa criminali.

Etiam nec indicium faciunt depositiones seu dicta quorūdā Jasoni de la verace, Berardi giraudenti, Jacobi manuelis, Antonij acarie, et Jacobi alfantis, quatenus visi sunt ipsi aut eoꝝ aliqui deponere vel dicere quod die percussionis seu vulnerationis dicte quondam Joannete viderunt eandem Joannetam in loco seu locis per eos non expressis, et dictum magistrum Antonium in quadam vinea honorabilis viri Francisci farelli eius patris, non enim testificantur aut deponunt quod eundem magistrum Antonium viderint cum baculo aut lapidibus seu etiam verba habentem mala vel alia cum prefata Joanneta, nec etiam testificantur aut deponunt qđ ipse esset cum ea aut prope eam, nec quod tunc esset vulnerata. Non ergo faciunt dicta seu depositiones testiuꝫ sufficiens indiciū, quinimo nec indiciuꝫ. Potuit enim postea alius superuenire qui eam vulnerauerit, vel etiam alium tunc esse cum ea vel prope eam in vinea per quam incedebat qui hoc fecerit, q̄uis enim isti testes aut eorum aliqui dicāt se vidisse prefatos Farelli ⁊ Joannetam, non tamen deponunt qđ alij ibi tunc non existerent.

12 **† Etiā nec fuit vel est sufficiēs** indicium ad torturam id de quo deponere videntur Stephanus pataui, Petrus de anenes, ⁊ Saucherius de veterib⁹, quatenus loquuntur de quibusdam pretensis comminationibus factis vt asseritur per dictū Farelli. Tū quia ille comminationes seu mine si et quatenus de illis appareat, et quod ille facte fuerint non contra animalia bruta, sed contra homines, non fuerunt speciales cōtra videlicet dictam quondam Joannetam aut aliquem specialē seu singularem hominem, sed fuerunt generales nec fuerunt pure sed conditionales, scilicet si ipsos reperiret in vineis suis, qđ non apparet esse facta de prefata Joāneta, nec eam fuisse percussam in vineis dicti Farelli. Tum et quia non est probatum qđ dictus Farelli consueuerit eius pretensas minas demandare exequutioni, quod tamen videtur fuisse necessarium, 13 † quia lubricuꝫ lingue non est de facili trahendum ad penam. l. famosi. ff. ad legem iuliā maie. Item vulgaris fertur versus.

☞ Sepe minus faciunt homines qui magna minantur.

14 † Et q̄uis Cy. per Bald. relatus in. l. fina. ff. de heredi institu. dixerit quod contra eum qui minas intulit presumi debeat si erat male fame, istud dictum Cy. non procedit indistincte, sed solum eo casu quo erat male fame in eodeꝫ genere delicti, quod non reperio hic probatum contra dictum Farelli. Et sic dictum Cyni sibi non obstat.

Preterea nec etiam obstat depositio seu dictum cuiusdam Petri grossetti, quatenus videtur deponere quod die vulnerationis dicte quondam Joannete viderit dictum Farelli exeuntem ciuitatem, circa vnam horam noctis totum perterritum seu alteratum et scopomatū id est ore coopertum. Tum quia idem Grossetti non reperitur hoc dixisse coram ecclesiastico nec per eum vel per alium ab eo deputatum fuisse examinatus, sed hoc deposuit coram iudice layco, ⁊ sic coram incompetenti, et propterea dicto Farelli non nocet. 15 † Tum et quia ideꝫ Grossetti videtur deponere de eo quod cognoscere non potuit. Si eniꝫ idem Farelli incedebat scopomatus hoc est facie coopertus quomodo per ipsum Grossetti cognosci potuit qđ esset perterrit⁹ aut totus alteratus, cuꝫ hec cognoscātur ex inspectione faciei seu vultus qui inspici non potuit si coopertus erat, ⁊ signanter de nocte, ⁊ per horam post factum tractum cāpane pro salutatione angelica. Tum et quia vt audio eo tempore notorie vigebat pestis in ciuitate Uapinci. Propter quam homines presertim qui propter eam aufugiunt, solēt per loca pestifera incedere scopomati. Tum ⁊ quia istud non videtur esse indicium faciens ad materiā. Et si quod esset, illud esset multū remotum ⁊ non probatum: quia 16 de eo soluꝫ deponit dictus Grossetti, † et tamen certum est quodlibet indicium probari oportere, saltem per duos testes, vt voluit glo. reputata singularis in. l. si. et quod ibi Bartol. et alij. C. famil. ercíscun. not. Inno. in. c. sicut. de symo. Ange. in. l. si. in principio. ff. quod met. cau. et in aut. de testa. imperfec. in pricipio. colla. viij. Bald. in. l. cum citra. C. de iu. do. ⁊ in. l. ij. in principio. ff. de excusa. 17 tuto. † Non ergo probatur dictum pretensum indiciuꝫ, nec debet aut de iure potest coniungi cum alio pretenso indicio ad integrandum aliquam pretensam probationem, per id quod ponit Bald. in. l. si quis ex argentarijs. post principium. ff. de edē. vbi voluit qđ nunq̄ iunguntur plures species probationum adinuicem nisi q̄n vnaqueq̄ species per se est in suo esse perfecta. quod est etiam voluit Alexan. de imol. consilio. xj. exordiente, Sentio in dubium reuocari. col. ij. et consilio. xix. exordiente, In his que in themate ⁊c. col. viij. in quarto volumi. et do. Jas. may. in repeti. l. admonēdi. charta. xxxv. colum. iij. ff. de iureiur. Et eodem modo impugnantur depositiones Joannis artaudi alias grandet, ⁊ magistri Cherubini laudrieu, vt videlicet non probent illa pretensa indicia de quibus deponere nituntur: quia illi et eorum quilibet sunt singulares, ⁊ sic nihil probant nec debent ad probationem integrādam 18 eorum pretense depositiones cum alijs coniungi vt predixi. † Nō enim hoc casu habet locum quod dicitur, que singula non iuuant multa prosunt. c. cum causam. cum concordātijs allegatis in glo. ff. de proba. ⁊ quod not. in. l. ij. in principio. ff. de excusa. tuto. Sed solum procedit quando vnumquodq̄ indicium est per se sufficiēter probatum iuxta doctrinam Bald. in dicta. l. si quis ex argentarijs. in principio. quam sequuntur doc. Non est igitur dictus magister Farelli condēnandus aut torquendus. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consiliū. CXXXVIII.

☞ De penitentia que ante traditionem vel stipulationem cadit in contractu innominato.

Summarium.

1 ☞ Contractus diuisionis est contractus innominatus ex quo sine traditione vel stipulatione non oritur actio. nu. 3.

2 Contrahens a contractu innominato recedere quando possit.

4 Penitere licitum est parti ⁊ rem non accipere obligatione interuētu rei perficienda.

Licet puidi viri Bertrandus Joannis patruus, ac Claudius ⁊ Joannes ioānis eius nepotes ex Dionysio ⁊ Ysnardo, Joannis fratrib⁹ predefunctis decreuerint ⁊ statuerit diuidere ⁊ partiri eorum res ⁊ bona, ⁊ q̄uis etiam res et bona huiusmodi diuiserint, ⁊ in diuidēdo seu partiendo dixerint qđ bona existentia in loco ⁊ territorio Montisbruni perueniant et peruenire debeāt ad prefatos Claudium et Joannem, et quod bona existentia in loco ⁊ territorio de Aurelo perueniant ⁊ peruenire debeāt ad partem dicti Bertrādi, si tū nō est vlterius processum, hoc est si nō est facta inter eos traditio bonorum diuisorum vel si non interuenit hincinde stipulatio de obseruabda diuisione huiusmodi, idem Bertrandus potuit et potest penitere et dicere se nolle stare diui1 sioni huiusmodi, ⁊ sic illi contrauenire: † q: contractus diuisionis est cōtractus innoiatus, ⁊ ideo ex solo pacto diuisionis nō oritur actio, sed opus est quod interueneritt traditio facta per illum qui agere vult, vel stipulatio. l. diuisionis placitum. et quod ibi Bartolus, Angelus, et doctores. ff. de pac. quod etiam voluit Specu. titu. de iudi. §. sequitur. versi. porro, ibi, ego titius confiteor in partem tantum. P. ⁊c. et Bald. C. de re. permuta. super rubrica. Nisi igitur prefati Claudius et Joānes expediuerint ⁊ tradiderint dicto Bertrando, et ipse Bertrandus iam ab eis habuerit et receperit eam partem quam habebant idem Claudius et Joānes in bonis existentibus in loco et territorio de Aurelo, vel nisi idem Bertrandus conuenerit et promiserit ipsis Claudio ⁊ Joāni presentibus ⁊ stipulātib⁹ expedire ⁊ tradere eam partem quam habebat ⁊ habet in bonis ⁊ rebus existētibus in loco ⁊ territorio Mōtisbruni, nō possunt ipsi agere nec petere quod illa pars eis expediatur. dicta. l. diuisionis placitum. ⁊ quod ibi not. doct. ⁊ Specula. in loco superius allegato. Nec cogendus est idem Bertrandus adim2 plere pactum diuisionis postq̄ eum penitet, † quia in contractu innominato potest contrahens venire cōtra ante illius perfectionem, hoc est anteq̄ aduersari⁹ adimpleuerit, nisi vt predixi inter3 uenerit stipulatio. † Pro premissis facit quia contractus innominati, cuiusmodi est diuisio vt pdixi, pficiunt rei interuētu. l. ex placi4 to. ⁊ qđ ibi glo. et doc. C. de re. permuta. † et q̄n obligatio dꝫ perfici rei interuentu, licitū est parti penitere, ⁊ rē si velit meā accipere. l. qui pecuniā. ff. si cer. peta. ⁊ l. penultima. ff. que res pigno. obliga. pos. Esto igitur qđ dicti Claudius et Joānes pacti essent tradere et expedire dictam eorum partem quam habent in bonis ⁊ rebus

existentibus

existentibus in loco et territorio de Aurelo nō teneretur idē Bertrandus illas recipere nec perficere contractum diuisionis postq̄ eum penituit et penitet. Et ita mihi videtur &c.

Cōsilium. CXXXIX.

De prescriptione longissimi tēporis in qua nō succurrit per remedium restitutionis in integrum ex capite ignorantie.

Summarium.

1 Ignorans an differat in prescriptionibus a sciente vt aduersus prescriptionem succurri possit per remedium restitutionis in integrum ex capite ignorantie.
2 Restitutio in integrum aduersus quam prescriptionez detur. nu. sequen. et. 5.
3 Securitas plenissima in prescriptionibus que sit.
4 Molestia infertur illi qui iudicialiter conuenitur aut vexatur.
6 Ignorantia an cadat aduersus detentorem instrumētorum quorum notitiaz habere presumitur si maior vigintiquinq̄ annis sit. nume. sequen.
7 Maior. xxv. annis discretionis perfecte presumitur.

Cum supponatur i facto q̄ nec hoīes loci de Lazaro soluerunt taychiam que nunc ab aliquibus petitur parte reuerendi in xp̄o patris et do. domi. Vapincēsis episcopi, nec bone memorie reuerendi domini epi eius predecessores qui fuerūt pro tempore taychiā hmōi petierunt a predictis hominib⁹. Existimo quod dicto do. epo seu eius procuratori nunc agenti cōtra probū virū Claudiū hugonis dicti loci de Lazaro et certā taychiam in libello parte ipsius oblato latius mentionatam petēti refragetur et obstet prescriptionis exceptio per ea que habētur in. l. sicut. et. l. oēs. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. c. de quarta. et. c. vigilāti. de prescrip. 1 † Et supposito citra preiudicium veritatis qd aduersus prescriptionē succurri posset per remediū restitutionis in integrū ex capite ignorātie ex illa clausula, si aliqua alia iusta mihi causa esse videbitur. posita in. l. j. §. fi. ff. ex qui. cau. maio. Cuius contrariuz voluit Bal. in. l. j. i. xxiiij. oppo. C. q admitti ad bono. posses. pos. per. l. j. ad fi. C. de prescrip. lōgi tēpo. vbi nō differt ignorās a sciente. Pet. de ancha. consi. clxix. exordiēte, Principaliter cōtra istos legatarios. Rapha. in. l. cū filius. §. in hac. ff. de verbo. obli. et Angel. in. l. si infanti. C. de iu. delibe. saltem videtur q̄ restitutio huiusmodi dari nō deberet in prescriptionez lōgissimi tēporis, et qd in hoc casu procedere deberet opinio Bald. et sequaciū, per id qd 2 voluit glo. in. c. auditis. de restitu. in integ. † Vbi cōcludit q̄ cōtra prescriptionē. xxx. annorū nō datur restitutio, ne alias lex videat esse imposita verbis et nō rebus cōtra id quod habetur in. l. ij. ad fi. C. cōmuni. de leg. et dictā glo. sequitur ibi Jo. and. et in cle. j. de restitu. in integ. in glo. ordina. Pro hoc videtur bene facere. d. l. sicut. ibi, viuendi vlterius nō habeant facultatē. Et per hāc. l. et multas subtiles rationes hoc voluit Pet. de ancha. in dicto cōsi. clxix. idē etiā voluit Alexā. de imol. cōsi. clij. exordiēte, Viso themate infra scripto &c. et cōsi. clxiij. exordiente, Viso pcessu cause. col. iij. in secūdo volu. Pro quo allegat dictā. l. sicut. q̄uis vt puto allegare voluerit dictā. l. oēs. ad fi. vbi dicitur, sit liber, et ex presentis saluberri3 me legis plenissima munitione securus. † Si ergo prescriptio longissimi tpis prebeat plenissimā securitatē, et plenissima securitas dicatur esse qn̄ nō potest peti restitutio in integrū, vt not. glos. in l. ait pretor. §. permittitur. in verbo, imputandum. Palā infertur qd aduersus prescriptionē lōgissimi tēporis peti non potest restitui in integrū. Et idē probari videt in. l. fi. versi. nullā molestiā vel inquietudinē. C. de fun. patri. lib. xj. vbi habet q̄ post possessionē xl. annor, tenēda nō est molestia aut queuis inquietudo formidāda. Nō poterit ergo ille qui prescripsit post annos. xl. iudicialiter 4 cōueniri, † quia molestia dicit inferri etiā qn̄ quis iudicialiter conuenitur aut vexatur. auf. de fideiusso. in princ. in verbo, molestus. colla. j. et in. l. j. cū ibi not. per Bald. C. de nundi. si ergo post prescriptionē quadraginta annor posset iudicialiter cōueniri, ipse molestaretur, qd tamen. d. l. fi. de fun. patrimo. et. l. oēs. de prescrip. xxx. aut. xl. annorum fieri vetuit. ad quod facit dicta. l. sicut. ibi, viuendi vlterius nō habeāt facultatē. Hāc opinionē etiā videt tenuisse 5 Alex. de imol. in. l. possideri. §. labeo. ad fi. ff. de acqui. posses. † Et quod aduersus talē prescriptionē non detur restitutio in integrū tenuit Ang. in. d. l. sicut. ad fi. vt reperitur in quibusdam lecturis.

Pro hac parte faciunt multe et subtiles rationes inducte per Franciscum de are. consil. ciiij. exordiente, Breuitas in consulendo bene necessaria est &c. et q̄uis dicat ibi se non recedere ab opinione Bart. in. l. j. §. si quis autez. ff. de itine. actuq; priua. que vt dicit videtur esse communis in prescriptione decem, viginti, aut triginta annorum: tamen in prescriptione quadraginta annorum nō loquitur Bar. et vt subiungit posset probabiliter dici per dictam. l. omnes. quod aduersus prescriptionem quadraginta annorum non detur restitutio ignoranti, q̄uis daret aduersus prescriptionem decem. xx. vel. xxx. annor, et sic secundum eum possent concordari opiniones. Fateor tamē quod ipse hoc plene non firmat. Si tamen hec procedāt in prescriptione. xl. annorum, multo fortius procedere deberent in prescri6 ptione centum annorum vt est in casu. † Et saltem pro eo quia vt audio instrumentum illius pretense transactionis in vim cuius agere nititur idem reuerendus dominus episcopus fuit continue penes eum et predecessores suos hoc est in archiuis publicis ecclesie Vapincensis. Propter quod non est verisimile eosdem do. episcopos ignorasse hanc pretensam transactionem, quinimo insurgit fortis presumptio q̄ illius notitiam habuerint, per id qd habetur in auf. atqui semel, et in corpore vnde sumitur. C. de pba. vbi probatur qd ille qui furatur dicta testium nō publicata, et illa habet penes se, ex hoc solo presumit ea didicisse et legisse: q2 nō subest alia causa verisimilis cur ea subtraxerit. Idem ergo si appareat instrumentum dicte pretense transactionis fuisse degrossatum ad instātiam dictorum dominorum episcoporum aut alicuius eorūdem, et nunc repertum est in dictis archiuis, et penes dictum reuerendum do. modernum episcopum. Voluit etiam Bald. in dicta auf. at qui. qd hoc ipo quod scriptura reperitur penes aliquē, presumatur cognita et lecta per euz. allegat. l. nō est ferēdus. ff. de trāsac. Et q̄uis Fran. de are. in. l. qui rome. §. duo fratres. col. ix. dicat dictā. l. non est ferendus, non probare dictum Bald. Ipse tamen 7 sequitur dictum huiusmodi in eo qui esset maior. xxv. annis, † qui presumitur esse discretionis perfecte, dummodo scriptura fuisset apud eum tempore competēti, quod vt dicit determinaret ad arbitriū iudicis inspecto preiudicio cause, qualitate persone, et aliis coniecturis. Pro premissis etiam facit quod dicit Petrus de ancha. in dicto consilio. clxix. vbi voluit quod ille penes quem reponitur instrumentum presumitur habere notitiam omniū contentorum in eo. arg. c. constitutus. de testi. Et hec videntur multum facere pro intentione predictorum hominum, et contra dictū do. episcopum, verum quia in ista materia reperio aliquos, et quidez magnos viros aliter sensisse, ego pro nunc plene non firmo donec plenius materiam reuoluerim, ac etiam viderim instrumentū seu copiam dicte pretense transactionis, et plenius intellexerim facti veritatē. Premissa autem dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CXL.

De locatione beneficiorum facta in ecclesie preiudiciuz, vbi de religione Hierosolymitanorum militum apud Rhodum.

Summarium.

1 Scriptura priuata an faciat fidem et cōtra quem probet, et testibus super ea deponentibus quatenus credatur.
2 Testes de facili propter literarum similitudinem decipi possunt.
3 Literarum effigiatio faciliter a vafro imitari potest.
4 Hierosolymitani preceptores quibus comparentur, et quod officium sit. nu. 8. 16. et. 20.
5 Institores qui dominicis negotiis preponunt, an possint obligare dominos.
6 Limites concesse licentie non pretergrediendi.
7 Argumentum a contrario sensu in quibus habeat verū et pcedat.
9 Canonicus vel administrationē habens an possint successori preiudicare in locando, et quando. nu. seq.
10 Canonicus cui comparetur.
11 Obligatio personalis in locatione beneficij quos obliget. et numero sequen.
12 Personalis obligatio morte terminatur.
13 Successor vt teneatur ad predecessoris locationem in beneficio factam que prius debeant interuenire.
14 Contractus arrēdamenti beneficialis anteq̄ dicatur realis, quid requiratur.
15 Obligatione principali sublata tollitur hypothecaria.

16 Ecclesie rectores seu administratores comparantur procuratoribus tutoribus & vsufructuarijs.
17 In prelatis ecclesiarũ an idem sit quod in alijs legitimis administratoribus.
Ecclesia minori equiparatur.
18 Cõfessio legitimi administratoris que emanauit per modum cõtentiose iurisditionis, cur potius preiudicet q̃ que per modũ voluntarie.nume.seq.
Administrator donare non potest.
19 Confessio per modũ cõtẽtiose iurisditionis reddit̃ in inuitum.
Donare an videat̃ qui bonam fidem agnoscere non prohibetur.
20 Mutuum factum per prelatum prins q̃ ecclesie vel successori preiudicet quid probasse sufficiat.
21 Cõtractus p prelatũ cruce signatũ fact⁹ super locatione fructuũ ecclesie per certũ tẽpus, lz post obligationem moriat̃ nec pecunia inueniatur, an quando & cur ratus sit & ecclesie preiudicet.
22 Necessitas est exlex.

Locatio seu arrendamentũ qđ fecisse pretẽditur nobilis & religiosus vir dñs Jacobus de pinhano miles sancti Joãnis Hierosolymitani quõdam nobili Antonio de pinhano eius nepoti, de quibusdã preceptorijs quas pro tpe obtinebat, nõ probat̃ nec posse pbari videtur per quasdã pretẽsas literas subscriptas vt
1 pretẽdit̃ per ipsos dñm Jacobũ & nobilẽm Antoniũ, † qr ille fuerunt & sunt litere priuate que lz probent cõtra scribentẽ seu subscribentẽ & illas se scripsisse aut subscripsisse cõfitentẽ.l.publia meuia.§.fi.ff.de po.nõ tñ probãt cõtra aliũ, etiã si pretenderetur illas scripsisse aut subscripsisse nisi coadiuuẽtur testibus deponẽtib⁹, vcz & dicentibus se vidisse illas scribi aut subscribi per eum qui eas scripsisse aut subscripsisse ptẽdit̃.auf.de istru.caute.& fi.§.fi qs igit̃.qđ etiã voluit Jaco butri.auf.& si cõtract⁹.col.fi.C.de fi.instru.Bart. in.l.scripturas.C.qui potio.in pigno.habe.& in.l.nuda.colũ.ij.ff. de dona.Bal.in auf.sed nouo iure.col.j.vel.ij.C.si cer.pet.Anto. de butri.in.c.ij.col.ij.vel.iij.& ibi Panor.col.ij.de fide instru.& docto.maxime moder.in.l.ex hac scriptura.ff.de dona.in.l.admonẽdi.ff.de iureiur.Alexã.de imol.cõsil.lxxx.exordiẽte, Viso processu cause vertẽtis &c.in quarto volu.Et nimirũ si talibus testibus nõ credat̃ etiã si dicant se habere notã scripturã illius qui literas scri-
2 psisse aut subscripsisse ptẽdit̃.† Quia vt dicit Bar.in dicta auf.et si cõtractus.col.ij.ver.opponi.dicitur hic q̃ cum fiunt &c.et doct. in.d.ij.de fi.instru.testes possent de facili decipi pter similitudi-
3 nem literaꝝ.† Et qr etiã põt quis literas alicuius de facili cõtrafacere.Dicte igit̃ pretẽse litere nõ pbãt nec pbare possunt dictũ pretẽsum arrẽdamentũ, nisi supersint testes quivt predixi dicãt & deponãt se fuisse presentes, qñ ille fuerũt scripte vel subscripte p dictũ quodã do.Jacobũ, & se vidisse illas per eũ scribi aut subscribi.

Preterea supposito citra preiudiciũ veritatis q̃ dictũ pretẽsum arrẽdamẽtũ per literas predictas, & testes deponẽtes vt predixi sufficiẽter pbaret̃, illud tñ non videret̃ obesse reuerẽdissimo dño Cardinali, magno Rhodi magistro, & venerabili cõuentui sancti Joãnis Hierosolymitani seu cõmuni thesauro religionis, vel etiã successori in dictis pretensis
4 preceptorijs ne tenerent̃ isti stare dicte pretẽse locationi.† Et hoc siue cõparemus dños preceptores religionis sancti Joãnis Hierosolymitani institoribus qui negocijs dñicis preponũtur, quod posse fieri not.Inno.Hosti.& Jo.an.in nouel.in.c.cũ deputati.de iudi.eo casu quo domus que habet superiorẽ preceptorez est dña, nõ tantũ domus inferioris in qua preceptor superioris pceptorez instituit, sed etiã est dña domus inferioris, siue eos cõparemus custodibus vel cõmendatarijs, vel visitatoribus aut vicarijs, quod etiã videt̃ fieri posse per ea q̃ not.Inno.Host.& Jo.an.in.c.cũ deputati.Siue qđ forte pcedit, siue qđ forte veri⁹ est eosdẽ cõparem⁹ prioribus manualibus deputatis per superiorẽ vel alijs habẽtib⁹ dignitatẽ perpetuã/ cũ iura suaꝝ pceptoriaꝝ separata existãt a domo superiori, & vt existimo tñ eidẽ rñdeant de certa annua pẽsione, p id qđ ponit do.And.barba.loquẽs tñ de pceptorib⁹ sctĩ Antonij in.d.c.cũ deputati.col.vj.Et primo quidẽ nõ noceret predictis dictũ pretẽsum arrẽdamẽtũ, nec ipsi tenerent illi stare si psup-
5 ponam⁹ dictos dños preceptores cõparari institorib⁹, † qui dñicis negocijs pponunt̃: qr lz institores videant̃ alias posse obligare dños qui illos eoꝝ negotijs preposuerũt, hoc tñ nõ videt̃ potuisse facere dictus quodã do.Jacob⁹ arrendãdo dictas ei⁹ preceptorias.Et hoc pro eo qr solũ, & dũtaxat sibi concessa fuerat licẽtia illas arrẽdãdi ad trienniũ & pecuniã recipiẽdi pro subsidio mandati ac necessitate & vtilitate dicte religionis, qđ fecisse non videt̃ dictus quondaz do.Jacobus, quinimo potius vt donare posset illi nobili Antonio de pinhano & alijs suis nepotib⁹ q̃titates, & sum-
6 mas de quibus in literis dicti pretẽsi arrẽdamẽti.† Et ita nõ sunt seruati limites mãdati seu cõcesse licẽtie qui tñ seruari debuerunt. l.diligẽter.ff.mãda.& c.cũ dilecta.de rescrip.Pro quo facit qr si et data est, & dari solũ & dũtaxat cõsueuerit licẽtia hmõi pro subsidio ac necessitate & vtilitate dicte religionis, illa intelligat̃ et intelligi
7 debeat al's phibita.† Arguẽdo a cõtrario sensu qđ pcediti rescriptis.vt not.glo.in.l.si pcuratorẽ.§.si ignorãtes.ff.mãda.Roma. in.l.si cũ dotẽ.circa fi.principij.ff.solu.matri.& do.And.barba.i repeti.rubrice.de rescrip.in cle.pcedit etiã & est validũ in pactis & stipulationibus.l.inter socerũ.§.cum inter.ff.de pac.dota.qđ etiam voluit Bal.in.l.cõuenticulã.C.de episco.& cle.Procedit etiam in singulis.l.põponius.§.sed si is qui.ff.de pcura.Insuper etiã et in testamẽtis & statutis.l.lucius.la.ij.ff.de heredi.institu.& qđ voluit in.l.nõ impossibile.ff.de pac.& in.l.oẽs populi.ff.de iusti.& iu.

8 † Dico insuper qđ si dicti do. preceptores cõparẽtur custodib⁹, cõmẽdatarijs, visitatorib⁹, vel etiã vicarijs adhuc nõ deberet dictũ pretẽsum arrẽdamẽtũ, etiã si sufficiẽter pbaret̃ officere vel nocere prefatis reuerendissimo dño magno magistro cõuẽtui aut cõi thesauro seu etiã successori in di-
9 ctis preceptorijs.† Cuius dicti illã assigno rõnem: qr nõ plus potuisset ipse quõdã do.Jacobus in piudiciũ pdictoꝝ q̃ possit canonicus in preiudiciũ successoris in prebẽda, vel saltẽ plus q̃ possit habẽs administrationẽ qui in locãdo nõ preiudicant successori, et
10 quidẽ nõ canonicus, † qr cũ ipse cõparetur vel vsuario vel vsufructuario, ipse nõ põt locare vel arrẽdare prebẽdã seu bona prebẽde vltra tps eius vite, per id qđ habet̃ in.l.si quis domũ.§.j.ff.loca.et qđ not.Inno.& doc.cõiter in.c.fi.ne prela.vi.su.Nisi forte arrendamentũ hmõi fieret de licẽtia epi vel alterius superioris, qđ tñ in casu de quo querit̃ nõ noceret, cũ nõ fuerint seruati limites mãdati seu cõcesse licentie vt predixi.Nõ etiam preiudicauit idem quondam do.Jacobus prefatis do.magno magistro cõuẽtui cõmuni thesauro vel successori, etiã si presupponerem⁹ eũ habuisse administrationẽ vel debuisse censeri tanq̃ prelatũ dictaꝝ preceptoria-
11 rum, † pro eo qr si attẽdat̃ ad formã & tenorẽ dicti pretẽsi arrendamenti seu locationis, illa non fuit realis sed personalis q̃ ppterea dictos do.magnũ magistrũ & alios nõ obligauit, sed dũtaxat ipm do.preceptorẽ cõtrahentẽ, per id quod plene ponit do.Rote decisione.ccxxxij.exordiente, Si prelatus locat ad certum & modicũ
12 tempus &c.† Personalis enim obligatio finitur morte.c.ij.de preca.c.nuper.de dona.inter vi.& vxo.& qđ eo casu arrendamentũ seu locatio non obliget successorem videntur tenere doct.magis cõiter.in.d.c.fi.ne prela.vi.su.vbi Host.Joã.an.in nouel.Panormi.
13 et Joan.de ana.vbi etiam.colum.iij.dicit idem de Ana.† q̃ ad hoc vt successor teneatur stare cõtractui, plura debẽt interuenire. Primo q̃ cõtractus sit celebratus nomine ecclesie.Secũdo q̃ pro
14 vtilitate ecclesie.Tertio q̃ interueniat autoritas superioris, † qr alias nõ dicit̃ cõtractus realis, vt etiam voluit ibi Anto.de butri. per id quod habetur in.c.de cetero.& in.c.veniens.de transac.Putat etiam Anto de butri.in dicto.c.fi.quod ad inducendam realitatem contractus requiritur etiam cõtractus capituli, al's posset reuocari.Pro quo facit quod habetur i.c.clericos.de offi.vicarij. Predicta vero omnia vel quasi omnia defuerunt in dicto pretenso arrendamento.Et ita nõ fuit reale: quod si ita est, ergo nõ obligat &c.per predicta.Nõ obstat q̃ pro obseruatione huiuscemodi asserti arrendamenti pretendatur ipse do.Jacobus hypothecas-
15 se & obligasse bona dictarũ preceptoriarum, † qr respondeo q̃ sublata principali obligatione tollitur hypothecaria, vt not.in.l.si tibi.§.de pignore.ff.de pac.

Preterea esto quod dictum ptẽsum arrẽdamẽtũ dici posset reale & valere in piudiciũ pdictorũ do.magni magistri & alioꝝ quo ad hoc vt teneant̃ illud obseruare, nõ tñ eis nocerẽt ille pretẽse assignationes seu solutiones quas in diminutionẽ sũme & ptij cõnẽti fieri voluit fratri Andree de pinhano nobilib⁹ Petro & Alysie de pinhano ei⁹ nepotib⁹, & Girardo vitalis mercatori.Tũ qr nõ apparet de illis ptẽsis mutuis.pro quoꝝ restõne fecit idẽ do.Jacob⁹ dictas assignationes.Nõ em̃ in preiudiciũ pdictorũ do.magni magistri, & aliorũ credẽdũ est asser-
16 tioni eiusdez do.Jacobi.† Et hoc siue parificem⁹ eũ pcuratori.c. fi.xij.qõ.j.& c.fraternitati.de do.siue tutori.et auf.de ecclesiasti.titu.§.fi.collatione.ix.siue vsuario vel vsufructuario.iuxta not.i.c. presenti.de offi.ordi.in.vj.qr dicta pretensa assertio seu cõfessio nõ emanauit per modũ ꝯtẽtiose iurisditionis, sed volũtarie facta est
17 ergo nõ nocet.l.certũ.§.sed an ipsos.& qđ ibi glo.ff.de cõfes.† Ubi

dicit glo. idē esse in prelatis ecclesiarum qđ est in alijs legitimis administratoribus, cū ecclesia equipareтur minori. c. j. de in integ. restitu. † Quare autē potius preiudicet cōfessio legitimi administratoris que emanauit per modū cōtētiose iurisditiōis. l. iiij. §. tutor. ff. de re iudi. c. j. vt lit. non contest. c. suborta. de re iudi. et quod voluit Cy. in. l. j. C. de cōfes. q̄ illa que volūtarie emanauit. Dicūt docto. qđ hoc ideo est: q2 administrator donare nō potest. l. cōtra iuris ciuilis regulas. §. si filius. ff. de pac. sed cōfitendo per modū volūtarie iurisditionis videtur donare. l. donari. ff. de dona. † sed quī cōfitetur per modū cōtentiose iurisditionis que redditur in inuitum. l. inter stipulātē. §. sticbum. ff. de verbo. obli. nō videtur donare: q2 non prohibetur agnoscere bonā fidem. l. quotiens. §. sicut. ff. de administra. tuto. Tum et quia si appareret de dictis pretensis mutuis, non tamen apparet q̄ illa fuerint conuersa in vtilitatem dictarū preceptoriarum vel religionis seu etiā in illas pretensas causas quas ibi asseruit idē do. Jacobus, ergo nō nocent, † quia ad hoc vt mutuū factū a prelato preiudicet ecclesie vel successori opus est q̄ illud probetur fuisse cōuersum in vtilitatem ecclesie. Pro quo allegasse sufficiat no. per scribentes in. c. qđ quibusdā. de fideiusso. que omnia predicta si procedant in vero prelato ecclesie, multo fortius aut saltem nō minus procedere debēt in dñis preceptoribus qui videntur habere minorem facultatem vel saltem non habere maiorem in suis preceptorijs et bonis illarū q̄ habeant veri prelati in suis ecclesijs, per id quod voluit Inno. in dicto. c. cū deputati. versi. plus placet quod not. et c. et qđ ibi Hostiē. et Jo. and. in nouel. iunctis his que not. Inno. in. c. cum venerabilis. super verbo, adiudicauimus. et quod ibi Inno. et Jo. and. de religio. domi. Ex quibus colligitur eos sensisse in simili, hoc est in preceptoribus templi et alijs de quibus ibi: qđ superiores magis dicuntur prelati harum preceptoriarum vel aliarū ecclesiarū, de quibus ibi q̄ ille preceptor, prelatus, custos aut vicarius, qui ibi moratur.

† Et per predicta patet q̄ intētioni dictorū do. magni magistri, et aliorū nō obstat qđ habetur in. c. ad liberandam in parte decisa. et quod ibi Hostien. Joā. and. et alij de iude. Hosti. Jo. and. et alij in. d. c. si. ne prela. vi. su. qui loquētes de prelato cruce signato, locante seu arrendante vel obligāte fructus ecclesie ad quinquennium vel triennium, prout cōtinetur in priuilegio cruce signatis concesso, dicunt qđ si ille forte post mensem moriatur in itinere nec pecunia inueniatur, manet nihilominus ratus contractus per eum celebratus, si hoc expresse in priuilegio contineatur. arg. c. fina. de vo. et hoc ne is qui contraxit decipiatur ex rescripto principis. l. j. C. de his qui veni. eta. impetra. et ne suis contractibus ecclesia fraudem adhibeat. c. per tuas. in fi. de dona. Quoniam vt apparet ex tenore illius partis decise, et ex eo quod ibi not. Hostien. et Jo. and. super verbo, et si necesse. illa loquitur de illo cruce signato, cui necesse est hoc facere. et exēplificāt Host. et Jo. and. in eo qui aliter se parare non potest. Intēdit enim princeps prouidere non vtilitati (semper enim esset prelato vtile, q̄ hoc facere posset) sed necessitati, † que legem non habet. c. consilium. ante fi. de obserua. ieiunio et presupponunt doct. prefati pecuniā fuisse cruce signato expeditam et solutam: quod vt predixi hic non apparet fuisse factum, sed potius de contrario propter illas pretensas assignationes quas fecisse pretenditur idē do. Jacobus pro faciendis solutionibus illis suis nepotibus et nepti, et cuidam alteri, quibus se teneri asserebat ex mutuis, de quibus tamē non apparet. Et sic consequenter nec apparet qđ illa conuersa extiterint in vtilitatē religionis, aut q̄ soluta fuerint reuerēdissimo dño et c. quinimo nec apparet de predictis assignationibus: quia vt predixi ille litere nullam fidem faciunt. Et ita videtur dictū pretēsum arrēdamentum fuisse sufficiēter impugnatū. Cui etiā obstat quoddā aliud pretēsum arrēdamētū factū per eūdē domi. Jaco. Anno domini. M. cccc xc vij. et die penultima mensis Martij. Et sic per quindecim dies post dictū assertū arrēdamētū de quo in dictis assertis literis, qđ in eis factū asseritur Anno incarnationis dñice. M. cccc xc vj. et die. xiiij. mēsis Martij. Nō enim est verisimile stāte veritate primi arrēdamēti q̄ idē do. Jacobus miles et religiosus postea arrēdaret pceptoriā de q̄ in dicto scđo arrēdamēto.

Preterea nec dictū secūdum arrēdamētū preiudicat dictis do. magno magistro et alijs, saltem quatenus in eo legitur dictū do. Jacobū fuisse cōfessum se habuisse et recepisse summā de qua in eo: q2 nō est stādū assertioni eiusdem do. Jacobi in preiudiciū dictorum do. magni magistri et aliorum, et hoc cau sis et rōnibus superius allegatis quas nō repeto. Et q2 non apparet de numeratione, cōsequēter infertur nō apparere q̄ pecunia huiusmodi soluta extiterit pro viagio pro quo solo permittebatur fieri arrēdamētum: non ergo nocet. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CXLI.

De substitutione breuiloqua adiuncta compendiose que in vim fideicommissarie valet. Et de presentia in diuisione nō preiudicabili in casu donationis. Et de viduis relictis administratricibus in bonis defuncti. Et de iuramento minori ad restitutionē in integrum non nociuo.

Summarium.

1. Substitutio reciproca compendiose adiūcta facta per patrē filijs heredibus institutis, et adinuicē substitutis quorum vnus factus pubes post hereditatem aditam decessit: valet in vim fideicōmissarie substitutionis.
2. Grauamen conditionale an possit ambas quartas detrahere et filius grauatus de illis disponere.
3. Legitima triū liberorū in bonis patris quāta et qualiter deducenda.
4. Trebellianica que portio hereditatis sit.
5. Sciētia, presentia, et patiētia an preiudicet maxime mulieri vt cēseatur donasse partem suam in diuisione bonorum, et quando et in qua quantitate. nu. 8. et. 10.
6. Mulieres de nimia auaritia taxantur adeo vt habeatur pro miraculo, si quando mulier donet liberaliter.
7. Presumptio non fit pro muliere iuri suo renuntiante nisi per aliquam fraudem.
8. Perdit qui donat.
9. Consensus in ignorantem non cadit. Ignorans non donat.
10. Ignorantia iuris mulieri in euitando damno minime nocet.
11. Donationes inter viuos nō seruatis certis solēnitatibus sunt in Prouincia prohibite per statutum dominicale.
12. Vidue per testatorē relicte cōditionaliter administratrici omniū bonorū alimēta in domo cum preeminentia an cēseātur esse legata, et an illi aut eius heredi incumbat onus probandi illud.
13. Locutio pluralis vno numero contenta quando sit.
14. Indefinita equipollet vniuersali.
15. Legitima et trebellianica de quibus rebus debeantur.
16. Legitima post mortem testatoris an possit augi aut minui, et qđ tempus inspicitur in ea.
17. Juramentum quando nō noceat restitutioni in integrum postulate per minorem lesum.

Allegatio primi quesiti.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte nobilis et honorabilis viri Jacobi gasqui loci Manasce, et dubijs ex casu hmōi elicitis, dico et rñdeo ad dubia hmōi prout infra. Pro quorum faciliori declaratōe psupпono tenorē testamēti dudū cōditi p nobilē virum Bartholomeū gasq eiusdē nobilis Jacobi quōdā patrē. Et q̄ nobilis Dionysius gasqui dicti Jacobi frater ab humanis decesserit factus pubes sine liberis et itestatus, supstitibus dicto nobili Jacobo ac egregio viro dño Petro gasqui eius fratre. Insuper et nobilis Dalphina eorūdem do. Petri et Jacobi mře. † Ex quo sequitur q̄ substitutio reciproca cōpendiose adiuncta facta per dictū quōdā Bartholomeū patrē sibi locū vēdicauit in personā dictorum do. Petri et Jacobi, et valuit, nō quidem in vim vulgaris: q2 illa expirauit per immixtionē seu aditionē hereditatis factā p dictū Dionysiū. l. post aditā. C. de impu. et alijs substi. Nō etiā in vim pupillaris: q2 cū idem Dionysius ab humanis decesserit post pupillarē etatē illa expirauit. l. in pupillari. cū suis similī. ff. de vulg. et pupil. Valuit ergo i vim fideicōmissarie seu oblique substōnis prout habetur in. l. precibus. C. de impube. et alijs substitu. in. c. raynutius. et. c. raynaldus. de testa. † Et cū grauamē fuerit cōditionale potuit idē Dionysius detrahere duas quartas, scz legitimā et quartam trebellianicā. Et de illis disponere et testari, p id qđ voluit glo. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glo. et Bar. in. l. q̄ q̄. C. ad leg. fal. Bal. in. l. filiū quē. C. fami. erciscū. multas remissiones ponit do. Jas. may. in aut. res q̄. C. cōi. de leg. pro quo dicto sunt boni text. in. c. raynutius. et. c. raynaldus. de testa. † Et cū dicto nobili Bartholomeo gasqui superfuerint tres liberi, horū oīm legitima fuit triēs, hoc est tertia pars bonorum eiusdem Bartholomei, deducto ere alieno et funeris impēsa. d. l. papinianus. §. qrta aūt. Qui triēs erāt equaliter iter eos diuidēdus. auт. de triē. et semis. §. j. colla. iij. et sic effectualiter legitima cuiuslibet ex dictis tribus filijs erat nona pars bonorum dicti Bartholomei, deducto ere alieno et funeris impensa. Quam nonam partem detrahere potuit idem Dionysius de illa tertia parte in qua fuit heres

4 institut⁹, †trebellianica vero est quarta pars residui, hoc est quarta pars illius quod remanebit, facta prius detractione predicte legitime iuxta practicam glos. in d.c. raynaldus. super verbo, licet totas. ⁊ Jo. de imol. in. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulga. et pupilla. Et in istis duabus quartis ⁊ aliis bonis eiusdē Dionysii aliunde acqsitis q̄ ex paterna successione, succedere debuerūt p̄fati Dalphina, do. Petrus et Jacobus, quilibet videlicet pro triēte. aut. de here. ab intestato. §. si vero cum ascēdētibus. colla. ix. ⁊ trāsumptiue in aut. defuncto. C. ad tertul.

Hanc autem partez pro et in qua succedere debuit dicta nobilis Dalphina habere debet dictus nobilis Jacobus vniuersalis heres eiusdez nobilis Dalphine. Cui non obstat id qd ex aduerso parte dicti do. Petri eius fratris opponitur in quadam eius schedula exordiente, Sibi preiu-
5 dicauit ac etiam Jacobo gasqui ⁊c. †Tum quia licet in schedula huiusmodi pretendatur eādem quondam nobilē Dalphinaz fuisse presentem in diuisione bonorum paternorum dudū facta per ⁊ inter dictos do. Petrū ⁊ Jacobū, et propterea cōsensisse diuisioni huiusmodi. l. si seruus. ff. de dona. inter virum ⁊ vxorem. de hoc tamen non apparet per instrumentum dicte diuisionis cuius copia est mihi exhibita. Et ita not. dicta. l. si seruus. Que etiam vt dixit And. Barba. cōsil. xxxvii. exordiente, Preclare scripsit psalmista. col. xiii. in secunda parte. debet intelligi circa modicum, nō in magna quantitate. Quod videtur maxime p̄cedere quo ad mu-
6 lieres, †quorū genus est auarissimū. l. sed si ego. in fi. ff. ad velleya. l. si stipulata. §. j. ff. de dona. inter virū ⁊ vxo. vt not. glo. in. l. si a spōso. C. de dona. ante nup. vbi etiā dicit Bal. esse quoddā miraculuz quando mulier donat. pro quo allegat not. in dicta. l. si stipulata.
7 †Nec vt dicit And. barba. cōsil. xvi. exordiente, Clemētissimi dei patris nostri ⁊c. circa consultationē p̄ntē ⁊c. col. fi. in prima parte. est presumptio qd mulier renuntiet iuri suo nisi p aliquaz fraudē. vbi subiūgit q licet presumatur donatio inter cōiunctos. dicta. l.
8 si seruus. tamē femina non presumitur liberalis, †quia donare est perdere. c. super hoc. de renuntia. l. cū de indebito. ff. de proba. Tū etiam non obstat quod opponitur ex aduerso, etiam si supponeremus dictam Dalphinam fuisse presentem. Quia nō apparet eā sciuisse se habere ius in bonis dicti quondā Dionysii. Esto enim qd tempore diuisionis eadē Dalphina sciuisset ipsuz Dionysiū antea ab humanis decessisse, ex hoc tamen nō infertur quod ipsa sciuerit se debere succedere cum dictis do. Petro et Jacobo in dictis duabus quartis. Et fortasse potuit credere aut estimare esse contrarium propter paternum testamentum. Nō ergo debuisset
9 presentia sibi nocere, †quia in ignorantem non cadit consensus. l. labeo. ff. de aqua pluuia. arcen. vt not. Bart. in. l. que dotis. col. penultima. versi. qro quid de presente sciēte ⁊ intelligēte. ff. solu. matri. Etiā ignorans nō donat. l. nec ignorās. C. de dona. not. Bart. in. l. aurelio. §. gayus. col. penult. ver. pro declaratiōe hui⁹ passus.
10 ff. de libera. lega. †Et hoc maxime debuit ⁊ debet p̄cedere in muliere, cui in dāno euitando non nocet iuris ignorantia. l. error. ad fi. ff. de iu. ⁊ facti ignorā. iūctis not. per glo. in. l. fi. C. eo. ti. Tū etiam
11 nō nocuit nec nocere potuit dicta presentia si de ea appareat, † qꝛ donatiōes inter viuos sunt prohibite per statutum dn̄icale in prouincia editū. Nisi in eis obseruetur solēnitas de qua in statuto huiusmodi. Quod si ita est, immo qꝛ ita est, palam est q presentia ex aduerso allegata eidem Dalphine nō nocuit: que etiam si dictis ei⁹ filiis expresse donare voluisset hoc facere nō potuisset: ⁊ si fecisset donatio fuisset nulla tanq̄ facta cōtra statutū annullans, et sic contra legem. l. non dubium. cum suis similibus. C. de legi. Et sibi cōtrauenire licuisset. l. quemadmodum. ⁊ quod ibi doc. C. de agricol. ⁊ censi. lib. xi. not. glo. ⁊ doc. in. l. post mortē. ff. de adop. Et per predicta apparet facilis respōsio ad allegata ex aduerso super isto articulo.

¶ Allegatio secundi quesiti.

Venio ad secundū dubiū in quo queritur de legatis dicte Dalphine relictis si cum dictis do. Petro ⁊ nobilibus Dionysio ⁊ Jacobo bene stare siue morari nō
12 posset. †Sup quo ⁊ p illi⁹ pleniori et faciliori declaratiōe p̄mitto q vt apparet ex testamento dicti nobilis Bartholomei, idē Bartholomeus voluit ⁊ ordinauit q dicta Dalphina esset et esse deberet, q̄diu honestatem vidualem seruaret seu q̄diu in viduitate permaneret, dn̄a, seignoressa, rectrix, gubernatrix et administratrix omnium ⁊ quorūcunq bonorum eiusdez Bartholomei, put tunc erat et alias, prout in testō. per que verba cēsetur idem testator dicte Dalphine reliquisse ⁊ legasse ad minus alimenta in domo cū p̄eminētia illa quaz habebat ⁊ habere cōsueuerat viuēte eodem testatore, ⁊ alias eidē Dalphine reliquisse censetur per dicta verba, id et ea quod ⁊ que sibi reliquisset, si eam reliquisset dn̄am ⁊ vsufructuariam bonorum suorū. pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pau. de cast. cōsi. cccviii. exordiēte, Cōsiderandum est q filii huius testatoris ⁊c. colū. iii. ver. super scd̄o vero quo queritur ⁊c. et consil. cc. exordiente, Ad primū breuiter respōdeo q dicta vxor potius intelligit ⁊c. Premitto isuper ⁊ fateor q legata a quibus supra fuerunt conditionalia, ⁊ quod eidem nobili Dalphine iniūgebat, ⁊ nūc ipsi nobili Jacobo incūbit onus probādi qd dicta Dalphina bene stare aut morari non potuerit cū dictis heredib⁹ eius filiis, per id quod ponit Pet. de Ancha. cōsi. cclv. exordiēte, super primo quesito nō multum insistēdū videtur. Alex. de imol. cōsi. c. exordiente, Super primo casu cause vertētis ⁊c. ⁊ Jas. may. in. l. j. C. de lega. Verū cū vt ponit i facto dictus do. Petrus eādē Dalphinā a domo expulerit et passus nō fuerit eā manere cum eo. Ego dico cōditionē legato adiectā fuisse purificatam. Est eniz vex dicere q cū dictis heredibus manere non potuit, cū dūtaxat
13 cū vno manere potuerit. †Quia pluralis loquutio duo adminus requirit, nec est vno contenta. l. j. ff. de opti. lega. l. fi. ff. ad trebel. ⁊ l. vbi numerus. ff. de test. Nō obstat. l. j. cū suis similibus. C. de cōdi. inser. vbi probatur q hec conditio sine liberis deficit seu falsificat ex vno siue propter vnius solius superexistentiā. Quoniā respondeo q hoc cōtingit ex cōmuni vsu loquēdi ⁊ ex mente testatoris. l. nō est sine liberis. ibi, hec em̄ enūtiatio. ff. de verbo. signifi. ⁊ d. l. j. C. de condi. inser. Eadem enim ratio est in vno que et in pluribus, in casu dicte. l. j. Quia nō est verisimile nec credēdū testatorem voluisse preferre extraneuz sue posteritati, etiam si vnus solus de sua posteritate superesset. l. cuz acutissimi. de fideicommis. Ratione igitur idētitatis rationis presumitur vtrobiq eadem mēs, ⁊ ideo vtrobiq idē ius statuit. Pro quo facit. l. iii. §. j. ⁊ qd ibi doct. ff. de nego. gest. ⁊ qd voluit Joan. and. in addi. Specul. tit. de testa. §. in primis. in addi. exordiente, Huic questioni. in quarta questione. Sed in casu nostro nō erat eadem ratio posse bene stare ⁊ morari cuz omnibus dictis heredibus, ⁊ posse bene stare ⁊ morari cū vno, ⁊ nō posse stare cū alio, sed ab eo expelli. Primo enim casu erat gubernatura / rectura / administratura bona dicti Bartholomei ⁊ ex bonis huiusmodi alimēta sua pacifice sūptura. Quod fieri nō poterat nec fieri potuit post illam expulsionē factam per do. Petrū, et postquam nō fuit per eū alimētata etiā pro parte. Non faciunt ergo pro dicto do. Petro. dicta. l. nō est sine liberis. et. l. j. superius allegate. Adiicio predictis q cū vt superius dixi in presupposito idem Bartholomeus videatur legasse ⁊ reliquisse dicte Dalphine moranti cum dictis eius filiis alimenta in domo, ista conditio postea subiuncta, scz casu quo dicta nobilis Dalphina nō posset bn̄ stare siue morari ⁊c. debeat ab ea regulari ⁊ intelligi si nō posset stare cū ipsis omnibus heredibus collectiue. Regit enim talis cōditio a dispositione in cuius defectū apponit, etiaz dato qd de proprio significato aliter intelligeretur. l. si is qui ducēta. §. vtruz. versi. perinde. ⁊. §. fi. ⁊. §. cum ita. ⁊ quod ibi not. ff. de re. du. facit. l. ita stipulat⁹. §. sabin⁹. ff. de verb. obli. p̄terea falsum est asserere qd dicta Dalphina stāte cū vno ex dictis heredibus cēseri debeat q cum omnibus extiterit: quia vt predixi pluralis loquutio non est
14 vno contenta. d. l. fi. ff. ad trebel. et. l. vbi numerus. de testibus. †et indefinita equipollet vniuersali. l. si plurib⁹. et quod ibi not. ff. de leg. ii. Pro hac parte faciunt multe rationes allegate per Cuma. consil. xxxviii. exordiente, Maritus quatuor filiis suis institutis ita vxori alimenta legauit, ⁊c. et q̄uis idem Cuma. videatur finaliter ibi aliter concludere ⁊ sentire, Mihi tamen videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis qd dictū Cuma. nō cōtradicat his que predixi: quia legatum cui dixit idē Cuma. nō esse locū, fuerat relictū sub cōditione vel in casuz in quē stetisset mulier separatim a filiis, ideo non miruz si non debebatur in illo casu cū nō mansisset seperatim ab omnibus filiis, sed cū vno, et sic partim separatim, ⁊ partim non separatim, hic autem non fuerunt dicta legata relicta sub cōditione, si Catherina separatim maneret a dictis heredibus. Sed sub cōditione si cū illis bene manere aut morari nō posset que est ab illa prima multum diuersa. Idē etiā Cuma. in dicto consilio. versi. ex aduerso contra mulierem facit ⁊c. fatetur q illa que stetit cuz vno ex filiis, nō dicitur stetisse cū filiis vel ab eis separata. qd si ita est, cur nō pari ratione dicem⁹ hāc Dalphinā non potuisse stare cū dictis heredibus: postq̄ vex est eā manere non potuisse cū altero ex illis, sed ab eo expulsam. Et vt dicit qd honore saluo dixerim, dure, et cum seuitia tractatam. Et q̄uis iste articulus sit aliquātulū dubi⁹, ego tamen huic parti adhereo in casu in quo queritur.

¶ Allegatio tertii quesiti.

Ad tertiū in quo est sermo de legitima dicti quōdam Dionysii, respondeo ⁊ fateor vt iam superius dixi quod illa est nona pars bonorum dicti quōdam Bartholomei deducto ere alieno ⁊ funeris impēsa. dicta. l. papinianus. §. quarta

quarta aũt.z.§.qm̃ quarta.ff.de inof.test. Et hec detrahẽda est de illo triente in quo fuit heres istitut⁹ idẽ Dionysi⁹,z de residuo detrahẽda est trebellianica.† Et iste q̃rte debent̃ in seu de singulis rebus dicti triẽtis.l.plauti⁹.z.l.lineã margaritar.ff.ad leg.fal.de q̃ Bar.z doc.i.l.in q̃rta.ff.ad leg.falci.z alij in alijs locis,quãuis tpe diuisiõis nõ sint iste quarte deducẽde de singulis rebus. Sup quo nõ insisto:quia de hoc nõ queritur. Et fateor φ iste nõ debẽtur nisi in bonis z de bonis q̃ fuerũt dicti quondã Bartholomei tpe eius mortis. Fateor etiã φ si ista bõa eẽnt meliorata facto z expẽsa pfatorũ do. Petri z Jacobi,hoc debet ĩspici,sed si sine sumptu z expẽsa eorũdẽ essent ista bona facta cariora:vt verbigratia,tpe mortis dicti Bartholomei legitima Dionysij z trebellianica nõ valebãt vltra florenos quingẽtos,p eo forte q2 populus erat minor,nũc autẽ vẽderent̃ florenis mille,p eo q2 popul⁹ est auctus z bõa sunt vbiq3 nũc cariora,non puto φ ob hãc causam debeatur aliq̃d minus de z p legitima z quarta trebellianica,quarum vna est quota bonor,alia vero hereditatis q̃ non sunt diminuẽde.† Nec huic dicto obstat qd̃ habetur in.l.cũ q̃ritur.z auc.nouissima.C.de inoffi.testa.l.etiã.§.fin.z.l.si patronũ.§.fi.ff.de bo.liber. Et qd̃ not.doct.in.d.l.cũ queritur.z allegat auc.nouissima.Salice.in.l.scimus.§.repletione.C.de inoffi.testa. Pau.de ca.z Alexan.de imol.in.l.in ratione.la.ij.ff.ad leg.falci. Quoniã respõdeo φ iura z doct.in dictis locis procedũt z dicunt φ in legitima quãta esse debeat inspicitur tẽpus mortis patris,nec curatur an alijs tẽporib⁹ habuerit ampliores facultates,hoc est φ nõ attẽdit̃ que bona habuerit pater tpe mortis. Nõ aũt ad valorẽ z estimationẽ horũ bonorũ q̃ licet forte manserint z maneãt eiusdẽ valoris z estimatiõis intrinsecorũ,potuit tamẽ variari estimatio extrinseca ,ppter variationez tẽporũ z augmentũ vel diminutionẽ populi,vel etiã ,ppter alias multas causas.l.pretia rerũ.cũ suis simi.ff.ad leg.falci.que variatio attẽdi nõ debet,sed res ipse de quarũ substãtia deducẽda est legitima,z que est rerũ seu verius bonorũ patris quota,que quota diminueretur vel forte minueretur si attẽderetur ille valor extrinsecus seu extrinseca estimatio.

¶ Allegatio quarti quesiti.

†Ad quartuz quesitũ in quo q̃ritur de recisione dicte diuisionis. Dico z rñdeo φ si tpe facte diuisiõis idẽ Jacobus erat minor.xxv.annis. Et ipẽ in illa lesus extiterit vltra dimidiã iusti ptij,sibi cõpetit remediũ.l.ij. C. de resci.vẽdi.c.cũ causa.z.c.cũ dilecti.de empti.z vendi. Quod ,pcedit etiã si idẽ Dionysius iurasset nõ venire cõtra:q2 illud iuramẽtũ simpliciter interpositũ ipsum solũ representauit maiorẽ.xxv.annis. Et ipsum nõ exclusit a dicto remedio,per id quod not.glo.z doct.in d.l.ij.iura,z doct.in.d.c.cũ causa. Et multi in auc.sacramẽta puberũ.C.si aduersus vẽdi.z in.c.cũ contingat.de iureiuran. Cui dicto nõ obstat qd̃ ponit Alexand.de imo.cõsi.cxxvij.exordiente,Viso processu cause principali zc.ver.preterea dictũ remediuz zc. Quia respõdeo φ Alexã.loqt̃r eo casu quo minor iurauit nõ contrauenire ratione modici vel enormis dãni aut alia quauis ratione seu causa,quo casu nõ mirũ si excludatur a remedio dicte.l.ij. Sed hic nõ apparet sic fuisse iuratũ per dictũ Dionysiũ,solũ eñ dicitur in fine instrumẽti diuisionis,iurãte zc. Nec videtur a dicto remedio excludi ,ppter illa verba,si vero vna pars altera.q2 respõdeo φ p illa verba nõ apparet qd vel quãtũ partes sibi inuicẽ donauerint quo casu debet referri ad modicũ,per id qd̃ not.Bar.z doc.in.d.l.ij.z in.l.si quis cũ aliter.ff.de verb.obliga.z Archi.in.c.ego Ludouicus.dist.lxiij. Si vero idẽ Dionysius fuerit grauiter vel enormiter lesus citra tamẽ dimidiã iusti pretij,vel forte vsq3 ad dimidiaz sed nõ vltra. Respondeo φ tũc sunt opiniões. Dy.eñ quẽ multi sunt secuti,φ minor sit lesus nõ excluditur etiã per iuramẽtũ a beneficio restitutiõis in integrũ,nisi fuerit de illo certiorat⁹.sed Barto.z doct.magis cõiter tenẽt cõtrariũ in dicta auc.sacramẽta puberũ.z doc.in multis alijs locis. Et huic opinioni adhereo tanφ magis cõmuni,nisi tamẽ idẽ Jacob⁹ dolo,fallacijs aut mẽdacijs fuisset circũuentus z deceptus:quia sic posset venire contra,super quo non insisto.

¶ Allegatio quinti quesiti.

Ad quintuz in quo queritur de legitima debita dicto do. Petro in bõis p̃dicte Dalphine ei⁹ quõdam matris,dico z respõdeo φ si eidẽ Dalphine supfuerint dũtaxat dicti duo filij,scilicet do. Petr⁹ z Jacob⁹. Legitĩa eiusdẽ do. Petri in qua grauari nõ potuit per dictã Dalphinã.l.oĩmodo.l.quoniã in prioribus.z.d.l.scimus.C.de inoffi.testa. Est sexta pars bonorũ eiusdẽ nobilis Dalphine,deducto tñ ere alieno z funeris impẽsa.auc.de triẽte z semisse.§.j.colla.iij.z trãsumptiue ĩ dicta auc.nouissima.C.de inof.testa.iũcta.d.l.papinian⁹.§.quarta.z.§.quoniã quarta. Et dato φ idẽ do. Petrus simpliciter acceptasset legatũ sibi relictũ p dictã Dalphinã,non ,ppterea excluderet̃ a petẽdo supplemẽtũ legitime.auc.vt cũ de appellatiõe cognoscit̃.§.ceterũ.colla.viij. Quod etiã voluerũt Bal.Sali. Pau.de cast.z Moderni in.l.si quãdo.§.z generaliter.C.de inoff.testa. Bal.z Pau.de ca.in.d.l.oĩmodo.eo.ti. Bal.in.l.hac edictali.C.de secũ.nup. Ange.in.l.iubem⁹.C.ad trebel. Joã.de imol.in.l.qd̃ de bonis.§.cũ fideicõmissum.ff.ad leg.falci.z Alex.de imol.consi.lxix.exordiẽte,Sup primo dubio.in primo volu.z in alijs multis.qd̃ etiã colligit̃ z no.p Bart.in.d.l.papinian⁹.§.si cõditioni.ff.de inoffi.testa. Que oĩa dixerim sub correctiõe cuiuslibet domini zc.

Consilium.CXLIII.

¶ De vacatione primi beneficij per assecutionem secundi incõpatibilis primo.

Summarium.

1 ¶ Vacante primo beneficio per assecutionem secundi illi incõpatibilis possessio quando auferatur,z an ipso iure vacare possit primum. nu.3.

2 Recipere z habere qualiter intelligi debeant.

4 Decretũ irritans positum in literis apostolicis ligat z afficit etiã ignorantes,z an inficiat titulum z possessionem.

1 Adherendo † scriptis prefatorũ dñorum primo scribentiũ,dico hoc esse verũ,φ ita demũ per assecutionez scd̃i beneficij ecclesiastici primo incõpatibilis,si assequẽs illud cũ effectu assequat̃ vt q2 habet possessionẽ ipsius z fruct⁹ pcipit,al's secus,vt etiã voluit Jo.de imol.in c.de multa.col.j.de prebẽ.per id qd̃ habet̃ 2 in.c.si tibi cõcesso.de prebẽ.in.vj.† Recipere enim z habere debet intelligi cũ effectu.l.nomen filiarũ.§.habere.ff.de verb.signifi.l.j.§.hec verba.ff.quod quisq3 iur.de peni.distin.j.§.hec autẽ verba.versi.is quoq3.z.c.relatũ.de preben. Et idẽ etiã voluit Jo.de imo.in.d.c.de multa.col.viij.versi.in ea.gl.ibi,sed per acceptationẽ zc. vbi subiungit nõ vacare primũ per assecutionẽ secundi,etiã si haberet illi⁹ corporalẽ possessionẽ,z administrationẽ cure,nisi etiaz possit fruct⁹ percipere. Pro quo allegat dictũ.c.sibi cõcesso. Nec huic dicto obstat secundũ eũ quod habet̃ in.c.cõmissa.cũ ibi not.de elec.in.vj.vbi gl.videtur velle φ habere sufficiat potestatẽ exercendi curã ipsius secundi beneficij vel maiorẽ partẽ ipsius cure:q2 respõdet φ illa glo.,pcedit quoad necessitatẽ faciendi se ,pmoueri ad sacros ordines.allegat no.per Joan.and.in.c.cõstitutis.le.ij.de appella. Non autẽ habet locũ quoad vacationem primi beneficij,per ea que habẽtur in.d.c.si tibi cõcesso. Si ergo tẽpore facte collatiõis capellania de qua supra per reuerẽdum in Christo patrẽ dñm gubernatorẽ Auenionis dño Colino briẽsoni,venerabilis vir dñs Guillielmus henrici illius capellanus z rector nondũ percipiebat nec percipere poterat fructus canonie z p̃bende etiaz superius mentionatarũ,palã infertur φ capellania hmõi nondũ vacabat,z sic eidẽ Colino cõferri nõ potuit. Nõ habet igitur idez 3 Colinus titulũ efficacẽ,sed nullũ z reprobatũ.† Illud autẽ certũ est φ etiã vacante primo beneficio per assecutionẽ secũdi illi incõpatibilis,nõ debet nec de iure põt auferri assequẽti possessio primi bñficij eo nõ vocato z audito.c.licet eps.z qd̃ ibi glos.z doct.de p̃bẽ.in.vj.qd̃ etiã volũt doc.in.d.c.de multa. Possessio ergo dicti Colini,si z quaten⁹ illã apprehẽdere tẽtauerit ante resignationez factã in curia p dictũ do. Henricũ seu ei⁹ pcuratorẽ,fuit vitiosa,z ita sibi pdesse nõ debet. Post resignationẽ vero factã in curia,illã apprehẽdere nõ potuit ,ppter decretũ irritãs positum in l'ris apostolicis parte venerabilis viri domini Arnaudi leuesie,quod afficit etiam possessionem vt infra dicetur.

Preterea etiã nec valuit quedã p̃tẽsa collatio quã fecisse dicit̃ venerabile cap'l'm ecclesie Ebredunẽsis dño Stephano neuerie:q2 illa facta fuit post factam resignationẽ in curia de capellania p̃dicta,q̃ ,ppterea nec valuit nec fieri potuit. Tũ q2 facta de beneficio vacãti in curia,de quo solus 4 põtifex disponere potest per iura allegata per dictos dños.† Tũ z ,ppter decretũ irritans in dictis l'ris ap'l'icis parte dicti domini Arnaudi impetratis,qd̃ ligat z afficit etiã ignorantes.c.si eo tpe.de elec.eo.lib.c.dudũ.colũ.ij.ibi,z quidẽ.z.c.penul.de prebẽ.no.glo.in cle.j.super verbo,attentari.de conces.preben.z non solum afficit et inficit titulum decretum irritans,sed etiã possessionem,

per id quod plene ponit Rota deci.xvj.exordiente, Si cõtra agẽtem possessorio. Nec premissis obstat si forte opponatur ꝙ cũ pui sio parte dicti do. Arnaudi impetrata fuerit cõditiõalis, sub hac scilicet cõditione si circũspecta etate eiusdẽ do. Arnaudi per solertem indaginẽ per executorẽ sibi deputatũ super hoc habendã eundem do. Arnaudũ ad hoc al's idoneũ esse reperiret capellaniã predictam ⁊c. nõ ligauerit nec ligare debuerit decretũ hmõi ante extantẽ seu purificatã cõditionẽ hmõi, ⁊ sic anteꝙ repertus esset idẽ do. Arnaudus al's esse idoneus, per id quod habetur in dicta cle. j. in prin. de cõces. preben. Quoniã respõdeo ꝙ prout ibi dicit glo. ⁊ docto. papa voluit exnunc hoc est ex tẽpore prouisionis, vt decretum valeret ⁊ afficeret extunc scilicet tẽpore cõditionis extantis, quod hic nõ fuit: quia vt apparet ex forma decreti positi in dictis literis apostolicis, idẽ do. noster voluit ꝙ illud afficeret ⁊ ligaret nõ solũ ex tempore extãtis seu purificate cõditionis, scilicet ex eo tẽpore quo repertus esset idẽ do. Arnaudus al's esse idoneus, sed etiam ex tẽpore concessionis literarũ. Dicit' enim ex nũc perinde irritum decernimus ⁊ inane, si secus super his a quoquã quauis autoritate scienter vel ignoranter cõtigerit attentari acsi die date presentiũ eidẽ Arnaudo ad hoc reperto idoneo de dicta capellania cũ interpositiõe decreti mãdauissemus puideri, per que verba apparet de clara mente põtificis ꝙ voluerit decretũ irritans ligare ⁊ afficere, perinde acsi die cõcessionis literarũ fuisset idẽ do. Arnaudus repertus al's esse idoneus, ⁊ sic a tẽpore cõcessionis non a tẽpore extantis cõditionis quẽ certum est hoc facere potuisse, signanter vero ⁊ maxime in hoc casu in quo prouideri mãdabat de beneficio vacante in curia per liberam resignationẽ inibi factam. Pro quo facit quod no. glo. in. c. statutũ. super verbo, per seipsos. ad fin. ⁊ quod ibi doct. de preben. in. vj. ⁊ a verbis predictis, postꝙ illa habent significationem nõ est discedendũ. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ⁊. l. nõ aliter. ff. de lega. iij. Et ita mihi ⁊c.

Consilium. CXLIII.

De obseruatione stili curie, ⁊ de excutiendo prius debitore principali ⁊ eius fideiussore ante tertium possessorem, ⁊ de probationibus in hypothecaria fiendis.

Summarium.

1 Stilus curiarum seruandus etiam si sit rigidus.
2 Statuto cauente nullas exceptiones opponendas aduersus instrumentum publicũ exceptis aliquibus an possit opponi de solennitatibus de iure requisitis non seruatis.
3 Stili cessantibus verbis cessare debet ⁊ eius dispositio.
4 Debitor principalis et eius fideiussor prius excutiendi anteqñ perueniatur ad possessores extraneos pignorum ante litem cõtestatam. nu. 6.
5 Excutio principalis debitoris an valida sine declaratione et pronuntiatione iudicis.
6 Peruersio vnius cause ad aliam an vitiet processum.
7 Libellus per creditorem contra tertium possessorem oblatus anteꝙ procedat quid in illo narrandum ⁊ deducendum sit.
8 Exceptio ordinis an debeat opponi ante litis contestationem.
9 Litiscontestatio in executiuis, cur non fiat.
10 Doctor referens multas opiniones an videatur in dubio vltime adherere.
11 Cause executiue an habeant instantiam, ⁊ in eis expectetur sentẽtia diffinitiua.
12 Statutum de compulsorijs cõcedẽdis quid caueat ⁊ in quibus casibus procedat.
13 Dispositio ꝙ non possit opponi exceptio nullitatis contra tres sentẽtias conformes an habeat locum in tertio comparente pro suo interesse.
14 Statutum tribuens priuilegiũ instrumẽto garãtigie, an habeat locum cũ agitur hypothecaria aduersus tertium possessorem.
15 Executio instrumenti garantigiati an possit peti contra tenentẽ aliqua bona obligati.
16 Agens hypothecaria quid probare debeat maxime cũ aduersus tertios ⁊ extraneos possessores agit.
17 Fructus rei pignerate attenuant sortem creditore percipiente.

Viso processu cause cepte per ⁊ inter nobilẽ virum Guillielmuz tardiuonis actorem ex vna parte, Stephanũ giraudi, Joannem varendeli ⁊ alios ex alia parte. 1 † Dico breuiter ⁊ succincte prout infra. Et primo ꝙ cũ vt appa ret ex verbis stili venerabilis curie sancti Marcellini ibi, ꝙ instrumẽta que reperiẽtur sigillata sigillo dicte curie: stilus hmõi, ⁊ illi' rigor vel presupponat vel exigat ꝙ instrumenta obligatoria sint ⁊ reperiantur sigillata sigillo dicte curie. Potuerunt dicti Giraudi, Varẽdeli ⁊ alij opponere de nõ sigillatione cuiusdã pretensi instrumenti venditionis annue pensionis parte dicti nobilis Tardiuonis in causa exhibiti ⁊ producti, per id quod voluit Bart. in l. j. §. ⁊ parui. ff. quod vi aut clam. Salic. in. l. ita nobis pudor. C. de adulte. Panor. in. c. ex parte. le. ij. de offi. delega. Alexan. de imol. in. l. seruum. §. eum qui. ff. de lega. j. ⁊ consi. xxxiij. exordiente, Viso themate super quo ⁊c. colum. j. in primo volu. et Vita. de cãba. in suis clausu. in clausula exordiente, Clausula nulla exceptione ob2stante ⁊c. † qui omnes volũt ꝙ si caueatur statuto ꝙ aduersus publicũ instrumentũ nulle exceptiones opponi possint quibusdam exceptis, potest nihilominus non obstãte statuto huiusmodi opponi aduersus pretensum instrumentũ ꝙ illud non est instrumentum, vtpote quia in eo deficiunt anni domini vel similia, que de iure requiruntur ad perfectionẽ publici instrumenti de quibus glo. et docto. in. l. generali. C. de tabula. lib. x. et docto. in. c. j. de fide instrumen. Cum ergo stilus predictus et rigor eius disponat super instrumento sigillato, sigillo dicte curie, palaz infertur dictos Giraudi, Varẽdeli ⁊ alios oportune opposuisse de non sigillatione dicti pretensi instrumenti, ⁊ sic eos non potuisse nec posse conue3niri in vim dicti sigilli: † quia in hoc casu cessant verba illius, ergo et eius dispositio cessare debet. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusatio. l. quarta. §. totiens. ff. de dam. infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. et esti. l. ita autem. in princi. ff. de administratio. tuto. l. si seruum quis. §. non dixit. ff. de acquiren. heredi. c. ad nostram. in tertio. de iureiuran. c. indemnitatibus. §. penulti. de electio. in sexto. quod etiam voluit Pau. de cast. cõsi. iiij. cõsi. xj. et. xxij. Romañ. consilio. cxcix. exordiente, Presens statuti particula dicens ⁊c. in princip. consilio. ccccxlij. exordiente, Vt decisionem accipiat presens consultatio. circa principium. et consil. ccccl xij. exordiente, Quoad propositam consultationez. ad fin. Alexand. de imol. consilio. xvij. exordiente, Requisitus in causa. colum. j. et quod in casu nostro non sit locus stilo aut rigori illius, voluit al's in terminis magnificum Dalphinale parlamentum decisione. clxxxj. exordiẽte, In visitatione processus Celestinorũ ⁊c. Pro quo allegatur in decisione huiusmodi in argumentum. l. nõ aliter. in princip. ff. de legat. iij. et quia in re dubia ⁊c. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exercito. actio. Quod si ita est: immo quia ita est, non potuerũt dicti Giraudi, Varẽdeli, et alij in dicta causa rei conuenire actione personali. l. fina. §. fin. ff. de contrahen. emptio. ⁊ venditio. et. l. j. §. 4 si heres. cum suis similibus. ff. ad trebellia. † nec etiam conueniri potuerunt aut de iure debuerũt actione hypothecaria, nisi prius discussis bonis debitoris immo debitorum principalium hoc est venditorum illius pensionis. autenti. de fideiussori. §. sed neq; ad res. collat. j. et transumptiue in autenti. sed hodie. C. de actio. et obligatio. et autenti. hoc si debitor. C. de pigno. ⁊ bene facit quod voluit Bartol. in. l. si constante. in tertia questione principali. in ij. qõ. ff. solu. matri. vbi loquens de muliere cui bona mariti sunt hypothecata dicit ꝙ venire nõ possit ad tertios possessores, nisi prius excutiatur maritus: quod si procedat in muliere creditrice plurimum priuilegiata, multo fortius procedit et procedere de5bet in creditore non priuilegiato. † Adijcio quod nõ solum opus est bona principalis debitoris excuti, anteꝙ perueniatur ad tertios possessores, sed etiam opus est ꝙ iudex pronuntiet factã esse excutionem, vt voluit Barto. quem ibi sequitur Ange. in. l. stipulatio. §. habet. ff. de ope. noui nuntia. et in dicta autenti. hoc si debitor. C. de pigno. in. l. exitus. ff. de acquiren. possessi. ⁊ in autenti. de fideiussori. §. neq; autem. Bal. in. l. licet. ff. si quis omis. cau. testamen. facit quod voluit idem Bald. in dicta autenti. sed hodie. C. de actio. et obligatio. vbi dicit ꝙ si debeat recurri contra tertiũ possessorem requiritur declaratio. Et hãc partem etiam sequitur Roma. in dicta. l. stipulatio. §. habet. et Salice. in dicta autenti. sed hodie. Et ꝙuis aliqui aliter dixerint, illi tamen vt plurimum fatentur opinionem Barto. esse tutiorem. Pro qua bene facit. l. tutores a patruo. ff. de confirma. tuto. ⁊. l. si eum. §. fina. ff. de fideicõmis. liberta.

6 † Forte autem opponetur ꝙ licet prefati rei põtuerint opponere exceptionem ordinis seu preposterationis ordinis huiusmodi ante litem contestatam, ⁊ ea sic opposita repellere dictum nobilem Tardiuonis ne cõtra eos cũ effectu experiretur et ageret, nisi prius excussis bonis dictorum principalium, hoc tamen non videretur potuisse facere post litem contestatam, per id quod not. Salice. et docto. in. l. exceptionem. C. de proba. et quod voluit Barto. in. l. si probatum. C. communi. dividun. vbi voluit Bartol. ꝙ si agatur contra bonorum possessorem

possessorem hypothecaria vel contra fideiussorem licet non esset facta discussio principalis procedit iudicium si non opponatur, 6 †quia hic non est peruersio ordinis eiusdem cause ad seipsam sed vnius cause ad aliam que processum non vitiat.l.j.ꝛ quod ibi docto.C.de appel.Sed istud nõ obstat.Tum qꝛ supposito citra preiudiciũ veritatis ꝙ vbi nõ esset peruersio ordinis ante litem cõtestatam vel als opposita per tertium possessorem procederet iudicium contra eum agitatum,esset tamen opus ad victoriam obtinendam contra ipsum tertium possessorem ꝙ pendente iudicio huiusmodi creditor agens faceret discussionẽ vel probaret de inopia principalis debitoris.arg.l.si rem.§.fin.ff.de pignorati.actio. per quem.§.hoc voluit Bald.in.d.l.si probatum.versi.ex hoc infert Barto.ibi,intellige ꝙ agẽs ꝛc.vbi etiam refert Alber.galeo. dictum.§.ita induxisse in margarita.titu.de pigno.ꝛ dicit Bald. ꝙ si non probaretur inopia nec fieret discussio succumberet agens ꝙuis probaretur obligatio:quia non est actori aperta via agendi de iure nisi his probatis.aut.de fideiussori.§.j.ꝛ.§.sed neqꝫ.quia licet ius sibi non desit,deest tamen exercitium.Certum est autem in casu de quo agitur non esse probatam inopiam dictorum debitorum aut heredum eorundem,nec etiam factam fuisse discussionẽ bonorum eorundem,sed ad solam assertionem Joannis leonis ꝛ Beatrise sororis filiorum ꝛ heredum Francisci alterius expẽditoribus dicentium se nulla bona habere in quibus fieri posset executio nec possidere aliquid de bonis que fuerunt dicti Francisci,fuerũt litere concesse contra predictos reos:quod ꝗ̃uis fortasse fieri potuisset vbi essemus in casu in quo stilus dicte curie ꝛ eius rigor sibi locũ vendicassent,pro eo quia tunc vt audio non est opus discussione,secus tamen est in casu nostro in quo non est locus stilo ꝛ rigori illius,vt predixi,sed debebat aliter procedi ꝛ saltem committi nuntio vt inquireret vtrum essent bona sufficientia,vt voluit Bald.in.l.decem.ff.de verbo.obligatio.Pro quo allegat.l. magis puto.§.ne passim.ff.de reb.eo.ꝛ.l.j.§.quies.ꝛ quod ibi per Barto.ff.de offic.prefect.vrb.Bartol.in dicta.l.stipulatio.§.habet.ff.de oper.noui nuntia.ꝛ Bald.in dicta autenti.sed hodie.et plenius in.l.ij.C.quan.fis.vel priua.Non ergo obstat no.per Barto.in.d.l.sed probatum.† 7 Preterea dicit ibi Salice.ꝙ ad hoc vt procedat libellus parte creditoris oblatus contra tertium possessorem opus est ꝙ in illo deducatur et narretur reum seu debitorem principalem esse inopem ꝛ nõ soluendo.Pro quo allegat autẽti. de fideiusso.§.j.ꝛ.§.sed neqꝫ.et quod not.Jaco.de aret.et Cyñ.in auf.presente.in.iij.q.C.de fideiussori.quod si ita sit, licet exceptio ordinis opposita non extiterit,tamẽ illius rei seu principalis debitoris inopia erit secundum Salice.probanda in processu,cũ sit causa intentãde actionis contra extraneum pignorum possessorẽ vel fideiussorem quod mandat notari ne quis erret.Adijcio ꝙ dictum Bartol.etiam alia ratione non obstat:quia Bart.loquitur eo casu quo opposita non extitit exceptio ordinis seu preposterationis illius,sed hic opposita reperitur in schedula exordiente, Pro ampliori ꝛc.inserta.fo.clxxvij.Et ita nõ sumus in terminis in quibus loquitur Barto.Nisi fortasse quis dicere voluerit Barto.esse locutum vel intellexisse,eo casu valere iudicium de quo supra,quando exceptio ordinis opposita non extitisset ante litem 8 cõtestatã,† pro eo quia exceptio huiusmodi est exceptio ordinis que propterea opponi debet ante litis contestationẽ,per id quod voluit idem Barto.in.l.ij.ff.de exceptio.ꝛ Salice.in dicta.l.exceptionem.colum.vij.versi.si in ordine ꝛ preposteratione.ibi,si inter diuersas personas.C.de exceptio.Sed istud non refragatur neqꝫ obstat prefatis Giraudi,Uarendeli ꝛ alijs.Tum quia vt predixi, hic nõ reperitur libellum fuisse oblatum parte dicti Tardiuonis sed solum ꝛ duntaxat quasdam pretensas literas cõpulsorias per modum executionis faciende concessas,et quosdam assertos ar- 9 ticulos huiusmodi pretensarum literarum declaratorios.† Respõdendo autẽ articulis huiusmodi non censentur ipsi rei fuisse litem contestati.c.vnico.ꝛ quod ibi per doct.de litis contest.ꝛ quod not.docto.in.l.j.C.eo.titu.Preterea in executiuis non fit litiscontestatio,quia cause executiue nõ videntur habere instantiam,per id quod voluit Barto.in.l.litibus.colũ.vlti.ꝛ quod ibi Ange.C. de agrico.ꝛ censi.lib.xj.Bald.in.l.tale pactũ.§.qui prouocauit.in x.qõ.in fi.ff.de pact.Pet.de ancha.in.l.j.C.de iuramen.calũ. qui dicit ita vidisse cõsultum per Bal.ꝛ ꝙ ita obtinuit de facto.Idẽ tenet Ange.are.in.l.ab executore.in princip.in.v.colum.ff.de ap- 10 pella.† Ubi referens opiniones istam recitat pro vltima,cui propterea censetur adherere,per id quod not.glos.in.l.qui filium.§. sabinus.ff.ad trebellia.et Bald.in.l.j.ad fin.ff.de constitutio.idẽ tenet Frãcis.de are.in.c.penulti.in fin.de iudi.Motus ea ratione 11 † quia in executiuis nõ expectatur sententia diffinitiua:ergo ibi non est instantia cum ibi proprie non sit iudicium.c.forus.de verbo.signifi.idem not.Bald.in.l.consentaneum.ad fin.C.quomo.ꝛ quan.iudex,vbi dicit ꝙ non putat ꝙ primum decretum pereat lapsu triennij,quia executio non habet instantiam triennalẽ.l.properandum.C.de iudi.requirat litem esse contestatam,sed cum in executiuis non cadit litis contestatio.Non censentur igitur dicti Giraudi,Uarendeli ꝛ alij fuisse litem contestati ꝛ sic dici non potest eos ideo non fuisse vel esse audiendos, quia non opposuerũt de discussione non facta ante litem contestatam sed postea,ꝛ sic sero seu tarde.Addo ꝙ processus cause huius fuit ꝛ est nullus defectu libelli qui non reperitur in hac causa oblatus ꝛ qui offerri debuit,postꝙ̃ vt predixi,hic non fuit nec est locus stilo dicte curie,ꝛ rigori illius,nisi forte quis dicere voluerit ꝙ licet in hoc casu sibi 12 locum non vendicet stilus dicte curie,† sibi tamen locum vendicat statutum de compulsorijs concedendis quo cauetur de nõ admittendis seu recipiendis aduersus publicum obligationis seu submissionis instrumẽtum,nisi certis ibi taxatis ꝛ expressis exceptionibus.Quoniam respondeo ꝙ statutum huiusmodi loquitur et procedit eo casu quo creditor agit contra debitorem obligatum, ꝛ cum quo factum est instrumentum,vel fortasse etiam cõtra eius heredem,secus vero eo casu quo agitur contra alias personas vt in casu,per id quod voluit Joan.de imol.in.l.fina.circa chartam antepenulti.versi.aduerte tamen quia inquantũ dixi ꝛc.ff.quis ꝛ a quo appel.Joan.de imol.in clemen.j.colum.iiij.et quod ibi do- 13 cto.de re iudi.† Ubi habetur ꝙ dispositio illius clem.volentis ꝙ non possit opponi exceptio nullitatis contra tres sententias conformes non habet locum quoad tertium comparentẽ pro suo interesse.Ad quod bene facit quod voluit Bald. in.l.j.C.cõmu.de 14 lega.† Ubi dicit ꝙ statutũ tribuens priuilegium instrumento garantegiato habet locum quando agitur personali vel hypothecaria cõtra ipsum principalem debitorem,secus si agatur hypothecaria contra tertium possessorem.argu.l.j.C.si cer.peta.ꝛ sequitur Petrus de ancha.in.c.canonum statuta.versi.circa istam extensionem.de constitu.Alexand.de imol.consi.xcj.exordiente,Uiso themate suprascripto ꝛc.colum.penulti.et consil.seq.exordiente, In causa ꝛc.colum.iij.in tertio volumi.Facit quod voluit Bald. 15 ꝛ Ang.in.l.ij.C.si aduer.credi.† Ubi dicunt ꝙ executio instrumẽti garantigiati vel sententie diffinitiue non potest peti contra tenentem aliqua bona obligati per glo.expressam in.l.ea.lege.C.de condi.ob cau.quod dicunt esse not.contra ignorantes procuratores et aduocatos.Cum igitur dicti Giraudi,Uarendeli et alij nõ sint filij nec heredes illorum,cum quibus dictus quondam nobilis Rigaudus tardiuonis huius nobilis Guillielmi pretẽsus predecessor cõtraxisse dicitur sibi locum nõ vendicat nec vẽdicare potest dispositio statuti loquentis de compulsorijs cõcedendis. Et ita non videtur processus cause huius posse defendi.

16 † Sunt et alia que videntur posse obstare dicto nobili Tardiuonis,scilicet ꝙ forte non fuerit nec sit sufficienter probatum ꝙ bona super quibus ꝛ in quibus nititur fieri facere executiones,fuerint in bonis dicti quõdam Francisci venditoris aut eius vxoris,quod tamen fieri oportuit cũ hic agatur nõ quidem cõtra venditores aut eorum heredes sed cõtra tertios ꝛ extraneos possessores ꝛ qui nõ pretendunt habuisse a dictis vẽditoribus aut eorũ heredibus causam lucratiuam sed onerosam.Pro quo remisisse sufficiat id quod not. Ange.areti.in.§. item seruiana.ver.tertio casu principali quãdo agitur ꝛc. institu. de actio.Cyñ.ꝛ alij in.l.cum res.C.si res alie.pigno.da.sit.et Alexan.de imol.in.l.rem alienã.ff.de pigno.actio.Etiam aliquid poterat dici de domo in actis latius mẽtionata,ꝛ in cuius possessionẽ cõfitetur ꝛ ꝓposuit ipse nobilis Guillielmus in hac causa actor dictũ nobilẽ Rigaudũ fuisse immissũ ꝓ arreragijs tũc incursis. Nec dixit domũ hmõi fuisse ꝓ arreragijs hmõi inquãtatã,ꝛ deinde sibi tanꝙ̃ plus ꝛ vltimo offerẽti sibi fuisse libratã,ꝛ sic nõ infer- 17 tur ex per eũ deductis ꝙ illa fuerit facta sua,† quo fit vt alio non apparẽte debuerit idẽ nobilis Rigaudus ꝛ hodie debeat ipse nobilis Guillielmus fructus perceptos imputare in diminutionem sortis seu vt verius loquar in diminutionem arreragiorum postea incursorum.l.j.ꝛ.ij.C.de pigno.actio.ꝛ.c.ij.cum suis similib.de vsu.Super quibus tamen nõ insisto vtpote plene tactis per dominos qui primo in hac causa scripserunt.

Consilium.CXLIIII.

De alienatione rerum ecclesiasticarum.

Summarium.

1 Alienatio immobilium ecclesie irreuocabiliter acquisitorum prohibita an extendatur ad acquirenda etiã sine iusta causa ꝛ sprẽta canonica solennitate.

2 Solennitas requisita in alienatione immobiliũ ecclesie an necessaria in repudiatione legati ecclesie relicti aut hereditate.
3 Conuentus remittens hereditatem sine superioris licentia, an vi deatur illam acquisiuisse.
4 Testator etiam sui heredis res legare potest.

Etiamsi alienatio rerum et bonorum immobiliũ ecclesie, ipsi videlicet ecclesie irreuocabiliter acquisitarũ sit regulariter prohibita nisi in ea duo interueniant, scilicet iusta causa et canonica solennitas, alienatio hmõi nõ valeat. c. sine exceptione. vbi dicitur, vt meliora prospiciat totius cleri interueniẽte consensu. xij. q. ij. c. tua. de his que fiunt a prela. sine cõsen. cap. c. nulli. de reb. eccle. nõ alie. et c. j. eo. tit. in. vj. et quod volunt doct. in multis locis a quorũ quotis et remissionibus vtpote nõ necessarijs supersedeo. Secus tamẽ videtur in rebus ipsi ecclesie nondum acquisitis sed acquirendis, et etiã in rebus ipsi ecclesie non irreuocabiliter sed reuocabiliter acquisitis: quia ille videntur posse alienari etiã si non subsit iusta causa vel nõ obseruetur canonica solẽnitas. Pro quo allegasse breuiter et succincte sufficiat id qđ voluit Fede. de señ. cõsil. ix. exordiẽte, Casus talis est, res aliqua ĩmobilis nõ parua et c. Flo. et Panor. in. d. c. tua. et consil. xxxj. exordiente, Ad clarã decisionẽ omniũ predictorũ et c. Ange. consi. cccxxxvj. exordiente, Papinus quondã Valentini et c. et Roma. consil. clxxxiij. exordiente,
2 Visis que narrãtur in facto et que superius cõsulta sunt. † qui omnes et per rationes per eos allegatas, videtur in hoc residere q in repudiatiõe legati ecclesie relicti, non sit opus interuenire solennitatem requisitã in alienatione rerũ immobiliũ ecclesie. Et idem voluit in repudiatione hereditatis. Bal. in. l. pupillorum. C. de repudi. heredi. Quod si ita est, videtur q transactio seu quittantia et remissio dudum facta per venerabiles et religiosos viros dominos priorem et conuentum Vallis bone honeste mulieri Antonie guimarde relicte prouidi viri Jacobi puelli, nõ ideo impugnari aut infringi debeat seu etiã infringi possit, pro eo quia in quittatione et remissione hmõi non interuenit autoritas, presentia aut
3 cõsensus reuerendi domini Maioris eorũ religionis, † nisi forte quis dixerit q per quittationẽ et remissionem hmõi videantur dicti do. prior et conuentus adiuisse et acceptasse et sic acquisiuisse hereditatẽ et bona dicti quondam Jacobi. Sed istud nõ videtur esse verũ, per id quod habetur in. l. fuit questionis. ff. de acqui. heredi. et qđ per illum text. voluit Joan. and. in addi. Specu. tit. de testa. §. j. versi. pone filius. in addi. exordiente, Vbertus de bobio super l. pactum et c. Cuius dictum commemorauit Alexand. de imol. in l. sicut. colum. j. C. de repu. heredi. Et quod voluit Bald. in. l. pactum. q. ij. C. de pac. et in. l. si defunctus. C. de suis et legi.

Preterea esto citra preiudiciũ veritatis q de mero iure aut rigore illius posset quittãtia seu remissio predicta impugnari: q tamẽ ipsa Antonia guimarda, postea in suo vltimo et nũcupatiuo testamento, heredẽ vniuersalẽ instituit dictũ conuentũ, et conuentus ipse seu do. prior et cõuẽtuales hereditatẽ hmõi pro et nomine dicti cõuẽtus acceptarunt, nõ possunt ipsi impugnare vel venire cõtra legatũ per ipsam Antoniã factũ et relictũ venerabili viro dño Egidio rustaraudi de quibusdã predijs ad sui ipsius do. Egidij vitã dũtaxat, eo maxime q idẽ cõuentus ex hereditate dicte quõdam Antonie cõsecutus est dotẽ per eandem Antoniã ipsi Jacobo solutam et sibi recognitã, et de qua poterat eadẽ Antonia disponere, et que ascendit ad ducẽtos et quinquaginta florenos. Etiam cõsecutus est idẽ conuẽtus vinum multum ac bladum et alios fructus quos eadem Antonia suos fecerat etiam si eos perceperit ex bonis et rebus dicti quon-
4 dam Jacobi, quarum fuit ad vitam relicta vsufructuaria. † Illud est enim indubitatum q testator potest nõ solum legare res suas, sed etiam sui heredis vel etiam legatarij legatum sibi relictum acceptantis. Cum igitur dictus conuentus acceptauerit dictam hereditatem, et ex ea consecutus sit emolumenta antedicta, non debet ipse nec potest impugnare voluntatem predicte Antonie, nec eam impugnãdo impedire quominus dictus domi. Egidius habeat bona predicta ad eius vitam. Et si forte posset hoc tamẽ nõ deceret, vel saltem nõ expediret viris tante religionis qui tenẽtur seruare vltimã voluntatem defuncte. auc. de nup. §. disponat. colla. iiij. et c. vltima voluntas. xiij. q. ij. et qui debent esse sunt cultores iustitie nõ solum in se sed et c. qui etiam aduertere debent se habuisse centum florenos sibi datos et solutos per dictam quondam Antoniam tempore facte remissionis. Et supposito citra preiudicium veritatis q isti idem qui nunc sunt prior et conuentuales dicti conuentus illos non habuerint, illos tamen habuerunt do. prior et cõuentus seu cõuentuales qui tunc erant, et sic ipsa ecclesia vel qui ecclesiam obligare potuerunt.

Consilium. CXLV.

De compendiosa substitutione facta impuberi per verbum commune.

Summarium.

1 Substitutus secundo loco sub cõditione an possit ius pupillaris substitutionis vel fideicõmissarie ad eius heredem per mortem ante primo substitutum transmittere.
2 Substitutio compendiosa facta filio impuberi per verbũ cõmune an valeat tẽpore pupillaritatis iure pupillaris, etiã si mater sit in medio: et tempore pubertatis iure fideicommissi.
3 Extincto primo gradu substitutionis admittitur sequens.
4 Suorum appellatione qui veniant.
5 Substitutio compendiosa facta per verbum commune an contineat vulgarẽ expressam verbis generalibus, et tacitam verbis specialibus.
6 Testamentum potest incipere a substitutione vulgari siue expressa siue tacita.
7 Heredi an succurri debeat per beneficiũ restitutionis in integrũ in non adita hereditate.

Ponitur ĩ facto q dudũ fuit in humanis Michael borbonoys alĩs pape, qui dudũ Anno dñi Millesimo cccclxxxvj. et de mẽse Maij, fecit et cõdidit eius vltimũ et nuncupatiuũ testamentum in quo legauit et iure institutiõis reliquit Raymunde eius filie naturali et legitime triginta florenos auri. Heredem vero vniuersalẽ instituit et suo proprio ore nominauit Gabrielẽ pape eius filiũ naturalẽ et legitimũ et sibi, si quandocũq sine liberis ex suo corpore legitime pcreatis decederet, substituit dictã Raymundã eius filiam et suos, et dicte Raymunde sue filie si qñcunq sine liberis ex suo corpore legitime procreatis decederet substituit in semisse seu medietate honestam mulierẽ Peyronam ipsius testatoris vxorẽ et suos: et in alio semisse seu alia medietate prouidum virum Girardum fabri ipsius testatoris fratrẽ vterinum et suos. Deinde vero permanẽs in voluntate hmõi ab humanis decessit superstitibus et sibi superuiuentibus prefatis Gabriele, Raymũda, Peyrona, et Girardo. Post hec vita functa est et ab humanis sine liberis et intestata decessit dicta Raymũda etatis decemocto annorum, superstitibus dicto Gabriele, Peyrona, et Girardo. Successu vero tẽporis vita functus est idẽ Girardus scđo loco substitut⁹, superstite. M. eius filia naturali et legitima, ac etiã superstitibus pfatis Gabriele et Peyrona. Cõsequenter vero decessit ab humanis idẽ Gabriel heres adhuc impubes et sic sine liberis, superstitibus et sibi superuiuẽtibus dictis Peyrona matre et filia dicti quondam Girardi ipsius Gabrielis auunculi.

Quesitum est quis eidem Gabrieli succedere debeat et quomodo.

Christi nomine iuocato. Viso casu de quo supra et pregnãti dubio ex eo elicito. Dico et respõdeo ad dubiũ hmõi put infra. Premittẽs p illius faciliori solutiõe q dubiũ huiusmodi videt posse oriri ex multis causis, et signãter ex tribus. Prima est q dictus quõdam Girard⁹ scđo loco sub-
1 stitut⁹ vita functus est et ab humanis decessit, prius et anteq morere dict⁹ quõdam Gabriel heres institutus. † Et sic certũ est q illi succedere nõ potuit, cũ substitutio de eo facta fuerit effecta caduca. l. vnica. §. sin autẽ sub cõditiõe. C. de cadu. tollẽ. Nec potuit ipse ius pupillaris substitutiõis vel etiam fideicõmissarie trãsmittere ad eius heredẽ. De pupillari pbat in. l. q habebat. et qđ ibi doct. ff. de vulga. et pupil. De fideicõmissaria pbat in. l. heredes mei. §. cũ ita. et qđ ibi Alex. de imol. super verbo, suscepisset. ff. ad trebell. qđ etiã voluit glos. et doct. in. l. vnica. C. de his qui ante aper. tabu. Jo. de imol. et Alexan. de imol. in. l. cum ex filio. in prin. ff. de vulg. et pupil. Roma. consi. xvij. et cõsil. cccclxxij. et alij in alijs locis. Scđa causa ex qua etiã videt posse oriri dictũ dubiũ est, pro eo q nec dictus Girard⁹ nec sui videnĩ fuisse substituti dicto quõdã Gabrieli

sed prefate

sed prefate Raymunde, quo fit vt non videatur idem Girardus potuisse succedere prefato Gabrieli, etiã si vixisset ipse Girardus tempore mortis eiusdẽ Gabrielis, igitur nec eidem Gabrieli videtur potuisse succedere filia eiusdem Girardi. Tertia causa ex qua etiam potest oriri dubiũ est, pro eo q2 fortasse non adita hereditate pro semisse delata filie dicti Girardi, ipsa filia adhuc infans ab humanis decessit. Et sic videtur esse perinde ac si hereditas hmõi eidem delata non fuisset. l. si infanti. vbi videtur casus. C. de iure deliberan.

Sed his non obstãtibus exi

stimo sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis ꝙ filia dicti Girardi potuerit ꝓ semisse succedere dicto quõdam Gabrieli, ⁊ ꝑ mediũ ipsiꝰ ꝓfato Michaeli testatori, supposito tñ ꝙ pñs hereditas fuerit per Gabrielẽ adita. Cuius dicti illã assigno rationẽ:

2 q2 cum substitutio facta eidẽ quondã Gabrieli fuerit cõpendiosa ⁊ per verbũ substituo, qd̃ est commune, illa valere potuit et valuit iure pupillaris substitutionis. vt not. glo. magna. in fin. in. §. qua ratione. institu. de pupilla. substitu. Cyñ. in. l. precibus. colũ. xiiij. versi. dicamus ergo ꝙ vbi paganus ⁊c. ⁊ ibi Albe. col. mihi. xviij. versi. dicamus ergo ⁊c. C. de impube. ⁊ aliis substitu. Ange. Joan. de imol. Pau. de cast. Rapha. cuma. ⁊ Alexand. de imol. in. l. centurio. ff. de vulga. ⁊ pupil. vbi etiam dicit Paul. de cast. ꝙ ipse ita sepe cõsuluit. Idẽ etiam tenuit Salice. ⁊ omnes moderni communiter in. d. l. precibus. vbi etiam dicit Fulgo. ꝙ intrepide iudicãdo sequeretur istam partẽ, quã etiam tenẽt Cardi. Flo. ⁊ Jo. de imol. in capi. raynutius. de testamen. vbi etiam dicit Joan. de imol. se ita consuluisse. Et pro hac parte cõsuluit Cyñ. prout ipse refert in dicto versic. dicamus ergo. Etiam pro ea consuluit Alexan. de imol. consi. xij. exordiente, Attentis verbis testamẽti ⁊c. colũ. vij. vbi multa inducit. ⁊ consi. xvij. exordiẽte, Ponderatis verbis ⁊c. in tertio volu. ⁊ Franci. de are. consi. clv. exordiente, Periculosum esset ⁊c. Et hec est hodie cõmunis, scilicet ꝙ substitutio cõpendiosa facta filio impuberi per verbũ cõmune valet tẽpore pupillaris etatis: iure pupillaris etiã si mater est in medio ⁊ post tempus pupillaris etatis valet iure fideicõmissi. Cũ igitur vt ponitur in facto dictus Gabriel decesserit in pupillari etate delata est eius hereditas pro semisse seu medietate ad filiã dicti Girardi. l. ꝙdiu. la tierce. ⁊ qd̃ ibi Barto. Jo. de imol. ⁊ omnes docto. ff. de acquir. heredi. vbi casus. Cui non obstat id qd̃ superius dicebatur, scilicet ꝙ nec Girardus pater nec dicta eius filia fuerint eidem Gabrieli

3 substituti sed dicte Raymunde. † Qm̃ respõdeo scd̃m Bart. ⁊ docto. ꝙ perempto seu extincto primo gradu substitutionis admittitur sequens. Et sic mortua prefata Raymunda admitti debuerunt filia dicti Girardi ⁊ Peyrona, que dicto quondam Gabrieli superuixerũt. d. l. ꝙdiu. Pro quo etiam bene facit allegata. l. qui habebat a contrario sensu: prout etiam ibi voluit Joan. de imol. Etiam nec obstat id quod superius dicebatur, scilicet ꝙ cum dictus quondam Girardus ab humanis decesserit ante ipsum Gabrielem substitutio effecta est caduca, et quod ipse ius substitutionis de eo facte ad dictam eius filiam trãsmittere nõ potuit. Quoniam respondeo et confiteor quod substitutio huiusmodi effecta est caduca quoad personam dicti Girardi, et ꝙ ipse ius substitutionis huiusmodi ad dictam filiam non transmisit. Sed istud obstare non potuit dicte filie quam non dico potuisse succedere ex persona dicti Girardi eius patris sed ex propria persona suipsius, cum etiam ipsa fuerit inuitata per verbum, ⁊ suos. Pro quo allegasse sufficiat quod ponit Oldrad. consilio mihi xcix. exordiente, Quidam habens tres filias et duos filios ⁊c. et Paul. de cast. consilio. cccliij. exordiente, Uisis omnibus punctis mihi traditis ⁊c. col. ij. versic. dicet aliquis ⁊ qui sunt sibi substitu-

4 ti ⁊c. † Nec opponat aliquis ꝙ p verbũ ⁊ suos, de quo supra debeat intelligi nõ suipsiꝰ quondã Girardi, sed sui prefati Michaelis testatoris, per id qd̃ voluit glo. et qd̃ ibi Bart. ff. ad trebel. Quoniã respõdeo ꝙ hoc nõ obstat. Tum q2 inspecto tenore predicti testamẽti, idem Michael sensisse videtur nõ de suis suipsius sʒ de suis dicti Girardi. Tũ ⁊ quia vt audio post prefatos Gabrielẽ ⁊ Raymundã ⁊ dicti Girardus et filia erant sibi propinquiores ⁊ sic sine verbã ⁊ suos, intelligi debeat de suis ipsius testatoris vel de suis dicti Girardi, verum erit dicere filiam dicti Girardi esse de suis et tanꝙ suam inuitatam.

Ubi vero diceretur ꝙ dictus

quondam Gabriel ab humanis decesserit non adita paterna hereditate, adhuc esset dicendum filiam dicti Girardi potuisse eidẽ succedere pro semisse, ⁊ prefatam Peyronã matrem pro alio semisse. Et hoc vel pro eo quia idem quondam Gabriel propter existentiam suitatis illa transmisit ad suos heredes, per ea que habẽtur. in. l. si filius qui patri. et quod ibi docto. ff. de vulga. et pupil-

5 la. † vel pro eo quia in dicta substitutione compendiosa comprehẽdebatur vulgaris expressa verbis generalibus, ꝙuis tacita verbis specialibus. vt not. Bart. in dicta. l. centurio. versi. quero vtrũ substitutio compendiosa facta per verbum cõmune cõtineat vulgarem ⁊c. ff. de vulga. et pupilla. Alexan. de imol. in. d. l. precibus.

6 colum. iiij. vbi etiam alij. C. de impube. ⁊ aliis substitu. † A vulgari vero siue expressa siue tacita potest testamentũ incipere. De expressa probatur in. l. iij. §. fina. ff. de libe. ⁊ posthu. in. l. gallus. fere per totum. ⁊ in. l. thays. §. splendophorus. ff. de fideicom. liberta. not. glos. ⁊ docto. in. l. si pater filium. ff. de vulga. ⁊ pupil. De tacita etiã probatur, per id quod not. docto. in. d. l. si pater filiũ. Concludo ergo filia dicta Girardi pro semisse seu medietate succedere, ⁊ ꝙ si ipsa ministerio tutoris hereditatem adiuerit, illa nũc pertinet dicte Marite eius matri.

7 † Si vero illa nõ adiuerit tũc

superest dubium, an saltem per beneficiũ restitutionis in integrũ possit dicte Marite eius quõdam matri succurri vt illam medietatem habeat ⁊ in ea succedat. Ad quod respondeo ꝙ ꝙuis super hoc articulo sint opiniones, vt apparet ex his que scribunt doct. in. d. l. si infanti. C. de iure deliberan. in. l. non solum. ff. de in integrum restitutio. in. l. qui duo. ff. de reb. dubi. et in. l. pantonius. ff. de acquiren. heredi. ⁊ in multis aliis locis. Tamen opinio Barto. quam ipse ponit in dicta. l. si infanti. ⁊ per quam voluit ꝙ heredi succcurri debeat per beneficium restitutionis in integrũ est magis communis, et quam etiam tenuit ipse Bartol. in dicta. l. qui duos. in princip. per illum text. pro qua etiam consuluit in consi. exordiente, Perusinus. Hanc opinionem etiam tenuerũt multi et magne autoritatis et doctrine, quos refert ⁊ sequitur Alexan. de imol. in dicta. l. si infanti. colum. viij. versicu. extra glos. tractat Barto. hic ⁊c. ⁊ Joan. de imol. in dicta. l. pantonius. ⁊ vt predixi, ista opinio est communis vt etiam refert domi. Jason may. in dicta. l. si infanti. colum. fina. a qua propterea non videtur in consulendo vel iudicando discedendum. l. j. versicu. crebrior apud veteres opinio ⁊c. ff. de offic. questo. et in. l. j. ff. de senato. quod etiam volunt Canoñ. in. c. j. de constitu. vbi multas remissiones ponit domi. Felyñ. charta vlti. colum. ij. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CXLVI.

De appellatione a commissario ad committentem, etiam si commissarius fuerit iudex ordinarius.

Summarium.

1 Judex ordinarius etiã in his que sine cõmissione poterat cognoscere potest fieri delegatus a sententia cuius nõ appellatur ad iudicem appellationum sed ad committentem.

Quia causa ⁊ cause dudum cepte et aliquandiu ventilate coram egregio viro domino iudice maiore ordinario Carpeñ. per ⁊ inter nobilem virum Petrum romey actorem ex vna parte. Et honestã mulierẽ Peyronam relictã honorabilis quondã viri magistri Petri moricelli notarij, nunc vero vxorem honorabilis viri magistri Petri galãdomi. Et tam suo ꝙ tutorio nomine liberorum ⁊ heredum eiusdem quondam magistri Moricelli fuerunt per reuerendum in Christo patrem dominum Grassensem episcopum tunc Auenionis ⁊ Comitatus Uenayssini gubernatorem, ipsi domi. iudici commisse, audiende, cognoscende, ⁊ decidende ⁊c. summarie, simpliciter, et de plano sineq; ⁊c. prout apparet ex signatura supplicationis parte dicti Romey in causa producte ⁊ inserte. fo. lxxxiiij. Nõ debuit nec de iure potuit ipsa Peyrona tutrix ⁊ tutorio nomine predictorum liberorum ⁊ heredum condemnata appellare ad venerabilem et egregium virum dominum iudicem appellationum predicti comitatus, et eius tribunal: sed appellare debuit ad ipsum reuerendum domi. committẽtem seu eius successorem: † quia ꝙuis dictus domi. iudex potue-

1 rit iure ordinario de dicta causa cognoscere etiam nulla sibi facta commissione: quia tamen per commissionem factam aliquid eidem iudici concessit quod ex ordinaria iurisditione non habebat, scilicet ꝙ posset procedere summarie, simpliciter, sine strepitu ⁊c. fuit aliquid additum ordinarie iurisditioni, et ipse iudex antea ordinarius factus est delegatus, per ea que notat Bartol.

et docto. communiter in. l. ius autem ciuile. ff. de iusti. et iur. et in. l. §. §. si quis simpliciter. ff. de verbo. obliga. quod etiam in terminis voluerunt Bal. in addi. Specu. titu. de legato. colū. vlti. Ange. cō sil. cxxxvj. exordiente, Uisis omnibus statutis etc. ad fin. Alexand. de imol. in. l. more. colum. mihi. vj. versic. vbi etiam tangit quid, si iudici ordinario etc. ff. de iurisdi. om. iudi. Fran. de are. in. d. l. j. §. si quis simpliciter. col. iij. versi. ex his etiam infert idem Ange. etc. et Lanfran. de ori. in repeti. c. quoniā contra falsam. charta. ij. versi. in glos. ij. de proba. Paul. de cast. in. l. j. §. opus nouum. vbi etiam Alexand. de imol. ff. de no. oper. nuntia. et idem Pau. in. l. et si pretor. ff. de iurisdi. om. iudi. et do. Jason may. in. d. l. cum autem ius ciuile. colū. j. Debuit ergo ipsa Peyrona appellare ad committētem aut successorem nō ad iudicē appellationū quo erat idem iudex ordinarius maior ratione cōmissionis. Et quia hoc nō est factum, non valuit eius appellatio.

Consilium. CXLVII.

De rebus ecclesie non alienandis.

Summarium.

1 Ecclesiasticarum rerum alienatio quando prohibita.
2 Defectus forme semper inducit nullitatem actus.
Forme nihil addi vel detrahi potest.
3 Forme omissio in qualibet minima parte vitiat totum processum.
4 Solennitas in alienatione rerum ecclesie qualis existere debeat.
5 In alienatione rerum ecclesiasticarū debet apparere de tractatu per publicum instrumentum.
6 Speculator reprehensus q dixerit ter fieri debere tractatū super solennitate alienationis bonorum ecclesiasticorum.
7 Notario attestāti super alienatione rei immobilis minoris an credendum.
8 Casum concessum subesse dicenti quando non standum.
9 Tempus quale requisitum ad inducendam presumptionē requisite solennitatis in alienatione bonorum ecclesie.
10 Canonice solennitati rerum ecclesiasticarum, an et per quod tempus derogari possit.
11 Consuetudo. 100. annorum est consuetudo immemorialis.
12 Solennitates secundum locorum cōsuetudines approbatas, an et quando seruare sufficiat in alienationibus ecclesiasticis.
13 Autenticam hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. ecclesi. in alienatione immobilium ecclesie, an et quatenus seruari oporteat.
14 Prescriptio aduersus ecclesiam quanti temporis debeat esse.
15 Heres malefidei possessoris an prescribere possit ex persona sua in rebus ecclesiasticis.
16 Ecclesia cuius res est alienata minus legitime an teneatur ad pretij restitutionem, etiam si a prelato fuerit alienata cum pretij receptione.
17 Fructus rei ecclesiastice male alienate in sortem an compensandi.
18 Cadens a possessione culpa sua an possit implorare iudicis officium vt in possessionem restituatur.

1 Alienatio † ecclesiasticarum rerum est de iure regulariter prohibita, et nisi in ea duo interuenerint, scilicet causa iusta, et canonica solennitas, est omnino inualida. c. sine exceptione. xij. q. ij. c. tua. de his que fiunt a prela. si. con. ca. c. nulli. de reb. ecclesie non ali. c. j. et. ij. eodem titu. in sexto. Et q defectu solēnitatis canonice, et sic forme, illa sit nulla, clarissime patet: † nam forme defectus actus nullitatē semper inducit. Forma namq dat esse rei. d. c. sine exceptione. et. c. tua. nihil enim forme addi vel detrahi potest, vt voluit Bald. in. l. fina. C. de suis et legi. heredi. † Dicit etiā Anto. de butri. in. c. pisanus. in. vij. not. et per illum text. de restitutio. spoli. quod omissio forme in qualibet minima parte vitiat totum actum, totumq processum. De defectu autem liciti casus probatur in. d. c. nulli. prohibetur enim alienatio rei ecclesie a iure: ergo si fiat, nulla prorsus est si non fit iure permittente. l. non dubium. C. de legib. et in regula que contra ius. de regu. iur. in. vj. hoc etiam probatur. in clementi. j. de reb. eccle. non alie. et in. c. que in ecclesiarum. de constitu. de quo glos. et Panor. et docto. in. d. c. nulli. infinitas prope remissiones ponit domi. Fel. in. d. c. que in ecclesiarum. Que si ita se habeant: immo quia sic se habent, palā infertur q cōcessio in emphitheosim, quam fecisse legitur Anno dn̄i Millesimo. cccclxxxj. et die. xvj. mensis Junij venerabilis vir frater Joannes durini, tunc pretensus prior venerabilis conuentus Celestinorū sancti Martialis de Gentilino prope pontē Sorgie prouidis viris Hugueto et Guillielmo guiardi fratribus de quodam eiusdem conuentus prato in actis cause latius mentionato, fuit et est nulla, tam respectu defectus solēnitatis requisite, q pro eo q non apparet casum de iure cōcessum vel permissum subfuisse. † Et quidē de canonica solennitate q illa in ea interuenerit nō apparet, requirebatur enim tractatus et diligens cause inquisitio an videlicet subesset casus necessitatis vel vtilitatis dicti conuentus, ppter quā vel oporteret vel expediret aliqd alienare de bonis dicti cōuent⁹, et an essent bona mobilia vel alia bona imobilia minus vtilia eidē Cōuētui, et in quorū alienatione versaret min⁹ dānum aut minor incommoditas. Et finaliter an expediret vel non expediret alienatio dicti prati, insuper etiā requirebatur subscriptio religiosorum illius conuentus et superioris autoritas, per id quod not. Joan. de imol. in. c. j. colum. iiij. versicu. quid autem si tractetur. de his que fiunt a prela. sine consen. capi. Panor. in. c. cū apostolica. colum. j. eod. titu. et in dicto. c. nulli. docto. in allegato. c. j. de reb. eccle. non alie. in sexto. et probatur in. c. placuit. et. c. sine exceptione. xij. q. ij. et quod not. Archidia. in. c. abbatibus. xij. q. ij. et in. c. in venditionibus. xvij. quest. iiij. et Laurentius de Rodul. dicto. c. sine exceptione. fol. iiij. versicu. quero quarto. ad fin. et fol. vj. ver. sed quero. xvj. ad fin. Non enim apparet tractatum de quo supra precessisse. Nec puto q de illo deponant testes quos non vidi. Et quidem vt puto non extranei, vtpote qui non interfuerunt actibus capitularibus dicti conuentus. Non etiam cōuentuales vt existimo, et si deponerent non videretur eis credendum. † Debuit enim et deberet apparere de tractatu per publicum instrumētum de eo confectum, quod etiam videtur presupposuisse Specu. titu. de loca. §. sequitur videre. versicu. porro si ecclesia vel monasterium etc. vbi ponens formam conceptionis in emphitheosim vel ad affictum facte per ecclesiam aut monasterium, et commemorās tractatum solennē primo pluries habitum, super ipsa concessione vel alienatione: tandem subiungit de ipso tractatu cōstare pluribus instrumentis. Et expressius hoc dicit in dicto. §. sequitur. colum. iij. versicu. item scias q de ipso tractatu. ibi, et no. q iste tractatus etc. vbi etiam dicit hūc tractatum debere fieri pluries, saltem ter vt quidam dicunt, et de qualibet vice debet fieri publicum instrumentum. † Et q̄uis hoc quod ibi dicitur q ter fieri debeat tractatus reprehendatur communiter, tam a Joan. and. ibi. in addi. q in dicto. c. j. de reb. eccle. non alienan. in sexto. nō tamen reprehenditur quoad hoc quod dicitur fieri debere publicū instrumentum de tractatu. Et idem voluit in simili Paul. de castro. consil. xcj. exordiente, Super eo quod queritur † vbi loquens de alienatione rei immobilis minoris dicit non credi verbis notarij attestantis fuisse adhibitam cause cognitionem: quia diligens inquisitio et inuestigatio que fieri requirebatur, secundum ea que habentur in. l. magis puto. §. magis passim. ff. de reb. eo. fieri non potuit tempore quo instrumētum celebrabatur sed requirebatur temporis interuallum, ergo notario attestanti nō creditur: quia ille non fuit rogatus vt de tractatu instrumentū reciperet, iuxta not. per glos. Barto. et docto. in. l. j. C. de fide instrumen. et iu. haste fisca. lib. x. per Bartol. et docto. in. l. sciendum. ff. de verbo. obligatio.

Etiam nec apparet dictam concessionem fuisse factam in casu de iure concesso vel permisso, nisi forte quis dicat q immo de hoc appareat cum in instrumento dicte pretense concessionis dictum extiterit pro vtilitate et euidenti commodo etc. Sed istud non obstat: † quia non est credendum huic assertioni facte per dictum fratrem Durini alienantem. In regulariter enim prohibitis certo casu permissis nō statur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentum. ff. de probatio. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de legat. iij. et quod voluit Joan. and. in additio. Specu. titu. de reb. ecclesi. non alienan. super rubrica. versicu. absit enim quod in prohibitis etc. Oldrad. consilio mihi. clxxv. exordiente, Quidam episcopus cuius mense etc. colum. vij. domi. Jason mayn. in prelu. feudo. charta viij. colum. ij. et voluit Bartol. in terminis in. l. si forte. colum. ij. versicu. et per hoc dixi si in instrumenti venditionis etc. ff. de castrē. pecul. de quo etiam dicit se plenius dixisse et scripsisse in dicta. l. sciendum. ff. de verbo. obligatio. quod et verum est vt videri potest ibi. colum. ij. versicu. sed contra hoc facit. et autenti. si quis in aliquo documento. colum. iij. versicu. iuxta predicta quero ecclesia etc.

sia rc.C.de eden.vbi etiam colum.fina.versi.secundo intellige rc. Idem sentit domi.Jason may.et hoc etiam fuit de mente Alex. de imol.in dicta.l.si forte.quatenus remittit ad not.per Bartol. in dicta autenti.si quis.Et voluit Geminia.in dicto.c.j.colum.j. de reb.eccle.non alie.in sexto.r do.Fely.in.c.sicut.colum.xiiij. versi cu.non obstat dictum Angel.rc.et plenius colum.xiiij.de re iudica.vbi etiam allegat hoc voluisse Antoni.de butri.Joann.de imol.et Panormita.in dicto.c.cum causa.et Panormita.in.c. quoniam contra.colum.xxxj.de proba. Refert etiam Alexan.de imol.pro hac parte consuluisse consilio inibi allegato. Restat ergo non esse probatum,saltem per instrumentum dicte concessionis quia testes non vidi,ꝙ in ipsa cõcessione interuenerit canonica solennitas,nec ꝙ illa facta fuerit in casu de iure concesso aut permisso.

9 †Nec opponat aliquis ꝙ dicta solennitas presumatur interuenisse propter temporis diuturnitatem,per ea que not.docto.in dicta.l.sciendum. Tum quia a tempore dicte pretense concessionis,que facta est anno predicto Millesimo.cccclxxxj.et die.xvj.mensis Junij vsqꝫ ad tempus inchoate cause hui⁹ quod fuit Anno domini Millesimo.ccccxcvj. r die octaua mensis Octobris,non currerunt nisi quindecim anni cum paucis mensibus qui non possunt dici tempus sufficiẽs et requisitum in hoc casu ad inducendam presumptionem requisite solennitatis.Tum r quia illa non presumitur,postꝙ apparet de ipsa concessione non solenni per instrumentuꝫ in causa productũ per id quod voluit Paulus de cast.consilio.xlviij.exordiente,In causa que vertitur rc.qui allegat no.per Innocen.in.c.proposuisti.de probatio.r sequitur Alexand.de imol.consilio.x.exordiẽte, Circa primum dubium quo queritur rc.in tertio volumi.r faciũt not.per Barto.et docto.in.l.solent.§.non vero.ff.de offi.proconsul.per Bald.in.l.si certis annis.colum.iij.C.de pact.et quod voluit And.barba.cõsil.xliiij.exordiẽte, Scribitur apud prophetã. charta penulti.versicu.et si dicatur.in prima parte. et Francis.de are.in dicto.c.quoniam cõtra falsam.ad fin.versi.r quia superius. de probatio.

Nec etiam obstat ꝙ parte dictorum Guiardorum legitur oppositum scilicet quod dicte solennitati derogatum extiterit per contrariam consuetudinem dicti 10 conuentus.Tum quia vt puto de illa non apparet.†Tuꝫ r quia predicte canonice solennitati,de qua videlicet habetur in dicto.c. sine exceptione.xij.q.ij.et in.c.tua.de his que fiunt a prelato. non potuit derogari per consuetudinem contrariam,per id quod habetur in.c.j.de consue.et in dicto.c.j.de reb.eccles.non alie.in sexto.quod etiam voluit Hostien.Joan.and.Joan.de imol.Panormi.et docto.communiter in dicto.c.nulli.r Lauren.de Rodul.in dicto.c.sine exceptione.r versic.superius allegatis.Nisi forte tanti temporis esset consuetudo huiusmodi ꝙ de illius initio memo-
11 ria non extaret,†et sic esset centum annorum,per id quod voluit Cardina.flo.in clemen.ij.in principio.in.iiij.colum. versi.octauo quero.de reb.eccle.non alienan.r quod habetur in.c.j.de prescrip. in.vj.de qua consuetudine non puto hic apparere,nec puto ꝙ testes de illa deposuerint,iuxta practicam quam ponit glo.fina.in dicto.c.j.de prescriptio.in.vj.post Innocen.r Hostiẽ.in.c.veniẽs. r.c.quid per nouale.de verbo.signifi.r Alexan.de imol.consil.vij.
12 in primo volu.†Fateor prout refert Archidi.in.c. de reb.alie. in.vj.Gauffre.scripsit ꝙ sufficit seruare solennitatem secundũ locorum consuetudines approbatas,r hoc in summa.de reb.eccles. non alie.§.in rebus.r dicto.c.nulli.vbi etiam secundum eum hãc sententiam videtur approbare Inno.eo casu quo cõsuetudo huiusmodi nõ esset damnosa seu grauis ecclesie.Sed vt dicit Archi. vbi supra.Hosti.Joan.and.r alij in dicto.c.nulli.istorum sententia reprobatur in dicto.c.j.versicu.quia.de reb.eccle.non alienã.in vj.Facit dictum.c.j.de consue.r.c.cum causa.de re iudi.r idem voluit Lauren.de Rodul.in dicto.c.sine exceptiõe.r locis superius
13 allegatis.Et hec est opinio communis.†Et ꝗuis post docto.Cano.ita communiter opinantes.domi.Fely.in dicto.c.cum causa. colum.iij.de re iudi.dicat ꝙ in alienatione rerum immobilium ecclesiasticarum non sit opus seruare dispositionem. autenti.hoc ius porrectum.C.de sacrosanct.eccle.Pro eo quia non est verum ꝙ illa fuerit canonizata aut ꝑ ecclesiã recepta ꝗuis fuerit ꝑ Gratia.inter cano.inserta.x.questio.ij.idem tamen domi.Feliñ.dicit hoc debere intelligi quoad decretuꝫ, subhastationem r similia de quibus in ea.Sed quoad cause cognitionem solennem r diligentem adhibendam nõ est dicta autẽti.refutata ꝭm Lauren.de Rodul.in dicto.c.sine exceptione.in.x.questio.r dicit posse exemplificari quoad testium examinationes qui referunt super estimatione rei alienande quos dicit debere esse iuratos.autenti.de non alie.aut permu.re.eccle.§.quod autem.colla.ij.a quo extracta est dicta aut.hoc ius porrectum,vt super ea dicit glo.Et ita ratione iuramenti stabit solennitas illius aut.

14 †Etiam nec obstat predicto conuentui exceptio prescriptionis parte dictorum Guiardorum eidem opposita.Tum quia illa non est quadragenaria. autenti. quas actiones.C.de sacrosanc.eccle.r.c.de quarta.cum multis similib.de prescript.Tum et quia prefati Guiardi fuerunt malefidei,pro eo quia contra legem mercati sunt.l. quemadmodum. C. de agrico.r censi.lib.xj.r regula qui contra iura.de regu.iur.in.vj. non ergo prescribere potuerunt nec prescriptioneꝫ inchoare,etiã si possedissent per tempus al's sufficiens ad prescriptionem.c.fin. de prescript.et regula possessor malefidei.de regu.iuris.in sexto.
15 †Et non solum ipsi prescribere non potuerũt sed nec heredes ipsorum,etiã ex personis ipsorum heredum secundum opinionem magis communem, super qua tamen non insisto: quia nec est opus.

16 †Et licet summa que data fuisse pretenditur prefato fratri Durini oblata extiterit,illa tamen non debetur per conuentũ.l.iubemus.la seconde.§.plane.r quod ibi multi docto.r autẽti.qui res.C.de sacrosanct.eccle.r.§.potest. versicu.qui vniuersas.r quod ibi glos.xvj.qõ.iij.quod etiam videtur fuisse de mente Innocẽ.in.c.ad audientiam.de reb.eccle. non alie.r tenuerunt multi in.c.ad nostram.r.c.si quis presbyterorũ. Hoc etiam tenuit Panormita.in dicto.c. cum causa.ad fin.de re iudica.vbi domi.Felyñ.versicu.ad illud mirabile rc.Multos refert qui etiam hoc tenuerunt,scilicet quod ecclesia cuius res minus legitime est alienata non teneatur ad restitutionem pretij quicquid sit de prelato vel eis qui male alienauerunt et pretiũ receperunt.

17 †Preterea ipsi Guiardi possederunt dictum pratum r fenum in eo excretum multis annis collegerũt quod suum non fecerunt,sed debent illud compensare cũ dicta summa et reparationibus si quas fecerint.Pro quo breuiter r succincte remitto ad ea que refert et not.Joan.de imol.in.c. si quis presbyterorum.et.c.ad nostram.de reb.eccle.non alie.r Felyñ.in dicto.c.cum causa.colum.viij.prope fin.de re iudi.Adijcio ꝙ etiam non apparet hanc pretensam summaꝫ fuisse conuersam in vtilitatem cõuentus.

Postremo non est premittẽdum eidem conuẽtui opponi non potuisse seu posse ꝙ non probauerit dominium seu quasi dicti prati: quia respondeo r dico ꝙ idem conuentus nõ egit nec agit actione rei vendicationis aut publiciana:nec super illis aut earum altera formauit petitionem sed iuxta practicam quam ponit Specu.titu.de reb.eccles.non alie.in princip.et in titu.de his que fiunt a prela. Nec sibi potuit aut potest referri questio dominij ꝑ dictos Guiardos,postꝙ ipsi pratum predictum a dicto fratre Durini quamuis male et nulliter nomine dicti conuentus alienante receperunt, per id quod in simili voluit Paulus de castro.consilio.iij.exordiente,Super primo.colum.fina.Pro quo allegat.l.siue possidetis.C.de probatio.et no.in.l.cum res.eodem titu.dictam etiam practicam Specula.allegauit in simili Paulus de castro.consilio.ccxv.exordiente,Si non intercessisset iuramentum rc.colum.fina.versicu.super secundo vero dubio.vbi loquens de minore qui sine debita solennitate rem suam alienauit, consulit quo remedio illam petere debeat.Ex cuius dictis post Specula. vbi supra, apparet suffecisse et sufficere eidem conuentui probasse,quod prefati Guiardi pratum predictum receperint ab eodem Durini nomine dicti con-
18 uentus,quamuis nulliter et de facto alienante.†Potuit etiam pro recuperatione dicti prati implorari officium iudicis, per id quod voluit Hostien.et alij post eum in cap.accedens.le premier. vt lite non contesta. vbi voluit per illum text. secundum vnum intellectum quod quando quis cecidit a possessione sua per suam culpam vel negligentiam,possit implorare officium iudicis vt restituatur in pristinum statum ad suam possessionem vel quasi:et hoc saltẽ procedit in ecclesia.vt etiã voluit Anto.de but. in dicto.c.sepe.circa vltimã colum.de restitutio.spoliato.Panormi.in dicto capitu.accedens.et Alexand.de imol.consilio. xcij. exordiente,Perspectis his que in themate rc. colum.quarta.in primo volumine. Ex quibus omnibus patet prefatum dominum conuentum debuisse et debere in causa reportare victoriam non obstantibus quibuscunqꝫ in aduersum allegatis que non obstant. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CXLVIII.

De substitutione fideicōmissaria per verbum, ꝛ suos.

Summarium.

1 Substituto per fideicōmissum cōditionale moriente pendē te conditione, fideicommissum tam vniuersale ꝙ particulare an extinguatur.
2 Substituti copulatiue quando ordine successiuo videantur esse inuitati.
3 Suorum appellatione qui veniant, ꝛ an testator per dictionem, ꝛ suos: intellexerit de suis proprijs filijs.
4 Notariorum cōmunis stilus ꝛ loquendi vsus per multa tempora receptus est seruandus.
5 Vsus omni regule omniqꝫ consuetudini solus derogat.
6 Heredum appellatione qui veniant. nume. seq.
7 Dictio quoscunqꝫ est signum vniuersale, et in testamentis positum in fine clausule potest referri tam ad verbum heredes, ꝙ successores.

Onitur i facto ꝙ dudum fuit in humanis honorabilis quondam vir Antoni⁹ bonini loci Abolene, q pridē Anno vcꝫ dñi Millesimo. cccclvj. ꝛ die. xxv. mēsis Junij, fecit ꝛ cōdidit eius vltimū ꝛ nūcupatiuū testamentuꝫ in quo inter cetera legauit ꝛ iure institutionis reliquit Claudete eius filie naturali et legitime, ꝛ posthume, si quā nasci cōtingeret ꝛ earū cuilibet octuaginta florenos quibus eas voluit esse contētas ꝛ tacitas, ita ꝙ nihil aliud petere possent in ꝛ super bonis eiusdem testatoris: heredes vero suos vniuersales instituit Guillielmum ꝛ Gononum bonini fratres filios suos naturales ꝛ legitios, ac posthumū seu posthumos masculos ex vētre eius vxoris nascituros equis portionibus ꝛ suos heredes ꝛ successores quoscunqꝫ. Et primo decedenti vel decedentib⁹ sine libero vel liberis ex suo corpore, ꝛ de legitimo matrimonio procreatis substituit superuiuētes ꝛ superuiuentem eorundē. Et si omnes dicti filij ꝛ heredes sui quandocunqꝫ sine libero vel liberis ex suo corpore ꝛ de legitimo matrimonio procreatis decederēt, substituit eis sic decedētibus Maragdam fauchone eius vxorem ꝛ suos heredes et successores quoscunqꝫ. Deinde vero permanens in voluntate hmōi ab humanis decessit prefat⁹ Antonius superstitibus dictis eius filijs ꝛ filia, post cui⁹ mortē ꝛ decessum nata est posthuma nomine Margareta. Mortuo vero ꝛ vita functo prefato testatore, dicti Guillielmus ꝛ Gononus ei⁹ filij bonis ꝛ hereditati eiusdem se immiscuerunt ꝛ pro heredib⁹ se gesserunt. Successu tēporis vita functus est ꝛ ab humanis sine liberis decessit dictus Guillielmus bonini superstitibus Gonono, Claudeta, ꝛ Margareta fratre et sororibus et Maragda matre. Deinde autē vita functa ꝛ ab humanis decessit dicta Maragda prius cōdito eius vltimo ꝛ nūcupatiuo testamēto in quo heredes vniuersales instituit prefatos Gononū ꝛ Margaretaꝫ bonini, ac etiam Antonetā peyrolerie quā ex alio viro susceperat ipsos adinuicem si ab humanis sine liberis decederent substituēdo, q mortua ꝛ vita functa dicta Maragda adiuerunt ꝛ acceptarunt bona ꝛ hereditatē eiusdē. Cōsequēter aūt mortua est pdicta Margareta supstitibus ꝛ sibi superuiuētib⁹ Joāne ꝛ Claudio chambaudi eius filijs naturalib⁹ ꝛ legitimis ꝛ vniuersalib⁹ heredib⁹. Postremo vita funct⁹ est ꝛ ab humanis sine liberis decessit dict⁹ Gonon⁹ bonini prius cōdito per eū eius vltimo ꝛ nūcupatiuo testamento in quo heredes vniuersales instituit prefatos Antonetā peyrolerie, Joannem ꝛ Claudium chambaudi.

Questitum est an dictus Gononus testari potuerit, ꝛ de quo, et quis in bonis dicti quondam Antonij primi testatoris ad eum peruentis successerit.

Hristi nomine iuocato. Viso cōsultatiōis themate parte honeste mulieris Antonete peyrolerie mihi exhibito, vna cum dubijs ex themate hmōi elicitis. Dico et rñdeo put infra. Premittēs p illoꝝ faciliori solutiōe ꝙ licet dicta Maragda substituta extiterit dictis Guillielmo ꝛ Gonono, si ipsi sine liberis ꝛ de legitimo mfimonio pcreatis ab hūanis decederēt. Et ꝙuis etiā ipsi Guillielm⁹ ꝛ Gonon⁹ ab hūanis sine liberis decesserint, substitutio tamē facta de dicta Maragda sibi locū nō vēdicauit in psonā ipsi⁹, sed quoad eā q mortua est superstite ꝛ sibi supuiuēte dicto Guillielmo bonini ei⁹ filio effecta est caduca: † qꝛ cū substitut⁹ p fideicōmissum cōditionale morit pēdēte cōditione, fideicōmissum hmōi perit ꝛ extinguit quoad ipsum institutū. Et hoc siue loquamur in fideicōmisso vniuersali siue in particulari. l. si in psonā. ꝛ qō ibi gl. ꝛ doct. C. de fideicō. l. vnica. §. si aūt sub cōditiōe. C. de cadu. tollē. l. miles. §. j. l. vnū ex familia. §. rogo. l. cū pr̄. §. hereditatē. ff. de legat. ij. ꝛ. l. qro. ff. de alimē. ꝛ ciba. lega. no. gl. ꝛ doct. in. l. vnica. C. de his q ante aper. tabu. Verū qꝛ nō solū fuit dicta Maragda substituta pfatis Guillielmo ꝛ Gonono, sed etiā ipsi⁹ Maragde heredes, non fuit nec est extinctū fideicōmissuꝫ hmōi quoad psonas heredū dicte Maragde, ꝫ quo ad eoꝝ psonas sibi locū vēdicauit ꝛ vēdicat postꝙ vt ponit in facto, ipsi Guillielm⁹ ꝛ Gonon⁹ ab humanis sine liberis decesserūt.

2 † Quāuis eni dicti Maragda ꝛ eius heredes fuerint substituti copulatiue, ꝛ pptereavideant fuisse inuitati vt simul venirēt ad substitutionē, ipsi tñ Maragda ꝛ heredes fuerūt reuera inuitati ordine successiuo, dicta vcꝫ Maragda si supuiueret tpe mortis ꝛ decessus dictoꝝ quōdā Guillielmi ꝛ Gononi. l. heres me⁹. in prin. ff. de cōdi. ꝛ demō. ꝛ prefati ipsi⁹ Maragde heredes, si eadē Maragda tpe mortis pdictoꝝ Guillielmi ꝛ Gononi nō superuiueret. Et sic ordine successiuo. l. gall⁹. §. j. cū ibi plene no. p gl. ꝛ doct. ff. de lib. et posthu. viuēs eni nō habet heredē. l. ij. ff. de heredi. vel actio. vēdi. Et sic nō poterāt simul venire Maragda et ei⁹ heredes: quia ipsa Maragda ꝙdiu vixit heredes nō habuit. Sic igit primo inuitabatur ipsa Maragda. Et deinde si ipsa non superuiueret inuitati extiterunt dicti eius heredes.

3 † Premitto preterea ꝛ secundo ꝙ licet prima facie videat ꝙ p verbū, ꝛ suos heredes, idē quōdā Antoni⁹ substituerit ꝛ inuitauerit, non qdē suos heredes ipsi⁹ Maragde substitute sed suos heredes eiusdē Antonij disponentis, p id qō habet in. l. ex facto. in prin. in verbo, ꝛ suā. iūcta expositiōe glo. ꝛ qō ibi Bar. ꝛ doc. ff. ad trebel. ꝛ qō no. Bar. in. l. cū in testamēto. ff. de auro ꝛ argē. lega. Jo. de imol. in. c. iudicāte. colū. vj. de testa. ꝛ Pōti. Raynau. in suo tracta. de suita. ad fi. attamē viso ꝛ diligēter inspecto tenore toti⁹ testamenti dicti quōdā Antonij, videt ꝙ ipse intellexerit de heredib⁹ suis ipsi⁹ Maragde substitute, nō de heredib⁹ suis eiusdē Antonij testatoris et disponētis: qꝛ vt pdixi, ille primo heredes istituit ꝛ iuicē breuiloce seu reciproce substituit dictos Guillielmū ꝛ Gononū sub cōditiōe si sine liberis ex suo corpore ꝛ de legitimo mfimonio pcreatis ab hūanis decederent: ꝛ deinde his Guillielmo ꝛ Gonono suis heredib⁹ si ambo sine liberis ꝛ de legitimo mfimonio pcreatis decederēt substituit dictā Maragdā vxorē ꝛ heredes suos. Et ita non videtur potuisse sentire de heredib⁹ suis ipsi⁹ Antonij disponētis, ꝫ de heredib⁹ dicte Maragde substitute.

4 † Et huic itellectui etiā ꝯuenit cōis stil⁹ oīm notarioꝝ de testamētis instrumēta seu notas recipiētiū: q licet in descriptiōe notarū seu instrumētoꝝ hmōi vtant verbis tertie psone, ipsi tamē loquētes de suis nō ipsius testatoris seu disponētis sed alteri⁹: vt verbigra, instituti vel substituti aut legatarij, dicūt subscribūt ꝛ suos, ꝛ ita etiā de cōmuni vsu loquēdi q obseruat ꝛ obseruatus est ab annis plurimis ꝛ citra dicta verba ꝛ suos, ita intelligi cōsueuerūt per id qō voluit Bar. ꝛ doct. in. l. labeo. ff. de supel. lega. Et huic cōmuni vsui loquēdi standū est,

5 † qꝛ vt dicit Old. cōsi. mihi. cxviij. exordiente, Ad primā questionē ꝛc. in exaudiēdis sermonib⁹ vsus omni regule oiqꝫ constitutioni solus derogat. l. librorū. §. quid ergo. ꝛ qō ibi no. ff. de lega. iij. l. semper in stipulationibus. ff. de regu. iu. ꝛ. c. ex literis. ad fi. de spōsa. idē voluit Panor. in. c. j. ver. adv nū tamē aduertas de iudi. Anto. de but. cōsil. xij. exordiente, Viso pūcto ꝛ quesitis suprascriptis ꝛc. Joan. de imol. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. ꝛ alij plurimi in alijs locis. Restat ergo ꝙ dictus quondam Antonius videatur substituisse heredes dicte Maragde. Non est ergo dubiū quin prefata Antoneta peyrolerie censeatur inuitata. Quo vero ad Margaretam que mortua est superuiuente ꝛ superstite dicto quondam Gonono, ꝛ sic pendente conditione fideicōmissi facta est substitutio caduca. d. l. si in personam. C. de fideicō. l. vnica. §. si autem sub conditione. C. de cadu. tollen. ꝛ alijs iuribus superius allegatis cū locutus sum de caducitate substitutionis facte de Maragda. Etiā nec habuit locum substitutio hmōi in personam dicti quondam Gononi: quia cum ipse esset ille per cuius mortē si sine liberis decederet prout et decessit erat futurus locus substitutioni, non potuit ipse sibijpsi in hoc casu efficaciter substitui: quia non potuit sibijpsi defuncto succedere ipse tanꝙ viuens et superstes al's poneremus eum fuisse eo tempore mortuum ꝛ viuum: mortuū quidem vt sic esset locus substitutioni, ꝛ viuū vt post mortē suijpsius succederet, quod est impossibile.

Sed cum

Sed cum tempore mortis dicti quondam dicti quõdam Hononi superessent prefati Joannes ꝛ Claudius chãbaudi filij ꝛ heredes dicte quondam Margarete prius vita functa superest difficultas, an etiam isti videantur inuitati, pro eo quia licet non fuerint heredes immediati dicte quondam Maragde eorum auie materne, sunt tamen ipsius heredes mediati, pro eo quia sunt heredes dicte quondam Margarete heredis pro triente eiusdem quondam Maragde, † quia heres heredis testatoris est heres. l. fina. cum suis similibus. C. de heredi. instituen. Est enim certum et regula generalis ꝙ appellatione heredum venit non solum heres primus, sed etiam vlteriores. l. heredis. et. l. sciendum. ff. de verbo. significatio. l. qui per successionem. ff. de regu. iur. et. l. in annalibus. C. de legat. Et pro hac parte faciunt multa argumenta inducta per Pet. de anchara. consi. cxxix. exordiente, Pro et contra subtiliter allegatum est ꝛc. Etiã pro hoc facit, quia dictus quondam Antonius, non solum substituit dictam Maragdam ꝛ suos heredes sed etiam adiecit et successores quoscunqꝫ. † Propter enim illud verbũ, quoscũqꝫ, quod est signum vniuersale, ꝛ quod vtpote positum in fine clausule potest referri, tam ad verbum heredes ꝙ ad verbum successores, per ea que not. docto. in. l. si idem. §. fina. ff. de iurisdi. omni. iudi. et in l. j. C. de libe. preteri. vel exhereda. in. c. secundo requiris. de appellatio. videtur inuitasse omnes heredes dicte Maragde, ꝛ sic non solum heredes primi gradus hoc est immediatos, sed etiam heredes heredum, nec videtur in hoc casu eundem quondam Antonium testatorem habuisse maiorem affectionem ad heredes primi gradus dicte Maragde ꝙ ad vlteriores, cum ei incognitum existeret qui postea forent heredes eiusdẽ Maragde. Et per hoc non videtur obstare determinatio Pet. de ancha. in dicto consil. cxxix. Ubi consuluit et voluit per multas rationes ꝙ in substitutione fideicommissaria de qua ibi, et per quam fuerant substituti heredes cuiusdam Helie, nõ venirent heredes heredis huius Helie: quia heredes Helie tempore facti testamenti erant noti testatori vtpote qui iam heredes existerent. Hic autem incognitum erat qui futuri essent heredes dicte quondam Maragde, adhuc viuentis tempore testamenti prefati Antonij, et qui propterea adhuc heredes non habebat. Et eodem modo respondetur ad id quod not. Bald. in dicta. l. fina. in. ij. opposi. C. de heredib. institu. Ubi respondendo ad contrarium factum de. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulga. et pupilla. dicit inter cetera quod ideo ille §. hec verba, non obstat dispositioni dicte. l. fina. quia in casu dicti. §. hec verba, habebat testator affectionem circa personam substituti et per eum inuitati sub nomine heredis, que affectio nõ militat quoad personam sibi incognitam prout erat in casu nostro. Nisi forte quis diceret eundem quondam Antonium sensisse, nõ quidem de quibuslibet heredibus dicte quondam Maragde, sed de liberis ipsius Maragde seu de his qui essent et heredes ꝛ liberi dicte Maragde, per id quod post Richar. malumb. in quadaz sua disputatione voluit Bartol. in. l. gallus. §. etiam si parente. circa medium. ff. de liberis et posthu. et Paulus de cast. in dicto consilio.

Sed istud nõ obstaret / quia non solum predicta Antoneta est de liberis dicte Maragde, sed etiam prefati Joãnes ꝛ Claudius chambaudi et si ponderemus affectionem videretur dicendum debere censeri eundem Antonium habuisse maiorez affectionem ad liberos ipsius Maragde et suũ ipsius, hoc est qui descendissent vel descenderent ex ipsis Antonio ꝛ Maragda cuiusmodi sunt isti Chambaudi, ꝙ ad dictaz Antonetam, que licet sit de liberis Maragde, nõ tamen est de liberis dicti Antonij testatoris. Non igitur videtur obstare dictus §. hec verba. Cui etiam respõderi potest secundũ Bal. in. d. l. fi. in quarta oppo. C. de heredi. institu. ꝙ ille procedit eo casu in quo fit mentio in testamento de herede testatoris: quia tunc non veniet aliquis preter scriptos heredes. Sed vbi fit mentio de herede alterius puta substituti, tunc veniet heres heredis, ꝛ ita debet intelligi secundum eum. d. l. in annalibus. C. de lega. Hãc respõsionem etiam ponit Raphae. in. d. §. hec verba, ꝛ cum hac ratione velut notabili transit Pet. de anchar. in dicto consil. cxxix. exordiente, Pro ꝛ cõtra subtiliter ꝛc. secundũ Alexand. de imol. qui ita no. in d. §. hec verba. col. j. Ex quibus omnibus videtur ꝙuis iste casus nõ sit sine dubio ꝙ nõ solum dicta Antoneta peyrolerie sed etiaz dicti Joannes ꝛ Claudius Chambaudi censeãtur inuitati ad fideicõmissum per dictũ Antoniũ testatorẽ relictũ, quilibet videlicet ꝑ tertia parte. Et ꝙuis de fideicõmisso hmõi, potuerit ipse Hononus ex sua persona detrahere duas quartas, scilicet legitimã ꝛ quartã trebellianicã que peruenissent ad suos proximiores, nisi ipse testatus extitisset: qꝛ tamen testatus est, ꝛ vt dictum est in casu tres heredes instituit, scilicet prefatos Antonetã peyrolerie, Joannẽ ꝛ Claudium chambaudi nõ est super his insistendũ: quia dicti heredes etiam in his succedunt vt heredes eiusdẽ quondam Hononi. Quo vero ad illas duas quartas que detrahi potuerũt de quota ꝛ portione relicta dicto quondam Guillielmo, si factus pubes ab humanis decesserit, aduertendum est ꝙ in illis successerũt Maragda mater, Guillielmus, Claudeta, ꝛ Margareta frater ꝛ sorores, quilibet videlicet pro quadrãte seu quarta parte exclusa eadem Antoneta peyrolerie. aut. de heredi. ab intest. §. cõsequens. ꝛ. §. seq. collat. ix. ꝛ trãsumptiue in aut. de functo. C. ad tertul. Residuũ vero hoc est id quod superfuit detractis dictis duabus quartis restitui debuit dicto Honono superstiti ꝛ substituto. Et istud nũc pertinet predictis Antonete, Joãni, ꝛ Claudio: eisdem etiam pertinet pars ꝛ portio, que de quartis predictis peruenerant ad prefatos Maragdã ꝛ Hononum quibus successerunt. pars vero que ad dictã Margaretã de quartis huiusmodi peruenerat, pertinet dictis Joanni ꝛ Claudio eius filijs.

Consilium. CXLIX.

De substitutione pupillari inclusa in fideicõmisso, ꝛ de grauamine impuberis in legitima, ꝛ de trebellianice detractione ex fideicommisso relicto pie cause.

Summarium.

1 Substitutio pupillaris an includatur in fideicõmisso, et lucrum quod cõsecutus est pupillariter substitutus an veniat in restitutione fideicommissi ab eodem pupillariter substituto relicti. nume. 3. ꝛ. 4.
2 Cõsequenti falso, antecedens an verum.
4 Opinioni vltime recitata doctor an videatur resedisse.
5 Impubes an grauari possit in legitima.
6 Trebellianica ex fideicõmisso relicto pie cause an possit detrahi. nume. sequẽ.
7 Opinio fauens anime est tenenda, ꝛ quid si faueat religioni.

Uiso testamẽto prouidi quondam viri Syffredi blacherie, et preterea intellecto casu qui postea contigit. † Dico ꝛ respõdeo ꝙ super hoc an videlicet, id quod pupillariter substitutꝰ habuit ex pupillari substitutiõe veniat in restitutione fideicõmissi ab eodẽ substituto alteri relicti sunt opiniões, ꝛ quidem non modice sed magne ꝛ inter iurium vertices. Rayne. enim de forli. relatus per Bal. in. l. ex tribus. colum. fina. C. de inoffi. testa. Joã. de imol. ꝛ docto. in. l. ita tamen. §. qui suspectam. ff. ad trebellia. tenuit simpliciter ꝙ substitutio pupillaris nõ includatur in fideicõmisso, ꝛ sic ꝙ lucrũ quod cõsecutus est pupillariter substitutus nõ veniat in restitutione fideicõmissi ab eodẽ pupillariter substituto relicti: motus, qꝛ si includeretur ꝛ impubes habuisset bona aliũde quesita vel aliunde ad eundem peruenta ꝙ ex paternis bonis sequeretur ꝙ in fideicommissaria substitutione includerẽtur etiã propria bona impuberis, hoc est ea que habuisset aliũde ꝙ a patre. Ista cõsequẽtia probatur per id qõ habetur in. l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulga. ꝛ pupil. † Sed cõsequens est falsum. l. coheredi. §. cũ filie. versic. nec fideicõmissi ꝛc. ꝛ quod ibi docto. ff. de vulga. ꝛ pupilla. ergo antecedens falsum est, scilicet ꝙ in fideicõmisso veniat substitutio pupillaris hoc est lucrum inuim illius habitum. Et hanc opinionem quoad casum occurrentẽ, videtur sequi Ange. in. l. ita tamẽ. §. qui suspectam. versi. interdum dubitatur an institutus grauatus ꝛc. ff. ad trebelli. † Ubi omissis alijs que non seruiũt, dicit ꝙ si verba fideicommissi fuerint indefinita puta quia dixit testator. Et si dictus filius decesserit sine liberis, ꝛ tunc perinde est secundum eum acsi ipse fuisset grauatus de restituendo portionem suam quo casu non venit quesitum ex pupillari: quia illud quesitum non fuit portio sua sed portio pupilli. l. quiꝰ fundum. §. qui filios. ff. ad legem falcid. allegat etiam idem Angel. quia non est verisimile testatorem voluisse hunc filium vltimo decedentem grauare duplici onere prestationis, hoc est onere restitutionis hereditatis pupillaris, ꝛ proprie portiõis ipsius vltimo decedentis. l. titia. §. qui inuita. ff. de lega. ij. Et huic opinioni videtur adhesisse Bald. in. d. l. ex tribus. versic. vltimo quero. C. de inofficio. testamento. pro eo † quia ipse in vltimo loco recitauit opinionem Rayne. nec eam impugnauit, et sic videtur

in ea resedisse, per id quod not. idē Bal. in. l. j. in fin. ff. de constitu. princi. gl. & doc. in. l. qui filium. §. sabinus. ff. ad trebel. & alij in alijs locis. Bart. vero videt aliter dixisse in. d. l. ita tamē. §. q suspectā. Dicit enim q si testator primo ꝓuiderit pupillariter substituendo, & deinde grauauerit per fideicōmissum secundum ordinē intellectus tantum, vel secundum ordinem scripture & intellectus, & tunc in fideicōmisso venit substitutio pupillaris, seu id quod per eam habitum est. Pro quo allegat. l. qui fundum. §. qui filios. ff. ad legē falcid. & l. sceuola. ad fin. & quod ibi per eū. ff. ad trebellia. Et huic opinioni videtur adhesisse Bal. consil. xxxix. exordiente, Punctus questiōis emergentis &c. in secunda parte. Hanc etiā opinionē videtur in casu occurrēti sequi Joā. de imol. in. d. §. qui suspectam. & in hoc cōtradicere Ang. Istam opinionem etiam tenuit Paul. de cast. in. d. §. qui suspectam. vt scilicet in hoc casu in quo testator disposuit & ordinauit de hereditate suijpsius vendenda, & sic de bonis suis veniāt ea bona que habuit substitut⁹ in vim pupillaris substitutionis, ea dico que ad pupillum peruenerāt de bonis patris, si vero idē pupillus habuisset bona aliunde q̄ a patre, illa nō venirent in fideicōmisso sed remanerent secundum eū penes heredem grauati. Et hoc dicit Pau. de cast. in lectura Paduana. in lectura vero Bononiensi dicit Bartol. in. d. §. qui suspectam. dictam opinionem Bart. etiam secutus est Bald. in. l. cum virum. versi. quero nunquid id quod capitur ex substitutione pupillari. C. de fideicōmis. Etiam eam videtur sequi Pau. de cast. in dicta. l. ex tribus, & hec videtur mihi magis communis a qua propterea esset periculosum recedere in iudicando vel cōsulendo. l. j. versi. crebrior apud veteres opinio. ff. de offic. questo. et in. l. j. ff. de senato. de quo Cano. in. c. j. de cōstitu. vbi do. Feli. charta vlti. col. ij. ponit multas remissiones.

5 †Sed superest difficultas an de illa parte que ad filiam primo defunctam peruenerat, & deinde in vim pupillaris substitutiōis peruenit ad eius sororem sibi substitutam & grauatam de restituēdo possit domina Ayssellena detrahere legitimam. Super quo dico q Bald. et alij post eum formauerunt istud dubium in. d. l. ex tribus. vbi voluit Bal. q si verba grauaminis essent relata, tam ad impuberem q̄ etiā ad puberem: vt verbigratia, testator habēs duos filios, vnū videlicet impuberem & alium puberem, illos heredes instituit: & impuberi filio puberē pupillariter substituit: & si ambo decesserint substituit illis, & eorum cuilibet Sempronium: isto casu poterit detrahi legitima non solum ex persona vltimo decedentis, sed etiā ex persona primo decedentis. Et idem fuit de mente Bald. in dicto consi. lxxxix. Et sic si essemus in terminis in quibus loquitur Bald. dicta do. Ayssellena detraheret ambas legitimas dictarum filiarū que erant triens trenis assis. auf. de triente & semis. §. j. collat. iij. et transumptiue in auf. nouissima. C. de inoffi. testa. sed hic nō apparet prefatum testatorem grauasse vtranq; filiam, sed grauauit indefinite: quia post mortem omnium si sine liberis &c. voluit vendi eius hereditatem. Quo casu perinde est ac si grauasset vltimo decedentē. l. codicillis. ff. de vsufruc. lega. que vltimo decedēs potuit grauari in legitima filie primo decedentis in pupillari etate. l. si fundum per fideicōmissum. §. fina. & l. seq. ff. de lega. j. not. doct. in dicta. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. & pupilla. et in. d. l. ex tribus. Et ita videtur q in casu isto non possit detrahi legitima ex portione filie impuberis que primo decessit. Quo vero ad legitimam filie puberis que secundo loco decessit nō est dubium: quia ipsa in illa grauari nō potuit. l. omnimodo. & l. quoniam in prioribus. cum suis simili. C. de inoffic. testamen. Illa etiam nō venit in fideicommisso ab ipsa filia pubere relicto. dicta. l. coheredi. §. cū filie.

6 †Sed restat difficultas an de istis bonis, hoc est tam de portione que fuit filie impuberis q̄ de portiōe alteri⁹ possit detrahi trebellianica. Ad quod dico q nisi istud fideicommissum relictum fuisset pie cause, illa posset detrahi, secundū Paul. de cast. qui ita not. in dicta. l. ex tribus. ad finē. Sed quia illud fuit relictum pie causa, remanet alia difficultas in qua sunt opiniones. glos. enim in. c. si pater. super verbo, trebellianica, quam docto. reputant singularem tenuit q de fideicommisso vniuersali etiam pie cause relicto detrahitur trebellianica, que etiam fuit opinio Archidia. in. d. c. si pater. in additio. Hanc opinionem tenuit Oldra. consil. mihi. cxcvij. exordiēte, Presupposita cōsuetudine ciuitatis Parisiensis &c. versi. ad sextam questionē an de relicto vniuersarij &c. Innocen. in. c. cum tibi. de testa. & Roma. in repetitio. autenti. similiter. circa fin. C. ad legem falcid. vbi plene hanc questionem examinat respondendo ad omnes rationes in contrarium adductas. Fatetur tamen quod contraria opinio communiter tenetur. Hanc opinionem contrariam scilicet q immo non detrahatur trebellianica de vniuersali fideicommisso in piam causam relicto, tenuit Specu. titu. de instru. edi. §. compendiose. versicu. sed cum deductio. Dyn. in. l. j. §. in filij. ff. ad trebellia. Cyn. in dicta autenti. similiter. Bart. in. l. marcellus. §. qd autem. ff. ad trebellia. qui etiam pro hac parte consuluit consilio exordiente, Quidam Bartho. rosoli condidit testamentum &c. Hanc opinionem etiam tenuit Bald. in. l. si quis ad declinādam. in princip. et in. l. id quod pauperibus. C. de episco. et cleri. et in dicta autenti. similiter. Anto. de butri. in. c. raynutius. de testamen.

7 †vbi dicit eam esse tenēdam cum faueat anime. Refert tamen se vidisse consilia contraria Joan. de fantu. in dicto. c. si pater. Floria. in. c. raynutius. vbi etiam dicit ita communiter seruari. Ang. in dicta. l. marcellus. §. quod autem. qui etiam pro ea consuluit cōsilio. cxvj. et Panormi. in dicto. c. raynutius. Salice. in dicta autenti. similiter. Dicit q verior est opinio glos. in dicto ca. si pater. tandem tamen & finaliter concludit tutius esse pro salute animarum tenere q trebellianica non detrahatur. Joan. de imol. in dicta. l. marcellus. §. quod autē. Fatetur q de iure verior sit opinio dicte glo. et respondet ad rationes Barto. dicit tamen q forte in practica seruaretur opinio Barto. quia illa videtur esse communis, et quod in dubio sequenda est opinio que fauet religioni, & sic anime: vt. l. sunt persone. ff. de religio. et sumptu. fune. Et refert q pro hac parte consuluit Franc. de rampo. Etiam pro hac parte consuluit Paul. de cast. consi. cxxxiij. exordiente, Viso puncto et dubijs subscriptis. versi. circa quartum. vbi etiam dicit q hec opinio semper sibi placuit & q cōmuniter obseruatur. & cōsi. cccxxxvij. vbi etiam dicit primam sibi semper placuisse. Et q̄uis prima opinio videatur esse fulsita multis & magnis rationibus, et pro qua consuluit Paul. de cast. consi. ccl. exordiente, Circa primum questum. vbi relatis opinionibus dicit nos posse adherere opinioni que habet q trebellianica detrahatur: cum Cano. secundum eum illam teneant, quibus contra eos credendū est. Referens q etiā illam secutus est Francis. de rampo. esset tamen difficile obtinere contra secundam quam omnes dicunt hodie esse communē et de consuetudine obseruari, nisi forte in illis partibus consuetudo aliter se haberet. Quo casu hoc est vbi posset defendi trebellianicā posse detrahi dicerem q illa esset detrahenda, nō solum de portione huius vltime filie, sed etiam de portione prime defuncte, si tamen credimus Paul. de cast. qui hoc not. in. d. l. ex tribus. ad fin. C. de inoffi. testa. & Cuma. consi. cxxiij. exordiēte, Bartholomeus instituit Antonium & Franciscum. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CL.

De pacto legis commissorie, et de pignoris prescriptione.

Summarium.

1 Pactum legis commissorie ad quid inductum & quid operetur, et quando a lege reprobetur, & quando nō. nume. 6. & cur. 7.
2 Valores prediorum intrinseci variatis locis variantur.
3 Estimator qualiter rem estimandam cognoscere debeat.
4 Tempus pretia rebus imponit.
5 Pretium verum per alterius emptionis instrumentum an probari possit.
8 Rationem vnam sufficit militare vbi sunt due, quamuis altera cesset.
9 Lex an cessare debeat rationibus impulsiuis cessantibus, vel etiā cessante causa finali.
10 Constitutio per cause cessationem an reuocetur vel qualiter.
11 Actio pigneratitia est personalis durans annis. 30.
12 Prescriptio per citationem interrumpitur.
13 Possessoris malafides etiam suo heredi nocet in prescriptione.

1 Prout† dicit Ant. de butri. & refert Jo. de imol. in. c. significāte. de pigno. est reperire quoddam pactum legis cōmissorie quod est originaliter inductū in cōtractu emptiōis & venditiōis, & quod inductū fuit ad resolutionē tituli ipsius cōtractus. exemplū patet ex not. in dicto. c. significante. in. j. glos. et istud pactū non facit a principio ɔtractū cōditionalē sed purū, resoluēdū tamen in conditionis euentū, vt tangit glos. in. d. c. significante. et facit

et facit quod habetur in capi. illo vos. de pignori. vt verbigratia, vendit quis rem aliquam pretio certo et paciscitur cum emptore, quod nisi idem emptor pretium huiusmodi infra terminum de quo conuenerunt pretium ipsi venditori tradiderit et soluerit, res sit inempta. Hic enim fuit venditio pura, sed illa propter pactum legis cõmissorie adiectũ venit sub cõditione resoluenda, si videlicet pretiũ dari cõuentum infra terminũ solutũ non extiterit, & hoc pactum nõ est a lege reprobatũ, sed per eã receptũ vt patet per multos tex. ff. de lege cõmisso. & quod ponunt glos. & doct. in. d. c. significante. & doct. in. l. j. C. de pact. pigno. Est preterea repetire quodam pactuz legis cõmissorie quod apponitur in cõtractu pignoris, & tunc secundũ Anto. de butri. pactum hmõi transfert cõtractum pignoris in cõtractũ emptiõis & venditiõis. Exẽplum ponit Anto. de butri. quando ꝓ pecunia mutuata obligatur creditori res aliqua & sibi traditur pacto apposito, ꝙ si nõ reluatur seu redimatur res ipa pignori obligata illa sit creditoris, & quia tũc per tale pactũ resoluitur cõtractus pignoris, appellatur pactum hmõi pactum legis cõmissorie. Et ꝗuis Joan. de imol. in. d. cap. significante, videatur reprehendere Anto. de butri. non quidẽ in dicto sed in exẽplo eius qđ dixerat, idem tamẽ Joan. de imo. fatetur illud pactũ esse a lege improbatũ. Preterea etiã fatetur & dicit in. d. c. significante. colum. iij. versi. in ea glo. in fin. &c. ꝙ quãdo res pignorata vel datur insolutũ vel venditur creditori ꝓ pretio ꝓ quo pignorata extitit sub cõditione, videlicet nisi pretiũ hmõi infra terminũ cõuentum solutũ extiterit, nõ valet datio in solutũ vel venditio hmõi, pro eo ꝙ hic est pactuz legis cõmissorie per quod in euentũ cõditionis resoluendus est cõtractus pignoris in cõtractum venditiõis aut cõtractum dationis insolutũ: vel vt planius & verius loquar, resoluendus est & ponẽdus cõtractus pignoris & ineundus cõtractus venditiõis aut cõtractus datiõis insolutũ qui ei similis est. l. si prediũ. C. de euictio. & hoc pactũ ꝓbatur clare esse reprobatũ, per id quod habetur in. d. c. significãte. in. l. j. & iij. C. de pac. pigno. & in. l. ꝗuis. al's incipit, calipodius. ff. de solu. & per rõnes al's allegatas, & ita volunt & affirmant cõmuniter omnes scribentes in iuribus supra ꝓxime allegatis. Quod si ita est: immo quia ita est, nemini dubiũ quin pactũ latius mẽtionatũ & expressum in causa supplicatiõis dudũ mota & pendẽte indecisa per & inter nobiles & honorabiles viros magistrũ Claudiũ fabri & Joãnez eius fratrẽ filios & heredes cũ inuentarij beneficio nobilis quõdam viri Alberti fabri ex vna parte, & prouidũ virum Colinũ crescentis filiũ & vniuersalẽ heredẽ honorabilis quondam viri Joannis crescentis ex alia, fuerit & sit pactum. l. cõmissorie in pignore, hoc est factũ & initum ad hoc vt cõtractus pignoris celebratus & initus specialiter & expresse de & super prato in actis eiusdem cause latius mẽtionato. Resoluetur in cõtractũ emptiõis & venditiõis aut datiõis insolutũ faciẽde de eodẽ prato. Fuit ergo & est pactũ hmõi a lege reprobatũ & damnatũ, & sic potuerunt ipsi Fabri pacto hmõi nõ obstante etiaz post terminũ datũ ad soluendum agere & experiri pignoratitia actiõe cõtra dictam Crescẽtis pro recuperatione dicti prati: qꝛ cessante vi pacti de quo supra dictum pratũ remansit sub titulo pignoris. d. c. significante. et quod ibi Jo. de imol. col. ij. versi. itẽ no. ꝙ cessante &c.

Quibus non obstant quidã pretensi articuli exordientes, Ut clarius appareat pratum &c. instrumẽta & processus parte dicti Crescẽtis nouissime in hac causa oblati & producti. Et primo quidẽ non ipsi articuli: qꝛ illi nõ fuerunt admissi ad probandum nisi invim rationũ iuris. Et qui etiã de iure admitti nõ debuerunt. Tum quia etiã si illi plenissime ꝓbati essent, ex illorũ tamẽ ꝓbatione nõ inferretur ꝙ pratũ de quo in actis fuisset tẽpore facti pacti illius valoris aut pretij, cui⁹ ipm fuisse pretendit ipse Colinus crescẽtis. Et hoc multis rationib⁹. Prima quidẽ qꝛ prata de quibus in articulis hmõi non leguntur sita in territorio in quo situ est pratũ in actis mentionatũ, sed referuntur sita in territorio vulgo dicto, en la Rote. Pratum vero de quo supra situm est in loco dicto in exclosa. † Illud aũt certum est ꝙ pro variatiõe locorũ variantur valores intrinseci prediorũ inibi existentiũ, & hoc siue loquamur in pratis aut etiaz in vineis seu terris vel alijs quibuslibet rebus immobilibus. † Hinc est ꝙ Salice. in. l. fin. in. vij. qđ. versi. aut est arbitrator rei que requirit informationem &c. C. de cõtrahen. emptio. & vendi. dicit ꝙ arbitrator estimationis & pretij alicuius rei, qui non potest cõdigne estimare nisi rem cognoscat, tam in substãtia ꝙ̃ in qualitate et qualiter sit fructuosa, & an libera vel serua et quibus onerib⁹ sit subiecta. Debet ad informationem faciẽdam facere partes euocari, ecce ergo ꝙ opus est cognosci substantiam rei estimande, nec sufficeret cognoscere substantias aliarũ rerum, etiam si essent consimilis qualitatis: quia ille differunt in substantia & possunt differre in qualitatibus et oneribus, ac etiam penes maiorem & minorem redditũ seu prouentum fructuum. Insuper et penes bonitatem fructuuz huiusmodi, ob hoc etiam debent illi qui rem immobilem appretiantur vel estimant, nisi illius notitiam habeant debent ad eam accedere & illam inspicere. argu. l. si irruptione. ff. fini. regund. Secunda etiam ratione non inferretur aut probaretur concludenter valor dicti prati ex probatione dictorum pretensorum articulorum, pro eo quia non solum ibi articulatur de alijs predijs & alibi sitis seu eorum pretenso valore, sed etiam de pretenso valore alterius temporis vt est videre ex tenore eorundem articulorum, et quorundam pretensorum instrumentorum pro illorum asserta iustificatione parte dicti Crescentis in causa productorum. Pactũ enim de quo supra factum legitur Anno domini Millesimo quatercentesimo sexagesimo sexto. & die vltima mẽsis Octobris. Uẽditionem vero de quibus articulat facte pretenduntur, prima videlicet Anno domini Millesimo. ccccl xxviij. & die vltima mensis Decembris, et sic post per duodecim annos et vltra. Secunda vero eodem Anno septuagesimooctauo. & die. xxiij. mensis Martij. Et sic post per vndeciz annos cũ dimidio vel circa. Tertia vero facta legitur Anno domini Millesimo. cccclxxv. & die decima mensis Januarij, & sic post per octo annos & vltra. Ex talibus eñi venditionibus seu appretiationibus in eis factis non probatur pratum de quo supra, non plus valuisse tempore pacti predicti ꝙ̃ sub dicto pacto legis commissorie venditum extiterit, quinimo dico quod si probaretur pratum hoc fuisse venditũ illis temporibus de quibus dictus Crescentis articulat, & eo pretio quo pretendit alia prata pro numero sextariatarum fuisse vendita, adhuc nõ inferretur ꝙ illud plus nõ valuerit tempore dicti pacti. l. in lege falcidia hoc esse obseruandum. §. corpora. secundum vnum intellectum. ff. ad legem falci. † quia ex varietate temporis variatur pretia rerum. l. pretia rerum. ff. ad legem falcid. Cui dicto non obstat quod not. Bald. in. l. vnica. colum. fin. versi. quero nũquid per instrumenta veterum &c. C. de sentẽ. que pro eo quod interest. vbi voluit Bal. ꝙ per instrumenta veterum & emptio probetur presens rei valor. Tum quia Barto. loquitur in instrumentis emptio. et vendi. illius eiusdem rei de cuius valore queritur quod non est in hoc casu: quia dicta pretensa instrumenta emptionum & vẽditionum parte dicti Crescentis in hac causa producta nõ sunt instrumenta emptionum & venditionum huius prati sed aliorum pratorum. Tum & quia Bald. loquitur in instrumentis venditionũ & emptionum de proximo factarum, cuiusmodi non sunt instrumenta predicta, que etiam non loquuntur de emptionibus & venditionibus antea factis, sed postea, vt predixi. † Tum etiam non obstat dictum Bald. quia illud non videtur de iure procedere, et contrarium tenuit Barto. in. l. cum emptor. §. fina. ff. de dam. infec. per. l. damni. in princip. eod. titu. quod etiam probatur in dicto. §. corpora. secundum Alexand. de imol. ibi, et in. l. iij. §. diui. ff. de iur. fisc. et. l. ad rescindendum. C. de rescinden. vendit. et satis concordat Salic. in. l. ij. versicu. quero an hec probatio possit fieri per instrumentum alterius emptionis. C. de rescinden. vendi. vbi voluit ꝙ per instrumentuz alterius emptionis & venditionis nõ probatur verum seu commune pretium rei sed pretium cõuentũ. vt not. docto. in dicta. l. vnica. C. de senten. que pro eo quod interest. Et quia etiã potuit alter ex contrahentibus tunc decipi, quia licitum est contrahentibus sese decipere. l. in cause. §. penulti. ff. de mino. Et quia etiam res inter alios acta alijs non preiudicat, et quia potuit pretium ex affectione constitui quod non attenditur. dicta. l. pretia rerum. Et idem etiam scilicet quod plena probatio valoris rei fieri non possit per instrumenta emptionum et venditionum, tenuit Bald. in dicta. l. ij. colum. penultima. versicu. decimo quero, nunquid ista probatio &c. C. de rescindenda venditio.

Adijcio quod vt apparet ex pretenso processu literatorio olim facto per & ad instantiam nobilis Huguete vxoris Claudij malabaille et heredis Petri bonis, Cõtra & aduersus dictum nobilem Albertum fabri parte ipsius Crescentis in hac causa producto, pratum de quo contenditur fuit Anno incarnationis dominice Millesimo. cccclxiiij. et die quinta mensis Martij, et sic Anno a natiuitate domini Millesimo. cccclxv. et die quinta mensis Martij, et sic per annum cum dimidio duntaxat vel circa ante pactum de quo supra per probos iuratos assumptos per magistratum, iuxta practicam. l. hac edictali. §. is illud. C. de secund. nupt. quam commemorant docto. in dicta. l. ij. C. de rescinden. venditio. et. c. penulti. de emptio. et venditio. taxatum, appretiatum, et estimatum ad centum et octuagintasex florenis et septem grossos vel circa, quod ex eo colligitur: quia illi primo taxarunt tres sextariatas ad florenos centum lx. & sic quãlibet sextariatã ad florenos. liij. & tres grossos: et qꝛ ille pretendebantur nõ sufficere ad debitum, sunt assumpta dimidia

sextariata, que iuxta adualuationē predictam debuit appretiari a vigintisex florenis & septem grossos cū dimidio, & ita saluo errore calculi, dictum pratū videtur fuisse estimatū ad centū & .xxxvi. florenos & septē vel octo grossos. Cui estimationi interfuit & vnus de estimatoribus iuratis extitit dictus Joannes crescētis, qui post ea infra annum cum dimidio vel circa procurauit, vt predixi, ipsum pratū sibi vendi & dari insolutū pro pretio centum & quinquaginta florenorum per ipsum tempore pacti huiusmodi dicto nobili Alberto mutuo traditorū, ad quam appretiationem vtpote factam per multos probos & iuratos, & de eadem re non de diuersis & in tempore viciniori tēpori dicti pacti, quam fuerint emptiones & venditiones superius mentionate, potius debet haberi respectus quam ad emptiones & venditiones huiusmodi factas, vt predixi, post & longo interuallo & de alijs rebus & alibi sitis & forte aliarum qualitatū & alterius prouentus, & forte multis creditoribus obnoxijs & multis oneribus subiectis. † Non igitur se efficaciter tuetur & defendit dictus Colinus crescentis, nec probat pactū de quo supra, ideo non fuisse pactū legis commissorie initum ad resolutionem contractus pignoris, & sic a lege improbatum quod pretendat dictū quondam eius patrem emisse dictum pratū iusto pretio: quia non probat per predicta, vt predixi, quod iusto pretio emerit: quinimo potius videtur probatum esse cōtrarium per producta ab eodem, quatenus ibi apparet pratum predictum fuisse taxatū ad pretiū predictum. Et sic nō cessauit nec cessat in hoc casu ratio propter quam reprobatū est pactum legis cōmissorie in pignoribus que est vt multi dicūt, pro eo quia obligatio pignoris fieri solet pro minori quantitate quam res pignori obligata valeat: & ideo si valeret pactum, multū deciperetur debitor, qui cupiditate mutui recipienti de facili pactum iniret, propter quod lex volens prouidere vtilitatibus subiectorum dictum pactum reprobauit in pignore, secus autem in venditione: quia vt apparet ex predictis si dictum pactum valuisset & valeret, fuisset idem quondam Albertus multum lesus, & hodie lederētur dicti eius filij & heredes: quia rem valentem centum & .lxxxvi. florenis & septem grossis vēdidisset pro centum & quinquaginta. Et supposito citra preiudicium veritatis quod istud non appareret prout apparet, illud saltē & procul omni dubio certū est quod ipse Crescētis nō probauit dictū pratū non valuisse vltra pretium per patrem mutuatum, quod tamen probandum erat, postquam vt dictū est & apparet ex instrumento pactum predictum apparet factū ad resolutionē contractus pignoris, & sic in casu regulariter prohibito. succedat ergo illud dictū quod in regulariter prohibitis certo casu permissis, non statur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentū. ff. de proba. & l. cum quis decedens. §. titia. ff. de lega. ij. quod etiam voluit Joā. and. in addi. Specu. tit. de reb. eccle. non alie. in rubrica. Alexan. de imol. consi. lv. exordiente, Consideratis verbis dicti statuti &c. colū. iij. & do. Jason may. in prelu. feu. charta. viij. colū. ij. † Addo quod non solū prohibetur pactum legis commissorie in pignoribus propter rationē superius recitatam, sed etiā alia ratione scilicet quia si creditores scirent pactum huiusmodi esse permissum vel valere nollent pignus accipere, nisi fieret hoc pactum, & hoc est cōtra bonos mores: quia per hoc creditores inuitarentur ad malum. Hāc rationem assignat Godoffre. in d. l. iij. C. de pact. pigno. Et hāc rationem vltimo loco recitat Cyn. in d. l. iij. & Alberi. super rubrica eiusdem tituli. Panor. in d. c. significante. col. ij. ver. alia ratio est, & ibi Joan. de imol. col. iij. versi. & si dicatur que est ratio diuersitatis inter pactum legis &c. que ratio non cessauit in casu nostro vbi verisimiliter credendum est, & ita apparet per effectum dictū Joānem crescentis noluisse mutuare dictos centum & quinquaginta florenos, nisi cum pacto de quo supra. Remanet igitur vna ratio legis que sufficeret etiam si alia cessasset prout non cessauit: † quia quando sunt due rationes legis sufficit vnam militare quamuis alia cesset. l. si non lex. ff. de heredi. instituen. & quod legitur. & no. §. affinitatis. institu. de nupt. l. liberorum. §. notantur. ff. de infami. l. si ventri. §. fina. ff. de priuileg. credi. not. Joan. de imol. in. c. j. col. vj. ne sede vacan. Alexan. de imol. in. l. possideri. §. ex contrario. colū. viij. versi. nec est bona responsio. ff. de acquirē. possess. & in. l. gallus. §. quidam recte. col. vij. ff. de libe. & posthu. & in. l. j. col. iiij. in prin. C. de eden. † Preterea dicte rationes fuerūt fortasse cause impulsiue propter quarum cessionem non cessat lex. l. j. §. sexum. ff. de postulan. & voluit glos. & docto. in. c. post translationem. de renūtia. quinimo sentit ibi glos. secundum Anto. de butri. quod etiam cessante causa finali legis nō cessat lex nisi fuerit reuocata: quia remanet constitutionis autoritas donec expresse reuocetur. † Non enim cause cessatio est modus reuocandi cōstitutionem, sed contrarius populi vsus aut legislatoris suffragium, primam expresse reuocans. l. de quibus. ff. de legi. & c. j. de constitu. in. vj. Super quo tamen nō insisto cum premissa sufficiant ad ostendendum dictum pactū nō valuisse nec valere ac proposita & deducta ex aduerso signanter in dictis articulis vt clarius &c. nō obstitisse nec obstare prefatis nobilibus magistro Claudio & Joanni fabri.

Quibus nec etiam obstat exceptio prescriptionis, quam audio fuisse & esse oppositam parte dicti Crescētis. Tum quia parte dictorum magistri Claudij et Joannis fabri, fuit pro recuperatione dicti eorum patri intentata actio pignoratitia † que est actio personalis. vt not. Inno. Hostien. & doct. in. c. cum cōtra. de pigno. Barto. in prima cōstitu. digestorū. §. tertij & alijs. Ang. in. §. actionum. in materia pignoratitie actionis. institu. de actio. & vt personalis actio durat triginta annis. l. receptitia. ibi, in qua omnes personales actiones posite sunt idest in annorum metis triginta. C. de non nume. pecu. quod etiam voluit Bar. in. d. §. tertij. et Ang. are. vbi supra, qui triginta anni nō reperiūtur elapsi ab anno domini Millesimo. cccclxvi. & die vltima mensis Octobris, quibus legitur fuisse factū dictum pactum vsque ad annū domini Millesimū. ccccxciij. & diem tertiā mensis Martij, quibus processus cause presentis inchoatus est & per cuius inchoationem, † immo per citationem interrupta est dicta pretensa prescriptio. Tum & quia prefatus quondā Joannes crescentis, vtpote contra legem mercatus & sic malefidei possessor prescriptionem inchoare non potuit. l. quemadmodum. et quod ibi docto. C. de agrico. & censi. lib. xj. regula qui cōtra iura. de regu. iur. in sexto. c. fin. & quod ibi docto. de prescrip. & c. possessor malefidei. de regu. iur. in. vj. † & hec mala fides nocuit & nocet, nō solum dicto quondam Joanni patri, sed etiam huic Colino eius filio & heredi, per id quod voluerunt Anto. de butri. Joan. de imol. & Panor. in. c. si diligenti. de prescrip. Panor. in. c. nihil. colū. iij. eo. tit. Joan. de imol. in. d. c. fin. colū. ij. Alexan. de imol. in. l. pōponius. §. cum quis. colū. ix. versi. vlterius pro expeditione &c. ff. de acqui. possess. & cōsuluit idem Alexan. consi. lxxxiiij. exordiente, In causa vertente &c. in primo volu. & cōsil. ccxv. exordiente, Uiso & oportune &c. in secundo volumi. & tenuerunt alij multi quos refert domi. Feli. in. d. c. si diligenti. colum. iiij. versi. contra opinionem famosam Dy. &c. vbi etiā post relationem eorum qui videntur sensisse contrarium subiunxit & dixit paucos recedere a prima opinione. Pro qua etiam est text. in. l. cum heres. de diuer. et tempora. prescrip. qui maxime in hoc iudicio seruandus est, etiam si expresse cautum esset contrarium de iure canonico, per ea que not. docto. in. c. j. de ope. noui nuntia. et. l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccle. Super quo tamen articulo non videtur insistēdum cum prima ratio sufficiat. Et ita mihi videtur sub correctiōe & benigna suppor tatione huius magnifici & insignis Dalphinalis parlamenti.

Consilium. CLI.

De reuocandis donationibus ob causam conuentione non seruata.

Summarium.

1 Donatio ob causam et in diem, an & quando reuocabilis.

2 Acquirens ius ex alterius contractu debet contractum cū omnibus clausulis in eo appositis acceptare.

Uiso † instrumēto donationis quam fecisse dicuntur probus vir & honesta mulier Claudius ambonelli et Pōtia eius vxor Anno domini Millesimo. cccclxxxj. & die vltima mensis Februarij nobili viro Bermūdo gauberti de fontibus domino de Pena, tunc absenti de omnibus eorum bonis quibusdam receptis & reseruatis. Dico & respōdeo quod donatio huiusmodi, nō fuit pura sed in diem, hoc est solum & duntaxat valitura post mortem predictorum cōiugum. Dico insuper quod illa nō fuit donatio simplex sed ob causam alimentorum eisdem prestandorum per dictū nobilem Raymundum, vt videlicet idem nobilis Bermundus eosdem donatores alimentaret, nutriret, & vestiret, & eorum bona manuteneret. De quibus per eundem Bermundum complēdis & adimplendis factum est pactum, per & inter eosdem Claudium ambonelli & Pontiam ex vna parte, ac venerabilem & religiosum virum dominum Franciscum goberti monachum paciscentē pro et nomine dicti nobilis Bermūdi. Quo fit vt cum premissa adimpleta non extiterint per dictum nobilem Bermundum nec adimpleantur fiant vel offeratur per eius heredes, potuerint & possint ipsi donatores cōtrauenire donationi per eos facte, & illā quatenus opus est

opus est reuocare, per id, quod habetur in.l.si.et quod ibi per doct. C.de dona.in.l.j.C.de dona.que sub mo.ꝛ.c.veruꝫ.ꝛ quod ibi glo. de condi.apposi. Roma.consil.cclxxxiiij.exordiente, Triplici ex capite euidēter ostēditur ꝛc.et quod ponit Alexā.de imol.in.l.iurisgentium.in principio.in.iiij.col.ff.de pact. Si ergo propter causam non sequutam possit donatio etiam iam perfecta, ꝛ suū sortita effectū reuocari, ꝛ res donate repeti per donatorem, vt apparet per predicta, multo fortius poterūt dicti cōiuges seu eorum heredes aut successores in casu de quo queritur excipere de nō obseruātia conuentionū ꝛ pactorum, et sic se tueri aduersus heredes dicti nobilis Bermūdi, si res ꝛ bona ipsi Bermūdo donatas impostea rum postularēt ꝛ peterēt sibi tradi ꝛ expediri: quia cui damꝰ actionem, multo fortius exceptionē. regula inuitus.§.cui damus.ff.de regu.iu.ꝛ.l.j.§.quod autem ait.ff.de superfi.

Nec opponat aliquis qꝺ id quod superius dictū est de non obseruantia pactorum ꝛ conuētionum hic locū habere non debent pro eo quia pacta ꝛ cōuentiones huiusmodi non fuerūt celebrate, ꝛ inite cū dicto nobili Bermūdo sed cum prefato dño Francisco eius fratre ac noīe ꝛ vice illius paciscente. Quoniā dico ꝛ respōdeo ꝙ istud nō obstat, quominus debuerit dictus quodaꝫ nobilis Bermundus pacta ꝛ cōuentiones huiusmodi adimplere: quia ille cui acquiritur ius ex cōtractu alterius debet acceptare cōtractum cū omnibus clausulis in eo appositis ꝭm Bald.qui ita not.in.l.sinautem.ff.de pac.ꝛ in.c.nihil.de elec. Pro quo facit.l.gayus.ff.de manumis.ꝛ tex.in ratione sui in l.ij.ff.de re.eo. Et quia idem Bermūdus pacta ꝛ cōuentiones predictas non seruauit, dico ꝙ dicti coniuges potuerūt ꝛ possunt dictam donationem reuocare, perinde ac si pacta ꝛ cōuentiones huiusmodi celebrate extitissent cum dicto nobili Bermundo. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Consilium. CLII.

De monitione testatoris facientis hereditatē reduci ad causam caduci propter heredis inobedientiam.

Summarium.

1 Testatore legāte alicui particularia bona, et vxori vsufructū omnium bonorum, vxor an habeat medium vsufructū legati particularis, et quid si legatum fuerit pie cause relictum.nu.4.

2 Regula generi per speciem derogatur quando procedat maxime in legatis.

3 Ueniens contra testatoris voluntatem in penas per eū adiectas incidit.nu.5.

6 Heres contraueniens an priuetur hereditate iure directo vel per fideicommissum, ꝛ per inobedientiā reducatur hereditas ad causam caduci, ꝛ quādo.nu.seq. Et an possit detrahi trebellianica. 8.

7 Iudex legis ꝛ testatoris minister est.

9 Donatio aut cessio fideicommissi ante restitutionē an fieri possit, et donatarius libellum super illa qualiter informare debeat.

Christi nomine inuocato. Uiso processu cause cepte ꝛ aliquandiu agitate, per ꝛ inter nobilē ꝛ egregium virū dñm Joannē de aymonetis iuriū licentiatū supplicātem ꝛ actorē ex vna parte, ꝛ nobiles Claudiū ꝛ Spiritū de aymonetis heredes egregij quōdaꝫ viri domini Joannis de aymonetis iuriꝫ baccalarij reos ꝛ supplicatos ex alia. Dico ꝛ respōdeo prout infra premittēdo in primis pro faciliori declaratione dicendorū nemini debere esse dubiū qn dictꝰ quōda do. Joānes de aymonetis disponere et ordinare potuerit qꝺ egregia mulier domina Catherina eius tūc vxor ꝛ nunc relicta haberet oīa legata per eum sibi relicta, ꝛ quod in illis nulla fieret sibi differentia, controuersia seu molestia per dictos nobiles Claudiū et Spiritū aut venerabilē virū do. Girardū de aymonetis fratres. Insuper nec est alicui dubitandū quin potuerit idem testator disponere et ordinare qꝺ casu quo per dictos dominum Girardum aut nobiles Claudium ꝛ Spiritum seu eorum alterum fieret eidem domine Catherine aliquod impedimētum quominus vti posset premissis sibi legatis eo casu adueniente contraueniens voluntati ꝛ dispositionis priuaretur bonis ꝛ hereditate eiusdē testatoris.l.vnica.et quod ibi doc.C.de his que pe.nomi.ꝛ.§.fina.institu.de lega.

1 †Premitto insuper qꝺ licet idem do. testator legauerit et reliquerit cuidā capellanie per eundē fundate seu fundari ordinate, ꝛ ꝓ ipsiꝰ fundatiōe quasdā domum ꝛ grangiam simul contiguas et sitas in ciuitate Ebredunēsi in parochia sancti Petri: quia tamen postea ꝛ in eodem testamēto ipse dominus Joannes testator legauit et reliquit eidem do. Catherine vsufructum omnium bonorum suorum mobilium et immobilium quibusdam de quibus ibi exceptis, videtur qꝺ eadē domina Catherina debuerit pro medietate vsusfructus domus et grangie predictarum concurrere cum dicta capellania legataria et habere dimidiam partem vsusfructus earūdem.l.si alij.et.l.sempronio.in principio.et quod ibi Barto.ff.de vsufruc.lega. qꝺ etiam voluit Bartol.ad fi.eodem titu.Bal.consilio.clxxxv.exordiente, Circa dubitationem predictaꝫ.in secunda parte. Paulus de castro.consilio.ciiij.exordiente, Uiso dicto puncto, et consilio ccxl.exordiente, Prefati Uannutius et Franciscus.ibi, sed ille.ll. haberent locum quando cuidam extraneo ꝛc. Alexan.de imol.cōsilio.liiij.exordiēte, Perlectis verbis testamēti Christofori quondam ꝛc.versi.accedit id quod not.Barto.in.l.sempronio ꝛc. Angelus are.in tractatu testa.charta.xxix.versic.item relictis dominam Bertam eius vxorem dominam ꝛc.col.iij.ver.quero testator reliquit ꝛc.ꝛ Joan.pe.fer.in sua practica.tit.for.libel.ad petēdū. super verbo, donec vitam duxerit vidualem: ꝛ si forte ex ipsis bonis esset alicui res aliqua ꝛc.qui volūt ꝙ si testator relinquat alicui vel aliquibus aliqua eius bona particularia, vxori vero leget et relinquat vsumfructum bonorū suorum vel omnium bonorū suorum, ipsa vxor non solum habet vsumfructum in bonis non legatis, sed etiam illū habet ꝓ medietate in bonis alij vel aliis particulariter legatis, ita ꝙ in illis cōcurrit pro media parte vsusfructus cum particularibus legatarijs per dictam.l.si alij, per quā videtur

2 bene probari hoc dictum. †Cui non videtur obstare quod dici solet, scilicet quod per speciem derogetur generi non ecōtra.l.quod in toto.cum multis simili.ff.de regu.iur.ꝛ quod ꝓpterea legatum generale hoc est vsusfructus omnium bonorum non debeat in casu nostro restringere legatum speciale hoc est domus et grāgie predictarum.l.vxori.§.felicissimo.ff.de lega.iij.l.alimenta.§.basilice.ff.de alimenta.et ciba.lega.ꝛ.l.qui patrem.ff.de vulga.et pupilla. Quoniam respondit Barto.in.l.re cōiuncti.col.iiij.ff.de lega.iij.ꝛ in.l.quesitū.§.si quis fundum.ff.de fun.instruc. quod illa regula in oppositum allegata procedit quando genus et species cadunt super eodē iure, sed vbi cadūt super diuerso iure, illa regula nō procedit: quia tūc per speciem non derogatur generi. Exēpluꝫ sume. Lego Titio fundū sempronianū, Meuio autē lego omnia bona mea, profecto dicta regula tunc procedit: quia per legatum generaliter factum de omnibus bonis nō derogatur legato speciei facto de fundo Semproniano, immo econtra: qꝛ per legatuꝫ specialem derogatur legato generali: quia legatarius omnium bonorū non habebit funda sempronianum, sed illum habebit Titius legatarius particularis. et ratio est: quia species et genus dicuntur concurrere super eodem iure, hoc est super iure proprietatis: quia vtrūqꝫ legatum factum est de proprietate, ꝛ ideo quia vnuꝫ est generalius altero illud restringitur, quasi species deroget suo generi. Sed vbi species et genus cōcurrūt super diuerso iure, secus est. Exemplum in terminis nostris vbi legatus est dicte domine Catherine vsusfructus omnium bonorum mobilium et immobiliuꝫ quibusdam exceptis, ꝛ dicte capellanie relicte sunt domus ꝛ grangia superius mentionate: hoc eniꝫ casu legatū generale fit de vno iure scilicet vsusfructus, et legatum particulare fit de alio iure, scilicet proprietatis domus ꝛ grangie predictarum. Quo fit vt hoc casu ex quo genus et species concurrunt circa diuersa, vnum videlicet circa vsumfructum, et aliud circa plenam proprietatem non derogetur generi per speciem, sed ambo legatarij veniant per concursum.dicta.l.si alij. Ista est mens Bart.in dicta.l.quesitum.

3 §.si quis fundum. †Et sequēdo hanc opinionem que videtur esse fulsita et bonis iuribus, ꝛ autoritate magnorum virorum, palam infertur prefatis de Aymonetis non licuisse facere claues nouas in domo et grāgia et illas alteri locare, ꝛ sic impedire ꝛ facere quominus eadem domina Catherina fuerit vsa domo et grangia huiusmodi pro dimidia parte vsusfructus eidem competentis. Et quia hoc fecerunt, contrauenerūt voluntati et expresse dispositioni testatoris, et sic inciderūt in penam per eundem adiectaꝫ.dicto

4 §.fina.institu.de lega.ꝛ.l.ea.C.de his que pe.nomi. †Fateor tamē quod Baldus in.l.quotiens.colum.fina.versi.ꝛ predicta faciunt. C.fami.ercilcun.tenet quod vxor non debeat habere vsumfructū in rebꝰ particulariter legatis, sed quod legatarij particulares habeant pleno iure res sibi legatas, hoc est ꝛ quo ad proprietatem ꝛ quo ad vsumfructum, ꝛ idem voluit ibi Salice.in.ij.colum.versi. vnum addo.et Ang.are.in.§.j.institu.de vsufruc.et aliqui moder

niores, et presertim dominus Jason may. in. l. cum questio. C. de lega. Sed opinio Barto. primo recitata videtur de iure verior per dictam. l. si aliĳ cũ in sui generalitate, cum etiã videatur bene posse responderi ad regulam in contrarium allegatam, ⁊ cui iam respõsum est. 5 † Preterea etiaz non licuit dictis de Aymonetis occupare fustes, et aliã materiam que remãserat post ruinam tecti de quo in aliĳs: quia dicta domina Catherina habebat etiã in his vsumfructum. l. quotiens. §. fina. ff. de vsufruct. Insuper cum idem domi. testator voluerit quod prefata domina Catherina vteretur, ⁊ frueretur eius bonis absq; confectione alicuius solennis inuentariĳ, nisi solum per modũ priuate scripture per eam faciende, nõ videtur licuisse eisdem de Aymonetis fieri facere inuentariuz de dictis bonis per manum publicam. Eo presertim quia antea factum extiterat per modum scripture priuate. Et ita vidẽtur ex eo capite cõtrauenisse volũtati ⁊ dispositioni testatoris. Super quo tamen multum non insisto.

Premitto insup qđ supposito qđ prefati de Aymonetis cõtrauenerint volũtati et dispositioni dicti do. testatoris, ⁊ quod propterea inciderint in penam priuationis. 6 † Superest difficultas an fuerint priuati ipso iure et iure directo, vt sic dici possit quod a tempore cõtrauentionis fuerit iure directo delata hereditas dicti do. testatoris prefate domine Catherine, an vero per fideicõmissum super quo sunt opiniones. Angelus enim in. l. paterfamilias testamento. ff. de heredi. institu. videtur dicere quod vbi testator post penam commissam heredem instituit vt videtur fecisse in casu nostro, priuatur heres cõtraueniẽs hereditate ipso iure, ⁊ illa defertur heredi instituto, qui postea erit heres vt in casu nostro in quo in casum contrauentionis faciende per heredes aut eorum alterum voluit testator illos vel illam priuari bonis ⁊ hereditate, ⁊ eo casu heredez instituit dictam dominam Catherinam cuius contemplatione fecit prohibitionem, et in casum contrauentionis priuari voluit contrauenientes. Etiam Bal. in dicta. l. j. C. de his que pe. nomi. voluit in quibusdam lecturis quod heres contraueniens priuetur ipso iure iuxta dispositionem testatoris per dictam. l. j. que videtur dicere quod sit seruanda dispositio testatoris siue sit facta circa adimẽdam hereditatem, siue circa aliam in alium transferendam dummodo dispositio sit honesta, prout in casu nostro in quo pena priuationis hereditatis videtur facta ex iusta causa vt etiam fatetur Bartol. in dicta. l. paterfamilias testamento. ff. de heredi. institu. facit quod not. glos. in. l. lucius. §. tres heredes. ff. ad trebel. Allegat etiam Bal. 7 † quia sicut monitio iudicis, qui est minister legis et testatoris facit hereditatem reduci ad causam caduci propter inobediẽtiã sic quod heres priuatur ipso iure. aut. hoc amplius. C. de fideicommis. Ita etiam videtur dicendum quod monitio testatoris faciat propter inobedientiam causam reduci ad caducũ: et quod contraueniens priuet hereditate ipso iure. Preterea etiã allegat: quia si priuaretur per viaz fideicommissi, illa esset potius hereditatis translatio in aliam personam facta q̃ ademptio, sed tex. in dicta. l. j. C. de his que pe. nomi. voluit vtrũq; fieri posse, scilicet tam ademptionem q̃ translationem, non solum in legatis ⁊ fideicommissis, sed etiam in hereditatibus. Ergo videtur q; adẽptio valeat, et quod heres priuetur ipso iure propter cõtrauẽtionem. Non obstat secundum eum quod qui semel est heres, nõ potest desinere esse heres. l. et si fine. §. sed quod papiniamus. ff. de mino. quia respondetur quod illud procedit nisi hoc contingat propter inobedientiã. Ad quod facit dicta auten. hoc amplius. C. de fideicommis. et quod not. glos. in. l. in substitutione. ff. de vulga. et pupilla. Et si sequeremur istam opinionez, videretur sententiam esse ferendam pro dicto domino Joanne supplicante: quia cũ eidem domine Catherine fuerit ipso iure delata hereditas propter contrauentionem ipsa potuit illam adire, quod etiam fecisse videtur in donando. l. si auia. C. de iu. delibe. Potuit etiam hereditatez huiusmodi vendere, donare, vel alias remittere ⁊ cedere dicto domino Joanni supplicanti. l. j. l. emptor. et. l. qui tibi. C. de heredi. vel actio. vendi. l. j. et. ĳ. et multis aliĳs. ff. eodem titu. Sed Barto. in dicta. l. paterfamilias testamento, voluit isto casu heres contraueniens non priuetur ipso iure, sed censeatur grauatus per fideicommissum de restituendo hereditatem ei cui testator illam voluit applicari in casum contrauentionis. Et hanc opinionem sequitur ibi Joan. de imol. et Alexan. de imol. in dicta. l. in substitutione. colum. ĳ. ff. de vulga. et pupilla. et Angel. are. in dicto. §. fi. institu. de lega. Et hec opinio videtur communior et magis secura, quam etiam sequutus est Bartol. in. l. vxorem. §. heres. ff. de lega. iĳ. Fran. de are. consilio. lxvĳ. exordiente, Diligenter ⁊ mature consideratis. colum. iĳ. versi. venio ad secundum. ⁊ Paul. de castro. consilio. lxxxviĳ. exordiente, Videtur dicendum quod dicta filia ⁊c. 8 † Ex qua sequuntur duo. Primũ quod heres cõtraueniẽs potest detrahere trebellianicam que regulariter detrahi solet per grauatum de restituenda hereditate. §. sed quia heredes. versicu. postea vero. institu. de fideicom. heredi. quod etiaz in terminis nostris voluit Angelus are. in dicto. §. fi. 9 † Secunduz est quod dicta domina Catherina non potuit donare, vel alias cedere dictum fideicommissum ante restitutionem sibi factã. l. si mulier. §. ex asse. vbi casus singularis. et quod ibi glos. Barto. et doctores. ff. de iu. de. Et ita etiam consuluit Bald. consilio. lxxxvj. exordiente. Pepus Nicolacĳ fecit testamentũ ⁊c. in prima parte. Et rationẽ quare hec cessio fieri non possit, ponit Bald. in. l. ĳ. C. de pac. ⁊ in dicto consilio. lxxxvj. que est pro eo quia iura passiua non transirent contra eum cui facta est cessio. Et ita non videtur idem domin9 Joãnes potuisse experiri et agere, saltez prout egit, sed debuisset petere restitui hereditatem seu fideicommissum, non sibi sed dicte domine Catherine ad ipsius domini Joannis vtilitatem sic, cum processisset petitio seu libellus, vt voluit Angelus in. l. apud iulianuz. §. vtrum. ff. ad trebel. per. l. seruo inuito. §. fi. eodem titulo. et idem quod Ange. voluit Rapha. Jo. de imol. ⁊ Alexander de imol. in dicta. l. apud iulianum. §. vtrum. Bal. in. l. penultima. in principio. versi. sed nunquid. C. ad trebel. Dicit etiam Ange. in. l. si vsusfructus. ff. de noua. quod licet virtute vtiliũ actionum competentium cessionario in rem suam sibi restitutio hereditatis seu fideicommissi fieri nõ possit, pro eo quia ius fideicommissi nõ potest habere ortum nisi in personam fideicommissariĳ, cui testator hereditatem restitui voluit. Et si fieret alteri, ille alter esset fideicõmissarius, et non cedens, quod est impossibile cum verba senatusconsulti trebelliani, ⁊ intentio testatoris deficiant. l. j. ff. ad trebel. Sed si cessionarius haberet exercitium directaruz actionũ, tunc vt dicit Angelus virtute illaruz posset sibi fieri restitutio: quia sic reciperet nomine domini ⁊ nõ suo, prout dicimus in procuratore simplici. l. qui ita. §. j. ff. ad trebel. et post hanc restitutionem et ius fideicommissi fundatum in fideicommissario posset cessionarius ad vtilitatem seu hereditatem restitutam retinere vigore vtilium que confirmantur secundum eum ex postfacto per ipsam restitutionem, et ita dicit Ange. fuisse cõsultum: verum quia hoc nõ placuit Joan. de imol. in dicta. l. si vsufructus. nec Alexand. de imol. in dicta. l. apud iulianum. §. vtrum. col. ĳ. motis rationibus multum apparentibus, et vt videtur veris, ego super hoc non insisto. Dicunt enim quod forte inualidatur cõstitutio procuratoris in rem suam in illo casu per ea que habentur in dicto. §. ex asse. ⁊ ideo non poterit vt procurator simplex recipere cum non fuerit sic constitutus. arg. eoruz que habentur in. l. multum. C. si quis alteri vel sibi. Preterea non bene apparet quod idem dominus Joannes habuerit exercitium directarum saltem ad petendum fideicõmissum seu hereditatem: quia nec hec donata sunt, sed bona mobilia et immobilia: propter quod nisi possit hec materia per cõpositionẽ pacari, laudarez quod fideicommissum peteretur per dictã dominam Catherinam, vel sibi restitui. Et sic erit opus facere nouũ processuz. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CLIII.

De pacto legis commissorie in pignoribus incõtinenti apposito.

Summarium.

1. Pactum legis commissorie statim appositum in pignorib9 iura supra modum abhorrẽt odio creditoris. nu. 3.
2. Pactum legis commissorie in pignoribus iuramento an confirmetur.
3. Lex contractum odio speciali prohibens iuramento nusq̃ cedit.
4. Dispensatio iuramenti ad pactum illicitum impugnandum, an prius concedenda.
5. Juramentum quo ad vinculum periuriĳ est personale nec trãsit in heredem vel in alium successorem.
6. Heres illius qui contraxit quo casu teneatur ad obseruationẽ cõtractus facti per testatorem.
7. Pactum legis commissorie ex quibus dignoscatur esse tale.
8. Questio dominĳ an possit referri in pacto. l. commissorie.
9. Juramentum an sit sufficiens ad impediendam imputationem fructuum in sortem super pacto. l. commissorie aut compensationem.
10. Compensans fingitur soluere.
11. Juramentum an possit verificari in casu ficto.

Prescribendi

12 Prescribendi causam pactum.l.commissorie. an et quādo possit prebere.

1 Existimo† qđ rationabiliter vel alias sine calumnia negari non possit quin fuerit pactum legis commissorie quod olim fecisse pretēditur nobilis vir Guillielm⁹ de podio grosso nobili viro Aymaro audoardi, quo videlicet idez nobilis Guillielm⁹ voluisse dicitur quasdam domum/grangiam/terram/pratuz/ et aliam terram latius mentionatas in quibusdam pretensis instrumento obligatorio, et processu exequutoriali a curia Cabeoli ad instantiam dicti nobilis Aymari emanato, ⁊ in processu pendente inter nobilem Joannem de podio grosso, ⁊ ipsum nobilez Aymarum parte eiusdez Aymari productis, esse ⁊ teneri pro inquātatis, vēditis, ⁊ libratis ac etiā expeditis dicto nobili Aymaro pro summa.xlv.florenorum, ⁊ qđ pro summa huiusmodi idem Aymar⁹ intraret, adipisceretur ⁊ apprehēderet possessionē reruz huiusmodi eodē Guillielmo nō vocato, eo videlicet casu quo summam huiusmodi infra terminū prefixum non soluisset, quod propterea vtpote a lege in pignorib⁹ improbatū ⁊ dānatū nō valuit, per id qđ habet in.l.j.⁊ fi.⁊ quod ibi doct.C.de pac.pigno.c.significante.⁊ qđ ibi Inno.Host.⁊ Jo.and.in nouel. Joā.de imol. Panor.⁊ doct.de pigno.⁊ Bart.in.l.q̄uis.al's incipit, calipodius.ff.

2 de solu.† Et nō solū nō valuisset nec valeret dictum pactuz si in eo vel ad ipsius cōfirmationem iuramentū prestitū nō extitisset, sed nec etiam dici potest fuisse cōfirmatum iuramento, quod in eo interuenisse pretēditur: q2 q̄uis super hoc fuerint opiniones, an vcz pactum legis cōmissorie in pignoribus cōfirmetur iuramento, illa tamen est cōmunior, ⁊ de iure verior, que habet ꝙ pactuz hmōi non firmetur iuramento. quā tenuit Bar.in.l.si quis pro eo.versi. quarto dixi.ff.de fideiusso.⁊ secūdū eū illa fuit de mente Inno.in dicto.c.significāte. quod etiam affirmauit, ⁊ sequitur Jo.de imol. in.d.c.significante.col.viij.versi.sed aduerte inquantū dixi ⁊c.et in repetitione.c.cum contingat.in prin.quarti membri.de iureiurā. allegans Bart.in dicta.l.si quis pro eo.col.iiij.ver.quarto dixi ⁊c. Hāc opinionem etiā tenuit Jo.and.in addi.Specu.titu.de conclusio.et renuntiatio.§.j.versic.et quia hic in addi.exordiente, Ex quo autor ⁊c.ſm Bald.qui ita refert in.l.j.C.de pac.pigno. Et licet idem Bal.ibi tenuerit contrarium, ipse tamē videtur tenuisse primam partez.ff.de iureiuran.in rubrica.col.ij.ver.quidā dicunt

3 ꝙ aut iuramentū ⁊c.ibi, aut odio speciali. † Ubi dicit Bal.ꝙ qñ lex prohibet contractuz odio speciali tunc non valet iuramentū, et ponit exemplum in macedoniano, illud autem certuz est quod pactum legis commissorie reprobatuz est in pignoribus odio creditoris vt satis colligitur in dicta.l.fi.C.de pact.pigno. Et voluit Barto.in.d.l.si quis pro eo.versi.quarto dixi ⁊c.vbi etiam idē voluit Ange.Joan.de imol.in dicto.c.significante.in multis locis. Flori.⁊ Sali.in dicta.l.j.de pac.pigno. Alber.eo.titu.super rubrica.⁊ Odoffre.in dicta.l.fina. Fuit ergo de mente Bald.in versi.superius allegato quod iuramentum non confirmaret pactuz legis commissorie in pignoribus. Et idem tenuerunt Cy.⁊ docto.communiter prout refert Albe.in dicta rubrica, qui etiam videt huic opinioni tanꝙ vltimo loco recitate adhesisse, per id quod not.gl. in.l.qui filium.§.sabinus.ff.ad trebel.et quod voluit Bald.⁊ moderni.in.l.si idem cum eodem.§.fi.ff.de iurisdi.omnium iudi. Et idem scilicet quod pactum predictum non firmetur iuramēto, tenuit Joan.fa.in.d.l.fi.C.de pac.pigno.⁊ Angel.in.d.l.si quis pro eo.col.j.versi.idem in pacto legis commissorie. Et idem etiaz fuit ibi de mente Pau.de castro.colum.iij.ibi, aliquando autem iuramentum ⁊c.

4 † Et licet iuramētū huiusmodi obliget iurantē ad nō cōtraueniēdū nisi prius obtēta renuntiatione aut dispēsatione iuramēti que cōcedi potest ⁊ debet, vt not. doc.in.d.c.significāte.ad qđ faciūt.c.j.⁊.c.debitores.⁊ quod ibi docto.de iureiu.hoc tū nō obesset nec obest dicto nobili Joāni dicti Guillielmi heredi, quominus possit terrā predictā repetere. Insuper ⁊ cū voluerit domū, grāgiā, aliā terram ⁊ pratum superius mē-

5 tionatas, † quia iuramentū quo ad vinculū periurij, vtpote personale nō transit in heredē vel in aliū successorem, vt not. Innocē.et doc.in.c.veritatis.de iureiu. Bal.et alij in auť.sacramēta puberū. C.si aduer.vendi. Et vt colligitur ex dictis Pau.de ca.in.d.l.si qs pro eo.col.ij.versic.⁊ ex hoc sequitur ⁊c.⁊ apertius ex his que not. Christo.por.institu.de here.quali.⁊ diffe.§.extraneus.ad fi.⁊ do. Jas.may.in dicta auť.sacramen.pube.colū.x.versi.et si dicas que

6 vtilitas ⁊c.† Multum refert an contractus seruandus sit virtute contractus, an vero seruandus sit in vim iuramenti. Quia primo casu tenentur ad illius obseruationez, etiā heredes qui cōtraxit ⁊ iurauit. Et hoc pro eo, quia cōtractus est validus et efficax, etiam quo ad eos. In secūdo vero casu q̄uis contrahens teneať propter vitandum periurium ad obseruantiā cōtractus per eundē iurati nisi fuerit cū eo dispensatū: eius tamen heredes non tenentur: q2 vt predixi iuramētum quo ad vinculuz periurij est personale, ⁊ nō transit ad heredem contrahentis. Et sic non tenetur heres ꝓpter vitandum periurium obseruare talem cōtractum. Nō etiam tenetur ad illius obseruationem ꝓpter illius efficaciā: q2 ille supponitur nō fuisse iuramento confirmatus, sed illo nō obstante remansisse in sua inefficacia. Hinc dicūt doct.in.d.l.si quis pro eo.et in.c. cū contingat. quod sublato iuramento per dispensationē vel relaxationem epi, non tenetur nec obligatur iurans seruare cōtractū. secus autē est eo casu quo cōtractus cōfirmatur iuramēto vt elegāter voluit Pau.de cast.in.d.l.si quis pro eo.

7 † Quod autē pactū predictū fuerit ⁊ sit pactum legis commissorie seu ei simile ⁊ propterea non valuerit, colligitur ex eo: quia pro solutione dictoruz.xlv.florenorum ⁊ quatuor grossorum fuerunt domus/grangia/pratū et alia terra superius mentionate specialiter ⁊ expresse obligate dicto nobili Aymaro. Et deinde fuit subiunctum pactū de quo supra per quod effectualiter censent dicti nobiles Aymarus ⁊ Guillielmus conuenisse, qđ nisi summa predicta eidez Aymaro infra terminū prefixuz solueretur, ille cederent ei in solutū dicte summe. Et hoc voluit Bar.in.d.l.q̄uis.⁊ doct.in.d.c.significante.⁊ aliqui in.d.l. j.alij in.l.fi.C.de pac.pigno. Idem voluit Bartol.in.l.creditores. col.iiij.versi.vlterius iuxta predicta quero ⁊c.C.de pigno.vbi etiā refert Pet.⁊ allegat.l.titius.ff.de pigno.actio.et.l.cum domina.

8 C.de pigno.† Nec oportet quod pro recuperatione dicte terre, idē nobilis de Podio probet illā fuisse dicti Guillielmi eius fratris, sed sufficit qđ dictus nobilis Aymarus se in possessionē illius poni ⁊ immitti obtinuerit ⁊ fecerit tāꝙ existētis de bonis dicti quōdam Guillielmi. Pro quo allegasse sufficiat quod post Spec.tit. de re.eccle.non alie.in prin.ponit Paul.de cast.consi.lij.exordiente, Super primo qđ dicta citatio ⁊c.col.penul.versi.super vltimo quesito.et quod in simili ponit idem Paul.de castro.consil.ccxvi. exordiēte, Si vero interuenisset iuramentum ⁊c. quod eum fecisse satis apparuit ⁊ apparet ex tenore dictorū pretensorum instrumēti obligatorij inserti.fo.ccccl xxvij.⁊ processus emanati a curia Cabeoli inserti.fo.cc xl.⁊ ex assertiōe quā fecit idē Odoardi ante examē testiū parte ipsius primo loco ꝓductor que scripta est.fo.cxcij. col.ij.⁊ seq. Non enim potest idē nobilis Aymarus referre questionem dominij.l.siue possidetis.et quod not.glos.in.l.cum res.C. de probationibus.

† Fateor ꝙ idē nobilis Joannes de podio deberet offerre summā predictam.xlv.florenorum ⁊ quatuor grossorum monete currentis tempore dicti processus facti per curiā Cabeoli, si de illa habeat aut supplere in moneta nūc currenti id in quo nūc currēs min⁹ valet. Et hoc faciat pro abbreuiatione cause huius, ⁊ saluo iure recuperandi fructus per eundē Aymarum perceptos ex terra ⁊ alijs bonis predictis qui deberēt in sortem imputari.l.j.⁊.ij.C.de pigno.actio.⁊.c.ij.⁊ quod ibi glo.

9 ⁊ doc.de vsu.† Nisi forte opponat aliquis qđ obstante iuramento per dictum Guillielmum prestito fructus huiusmodi in sortē imputari non debeant aut cū ea compensari.c.ad nostrā.le.j.⁊ quod ibi multi docto.de iureiuran. Sed istud non obstat. Tum quia nō apparet quod in casu presenti interuenerit iuramentum prestitū sub ea forma sub qua Joan.and.et alij sentiunt illud fuisse prestitum in.d.c.ad nostram. Tum et quia vt predixi nec iuramentum in casu de quo queritur firmauit contractuz nec dictum nobilem Joannem de podio obligat ad obseruantiam contracti huiusmodi vt predixi, cuius contrarium erat in casu dicti.c.ad nostram.

10 † Tum etiam quia compensans soluere fingitur.l.si peculiuz.§.

11 j.ff.de statu.libe.† Sufficit autem iuramentū vel per equipollens vel in casu ficto adimpleri, vt not. Barto.Ang.⁊ Rapha.in.l.amplius.ff.rem ra.habe.quos sequitur Alex.de imol.cōsi. * col. fi.in secundo volu. Et mouentur Barto.Angel.⁊ Rapha.in.d.l. amplius, bonis rationibus, pro quibus etiaz videtur bene facere c.ex parte.le.ij.de cleri.non residē.vbi probatur ꝙ iuramentū verificatur in casu ficto. Nā ille de quo ibi iurauerat residere, et dicitur quod nihilominus seruat iuramentum se absentando pro negotijs ecclesie: quia censeri debet residens.

12 † Nec opponat idem nobilis Aymarus de prescriptione terre predicte. Quī respondeo ꝙ de ea opponere non potest cum vt predixi pactuz predictū fuerit nullū

nec prebere potuerit causam prescribendi, eo maxime quia idē nobilis Aymarus vtpote contra iura mercatus cēsetur fuisse in mala fide. l. quemadmodū. C. de agrico. ⁊ cēsi. lib. xj. debuisset enim fieri pactum qḋ nisi Guillielm⁹ soluisset dictaȝ summā, res predicte traderentur ⁊ expedirentur ipsi nobili Aymaro in solutuȝ, pretio videlicet iusto aut pretio estimando aut taxādo per probos ⁊ per iudicem, tale enim pactum fuisset ciuile, ⁊ de iure permissuȝ, non autem illud quod factum legitur, vt vcȝ eodem Guillielmo non soluente posset iste nobilis Aymarus se facere immitti in possessionem predictorum bonorum et habere pro. xlv. florenis et quatuor grossis bona valentia centuȝ ⁊ quadraginta florenos ⁊ vltra, prout videtur sufficienter probari per testes parte eiusdem nobilis de Podio in causa ꝓductos ⁊ examinatos super articulis parte eiusdem de Podio in hac causa productis.

Cōsilium. CLIIII.

De rebus ecclesie minus legitime alienatis repetendis, Et de illarum prescriptione, Et de fructibus in pretio compēsandis.

Summarium.

1 Ad validitatem alienationis rerum ecclesiasticarū quid interuenire debeat. nu. 3. ⁊. 7.
2 Actus nullitatem forme defectus semper inducit.
3 Omissio forme etiam in minima particula totum actum vitiat.
4 Ecclesiastica alienatio qualem solēnitatem exposcit.
5 Tractatus solēnitatis in rerum ecclesiasticarū alienatione qualiter debeat apparere.
6 Notarij verbis attestantis cause cognitionem fuisse adhibitaȝ in alienatione rei immobilis minoris, an credendum.
8 Temporis diuturnitas solēnitatem in alienatione immobilium ecclesie interuenisse an presumat.
9 Consuetudo immemorialis an possit derogare canonice solennitati requisite in alienatione bonoruȝ ecclesie, ⁊ in quibus casibus, remissiue.
10 Autentica hoc ius porrectū. C. de sacrosan. eccle. quāuis per Gratianum in decreto inserta, an sit canonizata ⁊ in quo, ⁊ an eius dispositio seruanda in rerum ecclesiasticarum alienatione.
11 Economus ecclesie pro recuperatione rei ecclesiastice sine solēnitate canonica alienate qua forma actionis et libelli vti debeat.
12 Predecessoris mala fides an noceat eius successori, quominus heres possit ex persona sua prescriptionem inchoare, et quanto tempore prescribat.
13 Comparatores rerum ecclesie iniqui an possint pretium repetere ⁊ ecclesia cuius res minus legitime est alienata an teneatur ad pretium restituendum, ⁊ fructus per occupatores percepti an veniāt in sortem compensandi.
14 Emptor agens pro re vendita sibi expedienda pretium in libello an offerre debeat.

1 Alienatio † reruȝ ⁊ bonorum immobiliuȝ ecclesie est regulariter prohibita, ⁊ nisi in ea duo interueniāt, scȝ iusta causa ⁊ canonica solēnitas, illa nō valet. c. sine exceptione. vbi dicitur, vt meliora prospiciat totius cleri interueniente cōsensu. xij. qō. ij. c. tua. de his que fiūt a prelato sine consensu capituli. c. nulli. de re. eccle. non alie. c. j. ⁊. ij. eo. tit. in. vj. ⁊ qḋ defectu solēnitatis canonice, ⁊ sic forme illa sit nulla, hoc claruȝ. 2 † Nam defectus forme semper inducit nullitateȝ actus: quia illa dat esse rei. d. c. sine exceptione. et. c. tua. Pro quo facit, qꝛ forme nihil addi vel detrahi potest ſm Bald. qui ita not. in. l. fi. col. ij. C. de suis ⁊ legi. 3 † Dicit etiā Anto. de butri. in. c. pisanis. in. vij. not. ⁊ per illum text. de resti. spolia. qḋ omissio forme in qualibet minima parte vitiat totum actum ⁊ totum processum. de defectu autem casus liciti hoc probatur in. d. c. nulli. Prohibetur enim alienatio rei ecclesie a iure: ergo si fiat illa est nulla, si non fit in casu de iure concesso aut permisso. l. nō dubium. C. de legi. ⁊ in regula que cōtra ius. de regulis iu. in. vj. Hoc etiam probatur in cle. j. de re. eccle. non alie. et in. c. que in ecclesiarum. de constitu. de quo glos. et Panormi. in. c. j. de in integruȝ restitu. Panormita. et docto. in dicto. c. nulli. multas remissiones ponit dominus Feli. in dicto. c. que in ecclesiarum. colum. j. Que si ita se habeant, immo quia sic se habent palam infertur quod cōcessio in emphitheosim, quaȝ fecisse legitur venerabilis et religiosus quondam vir dominus Marcellinus raymundi prior prioratus beate Marie de Balnis quibusdam Giraudo, Petro ⁊ Guilielmo mayfredi de quodam ipsius prioratus tenemento continente domum/casale/campos/pratum/hortum et arbores. Insuper ⁊ de aygagijs latius mentionatis in instrumento concessionis huiusmodi fuit et est nulla, tam respectu defectus solēnitatis requisite, ꝙ pro eo quia non apparet casum de iure concessum vel permissum subfuisse.

4 † Et quidem de canonica solennitate qḋ illa in ea interuenerit nō apparet. Requirebatur enim tractatus et diligens cause inquisitio, an eidem prioratui expediret vel non expediret alienatio predicti tenementi. Insuper etiam requirebatur subscriptio religiosorum illius conuentus, per id quod not. Joānes de imol. in. c. j. colum. iiij. versic. quid antem si tractetur. de his q̄ fi. a prela. sine cōsensu capituli. Panormi. in. c. cum apostolica. colum. j. eodem titulo. et in dicto. c. nulli. doctores in dicto. c. j. de re. eccle. non alie. in. vj. et probatur in. c. placuit. et. c. sine exceptione. xij. questione. ij. 5 † Non enim apparet tractatum de quo supra precessisse. Cui non obstat quod dicitur in dicto instrumento ibi, habito tractatu diligenti ⁊c. quia ista sunt verba narratiua notarij quibus non creditur in hoc casu, sed debet apparere de tractatu per publicum instrumentum de illo confectum. quod etiam videtur presupposuisse Specula. titu. de loca. §. sequitur videre. ver. porro si ecclesia vel monasterium. vbi ponens formam concessionis in emphitheosim vel ad effectum facte per ecclesiam vel monasterium commemorans tractatum solēnem primo pluries habitum super ipsa concessione vel alienatione, tandē subiungit de ipso tractatu cōstare pluribꝰ instrumētis ⁊c. Et expressius hoc dicit in dicto. §. sequitur. colum. iij. versi. item scias quod de ipso tractatu. ibi, ⁊ not. quod iste tractatus ⁊c. vbi dicit hunc tractatū debere fieri pluries, saltem ter vt dicunt quidam et de qualibet vice debet fieri publicum instrumentum. Et ꝙuis hoc quod ibi dicitur quod ter fieri debeat tractatus reprehendatur communiter tam a Joan. and. ibi, ꝙ in dicto. c. j. de re. eccle. non alie. in. vj. non tamē reprehenditur quo ad hoc quod dicitur fieri debere publicum instrumentum de tractatu. 6 † Et idem voluit Paulus de castro in simili hoc est in alienatione rei immobilis minoris. cōsilio. xcj. exordiente, Super eo quod queritur vtrum viso statuto ⁊c. vbi loquēs de alienatione rei immobilis minoris dicit non credi verbis notarij attestātis fuisse adhibitam cause cognitionem, cum diligēs inquisitio et inuestigatio que fieri requirebatur secundum ea que habentur in. l. magis puto. §. ne passim. cum se. ff. de re. eo. fieri nō posset tempore quo instrumentum celebrabatur sed requirebatur temporis interuallum, ergo ⁊c. iuxta not. per glos. Barto. et doct. in. l. j. C. de fide instru. et iu. hast. fisca. lib. x. et per Bartolum et doctores in. l. sciendum. ff. de verborum obligatio.

7 † Etiam nec apparet dictam concessionem fuisse factam in casu de iure cōcesso vel permisso, nisi forte quis dicat quod immo de hoc appareat cum in instrumento concessionis huiusmodi dictum extiterit pro vtilitate ⁊ euidenti commodo dicti prioratus ⁊c. sed istud non obstat, pro eo quia notariꝰ nō simpliciter asserit ꝙ cōcessio huiusmodi fieret pro vtilitate ⁊ euidenti cōmodo, sed interserit hec verba, vt dicebat prefatus dominus Marcellinus prior Castinus achardi, ⁊ alij quidaȝ inibi nominati, tunc capellani et canonici dicti prioratus, quibus non erat nec est credēdum: quia in regulariter prohibitis certo casu permissis, non statur verbo dicētis casum permissum subesse. l. qui testamentum. ff. de proba. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de lega. iij. et quod voluit Joan. and. in addi. Specu. de re. eccle. non alie. super rubrica. versi. absit enim quod in prohibitis ⁊c. Oldra. consilio mihi. clxxv. exordiente, Quidā episcopus cuius mense episcopalis redditus summam quatuor milium librarū ⁊c. col. vij. dominus Jason may. in prelu. feu. charta. viij. colum. ij. et voluit Barto. in terminis in. l. si forte. colum. ij. versi. ⁊ per hoc dixi si in instrumento venditionis facte a capitulo ⁊c. ff. de castren. pecu. de quo etiam dicit se plenius dixisse ⁊ scripsisse in dicta. l. sciendū. ff. de verborum obligatio. quod et verū est vt ibi videri potest. col. ij. versi. sed contra hoc facit. ⁊ auẗ. si quis in aliquo documēto. col. iij. versi. iuxta predicta quero ecclesia ⁊c. C. de eden. vbi etiam ideȝ sentit dominus Jason may. colum. fina. versi. secūdo intellige ſm Barto. in personis que possunt libere disponere ⁊c. quod etiā fuit de mente Alexan. de imol. in dicta. l. si forte. quatenus remittit ad not. per Barto. in dicta auten. si quis. et voluit Gemi. in dicto. c. j. colum. j. de re. eccle. non alie. in. vj. et dominus Feli. in. c. sicut. colū. xiij. versi. non obstat dictum Ange. ⁊c. de re iudi. ⁊ plenius colum. xiiij. vbi etiam allegat hoc voluisse Anto. de butri. Joan. de imol. ⁊ Panor. in. d. c. cū cā. ⁊ Panor. in. c. qm̄ cōtra. col. xxxj. de pba. refert etiam Alexan. de imol. pro hac parte late cōsuluisse consilio inibi allegato. Restat igitur non esse probatum, saltem per instrumentum

mentum dicte concessionis: quia processum nõ vidi quod in ipsa concessione interuenerit canonica solennitas nec quod illa facta extiterit in casu de iure concesso aut permisso.

8 † Nec opponat aliquis q̃d dicta solẽnitas presumatur interuenisse propter temporis diuturnitatem per ea que not. doc. in dicta. l. sciendum. Quoniam respondeo ꝙ immo non presumit̃ postq̃ apparet de ipsa concessione nõ solenni, per id quod voluit Paul. de cast. consil. xlviij. exordiente, In causa que vertitur ꝛc. que allegat not. per Inno. in. c. ꝓposuisti. de proba. ꝛ sequitur Alexan. de imol. consi. x. exordiente, Circa primum dubium quo queritur. c. tertio ꝛc. ꝛ faciũt not. per Bart. et doc. in. l. solent. §. non vero. ff. de offi. proconsul. Bald. in. l. si certis annis. col. iij. C. de pac. ꝛ quod voluit And. Barba. consi. xliij. exordiente, Scribitur apud prophetam ꝛc. charta penulti. versic. et si dicatur. in prima parte. ꝛ Fran. de are. in. c. quoniam cõtra. ad fi. versi. et quia superius. de proba.

¶ Nec etiam opponat aliquis quod dicte solennitati derogatuꝫ extiterit per contrariam consuetudinem. Tum quia vt puto de illa non apparet sufficienter, quinimo nec forte illa fuit legitime, ꝛ

9 alias prout oportuit proposita ꝛ deducta. † Tum ꝛ quia predicte canonice solennitati, de qua videlicet habetur in. c. sine exceptione. xij. q. ij. ꝛ. c. tua. de his que fi. a prela. derogari nõ potuit per cõsuetudinem, per id quod habetur in. c. j. de consue. ꝛ dicto. c. j. de re. eccle. non alie. in. vj. quod etiam voluit Hosti. Jo. an. Jo. de imol. Panor. ꝛ docto. communiter in dicto. c. nulli. Nisi forte tãti temporis esset consuetudo huiusmodi q̃d de illius memoria non extaret, per id quod voluit Cardi. flo. in cle. ij. in principio. in. iiij. colũ. versi. octauo quero ꝛc. de re. eccle. nõ alie. ꝛ quod habetur in. c. j. de prescrip. in. vj. de qua consuetudine nõ puto hic apparere. Fateor quod etiam sunt alij casus in quibus potest per consuetudinem in aliquo derogari canonice solẽnitati de qua supra quos enumerat dominus Feli. in. c. cum causa. colum. iiij. versic. fallit primo ꝛc. de re iudi. sed nullus ex casibus huiusmodi videtur oportune posse

10 adaptari huic casui. † Et q̃uis post doct. canoni. ita communiter opinantes. Idem do. Feli. in dicto. c. cum causa. col. iij. dicat quod opus non existat seruare in alienatione rerum ecclesiasticarum dispositionem. auth. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccle. pro eo q̃ non est verum quod illa fuerit canonisata, aut per ecclesiam recepta, q̃uis fuerit per Gratianum inter canones inserta, ideꝫ tamẽ dominus Feli. dicit hoc debere intelligi quo ad decretũ, subhastationem, ꝛ similia de quibus in ea, sed quo ad cause cognitioneꝫ solennem et diligentem adhibendam non est dicta auten. refutata ꝺm Lauren. de rodul. quem allegat in repetitione dicti. c. fine exceptione: ꝛ dicit posse exemplificari respectu examinationis testiuꝫ qui referunt super estimatione rei alienãde, quos dicit debere esse iuratos. aut. de non alie. aut permu. §. quod autem. colla. ij. a quo extracta est dicta aut. hoc ius vt dicit glo. C. super ipsa. et ita rõne iuramenti stabit solẽnitas illius aut. quo ad forum ecclesie.

11 † Potuit igitur ꝛ potest venerabilis vir domin⁹ Economus prioratus ꝛ conuentus beate Marie de Balnis repetere predictum tenementũ a Joãne mattheo, Saluatore, Antonio, Jacomino ꝛ Joãne mayfredi liberoꝝ ꝛ heredum vt audio predictorum Giraudi, Petri et Guillielmi. Nec oportuit vel oportet ad victoriam obtinendam quod ipse probauerit seu probet dominium eiusdeꝫ tenementi: quia vt apparet ex tenore libelli parte eius oblati ipse non intentauit rei vendicationem, sed illum formauit, et consulte iuxta practicam quam ponit Specul. titu. de re. eccle. non alie. in principio. et in titu. de his que fi. a prela. Nec sibi potuit referri questio dominij vt voluit in simili Paulus de castro consilio. liij. exordiente, Super primo. colũ. fi. Pro quo allegat. l. siue possidetis. C. de probatio. et not. in. l. cum res. eodem titu. dictam etiam practicam Specula. allegauit in simili. et consuluit Paulus de castro consilio. ccxv. exordiente, Si non intercessisset iuramentum istius impuberis. colum. fina. ver. super secundo vero dubio. vbi loquens de minore qui sine debita solennitate rem suam alienauit consulit quo remedio illam petere debeat. Ex cuius dictis post Specul. vbi supra apparet sufficisse et sufficere eidem domino Roberto probasse quod dicti Girardus, Petrus ꝛ Guillielmus tenementum predictum habuerunt seu receperũt a ꝑdicto prioratu facto ex ministerio dicti quondaꝫ domini Marcellini. Nec obstat ipsi domino Roberto seu dicto eius prioratui exceptio prescriptionis: quia non apparet q̃d quadraginta anni lapsi extiterint a morte dictorum Girardi, Petri et Guillielmi primorum occupatoruꝫ, quos vtpote malefidei possessores certum est non potuisse prescribere nec prescriptioneꝫ inchoare. c. fi. de prescriptio. et regula possessor malefidei. de regulis iuris. in. vj. iuncta. l. quemadmodum. et quod ibi doctores. C. de agrico. et censi. lib. xj. sunt enim mercati contra legum interdi-

12 cta. † Et hec mala fides nocuit et nocet dictis eorum heredibus, vt vti non possint accessione seu adminiculo temporis quo dicti primi occupatores tenementum possederunt. Et hoc certum per ea que not. glo. et doctores in. l. pomponius. §. cũ quis. ff. de acquiren. possessio. et multis alijs locis. Esto igitur quod ex sua persona potuissent hi successores, et vt audio heredes inchoare dictam prescriptionem, cuius tamen contrarium voluerunt Antonius de butri. Joan. de imol. et Panormi. in. c. si diligenti. de prescrip. Panormi. in. c. nihil. colum. iij. eodem titu. Joan. de imol. in. c. fi. colum. ij. eodem titu. Alexander de imol. in dicta. l. pomponius. §. cum quis. colum. mihi. ix. versicu. vlterius pro expeditione glo. et consuluit idem Alexan. consilio. lxxxiiij. exordiẽte, in causa vertente ꝛc. in primo volu. et consilio. ccxv. exordiente, Uiso et oportune ꝛc. in secundo volumine, et tenuerunt alij multi quos refert dominus Feli. in dicto. c. si diligenti. colum. iiij. versic. contra opinionem famosam Dy. ꝛc. vbi etiam post relationem eorum qui videntur sensisse contrarium subiunxit paucos recedere a prima opinione. Esto inquã quod dicta mala fides dictorum predecessorum his heredibus non noceret, quominus potuerint ex eorum persona inchoare prescriptionem, fuisset tamen opus quod ante motam controuersiam ipsi possedissent quadraginta annis. aut. quas actiones. C. de sacrosanc. eccle. et in. c. de quarta. cum suis similibus. de prescriptio.

13 † Nec videtur q̃d fuerit opus offerre pretium quod fuisse datum pretenditur pro acapito. Tũ quia cum vt predixi prefati occupatores fuerint malefidei, nõ tenebatur nec tenetur ecclesia illis aut eorum heredibus illud restituere. l. iubemus. la. ij. §. plane. et quod ibi multi doctores. C. de sacrosan. eccle. §. potest. versi. qui vniuersas. et quod ibi glos. xvj. q̃. iij. quod etiam videtur fuisse de mente Innocen. in. c. ad audientiam. de re. eccle. non alie. et tenuerunt multi in. c. ad nostram. et in. c. si quis presbyterorũ. eodem titu. Hoc etiam tenuit Panormita. in dicto. c. cum causa. ad fi. de re iudi. vbi dominus Feli. col. vj. V. ad illud mirabile ꝛc. multos refert qui etiã hoc tenuerũt, scilicet vt ecclesia cuius res minus legitime est alienata non teneatur ad restituendum pretium, quicquid sit de prelato qui male alienauit, et pretium recepit. Tum et quia cum tam dicti primi occupatores q̃ reconuenti diu possederint predictum tenementum, ipsi debent fructus per eos perceptos, ꝛ quos suos non fecerunt compensare cum pretio. Insuper et cum reparationibus si quas fecerint. Pro quo breuiter ꝛ succincte remitto ad ea que refert, ꝛ not. Joan. de imol. in. c. si quis presbyterorum. ꝛ. c. ad nostram. de re. eccle. non alie. et Feli. in dicto. c. cum causa. colum. vij. prope finẽ. de re iudi. Nec potuit aut potest libellus dicti domini Economi ex eo impugnari q̃d in ipso oblata non extiterit certa pecunie quantitas quam pretendunt dicti rei postea fuisse datam et solutã taꝫ per dictum Guillielmuꝫ mayfredi suo proprio q̃ Matthei mayfredi filij et pro parte heredis dicti quõdam Petri mayfredi tam suo q̃ aliorum heredum eiusdeꝫ Petri, ꝛ Titius Matthei coheredum nominibus cuidã domino Claudio Raymundi tunc pretenso priori. Tum quia non apparet quod tempore receptionis pecunie huiusmodi aut postea ideꝫ dominus Claudius esset aut fuerit prior. Tum et quia non apparet huiuscemodi pretensam pecuniam fuisse conuersam in cõmodum et vtilitatem dicti prioratus. Tum et quia ad libelli seu petitionis validitateꝫ opus nõ fuit quod pecunia huiusmodi offerretur in libello. Pro quo allegasse sufficiat not. per Sali. in. l. siue apud. C. de trãsac. per Alex. ꝛ

14 moder. in. l. filie lꝫ. C. de colla. † Ubi dicũt nõ esse opus ad validitatẽ libelli ꝙ emptor agẽs pro re vẽdita sibi expediẽda et tradẽda pretiũ offerat. Tum ꝛ q̃ vbi premissa cessassent ꝛ cessarẽt que non cessant, tenerent̃ tñ ipsi rei sibi fructus imputare in hãc pecuniaꝫ. Pro quo si placet videri poterũt relata per Joã. de imol. in. d. c. si quis. ꝛ per Feli. in allegato. c. cũ causa. Idẽ dico de pretẽsis meliorationib⁹, si ꝛ quaten⁹ de illis legitime appareat. Et puto ꝙ nõ nõ solũ nõ ꝓsit dictis reis ad repetitionẽ dicte ꝑtẽse pecunie, et vt pretẽdit̃ per dictũ quõdã do. Claudiũ habite ꝛ recepte quoddam assertũ instrumẽtũ cõfectum sub anno dñi. M. cccclxx. ꝛ die tertia mensis Maij parte eoꝝ in hac cã ꝑductũ, sed eisdẽ noceat, ꝓ eo q̃ cẽsent̃ cõfiteri saltẽ tacite se fuisse esse heredes dictoꝝ Girardi, Petri ꝛ Guillielmi primoꝝ occupatoꝝ seu pretẽsorũ emphitheotaꝝ. Et ita eis nocuit et nocet eisdeꝫ reis, proficitq; ꝛ prodest dicto domino Economo in multis pũctis ꝛ passibus qui possunt colligi ex predictis. Que omnia dixerim sub correctione ꝛc.

Consilium. CLV.

☞ De contractu emptionis doloso sonãte in permutationem

vt domino auferatur ius prelationis.

Summarium.

1 Cõtractus in quo iteruenerũt pretiũ, et res pro vna parte qñ cenſeaꝛ permutatio et qñ emptio, et ſi dolus factus ſit vt dñs iure prelationis fruſtrareꝛ, an res in commiſſum cadat.

2 Denuntiatio emphitheote domino directo de re vẽdenda quando preiudicet, ꝛ habeatur pro non facta.

Ponitur i facto quod Guillielmi bonifilij, inſup et heredes Antonij bonifilij ꝛ honeſta mulier. M. eiuſdez Antonij quondam vxoꝛ loci ſancte Euphemie dederunt/ tradiderunt ꝛ expediuerunt Guillielmo Joannis eiuſdem loci quandam domum valoris cẽtuz floren. ꝛ vltra, que tenetur et poſſidetur de et ſub dñio directo ꝛ maiori ſeignoria nobilis ꝛ generoſi viri Antonij de roſanis cõdñi dicti loci ſancte Euphemie prouido viro Guillielmo Joannis, ꝛ hoc pro quadã eiuſdẽ Joãnis terra valoris decẽ ꝛ octo groſſoꝝ, ꝛ pro cẽtũ florenis pro maiori valẽtia dicte domus. Quodqꝫ pro domo hmõi idẽ boni hoĩs prefatis Guillielmo bonifilij et heredibꝰ Antonij ꝛ relicte dedit, tradidit ꝛ expediuit dictã terrã. ꝛ pro maiori valẽtia dicte domus dedit ꝛ ei ſoluit dictos cẽtũ florenos. Poniꝛ inſuper in facto ꝙ paulopoſt ipſi Guillielmus bonifilij, heredes Antonij ꝛ relicta vendiderunt dictam terram pretio decem ꝛ octo groſſorum.

¶ Queſitum eſt an contractus huiuſmodi cenſeri debeat emptio et venditio aut permutatio.

1 † Ad quod reſpõdeo ꝙ ſuper hoc ſunt opiniones vt apparet ex his q̃ not. Hoſt. Jo. and. ꝛ doc. in. c. ad qõnes. de re. permuta. quidã eñ voluerũt qꝺ eo ipſo qꝺ in cõtractu interuenit p̃tiũ, ille iudicari debeat ꝛ cẽſeri cõtractus emptionis ꝛ vẽditiõis. Alij vero dixerũt qꝺ ĩſpici debeat an p̃tiũ datum pro maiori valẽtia ſit maior pars eſtimationis, et tũc cenſeri debeat eſſe cõtractus emptionis ꝛ vẽditionis, an minor ꝛ tunc ſit cõtractus permutationis. arg. l. maiorẽ. ff. de pac. ꝛ. c. quod in dubijs. de ꝯſecra. eccleſie vel alta. facit. c. hermofroditus. iiij. q. iij. ꝛ. l. queritur. ff. de ſtatu hoĩm. alij dicũt ꝙ inſpici debeat, an pretiũ detur vt pretiũ vt ſic cẽſeri debeat eſſe cõtractus emptionis ꝛ venditionis aut deꝛ vt ſpecies, et tũc cenſeri debeat permutatio. arg. l. j. §. ſi pecuniã in ſacculo. ff. depo. ꝛ quãcunqꝫ harũ opinionũ tenuerimus, inferꝛ qꝺ cõtractus de quo ſupra fuit cõtractus emptionis ꝛ venditionis, ꝛ ſcꝺm hoc potuit ꝛ poteſt ipſe nobilis Antonius retinere domũ predictã iure prelationis: offerẽdo, vcꝫ dictos cẽtũ florenos datos pro maiori valẽtia dicte domus, ꝛ decẽocto groſſos p eſtimatione terre p̃dicte. Alij vero dixerũt qꝺ inſpici ꝛ attendi debeat quid eſt hoc qꝺ principaliter actũ eſt inter partes, an videlicet emptio ꝛ venditio aut permutatio, ꝛ ſi principaliter actuz extiterit qꝺ partes facerẽt permutationẽ, tũc cẽſeri debet permutatio: aut principaliter vendiꝛ ꝛ emiꝛ, ꝛ tunc cenſeri debet emptio ꝛ venditio ꝑm Jo. and. Jo. de imol. Panor. ꝛ doct. in. d. c. ad queſtiones. ꝛ Bar. in. l. ariſto. ff. de dona. ꝛ in. l. j. ff. de re. permuta. ſi vero non appareat quid principaliter actum extiterit, tunc inſpici dꝫ, an pretiũ datũ ſit maior pars eſtimationis, ꝛ ſic eſt emptio ꝛ vẽditio, an res que cũ pecunia data eſt pro alia re ſit maior pars eſtimationis, ꝛ tunc ſit permutatio ꝑm Anto. de butri. Joã. de imol. Panor. ꝛ Barto. in locis ſuperius allegatis. Et ſcꝺm hoc ſi prefati Guillielmꝰ bonifilij, heredes, ꝛ relicta, ꝛ Gullielmus boni hoĩs egerint principaliter inire ꝛ celebrare cõtractum emptionis ꝛ venditionis, ille debet cenſeri emptio ꝛ venditio, qꝺ tamẽ nõ poſſum dicere cum eum non viderim. Exiſtimo tamen qꝺ cum terra permutata fuerit ꝛ ſit modici ꝛ viliſſimi valoris reſpectu domus preſumi debeat iſte contractus, ſi ꝛ quatenus ſonet in contractũ permutationis fuiſſe fraudulentus ꝛ doloſus factus, vcꝫ in fraudez dñi directi, et ne poſſet iure prelationis domum predictã retinere attẽta ſignãter qꝺ prefati Guillielmus bonifilij, heredes ꝛ relicta ſtatim vel ſaltem infra paucos dies dictã terrã vẽdiderint, ꝛ vt ponitur pretio decẽocto groſſorũ per quod ſatis apparet ipſos non fuiſſe multũ affectos ad illã terram habendã, vt pro illa permutarent dictam eorum domum. pro quo facit. l. ſi ventri. §. fi. ff. de priuile. credi. Et ſi iſta frauꝫ ꝓbari poſſit, exiſtimo quod domus ſit commiſſa propter fraudem commiſſam de contractu ad contractũ. Finxerũt enim ꝛ ſimulauerũt facere cõtractũ permutationis cum tamen reuera facerent contractum emptionis ꝛ venditionis vt ſic auferrent dicto nobili Antonio facultatem retinendi dictã domũ iure prelationis.

2 † Pro quo induco id quod dicunt docto. de emphitheota volente vendere rem emphitheotecariam, ꝛ non referente veraciter domino directo quantuꝫ pretium inueniat: de quo dicunt qꝺ ſi dñs directus reſponderit ſe nolle emere pro illo pretio, huiuſmodi denũtiatio habetur perinde acſi facta nõ eſſet vt voluit Hoſtien. in. c. potuit. ꝛ poſt eum Joã. de imol. ibi, in primo nota. de loca. Sali. in. l. fi. col. vj. C. de iu. emphi. vbi etiam do. Jaſon max. col. ix. Ex quo ſequitur quod ſi emphitheota poſt talem denuntiationem ꝛ reſponſionem factam per dominum vendat et tradat rem, res cadit in commiſſum, quia eam vendit ꝛ tradit non facta denuntiatione, et ſic ſine conſenſu domini quod lex prohibet dicta. l. fi. C. de iu. emphi.

Cõſulo tamen quod dictus nobilis Antonius impetret monitorium generale in forma malefactorum contra eos qui a duobus annis citra in ipſius fraudẽ ꝛ deceptionẽ, ꝛ vt eũ impedirent ne poſſet vti iure prelationis finxerunt ꝛ ſimularunt aut ſcribi fecerunt in contractibus per eos celebratis de predijs que tenentur de ꝛ ſub dominio directo ꝛ maiori ſeignoria eiuſdeꝫ: quod ipſi res huiuſmodi permutabant ꝛ permutationis ſeu excambij titu. tradebant, ꝙuis reuera illas vẽdere intenderent, ꝛ eaſdem venderent, et contra ſcientes ac conſiliuꝫ et fauorem prebentes. Et quod deinde illud publicetur in ſancta Euphemia, ꝛ in alijs locis oportunis.

Conſilium. CLVI.

De articulorum additionalium oblatis pugnãtium repulſione.

Summarium.

1 Articuli additionales alijs oblatis repugnantes an ſint de iure admittendi.

2 Appellans a non admittente articulos additionales oblatis cõtrarios an obtinere debeat in cauſa, ꝛ quando.

1 Etiã † ſi quidam pretẽſi additionales articuli parte liberorum ꝛ heredum nobilis Joannis tyſay oblati et producti in cauſa cepta, ꝛ tunc pẽdẽte indeciſa, per ꝛ inter nobiles et generoſos viros Ludouicuꝫ ꝛ. M. de Uillanoua ex vna parte, ꝛ ipos liberos ꝛ heredes ex alia, fuiſſent de iure admittendi, cuius contrariuꝫ voluerũt et volunt multi, ꝛ quidẽ Dy. in regula nullus pluribus. de regu. iur. in. vj. ꝛ Ange. Sali. quo ad caſum occurrentem in. l. j. C. de fur. et alij in alijs locis, et hoc ratione contrarietatis ꝛ repugnantie quam habebant et habent ad alios articulos parte eorũ aut dicti nobilis Joannis eorum quondam patris in ipſa cauſa iam oblatos.

2 † Nõ tamẽ potuiſſent nec poſſunt dicti Tyſay propter non admiſſionem ſeu repulſionem articulorum huiuſmodi obtinere in cauſa appellationis niſi probata ipſorum veritate, cui dicto non obſtat. c. interpoſita. de appella. Quod dixerim ſub correctione cuiuſlibet domini melius ſentientis.

Conſilium. CLVII.

De reuocandis donationibus per liberorum ſuperuenientiam.

Summarium.

1 Adiectio contemplatione matrimonij poſita in donatione ſimplici, an videatur in dubio cauſa impulſiua an finalis.

2 Diſpoſitio. l. ſi vnq̃. C. de reuo. dona. an habet locũ in donatione facta in contractu matrimonij, et an dicte. l. renuntiari poſſit. numero. 4.

3 Donatio an et quando per prolis ſuſceptionem reuocetur.

5 Pater an poſſit renuntiare in filiorum preiudicium.

6 Donatio per natiuitatem liberorum ſemel reuocata an reconualeſcat per mortem liberorum donatore ſuperſtite per tempus infra quod illam reuocare poterat.

Siue donatio

Que donatio quam fecisse dicitur Anno dñi. M.cccclviij. et die quinta mensis Novembris, pbus quõdam vir Guillielmº prati loci sancti Spiritus Antonio boni eiº nepoti, fuerit donatio ob causaz siue donatio simplex: illa fuit reuocata, et quidã si ob causam, p eo quia causa nõ fuit adimpleta: si autẽ simplex, p eo quia post illam fuerunt p ipsum Guillielmum pcreati liberi naturales et legitimi, de quibus nõ apparet fuisse cogitatuz tempore donationis hmõi: istud dictum pbatur per. l. si vnq̃. vbi
1 casus fm opinionẽ cõmunem. C. de reuocan. dona. † Et vbi vellemus defendere hanc donationẽ fuisse et esse simplicem, nõ ob causam, dici posset q̃ huic dicto nõ obstat q̃ in donatiõe hmõi dictũ extiterit ipsuz Guillielmũ donare cõtemplatione matrimonij &c. quia illa adiectio videtur in dubio causa impulsiua, non finalis. l. titio cẽtum. in principio. ff. de cõdi. et demon. et. l. ij. §. fi. ff. de dona.
2 † Nec obstat qd referunt aliqui moderni in. l. ij. ff. solut. matrimo. vbi dicunt als fuisse cõsultum p Yno. de popu. et quosdam alios docto. perusinos. q̃ dispositio dicte legis si vnq̃, nõ habet locum quãdo donatio fit in cõtractu matrimonij, et hoc ea ratione, q: cũ matrimonia potissime cõtrahantur ad sobolez pcreandam. l. j. ff. solu. matri. apparet et mulierem et virũ cogitasse de liberis pcreandis, nõ habet ergo locum dicta. l. si vnq̃. vt not. Bart. et docto. magis cõiter in. l. titia. §. imperator. ff. de legat. ij. et in dicta. l. si vnq̃.
3 † Qm respõdeo q̃ Yno. de popu. et alij loquũtur i casu diuerso, scz quando in cõtractu matrimonij fit donatio p mulierem cõtrahentem viro cõtrahenti vel ecõtra, vel etiam vbi hincinde fit donatio reciproca, quia eñ isti cõtrahunt matrimoniũ. ipsi verisimiliter cogitant de liberis p eos pcreandis. Et sic nõ mirum si donatio quã alter alteri facit, nõ reuocetur postea pter plis susceptionẽ. In casu vero nostro dictus Guillielmus nõ cõtrahebat, sed prefatus Antonius boni et. N. Et ita nõ est qd dici possit ipsum Guillielmum pter cõtractũ matrimonij hmõi cogitasse de liberis a seipo
4 Guillielmo postea pcreandis. Nõ ergo obstant pdicta, † quibus addo multos docto. et quidem magne autoritatis voluisse, q̃ dicte. l. si vnq̃ renuntiari nõ possit. Et sic q̃ licet fuerit de liberis cogitatum, non pterea impediatur reuocatio si postea nascantur liberi. hoc eñ voluit Oldra. cõsilio. clxxij. exordiente, Quidã habens vnicũ filium &c. Joan. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. in addi. exordiente, Hoc aũt certum est. et sequitur Roma. consilio. cclxix. exordiente, Non est dubium q̃ donatio &c. vbi subdit sequendaz esse opinionem Joan. an. abiectis falsitatibus aliorum. Idem tenet Sali. in dicta. l. si vnq̃. et Joan. Pet. in sua practica in forma libelli quando agitur p dona. Pro quoruz opinione et dicto facit, quia videtur cõcurrere duplex fauor, scz dona-
5 toris. Item et filiorum eius, † ergo solus pater nõ potest renũtiare in preiudicium filiorum. per id qd voluit Barto. in. l. hac edictali. in fi. principij. C. de secun. nup. et Cano. in. c. si diligenti. de fo. compete n. Fateor q̃ multi cõtradicunt, sed super hoc nõ insisto: q: nec est opus, cũ nec in donatione nec in pretẽsa diuisione postea facta appareat fuisse de liberis cogitatum.

6 † Etiaz nec obstaret si opponeretur q̃ cum liberi nati post dictam donationem ab humanis decesserint, superstite dicto Guillielmo, videatur donatio vires resumpsisse, cum postea vixerit per tempus infra qd illaz reuocare poterat. per id qd not. Bal. in. l. j. colũ. fi. C. de inoffi. dona. et sequitur Pau. de cast. in. l. ij. col. fi. C. de posthu. hered. instit u. et Jason may. in auten. ex causa. ad fi. C. de libe. preteri. vel exhereda. et Jo. de Imol. in. c. fi. col. vj. de dona. Tum quia Bart. tenuit cõtrariuz in dicta. l. titia. §. imperator. ff. de lega. ij. motus ex ea ratiõe, quia ex quo donatio fuit semel reuocata p natiuitatem liberorum non recõualescit. regula nõ firmatur. de regu. iur. in. vj. et respõdet contrarijs, quibus etiam respõdet Joan. de Imol. vbi supra pxime. Et hanc opiniõnẽ Bart. tenuit Pe. de ancha. in dicto. c. fi. de dona. Pro qua opinione etiam cõsuluit Bal. sibi pterea cõtrariº. cõsilio. cccclxj. exordiẽte, Quidã Frãciscus tunc carens filijs &c. in secunda parte. vbi allegat in arg. l. inter stipulantẽ. §. sacram. ff. de verbo. oblig. Tũ etiam nõ obstat, quia licet aliqui decesserint, nõ tamẽ oẽs, quia adhuc superest honesta mulier Bertrãda prati, et ita nõ cessat causa pter quã fuit donatio reuocata.

Etiã nec obstat q̃ post donationem facta fuerit diuisio et p tertia parte dicto Antonio donata, res certe sibi dimisse et tradite, et q̃ propterea videat pseuerasse in dicta donatione. Qm rñdeo q̃ cũ diuisio hmõi etiam facta extiterit ante liberoꝝ natiuitatez, nõ est per eam impedita reuocatio donationis, que facienda erat pter liberoꝝ natiuitatẽ. Et puto q̃ etiam si dicta tertia pars fuisset iterato donata tempore facte diuisionis, non pterea esset impedita reuocatio prime donationis, postq̃ supponimus nõ fuisse cogitatum de liberis. Semper eñ subesset causa reuocationis, que est q̃ donator donasse censeatur sub conditione si liberos non procrearet.

Consilium. CLVIII.

De successione naturaliũ in bonis maternis, et de stupri pena, et de natis ex dãnato coitu matri nõ succedentibus.

Summarium.

1 Stupri pena an pcedat etiã cõtra olim virginẽ voluntarie stupratam, et habeat locum in hincinde sponte delinquentibus, et cõtra mulierem qualiter procedatur.
2 Spurij an possint quicq̃ a patre vel a matre capere, et an vt naturales possint matri succedere. nu. seq.
3 Spurij qui dicantur.
4 Natus ex dãnato coitu quis dicatur, et an matri succedat.

Etiaz si verũ sit, super quo non insisto q̃ Innocentia, que vt pretenditur, genita est ex Bartholomeo columbi loci Burgi tunc habente vxorem legitimam, et Alaysia tunc soluta ac muliere libera et non serua dici non debeat adulterina, et quod idẽ Columbi de iure puniri non potuerit, aut de iure debuerit tanq̃ adulter. per. l. et ea que not. doctores in locis vulgaribus. Ex hoc tamen non precise vel ex necessitate concluditur eandem Innocentiam fuisse vel esse conceptam ex non damnato coitu.
1 † Nõ enim solus coitus adulterinus de iure ciuili damnatus est aut per ipsum punitur, sed etiam nefarius incestuosus stupri seu stupratorius, et alij multi: quibus omissis assumo coitum stupri quem constat esse punibilem et damnatum de iure ciuili, qd procedit non solum contra virum qui stuprauit, sed etiam contra olim virginem voluntarie stupratam. pro quo allegasse sufficiat quod voluit glos. in. l. inter liberas. §. lex iulia. ff. de adulter. Salice. in. l. eum qui duas. et. l. penultima. C. eodem titu. et Ange. areti. in suo tractatu malefici. super verbo, che me hay adulterato mya dona. versicu. quero que sit pena stupri &c. et que pena contra tales, et sic hoc est hincinde voluntarie delinquentes indicta extiterit. patet in. §. Item lex iulia. de adulterijs. ibi, sed eadem lege iulia etiam stupri &c. institu. de publi. iudi. Et licet fortasse mulier non puniatur hodie in publicatione dimidie partis bonorum suorum, punitur tamen saltem per detrusionem in monasterio. Quod si ita est, immo quia ita est non sufficit huic nostre Innocentie posse ostendere quod non sit adulterina, et quod dictus Bartholomeus columbi eius pater tanquã adulter puniri non potuerit. Nisi forte quis dicere voluerit quod licet soluti solutas stuprantes stuprum punibile committant, et ex quo puniri debent: et vir solutus et virgo stuprata, non tamen vir vxorem habens stuprum etiam in virgine punibile cõmittit. Pro quo videri poterit dominus Jo. baptista. in repetitio. dicte. l. si qua illustris. folio. iiij. columna. j. ver. restat vt oportune videamº. et col. se. vbi multa, et pfecto oportune inducta et bene faciẽtia ad hũc casuz: vbi etiã inter cetera cõmemorauit illum casum specialẽ, quem notauit Bal. in. l. eã quã. colũ. mihi. vj. ver. et scias q̃ in istis spurijs. C. de fideicõmis. Illum etiam cõmemorauit Ludoui. bolo. in addi. ad tractatũ Matthe. de matthe. colũ. x. ver. quarto principaliter capio quartũ graduz. ver. secundo limita. nisi mulier fuisset violenter cognita &c. Dicit enim Bal. et illi post eũ vbi supra, q̃ virgo que concepit ex tyrãno vxorato vel ex rege, potest spuriũ instituere, quia quo ad eam non est natus ex accusabili amplexu, sed impressiuo: quia psumit vim passa, et metus terribilis eã excusat. Presupponit ergo et alij post eum, q̃ si cessante metu virgo stuprata extitisset, nõ esset stuprum quo ad eaz impunibile, sed puto q̃ nullus sane mentis hoc dicat. dicte ergo Innocẽtie i nullo suffragat. l. j. et qd ibi glo. C. de adulte. Et idẽ dico de notã eorũ quos audio voluisse q̃ vir vxoratº cognoscẽs solutã adulteriũ nõ cõmittit. Nõ eñ isti dicũt quin p3 variationẽ psone muliebris cũ qua coit actũ faciat de lege punibilẽ

vt verbi gratia: si cum parente, si cū alia sui sanguinis, si cum moniali, nemo em̄ negabit quin etiā iste vxoratus actum faciat punibilē: nō solum quo ad se, sed etiam quo ad parentē ⁊ aliā mulierē sui sanguinis seu cognationis ⁊ monialē: quod si ita est, cur etiam nō idem dicemus in stupro cōmisso in virgine, non dico vi rapta, sed voluntarie stuprata, quorum ꝓpterea coitus est quo ad ꝑsonā cuiuslibet punibilis. Cū ergo dicta Innocentia ꝓcreata extiterit ex dicto Bartholomeo stupratore, et p̄fata Alaysia ꝑ eum stuprata, quod p̄sumitur per ea q̄ not. docto. in. c. j. de adulte. Nō potuit nec de iure potest ipsa Innocentia eidem Alaysie succedere, quod etiam voluit Bald. consilio. ccxxxix. exordiente, Ad euidentiā ⁊c. 2 in tertia parte, † vbi dicit ꝙ naturales filij succedunt matri, nisi sit illustris: sed spurij qui sunt nati ex damnato coitu, ita ꝙ coeūtes possint accusari stupri/adulterij/vel incestus, nō possunt aliquid capere a patre vel matre ⁊c. vt ibi.

3 † **Premissis non obstat/imo** ꝑfecto pro eis facit qd̄ not. Bart. in. l. penulti. col. j. versi. quero an succedat. ff. de his quibus vt indig. Bart. em̄ in dicta. l. versic. his ꝑmissis querit qui dicātur spurij: et tandē positis multis sp̄ebus spuriorū subiūgit in dicto ver. quero an succedat. Et distinguēdo dicit ꝙ spurij nati ex coitu nō damnato, hoc a lege nō ꝓhibito, vt verbi gratia: ex coitu meretricali vel ex cōcubina, cum haberet plures, vel nō haberet eā indubitato affectu, et isto casu succedit matri spurius, nisi sit illustris. l. hac parte. et. l. spurio. ff. vnde cognat. et. l. si qua illustris. C. ad orfi. Sed si est natus ex damnato coitu ex quo veniret puniendus, tunc non succedit. aut. quibus mo. natu. effi. sui. §. penul. ⁊. §. nouissime. institu. ad orfi. Bar. enim nihil expresse dicit de filio spurio nato ex stupro ꝙ ille succedere debeat: nihil etiam tacite vel in genere, sed potius cōtra, quatenus distinguit inter natum ex coitu nō damnato, et natū ex damnato, cuius modi fuit ⁊ est hec Innocētia. Adijcio etiam p̄dictis ꝙ Bart. vbi supra reprehenditur ꝑ Matthe. de mattha. in dicto tractatu. col. v. ver. vnum em̄ restat videre ꝓ huius membri expeditione ⁊c. sed super hoc nō insisto, vtpote non necessario.

Etiam nec obstant not. per Ange. Ioā. de pla. ⁊ Por. in dicto. §. nouissime. institu. ad orfi. et 4 per Sali. in aut. ex complexu. C. de ince. nupt. † quatenꝰ voluit ꝙ natus ex viro vxorato ⁊ soluta, non dicitur esse natus ex damnato coitu, et ꝙ ille pōt matri succedere. Qm̄ respondeo, ꝙ isti intelligendi sunt ꝙ non eoipso, quia ꝙ natus est ex soluta et viro etiam vxorato, dicitur natꝰ ex danato coitu. Hoc em̄ ꝓbatur in dicta. l. j. C. de adulte. quia reperiuntur aliqui casus in quibus hoc nō esset verū, vt verbi gratia: si ex eo ⁊ meretrice, sed non dicunt p̄fati doct. ꝙ passim ⁊ indistincte natus ex vxorato ⁊ soluta dicatur natus ex coitu nō damnato: nec em̄ hoc dicerent de natis ex viro vxorato ⁊ moniali vel cōsanguinea, non etiam si ex eo ⁊ vidua honesta. Etiā nec obstat, immo facit ꝓ quod voluit Pau. de ca. cōsilio. clxxxiij. exordiēte, In causa que vertitur. col. j. vbi voluit ꝙ natus ex viro vxorato ⁊ vidua honeste viuente dicatur natus ex damnato coitu q̄uis secus esset, vt ibi dicit idem Pau. et ego nō nego si tunc vixisset meretricaliter. Etiam nec obstat ꝙ ponit idē Pau. de cast. consilio. ccxxvij. exordiente, Sup primo dubio ⁊c. col. iiij. ver. scd̄o respondetur ⁊c. Qm̄ respondeo ꝙ licet Pau. de cast. ibi loquatur de nato ex viro vxorato, nō tamen apparet ex eius verbis ꝙ ea ex qua nata extiterat, fuerit tempore coitus virgo vel vidua honeste viuens, quo casu fuisset cōceptus ex stupro, sed potius videtur idē Pau. dixisse ꝙ tunc non erat virgo vel vidua honeste viuēs cum quibus potuerit cōmitti stuprū, sed potius dicit cōtrarium, quatenus ibi dicit ꝙ inter illum virum vxoratū ⁊ matrem fuit commissa simplex fornicatio. Et eodē modo videtur respondendū ad ea que ponit Alexan. de Imol. consilio. cxxxix. Cuius etiā dicta si attendātur exempla. consilio. clxxiiij. in quinto volu. non obstāt. Loquitur em̄ vbi sub specie concubinatus vel ipsius viri cognoscētis, q̄uis illiciti, vt quia plures ⁊c. vel quia mulier cognita erat concubina alterius: sed hic loquimur de nata ex stupro commisso per vxoratum in virginē et que nec concubina fuisse ꝓponitꝰ dicti Bartholomei nec alterius. Quod aūt dicitur stuprum cōmissum per dn̄m in personam eius ancille non esse punibile quo ad dn̄m vxoratū, qd̄ forte etiā quo ad ancillā verius dici posset, non facit ad hunc casū. Nō erat dicta Alaysia ancilla dicti Bartholomei, nec idē bartholomei eiꝰ dn̄s. Per p̄dicta apparet fuisse sufficiēter respōsum etiā ad alia. Ex quibus oībus concludo hanc Innocentiam dicte Alaysie eius pretense matri nō posse succedere, nisi forte dicat et etiam probet, ꝙ tempore sue conceptionis esset mater meretrix, vel al's inhoneste viuens quo ad carnem et vilis ꝑsona. Cū enim venerabilis vir dominus Martinus. M. sit in hac causa reus et vt puto possideat, et dicta Innocētia se illegitimam fateatur, opus est ad victoriam obtinendam ꝙ ipsa ꝓponat et probet qualitatem illegitimitatis, que eā non repellat, al's petitio nō cōcluderet eius intentionem, quia non omnes illegitimi admittuntur ad maternam successionem. Et sic probatio non esset concludens prout esse debet.

Consilium. CLIX.

De donatione inter virum ⁊ vxorē, et de successione patris in bonis filiorum.

Summarium.

1. Mens cōtrahentium maxime attendenda.
2. Iuramentum mariti assertorium an firmet cōfessionem in fauorem vxoris vel ecōtra factam, et an sit idem in iuramento ꝓmissorio, et cur. nu. seq.
3. Donatio inter viuos facta inter cōiuges constante matrimonio, an firmetur iuramento.
4. Iuramentum quoad vinculum periurij non transit ad heredem, secus quando firmat contractum.
5. Cōditionem vnam non sufficit euenisse vbi sunt due.
6. Cōditio donationis resoluende an et per que ꝓbanda.
7. Cōfessio de recepto cū iuramēto ꝓmissorio an sufficiat ad exclusionem petitionis.
8. Sponsa donans spōso vel mulier viro habetur ꝓ miraculo.
9. Legitima ⁊ trebellianica de fideicōmisso detrahuntur.
10. Substitutitio reciproca an cōtineat fideicōmissariā ⁊ quando.
11. Donatio reciproca omnium bonorum an includat societatē vt acquirenda etiam veniant.
12. Pater habens vsumfructum in bonis filiorꝫ, an teneatur ad contribuendum in solutione legatorum.

Christi nomine inuocato. Uiso consultationis themate mihi exhibito parte honeste mulieris Joanne guilhote filie naturalis ⁊ legitime Petri guilhoti et Alaysie chapusie eiusdē Guilhoti quōdam vxoris, ⁊ dubijs ex themate huiusmodi elicitis, vna cum instrumētis matrimonij/testamenti/⁊ diuisionis/ in cōsultatione huiusmodi latiꝰ mentionatis, et cum allegationibus seu respōsis venerabilis ⁊ egregij viri dn̄i Hūberti de Dorna iurium ꝓfessoris. Dico et respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum, ꝙ vbi supponeremus vel verū esset donationem factam per dictam Alaysiam dicto Petro guilhoti de medietate bonorum suorum valuisse ⁊ valere, non videtur esse dubium quin illa centum scuta que apportare ꝓmiserat ⁊ tenebatur idem Guilhoti super hereditate seu bonis prefate Alaysie debuerint in bonis huiusmodi implicari, aut cū eis cumulari ad cōmune commodum dictorum Petri ⁊ Alaysie. Ista enim videtur fuisse mens ⁊ intētio cōtrahentiū. Cū em̄ dicta Alaysia donaret, et idem Petrus etiam donaret, qui tamen nō videbatur habere aliqua bona immobilia, quinimo nec mobilia saltem nota, factū est hoc pactum de apportandis centum scutis ꝓ compensatione illius medietatis quam donabat ipsa Alaysia seu ꝓ cōmuni augmentatione bonorum. Et hec videntur fuisse de mente partium, 1 † que mens attendenda est potius q̄ verba. l. iij. §. conditio. ff. de adimen. lega. l. sed celsus. ff. de cōtrahen. emptio. ⁊ vēdi. et. l. in cōuentionibus. ff. de verbo. signifi.

Ad secundū dico ⁊ respōdeo ꝙ iste articulus nō videtur esse sine dubio propter conflictum rationum. Pro dicto enim Petro facit confessio prefate Alaysie vnacum renuntiatione, vt puto exceptionis pecunie non numerate, et cum iuramento, vt puto ꝓmissorio de nō veniendo aduersus confessionem, et de vlterius nihil petendo, pretextu ⁊ ad causam dictorum centum scutorum per prefatum Guilhoti portari promissorum. Ideo autem dico, puto quia non habeo extensam confessionem factam de recepto per dictam quondā Alaysiam, sed sub clausulis abbreuiatis per dictionem ⁊c. Sed supposito ꝙ ita sit vt predixi, non videtur quod prefata Alaysia aut eius heres potuerit aut possit venire aduersus istam confessionem et 2 quittantiam vallatam iuramēto de non cōtraueniendo. † Quāuis enim iuramenum assertorium non firmet confessionem factam per

ctam per virum in fauorem vxoris, vel econtra: hoc est ꝙuis confessio per quam vir iurat se aliquid habuisse ab vxore, et illud sibi debere, vel econtra: vxor iurat aliquid habuisse a viro, non valeat ꝓpter fraudem legis p̄sumptam. per id quod voluit Pet. et post eũ Cy. in. l. j. ad fi. C. de sacrosanc. eccle. Barto. in. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de legat. iij. Bal. in. l. j. colũ. v. C. de inoffic. dona. et Bart. in. l. aurelius. §. fi. ff. de libera. lega. et Sali. in. l. hac edictali. in princi. in. vij. q. C. de secũ. nupt. vbi volunt ꝙ si maritus in testamento cõfiteatur se debere vxori centuz, que iurat ab ea recepisse, talis cõfessio iurata seruari nõ debet, quia tale iuramẽtum prestitum super eo quod est de preterito nõ est seruandum, vtpote factũ in fraudẽ legis que p̄sumit confessionem esse factam vxori animo donandi in fraudẽ legis ꝓhibentis maritũ donare vxori cõstante matrimonio. l. qui testamentuz. ff. de ꝓba. et dicta. l. cum quis decedens. §. titia. et est de mẽte Jo. an. in addi. Specu. titu. de dona. inter virum ⁊ vxorem. in rubri. et Bald. in. c. cum contingat. colũ. mihi. ix. versi. vndecima conclusio ⁊c. de iureiuran. et Fran. de are. consilio. lxxiiij. exordiente, Diligenter ⁊ mature ponderatis. col. iiij. versicu. primum est ꝙ neqꝫ Joan. and. ⁊c. et Alexan. de Jmol. in. l. si donatione. colũ. iiij. C. de dona. Secus tamen est in cõfessione in qua interuenit non iuramẽtum assertorium, et sic de preterito: sed iuramentum ꝓmissorium, et sic de futuro: per quod videlicet vir vel vxor cõfitetur habuisse a coniuge, et iurat ꝙ soluet aut ꝙ non cõtraueniet. Nam talis cõfessio valet ⁊ seruanda est, etiam

3 si cõiunx sic confitens ⁊ iurans hoc faciat animo donandi, † quia ſm opinionem magis communem donatio inter viuos facta inter coniuges firmatur iuramento. Hec enim fuit opinio Guil. de cug. in. l. sed si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiurand. Fede. de se. consilio. cxl. exordiente, Pũctus questionis talis est. Hanc opinionem secutus est Barto. in. l. seius ⁊ augerius. ff. ad leg. fal. et in. l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. Bald. in. l. j. in repetit. anti. ff. de donat. inter virum ⁊ vxorem. Joannes de Jmol. in dicto. c. cuz contingat. in decimo membro de iureiuran. vbi etiam Panormi. in. ix. casu. Jdem tenet Ange. in. l. penultima. §. mulier. ff. solu. matrimo. Rapha. cuma. in. l. si quis inquilinos. §. j. ff. de lega. primo. et Pau. de castr. in. l. pacta que contra. C. de pactis. qui etiam ita consuluit consilio. xcix. exordiente, Notandum est ꝙ prefatuz statutum ⁊c. Jdem voluit Franci. de are. in dicto consilio. lxxiiij. Panormitanus in. c. fi. de do. post diuor. restitu. et Bartho. cepol. in suis caute. fol. mihi. lxxvj. versicu. secunda cautela ꝙ fiat donatio cum iuramento. Et idem etiam fuit de mente Alexan. de Jmol. in dicta. l. si donatione. col. v. vbi voluit talem confessionem vallatam iuramento ꝓmissorio esse seruandam, si seruari possit sine interitu salutis eterne. c. si vero. cum vulgaribus. de iureiurand. Et quemadmodum aduersus talem confessionem venire non potest

4 confitens, et sic iurans, ita nec eius heres. pro eo † quia ꝙuis iuramẽtum quo ad vinculum periurij sit personale, et sic non transeat in heredem, vt not. Jnno. in. c. veritatis. de fide instrumẽ. et multi legiste in auten. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. et in alijs locis, vbi tñ iuramentum firmat cõtractum, ille cõtractus seruandus est etiam per heredem, quia ille seruatur in vim cõtractus. pro quo videri potest quod ponit Pau. de cast. in dicta. l. si quis ꝓ eo. ff. de fideius. et Por. in. §. extraneis. institut. de re. qualit. ⁊ diffe. et ponunt multi in dicta autent. sacramenta puberum. Facit etiam ꝓ dicto Petro, ꝙ conuentio facta per eum ⁊ dictam Alaysiaz de portandis dictis cẽtum scutis infra certum terminum, et priusꝙ illa sibi nubere teneretur, concernebat fauorem eiusdem Alaysie. Cui propterea videtur potuisse renuntiare postea recipiendo. l. si quis in conscribẽdo. C. de pact. saltem mediante iuramento de nõ cõtraueniendo per eam p̄stito, per ea que predixi.

Sed contra eundem Pe. et

ꝓ dicta Alaysia seu Joãna eius herede: facit quod donatio facta per eandẽ Alaysiam videtur fuisse facta sub duabus conditionibus, vna videlicet si matrimonium quod tunc per verba de futuro inter eam ⁊ dictum Petrum contrahebatur, suum sortiretur effectum. Et alia si dicta centum scuta apportarentur infra terminuz inibi positum. Et hoc ꝓpter illa verba, sub pactis tamen cõditionibus/conuentionibus ⁊c. positis in instrumento dicte donationis. Quo fit vt ad validitatem dicte donationis opus fuerit purificatione dictarum conditionũ, quia actus cõditionalis ꝑ euentum conditionis sumit effectum. l. qui heredi. §. fi. ff. de cõdi. et demon. l. pecuniam. ff. si cer. petatur. et. l. cedere diem. ff. de verborum

5 significa. † Nec satis fuit vnam cõditionem euenisse, sed opus fuit ꝙ ambe euenirent, hoc est ꝙ matrimonium suum sortiretur effectum, et ꝙ illa cẽtum scuta portarentur infra terminum. l. qui heredi plures. ff. de condi. institu. Et vbi dici posset dictam donationem non fuisse conditionalem, sed puraz quatenus concernebat portum dictorum centum scutorum. Hoc saltem negari non potest quin donatio huiusmodi ex expressa partiũ conuentione esset resoluenda, si dicta centum scuta non apportarentur infra terminum, vt apparet in ver. et casu quo ipa scuta auri in auro ⁊c. vbi expresse conuenerunt partes, ꝙ eo casu donatio facta per Alaysiaz esset cassa ac nulla, et nullius valoris. Si est igitur verum ꝙ predicta pecunia portata nõ extiterit infra terminũ, donatio huiusmodi fuit ipso iure re soluta, et hoc ratione cõuentionis facte, re adhuc existente integra. per id quod habetur in. l. ab emptione. et qđ ibi omnes scribentes. ff. de pac. et quod not. Bal. Salice. ⁊ docto. in. l. j. C. quan. lice. ab emptio. disce. Non ergo haberet isto casu idẽ

6 Petrus titulum, nisi probaret de alia donatione. † Et puto ꝙ cum per instrumentum donationis predicte appareat non soluz de donatione, sed etiam ꝙ illa facta extiterit sub conditionibus, vel ꝙ illa esset sub conditione resoluenda, scilicet nisi centuz scuta portarentur infra terminum ⁊c. teneatur idem Petrus si forte in vim illius agere voluerit probare se portasse infra terminuz. Pro quo allegasse sufficiat not. per Bart. et doctores in. l. qui ita. §. qui ita. ff. de verborum obligatio. et in. l. lecta. §. dicebam. ff. si certum petatur. quod non probauit idem Petrus guilhoti per instrumentum confessionis seu quittantie facte per dictam Alaysiam, quia licet ibi dicatur eam confessam se habuisse ⁊ recepisse illa centum scuta ⁊c. Hoc tamen habuisse et recepisse non est referendum ad terminum in quo vel infra quez portari debebant, sed refertur ad tempus confessionis. per id quod not Barto. in. l. post dotem. columna mihi. iiij. versicu. ex predictis lecturis veniamus ad questiones, et primo quero ⁊c. vbi etiam per alios. ff. solut. matrimo. Joan. de Jmol. in. l. si ita stipulatus fuero si Titius. §. grisogonꝰ. circa medium. versic. Jtem aduerte ꝙ licet illa verba accepisse ⁊c. vbi etiam Alexand. de Jmol. charta. v. versicu. sed iuxta predicta tangit Barto. hic, an illa verba ⁊c. ff. de verborum obligatio. ⁊ alij in alijs locis. Et si diceret etiam cum iuramento ꝙ ante terminuz vel in termino illa fuissent apportata, non esset ei credendum. per ea que superius dixi in concessione facta cum iuramento assertorio, et sic de preterito, ꝙuis propter iuramentum promissorium posset repelli dicta Alaysia si viueret, et nunc dicta Joanna eius heres a petitione dictorum centum scutorum si illa peteret vel

7 habere vellet. † Quia confessio de recepto cum iuramento promissorio sufficit ad exclusionem petitionis. Adherendo super hoc articulo responsioni dicti do. de Dorna. Dico sub correctiõe cuiuslibet domini melius sentientis dictum Petrum guilhoti petere non posse cum effectu dictam medietatem bonorum, nisi probet se portasse vt supra ⁊c. vel nisi probet aliam donationem, q̃ de facili nõ presumitur in muliere, quia genus mulierum auarissimum est. l. sed si ego. in fi. ff. ad velleia. no. glo. in. l. si a sponso. C. de donat. ante nupt. vbi etiam dicit Bald. ꝙ quando sponsa donat spõso, vel mulier viro, est quoddam miraculum. Ad quod facit qđ voluit And. barba. cõsilio. xvj. columna fi. in prima parte. Et hoc maxime procedere debet in patria Dalphinali in qua donatiões inter viuos fieri ꝓhibentur inter coniuges, nisi seruata solẽnitate, de qua in statuto.

Ad tertiũ dico et respondeo

ꝙ cum dicta quondam Alaysia in suo vltimo testamento post factam institutionẽ de posthumo seu posthumis masculis, si quos eam habere contingeret qui ad lucem peruenirent, que sibi locum non vendicauit substituerit predictam Joannam ⁊ Catherinam sorores eius filias naturales ⁊ legitimas. Et deinde reciproce cum admixtione compendiose primo decedenti ex eis sine liberis substituerit superuiuentem, cuiusmodi fuit hec Joanna: illa pars et portio seu medietas bonorum maternorum que ad dictaz Catherinam peruenerat, debet restitui in vim fideicommissi ipsi Joanne,

9 † detractis duabꝰ quartis, scilicet legitima ⁊ trebellianica. per id quod not. glos. Barto. ⁊ docto. in. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffici. testamen. glo. Barto. ⁊ docto. in. l. ꝙꝙ. ff. ad legem fal. Pro quo sunt boni text. in. c. raynaldus. et. c. raynutius. de testa. Jste autem due quarte ascendunt ad dimidiam partem predicte portionis. Cum enim superfuerint prefate Alaysie due filie, earũ legitima fuit triens, hoc est quatuor vncie. autent. de triẽ. ⁊ semis. §. j. col. iij. et transumptiue in auten. nouissima. C. de inoffic. testa. Pro legitima igitur dicte Catherine detrahent due vncie de suo semis. et de residuo, hoc est de quatuor vncijs restantibꝰ vna vncia, iuxta practicam quam ponit glo. in dicto. c. raynaldus. super verbo, licet totas. et Joan. de Jmol. in. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulgari. ⁊ pupilla. et sic pro dictis duabus quartis detrahentur tres vncie: alie vero tres debent restitui dicte Joanne in vim substitutionis de qua supra. Nec huic dicto obstat quod scriptum comperio in libello parte dicti Petri nouissime oblato contra prefa-

10 tam Joannam, † scilicet quod cum substitutio de qua supra fuerit reciproca, illa nõ cõtinebat fideicommissarias substitutiones

sed dũtaxat vulgares, vt voluit Bar. ⁊ docto. communiter. in. l. ij. C. de impube. ⁊ aliis substit. Dy. ⁊ Bart. in. l. qui plures. la. j. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊. l. iam hoc iure. ver. in vulgarẽ tantũmodo casum. ff. de vulga. ⁊ pupil. Qm̃ respondeo ꝙ iura ⁊ docto. p̄dicti ꝓcedũt et loquuntur in reciproca, cui nõ est cõpendiosa admixta. Nam in ea cui admiscetur cõpendiosa, continẽtur post aditam hereditatẽ fideicommissarie substitutiones, vt voluit Bar. in. l. lucius. in. iij. q. et melius in penult. ff. de vulga. ⁊ pupilla. ⁊ in repeti. l. si arrogator. colũ. vlti. ff. de adop. Idem voluit Alexan. de Imol. in. l. in testamento. colũ. penulti. versi. vltimo hic querit Pau. de cast. C. de mili. testa. et plenius vbi etiaz multos refert in dicta. l. ij. C. de impube. ⁊ aliis substitut. Et sic patet ex hoc capite ꝙ in dicto libello plus repetitur.

Quo vero ad dictas duas

quartas quas superius dixi fore detrahendas de fideicommisso. dico ꝙ in illis ꝓ dimidia parte successisset dictus Petrus cum dicta Joanna eius filia. auten. de heredi. ab intesta. §. j. et seq. collat. ix. et transumptiue in auten. defuncto. C. ad tertul. nisi ipse conuolasset ad secunda vota, sed quia secundam duxit vxorem ipse perdidit ꝓprietatem huius dimidie partis solo vsufructu apud eum remanente. autenti. ex testamento. C. de secun. nupt. Et sic omnia bona dicte quondaz Catherine, que videlicet ad eam peruenerãt ex materna successione pertinent quoad ꝓprietatem ipi Joanne. Si vero eadem Joanna habuisset bona aliunde acquisita q̃ a matre, illa pertinerẽt equis portionibus dicto Petro patri ⁊ Joãne sorori. aut. defuncto. et aut. ex testamẽto superius allega.

11 ## † Ad quartũ quesituz dico et

respõdeo, ꝙ licet dicatur in instrumẽto donationis superius mẽtionato prefati Petrus ⁊ Alaysia sibi mutuo ⁊ vicissim donauerunt dimidiam partẽ bonorum suorum. Non est tamen ibi dictuz ꝙ ipsi societatem cõtraxerint, nec etiam facta fuit hic mentio de bonis futuris, hoc est postea acquirendis, que ꝓpterea nõ veniũt in donatione. l. si ita. et. l. plaucius. ff. de auro ⁊ argen. lega. no. glo. et docto. in. l. fi. C. que res pigno. obliga. pos. Propter quod dico ꝙ postea acquisita per dictum Petrum pertinẽt ipsi Petro, non Joanne. Quo vero ad acquisita per Alaysiam forte ex bonis suis deberent eidem Joanne pertinere prout superius dixi de aliis bonis. Sed restat dubium, quid iuris sit de fructibus perceptis per ipsum Petrum saltem ex parte non donata, et quam etiam non reperio fuisse in dotez constitutã. Sup quo quia de hoc nõ habeo plenam notitiam, quid de illis factum extiterit non insisto. Poterit tamen si expediat videri Alexan. de Imol. in. l. maritus. ff. ad legẽ fal. et cõsilio. xlij. in princi. in primo volu. et cõsilio. lxiij. in scdo volu. Pau. de cast. consilio. clxxxvj. in primo quesito. et Bar. consilio. cxxj. exordiente, Titius habens vxorem.

Ad quintũ dico et respõdeo

ꝙ hic aduertendum est in primis ꝙ mortua dicta quondã Alaysia vxore Petri, idez Petrus fuit vsufructuarius bonoꝝ eiusdez quõdam Alaysie peruẽtorum ad dictas Catherinam ⁊ Joannaz ipsius Alaysie filias ⁊ heredes, et sic tam partis que ꝑuenerat ad dictam Catherinam, de qua supra dixi, q̃ partis que peruenit ad ipsam Joannam. l. j. in princi. cum suis simili. C. de bo. pater. Est verum ꝙ cũ postea eadem Catherina sine liberis ab humanis decessit superstitibus p̄fato Petro patre, et Joanna sorore vtrinqꝫ coniuncta, et qui vt predixi sibi equis portionibus successerunt. autenti. defuncto. C. ad tertullia. ipse Petrus habere desiijt vsumfructum in ea modica parte que ad dictam Joannam ꝑuenerat. autenti. item hereditas. C. de bo. que liber. Sed quoad aliam medietatem que ad dictum Petrum peruenerat, et quam perdidit, ꝓ eo quia aliam vxorem duxit. Insuper et quoad vsumfructũ medie partis que ex materna successione ꝑuenerat ad dictam Joannam, non videtur idem Petrus vsumfructum ꝑdidisse, presertim ex verbis dicte quõdaz Alaysie. Quia licet voluerit ⁊ ordinauerit eum fore ⁊ esse administratorem ꝑsonarũ et bonorum dictarũ Catherine ⁊ Joanne, q̃diu a secũdis nuptiis abstineret. Et ꝓpterea videatur tacite voluisse ꝙ postea non administraret. ar. a cõtrario sensu, non tamen expressit ꝙ illo casu priuaretur vsufructu predictorum bonorum. Et ita non sumus in casu. auten. vt liceat ma. ⁊ aui. in principio. collat. viij. et transumptiue aut. excipitur. C. de bo. que libe. Et ita videtur ꝙ ipse adhuc habeat vsumfructum dictarum trium partium, hoc est totius illius partis que ad dictaz Joannam immediate peruenit ex materna successione ⁊ dimidie partis illius portionis que ad dictam Catherinam peruenerat. Nisi forte dicatur ꝙ immo debuerit ipe Petrus perdidisse vsumfructum, pro eo quia ipso presente et consentiente dicta Joanna se dotauerit de bonis suijpsius, quam tamen ipse Petrus dotare tenebatur de bonis propriis ipsius Petri. l. fi. et quod ibi docto. C. de do. promis. et. l. qui liberos. ff. de rit. nupti. per que vel ꝓpter illorum rationez videtur fortasse posse responderi ad ea que dicit Petrus de ancha. consilio. cvj. exordiente, Dubitatur vt infra, et ꝓ tanto super ipsis punctis ⁊c. Propter quod et ꝓpter alia multa esset bonum ꝙ hec materia soporetur per concordiam, vtpote scabrosa in multis punctis, et quia inter patrẽ ⁊ filiam.

Ad sextuz dico et respondeo

ꝙ si in eo queratur de diuisione bonorum mobilium per patrem acquisitorum post matrimonium, iam patet ex predictis quid dicendum sit. Si vero queratur de bonis maternis que erant ante matrimonium: etiam ex predictis patet quid sit dicẽdum. Et idẽ dico de postea acquisitis per dictam quõdam Alaysiam, dũtamẽ acquisita extiterint ex bonis ipsius. Et hoc cõstet vel vere vel presumptiue.

Ad septimuz dico et respon-

deo ꝙ siue dicamus eundem Petrum habuisse ⁊ habere debuisse medietatem bonorum immobilium dicte quondam Alaysie. Et hoc in vim donationis per eam facte, de qua supra, siue non: ipse Petrus non tenetur ex hoc capite ad legata per dictam Alaysiaz relicta, vel ad partem illorũ. 12 † Sed quatenus ipse tanq̃ pater naturalis ⁊ legitimus predictarum Catherine ⁊ Joanne, pretendit se habere vsumfructum in bonis dicte quõdam Alaysie eius vxoris, ipse tenetur ad contribuendum in solutione legatorum, si tamẽ ad illoꝝ solutionẽ sufficiebãt reddit⁹ seu ꝓuẽtus bonoꝝ hereditariorum. l. fi. §. sinautem legata. C. de bo. que libe. Si autez redditus seu ꝓuentus huiusmodi non sufficiebant, ipse non tenebat̃ nisi per indirectum, ꝓ eo quia ꝓ illorum solutione possunt vendi et distrahi bona hereditaria, non solum quo ad proprietatem que erat dicte Joanne, sed etiam quo ad vsumfructum ad Petrũ pertinentem. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pau. de castr. consilio. ccclxxxvij. exordiente, In causa que vertitur Bononie inter heredes ⁊c. Alexan. de Imol. in. l. vsufructu legato. ff. ad legez fal. de quo Pau. de cast. in. l. fi. §. sinautem es alienum. ⁊ sequenti. C. de bo. que libe. Joan. Pet. Ferra. in sua practica. titu. for. libel. ad peten. do. super verbo, dedit et legauit predicte domine vsumfructum. et Bartolus in. l. fina. C. de vsufruc. legat. super quo non insisto.

Ad octauum dico ⁊ respon-

deo ꝙ quo ad mercantias quas idẽ Petrus emisse dicitur ad creditum, ipse Petrus tenetur insolidũ. Quo vero ad census ⁊ pensiones de quibus queritur, et qui vt puto debebantur super bonis hereditariis dicte quondam Alaysie, idem Petrus vsufructuarius tenebatur et tenetur illos soluere pro tempore incurso post mortem Alaysie eius vxoris: pro tempore videlicet quo fuit vsufructuari⁹. per id quod habetur in. l. hactenus. et in. l. si tendẽtes. §. si quid cloacarij. et quod ibi Bald. ff. de vsufructu. et quod not. Bartolus in. l. lucius. §. idem respondit. ff. ad municipa. et Alex. de Imol. in. l. neqꝫ stipendiũ. ff. de impẽ. in re. dota. fac. Si vero bona Alaysie fuissent dotalia, ipse tenebatur viuente Alaysia soluere census/collectas/seu taillhias, et alia onera predictorum bonorum. per id quod no. Barto. in dicto. §. idem respondit. ⁊ Alexander de Imol. in dicta. l. neqꝫ stipendium. Quo vero ad debita contracta per dictum Petrũ, non tenet̃ regulariter ipsa Joanna.

Consilium. CLX.

De testibus productis et repetitis post publicatas attestationes.

Summarium.

1 Testes post publicatas attestationes an possint iteruz produci et repeti.
2 Plenitudo, augmentum respuit.
3 Remedium aduersus cle. testibus. de test. quale datum per Bal. super examinatione testium repetenda. Et qualiter procedat. numero. 6.
4 Commissarij an possint testem varium punire de falso, quemadmodum iudex appellationum.
5 Judex ad quem dicitur successor iudicis a quo.
7 Testis repetendus an debeat de nouo iurare.

Jam pridem

1 Iam† pridem multis iuribus ac etiam rationibus ⁊ causis fuit si nõ fallor plene demõstratum ⁊ ostẽsum, signanter per reuerendos patres ⁊ viros egregios dños Costancium garini/Guilielmũ meynerij/Joannẽ guilhonis/Clementẽ de coreis iuriũ pfessores eximios, ꝙ post didiscita testificata non potuerint iterato pduci nobilis vir Joãnes arletani ⁊ Jacob⁹ carterij, nec de nouo pduci quidã Joannes guille, et ꝙ ppterea istorũ Arletani et Carterij sic reproductorꝫ, depositionibus ⁊ depositioni Joãnis guille nouiter pducti, fides nõ fuerit adhibẽda. Nõ est igitur sup 2 his vlterius insistendũ, † quia plenitudo adiectione nõ indiget. c. bene quidem. dist. xcvj. et. l. j. ad fi. ff. de do. ple. Uerum quia audio nobiles ⁊ magnificos viros dños Ludouicũ de luco magnũ presidentem, ⁊ Rolinũ Bartholomei psidentẽ camere rationũ Aquẽsis, iurium pfessores clarissimos ⁊ immediatos iudices ⁊ cõmissarios, a quibus parte nobilium virorꝫ Pauleti aydini ⁊ Laurentij rodulphi extitit appellatũ, qualequale, imo vt mihi videt maximum fundamentũ assumpserunt sup quadam pretẽsa receptione et noua examinatione pfati Joannis guille, quam ex suo officio fecisse pretendũtur venerabiles ⁊ egregij viri dñi aduocati regius pauperũ, et Ludouicus cornilhe iurium pfessores ac olim commissarij ⁊ iudices cause huius ante dictos do. magnũ presidentem ⁊ camere deputati: videndũ superest an depositio seu dictũ huius Joannis guille eisdẽ nobilibus Aydini ⁊ Rodulphi nocere debuerit: an ve iste Guille ex officio dictorꝫ do. aduocatorum ⁊ Cornilhe iterato recipi ⁊ audiri potuerit.

3 † Ad quod respõdeo ꝙ quis p hac parte vt iterato recipi, et ex officio examinari potuerit: videatur facere dictum Bal. in. l. ampliorẽ. in princi. ver. ex pdictis inferas. C. de tempo. appellat. vbi dicit Bal. ꝙ aduersus cle. testibus. de testi. sit remediũ, ꝙ ille qui põt pducere testes sup didiscitis ⁊ testificatis det iudici nomina testiũ, et deinde se absentet, ⁊ ꝙ tunc iudex in quo nõ timetur subornatio recipiat dictos testes ac iuramẽta ⁊ depositiones et valebit eorꝫ testimoniũ. qđ dicit idem Bal. esse mirabile. et hoc dictum Bal. cõmemorauit ⁊ secutus est Alexan. de Jmol. in. l. dies cautioni. §. hoc aũt iudicium. colũ. iij. ver. et ex dictis supra ⁊c. ff. de dam. infec. Sed his nõ obstantibus existimo ꝙ in casu de quo querit non valuerint receptio ⁊ repetita examinatio quã fecisse dicũtur dicti do. aduocati ⁊ Cornilhe, ⁊ ꝙ dicto ⁊ depositioni eiusdẽ Guille sic repetiti, credi nõ debeat. Tũ quia iura q̃ dicunt iudicẽ posse supplere p absente, intelligũtur si iudex hoc fecerit infra tempus, infra qđ pars si presens fuisset illđ potuisset expedire. l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de pcurat. Facit qđ not. glo. in. l. querelam. C. de fal. quis nõnulli doc. illam reprehendant. Cum ergo in casu nostro idem Guille in testẽ pduci nõ potuisset p prefatum Aycardi eo tẽpore quo dicitur iterato receptus, et ex officio repetitus per dictos do. aduocatos ⁊ Cornilhe. Tũ quia post didiscita ⁊ testificata. Tũ et quia post conclusionem in causa, ergo nec ipsi do. cõmissarij hoc facere potuerũt. Preterea ꝙ recipi ⁊ ex officio iterũ examinari nõ potuerit. Facit, quia licet in iudice nulla psumatur subornatio circa testes, tamẽ psumitur in testibus ꝙ sint subornati a parte. Et ita non cessat isto casu ratio phibitionis, de qua in dicta cle. testibus. et. c. fraternitatis. de testi. Et p predicta ⁊ quedam alia tenuit Roma. in dicta. l. dies. §. hoc iudiciũ. ff. de dã. infec. cõtra dictum Bal. in dicta. l. ampliorẽ. Tũ etiam nõ videtur obstare dictũ Bald. in hoc casu, quia esto ꝙ dictum Bald. al's pcederet, eo vcꝫ casu quo idẽ Guille, nõ fuisset antea pductus, et antea nõ deposuisset: tamẽ in casu de quo queritur nõ videtur posse pcedere, cũ ante hanc receptionẽ ⁊ repetitionem dicti Guille fuisset idem Guille parte dicti Aycardi post publicatas ⁊ didiscitas attestationes sup eisdẽ articulis productas examinatas ⁊ auditas, et deinde post lõgam disputationẽ habitã de et sup eo qđ parte dictorꝫ nobiliũ Aydini ⁊ Rodulphi dicere tur depositioni eiusdẽ Guille nõ esse fidem adhibendã ppter metum subornationis, et q̃ interuenisse psumebat. dicta cle. testibus. et p iura et rationes al's allegatas: fuit ipse ex dicto ptenso officio denuo receptus ⁊ examinatus sup eisdẽ articulis. Obstat igitur huic secũde depositioni, nõ solũ metus subornationis presumptiue facte p partem, p eo quia hec secunda depositio, immo vt dicit tertia, est cõformis prime facte post publicatas et didiscitas attestationes, et sic suspecte de subornatione, sed etiã metu pene periurij in ipso teste. Uere enĩ vel verisimiliter timuisset idẽ Guille deponere cõtrariũ eius qđ primo p partẽ pductus deposuerat, etiã si illud falsum fuisset, cuiusmodi fuisse psumitur ratione psumpte 4 subornationis. † Timuisset in q̃ ne sic varians puniretur tanq̃ falsarius, qđ etiam satis colligitur ex eius pretẽsa depositione, vbi interrogatus dicit se nõ bene esse memorem, nõ quidẽ de contẽtis in dictis articulis ⁊ illorꝫ veritate, sed de p eum reuelatis ⁊ depositis, per q̃ apparet ꝙ ipse multũ attẽdebat ne esset cõtrarius al's p eum depositis, qđ verisimiliter fecit, ne puniret de falso si esset varius: de quo eum punire poterant etiã ipsi do. cõmissarij. per id qđ voluit Bal. in. c. j. in princ. in. iij. colũ. si de inuesti. inter do. ⁊ vasallis ori. vbi voluit ꝙ nõ solum primus iudex potest punire testem qui coram eo falsũ deposuit, sed etiã iudex appellationis, p eo q2 in eũ transfertur iurisditio plena omniũ personarũ q̃ sunt in iudi- 5 cio ⁊ totius cause: † et ipse dicitur successor iudicis a quo. l. cũ apđ semproniũ. ff. iudi. sol. Et sic maior ratio est in isto Guille, vt vcꝫ ex officio recipi ⁊ repeti nõ potuerit, q̃ fuisset si antea pduct⁹ nõ extitisset, p eo quia in casu nostro psumitur in prima eius depositione fuisse subornatus, et post subornationeꝫ falsum deposuisse, a qua depositione propter metum pene periurij nõ fuit ausus recedere.
6 † Preterea Bal. in dicta. l. antiquiorẽ, loquit in illo qui dedit nomina testiũ iudici: et postea se absentauit. Et ita etiã loquit Alex. de Jmol. in dicto. §. hoc iudiciũ. Et vidẽtur ipsi non sine causa loqui de absentia, ne forte si nõ se absentaret psumeretur ante factaꝫ receptionẽ ex officio iudicis testes corrupisse. Hic aũt nõ apparet ꝙ ideꝫ Guillielmus aycardi se absentauerit, quinimo apparet ꝙ egregius vir dñs. M. eius aduocatus in schedula exordiente, Preterea iudex ex officio ⁊c. corã ipsis do. cõmissarijs exhibita et pducta eos satis instigauit, vt dictũ testẽ repeterent, et p illo mandarent. Parũ enĩ referre videtur inter illã instigationẽ ⁊ postulationem: immo magis videt idẽ do. aduocatus eos impulisse ad man dandũ p illo Guille ⁊ eũ examinandũ, et hoc ppter inductionem illius dicti Bal. q̃ si simpliciter postulasset eũ iterum recipi.

7 † Preterea illud certum est ꝙ etiã vbi essemus in casu in quo idẽ Guille potuisset ex officio recipi ⁊ repeti p dictos do. cõmissarios cũ hic repeteretur in alia instãtia, ipse debuit in dicta receptione iurare de nouo. p id quod not. Anto. de butri. et post eũ Jo. de Jmol. in dicto. c. fraternitatis. de testi. vbi dicũt ꝙ licet testis in causa principali iurauerit deponere veritatẽ sup tota causa, si tamen postea pducatur in sequenti instãtia, opus erit ꝙ de nouo iuret, sicut videmus in iuramẽto calũnie. c. ij. de iuramẽ. calũ. in. vj. qđ si ita est, immo quia ita est, debuerunt ipsi nobiles Aydini ⁊ Rodulphi aut eorꝫ procurator citari visuri eũ iurare. l. si quando. C. de testi. et. c. ij. eo. titu.

Consilium. CLXI.

De priuilegijs ordinis predicatorũ sup redditibus ⁊ immobilibus possidendis in communi.

Summarium.

1. Ordo predicatorum seu Jacobitarũ an sit incapax redditũ et bonorum immobilium in communi.
2. Fratres predicatores, quam regulam profiteantur.
3. Jura loquentia in seruis an trahantur ad monachos, et in quib⁹ sint similes.
4. Principis solius est de potestatis plenitudine priuilegiũ auferre et alteri dare.
5. Comes Palatinus super legitimatione quam potestatẽ sibi concessam habeat.
6. Legatus non potest sine causa auferre vni ecclesie ⁊ dare alteri.
7. Beneficium. c. reintegranda. iij. q. j. est pingue, de quo doc. faciunt magnum festum.

1 Regula† gloriosissimi cõfessoris bti Augustini quã ffes pdicatores pfitent, nõ phibet pfessis habere possessiones in cõi. Et ideo ordo fratrũ pdicatorꝫ nõ est ex regula incapax bonorꝫ imobiliũ et redditũ, sed tantũ ex cõstitutionib⁹ suis a sede aplica cõfirmatis, vt dicit Fede. de se. cõsilio. xij. exordiente, Fratres pdicatores ⁊c. Anto. de butri. Joan. de Jmol. et docto. communiter. in c. in presentia. de proba. vbi etiam An. barba. charta vlt. colum. ij. versicu. tangit hic dominus Antoñ. de butri. si fratres predicatores ⁊c. Baldus in. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. ⁊ in auten. rogati. C. ad trebellia. Antonius de butri. in ca. nimis praua. de exces. prelatorum. Joannes de Jmol. in. l. j. columna. ix. versicu. aut iste est ingressus ordinem pdicatorum ⁊c. ff. de testa. Alexã. de

Jmol.consilio.lxxxviij.exordiente,Eximie dñe vicarie,in causa Seigneur Thadei zc.in secũdo volumi.Nec videntur:ipsi fratres esse ex cõstitutionibus huiusmodi adeo incapaces bonoꝝ immobilium z redditũum in cõmuni,quin possint recipere z habere,saltem ad hoc vt vendant z ꝑtium in suas necessitates cõuertant.per id quod not.glos.in.c.j.sup verbo,domũ.de religio.domi.in.vj.et doc.cõmuniter in locis superius allegatis.Specula.titu.de statu monacho.versic.tertio queritur.et ver.quarto queritur.et Archi.in.c.quia ingredientibus.xix.q.iij.et nõ solum possunt in cõmuni hodie recipere z habere vt vẽdant,sed etiaz vt illa retineãt z possideãt:et hoc ex priuilegijs apostolicis eoꝝ ordini cõcessis.Et licet recolende memorie reuerendissimus do.Joannes Dñici ordinis ꝑdicatorum olim cardinalis,vulgo dictus Rugasinus in quodã suo libello quẽ cõmemorat reuerendissimus do.Anto.Florẽtinꝰ archiepiscopus in tertia parte sue summe.titu.xvj.c.j.§.xij.Uisus fuerit impugnare priuilegia huiusmodi,causis z rationibꝰ quas etiam cõmemorat idez do.Anto.videmus tñ ꝙ hodie vbiqꝫ hoc obseruatur,scꝫ ꝙ fratres dicti ordinis recipiunt z retinent seu sibi reseruant ac possident in cõmuni hereditates z legata,si eis relinquantur etiam in bonis immobilibus aut annuis z ꝑpetuis redditibus:etiam ipsi acquirũt tam titulo emptionis ꝙ̃ alijs,bona z redditus hmõi,et illos tenẽt z possident:et hoc vel ex priuilegijs commemoratis per dictum do.Joannem,vel forte ex alijs postea concessis,et in quibus forte tolluntur ille pretense surreptiones vel obreptiones de quibus opponebat idez dominus Joan.que tamen nõ vidi,sed habeo ꝓ indubitato ꝙ dñi fratres,et signãter docti quoꝝ gratia altissimi numerus est grandis et laudabilis,de his ad plenũ informati existant.Et ꝙ̃uis premissa sic se habeant,non potest tamen aliquis particularis frater habere ꝓprium,nec bona aut redditus huiusmodi quomolibet sibijpsi,vel vt eos ipse retineat acquirere.c.nõ dicatis.xij.q.j.et.c.monachi.de statu monacho.quod etiã voluit Fede.de se.in dicto cõsilio.et quidã solennis doctor in cõsilio inibi subsequente.qui ꝓ hoc allegant dictũ.c.nõ dicatis.Et ita intelligũt dispositionem dicti.c.nõ dicatis,ꝓcedere,nõ etiam in particularibus monachis,sed etiam in particularibus fratribꝰ dicti ordinis.Et nimirũ,† quia ille text.est beati Augustini,cuius regulam ꝓfitentur dicti fratres.Dictum etiã.c.monachi,loquitur non solũ de monachis,sed etiam de vniuersis religiosis,vt patet ibi:quod etiam de vniuersis religiosis precipimus obseruari.quod etiam voluit dominus Anto.archiepiscopus in tertia parte summe.titu.xvj.c.j.§.xj.vbi agit de paupertate dictoꝝ fratrũ in particulari,vbi etiaz dicit dictos fratres obligari ad maiorem paupertatez ꝙ̃ monachos.Non potuit ergo reuerendus quondam pater magister Bartholomeus de ragnetis dicti ordinis,et venerabilis conuentus Auenionis sibiꝑsi acquirere domos aut alia bona,vt illa vcꝫ sua essent,sed per eũ seu acquisitionem ab eo factam fuerũt bona huiusmodi acquisita ipsi venerabili cõuentui,ꝓut dicimus de seruo,qui nõ sibi sed dño eius vel vsufructuario acquirit:† iura enim loquentia in seruis trahenda sunt ad monachos.p id quod voluit Jnno.in.c.cum olim.le.ij.de priuilegijs.Bart.in.l.j.ff.de stipulat.seruo.Semi.in.c.qꝛ sepe.col.iij.de elec.in.vj.et Ange.in.l.si paterfamilias.ff.de heredi.institu.vbi etiã Joan.de Jmol.voluit ꝙ saltez in hoc comparetur monachus seruo,quia sicut seruus adeundo hereditatem iussu dñi illã acquirit dño,Jta etiam si hereditatẽ adeat monachus iussu abbatis illaz acquirit monasterio.Et sicut id qd datur seruo,vel illud quod seruus simpliciter sibi vel dño stipulatur,ipsi domino acquiritur:ita similiter illud qd datur monacho vel stipulatur simpliciter dari sibi vel monasterio,acquiritur ipsi monasterio,nõ monacho,qui vt dixi ꝓprium habere nõ potest.Et idẽ dicendũ est de dictis fratribus,qui vt predixi in particulari proprium habere non possunt.Dicte ergo domus z alia bona acquisita ꝑ dictum quondam do.Bartholomeũ de ragnetis fuerunt nõ sibi,sed ꝑdicto cõuentui in cõmuni acquisita,et ita illa vendere aut al's de eis disponere non potuit in ꝑiudiciuz dicti cõuentus,quia id qd nostrũ zc.cum suis simili.ff.de regu.iur.Et non solũ non potuit sine licentia sui superioris aut superiorũ,sed nec cum licẽtia eorũdez,intelligo ꝑterꝙ cuz licentia sanctissimi dñi nostri pape,† quia hoc esset auferre ꝑdicto ꝯuentui,quod suũ erat,qd facere non potest inferior a principe etiam cũ causa ꝭm Bal.in.l.ij.col.x.ver.not.ꝙ plenitudo zc.C.de seruitu.et aqua.vbi dicit ꝙ solius principis priuilegiũ est auferre z alteri dare de plenitudine potestatis,et † ideo cõcessa comiti Palatino potestate legitimandi spurios,nõ intelligitur concessa ꝑ hoc facultas preiudicandi legitimis,vel iuri quesito vel radicato alteri ꝭm ipsum ibi,et in.c.dño guerrã.col.vij.ver.est autem sciendũ.titu.hic finitur lex.et in.l.rescripta.ad fi.versi.ex predictis apparet.C.de preci.imperato.offe.† Dicit etiam Fede.de se.cõsilio.cc.ꝙ legatus nõ potest sine causa auferre vni ecclesie z dare alteri.Et idem sentit Bal.in.c.j.in.ix.colũ.versi.querit de legato.

2 3 4 5 6

qui feu.da.pos.qd etiam voluit Roma.cõsilio.xxxvij.exordiente,Uiso puncto zc.ver.quo ad secundũ breuiter dicendũ zc.Et ꝑ hec sit responsum primo quesito et secundo.

Ad tertium dico et respõdeo

ꝙ si mortuo dicto quondam do.de Ragnetis domus predicte remãsissent vacue,poterat idem cõuentus ꝓpria autoritate domos ꝑdictas ingredi z retinere tanꝙ rem ad se ꝑtinentem et sibi quesitam ꝑ suppositum et fratrem cõuentus,vt dicimus de acquisitis per seruum:sed si idem do.de Ragnetis domos hmõi vendiderat et forte tradiderat,ꝙ̃uis de facto cũ de iure non posset illi suo consanguineo pretẽso emptori.Uereor ne ꝑ hoc idem do.Bartholomeus dictum cõuentum spoliauerit possessione ꝑdictaruꝫ domorum,per id quod in simili habetur in.l.fi.et quod ibi glo.et docto.C.de acqui.pos.Propter quod videtur mihi ꝙ ipsi cõsultius agẽt si vocato illo pretẽso emptore,z vt puto detẽtore offerant petitionem sup possessorio reintegrande seu recuperande possessionis,z ꝙ ipse intẽtauit beneficium.c.reintegranda.iij.q.j.z qd est multũ pingue,et de quo multa scribũt doc.in.c.sepe.z.c.cũ ad sedẽ.de restitu.spolia.Alexan.de Jmol.consilio.lj.in primo volu.et in alijs multis.et Ange.are.in.§.quadrupli.versi.sed reuerendissimus in Christo pater zc.institu.de actio.An aũt possit possessio harũ domorum recuperari ex eo capite,qua in earũ alienatione non fuit solẽnitas.de qua in.c.sine exceptione.xij.q.ij.z.c.nulli.et qd ibi per docto.de re.eccles.non alienan.et in.c.j.eo.titu.in.vj.Et sic offerri libellus seu petitio iuxta practicam quam ponit Specu.tit.de re.eccle.nõ alienan.in princ.et quẽ cõmemorat Pau.de cast.consilio.liij.exordiente,Super primo ꝙ dicta citatio zc.colũ.penulti.versi.vel quod magis placet narrat zc.non insisto,ꝓ eo quia ꝙ̃uis ista essent dicti cõuentus,nõ tamen vt puto fuerunt distracta aut vendita tanꝙ bona cõuentus,sed tanꝙ pretẽsa ꝓpria bona dñi venditoris.Et si essent vendita vt bona cõuentus,incideremus in illã questionem,an in alienatione bonoꝝ huiusmodi fuerit opus seruare solennitatẽ,de qua supra,de quo articulo tetigit Bal.in aut.si qua mulier.col.iij.versi.sed si ponamus.C.de sacrosan.eccle.

7

Consilium. CLXII.

De tutoribus non cogendis ad bonorum pupillarium inuentarium faciendum,quibus per testatorem est remissa inuentarij factio.

Summarium.

1 Testator inuentarij cõfectionem tutori an possit remittere,et an ad illam tutor veniat cogendus.

2 Decreto iudicis in recipienda et administranda tutela quando non sit opus.

Cum ex inspectione testamenti ꝓuidi quõdam viri Bartholomei peti loci insule Uenayssini plenissime appareat eundẽ Bartholomeum eius heredi et alijs liberis tutorez reliquisse ꝓbum virũ Joannem peto eius nepotem,ac etiam voluisse ꝙ pro tutela facienda aut decretanda idẽ Joannes tutor nullum iudiciuz adiret,et ꝙ etiam cõpelli nõ posset idem Joannes ad cõfectionem inuẽtarij faciendi de bonis z rebus eiusdem Bartholomei testatoris ꝙ̃ etiam a cõfectione inuẽtarij huiusmodi z cõpotoruꝫ redditiõe releuauit,et releuatum esse voluit.† Palã infertur eundẽ Joannem peto cogi non posse ad cõfectionem inuẽtarij huiusmodi,qꝛ illam remittere potuit dictus testator,vt not.Bar.in.l.nemo potest.ff.de legat.j.vbi col.vij.ver.tetigit etiam hic Bart.vtrũ possit remitti zc.Jdem voluit Bart.in.l tutor qui repertoriũ.in princi.vltra medium.ff.de administra.tuto.Pau.de cast.consilio.cccl.et Ange.are.in.§.actionũ.in materia tutele.versi.octauo quid incũbat tutori zc.institu.de actio.pro quo dicto allegari solet.l.fi.C.arbit.tute.Et ꝙ̃uis aliqui conentur facere differentiam et dicere ꝙ referat an testator ꝓhibuerit inuentarium cõfici,an ve cõfectionẽ tutori remiserit,vt primo casu tutor non teneatur cõficere inuẽtarium,secundo vero casu sic.Bart.tamen z alij predicti non ponderant hanc differentiam,sed dicunt indistincte tutorem non teneri ad cõfectionem inuentarij postꝙ̃ testator illam remisit.et hoc expressius voluit Pau.de cast.in dicto cõsilio.Et hec sunt vera,nisi subesset causa legitima propter quam moueretur index ad fieri

1

faciendum

faciendum inuentariũ. Cuz igitur dicta cõfectio remissa extiterit ipsi Joanni, et dictum extiterit ꝙ ad illam cogi nõ posset, non est ipse cogendus cum supponam nullã legitimam causam subesse, ꝓpter quam cogi debeat.

2 † Et ꝗuis tutor etiam si sit releuat᷒ a cõfectione inuentarij nõ debeat se intromittere de administratione nisi cum decreto iudicis cũ quo debet bona pupilli recipere. Hoc tamen fallit quando testator disposuit ꝙ tutor posset ꝓpria autoritate administrare absq; decreto iudicis, quia tunc nõ est opus decreto, vt voluit Bart. in. l. legitimos. in princi. in. j. col. ff. de legi. tuto. et in dicta. l. tutor qui repertoriũ. ff. de administra. tuto. et Jason may. in. l. nõ est dubium. C. de lega. Propter quod etiaz videtur ꝙ nõ sit opus decreto iudicis ꝑ administratione tutelari, postq̄ ipse testator voluit ꝙ idem Joannes nullum iudicẽ adiret ꝑ tutela facienda vel decretanda.

Consilium. CLXIII.

De reivendicatione ⁊ actione publiciana.

Summarium.

1 Actor in reivendicatione vel publiciana quid probare debeat. nu. 3.
2 Clausula cõstitutionis precarij nõ operatur, nisi ꝓbetur cõstituentem possidere tempore constitutionis. nu. 5.
4 Publiciana an cõpetat ecclesie, traditione non facta.
6 Donatio per non obseruationem pactorum an reuocata censeatur et possit reuocari.
7 Conditio in iuramento subintelligatur, nisi noua causa superueniat.
8 Cui iurata fides pactorum lesa reclamat.
Tallio iusta dedit, reddere posse vices.
9 Opponere de iure tertij quando quis possit.

ETiaz si libellus in reivendicatione ⁊ publiciana actionibus alternatiue cõceptus et parte Stephani Rabatelli in quadam ciuili causa dudũ cepta et pendente indecisa per et inter eundem Rabatelli actorẽ ex vna parte, et honorabilem virũ Sautherium vssoni reũ ex alia ꝓductus de iure ꝓcesserit et procedat, nihilominus tamen debuit ⁊ debet idẽ Vssoni ob rem nõ ꝓbataz et aľs ab impetitis eiusdez Rabatelli cũ expensarum reportatione absolui, causis rationibus ⁊ motiuis sequẽtibus et alijs resultãtibus ex ꝓcessu cause huius. Et primo quidem debuit ⁊ debet idem

1 Vssoni ob rem nõ ꝓbatam ab impetitis absolui. † Quia siue loquamur de reivẽdicatione siue de publiciana actione. Uerum est dicere ꝙ idem Rabatelli in nulla actionũ hmõi ꝓbauit eius pretensam intẽtionem. Et primo quidez nõ in reivendicatione, quia non probauit se esse dñm tabularum et Officine seu apothece in eius p̄tenso titulo mentionatorum. Nullus enĩ ex testibus parte eius in hac causa ꝓductis testificat᷒ est, aut deposuit de dñio Tabularum et apothece hmõi seu etiam de medijs vel causis ex quibus cõcludenter inferatur earum dñium spectare ⁊ pertinere prefato Rabatelli. Nõ etiam hoc ꝓbatum est per quoddã pretensuz instrumẽtum cuiusdã asserte donationis eidẽ Rabatelli olim facte per honestam mulierẽ Hieronymã gautherie, insertum folio lxiij. Tum quia nõ apparet ꝙ tempore huiuscemodi p̄tense donationis ipsa Hieronyma esset dña dictarum apothece et tabularum, qđ tamẽ erat necessarium, quia nemo plus iuris. Pro quo allegasse sufficiat. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. l. et q̄ nõdũ. §. qđ dicitur. ff. de pigno. l. eum. §. publiciana actio. ff. de publi. et quod not. glo. et docto. in. l. cum res. C. de ꝓbat. Tum et quia supposito citra p̄iudicium veritatis ꝙ ꝓbatum extitisset dictam Hieronymam fuisse dñam dictarum Apothece et tabularũ, nõ tamẽ probatum est ꝙ ille tradite extiterint, sine tamen quarum traditione vera aut ficta earum dñium in dictum Rabatelli transferri nõ potuit, etiam si ipsa Hieronyma dña extitisset. l. traditionibus. cum suis simili. C. de pac. Nec opponat aduersarius ꝙ in dicto pretẽso instrumento eiusdem asserte donationis posita extiterit clausula precarij, per quã videtur eadem Hieronyma transtulisse dñium ⁊

2 possessionem in dictum Rabatelli. † Quia respondeo ꝙ clausula cõstitutionis precarij nihil operatur nisi ꝓbetur ꝙ tempore facte cõstitutionis cõstituens tenebat et possidebat rem quam se cõstituit tenere et possidere precario nomine alterius. per id qđ voluit glo. Ange. et Joan. de Jmol. in. l. ꝗuis. §. si cõductor. ff. de acquir. posses. Ange. in. l. ij. col. fi. C. de acquiren. pos. et cõsilio mihi. clxxx. exordiente, Jn questione vertente ⁊c. col. j. vel. ij. versicu. Jtem nõ obstat ꝙ in dicto instrumento cõtinetur constitutio precarij ⁊c. et Ange. are. in. §. actionum. ver. quero an in obligatione omniũ bonorum ⁊c. institu. de actio. Non est ergo ꝓbatum ꝙ dñium Apothece et tabularum predictarum eidẽ Rabatelli pertineat, qđ tamen ꝓbari oportuerat ad hoc vt vinceret in reivẽdicatione.

5 † Similiter etiã non ꝓbauit prefatus Rabatelli dictam eius intentionẽ in actione publiciana, quia ad hoc vt actio huiusmodi alicui cõpetat opus est multis de quibus per glo. et docto. in. §. sed iste. institu. de actio. inter que cõnumeratur titulus ⁊ traditio. Et ꝗuis dici fortasse possit ꝓbatum esse titulum, hoc est dictam p̄tensam donationem. Nõ est tamen probatum ꝙ traditio Apothece et tabularum predictarum facta extiterit, que tamen vt p̄dixi, erat necessaria. l. siue autem. in

4 princi. et. §. j. cum suis simili. ff. de publi. † et est adeo necessaria traditio in publiciana: ꝙ ꝗuis aľs sit speciale in ecclesia, vt in rebus ei venditis vel donatis transeat dñium absq; traditione. l. fi. C. de sacrosanc. eccle. Est tamen maximũ dubium apud maiores nr̃os vtrum publiciana cõpetat ecclesie nõ facta traditione, et cõsequẽter nũquid dicta. l. fi. C. de sacrosanc. eccle. sibi locũ vendicet in publiciana, super quo Jo. an. in. c. ij. quẽ ibi sequitur dñs Cardi. flor. de cõsuetudine tenet ꝙ nõ. et idem ibi tenet Panormi. et Specu. titu. de loca. §. nunc aliqua. versic. lviij. Lap. flo. in. c. abbate sane. de re iudi. in. vj. et Bal. in. l. quotiens. C. de reivendica. ⁊ in. l. j. col.

5 iij. C. si plu. vna senten. † Nec opponat aliquis ꝙ immo probata extiterit traditio dictarum Apothece ⁊ tabularũ propter clausulam p̄carij, de qua in dicto p̄tenso instrumento. Quia respondeo ꝙ clausula hmõi in nullo suffragatur eidem Rabatelli, cum ꝓbatuz nõ fuerit, quinimo nec ꝓpositum ꝙ tempore facte donationis de Appotheca ⁊ tabulis predictis ipsa Hieronyma easdez possideret. per id qđ voluit glos. Ange. et Jo. de Jmol. in dicta. l. ꝗuis. §. si cõductor. ff. de acqui. pos. Etiam nõ est ꝓbatum, immo nec ꝓpositum ꝙ dictus Rabatelli illas possederit.

6 † Preterea supposito citra p̄iudiciuz veritatis ꝙ dicta p̄tensa donatio ab initio valuisset, ꝙq; illam secuta esset vera traditia Apothece et tabularum p̄dictarum, et ꝙ in vim donationis huiusmodi fuisset illarum dñium translatum in dictum Rabatelli, quia tamen idem Rabatelli nõ seruauit pacta ꝑ eum facta prefate Hieronyme de eam alimentãdo, calciando, et aľs tractando, prout in pacto huiusmodi latius cõtinetur, censeri deberet donatio huiusmodi reuocata, et dñium vtile retranslatum seu reuersum ad dictam Hieronymam donatricem. l. j. et quod ibi doct. C. de dona. que sub modo. vbi est bon᷒ text. quod etiam voluit Bal. cõsilio. lxxix. exordiente, Ad euidentiam est premittẽdum ⁊c. in prima parte. vbi etiam dicit post Cy. in dicta. l. j. ꝙ ille qui nõ prestitit alimẽta nõ potest morã purgare nisi infra paucos dies. quod dicit ꝓbari in. l. si ita quis. §. seya. ff. de verborum obliga. Adijcio ꝙ cõtra dictum Rabatelli etiã facit. l. fi. C. de reuocan. dona. vbi dicit donationem posse reuocari ꝓpter pacta nõ seruata, et facultas illam reuocandi ex hoc capite datur heredi, et cõtra heredem, vt not. docto. in dicta. l. fi. Nec opponat idem Rabatelli ꝙ eidem Hieronyme obstiterit iuramentuz per

7 eam prestitum. † Quoniam respõdeo ꝙ in iuramento subintelligitur cõditio, nisi noua causa superueniat. per id qđ habetur in. c. quemadmodum. de iureiuran. facit. l. quero. §. inter locatorem. ff.

8 loca. s̃m Joã. de Jmol. qui ita not. in. c. fi. col. fi. de dona. † Etiam facit, quia cum dicte Hieronyme nõ fuerit fides seruata ꝑ dictum Rabatelli: etiam nõ tenebatur ipsa Hieronyma eidẽ Rabatelli seruare ꝓmissum etiam iuratum. c. iij. et quod ibi Jnno. et docto. de iureiuran. c. sicut. in vltimo. in fi. et quod ibi Panor. de iureiur. et quod not. glos. in. c. j. de noua for. fideli. de quo per legistas in. l. cum ꝓponas. la. ij. C. de pac. Et hec debuerunt et debent maxime ꝓcedere in hoc casu in quo nõ solum cõuenerant partes prout in instrumento donationis, sed etiam ꝙ donatio esset nulla vbi pacta nõ seruarentur. Et ita non dicitur eadem Hieronyma venisse cõtra iuramentum. Forte vero opponetur ꝙ licet eadem Hieronyma opponere potuerit de nõ obseruantia pactorum, nõ tamẽ videatur posse de illa opponere prefatus Sautherius. l. cum ser-

9 uum. cum suis simili. C. de ser. fugi. Sed hoc nõ obstat, † quoniaz respondeo ꝙ licet regulariter quis opponere non valeat de iure tertij, hoc tamen fallit quando opponens habet ius a tertio, vt not. Paul. de castr. in dicta. l. cum seruum. vt est in casu in quo vt apparet ex actis cause huius prefatus Sautherius causam habuit et habet a dicta Hieronyma titulo vẽditionis ꝑ eã sibi facte.

Ad quod facit quod plene ponit Ange.are.institu.de excep.sup glos.rubri.charta.iij.colũ.iiij.ver.venio nunc ad quintum, vcz cui cõpetat exceptio, vbi dicit illã cõpetere etiam particulari successori.l.ait pretor.§.fi.et.l.se.ff.de iureiurand.l.fluminũ.§.adijcitur.et quod ibi glo.et Dy.ff.de dam.infec.l.si tertius.§.si filius.et qđ ibi Dy.et Barto.ff.de aqua pluuia.arcen.facit.l.dolia.§.enim.ff.de contrahen.emptio.l.emptori.ff.de heredi.vel actio.vendi.l.si a te.§.fi.ff.de excep.rei iudi.et alia multa que non refero. Cõcludo igitur eundem Gautheriuz debuisse et debere ab impetitis absolui, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Consilium. CLXIIII.

De schedulis apud creditorem repertis, cancellatis, debitorem liberantibus.

Summarium.

1 Scheda penes creditorem reperta cancellata maiorem liberationis p̃sumptionẽ an faciat q̃ penes debitorem, et an et quando debitorem liberet.
2 Quicquid penes creditorem reperitur in scriptura, an p̃sumatur de illius voluntate esse factum.
3 Deierator an in testem admissibilis et illi iuramentum in plenioris pbationis supplementum an debeat deferri.

1 Cum† originalis nota in qua pretenduntur pudi viri Joannes balmerij, Bertonus garsini, et Petrus flochatoris se oli Anno vcz domini.M.cccclxxxiij.et die tertia mẽsis Februarij se obligasse discreto viro Claudio Brache sartori de Dya, in summa seu q̃titate decem et septem sextarioruz salis. Fuerit reperta cancellata penes eundem Brache p̃tensum creditorem et in sua papyro rationum ipsi Balmerij/ Flochatoris/ et Garsini, cẽsentur et censeri debẽt liberati ab obligatione huiusmodi, et hoc solutione dictor decem et septem sextarioruz salis.l.si chyrographũ.et quod ibi glo.et Flo.ff.de pba.quod etiaz voluit Bar.in.l.fullo.§.qui tabulas.ff.de fur.Jaco.rebuf.in.l.quicunq3.C.de apo.publi.lib.x.glo.et Jaco.butri.in.l.postq̃.ff.de pac.vbi dicit Bald.q ita etiam tenuit Odofre.quia maior est p̃sumptio liberatiõis vbi est instrumentum cancellatũ penes creditorem, q̃ vbi est cancellatũ penes debitorẽ. Pro quo facit sm eũ.l.j.ff.de his q̃ in testa.delen. Eandẽ opinionẽ secut9 est Jaco.rebuf.in.l.quicũq3.C.de apo.publi.li.x.Bal.in.l.vnica.§.ille etiã.C.de lati.liber.tol.et Pau.de ca.in.d.l.postq̃.ff.de pac. Et hoc saltez pcedit in hoc casu, in quo nec apparet nec opponitur p̃fatos Balmerij/ Flochatoris/ et Garsini fuisse vel esse psonas domesticas dicti Claudij actoris, aut al's suspectas vel tales q̃ verisimiliter p̃sumi debeant, aut cãcellasse, aut indebite cancellari pcurasse et fecisse dictã notã. Isto em̃ casu sm cõmunẽ opinionẽ p̃sumitur debitor fuisse et esse solutione debiti liberatus, siue reperiatur instrumentũ cancellatum penes debitorem seu penes creditorem, eo vcz casu quando dicit et allegat debitor debitum esse solutum, et se illius solutione liberatuz, vt voluit Jaco.de are.et post eum Cy.Albe.et doc.cõmuniter in.l.si de possessione.C.de pba.Joan.an.Anto.de but.Panor.et docto.communiter in.c.ecclesia sancte Marie.vt lit.pẽden.glo.in.c.scire debet.§.hũc numerũ.al's est.c.di.xvj.Hẽri.boyc.in.c.fi.de solu.Rayne.Ange.et Fulgo.in dicta.l.postq̃.ff.de pac. Pro quorum dicto allegari solet dicta.l.si chyrographum.in verbo, liberatus.et allegata.l.fullo.§.qui tabulas.

2 † Facit ad premissa, quia licet de iure p̃sumatur q quicquid reperitur in scriptura que penes creditorez existit factum de voluntate creditoris.per id qđ voluit Bal.C.de fi.instru.super rubri.colũ.xiiij.versi.sed hic quero.pone q in libro mercatoris.et post eũ Pau.de cast.in dicta.l.postq̃.ff.de pac. Nihilominus tamen hic vltra hanc p̃sumptionẽ adest depositio honorabilis viri magistri.M.Velhonay notarij parte dicti Brache in hac causa pducti testificantis et dicentis, q ipse ad mandatum seu requisitionẽ dicti Brache et sub presentia eiusdem Balmerij cancellauit dictaz notam. Nec obstat presumptioni de quo supra, quod parte dicti Brache legitur allegatum, scilicet q ante cancellationem consueuerit ponere vel in margine notarij vel post eas, soluit. Quoniam respondeo q ista omnia poni potuerunt in suo libro post motam cõtrouersiam inter eum et dictos pretensos debitores et ad fines colorandi eius intentionem. Preterea nõ obstat eisdẽ Balmerij/ Flochatoris/ et Garsini, qđ parte dicti Brache opponitur, scilicet q post factã cancellationem p dictũ magistrũ Joannem velhonay infra horam vel al's modicum tempus reuersus est ad eum dicens se vereri et timere ne idem Velhonay nõ cancellasset eos quos cancellari petierat, et q tunc eidem dicit q noluisset q dicti Balmerij et consortes seu dicta nota fuisset cancellata, sed quedam alia in eius articulis latius expressa. Tum quia de hoc non constat, nullus em̃ de hoc deponit aliquid p̃ter ipsum Velhonay cuius vox, quia vnius, cẽsetur esse nullius.l.iurisiurandi.C.de testi.et.c.tam literis.eo.titu.

3 † Nec est eidẽ Brache in supplementum plenius pbationis deferenduz iuramentum, cum vt audio, et de hoc fiet fides: ipse al's deierauerit. Et ita non est omni exceptione maior, nec admittitur in testez p alio, ergo nec sibi deferendum est iuramentum.c.testimoniuz.de testi.iunctis his que ponunt doc.in.l.in bonefidei.C.de iureiuran.l.admonendi.C.eo.titu.et.c.fi.eo.titu. Tũ etiam nõ obstat dicta pretensa oppositio, quia q̃uis idem Brache dicat et pretẽdat se eidem Velhonay iniunxisse vt cancellaret aliam notam obligatoriaz qua obligati extiterant Joannes peyrolis/ Joannes gaberti/ et cõsortes, ipse tamen Velhonay dicit et deposuit contrarium, scilicet q immo eidem preceperit aut eũ requisierit vt cancellaret notam in qua obligati pretenduntur prefati Balmerij et cõsortes, et q ante cancellationem vel in ipsa eam sibi legit.

Illud autẽ apparet et certũ et euidens q domin9 iudex a quo, honore suo saluo dixerim, male et iniuste pcessit quatenus declarauit dictam notam degrossandam, non obstante cancellatione, quã dixit erronee factam, et tantam fidem illi esse adhibendam etc. quia sibi non constitit q cancellatio huiusmodi facta fuerit erronee, de quo tamẽ cõstare oportuisset. Que omnia dixeriz sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CLXV.

De potestate pape super ablatione beneficiorum.

Summarium.

1 Papa alicui dominium ecclesie auferre an possit, et quẽ priuare pro libito voluntatis sue sine causa.nu.5. Et an possit episcopum deponere et omnes episcopos.
2 Dominium rerum ecclesiasticarum est apud Christum.
3 Papa est vicarius Christi cũ omnimoda potestate in terris.
4 Rescripta in beneficialibus iuri alterius preiudicãtia an et quando valeant sine clausula nõ obstante, vel secũda iussione.
6 Commenda an sit titulus conferens ius in re.

1 Si† in beneficialibus possit papa quem priuare p libito voluntatis sue, vt late per Archi.in suo tracta.de heresi.exordiente, Sanctissimo in xpo patri etc.charta.xv.versi.et quia tanta est preeminentia.vbi dicit q in talib9 papa est dominus q̃tum ad vsum, quia eis vti potest sicut placet, et decet suaz potentiã siue statum.allegat.c.bone rei.xij.q.ij.c.per principalem.et.c.nunc vero.ix.q.iij. Pro quo videtur bonus text.in.c.ij.in principio.de preben.in sexto.et in cle.j.ad fi.vt lit.penden.vbi dicitur q in talibus habet papa plenam et liberam potestatem. Istud etiam voluit Pau.de cast.consilio.cclxxxv.exordiente, Primum dubium pcedit.colũ.iij.versi.nam aut queritur an papa possit auferre alicui ecclesie dominiuz rei sue etc. Cuius illam assignat rationẽ,

2 † q2 dominiuz rerum ecclesiasticarũ pprie loquendo non est apud aliquam ecclesiam, sed apud Christum.sm Inno.in.c.cum super.de cau.pos.et proprie.

3 † cuius papa est vicarius cũ omnimoda potestate in terris. Hoc etiã voluit Anto.de butri.in.c.cõstitutus.de religio.domi.vbi dicit q de rebus ecclesiasticis potest papa disponere put vult etiam sine causa, remouendo vnum a suo beneficio.in.c.ij.de preben.in.vj. Et hinc est q in talibus multomagis põt pape autoritas, q̃ in alijs, vt sepe insistit Panor.vt videri potest in.c.cum a nobis.colũ.ij.versicu.ego credo.de testi.in cle.j.versicu.ego limitarem.de proba.in.c.inter quatuor.colũ.ij.versi.an autez de absoluta etc.de maio.et obedien.et in multis alijs locis.

4 † Hinc est etiam q licet in rescriptis preiudicantibus iuri alterius requiratur clausula, non obstante, vel secũda iussio.per ea que not.in.l.rescripta.C.de preci.imperato.offe.et.l.fi.C.si contra ius vel vtili.

publi.de quo docto.presertim moderni in.c.nonnulli.vbi plenissime do.Feli.de rescrip.tamen in beneficialibus valet rescriptū siue dicta clausula,si aliter appareat de intentione pape.ſm Anto.de butri.et Jo.de Jmol.in.c.que in ecclesiarū.de constitu.† Etiaz 5 pro eo quod dixi papam posse quem priuare iure suo.Facit quod voluit glo.reputata singularis in.c.per principalem.ix.qō.iij.que dicit ꝙ papa potest sine causa deponere episcopum,licet dicat secus esse si vellet deponere omnes episcopos,q2 istud esset turbare vniuersalem ecclesiaz.Et hanc glo.sequitur ibi Gemi.ꝛ do.Cardi. flo.consilio.lxxxv.exordiente,Venerabilis vir ꝛc.et in dicta cle.j. in vltimo not.vt lit.penden.Allegans em̄ Pau.de leaza.ibi volentem ꝙ papa potest quem priuare suo beneficio.subiunxit idē do. Cardi.hoc esse intelligēdum etiam sine causa.pro quo allegat no. in dicto.c.per principalem.Jdem etiam voluit Panor.in.c.trāslato.de constitu.Gemi.in.c.in istis.iij.distin.Joā.de Jmol.in.c. ad supplicationem.in vltimo not.de renuntia.et Pet.de monte. in sua monar.in.xiij.et.xlviij.col.Gemi.in.c.j.col.iij.di.x.pro quo bene facit glos.in.c.si gratiose.de rescript.in.vj.per quam dicit ibi Gemi.col.penulti.ꝙ papa in titulis beneficialibus habet pro ratione voluntatem,et ꝙ ad libitum potest auferre plato titulū beneficialem.Si inquā possit ꝛ valeat papa auferre que pdixi veris prelatis et contra eos facere etiam sine causa,multo fortius debita et oportuna narratione facta de trāslatione/pmissione/cōmenda ꝛ puisione seu facultate regressus latius in casu mihi exhibito mentionatis ꝛ descriptis.Potuit do.noster papa non obstante eadē pretensa puisione in forma regressus p ipsum concessa reuerendo in Christo patri dn̄o Egidio de valle Sagiensi episcopo puidere reuerēdo in Christo patri et do.do.Laurentio Grationopolitani episcopo,ꝛ puidendo eidem cōcedere vt monasterium in casu mētionatum,etiam postꝙ regiminis ꝛ administrationis ac bonorū ecclesie Grationopolitane possessionē foret assecutus in eandem cōmendam retinere,et de illius fructibus et puentibus disponere et ordinare libere ꝛ licite valeret sicut prius,iuxta literarum al's sibi concessarum continentiam ꝛ formam,ꝛ decernere cōmendam dicti monasterij sibi factam per pmotionem ad ecclesiam Gratio- 6 nopolitanam dicta die faciendam non cessare,† quia licet cōmenda sit titulus legitimus quo ad administrationē bonorum et fructuum ecclesie cōmendate,non est tamen titulus qui conferat ius in re.ſm modernos docto.qui ita not.in.c.nemo.de elec.in sexto. Hoc dicit glo.et docto.communiter.

Consilium.CLXVI.

De substitutione cōpendiosa continente vulgarē expressam et de donatione inter viuos omnium bonorum facta conuentui fratrum minorum.

Summarium.

1 Substitutio cōpendiosa cōtinet vulgarem expressam verbis generalibus a qua testamētuz potest incipere,sumere vires,ꝛ etiā a tacita vulgari comprehensa in expressa pupillari.

2 Fratres minores licet incapaces hereditatum,possunt tamē recipere ꝛ retinere hereditates nomine Romane ecclesie.

3 Donatio inter viuos omnium bonoꝝ facta conuentui an possit reuocari.

Viso testamento pbi quondam viri Petri fauerij,ꝛ intellectis his que post testamentum huiusmodi cōtigerunt,existimo ꝙ licet viuēte et superstite dicto Petro Claudius ei9 filius per eum heres vniuersalis institutus ab hūanis in pupillari etate decesserit.Potuerit nihilominus Joanna grandela dicti Petri testatoris quondam vxor et mater eiusdez Claudij succedere dicto Petro testatori in vim vulgaris substitutionis de ea facte dicto Claudio,si ipsa in pupillari ꝛc.Tum quia attenta forma substitutionis huiusmodi et verbis de quibus in ea,illa videtur fuisse,non quidem pupillaris,sed cōpendiosa.per id quod voluit Bal.in.l.precibus.col.mihi.xj.ver.vnū etiaz aduerte,et nota bis ibi,sed detracta illa conditione ꝛc.C.de impube.et aliis sub- 1 stitu.† quod si ita est illa continebat ꝛ continet vulgarē expressaz, saltem verbis generalibus.per id quod voluit glo.in dicta.l.precibus.et quod ibi docto.a qua expressa potest testamentum incipere sumere vires.Tū et quia supposito ꝙ substitutio predicta,illa videlicet que proposito nostro seruit fuisset pupillaris,et sic ꝙ dictum Bald.non omnino pcederet,tamen vulgaris comprehensa sub illa pupillari non diceretur nec esset omnino tacita sed expressa verbis generalibus,quia venit sub illis verbis si in pupillari etate decesserit,dictam Joannam grandelam substituo.Poterat em̄ esse ꝙ idem Claudius adhuc impubes decederet prout et decessit viuo testatore.Et ita non potuit idem Claudius esse heres prefati quondam Petri testatoris,et consequenter euenit casus vulgaris substitutionis.iuxta.l.iij.C.de heredi.institu.et.l.ab omnibus.§.cum quidam.ff.de lega.j.quod etiam voluit Joan.de Jmol.in.c.raynutius.in materia pupillaris substitutionis,dūtaxat an sub pupillari cōprehendatur vulgaris.charta.xiiij.ver.sed iuxta predic.pōt queri.et ver.circa sextum,vez quotuplex sit effectus.de testa.ꝛc.et Alexan.de Jmol.in dicta.l.precibus.colū.iiij. versi.in eadem.ibi,filius meus erit heres ꝛc.quod si ita est,potuit testamentum prefati quondam Petri ab huiusmodi vulgari substitutione expressa,videlicet verbis generalibus,ꝙuis tacita verbis specialibus vires assumere,vt infra dicetur.Tū et quia testamentum potest incipere sumere vires,non solum ab expressa vulgari,de quo nō est dubium,et pro quo est glo.ſm vnam lecturam a doctoribus cōmuniter approbatam in.l.si pater filium.ff.de vulgari.et pupilla.et probatur in.l.iij.§.si.ff.de libe.et posthu.et in.l. gallus.fere per totam.l.eo.titu.ꝛ in.l.thays.§.splendophorus.ff. de fideicommissa.liber.sed etiam a tacita vulgari comprehensa in expressa pupillari,non solum eo casu quo ipsi impuberi heredi instituto fuit alius filius testatoris substitutus,sed etiā eo casu quo eidez filio impuberi fuit extraneus substitut9.Pro quo allegasse sufficiat.l.neqꝫ enim.§.si.cum.l.seq.ff.de testa.mili.de quo Alexā. de Jmol.in dicta.l.si pater filium.et in.l.j.ff.de vulga.ꝛ pupilla.et consilio primo.colū.viij.versi.a qua tacita vulgari potest incipere testamentum/assumere vires,vbi multa inducit et multos refert qui idipsum tenuerunt.et idem voluit Joā.de Jmol.in.l.lex cornelia.ff.de vulga.et pupilla.Jdem voluit Oldra.consilio.xx.mihi autem.lxij.exordiente,Quidam habens matrem ꝛ vxorē ꝛc.Alexan.de Jmol.consilio.clxxxviij.exordiente,Viso pcessu ꝛc.in scdo quesito.in secundo volumine.propter que existimo non esse securum ꝙ honesta mulier testatoris Fauerie soror pfati tanꝙ pretendens dictam Grandelam nō potuisse succedere dicto Petro testatori eius quondam viro in vim vulgaris substitutionis prosequatur simpliciter viam intestati,cui nec est nec esse potest regulariter locus ꝙdiu via testati locum habet.l.ꝙdiu.ff.de acquiren. heredita.

Putarem igitur fore magis consultum prefate Fauerie,ꝙ ipsa tanꝙ cessionaria vel venerabilis conuentus fratrum minorum experiretur et ageret pro bonis et rebus dicto conuentui donatis,et deinde remissis eidez Fauerie supposito ꝙ remittentes haberent facultatem illa remittendi ad quam est aduertendum,p eo quia recipiendo donationē illaz recepit ꝛ acceptauit,p et nomine Romane ecclesie,quod ideo fa- 2 ctum est,† quia fratres minores sunt regulariter incapaces hereditatum ac etiam bonorū immobilium,et hoc tā in cōmuni ꝙ in particulari.per id quod habetur in cle.exiui de paradiso.de verborum significa.et quod ponit Bar.in tracta.minoricarum.et alij in aliis locis.sed per priuilegia apostolica et vt audio recolēde memorie dominorum Clementis ꝛ Sixti pape quarti,possunt recipere et retinere hereditates et bona huiusmodi p et nomine Romane ecclesie donec et quousqꝫ aliter ordinatum aut puisum extiterit.Quomodo autez possint illa vel donare vel vendere,aut al's in alium transferre sine consensu Romane ecclesie nescio:sciūt autem et scire debent dn̄i Gardiani et ministri ad quos esset recurrē- 3 dum p veritate habenda.† Unum autē scio ꝙ donatio inter viuos facta predicto conuentui per dictum quondam Petrū,ideo reuocari non potuit ꝙ fuerit facta de omnibus bonis psentibus et futuris,etiam si verū esset ꝙ donatio inter viuos facta de omnibus bonis/presentibus/ꝛ futuris,non valeat tanꝙ auferens liberam testamenti factionem:cuius tamē contrariū tenuerūt multi, vt videri potest per ea que ponit Alexan.de Jmol.in.l.stipulatio hoc modo concepta.col.viij.versi.Jtem inꝙtum Bar.hic.ꝛ in dicta.l.ꝛc.ff.de verborum obliga.et Fran.de are.cōsilio.liiij.et And. barba.in.c.in presentia.de proba.q2 licet in casu nostro multa erāt vltra ꝛ preter donata pfato conuentui fratrum minorum,de quibus disponere et testari poterat ipse Petrus,scilicet alia omnia legata,vel vt verius loquar donata diuersis personis donatione causa mortis,quia nemini dubium est quin et legata et sic donata potuerint per eum reuocari.Et quidem de legatis est tex.in.l.iiij. ff.de adimen.lega.De donatis vero donatione causa mortis apparet.per id quod habetur in.l.non omnis.ꝛ quod ibi scribentes. ff.si certum petatur.Poterat igitur ipse Petrus fauerij reuocare

dicta pretensa legata seu donationē causa mortis multis factam, et de illis disponere ⁊ testari non obstante donatione inter viuos facta ipsi conuentui. Et ita non sibi abstulerat ipse Petrus testādi facultatem. Non ergo ex hoc capite fuit ipsa donatio nulla. Et ita mihi videtur, sub correctione ⁊c.

Consiliū. CLXVII.

De episcopo prohibere volente ciuibus suis molendinorū constructionem, et allegantē vsum molendini sui prescriptū per longissimum tempus.

Summarium.

1 Edificare in suo vsqꝫ ad celū, ꝗuis alteri noceat an vnicuiqꝫ permissum.
2 Molendini vsus per longissimū tempus continuatus an sit sufficiens in posterū cōpellere molere renuentē ⁊ alterius edificationē impedire, et a quo tempore incipiat pscriptio. nu. 5. 7. 8. 11.
3 Seruitutum quedā affirmatiue quedam negatiue.
4 Possessio in negatiua seruitute quando acquiratur.
6 Glose ⁊ doctores sunt intelligendi ſm iura que allegant.
8 Tempus immemoriale an habeat vim constituti et pscribat imprescriptibilia, et tantū possit quantū imperator cum causa.
9 Vetustati (que vicem legis obtinet) in molendinis et aquarū cōmoditatibus standum est.
10 Aqua e publico flumine an possit deduci pro molendinis, et an vicini per quorum predium aqua est deducenda obstare possint.

Ponitur in facto ꝙ tā reuerendus in Christo pater et do. do. Foroiuliēsis modernus episcopus ꝙ̄ eius in Foroiuliensi episcopatu predecessores seu mensa episcopatus huiusmodi habuerūt ab annis cētum, ducentis et citra. Et al's a tempore ⁊ ꝑ tempus de cuius initio hoīm memoria nō existit et hodie habet idē do. modernus episcopus seu dicta mensa episcopalis molendina: et quidem non tenui, sed vt ita dicam maximo sumptu cōstructa in loco/territorio/⁊ districtu eorūdem do. episcopoꝝ moderni ⁊ possessorum seu dicte episcopalis mense. Ad que et non ad alia ꝓ detricandis seu molendis eorum bladis ⁊ alijs granis accedere consueuerunt pdictis temporibus vniuersitas et homines ciuitatis Foroiuliensis. Neqꝫ a predictis tēporibus nec vniuersitas huiusmodi nec illius homines qui fuerunt ꝓ tempore habuerunt in dicta ciuitate aut eius territorio vel districtu seu etiā alibi alia molendina, ad que ꝑ molēdis dictis bladis ⁊ alijs granis ꝓ tempore accesserunt. Et quia vniuersitas hominū predicte ciuitatis et ipsi homines nunc contendunt se posse facere ⁊ habere ꝓpria molendina in quibus eorum blada ⁊ alia grana molant: quesitum est an hoc facere possint, an ve impediri valeant per eundem reuerendū do. episcopum ne molendina huiusmodi edificent seu construant, habeant, et in illis molant. Ad quod respondeo hoc non esse sine dubio. Primo enim videtur ꝙ vniuersitas ⁊ homines pdicti impediri nō possint, † quia vnicuiqꝫ licitum est edificare in suo, etiā vsqꝫ ad celum, etiam dato ꝙ alteri noceat. l. fluminū. §. fi. cum duabus seq. ff. de dā. infec. l. si in eo. ff. de aqua pluuia arcen. l. fi. ⁊ quod ibi Ange. ff. de vsucapio. l. altius. et. l. et si in edibus. C. de seruitu. et aqua. l. fi. ff. de seruitu. et. l. fi. §. penulti. ff. quod vi aut clam. et. c. significante. et quod ibi Hostien. Joan. an. in nouel. Panor. ⁊ docto. de appella. et Bartho. vero. in suo tracta. seruitu. sub rubri. de furno. † Quāuis em̄ dicti reuerendus do. modernus episcopus et eius pdecessores seu eorum episcopalis mensa ꝓhiberi nō valeant quominus vtanł pdictis molendinis. l. si quis diuturno. ff. si serui. vendi. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. et arg. l. in summa. §. idem labeo ait. ff. de aqua pluuia. arcen. Non tamē videtur ꝙ idē do. modern⁹ episcopus vel ei⁹ episcopalis mensa impedire vel ꝓhibere valeat, quomin⁹ vniuersitas ⁊ hoīes pfati molēdina faciant, facta habeāt ⁊ eis molant, quia ex his que sunt mere facultatis, vel ex his que gratuite conceduntur, non pōt dici acquisitum ius nec prescriptio causata, nec ꝑ hoc nascitur in futurū obligatio. c. possessiones. xvj. q. one. j. glo. in. l. solent. in glo. fi. in fi. ff. de offi. pconsul. et Bart. in. l. cum de in rem verso. col. vlti. ff. de vsu. et quod in specie et ad casum nostrum ponunt Cy. Bal. et alij scribētes in. l. j. C. de seruitu. et aqua. dicētes, ꝙ si per longissimum tempus iui ad molendum ad tuum molēdinum, non ꝓpterea pōtes me in futurum cōpellere ꝙ ego ibi molam ꝓpter redditū tui molendini, eo quia itio seu accessio facta fuit per modum facultatis. Idem tenet Cyn. in. l. ij. C. que sit lon. consue. Panor. in. c. abbate sancti Siluia. ij. colū. ij. de verborum significa. ⁊ quod not. Inno. in. c. cum ecclesia sutrina. de cau. possess. et ꝓprie. et Panor. in. c. qd̄ translationē. colū. ij. de offi. delega. et in dicto. c. abbate sancti Siluiani. et consilio. cxiij. exordiente, In questione que vertitur inter reuerendum patrem ⁊c. Et hoc nisi ipse reuerendus do. Foroiuliēsis episcopus ꝓbet hanc seruitutē sibi deberi, vel ex pacto habito cum predecessoribus: vel quia cum al's vniuersitas vel hoīes predicti vellent facere molendina fuit eis inhibitum per ipsum reuerendum dn̄m modernum episcopū vel eius pdecessores, et ipsi acquieuerunt inhibitioni, et deinde completa est prescriptio. Quo casu vt dicunt Hostien. ⁊ Joan. an. in dicto. c. significante, intelligi potest. l. et in ꝓuinciali. et. l. si manifeste. C. de seruitu. et aqua. arg. l. j. C. que sit lon. cōsue. Non aūt inchoari potuit, nec cucurrit prescriptio huiusmodi, nisi a tempore quo ipsi vniuersitas seu homines edificare voluissent molēdina, et ꝓpter ꝓhibitionē sibi factā hoc facere supersedissent seu destitissent: tunc em̄ bene fuisset eisdem do. episcopo ⁊ mense acquisitum ius vt possent in futurū cogi ad molendum in dictis molendinis, et impediri ne molendina facerent. dicta. l. si quis diuturno. et. l. hec aūt iura. ff. de seruitu. rustic. predi. glo. ⁊ docto. in. l. qui luminibus. ff. eo. titu. et qd̄ no. Panor. in. c. significante. in primo not. et quod ibi alij docto. et idem Panor. in. c. fi. in fi. de restitu. spolia. ⁊ in dicto. c. abbate sancti Siluiani. col. ij. et Bartho. vero. in dicto suo tracta. de seruitu. sub rubric. de furno. et quod voluit Bal. in. §. itē lapili. in. ij. q. ff. de re. diui. Facit quod not. Bal. in. l. prediorum. versi. deinde quero quando quis ⁊c. institu. de seruitu. † vbi referens dicta Petri dicit ꝙ seruitutum quedam sunt affirmatiue, vt seruitus aque ducende ⁊ similes, et quedā negatiue: vt verbi gratia, ne alti⁹ edifices. † Addiciēs ꝙ in negatiua seruitute non acquiritur possessio, nisi cum volens vti libertate fuerit prohibitus ne ea vteretur, et ipse prohibitus prohibitioni huiusmodi obtemperauit: ex hoc enim tempore prescribere incipit seruitutem, non ante. l. j. C. de seruitu. et. l. fi. ff. quemadmo. seruitu. amitten.

5 † Sed cōtra predicta et ꝓ dicto reuerendo do. episcopo et dicta eius mēsa videtur facere id qd̄ not. Hostiē. et sequitur Jo. an. in dicto. c. significante. de appella. vbi dicunt ꝙ licet ille qui longo tempore vsus est furnis aut molēdinis alium volētem de nouo edificare furnum vel molendinum ꝓhibere non possit, nisi probet hanc seruitutem sibi deberi, vel ex pacto cum pdecessoribus habito, vel quia al's volēs edificare fuit ꝓhibitus, et ipse ꝓhibitioni huiusmodi acquieuit. Hoc tamē ſm eos fallit in dn̄o ville qui hanc seruitutem sibi deberi contendit, de quo sentire videntur ꝙ ipse possit ꝓhibere etiam si non probet sibi vel ex pacto vel ex prescriptione deberi seruitutē huiusmodi. Pro quo allegant. c. quo iure. viij. disti. Cū ergo idem do. episcopus dn̄s existat dicte Foroiuliensis ciuitatis, ac loci/territorij/et districtus in quibus existunt pdicta molendina. Videtur ꝙ ipse ꝓhibere valeat ne in ipsa ciuitate aut loco et districtu pdictis edificentur seu fiant alia molendina: et hoc iuxta sententiam Hostiē. et Joan. an. in loco superius allegato.

Sed forte respondebitur ꝙ cum text. hoc est dictum. c. quo iure allegatum per Hostien. et Joand. loquatur non quidem in quolibet dn̄o alicuius loci seu ville, sed in principe: ipsi debēt intelligi loqui de dn̄o ville qui princeps 6 est, non de alio inferiore dn̄o, † quia glo. ⁊ docto. sunt intelligendi ſm iura que allegant, vt voluit Bart. in. l. non solum. §. liberationis. ff. de liberatione lega. et post multos alios Allexan. de Jmol. in. l. si constante. colū. x. versicu. tertio respondent ꝙ glos. illa ⁊c. ff. solu. matri. et idē sentit Allexan. de Jmol. in. l. si prius. colum. xj. versicu. eadem glos. ibi, eo ipso ⁊c. ff. de no. oper. nuntia. et consilio cxxxviij. exordiente, Oportune consideratis his ⁊c. colū. xij. versi. non obstat quod modo dixi ⁊c. in primo volu. Cum igitur idē reuerendus do. episcopus sit princeps in ciuitate et loco, predictis non videtur dictum. c. quo iure posse dicto eius casui adaptari.

7 † Do. Jason may. mouet ⁊ prosequitur predictam questionē in repetitione. l. quominus. colum. viij. versi. tertio principaliter circa istam questionem Bart. ⁊c. ff. de flumini. vbi post argu. hinc inde facta concludit post multos, ꝙ volens edificare molendinū impediri non possit, nisi cum al's hoc facere voluisset ⁊ fuisset inhibitus, et ipse inhibitiōi huiusmodi paruisset et deinde cucurrisset tempus sufficiens ad prescriptionē: referens etiam se in contingentia facti ita consuluisse et iudicatum extitisse. Subiungit tamen ꝙ docto. loquuntur solum in longissimo tempore, non autē 8 in illo, cuius initij memoria non sit in contrarium, † quod habet vim

vim constituti, et de quo dicit se late dicturuz in dicta. l. quominus. in. §. qd. Bar. vbi. s. colū. x. versi. tertio principaliter adde &c. inter cetera dicit ꝙ ꝑ dicto seu conclusione Bart. ibi dicentis, ꝙ qui habuit molendinum in flumine publico nauigabili tanto tempore cuius initij memoria non est in cōtrariū, dicitur habere molendinum licite. Facit triplex ratio. Prima quia perinde est tāto tēpore habuisse ac si imperator hoc concessisset, quia habet vim constituti. dicta. l. hoc iure. §. ductus aque. et. c. super quibusdam. §. preterea. de verborum significa. Secunda ratio, quia per tantū tempus prescribuntur etiam ea que al's de sui natura sunt imprescriptibilia. c. j. §. fi. de prescript. in. vj. Tertia ratio quia vetustas tāti temporis tātum potest ꝙ̄tum imperator cū causa, vt not. Andre. de yser. in. c. j. in verbo, flumina publica. colū. iij. titu. que sint regalie. Inducit etiam Bal. in titu. de pa. constan. colum. v. † vbi not. per illum text. in verbo, sicut ab antiquo. ibi esse text. expressum ꝙ in molēdinis et in cōmoditatibus aquarū standū est antiquitati. Dicit etiā tex. in. l. j. §. fi. ff. de aqua pluuia. arcen. vetustatem vicē legis obtinere, et lōgā cōsuetudinē veluti iure impositā seruitutē, que & alia ibi allegata vidētur fortasse facere ꝑ reuerendo do. episcopo, sed nō audeo firmare alio nō apparente.

10 † Quo vero ad aquam quam ꝑ molendinis construendis vniuersitas et homines predicti volunt deducere de publico flumine, videt̄ ꝙ ipsi hoc facere possint. dicta. l. quominus. nisi obstet alterum eorum de quibus ibi. obstaret enim si flumen huiusmodi nauigabile existeret, aut aliud nauigabile faceret, quia sic esset de iuribus regalibus. c. j. titu. que sint regalie. in vsi. feu. quod declarat Bart. in dicta. l. quominus. q. ij. et Bald. ff. de re. diui. super rubrica. colū. mihi. iiij. versicu. sed nunquid populus pōt cōcedere &c. et Ange. in. l. fluminū. in princi. ff. de dam. infec. et Alexan. de Jmol. consilio. cxciiij. exordiente, Cōsideratis verbis instrumenti &c. in secundo volu. Adijcio ꝙ etiam vicini per quorū predia aqua est ducenda a predicto flumine ad locum in quo vniuersitas et homines prefati nituntur facere molendina, possent si vellent deductionem huiusmodi impedire, si tamen illa fiat cum eorum detrimento seu damno. dicta. l. quominus. et quod ibi Barto. et doc. qd etiam voluit in simili Oldra. cōsilio mihi. lxxij. exordiente, Factum tale est, quedam certe et nominate persone castri de Carūbo &c. versicu. quarto queritur ex dicto themate si dicti fontes &c. et ver. sexto queritur &c. Pro quo allegat. l. in concedendo. ff. de aqua pluuia. arcen. l. per fundū. et. l. quintus. ff. de seruitu. rusti. predio. l. ꝑ agrum. C. de seruitu. et aqua. et. l. quēadmodum. §. j. cum simili. ff. ad legem acquil. Preterea cum dictus do. reuerendus dominus episcopus sit vt audio ad causam dicte mense dominus directus illorum prediorum seu agrorum, per quos aqua ducenda est. Videtur etiam eius cōsensus esse necessarius. dicta. l. in concedendo. quod etiam in simili voluit Oldra. in dicto consilio ad fi.

11 † Preterea cū vt audio predicta molendina mense episcopalis constructa extiterint cum maximo sumptu, apparueritq; et appareat, ꝙ olim fuerint alia molendina in dicta ciuitate seu territorio, et que demolita vel al's rupta extiterūt iam sunt centū anni & vltra, si ex his vel alijs haberi posset cum bona fide seu conscientia aliqua verisimilis cōiectura ꝙ super alijs molendinis non cōstruendis et super bladis et alijs granis detricandis seu molendis in dictis molendinis episcopalibus inita fuerit transactio aut compositio, posset illa allegari et deduci, ꝙ postea ab annis &c. et citra cessatum extiterit tam per vniuersitatem predictam ꝙ̄ illius ciues a cōstructione quorūcūq; molendinorum, et ꝙ durantibus illis moluerunt et molere cōsueuerunt blada & grana in dictis molēdinis, et non in alijs et ad illa et non ad alia pro molendo accesserunt et accedere consueuerunt. Ex ꝓbatione enī vsus huiusmodi vnacum cōiecturis videtur fortasse ꝓbari presumptiue titulus allegatus, hoc est cōpositio, et sic seruitus. per id quod not. Inno. vbi etiam Panor. in. c. si diligēti. de pscrip. Anto. de butri. post Joā. an. in. c. peruenit. charta. xj. de cēsi. vbi etiā Panor. ad fi. post glo. Bart. & Flori. in. l. seruitutes. ff. de seruitu. glo. Bart. Fulgo. et Flori. in. l. cum de in rem verso. ff. de vsu. Bart. et Jo. de Jmol. in. l. j. §. fi. ff. de aqua pluuia. arcē. Bart. in quadā sua disputatione exordiente, Quedā mulier. Ange. are. in. §. eque. versi. cautela tamen singularis est. et Pau. de cast. in dicta. l. seruitutes. vbi etiam dicit hanc esse opinionē cōmunem legista. et canoni. vbi aūt istud nō posset deduci ex cōiecturis verisimilibus cū bona cōsciētia, cōsulo oīno supsedēdū ab hoc fundamēto.

Consiliū. CLXVIII.

De transactione super re obscura facta per concilium ciuitatis obligans ciues ad illam.

Summarium.

1 Concilium factum per syndicos & consiliarios an representet totam ciuitatē et videatur posse quod potest totus populus.
2 Populus vel maior pars illius vel syndici habētes generale mādatum cū libera, an possint transigere super re obscura & litigiosa.

Non puto ꝙ trāsactio olim Anno videlicet incarnationis dñice M. cccclxxxix. et die. xxvij. mēsis Aprilis celebrata & inita per et inter reuerendissimum in Christo patrem et do. dñm nunc Ebredunēsem archiepiscopum, tunc vero Foroiuliēsem episcopum ex vna parte, et vniuersitatem ciuitatis Foroiuliēsis seu dominos syndicos, consiliarios & quosdam inibi nominatos pro et nomine eiusdem vniuersitatis ex alia. Dici possit nulla aut al's inualida seu etiam infirmari aut rescindi ex eo capite quo pretenditur transactionem huiusmodi nō fuisse celebratam et initam ꝑ omnes ciues seu de consensu omnium ciuium predicte ciuitatis.

1 † Tum quia vt videtur posse colligi ex tenore illius illa facta est per syndicos & consiliarios et sic per concilium predicte ciuitatis, quod representat totam ciuitatem, vt dicit glo. in. l. sed ex dolo. in verbo, facere possunt. ff. de dolo. in. l. aliud. §. refertur. ff. de regu. iur. et. C. que sit lon. consuetu. super rubrica. quod etiaz voluit Jaco. rebuf. C. de decre. decuri. lib. x. Ange. Joan. de Jmol. & Alexā. de Jmol. in. l. ita tamen. in principio. ff. ad trebel. Alex. de Jmol. in. l. ij. ff. de iu. immunita. quēadmodū ergo totus populus ꝑdicte ciuitatis transigere poterat cū dicto reuerēdo tunc Foroiuliensi episcopo, ita & potuit predictum cōsilium tunc cum eo transigere, quia cōcilium videtur posse quod potest totus populus, vt etiam videntur voluisse Ange. Joan. de Jmol. & Alexā. de Jmol. in dicta. l. ita tamen. in principio. et Alexā. de Jmol. in dicta. l. ij.

2 † De toto autem populo seu vniuersitate aut maiore parte illius: nō est dubium quin transigere potuisset, quinimo & donare ſm Barto. qui ita not. in. l. ambitiosa. in. ij. vel. iij. colū. ff. de decre. ab ordi. facien. per. l. ꝓhibere. §. plane. ff. qd vi aut clam. Bald. in. c. j. §. iniuria. de pa. iura. fir. et Bal. in. l. ꝑses. colū. vlti. C. de transac. Tum et quia ꝑfati reuerendus do. tunc Foroiuliensis episcopus syndici et alij transegerunt nō quidem de re clara ꝑsertim quo ad illuz denarium &c. sed de re obscura & dubia, et de qua pendebat lis grandis inter partes. Potuerūt igitur dicti syndici transigere, vtpote gerentes publicum officium et qui habebant generale mandatuz cum libera administratione, et poterant ea facere in quibus requiritur specificum mandatum. l. preses. et quod ibi Bart. et omnes scribentes. et qd not. Cy. & Bal. in. l. j. C. etiam per ꝓcurat. cau. in integ. et Bart. in. l. illud. §. j. ff. de minori. et Pau. de ca. in. l. iusiurandum et ad pecunias. §. defensor. ff. de iureiuran. Tum et quia transactio hmōi que vt apparet ex tenore illius celebrata et inita extitit per dictos syndicos cōsiliarios & alios nomine ꝑdicte vniuersitatis postea fuit ratificata nō solum per lōgam obseruationē illius, sed etiam ꝑ deputationem collectoris illius denarij factaz a populo seu ꝑdicta vniuersitate. Et hoc in obseruantiam ꝑdicte transactionis seu insequendo qd in illa cōueniret quo ad dictum denarium. Nō ergo potest ipsa vniuersitas nunc cōtrauenire quēadmodum nec posset si ante transactionez illam fieri mandasset, quia vt dicit regula ratihabitionem retrotrahi & mandato: nō est dubium comparari regula ratihabitionem, et qd ibi glo. de regu. iu. in. vj. Et quia iste casus non videtur mihi habere dubium, ego vlterius super eo non insisto.

Consilium. CLXIX.

De legitimatione spurij, et successione illius in bonis patris.

Summarium.

1 Pater an debeat esse presens in legitimatione filij et preces principi offerre.
2 Spuria alicuius an dicenda filia illius, et an veniat appellatione descendentium.
3 Spuriorum procreatio magis vitio vertitur procreantibus ꝙ̄ pro

creatis.

4 Clausula ex certa sciētia nihil operatur in his que princeps ignorare ꝑsumitur vt statuta ⁊ locorum cōsuetudines.

5 Clausula dūmodo non sit ius alteri quesitum tuetur ius habentes in re, et derogat ius habentibus ad rem, tollitqꝫ omnem surreptionem que posset a tertio allegari pretēdēte rescriptum esse sibi preiudiciabile.

6 Princeps an possit tollere ius iam in spe ꝓbabili cōstitutum.

7 Illegitimus sub ea reseruatione legitimari an valeat vt nō succedat vel succedat prout patri placuerit.

8 Filius naturalis vel spurius legitimatus an excludant substitutum testatoris genere nobilis. nu. seq.

9 Spurij etiam legitimati cēsentur infames infamia facti.

Existimo prout alias dixi, ꝙ alio nō apparente ꝑtensa legitimatio quā obtinuisse dicitur nobilis Joāna de mōte acuto a recolēde memorie illustri dño Philippo Burgūdie duce de iure nō valuerit nec valeat, vtpote facta, si tamen facta appareat ab illo qui eam facere non potuit, cum nō esset princeps seu dñs qui superiorem non haberet, sed subditus ⁊ vassallus serenissimi dñi Frācoꝝ regis. Ipse ergo legitimare nō potuit, quia potestas legitimādi est de reseruatis principi. Et hoc nisi appareret eū hāc facultatem cōsecutum extitisse ex concessione superioris, vel ipse et ꝑdecessores antea tanto tēpore vsi extitissent, ꝙ de initio hominū memoria nō fuisset, causis ⁊ rationibus al's tam per alios ꝙ̄ ꝑ me allegatis, quas refricare non expedit.

1 † Dixi preterea multa obstitisse et obstare validitati alterius ꝑtense legitimationis quā eadē nobilis Joanna impetrasse dicitur a recolende memorie serenissimo dño Ludouico Frācoꝝ rege. Et primo quidē obstitit ⁊ obstat ꝙ illa impetrata extiterit, si tamen de illius impetratione appareat absente magnifico quondā viro dño Claudio de mōteacuto ipsius Joanne ꝑtenso patre, per quā tamen ad validitatē huiuscemodi ꝑtense legitimationis et ꝓ ipsa obtinenda oportuerat ꝑces offerri regie maiestati, aut saltē ipsum tunc fuisse ꝑsentem ⁊ legitimationi cōsentire ꝑ iura ⁊ rationes al's allegatas. qđ etiam voluit Rapha. Fulgo. cōsilio mihi cētesimo exordiēte, Quidā Falconus pilateonis de cōtractu sancte Sophie. Pro quo allegat aut. qui. mo. natu. effi. sui. §. si quis igitur. et §. gñaliter. et qđ not. in. l. fi. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. et in. l. cū adoptio. ff. de adop. et in. §. sed si quis nepotis. institu. de adop. Nō aūt apparet ꝙ dictus do. Claudius supplicationē obtulerit ꝓ obtinenda dicta ꝑtensa legitimatione, nec ꝙ ipse impetrationi legitimationis hmōi tūc vel postea cōcesserit. Et quidē nō, ꝓ tunc nisi forte quis dicat ꝙ imo de hoc appareat ꝓpter illa verba, necnon in fauorē quorūdā suoꝝ parentū qui sup hoc nobis supplicarunt. Sed istud nō obstat, causis ⁊ rationibus al's allegatis ⁊ inductis, quas nō repeto. Adijcio ꝙ etiā ea ratiōe nō ꝓbetur nec ꝑsumi debeat ꝙ ꝑ illa verba, necnō in fauorē quorūdam suoꝝ parentū qui sup hoc nobis supplicarūt

2 dictū dñm Claudiū fuisse ꝑntem. † Quia cū dicta Joanna dici nō possit naturalis, sed magis spuria, si et quatenus dici possit et appareat genita ex ipsis do. Claudio, ipsa nō erat eius filia noīanda. aut. qui. mo. natu. effi. sui. §. fi. collat. vij. et transumptiue in aut. ex cōplexu. C. de ince. nupt. et aut. licet. C. de natura. libe. qđ etiam voluit Ange. in. l. gñaliter. §. cū aūt. C. de instit. et substi. sub cōdi. fac. Nec ꝫm Ange. vbi supra veniebat ipsa Joanna appellatione descendentiū. pro quo allegat aut. cessante. C. de legit. heredi. et aut. vt lice. matri ⁊ auie. §. illud. colla. viij. Quod si ita est, ergo nec idē

3 do. Claudius debebat noīari eius pater vel etiā parēs, † qꝛ in procreatione taliū ꝑtensoꝝ liberoꝝ maius delictū est ipsoꝝ ꝓcreantiū ꝙ̄ ꝓcreatoꝝ, immo sic est delictū ꝓcreantiū vt nō sit ꝓcreatorū, vt voluit beatus Hieronym⁹ in libello seu epistola ad Pammachiū cōtra Jo. Hiero. epi. et Ruffi. et transumptiue in. c. nasci de adulterio. dist. lvj. Nō etiā apparet ꝙ idem do. Claudius postea dicte ꝑtense legitimationi cōsenserit, aut ꝙ etiā illius notitiā habuerit cū nullibi appareat ipsum illā nominasse eius filiam legitimatā, sed potius filiam bastardam ⁊ donatam.

Et supposito citra ꝑiudiciū veritatis, ꝙ dicta ꝑtēsa legitimatio valuisset, quo ad hoc vt dicta nobilis Joāna dici potuerit ⁊ possit filia legitima dicti quōdā dñi Claudij: non tamē videt potuisse aut posse eidē succedere, et ꝑsertim in bonis feudalibus et in ꝑiudiciū agnatoꝝ dicti dñi Claudij

4 causis ⁊ rōnibus al's allegatis, quas nō repeto. † Quib⁹ nō obstat clausula ex certa scientia, qꝛ clausula hmōi nihil operat in his que princeps ignorare ꝑsumit, put sunt statuta ⁊ locoꝝ cōsuetudines vt voluit Bal. in. l. fi. col. ij. C. sentē. rescin. nō pos. et Alex. de imol. cōsilio. cxxv. exordiente, Uiso pūcto qōnis. col. fi. in scdo volu. Cū igitur vt in facto supponit ꝑfati agnati essent ex dispositione consuetudinis patrie inuitati ad successionē dicti dñi Claudij, et quibus ipse do. Claudius ꝑiudicare nō poterat, obstante ipsa consuetudine non videt dicta clausula, ex certa scientia seu hmōi ꝑtensa legitimatio, etiam cum dicta clausula ex certa scientia eisdē agnatis preiudicasse.

5 † Fateor ꝙ dicte nobili Joāne multū suffragari videatur ⁊ ipsis do. agnatis obsistere clausula dūmodo nō sit alteri ius quesitū apposita in dicta ꝑtensa regia legitimatione, ꝓ eo quia licet clausula hmōi tueatur ⁊ ꝑseruet habētes ius in re: illa tamen derogat habētibus ius ad rem. ꝓ id qđ voluit Calde. in suis cōsilijs. titu. de rescrip. cōsit. viij. ad fi. et Roma. cōsilio. cclvj. exordiēte, Approbo sententias. et Gemi. post Jo. an. in. c. si. in si. ꝑncipij. de ꝑben. in. vj. et Feli. in. c. causam q̄. col. penul. circa principiū. de rescrip. Et vt dicit Cardi. florē. cōsilio. xcij. exordiente, Nobiles viri ⁊c. clausula si nō est alteri ius quesitum tollit omnē surreptionē q̄ posset allegari a tertio ꝑtendente rescriptum esse sibi ꝑiudiciabile. qđ dictum cōmemorat et refert Feli. in. c. sup

6 lris. col. vij. ver. quinta regula ⁊c. de rescrip. † Nisi forte dicat principem nō posse tollere ius ad rem seu ius iam in spe ꝓbabili cōstitutum. Sed istud forte nō videt esse verū, vt apparet ex his que ponit idē Feli. in locis superi⁹ allegatis, et plenius in. c. cū olim. col. xj. ver. tertia declaratio. et multis seq. de re iudi. vbi allegat multa et multoꝝ cōsilia, et signanter dictū Alexan. de Jmol. cōsilio. ij. in primo volu. cōsi. lxxxvj. exordiente, Uisis codicillis ⁊c. in scdo vol. qui loquēs de substituto heredi sub cōditione si sine liberis naturalibus ⁊ legitimis idem heres decesserit, dicit eū excludi ꝑ filium illegitimū heredis grauati ꝑ principē legitimatū. Quod dixi ꝓcedere saltē eo casu et sine dubio quo apparet principē voluisse ꝑiudicare ipsi substituto: qđ si ita est, idem videret esse in casu, qꝛ non minus debet hereditas substituto pendēte cōditione substitutionis ꝙ̄ debeat agnatis ex cōsuetudine patrie Burgūdie, qꝛ quēadmodū cōtingere pōt vt substitutus nō succedat, vt quia forte premoriet instituto heredi ⁊ grauato de restituēdo. Jta ⁊ in casu nro cōtingere poterat ꝙ illi agnati non succederent, vt quia poterant ipsi agnati premori et ab humanis decedere viuēte dicto domino Claudio. Et ita ꝙ̄diu vixit idē do. Claudius nō habuerunt ipsi agnati ius in eorum personis radicatum: quemadmodum dicit Bar. de substituto. in. l. is pōt. ff. de acqui. heredi. et refert Alexā. de Jmol. in dictis consilijs.

7 † Ipsi vero nobili Joanne et quod ad ipsius repulsionē sufficit, maxime obstare videtur ꝙ nō apparuerit nec appareat eundem do. Claudiū voluisse ꝙ ipsa in bonis eius succederet, sine eius tamen volūtate non voluit serenissim⁹ pnceps eā admitti vel recipi ad substitutionē, vt apparet ꝑ illa verba: ad successionemqꝫ dictoꝝ patris ⁊ matris ac ceteroꝝ parentum ⁊ amicoꝝ suorum et aliorum quorūcūqꝫ ex testamento vel ab intestato, dūmodo de eorū ꝓcesserit volūtate ⁊c. Pro quo siue verba hmōi conditionem importent, siue actum modificent. Apparet eundem serenissimū do. principem non voluisse ipsam Joannam admitti ad successionem dicti do. Claudij, nisi eo casu quo de eius volūtate ꝓcessisset, quod eū facere potuisse nemo est qui dubitet aut saltē dubitare debeat. Pro quo allegasse sufficiat quod plene voluit Cuma. consilio. xcviij. exordiente, Supposito tenore ꝓcedētis legitimationis ⁊c. Cui Pau. de ca. se subscripsit. et quod voluit Joā. an. in addi. Specu. titu. de successio. ab intest. §. j. in addi. exordiente, Ubi hoc dixerit nondū reperiri. Bar. in. l. quesitū. in antiquis reportatis. ff. de adop. Pau. de cast. in. l. solet. ff. de iurisdi. omniū iudi. Pau. de cast. Alexan. de Jmol. ⁊ moder. in. l. pactū quod dotali. C. de colla. Alexan. de Jmol. cōsilio. xxv. exordiente, Circa primum dubium quo queritur ⁊c. col. iiij. versi. accedit ad predictorum confirmationem, quia pater potest ⁊c. et consilio. xxx. exordiente, Juxta ea que al's consulendo scripsi ⁊c. in quarto volu. et quod vt refert Pau. de cast. in dicta. l. pactum qđ dotali consuluit Rayne. de forli. in ciuitate Pisarum qui omnes in hoc videntur conuenire ꝙ illegitimus sub ea reseruatione legitimari valeat vt non succedat, vel sic succedat prout patri placuerit succedere. Pro quo dicto allegauit Bart. in dicta. l. quesitum. c. j. de fili. na. ex matri. ad morga. cōtra. Cum igitur non appareat ꝙ de voluntate dicti quondam domini Claudij fuerit ipsam nobilē Joannam eidē succedere: nō videtur ꝙ ipsa hoc facere possit: eo maxime qꝛ hic agitur de successione viri nobilis ⁊ in dignitate cōstituti, ⁊ cuius successio cōsistit in baronijs ⁊ magnis dominijs: quo casu

8 †quo casu queadmodũ filius naturalis non excludit substitutũ.l.
ex facto.§.si quis rogat⁹.cũ ibi not.ff.ad trebel.pro eo q₂ presumit
testatorẽ de illis non sensisse:q₂ sunt magis dedecori q̃ essent viro
ignobili.l.si qua illustris.C.ad orfi.per tales enim filios nobilitas
patris vel aui predefuncti nõ seruatur.l.lex nature.ff.de sta.homi.
et quod habetur in.c.si gens Anglorũ.dist.lvj.vbi dicit beat⁹ Bo
nifacius marty₂ qd de cõmixtione meretricum estimãdum est de-
generes populos ꝛ ignobiles ꝛ furẽtes libidine fore procreãdos.
ꝛ ad extremũ vniuersam plebem ad deteriora ꝛ ignobilitatem ver
gentem ꝛ nouissime nec bello seculari fortẽ nec in fide stabilẽ ꝛ nec
honorabilem hominibus nec deo amabilẽ esse vẽturã,ita nec vide
9 tur q̃ tales legitimati succedere debeant,†cum censeantur infa-
mes infamia facti,vt not.Azo.in summa.C.titu.de infami.circa
principiũ.quẽ doct.vbiq₃ sequũtur.Cuiuscunq₃ enim interest he-
reditatẽ suã nõ deuenire ad prolẽ infamatam,vt dignitas,ꝛ fama
eius cõseruetur illesa.Pro quo facit qd per predicta voluit Ang.
in sua disputatione exordiende,Nobilis quidã.in secũdo dubio.ꝛ
sequitur Anto.de butri.in.c.per venerabilem.qui filij sint legi.di-
centes q̃ eo casu talis filius legitimatus nõ excludit substitutum
quando testator erat nobilis genere.ꝛ dicit Ange.hanc esse rõnẽ.
c.naturales.ti.si de feu.fuerit controuer.inter do.ꝛ agna.q₂ nõ est
verisimile nobilem feudum cõcedentem de tali prole sensisse.

Consilium.CLXX.

De vsu furnorũ non prescripto sine preuia prohibitione.Et
vide consil.xxxix.in prima parte.ꝛ consi.clxvij.in ista parte.

Summarium.

1 Edificia construere ꝛ erigere nulli negatum in suo.
2 Prescriptio et ius non acquiruntur ex his que sunt mere faculta-
tis vel ex gratuite concessis,nec per hoc nascitur in futurum obli-
gatio.
3 Usus mole[illegible] prescriptibilis actiue ꝛ passiue,ꝛ qñ.nu.6.
4 In negatiua seruitute acquiri possessio quando possit.
5 Jura prohibitoria non prescribuntur nisi preuia prohibitione.

Etiam si venerabilis
et religiosus vir frater Guillielmus sexto-
ris pretensus preceptor preceptorie Po-
geti vallis probasset parte eius supplica-
ta ꝛ exposita in quadam eius pretẽsa sup-
plicatione parte sua exhibita ꝛ oblata.Cõ
tra nobilez ꝛ generosum virũ Aymonem
de vro dominũ Venterolij,ꝛ alias q̃ ipse
ꝛ sui predecessores habuerint a.x.xx.xxx.xl.l.lx.ꝛ cẽtũ annis citra
vltra,ꝛ per eos furnũ in dicto loco Venterolij,ꝛ qd durãte tẽpore
hmõi omnes habitatores ꝛ incole in furno hmõi suos panes de-
coxerint,et pro decoctione hmõi certum quid vel in pane vel alꝫ
eidem fratri Guillielmo aut dictis eius predecessoribus aliquid
persoluerint,nõ tamẽ potuit nec potest ipse nobilis Aymo impe
diri,quominus in dicto loco Venterolij aut eius territorio,et in
suo predio vrbano aut rustico furnũ edificet ꝛ construat,et in illo
panem suum ꝛ panẽ incolarũ ꝛ habitatorũ dicti loci ad illuz acce-
1 dentium decoquat,†quia vnicuiq₃ licitum est edificare in suo etiã
vsq₃ ad celum etiam dato quod alteri noceat.l.fluuiũ.§.fina.cum
duabus seq.ff.de dam.infec.l.si in eo.ff.de aqua pluuia.arcen.l.si.ꝛ
quod ibi Ange.ff.de vsuca.l.altius.ꝛ.l.ꝛ si in edibus.C.de seruitu.
ꝛ aqua.l.si.ff.de seruitu.ꝛ.l.fina.§.penulti.ff.quod vi aut clam.ꝛ.c.
significante.et quod ibi Hostiẽ.Joã.and.in nouel.Panor.Phi-
lip.de fran.ꝛ doc.de appella.ꝛ Bartho.vero.ĩ suo tractatu de ser
uitu.super rubrica de furno,q̃uis enim idem do.pretensus prece-
ptor prohiberi non valeat,quominus vtatur dicto pretenso eius
furno.l.si quis diuturno.ff.si serui.vẽdi.l.hoc iure.§.ductus aque.
ff.de aqua quoti.et esti.et argu.l.in summa.§.idem labeo ait.ff.de
aqua pluuia arcen.Non tamen videtur qd idem pretensus prece-
ptor impedire vel prohibere valeat,quominus dictus nobilis de
Vrro furnũ construat ꝛ constructum habeat,et in eo panes predi
2 ctos decoquat,†quia ex his que sunt mere facultatis vel ex his q̃
gratuite conceduntur non potest dici acquisitum ius nec prescri-
ptio causata nec per hoc nascitur in futuruz obligatio.c.possessio
nes.xvi.q.j.glo.in.l.solent.in glo.fi.in fine.ff.de offi.proconsul.et
Barto.in.l.cum de in rem verso.col.vlti.ff.de vsu.ꝛ quod in specie
et ad casum nostrum ponunt Cy.Bald.et alij scribentes in.l.j.C.
3 de seruitu.et aqua.†Dicentes quod si per longissimum tempus
iui ad molendum ad tuum molendinum,nõ propterea potes me
in futurum compellere qd ego ibi molam propter reddituz tui mo
lẽdini,ꝛ hoc ideo q₂ itio seu accessio huiusmodi facta fuit p modũ
cuiusdam facultatis.Idem tenet Cy.in.l.ij.C.que sit lon.consue.
Panor.in.c.abbate sancti Siluiani.col.ij.de verbo.signi.et quod
not.Inno.in.c.cum ecclesia sutrina.de can.posses.ꝛ proprie.ꝛ Pa
nor.in.c.quod translationem.col.ij.de offi.delega.ꝛ in dicto.c.ab-
bate sancti Siluiani.ꝛ consilio.cxiij.exordiente,In qõne queuerti
tur inter reuerendum ꝛc.Et hoc nisi dictus do.preceptor probet
dictam pretensam seruitutem sibi deberi vel ex pacto habito cum
predecessoribus vel quia cum alias prefatus nobilis de Vrro vel
predecessores vellẽt furnum edificare,fuit eis inhibitum parte di
cti preceptoris aut predecessorum suorum,ꝛ ipse de Vrro aut prẽ
decessores inhibitioni huiusmodi acqeuissent.Pro quo allegas-
se sufficiat quod voluit Bald.in.§.prediorum.versi.deinde quero
quãdo quis.institu.de seruitu.vbi referens dicta Pet.dicit q̃ ser
uitutum quedam sunt affirmatiue,vt seruitus aque ducẽde,et si-
4 miles,ꝛ quedam negatiue:vt verbigratia ne altius edifices.†Di-
cit quod in negatiua seruitute non acquiritur possessio nisi cũ vo-
lens vti libertate fuerit prohibitus ne ea vteretur,ꝛ ipse prohibi-
tus paruerit prohibitioni huiusmodi.Ex hoc enim tẽpore pre-
scribere incipit seruitutem non ante.l.j.C.de seruitu.ꝛ aqua.ꝛ.l.fi.
ff.quemadmodũ seruitu.amittan.Pro quo etiam facit qd voluit
Bald.in.l.item lapilli.versi.tertio quero an possim prescribere q̃
5 nullus habeat molẽdinum nisi ego ꝛc.ff.de re.diui.†Ubi dicit qd
iura prohibitoria nõ possunt aliter prescribi nisi primo procedat
prohibitio.Et idem no.doct.in.c.significante.et Bartho.vero.lo
quens specialiter in furno in suo tractatu,de seruitu.sub rubri-
ca de furno.ꝛ idem voluit Ambro.de vina.in repeti.l.de quibus.
charta mihi.vij.versic.idem dico ego si oẽs de populo veniant ad
6 molendinum tuum ꝛc.ff.de legi.†Ubi etiam dicit qd ire pro mul
tura aut decoctione panis ad molendinum aut furnum alterius
fit per modum cuiusdam facultatis.Et q̃ ita demum acquiritur
possessio seu quasi per dominum molendini seu furni vt imposte-
rum ad molendinum seu furnum huiusmodi,et non ad alios ac-
cedere debeant,ꝛ in eis molere et decoquere si illis accedentibus
inhibitum extiterit ne ad aliud molendinum aut furnum pro mo
lendo aut decoquẽdo accederẽt et inhibitioni huiusmodi paritũ
extiterit.hoc etiã post Pet.voluit Bald.in dicta.l.j.col.ij.versi.ꝛ
ex predictis infert Pet.C.de seruitu.et aqua.vbi expresse voluit
quod q̃uis per longissimum tempus iuerim ad tuuz molẽdinũ,
et ibi moluerim,non propterea potes me cogere vt ad illud acce
daz:quia ista itio seu accessus facta est per modũ facultatis.Et q₂
per hoc vt dicit Pet.et post eum Bal.tu nõ es adeptus alicuius
iuris quasi possessionẽ.ꝛ Joan.fabri in.§.eque.col.mihi.viij.ver.
sed quis erit modus probandi ꝛc.institu.de actio.vbi loquitur de
seruitutibus negatiuis ꝛ expresse de furno,quod etiam satis fuit
de mente Albe.C.que sit lon.consue.charta penulti.versi.quid er-
go si longissimo tempore totus populus venit ꝛc.Ex quibus om-
nibus apparet non suffecisse nec sufficere etiam ad impetrandum
remediũ statuti Dalphinalis si quis per literas,quod dictus pre
ceptor ꝛ predecessores sui et non alij habuerint longissimo tempo
re furnuz in loco seu territorio Venterolij,ꝛ qd durante tpe hmõi
oẽs habitatores ꝛ incole eiusdem loci.Insuper et tam dictus no-
bilis Aymo de vro q̃ sui predecessores eorũ panes in eo decoxe-
rint,nisi etiã probatũ extiterit aliquando fuisse inhibitũ huic no-
bili de Vrro aut eius predecessoribus quibus vniuersaliter succes
sisset ne furnuz facerent:aut incolis ꝛ habitatoribus,ne alibi eoꝝ
panes decoquerent,ꝛ inhibitioni huiusmodi probaretur parituz
extitisse:quia ante hanc inhibitionem non esset quesita ipsi prece-
ptori aut predecessoribus aliqua possessio seu quasi qua potuerit
dict⁹ pretẽsus preceptor per ipsum de Vrro aut habitatores spo
liari vel in ea turbari.Et ita mihi videtur ꝛc.

Consilium.CLXXI.

De petitione supplementi legitime non obstante renuntia-
tione bonorum paternorum.

Summarium.

1 Juramentum vnicum non nocet minori renuntianti ꝛ leso
vltra dimidiam:quia nõ excluditur a beneficio.l.ij.C.de rescin.vẽ.
licet a beneficio minoritatis excludatur.
2 Exceptio non concludens tanq̃ impertinens rejicienda.
3 Clericus agens contra laicum coram iudice ecclesiastico quid de-
bet in petitione inserere.
4 Renuntiatio filie de paternis bonis an extendatur ad legitimaz
aut eius supplementum,ꝛ quando.

5 Iuramentum hoc importat qꝫ contractus simplex sine iuramēto non vltra, vbi ratione cōsensus contractus deficit.

6 Iuramentum obligationem non auget, sed ei intra suos limites manenti religionis vinculum addit.

7 Exceptio iurisiurandi an sit de exceptionibus impedientibus litiscontestationem.

8 Admissio exceptionis requirentis altiorem indaginem an possit differri ad merita cause, licet sit de impedientibus litiscontestationem.

Etiā si appareret honestam mulierem Manseam meleti vxorem et personam cōiunctam prouidi viri Thome ruffi ciuis Tricastrinensis quittasse bona paterna etiam cum iuramēto, non propterea inferretur nec infert quin eadem Māseta potuerit et possit petere supplemētum legitime parte eius postulatum ꝛ petitum in quodam eius libello apte ꝛ pertinenter cōfecto ac per eam oblato ꝛ producto coram egregio viro domino Uicesenescallo Ualentineñ. in sede Mōtilijademarꝫ. Cōtra ꝛ aduersus Alaysiam ꝛ Agnetam filias naturales ꝛ legitimas probi quondam viri Guillielmi meleti, ac Claudetam ꝛ Symonā filias quondam naturales ꝛ legitimas Joannis meleti iunioris ipsius Mansete neptes ex prefatis Guillielmo ꝛ Joanne iuniore prefunctis quondam fratribus dicte Mansete. Quoniam vt deducitur in libello huiusmodi dicta Manseta erat tempore facte dicte pretense quittantie, si que facta fuerit minor nō soluꝫ .xxv. annis, sed etiam decē ꝛ septē.† Quo fit vt cum etiā ponatur in libello huiusmodi dictam Mansetam fuisse lesam lōge vltra dimidiā partē iusti pretij, nō se extenderit nec extēdat vnicum pretensum, ꝛ simpliciter prestitum iuramentum ad hūc casum. Soluꝫ enim eandē Mansetam representasset maiorem .xxv. annis, et eam exclusisset vel excluderet a beneficio minoris etatis ꝛ restitutionis i integrū nō autē a beneficio. l. ij. C. de rescin. vēdi. ꝛ c. penul. de emp. ꝛ vēdi. Pro quo allegasse sufficiat qđ not. glo. in d. l. ij. super verbo, iudicis. ver. secꝰ dic iꝰ minore, ꝛ qđ ibi doc. glo. i. d. c. penul. ꝛ qđ ibi doct. ꝛ qđ not. doc. in c. Quis pactū. de pac. in vj. Queādmodū enim remedium huiusmodi datur maioribus sic circumuentis aut lesis et sine iuramento cōtrahētibus, ita datur minoribus sic lesis aut deceptis etiā cū vnico iuramēto de nō cōtraueniēdo ɔtrahētibus vt apparet per ea que not. glo. ꝛ docto. in locis preallegatis, nisi forte esset iuratum per minorem de non contraueniendo etiā pretextu enormissime lesionis vel excedētis ꝛc. quod nō fuit in casu. Nō apparēt ergo lese dicte ree ex nō admissione seu repulsione illius pretense exceptionis iurisiurandi parte earum vt pretenditur apposite ad impediendum processum: quia illa etiam probata dictam Mansetam non repelleret nec cum effectu impediret, quominus ageret et agat pro dicto supplemento.† Non ergo fuit dicta pretēsa exceptio admittenda, vtpote impertinens ꝛ non concludēs. l. neqꝫ natales. l. ad probationem. C. de proba. l. non hoc. C. vnde legi. et. c. cum contingat. cum suis simili. de offi. delega. Cui non obstat si forte opponeretur qđ nōdum appareat legitimā dicte Māsete ascendisse vel ascendere ad estimationem seu valorem de quo in dicto libello.† Quoniā respondeo qꝫ quo ad hoc vt teneātur dicte ree respondere nō obstante dicta pretensa exceptione iurisiurādi, illa que proponuntur in libello habētur pro veris per. l. cū quedam puella. §. fi. ff. de iurisdi. omnium iudi. ꝛ per. l. ordinataꝫ. ff. de libe. cau. Pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Bar. i. l. ij. col. ij. ver. quero aliquis florentinus. vbi etiam Fulgo. ꝛ Alexā. de imol. col. vj. versi. circa predicta querit etiam hic Bar. ff. si quis in ius voca. nō ierit. Allego etiā quod not. Inno. in. c. cum sit generale. de fo. compe. vbi voluit qꝫ si clericus agens contra laycum coram iudice ecclesiastico super oppressione vel fraude vel illicito contractu in quibus casibus fundatur iurisditio iudicis ecclesiastici vt ibi not. debet in petitione facere mētionem de oppressione vel fraude vel minus legitimo cōtractu. Et super illa clausula fundare suā intētionē, ꝛ si pars aduersa neget nihilominus procedet in causa principali. Etiam facit quod voluit idem Inno. in. c. ceteruꝫ. de iudi. et Guido. de suza. in autenti. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor.

4 † Preterea renuntiatio quaꝫ facit filia de paterna hereditate aut de bonis paternis non extenditur ad legitimam aut supplementum legitime nisi hoc expresse dicatur, per id quod habetur in. l. si quādo. §. ꝛ generaliter. ꝛ quod ibi Bald. Salice. ꝛ Paul. de cast. C. de inoffi. testa. Guilliel. de cu. Alberi. Bald. et Ange. in. l. de his. ff. de transac. ꝛ Francis. de are. in. l. j. §. si quis ita. colum. vj. versi. adde dictis eius. ff. de verb. obliga. et Bald. ff. de iureiuran. in rubrica. col. penulti. et Roma. in. l. qui superstitis. in tertia limitatione. ff. de acquirē. heredi. Et hoc operatur defectus consensus qui nō presumitur interuenisse quo ad abdicationem legitime aut supplemēti illius.† Et ideo hoc casu succedit regula quā ponit Bart. in. l. si quis ꝓ eo. versus fi. ff. de fideiusso. que probatur in. l. fina. C. de non nume. pecu. et. in. l. fi. ff. qui satisda. cogan. scꝫ qꝫ quando contractus deficit ratione cōsensus, tantum importat iuramentū quātū cōtractus simplex sine iuramento, ꝛ nō vltra. Ad quod bene facit qđ voluit Oldra. cōsi. mihi. clxxxvij. exordiēte, Cuꝫ mulier donatrix ꝛc.† Ubi dicit qꝫ iuramentum non auget obligationē, sed ei intra suos limites manēti addit religionis vinculum. et Bald. in. l. fi. circa principium. C. de nō numera. pecu. Nō obstante ergo dicta pretensa quittantia etiā si sit iurata, ꝛ de illa appareat, debuit ꝛ debet dicta Māseta admitti ad petendum supplementum dicte eius legitime, nec hoc faciē do venit contra pretensum iuramentum.

7 † Adijcio qđ exceptio iurisiurandi non est de exceptionibus impedientibus litiscontestationem de quibus in. j. de lit. contesta. in. vj. Ergo illa parte dictaruꝫ rearum opposita impedire nō debuit litis cōtestationem. Et vbi exceptio hmōi fuisset ꝛ esset de exceptionibus impediētibus litiscōtestationē,† qꝛ tū illa in hoc casu requirit altioreꝫ indaginē, admissio illius potuit differri ad merita cause, per id qđ voluit Bar. in. l. nam ꝛ postea. per illū tex. scđm vnū intellectum. ff. de iureiur. et in. l. si pupilli. §. videamus in fi. cum. l. seq. ff. de nego. gest. per. l. ille a quo. §. si de testamēto. vbi etiā Alex. de imol. ff. ad trebel. Ex quibus oībus apparet dictas reas male et indebite recurrisse ad hanc curiā ac literas parte earū a dicta curia ꝛ vobis reuerēdo patre ꝛ viro egregio dn̄o vicario ꝛ officiali Tricastrinēsi impetratas, et per quas mādastis moneri tam dictā Mansetaꝫ qꝫ prefatū do. Uicesenescallū: fuisse ꝛ esse iciuiles, illicitas, indebitas ꝛ iniustas ꝛ ꝓpterea reuocādas ꝛ cassandas ꝛc. ꝑsertim: qꝛ per eas nitimini impedire iurisditionem Dalphinalem, ꝛ per indirectum ad vos ꝛ sedem vestrā trahere causam, cuiꝰ cognitio ꝑtinet dicte sedi Dalphinali, nō aūt pro nūc sedi vestre. cui. c. licet mulieres. cū simili. de iureiur. in. vj. nō suffragatur, vt satis colligi pōt ex predictis. Quā obrem petit dicta Manseta seu eius legitimus procurator procuratorio noīe eiusdem dictas pretēsas literas cū earū effectus et sequelas, reuocari cassari ꝛ annullari. Et partem recurrentem cōdēnari in expēsas per ipsaꝫ Māsetā pretextu recursu hmōi sustētis. Et alias in ꝛ super premissis ꝛ singulis eorūdem ius ac debitam ꝛ celerem iustitiā sibi fieri ꝛ ministrari vestrum iudiciale officium in oportunis humiliter implorando. Protestans tamē si secus fiat aut plus iusto differatur de recurrendo contra vos ad magnificum Dalphinale parlamentū tanqꝫ contra turbatorem iurisditionis Dalphinalis, et impedientem, quominus Dalphinales officiarij in causa eisdē pertinēte ius reddāt ꝛ ministrēt subditis.

Consilium. CLXXII.

De turbata possessionis adeptione in beneficio collato per exceptionem criminum ꝛ defectus natalium.

Summarium.

1 Partus mariti esse an presumatur etiam si mulier tempore cōceptionis ꝛ natiuitatis maneat in domo sacerdotis, ꝛ licet probetur mulierem fuisse a sacerdote compressam.

2 Exceptiones super crimine ratione generalitatis inepte opponūtur, ꝛ an electo aut confirmato vel illi cui collatio est facta obstet. numero. 5.

3 Collatio habet vim electionis ꝛ cōfirmationis simul facte.

4 Instās pro apprehendenda beneficij collati possessione nō petit aliquid iuris sed possessionem que plurimum facti habet.

Si calūniose aut malo zelo seu fatigandi causa obiecta extiterint venerabili viro domino Guillielmo de barrassio canonico Dignensi, ea que sibi ad impediendum adeptionem possessionis canonicatus, ꝛ prebende sibi in dicta ecclesia per sanctissimum dominū nostrum papam collatoruꝫ, ipsi viderint qui obiecerunt. Ceterū non videtur quod obiecta huiusmodi debeat

aut de iure possint eidem dominum Guillielmū impedire, quominus adipiscatur et apprehendat possessionem seu quasi canonicatus ⁊ prebende predictorum. † Et primo quidem nō id quod opponitur de defectu nataliū etiā siverum esset quēdam dominū Antonium armandi presbyterum et canonicum Dignensem cū matre huius domini Guillielmi peccasse, ⁊ matrem missam etiaz hoc fuisse confessam: quia cum tempore conceptionis et natiuitatis prefati dñi Guillielmi anteq̃ ⁊ post p multos annos haberet et habuerit hec mater maritum cui cohabitabat, ⁊ in cuius habitationis domo hic dominus Guillielmus natꝰ est, presumitur idem dominus Guillielmus fuisse filius huius mariti etiā si probaretur qđ eo tempore prefata mater carnaliter cognita extitisset per dictum dominum Armandi. l. miles. §. defuncto. ff. de adult. versi. non vtiq̃. vbi dicitur, non vtiq̃ crimen adulterij quod mulieri obijcitur infanti preiudicat, cum possit ⁊ illa adultera esse ⁊ impubes defunctum patrem habuisse. quez tex. reputat notabilem et singularem Ange. in. l. septimo mense. ff. de statu homi. et quod isto casu debeat iste presumi fuisse filius mariti, voluit Panormi. in. c. penulti. de adulte. Pro quo allegat dictum. §. defuncto. idez etiā voluit in. c. transmisse. qui fili. sint legi. et in. c. per tuas. de proba. ⁊ in. c. accedens. ad finem. de purga. cano. de quo multa ponit And. barba. consilio. xxvij. colum. ij. in prima parte. et consil. lviij. exordiente, Sapienter dicit psalmista in principio. in secūda parte, vbi voluit per multa media quod etiam si tempore conceptionis et natiuitatis filij manserit mater in domo sacerdotis, ⁊ inibi pepererit: si tamē patebat marito accessus ad vxorem tēpore conceptionis, hic filius presumi debet esse filius eius non sacerdotis. Et sic dicta obiectio eidem do. Guillielmo non obstat.

2 † Etiam nec eidem obstare videntur alia obiecta, scilicet quod sit idem dominus de barrassio incendiarius, fornicator, brigosus, scandalosus et incorrigibilis. Tum quia exceptiones huiusmodi inepte opponuntur ratione sue generalitatis. Deberet enim dici quibus anno mēse, et in quo edificio pretendatur incendiuz commisisse. Deberet insuper etiā exprimi cū qua muliere, ⁊ vbi pretendatur publice fornicari. Deberet etiam exprimi, et dici in quo vel quibus fuerit vel sit idem domi. de Barrassio scandalosus aut incorrigibilis. argu. eius qđ habetur in. c. vt circa. de elec. in. vj. si enim ad impediēdum electionem, postulationez aut prouisionem ne fiāt aut ad impugnationem illarum si iam facte extiterint non debeant opponentes admitti eo casu quo obijciunt in personas nisi crimina de quibus opponunt specificent. dicto. c. vt circa. et quod ibi glos. super verbo, omnia et singula. multofortius admitti non debent in casu presenti in quo idem dominus de Barrassio per collationem sibi factaz per pontificem consequutus est plenum ius in canonia et prebenda antedictis. 3 † Pro eo quia collatio habet vim electionis et confirmationis simul facte, vt not. glo. in. c. j. de elec. in. vj. ⁊ Innocen. in. c. cum olim. de cau. posses. et proprie. 4 † Et sic quemadmodum electus et confirmatus instans pro possessione apprehendenda non dicitur petere aliquid iuris cum per electionem et confirmationem plenum ius consequutus extiterit. c. transmissam. de elec. sed petit possessionem que habet plurimū facti. l. j. ff. de acquiren. posses. et. c. cum nostris. de conces. preben. ita et iste domi. de Barrassio cui facta est collatio de canonia et prebenda predictis nihil iuris nunc petit, cum plenuz ius assequutus extiterit per dictam collationem, sed solum petit possessionem huius iuris. Et huic multo pauciora obstant q̃ electo nondum confirmato, vel etiam confirmato, sed petenti aliquid quod sit iuris. c. super his. de accusa. Si ergo se opponens electioni, postulationi aut prouisioni faciende aut iam facte ⁊ obijciēs crimina, contra personam eligendam, postulandam ⁊c. ne eligatur aut postuletur aut cōtra electum vel postulatum ne confirmetur, electio aut postulatio sortiatur effectū aliter admitti non debeat nisi specificet crimina vt predixi, multofortius nec isti opponentes audiri debent cum opposita nō specificent. Preterea videtur quod debuerint iurare iuxta formam dicti. c. vt circa. quod tamen non fecerunt. Et ideo nō videtur quedam eorum pretēsa appellatio de iure procedere. 5 † Tū etiam non videntur dicte exceptiones procedere de iure: quia exceptio criminis signāter vero et maxime illius, quod ipso iure nō infert tituli nullitatem nō obstat electo aut cōfirmato, vel etiam ei cui facta est collatio et petenti possessionem, nisi etiam opponatur de infamia cōtra hūc beneficiatum petentem possessionē possessorio adipiscende, per id quod habetur in. c. accedens. et quod ibi doc. de accusa. et quod not. doc. in. c. constitutis. le. ij. de appel. et in multis alijs locis, quod tamen isti opponentes fecisse nō videntur, nisi forte hoc fecisse pretendant pro eo quia dixerunt eum esse publicum fornicatorem vel incorrigibilēm super quo tamen non insisto: quia siue hec obstent siue non cum dicti domini videātur esse cōtradictores iuris nō facti. Non poterit vlterius apostolicus exequutor cōtra eos procedere, per id quod not. doctores in c. pro illorum. de preben. erit igitur dicto domino Guillielmo necessarium nisi aduersarij prosequantur dictam eorum appellationem obtinere commissarium qui de causa cognoscat. Et ita mihi videtur sub correctione ⁊c.

Cōsilium. CLXXIII.

De tutore et de bonis pupilli per eum arrendatis.

Summarium.

1 Tutor bona pupilli an et quando possit arrendare aut locare prout dici solet dei prelato ecclesie aut beneficiato, quibus comparatur.

2 Tutor vicedominus dicitur qui fructus bonorū pupilli sine decreto vendere potest.

1 Quāuis† tutor vendere, distrahere aut alias alienare non possit bona eius pupilli. ff. de re. eo. per totū. ⁊. C. de predi. mino. etiam fere per totū. potest tamen ipse bona huiusmodi arrēdare aut locare, dūtamen hoc faciat ad tēpus modicum, et presertim ad tempus quinq̃ vel sex annorum de quo queritur prout dici solet de prelato ecclesie aut beneficiato in. c. fina. ⁊ vbi per doc. ne prela. vi. suas. et in cle. j. vbi per doctores. de re. eccle. non alie. Cui videtur secundum glo. in. c. qualiter et quando. le. ij. super verbo, red de rationez. de accusa. comparari tutor, 2 † qui etiam dicitur vicedominus. l. si is qui in puteum. §. tutoris. ff. quod vi aut clam. Et q̃uis doc. in dicto. c. qualiter et quando. ponant aliquas differentias inter tutorem ⁊ prelatum, nulla tamen inibi assignantur per quam videatur tutorem vtpote habentem liberam administrationem non posse arrendare seu locare bona pupilli qui etiam potest fructus pupilli sine decreto vendere. l. fina. §. fina. et quod ibi Bart. Bald. ⁊ doc. C. de administra. tuto. not. glos. in. l. lex que tutores. C. eodem titu. Uerum quia sunt qui dicunt tutores ita demum posse alienare sine decreto iudicis fructus suorum pupillorum quando hoc faciunt ex ea causa, ne videlicet fructus huiusmodi corrumpantur et corrupti perdantur in preiudicium et dānum ipsorum pupillorum. Laudo et consulo qđ arrendamētum de quo queritur fiat cum decreto iudicis et vocatis in numero honesto aliquibus bonis viris et amicis qui super hoc interrogētur, an videlicet vtile erit vel inutile ipsis pupillis sic vel sic locare vel arrendare eorum bona. Si vero tutor aut tutrix predictorum liberorum potius decreuerit contrahere societatem cum honorabili viro Petro lose et suis fratribus et certam partem lucri recipere et pro ea parte contribuere in damno si quod cōtingeret, qđ deus auertat, puto quod etiam istud fieri possit, per id quod habetur in. l. vt in conductionibus. ff. loca. quod etiam satis presupponūt ⁊ volunt doctores in. l. si patruus. C. communi. vtriusq̃ iudi. Laudo tamen ⁊ consulo, vt etiā hoc fiat cum decreto iudicis ⁊ vocatis aliquibus bonis et honestis mercatoribus in talibus expertis de et cum quorum consilio contrahatur hec societas vel qui saltē examinantur per ipsum dominum iudicem, an eis videatur quod sic faciendo procuretur vtilitas dictorum pupillorum quorum depositiones redigantur in actis publicis.

Cōsilium. CLXXIIII.

De possessorio retinende per antiquiorem possessionez adiudicando conuentui predicatorum cui donatio bonorum facta fuit.

Summarium.

1 Dominiuz ⁊ omnis possessio an transferatur per clausulas retentionis vsusfructus ⁊ constituti, et quando.

2 Possessio per constitutum translata est vera, licet iuris artificio, ⁊ per casum fictum transferatur.

3 Tabellionis dicto an ⁊ quando cum sua scriptura penes eū reperta potius standum q̃ publico instrumento.

4 Ad tabellionis officium pertinet matricem scripturam penes se custodire cui asserenti tanq̃ matricem seruasse credi debet.
5 Statutũ Dalphinale super donationibus non faciendis sine certa solennitate an habeat locum in donationibus factis per viros ecclesiasticos viris ecclesiasticis.
6 Statutum simpliciter loquens an debeat intelligi de donatione iurata.
7 Actus iuratus de iure communi potẽtius semper cooperatur q̃ non iuratus.
8 Papa vel imperator cassans statuta an intelligaẽ cassare que iuramento confirmantur.
9 Regula beati Augustini nõ prohibet professis habere possessiones in communi, quam etiam predicatores profitentur.
10 Mendicantes an possint hereditates recipere vt postea vendãt.
11 In interdicto vti possidetis quis vincere debeat.
12 Inquilini, coloni, pcuratores ꝛ illi per quos retinetur naturalis possessio, an dominos priuẽt possessione per traditionem vel expulsionem, et an habeat locum in vsufructuario ad priuãdũ proprietarium re.

Ex progressu controuersie agitate per venerabiles ꝛ religiosos viros dominos priorem ꝛ conuentum fratrum predicatorum loci de Buxo ex vna parte, ꝛ Jacobum gerosse ꝛ Malhardum maygre ex alia. Cõstat et legitime apparet ꝙ tempore facte donationis de omnibus bonis suis quibusdam reseruatis per venerabilem quondam virum dominum Bartholomeũ gerosse prefatis do. priori et conuentui hoc est anno domini Millesimo cccc.xci. et die. viij. mensis Nouembris, idem dominus Bartholomeus gerosse tenebat ꝛ possidebat res ꝛ bona in processu cause huius plenius designatas. † Quo fit vt per clausulas retẽtionis vsusfructus et constituti. de quibus in instrumento donationis antedicte censeatur et censeri debeat, idem dominus Bartholomeus in dictos priorẽ ꝛ cõuentum seu eorum ecclesiã transtulisse possessionem rerum ꝛ bonorum huiusmodi, et non solum possessionez, sed etiam dominium. ꝛ quidem qđ per retẽtionẽ vsusfructus trãstulerit dominium ꝛ possessionem probatur in. l. quisquis. ꝛ quod ibi glo. ꝛ doctores. ꝛ in. l. si quis argentum. §. sed si quidẽ. C. de dona. ad quod facit. l. quod meo. ff. de acquirẽ. posses. ꝛ. l. quedam. ff. de rei ven. quod etiam voluit Paulus de castro. cõsilio. xj. Quod per constitutum etiam transferatur dominium, si erat apud constituentem, probatur per id quod not. Joan. and. in addi. Specu la. titu. de emptio. ꝛ vendi. §. j. versi. ꝛ not. expresse ꝛc. in addi. exordiente, Hic dubitatur. de possessione vero probaẽ in dicta. l. quod meo. ꝛ in. c. cum venissent. de institu. Et non solum transferẽ possessio ciuilis, sed etiam naturalis, ꝛ sic omnis possessio vt declarat Barto. in. l. interdum. in principio. ff. de acquiren. posses. et idem voluit Bart. in repetitione. l. iij. colum. iij. versi. item quero quid si in instrumento ꝛc. C. de pigno. ꝛ Alexan. de imol. consi. xcij. exordiente, Perspectis his que in themate ꝛc. colũ. iij. in primo volu. Et hoc etiam satis fuit de mente glo. in dicta. l. ab emptione. que not. voluit quod per constitutum liberetur vẽditor ab actione ex vendito. ꝛ quod vlterius ista actione conueniri non possit ab emptore. † Et q̃uis possessio huiusmodi transferatur per actũ fictuz et iuris artificio introdictum, huiusmodi tamen possessio est vera possessio, vt not. Barto. in. l. ab emptione. q. si. ff. de pac. vbi etiam per moder. et Angel. consilio. cccxxxix. exordiente, Sempronius olim Gaij de florentia ꝛc. in principio.

Et q̃uis aduersus intentionem dictorum do. prioris ꝛ conuentus sic fundatam hoc est per dictum instrumentum et depositiones testium de possessione dicti quondam domini Bartholomei plene deponentium aliqua obiecerint prefati Jacobus gerosse et Malhardus, illa tamen nõ refragantur neq̃ obstant. Et primo quidem non quod opponitur de quadam pretensa renuntiatione seu quittatione et remissione predicte donationis factas vt asseritur per dictos do. priorem et conuentum. † Quoniam respondeo ꝙ huiusmodi pretensa renũtiatio siue remissio precessit donationem superius mentionatam vt apparet per publicum instrumentum parte dicti domi. prioris et cõuentus in hac causa productum. Apparet etiam per notam originalem in causa exhibitam per magistrum Guillielmũm salomonis notarium qui eam recepisse dicitur, et cui fuit et est magis credendum q̃ cuidam pretenso publico instrumento parte dictorum Gerosse et Malhardi in hac causa producto, et per quem apparet de errore notarij commisso in datando dictum pretẽsum instrumentum parte dictorum aduersariorũz in causa productũ, per id quod legitur, et not. in auẽ. de tabel. §. illud. colla. iij. et. l. si quis ex argentarijs. §. pretor. et quod ibi Barto. ꝛ doctores cõmuniter. ff. de eden. Bart. in. l. si librarius. ff. de regulis iuris. in. l. sempronius proculo. ff. de lega. ij. et in quodam suo consilio exordiente, Ex facto proposito vt ex eo patet tria queruntur ꝛc. Bald. in. l. nec exẽplum. C. de fal. et in. l. imperator. ff. de statu homi. et Anto. de butri. in. c. ex literis. de fide instru. Nisi forte quis dicat ꝙ nota p dictũ Salomonis exhibita nõ sit matrix scriptura seu originalis nota dicti pretensi instrumenti, sed istud nõ obstat. Tum quia non apparet de alia nota originali seu matrice scriptura eiusdem pretensi instrumẽti. Tum et quia dictus Salomonis notã hmõi exhibuit tanq̃ matricẽ et originalẽ scripturã, ꝛ sic censeẽ attestatus de ipsa, non ꝙ sit originalis, ꝛ ꝙ eam pro originali et matrice scripserit cuius attestationi seu dicto stari debet. l. si quis decurio. et quod ibi Barto. C. ad legem corne. de fal. et in. l. ij. §. si quis neget. ff. quemadmodum testa. aperi. in his enim que spectant ad officium tabellionis statur dicto suo si dicat se recordari, vt not. Barto. in dicta. l. si librarius.
4 † Sed ad officiũ tabellionis pertinet custodire penes se primam originalem scripturã contractus seu matricem. auten. de tabel. §. penultimo. not. Bartolus in dicta. l. si quis ex argentarijs. §. pretor. in fi. ff. de eden. et in dicta. l. si librarius. Notario ergo asserenti illã seruasse tanq̃ matricem et originalem scripturam credi debet, standum est ergo huic note, et non dicto pretensõ instrumento cum idem magister Salomonis etiã se errasse dicat in data illius.

5 † Preterea nec etiam obstat id quod existimo fuisse oppositum vel obiectum de statuto Dalphinali edicto super donationibus inter viuos non faciendis, nisi seruata solẽnitate de qua ibi. Tum quia dicta donatio facta est per virum ecclesiasticum et viris ecclesiasticis seu ecclesie. Non ergo habet in donatione huiusmodi locum statutum laycor.
6 † Tũ et quia dicta donatio fuit iurata, dictum igitur statutum simpliciter loquens non debet intelligi de donatione iurata vt probat Joannes de imol. in. c. cum contingat. in tertio membro. versicu. nunc pro declaratione ꝛc. de iureiurando. quia statutum debet interpretari secũdum ius commune. l. ij. C. de noxa. c. cum dilectus. de consue.
7 † sed de iure communi semper potentius cooperatur actus iuratus q̃ non iuratus. l. cum pater. §. filijs matrem. ff. de lega. ij. l. vnica. §. cum lex. C. de rei vxo. actio. et. l. pactum. C. de colla. iuncto dicto. c. cum contingat. et. c. q̃uis pactũ. de pac. in. vj. Pro quo facit quod not. glos. in. c. cum non deceat. de elec. in. vj. ꝛ quod not. Angelus in. l. j. §. que onerande. ff. quarum re. actio non da.
8 † Ubi dicit ꝙ licet papa vel imperator casset cõsuetudines vel statuta, non tamen intelligitur cassare statuta iuramento confirmata, quod etiam sequitur Lap. Abbas, et Joan. and. in nouel. in dicto. c. cum non deceat. Pro quo allegat. c. j. de constitu. in. vj. et. c. cum aliquibus. de rescrip. eodem lib. ꝛ. c. quia sepe. de elec. eo. lib. et alij in alijs locis, et presertim glos. in cle. dudũ. de sepul. Tũ et quia supposito quod dictum statutum deberet extendi etiã ad donationes iuratas, adhuc tamen non obstaret illa potissime, et et inconuincibili ratione: quia predicta donatio non fuit per dictum dominum Bartholomeum donatorem iudicialiter et vocatis dictis do. priore et conuentu aut ecclesia conuentus huiusmodi, quod tamen fieri oportuit iuxta formam statuti prementionati, prout colligiẽ ex tenore illius. ibi, et vbi de donationib9 istis ꝛc. et plenius ꝛ apertius in versi. vbi vero donatores querelam. de donationibus ꝛc.

Insuper nec etiã obstat prefatis domi. priori et conunetui seu dicte eorum ecclesie si forte de hoc opponeretur, scilicet quod ipsi sint mendicantes ꝛ quod propterea non sint capaces bonorum saltem immobiliuz.
9 † Quoniã respondeo quod regula gloriosissimi confessoris beati Augustini quam fratres predicatores profitentur non prohibet professis habere possessiones in communi, et ideo ordo fratrum predicatorum non est ex regula incapax bonorum immobilium ꝛ redditũ sed tantum ex constitutionibus suis a sede apostolica, vt dicit Fe dericus de senis consilio. xij. exordiente, Fratres predicatores ꝛc. Antonius de butrio, Joannes de imol. et doctores communiter in. c. in presentia. de probationi. vbi etiam And. barba. charta vltima. colum. ij. versi. tangit hic dominus Antonius de butrio, si fratres predicatores ꝛc. Baldus in. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. et in autenti. rogati. C. ad trebellia. Antonius de butrio in capi. nimis praua. de excess. prelato. Joannes de imola in. l. j. columna. ix. versicu. aut iste est ingressus ordinem predicatorum. ff. de testamen. Joannes de imola. consilio. lxxxviij. exordiente,

Eximie domine vicarie in causa seigneur Tadei. in secundo volu.

10 †Nec videntur ipsi fratres esse ex cōstitutionibus hmōi adeo incapaces bonorū immobiliū ⁊ redditnū in cōi qn possint recipere ⁊ hr̄e saltē ad hoc vt vedant ⁊ pretiū in suas necessitates cōuertant, per id quod not. glo. in. c. j. super verbo, domū. de religio. domi. in vj. ⁊ doc. cōmuniter in locis superius allegatis. Spec. ti. de sta. mona. §. v. tertio querit. ⁊ ver. quarto queritur. ⁊ Archi. in. c. quia ingredientibus. xix. q. iij. Et nō solum possunt in cōmuni dicti fratres hodie recipere ⁊ habere bona ⁊ reddibus huiusmodi vt vendant, sed etiam vt retineant ⁊ possideant, ⁊ hoc ex priuilegijs apostolicis eorū ordini cōcessis. Et licet bone memorie reuerendissim⁹ dominus Joānes dn̄ici, ordinis predicatoruz olim Cardinalis vulgo dictus Ragasinus in quodam suo libello quē cōmemorat do. Anto. floren. archiepiscopus in tertia parte sue summe. tit. xvj. c. j. §. xij. visus fuerit impugnare priuilegia huiusmodi causis et rationibus quas etiam cōmemorat idez dominus Anto. videmus tamen qđ hodie vbiqꝫ obseruatur hoc, scꝫ quod fratres dicti ordinis recipiunt ⁊ retinent seu sibi reseruant ac possident in cōmuni hereditates ⁊ legata si eis relinquantur etiam in bonis immobilibus aut annuis ⁊ perpetuis redditibus ipsi etiam acquirunt tā tit. emptionis ꝙ alijs, bona ⁊ redditus huiusmodi ⁊ illas tenent et possident: ⁊ hoc vel ex priuilegijs commemoratis per dictū do. Joānem cardinalem, vel forte ex alijs postea cōcessis, ⁊ in quibus forsitan tollunt ille pretense surreptiones vel obreptiones de quibus opponebat idem do. Joannes.

Concluditur igitur qđ cum per deducta proposita ⁊ probata in hac causa pbet qđ prefati do. prior ⁊ cōuentus possidere ceperint res ⁊ bona superius mētionatas Anno predicto. M. cccc xcj. et die. viij. mensis Nouembris, et postea possessionem huiusmodi cōtinuauerint ⁊ non possideant, quod eos fecisse ⁊ facere presumendum est nisi ex aduerso ⁊ per dictos Jacobum ⁊ Malhardū probetur, prout tamen nō probatur eos possessionem rerum ⁊ bonorum huiusmodi perdidisse, per id quod not. doct. in. l. siue possidetis. C. de proba. in. §. sic itaqꝫ. insti tu. ad actio. ⁊ in. c. cū ad sedem. de restitu. spolia. debent igitur ipsi do. prior ⁊ conuentus in hoc possessorio retinende obtinere cōtra

11 dictos Jacobum ⁊ Malhardum, †quia interdicto vti possidetis seu possessorio retinende ille vincere debet qui probat de antiquiori possessione: quia huiusmodi antiquior possessio cēsetur iustior, alia vero ⁊ posterior presumitur clandestina. c. licet causaz. ⁊ quod ibi per Innocen. super verbo, plures, versi. ad hoc potes. ⁊ ibi per Panor. in. viij. not. de proba. quod etiam voluit Bartol. in. l. j. §. qđ ait pretor. versic. ex predictis habes ⁊c. ⁊ in. l. si duo. ff. vti possi. Cy. Bald. ⁊ Sali. in. l. j. C. eo. titu. Cy. vez in ver. decimo queritur. ibi, sed qualiter apparebit. Bal. vero in ver. adnerte quod aut probatur de possessione anteriori ⁊c. ⁊ Salice. nunc reuertor ad glo. et idem tenuit Jacob⁹ de are. prout refert Cy. vbi supra, idem Bar. in quodam suo consi. exordiente, In questione domini Cyoli ⁊c. ⁊ Paulus de castro consi. v. versi. secundo principaliter est videndum ⁊c. ⁊ consil. clxxviij. exordientiū, Fundamētum prefati domini vicarij non est bonū. Alexan. de imol. in dicta. l. si duo. ⁊ Jo. ferra. in titu. for. libel. pro turba. posses. super verbo, tenet et possidet. ⁊ quod voluit Bar. in. l. celsus. ff. de vsuca.

12 †Fortasse autē opponetur ꝙ cū vt ex aduerso pretenditur dictus quondaz do. Bartholomeus licentiam possidendi ⁊ administrandi cōcesserit dicto Jacobo gerosse, ⁊ deide Jacobus ipse res ⁊ bona antedictas tenuerit, videatur ipsi do. prior ⁊ conuentus cecidisse a possessione eorūdem, per id quod post Joan. voluit glos. Bartol. et multi scribentes in. l. fi. C. de acqui. posses. vbi dicunt quod licet coloni, inquilini, procuratores ⁊ alij huiusmodi quorū corpore naturaliter possidemus deserendo seu dimittendo rem possessam aut pro dando nō priuent nos possessione ciuili rei huius, ipsi tamen nos priuant si illa alteri tradant vel ab ea expellantur. Cum igitur iste domin⁹ Bartholomeus, vtpote vsufructuarius rerum ⁊ bonorum predictarum videretur naturaliter easdem possidere, non sibi sed dictis priori et conuentui, sequitur quod in tradendo res illas ipsi Jacobo gerosse, ipse spoliauit seu priuauit eosdem do. priorem ⁊ conuentuz possessione earūdem, et ita agere non potuerunt possessorio retinende, sed potius agere debuissent possessorio recuperande. Sed istud non obstat. Cum quia licet Joan. glos. Barto. et quidā alij dixerint, prout supra retuli, scilicet quod inquilini, coloni, procuratores et alij huiusmodi per quos retinemus naturalē possessionem nos illa spolient seu priuent tradendo rem alteri. Pet. tamē et post eum Cy. Jacobus butri. Alberi. Joan. fabri, Salicetus et Paulus de castro tenuerunt contrarium in dicta. l. fi. C. de acqui. possel. quia secundum eos iste casus nō differt a duobus casib⁹ superius mentionatis in quibus fatentur Joan. glo. ⁊ alij possessionē nō perdi, scꝫ qn̄ coloni, inquilini vel alij hmōi aīo nō reuertēdi deserūt vel pdūt: sed vtrobiqꝫ reperit eadem ratio, ne scꝫ ex aliena malignitate alienū dānum emergat, q̄ ratio expressa est in. d. l. fi. ⁊ istā opinionē etiaz tenuit glo. in. c. quisquis. xij. q. ij. Tū etiam nō nocet pdicta oppositio: qꝛ quicquid sit de colono, inquilino, procuratore vel alijs huiusmodi quorum corpore naturaliter possidemus tradētib⁹ alijs rem possessam vel a possessione expulsis, hoc tamen certum est quod vsufructuarius tradendo rem in qua habet vsufructum non priuat proprietarium sua possessione. Insuper nec ipse proprietarius priuatur per expulsionē vsufructuarij. Pro quo allegasse sufficiat not. per glos. in. l. j. in fine. ff. vsufruct. quēadmodum cauea. ⁊. l. iij. §. vnde vi. ff. de vi ⁊ vi arma. quod etiā voluit Bart. in. l. peregre. §. quibus explicitis. ff. de acquir. posses. Idem etiam voluit ibi prope fi. Paul. de cast. idem et Alexan. de imol. col. ij. vel. iij. versi. decimus casus est quando vsufructuarius deijcitur vel alteri tradit. ⁊ Antonius de butri. in. c. olim. le. j. de restitu. spolia. ⁊ huius dicti ratio est sm̄ Bart. in dicto. §. quibus explicitis: quia vsufructuarius non possidet naturaliter pro domino, sed pro seipso. Et ideo per traditionem per eum factā aut expulsionem factam de ipso de re in qua habet vsufructum nō priuatur pprietarius sua possessione. Ex quibus omnibus videtur ⁊ sine dubio cōcludendum dictos dominos priorem et cōuentum, vt pote habentes possessionem antiquiorem ⁊ bono titu. coloratā debuisse ⁊ debere obtinere in possessorio retinende. dicto. c. lꝫ causam. ⁊ quod ibi per doc. de proba. ⁊ alij in alijs locis ⁊ vulgatis. Et ita mihi videtur sub benigna supportatione huius magnifici et eminentissimi parlamenti.

Consilium. CLXXV.

De penis binubarum cessantibus propter cōsensum filiorū in secundo matrimonio.

Summarium.

1 Instrumentis duobus in eodez libro protocollatis/ qđ precessisse censeatur.
2 Pene binubis indicte an cessent in muliere que de voluntate filiorum nupsit.
3 Binuba an ⁊ quando possit secundo viro plus relinquere ꝙ liberis primi matrimonij.
4 Pactum reciprocum factum inter nubentes per superniuentiaz an censeatur proprie donatio vt noceat binube.
5 Dictio aut al's, quid importet.

INstrumentū matrimonij contracti per verba de futuro, per ⁊ inter prouidum virum Dionysiū de grello banasteriuz ex vna parte, ⁊ honestā mulierem Steuenam poysole tunc relictam Antonij boni ex alia, fuit receptum et matrimonium huiusmodi contractum Anno incarnatiōis dominice. M. cccc lxxxiij. et die sexta mensis Januarij, quibus anno mēse ⁊ die fuit celebrata ⁊ inita transactio, per ⁊ inter prefatam Steuenam relictam predicti Antonij ex vna parte, ⁊ Antonium ⁊ Petrū boni filios naturales ⁊ legitimos ac vniuersales heredes dicti quondam primi Antonij seu ipsum Antonium suo, ⁊ dicti Petri fratris nominibus ex alia: in vim cuius prefatus Antonius predictis nominib⁹ eidem Steuene eius ⁊ dicti Petri matri naturalis et legitime, et pro certis bonis et iuribus per eam tunc petitis remisit in forma quasdam domum ⁊ vineam cum quibusdam alijs latius mentionatis et expressis in alio publico instrumento per eundem notarium ac in eodē loco, ⁊ loco loci, ⁊ sub presentia eorūdem testiū recepto. Propter que videtur qđ isti duo actus fuerit gesti vel eodē tempore, vel saltē vnus statim post alium, ⁊ verisimile est ꝙ trāsactio precesserit, quod tamē poterit videri in ptocollo dictorum

1 instrumētorum, †qꝛ si instrumēta hmōi sint ptocollata in eodem libro, illud cēset precessisse qđ in primo seu precedēti loco scriptuz est, per id quod voluit Bartolus in prima constitutione. C. in ver.

2 colligētes. Quibus premissis. † Dico quod licet mulieres secūdo nubentes etiam si nubant post annum luctus, incurrunt multas penas de quibus in. l. femine. autenti. de testamen. in. l. generaliter. l. hac edictali. et multis alijs iuribus. C. de secundis nuptijs. et hoc quando supersunt liberi ex precedente matrimonio,

iste tamē pene videntꝛ cessare ꝛ locum non habere quando mulieres nubūt cū voluntate seu cōsensu eorūdē liberorum. Cū ergo vt audio prefati Antonius ꝛ Petrus filij dicti quōdā alterius Antonij ꝛ prefate Steuene fuerint presentes in dicto matrimonio et illi cōsenserint, nō videtur ipsa Steuena incurrisse penam perditionis proprietatis domus, vinee ꝛ aliorum superius mētionatorum, et in dicto transactionis instrumento latius expressoꝝ, ꝛ que ad eā peruenerunt ex successione aliorū eius quōdā liberorum antea vita functorū. Pro quo allegasse sufficiat qđ voluit glo. quam tñ multi nō habent in aut. de nō eligē. secūdo nuben. super verbo, copulātur. colla. j. dicit enim ibi glo. inuito filio. Secus ergo est eo volēte, ꝛ quā glo. Ange. ibi admomet aduocatos mulieris volentis trāsire ad scđa vota vt facerēt ꝙ filij cōsentirent scđo matrimonio: qꝛ per talē cōsensum mulier euitat penas. qđ etiā voluit Ang. in. l. mater. in aliquibus lecturis. C. ad tertul. quē refert ꝛ sequitur Roma. cōsi. ccxix. exordiente, Ex themate cōsultationis premisse referūtur due questiones ꝛc. ꝛ in suis singularibus. charta. ix. col. j. versi. tu scis qđ si mulier nubat secūdo viro ꝛc. ꝛ Nicol. de vbal. in suo tractatu successio. ab intest. in secūda parte principali. charta ij. col. j. Nō ergo perdidit ipsa Steuena bona predicta nec sibi obstiterunt. l. femine. ꝛ auť. ex testamento superius allegate: quia ille procedunt qñ mulier nubit inuitis liberis primi matrimonij.

3 † Nec etiam videtur obstare eadē ratione. dicta. l. hac edictali. C. de secun. nup. vbi habetur qđ mulier binuba nō potest plus relinquere vel donare secundo viro ꝙ̄ reliquerit aut donauerit vni ex liberis primi matrimonij, illi videlicet cui minus reliquit aut donauit: qꝛ illa. l. videtur procedere vbi mater hoc fecisset filijs inuitis quod hic factuꝫ non est, sed presentibus, ꝛ vt audio consentientibus.

4 † Preterea illa. l. loquitur in his que donantur vel relinquuntur per binubum eius secundo viro, titulo lucratiuo, sed hic per pactum factum cū dicto Dionysio, et per quod voluit omnia eius bona excepta dote, de qua ibi peruenire ad ipsum Dionysiū, si ipsa premorireꝛ, nō censetur ipsa mulier proprie donasse eidem Dionysio, et hoc propter pactum reciprocum eidem factum per dictum Dionysiū, eo casu quo ipse premoriretur. Pro quo videri potest id quod habetur in. l. si pater puelle. ꝛ quod ibi Cy. Paul. de ca. ꝛ moder. C. de inoffi. testa. Esto igiꝛ qđ dos in instrumēto dicti matrimonij latius mentionata, et que pro ipsa Steuena constituta extiterat dicto quōdā Antonio eius primo viro nō esset tanti valoris quanti domus, vinea ꝛ alia predicta, nō propterea debet aliquid auferri de bonis huiusmodi eidem Dionysio. Adijcio ꝙ etiaꝫ vbi essemus in casu in quo esset locus penis dicte. l. hac edictali, Idem Dionysius saltem tantuꝫ habere deberet de bonis predictis quantum ascendit dos predicta per dictam. l. hac edictali.

5 † Nec opponat aliquis ꝙ cōditio sub qua in vim pacti predicti voluit dicta Steuena predicta eius bona ad eundē Dionysiū peruenire defecerit, pro eo quia ipsa non decessit sine prole legitima. Quoniam respōdeo ꝙ hoc nō obstat pro eo quia in dicto instrumēto subiuncta sunt hec verba aut alias per que apparet eādem Steuenam voluisse bona huiusmodi ad eundem Dionysiū peruenire, eo casu quo ipsa premoriretur, ꝛ hoc siue decederet sine prole legitima, seu etiā cū prole, alias enim verba predicta superfluerent, quod non est dicendum, per id quod not. Bal. C. de contrahen. emptione: super rubrica in. ix. q. et Alexan. de imol. consi. xvij. in primo volu. Et ita mihi videtur sub correctione ꝛc.

Cōsilium. CLXXVI.

De legato relicto vxori vidue soluendo eius heredi.

Summarium.

1 Defuncti volūtas in oībus dñaꝛ cum non est iuri cōtraria.
2 Volūtariū est vnicuiqꝫ pro libito de rebꝰ suis disponere, maxime in morte, dūtamē vltra dodrāteꝫ facultates suas non exhauriat.

Ex tenore testamenti dudum Anno vꝫ incarnationis dominice. M. cccclxxxij. ꝛ die. viij. mensis Augusti facti et cōditi per probum quōdā virum Giraudum Reynerij munnerium, constat ꝛ legitime apparet ꝙ ipse inter alia per euꝫ disposita et fieri exordinata legauit et reliquit honeste mulieri Philippe de lola eiꝰ tunc vxori summā quinquaginta florenorū monete tunc currētis valoris cuiuslibet. xxiiij. solidorū, ac etiā victū ꝛ vestituꝫ bene ꝛ decenter iuxta statum sue persone et bonorum ipsius testatoris facultatem, ꝙ̄diu eadeꝫ Philippa viueret in humanis, ꝛ statū pro eo teneret vidualē. Insuper etiam legauit ꝛ reliquit idem Giraudus Reynerij dicte Philippe eiꝰ vxori sex animalia ouina, ꝛ tres capras bonas ꝛ sufficiētes. Quo fit vt potuerit ꝛ possint honorabiles viri Joannes et Antonius de lola eiusdē quōdā Philippe fratris ac etiā heredes pro besse seu pro duabus tertijs partibus, ac liberi et heredes Guigonis de lola alterius fratris et heredis eiusdem quōdā Philippe petere dicta legata ab Ambrosio reynerij, et alijs heredibus dicti quōdam Giraudi. Cū enim idē quōdam Giraudus, ita voluerit ꝛ dicta legata reliquerit ipsi Philippe eius tunc vxori, debuit ꝛ debet hec sua eius voluntas adimpleri,

1 † quia defuncti voluntas pro lege seruāda est ꝛ in omnibus dominatur cum non est iuri contraria, prout nec ista. auť. de nup. §. disponat. colū. iiij. quilibet enim sue rei est moderator et arbiter. l. in re mandata. C. māda. l. polla. C. de his q. vt indi. l. dudum. C. de contrahen. emptio. ꝛ vendi. ꝛ. c. de his. ad fi. cū suis simili. de sepul.

2 † Habet etiam vnusquisqꝫ in eius vltimo eulogio potestatem disponēdi de suo, prout vult. l. j. C. de sacrosan. eccle. ꝛ in. c. vltima volūtas. xiij. q. ij. ꝛ saltē in legando, dūtamen vltra dodrantē eius facultates nō exhauriat. l. j. circa princi. ff. ad leg. fal. debētur igitur dicti quinquaginta floreni, ꝛ alia predicta ꝛ illos petere possunt heredes dicte quondam Philippe, nō quidem vt eis soluantur eodem cōtextu seu simul, sed scđm ꝛ iuxta dispositionē eiusdē quondam Giraudi. Nisi forte opponatur ꝛ dicatur qđ cū prefata quondam Philippa vsqꝫ ad eius mortē ꝛ decessum manserit et vixerit in domo dicti Giraudi, ꝛ per eius heredes vestita ꝛ alimētata extiteri nō possunt nūc heredes dicte Philippe dicta legata, ꝛ presertim dictos quinquaginta florenos petere. Sed istud nō obstat qꝛ vt apparet ex tenore predicti testamenti, idem Giraudus legauit nō soluꝫ dictos quinquaginta florenos, sex animalia ouina ꝛ tres capras, sed etiam victum ꝛ vestitum bene ꝛ decenter, prout supra retuli, ꝙ̄diu eadem Philippa viueret in humanis ꝛ statum seruaret viduałem. Nō ergo voluit ipse Giraudus quod propter victuꝫ ꝛ vestitum predictos supersederetur a solutione dictorum legatorum, nisi forte ꝙ̄diu ipsa Philippa vestiretur ꝛ aleretur in domo dicti Claudij. Et quia hoc fieri cessauit propter ipsius Philippe mortē ꝛ decessum nō habent eiusdeꝫ quōdam Giraudi causam instam recusandi soluere legata superius mētionata. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Consilium. CLXXVII.

De impubere in contractu venditionis vltra dimidiam circumuento petente absolutionem iuramenti et restitutionem in integrum.

Summarium.

1 Autētica sacramenta puberum. C. si aduer. ven. an habeat locum in impubere contrahente cum iuramento etiam doli capace et pubertati proximo. nu. 4. 5. ꝛ. 8.
2 Autentice ius antiquum corrigentes vel odiose an extendende.
3 Juramentum an possit ligare impuberem doli capacem.
4 Juramentum super contractu interpositum tria operatur.
5 Impubes pubertati proximus ex delicto obligatus tanꝙ̄ impubes punitur.
6 Juramentum minori enormiter leso, an relaxandum etiā si in instrumento venditionis diceretur minorē dedisse plus valentiaꝫ. nu. seq. Et cur peti possit absolutio a iuramento.
7 Jura canonica non assistunt iuramētis in quibus est fraus ex parte recipientis.
9 Assertio minoris maiorem se dicentis, an illi ꝛ quando noceat, et admissus ad probandum minoritatem an illam possit allegare ꝛ vti probationibus in negatiua nō obstāte iuramēto assertionis.
10 Dolus aduersus vnum cōmissus non preiudicat aduersus aliū.
11 Veritati probate potius standum ꝙ̄ presumptioni que pretenditur insurrexisse, licet res subhastata ꝛ pro rostris vēdita presumatur non valuisse vltra.

Ex processu cause cepte et aliquandiu agitate per ꝛ inter honorabilem virū Symonem nicolay ciuem Arelatensem actorem ex vna parte, et Hugoninū rolandi terralhonuꝫ, et Franciscuꝫ bernarditi Sabaterium eiusdem ciuitatis reos ex alia parte,

1 † Colligitur ꝛ apparet fuisse sufficiēter probatū

probatum parte dicti Nicolai, ꝙ ipse Anno domini Millesimo ccccl xxxvij. ꝛ die. xv. mensis Nouembris, quibus vēdidisse dicitur prefato Hugonino vineam de qua in actis nondū excesserat deci mūquartum annū, quinimo nec decimūtertium. erat igitur tēpore venditionis hmōi adhuc pupillus seu impubes. l. fin. C. quādo tuto. vel cura. esse de si. ꝛ. §. nr̄a autē. insti. quib. mo. tute. fini. Quo fit vt videatur ꝙ auf. sacramēta puberū. C. si aduer. vendi. non habuerit vel habeat locum in casu de quo agitur, ꝛ ꝙ propterea non obstante iuramēto quod idem Symon nicolai prestitisse dicitur fuerit venditio predicta ꝛ sit nulla, ꝛ ꝙ ipse Symon recta via potuisset dictam vineam repetere. Et primo quidem ꝙ dicta auf. sacramenta puberum, non habeat locum in pupillo seu impubere contrahente, etiā si est doli capax vel proximus pubertati, voluit glo. in dicta auf. sacramenta puberū. ꝛ titu. de pa. iura. firman. §. item sacramenta. Et hoc dum vtrobiqꝫ dicit glo. hanc auf. nō habere locum in impubere per dictum text. qui solum videtur loqui dē pubere iurante, non autē de impubere. Et idem firmat expresse Pe. Cyn̄. ꝛ Jaco. butri. in dicta auf. item sacramēta, moti eadē

2 ratione: scilicet quia tex. de pubere loquitur non de impubere, † ꝛ quia etiam illa auf. videtur corrigere ius antiquum, ꝛ ideo nō est extendenda, per id quod habetur in. l. sancimus. C. de testa. in. l. precipimus. C. de appella. ꝛ in. c. cum expediat. de elec. in sexto. Et pro eo etiā quia dicta auf. videtur esse odiosa, inquantū per eā minores interdum priuantur bonis suis: est ergo restringēda nō extendenda. l. cū quidam. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ regula odia restrin

3 gi. de regu. iur. in. vj. † Idem quod predicti tenet Bald. in dicta auf. sacramenta puberum. ꝛ in. l. pactū. colū. j. C. de colla. ꝛ in. d. §. item sacramenta, motus ea ratione: quia in hac materia iuramentum est quoddam vinculum astringens ad obseruantiā, ergo non

4 debet ligare impuberem q̄uis doli capacem: ꝛ cōfirmatur, † quia iuramentū interpositum super contractu tria operatur. Primo validat contractum. Secūdo tollit beneficiū restitutionis in integrum. dicta auf. sacramenta puberū. secundū intellectū ꝫ Marti. cōmuniter approbatū. Tertio addit forum foro. vt not. Jo. and. in. c. fin. de foro compe. in. vj. ergo dicta auf. locum habere nō debet in impubere etiam doli capace. Hanc eandē opinionē tenuit Angel. in dicta auf. sacramenta puberum, vbi etiam refert ꝙ ita vidit teneri Bononie in publica disputatiōe. ꝛ in. l. qui iurasse. ff. de iureiuran. ꝛ in. l. si quis pro eo. in prin. ff. de fideiussoribus. illaꝫ etiam secutus est Fulgo. in dicta auf. sacramenta puberū. qui pro hoc videtur inducere bona fundamenta. Etiam illam videtur tenuisse Fede. de sen̄. consi. xxxj. exordiente, Minori ꝛc. et Paul. de

5 cast. in. d. l. qui iurasse. in princi. ꝛ latius cōsi. ccxvj. Motus † quia licet impubes proximus pubertati aliquando obligetur ex delicto. c. j. ꝛ. ij. de delic. puero. Ipse tamen punitur tanq̄ impubes nō tanq̄ pubes, et hoc modo respondet ad dictum. c. j. et dicit idem Paulus. ꝙ q̄uis doli capax et sic proximus pubertati debeat compelli ad obseruantiam iuramenti. d. c. j. ꝛ. c. ex literis. le secōd. de sponsa. Tamen hoc procedit in alijs casibus ꝛ non in isto, quādo videlicet iuramentū interponitur ad conualidandum contractum al's nullum cū tex. dicte auf. sacramenta puberū cū mysterio dixerit puberum, ꝛ concludit idem Pau. ꝙ etiam de iur. cano. dicta auf. sacramenta. nō cōprehendit impuberem doli capacē. Et hanc opinionem sequuntur legiste magis communiter. Fateor ꝙ Barto. contrarium tenuit ꝛ multi Cano.

Colligitur etiam ex processu

predicto ꝙ tēpore venditionis de qua supra dicta vinea per ipsuꝫ Symonem vendita prefato Hugonino pretio viginti florenorūꝫ valebat quinquaginta florenis ꝛ tantum valuisset, etiam si fuisset sine vitibus seu soccis vt etiaꝫ deponūt testes. Ex quo apparet dictum Symonē tunc impuberem fuisse enormissime circūuētum

6 seu lesum ꝛ longe vltra dimidiam iusti pretij. † Quo fit vt presupposito citra preiudicium veritatis quod dicta auf. sacramēta puberum, haberet locum etiam in impubere doli capace, deberet saltem huic Symoni tunc impuberi, ꝛ sic enormiter circunuento seu leso subueniri per relaxationem iuramenti quam etiam sibi fieri postulauit, per id quod voluit Pet. de ancha. in repetitio. c. canonum statuta. in. xj. articulo principali. versicu. quid dices de iuramento. ibi, ego etiam consului ꝛc. vbi refert se consuluisse in ciuitate Senarum, et mouetur idem Pet. multis rationibus et causis quas diffusius posuit in dicto capi. canonum statuta. et in dicto consilio. Et vt apparet ipse pluries pro hac parte consuluit. Idem etiam voluit Antoni. de but. in. c. cum contingat. in quarto membro. de iureiuran. vbi pro hoc dicto etiam multa inducit que possunt ibi videri, que etiam refert Joan. de imol. in repetitione dicti. c. cum contingat. in tertio membro. et dicit idem Anto. de butri. vbi supra procedere quod predixi, scilicet iuramētum esse relaxandum minori enormiter circunuento seu leso, etiam si

in instrumento venditionis esset dictum ꝙ minor dedit et donauit omne illud ꝛ totum qd̄ plus valebat res vendita: quia licet cōtractus sit validus ꝛ iuramentum, tamen ex quo in tantum ledit minorem contrahentem, hoc non videtur esse absqꝫ fraude ꝛ dolo eius qui contrahit cum ipso minore, et nedum cum minore cōsumpturo, sed etiam cū minore actualiter male cōsumente. Pro quo facit quod habetur in. l. si quis cum sciret. ff. pro empto. ꝛ in. l. si vero non. remunerandi. §. adolescens. ff. manda. et. l. quod si minor. §. penul. ff. de mino. et. l. ij. ff. qua. re. actio non da. † Et quia cū

7 tunc videatur esse fraus ex parte recipientis iuramentum, dicendum est ꝙ iura canonica non assistunt talibus iuramentis, per id quod habetur in. d. c. cum contingat. ibi, sine vi et dolo prestita. et in. c. q̄uis pactum. ibi, non vi nec dolo. de pact. in sexto. Pro hac parte etiam consuluit ipse Anto. de butri. consil. xlv. exordiente, Domina Orabilis filia quōdam Deluli de Marabotinis vbi ꝛ multa ꝛ elegantia scribit. Pro hac parte etiam consuluit Alexā. de imol. consilio. lxxxix. exordiēte, Uiso puncto ꝛ instrumētis ꝛc. Cuma. consi. clxxx. exordiente, Uidetur prima facie dicendum ꝛc. verbi etiam multa inducit ꝛ refert Anto. de butri. in dicto. c. cum contingat. et vt dicit Joan. de imol. in dicto. c. cum contingat. in tertio mēbro, ista opinio videtur esse multum equa. Et profecto q̄uis Joan. de imol. et alij multi, tam in scribendo q̄ in consulendo tenuerint opinionem contraria, scilicet ꝙ immo peti non possit absolutio a iuramento, tamen hec prima opinio videretur esse seruanda in casu de quo agitur vbi tria concurrunt, que et eorum quodlibet hoc persuadent. Primū: quia vt predixi, iste erat impubes tempore facte venditionis, quo casu vt predixi, dicūt plus multi docto. scilicet ꝙ tunc locū non habeat dicta autenti. sacramenta puberū. Secūdum quia fuit enormiter lesus. Tertiū quia non apparet ꝙ ipse Symon certioratus extiterit de beneficio restitutionis in integrum minoribus concesso quando grauiter le

8 duntur. † Quo casu dicit Dyn̄. in quodam suo consilio. exordiente, Questio talis est quidam domi. Goffredi minor viginti annis. quem sequitur Joan. and. in. c. penulti. de emptio. et vendi. ꝙ dicta autenti. sacramenta puberū. sibi locū non vendicat q̄uis sciaꝫ multos cōtradicere Dyn̄. et seq. Sed vt predixi, in casu occurrenti putarem equius et sanctius esse, si huic minori subueniretur q̄ contrarium.

Cui non obstant proposita ꝛ

deducta parte dictorū reorum in quibusdam eorū articulis exordientibus, Duo principaliter ꝛc. insertis. fo. cj. Et primo non id quod opponitur ꝙ idem Symon se dixerit maiorem quatuordecim annis. Quoniam respondeo ꝙ istud non videtur verum, illa enim fuerunt verba enuntiatiua notarij non ipsius Symonis.

9 † Preterea esto ꝙ illa fuisset assertio eiusdem Symonis, illa non noceret in hoc casu cum fuisset simplex et non iurata, per id quod habetur in. l. iij. et quod ibi docto. C. si mi. se. maio. dixe. Addo ꝙ etiam vbi appareret eūdem Symonem tempore dicte venditionis iurasse se tūc esse maiorem quatuordecim annis: quia tamen ipse fuit in hoc processu admissus ad probandū ꝙ tunc esset minor quatuordecim annis, et ipse hoc probauit ipse potest vti probationibus huiusmodi, per id quod in simili voluit Bald. in. l. fina. prope fin. C. de non numera. pecu. vbi quesiuit quid si quis iurauit recepisse in veritate pecuniam, et postea vult dicere et allegare ꝙ non recepit, dicit Bald. ꝙ non potest, quia allegaret periurium, subdit tamen Bald. ꝙ si admissus fuit ad probandum dictam negatiuam ꝛ eam probauit, tūc qꝛ periuriū iam detectuꝫ est potest allegare ꝙ non receperit pecuniam, per id quod legitur et not. in. l. alias. idem tenet Salic. in. d. l. fina. vbi etiam voluit Anto. de butri. in dicto. c. cū contingat. in versic. quartꝰ casus ꝛc. circa fin. illiꝰ de minore qui in contractu venditionis a se facte iurauit non contrauenire aliquo remedio ꝛ iurauit id pretium quo vendidit esse verū pretium ꝛ omnia ꝛ singula apposita in contractu esse vera, vbi dicit ꝙ constito de contrario potest minor contrauenire, nisi forte diceretur ꝙ alia ratio sit in casu nostro, scilicet ꝙ idem Symon iurauerit se maiorē animo decipiendi ꝛ inducendi prefatum Hugoninū ad secum contrahendum. Sed istud non apparet et ideo non obstat. Preterea vt predixi, hic non apparet eum iurasse. Nec obstat quod opponitur de iuramento quod fecisse dicitur in alio contractu cuius instrumentum inseritur. fol. cxxiiij. Quoniam respondeo ꝙ ille cōtractus non fuit gestus cum dicto Hugonino vel prefato Francisco, sed cum quibusdam alijs. Sibi ergo non nocet quoad dictos reos. l. minor. xxv. annis ex aspectu.

10 §. plane. ff. de mino. Cuius illa est ratio, † quia dolus commissus aduersus vnum non preiudicat aduersus aliū. l. fulcinius. §. quod si aduersus. ad fin. et quod ibi glos. super verbo, taliter. ff. qui. ex cau. in possessi. ea. Et ꝙ in casu de quo queritur predictum iuramentum eidem Symoni nocere non debeat quo ad dictos reos.

tenuerunt Salice. ꝛ Pau. de castro. in dicta. l. iij. C. si minor se maio. dixerit.

Ceterа vero in dictis articulis parte dictorum reorum opposita, scilicet de depopulatione vinee ꝛ de fossis ibi existentibus, vel ꝙ prefatus Hugoninus postea fecerit magnos sumptus in predicta vinea, ideo non obstãt, quia non elidunt intentionem que probauit ꝙ tempore facte venditionis, etiam si ibi nõ fuissent socce, dicta vinea valebat quinquaginta florenos. Etiaꝫ quod deducitur in sexto ꝛ septimo articulis est impertinens, ꝛ etiam non probatur ꝛ ideo non nocet postꝙ apparet de valore. † Et sic potius standũ est veritati probate ꝙ presumptioni que pretenditur insurrexisse: quia vt dicitur non reperiebatur vltra ꝛc. Pro quo allegasse sufficiat causa expeditionis, quod not. Ange. are. in. §. si quis agẽs. in. j. charta. institu. de actio. post Joan. de imol. vbi etiam alij scribentes in. l. pretia rerum. ff. ad legem falcid. qui dicunt ꝙ licet res subhastata, ꝛ ad inquantũ vendita presumatur non plus valuisse, ꝛ sic eum cuius fuit non fuisse deceptum vltra dimidiã iusti pretij, ꝛ ꝓpterea nõ posse illa recuperare remedio. l. ij. C. de rescinden. vendi. Si tamen probetur cõtrarium stabitur huic veritati nõ presumptioni, ꝛ sic rescindetur venditio secundũ opinionem magis communem. Quod autẽ opponitur dictum Hugoninũ esse virum grossum et illiteratũ, ꝛ talem qui cõsueuit probe contrahere ꝛ agere, ꝛ ꝙ est probus ꝛ honestus nihil officit eidem Symoni cũ vt dixi appareat, ꝛ ipsum tũc fuisse impuberẽ, ꝛ vineam predictam valuisse quinquaginta florenis. Et sic ipsum fuisse enormissime lesuꝫ in qua saltem interuenit dolus re ipsa qui sufficit ad obtinendum predictum remediũ. Et ita videtur dicendum sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CLXXVIII.

De habilitate fratrum minorum ordinis diui Francisci ad tenendum bona immobilia in communi, ꝛ de sentẽtia arbitramẽtali perperam lata.

Summarium.

1. Fratres minores ordinis sancti Francisci an sint incapaces, tam in particulari ꝙ cõmuni hereditatum bonorum immobiliũ ꝛ redditũum, ꝛ quo iure ꝛ qualiter bona possint habere: vbi varie opiniones super successione in bonis relictis fratribus minoribꝫ.
2. Dominium ꝛ possessio bonorum sine traditione, an ꝛ quãdo conuentui acquiri possit.
3. Nobili donante vel vẽdente quicquid iuris in re habuit an donatio vel venditio inutiles sint si non probatur quale ius habuerit venditor vel donans.
4. Fratres minores an sint capaces bonorum feudalium. nu. seq.
5. Audiendus an sit qui de iure tertij opponit.
6. Homagij prestatio an acquirat ius prestanti.
7. Taciturnitas filij preteriti an conualescere faciat testamentum.
8. Clausula codicillaris quid operatur in testamento in quo filius est preteritus.
9. Grauatus pure an possit duas quartas detrahere.
10. Ordinatio nullo remedio suspensa transiẽs in rem iudicatam facit ius inter partes.
11. Dos sine matrimonio esse non potest.
12. Contractus simulatus non est contractus.
13. Compater an possit esse testis pro compatre.
14. Mulier an repellatur ab accusatione pro iniuria illata sibi cõiuncto vel compatri.
15. Notario asserenti commissionẽ sibi factam an credendũ, ꝛ an pariter dicendum in arbitro.
16. Delegata iurisditio vel officium an possit per delegatum vel officiarium scribi ꝛ in quo possint.
17. Procurator/aduocatus/proxeneta/ꝛ arbitrator cur in eorum factis testificari non possunt.
18. Religiosus etiam procurator an possit sine superioris autoritate, ꝛ iuris non seruata solennitate compromittere.
19. Compromissarius etiam cum ampla ꝛ plenissima potestate immediate post compromissum pronuntiare an possit.
20. Parlamentum ex antiquissima consuetudine fungitur vice prefecti pretorio ꝛ potest iudicare secundum cõscientiam, ꝛ supplere in casibus in quibus est iudex.

Viso pcessu cause primo cepte ꝛ diu agitate, per ꝛ inter venerabilẽ conuentum fratrũ minorũ Valentie, ac venerabilẽ ꝛ religiosum virum fratrem Andreã falconis eiusdẽ conuẽtus ex vna parte, ꝛ nobilem Joannẽ de monte cũ viueret, ꝛ deinde post illius mortẽ Ludouicum de monte eius filium naturalẽ ꝛ legitimum ex alia parte, ꝛ deinde cõtinuato per ꝛ inter conuentum ꝛ fratrem Andream pmẽtionatos ex vna parte, ꝛ magistrũ Ludouicum de ruppe notarium ex alia, videtur esse querendũ in genere de duobus.

Primum an ex deductis ꝛ probatis parte dictorũ conuentus ꝛ fratris Andree contra dictum de Monte debuerint ipsi in causa obtinere.

Secundũ an ex his que parte ipsorũ conuentus ꝛ fratris Andree, deducta ꝛ probata extiterunt siue contra dictuꝫ de Monte siue contra eundẽ de Ruppe, debeant ipse cõuentus ꝛ frater Andreas in causa obtinere.

Allegatio primi quesiti.

Venio ad primuꝫ super quo dico ꝙ prefati conuentus ꝛ frater Andreas videntur sufficienter probasse seu fundasse eorũ intentionẽ cõtra dictũ de Monte. Et hoc partim quidẽ confessione dicti de Mõte, partim depositionibus testiũ, ꝛ partim instrumẽtis ꝛ alijs scripturis. Probãt enim in primis ꝙ tã nobilis quõdã vir Antoniꝰ falconis ꝙ sui predecessores tenuerũt ꝛ possederũt, vt ꝛ tanꝙ veri dñi res ꝛ bona pdictas, ꝛ qđ ipsi vt tales fructꝰ earũ pceperũt, ꝛ ꝙ idẽ Antoniꝰ illas tenebat ꝛ possidebat tpe eius mortis, vt apparet ex his que deponunt multi ex testibꝰ parte dictorũ cõuentus, ꝛ fratris Andree in hac causa pductis super secũdo et tertio primorũ articulorũ, qui videlicet exordiuntur, Ad fines ꝛ effectꝰ ꝛc. ꝛ q inserũtur. fo. ccvij. in qbus secũdo ꝛ tertio articulis fuerũt pdicta pposita ꝛ deducta ꝛ quos testes pdicti deponũt esse veros. Probãt insup hunc fratrẽ Andreã fuisse filiũ dicti quõdã nobilis Antonij, ꝛ p tali habituꝫ, quodqꝫ idẽ Antoniꝰ ipm tũc in seculo existentẽ hoc est nõdũ religiosuꝫ heredẽ vniuersalẽ ꝛ insolidũ instituerit, vt etiã apparet per publicũ instrumẽtũ parte ipoꝝ actoꝝ in hac causa productũ. Probãt insup cõfessione partis facta in rñdendo septimo ꝛ octauo pdictoꝝ articulorũ, qđ idẽ frater Andreas tunc existẽs in seculo, ꝛ ipubes seu eiꝰ tutores ꝛ p eo se imiscuerũt paterne hereditati, ac res ꝛ bona illiꝰ ꝛ signãter res pdictas tenuerũt ꝛ possederũt. Ex qbus si idẽ frater Andreas adhuc esset in sclo videret fuisse ꝛ esse sufficiẽter fundata eiꝰ intẽtio cõtra dictũ de Mõte. Et qꝛ idẽ frater Andreas, postea pfessus est religionẽ ꝛ ordinem gloriosissimi cõfessoris beati Frãcisci, ꝛ in dicto cõuentu Valentie, vt etiam probãt dicti actores, videtur ex pdictis etiã intentio dicti cõuentus fuisse ꝛ esse sufficienter fundata.

1 † Et quibus nõ obstat quod ex aduerso opponit. s. ꝙ fres minores sint tã in pticulari ꝙ in cõi icapaces regulariter, nõ solũ quarũlibet hereditatũ ſꝫ etiã bonoꝝ immobiliũ ꝛ redditũ. cle. exiui de paradiso. ꝛ qđ ponit Bar. i sua minorica. ꝛ alij in alijs locis. Qm rñdeo ꝙ hoc nõ obstat qꝛ lꝫ fratres minores sint pdictorũ icapaces de iure cõi, tñ ex priuilegijs p sanctã sedẽ aplicam eisdẽ cõcessis: ꝛ signãter p recolẽde memorie dños Clementẽ, Martinũ quintũ, ꝛ Sixtũ quartũ summos põtifices, de qbus facta est fides sufficiẽs in hac causa, sunt ipsi fratres minores, saltẽ in cõi capaces bonoꝝ hmõi, vt videlicet illa teneãt ꝛ possideant ꝛ fructꝰ eorũ pcipiant sub noie Romane ecclie, et aliis put disponit in priuilegijs hmõi. Et ꝙuis sup bonis ingrediẽtiũ ꝛ pfitentiũ ordinẽ mẽdicãtiũ, ꝛ psertim beati Frãcisci, ad quos videlicet bona hmõi puenire aut spectare debeãt, fuerint ꝛ sint varie opiniões, put apparet ex his q no. Jnn. in. c. i psentia. sup verbo, minor annis. ꝛ qđ ibi Host. Pan. ꝛ scribẽtes. de pba. Bar. in suo tractatu minoricarũ. in quarta parte. ver. ꝛ ad quos ptinebũt bona ipsoꝝ ingredientiũ. Sali. in auc. ingressi. colũ. iij. versi. sexto oppono ꝛc. C. de sacrosan. eccle. ꝛ Jaco. butr. in auc. si qua mulier. C. eo. ti. qbusdã asserẽtibꝰ ꝙ bona hmõi cẽseri debeãt haberi p derelicto, ꝛ sic ꝙ primo occupãti cõcedãtur. l. j. §. iij. ꝛ p totũ. ff. p derelic. vel ꝙ illa sint in causa caduci. l. vnica. C. de cadu. tol. Alijs vero dicẽtibus ꝙ bona hmõi venire debeãt ad heredes ab itestato, pro eo qꝛ pfessus ordinẽ hmõi fingitur mortuꝰ. l. deo nobis. C. de episco. ꝛ cleri. Alijs aũt ꝛ tertijs dicẽtibꝰ ꝙ cũ talis q ordinẽ hmõi pfitetur p pfessionẽ hmõi, non tm̃ fiat monachꝰ illiꝰ monasterij qđ ingreditur, sed etiã epi diocesani bona ipsius debẽt venire ad ipm diocesanũ, ex quo monasteriũ capere nõ põt. c. q vere. xvj. q. j. c. j. xviij. q. j.

xviij.q.j.⁊.c.de viduis.le.j.xvij.q.j.c.quoniam.de deci.⁊.l.nulli.§.quod si testator.C.de episc.⁊ cleri. Huic tamẽ tertie opinioni tãꝙ vltimo loco recitate, videntur Inno.⁊ Hosti.adherere, per id qđ habetur in.l.si idem cum eodẽ.§.si vna.⁊ quod ibi Bald.Angel.⁊ moder.ff.de iurisdi.omni.iudi.⁊ quod not. Bald.in.l.j. in fi.ff.de constitu.glos.in.l.sabinus.§.qui filium.ff.ad trebel.⁊ quod voluit Bal.loquens de dictis Inno.in aut.ex testamẽto.col.j.vel.ij.versicu.⁊ idẽ dicunt docto.de dictis Inno.C.de colla. Pro quo multas remissiones ponit do.Jason may.in.d.§.si vna.⁊ cũ mendicãtes, signanter vero ⁊ maxime fratres minores sint hodie exempti ⁊ papa sit eis loco diocesani episcopi, bona hmõi venire debent et pertinere ad papam secundũ hãc opinionẽ, quod etiã voluit Gaspar.de calde.vt refert Sali.in.d.c.in presentia.col.mihi.xvij.versicu.nunc venio ad causam intestati. Hanc autẽ opinionem non damnat Jaco.butri.quinimo multa bona fundamenta pro eadẽ inducit in dicta aut.si qua mulier.circa principiũ.et tandem relata ea ⁊ alijs duabus superius mentionatis subiecit, et dixit, tene quod vis: scilicet vel hoc quod vltimo dixi, vel quod penultimo dixi. Loquens de opinione eorũ qui dicunt bona hmõi deferri ⁊ ptinere ad venientem ab intestato, ⁊ de opinione eorũ qui dicunt ꝙ non ad illos sed olim ad diocesanum, hodie vero ratione exẽptionis ad Romanam ecclesiam pertineant.

Preterea dicit Hostiẽ.in.d. c.in presentia.versi.quid si quis ingrediatur monasteriũ, cui nõ licet habere bona ipsa immobilia ꝙ quicquid scribatur, tamẽ talia monasteria volunt habere bona eorũ qui illa ingrediuntur non vt sibi retineant sed vt vendant. Et ꝙuis fortasse redarguendo subiũxerit hec verba, quo autẽ iure istud faciant hic aduertant, istud tamen videtur hodie fieri posse sine reprehẽsione aut scrupulo, attentis presertim priuilegijs apostolicis, ⁊ maxime prefati domini Sixti de quibus facta est fides sufficiens, que si placet videantur, presertim in versi.⁊ nihilominus volum⁹.vbi de verbo ad verbũ dicit, ⁊ nihilominus volumus ac eisdem autoritate, scientia, ⁊ potestatis plenitudine statuim⁹ ⁊ ordinamus ꝙ decetero perpetuis futuris tẽporibus institutiones ⁊ substitutiones ⁊c.vbi voluit prefatus do.Sixtus papa quartus ꝙ institutiones, substitutiones, relicta, legata, donatiões inter viuos causa mortis alieq; pie ⁊ nõ pie dispositiones, quecũq; ⁊ quocunq; noĩe nũcupentur fratres ⁊ dominos ordinis fratrũ minorũ ipsarumq; domorũ, ecclesias, capellas, picturas, ⁊ fabricã seu illorũ cõmodũ et fauorem quomodolibet cõcernẽtes hactenus facte ⁊ imposterũ perpetuis futuris temporibus fiende, etiã si tempore institutionũ, substitutionũ, relictorum, fideicõmissorum, legatorum, donatorum, aliorũq; dispositionum hmõi, fratres ipsi in quorum fauorẽ emanassent vel emanarent nedum ordinẽ predictum ingressi forent eidẽ Romane ecclesie ⁊ de illa ordini ⁊ fratribus, ⁊ locis eorundem facte esse intelligantur, ⁊ eundem plenariũ sortiantur effectum quẽ sortirentur, si nominatim ⁊ expresse prefate Romane ecclesie ⁊ de illa ⁊ in cuius fauorem facte forent ⁊c. Si enim papa voluerit: immo quia voluit ꝙ institutiones, substitutiões, relicta, legata, donationes ⁊ dispositiones pie ⁊ non pie superius mẽtionate, etiã si facte fuerint de aliquo vel alicui singula singulis oportune referendo dictũ ordinem nondũ ingresso, ⁊ qui postea cum ingressus extiterit ipsi Romane ecclesie, ⁊ deinde dicto ordini ac fratribus, ⁊ locis eorundẽ facte esse intelliguntur ⁊ eundẽ plenariũ sortiantur effectum quẽ sortirentur si nominatim ⁊ expresse prefate Romane ecclesie, ⁊ de illa in eius fauorem facte essent vt sic illa remaneant in manibus dictorũ fratrum, iuxta ⁊ secundũ dispositionẽ dictorum priuilegiorũ apostolicorum, multo fortius voluit ⁊ voluisse censendus est idem summus pontifex ꝙ bona sic ingredientium ad ipsam Romanam ecclesiam peruenirent, ⁊ deinde iuxta apostolica priuilegia ad fratres dicti ordinis remanerent, nõ autem pro derelicto haberentur vel ad venientes ab intestato peruenirent.

2 **† Ex quibus infertur ꝙ per** professionem dicti fratris Andree factam, vt predixi, in dicto venerabili conuentu fratrum minorum Ualentie ius quesitum est in bonis predictis Romane ecclesie, ac deinde eidem conuentui ⁊ hoc ex dispositione dictorum priuilegiorum apostolicorum: nec fuit opus traditione predictorum bonorum ad acquisitionẽ huiusmodi, etiam si de acquisitione dominij aut possessionis loquẽdum esset: quia sine illa hec acquiri potuerunt. Et quidem de dominio probat, per id qđ habetur in simili.in dicta aut.ingressi.C.de sacrosanct.eccle.⁊ in.l.si adoptauero.ff.de precario.iuncto titu.insti.de acqui.per arroga.⁊ in.l.j.ij.⁊.iij.vbi glo.ff.pro socio.prout declarat Bald.in dicta autenti.ingressi.in tertia oppositione.et Sali.in quarta.de possessione vero probatur in.d.l.si adoptauero.cum glos.in.c.si qua mulier.xix.qđ.vlti.⁊ quod not. Bartol.in l.qui vniuersas.§.aut si is qui.ff.de acquiren.posses.⁊ in.l.hereditas.C.de pact.conuen. Multas remissiones ponit domi.Jason may.in dicta aut.ingressi.colum.iiij. Potuerunt igitur ⁊ possunt dicti conuentus, ⁊ frater Andreas nomine quo in actis dicta bona petere, ⁊ que ei restitui debuerunt per dictum nobilem Joannem de monte, et qui propterea fuit iuste condemnatus ad illorũ restitutionẽ nõ obstantibus per eũ propositis, deductis et allegatis in quibusdam eius articulis exordientibus, Et licet sit theorica ⁊c.insertis. fo.ccxxvj.

Et primo quidẽ non obstat quod ibidem opponitur in dictis articulis dictum fratrem Andream quasi seruo comparatum non posse esse in iudicio, ⁊ ꝙ ipse factus sit frater minor ⁊ sic mortuus, insuper ⁊ ꝙ fratres minores sint in tanta paupertate constituti vt nec in particulari nec in cõmuni aliquid habere possint. Quoniã ad hoc respondetur ꝑut apertissime colligitur ex ꝑdictis, scilicet ꝙ licet predicta procedãt de iure communi, secus tamen est de priuilegio quod cõcessum est et concedi potuit ab eo de cuius autoritate non dubitatur, et de qua dubitare instar habet sacrilegij.l.ij.C.de crimi.sacri. Etiã nec obstat quod in predictis articulis opponitur de matrimonio cõtracto, per ⁊ inter dictum de Monte, ⁊ nobilem Antoniam falcone filiam pretensam dicti quondam nobilis Antonij ⁊ de pretẽsa dotis cõstitutione quã eadem Antonia fecisse pretenditur. Tuz quia cum bona predicta tempore dictarum pretensarum matrimonij ⁊ constitutionis ad eundem fratrem Andream, si nõdum professus extiterat vel ad dictum cõuentum si professus extiterat pertinerent, quinimo cum vel ipse frater Andreas vel conuẽtus hmõi, bona huiusmodi possiderent, cum non appareat de perditione possessionis, nõ potuit hmõi pretensa constitutio illis absentibus inscijs, ⁊ per consequens inuitis ⁊ non consentientibus afferre preiudicium.l.si filio.§.j.ff.solu.matrimo.⁊ qđ habetur in l.rem alienam.ad fin.⁊ quod ibi glo.super ver.põt.ff.de contrahẽ.emptio.⁊ venditio. Tum ⁊ quia per dictam pretensam cõstitutionem, etiam si de ea cõfessione vel al's appareat, nõ constat ꝙ ipsa nobilis Antonia in dotem ⁊ pro dote suijpsius constituerit dicto de Monte eius viro res et bona superius mentionatas, aut res ⁊ bona dicti quondam nobilis Antonij falconis eius pretẽsi patris, sed constituit ⁊ constituisse pretenditur in dictis articulis iura que habebat. Quo fit vt constitutio huiusmodi nihil profuerit seu prosit vbi probatum non extitit illam habere iura. Pro quo allegasse sufficiat qđ not. Dyñ. Barto.⁊ moder.in.l.si sic.§.j.ff.de lega.j. Ange. Alexand.de imol.⁊ docto.in.l.locus.ff. de acquirẽ.

3 possessio. † Ex quorum dictis illud colligitur ꝙ si miles nobilis vel alius mihi concesserit vel etiã vendiderit, quicquid iuris in tali re habuit concessio ⁊ venditio: hmõi inutiles existunt, ⁊ nihil iuris mihi tribuunt nisi probem quale ius habuerit concedens seu vendens per.l.legaui.ff.de libera.lega.⁊ impedit acquisitionẽ possessionis ⁊ vsucapionem.d.l.locus.⁊ cum illa decisione concordat Oldra.consi.clxiiij. Ad quod etiam facit quod voluit Bartol.in l.cotem.§.qui maximos.in.iiij.qđ.ff.de publici. Ex quibus apparet ꝙ alia sequẽtia ⁊ de quibus opposuit idem de Mõte in dictis articulis vsq; ad decimũquartum articulum inclusiue non refragantur nec obstant prefatis actoribus.

4 **† Etiam nec obstãt proposi**ta ⁊ deducta in.xv.⁊ alijs sequentibus articulis dictorum articulorum, quatenus ibi opponitur ꝙ bona parte dictorum actorum in hac causa petita sunt feudalia ⁊ quorum fratres minores sunt

5 incapaces. † Tum quia hic opponebatur parte dicti de Monte de iure tertij in quo non proponebat se ius habere idem de Monte. Non ergo erat audiendus.l.is consequenter.§.j.⁊ quod ibi docto.ff.famil.erciscun.l.ij.et quod ibi glos.et docto.ff.si ager vectiga.et.l.ij.C.de iure emphi.ad quod facit.l.loci corpus.§.competit.ff.si serui.vendi.l.si prior.§.si simpliciter.ff.qui poti.in pigno.et.l.cum seruum.et quod ibi docto.C.de serui.fugi.⁊ quod in simili voluit Oldrađ.loquens in re feudali consilio.cxxix.exordiente, Ad habendam aliqualem notitiam ⁊c.versicu.sextum cũ hec bona sint feudalia ⁊c. Ex cuius verbis colligitur ꝙ esto citra preiudicium veritatis quod de hoc opponere potuissent domini directi rerum feudalium, de hoc tamen opponere non potuit idem de Monte, vtpote tertius ⁊ qui ius non habebat a domino directo, nisi forte dicatur ꝙ immo idem de Monte ius haberet a dominis directis, ⁊ ꝙ ipse pro bonis huiusmodi eisdem homagiuz prestiterat, sed respondeo quod hec nõ obstant. Tum quia de eis

6 non constat. † Tum ⁊ quia per homagium prestitum non agitur vt ius aliquod acquiratur homagij prestanti, et presertim hodie cum cõsueuerint homagium recipientes protestari se nolle preiu

dicare iuri suo vel alieno. Et ita presumendum est hic fuisse factum in dicto pretenso homagio si de illo appareat prout non apparet, nec etiã obstat prefatis actoribus quod parte dicti de Monte, reperitur oppositum, scilicet quod testamentum dicti quondam nobilis Antonij fuerit et sit nullum propter preteritionem filiarum. Tum quia idem quondam Antonius eis reliquit dotes, quod videtur sufficere etiam si dictum non extiterit iure institutionis, et ita videtur voluisse Anto. de butri. in capitu. raynutius. de testa. 7 † Tum quia dicte filie tacuerunt et sic earum taciturnitate conualuit testamentum. l. filio preterito. et quod ibi docto. ff. de iniust. rup. et irri. testamen. 8 † Tum et quia in testamento huiusmodi apposita fuit clausula codicillaris. Si non valet iure testamenti &c. per quam censentur ipse filie grauate et rogate de restituendis earum portionibus dicto fratri Andree heredi vniuersali instituto. l. eam quam. et. l. ex testamento. et quod ibi not. C. de fideicommis. l. quia autem. in princip. et quod ibi not. ff. si quis omis. cau. testamen. l. ex ea. §. j. et quod ibi glos. et docto. ff. de testamen. et est bonus text. secundum lecturam Hugo. et ibi hoc sequitur Angel. in. l. si patroni. §. fina. ff. ad trebel. et ad hoc est bonus text. in. l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicommissa. liber. quod etiam voluit Bartol. et Bald. in. l. ij. ff. de legat. iij. et docto. communiter in autenti. ex causa. C. de liberis preteri. vel exhereda. 9 † nec poterant detrahere nisi vnam quartam cum grauamen esset purum non in diem vel sub conditione, per id quod not. glo. Bartol. et docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inofficio. testamen. et in. l. quod. C. ad legem falcid. in qua debebat imputari dos relicta, per id quod not. Bartol. et doctores in. l. in quarta. C. ad legem falcid. Uidetur igitur non obstantibus ex aduerso et parte dicti de Monte allegatis sententiam debuisse ferri pro dictis actoribus. Et que etiam pro eis lata est per primum iudicem, et postea confirmatum per egregium virum dominum iudicem appellationum et nullitatum Dalphinatus, et que etiam diu est propter desertam appellationem transiuit in rem iudicatam. Et sic non videtur oportere de illa disputare.

¶ Allegatio secundi quesiti.

Ad secundum dico et respondeo quod licet probationes, de quibus supra, facte fuerint contra dictum de Monte, quia tamen hoc insigne parlamẽtum per eius ordinationẽ voluit quod probationes facte cõtra ipsum de Monte, valerent et probarent etiam contra dictum magistrum Ludouicum, ille debent sibi nocere et haberi perinde ac si contra eum facte essent: 10 † quia illa ordinatio vtpote nullo remedio suspensa transiuit in rem iudicatam et sic fecit ius inter partes predictas, et pro veritate accipienda est. l. res iudicata. cum suis similib. ff. de regu. iuris. videtur igitur quod per fundamenta de quibus supra, et quibus potuerunt et debuerunt dicti actores vincere dictũ de Monte, possint etiam et debeant ipsi vincere dictum magistrum Ludouicum.

Quibus non obstãt proposita et deducta parte eiusdem magistri Ludouici in quodam pretenso eius libello appellatorio inserto, fo. xvij. Et primo quidem non quod deducitur in primo secundo et sequentibus articulis vsque ad. xiiij. et. xv. articulũ dicti pretẽsi libelli inclusiue. Tũ et in primis quia esto quod per quoddam pretensum instrumentũ in hac causa parte eiusdem Ludouici productum et insertum. fol. 757. probaretur matrimonium contractum per verba de futuro, per et inter quandam Alisiam pretensam filiam cuiusdam Aymari falconis et nobilem Bertrandum sextoris, et quod in dotem et pro dote huius Alisie: idẽ Aymarus dicto Sextoris cõstituisset quingentos florenos. Nõ tamen apparet quod matrimonium huiusmodi cõtractũ extiterit per verba de presenti inter eos, 11 † sine quo tamen dos esse non poterat. l. iij. ff. de iure do. l. fina. §. sicut. C. de donatio. ante nup. et autenti. de trien. et semis. §. sed nec. collat. iij. Etiam nõ apparet quod postea et vita functo dicto Sextoris prefata Alisia matrimonium contraxerit, cum quodam Nicolao de polini, nec quod ex matrimonio huiusmodi procreatus extiterit idem Desiderius depolini a quo dictus magister Ludouicus pretendit se causam habuisse per medium nobilis Joannis de anione, cui dictus Desiderius donasse pretẽditur dictam dotem quingentorum florenorum. Insuper etiam nec apparet quod iste frater Andreas vel aliquis eius predecessor heres extiterit dicti pretensi nobilis Aymari falconis, vel quod bona dicti quondam nobilis Antonij falconis patris huius fratris Andree fuerint dicti quondam Aymari, aut quod illa obnoxia seu obligata extiterint pro dicta dote soluenda. Et ita in eis fieri non potuerunt nec de iure debuerunt ille pretense executiones quas in eis fieri fecisse pretẽditur prefatus de Anione assert' cessionarius dicti Desiderij depolini. Preterea per deducta et probata parte dictorum conuentus et fratris Andree in articulis exordientibus, Excipiendo &c. insertis. fol. xxij. apparet quod ille pretense executiones quas fieri fecit prefatus de Anione fuerunt simulate et fictitie, ac etiam fraudulente facte, videlicet in fraude domini Rupis et aliorum creditorum, et vt sub vmbra harum executionum per quas non intendebat idem de Anione sibi ius acquirere seruarentur bona sororibus dicti fratris Andree et earum maritis, prout apparet ex his que testes parte dictorum actorum in causa producti deposuerunt super decimosexto, decimoseptimo, et decimooctauo dictorum articulorum, dicte ergo executiones ex mente contrahentium fuerunt non quidem vere quoad iuris effectũ, 12 sed fictitie imaginarie et nulle, † vt dici solet de vẽditione vel alio contractu simulato, que reuera non est venditio aut contractus. l. simulate nuptie. ff. de ritu nuptia. l. imaginaria. ff. de regu. iur. et. l. emptor. ff. de aqua pluuia. arcen. quod etiam voluit Bartol. in. l. nemo potest. colum. ij. ver. quero an renuntiatio exceptionis simulationis, vbi etiam per alios scribentes. ff. de legat. j. et per docto. in. l. iij. C. plus vale. quod agi. et quod dixi de dictis pretensis executionibus etiam dico de pretensa locatione predictorum bonorum facta predictis sororibus seu earũ maritis, hoc est dicto Joanni de monte, et nobili Humberto bocheti, quod illa si tamen et quatenus de ea appareat etiam fuit simulata et fictitia, et ex qua idem de Anione nihil sibi prestari seu solui intendebat, in fraudẽ tamen predictorum domi. Rupis et aliorum creditorum, vt etiã apparet ex his que deposuerunt testes super articulis superius mentionatis aut eorum altero. Non est igitur quod dictus magister Ludouicus opponere potuerit de pretensis dotis constitutione executionibus et locatione predictorum bonorum. Et reuera parum probe et malefecit prefatus de Anione omnium horum conscius facere donationem de his in quibus sciebat se nihil habere, male etiam fecit idem de Rupe qui sciens et ab initio cause huius cepte, videlicet contra dictum de Monte Anno domini Millesimo quatercentesimo octuagesimotertio, et de mense Maij, de et super bonis superius mentionatis, procurauerit nihilominus sibi vel cuidam Ludouice eius filie de illis fieri donationem Anno domini Millesimo quatercentesimooctuagesimo quinto. et die decimaseptima mensis Nouembris, et sic post latam sententiam contra dictum de Monte, que lata dicitur anno proxime dicto et die secunda mensis Julij, que omnia vidẽtur facta in fraudem dictorum actorum, et vt frustrarentur iuribus suis et effectu sententie ante donationẽ huiusmodi pro eis promulgate.

Preterea etiã nec obstãt cõpromissum et sententia arbitramentalis de quibus opponere conatus est idem, et pro illarum defensione multa verba emisit dictus magister Ludouicus. Tum quia de dicto pretenso compromisso non constat. Et quidem non per instrumentum non etiam per testes. 13 † Et primo non per depositionem cuiusdam fratris Antonij asterij. Quoniam vt fatetur ipse tempore eius pretense depositionis erat compater dicti magistri Ludouici. Non ergo videtur sibi credendum, per id quod ponit Alexand. de imol. cõsil. xxxiiij. exordiente, Uiso processu cause vertentis &c. colum. fina. in tertio volu. qui post Bald. in. l. generaliter. ff. de in ius vocã. videtur voluisse quod compater non potest esse testis pro compatre, qui etiam inducit not. per Bald. in. l. j. fol. iiij. versicu. sed an commater vel compater potest accusare occisorem &c. C. qui accusa. nõ possunt. 14 † vbi voluit Bald. quod quemadmodum mulier non repellitur ab accusando pro iniuria illata personis sibi coniũctis, iuxta. l. feminam. cum ibi not. C. ad turpilli. et. l. ij. C. de accusatio. ita non debent repelli sed admitti si accuset de iniuria vel homicidio facto in personam compatris sui. Tum etiam non videtur probari dictum pretẽsum compromissum per dictum Asterij et fratrem Jacobum malegrassi pretensos cõpromissarios seu arbitros vel arbitratores: 15 † quia quemadmodum non creditur notario asserenti certam commissionem sibi fuisse factam vel de ea instrumentũ recipienti, per id quod no. Hostien. in. c. quoniam contra falsam. in. j. colum. de proba. Joan. andr. in regula cum quid. de regu. iur. in sexto. Bald. in. l. ad personas egregias. ff. de iureiuran. in. l. iurisiurandi. C. de testib. et plenius in. l. iudices. C. de fide instrumẽ. ita nec videtur debere credi prefatis Asterij et Malegrassi deponentibus de compromisso in eos facto. argu. l. in exercendis. C. de fi. instru. Pro quo bene facit. l. ex fina. ff. de testa. tute. Et quod is id quod ibi no. Bar. in ver. induco istã. l. &c. videat facere cõtra predicta. Puto tñ quod si bñ inspiciat dictũ Bar. illud facit pro eo quod p dixi, nõ 16 cõtra ipm. † Dicit enĩ quod si alicui cõmittat aliquod officiũ, ipse idẽ nõ potest cõmissionem huiusmodi scribere. d. l. ex sententia, sed si cõmittatur

committat vnus articulus effici, vt verbi gratia: ꝙ recipiat testes in vna causa vel aliquid simile, tũc nõ est ꝓhibitum ꝙ scribat: etiã Ange. in repeti. l. sciendum. ff. de verborum obligatio. dicit practicari, ꝙ ille cui delegatur iurisditio etiam si sit notarius ea nõ scribat manu sua, qđ dicit verum esse in totali vel vniuersali delegatione, secus in delegatione huius articuli, puta si delegetur notario examinatio testiuʒ. Cũ igitur prefati Asterij ⁊ Malegrassi pretendant ac etiam testificari ⁊ deponere nitantur in eos fuisse compromissum de tota causa p̄dictorum cõuentus et fratris Andree ex vna parte, et dicti magistri Ludouici ex alia nõ est eis credendũ etiam ex sententia seu doctrina Bart. et sequacium. Et quemadmoduʒ non est eis credendũ de predicto compromisso, ita nec eis credendũ est de laudo seu pretensa arbitrali sententia quaʒ tulisse pretendũtur, et quaʒ se p̄tendunt scripsisse ⁊ signasse, et hoc ratiõe affectionis, quia presumptio est ꝙ semper velint eoꝝ factum, hoc est dictam scripturam defendere ⁊ tueri, et quia etiam quẽadmodum in ꝓcuratore/aduocato/et proxeneta est suspitio ꝙ affectionem habeãt ad id qđ cõfecerunt, et ꝓpterea testificari nõ possint: ita nec vidẽtur dicti fratres Asterij ⁊ Malegrassi posse testificari de pretẽsa eoꝝ sententia seu laudo. Pro quo allegasse sufficiat, qđ plene not. Anto. de butri. cõsilio. xxiiij. exordiẽte, Questio hec dubia vulgaria habet. col. v. ver. nũquid aũt arbitratori dictũ in aliquo iuuet ⁊c. quod aũt fortasse p̄tenditur ꝙ de premissis nõ soluʒ deposuerint p̄fati Asterij ⁊ Malegrassi p̄tẽsi arbitri vel arbitratores, sed etiam quidã frater Stephanus cholassij ordinis fratrum minoꝝ non multũ releuat p̄dictum Ludouicum. Tũ quia vnꝰ ⁊c. l. iurisiurandi. C. de testi. et. c. tam literis. eo. titu. Tũ et quia idem frater Cholassij videtur variare in eo, vcʒ ꝙ primo videtur dixisse sentẽtiam arbitralẽ fuisse ꝓnuntiatã tam ꝑ eum q̃ dictos Asterij et Malegrassi, et postea dicit illã fuisse ꝓnũtiataʒ ꝑ ipsos Asterij et Malegrassi. Taceo ꝙ cõtra hos omnes ⁊ ad eoꝝ obiectationẽ multa ꝓposita ⁊ deducta extiterunt parte dictoꝝ conuentus ⁊ fratris Andree que videtur non in modico derogasse fidei eorũdem Asterij, Malegrassi, et Cholassij. Super quibus tamẽ vtpote nõ necessarijs non insisto.

Adijcio ꝙ etiaʒ cessantibus

p̄missis que non cessant dicta tamen p̄tensa arbitralis seu arbitramẽtalis sentẽtia eisdem cõuentui ⁊ fratri Andree nõ obesset, ꝓ eo quia illa fuit ⁊ est nulla. † [18] Tũ quia idem fratrer Andreas sine autoritate superioris ⁊ nõ obseruata iuris solennitate cõpromittere nõ debuit. Pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Panor. in. c. contingit. de arbitris. et cõsilio suo. lvj. exordiente, Casus cõtingẽtia talis est. Bal. in. l. preses. C. de transac. et quod voluit Bar. et post euʒ alij scribẽtes in. l. nulli. ff. de transac. et Pet. de ancha. consilio cccx. exordiente, Uidetur prima facie dicendũ lauduʒ valere. quia latum in fauorẽ ecclesie ⁊c. Tũ et quia cũ tempore dicti p̄tensi compromissi et ante illud penderet et factus fuisset magnus ꝓcessus tunc existens, non quidẽ in manibꝰ hoꝝ fratrum Asterij ⁊ Malegrassi. Sed in hac insigni ciuitate et qui non dixerim ꝑ duos religiosos iurium ignaros, sed nec ꝑ viros doctissimos poterat diffiniri eo tempore quo isti p̄tendunt fuisse in eos compromissum et deinde ꝑ eosdem negotiũ terminatum ⁊ decisum: non est p̄sumendum ꝙ ipsi Asterij ⁊ Malegrassi viderint dictuʒ ꝓcessum, vel al's ꝓut oportuit audiuerit partes p̄dictas et negotiũ discusserint, qđ tamen facere nitebantur. Et ideo ipsum p̄tensum laudũ non valuit. per id quod voluit do. Jason may. in. l. ij. colũ. v. ver. adde etiã ꝙ si sit factum cõpromissuʒ ⁊c. C. de eden. † [19] vbi dicit ꝙ etiam si sit factum cõpromissum cũ ampla ⁊ plenissima potestate, tamen nõ potest immediate post cõpromissum ꝓnuntiare cõpromissarius, quia sic ꝓnuntiaret sine cause cognitione, qđ esset cõtra ius. Pro quo refert ita voluisse Jaco. butri. et Bal. in loco ꝑ eum allegato. quod etiam voluit Panor. ꝑ hoc multa referens, que causa breuitatis non recito, in. c. quintauallis. col. penul. ver. sed ad predicta adde limitationem solennẽ, ꝙ si arbitrator ꝓcessit ex obrupto ⁊c. de iureiuran. Et ita videt sensisse Ange. consilio. cxcvij. exordiẽte, Uisa facti narratione. ver. coniecturatur. et Pet. de ancha. consi. cccx. exordiente, Uidetur prima facie dicendũ ⁊c. Ex quibꝰ omnibus apparet si non desipio dictum p̄tensum laudũ seu arbitralem sententiam nõ valuisse nec valere, et de quo potuit et potest coraʒ hac insigni curia opponi. per id quod habetur in. l. quotiẽs. C. de iudi. et si de hoc oppositum nõ fuerit sufficit ꝙ de eo constet et appareat huic insigni curie. per id quod not. glo. ⁊ docto. in. l. vbi. C. de transac. Alexan. de Jmol. in. l. dies cautioni. §. hoc autem iudicium. colũ. vij. versi. Jtem supplet repellendo. ff. de dam. infec. † [20] et quod maxime debet in ea procedere cum ex antiquissima consuetudine functa extiterit, et fungatur vice prefecti pretorio, et possit iudicare ꝯm conscientiam, vt dicit do. Gui. pa. decisione. xxix. et representat principem cuius vices gerit, et qui potest supplere in casibus in quibus est iudex. c. cum nobis olim. de elec. et. c. bone. et quod vtrobiq; not. glo. de postula. prela. quod etiam voluit Alex. de Jmol. in dicto. §. hoc aũt iudicium. colũ. viij. ver. supplent etiã papa et imperator. iunctis his que de principe non recognoscẽte superiorem ponit Barto. et docto. in. l. infamẽ. ff. de public. iudi. Joan. de Jmol. et Fran. de aret. in. l. continuus. §. cum quis. ff. de verborum obliga. Feli. in. c. j. colũ. ij. de rescrip. et alij in alijs locis. Ex quibus omnibus puto ꝙ nõ obstantibus ꝓpositis/deductis/et ꝓbatis parte dicti magistri Ludouici debuerit ⁊ debeat sententia ferri ꝓ eisdem cõuentu ⁊ fratre Andrea. Et hec sub correctione huius magnifici Dalphinalis parlamenti.

Consiliũ. CLXXIX.

☞ De legatis iure institutionis relictis per filiam matri, cuius heredes amplius nihil petere possunt.

Summarium.

1 ☞ Filius sub conditione casuali vel mixta non potest heres instituti sed sub potestatiua, et prime due conditiones reijciuntur ꝓ conseruatione testamenti.

2 Filiusfamilias an possit transmittere ad quoscunq; eius heredes ius dicendi paternum testamentum nullum.

3 Clausule codicillaris effectus.

4 Grauamen purum non in diem vel sub conditione vnam tantum quartam detrahere potest.

Viso casu mihi exhibito parte ꝓuidi viri Joãnis collectoni habitatoris loci de Mouis, vna cũ instrumẽto seu copia instrumenti honeste quondã mulieris Bertrane vxoris eiusdẽ Joannis collectoni. Dico ⁊ respõdeo ꝙ multa sunt ꝓpter que quidã p̄tensi heredes honeste quõdam mulieris Hugue dicte Bertrane matris nihil petere possunt super bonis et hereditate dicte quondam Bertrane, et si quid petere valeant nihil tamen petere possunt vltra ⁊ preter legitimã, quam p̄fata quõdam Hugua petere poterat in bonis dicte Bertrane eius filie. † [1] Pro quo dicto breuiter induco ꝙ p̄fata Bertrana non videtur omnino p̄terijsse dictam Huguã eius matrem cũ eam instituerit et sibi multa reliquerit etiã iure institutiõis, saltẽ sub cõditione casuali seu mixta. ꝓpter qđ videtur ꝙ ꝓ conseruatione testamenti debuerit conditio reijci, saltẽ vsq; ad legitimã ꝓut tenuerũt multi de filio in p̄ris potestate existẽte, et sic instituto, vt videri potest in. l. si pater. C. de institu. et substitu. sub condi. fac. quod si ita fiat aut fieri debeat in testamẽto patris in quo filius in ipsius potestate cõstitutus, ⁊ cui magis vel saltẽ nõ minus debetur paterna hereditas q̃ debeatur hereditas filie sue matri: multo fortius aut saltem nõ minus fieri debet in testamẽto filie in quo matri reperitur aliquid relictũ iure institutionis, q̃uis sub conditione casuali seu mixta. † [2] Preterea esto ꝙ filius nõ emancipatus transmitteret ad quoscũq; eius heredes nõ solum paternam hereditatẽ, sed etiam ius dicẽdi nulluʒ paternũ testamentũ, de quo tamẽ aliqui et quidẽ magne autoritatis dubitarunt, ꝓut al's autore dño cum dabitur maior oportunitas ostendet, non tamẽ videtur ꝙ dicta quondam Hugua mater p̄tensa dicte Bertrane, vtpote que postea semꝑ tacuit transmiserit ad quosdam eius p̄tensos heredes extraneos ius dicẽdi nullũ testamẽtum dicte quondam Bertrane ꝓut etiam autore dño al's ostẽdetur. Et ita non vidẽtur heredes p̄fate Hugue posse petere hereditatẽ seu bona eiusdẽ quõdam Bertrane ex capite pretense nullitatis testamenti dicte Bertrane. † [3] Adijcio ꝙ etiam p̄supposito citra p̄iudiciuʒ veritatis ꝙ testamẽtum p̄dictum nõ valuisset aut valeret vt et tanq̃ testamẽtum, valuisset tamen ⁊ valeret vt et tanq̃ codicillus ꝓpter illam clausulã, hoc est tamẽ suum vltimuʒ testamẽtum ⁊c. ibi, qđ et quã voluit ordinauit/p̄cepit/disposuit/iussit/atq; mandauit valere iure nouissimi testamenti nũcupatiui in scriptis: et si non valet aut valere non potest iure nouissimi testamenti in scriptis, voluit et ordinauit ꝙ valeat iure codicilloꝝ. per quã clausulã censetur ipsa Hugua fuisse rogata et grauata de restituenda hereditate dicte Bertrane eius filie prefato Joanni collectoni heredi instituto. l. eam quã. et. l. ex testamento. et qđ ibi not. C. de fideicommis. l. quia aũt. in principio. et quod ibi not. ff. si quis omis. cau. testa. l. ex ea. §. j. et quod ibi glo. Bar. et doct. ff. de

testa. et est bonus text. sm lecturã Hugoli. et ibi hoc sequit Ange. in. l. si patroni. §. fi. ff. ad trebel. et ad hoc est melior text. qui reperia tur in iure. in. l. generaliter. §. ex testamẽto. ff. de fideicõmis. liber. quod etiam voluit Bart. Bal. & docto. in. l. ij. ff. de lega. iij. et doct. cõmuniter in auth. ex causa. C. de libe. preteri. vel exhere. 4 † Nec poterat dicta quõdam Hugua cum viueret detrahere nisi vnã quartam vel debitum iure nature vel trebellianicã cũ grauamen esset purum non in diẽ vel sub cõditione. per id quod not. glo. Bart. et docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. & in. l. quoniã. C. ad leg. fal. et Panor. in. c. raynutius. de testa. Nihil ergo vel saltem non vltra legitimam, que est tertia pars bonorũ dicte quondã Bertrane, deducto ere alieno, et funeris impensa petere possunt heredes prefate quondam Hugue in et super bonis dicte quõdam Bertrane prout al's autore domino cum dabitur maior oportunitas plenius ostendetur. Et ita mihi videtur sub correctione &c.

Cõsilium. CLXXX.

De legato relicto vxori per maritum in loco dotis quã fatetur in testamento recepisse.

Summarium.

1 Mulier vbi nõ apparet dotẽ constitutam fuisse solutam nisi per recognitionem aut cõfessionem mariti in testamẽto: non põt tanq̃ dotale petere sed tanq̃ legatum.
2 Laudimiũ ex parte bonorũ in locum dotis ex actu contrahentium cõstante matrimonio surrogata an debeatur.
3 Binuba qualiter filijs primi matrimonij succedit.

In isto casu mihi exhibito parte nobilis et honeste mulieris dñe Philippe relicte nobilis Bertrandi veteris, et dubijs ex casu hmõi elicitis. Dico & respondeo breuiter et succincte ad dubia hmõi put infra. Et pmo ad pmũ. 1 † Premittens tamen p faciliori solutione eius qd in eo queritur, q si nõ appareat de solutione illorũ mille florenorum constitutorũ per nobilẽ quondã virũ Rolandũ desiderij Ville auripetre in dotem et p dote eiusdẽ nobilis Philippe, nisi p confessionem seu recognitionem quã de illis fecisse dicitur idem quondam nobilis Bertrandus eius maritus in suo vltimo & nũcupatiuo testamento: ipsa dña Philippa non potest nec poterit illos petere tanq̃ dotales, sed tanq̃ sibi legatos. l. si non designata. et quod ibi Bal. & docto. C. de fal. cau. adiec. lega. et quod not. Bar. in. l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de legat. iij. et. l. qui vxori. ff. de auro et argen. legat. Angel. consilio. clxxxij. exordiente, ✱ et Pau. de cast. consilio. ccclxxxvij. et docto. cõmuniter in. l. generaliter. C. de nõ numera. pecu. et hoc procederet nisi saltem semiplene pbaretur solutio dictorũ mille florenorũ aliter quã p confessionem seu recognitionem superius mẽtionatam. Si enim saltẽ semiplene pbari posset solutio aliter q̃ p dictã recognitionem: posset forte hmõi semiplena probatio cõiungi ad faciendum vnam integram pbationem cum dicta recognitione, ad hoc vt peti possint dicti mille floreni tanq̃ dotales. Quib9 premissis dico & respondeo ad quesitum, q si peti non valeant nisi vt legatum: certũ est q ipsa dña Philippa petere non posset tertiam partem bonorũ indiuisorũ, de quib9 in dicto casu. Cui dicto addo p maiori aduisamento eiusdem do. Philippe, q si ipsa conuolet ad secunda vota, ipsa perdet istud legatum mille florenorũ: et hoc quo ad pprietatem, q̃uis remansura sit vsufructuaria seu quasi, q̃diu viuet. l. femine. et qd ibi doc. C. de secũ. nup. Si vero vt pdixi pbari possit solutio dicte summe, saltem semiplene aliter q̃ p dictã recognitionem, tunc posset esse maius dubium: an vez peti possit dicta tertia pars bonorũ, aut peti debeat summa huiusmodi. Ad qd tamen respondeo et dico q cũ ex casu premisso appareat summam pecuniariã fuisse in dotem cõstitutam, non dictã tertiã partem bonorum, nec appareat q hec tertia pars fuerit ex mẽte contrahentium et actu gesto inter eos surrogata in locũ dicte summe dotalis, q ipsa domina Philippa petere non possit dictã tertiam partem bonorũ, sed petere debeat dictos mille florenos. vbi vero appareret ex aliquo actu gesto inter partes predictas q voluerit surrogare dictam tertiam partẽ bonorum in locũ dotis predicte, tunc putarem q illa pars peti posset. per id quod eleganter voluit Oldra. cõsilio mihi. cxciij. exordiente, Quidã paterfamilias habebat filiam vnicã cui dotem &c. Pau. de cast. cõsi. ccclxij. exordiente, Videtur q dicta sententia fuerit bene lata. & Joan. de pla. in. l. j. C. de castren. pecu. lib. xij. Et per hec patet responsio ad primum quesitum.

2 † Ad secundũ vero quesitum respondere non oportet, cũ vt predixi peti debeant dicti mille floreni nõ dicta tertia pars bonorum, nisi vt predixi, ex mente & actu contrahentium fuisset illa tertia pars surrogata in locum dictorũ mille florenorũ, et sic facta dotalis, qd fieri poterat etiam cõstante matrimonio, quo casu non putarem deberi laudimia, quia sic retransisset dñium huius tertie partis ipso iure mortuo dicto quondam nobili Bertrando. l. in rebus. C. de iu. doti. no. Bal. & docto. in. l. dotis. C. solu. matrimo. et voluit Bald. consilio. ccxxxiij. exordiente, Queritur vtrum pactũ quod vxor soluto matrimonio &c.

Ad tertium quesitum dico et respõdeo q in illis quadringẽtis florenis relictis posthume postea vita functe successerunt dicta dña Philippa mater et fratres & sorores dicte, si que sint dicte postume, quilibet vez in virilem portionem: ita q tantũ habere debet vnus ex fratribus seu sororibus q̃tum mater: intelligo tamen de fratribus & sororibus vtrinq̃ cõiunctis nõ de alijs, vt pbant hec in auth. de heredi. ab intest. §. consequens. et. §. seq. collat. ix. et transumptiue in auth. defuncto. C. ad tertul. 3 † Super quo tamen aduertat dicta do. Philippa, q si ipsa cõuolet ad secunda vota, ipsa perdet partẽ suã quo ad pprietatẽ, q̃uis sit remansura vsufructuaria seu quasi. per id quod habet in auth. ex testamento. C. de secund. nupt. et in corpore vnde sumitur. Et idem etiam dico de illis quadringentis florenis quos dictus quõdam nobilis Bertrandus legauit ipsi domine Philippe, scz q ipsa illos perdet quo ad proprietatem, quãuis vt predixi sit remansura vsufructuaria seu quasi. dicta. l. femine. C. de secun. nupt.

Consiliũ. CLXXXI.

De remissione bonorum omnium iurata cum renũtiatione restitutionis in integrum que obstat petenti bona pretextu codicillorum.

Summarium.

1 Beneficio. l. ij. C. de rescin. vendi. an possit expresse renũtiari in quittantia bonorum.
2 Remittens cũ iuramento et renuntiatione in integrum qd ignorabat, an qualiter et quando nancisci possit.
3 Supplementum legitime expresse remitti an possit.
4 Hereditas iure directo in codicillis relinqui an possit.
5 Juramentum habet vim expressi.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte nobilis Petri veteris, et dubio ex illo elicito. Dico & respondeo ad dubiũ hmõi: in primis q si tempore facte quittantie p nobilem Saucheriũ veteris dicti nobilis Petri fratrem, idẽ Saucherius habuisset notitiam codicillorũ factorum per patrem. Idem Saucherius videretur repellẽdus ppter dictam quittãtiã iuratam, et cuius verba sunt ampla. Idem enĩ nobilis Saucheri9 contẽtus de legato centum florenorũ sibi facto per nobilem Bertrandum veteris eius patrem quittauit/liberauit/& absoluit dictũ nobilem Petrũ eius fratrem de omnibus iuribus et rationibus eidem Saucherio in et super bonis paternis tam ratione legitime, trebellianice quã alia, q̃uis ratione, titulo seu causa tũc cõpetentibus aut competituris et cũ iuramentum in ea prestitum seruari possit sine detrimẽto salutis eterne illud seruandũ esset. c. cum contingat. de iureiuran. et. c. q̃uis pactum. de pact. in. vj. et quod vtrobiq̃ not. doc. et in auth. sacramẽta puberum. C. si aduer. vẽdi. Ipse enĩ ppter iuramentũ per eũ prestitum se exclusit a beneficio restitutionis in integrũ. dicta auth. sacramẽta puberũ. et quod ibi doc. 1 † Cum etiam expresse renũtiauit vt apparet in dicta quittãtia, ipse etiã renuntiauit beneficio. l. ij. C. de rescin. vendi. & c. penul. de emptio. & vendi. quod facere potuit, vt not. docto. in dicta auth. sacramenta. et in allegato. c. quãuis pactum. de quo per Joannẽ de Jmola in repetitio. dicti. c. cum contingat. in tertio membro de iureiurand. 2 † Si vero tempore facte quittantie idem nobilis Saucherius

Saucherius ignorasset predictos codicillos, tũc putarem esse cõsiderandum, an idem Saucherius vsq; ad vicesimumquintum sue etatis annũ bene, probe, honeste ⁊ nobiliter vixerit: ⁊ viuẽdo sine infamia se habuerit, ⁊ ita apparuerit in veritate ex relatione notoria, ⁊ amicorum propinquorũ eiusdem nobilis Saucherij, ⁊ non constiterit manifesto de sinistro, nec apparuerit criminosus aut male et inhoneste vite, an non. Et in hoc secũdo casu putarem sine dubio quod idem Saucherius deberet repelli propter quittãtiam per eum factam, ⁊ quia institutio facta in dictis codicillis fit conditionalis que sic seu isto casu non fuisset purificata ꝓpter defectum conditionum seu conditionis in eis appositum, ⁊ sic effectualiter non poterat idem Saucherius petere nisi dictos centum florenos sibi relictos in testamento et supplementum legitime si illi centum floreni non sufficiebant: quia ipse Saucherius in illa per dictum eius patrẽ grauari non potuit. l. omnimodo. ⁊ l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. † Ipse vero Saucherius hoc supplementum legitime expresse et specifice remittere potuit, per id quod not. doctores in. l. si quando. §. et generaliter. C. de inoffi. testa. Et quia vt audio ipse Saucherius fuit presens in dictis codicillis, ⁊ sic eorum ignorantiam pretendere non potuit neq; potest. Existimo quod dicta quittantia eidem preiudicauerit ⁊ preiudicet ratione de qua supra, hoc est quia verba sunt ampla. Et quia renuntiauit etiam remedio. l. ij. C. de rescin. vendi. et hec omnia cũ iuramento. Et quia etiam ipse post mortem dicti quondam Bertrandi eius patris sic vixit et male conuersatus est vsq; ad vicesimumquintum sue etatis annum, et postea vixit vt dixi non possit quod institutio sub qua in dictis presentis codicillis heres institutus extiterat fuerit purificata. † Et ita inquirere aut disputare non oportet an in dictis codicillis potuerit eidem Saucherio iure directo relinqui hereditas de quo habetur in. l. sceuola. ff. ad trebel. in. l. hereditas. C. de codicil. et per doctores in. l. militis codicillis. ff. de testa. mili. et. in. l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testa. Preterea quodcunq; dixerimus hoc est siue dicamus dictum nobilem Saucherium fuisse inuitatum verbis directis, ⁊ sic debuisse esse heredem dicti quondam nobilis Bertrandi eius patris pro dimidia parte, siue dicamus dictum Petrum eius fratrem fuisse grauatum et rogatum de eidem restituendo dimidiam partem paterne hereditatis, adhuc videtur quod quittantia ⁊ iuramentum de quibus supra eidem nocere debeant et de facto noceant et obsistant. Tum quia verba eiusdem quittantie, vt etiam supra dixi sunt multum ampla et pinguia. † Tum et quia iuramẽtum habet vim expressi, vt dicit Bald. in. l. j. C. commoda. ⁊ Roma. in. l. j. §. si quis ita. colum. vltima. ff. de verborum obligationibus. et videtur perinde esse, acsi etiam iurasset ipse Saucherius nõ venire contra vel nihil petere etiam pretextu dictorum codicillorum in et super bonis et hereditate dicti quondã Bertrandi eius patris, per id quod not. Joan. de imol. in repeti. c. cum cõtingat. de iureiuran. Barto. et docto. in. l. sub pretextu. la. ij. C. de transac. et in. l. sed et si. §. quesitum. ff. si quis cau. per. l. qui iure militari. ff. de testa. mili.

Cõsilium. CLXXXII.

De testamento in quo filia que pro dote renuntiauit cum iuramento est preterita valido, Et de clausula codicillari, Et de reuocatione testamenti coram. vij. testibus.

Summarium.

1 Testamentum inter liberos non indiget magna solennitate.
2 Filia que pro dote constituta renuntiauit cum iuramento bonis paternis an sine metu nullitatis testamenti preteriri possit.
3 Clausula codicillaris grauamen includit, quod si sit purum vnam tantum quartam detrahit.
4 Filius preteritus in suũpsius preiudicium ⁊ aliorum an possit approbare paternum testamentum.
5 Pater an possit dilationẽ imponere in legitima soluẽda vel eius supplemento.
6 Testamentum solenne an sublatum videatur coram. vij. testibus per testatorem vocatis vt potius censeatur testator voluisse decedere intestatus.
7 Scheda diuersis manibus scripta an faciat fidem.
8 Supplementum legitime an peti possit vel cõditione ex lege vel hereditatis petitione.

In isto casu mihi exhibito parte venerabilis viri magistri Petri seruerij notarij ciuis Tricastrinẽsis vna cũ scripturis de quibus mentio plenior habetur in casu huiusmodi, ⁊ cũ dubijs seu quesitis ex casu elicitis, dico et rñdeo ad quesita et dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum qđ nihil apparet aut colligitur ex testamentaria dispositione honorabilis quondã viri magistri Joannis seruerij dicti magistri Petri quõdam patris, per quod dici valeat aut concludi dispositionem huiusmodi nõ fuisse ab initio efficacem ⁊ validam. † Et quidem non ratione defectus numeri testium: quia licet duo suffecissent cũ testaretur idem quõdam magister Joães inter suos liberos. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto. C. de test. in dicta tamẽ testamẽtaria dispositione interfuerũt septẽ testes etiã rogati q̃uis eos rogari nõ oportuisset. Etiam nec impugnari potest ratione preteritionis liberorum: quia licet idẽ quondam magister Joannes non instituerit nisi vnũ heredem vniuersalẽ, scz egregiũ virũ dñm Joãnẽ seruerij iuriũ ꝓfessorem, ipse tamen alijs suis liberis tã masculis q̃ feminis, et eorum cuilibet iure institutionis aliquid reliquit, ⁊ ita satisfecit dispositioni iuris vt ꝓpter preteritionẽ dici nõ possit dicta testamẽtaria dispositio fuisse nulla. C. de libe. preteri. auē. ex causa, ⁊ in corpore vnde sumitur. Nisi forte quis dicat qđ immo dicta testamentaria dispositio fuerit nulla ratione preteritiõis honeste mulieris Dulcete seruerie vxoris Matthei de portayrolis dicti Joãnis quõdã filie cui nihil legitur in testamẽto eiusdẽ Joãnis fuisse relictũ iure institutionis, quod tamẽ fieri debuit. dicta auē. ex causa, et auten. vt cũ de appella. cogno. §. aliud quoq; capitulum. colla. viij. † Sed vereor ne istud non multũ prosit. Tũ quia forte dicta Dulceta cõtenta dote pro ea cõstituta renũtiauit cum iuramento bonis paternis: qđ si ita sit, nõ oportuit aliquid sibi relinqui iure institutionis, sed potuit etiam sine metu nullitatis testamẽti preteriri, per id qđ voluit Bal. in. l. filio ꝑterito. col. penul. ver. ⁊ hoc est vtile scire ꝓpter filias q̃ patre viuente renũtiãt hereditati cũ iuramẽto ⁊c. ff. de iniust. rup. ⁊ irri. testa. vbi etiã. col. ij. versi. ⁊ hoc facit ad id qđ hic tetigit Bal. hoc voluit ⁊ sequutus est Joã. de imol. † Tum et qꝛ in testamẽto dicti quõdam magistri Joannis fuit forte posita clausula codicillaris. Si nõ valet iure testamẽti ⁊c. q̃uis eã nõ legam in clausula mihi exhibita, sed forte extẽdeř sub illa clausula. Hoc est aũt testamẽtũ meũ nũcupatiuũ ⁊c. quod si ita est, cẽsenda esset ipsa Dulceta rogata de restituẽdo eiꝰ quotã ⁊ portionẽ dicto domino Joanni herede instituto. l. eã quã. ⁊ l. ex testamento. ⁊ qđ ibi not. C. de fideicommis. l. qꝛ aũt. in prin. ⁊ quod ibi not. ff. si quis omis. cau. testa. ⁊ l. ex ea. §. j. ⁊ quod ibi glo. Joan. de imol. ⁊ docto. ff. de testa. l. si patroni. §. fina. ꝭm lecturã Hugo. ⁊ quod ibi Ange. ff. ad trebel. ⁊ est ad hoc tex. reputatus singularis in. l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicommis. liberta. not. glo. Bartol. ⁊ doc. in. l. ij. ff. de lega. iij. Dy. in. l. codicillis. §. fina. ff. de lega. ij. Cy. Bartolus Bal. ⁊ doctores communiter in dicta autenti. ex causa. C. de libe. preteri. vel exhereda. nec posset ipsa Dulceta detrahere de fideicommisso ab ea relicto nisi vnam quartam, cum grauamen fuerit purum non conditionale vel in diem. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit glos. Barto. et doctores in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glo. et Barto. in. l. q̃ q̃. C. ad legem falci. et alij in alijs locis. Et quemadmodum non posset ipsa Dulceta detrahere nisi vnam quartam, ita nec possent alij liberi detrahere nisi vnam quartã si et quatenus pretenderent q̃ ratione dicte preteritionis dicte Dulcete testamentum fuerit nullum, et quod huiusmodi preteritio, ⁊ cõsequẽter nullitas inde contingens ꝓdesse debeat, nõ solũ ipsi Dulcete, sz etiã alijs liberis ꝑfati quõdã Joãnis. l. post mortẽ. §. fi. ff. de bono. pos. contra tabul. Et hoc dico ne plus iuris cõsequanť alij liberi ꝓpter ꝑteritionẽ dicte Dulcete q̃ ipsa cõsequi possit. Preterea hic est aduertẽdũ an ipsa approbauerit testm̃ dicti quõdam magistri Joãnis testatoris eius patris. † Nã sunt qui dicũt filiũ preteritũ vel filiã posse nõ solũ i suũpsius preiudiciũ, sed etiã aliorũ approbare paternũ testamẽtũ vt videri põt in his que not. Jo. de imol. in. d. l. filio preterito. col. lvj. versic. expeditis glo. redeo ⁊c. et Alex. de imol. in. l. posthumo. C. de bono. possess. cõtra tabu. super quo tamẽ non insisto nisi prius intellexero an dicta Dulceta renũtiauerit bonis paternis cũ iuramẽto, aut sciuero an in testõ ꝑdicto fuerit posita clausula codicillaris.

Ad secũdũ dico et respõdeo breuiter et succincte q̃ licet trigita libre turoneñ. quas iure institutionis reliquisse legitur idẽ quõdã magister Joães prefato magistro Petro seruerij eius filio naturali ⁊ legitimo nõ sufficiũt ad legitimã eidẽ magistro Petro i bonis paternis debitã seu q̃si: nõ

tamen ob hanc causam possit dici testamētū predictum fuisse nullum seu etiam annullandum, per id quod voluit glos. in aut. vt cū de appellatio. cogno. §. sancim⁹. super verbo, preterire. colla. viij.

5 †Est tamen verum quod pater nullam dilationez ponere potuit in legitima nec facere, quominus post mortem ipsius statim expediretur, ꝛ in bonis seu substātia bonorum paternorum si in substātia ꝛ bonis huiusmodi ꝛ non in pecunia eam habere voluerit ipse magister Petrus. l. scimus. §. repletionem, et quod ibi doct. communiter. C. de inoffi. testa. quod etiam voluit Barto. Joannes de imol. et doctores communiter in. l. suus. in principio. ff. de heredi. institu. Et cū vt ex discursu et lectura testamenti dicti quondā magistri Joannis appareat eum tempore testamenti huiusmodi habuisse sex liberos primi gradus hoc est tres filios et tres filias naturales ꝛ legitimos, quos puto eidem superfuisse, legitima horū omnium fuit semis hoc est dimidia pars bonorum eiusdem magistri Joannis deducto ere alieno, et funeris impensa. autenti. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in autenti. nouissima. C. de inoffi. testa. iuncta dicta. l. papinianus. §. quarta autem. ff. eodem titulo. Et sic legitima cuiuslibet fuit ꝛ est duodecima pars bonorum dicti quondaz magistri Joānis, deducto vt predixi ere alieno et funeris ipēsa. Et in qua duodecima parte nō potuit idē magister Petrus grauari, quominus illā habeat, et eodem cōtextu in pecunia vel in bonis vt predixi. l. omnimodo. l. quoniam in prioribus. ꝛ dicta. l. scimus. C. de inoffi. testa.

6 †Ad tertium dico ꝛ respōdeo quod licet Joannes de imol. in. l. si ita scriptum. §. regula. ff. de liberis et posthumis. videatur sensisse quod quia in reuocatione, et cassatione testamenti superius mentionati fuerunt per dictū magistrum Joannem vocati septem testes, fuerit testamentum huiusmodi reuocatum, quasi censeatur idem Joannes voluisse decedere intestatus, per. l. conficiuntur. in principio. ff. de iu. codicillo. Bartolus tamen in. l. si iure. ff. de lega. iij. tenuit contrarium quez si recte inspiciatur sequitur Baldus in. l. sancimus. et ibi Alexāder de imol. C. de test. Petrus de ancharano in. c. cū esses. vbi etiā colum. xj. Idem voluit Joānes de imol. de testa. Rapha. in repeti. l. si filius qui in potestate. colum. xxvj. vel circa. ff. de liberis et posthumis. Paulus de castro in autenti. hoc inter liberos. C. de testa. et Alexander de imol. in dicta. l. si ita scriptum. §. regula. vbi etiam respondet rationi ibi allegate per Joannem de imol. qui vt predixi, ibi tenet contrarium. Et quia hec opinio Barto. est communior, non est ab ea in iudicando aut consulendo discedenduz. l. j. versic. crebrior apud veteres opinio. ff. de offic. questo. et in. l. j. ff. de senato. de quo doc. in. c. j. de constitu. Et per hec patet responsio ad quartum ꝛ quintum quesita.

7 †Ad sextum dico quod pro faciliori responsione voluissem intelligere in specie quid in pretensa scheda predicti testamenti fuerit alia manu detractum seu correctum vel additum ad hoc vt melius intelligere potuissem an scheda huiusmodi vtpote scripta varijs manibus dici possit immunda, et sic consequenter non facere fidem aut factum suspectuz, per id quod habetur in auten. de trien. et semiss. §. et quod sepe. colla. iij. et quod not. Bald. in. l. contractus. colum. iij. versi. deinde quero si apparet scriptura acta diuersa manu. C. de fide instru. ꝛ quod not. Baldus et doctores in. l. si vnus. C. de testa. quod sine his secure ꝛ plene dicere non possum. Adijcio tamen quod supposita falsitate illius prime schede non videret̄ forte ibi cōtenta reualidari per codicillos, quos postea fecisse dicitur ipse quondam magister Joannes, nisi appareret eum habuisse notitiam de detractis seu correctis ꝛ additis alia manu.

8 †Ad septimū dico et respondeo nulli esse dubiū quin idē magister Petrus seruerij agere possit pro supplemento legitime si dicte triginta libre turoneñ. non ascendant ad valorem duodecime partis bonorum dicti quondā Joannis deducto ere alieno ꝛ funeris impensa: ꝛ peti poterit supplementū huiusmodi vel conditione ex lege, vt not. glos. in. l. omnimodo. i verbo, exigere. ꝛ quod ibi Raynerius. C. de inoffi. test. Bald. in. l. si quis in suo. et Salice. in dicta. l. scimus. eodem titu. ꝛ Ange. in dicta. l. papinianus. §. si conditioni. col. j. ff. eodem tit. siue petitione hereditatis vt voluit Bald. in dicta. l. si quis in suo. et in. l. non est. C. famil. erciscun. et in repetitione. l. pater filiū. ff. de inoffi. testa. Sed qd̄ predixi verius est. Et expediet dare libellū cōtra heredē ꝛ possessorē bonoꝝ in quo effectualiter deducet̄ numerus liberorum, estimatio seu valor bonoꝝ, ꝛ quātū desit ad supplementum predicte legitime ꝛ petetur illud supplementum in substantia et bonis testatoris vt predixi. Et hec via videtur mihi securior. Que omnia dixerim ꝛc.

Cōsiliū. CLXXXIII.

De donatione reciproca inter coniuges facta, et est fragmētum cuiusdam consilij.

Summarium.

1 Donatio reciproca inter coniuges mutuo facta an sit mera et simplex.
2 Donatio proprie que dicatur, et simplex donatio que sit.

1 Quod † mutuū pactū seu reciproca donatio de qua supra ꝛ q̄ mutuo ꝛ vicissim sibi inuicem facta legitur per Dionysium de grello et Steuenam cōiuges nō fuerit proprie seu mera aut simplex donatio hoc fuit originaliter dictum Oldra. consilio. cxxxix. exordiente, Ad habēdam aliqualem notitiaz ꝛc. quē sequutus est q̄uis eum non alleget Joan. and. in addi. Specu. ti. de instru. edi. §. porro. in vltima colū. ver. fuit ꝛ alia questio. Et idem voluit Ange. in. l. hereditariam. ff. de bo. auto. iudi. possi. in. l. sancimus. C. de dona. ꝛ consilio. clxxxj. exordiente, Uisis instrumentis predictis de eorum valore ꝛc. col. x. versi. venio ad tertium. Roma. post alios in. l. acquilius regulus. ff. de dona. Albe. in. l. fi. colum. j. ver. sed que species contractus erit ꝛc. C. de pac. Alexan. de imol. in. l. licet. ad fi. vbi etiam Jason may. col. fi. eo. titu. et Alexan. de imol. consilio. xxviij. in tertio volu. vbi plene. Nō igitur videtur dubiū qd̄ pactio de qua supra seu mutue ꝛ reciproce donationes de quibus in pactione huiusmodi dici nō debeant proprie seu mere aut
2 simplices donationes, † quia donatio proprie sumpta est illa que simplex est, ꝛ tunc simplex dicitur quādo nulla alia causa donationis assignari potest nisi sola liberalitas. l. j. ff. de dona. Hic autem assignari poterat ꝛ potest alia causa, illa vcz quia ideo donauit vir vxori sub cōditione si premoriretur: quia vxor sibi donauit sub cōditione si premoriret̄, ꝛ econtra vxor donauit viro pro eo quia vir sibi donauit, et sic donatio facta per virū vxori ex causa finalis donationis facte viro per vxorem, ꝛ contra vt etiam colligitur ex verbis Angel. in dicto consilio. clxxxj. que dico adherendo scriptis Spectabilis domini primo scribentis.

Cōsilium. CLXXXIIII.

De prescriptione decimarum, Et de insufficienti illius probatione.

Summarium.

1 Processus per iudicem recusatū factus an sit nullus vel annullandus cum sententia. nu. seq.
2 Uicarius episcopi suspecti suspectus est.
3 Nouale quid dicatur.
4 Prescriptio imemorialis est annosa ꝛ an sit maior cētenaria que habens contra se ius commune titulum requirit.
5 Decime noualium quanto tempore prescribantur.
6 Testis deponens de dominio rei an probet si causam cōcludentē non reddat sine interrogatione.
7 Depositio testis super negatiua loco ꝛ tēpore coartata an pbet.
8 Testis computans tempus suorum predecessorum in prescriptione immemoriali, an possit causam sue scientie reddere, et que forma seruanda. nu. 10. 12.
9 Testis in depositione dicens se vidisse tota vita an concludat. numero. 20.
10 Infantia ignorat quod videt.
11 Dictum testis obscurū ꝛ dubiū cōtra producētē an interpretādū.
13 Testis deierantis super pertinentibus vnius articuli sub iuramēto inclusis an possit illius dictum super alijs articulis valere. numero seq.
14 Testis dictum semper est vnicum, et sub vno iuramento fundatum.
15 Testis deponens super fama publica per sensum corporeum per quem percipere non potuit, an probet. nu. 22.
16 Indefinita an comprehēdat vniuersalem in depositione testis super fama publica deponentis. nu. 21.
17 Testis an reddat causam incongruam si dicat nunq̄ aliter se vidisse ꝛ audiuisse.

Credulitas

18 Credulitas testis sola, an iuuet depositionem.
19 Non verisimile est larua falsitatis.
20 Vox publica ⁊ fama per visum cognosci an possit.
23 Testis de publica voce deponens, an videatur probare si admin⁹ duos non nominet specifice etiam non interrogatus.
24 Fama publica a quibus originem sumere debet.
25 Fama publica per duos testes probari an possit, ⁊ qualiter.
26 Rumor populi publicam famam an possit facere.

Viso processu cause cepte ⁊ diutius agitate per et inter reuerendũ in Christo patrẽ dominũ Venciẽsem episcopuz, ⁊ venerabilem virum dominũ Antonium andree priorem parochialis ecclesie oppidi seu loci de Cauha Venciẽsis diocesis actores seu instãtes ex vna parte, ⁊ venerabiles viros dominos Joannẽ bermundi canonicum ⁊ sacristam ecclesie Venciensis ⁊ prebendatum in loco Villenoue, ⁊ dominum Thomam de tenda vicariuz eiusdem loci. Dico breuiter ⁊ succincte ad dubia que pro nunc vi-
1 dentur mihi mouẽda prout infra. † Et primo ꝙ licet exceptio suspitionis seu recusatiõis iudicis parte dictorũ dñorũ Bermũdi ⁊ de Tenda opposita videatur prima facie parum apte opposita. Puto tamen ꝙ dominus vicarius ⁊ officialis Vẽciensis, coram quo opposita extitit debuerit supersedere, ⁊ ꝙ processus postea ꝑ eum factus vna cũ sententia per eũ lata fuerit et sit vel nullus vel annullandus, nullus quidem si sequamur opinionem Hostiẽ. in c. cum speciali. de appella. Barto. et sequaciuz in. l. quia poterat. ff. ad trebel. Pet. de ancha. ⁊ Geminia. in. c. iudex. de offi. delega. Alexand. de imol. consi. lxxxviij. exordiente, Diligenter consideratis his que in themate ⁊c. in primo volu. Pro qua opinione solet allegari. l. j. C. si quacun. predi. potesta. ⁊ hec opinio fuit originaliter glos. in. c. quotiens episcopi. ij. qõ. vj. et in. c. quia suspecti. iij. questi. v. et in. l. apertissimi. C. de iudi. Nullus etiam vel annullandus si sequamur opinionem Innocen. in dicto. c. cum speciali. quam ibi sequuntur Anto. de butri. ⁊ domi. Cardi. ⁊ Specu. in titu. de recusa. §. qualiter. Angel. et Rapha. in dicta. l. quia poterat. ⁊ alij in alijs locis, ⁊ hoc postq̃ verum est prefatos Bermũdi et de Tenda appellasse a non admissione seu repulsione predicte exceptionis. Et idem si sequamur opinionẽ Lapi dicentis ex futuro euentu pendere validitatem vel inualiditatem processus facti per iudicem recusatum: quia si pronuntietur iudicẽ non fuisse legitime recusatum valebit processus, secus vero si pronuntietur iudicem fuisse legitime recusatum prout in simili dicitur de ꝓcessu facto per iudicem a quo pendente appellatione ab interlocutoria. c. non solum. de appellatio. in sexto. Cum igitur dictus domi. vicarius ⁊ officialis Vẽciensis fuerit ex causa legitima recusa-
2 tus, † pro eo quia eoipso ꝙ episcopus est suspectus, etiam eius vicarius vel officialis censendus est suspectus, vt voluit Joanñ. de imol. in. c. insinuante. de offic. delega. ⁊ post eum Philip. fran. in c. postremo. colum. vj. ver. duodecimo quando iudex esset cõmensalis ⁊c. de appella. Est igitur pronuntiandum pro recusantibus et sic apparebit ꝓcessus fuisse nullus aut saltẽ irritandus. Et idẽ si sequamur opinionem Joan. de imol. in. l. quidam cõsulebãt. ff. de re iudi. quam quarto loco recitauit Alexan. de imol. in dicta. l. qua poterat. col. v. versi. quarta fuit opinio ⁊c. Et ita existimo ꝙ de nouo erit agendum et porrigenda petitio in materia principali.

3 † Dico preterea et secundo ꝙ decime noualium, hoc est eorũ prediorũ que reducta sunt a centum annis citra ad culturam debentur prefatis do. Venciensi et priori postq̃ noualia hmõi, vt apparet tam cõfessiõe aduersariorum q̃ depositionibus testium per eos productoruz seu pars illa in qua pretendunt se decimas percepisse ⁊ percipere sita est infra limites dicti prioratus seu parochialis ecclesie loci de Cauha, cũ enim prefati Bermundi et de Tenda non inuitantur priuilegio
4 sed prescriptioni, † nec illa sufficiat in hoc casu nisi sit tãti temporis de cuius initio aut contrario memoria hominũ non existat. c. j. de prescriptio. in sexto. Et sic oportet ꝙ sit centenaria seu centum annorum, per id quod voluit Cyñ. in. l. ij. in. ix. qõ. C. de seruitu. ⁊ aqua. Anto. de butri. in. c. veniens. in princip. vltime colum. vbi etiam Inno. circa fin. ij. colum. de testib. Alexan. de imol. in. l. cum aliquis. C. de iure deliberan. ⁊ Bartho. vero. in suo tracta. de seruitu. sub rubri. quomo. ⁊ quali. ⁊ quan. cõstitua. ⁊ acqui. colum. iij. versi. quando autem dicatur esse tantum tempus cuius nõ extat memoria in cõtrarium, nõ igitur sufficit minus tempus, quin imo plus dicit domi. Fely. in. c. ad audientiam. col. penul. versi. limita quinto. ⁊ in. c. cum nobis. colũ. ij. tempus cuius initij memoria non existit est maius q̃ tempus centum annorum, ⁊ centũ anni non dicuntur tantum tempus cuius initij memoria nõ existat, quod etiam voluit Cardi. floren. in. c. si diligenti. in fin. de prescrip. quod secundum eum patet, quia vbi est tantum tempus cuius initij ⁊c. non requiritur titulus etiam eo casu vbi ius commune est in contrarium. in dicto. c. j. ad fin. de prescriptio. in sexto. ⁊ tamen in prescriptione centenaria habente contra se ius commune
5 requiritur titulus in dicto. c. si diligenti. † Cum igitur prefati domini Bermundi et de Tenda, etiam coniungendo eorum pretensam possessionem seu quasi cum pretensa possessione suorum predecessorum in prebenda et vicaria prementionatis dici non possint fuisse a centum annis, et per eos in possessione continua percipiendi decimas prediorum reductorum ad culturam a centum annis citra, ipsi pretendere non possunt illas se prescripsisse. Et quicquid super hoc ex aduerso scriptum extiterit hoc videtur esse somnium ꝙ de hoc sint boni text. in capi. cum contingat. et capi. cum in tua. et quod vtrobiqꝫ Hostien. de deci. iuncto dicto. c. j. de prescriptio. in sexto. Consulo tamen quod in processu fiendo articuletur ad maiorem cautelam sigillatim de singulis predijs ⁊ possessionibus reductis ad culturam a dictis centum annis citra. Et quod fiant articuli in forma vt sic testes super illis examinandi, illos probent partim per visum, ⁊ partim per id quod de reductione huiusmodi dici audiuerint a suis progenitoribus et alijs maioribus.

Quo vero ad prescriptionez decimarum non noualium, an videlicet illa probata extiterit, videtur esse maior difficultas forte propter conflictum opinionum vel varietatum scribentium in causa, et etiam quia testes deponẽtes super articulis ex aduerso productis, et in quibus deducta est prescriptio huiusmodi vidẽtur aperte, et pleno ore deponere, immo reuera deponunt omnia contenta in illis esse vera, et presertim in secundo et tertio articulis schedule exordientis, Volentes predicti domini Joannes bermundi ⁊c. Sed salua rectiori sententia cuiuslibet melius sentientis, existimo quod si prout oportet videantur et attendantur depositiones testium parte eorundem Bermundi et de Tenda in causa productorum et super dictis articulis examinatorum, illi nõ probant dictam pretensam prescriptionem. Et vt hoc et plenius et planius appareat, premitto ꝙ dictus secũdus articulus cõtinet principaliter duo dicta. Primũ est ꝙ ꝑtensa ꝑbenda loci de Villanoua protenditur ⁊ ampliatur vsqꝫ ad territoriũ de Cauha inclusiue, in certa tamẽ parte seu particula eiusdem territorij de Cauha incipiendo ⁊c. prout deducitur ibi, vsqꝫ ad versicu. et in qua parte seu particula ⁊c. Et hoc dictũ, scilicet ꝙ hec pars seu particula sit pars prebende, vel de prebẽda dicti loci de Villanoua, non est probatũ per aliquez ex testibus parte dictorum Bermundi ⁊ de Tẽda in hac causa ꝓductis. Et hoc ꝓ eo q͛ si inspiciãtur depositiones singulorũ testiũ, nullus ex illis reddidit causam scientie pertinentẽ ⁊ aptã, ⁊ per quã concludatur hoc ita esse, quã tñ ad probationẽ faciendã reddi opor-
6 tuerat per ipsos testes, etiã si interrogati nõ extitissent: † q͛ quẽadmodum testis deponens ⁊ dicens hanc rem esse illius, et sic de dominio rei nõ probat, nisi etiã nõ interrogatus causam pertinentẽ aptã ⁊ cõcludentẽ reddiderit, quod cõtingit ex eo quia dominiuz sensu corporeo cognosci nõ potest, vt ꝓbãtur hec ꝑ doctrinã quã ponit Inno. ⁊ sequũtur ibi Hosti. Joã. and. in nouel. ⁊ doct. in. c. cũ causam. de testi. Bar. in tractatu de teste. Bal. ⁊ alij in. l. solum. C. de testi. ita nec ꝓbant testes ꝑdicti quatenus deponere nituntur dictã ꝑtensam particulã esse ꝑbende seu de prebẽda dicti loci Villenoue, nisi etiã nõ interrogati causam de qua supra reddant: quia hanc particulã territorij ⁊c. esse prebende vel de prebẽda dicti loci Villenoue, nõ est perceptibile aliquo sensu corporeo, hanc tñ causam nõ reddunt, vt clare apparet ex inspectione depositionum eorundem.

Continet preterea et aliud dictum idẽ secundus articulus, scilicet ꝙ prefatus dñs Joannes bermundi fuit ⁊ est cõputato tẽpore suorũ predecessorũ in possessione seu quasi a. xxx. xl. l. lx. ⁊ etiam a longissimo tẽpore de cuius initio hominũ memoria nõ est in contrariuz ⁊ citra ꝑcipiẽdi decimas fructuũ ⁊c. Et q̃uis oẽs testes parte dictoꝝ Bermundi ⁊ de Tẽda sup eo examinati deposuerint ⁊ dixerint cõtẽta in dicto articulo esse vera, ipsi tamẽ nõ ꝓbant. Et primo quidã nõ Joãnes fontaine etatis vt dicit sexaginta annorũ. Tum quia cum in reddition e cause eius scientie dixerit se ⁊ vidisse ⁊ audiuisse contenta in articulo nec aliter distinxerit ipse incurrit periurium, non enim ipse qui vt dicit est etatis sexaginta annorum, potuit vidisse quod dominus Bermundi computato tempore suorum

predecessorum fuerit in possessione percipiēdi decimas predictorum fructuum, et in particula superius mentionata, a longissimo tempore illo videlicet de cuius initio etc. quod vel est tempus centum annorum, vel vt superius dixi maius. Et profecto certum est eum non potuisse hoc videre, vtpote nondum existentem in rerū natura. Nō entis enim nulle sunt actiones quemadmodū nec cause, ipse ergo Fontaine dicens se vidisse, falsum dicit et periuriū incurrit, non ergo probat. c. testimonium. cum suis similib. de testi.

7 † Pro quo facit, quia si testis deponens de et super negatiua non probat, saltem si non est loco et tempore aut quo ad personas coartata. c. cum ecclesia sutrina. et quod ibi Innocen. et docto. de causa possessionis et proprietatis, et hoc propter anceps periurium, multo fortius nec probat dictus Fontaine, qui vt predixi, in redditione cause sue scientie dicit se vidisse dictum Bermundi computato tempore suorum predecessorum in possessione percipienda decimas fructuū per tempus de cuius initio etc. quod certum est eū videre non potuisse.

8 † Tum etiam non probat, quia supposito citra preiudicium veritatis quod illa redditio cause eius pretense scientie distingui deberet, vel etiam posset. et distinguendo dici q ipse viderit dictum dominum Bermundi computato tempore suorum predecessorum in possessione etc. a quinquaginta annis et citra, et q' hoc et reliquū, dici audiuerit dici tamē nō posset q ipse quoad reliquum reddiderit causam sue scientie, iuxta et secundum aliquam ex theoricis que colliguntur ex his que not. Innocen. in. c. veniens. de verbo. significatio. in sexto. Hostien. et Ioan. and. in nouel. et docto. in. c. quid per nouale. eod. titu. in anti. et Specu. titu. de probatio. §. j. versicu. vltimo queritur qualiter fiet probatio communis opinionis. glos. in. c. j. ad fin. et quod ibi docto. de prescriptio. in sexto. Tum etiam non probat dictus testis: quia vt apparet ex per eū dictis super dicto secundo articulo, ipse fuit et est varius et sibiipsi contrarius, quatenus inibi dicit dictū dominum Bermundi computato tempore suorum predecessorum fuisse per tempus de cuius initio etc. in possessione percipiendi decimas fructuum ex omnibus fundis et terris in dicta parte seu particula territorii de Cauha sitis et existentibus, et tamen postea respondendo vni interrogatoria, respondit q a quadraginta annis citra aliqua predia inibi existentia fuerāt reducta ad culturam que antea herema extiterant. Quod si ita est seruari nō potest eius dictum, scilicet q idem dominus Bermundi computato tempore predecessorum fuerit in possessione percipiendi decimas a tempore et per tempus de cuius initio etc. immo nec a tempore et per tempus quinquaginta annorum. Et iisdem rationibus et motiuis impugnatur depositio seu dictum Guillielmi fontaine secundi testis parte dictorum Bermundi et de Tenda in causa productis.

9 † Etiam nec probatur dictum secundū dictū per depositionē cuiusdam Antonii voragii. Tum q' licet ipse prout et ceteri, conetur deponere contenta in dicto articulo esse vera, causa tamē eius pretense scientie quam reddere visus est nō concludit: dicit enim illam reddens, q toto tempore ei9 pretense vite sic vidit, que ratio est impossibilis, nō enim censetur hoc vidisse cum esset anniculus aut duorum annorum vel al's infans, et si videre potuisset vel vidisset, de hoc tamen non posset deponere:

10 † q' huiusmodi etas qd videat ignorat. l. j. §. impuberes. et quod ibi glos. et docto. C. de fal. mone. Et vt videtur iste testis in redditione sue cause incurrit periurium, nō ergo probat. dicto. c. testimonium. Preterea esto q deponere potuisset de toto tempore eius pretēse vite: quia tamen respondendo interrogatoriis respondet et dicit se esse etatis sexaginta annorum, ipse cēseretur deposuisse de sexaginta annis non de pluri tempore, qui tamen nō sufficiunt ad prescriptionē superius mentionatā. Adiicio ad impugnationē depositionis seu dicti huius testis, q ipse etiam videtur varius cum si inspiciatur eius pretensa depositio super dicto secundo articulo ipse deposuerit toto tēpore eius pretense vite q dictus domi. Bermundi cōputato tēpore suorum predecessorum fuit in possessione percipiendi decimas fructuū etc. ex omnib9 prediis et possessionibus sitis in dicta particula, et tamen postea dicit et deponit q a quadraginta annis citra fuerunt multa herema reducta ad culturam, non ergo probat. l. qui falsa vel varia. ff. de testibus.

Preterea nec etiam probat dictum secundum dictus Antonius truqui quartus testis: quia licet dicat contenta in dicto secundo articulo esse vera, ipse tamen non reddit causam sufficientem et concludentem, quatenus causam reddit de per eum visis, solum enim deponit de sexaginta annis de quibus se pretendit habere memoriam, qui vt apparet ex predictis non sufficiunt, nec multum proficere videtur quod respondendo alteri ex interrogatoriis sibi factis dixerit q de tempore suo nunq audiuit contrarium nec a suis senioribus, sed audiuit ab ipsis veluti quibusdā Alegre Sardemqui Georgio, Andree, et Ioāne portanerii quod ipsi semper soluebāt decimas terrarum suarum sitarum infra limites ex prebendato Villenoue, quos dicit migrasse ab hoc seculo a triginta annis citra, et tempore eorum mortis fuisse sexagenarios vel circa. Et primo quidem quia non deponit iuxta et secundum aliquam ex theoricis positis per glos. et docto. in locis superius allegatis. Tum et quia nō apparet quod prefati Sardemqui, Andree, et Portanerii, etiam si hodie viuerent essent tanti temporis, hoc est cētum et quatuordecim annorum q possent si viuerent testificari et deponere se soluisse decimam predicto prebēdato per tempus de cuius initio etc. quinimo nec colligitur vel apparet ex dicta depositiōe, quod tpe illi9 dicti Sardēqui, Andree, et Portanerii fuissent si vixissent septuaginta annorum. Dicit enim q tempore mortis erant sexaginta, et quod ab annis triginta citra ab humanis decesserūt, per quod non apparet de tempore mortis horum trium: quia etiam si mortui fuissent die depositionis, et pauloante, esset verificatum dictum testis, per ea que not. Hostien. Ioan. andr. in nouella. super verbo, et citra. et quod ibi Panormi. in. c. licet causam. de probatio. Bartol. in. l. celsus. ff. de vsucapi. Bald. in. l. falsus. colum. iij. C. de furt. et in. l. iudicia. C. de rei vendica.

11 † Hoc ergo dictum testis quatenus deponit de tempore mortis est dubium et obscurum ergo contra producentis interpretandum. c. in presentia. et quod ibi docto. de probatio. et quod not. Bartol. et Alexand. de imol. in. l. inter stipulantem. §. stichum. ff. de verbo. obligatio.

Insuper etiā non probatur dictum secundum membrum predicti secundi articuli per depositionem seu dictum cuiusdam Antonii voragii quinti parte dictorum Bermundi et de Tenda in hac causa producti. Et quidem non quatenus deponit de per eum visis: quia sic non deponit nisi de pretensa possessione quadraginta annorum, qui vt apparet ex predictis non sufficiunt ad dictam pretensam prescriptionē. Nō etiam probatur per ei9 depositionē seu dictū, quatenus deponit de auditu dici a quodā Paulo voragii eius patre: q' vt sic nō deponit secundū aliquā ex theoricis superius mētionatis, nec apparet aut colligi potest ex dicta ei9 depositiōe, q idē quodā Paulus eius pater fuisset tēpore dicte ptense depositionis si vixisset tāte etatis q deponere potuisset de possessiōe eius tēporis cuius initii etc. Preterea si idē testis dicat q a quadraginta annis, et p eos prefatus do. Bermūdi fuerit computato tpe suorū predecessorū in possessione percipiēda decimas fructuū omnium prediorū etc. ipse variauit, et vt videtur periurium incurrit, cum vt ipse idē testificatur et respōdet multe terre que antea erant hereme reducte extiterint ad culturam a quadraginta annis citra. Etiā nō probatur p depositionē Ioānis martini sexti testis: q' vt apparet ex tenore eius depositionis ipse erat tempore illius etatis triginta sex annorū. Et sic nec deponere potuit quoad eū visa de tempore de quo eū deponere oportebat. Nec etiam deposuit in forma se ab aliis audiuisse.

Preterea etiā non probatur dictū secūdū mēbrū seu dictū per Petrū raybaudi septimū testē. Tū q' cū dicat in redditione cause eius pretēse sciētie sic vidisse et audiuisse cōtēta in articulo nec aliter distinxerit, ipse incurrit periuriū: quia cū non esset etatis centū et quatuordecim annorū, sed vt pretēdit octuaginta, et sic longe minoris videre nō potuit q dictus do. Bermundi computato tpe predecessorū suorū fuerit in possessiōe percipiendi decimas ex prediis etc. per tēpus de cui9 initio memoria nō existeret tēpore lati testimonii, videtur igitur incurrisse periurium causis et rōnibus allegatis in ipugnatiōe depositiōis primi testis.

12 † Preterea quaten9 idē testis deponere nititur de auditu a progenitoribus vel aliis, ipse non deponit in forma. Adiicio et hoc sufficit ad impugnationem sui dicti seu depositionis, quod ipse interrogatus que essent predia seu possessiones et terre in dicto territorio cultiuate a tempore de cuius initio memoria etc. respondit ignorare. quod si ita est, quomodo potuit scire cōtenta in dicto secundo articulo fuisse et esse vera. Profecto non video nec etiam video quod ex depositione huius testis aliquid certum colligi valeat ad probationem contentorum in dicto secundo articulo, super quo etiā dicit q a quadraginta annis, multa herema fuerunt reducta ad culturam, et quod etiā ipse innuit in eius depositione.

Nunc autem videndum restat an proposita et deducta parte dictorum Bermundi et de Tenda

Téda in tertio articulo dicte eorum schedule probata extiterint. Ad quod respondeo et dico q licet vel omnes testes vel fere omnes parte dictorum domi. Bermũdi z de Téda in hac causa producti, z super dicto articulo examinati deposuerint z dixerint cõtenta in illo esse vera, ipsi tamen non probãt. 13 † Et primo quidem nõ dictus. R. primus testis, quia vt apparet ex his que dicta extiterunt cõtra eũ super depositione per eũ facta super dicto secũdo articulo ipse deierauit, z non super impertinentibus sed pertinẽtibus ad causam, z que poterãt includi z includebantur sub iuramento per eundẽ prestito. Non igitur valuit aut valet eius dictũ sup aliis articulis. Pro quo allegasse sufficiat not. per Inno. z docto. in. c. fraternitatis. de hereticis. per glos. Franci. de are. z alios in. c. in nostra. de testi. per Oldra. cõsil. mihi. lxxix. aliis vero. xxxv. exordiente, Ad primã questionẽ qua queritur an depositiones testiũ quorũ quilibet zc. Bald. Sali. z moderni in. l. si ex falsis. C. de transac. Bald. in titu. de cõtrouersi. inuesti. super rubrica. col. ij. et in. l. ij. C. de fideicõmis. liber. z in. l. fi. in quarta oppo. C. de edic. diui adri. tollen. Frã. de are. in. l. j. §. penul. col. penul. de verbo. obliga. Alexand. de imol. cõsi. xliiij. colũ. ij. versi. nam ex quo iurauit zc. z consi. xlv. col. ij. in secundo volu. de quo Specu. titu. de teste. §. j. versi. item q aliquid de suo. z in titu. de instru. edic. §. instrumentum. versi. quid si aliquid zc. Bald. Angel. z moderni in. d. l. j. §. si quis simpliciter. ff. de verbo. obliga. 14 † Et huius dicti illa solet ratio assignari: quia dictũ testis semper est vnicum, vtpote fundatum semp vnico fundamento scilicet iuramento. l. iurisiurãdi. C. de testi. facit. l. cũ eiusdẽ. ff. de edil. edic. z quod habetur in. c. pura. z. c. si ad sacras. iij. q. ix. Ergo si falsum deposuerit testis super vno in nullo est sibi credendum. z quemadmodum ex eo capite impugnatur dictũ seu depositio primi testis, ita z aliorũ testiũ quos superius dixi, varia dixisse z periuriũ incurrisse. 15 † Adiicio q depositio huius testis super dicto tertio articulo, inualidatur etiam ex hoc q ratio seu causa pretense sciẽtie per eũ reddita est insufficiẽs, quinimo omnino impertinẽs. Articulus enim hmõi z quẽ seu cõtenta in eo, dixit z respõdit esse vera, formatus est super fama z voce publica, z interrogatus de causa sue sciẽtie dicit quia sic vidit a quinquaginta annis citra: z tamẽ certũ est q vox publica z fama videri nõ possunt, non ergo valet dictũ huius testis. per id quod not. Bal. in. l. testiũ. colũ. iij. versi. secũdo quero zc. z quod ibi Salice. colũ. iiij. versic. quero tertio testis interrogatus zc. C. de testi. Joan. de imol. in. c. tam literis. eo. titu. Preterea esto q idem testis hmõi causam redderet per sensum cõgruentem hoc per auditũ, adhuc tamẽ nõ probaret, pro eo quia non reddit causam sufficiẽtem z per quam colligi valeat seu possit quod de contentis in articulo sit vox publica et fama. Interrogatus autem, an penes omnes sit vox z fama de qua in articulo, respõdit q est penes illos de Cauha z de Villanoua, 16 † vbi aduertendũ est q non dicit vniuersaliter illã esse penes omnes aut maiorẽ partẽ illorum de Villanoua aut de Cauha, sed idefinite illã esse penes illos de Villanoua zc. Ex cuius dicto non concluditur vniuersalis, scilicet q penes omnes vel etiaz q penes maiorẽ partem: q illa propositio penes illos de Villanoua aut de Cauha verificatur in duob?, per id quod not. Panor. in. c. auditis. colũ. iiij. versi. mihi non placet hoc secundũ membrũ. vbi etiam. col. xiij. versi. gusta etiam quotidianum verbum zc. de prescrip. z Alexand. de imol. consi. vij. exordiẽte, Super hac dubitatione zc. z consil. cx. exordiẽte, Visis acutissimis dubitationibus zc. in primo volu. quod tamen non sufficit, videlicet q istud idem testis a duobus audiuerit, per id quod not. Bar. in. l. de minore. §. plurimũ. al's. §. tormẽta. ff. de questio.

Etiam nec probatur dictus tertius articulus per Guillielmũ fontaine secundũ testem. 17 † Tuz quia reddit causam insufficientẽ z incongruã, scilicet q nunq vidit nec audiuit cõtrariũ. Pro quo allegasse sufficiat no. per Inno. in. d. c. veniens. versi. nec videtur sufficiens, si testes dicant non est opinio omniũ zc. vbi etiã Joan. and. in nouel. de verbo. signi. z Specu. tit. de proba. §. j. versi. vltimo queritur. ibi, nec videtur sufficiens si testes dicant, non est opinio hominũ zc. 18 † Ipse etiam interrogatus si dicta pretensa vox publica z fama sit penes omnes respondit se credere q sic: non ergo probat, per id quod not. Alexand. de imo. in. l. ij. §. idem labeo. ff. de aqua pluuia. arcen. Et eodem modo impugnatur depositio Antonij voragij filij Joannis tertij testis qui interrogatus de causa sue scientie: respondit q nõ vidit nec audiuit contrarium. Et q̃uis postea respondendo alteri interrogatorio dixerit vocem z famam esse penes omnes, hoc tamen partem producentem non releuat. Tum quia non est verisimile hanc pretensam famam et vocem publicam esse penes omnes simpliciter, prout ipse dicit et ita habet eius dictum quandam imaginem falsitatis: 19 † quia non verisimile est quedam falsitatis imago, vt voluit Bal. in. l. j. C. de seruis fugi. z. C. de proba. in rubrica. z in tracta. scisma. quem posuit in rubrica. C. si quis ali. testa. prohibue. quod etiam voluit Alexand. de imol. consi. xxvij. colũ. vltima. in secundo volumi. z Andre. barba. consil. vj. col. iiij. Preterea esto q omnes scirent, nõ tamen est verisimile q hic testis ab omnibus audiuerit seu etiam a maiori parte.

Etiam non probatur per depositionem Antonij truqui, z quidem non quatenus reddendo causam eius pretense scientie dicit se ita vidisse toto tempore vite sue. 20 † Tum quia vt dixi impugnando primum testem iste nõ reddidit causam per sensum congruentem, hoc est per auditũ sed per visum per quem vox publica z fama cognosci non possunt. Tum z quia dicit se sic vidisse toto tẽpore eius vite quod nõ fuit nec est possibile, z signãter durãte tẽpore infantie, z sic videtur deierasse. Et ita in nullo est sibi credendũ per predicta. Nõ etiam quatenus causam reddens dicit q nunq audiuit dici aut fieri cõtrarium: q istud non sufficit, per ea que not. Inno. Jo. and. z Specu. in locis superius allegatis. Et aduertendũ est super depositione huius testis q interrogatus quid sit vox publica z fama, respondit q id quod ipse deposuit, et interrogatus an penes omnes esset vox et fama hmõi, respondit q sic apud sciẽtes. Ex cuius dicto quid certum resultet aduertat reuerenda paternitas domini in hac causa ius reddituri.

Insuper etiaz nec probatur per depositionẽ Antonij voragij filij Pauli. Tum quia interrogatus de causa eius pretẽse scientie, dicit q nunq vidit de tẽpore suo nec audiuit cõtrariũ, que vt superius dixi nõ sufficit. Tum et quia interrogatus quid sit vox publica et fama dixit ignorare. 21 † Tum z quia interrogatus an vox et fama huiusmodi sit penes oẽs, respondit indefinite q est penes illos de Cauha et Villanoua, quod vt superius dixi non sufficit, per id quod not. Panor. et do. Fely. in. d. c. auditis. z Alexand. de imol. consi. vij. z consi. cx. in primo volu. Etiã nec probatur per depositionẽ Joannis martini sexti testis, z qui vt dixit erat etatis trigintasex annorũ. Tum q interrogatus de causa sue scientie, respondit quia vidit, collegit, et soluit que causa est impertinens quoad contenta in articulo. Etiam interrogatus quid sit vox z fama respondit ignorare, z interrogatus an vox et fama hmõi sit penes omnes dixit se credere q sic quod non sufficit vt superius dixi. Et per predicta etiã satis apparet de inualiditate depositionis Petri raybaudi septimi testis cum de causa sue sciẽtie interrogatus respõderit q nunq viderit poni debatũ nec audiuerit a patre suo z aliis senibus, quod vt predixi, post Inno. Jo. and. z Specu. nõ sufficit. Dixit etiã idem testis se nescire qd sit vox publica z fama: z interrogat? an penes omnes existeret, respondit q erat apud illos qui sciunt. Ex cuius dicto nihil certũ colligitur. Adiicio q vt superius dixi impugnãdo dictum huius testis super secũdo articulo, ipse incurrit periurium z sic in nullo est sibi credendum.

Postremo venio ad quartũ articulum dicte pretense schedule, quẽ etiã dico non esse probatũ per testes parte dictorũ do. Bermundi z de Tenda in causa pductos. Et primo quidẽ non per primũ testẽ. Tum q vt predixi, ille est periurus. Et sic in nullo sibi credendum est per predicta. 22 † Tũ et quia causam reddit per sensum per quem percipere non potuit inibi contenta. Et sic non probat, per ea que not. Bald. et Salice. in. d. l. testiũ. C. de testi. in locis videlicet superius allegatis. Etiã nec pbatur p depositionẽ Guillielmi fontaine secũdi testis: q licet respõderit z dixerit cõtenta in dicto articulo esse vera, z q semper ita vidit z audiuit, ipse tamẽ dicit se ignorare quid dicatur prebẽda z per quam cõstituatur, ipse etiã interrogatus qualiter scire posset q dicta particula territorij de Cauha deputari, teneri, z eẽ cõsueuerit de prebẽda ecclesie Villenoue, respõdit q nunq vidit nec dici audiuit contrariũ, quod nõ sufficit vt predixi. Et q̃uis dicat se aliquid a patre audiuisse, hmõi tamen dictum non sufficit, vt satis colligi potest ex predictis.

Vlterius etiã nec probatur per depositionẽ Antonij voragij filij Joãnis tertij testis: q interrogatus de causa scientie, respondit q nunq vidit nec dici audiuit contrarium, que vt sepius dixi est insufficiens. Etiã nec probatur per Antoniũ truqui quartum testem. Et quidem non quatenus causam scientie reddens dixit q ita semper viderit tempore suo: quia vt predixi, hec causa non est reddita per sensum aptũ ad percipiendum id de quo in articulo, non etiam quatenus respondit quod non audiuerit contrarium: quia vt predixi, hec causa non est sufficiens. Non etiam quatenus dicit quod vidit, et ab omnibus dici audiuit; quia non deposuit secundum formam

seu theoricam ad hoc requisitā. Et eodē modo impugnatur depositio seu dictū quinti ⁊ sexti testiū, qui sextus testis causam sciētie reddens dicit quia ipse soluit, tam de cultis q̄ de nouo cultiuatis, ⁊ ꝙ vidit ⁊ collegit ab alijs seminantibus que ratio seu causa est insufficiens, vt apparet per predicta. Ad impugnationem de- 23 positionis huius testis ⁊ pluriū aliorū, † etiā facit quia etiam non interrogati debuerunt ad minus nominare duos specifice, aliter enim testis deponens de publica voce ⁊ fama non videtur probare, per id quod no. Inno. in. c. cum oporteat. de accusa. ⁊ tenet Joan. and. in. c. qualiter ⁊ quando. le. ij. eo. titu. in nouel. ⁊ Angel. in 24 l. ea quidem. C. de accusa. Et huius dicti videtur ratio, † quia si fama debet habere originē ab honestis ⁊ prouidis ⁊ non maliuolis neq̧ ab eo in cuius cōmodum venit. vt. l. miles. §. mulier. et quod ibi Barto. de adulte. ⁊ in. d. c. qualiter ⁊ quando. impossibile est ꝙ iudici constet vtrum ab honestis, an vero a suspectis personis fa- 25 ma traxerit originē nisi certe persone nominētur. † Preterea etiā ad impugnationē depositionis huius testis ⁊ aliorū facit: quia licet fama probari possit per duos testes, opus est tamē illos sic testificari ⁊ depoonere ꝙ ex eorum depositionib⁹ colligatur ⁊ appareat totum populū seu aliā vniuersitatem aut maiorē illius partē ita sentire vt apparet ex his que not. Barto. in. d. l. de minore. §. plurimū. al's tormēta. ff. de questio. sed sic nō deposuit dict⁹ Raybādi vltimus testis, quinimo nec alij super dicto quarto articu- 26 lo, ergo illi nō probant vocē ⁊ famā de qua ibi. † Preterea non apparet de aliqua presumptiōe legitima ex qua verisimiliter orta extiterit dicta pretēsa vox publica et fama, et sic videtur potius esse quidam rumor populi q̄ fama, ⁊ sic non valere. l. decurionū. C. de pe. ⁊ quod not. Barto. in. d. §. plurimū. col. vj. versi. vltimo principaliter quero ⁊c. Bal. in. c. suborta. ibi, verum puto si fama sit vestita rationibus. de re iudi.

Ceterū impugnare depositiones

aliorum testium olim examinatorū in causa compromissoria ⁊ sententiā inde latā per dominū arbitrū non oportet, cū per alios scribentes satis ample ostēsum extiterit compromissum et alia predicta, nō potuisse nec posse preiudicare prefatis do. episcopo Vannensi ⁊ priori. Quibus addo id quod habet in. c. veniēs. ⁊ c. decetero. de transact. ⁊ in. c. peruenit. de arbi. ⁊ quod voluit Panor. consi. lvj. ⁊ consi. lxij. in primo volu. ⁊ in. c. contingit. de trāsac. Que omnia dixerim ⁊c.

Consilium. CLXXXV.

☞ De cautione per actorē non prestanda, ⁊ de probando dominio directo in perceptione cēsus terre emphitheoticarie, etiā per productionem instrumenti recognitionis.

Summarium.

1 ☞ Actor an cauere debeat hodie in limine iudicij de lite prosequenda ⁊ reficiendis expensis.
2 Terra per recognitionē an efficiatur emphitheotecaria, et talem esse probetur cōtra recognoscentis heredes sicuti contra recognoscentem.
3 Ecclesia an possit ratificare gesta per syndicum in processu ex defectu mandati nullo, ⁊ sententiā pro ea latam approbare si ante appellationē exceptio falsi procuratoris non opponatur.
4 Suspitio episcopi transit in suū vicarium.
5 Exceptioni recusationis renuntiasse voluntarie litigans an videatur.

Viso pcessu cause cepte ⁊ aliquādiu agitate, per ⁊ inter honorabilem virū Jacobū baymundi pretēsū procuratorē ⁊ sindicū ecclesie ⁊ cōuēt⁹ monasterij beate Marie, vulgo dicti de Pinerolio ex vna parte. Et honorabiles viros Symōdū, Georgiū, Michelinū, ⁊ Ludouicum condole fratres filios quōdā naturales ⁊ legitimos Bartholomei cōdole ex alia, ac dubijs mihi relictis. Dico ⁊ respōdeo breuiter ⁊ succincte ad dubia hmōi put 1 infra. Et primo ad primū ꝙ licet de iure prestari debuerit ⁊ prestāda esset parte dicti pretensi pcuratoris ⁊ sindici cautio prestari petita parte dictorū Symondi, Georgij ⁊ fratrū: tamē aut. generaliter. C. de episc. ⁊ cleri. ⁊ in corpore vnde sumitur, illa tamen de cōsuetudine prestari nō solet vt post Tancre. voluit Specu. titu. de satisda. §. j. vbi etiam refert Joan. and. Tancre. dixisse ꝙ audiuerat do. Azo. sic dicentē. dicit etiā ⁊ refert Jo. and. ꝙ Pil. et Tancre. dicunt ꝙ suis tēporibus satisdatione predictā, ⁊ eas de quibus habetur in aut. libellum. C. de litis contesta. ⁊ in aut. quod fieri. C. de dila. prestari nō viderunt. que ideo dicit Joā. and. se referre ne quis credat hoc esse nouissimū. Idem voluit Jo. fab. Bart. Bald. ⁊ doct. cōmuniter in dicta aut. generaliter. et alij in alijs locis. Et ideo nō puto esse tutum ꝙ prefati Condole prosequantur appellationē parte eorū interiectam, pro eo quia do. iudex a quo pronūtiauit cautionem seu satisdationē hmōi nō esse prestandā.

Ad secundum dico ⁊ respondeo

ꝙ licet interrogatorijs parte dicti pretensi pcuratoris ⁊ syndici in causa oblatis idē assertus procurator pposuerit ecclesiā ⁊ cōuentū predictos fuisse ⁊ esse in possessione seu quasi percipiendi annis singulis fictū de quo ibi: q̄r tamen in libello postea oblato tacuit de possessiōe hmōi, ⁊ vt videtur tam ex narratis q̄ cōclusione potius intētare petitoriū p dicto pretenso censu, ipse syndicus tenetur ⁊ debet ad victoriā obtinendā probare ꝙ terra de qua in actis tenetur de ⁊ sub dominio directo dictorū ecclesie ⁊ cōuentus quod fieri poterit, si pduceretur instrumentū affictamēti seu cōcessionis in emphitheosim olim facte dicto quōdam Bartholomeo cōdole vel alteri cui prefati fratres vniuersaliter vel titulo hereditario successissent, vel producēdo instrumentū recognitionis olim facte per ipsum quōdam Bartholomeū vel aliū cui iure 2 hereditario immediate vel mediate successissent dicti fratres: † q̄r licet per recognitionem hmōi terra predicta facta nō extiterit emphitheotecaria, illa tamen pbaretur esse talis cōtra ipsos fratres heredes recognoscentis, sicuti ⁊ cōtra recognoscentem si viueret. l. publia. §. fin. ff. deposi. quod etiā post Gense. voluit Joā. de imol. in cle. romani. colū. vj. de iureiuran. Et idem voluit Pet. Jaco. in suis libel. sub rubrica. de reivendi. versi. decimo ponit. Etiā si parte dicti sindici pducerentur testes qui deponerent ecclesiam ⁊ cōuentum predictos fuisse in possessiōe percipiendi ab eis ⁊ predecessoribus fictum seu censum predictum de ⁊ pro terra tanq̄ emphitheotecaria ⁊ possessa, de ⁊ sub ptēso dominio directo dictorū ecclesie et conuentus, ⁊ hoc per triginta aut quadraginta annos. Forte etiam isto modo probaretur terra esse emphitheotecaria.

3 † Ad tertium dico ⁊ respōdeo

ꝙ licet processus predictus fuerit nullus defectu mādati dicti pretensi pcuratoris ⁊ syndici. Poterunt tamē ecclesia ⁊ cōuētus predicti ratificare gesta per ipsum pretensum pcuratorem ⁊ syndicū ⁊ sententiā pro eis latā, per id quod not. glo. in. l. si mater. §. hoc iure. ff. de excep. rei iudi. l. licet. ⁊ quod ibi Bar. ⁊ doct. ff. de iudi. no. Bart. in. l. iulianus. in. v. qō. ff. qui satisda. cogan. Jo. de imol. in l. sepe. colū. xxv. ff. de re iudi. ⁊ in. l. ij. §. voluntate. ff. solu. matri. Et hec est cōmunis opinio. Fateor tamen ꝙ si in appellatione parte dictorū fratrum interiecta, ⁊ sic ante ratificationem fuisset opposita exceptio falsi pcuratoris: non potuissent processus ⁊ sentētia predicti ratificari. l. licet. C. de procura. Sed nō reperio hoc factū in dicta appellatione vel ante eā. Et per hoc patet respōsio etiam ad quartum quesitū. Super quo etiā dico ꝙ cū nullitas dicti processus allegata nō fuerit in dicta appellatiōe, prefati fratres non possunt eā psequi corā reuerendissimo in Christo patre ⁊ do. do. Ebredunensi archiepo. cle. appellante. de appella.

4 † Ad quintum dico et respondeo

ꝙ licet prefati fratres potuerint ab initio declinare forū dn̄i vicarij ⁊ allegare suspectū: q̄r quēadmodū vicarius vel officialis epi est suspectus, vbi eps̄ est suspectus. vt not. Joan. de imol. in. c. insinuāte. de offi. delega. ⁊ Phili. de Frā. in. c. postremo. versi. duodecimo. de appella. Ita etiā dici poterat prefatus do. Vicarius suspectus, pro eo quia reuerendus in Christo pater dn̄s Vercellēsis episcopus ecclesie ⁊ cōuentus predictorū seu monasterij beate 5 Marie de Pinerolio erat suspect⁹: † q̄r tn̄ ipsi fratres coram eodē do. vicario volūtarie litigarūt ⁊ alias exceptiōes opposuerūt, super q̄bus etiā petierūt interloqui, ipsi videntur renūtiasse exceptioni recusatiōis. c. inter monasteriū. ⁊ qō ibi Panor. ⁊ alij. de re iudi. vbi ēt do. Fel. multos refert. Sup quorū recitatiōe nō īsisto.

Consilium. CLXXXVI.

☞ De parte vocanda in relaxatione iuramenti, et de pensione vendita per cōtractum non vsurarium.

Summarium.

1 ☞ Juramēti relaxatio pte nō vocata īpetrata, an valida. nu. 3.

Juramentum

2 Iuramentum super cõtractu vsurario interpositũ ad quos fines peti possit relaxari, ⁊ in quibus solẽniter procedendum.
3 Contractus venditionis de summa pensionali an videatur vsurarius.
4 Contractus de retrouendendo an sit vsurarius.

VIdi p̄cessum cause cepte et pendentis indecise, per ⁊ inter honestam mulierem Monetam blandine supplicantem, et honorabiles viros Franciscũ et Joannem chardoti fratres supplicatos ex alia. † Vereor ⁊ timeo ne eadẽ Blãdina succumbat duabus ex causis. Prima quia dispensatio iuramenti, quam impetrasse legitur a reuerendo patre domino vicario ⁊ officiali Dieñ, fuit ⁊ est nulla vtpote facta seu attentata absentibus ⁊ nõ vocatis prefatis Frãcisco ⁊ Joanne chardoti, qui tamen vocari debuerant ⁊c.
¶ Cum ergo in dicta pretensa dispensatione seu relaxatione aut habilitatione persone non interuenerit citatio dictorum Francisci ⁊ Joannis, et sic consequenter nec cause cognitio: illa fuit et est nulla ⁊ tanq̃ facta ex obrupto et sine cause cognitione non habẽs vim sententie etiã interlocutorie. l. iij. et fi. C. cõmina. vel episto. qd̃ etiam fuit de mẽte Joan. de imol. in. d. c. debitores. de vsu. ⁊ in cle. dispendiosam. colũ. vij. de iudi. Alexan. de imol. consilio. ccxxiiij. exordiẽte, Visa facti narratione. col. iij. in secũdo volu. ⁊ Bartho. vero. in suis caute. charta mihi. lxj. §. in multis contractibus solet apponi iuramentum ⁊c. et Pet. de anchara. consi. ccclxxxiij. exordiente, Retento ordine ⁊c.

Fateor tamẽ ꝙ Oldra. cõsi. mihi. xlj. exordiẽte, Ad duplicem finem peti potest ⁊c. videtur aliter dicere. † Dicit enim quod ad duplicẽ finẽ peti potest iuramentum super cõtractu vsurario interpositum relaxari. Ad vnum vz vt per hoc ipsa obligatio que cõtracta videbatur super vsuris soluendis tollatur ex toto, ⁊ tunc secundũ eum habet locum partis vocatio, solennis examinatio, ⁊ compulsio creditoris ad relaxandum iuramentum cum constabit de veritate vsurarij contractus. Ad secundum vero effectum seu finem peti potest non ad debitũ vsurarium per hoc tollendum, sed ad habilitandum personam vt non obstante iuramento possit impugnãs ⁊ relaxationem petẽs detegere fraudem contractus, et hoc casu s̃m Oldra. non requiritur ordo predictus: quia secundum ipsum nõ agitur de grãdi preiudicio creditoris: remanet enim ius sibi saluum ad debitũ defendendum. Et idem effectualiter videtur voluisse Pau. de castro cõsilio. ccxvj. exordiẽte, Circa primum quesitum ⁊c. † Sed quod primo dixi, scilicet ꝙ pars debeat citari, videtur verius ⁊ tenetur magis communiter per docto. Et ꝙ etiam vbi petitur iuramentum relaxari ad fines habilitãdi personã debeat pars vocari de cuius preiudicio agitur, voluit Joan. de imol. in dicto. c. debitores. vbi dicit quod etiam simplicem habilitationem persone iurantis ne incurrat periurum fieri oportet precedente citatione partis: quia si pars citetur, poterit esse qd̃ ostendet qd̃ per calumniam petitur talis habilitatio. arg. l. ij. C. ad legem corne. de fal. et ita dicit probari per not. per Fede. de se. in dicto consilio. Et idẽ voluit Alex. de imol. in dicto cõsilio. ccxxiiij. colum. iiij. Bartho. vero. in dicto §. in multis. et Pet. de ancha. in duobus consilijs superius mentionatis. Et hãc opinionem sequutum est magnificum Dalphinale parlamentum in decisione cause magnifici domini Humberti de baternay, domi. Bochagij ⁊ do. Castrinoui de galore.

Secunda ratio propter quã etiam timeo ne ipsa Moneta succumbat, est pro eo quia nõ est verum qd̃ contractus venditionis facte de septem florenis pẽsionalibus sit vel esse videatur cõtractus vsurarius. Pro quo allegasse sufficiat not. per Innocen. Hostien. Joan. and. in nouel. Panor. et doctores in. c. in ciuitate. de vsu. et Cuma. consilio. clxxxj. exordiente, Proponit qd̃ cõe Thaurini ⁊c. et alij in alijs locis. † Nec obstat pactum factum de reuendendo predictam pensionem pretio centum ⁊ quadraginta florenorum. Pro eo quia duce experiẽtia videmus dictum qd̃ in talibus et alijs venditionibus dum datur gratia seu facultas redimendi, fit pactum quod venditor volens redimere teneatur ad pretium datum, insuper et ad expẽsas. Cum ergo in casu de quo queritur essent faciende expense, tã propter laudimia q̃ꝫ etiam propter notas et instrumẽta venditionis et inuestiturarum, potuit inter partes fieri conuentio vel in specie vel in genere vt in casu nostro quod ille restituerentur. Nec puto ꝙ hic fuerit magnus excessus calculatis expensis laudimiorũ seu inuestiturarum et instrumentorum venditionis et inuestiturarum huiusmodi. Et si quis excessus interuenerit, ille potius argueret contractum fuisse aliquantulum iniquum quam vsurarium. Iniquum inquã, non tamen ea iniquitate propter quam rescindi debeat, eo maxime q: dicta Moneta tunc maior vt puto. xxv. annis iurauit et se exclusit a remedio. l. ij. C. de rescin. vendi. et. c. penulti. de emptio. et vendi. Propter que laudarem quod hec materia cõponeretur si fieri posset. Et ita mihi videt̃ sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CLXXXVII.

De successione nepoti deuoluta, in qua ⁊ auus maternus et pater nepotis succedunt.

Summarium.

1 Auus maternus et pater nepotis qualiter succedant in bonis nepoti deuolutis.
2 Patri an competat beneficium restitutionis in integrum aduersus omissionem aditionis hereditatis per filium maiorem infante mortuum.

COnituri facto quod probus vir Petrus roderij suscepit ex honesta muliere Joanna teste eius quondaꝫ vxore Ludouicam, Antoniũ, ⁊ Annam filiũ ⁊ filias naturales ⁊ legitimos. Quodqꝫ dicta Joanneta horum liberorũ mater ab humanis ⁊ intestata decessit superstitibus et sibi superuiuẽtibꝰ prefatis Ludouica, Antonio ⁊ Anna eius filio ⁊ filiabus. Et quod deinde mortua est dicta Ludouica superstite Frãcisco agaronis eius ⁊ honorabilis viri Matthei agaronis filio naturali et legitimo, ⁊ i etate ✱ cõstituto. Itẽ ⁊ ꝙ postea ⁊ successiue vita functi sunt vnus, videlicet post aliuꝫ ⁊ sine liberis prefati Antonius et Anna superstitibus et sibi superuiuentibus dictis Petro eorum patre, et Francisco nepote ex dicta Ludouica eorum quondam sorore. Et postea vita functus est et ab humanis decessit dictus Franciscꝰ agaronis superstitibus dictis Petro eius auo materno et Mattheo patre. Quesitum est quibus hereditates ⁊ bona dictorũ Antonij ⁊ Anne delate extiterint, an videlicet prefato Petro eorum patri, aut Francisco nepoti, aut ambobus.

1 † Ad quod respondeo qd̃ ille delate extiterunt ambobus, cuilibet videlicet pro dimidia parte. aut. de heredibus ab intestato. §. cõsequens. ⁊. §. sequen. colla. ix. ⁊ trãsumptiue in aut. defuncto. C. ad tertul. Deinde vero moriente dicto Francisco, pars et portio illius delata est prefato Mattheo eius patre. dicto aut. defuncto. ⁊ in corpore vnde sumitur. Et hoc si predicte hereditates adite extiterant per prefatum Franciscum de patris consensu ⁊ autoritate, vel per ipsum patrẽ nomine eiusdem Francisci. † Vbi vero non fuissent adite adhuc dico dictum Franciscum patrem posse succedere in dicta portione, si tamen dictus Franciscus ab humanis decesserit in etate infantili. l. si infanti. vbi tex. C. de iu. delibe. vbi vero fuisset mortuus iam factus maior infante tunc videretur eidem Mattheo competere beneficiuꝫ restitutionis in integrũ aduersus omissionem aditionis. Et per quod petere potest ex persona dicti quondã Francisci se restitui in integrũ vt sic deinde adeat per ea que not. Bal. in. l. ij. C. ad orfi. et doct. in. l. j. C. de restitu. mili. ⁊ multi in. l. pãtonius. ff. de acquiren. heredi. et multi in dicta. l. si infanti. Super quo tamen pro nũc vlterius non insisto.

Consilium. CLXXXVIII.

De datione in solutũ. Et de bonis emphitheoticis sine consensu domini inter consortes alienatis, Et de creditoribus perferendis filijs in bonorum discussione.

Summarium.

1 Datio in solutum an sit species alienationis et vicem venditionis obtineat.
2 Possessio saltem ciuilis per clausulam constitutionis precarij an transferatur.
3 Bona emphitheotica sine consensu domini an vendi et alienari

possint inter consortes.

4 Prelatus qui iurauit bona ecclesie non alienare an possit personis illius ecclesie donare.

5 Transitus fit facilis in habentibus symbolum.

6 Bona emphitheotica per non solutioné canonis in commissum deducta an possint repeti ex capite ignorantie & per quem.

7 Creditores in discussione bonorum an preferantur legitimis liberorum, et an possint consentire in eorum preiudicium detractioni legitime. nume. 9.

8 Filij qui cum possent ab intestato vniuersaliter patri succedere et noluerunt, an possint legitimam petere.

Christi noie inuocato. Viso casu mihi exhibito parte liberorum prouidi quondam viri Joannis arboseti, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico & respondeo ad dubia huiusmodi breuiter & succicte, prout infra. † Et primo ad primum q̄ cum datio in solutū sit species alienationis & vicem venditionis obtineat. l. si predium. C. de euictio. ac hortus & cultile de quib⁹ in instrumento dationis in solutum fuerint pro dimidia eorū parte dati in solutum per probū quodā virum Joannem arboseti dño Moneto arboseti eius fratri, dict⁹ vcz hortus pro decez florenis & cultile p viginti florenis monete currentis in Auenione. Et nō solum dati, sed etiam traditi pter clausulā cōstitutionis precarij de qua in dicto instrumento, per id quod habetur in. l. interdū. ff. de acqui. pos. & quod not. glo. & doc. in. l. ab emptione. ff. de pact. et multi in. l. traditionibus. C. de pact. in. l. licet. C. de acqui. pos. et in. c. ex literis. de cōsue. hortus & cultile predicti pro dicta dimidia parte, si tamen pro illa ab ipso Joanne possiderētur tēpore dationis et constitutionis precarij predictarum, desierunt esse eiusdem Joannis, † quia per dictā clausulā cōstitutionis precarij translata est possessio saltem ciuilis in dictū do. Monetū. l. et habet. §. cum qui precario. ff. de preca. Et cōsequēter dñium si dñs erat idē Joānes arboseti pro dicta dimidia parte. dicta. l. traditionibus. et qđ voluit in simili Sali. in. l. quisquis. C. de dona. & Paul. de ca. cōsil. xj. Quo fit vt dicti hortus & cultile tolli debeant & remoueri ab inuentario, de quo mētio habetur in predicto quesito: quia illi desierunt esse dicti Joannis pro dicta medietate, & sic non sunt hereditarij, & ita tanq̄ hereditarij discuti non debent cum bonis hereditarijs eiusdem quondam Joannis.

¶ Ad secundum dico & respondeo qđ quittantia de qua in instrumento diuisionis postea facte inter dictos dominū Monetum & Joannem nō videtur attulisse preiudicium eidem Moneto, nec fecisse quominus hortus & cultile predicti pro dicta dimidia parte eidē remanerent & sui essent. Et hoc clarum.

¶ Ad tertium dico & respondeo q̄ pro secura responsione ad hoc quesitum facienda opus erat videre instrumentum arrendamenti quod non vidi. Dico tamen q̄ si pro solutione pretij arrēdamēti bona dicti quondam Joannis fuerint eidem do. Moneto expresse obligata, ipse debebit collocari in dicta bonorū discussione scđm datā arrēdamēti & obligationis hmōi, ita q̄ ipē preferri debebit creditoribus posterioribus. Et istud non habet dubium.

3 † Ad quartū dico & respōdeo q̄ dictus do. Monetus videt̄ posse repetere seu recuperare bona predicta. Cū q2 supposita vt in casu predicto supponi videtur qđ bona de quibus in casu olim concessa extiterint in emphitheosim patri dictorū do. Moneti & Joānis arboseti aut alteri cui hereditario noīe immediate aut mediate successerunt ipsi do. Monet⁹ & Joannes potuerunt etiā sine consensu dñi directi dicta bona sibi inuicem vēdere & alias inter se alienare, per id qđ habetur in. l. imperialem. §. preterea. de phibi. feu. alie. per Fede. arguēdo de feudo ad emphitheosim. et. l. voluntas. C. de fideicōmis. qđ etiam voluit Bart. in. l. cū hi. §. si vni. ff. de transac. et in. l. & ideo. ff. de condi. furti. in. l. si dom⁹. §. j. ff. de lega. j. in. l. qui rome. §. duo fratres. ver. duodecimo quero. ff. de verbo. obliga. & in quodā suo cōsilio exordiēte, Ex themate predicto tria oriūtur dubia. Bart. Jaco. rebuf. et Jo. de pla. in. l. j. C. de impo. lucrati. descrip. lib. x. Joan. de pla. in. l. j. C. nō lice. habitato. metro. lib. xj. vbi etiā affirmat glo. & Sali. in. l. dudū. C. de cōtrahē. emptio. idē videtur voluisse Jo. and. in addi. Specu. tit. de loca. §. nūc aliqua. versi. xxij. querit̄: vbi etiā refert Guido. de suza. idē voluisse in. d. l. volūtas. C. de fideicommis. Cuius dicti illa cōiter assignatur ratio, scz q̄ causa pter quā nō licet emphitheote alienare aut in aliū trāsferre rē emphitheotecariā dño irrequisito: est pro eo q2 ille in quē fit alienatio non est obligatus dño directo actione personali. l. si. C. de iu. emphi. hec autē ratio cessat qñ fit alienatio inter consortes hoc est inter coemphitheotas aut quassallos: q2 queādmodū alienās obligatus est, ita & ille in quē fit alienatio. Nō ergo mirum q̄ lz alienatio rei emphitheotecarie aut feudalis sit alias regulariter phibita, isto tñ casu

4 sit permissa. † Pro quo induci potest simile in prelato: qui licet iurauerit nō alienare bona ecclesie, ipse tñ potest bona hmōi donare capitulo eiusdē ecclesie ex quo nō trāseūt extra personas illius ec-

5 clesie. cle. fi. de re. eccle. nō alie. † Jn habētibus enim simbolū fit de facili trāsitus. d. l. j. C. nō lice. habita. & in. l. si vnus. §. pactus. versi. quod in specie. ff. de pact. et est dictum Aristote. j. lib. de genera. et

6 corrup. † Tū etiaz videtur idē do. Monetus posse repetere bona predicta ex capite ignorātie. Cū enim & ipse & dictus Joānes eius frater vtpote qui in ius alterius successerūt ignorasse presumant̄ dicta bona fuisse emphitheotecaria. regula cum quis in ius. de regu. iur. in. vj. & l. qui in alterius. ff. eo. titu. debet ergo eidem ex hoc capite subueniri per clausulam illā, si qua iusta causa mihi videbitur positam in. l. j. §. fi. ff. ex qui. cau. maio. quod etiam in simili voluit glo. & doc. in. l. ij. C. de iu. emphi. vbi not. q̄ licet heres emphitheote priuati cessans per triēniū in solutione canonis seu sensus cadat ipso iure a iure suo, & sic q̄nis res ipsa emphitheotecaria cadat in commissum. Jdem tamē heres potest ex capite ignorantie obtinere restitutionem in integrum, & sic per medium illius recuperare ius amissum.

7 † Ad quintū dico & respōdeo hoc esse certum qđ es alienum & funeris impēsa deduci debuit de bonis hereditarijs ante legitimam. l. papinianus. §. quarta. ff. de inoffi. testa. quod etiā voluit Bar. & alij in. l. ex facto. la grande. ff. de heredi. institu. & Bald. in. l. quotiens. C. eo. ti. post Jaco. butri. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. quod fit vt creditores in discussione predictorū bonorū preferantur & preferri debeant liberis seu filijs & filiabus prefati quondā Joannis legitimā in bonis eiusdē

8 Joannis eorū quondam patris sibi vendicātibus. † Preterea cū dicti filij & filie potuerint ab intestato vniuersaliter eidem Joanni eorū quōdam patri succedere, & hoc facere noluerint nec velint, nō video quo iure potuerint aut possint petere legitimam. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Bar. Alexan. de imol. & docto. in. l. gerit. ff. de acqui. heredi. doct. in. l. heres instituta. C. de impube. & alijs substitu. Alexā. de imol. in. l. recusare. ff. ad trebel. Panor. in

9 c. raynutius ad fi. de testa. † Fateor tamē qđ primi creditores possent in sui preiudicium consentire deductioni seu detractioni legitime. l. si quis in cōscribēdo. cum suis simili. C. de pac. sed per hoc non fiet preiudiciū alijs creditoribus, quomin⁹ possint ante filios petere eorum credita, & pro illis ante illos collocari: quia nō solū primi sed omnes creditores preferuntur liberis in deductione seu detractione legitime. Et ita mihi videt̄ sub correctione &c.

Cōsiliū. CLXXXIX.

De fundo donato & ante traditionem vendito.

Summarium.

1 Donatio fundi per matrem filie leprose facta anteq̄ mater fundum venderet, an iuuet filiam traditione non secuta.

Voluissem pro faciliori responsione facienda ad dubium mihi missum parte nobilis viri Ludouici gauterij videre libellum quem cōtra eum obtulisse proponitur dñs Balme ad causam certi prati olim venditi eidem nobili Ludouico per quēdam Flādrini & eius cōiugem, vt sic videre potuissem quā actiōe experiatur & agat idem do. Balme, an vcz reivendi. aut publiciana, et q̄ media deducat cōtra ipsum nobilē Ludouicū dicti prati possessorē. Preterea placuisset videre instrumētū vēditiōis quē dicti Flādrini & vxor fecisse dicunt̄ ipsi nobili Ludouico, vt sic videre et intelligere potuissem, an ipsi ambo cōiuges & eor̄ quilibet insolidum dictū pratū vēdiderint. Et hoc dico pter prescriptionem.

1 ¶ † Ceterū q2 pro nūc hec videri nō pñt, dicā id qđ potero, al's plenius dicturus si predicta mihi portata extiterint. Dico igit̄ q̄ lz ante vēditionē de qua supra cōiunx dicti Flādrini pratū predictū donasset oīa bona sua cuidā sue filie postea facte leprose, nō ppterea trāslatū fuit dñium aut possessio prati predicti in eandē filiam donatariā nisi pcessum extiterit ad verā traditionez dicti prati. l. traditionibus. C. de pac. aut fictā vtpote per retētionē vsusfruct⁹. l. quisquis.

l.quisquis.C.de dona.aut per constitutum seu etiam per constitutionem precarij aut per alios modos iuris artificio inductos, de quibus per doct.in.d.l.traditionibus.in.l.licet.C.de acqui.pos.c.ex literis.de consue.⁊ in alijs multis locis. Et queadmodum ipsa filia non fuit domina effecta per dictã donationẽ nisi vt predixi sequuta extiterit traditio vera aut ficta, ita nec potuit dñium dicti prati posse trãsferre in fratrẽ dicti dñi de Balma, quia nemo plus iuris ⁊c.l.traditio.ff.de acquir.re.domi.c.gratia.j.q.j.⁊.c.daybertum.j.q.vij. Preterea esto qđ dominiũ dicti prati fuisset trãslatuz in prefatã filiam forte vel per veram aut per fictã traditionez, si tñ fuerit postea per eam eius viro in dotem constitutum ⁊ factũ dotale, ipsa non potuit illud transferre in aliuz sine consensu mariti. l.si predium.cum suis simili.et quod ibi doctores.C.de iu.do.

¶ Quo vero ad articulum prescriptionis aliquid dicam cũ fuero de his que superius dixi plenius certioratus.

Cõsilium.CXC.

☞ De adoptionib⁹, Et de reputato adoptiuo instituto, Et de transactione super irritanda nota testamenti.

Summarium.

1 ☞ Arbiter rei sue quilibet regulariter est.
2 Uoluntas est pro ratione in donatione.
3 Adoptio quando nulla.
4 Argumentum de prima voluntate ad contractum an valeat.
5 Institutio heredis facta de filio reputato adoptiuo cum nõ esset an sit valida, item ⁊ donatio.
6 Iuramentũ quando importet vt simplex contractus, ⁊ nõ vltra.
7 Consensui nihil magis contrarium ac error.
8 Testamentum an possit probari per notam que per transactionẽ cassata est, ⁊ qua via procedendum.

Uisis trib⁹ instrumẽtis seu notis, vna vcz affiliationis seu pretense adoptionis dudum Anno vcz incarnationis dominice.M.cccc.xcvj.⁊ die prima mensis Septembris facte de Raymũdo alhaudi per probum quondam virum Franciscum moreti, ac etiam donationis per eundem Franciscum ipsi Raymũdo facte Anno ⁊ die predictis de omnibus ⁊ singulis bonis suis quibusdam exceptis. Altera vero nota vltimi ⁊ nuncupatiui testamẽti pridem Anno vcz incarnationis dominice.M.cccc.xcvj. et die vltima mensis Octobris facti per prefatum Franciscuz, ⁊ in quo heredem vniuersalẽ instituit ⁊ nominauit dictum Raymundum alhaudi. Altera vero ⁊ tertia cuiusdã transactionis postea Anno scz incarnationis dominice.M.cccc.xcvij.⁊ die decima mẽsis Decembris celebrate ⁊ inite, de per ⁊ inter ipsos Franciscum ⁊ Raymundũ, de ⁊ super predictis donatione facta in premiũ emãcipationis ⁊ testamẽto. Necnõ etiã super quadã vẽditione post predicta facta per ipsum Frãciscũ de dictis eius bonis ipsi Raymũdo alhaudi. Dico ⁊ respõdeo breuiter ⁊ succincte ꝙ lz donatio predicta videaẽ prima facie valuisse, pro eo 1 † qꝛ quilibet est moderator ⁊ arbiter rei sue.l.in re mandata.C.mãda.l.polla.C.de his qui.vt indig.⁊.c.de his.cũ suis simili.de sepul. 2 † et quia in donatione est pro ratione voluntas.l.j.ff.de dona. quod etiam voluit Oldra.cõsilio mihi.lxxij.exordiente, Factũ tale est, quedam certe et noiate persone: ⁊ qꝛ etiã illa fuit iurata. Et propterea videatur fuisse obseruanda.c.cum contingat.cum suis similibus.de iureiurando.

¶ Uerius tñ videtur ꝙ illa nõ valuerit, et hoc pro eo qꝛ illa videẽ facta ab errãte: facta est enim in premiũ dicte pretẽse adoptionis, ⁊ sic per credẽtẽ adoptionẽ hmõi valuisse, et dictũ Raymũdũ esse eius filiũ adoptiuũ, qui tñ nõ erat. 3 † Cũ dicta adoptio fuerit nulla: vtpote facta sine autoritate eius qui eam autorare debuit.l.j.ff.de adop. Quod si ita est, immo qꝛ ita est nec valuit predicta donatio. argumẽto eius qđ habetur in.l.nec apud.C.de heredi.institu.⁊.l.eã quam.C.de fideicõmis. 4 † Arguendo de prima voluntate ad cõtractũ qđ fieri põt.l.que delegato.ff.de lega.j.de quo per doc.in.l.seruũ filij.§.eum qui chyrographũ.ff.eo.tit.⁊.l.pactũ inter heredẽ.ff.de pac. 5 † et qđ in casũ nostro hoc est qđ queadmodũ nõ valeret institutio heredis facta de illo qui putabatur filius adoptiuus, ⁊ nõ erat, ita nec valeat donatio sibi facta, voluit Bal.⁊ doc.in.d.l.nec apud. 6 † Cui nõ obstat ꝙ illa fuerit iurata: qꝛ respondeo ꝙ qñ cõtractus deficit rõne defectus, cõsensus tñ importat iuramẽtũ quãtũ cõtractus simplex et nõ vltra per regulã quam ponit Barto.in.l.si quis pro eo ad fi.ff.de fideiusso. que pbaẽ in.l.si.C.de nõ nume.pecu.⁊ in.l.si.ff.qui satisda.cogã. hic aũt defecit cõtract⁹ donationis rõne defectus cõsensus vtpote factus vt predixi per dictum Franciscũ credentẽ dictũ Raymundum alhaudi esse eius filium adoptiuũ qui nõ erat, ⁊ sic per errantẽ, 7 † Error enim cõsensui cõtrarius est.l.si per errorẽ.ff.de iurisdi.omniũ iudi. Preterea transactio inita est super hac donatione ⁊ remissa iura per prefatũ Raymũdũ iuxta formã trãsactionis superi⁹ mẽtionate. Ex quibus infero ꝙ in vim donationis hmõi nihil petere potest dictus Raymundus alhaudi.

Preterea etiã dico quod ipse nihil petere potest in vim dicti vltimi testamenti: qꝛ ipse institut⁹ est tanꝙ filius adoptiuus, ⁊ per illum qui eum credebat esse talez ratione dicte pretense affiliationis seu adoptionis, qui tamẽ fili⁹ adoptiu⁹ nõ erat vt predixi, ergo institutio de eo facta nõ valuit. dicta.l.nec apud.⁊ qđ ibi doct.C.de heredi.institu.et allegata.l.eã quã.C.de fideicommis. 8 † Et supposito ꝙ institutio hmõi valuisset quodqꝫ per trãsactionẽ seu pacta ⁊ cõuentiones in ea factas ⁊ initas, per ⁊ inter dictos Franciscuz et Raymũdũ nõ fuisset ipso iure vel ope exceptionis reuocatum testamentum siue institutio facta de eodẽ Raymundo, per id qđ not.Bar.in.l.si iure.ff.de lega.iij.⁊ doct.magis cõmuniter in.l.sancimus.C.de testa.⁊.l.si ita scriptum.§.regula.ff.de libe.⁊ posthu. Tamẽ quia partes predicte cõuenerunt ⁊ transegerunt ꝙ note predicte essent ⁊ esse deberẽt casse nulle irrite ⁊ inualide ac nullius efficacie, seu valoris: nõ posset dictum pretensum testamentũ per notam vel instrumẽtũ ex ea sumptum probari obstantibus cõuentione ⁊ iuramento. Et sic cũ effectu nihil peti posset etiam si testamẽtum valuisset nisi pars aduersa cõfiteretur dictum quondam Franciscum sic fuisse testatum vel viuerent septem testes in eo subscripti qui de hoc testificarentur ⁊ deponerent.

Cõsilium.CXCI.

☞ De emancipatione.

Summarium.

1 ☞ Emancipationis formula, et an in illa donari possit.
2 Donatio facta in emancipatione per patrẽ filio emancipato que donatio sit.
3 Legitima trium filiorum qualis.
4 Hereditatem paternam repudians an perdat legitimam quam iure institutionis habere poterat.

Christi nomine inuocato. Uisis duobus publicis instrumentis, vno vcz emancipationis probi iuuenis Claudij matthei dudũ de eo facte per prouidum quondam Jacobum matthei eius patrem naturalem ⁊ legitimũ ⁊ subsequute donationis inter viuos et in premiuz emancipationis huiusmodi eidem Claudio facte per prefatum Jacobũ de quibusdã domo ⁊ predijs inibi latius mẽtionatis, et hoc anno incarnatiõis dominice.M.cccc.xcvj.⁊ die.xvij.mensis Martij. Et alio vltimi ⁊ nũcupatiui testamẽti eiusdẽ Jacobi per eũ facti ⁊ cõditi Anno natiuitatis dominice.M.cccc.xcvij.⁊ die.xxiij.mensis Nouembris, in quo inter cetera eidem Claudio legauit ⁊ iure institutionis reliquit domuz et predia predicta, et ipsum in illis particularẽ heredem sibi instituit. Heredez vero vniuersalẽ fecit ⁊ instituit Michaelẽ matthei suipsi⁹ Jacobi filiũ naturalẽ ⁊ legitimũ, ⁊ prefati Claudij fratrẽ. 1 † Dico ⁊ rñdeo huiuscemodi emãcipationẽ fuisse ⁊ esse validam ⁊ satis cõformẽ illi forme quã ponit Specu.ti.de na.ex libe. ventre.§.j.col.x.ver.emancipationis aũt instrumẽtũ.⁊ in qua emancipatione potuit idẽ Jaco.etiã facere donationẽ dicto Claudio eius filio, 2 † que an sit simplex vel ob causam disputant doct.in.l.vt liberis.C.de colla.de quo etiã per doct.in.l.in quartam.ff.ad leg.fal.⁊ Alex.de imol.consi.cxlij.exordiente, Circa primã dubitationẽ ⁊c.col.viij.ver si cõdescendo ad tertium dubium ⁊c.in tertio volumi. Super quo tamen non insisto cum non sit opus.

3 † Dico insuper ꝙ cũ eidẽ Jacobo superfuerint tres filij: scz prefati Michael, Claudi⁹ ⁊ Jacobus, ⁊ sic horũ legitima fuerit ⁊ sit triẽs seu tertia pars bonorũ eiusdẽ quondã Jacobi deducto ere alieno ⁊ funeris ĩpẽsa.auẽ.de triẽ.⁊

semis.§.j.colla.iij.ꝛ trãsumptiue i auk.nouissima.C.de inoffi.test. süct a.l.papinianus.§.quarta autẽ.ff.eo.ti.Et sic legitima cuiusli bet horũ triũ fuerit ꝛ sit nona pars bonorũ dicti Jacobi deducto ere alieno ꝛ funeris impẽsa. Nõ habuit nec habet dict⁹ Michael iustã causam cõquerẽdi de paterno testamẽto aut donationib⁹ factis p̄fatis Antonio ꝛ Claudio, si ea bona que iure hereditario hoc est iure institutionis facte de eodẽ Michaele ad ipsum peruenire potuerũt, valeãt deducto ere alieno ꝛ funeris impẽsa tantum quãtũ nona pars bonoꝝ dicti quõdã Jacobi: q2 nõ tenebatur ipse Jacobus eidẽ Michaeli relinquere vltrã nonã partez.dicto auk.

4 de triẽ.ꝛ semis.§.j.†Quinimo videt̃ q2 ipse Michael parũ cõsulte repudiauerit paternã hereditatẽ ꝛ se ab illa abstinuerit, ꝛ qd̃ propter repudiatiõẽ seu abstẽtiõẽ hm̃oi perdiderit legitimã quaz habere poterat iure institutionis. Pro quo allegasse sufficiat qd̃ voluit Cy.Rayne.Bald.Fulgo.et doct.in.l.heres instituta.C.de impube.ꝛ alijs substitu.Bar.in.l.pro herede.§.seruos.in aliquib⁹ lecturis.ꝛ in.l.gerit.col.vj.vbi etiã Alex.de imol.ff.de acqui.heredi.ꝛ in.l.j.q.iiij.ff.de vulga.ꝛ pupil.Bald.in.l.j.ver.quo ad primã questionẽ ꝛc.C.quan.nõ petẽ.par.Alexã.de imol.in.l.quia poterat.col.vj.versi.postremo.Bart.hic.ff.ad trebel.ꝛ Panormi.in.c. raynutius.ad fi.de testa. Super quo tñ non insisto nec hoc dico vt propterea ipsi Antonius ꝛ Claudius enitãtur eidem Michaeli auferre bona sibi relicta, sed magis vt cogitet idem Michael cautius negotiari, ꝛ vt cũ effectu nõ perdat bona sibi relicta. Que dixeriz sub correctiõe ꝛc. ¶ Ibi Panoꝛ.dicit hoc esse verũ etiã ab intesta. qd̃ a nullo alio se dicit audiuisse.d. preceptoꝛ meus Jacobinus in.d.l.si heres instituta.vbi refert eo.opi.cũ duabus limi.preterea dicit q2 si quis dicat, repudio salua legitima mea hoc esse nullius momẽti ꝛc. Si.de trabutijs.

Consilium. CXCII.

De lesione vltra dimidiam per renũtiationẽ paterne hereditatis, Et de reuocatis donationibus inter viuos per sobolis procreationem.

Summarium.

1 Juramẽtũ qñ nõ excludat a remedio.l.ij.C.de rescin.vendi.
2 Legitima est ingrauabilis.
3 Leso vltra dimidiam quod tempus ad experiendum cõcessum.
4 Donatio simplex inter viuos an reuocetur per legitime sobolis procreationem.

Jn isto casu mihi exhibito parte honeste mulieris Frãcesie abicelle, vna cũ copia vltimi ꝛ nũcupatiui testamẽti puidi quondã viri Joannis abicelli parochie sancti Martini vercorthij, et copia cuiusdã pretẽse quittãtie quã Joanni abicelli eius fratri fecisse dicit̃ eadẽ Frãcesia de oĩbus bonis suis mediãtibus centũ florenis monete currẽtis pro ea in dotẽ cõstitutis probo viro Joanni bertoyni eius viro, ac dubijs ex casu hm̃oi elicitis, dico ꝛ respõdeo breuiter et succincte ad dubia hm̃oi prout infra. Et primo ad primũ, q2 si est verũ q2 tpe mortis dicti quõdã Joãnis abicelli ꝛ facte quittãtie bona eiusdẽ Joãnis valerent quatuoꝛ mille florenos vel alias tñ, q2 hec Francesia dici possit fuisse lesa vltra dimidiam iusti pretij: ipsa poterit petere id quod deest de pretio seu valore eius legitime vel ipsam legitimam alternatiue, ꝛ hoc nõ obstante

1 iuramẽto per eãdẽ prestito tpe dicte pretẽse quittãtie, † q2 cũ iuramentum hm̃oi vt colligere potui ex tenore dicte asserte quittãtie, q̃uis extẽsa nõ existat fuerit simpliciter prestitũ de nõ cõtrauenĩẽdo, illud eãdẽ nõ excludit a remedio.l.ij.C.de rescin.vẽdi.c.penul. de emptio.ꝛ vendi.per id qd̃ not.glo.in.d.l.ij.super verbo, iudicis. ibi, secus dic in minore qui iurauit ꝛc.ꝛ qd̃ ibi Bar.ꝛ doc.glo.in.d. c.cuz causa.super verbo, restituerãt.ibi, secus de minore ꝛc.ꝛ qd̃ ibi col.v.ver.in eadẽ glo.fi.ꝛ idẽ Jo.de imol.in sua solẽni repetitione. c.cũ cõtingat.in tertio mẽbro.versi.si vero iurasset simpliciter non venire cõtra ꝛc.de iureiur.dabit igit̃ ipsa Frãcesia libellũ i quo narrabit quãtũ deducto ere alieno ꝛ funeris impẽsa valerẽt bona prefati quõdã Joãnis abicelli tpe eius mortis, ꝛ qd̃ ipse mortuus est superstitibus duobus liberis, quoꝝ legitima fuit triẽs seu tertia pars p̄fati Joãnis, deducto ere alieno ꝛ funeris impẽsa. Cuius triẽtis dimidia pars ꝛ sic sexta pars oĩm fuit legitima prefate Frãcesie.auk.de triẽ.ꝛ semis.§.j.colla.iij.ꝛ trãsumptiue in auk.nouissi

2 ma.C.de inoffi.testa.† Et in hac legitima nõ potuit idẽ quõdam Joãnes ledere aut grauare prefatã Francesiã.l. omnimodo.l.q̃m in prioribus.ꝛ.l.scimus.in prin.C.de inoffi.testa.qd̃ etiã facere voluit idẽ Joãnes cum eo casu quo nõ cõtẽtaretur eadẽ Frãcesia de octuaginta florenis iure institutionis sibi relictis eidẽ reliquerit legitimã. Et siyt ponit̃ in facto bona valerẽt, deducto ere alieno ꝛ funeris impẽsa, quatuoꝛ mille florenis, legitima huius Frãcesie, ascẽderet ad sexcẽtos sexaginta sex florenos ꝛ sex grossos vel circa: quos ipsa quittasse reperit̃ p cẽtũ, ꝛ sic fuisset enormissime lesa, et lõge vltra dimidiã iusti pretij ppter qd̃ vt predixi ipsa nõ obstãte iuramẽto predicto, ꝛ nulla etiã obtẽta dispẽsatione poterit petere alternatiue suppleri iustũ pretiũ, aut qd̃ quittãtia p̄dicta rescindatur, ꝛ sibi detur legitima.

Per premissa patet responsio nõ solũ ad primũ quesitũ, sed etiã ad scd̃m, tertiũ ꝛ quartum: q2 vt predixi non est opus aliqua dispensatione iuramenti.

3 ¶ † Ad quintũ dico ꝛ rñdeo q2 cũ dicte Frãcesie cõpetat remediũ dicte.l.ij.C.de rescin.vẽdi.ꝛ.c.penul.de emptio.ꝛ vẽdi. ipsa potest et poterit experiri infra triginta annos a tẽpoꝛe facte quittãtie et remissionis, per ea que not.doc.in dicta.l.ij.

¶ Ad sextum apparet quid dicendum sit ex predictis.

¶ Ad septimũ dico ꝛ respõdeo q2 ipa Frãcesia petẽdo id qd̃ deest de valoꝛe dicte eius legitime, aut ipsam legitimã esset restituendo pecuniã certã, nõ ppterea sibi preiudicabit quo ad substitutionẽ de ea factã dicto Joãni eius fratri, q2 sic faciẽdo nõ ipugnabit voluntatẽ aut testamẽtariã dispõnẽ dicti quõdã Joãnis.

¶ Ad octauum respondeo q2 cum ante matrimonium cõtractũ per dictum Abicelli cum honesta muliere Antonia podrelle matre dictorum Joãnis abicelli iunioris ꝛ Frãcesie, prefatus Joannes abicelli pater i cõtractu matrimonij celebrati ꝛ initi inter Stephanũ bellerij al's riuiere, ꝛ eius vxorẽ donauerat eidẽ Stephano donatione pura medietatẽ oĩm bonoꝝ suoꝝ presentiũ ꝛ futuroꝝ.

4 † Dico q2 si donatio hm̃oi quã nõ vidi fuerit donatio inter viuos ꝛ simplex, qd̃ puto si ita fuerit i ea expressuz, p id qd̃ ponit Oldra. cõsi.mihi. xlvij.exoꝛdiẽte. Titius dedit duob⁹ ꝛc.ꝛ Alex.de imol. cõsi.xiiij.exoꝛdiente, Circa primũ dubiũ.col.ij.in primo volu.illa fuit postea reuocata ipo iure per pcreationẽ sobolis legitime hoc est dictoꝝ Joãnis ꝛ Francesie, ꝛ dicta dimidia ipso iure reuersa est ad dictũ Joãnẽ donatoꝛẽ.l.si vnq̃.ꝛ qd̃ ibi docto.C.de reuocã.dona.de quo etiã doc.in.l.j.C.de inoffi.dona. Et hoc verũ nisi fuisset per dictũ Joannẽ abicelli renũtiatũ dicte.l.si vnq̃.vel al's sensituz aut cogitatũ saltẽ in gñe de liberis pcreãdis qd̃ fieri potuit iuxta doctrinã quã ponit Bar.in.l.seia.§.Jmperatoꝛ.ff.de lega.ij.And. sicu.in repeti.c.raynaldus.charta.ij.de testa.multas remissiones ponit do.Jason may.que videri pñt in.l.si quis in cõscribẽ.col.iij. C.de pac. Fateoꝛ q2 Oldra.Jo.and.Sali.ꝛ Jo.Pet.ferra.alibi tenuerũt cõtrariũ. Sed qd̃ p̄us dixi est verius ꝛ cõmuni⁹ tenet̃, vellẽ tamen pro securitate hoꝝum que dixi videre instrumẽtũ dicte donationis vt sic possem securi⁹ cõsulere ꝛ rñdere, an donatio hm̃oi reuocata extiterit, ꝛ deinde conficere libellum opoꝛtunum.

Consilium. CXCIII.

De dispẽsatione iuramẽti parte non vocata concessa.

Summarium.

1 Juramẽti dispensatio obtẽta parte cuius intererat non vocata an valida.
2 Dispensatio iuramenti prestita sine cause cognitione, an habeat vim interlocutorie.

1 Dispensatio † iuramẽti ꝛ iuramẽtoꝝ quã a reuerẽdo patre dño vicario ꝛ officiali Viuariẽsi obtinuisse pretẽdit̃ honesta mulier Margareta de quercoꝛe, vxoꝛ ꝛ psona cõiũcta honoꝛabilis viri Joãnis lãceacute. Cõtra ꝛ aduersus venerabilẽ et honoꝛabiles viros dñm Guilliel mũ ac Antoniũ, ꝛ aliũ Antoniũ de quercoꝛe eius fratres, fuit ꝛ est nulla vt pote facta, ꝛ parte dicte Margarete obtẽta absentib⁹ ꝛ nõ vocatis p̄fatis dño Guillielmo, ꝛ fratrib⁹ de quoꝝ preiudicio agebat̃, ꝛ qui ppterea vocari debuerũt. c.j. de

2 cau.pos.ꝛ pprie ꝛc.vt in libro.† Cũ ergo in dispẽsatione p̄dicta nõ interuenerit citatio dictoꝝ do.Guillielmi ꝛ fratrũ, ꝛ sic cõsequenter nec cause cognitio, illa fuit ꝛ est nulla, ꝛ tanq̃ facta ex obrupto et sine cause cognitione nõ hʒ vim sñie etiã interlocutoꝛie.l.ij.ꝛ fi.

C.cõmi.

C.cõmi.vel episto.qđ etiã voluit Joan.de imol.i.d.c.debitores.de vsu.⁊ in cle.dispẽdiosam.col.vij.in fi.de iudi. Alexã.de imol.cõsil. ccxxiiij.exordiẽte, Uisa facti narratiõe mihi exhibita ⁊c.col.iij.in scđo vol.⁊ Bartho.cepol.in suis caute.charta mihi.lxi.§.multis cõtractibꝰ solet apponi iuramentũ.Pet.de ancha.cõsi.ccclxxxiij. exordiẽte, Retẽto ordine dubiorũ ⁊c.⁊ hec est cõis opinio,quã etiã sequutũ est magnificũ Dalphinale parlamẽtũ in decisione cause quã olim corã eodẽ mouit dñs Castrinoui de galore cõtra magnificũ virũ dominum Humbertum de baternay, dominũ Bochagij. Que dixerim breuiter et succincte sub correctione ⁊c.

Cõsiliũ.CXCIIII.

De alienatione ⁊ emphitheosi, Et de pensione ꝑpter molẽdinum (qđ inundatione perijt) inedificatum non prestanda.

Summarium.

1 Pẽsio annua debita propter molẽdinum in emphitheosim vniuersitati cõcessum quod postea casmate perijt an debeatur.
2 Res in emphitheosim data remanẽs in directo dominio domini principalis, an in toto pereat domino.
3 Emphitheota qui domũ ab ecclesia in emphitheosim suscepit q̃ postea casu combusta est, an possit aree cedere ⁊ pensionẽ euitare.
4 Alienatio etiam bonorum immobiliũ ecclesie quo casu permissa.
5 Solennitatẽ interuenisse presumit temporis diuturnitas.

1 PRo† defensione trãsactionis seu repulsionis pensionis olim, Anno vero dñi. M.cccc. et die.xiij. mensis Nouẽbris facte ꝑ bone memorie reuerẽdũ in xp̃o patrẽ do. R.do. Uapincensem epm facit: q᷑ pensio de qua in ea, ⁊ q̃ antiquitus fuerat cẽtũ sextariorũ annone ꝓmissa extiterat, ⁊ dabat᷑ pro cẽsu seu pẽsione molẽdini ⁊ furnorũ vniuersitati ⁊ hoĩbus loci de Lazaro olim in emphitheosim cõcessorũ, quo fit vt cũ tp̃e reductionis predicte pẽsionis ⁊ ante eã molẽdinũ ꝓdictũ casmate perisset nõ tenerent᷑ vlteriꝰ vniuersitas ⁊ hoĩes ꝓfati ad solutionẽ ꝓdicte pẽsionis, quatenus illa cõcernebat ⁊ cõcernere poterat dictũ molẽdinũ: q᷑ cũ dictũ molendinũ tp̃e facte cõcessionis, ⁊ post eã remãserit quo ad dñium directum Uapincensi ecclesie ⁊ bone memorie reuerẽdis in xp̃o patribus dñis pro tp̃e epis molẽdinũ hm̃õi, cum postea casmate perijt perisse dicit ⁊ perijt ipsis do. epis ⁊ ecclesie, per id qđ habet᷑ in.l.j.et 2 qđ ibi Bar.C.de iu.emphi.† vbi Bart.rñdẽs ad.l.j.C.de pericu.⁊ cõmo.rei vẽdi.dicit per.l.pignꝰ.C.de pigno.actio. ꝙ q᷑ res perijt ei cuius est ⁊ res data in emphitheosim remaneat in directo dñio dñi pricipalis, illa in toto sibi perit. Et idẽ voluit ibi Cy.⁊ Albe. Pro quo bene facit qđ not. Bal.in.d.l.j.col.iij.ver. modo reuoco 3 in dubiũ ⁊c.† Ubi voluit ꝙ si ecclesia dederit mihi domũ i emphitheosim q̃ postea casu cõbusta est ego possum cedere aree, ⁊ sic euitare solutionẽ pẽsionis, idẽ etiã videt᷑ sentire Albe. in auth.si quas ruinas.C.de sacrosan.eccle.vbi loquẽs de molendino dato in emphitheosim, et postea destructo videt᷑ sentire ꝙ nisi molendinum hm̃õi destructũ esset facto seu culpa hoc casu cõtingente in personam emphitheote, ipse non tenetur ad pensionem.

4 †Preterea multe cause deducunt᷑ in instrumẽto dicte reductionis q̃ apparere videntur fuisse legitime, ⁊ ꝓpter quas debuit rõnabiliter moueri dictꝰ dñs eps ad faciẽdũ predictã reductionẽ ⁊ ꝓpter quã si fieret, ⁊ q̃ facta fuit videbat᷑ cõditionẽ ecclesie fieri meliorẽ, potuit ergo fieri q᷑ ex hac causa permissa est de iure ⁊ cõcessa alienatio etiã bonorũ imobiliũ ecclesie.c.sine exceptione.xij.q.ij.not.glo.⁊ doc.in.c.nulli.de re.eccle.nõ alie. Nec opponat aliquis qđ nõ sufficiat causam legitime subesse, sed etiã oporteat seruari formã seu solennitatẽ de iure requisitam. 5 Qm̃ rñdeo ꝙ cũ reductio ꝓdicta fuerit ⁊ sit antiqua, presumẽdũ est qđ in ea interuenerit solẽnitas hm̃õi ⁊ alia reqsita, ꝑ id qđ not. Inno.in.c. Albericus.de testi. Pro quo est bonus text.in.l.si filiꝰ. C.de petitione hereditatis.⁊ in.l.qui in aliena.in prin.ver.sed et si nõ adierit.⁊ qđ ibi doc.ff.de acq.heredi.⁊ qđ in hoc casu ꝓpter antiquitatẽ, ⁊ q᷑ post reductionẽ ꝓdictã vniuersitas et hoĩes prefati soluerunt pẽsionẽ ꝓdictã iuxta illã, ⁊ al's tã dictus quodã do. Raymũdus reducẽs ꝙ reuerẽdi dñi epi Uapincẽsis pro tp̃e illius successores eãdẽ seruauerũt, ꝓsumẽdũ sit qđ in ea interuenerit debite ⁊ reqsite solẽnitates. colligit᷑ ꝑ ea q̃ voluit Roma.cõsi.cclij.exordiẽte, ꝑ decisione ꝓposite cõsultatiõis. i tertio q̃sito.⁊ Alex.de imol. cõsi.xlij.exordiẽte, Uisa facti narratione mihi trãsmissa ⁊c.in tertio volu.vbi dicit satis esse allegare ꝙ solẽnitates iteruenerint, q᷑ ex diuturna possessione ⁊ patiẽtia presumũtur oĩa solẽniter acta. Pro quo allegat dictã.l.si filiꝰ.⁊ qđ ibi doc. maxime Bal.⁊ qđ not. doc.in.d.c.Albe.de testi. Ange.⁊ moder.i.l.sciẽdũ.ff.de verb.obli. ⁊ in.d.l.qui in aliena.⁊ Anto.de butri.in.c. ea noscitur.de his que fiunt a prela.idem voluit Fran.de are.consi.xxxv.exordiente, Casus talis presupponitur in facto.col.ij.

Consilium.CXCV.

De cõditione in vno ex substitutis verificata in fideicõmisso pluribus relicto sub nomine collectiuo, Et de presbytero instituto ⁊ grauato si sine liberis.

Summarium.

1 Substitutio vulgaris per aditionem extinguitur.
2 Testatorem correxisse quod incõtinenti apposuit an presumi debeat ⁊ sit verisimile.
3 Substitutioni locus an sit in fideicõmisso a duobus relicto, etiã si in persona vltimi conditio tantum existat.nu.seq.⁊.12.
4 Portio sub nomine portionis an contineatur.
5 Prelegata primo facta an veniant in fideicõmisso vniuersali.
6 Substitutio presbytero facta sub cõditione si sine liberis decedat an sit turpis, ⁊ an valeat.nu.10.
7 Filij presbyterorum sunt adulterini.
8 Conditio si sine herede moriatur de liberis intelligitur.
9 Illegitime natus postea legitimatus an excludat substitutum et comprehendatur in substitutione.
11 Institutus ⁊ per fideicommissum grauatus de restituẽda hereditate si sine liberis decesserit per ingressum religionis an excludat substitutum.nume.15.
13 Trebellianica qualiter detrahatur.
14 Confessio testatoris recognoscentis debere absenti pro quo nullꝰ stipulatur ⁊ acceptat non iurata, an valeat ⁊ quomodo.

CHristi noĩe inuocato. Uiso consultationis themate mihi exhibito parte honestorũ iuuenum Michaelis ⁊ Claudij esuini filiorũ quondã naturaliũ ⁊ legitimorũ Marcellini esuini, et dubio seu dubijs ex casu hm̃õi resultantibus vna cũ testamẽto honorabilis quondã viri Modini esuini al's betoni, dico ⁊ respõdeo ad q̃sitũ seu quesita hm̃õi ꝓut infra, ꝓ cuius seu quorũ q̃sitorũ faciliori solutione. Premitto ꝙ dictꝰ quondã Modonus in dicto eiꝰ vltimo ⁊ nũcupatiuo testamẽto heredes vniuersales instituit venerabilẽ virũ dñm Antoniũ esuini al's betoni tũc capellanũ, ⁊ Joãnẽ esuini eius filios, quos sibijnuicẽ i prima substõne ꝑ eũ facta reciproce sub cõditione de qua ibi, substituit, voluitqꝫ ⁊ ordinauit qđ tota hereditas primo decedẽtis sine liberis ad aliũ pleno iure deuolueret᷑. Et deinde in scđa substõne ꝑ eũ facta dixit ⁊ effectualiter voluit ꝙ si ambo heredes ꝓfati sine herede vel heredibus ex suo corpore legitime ꝓcreato aut ꝓcreatis hereditas ad Dalphinã eius filiã, ⁊ suos superstitẽ vel supstites pleno iure vulgariter ⁊ ꝑ fideicõmissum deuolueret᷑. ¶ Premitto isup ꝙ q᷑ ꝓfati domi. Antonius ⁊ Joães adiuerũt paternã hereditatẽ, seu vt aptius loquar illi se immiscuerũt expirarunt vulgares substões cõp̃hẽse in ꝓdictis, quarũ prima vt ꝓdixi fuit breuiloqua seu reciproca cõpẽdiose admixta. 1 † Scđa vero cõpẽdiosa seu vulgaris ⁊ fideicõmissaria. Pro quo allegasse sufficiat.l.post aditam.C.de impub.⁊ alijs substitu. Et q̃uis i dicta scđa substõne ꝓmiserit hec verba, si ꝯtingeret aliquẽ ex dictis eius filijs mori sine herede vel heredibꝰ a suo corpore ⁊c. nõ puto tñ ꝙ in hac scđa substõne idẽ Modonus voluerit prio ex dictis liberis ab humanis sine liberis decedenti substituere Dalphinã, 2 † q᷑ sic correxisset primã substõnẽ in qua primo decedẽti sine liberis substituerat superstitẽ, qđ non est presumẽdũ.l.nõ ad ea.ff.de cõdi. et demõ. est ergo cẽsendus in hac scđa substõne substituisse Dalphinã post mortẽ dictorũ do. Antonij ⁊ Joãnis sub ꝯditiõe, si illi ambo sine herede vel heredibꝰ a suo corpore legitime ꝓcreato aut procreatis ab humanis decederẽt.

3 †Quibus presuppositis dico ⁊ rñdeo breuiter et succincte ꝙ lꝫ ꝓfatꝰ Joães primo vita functꝰ ab humanis decesserit nõ quidẽ sine liberis ex suo corpore legitime ꝓcreatis, sed illis superstitibꝰ, scꝫ Petro et Marcellino: q᷑ tñ

prefatꝰ do. Antoniꝰ postea ab humanis ⁊ sine liberis ex suo corpore legitime ꝓcreatis vita functꝰ est ⁊ decessit, fuit ⁊ est locꝰ substitutionis facte de ꝑfata Dalphina. l. heredes mei. §. cũ ita. vbi est casus, ⁊ qđ ibi cõiter ꝑ oẽs doc. ff. ad trebel. qđ etiã volũt doct. cõiter in. l. penul. C. de impube. ⁊ alijs substitu. Et q̃uis Ang. in. d. §. cũ ita. col. j. ibi, vel etiã testator nõ inuitasset substitutum ad vniuersam ⁊c. ⁊ Paul. de ca. col. ij. ver. in tex. ibi, quã totã ⁊c. videant̃ voluisse ꝙ eo casu quo testator substituisset in portione vltimi decedẽtis nõ esset locꝰ dispõni dicti. §. cũ ita. postq̃ nõ ãbo decesserũt sine liberis, sed primis superstitibꝰ liberis, et qđ tũc stari debuisset ꝓprietati verboꝝ cũ cessasset ratio ĩ tex. assignata, scʒ ꝙ testator eo casu quo cõditio existeret in ꝑsona vtriusqʒ voluit ad neptẽ de qua ibi vltimo substitutã ꝑuenire totã hereditatẽ. Et sic tã portioneʒ vltimi moriẽtis q̃ etiã primi mediãte vltimo, vñ multo fortius videt̃ voluisse ꝑuenire ad portionẽ vltimi si portio primi ꝑuenire nõ põt. Sed hoc dictũ Angel. ⁊ Paul. de ca. nõ obstat his q̃ predixi. Tũ qꝛ Joã. de imol. in. d. §. cũ ita. circa. ij. vel. iij. col. dicit qđ q̃uis testator substituisset in portione vltimi decedẽtis, videt̃ nihilominus ꝙ locũ habeat dictꝰ. §. tũ ita. 4 †quia etiam sub noĩe portionis contin[et]ur portio quã vltimus ꝑcepit ꝑ fideicõmissum a primo, ꝑ id qđ not. in. l. marcellus. §. quidã liberis. ff. ad trebel. ⁊ qđ habet̃ in. l. titius ex parte. ff. de lega. iij. Tũ ⁊ qꝛ in casu de quo supra nõ apparet dictũ quondã Mõdonũ sic fecisse substõnẽ in portione vltimi decedẽtis ꝙ nõ cõprehẽderit portionem primi decedẽtis. Prout clare colligi põt ex verbis dicte scđe substõnis, qđ tñ erat necessariũ ꝫm Alex. de imol. in. d. §. cũ ita. col. iij. in quarto not. Et ita dicit Alex. ꝓcedere limitationẽ Ang. supra relatã. Dicẽs etiã ꝙ ita putat fuisse de mẽte Ang. Secus aũt dicit esse Alex. de imol. si dictũ fuisset ꝙ substituebat in portione sua simpl'r: qꝛ videret̃ etiam grauatꝰ restituere id qđ sibi vltimo decedẽti ꝑuenisset ex fideicommisso reciproce prius facto iter ipsos fratres ꝑ ea q̃ not. Bart. i. d. l. marcellus. §. quidã liberis. ⁊ Alexã. in dicto quarto not. Et hoc etiã voluit Pau. de ca. in. d. §. cũ ita. col. ij. ver. quid si nec illud verbum dixisset. vbi dicit Pau. ꝙ etiã si testator nõ expressisset verbũ totũ nec dixisset de portione vltimi moriẽtis, sed simpl'r dixisset si aliquis decesserit sine liberis alteruʒ substituo, ⁊ si ambo neptẽ qđ in portiõe vtriusqʒ videt̃ neptis substituta, ex quo primo loco eos inuicẽ substituit, 5 †qꝛ sicut in fideicõmisso vniuersali veniũt prelegata primo facta. l. cum virum. C. de fideicõmis. ita et in illo venit fideicommissum vniuersale primo factum.

6 †Sed videtur qđ cũ tꝑe testamẽti facti ꝑ dictũ quõdã Mõdonũ, idẽ do. Antoniꝰ eiꝰ filiꝰ esset presbyter ⁊ sit in sacris ordinibꝰ cõstitutus non valuerit nec valere potuerit substitutio sibi facta sub cõditiõe si sine liberis ex suo corpore ⁊c. quia illa cõditio in ꝑsonã ipsius dñi Antonij videbat̃ esse turpis tanq̃ eũdẽ inuitãs ad fornicandũ. Et hoc videtur voluisse Bar. ⁊ Paul. de ca. i. l. heredibꝰ. §. titiꝰ. ver. sed quid si adiecerit, si decesserit sine liberis ex suo corpore. ff. ad trebel. et Panor. in. c. in presentia. col. iiij. ver. ⁊ si fuit dictũ sine liberis ex suo corpore decedẽtibꝰ ⁊c. de ꝓba. ⁊ Bal. in. l. gñaliter. §. cũ aũt. C. de ĩstitu. ⁊ substitu. sub cõdi. fac. Sed puto sub correctiõe cuiuslibet meliꝰ sentiẽtis ꝙ hec nõ obstẽt, possent enĩ ꝓcedere si ĩ substõne superiꝰ mẽtionata, dictũ esset si sine liberis vel si sine herede vel heredibꝰ ex suo corpore ꝓcreato aut ꝓcreatis ⁊c. ⁊ nõ esset appositũ illud aduerbiũ legitime, vel aliquod simile: qꝛ sic potuisset fortasse vel dici vel ꝑtẽdi eundẽ do. Antoniũ fuisse inuitatũ ad fornicandum, ⁊ ad liberos adulterinos ꝓcreãdũ ad exclusionem fideicõmissi ⁊ substitute aut substitutoꝝ, 7 †qꝛ liberi ex corporibꝰ ꝑsbyteroꝝ vel alioꝝ in sacris ordinibꝰ existentium, ⁊ ex muliere nõ vxore ꝓcreati sunt adulterini, vt not. glo. ⁊ post eã Panor. in. c. ꝑ venerabilẽ. sup verbo, adulterinis. qui filij sint legi. Sed hic hoc est ĩ casu nr̃o facta est substitutio sub cõditione si sine herede vel heredibꝰ ex suo corpore legitime ꝓcreato vel ꝓcreatis. Et ita nõ obstat: qꝛ etiã fornicando vel al's coeũdo heredẽ vel heredes, 8 †hoc est liberos. l. ex facto. §. fi. ff. ad trebel. ex suo corpore legitime ꝓcreare nõ poterat. 9 † Nec tales q etiã postea legitimati dictã Dalphinã substitutã excluderẽt, ꝓut ꝓtʒ ꝑ id qđ voluit Jo. calde. in cõsilijs suis sup ti. q filij sint legi. in cõsi. primo. Bald. in. l. lucius. la. ij. ff. de heredi. institu. Bald. in. l. si ita quis. §. is cuius. ⁊ ibi aliqd ꝑ Jo. de imol. ⁊ Pau. de ca. ff. de lega. ij. Bal. in. l. si qs posthumos. in prin. ff. de libe. ⁊ posthu. Sali. in. l. gñaliter. §. cũ aũt. C. de institu. ⁊ substi. sub cõdi. fac. Jo. de imol. in l. ex facto. in prin. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ in. d. l. ex facto. §. si quis rogatus. ad fi. ff. ad trebel. Pet. de ancha. cõsi. ccccxxviij. exordiente, Circa primũ quesitũ. ⁊ Pau. de ca. in. l. cũ acutissimi. C. de fideicõmis. qđ maxime ꝓcessisset et ꝓcederet in casu de quo querit̃ in quo dictũ nõ est si sine herede vel heredibꝰ naturalibꝰ ⁊ legitimis, quo casu forte posset ꝓcedere opinio cõtraria quã tenuerũt multi relati ꝑ Alexan. de imol. in. d. l. gñaliter. §. cũ autẽ. versi. cõtrariũ tenet Jaco. de are. Sed dictũ est si sine herede vel heredibꝰ ex suo corpore legitime ꝓcreato, quo casu oẽs cõueniũt ꝙ illegitime natꝰ postea legitimatꝰ nõ excludit substitutũ: qꝛ talis legitimatꝰ vtpote illegitime natꝰ nõ cõprehẽdit̃ in substõne. Pro quo facit qđ not. glo. in c. innotuit. de elec. 10 †Adijcio ꝙ etiã si appositũ nõ esset verbũ legitime vel simile poterat, videret̃ locũ esse substitutiõi: qꝛ sic reijceret̃ illa cõditio si sine herede ⁊c. ⁊ remaneret substitutio facta eidẽ do. Antonio post eius mortẽ, nec eo casu liberi adulterini si qui ꝑ eũdeʒ do. Antoniũ ꝓcreati extitissent, repulissent dictã Dalphinã substitutã ꝫm Pau. de ca. qui ita sentit in. d. §. titius. q̃uis Bart. ibi senserit fideicõmissum esse nullum. 11 †Preterea non est vt puto omittẽdũ ꝙ lʒ idẽ quõdã do. Antoniꝰ tũc ꝑsbyter liberos ex suo corpore legitime ⁊ naturaliter ꝓcreare nõ posset. Poterat nihilominꝰ ĩgredi monasteriũ, qđ eãdẽ Dalphinã substitutã exclusisset, per id qđ habet̃ in aut. de sanctis. epis. §. sed ⁊ hoc pñti. colla. ix. qđ etiã voluit Baldui. ꝓut refert Host. in. c. raynaldus. sup verbo, legitime. de testa. Et idẽ voluerũt multi relati per And. sicu. vulgo Barba. in sua solẽni repetitiõe dicti. c. raynaldus. charta. vij. col. ij. ver. sed quid si ꝓbata fuerint a testatore, vtputa qꝛ testator rogauit, ⁊ multis chartis seq. Alex. de imol. cõsil. cxxj. exordiẽte, Viso themate suprascripto ⁊c. in scđo volu. Et q̃uis doc. loquant̃ ĩ eo q post sibi factã substõnẽ de qua supra ingressus fuit monasterium, idẽ tñ esse videt̃ in eo q tꝑe facti testamẽti iam erat in sacris cõstitutꝰ, cũ ꝓpter sacros ordines nõ impediret̃ dictꝰ Mõdonꝰ pater ⁊ testator, quominꝰ eideʒ do. Antonio suo filio substitueret, dũtñ illũ in legitima sibi debita nõ grauaret. l. deo nobis. ver. hoc etiã. ibi, eius volũtati cõcedimus. C. de epis. ⁊ cle. Possent ⁊ alia multa pro hac parte induci a quoꝝ inductione supersedeo, cũ ⁊ illa ⁊ predicta faciãt cõtra partẽ pro qua scribo. 12 †Ex quibꝰ cõcludo substitutionẽ ꝑdictã sibi locũ vẽdicasse et vẽdicare in ꝑsonã dicte Dalphine substitute. Poterũt tñ Michael ⁊ Claudius heredes dicti dñi Antonij de vniuersali fideicõmisso detrahere duas quartas, scʒ legitimã ⁊ quartã trebellianicã. Legitima aũt dicti quõdã do. Antonij cũ dicto quõdã Mõdono cũ sup fuerit tres liberi est vna vncia, ⁊ tertia pars alteriꝰ vncie. aut. de triẽ. ⁊ semis. §. j. ⁊ transumptiue in aut. nouissima. C. de inoffi. testa. q̃ primo detrahi ⁊ deduci debẽt de illa quota seu portiõe ĩ qua heres ĩstitutꝰ extiterat idẽ quõdã do. Antonius. 13 †Quarta aũt trebellianica est quarta pars residui, ⁊ q̃ de residuo deduci ⁊ detrahi debet iuxta practicã quam ponit glo. in. d. c. raynaldus. super verbo, lʒ ipas. de testa. ⁊ Jo. de imol. in. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulga. ⁊ pupil. Dico etiã qđ si q̃ erãt bona ꝑ ipm quõdã do. Antoniũ acquisita vel aliũde ad ipsuʒ peruẽta q̃ ex paterna successione, illa nõ venirent in fideicõmisso, sed remanerẽt apud dictos Michaelẽ et Claudiũ heredes ipsius do. Antonij. dicta. l. coheredi. §. cum filie. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

14 †Eteꝝ visis codicillis quos post testm̃ ꝑdictũ fecisse đr dictus quõdã Mõdonus, ⁊ in quibus cõfessus fuit ⁊ recognouit dicto dño Antonio se ab eodẽ habuisse ⁊ recepisse summã ducẽtoꝝ florenoꝝ ⁊ se illos eidem do. Antonio debere ex causis inibi mẽtionatis. Dico ⁊ rñdeo ꝙ lʒ ꝑ cõfessionẽ et recognitionẽ hmõi vtpote nõ iuratã ⁊ factã eodẽ do. Antonio tũc absente, ⁊ nullo ꝓ eo acceptãte, nõ ꝓbet̃ qđ dicti ducẽti floreni eidẽ do. Antonio deberent̃, per id qđ not. Bar. in. l. cũ is decendẽs. §. codicillis. ff. de lega. iij. Albe. in. l. gñaliter. col. fi. ver. si vero cõfessio facta sit in vltima volũtate, ⁊ qđ ibi plenius per Sali. col. viij. ver. q̃ro duodecimo. ⁊ ver. q̃ro igit̃ decimotertio. C. de nõ nume. pecu. per eã tñ cẽsent̃ dicti ducẽti floreni fuisse relicti iure fideicõmissi. vt etiã voluit Bal. ⁊ doct. in locis superiꝰ allegatis. Verũ qꝛ dictꝰ Mõdonus testator voluit ꝙ eo casu quo idẽ do. Antoniꝰ sine herede vel heredibꝰ, aut al's ab intestato ab humanis decederet illi reuerterent̃ ad sui ipsius testatoris heredes masculos: non puto ꝑfatos Michaelẽ ⁊ Claudiuʒ posse aliquid in his petere ex persona eiusdem Antonij, ⁊ vt tanq̃ eius heredes, sed dũtaxat vt heredes Marcellini eoꝝ pr̃is, et ꝑ ipsius mediũ heredes ꝓ parte dicti quõdã Mõdoni. Nec dicat aliquis ꝙ dicta substitutio facta in dictis ducẽtis florenis nõ valuerit. vtpote facta ꝑsbytero, et sic in sacris ordinibꝰ cõstituto, ⁊ sub cõditione turpi et euʒ inducẽte ad fornicãdũ, ⁊ al's coeũdum: qꝛ sub cõditione si sine herede vel heredibus q̃ idẽ sonãt, ac si dictũ extitisset si sine liberis decessisset. d. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad trebellia. 15 † Quoniam dico et respondeo quod dicta substitutio debet intelligi tantum de illis filijs seu liberis legitimis quos habere poterat, scilicet de ecclesia hoc est monasterio. dicto auten. de sanctis. episco. §. sed et hoc presenti. colla. ix. quod etiam voluit Bartol. in. d. l. heredibus. §. titius. ff. ad trebel. ⁊ Panor. in. c. in presentia. colũ. iiij. de proba. Et quia ideʒ do. Antonius sine tali herede, talibusqʒ filijs seu liberis ab humanis decessit, fuit locus substitutioni.

Consilium. CXCVI.

De quartarum detractione, et de nepotibus venientibus appellatione filiorum.

Summarium.

1 Que quarte quando et a quibus detrahi possint, et an grauamen in illis fieri possit.
2 Filiorum appellatione an veniant nepotes.
3 Suorum appellatione nepotes continentur.

Christi nomine inuocato. Viso consultationis themate mihi exhibito parte honestorũ iuuenum Michaelis et Claudij esiuini et dubijs ex eodem elicitis sup successione bonorum que fuerũt honeste quõdam mulieris Baude vxoris cuz in hũanis ageret honorabilis quondã viri Mõdoni esiuini. Dico & respõdeo q cũ venerabilis vir dñs Antonius esiuini eiusdẽ Baude filius et p semisse heres ab humanis decesserit supstitibus et sibi superuiuẽtibus Petro eius nepote, ac Michaele et Claudio ei pnepotibus, locus fuit substitutioni sibi facte p dictam Baudaz de Joanne eiusdẽ Baude filio & fratre dicti do. Antonij si viueret, et si nõ viueret de eius filijs masculis & suis in stirpes et nõ in capita. Et istud non videt habere dubiũ postq̃ prefati Petrus Michael et Claudius qui eidẽ do. Antonio supuixerunt, sunt filius & nepotes dicti quõdã Joannis.

1 † Poterunt tamẽ dicti Michael et Claudius ex psona dicti do. Antonij, cuius heredes existũt detrahere duas quartas. p id qd no. glo. Bar. et docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glo. & Bart. in. l. q̃q̃. C. ad legẽ fal. Bal. in. l. filiũ quẽ. C. fami. erciscũ. Multas remissiones ponit do. Jason may. in aut. res que. C. ad trebel. Et in quibus duabus quartis nõ potuit idẽ do. Antonius p dictã Baudã eius matrem grauari nec al's phiberi, quominus illas detraheret. Et quidẽ nõ in legitima. l. oĩmodo. l. qm̃ in prioribus. et. l. scimus. C. de inoffic. testa. non etiã in trebellianica, vt voluit Bal. et Sali. in. l. iubem. C. ad trebel. quos vident sequi moderni in. l. marcellus. in prin. ff. eo. titu. et de his duabus quartis potuit disponere et testari dict do. Antonius et illas relinquere p̃fatis Michaeli & Claudio: qui ppterea in eis successerunt & succedũt, et hec quo ad pmũ quesitũ.

2 † Quo vero ad secundũ quesitum dico & respondeo q difficultas hui quesiti videt dependere et oriri ex illo dubio, de quo queri solet et apud docto. dubitari, an vcz in testamẽtis et alijs vltimis volũtatibus appellatione filio veniant nepotes. Nã si sic cũ dicta Bauda substituerit p̃fato quõdam do. Antonio dictum Joannẽ eius filiũ si viueret, et post illi mortẽ eius filios masculos p hec verba censerent substituti, nõ solum Petrus filius primi gradus dicti Joannis, sed etiaz prefati Michael & Claudius eiusdez Joannis ex Marcellino nepotes. Quod autẽ appellatione filio veniant nepotes, hoc tenuit Bar. in. l. libero. col. iij. ver. mihi autẽ videtur. ff. de verbo. signifi. Pro quo allegat. l. lucius. la. ij. ff. de heredi. institu. l. gallus. §. instituẽs sm lecturam quã ipse ibi ponit. ff. de libe. & posthu. l. iusta. et. l. filij. ff. de verbo. signifi. Jdẽ voluit Bart. in dicto. §. instituens. cũ quo cõcordat Anto. butri. in. c. in quibusdam. de pe. Pet. de ancha. in cle. j. de baptis. et Joan. de Jmol. in dicta. l. lucius. in fi. prime col. et Alexan. de Jmol. consilio. v. exordiente, Circa primũ dubiũ. in tertio volu. Sequendo ergo isto opinionem videt sine dubio q nõ solum censeri debeat dictus Petrus fuisse substitutus, sed etiã prefati Michael et Claudi, dictus vcz Petrus p dimidia parte et p̃fati nepotes p alia dimidia parte, ppter illa verba in stirpes, et nõ in capita in dicta substitutione apposita, secus aũt videretur si verba huiusmodi apposita non fuissent, quia tunc visi fuissent inuitati equis portionibus. et sic quilibet p triente. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duo. re. Adijcio p̃missis q etiam sequẽdo opinionem dicẽtium q appellatione filio nõ veniant nepotes. Adhuc verũ esset dicere dictos Michaelẽ et Claudiũ substitutos, pro eo quia prefata Bauda nõ soluz substituit post mortẽ Joãnis filios eiusdem Joannis masculos,

3 † sed etiam suos, quo appellatione certum est comprehendi nepotes. per id qd no. glo. in. l. si femina. C. ad turpi. Et sic quacũq; parte nos vertamus dicti Michael et Claudius censeri debent substituti pro dimidia parte: nõ p besse, hoc est pro duabus tertijs partibus. Et hoc propter illa verba in stirpes, et non in capita.

Cõsilium. CXCVII.

De donatione propter nuptias filio per patrem facta, et de dote a patre pfecta ad patrem reuertente.

Summarium.

1 Donationes facte p patrem filio in potestate quales et quãdo valeant, et quid si iurate sint. nu. 3.
2 Juramenta mille non possent naturaliter impossibile reddere possibile.
4 Recedendũ a cõmuni opinione in cõsilijs & iudicijs an sit.
5 Judicans cõtra communem opinionem facit litem suam, nec excusatur in sindicatu.
6 Donatio propter nuptias per quem fieri soleat, et quid sit proprium in ea.
7 Donatio facta per patrem filio vt donet sue sponse, an valeat et iure caueatur.
8 Dos a patre profecta ad patrem an reuertatur, et quid in donatione propter nuptias. nu. 10. 11.
9 Dos & donatio ppter nuptias a patre pfecte equiparant in iure.
10 Paternum officium est dotare filiam, donationemq; ppter nuptias filio facere.
11 Cõsuetudo a iure exorbitans potius restringenda q̃ amplianda.

Christi nomine inuocato. Viso consultationis themate mihi misso parte honorabilis viri Joãne rauelli et dubio ex themate hmõi elicito. Dico et respõdeo ad dubium hmõi put infra. Pro cuius faciliori solutione voluissem videre instrumẽtum donationis quẽ cõtracto matrimonio p et inter Guillielmũ rauelli filiũ naturalem & legitimũ dicti Joannis ex vna parte, et Asturgiam filiam Stephani vitalis ex alia, idẽ Joannes fecisse dicit prefato Guillielmo eius filio, vt sic videre et plenius intelligere valerẽ: an donatio hmõi fuerit donatio simplex et inter viuos, an vere vera donatio propter unptias, illa vcz de qua et cuius natura habet in. §. est et aliud. institu. de dona. et in. l. j. et p totum titulũ. C. de donat. ante nup.

1 † quod ideo dico, qr si illa fuerit donatio inter viuos et simplex, ipsa nõ valuit. l. donationes. C. de dona. inter vi. et vxo. et quod not. glo. et docto. in. l. ij. C. de inoffi. dona. et in. l. si donatiõe. C. de appella. Et hoc certũ, nisi in ea ĩteruenisset iuramẽtũ p dictũ Joãnẽ p̃stitũ de ipsam nõ reuocãdo. Si vero iuramentũ interuenisset, tunc esset maior difficultas. Sunt eñ aliqui qui voluerũt q etiã dicto casu donatio facta p patrẽ filio in ipsi patria potestate existenti, nõ firmetur iuramento, inter quos fuit vt videtur Bal. in. c. cũ contingat. colũ. ix. de iureiuran. Hũber. de bouẽ. in aut. sacramenta puberũ. charta mihi. v. §. ex his p̃missis tria illatiue inferunt. ver. scdo mẽbro principali. C. si aduer. vendi. Pau. de cast. cõsilio. cv. exordiente, Circa bona q̃ fuerũt dñi Hũberti &c. col. iij. ver. dic ergo melius. Fulgo. consilio. cxcix. exordiente, Visis supra scripto instrumẽto donatiõis et testamẽto &c. et Ambro. de vina. in suo tracta. de iuramẽ. charta mihi. xxij. ver. circa hoc pbabiliter dubitat, quid de donatione inter patrẽ et filium. Et hui opinionis seu sentẽtie solẽt multe rõnes assignari, et inter eas est hec, vcz q donatio inter patrẽ & filium phibetur ratione impossibilitatis iuris, vt colligit ex his que not. glo. in. c. fi. sup verbo, tacite. de dona. inter vir. et vxo. Jdem voluit glos. j. in dicta. l. donationes. vbi voluit Albe. q hec iuris impossibilitas colligit ex eo, quia pater et filius censent eadez psona, et inter eos obligatio cõtrahi nõ potest. l. fi. C. de impube. et alijs substitu. §. ei vero. et. §. item inutilis. institu. de inutili. stipulatio. Et qr donatio huiusmodi esset profectitia, et sic patri quereretur. l. placet. ff. de acquiren. heredi. et vt dicit Pau. de cast. qd pater filio vt filio donaret, videretur sibijpsi donare propter quod redderetur iuramentum frustratorium et inutile, et quasi super impossibili, et ideo non obligatoriũ. regula impossibilium. ff. de regu. iur. Nullus enim vt dicit Pau. de cast. in dicto consi. cv. qui dubitet, q si ego mihijpsi dono et iuro, nulli vtilitatis vel momenti est donatio aut iuramentum huiusmodi. Adijcio q licet iuramentuz astringeret iurantẽ, non tamẽ faceret capacem illuz cui iuratur si al's erat incapax. argu. l. cui fundus. ff. de condi. et demõstra. Nec hoc reperitur iure cautũ. Si ergo dicto Guillielmo filio facta est simpliciter donatio vt filio, et sic eo casu quo erat incapax. dicta. l. ij. C. de inofficio. donat. l. donationes. C. de dona. inter virum et vxo. ipse non potuit fieri capax per dictuz iuramentum. Ad quod facit quod voluit Bald. consilio. ccclxxij.

2 exordiēte, Quedā puella ⁊c.i.iij.pte.† vbi dicit ꝙ etiā si mille iuramēta interuenirēt, id qḋ naturaliter est īpossibile, nō posset ꝑ iuramētum fieri possibile. allegat.l.iurisgentium.§.pactoꝝ.ff.de pac. Et si sequeremur hanc opinionē, nō esset insistendum nec querendum quis in dicta dimidia parte donata ꝑ dictum Joannē p̄fato Guillielmo eius filio successerit, quia cū donatio hmōi non valuerit, sed remāserit eadē media pars penes patrem donatorē, nō habuit in illa Guillielmus filius successorem seu heredem.

3 † Verū scio ꝙ multi sunt tenētes partem cōtrariam, scz ꝙ donatio inter viuos facta ꝑ patrē eiꝰ filio etiā in ipsius potestate existenti firmat̄ iuramēto et inter eos. Bal.in.l.si donatione.C.de collat̄.et apertius in.l.iij.C.pro dona. Alexā.de Jmol.in dicta.l.si donatione.et cōsilio.viij.exordiente, Visis ⁊ cōsideratis his que in themate.et cōsilio.clvij.exordiente, Viso instrumēto donationis ⁊c.col.vj.in scḋo volu.et cōsilio.xx. exordiente, Ponderatis his q̄ in themate ⁊c.col.j.in tertio volu. Bal.cōsilio.ccclxv.exordiente, Premittendū est ad euidentiaz ꝙ donatio facta filio ⁊c.in tertia parte.et Fran.de are.cōsilio.lxxvij. exordiente, Et ratio scribēdi recte in cōsilijs ⁊c. Et hec opinio cuiꝰ tamen motiua ⁊ fundamēta ꝑ nunc nō recito: videt̄ mihi esse cō-

4 munior, ꝓpter qḋ periculosum esset cōtra eam cōsulere, † quia in cōsulendo vel iudicādo non est a cōmuni opinione recedendū.l j. ver.crebrior apud veteres opinio.ff.de offi.questo.et in.l.j.ff.de senato.qḋ etiam voluit Jo.an.et docto.cōmuniter in.c.j.de cōstitu. ad qḋ facit.c.nouimus.ibi, et quorūdā sit opinio a pluribꝰ approbata.et qḋ ibi Anto.de butri.de verbo.signifi.et in.c.de inducijs.

5 ibi, in quo plurimi ꝯcordant.iij.q.iij.† et ideo dici solet ꝙ iudicās cōtra cōmunem opinionem facit litem suam, nec excusat̄ in sindicatu, vt not.Barto.et Ange.in.l.fi.C.de pe.iudi.qui male iudica. Panor.in.c.prudētiā.in princi.de offi.delega.l.gallus.et Pet.de ancha.in cle.ne romani.de elec.et alij in alijs locis quos nō refero.

Ceterū an donatio predicta fuerit ⁊ sit donatio ꝓpter nuptias, illa vcz de qua et cuius natura loquūtur iura allegata superius circa principiū huius schedule ꝑ nunc videre nō possuz, ꝑ eo quia nō habeo instrumentum illius, cuius ꝓpterea visione salua videt̄ prima facie dicendum ꝙ dona-

6 tio hmōi nō fuerit donatio ꝓpter nuptias, † quia illa fit per viruz vel ex eius parte vxori.l.vltima.§.sancimus.C.de dona.ante nup. et.c.nuper.in fi.et qḋ ibi glo.de dona.inter vi.⁊ vxo.et fit donatio hmōi ꝓpter multas causas quas post Pet.et Abba.anti.et Jo. an.colligit Panor.in.c.fi.col.iij.de dona.inter vi.⁊ vxo.et vt dicit Pau.de cast.in dicto cōsilio.cv.donatio ꝓpter nuptias fit in recōpensationez dotis, et hoc est ꝓprium talis donationis. Donatio vero de qua supra non fuit facta honeste mulieri Asturgie olim vxori ⁊ nūc relicte dicti Guillielmi rauelli, sed ipsi Guillielmo ꝓut narrat̄ in dicto casu. Et ita nō videt̄ obstare.l.vt liberis.C.de colla. et ꝙ donatio hmōi censeri non debeat donatio ꝓpter nuptias, ea vcz de qua loquunt̄ iura superius allegata. voluit Pau.de cast.in

7 terminis in dicto cōsilio.cv.† vbi etiā plus dicit non reperiri iure cautū, ꝙ si pater donet filio vt det in donationem ꝓpter nuptias suijpsius filij vxori et nurui donatoris, donatio hmōi valeat et dominiū eis querat̄, qꝛ anteq̄ res donate filio dētur per eū vxori, non dicūtur res antenuptiales. Jdeo aūt putaui hic esse inquirendū, an donatio p̄dicta fuerit donatio propter nuptias, ea vcz et illius

8 nature, de qua supra: vel non, † qꝛ si fuerit donatio ꝓpter nuptias videretur ꝙ quēadmoduz moriente in matrimonio filiafamilias supstitibus ex illo liberis. Jnsup et patre ipsius filiefamilias dos a patre ꝓfecta ad patrez de iure redire debet.l.dos a patre ꝓfecta. et quod ibi glo.et cōiter per oēs scribentes.C.de iu.do.et in.l.post dotē.ff.solu.matri. Jta debuisset donatio p̄dicta si fuisset donatio ꝓpter nuptias redire ⁊ reuerti ad dictuz Joannē donatorē: ꝑ eo

9 † quia dos ⁊ donatio ꝓpter nuptias a patre ꝓfecte equiparantur in iure.l.oīmodo.C.de inoffi.testa.et dicta.l.vt liberis.C.de colla.

10 † et quēadmodū paternū officiū est dotem cōstituere ꝓ filia, ita et donationez facere ꝓpter nuptias ꝓ filio.l.fi.C.de do.ꝓmis.et pro hoc bene facit qḋ habet̄ in.l.fi.C.cōia vtriusq̧ iudi.vbi ꝓbatur ꝙ quēadmodum solu.matri.dos a patre ꝓfecta, a patre reuertitur, ita et donatio ꝓpter nuptias ad eū ꝓfecta, ad eū reuertit̄. Videret̄ ergo isto casu ꝙ donatio predicta seu res donate si fuisset donatio propter nuptias reuerti debuerint, et reuersi extiterint ad dictum Joannē rauelli. Nisi forte quis opponeret de opinione Marti.et sequaciū relata in dicta.l.dos a patre ꝓfecta ⁊c.que licet s̄m cōem opinionē de iure vera non existat, est tamen de cōmuni cōsuetudine approbata, que hoc habet ꝙ moriēte filiafamilias in matrimonio superuiuentibus liberis ex matrimonio huiusmodi et patre debeat dos ab ipso patre ꝓfecta remanere apud liberos huius filiefamilias vita functe, et nō redire ad eiꝰ patrē, et ꝙ cōsequenter idem censendum sit in donatione ꝓpter nuptias, scz ꝙ moriente filiofamilias in matrimonio supstitibus liberis ex matrimonio hmōi. Jnsuper ⁊ patre ipsius filijfamilias debeat donatio ꝓpter nuptias remanere penes liberos et nō redire ad patrē, hoc est auū

11 paternum hoꝝ liberoꝝ.† Sed istud nō obstat, ꝑ eo quia cōsuetudo de qua in dicta glos.dos a patre ꝓfecta, vtpote s̄m cōem opinionem a iure exorbitās nō est extēdēda sed potius restringēda.l. cū dubitabat̄.C.de edifi.priua.l.alumne.§.qui filias.ff.de adimē. lega.et.l.sancimus.C.de testa.et.l.p̄cipimus.C.de appella.qḋ etiā voluit Oldra.cōsilio mihi.cxcvj.exordiēte, Perlectis et diligēter attentis ⁊c.ad qḋ bene facit.c.fi.et qḋ ibi per Jnno.de offi.Archi. et qḋ not.Jnno.in.c.in literis.col.v.ante fi.de restitu.spolia.Bar. in.l.de quibꝰ.ff.de legi.Fran.de are.cōsilio.xcv.exordiente, Respōdendo breuiter dubijs ⁊c.et cōsilio.cxxxiij.exordiente, Jn causa q̄ vertitur inter hoīes ⁊c.col.iiij.ver.sed tamen his nō obstātibus.et alij in alijs locis, et p̄sertim Pau.de ca.cōsilio.clxj.col.ij.Bal.consilio.cxliij.colū.vltima.in prima parte.Alexan.de Jmol.consilio cxv.in primo volumine. Esto igitur ꝙ quo ad dotem profectitiam inducta extitisset consuetudo de qua loquitur glos.et post eam docto.in dicta.l.dos a patre ꝓfecta: non propterea dici deberet ꝙ consuetudo huiusmodi extendi deberet ad donationē propter nuptias, et sic ad casum diuersuz. Et pro hoc bene facit id qḋ not. Barto. et sequuntur docto. in dicta.l.post dotem.ff.solut̄. matrimo.scz ꝙ si filiafamilias moriat̄ in scḋo matrimonio nullis liberis ex matrimonio hmōi supstitibus, dos nō remanet penes liberos primi matrimonij qui supsunt, sed debet reuerti ad patrez filie auum maternū hoꝝ liberoꝝ. Dicit etiā idem Bar.vbi supra, quē etiam alij ibi sequunt̄, ꝙ si post mortē mariti moriat̄ filiafamilias eius quōdam vxor et in viduitate supstitibus liberis ex ea et viro p̄defuncto. Jnsup et patre ipsius filie, dos nō remanet de consuetudine penes liberos, sed debet ad patrem reuerti. Horꝝ dictoꝝ ratio est, ꝑ eo quia cōsuetudo de qua supra, ꝙ moriente filiafamilias in matrimonio supstitibus liberis et patre suijpsius mulieris dos remaneat penes liberos, vtpote iuris stricti, non est ad hos casus extendenda, vtpote in quorum terminis consuetudo non loquitur. Jdem voluit Alexan.de Jmol.consilio.cxv.exordiente, Vetus et trita ad modum questio est. in primo volu.vbi multos refert Ange.are.in.§.fuerat.versic.quid econtra si filia ⁊c.et alij in alijs locis. que si ita se habeant, multominus debet cōsuetudo predicta extendi ad casuz de quo queritur qui est magis diuersus seu separatus et distinctus a casu in quo disponit et procedit consuetudo de qua supra, q̄ sint duo casus supra ꝓxime relati. Videtur igitur ꝙ non obstante consuetudine predicta debuerit et debeat predicta donatio reuerti ad Joannem donatorem. Et hoc procederet nisi esset pactum factum, de quo in casu: et quo p̄fati Joannes et Guillielmus conuenisse dicuntur, ꝙ si idem Guillielmus quandocūq̧ ab humanis decederet remanentibus liberis in pupillari etate constitutis et superuiuente ipso Joanne donatore, qui et haberet maiores liberos masculos, idem Joannes dictos suos liberos masculos posset tam super bonis donatis q̄ retentis hereditare et in matrimonio collocare, et ꝙ eo casu teneretur et deberet filius dicti Guillielmi donatarij dotare, iuxta facultatem bonorum predictorum. Sed cum pactum huiusmodi factuz extiterit, et nulli superfuerint liberi masculi dicti Joannis donatoris tempore mortis dicti Guillielmi, videtur pactuz huiusmodi obstitisse et obstare ipsi Joanni. per id quod habetur in.l.inter socerum.§.cum inter.ff.de pac.dota. Cum enim voluerit ꝑ pactuz predictum idem Joannes in casu de quo ibi posse disponere etiā de parte donata ipse in casu cōtrario vel omisso videtur sibi facultatem huiusmodi abstulisse et voluisse ꝙ liberi Guillielmi etiam si femine essent succederent in bonis donatis. dicto.§.cum inter. quod si ita est cū filia dicti Guillielmi postea ab humanis decesserit superstitibus dicto Joanne auo paterno et prefata Asturgia eius matre, ipsa Asturgia vtpote proximior, debet dicte eius filie succedere, excluso auo. autenti. de heredi.ab intesta.§.j.collat̄.ix. et transumptiue in autenti.defuncto.et quod ibi magis communiter per docto.C.ad tertul.q̄uis Jaco.butri.cuius opinio communiter non tenetur, voluerit auum paternum cum matre admitti. Super his tamen cum non viderim instrumentum donationis superius mentionate, nihil concludo, optans illud videre. Jnsuper et instrumentum matrimonij seu sponsalium contractorum inter Guillielmum et Asturgiam, vna cum constitutione dotis.

Consiliū. CXCVIII.

☞ De cautione per legatariū prestanda ante receptionē legati sub conditione facti.

Summarium.

Summarium.

Satisd atio an necessaria in fideicommissis et legatis sub cōditione, vel in diem relictis.

2 Cautioni iuratorie propter impotētiam satisdandi in quibus casibus non stetur, remissiue.

1 Viso† casu mihi exhibito parte nobilis z honeste mulieris Fracesie galiane. Dico z rñdeo q postq nobilis Ludouicus galiani ex dispositione testamētaria nobilis quōdam mulieris dñe Silete galiane, tenetur si sine liberis ex suo corpore z de legitimo matrimonio pcreatis decesserit, restituere et reddere eidē nobili Fracesie sue sorori ac heredi dicte quōdā do. Silete et suis legatum centū scutoꝝ auri sibi factū p pfatam Siletam eius sororē, nō est fienda solutio legati hmōi eidē Ludouico nisi prius satisdederit ipsi nobili Fracesie de restituēdo z reddendo sibi aut suis legato premētionato in eū casum in quē cōtinget eundē nobilē Ludouicū sine liberis ex suo corpore et de legitimo matrimonio pcreatis ab hūanis decedere, et hoc ex ea equitate qua fideicōmissarijs et legatarijs satisdatio pstari debet de pstandis fideicōmissis et legatis sub cōditione vel in diem relictis, et de qua habetur.ff.vt in pos.lega.et.C.eo.titu. Nec puto q eidē nobili Ludouico sufficiat ad cōsecutionē legati hmōi, etiam si satisdationē pstare nō possit,

2 q ipse offerat iuratoriaz cautionē,† qz licet ppter impotentiā satisdandi stetur regulariter iuratorie cautioni: certi tamen sunt casus in quib⁹ ppter impotentiā hmōi nō statur iuratorie cautioni. quos docto. ennumerāt z colligūt, et maxime do. Jason may.in.l.j. col.v.ver.scōa cōclusio est.ibi, limita istā regulam zc.ff.qui satisda. cogan. inter quos mihi videtur esse casus psens. per id qđ habetur in.l.filiafamilias.§.diuus seuerus.versi.idē principes zc.et quod ibi Cuma.ff.de lega.j.et quod voluit Jason in dicta.l.j.colum.vj. versi.decimo limita.et Pau.de cast.in.l.si constante.§.quotiens. ff.solu.matri.et qūis huic dicto obstare videatur.l.cum nō facile. ff.si cui plusq per leg.fal. Jlla tamen non obstat, quia loquitur in alio casu et in quo aliter prouideri poterat heredi, vt colligitur ex his que no. Ange.in dicta.l.cum non facile.et Pau.de cast.in allegata.l.si constante.§.quotiens. Pro quorum dicta putarez q dictus Ludouicus instare posset vt dicti centum aurei deponerentur apud aliquem probum et idoneum mercatorem ad aliquod honestum lucrum ex illis percipiendum per ipsum Ludouicum. Etiam nec obstat his que predixi.l.iubemus.C.ad trebel.et quod not.glo.in.l.cum archimedorā.C.vt in pos.lega. Quoniā respondeo q.l.iubemus.et glo.predicta loquuntur z procedunt in fideicommisso vel legato per patrem vel matrem relicto filio aut filie filijsve aut filiabus relicto. Et de quo restituendo fratri aut sorori seu filijs ipsorum grauatorum fuerunt ipsi filij aut filie rogati, quo casu remittit de iure dicta satisdatio, z est casus spālis in quo casu non sumus, quia licet idem nobilis Ludouicus fuerit grauatus sub conditione predicta de restituendis dictis centum scutis prefate nobili Francesie eius sorori, illa tamen non fuerunt sibi legata vel relicta per eius patrem vel matrem, sed per sororē. Et sic nō obstant.l.et glo.predicte. Et ita mihi videtur.

Consilium.CXCIX.

De collatione beneficij patronati facta per ordinarium contempto patrono qui postea illam ratificauit.

Summarium.

1 Permutatio bñficij patronati patrono cōtempto facta per ordinarium an sit ipso iure nulla vel anullanda per sententiam, et quando.nu.3.6.

2 Patroni consensus et ante et post permutationem interuenire potest.nu.9.

3 Titulus in beneficio patronato per collationez epi an cōferatur, et nō per patroni presentationem.

4 Patrono agente de cōtemptu collatio nō anullanda.

5 Patroni cōsensus qualiter in collatione requisitus.

7 Actus nullus p sequentem cōsensum ratificari quando possit.

8 Episcopi cōsensus interueniens post donationē a laico patrono factā religioso loco, an illā cōfirmare possit, et ratificet saltē ex tūc.

Christi nomine inuocato. Viso consultationis themate parte venerabilis viri dñi Potij margaylhani psbyteri mihi exhibito et qsito, seu dubio ex casu hmōi elicito. Dico z rñdeo breuiter z succincte q idē do. Potius poti⁹ ius foueat in capellania, de qua in casu: et hoc siue dicam⁹ pmutationē esse factā p et inter venerabilē quondā virū dñm Antoniū margaylhani psbyterū et de capellania in dicto themate mētionata ex vna parte, z pfatū do. Pontiū de alia capellania quaz tūc obtinebat in eccl'ia sancti Potij ex alia, siue dicam⁹ institutionē seu collationē cappellanie in themate pdicto latius mētionate fuisse simpliciter factā eidem do. Potio. Et primo quidē si fuerit pmutatio, vt pdixi, hoc pba-

1 tur,† qz licet patronus vocari debeat vt intersit pmutationi bñficij patronati, et cui⁹ ius patronat⁹ ad eundē ptinet et spectat, si tñ pmutatio hmōi fiat p ordinariū eodē patrono nō vocato sed cōtēpto, illa nō est nulla ipso iure, sed dūtaxat anullāda p sententiā, si ipse patronus cōtemptū suū infra tēpus, infra qđ pñtare potuit et debuit, psequatur fm Fede.de se.in suo tractatu de re.pmuta.q. xx.et Alexā.de anti.in repeti.seu cōmēto.c.licet.de re.pmuta.in vj.in.iiij.parte.q.xv.qđ etiā voluit Collector decisionū rote, decisione.cccvij.exordiēte, Pñtatio facta p ordiariū zc.pro quo dicto allegat.c.qđ sicut.de elec.et.c.ea noscitur.de his q fi.a pla. Jn quib⁹ cōtempt⁹ capl'i nō reddit actū nullū, sed anullandū. fm expositionem Hosti.et Jo.an.in.d.c.ea noscitur.sup verbo, euacuari. Facit etiā.c.cū in ecclesijs.de preben.in.vj.et qđ voluit Pau.de leaza.in

2 cle.vnica.de re.pmuta.† vbi voluit z sensit q cōsensus patroni pōt interuenire et ante et post pmutationez, sic dans p hoc intelligi q nō sit nulla sed anullanda: alie etiā rōnes recitant in dicta decisiōe cccvij.quas nō repeto. Et hoc etiā videt fuisse de mēte Panor.in quadā sua disputatione exordiēte, Augerio patronatū in Baselica zc.charta.viij.col.iij.ver.sed ad primū dubium zc.

Sin autē sumus in casu institutionis seu collatiōis facte eidē do. Potio:

adhuc dico prout dixi eundē do. Potiū poti⁹ ius habuisse z habere in cappellania,

3 qz ad epm videt principaliter spectare, puidere bñficiū vacāti.† Et hinc est q p institutionē epi cōfert titulus in bñficio et nō p pñtationē.c.pastoralis.de iure patronat⁹.et.c.iij.de institu. Et sic vbi collatio vel institutio facta est p epm vel vicariū debita facultate suffultū. Nō videt esse defectus ex parte cōferentis titulū be-

4 neficij, licet male faciat cōtēnere patronū,† et q collatio hmōi nō pptera debeat dici nulla, sed anullāda patrono agēte de cōtēptu infra tēpus. videt bon⁹ text.in.c.illud.de iure patrona.cui vtpote posteriori potius videt standū q.c.decernimus.xvj.q.vij.p ea que not.in.c.j.de cōstitu.in.vj.et qđ not. Bar.in.l.oēs populi.de iusti. et iu.in materia statuto.et q illa non sit nulla, sed anullāda.videt voluisse Jo.de Jmol.in.c.exhibita.col.ix.de re.pmuta.vbi etiam subiūgit, q si diceret collationē hmōi esse nullā: illa tamen potest

5 ratificari si ex post facto patronus cōsentiat,† qz eius cōsensus requirit per modū cōsensus et nō per modū autoritatis, cū inferior nō habeat autoritatē pbere superiori.c.cū inferior.de maio.z obe-

6 diē.† Et ideo cū requirat cōsensus amborū, hoc est cōferentis seu instituētis, z patroni, videt q patron⁹ possit ratificare collationē q ob eius fauorē erat inualida.p id qđ habetur in.l.filio pterito.ff. de iniust.rup.et irri.testa.et qđ no. Bar.in.l.iij.in princi.ff.de lega. iij.et idē voluit Panor.in dicta sua disputatiōe.charta mihi.viij. ver.circa scōm.ibi, et in pmo dubio, an patrono nō vocato zc.vbi dicit docto.tenere cōiter q collatio facta p epm cōtēpto patrono teneat, si postea interueniat cōsensus patroni.c.pyras.de iu.patr. Pro quo etiaz allegatur.c.si vero.eo.titu. Nō enim potest dici, vt ipse not.sine cōsensu patroni attentata, ex quo ipse cōsensit, qūis ex post facto et plenius ad casum nostrū. hoc voluit idē Panor.in dicta disputatione.charta.ix.col.ij.ver.si aūt patronus infra tempus pmutationis cōsentiret zc. Et vt dicit Joan.de Jmol.in dicto.c.exhibita.colū.ix. huic dicto non obstat quod not. Jnnocen.

7 in.c.cum consuetudinis.de consuetu.† inqtum ibi dicit, q vbi actus est nullus, ille per sequentem cōsensum nō potest ratificari, quia respondet q illud verum est quando actus esset nullus, alia de causa q propter fauorem consentire habentis, sed secus est vbi est nullus propter fauorem habentis consentire, quia tunc potest ratificari, vt probatur in dicta.l.filio preterito. vbi patet qđ quia testamentum in quo filius in potestate constitutus est a patre preteritus, est nullum fauore ipsius filij: potest idem filius tale testamentum approbare. Pro predictis etiam inducit Joan.de Jmol.in dicto.c.exhibita.id quod habetur in.c.cura.de iure pa-

8 tro.† vbi patet q si laicus patronus donet seu cōcedat ecclesiam

cuius est patronꝯ alicui loco religioso, ꝙ licet talis collatio nō valeat, q̄ non pōt quis dare qđ non habet. c. quod aūt. de iu. patro. c. grā. j. q. j. c. daybertū. j. qō. vij. et. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. Et sic cū patronus nō habeat ecclesie ꝓprietatē, illā dare nō pōt loco religioso sine cōsensu epi. Tamē si epūs ex post facto cōsentiat, ratificatur donatio, q̃uis a principio fuerit inualida. Et rō in casu illo est, q̄ ad ipsum epm principaliter spectabat facere ipsaꝫ donationē. Et ideo si postea cōsentiat, ratificat: saltē vt extunc valeat. ꝑ id qđ habet in. l. obseruare. §. fi. ff. de offi. ꝓconsul. Queādmodum ergo in hoc casu cōsensus episcopi postea interueniens donationē cōfirmat, ita etiaꝫ videtur econtra, scꝫ ꝙ vbi epūs primo contulit bñficium, et patronus replicauit, aut collationi consensit, valeat collatio, saltē extunc. † Et ꝙ ex post facto patronus possit cōsentire, voluit Hosti. in summa. titu. de iu. patro. §. fi. ver. quid si ecclesia. Hosti. et Joā. an. in. c. ꝑ nostras. eo. titu. Lap. in addi. ad Fede. de se. in dicto tracta. q. xxx. et Cardi. floren. cōsilio. lxiij. exordiēte, In ecclesia Bellinēsi. Quo fit vt cū post factā institutionē seu collationē capellanie p̄dicte, q̃ vt ponitur ī facto collata fuit dicto dño Pontio, honorabilis vir Ludouicus baiuli illius p̄tensus patronus collationē predictā et alia circa eā gesta ratū ⁊ gratum habuerit: valuerit / ⁊ valeat collatio hmōi, et sic per eū fuerit ipsi do. Pōtio in ea ius quesitū: et sic vtpote nō vacans cōferri nō debuerit nec de iure potuerit iure deuoluto cuidā Maximino bresesij. et ita ⁊c.

Consilium. CC.

De legatis vxori relictis soluendis, et de pacto restituende dotis vlteriori die.

Summarium.

1 Legata pecunie vxori relicta per quos / quando / et quomodo soluenda.
2 Pactum inter socerū ⁊ generum de dote reddenda in casum restitutionis illis terminis quibus dos soluta extitit, an possit nocere filie quominus mortuo viro post annum possit totam dotē solutam repetere.

Viso instrumēto vltimi et nūcupatiui testamenti Antonij pellisserij de Carūbo, cū quibusdā alijs scripturis mihi exhibitis parte honeste mulieris Alaysete relicte eiusdē Antonij. † Dico ⁊ respondeo breuiter et succincte ꝙ honeste mulieres Margareta ⁊ Agnesia filie quondam naturales ⁊ legitime, ac heredes vniuersales eiusdē Antonij ꝑ mediū Joānis pellisserij eiusdē Antonij quōdā filij et fratris dictaruꝫ Margarete ⁊ Agnesie, tenentur dare / soluere / ⁊ expedire eidē Alaysete pecuniarias summas infra mētionatas: ipsaqꝫ Alayseta pōt summas hmōi simul petere, et illas ab eis exigere. Et pmo vigintiquinqꝫ florenos monete currētis anno īcarnatiōis dñice. M. cccclxxxj. et die. xx. mēsis Martij, quos eidē Alaysete legauit ⁊ reliquit in dicto vltimo testamento dictꝰ quondā Antonius. Et q̃uis dicti. xxv. floreni solui deberēt ꝑ annuas solutiones duoꝝ florenoꝝ, q̄ tamen oēs solutiones seu tēpora ⁊ anni quibꝰ fieri debuerant, iam diu est p̄terierunt, illi pñt simul peti. Pōt preterea eadē Alayseta petere tres florenos olim sibi legatos ꝑ probū quondā virū Jacobū pellisserij ipsiꝰ Alaysete quondā socerū et patrē dicti quondā Antonij, et quos idē Antonius cōfessus est habuisse a fratribus suis in diuisione quā ipse et dicti fratres fecerūt de bonis Antonij eorū patris. Pōt preterea petere summam quadragintaocto florenoꝝ et vniꝰ grossi monete currētis tēpore seu tēporibus receptionū seu recognitionū factarū ꝑ dictum quondā Antoniū, q̃ exhibent. Et q̃uis ideꝫ Antonius videat in dicto eiꝰ testamēto voluisse ⁊ ordinasse, ꝙ pecunie hmōi soluerent ꝑ dilationes ⁊ terminos quibꝰ soluti apparerent, hoc tñ obesse nō debet eidē Alaysete, quominus possit ⁊ valeat nunc petere totā summā. Tū q̄ termini ⁊ dilationes hmōi iamdiu est preterierūt. Tū et q̄ cū non solū cōstet et appareat de solutione predictarū pecuniarū ꝑ confessionē seu recognitionē factā ab ipso Antonio in dicto eiꝰ testamēto, sed etiā ꝑ publicas quittātias ꝑ ipm Antoniuꝫ p̄fate Alaysete seu Michaeli eius fratri factas et concessas, quibus ipsa innitit, nō cōfessioni seu recognitioni facte in dicto testamēto, ipsa nō tenetur stare illi ordinationi. † Tū ⁊ quia si pactū fuisset celebratū ⁊ initū ꝑ et inter ipsius Alaysete quondā patrē et dictū Antoniū pellisserij ipsiꝰ Alaysete quōdā maritum de dote reddenda in casum restitutionis illis eisdē dilationibus ⁊ terminis quibꝰ dos soluta extitisset, q̄ tamē maritus p̄decessit superstite eadē Alayseta. Nō debuisset nec deberet ꝓut nec etiaꝫ debet seu pōt pactū hmōi nocere eidem Alaysete, quominꝰ mortuo viro et lapso anno a tēpore mortis illius potuerit totam dotem solutā repetere. l. attilicinus. vbi text. singularis. ff. de pac. dota. de quo ꝑ Joā. de Jmol. in. l. si socer. §. lucius. col. iiij. ver. scđo casu qñ est pactū de dote vlteriori die reddenda ⁊c. ff. solu. matri. per Bal. nouel. in suo tracta. iuris doti. charta mihi. lxxxvj. col. j. ver. Jtem adde ad p̄dicta dū dixi pactum de dote ⁊c. et Jason in. l. de fideicōmisso. C. de transac. Possent et alia induci, sed quia iste articulus nō videt mihi esse dubius, ego ꝓ nunc vlterius non insisto.

Consilium. CCI.

De substitutione facta ꝑ auum paternuꝫ nepoti ex filio spurio, et de substitutione posthumo nondū nato facta, et de institutione in codicillis, et de grauamine in dote filie.

Summarium.

1 Auus paternus an possit nepotē naturalē et legitimum ex filio spurio instituere heredem, et in suis bonis substituere.
2 Posthumus nondū natus etiā extraneus vel ex spurio, an possit heres institui et substitui, et cur.
3 Hereditas dari aut adimi in codicillis, an et quomō possit. nu. 5.
4 Instituo verbū est precipuum inter verba directa.
5 Institutio in codicillis facta quando ad fideicommissum trahatur et valeat.
6 Pater in dote filiam suam grauare et substituere, an et qñ possit.
7 Pater per fideicōmissum preiudicare filie in iure dotis sibi acquisito quando non possit.

Visis duobus testamentis cōditis, vno vcꝫ ꝑ honorabilē quondā virum Antoniū grangerij mercatorē ꝓ tēpore incolā et habitatoreꝫ opidi seu castri Mōtilijademarij, et hoc Anno dñi. M. ccccxcij. ⁊ die. xvij. mēsis Octobris. Alio vero ꝑ honestā mulierē Margaretam bernarde prefati quondā Antonij primi testatoris relictam, et hoc Anno dñi. M. ccccxcviij. et die. xj. mensis Februarij, vna cū quibusdam codicillis postea anno vcꝫ ꝓxime dicto, et die. xij. mēsis Februarij conditis seu factis ꝑ ipsam Margaretā, et casu seu facto seriē negotij plene et oportune enarrāte. Dico ⁊ respondeo ad dubia q̃ ex facto ac testamētis ⁊ codicillis hmōi vident posse oriri, ꝓut infra. Et primo quidē, quia p̄fatus quondā Antoniꝰ in dicto suo testamēto et in illa dimidia in qua dictā Margaretā bernarde eius vxorē sibi heredē instituit eidem post mortē substituit filios naturales ⁊ legitimos ex Siluestro grangerij ipsius Antonij testatoris filio spurio. ¶ Querit et dubitatur de duobus. ¶ Primum est, an liberi seu filij naturales ⁊ legitimi dicti Siluestri spurij potuerint per ipsuꝫ Antonium pretensum auum substitui.

¶ Scđm est, an saltem substitutio de eis facta ex eo capite vitiari debeat, q̄ tpe mortis p̄fate Margarete q̃ post mortē Antonij ab humanis decessit, nōduꝫ nati extiterant ꝓut nec adhuc nati sunt aliqui liberi naturales ⁊ legitimi ex dicto Siluestro spurio.

1 † Ad primū dico et respōdeo ꝙ supꝑ eo sunt due opiniones: quidā em̄ voluerūt ꝙ queādmoduꝫ nō pōt pater heredē instituere, vel in suis bonis substituere filium spuriū, vel al's regulariter sibi relinq̄re aut donare. aut. qui. mo. na. effi. sui. §. fi. colla. vij. et in aut. lꝫ pñ. C. de natu. libe. Jta nec possit auus paternꝰ heredē instituere, vel in suis bonis substituere nepotem naturalē ⁊ legitimū ex hmōi spurio ꝓcreatū. Huiꝰ opinionis videt fuisse Odofredus in. l. fi. C. de natura. et legi. Hāc opinionē videt ibi sequi Cy. et Albe. Jllā etiam tenuit Roge. ꝑ Bart. relatus cōsi. mihi. xxxiij. exordiēte, Oducius habēs spuriū ⁊c. Specu. tit. de succes. ab intes. §. j. ver. quid ergo. et veriꝰ ī ver. quid si habēs Rayne. et Bal. in. l. gallꝰ. §. quidā recte. ff. de libe. ⁊ posthu. Ange. in. d. l. gallꝰ. §. qđ si is. et ī dicto aut. qui. mo. natu. effi. sui. §. fi. Hāc etiā partē videt tenuisse Panor. in repeti. c. ꝑ venerabilē. ver. q̄ro decimoquarto circa ea q̃ dixi supra ⁊c. qui filij sint legi. Etiam hāc opinionē tenuit Roffre. beneuē. in quadā sua disputatiōe eo casu quo nulla merita nepotum p̄cessissent, q̄ eo casu vident nepotes instituti aut substituti cōtemplatione patris spurij. Pro hac opinione inducunt a predictis docto. multa ⁊ varia fundamenta que nō recito. Et si teneremꝰ hanc opinionē, palam esset ꝙ substitutio facta de p̄dictis liberis Siluestri spurij non valeret. Alia vero fuit opinio

opinio Francisci accur. de qua additionē fecit ad glos. dicte. l. fi. C. de natura. libe. qui voluit q̄ licet filius spurius heres institui vel in paternis bonis substitui nō possit, eius tamen filius naturalis aut naturalis ꝛ legitimus potest ꝑ auum paternū heres institui et substitui, dūtamen nō supersit ꝓles legitima. Hanc eandē opinionem tenuit Fede. de se. cōsilio. lvj. exordiente. Uidetur mihi q̄ in priuilegio ꝛc. ver. sup sexto dubio. Illā etiam secutus est Jaco. de bellovi. in quadā sua disputatiōe facta Perusij. quā iterseruit i. l. j. C. de natu. libe. et idem voluit in dicto auẗ. qui. mo. natu. effi. sui. §. fi. Illā etiam tenuit Bar. Jo. de Jmol. Rapha. Pau. de cast. et Alexā. de Jmol. in dicta. l. gallus. §. quid si is. Bart. in. l. fi. circa. ij. col. ff. de his qui. vt indig. et in dicto cōsi. mihi. xxxiiij. Jo. de imol. in. c. ij. col. penult. de testa. Ange. et Sali. in dicta. l. fi. C. de natura. libe. Jaco. de are. quē ibi sequitur Benedic. de plumbi. et Ange. in. l. libertus testamēto. ff. de manumis. Et q̄ hec opinio videẗ esse magis cōmunis, et habere ꝑ se maiora fundamēta que vitāde plixitatis causa omitto. Nō esset tutum ab hac opinione in iudicando aut cōsulendo discedere. l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. qḋ etiā voluit Hosti. Joā. an. et doc. cōiter in. c. j. de cōstitu. et docto. in. c. prudētiam. in princi. de offi. delega.

2 † Ad secundū quesitū dico et respondeo substitutionē factam de liberis naturalib⁹ ꝛ legitimis ex dicto Siluestro spurio ꝓcreandis nō ideo vitiari, q̄ illi nondū nati aut cōcepti extiterant tēpore mortis et decessus dicte quōdā Margarete de eis restituēdo grauate. Pro quo allegasse sufficiat id qḋ habetur in. l. substitui potest. ff. de vulga. ꝛ pupilla. Nec puto sup hoc fore multū insistendū, quia si posthumus, et sic nondū natus etiā extraneus possit heres institui ꝑut ꝛ potest. §. posthum⁹. institu. de lega. et institu. de bono. pos. in princi. de quo Alexan. de Jmol. ꝛ alij in. d. l. gallus. et in multis passibus illius. l. nō videtur esse dubiū quin etiaꝫ possit substitui. Nec huic dicto obstat qḋ dici solet substitutū oportere viuere tēpore quo euenit conditio substitutionis. Qm̄ respōdeo istud debere intelligi de eo substituto qui aliquādo vixit, quia si pendente conditione substitutionis ille decessisset, substitutio expirasset. l. vnica. §. finaūt sub cōditiōe. C. de cadu. tol. et in multis alijs locis, sed secus est in eo qui nunq̄ vixit vel natus est. Speratur autē posse nasci ꝛ viuere, vt in casu in quo pōt idem Siluester cōtrahere matrimoniū cū altera ex illis tribus neptibus p̄fate Margarete, et deinde ex illa ꝓcreare liberos naturales ꝛ legitimos quibus restitui debebit illa dimidia pars in qua fuit eadem Margareta heres instituta, de qua tamen ex persona eiusdē Margarete detraheẗ trebellianica diuidēda inter heredes eiusdē Margarete, apud quos tamen donec nati extiterint dicti liberi substituti debet remanere p̄dicta dimidia pars. Jta demuꝫ eñi cēsenẗ dicti liberi cū effectu substituti si nascūtur, et sic ante eorum natiuitateꝫ non pōt eis vtpote nō existētibus cū effectu deberi, q̄ nō est persona in qua debitū hm̄oi radicari possit.

Ceterū quia p̄fata Margareta post testamentū p eandē cōditū et in quo heredes instituerat dictū Siluestrū ꝑ media parte et Petruꝫ bernardi eius nepotē ꝑ alia dimidia. Et deinde fecit codicillos in quibus dicit se cassare ꝛ reuocare institutionē factā de dicto Petro bernardi, et in quibus illā dimidiā partē in qua eundē Petrū primo heredē instituerat eidē Petro et nobili iuuencule Margarete lisieux suꝑ̄sius testatricis filiole ac filie naturali ꝛ legitime nobilis ꝛ egregij viri domini Petri lisieux in vtroq̄ iure baccalarij. † Uideẗ oriri difficultas an hm̄oi codicillaris dispositio valuerit, et videẗ q̄ non: q̄ hereditas nec dari nec adimi pōt in codicillis. §. codicillis. instit. de codicil. et. l. hereditas. cum suis simili. C. de codicil. Cuius tamen contrariū videẗ voluisse facere dicta quondam Margareta in dictis codicillis in quib⁹ videẗ effectualiter voluisse adimere dicto Petro bernardi et dare dicte nobili Margarete dimidiaꝫ partē eius portionis quam eidē Petro reliquerat in dicto testamēto. Preterea esto q̄ verbis precarijs vel obliquis posset hereditas in codicillis relinqui. dicta. l. hereditas. nō tamē videẗ posse relinqui verbis directis. † De quorum numero et inter ea p̄cipuū est verbū instituo, vt voluit Bar. in. l. centurio. ff. de vulga. ꝛ pupilla. Bal. in. l. fi. C. de sacrosanc. eccle. et Jo. de Jmol. in. l. j. in princi. ff. de vulga. et pupil. Pau. de cast. cōsilio. cxxxj. et alij in alijs locis. † Sed his nō obstātibus dico ꝛ respōdeo p̄dictam codicillareꝫ dispositionē valuisse ꝛ valere. ꝑ id qḋ voluit Jo. de Jmol. in. l. ij. ff. de iniust. rup. et irri. testa. vbi voluit q̄ si p̄cedat testamentū validū et scḋo fiat institutio in codicillis, institutio hm̄oi trahiẗ ad fideicōmissum. Pro quo allegat. l. sceuola. ff. ad trebel. et quod not. glo. in. l. verbis ciuilibus. ff. de vulga. ꝛ pupil. Jdē voluit Sali. in. l. fi. idē. C. de codicil. et Ange. in. l. nostrā. C. de testa. et Alexan. de Jmol. in. d. l. verbis ciuilibus. col. iiij. ꝑ quo dicto solet allegari regula dicte. l. sceuola. et. l. cū quis decedens. §. seyā. ff. de lega. iij. Nec obstat dicta. l. hereditas. C. de codicil. quia respondeo ꝑm Joā. de Jmol. in dicta. l. ij. ad fi. ff. de iniust. rup. et irri. testa. et Alexā. de Jmol. in dicta. l. verbis ciuilib⁹. q̄ ibi facta fuit simpliciter ademptio hereditatis in codicillis et nulli alteri data. Sed vbi adempta et data fuisset in codicillis, tūc institutus in testamēto videreẗ esse rogatus de restituendo ꝑ fideicōmissuꝫ scripto in codicillis. dicta. l. sceuola. et. l. cū quis decedēs. §. seya. Cū igitur p̄fata quondā Margareta videatur effectualiter ademisse dicto Petro bernardi dimidiam illius dimidie in qua cū heredē instituerat, ꝛ in hac dimidia dimidie instituisse in codicillis dictā nobilē Margaretā, censendus est ideꝫ Petrus fuisse rogatus de restituenda hac dimidia dimidie p̄fate Margarete, que ꝓpterea habere debet quartā partē bonorum dicte quondā Margarete testatricis aliūde sibi quesitorum q̄ ex successione Antonij grangerij mariti, et octauaꝫ partē bonorum et hereditatis dicti quondaꝫ Antonij, nisi forte quis opponat q̄ de dimidia dimidie eidem nobili Margarete relicta possit dictus Bernardi detrahere quartaꝫ trebellianicā. Sed istud non ꝓcedit, quia idem Bernardi habiturus est aliam dimidiam huius dimidie.

6 † Nec obstat intētioni dicte nobilis Margarete si forte opponaẗ de substitutiōe facta in dote per patrē dicte quondā Margarete. Tum q̄ pater in dote substituere nō pōt nec filiam suā grauare, nisi quatenus dos ipsa excedit legitimā. ꝑ quo causa breuitatis, et quia ad doctum virū est mihi sermo allegasse sufficiat qḋ not. Barto. et docto. in. l. fi. §. filie. ff. de lega. ij. et docto. in remissionibus quas ponit do. Gui. pa. cōterraneus noster decisione. cccccxxij. exordiente, Si pater possit substituere filie ꝛc. Bal. et Sali. in. l. qm̄ nouella. C. de inoffic. testa. Bal. cōsilio. cclxxx. in scḋa parte. Tū et quia vt voluit Joā. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. vt autē. in addi. exordiente, Sed incidit ꝛc. Bal. in dicta. l. qm̄ nouella. ver. scḋo querit. ibi, ad secūdum punctū. Jo. de Jmol. et Pau. de cast. in. l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. et Alex. de Jmol. cōsilio. xx. exordiēte, Pōderatis his que in themate ꝛc. in tertio volu. Pater pōt eo casu expresse ꝑ fideicōmissum grauare filiā in eius dote, quatenus dos ipsa excedit legitimā quo idē pater fuisset a principio stipulatus sibi̇ꝑsi soli reddi dotem soluto matrimonio.

7 † Secus vero si non fuisset stipulatus illā sibi reddi, q̄ tūc nō posset pater ꝑ fideicōmissuꝫ p̄iudicare ipsi filie in iure dotis sibi acquisito. l. quotiēs. ff. soluẗ. matri. Et ita declarant ꝛ modificāt. not. ꝑ Bar. in dicta. l. fi. §. filie. ff. de legaẗ. ij. qḋ etiā q̄uis cum dubitatione videẗ magis placuisse Alex. de Jmol. in. l. a filia. ff. ad trebel. Sup quo tamen nō me extendo vlterius, cū vt puto non sit opus, plenius scripturus si aliquando oportuerit. Premissa autē dixerim sub correctione.

Consilium. CCII.

De libris rationum ꝑ tutorem edendis.

Summarium.

1 Libri rationum qui apud tutorem semel fuerint an presumēdum in dubio illos adhuc esse penes eum.
2 Tutor an teneatur de custodia librorum rationum.
3 Sentētia interlocutoria quēadmodū diffinitiua ꝑ lapsuꝫ decēdij transit in rem iudicatā quo ad partē, non quo ad iudicem.

Ex actis cause que in hac eminenti curia ꝛ corā magnificis dn̄is do. p̄sidente ꝛ magistris rōnalibus agitur per et inter nobilē virū Baptistā de pōte ex vna parte, ꝛ h̄r des honorabilis quōdā viri Joannis de chamario seu Bernardi de sena ipsorum tutorē ꝛ tutorio nōie eorūdē ex alia. Euidenter cōstat ꝛ apparet ipsum Bernardū al's penes se habuisse libros rationū, qui parte dicti de Pōte exhiberi postulanẗ, q̄uis idē Bernardus cōtenderet ꝛ diceret se libros hm̄oi restituisse aut tradidisse ipi nobili de Pōte, vel al's eundē nobilē de Ponte illos habuisse ac portasse seu portari fecisse apud Auenionē, q̄ tū ipso Bernardo plene audito nō apparuit nec apparet, ipsi magnifici dn̄i magn⁹ p̄sidēs ꝛ magr̄i rōnales ordinauerūt libros hm̄oi forent esse exhibēdos. † Et nō immerito: q̄ cū illi semel fuerint penes eū, presumendū est in dubio, ꝛ p̄sumiẗ q̄ adhuc penes eum existant, et q̄ ipse malitiose ꝛ dolose eosdem occultauerit et occultet: ne videlicet iustificetur illa arbitralis seu arbitramentalis sententi a al's lata contra dictos heredes, et per

2 eum emologata/ratificata/ꝛ approbata,† nec sibi nunc dicenti ꝙ dictos libros nō habeat, credendū est: cum illos custodire debuerit. pro quo allegasse sufficiat id quod habetur in. l. si quis ex argētarijs. §. pretoꝛ ait. ibi, si naufragio vel ruina vel incendio vel alia simili causa rationes pdidisse se pbat. et quod ibi glo. et docto. cōmuniter. ff. de eden. et. l. cū ita legatur. §. spēs. et quod ibi glo. ff. de lega. iij. ad quod facit. l. siue possidetis. vbi Bart. Bal. et docto. C. de pba. Bar. in. l. quidā in suo. ff. de condi. instit. Bal. ꝛ Sali. in. l. nō ignoꝛauit. C. ad exhi. Anto. de butri. ꝛ Panoꝛ. in. c. cū ad sedē. de restitu. spolia. Facit etiam qđ voluit Pau. de cast. consilio. cxl. exoꝛdiēte, Ad bene examinandū dubia ꝛc. ver. super quarto quesito ꝛc. et Pet. de ancha. consilio. cccxvij. exoꝛdiente, In causa que vertitur inter Jacobū ꝛc. col. j. vel. ij. in princi. quod sine dubio videtur pcedere in hoc casu in quo vt al's dictum est pfatus quondā de Chamario, vtpote p tēpoꝛe negotioꝝ gestoꝛ dicti nobilis Baptiste facere tenebatur et fecit libros rationum, quos ppterea debuit ipse Bernardus tutoꝛ apud quem apparent extitisse pbe et fideliter custodire. Et sic nō obstat si forte ex aduerso de eo opponeretur id quod not. Specu. titu. de actio. ꝛ peti. §. j. ver. quid si ago. Qm respondeo ꝙ illud dictum pcedit quando agit rei vēdicatiōe cōtra nō obligatum: secus vero est quādo cōtra obligatuȝ actione personali et causam habētem ab actoꝛe, quia tunc pcedit primum dictuȝ. Pro quo et solutione hmōi facit. l. si creditoꝛ. C. de pigno. actio. Sancte ergo ꝛ iuste fuit p dictos magnificos dn̄os magnuȝ

3 presidentē ꝛ magistros rationales pcessum ꝛ oꝛdinatum,† quoꝝ etiam oꝛdinatio vtpote nec appellatione nec alio iuris remedio suspensa in rem transiuit iudicataȝ quo ad partem saltē p lapsum decendij. c. cum dilecti. in fi. de elect. et. c. significauerunt. de testi. de quo Bar. et docto. in. l. quod iussit. ff. de re iudi. et Cano. in. c. cum cessante. de appella.

¶ Preterea nō solum vt pdixi oꝛdinauerunt pfati magnifici dn̄i magnus psidens ꝛ magistri rationales dictos libros foꝛe esse exhibēdos, sed etiam cū post oꝛdinationē huiusmodi ꝛ in illius executione pceptum extitisset dicto Bernardo de sena, ꝙ libros predictos exhiberet, et ipse versute et doloseſemper fugiēdo et q̄tum in eo est impediendo, ne veritas ad lucem perueniat duos libros dūtaxat exhibuisset, ꝛ asseruisset, licet falso, se alios nō habere.

Consilium. CCIII.

De prato ad instantiā creditoꝛis legitime subhastato ꝛ vendito, quod repeti non pōt ex capite lesionis.

Summarium.

1 Fundus ad instantiā creditoꝛis legitime subhastatus et illi tanq̄ plus offerēti liberatus, an possit postea p debitoꝛem repeti.
2 Venditio per magistratuȝ in executione iudicati facta an censeri debeat, perinde ac si debitoꝛ illam fecisset.
3 Res legitime subhastata et p probos etiam iuratos estimata an repeti possit si in vēditione interuenerit lesio vltra dimidiam.

1 Jn so casu mihi exhibito parte Guillielmi ꝛ Michaelis bartholomei et dubio qđ ex eo elicitur.† Dico et respondeo breuiter ꝛ succincte ꝙ cū ad postulationem ꝛ requestā dictoꝝ Guillielmi et Michaelis fuerit pratū de quo in casu per debita tempoꝝ interualla subhastatū et deinde eidē tanq̄ plus ꝛ vltimo offerentibus liberatū. Et nihilominus post deliberationem per probos iuratos estimatumꝛ adualuatū ad summā florenoꝝ quadraginta quinq̄, q̄uis illud cum quadā hydria liberatū extitisset p trigita florenis. Et deinde post liberationē ꝛ missionem in possessionem realē/actualem/ꝛ coꝛporalē prati hmōi dicti Guillielmus et Michael tenuerint et possederint pratum hmōi fere spacio vni⁹ anni, non potest honesta mulier Bauda huberte dictum pratum repe-

2 tere. Et quidē non de iure cōmuni,† quia cū venditio quam facit seu fieri facit magistratus in executioneȝ iudicati censeatur ꝛ censeri debeat, perinde ac si facta extitisset per parteȝ debitricē. l. si ob causam. C. de euictio. Non potuit nec potest ipsa Bauda pratum predictū de iure cōmuni repetere postq̄ illud fuit legitime inq̄tatum ꝛ deinde liberatū, quēadmodum nec post factam vēditioneȝ et traditionē dicti prati eidē Baude cōtrauenire licuisset, nō etiā in vim statuti Dalphinalis, quia tempus de quo in statuto hmōi et infra quod possint pignoꝛa redimi, diu est preteritum. Et sic nō sumus in casu dicti statuti.

3 ¶ † Nec etiā videtur eadem Bauda posse repetere dictū pratum ex capite deceptionis seu lesionis vltra dimidiā iusti pretij. Tum quia vt audio pratum hmōi fuit iusto pretio estimatum et eisdeȝ Guillielmo ꝛ Michaeli expeditū, et sic nō est locus. l. ij. C. de resci. vendi. et. c. penul. de emptio. ꝛ vendi. Tum et quia vt pdixi pratū pdictum fuit legitime subhastatū seu inq̄tatum, et in inq̄tu pfatis Guillielmo ꝛ Michaeli vt et tanq̄ plus et vltimo offerētibus liberatum. Et ita non videtur posse repeti, etiam si in venditione seu liberatione hmōi fuisset eadē Bauda decepta seu lesa vltra dimidiam iusti pretij. l. j. et quod ibi Bart. C. de predi. curia. lib. x. et idē tenet Ange. in. l. pretia rerum. ff. ad leg. fal. quod videt hic maxime pcedere attento ꝙ post inq̄tus ꝛ liberationem fuit pratum predictum p pbos etiam iuratos estimatū. Verū quia sunt qui in hoc vltimo articulo tenēt oppositum, ego magis me fundo super eo qđ reuera dicitur dictam Baudam nō fuisse in aliquo lesam, et signanter vltra dimidiam iusti pretij, quinimo nec in ea aut prope illam. Que dixerim ꝛc.

Consilium. CCIIII.

De locatoꝛe impediente cōductoꝛem vti re locata.

Summarium.

1 Locatoꝛ an possit et de iure valeat conductoꝛem in re locata impedire quominus fruatur.
2 Venire contra factum propꝛium iuratum et de iure non improbatum an alicui liceat.

1 Dn† video qua rōne seu causa pꝛuidus vir Joannes guillielmi loci Curtedonis, qui Anno domini. M. cccc xcvj. et die. xxiij. mensis Februarij vendidisse dicitur et reuera vendidit probo viro Claudio refaytur fructum ꝛ vsumfructum domoꝝ ꝛ predioꝝ rusticoꝝ in instrumento vēditionis hmōi plenius expressarum ad et p tempus triū annoꝝ tunc pxime futuroꝝ, ꝛ duas gauditas seu presias quoad terras, possit ꝛ de iure valeat impedire dictum Claudiū, quominus vtatur ꝛ fruatur domibus ꝛ predijs superius mētionatis, cū a tempoꝛe venditionis hmōi nondū effluxerint nisi duo anni, et tēpus lapsuȝ ꝛ effluxum a die. xxiij. mensis Februarij pxime lapsi, et in terris in dicto instrumēto mentionatis nondū receperit nisi vnam gauditam seu presiā. Sic em̄ faciēdo venit idē Guillielmi cōtra venditionē p ipsum factam et iuramento firmatā, quod nō licet: quia q̄uis ab initio idē Guillielmi nō ex necessitate sed volūtarie fructū ꝛ vsumfructū superi⁹ mentionatos vēdiderit: ipse tamen velit nolit tenetur ꝛ debet venditionem hmōi obseruare. l. sicut. cum infinitis simili. C. de actio. et

2 obliga.† Preterea nō sibi licet venire cōtra factum pꝛium, saltē de iure nō improbatū. l. post moꝛtē. ff. de adop. quod maxime pcedit in facto iurato, et qđ seruari potest sine interitu seu detrimēto salutis eterne. c. cū contingat. de iureiurā. et. c. q̄uis pactum. cum suis simili. de pact. in. vj. Et hmōi est venditio de qua supra. Non ergo licuit aut licet ipsi Guillielmo cōtrauenire: ꝛ cōtraueniendo, cū sine causa hoc faciat, icidit in penas. l. si quis maioꝛ. C. de trāsac. Que dixerim breuiter ꝛ succincte sub coꝛrectione ꝛc.

Consilium. CCV.

De dotis constitutione spurie facta, et de effectibus obligationis antidoꝛalis et remuneratoꝛie donationis.

Summarium.

1 Spurijs et ex damnato coitu procreatis pater aut mater an possint aliquid donare ꝛ testamento relinquere, vel etiam constituere dotem vel alimenta et quando.
2 Doctoꝛes qualiter intelligendi.
3 Donatum vel relictum amoꝛe dei alicui diuiti consanguineo an dicatur relictum pium et ad pias causas.
4 Falcidia an ꝛ quando in legatis pijs detrahatur.
5 Pietas ficta non est pietas.
6 Obligatio antidoꝛalis que sit, et an regulariter actionē pariat, et quos effectus habere dicatur. nu. 8. 9. 10. 11. 12.
7 Dos marito data ab extraneo est datio ob causam quantum ad maritum

maritum,z donatio simplex quantum ad mulierem.

9 Donationes inter virum z vxorem constante matrimonio z inter patrem z filium in potestate facte si sint remuneratorie seruitiorum an valeant.nume.14.et quid in donatione facta per prelatum ecclesie.

10 Pupillus rem immobilē quando donare possit.

11 Donatio omniū bonorum vel alicuius partis per liberorum superuenientiam quo casu non reuocetur.

12 Donatio remuneratoria nō est proprie donatio,sed quedā permutatio z titulus onerosus.

13 Spurius an possit acquirere titulo emptionis etiam a patre.

15 Argumentū de contractu ad vltimam voluntatem an valeat.

16 Fraus in vltima volūtate,an facilius presumatur ꝙ in cōtractu.

1 SI† est verū prout parum modeste, quinimo multū impudice pretēdit do.Oliueri⁹ rolādi ꝙ dña Joanona canhole,post matrimoniū per verba de p̄senti p eandē contractū z celebratū cū venerabili viro Beneuenuto nuti,z durāte matrimonio hmōi dña Joānona pcreauerit honestā quādā mulierē dñam Agnetā de barnonibus, olim vxorē dicti dñi Rolandi ex alio viro ꝙ dicto eius marito.Et sic ipsam dñam Agnetā fuisse filiā spuriam z adulterinā,non potuit ipsa dña Joānona regulariter aliqd sibi donare,vel etiā in testamēto relinquere.auč.quib.mod.natu.effi.sui.§.fi.col.vij.z trāsumptiue in auč.si licet patri.ad fin.C.de natura.libe.facit.§.nouissime.institu.ad orfi.z qd voluit Bar.in.l.fin.col.j.versi.an succedat matri.ff.de his quib.vt indi.Et q̄uis filijs spurijs z pcreatis ex dānato coitu possit pater aliquid relinquere vel donare p alimētis vel etiā dotē cōstituere,per id quod voluit Bar.in.l.si quis a liberis.§.vtrū.ff.de libe.agnoscē.d.l.fi.ff.de his quib.vt indi.z in auč.ex cōplexu.C.de incest.nup.Motus per id qd habet in.c.cū haberet.de eo qui ducit in matri.quā pollu.per adulte.vbi etiā hoc voluit Panor.Hoc tū nō refragatur nec videtur posse pdesse ipsi do.Oliuerio nomie quo in actis,ea maxime ratiōe: qz ita demū permissum est aut cōcessum patri alimētare filiū pcreatū z susceptū ex dānato coitu,vel al's illi relinqre aut donare,aut filiā dotare si subsit necessitas.d.c.cū haberet.vbi dicit necessaria subministret.z cū Bar.z alij alleg.hunc tex.Ipsi veniūt z

2 debēt intelligi in casu necessitatis: † quia docto.debent intelligi secundū iura que allegant,vt voluit Bar.in.l.nō solū.§.liberatōnis verba.ff.de libera.lega.z in.l.cū quidam.ff.de his quib.vt indig.Saly.in.l.si ex cautione.col.mihi.x.C.de nō nume.pecu.z Joan.andr.in.c.cū nuntius.de testi.z Roma.consil.ccxj.exordiente, Allegationes doctoris eximij.col.fina.versi.quo ad vltimū an potest fieri executio zc.z Alexand.de imol.consil.cxlviij.exordiente, Oportune consideratis zc.in primo volu.z Andr.sicu.consi.xlij.exordiente,Sempiterna dignū est memoria zc.col.iiij.in secunda parte.Sed non apparet ꝙ tēpore quo dicta domina Joānona cōstituisse pretenditur dotē ipsi domino Oliuerio pro z nomine dicte domine Agnete,esset ipsa Agneta pauper z indigens:quinimo potius apparet de cōtrario etiā cōfessione partis,quatenus in articulis parte eius oblatis,proponitur z legitur ꝙ Anno domini Millesimo.cccc.xciij.z die.xxv.mensis Maij,z sic ante cōstitutionē dotis postea factā per dictam do.Joānonā,reuerendissimus in Christo pater z do.do.Cardinalis z Legatus eidē domine Agneti donauit z donatiōis titulo cessit z remisit z hoc ex causa dotis z pro se dotanda quandā ipsius reuerendissimi do.legati domū,que cū eēt z sit valoris mille scutorū z vltra, sufficiēs existebat ad dotē dicte Agnetis filie,vt parte huius do.Oliuerij pretēditur spurie z adulterine ex alio procreate ꝙ ex dicto Beneuenuto eius marito.Non sumus igitur in casu dicti.c.cū haberet.et sic in quo de canonica equitate debuerit aut de iure potuerit ipsa do

3 mina Joānona dotare dictā dominā Agnetem.† Cui non obstat quod dicitur in dicta pretensa constitutione,scilicet ꝙ ipsa dederit z in dotem constituerit amore dei,z intuitu pietatis zc.Quoniam respondeo ꝙ licet relictum vel datum pro anima seu amore dei dicatur regulariter esse pium,vt voluit glo.in.l.si quis titio.ff.de lega.ij.z docto.in.l.j.C.de sacrosanc.eccle.Hoc tamen nō est verum quando relictū vel donatum alicui diuiti consanguineo,per id quod voluit glo.in.l.illud.C.de sacrosanc.eccle.vbi etiam dicit Bald.ꝙ si causa pietatis congruit persone,tūc debet intelligi ad pias causas,si vero nō congruit persone tunc non intelligitur ad

4 pias causas,† q̄uis in legatis pijs cesset falcidia.vt in auč.similiter.C.ad legē falcid.Si tamen relinquatur diuiti detrahetur falcidia,licet testator dixerit se relinquere ad pias causas vel amore

5 dei: † quia colorata pietas non est pietas.d.l.illud.prope finem.

versi.nulli danda licentia zc.Ad quod facit quod voluit Pet.de ancha.consi.xxiiij.exordiēte,Videretur prima facie dicēdū zc.facit etiā qz in regulariter prohibitis certo antē casu permissis,non statur verbo dicentis causam permissam subesse.l.qui testamētū.z quod ibi docto.maxime Flori.ff.de proba.l.cū quis decedens.§.codicillis.ff.de lega.ij.z quod voluit Joan.andr.in addi.Specu.titu.de reb.eccle.nō alie.super rubri.Alexā.de imol.consi.lv.exordiente,Cōsideratis verbis di.statuti.col.iij.in primo volu.Pe.de ancha.in dicto consi.xxiiij.ver.est enim hoc regulare.et do.Jason may.in prelu.feud.charta.viij.colum.ij.Non videtur igitur dicta domina Joānona potuisse constituere dotem pro dicta Agnete eius filia.

Preterea supposito ꝙ imo hoc facere potuerit,videt̄ ꝙ ista do.Agnes potuerit in suo ipsius vltimo testamēto,pp̄ter grata seruitia eidē Agneti per dictā do.Joānonam impensa,z in illorū recōpēsatiōnē relinquere z legare

6 pratū zc.† Quoniā certū est ꝙ licet obligatio naturalis que causatur ex solo instinctu nature,z pp̄ter seruitia, que dici solet obligatio antidoralis,nō causet regulariter actionem,habet tamen multos z varios effectus:quorum vnus est ꝙ licet donatio vltra quingētos aureos sine insinuatione,al's nō valeat.l.si quis pro redēptione.§.fina.C.de dona.no.Bar.z alij in.l.modestinus.ff.eo.titu.z Bald.post Guilliel.de cug.in.d.l.illud.C.de sacrosanct.eccle.Tamē si donatio huiusmodi facta sit propter seruitia precedētia,z sic ex causa remunerationis dūmodo seruitia sint equiualentia valet donatio sine insinuatione.l.aquilius regulus.vbi Bart.z plenius Jo.de imol.ff.de donatio.z probatur in.l.fina.in prin.iuncta glo.parua.z quod ibi Angel.C.de iur.do.Bald.in.l.ij.ad fi.C.ne lice.potē.z in.l.si cōmissi.ff.de do.z in.l.iij.C.qui boñ.cede.pos.Cū igitur ipsa domina Joānona constituerit z assignauerit in dotē z pro dote eiusdē do.Agnetis dictū pratum,cū quibusdā domo,terra,z vinea in instrumēto cōstitutionis hmōi latius mētionatis,per que cēsetur eidē do.Agneti res z bona hmōi donasse,per id quod habetur in.l.fi.z quod ibi Bald.C.de do.pmis.vel forte de iu.do.facit.l.fin.§.si a socero.ff.que in frau.credi.l.j.§.accedit.C.de rei vxo.actio.l.ex morte.in fin.C.de pacť.cōuen.l.menia.§.j.cum glo.ff.solu.matri.z est bonus text.in.d.l.fin.in princ.C.de

7 iur.do.† vbi colligit Bar.z Sali.ꝙ cum dos datur marito ab extraneo,q̄tum ad ipsum maritū est datio ob causam,q̄tū vero ad mulierē est donatio simplex.z voluit Oldra.cōsi.mihi.cxvij.exordiēte.Si quis verba donationis diligēter attendat.z cōsil.cxciij.exordiente,Quidā paterfamilias habebat filiā vnicā.col.iij.ver.secūda ratio hoc ipsum probās zc.per hanc ergo cōstitutionē que quatenus cōcernebat dictā dominā Agnetē dici debuit donatio simplex,fuit ipsa do.Agnes obligatiōe antidorali obligata dicte

8 dñe Joānone,z q̄ al's habere poterat effectū de quo supra.† Operatur etiā obligatio antidoralis aliū effectū:quia licet donatio reuocetur pp̄ter ingratitudinē donatarij.l.fin.C.de reuocā.dona.z c.fin.de dona.tū donatio remuneratoria seu facta pp̄ter benemerita nō potest pp̄ter ingratitudinē reuocari.l.si pater.§.fi.vbi gl.

9 ff.de dona.Bal.in.d.l.si cōmissi.ff.de do.† Preterea q̄uis donatio al's phibita existat inter vi.z vxo.cōstante matrimonio,vt pbatur.ff.z.C.de donatio.iter vi.z vxo.Si tamē fiat donatio remuneratoria seruitiorū,illa valet z tenet vt pbatur in.l.quod autē.§.si vir z vxor.ff.de dona.inter vi.z vxo.not.Cyn.Bald.Saly.z moder.in.l.si pater puelle.C.de inoffic.testa.Panor.super rubri.de dona.Et idem patet de donatione facta per patrē filio in ipsius potestate existenti,que licet regulariter non valeat.l.ij.z quod ibi glo.z docto.C.de inoff.dona.z.l.donationes.C.de donatio.inter vir.et vxo.Si tamen illa fuerit remuneratoria valet.vt not.glos.et docto.in autenti.vnde si parens.C.de inoffic.testamen.z in.l.si donatione.C.de colla.Idem de donatione facta per prelatum ecclesie q̄ licet regulariter nō valeat,si tamen fuerit remuneratoria,illa valet.l.iubemus.la seconde.in princi.a cōtrario sensu,z quod ibi Barto.z docto.C.de sacrosanc.eccle.c.relatum.z.c.cum in officijs.de testa.et quod not.Barto.in proemio digestorū colum.fin.Joan.and.in additio.Specu.titu.de reb.eccle.non alie.super ru-

10 brica.facit.l.iusta.et.l.etiam.§.j.ff.de manumis.vindi.† Et idem de donatione rei immobilis facta per pupillum aut eius tutorem,que licet non valeat etiam cum decreto.l.fina.§.cum antem.C.si maior fac.et.l.j.post principium.ff.de tute.z ratio.distrahen.Si tamen illa fiat propter benemerita,tenet secundum Roma.qui ita not.in.l.si ante nuptias.ff.soluto matrimo.Pro quo facit l.cum plures.§.cum tutor.ff.de administratio.tuto.et not.in dicto.c.cum in officijs.et.c.relatum.et quod dictum est superius de alienatione facta a prelato,et quod voluit Bartol.in proemio digestorū.colum.fina.Fateor ꝙ contrarium tenuit Francis.de are.consilio.xxiiij.exordiente,Quatuor dubia zc.Sed primum dictū

magis placuit domi. Jaso. in. l. ex hoc iure. colum. xiiij. ver. vndecimus defectus. ff. de iusti. ⁊ iur. † Etiam videmus ꝙ licet donatio omnium bonorum vel alicuius partis ipso iure reuocetur per superuenientiā liberorum. l. si vnꝙ. C. de reuocan. dona. not. Bar to. in. l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. ⁊ alij in locis infinitis. Si tamē donatio fuerit remuneratoria, illa nō reuocatur per natiuitatem liberorum, vt voluit Angel. in. d. l. si vnꝙ. motus quia illa. l. ponit nouum casum exorbitantem a regulis communibus, ergo debet intelligi in propria donatiōe que ex mera liberalitate procedit. l. j. in princip. ff. de donatio. † non autem in remuneratoria que non est proprie donatio. Idem quod Ange. tenuit Roman. consil. xxvj. exordiente, Pro decisione ⁊c. col. iij. Alexan. de imol. consi. xl. exordiente, Super primo dubio quo queritur ⁊c. in quarto volu. Hos effectus ⁊ alios multos voluit domi. Jason may. in dicta. l. ex hoc iure. colum. xj. ⁊ multis sequē. multos etiam ponit And. sicu. consi. xxvj. exordiente, Sapienter scripsit doctissimus apud grecos Plato. colum. xij. in secunda parte. Si ergo in predictis casibus valeat donatio remuneratoria seu facta in compensationem benemeritorum, cur nō ⁊ in casu de quo queritur, eo quia vt predixi, donatio remuneratoria non dicitur donatio. l. sed et si lege. §. consuluit. ff. de petitio. heredi. l. aquilius. et. l. si pater. ff. de donatio. Sed est quedam permutatio, vt voluit Bal. in dicto. §. consuluit. idem dicit Panormi. extra de donationibus in rubri. ⁊ Francis. de are. consi. xvij. exordiente, Consideratis ⁊c. colum. vj. ver. quedam est donatio reciproca. ibi, donatio enim vsꝙ ad merita ⁊c. Quemadmoduꝫ ergo nō videbatur esse prohibita vera permutatio inter prefatas do. Joānonā ⁊ Agnetez ex eo capite quo pretenditur eadem Agnes fuisse filia adulterina, ita nec videbatur ex eo capite prohibita donatio remuneratoria, iuxta cōcurrētiam meritorum. Et ita non obstante dicta pretensa incapacitate, videtur ipsa Agnes potuisse donare pratum cuius valor non excedebat res donatas, cuꝫ pratum ipsum de rebus eidem Agneti donatis extiterit. † Facit quod voluit glo. in. l. qui testamentū. ff. de probat. vbi not. spurium titulo emptionis posse acquirere etiam a patre. quam glo. secutus est Bald. in dicta. l. si is qui. ff. de vulga. ⁊ pupil. vbi etiam Pau. de ca. idem videtur tenere. Et ibi dicit Alexan. de imol. hanc opinionem esse sustentabilem. Quēadmodum ergo spurius potest emere etiam a patre, ita videtur dicta domina Joannona potuisse acquirere dictum pratum titulo donationis remuneratorie: quia vt predixi, ista non est donatio: sed magis quedam permutatio. Et sic titulus onerosus qui non videtur inter tales prohibitus. † Quemadmodum nec prohibetur inter coniuges, quando cessat suspitio fraudis. l. quod autem. §. si maritus. ff. de donatio. inter vir. et vxo. quod etiam voluit Alexand. de imol. in dicta. l. si is qui. colum. v. ad fin. Hic autem cessat presumptio fraudis: quia hoc certum est, et ita ponit ⁊ asserit idem domi. Oliuerius ꝙ pratum ⁊ alia predicta que de bonis eidem domi. Joānone existebant fuerunt per eam sibi constituta ⁊ assignata in dotem ⁊ pro dote dicte quōdam do. Agnetis. Et si contra predicta opponatur de. l. j. C. de natu. libe. vbi est sermo de donatione ⁊ venditione. Dico ꝙ illa nō obstat. Pro quo causa breuitatis remisisse sufficiat ad not. per Alexand. de imol. in. d. l. si is qui. colum. vj. ver. nec obstat dicta. l. j. ⁊c. Cōcludo ergo ꝙ dicta do. Agnes videtur potuisse donare dictum pratum prefate domi. Joānone in recompensationem seruitiorū sibi impensorum. † Ergo ⁊ relinquere vel legare arguendo de cōtractu ad vltimam voluntatem, quod licet. l. seruum filij. §. eum qui chyrographum. et quod ibi doctores. ff. de legat. j. et. l. pactum inter heredem. ff. de pactis. Nisi forte quis dicat argumen. huiusmodi non procedere in hoc casu, † cum facilius vt dicunt multi presumatur fraus in vltima voluntate ꝙ̄ in contractu. Sed istud non obstat, cum hic presumi non valeat fraus aliqua vtpote vbi apparet de veritate constitutionis dotis consistente in prato relicto et alijs.

Consilium. CCVI.

De vniuersitate non obligata pactis priuatorum.

Summarium.

1 Uniuersitas an possit conueniri per pacta inita per priuatos etiam nomine vniuersitatis.
2 Uniuersitas priusꝙ obligetur quid interuenire debeat.

Viso istrumēto quarundā cōuentionū ⁊ pactorū olim Anno videlicet domini Millesimo. cccclx. ⁊ die xxvj. mensis Octobris celebratarū ⁊ initarū, per ⁊ inter venerabilē ⁊ religiosum virū dominū Dalmatiū de vaesco priorē pontis barreti, nobilē Joannē de vaesco eius fratrē, filium ⁊ procuratorem assertū nobilis Alisie de taulinhano domine Rupisfortis, ⁊ nobilē Ayneriū de podio dominū Ruppis prope Altumcampum ex vna parte. Et probos viros Joannē fengerij al's rossignol, Sonetū bossie, Antoniū de curte, Jacobū pomerij, Petruz mesardi, al's galan, ⁊ Uinsonum ferrerie habitatores dicti loci Ruppisfortis nominibus eorū proprijs ex alia parte. † Dico ⁊ respōdeo vniuersitatē ⁊ homines, ⁊ presertim alios loci predicti Ruppisfortis non potuisse nec posse cōueniri aut cōpelli, ad id ad quod nobilis ⁊ generosus vir Jacobus de podio modernus dominus Ruppisfortis eos cōpellere nititur ⁊ satagit, scilicet ad faciendū valatum seu bedale vel aqueductū pro cōducenda aqua ad quoddā molēdinum quod nouiter cōstruxisse ⁊ fecisse dicitur dictus nobilis Jacob⁹. Tū qꝛ in instrumēto hmōi nulla mētio habetur seu sermo, saltem quem reperiaꝫ, de aqueductu huiusmodi. Tum ⁊ quia particulares superius mētionati, ⁊ qui fecisse dicūtur cuꝫ dictis nobilibus cōuentiones ⁊ pacta de quib⁹ in instrumēto superius mētionato, illas inierunt ⁊ fecerunt nō quidē nomine vniuersitatis vel suis ⁊ aliorū hominib⁹, sed dūtaxat suis proprijs noībus. Quo fit vt ad cōuenta ⁊ promissa cōueniri nō valeant seu possint nisi inibi nominati siuiuant, alioquin eorū heredes. Et istud nō habet dubiū. Tum ⁊ qꝛ supposito citra preiudiciū veritatis ꝙ prefati Joānes fengerij, Sonetus bossie, ⁊ alij superi⁹ mētionati, cōtraxissent nō solū suis proprijs nominib⁹, sed etiā nomine vniuersitatis ⁊ aliorum, hoc tamē nocere nō deberet nec obesse de iure posset. Et quidem nō alijs nominibus quos obligare nō poterāt: vtpote nō sibi subiectos, ⁊ qui nec hereditario iure eisdeꝫ successerunt. † Non etiā nomine vniuersitatis: quia illa obligari nō poterat sine presentia ⁊ decreto magistratus, ⁊ quia etiam nō apparet ꝙ omnes vocati extiterint, ⁊ ꝙ due partes horum omnium interfuerint in actu: quod tamē videbatur necessarium, per id quod not. Bar. in l. quod maior. ff. ad municipa. ⁊ in. l. ij. C. de decuri. lib. x. Possunt ⁊ alia multa induci ad predicta: sed quia hec sufficiūt vlterius nō insisto.

Consilium. CCVII.

De lignis sine licētia domini nō vendēdis, ⁊ de insula in flumine nata, ⁊ de probatione possessionis immemorialis.

Summarium.

1 Appellationi renūtiasse, an videatur soluēs quod per sententiam condemnatus est.
2 Insula in flumine nata cuius sit. nu. 8.
3 Regalie per quot tempus prescribantur.
4 Cōsuetudo immemorialis facit ius ⁊ inducit priuilegium.
5 Possessio lōgissima ⁊ immemorialis qualiter probanda.
6 Fama probationem lōgissime possessionis multum iuuat ⁊ antiquissimū dominium, ⁊ an plene probet in excedentibus hominū memoriam. nu. seq.
7 Probatio semiplena ⁊ minor in antiquissimis vicē plene probationis obtinet.
9 Domini terrarum et locorum qualiter habeant eorum intentionem fundatam.

Christi noīe iuocato. Viso casu pte vniuersitatis Ualislarderij ⁊ dubijs ex casu hmōi elicitis. Dico ⁊ rñdeo ad dubia hmōi put infra. Et pmo ad pmū, ꝙ cū honorabiles viri Joānes alardi, Antoni⁹ boneti, ⁊ Joānes roche cōdēnati extiterint, p eo qꝛ sine licētia magnifici dñi vicecomitis Tallardi ⁊ suoꝝ officiarioꝝ nem⁹ seu partē nemoris in titulo ɔtra eos oblato designatiuē vēdiderant quibusdā extraneis, nō oberit solutio cōdēnationū pdicte vniuersitati vel hominib⁹, nisi cōtenderēt ⁊ ptenderēt vniuersitas ⁊ hoīes hmōi se posse vēdere dictū nemus aut partē illi⁹ etiam sine licētia eiusdē magnifici domini ⁊ suorum officiariorū,

eo enim

1 eo em̄ casu† q2 expediret eis prosequi appellationē parte dictorū Alandi, Boneti, ꝛ Roche interiectū nō esset pendēte illa solutio faciēda, ne sic viderētur soluētes renūtiare eorū appellationi. Sed si de hoc nō cōtendant sed fateātur se nō debere aut posse vendere extraneis dictū nem⁹ aut partē illi⁹ sine licētia dicti dn̄i vicecomitis aut suorū officiariorū, puto ꝙ soluēdo sibi nō preiudicabunt, postq̄ illi ideo apparent fuisse condēnati: q2 nemus seu partē illi⁹ extraneis sine licētia predicta vēdiderāt, ipsi etiā ꝛ hac causa fuerāt intitulati. Et sic ꝛ titul⁹ ꝛ sentētia restringūtur ad hoc q2 vēditio facta est sine licētia. Aduertāt tñ imposterū dn̄i sindici ꝛ hoīes quādo ꝓ facienda dicti nemoris, aut partis illius hoībus extraneis venditione. Postulabūt licentiā a dicto dn̄o vicecomite aut eius officiarijs qd eis respōdebitur. Et si aliter rn̄debitur vel fiat q̄ fieri cōsueuerit, qđ dico ne colore dicte cōdēnatorie snīe vniuersitas ꝛ hoīes p̄fati turbētur vel al's molestenꝛ, ꝓpter forte denegationē licētie que concedi consueuit. Et si ita fieret esset ꝓuidendū.

2 †Ad secundū quesitū dico et respōdeo ꝙ illa insula seu ysela de qua in dicto casu nō est de regalijs aut iuribus regalibus, sed de iure accreuit illis qui ꝓpe durētiā, ꝛ ab illo latere predia habebāt. Et si mediā partē fluminis teneat illa de iure est cōis eorū qui ab vtraq3 parte fluminis ꝓpe ripā predia possidēt. l. inter eos. ꝛ l. seq. ff. de acqui. re. domi. ꝛ. §. insula que in mari. versi. at insula in flumine ꝛc. cū suis simi. institu. de re. diui. Et supposito citra preiudiciū veritatis ꝙ predicta insu

3 la seu ysela esset de regalijs prout nō est. † Si tamen verū est ꝙ vniuersitas ꝛ hoīes dicte vallis fuerint ab antiquissimis tēporib⁹, et al's a tēpore de cui⁹ initio aut ꝯtrario memoria hominū nō existit ꝛ hodie sint in possessiōe seu quasi in ea immittēdi, tenēdi, ꝛ depascēdi eorū aīalia, ꝛ al's pategandi ꝛ lignerādi seu boycherādi, nō essent ꝓut nec sunt vniuersitas ꝛ homines predicti in possessione hmōi inquietandi, turbādi, aut molestādi: q2 per tēpus predictū prescribūtur etiā regalie, per id quod habetur in. c. super qbusdā. §. preterea. de verbo. signi. ad quod facit qđ habetur in. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. ꝛ quod no. Bart. in. l. si publicanus. §. in vectigalib⁹. ff. de publi. Alua. ꝛ Prepo. in. c. vnico. que sint regalie. ꝛ quod voluit Hosti. in. d. §. preterea. sup x̄bo, nō

4 extat memoria, † vbi dicit ꝙ illa cōsuetudo cuius nō extat memoria ius facit ꝛ priuilegiū inducit. Pro quo allegat dictū. §. preterea. l. de quibus. ff. de legi. c. quid ꝓ nouale. c. j. ff. de verbo. signifi. l. quo iure. §. duct⁹ aque. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. l. prima. §. fina. ff. de aqua pluui. arcē. c. hoc quippe. iij. q. vj. c. cōquestus. ix. q. iij. c. mos antiquus. dist. lxv. ꝛ l. testamēta. C. de testa. idē sensit glo. in. c. j. ad

5 fi. de prescri. in. vj. † Et poterit ꝓbari hec lōgissima possessio, si tamē ita res se habeat, iuxta ꝛ secundū theoricā quā ponit glo. ꝛ docto. in. d. c. j. de prescrip. in. vj. Inno. in. c. veniens. de verbo. signifi. Hosti. in. d. c. quid per nouale. ꝛ Specu. ti. de proba. §. probare autē. versi. vltimo queritur ꝛc. ꝛ Bal. in auē. quas actiones. colū. fin.

6 C. de sacrosanc. eccle. † ad probandū hanc longissimā possessionē etiam multū proderit fama, per id qđ voluit Ange. in. l. at qui natura. §. cū absente. ff. de nego. gest. Bal. in. l. ꝓprietatis. C. de ꝓba. Panor. in. c. inter dilectos. col. iiij. de fid. instru. Bal. in. l. conuēticulā. colū. v. de episco. ꝛ cleri. ꝛ cōsil. cxxxiij. exordiēte, Verba laudi sic dicūt ꝛc. Frā. de are. cōsi. xxxvj. exordiēte, Casus talis est ꝛc. col.

7 iij. † vbi dicit ꝙ in antiquissimis illa ꝓbatio q̄ al's esset semiplena, ꝛ minor adhuc obtinet vicē plene sicut fama ꝑ quā ꝓbatur dominiū antiquissimū, ꝛ vt verba enūtiatiua cōtēta in priuilegijs ꝛ instrumētis, ꝛ ꝙ in excedētib⁹ hominū memoriā fama plene ꝓbet. voluit etiā Frā. de are. in. c. veniēs. le. j. col. penul. de testi. dicens ꝙ Bar. hanc opinionē tenet vt refert Bal. in. d. l. conuēticulā. Hāc etiā sequit idē Bald. in. d. l. ꝓprietatis. ꝛ in auē. quas actiōes. q. vlti. ꝛ Ange. in. d. l. at qui natura. §. cū me absente. vbi est glo. ff. de nego. gest. ꝛ sequitur Anto. de butri. in. d. c. veniens. de testib. ꝛ. c. quid ꝓ nouale. ꝛ inducit ꝓ hoc bonā rationē quā breuitatis causa nō refero. Fran. de are. in. d. c. veniens. col. penul. Idē sequitur do. Jason may. in repetitione. l. admonēdi. charta. xxxj. col. j. Ubi igitur prefatus magnific⁹ do. vicecomes vellet aut conaretur in predictis turbare vel molestare predictā vniuersitatē, ꝛ hoīes opponant de hac possessione seu quasi antiquissima ꝛ articulent de ea oportune ad fines facilioris probationis.

8 †Adijcio predictis ꝙ vbi idē do. vicecomes pretēderet istā insulā seu yselā esse suā, ꝛ se in illi⁹ dominio seu quasi fundare intētionē de iure cōi, ꝓ eo q2 illa sita est in dicto vicecomitatu vel al's i territorio ꝛ iurisditiōe eiusdē magni

9 fici dn̄i, ꝙ istud de iure nō procedit: † q2 licet quoad iurisditionē in dicto vicecomitatu ꝛ terris fundet intētionē suam de iure cōi, non tamē illā fundat quoad dominia particularium rerum inibi existentium. Pro quo allegasse sufficiat not. per Hosti. Joā. and. Panor. ꝛ docto. in. c. nimis. de iureiurā. ꝛ Panor. in. c. si diligenti. col. j. de prescrip. Que omnia dixerim ꝛc.

Consilium. CCVIII.

☞ De donatione absenti facta coram testibus in scriptis non redacta in qua non interuenit nuntius vel epistola, sed tantū presentia patris ipsius donatarij.

Summarium.

1 ☞ Donatio an teneat licet non fuerit redacta in scriptis si hoc per testes probetur.
2 Testes ad cautelam futurorū ꝛ ad eternam rei memoriā, ante quādo recipiendi ꝛ quomodo.
3 Testes duo aut tres an sufficiant ad deponendū de donatione.
4 Donatio presentiā donatarij an requirat, ꝛ in absentia illius an aliter q̄ per nuntiū vel epistolā fieri possit. nu. 9. 14. 15. 16. 18. 20. ꝛ vtrū habeat verū in omnibus cōtractib⁹ q consensu celebrātur.
5 Donatio pauperibus facta an requirat presentiam ꝛ qualem.
6 Statutū emanans ab eo qui superiorē nō recognoscit in suo territorio, an habeat talem legis vim qualem imperator suis prebet.
7 Insinuationi donationis summā legalem excedentis sine iuramēto renuntiari efficaciter an possit.
8 Legum austeritas per pactū remitti an possit.
10 Lex ad actus validitatē voluntatis denuntiationē exigens nec a quo fiat exprimit, an sufficiat illam a quocunq3 fieri.
11 Sponsalium contractus perfectionē accipere an possit si per quēcunq3 indifferenter voluntas vnius ex sponsis alteri innotescat.
12 Legis verba generaliter loquentia restrictionem regulariter an admittant.
13 Uerbū in legibus nullum debet esse sine virtute operandi.
15 Restrictio non admittitur lege non restringente.
16 Contrahentium qualitates pares esse debent.
17 Argumentū de contractu mandati ad contractū donationis an bonum, ꝛ an mandatum sine nuntio vel epistola perfici possit.
18 Ueluti, aduerbium qualiter stet.
19 Regula per exempla restringi non debet.
21 Dominium rerum donatarū per earum apprehensionem sciente ꝛ patiente donatore an transferatur in donatarium non obstāte donationis nullitate.
22 In alternatiuis sufficit alteram partem esse veram.
23 Testes produci ꝛ audiri coram quo iudice debeant.
24 Citandus est ille de cuius preiudicio agitur.

Christi noīe inuocato. Uiso cōsultationis themate mihi exhibito parte honorabilis iuuenis Joānis de morano ciuis Arelatēsis ꝛ dubijs ex themate hmōi elicitis. Dico ꝛ rn̄deo ad dubia hmōi ꝓut īfra. † Et primo ad primū

1 dico ꝛ rn̄deo ꝙ cū de donatione de qua in casu cōfectū nō fuerit instrumētū, ꝛ in ea īterfuerint testes q adhuc viuāt, illi possunt ad eternā rei memoriā examinari ꝛ audiri ad postulationē dicti Joannis possessoris

2 bonoꝝ donatorū. † Et sic forte futuri rei ꝛ in cui⁹ potestate nō est qn̄ cōueniat ꝑ pretēsos heredes nobilis quōdā viri Jacobi de morano donatoris. c. alberic⁹. de testi. ꝛ. l. fin. C. de vsu. pupil. ꝛ qđ voluit Bart. in. l. i lege aqlia si deletū. col. fi. ver. scđo casu qn̄ ex parte rei. ff. ad leg. aql. Bar. ꝛ doct. in auē. si qs aliqđ. C. de testi. Cano. i c. qm̄ frequēter. in prin. vt lit. nō cōtest. De quo etiā ꝑ Jo. Pe. ferra. in sua practi. titu. for. capi. quan. testes ꝓdu. ad eter. rei memo. Et cōsulo ꝙ fiāt articuli in qbus articulenꝛ de donatiōe de qua in dicto casu. Et petaꝛ in cōclusione ab egregio viro dn̄o iudice ciuitatis Arelatis eius officiū implorando vt ad eternā rei memoriā examinētur ꝛ audiātur testes qui fuerāt p̄sentes in dicta donatione. Et vocatis illis pretēsis heredibus offerrētur articuli dicto domino iudici, ꝛ deinde ꝓducanꝛ testes: ꝛ poterit produci etiā egregius vir dn̄s Claudius de oliuerijs iuriū licentiatus, qui tēpore facte donatiōis iudex erat Arelatis ꝛ illi interfuit. Et per hoc patet responsio etiam ad tertium quesitum.

3 †Ad secundum quesitū dico ꝛ respondeo ꝙ si de donatione predicta deponant sufficiēter duo aut tres testes idonei, illa per eos probabitur fuisse facta. l. vbi numerus. ꝛ quod ibi gl. ff. de testi. Facit quod habetur in regula pluralis locutio. ꝛ quod ibi glo. ff. de regu. iu. in sexto. † Sed superest

4

difficultas & quidē magna, an donatio hmōi valuerit. Et videtur prima facie q nō. Tum quia nō apparet q tēpore donatiōis huiusmodi Joānes donatarius fuerit presens & acceptās, aut q aliꝰ donationē hmōi pro ipso acceptauerit, quod tamē videbatur esse necessariū: quia licet donatio fieri possit absenti. l. absenti. ff. de dona. l. qui absenti. ff. de acqui. posses. & l. nec ambigi. C. de donatio. Nihilominꝰ tamē in ea videtur esse necessarius interuētus nuntij vel epistole vt fiat declaratio volūtatis donantis, ei in quē donatio cōfertur prout necesse est in ceteris cōtractibus quos lex vult posse cōsensu contrahi. l. j. in fi. ff. de cōtrahen. emptio. l. consensu. ff. de actio. & obliga. l. qui autē. §. si. cum. l. seq. ff. de cōstitu. pecu. et l. labeo. cum suis simili. ff. de pac. & q in donatione ad sui efficaciā opus sit presentia donatarij, vel alterius qui p eo donationē recipiat, voluit glo. & sequuntur docto. in. l. illud. C. de sacrosan. eccle.

5 †quod pcedit etiā si fiat donatio pauperibus, vt magis cōiter volunt docto. in. d. l. illud. & Joā. and. in addi. Specu. titu. de instru. edi. q. lxvij. in addi. exordiente, Constat q tenet institutio pauperum.

6 †Cū & qr in donatione predicta nō videtur fuisse seruata solēnitas statuti dominicalis, cassantis, & annullantis donationes inter viuos excedētes summā decē florenorū si fiant non obseruata solennitate de qua in ea. hoc aūt statutū cum emanauerit ab eo qui legem condere poterat, & qui etiā in prouincia superiorē nō recognoscit habet vim legis, & talem qualē lex ab imperatore cōdita habet in imperio de quo nō dubitatur, nec videtur q renūtiatio statuti predicti quā fecisse dicitur dictus quondā nobilis Jacobꝰ donator valuerit. Pro eo qr solennitas de qua in ipso statuto introducta est ad falsitates euitandas siue depellēdas,

7 † quēadmodū ergo nō potest efficaciter renuntiari insinuationi donationis summā legalē excedentis sine iuramento, vt voluit Uincen. in. l. sancimus. C. de donatio. Jaco. de belloui. in quadā questione per eū disputata, & sequitur Joan. and. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. in vlti. addi. Barto. in. l. modestinus. ff. de dona. & in d. l. sancimus. & Saly. in. l. penul. C. de dona. & Bald. in. d. l. illud. quam opinionē etiam sequitur Joan. de imol. dicens illā esse cōmunē in sua solenni repetitione. c. cū cōtingat. charta antepenul. col. iiij. versi. circa quartā quando fit donatio &c. de iureiurā. Quāuis Guido de suza. in. d. l. illud. & in. l. penul. C. de dona. put refert

8 Joan. and. in dicta addi. tenuerit q valeat renūtiatio: † quia austeritas legū potest per pactū remitti. l. queritur. §. si venditor. ff. de edili. edic. l. fina. circa fin. C. de tempo. appella. & l. si quis in conscribēdo. C. de pac. Sed vt prediri, prima opinio est communis & quā docto. cōmuniter sequūtur in. d. l. illud. Ex quibꝰ videtur donationē predictā, etiā si illa probetur fuisse inefficacē, & propterea bona donata nō pertinere ad dictum Joannem.

9 † Sed his non obstātibus videtur sub correctione cuiuslibet melius sentiētis, q immo valuerit & valeat donatio de qua queritur, postq̄ certū est donationem huiusmodi fuisse denuntiatā ipsi Joāni, & vt puto per honorabilē virū Bernardū eius patrē, & deinde illā per eum acceptatā. Pro quo induco dictā. l. nec ambigi. C. de donatio. vbi tex. nec ambigi oportet donationes etiā inter absentes, maxime si ex volūtate donantiū possessionē, hi quibus donatū est nanciscātur validas esse vbi attendēda sunt verba. l. dicētis donationē q̄uis absenti factā validam esse dummodo donatarius ex donātis volūtate nāciscatur, hoc est adipiscatur possessionē rei donate. Nec aliter apparet d. l. necesse fore. q ex nūtij seu epistole destinatione donantis volūtas donatario innotescat. Et ita videtur sufficere vndecunq illa fuerit sibi relata. Ad hoc etiā facit. l. itē veniūt. §. a quo. ff. de petitio. heredi. vbi dicit tex. a quo denūtiatum est senatus non exigit,

10 quecūq ergo fuit qui denuntiauit sufficiet. † Probat ergo ibi q cū lex ad actus validitatē exigit denuntiationē volūtatis vel alterius cuiusuis rei fieri parti nec exprimit a quo fiat, sufficit illā fieri a quocūq. Preterea pro hoc facit. l. in spōsalibus. la. ij. ff. de spōsa. vbi dicit tex. in sponsalibus cōstituendis parui refert per se an per nūtium vel epistolam, an per aliū hoc tractum est: vbi attendē

11 dum est ad illa verba, an per alium, † quoniā illa vidētur decidere casum q contractus sponsaliū qui solo consensu perficitur. l. sufficit. ff. de sponsa. & c. cum apud. eo. tit. perfectionem accipit, nō solum si per nuntium aut epistolam voluntas vnius ex sponsis alteri innotescat, sed etiam si per quēcunq alium, cui de volūtate eius cuius intentionem refert constiterit. Nisi forte quis dixerit verbū

12 illud, an per alium, esse referendū ad procuratorem. † Sed istud nō procedit: qr sic verba legis generaliter loquentia restrictionem assumerent quod non fit nec admittitur regulariter. l. j. §. generaliter. ff. de lega. prestan. & l. in fraudem. cum simili. ff. de testamē. mili. Preterea cum in dicta. l. in fraudem, & in verbis precedentibus illa verba, an per alium, expressisset iurisconsultus de nuntio, ipse tacite per identitatis rationem videbatur expressisse de procuratore, & sic si illud verbū, an per alium, referretur ad procuratorem illud repeteret iam dictum & nihil operaretur, quod non videtur

13 esse admittendū: † quia nullum debet esse verbum sine virtute aliquid operandi cum potest, vt in prima cōstitutione. C. §. quibus. l. si quādo. ff. de lega. j. & c. si papa. de priuileg. in. vj. Pro quo facit quod voluit Bald. C. de cōtrahen. emptio. in. ix. q. Alex. de imol. consil. cxvij. exordiente, Uisis supra narratis. in prio vol. & in alijs multis. & Andre. sicu. consi. lxj. exordiente, Scribitur sapientie septimo. Optaui & datus est mihi sensus. colū. x. et in alijs multis

14 consilijs. & Roma. consi. lxxxiij. ad fi. † Etiā pro premissis scilicet q donatio predicta valuerit. facit. l. fi. C. si quis alteri vel sibi. vbi dicit tex. Eo etiā manifeste cōstituto vt inter absentes per mediā personā veluti per nūtium vel per epistolā talis cōtractus perfici possit. Ubi attēdēdum est q legislator cōtractum emptionis de quo ibi qui & consensu perficitur voluit explicari vnius contrahētis volūtate alteri declarata, nō solū per nūtium vel epistolā, sed etiā per aliam intermediā personā, & consequenter quācunq aliā que etiā de per se motu proprio referat volūtatem alterius ex con

15 tractibus. † Cū enim eo verbo, mediā personā, lex absolute locuta sit, nō est nostrū illud restringere ad personā procuratoris. l. de pretio. ff. de publi. in rem actio. l. iij. ff. de offic. presi. & c. ad audientiam. de deci. Ex quo enim lex voluit cōtractus hmōi ex nudo cōsensu perfectionē recipere cōsequenter voluit vt sufficiat quomōcunq de eo inter partes cōstiterit, adeo vt nec attēdatur modus per quē constitit. ar. l. cum seruus. ff. de verbo. obliga. ibi, dū dicit quia non queritur a quo manumittatur, sed vt manumittatur.

16 † Preterea etiā facit ad premissa: qr nō est dubiū regulā esse vt pares esse debeāt cōtrahētium qualitates. l. si cum dies. §. si arbiter. & l. sed si interpellaui. §. si ex altera. & l. si de meis. in prin. ff. de arbi. l. cū pro pecunia. C. de solu. l. cum emptor. ff. de rescin. vēdi. & l. fin. cum simili. ff. de acceptila. Sed vt cōtractus ipse qui cōsensu contrahitur perfectionē accipiat nō requiritur q voluntas donatarij cum per donantē ad sui volūtatis declarationē nūtius vel epistola missa est eidē donāti similiter declaretur per nuntiū vel epistolā, sed sufficit vt a quocunq declaretur, vt voluit Archid. in. c. nec illud. xxx. q. v. ergo pari ratione dicendū videtur nō requiri de necessitate q volūtas donātis declaretur donatario per nūtium vel epistolā, sed sufficere quocunq modo seu a quocunq declare-

17 tur. † Pro eo autem dicto Archi. videtur bonus casus in cle. j. de procura. vbi patet q ad perficiendum contractum mādati, nō est opus voluntatē mandatarij qui literas a mandāte recepit innotescere per nuntiū vel epistolā, sed sufficere mādatariū ipsum absq protestatione literas mandātis accepisse. Qm̄ tunc eo ipso tacite cōsentire videtur in hoc videlicet vt fiat pcurator. Ecce ergo casū expressum q licet mandāti & literas destinanti nō cōstet de voluntate mādatarij per retromissionē literarū vel nuntij, tamē contractus mādati perfectus est. Ad idē facit. l. si filiusfamilias absente. cū ibi not. ff. ad macedo. & quod no. Bart. in. l. quo enim. ff. rem ra. habe. Insuper etiā pro premissis facit. l. cōsensu. ff. de actio. & obliga. & §. ideo. insti. de obliga. ex consen. quorū iurium verba de contractu qui cōsensu perficit loquētia sunt hec. Unde inter absentes quoq talia negotia cōtrahentur veluti per epistolā vel per nuntium, etiam in. d. l. fin. C. si quis alteri vel sibi. dicitur vt inter absentes per mediam personam veluti per nuntium vel per epistolā &c.

18 † vbi notanda est dictio illa veluti, que stat exemplificatiue. Et sic attento q tex. illi de nuntio vel epistola loquentes exemplificatiue procedant cōtinent casum q etiam nō declarata voluntate per nuntiū vel epistolam sed aliter vndecunq & per quēcunq de volūtate constet inter contrahentes perficiantur cōtractus huiusmo-

19 di: † quia notissima est iuris regula vt per exēpla regula ipsa non restringatur. Et ideo non solū in eis ipsa locū habeat sed in alijs quibuscunq conformibus. l. damni infecti stipulatio. ff. de dam. infec. l. j. §. quod vulgo. ff. de vi & vi arma. & l. regula. §. et licet. ff. de iur. & fac. igno. Postremo ad idem facit. c. si tibi absenti. de prebē. in sexto. vbi voluit text. collationē beneficij que est quedam donatio. c. fin. de offi. vica. in. vj. fieri posse absenti nec ad eius validitatem declarat ibi papa necessarium fore q collatio beneficij declaretur vel intimetur illi per nuntiū vel epistolam cui facta est.

Nec p̄missis refragatur seu

20 obstat dicta. l. j. in fin. cum suis simili. ff. de cōtrahen. emp. † Quoniam respondeo q licet dicant contractum, qui consensu celebratur perfici per nuntiū vel per epistolā, non tamen negāt quin etiā si per quemcunq alium voluntas vnius ex contrahentibus fuerit alteri declarata, cōtractus ipse perficiatur. Ex quibus infertur q cum dictus Joannes donatarius voluntate dicti nobilis Jacobi quomodocunq declarata possessione bonorū donatorum consequenter fuerit & sit donatio ipsa pfecta, quod aūt volūtate ipsiꝰ donātis bona pcperit ex hoc manifestatur q semel de eiꝰ volūta-

te vel

te vel constitit vel constabit que durare presumitur.c.maiores.de baptismo.c.a nobis.la grande.de senté.excõ.l.cũ tacitã.z.l. quinquaginta.ff.de proba. Et ita esto q̃ tẽpore facte donationis dict⁹ Joánes nõ fuerit presens vel alius pro eo recipiens z acceptãs, videtur nihilominus donatio valuisse, quod etiam voluit Romañ. per premissa.consi.ccxcv. Et facit ad repulsionem dicte impugnationis q̃ prefatus Bernardus de morano dicitur fuisse presens z petijsse instrumẽtũ de donatiõe, z ita videtur satis illã acceptasse

21 pro z nomine Joãnis eius filij.† Preterea supposito citra preiudiciũ veritatis q̃ donatio hmõi nõ fuisset perfecta q̃tum ad contractũ, pro eo q̃ pretenditur q̃ in ea nõ interuenerint organa media que requirũtur in donatiõe, illa tamẽ fuit perfecta quoad hoc vt dñium rerũ donatarũ per earũ apprehensionẽ postea factã per ipsum Joannẽ in eũ trãslatũ extiterit z sibi acquisitũ, per id quod sub verbo forte voluit Bald.in.d.l.nec ambigi.C.de donatio.vbi Alexan.de imol.in addi.mandat ista verba diligẽter notari. Nec mirũ si non obstãte nullitate donationis dicam dominiũ rerũ donatarum, quas postea sciẽte z patiente dicto nobili Jacobo donatore fuisse translatum in Joannẽ donatariũ, vt videri potest per id quod not.glo.Barto.z docto.in.l.sub pretextu.C.de transact. glo.Bar.z docto.in.l.elegãter.in prin.ff.de dolo.z Bal.in.l.contractus.colũ.penul.versi.sed queritur quid si res traditur zc.C.de fide instru. Dicitur autẽ idem quondam nobilis Jacobus bona donata ideo tradidisse ipsi Joãni, pro eo quia eo vidente z patiẽte dictus Joannes bona huiusmodi tenuit z possedit.

Ad secundũ oppositũ quod fiebat de omissione solennitatis. Dico z respõdeo q̃ vel copia dicti pretẽsi statuti quaz penes me habeo est incorrecta, vel illud nõ obstat. Dicitur eñi in copia, z in ea parte que proposito deseruit interueniat, seu interuenire debeat z sit necessariũ alterũ ex sequẽtibus videlicet viguerij seu baiuli, z iudicis ordinarij loci in quo fiet donatio cõscientia z approbatio postq̃ agnouerit causam honestã faciendi, z in eo fraudẽ cessare. Et postea subijcitur aut coniunctorũ seu propinquorũ zc. Et ita nõ videtur statutũ exigere copulatiue seu coniũctim presentiã magistratus qui causam agnoscat z approbet, z coniunctorũ seu propinquorũ vel affinium aut aliorũ de quibus ibi. Sed exigit alterũ hoc est vel presentiã magistratus vel q̃ donationi intersint coniuncti seu propinqui vel affines zc. propter illa verba, alterũ ex sequẽtibus. z illa, aut coniũctorũ. per que apparet statutuz loqui alternatiue z non copulati-

22 ue.† In alternatiuis aũt sufficit alterã partem esse verã. vt no. Joan.and.in.c.venerabilẽ.super verbo, noluerunt.de elect.z glos.in cle.j.super verbo, aut.de conces.preben.z in cle.j.super verbo, aut. de reb.eccle.nõ alie. Et quia in dicta donatione interuenit presentia z consciẽtia nobilis z egregij viri dñi iudicis Arelatis, hoc videtur suffecisse etiã si non interuenerint coniuncti, propinqui, affines aut alij de quibus in dicto pretenso statuto. Uerũ si verba illius aliter sonarẽt vellẽ illud habere z videre bene correctum.

¶ Ad tertium iam fuit supra responsum.

23 ¶ Ad† quartũ dico z respondeo q̃ testes produci debẽt z audiri corã illo iudice qui cogniturus est de causa principali, hoc est corã illo corã quo conueniendus est dictus Joãnes de morano pro pretensa restitutione bonorũ donatorũ. Et in qua futur⁹ est reus, per id quod in terminis voluit Bart.z post eũ Ange.Pau.de cast.et moder.in.l.cum hi.§.transactiones.ff.de transac. Anto.de butri. z moderni in.c.si clericus laicum.de fo.compe.

24 ¶† Ad quintũ iam patet respõsio per id quod superius dixi, scilicet q̃ heredes de quibus ibi citandi sunt, pro eo q̃ de eorum preiudicio agitur.l.nã ita diuus.ff.de adopt.l.de vnoquoq̃.ff.de re iudi.z.c.j.de cau.posses.z proprie.

¶ Ad sextũ dico z respondeo q̃ renuntiatio de qua in casu nõ valuit, per ea que superius dixi super secundo quesito. Adijciens q̃ non fuerit opus renuntiatione, si vt predixi, verba dicti pretensi statuti sint alternatiua z alternatiue prolata. Sin autem alio modo vellem illam videre ad fines plenius deliberandi. Que omnia dixerim sub correctione zc.

Consilium. CCIX.

¶ De editione librorum rationum per tutorẽ, z in hac consultatione est supra consilium simile.202. sed istud est longius: nã sepe accidit vt litigantes super vna causa pluries consulerent.

Summarium.

1 ¶ Libri rationũ per tutorẽ quãdo edẽdi ne de dolo arguatur.
2 Custodia librorum rationum tutori an incumbat.
3 Interlocutoria quando transeat in rem iudicatam.
4 Judicis autoritatẽ aut preceptũ contẽnens qualiter puniẽdus.
5 Juramentum in litem an parti deferẽdum propter aduersarij dolum z iudiciarie autoritatis spretum.
6 Juramentum contra omnes dolosos quale deferatur.
7 Tutor ad exhibendos rationum libros qua actione teneatur.

1 **Ex† actis cause que in** hac eminẽti curia z corã magnificis dominis magno presidẽte z magistris rationalibus agitur per z inter nobilẽ honorabilem virũ Baptistã de ponte ex vna parte. Et heredes honorabilis quondã viri Joannis de chauario seu Bernardũ de sena tutorẽ tutorio nomine eorũdẽ ex alia, euidenter constat z apparet ipsum Bernardũ, al's z post tutelã predictorum heredũ penes se habuisse libros rationum dicti de Chauario, z quos tanq̃ negotiorũ gestor dicti nobilis de Ponte confecerat z conficere debuerat. Et hac de causa q̃uis idẽ Bernard⁹ multum restiterit fuisse ordinatũ per ipsos magnificos domi.magnũ presidentẽ z magistros rationales, q̃ prefat⁹ de Sena libros hmõi exhiberet z in executionẽ ordinatiõis hmõi, vt hoc faceret sibi penaliter p̃ceptũ z iniũctũ, idẽ de Sena exhibuisset duos libros impertinẽter, tñ quo ad negotiũ de quo agebat̃ z agit̃, z diceret se alios libros restituisse aut tradidisse ipsi nobili de Ponte, seu al's ipsum de Põte libros hmõi habuisse z portasse aut portari fecisse apud Auenionẽ: q̃ tamẽ idẽ de Sena de istis nihil prorsus p̃bauit, p̃fati magnifici dñi magnus p̃sidens z magistri ratiõales statuerunt z decreuerũt ordinationẽ superius mẽtionatam, z p eos facta super exhibitione librorũ predictorũ, nõ plene facta suũ debere sortiri effectum, z sortiendo libros predictorũ rationum restãtes, z ad causaz faciẽtes videlicet annor̃ Millesimi.cccclxxxiij. z sequentiũ vsq̃ ad.lxxxvj.z mensem Augusti, quo idẽ de Chauario ab humanis decessit. Et quidẽ recte, q̃ cum libri hmõi fuerint penes eundẽ de Sena, qui etiã apparet eosdẽ exhibuisse corã arbitris. Presumẽdũ est in dubio z presumitur q̃ adhuc penes eũ existant, z q̃ ipse malitiose z dolose eosdẽ occultauerit z occultet, ne videlicet iustificetur illa arbitralis seu arbitramẽtalis s̃nia, al's post eorũ visionẽ lata contra dictos heredes z per eum emologata, ratificata, z approbata, nec sibi credendũ fuit q̃ dictos libros

2 nõ haberet z habeat, † cum illos custodire debuerit. Pro quo allegasse sufficiat, id quod habetur in.l.si quis ex argentarijs.§.fin. ibi, si naufragio vel ruina vel incendio vel alia simili causa ratiões perdidisse se probet, z quod ibi glo.z docto.cõmuniter.ff.de eden. z.l.cum ita legatur.§.species.z quod ibi glo.ff.de lega.iij.ad quod facit.l.siue possidetis.vbi Bar.Bald.z docto.C.de proba.Bart. in.l.quidam in suo.ff.de condi.institu.Bald.z Saly.in.l.nõ ignorabit.in prin.C.ad exhi.Anto.de butri.Panor.z docto.in.c.cum ad sedem.de restitu.spolia. Et quod voluit Pau.de cast.consilio cxl.exordiente, Ad bene examinandũ dubia zc.ver.sup quarto q̃sito.z Pet.de ancha.cõsi.cccxvij.exordiẽte, Jn causa q̃ vertit̃ inter Jacobũ zc.col.j.ad fi.vel.ij.in prin. Quod sine dubio videt̃ p̃cedere in hoc casu in quo vt al's dictũ est prefatus quondã de Chauario vtpote pro tp̃e negotiorũ gestor dicti nobilis de Põte tenebatur facere prout z fecit libros rationũ, quos consequenter debuit ipse Bernard⁹ dictorũ heredũ tutor apud quẽ apparet illos extitisse p̃be z fideliter custodire. Et ita nõ obstat si forte ex aduerso de eo opponeret̃.qd̃ no.Spec.ti.de actio.z peti.§.j.ver.qd̃ si ago zc. Quoniã respõdeo q̃ illud dictũ p̃cedit quãdo agitur rei vendicatione cõtra nõ obligatum, secus vero est quando agitur contra obligatũ actione personali z causam habentẽ ab actore. Tũc eñi procedit primũ dictum. Pro quo z distinctione seu solutione huiusmodi facit.l.si creditor.C.de pigno.actio. † Sancte ergo z iu-

3 ste fuit per dictos magnificos dominos magnũ presidentẽ z magistros rationales processum z ordinatũ, quorũ etiã ordinatio vtpote nec appellatione nec alio iuris remedio suspensa in rem, saltẽ quoad partem transiuit iudicatam per lapsum decendij.c.cum dilecti.de elect.z.c.significauerunt.de testi.de quo Bart.z doct.in l.quod iussit.ff.de re iudi.z Cano.in.c.cũ cessante.de appella.

4 **† Et q̃ idem de Sena fuerit** z sit cõtumax z inobediens, quinimo vt videt̃ rebellis in nõ p̃ducendo libros rationum superius mẽtionatos, ipse debet experiri quid hoc sit dictorũ videlicet magnificorũ dominorũ magni presidẽtis z magistrorũ rationaliũ spreuisse z delusisse autoritatẽ.c.cõ-

5 stitutis.le.j.de testi.l.p̃uidẽdũ.C.de postu.z.§.tria.iij.q̃.vij.† Et videt̃ q̃ p̃pter dolũ p eundẽ de Sena cõmissum in nõ exhibẽdo dictos libros, z cõtẽptũ iudiciarie autoritatis, possit z debeat defer-

6 ri iuramentũ in litem victo nobili Baptiste.† Iuramẽtũ in quã vel quod est affectiõis, per id qđ habet in.l.q substituere.ad fin.ff. de rei vendi.⁊ qđ per illã.l.ponit Bar.in.l.in actionib⁹.col.ij. ver. tertio habet locũ.ff.de iureiurã.Ioã.fab.in.§.preterea.institu.de actio.vbi etiã do.Iason may.col.v.ver.in fi.glo.hanc glo.mandauit ⁊c.vel qđ est veritatis: q: tale videtur deferendũ cõtra oẽs dolosos, per id qđ no.glo.fi.in fi.in.l.nũmis.ff.de in lit.iuran.⁊ in.l.j. C.de sentẽ.que pro eo qđ interest.in.q.fi.Pro quo facit.l.semper. §.hoc interdicto.⁊ qđ ibi glo.⁊ Bar.ff.qđ vi aut clã.l. si quãdo. C. vnde vi.⁊.c.fi.quod met.cau.† qđ saltẽ pcedere debet in hoc casu
7 in quo idẽ de Sena, nõ solũ officio iudicis mercenario, sed etiam actione ex cõtractu negotiationis seu negotiorũ gestorũ tenebat ⁊ tenetur ad libros exhibẽdos, per id qđ voluit Bar.in.l.si pñs.in ij.q.⁊ qđ ibi Ioã.de imol.ff.de no.ope.nũtia.Ange.Pau.de cast. ⁊ moder.in.l.argentarius.§.cum autem.ff.de eden.

Adijcio q cum vt apparet ex tenore dicte sentẽtie arbitramẽtalis pfati arbitri viderint libros rationũ predictarũ partiũ, hoc est dictorũ nobilis de Põte ⁊ Joannis de chauario, inter quos quo ad summas sup quibus pure pnũtiauerũt, nõ videtur fuisse differẽtia: sed potius omnimoda cõformitas: deberet idẽ nobilis de Ponte admitti ad producẽdũ dictos libros, ⁊ in illis fides adhiberi in contumaciam dicti Bernardi de sena exhibere recusantis libros superius mentionatos.

Consilium. CCX.

De conductore e re cõducta vi eiecto, ⁊ qualiter succurratur.

Summarium.

1 Conductor de re cõducta expulsus, an habeat aliquod remedium possessorium ad agendum contra expulsores.nu.3.
2 Remedium possessorium quibus detur.
3 Conductor nõ possidet quamuis rem ex iusta causa teneat.

1 Non† puto q honorabilis vir magister Bertrand⁹ fabri conductor seu renderi⁹ tabularij causar spiritualis ⁊ tẽporalis curiarũ ciuitatis Vasionis ⁊ a detẽtiõe tabularij hmõi vi expulsus habeat aliqđ remediũ possessoriũ quo agere vel experiri valeat cõtra suos expulsores.
2 † Cui⁹ illa est ratio: q: remediũ hmõi non
3 dat, nisi his qui cũ expulsi extiterũt possidebãt,† cõductor aũt seu renderi⁹ nõ possidet q̃uis ex iusta causa rẽ detineat. Nõ ergo sibi dat pdictũ remediũ cõtra tertiũ expulsorẽ. Pro quo allegasse sufficiat id qđ no.glo.in.l.j.§.deijcit.sup verbo, si colonus.ff.de vi ⁊ vi arma.glo.⁊ qđ ibi Pe.Cyn.Bal.⁊ Saly.in.l.si de fundo. C. loca. Et hec videt opinio magis cõis, nisi forte ante expulsionẽ conductor vel renderi⁹ interuertisset possessionẽ. Tũc em̃ vt no.ibi doc. posset si postea fuerit expulsus intẽtare interdictũ. Fateor q Ange.in.d.l.si de fundo.videt voluisse q in primo casu hoc est qñ conductor seu colon⁹ vel renderi⁹ expellit ante interuersionẽ possessionis possit intẽtare officiũ iudicis p recuperatiõe rei a cui⁹ intẽtatione expulsus est. Pro quo alleg.glo.in.l.⁊ ideo.ff.de cõdi.fur.et in.l.aquilius.ff.de dona.q: equũ est cõductori seu rẽderio succurri ne vim patiat al's vnusquisq audax erit ad expellendũ.est contra l.si lõgius.§.si seru⁹.ff.de iudi. Sed primũ dictũ videt veri⁹, pro eo q: isto casu renderius habet actionẽ cõtra locatorẽ per quẽ potest experiri, ideo videtur cessare officiũ iudicis. Et ita mihi videtur breuiter ⁊ succincte sub correctione ⁊c.

Consilium. CCXI.

De successione fratrũ vtrinq coniunctorũ in bonis fratrum vtrinq coniunctorum exclusis consanguineis.

Summarium.

1 Hereditas vnius ex fratribus vtrinq coniunctis quibus deferatur extantibus fratribus vtrinq coniunctis et fratribus consanguineis.

Ponitur i facto q dudũ fuit in hũanis Põti⁹ de curtib⁹ q vita funct⁹ est, ⁊ decessit supstitib⁹ ⁊ sibi supuinẽtib⁹ Joãna, Michaele, ⁊ Claudia ei⁹ filio ⁊ filiab⁹ naturalib⁹ ⁊ legitimis ex pria vxore, ac Stephano, Guillielmeta, Joanne ⁊ Vinsono ei⁹ filijs ⁊ filia naturalib⁹ ⁊ legitimis ex scđa ei⁹ vxore. Deideverovita functa est ⁊ ab hũanis itestata ⁊ sine liberis decessit dicta Joãna supstitib⁹ ⁊ sibi superuiuẽtib⁹ Michaele ⁊ Claudia ei⁹ fratre ⁊ sorore vtrinq cõiũctis: ac Stephano, Guillielmeta, Joãne, ⁊ Vinsono ei⁹ fratrib⁹ ⁊ sorore ɔsanguineis hoc est ex parte pris dũtaxat eidẽ cõiũctis. Et successiue etiã vita funct⁹ est ⁊ ab hũanis itestat⁹ vita funct⁹ est ⁊ decessit dict⁹ Michael superstitibus prefata Claudia vtrinq coniuncta, ac prefatis Stephano, Joanne, Vinsono, et Guillielmeta eius fratribus ⁊ sorore consanguineis.

Quesitũ est qb⁹ delate extiterit hereditates dictorũ quõdã Joanne ⁊ Michaeli de curtib⁹, ⁊ q illis de iure succedere potuerũt ⁊
1 de iure debuerũt.† Ad qđ cũ vt ponitur in casu dicti Joãna, Michael, ⁊ Claudia eẽnt fres vtrinq ɔiũcti, hereditas eiusdẽ quõdã Joãne primo vita functe delata est pfatis Michaeli ⁊ Claudio, ⁊ hereditas eiusdẽ Michaelis postea vita functi delata est Claudie supstiti repulsis ⁊ exclusis pfatis Stephano, Guillielmeta, Joanne, ⁊ Vinsono. aut.de here.ab itesta.§.reliquũ.colla.ix.⁊ trãsumptiue i aut.cessante.C.de legi.heredi.facit aut.de heredi.ab itest. §.his autem nõ.⁊.§.illud.colla.ix.⁊ trãsumptiue in aut. post fratres ex vtroq parente.C.de legi.heredi.

Ceterũ ponit in facto q pfat⁹ Stephan⁹ intestat⁹ ⁊ sine liberis ab hũanis decessit superstitib⁹ ⁊ sibi superuiuẽtib⁹ prefatis Guillielmeta, Joãne, ⁊ Vinsono eius fratribus ⁊ sorore vtrinq cõiũctis: ac Michaele ⁊ Claudia eius fratre et sorore consanguineis duntaxat, aut saltem superstite ipsa Claudia.

Quesitũ est quib⁹ hereditas eiusdẽ Stephani delata extiterit, ⁊ q eidẽ de iure succedere debeãt seu possint. Ad qđ rñdeo q pfati Guillielmeta, Joãnes, ⁊ Vinson⁹ exclusis ⁊ repulsis pfatis Michaele ⁊ Claudio p iura superi⁹ allegata. Et ita mihi videtur ⁊c.

Consilium. CCXII.

De hereticis, ⁊ de resipiscente ab heresi ante sententiam non tradẽdo curie seculari ad plectendum.

Summarium.

1 Hereticus non obstante resipiscentia, an per inquisitorẽ tradendus sit curie seculari et plectatur.nu.4.6.7.12.
2 Heretici pena qualis. nu.seq.
3 Supplicium vltimum est mors.
5 Redire spõte ad gratiam vel ad gremiũ ecclesie qui dicantur. Coactus non videtur qui a nemine est preuentus.
6 Conuictus negatiuus, an ⁊ qualiter per iudicem ecclesiasticum condemnandus.nu.13.
8 Opinio mitior seqnda.nu.15.maxie cũ habet famosos assertores.
9 Lapsis semel in heresi parcitur, relapsis non vtiq.
10 Relapsus in heresi quis dicatur.
11 Diffinitio cui non conuenit, nec diffinitum.
14 Malignum spiritum videre non est hereticum.

1 Vtrũ† post cõfessionẽ seu cõfessiões factas p Dominicã vxorem Antonij buffati p quas apparuit ⁊ appet eandẽ Dñicã fuisse hereticã ac in heresi, ⁊ ppter heresim excessus grauissimos cõmisisse, ipsa Dñica dixit se penitere de predictis ac velle redire totalr ad gremiũ sancte mrĩs ecclie, petẽdo humilr ⁊ flexis genib⁹ veniã ⁊ misericordiã p reuerendos pres dños inquisitorẽ heretice prauitatis, ⁊ vicarium Vapincensem eidem indulgeri ⁊ concedi.

Quesitũ est an nõ obstãte pnia ⁊ alijs pdictis debeat ipa Dñica dimitti seu remitti ⁊ tradi p ipsos do.inqsitorẽ ⁊ vicariũ curie
2 sclari aiaduersiõe debita plectẽda ⁊ puniẽda:† q vr eẽ pena ignis p id qđ habet Jo.xv.ibi, Si qs i me nõ mãserit mittet foras sicut palmes ⁊ arescet, ⁊ colligẽt eũ ⁊ i ignẽ mittẽt ⁊ ardet. Lex hũana p crimine heresis imponit vltimũ suppliciũ.l.arriani.C.de hereti.
3 † qđ alia lex interptat mortẽ.l.vltimũ suppliciũ.ff.de pe.⁊ alia lex dicit q viui crematio est vltimũ suppliciũ.l.capitaliũ.ff.de pe. Et hanc

hãc eẽ penã criminis hereseos iterptata est gñalis ↄsuetudo. Ad qđ facit.c.firmissime.de hereti.qđ etiã voluit Jo.and.ꝛ sequa.l.c. ad abolẽdã.eo.tit.† Utrũ igit reliq̃ debeat seu tradi pfata Dñica scłari potestati pena pdicta puniẽda, an vevolẽs redire ad fidei catholice vnitatẽ ꝛ gremiũ sctẽ mrĩs ecclie, ꝛ illi reincorporari admittẽda sit ꝛ audiẽda nõ sine causa dubitat. Et qđe prima facie videt dicendũ ꝙ ipsa etiã redire volẽs admitti nõ debeat vel audiri quominꝰ remittat iudici sclari ꝛ pena debita puniat: qꝛ ad hoc ꝙ dephẽsus in heresi volẽs post deprehensionẽ hmõi redire ad fidei catholice vnitatẽ vt penã debitã euitet opꝰ est ꝙ hoc faciat spõte ꝛ icõtinẽti post deprehẽsionẽ erroris.in.d.c.ad abolendã.post pn.ibi, nisi ↄtinuo. qđ dicta Dñica nõ videt fecisse, multi eñ dies pterierũt post primã ꝛ secũdã cõfessiões priusq̃ dixerit se penitere ꝛ velle ad fidei catholice vnitatẽ redire. ad qđ facit qđ voluit Archid.in.c.vt cõmissi.sup verbo, obediẽtes.de hereti.in.vi.† vbi dicit ꝙ illi dicũtur spõte ad gratiã vel gremiũ redire, q infra tẽpus gratie veniũt licet sint moniti. Non eñ coacti vident q a noĩe sunt preuẽti. Pro quo allegat.l.j.§.si mater.cũ se.ff.ad tertul. Et adijcit ꝙ etiã post tẽpus grẽ dicunt venire spõte si res est integra, hoc est vt ipse exprimit si nõ est corporaliter reqsitus, nec pbatiões cõtra eũ recepte. ad quod allegat.l.mãcipiorꝫ.ff.de optio.leg. Si eñ post tẽpus grẽ ꝛ postq̃ psonaliter requisitus est nõ auditur secundũ eũ q̃uis errorẽ suũ detegat nec est dignꝰ venia.c.vltimo.cũ suis simili.dist.xxiij. Hec autẽ Dñica nõ videt redijsse infra tẽpꝰ grẽ nec ante corporalẽ requisitionẽ, qnimo post icarceratiõnẽ ꝛ lõgã detentionẽ. Insup ꝛ post cõfessiones etiã ex interuallo pluriũ dierũ, ꝛ ita nõ videtur audienda.† Preterea dicit Hostiẽ.in summa tit.de hereti.§.qualiter deprehẽdat.ver.aduerte tñ ꝛc.ꝙ licet vocato ꝛ cõfitenti errorẽ suũ, possit iudex parcere iniũcta pnĩa salutari, si videat ipsum cõtritũ ꝛ speret de cõuersione sua. Si tñ negauerit ꝛ cõuictus fuerit, cõdemnari debet p iudicẽ ecclesiasticũ presentibꝰ potestatibꝰ secularibꝰ, vel eoꝝ balliuis siue baiulis vel Prepositis castellanis vt animaduersiõe debita puniatur. ꝛ ita videt voluisse Senze. ꝛ post eũ do. Cardi.flo.in cle.ad nostrã.§.penulti.de hereti. ꝛ do. Fely.in.d.c.ad abolendã.col.j. Cũ igitur prefata Dominica videat primo negasse se hereticã in eo ꝙ cũ interrogaret, anvnq̃ viderit malignũ spiritũ, rñdit ꝙ nõ, q̃uis fuerit sepe imaginatiue turbata. Videt igitur ꝙ licet peniteat ꝛ se dicat velle redire ad fidei catholice vnitatem ꝛ gremium sancte matris ecclesie audiri non debeat, quo ad hoc vt debitam penam euitet.

† Econtra vero videtur ꝙ immo audiri debeat, per id qđ voluit Jo.and.in quadã sua apostil.i c.excõicamus.le.j.in prin.de hereti. vbi videt velle Jo.and.ꝙ tex. dicti.c.excõicamꝰ.versi.dãnati vero psentibus ꝛc.suppleri debeat p tex.dicti.c.ad abolendã.ver.nisi cõtinuo ꝛc.videlicet ꝙ dãnatꝰ de heresi sit dimittendꝰ aut tradendꝰ curie sclari nisi velit redire, ꝛ sic videt sentire Jo.and.ꝙ nõ solũ ante sniam põt redire, sed etiaꝫ post sniam ad hoc vt penã euitet. hoc etiã videt velle glo.no.in.c.penul.de hereti. Et q̃uis dictũ.c.ad abolendã.multũ faciat in cõtrariũ, p eo qꝛ vult ꝙ incõtinẽti ꝛ sponte redeat, qđ facere nõ videtur eo casu, sed potiꝰ timore pbatiõis siue pene imponẽde, † tamẽ opinio Jo.and.scđm Panor. ꝛ Joã.de ana.in.d.c.excõicamꝰ.in prin.est mitior, ꝛ ideo seq̃nda.ar.regule odia. ꝛ regule in penis.de reg.iur.in.vj. Pro quo inducit Panor.c.accusatꝰ.de heret.in.vj. † vbi relapsis dũtaxat nõ parcitur: semel ergo lapsis q̃uis cõdẽnatis parcendũ est ex quo ad fidẽ redire volũt. Dicta vero Dñica nõ apparet relapsa: † qꝛ vt dicit Joã.calde.tit.de hereti.cõsi.ij.ille pprie dicit relapsus q lapsus cõuersus recidiuauit, vel post abiurationẽ incidit in heresim.d.c.ad abolendã. ꝛ.c.excõicamꝰ.§.si q vero. ꝛ in.d.c.accusatꝰ.primo ꝛ secũdo respõso. hec aũt Dñica nõ ponit vel apparet esse talis.† Nõ ergo sibi cõuenit diffinitio relapsi: ergo nec diffinitũ.c.cũ causa.de rap. Nec obstat secundũ Panor. ꝛ Joan.de ana.dictũ.c.ad abolendã. Põt colorate respõderi ꝙ satis incõtinenti redire dicitur, si nullã dilationẽ expectat nec impositionẽ pene.arg.c.ponderet.dist.l.† Si igitur etiã post cõdemnationẽ possit hereticus redire volens ad fidei catholice vnitatẽ audiri, multo fortius videtur audiẽda prefata Dominica que ante sententiã se velle redire dixit, ꝛ vt admitteretur flexis genibus supplicauit. Nec videtur sibi obstare quod voluit Hostiẽ.in.d.§.qualiter deprehẽdatur.versi.aduerte tamẽ Senze. ꝛ Cardi.in dicta cle.ad nostrã.quia illi loquũtur in eo qui primo negauit se hereticũ, ꝛ postea expectauit se cõuinci quod non fecit ista. Nõ enim reperio ꝙ ipsa interrogata de heresi in quam incidit negauerit se in illam incidisse.† Nec obstat ꝙ interrogata, an vnq̃ viderit malignum spiritum, intelligo eo modo quo videri potest hoc est in corpore fantastico, respondit ꝙ non: quia ex hac responsione non infertur conclusiue eam dixisse se non esse hereticam, multi enim fuerunt et forte existunt impij heretici qui non viderunt malignum spiritum. Et econtra multi fuerunt sancti viri ꝛ martyres ꝛ confessores qui eum viderunt, ꝛ eius malitias experti sunt. Et nõ solum ipsi sed etiam redemptor noster. Matthei.iiij.circa principium.ibi, ꝛ accedens tentator ꝛc. Preterea dicta Dominica non expectauit se conuinci. Nullus enim ex testibus contra eam productis deposuit de heresi, sed ipsa sponte cõfessa est ꝛ detexit errorem suum, profecto nephandissimuꝫ, signanter in conculcatione sancte Crucis, ꝛ alijs que fecisse confessa est super hostia consecrata. Et sic cõtra reuerentiã sacratissimi corporis domini nostri iesu Christi. Non sumus igitur in terminis in quibus loquuntur Hostiẽ. ꝛ alij predicti.† Et huic vltime opinioni videtur potius inherendum in iudicãdo ꝛ cõsulendo. Tum quia vt iam dictum est ista est mitior. Tum et quia ista fuit opinio glos.in.d.c.penul. de hereti. a qua cum secum habeat Joan.and. Panor. ꝛ Joan.de ana.docto.profecto famosos, nõ est recedendum, per id quod voluit Jaco.butri.in.l.vnica.C.qui iudi.dare dari ve pos. ꝛ saltem in casu isto in quo videtur esse maior ratio hoc faciendi q̃ in iam condemnato. Et ita mihi videtur sub correctione prefatorum domi. inquisitoris ꝛ vicarij, ꝛ cuiuslibet alterius melius sentientis.

Consilium. CCXIII.

De substitutione reciproca compendiose admixta comprehendente obliquas substitutiones.

Summarium.

1 Substitutio fideicõmissaria, an comprehendatur in reciproca compendiose admixta.nu.5.
2 Testamentaria dispositio legitima, seruanda.
3 Substitutio breuiloqua an solum cõprehendat directas substitutiones, vulgares ꝛ pupillares spreta obliqua.
4 Pubertas pupillarem substitutionem expellit.
6 Substitutio fideicõmissaria si sine liberis de presbytero facta, an sit turpis merito nulla.nu.8.
7 Adulterini sunt filij presbyterorum ꝛ procreati ex non vxore.
8 Legitimos substitutos legitimati an excludere queant, ꝛ quãdo.
9 Ex fideicõmisso ambe quarte an detrahantur, ꝛ qualiter.
10 Bona aliunde acquisita an veniant in fideicõmisso, etiam si viue te patre ꝛ in fratrum cõmunione acquisita fuerint.
11 Heredi grauato per fideicommissum non succeditur sed grauanti.
Substitutus heredi grauato, an teneatur ad expẽsas funeris per grauatum relictas.

Viso casu mihi exhibito parte honorabilium ꝛ prouidorum virorum Antonij, Bertrandi, ꝛ Jacobi bardoyni fratrum, ꝛ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, vna cum instrumento vltimi et nuncupatiui testamenti prouidi quondã viri Baudi bardoyni eorum quondam patris. Dico ꝛ respõdeo ad dubia huiusmodi prout ecce.† Et primo ad primum ꝙ cum post mortem prefati quondam Baudi venerabilis quondã vir dñs Pontiꝰ bardoyni presbyter, ac Joãnes bardoyni ꝛ prefati Antonius, Bertrandus, ꝛ Jacobꝰ baudi eorũ patris bonis ꝛ hereditati se immiscuerint, ꝛ deinde idem do. Pontius presbyter ab humanis sine herede ex suo proprio corpore legitime pcreato decesserit fideicõmissaria substitutio cõprehensa in breuiloqua seu reciproca substitutione cõpendiose admixta sibi locũ vendicauit ꝛ vendicat in personam dictorum Antonij, Bertrandi, ꝛ Jacobi eiusdẽ domi. Pontij fratrum superstitũ. Euenit enim substitutio sub qua idẽ quondam Baudus primo decedenti seu decedentibus sine heredibus ex suis proprijs corporibus legitime procreatis superstites seu superstitem substituit.† Et hec voluntas seu testamentaria dispositio, cum sit legitima, seruanda est.l.in conditionibus primum locum.ff.de conditio. ꝛ demonstra.facit.l.j.C.de sacrosanct.eccle.c. vltima voluntas.xiij.questio.ij. ꝛ autenti.de nup.§.disponat.collat.quarta.

† Nec opponat aliquis quod cum vt predictum est substitutio predicta fuerit breuiloqua seu reciproca, illa non comprehendebat nisi directas substitutiones hoc est vulgares et pupillares, si tempore facti testamenti oẽs fuissent impuberes, p id quod no. Bar. ꝛ doc.in.l.qui plures. ff.de vulga. ꝛ pupilla. Bartol. ꝛ docto.in.l.lucius.ff.eod.titu. que

omnes expirarunt. Et primo quidã vulgaris: quia vt dictum est dicti do. Ponti⁹ τ alij se immiscuerunt paterne hereditati. l. post aditam. C. de impube. τ alijs substitutio. Et idem dico de pupillaribus si ille cõprehense extitissent, cuz dictus quondã do. Pontius esset tẽpore eius mortis pubes. l. in pupillari. ff. de vulg. τ pupil. quinimo τ tẽpore testamenti prefati quõdam Baudi. † Et sic nũq̃ fuerũt cõphẽse pupillares in dicta breuiloqua. l. iã hoc iure. ff. de vulga. τ pupil. Non ergo videtur aliqua substitutio sibi locũ vendicasse τ vendicare in personã predictorũ Antonij, Bertrandi, τ Jacobi. † Sed hoc nõ obstat. Quoniã respõdeo q̃ licet in breuiloqua seu reciproca cui nõ est admixta cõpendiosa cõtineantur dũtaxat directe substitutiones nõ fideicõmissaria seu obliqua, tamen in substitutione reciproca, cum admixta est compẽdiosa continetur etiã obliqua seu fideicõmissaria substitutio. l. precibus. C. de impube. τ alijs substitu. τ c. raynutius. de testa. De quo Alex. de imol. in. l. in testamento. C. de testa. mili. et plenius in. l. ij. C. de impube. τ alijs substitu. Cũ igitur substitutio predicta fuerit breuiloqua cõpendiose admixta cum in ea dictũ fuerit si sine heredibus τc. illa cõprehendit etiã fideicõmissarias, τ in vim fideicõmissarie censentur prefati Antonius, Bertrãdus, τ Jacobus inuitati ad illam quintam partem in qua fuit dictus quõdam do. Pontius heres institutus.

4 5 6

† Sed forte opponetur q̃ cuz tẽpore testamenti facti per dictũ quondã Baudũ, idez dominus Pontius eius filius esset presbyter τ sic in sacris ordinibus constitutus non valuerit nec valere potuerit substitutio sibi facta sub cõditione si sine heredib⁹ ex suo proprio corpore ꝓcreatis τc. quia illa cõditio in persona ipsi⁹ do. Põtij videbatur esse turpis tanq̃ eundẽ prouocans τ inuitãs ad fornicandũ. Et hoc videtur voluisse Bar. τ Pau. de cast. in. l. heredibus. §. titius. ff. ad trebel. τ Panor. in. c. in presentia. colũ. iiij. versi. τ si fuit dictũ. de proba. τ Bald. in. l. generaliter. §. cũ autẽ. C. de institu. τ substitu. Sed puto sub correctiõe cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, q̃ hec nõ obstet. possent enim ꝓcedere si in substitutione predicta dictũ esset si sine herede vel heredibus ex suo ꝓprio corpore procreato aut procreatis τc. τ nõ esset appositũ illud aduerbiũ legitime, vel aliquod simile: q: sic fortasse potuisset dici vel pretẽdi fuisse inuitatũ ad fornicandũ, τ ad liberos adulterinos procreanduz ad exauctionẽ fideicõmissi τ exclusionẽ substitutorũ: † q: liberi ex corporib⁹ p̃sbyterorũ vel aliorũ in sacris ordinibus existentiũ, τ ex muliere nõ vxore procreati sunt adulterini. vt not. glos. τ postea Panor. in. c. per venerabilẽ. in verbo, adulterinis. qui filij sint legitimi. Sed in casu nostro facta est substitutio sub cõditione si sine herede vel heredibus ex suo corpore legitime procreato vel procreatis. Et sic nõ obstat: q: etiã fornicando, vel al's illicite coeundo heredẽ vel heredes hoc est liberos. l. ex facto. §. si quis autẽ. ff. ad trebel. ex suo corpore legitime procreare nõ poterat, † nec tales qui etiã postea legitimati substitutos excluderẽt, prout patet per id q̃d voluit Joan. calde. in cõsilijs suis. titu. qui filij sint legiti. in primo consilio. Bald. in. l. lucius. la. ij. ff. de heredib. institu. τ in. l. si ita quis. §. is cuius. τ quod ibi Joã. de imol. τ Pau. de cast. ff. de lega. ij. Bal. in l. si quis posthumos. in prin. ff. de libe. τ posthu. Sali. in. d. l. generaliter. §. cum autẽ. C. de institu. τ substitu. sub condi. fac. Joan. de imol. in. l. ex facto. in prin. ff. de vulga. et pupilla. τ in dicta. l. ex facto. §. si quis rogatus. ad fin. ff. ad trebellia. Pet. de ancha. consil. cccc xxviij. exordiẽte, Circa primum quesitum τc. et Paul. de cast. in. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. Quod maxime processisset τ procederet in casu de quo queritur in quo non est dictũ si sine herede vel heredibus naturalibus τ legitimis, quo casu posset forte procedere opinio contraria quam tenuerunt multi relati per Alexand. de imol. in dicta. l. generaliter. §. cum autem. versi. contrarium tenet Jaco. de are. Sed dictum fuit si sine herede vel heredibus ex suo corpore legitime ꝓcreato. Quo casu omnes tenuerunt q̃ illegitime natus postea legitimatus non excludit substitutum: quia talis vtpote illegitime natus non comprehenditur in substitutione. Pro quo facit quod no. gl. in. c. innotuit. de elec. Possent τ alia induci ad defensionẽ substitutionis superius mentionate. Sed quia premissa videntur mihi sufficere, ego non insisto. Concludens, vt predixi, substitutionem predictam sibi locuz vendicasse et vendicare in personam dictorum Antonij, Bertrãdi, et Jacobi.

7 8 9

† Poterũt tamẽ prefati Bertrandus et Jacobus heredes testamentarij dicti quondam domini Pontij detrahere duas quartas de fideicommisso, scilicet legitimam τ quartam trebellianicam, per id quod not. glos. Barto. et docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffici. testamẽ. glos. et Bartol. in. l. q̃q̃. C. ad legem falcid. Pro quo sunt boni tex. in. d. c. raynutius. et. c. raynaldus. de testamen. Et cum prefato quondam Baudo superfuerint sex liberi, scilicet dicti quinq̃ filij et vna filia, horum omnium legitima fuit semis seu dimidia pars bonorum dicti quondam Baudi deducto ere alieno τ funeris impensa. autenti. de trien. et semis. §. j. collat. iij. et transumptiue in autenti. nouissima. C. de inofficio. testamen. iuncta. l. papinianus. §. quarta autem. ff. eod. titu. Et sic legitima cuiuslibet fuit duodecima pars predictorum bonorum, quam duodecimaz detrahere possunt prefati Bertrandus τ Jacobus de illa quinta parte in qua fuerat heres institutus dictus nobilis Pontius. Et de residuo hoc est de eo quod restabit possunt habere quartaz partem pro trebellianica, iuxta practicam quam ponit glos. in dicto c. raynaldus. super verbo, licet totas. et Joan. de imol. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. et pupilla. Et de istis duabus quartis potuit disponere et testari dictus dominus Pontius prout de alijs bonis per eum acquisitis. Residuum vero hoc est id quod superest et restat de bonis paternis ad eum peruentis prius facta detractione dictarum duarum quartaruz, debet venire equis portionibus ad dictos Antonium, Bertrandum, et Jacobum in vim substitutionis superius mentionate. Et per hec patet plena responsio ad primam partem primi quesiti.

10

† Ad secundum parte eiusdẽ quesiti dico et respondeo breuiter et succincte quod dicta substitutio solum habet locum in bonis paternis ad ipsum domi. Pontium peruentis, non autem in bonis per ipsum acquisitis siue illa acquisita extiterint viuente patre siue post mortem eiusdem. Et siue eo et fratribus in communione manentibus siue post diuisionem per eos factam acquisita extiterint. d. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. τ pupilla.

Ad secundum quesitũ dico et respondeo quod secundum ea que ponuntur in casu, non video q̃ idem Antonius possit aliquid petere in bonis dicti quondam domini Pontij, preter id quod superius dixi, et legatum sibi relictum. Non enim tenebatur si noluit aliquid sibi relinquere, nisi eo casu quo infames vel turpes personas sibi heredes instituisset, eo enim casu tenebatur sibi relinquere legitimam que erat quarta pars eius quod habiturus erat ab intestato. l. fratres. C. de inofficio. testamen.

Ad tertium dico et respondeo q̃ idem Antonius potest, vt predixi, petere tertiam partem fideicommissi, hoc est eius quod in vim substitutionis peruenire debet ad ipsum Antonium τ dictos Bertrandum et Jacobum. non autem aliud. Dico etiam q̃ ipse nõ tenetur ad funeralia aut legata per dictum dominum Pontium relicta: quia non sibi successit sed prefati Bertrandus et Jacobus. † Non enim per fideicommissum succeditur heredi grauato sed grauanti. Et ita non successit idem Antonius dicto domino Pontio in ea parte quã habiturus est de fideicommisso sed dicto quondam Baudo patri testatori qui grauauit siue substituit. dicta. l. coheredi. §. cum filie. Et sic nec ad funeralia nec ad legata per eum relicta tenetur.

11

Consilium. CCXIIII.

De conductore castri pecuniam pro condemnatione pecuniaria criminis domino applicatam recipiente.

Summarium.

1 Conductor alicuius castri iurisditionem habentis, an et quando debeat habere condemnationem pecunie pro crimine domino applicatam, τ quid si inqueste inchoate anno primi conductoris et diffinite anno secundi, an condemnatio remaneat secundo cõductori vel domino si anno secundo non locauit.

1 Christi † noĩe inuocato. Viso casu mihi exhibito parte venerabilis et honorabilis virorũ domini Henrici bardoyni presbyteri, et magistri Joannis leonis notarij et dubio seu dubijs ex casu huiusmodi elicitis. Dico et respondeo breuiter et succincte, salua tamen visione instrumẽti arrẽdamẽti eisdẽ domi. Henrico et magistro Leonis facti per nobilem τ potẽtem virum

virum Guillielmũ artandi dominũ Ruppis supra buxũ. Quod licet ante inchoatũ tẽpus arrẽdamenti eisdem do. Bardoyni et magistro Leonis facti, fuit perpetratum ⁊ commissum delictum de quo in casu: quia tamẽ nec condẽnatio facta est, nec inquisitio incepta ante tẽp⁹ predicti arrẽdamẽti. Sed hec omnia facta sunt tẽpore ipsius arrẽdamenti: media pars cõdẽnationis de qua in casu debetur iuxta formã arrẽdamẽti eisdẽ domi. Bardoyni ⁊ magistro Leonis, per id quod voluit Joã. de imol. in. l. diuortio. §. si vir. ff. solu. matri. Jaco. rebuf. in. l. iij. C. de suscep. ⁊ archa. lib. x. et do. Guido pa. deci. cccccxxxv. exordiente, Baro quidã arrendauit castrum suũ ⁊c. vbi querit quid si baro arrendauerit castrũ suuz cũ iurisditiõe ac alijs iuribus ⁊ pertinẽtijs eiusdẽ alicui pone Titio ad ⁊ per vnũ annũ: quo pẽdente aliquis cõmiserit maleficiũ in territorio dicti, pro quo delicto debuit puniri in centũ libris: lite vero cõtestata ⁊ ꝓcessu pẽdente finitus est annus dicti arrẽdamẽti: ante tamẽ sententiã latã ⁊ anno finito, idem baro castrũ hmõi arrendauit alteri pone Gaio, ad ⁊ per aliũ annũ, quo durãte fertur sentẽtia ⁊ cõdemnatur delinquens in centum libris. Et querit cui debeantur iste cẽtuz libre, an primo renderio vel secũdo. vbi refert eundẽ do. Aymar. nouel. in questione per eũ disputata determinasse ꝙ ille debẽtur secũdo renderio hoc est Gaio. per. l. qui explicandi. ibi, cuius finis in iudicis potestate ac motu situs est. C. de accusa. ⁊. l. furti. §. si autem. ff. de his qui notã. infa. Et ꝗuis Cyn. in. l. fin. ad fi. ff. de iurisdi. om. iudi. ⁊ post eum Bald. in. d. l. diuortio. ad fi. principij, videãtur velle ꝙ immo spectẽt ad primũ renderiũ. arg. l. defuncta. ff. de vsufruc. tamen Joan. de imol. dicit forte posse dici cõtrariũ per. d. l. defuncta. quia in casu illius fructus quorũ vigore pensio debebatur erãt percepti. Secus vero in casu nostro, sed tantũmodo erãt vt ita dixerim seminati. Et ideo quẽadmodũ fructus pendentes non spectãt ad fructuariũ, ita nec in casu nostro vel in quo loquiẽ do. Guido pa. vidẽtur spectare domino castri vel primũ renderiũ, sed ad istos dominũ Henricũ ⁊ Leonis. Et idẽ etiã voluit Jaco. rebuf. in. d. l. iij. eo casu quo pena nõ fuit commissa ipso iure, sed per sententiam vt est in casu de quo queritur.

Consilium. CCXV.

De electa in abbatissam electione concordi ante cõfirmationem administrante.

Summarium.

1 Abbatissa monialium electa an administrare possit ante cõfirmationem sine sui iuris detrimento. nume. 6. 7. ne monasteriuz periculum more incurrat.

2 Extensio in correctorijs ⁊ exorbitantibus, etiam ex idẽtitate aut maioritate rationis in quibus casibus fieri possit contra suam regulam, ⁊ an iura correctoria disponant vltra suos limites.

3 Absurditas in intellectu legum testamentorũ omniumꝙ dispositionum summe cauenda.

4 Intellectus prauus adeo vitandus vt vis in litera contra illũ cõcessa sit.

5 Copulatiue de propria natura cadunt, ⁊ disiunctiue in copulatiuas resoluũtur vt absurditatem fugiant.

7 Electi existentes in remotis ante confirmationem administrare quando valeant.

1 Etiã† nec ego vidi depositiões testiũ parte dñe Frãcesie de goris in cã productor. Et ideo nec scire nec cõtẽdere possum, an ꝑ eos depositũ extiterit siue dictũ eãdẽ dominã Annã se immiscuisse administrationi bonoꝝ ⁊ iuriũ abbatie monasterij btẽ Marie magdalenes Carpeñ. ciuitatis. Et ꝗuis reuera existimẽ hoc nõ esse depositũ seu dictũ. Puto tñ ꝙ etiã vbi hoc dictum extitisset, ⁊ sufficiẽter probatũ, nõ propterea videtur ipa domina Anna fuisse priuata iure suo ⁊ sibi ꝗsito ex vnanimi ⁊ cõcordi electione de ipsa facta. c. indemnitatibus. §. si vero. de elec. in. vj. qui ꝗuis loquatur nõ de electa cõcorditer ab omnibus sed de electa a maiori parte monialiuz, ⁊ sit correctorius iuris antiqui scilicet. c. nosti. c. qualiter. de elec. videtur nihilominus extendẽdus ad hũc casum, causis, ⁊ iuribus iam ꝓ hac parte allegatis per spectabilẽ 2 virum dominũ Bertrandũ rostagni iuriũ professorẽ eximiũ, † q̃bus addo ꝙ licet ⁊ in correctorijs, ⁊ in exorbitãtib⁹ nõ fiat regulariter extẽsio, etiã ex idẽtitate aut paritate seu maioritate ratiõis, nec iura correctoria vel exorbitãtia videanẽ disponere nisi in suis casib⁹ ⁊ terminis, hoc tñ fallit i multis casib⁹ ⁊ iter illos fallit eo casu quo fit extẽsio ex mẽte intrinseca seu cõprehẽsiua ⁊ nõ extẽsiua, que mẽs vt no. Jo. de imol. in. l. si vero. §. de viro. col. viij. ver. sexto fallit. ff. solu. matri. colligi põt ex trib⁹, ⁊ omissis duobus primis modis colligiẽ tertio qñ al's resultaret absonus ⁊ absurd⁹ intellect⁹. Pro quo allegat. l. scire oportet. §. aliud sed ⁊ si maxime. ff. de excusa. tuto. ⁊ qđ no. Bar. in. l. nõ dubiũ. C. de legi. ⁊ in. l. oẽs ppri. 3 ff. de iusti. ⁊ iu. † Absurditas eniz in intellectu legũ testamẽtorũ ⁊ oĩm dispositionũ euitãda est, ⁊ circũscriptis verbis mẽs testatoris ⁊ alteriꝰ disponẽtis sequẽda est. dicto ver. sed ⁊ si maxime. l. iij. §. cõditio. ff. de adimẽ. lega. l. iij. C. de libe. prete. c. dudũ. de ꝓben. in. vj. facit. c. intelligẽtia. de verb. sign. ⁊. c. marchion ⁊ basilides. j. q. j. qđ etiã voluit Lap. allega. cxxviij. exordiente, In nomine dñi amen. factũ super quo consiliũ ⁊c. col. ij. Pe. de ancha. cõsi. lxxij. exordiẽte, Cõtra Philippũ faciũt no. ⁊c. ⁊ Allexan. de imol. cõsi. cij. exor4 diente, Al's consultus respõdi ⁊c. col. iiij. in tertio volu. † Et vt dicit Lap. in dicta allega. absurd⁹ ⁊ prauus intellect⁹ semp est euitã5 dus etiã faciendo vim litere. † Alexã. vero de imol. dicit in dicto cõsilio ꝙ copulatiua hec, ⁊ alie dictiones nõ retinẽt suã ꝓpriã naturã, qñ si retinerẽt resultaret absurditas ⁊ cõtra mentẽ disponentis. Etiã rõne euitãde absurditatis disiuncta resoluiẽ in copulati6 uam vt ibi per eũ. † Cũ igiẽ in. d. c. indẽnitatibus. §. si vero disponaẽ cõtra ius antiquũ, monialẽ electã in abbatissam aut priorissam a maiore parte monialiũ, minore tamẽ duabus partib⁹ posse ante confirmationẽ administrare, iuxta formã de qua ibi, multo fortius videtur canonis latorẽ voluisse cõcorditer ab omnib⁹ electã posse ante confirmationẽ administrare: qꝛ magis videtur esse sperandũ de cõfirmatione istius ꝗ̃ de cõfirmatione electe a maiori parte. Et istud videẽ esse de mẽte Antonij de butri. in. c. fi. charta. ix. ver. breuiter cõclusio sit ista ⁊c. de cõsue. vbi licet videaẽ reprehendere rõnem allegatã ꝑ Jo. mona. in. d. §. si vero. sup verbo, administret, ⁊ ꝑ quã mouebaẽ ad dicẽdũ ꝙ ille. §. locũ sibi nõ vẽdicet in precedentib⁹ casibus: hoc est in casu. §. plane. ⁊. §. si aũt nulla. nõ tñ videẽ impugnare dictũ, sed dicit ꝙ casus erat ibi in mente cõprehẽsus. Adijcio ꝙ administratio videẽ esse ꝯcessa in. d. §. si vero. 7 ad euitandũ more periculũ. † sicut al's, etiã sub certa forma ꝯcediẽ cõcorditer electis existentib⁹ in remotis. c. nihil est. §. fi. de elec. no. Hostien. in. d. c. qualiter. in princi. ⁊ qđ videtur sensisse glo. in. d. c. indẽnitatib⁹. §. ceterũ. super verbo, cõfirmetur. vbi etiã idẽ voluit Joan. and. in nouel. Dicit enim electam ideo posse administrare ante cõfirmationez electionis in casu dicti. §. si vero. quia propter oppositionem partis confirmatio defertur, nõ autem in casibus. §. plane. ⁊. §. si autem. quia confirmatio inibi non defertur, sentit ergo ꝙ propter dilationem conceditur aut permittitur administratio, ne videlicet interim monasterium periculum more incurrat. Hec autem ratio glo. et Joan. andr. propter quam voluit electam concorditer non posse administrare ante confirmationem non habet locum in hoc casu: vbi videmus ꝙ licet domina Anna satis diligenter prosecuta extiterit electionem cõcorditer de se factam et eam confirmari petierit, illam tamen infra biennium adhuc obtinere non potuit. Preterea glos. et Joan. andr. loquũtur vbi electe a principio vel ex postfacto a duabus partibus se opponit, coelecta forte a tertia parte vel minori quibus casibus confirmatur electio facta a duabus partibus non obstante exceptione seu cõtradictione aut appellatione quacũꝙ partis aduerse, quod non est in casu: quia huic domi. Anne electe nõ se opponit aliqua coelecta, sed que pretendit per viã collationis seu prouisionis ius habere in abbatia. Et ita non sumus in casu in quo loquitur glo. ⁊ Joan. and. nec in quo locum sibi vendicent rationes per eos allegate.

Consilium. CCXVI.

De vendendis rebus ciuitatis.

Summarium.

1 Concilium alicuius ciuitatis, an possit ex causa legitima rẽ sui patrimonij immobilem vendere non interueniente principis autoritate. nu. 4.

2 Statutum condere ante rei immobilis reipub. pertinẽtis venditionem, an ⁊ quando opus sit.

3 Solẽnitates in venditione rerum ciuitatis requisite que sint.

5 Insula in flumine nata cuius esse debeat.

6 Insule pars vendita, ⁊ postmodũ auctior facta vel per alluuionẽ noue insule coniuncta an emptori accrescat, etiam si non vendita cum incrementis.

Christi noīe īuocato. Uiso cõsultationis themate mihi exhibito parte nobilis ⁊ honorabilis viri Laurentij pontij, ⁊ dubijs ex themate hmõi pertinenter elicitis. 1 † Dico et respondeo breuiter ⁊ succincte ad dubia hmõi ꝓut infra. Et primo ad primũ ꝙ vniuersitas siue consilium oppidi seu castri Tarasconis potuit causa legitima subsistente vendere, ⁊ vendendo alienare partẽ insule, de qua in casu que tũc erat iuris ⁊ patrimonij p̄dicte ciuitatis. Pro quo allegasse sufficiat. l. fi. ⁊ quod ibi docto. C. de venden. re. ciuita. lib. xj. quod etiã voluit glo. in. l. inter publica. ff. de verbo. signi. ⁊ Bartho. vero. in suo tracta. de seruitu. ti. de seruitu. vie. in. x. q̃ō. colũ. ij. versi. aut ergo est ciuitas que recognoscit superiorem. ⁊ col. v. ver. põt addi septima cõclusio. Pro quo dicto allegat vtrobiq; l. sed excelsus. in prin. ⁊ quod ibi glo. ff. de cõtrahen. empti. ⁊ dictã l. inter publica. Nec fuit opus ꝙ in venditione hmõi interuenerit principis autoritas: quia illa solũ videtur requiri in vẽditione rerũ patrimonij vtriusq; Rome. Non autẽ in vẽditione rerũ patrimonij aliarũ ciuitatum seu locorum. d. l. fin. C. de vendẽ. re. ciuita.

2 † Nec puto ꝙ opus fuerit cõdere statutũ per q̃ō fieret insula antedicta alienabilis insolidũ aut pro parte, de quo habetur in. l. ꝓhibere. §. plane. ⁊ quod ibi Bar. ⁊ docto. ff. quod vi aut clã. per Bar. Pau. de cast. ⁊ alios in. l. cõtinuus. §. cũ quis. ff. de verbo. obliga. per Bar. ⁊ alios in. l. ciuitas. ff. si cer. peta. ⁊ per Barth. vero. in dicta. ix. q. quia dictus. §. plane. ⁊ docto. in locis superius allegatis, quatenus dicũt ⁊ sentiunt prius oportere facere statutũ super fienda vẽditione seu alienatione, loquũtur in alienatione bonorũ publicorũ que publico vsui sunt destinata vt sunt vie publice, forus, theatrũ, ⁊ alia hmõi. Hic autẽ loquimur in re que erat in patrimonio dicti oppidi ⁊ nõ in vsu publico, in cuius propterea alienatione nõ fuit opus dicto statuto. d. l. fina. quod etiã aperte colligitur ex verbis Barth. vero. in loco superius allegato. Dico tamen ꝙ illud fieri poterat ad sublationẽ seu remissionẽ solẽnitatis de qua in. d. l. fina. per id quod ibi voluit Bartol. et in dicta. l. prohibere. §. plane.

3 † Ad secundum quesitũ dico ⁊ respõdeo ꝙ vt apparet ex tenore dicte. l. fi. in venditiõe rerũ ciuitatis opus est multis solẽnitatibus, scilicet ꝙ illa fiat ex causa legitima ⁊ cũ decreto presidis, ⁊ cõgregatis curialibus ⁊ honoratis hoc est in honoribus ⁊ dignitatibus constitutis ⁊ alijs possessoribus, hoc est bona in ciuitate seu castro possidẽtibus ⁊ p̄positis sacrosanctis euangelijs. Et q̃uis in ea interuenerit causa legitima, non tamen videtur ad Rhombum et sine periculo calumnie interuenisse omnes alie solennitates, ⁊ quidem non presentia ⁊ decretũ presidis Prouincie, hoc est magnifici domi. Senescalli qui vt existimo censetur preses Prouincie, sed presentia ⁊ decretũ iudicis municipalis. Propter quod et quia etiã posset dubitari an satisfactũ extiterit particule dicte. l. fin. exigenti presentiã omniũ seu plurime partis, tam curialium q̃ honoratorum ⁊ possessoruz dicti loci, erit bonum ꝙ idem nobilis Laurentius se informet de ⁊ super consuetudine que obseruari consueuit in venditione seu alienatione talium rerum, quod dico pro eo quia glo. ⁊ scribentes in dicta. l. fina. dicunt ꝙ nisi venditio fiat cum solennitate de qua ibi, illa reuocatur cum fructibus per emptorem perceptis, cui scilicet solennitati ciuitas renuntiare non potest vt tenent ibi Jaco. rebuf. ⁊ doc. per glos. in. l. j. C. ne fideius. dot. den. ⁊ per. l. nemo põt. de lega. j. ff. nisi in casu vt ibi per eos posito.

4 ¶ † Ad tertiũ dico ⁊ respõdeo prout iã patet ex predictis ꝙ res vniuersitatis laicorũ hoc est ciuitatis vel oppidi vendi potest vel alienari, vt iam dixi ex causa necessitatis vel etiam vtilitatis. dicta. l. fina.

5 † Ad quintũ suspensa solutione quarti dico ⁊ respondeo ꝙ si insula nata in flumine publico, si quidẽ mediã partẽ fluminis teneat communis est eorum qui ab vtraq; parte fluminis prope ripam predia possident. Si vero sit alteri parti proximior, illa facta est eorum qui ab ea parte prope ripam predia possident. §. hac insula. institu. de re. diui. l. adeo. §. insula. l. inter eos. ⁊ l. ergo. §. tribus modis. ff. de acquiren. re. domi. 6 † sic igitur si illa pars insule vendita postea fuerit augmentata seu eidem parti alia insula per alluuionem adiecta, istud augmentum acquisitum est domino parti vendite per iura predicta, etiam si dicta pars non fuisset vendita cum incrementis. Preterea cum incrementum se habeat per modum accessorij, et pars vendita per modum rei principalis quemadmodum potuit vendi dicta pars, ita et incrementum. regula accessorium. Et per hec patet responsio ad quartum quesitũ. Super qua non oportet insistere cum iure alluuionis incrementum huiusmodi acquisitũ extitisset sine pacto domino dicte partis.

Consilium. CCXVII.

☞ De raptu virginis per testes singulares probato, ⁊ de affectione magistratus. ¶ Et super hac causa est aliud consiliũ supra parte prima. Consilio. 355.

Summarium.

1 ☞ Magistratus delatoribus nõ debet assentire ⁊ fauorem vni ex partibus minime prebere contra iuris formam.
2 Processus rei in questione missi nõ preuijs sufficiẽtibus indicijs, an iustificetur ex indicijs postmodũ superueniẽtibus vel ꝓbatis.
3 Incarceratio ab initio iniusta, an videatur iustificari si postea indicia sufficientia superuenerint.
Incarceratio maxime districtior censetur quedam tortura.
4 Interrogatorijs litis decisorijs reus an teneatur respõdere, si positiones dispositiue date non fuerint in scriptis, et quid in preparatorijs.
5 Accusatio criminalis an debeat certum cõtinere, ⁊ in illa inseri locus ⁊ tempus licet agatur ciuiliter.
6 Solennitas ciuilis sublata, an videatur per mandatũ ꝙ procedatur summarie, simpliciter, ⁊ de plano sine strepitu ⁊ figura iudicij, ⁊ an sublatio eorum in quibus partis defensio consistit inducta videatur.
7 Expressio temporis ⁊ loci perpetrati delicti. iuxta. l. libellorũ. ff. de accusat. exigitur, vt reus negatiuam loco ⁊ tẽpore coarctatam probando se defendat.
8 Tempus ⁊ locus commissi criminis quemadmodũ in petitione debent inseri ita ⁊ probari.
9 Testis consanguineus vel multũ amicus an faciat semiplenam probationem ⁊ sit omni exceptione maior, ⁊ an habeat verum in teste inimico.
10 Indicia plene probanda sunt vt ad probationem probandam vniantur.

1 Et † ab initio ⁊ postea sepissime processit nimiũ affectionate ac preter, quinimo ⁊ contra iuris formã ⁊ in fauorem nimiũ Guillielmete amblarde ⁊ suorũ, contra ꝓuidũ virũ Antoniũ millani barbitonsorẽ incolã ⁊ habitatorẽ Tricastrinũ dñs balliuus Tricastrinꝰ, ⁊ q̃dez ab initio cũ nullis p̄cedẽtibꝰ informationibus, ⁊ ad solius partis priuate ⁊ sibi fauores nimios prestantiũ instantiã, incarcerauit ⁊ detinuit seu ĩcarcerari ⁊ detineri fecit per multas septimanas, etiã contra mentez magnifici Dalphinalis parlamẽti honorabilẽ virꝫ p̄dictũ Antoniũ millani, ⁊ tã in ciuitate Tricastrina q̃ in locis circũuicinis, parẽtibꝰ, ꝯiũctis, ⁊ amicis prorsus ⁊ oĩno destitutuz, q̃ō tñ fieri nõ debuit, 2 † ⁊ quẽadmodum processus torquẽtis p̄tẽsum criminosum nõ p̄cedẽtibꝰ sufficiẽtibus indicijs, ⁊ de q̄bus constat nõ iustificat̃ ex indicijs postea supueniẽtibus vel ꝓbatis, per id q̃ō no. doct. in. l. qui in aliena. §. celsus. ff. de acqui. heredi. ⁊ quod not. Ange. are. in suo tracta. crimi. in glos. super verbo, ꝙ fama publica precedente. versic. quinto iudex torsit ⁊c. 3 † Ita nec videtur iustificari incarceratio, et in carceribus detentio ab initio iusta, etiam si postea superueniant sufficientia indicia cum illa in multis casibus sit ⁊ esse cẽseatur quedã tortura, per id quod voluit Bartol. in. l. j. §. diuus seuerus. ff. de questio. Salice. in. l. ij. C. de exhibi. reo. ⁊ quod habetur in clemen. 4 j. post principium. de hereti. Postea vero ⁊ in discursu cause etiaz processit idem domi. Balliuus nimium fauorabiliter, quatenus cõpulit eundem Antonium penarum impositionibus respondere interrogatorijs, ⁊ quidem non litis preparatorijs sed decisorijs vt patet in examinatione per eum facta ⁊ inserta. fol. xxiij. quod tamen facere non debuit, q̃uis factis positionibus seu articulis parte dicte Guillielmete, de et super his super quibus examinatus extitit idem Antonius: et eis adueratis per dictam Guillielmetam potuisset idem Antonius postea interrogari ⁊ deinde cogi respondere positionibus seu articulis huiusmodi, per id quod voluerunt domini de Rota decisione. xxxij. exordiente, Item voluerunt et ordinauerunt ⁊c. et Panormita. in capitu. cum causam. colum. vj. versicu. quarto dicit glos. de iuramento 5 calumnie. † Etiam processit idem dominus Balliuus nimium

fauorabiliter

fauorabilē,pro eo quia eum in quadā pretēsa petitione facta parte eiusdē Guillielmete,ꝛ fundata sup ꝑtēso stupro,vt pretēdebat in ea ꝛ cū ipsa per dictū Antoniū cōmisso ꝛ ꝑpetrato.Nō fuissent expressi annus mensis ꝛ locus hmōi pretensi stupri,nō debebat nec debuit petitio hmōi admitti.Pro q̄ allegasse sufficiat,id qđ voluit Bar.in.l.pretor edixit.in princ.ff.de iniu.ꝛ in.l.idē exigit.ff.de dolo.ꝛ Ange.are.in.§.ex maleficijs.versic.dixi etiā in libello hoc ꝛ de presenti mēse.ibi,est aduertendū ꝙ predicta sunt vera ꝛc.institu.de actio.ꝛ institu.de excep.super rubrica.charta.ix.ver.tertio est videndū an sicut quādo proponitur actio ex crimine debet inseri locus ꝛ tēpus delicti licet ciuiliter agatur.ꝛ Alexā.de imol.in.l.edita.col.v.versi.annectit ꝛ etiam hic Bar.C.de eden.

6 †Nec opponat aliquis ꝙ cū ex mandato magnifici Dalphinalis parlamēti,posset idē domi.Baillinus procedere summarie simpliciter ꝛ de plano ꝛ sine strepitu ꝛ figura iudicij.Non fuerit opus in petitione predicta ponere locū ꝛ tēpus quasi per mādatū huiusmodi fuerit reiecta omnis solēnitas iuris positiui,per ea que habētur ꝛ no.in cle.sepe.de verbo.signifi.ꝛ quod no.Barto.in extrauagāti ad reprimendam.in verbo,sine figura.Quoniā respōdeo ꝙ esto ꝙ per mandatū predictū videretur reiecta ciuilis solēnitas,non tamē videtur inducta sublatio eorū in quibus consistit defensio partis.dicta cle.sepe.in 7 verbo,defensionis.†Sed.l.libellorū.ff.de accusa.ꝛ alie que ꝛ temporis ꝛ loci perpetrati delicti expressionē exigunt non alia causa illam exigere vidētur,nisi vt reus se possit defendere probādo negatiuā coarctatam expressione loci ꝛ tēporis.quod etiam voluit Roma.consilio.cxcj.exordiēte,Instabo circa primū ꝛc.col.ij.ver.allegatur vltimo ꝛc.Debuerunt ergo in dicta petitione exprimi annus mensis ꝛ locus dicti pretensi stupri.

Preterea prout alias dixi et scripsi in schedula exordiēte,Proposita ꝛ deducta parte Guillielmete ꝛc.inserta.f.clxx.prefata Guillielmeta nō probauit eius pretensam intentionē,quod puto satis ostēdisse iuribus,rationibꝰ,ꝛ motiuis inibi allegatis,que si placet cū eas refricare nō intendā inibi videātur.Quibus addo nō fuisse vel esse credendū dictis et depositionibus Stephani/Hugonis/ꝛ Alaysie eius vxoris.Tū causis alꝭ allegatis.Tum ꝛ qꝛ nō deponunt quibus anno ꝛ mēse viderint ꝛ repererint prefatū Antoniū cū dicta Guillielmeta,solum videlicet cū sola in domo cuiusdā Antonij charerij,quod ta8 mē erat necessariū:†quia quemadmodū debuerunt poni in dicta pretēsa petitiōe annus mensis ꝛ locus,ita ꝛ probari:qꝛ alꝭ frustratorie cogeret lex actorem ad specificandū tēpus ꝛ locū.Tū ꝛ quia prefata Alaysia,prout apparet ex eius depositione facta super generalibꝰ interrogatorijs est cōsobrina secūda matris dicte Guil9 lielmete.†Et sic est cognata ipsius Guillielmete,cuius propterea testimoniū nō valet.arg.eius quod habetur in.l.lex cornelia.ff.de iniur.l.lege iulia.ꝛ quod ibi glo.ff.de testi.ꝛ quod no.Archid.iiij.q.iij.§.item.l.iulia.ꝛ si omnino nō repelleretur,est tamen certū ꝙ ipsa nō est integra testis vtpote suspecta ratiōe cognatiōis.Pro quo videri poterit quod not.Bart.in.l.admonendi.col.ix.versi.venio ad tertiū.ff.de iureiuran.vbi dicit ꝙ testis cōsanguineꝰ vel multū amicus parti nō dicitur esse omni exceptione maior,ꝛ ideo secundū eum nō facit semiplenā probationē.quod etiam voluit Anto.de butri.ꝛ alij in.c.fin.de iureiuran.ꝛ Alexan.consi.xviij.in primo volu.vbi multa inducit.Tum ꝛ quia vt probatum fuit in prima instantia prefatus Stephanus hugonis est inimicus predicti Antonij,non ergo valuit eius dictum.Et si non omnino repelleretur,est tamen suspectum:ratione cuius dici debet euꝫ non esse omni exceptione maiorem.Et sic non probat semiplene,per ea que not.docto.in.l.admonendi.ꝛ in.c.fina.superius allegatis.ꝛ in.l.in bonefidei.C.de iureiuran.Quod si ita est:immo quia ita est,dici non potest esse plene probatum illud pretensum indiciū,scilicet ꝙ prefatus Antonius deprehēsus ꝛ inuētus extiterit cuꝫ dicta Guillielmeta solus videlicet cū sola.Nec debent quedā alia pretensa ꝛ remota indicia,de quibus pretendūtur deposuisse iungi cū depositione dictorum Alaysie ꝛ Hugonis ad integrandum 10 ꝛ perficiendum vnā probationē:†quia vt alias dixi nullū ex illis pretēsis indicijs probatū est plene,quod tamen erat necessarium ad hoc vt pro perficienda probatione vnirentur,per id qđ alꝭ dixi in predicta schedula post Bald.in.l.si quis ex argentarijs.post princi.ff.de eden.ꝛ Alexan.de imol.consi.xj.exordiēte,Sentio in dubium reuocari ꝛc.ꝛ consi.xix.exordiente,In his que in themate ꝛc.colum.iiij.

Adijcio ꝙ etiam supposito citra preiudicium veritatis ꝙ sufficienter ꝛ plene probatum extitisset,prout non est dictum magistrum Antonium fuisse deprehensum ꝛ repertum cum dicta Guillielmeta,solum videlicet cum sola prout non est,adhuc non esset probatum aliquid quod sufficiat ad violentam presumptionem carnalis copule,nec.c.literis.de presumptio.ex aduerso allegatum contrarium probat:quia in casu illius.c.non solum fuit ille Felix repertus cum muliere inibi mentionata,solus videlicet cum sola:sed etiam fuit repertus nudus cum nuda ꝛ in eodē lecto iacens cum iacente.Preterea ad validitatem depositionis predictorum testiuꝫ requirebatur ꝙ dicti Alaysia ꝛ Hugonis deponerent se credere ꝙ idem Antonius carnaliter cognouerat prefatam Guillielmetam.d.c.literis.et quod ibi Bald.ꝛ Panor.quod tamen nō fecerunt.Possunt ꝛ alia multa induci pro defensione boni iuris prefati Antonij:sed qꝛ premissa videntur mihi sufficere,vna cum alijs alꝭ per me scriptis,ego vlterius non insisto.Concludens breuiter sententiam contra euꝫ promulgatam fore ꝛ esse reuocandam,ꝛ ipsum Antonium ab impetitis absoluendum.Et si ad cautelam abundantiorē egregius vir dominus iudex cause huius eidem Antonio deferret iuramētum purgatorium,non forte male faceret sed bene.Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Consilium.CCXVIII.

De communium rerum alienatione,ꝛ de vēditione per vnū ex socijs facta nō obstante minori etate,prodigalitate,ꝛ bonis restitutioni subiacentibus.

Summarium.

1 Diuidentes an videantur renuntiasse iuri fideicōmissi per simplicem diuisionem,ꝛ quid si clausule late apponantur.

2 Bona cōmunia in preiudicium sociorū vnus ex socijs quādo possit vendere ꝛ alienare.

3 Minori.25.annis,an obstet iuramentū si cōtra ratihabitionē petat beneficium restitutionis in integrum ex capite minoris etatis,ꝛ quid si ex capite lesionis dimidiam iusti pretij excedentis petierit.

4 Venditio facta per minorem iuramēto interueniēte,an cōfirmetur ꝛ impediat minorem contrauenire.

5 Prodigo bonorū suorū administratio quando interdicta:et contractus per eum celebratus quando inualidus.

6 Res que restitutioni fideicommissi in euētum cōditionis vel diei incerte subiacent an possint interim alienari,ꝛ si alienētur an trāsferatur dominium.

7 Substitutus an possit in sui preiudicium consentire alienationi rerū restitutioni subiacentiū,et facta venditione illam ratificare.

Voluissem ꝛ vellē pro pleniori ꝛ securiori respōsione faciēda ad dubia ꝛ q̄sita parte honorabilis viri Peroti basile hr̄e et videre instra aut copias instrumētorū vēditionū factarū ꝑ honorabilē virū Petrū basile eiꝰ fratrē ꝛ mutuorꝫ ꝑ ipm̄ Petrū receptorꝫ.Insup ꝛ instrumētū diuisiōis q̄ facta fuisse dr̄ ꝑ ꝛ inter ipsos Petrū ꝛ Perotū ac Joannem basile eorum fratrem,filios ꝛ heredes testamentarios et vniuersales honorabilis quondam viri Albergassij basile,vt videre valuissem ꝛ valerem an venditiones de quibus supra,facte extiterint per dictum Petrum suo duntaxat,aut suo ꝛ dictorum Peroti ꝛ Joannis nominibus.Et idem in mutuis per eundē receptis,an videlicet illas receperit suo duntaxat,aut suo ꝛ dictorum Petri et Joannis nominibus.Insuper et vt videre possem clausulas positas in instrumento diuisionis superius mentionate,ad quam relationem habet transactio vltimate facta per et inter eosdem Petrum/Perotum/ꝛ Joan1 nem.†Quia q̄uis certum sit ꝙ per simplicem diuisionem non renuntiant diuidentes iuri fideicōmissi,possunt tamē tales clausule poni in diuisionibus,que ꝛ nonnunq̄ ponuntur propter quas aliquando est dubium an iuri huiusmodi renuntiatum extiterit,et aliquando adeo pingues existunt clausule huiusmodi,ꝙ nemini potest vel debet esse dubium,quominus eidem renuntiatum extiterit,signanter vero et maxime quando diuidentes habuerunt notitiam fideicommissi,et vbi fideicommissum erat reciprocum et coequeuum,vt colligi potest ex his que notant antiqui et moderni in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verborum obligatio.et multi in.l.tres fratres.ff.de pactis.in.l.qui cum tutoribus.ff.de transactio.Angel.in.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inofficio.testamē.et in consil.cxlj.exordiente,Magnificus miles

dominus Antonius ⁊c. ⁊ alij in alijs multis locis, tam in scribendo ꝙ consulendo. Salua igitur visione instrumentorũ hmõi, insuper ⁊ instrumẽtũ vẽditionis quã fecisse ponitur dictus Joãnes prefato Petro eius fratri. Respõdeo ad predicta dubia breuiter ⁊ succincte prout infra.

2 †Et primo ad primũ dico ⁊ respõdeo ꝙ licet idẽ Petrus nõ potuerit ab initio vendere domos illas, de quibus in casu aut alia bona cõmunia in preiudiciũ dictorũ Joannis ⁊ Peyroti. l. j. C. de cõmu. re. aliena. l. rem alienam. ad fi. ⁊ quod ibi glo. cũ suis simili. ff. de cõtrahen. emptio. ⁊ vendi. Si tamẽ venditio hmõi facta extiterit per ipsum Petrũ suo ⁊ dictorum eius fratrũ nominibus, ⁊ deinde illi eã ratam habuerint ⁊ cũ iuramẽto perinde fuit ⁊ est acsi illã ab initio fieri mãdassent. regu-
3 la ratihabitionẽ. cũ suis simili. de regu. iur. in. vj. † Nec postea potuissent etiam si tẽpore ratihabitionis fuissent minores viginti quinq; annis cõtrauenire ex capite minoris etatis, ⁊ bñficio restitutionis in integrũ: q2 a beneficio hmõi fuerũt propter iuramentũ exclusi. auc. sacramenta puberũ. ⁊ quod ibi per doct. magis cõmuniter. C. si aduer. vendi. De quo glo. ⁊ doct. in. l. ij. C. de rescin. vendi. ⁊ in. c. penul. de emptio. ⁊ vendi. Fateor ꝙ si tẽpore facte ratihabitionis ipsi Peyrotus ⁊ Joãnes fuissent minores. xxv. annis ⁊ decepti vltra dimidiã iusti pretij, ipsi potuissent ꝯtrauenire ex capite lesionis excedẽtis dimidiã iusti pretij. Et hoc vbi dũtaxat iurassent nõ cõtrauenire ratione minoris etatis vel vbi simpliciter iurassent nõ cõtrauenire prout magis cõmuniter voluerunt doct. in dicta auc. sacramẽta puberũ. ⁊ in allegata. l. ij. C. de rescin. vendi. ⁊. c. penul. de emptio. ⁊ vendi. vbi vero iurassent non venire contra ratione lesionis hmõi, vel cũ iuramẽto renũciassent dicte. l. ij. nõ potuissent ipsi cõtrauenire secundũ cõmunẽ doctrinã doct. in locis predictis. de qua plene per Jo. de imol. in sua solẽni repeti. c. cũ contingat. in quarto mẽbro. de iureiurã. Et q2 in casu mihi misso ponitur ꝙ dicti Peyrotus ⁊ Joãnes cõputauerũt prefato Petro eorũ fratri de quota pretij predictarũ domorũ ⁊ mutuorũ per eũ receptorũ, nec dicitur quomodo, nõ possum expressius aut specialius respõdere nisi viso instrumẽto dicte diuisionis ⁊ pleniꝰ intellecto quomodo cõputauerint, ꝙuis etiã verear ne viso instrumẽto hmõi, nõ multum prosit dicto Peyroto obstante trãsactione de qua supra, ⁊ que post diuisionez facta est inter eosdẽ fratres.

Ad secundum dico ꝙ in illo ponũtur dubia que ⁊ eorũ quodlibet vidẽtur persuadere ꝙ venditio facta per dictũ Joannẽ, ⁊ presertim de bonis immobilibꝰ fuerit nulla scilicet minor etas ⁊ ꝓdigalitas dicti Joãnis, et q2 bona vendita subiacebãt restitutioni. Sed puto ꝙ his nõ obstantibus
4 predicta vẽditio valuerit. † Et primo quidẽ non obstitit vt puto minor etas, quia licet talis vẽditio facta per minorẽ sit nulla regulariter. l. non solũ. ⁊. l. si minor. cũ multis simili. C. de predi. mino. Hoc tamẽ fallit quando in ea interuenit iuramentũ: q2 non soluz per tale iuramentũ impeditur minor a cõtrauenie̾do beneficio minoris etatis, sed etiam confirmatur venditio secundũ opinionem docto. magis cõmunẽ in dicta auc. sacramẽta puberũ. pro qua facit. c. cum cõtingat. de iureiuran. ⁊. c. licet mulieres. eo. titu. in. vj. ⁊ c. ꝙuis pactũ. de pact. eo. lib. Puto autẽ ꝙ in vẽditione hmõi interuenerit iuramentũ. Et sic nõ videtur ꝙ ratione minoris etatis fuerit nulla ꝓdicta vẽditio. Nõ etiã videt̃ fuisse nulla rõne ꝓdiga-
5 litatis etiã si fuisset notorie ꝓdigꝰ: † q2 notorie ꝓdigo nõ est iterdicta bonorũ suorũ administratio, nec ꝑpterea inualidãtur eius cõtractꝰ, nisi facta fuerit interdictio ꝑ iudicẽ. Pro quo solet allegari. l. tres tutores. ff. de administra. tuto. l. iulianꝰ. ff. de cura. furio. ⁊. l. is cui bonis. ff. de verbo. signifi. quod etiã voluit glo. ⁊ post eaz Bart. Bal. Angel. Pau. de cast. Roma. Alexã. de imol. ⁊ docto. cõmuniter in. d. l. is cui bonis. ⁊ Franci. de are. in. l. is cui lege. ff. de testa. Cum igitur non supponatur ꝙ eidẽ Joanni fuisset interdicta bonorũ suorũ administratio, vel al's aut tanꝙ ꝓdigo vel tanꝙ minori prouisum de curatore, nõ videtur predicta venditio posse impugnari ex capite prodigalitatis. Preterea cũ ipse vt puto iurauerit valuisset vẽditio, etiã si antea sibi interdictũ extitisset, per id quod plene not. Joan. de imol. in dicta sua repetitione. c. cũ cõtingat. in tertio mẽbro. Et ita tenẽt cõmuniter Cano. ꝑut refert ⁊ sequitur Franci. de are. in. d. l. is cui bonis. ꝙuis Barto. ⁊ multi
6 legiste ibi tenuerint contrariũ. † Etiã nec dici potuit predicta vẽditio fuisse nulla, pro eo quia bona vendita subiacebãt restitutioni: quia licet res alienate vel per fideicõmissum pure vel in diẽ certum vendi, vel ex aliquo modo alienari nõ possint, res tamen que subiacẽt restitutioni fideicõmissi in euentũ cõditionis vel diei incerti possunt interim alienari: ⁊ si alienantur trãsfertur dominiũ. l. fin. §. sed quia nostra. ⁊ quod ibi per glo. ⁊ omnes scribẽtes. C. cõmu. de lega. Cũ igitur res ꝓdicte nõ subiacerent restitutioni fideicõmissi pure vel in diẽ relicti, sed relicti in euentũ conditionis, nõ obfuit predicte remissioni ꝙ res vẽdite tempore facte vẽditionis subiacerẽt restitutioni. Fateor tamẽ ꝙ si nihil factũ extiterit, propter quod censeatur idem Peyrotus renũtiasse dicto fideicõmisso, predicta vẽditio fuit ⁊ est quoad partẽ eundẽ concernentẽ resoluta. d. §. sed quia nostra. ⁊ quod ibi docto.

Pro plena respõsione faciẽda ad tertiũ ⁊ quartũ quesita vellem videre, vt iam dixi instrumẽtum diuisionis, pro eo quia vltimũ capitulũ transactionis premẽtionate est relatiũ ad ipsam diuisionẽ. Et ideo secure dicere non possum, an idẽ Peyrotus censeatur renuntiasse iuri totius fideicõmissi, ideo autẽ dico totius q2 cum per dictam transactionẽ idẽ Peyrotus laudauerit ⁊ affirmauerit venditionẽ predictã, non videtur ipse posse cõtrauenire nec in vim substitutionis seu fideicõmissi petere restitutionẽ bonorũ venditorũ pro parte eũ concernẽ-
7 te: † quia nõ est dubiũ quin substitutus possit ⁊ valeat in sui preiudiciũ consentire alienationi rerũ restitutioni subiacentiũ. l. si fundũ per fideicommissum. ff. de lega. j. l. nihil. §. ab omnibus. l. cũ pater. §. libertis. ff. de lega. ij. ⁊. l. quotiens. la. j. C. de fideicom. Et nõ solum potest substitutus consentire venditioni quando fit, sed etiam factam ratificare. d. l. si fundum per fideicõmissum. per quã hoc voluit Bald. in auc. res que. col. fina. C. cõmu. de lega. relictis autẽ adaptari possunt. not. per Barto. in. d. l. qui rome. §. duo fratres. in. viij. q. ⁊ quod ibi Alexan. de imol.

Consilium. CCXIX.

De cõtractu pignoris causati ex vẽditione simulata in fraudem vsurarum per pactum de retrouendendo cum pretij vilitate.
¶ Et super hac cõtrouersia habet simile cõsilium supra in ista parte consi. 32. cui istud egregie respondet.

Summarium.

1 Pretij vilitas ⁊ pactum de retrouendendo, an presumãt cõtractum in venditionẽ sonantem fuisse pigneratitium vel simulatum in fraudem vsurarum. nu. 4.
2 Simulatio in cõtractu pigneratitio, an probari possit ex modico pretio.
3 Pactum de retro uendendo an faciat presumi pignus, etiã factũ cum vsurario.
5 Glosse autoritas quanta sit, ⁊ quomodo in consulendo ⁊ iudicando sit ei adherendum, remissiue.
6 Opinio illa in dubio sequenda que saluti consulit.
7 Glosse an potius adherendum ꝙ doctoribus eam improbantibus.
8 Contrahentibus, an ⁊ quomodo licitum se adinuicem decipere.
9 Pactum de retrouẽdendo an licitũ, ⁊ quid si pretij vilitati mixtũ an faciat apparentem venditionem ⁊ non existentem.
10 Juramentũ an firmet contractum simulatũ ⁊ obliget contrahentem ad non contrauen iendum. nu. sequẽ.
11 Juramentum regulatur secundum mentem contrahentium.
12 Juramentum an extendatur ad consensum deficientem in contractu simulato, et tantum importet quãtum simplex cõtractus.
13 Juramentũ nõ auget obligationem, sed ei intra suos limites manenti religionis vinculum addit.
14 Juramentũ quoad vinculum periurij est personale.
15 Actio personalis ex vendito vel prescriptis verbis, an detur contra singularem successorem.
16 Dominiũ in pacto legis commissorie ⁊ adiectiõis in diẽ an ipso iure retransferatur, ⁊ quid in pacto pignoris.
17 Apoche ⁊ remissionum probatio ⁊ fides qualis ⁊ quatenus procedat, ⁊ quando eis credatur.
18 Jurisditio ante literarum presentationem nec confertur nec aufertur.
19 Judex facta recusatione omni iurisditiõe priuatur, cuius postea processus est nullus.
20 Error ex actis elisus sententiam an reddat nullam.
21 Usure repeti an possint, non solum in foro ecclesiastico sed etiam seculari.
22 Symonia ⁊ heresis sunt crimina mere ecclesiastica.
23 Judex secularis cognoscere an possit de criminibus ecclesiasticis, ⁊ de quibus.
24 Leges an permittant vsuras.
25 Judex sc̃laris vbi scd̃m leges nõ pot̃ de cã cognoscere ex defectu iuris litigatoris, est tñ cõpetẽs si canones aliter prouidẽt, ⁊ omissis ll. iudicat secundum canones, saltem eo casu vbi est facti questio.

Cum scriberem

1 [C]Um† scriberez super pcessu cause dudũ cepte ⁊ aliquãdiu agitate, per ⁊ inter honorabilẽ virũ magistrũ Jacobũ gobaudi ex vna parte, et nobiles Claudiũ ⁊ Spiritũ de aymonetis ex alia, non dixi put nec nũc dico ꝙ pretij minoritas ⁊ pactũ de retrouendẽdo faciant presumi, ꝙ cõtractus sonans in vẽditionem fuerit et sit, nõ quidem cõtractus vẽditionis, sed cõtractus pignorationis vel simulatus in fraudẽ vsurarum, sed dixi ꝙ ptij vilitas et pactum de retrouẽdendo faciunt psumi qd predixi. Sciebã em̃ ꝙ glos. ordinaria in. c. cõquestus. de vsu. non loquitur absolute de ptij minoritate, sed loquit̃ de ptij modicitate. Etiã. c. ad nostram. de emptio. ⁊ vendi. per qd pbatur dictum glos. nõ loquitur de ptij minoritate, sed de ptio qd vix medium iusti pretij cõtingebat, vbi pter hoc aduerbiũ vix, disputant Hosti. ⁊ Jo. de Jmol. an sufficiat ꝙ lesio sit vsq̃ ad dimidiã iusti pretij, vel opus existat ꝙ lesio hm̃oi illam excedat. Sciebam etiam Panor. dixisse in dicto. c. ad nostram. ꝙ nõ sufficiebat quelibet iniustitia ptij, sed debebat esse ptium valde tenue respectu valoris rei. Ad que si aduertisset egregius vir dñs ille iudex siue cõmissarius qui in hac causa sentẽtiam tulisse dicit̃, ipse pfecto cõperisset multos ex docto. ex aduerso cõtra id qd dixeram allegatis, nõ esse locutos cõtra glo. dicti. c. conquestus. et sequaces. Et primo quidẽ non Jaco. de are. et Cy. in. l.

2 ij. C. plus vale. quod agi.† Et quidem nõ in eo ꝙ ibi dicunt ꝙ ex modico ptio non põt pbari simulatio, sc3 ꝙ fuerit pignus, or nec ego asserui ꝙ pretij modicitas hoc psumi faciat. Sed dixi ꝙ pretij modicitas seu vilitas et pactũ de retrouẽdẽdo hoc psumi faciant. Neutrũ em̃ p se non sufficeret, sed opus est vtroq̃, vt etiam clarissime expressit Jo. de Jmol. in dicto. c. ad nostrã. col. ij. etiã nec Jaco. de are. nec Cy. in dicta. l. emptione. loquũtur cõtra id quod pdixi, quatenus inibi dicũt ꝙ licet pbetur emptorẽ fuisse vsurarium ꝙ res pluris valeret, et pactum de retrouẽdendo. Non ppterea psumitur pignus, quia isti nõ exprimũt de illa pluri valentia, de qua dixeram ⁊ dico, hoc est de ea que facit videri pretiũ valde tenue seu vile et modicũ. Et sic nõ loquuntur isti absolute cõtra glo. pdictã, et id qd dixi. Cõtra quos etiam refert Albe. in dicta. l. emptione. se obtinuisse in cõtingentia facti. Etiaz dicto Cy. respõdet Alex. de Jmol. cõsilio. xliiij. infra allegando. in tertio volu. Et qd dixi de Jaco. de are. et Cy. Jdipsuz dico de Sali. qui quo ad hoc fuit eor

3 recitator.† Etiam nec dictũ Bal. facit cõtra glo. pdictaz, qr Bal. nõ loquitur ibi de ptij vilitate seu modicitate, sed dicit ꝙ pactum de retrouẽdẽdo etiã factum cũ vsurario nõ facit presumi ⁊c. Et sic q̃uis Bal. loquatur de pacto de retrouẽdendo, nihil tamen dicit de ptij vilitate, quẽ ego posui alterum extremorũ. Ange. vero quẽ audio allegari in dicta. l. emptione, nihil oĩno de hoc ibi dicit in ea lectura, dico in mea: ⁊ hoc ideo quia scio eũ pluries legisse. C. Et sic nolo negare eũ aliquid de hoc dixisse in alia lectura. Ceterũ etiam dico ꝙ licet Ange. ipse allegetur ex aduerso in. l. ij. et in. l. si a te. C. de pac. conuẽ. Jpse tamen ibi nihil scripsit cõtra id qd dixi. solum em̃ scripsit ꝙ pactum de retrouẽdendo nõ facit psumi pignus qd ego cõfiteor. Etiã nec obstat ei qd dixi id quod not. Bald. in. c. j. de feu. da. in vicẽ legis cõmisso. ex aduerso allega. Qm̃ respondeo ꝙ Bal. nõ loquitur in terminis nostris, nihil em̃ ibi dicit de ptij vilitate seu modicitate. Et ita etiã illi dicto Bal. respondet And. sic. cõsilio. lj. exordiẽte, ✱ col. iij. ver. et l3 Bal. ⁊c. in primo volu.†

4 Et ꝙ pretij modicitas ⁊ pactũ de retrouẽdendo faciant psumi cõtractum sonãtem in vẽditionem esse cõtractum pignoratitiũ et sic simulatum vltra alios docto. al's p me allegatos. tenuerũt sequentes, vc3 Albe. vt pdixi. in dicta. l. emptione. C. plus vale. quod agi. vbi etiam dicit ita de facto obtinuisse corã magnis peritis. et affirmat ꝙ ita no. p Bernar. Jnno. et Hosti. in. c. p eum ibi allegatis. Hanc etiam partẽ secutus est Ambro. de vina. in repeti. dicti. c. ad nostram. vbi etiã affirmat ꝙ hoc voluerunt Joan. an. et Anto. de butri. post Jnno. in dicto. c. ad nostraz. et. c. illo vos. de pigno. Et subiũgit ꝙ hec est opinio cõmunis. Hanc eandẽ sententiaz secut' est Pau. de cast. in dicta. l. emptione. C. plus val. qd agi. et cõsilio cclxxx. exordiente, Uiso pcessu ⁊ attestationibus. Pro hac parte cõsuluit Joã. de ana. cõsilio. lviij. exordiente, Uisis instrumentis et alijs vidẽdis. Etiã p dicta parte cõsuluit Rapha. Fulgo. consi. cxxxiij. exordiente, Jn questione versa coraz dño capitaneo Trigesti ⁊c. Andre. sicu. vulgo Barba. cõsilio. lj. exordiente, Scripsit sapiẽtie fons Salomon ⁊c. in pma parte. vbi multa inducit. Etiã p dicta parte cõsuluit Alex. de Jmol. cõsi. xliiij. exordiente, Circa presentis cõsilij materiã ⁊c. in tertio volu. vbi etiã refert Bal. alicubi hoc sensisse. p dicta opinione bene facit dictum. c. ad nostrã. de emptio. ⁊ vendi. cui s̃m mentem Joã. an. in. c. illo vos. nõ bene respõdetur per Jaco. de are. et Cy. et idem dicit Alberi. in dicta. l. emptione. quod et reuera verũ est, put patere põt intuẽti dictum c. ad nostram. et respõsionem ad illud datam p Jaco. de are. et Cy. Etiam p hac opinione facit, quia nõ est verisimile ꝙ quis voluerit suum iactare, signãter vltra dimidiã iusti pretij. l. cum de indebito. de pba. Et dicit Alexã. de Jmol. in dicto cõsilio istã opinionem videri magis cõem, est ergo sequenda tam in cõsulẽdo ꝙ iudicando. l. j. versi. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. et in. l. j. ff. de senato. de quo plene p cano. in. c. j. de constitu. vbi videri põt do. Feli. charta penult. col. ij. Preterea hec fuit opinio glo. in dicto. c. cõquestus. que vt pdixi habet multos et quidem non contẽnende autoritatis, sed toto orbe famosissimos qui eaz sequunt̃. Nõ est ergo ab ea recedendũ, per id qd voluit Jaco. butri. quẽ oẽs vbiq̃ ad hoc ppositum allegant in. l. j. qui p sua iurisdic̃. iudi. da.

5 dari ve pos.† Quãta autẽ sit glo. autoritas, et quomodo in cõsulendo ⁊ iudicando sit ei adherendũ videatur si placet Andre. sicu. in dicto cõsilio. lj. col. iiij. ibi, et in dubio iudicandũ est p opinione glo. cõsi. xlv. exordiente, Mãdato et iussu dñor sexdecim ⁊c. colũ. iiij. ver. et quante autoritatis sit glos. in iudicante, apparet ex doctrina Bal. in. l. cũ hereditas. C. de po. ⁊c. in scda parte. et consil. lx. exordiente, Jllud afferam in mediũ, qd sapiẽtissimus Salomon dicit ⁊c. col. x. versi. et claruz est ꝙ autoritas glo. omnes antecellit. in scda parte. in quibus locis et multa ⁊ elegantia cõmemorat ad

6 glo. cõmẽdationẽ.† Preterea vt dicit Alex. de Jmol. i dicto cõsi. xliiij. Jsta opinio vtpote magis tuta p salute ⁊ exoneratione aĩarum, esset etiam in dubio amplectanda. c. iuuenis. de sponsa. Ex quibus vna cũ his q̃ al's dixi infert̃ dictum cõtractum fuisse, non quidem venditionis ⁊ emptionis, sed pignoris: ita vt dici debeat pratum et hortum fuisse pignori datos nõ venditos, et sic illorum dñium remansisse penes ptensum venditorẽ qui presumitur fuisse mutui receptor ⁊ impignerator dictorum pdiorum.

7 † Ad opposita ex aduerso respondeo primo quo ad autoritates docto. multi sunt, vt predixi, qui pace salua dixerim nõ loquuntur in terminis q̃stionis. Et sic effectualiter nõ cõtradicunt dicto glo. in. c. cõquestus et sequaciũ. si qui vero existant qui loquant̃ in terminis et glos. contradicant. Dico vt iam dixi potius esse adherendũ dicto glo. et sequacium. causis et rõnibus allegatis. Ad id vero qd opponit̃ de. l. in cause.

8 la. ij. §. penult. ff. de mino.† sc3 ꝙ licitum est cõtrahẽtibus seinuicem decipere. Respõdeo ꝙ q̃uis licitum existat, immo forte non existat, sed magis. l. ciuili permissuz ꝙ cõtrahentes reipsa se decipiant vsq̃ ad mediam iusti ptij. Nõ est tamẽ licitum, quinimo nec permissum ꝙ vltra illã se decipiant. l. ij. C. de rescin. vendi. et. c. penulti. de emptio. et vendi. hic autẽ fuit ille ptensus venditor deceptus nõ vltra dimidiam, nõ etiam dũtaxat vsq̃ ad illam, sed lõge

9 vltra.† Ad secundũ dico ⁊ respõdeo ꝙ licet pactum de retrouendendo q̃tũ est de se, et si aliud nõ interueniret sit licitũ, quãdo tamen miscetur pretij vilitati, facit psumi aliquid qd al's nõ psumeretur, sc3 ꝙ cõtractus sonans in vẽditionẽ sit apparẽs ⁊ nõ existẽs venditio, et reuera contractus pignoris. Ad aliud ꝙ opponitur

10 de iuramento, dico ⁊ respõdeo ꝙ nõ obstat.† Tũ quia iuramẽtũ nõ firmat cõtractum simulatum, nec obligat cõtrahentem ad nõ cõtraueniendũ, vt voluit glos. et docto. cõmuniter in dicta. l. emptione. Joan. de Jmol. in. l. nemo põt. vbi etiam per Alexã. colũ. vj. versi. sed est dubium quid si in cõtractu simulato ⁊c. ff. de lega. j.

11 † quia iuramẽtum regulatur s̃m mẽtem cõtrahentium. l. si. C. de nõ numera. pecu. de quo Bart. in. l. si quis p eo. in octauo mẽbro. ff. de fideiusso. et dicit Alexan. de Jmol. in dicta. l. nemo. col. vij. ꝙ glo. in dicta. l. emptione. quam Ange. ibi reputat singularẽ. tenet ꝙ cõtractus simulatus nõ firmetur iuramento, et ꝙ illam cõmuniter sequuntur legiste. Joan. de Jmol. in dicto. c. ad nostraz. col. si. ver. an aũt iuramentum. post Flori. ⁊ Pet. de ancha. dicit ꝙ iu-

12 ramentum nõ impedit quominus dicat̃ de simulatione,† quia cũ cõsensus deficiat in cõtractu simulato, iuramentum ad ipsum nõ extenditur. per id qd habetur in dicta. l. si. C. de non numera. pecu. et. l. si. ff. qui satisda. cogã. vbi enim cõtractus deficit ratione cõsensus, tantum importat iuramentum q̃tum simplex cõtractus. per theoricam quam ponit Barto. in dicta. l. si quis p eo. versus si. et post eum Fran. de are. in. l. j. §. si quis ita. col. vj. ver. tu aũt aduerte. ff. de verb. obliga. que pbatur s̃m ipsuz Fran. in dictis duabus. ll. supra p hoc dicto allegatis. Pro quo bene facit quod voluit Oldra. cõsilio mihi. clxxxvij. exordiente, Cum mulier donatrix post

13 donationem ⁊c.† Dicit enim ꝙ iuramentum nõ auget obligationem, sed ei intra suos limites manenti, adijcit religionis vinculum. quod dictum refert Bal. in dicta. l. si. circa principium. C. de nõ numera. pecu. Tum etiam nõ obstat iuramentuz p eo: quia ille pretensus venditor nõ agit sed cessionarius qui nõ astringere-

14 tur iuramento, etiam si al's cedens esset astrictus,† quia iuramẽtum quo ad vinculum periurij est personale, vt dicit Jnnocen. et

sequuntur docto.in.c.veritatis.de iureiuran.legiste in aut.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.et Bal.in dicta.l.emptione.et Porc.in.§.fi.institut.de here.quali.et diffe. Pro quo videri põt quod posuit do. Jason may.in dicta aut.sacramenta puberũ.col.x.ver.et si dicas.et Joan.de Jmol.in.l.qui supstitis.col.iiij.vel.v.ff.de acqui.heredi. Ad id qđ opponitur de eo qđ no.glo.in dicta.l.ij.C.de rescin vendi.et in.c.cum causa.de emptio.⁊ vendi.scz ꝙ iuramẽtum excludit a bñficio pdictorũ iurium. Respõdeo ⁊ fateor ꝙ si est pstitum ꝑ maiorem, tunc excludit ſm opinionẽ magis cõmunẽ: sed hic non apparet ꝙ ille pretensus venditor esset maior. Preterea ⁊ istud magis placet hic non est intentatum remedium illoꝝ iurium: non enĩ psupponimus fuisse verã venditionem, sed apparentẽ ⁊ verũ pignus, et sic nõ sumus in terminis. Insup etiã nec obstat intentioni partis nostre id qđ opponitur ꝙ ipsa agere nõ potuerit cõtra dictos de Aymonetis, † cũ ex pacto de quo supra, oriatur actio psonalis ex vẽdito vel pscriptis verbis.l.ij.C.de pac.inter empto.⁊ vendi.que nõ datur cõtra singularem successorem.l.fi.§.fi.ff.de cõtrahen.emptio.et aliis multis allegatis ex aduerso in.§.preterea.et istud maxime ⁊c. Quĩ respondeo ad hec oĩa vnico verbo, scz ꝙ illa pcederent vbi pratũ ⁊ hortus fuissent vere venditi, et deinde in executionẽ vere vẽditionis traditi emptori, et sic dñium in eũ translatum. Sed vt dixi, isti nõ fuerunt vere seu existenter sed apparenter vẽditi et vere pignori dati ꝑ viginti florenis, qđ vt sepe superius dixi, psumitur ꝓpter illa duo, scz pretij vilitatẽ et pactum de retrouendendo. Potuit ergo ipse magister Gobaudi agere cõtra dictos de Aymonetis.

16 † Preterea etiam nec obstat qđ vlterius opponitur, scz ꝙ ſm glos.⁊ docto.cõmuniter speciale est in pacto.l.cõmissorie et adiectionis in diem, ꝙ dñium ipõ iure retransferatur ꝑ iura q̃ ex aduerso allegãtur in.§.pterea. Pro hac parte facit ⁊c.de quo plene ꝑ Alexan.de Jmol.consilio.x.ꝑ totũ. in primo volu.et consilio.xcij.exordiente, Perspectis his que in themate ⁊c.in eodẽ volu. Quĩ respondeo ꝙ et iura ⁊ docto. ex aduerso allegatis, et plenius ꝑ Alexan.in dictis cõsiliis, presertim in x.loquuntur eo casu quo vere in vim primi cõtractus translatũ est dñium: eo enĩ casu, etiaz si resoluatur cõtractus, nõ tamen retrãsit dñium ipso facto, sed opus est traditione regulariter, nisi vbi resoluitur in vim pacti legis commissorie vel adiectionis in diẽ: sed hic nõ est sermo de resolutione cõtractus vel retransitu dñij predictorum prediorum: quia vt predixi, hic vere fuit cõtractus pignoris per quẽ non transfertur dñium non cõtractus vẽditionis, nisi simulate ⁊ apparenter et in fraudẽ vsurarum, vt vez possent dicti aduersarij sine metu ⁊c.fructus interim percipiendos facere suos. Et eodẽ modo respõdeo ad ea de quibus opponitur in.§.pterea. ꝙ in pacto legis cõmissorie et adiectionis in diem ⁊c.

17 † Preterea etiã nec obstat qđ vlterius inducitur ex aduerso in.§.preterea intentioni dicti magistri ⁊c.quia quicquid ibi dicatur nõ est plene ꝓbatum quod dñs Antonius albi scripserit apocham, de qua ibi.pro quo remisisse sufficiat ad ea que aĺs scripsi in schedula exordiente, Pretij vilitas ⁊c.§.intẽtioni vero dicti magistri ⁊c.que refricare nõ oportet, quinimo nec expedit: quibus tamen adijcio ꝙ dato citra preiudicium veritatis ꝙ sufficienter aut plene ꝓbatum extitisset dictam pretẽsam apocham fuisse scriptam ꝑ dictum dñm Antoniuz: illa adhuc non noceret ipsi magistro Jacobo eius cessionario, rationibus ⁊ causis aĺs per me allegatis, quibus nunc addo no.ꝑ Joã. andre.in addi.Specu.titu.de cessio.actio.§.j.in addi.exordiente, Guido de suza.mouens hoc dubium ⁊c.et titu.de teste.§.nũc tractemus.in addi.exordiente, Et huic contrario statur.et Pau.de ca.consilio.lxxxiij.exordiente, Ad id de quo queritur ⁊c. Nec premissis opponat aliquis ꝙ illa ꝓcedunt in cõfessione facta ꝑ cedẽtem post factam cessionez, sed in casu nostro remissio pacti de qua opponit pars, facta est ante cessionem. Quĩ respondeo ꝙ istud nõ obstat, ea maxime ratione, quia non apparet dictam ptensaz apocham ⁊ remissionis de qua in ea fuisse factas ante cessionem. Et quidem non per datam, quia illa non ꝓbatur per scripturam, nisi forte in preiudicium scribentis si illam recognosceret, et ita confiteretur, non autẽ in preiudicium tertij, vt aĺs dixi: non etiam per illos pretensos subscriptos, quia ipsi non deponunt de tempore, nec etiam affirmãt ꝙ tempore pretense date eiusdem apodexe hec facta extiterint, sed dicunt eorum aliqui se de tempore non recordari. Unus autem eorum dicit ꝙ nondum cucurrerant septẽ vel octo anni quibus illã subscripserat. Non etiaz per illos pretensos notarios qui deponunt apocham huiusmodi fuisse scriptaz manu dicti domini Antonij, quia illi nihil deponũt de data seu tempore facte remissionis. Et ita dici non potest fuisse ꝓbatũ ꝙ ante cessionem de qua apparet per publicum instrumentum facta fuerit dicta pretensa remissio, quod tamen ꝓbandum erat ad hoc vt exceptio parte dictorũ de Aymonetis opposita elideret intẽtionem dicti magistri Gobaudi per doctrinam quam ponit Barto. et post eum alij in.l.non soluz.§.sed vt probari.ff.de no.ope.nuntiatio. Et ita non obstant ex aduerso allegata in.§.preterea intentioni dicti magistri ⁊c.et in.§.de tẽpore autẽ.vsq3 ad ver. Et psupposito citra veritatis preiudicium ⁊c.

Insuper nec etiam obstant deducta ⁊ allegata in dicto ver. Et presupposito ⁊c.nec.l.quotiẽs. C.de rei vendi. Quoniam respondeo ꝙ inibi scripta.et.l.predicta ꝓcedunt in casu in quo res primo tradita est in vim contract⁹ apti seu habilis et idonei ad translationem dñij, cuiusmodi nõ est contractus pignoris in vim cuius non in vim vere venditionis pratum et hortus de quibus in causa traditi extiterũt dicti de Aymonetis. Ad id vero de quo vlterius opponiť in dicto.§.de tempore autem.ver.et vlterius cõstat ⁊c. Respondeo ⁊ dico dictos de Aymonetis opponere nõ posse de prescriptione, ea maxime ratione, quia non habuerunt pratum ⁊ hortum predictos ex cõtractu habili ad transactionem dñij, sed ex contractu pignoris. Nõ possunt igitur opponere, nõ dico venditori sed vero debitori seu cessionario illius, exceptionem prescriptionis, nec enĩ impedire quomin⁹ actione cõpetente dicta predia recuperet. Pro quo allegasse sufficiat breuiter et succincte not.per Ange.are.in.§.actionum.in materia pignoratitie actionis.institu.de actio.

Ex quibus apparet sentẽtiã pretensi domini commissarij fuisse et esse iniquam ⁊ iniustã, quinimo etiam fuit et est nulla, vtpote lata ab eo qui nullaz habuit iurisditionem, si est verum ꝙ litere commissionis ei presentate non extiterint, 18 † quia ante presentationem literarum nec cõfertur nec aufertur iurisditio, vt voluit Bald.in.l.j.C.vt lit.penden.de quo aliquid per glo.in cle.j.super verbo, receptis.de ꝓcura.per Alex. de Jmol.in.l.sed et si de sua.ff.de acquirẽ.heredi.per Inno.in.c.ex conquestione.de restitu.spolia. Ad quod optime facit.c.super eo.le.ij.de appella.vbi plenissime per docto.et signanter per Phili.fran.et do.Prepo. Fuit etiam et est nulla, quia lata post recusa.et electionem adiũcti.pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Bart. 19 in.l.quia poterat.ff.ad trebel.per.l.j.C.si quacũ.pdi.potesta. † vbi facta recusatione iudex omni iurisditione priuatus est, ergo processus est nullus.c.licet.de offi.lega.et.C.si a non cõpeten.iudi. Et idem voluit Hostien.in.c.cum speciali.de appella. Hanc opinionem secuti sunt multi ⁊ graues viri relati per Alexan.de Jmol.in dicta.l.quia poterat.quã etiam sequitur ipse Alexan.

Etiaz nec obstat quod opponitur sententiam primi iudicis fuisse nullam, ꝑ eo quia in ea asseritur Benedictum scodi alterum ex testibus mortuum fuisse tempore apodexis, quod vt pretenditur nec fuit dictum nec propositum, nec mentio facta in ꝓcessu. Quoniã respondeo ꝙ ex hoc etiã si sic esset nõ concluderetur nullitas pdicte sententie, q2 ex hoc dici non posset error fuisse in sententia absolute, sed solum dici posset 20 ꝙ habita relatione ad acta eliceret ex illis, † sed error qui ex actis elicitur nõ reddit sentẽtiam nullam.per id quod no. Panor.in.c. inter ceteras.de re iudi.post glo.Inno.et Bar.in locis ab eo allegatis.de quo plene per do.Feli.in dicto.c.inter ceteras.colũ.j.per Alex.de Jmol.et alios in.l.vnica.C.de erro.calcu.tunc enĩ posset dici error, de quo supra, sententiam vitiasse si iudex dixisset sibi cõstitisse depositione A.et B.testiũ dictuz Scodi fuisse mortuũ ⁊c. si ex depositionibus predictorum A.et B.appareret eos respondisse se nihil scire.

21 † Insuper nec etiam obstat qđ opponitur pdictam sentẽtiam ideo fuisse nullam, quia lata est per iudicem laicuz, que tamen ferri debuisset per iudicem ecclesiasticum, et causa coraz eo agitari, cũ dictus magister Gobaudi pretenderet contractum fuisse vsurarium. Tũ quia vsure repeti pñt, nõ solũ in foro ecclesiastico, sed etiã in foro seculari ⁊ corã iudice seculari: qđ sic videť posse ꝓbari, q2 si dicam⁹ hoc fieri non posse corã iudice seculari, aut istud cõtingit, ꝑ eo q2 talis cognitio includit causam spiritualẽ seu rem cause spiritualis, sicut causa legitimitatis ꝓpter matrimonium.c.tuam.de ordi.cogni.et.c.lator.qui filij sint legi. Et hoc est falsum, quia causa vsurarũ nõ includit aliquaz 22 spiritualitatem, sicut nec alia crimina regulariter. † Dico regulariter ꝓpter crimen symonie et crimen hereseos, de quo dicit tex. ꝙ est mere ecclesiasticum in.c.vt inquisitionis.§.prohibemus.de hereti. Et ponderat Peť.de ancha.in repeti.c.ea que.charta.vij. de regu.iu.in sexto.verbum mere ecclesiasticuz, per quod ſm eum datur intelligi ꝙ nõ sint alia crimina mere ecclesiastica. Ratione

ergo

ergo spiritualitatis annexe dici non pōt istud crimen esse de foro ecclesie, aut dicemus ꝙ hoc contingat, ꝓ eo quia est crimen eccle-
23 siasticum.† Sed ꝓpterea nō videtur cognitionē debere denegari iudici seculari, sed potius permitti, ꝓut fit ꝛ fieri videmus in aliis criminibus ecclesiasticis etiam grauioribus, vt videri potest in sacrilegio ꝛ adulterio, de quibus in.c.cum sit generale.de fo.compe. Aduersus enim sacrilegos ꝛ adulteros sunt facte plures leges et penā statuunt, et per suos iudices illos puniri decernunt. De sacrilegio quidem patet in.l.si quis in hoc genus.C.de episco.et cle. et.l.sacrilegii pena.ff.ad legem iul.pecula.in.c.felicis.§.per hoc quoqꝫ.de peñ. De adulterio vero periurio / et incestu, patet.ff.de adulte.l.si adulterium cum incestu.et not.in.c.tue.de procura.l.si quis maior.C.de transac. Si eñ iuramentum ꝛ alia predicta non essent de foro seculari, tot nō essent leges edite super eis, qꝛ qui nō possunt iudicare non possunt statuere.c.ecclesia sancte Marie.de constitu.et quod not.ff.de iurisdi.omniū iudi.in rubrica. Si ergo alia crimina principaliter ꝛ vniuersaliter sunt de foro seculari, nō est dare causam quare crimen vsurarum nō sit etiam de foro secu-
24 lari. Preterea † si forte dicatur hoc crimen ideo nō esse de foro seculari, quia leges permittūt vsuras. Respondeo ꝙ hoc nō est verum, vt no. Joan.an.in regula peccatum.de regu.iu.in.vi.in mercuria. Adiicio ꝙ posito ꝙ de iure ciuili non essent ꝓhibite, nō ta-
25 men ex hoc sequeretur quin essent de suo foro.† Nā etiā vbi iudex secularis ƀm leges non potest de causa cognoscere ex defectu iuris litigatoris, tamen si canones aliter ꝓuident ꝙ̄ leges, iudex secularis erit competens: et omissis legibus iudicabit ƀm Cano. prout colligi potest ex his que habentur in.c.cum contingat.de iureiur. iuncto.c.licet.eo.titu.in.vi.et.c.ꝗ̄uis pactum.de pact. Et hoc voluit Pet.de ancha.in repetit.dicti.c.ea que.in secunda principali questione.qui etiam ibi refert se ita consuluisse: et est verum, scꝫ cōsilio.ccxxxvii.exordiente, Inherendo argumento questionis ꝛc. Pro hac parte etiam cōsuluit Gaspar.de calde. Idem voluit Jo. calde.in.c.post miserabilē.de vsu.et Pau.de leaza.in cle.vnica.super verbo, repetentibus.de vsu.quod saltem procedit eo casu quo est questio facti, an videlicet fuerit factum sic vel non, vt etiam voluit Bart.et docto.cōmuniter in.l.titia.ff.solu.matri.l.quotiens. C.de iudi.et.l.omni innouatione.C.de sacrosanc.eccle. Panor.in c.cum sit generale.de fo.compe. Multos refert qui etiā hanc partem tenuerunt. do. Prepo.in dicto.c.lator.col.fi.qui filii sint legi. vbi videri potest. Et dicit Bald.in dicta.l.quotiens.C.de iudi.ꝙ theorica Bart.de qua supra, seruatur de consuetudine. Et hec est opinio communis vt voluit Panor.in.c.cum sit generale.col.vi. ver.tertio ꝓsequēdo eādē glo.quero ꝛc.vbi ample ꝛ bene.de fo.cōpetē. Hic autem dubitatum est de questione facti nō iuris.

Consilium. CCXX.

De matre filie insolidum succedente, exclusis auo paterno et consanguineis fratribus, et de rebus alienis nō alienandis.

Summarium.

1 Mater in successione filie quos excludat, et an insolidū succedat, extantibus auo paterno et fratribus consanguineis.
2 Venditoris mala fides an noceat emptoribus, et qualiter conueniendus vbi possessores ꝑ prescriptionem se tuentur.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi misso parte honeste mulieris Catherine de salis relicte Antonii molini, et dubiis ex casu huiusmodi elicitis. Dico et respondeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi prout infra.† Et
1 primo ad primū, ꝙ ipsa Catherina debuit et debet succedere Alisie eius quondā filie, repulsis seu exclusis Petro molini auo paterno eiusdeꝫ Alisie, ac filio et filiabus ꝑfati quōdam Antonii ex prima vxore. Pro quo allegasse sufficiat id qđ habetur in auť.de heredi.ab intest.§.consequens.et.§.si vero cū ascendentibus.colla.ix.et transumptiue in auť.defuncto.C.ad tertulia. Et per hoc patet responsio ad secundum quesitum, ad quod dico ꝙ ipsa Catherina debet succedere insolidum.
2 † Ad tertium dico et respondeo, ꝙ cum ille Bertrandus molini patruus de quo in casu sciret aut scire deberet bona per eū vendita non esse sua, ipse fuit malefidei, et ipsius malafides nocuit et nocet emptoribus.auť.malefidei possessore.C.de prescript.long. tempo.

Ad quartum dico et respōdeo, ꝙ dicta Catherina debet agere et experiri cōtra possessores bonorum, vbi vero dicti possessores se possent defendere ꝛ tueri per ꝑscriptionem, quod non puto: tunc posset eadē Catherina agere cōtra dictum Bertrādum venditorem et petere pretium ꝑ eum habitum de bonis ratificando venditiones quas fecit.l.j.et quod ibi docto.C.de re.alie.nō alie.

Ad quintum dico ꝛ cōsulo eidem Catherine ꝙ ipsa vocare faciat possessores dictoꝝ bonorum cōtra quos offerat interrogatoria in quibus petat eos interrogari an teneant et possideāt bona dicte quōdam Alisie, et an insolidum aut ꝓ parte. Et si ꝓ parte ꝓ quota parte, insuper et an illa teneant et possideant ꝓ herede aut ꝓ possessore, an ve titulo aliquo, et quo. Et facta responsione deliberabitur sup datione libelli et actione in eo intentanda.

Cōsilium. CCXXI.

De legato relicto alicui vt suo filio, et de filiis ex vxore adultera natis qui patris esse censentur.

Summarium.

1 Vxor adultera partum in dubio mariti facit fauore ꝛ reuerētia matrimonii etiam si pater negaret, nisi tempore conceptionis ꝓbaret absentiam vel impotentiam.nu.seq.
2 Filiationem ex parte patris difficile est probare.
3 Matri filium ex adulterio natum dicenti, an credendum.
4 Legata relicta alicui vt suo filio an illi debeantur si non sit filius suus.

1 Cum† presupponatur in facto ꝙ tempore cōceptionis Joānis vulgariter dicti Rouerii, Catherina erat et antea extiterat vxor legitima ꝑbi viri Joānis gaudemaris, ꝙ qꝫ ipsa Catherina eidē Joanni gaudemaris suo marito cohabitabat: ꝑsumendū est in dubio fauore ꝛ reuerentia matrimonii ꝙ dictus Joannes fuerit filius naturalis ꝛ legitim⁹ prefati Joannis gaudemaris, etiā si verum esset ꝙ eo tempore eadeꝫ Catherina adulteraretur, vel al's alii viro, vel aliis viris carnali-
2 ter se commisceret, dici presumitur,† quia filiatio ex parte patris ꝓbari nō potest. Et ideo dicit lex, ꝙ mater certa est, pater autē est ille, idest esse ꝑsumitur, quē nuptie demonstrant.l.filium.ff.de his qui sunt sui vel alie.in.et.l.quia semp.ff.de in ius vocā.et ꝙ ꝑsumi debeat filius ꝑfati Gaudemaris, etiam si tunc eadē Catherina ei⁹ mater adulterabatur.est bonus text.in.l.miles.§.defuncto.ff.de adulte.ꝛ in.l.septimo mense.vbi etiā ꝓ hec iura hoc voluit Ange. Ideꝫ voluit Panor.in.c.transmisse.ver.in glo.penul.ibi, nat⁹ ꝛc. qui filii sint legi.et ideꝫ voluit in.c.accedens.ad fi.de purga.cano. et in.c.per tuas.de ꝓbat.et Andre.sicu.consilio.xxvii.exordiente, Scripsit doctissimus apud grecos.col.j.ꝛ consilio.lviii.exordiente, Sapienter dicit Psalmista ꝛc.quod ꝓcedit ƀm Panor.in dicto.c.accedens.etiaꝫ si idē Gaudemaris negasset vel negaret ipm Joannem esse eius filium, quia ex quo quis natus est ex vxore alicuius, ꝑsumitur natus ex marito, nec potest maritus eū non agnoscere in filiū suum nisi ꝓbaret se fuisse tempore cōceptionis absentem vel impotenteꝫ ad generandū ꝑ tex.not.in dicta.l.filiū.et qđ
3 ibi Bar.ff.qui sunt sui vel alie.in.† Procederet insuper qđ ꝑdixi, etiam si mater huius Joannis diceret vel assereret eum non esse filium ꝑfati Gaudemaris eius mariti, sed Hugonis rouerii forte eius adulteri, quia non esset illi credēdum in preiudiciuꝫ dicti filii per id quod not.in allegata.l.filium.et in.c.officii.vbi etiā ꝑ Panor.de peniten.ꝛ remis.

Quo sit vt potuerit dictus

Hugo rouerii legare ꝛ iure legati relinquere ꝑfato Joanni gaudemaris, vulgo dicto Rouerii ea q̄ sibi legasse legitur in suo vltimo testamento. Non eñ sibi obstitit nec obstat id qđ habetur in auť. qui.mo.natu.effi.sui.§.si.colla.vii.et trāsumptiue in auť.licet patri.ad fi.C.de natura.libe.quia respondeo vt ꝑdixi, ꝙ dictus Joānes non fuit nec fuisse ꝑsumitur filius dicti quōdaꝫ Hugonis sed
4 dicti Joannis gaudemaris.† Sed forte opponetur ꝙ cuꝫ legata ꝑdicta fuerint eidem Joanni vulgariter cognominato Rouerii tanꝙ̄ filio eiusdeꝫ testatoris relicta, legata hmōi nō valuerint nec valeant quo ad cōmodū dicti Joannis legatarii si nō sit fili⁹ prefati testatoris.l.si pater tuus.et.l.nec apud.cū suis simili.et qđ ibi docto.C.de heredi.institu. Qm̄ respōdeo ꝙ istud nō obstat, quia

dictus Ioānes testator non legitur legasse simpliciter et absolute dicto Ioanni vt et tanq̄ eius filio, sed tanq̄ suo filio asserto.

Consiliū. CCXXII.

☞ De substitutione reciproca continente fideicōmissariam, et de grauamine ex mente testatoris cōiecturata p̄sumpto.

Summarium.

1 ☞ Substituo, est verbum commune. nu. 6.
2 Substitutio reciproca an contineat pupillarem matre existente in medio.
3 Substitutio breuiloqua an et quando comprehendat fideicommissariam substitutionem. nu. 5. 6. 8. 13.
4 Substitutio reciproca simplex facta ꝑsonis disparibus, an contineat tm̄ vulgares substitutiones.
7 Communis doctorum opinio in consiliis et iudiciis quando non sequenda.
8 Grauari censent illi ad quos verbum grauamus refertur.
9 Vocatus primo loco videtur magis dilectus.
10 Absurdus sensus in quibus cauendus.
11 Ratio grauaminis tacita ex consequenti ad sensum disponētis, an habenda pro expressa.
12 Fideicommissum indicitur per quecūq; verba, et quomodocūq; de voluntate defuncti constet, siue per coniecturas siue ꝑ presumptiones et indicia.
14 Mētio dispositiue facta de aliqua summa includit dictionē taxatiuam, secus si enuntiatiue ⁊ ꝑ modum confessionis.
15 Defuncti mentem dubiam licitum est ex coniecturis/p̄sumptionibus/⁊ indiciis declarare.

Ponitur ī facto q̄ dudum fuit in hūanis honorabilis vir Guillielmus de verno, qui pridē Anno vz incarnationis dn̄ice. M. cccclxxii. ⁊ die. xiiii. mēsis Iunii, fecit ⁊ condidit eius vltimū ⁊ nuncupatiuum testamētum, in quo inter alia ꝑ eū disposita ⁊ fieri ordinata legauit et iure institutionis reliquit Antonie et Catherine de verno eius filiabus, et earū cuilibet certam pecunie q̄titatē, voluitq; ⁊ ordinauit q̄ nihil aliud petere possent in ⁊ sup bonis eiusdē testatoris, heredes vero suos vniuersales fecit ⁊ instituit honestā mulierē Antoniā barlone eiusdē testatoris matrē, et Martialē/ Bernardū/ ⁊ Robinū de verno filios suos naturales ⁊ legitimos tūc ipuberes equis partib⁹ ⁊ portionibus, substituēdo de vno ad aliū. Et vlteri⁹ ꝓcedēs īmediate subiūgit hāc clausulā, et respectu dicte Antonie barlone mr̄is mee casu quo decedat āte vel post liberos ⁊ heredes meos, volo ⁊ ordino q̄ dicta dn̄a mater mea possit ⁊ valeat de ⁊ sup parte sua disponere de triginta libris turoneū. Et nihilomin⁹ eo casu quo oēs hr̄des ⁊ masculi sui decederēt sine liberis masculis substituit eisdē supradictas Antoniā ⁊ Catherinā filias suas, ⁊ q̄ de vna veniret ad aliā. Qui Guillielm⁹ testator ꝑmanens in voluntate hm̄oi vita functus est ⁊ ab hūanis decessit sup̄stitibus ⁊ sibi supuiuētibus p̄fatis Antonia ac Martiale/ Bernardo/ ⁊ Robino, eius matre ⁊ filiis naturalib⁹ ⁊ legitimis, qui mortuo ⁊ vita functo eidē Guillielmo adiuerunt ⁊ acceptarunt hereditatē eiusdē quondā testatoris et ꝓ illius naturalibus heredib⁹ se gesserūt ⁊ noīarunt. Postea vero ⁊ successu temporis vita functus est et ab hūanis in pupillari etate decessit dictus Robinus. Et deinde etiā ab intestato pubes tamē fact⁹ vita functus est ⁊ ab hūanis decessit p̄dictus Martialis sup̄stitibus ⁊ sibi supuiuētibus dictis Antonie barlone ⁊ Bernardo eorūdē Robini ⁊ Martialis matris ⁊ fratris. Nouissime aūt vita functa est ⁊ ab humanis decessit p̄fata Antonia mater sup̄stite ⁊ sibi superuiuēte dicto Bernardo ei⁹ filio prius cōdito ꝑ ipsam Antoniā eius vltimo ⁊ nūcupatiuo testamēto in quo heredē vniuersalem instituit ⁊ noīauit. ¶ Quesitū est an dictus Bernard⁹ possit ⁊ valeat inviz alicui⁹ ex substitutionib⁹ superi⁹ relatis aliqd petere ī quota seu portione q̄ ꝑ dictum quondā Guillielmū relicta extiterat ipsi Antonie eius quondā vxori.

Christi nomine īuocato. Viso casu superius descripto et dubio ex illo elicito, respōdeo ꝓut infra. Pro cuius faciliori solutione 1 † p̄mitto, q̄ prima substitutio de qua supra, fuit reciproca et facta ꝑ verbuz substituo, qd̄ est verbū cōmune, vt voluit Oldra. consi. mihi. xxviii. exordiente, Circa ius municipale siue cōsuetudinē Alesti ⁊c. versi. circa scd̄am questionē ⁊c. Pro quo allegat. l. iam hoc iure. ff. de vulga. ⁊ pupil. et. l. gn̄aliter. C. de institu. ⁊ substitu. l. p̄cibus. C. de impube. ⁊ aliis substi. et alia de quibus ibi. et idem voluit Ioā. an. in. c. si pater. de testa. in. vi. glo. in dicta. l. p̄cibus. Bar. in. l. cēturio. circa fi. vbi etiā ꝑ alios. ff. de vulga. et pupilla. 2 † Cōtinebat ergo substitutio hm̄oi vulgarē substitutionē in ꝑsonā cuiuslibet. dicta. l. iaz hoc iure. Nō aūt continebat pupillarē seu pupillares substitutiones, et hoc ꝓ eo quia licet p̄fati Martialis/ Bernardus/ ⁊ Robinus essent impuberes, ac in patria potestate Guillielmi testatoris. Et ꝓpterea potuisset illis ⁊ eoꝝ cuilibet pupillariter substitui, q̄r tamen predicta Antonia eoꝝ mater erat disparis conditionis, et al's talis cuitum ꝓpter etatē, tū quia nō erat in potestate p̄fati testatoris pupillariter substitui nō poterat, nō est cēsendus idē quōdā Guillielmus p̄fatis Martiali/ Bernardo/ ⁊ Robino pupillariter substituisse. dicta. l. iam hoc iure. Et sic dicta reciproca seu breuiloqua substitutio non cōtinebat pupillares. 3 † Sed superest difficultas an substitutio hm̄oi cōprehēderet fideicōmissarias substitutiōes, per quas vz post aditam hereditatē ꝑ p̄fatos heredes potuerint sup̄stites petere portiones primo decedētiū. Et sic, an superstites censeri debeant ꝑ fideicōmissum substituti p̄mo decedētibus. Ad qd̄ rn̄deo, q̄ si in substitutione p̄dicta fuisset appositū vel dictum aliqd̄ verbū importās tractū temporis, vt verbi gr̄a: si dictuz extitisset substituēdo de vno ad aliū, si primo decedens sine liberis decesserit vel quid equipollēs: non esset dubiū quin hm̄oi reciproca seu breuiloqua substitutio: cōprehēdisset etiā fideicōmissarias seu obliquas substitutiones, et hoc rōne compēdiose substitutionis admixte reciproce. l. p̄cibus. C. de impube. ⁊ aliis substitu. qd̄ etiaz voluit Bar. in duobus aut trib⁹ locis in. l. lucius. ff. de vulga. ⁊ pupilla. vbi etiā col. penul. ver. an aūt substitutio reciproca ⁊c. hoc voluit Alex. de Imol. et in. l. in testamēto. col. penul. ver. sed hoc non obstante. C. de testa. mili. et in. l. ii. C. de impube. ⁊ aliis substi. Sed vt videt̄ in p̄dicta substitutione, non est appositū verbū importās 4 tractum aut dinumerationē temporis. † Et ita nō fuit dicte reciproce substitutioni admixta cōpēdiosa substitutio: sed videt̄ fuisse et esse simplex reciproca, q̄ facta ꝑsonis disparibus nō cōtinet nisi vulgares substitutiones. l. iam hoc iure. §. sed si alter. ibi, in vulgarem tantūmodo. ff. de vulga. ⁊ pupil. et. l. ii. ibi, in vnū casum dūtaxat, et ibi ad pubertatis tēpora porrigi nō potest. C. de impube. et aliis substitu. et ibi hoc voluit Bar. ⁊ docto. idē voluit Bar. in dicta. l. lucius. col. penul. ver. quero vtrū substitutio breuiloqua. vbi etiā alii docto. ⁊ Alex. de Imol. in dicta. l. in testamēto. C. de testa. mili. Et hec fuit opinio Dyni in. l. qui plures. la. i. ff. de vulg. ⁊ pupilla. qui ibi exponit verba, in oēm casum, id est in omnē euentuz 5 ꝓuenientē ex substitutiōe directa, nō ꝑ fideicōmissuz. † Et hec est opinio magis cōis, q̄uis vt refert Bart. in dicta. l. qui plures, voluerint aliqui. ar. illius. l. ibi, in oēm casum ⁊c. q̄ substitutio breuiloqua cōprehēdit directā ⁊ fideicōmissariā substitutionē, et reuera isti non vident̄ moueri sine ratione: non eñ videt̄ quid repugnet, quare quēadmodū breuiloqua cōtinet vulgares/ pupillares/ ⁊ exēplarias, quando ꝑsonarū disparitas nō repugnat, quare etiā non cōtineat fideicōmissarias postq̄ ꝑsone patiuntur et verba conueniunt. Et quidē in casu nostro ꝑsone, hoc satis patiebātur: nemini eñ dubiuz quin p̄dictus testator potuerit dictos suos heredes et eoꝝ quēlibet grauare, etiā post aditā hereditatē, et sic per fideicōmissuz. Reperiūtur eñ casus īfiniti, hoc est plurimi ⁊ vulgares in quib⁹ pater sic, hoc est ꝑ fideicōmissum filiis suis substituit, et idē 6 dicendū est de matre. † Etiā verbū substituo, satis conuenit: q̄r vt predixi, illud est cōmune. Et sic pōt quis ꝑ ipsuz substituere nō solum directe, sed etiā per fideicōmissum. Et ꝓ hac parte videt̄ bene facere. dicta. l. qui plures. ibi, in oēm casum. Cui videtur Dyn̄. et sequaces facere aliquā violētiam in exponēdo dicta verba. et dicit do. Iason may. ī dicta. l. in testamēto. col. vii. q̄ ista opinio potest cōtra omnes defendi, q̄uis nō videatur firmasse pedē, sed reuera titubasse siue dubitasse ꝓut etiam fatentur in dicta. l. ii. ꝓpe 7 fi. C. de impube. ⁊ aliis substitu. † Et q̄uis tam in cōsulendo q̄ⁱⁿ iudicādo regulariter sequēda sit opinio cōis. l. i. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offic. questo. qd̄ etiam voluit Ioā. an. et oēs in. c. i. de constitu. Hoc tamen fallit vbi opinio paucorū docto. vel vnius fundaretur subtiliori et meliori ratione, quia illa p̄poneretur cōmuni opinioni. s̄m Ioan. an. et alios in dicto. c. i. Pro quo dicto est bonus text. in. c. capellanus. in verbo, subtiliori ratione. de feriis. et in. l. i. ibi, non ex multitudine ⁊c. C. de vete. iu. enucleā. et alii in aliis locis. Et quicquid sit al's tamen in casu nostro videtur predicta substitutio ex mente testatoris continuasse etiā fideicommissarias substitutiones. Quod videtur etiam posse colligi ex eo, quia si inspiciatur secunda substitutio quam fecit idem testator de dictis Antonia et Catherina eius filiabus, ipse non solum

illas

filias substituit ultimo decedenti ex predictis Martiale/Bernardo/et Robino, si omnes sine liberis masculis ab humanis decederent. Sed omnibus et oēs grauauit de portionibus eorum restituendis illo casu p̄fatis filiabus, qđ patet per illud verbum eisdē, ad qđ
8 refertur verbū substituo, positū in dicta substitutione. † Illi eñi vel ille grauari censentur, ad quos vel quē refertur verbum grauaminis. Pro quo videri pōt quod no. Bal. in. l. ex tribus. ppe fi. C. de inoffi. testa. et Fran. de are. consilio. clvj. col. v. et. vj. Quod si ita est, multo fortius censeri debet etiam grauasse primo decedētes ex dictis quatuor heredib⁹ primo gradu institutis. Et sic primo dece-
9 dētib⁹ substituisse superstites, † quia cū eos primo loco vocauerit videtur eos magis dilexisse q̄ filias secūdo loco, immo pfecto tertio inuitatas. l. publius. ff. de condi. et demon. et maxime vel saltē in psonā prefate Antonie. Et hoc pter illa verba subiūcta, et per que voluit et ordinauit q ipsa Antonia posset et valeret de et super parte sua disponere de triginta libris turoneñ. siue decederet ante siue post liberos et heredes eiusdē testatoris. Non eñi videt alia ratione voluisse et ordinasse q ipsa posset disponere super sua parte de triginta libris, nisi quia intēdebat eam grauasse de restituendo p̄dictam eius partē, als enim videretur esse hec pmissio nugatoria cum quilibet sit moderator et arbiter rei sue. l. in re mandata. C. mā da. l. dudum. C. de cōtrahen. emptio. et vendi. l. polla. C. de his qui. vt indig. et. c. de his. ad fi. de sepul. Videretur etiā esse quid absur-
10 dum. † Absurditas aūt in intellectu legum/testamētor/et omniū dispositionum euitanda est, et circūscriptis verbis mēs testatoris et alteri⁹ disponētis sequēda est. l. scire oportet. §. sed et si maxie. ff. de excusa. tut. l. iij. §. cōditio. ff. de adimē. lega. l. iij. C. de libe. pte. c. dudū. de pbē. in vj. Facit. c. intelligētia. de verb. sig. et. c. marchiō et basilides. j. q. j. Nō igit videt fuisse alia causa pter quā idem testator voluit et ordinauit p̄dictā Antoniā ei⁹ matrē posse disponere super dicta eius parte de triginta libris, nisi quia eam grauauerat et grauasse intendebat de dicta eius parte, quo grauamine non
11 obstāte volebat eā posse disponere de dictis triginta libris. † Hec igit ratio habenda est, perinde ac si scripta seu expressa extitisset. l. q̄uis. et quod ibi glo. Bald. Fulgo. Pau. de ca. et moder. et doct. C. de fideicōmis. l. in codicillis. §. instituto filio. ff. de lega. ij. et glo. in. l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. Et ad hoc ppositum allegat Bal. glo. dicte. l. q̄uis. in. l. quotiens ab omnibus. C. de fideicōmis. in. l. maximum vitiū. col. iij. C. de libe. p̄teri. in. l. fi. vbi etiā Jmol. col. iiij. ff. de heredi. institu. et idem Bald. in auē. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. Cuma. et Pau. de cast. in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. Pro p̄missis etiam facit. l. ij. ff. de libe. et posthu. l. fundum qui locatus. ff. de fun. instruc. et. l. si optio. ff. de optio. lega.

12 † Preterea materia fideicōmissorum est taliter fundata in voluntate defuncti, q quibuscūq̄ verbis/cōiecturis/seu p̄sumptionib⁹ apparere valeat, illa sufficit ad inducendum fideicōmissum. Nā q̄uis olim quedā essent verba specialiter deputata quibus fideicōmissa relinquebant. §. penul. institu. de singul. rebus p fideicommis. relic. Fuit tamē postea statutum vt per quecunq̄ verba, et quomodocūq̄ constaret de volūtate defuncti fideicommissum induceretur. l. ij. C. cōi. de lega. l. vnum ex familia. §. fi. et. l. cum pponebatur. ad fi. vbi est optimus text. ff. de lega. ij. facit. l. fideicommissa. §. hec verba. l. nutu. ff. de lega. iij. et. l. mulier. in princi. ff. ad trebel. quod etiā voluit Pau. de cast. et Alexan. de Jmol. in. l. vel singulis. ff. de vulga. et pupillari.
13 † Cum igitur ex verbis dicte prime substitutionis, scз substituendo de vno ad aliū, vna cum verbis subiunctis, et in quibus voluit testator Antoniam matrem posse disponere super parte sibi relicta de triginta libris: satis videatur colligi mens eiusdem testatoris, scз q etiam voluerit grauare primo decedentes de restituendo per fideicōmissum superstitibus. Ista mens coniecturata videtur esse sufficiens ad inducendum fideicommissum.

Preterea ad premissa facit q, vt sepius dixi, idem testator voluit et ordinauit, q dicta Antonia mater possit et valeret super dicta eius parte disponere de triginta libris. Et ita videtur taxasse vt tantum seu duntaxat posset
14 super dicta eius parte disponere, † quia quādo dispositiue fit mētio de aliqua summa subintelligitur dictio taxatiua, vt si dico, p mitto tibi nouem, intelligitur tantum. l. rogasti. §. si tibi. et quod ibi Bal. et Alexan. de Jmol. ff. si certum petatur. Et idem voluit Alexan. de Jmol. in. l. cum furti. ff. de in li. iuran. Pro quo facit. l. penulti. in fi. ff. de actio. emp. et quod not. in. l. si vēditor hominis. in princi. eo. titu. q̄uis secus sit quando enuntiatiue et per modū confessionis fit mentio de minori summa, quia tunc nō subintelligitur dictio taxatiua, vt no. glo. et docto. in. l. rationes. C. de pba. Cū ergo in predicto testamento prefatus testator dispositiue mētionem fecerit de summa triginta librarū, perinde est ac si dixisset q dicta Antonia ei⁹ mater posset disponere super parte sua vsq̄ ad triginta libras dūtaxat. Voluit igitur q de residuo disponere non valeret, et sic q perueniret ad liberos. Ex quibus omnibus simul iunctis videtur efficaciter esse ostensum prefatam Antoniā
15 fuisse grauatam de restituendo eius partē. † Licitum est enim dubiam mentem defuncti ex coniecturis/presumptionibus/et indicijs declarare. l. heredes palam. §. si quid post. ff. de testa. et. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de lega. j.

Consiliū. CCXXIII.

De testamento facto tempore pestis sub minori testium numero, et de approbatione testamenti per filias, et de abbreuiatura et cetera posita in fine testamenti, et de fideicōmisso relicto per testatorem a liberis heredis sui.

Summarium.

1 Testium numerus in testamentis conficiendis qualis et quātus debeat esse, et an valeat testamentum coram parochiali p̄sbytero et duobus aut tribus testibus factum. et qñ. nu. 3.
2 Subtilitas que veritatem ledit de nihilo pdest, quam merito iudex recusat.
3 Presbyter falsitati consentire non debet.
4 Tēpus belli inter homines et tempus pestis equiparantur propter p̄scriptionem q̄ in vtroq̄ tempore non currit.
5 Pestis pter eminētiam a iure communi receditur.
6 Testamētum tempore pestis factum sub pauciori testium numero, an valeat.
7 Testamētarie solēnitati tempore pestis consulitur princeps prouidere.
8 Testamētum ab initio inualidum an per filiorum aut suor tutorum vel curator approbationem validari possit.
9 Tutor de rebus pupilli donationem facere an possit.
10 Procurator habens generale mandatū cum libera an possit remittere exceptionem peremptoriam et renuntiare appellationi p eum interposite.
11 Et cetera que est abbreuiatura an extendi debeat f̄m stilum notarij qui eā scripsit in protocollo, et in fine testamēti posita an operetur effectum clausule codicillaris.
12 Notarius qui testamenti notā recepit quādo cōnumerari possit inter testes. s. nu. 3.
13 Liberi positi in conditione an videantur substituti. nu. seq.
14 Dispositionem an inducat positum in conditione.
15 Liberi heredis sui positi in conditione an videātur substituti vel inuitati.
16 Conditio substitutionis verificata in p̄sona primor liberor heredis an expiret in sequentibus, et quid si grauamen fuerit p verbū collectiuum liberis, an inuitati sint ordine successiuo.

Ponitur i facto q dudum Anno vз dñi. M. cccc. xxxvj. et die vltima mensis Septembris tempore pestis vigētis i oppido seu castro loci Criste arnaudi, et in ipso loco honorabilis vir Preuetus chabassij sub p̄sentia quatuor testium rogator et notarij fecit et condidit ei⁹ vltimū et nūcupatiuū testamētū in quo Guillielmā et Ludouicā ei⁹ filias naturales et legitimas, dictā vз Guillielmam in viginti quinq̄ florenis et dote antea p et nomine ipsius per eum constituta et quibusdā alijs rebus. Et dictam Ludouicam in quingētis florenis heredes particulares instituit, heredem vero suum vniuersalem fecit et instituit egregium virū dñm Giraudum chabassij eius fratrem. Et si idem do. Giraudus absq̄ libero vel liberis masculis a se et de legitimo matrimonio pcreatis, aut liberi sui masculi vsq̄ in infinitum sine liberis masculis de legitimo matrimonio pcreatis ab humanis decederent, eo casu ipsi do. Giraudo et dictis ei⁹ liberis substituit p̄fatas Guillielmā et Ludouicā ei⁹ filias, et filias dicti dñi Giraudi de legitimo mr̄imonio antea pcreatas aut postea pcreandas equis portionib⁹. Fecit insuper vlteriores substitutiones, que quia pposito non seruiunt omittuntur. In pede autē predicti testamenti seu scripture de eo facte ponitur hec clausula. Hoc est autem testamētum meū vltimum nuncupatiuum &c. et deinde subijcitur, Actū Criste in aula domus habitatiōis dicti testatoris, p̄ntibus testibus ad p̄missa

vocatis, et per eundem testatorem rogatis dño Antonio sextoris presbytero rectore cure Criste, Jacobo bolon barbitõsore eiusdẽ loci, Joãne Michaelis, Memono Michaelis ei⁹ filio habitatoribus dicti loci Criste, et me Petro mõtonerĳ. Dictus aũt testator pmanens in volũtate huiusmodi vita functus est et ab humanis decessit, post cuius mortem fuerunt prefati magister Petrus mõtonerĳ et testes ad perpetuam rei memoriaz examinati super testamento pdicto, et eius continentia seu tenore qui vniformiter super eis deposuerũt, excepto Joanne michaelis qui deponit q solum interfuit institutioni, licet credat pcedentia cõtenta in dicto testamento fore vera. Fuerunt etiam examinate due mulieres que testificate extiterunt sup continentia huiusmodi. Et horum omniũ fuerunt depositiones publicate cũ interpositione autoritatis ꝛ decreti iudicis. Deinde aũt dict⁹ dñs Giraud⁹ adiuit hereditatem pfati testatoris et p illius herede q̃diu vixit se gessit ꝛ reputauit, et p tali fuit per alios habitus et reputatus, tenuitq̃ et possedit vt ꝛ tanq̃ talis, videntibus ꝛ ita fieri patientibus dictas Guillielma ꝛ Ludouica res ꝛ bona prefati quõdam Dreueti testatoris. Qui do. Giraudus postea vita functus est et ab hũanis decessit supstite Gonono chabassĳ eius filio naturali et legitimo, et herede vniuersali, qui bonis ꝛ hereditati eiusdem se immiscuit, et fere oĩa bona prefati quõdaz Dreueti alienauit/dissipauit/ꝛ consumpsit. Postremo vita functus est et ab humanis decessit dict⁹ Gononus superstite ꝛ sibi superuiuẽte honorabili iuuene Ludouico chabassĳ ei⁹ filio naturali ꝛ legitimo, ac herede vniuersali.

¶ Ex quo facto oriuntur dubia sequentia.

¶ Primũ, an dictum testamentũ valuerit ꝛ probetur, attento q in testamẽto regulariter requirũtur septem testes mares.

¶ Scdm, an approbatio pdicti testamenti facta p filias seu earũ tutores ꝛ curatores operet validitatem eiusdem.

¶ Tertiũ, si illa dictio ꝛc. in fine testamenti huiusmodi apposita post illa verba, hoc est aũt testamentuz meum ꝛc. operetur effectũ clausule codicillaris.

¶ Quartũ, presupposito q testamentũ predictum valuisset ꝛ valeret, et q esset in forma pbatoria: an per verba substitutionis facte in testamento hmõi liberi masculi dicti dñi Giraudi chabassĳ primi ꝛ secundi gradus sint vocati ordine successiuo, et an primo acceptante expiret in sequentibus.

¶ Quintũ, an dictus Ludouic⁹ nepos ex filio dicti dñi Giraudi possit reuocare alienata p prefatum Gononũ eius patrẽ de bonis restitutioni subiacentibus, et quid sit detrahendum.

Christi nomine inuocato.

Viso casu de quo supra, ꝛ dubĳs ex casu hmõi elicitis: dico ꝛ respondeo ad dubia hmõi put infra. 1 † Et primo ad primuz. Pro cuius faciliori solutione pmitto, q in testamẽtis conficiẽdis ꝛ p illorum solẽnitate regulariter requirũtur septẽ testes. l. si vnus. l. hac cõsultissima. in prin. et. §. p emãcipationẽ. et. l. fi. C. de testa. Propter qd inspecta regula predictorum iuriũ videt testamẽtum pdictum fuisse nullũ. Sed cũ illud factum extiterit sub pñtia presbyteri parochialis et triũ aut quatuor testiũ, illud videtur valuisse et valere. per id qd habetur in. c. cum esses. et qd ibi recitat glo. super verbo, improbamus. ver. quidam tamen dicũt ꝛc. de testa. scz q p illud. c. derogat omnibus legibus dicentib⁹ minus solẽnem volũtatem non valere. Et hanc opinionem tenuerũt ibi multi antiqui et famosissimi docto. scilicet Ala. Jo. ꝛ Goffri. Illam etiaz tenuit Hostiẽ. dicens, q pro ea facit lex diuina, scz mosaica. Deutero. c. xix. et euangelica. Matthe. xviĳ. post medi. ibi, in ore duorum vel trium testiũ stet omne verbũ. ac etiaz canonica. in dicto. c. cũ esses. c. relatum. le. j. eod. titu. et. c. licet vniuersis. de testi. Pro contraria vero opinione facit vt dicit idẽ Hosti. lex humana, pnitiosa subtilitas ꝛ timor, ne quid falsitatis committat. l. fi. C. de fideicõmis. et querens cuius sint iura potiora, respondet q prime, standum est 2 ergo ei. l. fi. C. de edic. diui adria. tol. † Non eñ pdest subtilitas que veritatem ledit, immo ipsaz merito recusat iudex. l. sicut. §. antepenult. ff. qui. mo. pignus vel hip. solui. Sed nec obest timor falsitatis, q de quolibet presumendũ est q sit bonus. c. j. de scruti. Etiam per pñtiam duor aut triũ testium idoneor ꝛ presbyteri parochia3 lis qui adhibẽdus est, tollit timor falsitatis. † Nõ eñ est verisimile q tales sint autores falsitatis, nec q psbyter alicui falsitati cõsentiat. ar. l. non est verisimile. ff. qd met. cau. et. c. nemo psbyteror. de symo. Hanc opinionẽ etiaz videt fuisse secutus Hosti. in summa. titu. de testa. §. qualiter conficiat. Jo. tamẽ scripsit q leges nimiã subtilitatem sequẽtes, in hac parte corrigũtur ꝛc. et Laurẽ. in. §. j. ĳ. q. j. et isti vt plurimũ vident sentire q sufficiant duo testes, quod etiã p multa media tenuit Anto. de butri. in dicto. c. cum esses. et Roma. in repeti. aut. similiter. C. ad leg. fal. Qd si verũ est, multo fortius videt valere testamentũ factũ coram parochiali psbytero, et alĳs duobus aut trib⁹ testibus, vt in casu nostro. qd etiã voluit Guil. naso. in dicto. c. cũ esses. et Specu. titu. de instru. edi. §. cõpendiose. versi. Item p ius canonicũ ꝛc. et Archi. in dicto. §. j. ĳ. q. iiĳ. Et vt dicit Panor. in dicto. c. cũ esses. col. iiĳ. hoc ibi videt cõiter placere doc. Et hanc opinionẽ p multa media etiam sequitur ipse Panor. in dicto. c. cũ esses. Cũ igit in testamento de quo supra, si attendamus ad scripturaz factã per dictũ magistrũ Petrũ montonerĳ interfuerint psbyter parochialis et alĳ tres testes, vel si attendamus ad examẽ de quo supra in eo interfuerint et interfuisse appareãt ipse presbyter parochialis ꝛ quatuor vel saltẽ tres testes qui plene deponũt de cõtinentia testamenti, q hoc casu idẽ Mõtonerĳ cognominari debet inter testes. l. domitius labeo. et qd ibi docto. ff. de testa. et in. l. hac cõsultissima. C. qui testa. face. pos. Palam infertur testamentum hmõi valuisse ꝛ valere.

Et supposito citra preiudi-

cium veritatis q nec regulariter valeret testamentuz factum sub pñtia presbyteri parochialis et duor aut trium testiũ, illud saltez valere deberet quando factũ est tempore pestis vigentis in loco. p id qd voluit Bal. in. l. fi. C. de testa. Pro cuius dicto facit. l. fi. ff. de testa. mili. et. l. j. ff. de bono. posses. ex testa. mili. vbi existẽs in actu guerre q̃uis non sit miles, potest testari cuz minori numero septẽ 4 testium, † cũ habeamus q tẽpus guerre vigẽtis inter hoĩes et tẽpus mortalitatis seu pestis equiparent, q tunc censet esse bellum inter deũ et homines: nã sicut primo tẽpore nõ currit prescriptio, ita nec secũdo. Et ita equiparat Bar. in. l. naturaliter. col. penult. 5 §. penul. ff. de vsuca. Cano. in. c. ex transmissa. de prescri. † Etiam pp̃ter eminẽtiam pestis recedit a iure cõmuni. l. de etate. et qd ibi Alexan. de Jmol. quam legit cũ. l. recusare. §. si quis alio. ff. ad trebel. Et hanc opinionẽ Bal. tenuit. Cuma. in. l. conficiũtur. §. codicilli. ff. de codicil. dicens q ista est equior ꝛ hũanior sententia. Illã etiam tenuit Floria. de sancto Petro in. l. milites. per illũ text. C. 6 de testa. mili. † quia sicut militi in conflictu belli testanti remittit solẽnitas, ita et testanti peste grassante, cũ illo tẽpore plures haberi nõ possint. Hanc sententiam secutus est Alex. de Jmol. in. l. scriniarios. col. vltima. C. de testa. mili. quinimo plus ibi tenet, qd etiam valeret tunc testamentũ cũ duobus testibus, put etiaz fuit de mente Flori. in dicta. l. milites. Et p hac parte do. Jason may. qui eam sequit, inducit multa media in. l. fi. C. de testa. Et dato q opinio cõtraria sit forte cõmunior, attento tamen q testamentũ hmõi factum fuit ab infirmo et tempore pestis et sub pñtia parochialis presbyteri et alior trium aut quatuor testiũ, illud videtur valuisse. Cõcurrũt eñ multe rationes et cause que hoc persuadere videntur. Et que si singule non sufficerent, multe tamen prodesse deberent. c. cum causam. cũ concordantĳs ibi allegatis. de proba. Et si superesset aliqua difficultas, puto q serenissimus do. noster 7 Francorum rex posset puidere, † cum vt dicit Barto. in dicta. l. j. ff. de bono. posses. ex testa. mili. et fatent alĳ in dicta. l. fi. C. de testa. bonũ esset prouidere q testamenta non solẽniter facta tempore pestis valerent. Et ipse serenissimus dñs sit supra ius positiuuz. c. pposuit. de conces. preben. de quo inducta est testamentorũ solennitas, circa testium numerum adhibendum. dicta. l. fi. C. de fideicommis. et ponunt multi in dicto. c. cum esses.

8 † Ad secundum dico et respõ-

deo, q si supponeremus testamentum predictum non valuisse ab initio, illud postea cõualidari non potuisset per approbationem dictarum filiarũ aut suorum tutor seu curatorum. Et quidẽ nõ p approbationẽ filiarũ, vt not. Alex. de Jmol. in. l. nemo. col. x. ff. de lega. j. pro quo allegat. l. non dubium. cum ibi not. C. de legi. Non etiam p approbationẽ pdictor tutoruz seu curator, tũ rõne pdi9 cta. † Tũ et q approbatio hmõi fuisset quedã exceptionis peremptorie remissio, et sic donatio, quã facere nõ poterãt. l. cõtra iuris ciuilis regulas. §. fi. et. l. seq. ff. de pac. et. l. filiusfamilias. in princ. ff. de dona. Facit qd voluit Bart. in. l. si quis delegauerit. ff. de noua. 10 † per quaz ibi not. q pcurator habens generale mandatum cum libera, non potest remittere exceptionem peremptoriaz. Idem et plenius voluit Bart. in. l. fi. ff. de his que in frau. credi. Bal. Sali. et moder. in. l. pactũ curatoris. C. de pact. Hinc est etiaz q procurator generalis constitutus etiam cum libera non potest renũtiare appellationi per eum interposite. fm Ange. in. l. ab executore. §. fi. ff. de appel. et in. l. j. §. j. ff. a quibus appella. non licet. et Bald. in. l. fi. §. j. C. de tempo. appella.

11 † Ad tertiũ dico ꝛ respondeo

q licet dictio ꝛc. abbreuiate scripta debeat extendi fm stilũ illius notarĳ qui hanc dictionez in nota seu protocollo sic posuit. per id quod not. Barto. et alĳ docto. in. l. gallus. §. idem credendum. ff. de libe.

ff. de libe. et posthu. Alexan. de imol. in l. argentarius. C. de eden. et cano. in c. cum. P. tabellio. de fi. instru. et alij in alijs locis. hoc tamen non videtur prodesse in hoc casu si supponamus quod testamentum non valuerit, et quod ad ipsius validitatem opus fuerit septem testibus, et consequenter ad validitatem codicillorum opus fuerit quinque. l. fi. C. de codicil. † quia ut predixi quamvis dictus Notonerij potuerit examinari, et sic examinatus connumerari alijs testibus et facere quintum testem, per ea que not. Joan. de imol. Pau. de cast. Alexan. de imol. in dicta. l. domitius labeo. ff. de testa. et multi in d. l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. Ipse tamen Notonerij ad autenticandum notam seu instrumentum per eundem receptum, et ad faciendum quod illud quod alias non probabat nunc probet, non potest connumerari testibus per eum descriptis in instrumento: ut etiam scribunt doctores in d. l. domitius labeo. et ita eum in nota per eum descripta non sint nisi quatuor testes per eum descripti, quibus ipse ut quintum faciat connumerari non potest, non probatur fuisse dictum, hoc autem est testamentum meum etc. Testes autem examinati nihil deponunt de dictione etc. quod etiam non sufficeret, sed oporteret quod ipsi deponerent de clausula codicillari, vz quod testator dixisset aut quod notarius publicaret eum velle quod si dictum testamentum non valebat iure testamenti, valeret etc.

12

Uenio ad quartum in quo queritur de duobus. Primo an liberi masculi dicti domini Giraudi censeantur inuitati. Secundo an supposito quod illi inuitati extiterit et liberi masculi primi gradus acceptauerint fideicommissum: potuerint postea illis morientibus liberi masculi secundi gradus illud petere. Uenio ad primum super quo dico quod istud dubium potest subdiuidi in duo. † Primum est an eo ipso quod dicti liberi masculi fuerunt positi in conditione, ut quia dictum est si dictus do. Giraudus sine liberis masculis etc. censeantur ipsi liberi masculi si superessent, prout superfuerunt eidem Giraudo substituti. Secundo supposito quod ex hoc solo non censerentur substituti, an saltem substituti et inuitati censeantur ex eo quia dictus testator non solum substituit eidem do. Giraudo, sed etiam dictis eius liberis masculis ut apparet ex verbis testamenti. Et sic non solum grauauit ipsum do. Giraudum, sed etiam dictos eius liberos. Super primo quesito dico quod super hoc fuerunt et sunt opiniones. Quidam enim dixerunt liberos quamvis in conditione positos esse substitutos. Et hec ut refert Sali. in l. j. C. de condi. inser. fuit opinio Oldra. in qua quamvis dubitatiue videtur inclinare Sali. in d. l. j. et hec etiam ut refert Pau. de ca. consi. ccxxxvj. exordiente, Dubitatio videtur de bonis dicti quondam Francisci etc. ver. quarto loco videndum est. ibi, reperio tamen etc. fuit opinio Bal. in antiquis reportatis super dicta. l. j. pro qua etiam consuluit Pet. de ancha. consi. lxxij. exordiente, Contra Philippum faciunt not. per Bart. etc. Et huius opinionis motiua plene refert Jo. de imol. in l. lucius. la. ij. col. iij. ff. de heredi. institu. ubi etiam dicit vidisse de facto aliqua consilia pro ista parte que prima facie videntur valde equa et satis rationabilia. Hanc opinionem et per multa motiua sequitur est do. Andr. sicu. vulgo Barba. in repeti. l. cum acutissimi. charta. xxix. col. j. versi. aggredior nunc secundam dubitationem. et multis chartis seq. C. de fideicommis. Pro qua opinione etiam consuluit consi. xxvij. exordiente, Scripsit doctissimus apud grecos summe philosophie princeps. col. xiiij. ver. capio quartum articulum an noceat etc. ubi etiam multa scribit pro hac parte.

13

Sed contrariam opinionem scz quod immo non censeantur dicti liberi substituti tenuit glo. que consueuit allegari pro singulari in dicta. l. lucius. † Pro qua facit, quia positum in conditione non inducit dispositionem. l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. cau. testa. l. ex facto. etiam. ff. de libe. institu. et hoc videtur probari per glo. iuncto tex. i. l. ex facto. §. ex facto. tractatum. ff. ad trebel. et hanc opinionem sequitur Joan. de imol. in dicto. §. ex facto. dicens illam esse communem. quam etiam ibi tenent Paul. de cast. Alexan. de imol. et Roma. qui etiam refert quod disputando alias ita tenuit. Illam etiam tenuerunt Jaco. de are. Cy. Rayne. Bar. Fran. tigri. Nico. de neapo. Bal. Angel. Rapha. cuma. Joan. de imol. et Alexan. de imo. in dicta. l. lucius. Oldra. consi. mihi. cxlj. exordiente, Thema tale est, dominus canonicus etc. ad fi. Jo. and. in addi. Spec. ti. de test. §. j. ver. huic questioni accedit etc. ibi, tertia questio. et alij in alijs multis locis tam scribendo quam consulendo. Et hanc opinionem solet seruare magnificum Dalphinale parlamentum ut refert do. Gui. pa. decisione. xxxix. exordiente, Docto. in iure ciuili etc. decisione. clxxxiiij. exordiente, In illa questione qua queritur etc. et decisione. cccccxxxi. exordiente, Miles quidam Henricus etc. col. ij. ibi. Et ita etiam iudicatur in hac curia etc. Et procedit hec opinio non solum eo casu quo dictum est, si sine liberis decesserit. Sed etiam si dictum extiterit si sine liberis masculis decesserit, quia neutro casu videntur liberi huiusmodi inuitati. Et ita etiam seruauit idem magnificum parlamentum ut refert do. Gui. pa. in dicta decisione. clxxxiiij. Et ita etiam consuluit Alexand. de imol. consilio. xxxij. exordiente, Uiso processu cause etc. in tertio volu. Pro hac opinione inducuntur multa iura et motiua que breuitatis causa non repeto. Et hec est communis opinio a qua in consulendo vel iudicando non esset tutum recedere, per ea que not. Jo. an. et alij in c. j. de constitu.

14

15

† Super secundo an vz videatur saltem dicti liberi masculi ex eo fuisse inuitati: quia dictus testator non solum substituit dicto quondam do. Giraudo suo heredi, sed etiam ipsis liberis masculis. Et sic non solum grauauit dictum domi. Giraudum, sed etiam liberos masculos. Dico et respondeo quod etiam super isto articulo fuerunt opiniones. Bar. enim in l. centurio. versi. quero ulterius quid si testator dicit etc. ff. de vulga. et pupilla. voluit quod sic, ubi dicit tale fideicommissum valere et posse per testatorem relinqui a liberis heredis: quia grauando eos videtur eis relinquere. Pro quo allegat. l. denique. §. interdum. ff. de pecu. lega. l. si ita stipulatio. in principio. ff. de oper. libert. et not. in l. alio. in fi. ff. de adimen. lega. Sed contrarium senserunt Richar. malum. et Rayne. prout colligitur ex his que not. Barto. in dicto versi. quero ulterius etc. et idem voluit Joan. de imol. in dicta. l. centurio. colum. xxj. item quia non videtur verum, ubi dicit idem de imol. non videri verum, pro eo ipso quod quis grauatur de aliquo dando alteri, illud videatur sibi relictum, alias nunquam haberet locum illa regula quod grauari non possit ille qui non est honoratus commodo pecuniario. de qua in l. ab eo. C. de fideicommis. et in l. plane. la. ij. §. fina. cum. l. sequen. ff. de lega. j. Pro quo facit l. hereditas ad statium. et quod ibi Bartolus. ff. de heredi. institu. et respondet Joannes de imol. ad dictam. l. interdum. §. denique. et alia per Barto. allega. in dicto ver. quero ulterius. Idem tenuit Joannes de imol. in c. raynutius. charta. xxix. in materia compendiose. versi. tangit etiam Bartolus questionem illam, si testator dicat instituo filium etc. ibi, si autem volui grauare liberos. de testamen. ubi etiam tenet tale grauamen non tenere, et consequenter nec substitutionem. per. l. sed et si sic. ff. de lega. iij. et per illam regulam: quia non potest quis grauari quando non est honoratus, que alias nunquam locum haberet. Idem voluit Alexander de imol. in dicta. l. centurio. colum. xlix. ver. item querit hic Bartolus. ibi, ad de quod Joannes de imo. etc. ubi etiam respondet allegatis per Bartolum. Et idem secundum Alexan. de imol. in dicta. l. centurio. colum. quinquagesima videtur voluisse Bartolus in quodam suo consilio exordiente, Andr. condidit testamentum etc. et dicit Alexan. de imol. se bis consuluisse pro hac parte, quod est verum, scilicet consilio. xxiiij. exordiente, Attentis his que in themate narrantur etc. in tertio volumine. et consilio. xiij. exordiente, Uisis et perlectis verbis testamenti etc. colum. fina. in quarto volumine. et in dicto consilio. xxiiij. affirmat quod ita voluit Bartolus in dicto consil. Andreas condidit testamentum. et Baldus in dicta. l. ab eo. C. de fideicommis. et in l. sed et si sic. ff. de lega. iij. et Joannes de imol. in dicta. l. centurio. charta penulti. ver. item adde dictis Bartol. etc. allegat etiam Petrus de anchara. consi. cxxxvj. exordiente, Principaliter ponderandum est etc. dicit etiam Alexander quod ita concludit Paulus de castro si recte aduertatur. consilio. xxvj. exordiente, Dubium facit etc. et respondet ipse Alexander ad rationes Bart. allegatas in dicta. l. centurio. ver. ulterius quero. Hanc opinionem etiam sequutus est Alexan. de imol. in dicta. l. ex facto. §. ex facto tractatum. col. ij. quatenus inibi se remisit ad ea que dixit in dicta. l. centurio. col. xlix. et seq.

Nec videtur obstare quod not. Bal. in l. precibus. col. penul. ver. extra queritur si testator dixit si filius meus aut posteri eius etc. et quod ibi Sali. col. fi. ver. quero. vj. testator etc. C. de impub. et alijs substitu. ubi videntur dicere quod substitutio videatur habere effectum etiam in filijs filiorum decedentibus sine liberis, eo vz quia onus descendit in ipsos filios filiorum, pro eo quia hereditas est onerata, et grauamen in rem scriptum, et ideo afficit rem ad quemcunque vadat, cum et pro tali fideicommisso bona sint obligata. arg. aut. contra rogatus. C. ad treb. Quibus respondeo quod Bal. et Sali. non ibi inquirunt, an liberi liberorum positi in conditione censeantur substituti liberis primi gradus, sed inquirunt an substitutio facta ut ibi presupponunt in terminis questionis habeat effectum in filijs filiorum sine filijs decedentibus, et dicunt quod sic siue substitutio comprehendatur impersonaliter siue grauamen adijciatur liberis primi gradus institutis, et sic honoratis. Sed hic non querimus de hoc ut patet ex predictis.

16

† Ad aliud de quo queritur in dicto quarto quesito, an supposito quod liberi masculi dicti quondam do. Giraudi dici possent substituti deberet iste Ludouicus repelli pro eo quia substitutio sibi locum vendicasset in personam dicti Gononi eius

quōdā patris, ꝛ videt ꝙ sic, per id quod not. Bar. in. l. liberorum. charta vlti. ver. q̄ro quid si in aliqua dispositione. ff. de verb. signi. et sequitur Alexan. de imol. consi. cv. exordiente, Prospectis verbis testamēti ꝛc. col. iij. in primo. volu. ꝛ cōsi. xxvj. exordiente, Visis ac perlectis verbis testamēti ꝛc. in tertio volumine. Ubi volue runt quod si cōditio substitutionis euenerit, ꝛ verificata extiterit in persona primorꝫ liberorꝫ heredis, dicatur esse satisfactū illi substitutiōi, ꝛ substitutio quatenꝰ cōprehēdebat liberos liberorū dicat expleta ꝛ cōsumpta in primis liberis. Sic igitur qꝛ in casu nr̄o substitutio liberorꝫ, si que fuisse dici posset fuisset impleta ī persona dicti quōdā Sononi, illa videret cōsumpta, et sic nō videret qḋ in vim illius prefatus Ludouicus aliqd petere posset. Ecōtra videret pro eo qꝛ verba grauaminis sunt directa ad oēs liberos masculos: substituit eniꝫ dictus quōdā Breuetꝰ nō solū prefato do. Giraudo, sed etiā vt predixi liberis masculis. Si ergo in grauādo videat liberos huiusmodi substituisse vel eos inuitasse, vt voluit Bar. in. d. l. cēturio. ver. quero vlterius. qꝛ ipse hoc fecisset per verbū collectiuū liberis, illi viderent inuitati ordine successiuo non simul, per id qḋ habetur in. l. peto. §. fratre. ff. de lega. ij. ꝛ quod not. Ang. in. l. fi. C. de verbo. signi. vbi dicit se practicasse de facto illaꝫ l. in q̄dā rustico, q filio moriēte substituit cipū seu stipitē agnationis, qḋ nō videātur vocati oēs agnatione simul seu gradatim scḋꝫ ordinē charitatis. Et sic viderent primo iuitati liberi masculi primi gradus dicti quondā do. Giraudi, ꝛ postea liberi scḋi gradus, et sic deinceps. Nisi forte dicatur qḋ istud dictū ꝑcedat qn̄ per nomen collectiuū inuitātur descendētes: secus autem vbi extranei vt in casu, per id qḋ voluit Bar. in. l. si cognatis. ff. de re. dubi. ꝛ sequitur Jo. de imol. in. c. iudicāte. de testa. Propter quod sum in isto articulo aliquātulū anceps, sed nō prosequor cum superius dixerim dictos liberos masculos nō esse substitutos.

Ad quintū dico ꝛ respondeo

ꝙ cum presupponatur in facto prefatū Ludouicū se immiscuisse, et vt audio sine confectione inuentarij paterne hereditati hoc est hereditati dicti quōdā Sononi eius patris qui bona prefati Breueti testatoris alienasse dicitur, ipse nō videtur posse venire cōtra alienationes nec bona recuperare. l. cum a matre. C. de rei vendi. l. ij. C. si in frau. patro. l. si creditoribus. C. de seruo pigno. da. l. que a patre. C. de resti. mili. et. l. venditrici. C. de re. alie. nō alie. Nisi ex eo quia tēpore minoris etatis se dicte paterne hereditati immiscuit et lesus fuit obtineret se restitui in integrum, sed vt audio iste Ludouicus iam est tricenarius. Et sic excessit terminū infra quē petere debuisset se restitui aduersus immixtionem dicte paterne hereditatis.

Cōsilium. CCXXIIII.

De translatione possessionis ꝛ dominij rerum donatarum per constitutionem precarij, Et de cautione et satisdatione prestādis per vsufructuariam.

Summarium.

1 Donator per constitutionem precarij an transferat in donatarium possessionem ꝛ dominium rerum donatarum.
2 Testari de alienis nemo regulariter potest.
3 Donatio nunꝙ̄ regulariter presumitur vbi alia presumptio subesse potest.
4 Interpretatio in dubio contra illum qui se fundat ex verbis contractus, an fienda sit.
5 Expense facte per vnum ex coheredibus an et quatenus resarciēde.
6 Usufructuaria de quo teneatur satisdare ꝛ cauere ꝛ quomodo.

Christi nomine inuocato. Uiso casu mihi exhibito parte nobilis et honorabilis viri magistri Alziarij grassi et dubijs ex casu hmōi elicitis, dico et respondeo ad dubia huiusmodi, prout infra sub correctione tamē cuiuslibet dn̄i melius sentientis. † 1 Et primo ad primū. pro cuius solutione premitto ꝙ cū in donatione in casu predicto mentionata, ꝛ quam eideꝫ magistro Alziario fecisse dicitur honorabilis quondam vir magister Ludouicus broquerij de medietate omnium bonorum suorum mobiliū ꝛ immobilium, ac iurium ꝛ actionum tunc presentiū ꝛ futurorū, retinuerit ideꝫ magister Ludouicus sibi ꝛ nobili Dulcete de pōtenes eius tūc vxori vsumfructū medietatis hmōi. Et nihilominus cōstituerit se tenere ꝛ possidere dictaꝫ medietatē precario noīe dicti magistri Alziarij, cēset ipse magister Ludouicus trāstulisse in ipm̄ magistrū Alziariū possessionē medietatis eorū q̄ tūc possidebat ꝛ non solū possessionē, sed etiā dn̄iū. Pro quo allegasse sufficiat. l. qsqs. ꝛ qḋ ibi glo. ꝛ doct. C. de pba. ꝛ in. l. si quis argētum. §. sed si quidā. C. de dona. ad quod facit. l. quod meo. ff. de acqui. pos. ꝛ. l. quedma. ff. de rei vendi. quod etiam voluit Pau. de cast. consi. xj. Dicta igit bona desierāt esse ipsius magistri Ludouici ꝛ acquisita fuerant prefato magistro Alziario. Quibus premissis dico ꝛ respondeo ꝙ cū dicta dimidia pars spectaret ꝛ pertineret iure donationis eidem magistro Alziario, et prefatus magister Ludouicus in suis ipsius bonis heredes instituerit eosdem Alziarium et Dulcetam, ipse Alziarius habet dodrantem seu tres quartonos in bonis dicti quondam Ludouici, duos vcꝫ iure donationis et alium iure hereditario, ꝛ prefata Dulceta vnū quartonū iure hereditario. † 2 Et istud non habet dubium, eo maxime qꝛ vt apparet per verba institutionis, ipse magister Ludouicꝰ heredes instituit in suis bonis non in alienis, et sic non in donatis: quia vt predixi aliena esse ceperāt, ꝛ qui etiam de alienis testari nō poterat. l. cōficiūtur. §. si post. ff. de iu. codicil. quod etiam voluit Cy. in auten. ingressi. in prin. C. de sacrosan. eccle.

Ad secundum dico ꝛ respondeo

ꝙ cum dictus quōdam magister Ludouicus tēpore facte donationis promiserit ꝛ cōuenerit illos ducentos florenos eidē magistro Alziario recognoscere, ꝛ etiam assecurare. Et deinde in dicto eius testamento bonam fidem agnoscendo confessus fuerit et recognouerit illos se habuisse ꝛ recepisse ab eodem magistro Alziario, ꝛ illos sibi assignauerit in ꝛ super omnibus bonis suis mobilibus ꝛ immobilibus presentibus ꝛ futuris, non videtur fuisse actū qḋ idē magister Alziarius illos donaret aut daret eideꝫ magistro Ludouico ī recōpēsam ꝑdicte medietatis donate aut ꝙ illi deberent perpetuo remanere apud ipsum magistrum Ludouicū, alias autē non videret subesse ratio propter quam idem magister Ludouicus promisisset illos assecurare. Nec propter quā in dicto testamēto eosdē assignasset super oībus bonis suis mobilibꝰ ꝛ immobilibus. Preterea attenta quātitate potius presumēdū est qḋ idem magister Grassi voluerit mutuare predictam quantitatē ꝙ̄ donare per id qḋ not. glos. ꝛ doc. in. l. cum quid. ff. si cer. peta. † 3 Et vbi potest subesse alia presumptio ꝙ̄ donatiōis nūꝙ̄ regulariter presumitur donatio. l. si cum aurum. ff. de solu. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pigno. actio. quod etiam voluit Cy. in. l. si a patre. C. de condi. indebi. ꝛ Ange. consil. xc. exordiente, Cum lis ꝛ questio. col. xj. † 4 Etiam in dubio interpretatio fienda est contra illum qui se fundat ex verbis contractus. l. veteribus. ff. de pact. l. stipulatio ista habere licere. §. in stipulationibus. ff. de verbo. obliga. et in. c. cōtra eum. de regu. iu. in. vj. Si ergo ipsa nobilis Dulceta pretendat ꝙ per illa verba quibus idem magister Alziarius ꝓmisit portare super bonis predictis dictos centuꝫ florenos, idem magister Alziarius videatur eos voluisse donare, cum verba hoc nō sonāt: ꝛ quia voluit qḋ dictus Ludouicus eos assecuraret, fienda est cōtra eā interpretatio, scꝫ ꝙ illos donare nō voluerit, sed potiꝰ mutuare. Puto igitur ꝙ ipse possit illos repetere a dicta nobili Dulceta, non quidem insolidū, sed pro dicta medietate pro qua est heres eiusdem Ludouici dicta nobilis Dulceta. Pro alia vero medietate, pro qua ipse Alziarius est heres eiusdem Ludouici sunt iura cōfusa, ꝛ sic pro illa nihil potest idem magister Alziarius. l. si ab eo. ꝛ quod ibi glo. ꝛ doc. C. de nego. gest.

Ad tertiū dico et respondeo

ꝙ prefata nobilis Dulceta est vsufructuaria predicte medietatis donate eidem magistro Alziario, ꝛ quo ad aliam medietatem in qua ipsa ꝛ idē magister Alziarius fuerūt heredes instituti, vterqꝫ pro sua parte habet percipere fructus. Et sic quarta pars fructuū qui percipiunt ex bonis pertinet ipsi magistro Alziario. Alie vero tres partes seu tres quartoni pertinent eidem nobili Dulcete.

† 5 Ad quartū dico et respōdeo

quod videndum esset quomodo, et in quibus et qua de causa idem magister Alziarius exbursauerit pecunias de quibus in casu. Nā si illas exbursasset forte pro necessarijs reparationibus bonorum cōmunium vel ad perpetuam rerum vtilitatem, et expēsa non esset modica, putarem ꝙ ipse non posset repetere nisi ꝑ quarta parte, quia pro alijs tribus partibus expēsa hmōi eundē magistrum Alziariū respiceret vtpote dominū predictorum bonorum pro tribus partibus. Si vero expensa esset modica vel esset facta ꝑ fructibꝰ, vt verbigratia ꝑ cultura ꝑdiorꝫ, ꝑ semiatiōe, ꝑ recolligēdis fructibꝰ vel alijs hmōi: tūc quia fructus vt predixi pertinēt

pro tribus

pro trib⁹ partibus dicte nobilis Dulcete, et pro quarta parte eidem magistro Alziario, putarē qd ipse posset repetere has expensas pro tribus partibus nō pro alia quarta pro qua habet ius in fructib⁹. Si vero essent pecunie exbursate et facte expense pro aliis causis q̄ possunt esse multe, ego vellem certiorari de illis: quia sine illarum certioratione secure respondere non possum.

Ad quintū dico et respondeo q̄ si mule de quibus in eo laborauerint circa culturā agrorū et fructuum recollectionē: q̄ illi vt predixi, pertinēt pro tribus partib⁹ dicte nobili Dulcete, ipsa videretur teneri ad solutionem triū partium eius quod annis singulis dari cōsueuit, de simili etiam si expresse non fuerint locate.

6 †Ad sextū dico et respōdeo q̄ ipsa nobilis Dulceta vsufructuaria pro dimidia parte p̄dictorum bonorum, pro illa vero que donata est ipsi magistro Alziario, ipsa tenet et debet satisdare de vtendo fruendo arbitrio boni viri dicta medietate seu bonis predictis pro ipsa medietate, et de illis restituendis et reddēdis finito vsufructu, scz put extabunt siue sint res mobiles siue imobiles. l. j. l. si vsusfructus mihi. §. si vestis. et l. fi. cū ibi not. et fere per totum titulū. ff. vsufruct. quemadmo. caue. et l. quarta. et qd ibi p oēs. C. de vsufruc. et hoc pro reb⁹ q̄ vsu nō cōsumunt: p illis vero q̄ vsu cōsumunt vt est, vinū, oleū, frumētū, et alia hmōi prestari dz cautio de reddēda estimatione dictarum rerum finito vsufructu facta tamē prius estimatione anteq̄ cautio prestet et habito respectu ad estimationem scdm tēpus quo res tradunt vsufructuario, prout legitur. et not. in. §. cōficiunt. cū. §. seq. et qd ibi glos. in verbo, vestimēta. institu. de vsufruc. et. l. si cui. et seq. et fere per totū titulū. ff. de vsufruc. earū rerū que vsu cōsumū. et quod not. in. d. l. si vsusfructus mihi. §. si vestis. et in. c. fi. et quod ibi doc. de pigno. de quo plene per Alex. de imol. cōsi. lvj. in tertio volu. exordiēte, Habita sup narratis in themate rc. Debent etiam dicta bona describi, et de illis fieri inuentarium, per id quod etiam plene voluit idem Alex. in dicto consilio. lvj.

Cōsilium. CCXXV.

De rupto testamento per agnationem posthumi ex secūdo puerperio non comprehensi in institutione primi propter verbum presens, Et de legatis prestandis etiam rupto testamento.

Summarium.

1 Testator instituens vētrē vxoris an preterisse videatur posthumum ex alia pregnatura susceptum, et quando institutio posthumi non comprehendat omnes posthumos.

2 Testamento rupto per agnationem posthumi, legata an et quando debeantur.

Ponitur i facto q̄ duduz Anno vcz dñi. M. cccc xcij. et die. xxiij. mēsis Februarij, honorabilis vir Petrus blandini al's barier mercator, tunc deliberans visitare limina beati Jacobi apostoli Gallicie cōdidit suū vltimū testamētum in quo inter alia legauit iure legati reliqt honorabili viro Houdineto blādini eius fratri germano cētū florenos monete tūc currētis. Fecit et alia legata multa q̄ tñ nō ascēdebāt nec ascēdūt ad dimidiā partē, quinimo nec tertiā bonorum eiusdē testatoris. Heredē vero suū vniuersalem fecit et instituit posthumū seu posthumos equis partib⁹ et portionibus casu quo honesta mulier Anna eius vxor esset tunc pregnās, put eā esse credebat. Deinde fecit certas substitutiones inter posthumos et alias personas quas nō refero vtpote pposito non seruiētes. Successu tpis et infra mēsem dicta Anna vxor pregnās peperit vnū filiū: postea successu tpis, et forte post annū peperit aliū masculū, q post mortē patris vita funct⁹ est, et ab humanis decessit supstite dicto masculo prio nato, et ipsi defūcto substituto. Questitū est an legatū predictū debeatur insolidū aut p parte.

1 †Ad qd breuiter respōdeo q̄ hec dubitatio insurgit ex alia q̄ est, an posthumus scdo loco, et ex alia pregnatura suscept⁹ videat fuisse preterit⁹ vel institutus. Et videtur q̄ nō solū posthumus primo natus fuerit institutus: sed etiā posthum⁹ scdo loco nat⁹, p eo q̄ idē testator instituit posthumū seu posthumos, posthumi autē institutio cōprehēdit omnes posthumos. l. placet. ad fi. et. l. seq. ff. de libe. et posthu. Pro quo bñ facit quod voluit Oldra. cōsi. mihi. clxij. aliis vero. cxij. exordiēte. Quidā in suo testamēto sic dicit rc. et Jo. an. in addi. Specu. ti. de testa. sup rubrica. col. antepenult. ver. occurrit alia questio. vbi voluerūt q̄ si pater istituat vētrē vxoris et ex illa suscipiat idē testator multos posthumos, illi oēs cēsent instituti. Pro quo inducūt dictā. l. placet. cū. l. seq. et. l. cū inter veteres. ver. et maxime. C. de fideicōmis. liber. et hoc dictū sequut⁹ est Alex. de imol. in. d. l. placet. videt igit q̄ in casu nostro cēseri debeat fuisse institutus, non solum posthumus primo nat⁹, sed etiā alius postea et scdo natus. Et hoc esset verū si in testamento predicto nō essent posita illa verba, casu quo supradicta vxor meā esset nūc pregnans. Nā ppter illa verba videt se restrinxisse ad posthumū tūc existētē in vtero dicte Anne vxoris, et de illo sensisse nō de alio, per id qd voluit Ang. cōsi. l. exordiente, Symō notarius corpore et mente sanus rc. vbi voluit qd si testator dicat vētrem vxoris mee instituo si pregnans esset, vel dicat instituo illū qui esset in ventre, q̄ tūc nō videt posse cōprehēdi nisi ille qui tunc est in vtero. ar. l. bones. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. Et ideo alius posthumus postea genitus et natus videt rūpere testamētū tanq̄ preterit⁹. Et q̄uis hoc dictū Jo. and. nō videat placuisse Alex. de imol. in. d. l. placet. illud tñ videret pcedere in casu nr̄o i quo dictū est si pregnās est, in quo testator loquut⁹ est expresse per verbum presentis temporis, et sic videtur se retulisse ad illum posthumum qui tunc erat in vtero, et sic secūdo natus videtur rupisse testamentum.

2 †Sed quicquid sit puto qd si ne posthumus scdo natus nō ruperit testamētum siue ruperit, debeatur nihilominus legatū, de quo supra. aut. ex causa. C. de libe. prete. vel exhereda. et in corpore vnde sumit. que aut. habet locum etiā in preteritione facta ab ignorāte, vt tūc etiā cōseruentur legata, vt not. Bal. Sali. et Fulgo. in dicta aut. ex causa. et in hāc partem post multa videtur saltē disputādo inclinare Alex. de imol. hanc partē etiā sequut⁹ est Sali. in. l. j. C. de posthu. heredi. institu. et Jo. de imol. in. l. filio preterito. col. xiij. et multis seq. ff. de iniust. rup. et irri. testa. post Fran. de rāpo. vbi etiā dicit qd hoc voluit glo. fi. iūcto tex. in verbo, ignorāter. in. l. vxorē. ff. de manumis. testa. Et idē in effectu tenet Bald. in repeti. l. j. charta vlti. C. de sacrosan. eccle. Pro qua opinione facit. aut. vt cum de appellatione cognoscit. §. finautē obseruata. colla. viij. Et supposito citra preiudiciū veritatis qd opinio Bar. volētis cōtrariū in dicta aut. ex cā. et in suo cōsi. exordiēte, Quidam nomie Lap. rc. esset de iure verior, vel forte magis cōis, illa tñ nō pcederet in hoc casu in quo reperit saltem et sine dubio alius filius institutus. Quia queādmodū illum grauauit legatis, ita et grauasset posthumū scdo natum si de illo cogitasset. arg. l. titius. §. j. ff. de libe. et posthu. fm Bal. qui ita not. in. d. l. filio preterito. quē simpliciter sequit Alexā. de imol. in dicta aut. ex causa. Et hoc saltē debet pcedere in isto casu in quo idē testator instituit posthumū et posthumos, et sic videt voluisse legata deberi etiā si nascerent ex illo vētre tunc pleno plures posthumi. Si ergo ex illo vētre nō sit natus nisi vnus et postea alius qui mortuus est, nō est iniquū dicere q̄ iste fili⁹ teneat ad legata. Preterea opinio Bar. etiā restringit et limitat vt nō pcedat nisi legata ascēdāt vsq̄ ad dimidiā partē patrimonij, vel vltra fm Frā. de are. cōsilio xcij. exordiēte, Viso legato facto dñe Ymelde rc. col. vi. versi. modo cū preteritio rc. vbi multa elegāter dicit. Idē etiā voluit Ang. in. l. vxorē. ff. de manumis. testa. vbi limitat opinionē Bar. de qua supra vt nō procedat eo casu quo verisimiliter testator legata reliquisset, etiā si de filio cogitasset, qd dicit esse cōmittēdū arbitrio iudicis ispecta q̄titate et qualitate relictorum et personis quib⁹ relinquūtur. Et idē voluit Pau. de ca. i dicta aut. ex cā. Cū igit legata p dictū Petrū relicta nō ascēdāt ad dimidiā partē patrimonij, quinimo nec ad tertiā. Cumq̄ per institutionē per eum factā appareat eum voluisse q̄ legata soluerētur etiam si nascerētur plures posthumi, non videtur esse dubium quin in casu isto debeant legata solui, et signanter legatum dicto Houdineto eius fratre germano relictum. Et ita mihi videtur rc.

Consiliū. CCXXVI.

De renūtiatione successionis facta per matrem que filie nō obest, quominus succedat in gradu materno ex persona sua.

Summarium.

1 Renuntiatio successionis facta per filiam dotatam absente et nō cōsentiente illo de cuius successione agebat an sit nulla et cōtra bonos mores, et an firmari possit iuramento. nu. 5.

2 Renuntiatio patris qui decessit in vita illius de cuius hereditate agitur, an noceat suis liberis.

3 Filia renuntians successioni an videatur includere tacitam cõditionem si hereditas eidem deferretur: que si non euenit an habeatur pro non facta.

4 Liberi eius qui renuntiauit an possint venire ex persona matris vt succedant cum auunculis aut materteris auo: aut q succedãt in gradu materno ex persona tamen sua, vel q ex pacto repellantur.

6 Verbum potest positum in renũtiatione successionis trahitur ad futura quibus tempore renũtiationis ius re vel spe cõpetebat ex causa precedenti, secus aliter.

7 Paria sunt remittere iura que quis habet vel habere potest, et remittere iura que quis habet vel habere sperat sed ex causa precedẽti & nõ de futuro, scz directe successioni ab intestato.

8 Verbis pacti in futurum porrectis an pactio ad futura etiã porrigatur que peruentura sunt ex causa de futuro.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte nobilium Ludouici et Frãcesie de Mõteacuto filiorum naturalium & legitimorũ nobilis & generosi viri Joannis de Monteacuto, & nepotũ ex filia nobilis quondã et generose mulieris domĩe Guiraude day, dico & respõdeo renũtiationes seu quittãtias, de quibus in casu nõ nocuisse matri eorũdem nobilium Ludouici & Francesie, nec nocere seu obesse eisdem Ludouico & Francesie, quominus potuerit dicta eorum mater et possint dicti eius liberi ab intestato vna cum alijs de quibus in casu succedere nobili & generoso quõdam viro Rolando day. Et primo quidem non nocuit nec nocet renuntiatio seu quittantia facta per dictã nobilem Guiraudam. 1 † Et primo quidem eisdem nõ nocuit nec nocet quittantia facta per dictam dominam Guiraudaz. Tũ quia cum illa facta extiterit absente & non cõsentiente dicto quõdam Raymundo, de cuius successione seu hereditate agebatur, illa fuit & est nulla vtpote facta cõtra bonos mores. l. fina. C. de pac. que habet locum etiam isto casu, vt voluit Bald. consi. cccclxxij. exordiente, Quedaz puella fuit dotata a patre. in tertia parte. vbi Bal. reprehendit Bartol. in dicta. l. fi. colum. iij. volẽtem q si quis renũtiet spei de futuro, valeat renuntiatio. Et idem quod Bald. cõsuluit Fulgo. consil. lxxiij. exordiente, Paterfamilias habẽs filiũ patrie bãnitũ seu rebellem. vbi multa inducit. Idem voluit Frã. de are. in. l. qui superstitis. col. v. ver. est & quarta fallentia. ff. de acquir. heredi. Pet. de ancha. & Joan. de imol. in. c. q̃uis pactum. de pac. in vj. vbi etiam de hoc per Geor. na. col. xv. versi. decimo limita hanc decretalem &c. idẽ voluit Alexan. de imol. in. l. stipulatio hoc modo concepta. col. vj. ver. alias limitationes. vide etiam per eos. ff. de verbo. obliga. qui omnes videntur voluisse qd quittãtia seu renuntiatio successionis facta in manibus alterius q̃ illius de cuius successione tractatur non valet vtpote facta contra bonos mores et inducens votum captande mortis nec firmatur iuramento. regula non est obligatorium. de regu. iur. in vj. Et q̃uis Bart. in. d. l. fi. & Roma. in dicta. l. qui superstitis videantur tenere cõtrariũ, & quod etiam isto casu procedat dictum. c. q̃uis. tamen opinio precedens est cõmunis, & ideo nõ est ab ea vel in consulendo vel in iudicando recedendum. l. j. ver. crebrior apud veteres opinio. de offi. questo. l. j. ff. de senato. de quo per cano. in. c. j. de cõstitu. vbi domi. Feli. charta vlti. col. ij. ponit multas remissiones. Tum etiam nõ nocuit nec nocet dicta pretensa renuntiatio seu quittãtia cum dicta quõdam domina Guirauda ab humanis decesserit superstite & sibi superuiniente dicto quondam Rolando, 2 † quia exclusio seu renuntiatio patris qui decessit in vita illius de cuius hereditate agitur non nocet suis liberis. l. si ex patronis. §. fi. ff. de bo. liber. l. si qs filio exheredato. circa principiũ. ff. de iniust. rup. & irri. testa. 3 † Pro quo facit, quia renuntiatio per dictam do. Guiraudaz videtur habere tacitam conditionem si successio eidem deferretur, & ideo si illa tacita conditio non euenerit, prout nec euenit renuntiatio habetur pro nõ facta, & q renũtiatio huiusmodi nõ nocuerit liberis tenuit Bart. in dicta. l. qui superstitis. vbi etiam voluit Joan. de imol. col. ij. versi. an autem tale pactum filie habeat nocere filijs &c. et Fran. de are. col. vij. ver. tangit etiaz extra glos. Bar. hic nũquid nepotes &c. Bal. in. d. l. fi. col. iiij. versi. sed hic incidenter queritur &c. C. de pac. Alexã. de imol. in. l. pactum. col. iiij. versi. primo casu dic q nepotes &c. C. de colla. vbi etiã dicit istam esse cõmunẽ opinionem. & cõsil. lxxv. exordiente, Visis & diligenter prospectis. col. penul. versi. hoc pbatur ex his que not. Bar. &c. in primo volu. Non enim in hũc casum videtur ipsa domi. Guirauda renuntiasse bonis dicti Rolãdi. Sed solũ quando post illius mortem sibi delata extitisset eius hereditas. Et vbi appareret eam sic renuntiasse siue quittasse vt per quittãtiam tolleret spem que sibi competebat in hereditate dicti Rolandi, si que tamen sibi cõpetere dici poterat adhuc idem esset: quia ex quo filia dicte quõdã do. Guiraude successit in locũ eiusdem beneficio legis. aut. vt fra. filij. §. j. colla. viij. Nõ potuit hoc beneficium eis per matrem auferri. l. si arrogator. ff. de adop. Pro quo facit quod ponit Bar. in. l. liberorũ. ff. de verbo. signifi. quem etiam adducit Jo. de imol. in. d. l. qui superstitis. 4 † Et quod dixi dictam filiaz successisse in locũ prefate do. Guiraude, nõ intelligo qd sic in locum illius successerit, vt ppterea debuerit succedere ex persona matris, sed qd successerit in gradu materno, ex persona tamen sua. Et hinc est qd licet Sali. in. l. pactuz qd dotali. C. de pac. dixerit pactum nocere nepotibus quando volũt cum auũculis aut materteris succedere auo quasi tunc venire non possint ex persona matris que exclusa extiterat: communis tamẽ opinio est in cõtrariuz, scz q etiam isto casu nõ repellantur liberi eius qui renuntiauit vt potest videri per ea que no. doc. in. d. l. qui superstitis. & signanter Bart. Joan. de imol. & Fran. de are. Bald. Pau. de ca. & Jo. de imol. in. d. l. pactũ qd dotali. C. de colla. & doc. excepto Sali. in. d. l. pactum quod dotali. C. de pac.

5 † Etiã nec nocuit matri horũ liberorum, & cõsequenter ipsis liberis renuntiatio seu quittantia quam ipsa fecisse dicitur. Tum quia vt puto illa facta est absente & non cõsentiente dicto quõdam Rolãdo, et sic tanq̃ turpis rejici debuit vt superius dixi in quittãtia facta per dictã do. Guiraudã. Tum & quia quittantia hmõi non debuit extendi ad futura ad q̃ tempore quo facta est nulluz ius cõpetebat dicte matri re aut spe ex causa precedenti. l. qui cum tutoribus. & quod ibi Bart. & doct. ff. de transac. Cui dicto nõ obstat qd in trãsactione huiusmodi dictum fuerit ipsam matrẽ quittasse omne ius quod tunc habebat vel habere posset &c. 6 † Quoniam respõdeo q licet verbum potest aut verbum posset positũ in quittantia huiusmodi trahatur etiã ad futura. l. si ita quis. ff. de lega. ij. hoc tamen intelligẽdum est de illis futuris ad que tempore quittãtie huiusmodi cõpetebat ius re vel spe ex causa precedenti, vt voluit Bart. & post eum Alexã. de imol. in. l. quod seruius. ff. de condi. ob causam. idem voluit Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres. in prima oppo. & in. vj. q. ff. de verbo. oblig. vbi etiam idem voluit Fran. de are. col. xviij. versi. adde etiã dictis Bar. &c. in. vj. q. & Alexan. de imol. col. lj. versi. itẽ inquãtuz 7 Bar. hic. in. vj. q. & Bal. in. l. spem. ad fi. C. de dona. † Pro quo facit quia remittere iura q̃ quis habet vel habere potest, & remittere iura que quis habet vel habere sperat ad paria iudicãtur vt dicit Bar. in dicta. vj. q. vbi etiã idẽ videntur sentire Frã. de are. & Alexan. de imol. in locis superius allegatis. Certuz est autem q cum quis remittit iura que habet vel habere sperat, intelligitur remissio facta de iuribus que habet vel habere sperat ex causa preexistenti nõ ex causa de futuro. d. l. quod seruius. & quod ibi Bar. & Alexan. de imol. ff. de cõdi. ob cau. l. si vxor. §. diuus. & quod ibi per illũ tex. not. Bart. ff. de adulte. & dicta. l. qui cũ tutoribus. ff. de transac. qd etiam voluit Bar. in. l. post emancipationem. ff. de libera. lega. ergo si quis remiserit ius quod habet vel habere potest, debet intelligi de eo quod habet vel habere potest ex causa preexistenti, nõ de eo qd habere potest ex causa de futuro. Per dictam igitur quittantiam nõ est censenda mater dictorum nobiliũ Ludouici & Frãcesie renũtiasse future & directe successioni ab intestato dicti quondam nobilis Rolandi eius auunculi: qr ad illam tempore facte renuntiationis huiusmodi nõ erat sibi aliqua spes. l. pretia rerũ. ff. ad leg. fal. not. Bart. in. d. l. post emãcipationem. & in. l. is potest. col. ij. ver. assumo illud scdm mẽbrũ. Et hic quero vtrũ ius adeũdi qd habet cõsanguineus &c. ff. de acqui. heredi. Sed forte opponeret aliquis q cũ hec mater nõ solũ simpliciter & absolute renũtiauerit iuribus q̃ habebat & habere posset in bonis &c. sed etiaz bonis que habebat & habere posset, tũc vel in futurũ, & ita videatur renuntiasse etiam illis iuribus que ex causa de futuro cõpetitura erant, per id qd not. Bart. in. l. j. col. ij. versi. quandoq; est aliquod ius qd 8 non cõpetit, nec re nec spe. C. de pac. † Vbi voluit Bar. qd si verba pacti porrigantur in futurũ, porrigatur pactũ etiam ad futura que postea peruenta sunt ex causa de futuro. Pro quo allegat in argumentum. l. si rem meam. ff. de verbo. obliga. & l. cum vir. & quod ibi not. ff. de vsu. per quod dictum dicit do. Jason may. in. d. l. j. colũ. vj. C. de pac. posse limitari decisionẽ Bar. in allega. l. post emancipationem. §. j. in. l. qui cũ tutoribus. in prin. in. l. qd seruus. ad fi. in. l. si vxor. §. diuus. l. qui rome. §. duo fratres. in prima colũ. & in quarta qõne. & duabus seq. Sed respõdeo q illud dictum Barto. in dicta l. j. C. de pac. nõ refragatur ei quod predixi: quia Bart. in dicta. l. j. loquitur eo casu quo verba sic concepta & formata extiterunt q ex illis apparebat contrahentes voluisse ea trahi etiam ad ea que cõpeterent ex causa de futuro. dicit enim, si verba pacti porrigerẽtur in futurũ,

in futurum, hoc modo, si quo tẽpore res ad me pertineret etiam ex causa de futuro facio tibi pactum de nõ petendo: quod nõ fuit factum in casu de quo queritur, ꝙuis enim mater horum nobiliũ Ludouici et Francesie dicant quittare omnia que habet vel habere posset tunc vel in futurum in bonis ⁊c. Non tamen dictum est vel adiectuz, etiã ex causa de futuro. Et ita nõ sumus in terminis in quibus loquitur Bart. in dicta. l. j. C. de pac. sed potius sumus in terminis in quib⁹ loquitur in dicta. l. qui rome. §. duo fratres. in prima opp. et. vj. q. Concludo igitur vt predixi quittantias predictas nõ obstitisse nec obstare dictis matri ⁊ liberis, ⁊ quod propterea eis nõ obstantibus successerit et succedere debuit dicta mater prefato nobili Rolãdo eius auunculo, vna cũ tribus eius materteris ⁊ nepotibus ex alia matertera predefuncta, ⁊ hoc ꝑ quinta parte. per ea que no. in aut. de heredi. ab intest. §. reliquum. colla. ix. et. aut. vt fratrũ filij. in prin. eadẽ colla. ⁊ transumptiue in auten. cessante. C. de legi. heredi. Que dixerim sub correctiõe cuiuslibet domini melius sentientis.

Cõsiliũ. CCXXVII.

De donatione iurata cõtemplatione matrimonij per patrẽ filio emancipato factam ⁊ insinuatam.

Summarium.

1 Arbiter rei sue an possit ea abuti maxime in donatione.
2 Causa an requiratur in donatione quemadmodum in alijs promissionibus.
3 Statutum Dalphinale super donationibus non faciendis sine certa solennitate, an habeat locum in donationibus factis cõtemplatione matrimonij ⁊ in iuratis.
4 Statutum secundum ius cõmune interpretandum.
Actus iuratus potentius est actu non iurato.
5 Emancipatis pater donare an possit sine iuramento, filijs vero familias cum iuramento.
6 Usufructus rerum donatarum retentio traditionem an operet̃.
7 Donatio an possit insinuari etiam postea ex interuallo.
8 Insinuationis potestas an sit volũtarie iurisditiõis ꝙ duret perpetuo vt ius adeundi hereditatem vel offerendi.
9 Donatio in qua donator cum iuramento renũtiauit insinuationi, an possit impugnari ex defectu insinuationis.
10 Donatio contemplatione matrimonij an sit simplex vel ob causam.
11 Excõmunicatus publice an possit de reb⁹ suis disponere, testari, et donare.
12 Preteritio vnius vel plurium ex filijs naturalibus ⁊ legitimis donationẽ factã alteri filio per patrẽ an anullet vel rescindat, ꝑpter immensitatem vsq̃ ad legitimam vel supplementum. nu. 14.
13 Legitima viuente patre filio an debeatur.
15 Legitima tanq̃ portio bonorũ nõ hereditatis post eris alieni et funeralis impense detractionem debetur.

1 N†re sua quilibet est moderator ⁊ arbiter, ita vt etiam ea abuti possit. l. in re mandata. C. manda. l. dudũ. C. de cõtrahen. emptio. ⁊ vendi. l. polla. C. de his qui. ĩ indig. c. de his. ad fi. de sepul. et. l. sed si lege. §. cõsuluit. ff. de peti. heredi. quod videtur maxime procedere in donatione in qua est pro ratione voluntas vt voluit Oldra. consilio. lxxij. exordiente, Factum tale est quedam certe et nominate persone ⁊c. ver. tertio queritur. 2 † Hinc est quod licet in promissionibus requiratur regulariter causa al's agenti ex eis obstat doli exceptio. l. pure. §. circa. ff. de doli excep. Secus tamen est in donatione, in qua vt predixi est pro ratione voluntas. l. j. ff. de dona. Quo fit vt potuerit nobilis et generosus quondam vir Guillielmus de vero donare nobili Joanni de vero eius filio emancipato et cõtẽplatione matrimonij tunc contracti, per ⁊ inter ipsum nobilem Joannem ex vna parte, ⁊ nobilem ⁊ generosaz mulierem. N. tholone ex alia.

3 †Cui quidẽ donationi in primis non refragatur neq̃ obstat quod in ea nõ interuenerit solennitas requisita per statutum Dalphinale, editum per Recolẽde memorie, serenissimum dominum Ludouicum tũc Dalphinum super donationibus non faciendis nisi sub ⁊ cum certa solẽnitate de qua in statuto huiusmodi. Tũ quia statutũ hmõi nõ habet locũ in donationibus factis cõtemplatione matrimonij vt etiã ibi expresse exprimit̃. Dicta vero donatio facta est ꝯtẽplatione dicti matrimonij vt in ea dicit̃ vt apparet ibi. Prefatus nobilis Guillielmus habẽs hmõi matrimoniũ vt dicebat acceptabile ⁊ iocundũ, ⁊ vt melius sortiat̃ effectũ ⁊c. Tũ ⁊ quia cum instrumentum de quo supra loquatur simpliciter, illud sibi locum nõ vendicat in donatione iurata vt ꝑbat Jo. de imol. in. c. cũ cõtingat. in tertio mẽbro. ver. nũc pro declaratione materie, an per statutuz possit ꝓhiberi ⁊c. de iureiur. 4 † quia statutum debet interpretari scd̃m ius cõmune. l. ij. C. de noxa. ⁊. c. cũ dilectus. de cõsue. Sed de iure cõi semper potẽtius operatur actus iuratus q̃ nõ iuratus. l. cũ pater. §. filius matrẽ. ff. de lega. ij. l. j. §. ⁊ cum lex. C. de rei vxo. actio. ⁊ in. l. pactum. C. de colla. iuncto dicto. c. cũ cõtingat. et. c. ꝙuis pactum. de pac. in. vj. Possunt pro hoc ⁊ alia multa allegari ⁊ induci, sed nec oportet nec expedit.

5 †Etiam donationi premẽtionate nõ refragat̃ neq̃ obstat qd̃ idẽ nobilis Joãnes esset fili⁹ naturalis ⁊ legitimus dicti quõdã nobilis Guillielmi. Tũ q2 ipse nobilis Joãnes erat ⁊ antea extiterat emãcipatus. Et quidẽ corã magistratu ad hoc cõpetẽti, ⁊ al's obseruatis debitis solẽnitatibus q̃ videri possunt, ⁊ deinde qd̃ habetur per Specu. tit. de natis ex libero vẽtre. col. x. ver. emancipationis aũt instrumẽtũ hoc modo cõficit̃ ⁊c. Filijs autem emãcipatis possunt eoruz patres donare. l. ij. cũ suis simili. C. de inoffi. dona. Et ita nõ obstat. l. donatiões. C. de dona. inter viruz ⁊ vxo. q2 illa loquit̃ in donatione facta filio existenti in patria patestate donatoris. Tũ q2 in donatione hmõi interuenit paternum iuramentũ per qd̃ fuit cõfirmata eadem donatio. vt not. Bal. in. l. si donatione. C. de colla. ⁊ apertius in. l. iij. C. de vsuca. pro dona. Et cõsi. ccclxv. exordiẽte, Premittẽdũ est ad euidẽtiã ꝙ donatio facta filio in potestate ⁊c. in tertia parte Alexan. de imol. in. d. l. si donatione. col. v. ver. vtrum autem donatio expresse facta a patre filio ⁊c. Et in cõsi. viij. exordiente, Uisis ⁊ cõsideratis his que in themate ⁊c. in secũdo volu. ⁊ cõsil. xx. in tertio volu. Fran. de are. cõsil. lxxvij. exordiente, Et ratio scribendi recte in cõsilijs ⁊c. col. iij. versi. circa tertium. de quo habetur in decisionibus magnifici Dalphinalis parlamenti decisione. cxlv. ⁊ decisione. cxlvj. 6 † Tum et quia si non fuisset iurata, quia tamen per retentionem vsusfructus idem quõdam nobilis Guillielmus censetur tradidisse res donatas dicto Joãni eius filio. l. quisquis. et. l. si qs argentum. §. sed si quidem. C. de dona. ⁊ quod not. doc. in. l. traditionibus. C. de pac. in. c. ij. de consue. ⁊ in alijs multis locis, fuisset ⁊ esset donatio hmõi per mortẽ eiusdẽ nobilis Guillielmi cõfirmata. d. l. donationes. C. de dona. inter virum ⁊ vxorem.

Etiã nec dicte donationi refragatur seu obstat qd̃ illa facta extiterit de castro rebus ⁊ iuribus excedentibus valorem quingentorum aureorum. Tum quia illa fuit ad postulationem tam dicti quõdam nobilis Guillielmi donatoris seu eius legitimi procuratoris ad hoc speciale mandatuz habentis, q̃ ad postulationez dicti nobilis Joannis rite ⁊ legitime insinuata. Cõstãte publico instrumẽto sumpto ⁊ recepto Anno dñi. M. cccc. xciij. ⁊ die octaua mẽsis Nouẽbris. 7 † Nisi quis forte dicere et opponere voluerit qd̃ insinuatio hmõi ideo nõ valuerit quia nõ tẽpore facte donationis de qua supra, sed post ex lõgo interuallo facta extiterit. Sed hoc non obstat: quia non solum potest efficaciter ⁊ valide donatio insinuari eo tẽpore quo fit, sed etiã postea ex interuallo, per id quod post Specu. not. Jo. and. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. versi. donatio ⁊c. et Bart. in l. modestin⁹. ff. de dona. Pro quo allegat. l. fi. §. similiq̃ modo. C. de dona. ante nup. ⁊ vt dicit Ange. cõsi. clxxxj. exordiente, In dei nomine ⁊ sue matris virginis gloriose amẽ. Uisis instrumẽtis predictis ⁊c. col. penul. 8 † Cum potestas insinuationis sit actus mere facultatis ⁊ voluntarie iurisditionis qd̃ duret perpetuo sicut dicimus in iure adeundi hereditatem. l. licet. C. de iu. delibe. et in iure offerendi. l. cum acutissimi. per glos. C. de prescriptio. triginta anno. et in. l. j. per glos. C. de anna. prescriptio. Anto. vero de cana. in in suo tracta. insinuationũ. qõ. iij. credit qd̃ donator semper possit donationẽ per se factã insinuare seu insinuari petere causis ⁊ rõnibus per eũ allegatis super quibus nõ insisto, postq̃ illud certũ est donationẽ ꝑdictã potuisse insinuari etiã ex interuallo, ⁊ in tẽpore quo insinuata extitit. 9 † Tũ etiã nõ obstat q2 esto ꝙ illa insinuata non extitisset adhuc ex eo defenderetur tanq̃ efficax et valida: q2 idem quõdam nobilis Guillielmus renũtiauit insinuationi cũ iuramẽto, ⁊ iurauit nõ cõtrauenire. Nõ potest igitur donatio huiusmodi impugnari ex defectu insinuationis, per id quod voluit Joan. and. in addi. Specu. tit. de instru. edi. §. porro. ad fi. Federi.

cõsi. mihi. xcij. exordiente. Cum lis ⁊ questio. Alexã. de imol. multos referens in. l. nemo. ff. de leg. j. cõsi. iiij. exordiẽte, Circa primuꝫ quesitum. col. xij. ver. nec ad hoc obstat. ⁊ cõsil. xij. exordiente, Uiso instrumento donationis ⁊c. in primo volu. ⁊ in alijs multis, scꝫ cõsi. lxxxij. col. penulti. ⁊ si. in secundo volu. ⁊ cõsil. xx. in tertio volu

10 mine. † Preterea cum dicta donatio facta extiterit cõtemplatione matrimonij vt predixi, illa videtur fuisse donatio nõ quidẽ simplex, sed ob causam. ar. l. põponius philadelphus. quod etiam voluit Ambro. de vina. in quodam suo cõsi. exordiente, Pridem cõtractũ fuit matrimonium ⁊c. col. penul. pro quo etiam videri potest quod ponit domi. Gui. pa. in dicta decisione. cxlv. Non ergo fuit opus quod donatio huiusmodi insinuaretur, per id quod ponunt doc. in. l. attilius regulus. ff. de dona.

11 † Preterea etiam eidẽ donationi nõ obstat quod audio ex aduerso opponi vel de opponẽdo cõminari, scꝫ ꝙ tempore facte donationis dictus quõdam nobilis Guillielmus esset publice excõmunicat⁹, et quod propterea nõ potuerit de bonis suis disponere nec illa donare. Pro quo forte allegantur not. per Hostien. in. c. veritatis. de dolo et cõtuma. Sed istud nõ obstat. Pro quo allegasse sufficiat not. per Inno. ⁊ alios scribentes qui cõmuniter tenuerunt ⁊ tenent cõtra Hosti. vt ibi videri potest. Et quia hec opinio est cõmunis ⁊ fulsita multis rationibus ⁊ motiuis, non est ab ea in cõsulendo vel iudicando recedẽdum. l. j. versi. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. l. j. ff. de senato. not. cano. in. c. j. de constitu. vbi do. Feli. charta vltima. col. ij. ponit multas remissiones.

12 † Etiã donationi predicte nõ refragatur neqꝫ obstat quod in ea mẽtio facta nõ extiterit de nobili quõdam adolescente seu iuuene. N. de vero mentecapto, filio naturali ⁊ legitimo eiusdem nobilis Guillielmi, quia licet paternuꝫ testamentum sit nullum regulariter propter preteritionẽ filij iam nati. auꝫ. ex causa. C. de libe. preteri. vel exhereda. et i corpore vnde sumitur. cuꝫ multis simili. Nõ tamen reperitur quod ꝓpter preteritioneꝫ vnius vel plurium ex filijs naturalibus ⁊ legitimis donatio facta alteri filio censenda sit nulla, immo potius cõtrariũ. auꝫ. vnde ⁊ si parens. C. de inoffi. testa. ⁊. l. j. l. ij. l. si totas. et. l. si liqueat. C. de ioffi. dona. Nõ est ergo hoc dicẽdũ. l. illã. C. de colla. et auꝫ. de trien. et semis. §. cõsideremus. colla. iij. Fateor tamen ꝙ si donatio predicta fuisset immensa, ⁊ ipse mentecaptus eidem nobili Guillielmo suo patri superfuisset, ipse potuisset petere legitimam aut supplementum legitime a dicto nobili Joanne. Et sic vsqꝫ ad legitimam seu supplementum huiusmodi obtinere rescisionem donationis nõ vltra, per id quod habetur in dicta auꝫ. vnde si parens. ⁊ l. si totas. C. de inoffi. dona. ⁊ qd not. doc. in. l. j. eo. titu.

13 † Sed quia hic filius mentecaptus vita functus est, ⁊ ab humanis decessit superstite ⁊ sibi superuiuente dicto nobili Guillielmo eius patre, nõ est hic querendum de sua legitima que nulla sibi debebatur viuẽte Guillielmo patre, vt voluit Cy. ⁊ Bar. in. l. si. ff. de libe. agno. Bar. in. l. post emancipationẽ. in prin. ff. de libe. lega. Bald. in. l. lex cornelia. ff. de vulga. ⁊ pupil. Panor. in. c. raynutius. de testa. Alexã. de imol. in. l. si cũ dotẽ. in prin. in col. viij. ff. solu. matrimo. et alij in alijs locis.

14 † Pro predicta etiã dico qd si donatio predicta fuerit adeo immensa seu magna ꝙ id qd remansit in bonis dicti nobilis Guillielmi vel id quod alijs liberis donatum est per eundem nobilẽ Guillielmũ nõ sufficiat ad eorum legitimã: nõ propterea fuit nec est nulla dicta donatio, ꝙuis illo casu possent isti petere legitimã si nihil haberẽt vel nihil fuisset donatum aut supplementum legitime, si id qd donatũ est ad legitimaꝫ nõ sufficiat nõ vltra. Nec possunt ipsi agere ad reuocationẽ toti⁹ donationis etiam si dicerẽt donationem predictã fuisse inofficiosam re ⁊ ꝯsilio. dicta auꝫ. vnde ⁊ si parens. l. si totas. ⁊. l. si liqueat. ⁊ qd not. doc. in. d. l. j. C. de inoffi. dona. Et cum eidẽ nobili Guillielmo superfuerit sex liberi, scꝫ quatuor filij masculi, vna filia, ⁊ vnus nepos seu neptis ex alia filia ꝑdefuncta, legitima istorũ sex liberorum est dimidia pars bonoruꝫ dicti quõdam nobilis Guillielmi. auꝫ. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in dicta auꝫ. nouissima. debet tamen detrahi es alienum hoc est debita per ipsum quõdam Guillielmum ⁊ funeris impẽsa ante detractionem legiti

15 me, † quia legitima non debetur nisi detracto ere alieno ⁊ funeris impensa. l. papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffi. testa. hinc est quod vt dicit Bart. in. l. ex facto. la grãde. ff. de heredi. institu. Jaco. butri. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. Bal. in. l. quotiẽs. col. j. C. de heredi. instit. ⁊ And. sicu. in repeti. c. raynald⁹. charta. lxxiij. col. j. de testa. ꝙ legitima nõ est quota hereditatis, sed bonorũ. Et ita mihi videtur respondendo breuiter ⁊ succincte super articulis occurrentib⁹, sub correctione tamẽ cuiuslibet domini melius sentientis, parato autore domino cum expedierit plenius scribere super his ⁊ eorum quodlibet.

Consilium. CCXXVIII.

De non inquietando ⁊ in possessione turbando donatario qui ante donatoris mortem rebus donatis legitime possidet.

Summarium.

1 Donatarius possidens ante mortem donatoris an pendente lite veniat spoliandus vel ei inhibendum quominus possessioni incumbat, ⁊ ea vtatur.

1 Quia † prius et diu anteqꝫ ab humanis decederet prouidus vir Petrus boneti oppidi seu castri Ualriaci nobilis et generosus vir Antonius de verona erat ⁊ existeret i possessiõe reali actuali ⁊ corporali medietatis omnium bonorũ rerum ⁊ iurium que antea extiterant eiusdem Petri boneti, ⁊ hoc ex causa donationis inter viuos, ⁊ ipsum Petrum boneti sibi facte ⁊ sequute traditionis cõstante publico instrumento parte eiusdẽ nobilis de Verona in hac causa producto, nõ fuit nec est idẽ nobilis Antonius in possessione seu quasi medietatis bonorum huiusmodi spoliandus aut priuãdus. l. fina. C. si per vim vel alio modo. quinimo nec debuit aut debet in possessione huiusmodi seu quasi quõlibet inquietari aut turbari, nec fuit vel est eidẽ inhibendũ, quominus pẽdẽte lite eidem possessioni incũbat, ⁊ ea vtatur. Pro quo allegasse sufficiat not. ꝑ Panor. in. c. cuꝫ venissent. col. vj. ver. ⁊ ex hoc infero. de in integ. restitu. ⁊ do. Preposi. in. c. significãte. col. j. de appella. Quãobrem idem nobilis Antonius seu eius legitimus ꝓcurator procuratorio nomine eiusdem deliberando super quadam pretẽsa schedula exordiente, Dũ vitã ageret in humanis ⁊c. parte Petri, Joannis, Joanne ⁊ Magdalene pretensoruꝫ liberorũ eiusdẽ quõdã Petri in hac causa oblata, ac petitis ⁊ postulatis in eadẽ, dicit ⁊ se aduersus petitat postulata huiusmodi opponẽdo respõdet dicta petita aut postulata fieri nõ debere cõtra eosdeꝫ Petrũ Joãnem, Joannã, ⁊ Magdalenam: solẽniter ꝓtestans qd si via facti ipsi quomodolibet tẽptauerit eũdẽ spoliare aut facere quominus dicte eius vere possessioni seu quasi incumbat, et eã cõtinuet ipse resistet ⁊ eos repellet. ꝓpter qd etiã requirit vos egregiũ virum dominum iudicem Ualriaci seu vestrũ locũtenẽtẽ et quẽcunqꝫ alium in hac causa ius reddentẽ seu redditurum, cui per dictum publicum instrumentum sufficienter ⁊ legitime apparuit ⁊ apparet de donatione ⁊ traditione superius mẽtionatis: vt eisdẽ Petro, Joanni, Joanne ⁊ Magdalene pretẽsis liberis inhibeatis ⁊ deffendatis sub pena ⁊ penis merito formidabilibus ne pẽdente causa huiusmodi et in preiudicium eiusdem nobilis Antonij ⁊ dicte sue possessioni seu quasi aliquid attentẽt seu quomodolibet innouent. Protestãs si secus fiat seu fieri omittãtur que parte ipsius nobilis Antonij fieri iuste postulantur de penis iuris tã contra vos ꝙ dictos Petrum, Joannem, Joannam ⁊ Magdalenam ⁊ ꝙ per eum nõ stetit neqꝫ stat, quominus scandalo obuiatum extiterit ⁊ obuietur. Et alias petit in ⁊ super premissis ⁊c.

Cõsilium. CCXXIX.

De dote pro parte ex statuto lucrata per virũ vxore premortua carnali copula etiam non sequuta, ⁊ de pacto super tota dote lucranda.

Summarium.

1 Statuti dispositio quo cauet virum superstitem vxore mortua lucrari partem dotis, an habeat locum in matrimonio per verba de presenti contracto carnali copula non consummato.

2 Maritus in casu conuentionis et pacti, an possit totam dotem lucrari premoriente vxore contra statuti dispositionem. numero sequenti.

3 Statutum in odiosis stricte interpretandum.

Sali.

1 Saly. † quē audio allegari in. l. deo nobis. col. j. versi. ex qua colligē argumentū. C. de episc. & cleri. cōtra honorabilem virū Gregoriū sageti mercatorē huius ciuitatis loquit in statuto quo cauetur q decedēte vxore ab humanis viro ei⁹ superstite vir ipse lucretur partē dotis: & in his terminis etiā loquit et longe plenius idē Saly. in. l. cū in te. col. j. versi. qritur modo si desponsata viro p verba de presenti &c. C. de dona. ante nupt. Panor. in. c. ex publico. col. j. versi. & facit iste tex. multū singulariter ad questionē de qua in hac ciuitate cōsului, statuto hui⁹ ciuitatis cauetur q decedēte vxore &c. & idē Panor. in cōsil. j. in primo volu. Et quis isti in terminis predictis cōcludant & decidant q vir non lucretur partē dotis, etiā si matrimoniū fuisset contractū per verba de presenti nisi fuisset etiā carnali copula consummatū. Sed in eisdē terminis contrariū voluerunt Bar. in. l. nihil interest. ff. rerū amota. Bald. in. d. l. deo nobis. col. iij. versi. sed iuxta hoc pone. Paul. de cast. in. l. si donatarius. §. si quis. versi. itē quid si matrimoniū erat contractū per verba de presenti. ff. de cōdi. ob cau. & in. l. si ante nuptias. prope fi. ibi, bene tamē lucratur si desponsata est per verba de presenti. ff. solu. matri. & consil. cxxiij. exordiente, Super primo quesito licet dñs Bartho. de saly. &c. Bald. nouel. in suo tracta. iuris dotiū. in. xxxvij. priuilegio. col. fin. ibi, & hinc est q solet cōiter teneri vt lucrū dicti statuti cōsequatur vir, etiā in vxore nondū ducta. Bal. Raph. Pau. de ca. & Philip. de corne. in. l. nō fine. C. de bo. que libe. & dicit Bal. nouel. Pañ. vbi supra, hoc cōiter teneri. Philip. de corne. etiā vbi supra, dicit hoc tenendū vt cōmune. et Pau. de cast. in. d. l. si donatarius. §. si quis. referens opinionem & disputationē Saly. in. d. l. cū in te. dicit & refert vidisse per omnes consultū fuisse contrariū & rōnes esse magis apparētes q existentes. Idē Pau. dicit in dicto cōsil. cxxiij. rationes Saly. esse exquisitas, & illis respōdere magis laboriosum q subtile. Pro hac opinione cōmuni inducūtur multa, & inter cetera q post contractuz matrimoniū per verba de psenti inter aliquos dicūtur illi, et sunt veri mariti & vxor. pro quo videri potest do. Prepo. extra de spōsalibus. in rubri. col. iij. versi. secus est in spōsa per verba de presenti &c. Roma. in. l. j. col. iij. C. vnde vir & vxor. qui multa iura, & qdē nota. his quibus loquor inducit. Hinc dicit Bal. & post eum Romañ. in. d. l. j. C. vnde vir & vxor, q dispositio illius habet locum in his qui matrimoniū cōtraxerunt per verba de presenti, etiā si nōdum fuerit matrimoniū inter eos carnali copula consummatuz. & do. Fran. de pe. in aut. preterea. C. vnde vir & vxor. multa media inducit ad probandū q dispositio illius etiā sibi locū vendicet in illis qui matrimoniū cōtraxerūt per verba de presenti, etiā si nondum fuerit carnali copula cōsummatū. Et q hec opinio est cōmunis, vt predixi, nō puto ab ea discedendū in cōsulendo aut iudicādo, per id qđ habetur in. l. j. ver. crebrior apud veteres opinio q̄storis. & in. l. j. ff. de senato. de quo p Cano. in. c. j. de constitu. vbi charta vlti. col. ij. videri potest do. Fely. qui multa inducit.

2 † Casus vero de quo impresentiarū disputatur inter honorabilē virū Gregoriū sageti mercatorē Carpeñ. olim generū honorabilis viri Bernardi teyssenderij, et ipsum Teyssenderiū de & super centū florenis eidē Gregorio p honestā quondā iuuenē Syffredā teyssenderie si primo moreret donatis, nō est idē, quinimo nec omnino similis casui quod predixi. Et quidē non idē: quia primus loquitur in statuto, iste aūt in pacto & cōuētione partiū. Nō etiā omnino similis: † quia statutū in 3 quo ponitur prim⁹ casus est iuris stricti & est etiā odiosum, pro eo q contra dispositionē iuris cōmunis aufert vxori premorienti dimidiā partē ei⁹ dotis, que vel ad proximiores ab intestato vel ad heredes per eā īstitutos debebat reuerti. Et ideo debet stricte interpretari. l. quicquid astringēde. ff. de verbo. obliga. l. cū quidam. ff. de libe. & posthu. & regula odia restringi. de reg. iur. in. vj. Pactū vero in quo procedit casus noster non est stricte interpretandum sed vel plenissime vel saltem plene, per ea que habentur in. c. cū dilecti. de dona. Pro quo quia scientibus legē loquor, videatur Panor. in dicto consi. j. colum. fina. versi. restat respōdere ad. l. deo nobis &c. vbi quis in precedentibus tenuerit q in casu statuti maritus per verba de presenti non lucretur &c. ipse tamē aliud sentit in casu conuētionis vt in nostro, & quod maxime procederet si essent hincinde facte mutue donatiōes per primo decedentē superstiti. Cui optime adaptatur. l. si pater puelle. & quod ibi quasi per omnes scribētes. C. de inoffi. testa. Poterant hic induci motiua pro hac parte inducta & que mihi videntur verissima, sed q peritiorib⁹ loquor mihi visuz est sufficere remisisse ad dicta loca. Cōcludo igitur dictos. 100. florenos deberi eidē Gregorio.

Consilium. CCXXX.

De donatione in qua locus nō fuit insertus, notarius minime rogatus, testes non descripti, & facta absenti pro quo null⁹ acceptasse legitur nec epistolam vel nuntium interuenisse.

Summarium.

1 Cessionis seu donationis locus celebrati cōtractus & locus loci, an debeant describi & designari in instrumento anteq̄ cessio valeat, & per illud probetur.
2 Consuetudo que est contra substantialia actus, an valeat et sit nulla.
3 Instrumento in quo non sunt testes descripti, an credendum.
4 Notarius an presumatur fuisse rogatus, saltem cuz non apparet notam per eum receptam fuisse publicatam.
5 Donatio facta absenti pro quo nullus acceptasse legitur nec epistolam vel nuntium interuenisse an valeat, & an in dubio presumēdum donatarium fuisse presentem.

Videaz asserta cessio seu donatio quā fecisse pretēditur nobilis quondā vir Jordanonus de vero nobili Frācisco de vero eius filio. Et hoc de Anno dñi Millesimo. ccccIxxxiiij. & die octaua mēsis Julij nō pbatur per quoddā pretensum instrumentū parte eiusdē nobilis Francisci de vero cōtra venerabilem & religiosum virū fratrē Lancelinū de vero in causa exhibitū & produ- 1 ctū. † Tum q in dicto pretenso instrumēto nō est descript⁹ locus dicte pretēse cessionis siue donationis, qui tamen poni & describi debuit. c. abbate sane. & quod ibi glo. in verbo, censeretur. & docto. de re iudi. in. vj. & pro hoc allegat glo. predictā. c. quoniā cōtra falsam. ibi, loca designādo &c. de proba. & ij. q. viij. libellorū. & l. optimā. C. de contrahen. & cōmitten. stipula. quod etiā voluit Anto. de butri. & Panor. in. c. j. de fide instrumē. idē voluit glo. & Joā. de pla. & docto. in. l. generali. C. de tabu. lib. x. Angel. in. d. l. optimā. circa fin. per illū tex. cum glo. in verbo, die. & ibi Bal. col. iij. & Archi. in. c. cū redemptor. xij. q. ij. Gemi. in. c. in nomine dñi. colū. j. distin. xxiij. Joan. de imol. in. c. inter dilectos. colū. v. de fid. instru. et Specu. tit. de instru. edi. §. breuiter. col. iij. versi. post nomen. Specu. & Joā. and. eo. ti. §. instrumentū. ver. quid si locus. Bal. in. l. cōtractus. col. v. ver. modo queritur. C. de fid. instru. & do. Cardi. floren. in proemio cle. prope fi. Et pro hac opinione vltra predicta solet allegari aut. quib. mod. natu. effi. legiti. in. §. vtrum. col. vj. Et non solū debet apponi locus initi aut celebrati cōtractus, sed etiā debet apponi locus loci, per id quod voluit Gemiñ. in. d. c. in nomine dñi. col. j. & Jo. de imol. in. d. c. inter dilectos. col. v. Joan. de pla. in. d. l. generali. & fuit de mēte Jo. and. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. instrumentū. versi. quid sit locus. & Specu. eo. titu. §. ij. ver. post nomen. Et ita videtur sensisse Alexā. de imol. cōsil. lix. exordiente, Viso processu cause, tā principalis q appellatiōis &c. 2 in secūdo volu. † Et vt dicit Rota in antiquis cōclusione. cccxcv. incipiēte, Vtrū valeat cōsuetudo &c. nō valet cōsuetudo in cōtrariū: q est contra substātialia actus, & ideo nulla per id qđ no. glos. in. c. nō putamus. in glos. iij. de consuetu. in. vj. quod dictū cōmemorauit Roma. in. l. in illa. col. x. C. de verbo. obli. & in. l. de pupil 3 lo. §. qui nuntiat. ff. de no. ope. nuntia. † Cū etiā non probatur dicta pretensa donatio per dictū assertum instrumentū, pro eo q in illo nulli reperiūtur testes inscripti aut subscripti quod tamē fieri debuit, per id qđ no. Specu. in loco superius allegato. Panor. & docto. in. d. c. j. de fide instru. et Joan. de pla. in. d. l. generali. col. iiij. versi. deinde ponuntur testes &c. vbi dicit non credi instrumen 4 to, nisi sint testes ibi descripti. † Tum etiam non probatur per dictum pretensum instrumentum, pro eo quia illi tres qui inibi pretenduntur subscripti, non solum non expresserunt aut scripserūt se fuisse adhibitos aut rogatos, sed etiam non scripserunt se esse notarios, et tamen certum est de iure notarium non presumi fuisse rogatum vt voluit Innocen. in. c. ij. de fide instru. & Specu. titu. de instru. edi. §. j. ver. & nota &c. quod procedit, saltem eo casu quo non apparet notam per eum receptam fuisse publicatā vel quid simile per eum factam. Pro quo allegasse sufficiat not. per Bart. Jo. de imol. & docto. in. l. sciendum. ff. de verbo. obliga.

5 † Preterea dicta pretensa donatio etiam si de illa appareret, prout non apparet non valuisset vtpote facta si facta probaretur absenti, et pro quo nullus acce-

ptasse legitur nec al's interuenisse epistolam vel nuntiũ, per id qđ no.glo.ꝛ doct.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle. Pro quo facit.l.momentorũ secundum vnã lecturã glo.ꝛ quod ibi Alber.C.de religi. Nec opponat aliquis ꝙ in dubio presumi debeat eundem nobilẽ Franciscũ fuisse presentẽ, per id quod not.glo.in.l.j.C.de contrahen.ꝛ cõmitten.stipula. Quoniã respõdeo ꝙ illa glo. loquitur eo casu quo instrumentum facit mentionẽ de actu qui fieri non potest nisi inter presentes: vt verbigratia, si dicat ꝙ Titi⁹ fuit stipulatus. Nisi enim fuissent presentes promisso.ꝛ Titius qui dicitur fuisse stipulatus, notarius diceret falsum.l.j.in princ.ff.de verbo. obliga. Sed donatio potest fieri inter absentes, dummodo interueniat nuntius vel epistola, ꝛ posito ꝙ non interueniat q̃uis donatio sit nulla tamen notarius nõ dicit falsum, quod voluit ꝛ pro ista parte dicit fuisse consultum Pau.de cast.in.d.l.illud. Que dixerim breuiter ꝛ succincte sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CCXXXI.

De translatione possessionis ꝛ dominij per retẽtionem vsufructus ꝛ constitutionem precarij de rebus donatis, ꝛ hec est huius controuersie secunda allegatio. Primam habes superius in hac parte consi.228.

Summarium.

1 Dominiũ ꝛ possessio rerũ donatarum per vsufructus retentionem, an censeantur translata in donatarium.

2 Precarij constituto translationem ciuilis possessionis, an operetur.

3 Possessioni per retentionem vsufructus ꝛ precarij constitutionem acquisite renuntiasse an videatur recurrens ad iudicem pro immissione facienda, vel qui in possessione turbatus est.

IN donatione inter viuos quam gratis ꝛ sponte fecit probus quõdam vir Petrus boneti loci Valriaci de medietate bonorũ suorũ mobilium ꝛ immobiliũ tunc presentiũ, ꝛ tam existẽtiũ ĩ dicta villa Valriaci q̃ ei⁹ territorio, excepto aueri lanato nobili ꝛ honorabili viro Antonio de verona dño Vnisobriarum, idẽ Petrus donator filij ꝛ ad vitaʒ suijpsius retinuit vsumfructũ eiusdem medietatis, † per quã retentionẽ censetur transtulisse dominiũ ꝛ possessionẽ in dictuʒ nobilẽ Antoniũ.l.quisquis.ꝛ quod ibi doct.ꝛ.l.si quis argentum.§.sed si quidem.C.de dona. ipse etiã Petrus donator dedit ꝛ cõcessit eidẽ nobili Antonio tũc presenti stipulanti solẽniter ꝛ recipiẽti plenam ꝛ liberã potestatẽ, licentiam, ꝛ autoritatem ac speciale ꝛ generale mandatum apprehendendi possessionem realem ꝛ corporalẽ predictorũ bonorũ, dum ꝛ quando vellet ac eidẽ placeret ꝛ videretur faciendũ post mortem eiusdem Petri, ꝛ donec illã apprehendisset cõstituit idẽ Petrus se interim precario nomine eiusdẽ nobilis Antonij, ꝛ nõ al's tenere ꝛ possidere dicta bona. † Per quã cõstitutionẽ precarij etiam trãslata est in dictũ Antoniũ possessio ciuilis predictorũ bonorũ eorũ, videlicet que idẽ Petrus tẽpore facte donatiõis tenebat et possidebat, per id qđ no. Bart.in repetitione.l.creditores.col.iij. versi.idẽ quero quid si in instrumẽto ꝛc. vbi etiã Saly. versi.quero octauo. C.de pigno. Bar.in.l.interdum.ff.de acqui.posses. Vita. de cãba.in suis clausulis sub rubrica, de clausula cõstituisse precario nomine ꝛc. Oldra.consil.mihi.cvij.exordiente, Ad habẽdam aliqualem notitiam eorum ꝛc. Per dictas ergo donationem medietatis bonorum huiusmodi ac retentionem vsusfructus ꝛ constitutionem precarij factus est ipse nobilis de Verona dominus ꝛ possessor pro medietate eorũdem bonorum, ita vt non fuerit op⁹ alia apprehensione possessionis que fieret mandato iudicis vel per immissionem per eum faciendam: signanter pro eo quia per retentionem vsusfructus videtur translata omnis possessio.

3 † Nec sibi persuadeant pretensi liberi predicti quondam Petri ꝙ dictus nobilis de Verona recurrendo ad iudicem pro immissione facienda cẽseri debeat renuntiasse possessioni per eum acquisite per retentionem ꝛ cõstitutionẽ superius mentionatas, quia immo non renũtiauit, quẽadmodum nec illi renuntiare censetur ille qui in possessione turbatus recurrit ad iudicem, vt dicit glos.in.l.j.§.interdictum. vbi etiam Barto.ff.vti possi. Pro quo facit quod voluit glo. vbi etiã per docto.in.l.j.C.eo.titu. quod etiam voluit Bald.in.l.ij.charta j.C.de iur.emphi.ꝛ Fran.de are.in.l.clam possidere.§.qui ad nundinas.colum.vij.ꝛ in.l.si de eo.§.si forte.colum.viij.ver.sed remanet dubium quid si non consul.ꝛc.de acquir.posses. Esto igitur ꝙ ea que facta sunt per egregium virum dominũ iudicem Valriaci possent vel deberent reuocari, non propterea deberet idem nobilis Antonius cõdominus ꝛ possessor pro dimidia parte predictorum bonorũ a possessione per eũ acquisita in vim donatiõis ꝛ traditionis saltem ficte, et iuris artificio introducte sibi per dictum quondam Petrum facte expelli, sed in ea manuteneri ꝛ defendi. Quod etiaʒ fieri petit ipse nobilis Antonius seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdem. Et al's in ꝛ super.

Consiliũ. CCXXXII.

De recognitione et quittantia dotis recepte per maritum, et de exceptione dotis caute non numerate male opposita.

Summarium.

1 Quittantia mariti de dote recepta, an et quando sit sufficiens vt in vim illius mulier possit experiri contra heredes defuncti ad dotem repetendam sine exceptione dotis caute non numerate.

2 Exceptio nõ numerate dotis intra quod tempus opponi possit.

VIso instrumento recognitiõis ꝛ quittãtie dudũ facte Anno videlicet dñi Millesimo.cccclxxv.ꝛ die.vj. mensis Februarij per honorabilẽ quõdaʒ virum Colinum auenionis de Tarascone, tunc maritũ ꝛ personam coniunctam ac dominũ rerũ dotaliũ honeste mulieris domine Audete louerie ipsius Colini tũc vxoris honorabili viro Antonio chauassoni eiusdem Audete fratri ab vna parte, de cẽtũ florenis quos realiter Anno ꝛ die predictis habuit ꝛ recepit idem Colinus ab alia parte, de centũ florenis quos eisdem anno ꝛ die confessus fuit habuisse die nuptiarũ. Et ab alia parte de quinquagita florenis, quos etiã eisdẽ anno ꝛ die cõfessus fuit habuisse de mẽse Octobris proxime lapsi. † Dico ꝛ rñdeo breuiter ꝛ succincte sub correctiõe cuiuslibet dñi meli⁹ sentiẽtis ꝙ cõfessio ꝛ quittãtia hmõi cũ alijs de quibus in instrumẽto est sufficiẽs ad hoc vt in vim illius possit ꝛ valeat ipsa Audeta experiri ꝛ agere cõtra heredes dicti Colini, nec poterũt ipsi aduersus dictã Audetã eorũ matrẽ exceptionẽ dotis caute nõ numerate, etiã si essemus in casu prout nõ sum⁹ in quo exceptio hmõi potuisset ab initio opponi. † Cuius illã assigno rationẽ: quia cũ vt predixi, cõfessio de recepto facta extiterit Anno predicto.lxxv.ꝛ die sexta mensis Februarij, ꝛ ipse Colinus ab humanis decesserit ab anno citra lapsa sunt diu est tempora infra que de iure potest ꝛ debet opponi predicta exceptio.l.fina.ꝛ auť.ibi posita.C.de dote cau.ꝛ nõ numera. Nec opponat aliquis ꝙ in instrumẽto cõfessionis ꝛ quittãtie predictarũ quoad centũ ꝛ quinquaginta florenos quos recepisse cõfessus est die nuptiarũ, ꝛ postea ante tamẽ annũ ꝛ diẽ predictos nõ fuerit dictũ vel expressum ꝙ illos realiter receperit, nec pecunie expresse in quibus illos habuerit idẽ quondam Colinus. Quoniã respõdeo ꝙ hec nõ obstant cũ standũ sit confessioni dicti quõdam Colini, cũ illa habeať pro veritate tã in preiudicium eiusdem Colini.l.lucius.§.tutele.ff.de administratio.tuto.facit.l.publia.§.fin.ff.deposi.l.si ita stipulatus.§.grisogonus. ff.de verbo.obligatio.et.l.fina. C.arbi.tute. q̃ etiam in preiudicium dictorum eius filiorum ꝛ heredum, pro eo quia illi censentur eadem persona.autenti.de iureiuran.a morien.presti. in princip. collať.vj.

Consilium. CCXXXIII.

De legatis et fideicommissis ad tempus incertum relictis.

Summarium.

1 Legata re ad vsum, an veniat proprietas.

2 Legatum temporale finito termino ad heredem remeat.

3 Heres aduersus legatarium pro re legata ad tempus quando nõ possit agere hypothecaria nec saluiano interdicto.

Prouidus

1 Prouidus† quondaz vir Stephan⁹ chanuti qui in suo vltimo ꝛ nũcupatiuo testamēto legasset ꝛ reliquis se legitur honeste mulieri Jannete ei⁹ vxori hospitiũ siue ipsius Stephani habitationē, vna cũ omnibus infra illud tēpore testamenti ꝛ mortis testatoris existētib⁹, ꝛ hoc ad ipsius Jannete vxoris vitā dũtaxat cēsetur eidē Jannete, nō quidē hospitij ꝛ bonorũ huiusmodi vsumfructũ reliquisse ꝛ legasse sed magis res ipsas, ꝛ hoc ad tempus incertũ: q2 vsq3 ad tēpus mortis eiusdē Jannete, ꝛ post quod tempus finitũ reuersum est dominiũ ipso iure ad honestā mulierem Joannā chanute eiusdē Stephani heredē. Hec probant prīmũ per. l. donationes. §. species. ꝛ quod ibi glo. ff. de dona. qđ etiā 2 voluit Pau. de cast. Lance. ꝛ moderni in. l. fin. C. de lega. † Secun 3 dum probatur in. d. l. fina. † Et q̄uis pro reali restitutione facienda per prefatā Jannetam post tempus mortis ipsius potuerit dicta Joanna agere ꝛ experiri contra eam, ꝛ obtinere cogi ad cauendum ꝛ satisdandũ pro facienda restitutione hmōi, hoc tñ factũ nō est cum effectu, ꝛ sic non apparet ꝙ ministerio hominis bona dicte Jannete fuerint dicti heredi obligata generaliter aut specialiter. Nec etiam reperio ꝙ illa obligata extiterint iuris ministerio. Propter quod reuera existimo ipsam Joannā non potuisse agere vel experiri actione hypothecaria: immo nec saluiano interdicto. Nec puto ꝙ illa ordinatio per quam dominus primus iudex sibi dedit regressum contra tertios possessores, seu etiam contra Marcũ aduersarium hoc operata extiterit, vt posset ipsa Joāna experiri actione hypothecaria aut saluiano interdicto si neutruz harum habebat, sed ꝙ posset harũ altera experiri, si tamen illā habebat nō obstante exceptione ordinis, que al's per tertiũ possessorem rei obligate opponi potuisset. Et sic visis ꝛ reuolutis multis passibus. Et presertim his que habentur per text. ꝛ docto. in. d. l. fin. C. de lega. per tex. glo. ꝛ docto. in. l. j. C. cōmu. de lega. per Bar. Pau. de cast. et docto. in. l. titia. la premiere. §. fina. ff. de lega. ij. nō potui nec possum mihi persuadere ꝙ pro vinea predicta agi potuerit hypothecaria actione, quod profecto mihi plurimum displicuit et displicet. Tum propter honorem vestri spectabilis viri domini Ludouici de coreis, cui et propter vos et propter vestros me fateor teneri quamplurimum. Tum et propter paupertatem illius bone mulieris cui compatior. Est tamen verum ꝙ cum tempore donationis facte de vinea dicta Janneta legataria iam consumpsisset bona mobilia ꝛc. et esset facta non soluēdo, poterit agi actione reuocatoria contra curatorem bonis dandum vocato dicto Marco, si sua putauerit interesse, ꝛ facta reuocatiōe dicte donationis que obtineri debet fiet executio in vinea tanq̄ in re existente de bonis dicte quondam Jannete. Et hec videtur mihi esse via tuta.

Consilium. CCXXXIIII.

De donatione facta coniugibus, ꝛ eorum liberis non cōprehendente liberos vnius, ꝛ de statuto dominicali in prouincia edito super donationibus.

Summarium.

1 Jura futura respiciunt non preterita.
2 Donator an possit renuntiare solennitati statuti dominicalis in prouincia editi, item ꝛ insinuationi.
3 Immensitas in donatione quid operetur.
4 Statutum loquens simpliciter de donatione, an debeat intelligi de iuratis donationibus.
5 Statuta quomodo interpretanda.
7 Copulatiua inter duo posita, dispositio debet regulariter verificari in vtroq3.
8 Qualitatibus pluribus vni subiecto copulatis requiritur omnium concursus.
9 Donatio facta ambobus coniugibus ꝛ filijs eorũ, an extendatur ad filios vnius tantum. ꝛ. s. nu. 6.
10 Funiculus duplex fortior est vno.
11 Donās alicui ꝛ eius liberis, an intelligatur voluisse ꝙ bona peruenirent ad eius liberos vt liberos, an vt heredes: ꝛ quid in patre prouidente filijs.

Christi noīe īuocato. Viso cōsultationis themate mihi exhibito parte venerabilis viri fratris Mitrij de belcodenis, ꝛ honeste mulieris Joannete eius sororis filiorũ naturaliũ ꝛ legitimoꝝ honorabilis quondā viri magistri Remigij de belcodenis, ꝛ hōeste mulieris Dulcie quondam coniugũ vna cuz dubio seu dubijs ex themate hmōi elicitis. Insuper ꝛ instrumēto donationis, quam dudum Anno vcz dñi Millesimo. cccclitij. ꝛ die. xxviij. mēsis Martij, fecisse legitur prefatis magistro Remigio ꝛ Dulcie prouidus quondā vir Guillielmus asterij, al's Calēdas, castri de Podio tenesij. Dico ꝛ respōdeo breuiter ꝛ succincte ad dubia hmōi prout infra. Et primo ad primũ, pro cuius tñ faciliori solutione premitto ꝙ licet, tam prima donatio facta dictis quondaz magistro Remigio ꝛ Dulcie q̄ pactũ de quo in ea, ꝛ per quod dictus quōdā Guillielmus asterij donator voluit bona donata post mortē dictorũ donatariorũ peruenire ad eorũ liberos videantur prima facie nō valuisse propter omissionē solēnitatis requisite in donationibus simplicibus summā decem florenorũ excedētibus ex dispositione statuti dñicalis in prouincia editi. Puto tamē ꝙ statutũ hmōi nō refragetur neq3 obstat validitati donationis et pacti predictorũ. Tum quia vt puto donatio que vt dixi, facta est 1 Anno dñi Millesimo. cccclitij. precessit predictũ statutum, † iura antē futura respiciunt nō preterita. c. ij. ꝛ. c. fi. ꝛ quod vtrobiq3 per 2 glo. ꝛ docto. de cōstitutio. † Tum ꝛ q2 vt apparet ex tenore instrumenti donatiōis ꝛ pacti predictorũ, prefatus Asterij donator renũtiauit statutis ꝛc. quod videtur potuisse facere. l. si quis in conscribendo. C. de pac. Videtur enim statutũ predictũ fuisse editũ, nō quidem in odiũ donatariorũ, sed in fauorē donatoꝝ prout tradit in simili Joā. and. in addi. Specu. tit. de instru. edi. §. porro. in magna addi. ꝛ in illa questione in qua querit vtrũ possit renuntia3 ri insinuationi, ꝛ Frā. de are. cōsil. ij. col. v. ꝛ seq. Pro quo facit † q2 licet in immēsa donatiōe vertatur interesse publicũ, vt ipsa nō fiat sine insinuatione aut sine solēnitate, de qua in dicto statuto, ne scilicet donātes effuse domesticis ꝛ clādestinis plerũq3 fraudibus ad egestatē deducātur. l. data. l. in hac. ꝛ. l. seq. l. sancim⁹. ꝛ. l. penul. C. de dona. q2 interest reipublice subiectos esse locupletes, ꝛ ne quis re sua male vtatur. §. penul. institu. de his qui sunt sui vel alie. iur. ꝛ aut. vt iudi. sine quoquo suffra. §. cogitatio. coll. ij. sed etiā vertitur in hoc interesse priuatũ: ꝛ hoc principaliter, per id quod not. glo. in. d. §. penul. valuerunt ergo donatio ꝛ pactũ, presertim cum in eis interuenerit iuramentũ qđ seruari poterat sine interitu ꝛc. 4 l. si vnus. §. preterea q̄ ob turpē causam. ff. de † Adijcio ad predicta ꝙ statutũ predictũ etiā ea ratione non obstat: quia cum simpliciter loquatur nō debet intelligi de donatiōe iurata, vt probat Joan. de imol. in. c. cũ contingat. in tertio mēbro. versi. nunc p declaratione materie, an per statutũ possit prohiberi ꝛc. de iureiurā. 5 † quia statutũ debet interpretari secũdũ ius cōmune. l. ij. C. de noxali. ꝛ. c. cũ dilect⁹. de consue. sed de iure cōmuni semper potētius operatur actus iuratus q̄ nō iuratus. l. cũ pater. §. filius matrez. ff. de lega. ij. l. j. ꝛ. §. cũ lex. C. de rei vxo. actio. l. pactũ. C. de colla. iūcto. d. c. cũ contingat. ꝛ. c. q̄uis pactũ. de pac. in. vj. qđ etiaz voluit Alex. de imol. vbi plura inducit cōsi. cxxv. exordiēte, Visis ꝛ consideratis statutis ꝛc. col. peñ. in pmo vol. ꝛ cōsi. xxix. exordiēte, Preclare subtiliter ꝛc. col. peñ. in tertio volu. Cũ igit donatio ꝛ pactũ de quibus supra, iurate extiterint vt patet ex tenore pdicti instri, palā infertur statutum predictũ non obstitisse nec obstare.

Etiā nec obstat dicto pacto si forte dicatur ꝙ liberi dictoꝝ magistri Remigij ꝛ Dulcie nō fuerint psentes nec aliquis p eis receperit donationē eis factā post mortē predictorũ coniugũ. Qm̃ respōdeo ꝙ immo prefati cōiuges donatarij leguntur recepisse pro se ꝛ suis qui postea declarātur. Preterea sufficit pactũ fuisse factũ per ipsum Asterij donatorem cum prefatis coniugibus donatarijs. l. quotiens. C. de dona. que sub mo.

6 † His presuppositis dico ꝛ respōdeo ad dictũ quesitũ ꝙ bona donata debent insolidũ peruenire ad ipsos fratrem Mitriũ ꝛ Joannetā filios cōmunes dictorũ quondā magistri Remigij ꝛ Dulcie: repulsis magistro Honorato, Guillielmo, ꝛ Carolo de belcodenis filijs Petri remigij. Non quidem procreatis seu genitis ex prefata Dulcia, sed ex alijs vxoribus. Cuius illā assigno rationē: q2 vt apparet ex tenore dicti pacti, prefatus Asterij voluit ꝙ post mortē predictorum coniugum bona donata peruenirent ad liberos ipsorum magistri Remigij ꝛ Dulcie. Et sic ad eos qui simul essent liberi magistri Remigij ꝛ Dulcie, non ad eos qui duntaxat essent liberi alterius istorũ con7 iugum donatariorum: † quia vbi copulatiua ponitur inter duo,

debet regulariter dispositio verificari in vtroq3.l.si heredi plures.ff.de conditio.institu.z quod not.glo.z docto.in.c.ex parte.de rescrip. 8 †Et vt dicit Bal.in.d.l.si heredi plures.post Jacobum butri.in quadam sua questione mota de et super legato facto mercatoribus z artificibus artis lane si plures qualitates copulētur vni subiecto requiritur omnium existentia siue cōcursus.d.icta.l.si heredi plures. 9 †Cum igitur iste due qualitates seu relationes scilicet esse liberu3 seu de liberis dicti quōdam Remigij, z rursus esse liberum vel de liberis prefate quondam Dulcie copulātur ipsis liberis, palam infertur φ isti liberi ad quos bona donata debuerunt z debent peruenire post mortem predictorum coniugu3 sint liberi coniugum dictorum Remigij z Dulcie cuiusmodi sunt dicti frater Mitrius z Joanneta, nō autem prefati magister Honoratus, Guillielmus z Carolus de belcodenis qui licet sint de liberis dicti quonda3 magistri Remigij, non tñ sunt de liberis dicte quondā Dulcie, z sic non censentur inuitati. Et ita dicerem de liberis dicte Dulcie, si qui essent qui non essent filij eiusdem Remigij. Pro hoc facit, quia idē quondā Asterij legitur donasse dicta eius bona prefatis magistro Remigij z Dulcie, propter sinceru3 amorē quem erga eos gerebat. Quo fit vt eorū contemplatione, z propter ipsorum amorē etiam dilexerit liberos eorundē. Magis autē z peramplius liberos vtriusq3 φ vnius propter duplicē funiculū. Dilexit em̄ liberos vtriusq3 propter duos amores quos gerebat ad illos. Liberos vero vnius cēsetur dilexisse propter vnū amorē, hoc est propter amorē illius parētis. 10 †Sed vt predixi duo funiculi vincunt vnū.auť.de cōsanguine.z vteri.fratri.§.vult hec lex.colla.vj.z transumptiue in auť.itaq3 mortuo.C.cōmu.de succes.facit.c.j.z quod ibi glo.z docto.de treu.z pa. Maior igitur videtur fuisse z esse ratio in illis liberis qui fuerunt liberi vtriusq3 cōiugum, φ in prefatis magistro Honorato, Guillielmo, z Carolo filijs ipsius quondam Remigij.

11 †Et vbi dici posset dictos magistrum Honoratū, Guillielmū, z Carolū fuisse etia3 inuitatos, quod non credo: bona donata eisdem, z prefatis fratri Mitrio z Joannete pertinerent equis portionibus, cuilibet videlicet pro quinta parte cu3 sint quinq3. Nec prodesset ipsis magistro Honorato, Guillielmo, z Carolo φ fuerint z sint vniuersales heredes dicti quondam Remigij, prefati vero frater Mitrius z Joanneta sint vel particulares vel legatarij. Quoniam respōdeo φ hoc supposito bona donata non peruenirent ad hos liberos vt heredes prefati Remigij, sed peruenirent ad ipsos vt liberos eiusde3 Remigij, z sic nihil faceret ad re3 φ prefati magister Honorat9, Guillielmus, z Carolus fuerint vniuersales heredes eiusdem Remigij. Pro quo allegasse sufficiat no.in simili.p Bart.in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de ope.liber.in.l.si tibi decem.§.si pactus.ff.de pac.z in.l.quod dicitur.ff.de verbo.obligatio. Nisi forte quis dicere voluerit quod cum bona predicta sint de sui natura transitoria ad quoscunq3 heredes, et sic non solum ad heredes sanguinis, sed etiam ad extraneos, censendus sit idem quondam magister Remigius prouidisse liberis vt heredibus non vt liberis, per id quod not. Barto.in dicto.§.si pactus.et in.l.quod dicitur.superius allegatis. Sed hoc non obstat. Tum quia doctrina Bartol. in locis superius allegatis, non videtur de iure procedere.quam etiam impugnat Joañ.de imol.in dicta.l.quod dicitur, vbi sic arguit in simili, quod si pater videretur prouidisse filio, nō vt filio sed vt heredi, appellatione filij veniret nepos, quinimo z quilibet heres extraneus et sic etiam non nepos.l.tale pactum.§.fina.ff.de pacť. Sed ipse idem Bartol.in.l.liberorum.ff.de verbo.significatio. tenet φ in concessionibus que fiunt filio appellatione filij non veniat nepos, ergo pater non videtur prouidisse filio vt heredi sed vt filio. Et hec doctrina bene adaptatur ad hunc casum: q2 si poneremus quod idem Remigius voluerit prouidere liberis vt heredibus non vt liberis, tunc sequeretur φ si idem Remigius instituisset heredes vniuersales non dictos eius liberos sed prorsus extraneos, bona donata peruenissent ad ipsos extraneos et non ad liberos quod esset absurdum et contra mentem donatoris, qui vt predixi, censetur propter amorem quem gerebat ad dictos Remigium et Dulciam, voluisse quod post eorum mortem bona peruenirent ad eorum liberos. Tum etiam non obstat dicta doctrina Bartol. quia Bartol. loquitur eo casu quo sumus in dubio, an pater voluerit prouidere filio vt filio, aut filio vt heredi, sed hic non sumus in dubio: quia propter coniecturam que sumitur ex dilectione dictorū Remigij z Dulcie, videtur dictus Asterij, voluisse quod bona peruenirent ad eorum liberos vt liberos non vt heredes. Preterea Bart. loquitur in prouisione quam facit pater filio, hic autem loquimur in prouisione quam fecit Asterij donator qui voluit φ post mortem predictorum coniugū bona peruenirēt ad eorum liberos. Et sic nō sumus in terminis in quibus loquitur Barto. Non ergo obstat sua doctrina: q2 ex separatis non infertur.l.inter stipulantem.§.sacram.ver.sed hec dissimilia.ff.de verbo.obligať.z in vulgata.l.papinianus exuli.ff.de minori. Que omnia dixerim zc.

Consilium. CCXXXV.

De contractu simulato in fraudem vsurar u3 presumpto per pactum de retrouendendo cum pretij vilitate.

Summarium.

1 Contractum simulatum in fraudem vsurarum que presumi faciant.

2 Fructus rei pignerate sortem an' extenuent' creditore percipiēte, z quando in sortem computandi veniant.

1 Pretij † vilitas et pactum de retrouendēdo faciunt presumi φ contractus sonans in venditionē fuerit z sit, non quidē contractus venditionis sed cōtractus pignoris vel simulatus in fraudem vsurarū, vt voluit gl.in.c.cōquestus. vbi etiā Joan.de ana.de vsu.glos.in.c.ad nostrā.de emptione z vendi. Archid.in.c.plerisq3.xiiij.qō.iij.Joañ.de imol.z Anto.de butri.in.c.illo vos.de pigno. Panor.in.d.c.ad nostram.qui etiam ita consuluit consilio.lxxvj.exordiente, Tria succincte videnda sunt. Alb.in.l.emptione.C.plus vale.quod agi.vbi etiā dicit ita de facto obtinuisse coram magnis peritis. Ambro.de vina.in repetitio.dicti.c.ad nostram.vbi etiam affirmat φ hoc voluerunt Joan.andr.z Anto.de butri.post Innoc.in.d.c.ad nostram.z.c.illo vos.de pigno. Et subiungit φ hec est opinio communis. Et idē voluit Pau.de cast.in.d.l.emptione.z consil.cclxxx.exordiente, Uiso processu zc. Pro hac parte etiā consuluit Jo.de ana.consi.lviij.exordiēte, Uisis instrumētis z litis videndis zc. Rapha. fulgo. consil. cxxxiij. exordiente, In.q.versa coram domino capitaneo Trigeste zc.et Andre.sicu.vulgo Barba.consi.lj.exordiente, Scripsit sapientie fons zc.in prima parte, vbi multa inducit. Etiā pro hac parte cōsuluit Alexan.de imol.consi.xliij.exordiente, Circa presentis cōsilij materiā zc.in tertio volu.vbi etiam refert Bald. hoc alicubi voluisse z sensisse. Cum ergo vt audio domus que fuisse vendita presupponitur Anno domini Millesimo.ccccxciij.et die tricesima mensis Maij, per probos viros Antonium z Guillielmum auberandi, et honestam mulierem Antonetam eorum matrem cuidā Dauid demōis iudeo seu hebreo, habitatori Tricastrinēsi pretio.xxv.florenorum monete tunc currētis, valeret florenos sexaginta z vltra, vel circa: et sic fuerit dictum pretium exiguū z vile. Palā infertur φ quis dictus cōtractus factus p p̄fatos Antonium, Guillielmum, z Antonetam filijs z matrem, cum dicto Dauid iudeo, sonet in emptionem z venditionem. Non tamē videtur fuisse contractus emptionis z venditionis, sed cōtractus pignoris. Et sic non censetur domus predicta fuisse eidem Dauid iudeo vendita sed pignori data pro dictis vigintiquinq3 florenis. Et cū ipsi Antonius, Guillielmus, z Antoneta, aut hi qui supersunt z aliorū heredes parati sint eidem Dauid iudeo satisfacere de dictis.xxv.florenis, ipse tenetur z debet eisdem restituere dictam domum. Et puto φ ipse in sorte dictorū vigintiquinq3 florenorum imputare debeat fructus seu pensiones per eundem perceptos ex dicta domo.l.j.z.ij.C.de pigno.actio.et.c.ij.de vsu. Et ita mihi videtur zc.

Consiliū. CCXXXVI.

De contractu sonante in venditionem simulato in fraude3 vsurarum per pactum de retrouendendo cum pretij vilitate.

Summarium.

1 Pactum de retrouendendo z pretij vilitas faciunt contractum presumi simulatum in fraudem vsurarum qui rescindēdus est.nu.16.

2 Testis deponens de credulitate vel per verbum suo videre super valore rei, an probet, z cur.

3 Pretium quando dicatur vile aut modicum, et cui standum. nume.16.

Judicis

4 Iudicis arbitrio que sint relicta. nu.seq.
6 Arbitrio iudicis cur standum in limitanda quātitate lesionis in pretio ad hoc vt contractus presumatur simulatus.
7 Mutui petitio ꝛ rei impigneratio, an inducant presumptionem simulationis. ¶ Et que faciant presumi contractum sonātem in venditionē non esse venditionis sed pigneratitium, vide per superiores numeros vsqꝫ ad hunc.
8 Donatio maioris valentie, etiam si dimidiam iusti pretij excederet posita in contractu venditionis quando presumi faciat cōtra dictum contractum. nu.12.
9 Cautela vsurariorum illicitos contractus celebrantium ne videātur venditores decipere.
10 Donatio quando perditio, iactatio, ꝛ dilapidatio dicatur.
11 Necessitas venditionem inuenit.
12 Liberalis nemo in necessitate presumitur.
13 Emptor vsurarius facile pro contractibus simulatis in fraudem vsurarum presumere facit contra ipsum.
14 Interpretatio contra creditorem vsurarium fit de facili.
15 Qualitas persone presens, an videatur inducere presumptionem eiusdem qualitatis in eadem persona quoad tempus preteritū, ꝛ an etiam habeat verum vbi agitur de delicto presumendo.
17 Bona fides in quibus, ꝛ quando non presumenda.
18 Clausule insolite posite in contractu, an faciant presumi contractum in fraudem initum, licet ex sui natura non appareat simulatus.
19 Contractum fuisse vsurarium que inducant.
20 Qualitas adiecta verbo, intelligi debet secundum tempus verbi cui adiungitur.
21 Contractus simulatus iuramento, an firmetur.

Viso pcessu cause cepte ꝛ aliquandiu agitate per ꝛ inter nobilem ꝛ honestā mulierē Joannonam nicolae actricē ex vna parte, ꝛ prouidū virum Guillielmū pauli filium ꝛ vniuersalē heredem defuncti viri Joannis pauli reum ex alia. † Dico ꝛ respōdeo ꝙ multa arguunt quandam pretensaꝫ venditionem, quam olim Anno videlicet dñi Millesimo.cccclxiij. ꝛ die.x. mensis Septembris, fecisse pretēduntur honorabilis quondā vir ꝛ honesta mulier Antonius nicolai pater dicte Joānone, ꝛ Antoneta ipsi' Antonij mater prefato Joāni pauli de quadā eorū terra lati' in actis cause huius mētionata ꝛ expressa, fuisse ꝛ esse, non quidē veram venditionē sed simulatā ꝛ verū cōtractū pignoris seu pignoratitiū ꝛ in fraudē vsurarū simulatū ꝛ iniquū. Et propterea huiusce modi venditionē fuisse ꝛ esse nullā, ꝛ quatenus de facto processit rescindendā ꝛ terram hmōi restituendā ꝛ reddendā dicte nobili Antonete vniuersali heredi prefatorū Antonij, ꝛ Antonete ei' quondā patris ꝛ auie paterne. Et primo quidē hoc arguūt ꝛ presumi faciunt pretij vilitas seu modicitas, quo terra hmōi fuisse vēdita pretenditur ꝛ pactum de retrouendendo, per id quod voluit glo. in.c. conquestus. de vsu. ꝛ alij vt in allegatione precedenti.

Quod autem dictum preten sum pretiū ducētorū ꝛ.xxv. florenorū fuerit vile seu modicum, hoc apparet qꝛ tēpore dicte pretense venditionis terra predicta valebat quadringētis ꝛ quinquaginta florenis prout deposuerūt Joannes comitis prim' testis, ꝛ Joānes textoris secundus, Petrus synodelli quintus testis, ꝛ Joānes firmini octauus testis parte dicte nobilis Joānone in hac causa pducti ꝛ examinati super quarto articulo schedule exordiētis, Positiones ꝛc. parte eiusdē Joānone in hac causa producte ꝛ inserte fo.xxxiij. Nisi forte quis dicere voluerit ꝙ depositiōes dictoꝝ Comitis ꝛ Textoris ex eo nō valeant: quia deposuerunt. Primus videlicet ꝙ credit contenta in dicto articulo esse vera: ꝛ scōs ꝙ suo videre terra pdicta bñ valebat quadringētis ꝛ qnquaginta florenis. Sed hoc nō obstat, † qꝛ licet dicti testis deponentis de credulitate vel per verbū suo videre, regulariter nō pbet, hoc tñ fallit in teste deponēte sup valore rei: qꝛ eo casu deponit de ꝛ sup eo qđ nō pōt immediate pcipi per sensuꝫ corporeū: quod etiā voluit Jo. de imol. ꝛ post eū Alex. de imol. in l. pretia rerū. col.v. ff. ad leg. falci. Pro quo dicto facit scđm eos id qđ habet. in.l.j. §.j. cū ibi no. p Bar. ff. de vēt. inspi. Et sic apparet dictū pretēsum pretiū ducentorū ꝛ.xxv. florenorū nō excessisse dimidiā partē iusti pretij. Et sic fuisse vile seu modicū. d.c. ad nr̄am. ꝛ qđ ibi voluerūt Hosti. ꝛ Jo. de imol. sup verbo, vix. † Preterea ad hoc vt pretiū dicat vile seu modicū ea modicitate de qua loquitur dictū.c. ad nostrā. nō est op' ꝙ ptēsum pretiū sit min' dimidia iusti ptij, seu etiā ꝙ nō excedat dimidiā iusti pretij. Sed sufficit ꝙ iudicet vile aut modicū arbitrio boni viri cui hoc cōmittit. arg. ei' qđ voluit glo. super verbo, illustriū. versi. ꝛ breuis poterit dici ꝛc. de iudi. in.vj. † Facit quod voluit glo. in.l.j. C. si aduer. vēdi. pigno. cū doctrina Bald. vbi tex. loquitur de minore qui est passus magnū detrimētū vt intelligatur magnū secūdū arbitriū iudicis. Facit etiā glo. in.c. sedes. de rescrip. que voluit debere stari iudicis arbitrio quis dicatur maior. ꝛ quod voluit Bald. in.c. proposuit. de appel. vbi dicit stari iudicis arbitrio quod delictū dicatur graue. Facit etiam glo. in.c.j. in verbo, rationabilia. de constitu. in.vj. que dicit ꝙ statur iudicis arbitrio quod statutū dicatur rationabile. Etiā facit quod voluit Joā. and. in.c. fi. de dona. vbi dicit stari iudicis arbitrio quādo dicatur graue damnū. Dicit etiā Bald. in.l. eedem. C. loca. standū esse iudicis arbitrio quod dicatur modicum aut multū. ꝛ Joan. de imol. in.c. quintauallis. de iureiurā. dicit stari iudicis arbitrio quādo dicatur lesio canonis aut modica. † Et ita debet in casu nostro stari iudicis arbitrio quando dicatur pretiū modicuꝫ seu vile, ꝛ al's tale de quo seu quali loquitur dictū.c. ad nostrā. quod etiā voluit Bartho. vero. in suo tracta. simula. §. penul. versi. sexta ꝛ vlti. opinio ꝛc. Pro quo allegat glo. in. §. pretiū. super verbo, diffinierit. institu. de cōtrahen. emptio. q̄ vult ꝙ quando dicatur pretium iustū vel iniustum statur arbitrio iudicis qui arbitrabitur secundū qualitatem cause personarum ꝛ rei. † Preterea non reperitur expresse a iure limitata quantitas quādo dicatur lesio in pretio ad hoc vt presumatur cōtractus simulatus, ergo standū est arbitrio iudicis. c. de causis. in fin. de offi. delega. ꝛ.l.j. §.j. cum simili. ff. de iure delibe. Et q̄uis dictum.c. ad nostram. dicat ꝙ vix dimidiū iusti pretij cōtingebat, nō tamē negat idem esse quando fuisset pretiū in maiori quātitate. Insuper etiā facit quia modicū pretium intelligitur aliquādo tertia pars iusti pretij, aliquādo quarta, ꝛ aliquando dimidia, vt apparet ex his que no. idē Bartho. vero in dicto suo tracta. §. peñ. ergo sequitur ꝙ arbitrium erit ꝛ esse debet in casu nostro quādo dicatur esse modicū pretium. quod etiā voluit Oldrad. prout refert idē Bartho. vbi supra. Idem etiam voluit Andr. sicu. consi. lj. in prima parte. nulli vero debet esse dubium, quin in casu de quo queritur videri debeat arbitrium boni viri dictū pretiū ducentorum ꝛ.xxv. florenorum fuisse vile seu modicū. † Et q̄uis premissa, vt prediri, sufficerent ꝛ sufficiant ad presumi faciendū ꝙ dictus pretensus contractus sonans in venditionem nō fuerit venditionis sed pignoratitius contractus. Ego tamen addo duo bona ꝛ optima indicia, que predictā presumptionē q̄plurimū coadiuuant ꝛ conartant. Primū quidē quia ante dictā pretensam venditionē prefati Antoneta ꝛ Antonius mater ꝛ filius, ꝛ pretensi vēditores aut saltē idē Antonius querebāt pecuniā recipere ex mutuo, ꝛ terraꝫ impignorare prout deponūt Ludouicus romey septim' testis, ꝛ Antonius bertrādi nonus testis super secundo articulo dictarū positionū, hoc enim inducit presumptionē simulationis. vt not. Hosti. ꝛ Joā. and. in nouel. in. d.c. ad nostrā. vbi etiā per Andr. sicu. Et hoc pro eo quia petitio mutui seu mutuū fuit causa originaria huius pretensi contractus. † Preterea subest ꝛ secundū indicium seu alia presumptio, quia vt apparet per instrumentū dicte pretense venditionis, ꝛ tam parte dicte nobilis Joānone q̄ ipsi' Guillielmi pauli in hac causa productum, dicti quondam Antoneta ꝛ Antonius, non solū pretenduntur ꝛ leguntur vēdidisse dictam terram pretio dictorū ducentorū ꝛ.xxv. florenorū, sed etiam donasse maiorē valentiā etiam si dimidiā iusti pretij summā excederet. Et sic pretenditur eosdē Antonetā ꝛ Antoniū partim vēdidisse ꝛ partim donasse ipsam terrā. Quo fit vt cū non appareat suffuisse iustā causaꝫ donatiōis hmōi, presumat ꝛ presumi debeat cōtra dictum contractū. arg.l. per diuersas. cū ibi no. per glo. ꝛ docto. C. manda. ꝛ quod habetur in.l. ab anastasio. C. manda. ꝛ ita tenet Bald. in.l.ij. C. de repudian. heredi. ꝛ in.l. fina. versi. potest tertio impugnari. C. ne lice. poten. ꝛ Specu. tit. de cessione actionis. §.j. versi. presumitur simulatus. facit.l. cū vir vxori. ꝛ quod ibi not. ff. de iur. do. quia nō est verisimile ꝙ in prefatis Antoneta ꝛ Antonio fuerit animus donādi vbi procurarunt sibi fieri pactum de reuendendo. argu.l. qui sic soluit. ff. de solu. † quod dicit bene not. Bartho. vero. in suo tracta. simula. §. septima presumptio contra vsurarios ꝛ illicitos contractus celebrantes qui ne videantur decipere venditores in pretio faciunt ꝙ in instrumēto dicunt. Et si plus valeret dicta res vendita quantuncunqꝫ sit illud plus, idem venditor hoc donat emptori, iuxta ea que habentur per docto. in l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obligatio. et in.l.ij. C. de rescinden. venditio. ꝛ in.l. si quis donationis. ff. de contrahen. emptio. ꝛ venditio. et per Bartol. et docto. in.l. si tibi. in princip. ff. de pact. per Antonium de butri. ꝛ docto. in.c. cum causa. de emptio. et venditio. Nam cautela donationis huiusmodi inducit presumptioneꝫ fraudis: † quia hec donatio dicitur iactatio ꝛ dilapidatio.l. filiusfamilias. in princip. ff. de donatio. ꝛ in.l. contra iuris. §. si filius. ff.

de pacť. Sed nemo presumitur iactare vel dilapidare suum. l. cum de indebito. in princ. ff. de proba. cum simili. Et hoc cum nō subsit iusta et legitima causa donandi in venditore, sed potius necessitas

11 ex quo magis indiget q̄ emptor: † quia communiter quis vendit possessiones suas propter necessitatem habendi pecuniam, cui propterea potius esset facienda donatio q̄ per ipsum venditorem emptori: quia donatio pura et simplex fit propter liberalitatem et

12 munificentiam. l. j. in secundo respōso. ff. de donatio. † Sed in necessitatibus nemo liberalis existit nec existere presumitur. l. rem legatam. in fin. ff. de adimen. lega. et id donari videtur quod nullo iure cogente concipitur. l. donari videtur. ff. de regu. iuris. et l. j. ff. de dona. Presumitur ergo donatio facta per venditorem emptori fuisse facta, potius ob necessitatem q̄ ob meram liberalitatem, et q̄ emptor aliter non emisset nisi cū dicta donatione, et q̄ ipse venditor non donasset nisi donatarius partem emisset, et hoc nisi probetur per emptorem iusta et legitima causa donandi que in dubio non presumitur. d. l. cum de indebito. in princi. Et sic donatio presumitur procurata in fraudem, ne videatur emptor esse deceptus

13 in pretio. † Adijcio et tertium indicium seu presumptionem, scilicet q̄ dictus quondam Joannes pauli pretēsus emptor fama publica referente prout deponunt testes super articulis additionalibus exordiētibus, Articulos infrascriptos etc. parte dicte Joānone in hac causa productis et insertis. fo. xlj. erat vsurarius, et consuetus facere tales et alios malos et illicitos contractus. Propter hoc enim faciliter presumitur et presumēdus est dictus cōtractus fuisse simulatus aut vsurarius. c. illo vos. ad fi. et quod ibi glo. et docto. de pigno. et quod no. glo. magna ante fi. in d. c. conquestus. de vsu. vbi dicit q̄ si in venditione fuerit factum pactum de retrouēdendo, et modicum pretium interuenerit, presumitur esse contractus in fraudē vsurarum. Et precipue si emptor consueuit exerce-

14 re vsuras. allegat dictum. c. ad nostram. et c. illo vos. † Et ideo dicit Hostien. in summa titu. de pigno. §. quādo. versi. ideo dico etc. q̄ quando apparet q̄ creditor vsurarius erat, de facili interpretatur contra ipsum. l. iulianus. §. idem papinianus. ff. de actio. empti. et l. sed iulianus. §. quod dicitur. ff. ad macedo. l. nummis. ff. de lega. iij. et l. iij. C. de episcopali audien. Nec opponat aliquis q̄ testes predicti non deposuerint q̄ fama publica referēte esset vsurarius tempore dicte pretense venditionis, sed vt videtur de tem-

15 pore posteriore. † Quoniā respōdeo q̄ etiā si hoc esset verum non obstaret: q2 presens persone qualitas, videtur inducere p̄sumptionem eiusdem qualitatis in eadē persona quoad tēpus preteritū. l. ex persona. C. de proba. l. non esse necesse. ff. eo. titu. l. j. §. si magistratus. ff. de adul. facit. l. quicūq3. C. de apo. publi. lib. x. et quod habetur in aut. de restitu. et ea que pa. §. fin. colla. viij. quod procedit etiam vbi agitur de presumendo delicto, quoniam vsus delinquēdi de presenti presumptionem delicti in eodē genere in tēpus preteritū inducit. l. si qui adulterij. C. de adulte.

16 † Ex quibus omnibus cōcludo non videri hic esse dubiū quin dictus contractus presumi debeat pignoratitius, et sub colore venditionis in fraudem vsurarū celebratus. Et propterea quatenus de facto processit rescindendus, non obstātibus ex aduerso et parte dicti Guillielmi pauli in hac causa propositis et deductis in quadam eius schedula exordiēte, Acceptando etc. inserto. fo. lxxvj. ad que patet facilis responsio per predicta. Et primo quidem non obstat quod ibi pretenditur eandē nobilē Joannonā actricem vtpote vniuersalem heredē dictorū Antonij et Antonie, eidē Guillielmo tanq̄ heredi Joānis teneri de euictione. Quoniam vt predixi, q̄uis dictum pretēsum instrumentū cantet de venditione: tamen ex presumptionibus et indicijs apparet q̄ non fuerit venditio sed pignus, quod etiam per dictos Antonium et Antoniam si viuerent posset recuperari satisfacto vel in fructibus perceptis si sufficiant vel partim in eis et partim in pecunia de dictis ducentis et vigintiquinq3 florenis.

17 † Etiam nec obstat quod opponitur bonam fidem presumi, quoniam respondeo q̄ licet bona fides regulariter presumatur in dubio in eo qui habet titulum, tamen in casu nostro presumitur bona fides sed mala in pretenso emptore propter indicia de quibus supra. Insuper nec etiam obstat quod opponitur ex dicto instrumento euidenter apparere quod contractus fuerit contractus vēditionis et emptionis. Quoniam respondeo q̄ licet ex prima figura seu inspectione dicti pretensi instrumenti non appareat dictum contractum fuisse vsurarium aut in fraudem vsurarum et simulate celebratum, tamen ex coniecturis et indicijs conuincitur esse talis. dicto. c. ad nostram. et in. c. illo vos. de pigno. et quod no. glos. in. c. nauiganti. de vsur. facit. c. in ciuitate. eodem titu. et huius dicti ratio est: quia ad iudicandam qualitatē contractus plus valet illud quod vere agitur q̄ quod simulate concipitur. cap. per tuas. de arbit. et. C. plus vale. quod agi. per totum. facit glos. in. l.

18 si quis sub conditione. ff. de condi. institu. † vbi licet contractus ex sui forma non appareat simulatus, et in fraudem, tamen propter clausulas insolitas in eo appositas presumitur in fraudem

19 initus. † Facit etiam glo. in. l. cum allegas. C. de vsur. dicens q̄ pacta insolita apposita in contractu celebrato cum vsurario inducūt presumptionem iuris et de iure q̄ ille contractus sit vsurarius. Facit in simili quod not. glo. in. l. iubemus. C. de testamē. Etiam nec obstat quod opponitur de valore monetarum currentium tempore facte dicte pretense venditionis et variatione illarum. Quoniā respondeo q̄ in casu propositum est et probatum q̄ terra tempore dicte pretense venditionis valebat quadringentis et quinquaginta florenis, quod intelligendum est de florenis monete tūc cur-

20 rentis: † quia qualitas adiecta verbo debet intelligi secundū tempus verbi cui adijcitur. l. titius. et quod ibi not. ff. de testamen. mili. Insuper etiam nec obstant alia proposita et deducta in dictis pretēsis positiōibus, scilicet q̄ post destructionē ciuitatis Massilie predia fuerint remissa dominis directis, quodq3 terra predicta fuerit data ad nouum acapitum pretio quatuor florenorum, et q̄ circa tempus dicte pretense venditionis terra fuerit venalis exposita pro florenis ducentis et quinquaginta, et quod ab eo tempore fuerint predia facta cariora. Et hoc vel pro eo et ex ea ratione: q2 non probantur, vel ex eo quia quicquid ibi dicatur apparet de valore dicte terre, et quod tempore dicte pretense venditionis valebat quadringentis et quinquaginta florenis. Nec obstaret si forte opponeretur de iuramento de non contraueniendo per prefatos

21 Antonium et Antoniam pretensos venditores prestito. † Quoniam respondeo q̄ contractus simulatus non firmatur iuramento, vt voluit glos. singularis et post eam Bal. Ange. et docto. communiter in. l. emptione. C. plus vale. quod agi. Joann̄. de imol. in l. nemo potest. vbi etiam per Alexan. de imol. colum. vj. versi. sed est dubium si in contractu etc. ff. de lega. j. Idem voluit Jo. de imo. in dicto. c. ad nostram. vbi etiam per Andre. sicul. colum. iij. versicu. nec etiam iuramentum firmat. Pro quo allegat dictam glos. et Bald. in dicta. l. emptione. Anto. de butri. in. c. cum contingat. de iureiuran. et Barto. in. l. fina. C. de non numera. pecu. Idem voluit domi. Cardi. floren. in dicto. c. ad nostram. qđ. ij. et post eum Bartho. vero. in suo tracta. presumptionum. §. septima presumptio. vbi videri potest. Nihil est ergo q̄ eidem nobili Joannone refragetur seu obstet quomin⁹ in hac causa vincere debeat. Et ita mihi videtur etc.

Consiliū. CCXXXVII.

De repudianda et abstinenda hereditate iudicialiter facta, et de illius reuocatione.

Summarium.

1 Repudiatio paterne hereditatis per filium iudicialiter facta, an possit reuocari.

2 Suitas an tollatur per vulgaris substituti dationem.

1 Ulta † sunt que obstare videntur prouido viro Michaeli matthei et eum impedire, quominus possit reuocare abstentionem seu repudiationem paterne hereditatis per eum factā. Tum q2 illa fuit facta iudicialiter, quo casu nō videtur posse reuocari nec habere locū. l. fina. C. de repudian. heredi. secundū Bal. qui ita not. in. l. ij. C. de iur. et fac. ignoran. et hoc operatur iudiciorum rigor. Tum et quia esto quod opinio Bal. de iure nō procederet: quia tamen prefati Claudius et Antonius fuerunt eidem Michaeli ex̄p̄sse et vulgariter substituti, nō fuit nec est loc⁹ disposi-

2 tioni dicte. l. fi. vt voluit glo. in. d. l. fi. † Cuius dicti illa est ratio: q2 p̄ dationē vulgaris substituti scōm cōem opinionē tollitur suitas vt traditur in. l. apud iulianū. §. idē iulian⁹. ff. ad trebel. qđ etiā voluit Bal. Ang. et Alex. de imol. in. d. l. fin. Bar. in. l. si quis suus. ff. de iur. delibe. et in. l. quādiu. la. j. ff. de acqui. here. qđ etiā voluerunt Phili. corne. et do. Jason may. in. d. l. fi. Cū et alijs rōnibus alis plenius loco et tpe. ppōnēdis. Propter qđ deliberādo sup quadā schedula exordiente, Discretus vir Michael matthei etc. parte eiusdē Michaelis, corā vobis egregio viro dño iudice Vapinci oblata, et pducta et cū cōtētis in ea, ipsi Claudi⁹ et Antoni⁹ nō cōsentiūt illi ptēse reuocationi abstentionis seu repudiationis p̄rne hereditatis, quatenus tamen eidē Claudio et Antonio p̄iudicare valeret. Et ita ptestantur, quam ptestationem petunt admitti, deq3 illa et illius

et illius admissione literas testimoniales seu publicum instrumētum sibi fieri ꝛ confici postulant.

Consilium. CCXXXVIII.

De nouo censu per dominum loci non imponēdo super terris suis non vocatis ꝛ presentibus suis incolis.

Summarium.

1 Domini terrarum super dominio prediorum sue iurisditionis quo iure intentionē eorum habeant fundatam, ꝛ an illis incūbat onus probandi.
2 Actor fundamentum sue intentionis tenetur probare.
3 Banna augere vel non augere tangit omnes ciues, quorum vel maioris partis requirendus est consensus.
4 Census noui imponi non debēt neq; augende super pascuis pensiones sed antiquitati standum, ꝛ idem dicendū de vectigalibus.
5 Nouitatum inuentores reprehenduntur.
6 Consules ꝛ consiliarij singulorum locorum successerunt in locum decurionum qui vocandi sunt cum res eos tangit.
7 Causa non cognita fieri dicitur cum pars cuius intererat presens non erat.

1 Domini† ciuitatū seu terrarū oppidorū nō fundant de iure cōmuni eorū intētionē super dn̄io prediorū in locis seu territorijs ciuitatū seu villarū ꝛ oppidorū hmōi, per ea que no. glo. ꝛ docto. communiter in. l. bene a zenone. C. de quadri. p̄scrip. Hosti. Jo. and. Pan̄. ꝛ docto. in. c. nimis. de iureiurā. ꝛ Panor. in. c. si diligenti. col. j. de prescrip. Quo fit vt magnificus vir dn̄s Giraudus de simiana dn̄s Casenoue ꝛ de Gorda, nō fundet eius pretensam intētionē super iure tascarū, quas sibi deberi pretēdit de frubus omniū vniuersorū ꝛ singularū terrar̄ loci predicti de Gorda, sed opus est ꝙ ipse petens illas sibi exsolui probet illas sibi deberi. Nec sibi p̄suadeat idē magnific⁹ dn̄s se posse ꝓbare, illas sibi deberi de fructib⁹ oīm vniuersorū ꝛ singularū terrarum territorij loci p̄dicti de Gorda, ꝑ instrumētū cuiusdā p̄tense arbitramētalis sn̄ie olim Anno vez dn̄i Millesimo. cccxix. late ꝛ ꝓmulgate sup differētijs ꝛ cōtētionibus antea motis, ꝛ tūc existētibus p ꝛ inter nobilem ꝛ potētē virū dn̄m Giraudū de simiana dn̄m dicti loci de Gorda ex vna parte, ac hoīes ꝛ vniuersitatē seu sindicos nominib⁹ illius ex alia. Qm̄ respōdeo ꝙ in sn̄ia hmōi nō est dictū ꝙ dict⁹ Giraudus, tunc dn̄s Gorde ꝛ sui successores in dn̄io eiusdē loci perciperent ꝛ haberēt tascas de oībus terris, q̄ pro tūc colebātur vel in futurū colerētur in territorio dicti oppidi seu castri de Gorda per ciuē vel ciues seu incolas eiusdē castri vel quoscūq; habentes causaz ab eis, sed fuit dictū ꝙ ipse do. Giraud⁹ ꝛ sui successores i dn̄io eiusdē castri de Gorda, ꝑciperēt ꝛ haberēt tascas de oībus terrisq̄ colebātur vel in futurū colerētur in patuis tenementi dicti castri, non ergo sufficit ad hoc vt tasca peti possit per dn̄m dicti castri, ꝙ terre sint in territorio Gorde. Sed opus est ꝙ ille sint ꝛ esse ꝓbent in patuis tenemēti de Gorda: q2 ita sonāt verba dicte arbitramentalis sn̄ie a qbus cū clara existāt nō est recedēdū. l. ille aut ille. §. cū

2 in verbis. ꝛ. l. nō aliter. cū suis simi. ff. de lega. iij. † Et dicto dn̄o Casenoue ꝛ de Gorda incūbit on⁹ ostēdēdi ꝛ ꝓbādi vbi fuerint ꝛ sint patua dicti loci, ꝛ q̄ terre existāt ꝛ patuis hmōi. Quia istud est fundamētū sue intētiōis. Pro quo allegasse sufficiat qd̄ voluit Bar. ꝛ post eū oēs scribentes in. l. ex hoc iure. ff. de verbo. obli. Et cōtra ipsum dn̄m se fundantē in ꝛ sup dicta arbitramētali sn̄ia seu trāsactione facienda est interpretatio. l. veteribus. ff. de pac. l. stipulatio ista habere licere. §. in stipulatiōib⁹. ff. de verb. obli. ꝛ in. c. cōtra eū. de reg. iu. in. vj. ꝛ qd̄ no. Alex. de imol. in. l. si pascēda. C. de pac. Cōsulo igit̄ super isto articulo ꝙ hoīes ꝛ vniuersitas loci predicti de Gorda satisfaciāt dicto dn̄o de Tassis, ꝛ illas sibi exsoluant de fructib⁹ terrarū existentiū in patuis, ꝛ al's ꝓut hactenus cōsueuerūt. Si vero idē magnific⁹ dn̄s nitatur aliquid innouare cōtra morem antiquū, recurrant ad eminēs Regiū consiliū Aquis residens a quo poterūt prouisionem obtinere.

Ceterū q̄uis ipse magnific⁹ dn̄s Casenoue possit arrēdare seu locare terrā ꝛ vendere herbagia extraneis ꝑ nutu ꝛ volūtate, ipse tn̄ nō pōt nec debet sic facere qn hoīes dicti loci possint, ꝛ sine pasquerio seu tasca depascere ꝛ nutrire eor̄ aīalia in dicto territorio, vt patet ꝑ duas transactiones seu sn̄ias olim initas seu latas inter p̄dictā vniuersitatē ꝛ homines ex vna parte, ꝛ predecessorū dicti moderni dn̄i Gorde. Et hec Anno dn̄i Millesimo. ccc. xlij. ꝛ die. vj. mēsis Julij. ꝛ Anno dn̄i Millesimo. cccclxxxvij. ꝛ die. xxiiij. mēsis Octobris, prout cōstat ꝛ apparet ex hisq̄ scribūtur ꝛ inserūtur in instrumēto signato per. B. Et vbi idē magnific⁹ dn̄s nō reseruaret pascua sufficiētia p̄dictis hoīb⁹, ipsi possent recurrere ad dictū eminēs Regiū cōsiliū ꝛ instare pro obseruantia dictarum trāsactionum seu sententiarum.

Quo vero ad bannū seu penā que incurrit̄ rōne immissiōis aueris in alienis possessionib⁹ ꝛ predijs, tertia pars illi⁹ solui dn̄o dicti castri, alia vero tertia pars dn̄o predij in quo facta est immissio hmōi, ꝛ alia tertia pars illi qui animalia inuenit ꝛ denūtiat, vt legitur in instrumētis duarū trāsactionū seu sentētiarū ꝑxime mētionatarū ꝛ promulgatarū, vnius videlicet Anno p̄dicto Millesimo. ccc. xlij. ꝛ die sexta mēsis   Et alterius Anno predicto Millesimo. cccclxxxvij. ꝛ die. xxiiij. mensis Octobris.

Quo vero ad banna antiqua, que vt dicitur idem magnificus dominus dietim augere enititur ꝛ conatur. Dico ꝛ respondeo ꝙ nisi subsit causa ac vocatis ꝛ auditis sindicis seu vniuersitate dicti loci, idē dn̄s illa augere non pōt sed debet illis stare, signanter cū illa imponātur ꝛ taxata sint per trāsactionē seu sn̄ias arbitramētales al's latas inter partes, vt videri pōt in transactionibus seu

3 sentētijs supra ꝑxime mentionatis. † Pro quo induco ꝙ banna augere vel nō augere tangit oēs ciues ꝛ incolas: ergo videt̄ ꝙ oīm vel saltē maioris partis sit requirēdus cōsensus. l. quicunq; deser

4 tū. la. ij. ad fi. ꝛ qd̄ ibi not. C. de omni agro deser. lib. xj. † Preterea si ipse magnificus dn̄s de Casanoua ꝛ Gorde, ꝛ domini aliorū locorū bona augere possent, ipsi vtiq; bāna hmōi fortasse in immensum aut ad quātitatē insupportabilē, illa augerent, quod sustineri non debet. l. j. C. de pascu. publi. vel priua. lib. xj. standum est ergo bannis antiquis, non autē nouis ac forte repentine ꝛ importune statutis ꝛ inductis a dominis. ar. dicte. l. j. Pro quo optime facit quod vectigalia antiqua nō debēt augeri, quod fit cū plus antiquo ꝛ more cōsueto accipitur. l. fin. C. noua vectiga. l. imperatores. §. fin. ff. de pollicita. ꝛ. l. scd̄a. C. de fun. ꝛ sal. rei do. lib. xj. Etiaz facit ꝓ hac parte. c. prohibemus. de censi. vbi probatur veteres cēsus nō debere augeri. ꝛ. c. cū cōsuetudinis. de cōsuetu. ꝛ. c. quis ne-

5 sciat. dist. xj. † vbi reprehēdūtur illi qui nouitates inducunt. Etiā facit ꝓ hac parte quod not. glo. C. de decre. decurio. super rubrica. vbi voluit ꝙ in bannis ciuitatū debet interuenire decretum decu-

6 rionū. † Et vt dicit gl. ꝛ post eā Jac. rebuf. ꝛ Jo. de pla. C. de decu. lib. x. in locū decurionū successerūt ꝯsules seu puto sindici ꝛ ꝯsiliarij singulorū locorū. quēadmodū ergo olim erat op⁹ decreto decurionū, ita videt̄ hodie eē op⁹ saltē cōsensu ꝯsulū seu sindicor̄ ꝛ cōsiliarior̄ locor̄ hmōi, illud aūt nullū habet dubiū, qn ipsi vocandi sint, ꝛ q2 eos seu vniuersitatē ꝛ hoīes hec res tāgit. l. si. C. de autori. p̄stan. l. nā ita diu⁹. ff. de adop. l. in concedendo. ff. de aqua pluuia

7 arcen. l. de vnoquoq;. ff. de re iudi. ꝛ. c. j. de cau. pos. ꝛ ꝓprie. † Preterea vt p̄dixi, banna hmōi augeri nō debēt sine causa. Debet igit̄ in illorū augmētatione cause cognitio interuenire. l. in cause. §. in causa. ff. de mino. qd̄ fieri nō pōt parte nō vocata. Sed quod tunc fit potius fieri dicetur causa nō cognita. vt no. glo. in. l. si accusatoribus. super verbo, cognita. C. de accusa. per. l. fin. C. si per vim vel alio modo. Que omnia dixerim sub correctione ꝛc.

Consilium. CCXXXIX.

De actione ad interesse propter notā instrumēti non editi.

Summarium.

1 Locus perpetrati delicti in libello, an deducendus.
2 Actio ad interesse propter notam vel instrumentum non editum que actio sit.

1 Quidā pretēsus libellus parte prouidi viri Petri ioannis contra ꝛ aduersus honorabilem virum magistrum Jacobum chassani nō fuit nec est admittendus. † Cum quia cum in eo enitatur idem Joannes, dictum magistrum Jacobum arguere de pretēsa dolosa ꝛ malitiosa occultatione cuiusdam asserte note inibi plenius mentionate, ꝛ expresse, debuit proponi et deduci in libello hmōi locus huius asserte occultationis. l. pretor edixit. in prin. ꝛ quod ibi Bar. ꝛ docto. ff. de iniu. l. item exigit. ꝛ quod ibi Bart. ff. de dolo. ꝛ. c. tue. de procura. quod etiam voluit Barto. et

communiter docto.in.l.edita actio.C.de eden.quod cum factum non extiterit debet repelli. Tum quia non deducuntur media ex quibus recte cōcludi possit dictum magistrum Jacobū teneri ad exhibitionē dicte pretēse note. Tum et quia nō vidētur illa duo remedia parte dicti Petri Joannis in libello hmōi intētata posse cumulari. Tum et quia cum prefatus Joannis dicat et pretendat, ꝙuis verū non existat illam pretensam notā fuisse visam lectā ac bene intellectā et perceptam, per ꝙplures in libris et protocollis honorabilis quōdā viri magistri Fortunati bauiardi, etiā postꝙ ꝓtocolla et libri hmōi cōmissa extiterūt dicto magistro Jacobo, nō potest ipse Joannis experiri et agere pro pretēso interesse con-
2 tra ipsum Jacobū.pro eo † quia actio ad interesse propter notam vel instrumentū nō editū est actio succidiaria.l.argentarius.§.ne eum autē.et quod ibi docto.C.de eden. Cum ergo ex his que deducuntur in libello appareat hunc Joannis pretendere posse probare pactū de retrouendendo aliter ꝙ per exhibitionē dicte pretēse note, non potest nec debet ipse Joannis pro pretenso interesse cōtra dictum magistrum Jacobum inquietari.

Consilium. CCXL.

De actis prime instantie producendis in secunda.

Summarium.

1 Actor originarius an teneatur in secunda instātia pro iustificatione illius acta prime instantie producere.

Ex actis cause cepte et aliquādiu agitate per et inter consules manentiū et habitantiū loci de Calua, se opponentes contra et aduersus quasdā pretēsas preconizationes parte illorū de Turretis obtentas et fieri ꝓcuratas ex vna parte, et consules manentiū et habitantiū loci predicti de Turretis ex alia. Cōstat ac sufficienter et manifeste apparet eosdē de Turretis fuisse actores ori-
1 ginarios in prima instantia. † Quo fit vt quēadmodum tenebantur et debebāt iustificare et probare pro victoria obtinēda eorū pretēsam intētionē in prima instātia.l.qui accusare.C.de edē.l.actor.C.de proba.l.negātes.C.de actio.et obliga.l.si.C.de rei vēdi.c.j.vt eccle.benefi. Ita etiā teneantur et debeāt probare eorū intētionē in secūda instantia, et pro illius iustificatione acta prime instantie producere.auf.de his qui ingrediuntur ad appellandum.§.illud quoqz.ibi, et ita potiantur victores sententijs si eas recte habere monstrauerint.colla.v. Quod etiā post Jo.et Azo.voluit Odof. in.l.is qui ad ciuilia.C.de appella. Et idē voluit ibi glos.et post eā Cyn.Bar.Albe.Bal.Saly.et docto.communiter.et hanc opinionem sequi solet magnificum Dalphinale parlamentū, prout refert do.Guido pa.decisiōe seu questione.xx.exordiēte, Nunquid appellans teneatur etc.et.q.ccccxxxvj.exordiente, cum materia appellationū sit quotidiana etc.circa principium.versi. Et primo quero quis debeat probare in causa appellationis. Male igitur et cōtra debitum iustitie ordinauit nobilis et egregius vir dominus iudex appellationum et nullitatū totius Dalphinatus, acta prime instantie, fore et esse coram eo producenda parte dictorum de Calua, cum potius debuissent et debeant produci per illos de Turretis per predicta. Et ita mihi videtur sub correctione huius magnifici et eminentissimi Dalphinalis parlamenti.

Consilium. CCXLI.

De appellatione propter negligentiam deserta.

Summarium.

1 Appellatio per lapsum primi fatalis quando reddatur deserta.
2 Fatale secundum etiam propter iustum impedimentum contingens in prima parte primi fatalis concedi quando non debeat.
3 Negligentia sequens quando absorbeat impedimentū precedēs, et vltima mora noceat.
4 Fatale secundum quo casu non requirat declarationem concessionis, sed detur ipso iure.
5 Appellanti an satis sit appellationem prosequi etiam post primum annum, et si opponatur de desertione appellationis post lapsum primi fatalis quid debeat replicare.
6 Absentia illius qui propter suum interesse vocandus erat nocet.
7 Error qui elicitur ex actis quo casu reddat sententiam nullā contra communem opinionem.
8 Restitutio que propter impedimentum in secundo fatali emergit quanti temporis detur, et an detur ex restitutione in integrū.
9 Restitutio in integrum lesionem transcendere non debet.
10 Judex sententiam ferre an teneatur, nisi petatur etiam cōtra contumacem.
11 Pars post conclusionem agere, an possit in causa.
12 Appellans de negligentia quando excusetur.
13 Appellatione deserta sententia postea lata an valeat, et iurisditio reuertatur ad iudicem a quo.
14 Sententia lata post desertionem, a non suo iudice reperitur lata, merito nulla.
15 Lite etiam non contestata in causa appellationis ex priuilegio procedi potest parte vna presente et instante et altera absente.

Viso processu appellationis dudū cepto et agitato, per et inter honestā mulierem dominā Annam garniere vxorē ꝓuidi viri Guillielmi tufferij de Canallione appellantem ex vna parte. Et honorabilem virum Petrum de rupe appellatum ex alia, vna cū dubijs ex processu huiusmodi elicitis et mihi missis. Dico et respondeo ad dubia hmōi ꝓut infra. Et primo ad primū. Pro cuius solutione, premitto ꝙ licet videre nō potuerim annū mēsem et diē late diffinitiue sentētie per do.officialem Canallicencē pro dicto Petro de rupe. Puto tamen ꝙ illa lata extiterit Anno domini Millesimo.cccclxxxix.et de mense Septēbris ante diem decimum eiusdem mensis aut saltē eadem die. Et hoc pro eo quia per instrumentū appellationis ab illa interiecte apparet ꝙ appellatio hu-
1 iusmodi interposita extitit anno mēse et die ꝓdictis. † Premitto insuper ꝙ licet prefata Anna appellans videatur fuisse in prima parte primi fatalis aliquantulū diligens in prosequēdo dictā suā appellationē, illa tamen fuit negligens in vltima parte eiusdem fatalis, scilicet ab Anno domini Millesimo.ccccxc.et die.viij.mēsis Junij.vsqz ad diem.xvj.mensis Octobris, quo tēpore intermedio decurrēte nihil actū reperitur in dicta causa per dictā Annam appellantē, aut dominū Joannē caueli eius procuratorē, et sic fuit saltē negligens per viginti duos dies mēsis Junij, per mēses Julij et Augusti, et decē dies Septēbris, et sic per tres menses vel quasi quibus si diligens extitisset poterat prosequi et finire causam dicte sue appellationis: quod quia nō fecit fuit dicta eius appellatio per lapsum primi fatalis deserta, etiam si in prima parte fatalis qua videtur fuisse aliquantulum diligēs, fuisset aliquo iusto impedi-
2 mento vel impedimentis impedita. † Non enim propter impedimentum etiam iustum contingens in prima parte primi fatalis debet dari nec datur a lege secundum fatale si cessante impedimēto superfuit tempus in quo possit causa appellationis terminari.
3 † quia negligentia sequens absorbet impedimentum precedens, et vltima mora nocere debet.l.illud cū.ff.de periculo et cōmo.rei vēdi. et per ea que habentur in.l.mora.in principio.et.l.sed si interpellatus.ff.de vsur.et.l.si seruum.ff.de verbo.obligatio. iura enim propterea dederunt longum tempus ad prosequendum appellationem vt si aliquo tempore interueniret impedimentum posset illud emendare alio tempore. Et ideo ex quo non emendauit et fuit in negligentia, non debet sibi dari secundus annus. et hoc fuit de mente Joan.andr.in additio. Specu.titu. de appellatio. in secunda parte.super rubrica.quod etiam voluit Jaco.de belloui.in autenti.de his qui ingredi.ad appellan.§.j.ij.et.iij.colla. Bald.in autenti.ei qui.circa fin.C.de tempo. appella.et sequitur Antoni.de butri.in.c.ex ratione.de appellatio.vbi idem voluit Panor.colum.v.versic.ad quintam questionem nunquid quodlibet impedimentum etc. Idem etiam sequitur ibi Philip. franc. colum.xiij.versicu.videndum est nunc de impedimento in termino iuris. Pro quo allegat ꝙ secundus annus indulgetur a iure ex iusta et necessaria causa. dicta autenti.ei qui.et.c.cum sit romana.de appellationi. Sed causa iusta et necessaria cessat quando post impedimentum potuisset appellans causam appellationis expedijsse si diligens extitisset. Non enim tunc facit nec eam prosequitur summa ope, prout requirit textus.in.l.fina.§.illud. C. de tempo. appellationum. Hanc opinionem etiam secutus est

tus est Joañ.de imol. et sequuntur nouissimi in dicto.c.ex ratione,prout ibi refert domi.Preposi.colum.xij.versicu.quando ꝙ ⁊ tertio ⁊c.fuisset ergo deserta dicta pretensa appellatio propter sequentem negligentiam de qua supra,etiam si precessisset iustum impedimentum de quo tamen non apparet.Ex quo sequitur ꝙ illa pretẽsa vel declaratio vel restitutio quam fecisse legitur fo.xxxiiij.in fi.reuerẽdus pater ⁊ vir egregius dominus Petrus alberti decretorũ doctor ⁊ iudex dicte pretense appellationis Anno domini Millesimo.ccccxcj.et die decimaseptima mensis Augusti.Et sic circa finem secundi fatalis,et nõ subsistente aliqua iusta causa,saltem de qua appareat in processu de iure nõ processit: quia cum per desertionem esset ius quesitum dicto Petro de rupe,non potuit ius huiusmodi sibi auferri saltem per inferiorem principe.Preterea ista prouisio siue ordinatio, quam fecit idem dominus vicarius fuit ⁊ est multum scabrosa ⁊ obscura,pro eo ꝙ ex illa non satis aperte colligitur,an idem dominus vicarius dicere ⁊ declarare voluerit ꝙ propter impedimentum quod contigisset in primo fatali competeret ⁊ daretur dicte Anne secundum fatale,an ve eidem Anne restituere voluerit tempus pretensi impedimenti et cuius impedimenti,an videlicet eius quod contigisset in primo fatali vel in secundo de quo iam cucurrerant vndecim menses ⁊ vltra.†Et quidem primum scilicet declaratio concessionis secundi fatalis non fuit necessaria si vel supponeremus vel appareret de aliquo iusto impedimento,quod contigisset durantibus illis tribus vltimis mensibus primi fatalis quibus dici eandem Annam fuisse negligentem,prout tamen nõ apparet eo casu non solum non fuisset opus datione seu concessione secundi fatalis facienda per iudicem cum eo casu datum fuisset ipso iure. dicta auẽ.ei qui.⁊ autenti.de his qui ingrediuntur ad appellandum.⁊.c.cum sit.de appellatio.quod etiam voluit Calde.sub rubrica.de appellatio.consi.x.Sed nec etiam opus extitisset declaratione concessionis,vt voluit Joan.andr.in additio.Specu.titu.de appellatio.super rubrica in quarta parte.Joan.de imol.in dicto.c.ex ratione.colum.xij.Lap.allegatione.cxxv.⁊ domi.Preposi.in dicto.c.ex ratione.colum.xv.†⁊ dicunt ꝙ satis est appellãti prosequi appellationem etiam post primum annũ.Et si opponatur de desertione appellationis per lapsum primi fatalis debet appellans replicare de impedimento.Et sic procedere ad vlteriora.Ad quod facit dictum.c.cum sit.Addo ꝙ hoc secũdum fatale inchoaretur a fine primi,⁊ sic preterisset ⁊ finitum extitisset Anno predicto.xcj.⁊ ante diem decimam mẽsis Septembris,vel saltem ea die qua appellasse legitur ipsa Anna Anno domini.Millesimo.ccccLxxxix.

† Si vero prouisio seu ordinatio dicti domini vicarij ⁊ iudicis Metropolitani contineat restitutionem temporis impedimenti quod magis sonare videtur, illa videtur peccasse in multis.Primo quidẽ quia facta est absente do.Rupe,⁊ eo vel alio qui reperiatur sufficienti facultate suffultus,non vocato qui tamen vocari debuit:quia negari non potest quin de suo preiudicio ageretur,erat ergo vocandus.c.inter quatuor.⁊ quod ibi Innocen.⁊ alij de maio.⁊ obediẽ.⁊ ita voluit Barto.in autẽti.item si appellationem.C.de tempo.appella.et Joan.and.in dicta rubrica.Pro quo faciunt no.in.c.prudentia. §.sexta.de offic.delega.Et quod not.Bartol.in.l.ab hostibus.§. sed quod insuper.ff.ex quib.cau.maio.in.l.nec quicq̃.§.vbi decretum.ff.de offic.proconsul.⁊ per Canoñ.maxime per Panor.in.c. tam ex literis.de in integ.restitutio.⁊ per Joan.de imol.in repetitio.c.ij.de offi.iudi.Secundo quidem etiam peccasse videtur in eo quod ibi asseruit ꝙ ipsa Anna appellans ostendat summopere visam fuisse voluisse litem exercere,de quo tamen non apparet sed potius contrarium,saltem ex eo quia nihil edisse reperitur durantibus dictis tribus vltimis mensibus primi fatalis.Et sic videtur sententia huiusmodi continere errorem,etiã expressum relatum ad pretensas probationes factas per ipsam Annam super impedimentis que tamen nulle sunt.†Et sic videtur fuisse nulla: quia licet secundum opinionem magis cõmunem error qui elicitur ex actis non reddat sententiam nullam,hec tamen opinio limitatur vt non procedat eo casu quo iudex se expresse referat ad acta in quibus est error:quia tunc perinde est acsi error exprimeretur in sententia.Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Innocẽ. in.c.cum bertoldus.super verbo,concessimus.de re iudi.vbi etiã col.viij.versi.quintus casus.Idem voluit Anto.de but.Idẽ etiã voluit Joã.de imol.⁊ Panormi.Hoc ipsum etiam voluerũt alij multi relati per domi.Felyñ.in.c.inter ceteras.colum.j.vel.ij.versicu.prima est ista si ipsa sententia ⁊c.de re iudi.Tertio etiam peccasse videtur ⁊c.et pro eo quia restitutio facta est ad id tempus duntaxat quo peste vigenti in ciuitate Auenionẽsi curia Metropolitana,nescio quid postea sequitur:quia acta sunt incorrecta.

Et tamen non apparet de tempore huiusmodi,et sic fuit et est incerta,et sic videri non possit q̃tum debuerit eidem Anne appellãti restitui de tempore secundi fatalis,vt sic postea potuerit causam prosequi etiam post lapsum illius et sic in tertio fatali: quia sum certus secundum opinionem magis cõem,ꝙ si in primo fatali ⁊ in dictis tribus mensibus fuisset ipsa Anna impedita,sibi concessum fuisset,non quidem tantum pro tanto sed integer secundus annus.†Sed quando propter impedimentum vel impedimenta contingentia in secundo anno seu secundo fatali datur restitutio,datur quidem non tertius annus,sed tantum tempus q̃tum fuit tempus impedimenti aut impedimentorum,vt voluit Cyñ.et docto.communiter in dicta auẽ.ei qui.C.de tempo.appella.⁊ Joan.de imol.et docto.communiter in dicto.c.ex ratione.q̃uis glo.videatur aliud sensisse in dicto.c.cum sit.⁊ in dicta autent.ei qui.sed quod primo dixi,videtur verius: quia hoc tẽpus post secũdum fatale datur vtplurimum ex restitutione in integrum,vt volunt docto.in dicto.c.ex ratione.† sed restitutio in integrum non datur in plus q̃ sit lesio.l.ꝙ si minor.§.restitui.ff. de minori.ergo non restituetur plus temporis q̃ impedimẽtum extiterit.Et hec est communis docto.sententia,vt etiam voluit domi.Preposi.in dicto.c.ex ratione.in.vj.questione principali. Expediebat itaq; intelligere et scire q̃tum fuerit tempus impedimenti de quo in dicta pretensa restitutione,vt sic videri possit q̃tum tempus restitutum extiterit,et infra q̃tum tempus potuerit causa et audiri et decidi in tertio fatali sine metu desertionis de quo tamen non apparet.Et ita non debuit nec debet dicta pretensa restitutio eidem Anne suffragari.

Preterea q̃uis in causa predicta conclusum extiterit Anno domini Millesimo.ccccxcij.et die decimaoctaua mensis Augusti.Non tamen reperio quod ab anno mense ⁊ die huiusmodi aliquid vel factum vel petitum aut protestatum extiterit per dictam Annam appellãtem ante Annum domini Millesimũ.ccccxciij.et diem vigesimãquartã mẽsis Octobris.Et ita fuit in ipso tertio fatali dicta Anna negligens per annum et mensem.Quo fit vt si antea deserta non extitisset dicta pretensa appellatio,saltem deserta extiterit propter hanc negligentiam,nisi forte dicatur quod post conclusionem in causa non currant fatalia.Sed istud non est verum vt voluit Bald.in dicta autenti.item si appellationem: quia est quod imputetur appellanti,scilicet ꝙ non petierit sententiam ferri a iudice,et ideo satis est in culpa.†Nam iudex non tenetur ferre sententiam nisi petatur etiam contra contumacem.l.properandum.§.et si quidem.et quod ibi Bartol.et alij.C.de iudi.l.ad peremptoriam.et quod ibi Barto.ff.eod.titu.Barto.in.l.si finita.§.iulianus.colũ. v.ff.de damno infect.in.l.consentaneum.C.quomodo ⁊ quando iud.Anto.de butri.et Panormi.in.c.j.de iudi.Si ergo non tenetur iudex iudicare nisi petatur a parte,ergo pars non impeditur facto iudicis sed suo.†Et si dicatur quod pars post conclusionem agere non possit in causa, respõdeo quod verum est respectu probationum inducendarũ.Potest tamen immo debet petere sententiam ferri a iudice nisi velit sibi negligentiam imputari, vt etiam voluit Bar.in quodam suo consilio allegato per Phili.de fran.in dicto.c.ex ratione.colum.x.versicu.secundo queritur pone quod appellans deducit iura sua et fecit omnem diligentiam ⁊c.vbi etiam idem voluit.Et idem tenet ibi domi.Preposi.colum.xvj.versicu.decima est questio ⁊c.Tenebatur ergo et debebat ipsa Anna iudicem requirere de cause expeditione ⁊ protestari ꝙ per eam non staret quominus causa terminaretur si volebat fatalia non currere.† Et non solum tenebatur ad hoc, sed etiam debebat adire superiorem,et coram eo proponere querelã,vt videtur velle Joan.andr.in dicto.c.ex ratione.scilicet quod tunc excusetur appellans quando sibi non potuit prouideri per superiorem iudicis negligentis,saltem in secundo fatali.voluit enim ꝙ licet steterit per iudicem appellationis et appellans requisiuerit eum de expeditione cause,et fecerit diligentiam et protestationes,hoc tamen sibi non sufficiat nisi adeat superiorem ipsius iudicis et per viam querele petat illum cogi,et quod als appellans non excusetur si hoc non fecerit:per text.not.in dicta.l.fina. §.illud.C.de tempo.appellatio.quia non dicitur fecisse summa ope,si non fecit id quod potuit adeundo superiorem.dicto.§.illud.Et cum hoc dicto transit Anto.de butri.in dicto.c.ex ratione.Et hoc saltem procedit vbi iudex est negligens in secundo fatali,vt in casu.quod etiam voluit Joan.de imol.in dicto.c.ex ratione.⁊ sequitur ibi Philip.de fran.colum.xij.versic.sed vlterius aduerte ad ea que dicta.supra in quinto impedimento.†Fuit igitur dicta appellatio deserta,propter quod nõ videtur ꝙ sñia per ipsum do.vicariũ ⁊ iudicem Metropolitanũ,postea lata valuerit,per id quod no.Hostien.in d.c.ex ratione.cũ quo residet glo.

in cle.si appellationem.super verbo, appellatus.de appella.quia deserta appellatione habetur acsi nunq̃ fuisset appellatuz.l.ij.in fi.C.de tempo.appella.⁊ iurisditio reuersa est ad iudicem a quo. vt not.glo.j.in.l.eos.in princ.C.de appel.⁊ deserta appellatione

14 snia firma manet.dicta aut.ei qui:† ergo sententia lata post desertionem reperitur lata a non suo iudice, et sic nulla.c.at si clerici.de iudi.quod etiam voluit Bal.in.l.fi.in prin.C.de tempo.in integ. restitu.Et hoc vt puto sine dubio procederet nisi fuisset facta illa vltima restitutio de qua supra, que q̃uis fuerit iniqua, pro eo q̃ non apparet stetisse per ipsum do.vicariū ⁊ iudicē, quomin⁹ causa terminaretur ⁊c.nec sue assertioni erat credendum. c. q̃m cōtra falsam.de proba.Tamen si ille dominus qui pro eodē de Rupe dicitur ī causa interuenisse erat reuera pcurator, vereor ne restitutio hmōi eidē de Rupe nocuerit, postq̃ ab illa non fuit appellatum.q̃uis em̄ non appareat eundē do.vicariū fuisse interpellatum de causam expediēdo, potest tamen esse q̃ sepe interpellatus extiterit forte in camera vel in domo.Et sic profecto iste articulus non est, vt mihi videtur sine dubio attento signanter q̃ prefatus Petrus de rupe citatus extiterat mandato do.vicarij processurus ⁊ procedi visurus in causa appellatiōis ad omnes ⁊ singulos actus necessarios ⁊ incūbentes vsq̃ ad sententiā diffinitiuā inclusiue, cū cōminatione q̃ al's in ipsa appellatiōis causa ad act⁹ predictos ⁊ alios incūbentes debitis ⁊ cōsuetis seruatis terminis in

15 eius cōtumaciā procederetur.† Insuper ⁊ attēto q̃ ex speciali priuilegio procedi potest in causa appellationis etiam lite non contestata ⁊ vna parte presente ⁊ instante, ⁊ altera absente.l.fi.§.illud. ⁊ quod ibi docto.C.de tempo.appella.

Ad secūdum quesitum dico ⁊ respondeo q̃ decisio illius pēdet ex his que dicta sunt super primo quesito.Nam si teneamus appellationē parte prefate Anne interiectam fuisse desertā prout ⁊ reuera deserta extitit, ⁊ illas pretensas restitutiones quas fecisse legitur idem do.vicarius aut earū altera non valuisse sed fuisse nullas aut nullam: snia diffinitiua per eū postea promulgata fuisset ⁊ esset nulla, vtpote lata ab eo q̃ propter desertionē appellationis desierat esse iudex, per ea que superius dixi.Si vero dicamus dictas restitutiones non fuisse nullas sed aliquas q̃uis iniquas, tunc dicendum esset dictam diffinitiuam sententiam post eas promulgataz non fuisse nullā: intelligo ex capite desertionis, q̃uis ex alio capite potuerit esse nulla. super quo tamen non possum secure scribere cū non viderim acta primi processus nec omnia producta in causa.

¶ Ad alia quesita respondeo prout respondit egregius vir dominus primo scribens.

Consilium. CCXLII.

De libera fratrum Minorum sepultura, ⁊ de mortuo restituendo ⁊ inferendo.

Summarium.

1 Sepulturam eligere apud aliam ecclesiā parochiani vnius parochie de iure possunt.
2 Fratres predicatores ⁊ minores habent liberam sepulturam sepeliendi qui apud illos sepulturam elegerunt.
3 Sepultura libera que sit.
4 Libera.a.um.quid significet, ⁊ an consensum alicuius admittat.
5 Testamenti instrumento certis ex causis nullo, testamentum an sit nullum.

1 Illud† certū ⁊ de iure indubitatum parochiani vnius parochie posse ⁊ de iure valere sibi eligere sepulturā apud aliā ecclesiā.c.cū sit liberum.cū mul-

2 tis simili.de sepul.† est preterea certum et indubitatū q̃ ⁊ fratres predicatores ⁊ minores habēt liberam sepulturā ⁊ ius sepeliēdi illos qui apud eos sepeliri elegerūt.

3 cle.dudū.§.hmōi quoq̃ statuto.de sepul.† Quo fit vt nō teneant funera ⁊ defunctorū hominū corpora qui apud eos sepeliri elegerunt nisi cōsuetudo aliud habeat prius deferre siue portare ad ecclesiam parochialē, sed possint recta via funera seu corpora hmōi deferre ad ecclesias, ⁊ deinde ad cemeteria eorundē fratrū: quia nō

4 essent libera sepultura si impedirentur etiam ad tempus.† Nā de significato huius verbi libera est vt non requiratur consensus alicuius.vt not.in.c.de multa.de preben.⁊ in.c.licet episcopus.eodē titu.in.vj.facit.l.procurator cui libera.ff.de procura.⁊ quod not. Bar.in.l.alia.ff.de alimē.⁊ ciba.lega.⁊ Pan.in.d.c.cū liberā.col.

5 ij.versi.sed quero de q̃stione.† Est insuper etiā certū ⁊ indubitatū q̃ licet instr̄m sumptū de testamento fuerit vel sit nulluz aut contracta alicuius vel aliquorū, vel al's certis ex causis fidem non faciat, ipsum tamen testamētū aut contractus non est nullū sine nullus, ⁊ si probari possit per testes qui ⁊ ei ⁊ in numero sufficienti interfuerunt hoc sufficit: quia aliud est testamentū seu cōtract⁹ qui seu quod ad testatorē ⁊ heredes vel ad cōtrahētes pertinet, ⁊ aliud est instrumentū quod est de pertinētibus ad notariū.Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pau.de ca.cōsi.cj.exordiente, Notādum est q̃ prefatū statutū ⁊c.⁊ post eū Alexā.de imol.in.l.seruuz filij.§.eum qui chyrographū.ff.de lega.j.⁊ Pau.de ca.cōsil.ccliij. exordiente, Si bene cōsideretur iste odoricus ⁊c.Quo fit vt esto q̃ ille qui testamentū probi quondā viri Guillielmi berne loci Valriaci sumpsisse seu recepisse dicitur fuisset tēpore receptiōis hmōi ⁊ presbyter ⁊ excōicatus, si tamē possit ⁊ valeat testamentaria dispositio huius Guillielmi pbari per testes, illa valuit ⁊ valet: et si pbetur eundē quondā Guillielmū sepulturā elegisse apud venerabilē conuentū fratrū minorū dicti loci, venerabilis vir dn̄s curat⁹ qui funus seu corpus eiusdē Guillielmi, cū ad ecclesiam parochialem dicti loci pro vltimo vale delatum extitisset, satis violenter ⁊ al's parum prudēter retulit ⁊ in cemeterio parochialis ecclesie sepeliuit, tenetur illud restituere predicto cōuentui, vna cum oblationibus ⁊ emolumētis per eum perceptis ad causam funeris huiusmodi.d.c.cum liberā.⁊ quod ibi per doct.Et ita mihi videt ⁊c.

Consilium. CCXLIII.

De interdicto recuperande possessionis in pēsione denegata solita prestari, ⁊ de possessione per recusationem amissa.

Summarium.

1 Possessorium reintegrande in annuis prestationibus propter rem aliquam debitis quo iure detur.
2 Possessione annue pensionis per recusationem, an quis possit priuari.
3 Remedium.c.reintegrāda.iij.q.j.quod remedium sit ⁊ cōtra quē soleat prestari, ad quid, ⁊ quid sufficiat ad victoriam obtinendā.⁊ nume.5.
4 Prescriptio minor quadragenaria regulariter non currit aduersus ecclesiam.
6 Probationes facte ⁊ recepte super libello inepto, an valeant.nume.9.10.
7 Libellus in petitorio etiam non expressa causa, an ⁊ q̃n valeat.
8 Libelli verba narratiua an attendēda vel conclusiua, ⁊ an sufficiat conclusionem esse aptam.
10 Acta probatoria per sentētiam latam super libelli ineptitudine, an pereant.

1 Aliquid† olim scripserint ⁊ senserint in.l.si certis ānis.C.de pac.Iaco.de are.Pe.Cy.⁊ quidā eor̄ sequaces, illud tū certū est q̃ de iure canonico datur possessoriū restituēde seu reintegrande possessiōis, seu quasi etiā iurium incorporaliū.c.querelā.⁊ quod ibi cōmuniter per omnes scribētes.de elect.c.cū ecclesia sutrina.de cau.pos.⁊ proprie.⁊ not.in.c.fi.eo.tit.quod etiam sensit Inn̄.in.c.pueniat.de cēsi.Et hoc vel maxie vel saltē pcedit in iurib⁹ ⁊ annuis pstationib⁹ q̃ facte appent respectu alicui⁹ rei.q̃d

2 etiā voluit Pan.in.d.c.pueniat.† Et priuat q̃s seu spoliat tali possessiōe p recusationē, p id q̃d no.Inn̄.Io.and.ī nouel.⁊ doc.in.d.c. q̃relā.Bal.in.c.j.col.j.ver.extra no.ti.de cōtrouer.iter vassal.⁊ episco.⁊ Ang.in.l.quēadmodū.ff.de acq.pos.Quo fit vt cū olim bn̄ficiū operariū ecclesie Tholoneñ.⁊ tā venerabilis quōdam vir dn̄s Honorat⁹ saluatoris cleric⁹ ⁊ operari⁹ eiusdē eccl'ie, q̃ sui pdecessores ī clericatu ⁊ operaria hmōi fuerint rōne ipsi⁹ operarie in possessione seu quasi pcipiēdi, leuandi, ⁊ exigēdi annis singulis a dominis priorib⁹ prioratus loci de Forcalquerio, ⁊ sup fructibus seu pbēda dicti priorat⁹ viginti sextaria annone, ⁊ viginti sextaria siliginis, ⁊ hāc pensionē soluere recusauerit venerabilis quondā vir dominus Guillielmus blayni tunc Tholonensis canonicus et prior seu prebendatus in dicto loco de Forcalquerio, competierit eidem operarie, ⁊ dicto domino Honorato ratione illius possessorium reintegrande possessionis, et conditio ex illo canone querelā.

querelam. Et ꝙuis hoc possessorium intentare potuerit venerabilis vir domi. Joan. de faya modernus clericus ꝛ operarius dicte Tholonẽsis ecclesie, ꝛ sic successor dicti quondã do. Honorati. Contra ꝛ aduersus venerabilẽ ꝛ egregiũ virum dñm Alziariũ de turre, qui obtinere dicitur canonicatũ ꝛ prioratũ seu prebendã superius mẽtionatos, ꝛ sic successorẽ dicti quõdã do. Blayni.

5 † Idẽ tamẽ do. de Faya, videtur pro ꝛ noĩe dicti ei⁹ bñficij operarie intẽtasse remediũ. c. reintegrãda. iij. q. j. quod est remediũ multũ pingue: ꝛ est speciale seu specificũ remediũ ac nouũ remediũ qđ dat cõtra quẽlibet possessorẽ, etiã nõ vitiosum ꝛ possidẽtẽ rem etiã vitio nõ affectam, ꝑ id qđ voluit gl. quã ibi approbãt Hosti. Jo. calde. Jo. de ligna. Anto. de bu. ꝛ Jo. de imol. in. c. cũ ad sedẽ. de restitu. spoli. vbi etiã amplissime ꝑ Pañ. col. ix. ver. tertio no. ex eadẽ gl. ꝙ. c. reintegrãda ꝛc. Hosti. in sum. eo. ti. §. iij. ver. sꝫ cõditiõe. ꝛ seqtur Roma. ꝛ moder. in. l. rẽ q̃ nobis. ff. de acq. pos. Archi. ꝛ Gemi. in. d. c. reintegrãda. idẽ etiã voluit Innõ. Anto. de bu. ꝛ Jo. de imo. in. c. sepe. de resti. spolia. Lap. allegatiõe. lij. Pan. de ca. i. l. ꝛ ideo. §. j. ff. de cõdi. fur. Pro quo videri põt Alexã. de imol. cõsi. lj. exordiente, Primo ꝑsuppono i hac causa itẽtatũ fuisse vltimo loco remediũ. c. reintegrãda ꝛc. in ꝑmo volu. cõsi. cxvij. exordiẽte, Uiso ꝑcessu i causa ꝛ lite ꝛc. in scđo vol. ꝛ osi. vj. in tertio volu. ꝛ i. l. naturaliter. §. nihil cõe. co. xv. ver. dicit Bar. ibi, no. ꝙ siue iteruenerit presentia siue nõ ꝛc. ff. de acq. pos. Ang. are. i. §. quadrupli. ver. sꝫ qd si sine vitio an ego habeã aliqđ remediũ. ibi, sꝫ reuerẽdissim⁹ in xp̃o pr̃ ꝛ do. do. Nicolaus sicul⁹ ꝛc. insti. de acti. ꝛ do. ꝑceptor me⁹ Petrus de supra villa. i repetitiõe. l. si de vi. in ꝑn. ff. de iudi. ꝛ ꝓbatur hoc i dicto canone reĩtegrãda, dũ ibi dr̃ ꝑ quascũq; iiustas causas, ꝛ sic ponit seu cõcedit gñale remediũ amittẽtib⁹ possessionẽ ex cã iusta, ꝛ eo maxime qꝛ ex parte ꝑsonarũ cõtra quas remediũ hmõi cõcedit loquit impsonaliter. ad qđ scđm itellectũ Pan. de cast. facit. l. si post diuortiũ. ff. solu. mat. ad idẽ bon⁹ tex. i. c. cũ eccl'ie. iij. q. ij. vbi gñaliter cõcedit tale remediũ aduersus possidẽtes res eccl'ie ꝯtra volũtatẽ rectoris. Et dat hoc remediũ nõ solũ ꝑ reintegrãda seu recuperãda possessiõe bonoꝝ mobiliũ ꝛ imobiliũ seu corpaliũ. d. c. reintegrãda. vbi dr̃, reintegrãda sunt oĩa expoliatis vel eiectis ꝛc. ꝛ in. d. c. cũ eccl'ie. vbi dr̃, cũ eccl'ie alicui⁹ epi aut possessiones vel res ꝛc. ꝛ voluit Bar. in. d. l. rẽ q̃ nobis, sed etiã ꝑ recuperãda seu reintegrãda quasi possessiõe icorporaliũ, hoc ꝓbat gñalitas dicti. c. reintegrãda. ꝛ. c. cũ eccl'ie. ꝛ est bon⁹ tex. i. c. accedẽs. le. j. vt lit. nõ cõtest. vbi hoc est de mẽte doct. ꝛ ꝓbat in. d. c. ꝙrelã. ꝛ qđ ibi doct. de elec. ꝓbat etiã ex his q̃ subtiliter disputat Bart. in. l. iij. §. vñ vi. ff. de vi ꝛ vi arma. ꝛ faciũt no. i. l. sequit. §. si viã. ff. de vsuca. Dat etiã ꝛ cõpetit hoc remediũ ꝑpetuo. vt voluit gl. fi. in. c. sollicite. de resti. spoli. vbi etiã Goffr. ꝛ Jo. and. i nouel. ad fi. qđ Jo. de imol. ibi intelligit scꝫ ꝙ nõ ꝑscribat etiã triginta annis, ꝛ in hoc differt lex canonica a ciuili q̃ spatio. xxx. annoꝝ tolleret. l. sicut. C. de ꝑscri. xxx. annoꝝ. ꝛ ita refert Jo. de imo. tenere Ant. de bu. Et hoc vel maxi

4 me vel saltẽ ꝓcedere debet in hoc casu, † qꝛ aduersus ecclesiã nõ currit regulariter ꝑscriptio minor quadragenaria. c. de quarta. ꝛ qđ ibi doct. de ꝑscrip. ꝛ aut. quas actiões. ꝛ qđ ibi doct. C. de sacrosan. eccle. ꝛ qꝛ etiã dict⁹ quondã do. Guillielm⁹ blayni, ꝛ dictã pensionẽ viginti sextarioꝝum annone, ꝛ totidẽ siliginis primo subtraxit fuit in mala fide, ꝛ cuius mala fides debuit in acquirendis nocere dictis eius canonicatui ꝛ prebende.

5 † Et sufficit ad victoriã obtinendã in dicto possessorio seu remedio dicti. c. reintegrãda ꝓbare possessionẽ antiquiorẽ agẽtis, ꝛ possessionẽ postea peruenisse ad aliũ, scilicet ad eũ qui cõuenitur etiã si nõ probetur de aliqua spoliatione aut violentia, ꝛ hoc nisi ꝓbetur ꝙ olim possessor ꝛ nunc agẽs pro possessione recuperãda seu reintegrãda possessionẽ iuste amiserit, per id qđ voluit Inno. ꝛ alij cõiter post eũ in. d. c. sepe. de restitu. spolia. ꝛ est de mẽte Inno. in. c. post electionẽ. de cõsti. preben. Lap. in dicta allegatione. lij. exordiente, Letatus sum in his que dicta sunt mihi ꝛc. Panoꝛ. in. c. si diligenti. de prescrip. ꝛ in. d. c. cum ad sedẽ. Ex quibus infero ꝙ cũ ex his que acta ꝛ producta extiterũt in processu cause cepte ꝛ pendentis indecise, per et inter prefatũ dominũ Joannem de faya ex vna parte, ꝛ dictum do. de Turri ex alia, sufficienter appareat dictum operarie beneficium ꝛ dominos clericos ꝛ operarios qui pro tempore extiterunt fuisse ratione dicte operarie ꝛ nomine illius in possessione seu quasi leuandi, percipiendi, ꝛ exigẽdi annis singulis a predecessoribus dicti domini de Turre, hoc est pro tempore obtinentibus canonicatum cum prioratu seu prebenda dicti loci de Forcalquerio dicta viginti sextaria annone ꝛ totidem ordei, ꝛ hoc de et super fructibus dictorum prioratus ꝛ prebende. Appareat q; ipsum domi. de Turri obtinuisse ꝛ obtinere canonicatum superius mentionatũ, ac illum cum predictis prioratu ꝛ prebenda tenuisse ꝛ tenere, palã infertur eum debuisse ꝛ debere condemnari ad reintegrandum dictum operarie beneficium, ꝛ ipsum domi. de Faya nomine eiusdẽ operarie.

6 † Nisi forte opponatur ex aduerso prout oppositum reperio in quadam schedula exordiente, Certũ est de iure ꝛc. parte dicti do. de Turri in hac causa producta ꝛ inserta. fo. cxxv. scilicet ꝙ probatiões facte per dictũ quondã do. Saluatoris in antiquo processu, ꝛ presertim super possessione seu quasi recipiendi ꝛ exigendi dictã annuã pẽsionem, ideo nõ valuerint nec valeant: qꝛ facte extiterũt ꝛ recepte super libello inepto. Pro quo allegatur qđ not. Angel. ꝛ quidã alij in. l. si patronus libertam. ff. de iureiuran. Bald. in. l. penul. ff. de insti. ꝛ in. et. l. per diuersas. C. manda. Sed hoc non obstat. Tum qꝛ si bene attẽdatur ad libellum olim oblatũ parte dicti domi. Saluatoris, ille profecto de iure procedebat, nõ quidem in possessorio sed in petitorio.

7 † Et hoc pro eo qꝛ allegabatur possessio tẽporis de cuius initio aut contrario memoria nõ existebat: ꝛ cõcludebatur, vt cõdemnaretur reus ad dãdũ ꝛ soluẽdum ꝛc. ꝛ ꝙ ipso casu procederet libellus in petitorio etiam nõ expressa causa ꝛc. videatur Bar. in. l. cũ de in rem verso. ff. de vsur. Panoꝛ. ꝛ alij scribentes in. d. c. peruenit. de censi. De alijs vero intermedijs scilicet ꝙ diceretur in dicto libello eundẽ domi. Saluatoris, ꝛ ipsum operarie beneficiũ esse in possessione percipiẽdi predictã pensionẽ ꝛ solutionẽ illius fuisse denegatã, ꝛ sic cõtrarie parũ erat curãdum, per id qđ ponit Ang. are. in. §. omniũ. versi. ꝛ tene menti perpetuo ꝙ ad duo semper in libello est aduertendũ. primo ad mediũ ꝛc. institu. de actio. ꝛ quod plenissime ponit Andr. sicu. cõsil. xxxviij. exordiente, Preclare scripsit psalmista celebris, prope est dñs inuocãtibus eũ. col. xvj. ver.

8 † item subdit postea dicta do. Petrina, in secũda parte, vbi libellũ debere attendi penes conclusionẽ. Pro quo allegat multos tex. ꝛ multos doct. a quorũ trãscriptiõe supersedeo ne lõgior fiam, ꝛ qꝛ possunt ibi videri. Potest etiã videri Ange. cõsi. xxxvj. exordiente, In dei nomine ꝛ sue matris virginis gloriose amẽ, pro decisiõe quesitorũ premitto ꝛc. col. ij. versi. secũdo premitto ꝙ in libellis verba narratiua nõ respiciũtur, sed solum cõclusiua ꝛ si cõclusio apta sit sufficit ꝛc. Pau. de cast. consi. vj. versi. nec obstat ꝙ in narratione dixerunt ꝛc. ꝛ alij in alijs locis.

9 † Tum ꝛ qꝛ esto citra preiudiciũ veritatis ꝙ dictus libellus fuerit nullus vel ineptus, nõ propterea infertur ꝙ attestationes super eo recepte fuerint nulle. Pro quo cõtra Ange. et ad impugnationẽ eius quod ipse, immo ante eum Bal. eius germanus dicit in. d. l. si patronus libertũ. allego Hosti. Anto. de but. et Panoꝛ. in. c. causam. le. j. de testi. ꝛ Alex. de imol. limitando dictũ Bal. in addi. eius in. l. ij. colũ. iij. super verbo, pereunt. C. de fruc. ꝛ litiũ expen. vbi dicit dictũ Bal. dicẽtis ꝙ si quis absoluitur propter ineptã petitionẽ, etiã si lis erat cõtestata omnia acta pereũt, debere intelligi de actis ordinarijs, ꝛ secus esse in ꝓbatorijs. Pro quo allegat Hosti. Anto. de but. ꝛ Panoꝛ. in. d. c. causam. Idem etiam Alexã. de imol. in. l. ij. col. ix. versi. secunda cõclusio. ibi, acta

10 vero probatoria. C. de eden. † etiam dicit acta probatoria per sententiam latam super ineptitudine libelli non perire, ꝛ respondet ad dictum Bal. in dicta. l. si patronus libertam. quod illud debet intelligi ꝙ probationes facte super libello inepto non valent, scilicet quoad hunc effectum vt possit ferri sententia in illa instãtia contra reum. c. examinata. et quod ibi docto. de iudi. et Bald. in repetitione paduana. l. edita. colum. xij. C. de edend. Sed quoad aliam instantiam in qua produceretur libellus aptus valebunt probationes. Et ita procedit dictum Hostien. Anto. de butri. et Panormi. in dicto. c. causam. de testib. Ualuerunt ergo et valent probationes recepte super dicto libello, et per eas sufficienter apparet dictum operarie beneficium ac pro ꝛ nomine illius dominos operarios fuisse in possessione seu quasi percipiendi ꝛ exigendi predictam pẽsionem a predecessoribus huius domini de Turri ꝛ illam fuisse subtractam per dictum quondam do. Blayni.

Reliqua vero contenta in libello dato in hac causa parte dicti domini de Faya sufficiẽter probantur. Et quidem contenta in primo, secundo, tertio, et quarto articuls per confessionem partis aduerse. Cõtenta vero in quinto octauo ꝛ nono probantur sufficienter, tam per literas inhibitorias et citatorias parte dicti domini de Turri ab hac venerabili sede contra ipsum dominum de Faya impetratas, obtentas, ꝛ etiã executas, et deinde in hac causa ꝓductas: ꝛ contẽta in illis parte ipsi⁹ do. de Faya, quaten⁹ ꝓ eo faciebãt acceptata, vt apparet. fo. ꝓcessus. xlix. ꝛ seq. in prin. ꝙ per dictũ ꝓcessuꝫ antiquũ etiã parte ipsius do. de Turri in hac causa productũ. Et ꝓpter quem obtinuit idẽ de Turri literas inhibitorias. Contenta in sexto articulo probãtur confessione partis. Cõtenta in septimo per ꝓcessum antiquũ. Quo ad contenta in. xj. ꝓbãtur sufficiẽter per confessionem factam in respõdendo ad duodecimũ. xiij. xiiij. xv. ꝛ vicesimũ. Apparet enim per confessionẽ huiusmodi eundem do. de Turri, fuisse ꝛ esse canonicũ ꝛ tenuisse prioratũ ꝛ prebendas predi

ctos, ac fructus prioratus seu prebẽde hmõi percepisse ↄ percipere ↄ pensionem nõ soluisse nec soluere. Non fuit autẽ nec est necessariũ probare ꝙ predictum operarie beneficiũ, ↄ pro tẽpore operarius a dicta possessione seu quasi ceciderint vel eam perdiderint ex iusta causa, postꝙ̃ probata est possessio anterior. Sed eidẽ do. de Turri incumbebat probare ꝙ ex iusta causa ab illa ciciderint: qꝛ pro dicta eoꝝ possessione presumitur ꝙ illa fuerit magis iusta. c. licet causam. de proba. Pro quo videri poterit Innõ. in d. c. post electionẽ. de conces. preben. ↄ Lap. allegatione. lij. Inno. et alij in d. c. sepe. Panor. in d. c. si diligenti. de prescrip. cum hoc quod voluit Bald. in. l. penul. versi. ↄ not. ꝙ ille qui probat possessionem. C. si a non competen. iudi. argu. l. si coloni. C. de agricol. ↄ censi. et quod ponit Bartho. sozi. in. d. l. rem que nobis. in. vij. q. Contenta vero in. xvj. ↄ tribus seq. probãtur ad sufficientiã per literas seu instrumentum collationis dictorum beneficiorum clericatus et operarie ac missionis in possessionem eorundem. Insuper et per literas seu instrumentum approbationis ↄ confirmationis, collationis huiusmodi in causa productas per dictum de Faya. Non remanet ergo nisi vt feratur sententia pro dicto eius operarie beneficio, ↄ eo quod puto de iure faciendum sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CCXLIIII.

☞ De fideiussoribus tutoris pupilli, non gaudentibus beneficio epistole diui Adriani.

Summarium.

1 ☞ Fideiussores tutoris impuberis, an gaudeant beneficio epistole diui Adriani. l. si. C. de consti. pecu.

2 Fideiussores quando prius conueniãtur ꝙ̃ debitor principalis, ↄ an possint renũtiare iuri de creditoribus prius conueniendis.

1 Quamuis† plures fideiussores possint ex beneficio epistole diui Adriani, si tamen ipsi omnes soluẽdo existant tẽpore litis cõtestate petere cogi creditorẽ apud quẽ fideiusserũt, vt a singulis partem petat non totum ab vno. §. si plures. versic. sed ex epistola diui Adriani. l. si. C. de cõstitu. pecu. ↄ. l. inter fideiussores. ff. de fideiusso. hoc tamẽ fallit in fideiussoribus vnius tutoris impuberis: quia priuilegio minoris potest ipse olim impubes eligere quem voluerit ex multis fideiussoribus sui quondam tutoris. l. fin. in prin. ↄ versi. pupillo vero agente ↄc. ff. rem pupil. sal. fo. quod etiam voluit glo. ↄ docto. in d. §. si plures. Non obstat. l. pupillus. ff. de tute. ↄ ratio. distrahen. per quam probari videtur ꝙ etiam fideiussores tutorum gaudeant dicto beneficio. Quoniam respondeo ꝙ illa. l. secundum Bartol. in. d. l. fina. ff. rem pupil. sal. fo. loquitur in pluribus fideiussoribus, non quidem vnius tutoris sed plurium tutorum. Ego autem loquor in pluribus fideiussoribus vnius tutoris. Quo fit vt nobiles viri Petrus, Joannes, et Andreas serratoris filij et heredes nobilis quondam viri Bertrandi serratoris de Salone, ↄ quorum tutela decreta fuit ↄ concessa venerabili quondam viro magistro Joanni de monticello eorũ vitrico possint ↄ valeãt experiri insolidũ contra eũ quẽ elegerint ex honorabilibus viris Mathelino raynaudi apothecario, ↄ Stephano vasseroti mercatore ↄ reuẽditore dicti magistri de Mõticello fideiussoribus: ↄ petere ab illo rõnem reddi ↄ reliqua cõsignari seu

2 solui. d. l. fina. ff. rem pupil. sal. fo. † qui etiam opponere nõ poterit ꝙ prius cõueniatur ↄ discutiatur idem de Mõticello principalis. auẽ. de fideiusso. §. j. colla. j. ↄ transumptiue in auẽ. presente. C. de fideiusso. Quoniã respõdeo ꝙ vt legitur in instrumento decrete tutele ↄ fideiussionis seu promissionis dictorum fideiussorum, ipsi renuntiauerunt huic iuri, quod facere potuerunt. l. si quis in conscribendo. C. de pacẽ. not. Bald. ↄ multi in dicta autenti. presente. Et ita mihi videtur breuiter ↄ succincte sub correctione ↄc.

Consilium. CCXLV.

☞ De donationibus inter virum ↄ vxorem.

Summarium.

1 ☞ Coniuges matrimonium cõtrahentes, an possint sibi adinuicem donare, ↄ quas donationes facere possint.

2 Donationes inter coniuges que sint concesse, ↄ que prohibite.

3 Donatio simplex inter coniuges an firmetur iuramento, itẽ ↄ an morte confirmetur.

4 Contra bonos mores esse quibus modis dicatur.

5 Uxor an possit donare de rebus dotalibus absente marito, ↄ si donauerit an possit contrauenire etiam si iurauerit.

6 Dominiũ an trãsferatur ex solo titulo venditionis aut donationis vel alio contractu.

7 Constitutio precarij quando nihil operatur nec transferat possessionem neqꝫ dominium.

Ponitur i facto ꝙ dudum fuit matrimoniũ cõtractum per verba de presenti, ↄ deinde carnali copula cõsummatũ per ↄ inter honorabilem virum Antoniũ borgesij mercatorẽ habitatorẽ Carpẽ. ex vna parte. Et honestã mulierẽ Alisiam de crane tũc relictã honorabilis quondã viri Guillielmi de crane ex alia. Quodqꝫ cõtẽplatione matrimonij hmõi, ↄ pro oneribus illius facilius supportandis eadẽ Alisia dedit, cõstituit, ↄ assignauit in dotẽ ↄ pro dote suiipsius eidẽ Borgesij omnia vniuersa et singula bona sua mobilia ↄ immobilia, iura ↄ actiones, tũc presentia ↄ futura, ac presentes ↄ futuras: ↄ ꝙ eorũ possessionẽ, realẽ, actualẽ, ↄ corporalẽ apprehendit ↄ adeptus est prefatus Borgesij. Item'ↄ ꝙ tẽpore contracti matrimonij hmõi fuerũt per prefatos Antonium borgesij ↄ Alisiã sibi inuicẽ seu mutue ↄ vicissim facte donatiões per dictã videlicet Alisiã eidẽ Borgesij de media parte boꝝ reꝝ ↄ iuriũ predictarũ: sub cõditione tamẽ si cõtingeret eandem Alisiã ab humanis decedere ante ipsum Borgesij: ↄ p ipsum Borgesij ipsi Alisie de certa pecunie summa si ipse primo ab humanis decederet. Deinde vero ↄ post premissa ↄ cõstante matrimonio superius mẽtionato, ac etiaꝫ absente ↄ inscio dicto Antonio borgesij eius viro eadẽ Alisia donauit donatione pura mera ↄ simplici, vt dicitur omnia vniuersa ↄ singula bona sua, quibusdã exceptis, honorabili quondã viro Jacobo vialis tũc presenti, acceptanti ↄc. Post hec Anno videlicet dñi Millesimo. cccc. xciij. ↄ die xij. mensis Martij, pfata Alisia pri9 facta cõmemoratione donatiõis dimidie partis de qua supra, voluit ꝙ de donatiõe hmõi facta vt ibi referebaẽ, immo magis collata post mortẽ ipsius Alisie fieret tũc donatio inter viuos, ↄ illã met medietatẽ omniũ bonoꝝ suoꝝ donauit ↄ remisit pure, simpliciter, ↄ absqꝫ aliquali cõditiõe donatione pura ↄc. que fit ↄ fieri dicitur inter viuos pfato Antonio borgesij tũc psenti: reuocauitqꝫ ↄ cassauit donationẽ factã dicto Jacobo vialis. Successu tẽporis vita functi sunt ↄ ab hũanis sine liberis decesserũt pfati Antoni9 borgesij ↄ Alisia, dictus vero Antoni9 primo ↄ deĩde pfata Alisia. Et qꝛ iter liberos ↄ heredes dicti quõdã Jacobi vialis initẽtes dõationi facte ipsi quõdã Jacobo eorũ pri de qua supra, ↄ venerabilẽ virũ magistrũ Martinũ de bertortio, ac nobilẽ ↄ honestã mulierẽ Mariã de villanoua giuges ↄ donatarios dicti quõdã Borgesij innitẽtes donatiõi seu donationib9 factis pfato Borgesij de quib9 supra mota est ↄ pẽdet cõtrouersia. ¶ Quesitũ est que ex donationibus huiusmodi fuerit ↄ sit potior seu de iure validior.

Christi noĩe iuocato. Ui so casu de quo supra, ↄ instrũmẽtis mrĩmonij ↄ donationũ i eo mẽtionatarũ vna cũ q̃sito ex casu hmõi elicito. Dico ↄ rñdeo sub correctiõe cuiuslibet melius sentiẽtis, ꝙ dõatio seu dõatiões facte dicto Borgesij fuerit ↄ sint de iure validiores, ↄ ꝙ heredes dicti Jacobi vialis nõ possint in vim dicte donatiõis facte eoꝝ quõdã pri auocare

1 bõa donata. † Pro cui9 dicti faciliori ostẽsiõe pmitto nulli eẽ dubiũ qn cõiuges dũ mrĩmoniũ cõtrahũt possint sibi mutuo ↄ vicissim facere donationes, ↄ pacisci ꝙ maritus supstes lucretur dotẽ aut partẽ dotis: vxor vero si supstes extiterit partẽ bonoꝝ viri aut aliquã pecuniariã summã vel rẽ aliã, put cõuenerãt. Pro quo allegasse sufficiat quod habetur in. l. si constãte. §. pactis. ↄ in. l. fin. §. si igitur. ibi, ↄ si quidẽ hoc fuerit expressum. C. de dona. propter nuptias. ↄ quod p casu nostro habetur in. l. vnica. §. illo pculdubio. C. de rei vxo. actio. ↄ quod per illum tex. not. Hosti. Jo. and. in no

2 uel. ↄ domi. Preposi. in. c. fina. de donatio. inter vir. ↄ vxo. † Preterea hec donatio non fuit donatio simplex, sed vt videtur remuneratiua: quia prefati Antonius borgesij et Alisia sibi mutuo ↄ vicissim donauerunt, quilibet videlicet si primo moreretur, vt patet in casu. Non fuit ergo donatio simplex que prohibita est inter virũ

inter vir. & vxorē. d.l.fi.§.simplices etenī donatiões.C.de dona.añ nup.sed fuit donatio ob cām.vel pmissio facta ex honesta cā,p id qḋ ponit Oldra.cōsi.cxxxix.exordiēte,Ad habendum aliqualem notitiam.col.ij.versi.secundu; erit in quam speciē contractus &c. Ioan.and.in addi.Specu.tit.de instru.edi.§.porro.versi.itē nota.in magna addi.versi.& fuit etiaz alia questio &c.Albe.Salice.& doct.in.l.fi.C.de pact.Roma.in.l.aquilius.ff.de dona.Alexā.de imol.consil.lxxxij.in secundo volumine.do.Iason may.in.l.licet inter priuatos.col.v.ver.secūdo habes diligēter notare ex glos.&c. C.de pac.& in.l.si pater puelle.col.j.versi.secundo per istam.l.&c.C. de inoffi.testa.& Ange.consil.clxxxj.incipiēte, In dei nomine &c. Visis instrumentis predictis.colum.x.versi.venio ad tertium, et alijs in alijs locis.

3 † Premitto insuper q̄ alia donatio pura tamen & simplex quam eidez Antonio borgesij fecisse legitur eadem Alisia de dicta medietate Anno predicto millesimo.cccclxxxij.& die.xij.mensis Martij. Non potuit nec potest ex eo impugnari qḋ fuerit simplex & facta extiterit inter cōiuges. Tum q: in ea fuit prestitum iuramentum per dictaz Alisiam per quod fuit donatio huiusmodi confirmata scḋm opinionē magis cōem quam sequutus est Barto.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiusso.& in.l. seius & augerius.ad fi.ff.ad leg.fal. et hec opinio fuit originaliter Guil.de cu.in.l.sed & si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiurā. quem sequutus est Ioā.de imol.in sua solenni repetitione.c.cum contingat.in vltimo membro.eodem ti.& in.l.si quis inquilinos. §.vltimo.ff.de lega.j.vbi etiam dicit se ita consuluisse Pet.de ancha.consil.cccviij.exordiente, Nulli dubium qḋ dos potest cōstitui &c.Fran.de are.cōsi.lxxiiij.exordiente, Diligēter & mature cōsideratis &c.versi.ad scḋm igitur venio &c.Vbi etiam dicit istā opinionem esse communem,& q̄ Federicus illam tenuit.cōsi.cxxxvij. per not.in.c.q̄uis pactum.de pac.in.vj.& per subtilem rationē: q: si donatio inter virū & vxo.esset cōtra bonos mores, illa nō confirmaretur morte testatoris,& haberet perpetuā prohibitionis causam.l.generaliter.&.l.si plagij.ff.de verbo.oblig sed donatio hmōi cōfirmatur morte donatoris.l.donationes.cū suis simili.C.de dona.inter virū & vxo.l.cum is status.§.j.&.§.ait oratio.ff.eo tit.datur ergo intelligi q̄ donatio huiusmodi nō est contra bonos mores saltem naturales. 4 Naturales autem ideo dico, † quia aliquid esse cōtra bonos mores dicitur multipliciter ſm Bal.in.l.pactū quod datali.C.de colla.& hac ratione idē, scz q̄ donatio huiusmodi firmetur iuramento, sentit Bal.in.l.cum multe.C.de dona.ante nup.Panor.in.d.c.cum contingat.& in.d.c.fi.de dona.inter virum & vxo.vbi etiam dicit istam opinionem cōiter teneri per doc. quam prout refert etiam sequutus est Ioā.de ligna.in cle.ne Romani.de iureiur.illā etiam sequutus est Alexan.de imol.multos referens.cōsi.clvij.exordiente, Viso instrumento donationis.col. penulti.in secundo volu.vbi etiam dicit istam opinionem esse magis veram et magis communem.

5 † Premitto insuper qḋ donatio facta dicto quōdā Iacobo vialis de iure nō valuit, saltem quatenus cōcernebat preiudiciū dicti quōdā Borgesij tūc absentis & nō cōsentientis,& apud quem erat dñium rerum dotalium.l.si predium.& quod ibi per Odoffre.Cy.& alios.C.de iu.do.&.l.doce ancillam.cum suis simili.C.de reivendi. Et videt eandē Alisiam potuisse cōtrauenire etiam si iurauerit, prout & cōtrauenit illā reuocando & cassando &c.l.nō dubiū.C.de legi.l.quemadmoduz.C.de agrico.& censi.lib.x.& quod not.doc.in.l.post mortem.ff.de adop. iūcta.l.vnica.§.& cū lex.cū suis simili.C.de rei vxo.actio. Et esto q̄ donatio predicta facta dicto Vialis valuisset, quatenus cōcernebat preiudicium eiusdem Alisie vt sic soluto matrimonio nō posset cōtrauenire, per id quod not.glos.in.l.si constante.C.de dona. quam sequuntur aliqui doc.in dicta.l.si prediū. Hoc tamen nō videnť obfuisse prefato Borgesij seu donationi sibi facte nec dictis eius cessionarijs, pro eo q: donatio eidem Antonio facta statim valuit propter dictum iuramentum,& videtur qḋ cum tempore sibi facte donationis idez Antonius teneret & possideret bona iure dotis, ceperit tenere & possidere bona huiusmodi sua erāt ex tit.& causa dotis.d.l.doce ancillā.&.l.si predium.post donationē huiusmodi sua extiterint,& ad eū pertinuerint ti.donationis.arg.§.vendite.§.interdum.insti.de re.diui. Et hec impedierunt ne soluto matrimonio per mortem viri bona dotalia ipso iure vel ipso facto reuerterentur ad dictam Alisiaz pro parte donata, prout alias fieri solet.l.in rebus.in principio.C.de iu.do.& quod not.Bart.& Bal. in.l.et si dotis.C.co.titu. Et sic non videtur donatio facta prefato quondam Vialis potuisse confirmari propter superuenictiam et confirmationem iuris dicte Alisie: quia bona donata seu illorum dominium non est ad eam reuersum pro illa dimidia parte. Nec videtur obstare q̄ donatio facta eidem quondam Vialis videatur precessisse donationem puram & simplicem factā prefato Borgesij. Cum quia esto qḋ donatio facta eidē Vialis precesserit donationem secundo loco factam dicto quōdam Borgesij, nō tamē precessit donationē factaz eidē Borgesij in cōtractu matrimonij que propter sublationem cōditionis de qua in ea factam in secunda donatione videtur remansisse simplex & pura,& vt talis valuisse & valere, per id quod not.Cy.& Albe.in.l.si plures.C.de cōdi.inser. vbi etiam Bal.prope finez. Tū & quia esto q̄ donatio facta dicto Vialis fuisset simpliciter prior: quia tamen bona donata censenť fuisse pure tradita eidem quōdam Borgesij penes quē existebāt videtur ipse in bonis huiusmodi potius ius habuisse q̄ idē Vialis.l.quotiens.& quod ibi doct.C.de reivendi.in duobus enī pretēdentibus habere causam onerosam, vel etiam lucratiuaz ab eodē ille prefertur cui prius fuit res tradita illi qui pri⁹ titulū habuit. 6 dicta.l.quotiens.& huius dicti ratio est, † quia ex solo titulo vēditionis aut donationis vel alio cōtractu nō transfertur regulariter dñium nec aliquod ius in re vendita vel donata, vel al's deducta in cōtractum.l.penult.C.de reivendi.quod procedit etiam si esset vēditio vniuersalis.l.qui tibi hereditatem.C.de heredi.vel actio. vēdi.&.l.qui tibi.C.de his q a nō domi.manumittū. facit qḋ not. glo.in.l.j.in prin.ff.de vsuca.pro do.Io.de imol.i.l.stipulatio hoc modo cōcepta.ff.de verb.obli.& do.Iason may.in.l.si sorori.C.de iu.delibe. Requiritur ergo traditio rei vel possessionis ad trāsferendum dñium.l.traditionibus.C.de pac. Ex quo infertur q̄ ille cui prius traditur ,ppter titulum precedētem efficitur dñs,& prefertur alteri habenti titulū priorem. Et hanc rationem assignat glo.& doc.cōmuniter in.d.l.quotiens.& Panor.cōsi.xcij.exordiente, Quo ad primum dubium &c.col.ix.

7 † Nec opponant & dicant aduersarij q̄ predicta ,pcederent nisi prefata quōdam Alisia tpe per eā facte donationis dicto Iacobo vialis ipsa cōstituisset se tenere & possidere precario noīe eiusdez Iacobi vialis bona sibi donata, sed cū vt in instrumento donationis hmōi cōtineri crediť ipsa sic se tenere & possidere cōstituerit, cēseť ipsa Alisia extūc bona donata ipsi Iacobo tradidisse,& cōsequenter in eū trāstulisse possessionem & dñium.l.certe.§.j.ver.,ppie possidere video &c.ff.de precario.& qḋ per illum text.voluit Bart.in.l.ab emptione.circa fi.ff.de pac.& sequiť Bal.in.c.itē inuestitura.de natu.feu. Pro quo videatur qḋ not.in.l.q̄uis.§.si cōductor.l.qḋ meo.in prin.&.l.interduz. in prin.ff.de acqui.pos.Bal.in.l.j.q.ij.C.quā lice.ab emptio.discede.& post glo.in.l.quedā.ff.de re.vēdi. Qm̄ respōdeo q̄ hoc nō obstat: q: ad hoc q̄ per cōstitutionē precarij vel cōstitutū trāsferatur possessio, et cōsequēter dñium, opus est q̄ cōstituens tēpore cōstistutionis vel cōstituti possideat rez seu res quas se tenere nomine alicuius aut precario noīe illius cōstituti illas possideat, al's nihil operaretur cōstitutum aut cōstitutio precarij, per id qḋ not.Alberi.in.l.j.C.de dona.Ange.in.d.l.q̄uis.§.si cōductor.& in.l.ij.C.de acqui.pos.And.sicu.cōsil.xlj.exordiente, Illud afferā in medium. col.vj.versi.& si quispiā opponat &c.in prima parte.& Ange.are.in §.actionum.in materia emptionis & vēditionis.institu.de actio. Sed in casu de quo queriť nec possessio nec dñiū bonorū donatorū erāt penes ipsam Alisiā tēpore facte donationis dicti Vialis, sed penes dictū Borgesij maritū, non ergo potuit ipsa Alisia possessionem & dñiū bonorū huiusmodi per cōstitutionem precarij aut cōstitutum, vel etiam per retentionē vsusfructus transferre in dictum Vialis,& merito: quia nec hoc facere potuisset per realem et corporalem traditionem bonorum donatorum: quia nemo plus iuris &c.l.traditio.ff.de acqr.re.do.c.gratia.j.q.j.&.q.vij.c.dagbertum. Que dixerim sub correctione &c.

Cōsilium. CCXLVI.

De donationib⁹, Et de immensa donatione reuocanda vsq; ad legitimam.

Summarium.

1 Dotare filiam officium est paternum.
2 Patre viuente filius an habeat aliquod ius in legitima.
3 Donatio immensa in vnum ex liberis collata an possit per alios vsq; ad legitimam reuocari.
4 Supplementum legitime quanto tempore prescribatur & eius actio.
5 Actio conditionis ex lege spatio.xxx.annoruz prescribitur, & an

etiam petitio hereditatis.
6 Abuti re sua cui permissum.
7 Donatio ob causam insinuatione an indigeat.
8 Donatores an videantur p̄ iuramētum renūtiasse insinuationi.
9 Hereditatis petitio et publiciana an dentur contra titulo possidentem.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte venerabilis ac proborum virorum dñi Pontij p̄sbyteri, Antonij ⁊ Petri boneti fratrum, Elipdis, Claudie, Joanne ⁊ Francesie eorum sororum, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico ⁊ respondeo ad dubia huiusmodi, prout infra. Et primo ad primū ꝙ donatio, immo verius dotis constitutio, quā fecisse legitur prouidus quondam vir Joannes de arzalerio, pro et nomine Margarete eius filie Andree de pinu tunc presenti ⁊c. Et hoc de Anno domini. M.cccc.xxj. Fuit ⁊ est valida.

1 † Eo maxime ꝗ officium paternum est dotare filiam. l. qui liberos. ff. de ritu nup. et. l. fina. C. de do. p̄mis. Nisi forte quis dixerit quod illa fuerit excessiua, pro eo quia facta fuit de omnibus bonis excepto vsufructu, et qđ quindecim libre constitute in dotē, ⁊ pro dote Alaysie alterius eiusdem Joānis filie prouido viro Guillielmo de lesclose, nō sufficiebant ad legitimam eiusdē Alaysie que erat dimidia pars trientis seu sexta pars omnium bonorum dicti Joannis. aut. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in aut. nouissima. C. de inoffi. testa.

2 † Sed hoc non obstat: quia esto qđ dicte quindecim libre non suffecissent ad dictam legitimam, non tamē ex hoc impediebatur validitas predicte constitutionis, nec poterat eadem Alaysia de hoc conqueri nec petere supplementum legitime viuente dicto Joanne de arzalerio eius patre: quia viuente eo nullum ius habebat p̄fata Alaysia in legitima. l. j. §. si impuberi. ff. de colla. bono. ⁊ quod habet in aut. de nup. §. si que mulieri. colla. iiij. in. l. statius florus. §. cornelio felici. ff. de iu. fisci. ⁊ in. l. vxorem. C. de dona. inter virum ⁊ vxorem. quod etiam voluit Bart. in. l. fina. ff. de agnoscen. libe. Albe. in dicta aut. nouissima. col. penulti. Panor. in. c. Raynutius. ad fi. de testa. Barto. ⁊ docto. in aut. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. ⁊ Alexan. de imol. in. l. si cum dotem. colū. viij. ff. soluto matrimonio. Fateor tamē quod si dicte quindecim libre cōstitute in dotem, ⁊ pro dote prefate Alaysie nō ascendissent ad valorem sexte partis bonorum dicti Joānis patris,

3 † ⁊ sic fuisset cōstitutio predicta inofficiosa, potuisset ipsa Alaysia post mortem patris petere supplementum. aut. vnde ⁊ si parens. C. de inoffi. testa. ⁊ quod habetur in. l. si totas. et. l. si liqueat. C. de inoffi. dona. et quod not. docto. in. l. j. C. eo. titu. Et sic per iura que loquuntur de inofficiosis donationibus habito respectu ad dictam Margaretam pro qua fuit dos constituta, et que in ea habuit causam lucratiuā. l. fina. § j. ibi, quia intelligitur ex donatione aliquid peruenisse. ff. que in frau. credi. quod etiam voluit Bald. in. l. fi. C. de do. promis. et alij in alijs locis, ꝗuis Andreas de pinu eius vir in ea habuerit titulum onerosum. l. ex promissione. ff. de actio. ⁊ obliga. et. l. j. C. de imponen. lucrati. descrip. vel poterat peti dictū supplemētū, per id qđ habetur in. l. vnica. C. de inoffi. doti. scđm intellectum Placē. ⁊ sequa. de quo plene domi. Constan. de bar. in suo tracta. iuris do. §. sexto videre congruit. et se.

4 † Sed nisi supplemētum huiusmodi petitum extiterit parte dicte Alaysie vel suorum heredum infra triginta annos a morte ⁊ decessu prefati quondā Joannis patris, videretur fuisse prescriptum. Et hoc siue dicamus quod pro supplemento legitime competit conditio ex lege, p̄ut voluit glo. in. l. omnimodo. in verbo, exigere, et quod Rayne. C. de inoffi. testa. Bal. in. l. si quis in suo. et Salice. in. l. scimus. C. eo. tit. ⁊ Ange. in. l. papinianus. §. si conditioni. colum. j. ff. de inoffi. testa.

5 † Quia huic actioni prescribitur spacio triginta annorum. l. receptitia. C. de constitu. pecu. l. sicut. et. l. omnes. cum simili. C. de prescrip. xxx. annorum. siue dicamus ꝙ pro supplemēto huiusmodi detur petitio hereditatis, vt voluit Bald. in. l. non est. C. famil. erciscun. ⁊ in repetitione. l. pater filium. ver. quero ergo. ff. de inoffi. testa. post Godoffre. in dicta. l. omnimodo. quia illa tollitur spacio triginta annorum. l. hereditatis. et quod ibi not. per glos. ⁊ docto. C. de inoffi. testa. quinimo etiam aliquando tollitur in omni tempore, scilicet quando datur contra titulo possidentem. l. hereditatem. C. in quibus cau. cessat longi tempo. prescrip. Siue dicamus vt predixi quod cōtra dictū de Pinu competierit remediū introductū p. l. vnicā. C. de inoffi. doti. Nā cū illa data extiterit ad exemplum querele inofficiosi testamenti, et querele inofficiose dotis. d. l. vnica. C. de inoffi. doti. videt ei prescribi spacio quinquennij argu. l. fina. C. de inoffi. dona. vel saltem et procul omni dubio spacio triginta annorum. l. receptitia. l. sicut. ⁊ l. omnes. superius allegatis.

6 † Ad secundum quesitum dico et respondeo quod donatio de qua ibi, que licet, vcʒ facta fuit per prefatos Andream de pinu et Margaretam eius vxorē, Catherine lesclose eiusdem Margarete nepti valuit de iure communi, et valet: quia quilibet est moderator et arbiter rei sue. l. in re mādata. C. manda. l. dudum. C. de contrahen. emptio. et venditio. l. polla. C. de his qui. vt indig. et. c. de his ad fi. de sepult. Et est adeo quilibet rei sue moderator, ⁊ arbiter, vt etiā illa abuti possit. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. heredi. quod etiam voluit Jaco. rebuf. in. l. j. C. de fun. patri. lib. xj. Et hoc maxime procedit ⁊ procedere debet in donatione in qua est pro ratione voluntas. l. j. ff. de dona. Et quia licet in promissionibus regulariter requiratur causa, al's agēti ex promissione obstat doli exceptio. l. pure. §. circa. ff. de doli excep. hoc tamen fallit agenti ex donatione, pro eo quia vt predixi in ea est pro ratione voluntas. Et per hoc patet respōsum ad tertium quesitum, scʒ ꝙ pactum de quo ibi valuerit, ⁊ quod in vim illius debuerunt bona peruenire ad dictā Catherinā postꝗ̄ supponitur dictos Andream et Margaretam coniuges liberos non procreasse, et sic conditionem dicto pacto adiectam fuisse purificatam, et consequenter dispositionem conditionalem seu pactum ipsum sortitum esse effectum. l. cedere diem. ff. de verb. signi. l. pecuniā. ff. si certum petatur. et. l. qui heredi. §. fi. cum suis simili. ff. de condi. ⁊ demonstra.

Ad quartū dico et respōdeo ꝙ postꝗ̄ supponitur illos de quibus ibi, hoc est Andream de pinu, Margaretam de arzalerio, Petrum de mariacho, ⁊ Catherinam de lesclose non habuisse liberos, ipsi potuerūt bona eorū donare Hylario boneti et Ludouice de mariacho, de quibus ibi, et hoc per iura superius allegata, et per que vt predixi probat quēlibet esse moderatorem et arbitrum rei sue. Nec obstat qđ donatio huiusmodi insinuata nō extiterit. Tum quia vt puto valor bonorum donatorum non excedebat in personam cuiuslibet ex donatoribus valorem quingentorum aureorum. Et sic nō obstat. l. penulti. C. de dona. et quod not. glo. et doc. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle.

7 † Tum ⁊ quia dicta donatio nō fuit donatio simplex: sed ob causam vt patet ex illius tenore ac pactis ⁊ cōuentionibus de quibus in ea que propterea insinuatione non indiget, per ea que not. doc. in. l. aquilius regulus. ff. de dona. et in multis alijs locis.

8 † Tū quia tam per iuramentum ꝗ̄ alia videntur ipsi donatores renuntiasse insinuationi quod facere potuerant, vt voluit Joan. and. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. in vlti. addi. quam sequit Joan. de imol. in repeti. c. cum contingat. in ✳ mēbro. de iureiu. et Alexan. de imol. in. l. nemo. vbi multos refert. ff. de leg. j. ⁊ cōsilio. iiij. col. xij. in primo volumine. vbi etiam multos refert sequētes hanc partem qui videri possunt.

Ad quintū satis patet respōsio per ea que predixi, scilicet ꝙ donatio valuerit, et qđ dictis do. Petro et alijs filijs et filiabus dicti quondam Hylarij non obstiterit nec obstet quod dicti Hylarius ⁊ Catherina nō existerent de parentibus aut agnatione seu etiam de cognatione dictorum donatorum: quia cum vt predixi in donatione sit pro ratione voluntas. dicta. l. j. ff. de dona. Potest quis donare bona sua etiā extraneis postꝗ̄ non supersunt liberi donatoris. Et ita fieri videmus singulis diebus.

¶ Ad sextū ⁊ septimū dico ⁊ respōdeo ꝙ per ea que dixi in respōdendo ad dictum primum quesitum clare patet quid respondere debeat ad quesita huiusmodi. Et ideo videatur ibi.

Ad octauum dico et respondeo ꝙ postꝗ̄ vt ponitur in facto prefati Hylarius boneti, et Ludouica de mariacho tenuerūt ⁊ possederunt illa bona, illaqꝫ tenebant et possidebant tempore eorum vite et mortis, dictus Petrus de lesclose: nō potuit nec de iure debuit sua ꝓpria autoritate post eorum mortē ⁊ decessum bona predicta occupare. Et si de cōsuetudine illius patrie vel statuto aut lege regia sit qđ mortuus saysiat viuum. Consulo ipsi do. Petro boneti ⁊ dictis suis fratribus et sororibus vt cōtra eundē Petrum ac eius filiam ⁊ generum intentent iudicium possessoriū, ⁊ hoc cōsilio alicuius boni ⁊ docti aduocati et bene stilati. Si vero in illis partibus nō vigeāt cōsuetudo, statutū aut lex huiusmodi, ⁊ prefati Hylarius ⁊ Ludouica testati decesserint, ⁊ eos heredes vniuersales instituerint. Cōsulo ꝙ ipsi intentent beneficium. l. fina. C. de edic. diui adri. tol. Si vero illi ab intestato decesserint. Cōsulo qđ ipsi agant petitione hereditatis contra prefatum Petrum, pro his que occupauit vel occupat de

bonis

bonis dictorum quondam Hylarij et Ludouice: de illis vero que ipsi tenebant et possidebant tempore eius vite et mortis. Quo vero ad illam partem quam idem Pet. constituit in dotē, et pro dote Francesie sue filie, laudo quod ipsi cōtra dictam Francesiam et eius maritum experiantur et agant actione rei vendicationis. Quia aliam 9 actionem realem haberi non videntur. †Et quidem non petitionē hereditatis: quia illa regulariter non datur contra do. possidentem cuiusmodi sunt isti, non etiam publicia. quia etiam illa non datur regulariter cōtra ti. possidentem. Et ita mihi videtur sub correctione etc.

Cōsilium. CCXLVII.

De inhibitione pecoris depascendi facta parte non vocata et nulla omissa cause cognitione.

Summarium.

1 Preconizatio et inhibitio parte nō vocata et nulla premissa cause cognitione facta, an valeat saltem facta per nuncium nō per iudicem. nu. 5.
2 Preceptum quando potest fieri per iudicem parte inuita.
3 Preceptum factum sine clausula iustificatoria super preiudiciabili an possit contemni.
4 Iudex ab executione incipere non debet, sed formam a iure traditam seruare.
5 Iudicium idem est de his que non sunt, et de his que sunt et non apparent.

VNiuersitas et homines loci Podijpini sufficiēter et plene probauerunt se fuisse a longissimis temporibus et citra et esse in possessione pacifica et quieta immittēdi et depascendi eorū aueria in suis ipsorum proprijs vineis dicti loci seu territorij Podijpini excepta inquietatione seu turba quam eis facere nititur nobilis et generosus vir Ludouicus instatij dominus ipsius loci, 1 seu eius officiarij. †Quo fit vt preconizatio de qua in processu recursali, et a qua recurrisse dicuntur vniuersitas et homines prefati fuerit et sit nulla, vtpote facta parte nō vocata, et al's nulla premissa cause cognitione q̄ tamen sic fieri nec debuit, nec de iure potuit. l. nam ita diuus. ff. de adop. l. de vnoquoque. ff. de re iudi. c. j. de cau. pos. et proprie. et quod voluit Barto. et doct. in. l. de pupillo. §. meminisse. ff. de no. ope. nūtia. Bar. i. l. j. C. de exequu. rei iudi. Ang. are. in. §. iurare. institu. de actio. Pro quo facit quod voluit Ioā. and. in addi. Specu. in tit. de aduocatis. in vna addi. quā s'm Roma. in. d. l. de pupillo. §. meminisse. multi libri non habent. vbi voluit Ioan. and. preceptum factum per nuntium ante cause cognitionem in omni materia esse nullum excepta materia editi de no. ope. nuntia. et loquitur Ioan. and. etiā in precepto iustificato, per clausulam nisi causam etc. vel per clausulam, et si senseris te grauatū compareas etc. et mouetur Ioan. and. pro eo quia tale preceptum fuit recitatū per nuntium non per iudicem, quod fieri nō potuit. argu. l. ij. C. de senten. ex pericu. recitan. et. c. si. de re iudi. in. vj. Secundo quia fuit probatum causa non cognita, quod ideo patet quia factū est parte absente. ergo non tenet. dicta. l. de vno quoque. l. prolatam. C. de senten. et interlocu. omnium iudi. et. l. in cause. la. j. §. causa cognita. ff. de minori. Et q̄uis Roma. post recitationē huius dicti Ioan. and. dixerit in dicto. §. meminisse illud posse limitari, per id quod not. Ioan. and. in addi. Specu. titu. de sn̄ie. platione. §. species. versi. adeo. etc. scilicet vt non procedat dictum huiusmodi eo casu quo preceptum emanasset super eo quod parte presente et inuita fieri potuisset: quia tunc tantomagis ea absente et ignorante fieri potuit. l. qui potest inuitis. ff. de regu. iur. et. l. sed si 2 vnus. §. filio. ff. de iniu. †Exēplum ponit vt verbigratia, si esset timor rixe vel scandali si iudex non preciperet. Nam tunc hoc facere potest parte inuita. l. equissimum. in prin. cū ibi not. ff. de vsufruc. facit. l. non videtur. §. qui iussu. cum ibi not. ff. de regu. iur. Nec tamen limitatio non nocet ei quod predixi quia dicta preconizatio emanauit super eo quod requirit cause cognitionem et debuit fieri parte presente. Et si forte pars vocata extitisset iudex illud nō fecisset. Preterea esto quod dictum Io. and. loquētis vt predixi etiam in precepto alternatiuo, hoc est etiā in precepto iustificato per clausulā nisi causam aut per clausulā, et si senseris te grauatū etc. nō pce 3 deret indistincte. †Illud saltē certū est quod qn̄ nō premissa cause cognitione fit preceptū sine clausula iustificatoria super eo qd est preiudiciabile, et super quo debuit precedere cause cognitio, et sic pars vocari tūc nō valet preceptū, et potest cōtēni. C. cōmina. vel episto. 4 per totum, †quia nō seruat iudex formam a iure traditam, scilicet qd procedat causa cognita, et nō incipiendo ab exequtiōe. l. iudices. C. de iudi. d. l. j. C. de exequu. rei iudi. et. l. prolatā. superius allegata. et ita sentiunt doc. cōiter in dictis locis. et. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de lega. j. Habuerūt igitur vniuersitas et homines prefati instam causam recurrēdi a dicta preconizatione, et se illi opponēdi, eo presertim quia non solum preconizādo fuit eis inhibitum, ne eorū animalia immitterēt et depascerent vbi supra, sed etiam fuit pena decem librarum coronatorum de die, et vigintiquinque de nocte adiecta.

Nec obstant prefatis vniuersitati et hominibus nouissime pposita et deducta parte dicti nobilis Instatij in quadā eius schedula exordiēte, Qd i vineis de Podiopini etc. Cū quia de illis quatenus facti sunt nō apparuit nec apparet. Et ita de eis etiā si vera essent iudicādū est, perinde ac si nō 5 essent, †quia de his que nō sunt, et de his que sunt et non apparent idē est iudiciū. l. in lege. et. l. rutilia polla. ff. de contrahē. emptio. et vēdi. Cū et quia esto quod de illis sufficienter appareret et ꝯstaret, illa tū vtpote impertinentia et nō releuatoria nō obstarent: quia primo hoc est anteq̄ fieret inhibitio de qua in preconizatiōe debuit de eis inquiri et apparere parte vocata, et nō inchoare pcessum a precepto seu inhibitoria ac penali et pcisa inhibitione superi' mētionata, et de qua i pcessu. Cū et quia cū vniuersitas et hoīes pdicti cōquererent, et ppterea recurrerint ad hāc sedē de turbatione seu inquietatiōe dicte eorum possessiōis in qua fuerūt et existūt, nō potuit nec pōt ipe nobilis Instatij dn̄s dicti loci opponere de eius pretēso dn̄io directo, per id quod voluit Car. et doct. in. l. si. de eo. §. fina. ff. de acqui. posses. glos. in. c. cum venissent. super verbo, abiurasse. circa finem. vbi etiam per doc. de institu. Barto. in. l. naturaliter. §. nihil commune. versi. secundo oppono. ff. de acquir. posses. et consi. mihi. iiij. exordiente, Martinus de eugubio donauit Masorolo etc.

Adijcio predictis qd cū quilibet sit moderator rei sue et arbiter. l. in re mādata. C. māda. l. dudum. C. de contrahen. emptio. et venditio. l. polla. C. de his qui. vt indig. et. c. de his. ad fi. de sepul. Et sic ita rei sue moderator vt etiā illa abuti possit. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. heredi. not. Iaco. rebuf. in. l. j. C. de fun. patrimo. lib. xj. Potuerūt et possunt vniuersitas et homines predicti in suis ipsorum proprijs vineis, aueria immittere et depascere post racemorum recollectionē et asportum. Cui non obstat quod intersit rei publice ne quis re sua male vtatur. l. ij. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. et. §. penulti. ff. eodem titu. Cum quia non apparet quod vniuersitas et homines predicti in sic faciendo aut fieri permittendo re sua male vtantur. Nō enim ex hoc statim colligitur vel necessario infertur quod animalia vites rumpant, vel alias vineas deteriorēt. Preterea si ex hoc vinee in aliquo deteriorarent, hoc est in modico seu vili, et quod recompensatur in impugnatione seu sustentatione animalium que inibi immittuntur et depascuntur. Cum et quia si de aliquo interesse reipublice appareret hoc esset secundarium nō principale, vt not. in dicto. §. penul. Cui propterea potest per dictam vniuersitatem et homines derogari, per id quod not. Barto. in. l. si quis pro eo. versi. tertio dixi etc. ff. de fideiussori. Possunt et alia multa pro impugnatiōe dicte preconizatiōis induci. Sed quia premissa sufficiūt ego vlterius nō insisto. Concludens ex predictis debere dici et declarari fuisse fore esse male et indebite, immo nulliter et de facto processum per dictū nobilem Ludouicum seu eius baiulum, a quo et bene recursum ad presentem sedem. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consiliū. CCXLVIII.

Eiusdem saliue cum superiore, et pro eisdem consultoribus.

Summarium.

1 Intentio dominorum terrarum qualiter super iurisditione eorum sit fundata.
2 Dominus suis incolis an et quando possit prohibere vsus lignādi et nemora.
3 Cause cognitio inhibitionem precedere an debeat.

Preconizatio quam fieri fecisse leguntur nobilis et generosus vir Ludouicus instatij dominus Podijpini, et eius baiulus de nõ extrahẽdo extra territorium Podijpini lignum a festo pasche vsq ad festum beati Michaelis, insuper et de non scindendo aut scindi faciendo in eodem territorio aliquos fustes ad operandum nisi pro sua prouisione. Et hoc sub pena vigintiquinq librarum coronatorum pro quolibet, et vice qualibet: fuit et est nulla, et cessante nullitate iniqua indebita et iniusta, tũ causis rationib9 et motiuis allegatis in alia schedula, et inductis ad impugnationẽ alterius preconizationis, quas cum possint ibi videri hic nõ repeto. 1 † Tum et quia licet dñi ciuitatum, oppidorum seu castrorum et terrarum fundent. de iure communi eorum intentionem quo ad iurisditionem et protectionem in territorijs et districtus ciuitatũ, castrorum et terrarũ hmõi, nõ tamen illã fundãt quo ad dñiũ directũ vel vtile rerum particularium, vtpote domorum/ pratorũ/ terrarum/ vinearum et nemorum in territorijs et districtibus huiusmodi existentium, per id quod not. Hostien. Joan. andr. in nouel. Panor. et alij in. c. nimis. de iureiuran. et in. c. si diligenti. colum. j. de prescript. Non ergo habet idem nobilis Instatij intentionem de iure cõmuni fundatã, quo ad nemora existẽtia in territorio Podijpini. 2 † Et ita non procedunt parte eius allegata et deducta in quadam eius schedula exordiẽte, Et si vniuersitas et homines etc. inserta. fo. lix. in qua presumi videtur dictum nobilem Ludouicũ esse proprietarium predictorum nemorum: et vniuersitatem et homines dicti loci Podijpini esse dũtaxat vsuarios: quia de hoc nõ apparet nec vt predixi de iure presumitur. Etiã nec obstat quedã pretensa transactio seu arbitralis aut arbitramentalis sñia in hac causa producta. Tum quia in illa nihil cauetur de dictis fustibus pro nutu, et ad voluntatem non scindẽdis, non ergo debet ad eos extendi, vtpote que fuit et est iuris stricti. l. quicquid astringende. cum suis simili. ff. de verbo. obliga. Tum et quia dicta trãsactio facta de lignis non extrahendis a festo pasche vsq ad festum sancti Michaelis, non est facta scdm formam vel tenorem dicte pretense transactionis vel arbitralis seu arbitramentalis sñie, sed contra formã prout videri potest: quia in ipsa pretensa transactione permittitur transportus siue extractio lignorum a festo beati Joannis baptiste vsq ad festum pasche, et sic non reperit ex tenore trãsactionis facta inhibitio nisi a festo pasche vsq ad festũ beati Joãnis baptiste, et tamẽ inhibitum est q̃uis nulliter, et de facto per dictam preconizationem ne extrahant a festo pasche vsq ad festum beati Michaelis. 3 † Tum et quia vt deponunt testes parte dictorum vniuersitatis et hoĩm super quinto articulo schedule exordiẽtis, Declarando etc. inserte. fo. xxxiiij. ipsi fuerũt a tẽpore de cuius initio vel cõtrario hominum memoria non existit, in possessione seu quasi scindẽdi et extrahendi ligna, ac etiã scindendi fustes ad opus faciendum et cõponendi tinas, vasa, plechas, et alia pro eorum libito volũtatis. Insuper et extrahendi extra locum et territorium Podijpini in qua possessione seu quasi non debuerũt turbari per dictam preconizationem, vel alias: presertim cum illa cõcessa et facta extiterit eis nõ vocatis vel auditis, et nulla premissa cause cognitione, q̃d fieri debuit. l. de vnoquoq. ff. de re iudi. l. nã ita diuus. ff. de adop. et alijs iurib9 allegatis ĩ alia schedula, q̃ si placet videatur. Debet igitur pronuntiari nulliter, et al's male fuisse processum per dictos nobilem Ludouicũ et baiulum, et bene recursum per dictos vniuersitatem et homines. Et ita mihi videtur etc.

Cõsilium. CCXLIX.

¶ De iure patronatus et iure ordinandi seu prouidendi per proximiorem in gradu fundatoris, etiam per feminam vlterioris gradus. ¶ Et est consilium pro aduersarijs qui communiter autorem consulere solebant.

Summarium.

1. ¶ Liberorum appellatione an veniant descendentes graduum vlteriorum tam per lineam masculinam q̃ per femininam.
2. Nepotes an dicantur geniti ex auo materno.
3. Cognati an veniant appellatione generis, et an fallat in priuilegio concesso contra publicam vtilitatem.
4. Glossa an intelligenda secundum. l. quã allegat, et an in dubio iudicandum pro opinione illius.
5. Priuilegium contra legem priuata persona concedere nõ valet.

Viso consultationis themate de quo supra vna cum dubijs ex themate huiusmodi elicitis ac iurium allegationibus super dubijs huiusmodi et eorum quolibet scite profecto et elegãtissime dictatis, dico et respondeo breuiter et succincte sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, quod in iure conferendi seu presentandi, immo verius vt mihi videtur in facultate committendi aut ordinandi seu prouidẽdi de presbytero et presbyteris qui missas, de quibus supra decãtent succedere possunt, nõ solũ liberi masculi ex liberis masculis venerabilis et egregij quondam viri domini Andree porte fundatoris, sed etiã liberi vel masculi vel femine descendentes ex liberis masculis vel feminis. Et hoc apparet ex publico instrumẽto dispositionis dicti quõdã do. fundatoris. ibi, Et post illos seu illis deficiẽtibus vult et ordinat quod propinquiores de genere ipsius domini Andree, descẽdentes tamen ex procreatione ipsius domini Andree vel dictorũ suorum aliorum liberorum dent, eligant, ordinent et committant dictos presbyteros deseruitores in dicto altari. 1 † Nulli enim dubiũ quin appellatione liberorum veniant descendentes vtriusq sexus, et non solum liberi masculi vel femine primi gradus, sed etiã graduum vlteriorum: et tam descendentes per lineam masculinã q̃ femininam. l. liberorum. cum suis simili. ff. de verborum significa. 2 † Nemini etiam dubium quin nepotes etiam ex filia dicantur prorogati vel geniti ex auo materno, per id quod ibi Bald. et doc. in. l. j. C. de condi. inser. et in. l. cognoscere. §. liberorum. ff. de verbo. signifi. 3 † Etiam non videtur dubium quin appellatione generis veniant non solum agnati, et sic attinentes per lineam masculinã, sed etiam cognati, per id quod voluit glos. in autenti. de manda. princi. §. oportet autem. super verbo, generi. colla. iij. vbi exponẽdo dicit glos. id est agnatis et cognatis. et quod voluit glo. in aut. de inces. nup. §. j. super verbo, generi. colla. ij. vbi exponendo dicit glos. id est consanguineis suis. iuncto eo quod not. glos. in. l. cum idem. §. quod dicitur. et quod ibi Barto. et Joannes de imol. ff. de acquiren. heredi. et Alexand. de imol. consilio. lxxxij. exordiente, In causa vertente inter petrum etc. colũ. ij. in primo volumine. Nec opponat aliquis quod licet forte appellatione generis veniant alias etiam descendentes per lineam femininam, hoc tamen fallit in priuilegio. l. j. §. j. et quod ibi Barto. ff. de iu. immunita. et q̃d not. glos. in. l. sordidorum. C. de excusa. mune. lib. x. Quoniam respondeo quod hec non obstãt. Tum quia dicta. l. j. procedit in priuilegio concesso contra publicam vtilitatem, et hoc fauore ipsius reipublice. vt voluit glo. in. l. si ita scriptum filiabus. in principio. super verbo, vocabulo. ff. de lega. ij. idem voluit Paulus de castro in. l. maritum. et Alexander de imol. in. l. quia. ff. soluto matrimonio. et Cy. in dicta. l. cognoscere. §. liberorum. quos omnes elegãter inducit spectabilis vir dominus ad partes scribens. Pro qua parte etiam consuluit Joannes de imol. consilio. lxij. exordiente, In nomine domini etc. post exhibitum consilium suprascriptũ etc. Quum igitur prouisio dicti domi. fundatoris etiam si priuilegiũ dici posset non fuerit nec sit contra rem publicaz, illi adaptari nõ potest id quod habet in dicta. l. j. ff. de iu. immuni. 4 † Et sic illa non obstat. Quod si ita est, immo quia ita est, ergo nec obstat glo. in dicta. l. liberorum. quia cum illa alleget dictam. l. j. §. j. de iu. immunita. intelligenda est secundum illam, per id quod voluit Barto. in. l. non solum. §. liberationis. ff. de libera. lega. Roma. consilio. ccxj. colum. penulti. And. sicu. consilio. xliij. colum. iiij. in secunda parte. et do. Jason may. in. l. actione. colum. penulti. ad fi. C. de transac. et Alexander de imol. consilio. cxxxviij. exordiente, Oportune consideratis etc. colum. xij. in prima parte. Et q̃uis Pet. et Cy. relati per doc. in. l. maritum. et. l. quia. supra allegatis. senserint contrarium in. l. fi. ff. de constitu. quia tamen glo. predicta habet Cy. Paulũ de castro, Joan. de imol. et Alexandrũ de imol. durũ esset ab ea recedere in consulendo aut iudicãdo, per id quod voluit Jaco. butri. in. l. vnica. C. qui pro sua iurisdi. iudi. dare, dari ve pos. Multas remissiones ponit dominus Feli. in. c. j. charta vlt. colũ. ij. de constitu. et dominus And. sicu. fo. lj. exordiente, Scripsit sapientie fons Salomon. colum. iiij. versi. et in dubio iudicandũ est pro opinione glos. etc. in prima parte. vbi plura commemorat ad commendationem glos. 5 † Tum etiam non obstat dicta. l. j. de iu. immunita. quia illa loquitur in priuilegio a iure vel principe concesso, cuiusmodi non est dispositio dicti quondam domini fundatoris qui vtpote persona priuata contra legem priuilegium concedere non valuit. Et qui reseruationes, et medium prouidendi, de quibus supra fecit et disposuit de et cum autoritate et consensu reuerendissimi in christo patris, et do. domi. Lugdunen. archiepiscopi seu eius vicarij. Et qui sic facere potuit. c. preterea. et. c. nobis.

nobis.de iu.patrona. Nec in sic faciendo fecit cōtra legem, immo lege permittente, non est ergo priuilegium per ea que ponit Paulus de ca.in dicta.l.maritum.et Alexander de imol. in allegata. l. quia.et dominus Jason in.l.fina. de constitu. princi. etiam superius allegata. Ex quibus vlterius infero ꝙ cū Jacob⁹ dodieu fuerit tempore facte resignationis, ⁊ nunc sit antiquior inter liberos dicti quondam domi. Andree fundatoris resindentes Lugduni in parochia sancte Crucis, ad euȝ pertinuit ⁊ pertinet ordinare et prouidere de presbytero ⁊c. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CCL.

De prouisione beneficij ante vltimas sententias, Et mandato morte ciuili mandantis extincto, Et de oppositione excipiende nullitatis aduersus executionem trium conformium sententiarum vel vnius illarum.

Summarium.

1 Procurator an reuocetur vbi per depositionem cessionē vel transactionē vacat ecclesia, vt reuocatio quāuis tacita habeat etiā locum in ciuili morte per renuntiationem.nu.4.5.6.et.8.
2 Prelatus per resignationem mortuus quo ad beneficium dicitur.
3 Mortis mentio licet intelligēda de naturali, fallit in ciuili cooperante eundem effectum ꝙ naturalis.
5 Mandans an possit ius administrandi maiori vice transferre in alium ꝗ̄ penes se habeat etiam re non integra.nu.seq.
6 Procuratorium desinit morte constituentis procuratorem, ⁊ idē de coadiutoris officio quod morte principalis expirat.
7 Successio in ecclesiasticis titulis locum habere non potest.
8 Prelatus titulum a predecessore habere non dicitur sed a superiore.
9 Conditoris mens que vtrobiqȝ est eadem propter rationis idētitatem verbis etiam odiosis preferenda est.
10 Mandatum an probetur per exemplum instrumenti sine instrumenti productione, ⁊ quid si ex cōmissione copia fuerit extracta.
11 Notario de commissione asserenti si aliter non appareat an standum.
12 Copia ex alia copia extracta an faciat fidem.
13 Instrumenta extracta in partibus parte ad hoc nō vocata in vim compulsorie non faciunt fidem.
14 Gesta per procuratorem ante notitiam mandati et productionē an valeant.
15 Sententie tres conformes an possint impugnari de nullitate vel prohibeatur posse opponi excipiendo aduersus executioneȝ triū sententiarum conformium de nullitate aut vnius illarum.
16 Statutum reijciens nullitateȝ an comprehendat illā que ex actis euidenter constat.

CHristi nomine inuocato. Viso processu cause cepte ⁊ aliquādiu agitate, per et inter nobileȝ Antoniū de valatoria ex vna parte, ⁊ magnificū militem dominum Philippum de manayrola tūc bailliuū seu preceptorem Manasce ex alia. dico et respondeo quod in processu huiusmodi reperiuntur tres pretense sententie diffinitiue late, pro et in fauorem dicti nobilis de Valatoria, ⁊ nobilis Margarete de villa maris ei⁹ vxoris. Prima videlicet Anno domini millesimo.cccclxxxviij.xxiiij.mēsis Januarij.inserta.fo.ccvj. Secunda anno domini millesimo.ccccxcj.⁊ die vij.mensis Maij, inserta.fo.ccccxlj. Tertia vero anno domini millesimo.ccccxciiij.et die.xviij.mensis Decembris, inserta.folio ciiij. Reperio preterea fuisse prouisum de preceptoria seu Bailliua manasce magnifico viro domino Sixto de riuiere Anno incarnationis dominice millesimo.cccclxxxviij.septimo kal'.mensis Martij. 1 † Quo fit vt due vltime hoc est secunda et tertia que videlicet late extiterunt interueniente processu, et causam defendente venerabili et egregio viro domino Henrico valtrini iuriuȝ licentiato, et vt pretenditur procuratorē prefati domini Philippi fuerint et sint nulle vtpote late post tacitam reuocationē mandati seu procuratorie potestatis eidē domino Valtrini per ipsuȝ dominum Philippum concesse ⁊ attribute: que tacita reuocatio facta est per resignationem factam de dicta Bailliua per dictum dominum Philippum, ⁊ subsequutam prouisionem seu collationem factā eideȝ do. Sixto. Domini de Rota decisione.ccclxxvj. exordiente, Fuit dubitatum in nouis. ⁊ argu.cle.si.de procura.qd etiam post Genzeli. voluit ibi dominus Cardi.flo.colum.penul. versi.decimoquarto quero ⁊c. vbi dicit quod quemadmodum per mortē naturaleȝ prelati rectoris vel alterius cuiuslibet qui pro ecclesia sua vel beneficio procuratorem constituerat reuocatur procurator etiā quo ad negotia iam cepta, et causis in quibus ante mortem lis extiterat contestata, ita etiam reuocatur per solam mortem ciuilem, et sic vbi per depositionem cessionem vel transactionem vacat ecclesia, reuocatur procurator. 2 † Naȝ per hec dicit̄ prelatus mortuus quo ad beneficium. §. ecce.colla.j. facit.c. veritatis. de do.et contuma.c.si episcopus.de supplen.negli.prela.in.vj.⁊.c. ij.de pe.eo.lib. 3 † Facit etiaȝ ad premissa, quia licet in dubio vbi fit mentio mortis, debeat intelligi de morte naturali, de ea vcȝ per quā anima separatur a corpore non de ciuili.l. ex ea parte.§. in insulam.et quod ibi glos.et doc.ff.de verbo.oblig.not. Joā.de ana. in.c.j.colum.ij.de homici.et de delic.pue.super rubrica.hoc tamen fallit vbi mors ciuilis cooperatur eundem effectum quem naturalis ꝑm Petrū ⁊ Cy. ⁊ alios cōmuniter qui ita not.in.l.deo nobis. C.de episcopis et clericis. Joan.de imol.et Fran.de are. et docto. communiter in dicta.l.ex ea parte.§.in insulam. Bald.⁊ doctores in.l.si decesserit.ff.qui satisda.cogan. Et vt dicit Fran.de are.in dicto.§.in insulam.legiste communiter sequuntur hanc sentētiam. 4 † Cum igitur in casu nostro eundem effectum cooperata extiterit admissa resignatio seu renuntiatio quam fecisse dicitur prefatus dominus Philippus, quem operatum extitisset ipsius mors naturalis, palam infertur ꝙ quemadmodum per ipsius mortem naturalem fuisset reuocatus prefatus domi. Valtrini, ita ⁊ per dictā admissam resignationem. Quod autem eundem effectum cooperata extiterit dicta resignatio, patet: quia per eā desijt habere ius administrandi in dicta preceptoria, quemadmodum per morteȝ naturalem. Preterea ꝗ̄uis docto. varias causas decisionis assignent in dicta clemen.si.de procura.vt videri potest ex his que ibi not. Genze. Pau.de leaza.dominus Cardi.florē. Anto.de butri. Petrus de anchara.et Joan.de imol.due tamen vel tres vidētur esse precipue et veriores. Una est quam ibi assignat Antonius de butri.dicens qd ideo in casu illius cle.finitur mandatum morte prelati: quia procurator videtur constitutus pro administratione tēporali, et personali prelati q̄ finitur finita vita illius, 5 † quia non potuit ius administrandi maiori vice transferre in aliuȝ ꝗ̄ penes se haberet.arg.c.gratia.j.q.j.c. daybertum.j.q. vij.⁊ in.c.quod autem.cum suis simili.de iu.patro.ad quod facit quia si vsufructuarius cōstituat procuratorem ratione iuris vsusfructus, mandatū procuratoris finitur morte vsufructuarij contingente etiam nō re integra.l.si quis domū.§.j.ff.loca.⁊.l.necessario.§.j.ff. de periculo ⁊ cōmo.rei indi. 6 † Secunda ratio que fuit Petri de ancharano est quia vbicunqȝ procurator constituitur ab administratore aliquo quicunqȝ sit administrator si moritur ipse constituens desinit procuratoriū. Pro quo allegat not.p Bar.in.l.si p epistolā.ff.de acquiren.heredi. et per hoc infert quod etiam in procuratore cōstituto a tutore vel alio simili administratore, locuȝ habet dicta clemē.si. quia est eadeȝ ratio. Ad hoc inducit qd in simili dici consueuit de officio coadiutoris qd expirat morte principalis.c.j.de cleri.egro. in.vj.c.grandi.de supplen.negligen.prela.eodem libro. Tertia ratio, ⁊ hec fuit Joannis de imol.est quia morte principalis expirat officium administratoris etiam re non integra, vbi nō reperitur 7 successor succedens prelato in titulo beneficij. † Cum in beneficialibus seu in beneficijs ecclesiasticis non habet locum successio.c.ex 8 transmissa.⁊.c.ad extirpandas.de fili.presby. † Nec dicit̄ prelatus habere cām vel tituluȝ a ꝑcessore seu predecessore, sed a superiore cōferente vel alias ꝑuidente.not.doc.in.c.quia.V.de iudi. Anto. de butri.in.c.si diligenti.de prescrip.et Panormitanus in.c.ij.eodem titu.et Franciscus de are.in.l.pomponius.§.cum quis.colū. iij.vel circa.ff.de acquirenda possess.iste autem rationes ita sibi locum vendicant eo casu quo beneficium vacauit per resignationē seu renuntiationem prelati sicut per mortem, ergo ideȝ ius statui debet.l.illud.cum suis simili.ff.ad legem aquiliam.quod procederet etiam si dispositio dicte clemen si. esset exorbitans a iure com 9 muni, per id quod not. Genze.in clemen.j.de rescrip. † Mēs eniȝ conditoris que vtrobiqȝ est eadem propter rationis identitatem preferenda est verbis etiam odiosis secundum eum.l.j.C.de liber. prete.et.l.scire oportet.§. aliud.ff.de excusa.tuto. Predicte ergo due sententie vtpote late post reuocationem prefati domini Valtrini, et nō vocato dicto magnifico domino Sixto, fuerūt et sunt nulle.

Quibus nõ obstat quoddaz pretensum mandatum siue procuratorium factum vt pretẽditur per prefatuz domi. Sixtum Anno domini millesimo.ccccLxxxix. et die .xv. mensis iunij, et sic anteꝙ ferrentur dicte due vltime sentẽtie parte dicti de Vallatoria, in hac cã productum ꝛ insertũ. fo.

10 xcix. † Tum quia mandatum huiusmodi non probatur pro eo qꝛ non est productum instrumentum illius, sed quedam pretensa copia ex illo per eũdem notarium extracta seu sumpta que propterea fidem nõ facit. auten. vt sponsa. largi. §. ꝛ hoc insuper. colla. ix. et transumptiue in autenti. si quis in aliquo. et quod ibi doctores communiter. C. de eden. Nisi forte quis opponat quod extractio huiusmodi facta extiterit ex commissione magnificorum dominorum tunc commissariorum ꝛ iudicũ cause. Sed duabus ex cau

11 sis non obstat. † Prima quia de commissione huiusmodi non apparet nec de illa creditur notario asserenti per ea que not. Hostië. Joan. andr. et doctores communiter in. c. quoniam contra fal. de probatio. Joan. and. in regula cum quid. de regulis iuris in. vj. in mercurialibus. Baldus in. l. iurisiurandi. C. de testi. et in. l. ad personas egregias. ff. de iureiurando. et plenius in. l. iudices. C. de fi.

12 instrumen. † Secunda quia predicta copia videtur fuisse extracta nõ quidẽ ex instrumento, sed ex alia copia, nõ ergo fidem facit. argu. l. iij. C. de diuer. rescrip. quod etiã voluit Bar. in dicta autenti.

13 si quis in aliquo. colum. fina. † Tertia quia prefatus magnificus dominus Bailliuus aut eius procurator non fuit vocatus visurus fieri dictam extractionem, qui tamen vocari debuit, per id qđ voluerunt domi. de Rota decisione. x. in nouis. que exordit. Fuit dubitatiuum vtrum instrumenta ꝛc. Tum etiam non obstat dictum pretensum mandatuz etiam si alia cessarent: quia non reperio quod in illo nominatus extiterit prefat⁹ dominus Valtrini, Sed dũtaxat venerabilis vir do. Thomassi⁹ oliuerij, qui causam predictã non defendit nec in ea comparuit. Et ita impertinenter

14 aut inaniter fuit pretensum mandatum in causa productũ. † Cũ nõ obstaret etiam si idem dominus Valtrini nominatus extitisset, quominus etiam nulla illa que gesta erant ante productionez dicti asserti mandati cum non appareat quod ante eam idem dominus Valtrini habuerit notitiam illius, per id quod not. archi. et post eum Joannes and. et doctores in. c. is qui potest. de procur. in. vj. Bartolus in. l. si pupilli. §. item si procurator. ff. de nego. gest. et consilio. lxxiiij. exordiente, Queritur vtrum procurator cõstitutus in absentia ꝛc. dominus Cardi. floren. in clemen. non potest. in fi. de procur. Joannes de imol. et Francis. de are. in. l. qui in domini. ff. de testa. Fran. de are. in. l. sed et si de sua. ff. de acquiren. heredi. et doctores communiter in. l. multum interest. ff. de conditionibus et demonstrationibus. Fuit autem dictum assertũ mandatum parte ipsius de Vallatoria in causa productũ Anno domini millesimo. ccccxciij. ꝛ die. xv. mensis Aprilis. Post cuius pductionem pauca acta extiterunt in tertia instantia in qua vt predixi anno proxime dicto ꝛ die. xviij. mensis Decembris. Dicte ergo due vltime sententie fuerunt et sunt nulle, et ea nullitate que reser

15 uata est per regias cõstitutiones. † De qua videtur posse opponi nõ obstante cle. j. de re iudi. quia licet vt ibi disponit̃ nõ possit post tres conformes sententias agi de nullitate illarum aut earum alterius ante exequutionem, non tamen videtur ibi prohiberi aut disponi, quominus de ea opponi possit excipiendo aduersus exequutionem trium pretensarum sentẽtiarum. Est eñ magna differentia inter hos modos impugnandi tres sententias aut earũ alteram de nullitate vt videri potest per ea que not. Ange. Joan. de imol. et doctores in. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. Specu. ti. de lib. concep. §. nunc dicenduz. circa finem. Jo. and. in addi. Specu. titu. de litiscontesta. §. quando. versi. quid de causa nullitatis. et Bald. in. l. fina. per illum textum. C. de ordi. cogni. Et quod ad impediendum executionem trium conformium sententiarũ posterius fit per viam exceptionis opponi de nullitate illarum aut earuz alterius, videtur sensisse Alexand. de imol. consilio. lxxvi. exordiẽte, In causa et lite vertente ꝛc. colum. penultima. versi. potest etiã aliter responderi. in secũdo volumine. Preterea supposito citra preiudicium veritatis quod hoc dictum Alexan. non posset indistincte defendi, videtur tamen procedere eo casu quo ex inspectione actorum seu sententiarum aut alterius earũdem constare de nullitate de qua opponitur: quia tunc non habet locum dispositio dicte clemen. j. vt voluit Baldus et Sali. in. l. j. C. ne lice. tertio prouo. Rapha. in dicta. l. iiij. §. condemnatum. vbi etiam Alexan. de imol. colum. iij. in secũda addi. Joannes de imol. in. l. de pupillo. §. qui opus. vbi etiam Alexander de imol. colum. iiij. versi. itẽ ad. de circa quartam concordiam. ff. de no. oper. nuntia. Joannes de imol. in. l. si expressum. charta. vij. et vltima. ff. de appellationi. vbi etiam refert ita tenuisse domi. de Rota. ita etiaz tenet Roma. in. l. si vero. §. de viro. ff. soluto matrimonio. et hoc ꝯm Alex. de imol. in dicta. l. iiij. §. condemnatum. in dicta secunda addi. Bene pbatur in dicta clemẽ. j. in prefationibus ibi positis in litera, dũ inibi dicitur: vt calumnijs litigantium occurratur. Nam eo casu cessare videtur ratio: quia nõ videtur ille calumniose impedire exequutionem sententiarum qui per processum sententiarum huiusmodi seu processus aut tenorẽ seu alterius earũdez, ostendit notorie et in prõptu de nullitate. Debet igitur cessare dispositio dicte clemen. l. adigere. §. quis. de iu. patro. Ad quod facit quod not. voluit Bartolus in. l. j. in principio. in tertia colum. ff. de oper. no. nuntia. et quod dicit Bald. in. l. si vnus. §. pac. colum. xl. ff. de pac.

16 † Ubi voluit quod ꝙuis statutum reijciat nullitatem, non tamen intelligit̃ reijcere illam que euidenter constat ex actis. Pro quo allegat not. per glossam in. l. vbi pactum. C. de transactio. ita voluit Petrus de anchara. consilio. ccxiij. incipiente, In christi nomine. de iu. cõmuni ꝛc. Joannes de imol. in fi. col. xij. versi. tertio limitat Baldus in. l. si non sortez. ꝛc. ff. quibus appella. nõ licet. Cũ igitur tam per assertionem partis aduerse que in tertia instantia citari petijt et obtinuit do. capitaneum Manasce tanꝙ pretensum procuratorem dicti moderni domini Bailliui cõcessus Anno domini millesimo. ccccxcj. ꝛ die. xxj. mensis Septembris, inserta. fo. lxxiiij. ꝙ per literas apostolicas parte dicti domini Bailliui Sixti in hac causa productas, appareat notorie fuisse eidẽ domino bailliuo prouisum de preceptoria Manasce ante dictas vltimas sententias aut saltem ante vlti. Palam infertur prefatum dominum Valtrini fuisse reuocatũ ante sententias aut sententiã huiusmodi, et propterea sñias ipsas aut saltẽ vltimaz fuisse et esse notorie nulla aut nullam. Et sic consequenter eundem do. Sixtũ potuisse aut posse opponere de dicta nullitate et impedire exequutionem dictarum sententiarum. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consiliũ. CCLI.

De fideicommisso vniuersali relicto in testamento per preteritionem filij nullo. Et de purificatione illius per diuisionem.

Summarium.

1 Testamento paterno per preteritionem filij iam nati nullo fideicõmissum etiã vniuersale an debeat, et cetera firma maneãt.
2 Instituta persona cui coherebat conditio attenditur in purificatione substitutionis, non persona preterita.
3 Clausula codicillaris in testamento in quo filius est preteritus qđ operatur.
4 Clausula codicillaris posita in testamẽto illi⁹ qui ignorabat vxorem esse pregnantem, an quicꝙ operetur.

VIso casu mihi exhibito parte prouidi viri Antonij bossenqui al's chapa de Tarascone, et dubijs que ex casu huiusmodi videntur oportune elicĩ posse. Insuper ꝛ cuz duobus publicis instrumentis, vno vcz vltimi et nũcupatiui testamenti facti per quondam Veranum bossenqui Anno domini. M. ccccLj. et die xxiij. mẽsis Februarij: ꝛ altero vltimi ꝛ nũcupatiui testamẽti facti per quõdã honestã mulierez Marthonã bossenque filiã quõdã di

1 cti Verani, et hoc Anno dñi. M. ccccxciij. ꝛ die. xxj. mensis Julij. † Dico ꝛ rñdeo breuiter ꝛ succicte put fieri pôt, ꝛ sub correctiõe cuiuslibet dñi melius sentientis, ꝙ licet testamentũ dicti quõdã Verani potuerit ꝛ possit dici nullũ propter preteritionem Hugone eiusdẽ Verani filie tũc iam nate. aut. vt cum de appella. cogno. §. aliud quoꝙ capitulum. colla. viij. ꝛ aut. ex causa. ꝛ quod ibi per docto. de libe. preteri. vel exhereda. de quo multi i aut. nouissima. C. de inoffi. testa. ꝛ cano. in. c. raynutius. de testa. et tam legiste ꝙ cano. in multis alijs locis. Non puto tamen qđ super hoc sit insistendum: qꝛ licet per preteritionem filij iam nati paternum testamẽtũ sit regulariter nullũ quo ad institutionem. dicta aut. ex causa. ꝛ in corpore vnde sumitur, cetera tamen vt ibi dicitur firma manẽt, inter que cõnumerat̃ sc̃dm opinionẽ magis cõmunẽ fideicõmissum vniuersale, ita ꝙ licet institutio facta de heredibus scriptis nõ valeat, valet tñ fideicõmissum etiã vniuersale ab eis alterius relictũ, ꝛ cõseruat̃ p dictã aut. ex causa. per tex. in dicto aut. vt cũ de appella. §. finautẽ hec obseruata. in verbo, legato vel fideicõmisso. Hãc opinionem tenuit Bartolus et docto. communiter in dicta aut. ex causa. glo. in. l. ita tamẽ. §. quotiens. ff. ad trebel. ꝛ in. l. eam quã. C. de fideicõmis. Bar. in. l. filio preterito. vbi etiã Jo. de imol. ff. de iniust.

iniust.rup.ꝛ irri.testa. Bal.in.l.j.ff.de inoffic.testa. Joan.de ana. cōsilio.xxviij.exordiente, Uisis ꝛ cōsideratis his que in facto proponunt, in vltimo q̄sito. et Anto.de butri.cōsilio.xv.exordiente, Uisis themate ꝓbato et dubijs elicitis ꝛc.prope fi. Et sic valuerit p̄dictum testamētum, vel non valuerit ꝓpter preteritionem nihil ad casum, hoc est quo ad substitutioneꝫ siue onus fideicōmissi expresse iniūctum heredibus institutis p dictum quondā Ueranū, et p quam substitutionē seu fideicōmissum substituit primo decedenti seu decedētibus sine liberis superstites aut supstitem, et postremo dictam Hugonā, quia siue testamētum fuerit nullum quo ad heredis institutionē siue nō, valet substitutio: sed in vim istius substitutionis nō possunt nunc experiri ille aduersarie, q2 ad hoc vt substitutus possit experiri in vim huiuscemodi substitutionis, opus est ꝙ cōditio sub qua sunt grauate dicte filie substitute euenerit, hoc est ꝙ sine liberis decesserint.

2 † quia in purificatione hui⁹ substitutionis attēditur persona instituta cui coherebat cōditio, non ꝑsona ꝑterita, vt voluit Bart.in dicta auꝫ.ex causa.col.mihi ix.ver.sed circa hoc dubitatur: pone ꝙ in institutiōe ꝛc. Bar.in.l. fundū.ff.de actio.emp. qui p hoc allegat.l.peculium.§.fi.vbi etiā per eū.ff.de lega.ij. Hanc opinionem sequit̄ Bal.in.l.multum interest.ver.pone.C.si quis alteri vel sibi. Ange.in dicto auꝫ.vt cum de appella.cogno.§.fi. Alexā.de Jmol.in dicta auꝫ.ex causa.col. viij.ver.et iuxta hoc ꝛc. vbi etiaꝫ dicit docto.transire cōmuniter cū Bar. vbi etiaꝫ do. Jason may.col.ix.ver.iuxta hanc cōclusionē ꝛc. Cū igitur dicte due filie institute, aut aliqua earum nondū decesserint sine liberis, et sic cōditio huius fideicōmissi nondū purificata extiterit, non pōt peti fideicōmissum iniūctum dictis heredibus institutis et supra mentionatum.l.vnica.§.sin autem sub conditione.C.de cadu.tol.

3 † Ceteruꝫ quia dicte due filie pretēdunt ꝙ p clausulā codicillarem censeꝫ dicta Marthona non dum nata aut cōcepta tēpore testamēti de quo supra, fuisse rogata ꝛ grauata de restituenda scriptis heredibus, quota seu portiōe in qua ab intestato succedere poterat dicto Uerano eius p̄ri, detracta vna quarta.l.gn̄aliter.§.ex testamēto.ff.de fideicōmis.liber. l.si patroni.§.fi.ꝫm lecturam scđam.ff.ad trebel.et qđ contra glos. not.docto.cōiter in dicta auꝫ.ex causa. Bal.et Joā.de Jmol.in.l. ex ea.ff.de testa.et alij in alijs locis, iunctis his q̄ not.glos. Barto. Ange.et doc.i.l.papinian⁹.§.meminisse.ff.de inoffi.testa.ꝛ alij in alijs locis. Est videndū an in hoc dicte due filie heredes institute, bene dicant: et an in vim dicte clausule codicillaris, possint petere sibi restitui quotam ꝛ portionē que olim ꝑuenit ad p̄fatam Marthonā, et deinde ad dictuꝫ Antoniū in hac causa reū. Super quo respondeo ꝙ hic possent multa referri, et signanter ꝙ clausula codicillaris, nō reperitur eo modo expressa in dicto testamento, quo in supplicatione et ꝓcessu cause huius. Nam in testamēto reperio scriptū dictum quondā Ueranū voluisse dictū eius testamentum valere iure testamenti et iure codicilloꝝ. Jn supplicatione vero et ꝓcessu reperitur scriptum eundē Ueranum dixisse, ꝙ si nō valeat iure testamēti, valeat iure codicilloꝝ.

4 † Potest insuper referri opinio Bar.et sequacium volētium in dicta auꝫ.ex causa.ꝙ clausula codicillaris posita in testamento illius qui ignorauit vxorem esse pregnantem nihil operatur. Possunt ꝛ alia multa de quibus sup isto articulo habetur p docto.in dicta auꝫ.ex causa.et p Bart.in.l. j.ff.de iu.codicil. Sed his omissis tanq̄ pro nunc non necessarijs existimo istud fideicōmissum purificatū tempore facte diuisionis inter dictaꝫ Marthonā ꝛ sorores institutas fuisse p ipsas sorores remissum, et sic nunc peti non posse. Uerū quia non vidi instrumētum diuisionis, nō possum tute respondere donec videro, qđ consulo videndū, et deinde Bar.et doct.in.l.qui rome.§.duo fratres. ff.de verbo.obliga. Et si visum fuerit fideicōmissum hmōi fuisse p diuisionem remissum, cōsulo ꝙ de diuisione huiusmodi ꝛ remissionibus inibi factis opponatur apte ꝛ oportune ad elisionem intentionis supplicantiuꝫ. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CCLII.

De substitutione reciproca compendiose admixta comprehendente obliquam.

Summarium.

1 Substitutio reciproca compendiose admixta, an contineat obliquas si directe expirauerint.
2 Quarte ambe ex quo fideicommisso detrahantur.
3 Trebellianica, quomodo detrahatur.
4 Fratres vtrinq̄ coniuncti inuicem ab intestato sibi succedunt, repulsis fratribus consanguineis.
5 Substituo, est verbum commune.
6 Substitutio compendiosa per patrem filio impuberi facta infra impubertatem valet pupillariter et postmoduꝫ iure fideicōmissi, et an excludat matrem.nu.seq.
7 Jnstituo est verbum directum.

Viso testamēto p̄uidi quondam viri Petro lenze olim anno incarnationis dominice. M.cccclxxv. et die xv. mensis Decembris per eum condito, ꝛ in quo heredes vniuersales instituit Mattheuꝫ ꝛ Joannē lenze eius filios naturales ꝛ legitimos tūc in pupillari etate constitutos.

1 † Dico et respondeo hunc Petrum testatorē fecisse duas substitutiones. Prima fuit breuiloqua seu reciproca, non quidem simplex, sed compendiose admixta: p quaꝫ primo decedenti ab humanis si sine libero seu liberis ex suo ꝓprio corpore et de legitimo matrimonio ꝓcreatis decederet, substituit superuiuentē ex eis. Quo fit vt licet post mortem p̄fati quondam Petri, dicti Mattheus ꝛ Joānes se immiscuerint paterne hereditati, et sic expirauerint vulgares substitutiones.l.post aditā.C. de impube.ꝛ alijs substituꝫ. q̄uis etiam idem Mattheus factus fuerit pubes et maior quatuordecim annis sine liberis ab humanis decesserit, et sic expirauerit pupillaris substitutio comprehēsa in reciproca et compendiosa substitutionibus.l.in pupillari.cū suis simili. Nihilominus potuerit dictus Joannes superstes eidē Mattheo succedere in vim fideicommissarie substitutionis comprehense in dicta reciproca compendiose admixta, quia licet sint reciproca seu breuiloqua non continent nisi directas substitutiones, vt post Dyn̄.voluit Bart.in.l.qui plures.et plenius in.l.lucius.col.penul.ver.quero vtrum substitutio breuiloqua.ff.de vulga.ꝛ pupilla. Reciproca tamen seu breuiloqua compendiose admixta cōprehēdit etiam fideicōmissarias substitutiones, pro quo allegasse sufficiat not.per Alexan.de Jmol.in.l.in testamēto.col. penul.C.de sacra.mili.et in.l.hereditatē.vbi multos docto.inducit.C.de impe.et alijs substitu.

2 † Est tamen verū ꝙ quia fideicommissuꝫ huiusmodi non pure sed sub cōditione fuit relictū, dictus Mattheus potuit detrahere duas quartas, scꝫ legitimā et quartam trebellianicā.per id quod not.glos. Bart.et docto.in.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inoffi.testa.glo. Bart.et doct.in.l.q̄q̄. C.ad leg.fal. Bal.in.l.filium quē.C.fami.erciscun. Cano.in.l.raynutius.de testa. Multas remissiōes ponit do. Jason may.in auꝫ. res que.col.iij.ver.sed attento iure canonico quod ex generali consuetudine totius mūdi obseruatur ꝛc.C.cōi.de lega. Et quia dicto Petro testatori superfuerunt sex liberi, scilicet tres filij ꝛ tres filie, hoꝝ omnium legitima fuit semis seu dimidia pars bonoꝝ eiusdē quōdam Petri, et sic legitima cuiuslibet fuit vna vncia.anten.de trien.et semis.§.j.colla.iij.et transumptiue in auten.nouissima.C. de inofficio.testamen.quam vnciam potuit idem Mattheus detrahere pro sua legitima de ea quota in qua fuit institutus.

3 † Potuit insuper pro quarta trebellianica detrahere de dicta quota quartam partem residui, iuxta theoricam quam ponit glos.in.c. raynaldus.sup verbo.licet totas.de testa.et Joā.de Jmol.in.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.ꝛ pupilla.

4 † Et in his duabus quartis successerunt eidem Mattheo ab intestato defuncto dict⁹ Leonardus/Anna/et Catherina eius frater ꝛ sorores vtrinq̄ cōiuncti.repulsis Joanne et Magdalena eius fratre ꝛ sorore cōsanguineis duntaxat.auten.defuncto.C.ad trebel.et in corpore vnde sumitur.auꝫ.cessante.cum duabus seq.C.de legi.heredi. Residuum vero debuit reddi ꝛ restitui dicto Joanni substituto in vim dicte fideicommissarie substitutionis, de qua supra.

Fecit preterea idem quondā Petrus aliam et secundam substitutionem per quam si dicti ambo heredes ab humanis sine libero seu liberis ex suis proprijs corporibus et de legitimo matrimonio procreatis decederent, eis et eorum cuilibet substituit alios liberos suos secutiue sequendo ordinem. Et q2 vt mihi verbo asserit, dictus Joannes vltimo vita functus mortu⁹ est impubes. Leonardus frater ꝛ oēs sorores eidē successerunt in vim pupillaris substitutionis comprehēse in compendiosa facta prefato quondam Joanni impuberi, et per verbum substituo,

5 † quod est commune.l.iam hoc iure.ff.de vulgaꝫ. et pupilla. quod etiam voluit Bartolus in.l.centurio.ff.de vulga. et pupilla.et alij tam ibi q̄ in alijs locis.

6 † Compendiosa vero

facta per patrem filio impuberi in ipsius ptāte existenti, valet infra pupillarem etatē iure pupillaris substitutionis, et postea iure fideicommissi, vt voluit glo. magna in fi. in. §. qua ratione. institu. de pupilla. substitu. Cy. in. l. precibus. colū. xiiij. versi. dicamꝰ ergo ꝙ vbi paganus ⁊c. C. de impube. ⁊ alijs substitu. vbi etiam Albe. colū. xviij. versic. dicamus ergo ⁊c. Hanc opinionem etiam tenuerunt Ange. Joan. de Jmol. Pau. de cast. Rapha. cuma. ⁊ Alexā. de Jmol. in dicta. l. centurio. vbi etiam dicit Pau. de castr. ꝙ ipse ita sepe consuluit. eā etiam tenuit Sali. et omnes moderni cōmuniter in dicta. l. precibus. vbi etiam dicit Fulgo. ꝙ intrepide iudicando sequeretur istam partem, quam etiaꝫ tenent do. Cardi flo. et Joan. de Jmol. in dicto. c. raynutius. de testa. vbi refert Joā. de Jmol. se ita consuluisse. Etiam ꝓ hac parte consuluit Cyn̄. prout refert in dicto ver. dicamus ergo. Jnsuper et Alexan. de Jmol. cōsilio. xij. exordiente, Attentis verbis testamenti. col. vij. versi. et qr longum esset hic omnia referre ⁊c. vbi multa inducit. in tertio volumine. et consilio. xvij. exordiente, Ponderatis verbis ⁊c. in eodem volu. et Fran. de aret. consilio. clv. exordiente, Periculosum esset ⁊c. Et intelligo ꝙ hec cōpendiosa valeat iure pupillaris substitutionis infra pupillarem etatem, non solum eo casu quo mater impuberis nō superest, sed etiam eo casu quo superest vt sic per eam repellatur ipsa mater, vt sentiūt docto. predicti. Pro quo dicto possunt videri multe remissiones quas ponit do. Jason may. in dicta. l. precibus. colū. xiij. ver. Jstam conclusionem limitat no. Barto. ibi, tu tene contra Bart. contra quem in hoc se habet cōmunis sententia ⁊c. valuit ergo dicta secunda substitutio in vim pupillaris, et sic iure illius repulsa matre successerūt alij liberi prefato quondam Joannis in omnibus ipsis bonis quecūqꝫ esset. l. sed et si plures. §. ad substitu. ff. de vulga. et pupilla. † Preterea si aduertatur ad dictam secundam substitutionem non solum positum est in ea verbum commune substituo, sed etiam verbuꝫ instituo, quod certum est esse verbum directum, vt not. Bart. in dicta l. centurio. Bal. in. fi. in fi. C. de sacrosanc. eccles. Joan. de Jmol. in l. j. ff. de vulga. et pupilla. et de hoc non est dubium. Debuit ergo et debet mater repelli, quia ſm omnes substitutio facta per verbū directum filio impuberi existenti in patria potestate matrē excludit, vt potest per ea que omnes no. in. l. centurio. et. l. precibus. superius allegatis. et in. c. si pater. de testa. in sexto. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet dn̄i ⁊c.

7

Consilium. CCLIII.

De continuata pascendi pecoris possessione, et de remedio primi capitis statuti Dalphinalis si quis per literas super illa intentato.

Summarium.

1 Possessionem suam continuans alium nō spoliat nec attētat vel innouat.

2 Possedisse qui probatur aliquando, an presumatur de presenti possidere. nu. 4.

3 Possessio per mutationem voluntatis vel iactationem que non presumuntur nisi probentur.

Testes parte nobiliū Joannis ⁊ Dalmani de royssis filioruꝫ et heredum vniuersalium nobilis quondaꝫ viri Guillielmi de royssis plene ꝓbāt eundem quondaꝫ Guillielmum fuisse iā sunt vigintiquinqꝫ anni, et vltra in possessione seu quasi immittēdi/tenendi/et depascēdi sua animalia, veluti bouina/vaccina/lanata/et porcina, et signanter ipsa porcina in territorio et per territorium Marsane, scientibus ⁊ videntibus, aut nisi multum supini extitissent valentibus hominibus/incolis/et habitatoribus loci predicti Marsane. De hoc enim deposuerunt multi testes quos non lego obiectatos. Quo fit, vt contra ipsum Guillielmum tāq̄ cōtra pretensum violentum expulsorem vel deiectorem intentari non potuerit ꝑ sindicos loci Marsane remediū primi capitis statuti Dalphinalis, si quis per literas, p̄textu ⁊ ad causaꝫ immissionis ⁊ depastionis porcinorum animalium eiusdem nobilis Guillielmi factarum Anno dn̄i Millesimo. ccccxc. et circa. xiiij. mēsis Octobris. † Nō enim qui suam possessionem continuat, aliū spoliat. c. olim. et. c. cum venissent. de restitu. spolia. no. Gemi. in. c. ad decimas. col. ij. de restitu. spolia. in. vj. quemadmodum etiam nec attentat vel innouat qui veterem possessionem cōtinuat. no. glo. in cle. ij. super verbo, innouari. vt lit. penden. et Joan. an. extra. vt lit. penden. super rubri. Cum igitur idē quondaꝫ Guillielmus cōtinuaret eius veterem possessionem seu quasi, immittēdi et depascēdi in territorio p̄dicto dicta eius animalia, dici nō potuit spoliasse vniuersitatē vel homines loci de Marsana, et al's in immittendo ⁊ depascendo eos ab eoꝝ pretensa possessione deiecisse, nisi forte quis dicere ⁊ opponere voluerit, ꝙ q̄uis dictꝰ nobilis Guillielmꝰ de royssis ꝓbet̄ fuisse iam sunt vigintiquinqꝫ anni ⁊ vltra in possessione seu quasi, de qua supra: non tamen ꝓbatur ꝙ in illa existeret tēpore illarū vltimarū imissionis et depastionis, p̄textu quarū fuit intentatuꝫ remediū dicti Dalphinalis statuti. † Sed hoc non obstat, quia cum probetur vt predixi olim et iam diu est fuisse in dicta possessione seu quasi, ipse presumitur in ea extitisse tempore dictarū immissionis ⁊ depastionis. Postq̄ nō apparet eum antea perdidisse possessioneꝫ huiusmodi. per id quod voluit Placē. in. l. siue possidetis. C. de ꝓba. per. l. si creditor. C. de pigno. actio. vbi creditor qui ꝓbatur aliquando habuisse ⁊ possedisse pignus presumitur possidere de presenti. et per. l. nō ignorabit. C. ad exhibē. † Pro quo dicto facit, quia possessio perditur ꝑ mutationem volūtatis. l. iij. §. in amittenda. ff. de acquiren. pos. que mutatio nō presumitur nisi ꝓbetur. l. non ad ea. ff. de cōdi. ⁊ demon. sed presumitur durare voluntas. l. fideicōmissa. §. si rem. ff. de legat. iij. Etiam facit, quia possessio perditur ꝑ iactationem que nō presumitur nisi ꝓbetur. l. cū de indebito. in princi. ff. de ꝓba. † Et hanc opinioneꝫ saltem eo casu quo ille qui olim possedit asserit se possidere de presenti. tenent docto. magis cōmuniter, vt videri potest per ea que not. Hosti. Joan. an. Anto. de butri. et Panor. in. c. cū ad sedem. de restitu. spolia. Panor. in. c. cū ecclesia sutrina. de cau. posses. ⁊ ꝓprieta. docto. in. l. siue possidetis. et. l. non ignorabit superius allegatis. Pau. de cast. consilio. cclxxix. exordiēte, Jn causa exforcij mota coram dn̄o locūtenente. prope fi. Joan. de Jmol. consilio. cxxxiij. exordiente, Viso ꝓcessu cause vertētis inter Marcum ⁊c. et Ange. are. in. §. sic itaqꝫ. col. vj. versi. secundo aduertas. institu. de actio. Nō potuit ergo idem quondam nobilis Guillielmus de royssis, alio nō apparente dici violentus expulsor aut deiector. Et eodē modo dici potest eū non fuisse clandestinū possessorem. Cum vt apparet per depositiones testium ipse seu eiꝰ porcherij aut eorum custodes seu suarij palam/publice/et notorie, et quidem non semel, sed vicibus plurimis eius porcos immiserint, tenuerint ⁊ depauerint in dicto territorio iam sunt anni vigintiquinqꝫ et vltra. Et ita nō videtur sindicos seu vniuersitatem ⁊ homines loci predicti Marsane potuisse intētare predictū remediū.

1

2

3

4

Consilium. CCLIIII.

De libelli conclusione male causata super debito soluendo.

Summarium.

1 Conclusio libelli attendenda.

2 Dari, dominij translationem continet.

3 Dare ⁊ restituere varios habent effectus.

4 Actio reivendicationis aut publiciana requirunt ex persona agētis habere dominium aut quasi, et quid requirant ex persona conuenti.

5 Testis singularis non habens cōtestem, an quicq̄ probet.

6 Testis causam sue scientie etiam non interrogatus reddere, an debeat.

7 Libello partis respondens per verbum credit, an videatur omnia inibi contenta confiteri et quando.

8 Actor an possit responsioneꝫ partis diuidere, et ꝓ parte acceptare, et pro parte non.

Multa sunt ꝓpter que videtur nobilē ⁊ generosum virum Joannem albe pretensuꝫ dn̄m de Rupemartina debuisse ⁊ debere succumbere in causa, quaꝫ mouit ⁊ ꝓsequitur cōtra ⁊ aduersus nobilem virum Guillielmū falconis mercatorem ciuitatis Arelateñ. † Tuꝫ quia conclusio cuiusdam pretenti libelli parte eiusdem pretensi dn̄i in hac causa cōtra eundem nobilem Guillielmum oblati, que attendenda est. c. ex parte. B. de fo. competen. c. series. de testi. c. litere. de dila. c. ex parte. le. ij. de rescrip. et quod voluit Jnno. in. c. super literis. de rescript. Bal. in. l. prescriptiōe. col. vlti. C. si cōtra ius. Bal. in. l. domū. C. de reivēdi. in. l. cum vltra. C.

1

de non

de non numera.pecu.in.l.fi.C.de fideicommis.liber.⁊ in alijs multis locis.et Ange.are.in.§.j.versicu.et tene menti perpetuo ꝙ ad duo semper in libello est aduertendum ⁊c.institu.de actio.Fuit et est inepta et non consequens ex narratis:nihil enim deducitur in dicto pretenso libello ex quo concludi possit,etiam si verum esset dictum nobilem Guillielmũ teneri ad transferendum dñium ducentorum ⁊ quadraginta sextariorum bladi in dicto libello mentionatorum:ad quod tamen faciendũ petijt ⁊ petit idem do.Rupismartine dictum Falconis cõdẽnari,† ꝓ eo quia illum condẽnari petijt ad dandum qđ dñij translationem cõtinet.l.fi.ff.de condi.ob cau.l.vbi autem.§.fi.ff.de verborum obliga.et.§.sic itaqꝫ.et qđ ibi glo.⁊ docto.institu.de actio.Preterea etiam in alio peccat dicta conclusio,ꝓ eo quia in ea petijt ⁊ petit ideꝫ do.Rupismartine ipsum nobilem Falconis condẽnari ad dandum/tradendum/et restituendum,† que sunt multum varia et diuersa,quinimo ⁊ contraria saltem dare ⁊ restituere,et habent varios effectus.Pro quo allegasse sufficiat id quod habetur in.l.si quis ab alio.§.fi.ff.de re iudi.et in dicta.l.vbi autem.§.fi.et in.l.ex empto.quod ⁊ ibi Bar.ff.de actio.emp.et quod not.Bart.in.l.stipulationes non diuidũtur.in princi.ff.de verborum obliga.Insuper est ꝙ dictus pretensus libellus de iure ꝓcederet,non tamen deberet idem Falconis ad petita condẽnari.Tum quia non est ꝓbatum,quinimo nec vt oportet deductũ,ꝙ illa ducenta ⁊ quadraginta sextaria bladi ad eundem do.Rupismartine iure dominij seu quasi pertinerẽt aut pertineant,et ita nõ potuit nec potest in actione reivẽdicationis aut publiciana obtinere,† quia ille requirunt ex persona agẽtis,ꝙ habeat dñium aut quasi dñiuꝫ.l.in rem actio.ff.de reivendi.et quod not.glos.in.§.sed iste.institut.de actio.Tum et quia si esset ꝓbatum dominiũ aut quasi dñium huiusmodi,non est tamen ꝓbatũ,quinimo nec deductũ,ꝙ tempore cepte cause huiꝰ dicta ducenta ⁊ quadraginta sextaria bladi essent penes dictum Guillielmum,seu ꝙ ipse illa possideret aut possidere desijsset.Nõ ergo potuit cõueniri actione reivendicationis aut publiciana,ꝓ eo quia opus est ꝙ cõuentus his actionibus aut earum altera possideat vel teneat,aut ꝙ dolo possidere vel detinere desierit,nisi se liti obtulisset.Pro quo allegasse sufficiat id quod habetur in.l.vnica.et quod ibi glo.⁊ docto.C.de aliena.iudi.mutã.cau.fac.iuncta.l.j.et l.eum qui.§.in publiciana.ff.de publi.Nec opponat aliquis dictũ do.Rupismartine proposuisse ⁊ deduxisse in tertio articulo dicti eius pretensi libelli,ꝙ dictus Guillielmus habuit ⁊ recepit ꝑ manus Joannis albe ipsius dñi filij ducenta ⁊ quadraginta sextaria.Tum quia hoc nõ ꝓbatur:et quidem nõ depositionibus testium,quia nullus illorũ de hoc deposuit,excepta nobili ⁊ generosa muliere domina Matthelina de sancto Martino vltima teste,cuius tamen depositio nõ obstat dicto Guillielmo falconis.† Et primo quidem,quia hec testis est singularis ⁊ vnica,cuius ꝓpterea depositio vtpote vnius censetur esse nulla.l.iurisiurandi.C.de testi.⁊.c.tam literis.eo.titu.Secũdo quia licet eadeꝫ do.Matthelina respõderit ⁊ dixerit cõtenta in dicto articulo esse vera:ipsa tamen interrogata de causa sue scientie respõdit se de hoc scire,quia dictus Joannes le bran ita sibi dixerat,que cause scientie dictum inficit et impugnat,quia per eam apparet ꝙ presens nõ extiterit,et consequenter ꝙ sensu corporeo nõ cognouerit ea de quibus in dicto articulo.Nõ ergo ꝓbat.l.testium.et quod ibi docto.C.de testi.Tertio,quia esto ꝙ ipsa dña Matthelina plene deposuisset ꝓut non deponit de traditione ⁊ receptione dictorum ducentorum ⁊ quadraginta sextariorum bladi:nõ tamen deponit ꝙ hec bladi quãtitas eidem do.Rupismartine iure dominij seu quasi ꝑtineret aut pertineat.Et si de hoc deponeret,non ꝓbaret:quia vnica ⁊ singularis,et sic nõ habens cõtestem.dicta.l.iurisiurandi.† Et quia nõ reddit causam sufficientem quam tamen reddi oportuisset,etiaꝫ si non fuisset interrogata,cum vt sic deposuisset de eo quod sensu corporeo percipi nõ potest,scilicet ꝙ iure dominij seu quasi ⁊c.ad quod induco theoricam Inno.quaꝫ sequuntur cano.in.c.cũ causam.de testi.⁊ legi.in.l.solaꝫ.C.eo.titu.† Nõ etiam ꝓbatur dictus tertius articulus,quia licet idem Falconis videatur eidẽ respondisse per verbũ,credit,Ipse tamen non eideꝫ respondit simpliciter ⁊ absolute quod credit,sed cum grano salis,scilicet ꝙ credit habuisse a quodã vocato le Bran ⁊c.et subiunxit ad fi.de blado vero de quo ponitur non credit.Et sic non est opus ingredi illam materiam de qua per doct.et presertim per Bart.in.l.si cui.§.si a filio.ff.de legat.primo.per Joan.de Jmol.in.l.si dubitetur.ff.de fideiusso.et per Alexand.de Jmol.in.l.si idem cum eodem.§.fi.ff.de iurisdi.omnium iudi.in dicta.l.si cui.an videlicet quis respõdendo libello titulo oppositioni per verbum credit,videatur omnia inibi contenta confiteri.quia Bartolus,Joan.de Jmol.Alexan.et alij ibi loquuntur in eo qui simpliciter respõdit per verbum credit.Idem vero Guillielmus non sic respondit,sed quibusdam respondit per verbum credit,et alijs per verbum non credit.† Nec existimet ideꝫ dominus Rupismartine se posse diuidere aut scindere dictam responsionem et acceptare partem pro eo facientem et al's negare,quia respondeo ꝙ immo hoc facere nõ potest.Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Panormita.in.c.bone memorie.le.ij.de postu.pla.Jaco.rebuf.in.l.rura.C.de omni agro.deser.lib.xj.et Angelus aret.in.§.item si quis postulate.instit.de actio.Ex quibus omnibus dico sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis dictum nobilem Guillielmum debere absolui,vel a iudicij instantia,vel ab impetitis.Et ita mihi videtur ⁊c.

(Margin numbers in left column: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8)

Consilium. CCLV.

De donatione in premium emancipationis ⁊ propter bene merita cum iuramento facta sine insinuatione,et postea per aliaꝫ confirmata.

Summarium.

1 Donatio facta in premium adoptionis illi qui vere nõ erat adoptiuus,an valeat.Et iuramentũ in ea interpositũ quid operetur.nume.9.
2 Donatio facta ꝓpter benemerita excedens.500.aureos sine insinuatione an valeat et quando.nu.5.16.17.
3 Donatoris assertioni an standum in dubio in causa donationis.
4 Donatio,an necessario exigat causam.
3 Donantes an possint per suum iuramentum solennitatibus legalibus et statutis in fauorem eorum inductis derogare.numero.18.
6 Statutum simpliciter loquens an debeat intelligi in donatione iurata.
7 Actus iuratus vincit de iure cõmuni non iuratum.
8 Papa vel imperator cassans statuta an intelligatur cassare statuta iuramento confirmata.
10 Causa nociua vbi sunt due cause,quarum vna nocet,altera ꝓdest:an potius inspicienda et quando.nu.seq.
11 Stipulatio an valeat vbi aliquis al's donaturus ꝓmiserit stipulanti ex turpi causa.
12 Juramentum rem valere facit meliori modo quo potest,et habet vim clausule.s.nu.9.
13 Juramentum claudens intra suos fines obligationeꝫ religionis addit funiculum.
14 Juramentum quando amplius non importet ꝙ̃ simplex contractus.
15 Donatio postmodũ ratificata an validior sit,et quid de cõfessiõe geminata.
17 Merita quando sint de substantia donationis.

Christi nomine inuocato.Viso consultationis themate parte prouidi viri Claudij dumen habitatoris et incole ciuitatis Auraycensis et dubijs ex themate huiusmodi elicitis.Dico et respondeo ad dubia huiusmodi prout infra.Et primo ad primũ quo querit:an donatio dudum Anno incarnationis dominice,videlicet Millesimo quatercẽtesimo nonagesimo primo,et die.xviij.mẽsis Februarij facta in premium adoptionis per honorabilem virum Symonem garbilhe dicto Claudio dumen,et Joanne monerie eius tunc future coniugi:ꝙ cõtra donationem huiusmodi multa facere videntur.Et primo quidem statutum Dalphinale editum super donationibus inter viuos nõ faciendis,nisi obseruata solennitate,de qua ibi:scilicet ꝙ in eis interueniat presentia alicuius magistratus et trium ex ꝓximioribus consanguineis siue parentibus donatorum in parochia in qua fiunt donationes existentium aut aliorum proborum si inibi non reperiantur dicti cõsanguinei aut parentes:vel reperiantur sed interesse nolint.Secundo facit contra donationem predictam ꝙ illa pretensa adoptio,de qua ibi,non valuit,vtpote facta sine presentia magistratus et cuiuscũqꝫ alterius valẽtis autorizare adoptionem huiusmodi.† 1 Et sic dicti Claudius dumen et Joanna non vere fuerũt filij adoptiui,ergo nec valuit donatio eis facta in premium adoptionis,vel tanꝙ̃ filijs adoptiuis.argu.l.cum hic status.§.si quis.ff.de dona.inter vi.et vxo.et quod not.Pau.de cast.

Alexander de Imol. Pe. Phili. cor. in. l. si pater tuus. C. de heredi. institu. post Bald. in. l. eam quam. C. de fideicommis. 2 † Tertio contra dictam donationem videtur facere defectus insinuationis, vbi tamen supponeremus ꝙ bona donata tempore facte donationis valerent vltra quingentos solidos, hoc est quingentos aureos, quorum septuaginta duo faciũt libram auri. Quatenus enim hunc valorem excessissent, nõ videtur valuisse. l. penult. C. de dona. not. glo. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. nec videtur donatio pdicta adiuuari aut defendi, ex eo qꝛ ibi asseritur illaz fuisse factã propter bene merita dictoꝝ Claudij ⁊ Joanne, et seruitia p eosdẽ impensa dicto Symoni garbilhe, 3 † quia de illis non apparet, nec est standum assertioni ipsius Garbilhe. per id quod not. Barto. in. l. et si forte. ff. de castren. pecul. In regulariter enim prohibitis certo casu permissis non creditur verbo dicentis casum pmissum subesse. l. qui testamentum. ff. de proba. l. cum quis decedens. §. codicillis. et quod ibi Bar. ff. de lega. iij. et qδ not. Joan. an. in addi. Specu. tit. de. reb. eccle. nõ alie. super rubrica.

Sed his non obstantibus

que mihi obstare non videntur. Dico ⁊ respondeo sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, ꝙ dicta donatio valuit: est enim quilibet moderator ⁊ arbiter rei sue. l. in re mandata. C. manda. l. dudum. C. de cõtrahen. emptio. ⁊ vendi. l. polla. C. de his qui. vt indig. et. c. de his. ad fi. de sepul. Et est adeo quilibet moderator et arbiter rei sue vt possit etiam ea abuti. l. sed ⁊ si lege. §. consuluit. ff. de petit. heredit. quod etiam voluit Jaco. rebuf. in. l. j. C. de fun. patrimo. lib. xj. Et hoc maxime procedit in donatione, quia licet in promissionibus regulariter requiratur causa aľs agenti ex promissione, obstat doli exceptio. l. pure. §. circa. ff. de except. do. 4 † tamen in donatione est p ratione voluntas. l. j. ff. de donat. qδ etiam voluit Oldra. consilio mihi. lxxij. exordiente, Factuz tale est: quedam certe et nominate persone. versi. tertio queritur ⁊c. et validitas huius donationis etiaz magis apparebit in respondendo ad impugnationes de quibus supra, ad quas respondeo.

5 † Et primo ad primam ꝙ illa

non obstat, et hoc pro eo quia vt apparet ex tenore instrumẽti donationis premẽtionate illa fuit juramẽto dicti Garbilhe vallata, qδ juramẽtum debuit ⁊ debet per ipsum Garbilhe obseruari, etiã si nõ interuenerit solẽnitas q̃ regulariter requiritur in donationibus non iuratis, attento ꝙ illa solẽnitas requirebatur tempore donationis ⁊ non post, sicut dicimus ꝙ p iuramentum appositũ in donatione potest derogari legibus insinuationem requirentibus, vt firmat Joan. an. in addit. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. super ver. Item not. ⁊c. et alij quos plene refert et sequitur Jo. de Imol. in sua solenni repeti. c. cum contingat. in * membro. de iureiuran. et ita sepe consuluit Alexan. de Imol. vt videri potest consilio. iiij. colũ. xij. et consilio. xij. in primo volumine. cõsilio lxxxij. colũ. penulti. et fi. in secundo volumine. et consilio. xx. in tertio volumi. Et vt dicit idem Alexan. consilio. cxxv. exordiẽte, Visis et cõsideratis instrumentis. colũ. xij. in primo volu. Ipse consuluit apud ciuitatem Senarum cũ quibusdam excellentissimis viris qui etiam consuluerunt, ꝙ tales solennitates intelligunt esse inducte in fauorem donãtium, vt pbatur maxime ex not. p Bart. in. l. cõtra populos. in. vj. q. C. de summa trinita. et qꝛ fuerunt inducte ille solennitates ne deciperentur. Et hoc etiã firmasse videtur Fran. de are. consilio. ij. vbi plene. Possunt ergo donantes per suum iuramentum derogare talibus solennitatibus et statutis. dicto. c. cum cõtingat. de iureiuran. et auten. sacramenta puberũ. C. si aduer. vendi. Facit. l. si quis in conscribẽdo. cum suis simili. C. de pact. quod etiam fecit idem Garbilhe: renuntiauit em̃ expresse et nominatim multis ⁊ varijs iuribus, et deinde generaliter om̃i et cuilibet alij iuri canonico et ciuili, diuino ⁊ humano, nouo ⁊ veteri, vsui/ritui/statuto/et cõsuetudini, quo vel quibus mediantibus posset contra ea de quibus in instrumẽto adoptionis ⁊ donationis predictorum, aut eorum aliqua venire posset, aut se in aliiuuare/defendere quomodolibet seu tueri. 6 † Preterea statutum simpliciter loquens non debet intelligi in donatione iurata, vt probat Joan. de Imol. in dicto. c. cum cõtingat. in tertio mẽbro. ver. nunc autem pro declaratione materie an per statutum possit phiberi ⁊c. quia statutum debet interpretari ꝫm ius commune. l. ij. C. de noxa. c. cum dilectus. de cõsue. 7 † sed de iure communi semper potentius operatur actus iuratus q̃ non iuratus. l. cum pater. §. filijs matrem. ff. de lega. ij. l. vnica. §. et cum lex. C. de rei vxo. actio. et in. l. pactum. C. de colla. iuncto dicto. c. cum contingat. et c. q̃uis. de pac. in. vj. Et confirmatur per glo. fi. in. c. cuz nõ deceat. de elec. in. vj. 8 † per quaz dicit Ange. in. l. j. §. que onerande. ff. quare. actio nõ da. ꝙ licet papa vel imperator casset cõsuetudines vel statuta, non tamen intelligitur cassare statuta iuramento confirmata: et sequitur Lap. Abbas et Joan. and. in nouel. in dicto. c. cum non liceat. pro quo allegant. c. j. de constitut. in. vj. c. cum aliquibus. de rescript. eo. lib. et alia multa que possunt ibi videri, et sic non obstat prima obiectio facta de dicto Dalphinali statuto: procederet enim nisi esset eidem renuntiatum, et sic non esset donatio huiusmodi vallata iuramento: hic autem renuntiauit donator, et iurauit de non cõtraueniendo.

9 † Ad secundam obiectionez

q̃uis reuera illa si nõ desipio multum vrgeat, videtur posse respõderi, ꝙ illa nõ refragetur neqꝫ obstet. Tum quia in donatiõe predicta, vt iam dictum est, interuenit iuramentum quod habet vim clausule vt faciat rem valere eo modo quo valere potest, et operetur hoc, ac si diceretur: si non valet eo modo quo agitur, valeat eo modo quo valere potest. dicta. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. secundo. et quod not. Joan. de Imol. in dicta sua repetitio. c. cum contingat. in decimo membro. vbi etiam Bald. colum. vij. et Panormi. charta penulti. vel vlti. ver. ad vnum tamen dic aduertendum ꝙ iuramentum ⁊c. Cum igitur donatio de qua supra, si facta extitisset pfatis Claudio et Joãne, nõ quidez in pmiũ adoptionis vel tanq̃ pretensis filijs adoptiuis tanq̃ extraneis valere potuerit per ea que superius dixi, ex illa ratione iuramenti. Preterea non solum videtur dictus Garbilhe donasse prefatis Claudio ⁊ Joanne in premiuz adoptiõis, sed etiam in et ppter remunerationem seu recõpensationem bene meritorum ipsorũ Claudij et Joanne et seruitiorũ sibi per eos impensorum, et que sperabat de die in diẽ sibi fieri imposterũ. Insuper ⁊ cõtemplatione matrimonij contrahendi ⁊ postea contracti per ⁊ inter dictos Claudium ⁊ Joannam monerie neptẽ vxoris dicti Garbilhe donatoris. Preterea vt audio, q̃uis hoc scriptũ nõ extiterit dictꝰ Claudius apportauit ad domum dicti Garbilhe et sibi tunc tradidit tam in pecunia numerata q̃ in alijs rebus valorem trecentorum florenorum, et ita sunt multe cause propter quas idem Garbilhe motus est ad donandum. Esto igitur ꝙ vna causarum huiusmodi posset vel deberet obesse, alie tamẽ poterant pdesse, 10 † nisi forte dicatur ꝙ vbi sunt due cause quarum vna nocet, alia prodest, potius inspicienda est illa que nocet. l. iij. §. fi. et quod ibi Bart. ff. ad sylleia. et. l. si quis posthumos. §. fi. ff. de libe. ⁊ posthu. et quod no. Alexan. de Imol. in. l. si donationis. C. de collat. sed cõtra hoc facere videtur quod not. Ange. Joannes de Imol. Fran. de aret. et Alexan. de Imol. in. l. si plagij. ff. de verborum obligatio. 11 † vbi dicunt ꝙ si aliquis aľs donaturus pmiserit stipulanti ex turpi causa, valet stipulatio. Est ergo ꝙ hic inspicitur ꝙ ille pmittens erat aľs donaturus, et sic causa que pdest, et non ꝙ ex causa turpi promiserit, et sic causa que nocet. Preterea quando causa que prodest potest separari ab ea que nocet, tunc attẽdenda est causa que prodest, non causa que nocet. l. venditioni. vbi per Cyñ. et Albe. C. de vsucapio. pro empto. Adijcio ꝙ vbi causa que prodest, potentior est ea q̃ nocet: illa attendenda est, nõ que nocet. l. iij. §. si quis palã. ff. de in. fis. et voluit Bart. in dicta. l. fi. §. fi. ff. ad sylleia. 12 † Cũ ergo in donatiõe de qua queritur interuenerint multe cause que psunt, et vna sola que nocet: et ille que psunt videantur esse potentiores, ille videntur potius attendende, attento maxime iuramento, qδ vt predixi facit rem valere eo meliori modo quo valere potest, et habet vim clausule: ꝙ si nõ valeat actus eo modo quo agitur, valeat eo modo quo valere potest, 13 † nisi forte dicatur ꝙ juramẽtum non auget obligationẽ, sed ei intra suos limites manenti: addit religionis vinculum, vt voluit Oldra. cõsilio mihi. clxxxviij. exordiente, Cum mulier testatrix ⁊c. Cuius dictum refert Bal. in. l. fi. circa principium. C. de non numera. pecu. et facit regula quam ponit Barto. in. l. si quis pro eo. ad fi. ff. de fideiusso. que probatur in dicta. l. fi. C. de non numera. pecu. et in. l. fina. ff. qui satisda. cogan. 14 † que est ꝙ quando contractus deficit ratione consensus, tantum importat iuramentum q̃tum contractus simplex, et non vltra. Cum igitur idem Garbilhe donauerit dictis Claudio ⁊ Joanne tanq̃ filijs adoptiuis, et sic ad hoc faciendum induxerit eum qualitas seu affinitas adoptionis. Videtur non cõsensisse aut donare voluisse nisi fuissent filij adoptiui: et quia non fuerunt tales, iuramentum predictum nihil videtur fuisse operatum. Sed istud nõ obstat, et cui videtur posse respõderi, ꝙ illud pcederet si nõ appareret put apparet eundem Garbilhe fuisse motum ad donãdum etiam alijs causis de quibus predixi.

15 † Preterea idem Garbilhe

non solum fecit donationem de qua supra anno/mense/⁊ die predictis, sed etiam eandem postea ex longo interuallo Anno videlicet incarnationis dominice Millesimo quatercentesimo nonagesimoquinto, et die decima mensis Augusti ratam habuit et confirmauit. Et sic videtur esse validior. per id quod habetur

in. l.

in.l.si mulier.C.ad trebel.facit quod no.glo.de confessione gemi-nata in.l.in contractibus.§.illo.C.de non numera.pecu.et quod habetur in.l.cum scimus.et quod ibi Barto.C.de agrico.et censi. libro.xi.do.Preposi.in.c.ex literis.colum.ij.et sequen.de diuor.et Roma.cōsilio mihi.xc.et do.Jason may.in personā.col.xi.instit. de actio. Adiicio ꝙ idem Garbilhe nō solum ratam habuit,et con firmauit donationē superius mētionatam,sed etiā nouam dona tionem fecit dicto Claudio,et hoc contemplatione matrimonij tunc cōtracti per et inter dictum Claudiū et Claudiā dagote. Et ita esto ꝙ prima nō valuisset,valuisset tamē et secunda que facta est cōtemplatione matrimonij,et cū iuramēto,et sic cui nō obstat statutū Dalphinale editū sup donationibus inter viuos nō fa-ciendis ꝛc.de quo supra.quia illud expresse reseruat donationes q̄ fiunt contemplatione matrimonij. Etiam nec sibi obstat ꝙ idem Claudius nō sit filius adoptiuus,q͛ donatio p̄dicta non videtur fuisse facta contemplatione adoptionis,sed matrimonij tunc cō-tracti inter ipsos Claudium et Claudiam.

16 † **Ad tertiam obiectionez in** qua opponitur de omissione insinuationis. Dico et respondeo in primis nescire si valor bonoꝝ donatorum excederet valorē quin-gentorum aureoꝝ:si eñ non excederet,certum est ꝙ obiectio non 17 pcederet etiam si nō appareret de meritis,† quia merita nō sunt de substātia donationis,nisi eo casu quo donatio excedit moduz legitimum,et non fuit insinuata.l.aquilius regulus.ff.de donat. q͛d etiam voluit Bal.in.l.ij.ppe fi.C.ne lice.potē. Et esto ꝙ illum valorē excessisset,non ꝑpterea impugnaretur cum effectu dona-18 tio,de qua supra.† Cū quia vt apparet ex instrumēto dicte prime donationis facte p̄fatis Claudio et Joanne:idē Garbilhe renun-tiauit insinuationi seu iuribus eā exigētibus,quod facere potuit vt iam superius dixi per ea que not.Joan.an.in addit.Specu.tit. de instru.edi.§.porro.in vlti.addi.Joan.de Jmol.in dicto.c.cum cōtingat.in.x.membro.Alexan.de Jmol.in.l.nemo potest.col.v. vbi multos refert.ff.de lega.j.et dicto consi.iiij.vbi etiam multos refert.et Fran.de are.cō͛si.xlvij.in fi.et hec est hodie cōis opinio. Et quis in instrumēto confirmationis/donationis huiusmodi,et se-cunde donationis non videatur prima facie renuntiasse insinua-tioni et iuribus eam exigētibus,ipse tamē reuera illi renuntiauit, ꝑ eo quia post renuntiationē factam expresse et nominatim de cer tis iuribus,ipse et partes generaliter renuntiauerunt omni et cui-cunqꝫ alij iuri canonico et ciuili,diuino et humano,nouo et veteri vsui/ritui/statuto/et cōsuetudini,quo vel quibus mediantibus ꝛc. Per hec eñ cēsetur renuntiasse etiam insinuationi.ꝑ id quod vo-luit Bart.in aut.matri et auie.versi.sed quero quid si renuntiauit. et ver.quero quid si non renuntiauit.C.quando mulier tute.offic. fungi potest. Alexan.de Jmol.cōsilio.xi.col.vj.ver.pondero illa verba.in secundo volu.et do.Jason may.in.l.de his.colū.iiij.ff.de transactio.

An autē omnia bona dona ta p̄fatis Claudio et Joanne nunc insolidū ꝑtineant ipsi Claudio vel solum ꝑ medietate. Dico et respondeo ꝙ insolidū,et hoc ꝑ eo quia tēpore prime donationis facta est mutua cōuētio inter ipsos Claudiū et Joannā,seu verius inter p̄fatos Garbilhe ex vna par-te,et dictos Claudium et Joannā ex alia,ꝙ si idē Claudius p̄mo-reretur,bona ꝑuenirent ad Joannā,et ecōtra. Si Joanna p̄more-retur,bona sibi donata ꝑuenirent ad Claudiuz,quod fieri potuit. per id quod habetur in.l.quotiens.C.de dona.que sub modo.per quā ꝓbatur ipsum Garbilhe sic pacisci potuisse. Ad aliud de quo queritur,an donatio p̄dicta,immo verius donationes potuerint reuocari ꝑ testamentum,vel al's ꝑ dictum Garbilhe,dico et respon deo ꝙ nō.l.pfecta.C.de dona.que sub mo. Preterea cū donatiōes predicte possint per ipsum Garbilhe obseruari sine detrimēto sa-lutis eterne,ille ꝑ eum seruande sunt.dicto.c.cum contingat.et nō solum ꝑ eum,sed etiam per ei⁹ heredes et alios successores si quos imposterū eum habere cōtingeret.per id quod not. Anto.de but. in dicto.c.cum contingat.et post eum Panor.col.vij. Et ita mihi videtur sub correctione ꝛc.

Consilium. CCLVI.

De alienatione rerum ecclesie,et⁹ de rebus iterum ad eccle-siam reuersis in emphitheosim sine solēnitate non tradendis.

Summarium.

1 Alienatio rerum et bonoꝝ immobilium ecclesie quādo ꝓhi-bita,et quibus casibus concessa.nu.seq.

2 Forma dat esse rei,et in qua nihil addi pōt vel detrahi,cui⁹ omissio in qualibet minima parte vitiat totū actum et ꝑcessum.

3 Presumptio non fit de mandato pro procuratore,etiā post mille annos.

4 Res q̄ in perpetuam emphitheosim erant concesse,casu iterū ad ecclesiam reuerse,an possint iterum in nouam emphitheosim con cedi,etiam omissa solēnitate,et quando.

5 Res iterum ad capitulum reuersa an sit facta de mensa dicti capi tuli,et post annū an dicatur res de nouo ad ecclesiā reuersa,vt sine solēnitate rursus nō possit alienari.nu.seq.et.8.

6 Mancipia infra annum dicuntur nouitia,et vinuz pariter et post annum dicitur vetus.

7 Bartoli nomē et autoritas commendantur,et de laudibus illius.

1 **Alienatio† rerū et bo-** norum immobiliuz ecclesie est regulariter prohibita,et nisi in ea interueniant duo, scꝫ iusta causa,canonica solēnitas,illa nō valet.c.sine exceptione.vbi dicitur vt me-liora prospiciat totius cleri interueniente cōsensu.xij.q.ij.c.tua.de his que fi.a prela. sine consensu capituli.c.nulli.de re.eccles. non alie.c.j.et.ij.eo.titu.in.vj.et ꝙ defectu solēnitatis canonice,et sic forme illa sit nulla,hoc clarum est:nā defectu forme semp indu-2 cit nullitatem actus,† quia illa dat esse rei.dicto.c.sine exceptiōe. et.c.tua. Pro quo facit,quia forme nihil addi potest,vel detrahi. ꝓm Bal.qui ita not.in.l.fi.col.ij.C.de suis et legi.dicit etiaꝫ Anto. de butri.in.c.pisanis.in.vij.not.et per illum text.de restit.spoliat. ꝙ omissio forme in qualibet minima parte vitiat totuz actum et totum ꝑcessuz. De defectu aūt casus liciti seu p̄missi,hoc ꝓbatur in dicto.c.nulli. Prohibetur eñ alienatio rei ecclesie a iure,ergo si fiat,illa est nulla:nisi fiat in casu de iure concesso aut p̄misso.l.non dubium.C.de legi.et in regula que contra ius.de regu.iu.in sexto. Hoc etiam probatur in clemē.j.de rebus eccle.non alienan.et in c.que in ecclesiarum.de constitu.de quo glo.et Panormi.in.c.j.de in integ.restitu. Panormi.et docto.in dicto.c.nulli.glo.in clemē. j.super verbo,redire.quam ibi sequuntur Anto.de butri.et Pa-normi.de in integ.restitu.vbi etiam late per Jo.de Jmol.col.pe-nulti.et vltima. Multas remissiones ponit do.Feli.in dicto.c.q̄ in ecclesiarum:que si ita se habeant,immo quia sic se habent,palā infertur ꝙ cōcessio in emphitheosim et ad nouum acapitū quaz olim Anno videlicet domini Millesimo.ccccxxxj.et die.xv.men-sis Decembris fecisse l egitur honeste mulieri Bonete vxori An-tonij raynaudi tutrici et tutorio nomine Jameti raynaudi eius filij venerabilis vir dominus Petrus de fauria,al's de foresta pre-tensus procurator venerabilium et religiosorum virorum domino rum decani et capituli collegiate ecclesie beate Marie Uillenoue, secus Auenionē.de turri/terris/nemoribus/pratis/et alijs in pre-tenso instrumento concessionis huiusmodi latius mentionatis, et prefate venerabili ecclesie tunc pertinentibus,fuit et est nulla, cum nec in ea interuenerit dicta canonica solēnitas,nec facta ap-3 pareat in casu licito siue permisso. † Insuper nec apparet ꝙ ille de Fauria esset procurator,saltem cum facultate dandi vel conce-dendi res eiusdem ecclesie in emphitheosim perpetuam et ad no-uum acapitū,et de cuius mandato non est presumendum,etiam post mille annos.per id quod not.Bald.in.l.ij.C.si ex fal.instru.et in.l.j.C.de rebus alie.non alienan. Alexand.de Jmol.in.l.qui in aliena.in principio.in.v.colū.ff.de acquiren.heredi.in.l.scienduz. colū.vj.ff.de verborum obligatio.et consilio.j.colū.penultima.in quarto volu.pro quo vltra predicta allegat not.in.c.cū in iure.de offi.dele.et.l.fi.ff.ꝑ empto.et quod not.Bart.in.l.qui fundum.§. ꝓcurator.ff.pro empto.

4 † **Ne copponat aliquis quod** immo fieri potuerit concessio antedicta etiam non obseruata ca-nonica solennitate,vel al's non interueniēte casu permisso,et hoc pro eo,quia turris et res predicte al's in casu permisso et interue-niente canonica solennitate fuerunt in emphitheosim perpetuaz et ad nouum acapitum concesse egregio quondam viro domino Rostagno amalrici ciui Arelatensi,per quod videntur res huius-modi facte alienabiles,vt sic extunc in antea cum ad dictam vene rabilem ecclesiam reuerterentur forte ꝑpter canonem non solutū, aut propter generationem finitam,vel al's possent res huiusmo-di de nouo concedi in emphitheosim,etiam omissa solennitate.ꝑ id quod habetur in.c.fi.de feud.in.l.pater filium.§.quindecim.et quod ibi Barto.ff.de legat.iij.et.l.j.§.contra quocꝫ.de imponen.

lucra.descrip.lib.x. Et etiam quia de facili videtur potuisse redire ad naturam suam.l.si vnus.§.pactus.ff.de pac.l.si testamētum.ff. de testa.et quod not.in.l.imperialem.§.insuper.de phi.feu.alie. p Fede.et per Cano.in.c.vt super.de re.eccle.non alie. Quibus respondeo q hec non videtur obstare in casu de quo queritur. Tum quia vt pdixi et ita creditur pfatus de Fauria non erat procurator dicte venerabilis ecclesie seu prefatorum dñorum decani et capituli, et si erat non habebat tamē mandatum de quo appareat ad concedendum res pdicte ecclesie in emphiteosim, nec vt pdixi in dubio illud habuisse psumitur. Tum et quia si habuisset, non tamē videtur res pdicte potuisse concedi in emphitheosim, postq fuerūt reuerse ad dictam ecclesiam, et p eam possesse.p id quod singulariter no. Jo.
5 de ligna.in dicto.c.que in ecclesiarum.de constitu.† Sic enim videntur res huiusmodi fuisse facte de mēsa dictorum do.decani, et capituli, quod saltē procederet si p officiales ecclesie predicte ad hoc deputatos, aut p ipsam ecclesiaz fuissent descripte res predicte in libro aliorum pdiorum que de mēsa existebant, vel etiam si ita declarassent do.decanus et capitulum.l.si vacātia.et quod ibi Bart. C.de bo.vacā.lib.x.vel etiam si post reuersionem ad pdictam ecclesiam remāserint in manibus illius seu dictorū do.decani et capituli. Nam etiam isto modo videtur esse facte de mēsa, vt sic postea alienari nō potuerint, vt not. Bart.in dicta.l.si vacātia.fm Joan.de Jmol.qui sic eum dixisse refert in dicto.c.insuper.col.ij.ver.q autē res dicātur esse de mensa.ibi, Barto.in.l.si quis vacantia etc. Hoc dictum secutus est Flori.in dicto.c.fi.de feu. Pro quo etiam ibi refert multos docto.consuluisse, et p quo facit quod habetur in.c.j. xxxv.qō.viij.vbi nuptie dicūtur noue vsq ad lapsum anni. Facit
6 etiam quod habetur in.l.interdum.§.quotiens.ff.de publi.† vbi mancipia dicuntur infra annum nouicia, et non postea. Facit etiā quod habetur in.l.vetus.ff.de tri.vino et ole.lega.vbi vinū dicitur esse vetus post annum, et ita videtur esse in pposito vt post annuz non dicātur res de nouo ad ecclesiam reuerse, et sic non possint iterum alienari nisi cū solēnitate, vt in casu premisso. Et dicit do. Floria.vbi supra.q Archi.hoc dictum tenuit in dicto.c.j.xxxv.q.viij. Et q uis Joan.de Jmol.in dicto.c.insuper, non videat sequi hoc
7 dictum,† ipse tamen dicit illud fore menti tenendum ppter autoritatem Bart.et Flori.que fuit magna, et signanter Bart.de quo dicit Andre.sicu.in.c.raynaldus.charta.lxxiij.col.j.de testa.quod ipse fuit supremus iuris doctor et lucerna iuris. Bal.in.c.j.de successio.feu.dicit q ipse fuit doctor subtilis. Alexan.de Jmol.in.l. si domus.§.fi.colū.iij.ff.de lega.j.dicit q eius autoritas est maxima.et Pau.de cast.consilio.ccliij.exordiente, Uisis omnibus instrumentis etc.dicit non esse tutum recedere ab opinione Bart.in consulendo postq non habemus autoritatem alterius. Rapha. Fulgo.consilio.clxxx.exordiente, Uiso pcessu cause mote etc.dicit q quanta sit autoritas Bart.non tantum in scholis, verūetiaz in negotijs, nemo est qui nesciat.

8 † Preterea quod dicitur prelatum, ad quod seu eius ecclesiam reuersa est res feudalis seu emphitheotecaria posse eam iteruz infeudare, aut in emphitheosim concedere credit Panor.in dicto.c.vt super.colū.ij.habere locum vbi causa prime concessionis duraret de psenti. Sed vbi illa prima causa cessaret, dicit se putare q eo ipso q bona feudalia vel emphitheotica redeant ad ecclesiaz, efficiūtur de mēsa et assumūt sibi naturam et qualitatē aliarum rerū ecclesie. exemplū ponit. Si res inculta fuit tradita in emphitheosim hoc respectu, vt reduceret ad culturam quā ecclesia alias non cōcessisset: tractu temporis, illa res optime culta reuersa est ad ecclesiam ex aliqua causa, vt verbi gratia, ppter finitam generationē aut canonē non solutum. dicit ipse Panor.non videre q iteruz licite possit cōcedi sine solēnitate debita et sine causa, nā cessat causa prime cōcessionis et militat nūc a ratione cessante.c.cū cessante.de appella.et cessat ratio quā ponit Jnno.in dicto.c.vt super. Sed vbi causa prime concessionis pseueraret, tunc pcederet quod superius dixi. Cum igitur vt ponitur in casu mihi exhibito, dictus quōdam do. Rostagnus dictas res ad culturam optimā reduxisset, et illas in multo meliorasset, non potuerunt res pdicte cōcedi in emphitheosim, quia causa prime concessiōis nō subsistebat. Adijcio pdictis ad impugnationem dicte noue cōcessionis, q cum res predicte fuissent primo cōcesse dicto quondam do. Rostagno sub censu annuo duodecim sextariorum bladi, qui loco immobiliū habetur. per id quod habetur in auten. de nō alienan.re.eccle.§.j.colla.ij.et in.l.iubemus nulli.C.de sacrosanct.eccle. Nō potuerunt res pdicte de nouo in emphitheosim et sub alio censu etiam minoris valoris concedi sine solēnitate.arg. eorum q no. Flori.et post eum Joan.de Jmol.in.c.potuit.charta vij.col.j.de loca.vbi dicunt q si pro eo, quia pars rei emphi.non tota res perierat prelatus ecclesie pensionē diminuerit, non preiudicabit ecclesie, cū pēsio huiusmodi sit quidam redditus ptinens ecclesie, et habeatur loco immobilium, et ideo non possit alienari sine solennitate que requiritur in alienatione rei ecclesie, de qua in dicto.c.sine exceptione, nec talis remissio piudicat successori.c.ij. de pcario. Quinimo vt dicūt ipse idē prelatus videtur posse reuocare talē remissionem p ea q leguntur et not.in.c.si quis presbyterorum.de re.eccle.non alienā.que si pcedant in diminutione census facta a prelat.ecclesie, multo fortius in ea de qua in casu, q vt dixi facta est p pretēsum pcuratorem. Nec obstat q in cōcessione hmōi conuētum extiterit, q pfata Boneta tutrix et tutorio nomie dicti Raynaudi repararet turrim etc. Quibus esto citra preiudiciuz veritatis, q ista fuisset causa sufficiens ad immutandū aut diminuendum cēsum antiquum: dicta tamē diminutio fieri non potuit sine solēnitate de qua supra, quia vt superius dixi ad hoc vt res immobiles ecclesie, vel que habētur p immobilibus licite alienent: opus est duobus cōiunctim, scz causa legitima, seu casu de iure cōcesso, et solēnitate iuris: quorum si alterum desit, alienatio est nulla, vt predixi: non ergo valet predicta concessio. Et ita mihi videtur sub correctione etc.

Cōsilium. CCLVII.

De sequestratione iudiciali in certis casibus facienda, et de sequestrandis fructibus.

Summarium.

1 Sequestratio iudicialis in quibus casibus non est prohibita officio iudicis.nu.4.6.
2 Judicis interest ne iudicium sit illusorium.
3 Judex quod incūbit in dispositione sua facere nequiēs vt ius pcipit, debet prouidere vt potest.
5 Fructus si quis exponat ad suam commoditatez vel in suos vsus conuertat, an dissipare dicatur.

1 Quāuis† iudicialis sequestratio sit regulariter phibita.l.vnica. et quod ibi glo.et docto.C.de prohi.seque.pecu.et quod not. Archi.in.c.quia res.xj.q.j. Joā.mona.in regula locupletari.vbi etiaz Jo.an.in mercu. Cano.in.c.ij.de seq.poss.et fruc.et legiste in.l.si fideiussor.§.fi.ff.qui satisda.cogan. Hoc tamen fallit in multis casibus, vt videri potest p docto.in locis superius allegatis, et vt dicit Archi.in dicto.c.quia res.col.v.hoc fallit vbi psumptio alias faciente p reo vinceretur aliqua equitate.c.cum locuz.de sponsa.c.literas.de restitu.spoliat.et.l.senatusconsulto.ff.de offic. presi.tunc enim iudicis officio est sequestratio premissa, si equitate suadente hoc iudici videatur, vt dictis iuribus.et.l.si fideiussor.§. vltimo.ff.qui satisda.cogā.ibi enim suspitio que habetur cōtra rem
2 vt puideatur parti agēti inducit sequestrationē.† Unde cū intersit iudicis ne iudicium sit delusoriū.l.vltima.ff.ne quid in loco publi. Habet iudex puidere vt tam in principali q in fructibus cautela sufficiens tribuat in re mobili.dicta.l.si fideiussor.§.fi.et eadē equitate idē est in fructibus rem immobilis, et ideo si reus cauere
3 nō possit vt iudici equum videbitur fienda est sequestratio.† Quoniam cum aliquid incūbit in iudicis dispositione et iudex facere nō potest vt ius precipit, debet puidere vt potest.l.j.§.si vero.C.de asser. tol.et.l.j.§.si frater.ff.de colla.bono.hec Archi.vbi supra.et idem
4 voluit Joā.an.in dicta regula locupletari.† Dicit etiā Panor. in dicto.c.ij.col.iiij.de sequestra.pos.et fructum. q quandoq insurgit aliqua equitas que mouere debet iudicē ad sequestrationē faciendam, vt quia timetur de cōsumptione rei, et sic iudiciū posset esse frustratorium, vel oritur aliqua psumptio cōtra possessorē q litiget causa differēdi iudiciū vt interim capiat fructus vel aliqua alia equitas aut psumptio, et tunc ex his causis pmittitur fm eū sequestratio.et glo.in dicta.l.vnica.C.de prohibi.sequestra.pecu. dicit regulam illius.l.fallere quādo petitur res immobilis si possessor sit suspectus ne depopuletur fructus, aut q sit rem dissipaturus.p quo allegat.l.si cū dotem.§.si aūt.ff.solu.matri.l.imperatores.in fi.ff.de appella.et.l.ab executione.ff.quo.appella.non re-
5 cipi.† Dicitur aūt quis dissipare fructus si illos exponat ad suaz cōmoditatem, vel in suos vsus cōuertat.fm Jnno.et docto.qui ita no.in.c.fi.de seque.pos.et fruc. Archi.in dicto.c.quia res. Bal.in.l. diuus.ff.de peti.heredit.in dicta.l.si fideiussor.§.fi.ff.qui satisda. cogā.in.l.si seruum.§.j.ff.de acquiren.heredi.in.c.j.§.sancimus.in princi.quo tempore mil.inuestitu.pete.debeat.et in.c.fi.de seque. possess.

6 possess. ꝛ fructu. et Ange. in dicta. l. diuus. † Cum igitur Jacobus manueli possessor seu verius detētor affaris ꝛ alioꝝ bonoꝝ de quibus in libello cōtra eum oblato, parte venerabilium ꝛ egregiorū virorum dñoꝝ decani et capituli ecclesie beate Marie Villenoue oblato nihil immobile possideat vltra ꝛ preter affare et bona huiusmodi, ipseqꝫ in suos vsus cōuerterit, ac etiam cōsumpserit, dictūqꝫ cōuertat ꝛ cōsumat fructus eorūdem affaris ꝛ bonoꝝ. Insuper ꝛ cū per diuersas instātias et ꝑ appellationes frustratorias ab eo interiectas litigauerit et litiget, et verisimiliter vt interim fructus ꝑcipiat et eis vtatur. Videt̄ ꝙ ipsis do. decano ꝛ capitulo ꝓuideri debeat, aut ꝑ idoneam cautionē, aut ꝑ sequestrationē predictorum fructuum, eo maxime qꝛ ipse etiā al's male vsus est et male vtitur dictis rebus: scidit em̄ multas arbores, ꝛ turrim quā ipe aut eius ꝑtensi predecessores reperire cōuenerant, passus est deuenire in ruinā, quinimo ꝛ ipsam ruinā coadiuuit ꝑ venditionē lapidū in ea existentiū, et qui in vim venditionis ab ea sunt extracti, et sic ab eo non solū tanꝙ a suspecto de dissipatione, sed tanꝙ a dissipāte sunt, vt videtur non solū fructus, sed etiam res ipse sequestrāde, attentis ꝑmissis et paupertate dicti Manueli, al's em̄ posset esse delusorium iudicium corā eo intētatum, et dicta ecclesia seu ꝑfati do. decanus ꝛ capitulum multū grauari ꝛ opprimi, quod non est sustinendū, sed de equitate ꝓuidendum.

Consiliū. CCLVIII.

De fructibus beneficiorum dispensandis.

Summarium.

1 Beneficiati an faciant fructus suos quos ex suis beneficijs percipiunt ꝛ possint de eis donare et al's disponere, et qualiter, et sequentibus numeris.

2 Būficiatus fructus sui beneficij, qualiter et in quos vsus dispensare debeat, quod hodie rarissimi faciunt.

3 Bona ex fructibus ecclesie mediate vel immediate acquirere, an idem sit.

Christi nomine inuocato. Viso consultationis themate mihi exhibito parte venerabilis viri dñi Marci de Castilhone, et dubijs ex eo elicitis. 1 † Dico ꝛ respōdeo breuiter ꝛ succincte ꝙ decisio dubiorum hmōi maxime primi et principalis dependet ex illa ardua et scabrosa questione, quam docto. et antiqui ꝛ moderni mouerūt in diuersis locis, et in qua querere solent, an beneficiati suos faciāt fruct⁹ quos ex suis beneficijs ꝑcipiūt, et vt videri potest ꝑ ea que no. docto. in. c. fi. de pecu. clerico. Panor. in. c. cum esses. de testa. moderni in. c. ꝑnti. §. porro. de offi. ordinarij. in vj. et alij in multis alijs locis. Super hoc fuerunt et sunt tres opiniones, quarum vna fuit Inno. in. c. indecorū. de eta. ꝛ quali. quā sequitur Jo. calde. in dicto. c. fi. de pecu. et Archi. in. c. statutum. §. 2 assessorē. de rescrip. in. vj. † qui videt̄ velle ꝙ būficiatus siue habeat administrationē siue simplex beneficium, possit fructus ex būficio ꝑceptos cōuertere in victū ꝛ vestitū, et sic in sua alimēta: residuos vero debet cōuertere in necessitatē vel in vtilitatē ecclesie: et si aliquid supersit, debet erogare in pauperes. per id qḋ habetur in. c. j. c. quia tua. c. epi. c. res ecclesie. xij. qō. ij. et ꝙ si alicubi reperiatur ꝙ clerici vel beneficiati dicantur dñi fructuū, dicit debere intelligi ꝙ sint dñi quo ad hoc vt fideliter possint dispensare ipsos fructus. Et istā opinionē etiam tenet Anto. de butri. esse verā, ꝑut not. in c. fi. de cau. pos. ꝛ ꝑprie. Hanc opinionem etiam sequit̄ Panor. in dicto. c. cū esses. de testa. vbi ꝓ ea multa inducit. Et hanc dicit Jo. de Jmol. in dicto. c. fi. col. fi. de pecu. esse de iure veriorē. ꝓm quā videtur respondendū ad dictum primū dubiū, ꝙ idē do. Marcus disponere nō possit donando vel al's de illis bonis mobilibus vel immobilibus acquisitis ex fructibus ꝑ eum ꝑceptis de bonis sue 3 perpetue vicarie, † quod ꝓcedit nō solū si ex fructibus hmōi immediate acquisiuerit dicta bona, sed etiam si immediate, vt quia forte vēdidit fructus ꝑ eum ꝑceptos, et deinde ex pecunia ꝑ fructibus ꝑcepta bona ꝑdicta comparauit seu emit. ꝑ id qḋ elegāter voluit Andre. sicu. in. c. inquirendū. col. vj. ver. sed pone vnū quod est mihi nouū. de pecu. cleri. Hosti. vero in dicto. c. inquirendū. quem sequit̄ glo. in dicto. c. ꝑnti. §. porro. de offi. ordina. in. vj. distinguit inter clericū simpliciter ꝛ ꝑsonaliter būficiatum et clericū habentē administrationem: et quo ad clericū habentē administrationem, cuiusmodi est hic dñs Marcus ꝑpetuus vicari⁹: dicit ꝙ in morte de fructibus ꝑ eum ꝑceptis testari non possit, sed in vita dicit̄ eos facere suos, et ꝙ possit de eis disponere, etiā donando aliquid de eis dūmodo moderate hoc faciat. Et hanc opinionē dicit Anto. de butri. vbi supra. et Joā. de Jmol. in dicto. c. fi. col. fi. de pecu. cōmuniter seruari de cōsuetudine, ꝓm quam videt̄ posse respōderi ꝙ idem do. Marcus possit aliquid donare de dictis bonis acquisitis ex fructibus, dūtamē hoc faciat moderate. Nisi forte quis dicat ꝙ imo nō possit donare de dictis bonis, quia cū fuerint acquisita ex fructibus de bonis ecclesie ꝑceptis, vel ex pecunia inde habita, illa sunt acquisita ecclesie. c. j. et. c. inquirendū. de pecu. Et hoc videtur mihi esse verius, et sic ꝙ idē do. Marcus nō possit donare de dictis bonis ꝙuis de fructibus donare potuisset moderate. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet melius sentientis. Et ꝑ hec patet nō oportere respondere ad alia quesita.

Consilium. CCLIX.

De heredibus ab intestato venientibus, et de communione fratrum separatim habitantium.

Summarium.

1 Liberi primo vocantur ad successionem defuncti sexus ꝛ patrie potestatis differentia sublata.

2 Fratres mortuo patre separatim habitantes licet bona habeant in communione an censeantur per hoc socij vt lucrum vnius alijs communicetur.

Onitur i facto ꝙ dudunt fuerunt in hūanis Guillielm⁹ grossi et Antoneta eius vxor loci Charencij, a quibus ꝓcreati extiterunt Jacobus/Pōtius/et dñs Joannes grossi fratres ac filij naturales ꝛ legitimi eorūdē Guillielmi et Antonete, et qui credūtur eisdē ab intestato successisse, qlibet vcꝫ ꝑ tertia parte. Et qui, post dictoꝝ Guillielmi ꝛ Antonete mortē manserūt dicti vcꝫ Jacobus ꝛ Pōtius in loco Charencij, et ꝑfatus do. Joannes in loco. N. cuius erat curatus. Est verū, ꝙ vt dicitur ꝑfatus Jacob⁹ et Pōtius qui tenuerunt ꝛ possederunt bona paterna ꝛ materna acquisiuerūt suis ipsorum duoꝝ noībus certa bona, dictus etiam do. Pōtius acquisiuit aliqua bona noībus predictoꝝ Jacobi et Pontij: alia vero nomine suijpsius, et alia noībus Frācisci/Guillielmi/et Joannis filijs dicti Jacobi et nepotibus eiusdē do. Joānis, ac etiā Balthesaris/Gaspardi/ꝛ Claudij nepotū seu feleseno rum dicti quondā Jacobi ex Antonio eius filio ꝑdefuncto, quos oēs idē do. Joānes presbyter postea heredes vniuersales istituit, dicos vcꝫ Franciscū/Guillielmū/et Joannem, et eorum quēlibet ꝑ quarta parte, et prefatos Balthesarem/Gaspardū/et Claudiū pro alia quarta parte.

¶ Quesitū est de sequētibus, et primo: quā partē habere debeat dictus Pōtius superstes in bonis paternis et maternis, et idem querit̄ de prefatis Frācisco/Guillielmo/Joanne/Balthesare/Gaspardo/et Claudio.

¶ Scḋo: an in bonis acquisitis ꝑ dictos Jacobū ꝛ Pontiū partem haberet vel habere deberet dict⁹ do. Joānes presbyter: an vero illa insolidum pertinuerint ꝛ pertinere debuerint dictis Jacobo et Pontio.

¶ Tertio: si de bonis acquisitis ꝑ dictū quōdā do. Joannē, an in illis partem habeat vel habere debeat dictus Pontius.

1 † Ad que per ordinē respondeo breuiter ꝛ succincte. Et ꝑmo ad primū, ꝙ cū ꝑsupponat̄ prefatos quondā Guillielmū et Antonetā ab humanis decessisse intestatos, ꝑfati Jacobus/Pōtius/ꝛ do. Joānes eisdē successerunt, quilibet vcꝫ ꝑ tertia parte. aut. de heredi. ab intest. §. j. colla. ix. Et transumptiue in aut. in successione. C. de suis ꝛ legiti. libe. ꝛ instit. de heredi. que ab intest. deferunt̄. circa principiū. Et sic idē Pontius succesit in tertia parte bonoꝝ paternoꝝ ꝛ maternorū: in alia vero tertia parte in qua primo successit dictus quondā Jacobus eidē successerūt heredes eiusdē Jacobi, ꝛ in tertia parte q̄ ad dictū do. Joannē puenerat, successerunt dicti sex eius heredes, scꝫ ꝑfatis Franciscus/Guillielmus/et Joānes, et eoꝝ quilibet ꝑ quarta parte, et ꝑfati Balthesar/Gaspard⁹ ꝛ Joānes in alia quarta pte.

¶ Ad scḋm quesitū dico ꝛ respōdeo, ꝙ in bonis acquisitis per dictos Jacobū ꝛ Pontiū post mortē dicti coꝝ patris suis ipsoꝝ proprijs noībus nihil habere debebat dictus quondā do. Joannes

eorum frater, quis bona paterna et materna cōia haberent. Postq̄ supponitur q̄ tempore acquisitionis manebāt dicti fratres separatim dictivcz Jacobus et Pōtius in loco Charencij, et p̄fatus do. Joānes in dicto loco. A. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Alex. de Jmol. cōsilio. xlviij. exordiente, Sup hesitatione de qua querit. col. v. in primo volu. Est verū q̄ cū prefati Jacobus et Pōtius possederint bona cōia et illorum fruct⁹ et presias pceperint, idē Pontius tenet nunc ad restitutionē dimidie partis fructuū pceptorum ex parte bonorum dicti quondā do. Joānis seu estimatiōis fructuū hmōi, vt verbi grā: si annis singulis deductis/et supportatis oneribus et expensis fructus illius tertie partis puente ad dictum do. Joannem valuerint decem florenis, dictus Pontius tenetur ad quinq̄.

¶ Ad tertiū dico et respōdeo in primis quo ad bona q̄ fuerūt acquisita p ipsum do. Joannē noīe suo vel noīe dictorum suorum nepotū quos ipse postea heredes instituit, dict⁹ Pōtius nihil petere pōt. Quo vero ad bona acquisita noībus Jacobi et Pōtij dico et respōdeo q̄ nisi ecclīa eos sup illis inquietent, dimidia pars ptinet dicto Pōtio, alia vero heredibus dicti quondā Jacobi. Sed an idē Pōtius teneatur ad solutionē dimidie partis pretij horum bonorū acquisitorum suo et dicti Jacobi noībus, nō possum tute respondere nisi visis instrumētis acquisitionū et solutionū pretiorum.

Consilium. CCLX.

¶ De iudicio finiū regundorum, et de pbandis territorij limitibus iureq̄ pecoris pascendi.

Summarium.

1. ¶ Actio finiū regundorum vtrāq̄ partē fore actricē non respuit, illa tamē censetur esse actrix que prius in causam traxit.
2. Reus etiā si nihil prestiterit parte nō pbante absoluendus.
3. Testes hincinde pducti quando et sup quibus dicātur cōtrarij, et quando ad cōcordiā reducibiles, etiam si sint inequales, et an standum maiori et saniori numero.
4. Limites territoriorū a limitibus vicinalibus differunt, et in quo dinoscantur, et pro quibus iudicetur. nu. 9.
5. Pars an sit vocanda vt testes iurare videat.
6. Testis causam sui dicti etiam nō interrogatus, an et quando reddere teneatur.
7. Testes sup fama hoīm memoriā excedente deponētes an pbent.
8. Testimonium de fama fortius est testimonio de auditu quod est minus in excedentibus hominum memoriam.
9. Fama probat etiam in non excedentibus hominum memoriaz si quadraginta annos excedat.

Visa extracta pcessus cause dudū cepte et diu vētilate per et inter hoīes oppidi seu castri Saonis supplicātes ex vna parte, in quo etiaz p suis interesse et iuribus interuenit nobilis et potēs vir dn̄s Guillielmus de Pictauia et dicti loci Soyanci, et hoīes loci Soyanci supplicatos ex alia. Dico et respondeo breuiter et succincte sub benigna supportatione huius magnifici Dalphinalis parlamenti, et adherendo opinioni dn̄i primo scribentis sententiā debuisse et debere ferri contra dictos hoīes Saonis.

1 Pro cuius dicti faciliori declaratione † pmitto, q̄ licet in actiōe seu iudicio finiū regundorum parte hominū Saonis intētato possit vtraq̄ pars esse actrix et rea, illa tamen censet esse actrix que prius partē sibi aduersariā in causam traxit. l. in his tribus. ff. de indi. et c. ex literis. cū ibi not. de pbat. Quo fit vt cū hoīes dicti loci Saonis primo in causa traxerint dictos hoīes Soyanci super declaratione pretensorum limitum, censeri debeant ipsi hoīes Saonis fuisse

2 et esse in hac causa actores. † Eis ergo non pbantibus ipsi rei etiā si nihil pstiterint, veniunt absoluēdi. l. qui accusare. et qō ibi glo. et doct. C. de eden. l. fi. C. de reivendi. l. negantes. C. de actio. et oblig. c. inter dilectos. circa fi. de fi. instru. c. fi. de iureiurand. et. c. vnico. vt eccle. benefi. Data etiā paritate pbationū vel obscuritate iurium earūdē, ipsi hoīes Soyanci debēt esse potiores. dicto. c. ex literis. et qō ibi glo. et docto. et regula cum sint partium. et quod ibi not. de regu. iu. in. vj.

¶ Premitto insup q̄ licet dicti hoīes Saonis videant pbasse p multos testēs se immisisse et depauisse eorum aīalia vsq̄ ad illos ptensos terminos p eosdez ostensos. Hoc tamē non videt eis pdesse, quo ad hoc depositiones testium hmōi pbent, aut psumptionē inducāt, q̄ illi sint veri limites seu termini quos ipsi demōstrauerūt: q2 quemadmodū ipsi videntur pbasse, qō pdixi: ita et hoīes Soyanci p multos testes pbarunt se eorū aīalia immisisse et depauisse in territorio Soyanci, et vsq̄ ad terminū seu limitē quē ipsi vocant terminum ferri dorieni, et vsq̄ ad aliū limitē vulgo dictū, limitē ferri fornier: quos ipsi de Soyancio p veris limitibus territoriorum seu mandamentorū Soyanci et Saonis ostenderūt. Et ita quemadmodū hoīes Saonis ptendūt pbasse se esse vsos ea parte territorij q̄ includit inter ptensos limites hincinde ostensos, et sic a parte Soyanci vltra dictos limites Serri dorieni, et ferri fornier, p illos de Soyancio p veris limitib⁹ ostēsos, ita et illi de Soyancio pbarunt se fuisse vsos ea parte que cōsistit inter ptēsos limites hincinde ostēsos, et sic a parte Saonis vltra ptensos limites, quos p pretēsis veris limitibus hoīes Saonis ostenderūt: nisi forte quis dicere voluerit q̄ p plures testes pbauerint predicti hoīes dicti loci Saonis, q̄ hoīes Soyancij, sed

3 istud non obstat. † Cū q2 testes hmōi hoc est hincinde pducti nō sunt cōtrarij, nec sup cōtrarijs deponētes, sed sup separatis et cōpatibilibus. Essent aūt cōtrarij et deponerēt super cōtrarijs si testes parte hoīm de Saonis in hac causa pducti deposuissent, q̄ in illa parte immissa et depasta extiterant aīalia hoīm de Saonis, et nō hoīm Soyancij, et testes parte hoīm Soyancij dixissent totū contrariū, illo em̄ casu pcederet qō dicit Bar. in. l. ij. §. creditū. ad fi. ff. si cer. peta. Bar. in. l. in insulā. ff. solu. matri. et in. l. gallus. §. ille casus. ff. de libe. et posthu. et in. l. inter stipulātē. §. si stichū. ff. de verb. oblig. in quibus locis videt Bar. sensisse. et quidā post eum q̄ vbi plures testes inequales plurib⁹ cōtradicūt, nunq̄ hi testes inuicē sibi cōtradicētes reducūtur ad cōcordiā ad hoc vt pbēt pauciores aut min⁹ idonei, sed stat maiori nūero aut pti saniori p iura q̄ allegant. Sed in casu nostro partes articularūt quo ad hoc, nō quidē cōtraria sed separata et diuersa et adinuicē cōpatibilia, q2 in illa pte contētiosa, potuerūt aīalia hincide, hoc est hoīm vtriusq̄ oppidi immitti et depasci aīalia, vcz hoīm Soyācij vsq̄ ad limites Serri dorieni, et ferri fornier, et animalia hominū Saonis vsq̄ ad illos pretēsos limites quos ostēderūt. Preterea q̄uis eo casu quo plures testes cōtradicāt paucioribus, dixerit Bar. in dicta. l. ij. §. quesitum. et alijs locis superius allegatis, qō pdixi. glos. tamen in. §. si testes. iiij. q. iij. glo. in. c. in nostra. quā ibi sequunt Anto. de butri. et Panor. de testi. Jo. de Jmol. et Panor. in. c. cū tu. de testi. Dicunt q̄ cum isto casu fit cōcordia testiū si fieri possit, nō solum quo ad hoc vt periuriū euitent, sed etiā quo ad hoc vt pbent. Pro quo allegari solet dictuz. c. cū tu. qō indistincte loquit, debet ergo indistincte intelligi. l. de pretio. ff. de publi. p hoc etiam allegatur. c. cū ioannes. de fi. instru. vbi patet q̄ licet pbatio testiū in eodem casu esset fortior pbatione instrumēti, nihilominus fieret reductio ad cōcordiā per multiplicationem factorum qū non cōstaret de vnitate actus, et hoc tenet Bal. in. l. in exercendis. colū. j. C. de fi. instru. Et hanc partē secutus est Fran. de are. in. c. cū tu. col. ij. vel circa. vbi p ea etiā inducit tex. no. sm eum in. c. licet causaz. ver. per qō. iuncto ver. cū ergo. de pba. Probabant em̄ ibi testes archiepi, plures numero et meliores, q̄ a septuaginta annis et citra, archieps possederat loca illa cū omni honore/iurisditione/et districtu: testes vero fauentinorū probabāt q̄ a quinquagita annis citra certa seruitia receperant in dictis locis: et declarat in dictis duobus versi. q̄ per testes fauentinorum fuit pbatū ista seruitia fuisse vsurpata in dictis locis, qō non potuisset esse pbatum, nisi p̄sumeret multiplicatio actuū, vcz vt eadē seruitia fuissent pstita archiepo et fauentinis in specie, alia tn̄ et alia in indiuiduo. Et licet pars fauētinorum nullū consequat ibi cōmoduz ex ista pbatione, ex hoc tamen non sequit q̄ nō ostendat p testes ad cōcordiā reductos fuisse aliquid pbatū. Alia etiā et elegātia inducit p ista parte Fran. de are. in dicto. c. cū tu. quē non refero. Hanc partē etiā secutus est Alexā. de Jmol. in dicta. l. inter stipulātē. §. si stichū. colū. v. et dicit Albe. in. l. sed et si possessori. §. Item si iurauero. ff. de iureiuran. q̄ hec opinio cōiter tenet. Queādmodū ergo testes parte hoīz Saonis pducti pbant qō pdixi, scz se immisisse et depauisse sua aīalia, vbi supra. Jta et illi qui pducti extiterūt parte hoīm Soyanci, etiā si pauciores essent pbant qō pdixi, hoc est ipsos de Soyancio immisisse et depauisse eorum aīalia vbi supra &c. Non ergo magis p̄sumi debet ex pbatione huiusmodi p hominibus Saonis q̄ p hominibus Soyancij.

¶ Insuper etiaz pmitto q̄ pro verificatione limitū hincinde ostensorum non reperiunt fuisse pducta vel exhibita aliqua instrumenta aut libri vel alie scripture, sed solum testes p vt colligere potui, si tamen non desipio ex extracta

4 pcessus cause huius. † Quib⁹ pmissis dico in primis q̄ homines Saonis non pbarunt quod intendunt, scz q̄ pretensi limites per eosdē ostensi sint veri limites diuidentes territoria et mandamēta locorum

locorum Soyancij et Saonis. Et quidē nō per relationē quorūdā pretensorum electorum et aliorum simul et in turma auditorum descriptū. fo. lxxv. et hoc causis et rōnibus eleganter inductis p ipsum do. primo scribentem. Itē et p eo quia ratio quā illi reddiderunt, scz q ideo nō fit verus limes mandamentorum: ille limes Serri dorieni, qr non fuit repert⁹ cū gardis sufficiētibus, sed fuerit limes pdiorum vicinalium. Nō videtur apta et cōcludens vel p eo qr forte tēpore plantationis illi⁹ nōdū adinuētus extiterat vsus gardarū, vel qr ille que inibi posite extiterunt, sunt cōsumpte pp̄ter antiquitatē. Dictus etiā limes est longe grossior et altior limitibus prediorum vicinaliuz vt sic etiam palā non pcedat q dicunt illū esse limitem prediorum vicinaliū, qui etiā ea ratione qua ptenditur nō fuisse limes mandametorum, qr scz nō habebat gardas dici posset nō fuisse limes prediorum, et tamē asserit limes, ergo ex ratione reddita non recte infertur illum nō fuisse limitē mandamentorum. † Nō etiam p depositiones testiū parte hominū de Saonis in causa pductorum super articulis exordiētibus, Adeo rc. Et primo non cōtra ipsum magnificū dn̄m Cleriaci, quia ille nō fuit vocatus visurus illos iurare, qd tamen fieri debuit. l. si quādo. C. de testi. et c. ij. et qd vtrobiq not. docto. eo. titu. Nō etiam cōtra hoīes Soyancij. Tuz quia vel nullā causam sui dicti reddiderūt, quā tamen reddere tenebantur etiaz nō interrogati p theoricā quā ponit Inno. et sequunt cano. in. c. cū causam. de testi. et legiste in. l. solā. C. eo. titu. † vbi ponūt q testis examinatus sup eo q percipi non potest sensu corporeo, sed opus est iudicio intellectus, reddere debet causaz sui dicti, etiam si nō interrogetur. Hmōi eñ sunt illi pretensi termini parte hoīm Saonis ostensi, qr licet lapides illi si lapides sint possint videri et palpari. Nō tamen ex sola visione seu tactu cognoscūtur esse termini aut limites euidētes pdicta mandamēta. Solus eñ illorum color cū longitudine et grossitudine sensu visus pcipitur, et sensu tactus qd in eis est tangibile, nō aūt eorum pretensa significatio seu officiuz diuidēdi aut diuisa ostendēdi pdicta mandamēta, qr hoc habent veri limites ab extrinseco, hoc est ab illis qui eos erexerunt et plantarunt, aut erigi et plantari decreuerunt. Cū et quia si quā rationē reddiderint, illa fuit impertinēs et non cōcludens, et pſertim illa quā eos reddidisse audio de immissione et depastione animalium hoīm Saonis, cū etiā testes parte illorum de Soyancio pducti probent eos sua aīalia immisisse et depauisse vsq ad limites p eosdem ostēsos. Nō ergo pbant, quia nō pbat hoc esse qd ab hoc cōtingit abesse. l. neq natales. l. ad pbationē. C. de pba. l. non hoc. C. vnde cognati. et. c. cum contingat. de offi. delega.

Preterea multi ex testibus parte dicti do. Soyancij in hac causa pductis et examinatis super dictis articulis exordientib⁹, Quia egregi⁹ rc. insertis fo. cclxxxiij. et quo ad eū admissis. fo. cclxxxiiij. q voce publica et fama referēte dicti limites Serri dorieni, et Serri fornier sunt veri limites, † qui cū deponant de fama q est super eo q excedit hoīm memoriā probant. per id qd not. Inno. in. c. quid p nouale. et. c. veniens. et quod vtrobiq p Anto. de butri. de verbo. signifi. Bal. in. l. cū super. C. de reivendi. in. l. pprietatis. C. de pba. in. l. cōuenticulā. col. penul. C. de episco. et cle. in. l. nō ignorat. C. qui accusa. non pos. in. l. in bone fidei. C. de rebus credi. et auf. quas actiones. ad fi. C. de sacrosanct. eccles. et Ange. dicens se de facto obtinuisse in. l. at qui natura. §. cum me absente. vbi bona glo. ff. de nego. gest. et in. l. titius. ff. qui. mo. pig. vel hippo. sol. Specu. titu. de pba. §. j. ver. hoc etiam not. Archi. in. c. inter memoratos. xvj. q. iij. Pe. de ancha. cōsilio. cccxj. exordiente, Tres dn̄i magnifici et illustres rc. col. iij. Roma. consilio. cix. exordiente, In cōsultatione rc. et in. l. si vero. §. de viro. in tertia fallen. et Fran. de are. in. c. veniens. le. j. col. penul. de testi. vbi etiam do. Feli. col. v. Et p hac opinione adduci solet. l. qui arbiter. ff. de pba. vbi ad pbandū memoriam extare vel non extare, potest adduci fama. Ad idem text. cū glo. in. l. in summa. §. idez labeo. ff. de aqua pluui. arcen. † Etiam p hoc inducit Fran. de aret. vbi supra, optimam rationē, quia si in excedētibus memoriam hominū valet testimoniū de auditu, qd est minus, vt in. c. licet ex quadā. de testi. et in. c. tua nos. de cōsangui. et affini. Multo fortius testimonium de fama, quod est fortius de se. Si est ergo probata fama huiusmodi, quod tamen videre nō possuz, p eo eo quia nō habeo ad longuz testium depositiones, videtur esse per eam plene pbatum q dicti limites Serri dorieni, et Serri fornier sint veri limites diuidētes predicta mandamenta, quinimo vt vident sentire Inno. et Anto. de butri. in dicto. c. quid per nouale. de verborum significa. † fama pbat etiā in non excedētibus memoriā hominum, dūtamen excedat quadraginta annos. Do. vero Guido pape loquens in limitib⁹ territoriorum refert decisione. cxciij. exordiente, qr in hac patria Dalphinali rc. se vidisse iudicari p eo qui per famam publicam pbauerat illos esse terminos quos demōstrarat. Possunt et alia induci ad ostendendum sententiam fore ferendam contra dictos homines Saonis. Sed quia dictus do. primo scribens plenissime scripsit, ego vlterius non insisto.

Consilium. CCLXI.

An substitutio fideicommissaria si sine liberis rc. p ingressuz religionis predicatorum expiret.

Summarium.

1. Substitutio fideicommissaria si sine liberis rc. per ingressum religionis an expiret maxime ordinis pdicatoruz, et quādo. nu. 3. Et est questio multum anceps et difficilis.
2. Ordo beati Dominici quā regulam pfiteantur, et an illis possessiones et bona in communi habere sit phibitum.
3. Ueritatem in conflictu opinionum summorum virorum difficile est inuenire.
4. Cōuentu nolente fideicommissum sub cōditione si sine liberis rc. religionem ingredienti relictuz an cesset fauor ecclesie et pie cause, et an substitutus excludatur, et quando.

Alie occupatiōes que nūc me vrgent et tabellarij portitorisq celeritas non patiūtur, vt plene videā, quid iuris sit de eo, super quo videt fuisse principaliter fundata intentio honestarū mulierū Ludouice et Catherine boni Paris, filiarum quōdam naturalium et legitimarum Guillielmi boni paris in pcessu quez [1] mouerunt et psequuntur contra Thomassium thibaudi, † an videlicet per ingressum religionis fratrum predicatorū factum per venerabilem quondam virum dn̄m Ludouicum boni paris dicti Guillielmi filium expirauerit substitutio sibi per patrem facta de dictis Ludouica et Catherina eius sororibus sub cōditione si ipse sine liberis ex suo pprio corpore et de legitimo matrimonio pcreatis ab humanis decederet. Uerū qtum in pcinctu cōcipere valui iste casus non est sine dubio pp̄ter conflictum opinionū de quib⁹ [2] per docto. in multis locis. † Et vt illas huic casui applicē pmitto q regula gloriosissimi cōfessoris beati Augustini quā fratres predicatores pfitētur non phibet professis habere possessiones vel bona in cōmuni. Et ideo ordo fratrū predicatorum non est ex regula incapax bonorum etiam immobiliū et redditum, sed tantū ex cōstitutionibus suis a sede apostolica confirmatis, vt dicit Fede. de se. consilio. xij. exordiente, Fratres pdicatores rc. Anto. de butri. Jo. de Jmol. et docto. cōmuniter in. c. in presentia. de pbat. vbi etiam Andre. barba. charta vlti. col. ij. ver. tangit hic do. Anto. de butri. si fratres pdicatores rc. Bal. in. l. cum acutissimi. C. de fideicom. et in auf. nisi rogati. col. j. ver. in tex. ibi, venerabilē, puta locū predicatorum rc. C. ad trebel. Anto. de butri. in. c. nimis praua. de excessi. prela. Jo. de Jmol. in. l. j. col. ix. ver. aut iste est ingressus ordinem predicatorum rc. ff. de testa. Alexan. de Jmol. consilio. lxxxviij. exordiente, Eximie dn̄e vicarie in causa: seigneur Thadei rc. in secundo volu. de quo aliquid dicit Pau. de cast. in dicta auf. nisi rogati. et Alexan. de Jmol. consilio. xiij. exordiente, Circa primum dubiū rc. Nec etiam videntur ipsi fratres ex cōstitutionibus huiusmodi adeo incapaces bonorum etiam immobilium et redditū in cōmuni, quin possint recipere et habere, saltem ad hoc vt vēdāt et pretiū in suas necessitates conuertant. per id qd not. glo. in. c. j. super verbo, domuz. de religio. domi. in. vj. et docto. cōmuniter in locis superius allegatis. Specu. tit. de statu monacho. ver. tertio queritur. et ver. quarto queritur rc. et Archi. in. c. quia ingredientibus. xix. q. iij. habent etiam priuilegia de quibus mentionē facit [3] Bal. in dicta auf. nisi rogati. † Ea igitur que solent dicere docto. de monasterio capace et de grauato sub conditione, si sine liberis decesserit, vel sub conditione si sine liberis ex se descēdentibus, vel sub cōditione si sine liberis naturalibus et legitimis, et nō interpretatiuis rc. monasteriū hmōi ingrediente videntur nō inepte posse applicari casui de quo queritur.

Ad illud igitur de quo queritur respondeo et dico q super hoc sunt opiniones: quidam enim dicunt q licet eo casu quo ingredienti monasterium capax facta extiterit substitutio, sub conditione si sine liberis decederet, monasterium huiusmodi excludat substitutum, et de hoc nullus dubitat. c. in presentia. et quod ibi per omnes. de proba. et in auf. nisi

rogati. secus tamen est fm istos, quando substitutio facta est sub cōditione si sine liberis naturalibus et legitimis, vel sub cōditiōe si sine liberis ex se vel ex suo corpore descēdentibus, vel al's sub conditione per quā appareat testatorem se retulisse ad naturalitatē, et intellexisse de filijs naturaliter ex substituto pcreatis et non de ciuilibus vel interpretatiuis, et sic seipsum glosasse ꝛ nō reliquisse eius voluntatē iuris interpretationi. et vt refert Jo. calde. in consilijs suis titu. qui filij sint legi. consi. j. Jsta fuit opinio Jaco. Bal. quam sequitur idē Calde. illā etiam sequitur Hosti. et Joā. an. in c. raynaldus. de testa. Et vt refert Phili. corne. in dicto auten. nisi rogati. Hanc opinionē etiā tenuit Marti. siluia. illā etiā tenuit disputando Jaco. de bellovi. vt videri potest ex his que ipse no. in auf. de sanctis. episco. §. sed hoc presenti. collat. ix. Bal. in. l. si quis posthumos. ff. de libe. ꝛ posthu. in. l. deo nobis. col. j. C. de episco. ꝛ cleri. Bal. in. l. si ita quis. §. is cui. ff. de lega. ij. Bal. in. l. lucius. la. ij. ff. de heredi. institu. vbi etiam Jo. de Jmol. col. viij. ver. extra glos. tangit hic Bal. Et vt ibi dicunt Bal. et Joā. de Jmol. hec opinio est equior. Hāc opinionem etiam secutus est Jaco. butri. Bal. et Sali. dicētes illam esse cōmunem in dicta auf. nisi rogati. quā etiā relatis opinionibus finaliter ibi sequitur Pe. de corne. Jllā etiā secutus est Bal. ꝛ Joan. de Jmol. in dicto. c. in p̄sentia. et Bald. in suo repertorio ad Jnnocē. super verbo, substitutio. Motiua vero huius opinionis que nō transcribo videri possunt p Alexand. de Jmol. cōsilio. xxxv. exordiente, Sup cōtentis in dicto themate ꝛc. in tertia parte. p Bal. in dicta. l. deo nobis. et Fran. de are. in dicto c. in p̄sentia. col. xij. vbi etiā do. Jason may. col. x. ver. et inter alia. p ista parte adducit primo ꝛc. Et ibi p Andre. barba. charta. xiij. ibi, et licet istum passum examinauerim in Joannina nr̄a ꝛc. et Ange. plene qui etiam istam partē sequitur cōsilio. lxxvij. exordiēte, Joannes suum cōdidit testamētum ꝛc. Et fm hanc opinionē nō esset dubiū quin attētis verbis dicte substitutionis superius relatis fuerit substitutio facta de dictis Ludouica et Catherina purificata extiterit, et sic ꝙ repelli nō debuerint nec possint p conuētum fratrum p̄dicatorum in quo idē frater Ludouicus pfessus est, aut prefatum Thomassinum ab eo vel dicto fratre Ludouico causam habentem.

Sed contrariā opinionem

scꝫ ꝙ etiam isto casu debeat substitutus p monasteriū excludi: tenuerunt multi, scꝫ Dy. in dicta. l. si ita quis. §. is cui. vbi etiā opinionem hmōi secutus est, ꝗuis p alium ꝙ Dy. Richar. malū. illā etiam secutus est Bar. qui p illa multa inducit, pro qua etiam cōsuluit idē Bar. consilio ⁜ exordiēte, Parmēsis filiū instituit. et consilio, quidā nomine Titius ꝛc. et cōsilio, sancti spiritus assit gratia, queritur an monasteriū ꝛc. Hanc opinionem sequitur Cy. Albe. Bart. et Pau. de cast. in dicta auf. nisi rogati. Panor. in repeti. c. ecclesia sancte Marie. charta. ix. ver. no. ex eo quia monasterium habetur loco filij ꝛc. Anto. de butri. in dicto. c. in p̄ntia. et ibi Panor. col. xij. ver. faciunt etiam p̄dicta ad aliam questionē satis notabilem, quid si testator ꝛc. vbi etiam illā sequitur Fran. de are. col. x. versi. querūt hic do. Anto. et moderni ꝛc. vbi relatis opinionibus ꝛ motiuis illarū, tandem cōcludit p hac parte: illam etiam sequitur ibi do. Feli. col. xiij. ver. et per istam glo. infertur ad questionem not. quid si testator ꝛc. vbi etiam relatis opinionibꝰ ꝛ motiuis illarum, finaliter cōcludit p hac parte questionem de qua ibi mouit Andre. barba. in dicto. c. raynaldus. charta. ix. colū. iij. de testa. et tandē post lōgos sermones cōcludit p hac parte. Eandē questionem etiam mouit in dicto. c. in presentia. charta. xj. col. iij. ver. modo venio ad scribentes. Pet. de ancha. ꝛc. et post relationē plurīū doc. ꝛ motiuoꝝ eorūdē finaliter. charta. xiij. ver. nihilominus licet ista demulceāt aures ꝛc. Pro monasterio inducit aliqua ex proprio vt dicit ingenio fabricata, et in hac parte quieuit, qui etiam p ea cōsuluit consilio. xx. exordiente, Jllud in mediū afferā, quod sacra testatur autoritas. Surge deus, causā meā adiuua ꝛc. et hanc partem tenuit Alexan. de Jmol. consilio. cxxj. exordiente, Viso themate ꝛc. in. ij. volu. et p illa consuluit idem Alex. in dicto consilio. xxxv. vbi plenissime. et respondere conatur, et respondet motiuis ꝛ rationibus quas p prima parte adduxerat. Et pro hac opinione multum stringit text. in dicto auf. de sanctissi. episco. §. sed hoc presenti. qui varie et subtiliter ad ppositum huius secūde opinionis inducitur per varios.† Ex quibus satis patere potest difficultas huiꝰ dubitationis. Ubi enim tot et tales sapiētes pugnant, difficillimum est inuenire veritatem. Et vt dicit Phili. de corne. in dicta auf. nisi rogati. col. ij. versi. ex quibus patet ꝛc. Jsta res est dubia, ita ꝙ iudex posset vni inclinari vel alteri opinioni, prout placeret. Propter quod videretur mihi sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, ꝙ bonū ꝛ vtile esset partibus vt hanc contentionem medio aliquorum bonorum virorum componerent et pacarent.

4 † Ceterum post precedentia scripta aduerti ad vnum, qđ videtur facere contra dictum Thomassinum, scꝫ ꝙ ex discursu cause huius non apparet venerabilē cōuentum fratrum p̄dicatorum Valētie cuius idem frater Ludouicus fuit cōuentualis habuisse aut habere voluisse fideicōmissū sub cōditione de qua supra, p̄fatis Ludouice ꝛ Catherine relictū, et sic cessauit ꝛ cessat ille fauor ecclesie et pie cause, pter quam fm eos qui tenent secundā opinionem superius relatam, substitutus repellitur. Nō ergo debuerūt vel debent p̄fate Ludouica ꝛ Catherina repelli. per id quod voluit Bal. in dicto. c. in presentia. col. v. ver. sed quid si monasterij. vbi querit quid si monasterium nō vult bona in casu in quo ingredienti monasterium fuerat facta substitutio si decederet sine liberis ꝛc. an excludetur substitutus p dictum ingressum religionis. et cōcludit Bal. ꝙ non, quia duo sunt necessaria ad hoc vt excludatur substitutus, scꝫ ꝙ ille cui facta est substitutio ingrediatur monasterium. Secundo ꝙ in monasteriū transeant bona, et ob hoc fm eum religio mendicātium nō excluderet substitutum, quia nō habetur loco heredis, cū heres esse nō possit. Pro hoc adducit Bald. in simili tex. in. l. si post mortem. §. liberi. ff. de bono. posses. cōtra tabu. ꝛ in. l. j. §. si pater emācipatus. ff. de cōiungen. cum emancipa. libe. qđ etiam voluit Pau. de cast. in dicta auf. nisi rogati. quia fm eū postꝗ non fauemus loco religioso, non debemus nocere substituto. Pro quibus videri potest Alexan. de Jmol. in dicto cōsilio. xiij. in tertio volu. Nec opponat aliquis ꝙ immo videatur idem cōuentus bona p̄dicta habere voluisse vel acceptasse, pter remissionē factā illi Thomassino. Quia respondeo ꝙ istud nō obstat: tum quia idem cōuentus nō legitur remisisse, sed dūtaxat p̄fato fratri Ludouico remittenti cōsensisse que varia sunt: quia aliud est donare vel remittere, aliud donanti consentire. l. aliud. ff. de regu. iu. l. cum pater. §. libertis. ff. de lega. ij. l. filiusfamilias. §. j. ff. de pcura. et. c. j. ne se. vacan. in. vj. vnde consentiens non tam facit ꝙ facientem nō impedit. l. si pater. §. vltimo. ff. de manumis. vindi. quod etiam voluit Oldra. cōsilio mihi cxxxij. exordiente, Licet de victoria cause multum dubitē. Tum et quia esto ꝙ idem cōuentus remissionem seu cessionē huiusmodi fecisset, nō propterea videretur bona predicta acceptasse vel habere voluisse. l. fuit questionis. ff. de acquiren. heredit. et qđ voluit Joan. an. in addi. Specu. titu. de testa. §. j. ver. pone filius fecit. in addi. exordiēte, Uber. de bobi. et Bald. in. l. pactum. in. ij. qđ. C. de colla. et in. l. si defunctus. C. de suis ꝛ legiti. Propter que existimo easdem filias nō esse repellendas a fideicommisso. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini ꝛc.

Consilium. CCLXII.

De donatione inter viuos gratuita et traditione secuta per constitutionem precarij et vsufructus retentionē. Et vide consi. 228. et. 231. supra in hac parte, que pro eodem consultore ꝛ eadem causa sunt.

Summarium.

1. Pauli apostoli sobrium responsum aduersus calumniatoris maledicentiam: ad quod aduertant aduocati partium dum se ex alieno corio probris afficiunt.
2. Possessio defuncti an transferatur ad suos.
3. Obstaculis multis obstantibus nō sufficit vnum sustulisse.

1 Egitur† ī actibꝰ apostolorū. c. xxvj. ꝙ loquente apostolo Paulo ꝛ rationem reddente Festus proconsul Achaie exclamauit et magna voce dixit. Jnsanis Paule, multe te litere ad insaniā cōuertunt. Cui Paulus. Nō insanio (inquit) optime Feste, sed veritatis et sobrietatis verba eloquor. Cui impugnationi Festi nō inepte adaptari potest id quod dicit egregius vir dominus aduocatus Petri, Joannis, Joanne et Magdalene filiorū quondam Petri boneti in quadam schedula exordiente, Profecto errore facti ꝛc. vbi de me loquens in hec verba prorupit. Profecto errore facti ducitur dn̄s ex aduerso schedulās p parte nobilis Antonij de verona, contra ꝛ aduersus Petrum, Joannem, et Magdalenam filios ꝛ filias naturales ꝛ legitimos, ac etiam heredes vniuersales quōdam Petri boneti, pro eo quia ipse do. aduocatus

catus dicti de Verona dicit se habere causas legitimas se opponendi aduersus requisita et contenta in quadam eius schedula pro parte dictorum heredum in presenti causa producta, et quam schedulam dicit exordiri dum vitam ageret in humanis etc. Cuius cōtrarium salua reuerētia, est ipsa veritas, quia nō exorditur, Dū vitam ageret in humanis. quinimo exorditur, Audio quod Petrus boneti etc. hec ille do. aduocatus qui quo ad hec dicere videtur, insanis Bertrande, aut desipis. Cui respondeo, nō insanio mi Bernarde, sed veritatis et sobrietatis verba scripsi. Exorditur enim illa schedula, Cui pro tunc respōdi, dum vitam ageret in humanis etc. alij autem exordienti, Audio quod Petrus boneti etc. Iam dudū responderam per schedulā exordientem, quia prius et diu antequam etc. Fatere ergo et dic mi Bernarde et cōpater charissime quod non ego sed tu, errore facti duceris, et hactenus ioci causa.

Ceterum deliberando super dicta schedula exordiēte, Profecto errore facti etc. in hac causa cōtra et aduersus dictum nobilem de Verona oblata et producta: dicit breuiter et succincte idem de Verona seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdem, prout alias dixit medietatem bonorum dicti quōdam Boneti sibi spectasse et pertinuisse, ac etiam spectare et pertinere iure dñij seu quasi, seque illa tenuisse et possedisse etiā tempore vite eiusdem quondam Boneti, ac nunc tenere et possidere in vim donationis inter viuos sibi facte per dictum quōdā Boneti. Dicit insuper se velle incūbere possessioni propter quod cōsultius facerent prefati Petrus/Joannes/Joāna/et Magdalena, si aliter procederent et procedere deliberarēt, quam hucusque processerint. et in quibus frustratorie laborarūt et laborāt. Esto enim quod prima causa sit suor, et quod propterea isti Petrus/Joānes/et alij etc. si tales sint, de quo tamē non apparet, deberēt eidem quōdam Boneti ab intestato, si intestatus ab humanis decesserit, non propterea infertur quod sua propria autoritate, immo magis temeritate debeant aut possint auferre huic nobili bona sibi donata et per eum possessa, etiam viuente pretenso patre, de qua donatione facta est fides in actis per productionem publici instrumenti testātibus actis, sed debēt ipsi venire ab agendo. quibus consulo si tamen hoc facere debeo vt ita faciant, si tamen causam iustam foueant vt non fouent, nec sibi psuadeant, quod etiam si tēpore vite patris dici potuissent fictione iuris esse dñi eorum vz bonorum quorum idem quōdam eorum pretensus pater, quod propterea sibi possint tueri vel defendere bona donata, vel illa sua autoritate accipere cum ab alio possideātur, quinimo nec hoc facere possunt de bonis que fuerunt dicti quōdam Boneti, et quae ipse possidebat tempore vite et mortis, si tamen repererint illa preoccupata, † quia possessio defuncti non transfertur etiā in suos, vt voluit glo. in. l. cū miles. in principio. ff. qui. ex cau. maio. et in. l. cum heredes. in princi. et quod ibi docto. cōmuniter. ff. de acquiren. heredi. not. docto. cōmuniter in. l. in suis. ff. de acqui. here. Preterea et cum isti Petrus et alij pretendant se eidem Petro ab intestato successisse, non possunt ipsi intentare remedium. l. fi. C. de edic. diui adri. tol. Sed oportet quod alijs remedijs vtantur, ne putēt ipsi quod propter exclamationes et verba superflua que ad nihilū deseruiūt, debeant ipsi obtinere, quod nec possunt nec debent obtinere.

Preterea nec etiam obstant proposita et deducta in dicta schedula, Profecto etc. §. nec suffragatur, quia respōdeo quod quicquid ibi dicatur, dictus nobilis de Verona fidem fecit de donatione superius mētionata, et de traditione bonorum donatorum sibi facta per retētionem vsusfructus et constitutionem precarij, quod si non creditur videantur acta, et desinant aduersarij loqui de actis barratis, qui etiam si barrata existerent, non propterea non possideret idē nobilis de Verona qui ante hec acta etiam si barrata sint prout nō sunt, tenebat et possidebat dicta bona pro parte donata. Nō ergo sufficit istis Petro/Joanni/et alijs exclamare et dicere illa acta esse barrata et in vim illorum fuisse dictum nobilē Antonium in possessionem inductum, cū vt prediximus antea possideret. † Non enim cum multa obstacula obstant, sufficit vnum extitisse sublatum. l. si non lex. et quod ibi docto. ff. de heredi. institu. l. si dñs. ff. de seruitu. vrba. predio. c. ij. de fili. psbyte. in. vj. c. ex tuarum. de autori. et vsu pal. et. c. pastoralis. de priuile. de quo do. Jason may. in. l. fi. colum. viij. ver. quinto signāter limita. ff. de constitu. et alij in alijs locis. Non ergo prodest istis Petro/Joanni/et alijs impugnare dicta acta etiam si barrata sint, vt tamē non sunt, sed opus est quod ipsi alia remedia sibi querant et veniant ipsi ab agendo et non ad hoc faciendum eundem Antoniū inuitent: qui cum possideat hoc facere non intēdit, sed possessioni incumbere et illis ne eum spolient, vel etiam in possessione turbent cum effectu resistere. Et per hec patet etiam esse responsum in. §. et ad illud. quia profecto si non mentiuntur acta et non desipiat notarius, instrumentum donationis fuit in causa productum.

Preterea etiā non obstat id de quo opponitur in. §. item dato etc. scz quod per dictum instrumentum non probetur quod pacta et qualitates in eo inserte et per dictum nobilem Antonium iurate fuerint per ipsum obseruate. Quoniam respondeo quod etiam dato citra preiudicium veritatis quod ita esset prout non est, non propterea inferretur quod idem nobilis Antonius factus dñs seu quasi, et possessor dicte medietatis possit et valeat per dictos Petrum/Joannē/et alios eorum propria autoritate a possessione bonorum huiusmodi expelli, etiam si desijsset esse dominus seu quasi, propter non obseruatas pacta et qualitates, prout tamen non desijt, sed opus esset vocatione, et quod ipse super suis iuribus audiretur. Non enim propter pretensam pactorum obseruantiam etiam si ita esset prout non est remāsum est dñium aut saltem non possessio ad dictos Petrum/Joannem/et alios, sed remansisset et remanet apud ipsum nobilem Antonium. ar. c. licet episcopus. de preben. in. vj. Insuper nec etiam obstant allegata parte dictorum Petri et aliorum in quadā alia schedula exordiēte, Testamentū Petri etc. Et primo quidem non id quod habetur in principio, quia siue valuerit siue propter preteritionē nullam extiterit vel existat testamentum dicti quondam Boneti nihil ad id de quo pro nunc cōtendunt prefati nobilis Antonius. Et eodē modo respondet ad id de quo in. §. item ideo. Ad id de quo opponitur in. §. filij vero etc. Dicit et respondet idem nobilis Antonius quod nec obstat quo ad hoc, videlicet vt idem Antonius impedire debeat quominus possit et valeat possidere bona sibi donata et per eum possessa ante mortē dicti quondam Boneti, et hoc pro medietate. Nec sunt in possessionem bonorum quo ad partem huiusmodi immittendi, maxime vero quo se fore in eam immittendos contendunt.

Postremo nec obstat id de quo opponitur in. §. donatio vero etc. quia vt iam superius dictum est etiam si pacta vel conuentiones obseruate nō extitissent, et propterea fuisset donatio resoluta, et quamuis facultas opponendi vel non agendi de non obseruantia vel propter obseruantiam huiusmodi transmissa essent ad heredes eiusdem quondam Petri. Nō propterea possent ipsi Petrus et alij nec de iure deberent eorum propria autoritate auferre eidem Antonio dictam eius possessionē, sed deberent prout et debēt venire alia via, hoc est ab agēdo, quod fore et esse faciendum petit idem nobilis Antonius seu dictus eius procurator procuratorio nomine, dici/decerni/et declarari. Et als in et super premissis etc.

Cōsilium. CCLXIII.

De libris rationum edendis et illorum fide, et de mandato per epistolam misso, et de fide epistolarū et interpretatione illarum.

Summarium.

1. Reus quando absoluendus.
2. Liber rationum qualiter fidem faciat et cōtra quem, et quando.
3. Scriptura non est modus inducende obligationis, sed presumēde illē precessisse ex causa que allegatur.
4. Differentia inter epistolam et librum rationum qualis.
5. Aduersario an liceat inquantum facit in fauorem sui vti libro rationum quo etiam pars vtitur.
6. Procuratori administratio concessa per verba facietis de nostra parte vt de vestra, an sit plena vt possit vendere et alienare.
7. Conuentione perfecta forma substantialis non mutatur vnius voluntate.
8. In mercatorum causis qualiter procedendum.
9. Mercatorum domus debet esse domus equitatis et veritatis, et cur.
10. Bonitas et equitas in quibus consistant.
11. Non verisimile est imago falsitatis.

Non potest nec de iure debet ex his que acta/producta/et probata extiterunt parte honorabilis viri Panthalini de cassana in quodā processu cepto et pendente indeciso per et inter eundem Panthalinū actorem ex vna parte, ac nobilem et honorabilem virū dñm Petrum vēto de Massilia reū ex alia, idē Panthalinus sentētiā obtinere pro summa quatuor millium et vigintitrium

florenorum, quindecim solidoꝝ, et duorū denarioꝝ parte eiusdē Panthalini in hac causa petita. † Cū quia actore nō pbāte reus venit absoluēdus, etiam si nihil pstiterit. l. qui accusare. C. de edē. l. fi. C. de reivēdi. l. negantes. C. de actio. ꝛ obliga. l. actor. C. de pba. c. fi. de iureiurand. c. inter dilectos. circa fi. de fi. instru. et c. vnico. vt ecclesia. bene. Dictus vero Panthalinus actor in hac causa non pbauit summā pdictam sibi deberi, ergo ab impetitis debet idem do. Petrus absolui. Qꝫ aūt idem Panthalinus nō pbauerit patet ex inspectione pcessus cause huius in quo nihil apparet parte ipsius pductum, vel p ipsum do. Petrū cōfessatum, per qđ appareat illū teneri in dicta summa. † Nisi forte dicatur ꝙ immo appareat p librum rationū eiusdē do. Petri in hac causa parte ipsius exhibitum, et qui videtur fidē facere cōtra eū. l. quedam. §. nūmularios. iuncta glo. et qđ ibi per docto. C. de eden. et cle. j. de vsu. sed istud non obstat. Cū quia licet verum sit ꝙ libro rationū regulariter fidē faciat cōtra scribētē quando liber hmōi scriptus est in forma rationū q̄ causā demōstrat, secus tamē est si in forma vniꝰ simplicis cōfessionis ad obligandum causa nō apposita. l. nuda. ff. de dona. † Cuius dicti illa est ratio, quia scriptura nō est modus inducende obligationis, sed inducit psumptionem obligationis ex causa q̄ allegatur pcessisse, vt not. glos. in. l. cū de in rem verso. ff. de vsu. Et ita limitauit Bal. dictam regulā, vbi etiam refert Nico. de matha. C. de fi. instru. sup rubrica. col. mihi. viij. ver. sed quero si in libro rationis ꝛc. Et ita etiā voluit do. Jason may. in repeti. l. admonēdi. charta. xviij. col. j. ver. limita istū primū casum. ff. de iureiuran. Illa autē scriptura p quam ptendit pfatus Panthalinus pbari ꝛ apparere dictum do. Petrū sibi teneri in dictis quatuor mille ꝛ vigintitribus florenis, quindecim solidis, ꝛ duobus denarijs. nō est scripta in forma rationū que causam, ex qua summa huiusmodi eidē pstatur debeatur, demōstret vel ostendat. Nō ergo pbat, † tum etiā qꝛ in hoc est differentia inter scripturam epistole et librū rationum. qꝛ si in epistola quā quis, pone Titius mihi misit cōtinetur ꝙ ipse a me receperit cētum ex causa depositi. Et ꝙ ex illis tali die mihi remiserit vigintiquinꝗ, et tali die quindecim, et tali die decē, et ꝙ effectualiter ipse debitor remaneat in quinquaginta, ego recepta epistola hmōi in qua continentur que predixi possum illā approbare quo ad cētū q̄ Titius fatetur se habuisse in depositum et negare eū restituisse quinquaginta, qꝛ hec dicūtur esse capitula separata. l. publia. in fi. et qđ ibi Bart. ff. depo. et clarius in. l. aurelius. ff. de libera. lega. et qđ no. glo. in. l. si quidē. C. de questio. Sed in libro rationū Titij cōtineant accepta a me ꝛ data mihi ab eo, ista data ꝛ accepta dicunt ita annexa, ꝙ si ego pbo intētionem meā ex libro quo ad cētum, teneor etiā stare illi libro, quo ad accepta ꝛ data a Titio, vt voluit Mat. he. de. matha. in. l. xx. singulari exordiēte, no. mirabilē doctrinā. Pro quo dicto allegat dictam. l. quedā. §. fi. et qđ ibi Bart. ff. de eden. et facit fm eum. l. si quis ex argentarijs. §. si quis rationē. ff. eo. tit. Et hoc vel maxime vel saltem pcedere debet in hoc casu in quo ex ordinatione venerabilium ꝛ nobilium viroꝝ dnōrum iudicū huius curie, et ad requisitionē dicti Pāthalini fuit exhibitus ꝛ pductus liber rationum dicto Uento, † qꝛ cū petierit exhiberi librū rationum et vtatur in iudicio libro hmōi, quinimo ꝛ illum pducat, licere debet etiā aduersario, hoc est ipsi Uento illo vti inq̄tum facit in fauorē sui, vt not. voluit Sali. in. l. j. col. fi. C. de edē. et post eum do. Jason may. in dicta. l. admonendi. charta. xx. ver. Salice. etiam in. l. j. ꝛc. Pro quo allegat Sali. id quod in instrumēto not. glos. in. l. j. §. diem. in glo. magna. ver. Itē quid si sponte ꝛc. ff. de eden. et tex. cū glo. in. c. cum olim. de censi. et quia qui fidē alicuius elegit nō debet posse eā approbare p parte, et p parte non. l. gaius. ff. de vsu. Non pōt igiť pfatus Panthalinus se iuuare libro pdicto, quatenus ptēdit per eum apparere de recepto quatuor mille ꝛ vigintitrium florenorū quindecim solidorum et duorum denariorum, nisi etiam approbet per ea que in libro huiusmodi scribūtur esse data p ipsum do. Uēto, ꝛ sibi debita per dictum Panthalinū. Quo fit vt cū data et per ipsum Panthalinum debita tantum ascendant, quinimo et plus q̄ ea que pretenduntur per ipsum do. Uento recepta, non possit nec de iure debeat prefatus Panthalinus sententiam obtinere.

Et p hec satis apparet ꝙ illa longa concertatio quam fecisse leguntur prefati do. Uento ꝛ Pāthalinus super illis pecunijs quas suo ꝛ dicti Panthalini nominibus, idem do. Uento exbursauit, et pro subuentione Marabotini de Prouincia in carnibus pro Macello emendis eidē Marabotino datis ꝛ expeditis, eidem do. Uento non nocet, nec suffragatur prefato Panthalino. Cum quia cum idē do. Uento in dicto eius libro scripserit sibi deberi per Panthalinum ex illa causa summam de qua ibi, et prefatus Panthalinus vtatur, vt predixi dicto libro. Quatenus pro eo facit, hoc est quo ad pretēsa recepta ipse debet etiam illum approbare quo ad data ibi scripta, et que scribūtur per eum deberi. Cum et quia inspectis priuatis scripturis ipsi Panthalino per ipsum do. Uento missis, ac recordio et alijs literis per eundem Panthalinū respondendo ad ipsum do. Uento transmissis et per Panthalinū recognitis satis apparere videtur, ꝙ circa pecunias etiam nomine ipsius Panthalini mutuo ministrandas seu dandas dicto Marabotino p emendis carnibus Macello necessarijs: habuerit idem do. Uento liberā administrationem. Scripsit eīm idem Panthalinus et scripsisse confessus fuit. vt apparet fo. xj. colū. ij. Recordiū ꝛ literas in quibus inter inibi scripta etiam hec q̄ sequuntur cōtinebantur. Etiā de bestuzis vos auisabo, si eas mittere poteritis, et de causa Macelli de Aquis faciatis vt de vestra, facietis me debitorē ꝛ creditorē ex nra parte faciendo. et hec in recordio. In literis vero in Macello de Aquis dicitis semp factū esse q̄tum opus, quod placuit, ꝛ de quanto est opus seruire Marabotino sum cōtentus de q̄to facietis vnum recordor, licet credo opus non sit minus potestis eū seruire, adhuc tantum risicum nō curramus facietis de nostra parte vt de vestra. Et hec scripta extiterunt, dictum vꝫ recordiū Anno domini Millesimo. cccc. xciij. et die. xxiij. mensis Junij. Et litere missiue anno predicto et die. xxiij. mensis Augusti. Per hec enim videtur eidem do. Uento data libera facultas, iuxta ea que leguntur, et not. maxime per Bart. in. l. pcurator cui libera. ff. de pcura. in. l. creditor. §. lucius. ff. manda. et quod voluit Panor. consilio lxxviij. exordiente, Facti contingentia sic proponitur ꝛc. col. v. et vt dicit Ange. in auť. de procura. §. ad hec prohibemus. collat. ix. et Panor. in dicto consilio, ille cui datur talis potestas habet amplam facultatē, ita vt etiam possit vendere et alienare, quod maxime pcedit et procedere debet in hoc casu in quo idem Panthalinus mandauit et scripsit eidem do. Uento, vt de sua ipsius Pāthalini parte faceret prout et de parte sua ipsius do. Uēto. Nec videtur ꝙ idē Panthalinus possit restringere vel limitare dictas eius recordium ꝛ literas missiuas put facere nititur, scilicet ꝙ ille intelligātur et intelligi debuerint, vt posset idem do. Uēto facere de parte suijpsius Pāthalini quod de sua suijpsius do. Uēto vsꝗtamen ad summam mille et quingentorū florenorum, de qua sermo habetur in instrumento vēditionis pellaminum facte per dictum Marabotinū domino Gabrieli viuandi ementi suo ꝛ dicti do. Uento nominibus, quasi non videatur idē Panthalinus de alia summa aut negotiatione cogitasse, quia nescius et ignorans. Cum quia vt apparet tā ex predictis recordio et literis missiuis q̄ ex his que parte dicti Panthalini sunt deducta et allegata in schedula exordiente, Also que si puesca bien intēdre et declara ꝛc. inserta fo. xxv. Idem Panthalinus plenam habuit notitiam de pecunia que mutuata extiterat, et quam dietim mutuare opus erat prefato Marabotino p seruitio Macelli. Fatetur enim idē Pāthalinus in predicta schedula. §. sequiť. se de causis Macelli Aquēsis siue pellaminibus edocuerant fecisse et eidem do Uēto scripsisse capitulum in hec verba. Etiam de bestuzis vos auisabo si eas mittere poteritis: ꝛ de causa Macelli de Aquis faciatis vt de vestra facietis me debitorem ꝛ creditorem ex nostra parte faciēdo. Qꝫ post hec anno predicto Millesimo. cccc. xciij. et die. xiij. mensis Julij dicto do. Uento scribere cepit eidem Panthalino ꝛ eum auisare de omnibus causis in et p recordio dimissis. Et quo ad capitulum factum per Panthalinum de bestuzis ꝛ Macello Aquēsi, respōdit idē do. Uento in hec verba. Et de bestuzis auisate quomodo vēdantur in Macello de Aquis: sit semper quod necesse est, et vt vos scitis et semper necesse seruire Marabotinū faciam quantum videro esse opus, et sicut facit do. Gabriel. Post que scripta ꝛ ad illa respondendo fatetur idem Panthalinus in predicta schedula. §. apres a. xxiij. ꝛc. se idem do. Uento scripsisse Anno predicto Millesimo. cccc. xciij. et die vicesimatertia mēsis Augusti capitulū tenoris sequētis. In Macello de Aquis dicitis, semper factum est q̄tum opus est quod placet, et de quanto est opus seruire Marabotinum sum contentus de quanto facietis vnum recordor, licet credo opus non sit, minus potestis eum seruire adhuc tantum risicum non curramus, faciatis de nostra parte vt de vestra. Per que apparet eum habuisse notitiam de predictis et verbis pregnantibus eidem domino Uento concessisse amplam facultatem. Et ita est ꝙ eidem Panthalino imputetur si ita non intelligebat, postq̄ sermone effuso locutus est. l. fi. ad fi. C. de do. pmis. † Cū et quia illa restrictio siue limitatio quā facere nititur idem Panthalinus non est verisimilis. Postq̄ eīm prefatus do. Uento et ipse Panthalinus tenebantur et obligati erāt prefato Marabotino de sibi subueniēdo de medietate summe mille et quingentorum florenorum ad primā sui requestam, ꝛ alias iuxta formā cōuētionis de qua in dicto instrumento vendi tionis pellaminū nō erat in libera facultate eorūdem do. Uēto et Pāthalini nō obseruare hanc cōuentionē, nec cōtra eorū factum venire

venire.l.perfecta.C.de dona.que sub mo.l.ij.l.iij.et.l.generaliter. in principio.C.de reuocã.dona.l.per fundum.C.de seruitu.rusti. predi.l.si creditoribus.C.de seruo pigno.da.⁊.l.post mortem.⁊ qd ibi not.glo.⁊ doc.de adop. que enim ab initio sunt voluntatis ex post facto efficiuntur necessitatis.l.sicut.cũ suis simili.C.de actio. et obliga. Erat ergo necesse qd ipsi do. Vento et Panthalinus ad primã ipsius Marabotini requisitionem dictam summam ministrarent aut alias facerent iuxta conuenta, si tamen facere volebãt quod facere tenebantur. Et quod fecisse presumendum est, ⁊ etiaz iurauerũt. Preterea si ipsi do. Vento ⁊ Pãthalinus in dictis eorum scripturis intellexissent de expeditione dimidie partis illorum mille ⁊ quingentorum florenorum que ad primaz requisitionẽ ⁊c. fienda erat, ad quid scripsisset idẽ Panthalinus, ⁊ de causa Marcelli de Aquis faciatis vt de vestra: cuz potuisset, ⁊ clarius ⁊ meli⁹ dicere soluatis quartam partez que mihi contingit de illis mille ⁊ quingentis. Preterea ad quod scripsisset ipse do. Vento in Macello de Aquis, fit semper quod necesse est. Et vt vos scitis est semper necesse seruire Marabotinũ, faciã quantum videro esse opus. Ubi attẽdendũ est qd dicit, fit semper quod necesse est. Et rursuz, et vt vos scitis est semper necesse seruire Marabotinũ. Et iterum, faciam quãtum videro esse opus. Et hec sunt scripta dicti do. Vento ad prefatum Pãthalinũ directa. Et quibus ipse respõdit put fatetur in predicta schedula, i macello de Aquis dicitis semper factũ est quantũ opus est quod placet, ⁊ de de quanto est opus seruire Marabotinũ sum cõtẽtus de quanto facietis ⁊c. prout lati⁹ in dicto.§. apres a.xxiij. Daoust ⁊c. que verba verisimiliter adaptari non possunt ad expeditionem faciendam de media parte illorũ mille ⁊ quingẽtorum florenorum in qua eidem Marabotino tenebantur ipsi do. Vento et Pãthalinus, nec recipere illam restrictionem siue limitationẽ profecto extortam, quã facere nitit idẽ Pãthalinus, ad quod tamen nõ est ipse admittendus in hac causa mercatorum. 8 † Et in qua potius procedendum est ex bono ⁊ equo q̃ rigorose. Ange.cõsi.cxcviij.exordiente, Arnaldus ferici de Barselona.col.ij.⁊ consi.cccxxj.exordiente, Creditor volẽs sibi solui ⁊c. et vt dicit idem Ange.in dicto cõsi.cxcviij. 9 † Domus mercatoruz debet esse domus veritatis, ⁊ equitatis, potissime cuz ad fidẽ eorum communiter decurratur, ⁊ sub autoritate rigoris, ac pro ratione iuris et sciẽtie multum cauẽdum ne pernitiose erretur in via conscientie.l.si seruum.§.sequitur.ff.de verbo.obliga. quod etiam voluit Ange.in dicto consi.cccxxj.et Bal.in auten.ad hec.colum.antepenul. X. Sed quid dicem⁹ de herede prescribente.ad finem. C. de vsu. 10 † Bonitas autem ⁊ equitas vt dicit Ange. in dicto consil. cxcviij.consistit in duobus, scz in honeste viuendo, et alium nõ ledendo.l.iustitia.§.iuris precepta.⁊ quod ibi glo.ff.de iusti.et iure. Dicta igit limitatio seu restrictio quã facere nititur prefat⁹ Pãthalinus repellenda est tanq̃ nõ congruẽs proprijs scripturis eorũdem do. Vento et Pãthalini. Insuper ⁊ tanq̃ non verisimilis, et consequenter tanq̃ habens imaginem falsitatis, 11 † quia non verisimile est quedam falsitatis ymago.vt dicit Bald.in.l.j.C.de seruis fugi.vbi allegat Auerroyn. Idem voluit Alexan.de imol.cõsilio.xxvij.exordiẽte, In causa et lite domine Bartholomee. in secundo volu.multas remissiones ponit Andr.barba.consi.vj.col. iiij.in prima parte.

Consiliũ. CCLXIIII.

De priuilegio collecte non soluẽde cõcesso certis nobilibus et eorum successoribus per signũ vniuersale, Et de amissione dicti priuilegij per solutionem ⁊ patientiam.

Summarium.

1 Successoris appellatione an et quando etiam singularis cõprehendatur.nu.seq.
2 Successor dictio capitur pro vniuersali successore de iure pretorio, et dictio heres pro vniuersali successore de iure ciuili.
3 Feudo alicui pro se suisq; successoribus quibuscunq; relicto an veniat legatarius.
4 Signum vniuersale quibuscunq; in immunitate positum ad que verba possit referri.
5 Clausula in fine posita an referatur ad omnia precedentia.
6 Dispositionis verba superflua esse non debent.
7 Priuilegium mutata persona que priuilegij causa est, an et quando mutetur.
8 Priuilegiatus de collecta non soluenda quibus modis amittat priuilegium, et si soluat quo casu sibi non preiudicat.

Viso consultationis themate parte honorabilium virorum Francorum ⁊ Populariũ vniuersitatis Oppidi seu castri Cabeoli vna cuz instrumento transactionis ⁊ cõcessionis immunitatis seu priuilegij, de quibus in casu. Insuper et cum dubijs ex casu huiusmodi elicitis. Dico ⁊ respõdeo breuiter ⁊ succincte, put infra. Et primo ad primũ. Pro cui⁹ faciliori declaratione pmitto q priuilegiũ seu immunitas a solutione vniteni seu cõtributione occasione illius faciẽda, pro predijs in instrumento predicte trãsactionis latius mẽtionatis legit fuisse cõcessa quibusdã particularib⁹ nobilib⁹ in dicto instrõ noiatis ⁊ expressis, ⁊ nõ solum illis, sed etiã eorũ heredib⁹, successorib⁹ seu bona tenẽtes quibuscunq;. 1 † Premitto insuper q lz appellatione successoris cõprehẽdat tm successor vniuersalis, ⁊ nõ singularis.l.quedã.§.nihil interest. ver. is aũt.⁊ qd ibi doc.ff.de edẽ. qd etiã voluit Bal.in.l. emptorẽ.col. iij.vel circa.ver.quid si instrm dicat ⁊c.C.loca.in.c.imperialem. in prin.in col.penul.de phibi.feu.aliena.p Fede. Bar. Alex.de imol. ⁊ doc.in.l.stipulatio ista habere licere.§.sicut.ff.de verbo.oblig. et Jo.de imol.in.l.qd dicit.col.penul.ff.de verbo.obliga. 2 † Ubi etiã dicit qd verbũ successor accipit in dispõne pro vniuersali successore de iure pretorio, ⁊ verbũ heres p vniuersali successore de iure ciuili. Tamẽ qñ in dispõne nõ soluz ponit hoc verbum successor, sed adijcit hoc signũ vniuersale quicũq;, tunc appellatione successoris cõprehẽdit nõ solũ vniuersalis successor, sed etiaz particularis. vt voluit Bal.in.d.c.imperialẽ.in prin.in col.penulti. vbi dicit qd illud qd dicit appellatione successoris nõ cõprehendi singularẽ successorẽ, fallit qñ in dispõne esset adiectũ verbũ quibuscũq;. 3 † Unde dicit qd si cõcessum est feudũ Titio pro se ⁊ successoribus suis quibuscũq;, cõprehẽdet etiã legatarius. Pro quo allegat idẽ Bal.dictam.l.quedã.§.nihil.⁊.l.id tẽpus.§.j.ff.de vsuca. Et idem voluit Alex.de imol.in.d.§.nihil.col.j. Pro quo dicit facere.l. in cõuentionibus.⁊ qd ibi Bar.ff.de verbo.signifi.

Cum igitur in instrumento predicto legat priuilegiuz seu immunitatẽ, de qua supra fuisse cõcessam, nõ solũ predictis nobilib⁹, sed etiã eorũ heredibus ⁊ successorib⁹ quibuscunq;, satis vident fuisse exẽpti etiã particulares successores in pdijs dictorum nobiliũ, quo ad hoc vt pro pdijs hmõi nõ teneant soluere dictũ vnitenũ vel pro illo cõtribuere. 4 † Nisi forte dicat qd illud signũ vniuersale quibuscunq;, sit dũtaxat referendum ad verbũ bona tenẽtibus, cui immediate adijcit. Sed rñdeo q istud nõ videt esse verũ, sed potius verũ videt q debeat referri ⁊ ad verbũ heredibus, ⁊ ad verbũ successoribus, ⁊ ad verbũ bona tenẽtibus, vt sit sensus q hec immunitas concessa extiterit quibuscunq; heredibus, quibuscunq; successoribus, ⁊ quibuscunq; bona tenentibus dictorum nobiliũ.arg.eorũ que de clausula in fine posita not.doc.in.l.si idẽ.§.fina.ff.de iurisdi.oim iudi.in.l.j.C.de libe.prete.vel exhereda.⁊ in.c.secundo requiris.de appella. 5 † Ubi not. q clausula in fine posita, regulariter refert ad omnia precedentia.

Quib⁹ suppositis et premissis respõdeo ad dictum primum quesitum quod per illa verba, bona tenentibus quibuscunq;, satis videntur cõprehẽdi coloni parciarij hoc est qui ad partem fructuum dicta predia tenẽt pro ipsis nobilibus, nec debent illa verba, bona tenẽtibus quibuscunq;, accipi pro heredibus vel successoribus post mortem seu obitum dictoruz nobilium cum iam comprehenderẽtur per verba heredib⁹ quibuscunq;, vel per verba successoribus quibuscunq;. 6 † Et sic ne hec verba bona tenẽtibus quibuscunq;, reddantur in illa dispositione superflua, quod fieri non debet si operari possint.l.hãc legẽ. ff.de contrahen.emptio.et vendi.et.l.si stipulatus.in principio.ff. de vsu.not. Bald.C.de contrahenda emptione et vẽditione. in rubrica.q.ix. Angelus consilio.ccl.exordiente, Seigneur Symõ de regio ⁊c.col.iij.⁊ Alexan.de imol.consilio.cxvij.exordiente, Visis supra narratis in themate ⁊c.in primo volumine. et cõsilio. clviij. exordiente, In causa et lite vertente ⁊c.colum.penultima in secũdo volumine. Roma.consilio.lxxxiij.ad fi.et And.barba.consilio lxj.colum.x.in prima parte illa verba accipi debent vt comprehẽdant alios a prefatis nobilibus eorum heredibus ⁊ successoribus quibuscunq;. Et sic per eam satis videntur comprehendi parciarij, coloni seu grangerij. 7 † Et per hec videtur non obstare quod dici solet mutatione persone que est causa priuilegij priuilegium mutari.l.j.C.de imponen.lucrati.descript.libro.x.et.l.licitatio.§. finali.ff. de publi. et quod voluit Bartolus in.l.paulus. in fine. ff.de acquiren.hereditate. Bal.C.de vsu.super rubrica in.iiij.questione.⁊ Joan.de.ana.in.c.salubriter.colũ.viij. de vsu. Qm rñdeo

ꝙ illa non obstant cum hic expressum extiterit, non solum de predictis nobilibus eorum heredibus ⁊ successoribus, ⁊ sic de heredibus de iure ciuili, ⁊ de successoribus de iure pretorio, sed etiam de bona tenẽtibus eorũdez. Et hoc in casu occurrenti videt redũdare in cõmodum ⁊ vtilitatem ipsorum nobilium aut suorum heredũ vel successorum qui maiorem portionem seu partem fructuũ pñt vel poterunt reperire si eorum grangerij aut coloni parciarij nõ teneãtur ad vnitenum ꝙ si tenerentur.

8 † **Ad secundum quesitũ dico** ⁊ respõdeo ꝙ si vt ponitur in casu dñi consules vniuersitatis Frãcorum ⁊ popularium dicti loci Cabeoli exegerint vnitenum a grãgijs seu parciarijs colonis dictorum nobilium et suorum heredũ et successoꝝ. Et hoc a tempore concesse imunitatis, ⁊ citra totiens quotiens fuit ibi vnitenũ impositũ vel indictum vidẽtibus ⁊ sciẽtibus dictis nobilibus priuilegiatis seu eorũ heredibus vel successoribus, ipsi videntur perdidisse priuilegium seu immunitatẽ huiusmodi. Et quidem non per vnã solutionem dumtaxat vniteni aut contributionem pro illo factam, sed per plures directe cõtrauenerunt, per id quod videtur voluisse Bart. in. l. j. C. de his qui spon. mune. publi. lib. x. vbi videtur voluisse idem Bar. ꝙ priuilegiatus ne soluat prestantias si sponte semel soluerit preiudicat sibi in futurum nisi fuerit protestatus qđ nõ intendebat preiudicare suo priuilegio: qđ etiã sequitur Alex. de imol. ꝯsi. cxxxvj. exordiente, In causa ⁊ lite. col. iiij. versi. rursus dico. in secundo volu. ⁊ Panor. in. c. cum accessissent. col. fi. de constitu. hoc dictum Bar. etiam refert ⁊ sequitur do. Feli. in. d. c. cum accessissent. col. xiij. ver sic. tertia regula est. ⁊ Andr. barba. colũ. xxiij. ad fi. ibi, Et ibi dicit Bart. ⁊c. Pro premissis etiam facit. l. j. §. si quis tutor. ⁊ quod ibi Ange. ff. quan. appellan. sit. vbi voluit Angel. ꝙ si aliquis habeat immunitatẽ a dacis ⁊ collectis, ⁊ alijs grauaminibus cõis, ⁊ deinde describatur in libro debẽtium soluere dacia, collectas ⁊ alia grauamina, qđ si postea citetur vt soluat non sufficit sibi allegare priuilegium immunitatis excipiẽdo vel excusando se qđ non debeat soluere propter beneficium immunitatis, immo incontinenti cũ scit se descriptum, ⁊ per consequens scit se vocatum, ad minus debet appellare. quod dicit Ang. esse menti tenendum. Et cum hoc dicto transit Ange. are. in. d. §. si quis tutor. Alex. de imol. cõsil. cj. exordiẽte, Visis instrumẽtis ⁊c. col. x. ver. tertio pricipal'r. in. j. volu. ⁊ dicto cõsi. cxxxvj. col. iiij. And. barba. in allegato. c. cum accessissent. col. xxvij. ver. et aduerte etiam qđ si habẽs immunitatem a dacis ⁊c. ⁊ do. Felinus. col. iij. versi. ⁊ adde etiam ⁊c. ibi, ad idem qđ not. Ang. vbi etiam refert qđ idem tenuit And. barba. in. d. l. j. C. de his qui spõ. munera publi. Cum igitur a concessione predicte immunitatis seu priuilegij de non soluendo vnitenũ aut cõtribuẽdo in solutione illius, ⁊ citra, quando casus occurrit qui vt audio sepissime occurrit coloni parciarij seu grangerij dictoꝝ nobiliũ aut suorum heredum ⁊ successoꝝ soluerint passim, ⁊ indistincte vnitenum aut in illo cõtribuerint pro parte fructuũ quam de predijs huiusmodi collegerunt. Et hoc videntibus, ⁊ ita fieri scientibus et paciscentibus prefatis nobilibus seu eorum heredibus et successoribus in quorum vtilitatem seu cõmodum redundat predicta immunitas, videntur ipsi eidem renũtiasse per actũ ⁊ actus de directo contrarios. Et hoc in terminis etiam voluit Ang. are. in dicto. §. si quis tutor. vbi dicit quod si aliquis habeat exemptionem ⁊ immunitatẽ a dacijs ⁊ gabellis, ⁊ ab alijs grauaminib⁹ vel collectis ⁊c. Deinde describatur in libro debentium soluere dacia ⁊ gabellas ⁊ collectas, vel aliter collecte imponantur sibi, quod si postea citetur vel soluat qđ non sufficit sibi priuilegium immunitatis allegare excipiendo vel excusando se quod non debeat soluere propter beneficium immunitatis, immo incontinenti cũ scit se scriptum vel aliter se vocatuz, ad minus debet appellare infra decem dies, al's sibi preiudicat. Vbi attẽdendum est qđ Ang. loquit nõ solũ qui sciuit se describi ĩ libro soluere debẽtiũ dacia, gabellas ⁊ collectas, sed etiaz in eo qui aliter sciuit se vocari ad hec munera vel qui soluit. Etiam ad predicta facit quod voluit Bar. in. l. vsuz aque. C. de aqueduc. lib. xj. vbi inquit Bar. not. legem istam cõtra illos qui habẽt priuilegium nimis largum de aliquo faciendo, et in hoc priuilegio vtuntur multũ stricte, quia nõ poterunt postea eo vti magis large ꝙ fuerunt vsi. Cum igitur priuilegium seu immunitas superius mẽtionata, et que effectualiter videtur cõcessa predictis nobilibus heredibus ⁊ successoribus eorum, et tam in se seu quo ad se ꝙ in tenentibus bona eorũdem, et ipsi solum vsi extiterint dicta immunitate quo ad se, ipsi nõ videntur vlterius posse vti quo ad bona tenentes eorũdem. Quinimo cum dicti bona tenentes seu grangerij ⁊ coloni, parciarij semper soluerint, et nunꝙ visuz fuerit a cõcessione dicte immunitatis ꝙ aliquis parciarius colonus vel grãgerius tentauerit se defendere aut tueri in vim dicte immunitatis, quominus vnitenuz solueret, excepto Claudio clauses grangerio nobilis viri Barrachini charbonelli, verisimile est qđ illa verba seu bona tenẽtibus quibuscunq; aliter fuerit semper intellecta ꝙ superius dixerim. Et ita non esset ab illo intellectu recedendum: quia minime sunt mutãda ⁊c. que interpretatio nem semper certam habuerũt. l. minime. ff. de leg. Et sic esto ꝙ cõtra id qđ superius dixi post Ange. are. in. d. §. si quis tutor. de eo q aliter ꝙ per descriptionem in libro soluere debẽtium dacia, gabellas, collectas vel alia grauamina sciuit se vocatum ad hec munera, ⁊ non appellauit infra decẽ dies, vel qui soluit videatur facere id qđ refert And. de barra. relatus per Jo. de pla. in. l. ij. C. de his qui spõte munera. ⁊ per And. barba. in dicto. c. cũ accessissent. col. xxvj. qui refert se vidisse determinationẽ questionis cũ Januẽses et Pisani haberẽt priuilegium immunitatis a solutione vectigalium eis concessum a rege Apulie, soluerũt per tres annos: querebatur an amisissent priuilegium vt in futuruz soluere tenerentur. et dicit qđ nõ: q2 cũ hic actus recipiat reiterationẽ, requiritur spatium triginta vel quadraginta annorum. c. si de terra. ⁊. c. accedentibus. ⁊ quod ibi per doc. de priuile. Hoc tamen dictum Andr. de barra. non videretur procedere in hoc casu in quo vt predixi grangerij ⁊ alij parciarij semper soluerunt, ⁊ nunꝙ sic fuerũt intellecta vel accepta illa verba seu eorũ bona tenẽtibus quibuscunq; vt cõprehenderẽt predictos grangerios vel parciarios. Et per hec patet responsio ad secũdũ quesitum, videlicet quod grangerij et alij parciarij soluere teneantur.

Ad tertiũ non possuz respondere nisi prius videro facultatẽ indicẽdi seu imponendi vnitenũ olim cõcessum vniuersitati seu hominibus dicti loci Cabeoli. Et nisi prius intellexero causam seu occasionez ⁊ materiã articuli seu capituli trãsactionis exordiẽtis, Jtẽ ⁊ postremo trãsegerũt, put supra partes predicte. qđ casu quo dicta emolumẽta vniteni leuari consueta in futurum ad statum pristinum reducerẽtur. Et quis sit ille pristinus status. Cum enim fuero de his informatus respõdebo autore domino.

Cõsiliũ. CCLXV.

De literis episcopi ⁊ illius depositione contra apostolicam impetrationem fidem non facientibus super collatione beneficij.

Summarium.

1 Litere episcopi contra impetrationem apostolicã an fidẽ faciant, ⁊ cur: ⁊ que solennitas in illis requiratur.
2 Testi de credulitate deponenti quando credendum.
3 Testis ratio reddita per verbũ videtur an iuuet eius dictum.
4 Instrumenti publici defensio, ⁊ ad reprobationem illius quid requiratur.
5 Tabellionis autoritas an bis possit assumi in instrumento.
6 Libri rationum an probent semiplene pro scribẽte vt sit locus iuramento in supplementum probationis.
7 Testes quot requirantur ad probationem indicij.
8 Cardinali deponẽti an qñ credatur in preiudicium alterius.

Etiam cũ his que nouissime deposuisse pretendit reuerẽdus in xp̄o pater do. Joãnes despinay Valẽtinẽsis eps in fauorẽ venerabilis viri dñi Frãcisci sextoris, ⁊ pro ipso ⁊ cõtra venerabilẽ virũ dñm Guillielmũ de quercore presbyterũ curatũ parochialis ecc'ie loci de Auriolo nõ pbat idẽ do. Sextoris eius pretẽsam intẽtionẽ. Et quidẽ nõ per ptẽsas literas asserte collationis dicte parochialis ecclesie. Tũ causis ⁊ rõnibus al's ĩ hac cã allegatis, ⁊ inductis. 1 † Tũ ⁊ q2 idẽ do. Guillielmus est impetrãs ap'lic⁹, cõtra autẽ impetrãtẽ ap'licũ fidẽ nõ faciũt l're epi aut alterius collatoris, in quibus cõtinetur aut per quas pbari pretẽdit epm vel aliũ ordinariũ collatorẽ primo cõtulisse. Et hoc ppter fraudẽ que timet, q2 sepe immo frequẽter accidit ꝙ epi siue coꝝ cãcellarij anticipãt datã cõtra ap'licos impetrãtes, fraus aũt ⁊ dol⁹ nemini debent patrocinari. malicijs etiã obuiãdũ est. c. sedes. c. ex tenore. de rescrip. ⁊. l. in fundo. ff. de rei vẽdi. Et ita de stilo obseruat ĩ palatio ap'lico vt refert collector decisionũ rote decisione. xxij. exordiẽte, Fuit dubitatũ vtrũ credat l'ris ⁊c. ⁊ decisiõe. cccxlviij exordiẽte, Voluerũt ⁊ ordinauerũt dñi ꝯcorditer ꝙ stil⁹ ⁊c. qđ de stilo palaciĩ ap'lici, ⁊ in eo sic seruet, multo fortius aut saltẽ nõ minus seruãdũ est in hoc casu, attẽto ꝙ de generali cõsuetudine regni ⁊ Dalphinatus vt testificant

vt testificantur et deponunt multi reuerẽdissimi ⁊ reuerẽdi in xp̄o patres domini archiepiscopi ⁊ episcopi, multi etiã secretarij, ⁊ alij notarij qui conformiter testificantur ⁊ deponunt ꝙ litere collationum beneficiorum consueuerint non solum sigillari sigillo dominorum archiepiscoporum, episcoporum ⁊ aliorum collator. Sed etiam solent ⁊ cõsueuerunt in eisdem describi testes, et illos subscribi ⁊ signari per secretarios huiusmodi do. collator vel alios publicos notarios: quod profecto non esset obseruatum: nec sic passim, et indistincte obseruaretur, si alias sine descriptione testiũ ac subscriptione ⁊ signatura secretariorum vel aliarum personarum publicaruꝫ literis huiusmodi esset fides adhibenda. Etiam nec probatur intentio prefati do. Sextoris ex pretensa depositione quaꝫ fecisse dicitur idem reuerendus do. episcopus. Tum quia ipse est vnicus ⁊ singularis. Et sic vox eius videtur quo ad probationem faciendam vox nullius. l. iurisiurandi. C. de testi. ⁊ c. tam literis. cũ suis simili. eo. titu. Tum et quia nemini in sua causa credendũ est. C. ne quis in sua cau. in rubro ⁊ nigro. et. §. nullus. iiij. q. iij. Sed in hoc casu videtur idem reuerendus do. episcopus Ualentinus in causa propria testimonium tulisse, vt videlicet ipse suam pretensam et propriam collationem factam in personam familiaris, et pro recompensatione multorum seruitiorum sibi antea impensorum per dominum de Uillanoua locũtenente domini Senescalli Lugduni prouisioni seu literis apostolicis continentibus mãdatum de prouidendo et prouisioni in vim literarum huiusmodi facte huic dño Guillielmo sibi extraneo, ⁊ qui talia seruitia antea nõ contulerat anteferret, hec ratio ad expugnationem literarum collationum ordinariorum, quatenus preiudicant apostolicis impetrantibus. etiam recitatur in dicta decisione. xxij. et fuit bone memorie reuerẽdissimi domini Petri de sasenato olim Cardinalis. Tum et quia vel ipse reuerendus do. episcopus quod tamen reuerẽter, ⁊ cum benigna supportatione dixeriꝫ, variauit in dicta eius depositione, vel vt magis puto solum deposuit de credulitate quo ad datam seu tẽpus dicte pretense collationis. Deposuit enim super. xij. articulorum exordientium, pluribus ⁊ diuersis medijs ⁊c. in quo parte dicti do. Sextoris propositum extitit ipsum reuerẽdum do. episcopuꝫ veraciter, realiter ⁊ effectualiter eidẽ Sextoris contulisse dictam parochialem ecclesiã anno mense ⁊ die in dictis pretensis literis mẽtionatis: qđ anno mense ⁊ die huiusmodi fuerunt sibi exhibite litere dicti domini de Uillanoua locũtenentis continentes id de quo in depositione, ⁊ quod tandem visis literis huiusmodi et reducens ad memoriam multa seruitia ⁊c. dicit qđ erat contentus conferre ecclesiam predictam, ⁊ archipresbyteratũ ipsi do. Sextoris, ⁊ quod extunc illos sibi cõtulit. Cũ vero interrogaretur super secundo interrogatorio parte dicti do. de Quercore fieri petito, dixit inter alia nõ recordari aliter de data: nisi quia in ipsis literis est descripta. Si igitur pretẽdatur deposuisse super dicto articulo qđ ipse veraciter contulerit dicta beneficia anno mẽse et die mentionatis in dictis pretensis literis, cum ipse super dicto secundo interrogatorio ore aperto dicat nõ recordari aliter de data nisi q̄ in ipsis literis est descripta, apparet variatio. Sed vt hoc euitetur magis credendum est qđ ipse fixe deposuerit de pretensa collatione, qđ ipse videlicet illam reuera fecerit prefato do. Sextoris, sed quo ad datam vel tempus illius propter quod est hec contentio inter dictas partes se retulerit dictis pretensis literis q̄ tamen vt predixi, et alias dictum est per alios et me non probant, et maxime quo ad dataꝫ contra hunc apostolicum impetrantẽ, nec suffragatur eidem do. Sextoris qđ in dicto secundo interrogatorio, idem reuerendus do. episcopus dixerit credere ꝑ certo illam

2 assertam datam esse veram, † quia testi deponenti de credulitate etiam si dicat se pro certo sic credere non est credẽduꝫ, nisi adijciat originem istius credulitatis et sensum corporis, vt voluit Bal. in l. siue possidetis. colũ. ij. vel. iij. versi. sed quero hic ⁊c. C. de testi. pro quo allegat. c. tertio loco. et. c. literis. de presumptio. et quod not. in. l. diẽ. §. si plures. ff. de arbi. Et idem videtur voluisse Bal. in. l. heredes palaꝫ. in fi. princip. ff. de testa. vbi dicit quod testimoniũ de credulitate vel opinione valet q̄n creduiitas est vnita sensui et intellectui, vt verbigratia, si diceret testis se credere talem fuisse in tali loco anno mense et die illis. quia eũ tunc illic vidit, valet enim ope rationis adiuncte dicto. Sed vbi non est ratio sensui vnita nõ valet. Et idem qđ Bald. voluit Alexã. de imol. vbi et eum, ⁊ multos refert. ff. de iureiu. super rubrica. ⁊ in. l. ij. §. idẽ labeo. col. ij. ver. sed quid si testis dicat se pro certo credere. Forte vero opponet idẽ do. Sextoris dictũ do. ep̄m subiunxisse rõnẽ q̄ dictũ cõfirmet. Pro eo q̄ subiũxit ꝙ sibi videt̃ ꝙ q̄n signauit ⁊ sigillari fecit dictas pretẽsas literas, nõ fuit aliquid omissum de descriptis in ipsis lr̄is, nec aliquod albũ omissum. Sed hec causa seu ratio dictũ non fir-

3 mat. † Tũ quia ipse reuerẽdus dñs hanc rationẽ reddit per verbũ videt̃, ergo nõ ꝓbat, per id qđ voluit Bal. in repeti. l. de quib⁹. col. xxv. ff. de legi. Ange. in repeti. l. sciẽdũ. col. ij. ff. de verbo. oblig. Jo. and. in addi. Specu. ti. de teste. §. nũc tractandũ. ꝑpe fi. ⁊ Bart. in l. quid tñ. §. si arbiter. ff. de arbi. ⁊ Alex. de imol. cõsi. lxxiiij. exordiẽte, Uiso testamẽto Joannis ⁊c. col. iiij. ver. itẽ iste testis in prima examinatione ⁊c. in primo volu. Tũ ⁊ q̄ supposito citra preiudicium veritatis ꝙ idẽ reuerẽdus do ep̄s fixe, ⁊ non per verbũ videt̃ dixisset ⁊ respõdisset qđ in dictis pretẽsis literis nõ fuerit aliquid omissuꝫ de inibi descriptis, nec aliquod albuꝫ omissuꝫ, adhuc nõ probaret: q̄ ista ratio nõ cõcluderet: q̄ potuisset cõtingere ꝙ ⁊ hec oĩa que nũc in dictis literis leguntur, erant tunc in eis descripta et qđ nullum album dimissum extitisset. Et tamen non fuisset facta collatio anno mense ⁊ die descriptis in dictis pretensis literis que fuerunt antidatate, et ad quarum datam nõ attendit ipse do. ep̄s tpe sue pretense subscriptionis ⁊ tẽpore quo illas sigillari fecit. Si eniꝫ attẽdisset ad datã, deprehendisset ꝙ illa nõ cõgruebat rei facte. Si enim diceret se tunc legisse literas de verbo ad verbũ, ⁊ bene aduertisse etiam quo ad illarum datem, ⁊ qđ reuera ipse cõtulerat dicta bñficia anno mẽse ⁊ die inibi scriptis, tũc pretendi posset eum fixe deposuisse de actu collationis ⁊ tempore seu data illius, q̄uis tamen etiam hoc casu nõ probaret rationib⁹ predictis. Sed ipse multum diuerse ⁊ minus efficaciter deposuit, et sic multominus probat.

4 † Etiam nec probatur intentio ipsius do. Sextoris per dictas pretensas literas vt ex aduerso pretenditur sigillo eiusdem reuerendi do. ep̄i ⁊ manu sigillatas et subscriptas seu signatas, ⁊ per depositionem eiusdẽ do. ep̄i simul iunctas. Pro quo allegasse sufficiat qđ not. Bart. in. l. j. §. si quis neget. col. penulti. versi. quero quid si in instrumento ⁊c. vbi etiam Jo. de imol. col. viij. versi. nec obstat si dicatur ꝙ instrumentum habet vim duoruꝫ testium ⁊c. ff. quemadmo. testa. ape. ⁊ cano. in. c. cũ Joannes heremita. de fi. instru. qui respõdentes rationi facte pro defensione publici instrumenti ꝙ habeat vim duorum testiũ, ⁊ qđ in eo sit tabellionis autoritas que habet saltem vim vnius, ⁊ sic videatur qđ debeant requiri quatuor testes ad reprobationẽ instrumenti, vt voluit glos. in. c. tertio loco. de proba. ⁊ in auf. de instru.

5 caute. ⁊ fi. §. si vero aliquid. colla. vj. † Dicũt hãc rõnem siue argumentum non valere pro eo quia instrumentum habet vim duorũ testium nõ quidem ex se tantũ, sed propter autoritatem tabellionis. Et ideo in dicto argumento bis sumitur idem: quia bis assumitur autoritas tabellionis. Nã tacite de illa fit mentio eo ipso ꝙ dicitur instrumentum habere vim duorum testium: quia illud est vt dixi propter autoritatem tabellionis, et postea expresse fit mẽtio iterato de eadem autoritate, ⁊ sic non concludit. Et idem videtur dicendum in casu isto, si et quatenus pretẽderetur dictas pretensas literas propter sigillum ⁊ subscriptionem facere aliqualeꝫ probationem, etiam si dici possent vt non possunt illam facere semiplenam. Facit ad predicta quod voluit Panor. in. c. ij. col. iiij. versi. secunda fuit opinio quorũdam. vt refert Joan. and. ⁊c. de fi.

6 instru. † Ubi ad impugnationẽ opinionis quorũdam dicẽtium librum rationum semiplene probare etiam pro scribẽte vt sit locus iuramento in supplemẽtũ ꝑbationis: dicit idẽ Panor. hoc videri absurdũ vt det̃ illi iuramẽtũ cũ tunc tota probatio dependeret ab autoritate sua. Et sic idẽ bis cõputaret̃. Etiã ꝑ p̄missis facit qđ voluit Jo. de imol. in. d. c. cũ ioãnes heremita. ⁊ post eũ do. Feli. colũ. xx. versi. quarto declara ⁊c. vbi dicunt ꝙ q̄uis aduersus testes impugnantes instrumẽtũ possint ꝑduci testes pro defensione instrumẽti ⁊ cõtẽtorũ in illo, notarius tamẽ qui illud recepit non potest ꝑduci ad defensionẽ instrumenti impugnati: q̄ oĩs virtus instrumenti depẽdet ab autoritate tabellionis, ⁊ ideo eius testimoniuꝫ non geminat eandem ꝑbationẽ. Nõ ergo possunt dicte pretense litere ⁊ depositio perficere ꝑbationẽ intentã per dictũ do. Sextoris. Preterea vt predixi depositio eiusdẽ reuerendi do. ep̄i impugnatur ex multis, ita vt nihil prorsus probare videatur.

Nec suffragatur eidẽ domi. Sextoris depositio reuerendissimi in christo patris et domi. do. Andree despinay cardinalis, quia ipse nihil deponit de veritate dicte pretense collationis, sed de quodam pretenso et remoto indicio, si tamen et quatenus indicium dici debeat. Et quod etiam si esset verum ⁊ lõge ꝓpinqui⁹ indiciũ, nõ tñ ꝓdesset in aliquo eidẽ do. Sextoris, pro eo q̄ nõ est plene ꝑbatũ. de eo enim solum deposuit ipse reuerẽdissimus do. Cardinalis, nõ ergo ꝓbat̃. d. l. iurisiurãdi. C. de testi. ⁊. d. c. tã literis. eo. tit.

7 † Ad ꝑbationẽ enim indicij opus est duob⁹ testib⁹, vt voluit glo. reputata singularis. in. l. fi. et qđ ibi Bar. ⁊ alij doc. C. famil. ercis. Inno. in. c. sicut. de simo. Ang. in. l. fi. in prin. ff. qđ met. cau. ⁊ in auf. de testa. imperfec. in prin. colla. viij. Bald. in. l. cũ citra. C. de iur. do. ⁊ in. l. ij. in prin. ff. de excusa. tut. ⁊ Alex. de imol. cõsil. xj. exordiẽte, Sẽtio in dubiũ reuocari ⁊c. col. ij. ⁊ cõsi. xix. exordiẽte, In his q̄ in themate ⁊c. col. ix. i. iiij. volu.

8 Non ergo probatum est dictum pretensuz indiciū† nisi forte quis dicat ꝙ immo probatū extiterit propter excellētiā cardinalatus. arg. c. nobilissimus. distin. xcvij. Sed istud non obstat. Tum quia ille text. loquitur in cardinali legato, cuiusmodi non est dictus reuerēdissimus dn̄s. Tū ⁊ quia dictum. c. nobilissimus, loquitur in casu in quo nulli afferebatur preiudiciū ƀm glos. que hoc not. in. c. sicut. de senten. excō. Et ita etiā respōdent ibi Hosti. ⁊ Panor. hic aūt afferret preiudiciū dicto dn̄o Guillielmo, si tn̄ ⁊ quatenus dictum pretēsum indiciū cōcluderet ⁊ valeret. ⁊ ꝙ dicto cardinalis non credatur in preiudiciū alterius. voluit glos. in. d. c. sicut. ꝑ qua sunt boni tex. in. c. licet ex quadā. ⁊. c. cū a nobis. de testi. quod etiā voluit Fran. de are. in dicto. c. cum a nobis. in scdo nota. ⁊ plenius in. c. constitutus. col. fi. de testi. et plene do. Feli. vbi etiam multos inducit in dicto. c. sicut. Sic ergo non plene probat dictum pretensum indicium. Et ita etiaz si alias videretur multū facere ad causam iungi non posset alijs pretensis probationibus ad integrandum probationē, per id quod not. Bald. in. l. si quis ex argētarijs. §. j. ff. de eden. et sequitur Alexā. de imol. in dictis cōsilijs. xj. ⁊. xix. et do. Jas. may. in repeti. l. admonendi. charta. xxxv. colum. iiij. de iureiuran. Non em̄ hoc casu procedit. c. cum causam. cum concor. ibi per glos. allega. de proba. ⁊ quod not. in. l. ij. in princi. ff. de excusa. tuto. quia quod inibi habetur ⁊ not. scz quodꝗ singula non iuuant plura prosunt. Procedit eo casu quādo vnūquodꝗ ex illis multis plene probatuz est in sua specie, alias secus prout bene declarat Bal. in. d. l. si quis ex argentarijs. §. j. et Alexan. de imol. in dictis duobus cōsilijs. Et ita mihi videtur sub benigna supportatione.

Consiliū. CCLXVI.

De testium receptione et examinatione post publicatas attestationes.

Summarium.

1 Testes an iteruz produci possint post publicationes ⁊ attestationes, et examinari. nu. 3. ⁊. 4.
2 Jus quodlibet in suo foro extra materiam peccati seruari potest: et vbi variant opiniones per decisionem pape sopitur.
4 Bald. in causis decidendis non parua autoritas.
5 Commissarij an possint testē de falso punire: item et iudex appellationis, et cur.
6 Judex ad quem, est successor iudicis a quo.
7 Judex plus pro presente supplere ꝙ̄ pro absente an possit, ⁊ qn̄.
8 Legem imponere verbis an liceat.
9 Aduocati mali nutriunt lites, et omnia mala percallent.
10 Aduocati nulli vnꝗ̄ clientulorum dixere animam perdes, sed bene causam.

1 Am† pridē multis iuribꝰ ac etiā rationibꝰ ⁊ causis fuit si nō fallor plene demonstratum ⁊ ostensum per reuerendos patres ⁊ viros egregios dominos Tossantiuz garini, Guillielmū maynerij, Clementē de coreis, ⁊ Joannē Guillonis iuriuz professores eximios: qd̄ post didiscita testificata non potuerint iterato produci nobilis vir Joannes Arlatani ⁊ Jacobus carterij: nec de nouo produci quidam Joannes Guille, et qd̄ propterea ipsorum Arlatani et Carterij sic reproductorum depositionibus ⁊ depositioni Joannis guille nouiter producti fides non fuerit adhibenda, maxime per id quod habetur ⁊ legitur in clemen. ij. de testi. Cuius dispositio seruari debet etiam in foro ciuili seu cesaris ƀm Antonium de butri. ⁊ Joannem de imol. qui ita not. in. c. fraternitatis. de testi. ⁊ Petrus de anchara. in repeti. c. j. versicu. vltimo non omitto. de cōstitutio. 2 † quia licet quodlibet ius seruetur in suo foro extra materiam peccati, vt dicit, illud est verum nisi de aliquo dubio sint opiniones inter iuristas: quia tunc per decisionem pape censetur sopita eorum varietas. Allegāt not. in. c. licet ex suscepto. de foro competen. et in. c. per venerabilem. qui filij sint legi. et in. c. raynutius. de testa. quod etiam voluit Antonius de butri. in c. super literis. colum. iij. de rescrip. vbi etiam Joan. de imol. in secundo not. Panor. in. c. cū tpe. col. vlt. de arbi. Anto. de but. in. d. c. per venerabilem. §. rationibus. et in. c. j. per illum textum. de iura. calū. et in. c. et si necesse. colum. ij. de donatio. inter virum ⁊ vxorem. et Joan. de ana. in. c. fina. colum. vltima. de delic. puero. facit quod not. Anto. de butri. in. c. super specula. de priuilegi. et plene dominus Feli. in dicto. c. fraternitatis. colum. ij. qui etiam bene respondet dicto Bal. qui visus est tenere cōtrariū in. l. eos. §. si quid autem. C. de appella. Quia igitur hec fuerunt alias plene ostensa, non erat vlterius super illis insistēdum: quia plenitudo adiectione non indiget. c. bene quidez. dist. xcvj. et. l. j. ad fi. ff. dē do. preleg. Verū quia audio nobiles ⁊ magnificos viros dominos Ludouicum forbini do. de Luco magnum presidentem, et Rolinum bartholomei presidentem camere rationum Aquensis iuriū professores clarissimos ⁊ immediatos iudices et commissarios a quibus parte nobilium virorum Pauleti, Aydini, ⁊ Laurētij rodulphi extitit appellatum quale quale, immo vt mihi videtur maximuz fundamentum assumpsisse super quadam pretensa receptione et noua examinatione prefati Joānis guille quam ex suo officio fecisse pretenduntur venerabiles ⁊ egregij viri domini aduocati regius ⁊ pauperum: ⁊ Ludouicus cornille iuriū professores, ac oliz commissarij, et iudices cause huius ante dictos do. magnum presidentem ⁊ presidentem camere deputati, videndū superest an depositio seu dictuz huius Joannis guille sic recepta eisdē nobilibꝰ Aydini et Rodulphi nocere debuerit, et an iste Guille ex officio dictoꝝ do. aduocatoꝝ ⁊ Cornille iterato recipi ⁊ audiri potuerit. 3 † Ad qd̄ rn̄deo qd̄ ꝙ̄uis ꝑ hac parte vt iterato recipi, ⁊ ex officio examinari potuerit, videatur facere dictum Bal. in. l. fina. in principio. versi. ex predictis inferas. C. de appella. vbi dicit Bald. qd̄ aduersus cle. testibus. de testi. sit remedium quod ille qui non potest ꝑducere testes super didiscitis testificatis det iudici nomina testium, et deinde se absentet, et qd̄ iudex in quo non timetur subornatio recipiat dictos testes ac iuramenta et depositiones, ⁊ valebit eorum testimonium: quod dicit idem Bald esse mirabile. et hoc dictum Bal. cōmemorat, et sequitur Alexā. de imol. in. l. dies cautioni. §. hoc autem iudicium. col. iij. versic. et ex dictis supra ⁊c. ff. de damno infecto. His tamen non obstantibus quod in casu de quo queritur, non valuerint receptio et repetita examinatio quā fecisse dicūtur dicti do. aduocati ⁊ Cornille, ⁊ qd̄ dicto ⁊ depositioni eiusdem Guille sic repetiti credi non debeat: quia iura q̄ dicūt iudicem posse supplere pro absente, intelliguntur si iudex hoc faciat infra tēpus infra qd̄ pars si presens esset hoc expedire posset. l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de procurato. facit quod not. glos. in l. querelam. C. de fal. ꝙ̄uis nonnulli docto. illā reprehendant. Cū ergo in casu nostro idem Guille in testē produci non potuisset per prefatum Aycardi eo tempore quo dicitur iterato receptus, et ex officio repetitus per dictos domi. aduocatos et Cornille. Tum quia post didiscita testificata. Tum ⁊ quia post conclusionem in causa, ergo nec ipsi do. commissarij hoc facere potuerūt. Preterea ꝙ recipi ⁊ ex officio iteꝝ examinari nō potuerit, facit quia licet in iudice nulla presumat̃ subornatio circa testes, tn̄ presumit̃ ī testibꝰ qd̄ sunt subornati a parte. Et ita nō cessat isto casu ratio ꝓhibitionis, de qua in dicta clemen. testibus. et allegato. c. fraternitatis. et in aut. de testi. §. quia vero. colla. vij. Adijcio quod qui sic se absentat, prout faciendum docet Bal. vt videlicet iudex testes qui per absentantem produci non poterant recipiantur et audiantur per iudicem malitiose se absentat, ergo absentia huiusmodi ei ꝓdesse nō debet. l. et qui data. ff. ex quibus cau. maio. ⁊. l. fina. C. quomo. et quan. iudex. Et per predicta Roma. in dicta. l. dies. §. hoc iudicium. ff. de damno infecto, tenuit contra dictum Baldi in dicta l. fina. C. de appellatio. Et huic opinioni tanꝙ̄ vltimo loco relate et non impugnate videtur adherere do. Feli. in dicto. c. fraternitatis. columna. v. versiculo item limita. vt per Baldum, quod not. glos. in. l. qui filium. §. sabinus. ff. ad trebel. et quod habetur in. l. si idem. §. fina. et quod ibi Baldus et Ang. ff. de iurisdi. omniū iudicum. ⁊ Baldus in. l. j. in fine. ff. de cōstitu. 4 † Et ꝙ̄uis vt dicit Paulus de castro. consilio. cxxxiij. exordiente, Viso puncto ⁊c. versicu. circa tertium. et Angelus are. in suo tractatu malefi. super verbo, necnon ad denuntiationem. non parua sit Bal. autoritas in causis decidendis quando non habet contradictorem: eius tamē autoritas non videtur hic attendenda. Tum quia vt predixi habet Roma. contradictorem apertum, ⁊ vt videtur dominus Felinus. Et ꝙ̄uis Roma. non sit forte alias equiparandus Baldo, eius tamen rationes et motiua videntur plus vrgere ꝙ̄ rationes Bal. Et sic illis magis inherendum. l. ij. versicu. sed neqꝫ ⁊c. C. de vete. iu. enucle. ⁊ qd̄ not. Hostien. Joan. and. Panor. ⁊ docto. in. c. j. de constitu. Preterea non habuit Bal. solum Roma. in cōtradictorem, sed vt videt̃ predecessores suos qui quo ad hoc non leguntur limitasse dispositionem dicte clemen. testibus. qd̄ etiam fatet̃ idē Bal. cū dicat illud dictū suuz esse nouam cōclusionē. Cōtra quod dictum videtur etiam facere quod voluit idem Bald. in. l. vnica. col. j. ver. tertia est conclusio ⁊c. ⁊ col. ij. versi. tu dic ⁊c. C. vt que de-

sunt aduoca. vbi in ver. primo allegato dicit quod ista propositio non probat um probabo, non congruit iudici: q2 istud est officiuz partis nō iudicis. l. per hāc. C. de tēpo. appel. 7 l. nō ex oībus. ff. de arbi. in scdo vero versi. dicit respōdendo ad dictam. l. fina. §. j. C. de appel. qd ibi iudex supplet pro absente ex probatiōe probata, nō autem ex probandis idest ꝙ ipse iudex assumat sibi officiū produ cēdi nouas probationes. Et loquitur Bal. vt dixi in absente.

Addo quod supposito citra preiudicium veritatis ꝙ dictum Bald. al's pcederet et nocere po tuisset dictis nobilibus Aydini et Rodulphi, eo videlicet casu quo dictus Guille non fuisset antea productus, et antea non de posuisset. Tamen nō videtur posse procedere in casu de quo que ritur cum ante hanc receptionem et repetitionem fuisset idē Guil le parte dicti Aycardi post publicatas 7 didiscitas attestatiōes super eisdem articulis productas examinatas et auditas, et de inde post longam disputationem habitam, de et super eo quod parte dictorum nobilium Aydini et Rodulphi diceretur depo sitioni eiusdem Guille non esse fidem adhibendam propter me tum subornationis, et que interuenisse presumebatur. dicta cle menti. testi. 7 per iura 7 rationes alias allegatas fuit ipse Guille ex dicto pretenso officio dictorum do. aduocatorum et Cornille denuo receptus et examinatus super eisdē articulis. Obstat igi tur huic secunde depositioni nō solum metus subornationis pre sumptiue facte per partē: pro eo quia hec secūda depositio, immo vt dicit tertia est conformis prime facte post publicatas et didisci

5 tas attestationes. Et sic suspecte de subornatione. † Sed etiā me tus pene periurij in ipso teste. Uere eniz vel verisimiliter timuisset idem Guille deponere cōtrarium eius quod per partē productus primo deposuerat, etiam si illud falsuz fuisset, et cuiusmodi fuisse presumitur ratione presumpte subornationis facte per partez: ti muisset inquā ne sic variās puniretur tanꝙ falsarius, qd etiam satis colligitur ex eius pretensa depositione vbi interrogatus di cit se non bene esse memorem, non quidem de contentis in dictis articulis 7 illorum veritate, sed de per eum reuelatis et depositis per que bene apparet quod ipse multum attendebat ne esset con trarius al's per eum depositis, quod verisimiliter fecit ne punire tur de falso si esset varius. Et de quo eum punire poterant etiam ipsi domini aduocati et Cornille commissarij, per id quod voluit Bal. in. c. j. in principio. in. iij. col. titu. si de inuestitu. inter domi. 7 vassal. lis ori. vbi voluit quod non solum primus iudex potest pu nire testem qui coram eo falsum deposuit, sed etiaz iudex appella

6 tionis. † Pro eo quia in eum transfertur plena iurisditio omniū personarum que sunt in iudicio et totius cause, et ipse dicit succes sor iudicis a quo. l. cum apud semproniuz. ff. iudi. sol. Et sic maior ratio est in ipso Guille, vt vcz ex officio recipi 7 repeti non potue rit ꝙ fuisset si antea productus non extitisset. Pro eo quia in ca su nostro presumitur in prima eius depositione fuisse subornat᷒ et per subornationem falsum deposuisse, a qua depositione ꝓpter metum pene periurij non fuit ausus recedere. Preterea Bald. in dicta. l. fina. loquitur in illo qui dedit iudici nomina testiū, 7 post ea se absentauit. Et ita etiam loquitur Alexā. de imol. in dicto. §. hoc autem iudicium. Et videntur ipsi non sine causa loqui de ab sentia, ne forte si non se absentaret presumeretur ante factam rece ptionem testium ipsos corrupisse aut subornasse ille qui eorū no

7 mina dedisset. † Et quia longe amplius potest supplere iudex pro absente ꝙ pro presente vt apparet ex his que not. docto. in dicta. l. vnica. C. vt que desunt aduo. 7 in. l. si. in principio. 7. §. hoc autem iudicium superius allegatis. Et quod non sine causa loquuti exti terint Bald. 7 Alexan. de imol. hoc satis apparet ex his que dicit Alexan. de imol. in dicto. §. hoc autem iudicium. versi. non obstat quod absentia 7c. vbi respondendo tertio argumēto inducto per Roma. contra Bal. quod vcz malitiosa absentia prodesse nō de beat se absentāti, dicit quod satis videretur hoc fatēdum vbi ap pareret hoc esse factum dolo et malitia vt testes pro eo reciperent a iudice quos ipsi parti producere non licebat, tunc eīn nō suffra gatur ei talis absentia procurata. arg. l. ij. §. fina. cum concordātijs allegatis in glo. ff. si quis cau. et hec solutio magis sibi placet. Uel secundum eū potest responderi quod talis absentia procurata nō prodest quantum ad hoc vt ipse absens possit ex sua persona ali quid petere vel excipere ratione absentie. Et ita loquitur ibi. Sed Bald. et ipse loquuntur secundum eum vtrum propter talē absen tiam iudex ex suo officio possit procedere. Et tūc videtur quod sic secundū ipsum, que respōsio minus sibi placet ꝙ precedens. Ecce quod vtrobiꝗ ponderauit Alexan. absentiam et sensit illam esse causam quod fm Bal. 7 cum iudex possit examinare tales testes, sed hic non apparet quod dictus Guillielmus aycardi fuerit ab sens. Nec etiaz presumitur cū sit quid facti. l. in bello. §. facte. ff. de capti. 7 postli. reuer. 7 q2 etiā istud nō reperitur fuisse per partem propositū, ergo nō est presumēdū, per id quod voluit Bart. in. l. si adulteriū cum incestu. §. idē polioni. prope fi. ff. de adulte. Bal. in l. venia. col. j. C. de in ius vocā. 7 Alexā. de imol. in. l. rē alienā. ff. de pigno. actio. vnde cū ista absentia non presumat, illa pbari debuit vtpote fundamentū intētionis partis, quo ad hoc per iura vulga ria: quod quia factum nō est nos nō sumus in terminis in quibus loquūtur Bal. 7 Alexan. de imol. 7 sic eorū dictū etiā si al's proce deret nō refragatur intentioni dictorū nobiliū Aydini 7 Rodul phi. Adijcio predictis ꝙ non solum nō apparet de absentia dicti Guillielmi aycardi, sed etiam apparet de eius presentia, quaten᷒ apparet qd egregius vir dominus. M. eius aduocatus 7 pcurator in schedula exordiente, Preterea iudex ex officio 7c. corā ipsis do. aduocatis, et Cornille commissarijs exhibita et producta eos sa tis instigauit vt dictum testem repeterent, 7 pro illo mandarent. Parum enim referre videtur inter illam instigationem 7 postula tionem, immo magis videtur idem do. aduocatus eos impulisse

8 ad mandandum pro illo Guille ad eum examinandum. † Et hoc propter inductionem illius dicti Bal. ꝙ si simpliciter postulasset eum iteruz recipi et dicere quod isto casu potius licuerit ꝙ vbi ex presse hoc fieri petitum extitisset, esset imponere legem verbis. cō tra id quod habetur. in. l. ij. ad fi. C. cōi. de lega. 7 aperire viam mali tijs hominum quod fiendum non est. l. in fundo. ff. de rei vendi. et

9 c. sedes. de rescrip. † Et signanter illi qui circa lites immorant, qui vt dicit glos. in. l. ab anastasio. C. manda. super verbo, morant. om nia mala nouerunt. Et ꝗuis glo. honeste 7 suo more loquuta nō subiunxerit, 7 faciunt scio tamē hoc aliquē subiunxisse. Pro quo

10 allegat glo. j. in. c. j. versicu. scire tamen debes. de confes. in. vj. † que dicit aduocatos solere dicere clientulis, si hoc confitearis causam perdes: nec tamen dicunt si hoc negaueris animā perdes. quod si ita est, pfecto dictū Bal. oīb᷒ iā cognitū erit via apta, per quā pas sim et indistincte aut saltē vt in plurib᷒ poterūt testes vel iā pro ducti 7 examinati reproduci: vel nō pducti de nouo produci super eisdem aut contrarijs articulis etiam post publicationem testiuz 7 didiscita testificata, quod fiendum nō est per predicta. Et ita mi hi videtur sub correctione 7c.

Consilium. CCLXVII.

De legato actionis pecunie debite, Et de donatione nois.

Summarium.

1 Donatio facta de nomine an valeat si donatori nihil debe batur.

2 Argumentum de vltima voluntate ad contractum an procedat.

3 Legato facto de decez que Titius mihi debebat, 7 illa exigā a de bitore an extinguatur legatum, 7 cur.

4 Heres cedendo actionē an liberetur.

Existimo ꝙ honorabi lis vir Mondonus amalnini pretēsus pa ter et legitimus administrator Marthe amalnine male et importune supplicaue rit magnifico Dalphinali parlamento. Cōtra et aduersus nobilē 7 honorabilem virum Agontuz eschaffini, pretextu et ad causam cuiusdam pretēse donationis du dum facte vt asserit per Joannem periere nobili Ludouice gruel le ipsius Marthe pretense quondam matri. Quoniam respōdeo ꝙ esto citra preiudiciū veritatis qd donatio huiusmodi, 7 de qua supplicauit idē Mōdonus facta fuerit, 7 de illa appareat, nō ta men propterea potest idem Mōdonus noīe dicte Marthe eius pretēse filie cōtra ipsum nobilē Eschaffini experiri vel ab eo tanꝙ heredez prefate quōdam Joanne petere ꝙ sibi expediat et soluat medietatē quadringentoꝝ florenorū olim per spectabilem quon dam virū dn̄m Petrū gruelli iurium professorem dicte Joāne do natorū: quia hoc facere nō tenet, sed sufficit eidē Eschaffini osten dere qd re vera illi quadringenti floreni donati extiterant prefate quondam Joanne, 7 qd tempore facte donationis dicte medieta tis per dictam Joannā prefate Ludouice illi sibi debebantur per dictum do. Petrum vel eius heredem. l. si nomē. et quod ibi Bal.

1 et docto. ff. de heredi. vel actio. vendi. † Que si procedant in vendi tione nominis seu actionis, multo fortius videntur procedere in donatione nominis in qua videtur dicendum ꝙ donatio facta de nomine seu actione vel credito nō valeat si donanti nihil debebat. vtverbigratia, si Petrus donet Joanni decem aureos quos dicit sibi deberi per Stephanum, qui tamen nihil debet, nō valet dona

tio.arg.l.si sic legatum.§.si mihi.et quod ibi doctores.ff.de lega.j. vbi hoc deciditur in legato nominis, legatum autem eius donatio. l.legatum.ff.de lega.ij.

2 † Et ita videtur in hoc casu posse argui de vltima volũtate ad cõtũ.l.que de legata.ff.de leg.j.de q̃ Dy.et alij in.l.seruũ filij.§.eũ qui chyrographuz.ff.eo.ti.ꝛ Guil.de cu.Ang. et alij in.l.pactum inter heredem.ff.de pact.et Bald.in.l.vnica. C.de lege fusi.cani. Et per hoc apparet non obstare.l.si cum doté.§.si mulier.ff.soluto matrimonio.quia ille.§.non loquitur in donante, sed in marito debitore dotis qui insolutum vel pro solutione dotis huiusmodi delegauit egentem debitorem vt sic ab onere soluendi dotem se liberaret. Et sic reportabat cõmodum liberationis. Hic autem donans nullum cõmodum reportabat. Preterea id quod dicitur in dicto.§.si mulier.procedit fauore dotis. dicta autem medietas dictorum quadringentorum florenorũ nõ fuit in casu de quo queritur in dotem constituta, sed donata dicte quõdam Ludouice. Et ita non videtur q̃d dicta medietas siue ducenti floreni peti possint ab eodem nobili Eschaffini, cum per donationem factam de dicta medietate nõ videat̃ prefata quõdam Joãna donasse eidẽ Ludouice eius pretẽse filie ducẽtos florenos, sed actionẽ eidẽ pro illis cõpetẽtẽ sicut dicim⁹ in testãte.d.l.si sic.§.si quis.ꝛ q̃d ibi Cuma.ꝛ.§.si mihi.ver.nã ꝛ si viuus.ꝛ q̃d ibi Barto.ꝛ expressi⁹ Pau.de ca.

3 † vbi si post factũ legatũ de decẽ que Titius mihi debebat, ego illa decẽ exigã, a debitore extinguit̃ legatũ, pro eo q̃ extinguit̃ actio.l.fideicõmissa.§.si rẽ.ff.de lega.iij.q̃d non esset si nõ videret̃ legasse actionẽ, sed rẽ debitaz: q̃ illa nõ est extincta.l.in ratione.§.incerte.cum suis simili.ff.ad leg.falci.

4 † Adijcio q̃ heres liberat̃ cedẽdo actionẽ.dicto.§.si mihi.ver.ꝛ si debitor.q̃d nõ esset si esset legatũ ipsum debitũ: q̃ heres cogeret̃ illud exigere ꝛ tradere legatario. Idẽ ergo dicemus in hoc casu vt vcz nõ videatur prefata quõdã Joanna donasse Ludouice eius filie ducentos florenos, sed actionem que pro illis eidem competebat, non ergo illi peti possunt ab ipso nobili Eschaffini. Sed sufficit quod ipse actionem sibi competentem cedat ꝛ remittat prefato supplicanti nomine quo in actis seu Marthe eius filie q̃nis forte opus nõ sit cum vt audio illa iam cessa extiterit per dictam quondam Joannam donatricẽ prefate Ludouice eius filie.

¶ Nec opponat aliquis quod dicta Joãna tpe facte donatiõis, ꝛ pro obseruatione illius, ꝛ per eã p̃missor obligauerit bona sua ꝛc. Qm̃ respõdeo q̃ dicta Joanna non obligauit bona sua pro faciẽda, seu etiã attendenda solutione dicte medietatis, seu ducẽtoruz florenor, sed pro attẽdẽda donatione ꝛ cessione medietatis nois dictor quadringentorum florenor, ꝛ pro nõ cõtrauenicdo aduersus donationẽ ꝛ cessionez hm̃oi, q̃d nec facit ipse nobilis Agot⁹. Nõ eñ donationi ꝛ cessioni hm̃oi cõtrauenit nec illas impugnat, sed dicit se non debere ad solutionẽ dicte medietatis conueniri, vel ad illã exigendã cõpelli.

Cõsiliũ. CCLXVIII.

☞ De alimentis vxori legatis, Et de illorum moderatione.

Summarium.

1 ☞ Alimẽta ex quibus rebus prestãda, et in moderatione illorũ quid respiciatur.nu.4.et.5.
2 Voluntas vltima non violanda.
3 Heres an quo iure et quando teneatur ad solutionem legatorum vltra vires hereditarias.nu.6.
5 Glossa legis cessat vbi est glo.hominis et testantis interpretationi standum.
6 Arbitrium boni viri secundum leges regulandum.
7 Legatus vsus domus an differat a legato vsu habitationis dom⁹ et in quo.
8 Habitatio domus legata, an ꝛ quando possit alteri locari.
9 Legatum vsus quid contineat.

Ponitur i facto q̃ duduũ Anno vcz dñi.M.cccc xciiij.et die.viij. mẽsis Junij, honorabilis vir magister Herentonus de ianta notarius et ciuis Valẽtie fecit et condidit eius vltimum et nũcupatiuum testamentuz, in quo heredẽ vniuersalem instituit ꝛ nominauit egregiũ virum dominum Joãnem de ianta canonicum ecclesie Valentinensis, ꝛ sibi substituit discretum virũ magistrum Petrum de ianta notarium. Honeste vero mulieri Enimũde de glandone eius vxori legauit et reliquit victum ꝛ vestituz iuxta statũ sue persone sup suis bonis q̃diu viueret, ac vidualẽ ꝛ honestã vitaz duceret. Et casu quo nõ posset aut nollet morari cũ herede suo, eidem Enimunde reliquit et legauit q̃diu viueret in viduitate anno quolibet viginti florenos monete currentis duodecim solidis turonensibus pro singulo floreno computatis ꝛ econuerso. Reliquit preterea ꝛ sibi legauit duodecim sextaria frumẽti ad mensurã Valentie, duo modia cum dimidio vini puri, duo vasa nuceorum, ꝛ ligna pro vsu suo necessaria. Insuper vsum habitationis duarum camerarum domus habitationis eiusdẽ magistri Heretoni testatoris per eum designatas. Et quedam alia que plenius designantur in dicto eius testamento. Successu vero temporis Anno vcz dñi.M.cccc xcvij.ꝛ die.xxix.mensis Maij, idem magister Herentonus fecit ꝛ condidit quosdaz codicillos in quibus loco legati supra mentionati, et eidem Enimunde facti de lignis necessarijs seu legatum huiusmodi declarando legauit et reliquit eidem Enimũde octo quadrigatas lignorum et quatuor quadrigatas fagotorum anno quolibet tandiu q̃diu eadem Enimũda viueret, ac vidualem et honestam vitam duceret. Insuper loco legati vsus habitationis dictarũ duarũ camerarũ legauit ꝛ reliquit eidẽ Enimunde vsum totius domus dicte eius habitationis tãdiu q̃diu ꝛc.vt supra. Et deinde permanens in volũtate huiusmodi ab humanis decessit. Quo vita functo prefatus domi. Joãnes eius frater et heres vniuersalis per eum institutus adiuit et acceptauit eius hereditatem, et pro ipsius vniuersali herede se gessit ꝛ gerit, nullo tamen per eum condito inuentario. ¶ Et quia idem do. Joannes nunc pretendit pensionẽ, de qua supra dicte Enimũ de legatã et relictam in pecunijs/blado/vino/nucleis et lignis, eo casu quo eadem Enimũda morari nõ posset aut nollet cũ ipso do. herede, fuisse ꝛ esse excessiuam inspecta qualitate reddituũ et fructuũ predictorum bonorum secũdũ quam dicit pẽsionẽ huiusmodi esse moderandam taxandam ꝛ restringẽdam, quesitũ est an bene dicat, ꝛ an ita fiendum sit.

1 † Et videtur q̃ sic/ quia alimẽta prestanti debent ex accessionibus ꝛ redditibus bonorum.l.imperator.ꝛ quod ibi doct.ff.ad trebel. Ex quo textu sumũt argumẽtum Jaco.de are.Bar.Ange.Pau.de ca.ꝛ Alexã.de imol.in.d.l. imperator.q̃d quando debent moderari vel taxari alimenta, id fieri debet nõ secundũ valorem rerum sed secundum quantitatẽ redituum. Pro quo facit.l.ius alimentorum.circa principiũ.ff.vbi pupil.educ.debe.l.penul.in princi.ꝛ quod ibi Bart.ff.de alimen. et ciba.lega.ꝛ.l.j.§.mulier.ff.de ventre in posses.mitten.quod etiã fuit de mente Ang.consi.cccix.exordiente, Dominus Gregorius pagnocij assumpta causa ꝛc.col.iij.ver.de alimentis autẽ fortius dubitatur ꝛc.Jo.de ana.consi.xlvj.exordiente, Circa primũ questum ꝛc.col.ij.versi c.aliud superest in quo dubitatur. Ange.are.in suo tractatu testamentorum.super verbo, item reliquit. T. mulieri concubine sue alimenta in domo.col.j.ver.tertio not.q̃ alimenta debentur scõm reddituum quantitatem.ꝛ Bal.in.l.volũtatis. col.ij.ver.quero nunquid ꝛc.C.de fideicommis. Cum ergo legatuz predicte pensionis eidez Enimũde relictũ, si non posset vel nollet morari cum dicto do.herede videatur esse legatum alimentorum aut loco alimentorũ huiusmodi surrogatum, videtur q̃d pẽsio huiusmodi seu legatum predictum eidẽ Enimunde factum de quãtitate pecuniarum bladi, vini, nuceorum, lignorum, ꝛ fagotoruz moderari ꝛ taxari debeat, ac etiam restringi secundũ quãtitatez reddituum et fructuum bonorum dicti quondam magistri Herentoni.

Sed his non obstantib⁹ que mihi videntur non obstare. dico et respondeo sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, q̃d dictus do. heres tenetur ad integram pensionez, hoc est ad integrum legatũ pecuniarũ/bladi/vini/nuceorum/lignorum ꝛ fagotorum, nec debent legata huiusmodi etiam si fructus ꝛ redditus bonorum hereditariorum ad illa nõ sufficerẽt in aliquo diminui aut secundũ fructus ꝛ reddit⁹ huiusmodi taxari aut moderari, postq̃ dictus quõdam magister Herentonus testator ita moderatus est, ꝛ taxauit alimenta seu victum ipsius do. Enimunde.

2 † Hec enim vltima voluntas de qua aperte constat seruanda est.l.j.C.de sacrosanc.eccle.auć.de nup.§. disponat.col.iiij.et.c.vltima volũtas.xiij.q.ij.et.l.cum questio.ad fi.C.de lega.

3 † Facit quod habetur in auć.de heredi.et fal.§.si vero non fecerit.colũ.j.vbi probatur quod licet de iure ffor.ꝛ.C.heres non teneretur ad solutionem legatoruz vltra vires hereditarias, etiam si inuentarium non confecisset.l.si vniuerse.C.de lega.et.l.j.§.si is qui quadringenta.ff.ad trebel. Hodie tamẽ de iure nouissimo ꝛ ex dispositione dicti.§.si vero non fecerit.ꝛ auć.sed cum testator.C.ad leg.fal.heres non faciens inuentarium nõ solũ priuat̃ falcidia

falcidia quaz al's detrahere poterat. Sed etiā tenetur regulariter vltra vires hereditarias ad solutionē integrorum legatorum. Et sic videtur idē do. Joannes heres ad integrā solutionē dictorū legatorū. 4 † Non obstat quod voluit Bald. in d. l. voluntatis. col. ij. versi. quero nunquid legatum. vbi voluit ꝙ propter nō factū inuētarium, heres non teneatur vltra vires hereditarias: q2 alimenta intelliguntur arbitrio iudicis, ꝛ illud censetur solidum quod est arbitrariū. Quoniā respōdeo ꝙ Bal. loquitur eo casu quo essent simpliciter legata aut relicta alimenta. Et in eodē casu loquūtur Jaco. de are. Bar. Ange. Pau. de cast. Alex. de imol. Jo. de ana. ꝛ Ang. are. in locis superius allegatis. ꝛ Ange. in. l. qui bonis. ff. qui bo. cede. pos. Et in hoc casu vt ipse ibi refert consuluerūt idē Ang. ꝛ Bal. frater apud ariminū. Etiam isto casu loquitur Ang. in. l. nesennius. §. fin. ff. de re iudi. in auť. contra rogatus. C. ad trebel. ꝛ in. l. diu⁹. ff. de peti. here. ꝛ Saly. in. l. j. col. j. versi. sed dn̄s me⁹ eā sustinebat ꝛc. ibi, dubito ꝗn sit limitāda ꝛc. C. de fideicō. ꝗ casu fateor ꝙ tūc debeāt in dubio alimēta moderari ꝛ taxari, nō scdm valorē bonoꝝ, sꝫ secūdū quātitatē fructuū ꝛ redditū, vt dicūt docto. prefati in locis p̄dictis. Quo casu etiā non solum attēditur quantitas fructuū, sed etiam conditio persone cui debent prestari alimenta. l. penul. in princi. ff. de alimen. ꝛ ciba. lega. not. Ange. in d. l. nesennius. §. fi. ꝛ in dicto eius consil. cccix. Sed nos non sum⁹ in hoc casu: q2 prefatus quondā magister Gerētonus, nō simpliciter legauit ꝛ reliquit dicte dn̄e Enimunde eius tūc vxori alimēta sed expressam quantitatē seu summā pecuniarum, bladi, vini, nucleorū, lignorū, ꝛ fagotorum. 5 † Et sic cū appareat de clara volūtate ꝛ dispositione dicti testatoris, nō est opus recurrere ad arbitriū boni viri nec ad legis interpretationē: quia vt dicit Jaco. de bellovi. in auť. de sanctissi. epis. §. sed hoc presenti. colla. ix. ꝛ in quadā sua disputatione, cuius materia illi refertur. vbi est glos. hominis, cessat glos. legis. ꝛ vbi testator noluit iuris interpretationi relinquere suam dispositionez, sed ipsemet illam interpretatus est, standum est huic sue interpretationi. l. generaliter. §. fin. cū ibi no. C. de institu. ꝛ substitu. ꝛ. l. iij. ad fin. C. de libe. preteri. vel exhered. Facit quod dici solet ꝙ in incertis ꝛ nō certis locus est cōiecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. obliga. ꝛ quod Bal. in d. l. volūtatis loquatur, vt predixi, scilicet quādo alimenta fuerunt simpliciter relicta, hoc est nō taxata vel moderata: apparet manifeste ex illis verbis que clara sunt. Idez etiaz satis aperte colligitur ex his que not. Bar. ꝛ alij in d. l. imperator. ꝛ alij prefati in locis superius allegatis, qui loquūtur in alimētis moderādis aut taxandis, non in taxatis aut moderatis per hominē. Addo ꝙ do. Jason may. in. l. fi. §. ꝛ si prefatam. col. ij. versi. quarto limita quādo testator ꝛc. C. de iure delib. dicit se dubitare de illo dicto Bald. in d. 6 l. voluntatis. † cū arbitrium boni viri debeat regulari secundū leges: ꝛ leges disponūt ꝙ quando heres nō facit inuentariū teneatur insolidū, pro eo quia presumitur occultasse res hereditarias. Et ita videtur ipse do. Jason magis sentire ꝙ heres qui non fecit inuentariū teneatur insolidum alimentario, eo casu quo alimenta fuerunt simpliciter relicta, quod multo fortius procedit in casu de quo queritur.

Ceterū quia quesitum est an prefata domina Enimūda possit locare dictam domū. Dico ꝛ respondeo hic esse aduertendum ꝙ licet in legato facto in testamēto dictum extiterit, ꝙ idē magister Gerentonus legabat vsum habitationis dictarū duarum camerarū, hic tamen hoc est in legato facto in codicillis nō est scriptū ꝙ ipse legauerit vsum habitatio- 7 nis totius dom⁹. † Sed dictū fuit de vsu dom⁹, ꝛ sic nō videť posse dici ꝙ habitatio totius dom⁹ hm̄oi relicta aut legata extiterit, q̄uis forte hoc dici potuisset si testator legasset vsum habitationis dom⁹, quēadmodū habitationē domus legare censetur ille q legat vsum fructū habitatiōis domus. l. cū antiquitas. vbi casus. 8 ꝛ quod ibi per docto. C. de vsufruc. † Respōdendo igitur ad questum dico ꝙ ipsa domi. Enimūda non pōt locare seorsum nec concedere habitationē dicte domus sine se, sed illā potest locare dūtamen cohabitet. l. sed neqꝫ. ꝛ. l. ceterarū. ff. de vsu et habita. iunctis his que not. docto. in d. l. cum antiquitas. not. glo. in. l. deniqꝫ. su- 9 per verbo, locare. ff. de vsu ꝛ habita. † ꝛ quid cōtineat legatuz vsus seu domus. habetur in. l. arboribus. al's est. l. equissimum. §. sed si ediū. cum sequentibus vsqꝫ ad finem. ff. de vsu. secundū Veroneñ. in suo tracta. de seruitu. sub rubrica. de secunda specie seruitu. mixte. de serui. vsus. colum. fina. versi. quid autem contineat vsus ꝛc. Fateor tamen ꝙ tex. allegati vidētur mihi loqui in vsufructu non in vsu ediū seu domorum. Et sic non insisto super hoc.

¶ An vero prefatus domi. Joānes possit ꝛ valeat pretextu, ꝛ ad causam dictorum legatorum aut alterius eorundem cōueniri, coram magnifico Dalphinali parlamento. Respōdeo ꝛ dico ꝙ nō de iure communi. autenti. statuimus. C. de episcop. ꝛ cleri. ꝛ. c. nullus. cum suis simili. de foro competē. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet ꝛc.

Consilium. CCLXIX.

De herede grauato vltra vires hereditarias.

Summarium.

1 Proximiores qualiter ab intestato post fratres fratrumqꝫ filios vocentur.
2 Bona aliūde acquisita, an veniant in restitutione fideicommissi.
3 Grauatus sub conditione duas quartas detrahit.
4 Heres quando teneatur vltra vires hereditarias.

Vidi casuz mihi exhibitū parte probi Bertrandi chabanerij ꝛ Catherine hugone eius vxoris, vna cum his que parte honorabilis viri Antonij hugonis eiusdē Catherine fratris opponūtur. Cōtra ꝛ aduersus petitionē parte eorundē Bertrādi ꝛ Catherine aduersus euz factā, ꝛ breuiter expediēdo. Existimo sub correctione cuiuslibet dn̄i melius sentiētis, ꝙ idē Antoni⁹ parum prudēter ꝛ min⁹ caute se opponit aduersus petitionē hm̄oi. Cuius dicti illa mihi videtur esse ratio sufficiēs: q2 aut p̄bus quōdā vir Claudi⁹ hugonis pater Joānе ꝛ frater hui⁹ Catherine vita funct⁹ est ꝛ ab humanis decessit intestatus aut testat⁹. Si intestat⁹ illi successit aut succedere debuit dicta Joāna ei⁹ filia naturalis ꝛ legitima. auť. de heredi. ab intesta. §. j. collať. j. ꝛ trāsumptiue 1 in auť. in successione. C. de suis ꝛ legiti. libe. † Et cū postea vita functa est ꝛ ab humanis decessit intestata, ipsa Joāna dicti Claudij filia eidē succedere debuerūt, quilibet videlicet p̄ semisse seu dimidia parte p̄fati Antoni⁹ ꝛ Catherina patruus ꝛ amita dicte Joāne. dicto auť. de heredi. ab intest. §. si vero neqꝫ fratres. ꝛ auť. post fratres. la. ij. C. de legi. here. ꝛ ita posset ꝛ deberet eadē Catherina succedere ipsi Joāne eius nepti, ꝛ per mediū ipsius prefato Antonio eius fratri pro dimidia parte bonorum eorundem.

¶ Si vero pretēdat eundē quōdā Claudiū nō intestatū, sed testatū decessisse ꝛ se fuisse per eum heredē institutū, satis deberet, si tā prudēs ꝛ caut⁹ est cōtētari de examinatione al's facta vt audio, ꝛ p̄ quā apparet dictū quondā Claudiū heredē vniuersalē instituisse eundē Antoniū eius fratrē, ꝛ dicte Joanne legasse. xl. florenos. Insuper ꝛ voluisse ꝙ casu quo eadē Joāna ab humanis siue liberis decederet, ꝙ de summa hm̄oi dareť p̄fate Catherine ei⁹ sorori decē floreni ac duodeci hemine ānone, ꝛ duodeci hemine hordei, ꝛ dicto Bertrādo q̄dā sua opelenda grisea, ꝛ balista munita, ne si forte derelicta hac via q̄ vtilis est eidez Antonio, ipsa Catherina aliā viā, ꝛ ipsi Antonio duriorē sibi assumat ꝛ petat dimidiā partē oīm bonorū dictorū quondā Claudij ꝛ Joāne patris ꝛ filie, ꝛ eo casu incūbet eidem Antonio onus probandi quod ꝛ quale testamentum fecerit idem quondam Claudius.

¶ Nec ille pretēse exceptiones quas opponi audio parte prefati Antonij eidē p̄desse possunt. Et primo quidē nō illā in qua dicit patrē dictoꝝ Antonij ꝛ quōdā Claudij in eius p̄tēso vltimo testamēto primo decedēti sine liberis substituisse superstitē. Tū q2 de hoc testamēto nō apparet. Tū q2 cōditio nō euenit postq̄ sup- 2 poniť dictū quondā Claudiū decessisse sup̄stite Joāna filia. † Tū ꝛ q2 bona acq̄sita p̄ prefatū Claudiū, ꝛ alia q̄ nō fuerūt patris nō veniūt in substitutione seu restitutione fideicōmissi. l. coheredi. §. cū filie. ꝛ q̄d ibi docť. ff. de vulga. ꝛ pupil. Tū ꝛ q2 esto citra preiudi- 3 ciū veritatis ꝙ hec essent bona p̄rna. † Poterat tñ dict⁹ quondā Claudi⁹ disponere de duabus quartis. s. de legitima ꝛ trebelliani ca quas detrahere poterat. iuxta ea q̄ no. glo. Bar. ꝛ docť. in. l. papinian⁹. §. meminisse. ff. de inof. testa. glo. ꝛ Bar. in. l. q̄q̄. C. ad le. falci. Bal. in. l. filiū quē. C. famil. erciscū. ꝛ sunt boni text. in. c. raynutius. ꝛ. c. raynaldus. de testa. Multas remissiones ponit pro hoc do. Jason may. in auť. res que. col. iij. C. commu. de lega.

¶ Etiā nec obstat alia exceptio, quā opponit idē Anto. de diuersis p̄tēsis ꝛ magnis pecuniarū summis p̄ eū ex lucris acq̄sitis, ꝛ vt p̄tendit ipsi Claudio expeditis postq̄ supponiť non apparere de his, ꝛ q̄ p̄bari deberent p̄ ip̄m Antoniū. l. in exceptionib⁹. cū suis simili. ff. de p̄ba. Etiā nec obstat tertia exceptio quā opponit. s. ꝙ debita ꝛ onera dicti quōdā Claudij ascēdūt ad maiorē summā q̄ 4 ei⁹ bona. † Tū q2 de hoc nō apparet. Tū ꝛ q2 cū ipse p̄tēdat se esse heredē vniuersalē p̄fati Antoniū, ꝛ ipsi⁹ hereditatē sine bn̄ficio inuētarij adiuerit, ip̄e teneť nō solū ad debita, sꝫ etiā ad legata facta

per ipsum Antoniũ, etiã si vires hereditarie non suppetant. auť. de heredi. ⁊ fal. §. si vero non fecerit. colla. j. not. docto. in. l. fi. §. ⁊ si prefatã. C. de iur. delibe. Preterea nec etiã eidẽ Antonio multuʒ prodest, quinimo multũ nocere potest quarta exceptio in qua op ponit ꝙ nõ fuerit presens in supplicatione pretensi testamenti di cti quondã Claudij, quia si hec Catherina aliquando duci cepe rit forte cautiori consilio, idẽ Antonius restituet dimidiã parteʒ predictorũ bonorũ, vel ipse probabit qđ ⁊ quale testamentũ cõdi derit prefatus quondã Claudius, quod forte erit sibi difficile. Et ideo consultius faceret si solueret petita que pauca sunt. Que om nia dixerim sub correctione ⁊c.

Consiliũ. CCLXX.

☞ De testamento filij familias nullo, ⁊ de matre succedente fi lie excluso auo paterno.

Summarium.

1 ☞ Filiusfamilias testamentum de consensu patris, an possit condere.
2 Hereditas impuberis an deferenda auo paterno, an matri, an vtrisq̃ʒ.
3 Pater ⁊ in vita ⁊ post mortem filij familias est vsufructuarius bo norum illius, tam viuente nepote q̃ mortuo cui mater succedit.
4 Usufructus morte proprietarij nõ extinguitur sed vsufructuarij.

Viso consultationis themate mihi exhibito parte honeste mu lieris Mye. M. vxoris ⁊ persone coniũcte ꝓuidi viri Bartholomei raymũdi de in sula, ⁊ dubijs ex casu hmõi elicitis. Dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte ad dubia
1 hmõi prout infra. † Pro quoruʒ faciliori declaratione ⁊ respõsione, premitto ꝙ cũ prouidus quondã vir Claudiꝰ droine esset tẽpore p̃tẽsi testamẽti per eũ cõditi ac mortis ⁊ decessus eiusdẽ filiusfamilias, ⁊ in patria potestate probi viri Antonij droine eius patris constitutus, ipse Claudius testamentũ condere non potuit etiam de cõsensu ⁊ vo luntate dicti Antonij eius patris. Hec probãtur per ea q̃ haben tur in. l. seniũ. secũdo respõso. ⁊ quod ibi glo. ⁊ docť. C. qui testa. fa ce. pos. insti. eo. tit. in prin. ⁊. l. qui in potestate. ff. de testa. Et sic te stamentũ per eundẽ Claudiũ conditum fuit ⁊ est nullũ. Et ita nõ est hic tractandum de testamẽtaria successione, sed de successione ab intestato. Quo fit vt cũ idem Claudius ab intestato decesserit, fuerit eius hereditas delata Dalphine droine eius filie naturali ⁊ legitime. auť. de heredi. ab intesta. §. j. colla. ix. ⁊ trãsumptiue in auť. in successiõe. C. de suis ⁊ legi. libe. ⁊ instiť. de heredita. q̃ ab in
2 testa. defe. circa princip. † Et cũ postea dicta Dalphina vita fun cta est ⁊ ab humanis sine liberis ⁊ impubes decessit, eiꝰ hereditas delata est, nõ quidẽ prefato Antonio droine auo paterno ipsius Dalphine, sed dicte Mye eius matri tanq̃ proximiori. dicto au tẽti. de heredi. ab intest. §. cõsequẽs. colla. ix. ⁊ transumptiue auť. defuncto. C. ad trebel. vbi ꝓbatur ꝙ in successione decedẽtis p̃fer tur ex parẽtibus ille qui est in gradu ꝓximior, q̃uis Jac. bu. in. d. auť. defuncto, voluerit ꝙ auus paternus succedat nepoti cuʒ ma tre eiusdẽ nepotis, ⁊ auus maternꝰ cũ p̃re, sed cõis opinio est in cõ trariũ quã tenuit gl. ⁊ doc. cõiter in dicta auť. defuncto. ⁊ Matth. de matha. in suo trac. successio. ab intest. in scđo articulo principa li. circa prin. ver. aut supersunt parẽtes dispares in gradu ⁊c. Pro qua opiniõe cõsuluit Alex. de imol. cõsil. lxxx. exordiente, Uiso et oportune animaduerso. in p̃mo vol. ⁊ cõsil. cxv. exordiẽte, Seigñr Antoniꝰ ⁊c. in scđo. volu. vbi videri põt. Nec huic Mye m̃ri eius dẽ quõdã Dalphine obstitit substitutio facta per dictũ quõdam Claudiũ de p̃fato Antonio eiꝰ p̃re: qꝛ vt p̃dixi, testamẽtũ eiꝰ fuit nullũ vtpote factũ a filiofamilias, ⁊ sic ab eo q non habebat testa
3 mẽti factionẽ. † Fateor tamẽ ꝙ quẽadmodũ durãte vita Claudij, idẽ Antonius erat vsufructuarius bonorũ eiusdẽ Claudij. l. que cũq̃ʒ. ⁊. l. cũ oportet. in prin. C. de boñ. q̃ libe. Jta ⁊ vsufructuarius remãsit post mortẽ Claudij, ⁊ tã viuẽte ipsa quõdã Dalphina q̃
4 post mortẽ illiꝰ vsq̃ʒ ad mortẽ, ⁊ decessuʒ eiusdẽ Antonij: † qꝛ mor te proprietarij nõ finitur vsusfructus: sed morte vsufructuarij bene finitur. institu. de vsufructu. §. finitur. not. glos. in. l. ij. C. de bo. ma ter. ⁊ Matthe. de matha. vbi supra.

His premissis respondeo ad q̃sita. Et primo ad primũ, ꝙ vẽditio facta per Margaretã droine substitutã nõ valuit in p̃iudiciũ dicte Mye, ꝓ eo qꝛ ĩ bonis hmõi eadẽ Margareta nullũ ius habebat. Et quidẽ nõ tãq̃ substituta ꝑ dictũ quondã Claudiũ eius fratrẽ: qꝛ vt p̃dixi, testamẽtũ illius nõ valuit. Nõ etiã tanq̃ heres dicti quondã Antonij eiꝰ patris: qꝛ bona huiusmodi nũq̃ fuerũt patris. Fuerunt enim vt predixi, delata post mortem Dalphine dicte Mye eius matri tanq̃ pro ximiori ⁊ non eidem Antonio.

¶ Ad secundũ patet respõsio vt dixi superiꝰ. s. ꝙ hereditas p̃fate quõdã Dalphine delata est ipsi Mye eius matri, excluso Anto nio auo paterno, et ꝙ per mediũ eiusdem Dalphine, ipsa Mya succedit ⁊ succedere debet dicto quondam Claudio eius marito.

¶ Ad tertium patet responsio.

¶ Ad quartũ dico ⁊ rñdeo ꝙ lʒ dictꝰ Antoniꝰ fuerit vsufructua riꝰ bonoꝝ dictorũ quõdã Claudij ⁊ Dalphine, ipse tñ bona hmõi vẽdere vel aľs alienare nõ potuit in preiudicium dicte Mye.

¶ Ad quintũ etiã patet respõsio scilicet ꝙ dicta Margareta bo na hmõi vẽdere nõ potuit, vtpote in eis nullũ ius habens causis predictis: quod procederet etiã si ipsa Margareta eius pretẽsa iu ra nõ vẽdidisset Gartie cocheti, ⁊ prefate Dalphine, vel successio ni bonorum huiusmodi non renuntiasset.

¶ Ad sextũ dico ⁊ rñdeo ꝙ si verũ sit eandẽ Myã esse in possessio ne predictorũ bonorũ ⁊ illa possidere, ipsa nõ debet nec põt ab eis dẽ bonis seu illorũ possessiõe expelli in vim vẽditiõis facte per di ctã Margaretã: qꝛ vt p̃dixi, sibi preiudicare nõ potuit vtpote res inter alios acta. l. j. ⁊ in rubrica. C. res inter ali. ac. c. inter dilectos. de fid. instru. ⁊. c. penul. ⁊ quod ibi glo. ⁊ docto. de re iudi.

Consilium. CCLXXI.

☞ De legitima nepotis in bonis auie.

Summarium.

1 ☞ Legitima grauamen nescit.
2 Legitima an sit quota bonorum, an hereditatis.
3 Hereditas in codicillis an possit adimi.
4 Salarium ante legitimam, an detrahendum.

Viso casu mihi exhibi to parte Ludouici lõbardi loci de Buturri ta, ac dubio seu dubijs ex casu hmõi elicito seu elicitis. Dico ⁊ rñdeo breuiter ⁊ succin cte, ꝙ cũ honesta quõdã mulier Plãsia bo ne amice relicta ꝓuidi quõdã viri Michae lis blãchi ab hũanis decesserit superstitibꝰ ⁊ sibi supuiuẽtibꝰ, Ludouico lõbardi eiꝰ fi lio naturali ⁊ legitĩo ex Stephano lõbardi eiꝰ quõdã primo viro, ac Antonio lõbardi eiusdẽ Plansie nepote ex Claudio lõbardi, ipsiꝰ Plansie ⁊ dicti Stephani lõbardi quõdã filio predefuncto,
1 idẽ Antoniꝰ habet ⁊ habere debet in bonis dicte Plãsie eiꝰ auie p̃rne legitimã in qua grauari nõ potuit per eãdẽ Plansiã. l. oĩmo do. l. qm̃ in prioribꝰ. ⁊. l. scimꝰ. C. de inof. testa. Et qđ habeť in auť. vt cũ de appellatione cognosciť. §. ceterũ. colla. viij. ⁊ qđ no. doc. in l. si qñ. §. ⁊ gñaliter. C. de inof. testa. Hec aũt legitima est media ꝑs triẽtis, hoc est sexta pars bonoꝝ dicte quõdã Plãsie. auť. de triẽ. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ trãsumptiue in auť. nouissima. C. de inof. te
2 sta. † Et intelligo ꝙ legitima huiꝰ Antonij sit sexta pars p̃dictoꝝ bonoꝝ, nõ dico bonoꝝ ⁊ hereditatis, sʒ bonorũ: qꝛ priꝰ detrahi de bet es alienũ ⁊ funeris impẽsa. l. papinianus. §. quarta autẽ. C. de inof. testa. no. Bar. ⁊ doc. in. l. ex facto. la grãde. ff. de heredi. ĩstitu. Bal. in. l. quotiẽs. C. eo. titu. ⁊ Jaco. butri. in. l. si quis in suo. C. de inof. testa. Et sic primo detrahẽtur es alienũ ⁊ funeris impẽsa de bonis ⁊ hereditate dicte quondã Plansie, inter q̃ poni debebunt illi nonaginta duo floreni ac cẽtũ ⁊ decẽ floreni de qbꝰ in casu p̃di cto, ⁊ de residuo tradi ⁊ expediri debebit eidẽ Antonio sexta pars ꝓ sua legitima. Et si terra ꝑ ipsaʒ Plãsiã sibi relicta iure ĩstitutio nis tm̃ valeat q̃tũ dicta sexta pars, nihil vltra petere poterit ideʒ Antoniꝰ. Si vero minꝰ valeat ipse poterit petere id ĩ quo minꝰ va lebit hoc est supplementũ legitime, ꝓ id qđ habeť in. l. oĩmodo. C. de inof. testa. Nec opponat idẽ Antoniꝰ ꝙ testm̃ prefate quondã Plãsie fuerit ⁊ sit nullũ, ꝓ eo qꝛ in codicillis ꝑ eã factis ⁊ cõditis, ipsa Plansia eidẽ Antonio eiꝰ nepoti ademit quinq̃ʒ solidos sibi
3 redditos iure institutiõis. † Et ita videť ipse Antoniꝰ fuisse p̃te ritus in dicto testamẽto: quod si ita est, illud fuit ⁊ est nullũ. dicto auť. vt cũ de appel. cogno. §. aliud quoq̃ʒ capitulũ. iũcto. c. ceterũ. colla. viij. ⁊ qđ no. doct. magis cõiter in dicta auť. nouissima. C. de inof. testa. ⁊ in. c. raynutiꝰ. de testa. Qm̃ rñdeo ꝙ istud non obstat: qꝛ dictũ

qꝛ dictũ relictũ quinqꝫ solidorũ in codicillis predictis adimi aut reuocari non potuit. vt voluit Bal. in. d. l. omnimodo. col. j. versi. tertio quero ⁊c. post Jaco. de bellovi. in dicto aut. vt cũ de appel. cogno. §. ⁊ hoc quidã. in fi. §. quẽ refert Bal. etiã ita cõsuluisse. Et idẽ voluit Bal. in aut. ex causa. ver. sexto quero pater filiũ heredẽ instituit in re certa. C. de libe. preteri. ⁊ exhereda. Jdeo cõsulo ad omnes fines ꝙ dictꝰ Ludouicus heres offerat prefato Antonio ⁊ terram ⁊ dictos quinqꝫ solidos.

4 †Quo vero ad id quod queritur de salario prefati Antonij, quod pretẽditur ascẽdere ad summã ducentorũ ⁊ quinquaginta florenorũ, an idẽ Antonius possit illud detrahere ante legitimã eiusdez Antonij, vt sic illo detracto vna cũ alijs predictis habeat solũ de residuo legitimã que est sexta pars. Dico ⁊ respondeo ꝙ licet ex his que not. Fulgo. in. l. penul. C. de colla. videatur posse colligi ꝙ istud salarium primo detrahi debeat. Mihi tamẽ videtur sub correctiõe cuiuslibet domini melius sentiẽtis ꝙ contrariũ sit verius, per id quod no. domi. Jason may. in. d. l. penul. col. peñ. versi. secundo principaliter per istã doctrinã glos. ⁊ Barto. decidit solus Rapha. ⁊c.

Consilium. CCLXXII.

☞ De donatione puberis minoris. 25. iurata.

Summarium.

1 ☞ Pubes minor vigintiquinqꝫ, an ⁊ quando possit donare et contra donationem venire.
2 Juramentũ quoad vinculum periurij non transit ad heredez sed bene quoad robur contractus ⁊ vinculum temporale.
3 Metus paterne reuerentie minis vel verberibus nõ probatis, an sit sufficiens ad rescindendam vel restringendam donationem.

1 Nemini† dubiũ quin minor vigintiquinqꝫ annis dumtamẽ sit pubes hoc est maior quatuordeciz annis si est masculus, vel maior. xij. annis si est femina possit donare bona sua etiã ĩmobilia. Dumtamẽ iuret de nõ cõtraueniẽdo. Et debet seruari donatio ꝑ minorẽ facta per id qđ voluit glo. ⁊ post eã omnes scribẽtes cõmuniter in aut. sacramẽta puberũ. C. si aduer. vendi. Nec potest minor cõtrauenire nisi ꝓponeret ⁊ ꝓbaret dolũ ex proposito, hoc est ꝙ per doluz inductus extitisset ad donandũ, vt voluit Joã. de imol. in sua solẽni repetitione. c. cũ cõtingat. in tertio mẽbro. versi. itẽ attende inquantũ voluit dominus Antonius ⁊c. de iureiur. Pro quo allegat no. per glo. ⁊ doct. in dicta aut. sacramẽta puberũ. Cũ igitur honesta quondã mulier Catherina raspale donauerit bona materna Joanni raspali eius fratri, et iurauerit non cõtrauenire, valuit donatio hmõi. Nisi tamẽ vt predixi, ꝓbaretur interuenisse dolus ex ꝓposito per quã inducta extitisset ad donandũ, vel nisi cũ putasset vel voluisset donare modicũ plꝰ donasset in dimidia parte ꝙ̃ donare putasset, per id quod not. Bar. ⁊ alij in. l. ij. C. de rescin. vẽdi. ⁊ in. l. si quis cũ aliter. ff. de verb. obli.

2 †Et queadmodũ eadem Catherina cũ viueret nõ potuit cõtrauenire. Cũ ratiõe iuramẽti: qđ cũ seruari posset sine detrimẽto salutis eterne seruandũ erat. d. c. cũ contingat. ⁊. c. ꝙ̃uis pactũ. cũ suis simili. de pact. in. vj. Cum qꝛ iuramentũ firmauit dictã donationẽ secundũ opinionẽ magis cõmunẽ in dicta aut. sacramenta puberũ. ita nec potest cõtrauenire probus vir Joãnes chaponis eiꝰ pretẽsus filius ⁊ heres: qꝛ ꝙ̃uis iuramentũ quoad vinculũ periurij sit personale, ⁊ sic nõ transeat ad heredẽ, vt no. Inno. ⁊ alij in. c. veritatis. de iureiurã. Tamen ꝙ̃tum ad robur cõtractus trãsit ad heredẽ: quia sequitur naturã cõtractus trãsmissibilis ⁊ afficit heredẽ quoad vinculũ tẽporale, vt voluit Bald. Saly. ⁊ docto. in dicta aut. sacramẽta puberũ. Bald. in. l. generaliter. C. de reb. credi. ⁊. ff. eo. ti. super rubr. col. fi. ver. tertio ꝗritur. Pau. de ca. cõsi. lxvij. exordiẽte, Uisis ⁊ cõsideratis oĩbus his de ꝗbus supra fit mentio. ⁊ Jo. de imo. in. l. qui superstitis. col. penul. ⁊. fi. ff. de acqui. hered.

3 †Sed forte opponetur aduersus predicta ꝙ immo donatio premẽtionata non valuerit, vel saltẽ ꝙ illa sit restringẽda tãꝙ̃ facta metu ꝓpter paternã reuerentiã: sed istud nõ obstat. Cũ qꝛ nõ apparet patrẽ illius Catherine fuisse presentẽ. Cũ ⁊ qꝛ si appareret eũ p̃sentẽ extitisse, istud tamẽ nõ sufficeret ad annullationẽ aut recisionez dicte donationis, nisi probaretur ꝙ pater eandẽ Catherinã verberasset vel ꝙ minas eidem intulisset nisi donaret. Et sic ꝙ vel per verbera vel per minas coegisset eã ad donandũ, per id quod habetur in. l. ad inuidiam. ⁊ quod ibi Bar. ⁊ docto. C. quod met. cau. ⁊ quod no. Bar. ⁊ docto. in. l. j. §. que onerãde. ff. qua. re. actio nõ da. Jo. de imol. ⁊ Alex. de imol. in. l. si cum dotẽ. §. eo autẽ tẽpore. ff. solu. matri. ⁊ Ange. are. in. §. quadrupli. versic. an autẽ eo ipso ꝙ filius ⁊c. institu. de actio. vbi etiã idẽ voluit do. Jason may. col. ix. Multas remissiões ponit Alexã. de imol. in. d. §. eo autẽ tempore. ⁊ do. Jason vbi supra. Pro premissis solet allegari bonus tex. in. c. ꝙ̃uis pactũ. de pact. in. vj. ⁊ in. l. fideiussor. §. pater. ff. de pigno. Que dixerim breuiter ⁊ succincte sub correctione cuiuslibet domini ⁊c.

Consiliũ. CCLXXIII.

☞ De iudice ꝑ interlocutoriã admissionẽ repulsionemqꝫ articulorũ ⁊ sententiam diffinitiuam super fideicõmisso relicto in codicillis post mortem filij male procedente. ¶ Et respondet consilio. s. 35. huius tomi.

Summarium.

1 ☞ Proximiores ab intestato, an possint grauari in legitima.
2 Admitti ad articulandum ⁊ consequenter ad probandũ, etiã per testes post publicatas attestationes an quis possit.
3 Dilationem ad proponendum concedens debet proponentem audire.
4 Citatus audiri debet.
5 Appellatio causam reducit ad statum in quo erat causa principalis tempore litis contestate.
6 Jntentionis fundamentum semper probandum.
7 Jnconuenienti vno dato multa.
8 Posito illo falso sequitur illud absurdum.
9 Trebellianice detractio.
10 Testatoris mentẽ sic fuisse non sufficit dicere sed ostendere ꝙ sic disposuerit.
11 Beneficium. l. fina. C. de edic. diui adria. tollen. ⁊ interdictũ quorũ bonorum que remedia sint.
12 Petitorio obstat regula dolo facit qui petit quod restituturꝰ est, ⁊ an admittatur in possessorio adipiscende possessionis.
13 Judici cessionez reo competere vbi ex actis apparet, quid pro reo supplere possit.
14 Possessorium recuperande est maxime priuilegiatum, ⁊ quid illi obstet ⁊ quibus detur.
15 Possidens iuste an possit opponere ⁊ impedire immissionez in possessionem.

Salua reuerẽtia egregij viri domini tunc regij palatij ciuitatis Massilie iudicis, ipse si non fallor ⁊ parũ appẽsate ⁊ iniuste ꝓcessit tã interloquẽdo sup admissiõe seu repulsiõe articulorꝫ exordiẽtiũ, Addẽdo ꝓpositis ⁊c. parte nobilis viri Caroli baiuli ciuis Massilie. Contra ⁊ aduersus honestã mulierẽ Stanquã martine, in causa oblatorꝫ, ꝙ̃ diffiniẽdo causam hmõi. Et qdẽ primo parũ appẽsate ⁊ iniuste ꝓcessit interloquẽdo, ⁊ ꝑ suã pretẽsam interlocutoriã ordinãdo p̃dictos articulos fore ⁊ esse repellẽdos, ⁊ quos repulit, p̃tẽdẽs ⁊ asserẽs illos ꝓ maiori eorũ parte fuisse ⁊ esse iuris ac supfluos nõ releuãtes, ⁊ al's post didiscita testificata ⁊ attestatiões publicatas in causa ꝓductos in quorũ quolibet peccauit idẽ iudex. Et primo qdẽ in eo qđ asseruit illos esse ꝓ maiori eorũ parte iuris: qꝛ si illi ꝓut oportet ⁊ saltẽ ꝑ hoĩem q legẽ viderit nõ solũ nõ sunt ꝓ maiori eorũ parte iuris: quinimo nec est vnꝰ qui dici possit esse iuris, in illis eñi solũ ꝓposita est ⁊ deducta pupillaris etas Bertrãdi garcie de cuiꝰ hereditate cõtendit dicta Stanqua. Et qꝛ hoc qđ dico ex inspectione articulorũ hmõi videri põt nõ est opꝰ ꝓbatiõe. Etiã peccauit in eo qđ asseruit articulos hmõi esse supfluos ⁊ nõ releuãtes. Quĩ rñdeo ꝙ immo nõ erãt superflui sed oportuni ⁊ releuãtes: qꝛ ꝓut al's dixi, si verũ est prout verũ ꝓbabitur hũc Bertrandũ decessisse in pupillari etate, dicta Stãqua nõ potuit nec põt habere nisi vnã quartã de bonis Petri garcie eius quondã viri, †ꝓ eo qꝛ vt al's plenius dixi, ꝙ̃uis filiꝰ etiã impubes nõ possit grauari in legitima. vt no. glo. ⁊ docto. in. l. ex tribus. C. de inoffi. testa. ⁊ in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ⁊ pupil. in ea. tamen possunt grauari proximiores ab intestato. l. fundum per fideicõmissum. §. fi. ⁊. l. seq. ff. de lega. j. quod fecisse videt

idem quondã Petrus garcie per iura ꝛ ratiões al's per me allegatas ꝛ quas videre potuit idẽ iudex, si tamen illas videre dignatus extitisset prout nõ fuit vt audio. † Etiã peccauit in eo quod asseruit illos nõ esse admittẽdos post attestationes publicatas ꝛ didiscita testificata, fortasse pretendẽs iuuari ꝛ defendi, ꝑ id quod habetur in.c.fraternitatis.de testi.ꝛ in cle.testibus.eo.tit.qui tamen tex.nihil faciunt ad factũ, pro eo quia illi loquũtur quando testes essent publicati ꝛ didiscita testificata super eisdẽ articulis aut de directo cõtrarijs vt potest videri in dictis iuribus, ꝛ quod ibi docto.ꝛ quod not.docto.in.l.per hanc.C.de tẽpo.appel.al's autẽ secus: q꞉ etiã post publicatas attestatiões ꝛ didiscita testificata potest quis admitti ad ponendũ seu articulãdum ꝛ cõsequẽter probandũ etiam per testes, per id quod voluit Bald.tit.de cõtrouer. inuestitu.c.j.§.item si vassallus.colũ.j.ꝛ plenius in.l.officium.vbi etiã Bar.ꝛ Ange.ff.de rei vendi.Bar.Bal.ꝛ alij in.l.ij.C.senten. rescin.nõ pos.Panoꝛ.in.c.de testibus.de testi.ꝛ plenius in.c.j.col. ij.ver.aut reus vult opponere post litẽ ꝛc.de ordi.cogni.vbi etiam allegat Specu.Bal.in.d.l.officiũ.etiã allegat hoc tenuisse Jaco. in.l.emptoꝛ.C.de prescrip.lõgi tẽpo.Nõ erant ergo articuli predicti reijciendi seu repellendi, pro eo q꞉ iam extiterant publicate attestationes nõnulloꝛũ testiũ productoꝛũ ꝛ examinatoꝛũ sup articulatis hincinde, ꝛ deĩde didiscita testificata: q꞉ testes hm̃oi nec super his nec sup cõtrarijs examinati extiterãt. Nisi forte quis diceret voluerit ꝙ in decimoquarto articulo schedule exoꝛdientis, Ut vobis egregio ꝛc.inserte.fo.lxxv.ꝓpositũ extiterat ꝙ dictus Bertrandus tẽpoꝛe quo pretẽdebatur testatus erat minoꝛ quatuoꝛdecim annis. Sed istud nõ obstabat: q꞉ si aspiciantur attestationes testiũ parte dicti nobilis Caroli productoꝛũ, nullus examinatus vel auditus extiterat super dicto articulo. Quare autẽ idẽ iudex dixerit hunc nobilẽ Carolũ calumniose distulisse, nõ video. Si enĩ pretẽdebat ante productionẽ dictoꝛũ articuloꝛũ eũ esse moꝛosum in deliberãdo, debebat potius eũ tunc excludere a deliberãdo ꝙ post factã deliberationẽ ꝛ ꝓductos articulos ad quod faciẽdum sibi dilationẽ cõcesserat articulos hm̃oi repellere, ne videretur sue cõcessioni cõtrarius. Delato enim illo primo incõueniẽti debuit sequi ꝛ istud.ar.l.in fundo.ff.de rei vẽdi. † Postꝙ enim eidẽ nobili Carolo dilationẽ cõcesserat ad dicendũ ꝛ deliberandũ vel ꝓponendũ, debebat eũ dicentẽ deliberantẽ aut proponentem audire vbi opoꝛtune ꝛ apte dicebat ꝛ nõ eũ repellere ex capite pretẽse calũniose protelationis, al's ad quid terminũ sibi assignabat ad ꝓdicta, † prout dicim⁹ de citato q postꝙ citat⁹ est audiri debet.l.j.§. cũ dicitur.ff.si cui plusꝙ per le.fal.de quo Ange.are.in.§.quadrupli.in materia.l.fi.C.de edic.diui adri.tol.ver.quid si cõparet contradictoꝛ.institu.de actio. Uerũ vtcunqꝫ sit trãseat ille erroꝛ cum alijs, qui tamẽ efficere nõ potuit nec potest quominus debuerint ꝛ debeant predicti articuli nunc admitti in hac secunda instãtia: † q꞉ appellatio reducit causã ad eũ statũ in quo causa prĩcipalis tpe litis cõtestate.l.ita demũ.ꝛ quod ibi docto.C.de procura.l.ab executoꝛe.ff.de appella.not.Alexan.de imol.in.l.j.col.ij.vel.iij.in secũda addi.cõprobatur hec ratio.ff.de re iudi.quẽadmodũ ergo post litẽ ꝯtestatã poterãt deduci ea de quibus in dictis articulis, ꝛ cõsequẽter si proposita extitissent, debebãt admitti ita et nunc. Preterea scriptũ est in lege nõ proposita proponã, ꝛ non ꝓposita probabo.l.per hanc.C.de tempo.appella.

Insuper etiã male ꝛ iniuste processit idẽ do.iudex in diffiniẽdo dictã causam. Et quidẽ nõ in vno sed in multis. Et primo in eo ꝙ ipse adiudicauit dicte Stanque duas quartas, scilicet legitimã ꝛ quartã trebellianicã: q꞉ esto citra preiudiciũ veritatis ꝙ sibi deberetur ꝛ debeatur trebellianica, nõ tamẽ debebatur legitima: q꞉ prout superius dixi, ꝛ al's plenius scripsi dicta Stanqua videtur fuisse grauata, non dict⁹ quõdã Bertrandus. Et sic nõ debetur sibi legitima.d.l.si fundum per fideicõmissũ.ꝛ.l.seq.§.fi.ff.de lega.j. Nisi forte opponatur ꝙ hoc nõ ꝓcedat, pro eo q꞉ non apparet dictũ Bertrandũ decessisse in pupillari etate, sed hoc non obstat. Tum † quia cum istud scilicet ꝙ dictus quondam Bertrandus decesserit factus pubes sit fundamentum intentionis dicte Stanque, quatenus pretendit se debere habere legitimam, ipsa debuit hoc probare.l.si minoꝛem.C. de in integ.restitu.mino.ꝛ quod not.glos.secũdum veram opinionem in.l.de etate.ff.de mino.quod etiam voluit Bartol.consilio mihi.xlv.exoꝛdiẽte, Quidam Bartolus rosoli condidit testamẽtum in quo inter cetera ꝛc.in vltimo quesito. Tum et quia licet dictus nobilis Carolus proposuerit dictum quondam Bertrandum decessisse in pupillari etate ꝛ petierit se admitti ad probandum, dictus tamen domi.iudex pretendens articulos esse superfluos, et al's causis friuolis, vt predixi, illos repulit: quod tamen facere non debuit. Et sic ex illo inconuenienti secutum est aliud. † Et nimirum quia vno inconuenienti dato multa contingunt, ꝛ vt voluit Aristoteles in primo phisicoꝛum, cui si non creditur allego.l.a testatoꝛe.ff.de conditio.ꝛ demonstra.l.ratas.C.de rescin. venditio.ꝛ.l.ex diuerso.§.j.ff.de rei vendi.l.j.§.hec autem verba. in glos.super verbo, putamus.ff.quod quisqꝫ iur. † vbi dicit glos. quod posito illo falso sequitur illud absurdum.facit.c.tua.de consanguini.ꝛ affini.et quod habetur in autenti.vt iudi.sine quoquo suffra.in princip.collat.ij.quod etiam voluit Signo.de homode. inter consilia Bald.tertie partis cõsilio.lvj.exoꝛdiente, Casus talis est, cõmune ꝛ homines de Uillafranca ꝛc.

† Etiã errauit ꝛ male processit ipse iudex: quia vbi supponeretur dictam Stanquam debere posse ꝛ debere habere dictas duas quartas. Non deberet ipsa Stãqua habere pro trebellianica quartam partem illius poꝛtionis que relicta est dicto nobili Carolo. Sed quartam residui hoc est eius quod superesset prius detracta legitima de omnibus bonis dicti testatoꝛis, iuxta practicam quam ponit in.c.raynaldus. super verbo, licet totas.de testa.et Joan.de imol.in dicta.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.ꝛ pupilla. Dicunt enim quod prius detrahitur legitima, et deinde quarta trebellianica que nõ est quarta totius, sed quarta residui hoc est eius quod remanet post detractionem legitime. Etiam errauit in illo in quo adiudicauit eidẽ Stãque poꝛtionem iure substitutionis relictam Antonio garcie, nõdum vt dicit restitutioni subiectam cum cõditiones sub quib⁹ idem Antonius fuit substitutus nõ euenerint, quod si ita est: immo quia ita est, poꝛtio eidem Antonio relicta accreuit, prout al's dixi, ipsi nobili Carolo.l.vnica.§.vbi.ꝛ quod ibi.ꝛ in.§.finautem disiunctim.no.docto.C.de cadu.tollen. Nec valet illa ratio quã idẽ do.iudex pretẽdit scilicet ꝙ ex cõiecturata volũtate testantis ꝛ presumẽte deficiẽte cõditione vt minus suũ heredẽ grauaret, videatur idẽ testatoꝛ sentire voluisse hanc partẽ remanere filio, ꝛ ne etiam videatur alienas successiones ꝓprijs antepoſuisse. Et quidẽ nõ quod primo dixit: quia postꝙ patet dictos Carolum ꝛ Antoniũ fuisse in substitutione verbis coniunctos ꝙuis re disiũctos consequenter infertur iuris dispositio postꝙ aliter nõ apparet de alia mẽte. † Non enim sufficit dicere ꝙ ista fuerit mens vel voluntas testatoꝛis. Sed opoꝛtet ostẽdere ꝙ sic disposuerit, per id quod habetur in.l.quidã cũ filium.ꝛ quod ibi Bald.ꝛ Joan.de imol.ff. de heredi.institu. Nõ etiã obstat quod secũdo dixit de prepositiõe aliarũ successiõnũ: q꞉ hic non queritur de preponendo dictum nobilem Carolum ipsi Bertrando filio testatoꝛis, sed Stanque, que eidem testatoꝛi erat extranea, ꝛ sic pro ipso iudice nõ facit.l.generaliter.§.cum autem.C.de institu.ꝛ substitu.l.cũ acutissimi.C.de fideicõmi.ꝛ.l.cum auus.ff.de cõdi.ꝛ demon.qui loquũtur eo casu quo ex tacita vel ex coniecturata mente defuncti repellitur extraneus, ne posteritatem hoc est liberos testatoꝛis excludat. Et adeo procedit in descendentibus heredibus institutis ꝛ grauatis, ꝛ ad eos restringatur vt nõ procedat etiã in parentibus heredibus institutis ꝛ grauatis de restituendo secundũ opinionem magis cõmunẽ, de qua per Bart.ꝛ Jo.de imol.in.d.l.cum auus. multas remissiones ponit do.Jason may.in.d.l.generaliter.§.cũ autẽ.col. v.que videri pos. Etiã nõ valet quod dicit idem iudex, ꝙ si dictus testatoꝛ voluisset in defectũ cõditionum sub quibus Antoni⁹ extiterat substitutus poꝛtionem sibi relictã accrescere Carolo, ipse hoc expressisset. Quoniã respõdeo sufficere ꝙ ipse eos verbis coniunxerit: q꞉ ex hoc sequitur legalis dispositio de qua in.d.l.vnica. §.vbi.ꝛ quod not.docto.in.d.§.finautem disiunctim.

Postremo et finaliter errauit ipse iudex in eo ꝙ ipse condemnauit dictum Carolum ad primo reddendum ꝛ restituendũ eidem Stanque actrici totã hereditatem vna cum fructibus etiam viuo Bertrando ꝛ post eius moꝛtem perceptis. Primo quidem quia licet dicta Stanqua in conclusione dicti eius libelli petierit eundem nobilem Carolum condemnari ad reddendum et restituendum eidem Stanque hereditatem dicti quondam testatoꝛis detractis detrahendis, idem dominus iudex condemnauit eum ad reddendum dotem, non aduertens ad conclusionem libelli. Insuper et non attendens ad remedium seu actionem intentatam parte dicte Stanque, † non enim intentauit beneficium.l.fin.C.de edic.diui adria.tollen.nec interdictum quoꝛum bonoꝛum. que sunt remedia adipiscẽde possessionis, sed intentauit petitoꝛium. Et ita nihil facit pro intentione prefati domini iudicis.l.filiam fratribus.ꝛ quod ibi per docto.ff.ad trebellia. Nec id quod ponunt docto.in dicta.l.fi. Tum quia vt predixi, illa iura et que ibi scribuntur per docto.procedũt in dictis possessoꝛijs: hic aũt intentabatur petitoꝛium, † cui propterea obstabat et obstat regula dolo facit qui petit quod restituturus est.l.dolo.ff.de exceptio.doli.et.l.in condemnatione.§.fin. ff.de regu.iuris.quod etiam in terminis voluit Alexand.de imol. in.d.l.

in.d.l.filiam fratribus.versi.sed queritur quomodo in petitorio. Cum et quod esto quod regulariter in possessorio adipiscende possessionis non admittatur exceptio dolo facit, hoc tamen fallit eo casu quo reus est paratus docere incontinenti de iure suo.l.iij.§.cause. ff.de carbo.edic.not.glos.in.d.l.in condemnatione.§.si.quod si ita est, multo fortius debuit hoc obstare dicte Stanque, etiam si possessoriu adipiscende intentatum extitisset, postquam non dixerim offerebat ipse nobilis Carolus docere de iure suo, sed diu ante de illo docuerat per publicum instrumentum in causa productum, de quo etiam apparet per publicum instrumentum testamenti et codicillorum dicti quondam Petri testatoris parte dicte Stanque in hac causa productum, ad quod saltem debebat aduertere ipse do.iudex, et postea videre quid no.glos.et quod ibi per omnes in.l.vbi pactum.C.de transact. Alexan.de imol.in.l.j.colum.ij.C.vt que desunt aduoca.et docto.

13 in.l.quarta.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infec. † in quibus locis not.docto.quod vbi ex actis apparet iudici cessionem competere reo potest, iudex etiam si reus non opponat supplere pro eo et actorem repellere, quanto magis debuit iudex repellere dictam Stanquam et ipsum Carolum absoluere, quatenus plus re impetebatur per dictam Stanquam postquam post oppositionem per eum factam de iure suo apparuerat et apparebat per duo instrumenta in causa producta, vnum videlicet per ipsum reum, et alium per Stanquam actricem.

14 † Preterea aduertere debuit idem domi.iudex quod etiam in possessorio recuperande quod est maxime priuilegiatum, et saltem magis quam possessorium adipiscende, et consequenter longe plenius quam iudicium petitorium obstat ius spoliatoris seu violenti si de illo oppositum extiterit et edoctum patiente spoliato.c.j.de restitutio.spoliato.quanto magis hic debuit obstare eidem Stanque, agenti vt predixi petitorio iudicio, exceptio fideicommissi parte dicti Caroli opposita, postquam ea patiente quinimo hoc ea agente edoctum est de iure dicti Caroli.

Ex premissis clare infertur

eidem nobili Carolo non obstitisse nec obstare, quod dici solet per aliquos in.d.l.fin.C.de edic.diui adria.tollen.scilicet quod aduersus missionem quam fieri petit heres remedio dicte.l.non est fideicommissarius vniuersalis legitimus contradictor. Tum quia vt predixi, remedium predictum non fuit intentatum nec intentari potuit per Stanquam: quia illud non datur successori ab intestato sed solum successoribus ex testamento secundum communem sententiam, quam tenet Cyn.in.d.l.fina.in.iij.et.iiij.q.vbi etiam Salyce.Fulgo.et Alexan.de imol.vbi idem Alexan.colum.xij.versicu.iuxta hoc dubitat Bald.multa inducit que possunt videri. Hanc sententiam etiam tenuit do.Jason may.in.d.l.fina.colum.fina.versicu.an autem venientes ab intestato etc.et Bald.in.c.j.titu.de controuer.inuestitu.inter mascu.et femi.de benefi.quamuis ipse visus fuerit tenere contrarium, licet non firmet in.d.l.fin. Sed quod primo dixi communiter obseruatur, a quo propterea non est in consulendo aut iudicando recedendum.l.j.ver.apud veteres crebrior opinio.ff.de offi.questo.no.Cano.in.c.j.de constitu.vbi do.Fely.charta vlti.colum.vij.ponit multas remissiones. Cum igitur dicta Stanqua, non successerit nec succedere possit dicto quondam Bertrando ex testamento: quia ipse vtpote impubes testari non potuit.l.qua etate.ff.de testamen.iuncto.§.preterea.institu.qui.non est permis.face.testamen. Non igitur sibi competijt nec competit remedium dicte.l.fin.

15 † Et si competijsset, quia tamen idem nobilis Carolus iuste possidet, ipse poterat opponere et impedire immissionem in possessionem, per id quod voluit glos.in dicta l.fina.quam ibi sequitur Bald.colum mihi.x.versicu.tertio se preferendo prelatiue. Idem voluit Oldr.consilio mihi.xxviij.exordiente, Circa ius municipale siue consuetudinem etc. Paul.de castro consilio.lix.idem Paul.de cast.consi.lix.exordiente, Quamquam multa scripta fuerint etc.ad fin. Petrus de ancha.consilio.cxlv.exordiente, In predicta questione reperio solenniter allegatum etc.et domi.Jason may.in dicta.l.fina.colum.xij.versicu.in secunda questione glos.vera est conclusio etc. Et quamuis idem Jason loquatur in vniuersali fideicommisso pure relicto, idem tamen videtur in fideicommisso conditionaliter relicto, et postea purificato.argu.eius quod not.glos.in clemen.j.super verbo, libe.de renuntiatio. Super quo tamen articulo non est opus insistere: quia vt predixi, ista Stanqua non successit Bertrando ex testamento.

¶ Errauit preterea idem dominus iudex in eo quod condemnauit hunc Carolum, etiam in fructibus perceptis viuo dicto Bertrando: quia cum Carolus fuerit illius tutor et pro eo onera portauerit in eum nutriendo vestiendo, et circa gubernium et bonorum suorum, non debent isti fructus hac via ab eodem repeti, sed si pretendatur in aliquo obnoxius, debet agi contra eum alia actione in qua forte non apparebit fuisse obnoxius dicto Bertrando, sed econtra pro pluri exposito. Ex quibus omnibus patet in quantis et quibus fuerit dictus nobilis Carolus grauatus et oppressus, et propterea bene appellasse et dictum do.iudicem inciuiliter et iniuste honore suo saluo dixerim processisse. Et ita mihi videtur sub correctione etc.

Consilium. CCLXXIIII.

¶ De actione iniuriarum, et sententia in persona procuratoris concipienda.

Summarium.

1 ¶ Sententia an concipienda in persona procuratoris sindici aut tutoris, et quando maxime in causa iniuriarum.

2 Cause a litiscontestatione exordiuntur.

3 Sententia contra principalem in causa iniuriarum non contra procuratorem ferri quando debeat.

4 Principalis in causa iniuriarum, etiam si procuratorem habeat quando citandus.

Ex processu cause iniuriarum dudum cepto et aliquandiu ventilato, per et inter nobilem virum Ricanum de alamanoue actorem ex vna parte. Et nobilem virum magistrum Alziarium grassij notarium reum ex alia. Constat et apparet quod ab initio in processu et causa huiusmodi pro eodem magistro Alziario interuenit ac litem contestatus est et causam vsque ad finem prosecutus extitit, pro et nomine ipsius magistri Alziarij honorabilis vir magister Claudius de nicolanis eius procurator, de cuius sufficienti mandato ab initio facta est fides.

1 † Quo fit vt quedam pretensa diffinitiua sententia in causa et processu huiusmodi per egregium virum dominum officialem Aquensem concipi non debuerit nec de iure potuerit in personam ipsius magistri Alziarij. Sed concipi debuit si tamen et quatenus proferri debuerit in personam dicti magistri Claudij.c.querelam.de electio.c.olim.de censi.c.dilectus.de capel.mona.l.liberto.§.vltimo.ff.de nego.gest.et.l.j.C.de senten.et interlocu.omni.iud.vbi est casus de iure ciuili. Et quamuis vbi administrator generalis fuit in iudicio, vt verbigratia: sindicus economus aut tutor vel alij huiusmodi possit sententia concipi, et in personam procuratoris et in personam domini.c.suscitata.de in integ.restitutio.et.c.licet causam.de probatio.quod etiam voluit Barto.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.colum.iij.versi.sed si esset tutor etc.ff.de verbo.obligatio.et idem videtur ibi tenere Joan.de imol.et Panormi.in dicto.c.licet.colum.penulti.versicu.glos.vlti.opponit. Tamen vbi procurator simplex interuenit ab initio: et postea, et non dominus, debet sententia concipi in personam procuratoris non domini.dicta.l.j.C.de senten.et interlocu.omni.iudi.que isto casu procedit secundum omnes, vt voluit Anto.de butr.in dicto.c.querelam.colum.penulti.versi.dic ergo aut procurator semper fuit etc. Idem voluit ibi Panormi.colum.penulti.versicu.tertio casu etc.et in dicto.c.licet.versicu.glos.vltima opponit etc. Idem tenuit ibi Andre.barba.colum.vlti.versicu.aut loquimur in procuratore simplici: et sentiunt isti quod isto casu non sit differentia inter ius ciuile et ius canonicum, et quemadmodum de iure ciuili esset isto casu sententia nulla si conciperetur in personam domini, ita et nulla est de iure canonico. et hoc expresse dicit Panormi.in dicto.c.licet.colum.penulti.versic.glos.vlti.opponit.ibi, et sic in hoc non no.diuersitas inter ius canonicum et ius ciuile. Et idem etiam clare expressit Andre.barb.vbi supra. Dicit enim aut non comparuit dominus ab initio, et tunc de iure ciuili, fertur etiam sententia in personam procuratoris et etiam de iure canonico: quia non reperitur discrepantia in hoc. Cum igitur et ab initio et postea interuenerit dictus magister Claudius procurator, non ipse magister Alziarius, non debuit etiam de iure canonico sententiam concipi in personam ipsius magistri Alziarij. Quod quia contrarium factum est, illa fuit et est nulla.dicta.l.j.iuncto.c.j.et quod ibi glos.et docto.de noui oper.nuntia. Forte vero opponetur premissa non procedere, pro eo quia dictus magister Alziarius reperitur ab initio comparuisse in processu cause huius, et signanter in primo termino. Comparuit preterea in certis terminis post litem contestatam, scilicet cum se obtulit paratum respondere positionibus et cum illis respondit. Et ita non videtur verum quod ipse magister Alziarius principalis nunquam comparuerit in dicto iudicio. Sed istud non obstat, et quidem non id quod opponitur de prima comparitione: quia per illam

2 non censetur comparuisse in principio, sed ante principium: † quia principium cause fit per litis contestationem. autenti. de litigiosis. §. si vero. collat. viij. not. glos. in. l. j. C. de iudi. Et si attendatur ad ea que not. docto. in. d. l. j. C. de senten. et interlocu. omnium iudi. in. c. querelam. et. c. licet, superius allegatis. et in. l. nihil arbitramur. C. de procura. cum loquuntur de domino comparente vel interueniente in causa, ipsi loquuntur et sentiunt de cōparente et litē contestante de quo multi senserunt quod in eius personam concipi possint verba sententie, pro eo quia per litis contestationem ipse quasi contraxit. vt not. glos. in. l. ij. §. fina. ff. de preto. stipulatio. et. l. de eta. §. qui interrogatur. ff. de interroga. actio. Dictus autem magister Alziarius non fuit litem contestatus, sed prefatus magister Claudius. Et ita per illā primam comparitionē dici non potest ab initio comparuisse in hac causa vt sic ex hoc potuerint verba sententie in personam eius concipi. Etiam nec facit cōtra predicta, quod ipse magister Alziarius comparuerit pluries post litē cōtestatam, se scilicet offerendo paratum respondere &c. Quoniam respondeo hoc non esse factum ad eos fines vt dictum eius procuratorem reuocaret, aut alias quomodolibet litis instantiam in se transferret, sed citatus et compulsus parendo mandato domini officiali comparuit et positionibus respondit, propter que dici non potest fuisse dominus litis seu instantie, nec talis contra quē

3 potuerit de iure ferri sententia. † Etiam nec obstat id quod habetur in. l. fina. C. de iniur. vbi dicitur quod in causa iniuriarum debet sententia ferri nō cōtra procuratorē qui causam defendit sed contra principalem. Quoniam respondeo quod illa. l. loquitur in iudicio criminali seu actione iniuriarum criminaliter intētata, qui ita ibi no. quod non est hic: quia quamuis hic actū extiterit actione iniuriarum, non tamen actum est criminaliter sed ciuiliter ad penam videlicet parti et non fisco applicandam, quo casu etiam si agatur de crimine vel propter crimen, dicitur agi ciuiliter. vt notat glos. et quod ibi Bartol. in. l. iij. ff. de sepultu. viola. Innocen. in. c. qualiter et quando. le second. de accusatio. et Anto. de butri. extra de iudi. super rubrica. Et vt dicit Bartol. in dicta. l. iij. Andre. barba. et Francis. de are. super predicta rubrica. de iudi. Ista est communis opinio a qua propterea non est in consulendo vel iudicando recedendum. l. j. versicu. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. de quo Joann. and. et omnes in. c. j. de constitu. vbi multas remissiones ponit domi. Felyn. charta vlti. colum. ij. Non igitur facit ad factum. d. l. fin. C. de iniur. Videtur igitur sententia predicta fuisse et esse nulla ex capite predicto.

4 † Preterea vbi essemus in casu in quo potuissent vel de iure debuissent verba sententie concipi in personam dicti magistri Alziarij principalis prout nō sumus, ipse pro validitate sententie debuisset euocari et citari illam auditurus. l. j. §. item cum ex edicto. ff. quo. appella. non rescin. clemen. sepe. §. sententiam, et quod ibi glos. super verbo, ad id. de verbo. significatio. et. l. ea que. cum suis similibus. C. quomo. et quando iudex. quod etiam colligitur ex his que no. Salic. in dicta. l. j. col. iij. versicu. iuxta hoc quero &c. et versicu. tunc quero. C. de senten. Ex cuius verbis satis colligitur quod licet ad validitatem sententie late contra procuratorem et dominum citare sufficiat illum contra quem proferri debuit, quoad hoc videlicet vt contra eum valeat, ad hoc tamen vt valeat sententia contra procuratorem vel dominū proferenda, non sufficit citare dominū eo casu quo sentētia erat proferenda contra procuratorem. Ergo nec ad hoc vt valeat sententia contra dominum promulgata sufficit terminum fuisse assignatum procuratori ad illam audiendam, maxime eo casu quo non contra ipsum dominum, sed contra procuratorem ferri debuit prout in casu.

¶ Adijcio predictis quod dicta sententia nō solum videtur fuisse nulla ex predictis capitibus, sed etiam iniqua pro eo quia testes non videntur plene deponere et probare quod illa pretensa iniuria illata extiterit anno mense et die de quibus in libello et articulis seu positionibus parte dicti de Alamanoue in hac causa oblatis. Quamuis enim dicant et deponant contenta in dicto primo articulo esse vera, cum tamen vlterius interrogantur de tēpore nihil respondent nisi quod illo anno et in estate, et sic nō de mense nec de die aliquid dicunt.

Consiliū. CCLXXV.

☞ De reseruatione et assignatione apostolica medie partis fructuum redditūum &c. vicarie perpetue, et de expensis ante redditus deducendis, et de matriculato absente et fruente priuilegijs vniuersitatis, et de absolutione excommunicati.

Summarium.

1 ☞ Emolumentum dictio qualiter exponatur, et cui adaptetur.
2 Redditus dictio quid significet, et appellatione illius quid contineatur. nu. 6. 7.
3 Prouentus dictio quid importet, et an tantum denotet quātum obuentiones.
4 Oblationes an veniant appellatione emolumentorum et prouentuum.
5 Distributiones quotidiane, an sint redditus aut prouentus et quibus, et ad quid dentur.
7 Fructus quoad intellectum iuris, non dicuntur nisi deductis expensis.
8 Scholaris absens intra quod tēpus priuilegijs vniuersitatis vti possit absentia non impediente.
9 Excōmunicatus per vnum ex executoribus an possit absolui per alterum, et quando. nu. seq.
10 Excommunicatus ab homine a quo veniat absoluendus.

Visis apostolicis literis reseruationis et assignationis facte venerabili viro dño Nicolao de mari de dimidia parte fructuū, redditūū, prouentuū, et emolumentorum perpetue vicarie parochialis ecclesie sancti Petri de Aquis viuis Nemausensis diocesis. Et quesitis seu dubijs ex literis hmōi seu earum occasione inter ipsum dñm Nicolaū ex vna parte, et venerabilem virum dñm Joannē tornerij senioris ex alia subortis. Dico et respōdeo breuiter et succincte prout infra. Et primo ad primū, quod cū eidem do. Nicolao fuerit reseruata et assignata nō solū dimidia pars fructuum, sed etiā redditūū, prouentuū, et emolumentorū dicte perpetue vicarie, ipse debet habere partē oblationū ipsius vicarie hoc est que

1 fiūt et fieri solent perpetuo vicario eiusdem vicarie. † Verbū enim emolumentū, adaptatur omni cōmoditati. vt not. Jo. and. in. c. nemo presbyterorum. in prin. et quod ibi Jo. de ana. col. j. ver. not. ibi emolumentū. de symo. et post eū Joan. de imo. in. c. si heredes. col. j. ver. no. differentiā esse inter fructus et emolumentū. de testa. et vt voluit Archid. in. c. j. super verbo, emolumentū. de testi. in. vj. hoc nomen emolumentum exponitur acquisitio cuiuscunque rei.

2 † Etiam verbū redditus, quod in eisdē literis ponitur est verbum generale et est generalius et plura cōtinens quam verbū fructus, per id quod voluit Specu. tit. de loca. §. j. col. penul. ver. illud autē queritur. ibi, itē generaliter est appellatio redditus. et glo. in. c. generali. §. redditus. de electio. in. vj. et in cle. j. super verbo, redditunm. de

3 reb. eccle. nō alie. † Verbū etiā prouentus quod in eisdem literis positum est, est verbū multū generale. l. vsufru. lega. ff. de vsufruc. per quam dicunt Inno. Hosti. et Jo. and. in nouel. in. c. pastoralis. super verbo, prouētus. de dona. quod verbum prouentus, omnia de quibus ibi premiserant cōprehendit, per que patet illud verbum esse multū generale, quod etiā colligitur ex his que not. gl. penulti. in l. si vrbana. ff. de cōdi. indebi. Et quamuis textus in. d. l. vsufructu legato. et gl. in allegata. l. si vrbana. videantur loqui de obuentionibus nō de prouentibus, tamē ex mente Inno. Hostiē. et Joan. and. in. d. c. pastoralis. super verbo, prouentus, videtur quod pro eodem accipiantur verbū prouentus, et verbū obuentiōes. Et idē fuit de mēte Joan. de imol. in. d. c. pastoralis. col. vj. versi. itē si aliquid detur

4 epo de mulctis &c. que recipiūtur ratiōe iurisditionis &c. † Cum igitur sanctissimus do. noster papa in literis reseruatiōis et assignatiōis predictarum reseruauerit et assignauerit eidem do. Nicolao mediam partem fructuū, redditūum, prouentuum, et emolumentorum predicte vicarie, clare infertur quod ipse domi. Nicolaus habere debeat mediam partem dictarum oblationum: cum negari nō possit, quin ille veniant appellatione emolumentorū et prouentuum. Forte vero opponet aliquis quod immo non veniant predicte oblationes appellatiōe prouentuū, per id quod cōsuluit Oldra. cōsi. cxviij. exordiēte, Ex virtute gratie in forma cōmuni pauperi clerico &c. Joan. and. in addi. Specu. ti. de cōces. pben. charta vlti. ver. demū querebatur de distributionibus &c. Pe. de ancha. in cle. j. charta vlti. col. ij. ver. quinto principaliter quero post Oldr. &c.

5 † qui per multas ratiōes quas vitādē plixitatis causa nō refero determināt et dicūt quod quotidianas distributiōes nō cōiungūtur cū prebenda quoad hoc vt ex cōiunctiōe hmōi dicatur beneficiū aut fructus et prouentus illius esse maioris valoris, vbi etiā in discursu dicere et psupponere vidētur quod quotidiane distributiōes nō sunt redditus aut prouentus. Et idē etiā voluerunt dñi de Rota decisi. cxxxiiij. exordiente, Qñ impetratur certū beneficiū. in nouis deci.

Et idem

Et idē voluerūt domini de Rota ꝑ maiori parte decisiōe. cclxvj. exordiēte, Queritur an quotidiane distributiōes ⁊c. in antiquis. Sed hec nō obstant: qm̄ Oldra. Ioā. and. Pet. de ancha. ⁊ do. de Rota loquūtur in quotidianis distributionib⁹, que vt ipsi dicūt dātur interessentibus seu presentibus in diuino officio ⁊ ratio laboris seu opere ipsorū presentiū, quod nō fit in oblationibus: q2 ille nō debētur presentibus vt presentibus, nec debētur illis rōne opere, sed dātur ecclesie parochiali ratiōe cure animarū, ⁊ que sup his fundat de iure cōmuni eius intētionē, ⁊ ita nō sum⁹ in terminis in quib⁹ loquūtur doc. ꝑfati. Pro quo allegasse sufficiat id qđ habetur in. c. pastoralis. ⁊ quod ibi Inno. Hostien. Ioā. de imol. Panor. ⁊ doct. de his que fi. a prela.

6 †Venio ad secundū quesitū pro cuius solutiōe premitto ꝙ Bald. in. l. coheredibus. C. famil. ercis. dicit ꝙ nomine seu appellatiōe redditus continetur illud quod superest deductis oneribus ⁊ expēsis. pro quo allegat. l. fundi trebatiani. ff. de vsufruc. lega. ⁊ quod no. in. l. illud. in prin. C. de

7 collat. ⁊ in. d. l. si vrbana. ff. de cōdi. indebi. †Idē etiam Bald. in. l. neq̄ ꝓpe fi. C. de cōpensa. dicit ꝙ nō dicūtur fructus quoad iuris intellectū nisi deductis expensis. pro quo inducit. l. j. C. de fructi. ⁊ liti. expē. l. fructus. ff. solu. matri. ⁊. l. fundus. ff. familie ercis. dicit etiā idē Bal. in. d. l. j. col. ij. ver. pone impetraui a papa ⁊c. C. de fruc. ⁊ lit. expen. ꝙ si ego impetrauerim a papa beneficiū vsq̄ ad valorē florenorū centū in anno ⁊ sit quoddam beneficiū ex quo percipiūtur tricēti corbes frumēti valētes tricētis aureis, tot tamen requirūtur expēse ꝙ ascendāt vsq̄ ad ducētos aureos: beneficiū hmōi nō dicitur habere in redditibus nisi cētum florenos. ar. dicte. l. j. ⁊ pro hoc secundū eū est casus in. l. illud. versi. primo. in nicta glo. C. de colla. facit. l. nō amplius. in prin. ⁊ quod ibi Pau. de cast. ff. de lega. j. Et q̄uis Paul. de castr. dicat se nescire si in curia romana hoc admitteretur, ꝓ eo quia forte intelligeret valorē beneficij nō deductis oneribus, tamē Ioā. and. in addi. Specu. ti. de cōces. preben. in rubrica. q. fi. videtur q̄uis loquat obscure cōcludere ꝓ prima parte. Et idē videt dicere Frā. de are. in. d. l. nō ampli⁹. ⁊ do. Felv. in. c. ad aures. col. viij. ver. duodecima cōclusio. de rescri. ⁊ do. Iason may. in. d. l. illud. col. j. C. de colla. Sequēdo igit hanc opinionē dico ⁊ rñdeo ad dictū secundū q̄sitū, ꝙ de fructib⁹, redditibus, ꝓuētibus, ⁊ emolumētis ꝑdicte vicarie pri⁹ deduci debeat pensio ⁊ onera de quibus in quesito hmōi. ⁊ deinde debet residuū diuidi inter ipsos do. Nicolaū de mari, ⁊ Ioannē tornerū. Et sic ꝑ detractionē pēsiōis ⁊ onerū hmōi recipiet min⁹ idē do. Nicola⁹.

8 †Ad tertiū dico ꝙ illi nō possum plene respōdere, ꝓ eo q2 nō vidi priuilegia venerabilis vniuersitatis Mōtispessulani, non puto tñ ꝙ dict⁹ Tornerij ideo vti nō possit priuilegijs eiusdē vniuersitatis: q2 iam fuit absens a studio per quadriēniū, opus em̄ esset ꝙ ipse fuisset absens per quinquenniū. l. si quis domesticorū. C. de dome. ⁊ ꝓtecto. li. xij. ⁊. l. fi. C. de primice. eo. li. no. Bar. in. l. ex eo. ad fi. ff. de sacramē. mili. ⁊ Io. de pla. in. d. l. fi. col. ij. ver. itē ibi exēptos matricula. C. de primice.

9 †Ad quartū quesitū dico ⁊ respōdeo ꝙ si idē do. Tornerij excōicatus extiterit ꝑ alterū ex dñis executorib⁹ ⁊ iudicib⁹, ipse nō videt posse ab alio absolui ab excōicatiōe. arg. eius qđ dicitur, par in parē nō habet imperium. l. ille a quo. §. tēpestiuū. ⁊ quod ibi glo. ff. ad trebel. Pro quo facit qđ no.

10 glo. in. c. nō autē. vij. q. j. † Preterea excōicatus ab homine absolui nō potest nisi ab excōicante aut superiore ipsius excōicantis. c. pastoralis. §. preterea. ⁊ quod ibi Panor. de offi. ordina. et ꝙ in casu nostro idem Tornerij absolui non possit a domino collega excōmunicantis est casus in. c. cum plures. §. porro. de offic. delega. in. vj. quod intelligo nisi dominus excommunicans mortuus esset vel impeditus procedere in causa vel in ea procedere nollet: quia istis casibus videretur posse se intromittere de negotio. Et consequenter absoluere prefatum domi. Tornerij si veniret absoluendus, per id quod post Lap. abba. not. Gemi. in. d. c. cū plures. §. porro. col. fina. versi. sed pone ꝙ ab vno legatorum vel executorum. Et ita mihi videtur sub correctione ⁊c.

Consilium. CCLXXVI.

De reuocandis donationibus per parentes eorum filijs in potestate factis.

Summarium.

1 Donationes inter patrem ⁊ filium familias, an valeant.

2 Donatio facta per patrē filio familias stipulanti pro se ⁊ heredibus suis, an possit quo ad heredes morte vel silentio donatoris cōfirmari, ⁊ an possit reuocari. nu. seq.

3 Venire contra factum proprium quo casu quis possit.

4 Exheredare nepotes propter filij ingratitudinē pater an possit.

5 Donatarius per verba donatoris prohibentis bona donata in alienas manus transferre, an sit prohibitus locare, deponere, aut vsum bonorum alij concedere.

1 Donatio † quā fecisse legitur nobilis ⁊ honorabilis vir Hugo aufredi Petro ei⁹ filio, ⁊ in ipsi⁹ ꝑtāte existēti fuit nulla ꝑpter legis resistentiā, ꝓ ea que habētur in. l. si pater. ⁊ quod ibi glos. ⁊ docto. C. de inoffi. dona. et. l. donationes. ⁊ quod ibi doct. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Et licet potuerit morte dicti nobilis donatoris si primo ab humanis decessisset confirmari. d. l. donationes: quia tamen idē Petrus donatarius predecessit illa non fuit

2 quo ad eum cōfirmata nec confirmari potuit. † Verū quia idē nobilis Hugo donauit Petro stipulāti ⁊ recipiēti ꝓ se ⁊ suis heredibus ⁊c. dubitari potest an donatio hmōi possit quo ad dictos heredes morte vel silētio dicti nobilis donatoris confirmari. Est bonum ad tollēdū dubiū, ꝙ ipse super hoc mentē suā demōstret. Et si illā nolit nō valere, ipse hoc dicat ⁊ eā reuocet, quod facere potest: q2 etiā quoad eos est ꝓ nūc nulla ⁊ potest ipse donator cōtra-

3 uenire: † q2 licet regulariter quis cōtra factum suū venire nō possit, hoc tamē fallit quando factū est cōtra legē ⁊ vbi actus non valet lege impediēte. l. quēadmodū. C. de agricol. ⁊ censi. lib. xj. et. l. iubemus. §. sane. le premier. C. de sacrosanc. eccle. et quod ibi Barto. ⁊ docto. in. l. post mortē. ff. de adop. ⁊ Ioan. de imol. in. l. aquilius regulus. ff. de dona. vbi voluit ꝙ licet pater donās filio asseruerit se donare propter benemerita ⁊ sic donādo confessus fuerit merita precessisse, ipse tamen potest cōtrauenire ex capite omisse insinuationis. Idē etiā voluit Alexā. de imol. in. l. si donatione. colum. vij. C. de collat. Nec est opus ꝙ in reuocatione huiusmodi dicat dictus nobilis donator ꝙ ipse illam reuocat propter ingratitudinem filij, sed sufficit quod dicat, ego illam reuoco vel nolo eam valere.

4 †Ceterum quia quesitum est an idē nobilis Hugo possit ꝑpter ingratitudinē dicti Petri exheredare liberos illius. Dico ⁊ respondeo ꝙ non. l. si quis in suo. cum suis similibus. C. de inofficio. testamen. Propter quod consulo quod ipse hoc non faciat nec eum pretereat, et hoc ne testamentum eius sit nullum: sed relinquat aliquid iure institutionis.

Preterea non puto dictum quondam Petrum donatarium potuisse locare bona sibi donata obstante protestatione siue reseruatione quā tempore facte dicte pretēse donationis fecit idem donator, ⁊ per quā voluit eundem Petrum non posse nec valere vēdere, impignorare, donare seu alienare, ⁊ in alienas man⁹ trāsferre bona donata, † per quā legem seu reseruationem potuit bonis cum donarentur indicere, etiam si donatio valuisset. l. in traditionibus. cum suis similibus. C. de pact. ⁊ per quam reseruationem, et illa verba nec in alienas manus transferre censetur fuisse prohibitus locare vel apud alium deponere, aut quomodolibet vsum bonorum huiusmodi alij concedere. vt post Pet. voluit Cyn. Alberi. Bald. et Salyce. in. l. fina. C. de rebus alie. non alic. Bald. in. l. ij. in fin. C. de fideicommis. et Gemin. in. c. j. colum. iij. versic. quero quid sit ponere extra manum. de immunita. eccle. in sexto. Et hoc maxime procedere debet in hoc casu in quo si prohibitio facta de nō transferendo in manus alienas. censetur intelligi facta prohibitio de eas non transferendo, quoad translationē dominij, et non etiam quoad translationem vsus prout aliqui dicere voluerūt. Illa verba, nec in alienas manus ⁊c. essent superflua: quia per precedentia iam prohibita extiterat translatio quoad dominium. Dixerat enim donans ꝙ non posset vendere, impignorare, donare, seu alienare. Ne ergo illa verba, nec in alienas manus ⁊c. superfluant, debent illa intelligi de prohibitione vsus rei: quia vt dicit Bald. C. de cōtrahen. emptio. Nō solū vnaqueq̄ clausula debet esse cum potestate operandi, sed etiam minimū verbum si fieri potest. Pro quo allegat. l. hanc legem. ff. de contrahen. emptio. et venditio. et. l. si stipulatus. in principio. ff. de vsur. idē voluit Alex. de imol. cōsi. cxvij. exordiēte, Visis supra narratis ⁊c. col. v. ad fi. in primo volu. ⁊ consilio. clviij. exordiente, In causa ⁊ lite ⁊c. colū. penul. in secūdo volu. Roma. cōsil. lxxxij.

exordiēte, Licet iure cōmuni quo vtimur ⁊c. ⁊ Andre. barba. vulgo consi. l. xj. exordiēte, Scribitur sapiētie primo. colū. x. in prima parte. Et in alijs multis eius consilijs. Et propterea existimo dictum nobilē donatorē posse bona auocare, nec sibi obstabit si forte pro obseruatione locationis idem Petrus bona hmōi hypothecauerit: quia vt apparet per instrumentū de quo supra, idē nobilis donator protestatus est ⁊ sibi reseruauit, ne possit idē Petr⁹ dicta bona impugnare, quod vt predixi, facere potuit. d. l. in traditionibus. ⁊ quod not. doc. in allegata. l. fi. C. de reb⁹ alie. nō alie.

Cōsilium. CCLXXVII.

De iudicio retinende possessionis intentato in materia decimarum.

Summarium.

1 Interdictum vti possidetis cui detur, ⁊ cur introductum et in illo quis victor, ⁊ quid in illius libello deducendum.

2 Iudicium possessionis retinēde equiparatur iudicijs duplicibus in quibus vterqꝫ litigans potest actor esse, sed ille preit qui aggreditur.

3 Decime prediorum de iure communi cui debeantur.

4 Religiosi ⁊ clerici seculares quoad iura parochialia in beneficijs curatis, an differant.

5 Possessorium reintegrande est magis priuilegiatum retinende in quo actor non debet contra quem facit ius commune, ⁊ pro reo ad lites restitutionem obtinere.

6 Cisterciensis ordo qualiter, ⁊ in quibus exemptus a decimarum solutione.

In iso pcessu cause cepte ⁊ aliquādiu agitate, per ⁊ inter reuerēdum in Christo patrē dn̄m abbatē Vallis crescentis ex vna parte, ⁊ venerabilem virū dn̄m. N. odoardi priorē parochialis ecclesie scti Martini de Marsana supplicātē ex alia. Dico ⁊ respōdeo sub benigna supportatione huius magnifici ⁊ insignis Dalphinalis parlamēti, eūdē do. priorē seu eius in ecclesia hmōi successorem debuisse ⁊ debere absolui ab impetitis parte dicti reuerēdi do. abbatis: ⁊ hoc esse faciēdū multa, vt videt, efficaciter psuadent ⁊ demōstrant. † Primo quidē quia in interdicto vti possidetis seu iudicio possessionis retinende, cuiusmodi est iudicium parte dicti do. abbatis intētatū, ille vincere nō potest qui nō possidet: quia hoc iudicium introductū est pro possessione seu quasi defendenda, ⁊ datur ei qui possidet seu quasi. §. retinende. ⁊ quod ibi Ioan. fab. Ange. are. ⁊ scribētes. institu. de interdic. ⁊. l. j. §. interdictū autē. ⁊ quod ibi Bart. ⁊ docto. ff. vti possidc. ⁊ quod not. glos. in. c. licet. super verbo, vti possidetis. versi. itē no. ⁊c. vbi etiā per docto. de probatio. Hinc dicit Barto. in. d. §. interdictum autem. ⁊ docto. in allegato. §. retinende. ꝙ in conceptione seu formatione libelli super hoc iudicio deduci debet actorem esse in possessione seu quasi, ⁊ quod in illa inquietatur seu turbatur per aduersarium quod fieri non possit, nisi possideret. ⁊ hanc possessionem probare debuit idem do. abbas actor, hoc est qui aduersarium in causam primo traxit, alioquin debet reus, etiam si nihil probauerit ab impetitis absolui. l. qui accusare. ⁊ quod ibi doct. C. de edē. l. fin. C. de rei vendi. l. negantes. C. de actio. ⁊ obligati. c. inter dilectos. circa fi. de fide instru. c. fin. de iureiurā. ⁊. c. vnico. vt ecclesiasti. benefi. † quia esto quod quemadmoduꝫ in duplicibus iudicijs de quibus in. l. in tribus. ff. de iudi. vterqꝫ potest dici actor ⁊ reus, ita esse possit actor et reus in iudicio possessionis retinende, vt post Inno. a ibi voluit Ange. in. d. l. in tribus. ille tamen censeri debet in illo esse actor qui primo aduersariū eius in causam traxit: quia etiam ita fit in dictis duplicibus iudicijs. d. l. in tribus. Cū igitur idem domi. abbas primo in causam traxerit dictuꝫ domi. priorē, ille cēseri debet esse actor. Debuit ergo p victoria obtinēda probare se possessorem per predicta: quod si nō fecerit debet reus absolui: quia in sententijs rei fauorabiliores sunt actoribus. l. arrianus. ff. de actio. et obligatio. et in regula cum sint. de regu. iur. in sexto. Dictus vero reuerendus domi. abbas, non solum non probauit se esse in possessione seu quasi percipiendi decimas in terris ⁊ locis contentiosis de quibus in processu cause huius vt videri potest ⁊ colligi ex discursu processus eiusdem cause, sed etiam parte eiusdem domi. prioris probatum est cōtrarium, vt patet ex his que super. xviij. xix. xx. ⁊. xxj. articulis exordiētibus, Ut vobis ⁊c.

parte dicti domi. prioris in hac causa pductis ⁊ insertis. fo. xxxvj. dixerunt ⁊ deposuerūt quartus quintus sextus. vij. viij. xj. xij. xiij. ⁊ decimusquartus testes parte eiusdē domi. prioris Marsane in hac causa producti, ⁊ super articulis hmōi examinati. Et nō solū per testes hmōi probatū est contrariū, sed etiā per multos ex his qui parte eiusdē reuerendi do. abbatis producti extiterunt et examinati super quarto articulo schedule exordiētis, Quedā pretēse attestatiōes ⁊c. inserte. fo. xxv. qui vidētur in hoc cōuenire ꝙ tēpore depositionis per eos facte ⁊ ante per multos annos, idem do. prior erat ⁊ fuerat in possessione seu quasi percipiendi ⁊ leuādi decimas fructuum excrescentiū, ⁊ qui excreuerant in predijs ⁊ terris in processu cause huius latius mentionatis. Non ergo potuit nec potest idem reuerendus domi. abbas in hac causa obtinere per ea que predixi.

Preterea etiam persuadet quod predixi, quia vt apparet ex his que parte dicti dn̄i prioris pposita ⁊ probata extiterunt in primo, secūdo, tertio, ⁊ alijs vsqꝫ ad septimū articuluꝫ dicte schedule, Ut vobis ⁊c. inclusiue. dicta ecclesia sancti Martini loci pdicti Marsane, est vnica parochialis ecclesia eiusdē loci ⁊ totius mandamēti Marsane, ⁊ ꝙ tam dictus do. prior ꝙ̄ sui predecessores, est ⁊ fuerunt in possessione seu quasi percipiendi decimas in toto mandamēto, exceptis quibusdam tenemētis, ⁊ terris in quibus ecclesia sancti Laurentij illas percipere cōsueuit. Insuper etiaꝫ probatū est ꝙ tenemētū Bonilocí est infra territorium, iurisditionem, mādamentū ⁊ parochiā loci predicti de Marsana. Qꝫ predia ⁊ nouialia existentia infra tenementū dicti monasterij, ⁊ in loco dicto, au audrās, sunt ⁊ fuerunt infra mandamentū ⁊ iurisditionē dicti loci Marsane. Insuper ⁊ infra predictā parochiā. De cōtētis enim in dicto primo articulo deponūt primus quintus. vj. viij. ix. x. xj. xiij. ⁊. xiiij. De cōtentis vero in secūdo deponūt quintus. vj. viij. ix. x. ⁊. xj. De contentis in tertio deponūt primus quartus. v. ix. x. xj. xij. xiij. ⁊. xiiij. De cōtentis autē in quinto deponūt primus quartus. x. xj. xij. et xiij. De contentis autem in sexto articulo deponunt. x. xj. xij. et xiij. testes parte dicti do. prioris in hac causa producti: quod si ita est: immo quia vt videtur ita est, ius cōmune quoad decimas prediales de quarū possessione seu quasi contendūt partes predicte facit pro ipso priore: † quia de iure cōmuni sibi seu dicte eius parochiali ecclesie debentur decime prediorū infra parochiā existētiū. c. si laicus. xvj. q. j. c. fin. de parochijs. c. quoniā. de deci. ⁊. c. pastoralis. ⁊ quod ibi Hosti. Panor. ⁊ doct. de his que fi. a prela. ⁊ facit cōtra prefatū do. abbatē, postꝙ̄ non apparet eum habere parochiā infra cuius limites predia cōsistant. Nec etiā ius episcopale in dicto tenemēto aut priuilegiū apostolicū quo decimas hmōi ad se pertinere pretēdere valeat. † Quis enim domini abbates vel monachi habētes certā parochiā possint decimas petere omniū eoꝝ que infra illam colliguntur, ⁊ in hoc nō sit differētia inter religiosos ⁊ clericos seculares, sed possint ipsi religiosi habētes curā animarū iura parochialia exigere, vt clerici seculares. c. sunt nōnulli. c. doctos. ⁊. c. moderamine. xvj. q. j. not. Panor. ⁊ docto. in. c. suggestum. de deci. Tamen vbi hec cessant prout in casu nostro, ius cōe facit cōtra ipsum do. abbatē. Non deberet igitur in hac causa obtinere, etiaꝫ si pbaret se fuisse ⁊ esse in possessione seu quasi percipiēdi decimas fructuū excretorū ⁊ excrescētiū de qb⁹ in pcessu cause huius, postꝙ̄ nō apparet ꝙ ipse aut aliquis do. abbas eius predecessor earū possessionē legitime assecutus extiterit. arg. c. ad decimas. de restitu. spoli. in. vj. † Si enim in possessorio reintegrāde quod est magis priuilegiatū, vel saltē nō minus ꝙ̄ possessoriū retinēde nō debet actor cōtra quē facit ius cōmune, ⁊ pro reo ad lites obtinere restitutionē possessionis decimarū qua dicit se fuisse spoliatū, nisi euidentē edoceat se earū possessionē legitime assecutum, profecto nec obtinere debet is contra quē facit ius cōmune, ⁊ pro reo, si pretēdat se possidere ⁊ per reum in possessione turbari, nisi eundem eo edoceat ꝙ possessionem legitime assecutus extiterit, quod non fecit idem do. abbas.

Nō obstat id de quo opponitur parte dicti do. abbatis in primo ⁊ scdo articulis schedule exordiētis, Reuerēd⁹ in xpo pater ⁊c. inserte. fo. cxl. s. ꝙ abbatia Uallis crescētis depēdeat ab abbatia ⁊ religiōe Cisterciensiū, ⁊ ꝙ Cisterciēses sunt imunes ⁊ exēpti a solutiōe decimarū, etiā p his predijs q̄ ipsi in emphytheosim cōcesserūt aut cōcedūt. Qm̄ rn̄deo ꝙ de priuilegio hmōi imunitatis seu exēptiōis nō apparet. Nisi forte dicāt ꝙ immo apparet ex dispositione iuris cōis, vbi sepissime fit mentio de priuilegijs concessis dominis Cisterciensibus circa solutionem vel nō solutionem decimarum. Sed hoc non obstat: quia licet olim ante consilium generale de quo in capitu. nuper. de deci. recolende memorie dominus Adrianus papa fratribus Cisterciensis

Cistercienſis ordinis decimas laborum ſuorũ quos proprijs manibus vel ſumptibus excolebant indulſiſſet. de quo indulto fit cõmemoratio in.c.ex parte.le.j.c.licet.⁊.c.ad audientiã.de deci.⁊ in c.ſi de terra.de priuileg. hmõi tamẽ indultũ poſtea tẽpore recolende memorie dñi Innocẽtij tertij in generali conſilio, quod legitur celebratũ Anno domini Millesimo.ccxv. fuit limitatũ ⁊ reſtrictũ ad terras ante conciliũ hmõi acquiſitas, ⁊ in eodẽ conſilio cõſtitutũ vt de alienis terris poſtea acquirendis, etiã ſi eas proprijs manibus aut ſumptibus excolerẽt, decimas perſoluerẽt eccleſijs. dicto.c.nuper. vbi ſuper verbo, ⁊ a modo. poſito in.d.c. dicũt Hoſti. ⁊ Jo.and. ꝙ ex eo ſumitur verbũ quod apponi cõſueuit in literis apoſtolicis quãdo impetrãtur ſuper poſſeſſionibus poſt conſiliũ acquiſitis. Et q̃uis eidẽ do. abbati incũbat onus probãdi ꝙ tenementũ acquiſitũ extiterit ante dictũ conſiliũ, vbi caſus occurreret in quo ſe iuuare vellet indulto domi. Adriani, tamẽ quoad caſum preſentem nihil ad rem: q2 hic nõ agitur de decimis aut poſſeſſione decimarũ prediorum eiuſdẽ do. abbatis, ⁊ que ipſe proprijs manibꝰ excolat aut ſumptibꝰ excoli faciat, vt clare apparet ex ꝓceſſu cauſe huiꝰ. Etiã nec obſtat quoddã pretẽſum inſtrumẽtum parte ipſius do. abbatis in cauſa productũ ⁊ inſertum.fo.ccxxiij. in quo pretẽditur nõnullos particulares inibi mẽtionatos fuiſſe confeſſos ⁊ ſe recognouiſſe tenere predia inibi deſignata, de ⁊ ſub dominio directo ⁊ maiori ſeignoria ipſius do. abbatis ſub certo cenſu ⁊ decima parte fructuũ, qui proueniebant ⁊ prouenirent ex eiſdem predijs. Tũ quia nõ apparet ꝙ ibi eſſet ſermo de decima que debetur ratione ſupremi dominij, ⁊ quã in ſignũ illiꝰ Creator ſibi reſeruauit, ſed potius videtur ꝙ illa fuerit ⁊ ſit decima cõuentionalis, ⁊ quã ſibi forte retinuit pro parte cenſus ille qui hec predia in emphytheoſim cõceſſit. Tum ⁊ quia hec pretenſa cõfeſſio fuit et eſt res inter alios acta, que propterea iuribus vulgaribus obſtare non debuit neq; debet dicto domino priori.

Et q̃uis parte dicti do. abbatis fuerint oblati ⁊ producti in hac cauſa quidã pretenſi obiectus in dictis articulis, reuerendus in Chriſto pater ⁊c. illi tamẽ nõ videntur obſtare. Et primo quidem non illi de quibus in.iiij.v.vj.⁊ vij. articulis. Tum q2 illi vidẽtur fuiſſe ⁊ eſſe ſatis impertinẽtes. Tum ⁊ q2 quod maxime ſufficit de his nõ apparet etiã nec obſtat id de quo opponitur in.viij. articulo ſchedule premẽtionate, ſcilicet ꝙ nobilis Petrus marcelli ⁊ alij ſequẽtes teſtes parte dicti domi. prioris in hac cauſa producti erãt tẽpore eorũ depoſitionis habitatores loci predicti Marſane. Tum q2 cum etiam pro parte dicti domini abbatis fuerint producti multi teſtes habitatores ⁊ incole eiuſdem loci Marſane, ⁊ ſignanter Petrus odoardi quartus teſtis examinatus ſuper primis ⁊ ſecũdis articulis, Frãciſcus caroli, ⁊ ipſe Petrꝰ odoardi examinati ſuper articulis nouiſſime oblatis ⁊ productis. Non videtur idẽ do. abbas poſſe impugnare dictum Marcelli, ⁊ alios de quibus ex eo capite: q2 erant habitatores vel incole dicti loci Marſane. ar. l. ſi quis teſtibꝰ. C. de teſti. Tum ⁊ q2 quicquid dicatur ex aduerſo nihil cõmodi ſunt dictus Marcelli, ⁊ alij reportaturi ex victoria cauſe huiꝰ ſi in ea obtinuerit prout ⁊ obtinere debet idem do. prior. Nõ enim propterea minus ſoluerent de tallijs q̃ nũc ſoluãt: q2 ſiue ſoluturi ſint tallias cũ illis de Marſana habitatores ⁊ icole Boni loci ſiue ꝑ ſe, nihil ad rem: q2 vtrobiq; talliãtur homines habito reſpectu ad res quas poſſident. Quo vero ad cõtributionẽ faciendã in oneribus eccleſie, ſcilicet ꝙ illi de Marſana pretẽdãt illos de Bono loco debere cõtribuere in oneribus hmõi. Dico ꝙ hoc nõ obſtat: q2 de hoc nõ apparet, nec etiã apparet ꝙ ipſi de Marſana teneãtur ad onera eccleſie, ⁊ ſignãter ad illam edificandã vel reparandã. Pro quo allegaſſe ſufficiat id quod habetur in.c. decernimus.x.q.j. in.c. vnio.x.q.iij.c. ſi. de his que fiunt a maio. parte capi.c.j.⁊.c. de his. de eccle. edifi. Poſſent ⁊ alia multa induci pro dicto do. priore, ſꝫ quia premiſſa videntur ſufficere pro demonſtratione ſui iuris, pro poſſeſſione ſeu quaſi decimarũ fructuũ prediorũ in proceſſu cauſe huius latius expreſſorum ego vlterius non inſiſto.

Conſilium. CCLXXVIII.

De donatione incrementi dotis, ⁊ illius reuocatione.

Summarium.

1 Uxor in dote habet titulum lucratiuum, vir oneroſum.
2 Donatrix an poſſit reuocare conſtitutionem incrementi ſuper dote, etiam vxore conſentiente ſi vir non cõſentiat quibus in ſpõſalibus dederat.
3 Dotalium rerum dominium apud quem ſit.
4 Preſentia in quibus et quando ſine conſenſu expreſſo nihil prodeat.
5 Interpretatio contra illum qui ſe ex contractu fundat, an fiẽda.
6 Precarium transfert dominium ⁊ poſſeſſionem.
7 Reuocatio ſine traditione, an ſufficiens vt dominium retranſeat in eum a quo per contractum exiuerat.

Ex inſtrumẽto matrimonij ſeu ſponſaliũ dudum Anno videlicet domini Millesimo. cccclxxxiij. et die xiij. menſis Maij contractorum per ⁊ inter nobilem ⁊ magnificum virũ dominum Jacobũ de cepeta iuriũ profeſſorem ex vna parte, ac nobilem ⁊ egregiam mulierẽ dominã Catherinã de bardouẽchia filiam quondã naturalẽ ⁊ legitimã nobilis Bertrandi de bardouẽchia, ⁊ nobilis domine Bartholomee ſuperſtitis, colligitur ⁊ apparet ꝙ contẽplatione matrimonij hmõi, ⁊ propter ſincerum amorem quem eadem domi. Bartholomea gerebat erga ipſam domi. Catherinã, ipſa do. Bartholomea dedit ⁊ cõſtituit ⁊ aſſignauit ipſi do. Jacobo de cepeta tunc preſenti ⁊c. in augmentũ ⁊ pro augmẽto dotis ipſius domi. Catherine domum baſtitam cum toto ſuo affari vinearũ ⁊ terrarũ, quãdam cathenam, duas bagas, ⁊ duos annulos aureos plenius deſignatas et deſignatos in inſtrumẽto ſponſaliũ ⁊ cõſtitutionis hmõi. Aſſignauit inſuper ⁊ omnia alia ſua bona mobilia ⁊ immobilia ac iura quecũq;, quibuſdam exceptis ⁊ ſub pactis de quibus ibi. 1 † Ex qua aſſignatione ſeu cõſtitutione queſitus eſt ipſis dominis Jacobo ⁊ Catherine titulꝰ in dictis bonis vel ad ea dicto videlicet dño Jacobo titulus ex cauſa dotis, ⁊ ſic oneroſus ⁊ prefate domine Catherine titulus lucratiuus: q2 q̃uis in dote mulier pretẽdat titulum lucratiuũ. l. fin. §. j. ff. que in frau. credi. ⁊. l. fin. C. de iure do. not. gloſ. ⁊ docto. in. l. meuia. ff. ſolu. matri. Barto. ⁊ docſ. in. l. vnica. C. de imponen. lucra. deſcrip. Oldra. conſi. cxvij. exordiẽte, Si quis verba donatiõis ⁊c. ⁊ conſil. cxciij. exordiente, Quidã paterfamilias habebat filiã ⁊c. In ea tamen vir habet titulũ nõ quidẽ lucratiuũ ſed oneroſum. d. l. vnica. de imponẽda lucratiuorũ deſcriptione. ⁊ quod ibi docto. ⁊. l. ex promiſſione. ff. de actio. ⁊ obliga. quod etiam voluit Oldra. in duobus conſilijs ſupra proxime allegatis. Saly. in. d. l. fina. C. de iure do. ⁊ Joan. de imol. in. d. l. meuia. §. ſi fundus. 2 † Quo fit vt inuitis prefatis domi. Jacobo ⁊ Catherina, nõ potuerit ipſa do. Bartholomea reuocare aut caſſare conſtitutionẽ ſeu aſſignationem ſuperius mentionatam. Et quidem non inuita ipſa do. Catherina donataria. l. ij. l. iij. ⁊. l. generaliter. in princ. C. de reuocan. dona. ⁊. l. perfecta. C. de dona. que ſub mo. ⁊. c. nõ enim. ibi, non aufero quod ipſe donaui. xxij. qõ. ij. Non etiam inuito ipſo do. Jacobo qui poſtea matrimoniũ per verba de preſenti cũ ipſa domi. Catherina contraxit, ⁊ deinde carnaliter conſummauit. Pro quo allegaſſe ſufficiat. l. ſicut. C. de actio. ⁊ obligatio. ⁊ quod not. Alexã. de imol. in. l. ſi pecuniã. ff. de conditio. ob cau. Et quod dico quod inuito eodem domi. Jacobo non potuerit fieri reuocatio conſtitutionis ſeu aſſignationis ſuperius mentionate, procedit ⁊ procedere debet etiam ſi ipſa domi. Catherina reuocationi hmõi cõſenſiſſet: 3 † quia dominium rerum dotaliũ eſt apud virum. l. ſi predium. ⁊ quod ibi Odoffre. Cyñ. ⁊ alij. C. de iure dotium. et. l. doce ancillam. C. de rei vendi. Non ergo potuit ipſa domi. Catherina in preiudicium eiuſdem domi. Jacobi eius viri conſentire dicte pretẽſe reuocationi. Nõ enim poteſt vxor in preiudiciũ mariti alienare vel alienanti cõſentire rem dotalẽ. d. l. ſi predium. Non ergo valuit illa reuocatio ſeu caſſatio quam feciſſe legitur eadẽ domi. Bartholomea. Niſi forte dicatur ꝙ immo valuerit ⁊ valeat, pro eo quia facta fuit eis preſentibus, ſed iſtud nõ obſtat. 4 † Tum quia q̃uis dicatur in caſſatiõe huiuſmodi ꝙ illa facta extiterit preſentibus eiſdem do. Jacobo ⁊ Catherina, non tamen dicitur ꝙ illa facta extiterit eis conſentientibus, ⁊ qui conſenſiſſe non preſumũtur cũ illa cenſeri non debeat fuiſſe quid eis concupiſcibile, honorabile et meritorium, ſed potius odibile ⁊ oneroſum. Et ita erat neceſſarius expreſſus conſenſus, per id quod not. Innocẽ. in. c. in geneſi. de electio. et glo. in regula is qui tacet. verſicu. vel dic tertio quod in facto ⁊c. de regu. iuris. in ſexto. Adſcio quod non ſolum non apparet de conſenſu dictorum domi. Jacobi et Catherine, ⁊ maxime eiuſdẽ do. Jacobi: ſed etiam apparet de eorũ diſſenſu, ⁊ ſignãter in capitulo itẽ fuit de pacto iter dictas partes ⁊c. vbi ipſi ſpecialiter ⁊ expreſſe reſeruarũt quod ꝑ donationẽ que tũc fiebat prefate domine Catherine nõ derogaretur prioritati temporis dicti augmenti dotis, et quod ipſi augmento non intendebant preiudicare ratione prioritatis temporis et potioritatis iuris.

vbi aduertendum est ꝙ si per donationẽ que fiebat alteri eoꝝ, ipsi non intẽdebãt preiudicare dicto augmento, multominus censeri debent cõsensisse pretense reuocationi seu cassationi dicti augmẽti. Et presertim cũ in eis voluerit ipsa do. Bartholomea, ꝙuis de facto ꝙ augmentũ hmõi esset nullius valoris, perinde ac si nunꝙ factũ extitisset. Preterea etiã colligitur dictus dissensus, ex his ꝙ allegãtur in. §. ꝛ viceuersa ꝛc. in quo ꝙuis prefati do. Jacob⁹ ꝛ Catherina, videãtur promisisse habere rata grata ꝛ firma ea de quib⁹ ibi, ipsi tamẽ hoc fecisse leguntur cũ grano salis, hoc est nõ passim ꝛ indistincte, sed pactis eos concernẽtibus, remanentibus illesis acꝙ firmis. per que verba apparet ꝙ ipsi do. Jacobus ꝛ Catherina ratificantes exceperunt pacta eos cõcernentia volẽtes illa esse illesa ꝛ firma, cuiuscemodi fuit ꝛ est pactũ constitutionis seu assignationis augmẽti dotis: per quod, vt predixi, quesit⁹ est ipsi do. Jacobo titulus dotis onerosus, ꝛ prefate do. Catherine titul⁹ donationis ꝛ sic lucratiuus. Et cũ dicta reseruatio videatur esse clara, nõ est a verbis illius discedendũ. l. ille aut ille. §. cũ in verbis. et 5 l. nõ aliter. ff. de lega. iij. † Et vbi cauillãdo vel al's videretur posse dici dubia, fienda esset interpretatio contra ipsam do. Bartholomeã: qꝛ illa fienda est contra illum qui se fundat ex contractu. l. veteribus. ff. de pac. l. stipulatio ista habere licere. §. in stipulationibus. ff. de verbo. obliga. no. Alexan. de imol. in. l. si pascenda. C. de pac. ꝛ in consi. lxj. exordiente, Super eo de quo queritur ꝛc. col. ij. in primo volu. ꝛ consi. cxxiij. exordiente, Consideratis verbis venditionis instrumenti ꝛc. col. penul. in. ij. volu. ꝛ Andre. sicu. consi. lxiij. exordiẽte, Sapiẽter scribitur tertio Paralipomenon. colũ. viij. ad fin. in prima parte. Qꝛ autẽ eadem domi. Bartholomea se fundet ex cõtractu reuocationis per eã facte ꝛ pretẽsorum ratificationis ꝛ cõsensus dictorũ do. Jacobi ꝛ Catherine, quatenus pretendat illã valuisse, etiam quoad reuocationẽ, cassationem, ꝛ annullationẽ dicti augmẽti, hoc apparet qꝛ vt predixi, ipsa do. Bartholomea dictã cõstitutionẽ seu assignationẽ augmẽti, vel ipsum augmentũ cassare aut reuocare nõ poterat sine illorum consensu, quinimo nec cum eorum simplici ꝛ expresso consensu: quia de iure prohibita est alienatio fundi dotalis. l. iulianus. ff. de fun. dota. l. vnica. §. ꝛ cum lex. C. de rei vxo. actio. ꝛ. c. cum contingat. in princ. de iureiuran. Ergo contra eã facienda est in dubio interpretatio, ꝛ sic sibi incumbit onus probandi consensum quez pretendit, hoc est etiam quoad pactum constitutionis seu assignationis augmẽti, ꝛ ꝙ iurauerint se ratam ꝛ gratam habere dictam reuocationẽ, ꝛ ꝙ contra eam non venirent.

Preterea et finaliter addo predictis ꝙ etiã supposito citra preiudicium veritatis, ꝙ ipsi do. Jacobus ꝛ Catherina expresse consensissent reuocationi, cassationi, ꝛ annullationi cõstitutionis augmẽti vel ipsius augmẽti, non tamẽ retransisset dominiũ rerũ in augmentum cõstitutarum, si tũ ille vel per actũ verum vel per actum ciuilem, vtpote per constitutum aut constitutionẽ precarij vel retentionẽ vsusfructus tradite 6 extiterant ipsi do. Jacobo, † ꝛ sic in eis translate possessio ꝛ dominiũ. l. quisquis. ꝛ quod ibi doct. l. si quis argentũ. §. sed si quidẽ. C. de dona. l. quod meo. ff. de acqui. posses. ꝛ quod not. docto. in. l. ab emptione. C. de pac. Barto. ꝛ docto. in. l. creditores. C. de pigno. 7 quia ad hoc vt dominiũ retranseat in eum a quo exiuerat per contractum opus est traditione, nec sufficit cassatio cõtractus, per id quod voluit glo. in. l. j. ad fi. magne glo. C. de inoffi. dona. que vult ꝙ vbi ex titulo ꝛ traditione simul iunctis transfertur dominium, ꝙuis postea titulus annulletur, non tamen retransfertur dominium sine traditione quã glo. summe cõmendat. Bald. in. l. j. q. vj. C. si quid in frau. patro. Pro qua etiam facit quod no. Bal. in repeti. l. cum mulier. col. mihi. xvj. versi. de secũdo dubio. ff. solu. matri. Bart. in. l. si ita quis. §. ea lege. versi. quero vtrũ prohibitio legalis. ff. de verbo. obliga. Bald. in. l. traditionibus. C. de pac. et. l. ij. in prin. C. cõmu. de lega. Alexan. de imol. consi. x. ꝛ consilio. xcij. exordiẽte, Perspectis his que in themate ꝛc. col. ij. in primo volu. ꝛ in. l. j. col. iiij. ff. solu. matri. Esto igitur ꝙ predicta cessarent, non posset tamen dicta do. Bartholomea vtpote actione carẽs bona predicta vendicare. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Cõsilium. CCLXXIX.

Pro socio, ꝛ de onere dotis in societate non comprehenso.

Summarium.

1 Socius etiam societatis omnium bonorum, an teneatur ad partem dotium alterius qui matrimonio filias suas copulauit.
2 Societas tacite contracta super quibus innitatur.
3 Dotandi actus an sit questuarius.
4 Dotandi onus cui cohereat.
5 Argumentum a contrario sensu de iure validum.

Ponitur ĩ facto ꝙ manentibus in cõmunione ꝛ socijs existẽtibus probis viris Joanne de cyragnes ꝛ Joanne fabri loci Nouarcini, idem Joannes fabri dotauit quasdã eius filias, ꝛ pro parte dotes illarum exsoluit de bonis tunc cõmunibus inter eosdẽ Joannẽ fabri ꝛ Joannem de cyragnes: aliam autem partem adhuc debet. Et cũ prefati Fabri ꝛ de Cyragnes bona eorũ diuiserint ꝛ a societate ꝛ cõmunione discesserint.

Quesitum est an idem de Cyragnes teneatur cõtribuere in solutione eius, quod adhuc debetur de predictis dotibus, ꝛ quid de eo quod solutum est de bonis communibus.

Christi nomine ĩuocato. 1 Viso cõsultationis themate de quo supra. † Dico et rñdeo ꝙ prefatus de Cyragnes, nõ tenet cõtribuere in solutione predictarũ dotiũ, etiã si ipse ꝛ dict⁹ Fabri fuissent socij omnium bonorum, de quo tamẽ nihil exprimitur in themate. Et hoc nisi appareret eosdem Fabri ꝛ de Cyragnes vel eorũ predecessores aliter cõuenisse, de ꝛ super facienda dotatione filiarũ, per id quod not. Specu. tit. de iudi. §. sequitur videre. versi. quid si vnus ex fratribus. ꝛ Bald. in. l. fin. col. mihi. iij. versi. quid si duo ꝛc. C. de dot. promis. ꝛ in auc. ex testamento. versic. decimũseptimũ capitulũ. ibi, si autem patre mortuo ꝛc. C. de colla. Et ꝙuis Specu. ꝛ Bald. vbi supra. Non loquantur expresse in fratribus vel socijs omniũ bonorum: tamen Alexã. de imol. consi. cxiij. exordiente, Videretur circa cõsultationẽ premissam ꝛc. in tertio volu. intelligit hoc dictũ Specu. ꝛ Bal. pcedere etiã ĩ socijs oĩm bonorũ, ꝛ ꝙ filia alteri⁹ dotari nõ debeat de bonis cõibus, sed de bonis fratris dũtaxat nisi aliter conuenis2 sent. pro quo facit † qꝛ societas tacite cõtracta intelligitur tm̃ inita super actibus questuarijs, nõ aũt sup actibus nõ questuarijs. l. coiri. cũ sequenti. vsꝙ ad. l. si cõuenerit. ff. p so. ꝛ est tex. cũ glo. in. l. cũ duobus. al's est. l. papinian⁹. §. sociũ. versi. oĩm. ꝛ. l. si soci⁹ pro fi3 lia. ff. pro so. † Sed ita est ꝙ actus dotãdi nõ est actus questuari⁹. vt no. Bar. in. l. legatis. ff. de lega. iij. Preterea etiã facit: qꝛ nemo ex socijs, etiã omniũ bonorũ plus sua alienare potest. l. nemo ex socijs. ff. pro so. ergo soci⁹ pro filia solũ de proprio nõ de cõmuni dotem soluere debet, al's alienaret plus parte sua, contra. d. l. nemo. 4 † Adijcio ꝙ onus dotãdi coheret persone patris. l. fi. C. de dotis promis. ꝛ. l. qui libe. ff. de ritu nuptia. Et que coherent persone ad aliũ non trãseunt. c. fi. de offi. delega. ꝛ. c. is cui. eo. tit. in. vj. ꝛ. c. mãdata. de presump. Preterea pro hoc bene facit. d. l. si socius pro filia, que loquitur in socijs oĩm bonorũ secundũ glo. ibi, in qua dos debet ex pacto solui de cõmuni: ergo si pactuz nõ interuenisset nõ 5 deberet solui de cõmuni sed solũ de portione seu parte patris † arguẽdo a cõtrario sensu, quod argumentũ est de iure validũ. c. cum apostolica. de his que fiunt a prela. sine cõsen. capituli. l. inter socerũ. §. cũ inter. ff. de pac. dota. l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius cui mãdata est iurisditio. no. Bald. in. l. conuenticula. C. de episco. et cleri. Et hoc etiam persuadet ratio, ne si aliter dicamus cõpellamur dicere ꝙ pactum nihil operetur in casu dicte. l. si socius pro filia. quod non est dicendum. Et hanc partẽ videtur tenuisse glo. in. d. l. si socius pro filia. super verbo, non solum. Quo fit vt hec pars cũ habeat docto. sequaces seruanda sit, per id quod voluit Jaco. butri. in. l. vnica. C. qui pro sua iurisdi. iudi. dare darive pos. Joan. de imol. in repetitio. c. cum contingat. charta. vj. de iureiuran. Bal. in. l. hereditas. C. deposi. et in. l. precibus. C. de impube. ꝛ alijs substitutio. et Antoñ. de butrio in capitu. j. in principio. de officio delega. Multas remissiones ponit domi. Felyñ. in capi. j. charta fina. colum. penulti. de constitu. Quod autem dicta glos. habeat docto. patet: quia vt predixi, habet Alexan. de imol. et secundum eum Specu. et Bald. in locis superius allegatis. Etiam pro hac parte consuluit Petrus de peru. vt refert Pet. de vbal. in suo tracta. societa. in sexta parte. colum. xiij. versicu. quero an onus dotãdi, vbi etiam pro hac parte multa inducit quamuis finaliter remaneat anceps ꝛ dubius. Concludo igitur dictum de Cyragnes non teneri ad contributionem faciendam. Et idem dico de illis centum florenis mutuo receptis per ipsum Fabri, et deinde solutis

solutis in attenuationẽ seu diminutionẽ predictarũ dotium, idẽ etiam de quinquaginta florenis per eundez Fabri, etiam mutuo receptis pro expẽsis nuptiarũ: q2 hec omnia fieri debebant ꝛ solui debent de ꝛ super quota ꝛ portione dicti Fabri, etiã si ipse ꝛ de Cyragnes fuissent socij omniũ bonorũ, quod tamẽ nõ ponitur in facto nec vt audio fuit verũ, cum nec expresse talem societatem contraxerint, nec etiã per eos fuerint gesti act⁹ per quos, ꝛ ex quibus concludi possit eosdẽ tacite contraxisse societatẽ omniũ bonorũ, quod tamen esset probandũ per aduersariũ si ꝛ vbi essemus in casu in quo onera essent supportãda per socios prout nõ sumus, vt predixi. Et per hec apparet ꝙ si de bonis cõmunibus idem Fabri aliquid dederit aut soluerit pro predictis dotibus aut in earũ diminutionẽ, ipse debet ꝛ tenetur huic de cyragnes satisfactionem impendere de ꝛ pro parte eum contingente, postꝙ onus dotis cõcernebat duntaxat eundem Joannem fabri.

Consilium. CCLXXX.

☞ De tutelis, ꝛ penis tutricum binubentium rationibus tutele non redditis.

Summarium.

1 ☞ Mater tutrix filiorum testamentaria ante rationes redditas ad secunda vota trãsiens, an incurrat easdem penas quas mulier infra tempus luctus nubens contrahit, etiam si nõ iurauerit.
2 Copulatiua ex mẽte legislatoris in disiunctiuam resoluta.
3 Tutrix releuata a rationis redditione quid importet, ꝛ an intelligatur releuata a confectione libri rationum.
4 Libri rationum confectio an possit remitti.
5 Tutor curator ꝛ cõmissarius, an recte conficiant rationes ni causam expensi expresserint, ꝛ quid in accepto.
6 Pene indicte binubis de iure canonico an sublate, et quid in tutrice binuba ratione non reddita.
7 Cõfessio debiti per testatorem facta an prosit sine alio adminiculo, ꝛ ad validitatem illius quid requiratur.
8 Legati relicti vxori ad omnimodas volũtates, an perdatur proprietas per secundum matrimonium, et qualiter illo vti possit. s. nume. 5.
9 Pater donans an possit beneficio. l. si vnꝗ. C. de reuo. dona. in fauorem liberorum introducto renuntiare.
10 Donatio inter coniuges reciproca per superuiuentiam, an sit mera ꝛ proprie donatio, et an indigeat insinuatione per summe excessum.
11 Jura binubos punientia fauore liberorũ primi matrimonij procedunt in lucratiuis.
12 Onerosum ab initio aliquid esse an possit, ꝛ postea lucratiuum.
13 Ornamenta que vxor habet viro viuente, an presumẽda fuisse de bonis mariti quesita, ꝛ quid soluto matrimonio. nu. 16.
14 Vxor emens constante matrimonio siue dissoluto infra annum luctus in dubio, an presumatur de bonis viri acquisiuisse.
15 Castitas eadem in relicta anno lugubri desideratur que in vxore, ꝛ post annum si sit pupillorum rectrix.
17 Creditor sub conditione, an sit ꝙ creditor pendente conditione ꝛ peti possit cautio de soluendo illa adueniente.
18 Dos soluto matrimonio ante exactionez, an dicatur dos ꝛ quid post exactionem.
19 Dos a donatione propter nuptias an differat, ꝛ in quibus.
20 Sponse donatum simpliciter per sponsum, an possit deinde per sponsam sponso dari in dotem.
Maritus per confessionem factam de eo quod non recepit dotez augere an possit.

Ponitur i facto ꝙ dudum Anno videlicet domini Millesimo quatercentesimosexagesimotertio, et de mense Septembris, fuit matrimonium contractum per verba de futuro. Et deinde per verba de presenti, et postea carnali copula consummatum per ꝛ inter nobilẽ virum Antoniũ de vaesco dominũ Thoschie ex vna parte, et nobilem mulierem dominam Perrinam filiam quondam naturalem magnifici et potentis viri domini Joannis le mengre dicti boucicaut ex alia, cuius matrimonij cõtemplatione, idem nobilis Antonius dare conuenit et promisit ipsi nobili Perrine iocalia decentia vsꝙ ad valorez quingentorũ florenorum, monete tunc currentis, de quibus eadem nobilis Perrina facere posset ad suas omnimodas voluntates in vita pariter ꝛ in morte. Et casu quo ipse nobilis Antonius, illa sibi nõ dedisset infra tres mẽses post cõsummationẽ eiusdẽ matrimonij, voluit ꝛ concessit seipsum ꝛ suos per eandẽ Perrinã, ꝛ suos cõpelli ad ea soluenda quãdocunꝗ vellet lapsis dictis tribus mensibus. Preterea idẽ nobilis Antonius donauit dicte nobili Perrine donatione propter nuptias que fit inter viuos mille florenos monete predicte soluẽdos per solutiones in instrumẽto donatiõis hmõi latius mẽtionatos. Et hoc in casum in quẽ idẽ Antonius ab humanis decederet superstite ꝛ sibi superuiuẽte dicta nobili Perrina: que omnia seruare cõuenit, ꝓmisit, ꝛ iurauit idẽ nobilis Antoni⁹. Successu vero tẽporis Anno videlicet domini Millesimo ccccLxxiiij. ꝛ de mẽse Septembris, idẽ nobilis Antoni⁹ fecit ꝛ cõdidit eius vltimũ ꝛ nuncupatiuũ testamentum in quo inter cetera heredẽ vniuersalem insolidum ꝛ vnicã instituit ꝛ nominauit nobilem Ludouicam de vaesco eius ꝛ dicte nobilis Perrine filiã naturalem ꝛ legitimã. Nobili vero Joanne de vaesco alteri eius ꝛ dicte nobilis Perrine filie naturali ꝛ legitime legauit ꝛ iure institutionis reliquit mille florenos, ꝛ prefate nobili Perrine recognouit habuisse de bonis eius, vltra ꝛ preter dotẽ sibi constitutã summã centũ scutorũ. Insuper ꝛ bona mobilia videlicet domus, vtensilia ꝛ animalia vaccina, caprina, ꝛ porcina, que omnia reddi, tradi, ꝛ expediri voluit, ꝛ ordinauit eidem nobili Perrine per dictã suam heredem iuxta mentem ꝛ tenorem instrumenti matrimonij ꝛ constitutionis dotis inter eos cõtracti ꝛ facte, ꝛ al's prout iuris esset. Qui permanens in voluntate huiusmodi ab humanis decessit superstitibus ꝛ sibi superuiuẽtibus prefatis nobilib⁹ Perrina vxore, Ludouica ꝛ Joanna filiabus naturalibus ꝛ legitimis, post cuius mortem prefata Ludouica se immiscuit bonis et hereditati paternis, ꝛ ꝓ ipsius vniuersali herede se gessit ꝛ reputauit.

¶ Successu tẽporis Anno videlicet dñi Millesimo. ccccLxxviij. septima Decẽbris, dicta do. Perrina exposuit domi. senescallo Montilij ꝛc. se fuisse tutricem testamentariam dictarum Ludouice ꝛ Joanne ac illarum ꝛ bonorum earundem tutelarum administrationem gessisse, ꝛ postea cum vellet conuolare ad secũda vota fuit exonerata per domi. viceballiuum et prouisum de tutore dictis filiabus de nobili Raynerio de vero domi. sancti Mauricij earum vitrico, cui offert se esse paratam reddere computa ꝛc. et reliqua, ꝙuis non teneatur cum fuerit releuata et petijt et obtinuit deputari auditores, qui postea anno predicto ꝛ die nona mẽsis Decembris, retulerunt vidisse, palpasse, ꝛ audiuisse computa dicte nobilis Perrine, et per ea reperisse ipsam nobilem Perrinam plus dispẽdisse ꝙ recepisse in tricentis septuagintaquinꝗ florenis et octo grossis monete tunc currẽtis, quos idem de Vero tutorio nomine predicto soluere promisit eidem nobili Perrine ad primam requestam, ꝛ in his omnibus interposuit do. vicesenescallus decretum ꝛ autoritatem.

¶ Successiue vero Anno videlicet domini Millesimo. ccccLxxxi. et de mense Nouembris post longam disceptationem habitã per et inter nobilem Raymundum de vaesco dominum Spelachie ex vna parte. Et dictum nobilem Raynerium de vero tutorem ꝛ tutorio nomine dicte nobilis Ludouice ex alia, de et sup eo quod idem nobilis Raymundus dicebat et pretendebat se fuisse per nobilem Guillielmum de vaesco eius auum paternum dicto nobili Antonio ipsius Raymundo patruo si sine liberis masculis decederet substitutum, et propterea bona eiusdem Antonij que ex paterna successione ad euz peruenerant debere sibi restitui per dictam Ludouicam filiam et heredem eiusdem Antonij, cuz ipse Antonius sine liberis masculis ab humanis decessisset. Prefatus vero nobilis Raynerius tutor et tutorio nomine eiusdem nobilis Ludouice contrarium asserebant: scilicet eundem Raymũdum, non fuisse dicto quondam Antonio substitutum sub conditione si sine liberis masculis decederet, sed sub conditione si sine liberis decederet, que conditio non euenit. Ipsi nobiles Raymundus suo nomine, et Raynerius de vero tutorio nomine eiusdem Ludouice certam super hac contentione, ꝛ alijs quibusdam inierunt transactionem: in qua inter alia conuenerunt, cõcordarunt, et transegerunt quod idem nobilis Raymundus teneretur ꝛ deberet soluere medietatem eris alieni siue omnium eorum que debebat dictus quondam nobilis Antonius nomine suo proprio, et pariter medietatem eorum que ipse debebat vt heres pro parte dicti nobilis Guillielmi eiusdem Antonij patris. Exceptis his in quibus dicta nobilis Ludouica hereditario nomine dicti Antonij eius patris teneri poterat dicte nobili Perrine eius matri, tam ad causam augmenti dotis et iocalium in instrumento matrimonij dictorum nobilium Antonij et Perrine declaratorum et certorum legatorum, que asserebantur fuisse facta eidem nobili Perrine per dictum nobilem Antonium in eius vltimo testamẽto, de ꝛ pro quibus augmẽto dotis, iocalib⁹ ꝛ

legatis ipse Raymūdꝰ nihil eidē Perrine aut dicto nobili Raynerio eius tunc viro soluere teneretur. Postremo vita functa est ⁊ ab humanis decessit intestata dicta nobilis Ludouica. Cui superuixit filius naturalis ⁊ legitimis qui postea mortuꝰ est. Et per cuiꝰ mortē fuit delata vel trāsmissa hereditas ad nobilē ⁊ genero sum virū Humbertū de vrro huius filij patrē naturalē ⁊ legitimū.

¶ Et qꝛ dicta nobilis Perrina vt dicit̃ petere intēdit ab ipso nobili Humberto eiꝰ genero herede vniuersali, prefate nobilis Ludouice, ⁊ per mediū illiꝰ dicti quondā nobilis Antonij de vaesco, iocalia seu quingētos florenos ac mille florenos et centum scuta. Insuper ⁊ quedā bona domus, vtēsilia, ⁊ alia, que omnia superiꝰ fuerunt plenius declarata ⁊ expressa.

¶ Quesitum est de sequentibus.

¶ Primo an ipsa nobilis Perrina dicta iura aut bona petere valeat.

¶ Scdo an supposito citra p̄iudiciū veritatis ꝙ illa petere posset debeat dictus nobilis Raymūdus in solutione eorūdē cōtribuere pro medietate, ⁊ quo ad eā ipsum nobilē Humbertum cōseruare indemnem in vim transactionis de qua supra.

Christi nomine iuocato.

Uiso casu de quo supra, ⁊ dubijs ex casu hmōi elicitis. Dico ⁊ respondeo ad dubia hmōi prout sequtur. Et primo ad primū ꝙ dicta nobilis Perrina nō videt̃ posse petere iocalia aut quingētos florenos ꝑ illis dari promissos. Nec etiaꝫ mille florenos donatos sub cōditione si dictus quondā nobilis Antoniꝰ ab humanis ante eā
1 decederet. † Tū qꝛ cū suscepta dictarū nobiliū Ludouice ⁊ Joāne tutela, ⁊ administratione illiꝰ postea secūdo nupserit, nō priꝰ reddita ratione ⁊ reliquis cōsignatis, ipsa videtur hec oīa perdidisse. aut̃. de nup. §. si autē tutelā. colla. iiij. ⁊ trāsumptiue in aut̃. ijsdem penis. C. de secū. nup. que pena nō obstāte, eo quod habet̃ in. c. penul. ⁊ fi. eo. tit. etiā hodie locū habet vt not. Inno. Hosti. Jo. and. Pan̄. ⁊ do. Preposi. in. d. c. fi. Cy. ⁊ Saly. in. l. j. C. de secū. nupt̃. et Alb. in dicta au[t̃.] ijsdē penis. vbi etiā dicit ꝙ ita seruatur. Nisi forte opponat aliqs ꝙ dictꝰ. §. si aūt tutelā. loquatur eo casu quo mulier suscipiēs tutelā suorū liberorū iurauit nō nubere, qd̄ puto nō fecisse ipsam nobilē Perrinā. Sed istud nō obstat: qꝛ etiā si nō iurauerit videtur incurrisse penas. vt no. glo. ⁊ doc. cōmuniter in dicta aut̃. ijsdē penis. ⁊ Hosti. in. d. c. fi. Sed forte vlteriꝰ opponetur ꝙ prefata nobilis Perrina, ideo penā perditiōis p̄dictorū iuriū nō incurrerit: qꝛ esto ꝙ rationē nō reddiderit nec reliqua cōsignauerit anteꝙ̄ ad secundū matrimoniū cōuolaret, ipsa tn̄ ante matrimoniū hmōi, petijt ⁊ obtinuit ꝓuideri de tutore dictis nobilibus Ludouice ⁊ Joāne eius filiabꝰ. Et ita nō fuerunt copulatiue omissa illa bona de qbus in aut̃. de nup. §. si autē. ⁊ transumptiue
2 in dicta aut̃. ijsdē penis. † Sed istud nō obstat: qm̄ respōdeo ꝙ ex mēte legislatoris, que potiꝰ attendēda est ꝙ̄ verba. l. benigniꝰ. ⁊. l. scire leges. ff. de legi. copula de qua in dicto tex. ponitur ꝓ disiunctiua vt sit sensus, ꝙ oīa illa tria facere debeat mulier si nō vult incidere in penas. Et si aliqd̄ illorū omiserit, incidat. Nā al's non ꝓuideretur indēnitati filiorū, cui voluit ille tex. ꝓuidere si sufficeret sola petitio tutoris. Nūꝙ̄ em̄ plus faceret mulier si hoc sibi sufficeret ad euacuādū illas penas, ⁊ sic frustra dixisset imperator de redditiōe rōnis ⁊ reliquorū. Et hoc voluit Pau. de cast. consi. cclxiiij. exordiente, Pro ipsa dn̄a ꝙ nō perdiderit ⁊c. Pro quo allegat. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ⁊. §. cum ita. ff. de reb. dubi. ⁊. l. gn̄aliter. cū suis simili. ff. de institu. ⁊ substitu. Et si vlteriꝰ opponatur pro eadē nobili Perrina, ꝙ dictus. §. si autem tutelā. intelligi debeat in illa muliere que ratione tutelaris administratiōis est debitrix liberorū, nō autē in ea muliere que nō est debitrix: qꝛ petitio tutoris in casu dicti. §. si aūt tutelā. videtur matri tutrici īcūbere propter duo, scilicet vt possit sibi rō reddi ⁊ reliqua restitui qn̄ reliqua forēt. Si ergo reliqua nulla existāt cū tunc excusetur ab illorum restitutione, similiter videtur debere excusari ab alijs duobus, scilicet a tutoris petitiōe ⁊ rationis redditione, ad que tenebatur propter reliquorum restitutionem: quia vbi duo vel tria propter vnū ibi vnum tantum. l. qui libertatis. §. seruus. ff. de euict̃. ⁊ hoc videtur voluisse Pau. de cast. in dicto consi. cclxiiij. Pro quo facit qd̄ no. Bal. in. l. cum testamento. C. de manumis. testa. Cum ergo in casu de quo queritur prefata nobilis Perrina, debitrix non existeret dictarum filiaruꝫ, sed potius econtra vt apparet ex ratione per eam postea reddita. Non videtur ipsa incidisse in penas dicti §. si autem tutelam. Ad quod respondeo ꝙ licet istud procedere possit, eo casu quo hic appareret rationem fuisse legitime redditam, ⁊ per eam constaret ipsam nobilem Perrinam nō teneri ad aliqua reliqua, secus tamen est vbi non apparet de legitima redditione rationis, prout in casu vbi audio nullum librum rationis esse factum nec fuisse illis pretensis auditoribus aliquem librum exhibitum continentem recepta, et ea que parte ipsius nobilis Perrine pretendebantur exposita nomine filiarum, et pro eis. ꝙ̄uis enim pretēdatur fuisse releuata a cōfectione inuētarij ⁊ red-
3 ditione rationis, † nō tn̄ sic legitur releuata a redditione ratiōis qui teneretur ad rationē reddendā, illa aūt releuatio importat vt scrupulosa nō fiat inquisitio hoc est vt culpe leuis vel leuissime seu negligentie ratio nō habeatur. Non aūt importat vt si quid dictarū nobilium Ludouice ⁊ Joāne esset penes eā illud nō restitueret ⁊ lucrū faceret. Non etiā importat illa releuatio quin teneri deberet de dolo, lata culpa ⁊ fraude. l. si seruꝰ vetitus. ⁊ quod ibi Bal. et docto. ff. de lega. j. de quo Ang. consi. cxl. exordiēte, Reuocatur in dubium ⁊c. vbi plene per eum. ⁊ per Ang. are. in. §. actionū. in materia tutele. versi. vicesimoquinto quero quid important illa verba ⁊c. Preterea ꝙ̄uis ista nobilis Perrina fuerit releuata a cōfectione inuētarij, non tamē fuit releuata a confectione libri rationum, ad quā videbatur teneri: qꝛ tutoris officio cōgruit vt actus sui rationē conficiat ⁊ factam exhibeat in restituēda tutela, adeo vt contra nō eā facientē iuretur in litem. l. j. §. officio. ⁊ qd̄ ibi not.
4 ff. de tute. ⁊ ratio. distrahen. l. j. ij. ⁊ penul. C. de in lit. iuran. † Et videtur Fulgo. sensisse in dicto consi. xxv. ꝙ hec libri cōfectio remitti nō possit, super quo tamē nō insisto. Sed postꝙ̄ nō apparet remissa, videtur ꝙ liber cōfici debuerit, ⁊ ꝙ ipsa nobilis Perrina illum exhibere debuerit tēpore reddite rationis. d. §. officio. quem
5 tamē nō audio fuisse exhibitum. † Preterea ꝙ̄uis quo ad ea q̄ tutores recepisse fatētur nō requiratur causa, tamē quo ad ea q̄ ipsi expendisse pretendūt pro quondā pupillis requiritur causa: quia scrupulosa inquisitio cause ab ipsis exigitur. ob quod dicit Bald. C. de fi. instrumē. super rubri. versicu. sequitur videre de scripturis quorundā officialium ꝙ nō recte conficiūt rationes tutor curator aut cōmissariꝰ, nisi causam expēsarū adijciant: nec debēt tales expense in quibus nō causa, sed quedā profusio apparet approbari. l. cū plures. §. in primis. ff. de administra. tuto. ⁊. d. l. j. §. officio. et debet causa exprimi, vt appareat an expensa sit verisimilis. Ex quibus infero ꝙ cū dicte rationes nō fuerint reddite legitime, dici nō potest eandē nobilē Perrinā penas nō incurrisse, nisi aliter reddātur ⁊ per eas appareat ꝙ nulla erant reliqua.

Tum etiā videtur ꝙ ipsa nobilis Perrina petere non possit iocalia predicta seu ꝓ eis dictos quingētos florenos, ⁊ mille florenos sibi donatos sub cōditiōe de qua supra. Nisi illos petat tanꝙ̄ pretensa vsufructuaria ⁊ cū oblatione idonee cautionis finito illorum vsufructu seu quasi. Et hoc pro eo quia per transitum ad secunda vota, ipsa videtur illos perdidisse, ꝙ̄uis cum cautione predicta possit eis vti, per id quod habetur in. l. femine. C. de secū. nup. ⁊ apertius in dicto aut̃. de nup. §. si vo expectet. in scdo rn̄so. colla. iiij. ⁊ aut̃. lucrū. C. de secū. nup.
6 † que pene nō sunt sublate per ius canonicū, sed durant, ꝙ̄uis pene de quibus in. l. j. ⁊. ij. C. de secū. nup. sint sublate secundū Inno. qui ita no. in. d. c. fi. de secū. nup. cuius opinionē sequūtur Hostiē. Jo. and. ⁊ docto. cōmuniter in. d. c. fin. Bar. ⁊ alij cōmuniter in. d. l. j. C. de secun. nupt̃. Et idem videtur dicendum de dictis centum scutis per dictū quondā nobilē Antonium eidē nobili Perrine
7 recognitis, scilicet ꝙ illa perdiderit. † Et hoc nisi aliter probetur ꝑ ipsam nobilē Perrinā, ꝙ idē Antonius illas receperit ꝙ̄ ꝑ cōfessionē per eū factam in dicto eius testamēto: qꝛ nisi aliter ꝓbet̃ illa peti nō possunt, nisi vt legata seu per fideicōmissuꝫ ⁊ relicta in dicto testamēto, postꝙ̄ non apparet ipsam Perrinam fuisse presentem nec notarium fuisse stipulatum vel al's confessionem recepisse pro ea. Pro quo allegasse sufficiat id quod habetur in. l. lucius. §. quisquis. ff. de legatis. ij. ⁊ in. l. si non designata. ⁊ quod ibi Bald. in tertio nota. C. de fal. cau. adiec. lega. et quod not. Bart. in. l. cum quis decedens. §. codicillis. colum. j. ff. de legat̃. iij. ⁊ in. l. qui vxori. ff. de auro et argen. lega. Ange. consilio. clxxiij. exordiēte, A. fecit testamentum in quo inter legata que in dicto testamēto ⁊c. Paulus de cast. consilio. ccclxxxvij. exordiēte, In causa que vertitur Bononie inter heredes ⁊c. colum. j. et Bal. nouel. in suo tracta. iuris do. in septuagesimooctauo speciali. charta. lxv. colū. iiij. versi. insuper si maritus in testamento cōfiteretur habuisse ⁊c.
8 ⁊ docto. in. l. generaliter. C. de non numera. pecu. † Nisi forte opponatur quod hec non procedant quo ad dicta iocalia seu dictos quingentos florenos, pro eo quia in instrumento dicti matrimonij seu constitutionis dotis dictum est quod dicta nobilis Perrina posset de iocalibus huiusmodi facere ad suas omnimodas voluntates in vita pariter et in morte, ⁊ quod propterea videantur sibi remisse pene predictorum iurium si secundo nuberet. Sed respondeo quod istud non obstat, et quod per dicta verba non videantur pene huiusmodi remisse. Et ita sensit et voluit Oldrad. consi. mihi. lxxv. exordiēte, Quidam habuit vxorem ex qua duos filios

filios habuit ꝛc. versi. ad secundum vero membrum in quo fit mentio de legato ꝛc. vbi loquens de legato per vxorem relicto eius viro ad suam omnimodam voluntatem qui postea duxit in vxorem superstitibus liberis communibus dixit et respondet ipsum viruȝ per transitum ad secundas nuptias perdidisse legatum huiusmodi quo ad proprietatem. dicto. §. si vero expectet. Ecce ergo quod secundum mentem Oldra. nihil profuit viro quod legatum sibi relictum extiterit ad suam omnimodam voluntatem. Et idem videtur voluisse Fulgo. consilio. lxiij. exordiente, Blasius quondam Joannis petri suum vltimum condidit testamentum. colum. iij. versi. ad id autem quod sequenti loco proponitur de mente testantis. Pro quo allegat quod illa pretensa licentia tacite inhereat ex eo: quia quilibet est moderator et arbiter rei sue. l. in re mādata. C. manda. l. dudum. C. de contrahen. emptione et venditione. l. polla. C. de his qui. vt indig. et. c. de his. ad fi. de sepult. Ergo expressa concessio facultatis seu licentie huiusmodi nihil operata est. l. iij. ff. de lega. j. Preterea non videtur fuisse mens dicti nobilis Antonij vt per verba predicta vellet derogare legibus fauore liberoruȝ contra binubos introductis. vbi non apparet eundem Antoniū de legibus huiusmodi cogitasse. Supposito igitur citra preiudicium veritatis quod ipse Antonius potuisset expresse dictas penas remittere. Cuius contrarium tenuit in simili Oldra. consilio mihi. cxxiij. alijs vero. clxxiij. exordiente, Quidam habēs vnicum filium ꝛc. Et in consilio mihi. clxxxvij. exordiente, Cum mulier donatrix ꝛc. Jo. and. in addi. Specu. ti. de instru. edi. §. porro. in addi. que incipit, De predicta. l. si quis. versi. hoc autem certū est. Roma. consilio. cclxix. exordiente, Non est dubium quod donatio ꝛc. et Salice. in. l. si vnq̄. C. de reuocan. dona. 9 † Qui omnes volūt patrem donātē non posse renuntiare beneficio dicte. l. si vnq̄. moti ea ratione. quia beneficium huiusmodi est introductuȝ in fauorem liberorum. quod si ita est, ergo a simili videreť quod idē Antonius etiā si hoc expressisset non potuerit derogare penis de quibus in. l. femine. et in. §. si vero expectet. et auten. hisdem penis. superius allegatis. pro eo q̄ pene huiusmodi, et pene de quib⁹ in. l. hac edictali, sunt introducte in fauorē liberorum primi matrimonij. vt not. Innocen. et post eum alij in. c. fina. de secundis nuptijs. et legi. in dicta. l. j. C. eodem tit. Esto inquā quod idem Antonius dictis iuribus derogare potuisset, ipse tamen hoc fecisse non videtur vt predixi, ꝛ sic non obstat oppositio.

10 † Sed forte vlterius opponetur dictam nobilē Perrinā non debuisse perdere dictos mille florenos. Pro eo quia ipsa et dictus Antonius sibi mutuo ꝛ vicissiȝ donauerūt, ꝛ sic ꝑpter vicissitudinē cēseť donatio facta per dictū Antonium non fuisse mera donatio, ꝛ hoc propter onus adiectū per id quod voluit Oldra. consilio. cxxxix. exordiente, Ad habendam aliqualem notitiam ꝛc. Joan. and. in addi. Specu. tit. de instru. edi. §. porro. in dicta addi. exordiente, De predicta. l. si qs ꝛc. col. ij. versi. fuit etiam alia questio de facto duo fratres ꝛc. Alberi. et Salice. in. l. fina. C. de pac. Ange. in. l. hereditarium. ff. de bo. auto. iudi. possi. et in. l. sancimus. C. de dona. Joan. de imol. ꝛ alij in. l. aquilius regulus. ff. eodem titu. Ange. consilio. clxxxi. exordiente, In dei nomine ꝛc. Visis instrumentis. colum. x. versi. venio ad tertium ꝛc. et quod not. doctores moderni post glo. in. l. licet. C. de pac. et in. l. si pater puelle. C. de inoffi. testa. in quibus locis docto. prefati loquentes de conuentione celebrata et inita, per et inter duos fratres, de ꝛ super bonis paternis, ꝛ per quā primo decedēs voluit bona paterna peruenire ad supstitē, ꝛ illa sibi donauit: dicunt quod hec donatio etiam si facta sit de bonis excedētibus valorem quingentorum aureorum, non potest impugnari ꝑpter defectum insinuationis. Cuius dicti illam assignant rationem, ꝛ dicunt quod hec non est proprie donatio, et hoc contingit propter vicissitudinem seu reciprocationem que onus adijcit: quod si ita est, ergo dicta nobilis Perrina non ꝑdidit dictos mille florenos, 11 † quia iura punientia binubos fauore liberorum primi matrimonij, loquunť ꝛ ꝑcedunt in lucratiuis: saltem. dicta. l. femine. et dictus. §. si vero expectet. Pro quo facit quod voluit Bald. in dicta l. femine. Sed istud nō videtur obstare: quia est, quia ratione vicissitudinis et dubij euentus, donatio huiusmodi ꝑ poterit ab initio esse onerosa, pro eo quia queadmodum dictus quondam Antonius donauit dicte Perrine, ita ꝛ ecōtra ipsa Perrina donauit eidem Antonio. Reuera tamē ex illis quingētis donatis per Perrinā nihil sibi abest nec abfuit. Et sic ex mero lucro erat ipsa Perrina dictos mille florenos habitura. 12 † Nec videtur esse absurdum quod aliquid ab initio fuerit vel dici potuerit onerosum, ꝛ postea sit vel dici possit lucratiuum, per id quod not. doctores, maxime Joan. de pla. in. l. vnica. C. de imponē. lucra. descrip. Preterea vbi predicta conuentio dici posset donatio onerosa istud non procederet nisi vsq̄ ad quingentos florenos: quia dicta Perrina non donauit nisi quingētos. Et sic quo ad illos quingentos dici deberet mera vel simplex donatio. l. sed si vir. §. si duo. ꝛ. l. si spōsus. §. circa. ff. de donationibus inter virum et vxorem. pro quo facit quod voluit Paulus de castro in auten. vnde si parens. C. de inoffi. test. Alexāder de imol. in. l. si donatione. colum. iij. C. de colla. Salice. in. l. fina. C. de pac. Guil. de cu. Baldus ꝛ Salice. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. et Fran. de are. consilio. xvij. colum. vj. versi. secunde autem obiectioni dum dicebatur ꝛc. Et sic saltem non est dubiuȝ quin quo ad dictos quingētos florenos in quibus donatio facta per Antonium excedebat et excedit donationem sibi factam per predictam Perrinam, dicta Perrina eosdem perdiderit propter transitum ad secūda vota. 13 † Ceterum quo ad dicta iocalia audio quod tempore vite eiusdem quondam Antonij, ꝛ post mortem illius durante primo semestri eadem nobilis Perrina habebat et habuit multa ac varia ꝛ pretiosa Jocalia que presumuntur et presumi debent fuisse quesita de bonis eiusdem Antonij vt euitetur suspitio turpis questus. l. quintus mutius. et quod ibi Albe. ff. de donationibus inter virum et vxorem. et. l. etiam. C. eodem titu. et dicit Albe. in dicta. l. quintus mutius. se putare quod illa locū habeat etiam soluto matrimonio per mortem mariti vt ea que inuenitur habere vxor presumantur fuisse de bonis viri vt dicitur in dicta. l. quintus mutius. Pro quo allegat auten. licentiam. C. de episcopis et cleri. et hoc etiam fuit de mente Ange. consi. cxxxvij. exordiēte, Dissoluto matrimonio morte viri ꝛc. 14 † Ubi dicit Ange. quod siue vxor emat aliquid cōstāte matrimonio siue post matrimonium dissolutum durante anno luctus, et nō appareat, vnde pecuniam habere potuerit nisi ex bonis viri, illud presumitur acquisitum seu emptum ex bonis viri. Pro primo dicto scȝ quando emit durante matrimonio allegat dictam. l. quintus. et. l. etiā. Pro secundo vero inducit quod cum emptum durante anno luctus sit emptum eo tempore quo mulier dicitur esse in primo matrimonio. cū tunc nubere non possit. d. auť. de nup. §. soluto. ꝛ. l. fi. ff. de repudi. not. glo. in. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. actio. 15 † Et sic sit emptum eo tempore quo desideratur eadem castitas in relicta que fuit in vxore. auten. de restitu. ꝛ ea que pa. in rubro ꝛ nigro, presumendum est gratia vitāde suspitionis turpis questus quod illud fuerit acquisitum seu emptum ex bonis viri predefuncti. Et dicit Angelus quod isto casu vera est opinio Joannis recitata in dicta. l. quintus. Pro qua facit vicinitas et propinquitas temporis. arg. l. si ventri. §. in bonis. et quod ibi Barto. et alij. ff. de priuile. et quod habeť in. l. fina. C. ad macedo. Si vero relicta seu quondam vxor emat post annū luctus, dicit Angelus vbi supra, quod tunc nō presumitur emptū ex bonis viri defuncti nisi superessent pupilli quarum ipsa relicta habuisset regimen ꝛ bonorum administrationem: quia etiam illo casu presumitur acquisiuisse ex bonis viri seu liberorum, nisi probet se aliunde habuisse. 16 † Cum igiť in casu nostro eadem nobilis Perrina fuerit tutrix dictarum Ludouice ꝛ Joāne, videtur quod siue iocalia predicta facta vel acquisita extiterint constante matrimonio ipsorum nobiliuȝ Antonij et Perrine siue post mortem eiusdem Antonij, anteq̄ tamen dicta Perrina secundo nupserit videantur et presumi debeant iocalia huiusmodi fuisse acquisita ex bonis eiusdem quondam Antonij aut dicte nobilis Ludouice eius vniuersalis heredis. Et cū valor iocalium huiusmodi excedat valorem dicte summe quingentorum florenorum, non videtur ipsa Perrina posse cum effectu petere ipsos quingentos florenos donatos pro iocalibus.

¶ Allegatio secundi quesiti.

17 † Ad secundum quesitū dico et respondeo q̄ supposito citra preiudicium veritatis quod dicti quingenti floreni ab vna parte, mille floreni ab alia, et centū scuta peti possint per ipsam nobilem Perrinā, dictus nobilis Raymundus deberet contribuere in solutione dictorum mille florenorum, ꝛ hoc in vim transactionis de qua supra: in qua et per quam voluit idem Raymundus teneri pro dimidia parte coruȝ que tā ex persona sua q̄ hereditario nomine dicti quōdam nobilis Guilielmi de vaesco debebat idem Antonius, certum est enim quod licet dicti mille floreni donati extitissent sub cōditione, si idē Antoni⁹ primo ab humanis decederet. Poterat tñ ipse Antoni⁹ adhuc viuēs dici debitor, queadmodum eadem Perrina dici poterat creditrix, de quo vltimo non dubitatur. l. creditores. ff. de verborum significa. l. in omnibus. ff. de iudi. et. l. si creditores. ff. de priuileg. credi. iunctis his que not. Barto. Ange. et Paulus de cast. in dicta. l. in omnibus. et quod habetur in tractatu de debito. suspec. ꝛ fugi. charta. ij. versicu. tertio pricipaliter quero ꝛc. qui aperte presupponunt creditorem sub conditione dici creditorem pendente conditione et posse petere cautionem de soluēdo illa adueniente. Tenetur igitur ipse nobilis Raymūdus in vim trāsactionis de qua supra ad solutionem dimidie partis, nec eum iuuat q̄

in ipsa transactione fuerint excepta seu reseruata ea in quibus dicta nobilis Ludouica tenebatur eidē nobili Perrine ad causā augmentis dotis, ac iocalium et certorum legatorum: quia respōdeo quod ex forma instrumenti matrimonij seu cōstitutionis dotis et donationis dictorum mille florenorum non apparet quod illi mille floreni fuerint donati in dotem vel augmentum dotis ipsius nobilis Perrine, quinimo potius apparet de cōtrario, ea videlicet ratione q̄ donati extiterunt in casum dissolutionis matrimonij, illum videlicet in quem ipse nobilis Antoni⁹ primo ab humanis decederet. Et sic in casum in quem dos, et consequenter augmentum dotis esse non posset: quia sine matrimonio dos esse non potest. l. iij. ff. de iur. do. l. fina. §. j. C. de dona. ante nup. et auf. de trien. et semis. §. sed nec. colla. iij. Cui dicto nō obstat quod not. Bald. et post eum moderni. in. l. j. C. vnde vir et vxor. Paulus de castro. ff. soluto matrimonio. super rubrica. et quod ibi Alexāder de imol. colum. xj. versi. extra glo. oppono quod verba istius rubrice ꝛc. ibi, et per hoc deciditur questio. † In quibus locis volūt doctores prefati quod dos dicatur etiā soluto matrimonio antequam fuerit per viduam exacta ab heredibus viri. Quinimo multi sentiunt quod etiam post exactionem dicatur dos. Quoniam respōdeo quod docto. loquuntur in eo quod aliquando fuit dos durante matrimonio de quo dicunt quod per solutionem illius non desinit esse dos, sed dicti mille floreni nunquam fuerunt dos nec augmentum dotis dicte nobilis Perrine durante matrimonio de quo supra: quia vt predixi illi donati extiterant in casum dissolutionis eiusdem matrimonij per mortem dicti Antonij primo decedētis. Et sic non sumus in terminis in quibus loquuntur doctores prefati. † Preterea certum est quod inter dotem ꝛ donationem propter nuptias sunt multe differētie, et vt de alijs taceam vna est q̄d dos datur viro, donatio vero propter nuptias fit vxori per viruz. c. nuper. ad finem. de donationibus inter virum et vxorem. in dicta autem donatiōe dictum est quod idem nobilis Antonius sub cōditione predicta donauit ipsi Perrine donatione propter nuptias que fit inter viuos. Ergo donatio huiusmodi dicēda est donatio propter nuptias ꝓ ꝙ donans sic eam nominat non dos vel augmētū dotis. Talem enim videtur eam sensisse qualem nominauit. l. labeo. ff. de suppellec. lega. Et cum sic verbis claris expressum sit, non est ab illorum significatione recedēdum. l. ille aut ille. §. cum in verbis. et. l. non aliter. ff. de lega. iij. † Preterea licet simpliciter donatum per sponsum sponse, possit deinde per sponsam dari sponso in dotem. Et quamuis etiam possit sponsus vel maritus per confessionem factam de eo quod non recepit augere dotem iuxta ea que habentur per textum glos. ꝛ doctores in. l. j. C. de dona. ante nupt. et. l. ij. C. de do. cau. non numera. nullus tamen ex modis predictis vel alius fuit in casu de quo queritur obseruatus, per quem videri possit eundem nobilem Antonium donasse dicte Perrine eius tunc sponse predictos mille florenos vel in dotem vel in augmentum dotis eiusdem nobilis Perrine, dicta igitur pretēsa reseruatio per quam voluit dictus nobilis Raymundus non teneri ad soluendum partem augmenti dotis cum nō releuat, quominus teneatur ad solutionem dimidie partis dictorū mille florenorum.

¶ Quo vero ad dicta centum scuta que prefatus Antonius confessus fuit ꝛ recognouit se habuisse ꝛc. Dico q̄d vbi probari posset receptio aliter quam per dictam confessionē: quia tunc nō peterentur vt legata, sed vt debita tenerentur.

Cōsiliū. CCLXXXI.

☞ De libera testandi et disponendi facultate.

Summarium.

1 ☞ Testator dicens coram septem testibus testamentum prius per se conditum nolle valere an reuocare possit, et post quod tempus reuocatum censeatur.

2 Clausula cassans et irritans ꝛc. in secundo testamento posita, an ꝛ quando operetur.

3 Donatio causa mortis de validitate sua an requirat aditionē hereditatis donantis.

4 Donatio causa mortis an possit fieri de omnibus bonis presentibus ꝛ futuris.

5 Donatio causa mortis liberam testandi facultatem non aufert.

Visis duobus publicis instrumentis, vno videlicet testamenti nuncupatiui probi quondam viri Joānis vincentij facti et per eum conditi Anno incarnatiōis dominice. M. cccclxxxv. et die tertia mensis Januarij, et alio testamenti vel alteri⁹ vltime dispositionis per eundem Joannem cōdite Anno incarnationis dominice millesimo. ccccxcvj. et die secunda mensis Januarij. Dico et respōdeo breuiter et succincte quod siue dicta vltima dispositio fuerit testamentum siue non, sed alia dispositio vtpote donatio causa mortis vel codicilli, bona et hereditas prefati quōdam Joānis delate extiterunt honeste mulieri Rixēde eius quōdam vxori, ꝛ nūc relicte. † Et quidem si dicta vltima dispositio nō fuerit testamentum, tunc bona ꝛ hereditas antedicte delate extiterunt dicte Rixende in vim predicti testamenti facti Anno predicto millesimo. cccclxxxv. in quo interuenerunt iuris solennitates, ꝛ alia de iure requisita, et in quo fuit eadē Rixenda heres vniuersalis insolidum et vnica instituta, nec opponat aliquis quod testamentum huiusmodi fuerit reuocatum et cassatum per ipsuz quondam Joannez in dicta sua vltima dispositione facta Anno predicto millesimo. ccccxcvj. Quoniam respondeo quod cassatio seu reuocatio huiusmodi non valuit, per id quod not. Bart. in. l. si iure. ff. de lega. iij. Alexan. de imol. in. l. si ita scriptum. §. regula. ff. de liberis et posthumis. Alexan. de imol. et dominus Jason may. in l. sancimus. C. de testa. et Joan. de imol. in. c. cum esses. col. xj. de testa. in quibus locis volunt quod si vocatis aut rogatis septem testibus dicat ille qui prius testamentum condiderat se nō velle testamentum huiusmodi valere, non propterea tollitur vel reuocatur testamentum huiusmodi nisi postea preterissent decē anni. dicta. l. sancimus. et. §. penulti. institu. quib. mo. testa. infirmē. Pro hac parte inducunt multa Barto. et alij in locis superius allegatis, et signanter Alexan. de imol. in dicto. §. regulam. dicit etiam Barto. in dicta. l. si iure. versi. quero, † Dicit testator ꝛc. quod si testator in secundo testamento inualido dixerit, cassans et irritās omnem aliam voluntatem et testamentum quod feci, volens istud testamentum quod feci, omnibus alijs preualere. Quod cum cassatio et cancellatio restringantur secundum causam cassationis vel cancellationis. l. cancellauerat. ff. de his que in testamento delentur. et. l. qui ex liberis. §. testamento. ff. de bono. possessio. contra tabu. cassatio et cancellatio huiusmodi videntur facte respectu secundi testamēti: quia vult illud preualere. Et ideo si illud nō valeret, dicit Barto. quod ista verba cassans et irritans ꝛc. nō valerent nec aliquid operarentur. Et hoc secundum eum probat in dicto. §. testamento, et in allegata. l. cancellauerat. Si igitur dicta vltima dispositio non fuerit testamentum et validum vel alia vltima ꝛ valida dispositio bona, ꝛ hereditas prefati quōdam Joannis delate extiterunt ipsi Rixende in vim predicti testamenti conditi, videlicet Anno domini. M. cccclxxxv. Si vero secūda dispositio fuerit testamentum validum vel alia vltima voluntas valida, bona eiusdem quōdā Joānis in vim dispositionis huiusmodi eidem Rixende delata extitissent, ꝛ sibi pertinerent. Et quidē si dispositio huiusmodi sit testamentum et validum, nō est dubiū quin in vim illius bona et hereditas antedicte eidem Rixēde delate extiterint. Et idē dico si dispositio huiusmodi dici debeat donatio causa mortis et valida, quia sic potuerūt in vim illius dicta bona eidem Rixende deferri et pertinere, nisi forte quis dicat q̄d immo nō potuerint aut possint eidem pertinere nisi adita extiterit vel adeatur hereditas prefati quōdam Joānis. † Sed istud nō obstat, quoniam respondeo q̄d ad validitatem donationis causa mortis non requiritur aditio hereditatis donantis, per id q̄d voluit glo. in. l. filie cuius. C. famil. erciscun. quod etiā voluit Bar. in l. qui rome. §. flauius hermes. ff. de verb. oblig. vbi idē voluit Joā. de imol. col. fina. versi. et per hoc dici posse ꝛc. et Fran. de are. colū. v. versi. Et per hoc dicit ipse singulariter dici posse ꝛc. et Alexan. de imol. col. penulti. versi. et ex hoc dicit se dare casū fortasse inauditum. Idem voluit Bal. in. l. eā quam. et in. l. cum virum. C. de fideicōmis. † Et valet donatio causa mortis etiam si fiat de omnibus bonis vt voluit Bal. in. c. si quis. ti. de feu. da. in vim legis cōmis. et doc. in. l. fina. C. de pac. et Paul. de cast. cōsil. cj. exordiente, Notādum est q̄d prefatum statutum ꝛc. Et intelligo talem donationem valere etiam si facta esset de omnibus bonis presentibus ꝛ futuris, † quia cum sit reuocabilis. l. nō omnis. cum suis simili. ff. si certum petatur. illa non aufert testamenti factionem. Si autem dicamus dictam vltimam dispositionem fuisse testamentum inualidum vel mortis causa donationem inualidem, tunc dico vt iam dixi quod testamentum de quo supra manet firmū et validum in quo eadem Rixenda est heres instituta, per id quod not. Barto.

Bar. in dicta. l. si iure. Pau. de cast. in dicto consilio. ci. Et sic non video viam qua nobilis et generosus vir dominus de aliquo pretẽdere valeat bona prefati quondã Joannis ad se pertinere, et quẽadmodum eidem non pertinent pro nũc ita nec imposterum pertinebunt si ipsa Rixẽda de illis valide disposuerit vel inter viuos vel in vltima voluntate, quod facere potest: quia quilibet est moderator et arbiter rei sue. l. in re mandata. C. mandati. l. dudum. C. de contrahenda emptione et venditione. l. polla. C. de his qui. vt indig. c. de his. ad finẽ. de sepul. l. j. C. de sacrosanc. eccle. autenti. de nup. §. disponat. colla. iiij. et. c. vltima voluntas. xiij. q. ij. Et ita mihi videtur sub correctione etc.

Consiliũ. CCLXXXII.

Pro socio, de mutuo, et solutionibus.

Summarium.

1 Litere que iuris solennitatibus carent non probant.
2 Soluens per manus suas nomine debitoris creditore fatẽte summam a debitore accepisse nudum tantũ prebet ministerium, nec dicitur pecuniam dedisse, sed numerasse.
3 Unus in testimonio equiparatur nullo.
4 Presumptio semiplene probationi contraria illius vim eneruat et impedit iuramentum suppletitium deferri.
5 Probatio per iuramentum an sit legitima, et que dicatur probatio legitima.
6 Testis omni exceptione maior qui dicatur.
7 Probatio per vnum testem non est legitima, sed priuilegiata.
9 Glossa per doc. approbata in iudicijs non reprobanda.

Viso pcessu cause cepte, et aliquandiu vẽtilate, per et inter nobilem virum Joannem arlatani actorem ex vna parte, ac egregiam et nobiles mulieres dominam Marthonã relictã egregij quondam viri domini Antonij malisanguinis legum doctoris, et Joannã vxorem nobilis Alexij de furno ex alia. Dico et respondeo breuiter et succincte sniam prime reformatoriam et absolutoriam, pro et in fauorem dictarum do. Marthone et Joãne, et contra dictum nobilem Arlatani per magnificos viros dominos magnum presidentem, et magistros rationales fuisse et esse iuste promulgatam seu latam. Et propterea eũdem nobilem Arlatani male et iniuste a sentẽtia huiusmodi supplicasse. Et vt hoc facilius appareat. Premitto et suppono quod mutuum illud sexcẽtorum et nonagita ducatorum dudum sumptum et receptum vt ex aduerso pretẽditur per dictum dominum Antonium suo et dicti nobilis Arlatani, et eorum cuiuslibet insolidum nominibus, et de cuius mutui exceptione apparere pretendit idem Arlatani quodã pretenso instrumento inserto in processu cause huius. fo. lxiiij. fuit sumptum et receptũ Anno domini. M. cccclxvj. et die prima mensis Septembris. Premitto insuper quod pro prima solutione gabellarum, de quibus habetur sermo in publico instrumẽto parte dictarum do. Marthe et Joanne in hac causa producto et inserto. fo. xix. Et in quibus ipse do. Antonius illarũ emptor sibi associauit prefatum Arlatani cũ honoribus et oneribus ac illas et iura sibi competentia cõicauit eidẽ Arlatani Anno predicto et die. xix. mensis Septembris, prout de his constat et apparet ex tenore eiusdem instrumenti sumpti et recepti Anno mense et die predictis et inserti. fo. lxiiij. Etiã premitto quod ex instrumẽto nouissime pducto parte dictarũ do. Marthone et Joanne, et recepto seu confecto Anno predicto. M. cccclxvj. et die quarta mensis Septembris, colligitur et eminẽtissime apparet quod idẽ do. Antonius pro prima solutione triginta et quatuor milliũ florenorũ per ipsum pro predictis gabellis dari cõuentorum et pmissorũ dedit et soluit summã duorũ milliũ et ducentorũ florenorũ. Quo fit vt cũ dicti sexcẽti et nonaginta duo ducati mutuo recepti extiterint per ipsum do. malisanguinis pro cõplẽda seu faciẽda prima solutiõe dictarum gabellarũ vt scribitur in quodã alio pretẽso instrumẽto parte dicti Arlatani i hac causa pducto et inserto. fo. lxvj. et inuim cuius prefata do. Marthona et Joanna in hac causa cõueniũtur, presumi debeat illos fuisse cõfessos in dictã primã solutionem gabellarũ. Et sic fuisse partẽ dictorũ duorũ milliũ et ducẽtorũ florenorũ per ipsũ do. Antoniũ solutorũ Anno predicto. M. cccclxvj. et die quarta mẽsis Septẽbris, et sic infra quatuor dies post receptũ mutuũ. Pro quo induco in argumẽtũ. l. si vetri. §. fi. et quod ibi Bart. ff. de priuile. creditorũ. et qd not. idẽ Bart. et doc. in. l. cũ seruus. ff. de verbo. obli. et melius qd not. Cy. in aut. hoc ius porrectũ. col. fi. versi. sed pone qd creditor pbat etc. vbi etiã Bal. Salice. et alij. C. de sacrosan. eccle. Anto. de butri. i. c. j. de deposito. et qd ibi Jo. de imol. col. x. versi. qualiter autẽ pbet. versi. eo casu quo expediẽs est illum probari. Cũ igit prefatus do. Antonius postea anno predicto et die. xix. mensis Septẽbris eundẽ Arlatani associauerit in predictis gabellis cũ oneribus scz et honoribus exbursatio dictorũ sexcẽtorũ et nonaginta duorũ ducatorũ qui, vt puto si nõ fallor adualuati ad monetam tunc currentẽ valebant mille et quingentis florenis vel circa, cessit pro dimidia parte ad cõmodũ et vtilitatẽ eiusdem Arlatani qui dictarum gabellarum particeps extitit. Et cũ nõ solum in dicta prima solutione soluerit idem do. Antonius dictos mille et quingẽtos florenos, sed summã duorum milliũ et ducentorum florenorũ, et sic florenos quingẽtos vltra et preter dictos mille et quingẽtos florenos. Apparet quod ducenti et quinquaginta floreni qui sunt media pars quingẽtorũ cesserũt in commodum et vtilitatem eiusdem Arlatani, et de quibus non apparet ipsũ do. Antonium fuisse reimbursatum.

Ceterum nõ est dubiũ quin centum ducati ab vna parte, ac ducenti et quadraginta sex ducati et quatuor grossi de quorũ solutionibus apparet per duo publica instrumẽta parte dictarũ do. Marthone et Joãne i hac causa producta et inserta, primũ vcz fo. cv. et secundũ. fo. cxviij. soluti extiterint de pecunia cõi ipsorũ do. Antonij et Arlatani. Hoc enim apparet et satis exprimitur in dictis instrumentis. Nõ etiam reperio qd idem Arlatani multum institerit super solutionib' hmõi pretendendo se illas fecisse de sua pecunia, nisi quatenus aliquãdo ab initio visus est se fundasse super quibusdam pretẽsis literis testimonialibus sumptis et receptis Anno domini. M. cccclxxi. et die. x. mensis Julij parte ipsius nobilis Arlatani in hac causa productis et insertis. fo. lxxxvij. et per quas pretendebat idem Arlatani constare quod anno, mẽse et die predictis nobilis Ludouicus Perusij confessus extiterat se habuisse et recepisse [illegible] ni, et de pprijs ipsius pecunijs summam predictam sextentorum et nonaginta duorum ducatorum. † Sed iste pretense litere et confessio de qua in eis etiam si probaretur, vt tamen per eas non probatur vtpote que carent iuris solennitatibus requisitis, eidẽ nobili Arlatini in nullo suffragantur nec nocẽt prefatis do. Marthone et Joanne. Tum quia vt apparet per publica instrumenta in hac causa producta summa predicta diu ante soluta extiterat prefato Perusij. Tum et qr idem Perusij nõ simpliciter affirmat solutiones dicte summe esse factas de proprijs pecunijs eiusdẽ Arlatani, sed addidit granũ salis, scz prout idẽ Arlatani asserebat, cui tamen nõ est credendum, quinimo nec ipsi Perusij si hoc diceret, cũ solutiones sibi facte extiterint absente dicto Arlatani. Tũ et quia in dictis literis testimonialibus inter alia dicitur, inclusis quibuscunq solutionibus et quittãtijs etc. ad quas si attendat nihil apparebit fuisse numeratum aut solutum eidem Perusij per ipsum Arlatani tempore huius pretẽse generali quittantie cum ante datam illius esset facta integra solutio dicte summe.

Restat ergo solũ dubitatio de illis trecentis et quadraginta sex ducatis quos idẽ Perusij cõfessus est habuisse et recepisse ab ipsis do. Antonio et Arlatani per manus nobilis Petri bisquerij, an vcz illi soluti extiterint de pprijs pecunijs eiusdẽ Arlatani, aut de pecunijs cõibus inter ipsos do. Antoniũ et nobilẽ Arlatani, aut de pprijs ipsi' Bisquerij. Super quo videt dicẽdũ sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, quod ille potius cẽseri debeãt fuisse pecunie pprie ipsius do. Antonij quam cões inter ipsum, et dictum Arlatani aut pprie ipsius Arlatani, aut dicti Bisquerij. † Et maxime videt qd potius dici debeãt fuisse ipsius do. Antonij quam dicti Arlatani, pro eo qr vt apparet per instrumẽtũ parte dicti Arlatani in hac causa productum dictus Perusij creditor confessus fut summam predictã habuisse et recepisse, nõ quidẽ ab ipso Arlatani, sed a dicto domi. Antonio, et hoc factum est presente ipso Bisquerij, et ita videtur idẽ dominus Antonius pecuniam dedisse, nisi forte quis diceret quod immo illam dederit dictus Bisquerij per eius manus illam habuisse et recepisse cõfessus est prefatus Perusij. Sed istud nõ obstat, qr cum dictus Perusij cõfiteatur pecuniam habuisse nõ a dicto Bisquerij, sed per man' ipsius a dicto dño Antonio, videtur idem domin' Antonius pecuniã dedisse et Bisquerij, vt pote forte aptior ad numerãdã illã numerasse predicto Perusij sub psentia eiusdẽ do. Antonij. Et sic prebuisse nudũ ministeriũ per ea que habentur in. l. si pcuratori presentis. ff. de verbo. obliga. et qd not. Sali. in. l. omnibus. prope finem. C. de testi. vbi etiam dicit qd ita

potest loqui tex. in auth. de instru. caute. et fi. §. in his. ver. qd si etiam adnumeratorē. colla. vj. Si igitur idem dominus Antonius censeatur prout et censeri debet pecuniā dedisse, illa presumitur fuisse sua. l. cum proponas. et quod ibi Bart. et docto. C. pro so. facit pro hoc: quia si Bisquerij pecuniam huiusmodi dedisset vel de sua et de pecunia prefati Arlatani, ipse nō fuisset verisimiliter passus q dictus Perusij confiteretur illam habuisse et recepisse ab ipso domino Antonio, sed potius scribi fecisset q ille confitebatur illam habuisse a dicto Arlatani, vel saltē ab ipso Bisquerij illam numerante et soluente pro ipso Arlatani.

Nec refragatur dictis domi.

Marthone et Joāne depositio predicti Bisquerij, etiam si deponeret quod pecunia per eius manus recepta fuerit de propria pecunia eiusdem Arlatani. † Tum quia ipse est vnicus et singularis, et sic vox eius vox nullius. l. iurisiurandi. C. de testi. et. c. tam literis. eodem tit. Nisi forte quis opponat quod immo saltem valeret depositio huiusmodi si plena esset: quam tamen nō vidi, quo ad hoc vt in supplementū probationis plenioris deferri debeat iuramentum eidem Arlatani. Sed hoc non obstat. Tum quia vt iam dixi presumptio facit quod dictis do. Marthona et Joanna, et contra dictum Arlatani, scz q dicta pecunia fuerit dicti domini Antonij. dicta. l. cum proponas, ergo iuramentum non est eidem Arlatani deferendum, † quia vbi contra semiplenam probationem est presumptio in contrarium. Illa presumptio cōtraria elidit vim semiplene probationis et impedit deferri iuramentum suppletorium. l. j. cum glo. et quod ibi Barto. et docto. C. qui et aduer. quos. Barto. in. l. admonendi. col. mihi. ix. versi. quero vna probatio etc. vbi etiam Roma. colū. xxvij. in. xj. fal. et do. Jason may. charta. xl. col. j. ver. decimanona causa etc. Tum et quia cum prefatus Arlatani pretendat totam summam dictorum sexcētorum et nonaginta duorum ducatorum peruenisse ad dictum do. Antonium, et sic effectualiter quo ad eum se fuisse illius fideiussorez, ipse pretēdēs se soluisse creditori debet legitime probare solutionem per eūdem pretensam. c. peruenit. ibi, quatenus si ex confessione predictorū [illegible] legitime vobis rem ita se habere cōstiterit etc. de fideiusso. Non ergo ad hoc vt dictum iuramentum sibi deferret sufficit semiplena probatio, per id quod voluit glos. que reputat singularis in. l. cum de indebito. in principio. ff. de pbatio. † que dicit qd probatio per testes vel instrumenta dicitur legitima probatio, et nō probatio per iuramētum. Idem videtur voluisse glo. in. §. quadrupli. super verbo, duplicantur. insti. de actio. Etiā idē videtur voluisse glo. i. c. at si clerici. super verbo, legitima. de iudi. que dicit quod illa dicitur pbatio legitima que fit per legitimos testes et omni exceptione maiores, † Et ille testis dicitur omni exceptione maior qui adeo est ydoneus qd per exceptionem repelli nō potest, vt not. glo. in. §. item verborum. super verbo, idoneos. institu. de inutili stipula. † Probatio ergo facta per vnicum testē non dicitur legitima probatio, sed potius priuilegiata. qd etiam voluit Bal. in. c. j. §. j. als. in princip. de controuersia inuesti. Bal. in. c. j. §. sacramentum. col. j. de consuetu. recti feu. et in. c. si vassallus. titu. si de feu. fuerit cōtrouer. et in. c. j. §. si vassallus. ti. si de inuestitu. feu. iter do. et vassal. lis ori. Hoc etiā voluerūt Alb. et Flo. i. d. l. cum de indebito. et Flori. in. l. patronum. ff. de proba. et And. barba. pro hoc multa inducens in. c. sicut. col. xij. versi. not. ibi cum alie legitime probationes. de proba. et dominus Jason may. in repeti. dicte. l. admonendi. charta. xxviij. colum. iiij. versi. octauo principaliter non defertur istud iuramentum necessarium vbicūq; lex vel statutum requirit apertissimas probationes etc. ibi, idem si requiratur legitima. † Et cū ista fuerit opinio glo. et non vnius, sed plurium que habet docto. et quidem famosissimos non videtur ab ea in iudicando recedendum iuxta doctrinā Jaco. butri. in. l. vnica. C. qui pro sua iurisdi. iudi. dare dariue pos. quā sequitur Joā. de imol. in. c. cum contingat. charta. vj. de iureiu. Bald. in. l. heredi. C. depo. multas remissiones ponit dominus Feli. in. c. j. charta vltima. de constitu. Non est ergo eidē nobili Arlatani iuramentum deferendum.

Preterea vt iam tetigi aduer

tendum est quod pro prima solutione dictarum gabellarum et pro qua facienda fuerunt mutuo recepti dicti sexcenti et nonaginta duo ducati valoris, vt puto mille et quingentorum florenorum monete illius temporis, dictus dominus Antonius soluit summam duorum millium et ducentorum florenorū, et sic florenos septingētos de quorum medietate non apparet reimbursatus per dictum Arlatani postea et infra paucos dies in gabellis associatum cum honoribus et oneribus. Quo fit vt esto quod dicti trecenti et quadraginta sex ducati quos dictus Perusij confessus fuit habuisse a dicto Antonio per manus dicti Bisquerij probarētur fuisse soluti de proprijs pecunijs dicti nobilis Arlatani, non tamen deberent dicte do. Marthona et Joanna cōdemnari ad petita, postq̄ apparet dictum nobilem Arlatani teneri ad medietatem dictorum septingentorum florenorum. Et ita mihi videtur etc.

Cōsilium. CCLXXXIII.

De remissione annui redditus de bonis pupilli per tutorez facta.

Summarium.

1. Immobilium appellatione an veniant iura et actiones.
2. Annone ciuiles, redditus annui et pensiones veniunt appellatione bonorum immobilium, vel illis comparantur.
3. Conuentus incapax bonorum immobilium an possit tenere redditus annuos.
4. Prelatus remittens partem annue pensionis solennitate nō seruata an possit contrauenire.
5. Redditus annuus et perpetuus minori debitus an possit alienari maxime per donationem.
6. Mandatarius habens generale mandatum etiam cum libera an donare possit et quando.
7. Debitum liquidum remittere est dilapidare.
8. Veniens contra transactionem iuratam quid incurrat.

1 Etiam † si appellatione bonorum immobilium non veniret iura et actiones, cuius tamen cōtrarium voluit glo. in. l. fi. C. in qui. cau. in integ. resti. non est neces. et in. l. mouentium. ff. de verbo. signifi. arg. l. ait pretor. §. j. ff. de iur. delibe. † 2 Illud tamen certum est qd annone ciuiles, annui redditus et pēsiones veniūt appellatione bonorum immobilium vel illis comparātur. l. iubemus. la. ij. in prin. et quod ibi Bart. Paul. de cast. et alij. C. de sacro sanc. eccle. auth. de non alie. aut permutan. re. eccle. circa principiū. ibi, vult enim illa. colla. ij. et ita disputauit et tenuit Fede. de se. cōsilio. xij. exordiente, Fratres predicatores. † 3 Vbi voluit qd quēad modū fratres pdicatores sunt icapaces bonorum imobiliū: ita sunt incapaces annuorum reddituū. Dicit etiā Jo. de imol. in. c. potuit. charta. vij. ver. itē etiā videt. de loca. q si pter pēsionē partis rei q̄ tenet i emphitheosim, et sub dnio directo ecclie plat remiserit partē annue pēsionis nō seruata solēnitate que requirit in alienatione rei ecclesie. de qua in. c. sine exceptione. xij. q. ij. remissio hmōi nō preiudicabit successori. Et ideo poterit idē successor cōtrauenire. c. ij. de precarijs. et nō solū successor, quinimo etiā ipse prelatus remissor partis pēsionis per ea que legunt et not. in. c. si quis presbyterorum. de re. eccle. non alie. et impugnatur remissio huiusmodi pro eo quia perpetuus redditus ecclesie habetur loco immobiliū per iura superius allegata. Quo fit vt quedam pretensa quittātia cessio et remissio quas fecisse pretendit Vitali de valobriga nobilis et generosus vir Saucherius vincentij pretensus tutor et tutorio noie nobilis Frācesie burgūdionis de decē florenis, et dimidio annualibus et pēsionalibus quos ipe Vitalis iacob astruc, et Samuel Jacob iudei ville insule soluere debent annis singulis predicte Frācesie de iure nō valuerit nec valeat: qr cūvt predixi annuus redditus cōputetur iter bona immobilia, et bona immobilia minorum regulariter alienari nō possint. l. nō est. l. non solum. et multis alijs iuribus. C. de predi. mino. et. ff. de re. eo. in multis. ll. † 5 Ergo nec annuus et perpetuus redditus seu pēsio annua minori debita potest alienari, et maxime per donationem. d. l. nō solum. ibi, et multomagis donationes, quod tamen fecisse seu attentasse videtur dictus nobilis Saucherius. † 6 Preterea in mandato quantūcunq; generali etiā cū libera nō venit qd mādatarius donare possit nisi exprimatur. l. contra iuris ciuilis regulas. §. fi. et. l. seq. ff. de pac. l. filiusfami. in prin. ff. de dona. † 7 Sed remittere gratis debitum liquidū est donare, et cōsequenter dilapidare. l. si quis delegauerit. et quod ibi Barto. ff. de noua. et quod voluit idem Bar. in. l. fina. ff. de his que in frau. credi. Et pro impugnatione dictarū pretensarum remissionis, quittationis et cessionis, est bonus tex. in. l. pactū curatoris. et qd ibi per doc. C. de pac. † 8 Dictus igit Samuel qui sub pena quinquaginta librarum tenebatur infra quindecim dies a tempore celebrate et inite transactionis inter eum ex vna parte, et prefatum de Valobriga, suo et Belete eius matris nominibus ex alia, connumerandos facere quittum et immunem eundem Vitalem, erga prefatam nobilez Francesiā de septuagintaquinq; florenis monete

monete currentis ipsum Vitalem tangentibus de centum quinquaginta florenis in transactione huiusmodi latius mẽtionatis, et de omni interesse occasione dicte pensionis contingente seruare indemnẽ non satisfecit transactioni per dictas pretensas quittantiam, remissionem et cessionem: quia per eas cum ille sint nulle vt predixi, non est ipse Vitalis factus quittus ꝛ immunis, et ita idem Samuel ꝛ penam predictam ꝛ periurium incurrit. Et alias penas de quibus in. l. si quis maior. C. de transac. debebat enim et debet ad faciẽdum quittum ꝛ immunẽ dictũ Vitalẽ redimere predictã pẽsionẽ, si ex pacto de retrouendendo illã redimere poterat vel cum decreto iudicis surrogare aliquem eque ydoneũ facultatibus, ꝛ in aliĳs qui tantam pensionem vel eam partem pro qua iste Vitalis tenetur, vẽdat eidem nobili Francesie, ac se ꝛ bona sua illi in forma obliget, prout idem Vitalis et bona sua obligati existũt alˀs non video quomodo eum quittum facere possit ꝛ immunem. Et ita mihi videtur sub correctione ꝛc.

Consiliũ. CCLXXXIIII.

De legitima agnatorum successione.

Summarium.

1 Filius in pupillari etate decedens post aditam hereditatez an illam ad matrem transmittat.
2 Mulier binuba que filios ex primo matrimonio dum transuolat non habet an incurrat penam binubis indictam.
3 Illatio ex separatis an valida.
4 Conditio tacita nasciturorum liberorum an in donatione subintelligatur.
5 Conditio que tacite inest principali dispositioni an in dubio inesse iuramento intelligatur.
6 Donatio per natiuitatem liberorum semel reuocata, an per mortem illorum donatore viuente instauretur.

In isto casu mihi exhibito parte honorabilis viri Hũberti morelli. Cõtra ꝛ aduersus Thibaudum martini, vna cum libello exceptionibus et aliĳs scripturis in casu huiusmodi latius mentionatis et expressis ac dubĳs ex casu huiusmodi subtiliter ꝛ oportune elicitis. dico et respõdeo ad dubia huiusmodi prout infra. Pro quorum tamen breuiori ꝛ faciliori declaratione, premitto quod Bernardo garote qui vt audio vita functus est et ab humanis intestatus decessit, successit Dionysius garote eius et honeste mulieris Huguete vellexandre filius naturalis et legitimus. autẽ. de heredibus ab intestato. §. j. colla. ix. et transumptiue in autẽ. in successione. C. de suis ꝛ legiti. libe. et institu. de heredita. que ab intest. defe. circa principiũ. Premitto insuper vt cũ postea ab humanis in pupillari etate decesserit prefatus Dionysius superstite dicta Hugueta eius matre naturali et legitima, illa sibi successit. auten. de heredi. ab intesta. §. cõsequẽs. colla. ix. † Et ad quam fuisset transmissa hereditas dicti quõdam Bernardi, si idẽ Dionysius illi se nõ immiscuisset aut eã vel suo aut alterius ministerio non adiuisset scdm opinionez magis cõmunem de qua per Bar. in. l. ventre. ff. de acqui. heredi. in. l. ex militari. §. fi. ff. de testa. mili. ꝛ in. l. si infanti. C. de iu. delibe. quã sequitur Jo. de imol. in. d. l. vẽtre. col. xvĳ. ver. quarta regula. Alex. de imol. in. d. l. si infanti. col. vj. ver. in glo. in verbo, hereditates. ꝛ do. Jason may. colũ. viĳ. in verbo, hereditates. vbi multa inducũt. † Premitto insuper qd lz post mortẽ dictorũ Bernardi ꝛ Dionysĳ, ipsa Hugueta cõuolauerit ad scda vota, ꝛ mrĩmoniũ contraxerit cũ prefato Hũberto eius secũdo viro. Nõ ꝓpterea incurrit penã perditionis hereditatis seu hereditatũ dictorꝫ Bernardi ꝛ Dionysĳ. Pro quo allegatˀ se sufficiat qd voluit Bar. Bald. ꝛ doc. cõiter in autẽ. ex testamẽto. C. de secun. nup. Bar. cõsi. liĳ. exordiẽte, Si angelus Marie habebat vnũ filiũ noĩe Bar. ꝛc. col. iĳ. ver. vltimo circa p̃dicta quero, an dicte Sartie obstet trãsitus ad scda vota ꝛc. Ang. in autẽ. de nõ eligẽ. scdo nubẽ. col. iĳ. colla. j. Bal. cõsi. ccccxlj. exordiẽte, Ad euidentiã est premittẽdũ ꝙ vbi pupillus ꝛc. in quarta parte. Sali. in autẽ. vxore mortua. C. de secũ. nup. Mathe. de matha. ĩ suo tract. succes. ab ĩtest. in scdo mẽbro prĩcipali. col. iĳ. vel circa. ver. primo casu dico sic aut mater habebat vnũ solũ filiũ ꝛc. Pet. de ancha. ꝯsi. cclvĳ. exordiente, Premittã casus indubitatos ꝛc. Nico. de vbal. in suo tracta. de succes. ab intest. in scda parte principali. ꝛ Frã. de are. ꝯsi. clv. exordiẽte, Periculosum est ꝛc. col. viĳ. ver. primũ est qd illi qui dicunt ꝛc. ibi, et propterea preter istos duos casus ꝛc.

Etiam premitto ꝙ cũ postea vita functa est dicta Hugueta, ꝛ vt puto intestata eidẽ successerũt illi duo eius filĳ ex ea ꝛ dicto Hũberto ꝓcreati. dicto autẽ. de heredi. ab intest. §. j. ꝛ autẽ. in successione. superius allegata. ꝛ deinde eisdem filĳs successit ipe Hũbertus. dicto autẽ. de heredi. ab intest. §. cõsequẽs. ꝛ trãsumptiue in autẽ. defuncto. C. ad tertu. quibus premissis, dico et rñdeo ꝙ opposita ꝛ excepta parte Thibaudi martini in causa quã cõtra eũ mouit ꝛ ꝓsequitˀ dictus Hũbertus morelli eundẽ nõ releuãt nec nocẽt dicto Thibaudo martini. Et quidem nõ id qd parte ipsius opponitˀ de testamẽto dudũ facto per Alsiariã relictã Jacobi garote sororẽ dicti Martini ꝛ auiã paternam dicti quõdã Dionysĳ ꝛ substitutione in testamẽto hmõi facta, ꝛ per quã pretẽdit idẽ Thibaudus se fuisse substitutum dicto Dionysio, qꝛ cũ per substitutionẽ fideicõmissariã nõ succedatˀ heredi instituto ꝛ grauato, nec in bonis aliĳs a bonis grauãtis seu testatoris. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ꝛ pupil. Nõ potest ipse Thibaudus se tueri, quominus cõdẽnetur ad restitutionem bonorũ que quõdã extiterunt dicti Bernardi garote, et que cõfessus 3 est se tenere ꝛ possidere, † quia idẽ Thibaudus nõ opponit de eadem hereditate aut de pretẽso iure eiusdẽ hereditatis, sed de alia hereditate ꝛ alio pretẽso iure. Et sic nõ infertur. l. inter stipulãtez. §. sacram. versi. sed hec dissimilia. ff. de verbo. oblig. ꝛ vulgata. l. papinianus exuli. ff. de mino. et. l. maritus. C. de dona. inter virum ꝛ vxorẽ. Et per hec patet respõsio ad primũ quesitũ. Etiam nec eidẽ Thibaudo suffragatˀ aut nocet dicto Hũberto morelli, illa pretẽsa donatio quam eidẽ Thibaudo fecisse pretenditˀ dicta Hugueta, qꝛ cum post donationẽ hmõi nupserit ipsi Humberto morelli ꝛ liberos susceperit, fuit ipsa donatio per liberorꝫ procreationẽ reuocata. l. si vnꝙ̃. C. de reuocã. dona. Cui nõ obstat si forte opponatur ex aduerso ꝙ ipsa quõdã Hugueta iurauerit nõ cõtrauenire, 4 † qꝛ respõdeo ꝙ quemadmodum in donatione subintelligitˀ tacita cõditio, scz nisi liberi superueniant aut nascantur, vt not. Bar. in. l. titia. la. ĳ. §. imperator. colũ. j. ibi, [illegible] illa que fit ex. l. si vnꝙ̃ ꝛc. ꝛ col. ĳ. ver. quero vtrum. l. si vnꝙ̃ ꝛc. ff. de lega. [illegible] ꝛ Joan. de imol. in. c. fi. in multis locis. de dona. ita in iuramento subĩtelligitur in dubio inesse tacita ꝯditio nisi liberi superueniãt, 5 † qꝛ conditio que tacite inest principali dispositioni, intelligitˀ in dubio etiam inesse iuramento. l. fi. C. de non nume. pecu. ꝛ. c. fi. qui satisda. cogan. quod etiam voluit Bartol. in dicto. §. imperator. col. fina. versic. quero mulier donauit simpliciter et iurauit, Ubi etiam refert se ita consuluisse cũ Recupe. de sancto minia. ꝛ And. de pis. et idem voluit Jo. de imol. in. d. c. fi. col. vĳ. versi. quid iuris si in casu illius. l. donãs iurasset ꝛc. Et per hoc patet responsio ad secundum quesitum, ꝛ similiter ad tertium ꝛ quartum: quia vt predixi non est opus dispensatione, nec curo an facta fuerit donatio de omnibus bonis vel non, postꝙ̃ vt predixi illa fuit reuocata per 6 natiuitatẽ liberorum. † Nec obstat his que predixi id quod not. Bal. de recõualescentia donationis ĩ. l. j. C. de inoffi. dona. Paul. de ca. in. l. ĳ. C. de posthu. heredi. institu. Joã. de imol. in dicto. c. fi. col. vj. versi. querit etiam Barto. in dicto. §. imperator. ꝛ do. Jaĸ. may. in. autẽ. ex causa. colũ. penulti. C. de libe. prete. vel exhere. Qm̃ respondeo ꝙ isti omnes loquuntur eo casu quo liberi per quorum natiuitatem reuocata est donatio, decesserũt postea ab humanis superstite donatore aut donatrice.

Cõsilium. CCLXXXV.

De cancellatione instrumenti.

Summarium.

1 Renũtiatio spei future receptionis cum iuramẽto facta an valida.
2 Exceptio nõ numerate pecunie infra quot dies admittenda.

Tale et minus iuridice petũt aut petere conantˀ Samuel cohẽ iudeus, ꝛ magister Bẽdich cohen eius filius cancellari quandã notã, olim Anno vez dñi. M. cccc. xcvi. et die. xxiiĳ. mensis Octobris sumptã ꝛ receptã per venerabilem virũ magistrum Jacobũ bailhini de vallerĳs publicũ notarium, in qua leguntˀ et apparent obligati, ꝛ in forma submissi ipsi Samuel ꝛ magister Bendich, de dando soluẽdo ꝛ expediẽdo nobili Frãcesie burgun

dionis filie et heredi nobilis Astorgij burgūdionis seu eius tutoribus pro Mosse cohen florenos quinquaginta, et alijs de seruādo et custodiēdo indemnē eundē Mosse cohen, et de cancellari et aboleri faciendo notā vēditionis cuiusdam pensionis inibi latius mentionate, et expresse. Nō enī eū iuuat ille color per eos quis falso assumptus

1 scz quod mercantie inibi mētionate nō fuerint per eos recepte. † Tū quia immo fuerunt per eos recepte et habite ob quam causaz etiā cum iuramento renūtiauerunt spei future habitionis et receptionis, quod facere potuerunt. c. cuz contingat. de iureiuran. qđ etiā voluit Cy. in. l. si ex cautione. versi. tertio iuxta hoc quero. et qđ ibi Sali. C. de non nume. pecu. Bar. in. l. fi. C. eo. titu. Pro quo videri possunt multa relata per Ang. are. in. §. idem iuris. charta. x. col.

2 iiij. versi. quid si renuntiatur et iuratur. institu. de excep. † Tum et quia nō potuit nec potest hodie hec exceptio opponi cum diu est lapsa fuerint tempora. l. in contractibus. §. super ceteris. C. de nō nume. pecu. Que dixerim breuiter et succincte sub correctione et c.

Consiliū. CCLXXXVI.

De cōuentionibus et promissionibus personalibus que durante matrimonio debebantur illo soluto solutis, Et de pena binubis extantibus liberis primi thori indicta in donationibus et dispositionibus illorum.

Summarium.

1 Pactum an sit personale vel reale tam ex mente contrahentium quam verbis deprehenditur.
2 Persona adiecta verbis executiuis quo ad se conuentionem presumere facit personalem.
3 Dos a patre profecta ad patrem superstitem reuertitur.
4 Mens contrahentium non minus inspicienda quam verba.
5 Binubus an possit plus donare secūde vxori quam vni ex liberis primi matrimonij. nume. 6. [illegible] Et que pena, et cur binubis indicta. et nume. 8.
6 Prouiso testatoris cum prouisione legali miscetur.
7 Maritus binube non plus habere quam relictum liberis primi thori per supplementum legis si legitima nō fuerit relicta potest.
8 Cynus vir non contemnende autoritatis.
9 Expense facte pro filio ad habendum beneficium an computande in legitima.

Ponitur i facto quod dudum Anno domini vcz. M. cccc xciij. et die xxij. mēsis Nouembris fuit matrimoniū cōtractum per verba de futuro, per et inter venerabilem et egregiū virū dñm Petrum alesti legum doctorē ex vna parte, ac nobilem et egregiam mulierem dominā Catherinam de agotico filiā naturalem et legitimam nobilis Sancelini de agotico domini de saturancis ex alia. Cuius matrimonij contemplatione idem Sancelinus constituit et assignauit in dotem et pro dote Catherine eius filie totam hereditatē quam habebat Nemausi et in locis circunuicinis cū omnibus iuribus et actionibus dependentibus ex hereditate huiusmodi, que ad ipsum nobilez Sancelinum peruenit per mortem et decessum vita functe dñe Corade. Et hoc cum chargijs et retētionibus que cōsequenter in instrumēto matrimonij huiusmodi plenius describūtur: quas cū multe sint et prolixe et possint ibi videri, non hic refero. ¶ Successu vero tēporis Anno vcz domini. M. cccc xcvij. idem dominus Petrus fecit et condidit eius vltimū et nuncupatiuum testamentum: in quo inter cetera heredem vniuersalem instituit et nominauit nobilem Petrum alesti filium suum naturalem et legitimum ex prima eius vxore susceptum: venerabili vero et religioso viro fratri Joanni alesti suo filio naturali et legitimo ex prima vxore etiam suscepto vltra sumptus et expensas per ipsum factos, dum eum posuit canonicum in cathedrali ecclesia Nemausensi legauit et iure institutionis reliquit centum scuta auri ad coronam semel tātū, que ei solui voluit infra decem annos, et nobili Catherine eius filie naturali et legitime vxori magistri Philiberti de barmo legauit vltra dotem sibi cōstitutaz viginti libras turoneñ. semel tātum. Qui do. Petrus testator legauit et reliquit prefate do. Catherine eius vxori omnia et quecūque iocalia sua aurea necnō annullos aureos ipsius testatoris pariter et vestes suas ipsius vxoris, ac omnes et quascunque expēsas per eum factas pro prosequutione et recuperatione bonorum suorum tam contra dominū de Saboiaco quam magistrum Uitalem genesij et alios. Necnō certam partem domus mercati noui, latius in testamento eiusdē do. testatoris designatā. Et permanens in voluntate huiusmodi vita functus est, et ab humanis decessit. Superstitibus dictis eius filio et filiabus ex dicta prima vxore, et prefata domina Catherina eius secunda vxore.

¶ Quesitum est de sequentibus.

¶ Et primo an prefatus nobilis Sācelinus petere possit cū effectu a dicto Petro herede ea que idem quondam dominus Petrus facere et prestare conuenit tempore contracti matrimonij, de quo supra, et de quibus in instrumento illius.

¶ Secundo cum nobilis Bertrādus de agautico ipsius nobilis Sancelini filius naturalis et legitimus deliberauerit de et cū dicti eius patris beneplacito transire ad militiam sancti Joannis Hierosolymitani, tenetur prefatus Petrus heres eidem Bertrādo prouidere de pecunijs sui passagij et alijs necessarijs pro assecutione predicte militie.

¶ Tertio an prefata domina Catherina dicti do. testatoris relicta possit cum effectu petere tam ea de quibus per eam lucrandis si idem dominus Petrus primo ab humanis sine liberis predicti matrimonij decederet conuentum extitit in predicto tractatu, quam legata postea sibi facta et supra mentionata.

In iso casu predicto et dubijs ex eo elicitis. Dico et respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primū et scōm pro quorum solutione premitto quod vt apparet ex tenore instrumēti dicti matrimonij et cōstitutionis dotis dictus nobilis Sancelinus cōstituit dotē cū oneribus et retētionibus de quibus ibi: inter quas, et de quibus sunt ea de quibus queritur in dictis primo et scōo quesitis, et dictus do. Alesti cōtēplatione matrimonij et dotis sibi cōstitute que vt audio pinguis erat videtur pmisisse se soluturū aut facturū ea de quibus ibi. Quo fit vt videātur cōuētiones et promissiones cōcernentes dictos nobiles Sancelinū et filiū fuisse personales, maxime ex persona ipsius do. Alesti et hoc tā ex causa predicta quam etiā ex eo qđ scribitur i capitulo. Jtē sera tenu ledict Alesti prēdre la charge et c. vbi attēdo ad illa verba, sus luy cōme mary de ladicte damoyselle. et ibi, sera tenu le

1 dict Alesti ou nō que dessus de payer et c. † Deprehēditur enim tam ex verbis quam ex mēte cōtrahētiū, an pactū sit personale vel reale, vt not. Jo. and. in. c. veniēs. col. j. de transac. et idē voluit ibi Anto. de

2 butri. col. ij. et Bal. in. c. decetero. eodē ti. † Preterea persona dicti quōdā do. Alesti videtur vtplurimū fuisse adiecta verbo seu verbis executiuis. Ergo quo ad personā ipsius cēseri debēt cōuētiones et pmissiones pdicte fuisse personales nō reales, per id qđ not. Barto. in. l. nisi. in prin. ff. de pac. et Paul. de cast. in. l. qui in futurū. §. si ex altera. ff. eo. ti. Ex quibus infero respōsionē ad dicta quesita. Et dico quod dictus petrus heres cōueniri non possit cū effectu ad ea de quibus in eis. Et ad hoc multū me mouent illa verba, auecques tous tessoys les charges et retētions qui sensuyuēt, et illa verba, sus luy cōme mary de ladicte et c. per que videtur ipse voluisse teneri ad dicta cōuēta et pmissa durāte matrimonio et cōtēplatione dicte dotis,

3 † Unde cū soluto matrimonio p mortē ipsius dos nō trāsierit ad dictū Petrū heredē sed reuersa extiterit ad dictā nobilē Catherinā. l. dotis. C. solu. matri. et. l. in rebus. C. de iu. do. immo ad dictum Sancelinū superstitē. auth. de equalitate dotis. §. quia vero iā legē. et qđ ibi glo. super verbo, ptāte. colla. vij. et transumptiue in auth. sed quāuis. C. de rei vxo. actio. nō cēsetur idē Petrus teneri ad onera et

4 retētiones predictas. † Et hec videtur ex verbis predicti instrumenti fuisse mens dictorum cōtrahētiū quam potius vel saltē nō minus attēdi debet quam verba. l. in cōuētionibus. ff. de verb. signi. l. sed et celsus. §. si fundus. ff. de cōtrahē. emp. et vēdi. l. fi. C. que res pigno. oblig. pos. glo. in. l. blāditijs. C. de fideiusso. et in. l. si in vēditione. i glo. fi. ff. cōia predi. et Ange. cōsi. ij. col. iiij. versi. quinimo. et vbi de voluntate.

5 † Uenio ad tertiuz quesitum super quo dico qđ illud insurgit ex eo quod habetur in. l. hac edictali. circa principium. C. de secūdis nuptijs. et in auth. de nuptijs. §. optime. le. ij. colla. iiij. vbi probatur quod vir binubus nō potest plus relinquere vel donare eius secunde vxori hoc est nouerce liberorum primi matrimonij quam vni ex liberis huiusmodi, illi videlicet cui minus. Cū igitur dictus quondaz do. Petrus esset binubus et haberet liberos, non videtur potuisse plus relinquere aut donare dicte domine Catherine eius secūde vxori plusquam reliquerit aut donauerit vni ex dictis eius liberis primi matrimonij. Et quia ipse solum videtur legasse efficaciter dicto fratri Joanni eius filio naturali et legitimo centuz scuta auri, videtur quod dicta do. Catherina nō possit sibi donatis aut relictis nisi vsque ad valorē cētuz scutorum per dicta iura. Sed his nō obstātibus dico et respōdeo quod

esto quod

esto q̄ dict⁹ quōdā do. Petr⁹ nō reliquisset iure instōnis p̄fato frī Joāni, nisi dicta centū scuta, si tamē legitima sibi debita in bonis p̄dicti testatoris et in qua grauari nō potuit. l. oīmodo. et. l. qm̄ in prioribus. C. de inoffi. testa. plus ascen. seu valeat q̄ dicta centum scuta: ipsa do. Catherina pōt et debet habere de sibi donatis aut legatis vsq̄ ad valorē hm̄ōi legitime: cuius dicti illā assigno rōnē, q̄ illa cētum scuta iure institutionis relicta dicto fratri Joāni trahuntur ⁊ trahi debēt ad legitimā sibi debitam in et de bonis dicti quondā do. testatoris, ita vt videat̄ in ipsa idē fratrer Joannes in dicta legitima institutus. dicta. l. oīmodo. et. l. qm̄ in priorib⁹. Indiciū em̄ ipsius testatoris in quo eidē fratri Joanni centum scuta auri iure institutiōis reliquit: supplet̄ a lege, et huius suppleměti idē testator extitit fundamentū, p̄ eo quia disposuit p̄ modū institutionis. 6 † miscetur enim vt dicit Bal. in dicta. l. hac edictali. §. et primo quero ⁊c. p̄uisio testatoris cū p̄uisione legali. Quo fit vt q̄ p̄uisio legalis venit ad fundandū ⁊ cōfirmandū iudicium prefati testatoris, vt nō expugnetur ei⁹ testamentū per querelā: perinde videat̄ acsi idem testator reliquisset p̄fato fratri Joanni totā eius legitimā, ita q̄ vsq̄ ad cōcurrentē q̄titatem legitime videtur ipse testator potuisse vel donare vel relinquere dicte do. Catherine ei⁹ secūde vxori. Et p̄ hac parte refert Bal. in dicta. l. hac edictali. se in facti cōtingentia consuluisse ⁊ fuisse motum exemplo, de quo ibi. Pro hac parte se consuluisse etiā refert Bal. consilio. clū. exordiente, Scđe vxori, titulo largitatis ⁊c. et p̄ hac determinatione Bal. 7 facit id qđ ipse not. in. l. j. ver. quarto quero. C. de inoffi. doti. † vbi dicit q̄ si mater binuba reliquerit filijs primi matrimonij decē solidos iure institutionis, et secundū maritū heredem vniuersalem instituerit, ipse secūdus maritus tantū habere debet q̄tum est in relicto factū filie, suppleto per legē, non aūt q̄tum est in scriptura relicti, et sic sentit ibi Bal. q̄ quia vbi decē solidi filie relicti non sufficerent ad legitimā, illa suppletur p̄. l. debeat ipsi secundo viro tantū remanere de hereditate vxoris binube q̄tū valet legitima filie. Pro quo dicit Bal. videri casum in. l. qm̄ preterite. ver. danda vel relinquenda. C. de secun. nup. vbi p̄pter hec verba dāda vel relinquenda, nō respicitur solum id quod relictum est, sed qđ erat relinquendū, et sic necessario loquitur lex illa de debito bonorum subsidio. Et hanc partē dicit Bal. vbi supra, esse verā: q̄uis forte adijciat se dubitare per rationes de quibus ibi. Etiā p̄ hac sentētia Bal. videt̄ facere quod voluit Rapha. fulgo. relatus p̄ Pau. de cast. in dicta. l. omnimodo. col. iij. ver. vltimo queritur ⁊c. refert em̄ Rapha. dixisse posse dici, q̄ p̄ supplemento legitime cōpetit actio ex testamento, quia ipso iure inest suppletio, vt habeat̄ perinde acsi integra legitima fuisset relicta, quasi plus dictū ⁊ minus scriptum videatur. l. scimus. in principio. C. de inofficio. testa. Et q̄uis idem Pau. dicat hoc non p̄cedere si testator expresse dixerit q̄ debeat filius stare contentus dicto relicto, quia tunc apparet q̄ noluit plus relinquere, ipse tamen nō impugnat nec cōtradicit eo casu quo nō fuisset facta p̄hitio huiusmodi, prout nec fuit in casu de quo querit̄. Preterea etiam p̄ sententia Bal. vt videlicet dicta dn̄a Catherina tantū habere debeat de bonis sibi donatis vel relictis q̄tū ascendit legitima dicti fratris Joannis. Facit id qđ voluit Bar. in summario dicte. l. quoniā preterite. vbi summās dicit q̄ vltra debitū qđ cōiugi secūde relinquit̄ debet inter filios ⁊c. vbi attento q̄ Bar. non dicit qđ vltra donatū vel relictum liberis ⁊c. sed dicit q̄ vltra debitum, vbi subaudio ipsis liberis. Et hoc etiā videt̄ fuisse de mente Ange. in summario. dicti. §. optime. ibi, dū tamen filie relinquatur legitima. Et ad hoc eū allegat Alexan. de Jmol. in addi. ad Bal. in dicta. l. hac edictali. versi. amplius circa istam materiam speculantes ⁊c. Insuper p̄ hac sententia videtur facere. dicta. l. hac edictali. §. si uero. ibi, ita tamē vt quarta. et dictus. §. optime. ibi, quippe dudum ⁊c. Adijcio q̄ p̄ hac sententia etiam facit, quia certum est q̄ hec est pena binubi vel binube non posse plus relinquere vel donare nouerce vel vitrico liberoꝝ primi matrimonij q̄ vni ex liberis huiusmodi, illi videlicet cui minus. hoc em̄ dicit Azo in summa. C. titu. de secun. nupt. versic. punitur aūt parens. et Hostien. in summa. eo. titu. §. sic vidisti. in princi. et hec pena eisdem infligitur p̄pter non seruatam affectionē liberis prioris matrimonij, vel p̄pter iniuriā eis factā in eo q̄ plus reliquit eorum nouerce vel vitrico q̄ vni ex eis, illi videlicet cui min⁹. Et hinc est q̄ istud plus relictū aufertur nouerce ⁊ vitrico, et applicat̄ liberis primi matrimonij non alijs. l. hac edictali. et. §. optime. superius allegatis. quod si ita est, immo quia ita est maiori pena, vel saltem non minori affligi deberet ille binubus aut binuba qui nihil donat aut relinquit liberis primi matrimonij, sed totū relinquit aut donat eorum nouerce vel vitrico q̄ ille qui aliquid minus tamen legitima eisdē liberis relinquit aut donat, quia ille maiorem iniuriam eis infert, vel minorem affectionem habet ad eos. Et tamen eo casu liberi primi matrimonij eatenus reuocant et non vltra, vt ipsi et vitricus vel nouerca cōcurrant viriliter, hoc est equis portionibus in donato vel relicto, vt not. glo. in dicta. l. hac edictali. super verbo, diuidi. quam ibi sequūtur Cy. ver. tertio queritur ⁊c. Bal. in ver. modo statim occurrit ⁊c. Sali. in ver. secūdo videamus in questione glo. ⁊c. et Joan. fa. et nullus scribentiū eum damnat. Et per hanc rationem refert Bald. in dicto consilio clij. se al's ita consuluisse: ergo cum in casu de quo queritur non sic preterierit affectionem, ipse do. testator nec tantam intulerit liberis primi matrimonij iniuriā, debent ipsi ad reuocandū admitti, vt saltem vitrico vel nouerce tantum remaneat q̄tum ascendit legitima cuiuslibet ex liberis que ascendit ad minus q̄ pars virilis ascenderet si totum esset relictum aut donatum dicte domine 8 Catherine. † Quinimo isto casu, vt dicit Cy. vir profecto nō contemnende autoritatis in dicta. l. hac edictali. versic. quarto queritur. et Bal. in ver. statim queritur. et in dicto consilio. clij. q̄ liberi primi matrimonij admittuntur ad reuocandum vt fiant portiones equales de relictis inter eos et vitricum. Et q̄uis Sali. in dicta. l. hac edictali. versicu. quero septimo, sentiens fortasse aliquid de opinione Bal. de qua supra, cōtrarium senserit, scilicet q̄ vitricus vel nouerca solum habere debeat tantum q̄tum relictum est vni ex liberis, etiam si minus legitima. Videretur tamen sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, q̄ hic non sit recedēdum a sententia Bal. et consequenter q̄ dicta Catherina tantū habere debeat de sibi donatis aut relictis q̄tum ascēdit legitima prefati fratris Joannis aut dicte nobilis Catherine Aleste etiā filie dicti quondam do. testatoris.

9 † Et sequendo hanc opinionem videretur dicta domina Catherina posse ⁊ debere habere, nō solum q̄tum ascendit legitima alterius ex dictis liberis, sed etiā habere debet vltra eam q̄tum ascendunt sumptus ⁊ expense facti per dictum dn̄m testatorem tēpore quo idem frater Joannes fuit receptus in canonicum ecclesie Nemausensis, quia sumptus et expense huiusmodi non sunt eidem fratri Joanni imputandi in legitimam, vt voluit Ange. in. l. in quartam. colum. penulti. versi. deinde conclude tradendo regulam ⁊c. ibi, non ergo imputabitur episcopatus. ff. ad legem fal. vbi etiam idem vol[illegible] Jmol. charta antepenulti. colū. iiij. versi. Item in q̄tum Bart. hic concludit q̄ donatum filio ⁊c. Idem voluit Bart. in. l. j. §. nec castrense. colum. ij. ver. pro declaratione. ibi, dico ergo q̄ quedam est militia que nō potest vendi ⁊c. ff. de colla. bono. et Sali. in dicta. l. omnimodo. §. imputari. colum. j. versicu. ex predictis ergo habes q̄ expēse quas facit pater in curia romana ⁊c. Et tamen vt sentiūt docto. vbi supra, sunt quid donatū in castrense peculiū vel quasi, in quo statim valuit donatio. l. iiij. C. familie ercifcun. Cum ergo idem frater Joānes vltra expensas ⁊ sumptus huiusmodi sit habiturus legitimam, videtur q̄ ipsa dn̄a Catherina habere debeat de sibi donatis et relictis tantum q̄tū ascendunt legitima ac expense et sumptus huiusmodi, non obstante dicta. l. hac edictali. et. §. optime vero. Que tamen dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Cōsiliū. CCLXXXVII.

De conctractu pignoris et pacto legis commissorie.

Summarium.

1. Contractus pignoraticius seu simulatus in fraudem vsurarum quando contrahatur.
2. Jactare suum saltem vltra dimidiam velle an videatur aliquis.
3. Contractus ex qualitate pretij coniecturatur.
4. Glose magna est autoritas, que omnes antecellit.
5. Contractus pignoris an impediat debitorem posse pignus vendere.

Cum presupponatur in facto q̄ pars seu portio ac iurisditio et alia iura quam et que habebat nobilis et generosus vir Alziarius de bardonesia in loco sancti Crispini Ebreduneñ. dioceñs valuerint tribus mille florenis ⁊ vltra, tēpore pretense venditionis de eis facte nobilibus ⁊ venerabilib⁹ viris Joāni et dn̄o Jacobo ritherij canonico condn̄is eorūdem loci ⁊ territorij pretio

mille et quingentorum florenorum cū pacto de retrouendendo infra quindecim annos. Hoc inter cetera adiecto in pacto huiusmodi, ꝙ in casuz reacheti seu redemptiōis dictarū portionis et iuriū. Idez nobilis Alziarius teneretur et deberet soluere dimidiā partem laudimiorz et vendaruz debitarum ad causam illius pretense prime venditionis, insuper et scripturas et aliud interesse per prefatos emptores sustinendum.† Dicimus et respondemus sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis, ꝙ huiusmodi pretensa venditio non fuit vera sed simulata venditio et verum pignus seu verus contractus pignoratitius, et hoc ꝑ eo quia pretij vilitas et pactuz de retrouendendo presumi faciunt, ꝙ contractus sonans in venditionem sit nō quidem cōtractus venditionis, sed cōtractus pignoratitius vel simulatus in fraudem vsurarum, vt voluit glo. in. c. cōquestus. vbi etiam Joan. de ana. de vsu. glo. in. c. ad nostram. de emptio. et venditio. Archid. in. c. plerics. xiij. qōne. ij. Albe. in. l. emptione. C. plus vale. quod agi. vbi etiam dicit ita de facto obtinuisse coram magnis peritis, et affirmat quod ita not. Bernar. Inno. et Hostië. in. c. et iuri. per eum inibi allegatis. Idē voluit ipse Alberi. in suo repertorio iuris canonici. super verbo, vsura. Jo. de Jmol. et Anto. de butri. in. c. illo vos. de pigno. Panormi. in dicto. c. ad nostraz. qui etiam ita consuluit cōsilio. lxxvj. exordiente, Tria succincte videnda sunt. Ambro. de vina. in repetitio. dicti. c. ad nostram. vbi etiam affirmat ꝙ hoc voluerūt Joā. an. et Anto. de butri. post Innocen. in dicto. c. ad nostram. et. c. illo vos. de pigno. et subiungit ꝙ hec est opinio cōmunis. hanc sentētiam etiam secutus est Pau. de cast. in dicta. l. emptio. et consilio cclxxx. exordiente, Viso ꝓcessu et attestationibus et c. Pro hac parte cōsuluit Joan. de ana. consilio. lviij. exordiente, Visis instrumētis et alijs videndis. Etiam ꝑ dicta parte cōsuluit Rapha. fulgo. cōsilio. cxxxiiij. exordiente, In questione versa coram domino capitaneo Trigesti et c. Andre. sicu. vulgo Barba. consilio. lj. exordiente, Scripsit sapientie fons Salomō. in prima parte, vbi multa inducit. Etiam ꝑ ista parte consuluit Alexan. de Jmol. cōsilio xliij. exordiente, Circa presentis cōsilij materiam et c. in tertio volumine. vbi etiaz refert Bal. alicubi hoc sensisse. Et ꝑ dicta opinione [illegible] in. c. ad nostram. cui ſm Joan. an. in. c. illo vos. non bene respondetur per Jaco. de are. et Cyñ. in dicta. l. emptio. vbi etiam idem dicit Albe. quod et reuera verum est, prout patere potest intuenti dictum. c. ad nostram, et respōsionem ad illud datam per Jaco. de are. et Cyñ.† Etiam ꝑ hac opinione facit, quia non est verisimile ꝙ quis voluerit suuz iactare, signanter vltra dimidiam iusti pretij. l. cum de indebito. in principio. ff. de ꝓbatio. † Etiam ex qualitate pretij presumitur quis aut qualis sit cōtractus. l. per diuersas. C. manda. c. et si questiones. de symonia. not. glo. in. l. j. ff. de superficie. et Bartolus in. l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publica. facit. l. cum hi. §. modus. ff. de transact. et dicit Alexan. de Jmol. in dicto consilio. xliij. istam opinionem videri esse magis cōmunez. Et idem dicit Ambro de vina. in dicto c. ad nostram. Est ergo sequenda tam in cōsulendo ꝙ̄ iudicando. l. j. versicu. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. et. l. j. ff. de senato. de quo plene per cano. in. c. j. de constitut. vbi videri potest do. Feli. charta vlti. colū. ij. Preterea hec fuit opinio glos. in dicto c. conquestus. et in. c. ad nostram. que vt predixi, habet multos, et quidem non contēnende autoritatis, sed toto orbe famosissimos qui eam sequūtur, nō est ergo ab ea recedendū. per id quod voluit Jaco. butri. quem omnes vbics ad hoc ꝓpositum allegant in. l. j. C. qui ꝑ sua iurisdi. iudi. dare darive pos.† Et nimirum, quia glo. magna est autoritas, vt videri potest in his que not. Andre. sicu. in dicto consilio. lj. colū. iiij. ibi, et in dubio iudicandum est ꝑ opinione glo. et consilio. xlv. exordiente, Mandato et iussu dominorz sexdecim et c. colū. iij. ver. et ꝙ̄te autoritatis sit glo. in iudicādo et c. in secunda parte. et consilio. lx. exordiente, Illud afferaz in mediū ꝙ sapientissimus Salomon dicit et c. col. x. ver. et clarum est ꝙ autoritas glo. omnes antecellit, in eadē parte. In quibus locis multa et elegantia commemorat idem Andre. ad glos. cōmendationem. Preterea dicit Alexan. in dicto cōsilio. xliij. ꝙ ista opinio vt pote magis tuta ꝑ salute et exoneratione animarū, esset etiam in dubio amplectenda. c. iuuenis. de sponsa. Etiam ad coadiuuādū presumptionem de qua supra, facit quod prefati emptores voluerunt in casum retrouenditionis, ꝙ dictus nobilis Alziarius solueret dimidiam partem laudimiorz et vendarum, ac etiā omnes scripturas interesse et reparationes. Et ita nolebāt sentire aliquē sumptum, sed simpliciter et absolute lucrari fructus interim ꝑ eos percipiendos. quam cōiecturaz commemorauit Panor. in dicto consilio. lxxvj. colum. j.

Ex quibus inferimus dictū nobilem Alziarium non obstante dicta pretensa venditione, que vt diximus fuit pignus seu pignoraticius contract⁹ et ante reemptionez seu reuera pecunie mutuo date restitutionē potuisse vendere res predictas reuerendissimo in Christo patri et domino do. Ebredunensi archiepiscopo et sue ecclesie,† quia cōtractus pignoris nō impedit quominus debitor possit vendere pignus seu rem pignori traditam, et tradendo rei dñium transferre in emptorem, sine tamen preiudicio creditoris. Hoc enim presupponunt multe leges, vt videri potest in. l. distractis. in. l. debitorem. C. de pigno. in. l. debitor. C. de distrac. pigno. et in multis alijs iuribus.

Consiliū. CCLXXXVIII.

De iureiurando et iuramenti delatione.

Summarium.

1 Juramentum necessarium an ei deferendum qui veritatem nescit per veram scientiam que per sensum habetur, et an heredi deferendum.

2 Minor vigintiquincs annis an possit esse testis idoneus in causa criminali, et quando. nu. 9.

Juramentum in criminalibus an deferatur. nu. 6. Et quid in causis arduis. et nu. 7.

3 Probationes due semiplene etiam nō diuersi generis iuncte, an faciant plenam, et quid si sint apertissime. nu. 8.

4 Presumptiones euidentes et violente in criminalibus an sufficiant ad condemnationem.

5 Testibus in criminalibus dicti causam sufficientem nō assignantibus, an credendum. nu. 10.

7 Causa an dicatur ciuilis vbi agitur ad penam applicādam parti, et quid si fisco.

1 Illud† existimo esse certissimum ꝙ iuramentum necessarium seu ꝓbationis plenioris suppletoriū, non defertur ei qui nescit veritatem per veram scientiam, que per sensum habetur: ꝙ̄uis illam sciret per firmam credulitatem, prout iam extitit eleganter ꝓbatū: pro quo bene facit quod voluit Bal. in. l. in bone fidei. colū. vlti. C. de iureiuran. vbi dicit ꝙ iuramentum huiusmodi nō defertur heredi qui cōmuniter presumitur ignorare iura eius cui successit. l. qui in alterius. ff. de regu. iu. ad quod allegat Bal. text. in. l. generaliter. in princi. et quod ibi docto. C. eo. titu. Et hec sola ratio videtur sufficere ꝓbis viris Claudio bonis et Petro boneti denuntiatis ad impediendum ne dictum iuramentum deferatur Andree donzelli, si non per sensum corporeum, subaudio ad hoc aptum: et sic per sensum visus, sed per auditum, vt verba denūtiationis sonare videntur, scientiam habuerit de cōtentis in denuntiatione huiusmodi.† Etiam certuz est per als allegata, ꝙ minor vigintiquincs annis nō est testis idoneus in causa criminali. Insuper et ꝙ in ea nō defertur iuramentum necessarium, quia in criminalibus requirūtur probationes luce meridiana clariores. l. fi. C. de probat. nec ex presumptionibus seu indicijs debet quis criminaliter damnari. l. absentem. ff. de pe.† Preterea ꝙ̄uis due semiplene ꝓbationes etiam diuersi generis cōiungantur ad perficiendum plenam ꝓbationem, vt voluit glo. in. l. ij. in principio. super verbo, legitimis. et quod ibi Bal. ff. de excusa. tuto. Bart. in. l. admonendi. ver. ✱ ff. de iureiuran. quā opinionē etiam ibi sequitur Rapha. fulgo. colū. penulti. et Alexan. de Jmol. colū. antepenulti. et tam ibi ꝙ̄ alibi multi alij quos ibi, charta. xxxv. colum. ij. refert do. Jason may. Tamen in criminalibus ad perficiendum plenam ꝓbationem iungende nō sunt due ꝓbationes semiplene. dicta. l. fi. C. de ꝓba. et. l. qui sentētiam. C. de pe. qd̄ etiam voluerūt Dy. et Rayne. in dicta. l. ij. in princi. ff. de excusa. tuto. Bal. in. l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de eden. et in. l. iij. in princi. in. iij. colū. et Sali. in. l. ea quidē. col. antepenulti. C. de accusa.† Etiam ꝑ eo qd̄ predixi, scz ꝙ ꝓdictum iuramētum nō sit deferenduz in causa criminali: facit, quia licet ꝓsumptiones euidentes, vt quia forte violente in causis ciuilibus sufficiant ad cōdemnationez, tamē in criminalibus non sufficiunt, vt no. Inno. et Hostien. in. c. quia verisimile. de presumptio. Anto. de butri. in. c. quanto. et Panor. in. c. ij. eo. tit. Bal. in dicta. l. fi. col. vlt. Roma. in. l. j. §. siquis. ff. ad sylleia. Alexā. de Jmol. cōsi. xv. exordiente, Viso ꝓcessu inquisitionis et c. in primo volu.† Etiā facit, quia in causis ciuilibus credit testib⁹ etiā nō assignātibus cām dicti, si de ea nō fuerint interrogati. p. id qd̄ voluit glo. et doc. in. l. solam. C. de testi. Inno. et docto. in. c. cum causam

causam que inter archiepiscopū ⁊c. de testi. et tamen in causis criminalibus nō creditur testibus, qui nō assignant sufficientē cām dicti, etiam si nō fuerint de causa interrogati. ſm Sali. qui ita no. in dicta. l. fi. C. de pba. et sequitur Alexan. de Jmol. in dicto consi. xv. † Et ꝙ in causis criminalibus nō deferatur iuramētū necessarium: est cōmunis ⁊ vera opinio quam tenent glos. ⁊ doc. in. l. iij. in princi. ff. de iureiurā. Bar. in. l. maritus. ff. de questio. glo. in regula cum sint. de regu. iu. in. vj. glo. in. c. fi. et qð ibi doc. de iureiuran. ⁊ alij in alijs locis. Quod ꝓcedit nō solum eo casu quo in causa criminali imponenda est pena corporis afflictiua, sed etiam eo casu quo imponenda est pena pecuniaria. ſm Jo. de Jmol. in dicto. c. fi. et Alexan. de Jmol. in dicta. l. iij. in princi. in. vij. col. Et hoc per generalitatem dicte. l. fi. C. de pbat. que nō distinguit an sit pena corporalis aut pecuniaria, ergo nec nos distinguere debemus. l. de pretio. ff. de publi. facit. l. j. §. generaliter. ff. de legat. ꝑstan. Cui dicto nō obstat dicta. l. iij. in princi. in verbo, penali: quia illa loquit in iuramento deferendo a parte parti, et sic in iuramēto voluntario vel iudiciali, nō autem in necessario, hic autem sumus in iuramento necessario. Et saltem ꝓcedunt pdicta postq̄ dici nō potest dictū Andreā pbasse plus q̄ semiplene, quinimo nec semiplene, put al's et per alios scriptum est eleganter in hac causa, et infra aliquid dicetur vt sic nō obstat, qð voluit Roma. Sali. ⁊ Alexan. de Jmol. in dicta. l. admonēdi. et Alexan. in dicta. l. iij. in principi. in multis locis. Alexan. de Jmol. cōsilio. cclxiiij. incipiente, Viso ꝓcessu vtrinsq̄ cause ⁊c. Panor. in. c. mulieri. de iureiuran. et alij in alijs locis. quatenus volunt ꝙ in causis magnis vel arduis aut criminalibus deferatur iuramētum necessarium, quia illi loquūtur eo casu quo fuit plusq̄ semiplene ꝓbatū. Hic aūt vt iam dixi, nō est plus q̄ semiplene ꝓbatum, quinimo nec semiplene. Et quidē nō per duos testes primo ꝓductos, scʒ per Alexiū pellati ⁊ Martinum de bolodio, quia vt ex eorum depositionibus apparet illi tempore eorum depositionibus erant minores viginti annis, ⁊ sic nihil pbāt in causa criminali. Et q̄uis alij testes videant aliquid deponere ꝓ dicto Andrea, eorum tamen depositiones ideo nō refragantur nec obstāt dictis Claudio bonis ⁊ Petro boneti, quia nō deponunt se vidisse animalia de quibus in eorum ptensis depositionibus in area inibi mētionata die festi natiuitatis gloriosissime virginis Marie, aut quadam die martis ante festum hmōi, de quibus sermo habetur in dicta pretensa denuntiatione. Et ita nō pbant denūtiata. Pro quo vltra iam deducta allegasse sufficiat not. per Bar. in. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. et per do. Cardi. floren. in. c. qualiter ⁊ quando. le. ij. §. debet. de accusat. vbi etiā de hoc eleganter et ꝓ hac parte per Fran. de are. col. mihi. x. ver. circa primum dictum principale ⁊c. Et q̄uis Joan. de Jmol. in dicta. l. is qui reus. charta penulti. ver. extra glo. Est sciendum ꝙ tetigit hic Bart. an ille qui certam diem ⁊c. et aliqui moderni in dicto. §. debet, videantur aliter loqui in delicto irreiterabili q̄ Bart. hoc tamen nō nocet, qꝛ hic sumus in pretenso delicto reiterabili.

7 † Sed forte opponetur aduersus pdicta ꝙ hec causa nō sit criminalis, sed ciuilis: ꝓ eo qꝛ hic videtur agi vel ad interesse vel ad penam applicandam parti, quo casu causa est ciuilis, vt voluit glo. et Bart. in. l. ij. ff. de sepul. viol. Sed hoc nō obstat, tum quia vt apparet ex forma denuntiatiōis, hic etiam agitur ad penam applicandā fisco. Petijt enim dictus Andreas denuntiās defectu do. ꝓcuratoris fiscalis prefatos Bonis ⁊ Boneti, et eoꝝ quēlibet arrestari donec ⁊ quousq̄ super per eum denuntiatis respondissent ⁊ cauissent, ergo causa est criminalis. per id quod not. glo. et post eam Bart. in dicta. l. ij. Jnnocē. in dicto. c. qualiter ⁊ quando. le. ij. colū. mihi. iij. de accusat. Anto. de butri. et Fran. de are. extra de iudi. super rubrica. Tum ⁊ quia esto ꝙ ratione eius quod venit dicti Andree applicandū dici posset ciuilis, tamen quia in ea agitur de delicto, aut quasi delicto: non deberet deferri predictum iuramētum. per id quod voluit Anto. de butri. in. c. veniens. le. j. de testi. et post eum Jo. de ana. cōsil. lix. exordiente, Visa inquisitione ⁊c. versi. immo plus ⁊c. † qui volunt ꝙ licet in causa ciuili fama cum vno teste pbet, tamen secus est in causa criminali, quia in ea requiruntur ꝓbationes apertissime, vt dicit glo. que reputatur singularis in dicto. c. veniēs. super verbo, cum altero illorum. quod ſm eos ꝓcedit etiam si de crimine agatur ciuiliter: quod si ita est est, immo quia ita est non debet hic deferri predictum iuramentum. per id quod voluit glos. in. l. fi. super verbo, presumptioni. circa principium. ff. quod metus cau. ⁊ Joā. and. in. c. j. super verbo, apertissimis. de except. in. vj. in nouella. et Panormita. in. c. cum dilectus. colum. xv. versi. aduerte primo ⁊c. qui volunt ꝙ eo casu quo requirūtur ꝓbationes apertissime, nō deferẗ iuramentū in supplementū ꝓbationis plenioris. His igitur rōnibus et alijs plene allegatis per dominū primo scribentē quibus adhereo, concludo iuramentum non esse dicto Andree deferendum. Que dixerim sub benigna supportatione huius magnifici Dalphinalis parlamenti. † Nec opponat aliquis ꝙ licet minor vigintiquinq̄ annis regulariter in testem admitti nō debeat in causa criminali, hoc tamen videtur fallere quando occurrit casus in quo delictum probari nō potest per alios testes. per id quod voluit Gui. de suza. relatus per Joan. and. in addit. Specula. tit. de teste. §. j. colum. mihi. v. vel circa. versicu. Jtem excipitur ꝙ est impubes. et Alberi. in. l. in testimonium. ff. de testi. Quoniam respondeo ꝙ non obstat, quia vt voluit Anto. de butrio. in. c. tertio loco. de probat. Jllud quod dicitur debere credi testi al's minus sufficienti quando alia probatio deficit, est verum, et ꝓcedit quando ex natura illius facti ⁊ negotij, alij testes non possunt occurrere, vt verbi gratia: ad ꝓbandum ea que aguntur in capitulo canonicorum: nam ipsi canonici erant idonei testes. c. veniens. le. ij. §. fi. de testi. et ea que fiunt in domo possunt probari per eos qui habitant in domo. l. consensu. C. de repudijs. secus si alij testes ex natura facti vel negotij poterant occurrere, licet casualiter nō interfuerint. † Et ita etiam voluit Anto. de butri. consilio. xxiiij. exordiente, Questio hec dubia vulgaria habet. colum. fi. circa illā questionem an arbitrator possit esse testis. de his que coram eo seu per eum gesta fuerunt. Et idem etiam post eum voluit Alexander de Jmol. consilio. lxiiij. exordiente, Viso themate ⁊ dubijs ⁊c. col. iij. versi. restat ergo solum videre. Ubi post eū dicit ꝙ iura que dicūt posse recipi testes qui reperiuntur vbi alia probatio deficit intelliguntur ⁊ loquūtur in actibus in quibus habitu ⁊ actu attento cōmuni cursu testes alij non habentur. Sed vbi actus habitu et cōmuni cursu sic se habet ꝙ possunt alij testes haberi, licet forte non habeantur actu, tunc ad plenam fidem non sufficiunt testes non integri, al's sequeretur ꝙ semper testes etiam non integri sufficerent, quia ꝓducentes semper allegarent se alias probationes non habere. Cum igitur actus intrandi aut depascendi, signanter de die in area non sit sui natura, talis actus cui plures testes occurrere non possint, attento cōmuni cursu, dici non potest ꝙ dicti Alexius et Martinus minores viginti annis debuerint aut debeant admitti in hac causa.

Cōsiliū. CCLXXXIX.

De solutione per compensationem.

Summarium.

1 Soluere videtur qui compensat.
2 Compensationem impedire qui nititur recusare videtur.
3 Stilus curie antiquior per iudicem seruandus.
4 Compromissum in arbitratorem quid dicatur.
5 Compensatio de non liquido ad liquidū an admittenda, et fieri possit. nu. 7.
6 Compensatio quid sit.

TRia si non fallor allegantur parte nobilis et generosi viri Petri de rama domini de Preto, nomie quo in actis quibus nititur et pro posse satagit impedire admissionem quorūdam articulorum exordientium, Excipiendo cōtra quasdam tales quales ⁊c. parte honorabilis viri magistri Bertrādi arpilhe notarij, et Stephani regis eiꝰ fideiussoris in causa quā contra eundē Regis, mouit et ꝓsequitur oblatoꝝ ⁊ productorum. Sed nec hec tria nec eorum aliquod videntur sufficere ad impediendum admissionem huiusmodi. Et primo quidem non id quod opponitur de statuto patrie Dalphinalis, quo caueri pretēditur, ꝙ aduersus literas compulsorias in vim submissionis vel obligatiōis obtentas opponi non possit nisi septem exceptiones aut earum altera, scilicet excōmunicationis/ transactionis/ rei iudicate/ prescriptionis/ falsi instrumenti/ solutionis et pacti de non petendo. Cuius illam assigno rationem, quia cum de statuto huiusmodi non rejciatur, sed admittatur solutionis exceptio, † et qui compensat soluere dicatur. l. si constat. C. de compensat. l. si peculium. §. j. ff. de statu libe. l. si mulier. C. de condi. ob cau. ⁊ l. si fundus sub conditione. §. titio. ff. de legatis primo. Consequenter rejci non debet aut repelli, sed admitti cōpensationis exceptio, nō obstāte dicto ptēso statuto. † Ubi eñ idē magister Arpilhe cōpēsare vult et dictꝰ nobilis de Rama noie quo in actis cōpēsationē impedire

nititur, videtur ipse recusare et recusat ne sibi soluat.l.iulianus.ff. de condi.ı de mō.Pro quo bene facit qd voluit Bart.in.l.amplius nō peti.col.iij.ff.rem ra.habe.vbi dicit Bar.ꝙ iussus dare seu soluere implet cōditionem cōpensando.dicta.l.si peculiū.§.j.Et ita qui de cōpensatione opponit ı cōpensare vult, solutionem offert. Constat autem ꝙ qui non soluit si soluere paratus sit, et creditor recuset iudicium suscipere non cogitur, nec aliam molestiam pati debet.l.si reus paratus.ff.de pcura.ı debet officio iudicis absolui, licet tempore accepti iudicij debuerit condemnari.§.fi.institu.de perpetuis et tempora.actio.et quod voluit Bart.in.l.ita stipulatus.circa fi.ff.de verborum obligaf.et ꝙ non obstante statuto huiusmodi admitti debeat in hoc casu compēsationis exceptio.voluit alicubi Ange.cōsi.cxxviij.exordiente, Quidam noīe Nicola. Jaco.rebuf.in.l.nemo carcerem.in addi.C.de exacto.tribu.lib.x. et refert dñs Gui.pa.in tractatu per eum facto super statuto de literis cōpulsorijs.ꝙ ipse non obstante statuto huiusmodi semper vidit admitti exceptionem cōpensationis cōtra literas compulsorias, et hoc de stilo ı consuetudine curiarum Dalphinalis.Cōsuetudo autem est legitima interpres.l.si de interpretatione.ff.de legi.et minime sunt mutanda que interpretationē semp certā habuerunt.l.minime.ff.eodem titulo.† Etiam stilus curie antiquatus per iudicem seruandus est, vt not.Cyn.et alij in.l.ij.C.que sit long.consuetu.

3

Preterea etiam nec obstat

dicta oppositio, quatenus illa cōcernit summam trecentorum et vigintiquinqꝫ florenorum, quos arbitri arbitratores ıc.parte dictorum reuerendi dñi episcopi ı magistri Arpilhe.electi decreuerunt defalcandos, † quia cōpromissum in arbitratorez dicit quedam amicabilis transactio.fm glo.que ita not.in auten.vt iudices.§.quia vero.collat.ij.Bart.ı alij in auten.si vero cōtigerit.C. de iudi.et Bar.in.l.societatem.§.arbitrorum.ff.p so.Cum igitur dictum pretensum statutum nō reijciat, sed admittat exceptionē transactionis: videtur ꝙ ex capite cōpromissi ı lati laudi per arbitratores, possint [illegible] pretense cōpulsorie litere impugnari, non [illegible] pretenso statuto, quod saltem videtur procedere, p eo quia in instrumēto pretensi arrendamenti et super quo dictus nobilis de Rama fundare nititur eius pretensam intentionem. Apparet ı clare/ı expresse conuentum extitisse ꝙ dictus reuerendus dominus eidē magistro Arpilhe teneretur de oualijs de iure debitis, ad quod est multum attendendum, pter ea que no.doc. in.l.lecta.ff.si certum peta.et in.l.eum qui ita.§.qui ita.ff.de verb. obliga.Non enim apparet ex instrumento ꝙ idem magister Arpilhe dare pmiserit precise summam duorum millium florenorū, sed ita demum si nō cōtingerent oualie de iure debite.Cum igitur iste opponat de compromisso ı laudo seu arbitramēto lato super oualijs, et sic de trāsactione super oualijs habita, videtur ipse merito audiendus.

4

† Preterea etiā nec obstat id

5

de quo secundo opponitur, scilicet ꝙ cōpensatio non debeat admitti de nō liquido ad liquidum, et ꝙ ppterea cum de debito seu pretēso credito ipsius nobilis de Rama nomine quo in actis appareat p publicum instrumētum, nō debet idē magister Arpilhe opponens de cōpensatione admitti.Tum quia vt pdixi ptensum creditum dicti dñi epi, nō est liquidum.Et hoc pter pactū initū super oualijs, de quo partes voluerunt posse opponi.Tū et quia quo ad dictos trecentos ı vigintiquinqꝫ florenos dici non potest opponi cōpensationem, quia quo ad hoc non opponitur aduersus debitum petituz parte dicti de Rama de alio debito, qd cum illo petatur cōpensari, sed opponitur ꝙ ideo nō teneatur ad petita, quia cōtigerunt oualie.ad quos ex natura locationis et forma cōtractus haberi debet respectus.† Et ita nō sumus in terminis compensationis, que est debiti ı crediti inuicem cōtributio, id est debitoruz hincinde loco solutionis.l.j.ff.de cōpensa.no.Cy.Bal. et Sali.in.l.fi.C.eo.titu.et Ange.are.in.§.in bone fidei.ver.in eadem glo.in fi.ıc.institu.de actio.† Tum nō obstat etiam si quo ad dictam summam trecentorꝫ ı vigintiquinqꝫ florenorꝫ opponeret cōpensatio alterius debiti, et hoc p eo, quia cū de facienda defalcatione possit statim fieri fides ı fiet per publicū instrumētum cōpromissi ı laudi, admitti deberet cōpensatio: et nō solum ante sententiam, sed etiaz post sententiā que in rem transiuisset iudicatā. l.si cū militi.§.cū intra.ff.de cōpensa.Nec est verum ꝙ solius liquidi ad liquidum admittatur cōpensatio, quia immo etiam admittitur cōpensatio, nō liquidi ad liquidum, dūtamen istud nō liquidum possit liquidari infra modicū tempus, qd Bart.in.l.auferf. §.qui cōpensationez.ff.de iu.fis.dicit esse tempus duorꝫ mensium. Et idē voluit Dyn.in dicto.§.in bone fidei.ad fi.institu.de actio. Cy.vero ı docto.in dicta.l.fi.C.de cōpensa.dicunt ꝙ hoc sit arbitrio iudicis relinquendū.Sed in casu presenti nō solum pbabitur infra duos menses, sed lōge breuius de cōpromisso ı laudo seu arbitramento pdictis p publicū instrumētum, cōtra qd nihil opponi pōt, debet ergo admitti.Pro quo bene facit qd post Uber.de bobi.Jo.an.ı Anto.de butri.alibi voluit Alexan.de Jmol.in.l. nā ı postea.ff.de iureiur.vbi dicit ꝙ si tēpore opposite pemptorie exceptiōis q̄ nō est de numero exceptionū litis finite, quia pbatio per instrumētum ante litis ingressum nō cogitur reus litem cōtestari, quia apparet de calūnia actorum.Cuz igitur hic vel vt puto fiat, vel infra breuissimū tempus fiet fides de cōpromisso ı arbitramento pdictis vbi apparet fuisse ordinatum ı cognitū seu laudatum dictos trecētos ı vigintiquinqꝫ florenos esse defalcādos: nō apparet ratio quare idem magister Arpilhe audiri nō debeat.Ex predictis inferri pōt ꝙ etiam idez magister Arpilhe admitti debeat ad opponendū cōpensationem aliorꝫ de quibus opponit, cū se obtulerit vel offerat infra breue tempus pbaturum ea de quibus opponit.Insuper nec etiaz obstat id de quo tertio loco opponif, scꝫ ꝙ pfatus magister Arpilhe iurauerit soluere ıc.Tuz quia idē magister Arpilhe non renuntiauit casibus fortuitis vel oualijs, quinimo expresse pactus est ı cōuenit, ꝙ ad illas teneretur idē reuerendus dñs.Pro quo allegasse sufficiat id qd habetur in.l.fi.C. de nō numera.pecu.et in.l.fi.ff.qui satisda.cogan.et qd not.docto. cōmuniter in.l.sed et si quis.§.quesitum.ff.si quis cau.in.l.j.C.cōmoda.et in.c.j.de cōmoda.ı Bal.in.c.j.de cōtrouer.feu.apud pares termi.et Fran.de are.in.l.j.§.si quis ita.col.vj.ff.de verbo.obliga.et hec quo ad dictos trecētos et vigintiquinqꝫ florenos.Tū et quo ad alias summas dico predictā obiectionē nō obstare, vt no. Bart.Ange.ı Rapha.in dicta.l.amplius.vbi hoc pbauit p notabiles ı vrgentes rationes.Et idem voluit Jo.fa.in dicto.§.in bone fidei.et Panor.in.c.ad nr̄am.de iureiuran.et ibi respondet ad glo.positam in dicto.c.et qd ibi doc.scilicet ꝙ illa glo.solum pcedat in casu illius.c.videlicet quādo tempore traditi pignoris interuenit iuramētum debitoris iurantis ꝙ nō molestaret creditorem ante solutionē sortis, quia sic tacite videtur esse actum, ꝙ fructus rei pignorate nō cōpensarentur ante solutionem, qr al's nihil operaretur iuramētum.Et idem qd predicti docto.voluit Alex. de Jmol.cōsilio.xij.exordiente, Uiso themate antescripto.col.fi. in secundo volu.Nihil igitur opponitur ex aduerso ppter quod debuerint aut debeāt pdicti articuli reijci aut repelli.Et ita mihi videtur sub correctione ıc.

6

7

Consilium. CCXC.

De cessione debiti.

Summarium.

1 Cedens an possit post cessionem debitum exigere a debitore et quando, et si debitor cedenti fecerit quittantiam post cessionis notitiam, an noceat illi cui cessio facta est.

1 Cessio† quā duduz vidworks anno dñi.M.cccc.xcij.vel circa fecisse legitur venerabilis vir dominus Petrus de layssio egregio viro domino Martino de layssio iurium bacallario de cētum. et quinquaginta florenis, in quibus ı maiori debito eidem do.Petro cedēti tenebatur Guillielmus chare fuit facta titulo donatiōis inter viuos et ad cōmodum ı periculo eiusdē dñi Martini.Quo fit vt quedam pretensa cōfessio seu quittantia facta dicto dño cedenti per prefatum Guillielmum de florenis ducentis post cessionem seu donationem huiusmodi, et post illius habitaz notitiam per eūdem Guillielmum debitorē eidem do.Martino non nocuerit nec noceat.l.si partem.§.j.ff.quemadmodum seruitu.amittan.et.l.fi.a contrario sensu.ff.de transac.qd etiam voluit Joā.an.in addif.Specu.titu.de cessio.actio.§.j.ver.sed nunquid. in addi.exordiente, Guido de suza.mouens hoc dubium ıc.et in addi.Specu.titu.de defenso.§.j.in addi.exordiēte, Quero an cōfessio dñi ıc.ppe fi.quatenus se remittit ad no.per eum in dicto ver. sed nunquid ıc.Idē post Jaco.de are.in.l.j.ff.ad trebellia.voluit Bar.et Joan.de Jmol.in.l.j.§.heres.ff.ad trebellia.Bar.ı Alex. de Jmol.et docto.communiter in.l.si cum emptore.ff.de pactis. Ange.in.l.iij.C.de noua.et Pau.de cast.cōsilio.lxxxiij.exordiēte, Ad id de quo queritur.et Bal.in.l.j.col.fi.ver.nec obstat.infra de noua.C.quando puo.nō est necesse.Et nō solum nō preiudicabit eidem

eidem do. Martino dicta pretensa cōfessio de asserto soluto, sed nec etiam eidē preiudicasset vera solutio. dicta. l. fi. et quod ibi glo. ff. de transac. qđ etiaz voluit Cy. in dicta. l. iij. ver. secūdo quero zc. et in. l. nonē. col. fi. ver. vltimo potest queri zc. C. q̄ res pigno. obliga. pos. z idem voluit Jaco. de are. in. l. aliud. ff. de solu. put refert Albe. in dicta. l. iij. col. ij. et videtur fuisse de mente Bart. in dicto §. si heres. Hoc expresse voluit Ange. in dicta. l. iij. C. de noua. Et idem fuit de mēte Alexā. z do. Jaso. in dicta. l. si cū emptore. Quatenus ibi referūt z sequunt Ange. in dicta. l. iij. Quibus nō obstat ipsa. l. iij. quatenus videt requirere alterū trium, de quibus ibi. ad hoc vt post cessionē non possit cedens debituz a debitore exigere, aut sup eo transigere vel pacisci, scz aut q lis fuerit p cessionarium cū debitore contestata, vel q debito cesso aliquid receperit, aut q debitori denuntiauerit sibi factā cessionem: quasi nō sufficiat debitorē habuisse notitiā cessionis, nisi illa habita extiterit p denūtiationē cessionarij. Qm̄ respōdeo, q dicta. l. iij. loquitur eo casu quo facta est cessio ad cōmodū cedentis, put fuit de mēte Bart. in dicta. l. facta. §. si heres. Bar. z Alexā. de Jmol. et Jaso. in dicta. l. si cū emptore. sed cessio de qua hic facta est vt p̄dixi ad commodum dicti do. Martini cessionarij. vel ſm Bal. in dicta. l. j. col. fi. C. quādo pro. non est neces. illa. l. loquit in suo casu, scz quando cessio fit creditori cedētis, secus vero si fiat emptori vel donatario: et ratio differentie ſm euz est, quia ista cessio que fit creditori succedit loco pigno. et cū in iurib⁹ nō interueniat vera traditio, remanet quasi possessio illius iuris penes cedentē, vel verius ſm eum: cessio que fit creditori fit gratia vtriusq, sed si fiat emptori seu donatario fit gratia emptoris vel donatarij tantū, et ideo lex equiparat emptorem ei cui facta est restitutio ex trebelliano. dicta. l. fi. ff. de transac. Et sic apparet q dicta. l. iij. nō obstat. Preterea esto q ante dictaz pretēsam quittantiā vel confessionem de recepto, dictus Guillielmus notitiam nō habuisset de cessione seu donatione superi⁹ mētionata, quia tamē quittantia seu cōfessio hmōi videtur fuisse pactum gratuitum factū eidem Guillielmo, illud non preiudicauit prefato do. Martino, vt voluit Pau. de cast. in dicta. l. si cuz emptore. columna. iij.

Consilium. CCXCI.

De remedio canonis reintegranda. iij. q. j.

Summarium.

1 Actori in remedio canonis reintegranda. iij. questione p̄ma quid sufficiat.

Viso p̄cessu cause cepte et pendentis indecise p et inter probum virū Lancelinū colūboni actorē ex vna parte, z puidū virū magistrū Joannē colūboni reum ex alia. Dico z respōdeo sentētiā diffinitiuam sup reintegratione possessiōis molēdini, de quo in actis p dimidia illi⁹ parte et p indiuiso fuisse z esse ferendam p eodez Lancelino. † Cuius dicti illam assigno rationē, quia vt apparet ex propositis z deductis in libello parte eiusdē Lancelini in dicta causa oblato: ipse intentauit remedium seu conditionē ex canone reintegranda. iij. q. j. in quo remedio seu conditione sufficit actori pponere se al's possedisse, z q postea sine facto aut culpa ei⁹ a possessione ceciderit, et pbare q illa puenerit ad reuz, cōtra quē remedium seu cōditio hmōi intētatur, nec pro victoria obtinenda probare oportet q reus actorem spoliauerit.

Cōsilium. CCXCII.

De reintegranda possessione per remedium. c. reintegrāda. iij. q. j. Et de antiqua possessione.

Summarium.

1 Testibus etiam duobus non obiectatis, an credendum.
2 Conditio canonis reintegranda. iij. q. j. ad victoriam obtinendaz quid requirat, et an laicis detur. nu. 4.
3 Possessio quo antiquior eo iustior.
5 Constitutio canonis respiciens animam, etiam laicos ligare debet.
6 Ad presumptionē donationis quando non recurrendum.

Viso p̄cessu cause cepte et pendentis indecise p et inter probuz virum Lancelinum columboni actorem ex vna parte, et prouidum virum magistrum Joannē colūboni eius fratrē reum ex alia. Dico et respondeo sententiā diffinitiuam fuisse z esse p̄ferendam p eodem Lācelino in et sup reintegratione possessionis molēdini latius mētionati in libello parte eiusdem Lancelini colūboni in dicta causa oblato, et hoc p medietate et p indiuiso, q2 quemadmodū actore non p̄bante reus etiam si nihil p̄stiterit, venit ab impetitis absoluendus. l. qui accusare. C. de eden. et. l. fi. cum suis simili. C. de reivendi. Jta actore eius intentionē plene p̄bante venit reus condēnandus, nisi actoris intentionē eliserit. l. negantes. C. de actio. z obliga. et. c. sicut. cum suis simili. de pba. Dict⁹ vero Lācelinus plene p̄bauit ei⁹ intentionē, et primo quidē p̄bauit se al's possedisse p̄dictū molēdinum cū dicto magistro Joāne eius fratre. De hoc em̄ deponunt testes plurimi sup secundo/tertio/et quarto articulis dicti eius libelli, 1 † et qui in nullo reperiunt obiectati, quibus p̄pterea est credendū, etiam si non essent nisi duo. l. vbi numerus. ff. de testi. et nō solum deponunt testes huiusmodi de dicta possessione, sed etiaz plenissime deponunt q molendinū hmōi fuerit factum z cōstructū, et sic de nō esse ad esse p̄ductū per dictos magistrū Joannez colūboni z Lancelinum actorē, ac noīe cōmuni et cōibus sumptibus corūdem, put videri potest in his q̄ testes p̄dicti aut eorum maxima pars deposuerūt sup primo articulo libelli prementionati. Preterea etiam p̄bant tam per confessionem partis factam respondendo ad nonū articulum libelli premētionati, q̄ per depositiones testiū super eo examinatorum, q idem magister Joannes tenet z possidet p̄dictum molendinū insoliduz. 2 † Et sic q illa possessio predicti molendini que prius p illius medietate apud eundem Lancelinuz extiterat, peruenit ad dictum magistrū Joannem, qđ sufficit ad obtinendam victoriaz in remedio seu conditione ex canone reintegranda. iij. qō. j. nec est opus q idem Lancelinus p̄bet spoliū vel violentiam cōmissam per dictum magistrum Joannē circa pditionez [illegible], aut q al's ex causa iniusta a possessione hmōi ceciderit, quinimo dicto magistro Joanni incūbit probatio, q dictus Lancelinus ex iusta causa a possessione ceciderit, 3 † q2 possessio dicti Lancelini vtpote antiquior presumitur iustior. c. licet causam. de proba. quod etiaz voluit Jnno. in. c. post electionem. de conces. pben. Jnnocē. et alij in. c. sepe. de restitu. spoliat. Panormi. in. c. si diligenti. de prescri. et in. c. cum ad sedem. col. mihi. x. versi. sed circa istum vltimum et cōmunem intellectum. eo. titu. Alexan. de Jmol. consilio. vj. exordiente, Circa processum zc. in tertio volumine. et consilio. lij. exordiente, Viso et discusso processu zc. et Ange. aret. in. §. quadrupli. in illa questione quam mouet in versi. sed quid si sine vitio. an ego habeam aliquod remedium zc. ibi, sed reuerendissimus in xp̄o pater et do. do. Nicola. sicu. zc. institu. de actio.

4 † Nec opponat aut dicat dictus magister Joannes q remediuz seu conditio ex dicto canone reintegranda solum competat prelatis z viris ecclesiasticis, aut p possessione rerum ecclesiasticarū, non aūt laicis et pro recuperanda possessione bonor laicorum, put quidaz dicere voluerūt. Qm̄ respondeo q q̄uis super hoc fuerint opiniones, illa tamen est cōmunior que habet z sentit q conditio ex dicto canone reintegranda: datur etiam laicis p recuperanda possessione bonor nō ecclesiasticorum sed laicoruz a qua ceciderunt. Hanc em̄ tenuit Anto. de butri. in dicto. c. cum ad sedem. motus ea ratione, quia ille text. c. reintegranda, emanauit ad fi. corrigendi peccatum, ne videlicet quis locupletet cū iactura aliena, ergo etiā inter laicos seruari debet. argu. eius quod habetur in. c. fi. de prescrip. et in regula possessor malefidei. et quod ibi glo. de regu. in. in. vj. Preterea eadez ratio militat quo ad laicos z quo ad clericos, ergo zc. c. translato. de constitut. 5 † Et quia etiam ex quo respicit animam, debet ligare etiam laicos. iuxta no. per glo. communiter approbatam in dicta regula possessor. et quod not. doctores in. l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccles. Hanc opinionem sequitur Joan. de Jmol. in. l. rem que nobis. ff. de acquiren. posses. dicens. q hec opinio est magis communis, et seruatur in practica. Jllam etiam secuti sunt Roma. et Fran. de aret. in dicta. l. rem que nobis. vbi etiam Alexand. de Jmol. illam sequitur dicens, quod ita seruatur in practica, et seruari vidit. Etiam illam tenet Bartolus in dicta. l. rem que nobis. et in. l. si coloni. de agricolis et censi. libro vndecimo. vbi allegat Innocentium in dicto ca. cum ad sedem. et voluit allegare dictum capitu. sepe. vbi hoc etiam tenet Joan. and. et Anto. de butrio. Et pro hac parte consuluit Alexan. de Jmol. in dicto cōsilio

lj.in primo volu.et cōsilio.vj.in.iij.volu. Opinionē etiā sequitur Ange.are.in dicta q̄stione posita in ver.sed quid sine vitio.ibi.sed reuerēdissimū &c. Et quia vt dicūt Jo.de Jmol.& Alex.de Jmol. ista est cōmunis, non est ab illa in cōsulēdo vel iudicando recedendum.l.j.ver.crebrior apud veteres opinio &c.ff.de offi.questo.&.l.j. ff.de senato. De quo p Hosti.Jo.an.& oēs scribentes in.c.j.de constitu.vbi do.Feli.charta vlti.col.ij.ponit multas remissiones. Nō est in q̄ ab ea recedēdum cū illa seruetur in practica, vt dicūt Joā. de Jmol.& Alexā.vbi supra.quia minime sunt mutanda &c.l.minime.cum suis simili.ff.de legi.

Insuper nec suffragatur vel obstat quoddam ptensum instrumētum cōcessionis asserte licētie titulo adfendamēti, & noui acapiti seu ppetue emphitheosis faciēdi/edificandi/& construēdi vnum vel duo molēdina in riparia & littore Durantie, & sup aquam. Tū quia p ea de quibus in dicto instrumēto non apparet solū molēdinū seu molēdinorū de quibus in instrumēto fuisse adfendatum, aut in emphitheosim cōcessum eidē Joanni colūboni, sed solam licētiam edificandi, et ita dici nō pōt molēdinum postea p dictos actorē & reum cōstructum fuisse factum in solo dicti Joannis. Tū & quia nec etiam fuit affectatum aut in emphitheosim concessum predictum molēdinum, vtpote quod nondum in rerū natura existebat, sed vt dixi, data est facultas edificandi &c. et quod pbatur fuisse postea p ipsos fratres cōmuni eorū nomine & sumptibus cōibus edificatum & cōstructū, ac etiā multis annis tentū & possessum, et sic nō facit ad casum.l.qui iure familiaritatis.et qd ibi docto.ff.de acquir.pos.et qd habetur in.l.et habet.§.hospites.& qd ibi Bar.ff.de pca.& qd voluit Inno. in.c.cū ecclesia sutrina.de cau.pos.et Pau.de cast.cōsilio.cvi.exordiēte, Dicta donatio sine dubio &c. Qm̄ respondeo q isti omnes presupponūt & loquuntur eo casu quo cōstat & apparet rem fuisse alterius, vt verbi gratia: apparet q hec vinea fuit Sempronie matris mee, q̄uis enim probauerim q ego accesserim ad vineam, et illā forte cū matre vindemiauerim, nō tamē ex hoc videtur apparere q eā cum matre possederim, sed hic nō sumus in hoc casu. Nō em̄ hic apparet q dictum molēdinum fuerit dicti magistri Joānis [illegible] apparet cōtrarium, scz q fuerit cōmune: q per ambos cōmuni noīe & sumptibus cōibus edificatum & cōstructū. Jn casu em̄ dicte.l.qui iure ideo p̄sumimus filiū accessisse ad prediū matris ac illud tenuisse, & forte in eo fructus collegisse iure familiaritatis & nō suo ipsius pprio nomine vt effugiamus delictū. l.merito.ff.p so.nisi em̄ sic presumeremus inferretur hunc filiū deliquisse.† Sed cum in casu nostro fuerit molendinum per ambos ac cōmuni noīe & sumptibus cōmunibus cōstructū, non est opus recurrere ad hanc p̄sumptionē ne in dubio p̄sumamus hunc Lancelinū donasse & operam & expēsas factas in cōstructione molendini, ad quam p̄sumptionē nunq̄ est recurrendum, cū alia haberi potest.l.si cum aurum.ff.de solu.quod etiam voluit Ange.cōsilio &c.exordiente, Cum lis & questio &c.col.xj.versi.quandoq fit animo donandi &c.et Ange.are.in.§.fuerat.versi.quinto.hoc etiam tenet Bar.institu.de actio.

Postremo etiam non obstant quidam ptensi articuli exordiētes, Ut vobis &c. quia de inibi contentis nō apparet nec apparere pōt, vtpote de his q̄ in veritate nō subsistūt. Debet ergo vt p̄dixi, dictus magister Joānes a p̄dicta condēnari. Que oia dixerim &c.

Cōsilium. CCXCIII.

De edendo, et de reo p iudicē cogendo ad edēdum instrumēta & documēta ad fundandam actoris intētionem.

Summarium.

1 Reus an teneatur edere actori ad originaliter fundandum eius principalem intentionem.
2 Actor an possit a reo petere vt sibi edat instrumētum ad coadiuuandam replicationem eius.
3 Replicatio quid sit.
4 Argumētum a contrario sensu fortissimum.
5 Judex an possit cogere vnam ex partibus ad edendū instrumētū.

1 Etiam† si verum sit q reus non teneatur edere actori ad originaliter fundandum eius principalē intentionē.l.qui accusare.l.fi.C.de eden.&.l.nimis graue.C.de testi. Possunt nihilominus vniuersitas & hoīes loci de Aurello cogi p nobilem & egregium virū dnm iudicem Saltus & dicti loci de Aurello ad edendum nobili et generoso viro Falqueto.M.dño Montisbruni instrumētum ptense transactionis seu conuentionis, quod se habere sibilant & ptendūt de & super vniteno fructuū et pueutuum, quos pcipiunt ex terris & prediis p eos cultis & quas colunt in territorio de Ferrasseriis, quia cum p publicum instrumētum quod parte ipsius do. Montisbruni exhibetur, appareat homines de Aurello teneri/dare/soluere/& expedire ipsi do. Montisbruni/vnitenū puentuū/& fructuū p̄dictorum, et ipsi de Aurello ptendant se ad illud non teneri & habere remissionem eiusdem vniteni, potest ipse do. Montisbruni p iuuanda sua replicatione de qua opponere intēdit aduersus intētionem dictorum de Aurello 2 petere sibi edi p̄dictum instrumētum,† quia actor petere potest a reo vt sibi edat instrumentum ad coadiuuandā replicationē eiusdem actoris.l.fi.ſm primā lecturam.et qd ibi voluit Bart. Alexā. de Jmol.& docto.cōmuniter.C.de eden.l.penulti.§.fi.et quod ibi Ange. Alexan.de Jmol.et docto.ff.ad leg.fal.Bal.in.c.j.col.iij.& quod ibi p alios scribētes.de pba. Et nimirum si hoc fieri debeat, quia certum est q actor ad fundandā rei exceptionem cogitur reo edere instrumētum.dicta.l.fi.ergo ad fundandā replicationē cogendus est reus actori edere instrumētum ad fundandā suip̄sius 3 actoris replicationem.† Et hoc ppter eandem equitatē, q sicut reus cōtra actorem excipit et ei editur instrumentum, ita actor replicando dicitur excipere, quia replicatio non est aliud q̄ exceptio cōtra exceptionem.l.ij.§.replicationes.ff.de excep.no.Bart. in dicta.l.fi.C.de eden. Et q p fundāda replicatione actoris reus instrumētum edere teneatur, bene pbatur in dicta.l.fi.in fi.vbi dicit q actor non debet originem petitionis sumere ex instrumētis 4 rei,† ergo a cōtrario sensu potest ex illis sumere fundamentum replicationis, qui modus arguēdi est in iure fortissimus.l.j.§.huius rei.et qd ibi doct.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.de quo p cano. in.c.cū apostolica.de his q̄ fi.a prela.sine consen.ca.et p Bald.in.l. conuēticulam.C.de episco.& cleri.et vt dicit Bal.in dicto.c.j.colū. ij.ver.tertio oppono.de pbat.vbi apparet de intentione actoris equitas naturalis dictat q iudex qui incipit habere consciētiam informatam, nihil in discursū dimittat. Et hec est ratio ſm eum ppter quam potius cogitur reus edere instrumēta actori ad fundandā replicationē eiusdem actoris q̄ ad originaliter fundandā eius petitionem. Cū igitur p exhibitionē instrumēti superius mētionati appareat dicto dño iudici, q dictus do. Montisbruni pbauit eius originalē intētionē cōtra dictos de Aurello, equitas dictat q ipsi de Aurello cogantur edere instrumētum ad fundandā replicationem eiusdem dñi Montisbruni. Et p hoc respondet ad.l. qui accusare.et alia, in principio huius schedule p contrario allegata, q illa non obstant: quia illa procedunt & intelligi debent eo casu quo edi peterētur ad originaliter fundandū principalem intentionem actoris, quod hic non fit.

5 † Preterea supposito citra p̄iudicium veritatis, q dictus do. Montisbruni petere non posset cogi et compelli homines de Aurello ad sibi exhibēdū vel edendum eorū instrumēta vel instrumētum superius mentionatum: posset tamen dictus do. iudex ex suo officio eosdē de Aurello cogere & compellere ad edendum instrumētum huiusmodi, etiā ad originem petitionis dicti do. Montisbruni. per id quod ponunt dñi de Rota.deci.ccxiij.exordiēte, Licet pars actrix &c. post Specula.titu.de instru.edi.§.videndum restat.versi.et not.ex p̄missis. et Jnno.et clari⁹ Anto.de butri.in dicto.c.j.de pba.pro quo facit l.j.in verbo, ex causa.C.de eden.et quod no.Bal.in.l.dissolute.C. de condi.ex lege.dum allegat.l.illicitas.in principio.ff.de officio presi. Jdem voluit Alexan.de Jmol.in dicta.l.fi.col.v.C.de eden. et Andre.sicu.in dicto.c.j.colū.xxvj.versi.sed Jnnocē.querit, licet reus non teneretur &c.

Consiliū. CCXCIIII.

De societate inter fratres non contracta per communionem bonorum paternorum.

Summarium.

1 Societas qualiter coeatur.nu.3.
2 Fratres post mortem patris paternam hereditatem in communi retinentes an censeantur societatem contraxisse & quando.numero.4.6.
5 Coniecturis locus in quibus sit.

Uiso

VIso consultationis themate parte honorabilis viri Antonij granaterij loci de Ayonus mihi exhibito et quesito seu dubio ex themate huiusmodi elicito.† Dico et respondeo q licet societas possit & valeat contrahi non solum expresse sed etiã tacite scz p act⁹ sociales qui citra ius societatis fieri nõ cẽsent, et in hoc concordant omnes scribẽtes in .l. titium & meuium .§. altero .ff. de administra. tuto. in .l. si patruus .C. cõi. vtriusq; iudi. in .l. cum duobus .§. si fratres. al's est .l. papinianus .ff. p so. Bal. et quidam moder. in .l. j .C. qui testa. face. pos. Bart. in suo tracta. de duo. fratri. et Bal. in addi. ad tractatũ huiusmodi. Ange. consilio. cviij. exordiẽte, Vanutius & Antonius ei⁹ filius. Pe. de ancha. cõsilio. ccccij. exordiente, Materia de qua queritur non est noua &c. Alexan. de Jmol. cõsilio. xxxvij. Consideratis his que in pcessu &c. in quarto volu. et consilio. xlix. exordiente, Mature ponderatis his q̃ in themate &c. et Roma. in multis eius consilijs. et Pet. de vbal. in suo tracta. societatis. in secunda parte.† Hoc tamen certũ est et apud omnes cõmuniter expeditum q duo fratres vel plures nõ eoipso q post mortem patris retinent paternã hereditatem in cõmuni, vel illã tenent & possident p indiuiso, censendi sunt adinuicem societatem cõtraxisse. dicta .l. cũ duobus .§. si fratres. et .l. ex parte .§. si filius .ff. fami. ercíscun. quod etiam satis colligit ex his que not. Bart. & docto. in dicta .l. si patruus. Barto. et Bal. in dicta .l. cum duobus .§. si fratres. Pet. de vbal. in suo tracta. societat. in tertia parte. col. vj. ver. primus quando neuter fratrũ &c. Jo. pe. ferra. in sua practica. titu. for. libel. quo agitur p hereditate vel re singula. diuidẽ. glo. super verbo, cõiter. et p indiuiso. colũ. mihi. vij. versic. insuper queritur, pone q mortuo patre isti fratres &c. & alij in alijs locis.† Et q̃uis per actus sociales, vt verbi gratia: quando simul diu habitant & bona simul habent, et cõibus expẽ. sine computatione viuunt, & negotia sua pmiscue agunt, et lucra hincinde sibi cõmunicant, censent inter eos contracta societas. ar. l. j. in fi. cũ. l. se. ff. de his qui deie. vel effu. §. j. de benefi. fra. fm Nicola. de mata. quez refert & sequitur Bal. in dicta .l. j .C. qui testa. face. pos. Alex. de Jmol. in dicto consilio. xxxvij. Societas tamẽ non intelligitur cõtracta, nisi lucra mutuo et inuicem cõferantur. Et hoc satis voluisse videtur Jaco. de are. in apostilla. quem vt refert Bar. posuit in dicta .l. titium & meuiũ .§. altero. et que postea fuit aliquantulũ extensa p Richar. malũ. et Oldra. ipsius discipulos in qua dicunt insimul habitatio lucrox in vnum collatio, et eius q̃d alter suplucratur inuicẽ non reddita ratio facit presumi societatẽ.† Et q ad hoc q per simul habitantes censeri debeat tacite contracta societas, opus sit q sibijnuicem cõmunicent et conferant lucra, satis et aperte colligitur ex his q̃ no. Bart. in dicto .§. altero. Bal. & alij in dicta .l. si patruus. Albe. et Bald. in dicta .l. j .C. qui testa. face. pos. vbi etiã do. Jason may. et ita etiã presupponit Ange. in dicto consilio. cviij. Pet. de ancha. in dicto consilio. ccccij. et idem dicit Jo. de ana. cõsilio. lxv. exordiente, Viso puncto in quo premittitur q quidã Jacobus & Bartholomeus fratres habitabant inuicez &c. vbi dicit q habitare simul et paternã hereditatẽ simul p indiuiso retinere non sufficit ad faciendã societatem, nisi lucra ponãtur in cõmuni. et dicit q hoc voluit originaliter Jaco. de are. in .§. notula extensa aliqualiter per Oldra. et Richar. ei⁹ discipulos. Et idẽ voluit ibi Ludoui. bolo. in addi. dicit enĩ q ad hoc vt societas tacite cõtrahatur inter fratres vel alias psonas duo sunt potissime necessaria. Primo q vterq; cõicet lucra. Jtem q vterq; lucret vel negotiet. al's fm eũ non est dare q possit dici cõtracta societas per simplicẽ habitationem insimul factam. Pro quo allegat Bar. in dicto .§. altero. & dicit esse casum in dicta .l. cũ duobus .§. si fratres. Hoc etiam voluit Pe. de vbal. in suo tracta. socie. in tertia parte. colũ. ix. ver. mihi aũt videtur considerandũ &c. et plenius eadẽ col. ver. sed si vnus separatiz lucra ponebat, alter vero cõicabat &c. vbi aperte dicit q etiã si vnus ex fratribus insimul habitantibus conferat aut cõicet lucra, et alius frater ponat ad partez et separatim lucra q̃ facit, non intelligitur inter istos cõtracta societas, quia ad hoc vt cõtrahatur societas, oportet consensum vtriusq; partis interuenire. l. vt sit p socio actio. ff. p so. Sed hoc casu nedũ nõ interuenit cõsensus vtriusq; partis, quinimo magis apparet dissensus illius, vez qui separatim ponebat lucra. l. itaq; ff. p so. Et idẽ dicit Pe. de vbal. colũ. viij. versi. idem etiã videtur dicendũ &c. quando vnus ex fratribus simul habitantibus ponit lucra separatim & ad partem. Sed operam & diligentiã in cõmuni patrimonio, et alter frater omnia lucra ponit in cõmuni, quia separatim lucrox positio facta per vnum ex fratribus, q̃uis in communi patrimonio operã et diligentiam ponat ostendit nedũ animũ non cõtrahẽde societatis, sed etiam contracte dissoluẽde. dicta .l. itaq; .§. dissensu vnius dissoluitur. l. sed et si socius .§. si absenti. ff. p so. Nec obstat fm eum q licet separatim lucra poneret, tamen operaz & diligentiam cõmuni patrimonio adhibebat, ex quo videbatur ostendere animũ cõtrahende societatis,† quia respondet q in incertis non in certis locus est cõiecturis. l. cõtinuus .§. cum ita. ff. de verborum obligat. sed ex quo separatim ponebat lucra, est certum de animo dissoluendi societatẽ si fuisset antea contracta. dicta .l. itaq;. Et sic maior psumptio separationis que inducit ex illa lucri separatim positione tollit aliaz minorẽ, que induci poterat ex illa positione operarũ in cõmuni, quia ex quo p contrariaz cõiecturam apparet de animo dissoluende societatis ponẽdo lucra separatim, nõ presumũtur opere posite in cõmuni animo cõtrahende societatis, cũ vna psumptio tollat alteram. l. diuus. ff. de in integ. restitu. immo potius ratione partis quam p indiuiso habebat cũ altero fratre ponebat operam sup toto, vt plene prosequitur Pet. de vbal. vbi supra.† Cũ igitur pponatur in facto seu themate superius mẽtionato dictus Antonius lucra sua nõ cõicauerit Bartholomeo ei⁹ fratri agricultori, nec illa in cõmuni posuerit, sed ad partem et separatim, nõ videt inter eos fuisse cõtracta societas. Et sic in lucris suis aut bonis p eum suo nomine acquisitis partẽ habere non debet idem Bartholomeus. Et puto q etiam supposito q fructus percepti ex fundis seu predijs p dictum Antoniũ suo ipsius noie acquisitis fuissent positi & cõsumpti in cõmuni, nõ pptera dicta predia deberent dici esse communia, nec deberẽt cõicari fm Sali. qui hoc not. in dicta .l. si patruus. colũ. vlti. ver. ego aũt. vel pdicta non intelligo, vel irrationabilia mihi videntur iudicãda &c. quem refert et sequitur Alexan. de Jmol. consilio. xxiij. exordiente, Visis dubijs &c. ad fi. in primo volu.

Consiliũ. CCXCV.

De actione iniuriarum mulieri propter occisum virum non concessa.

Summarium.

1 Vxor pro iniuria viro illata an possit agere iniuriarum.
2 Actio iniuriarum non datur sine dolo.
3 Vidua an possit pro occiso viro agere actione legis aquilie vel de pauperie.

CHristi noĩe inuocato. Viso et ponderato cõsultationis themate mihi exhibito parte pudi viri Hugueti chaurani loci Podioleni. Dico et rñdeo breuiter & succincte q pretextu ad cãm occisionis Joãnis chaualli nõ videt honesta mulier. N. eius quondam vxor et nunc relicta posse experiri vel agere cõtra eundẽ Huguetũ.† Et quidez nõ actione iniuriarum etiam si verum esset occisionẽ eiusdẽ quondam Chaualli fuisse iniuriosam. §. patitur. ver. cõtra aũt. instituta de iniu. vbi pbatur q p iniuria facta viro vxor iniuriarum agere non potest: defendi enĩ vxores a viris nõ viros ab vxoribus equum est.† Tum et quia actio iniuriarum non datur sine dolo, vt not. glo. in .l. magna. ff. de verborũ signi. Bar. in repeti. l. quod nerua. colũ. x. ver. Jtem quero vtrum lata culpa &c. ff. de depo. Bar. in .l. j .§. nõ aũt. ff. si quis testa. liber. esse iussus fuerit. Cy. in .l. si non cõuicij .C. de iniu. et Alexan. de Jmol. in .l. iuste. fo. iiij. col. iij. ver. vnde q̃uis iste fuerit in lata culpa. ff. de acqui. pos. pro quo est bonus tex. in .l. iij. ff. de iniu.† Nõ etiam potest ipsa quondam vxor agere vel experiri actione .l. aquilie vel de pauperie, quia licet quondã pater filij occisi possit agere & experiri contra occisorem p operis quibus cariturus est ad causam occisionis filij. Et idẽ possit facere filius patris occisi pro operis quibus cariturus est ad causam occisionis patris. per id quod not. Rofre. in suis libel. titu. de .l. aquilia. col. vj. ver. item querit dominus meus an pro libero homine. et versi. sed pone q̃d liber homo fuit incontinenti occisus. Specu. titu. de iniur. §. sequitur videre. ver. sed nunquid pro libero homine &c. & versi. quid si statim obijt. et Panor. in .c. j. de iniu. non tamen reperio q quondam vxor et nunc relicta p his agere possit: nisi supponeremus illam esse heredem mariti defuncti, quod non est hic.

Cõsilium. CCXCVI.

De restagnatione perennis aque in preiudiciũ proximi molendini publico alueo libere vtentis.

Summarium.

1 Publicum flumen quando dicatur.
2 Fluminum vsus an publicus.
3 Preoccupatio loci in publico flumine sine principis autoritate vel concessione an licita.
4 Restagnare ꝛ aquam in ꝓximi molendini preiudiciũ detinere an alicui licitum et quando, et quid si molendinum sit inferius.
5 Molendinũ habens an conqueri possit contra vicinum ratione minoris aque cursus ꝛ interesse ꝓtendere ꝓpter impedimentum.
6 Ut prosit sibi nõ vt alteri noceat an presumatur quis in dubio facere. et. s. nu. 4.
7 Proximo ne feceris quod tibi fieri non vis.
8 Prodesse plus equo qui sibi vult alteri iniuriam facere dicitur.
8 Turbatus in possessione molendini libera an possit propria autoritate impedimentum tollere.

Viso et ponderato cõsultationis themate parte nobilis ꝛ generosi viri Petri de vaesco dñi de comps. Et ꝑ parte oppidi seu castri loci Deifecit, et dubio ex themate hmõi oportune elicito. Dico ꝛ respondeo ad dubiũ seu quesitum hmõi ꝓut infra. Pro cuius faciliori solutione † ꝓmitto, ꝙ cum vt in casu supponitur illa duo flumina de quo ibi, scʒ Jabironis et Fani continue et semp dilabãtur et fluant, illa sunt flumina publica nõ priuata. l. j. §. Item fluminũ. ibi, perhenne est. et. §. publicũ flumen. ff. de flumini. et. l. nemo. ad fi. ff. de re. diui. de quo Alexan. de Jmol. consi. cxciiij. exordiente, Cõsideratis verbis instrumenti ꝛc. col. j. in scdo volu. et do. Prepo. titu. de cõtrouer. inuestitu. c. j. §. si quis de mãso. col. vj. ver. et scie[illegible] hmõi aquarum duo considerantur ca[illegible] adaptanda ad hunc casum, ea ꝗ not. ꝛ scribũtur per docto. de flumine priuato. in. l. si manifeste. C. de seruitu. et aqua. in. l. quominus. ff. de fluminibus. in. c. j. §. si quis de mãso. de controuer. inuestitu. per Bal. ff. de re. diui. in rubri. et in. l. item lapilli. et cõsilio. lxxvij. exordiente, Jn qõne ꝓdicta de molẽdino ꝛc. et Jo. pe. ferra. in sua practica. titu. for. libel. tigni immittẽdi. sup verbo, seruit⁹ aque ductus ipsi molẽdino ꝛc. ver. vlterius ad abundatiorem tractatuʒ molendinoꝝ ꝛc. Et ꝙ flumina hmõi sunt publica, saltẽ flumẽ Jabironis, fatetur nobilis vir Carolus sextoris aduersarius dictus nobilis de Vaesco in scdo articulo cuiusdam eius schedule exordientis, Cõparet coraʒ vobis dñis arbitris ꝛc. Premitto insuper ꝙ licet dicta flumina sint publica, non tamen sunt nauigabilia, nec flumen nauigabile faciũt, et hoc ꝓsuppono pro notorio. Quo fit vt potuerit dictus nobilis de Vaesco ex illis vel separatim vel simul iunctis aquã ꝓ eius molẽdino extrahere, vel in his molendinũ edificare vel habere etiam sine licẽtia principis, † quia flumina ꝛ ipsoꝝ vsus sunt publica. l. riparíarũ. ff. de re. diui. et. §. flumina. institu. eo. titu. quod etiã voluit Bar. in dicta. l. quominus. de flumi. Bald. ff. de re. diui. in rubri. colũ. vj. Joan. de Jmol. in dicto consilio. cxciiij. colũ. vj. et do. Prepo. in dicto. §. de mãso. col. vij. ver. quod aũt dictum est in flumine publico nõ posse edificari vel aquam duci ꝛc. † Ex quibus infero ꝙ preoccupatio loci in quo factum est molendinuʒ dicti nobilis de Vaesco ꝛ aque predictorum fluminum, etiam si non fuerit facta autoritate vel ex concessione principis fuit et est licita.

4 † Quibus premissis respondeo ad quesituʒ, et dico ꝙ cum detentio ꝛ restagnatio quas facere nititur dictus nobilis Carolus cedant in preiudiciũ dicti nobilis de Vaesco, ꝑ eo quia tempore detentionis ꝛ restagnationis dictũ eius molendinum molere non potest, quod al's cessantibus illis molere potest ꝛ molit. Non potest ideʒ Sextoris aquã Jabironis detinere vel restagnare aut inibi clusam seu exclusam ponere. per id quod not. Dñ. Oldra. Rayne. Alberi. in dicta. l. quominus. vbi etiam in repeti. illius. l. in. j. q. et. q. xiij. hoc voluit Bar. Jdem voluũt doct. cõmuniter in dicta. l. si manifeste. C. de seruitu. et aqua. et in. l. si quis ex argentarijs. §. si meuium. ff. de eden. Bal. in dicta l. item lapilli. ver. ex his colligitur talis distinctio. ibi, aut flumen est publicum in quo sit Bal. in dicto consilio. lxxvij. in ꝓma parte. et cõsilio. cix. exordiente, Et videtur ꝙ postꝙ aqua est in ꝓprio ꝛc. ver. sequitur aliud membrũ Bar. ꝛc. et consilio. cxlv. exordiẽte, Jn quadã diocesi ꝛc. ver. nec potest dici ꝛc. in eadẽ parte. Ferra. in sua practica in loco preallegato. Et hoc satis fuit de mẽte Specu. tit. de cau. posses. ꝛ ꝓprie. §. quia vero. col. viij. et hanc opinionẽ tenuerunt Roffre. in suis libellis. tit. ne quid in flumi. publi. circa fi. vbi etiam respondet ad leges allegatas per glo. in dicta. l. si manifeste. et Palle. in qõtionibus, scʒ. q. x. et. q. xj. vbi late disputat hanc qõtionem. et refert Albe. de rosa. in dicta. l. si manifeste. ꝙ ipse de facto obtinuit pro opinione Roffre. coram prudẽtibus viris.

Nec se potest idem nobilis Sextoris ex eo se tueri ꝙ aqua illa quã ꝑ tempore detinet vel restagnat postea abũdanter dilabatur ꝛ tendat ad molendinum dicti nobilis de Vaesco, quia respõdeo ꝙ istud nõ sufficit: ꝑ eo quia ratione detentionis seu restagnationis dictum eius molendinum interim non molit nec molere potest, et interim desiccatur flumẽ Jabironis, qõ fieri nõ debet. l. j. §. j. ff. ne quid in flumi. publi. Etiã nec eũ iuuat aut tuetur id qõ dicit se hoc facere bona fide, et vt sibi ꝓsit nõ vt alteri noceat. Quia respondeo ꝙ esto ꝙ istud procedere posset vbi dictum flumen Jabironis esset flumen priuatum, quia tamen publicũ est non ꝓcedit nec sibi licet auferre dicto nobili de Vaesco, qõ licite ꝑcipit et percipere cõsueuit ex publico. l. j. §. merito. ff. ne quid in lo. publi. Et ita sentiunt doc. cõiter in dicta. l. quominus. et in. l. si manifeste. et docto. superius relati in locis allegatis. Etiã nec facit ꝑ ipso nobili Sextoris posse facere de aqua sui alуei id qõ placeat. Quia respondeo ꝙ cũ deriuatio aque quam idẽ Sextoris facit ex predicto flumine iuncta dicta restagnatione seu detentione redundet in preiudiciũ prefati de Vaesco, vt predixi, cuius molendinũ molit ꝛ molere cõsueuit immediate ex aqua dicti fluminis, et aqua Fani simul iunctis, hoc eidẽ Sextoris facere non licet per ꝓdicta. Non eñ ꝑ eo faciunt not. per Bar. in dicta. l. quominus. q. xij. et per Bal. ꝗuis nihil decidat in. c. cum ecclesia. col. mihi. ij. versi. et scias ꝙ questio fuit de facto vtrũ aquam ꝛc. de cau. posses. ꝛ ꝓprie. Quia respondeo ꝙ isti loquuntur in casu diuerso, vt potest clare colligi ex eoꝝ dictis: loquũtur eñ de eo qui aquã licite ꝑ formulam vel incile aquã extrahit ex flumine publico illã diuertens forte ad suum molendinũ, et qui cõtra veterem morem ꝓm quẽ solebat dilabi ad molendina alterius, que forte ex ea molere cõsueuerant, et vult eam cõsumere forte in pratoꝝ irrigatione vel al's, quo casu ꝗrunt Bar. et Bal. et alij, an hoc sibi facere liceat in preiudicium habẽtis molendinũ inferius, quo casu vident' iura magis facere ꝑ habente molendinũ superius, et aquaʒ extrahẽte a flumine publico ꝙ ꝑ habẽte molendinũ inferius, qꝛ aqua p inde sunt incilis seu formule et prediũ dñi molendini superius efficitur huius dñi, quia aqua efficitur illius cuius est locus per quẽ fluit et dilabitur, vt voluit Bal. in dicto. c. j. §. si quis de manso. et Alexã. multum egregie in dicto consilio. cxciiij. col. ij. Propter quod non mirũ si pactum/consuetudo/vel ꝓscriptio obstẽt, possit iste disponere de aqua, dũ tamen principaliter non faciat ad emolationem dñi molendini inferioris, vel vt sibi noceat, sed in casu nostro non est hoc. Non eñ in eo cõsueuit molendinũ dicti nobilis de Vaesco molere ex aqua defluente ex molendino huius nobilis Sextoris, et que ꝑ eum aut predecessores suos deriuata extiterit ex flumine publico et ducta ꝑ incile vel formulã ad predium ꝛ molendinũ dicti nobilis Sextoris, sed cõsueuit molere ex aqua ꝑ flumen publicum vel flumina cõtinue dilabente ad ipsum molendinuʒ, et sic ex aqua que nunꝙ fuit dicti Caroli aut suoꝝ predecessoꝝ, et quã per superius dicta nõ debet deriuare aut remouere a publico flumine.

5 † Forte vero opponet dictus nobilis Sextoris, ꝙ cũ prefatus nobilis de Vaesco non sit passurus dãnũ, qõ dici solet patrimonij diminutio, sed dũtaxat sit facturus vel habiturus min⁹ lucrũ. Nõ debeat nec possit ipse de Vaesco ingredire ipsum Sextoris quomin⁹ detineat ꝛ restagnet aquã dicti fluminis ꝓm Bar. in. l. si de eo. ff. de acq. vel amit. pos. ꝛ in. l. q autẽ. in prin. ff. q in frau. credi. et qõ not. Bar. in. d. l. quominus. q. xj. sed hoc nõ obstat. Quia respondeo ꝙ licet attẽdi aut cõsiderari nõ debeat ꝙ ꝓpter dictam restagnationẽ seu detẽtionẽ sint pauciores homines accessuri ad molendinũ prefati de Vaesco, debet tamen attendi cõmodũ naturale, id est commodũ aque que est cõmunis vel publica, quo cariturus est ꝓpter detentioneʒ. per id qõ not. dicit Bal. in. l. vnica. in. xiij. oppõ. C. de senten. que ꝑ eo ꝙ interest, ad quẽ remittit Alexan. de Jmol. in dicta. l. si quis ex argẽtarijs. §. si initium. ꝓpe fi. ff. de eden. Jdem voluit do. Jason may. in dicta. l. quominus. sup. xiij. q. ver. tertio diligenter not. Adijcio ꝙ esto ꝙ non possit quis conqueri ratione minoris cõcursus molentium, eo casu quo molẽtes non sunt astricti molere in molendino alicuius, tamen vbi sunt obligati et astricti molere in molẽdino illius ipse potest pretendere interesse si eis molere non possit ꝑ impedimenta, et sic cogantur ire ad molendinum alterius, quia isto casu non solum nõ lucrat', sed etiam perdit debitum, et sic non sumus in casu in quo cõsuluit Signoro. de homode. in quodã suo consilio exordiente, Casus talis est, cõmune et homines de Villafranca ꝛc.

franca ꝛc.quod inter consilia Bal.in tertia parte est mihi.lvj.Et in quo etiam loquitur Alex.de Jmol.in dicto cõsilio.cxciiij.colũ. iij.et do.Prepo.in dicto.§.si quis de manso.col.viij.Quia isti oẽs loquuntur ex casu quo illi poterant ire ꝓ molendo ad molendinũ qđ volebant,qđ nõ est eo casu,quia hoĩes loci de Comps,insup et homines quos hic nobilis habet in dicto loco Deifecit astringũtur et tenentur molere in suis molendinis,et nõ possunt ꝓ nutu ꝛ voluntate ire ad alia molendina.

Preterea audio ꝛita clarissime probabitur ꝙ multa sunt loca in quibus poterit ꝛ potest ipse Sextoris vel minori vel saltem pari sumptu facere molendinum qđ sine preiudicio dicti nobilis de Vaesco,et cum maiori aut saltẽ cum tanta cõmoditate dicti Sextoris molere poterat si ibi factuȝ extitisset ꝛ posset si ibi fieret.† Quo fit vt ꝙuis in dubio quis presumatur facere vt sibi ꝓsit,et nõ vt alteri noceat.Hic tamẽ apparet ꝛ luce clarius apparebit dictus Sextoris voluisse ꝛ velle facere molendinũ in loco in quo hoc facere cepit ad eos fines principaliter vt eidem nobili de Vaesco condño illius loci ipse qui forensis est ꝛ extraneus cõmodum tolleret ꝛ auferret,et sic principaliter vt sibi noceret,ad quod nõ est permittendus.l.j.§.deniq3.ff.de aqua pluuia.arcen.et ita voluit Bar.in dicta.l.quominus.in.j.q.et idẽ volunt ibi moderni scribẽtes.Jdem voluñt omnes communiter in dicta.l.si manifeste.vbi videri possunt,et signanter Sali.et Dyñ. in.l.fluminum.§.fi.ff.de dam.infec.Non enĩ est malitijs hominuȝ indulgendũ.l.in fundo.ff.de rei vẽdi.† Et quia quis tenetur ꝓcurare vtilitatem ꝓximi sui,et qđ ipse sibi fieri non vult alteri nõ faciat.l.ij.§.item varus.ff.de aqua pluuia.arcen.Et hoc etiaȝ voluit Bal.in dicta.l.item lapilli.col.ij.eo casu quo aquis huius qui nocere vult primo non nascitur in suo predio.Et subiungit ibi Bal. in ver.aut flumen est publicũ,ꝙ eo casu quo quis licite habet molendinum nõ potest alius aliquid facere in eius preiudicium,etiã si faciat vt sibi ipsi ꝓsit.dicta.l.ij.§.merito.ff.ne quid in lo.public. † quia qui plus equo vult sibi ꝓdesse,dicitur alteri iniuriaȝ facere ꝓpter modi excessum,qđ facere non debet ipse nobilis Sextoris, qui nobilis est et vir prudens et qui male ꝛ contra debitum charitatis ꝛ iustitie consulenti credere non debuit.† Et cum per retentionem seu restagnationẽ de qua supra idẽ nobilis de Vaesco fuerit turbatus in sua possessione.arg.not.in.l.j.C.vbi de posses.agi opor.et.l.j.§.j.et.§.edificare.ff.de mortuo infe.Jpse potuit etiam ꝓpria autoritate tollere impendimenta que contra eum parabantur.per id quod no.Bar.in.l.j.§.ij.ff.de itine.actuq3 priua.Anto. de butri.Pe.de ancha.et Panor.in.c.j.de imunita.eccle.ꝛ Ange. are.in.§.eque.versi. * institu.de actio.Que oĩa ꝛc.

Cõsiliũ.CCXCVII.

De licentia lignãdi petita et obtenta sufficienter ꝓbata.

Summarium.

1 Testes duo in qualibet causa an et quando sufficiãt.
2 Testes an sufficiat in eundem rei finẽ concurrere ꝛ concordare.
3 Nuntio publico referenti se citasse aliquem,an credendum.
4 Triginta casus in quibus valet depositio vnius testis remissiue.
5 Testis vnus ita semiplene ꝓbat vt duo plene.
6 Juramentum necessarium in causa criminali accusatori etiã semiplene ꝓbanti an deferendum vel reo.
7 A dolo quelibet causa etiam iniusta excusat.

Rouidi viri Joãnes alandi/Antonius boneti/ꝛ Joannes roche Vallislarderij,sufficiẽter et plene probauerunt se petijsse a nobili et honorabili viro Joanne plateli de Tallardo tunc castellano dicte Vallis pro quõdam magnifica dña vicecomitissa Tallardi licentiam vẽdendi forensibus de lignis nemoris latius mentionati et expressi in titulis inquisitionalibus contra eos formatis.De hoc enim deponunt prefatus nobilis Joãnes plateli,et honorabilis vir Guillielmus roberti testes parte eorũdem Alandi/Boneti/et Roche in causa ꝓducti et in nullo obiectati,ipsi ergo ꝓbant:† quia regulare est ꝙ in qualibet causa duo testes sufficiant,nisi expresse dicatur in.l.vel canone plures in aliqua causa esse necessarios.l.vbi numerus.ff.de testi.c.in omni.ꝛ.c. licet vniuersis.eo.titu.not.Specu.titu.de teste.§.restat de numero.in principio.Ambo etiam testes deponunt de voluntate dicte quõdam magnifice dñe,scilicet ꝙ ipsa voluerit et dixerit ꝙ dictis Alandi/Boneti/et Roche/tunc sindicis Vallislarderij darent licẽtia vendendi et distrahendi de lignis dicti nemoris.† Et ꝙuis isti videantur esse singulares et nõ deponere de eadeȝ volũtate in numero,ꝓ eo quia quilibet deponit dictam quõdam magnificã dominam sibi ꝓdixisse ꝙ vendendi licentiam impartiretur prefatis Alandi/Boneti/et Roche,hoc tamẽ nõ videtur obesse,quia isti saltem cõueniunt in voluntate dicte quõdam magnifice dñe et in quodã genere,ꝙuis non cõueniant in volũtate expressa ipsi Plateli,quia de illa nõ deponit nisi ipse,nec in ea que expressa est dicto Guillielmo,quia de ea nõ deponit nisi ipse Guillielmus:et hoc videtur sufficere per id quod habetur in.l.ob carmẽ.§.fi.et quod ibi glo.Bart.et Flori.ff.de testi.et qđ voluit Jaco.butri.in.l.arriani. C.de hereti.Jnno.in.c.qualiter ꝛ quando.le.ij.de accusa.Specul. titu.de inquisitione.§.j.ver.quid si vnus.ꝛ ver.seq.Pau.de leaza. in sua disputatione incipiente,Cõtra instrumenti debiti ꝛc.Bal. in.l.j.C.de testa.et in.l.actor.C.de ꝓba.ꝛ in.l.j.C.qui nume.tute.et alij in multis alijs locis.Satis est enim ꝙ testes cõcurrant ꝛ cõcordent in eundem rei finẽ ad hoc vt dicantur cõtestes,vt no.Oldra. et Bal.in.l.j.ad fi.C.si vnꝰ ex pluri.appel.per.l.qui sententiã.C.de pe.Probant ergo dicti Plateli et Roberti ꝙ dicta quondã magnifica domina preceperit licentiam impartiri prefatis Alandi/ Boneti/et Roche.

† Preterea ipsi probant licentiam sibi fuisse impartitam ꝑ dictum nobilem Plateli tunc castellanum Vallislarderij,ipse enĩ de hoc deposuit ꝛ plene,cui videtur credendũ:quia tempore licẽtie impartite et depositionis erat castellanus,et vt puto iurauerat eiꝰ officiũ probe ꝛ legaliter exercere. Quemadmodũ ergo creditur nũtio publico referenti aliquem se citasse ꝑ ea q̃ plene no.moderni in.c.cũ parati.de appellat.Jta videtur debere credi depositioni huius nobilis Plateli,† nec hoc videtur mirandũ,quia multi sunt casus [illegible] dem triginta quos enumerat Specu.in dicto.§.restat de numero [illegible] fallit ꝛc.in quibus valet depositio vnius testis.Preterea esto ꝙ ꝑ depositionem dicti Plateli nõ esset plene ꝓbata intentio dictorum Alandi/Boneti/et Roche,esset tamen ꝓbata semiplene,† quia quemadmodũ regulariter duo testes plene ꝓbant,ita ꝛ vnus semiplene,vt not.cõmuniter scribẽtes in.l.admonendi.ff.de iureiurã. in.l.in bonefidei.C.eo.titu.et in.c.fi.extra eo.titu.Quod si ita est, immo quia ita est,debet eisdeȝ Alandi/Boneti/ꝛ Roche/deferri iuramẽtum in supplemẽtum ꝓbationis plenioris.c.fi.l.admonẽdi.ꝛ.l.in bonefidei.superius allegatis.† Nisi quis forte opponere voluerit ꝙ cum hec causa sit causa criminalis in ea nõ debuerit vel debeat deferri iuramentum.per id qđ not.glo.et qđ ibi docto.in.l. ait pretor.la.j.in princ.ff.de iureiuran.sed hoc non obstat.Qm̃ respondeo ꝙ licet in causa criminali accusatori vel instanti cõtra delatum deferri non debeat iuramentum necessariũ,etiam si probet semiplene,debet tamẽ deferri reo semiplene ꝓbanti eius defensionem,vt voluit glo.in dicta.l.in bonefidei.super verbo,ceteris causis.vbi etiam idem voluit Jaco.de rauẽna.Cy.ꝛ Ange.per illum text.et ꝑ.l.fallaciter.C.de aboli.et dicit ibi Ange.ꝙ illa glo.debet intelligi in reo,alie vero glo.que dicunt in criminali nõ esse deferẽdum iuramẽtum,intelligũtur in accusatore qui per iuramentum suum nõ potest perficere suas ꝓbationes imperfectas,quia in criminalibus reus nõ debet condẽnari et puniri nisi ex ꝓbationibus luce meridiana clarioribus.l.sciant.C.de ꝓba.l.vbi.C.de fal.et ita ꝓprie loquitur glo.iuncto tex.in.l.maritus.ff.de questio.et glo.in dicta.l.ait pretor.post principiũ.et ita intelligitur opinio Bart. approbantis illas glo.et glo.in.c.literis.de testi.et presertim hoc ꝓcedit vbi agitur de pecunia,vt in casu nostro,quo casu dicit expresse Rayne.in dicta.l.in bonefidei,posse deferri tale iuramẽtũ, quia nõ est magis presumendum ꝙ in hac causa deieret reus ꝙ̃ in alia causa ciuili.Jstam opinionem quo ad casum nostrũ etiam sequitur Roma.in dicta.l.ait pretor.in princi.Hostienß.Anto.de butri.in dicto.c.fi.col.antepenul.de iureiuran.Pro hac parte cõsuluit Alexand.de Jmol.consilio.lxvj.exordiente,Viso processu cause vertentis ꝛc.j.et.ij.colum.in primo volu.vbi etiam affirmat istam esse communem opinionem,quam etiam sequitur dominꝰ Jason may.in repeti.dicte.l.admonendi.charta.xxxviij.colum.j. versi.nunc inuenio ipsum do.Alexan.de Jmol.de cuius decisione multum letor in consilio.lxvj.ꝛc.Sic igitur debent dicti Alandi/ Boneti/et Roche,admitti ad iurandum,et si iurauerint licẽtiã eis fuisse impartitam debet sententia contra eos ꝓmulgata reuocari et deinde ipsi absolui ab intitulatis.Nisi forte quis opponat ꝙ immo non debeant absolui,quia dictus nobilis Plateli tunc castellanus poterat facere conditionem dicte magnifice domine

meliorem non deteriorem. Sed istud non obstat, quia respondeo quod idē castellanus iuxta facultatē quam sibi asseruit fuisse cōcessam per dictam magnificā dñam vicecomitissam licētiam cōcessit. Et cum iste do. castellanus asseruerit vt deponit facultatem sibi concessam, nō sunt isti Alandi et alij inculpandi si ei et nobili, et officiario, ac bono et honesto viro crediderint. per id quod ponit Barto. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. versi. octauo quero etc. ad fi. ff. de noui ope. nuntia. vbi etiam per Alexan. de Imol. col. vij. ver. item et similiter voluit Bart. in hac qōne etc. vbi vltra allegata. allegat Anto. de butri. et Ioan. de Imol. in. c. fi. de appel. et bonam glos. in. l. titio fundus. ff. de condi. et demonstra. quam ad hoc pro not. allegat Bal. in. l. iudicia. C. de reivendi. et Ange. in. l. j. in princip. et ibi etiam Bal. in lectura antiqua. ff. de eo per quē fac. erit. Multas remissiones ponit do. Feli. in. c. de quarta. colū. vij. de pscript. Cū igitur istud siue assertio dicti nobilis Plateli induxerit iustā credulitatis causam, ipsi excusantur a dolo et ab omni pena pro occa 7 sione doli debita, † a qua quelibet causa etiam iusta excusat. l. igitur. §. penulti. ff. de libe. cau. not. glos. in. l. j. in fi. ff. de abige. et in. l. plagij. la. ij. C. ad leg. faui. de plagi. Que dixerim etc.

Consiliū. CCXCVIII.

De probatione, per schedam, et de fide libri rationum.

Et hoc consilium est corroboratiuum illius. s. in hac parte. cōsilio. 263.

Summarium.

1 Scriptura que non est in forma rationum scripta, an pbet. numero seq.
2 Debitorem alicuius se esse cōfitens in. 100. pro resto et saldo rationis an prebeat sue cōfessioni causam sufficientem.
3 Ablatiuus absolutus conditionem an importet etiam in contractibus.
4 Conditionalis dispositio quando sumat effectum.
5 Fundamento litis non pbato corruit causa.
6 Conditionis purificatio, an debeat probari.
8 Mercatoribus verecundia est maxima, pmissa non seruare.
9 Causam cōiecturalem et nō causam expressam an sufficiat pbare in libris rationum mercatorum.
10 Scripture mercatorum et nūmulariorum habentes rationis formā an pbent contra scribentem et pro eo et in quibus fallat, et quid si fuerit in memoriali vel scheda. nu. 12.
11 Fides in omnibus cui libro adhibenda.
13 Liber rationum per vnam ex partibus iudicibus productus, an alteri communicandus.
14 Copia iurium et allegationum vnius partis alteri an facienda.

Scripsi alias et si non desipio verum scripsi, quod parte honorabilis viri Panthalini de cassana nihil pbatum extiterit nec per nobilē virum Petrū vento aliquid cōfessatum, propter quod deberet aut posset prefatus Pāthalinus in causa inter eos pendēte indecisa obtinere victoriam pro summa quatuor milliū et vigintitrium florenorum quindecim solidorum et duorum denariorū. Et quia eidē Panthalino fortasse videbatur eius ptensam intentionem fuisse sufficienter iustificatam et fundatam per librum rationum seu aliam quandā scripturam quam dictus nobilis Petrus 1 vento exhibuisse dicitur. † Respondi quod liber seu scriptura huiusmodi ideo nō pbabat, nec pbat intentionē eiusdem Panthalini quia non est scripta in forma rationum, que causam ex qua summa predicta eidem Panthalino debeatur, demonstret, vel ostendat. Pro quo allegaui Bal. et do. Iason. may. post Nicola. matha. et alia quedam que breuitatis causa, et vt venerabiles et egregios viros dominos mercatorum iudices tedio non afficiam, nō repeto. Verum quia audio aduocatum eiusdem Panthalini dixisse et dicere, quod immo liber seu scriptura predicta cōtinet causam expssam 2 et sic dictum meum fundamentum esset falsum, pro eo † quia de iure vt dicit quando quis confitetur se esse debitorem Titij in centum pro resto et saldo rationis, talis cōfessio dicitur habere causam sufficientem. pro quo allegat Salicet. qui hoc voluit in. l. j. versicu. sed iuxta predicta quero. C. de confes. per plura que ibi inducit, et maxime per. l. publia. §. fi. ff. depo. vbi etiam vt pretendit, hoc voluit Fulgo. Sed profecto hec responsio facta ad dictum meum fundamentum non procedit, quia esto quod illud dictum Salice. esset verū, quod tamen non firmauit Alexan. de Imol. consilio. iiij. colum. x. ver. et licet posset fortasse allegari quod illa promissio et assertio dicatur habere causam, vt quidam velle videntur. Hoc tamen dictum non facit ad factum, quia nego quod in libro aut scriptura huiusmodi confiteatur aut confessus extiterit ipse nobilis Petrus se pro resto et saldo rationis debere eidem Panthalino summam superius mētionatam, nec verba hoc sonant, si tamen nō fallor. Et ita non potest huic nostro casui adaptari illud dictum Sali. et sic nō obstat. Et si attendatur illa expositio vel subauditio seu suppletio quam facere nititur idem aduocatus, illa potius facit contra dictum Panthalinum quam pro eo. Pretēdit enim istum nostrū Vento esse cōfessum vel habuisse vel recepisse pro resto et saldo alterius rationis summam etc. que verba sonant in liberationem debitoris et adaptantur creditori, vt verbi gratia: si dico vel confiteor me habuisse centum a Titio pro resto et saldo alterius rationis, ego per hec verba non assero me debere Titio centum, sed centum recepisse a Titio debitore. pro quo allegasse sufficiat quod voluit Sali. et do. Iason may. in. l. si quidem. C. de transact. Rayne. Ange. et Ioan. de Imol. in. l. si ex pluribus. per glos. ibi. ff. de acceptila. Pau. de ca. Alexan. de Imol. et moder. in. l. ij. C. de heredi. institu. Bar. vero cautela. clxvj. Ego do tibi vnam cautelam. Esset autem aliud si diceretur debeo vel teneor pro resto. Sed in casu nostro neutrum ponitur nec aliud quod possit vel valeat adaptari intentioni pdicti Panthalini, signanter vero et maxime iuxta expositionē vel subauditum predicti aduocati.

3 † Preterea nec etiam obstat quod vlterius pretendit idem aduocatus, scilicet quod ideo liber seu scriptura predicta causam contineat, quia in ea ponitur relatiuus absolutus qui potius conditionem quam dispositionem inducit per iura que allegat. Quoniam respondeo quod licet verum sit quod ablatiuus absolutus conditionem importat etiam in cōtractibus, hoc tamen nihil ad factum, saltem pro ipso Panthalino, sed potius contra eum. Tum quia forte in illa pretensa scriptura nullus est ablatiuus absolutus, et si quis sit vellem illum mihi indicari vel ostendi. Tum et quia si sit ibi aliquis ablatiuus absolutus, et propterea cōditio per eum inducta, aut illa conferebatur in tempus tunc futurum, aut in presens vel in preteritum. l. cum ad presens. ff. si certum petatur. Si in futurum, debuisset et deberet idem Pāthalinus probare hanc conditionem euenisse, et sic pretensam cōfessionem sub conditione emissam fuisse per euentum conditio 4 nis purificatam, † quia conditionalis dispositio per euentum cōditionis sumit effectum et non ante. l. cedere diem. ff. de verborum significa. l. pecuniam. ff. si certum petatur. et. l. qui heredi. §. fina. et quasi per totum. ff. de condi. et demon. quod etiam voluit Oldra. consilio. clxxv. exordiente, Thema tale est, Titius impetrauit in quadam ecclesia in forma communi secundum tenorem cōstitutionis etc. Barto. in quadam sua disputatione exordiente, Perusine ciuitatis statuto cauetur, quod si filiusfamilias etc. versicu. sexto sic, dispositio conditionalis etc. Et Alexand. de Imol. consilio. lxxviij. exordiente, Visis quam elegāter et in facto et in iure etc. ad fi. in quarto volumine. Sed dictus Panthalinus pbauit purificationem conditionis huiusmodi, ergo agere non potuit, et consequenter minus vincere in hac causa. Si vero illa pretensa conditio inducta per ablatiuum absolutum conferebatur in tempus tunc presens per preteritum. Esto quod conditio huiusmodi actum non suspendisset, vt dici solet in dicta. l. cum ad presens. erat tamen et esset necessariū eidem Panthalino ostendere et probare quod conditio vel tunc vel antea vera extiterit, vt verbi gratia: si Titius mihi decem promiserit die hesterna, pone hora meridiana sub hac conditione: si tūc rex Parthorum viuebat, et ego postea velim hec decem obtinere, Opus est quod ego probem quod tunc viueret rex Parthorum, quia si tunc non viuebat, conditio que falsa erat vitiauit stipulationem et sic ex illa agi non posset. dicta. l. cum ad presens. et idem dicendum est de conditione collata in tempus preteritum. Et nimirum si dico dictum Panthalinum debuisse probare purificationem dicte pretense conditionis si in futurum collata extiterit aut veritatem, si in presens vel preteritum tempus, quia illa esset fundamē 5 tum sue intentionis, † ad quod probādum tenetur quilibet regulariter siue agat siue excipiat. Pro quo allegasse sufficiat not. per Alexand. de Imol. in. l. hoc iure. ff. de verborum obligat. vbi mul 6 tos refert. † Pro premissis scilicet quod purificatio cōditionis probari debeat. bene facit quod not. Bald. in. l. si quidem. colum. fi. C. de except. vbi dicit quod cum aliquid conditionale deducitur in iudicio, debet cōditio liquidari. pro quo allegat dictā. l. hoc iure. vbi dicit esse casum singularem. Facit etiam quod voluit idem Bal. in. l. cū testamento. ad fi. C. de manumis. testa. vbi voluit quod licet instrumenta

menta garentesie habentia conditionem reuera purificatam, sed in iudicio nondum ꝓbatam, dicantur pura ꝛ non conditionalia, tamen ad eorum executionem ꝓcedi non potest donec liqueat iudici. Pro quo etiam allegat dictam. l. hoc iure, quā dicit esse valde not. Idem dicit Alexan. de Imol. in dicta. l. hoc iure. versicu. vltimo no. ex. l. hoc iure ꝛc. quam legit cum. l. in illa. ff. de verboꝝ obligatio. 7 † Cum igitur ꝓbatum non extiterit dictam pretensam cōditionem inductam, vt ex aduerso pretenditur per quendam nescio quem ablatiuum absolutū esse purificatam, nihil prodest prefato Pāthalino, quod ablatiuus absolutus cōditionem importet etiam in contractibus. Et sic nō obstat. l. a titio. et quod ibi. ff. de verborum obligatio. nec dicta. l. cum ad presens. et quod ibi Bartolus.

Insuper nec etiam suffragatur eidem Pāthalino, quod vlterius allegat et inducit prefatus aduocatus, scilicet ꝙ illa cambiata se referat ad aliam causaꝫ precedentem, scilicet ꝓ resto alterius sue rationis, scꝫ Panthalini, eo quia vt pretendit hoc est conceptum per verba secunde persone, et sic istud verbum suus non debet referri ad scribentē, vt dicit Bar. in. l. cum in testamento. ff. de auro ꝛ argen. lega. Quoniam respondeo, vt iam dixi istud esse falsum, scilicet ꝙ per dictum librum siue scripturam exhibitam appareat illam pretensam cābiatam se referre ad aliam, causa precedentis, et ꝙ dictus nobilis Vento confessus fuerit se debere Panthalino ꝓ resto sue ipsius Pāthalini rationis summam predictam, verba enim nihil de hoc dicunt nec possunt trahi ad cōsensum si aliud non probetur.

8 † Preterea etiam nec suffragatur eidem Panthalino, immo magis nocet id quod vlterius inducit ꝙ in casu nostro agatur inter mercatores, et ꝙ eorum interest plurimum cōseruare ꝙ fides eis adhibeatur, et ꝙ est magna verecundia mercatoribus si non seruent ꝓmissa. Quoniā respondeo hec esse vera, sed videat idem Panthalinus ne sabba hec cudatur super caput eius, et hoc ꝓpter illas literas et memoriale de quibus al's scripsi et per quas mandabat eidem nobili Vento vt faceret in causa macelli et apud illum Marabotinuꝫ, prout ꝛc. et tamen nunc non veretur cōtrauenire et cōtra fidem mercatorum, quoruꝫ domus dici solent domus equitatis, resistere ne cōtribuat in pecunia per ipsum nobilem Vento partim ꝓ ipso et partim ꝓ eodem Panthalino, et ꝓ vtilitate cōmunis negotiationis mutuo data prefato Marabotino, qui vt sibi consulat aliter facere debet. Ceterum dicta allegatio non facit cōtra hunc nobileꝫ Vento, qui non reperitur summam predictam ꝓmisisse ꝑdicto Panthalino, et sic nihil ad factum. 9 † Etiaꝫ nec nocet dicto nobili Vēto qd vlterius inducit, scꝫ ꝙ in libris rationuꝫ mercatorum nō sit necesse ꝓbare causam expressam, sed sufficiat ꝓbare causam coniecturalem. ꝭm Bal. C. de fi. instru. super rubrica. et ꝙ in casu nostro non solum interuenit causa coniecturalis, sed etiam expressa. Qm̄ respondeo me nescire an causa vel expressa vel cōiecturalis interuenerit, sed tamen illud scio ꝙ de nulla apparet ex illa pretēsa scriptura, quia satis immo nimiū exquisite, ac in nimiam inciuilem ꝛ iniustam pernitiem dicti nobilis Vento se iuuare nititur et satagit prefatus Panthalinus. Ex quibus infero non esse satisfactū illi meo primo fundamento in quo dixi dictum pretensum libruꝫ seu scripturam non probare intentionem predicti Panthalini.

10 † Pro cuius fundamenti ampliori defensione, et vt appareat ꝙ ex illa scriptura condēnari non debeat dictus nobilis Vento. Induco id quod voluit Bal. in. l. rationes. col. j. C. de ꝓbat. vbi dicit ꝙ scripture mercatorum et campsorum dūmodo scripta formam habeant rationis, id est contineant accepta ꝛ data: et ita tam contra scribētem q̄ ꝓ eo probant, secus si esset scriptura vnius debiti tantum, et sic non esset ratio accepti ꝛ dati, quia tunc nullatenus credetur. et ꝓ hoc allegat Bal. Nicola. matha. vbi attendendū est ꝙ Bal. dicit ꝙ scripture mercatorum ꝛ campsorum, dūmodo habeant formam rationis, id est contineant accepta ꝛ data, probant contra scribentem et ꝓ eo, sed secus est si esset scriptura vnius debiti tantum, et non esset ratio accepti ꝛ dati, quia tunc nullatenus credetur. Non solum ergo non ꝓbat eo casu ꝓ scribente, sed etiam nec contra eum. Et idem etiam voluit Bald. C. de cōstitu. pecu. in rubrica. colū. iij. versi. modo hic quero de libris rationum. versi. in questione ergo sua dico ꝛc. Idem etiam voluit ipse Bald. C. de fi. instru. col. mihi. ix. ver. interdū dubitatur. ibi, si aūt nō esset in forma rationis ꝛc. sed contineret vnū actuꝫ tantum ꝛc. Idem voluit Roma. in. l. nuda ratio. colū. ij. versic. quarto in q̄tum Barto. dicit ꝛc. ff. de dona. et do. Jason may. in repeti. l. admonendi. charta xviij. colū. ij. versi. limita dictum Bart. et docto. ff. de iureiurā. vbi voluit dictum Bart. et docto. dicentium ꝙ liber rationum fidem facit contra scribentem debere intelligi vt procedat in libro rationum in quo continuo scribuntur per mercatorem data et recepta iuxta. l. si quis ex argentarijs. §. rationeꝫ. ff. de eden. secus si sit scripta in aliquo memoriali vel in aliqua schedula, quia dato ꝙ illud memoriale vel illa schedula reperiatur in libro rationū ipsius mercatoris, non probat contra ipsuꝫ mercatorē. pro quo allegat Bal. et Roma. in locis superius allegatis. Cum igitur dicta pretensa scriptura quatenus concernit summam quatuor mille et viginti trium florenoꝝ quindecim solidorum et duorū denariorum nihil cōtineat de receptis, ꝓpter que vel ex quibus elici debeat hūc nobilem Vento esse debitoreꝫ in dicta summa, et sic non sit in forma rationis continentis rationem dati et recepti, illa nō probat. Ad que aduertant ꝓ cultu iustitie dn̄i iudices cause huius.

Preterea nec facit ad factuꝫ quod vlterius opponit idem cōsultor, scilicet ꝙ intentio dicti nobilis Petri vento ꝓbata non fuerit per dictum librum, ꝓ eo quia vt dicit liber rationum non facit fidem ꝓ scribente in magna q̄titate per iura ꝛ rationes quas allegat. Quoniā respondeo ꝙ idem consultor non respondet motiuis meis seu rationibus Matthe. de matha. quē allegaui in suis not. Et dato ꝙ ipse dici posset eisdem respondisse vt non videtur, nō tamen respondit dicto Salic. in. l. j. colum. fi. C. de eden. Et primo quidem non respondet dicto Matthe. de matha. nec scriptis meis, quatenus pretendit libruꝫ rationū non facere fidem ꝓ scribente in magna q̄titate, nisi quando contineret accepta ꝛ soluta inter easdem partes et ex eodeꝫ facto. Quoniam licet, put al's dixi, liber rationum regulariter fidem non faciat ꝓ scribente. Hoc tamen fallit in multis casibus, prout plene scribunt docto. in dicta. l. admonendi. vbi charta. xviij. colū. iij. et multis seq. Do. Jason may. ponit quinq̄ fallētias siue limitationes ad predictam regulam, 11 † quarū quinta fallentia seu limitatio est vt non ꝓcedat regula quando multe partite scripte in libro rationum ꝓ scribente verificantur, et sic ꝓbentur vere per scripturas publicas, vel per libros aliorum mercatorum, et in nullo redarguitur de mendacio. Tunc enim cum aliquibus ratio libri sit vera, presumatur in alijs omnibus v[illegible] ecōtra: quando scriptura reperitur in vno falsa, presumitur in o[illegible] alijs esse falsa, vt not. Inno. in. c. fraternitatis. de hereticis. [illegible] doct. in. l. si ex falsis. C. de transac. Sic igitur si in aliquibus reperiatur vera, debet presumi ꝙ in omnibus alijs etiam sit vera, vt sit eadē ratio contrariorum. l. et qui contra. ff. de vulga. ꝛ pupilla. l. fi. ff. de legat. iij. eo maxime quia hec est fauorabilior interpretatio q̄ ꝓcedens, ideo magis extēdenda. l. cum quidam. ff. de libe. ꝛ posthu. et regula odia restringi. de reg. iu. in. vj. Et ita per predicta decidit Pau. de cast. consilio. cxl. exordiente, Ad bene examinandum ꝛc. colū. ij. versi. super tertio quesito dico ibi potissime, quia vt supra narratur, multe partite ꝛc. et sequitur Ange. are. in. §. actionum. in materia tute. versi. decimotertio ꝛc. ibi, et etiam aduertas ꝙ etiam in magnis q̄titatib' dicto libro staretur si alique poste et partite ꝛc. institu. de actio. Et sequitur etiam do. Jason may. in dicta repet. l. admonēdi. charta. xix. col. iij. ver. quinto principaliter limita ꝛc. Cum igitur multe ex postis seu partitis positis ꝛ descriptis in dicto libro ꝓ dicto nobili Vento, ꝓbentur etiam per confessionem partis, ꝛ dictus liber in nullo redarguatur de falso, videt illi fides esse adhibenda in omnibus. Nisi forte dicatur ꝙ alius sit quando apparet de aliquibus postis ꝛ partitis huiusmodi ꝑ instrumenta vel alios libros, et aliud quando per cōfessionem partis. Sed hoc non obstat cum eadem videatur esse ratio vtrobiq̄, scilꝫ ꝙ appareat scribentē posuisse veras postas seu partitas, debet ergo vtrobiq̄ idē ius statui. l. illud. cum suis simili. ff. ad leg. aquil.

12 † Adijcio qd liber rationum etiam ꝓbat pro scribente in his que sunt connexa/subordinata/et verisimilia. l. publia. §. fi. ff. de depo. vt post Nico. matha. voluit Bal. C. de fide instru. charta vlti. versi. sequitur de scripturis sociorum. ibi, sed etiam ꝓ scribente. Cardi. Floren. in. c. bone. le. ij. de postu. prela. et do. Jason may. in repetit. dicte. l. admonendi. charta. xix. colū. iij. versi. istud ideꝫ quod supra tenet Bal. ꝛc. iuncto eo quod ipse dicit. charta. xx. colū. j. versic. quid tenendum. vbi inquit idem Jason sibi placere sententiam, ꝙ si liber rationuꝫ contineat facta connexa/et subordinata/non possit acceptari in parte q̄ facit contra scribentem, nisi etiam acceptetur ꝓ scribente, vtputa quando liber rationū cōtinet recepta ꝛ soluta, vbi etiā reprehēdit Jo. an. et Panor. quoꝝ opinionem retulerat. charta. xx. col. iij. et que ibi videri potest. Et q̄uis ideꝫ do. Jason videatur exigere ꝙ liber rationum cōtineat recepta ꝛ soluta inter easdem ꝑsonas, hoc tamen non obstat: quia cū vt al's scripsi dictus nobilis Vento et mādato prefati Panthalini et ꝓ cōmuni vtilitate eorūdem, vt vcꝫ haberetur maior copia pellaminū seu pellium, in et super quibus societateꝫ cōtraxerant, pecuniā numerauerit Marabotino. Ipse satis

videtur pecuniaz hmõi numerasse eidẽ Panthalino, vt sic p inde censeri debeat, ac si illã nũerasset ipsi Pãthalino. Non enĩ referre videt an ego debitor tuus tibi soluã, aut tuo mãdato pecuniã aliĩ numerẽ, vel etiã forte tuo creditori soluã. Et ita queadmoduz ſm Nicola. matha. Bal. Cardi. Florẽ. et Jaso. creditur libro rationũ, etiam p scribente, si in eo contineãtur recepta et per eũ postea data seu soluta suo creditori a quo receperat. Ita videt in hoc casu debere credi libro dicti nobilis Vento, etiã quoad ea que dicit se numerasse dicto quondã Marabotino, cũ vt al's dixi et de societate et de mandato sufficienter appareat.

13 † Preterea aut liber dicti nobilis Vẽto in iudicio pductus nõ extitit, sed solũ exhibitus dñis iudicibus, quo casu nõ fuisset eidem Pãthalino p eos cõmunicãdus. c. imputari. et quod ibi Panor. de fi. instru. et qd ponit Inno.

14 in. c. p tuas. de testi. † vbi dicit q parti nõ est faciẽda copia interrogatorior que fiunt testibus sup circunstãtiis, per cuius dictũ voluit Roma. in singularibus suis. singulari. clxvii. q nõ sit faciẽda copia iurium et allegationũ vnius partis alteri parti. et idẽ voluit Roma. in. l. j. §. edenda. ff. de eden. Pro quo assignat ratio, quia iurium allegationes dãtur ad solius iudicis instructionez, nec videretur esse pars actor. Si igitur liber pdictus solum exhibit' extiterit ipsis do. iudicibus et non in iudicio pductus, ille non fuit per eos ostendendus, nec faceret aliquid p intentione partis aduerse, quia nõ esset de actis nec pars actor. Si vero productus est, hoc factum est ex eor ordinatione et instãte prefato Pãthalino. Quo fit vt quemadmodũ ipse nititur recipere hunc librũ, quatenus p se facit ita illum recipere debeat, quatenus facit cõtra eum per doctrinã Sali. in. l. j. col. fi. C. de eden. et sequit do. Jason may. in repeti. dicte. l. admonendi. charta. xx. col. j. Cui non est respõsuz nisi forte cauillose. dicit enĩ consultor q Panthalinus non petiit sibi edi dictum librũ, sed solum petiit edi iudicibus, et q ppterea non habet locũ, sed cessat ratio Sali. et Jaso. in locis preallegatis, quia vt ipse dicit pfati docto. soluz loquũtur quãdo pars aduersa petiit sibi edi: hec est [illegible] responsio, immo pfecto non bene. [illegible] quid dicãt docto. prefati, loquuntur enim de eo qui petit rationes seu librum edi ad eos fines, vt eo vtat in iudicio cõtra edentem, quod fecit et facit iste Panthalinus, ita vt videri non possit quid referat vel intersit petere sibi edi vt in iudicio vtat, vel petere edi iudicibus aut coram eis pduci, et dicere contrariuz esset imponere legem verbis, quod non est faciendum. l. ii. ad fi. C. communia de lega.

Ceteruz quia audio vel allegatum vel cõsultum, q cũ intentio pfati Panthalini fuerit et sit liquida, audiri nõ debeat dictus nobilis Vento super eius recompensatione, sed ferri debeat sententia p ipso Pãthalino, et q nihilominus admittatur ipse Vẽto ad pbandũ etc. in quo profecto male cõsulũt qui sic consulũt, qr si verum est, q tamẽ verũ non est, q per dictam scripturam et sic p confessionem huius Vẽto fuerit vel sit liquidata intentio pdicti Panthalini, debebat et debet admitti cõpensatio quã opponit ipe Vento, et illa plene discuti per id qd not. glo. in. l. nemo ex his. ff. de regu. iu. glo. et omnes scribentes in. l. fi. C. de cõpensa. quod pcedit etiaz in summariis et executiuis, vt voluit Ange. are. in. §. in bone fidei. ver. aduertas tamen q licet talis exceptio dicatur requirere sui natura altiorez indaginem etc. institu. de actio. ad quod aduertere debuerant qui sic consuluerunt: quod si facere non curauerint, saltem aduertere dignentur prefati dñi iudices, sub quorũ correctione premissa dixerim.

Consiliũ. CCXCIX.

De reuocatione statim facta post iuramentum necessarium parti delatum.

Summarium.

1 Reuocatio iuramenti necessarii delati statim facta post delationem, an valida.

1 Clãuis † honorabilis vir Joannes soberani iuramentũ litis decisoriũ iudicialiter detulerit honorabili viro magistro Guillielmo brisati notario, idẽq Brisati delationem hmõi illico acceptauerit, quia tamen statim hoc audito idẽ Joannes delationem antedictã statim et illico reuocauit, et terminũ ad pbandũ negata p ipsum Brisati sibi dari petiit et cõcedi obtinuit. Non debuit postea ipse Brisati ad iurandum admitti, quia reuocatio pdicta cũ illico facta extiterit, fuit de iure valida, vt voluit Albe. in. l. remittit. ff. de iureiuran. vbi etiã refert Jaco. butri. et Guil. de cug. idẽ voluisse. Idem etiã voluit Alexã. de Jmol. in dicta. l. remittit. quã legit cum. l. nõ erit. §. neq. et idez voluit Ambro. de vina. in suo tracta. iuramentorũ quẽ fecit. ff. sup rubric. de iureiurã. vbi charta mihi. vj. versi. quero ergo quomodo intelligatur etc. refert verba Albe. vbi supra. et tandem concludit cũ ipso et Jaco. butri. et Guil. de cug. Et p hoc allegat in. l. si quis iusiurandum. C. de re. credi.

Consilium. CCC.

De possessione constituentis precarium probanda, et de iuramento deferendo.

Summarium.

1 Que interdicta assignari soleant p adipiscenda possessione.
2 Clausule retentionis vsufructus et cõstitutionis precarii an trãsferant dominium et possessionem, si cõstituens non sit possessor.
3 Pretẽdens ius in aliqua re per suum pdecessorem empta et translata per cõstitutionem precarii, qua vti debeat actione.
4 Testis instrumentarius impugnari an possit, et an probet semiplene.
5 Spurius, an possit esse testis.
6 Compaternitas an repellat a testimonio ferendo p compatre.

Nobilis et honesta mulier Catherina rebole relicta et pretẽsa heres nobilis quõdã viri Jacobi seuhoni seu eius procurator, et p ea sepe et in diuersis passibus pcessus cause cepte et aliquãdiu agitate per et inter eãdem Catherinam actricem in prima instantia ex vna parte. Et puidum viruz Saluatorem de gapo reũ ex alia: dixit et asseruit se agere cõtra eundẽ de Gapo possessorio adipiscẽde possessionis, qd etiã aperte colligi potest tã ex prima cõparitione facta in dicto pcessu, q ex aliis multis. Insup et ex scripturis in ipo pcessu pductis: qd qñuis ita fuerit et existat, nullibi tamen apparet aliquid ppositum aut deductum, ex quo concludi potuerit eidez nobili Catherine cõpetiisse aut cõpetere possessoriũ adipiscende cõtra dictũ de Gapo pretẽsum venditorẽ

1 partis terre, de qua in actis. † Pro adipiscenda enĩ possessione signari solent tria interdicta, scz quorum bonor, quor legatorum, et saluianum. de quibus p glo. et docto. in. c. pastoralis. de cau. pos. et ppie. Habemus etiã possessoriũ adipiscende, de quo in. l. fi. C. de edic. diui adria. tol. Sed nihil fuit parte dicte nobilis Catherine ppositum aut deductuz, ex quo colligi potuerit siue possit aliquod ex possessoriis hmõi eidem Catherine cõpetiisse, aut etiam fuisse per eã intentatũ. Et ita videtur male, immo potius nulliter intentasse possessoriũ adipiscende. Nec sibi persuadeat eadez Catherina q ideo sic experiri potuerit, quia in instrumẽto dicte pretense vẽditionis fuerunt posite clausule trãslatiue dñii et possessionis, quia huiuscemodi ptense clausule nõ suffragãtur, sed potius refragantur intentioni eiusdẽ nobilis Catherine: et quidem non

2 suffragãtur, † quia licet clausule retentionis vsusfructus et constitutionis precarii, sint apte ad translationem dñii et possessionis. l. quisquis. l. si quis argentum. §. sed si quidẽ. C. de donat. l. qd meo. in princi. ff. de acquiren. posses. de quo Bar. et docto. in. l. creditores. de mino. et alii in aliis locis. Ad hoc tamen q clausule huiusmodi pdicta operentur, opus est q retinens vsumfructũ vel constituens se precario noĩe alterius possidere esset tempore retẽtionis et constitutionis hmõi dñs et possessor illius rei cuius vsumfructum sibi retinet, et quẽ constituit se precario nomine alterius possidere, et hoc quo ad dñium, certuz est quia si p verã traditionẽ factam a non dño, non transferatur dñium in accipientem, pro eo quia nemo plus iuris etc. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. c. gratia. j. q. j. et. c. daybertum. j. q. vij. quod etiam voluit glo. in. l. cum res. C. de probat. Ergo nec per actum ciuilem seu fictam traditionẽ que fieri censetur per retentionem vsusfructus aut constitutionẽ precarii transfertur dñium, nisi illud existat penes retinentẽ vsumfructum, aut se constituentem rem tenere et possidere pcario nomine alterius. Quo vero ad possessionem dico q etiam illa non transfertur per retentionem vsufructus aut constitutionem precarii, vel aliam

vel aliam clausulaz dominij aut possessionis translatinã si illa nõ erat penes retinentem aut constituentẽ vel aliũ huiusmodi. Pro quo allegasse sufficiat id quod not. Ang.in.l. Quis.§. si cõductor. et quod ibi Ioã.de imol.ff.de acqui.pos.Ange.in.l.ij.colũ.ij.C.de acqui.pos.Albe.in.l.j.C.de dona.Ange.are.in.§.actionum.versi. cu.quero an in obligatione omnium bonorum.institu.de actio.

¶ Ex quibus infertur qꝺ cum prefata Catherina non ꝓbauerit, quinimo nec deduxerit ꝙ tẽpore illius pretẽse vẽditionis ac retẽtionis vsusfructus ⁊ cõstitutionis precarij quã fecisse pretenditur idez Saluator de gapo, fuerit ipse Saluator dñs et possessor illiꝰ partis terre quam vendidisse pretenditur nõ profuerint nec ꝓsint dicte nobili Catherine asserte heredi dicti quondam Iacobi ille clausule translate de quibus in instrumento venditionis, retẽtionis ⁊ constitutionis huiusmodi, ⁊ de quibus accuratam mẽtionẽ fecit dominus iudex. Nisi forte quis dicat ꝙ eo ipso quo idẽ Saluator vendidit ⁊ vendidisse comperitur partem predictam ꝓprio quõdã Iacobo, censeatur ⁊ cẽseri debeat ipse Saluator se asseruisse dominum partis huius. Sed hoc non obstat. Quoniã respondeo ꝙ immo fateri nõ videtur, per id quod voluit glo.in.l.j.super verbo, a non domino.ff.de publi.quam ad hoc ponderat ibi Ange.et sequitur Alexan.de imol.consi.xliij.exordiente, Visis ⁊ ponderatis ⁊c.col.iij.in quarto volumi. Super quo tamen articulo vt pote non necessario non insisto.

3 †Ceterum dixi ꝙ dicte clausule non soluz non prosunt dicte nobili Catherine, sed etiã obessent si ad victoriam cause huius probaret ꝙ per retentionem vsusfructus ⁊ precarij constitutionem superius mẽtionatas essent trãslate dominiũ ⁊ possessio partis terre superius mẽtionate. Quia sic agere nõ debuisset possessorio adipiscẽde sed potius manutenende, si adhuc possidebat, aut recuperande si possessionem perdiderat: aut petitorio iudicio, scꝫ actione reivẽdicatiõis aut publiciana, iuxta ea que not. docto.in.l.ab emptione.C.de pac.et in.l.j.C. quan.liceat ab emptio.disce.et Ange.are.in.d.§.actionum.versi. quero sit instrumentum venditionis in quo venditor constituit se nomine emptoris possidere.institu.de actio. Nisi forte quis dicat qꝺ istud procederet si prefatus Saluator simpliciter cõstituisset se tenere ⁊ possidere nomine dicte nobilis Catherine, quod nõ fecit sed precario nomine, ⁊ qꝺ ideo agere potuerit etiã actione ex empto ꝓ obtinẽda traditione partis dicte terre. Sed istud eidẽ Catherine nõ suffragatur, nec obstat prefato Saluatori: quia hic nõ est actum actione ex empto nec petitum parte ipsius Catherine eundẽ Saluatorẽ cõdẽnari ad tradendũ vel expediendũ rem vẽditam, prout videri potest ⁊ colligi ex actis cause huius.

Preterea vbi sic actum esset obstitisset ⁊ obstaret ipsi nobili Catherine exceptio pretij non soluti.l.iulianus.§.offerri.ff.de actio.empti.et quod voluit Angel. are.in dicto.§.actionum.versi.quero quando vult agere ad rẽ emptam quomodo faciet ⁊c. Alberi.in dicto.§.offerri. Specu.in tit. de senten.§.postremo.versi.pone.⁊ Bal.in.l.j.C.de in.⁊ fac. igno. Nisi forte quis opponat apparuisse et apparere de solutione pretij, ⁊ hoc per publicum instrumentum in causa productuz: per qꝺ apparet hũc Saluatorẽ fuisse cõfessum se habuisse ⁊ recepisse pretiũ partis terre ⁊c.et nõ solũ hoc, sed etiã ꝙ idem Saluator pretiũ hmõi receperit. Sed istud nõ obstat: q2 licet pretiũ hmõi numeratum extiterit, illud tñ fuit incõtinenti ⁊ illico repetitum, ⁊ deinde reportatũ per dictũ Iacobũ emptorẽ seu quẽdã Ioannẽ de vernuliaco, qui illud pro eodẽ Iacobo numerauerat seu pro numerãdo mutuo dederat, prout de his testificatur ⁊ deponit idem de Vernuliaco testis instrumentarius.

4 †Et qui ꝓpterea impugnari non potest, per id quod voluit Bal.in.l.parẽtes.C.de testi. Et qui licet fuerit vnicus ⁊ singularis probat tamen semiplene, per id qꝺ not. docto.in.l.admonendi.ff.de iureiuran.in.l.in bonefidei.C.eo.tit. et in.c.fi.eo.titu. Et ita debuit prefato Saluatori deferri iuramentum in supplementũ probationis plenioris, per id quod not.docto.in predictis locis.

5 †Nec obstat eidem Saluatori quod ad impugnationem fidei dicti de Vernuliaco seu probationis per eũ facte ꝙ scꝫ esset et sit spurius, q2 respondeo ꝙ cum edictum de testibus sit prohibitorium et omnes admittantur qui non reperiuntur prohibiti ad ferendum testimonium, ⁊ spurij non reperiantur prohibiti, ipse de Vernuliaco debuit et debet in testẽ admitti, nõ enim potest sibi culpa aut vitium imputari ꝙ ex illegitimo coitu natus extiterit, si tamen sic natus extitisse appareat. arg.c. nasci de adulterio, dist.lvj. etiã nec obstat ipsum de Vernuliaco esse cõpatrem eiusdem Saluatoris.

6 †Tum quia de hoc nõ apparet. Tũ et quia compaternitas non repellit a testimonio ferendo pro cõpatre, vt voluit Bal.⁊ Sali.in dicta.l.parentes. Barto. in quodã suo cõsi.exordiente, In questione vertente inter dñm Symonẽ ⁊c. Flori.in.l.testis ydoneus.ff.de testi. Roma. Alexã.de imol.et do. Iason may.in.l.generaliter.ff.de in ius vocã.⁊ Alex.de imol.cõsi. xl.exordiente, In causa ⁊ lite vertẽte.col.fi.ver. nec obstat ꝙ vnus ipsorum testiũ sit cõpater.in tertio volu. Cuius dicti illa solet assignari ratio: q2 dictum de testibus est prohibitorium certaruz personarum, vnde omnis persona que reperitur expresse ꝓhibita po test testificari.l.j.cum glo.ff.de testi.et quod voluit glo.in.l.fi.C.de hereti. Cum igitur compater non reperiatur expresse prohibitus ferre testimonium pro compatre, ille non videtur a testimonio repellẽdus, sed ad ipsum admittendus. Debuit igiꝛ predicto Saluatori iuramentum deferri.

Consilium.CCCI.

¶ De legitima nepotis in hereditarijs corporibus statuenda, Et de legitima fructibus.

Summarium.

1 ¶ Es alienum ⁊ funeris impensa ante legitimam detrahũtur.
2 Legitima an peti possit in corporibus hereditarijs.
3 Legitime fructus a tempore mortis testatoris an debeantur, Et quid si bona fide fuerint consumpti.

Via prout supponitur in facto nobilis quõdã vir Antonius de aygleduno vita functus est, ⁊ ab humanis decessit superstitibus nobilibus Ioãne ⁊ Trophimo de aygleduno eiꝰ filijs naturalibꝰ ⁊ legitimis, ⁊ Antonio de aygleduno eiꝰ nepote ex nobili quondã Aymoneto eiusdem primi Antonij filio naturali et legitimo predefuncto: legitima [illegible]um, scꝫ Ioãnis, Trophimi filiorũ, ⁊ Antonij nepotis fuit et est [illegible] tertia pars bonorũ dicti quõdam Antonij, equis portionibus inter eosdẽ Ioãnẽ, Trophimũ ⁊ Antoniũ diuidẽda.auꝛ.de triẽ.⁊ semis.§.j. colla.iij.⁊ transumptiue in auꝛ.nouissima.C.de inoffi.testa. Et sic

1 †legitima huius Antonij est tertia pars tertie partis eius quod remanebit deducto ere alieno ⁊ funeris impẽsa que prius deduci debet.l.papinianus.§.quarta autẽ.ff.de inoffi.testa.not. Bar. in l.ex facto, la grãde.ff.de heredi.institu.⁊ Bal.i.l.quotiẽs.C.eo.ti. post Iaco.butri.i.l.si qs in suo.C.de ioffi.test. Et facta debita calculatiõe, legitima huius nobilis Antonij nepotis est nona pars bonorũ dicti quõdã nobilis Antonij eius aui paterni: in qua per eum grauari nõ potuit nec sibi cum effectu substitui per fideicommissum.l.oĩmodo.l.quoniã in prioribus.⁊.l.scimus.in prin.C.de inoffi.testa.auꝛ.vt cum de appel.cogno.§.ceterum.colla.viij.iunctis his que habẽtur in.l.ex tribus.⁊ qꝺ ibi glos.⁊ doc.C.de inoffi. testa.

2 †Nec potuit idem quõdã nobilis Antonius relinquere hãc legitimam in pecunia aut aľs facere, quominus iste Antoniꝰ nepos possit petere eundẽ sibi cõsignari in bonis ⁊ substantia seu corporibus bonoꝝ huius nobilis Antonij eius aui. dicta.l.scimus. §.repletionẽ.qꝺ etiam voluit Bar.in.l.suus quoq3.in fi.prin.ff.de heredi.institu.vbi etiam idem voluit Ioan.de imol.col.viij.versi. aduerte etiã q2 hic Bar.cõcludit ⁊c. Et idem voluit Bald.in.d.§. repletionem.versi.quero pater instituit filiã in mille pro legitima sua.⁊ Alex.de imol.in.l.nõ amplius.§.cũ bonorum.col.ij.versi.limita vero hoc nõ procedere quando legata esset legitima.ff.de lega.j.vbi Bal.et Ang. Multas remissiões ponit Alex.i.d.l.suus. et vt referunt Bar.et alij vbi supra ista fuit opinio Guilliel.de cu. pro qua solet allegari id quod habetur in auꝛ.neq3 vi quod ex do. §.j.colla.vij.et.l.liberꝰ qui soluendo.ff.de bo.liber. Super quo articulo nõ est multũ isistẽdũ ꝓ eo quia idẽ quõdã Antoniꝰ auus et testator voluit ꝙ eo casu quo Antoniꝰ nepos nõ cõtẽtareꝛ de dictis cẽtũ florenis, sed vellet illã habere in bonis qꝺ ipse illã petere posset. Si igiꝛ illã habere velit in bonis ⁊ substantia testatoris nõ in pecunia, ipse põt illã petere tã ex dispositiõe iuris cõisvt predixi ꝙ ex dispõne testatoris.

3 †Et nõ solũ debet idẽ Antoniꝰ nepos hr̃e legitimã, sed etiã fructꝰ legitime, ⁊ ex ea ꝑceptos a tpe mortis dicti quõdã Antonij aui. dicta auꝛ.nouissima.et qꝺ ibi not.C.de inoffi.test.⁊.d.l.papinianꝰ.§.vnde si quis.ff.eo.tit.not.glo.in.l.in fideicõmissariã.in principio.ff.ad trebel. Io.and.in addi. Specu. titu.de pigno.§.sequitur videre.in addi.que incipit, si vsusfructus debebatur ⁊c.quod procedit etiam si fructꝰ huiusmodi fuerint bona fide cõsumpti per dictos nobiles Ioannẽ ⁊ Trophimũ, vt voluit Baldus in.l.non est.C.famil.erciscun. et Alexander de imol. consilio.lxix.exordiente, Super primo dubio queritur an dicta

Aneta filia &c. in primo volu. Poterit etiã & pōt ipse nobilis Antonius nepos petere alimēta sibi legata, & q̃ ei pstari debuerūt a tēpore mortis dicti nobilis Antonij testatoris vsq; ad pubertatez, hoc est vsq; ad completum decimumquartuz annum eius etatis, per id quod habetur in. l. libertis. §. manumissis. et quod ibi Barto. ff. de alimen. & ciba. lega. Que dixerim sub correctione &c.

Consilium. CCCII.

De litiscontestatione in breuioribus et vilibus causis non necessaria.

Summarium.

1 Litis cōtestatio in quibus casibus necessaria, & in quibus casibus libellus non est offerendus, remissiue.
2 Causa vilis que dicatur, item et breuis.
3 Lites breuiores que sint.

1 Specula. † in tit. de litiscontesta. §. quando autem. versi. in quibus autem casibus &c. querens in quib⁹ casibus necessaria existat litiscontestatio, remittit ad not. per se. tit. de teste. §. nūc tractemus. et in titu. de libelli concep. §. nūc dicendum. al's nuncvidēdum. in dicto vero. §. nunc videndum querit in quibus casibus libellus sit offerendus, & ibi multos casus enumerat in quibus non est offerendus. Inter quos ver. tertio si causa sit vilis &c. ponit causam vilem: quia modice summe, vel quia sit vilium personarū vt inter pauperes vel rusticos vel agricultores inopes. et. l. humilē. C. de ince. nup. auť. de manda. princ. §. si tibi quoq; tertiū studiū. colla. iij. & tra[illegible] in auť. nisi breuiores. C. de senten. 2 ex pericu. recitan[illegible] auť. de questo. colla. vj. † Vilis autem causa est [illegible] minor duobus aureis. l. si oleum. in fi. iuncta. l. seq. ff. de do. idem voluit glo. in. c. fina. super verbo, illustrium. de re iudi. in. vj. vbi not. esse quosdam casus in quibus valet sentētia sine scripto vt cum breues sunt cause, et maxime vilium personarū, & subiungit quod breuis poterit dici duorum aureorum. Et q̃uis glo. in dicta auten. nisi breuiores. et in dicto auten. de manda. princip. §. si tibi quoq;. sup vbo, breuiores. referat dixisse causas esse quinquaginta aureorum varios varie respondisse, que dicantur cause breuiores siue breues. Neminē tamē refert qui nō senserit causam esse breuem etiam si est duorū aureorum vel vsq; ad duos aureos, nisi forte quis dixerit quod immo in eo quod dicit hoc remitti arbitrio iudicis, prout etiam communiter tenent doctores in dicta auten. nisi breuiores, sed profecto quicquid arbitrādum sit de causa duorum aureorum vel excedente duos aureos, non tamen puto quod aliquis arbitari debeat causam vnius floreni, et sic sexte partis duorum aureorum vel circa non esse causam et vilem, & al's talem in quo procedi pōt, et debet sine libello litiscontestatione, et alijs huiusmodi. Pro quo bene facit quod voluit Bartolus et post eum Jaco. rebuf. et Joan. de platea in. l. mediterranee. C. de 3 anno. et tribu. lib. x. † Ubi dicunt quod ille dicuntur breuiores lites, et in quibus debet procedi sine scriptis et summari e iuxta dictam auten. nisi breuiores. in quibus plus expēderetur in scriptu ris q̃ sit valor cause quod sine dubio potuit contingere, immo et de facto contigit in hac causa iam ventilata in multis sedibus, et per duos aut tres annos, et vt audio pro et super vno floreno quē probus vir Joannes voleti sibi solui petijt per Franciscum iuliani loci de Bordellis, & de quo vt audio: quia processum non vidi, fidem fecit dictus Uoleti per publica instrumenta, quod tamen nō obstante egregius vir dominus iudex a quo male arbitratus, et non inspecta qualitate personarum et cause cōtra id quod not. Specula. in dicto. §. nunc dicendum. versic. tertio si causa declarauit primum iudicem nulliter et contra ordinem iudiciarium processisse, et eius ordinationem nullius efficacie & momenti defectu litiscōtestationis, et ipsum Uoleti condemnauit in omnibus expensis, quod profecto facere nō debuit, sed omissa illa superstitione condemnare prefatum Juliani ad petita, vel eidē Uoleti contra ipsum concedere literas precisas postq̃ a cōpulsorijs & in vim submissionis vel obligationis de qua vt dicitur apparet per publicum instrumentum fuerat processus inchoatus.

Consilium. CCCIII.

De exceptione cessionis per debitorem aduersus cedentem agentem opposita.

Summarium.

1 Debitor in quibus casibus possit exceptionem cessionis opponere aduersus cedentem agentem, et impedire executionem iudicati.
2 Taxatiue natura que sit.
3 Statutum admittens solum solutionis exceptionem an repellat exceptionem nouationis vel delegationis que ipso iure obligationem et actionem tollunt.
4 Solutio obligationem tollit.
5 Cessionario per dationem in solutum queritur actio vtilis et manet directa penes cedentem.
6 Cessionis remissione facta penes cessionarium an remaneat aliquod ius.
7 Statutum disponens aduersus instrumentum nō posse opponi nisi certas exceptiones an locum habeat contra tertium possessorem, cum quo instrumentum non est confectum.
8 Dispositio cle. j. de re iudi. qua cauetur exceptionē nullitatis contra tres sententias conformes non posse opponi an habeat locuz quo ad tertium comparentē pro suo interesse, si contra ipsuz non fuerint late dicte sententie.
9 Exceptio non admittenda admissa contra statutū et probata an noceat et quando.

1 Etiam † si debitor vel alius contra quem facta fuit cessio ad cōmodū et periculo cessionarij posset de cessione huiusmodi contra cedentem postea agentem opponere, etiam si alterum illorum trium de quibus habetur in. l. iij. C. de noua. prout post Jaco. de are. i. l. j. §. j. ff. ad trebellia. voluit Bartolus in. l. facta. §. si heres. ff. eodem titu. Cuius cōtrarium videtur probari in l. si cum emptore. ff. de pacť. vbi facta erat cessio ad cōmodū cessionarij et eius periculo. l. j. C. de euictio. et tamen in casu illius. l. poterat venditor hereditatis idēq; cedens agere cum effectu contra debitores hereditarios nisi fuisset eis factum pactum de non petendo per emptorem. Et si ita non intelligeretur dicta. l. si cū emptore, illa fuisset de indubitabili contra. l. quod labeo. ff. de carbo. edic. quod etiam videtur voluisse Bald. in dicta. l. iij. Paulus de castro in dicto. §. si heres. Fulgo. Paul. de cast. Alexan. de imol. et dominus Jason may. in dicta. l. si cum emptore. Esto inquā qd̄ in dicto casu posset debitor de cessione opponere, non propterea videtur honorabilis vir Guillielm⁹ tardiuonis mercator potuisse cum effectu opponere aduersus honestam mulierem Floriam diuione de quadam asserta insolutum datione cuiusdam annue pēsionis duorum sextariorum frumenti quam ipsa & honesta quodā mulier Catherina manicerie relicta honorabilis quodāviri Claudij diuionis fecisse pretēdunť venerabilib⁹ & religiosis viris dn̄is gardiano & fratrib⁹ venerabilis cōuent⁹ fratrū minor oppidi de Romanis. Cū qz de stilo sigillati curie sancti Marcellini in vim cui⁹ cōuēt⁹ est et cōuenit idē Guillielm⁹ tardiuonis, nō admittūtur vt audio nisi tres exceptiones, scz solutionis, falsitatis instrumenti, & pacti de nō petendo: vel vt alibi legi nouationis. Cū igiť exceptio dationis insolutum aut cessionis de qua opponit prefatus Tardiuonis non sit altera istarum, illa non debuit nec debet impedire exequutionem iudicati: pro eo quia statutum seu stilus predictus loquiť taxatiue, & adijcit q̄ alteri remedio locus nō est.
2 † Natura vero taxatiue est excludere. l. qui in aliena. §. libertus. ff. de nego. gest. Et ita videtur qd̄ nec dicta pretensa exceptio nec alia exceptis his quas stilus admittit opponi possint ad ipediendum exequutionem iudicati: quod etiāvideť voluisse Bal. in. l. ita nobis pudor. C. de adulte. & saltē secūdum mentē Bar. in. l. j. §. j. ff. quod vi aut clam. Joan. de imol. et Ang. are. in. l. fi. ff. a qui. appella. licet vel non. per dictum statutum seu stilum cēsentur esse sublate oēs alie exceptiones etiā rationabiles descendentes a iure cōi, q̃uis nō ille que descēdunt ab alijs statutis dicte curie si q̃ essent. Facit pro premissis quod voluit Jo. de imol. & post eū Ange. are. in. d. l. fi. vbi sentit idez Jo. qd̄ alia exceptio ab illis que de statuto permittunť opponi non potest, etiā si illa esset talis que ipso iure
3 et actionem et obligationem tolleret. † Et ideo dicit qd̄ si statutū nō admittat nisi exceptionez solutionis, opponi nō poterit exceptio nouationis vel delegatiōis q̃ ipso iure obligationē & actionē tollunt. l. j. cum sua materia. ff. de noua. et. l. j. C. eo. tit. Cuius rōnē

reddit: quia iste nõ sunt exceptiones permisse a statuto, ergo nõ possunt opponi, ita enim cautum est verbis statuti que cum clara sint non est ab eis recedendum etiam si dura existant. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerci. actio. et. l. ille aut ille. §. cum in verbis. et. l. non aliter. ff. de lega. iij. et. l. prospexit. ff. qui et a qui. Non obstat quod exceptio nouationis et delegationis non sint proprie exceptiones: quia respondet quod etiam in statuto permittitur opponi exceptio que nõ est

4 proprie exceptio, scilicet exceptio solutionis, † quia solutione eius quod debetur tollitur omnis obligatio. institu. qui. mo. tolli. obliga. in princi. et tamen omnes alias exceptiones excludit statutum predictum, igitur eius intentio fuit quod alie opponi non possint siue ille sint proprie exceptiões siue improprie. Si ergo eo casu quo per statutum excluduntur omnes exceptiones excepta exceptione solutionis, cẽseantur excludi etiam exceptiones nouationis et delegationis per quas detegitur et actionem et obligationem fuisse ipso iure sublatas, multo fortius in casu de quo queritur cẽseri debet esse sublata exceptio dationis insolutũ aut alterius cessionis, maxime eo casu in quo penes cedentem remanserunt iura directa

5 vt in casu nostro, † quia licet per dationẽ insolutum, queratur cessionario actio vtilis, manet tamen directa penes cedentẽ. dicta. l. iij. C. de noua. et. l. si cum emptore. C. de pac. iuncta. l. si predium. C. de euictio. Non ergo potuit dicta exceptio opponi. Cum etiam nõ obstat dicta pretensa exceptio: quia cum vt predixi per eam nõ fuerint iura directa sublata, sed penes dictas cedentes remanserint, et deinde prefati do. gardianus et fratres illi pretense cessioni renũtiauerint, et quatenus opus fuit cesserint et remiserint iura et actiones si que erant apud eos et eis competẽtes in vim dicte cessionis vt apparet publico instrumẽto parte ipsius Florie in causa producto et inserto. fo. cij. et nihilominus eidẽ Florie restituerint instrumentum cessionis seu dationis insolutum, non est quod eidẽ Florie refragetur vel obstet etiã si dicta pretẽsa cessio de iure valuisset,

6 † quia post istam receptionem seu remissionem nullũ ius remãsit penes eos, per id quod not. glo. Alex. de imol. et doc. in. l. ex asse. ff. ad trebel. et quod voluit Sali. i. l. j. q. vi. et multis locis. Et hec inquã procederent etiam si valuisset prima cessio, que tamen valuisse nõ videtur, per id quod habetur in clemen. exiui de paradiso. versi. annui quoque reddit⁹. et quod ibi habetur per Pet. de ancha. col. vij. ver. ex predictis patet solutio tertij membri. de verbo. signi. in cle.

Forte autem aduersus primã rationem quam superius induxi opponet aliquis quod statutum seu stilus sigillati curie predicte solum se extendat aduersus debitorem vel alium obligatum et submissum curie et sigillato vel ante bonorum possessores. Et sic contra vniuersitas et successores, non autem cõ-

7 tra particulares rei obligate, † quia si statutum dicat quod cõtra instrumentum non possit opponi nisi certe exceptiones, illud tunc sibi locum vendicat quando agitur contra illum cum quo cõfectũ est instrumentum non contra tertium possessorem, vt voluit Jo. de imol. in. d. l. si. circa chartam antepenul. versi. aduerte tamen quia inquantum et c. ff. a qui. appella. licet. Pro quo allegat id quod habetur in. c. super eo. de offi. delega. Idem voluit Joã. de imol. in cle. j. col. iiij. de re iudi. vbi dicit quod si contra instrumentum garentesie statutum non permittat opponi certas exceptiones non habebit locum quo ad tertium cum quo non est confectum instrumentum, per id quod sensit glo. in dicta clemen. j. in verbo, contra se. et quod

8 ibi not. doc. † Ubi communiter volunt quod dispositio illius cle. volentis non posse opponi exceptionem nullitatis contra tres sentẽtias cõformes non habet locum quo ad tertium cõparentem pro suo interesse, si contra ipsum non fuerint late dicte sententie. Idẽ est de mente Bald. in. l. j. C. comuni. de lega. vbi voluit quod statutum tribuens priuilegium instrumẽto garentesiato locũ habeat quando agitur personali actione vel hypothecaria contra ipsum principalem debitorem. Secus vero si agatur hypothecaria cõtra tertium possessorem: quia preceptum vel confessio non sequitur fundum. arg. l. j. C. si certum peta. et sequitur Pet. de ancha. in. c. canonum statuta. versi. circa istã extensionem alibi et c. de constitu. Sed hec non obstant vtpote que vno verbo tolluntur: quia in statuto seu stilo predicto non solum est sermo de obligatis et submissis, et eorum heredibus. Sed etiã de tenentibus bona eorũdem obligata et affecta, et vt puto ita cõsueuit obseruari et stilus intelligi vt in vim illius fiat et fieri consueuerit exequutio cõtra tertium possessorem, quemadmodum contra obligatum et submissum vel eius heredem, non est ergo immutandum: quia minime sunt mutan-

9 da et c. l. minime. cum suis simili. ff. de legi. † Etiam nec obstat quod voluit Bald. in. l. si nõ sortem. §. indebitũ. ff. de condi. indebi. quatenus ibi voluit exceptionem que non erat admittenda nocere si admissa extiterit contra statutũ et probata. Quoniam respondeo quod hoc procedere posset nisi articuli partis fuissent admissi. Saluo iure impertinentiũ. Sed quia sic admissa sunt nõ nocet admissio nec probatio eorũdem quia conditio sub qua admissa sunt nõ euenit. Pro quo sufficiat allegasse not. per Jo. de imol. in. l. si quis. ff. de lega. j. Que dixerim sub correctione et c.

Cõsilium. CCCIIII.

De societate in perpetuum cum iuramẽto inita per promissorum non obseruationem dissoluenda.

Summarium.

1 Socij an possint adinuicem contrahere quod societas perpetuo duret et quatenus.

2 Juramentũ quo casu tm̃ importat quantum simplex contractus.

3 Juramentum vinculo religionis ligat obligationem.

1 Licet † societas dudum contracta et inita per et inter probos viros Antonium argelerij et Michaelem ruffi de iure valuerit nec possit propterea impugnari: quia partes ipse conuenerunt quod illa perpetuo duraret et durare deberet inter eos. l. j. ff. pro so. pro quo not. Flori. l. in hoc iudicium. §. si conueniat. ff. cõmuni. diui. et do. Jason may. §. quedã. col. viij. ver. quid diceretis de casu isto et c. institu. de actio. Tamẽ quia idem Antonius postea cepit esse molestus prefato Michaeli, nec vult obseruare conuenta et promissa per eundem et signanter non vult stare ordinationi proborum. Cui in contrahendo societatem stare omnino, et illam adimplere conuenit, promisit et iurauit, videtur quod idem Michael possit a societate huiusmodi discedere et petere diuidi bona que sunt inter eos communia: quia pactum seu conuentio de non diuidẽdo bona cõmunia vel de non discedendo a societate [illegible] si et inquãtũ seruent promissa. l. si cõuenerit. et quod ibi Bar. Bal. [illegible] ff. pro so. facit

2 quod habetur in simili in. l. quero. §. inter locatorẽ. ff. loca. [illegible] nec obstat iuramẽtũ per eundẽ Michaelẽ prestitũ: quia vt dicit Bar. in. l. si quis pro eo. ad. l. si. ff. de fideius. et Fran. de are. in. l. j. §. si quis ita. col. vj. ff. de verbo. oblig. quando cõtractus deficit ratione cõsensus tm̃ importat iuramẽtũ quãtum cõtractus simplex. l. si. C. de nõ nume. pecu. et. l. si. ff. qui satisda. cogã. Cũ igitur idẽ Michael cẽseatur et censeri debeat cõuenisse de nõ discẽdẽdo a dicta societate si et inquãtum sibi promissa et cõuenta seruarentur per ipsum Antoniũ vel nisi cepisset esse rixosus vel molestus, non aũt vbi nõ seruarentur vel vbi rixosus aut molestus esse cepisset, palã infertur quod iuramẽtũ eundẽ Michaelem nõ obligauit nec obligat, quominus possit a societate discedere et petere diuidi bona cõia, postquam ipse Antonius cõuẽta, promissa et iurata nõ obseruat. Pro quo facit quod voluit Oldra. cõsi. mihi clxxxvij. ex ordiẽte, Cũ mulier donatrix post donationẽ et c. relatus

3 per Bald. in. l. si. circa princi. C. de nõ nume. pecu. † Dicit enim quod iuramẽtũ obligationẽ nõ auget, sed ei intra suos limites manẽti adijcit religiõis vinculũ. Etiã bene facit pro predictis quod habetur in. l. cum proponas. la. ij. et quod ibi per doc. C. de pac. et in. c. peruenit. et quod ibi per doc. de iureiuran.

Cõsilium. CCCV.

De traditione bonorum donatorum post tẽpus mortis per precarij constitutionem.

Summarium.

1 Donator per constitutionem precarij traditionem bonorũ donatorum an videatur post tempus mortis transtulisse, et valeat talis constitutio.

Dominus aduocat⁹ partis aduerse non satis vt video appẽsate aduertit ad proposita et deducta parte Andree claperij et Joãne ptẽsorũ cõiugũ in quodã asserto libello parte eorũ in hac causa nouissima oblato et producto. Cõtra et aduersus Guillielmũ borrelli tutorẽ et tutorio noĩe Marini borrelli, et signãter ĩ septimo articulo ĩ quo parte dictorum cõiugũ deducitur Catherinã scoffanerie ex certis causis animũ suũ mouẽtib⁹ et cõtẽplatiõe m̃rimonij

de quo ibi dedisse, donasse, cessisse ⁊ remisisse post suꝑ ipsi⁹ Catherine mortē ⁊ decessum dicte Joāne clemētie eius filie p̄senti ⁊c. oīa ⁊ vniuersa bona sua, et postea in dicto libello et in altero ex illius articulis subiungitur eandem Catherinam se constituisse tenere et possidere bona huiusmodi precario nomine dicte Joanne, † que si ita se habeat cum precarij cōstitutio sit accessoria ad dictam pretensam donationez ipsa vt talis censetur ⁊ censeri debet collata in tempus mortis, immo magis post tempus eiusdez Catherine vt sic videatur non extunc, hoc est ex tempore donationis censeatur ciuiliter seu ficte et per actum iuris artificio introductū bona donata tradidisse, sed hanc traditionem cōtulisse in tempus, immo post tempus mortis et decessus eiusdem Catherine, et hoc suadet ratio: ne si aliter diceremus videretur ipsa Catherina statim tradidisse in vim donationis cuius effectum cōtulit post tempus sue mortis. Ex quo duo inferuntur. Primum ꝙ in vim predicte constitutionis precarij eadem Joanna viua predicta donatrice non possedit nec possidere potuit bona donata, ⁊ cōsequenter nec spoliari. Secundū qȝ dicta precarij constitutio vtpote collata in tempus in quo eadem Catherina nō erat possessura bona donata nō valuit vt alicubi voluit glo. ⁊ post eam Ange. et alij scribētes. Ceterum in dicto articulo ponuntur contraria, et que alias nō se cōpatiuntur, scȝ quod dicta Catherina donauerit post mortez, ⁊ sic in diē ac donatione pura, ⁊ sic pure que nō coeant. Differūt enim adinuicem donatio pura, conditionalis, et in diem. Et si bene attendatur et libellus et instrumentum illius pretense donationis in eis sunt multa repugnantia, ⁊ que diuisione iuuari nō possunt. Taceo qȝ dicta Catherina sibi reseruauerit super bonis donatis summā et summas lōge maioris valoris ꝙ̄ sit hic hortulus de quo contra hunc impuberem et pauperem contenditur. Pro quo manutenendo habet ipse Borrelli omnia bona et iura obligata, qȝ etiam aliquando proderit ad repulsaz intentionis dictorum coniugum. Quāobrem deliberando super nouissime petitis dicit idē Guillielmus nomine quo supra se non teneri eidem pretenso libello respondere causis et rationibus ex eo apparētibus et quas acceptauit ⁊ acceptat, [illegible] pro eo aut contra dictos coniuges faciunt aut facere possunt. Et ita petit ordinari. Et alias in ⁊ super premissis et singulis eorūdem ius ⁊c.

Consilium. CCCVI.

De penis secundo nubentium.

Summarium.

1 Binuba quando perdat ornamenta ⁊ donationez quam primus maritus illi fecerat. nu. seq. et quid si dictum fuerit ad omnimodas voluntates in vita et morte. et nu. 3.
2 Pene binubis illate per. ll. an sint per cano. sublate.
4 Proprietate binubis perdita remanet vsusfructus qui cautionari debet.

Viso consultationis themate parte honorabilis viri magistri Petri cabeoli mihi exhibite et dubijs ex casu huiusmodi elicitis. Dico ⁊ respōdeo ad dubia huiusmodi, ꝓut infra. † Et primo ad primuz ꝙ honesta mulier Blāchia bouerie eius quōdam nurus per transituz ad secunda vota perdidit iocalia et quinquaginta florenos sibi donatos in cōtractu matrimonij dudū cōtracti ⁊ postea solennisati per et inter honorabilē virū Claudiū cabeoli dicti magistri Petri quondam filium ex vna parte, et prefatam Blāchiam ex alia. l. femine. C. de secun. nup. ⁊ apertius in auten. de nup. §. si vero expectet. in secundo responso. colla. iiij. ⁊ aut. lucrum. C. de nup. † Pene enim predictorum iurium nō sunt sublate per ius canonicum, sed durante ꝑm Inno. qui ita not. in. c. fi. de secun. nup. cuius opinionē sequunt Host. Jo. and. ⁊ doc. cōmuniter in. d. c. fi. Bar. ⁊ alij cōiter in. l. j. C. de secun. nup. Et intelligo eandē Blāchiā iocalia ⁊ quinquaginta florenos antedictos perdidisse nisi ipsa secūdo nupsisset cū volūtate ⁊ beneplacito seu consensu p̄fati magistri Petri auo materno Mesete: qȝ si sic nupsisset nō incurrisset penā perditiōis, per id qȝ voluit Ang. ꝯsi. cccxlviij. ⁊ in aut. de nō eligē. scdo nubē. do. Nico. de vbal. in tract. de excep. in scda parte ꝑicipali. do. Prepo. l. d. c. fi. col. penul. de secū. nup.

Si vero aliter nupserit hoc est nō interueniēte cōsensu dicti magistri Petri vel ipsius Mesete, puto ꝙ ꝑdiderit dictos lucrū ⁊ qnquaginta: nec eā iuuare videt ꝙ in instrumēto dicti matrimonij seu cōstitutionis dotis dictū extiterit qȝ ipsa Blāchia posset de dictis iocalib⁹ ⁊ quīquaginta florenis facere ad suas oīmodas volūtates in vita pariter et in morte. † Qm̄ rn̄deo ꝙ per dicta verba nō videnť dicte pene remisse. Et ita sensit et voluit Oldra. cōsilio. mihi. lxxv. exordiēte, Quidā habuit ⁊c. ⁊ Legi. i. d. l. j. C. eo. ti. Esto inquā ꝙ dicti magister Petr⁹ et Claudius dictis iuribus derogare potuissent, ipsi tamē hoc fecisse nō videnť vt predixi. Et sic nō obstat oppositio.

Forte autem opponetur vlterius ꝙ dicta Blanchia per trāsitum ad secūda vota nō incurrerit penam perditionis dictorū iocaliū ⁊ quinquaginta florenorū saltem quo ad dimidiā partē quā sibi donasse cēseť idē magister Petrus socer. Cū vt poniť in casu nō ipse quondā Claudius dūtaxat sed ipsi magister Petrus ⁊ Claudius donauerūt. Et ita censetur quilibet eorūdē donasse dimidiā partez. l. reos. §. cū in tabulis. ff. de duobus reis. Et quia pene introducte cōtra mulieres secundo nubētes superstitibus liberis ex primo matrimonio locū habent quo ad sibi donata vel relicta per earuz primos viros, cuiusmodi nō est dictus magister Petrus sed socer. Et ita quo ad dictā dimidiam partē nō vidētur habere locū in hoc casu. Sed istud obstare nō videtur: qȝ vt puto dict⁹ magister Petrus donauit ⁊ dare promisit cōtemplatione dicti Claudij eius filij, et sic perinde videtur de illa dimidia parte iudicandum, ac si Claudius illam donasset, per id qȝ in simili voluit glo. ⁊ Bar. in. l. cū oportet. in ꝑicipio. C. de bo. que libe. ⁊ qȝ habetur in. l. sed ⁊ si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ qȝ not. Ang. in. l. in quartā. col. fi. ff. ad leg. falci. ⁊ alij in alijs locis. Et pro hoc est bonus tex. in auť. de nup. §. si vero. colla. iiij. ⁊ trāsumptiue in auť. in donatione. C. de secun. nup.

† Ad secūdū dico ⁊ respōdeo ꝙ licet vt predixi p̄fata Blāchia perdiderit dictos iocalia ⁊ quinquaginta florenos quo ad ꝓprietatē: sibi tn̄ debeť in eis vsusfruct⁹ seu quasi in dicta. l. femine. §. nec quicꝙ̄. et apertius in. d. §. si vero. et auť. in donatione superius allegatis, vbi etiā ꝑ doct. tenetur tn̄ ipsa Blāchia dare cautiones ydoneas hoc est fideiussorias de vtēdo fruēdo arbitrio boni viri p̄fatis iocalibus, ⁊ de restituendis tā illis ꝙ̄ dictis quinquaginta florenis finito vsufructu. l. quarta. et quod ibi doc. C. de vsufruc. Et sic nisi idem magister Petrus renūtiauerit huic iuri, ip̄e potest petere sibi p̄stari cautiones predictas aut iocalia restitui.

Ad tertiuz dico ⁊ respondeo ꝙ nisi eadē Blāchia det cautiones p̄dictas, idē magister Petrus poterit se defendere ne illā pecuniā soluat allegādo trāsitū ad secūda vota ⁊ sine eius cōsensu. Si vero eadē Blāchia det cautiones, puto ꝙ ipse teneať soluere ⁊c. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consiliū. CCCVII.

De annua pensione soluenda ⁊ transitu ad possessorium recuperande petitorio semel intentato suspenso, Et de interlocutoria super illo male lata.

Summarium.

1 Relatio vnius scripture ad aliam an possit fieri.
2 Constitutio procuratoris facta per illum qui curatorem habet sine licentia illius, an ⁊ quando valeat. nu. seq. ⁊. 4.
3 Argumentum de contractibus ad iudicia an bonum.
4 Minores an possint in iudicio comparere et intentare iudicium reintegrande possessionis.
5 Curator ad litem per quem iudicem fieri debeat.
6 Interlocutoria an per lapsum decendij transeat in rem iudicatā quo ad iudicem.
7 Laicus quilibet presumitur nisi aliter probetur.
8 Conclusio in libello attendenda.
9 Priuilegium petitorij suspensum an procedat in interdicto vnde vi in odium inuasoris.
10 Dispositio. c. pastoralis. de cau. posses. et propri. an habeat locum in remedijs pro recuperatione perdite possessionis introductis.
11 Remedium. c. reintegrāda. iij. q. j. an competat pro possessione rerum incorporalium.
12 Petitorium semel intentatum an possit suspendi et transit⁹ fieri ad possessorium recuperande.

Derelictis

Derelictis trunco et radice arboris quib⁹ initi nõ potuit neq̃ potest Stephanus amblardi in quadam ciuili et appellationis causa quã nunc habet cũ egregio viro domino Crispino marini, ac Agonto & Charlota eius fratrib⁹, et Hugone nepote, idẽ Stephanus euolauit et quantũ potest euolat ad frondes et folia enitens quantum potest per fucatas rationes impugnare sententiam contra eum & pro dictis Crispino fratribus & nepote per egregium virum dominum officialẽ Arelatensem promulgatam et iuris merito per reuerendum patrem dominum huius appellationis cause iudicem & cõmissarium confirmandam. Sed autore dño rationes huiusmodi & varia eiusdẽ Stephani subterfugia sibi non proderunt prout nec prodesse debẽt, quominus sententiam excipiat, proxime precedentis confirmatoriam cum condemnatione expensarum in hac tertia instantia per eosdẽ do. Crispinum & consortes factarum et substentarum: quod vt facilius, & quãto breuius fieri potest. Premitto ꝙ sententia interlocutoria lata per dominum officialem Tricastrinensem, et a qua fuit parte dictorum do. Crispini et consortum legitime appellatum fuit et est inciuilis & iniusta causis rationib⁹ et motiuis propositis deductis et allegatis tam in instrumẽto appellationis parte dictorum do. Crispini & consortum ab eodem do. officiali Tricastrinẽsi interiecte inserto. fo. xxxvij. & fo. ccccxxxiij. ꝙ in tribus schedulis in instrumento & appellatione huiusmodi latius designatis & expressis. quarum prima exorditur, Nihil occurrit propter quod &c. inserta. fo. ccxxiij. Secunda vero exorditur, In libello parte alicuius oblato &c. fo. cccclxx. Tertia vero icipit, Super isto casu video notabiliter &c. inserta. fo. ccclxxij. 1 † Et cum illas et inibi contenta voluerint prefati do. Crispinus et consortes haberi pro repetitis ac specialiter immo et singulariter expressis, et ꝑpterea petierint ne imposterum dubitari contingeret schedulas huiusmodi tradi et expediri notario cause ad fines eas inserendi in processu, et que in illo & fo. superius mẽtionatis legũtur inserte, perinde est ac si rationes huiusmodi fuissent specialiter immo singulariter expresse in dicta appellatione. arg. l. asse toto. et quod ibi Bald. Ang. Jo. de imol. et doctores. ff. de heredi. insti. Barto. et domi. Bartholo. soci. in. l. si ita scripsero. ff. de condi. et demonstratio. Pau. de cast. in. l. heredes palam. in principio. ff. de testa. Alexan. de imol. cõsil. lxxiiij. in tertio volumine. Ex quorum dictis illud colligitur qđ licet in testamento nuncupatiuo debeant nomina heredum per testatorem nuncupari seu exprimi. dicta. l. heredes palam. ff. de test. et. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. C. eo. titu. Tamẽ si vocatis testibus in numero sufficienti dicat testator, instituo heredes vel facio testamentum meum in omnibus, et per omnia ꝓut continetur in quadam scriptura manu mea confecta quam dimisi penes gardianum fratrum minorum valet testamentum et dispositio: pro eo quia propter relationem habitã ad illam scripturam, perinde habetur ac si heredes fuissent coram ipsis testib⁹ nominati, et talia facta & expressa coram eis. dicta. l. asse toto. cũ suis simili. et quod expressio grauaminum fuerit et sit sufficiens aperte colligitur ex his que ponunt do. Rote decisione. vij. in nouis, & quod habetur in quibusdam additionibus post ill'um insertis.

Preterea quia pendẽte secunda instantia coram dicto domino officiali Arelatensi relatum est aliquos suspicari de inualiditate cure dictorum do. Crispini & cõsortum, date & decrete per dictum dominum officialem Tricastrinensem prefatis magistro Põtio Raymũdi & alijs facta fuit & dictata schedula exordiẽs, Etiã si verũ esset ꝙ tutor &c. iserta. fo. cxxij. que si placet videat &c. i qua vt opinor fuit sufficiẽter defensata dicta cura & ꝓcessus cũ dicto magistro Põtio Raymundi curatore in prima istãtia agitatus. Verũ qr reperio quasdã schedulas fuisse postea ꝓductas in hac cã parte dicti Amblardi que ꝑfecto eidem nõ suffragãtur nec nocẽt ꝑfatis do. Crispino & ꝯsortibus, respõdẽdũ est rationibus de quibus in eis. Dico igitur quod deducta & allegata in quadã ipsius Amblardi schedula exordiente, Si factum verũ sit &c. inserta. fo. cxxvij. 2 † Et primo quidẽ nõ obstat qđ ibi opponit̃ cõstitutionẽ ꝓcuratorum factã per dictũ Crispinum & cõsortes, ideo nõ valuisse: qr illa facta est sine licẽtia et autoritate suorũ curatorũ: qr rñdeo ꝙ cõstitutio hmõi facta est cũ iuramento quo casu nõ habet locũ. l. curatorẽ habẽs. C. de in integ. restitu. mino. qđ etiã voluit ibi Bal. Nũber. de bouẽ. in repeti. aut. sacramẽta puber. in prima qõne. C. si aduer. vẽdi. vbi etiã cõiter ita tenent legiste. & Jo. de imol. in repeti. c. cũ cõtingat. in tertio mẽbro. versi. item iuxta predicta põt dubitari quid de adulto habẽte curatorẽ. de iureiur. & habet locũ dicta aut. nõ solũ in cõtractib⁹, sed etiã in iudicijs vt voluit glo. & doc. cõiter in dicta aut. sacramẽta puberũ. Bar. in. l. minor vigintiquinq̃ annis. ff. de ꝓcura. & in. l. minor vigintiquinq̃ annis omissam. ff. de mino. Bal. i. l. j. col. mihi. xiiij. C. de cõfes. & i ti. de pace iura. fir. §. itẽ sacramẽta. col. penul. 3 † Pro quo facit qr est bonũ argumẽtũ de ꝯtractib⁹ ad iudicia. l. nõ est mirũ. ff. de pigno. actio. & qđ not. doc. in. l. pactum inter heredẽ. ff. de pac. Etiã nec obstat qđ vlterius in dicta schedula opponit̃ sc3 ꝙ curatores cõstituti in prima instãtia nõ potuerint etiã cũ decreto iudi. ante litẽ cõtestatã actores constituere: qr rñdeo ꝙ in discursu cause huius nõ reperit̃ cõstitutio actorũ facta per curatores, cuius defensioni inniti oporteat, & sic superflue & impertinẽter opponit̃ de hoc. Et eodẽ modo respõdet̃ ad id qđ opponit̃ dationẽ cure factã vt pretendit̃ per iudicẽ secularẽ nõ voluisse aut valere: qr ex discursu cause huius nõ apparet dationẽ hmõi esse factã. Sed bene apparet ꝙ prefati Agõtus, Hugo & Charlota ꝓcuratores constituerũt cũ decreto nobilis viri dñi Bailliui Tricastrinẽsi inter que est lõga differẽtia nec cõtẽdat aduersarius decretũ huius iudicis pro eo nõ valuisse: qr nõ erat cõpetẽs iudex dictorũ Agõti, Hugonis & Charlote, quasi tũc essent clerici. Qm̃ rñdeo nõ apparere ex actis cause huius ꝙ isti essent clerici. Preterea isti poterãt etiam sine decreto iudicis, & cũ iuramẽto cõstituere ꝓcuratores & valuisset cõstitutio, ꝓut etiã valuisset ꝓcessus per eos factus si iuramentũ interuenisset de nõ cõtraueniẽdo. dicta aut. sacramẽta puber. ꝗ vt dixi scđm gl. & doc. cõiter habet locũ etiã in iudicijs. 4 † Addicio ꝙ nõ solũ maiores, sed etiã minores possunt litigare, et in iudicio cõparere ꝓ recuperãda possessiõe, & sic intẽtare iudiciũ reintegrãde possessionis. l. fi. et qđ ibi doc. C. qui legi. personã. qđ etiã voluit glo. in. c. ex parte. de restitu. spolia. vbi ponit casus in quib⁹ potest minor esse in iudicio. et Specu. titu. de actore. §. j. Et quemadmodum potest minor in hoc iudicio esse in iudicio, ita et procuratorem constituere. l. iiij. §. j. ff. rem ra. habe. Et hec sine dubio procedunt in minore non habente curatorem ſm Bartolum, & alios in l. neq̃. C. de curatoribus. et in. l. mutus. §. is qui. ff. eodẽ titu. Pro quo facit. c. fina. de iudi. in. vj. Procedunt insuper in casu nostro cum vt predixi dicti Agontus, Hugo [illegible] lota iurauerint & in ampla forma prout apparet in instrumento c[illegible] inserto. fo. liiij. Cum igitur in prima instantia fuerit parte dictorũ dominorum Crispini, Agonti, Hugonis et Charlote libellus oblatus in iudicio possessionis reintegrande et petitũ procedi super illo. Et deinde lata interlocutoria de qua in processu. Potuerunt ipsi appellationem ab ea interiectam et pro reuocatione ordinationis huiusmodi, & sic pro sublatione obstaculi quo impediebantur et impediuntur procedere in materia possessionis reintegrande constituere procuratores. Quo vero ad dictum dominum Crispinum qui per se constituit procuratores vt constat instrumento non apparet quod tempore facte cõstitutionis esset minor vigintiquinq̃ annis. Esto enim citra preiudicium veritatis qđ ille minor extitisset Anno domini millesimo. ccccxcv. & die septima mensis Aprilis quibus datus est sibi curator, nõ tamen sequeretur qđ ipse minor extiterit Anno domini millesimo. ccccxcvj. et die. xiij. mensis Septembris quibus procuratores constituit. Constante instrumẽto inserto. fo. lxj. Pro quo allegasse sufficiat not. per docto. in. l. si minorem. C. de in integ. restitu. mino.

5 † Etiã nec obstat qđ vlterius opponit̃ qđ curator ad litẽ dari debeat ab eo iudice qui in lite presidet. Quoniã respõdeo vt iam dixi dictum do. Bailliuum nõ dedisse curatorem dictis Agonto, Hugoni & Charlote, sed cum decreto ipsius constituerunt ipsi Agontus et alij procuratores &c. Preterea ꝙuis curator ad litẽ dari possit ab eo qui presidet in lite, potest tamen etiam dari a suo ordinario iudice cuiusmodi erat dictus Bailliuus quo ad istos Tricastrinenses. Nihil ergo suffragat̃ prefato Stephano quod infertur in introducta schedula, sc3 ꝙ introductio appellationis facta ꝑ curatores aut ꝓcuratores a primis curatorib⁹ cõstitutos nõ valuerit, & ꝙ ꝑpterea appellatio hmõi deserta extiterit. Qm̃ rñdeo introductionem hmõi fuisse factam per egregiũ virum dñm Ludouicum de coreis procuratorẽ legitime constitutũ non per primos procuratores, sed per dictos do. Crispinum et consortes.

¶ Preterea etiã nõ obstat qđ opponit̃ appellationẽ dictorũ do. Crispini et cõsortũ fuisse notorie friuolã & a nullo grauamine interiectã. Pro quo cã breuitatis remisisse sufficiat ad tres schedulas superi⁹ mẽtionatas, & in schedula exordiẽte, Sñia interloqutoria &c. inserta. fo. cxv. quib⁹ nõ rñdet̃ per dños scribẽtes in predicta schedula. 6 † Quod autem opponit̃ interloquutoriã nõ trãsire in rem iudicatã quo ad iudicẽ per lapsum decẽdij, & sic ipsum posse etiam post decendium eam reuocare non procedit quando post decendium pars petijt eam reuocari: quia hoc facere non potuit ad ipsius postulationem: quia quo ad eam per lapsum decendij

transiuit in rem iudicatam.c.dilecti.de elec.ⱬ.c.significauerunt.de testi.ⱬ quod not.docto.in.l.quod iussit.ff.de re iudi.ⱬ.c.significante.de appel. Ex quibus concludo quo ad cōtenta in predicta schedula q̄ꝺ ille due conclusiones quas circa fi.facere se dicunt domini scribentes,ⱬ quas dicunt esse in iure verissimas quod ille in nullo prorsus suffragantur prefato Stephano nec nocent dictis domi. Crispino et consortibus.

Porro etiaʒ dico ꝙ deducta et allegata parte dicti Stephani in schedula exordiente, Fundamentum ⱬc.inserta.fol.cxxij.non suffragantur eidem Stephano. Et primo quod opponitur prefatum do.officialem Tricastrinēsem potuisse post decendium reuocare ordinationem sui locūtenētis postꝙ illam reperit iniustam. Tum quia vt alias scriptum est in predictis schedulis illa non fuit iniusta. Tum et quia etiam si iniusta extitisset,nō tamen potuit pars post decendium insistere super reuocatione illius aut petere eam reuocari vt iam supra dictum est,ⱬ etiam in schedulis superius mentionatis:que si placet videantur. Quo vero ad id q̄ꝺ opponitur de datione curatoris facta per iudicem laicum ad prosequutionem cause appellationis, dico et respondeo vt iam dixi quod dictus bailliuus non dedit curatores prefatis Agonto,Hugoni ⱬ Charlote,sed ipsi cum illius autoritate vel decreto constituerunt procuratores,de quibus etiā non apparet q̄ꝺ illi clerici existerent. Et ita non potuit nec potest allegari incompetētia ex hoc capite. 7 † Cū quilibet presumendus sit laicus:quia talis natus nisi probetur clericus. Et ideo pretēdēti se vel alium esse clericum, incumbit probatio.

Insuper etiam nec obstant deducta et allegata in alia schedula exordiente, Uisis processum agitatum ⱬc.inserta.fo.cxxxiij. Et primo quidem nō q̄ꝺ ibi opponitur prouisionē curatoris facta in prima instātia de prefatis magistro Pontio Raymūdi et alijs fuisse nulliter factam. Pro quo remisisse sufficiat ad ea que alias parte dictorum do.Crispini ⱬ cōsortum scripta ext[illegible] in schedula exordiente, Etiam si verum [illegible] fo.cxxij.que si placet videatur. Etiam nec suffragatur eidem Stephano id de quo vlterius opponitur, scʒ q̄ꝺ frustra disputetur an licuerit transire de petitorio ad possessorium, et an isto respectu fuerit locus condemnationi expensarum, an nō per rationem que ibi subijcitur. Quoniam respōdeo ꝙ si prout oportet bene attendatur ad processum cause huius duo fuerunt ꝓcessus cepti et inchoati in curia episcopali Tricastrinēsi,per ⱬ inter prefatos do.Crispinum et consortes ex vna parte,ⱬ dictum Stephanum amblardi ex alia, ad causam pēsionis de qua in eo. Primus quidem Anno domini.M.cccc.xcv.et die.xvij.mensis Februarij, vt apparet.fo.cl.in quo primo petitum est parte ipsorum do.Crispini et consortum recognosci apocam de qua in processu que inserta est.fo.clviij.que post multas ⱬ varias dilationes ⱬ cauillationes fuit recognita.fo.clxxxiiij.et cōfessio seu recognitio huiusmodi acceptata parte dictorum do.Crispini et consortum.fo.clxxxv. et tunc petitum a dicto Stephano vnū sextarium bladi mulcture debitum ex causis contentis in predicta apoca, et super petitione huiusmodi et responsione eidem facienda insteterunt prefati do. Crispinus et consortes vsqꝫ ad fo.ccxiij.vbi reperitur parte dictorum do.Crispini ⱬ consortum producta,ⱬ deinde inserta.fo.ccxv. schedula que exorditur, Quoniam permissuʒ est actori ⱬc.in qua petitum est hoc petitorium suspendi in qua propter resistentiam factam per prefatum Stephanum,postea fuerunt multi termini obseruati et producte hincinde multe schedule,vt videri potest a dicto fo.ccxv.vsqꝫ ad fo.ccliiij.inclusiue. Fuit preterea et est alius processus inchoatus,per ⱬ inter partes predictas Anno predicto xcv.et die.xj.mensis Aprilis vt apparet.fo.cclv.in quo dictus do. Crispinus et alij.fo.cclvij.petierunt monitorium parte eorū obtētum suum sortiri effectum pro summis in eodē cōtentis. In quo monitorio,ⱬ per quod mandabatur eūdem Stephanum moneri vt eisdem domi.Crispino ⱬ alijs daret solueret ⱬ realiter expediret quandam annuam pensionem sex sextariorum bladi eisdem instantibus debitam ratione molendini bladerij inibi mentionati quod idem Stephanus amblardi tenebat. Et ꝗuis reuerendus pater domin⁹ aduocatus partis aduerse in schedula superius mētionata exordiente, Uidi processuʒ ⱬc.videatur firmare quod per hanc petitionem prefati do.Crispinus et consortes videant intētasse possessorium retinende: veritas tamen videtur esse cōtrariū vt apparet per predicta:quia prefati do.Crispinus et cōsortes facta relatione eorum petitionis ad monitorium in eo mentionatarum censentur petijsse sibi dari solui et expediri annuā pensioneʒ sex sextariorum bladi eis debitam ratione molēdini ⱬc.et vt de arreragijs quatuor annorum tunc proxime preteritorum eisdem satisfaceret. Et ꝗuis in dicto monitorio dicatur in cuius percipiendi possessione ipsi do.Crispinus ⱬ consortes esse dignoscūtur. Et ipse Stephanus in possessione illam soluendi eisdem. Nō tamen concluditur in materia possessorij,sed ad dandum et soluendum, 8 † que conclusio attendi debet per iura et rationes allegatas in dicta schedula exordiente, In libello alicuius ⱬc.que si placet videbitur,ⱬ quod plenissime ponit do.And.sicu.consi.xxxviij.exordiēte, Preclare scribit psalmista celebris ⱬc.col.xiiij.versi.idem subdit postea dicta domina Petrina in dicto suo libello in secunda parte. Ange.consilio.xxxvj.exordiente, Pro decisione quesitoruʒ premitto ⱬc.col.ij.versi.secundo premitto q̄ꝺ in libellis verba narratiua non respiciuntur,sed solum conclusiua. Pau.de cast.consi. vj.col.iij.versi.nec obstat ꝙ in narratione dixerūt dicta bona pertinuisse ad dictam dominā iure dominij seu quasi ⱬc. ⱬ Ange.are. in.§.j.versi.in fi.glo.ⱬc.ibi,ⱬ tene menti perpetuo ꝙ ad duo ⱬc.insititu.de actio. Preterea aduertendum est etiam si premissa cessarent que non cessant,quod non solum facte fuerunt expēse in hoc secūdo processu inchoato,vt predixi Anno.xcv.et de mēse Aprilis,sed etiam in processu inchoato anno predicto,et de mense Febru arij. Quo fit vt male insteterit prefatus Stephanus super condemnatione expensarum,ⱬ consequenter in expensis huiusmodi eosdem do.Crispinum ⱬ consortes male ⱬ iniuste condemnauerit dictus do.officialis Tricastrinensis. Insuper etiā aduertendum est ꝙ idē do.officialis non solum condēnauit in expensis istos do. Crispinum et consortes,sed etiā eos tacite repulit a prosequutione possessorij recuperande possessionis,ad quod se velle transire dixerant et transiuerant ipsi do.Crispinus ⱬ consortes,volēs ⱬ aperte declarans fore per ipsos ⱬ dictum Stephanū insistenduʒ super nullitate vel validitate instrumenti dicte annue pensionis in quo etiam si soluʒ esset,put nō est grauati extiterūt ipsi do.Crispinus ⱬ consortes qui impediri non debuerunt,quominus prosequerentur dictum possessorium recuperande,sed ad illud admitti debuerunt. 9 † Etiam nec obstat id de quo vltimate opponitur in predicta schedula vidi processum ⱬc.scʒ ꝙ priuilegiū petitorij suspēsum procedit in interdicto vnde vi in odium inuasoris. ⱬ q̄ꝺ cum in libello parte dictorum do.Cripini ⱬ consortum oblato ageretur cōditione ex.c.querelam.de elec.non debeat ad hunc casum extendi dispositio.c.pastoralis.de cau.pos.et proprieta. 10 † Quoniā respondeo dispositionem.c.pastoralis.nō solum habere locum in interdicto vnde vi,sed etiam in alijs remedijs pro recuperatione perdite possessionis introductis,ⱬ signanter vbi arguit dolus eius qui aduersarium suum possessione spoliauit. Pro quo videatur si placet id quod not.Anto.de butri.in.d.c.pastoralis.vbi etiā post eū. col.mihi.vj.versi.sed circa hunc intellectum etiam est dubium ⱬc. idem voluit Panor. Et quia in libello parte dictorum do.Crispini ⱬ cōsortum satis aperte arguitur dolus prefati Stephani in eo 11 qui fuit ⱬ est intentatū remediū.c.reintegrāda.iij.q.j. † q̄ꝺ cōpetit etiam pro possessione seu quasi rerū incorporaliū vt probat generalitas tex.eiusdem.c.ⱬ quod habetur in.c.cum ecclesie.iij.q.ij.ⱬ in c.accedens.le.j.vt lit.nō cōtest.ⱬ quod not.doct.in.c.querelam.de elec.Barto.in.l.iij.§.vnde vi.ff.de vi ⱬ vi arma.et quod not.in.l.sequitur.§.filiuʒ.ff.de vsuca.ⱬ q̄ꝺ not.do.Bartho.soci.in repeti.l.rēque nobis.in.v.q.principali.ff.de acquir.pos. Potuerunt ipsi do. Crispinus,ⱬ consortes suspendere petitorium parte eorum prius intentatum,ⱬ transire ad possessorium. Et per hec puto si nō desipio fuisse satis respōsum ad contenta in predicta schedula.

Postremo ꝗuis multa dicātur in quadaʒ alia schedula exordiente, Si merita processus bene considerentur.inserta.fo.cxxxvij. nihil tamen ibi inducitur quod faciat seu etiam facere videatur contra eosdem do.Crispinū ⱬ consortes. Et primo quidem non id de quo in principio schedule huiusmodi opponitur scʒ quod ipsi non probauerūt se esse heredes Amantij Marini inibi nominati. Et hoc siue idem aduersarius pretendat probationem huiusmodi fieri debuisse ⱬ factaʒ nō esse in iudicio petitorio per eos primo intentato siue in possessorio recuperande possessionis. Pro eo quia prius et anteꝙ ipsi admissi extiterint ad probandum,quinimo et anteꝙ responsum extiterit petitioni per eos facte fuit petitum suspendi petitorium, ⱬ quia etiam non fuit responsuʒ libello parte eorū oblato in iudicijs recuperande. Et sic non fuit locus probationibus per eos faciēdis. Adijcio q̄ꝺ hic non est contentio de victoria obtinenda in materia principali. Preterea etiam nec obstat id de quo vlterius in dicta schedula opponitur,scʒ in ver.tandem certuʒ est ⱬc.per ea que iam superius dixi respōdendo ad opposita in alijs schedulis que si placet videantur. Etiam nec obstat id de quo opponitur in ver. in toto processu ⱬc.scʒ ꝙ non fuerit lis contestata:quia hic nō contēdim⁹ de validitate vel inualiditate sentētie diffinitiue vel processus ad eā ordinati,sed interloqutorie male late,ⱬ ad cuius validitatem vel inualiditateʒ nihil proficit vel nocet litis cōtestatio vel omissio

vel omissio illius. Et sic impertinenter opponitur de illius omissione. Insuper etiã nec obstat id de quo opponitur in ver. presuponitur in facto ⁊c. scilicet ꝙ annua pensio probari nõ possit nisi per instrumẽtũ ⁊c. Quoniã respõdeo ꝙ hic nõ contẽdimus de viribus probationis faciende, sed an audiri debuerint dicti domi. Crispinus ⁊ consortes volentes suspendere petitoriũ, ⁊ ꝓcedere in iudicio recuperande possessiõis, etiã nõ facta condemnatione expensarũ, et ita impertinẽter opponitur de predictis. Deinde etiã non obstat id de quo cõsequenter opponitur, scilicet ꝙ dict⁹ Stephanus sit possessor ⁊ dñs vtilis predicti molendini, ⁊ ꝙ annua prestatio bladi sit quedã seruitus que nõ presumitur. Quia respõdeo ꝙ hic nõ contendimus, an molendinũ hmõi presumi debeat frãcum ⁊ liberũ a prestatione dicte annue pẽsionis vel seruile, sed an dicti do. Crispinus ⁊ consortes pretendentes se fuisse in possessione seu quasi percipiendi annis singulis in ⁊ super predicto molẽdino certam bladi quantitatem, ⁊ se per illius denegationẽ factam ab ipso Stephano spoliatos ⁊ priuatos audiri debuerint, ⁊ petitoriũ per eos prius intẽtatum suspendi ⁊ in illo supersederi. Et sic oppositio hmõi fuit ⁊ est impertinens. Ulterius etiã nec obstat id de quo opponitur in versi. notandũ est ⁊c. scilicet ꝙ idẽ do. officialis Tricastrinẽsis nõ grauauit nec grauasse presumitur prefatos do. Crispinũ ⁊ cõsortes. Quoniã respõdeo ꝙ immo grauauit, vt satis apparet per ꝓdicta ⁊ per allegata in dictis tribus schedulis mentionatis in dicta eorũ appellatione. Ad id vero de quo vlterius opponitur in eadẽ schedula in versi. ceterum nõ debuit adiungi ⁊c. [12] † Respõdeo ꝙ licet petitoriũ ⁊ possessoriũ vt sibi pretẽditur nihil habeãt cõmune, ex hoc tamẽ non infertur quin possit ille qui primo intẽtauit petitoriũ illo suspẽso transire ad possessoriũ recuperande, per id quod volunt omnes scribentes in. l. naturaliter. §. nihil cõmune. ibi alleg. in. c. pastoralis. de cau. posses. ⁊ proprie. ⁊ in cle. vnica. eo. ti. Quo vero ad ea de quibus in eadẽ schedula. in versi. tandẽ notandum est ⁊c. Dico profecto nõ satis aperte intelligere quid ex inibi scriptis inferre, ⁊ concludere intẽdat egregius vir do. aduocatus prefati Stephani, ⁊ tamẽ ex discursu inibi scriptorũ clarissime apparet inibi nihil allegari ꝓponi aut induci quod tangat articulũ de quo presentialiter cõtendimus, aut quod suffragetur eidẽ Stephano, seu etiã in aliquo noceat dictis do. Crispino ⁊ cõsortibus. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium. CCCVIII.

De libelli incerta confusa ⁊ generali conclusione non admittenda.

Summarium.

1 Generalitati libelli continentis varia fundamentia ex quibus varie inferuntur conclusiones, an teneatur conuentus respõdere litemq; contestari.

2 Actori sufficere ꝙ petat ius ⁊ iustitiam sibi administrari quando procedat.

3 Iudex stultus est qui libellum recipit continentem generalẽ confusam ⁊ incertam conclusionem.

[1] Quoniã † libellus parte ꝓ vidi viri Jacobi chapeloni. Contra ⁊ aduersus probũ virũ Joannẽ richardi in hac causa oblatus ⁊ product⁹ cõtinet multa ⁊ varia fundamenta ex quibus inferri possunt varie conclusiones. Dicit idẽ Richardi seu eius legitimus ꝓcurator se nõ teneri libello hmõi respondere aut litem super eo cõtestari, nisi prius facta maiori specificatione cõclusionis dicti pretensi libelli per quã videre possit idẽ Richardi an cedere debeat aut vlterius cõtendere, [2] † quod enim dici solet sufficere actori ꝙ petat ius ⁊ iustitiã sibi ministrari procedit, vel eo casu quo ex narratis sequi non põt, nisi vnica ⁊ certa cõclusio: vel eo casu quo pars rea nõ opponit de generalitate nec petit generalẽ cõfusam ⁊ incertã cõclusionẽ declarari, quod satis voluit Bal. [3] † qui alicubi sensit stultũ esse iudicẽ qui talez libellũ recipit ⁊ admittit. Opponit igitur idẽ Richardi seu eius ꝓcurator de gñalitate dicte pretense conclusionis, ⁊ petit illã plenius declarari, dicens se aliter nõ teneri respondere libello hmõi super quo petit ordinari. Ceterũ recõueniẽdo eũdẽ Chapeloni dicit ⁊ ꝓponit ipse Richardi seu ei⁹ legitim⁹ ꝓcurator ꝓcuratorio nomine eiusdẽ ꝙ ipse post mortẽ honeste quõdã mulieris Ludouice chapelone eiusdez Jacobi pretẽse filie fecit certas reparatiões necessarias, vel saltez vtiles in domo latius mẽtionatas in dicto pretẽso libello in et ꝓ quibus exposuit ⁊ expendit trigintaduos grossos.

Preterea cũ intẽdat eundẽ Chapeloni plenius recõuenire, petit eũ per vos venerabilẽ ⁊ egregiũ virũ dñm iudicẽ maiorẽ Carpeñ. seu locũtenentẽ vestrũ, ⁊ quẽcunq; aliũ in hac causa ius reddẽtem seu redditurũ interrogari ⁊ interrogatũ ad respõdendũ iuris remediis oportunis cogi ⁊ cõpelli, an teneat ⁊ possideat seu quasi res bona ⁊ iura que dudũ fuerunt honeste quondã mulieris Catherine hugonesse dicti Jacobi quondam vxoris.

Item ⁊ an res bona ⁊ iura hmõi teneat ⁊ possideat suo ipsius Jacobi chapeloni nomine, an ve alterius ⁊ cuius.

Item ⁊ an teneat ⁊ possideat seu quasi res et bona huiusmodi insolidum aut pro parte.

Consilium. CCCIX.

De dote soluto matrimonio soluẽda, ⁊ alimentis vidue prestandis, ⁊ de fructibus fundi dotalis, ⁊ de rerum mobiliũ inuentario conficiendo.

Summarium.

1 Dos statim soluto matrimonio qualis debeat reddi.

2 Dote rerum immobilium soluta, heredes an teneantur anno luctus durante viduam alere.

3 Uxor relicta ali infra annum luctus per heredes mariti defuncti quando debeat.

4 Uestes lugubres vidue vel infra annum exequialem funeris, an quando ⁊ per quos tradende.

5 Uxor soluto matrimonio, an possit ingredi possessionem rerum dotalium sua autoritate mortuo viro, ⁊ quam penaz incurrat ingrediendo.

6 Dotis quantitatem necessarie expense minuunt, ⁊ propter illas dos an possit detineri.

7 Mobilia existentia in dote rerum immobilium [illegible]
mantur.

8 Fructus fundi dotalis cuius sint, ⁊ qualiter diuidendi.

9 Inuentarii confectio pendente lite, an denegãda heredi de bonis mobilibus quibus fuit spoliatus.

Christi noĩe inuocato. Uiso cõsultatiõis themate mihi exhibito parte ꝓ vidi viri Jacobi romani cũ dubiis ex themate hmõi elicitis. Dico et rñdeo breuiter ⁊ succincte ꝓut infra. Pro quorũ faciliori solutiõe ꝓmitto, ꝙ cũ prouidus quõdã vir Stephan⁹ romani ab hũanis decesserit intestat⁹ ⁊ sine liberis aut parẽtib⁹ seu superiorib⁹, supstitib⁹ aũt ⁊ sibi supuiuentib⁹ honesta muliere Catherina romane ei⁹ sorore, vt puto vtrinq; cõiũcta, ⁊ dicto Jacobo romani ei⁹ nepote ex fratre ꝓdefuncto, etiã vt puto vtriq; sibi cõiũcto: bona ⁊ hereditas eiusdẽ quõdã Stephani delate extiterũt eisdẽ Catherine ⁊ Jacobo, cuilibet vcz pro semisse seu dimidia parte. aut. de here. ab itest. §. reliquũ. colla. ix. aut. vt fra. filii. in ꝓn. eadẽ colla. ⁊ aut. cessante. cũ duab⁹ aut. se. C. de legi. here. Et sic nõ solũ habet idẽ Jacob⁹ ius in bonis ⁊ hereditate ꝓdictis in viz cessiõis ⁊ remissiõis sibi factaꝝ ꝑ eadẽ Catherinã, sed etiã ex ꝑsona suiipsi⁹ Jacobi, ⁊ ꝓpter delationẽ ꝓ dicto semisse sibi factam.

[1] † Premitto insup ꝙ qñ dos cõsistit i bonis imobilib⁹ veluti i prediis vrbanis, vtpote i domib⁹ vel rusticis, vt verbigrã: i terris, pratis, vineis, ⁊ aliis hmõi: dos ipa restitui debet stati soluto mrĩmonio. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. actio. qñ vero dos cõsistit in pecunia numerata vel i reb⁹ mobilib⁹ aut se mouẽtib⁹, tũc debet dos reddi ifra annũ: ⁊ ante lapsuz anni nõ possunt heredes mariti cũ effectu regulariter ꝯueniri ad restitutionẽ dotis. d. §. exactio. ⁊ qđ ibi ꝑ doc. [2] † Quib⁹ ꝓmissis dico ⁊ rñdeo ꝙ si tota dos honeste mulieris Joãnete ei⁹ relicte cõsistebat i bonis imobilib⁹, ⁊ illa sibi restituta extiterint ꝓut restitui debuerũt ⁊ debent, dicti heredes nõ tenent eã alere durãte annũ luct⁹. [3] † Si vero etiã cõstitisset ipa dos i pecunia numerata vel aliis bonis mobilib⁹ aut se mouentib⁹, q꞉ heredes habẽt annũ ad restituẽdũ res ⁊ bona hmõi, ipsi tenerent eãdẽ Joãnã alere si nõ haberet vel qtenus nõ haberet vñ aliũde se nutriat seu alat. vt no. gl. ⁊ doct. magis cõiter in. d. §. exactio. glo. Bar. Bal. Ang. Jo. de imol. ⁊ alii in. l. diuortio. ff. sol. matri. gl. in l. peñ. §. j. ff. vt in posses. lega. Spec. i ti. q filii sint legi. §. vnico. ver. nunq d vxor petat alimẽta ⁊c. Ange. are. in. §. fuerat. colũ. mihi. x.

ver. circa tamē hoc dubitatur an infra dictum annum ꝛc. institu. de actio. vbi etiam do. Jason may. col. vij. ver. restat vt successiue iuxta hec dicta ꝛc. Et hoc ꝓcedit nisi heredes vellent incōtinenti soluto matrimonio restituere dotē non expectato lapsu anni quod facere possunt, eo q2 delatio anni fuit inducta in merum fauorem heredum mariti. Ar. l. si ita scriptum. §. pegasus. ff. de leg. ij. ꝛ sic ei renuntiare possunt per vulgatam regulaȝ. l. si quis in cōscribendo. C. de pac. ꝛ sic non tenebuntur eā alere. ſm Bal. qui ita no. in auten. si cui relictum. ver. pone mulier missa est in possessionem. C. de bonis auto. iudi. pos. quē refert ꝛ sequitur Ange. aret. in. d. ver. circa tñ hoc dubitatur. ibi, sin autē vellēt heredes ꝛc. ꝛ idē voluit do. Jason may. in. d. ver. restat vt successiue. ibi, hec cōmunis opinio. Et hec quo ad alimenta.

4 ¶ † Quo vero ad vestes lugubres, quas dicta Joanneta sibi fieri postulat per prefatum Jacobum dico ꝛ respondeo debere inspici consuetudinem: ꝛ si de cōsuetudine tales vidue consueuerint vestiri vestibus lugubribus sumptibus heredum maritorum, non solū eo casu quo dos nō restituitur infra annum: sed etiam eo casu quo statim restituitur, illa seruāda esset, ꝛ ſcōm illā deberet ipsa Joanneta vestiri sumptibus dicti Jacobi. Si vero non sit consuetudo, tunc dico qđ si ipse Jacobus dotem restituerit vel paratus sit restituere, ipse non tenetur eam vestire per id qđ voluit Roma. in autenti. ex testa. C. de colla. ꝛ Alex. de imo. in. l. si vsusfructus. §. dos legata. §. fi. ff. ad le. fal. ꝛ per hoc ptȝ responsio ad primum quesitum.

5 † Ad secundū dico ꝛ respondeo ꝙ licet soluto matrimonio dictorum Stephani ꝛ Joannete dñium dicte domus ipso iure redierit vel trāsiuerit in eandē Joānetam, non tamen possessio: nec debuit ipsa Joanneta: si tamen idem Jacobus erat in possessione dicte domus, illaȝ sibi sua auctoritate claudere nec denegare ingressum, quinimmo debuit agere ꝛ experiri contra ipsum Jacobum ꝛ petere illaȝ sibi restitui per id qđ habetur in. l. dotis. C. solu. matri. ꝛ qđ voluit Bald. consilio. cccxxiiij. exordiente, Queritur vtrum factum qđ vxor soluto matrimonio possit ingredi possessionē rerum dotalium sua auctoritate mortuo viro ꝛc. Et si eo modo impedierit sua auctorita[illegible] eundem Jacobum spoliauerit, forte non euitauit penam perditiōis iuris quod habebat in domo. l. extat. ff. qđ metus causa.

6 † Ad tertiū dico ꝛ respondeo ꝙ si idem Jacobus possidebat dictam domum ipse habuit iustā causam se opponēdi aduersus inhibitionem saltem ꝑpter expēsas necessarias factas in reparatione dicte domus per prefatum Stephanum cōstante matrimonio eorundē Stephani ꝛ Joannete. Nec tenebatur idem Jacobus dictam domum restituere nisi prius eidem satisfacto de expensis huiusmodi, qui dotem numerauit. d. l. vnica. §. nec ob impensas. ꝛ qđ ibi docto. ꝛ presertim Sali. C. de rei vxo. actio. ꝛ Bal. nouel. in tracta. iu. do. in secunda parte. fo. v. ꝛ. vj. ꝛ circa fi. tertie partis principalis.

7 ¶ † Preterea cuȝ dicta domus fuerit dotalis, ꝛ sic durante matrimonio fuerit dicti quondam Stephani ipsius Joannete viri. l. doce ancillam. cum suis similibus. C. de iure do. bona mobilia que ibi fuerūt presumuntur fuisse eiusdem Stephani per id qđ habetur in. l. quintus mutius. ff. de dona. inter virū ꝛ vx. ꝛ in. l. etiam. C. eo. titu. qđ etiam voluit Bal. ꝛ docto. in. l. ob maritorum. C. ne vxor pro mari. Bal. in. l. si vxor. col. ij. ver. vtrum illud. C. de condi. inser. Joā. de imo. Roma. ꝛ Alex. de imo. in. l. qui iure. ff. de acquir. poss. Rapha. fulgo. cōsi. mihi. lxxij. exordiente, Dña Catherina cōtracto cum candido matrimonio in scriptis ad calamuȝ. col. fi. ꝛ hec nisi dicta Joāneta probaret se habuisse vel possedisse bona huiusmodi ante contractum matrimonium cum prefato Stephano: dicti ergo Jacobi interfuit ne sibi inhiberetur ingressus propter dicta bona mobilia que in domo erant. Etiaȝ interfuit propter vinum quod erat suum vel insolidum vel saltem pro parte, vt infra dicet. ¶ Ad quartum patet responsio per id quod dixi in tertio q̄sito.

8 † Ad quintū dico me nō posse plene respondere, pro eo q2 non est positū in casu assertiue quibus anno mense ꝛ die fuerit contractum matrimoniū inter ipm quondam Stephanum ꝛ prefatam Joannetam. Et quibus fuerint eidem stephano tradite ꝛ expedite vinee dotales in quibus excretum est vinum de quo est sermo in predicto quesito. Si enim poneretur quod matrimonium fuerit contractum anno dñi millesi. cccclxxxiij. ꝛ de mēse fortasse Augusti vel Septēbris, ꝛ sic ante vindemias, ꝛ pendētibus fructibus quos idē quōdā Stephanus percepisset: tunc esset vinuȝ. Si vero tradita esset possessio dictarum vinearū fructib⁹ nō pendentib⁹, vt verbi gratia: anno predicto. lxxxiij. ꝛ in ꝑncipio mēsis Januarij, tūc q2 vltra ꝛ preter. xv. annos itegros durasset mr̄imoniū in vltimo anno a ꝑncipio mēsis Januarij, vsq; forte ad ꝑncipiū mēsis Augusti, ꝛ sic septē mēsib⁹ deberent fruct⁹ diuidi iter ipm Jacobū ꝛ ꝑfatā Joānetā, ita ꝙ de illis habere deberet idē Jacob⁹ septē partes, ꝛ dicta Joāneta qnq;. Si vero matrimoniū in hoc vltimo anno plus durasset, deberet ipse Jacob⁹ maiorē partē habere, ꝛ si minus partē minorē, ꝑ ea que habētur in. l. de diuisione anni. ꝛ. l. si ante nuptias. ꝛ qđ ibi per Glo. ꝛ doc. ff. sol. ma. mittant mihi quibus anno, mense et die dictū matrimoniū cōtractū extiterit: ꝛ quib⁹ anno mēse ꝛ die fuerint dicte vinee tradite dicto quondā Stephano. Insup ꝛ quib⁹ anno mēse ꝛ die mortuus fuerit idē Stephan⁹, ꝛ tunc potero plane rñdere cui fructus predicti pertineāt. Et si sint inter eosdē Jacobū ꝛ Joannetam diuidendi, quātā partē quilibet eoruȝ habere debeat in fructibus huiusmodi.

9 † Ad sextū et vltimū dico ꝛ respōdeo ꝙ propter cōfectionē inuētarij qđ fieri procurauit ꝛ fecit ad saluū ius habētis prefatus Jacob⁹, ꝛ q pretēdit bona mobilia in inuētario descripta esse sua. Non videt̄ fuisse grauata dicta Joanneta relicta. Hoc eñ prodesse poterit eidē Jacobo ad ꝓbandū que bona fuerint in domo, ꝛ ne illa subtrahantur vel defraudentur per ipsam Joannetā. Et sibi non nocet predictū inuētarium: ergo illud fieri potuit. l. ij. §. item varus. ff. de aqua plu. arc. Et qđ fieri potuerit est bonus tex. in. l. j. §. penul. ꝛ qđ ibi Bar. ff. de vētre in pos. mit. quod etiā voluit Andr. de baru. Bart. Jaco. rebuf. ꝛ Jo. de pla. in. l. defensionis facultas. C. de iure fis. lib. x. Et qđ voluit Vita. de cāba. in suis caute. sub Rubrica, nil noua. appel. pēden. col. j. Et lȝ Bald. in. l. vnica ad finē. C. de ꝓhibi. sequest. pecu. videatur hoc dictū limitare ita vt non habeat locū in supellectili, hoc est i bōis vtēsilib⁹ dom⁹, vt verbi gra: in culcitris, lintheaminibus, puluinarib⁹, pitalfis, scutellis, cacabis, vasis vinarijs, ꝛ alijs de quibus. ff. de supellec. legata. per totū. que bona dicit Bal. vbi supra nō debere describi siue inuētarisari ne detegat̄ forte paupertas, ꝛ sic fiat iniuria parti. Puto tñ esse cōtrarium in hoc casu, in quo idē Jacobus videtur fuisse spoliatus possessione dicte dom⁹ ꝛ bonorum in ea existentiū tpe quo prefata Joanneta eum repulit ab ingressu. Quinimmo plus videt̄ ꝙ probato isto spolio deberet stari iuramento dicti Jacobi de bonis ꝛ rebus que ibi existebant. l. si quando. C. vnde vi. ꝛ. c. fi. ꝛ qđ ibi docto. qđ me. cau. Que dixerim sub correctione ꝛc.

Consilium. CCCX.

De laudimio pro diuisione fundi communis nō debito.

Summarium.

1. Laudimiū an debeatur de fundo emphitheotico inter heredes diuiso, ꝛ quando. nu. 6.
2. Diuisio necessaria est alienatio.
3. Alienatio rei litigiose alias prohibita an cōcessa heredibus vel socijs inter se diuidentibus.
4. Laudimium per quos et ad quid soleat recipi.
5. Traditione noua an indigeant diuidentes bona cōia.

Ponitur i facto quod dudū ad postulationem ꝛ instantiam nobiliuȝ Bertrandi veteris de Auripetra, ꝛ Philippe desiderie filie naturali ꝛ legitime nobilis Rolandi desiderij ꝛ pro debito summe trium milium florenor̄ monete currentis in quibus tenebatur dicto vero nobili Bertrādo pro summa duor̄ miliū, ꝛ prefate nobili Philippe fuerunt certa bona dicti nobilis Rolandi de pignore capta, ac etiaȝ subhastata ꝛ inquantata, ꝛ deide eisdē nobilib⁹ Bertrādo ꝛ Philippe vt ꝛ tanq̄ plus ꝛ vltimo offerentibus pro dicta summa trium miliū floreno. liberata, expedita ꝛ ipsi in possessionem realem, actualem, ꝛ corporalem bonorū huiusmodi immissi ꝛ iducti, solutis prius laudimijs ꝑpterea debitis dñis directis bonor̄ hmōi. ¶ † Et q2 ꝑfata nobilis Philippa ex vna pte, ꝛ nobiles Baucheri⁹ ꝛ Petr⁹ veteris filij ꝛ vniuersales heredes dicti quondā Bertrandi diuiserunt vel diuidere volunt dicta bona, quesitū est an de diuisione huiusmodi vel ad causam illius solui debeat laudimiū dictis dñis directis. Ad qđ respōdeo ꝙ non, vt voluit Guil. de cu. ꝛ post eum Bart. in. l. ꝛ ideo. in prin. ff. de condi. furti. ꝛ do. Jason may. in. l. fi. col. xvij. ver. quero plures habēt fundū emphiteoticum cōem. C. de iure emphit.

2 †Cuius dicti illa solet assignari ratio: qr diuisio videtur semp esse alienatio necessaria: ergo pro ea vel de ea nõ debetur laudimiũ.ar. l.fina.§.exceptis.ibi, aut diuisionis rerũ ₇c.C.de litigio.et auť. de

3 litigio.§.j.collaẗ.viij.† in quibus locis alienatio rei litigiose al's prohibita permittitur quando heredes vel socij inter se diuidũt: quia censetur alienatio necessaria.facit.l.qui erat.ff. famil. ercis. ₇ l.per diuersas.C.manda.quatenus loquitur de cessione que fit inter heredes ₇ socios quando diuidũt bona inter eos communia.

4 †Etiã pro premissis facit, quia Laudimiũ solet recipi per domi nos directos pro immissione in possessionem rei emphitheotice quã facit de nouo emphitheota vel pro traditione rei emphitheo tice quam sibi facit.d.l.fina.§.necessitatẽ autem.C.de iur.emphi.

5 †Sed vbi fit diuiso aliquorum bonorũ inter eos quibus sunt cõ munia, nõ videtur esse opus noua traditiõe nec aliquo nouo actu. l.liber homo.§.titius ex semisse.ff.de heredi.institu.l.si tu ex parte.primo respõso.ff.de acqui.hered.l.sed cũ patrono.primo respõ so.ff.de bono.posses.Ergo pro diuisione nõ debetur laudimium,

6 †nec existimo ꝙ premissis obstet, id quod not.Joan.ferra.in sua practica.titu.for.libel.quo agi.pro heredi.vel re singula.diui. super verbo, domũ communẽ.Quoniã respõdeo ꝙ ipse loquitur eo casu quo tota res emphitheotica assignatur in diuisione vni ex sociis, tunc enim secundũ eum debetur laudimiũ pro parte cõcernẽ te socium.Hic autem non est sic factum nec sic fiet, sed fuerũt diuisa vel diuidentur inter prefatos nobiles Philippã, Saucheriũ, ₇ Petrũ bona cõmunia, ita ꝙ ipsa domina Philippa habebit ter tiam partẽ pro diuiso: ₇ dicti eius filij bessem seu duas tertias pro diuiso.Et sic non obstat.Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium.CCCXI.

De permutatione duorum beneficiorum vbi est fructuum ₇ valoris inequalitas facta cum patruo sene ₇ valetudinario.

Summarium.

1 Permutatio beneficiorũ propter fructuũ inequalitatẽ, an possit impugnari tanꝙ fraudulenta. nu.seq.

2 Circunstantie iuncte cum inequalitate fructuũ in beneficijs permutatis an presumant fraudem, ₇ quando.

1 Etiam † si beneficium vicarie seu rectorie sancti Martini de valle olim resignatũ per venerabilẽ quondã virũ dominũ Nicolaum de vetericaueto, al's fighacij seu dñm Petrũ chalẽdacij canonicũ ₇ vigueriũ ecclesie Viuarieñ. pcuratorẽ ₇ procuratorio nomine eiusdẽ do. Nicolai facta causa fiende permutationis de eadẽ vicaria seu rectoria, cũ vicaria siue capellania beate Catherine existẽte i parochiali ecclesia beati Egidij de Mesilhaco, quã obtinebat venerabilis vir dñs Michael de vetericaueto esset beneficiũ pingue, ₇ dicta capellania beneficiũ tenue. Non propterea possent ex hoc resignatiões hincinde facte p predictos do. Nicolaũ ₇ Michaelẽ, ₇ permutatio inde subsecuta tãꝙ fraudulẽta vel al's vitiose impugnari. Pro quo allegasse sufficiat no.per Jo.mona. in.c.vnico.de rerũ permuta.in.vj.₇ quod ibi Jo.and.col.fi.prope fin.₇ Gemi.col.ix.versi.glo.in verbo, fraude.querit de exẽplo tex. ₇ Fede.de señ.in suo tracta.permutationũ.qõ.xl.₇ seq.qui omnes in pdictis terminis, ₇ in casu in quo suberat maior fraudis suspitio dicũt permutationẽ valere ₇ tenere, ₇ nõ debere propter predictã inequalitatẽ fructuũ, reddituũ, prouentuũ, ₇ emolumentorũ censeri fraudulentã. Pro quo allegari solet.l.si quis donationis. ff.de cõtrahen.emptio.₇ vendi. Cuz eñ venditio ₇ emptio a permutatione originẽ sumpserint.l.j.in prin.ff.de cõtrahen. empti.₇ vẽdi.sicut tenet vẽditio in casu dicte.l.si quis donationis, ita ₇ in casu de quo queritur, hoc est quãdo vnũ ex beneficijs permutatis est pingue ₇ aliud tenue, valeat ₇ teneat pmutatio. Cui dicto nõ obstat id qd habeẗ in.c.qr verisimile.de psumptio. Qm̃ r̃ndeo ꝙ illa psumptio nõ est fictio, ₇ ideo statur pbationi cõtrarie de consensu.c.sup hoc.de renũtia.in casu vero nr̃o faciliter doceri põt de

2 cõsensu vtriusqȝ.† Predicta pcederẽt si nõ subessent alie circũstãtie seu psumptiones, put tamẽ sunt, p eo qr dictus do. Nicola° est patruus eiusdẽ do. Michaelis ₇ est senex homo, ₇ vt audio valetudinari°, ppter quas circũstantias iũctas cũ dicta inequalitate videtur fraus esse psumẽda.qd etiã voluit Pañ.in.d.c.qr verisimile. ₇ in.c.j.de cleri.nõ residẽ. Et vtrobiqȝ allegat Jo.and.in.c.ij.de renũtia.in.vj. Et dicit hoc pcedere nisi inessent alique presumptiones elidentes seu offuscantes predictas, tũc enim ad fraudẽ pbãdam nõ sufficerent predicta, ₇ ponit exemplũ: si beneficiũ pingue exigebat magnã curã, forte huic patruo seni intolerabilem, vel locus beneficij nõ erat sibi tutus, vel si forte aer non sibi conferebat. Hãc partẽ scilicet ꝙ presumatur fraudulẽta videtur tenuisse Anto.de butri.in.d.c.j.qui relata opinione quorundam dicentiũ ꝙ illa presumatur fraudulẽta, ₇ deinde subiuncta opinione Joã.de ligna.tenentis opinionẽ contrariã, subiunxit ꝙ Joan.and.in.d.c.ij.de renuntia.tenuerit primã opinionẽ ₇ plus non dixit, ₇ sic videtur sequi opinionẽ Jo.and.arg.eius quod not.glos.in.l.qui filium.§.sabinus.ff.ad trebel.₇ Bald.in.l.j.in fin.ff.de cõstitu. Pe. de ancha.in.d.c.j.etiã sequitur opinionẽ Joan.andr.in.d.c.ij.qui tamẽ vt affirmat Joan.de imol.in.d.c.j.ad fin.reuera non videtur ibi ponere hanc questionẽ, ₇ vt puto verum dicit: sed illam posuit in dicto.c.ij.ad fin.de rerũ permuta.in nouel.vbi post relatã opinionem Joan.mona.de qua supra subiunxit, sed tu dicas hoc verum vbi non sunt alie circunstantie fraudis. Sed Jo.de ligna.tenuit partẽ contrariã, scilicet ꝙ nõ presumatur fraudulẽta. Propter quorũ varietatẽ ₇ vt idẽ do. Michael sit magis tutus, consului, ₇ cõsulo ꝙ ipse obtineat nouã prouisionẽ a summo pontifice. Sub correctione tamen reuerẽdi patris ₇ viri egregij domini Petri baudonis iurium doctoris eximij vicarij Auenionensis, cui duxi illum fore dirigendum.

Consilium.CCCXII.

De prescriptionibus, et restitutione in integrum ex capite ignorantie.

Summarium.

1 Viuere an presumatur quis vsqȝ ad tempus quo probatur fuisse mortuus.

2 Prescriptio inchoanda ₇ complenda per herẽdẽ a tempore mortis testatoris qualiter numeretur.

3 Restitutio in integrum ex capite ignorantie an concedẽda ignoranti sententiam, anteꝙ prescriptio currat.

4 Judex declarans per sententiam aliquem esse condemnandum, an condemnet.

Ex processu cause dudum cepte ₇ vsqȝ ad sententiã inclusiue cõtinuate, per ₇ inter nobilẽ ₇ honestam mulierẽ Genebram litarde, relictã nobilis Ludouici retõmij quondã actricẽ ex vna parte. Et magnificũ quondam virũ dñm Bertrandũ de symiana militẽ, dominũ Caseno ue ex alia. Et deinde cõtinuate pro obtinẽda executione sententie hmõi, per ₇ inter nobilẽ ₇ generosam mulierẽ dominã Romanã de montegaudio, vxorem ₇ personã coniunctã nobilis ₇ potentis viri Giraudi de anceduna heredẽ vniuersalẽ per medium de quo in actis dicte quondã Genebre ex vna parte, ₇ magnificũ virũ dominum Jacobũ de symiana filiũ quondã ₇ vniuersalẽ heredem dicti quondam do. Bertrandi de symiana ex alia. Constat ₇ apparet dictũ quondã Bertrandũ filium, et vniuersalẽ heredem magnifici quondã viri domini Bertrandi de symiana militis, ₇ hereditario nomine eiusdẽ fuisse obnoxium et debuisse dicte nobili Genebre per mediuz de quibus in actis prime florenos quingẽtos, ₇ hoc per publica instrumẽta principalis debiti ₇ fideiussiõis in dicto processu exhibita ₇ pducta, ipsumqȝ dominum Bertrandum hereditario nomine predicto fuisse condemnatum ad dandũ ₇ soluendum eidem nobili Genebre dictos quingentos florenos. Quo fit vt certum sit eundẽ do. Bertrandũ non potuisse aduersus ipsam Genebram prescribere seu etiã prescriptionem inchoare, per quam ipse vel eius successores se tueri valerent aduersus ipsam Genebram vel eius heredes, per iura et rationes al's allegatas ₇ deductas in schedula exordiẽte, Christi nomine inuocato. Viso processu ₇c. inserte fol'.cccliiij.quas repetere non expedit. Et sic ꝙuis predicta sentẽtia lata extiterit Anno domini Millesimo.cccc. quadragesimotertio, et die septima mensis Octobris, non tamen propterea infertur ꝙ ab eo tempore currere ceperit prescriptio contra ipsam Genebram. Et hoc pro eo quia non apparuit nec apparet dictum quondam dominum

1 Bertrandum ab humanis eo tempore decessisse. † Et qui vixisse presumitur vsqȝ ad tempus quo probatur fuisse mortuus, postꝙ nõ est probatum, quinimo nec deductum eum fuisse antea etatis

centum annorum.l.fina.C.de sacrosanct.eccle.l.an vsufructus.ff. de vsufruc.et quod not.glos.in.l.ij.§.si dubitetur.ff.quemadmod. testa.ape.et in.l.sed et si de sua.et quod ibi docto.ff.de acquirē.he 2 redita.† Ubi aduertendum est quod licet parte dicti Jacobi proposi tum extiterit in articulis exordientibus, Ut vobis reuerendo pa tri etc.productis in causa Anno domini Millesimo.cccc.xciij.et die prima mensis Julij.et insertis folio.ccj.quod a tempore dicte late sententie vsque ad Annum domini Millesimum.ccccxcj.et mensem Februarij,quo idem Jacobus citatus extiterat processurus in hac causa cucurrerāt quadraginta octo anni,et quod dictus dominus Bertrandus ab humanis decesserat Anno domini Millesimo.ccccxlviij.et de mense Martij,ipse tamen hoc non probat.Testes enim parte eius producti et examinati super articulis huiusmodi signanter super quinto leguntur deposuisse Anno domini Millesimo.ccccxciij.et die nona mensis Septēbris,vel circa,quod eo tempore lapsi erāt quadraginta quatuor anni a tempore mortis, et decessus dicti quondam domi.Bertrandi.Et sic cum isti examinati extiterint per duos annos et septem mēses vel circa,post causam inchoatam contra dictum Jacobum,infertur quod tempore inchoationis cause huius non cucurrerant a tempore mortis prefati domi.Bertrandi nisi quadraginta et vnus annus vel circa,et sic quod ipse domi.Bertrandus ab humanis decessit Anno dñi Millesimo.ccccli.et de mense Martij,de quo deponunt testes.Non igitur potuit ante hoc nouissimū tēpus prescriptio inchoari. Preterea cum probetur parte dicte domi. Romane dictam nobilem Senebram ab humanis decessisse per triginta annos defluxos et elapsos ante Annum domini Millesimū.ccccxcv.et mensem Januarij,quo leguntur testes parte eius producti fuisse examinati et auditi super eius articulis exordientibus,Ut vobis reuerēdo patri etc.insertis.fol.cclxxv.Palam infertur dictum domi.Jacobū non potuisse inchoare et complere prescriptionem contra ipsam Senebram,etiam si al's potuisset ex sua persona de pretensa canonica equitate inchoare prescriptionem:quia facta debita calculatione et sublatis triginta annis,qui Anno predicto.xcv.et de mense Januarij cucurrer[illegible] tempore mortis dicte nobilis Senebre, concluditur eam [illegible]cessisse Anno domini Millesimo.cccclxv.vel circa,quo tempore ab Anno Millesimo.ccccli.Non cucurrerant nisi quatuordecim anni,infra quos certum est prescriptionem huiusmodi inchoari et compleri nō potuisse.Et vbi possent testes dicte nobilis Romane in aliquo vel calūniari vel impugnari,quod non probent tempus mortis de quo deponere videntur,illud saltem videtur indubitatum quod dicta quōdā Senebra que post mortem dicti quondam nobilis Retruncini matrimonium contraxit cum nobili Arnautono de Montegaudio vita functa est et ab humanis decessit ante annum dñi Millesimum.cccclxx.et diem decimāquintam mensis Julij,quibus legitur idem Arnautonus matrimonium contraxisse cū nobili et generosa muliere domina Alisia de Taulinhano,et eo maxime quia multi testes testificantur et deponunt eundem Arnautonum vixisse multis annis post mortem dicte Senebre,et antequā matrimonium contraheret cum dicta Alisia.Ab anno autē quinquagesimoprimo,vsque ad annum lxx.Non cucurrerunt nisi viginti et vnus annus vel circa,qui non sufficiunt ad dictam pretensam prescriptionem.Etiam si supponeremus,vt prediximus,hunc domi.Jacobum potuisse ex sua persona inchoare prescriptionem,cuius tamen contrarium apparet si non desipio per iura et rationes al's allegatas in schedula exordiēte,Licet mala fides defuncti etc.inserta,quāuis multū vitiose et corruptissime.fol.ccciij.quas non repeto ne tedio afficiam:et cum putem originalem schedulam esse penes graffarium aut dictam domi.Romanam.

Ex quibus infertur quod si et vbi

dici posset dictam pretensam prescriptionem fuisse inchoatā per dictum domi.Jacobum,et deinde completā,quod illa completa extitit.Non quidem viuente dicta quondā Senebra,et contra eam sed contra dictum nobilem Arnautonum aut forte verius contra di 3 ctam domi.Romanam.† Sed quodcunque ex his dixerimus,debuit et debet hec domina Romana ex capite ignorantie in integrum restitui,cum non appareat eos aut eorum aliquem habuisse notitiam predicte sententie.Pro quo si placet videantur iura et rationes allegate in dicta schedula exordiēte,Christi nomine inuocato etc.inserta.fol.cccliij.que in integrum restitutio peti potuit etiam per viam replicationis,vt al's scriptum est.l.nam et postea. §.si minor.et quod ibi doct.ff.de iureiuran. Cui non obstat quod ex aduerso fuit oppositum illam non esse petitam in forma,pro eo fortasse quia pretenditur esse petitum dici et declarari eandē dominam Romanam,fore et esse in integrum restituendam et non 4 eam in integrum restitui,non obstat inquam.† Tum quia petendo dici et declarari eam esse in integrum restituendam,satis videtur esse petitum eam in integrum restitui,quemadmodum et iudex declarans aliquem esse in integrum restituendum,satis videtur illum restituere in integrum,per id quod in simili not. multi docto.relati per Joan.de imol. Alexand.de imol.Francis.de are. in.l.j.§.si quis ita.ff.de verb.obligatio.quatenus volunt quod iudex declarans per sententiam aliquem esse condemnandum,illum cōdemnat.Tum et quia nō solum petitum est parte dicte domi.Romane dici et declarari eam fore et esse in integrum restituendam. Sed etiam subiuncta est clausula,et al's ius et iustitiam etc.que vt al's dictum est multum operatur.Tū et quia restitutio huiusmodi petita fuit in.xj.articulo schedule exordientis,Addēdo etc.inserte.fo.cccl.

Preterea redeūdo ad mate-

riam prescriptiōis parte dicti do.Jacobi opposite,videtur aduertendum quod illa nō videtur concludenter opposita,quod vt appareat premitto dictam domi.Romanam seu pro ea et eius nomine spectabilem virum dominum Pontium lartessuti iurium professorē eximiū eius procuratorem et aduocatum petijsse dici et cognosci appellationem dudum a dicta sententia parte dicti do.Bertrandi interiectam fuisse et esse desertam,et deinde appellatione hmōi nō obstante sentētiā predictā fore exequendā et exequi.aduersus que opposuit prefatus do.Jacobus de morte dicti do. Bertrandi ignorantia domi.Jacobi et lapsu tēporis.Ex quibus inferre nititur prescriptionē obstitisse et obstare dicte domine Romane,que tamē illam non concludunt.Et quidem nō quoad caput desertionis,quinimo potius ecōtra:quia quatenus maius tempus decurrit et lapsum est a tēpore late sententie et interiecte appellationis, eatenus fuit appellatio magis deserta.Et si per lapsum anni deserta extiterit,multo fortius per lapsum biennij et adhuc apertius per lapsum decennij ac viginti aut triginta annorum.Et sic non subest ratio propter quam dicta domi.Romana debuerit aut de iure potuerit impediri sub colore pretense prescriptionis,quominus obtineret et obtineat pronūtiari super desertione eius appellationis,eo signanter quia aduersarius nō proponit quo tēpore deserta extiterit,quod tamen erat necessarium ad hunc finem.Non etiam quoad caput executionis sententie causis et rationibus superius allegatis.

Consilium. CCCXIII.

De operis locatis et mercedis estimatione,et de restitutione in integrum aduersus lapsum temporis dati ad appellandum.

Summarium.

1 Deducens vnam causam in libello et aliam probās,an obtinere debeat siue causa sit ciuilis siue criminalis.
2 Debiti remota causa,remouetur debitum in iudicio deductum.
3 Judex ad quem an possit pro parte confirmare et pro parte infirmare sententias iudicis a quo tanquam iudicatum a sic iudicato.nume.sequen.
4 Bartolus a Baldo derisus in opinione quam tenet in.l.cum minor.§.falsus.ff.rem ra.habe.Et reprehensus in.l.posthumo.C.de bo.posses.cōtra tabu.
5 Idee an possint secundum philosophos separari a suis singularibus.
6 Mandati fines diligenter obseruandi.
7 Restitutio in integrum aduersus lapsum tēporis dati ad appellandum,cui et quando non deneganda.
8 Appellatio a quodam interposita pro absente,an possit per eundem absentem ratificari etiam infra decendium a tempore scientie de interpositione.
9 Restitutio ad appellandum est preparatoria appellationis.
10 Opere secundum consuetudinem estimande.
11 Recte aduerbium quid significet.
12 Legitime gestum qualiter intelligendum.

Vas locationes factas de suis operis vt ptēdebat,pposuit,et deduxit,puidus vir Hugo ruffi in qbusdā suis articulis exordiētib9,Dādo de iure Hugonis etc.parte ei9 et cōtra honorabilē virū Guillielmū iusquini oblatis et pductis et isertis.fo.cccxvij.vnā videlicet quā fuisse factā pretendebat Henrico fabri, Anno dñi Milleśi.cccclxxxviij.et die Mercurij añ festū Pasche, et hoc

⁊ hoc de ⁊ pro operis per eũ exercendis ⁊ prestandis in tabula ma
celli a die predicto vsq; ad festum omniũ Sanctorum eiusdẽ anni:
pretio, videlicet viginti septẽ florenorũ. ⁊ aliã eisdem Guillielmo
⁊ Henrico anno predicto, ⁊ pauloante dictum festũ ad ⁊ per aliũ
annũ inchoandũ, fortasse in dicto festo pretio quadragintaq;
florenorum. Ex quibus ⁊ propter eas petiit idẽ Ruffi a prefato
Jusquini quadraginta florenos monete prementionate, duos vi
delicet pro pretẽsa resta dictorum viginti ⁊ septem florenorum et
triginta octo pro seruitio, quod eisdem Jusquini ⁊ Hẽrico fabri
in tabula predicta impenderat post dictum festum omniũ San-
ctorum, sed ex locationibus huiusmodi nulla probata reperitur
vt patere potest ex inspectione processus cause huius. Quo fit vt
q̃uis probanduz extitisset parte prefati Ruffi, ꝙ ipse seruiuisset
in predicta tabula, ⁊ ob causam seruitii sibi deberet iuxta morẽ ci-
uitatis in talibus de seruitio ⁊ labore seruitio impendi, debuisset
1 nihilominus et deberet ipse Jusquini ab impetitis absolui: † q2
deducens vnã causam in libello, ⁊ postea probans non de illa sed
de alia non obtinet. l. habebat. in princip. ff. de institο. actio. not.
Inno. in. c. cum contingat. colum. ii. de offi. delega. in. c. ceterũ. co-
lum. ii. de iudi. ⁊ in. c. j. de lit. contesta. Barto. in. l. j. in princi. versi.
venio ad causam. ff. de eden. Ang. consi. xxv. exordiẽte, Pro deci-
sione questionum ⁊ dubiorum ⁊c. colum. j. vbi voluit ꝙ nisi probe
tur causa ex qua agitur, licet debitum realiter subsit semper sequi-
tur absolutio siue illud descendat ex causa ciuili siue ex criminali
causa ortũ habeat. Pro quo allegat dictaz. l. habebat. ⁊. l. sed si ex
parte. in fi. ff. quod cũ eo. l. pretor. §. docere. ff. vi bono. rapto. et. l.
2 denuntiasse. §. qui tamen. ff. de adulte. etiam allegat: † quia remo
ta causa debiti, remouetur debitum in iudicio deductum: ⁊ super
non deducto non potest formari sentẽtia quam libello conformẽ
esse oportet. l. vt fundus. ff. cõmuni. diuidun. ⁊. l. fina. C. de fideicõ
missa. liber. c. abbate. de re iudi. in. vj. iuncta. l. non potest. cuz suis
simili. ff. de iudi. Multas remissiones ponit Ange. in dicto consi
lio. idem voluit Alexand. de imol. in. l. si ita stipulatus fuero si ti-
tius. §. grisogonus. colum. viii. vel circa. ff. de verbo. obliga. ⁊ cõsil.
xliii. col. ii. in primo volumi. ⁊ alii multi quos nõ refero in aliis lo-
3 cis. † Due igitur prime diffinitiue sentẽtie cõtra dictum Jusqui-
ni promulgate, vna videlicet per egregiũ virum dominum iudi-
cem ordinariũ ciuitatis Aquensis, ⁊ alia per magnificũ virum do
minũ iudicem primarũ. Salua eorũ reuerentia fuerunt inciuiles
⁊ iniuste, ⁊ que propterea debuerint reuocari ⁊ rescindi per magni
ficum virũ dominũ iudicem maiorẽ et secundarũ appellationum
seu egregiũ virum dominum eius locũtenentem. Et quidem inso
lidũ, non p̄ parte cõfirmari scilicet quatenus per eas pronũtiatũ
extitit ipsum Jusquini teneri ratione ⁊ ex causis inibi mentiona
tis dicto Hugoni ruffi et infirmari, quatenus per eas fuit idem
Jusquini limitatiue condemnatus ad dandum ⁊ soluendũ dicto
Ruffi quadraginta florenos per eundẽ petitos: q2 cum sententie
hmõi vnum solũ caput contineant, ⁊ in quo fuit ipse Jusquini cõ
demnatus ex causis parte prefati Ruffi in causa propositis ⁊ de-
ductis ad sibi dandũ dictã summã: non potuerunt sentẽtie hmõi,
quatenus condemnatorie confirmari ⁊ quatenus sic condẽnato-
4 rie, hoc est pro summa de qua in his infirmari. † Pro quo induco
quod voluit Bald. in. l. ii. C. si ex fal. instrumen. vbi deridet Bart.
qui in. l. cum minor. §. falsus. ff. rem ra. habe. dicit ꝙ appellans in
casu illius. §. approbat sententiã tanq̃ latam, sed non tanq̃ bene
latam: quia vt dicit Bald. non potest separari iudicatum a sic iu-
dicato, nec intellectus potest intelligere ista nisi in concreto ⁊ non
in sensu diuiso qui per se nihil significat. Et vt dicit Ang. in dicto
§. falsus. illud dictum Bar. nunq̃ placuit. Nam approbare ⁊ im-
probare species sunt opposite ⁊ contradictorie. Pau. de cast. in di
cto. §. falsus. refert dictum Bar. ⁊ subiungit ꝙ Bald. illud impu
gnat, ⁊ bene. do. Fely. etiam illud refert in. c. j. colum. penul. de re
iudi. vbi etiam dicit ꝙ Bald. in. d. l. ii. C. si ex fal. instru. truffatur
de verbis Bart. Reprehenditur etiam Barto. in simili in. l. post-
humo. C. de bono. posses. contra tabu. pro eo quia voluit ꝙ filius
contratabulãs testamentum nullum, illud approbat vt reprobet.
Non potuit igitur dictus magnificus domi. iudex secundarũ seu
egregius vir dominus eius locũtenens cõfirmare predictas sentẽ
tias tanq̃ cõdemnatorias, ⁊ infirmare tãq̃ limitatiue, hoc est sic
condemnatorias: quia dicte sententie condemnatorie separate,
5 non sunt nec separari possunt a sic condemnatoriis. † Nisi ponere
mus ideas separatas a suis singularibus, et diceremus esse homi
nem preter hunc hominem et alios particulares, quod philoso-
phi negant. Preterea et si possent in casu nostro condemnatorie
separari a sic condemnatoriis, non erunt tamen ille confirmande
sed infirmande, cum vt predixi, actum extitisset ex causis preten-
sarum locationis et refirmationis operarum quarum nulla pro-
bata extitit. Et sic his causis inspectis debebat ferri sentẽtia dua-
rum primarum infirmatoria: post quod non nego quin ex causa
seruitii potuerit fieri processus et causa instructa prout oporte-
bat ferri sententia.

6 † Preterea certuz est ꝙ fines
mandati sunt diligenter obseruandi, et ꝙ eorum omissio vel per-
uersio processum impugnat. c. cum dilecta. de rescriptis. et. c. pisa-
nis. de restitu. spoliato. ad qđ non mihi videtur, si tamen non disi
pio multum aduertisse prefatus domi. locumtenens: cũ enim mã
daretur sibi per dominicale rescriptum, quatenus sibi constito
de bono iure dicti Guillielmi iusquini eũdem in integrum resti-
tueret aduersus lapsum temporis ad appellandum a grauamini
bus de quibus in supplicatione appellationemq; ipsam prose-
quendam et de iure suo dandam, et sibi constiterit prout et con-
stat de bono iure dicti Guillielmi, ⁊ hoc ex sola inspectione proces
suum factorum coram dictis domi. iudice ordinario Aquensi et
7 magnifico domi. iudice primarum. † Ex quibus apparebat et ap
paret intentionem dicti Hugonis ruffi non fuisse iustificataz. Et
sic eundem Guillielmum debuisse per eos absolui. l. qui accusare.
C. de edend. l. fina. C. de rei vendi. l. negantes. C. de actio. et obliga
tio. c. inter dilectos. de fide instrumen. et. c. vnico. vt eccle. benefi.
Debebat ipse egregius dominus Locumtenens magnifici domi
ni maioris et secundarum primo dictum Guillielmum restituere
in integrum aduersus lapsum temporis dati ad appellanduz, vt
sic deinde posset ipse Jusquini infra decem dies appellare, quod
fiendum erat, per ea que not. Bald. ⁊ docto. in. l. ii. C. si sepi. in inte
grum restitu. postu. Et deinde facta restitutione huiusmodi, ⁊ ap
pellatione interiecta debebat eum audire super attẽtatis, ⁊ post-
ea illa reuocare, perinde ac si illa facta extitissent durante decen-
dio dato ad appellandũ, quo casu certum est quod siue fiant post
appellationem siue ante eam durante decendio, illa sunt reuocan
8 da. c. non solum. de appellatio. in sexto. † Et supposito fortasse ꝙ
restitutio aduersus lapsum temporis ad appellandum non fuerit
necessaria, pro eo quia illa interposita extiterat per egregium vi-
rum dominum Joannem raynaudi viua voce et apud acta, ⁊ que
videbatur posse ratificari, non solum infra decem dies a tempore
late sententie de quo non est dubium. l. [illegible] um. ff. rem ra. habe.
sed etiam infra decem dies a tempore habite scien[illegible] inter[illegible]
sitione appellationis vel illatione grauaminis vt probatur ex co
iunctione duarum legum scilicet. l. si quis alicui. in fin. ff. de acqui
ren. here. et. l. fi. §. tali. C. de curato. furio. quod etiam voluit Ber
nard. compostel. in. c. statuimus. in glos. qualiter probationes. de
electio. et Oldrad. consilio mihi. xcviii. exordiente, Omissa proli-
xitate facti. questio. fina. quia tamen propter nõ factam introdu
ctionem vel obtentam inhibitionem infra tempus, ⁊ quia etiam
dictus Guillielmus in sua supplicatione expressit non fuisse ap-
pellatum, poterat esse difficultas, tam quoad validitatem ratifi-
cationis q̃ etiam quoad desertionem: poterat et debebat idẽ do-
minus locumtenens restituere eũdem Guillielmum aduersus la-
psum temporis ad appellandum et appellationem prosequendũ
vt sic facta restitutione huiusmodi potuisset ipse Guillielmus ap
9 pellare, et deinde appellationem prosequi: † quia vt dicit Bald.
⁊ docto. in dicta. l. ii. C. si sepi. in integrum restitu. postu. restitutio
ad appellandum est preparatoria appellationis. Et si fuisset fa-
cta, hec restitutio poterat postea sine ĩuolutiõe que facta est pro-
uideri super attentatis, que propter restitutionem beneficio ⁊ gra
tia principis concessam debebant reuocari perinde ac si facta exti
tissent pendente appellatione vel infra decẽdium, anteq̃ illa in-
terponeretur. Fuit igitur dictus Guillielmus in hoc grauatus.

Et quãuis magnifici domi-
ni Jo. guirani ⁊ Joannis ronati qui loco vltimo in hac causa sen-
tentiam protulerunt videantur propter rigorem iuris in primo
capite eorum sententie bene processisse, ea fortasse ratione q2 cen-
sebantur precessisse tres conformes sententie per quas pretende-
batur cognitum eundẽ Guillielmum teneri ipsi Hugoni ex cau-
sis deductis in processu, ipsi tamen vel rectius vel non minus re-
cte processerunt in secundo capite, quatenus confirmarunt sentẽ-
tiã dicti domi. locũtenẽtis in eo quod reuocauerat ⁊ in melius re-
formauerat sententiam dictorum domi. iudicis Aquensis, et ma
gnifici domini iudicis primarum, quatenus limitatiue eundem
10 Guillielmum condemnauerant in quadraginta florenis. † Sẽse-
runt igitur ipsi domini commissarii cum dicto domi. locũtenente
ꝙ opere que prestite pretendebantur estimarentur, iuxta consue-
tudinem ⁊c. prout habetur per docto. in. l. excepto. C. loca. in. l. itẽ
queritur. §. qui impleto. ff. eod. titu. et quod not. Bald. in. l. etiaz.
colũ. fina. C. de iure dot. que si ita se habeant: immo quia sic se ha-
bent nondum apparet in qua summa dictus Guillielmus eidem
Ruffi teneatur. Et sic esto ꝙ inspecto rigore iuris, ⁊ propter nõ fa
ctã inhibitionẽ infra tẽpus statuti, potuerint ille due prime sñie

executioni demandari. Et quis fuerit in eis rite processum, non tamen recte: quia non suberat iusta causa, de qua appareret vel appareat quod ille fieri potuerit pro quadraginta florenis. 11 † Verbum enim recte, causam significat secundum propriam significationem. vt not. glo. in l. ij. ff. de inoffi. testa. l. sed et si lege. §. scire. et l. seq. ff. de petitio. heredi. no. Barto. in l. lecta. colum. v. versi. veniamus ad questiones, vbi etiam Alexan. de imol. colum. vij. versi. in glos. in verbo, proba. ff. si cert. peta. Ange. in l. j. §. j. ff. de edili. edic. et Alexan. de imol. in l. iuste possidet. colum. ij. versicu. et intelligit glos. et versicu. extra glo. &c. ff. de acquirend. posses. et alij in alijs locis. Et cum ille fuerint facte pro dictis quadraginta florenis, et in vim dictarum sententiarum que quo ad hoc, hoc est quoad hanc limitationem sunt cassate et reuocate, primo per dictum domi. locumtenentem, et secundo per prefatos magnificos domi. Guirani, et Ronati: debebant profecto et debent, si tamen non desipio et ille executiones reuocari, saltem cum illa moderatione quam fecit idem domi. locumtenens: et hoc operatur et operari debet gratia principis per quam debuit restitui aduersus lapsum temporis ad appellandum et appellationem prosequendum et docendum de iure suo, de quo eo ipso quia reus est apparet, postquam nondum constat de quantitate debita. Facta enim restitutione ad appellandum et appellationem prosequendum reducitur et reduci debet pars que restitutionem obtinuit in eum statum in quo erat infra decendium a tempore late sententie, vel in tempore prosecutionis appellationis et ante illius desertionem: quibus temporibus non potuissent si infra decendium appellatum extitisset. Et deinde pars appellationem rite prosecuta extitisset. Et si facte fuissent, ille fuissent reuocate per viam attentatorum, quod et in casu nostro fieri debet propter beneficium principis, etiam si ille pretense executiones dici possent facte rite et recte. 12 † Quod enim dicitur in l. sancimus. C. de administra. tuto. et in l. graccus. cum suis simil. C. de adulte. quod legitime gestum &c. intelligendum est de iure communi, sed hic sumus in gratia principis qui constito de bono iure &c. voluit hunc Guillielmum restitui aduersus lapsum temporis ad appellandum et appellationem prosequendum. Preterea si non deberet fieri retractatio dictarum executionum, [illegible] eo cuius effectus esse poterit reuocatio sententiarum quam fecit dictus domi. locumtenens, et quam confirmarunt ipsi magnifici domi. Guirani et Ronati in eo quod dicti domi. primi iudices limitatiue condemnauerant dictum Guillielmum in quadraginta florenis. Non etiam video in quo proderit illa commissio quam fecit dictus domi. locumtenens per quam commisit curam talem habentibus vt moderentur et taxent stipendia dicti Ruffi et quod commissionem dicti do. Guirani et Ronati videntur confirmasse, cum etiam palam fateantur in eorum sententia non apparuisse dictis domi. primis iudicibus de debito quadraginta florenorum, sunt igitur huiuscemodi stipendia taxanda, et moderanda, non quidem vt vinea retenta per dictum Ruffi, habeat idem Ruffi etiam illam pecuniam ad quam stipendia predicta taxabuntur: quia bona fides non patitur &c. Non etiam ad hunc finem vt dum taxa sciatur quante estimationis fuerint et sint stipendia huiusmodi: quia hoc esset frustratorium et partibus dispendiosum, saltem propter sumptus et expensas qui fierent in executione et taxatione, et quorum nullus esset fructus. Censentur igitur illa stipendia debere moderari quoad hoc vt dicto Ruffi satisfiat, et vinea capta cum fructibus restituatur ipsi Guillielmo iusquini. Et hec videtur equitas quam voluit illustris dominus Regius locumtenens et eminens Regium consilium per ipsos domi. Guirani et Ronati amplecti, sic enim habebit idem Ruffi quod sibi deberi pretendit et quod debetur vel per hunc Guillielmum vel per prefatum Henricum aut per ambos, et ipse Guillielmus habebit vineam non recte distractam et venditam: quia in executionem sententiarum iniustarum et bina vice reuocatarum. Forte autem opponetur taxationem esse faciendam per commissarios non ad eos fines vt stipendia iterum soluantur, et penes ipsum Hugonem remaneat vinea, vel etiam vt eam restituat ipsi Guillielmo: sed vt sciatur pro qua summa debeat vel illa tota vel pro parte remanere apud eundem Hugonem. Sed istud non videtur procedere nec esse equum. Tum quia contra beneficium principis remanerent valide executiones que debuerunt reuocari attenta iniquitate dictarum sententiarum et earum reuocatione. Tum et quia facte ante liquidationem pretensi debiti. Tum et quia ex hoc poterunt insurgere multe inuolutiones processuum que vitande sunt, et presertim in hac causa in qua pro re satis vili sunt iam facti multi sumptus. Et ita mihi videtur sub benigna supportatione huius eminentissimi Regij consilij.

Consilium. CCCXIIII.

De substitutione conditionali et hereditate blanditijs acquisita, et de duarum quartarum detractione.

Summarium.

1 Iuris accrescendi locus, an sit verbis coniunctis, et non re in substitutione conditionali post conditionis euentum.
2 Blanditie ad alliciendum quem vt Titium faciat heredem, an prohibite et quando.
3 Dolus et fraus, an possint committi in vltimis voluntatibus.
4 Actio de dolo quanto tempore prescribatur.
5 Annalia ad agendum perpetua sunt ad excipiendum.
6 Fideicommissum conditionale trahit post se ambas quartas, et de illarum detractione.

Christi nomine inuocato. Viso consultationis themate mihi exhibito parte honorabilis viri Saluatoris oliuerij cum dubijs et questitis ex themate huiusmodi oportune elicitis, et instrumentum testamenti honorabilis quondam viri Joannis oliuerij eiusdem Saluatoris aui paterni. Dico et respondeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi prout infra. 1 † Et primo ad primum quod si supponamus substitutionem factam per dictum quondam Joannem de honorabili viro Giraudo oliuerij eius quondam fratre, et venerabili viro domino Petro abelhe iurisperito valuisse, etiam quoad dictum do. Abelhe, de quo tamen infra plenius dicetur, illa portio in qua in vim substitutionis successurus erat dictus Giraudus oliuerij si superfuisset tempore euentus conditionis accrescit et accrescere debebit eidem do. Abelhe, cum ipse et prefatus Giraudus fuerint verbis coniuncti quamuis re disiuncti extiterint. Pro quo allegasse sufficiat quod habetur in l. vnica. §. vbi. et quod tam ibi quam in §. sinautem disiunctim. not. docto. C. de cadu. tollen. Pro quo facit quod voluit Dyn. consil. vj. exordiente, Ex testamento domini Alberti &c. in primo dubio. et Jo. and. in addi. Specu. tit. de testa. §. in primis. in addi. exordiente, Quod de precedenti ver. &c. ver. ad tertium respondetur quod remissio &c. et quod habetur in d. l. j. §. sinautem sub conditione. C. de cadu. tollen.

2 † Ad secundum dico et respondeo quod licet non sit de iure prohibitum, quominus quis possit bonis ac blandis et dulcibus sermonibus alium inducere ad se heredem instituendum. l. fina. et quod ibi docto. ff. si quis aliquem testa. prohibue. et l. fina. et quod ibi glos. et docto. C. eod. titu. quod etiam voluit Cyn. in l. quicquid. C. arbi. tute. Non tamen videtur esse permissum quod inductio huiusmodi fiat dolo vel fraude, pro id quod voluit Cyn. in d. l. quicquid. Angel. in l. non enim. ff. de inofficio. testamen. Bal. Alexan. de imol. Philip. corne. et do. Jason may. in l. si frater. C. qui testamen. face. pos. Et ideo si probari posset quod idem domi. Abelhe per dolum et fraudem induxisset prefatum quondam Joannem testatorem ad se substituendum, cum hoc non esset alias facturus, putarem quod substitutio de eo facta posset ex capite doli seu fraudis impugnari, per ea que not. docto. in locis superius allegatis: 3 † quia certum est dolum et fraudem posse committi, non solum in contractibus de quo non est dubium, sed etiam in vltimis voluntatibus. l. j. in fin. ff. de exceptio. do. et l. lucius. la seconde. §. sempronia. et quod ibi doct. ff. de lega. ij. Non puto tamen quod ad probandum dolum aut fraudem huiusmodi, sufficiat illa scriptura mihi missa, et que scripta dicitur manu dicti Abelhe nisi aliud probaretur. Postquam apparet per publicum instrumentum dictum quondam Joannem disposuisse prout in eo. 4 † Preterea vbi posset probari dolus vel fraus, non consulerem huic Saluatori quod ipse experiretur actione de dolo, pro eo quia lapsum est biennium et sic prescriptum est aduersus actionem huiusmodi, sed potius agendum esset de crimine stellionatus vel actione in factum quod videtur fieri posse, per id quod no. Bar. in d. §. sempronia. Raphae. fulgo. Alexan. de imol. et Philip. corne. in dicta. l. si frater. Posset etiam vt videtur heres dicti Saluatoris excipere de hoc dolo non obstante lapsu temporis, si in vim substitutionis conueniretur imposterum per dictum domi. Abelhe: 5 † quia que annalia sunt ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum. l. pure. §. si. ff. de do. excep. et l. licet. et quod ibi docto. C. de excep.

6 † Ad tertium dico et respondeo quod cum fideicommissum per dictum quondam Joannem relictum in vim substitutionis de qua in casu non fuerit purum sed conditionale, idem Saluator poterit detrahere duas quartas scilicet legitimam et trebellianicam. per ea que not. glos. Barto. et docto. in l. papinianus. §. meminisse. ff. de inofficio. testamen. glos.

et Bart.

et Barto.in.l.§§.C.ad legem falci.Bald.in.l.filium quem.C.fa mil.ercifcun.Joan.de imol.in.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga. & pupilla.Pro quo sunt boni tex.in.c.raynutius.&c.raynaldus. de testa.& in.c.si pater.eod.titu.in sexto.& vt dicunt Ange.& Joã. de imol.in.d.l.coheredi.§.cum filie.Ista opinio seruatur in iudicijs & in scholis.Multas remissiões que videri possunt ponit do mi.Jason may.in auť.res que.colum.iij.versic.secundo principaliter &c.ibi,sed attento iure canonico.C.communi.de lega.Legitima vero huius Saluatoris est triens seu tertia pars omnium bonorum prefati testatoris.autenti.de trien.& semis.§.j.collat.iij.et transumptiue in autenti.nouissima.C.de inofficio.testa.Et intelligo trientem seu tertiam partem omnium bonorum eorum,videlicet que superfuerunt deducto ere alieno et funeris impensa: quia legitima non est quota hereditatis sed quota bonorum, quia illa debetur de eo quod superest deducto ere alieno et funeris impensa.dicta.l.papinianus.§.quarta autem.de quo Jaco. butri.in.l.si quis in suo.C.de inofficio.testamen.Barto.& docto. in.l.ex facto.la grande.ff.de heredib.instituen.et Bald.in.l.quotiens.C.eod.titu.& in hoc triente seu legitima non potuit grauari idem Saluator.l.omnimodo.&.l.quoniam in prioribus.C.de inofficio.testamen.Et hec legitima primo detrahenda est,& postea trebellianica que est quarta pars residui,iuxta theoricam quã ponit glos.in.d.c.raynaldus.super verbo,licet.et Joan.de imol. in dicta.l.coheredi.§.cum filie.Et sic videtur ꝙ dictus Saluator possit detrahere sex vncias,quatuor videlicet que sunt triens totius assis pro legitima,& duas que sunt quarta pars residui ꝓ trebellianica.Verũ quia idem Saluator non est de liberis primi gradus sit nepos seu felezenus dicti testatoris,et sic de liberis secundi gradus,ipse debet imputare fructus perceptos,& quos percipiet in quartam trebellianicam,iuxta ea que habentur in.l.in fideicommissariam.in princip.ff.ad trebel.& quod not.docto.in.l. iubemus.C.eo.titu.Ex quibus apparet de quibus poterit cũ effectu testari idem Saluator,supposito ꝙ substitutio valuerit etiã quoad dictum domi.Abelhe:quia si nõ valuisset posset testari de oĩbus bonis dicti quõdam testatoris.Quo vero ad bona ꝑ eũdẽ Saluatorem acquisita vel ad eum peruenta aliunde ꝙ̃ ex bonis prefati testatoris,potest ipse testator disponere et testari siue substitutio valuerit siue non,qꝛ illa nõ veniunt in dicto fideicõmisso per quod non est successurus dictus Abelhe eidem Saluatori heredi grauato sed testatori.d.l.coheredi.§.cum filie.& quod ibi docto.Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Consilium.CCCXV.

De libelli adiectione,& donatione inter viuos post tempus mortis collata,& de suspensione petitorij.

Summarium.

1 Additio ad libellum productum & per partẽ impugnatum, sine expensarum condemnatione an concedenda.
2 Donatio in qua mortis mẽtio fit,an presumatur in dubio donatio causa mortis,& in quibus fallat remissiue.
3 Donatio inter viuos que confertur in tẽpus mortis vel post mortem,an differat a donatione causa mortis.
4 Constitutio precarij collata post tempus mortis cõstituentis,an valeat.
5 Verbum nullum in contractibus debet esse vacuum et superfluum.
6 Petitorium an et quando suspendi potest vt in possessorio procedatur.

1 Quoniam† Andreas claperij & honesta mulier Joanna clementie eius pretensa vxor nitũtur addere cuidam eorum pretenso libello parte eorum & contra prouidum virum Guillielmum borrelli tutorem & tutorio nomine Marini borrelli in hac causa oblato et producto,& parte ipsius Borrelli,tam ex causis expressis ꝙ̃ alijs ex libello huiusmodi apparẽtibus impugnato, non videntur ipsi Andreas claperij et Joanna clementie ad hoc faciendum admittendi,nisi prius facta condemnatione expensarum:quia mutare consilium &c.quod etiam videtur voluisse glos. in.c.significantibus.de libel.obla.et ibi apertius Panormi.col. fina.versicu.venio nunc ad quartum articulum &c.de libel.obla.& docto.in.l.edita.C.de edend.Passus est enim et sustinuit interesse et expensas idem tutor in eundem apud Carpeñ.pro deliberatione & consultatione,& consilio habendo ab aduocato que facta non sunt sine interesse:sumptu & expensa,que debent refundi.

2 †Ceterũ quamuis donatio in qua fit mentio mortis presumatur regulariter in dubio esse donatio causa mortis.l.seia.§.fina.ff.de donatio.causa mor.&.l.seia. cum glos.ff.de do.p̃leg.Scio tamen ꝙ regula huiusmodi habet multas limitationes quas ponunt scribentes & consulentes in diuersis locis.Propter quod non dixi,nec dico ꝙ donatio quã sibi factam fuisse pretendit dicta Joanna fuerit donatio causa mortis.Et ita assertioni mee non obstat.l.vbi ita donator.ff.de donatio.causa mor.sed dixi ꝙ donatio huiusmodi non est donatio pura sed donatio in diem.Et fateor si tamen sic facta fuisse probetur prout proponitur ꝙ illa fuit donatio inter viuos, non tamen pura sed in diem,& cuius effectꝰ cõferebatur in diem:immo post diẽ mortis Catherine scofanerie pretense donatricis.Et ꝙ̃uis dicta l.vbi,inducatur ex aduerso ad probandũ,etiam ꝙ illa fuerit pura.d.l.tamen, hoc nõ probat.Nisi forte dominus aduocatus partis aduerse contenderet ꝙ omnis donatio inter viuos sit pura,et ꝙ eo ipso quo conuẽtum est ꝙ donatio nõ reuocetur, inferri possit illam esse puram.

3 †Sed istud non procedit:quia non solum habemus donationes inter viuos puras,sed etiam habemus donationes inter viuos non puras sed in diem & quarum effectus confertur in diem certum vel incertum,& que ꝙ̃uis conferãtur in tempus mortis vel post mortem donatoris, differunt tamen specie a donatione causa mortis.Pro quibus pro nunc allegasse sufficiat not.per glos.& docto.in.l.fina.C.de pact.Et quia vt dixi constitutio precarij tanꝙ̃ quid accessorium debuit & debet in hoc casu regulari secundum naturam donationis,que in hoc casu erat & est principale ipsius constitutionis, cẽseri non debet ipsa quondam Catherina voluisse extunc hoc est ex tempore donationis tenere bona donata precario nomine donatariorum.Non enim hec Catherina censeri debet voluisse tempore donationis tradere dicte Joanne,& in eam transferre & dominium & possessionem eorũ que post mortem suijpsius donatricis donabat,& post mortem suijpsius non in vita eã habere volebat.Intẽdebat enim tenere & possidere bona huiusmodi durante vita suijpsius,non vt vsufructuaria sed eo iure quo tunc tenebat & antea tenuerat,& hec quoad precarij constitutionem.Et idem dico de retentione vsufructus,scilicet ꝙ illa tanꝙ̃ quid accessorium censeri debeat esse collata in tempus mortis vel post mortem & facta propter ministeriũ iuris,vt videlicet propter eam tanꝙ̃ per actum iuris vel iuris ministerio introductum fieret traditio bonorum donatorum,& per quã trãsferretur dominium si apud eãdem donatricem existebat & possessio in dictam donatariam.Et hec retentio si et quatenus defendi possit esse collata in tempus mortis prefate donatricis quod faciendum est per donatarium aliquid operari potuit.Ceterum si collata est post tempus mortis illa fuit inutilis.Quod autem dicit domi.aduocatus esse ridiculosum & absurdum dicere post mortem vsufructuarij debere incipere vsumfructũ,ego plane fateor qui nec hoc dixi,si prout oportet attendãtur verba mea,sed bene dixi ꝙ illa retentio vsusfructus facta in dicta donatiõe,censeri debet collata in tempus mortis vel post tempus mortis,& hoc ratione nature accessorij.Verum quatenus collata cẽsetur post tẽpus mortis, illa retentio dici posset ridiculosa & sine effectu,prout etiã post glos.dicit Ange.& alij,& quidem in multis locis

4 †ꝙ constitutio precarij collata post tempus mortis constituentis nõ valet:qꝛ collata est in tempus quo cõstituens nõ est possessurus,pro eo qꝛ mors omnia soluit.Poterat ergo allegari & dici ꝙ retentio vsusfructus collata post mortem fuit & est ridiculosa:quia sine effectu quoad cõmodũ donatarie,nõ autẽ debuit dici esse ridiculũ & absurdũ dicere post mortem vsufructuarij debere incipere vsumfructũ cũ nullus de hoc cõtenderet nec cõtẽdat.Et ne forte dicta Joanna aut alius quiuis,vel dicat vel presumat ꝙ non sine causa cõtendit de predictis dictus Guillielmꝰ borrelli.Aduertat ipsa Joanna vel dñs eius aduocatus si sine causa dictũ est prefatã Catherinã donare post mortem.Et quidem puto ꝙ non:

5 †quia vt dicit Bal.C.de cõtrahen.emptio.super rubrica.q.ix.ꝙ nedũ vnaquecꝫ clausula,sed etiã vnũquodꝙ verbũ a cõtrahentibꝰ prolatũ debet esse cũ virtute operandi si fieri potest.l.hac lege.ff.de cõtrahen.emptio.l.si stipula.in princip.ff.de vsu.quod etiam voluit Roman. consilio.lxxxiij.ad finem.Alexand.de imol.consilio.cxvij.exordiente,Viiis supra narratis.colum.penulti.in primo volumine. et tam ipse ꝙ̃ alij et scribendo et consulendo in multis locis. Cum ergo in dicta pretensa donatione scriptum extiterit ipsam Catherinam donasse post eius mortem &c.Non video quare contendamus donationem huiusmodi esse sortitam effectum

viuente ipsa Catherina & cōtra mentē illius & verba actus. Persistendo igitur in al's allegatis et deductis dicit et concludit & fieri petit dictus Guillielmus tutor prout in eis, et super hoc interloqui ac ius et iustitiam sibi fieri & ministrari.

6 † Preterea quia prefati Andreas claperij & Joanna clementie, quos idem Guillielmus petierat excludi a probando contenta in quodam libello parte eorum oblato in materia petitorij: contendunt & instant pro suspēsione petitorij huiusmodi petentes, propterea illo suspenso procedi in possessorio, dicit & respondet idem Guillielmus nō esse in hoc casu petitorium suspendēdum: quia priuilegium petitorij intentati suspensiuum concessum est in odium spoliantis. ca. pastoralis. versicu. iniquitatis inuasoris. de causa possess. & proprieta. & c. vnico. ibi. in spoliantis odium. eo. titu. quod propterea exerceri non potest nisi contra violentum, vel forte etiam contra illum possessorem cuius dolus arguitur, cuiusmodi non est hic Guillielmus tutor aut Marinus eius pupillus, nec in libello parte actorū nouissime producto intentatur interdictum vnde vi aut conditio ex c. sepe. vel alia actio in qua arguatur dolus eorūdem tutoris & pupilli aut alterius ipsorum, sed intentatur conditio ex lege: nescio qua. Nisi forte illam dixerimus. l. ex libris sabinianis. sed ibi non arguitur dolus recipientis & ignari sed tradentis, non ergo potest aut de iure debet fieri hec suspensio. Adijcio ꝙ hec causa est ppha na & in qua super petitorio fuit lis contestata anteꝙ peteretur petitorium suspendi. Non ergo est suspendendum, etiam si hic Guillielmus vel Marinus pupillus diceretur violentus aut argueretur eius dolus. Pro quo causa breuitatis allegasse sufficiat quod not. Francis. de are. in. l. naturaliter. §. nihil commune. colum. xx. vel circa. versicu. quarto adde inquantum Bart. hic dicit & c. ff. de acquiren. possessio. Possent & alia multa hic dici ad ostendendū suspensionem petitorij quam fieri petunt dicti Andreas et Joanna non esse faciendam. Sed quia cōpatior contendentibus, et signanter parti ree que pauper est ac impubes & parentum auxilio destitutus, et quia egregius vir dominus iudex loci Albanhani qui hanc causam [illegible] doctissimus est duxi ab illis supersedendum. Petit igitur idem Guillielmus prout al's petijt, scilicet procedi in petitorio, & prefatos Claperij et Joannā excludi a probando, et deinde ad vlteriora procedi dicens dictam suspēsionem non esse faciendam super quo petit interloqui. Et al's in & super premissis & c.

Cōsilium. CCCXVI.

De actione furti et iniuriarum per ingressum domus per locum non consuetum sed inhonestum, & de confessione spontanea & in vinculis facta.

Summarium.

1 Crimen apud acta spōte confessus, an statim incarcerādus & si perseueret absꝙ vlla noua interrogatione an dānandus, et an spontanea cōfessio preiudicet, etiam si nullus precesserit pcessus.
2 Carcer quedam tortura, quando dicatur.
3 Torture equiparatur qui salse edit & parum bibit.
4 Confessio in carcere facta, an sit de iure valida.
5 Confessio in vinculis facta, an possit diuidi vt pro parte impugnetur & pro parte acceptetur.
6 Fur est qui non intrat per ostium & iniuriā domino domus infert. nu. sequen.
7 Arma deferens animum maleuolū habet.
8 Viator relinques viam regiam gradiens per deuia, an faciat contra se presumptionem, & multi alij casus in quibus relinquens publicam viam peccet.
9 Iniuriarum estimatio cui incumbat.
10 Iniuriam sibi infert qui exceptionem turpem quā opposuit nō probat.
11 Vitio naturali an parcendum.
12 Adulterium crimen est lese maiestati proximū, & est furto lōge grauius. nu. 14.
13 Ratio homini ad quid seruit.

Confessione Antonij de preyssino constat et legitime apparet quod ipse Anno domini Millesimo quatercentesimo nonagesimosexto, & die dominica de Passione cum magno gladio laterali ingressus est, non quidem per portam sed per sterquilinium seu latrinas domum vulgo dictam du Peyrolier, quam inhabitabat honorabilis vir Joannes codene mercator oppidi seu castri sancti Valerij sitam in dicto oppido, & latius in processu confrontatam, ꝙꝙ in feneria domus huiusmodi se intrusit, et Symonem barberij seruitorem dicti Joannis codene inibi repertum, vel postea superuenientem vsꝙ ad sanguinem inclusiue verberauit. Ipse enī de Preyssino dictos ingressum ac locum illius & tempus confessus est Anno domini Millesimo quatercentesimo nonagesimo sexto, & die Veneris vigesima mensis Maij. Ingressum vero ac locum ingressus & verberationem dicti Symonis barberij confessus est Anno predicto & die vigesimaprima mensis Maij, prout apparet fol. xvj.

1 † His autem spontaneis confessionibus quinimo et vni, si vnica esset, standum est, vt voluit Dyn. dicens contra Francis. accur. ꝙ sponte apud acta crimen confessus, statim est carcerandus, & absꝙ vlla noua interrogatione perseuerans damnandus est ex confessione, quod etiam post Dyn. et alios plene prosequitur Salyce. in. l. si quis. C. de custo. reo. et preiudicat huiusmodi spontanea confessio, etiam si nullus precesserit processus. argumen. c. at si cleri. de iudi. quod etiam no. Innocen. in. c. qualiter et quando. le second. de accusatio. Pro quo facit. c. j. de accusatio. in sexto. ad quod ipsum ponderat Panormita. in dicto. c. at si clerici. Nec ad impugnationem confessionis seu confessionum huiusmodi refragantur vel obstant ex aduerso opposita et obiecta. Et primo quidem nō id quod opponitur, scilicet quod idem de Preyssino incarceratus extiterit non precedētibus sufficientibus indicijs, † et

2 quod propterea cum carcer sit quedam tortura, censeatur idē de Preyssino fuisse tortus non precedentibus indicijs. Tum quia non est verū, pace salua dixerim partis de hoc opponētis, quod idem de Preyssino incarceratus extiterit non precedentibus indicijs: quia immo precedebant vt hoc per primam confessionem: qua confessus extiterat se fuisse anno mense & die superius mentionatis, ingressum dictam domum & per dictas latrinas, vt patet fol. vj. Tum et quia non omnis carcer est tortura, nec tanquā tortura inficit vel debilitat confessionem debati in eo emissam. Sed solum ille carcer in quo quis multum fame & frigore affligi-

3 tur, † vel quia dātur sibi carnes salse ad comedēdum & paucus potus, per id quod voluit Bartol. in. l. j. §. diuus. ff. de questio. Panormi. in. c. fina. colum. iiij. de confessio. facit clemen. j. post principium. de hereti. Huiusmodi autem non probatur: quinimo nec proponitur fuisse ille carcer in quo positus fuit, et aliquantulum

4 detentus dictus Antonius de preyssino. † Et quod confessio facta in carcere sit de iure valida, voluit Bald. in. l. si quis in hoc genus. C. de episco. et cleri. & in. l. vnica. colum. mihi. vj. versicu. quero nunquid confessio facta in carcere. C. de confes. Iudex enī pro quo presumitur. l. ij. C. de offi. ciui. iudi. non presumitur metū inferre. vt no. Archid. in. c. si sacerdotibus. xv. q. vj.

5 † Etiam nec obstat id de quo vlterius opponitur et ad impugnationem confessionis facte per dictū de Preyssino, scilicet quod confessio per quam et in qua dicit se ad sui defensionem percussisse dictum Symonem barberij scindi aut diuidi non potuit, et quod propterea vel tota illa confessio seu responsio debuit et debet acceptari et admitti per venerabilem virum dominum procuratorem fiscalem curie sancti Valerij et dictum Joannem codene aut tota refutari. Pro quo allegatur Bald. in. l. nec codicillos. C. de codicillis. qui salua pace domini aduocati partis hoc non dicit, sed bene dicit ibi Bald. arguendo quod ille qui dicit se fecisse aliquid ad suam defensionem videatur negare, pro eo quia remouet culpā ab actu, sed ipse postea in fine subiūgit, hoc non determino sed alibi dicam. Etiā allegatur Bald. in dicta. l. vnica. C. de confes. qui tamen ibi hoc non dicit sed contrarium, vt videri potest colum. mihi. ix. versicu. decimo quero de questione quotidiana Titius accusatus & c. vbi videri potest et qui plene ibi loquitur. Allegatur insuper Bartol. in. l. cum de indebito. in principio. ff. de probatio. qui tamen hoc non dicit, sed dicit ibi Bartol. quod si aliquis neget se occidisse hominē adijciens quod si occidisse appareat, ipse hoc fecit ad suam defensionem, tunc debet audiri cum sibi incumbat onus probandi. ecce quod Bar. non loquitur in terminis nostris. Ipse etiam Bart. contrarium tenuit in. l. aurelius. §. idē quesijt. versic. quare dic latius. ibi, vnde si tu confiteris te occidisse & c. ff. de liberatio. lega. Alexand. de imol. in. l. j. §. si quis simpliciter. colum. ij. versicu. ex predictis infertur ibi. tamen quicquid docto. disputent veritas est ꝙ nihil refert. ff. de verbo. obligatio. Bald. et Joan. de imol. in. l. decem. eod. titu. Anto. de butri. in. c. ex parte decani. charta vltima. de rescrip. et Pan. in. c. auditis. de prescri. Pro quo est optim⁹ tex. in. c. cū venisset. de iudi. Cōcludit ergo in hoc articulo ꝙ per spōtaneā cōfessionem prefati Antonij sufficiēter apparuit

apparuit quod ipse anno mense et die predictis, et sic tempore quadragesimali, et die dominica ingressus est et cum armis, et per locum non consuetum et horrendum domum dicti Codene, 6 † per cuius ingressum illata est eidem Codene iniuria. l. vulgaris. §. qui furti. ff. de furtis. l. lege cornelia. in princi. et. §. domum accipere debemus. l. si iniuria. et. l. is qui domum. ꝛ quod ibi gloss. ff. de iniuriis. et non solum eidem Codene intulit iniuriam, pro eo quia domum dicte eius habitationis ingressus est, sed etiam iniuriam intulisset si duntaxat ingressus esset feneriam, postꝙ vt apparet etiam per depositionem testiũ parte eiusdē Antonij examinatorũ super decimo articulo schedule exordiētis, Tam dicēdo super meritis ꝛc. feneria hmōi est de pertinētijs dicte domus ꝛ clauditur sub illius districtu, ꝛ itur de domo ad illam ꝛ ecōtra habetur accessus ꝛ ingressus. Pro quo allegasse sufficiat id quod habetur in. l. prediis. §. balneas. ff. de lega. ij. l. arbor. §. de vestibulo. ff. cōmu. diui. ꝛ. l. olimpico. in principio. ꝛ quod ibi Bald. ꝛ Pau. de cast. ff. de seruitu. vrba. predio. Et ꝙuis idē Antonius pretēdat se esse bonũ ꝛ honestũ virum, ꝛ talem qui nō consueuit ingredi domos alienas causa malefaciendi, debet tamē cōtra eum presumi ꝙ malo aīo ingressus extiterit dictam domum. Tum quia illam ingressus est cum magno gladio, ꝛ sic cum armis aptis ad offendendũ: quia vt dicit glo. titu. de pa. tenenda. §. mercator. in vsib. feudo. 7 † Animũ maliuolũ habet qui arma defert. qđ etiam firmat Bal. post fi. sui operis super feu. in conclusionibus. Quod vel maxime vel saltē procedit secundũ Andr. de yser. ꝛ Alua. in. d. §. mercator. quando non apparet esse permissum vel datam licentiā huic qui arma portat prout in casu. Nō eñi apparet ꝙ eidem Antonio permissum esset vel data licentia deferēdi arma. Tum etiam presumitur contra eũ ꝙ maliuolo animo ingressus extiterit, ex eo quia non est ingressus per portam sed per latrinam sterquilinium: de quo quid elegantius, quid verius, quid firmius ꝛ indubitabilius allegare possumus ꝙ eum qui est ipsa veritas, qui Joā. c. x. ait. Amen amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ouile ouium, ille fur est ꝛ latro. vbi dicit Nico. de lyra, ꝙ ille nō venit propter bonũ, ideo indebitũ querit ingressum. Pro quo facit. l. ij. ꝛ quod ibi Joā. de pla. C. de cursu publico. 8 † vbi per illam. l. no. idē Jo. ꝙ itinerantes non debent recedere a recta via publica ꝛ consueta, al's est presumptio contra eos. d. l. ij. qui ꝓ hoc etiam allegat. l. si quis per publicũ. eo. titu. vbi per illam. l. not. ꝙ si recedens de loco commissi maleficij, non vadit per viam rectā cōsuetam, sed per deuiā, est cōtra eũ presumptio de maleficio cōmisso. Etiam facit quod not. Joan. de pla. in. d. l. ij. ꝙ cōtra eũ est presumptio, qui ingreditur vel egreditur ciuitatē aliunde ꝙ ꝑ portā publicam ꝛ consuetam. l. fin. ff. de rerũ diui. Etiam facit quod dici solet contra volentes portare bladum, oleum, ꝛ aliud prohibitum contra statutum ad vendendum extra districtum, ꝙ si reperiantur incedere per viam nō rectam sed insuitatā, est presumptio contra eos ꝙ cōtra prohibitionē portēt. vt no. docto. in. l. penultima. C. de nauicula. lib. xj. ꝛ in. d. l. ij. de cursu publi. etiam facit ꝙ contra portātes mercantias per vias nō consuetas. no. Joan. bertachi. in suo tracta. de gabel. parte principali. col. iiij. versi. quarto decimo quero. vbi dicitur ꝙ tales dicũtur fraudare gabellas. Et aduertendũ est ꝙ non solũ offendit idē Antonius prefatũ Joannē codene propter ingressum domus dicte eius habitationis cuꝫ armis factũ, sed etiam pro eo quia dictũ Symonē eius seruitorē, ꝛ in eius' obsequio existentē offendit ꝛ vulnerauit. l. itē apud labeonem. §. si quis virginē. ff. de iniur. quod etiā voluit Joā. fab. in. §. sed si. institu. de iniu. ꝛ Saly. in. l. j. C. eo. titu. Non igitur debuit dictus de Preyssino a sibi impositis absolui sed condēnari. Nec videtur excessiue condēnatus attentis ꝛ cōsideratis multis circũstātijs. Et signanter loci ingressus ac tēporis sacri, ꝛ quia cum armis cum quibus etiā offendit dictum Symonē. Insuper ꝛ quia idem Codene iurauit, nō solũ de summa ꝛc. sed etiam de multo maiori.

9 † Et si videatur primus iudex in aliquo nō omnino iuxta lumen iuris processisse, poterit spectabilis vir dñs Vicebailliu' attentis circũstantijs de quibus dixi, taxare iniuriā ad eaꝫ summā de qua sibi iuridice videbitur, ꝛ deinde iuramētũ exigere a pfato Codene iuxta ea que not. Bart. in. l. iniuriarũ estimatio. ff. de iniu. Angel. are. in. §. pena autem. institu. eo. titu. ꝛ alij in alijs locis.

Verum ꝙuis prefatus Antonius multa deduxerit in diuersis eius schedulis pro suis pretēsis defensionibus, nulla tamen ex illis videtur sibi in aliquo suffragari, quominus debuerit condemnari tanꝙ offensor. Et primo quidem non id de quo opponit in octauo et nono articulis eius pretensi libelli appellatorij inserti fol'. lvij. scilicet quod ipse creatus extiterit ex bonis et notabilibus parentibus, ꝛ quod ipse insequendo eorum vestigia fuerit et sit honestus, et al's prout in dicto nono articulo. Quoniam respondetur quod quicquid fuerit de dictis eius parentibus vel etiam de eo in alijs, ipse tamen minus honeste: immo profecto inhonestissime ingressus est domum viri honesti et per locum inhonestum, ꝛ quod vt predixi, presumitur esse factum malo animo, et eodem modo respondetur ad ea de quibus in decimo, vndecimo, duodecimo, ꝛ decimotertio articulis. Etiam nec sibi suffragantur proposita ꝛ deducta in decimoquarto ꝛ sequentibus vsꝙ ad decimumnonum inclusiue, quatenus inibi deducitur, ꝙ non sua autoritate sed mandato honeste mulieris Dreuone vxoris dicti Codene. Tum quia istud nō probatur, non enim creditur illi Catherine. Et qꝛ vinca ꝛ sic vox eius vox nullius. l. iurisiurandi. cum suis similibus. C. de testi. quia minor. xx. annis. l. in testimonium. in fin. ff. eod. titu. Tum ꝛ quia nec ipsa Catherina nec alius quiuis deposuit quod prefata Dreuona, mandauerit ꝙ veniens ad eam ingrederetur per latrinas, ꝛ sic per locum inhonestum et inconsuetum. Nō enim est verisimile ꝙ illa voluerit sibi deferri stercora, vel alloqui hominē stercorosum.

10 † Et quia hec exceptio est turpis et sonans in malum finem, ꝛ diminutionem honoris dicte Dreuone, ipse per illius oppositionem, postꝙ eam non probauit intulit sibi iniuriam, per id quod voluit Oldrađ. consilio. cclxxxvij. exordiente, Consueuit dubitari an dicens alicui verbum contumeliosum. colum. iiij. versicu. sed quid si opponitur per modum exceptionis et nō probatur ꝛc. Salyce. in. l. si non conuicij. colum. vlti. versi. quero si turpis exceptio ꝛc. C. de iniur. et Angel. in suo tracta. crimi. super verbo, necnō ad querelam. versicu. aduerte tamen. Illud autem ridiculosum est de quo opponit in vicesimo articulo, videlicet quod vbi esset suspitio eundem Antonium intrasse causa colloquij habendi cum predicta Dreuona de actu venereo: 11 † quia vitium erat naturale, est ei parcendum, pro eo quia vt opponitur vitio naturali parcendum est. quod si ita esset deberet tolli. l. ꝙuis. quinimo omnes. ll. quas habemus in. ff. et. C. sub titu. de adulte. et. l. j. ff. de extraordina. crimi. 12 † Et si adultero parci debet, vbi est quod dicit glos. et post eam docto. C. de adulter. super rubrica: Ubi dicunt adulterium esse de maioribus criminibus post crimen lese maiestatis. Ubi est quod voluit Pet. et Cyn. in. l. si quis non [illegible] rapere. C. de episcop. ꝛ cleri. et post eam Bartol. in dicta. l. j. C. de extraordina. crimini. Ubi est quod dicit papa. in clementi. fina. §. septimo ꝙ mulieris osculum. de hereti. Si enim concederentur hominibus ea que naturaliter appetunt, iam possent homines impune committere incestus, adulteria, stupra, raptus, fornicationes, ebrietates, comedere vsꝙ ad crapulam, furari, et alia mala infinita. 13 † et in quo seruiret ratio data homini. Et quoad actus venereos dicit Apostolus. De virginibus preceptum non habeo, si non possis cōtinere, nubas in Christo, vt sciat vnusquisꝙ suũ vas possidere. Preterea etiā nec suffragantur proposita et deducta in vigesimo primo ꝛ sequentibus articulis. vsꝙ ad. xxv. scilicet quod idē Antonius non offenderit dictum Symonem barberij. Quoniam vt iam dixi, apparet de contrario per confessionem eiusdem Antonij, que vt predixi, potest scindi ꝛ diuidi. Etiam nec sibi suffragantur ea de quibus opponit in. xxvj. et. xxvij. articulis, scilicet quod ante dictum ingressum dictus Codene procurauerat habere omnes sibi propitios ad verberandum predictum Antonium. Tuꝫ quia non est credendũ illis Francisco orioleti, et Huigoneto barruelli causis apparentibus ex eorum pretensis depositionibus. Tum et quia si esset eis credendum, eorum depositiones nō obessent: quia si ille attendantur vna cum anno mense et die, quibus examinati extiterunt, plane colligetur quod illa pretēsa interpellatio siue requisitio, quam fuisse factam mentiuntur per prefatuꝫ Codene, illa fuisset facta si facta fuisset prout non, Anno domini Millesimo quatercentesimo nonagesimosexto et de mense Aprilis, et sic post dominicā de passione vt videri potest per compotũ, ꝛ sic post illum ingressum inhonestum, quod etiam illi pretensi testes aperte dicunt, cum referunt eundem Codene dixisse ꝙ prefatus de Preyssino erat malus garcifer, ꝛ ꝙ domuꝫ eius ingressus extiterat ꝛ sibi fecerat grand oultraige.

Preterea etiam nō suffragātur prefato Antonio proposita et deducta in schedula exordiente, Tam dicendo ꝛc. inserta. folio. xcj. Et primo non ea de quibus in primo et secundo vt de se patet. Non etiam ea de quibus in tertio, per ea que iam dixi, quia non est verum quod anteꝙ primo iudici constaret de aliquo delicto eiusdem de Preyssino, ipse eum incarcerari fecerit, cum per confessionem propriam sponte factā appareret sibi illum fuisse ingressum domum per latrinam anno mense et die predictis. Etiam nec eidem de Preyssino suffragantur proposita et deducta in quarto, quinto, sexto, et septimo articulis. Tũ qꝛ de illis nō apparet. s. quod mādāte vel regrēte dicta Dreuona, ipse Antoni' domũ predictā ingressus extiterit, ꝛ maxime ꝑ latrinas, ꝛ sic iterato iiuriā īfert huic Dreuone, ꝛ ꝯseq̄nter

marito.§.patitur.institu.de iniur. Etiam nec obstat dicto Codene, illa pretensa collusio de qua opponit in octauo, et sequentibus articulis vsq; ad.xvj.inclusiue. Quoniã respõdetur q illa nõ pbatur. Ille enim pretẽse persuasiones quas inibi inducit nihil ad casum. Et primo quidẽ nõ illa de qua in.ix.articulo: q illa nõ probatur. Nõ etiã illa de qua in.xij.articulo. Tũ q nõ probatur et signãter quatenus ibi dicitur hũc de Preyssino fuisse repertu in dicta feneria loquentẽ cũ prefata Dreuona, q̃uis enim testes sui sufficienter deponant q ipse inibi deprehẽsus extiterit. Et sic contra eũ, nõ tamen deponũt q tẽpore deprehẽsionis esset cũ Dreuona, et si quis deposuerit se vidisse Dreuonã, ille est vnicus et singularis et sic vox eius vox nullius.d.l.iurisiurandi.C.de testi.qui etiã non dicit q tẽpore deprehẽsionis viderit eũ cũ illa.sed q dum contenderent idẽ de Preyssino dictus Symon et magister de Cabanis, vidit illã descendentẽ per scalam qui ad illorũ contendentium tumultũ, et post deprehẽsionẽ ipsius de Preyssino potuit venire ad illum locũ ex domo vel ex curte, vt intelligeret quid hoc esset. Tũ et quia si probaretur hunc de Preyssino hominẽ iuuenẽ, et forte lasciuus et vxore carentẽ deprehensum vel repertũ cum hac muliere, forte iuuene, solũ cum sola et in feneria, istud nõ eũ exoneraret sed oneraret, nõ excusaret sed inculparet, nõ liberaret sed damnaret et

14 suspectũ de furto conuinceret de adulterio, † quod est lõge grauius, vt iam dixi, et probatur in.d.l.quamuis.C.de adulter.iuncta auf. sed nouo iure.C.de seruis fugi. Fatua est igitur et ridiculosa excusatio hmõi, et per quam idẽ de Preyssino cadit in syrtim credẽs euitare charibdim. Etiã nec sibi prodest id de quo ponit in.xiij.articulo: q hoc non probatur. Etiã non probatur cõtenta in.xiiij.articulo, nisi q ipse portabat gladiũ lateralem, et q ipse percussit dictum Symonẽ et hoc sua confessione de qua iam dixi. Contẽta in xv.et.xvj.quatenus inibi pretẽditur ipsum de Preyssino fuisse vocatũ per Dreuonã nõ probatur, et si probaretur hoc nõ excusaret eũ, non enim propterea debuisset venire ad feneriã et ingredi p latrinam, et sic ad locũ et per locũ suspectos. Quod aũt opponitur in xvij.articulo eũ nõ venisse ad feneriã causa mali aut sinistri faciendi, nõ probatur et habet contra se presumptionẽ, vt superius dixi. Quod autem dicitur in.xviij.et.xix.articulis ipsum de Preyssino non esse consuetum domos alienas causa et intentione quicq̃ mali faciendi, et quod toto tempore eius vite pacifice, quiete et honeste vixerit, est impertinens. Esto enim q ante ea nunq̃ ingressus extitisset domũ alienã causa inibi aliquid mali faciendi, vel vsq; in illum diem bene vixisset, nõ infertur quin in illo die tentauerit malefacere propter modum ingrediendi: quia cũ gladio, et locum ingressus: quia per latrinam, et ad quem accessit, quia ad feneriam vbi per vnũ ex testibus suis fuit visus iacens. Debebat enim si ex hoc capite se volebat aliquantulum excusare proponere se consuetum ingredi domos alienas per latrinas et ire ad fenerias, et nunq̃ aliquid mali inibi egisse. Quod autem opponitur in vicesimo, vicesimoprimo et vicesimosecundo articulis, etiam nõ sibi suffragatur: quia vt deponũt testes sui, feneria est de pertinentijs domus, et continetur sub districtu illius. Insuper etiam patet accessus et ingressus de feneria ad domum et econtra. Esto igitur quod in feneria non essent mercantie aut pecunie dicti Joannis codene, poterat tamen ipse de Preyssino tempore nocturno accedere ex feneria ad locum pecuniarum aut mercium. Reliqua vero de quibus in predicta schedula videntur esse impertinentia. Et si que sint que pertinentia existant illa non iustificant eius intentionem, sed potius onerant: presertim ea que dicuntur de auena hospitum. Et si qua alia existant illa sunt facillima ad soluendũ. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Cõsilium. CCCXVII.

De rebus ecclesie immobilibus sine solennitate alienatis.

Summarium.

1 Stilus notariorum in extensione abbreuiature, et cetera, obseruandus.
2 Donatarius quando vti possit eisdem exceptionibus in cessione quibus et donator.
3 Ecclesie res immobiles, an et quatenus alienande.
4 Emptor rerum ecclesiasticarum sine solennitate alienatarum, an perdat pretium et quid possit repetere.
5 Tempus immemoriale iuris resistentiam tollit, et habet vim priuilegij.

Visis duobus publicis instrumẽtis mihi exhibitis parte venerabilis et egregij viri do. Joãnis facillis canonici ecclesie Tholonẽsis, vno videlicet confessionis seu dationis ad nouũ acapitum et in emphitheosim perpetuam facte Anno dñi Millesimo. ccccl xxxvij. et die tertia mensis Januarij, probo viro Bartholomeo libor et Claudie rolete coniugibus de domo inibi mentionata. Altero vero donationis inter viuos, postea facte de domo hmõi dicto domino Joanni facillis, per prefatos Bartholomeum et Claudiã Anno domini Millesimo. ccccxcj. et die. xxij. mẽsis Maij, de omnibus iuribus actionibus et ratiõibus que et quas dicti Bartholomeus et Claudia habebãt, habere poterant et debebãt quoquomodo in et super domo predicta. Viso insuper casu exordiẽte, Factũ tale est et c. in quo nõ plene narrat negotiũ quoad summã quã fecisse dicitur Catherina goffride, nec quoad damna, interesse et expensas, et an ille sustente extiterint per ipsum do. Facillis vel per prefatos Bartholomeũ et Claudiã. Dico et respondeo q hic sunt duo que vidẽtur facere cõtra ipsum do. Joannem, ne agat vel agere possit cõtra dictũ venerabile capitulũ. Primuz q domus hmõi fuit eidem donata nõ vendita. Cui propterea nõ tenentur de euictione prefati Bartholomeus et Claudia, nisi pro illa se obligauerint vel illã promiserint.l.aristo.ff.de dona. quod nõ apparet eos fecisse per dictũ instrumentũ, nisi id cõprehensum

1 sit sub altera ex illis dictiõibus et c. abbreuiate scriptis. † pro quarũ intellectu esset recurrendũ ad extensas notarij qui notã donationis recepit, et videndũ qualiter illas dictiones et c. positas in notis donatione extendere consueuerat, per id quod no. Bar. Joã. de imol. et docto. in.l.gallus.§.idem credendũ.ff.de libe. et posthu. Panor. et Cano. in.c.cum.P.tabellio.de fide instru. et in.c.estote. de regu.iur. Et nisi cõperiatur q iuxta stilũ illius notarij altera ex illis dictionibus et c. cõsueuerit extẽdi etiã a prouisione euictiõis, nõ videtur q ipse dominus Joãnes donatarius possit agere pro euictione, etiã si essemus in casu in quo potuissent al's agere prefati Bartholomeus et Claudia pro euictione si domus ab ea euicta extitisset. Pro quo facit quod not. Dyn. et Bart. in.l.marcellus. in fi.ff.de fideiusso. et expressius Ange.are.institu.de excep. charta v.col.iij.versi.ex quo videtur et aliud valde notandum. et licet dicti Bartho. et Claudia legantur donasse omnia iura omnesq; actiones et rationes, que et quas dicti coniuges habebant, habere poterant et debebãt quoquo modo in et super dicta domo, nõ tñ ppterea videtur donasse vel cessisse personalẽ actionẽ cõpetentẽ p eui-

2 ctione cõtra capitulũ si que cõpetebat. † Nõ enim fuerũt verba huiuscemodi donationis seu cessiõis, satis pinguia. Debebat enim dici q ipsi donauerunt et cesserũt omnia iura etiã personalia, quomodocũq; eis cõpetentia pro dicta domo vel ad dictã domũ vel occasione eiusdẽ, tũc enim potuisset idem do. Joannes vti eisdez exceptionibus quibus et donator.l.si res.ff.de euictio. et quod no. Jaco.de are. Bar. et docto. cõmuniter in.l.iulianus.§.j.ff.de verb. obliga. Bar. in.l.si pro re.§.j.ff.de euictio.

3 † Secundũ quod facere videtur cõtra eundẽ do. Joannẽ, ne videlicet agere possit saltẽ contra dictũ capitulũ, est q cõcessio seu datio in emphitheosim dicte domus, videtur fuisse nulla, pro eo quia res immobiles ecclesie sunt regulariter alienari prohibite et in casibus permissis nõ debẽt alienari, nisi cũ solennitate ecclesiastica, et si aliter fiat alienatio illa est nulla. Pro quo allegasse sufficiat ea que habẽtur i.c.sine exceptione.xij.q.ij.in.c.nulli. et quod ibi per docto. de rebus eccle. non alie. et in.c.j. et quod ibi docto. eo. titu. in.vj. Non autem apparet q datio in emphitheosim dicte domus facta fuerit in altero ex casibus permissis, quos multi not. in autenti. hoc ius porrectum.C. de sacrosanc. eccle si. et in dicto.c.nulli. Non etiam apparet quod in datione huiusmodi interuenerit solennitas requisita. Preterea cum dantes et recipientes egerint contra iura, illi vidẽtur fuisse in mala fide.l.quemadmodum.C.de agricol. et censi.lib.xj. et regula qui contra iura. cuz suis similibus. de regulis iuris. in sexto.

4 † Et sic videntur ipsi Bartholomeus et Claudia perdidisse pretium.l.iubemus.la seconde.§.plane. et quod ibi per multos scribẽtes.C.de sacrosanc. eccle si. quod etiam voluit Paulus de castro in autenti. qui res. eo. titu. et Panor. in.c.causa.colum. fina. de re indica. Multas remissiones ponit domi. Felyn. in dicto.c.cum causa.colum.vj.versicu. ad illud mirabile quod emptor restituta re ecclesie et c. Et supposito q ipsi Bartholomeus et Claudia, etiã si fuissent malefidei nõ debuerint perdere pretiũ, nõ tñ potuissent illud repetere a dicto capitulo, si tamẽ illi domini canonici qui in emphitheosim dederunt et cõcesserũt dictã domũ soluendo erant.

Sed debebant pretiũ hmõi repetere ab eisdem do. canonicis qui alienauerant, per id quod voluit Saly. in d. l. iubemus. §. sane. & Pau. de cast. in auk. qui res. in fin. Ubi vero illi nõ essent soluẽdo tunc forte posset pretiũ hmõi repeti a dicto capitulo. Et ita ꝓcedit glos. in c. hoc ius porrectũ. x. q. ij. & quod voluit Cyñ. Bald. in dicta auk. qui res. & Hostiẽ. Anto. de bu. & Pet. de ancha. in c. ad audientiã. de reb. eccle. non alie. vbi etiã dicit Joã. de imol. ꝙ isto casu emptor malefidei solum repetit id quod dedit, non autẽ potest petere aliud interesse, et sic intelligit dictam auk. qui res. Et hoc est speciale in odiũ male alienãtis, vt ipse & ceteri cõpescãtur a dilapidatione bonorũ ecclesie. Et ita etiaꝫ emptores male fidei ꝙuis petere possint quod dederunt, nõ tamen interesse. l. fi. §. emptor. C. cõmu. de lega. Predicta procedũt nisi probari posset vel saltem ex coniecturis ostendi ꝙ prefati Bartholomeus & N. fuerint bone fidei quod esse potuit, per id quod voluit Bart. Bald. & aliqui moderni in dicta auk. qui res. vel nisi esset in ecclesia Tholonensi cõsuetudo tãti tẽporis cuius initij non esset memoria, per id quod voluit Cardi. flo. in cle. ij. col. iiij. versi. octauo quero. de re-

5 bus eccle. nõ alie. † quia istud tẽpus tollit resistentiã iuris & habet vim priuilegij. c. j. ad fin. de prescri. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. et esti. l. j. §. vltimo. ff. de aqua pluuia. arcen. & c. super quibusdam. §. preterea. cum suis similib. de verbo. signi. Presumitur enim ꝙ in tã longo tẽpore papa de hoc notitiã habuerit, vel propter diligentiã suã vel per viã appellationis aditus vel ex alijs varijs causis. & isto casu possent procedere ea que dicit egregiꝰ vir dominus Bertrandus duranti, saltem si pecunie data pro acapito conuersa extiterit in vtilitatem dicti capituli. Que omnia dixerim sub correctione &c.

Consilium. CCCXVIII.

De vsufructu & illius satisdatione, & de cautione iuratoria.

Summarium.

1 Usufructuarius an semper satisdatione onerandus, & qñ habeat locum iuratoria cautio & sufficiat.
2 Satisdatio an sit de substantia vsufructus. nu. seq.
3 Diffinitio fit per principia quibus res in esse producitur.
4 Tertia centesime vsure que debetur per non prestitam cautionez vsufructus per mulierem, an hodie sublata.

1 Quamuis † negari nõ possit articulũ de quo supra, habere aliqd difficultatis propter varietatẽ opinionũ docto. in iure scribentiũ que recitari solet per glos. & docto. in l. vsufructu cõstituto. C. de vsufruc. supra allega. per glo. & doct. in c. fi. de pigno. etiã supra allega. per Ange. consi. lxxxvij. exordiẽte, Sancta carmelitarũ religio fundata est sub regula mendicantiũ. col. fin. per Roma. & Fran. de are. in l. ij. ff. solu. matri. & per alios in alijs locis, mihi tamen sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, videtur posse dici & cõcludi prout supra cõclusum est per egregiũ virũ dominũ primo scribẽtẽ, scilicet ꝙ supra nominata domina Magdalena grandis, que vt supponitur nõ est suspecta sed fidedigna, & talis cui merito sit credendũ debuerit & debeat admitti ad iuratoriã cautionẽ, vt voluerũt Pet. Richar. malũ. Cyñ. & Bar. in d. l. vsufructu cõstituto. Anto. de butr. Flori. Jo. de imol. & Panor. in d. c. fin. de pigno. Et ꝙuis Hostiẽ. ibi dicat. super verbo, cõpellatis. opinionem Azo. recitatã in glo. fin. esse iustiorẽ, ipse tamen vult & affirmat opinionẽ pro qua supra cõclusum est esse benigniorẽ. Et subijcit posse teneri quandã mediã viã, vt videlicet dicamus eam admittendã cum iuramẽto. Sed si postea appareat ꝙ cõtra iuramentuꝫ veniat vel bona sua dissipare incipiat, cessabit priuilegiũ. arg. c. suggestũ. de deci. Et hoc dictũ Hosti. sequitur ibi Joã. and. in nouel. & Henri. boyc in prima dist. quod dictum etiam placuit Anto. de butri. & Joan. de imol. & hec opinio ꝙuis aliquid addat ad opinionẽ Pe. & sequa. illa tamen etiaꝫ facit pro dicta domina Magdalena, vt videlicet debuerit & debeat admitti ad iuratoriã cautionem. Et cum illa eidem expediri pecunia donata, si postea ceperit male vti vel dissipare &c. quod non existimo fiendum, tunc erit locus dicto Hostien. Et hanc opinionem pro qua supra conclusum est dicit Ange. in dicto consilio. lxxxvij. esse multum equã. Et pro qua allegari solent auk. cui relictum. C. de indic. vidui. tollen. et. l. cum non facile. ff. si cui plusꝙ. per legẽ falci. Preterea dicta domina Magdalena constituta est vsufructuaria, non quidẽ in vltima voluntate aut contractu, sed legis autoritate, quo casu sufficit cautio iuratoria, vt voluit Jaco. de bellovi. quem refert et sequitur Albe. in d. l. vsufructu constituto. versic. vel dic secũdum Jaco. de bellovi. &c. ibi, secundo casu. Et ad hoc dictum Jaco. de bellovi. aduertit Bald. in l. hac edictali. §. his illud. col. ij. versic. ibi solute vero. C. de secun. nup. vbi euꝫ referens dicit ꝓ in illo vsufructu de quo loquitur ille. §. & nos, hic sunt quedaꝫ specialia. & ratio specialitatis est: quia ille vsufructus constituitur legis autoritate, & mitius agitur cum lege ꝙ cum homine. l. celsus. ff. de arbi. & etiam propter reliquias precedẽtis dominij: quia mater fuit domina, & quia tractatur de pena. l. interpretatione. ff. de penis.

Predictis non obstant not. per Fran. de are. in l. ij. in prin. in vj. col. versi. sed queritur cõsequẽter. ff. solu. matri. & per domi. Jaso. in l. j. col. vj. versi. decimo limi-

2 ta. ff. qui satisda. cogan. † qui ideo videntur dicere cautionem iuratoriaꝫ non sufficere in hoc casu, sed satisdatione opus esse: quia satisdatio est de substantia vsufructus. Quia respõdeo salua reuerẽtia que debetur tãtis viris, ꝙ istud fundamentũ videtur esse cõtra id quod not. glos. in l. j. ff. de vsufru. que relata opinione Placen. dicentis satisdationẽ esse de diffinitione & substantia vsufructus illã reprehendit, & quidem bonis. ll. per quas optime probat vsumfructũ esse, etiam anteꝙ prestetur satisdatio quod nõ esset si

3 hec esset de diffinitiõe & substãtia illius: † quia cũ vt dicunt philosophi & satis intellexit dicta glo. diffinitio fuit per principia quibus res producitur in esse. Et sic res ꝓducta est posterior suis principijs: oporteret satisdationẽ ꝓcedere vsumfructũ, et sic vsumfructũ semper esse posteriorẽ saltẽ natura, qui tamẽ per dictas. ll. probatur esse prior etiã tẽpore. Ponit etiã glos. casum in quo satisdatio nunꝙ prestatur ꝑ vsufructuariũ, & tamen est vsufructus. Hũc autem casum & tres alios ponit Odoffr. in d. l. vsufructu. C. de vsufruc. Dicemus igitur satisdationẽ nõ esse de substãtia vsufructꝰ vel aliquid esse vtputa vsumfructũ in dictis casibus esse sine eius substãtia, quod est impossibile. Primũ ergo est verũ scilicet ꝙ nõ sit de substantia, quod etiam voluit Odo [illegible]. d. l. vsufructu. Nõ

4 ergo procedit dictũ pretensum fundamentũ. † Etiam nec videtur obstare. d. l. hac edictali. §. his illud. quatenus est ibi sermo de tertia cẽtesime vsure de qua prestanda vt audio aduersaria, & filia huius domi. Magdalena satisdationẽ obtulit. Qm̃ vt supra ꝑ dictũ do. primo allegantem fuit oportune responsum, illa tertia pars hodie exigi vel recipi non debet. c. quia in omnibus. cum multis similibus. de vsu. qđ etiam voluit Bartho. veroñ. in suis cautelis seu singularibus cautela. cliij. exordiẽte, Usufructuarius tenetur regulariter cauere. & do. Prepo. extra de secũ. nup. super rubrica. col. ij. versi. quod autẽ dixi. de tertia cẽtesime vsurarũ &c. quod etiã fuit satis de mẽte ipsius do. Preposi. & Panor. in c. per vestras. de dona. inter vir. & vxo. quatenus dicũt non esse credendum ꝙ sit licitum a principio pacisci vt deponens habeat decem cẽtenario vel aliam quantitatem sicut faciunt quedam vidue. Ex his igitur & alijs rationibus & motiuis supra allegatis adhereo conclusioni predicte.

Consilium. CCCXIX.

De testamento totam legitimam non cõtinente, & de donatione facta per pupillum nondum doli capacem.

Summarium.

1 Triens est legitima trium in quo non cadit grauamen.
2 Testamentũ paternũ, an possit impugnari in quo nõ est tota legitima relicta iure institutionis, & idem de materno & auito.
3 Quot testes in donatione causa mortis requirantur, & quot in donatione inter viuos.
4 Donatio facta per pupillum infantie proximum, an valeat etiã si fuerit iurata.
5 Donatio omnium bonorum presentium & futuroruꝫ, an valeat.

Viso consultationis themate mihi exhibito parte honeste iuuenis Marie fornerie neptis seu felezene honeste quondam mulieris Agathe relicte Joannis fornerij et dubijs ex casu huiusmodi elicitis. Dico et respondeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi

1 prout infra. † Et primo ad primũ: quod cum dicte Agathe superfuerint tres liberi, scilicet Claudius

& Antoni⁹ eius filij naturales & legitimi, & dicta Maria ei⁹ neptis seu felezena ex Sabrano Fornerij filio quõdã dicte Agathe prede functo: legitima horũ trium fuit triens seu tertia pars bonorũ dicte quondã Agathe equis portionibus inter eos diuidẽda. auf. de trien. & semis. §. j. colla. iij. & transumptiue in auf. nouissima. C. de inof. testa. Et itelligo ꝙ legitima huiusmodi sit tertia pars bonorum predictorum detracto prius ere alieno et funeris impẽsa que detrahi debent. l. papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffici. testamen. no. Barto. & docto. in. l. ex facto. la grande. ff. de heredi. instituen. Bald. in. l. quotiens. C. eo. titu. post Jaco. butri. in. l. si quis in suo. C. de inofficio. testa. Est igitur legitima huius Marie tertia pars trientis seu tertie partis bonorum huiusmodi. Et sic nona pars omnium bonorum in qua grauari non potuit per dictam quondam Agatham. l. omnimodo. l. quoniam in prioribus. & l. scimus. C. de inofficio. testamen. & auf. vt cum de appella. cogno. §. ceterum. colla. viij. & quod not. docto. in. l. si quando. §. & generaliter. C. de inofficio. testa. Bald. & Pau. de cast. in. d. l. omnimodo. & alij in alijs locis. Non tamẽ existimo testamentũ dicte quondã Agathe, ideo potuisse aut posse dici nullum: quia nõ reperitur instituta in legitima eo casu quo contenta nõ existeret de viginti florenis sibi legatis et relictis iure institutionis. Cuius illã assigno rationẽ: quia dicta testatrix primo legauit & iure institutionis reliquit dicte Marie eius nepti pro sua dote & legitima portione viginti florenos de & pro quibus voluit illam esse contẽtam: quod si non esset, voluit eam esse contentã de sua legitima in qua voluit dictos viginti florenos imputari. Et sic non fuit reuocata institutio facta in viginti florenis. Et ita dici non potest preterita eo casu quo de illis contenta non extitisset. Est autem preterita si institutio facta in viginti fuisset reuocata aut cassata in eũ casum in quem de illis contenta non fuisset, nisi postea legitima fuisset relicta iure institutionis. 2 † Illud aũt certũ est testamẽtum paternum, maternum vel auitinum non posse propterea impugnari: quia nõ est tota legitima relicta iure institutionis: quia sufficit ad validitatem testamenti huiusmodi aliquid relinquere iure institutionis, & postea agitur ad supplemẽtum. dicto auf. vt cum de appel. cogno. §. aliud quoqꝫ capitulum. & quod ibi glo. super verbo, preterire.

3 † Ad secundũ & tertiuz simul dico & respondeo ꝙ licet donatio de illis non videatur posse impugnari ex defectu sufficientis & requisiti testium numeri, pro eo quia quãuis in donatione causa mortis requirãtur quinqꝫ testes. l. fi. C. de mortis cau. dona. secus tamen in donatione inter viuos in qua sufficiunt duo testes. l. vbi numerus. ff. de testi. iuncta. l. in exercẽdis. C. de fi. instru. cuiusmodi fuit donatio, quã fecisse dicit Petrus fornerij dicte Agathe eius matri, cum hoc in pretẽso instrumẽto illius expresse asseratur. Pro quo allegasse sufficiat id quod no. glo. & docto. in. l. fi. C. de pac. Cy. in. l. ij. C. de iu. do. Bar. in. l. que dotis. circa primam col. ff. solu. matri. & Alexan. consilio xiiij. exordiẽte, Circa primũ dubiũ. col. j. & seq. in primo volu. Jlla tamẽ videtur posse impugnari vel esse nulla alijs motiuis, rationibus & causis. Tum quia illa vt in casu ponitur facta est per eũ, qui nõ excesserat etatẽ decem annorũ. 4 † Et sic per pupillũ seu impuberẽ, non proximũ pubertati & doli capacem, sed per pupillũ proximũ infantie, per id quod no. glo. in. l. pupil. ff. de regu. iuris. Bart. in. l. j. col. ij. ver. venio ad ver. ff. de noua. & alij in alijs locis. Et sic nõ valuit. l. pupillus. §. pupillus. cũ suis simi. ff. de aucto. tuto. nec voluit firmari iuramẽto, scđm oẽs scribentes in auf. sacramenta puberũ. C. si aduer. vendi. quod etiã voluit Joan. de imol. in sua solẽni repetitione. c. cum contingat. in tertio princi. colũ. xxiij. ver. iuxta predicta potest queri, an si pupillus &c. de iureiurã. & Ambro. de vina. in suo tracta. iuramẽtorum. charta. xv. ver. sed nũ quid illa autẽtica habeat locum in pupillo iurãte. Tum & quia esto ꝙ idem Petrus fuisset tempore facte donationis maior decem annis cum dimidio, & sic doli capax, dũtamẽ esset pupillus & sic ipubes hoc est minor quatuordeciz annis, donatio nõ valuisset nec potuisset cõfirmari iuramẽto: vt voluit glo. in dicta auf. sacramenta puberũ. & in corpore vnde sumitur. Et idem voluerunt ibi Pet. & Cy. idem etiam videtur voluisse Bald. quod etiam secutus est Angel. in. l. si quis pro eo. circa fin. ff. de fideiusso. Et hanc opinionem dicit Ambrosi. de vina. in dicto suo tracta. & loco supra allegato valde sibi placere. Tum et quia in donatione huiusmodi non interuenit solẽnitas requisita ex dispositione statuti recolẽde memorie serenissimi do. Ludo. Frãcorum regis, editi sup donationibus inter viuos non faciendis, nisi seruata solẽnitate, de qua ibi. & hoc propter presumptum dolum. Quo fit vt supposito citra preiudicium veritatis: quod ipse Petrus fuisset pubes, et sic maior quatuordecim annis, adhuc illa videntur posse dici nulla propter omissionem solẽnitatis. 5 † Tum et quia predicta donatio fuit facta de omnibus bonis presentibus & futuris. Pro quo allegasse sufficiat id qđ voluit Bar. & doct. cõiter in. l. fi. C. de pac. Bar. Paul. de ca. Raph. cuma. & Jo. de imol. in. l. stipulatio hoc modo cõcep. ff. de verb. obli. Bart. in. l. si duobus. §. idẽ respõdit. le. j. ff. pro socio. & in. l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cer. peta. & Paul. de ca. consilio. cj. exordiente, Notãdũ est qđ prefatũ statutum &c. Quo fit vt cum postea decesserit idẽ Pet. adhuc impubes, & sic etiam intestatus, vel sine testamento: eidem succedere debuerint in bonis donatis prefata Agatha eius mater, Claudi⁹ & Antonius fornerij eius fratres & Maria neptis ex fratre predefuncto, quilibet videlicet pro quarta parte. autenf. defuncto. & in corpore vnde sumitur. C. ad tertu. & autenti. vt fra. fi. §. j. colla. viij. Et ita mihi videtur &c.

Consilium. CCCXX.

De probatione per vnum testem inualida.

Summarium.

1 Testis vnicus & singularis non probat.
2 Depositio ex qua testis reportat commodum an valeat.

Etiaz si prouidus vir Joãnes cheualerij parte Rostagni tacillis in quadam ciuili causa quaz mouit et prosequitur idem Tacillis. Contra & aduersus pbũ virũ Alziariũ frumẽti loci de Venesca plene vel al's sufficienter deposuisset de intentione dicti Rostagni tacillis, prout non creditur deberet nihilominus ipse Frumẽti ab impetitis absolui. 1 † Tum quia vnicus & singularis, & sic vox eius, vox nullius. l. iurisiurandi. C. de testi. c. tam literis. eo. titu. 2 † Tum quia idem Cheualerij deposuit in causa ex qua posset & potest reportare cõmodum, si dictus Tacillis obtineret: & incõmodũ, si in causa huiusmodi succũberet. Pro eo quia instãte eodẽ Cheualerij tanꝙ pretenso procuratore fiscali curie Malemortis, facte fuerunt vt pretẽditur extẽse, quas sibi dari et solui postulat: & requirit idem Tacillis. Non ergo est credendum dispositioni seu dicto eiusdem Cheualerij. l. nullus. ff. de testib. et l. omnibus. C. eodem titu. Tum & multis alijs rationibus, causis & motiuis al's suis loco plenius ꝓponẽdis. Et ita mihi videtur.

Cõsilium. CCCXXI.

De solutione estimationis e re non possessa male petita.

Summarium.

1 Vir vxoris fundum dotalem quo iure possideat.
2 Viuere quanto tempore in dubio quis presumatur.

Etiam si honesta mulier Thomassia vxor prouidi viri Joannis petiti loci de Carumbo oportune egisset & ageret. Contra & aduersus discretum virum magistrum Michaelem bouichij sartorem. Cui tamen ex propositis et deductis in quodam eius pretenso libello contra eum oblato, & producto: nulla videtur competijsse aut competere actio ad petita, saltem vt ageret vel agere posset eo modo, quo egit & agit. Non posset tamen aut de iure deberet eadem Thomassia iuxta per eam petita & postulata in causa obtinere. Tum quia ipsa Thomassia non probabat se vllo vnꝙ tempore insolidum possedisse vineam in dicto pretenso libello latius mentionatã, quinimmo potius apparuit & apparet etiam per depositiones testium parte eius productorum illã fuisse possessam & possideri per eam, & dictum eius virum. Quo fit, vt male petierit sibi solui estimationem omnium Racemorũ in ea excretorũ. Anno domini Millesimo quatercẽtesimo. xciiij. Nisi

1 †Nisi forte quis dixerit q qr probus vir Jacob⁹ de papia ipsius Thomassie quõdam pretensus pater pbatur vineã hmõi cum in humanis ageret tenuisse ⁊ possedisse psumi debeat dictũ Joãnẽ petiti tenuisse ⁊ possedisse ac tenere ⁊ possidere dictam vineã, non quidem iure suo, sed iure familiaritatis predicte Thomassie eius asserte vxoris.l.qui iure.ff.de acqui.pos. Sed istud nõ obstat: quia nõ est probatũ dictus quõdã de Papia habuisse aliquem titulũ in predicta vinea vel alias illã ad eum spectasse iure dñij seu quasi. Tum ⁊ quia vt apparet ex productis in hac causa nõ solum eidẽ de Papia superfuit prefata Thomassia eius asserta filia, sed etiã Henricus eius filius naturalis et legitimus. Et cuius tutor extitit dictus Joãnes petiti eius sororius, qui propterea in dubio potius censeri debet dictam vineam possedisse vt tutor ⁊ tutorio nomine dicti Hẽrici, q̃ iure familiaritatis prefate Thomassie. Nisi forte opponat qd anno predicto ⁊ tẽpore recollectionis racemorũ 2 ipse Hẽricus ab humanis decesserat. †Sed istud nõ apparet nec etiam presumitur, quinimo cõtrariũ: cũ quilibet presumat viuere vsq ad centũ annos.l.fi.C.de sacrosan.eccle.l.an vsusfructus.ff.de vsufruc.not.glo.⁊ doct.in.l.ij.§.si dubitet.ff.queadmo. testa.ape. et in.l.sed si de sua.ff. de acquiren.heredita. Tum et quia predicta Thomassia nõ iustificauit aliquã certã quantitatẽ racemorũ quã tamẽ probare tenebat: qr al's non posset nec potest certa ferri snia que tamen ferenda est in particulari iudicio.§.curare.cum suis simili.institu.de actio. Tũ ⁊ quia cum dictus magister Michael dictam vineã putauerit, foderit, ⁊ reclauderit: seu putari, fodi ⁊ reclaudi fecerit vineã huiusmodi, ⁊ al's multos sumptus p habẽdis et recolligendis fructibus Anno predicto.M.cccc xciij. sustinuerit videntibus aut saltem sciẽtibus, ⁊ ita fieri partiẽtibus prefata Thomassia, ipsa debuisset de pretensa estimatione per eandẽ petita deducere seu detrahere sumptus putatiõis, fossionis, reclausure, ⁊ alios huiusmodi.

Cõsilium.CCCXXII.

De successione ab intestato, Et de legitima agnatorum successione.

Summarium.

1 Causa intestati in dubio obtinet nisi de testamẽto doceatur.
2 Hereditas ascendentium per descendentem an transmittatur ad suam posteritatem.
3 Suus hereditatem non agnitam ad quos transmittat.

Ex propositis et deductis in libello parte prouidi viri Pochoni marcelli, Joãne ⁊ Gabriele marcelle patre ⁊ filiabus oblato ⁊ producto. Contra ⁊ aduersus Guillielmum richerij seu tutorẽ illius ⁊ depositionibus testiũ parte dictorum Pochoni, Joanne ⁊ Gabriele. Constat ⁊ legitime apparet probũ quõdã virũ Jacobũ richerij auũ paternum dicti Guillielmi tenuisse et possedisse tempore eius vite ⁊ mortis, multa ⁊ varia bona. de hoc enim deponunt multi testes super secundo articulo libelli premẽtionati. Etiam tutrix dicti Guillielmi de aliquibus confessa est respondendo interrogatorijs parte dctorum Pochoni, ⁊ filiarũ in hac causa oblatis. Apparet preterea prefatum quondam Jacobũ ab humanis decessisse superstitibus ⁊ sibi superuiuentibus Joanne et Philippa richerij eiusdem Jacobi filio ⁊ filia naturalibus ⁊ legitimis. Cui propterea cum intestatus decesserit succedere debuerunt et successerunt dicti Joannes ⁊ Philippa, quilibet videlicet pro semisse seu dimidia parte.auf.de heredi.ab intest.§.j.colla.ix. et auf.in successione.C.de legi.libe. Nisi forte ex aduerso et parte dicti Guillielmi diceretur non esse probatum dictũ quõdam Ja- 1 cobum intestatum decessisse. Sed istud nõ obstat. † Quia ipe presumitur decessisse intestatus nisi probetur esse testatus: vt voluit Barto.in.l.is potest.colũ.vlti.vel circa.ff.de acquiren.heredi.vbi voluit sufficere quod quis alleget aliquem decessisse sine testamento, ⁊ quod qui vult dicere contrariũ illud probet: per not.in simili.in.l.cum de lege.ff.de proba. Quis Bart.corrupte alleget.l.cum probatio.eodem titu. Et q quis presumatur decessisse intestatus nisi probetur testatus, tenuit etiam Alexan.de imol.in dicta.l. is potest.col.fi.versicu.item inquantum Bart.hic concludit. Idem etiam voluit Alexan.de imol.et do.Jas.may.in.l.si emancipati. C.de colla. Et ita videtur ibi voluisse Philip.cor. vbi etiã relata opinione Roma.contrarium ibi tenentis dicit consuetudinẽ esse contra eã. Restat igitur quod dictus Jacobus presumi debet decessisse intestatus nisi probetur testat⁹. Apparet preterea q mortuo dicto quondam Jacobo prefati Joãnes ⁊ Philippa se gesserunt, reputarunt et nominarunt pro vniuersalibus heredib⁹ eiusdem quondã Jacobi, et bona illius tenuerunt, et ita fuit eis quesita hereditas dicti Jacobi.l. auia.C.de iu.delibe.et.l.gerit.cũ suis simili.ff.de acqui.heredi. Et vbi non probaretur prout probatum est dictam Philippam adiuisse hereditatem prefati quondã Jacobi vel ipsã illi se immiscuisse, ipa illã trãsmisisset ad dictas Joãnam, Gabrielam et Carolum marcelli eius filias ⁊ filium naturalem ⁊ legitimos. 2 †Tum quia hereditas ascendentium transmittitur per descendentes ad suam posteritatem.l.vnica.C. de his qui ante aper.tabu. 3 †Tum et quia suus hereditatem non agnitam transmittit ad quoscunq vt voluit Bartol.in.l.ventre. in quarta regula.ff.de acquiren.heredi.vbi etiam Joã.de imol.col.xvij.ver. quarta regula.quod etiam voluit Barto.⁊ docto.magis communiter in.l.si infanti.C.de iu.delibe.

Preterea etiã apparet ex propositis deductis et probatis parte dictorum Pochoni, Joanne ⁊ Gabriele quod prefata Philippa ab humanis intestata decessit superstitibus dictis Joanna, Gabriela et Carolo naturalibus et legitimis quibus ab intestato delata est eius hereditas, cuilibet videlicet pro tertia parte. dicto auf. de heredibus ab intestato.§.j.et transumptiue in dicta auten.in successione.l.j.ij.et.iij. C.ad orfi. Et cum probetur istos se gessisse pro heredibus dicte quondam Philippe, ⁊ pro talibus appareat dictas Joannam ⁊ Gabrielam que supersunt se gerere, et vt tales libellum in hac causa obtulisse, eis fuit acquisita hereditas dicte quondam Philippe.dicta.l.auia.et.l.gerit, superius allega. Apparet insuper quod post mortem dicte quondam Philippe dictus Carolus marcelli ab humanis sine liberis et intestatus decessit, superstitibus, ⁊ sibi superuiuentibus dictis Pochono eius patre, Joanna et Gabriela eius sororibus vtrinq coniunctis, qui propterea eidem successerũt, quilibet videlicet pro tertia parte.dicto auf.de heredi.ab intestato.§.consequens.colla.ix. et trãsumptiue in auf.defuncto. C.ad tertul. Probantur igitur dicti Pochonus, Joanna et Gabriela fuisse et esse heredes prefate quondam Philippe, dicte videlicet Joanna et Gabriela pro besse hoc est pro octo vncijs et pro duobus trientibus illius portionis in qua eidẽ successerat dictus quondam Carolus, et dictus Pochonus probatur esse heres dicte quondam Philippe pro tertia parte illius trientis in quo eidem successerat dictus quõdam Carolus. Et cum isti probentur fuisse heredes dictorum Caroli et Philippe, et Philippa probetur fuisse heres pro dimidia parte dicti quondam Jacobi eius patris, palam infertur eosdem Pochonum, Joãnam ⁊ Gabrielam fuisse et esse heredes dicti quondam Jacobi pro dicta dimidia.l. iij.versi.sed et si titio.et quod ibi glos.et omnes scribentes.ff.de petitio.heredi. Potuerunt igitur ipsi Pochonus, Joanna et Gabriela agere petitione hereditatis contra ipsum Guillielmũ seu eius tutorem, etiam si vnam solam rem vel paucas ex bonis dicti quondam Jacobi teneret aut possideret.l.licet minimã.ff.de petitio.heredi. Et cum probetur multa ex bonis huiusmodi tenere et possidere, ipse debet condemnari ad illarum restitutionem pro dimidia parte, et pro indiuiso vna cum fructibus per eundem Guillielmum perceptis, saltem a tempore litiscontestate.

Cõsiliũ.CCCXXIII.

De possessorio recuperande propter fundum dotalem per maritum alienatum.

Summarium.

1 Dotem constituere sponso vel sponse an referat.
2 Maritus in dubio rem dotalem qualiter possidere presumatur.
3 Vxor an possit pro re dotali quam maritus possidebat nomine illius vel vt maritus agere possessorio reintegrande si de ratihabitione non appareat.
4 Vxor durante matrimonio fundum dotalem an possideat, et illo soluto possessio sine traditione an reuertatur ad illam.
5 Possessorium recuperande quid requirat.
6 Remedium.c.reintegranda.iij.questio.j.contra quem non possit intentari.

Christi nomine inuocato. Uiso processu cause cepte et aliquandiu agitate, per et inter honestam mulierē Catherinam relictā Joānis roberti actricem ex vna parte. Et prouidū virum magistrum Claudium arrighi barbitōsorem reum ex alia, videtur salua tamen rectiori sn̄ia cuiuslibet dn̄i melius sentientis eundem Arrighi fuisse fore et esse vel ab instantia cause huius, et presenti examine, vel ab impetitis parte dicte Catherine absoluēdū. Et vt hoc plenius appareat, suppono et premitto q licet parte eiusdē Catherine fuerit propositum et deductum in tertio et quarto articulis cuiusdam pretensi libelli parte sua, cōtra et aduersus eundē Arrighi in hac causa oblati et producti: dictum et propositum extiterit, 1 † q in cōtractu matrimonij dudū cōtracti, per et inter probum quēdā virum magistrum Joannē roberti basterium ex vna parte, et dictā Catherinā ex alia, Jacobus bonini pater dicte Catherine cōstituit et assignauit eidē Catherine eius filie in dotem et noīe dotis quedā predia. Et inter ea vineam in actis cause huius latius mētionatā et expressam. Ipsa tamē Catherina nō pbauit cōstitutionē et assignationem hmōi fuisse eidē factas, sed potius probauit per publicū instrumētū in hac causa pductū dictā pretēsam cōstitutionē et assignationē esse factā dicto Joanni roberti futuro spōso aut marito prefate Catherine. 2 † Quanq̄ illa facta extiterit pro et noīe dotis ipsius Catherine inter que multū refert vt colligi potest ex his que habentur in. l. si pro te. C. de do. promis. Quo fit vt dictus Joannes roberti per cuius misteriū eadem Catherina se tenuisse et possedisse pretēdit vineā de qua i actis, presumi et censeri debeat illā potius tenuisse et possedisse vt et tanq̄ maritus et dn̄s rerū dotaliū eiusdē Catherine q̄ noīe ipsius Catherine, per id qd̄ habet in. l. quedā mulier. ff. de rei vēdi. et qd̄ not. Ang. are. in. §. sed iste. col. mihi. xiiij. versi. addas quod si nō appareat de origine traditionis. institu. de actio. Jo. Pet. ferra. in sua practi. ti. for. rei cōuē. in glo. sup verbo, pscrip. ver. tertio pricipali casu &c. 3 † Nō ergo pretextu et occasione illius pretēse possessionis Joānis roberti potuit et potest eadem Catherina petere sibi restitui possessionē dicte vinee vel als experiri possessorio reintegrande: quod pcedit siue dicamus eūdē Roberti possedisse noīe eiusdē Catherine, siue dicamus q ipē possedit vt maritus et cōiūcta persona ac dominus rerū dotaliū. Primū pbatur, per id quod not. Anto. de butri. et Panor. in. c. cū venissent. de restitu. spolia. Alex. de imol. in. l. quod meo. col. ij. ff. ac acqui. pos. et cōsi. cx. col. ij. in primo volu. qui volunt qd̄ si aliquis pone amicus meus possessionez alicuius rei nomine meo apprehenderit. Et deinde cōtingat illum spoliari aut priuari possessiōe rei huiusmodi anteq̄ ego ratā habuerim possessionis apprehēsionē mihi non cōpetit possessorium retinende. Cū igitur in casu de quo agitur nō apparuit nec appareat eandem Catherinam ante transportum seu venditionē vinee premētionate ratam habuisse apprehensionē possessionis illius factaz per dictuz Roberti, non potuit nec potest eadē Catherina agere ex hoc capite possessorio recuperande. Scd̄m pbatur per id quod habetur in. l. dotis actione. et quod ibi glo. et doc. C. solu. matri. qd̄ etiaz voluit Bal. cōsilio. ccxxiij. exordiēte, Queritur cū pactū &c. in prima parte. Et idem satis voluit Cy. in. l. assiduis. col. j. C. qui potio. in pigno. habean. Bal. in. l. in suis. ff. de libe. et posthu. in. l. j. C. de seruo pigno. da. manumis. et in. l. si mora. col. iij. versi. vnum etiam non omitto &c. ff. solu. matri. 4 † Qui oēs videntur in hoc cōuenire qd̄ durante matrimonio vxor nō possidet fundum dotalē. Et q lz moriente viro dn̄ium fundi huiusmodi ipso iure transeat vel reuertatur in vxorez, nō tamen possessio, sed opus est traditione vera aut ficta. Quāuis igitur probaretur dictum quōdā Joannem roberti tenuisse et possedisse vineam de qua in actis vt maritum et dn̄m rerum dotalium predicte Catherine, nō tamen ex hoc infertur qd̄ eadem Catherina illam possederit durante matrimonio inter eam, et dictum Joannē roberti, nisi forte spe, vt dicit Cy. in. d. l. assiduis. col. j. sed illud nō est re ipsa possidere, queadmodū nec spe saluati, saluati sunt: qd̄ eniz quis habet, cur sperat: Quod si ita est, immo q ita est non potuit nec potest eadē Catherina dici spoliata possessione dicte vinee aut ab ea cecidisse: quia spoliari possessione vel ab ea cadere quis non potest nisi possideat, quemadmodum nec potest quis cecari aut visu priuari, nisi videat: quia priuatio presupponit habitum. l. manumissiones. ff. de iusti. et iu. et. l. decem. et quod ibi doctores. ff. de verborum obligatio. 5 † Non potuit ergo dicta Catherina experiri possessorio recuperāde possessionis: quia illud requirit duo extrema, scilicet quod illo experiens als possederit, et quod possessionem perdiderit. c. consultationibus. et qd̄ ibi scribentes. de offi. dele ga. §. preterea. Per proposita et deducta parte dicti Arrighi, constat et apparet vineā de qua in actis fuisse venditam Antonio pineti per dictum Joannem roberti, ipsumq̄ Antoniū vineam huiusmodi ab ipso Roberti bona fide emisse et comparasse Anno domini. M. ccccliij. et de mense Februarij. Quodq̄ successu temporis Bertrādus et Jacobus eiusdem Antonij filij vineam huiusmodi vendiderunt: dictus videlicet Bertrandus Antonio tardiui, et prefatus Jacobus dicto magistro Arrighi. Et quod postea Anno videlicet domini millesimo. ccccxciij. et de mense Decembris, dictus Antonius tardiui partem suam vēdidit prefato Arrighi. Apparet insuper prefatos Antonium pineti patrem, Bertrandum et Jacobum eius filios, Antoniū tardiui et magistrum Arrighi vineam huiusmodi tenuisse et possedisse, et ipsum Arrighi illam tenere et possidere. 6 † Quo fit vt cum ipse Arrighi fuerit bonefidei possessor et titulum habuerit et habeat. Et quidem non ab autore vitioso, sed ab autoribus bonefidei, et res nō fuerit nec sit vitiosa, nō potuerit nec possit contra eum intentari remedium. c. reintegranda. iij. q. j. vt voluit Bartolus et Angel. in. l. rem que nobis. ff. de acquiren. possessio. et cum eis transit ibi Joan. de imo. Idem tenet Barto. in. l. si. §. sed cum in secunda. C. de fur. Nico. de mathar. et Bald. in. l. ij. C. de fur. Angelus in. l. sine autem. §. si duobus. ff. de public. Angelus in. l. si coloni. C. de agrico. et censi. libro. xj. vbi pro hoc etiam alleg. notata per Specu. titu. de petito. et posses. versi. quid si peto. Idez voluit Ang. consi. cxij. exordiente, dictus libellus. et consi. cliij. exordiente. in questione predicta vertente inter cōmune &c. Pau. de castro in. l. et ideo. §. neratius. ff. de condi. furti. et Alexan. de Imola. cōsilio. cxviij. exordiente, In causa et lite vertente inter Antonium &c. Idem voluerunt Andre. de bario. et Joan. de Pla. in dicta. l. si coloni. Alexan. de imol. consilio. xc. in quinto volu.

Cōsiliū. CCCXXIIII.

De fideicommisso pēdente cōditione extincto per mortem fideicommissarij.

Summarium.

1. Fideicōmissario pendente conditione moriente fideicōmissum siue sit vniuersale siue particulare an extinguatur quo ad personam eiusdem fideicommissarij.
2. Jus deliberandi ad eius heredem qn̄ transmittatur.

Christi nomine inuocato. Uiso casu consultationis themate mihi exhibito parte nobilis et potētis viri nobilis Guillielmi de lussano dn̄i Baronie de lussano, et dubijs ex themate huiusmodi elicitis. Dico et respōdeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi, put infra. Et primo ad primum: quod cum viuentibus et superstitibus nobilibus et generosis viris Bernardo de lussano vniuersali herede nobilis quondam viri Andree de lussano, ac Claudio in primo, et Roberto in secundo gradu eidem Bernardo substitutis, vita functus sit et ab humanis decesserit nobilis et potēs vir dominus Firminus de lussano pater huius domini Guillielmi tertio gradu substitutus, substitutio de eo facta videtur esse caduca, et qd̄ ipse dominus Guillielmus non potuerit aut possit in vim substitutiōis huiusmodi petere bona dicti nobilis Andree testatoris, 1 † quia vbi pendente cōditione fideicommissi vita fungitur et ab humanis decessit fideicommissarius, Fideicommissum huiusmodi siue illud sit vniuersale siue particulare extinguitur quo ad personam eiusdem fideicōmissarij, et non transmittitur ad eius liberos. l. vnica. §. finautem sub cōditione. C. de cadu. tollen. l. si in personam. C. de fideicommis. l. miles. §. j. l. vnū ex familia. §. rogo. in fi. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de lega. ij. l. qui plures. ff. de vulga. et pupil. et. l. quero. ff. de alimen. et ciba. lega. quod etiam voluit glo. in. l. vnica. super verbo, derelictis. ver. et idē dixerūt in questione de qua queritur. C. de his qui ante aper. tabu. et idem voluit ibi Odoffre. col. ij. versi. et idem est in alia questione. vbi etiam refert Azo. ita tenuisse cōtra antiq. Idem etiā voluerunt ibi Cy. Bart. Albe. Bal. Pau. de cast. Phili. corne. et doc. communiter, ac etiā Bald. in. l. cum ex filio. vbi etiam Joan. de imol. in fi. principij. et Alexan. de imol. in principio. col. j. versi. item not. tex. ff. de vulga. et pupil. Roma. consilio. xvij. exordiente, Uiso puncto mihi proposito. consilio. cclxvij. exordiente, Primo dici potest. col. j. et consilio. cccclxxx. exordiente, In casu proposite consultationis. col. j. Bald. in dicta. l. si in personam. et in dicta. l. vnica. §. finautem sub conditione. ver. quero, nunquid fideicōmissum &c. C. de cadu. tol. vbi etiā

vbi etiam dicit hunc. §. decidere questionem quam ponit Glo. quã nis hũc tex. nõ inducat in dicta. l. vnica. C. de his q̃ ante apert. tabu. Pro quo est bonus text. in. l. heredes mei. §. cum ita. et quod ibi Alexan. de imola col. iij. versicu. vltimo nota. ff. ad trebel. Barto. in. l. is cui. ff. de actio. ⁊ obliga. ⁊ quamuis Bald. ⁊ post eũ Philip. corne. in. d. l. vnica. C. de his qui ante apertas tab. videant voluisse ꝑdicta ꝓcedere, nisi ex aliq̃b⁹ indicijs seu cõiecturis appareret qđ testator idem sensisset de nepotib⁹ qđ de filijs. arg. l. lucius. la. ij. ff. de heredi. institu. eo videlicet casu quo ad aliquid exꝓssum sequeretur illud cogitatum. dicta. l. lucius. ⁊. l. iam hoc iure. ff. de vulga. ⁊ pupil. hoc tamen non videtur posse suffragari eidem domino Guillielmo: quia nec ipse nec dictus quondam do. Firmin⁹ eius pater fuerunt de liberis nobilis Andree testatoris, in quib⁹ tamen loquuntur Bald. ⁊ Philip. corne. in dicta. l. vnica. ⁊ Glos. in allegata. l. is cui. Preterea adijcio qđ licet in institutiõe ⁊ substitutionibus factis de prefatis nobilibus Bernardo, Claudio ⁊ Roberto mentionem fecerit dictus testator de libero ⁊ liberis masculis eorumdẽ nobilium Bernardi, Claudij ⁊ Roberti, ac etiam illum et illos: singula singulis oportune referendo instituerit, ⁊ substituerit. Tamẽ in substitutionibus factis de dicto dño Firmino de Lassano, ⁊ nobili Hugueto de Rupe nullam mentionẽ fecit de libero aut liberis masculis eorundẽ do. Firmini, ⁊ nobilis Hugueti, quãuis de libero et liberis masculis eiusdẽ Firmini mentionem fecerit, dum eum grauaret. Et hoc ad exclusionem dicti Hugueti de Rupe. Sed hoc non infert ad casum. Et sic existimo dictum domi. Guillielmũ nihil petere posse in vim substitutionis facte de dicto do. Firmino eius patre vita functo pẽdente cõditione vniuersalis fideicõmissi sibi relicti.

Si vero supponeretur in facto, ꝙ dictus dñs Guillelmus vel ex testamẽto vel ab intestato successerit dicto nobili Roberto eius patruo, tunc dicerem ꝙ in vim substitutionis de eodem nobili Roberto facte, posset ipse dominus Guillielmus tanq̃ eius heres petere fideicommissum si agni-

2 tum extitisset per eundẽ Robertum. ¶ †Si aũt agnitum non extitisset, ⁊ idem Robertus decessisset infra annum a tempore mortis dicti quondam Bernardi, ipse transiuisset ius deliberandi ad eius heredem iuxta formam. l. cum antiquioribus. C. de iur. delibe. quod etiam voluit Glo. in. l. cum filiofamilias. super verbo, retẽtarũ. ibi, sed hic forte ita tangit ⁊c. ff. de leg. j. vbi etiã. col. fi. ver. q̃ro, posito qđ sit vex ⁊c. Ang. ⁊ Jo. de imo. ĩ. l. j. §. si is q̃ quadrigẽta. ff. ad trebel. Bald. in. l. filium quem. circa. colũ. penul. C. famil. ercis. Alber. Ange. ⁊ alij multi in. d. l. cum antiquioribus. ⁊ alij in alijs locis. Verum q: non sũ informatus an iste dñs Guillielmus heres sit dicti quondam Roberti: ⁊ an ipse Robertus fideicõmissum agnouerit vel infra annum a tempore mortis dicti quondaz Bernardi ab humãis decesserit. Ego super his vel alijs dubijs ex dicto casu elicitis vlterius non insisto.

Consiliũ. CCCXXV.

☞ De duobus reis debendi quorum vnus soluit pro altero.

Summarium.

1 ☞ Debitor soluens pro se ⁊ correo debendi, vt secundus creditor an succedat in hypotheca prioris creditoris.
2 Instrumento obligatorio per creditorem alteri ex debitorib⁹ tradito an censeatur creditor cedere iuri contra alium debitorem.
3 Bona heredis an censeantur obligata pro debitis testatoris.

1 ETiam † si verum esset ꝙ Joannes iossij ⁊ Joãnes torresij ⁊ eoruz quilibet insolidum cum debitis ⁊ oportunis renuntiationib⁹, ⁊ al's vt duo rei debẽdi se obligassent Joanni matthei de lẽtio, in ⁊ ꝑ. l. florenis monete tũc currẽtis pretextu ⁊ ad causam certe quãtitatis porcoruz eisdem Jossij ⁊ Torresij venditorũ. Quõq; idẽ Jossij dictos. l. florenos dicto Matthei soluisset: ⁊ instrumẽtũ obligatoriũ eidem restitutũ, vel traditũ extitisset ꝑ prefatũ Matthei, non propterea censerentur bona dicti Torresij fuisse vel esse eidem Jossij obligata, nisi aliter appareret de obligatione bonoꝶ huiusmodi. pro quo allegasse sufficiat. l. j. C. de his que iure prio. credi. bo. succe. Alexander de imo. ⁊ domi. Jason may. in. l. labeo.

2 ff. de pact. † quaten⁹ inibi sentiunt qđ licet instrumentum obligatorium reddatur per creditorẽ alteri ex duobus debitoribus in eo obligatis, non propterea censetur creditor donare vel cedere iura contra alium debitorem. Adijcio ꝙ vbi pretendi posset bona prefati quondam Joannis torresij fuisse vel esse obligata etiaz dicto Jossij, non posset tamẽ idem Jossij agere vel experiri cum effectu contra prouidum virum Jacobum fortune, ⁊ alios, nisi idẽ Jossij probet qđ tempore facte obligationis hoc est anno predicto. M. ccccl xx. et die. x. mensis Nouembris, vel postea bona per eosdẽ fortune et alios possessa erant aut fuerant in bonis prefati quondaz Joãnis debitoris: nec probare sufficeret quod ipse Joannes debitor bona ꝑmẽtionata tp̄e obligationis teneret ⁊ possideret, aut postea tenuerit ⁊ possederit, postq̃ supponim⁹ bona hmõi fuisse ꝑ dictũ Fortune ⁊ alios acquisita, nõ quidẽ titulo gratuito, sz oneroso. Pro quo allegasse sufficiat not. ꝑ doc. ĩ. §. itẽ seruiana. ĩstitu. de actio. quod etiã voluerunt multi in. l. cũ res. C. si res alie. pigno. da. sit. Et q̃uis aliqui voluerint quod hoc non procedat quando possessor rei que obligata pretẽditur causam habuit a debitore, vt etiam voluit Bart. in. l. de rebus. C. de dona. ante nup. Hoc tamẽ non videtur obesse vel nocere dicto Jacobo fortune, qui pratum quod ipse ⁊ nepos possidere pretenduntur non emit a dicto quondam Joãne, sed ab Antonio torresij, et sic dici non potest qđ ipse presumi debeat cõfessus extitisse qđ pratum huiusmodi fuerit dicti Joannis debitoris. Quãuis forte dici posset qđ ipse presumatur fuisse tacite confessus qđ illud extiterit predicti Antonij venditoris, sed hoc nihil ad factum: quia ex hoc non infertur ꝙ illud

3 fuerit dicti Joannis debitoris. † Nec quia fuit Antonij heredis Joannis censeri deberet esse obligatum pro debitis Joãnis, per id quod not. Alexan. de imol. in. l. si heredis. ff. de leg. j. Bald. in. l. assiduis. C. qui potio. in pigno. habeã. ⁊ do. Jas. may. in. l. cũ alienam. col. iiij. C. de lega. Pro quo sunt boni tex. in. l. paulus respõdit. ff. de pigno. ⁊ in. l. j. ad fi. C. cõmuni. de lega. Preterea audio ꝙ post solutionem dicti pretensi debiti factam per ipsum Jossij, idẽ Jossij capi fecit de pignore, et deinde vendi ⁊ distrahi multa de bonis prefati quõdam Joannis torresij, de quorum pretio creditur eidem Jossij fuisse ad plenum satisfactuz, de quo opponi poterit in discursu cause si cõtingat eidẽ Jossij dari regressum contra possessores, quibus non nocebit sententia lata cõtra Antoniũ pretẽsum heredez pro besse seu duabus partibus dicti quondam Joãnis debitoris. Tum q: vocati non fuerunt. Tum et quia lata post mortẽ prefati Antonij. Et sic eo non vocato nec aliquo eius quondam ꝓcuratore. Et quia q̃uis peterentur due tertie partes viginti quinq; florenorum, tamen dominus iudex condemnauit in vigintiquinq;. Quo vero ad prescriptionem, et id quod queritur de certis bonis dicti quondam Joannis debitoris vel Antonij filij iure commissi occupatis per dominos directos ꝓpter censum nõ solutum, puto quod hec non iuuent ipsum Fortune vel alios. Super quibus vt pote pro nunc non necessarijs non insisto.

Cõsilium. CCCXXVI.

☞ De testamento liberorum institutionem non continente et propter testes non rogatos nullo.

Summarium.

1 ☞ Testamentum paternum an possit stare sine institutione in persona omnium liberorum si omnibus relinquatur.
2 Relinquo verbum adiectum certe rei aut quantitati, an trahatur ad institutionem.
3 Dos an sit nomen vniuersale sicut peculium aut hereditas.
4 Relictum pro dote an trahatur ad institutionem.
5 Lego verbum an trahatur ad institutionem. nu. seq.
6 Loquendi communis vsus seruandus.
7 Testamentum an requirat testes esse rogatos.
8 Testes deponentes se fuisse presentes et eulogiũ audiuisse, an presumantur rogati.
9 Hereditas quando dicatur transmissa ⁊ quando delata.
10 Hereditas paterna per filiumfamilias ad quoscũq; suos heredes an transmittatur.
11 Testatoris mens coniecturata an excludat substitutuz si superstit vnus ex liberis.
12 Testamento nullo propter nõ rogatos testes an substitutio in illo contenta valeat, Et quid in alijs casibus.

Viso quodam publi-
co instrumento sumpto ⁊ recepto per ho-
norabilem virum magistrum Joanē pro-
positi notarium habitatorez loci Urgo-
nis Anno natiuitatis dominice millesi-
mo.cccclxxxij.et die.xviij.mensis Aprilis
continente testamentum seu publicatio-
nem testamenti quod fecisse pretenditur
prouidus quondam vir Ueranus bonifacij loci de Aqueria, ⁊ in
quo dicitur ventrem Catherine eius tunc vxoris pregnantis si fi-
lium pareret vniuersalez heredem instituisse, ⁊ si filiam pareret illi
et alijs duabus filiabus iam natis, ⁊ earum cuilibet reliquisse cen
tum florenos pro dote et heredem vniuersalem eo casu instituisse
Georgium verani eius fratrez. Audito insuper ⁊ intellecto a pro-
uidis viris presentium tutoribus ꝙ mortuo dicto Uerano, dicta
Catherina eius vxor postea peperit nō filium masculum sed femi
nam. Dico et respondeo dictum pretensum testamentum fuisse ⁊
esse nullum ⁊ non probari, et in vim illius non potuisse aut posse
eundem Georgium sibi vendicare hereditatem dicti quondā Ue
1 rani nisi de alio appareret. † Cum quia ad validitatem paterni te
stamenti opus est qđ pater testans aliquid relinquat iure institu-
tionis filio ⁊ filie aut filijs et filiabus. auť. vt cū de appella. cogno.
§. aliud quoq; capitulum. colla. viij. quod etiam volunt doc. com
muniter in auť. nouissima. C. de inoffi. testa. l. inter cetera. ff. de li-
be. ⁊ posthu. in. l. his verbis. ff. de heredi. institu. et in. c. raynutius.
de testa. et in multis alijs locis. qđ non fecit dictus quondam Ue
ranus. Dicit autē vt pretenditur in dicto eius testamento. Et si
era femella, aquelle et las aultres doas q̄ y son laysse pour quascu
na cent florins de orquere. siue em̄ illud verbū, laysse, accipiať pro
verbo, relinquit, siue pro verbo, legat, nihil cēsetur ipse Ueranus
reliquisse dictis eius filiabus iure institutionis. Et primo quidē
2 non si illud verbum, laysse, accipiatur pro verbo, relinquit, † quia
verbum relinquo adiectum certe rei aut quantitati non trahitur
ad institutionem. l. co[illegible]. §. et generaliter. ff. ad trebel. et dicto auť.
vt cum de appella. cogno. §. aliud quoq; capitulum. iuncto. §. cete
rum. colla. viij. quod etiam voluit glos. Barto. Bald. et Ange. in
dicta. l. qui his verbis. in principio. ff. de heredi. institu. vbi etiam
idem voluit Joan. de imol. plene, et per multas col. ꝓsequens istū
articulum. Idem etiaz voluit ipse in. l. j. §. si ex fundo. charta. vij.
vel circa. col. iij. versi. extra glo. restat videre an sufficiat ⁊c. ff. de he-
redi. institu. vbi etiam prosequitur istū articulum per multas col.
et respondet rationibus tenentium cōtrarium. Idem voluit ipse
in. c. raynutius. col. xiij. versi. in ea glo. ⁊ multis seq. de testa. Bart.
in. l. centurio. in. iij. q. principali prope fi. ff. de vulga. et pupil. Ri-
char. malum. in sua questione incipiente, Titi⁹ natus ex patre ⁊c.
vt refert Barto. ⁊ doc. in. l. illa institutio. ff. de heredi. institu. Idē
refert Jo. de imol. in. d. l. his verbis. ⁊ Alexā. de imol. in dicta. l. co
gi. §. ⁊ generaliter. ff. ad trebel. ⁊ pro hac opinione est glo. in. c. si pa
ter. de testa. in. vj. quam etiam sequitur ibi Bal. in repeti. illius. c.
dicens hanc esse opinionem communem vltramontanorum. Et
item tenuit Joan. and. ⁊ Anto. de butri. in dicto. c. raynutius. Sa
lice. in dicta auť. nouissima. C. de inoffi. testa. in. l. fi. C. famil. ercis.
et in. l. quotiens. C. de heredi. institu. Bald. in. l. non codicilluz. ad
fi. C. de testa. et in. l. ij. C. de bono. posses. contra tabu. Barto. Alex.
de imol. et docto. communiter in dicto. §. ⁊ generaliter. vbi etiam
dicit Roma. quod ista est cōmunis opinio. Idem etiam dicit Jo.
de imol. in dicta. l. his verbis. a qua propterea non est in consulen
do vel iudicando recedēdum, per id quod not. Inno. in. c. ne inni-
taris. de constitu. Hosti. Joan. and. ⁊ docto. in. c. j. de constitu. nec
opponat aliquis ꝙ cum dicti centum floreni relicti extiterint pre
fatis filiabus de dote seu pro dote ipsarum, ⁊ cuiuslibet earūdē vi-
deatur hoc verbuz, laysse, seu relinquit, adiectum vniuersitati bo
3 norum, ⁊ nō certe quantitati, † Pro eo quia dos est nomen vni-
uersale sicut peculium et hereditas. vt not. glos. in. l. quod diciť. ff.
de impen. in re. dota. fac. ⁊ Bar. ff. solu. matri. in rubrica. et qđ pro-
pterea verbū, laysse, siue relinqt, potuerit et possit in hoc casu tāꝙ
adiectum vniuersitati trahi ad institutionē, per id quod not glos.
4 et doc. in dicta. l. his verbis. † Quoniā respōdeo ꝙ istud nō obstat
ſm Joan. de imol. in dicto. c. raynutius. col. iiij. Cum quia dubiū
est an filia possit institui in dote. Cum ⁊ quia filia debet habere ali
quid iure institutionis, nec sufficit quod alias sit aliquid sibi reli-
ctum. dicto. §. aliud quoq; capitulum. et pro hoc facit secundū eū:
quia si aliter diceremus sequeretur qđ si testator reliqueret Titio
peculium sui serui, traheretur ad institutionem, cum peculium sit
nomen vniuersale: quod tamen non videtur esse verum nec reperi
tur cautum. Nam licet peculium sit in se nomen vniuersale, non est
tamen quota bonorum testatoris, sed potius sexta pars bonorū,
ideo videtur quod non trahatur ad institutionem. l. nō amplius.
§. bonorum. ff. de lega. j. Et quod relictum pro dote non trahatur
ad institutionem, voluit Joannes de imol. in dicto. c. raynutius.
colum. iiij. et Lanfran. in repeti. c. si pater. §. octauo queritur quid
si pater in testamento reliquit filie fundum pro sua dote ⁊c. Si au-
tem dictum verbuz, laysse, positum in dicto asserto testamēto po
natur pro verbo, legat, etiam dici nō potest aliquid fuisse relictuz
5 prefatis filiabus iure institutionis, † quia licet verbum lego secun
dum antiquissima tempora traheretur ad institutionez. l. verbis
legis. ff. de verborum significationibus. tamē postea restrictū fuit
significatum per sequentem iuris prudentiam, et etiam ex cōmu-
ni vsu loquendi vt solum comprehendat legatum, et ideo non de-
6 bet trahi ad institutionem, † quia verba sunt intelligenda secun-
dum communem vsum loquendi, per id quod legitur et not. in. l.
liberorum. §. quod tamen cassius. ff. de lega. iij. et in. l. cum de lanio
nis. §. asinam. de fun. instruc. Et hanc partem tenuit Salice. in. l.
fina. C. famil. erciscun. Joannes de imol. in. d. l. his verbis. colum.
iiij. et Alexander de imol. consilio. ix. colū. antepenultima. in pri-
mo volumi. vbi multos allegat. Idem etiam voluit Joannes de
imol. in dicta. l. j. in cōmento dicti. §. si ex fundo. charta. viij. et vi-
dentur isti doctores loqui eo casu quo verbum, lego, adiectū esset
vniuersitati: multo ergo fortius procedūt predicta in casu nostro
in quo non fuit illud verbum, laysse, adiectum vniuersitati bono
rum seu quote. Ex quibus concluditur testamentum predictum
fuisse nullum.

7 † Preterea etiam fuit nulluz
et non probatur pro eo quia non apparet quod testes qui in confe
ctione illius interfuisse pretendūtur, fuerint rogati vel ad locum
vocati, quod tamen fieri oportuerat. l. heredes palam. §. penulti.
ff. de testa. auť. de testa. §. sed licet. colla. vij. et transumptiue in au-
ten. rogati. C. de testi. et. l. hac consultissima. in principio. C. de te-
8 sta. † Et ꝙuis venerabilis vir dominus Joannes herāgue presby
ter scripserit in schedula testamentaria illos fuisse presentes, nō
tamen presumitur ex hoc quod ipsi fuerint rogati: signanter cum
non appareat quod eis scientibus ⁊ volentibus fuerint descripti
pro testibus, vt plene disputat et decidit Specula. tit. de testi. §. j.
versi. quid ergo si dicitur in testa. et idem voluit Joā. de imol. in. c.
cum esses. colum. vj. ver. Et per predicta potest etiam inferri nun-
quid valeat testamentum ⁊c. de testa. Et ꝙuis etiā dicti testes de-
posuerint se fuisse presentes et audiuisse dictum quondam Uera-
num disponere et testari prout in dicta schedula, ipsi tamen non
deponunt quod fuerint rogati excepto dicto domino Joāne, qui
cum sit in hoc vnicus et singularis, nihil probat. l. iurisiurandi. cū
suis simili. C. de testi. dicti ergo testes nihil ꝓbāt. l. diuus traian⁹.
⁊ quod ibi Barto. C. de testa. mili. et Ange. are. in. §. fina. prope fi.
institu. de testa. Ex quibus concludo dictum quondam Ueranuz
decessisse intestatum. Et sic eius hereditatem fuisse delataz dictis
eius filiab⁹, scz Dulcie, Marie ⁊ alteri nate post mortē dicti quō-
dam Uerani. auť. de heredi. ab intest. §. j. colla. ix. et transumptiue
9 in auť. in successione. C. de legi. libe. † Et qꝛ postea vita functe sunt
et ab humanis decesserūt vna post aliam in pupillari etate, prefa
te Maria ⁊ alia nata post mortez superstitibus dictis Catherina
matre, ⁊ Dulcia earum sorore vtrinq; coniuncta, earuz hereditas
si illi se immiscuerant fuit eis delata. dicto auť. de heredi. ab inte-
sta. §. consequens. ⁊ transumptiue in auť. defuncto. C. ad tertu. Si
10 vero illi nō se immiscuerant, illa fuit ad eas transmissa. † Pro eo
quia paterna hereditas transmittitur per filium in ipsius pote-
state existentem ad quoscunq; suos heredes, per id quod no. docť.
in. l. potuit. ⁊ in. l. si infanti. C. de iu. deliberan. et in. l. ventre. ff. de
acquiren. heredi. verum quia dicta Catherina postea conuolauit
ad secunda vota, ipsa habere non debet nisi vsumfructū illius me-
dietatis bonorum dicti quondam Uerani que ad eam delata vel
transmissa extiterat per mortem dictarum eius filiaruz. Proprie
tas vero pertinet dicte Dulcie. auten. ex testamento. C. de secun-
dis nuptijs.

11 † Nec potest dictus Georgi⁹
aliquid petere in bonis dicti quondam Uerani in vim substitu-
tionis facte per eūdem Ueranum, quatenus in dicta schedula te-
stamentaria scriptū est. et si sas duas filhas morian sans se heretz
vol ledich Ueran las dichas verqueras veingā aldich George he
ret, pro eo qꝛ licet dicte Maria et soror vltimo nata decesserit sine
liberis eisdem tamen superfuit prefata Dulcia que ex coniectura
ta mente dicti quōdam Uerani videtur repellere dictuz Georgiū
substitutum. l. si is qui ducenta. §. si pater. ff. de re. dubi. l. cum acu-
tissimi. C. de fideicommis. et. l. generaliter. C. de institu. et substitu.
sub condi. fac. et quod voluit Barto. ⁊ doctores in. l. heredes mei.
§. cum ita. ff. ad trebel. et Joan. Pet. ferra. in sua practica. tit. for.
libel. quo agitur ex substitu. super verbo, cōpendiose. ver. amplius
queritur

queritur de quotidiana questione, ecce quod testator habēs quatuor filios ꝛc. ibi, item fallit si superest aliqua persona ꝛc. dictum testamentum vt predixi etiam fuit et est nullum, non solum ratione preteritionis, sed etiam pro eo quia testes non fuerunt rogati salq 12 tem de quo appareat. † Non ergo valet substitutio. l. si nemo. ff. de testamen. tute. l. si nemo. ff. de regul. iur. et. l. eam quam. C. de fideicommis. Et idē dico de legato relicto prefate Catherine vxori dicti Uerani, scꝫ ꝙ illud nō videt̄ posse peti per predicta. Quibus non obstat id quod habetur in aut. ex causa. C. de libe. preteri. vel exhereda. vbi dicitur quod ex causa preteritionis vel exheredationis irritum est testamentum quantum ad institutionem. Cetera nāq; firma manent. Quoniam respōdeo ꝙ ille tex. loquitur eo casu quo testamētum est nullum ex causa preteritionis, vel irritatur ex causa exheredationis, non autem quando testamētum ex alia causa est nullum: quod etiaꝫ voluit Bald. et Paul. de cast. et post eos do. Jab. may. in dicta aut. ex causa. Adijcio quod etiā supposito qḋ dictum legatum valuisset, prefata Catherina illud perdidisset nisi quo ad vsumfructum seu quasi. dicta auten. ex testamento. C. de secundis nuptijs.

Cōsiliū. CCCXXVII.

De literis gratie surreptitijs super lapsu temporis restituēdo ad appellandum impetratis.

Summarium.

1 Surreptio vitians ipso facto literas bn̄ficiales et gratiosas, an procedat in literis priuilegiorum et gratiarum principum.
2 Surreptio qualiter fiat.
3 Appellanti et impedito facto iudicis an currāt fatalia ipso iure.

1 Surreptio † vitiat ipso facto literas beneficiales et gratiosas: qḋ procedit, non solum in literis ad beneficia ecclesiastica, sed etiam in literis priuilegiorum et beneficiorum seu gratiarum principum. Primū probatur in. c. ad audiētiā. le. ij. de rescrip. in cle. j. de preben. in. c. j. ꝛ. ij. de filijs presby. de quo per Hostien. in. c. dilectus filius. le. j. de rescrip. Inno. in. c. ad aures. eodem titu. Joā. and. et communiter omnes in dicto. c. ad audientiam. multas remissiones ponit domi. Feli. in dicto. c. ad audientiam. col. xv. ver. litere beneficiales. Pro secundo facit. l. j. ff. de nata. restituen. l. et si non cognitio. et quod ibi not. C. si contra ius vel vtili. publi. quod etiam voluit Panor. in dicto. c. ad audientiam. col. ii. qui etiam refert ita ibi tenere docto. et allegat Inno. in. c. cū dilecta. de rescrip. Idem voluit Panor. in. c. quod super his. colū. j. de fide instru. dicēs generaliter quod litere gratiose ipso iure nulle per tex. ibi in. c. nouit. cū glo. fi. de his que fi. a prela. ꝛ in dicto. c. j. §. ij. de fili. presby. Pro quo multa inducit domi. Feli. in dicto. c. ad audientiā. colū. xv. Cum igitur concessio seu indulgentia sex mensium quam obtinuisse dicūtur nobilis Ludouicus, Georgius, Claudius ꝛ Alziarius fuerit ꝛ sit surreptitia ꝛ obreptitia, ꝛ subreptitie obtenta tacita videlicet veritate et expressa falsitate. Tacuit enim qḋ post pretensum lapsum fataliū de quo in eius pretēsa supplicatione egregius vir dominus iudex metropolitanus Aquensis, ex iusta causa aduersus lapsum huiusmodi restituerit nobilem et generosam mulierem dominam Margaretam de forcalquerio. Expressa est autem falsitas in eo quod dixerunt ipsam dominam Margaretā eius appellationi et omni iuri sibi competenti renuntiasse. Et qḋ nihilominus dictus iudex metropolitanus temere procedēs sententiam diffinitiuam tulit, per quam sentētiam do. officialis Uapincēsis (que in rem vt minus vere pretendunt trāsiuerat indicatam) reuocauit. Preterea expressa est falsitas in eo quod dixerūt reuerendum patrem et virum egregium dominum Petrum baudonis iudicem ꝛ commissarium cause huius habuisse et tenuisse processum spacio duorum annorum aut circa propter eius varias occupationes, et ob hoc causam huiusmodi non fuisse infra tempora seu debita fatalia terminatam et decisam, que falsa sunt, ꝛ vt 2 videtur mendosa. † Et ita videtur concessio seu indulgentia predicta fuisse obtenta per surreptionem: quia si omnē tacituꝫ quod expressum habuisset principem retardare a concessione beneficij vel gratie inducat surreptionem. c. postulasti. de rescrip. multo fortius vel saltem non minus illam inducit mendacium vel falsitas. l. et si legibus. C. si contra ius. et. c. sedes. cum suis simili. de rescrip. Non enim videtur dubitandū, quin id quod expressum est de occupatione dicti reuerendi domini iudicis multum mouerit reuerendissi. patrem dominū gubernatorem ad concedendum indulgen 3 tiam parte dictorum de Tapia obtentam. † Cum multi et quidem non contemnende autoritatis dicant et teneant quod appellanti ꝛ impedito facto iudicis nō currunt fatalia ipso iure: vel qḋ appellans ipso iure tutus existat, et qui aliter dicunt, fateantur eum debere ex hoc aduersus lapsum fataliuꝫ restitui, vt videri potest per ea que plene not. Philip. de fran. in. c. ex ratione. colum. viij. versi. circa quintum impedimentum. de appellatio. vbi etiaꝫ dominus Prepo. colum. ix. ver. quinta species impedimenti ꝛc. Et ita existimauit idem reuerēdissimus do. gubernator quod vel in nullo vel in modico lesurus erat eandem dominam Margaretam, si eidem de Tapia gratiose concederet id quod vel mero iure, vel saltem beneficio restitutionis habituri essent. Et sic verisimiliter fuit facilior ad concedendum dictam gratiam, illa igitur nō valet vtpote per surreptionem obtenta. Adijcio quod cum in literis subintelligatur clausula si preces veritate nitantur. c. ij. cum suis simili. de rescrip. non debent ipsi de Tapia gaudere beneficio dicte pretense concessionis, si preces parte eorum porrecte vere nō existant, prout vere non sunt. Ex quibus videtur quod idem dominus commissarius per suam ordinationē quam tulisse dicitur die. xj. huius mēsis Decembris, et per quam ordinauit vt omnes expense facte in causa a lapsu primi fatalis per appellantes reficiātur, et qḋ procedatur ad vlteriora iuxta actus incumbentes ꝛ cause, statim grauauerit dictaꝫ dominam Margaretam, cum per eā videatur inniti dicte pretense concessioni seu indulgētie sex mensium, et quod propterea ordinatio huiusmodi sit reuocāda. Que dixerim sub correctione cuiuslibet dn̄i melius sentientis.

Cōsiliū. CCCXXVIII.

De substitutione facta per verba directa de filio, ꝛ post eum de eius liberis, Et de quartarum detractione.

Summarium.

1 Substitutio compendiosa an comprehendat fideicommissariam post aditam hereditatem.
2 Testator dicens filiuꝫ et nepotem instituo, an cēseatur instituisse ordine successiuo vel ꝙ insimul inuitent̄, ꝛ quid si coniunctio post fuerit adiecta.
3 Instituo, facio, et ordino que verba sint.
4 Uerba dubia an potius debeant interpretari in directam ꝙ obliquam substitutionem, et quid vbi clausula codicillaris est posita, et an verba directa possint obliquari.
5 Substitutio facta in filijs filioruꝫ hoc est nepotibus quibus nihil relictum, an valeat.
6 Filius heres institutus et sub conditione vel in diem de hereditate restituēda grauatus, an detrahat duas quartas. Et quid si fideicommissum ad ecclesiam est deuenturum.
7 Trebellianica quid sit.

Uenio ad secundū super quo premitto verba institutionis, et pretense substitutionis quibus vsus est dictus quōdā dominus testator: dicit enim in omnibus autem ꝛc. facio / instituo ꝛ ordino, ac ore meo proprio nomino ego predictus Joannes martini testator de certa mei scientia mihi heredē seu heredes meū vniuersalem et insolidum, videlicet nobilem Marconum martini primogenitum naturalem et legitimum, et post eum Petrum et Joannem fratres eius filios legitimos ꝛ naturales. Ubi aduertēdum est quod verbum directum instituo, refertur tam ad Marconum ꝙ ad Petrum ꝛ Joannē. Si enim dixisset instituo Marconum, et post eum substituo Petrum et Joannem, tunc fortasse

videretur quod propter adiectionem illius verbi, post, si tamē tē poris tractum importet, censeri deberent ipsi Petrus ꝛ Joannes per substitutionem compendiosam dicto Marcono substituti, 1 † que non solum comprehendit vulgarem, sed etiam fideicommissariam post aditam hereditatē.c.raynutius.de testamē.c.si pater. eodem titu.in.vj.et quod not. per glos.et doctores.in.l. precibus. C.de impu.et alijs substitu. Et si ita fuisset videretur quod licet dictus Marcon⁹ se immiscuisset paterne hereditati, et sic expirasset vulgaris substitutio.l.post aditam.C.de impu. et alijs substi. superesset tamen fideicommissaria in vim cuius bona dicti testatoris detractis detrahendis eisdem spectassent. Sed hic non est positum verbum substituo, sed verbuz instituo, relatum tā ad Marconum ꝙ dictos Petrum et Joannem. † Preterea si non esset 2 adiecta illa dictio post, sed dictum esset heredes instituo Marconum, Petrum et Joannem, ꝙuis Marconus, ꝛ dicti eius filij viderentur simul inuitati propter dictionez copulatiuam, et, ipsi tamen nō simul, sed primo dictus Marconus, ꝛ eo de medio subtracto ante mortem prefati testatoris ipsi Petrus ꝛ Joānes fuissent reuera inuitati, ꝛ sic ordine successiuo, per id quod voluit glo. in dicta.l. gallus.§.j.super verbo, non exprimat. versic. quid autē. si filiū et nepotem natum institui. quam sequitur Dy. dicens non esse alibi. Idem etiam tenet Andr.de pisis. vide Jas. in dicto.§.j. col.iiij.versi.quinta conclusio. Barto. Bald. Ange. Nico. de neapo. Paulus de castro.et Alexan.de imol.in dicto.§.j.et per text. illius secundum quintum et secundum exemplum: quia sic viderētur dicti Petrus et Joannes instituti ex necessitate causatiua, scilicet ne testamentum dicti domini testatoris destitueretur si contingeret Marconum predecedere viuo eodem testatore, ꝛ superstitibus eisdem Petro ꝛ Joāne, qui alias reperissent se preteritos. dicta.l.posthumorum.et censendi essent ipsi Petrus et Joannes solum inuitati per vulgarem substitutionem vt sentit glo. in dicta l.gallus.§.j.super verbo, non exprimat. Et idem etiam sentit ibi Bartolus sequens glos. ſm Paulum de castro in dicto.§.j.colū. iij.ibi, nō tamen declarat qualiter. vbi etiam hoc expressius tenet Paulus de castro in casu nostro, hoc est in institutione facta de filio et nepote seu nepotibus ex illo vt in casu. Idē etiam voluit ibi Alexander de imol.colum.v.ver.sed iuxta hoc dubitat hic Pau. de castro an in casibus ꝛc.et idem voluit Alexander de imol.consilio.xxiiij. exordiente, Attentis his que in themate narrantur ꝛc. colum.iij.versi.ideo puto tutius posse responderi quod per dictā institutionem factam de Antonio ꝛc. in tertio volumine. vbi etiā refert idem voluisse Rapha.cuma. Et cum per aditionem seu immixtionem paterne hereditatis factam dictum Marconum expirauerit vulgaris substitutio. dicta.l.post aditam.C.de impube. et alijs substitu. nihil potuissent dicti Petrus et Joānes sibi vendicare in vim substitutionis de eis facte. quod etiam expresse volunt Paulus de castro et Alexander de imol. in locis proxime allegatis. Oritur ergo dubium de quo queritur vel ex eo quia dictus testator dūtaxat vsus est verbo directo īstituo, vel ex eo quia posuit illam dictionem, post. Verū ꝙuis prima facie putauerim dictos Petrum et Joannem debere censeri inuitatos, non soluz vulgariter, sed etiam per fideicommissum, et signanter propter illam dictionem post, pro nunc tamen existimo sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, quod dicti Petrus et Joannes solum inuitati extiterint vulgariter, non autem etiam per fideicommissum: et quod prefatus dominus testator vtpote vir peritissimus et cuius doctrinam omnes nouerūt, posuerit illam dictionem post, ad tollendum illam difficultatem de qua disputat glos. in dicta.l.gallus.§.j.super verbo, exprimat. versi. quid autem si filium et nepotem natum institui. vbi licet voluerit glo. vt prediꝗi, et post eam doctores magis communiter quod pater et nepos copulatiue instituti censeantur nō simul, sed ordine successiuo, primo videlicet filius si viuat tempore mortis testatoris et secūdo nepos, scilicet si filius non viuat inuitati. Quidā tamē vt refert glo. vbi supra. versi. sed quidam dicunt dicto casu ꝛc. voluerunt qḋ isto casu pater et nepos censerentur simul inuitati, ꝛ quod etiam viuo filio, et cum eo posset nepos ex eo esse heres. quam opinionem sequutus est Jacobus de are. illam etiā sequitur Joannes de imol. vir profecto non contemnēde autoritatis, et qui pro ea multa inducit que non dubito fuisse visa et cognita per dictum dominum testatorem, quem propterea puto posuisse in dicta eius testamentaria dispositione illam dictionem post, vt clare pateret de eius mente, et non remaneret illa difficultas, an videlicet possent dicti Petrus et Joānes succedere cum Marcono eorum patre eodem ꝗ filio testatoris, sed pateret eum voluisse quod isti succederent ordine successiuo, hoc est primo filius si superuiueret tempore mortis ꝛc. et si non superuiueret dicti nepotes. Ubi autez idem dominus testator instituisset dictum nobilem Marconum ꝛ Petrum et Joannem et eo nepotes substituisset, dicendo videlicet Marconum heredem instituo, ꝛ Petrum ꝛ Joannem substituo, tunc opus non fuisset pro tollenda dicta difficultate adijcere illā dictionem post, quia sine illa satis apparuisset eum noluisse vocare simul filium et nepotes.l.iij.et.l.quandiu.ff.de acquirenda hereditate. Et sic supposito citra preiudicium veritatis quod ꝙuis si dictus dominus testator heredem instituisset ipsum nobilē Marconum, et post ipsum substituisset Petrum et Joannē nepotes, censendi essent ipsi nepotes non solum vulgariter, sed etiam per fideicommissum substituti, non sic tamen censeri debeant in hoc casu in quo suffuit alia ratio vel occasio ponendi illam dictionez post, ꝙ in dicto casu. Preterea si verba dubia interpretentur vt cōprehendant directam, nō autem obliquam substitutionem vt voluit glo. magna in.l. verbis ciuilib⁹.ff. de vulgari et pupilla. multo fortius vel saltem non minus in casu nostro. † In quo vt dixi te- 3 stator vsus est verbis directis, scilicet verbo, instituo: quod certuz est esse directum: quia talis modus significandi datus est sibi a iure, vt in titulo de heredi.institu. secundum Bartolum qui hoc voluit in.l.centurio.colum. vltima. versicu. nono queritur. ff. de vulgar. et pupilla. Baldus in.l.fina.ad finem.C. de sacrosanct. eccle. Joannes de imol.in.l.j.in principio.ff.de vulgar. ꝛ pupilla. quod etiam secundum Baldum in.c.si pater.de testamen.in.vj. ibi satis probatur. Et non solum vsus est dicto verbo instituo, sed etiam verbis, facio ꝛ ordino heredē seu heredes ꝛc. que etiā sunt verba directa, per id quod voluit Bartolus in dicta.l. centurio. columna penultima. versicu. et primo videamus. glos. in.l. precibus. C. de impube. et alij substi. quatenus voluit quod verbuz, heres esto, est verbum directum. glos. in dicta.l. verbis ciuilibus. glos. et Joannes and. in dicto.c.si pater. quatenus volūt quod verbuz heres sit, est verbum directum, videtur ergo substitutio facta de prefatis Petro et Joanne debere interpretari, dūtaxat directa, nō etiam 4 obliqua seu fideicommissaria. † Eo presertim quia cum substitutio per dicta verba facta tenuerit iure directo, et effectum iure illo sortiri potuerit, si videlicet idem quondam Marconus ab humanis decessisset viuente testatore: non debent illa verba obliquari, per id quod habetur in dicta.l. verbis ciuilibus. et quod ibi glos. et doctores. Nisi forte opponatur de clausula codicillari posita in testamento per quam attenta illius conceptione videntur potuisse obliquari verba directa, per id quod not. Baldus, et post eum Angelus et alij in dicta.l. verbis ciuilibus. Paulus de castro in.l. si frater tuus. C. de fideicommis. et alij in alijs locis. Sed istud videtur procedere et tūc obstare si dictus dominus testator dixisset, instituo heredem seu heredes Marconū, ꝛ post eum quandocunꝗ decesserit Petrum et Joannem: tunc enim magis appareret de mente predicti domini testatoris, scilicet quod voluerit dictos nepotes succedere post mortem filij, etiam si ille superuixisset eidem domino testatori. Sed hoc non dixit nec aliquid equipollēs, per quod satis appareat de hac mente, sed solum dixit instituo heredem seu heredes Marconum, et post eum Petrum et Joannē. Forte vero opponetur de eo quod voluit Joannes de ana. consilio.xxxvij.exordiente, Uiso puncto et alijs videndis ꝛc. vbi dicit quod institutio facta de filio, et post eum de eius liberis, interpretatur substitutio fideicommissaria. Sed istud non obstat: quia vt fatetur, ꝛ presupponit Joannes de ana. in dicto cōsilio, testator sibi specialiter prouiderat ne testamentum rumperetur si contingeret nepotem nasci ex filio, et ipsum filium viuente patre ab humanis decedere, ideo non erat opus intelligere illa verba, et post eum in casu consilij Galli, et Joannis de ana. quod ad hoc vt illa verba, ꝛ eius liberos, aliquid operarentur vt fieri debet.l. si quando. ff. de lega.j. et.c. si papa. de priuile. in.vj. satis videtur ꝙ inducant substitutionem fideicommissariam, et quod non est absonum dicere quod verbum instituit, quo ad nepotes exponatur id est substituit. Sed in casu nostro non fuit prouisum aduersus rupturam testamenti que fieri poterat moriente Marcono superstite testatore patre. dicta.l. posthumorum.ff.de iniust.rup. et irri. testa. nisi per verba de quibus supra. Hoc est que instituit heredem seu heredes filium, ꝛ post eum nepotes. Et sic verba Joan. de ana. videntur potius facere pro hac parte ꝙ contra eam. Respōdendo igitur ad dictum quesitum dico sub correctione vt prediꝗi ꝙuis non sit sine dubio qḋ cū dicti Petrus et Joannes solum substituti extiterint vulgariter et substitutio huiusmodi expirauerit per immixtionem paterne hereditatis, dicti Petrus et Joannes nihil sibi vendicare valuerunt in vim substitutionis: et quod moriente Marcono patre, sibi ab intestato successerunt in omnibus bonis equalibus portionib⁹, quilibet videlicet pro triente prefati Petrus, Joannes ꝛ Bartholomeus. autenti. de heredi. ab intesta.§. j. collatio.ix. et transumptiue in autenti. in successione. C. de legi. libe.

Ad tertiū

5 †Ad tertium dico et respondeo q sequendo id qd predixi super pcedenti quesito, scz q in vim substitutionis facte de dictis Petro et Joanne, illi nihil sibi vendicare potuerunt, sed eidem Marcono cu Bartholomeo ab intestato successerut, substitutio facta de superstite primo decedēti ex dictis Petro et Joanne nō videretur habuisse vel habere effectū, p eo quia sic nihil habuissent ipsi Petrus et Joannes ex dispositione aui, sed magis a fortuna per quā patri ab intestato successerunt. per id qd not. Bar. in. l. si sic. ff. de lega. ij. et docto. magis cōmuniter in dicta. l. centurio. et aliqui in. l. ab eo. C. de fideicōmis. in illa questione qua querūt: quid si pater instituerit filiuz, et si filius sine liberis decederet vel ipi liberi sine liberis, an substitutio hmōi valeat in filijs filiorum, hoc est in nepotibus quibus nihil relictū extitit. Et sic pfati nobiles Joannes et Bartholomeus eidez Petro tanq̄ primiores ab intestato successissent in omnibus ei⁹ bonis, quilibet vcz pro semisse. auten. de functo. et in corpore vnde sumitur. C. ad tertul.

6 †Illud autē certum est q vbi supponeremus vel dici posset substitutionem factam de prefatis Petro et Joanne fuisse fideicōmissariam seu valere potuisse etiaz in vim fideicōmissi, qr tamen dictus nobilis Marconus mortu⁹ est post pupillarem etatem, potuisset ipse seu ex persona sua eius heredes detrahere legitimam in qua per patrem grauare non potuit. l. omnimodo. et. l. qm̄ in prioribus. C. de inoffi. testa. que cum tempore mortis et decessus dicti do. testatoris eidem superfuerint quatuor filij et vna filia, fuit et est decima pars bonorum eiusdem do. testatoris. auf. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in auf. nouissima. C. de inoffi. testa. Potuisset etiam detrahere quartam trebellianicam. per id qd not. glo. Bar. et docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoff. test. glo. et Bar. in. l. q̄q̄. C. ad leg. fal. Bal. in. l. filium quem. C. fami. ercifcun. Joan. de Jmol. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. et pupilla. quatenus not. q fili⁹ heres institutus et sub conditione vel in diem de restituenda hereditate grauatus detrahit duas quartas. Pro quo multas remissiones ponit do. Jason may. in auf. res que. col. iij. C. cōi. de legaf. et sunt boni text. in. c. raynutius. et. c. raynaldus. de testa. Cui non obstat quod no. Roma. et post eum Alexan. de Jmol. in. l. marcellus. ff. ad trebel. Roma. in auf. similiter. C. ad legem fal. Pau. de ca. in. l. cū dotem. in lectura paduana. et cōsilio. ccxxxvj. exordiente, Dubitatio vertitur de bonis dicti quondam Francisci. colū. penulti. quatenus volunt q heres grauatus de restituendo hereditatē nō potest detrahere quartam trebellianicam aduersus substitutum, si ille substitutus grauatus extiterit de restituendo ecclesie aut alteri pie cause, prout in casu. Quoniam respondeo q licet hec pcedere possint eo casu quo certum est fideicōmissum deuenturum ad ecclesiam vel aliam piam causaz, secus tamen videtur eo casu quo istud non est certum, put in casu in quo licet quedam ecclesie in dicto testamento mentionate legantur substitute, quia tamen ille facte sunt post multas substitutiones: non est certum q substitutio facta de ecclesia huiusmodi sibi locuz vendicet. Et ita non deberent heredes dicti nobilis Marconi interim impediri quominus detraherēt dictam quartam trebellianicam. per id quod voluit Roma. consilio. ccvj. exordiēte, Licet de communi conclusione ꝛc. qui etiam ibi allegat Bal. in. l. auia. §. titio. ff. de condi. et demonstra. Et idem voluit Alexan. de Jmol. in dicta. l. cum dotem. pro quo allegat Alexan. in argumentum. l. in lege falcidia nō habetur. ff. ad legē fal. iuncta. l. j. in principio. ff. vt lega. nomi. cauea.

7 Hec autem quarta trebellianica est quarta pars residui, hoc est ei⁹ quod remansurum erat, prius detracta legitima de illis bonis in quibus fuit idem Marconus heres institutus. iuxta theoricam quam ponit glo. in dicto. c. raynaldus. super verbo, licet ipsas. et Joan. de Jmol. in dicta. l. coheredi. §. cum filie. Et de his duabus quartis potuisset dictus Marconus testari, etiam supposito qd superius presupposui. dicto. c. raynaldus. quod cum non fecerit, eidem in illis successissent quilibet pro triente dicti nobiles Petrus/ Joannes/ et Bartholomeus. auten. de heredi. ab intesta. §. j. colla. ix. et transumptiue in dicta auten. in successione. C. de legi. libe. Preterea etiam supposito quod presupposui cum idez Petrus postea ab humanis intestatus et sine liberis decesserit eidem successissent, quilibet videlicet pro semisse dicti Joannes et Bartholomeus, in eo quod habuerat de dictis duabus quartis et in alijs bonis per eundem quondam Petrum aliunde habitis q̄ iure fideicommissi seu substitutionis superius mentionate. dicto auten. de heredi. ab intesta. §. reliquum. Ex quibus patet quid et q̄tum posset supponendo vt supra petere idem nobilis Bartholomeus in bonis dictorum quondam domini Joannis et nobilium Marconi et Petri aui patris et fratris eiusdem Bartholomei. Et ita mihi videtur ꝛc.

Consiliū. CCCXXIX.

De seruitutibus furnorum, et de illorum edificatione p communitatem ciuitatis.

Summarium.

1. Cōmunitas alicuius ciuitatis an possit furnos cōdere etiaz si ab antiquissimis tēporibus solita sit coquere in furno cuiusdaz priuati, et quando. nu. seq. et. 5. 6.
2. Edificare vsq ad celum quibus non denegatum.
3. Prescriptio aduersus cōmunitatem quando incipiat currere.
4. Possessio in negatiua seruitute quando acquiratur.
6. Seruitus an cadat in libero homine, et eius quasi possessio et obligatio personalis per prescriptionem an inducatur.
7. Seruitutem furnorum aut molendinorum non edificandorū qui habeant.
8. Glo. et docto. qualiter intelligendi.
9. Pactum pro quo videatur esse appositum.
10. Scriptum nunq̄ videtur qui facit cōtra rescriptum.
11. Actio propter communitatem vexatam quibus concedatur.

Christi nomine inuocato. Viso consultationis themate mihi exhibito parte venerabilis vniuersitatis oppidi seu castri Salonis et dubijs ex themate huiusmodi elicitis, dico et respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum: pro cuius faciliori solutione premitto, 1 † q q̄uis aliquis ab antiquissimis temporibus et citra habuerit furnos in aliqua ciuitate/ oppido/ seu castro, ad quos pro eorum panibus decoquēdis etiam ab antiquissimis temporibus accesserunt vniuersitas et homines ciuitatis/ oppidi/ seu castri huiusmodi. Potest nihilominus vniuersitas aut aliquis ex hominibus, vel etiam plures facere furnos, et in illis tam suos q̄ aliorum hominum panes decoquere, et emolumentum quod inde percipitur recipere si aliud nō refragetur vel obstet vniuersitati vel alijs hominibus.

2 †Cuius dicti illa assignatur ratio, quia cuiq licitum est edificare in suo, etiam vsq ad celum: et dato q vel alieno vel alteri noceat, dūtamen principaliter non faciat vt alteri noceat, sed vt sibi prosit. l. fluminum. §. fina. cum duabus. ll. sequen. ff. de damno infecto. l. si in meo. ff. de aqua pluuia. arcen. l. fina. et qd ibi Ange. ff. de vsuca. l. altius. et. l. et si in edib⁹. C. de seruitu. et aqua. l. fi. ff. de seruitu. l. fi. §. penul. ff. qd vi aut clā. et. c. significāte. et qd ibi Hostiē. Joannes and. in nouella. Panormitanus et docto. de appellaf. et Bartholo. vero. in suo tracta. de seruitu. sub rubrica. de furno. et Pe. Jaco. in suis libellis sub rubrica. libellus super furno. Et hoc procedit nisi ille qui ab antiquissimis temporibus et citra habuit furnos, probet sibi deberi hanc seruitutem, scilicet q nullus alius possit ibi habere furnos, seu q omnes teneantur et debeant eorū panes in suo furno decoquere ex pacto habito cum predecessoribus: vel quia al's cum vniuersitas vel alij homines vellent facere furnos fuit eis inhibitum per illum qui furnos habet, aut eius predecessores: et ipsi inhibiti acquieuerint inhibitioni, et postea completa est prescriptio. Quo casu vt dicunt Hostienß. et Joan. andreas in dicto capitu. significante. de appella. intelligi potest. l. et in prouinciali. et. l. si manifeste. C. de seruitu. et aqua. ar. l. j. C. que sit longa consuetudo. 3 † Non autem inchoatur nec currit prescriptio huiusmodi, nisi a tempore quo ipsi voluissent edificare alios furnos, et propter sibi factam prohibitionem destitissent, vt not. glo. et doctores in. l. qui luminibus. ff. de seruitu. vrba. predi. et in. l. j. C. de seruitu. et aqua. not. Baldus in. l. item lapilli. versicu. tertio quero. ff. de re. diui. et Bartho. vero. in dicta rubrica. Jdē etiā not. cano. in dicto capitu. significante. Facit quod not. Baldus in. §. prediorum. versicu. deinde quero quomodo quis ꝛc. instituf. de seruitu. et in dicta. l. j. columna secunda. versicu. tertio opponitur. C. de seruituf. et aqua. vbi referens Pef. dicit q seruitutum quedam sunt affirmatiue, vt aque seruitus, aque ducende, Jter/ actus/ et similes: quedam sunt negatiue, vt seruitus, ne altius edifices. 4 † Et in negatiua seruitute dicit non acquiri possessionem, nisi vicinus volens vti libertate fuerit prohibitus ne vteretur, et

ipse prohibitus huic prohibitioni obtemperauerit. Ex hoc enim tempore prescribere incipit seruitutem, non ante. dicta. l. j. C. de seruitu. et aqua. et. l. ij. ff. quemadmo. seruitu. amittan. et quod ponit Pe. Jaco. in suis libel. sub dicta rubrica. libel. super furno. versi. sed dico ꝙ si in dicto castro non fuit aliquis furnus nisi furnus &c.

5 † Esto igitur ꝙ vnus solus habuisset furnos in ciuitate/ oppido/ seu loco ab antiquissimis tēporibus et citra. Non tamen posset vniuersitas vel alij impediri quominus facerēt ibi furnos, nisi alteruz ex predictis duobus, hoc est vel pactum vel inhibitio cui paritum extitisset et postea cucurrisset tēpus sufficiens ad prescriptionem. Dico etiam ꝙ esto ꝙ homines ciuitatis/ oppidi/ seu loci huiusmodi ab antiquissimis tēporibus panes et citra, panes suos decoxissent in dictis furnis, possent nihilominꝰ nūc accedere ad alios furnos ꝓ decoquendis eoꝝ panibus, vt post Petrū voluit Bal. in dicta. l. j. col. ij. ver. et ex predictis infert Pe. &c. Talis enim accessus fuit per modū cuiusdam facultatis, et cuius ꝑtextu pretēdere non potest ille qui solus furnos habuit se adeptū quasi

6 possessionem alicuius iuris. † Et quia etiaz seruitus non cadit in libero homine nec eiꝰ quasi possessio nec obligatio personalis inducitur per ꝑscriptionē. l. obligationū fere. §. placet. ff. de actio. et obliga. hec Bal. vbi supra. Idē no. do. Ambro. de vina. in repet. l. de quibus. ver. idem dico si omnes de populo veniant ad molendinum tuū. ff. de legi. Pro quo allegat. l. viam publi. ff. de via publi. Cum enī dictus accessus factus fuerit per modū cuiusdam facultatis, nō potest dici prescriptum. dicta. l. viam publicā. Et hec intelligo nisi vt superius dixi esset pactum initum cū isto qui solus habuit furnos, aut cum suis predecessoribus de non coquendo panes nisi in suis furnis, vel nisi cuz al's voluissent alibi panes coquere fuisset eis inhibituz vniuersitati aut maiori parti, et ipi paruissent illi inhibitioni, ⁊ postea cucurrisset tempus sufficiens ad prescriptionem. Et dixi notanter nisi fuisset facta ꝓhibitio vniuersitati vel maiori parti, quia non suffecisset nec sufficeret inhibitionem huiusmodi esse factam minori parti hominum vel aliquibus particularibus, vt etiam voluit Pet. Jaco. in loco superius allegato.

His premissis respondeo ad quesitū ꝙ licet in dicto oppido seu castro Salonis nullus habuerit furnos preter reuerendissimū in Christo patrem dnm̄ modernum Arelatensem archiepm̄ et dños predecessores eiusdem dños ipsius castri Salonis, et etiaz ꝙuis vniuersitas ⁊ homines eiusdē loci ab antiquissimis tēporibus et citra eorum panes decoxerint in dictis furnis, ipsi nihilominus possunt facere alios furnos et coquere in illis, nisi quatenus ipse do. archiepūs doceret de pacto al's inito, vel cū eo vel cum aliquo ex dñis suis predecessoribus vel de inhibitione facta de nō faciendo furnos, aut de non coquendo

7 in alijs furnis cuiarituz extitisset per iura predicta. † Sed forte opponet idem reuerendissimus do. archiepūs de eo qđ not. Hosti. et sequitur Joan. an. in dicto. c. significante. de appella. vbi not. ꝙ licet ille qui longo tēpore vsus est furnis aut molendinis aliū volētem de nouo edificare furnum vel molendinuz ꝓhibere nō possit, nisi ꝓbet hanc seruitutem sibi deberi ex pacto cum ꝓdecessoribus habito, vel quia al's volens edificare fuit ꝓhibitus, et ille acquieuit ꝓhibitioni: hoc tamen fallit in dño ville qui hanc seruitutem sibi deberi asserit: de quo sentire videntur Hostiē. et Joan. and. ꝙ ipse possit ꝓhibere etiam si non ꝓbet ex pacto vel ex prescriptione sibi deberi seruitutem. ꝓ quo allegauit. c. quo iure. di. viij. quod si ita est, videtur ꝙ dictus reuerendissimus dñs ꝓhibere valeat ne in dicto loco Salonis fiant furni, etiaz si non ꝓbet sibi deberi seruitutem. Sed puto ꝙ hoc non obstet, quia cum text. ꝑ Hostien. ⁊ Joā. an. allegatus loquatur non in omni dño alicuius castri seu ville, sed in principe: ipsi debent intelligi loqui de dño ville eodēqꝫ

8 principe non de alio inferiore, † quia glo. ⁊ docto. intelligēdi sunt ꝑm iura que allegant, vt voluit Barto. in. l. nō solum. §. liberationis. ff. de libe. lega. et post multos alios docto. Alexan. de Jmol. in. l. si constante. col. x. ver. tertio respondent ꝙ glos. illa &c. ff. solu. matri. Idem voluit Alexan. de Jmol. in. l. si prius. col. xj. versic. in eadem glo. ibi, eo ipso &c. ff. de ope. no. nuntia. et consilio. cxxxviij. exordiente, Oportune cōsideratis his &c. col. xij. ver. nō obstat qđ no. Dy. &c. Cū igitur ipse reuerendissimus dñs archiepus non sit princeps vel dñs supremus dicti oppidi, nō videtur in eo habere locū: id quod dicunt Hostien. ⁊ Joā. an. vbi supra. Pro quo facit quod not. Hostien. Joan. and. Panor. ⁊ Benedic. in. c. nimis. de iureiuran. Ex quoꝝ dictis illud colligitur ꝙ dñi terrarum nō habent fundatam eoꝝ intentionem super singularibus rebus ⁊ possessionibus terrarum huiusmodi, nisi aliud probetur. Quo vero ad iurisditionem fateor ꝙ res temporales subsunt dominis locorum et sub eorum iurisditione censentur. l. incola. ff. ad municipa. l. forma. §. si vites. cum suis simili. ff. de censi. Nisi igitur ipse reuerēdissimus dominus allleget et probet pactum aut inhibitionem et paritionem, ipse non potest impedire vniuersitatem vel homines dicti loci quominus furnos faciant et in illis coquant. Si autem pro suo fundamento vti velit transactione de qua in instrumento mihi exhibito, opus est ꝙ ipse illaz seruet, et ꝙ iuxta dispositionē illius ipse prouideat vniuersitati et ciuibus dicti loci Salonis. l. cum proponas. et quod ibi docto. C. de pact. et. c. peruenit. le. ij. de

9 iureiuran. † Pactum enim vt dicit Bal. in dicta. l. cum ꝓponas, videtur appositum ꝓ eo qui illud seruat, et non ꝓ eo qui contrauenit pacto. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. et quod not. in. l. qui fidem. ff. de transac. l. ij. C. de iu. emphi. l. cum pater. §. libertis. ff. de

10 lega. ij. † et simile quod dicit Inno. ꝙ nunꝙ videtur scriptum pro eo q̄ facit cōtra rescriptū. In dicta vero transactione cōuenit inter alia, ꝙ si extunc in antea contingeret locum predictum in gentibꝰ augmentari, sic et taliter ꝙ tres furni in ea mentionati non sufficerent ad prouisionem gentiuz dicti loci ꝑut tunc sufficiebant, ꝙ dominus qui pro tunc esset teneretur edificari facere quartuz furnum. Cum igitur populus loci predicti postea extiterit multum auctus ita vt nō sibi sufficiant tres furni, debet dictus reuerēdissimus dominus edificari facere quartum furnum: non dico ꝙ ꝑcise hoc facere debeat, sed dico ꝙ hoc facere debet si vult vti commodo dicte transactionis. Nec puto ꝙ in hoc sit faciendus ille circuitus de quo in dicto instrumento, scilicet ꝙ primo requiri debeant domini officiarij et Clauarius dicti loci Salonis, deinde reuerēdus pater dominus vicarius Arelatensis, et postremo ipse reuerēdissimus dñs archiepiscopus, quia capitulum in quo est sermo de isto circuitu non comprehendit hunc casum qui est circa cōstructionez noui furni, sed loquitur et ꝓcedit quando non bene deseruiretur furnis constructis, quod satis clare videri potest in ipso capitulo, vbi dicitur. Item transigendo ⁊ pepigendo fuit concordatum ꝙ si contingeret non sufficienter deseruiri dictis furnis, nec sufficienter ꝓuideri hominibus ⁊ habitatoribus dicti loci ob culpam furneriorū, fornilherioꝝ, vel al's: ꝙ ob hoc &c. et apertius ibi videlicet ꝙ primo exponatur officiali ⁊ Clauario dicti domini cardinalis administratoris aut aliorum eius successorum canonice intrātium in dicto loco Salonis residentibus, quomodo/ ⁊ qualiter/ et in quibus male deseruitur dictis furnis. Ubi attēdendum est qđ dicitur, deseruitur dictis furnis et non de dictis furnis. Apparet etiam ibi similē expositionē: faciant domino officiali Arelatensi qui ꝓ tempore fuerit, et ibi. Cui domino administratori aut eius successori vel eius vicario similem querelam exponant nuntiādo querelas officiali Salonis et domino officiali Arelatensi factas, per que manifeste apparet ꝙ iste discursus seu verius circuitus faciendus est quando vniuersitas vel homines Salonenses cōqueri vellent ꝙ male deseruiaꝛ dictis furnis, sed hic nō conquerūtur de hoc. Non enim impugnant defectum furneriorum aut fornilheriorum aut aliorum quorūlibet propter defectum commissum in deseruiendo vel non deseruiendo furnis, sed conqueruntur de eo ꝙ eis desint furni aut furnus, et ideo furnum querunt. Preterea vbi dici aut pretendi posset ꝑut non potest, ꝙ propter illa verba, ꝙ si contingeret non sufficienter deseruiri dictis furnis, nec sufficienter prouideri hominibus ⁊ habitatoribus dicti loci ob culpā furneriorū, fornilheriorum, vel al's: maxime propter illud verbū vel al's, hoc tamen negari non potest quin propter verba de quibꝰ superius dixi, et que continent formam querelam faciende: primo coram domino officiali Salonis, deinde corā domino vicario Arelatensi, et postremo corā reuerēdissimo do. archiepiscopo reddantur prima verba dubia et obscura. Quo fit vt interpretari debeant contra illum qui eis innititur, ⁊ super illis se fundat. l. veteribus. ff. de pact. l. stipulatio ista habere licere. §. in stipulationibus. ff. de verborum obligatio. et. c. contra eum. de regulis iuris. quod etiam voluit Alexand. de Jmol. in. l. si pascenda. C. de pact. Idem voluit cōsilio. lxj. exordiente, Super eo de quo queritur &c. columna. j. in primo volumine. et consilio. cxxiij. columna penultima. in secundo volumine. et Andre. barba. consilio. lxxiij. exordiente, Sapienter scribitur primo Paralipomenon &c. columna viij. in fi. in prima parte. et alij in alijs locis.

11 † Uenio ad secundum super quo dico et premitto, ꝙ multi sunt casus in quibus propter vexationes et molestationes que inferuntur vniuersitati vel hominibus vnius ciuitatis/ oppidi/ seu castri subditi alicuiꝰ domini, datur actio non solum ipsis vniuersitati et hominibus, sed etiaz ipsi domino cui ciuitas/ oppidum/ seu castrum, ac vniuersitas ⁊ homines huiusmodi subijciuntur, et hoc contingit pro eo quia pretēdi potest duplex interesse: vnum scilicet ipsius domini. l. principaliter. C. de libera. causa. capi. inter quatuor. de maiori. et obedien. capitu. licet causam. ad finem. de probatio. et capitu. dilectis. de appella. In molestatione eniz subditi intelligitur dominus molestari

lestari cuius interest habere subditos locupletes.auf.vt indi.sine quoquo suffra.§.cogitatio.colla.ij.τ aliud ptẽdi poterat interesse ipsorum subditorum qui molestantur τ vexantur, vtpote p solutione collectarum, tailhiarum, vel p contributione aliorum onerum ad que non tenentur. Et quemadmodũ hic pretenditur duplex interesse, ita est duplex actio: vna videlicet cõpetens ipsi dño et alia subditis eius sic molestatis vel vexatis.per id qđ no. Inno. in.c.conquerente.de offi.ordina.τ in.c.auditis.de prescrip. Inno. Hostien. Joan.an. Bal. Panor. Phili.de fran.et do. Prepo.in dicto.c.dilectis.glo.in.c.autoritate.§.fi.de priuile.in.vj.et aliquid per Archi.in.c.in primis.ij.qõ.j.et do.de Rota.decis.ccclxxxviij. exordiente, Prepositus vel quiuis alius dñs τc.et Oldra.cõsilio mihi.clvj.quod incipit, In causa Carnotensi super attentatis τc. Et etiam dicunt Inno. Hostien. Joan.an.et Bal.in dicto.c.dilectis.φ si subditi alicuius dñi iniuriam patiantur vel offendantur per subditos alterius, dñs ipsorũ iniuriam passorum vel offensorum aut dãnificatorũ, potest requirere dñm cui subijciuntur iniuriantes vt per eos satisfieri faciat iniuriam passis aut offensis vel lesis. Cum igitur dictum oppidum Salonis cum suo territorio et districtu subijciat̃ dicto reuerendissimo dño Arelatẽsi archiepo et sue ecclesie tanꝙ domino pleno iure et insolidum. Non videtur esse dubiũ quin pp̃ter vexationes et molestationes de quibus in casu cõpetierit actio ipsi reuerẽdissimo dño, cum vt puto ille facte extiterint contra vniuersitatez τ homines predictos tanꝙ subditos regios cum tamen tales non existerent vel existant, sed vt predixi pleno iure subijcerentur et subijciant̃ ipsi reuerendissimo dño et sue ecclesie. Ista enim concernebant non solum interesse ipsorũ subditorum, sed etiam ipsius dñi et sue ecclesie, p eo quia sic ptendebatur per molestantes, φ ipse reuerendissimus dñs esset vassallus regius ratione dicti oppidi, et φ illud teneret in feudũ a serenissimo dño nostro Francorum rege, et comite Prouincie τ Forcalquerij tanꝙ a supremo dño, qui tamẽ vt pdixi illud nõ sic tenebat, et φ ob hãc causam potuerit ipse dñs experiri, voluit Oldra. in dicto consilio.clvj.et Bald.in feu.titu.de pa.iura.fir.§.iniuria. Et ꝙuis non potuerit nec posset idem do.cogi ad agendum, quia nemo inuitus τc.l.j.§.nemo inuitus.ipse tamen tenebatur defendere iura sue ecclesie, de quibus existit dictum oppidum cum suis pertinentijs.

Cõsiliũ. CCCXXX.

De testamento in quo testes non fuerint rogati.

Summarium.

1 Testis presentia sine requisitione in testamento an sufficiat.
2 Pars cuius quod agitur interest, vocanda est.
3 Usufructuarius qui cautionem aut pignora prestare non potest, an et qualiter vsufructu priuetur.

In isto casu mihi exhibito parte prouidi viri Guillielmi ferrelini vna cum verbali testamento, ꝙuis postea in scriptis redacto, quod fecisse dicitur probus quondam vir Petrus ferrelini Anno dñi Millesimo.ccccxcvj.et de mẽse Septẽbris, vel circa. Insuper et cum casu τ dubijs ex eo elicitis, dico τ respõdeo breuiter τ succincte ad dubia huiuismodi put infra. Pro quorum τ toti⁹ materie breuiori expeditione premitto φ testes qui pretendunt̃ fuisse pñtes in dicto testamento nõ fuerũt sufficiẽter examinati τ audi-
1 ti.† Et psertim super eo, an ipsi fuerint cõuocati/rogati/vel requisiti, vt dicto testamento interessent, quod tamẽ fieri debebat, quia non sufficit quo ad validitatẽ substitutionis facte de dicto Guillielmo fratre testatoris φ ipsi presentes extiterint, nisi etiam fuerint ꝯuocati/requisiti/aut rogati, vt interessent.l.heredes palã.§. penul.ff.de testa.et.l.hac cõsultissima.in prin.C.eo.tit.qđ etiã voluit Spec.tit.de testi.§.j.ver.sed quid in pdictis casib⁹ τc.et ver.se. Bar.in.l.diuus traianus.ff.de testa.mili.τ Ange.are.in.§.fi.circa fi.institu.de testa.et Jo.de Jmol.in c.cum esses.colũ.vj.de testa. Est ergo opus φ iterato examinentur dicti testes, et ille dñs Natalis qui scripturã de testamento confecisse dicitur, et φ ab eis queratur an fuerint conuocati/rogati/aut requisiti, quatenus testa-
2 mento huiusmodi interessent.† Expedit etiaz φ Joanna relicta dicti Petri vocetur visura eos iurare, alioquin enim nihil valeret quod agetur.l.si quando.C.de testi.et.c.ij.eo.titu. Preterea cum hoc tangat preiudiciũ τ interesse dicte Joanne, illa vocanda est.l. nam ita diuus.ff.de adop.et.l.de vnoquoqz.cum suis simili.ff.de re iudi. Quibus premisis cõsulo φ si per depositiones dictorum do. Natalis τ testium apparuerit eos fuisse conuocatos aut rogatos vel requisitos, φ ipse Guillielmus eius animuz sub pñtia notarij et testium declaret φ vult esse heres dicti Petri eius quondã fratris et suorum liberorum, et φ ipse hereditatez eorũdem adeat et acceptet, et deinde vocari obtineat dictam Joãnam, τ in ipsius presentia exhibeat dño iudici instrumentum dicti testamenti verbalis, vna cum depositionibus quas faciant dicti do. Natalis et testes, et petat se admitti ad pbandum φ dicti liberi mortui extiterint in pupillari etate, videlicet Joannes masculus ante cõpletum annum decimum quartum etatis eiusdem, et filia ante annũ duodecimum completum: et hoc pbato petat se mitti τ induci in possessionem realem/actualem/τ corporalem predictorum bonorũ, iuxta mentẽ.l.fi.C.de edic.diui adri.tol.et obtenta missione in possessionem ipsa cogetur cauere idonee, hoc est cũ fideiussore aut pignoribus sufficientibus de vtendo/fruendo/bonis pdictis arbitrio boni viri, et de eis restituendis post finitum vsumfructum, et
3 nihilominus cogetur ad faciendum bonorum descriptionẽ.† Et si cautionez predictã vel pignora prestare non potuerit, bona sibi auferentur, et fm aliquos nihil percipiet pro vsufructu: fm vero alios bona ponantur in manibus dicti Petri pprietarij, τ per eũ regentur, que eidem Joanne respondebit de cõmodo vsufructus. Et fm alios aliter put not.glo.et docto.in.l.iij.C.de vsufructu. Super quo p nunc non insisto, donec intellexero an dicti do. Natalis et testes fuerint conuocati τc. Tunc em̃ cũ hoc sciuero scribam plenius p defensione boni iuris eiusdem Guillielmi.

Cõsiliũ. CCCXXXI.

De donatione imperatoris ecclesie, et de iurisditione in re donata.

Summarium.

1 Imperator donãs castrum ecclesie dominiũ ab imperio an abdicet, et amplius in eo imperij iura habeat.
2 Princeps quis dicatur.
3 Imperatori que iura competant, quãve habeat preeminẽtiam et potestatem.nu.seq.
4 Ueritas ꝙ ritus iudicior magis habet locum coram principe.
5 Donatio quam fecit Constantinus sancto Siluestro τ Romane ecclesie an valuerit.nu.seq.
6 Jurisditio omnis originaliter est in papa, et solum exercitiũ temporalitatis est in imperatore.

1 Etiam† si verum sit φ dominus tunc imperator castrũ Salonis cum alijs certis bonis donauerit sancte Arelatensi ecclesie. Ac per donationem huiusmodi in qua pretenditur nihil sibi retinuisse omnino expropriauerit et sibi τ imperio abdicauerit oẽ dominiuz. vide Feli.in.c.solite.col.iij.de maio.τ obe. Cui⁹ hoc est huius vltimi contrarium voluit Bal.in preludijs feudorum.col.viij.versi.expedita diffinitione feudi. Joan.de Jmol.ff. de verborum oblig.super rubri.circa fi. Do.prepo.in.c.ego Ludouicus.distin.lxiij.et plenius in cõmento super feu.col.ix. Non tamen ex hoc diceret aut dici põt habere in castro illo oĩa iura imperij, nec illam supremam et plenissimam potestatem, quaz cum de imperio existeret habuit in illo castro et alijs bonis donatis dñs imperator, per id quod voluit Joannes an.in addi.Specu.titu. de iurisditio.omnium iudicum.versic.que autem imperij sunt τc. in addi.exordiẽs. Uidisti duas opiniones τc.ibi, ex predictis concludi potest dominus Prepo.in dicto commento.colum.ix.qui vltra predicta allegat etiam Bald.in.l.j.§.j.colum.vj.ff.de offici.
2 prefec.vrb.† Nec ex eo φ idem reuerendissimus dominus archiepiscopus dicitur princeps cõtendi debet eum habuisse vel habere in dicto castro Salonis omnia ea iura q̃ habebat supremus princeps, hoc est imperator: quia non solum imperator vel qui habet iura imperij dicitur princeps, sed etiam alij, vt videri potest per id quod ponit Andreas sicu.consilio.xliij.colum.xvj.in prima par-
3 te.† Non etiam ex eo φ dicitur gaudere preeminentijs principis dispensando vt pcedatur summarie in plenarijs et in cõcedendis

abolitionibus in delictis, quia multa sunt alia iura competentia imperatori in locis sui imperij. Et vt de ceteris taceã, cum ꝑ nunc non oporteat, potest imperator legem transgredi dispensando. l. qua in ꝓuincia. §. diuus. ff. de ri. nupt. Remeatum exuli dando. l. relegati. ff. de pe. Indelegabilia delegãdo. l. j. C. qui ꝓ sua iurisdi. 4 indi. da. Rẽ iudicatã rescindẽdo absq̃ appellatione, † quia coram principe magis habet locum veritas q̃ ritus iudiciorum. l. j. §. si quis vltro. ff. de questio. Appellationẽ remouẽdo. l. fi. C. de sentẽ. et interlo. oĩm iudi. Ordinem iudicioꝝ peruertẽdo. c. in causis. de re iudi. De causa ꝓpria cognoscẽdo. l. ꝓxime. ff. de hisque in testa. delẽ. De plenitudine potestatis supplẽdo defect⁹. cle. pastoralis. de re iudi. Transcẽdit etiã leges tabelliones faciendo. c. cum. P. tabellio. vbi ꝑ Inno. de fi. instru. Comites palatinos cũ simili potestate creãdo. l. j. de tuto. ꝛ cura. in glo. Clausulã nõ obstañ. in his que sunt iuri cõtraria adijciendo, veniã etatis cõcedendo. l. j. et. ij. C. de his qui veni. eta. impetra. Emãcipationẽ infantis ꝑmitten do. l. iubemus. C. de emancipa. libero. Et cõclusiue quicquid principi placuit legis habet vigorem. l. j. ff. de constitu. ꝑnci. hec sunt verba Bal. qui etiam alia ponit in. l. rescripta. col. ij. versi. no. ergo hic aliqua de principis potestate. C. de preci. impera. offe. Nõ autẽ puto ꝙ dictus reuerẽdissimus dñs archiepiscopus, hec oĩa sibi vẽdicet in dicto castro, sed hec poti⁹ dicenda sunt residere penes summum pontificẽ ad quẽ etiam appellat, ꝛ penes quem est suprema iurisditio huius loci, etiã si illi donata non extiterit, quia eã prius habebat. per ea q̃ not. in. c. nouit. de iudi. vbi etiã vt dicit do. Prepo. in dicto commento. colũ. ix. se ita al's disputasse et sustinuisse.

5 † Pro quo facit qđ not. Barto. in. l. j. ad fi. ff. de requi. re. et docto. presertim moderni in ꝓemio. ff. C. et insti. in illa q̃stione, qua q̃rere solent an donatio facta per Cõstantinũ imperatorẽ sancto Siluestro pape et Romane ecclesie valuerit, in qua questione et ꝓ validitate donationis hmõi inducunt, ꝙ penes papam videt̃ esse habitus iurisditionis tẽporalis, q̃uis exercitiũ sit penes imperatorem. per id qđ habetur Luce. xxij. c. ibi, Ecce duo gladij hic, quod exponitur in extrauaganti Bonifacij. viij. que incipit, vnam san- 6 ctam ꝛc. † Et dicit Jaco. butri. ꝙ omnis iurisditio originaliter est in papa, et ꝙ soluꝫ exercitiũ tẽporalis iurisditionis est in imperatore, et ita in donatione facta Romane ecclesie nõ tam fuit donatio q̃ qđ suum erat facta dño resignatio: res em̃ redijt ad suã naturam, qđ facile fit. l. vnus. §. pactus. ff. de pact. et. c. ab exordio. dist. xxxv. Pro quo videri potest Jo. de Jmol. ff. de verbo. obliga. sup rubri. col. ix. et Sali. in ꝓlogo. C. in illa questione quã format. col. vj. ver. sed tunc oritur dubiũ. ibi, vndecimo ad ideꝫ inducit Jaco. butri. ꝛc. Et ibi hoc audiui cõfirmari per Jo. de ligni. Jlla ergo q̃ ante factã ecclesie Arelatensi erant habita penes pontificẽ et Romanam ecclesiam postea potuerunt esse, et acta penes eam: quod etiam videmus in appellatione et in aliis multis non ꝑ ecclesiam Arelatẽseꝫ q̃ nihil habet qđ subditũ nõ existat Romane ecclesie. Nõ ergo facit ꝓ ea et dicto reuerẽdissimo archiepõ. c. quo iure. di. viij. allegatũ ꝑ Hosti. et Jo. an. in. c. significante. quia illud loquitur in imperatore. Et ita mihi ꝛc.

Cõsiliũ. CCCXXXII.

De Apodexe et errore in ea, et de insufficienti probatione super ea.

Summarium.

1. Forenses, qualiter sustinendi.
2. Error in facto proprio non presumendus, et ad illius ꝓbationem quid sufficiat.

1 Dn † nego quin compatiendũ sit forensibus et cum de veritate apparet iustitia celeriter eisdẽ ministranda, sed dico ꝙ sic nõ sint confouendi, vt ex hoc opprimãtur subditi vel offendat̃ iustitia, ꝑut in simili ait legislator: sic em̃ inq̃t sumus viduis in iustitia debitores, ꝙ aliis iniustitiã facere nõ debem⁹. Que ideo dixerim, quia nec re nec nõie videt̃ mihi Marinus barat ea simplicitate cõsistere, vt de facili presumendus sit errasse in illa apodexe quã fecisse legitur nobili Hieronymo loyre Anno dñi millesimo 2 ccccxcvij. ꝛ die. xv. mensis Maij. † Tũ q: error nõ presumit in proprio facto. l. fi. ff. ꝓ suo. Tũ et quia ad ꝓbationem proprij erroris, ꝓbare nõ sufficit rem aliter se habere. Tũ et q: nõ est ꝓbatũ in hoc casu parte dicti Marini rem aliter se habere, signãter in eo ꝙ promisit ꝑfato Hieronymo cõputum ꝛ rationẽ tenere de pretio quo amygdala inibi mẽtionata, vẽdita extiterant per eundem Marinum, et ꝙ valuerant Lugduni Anno dñi Millesimo. ccccxcvj. in nundinis paschalibus, eo signãter ꝙ Philippus balbi testis penultimus parte dicti Barat in causa examinatus: dicit eosdem Hieronymum et Barat cõtendisse de nundinis quib⁹ amygdala fuisse vendita pretendebãtur: dicto vcꝫ Barat asserente ꝙ in nundinis trium regũ: ꝛ prefato Barat ꝙ in nundinis paschalibus, et tandem audiuit fuisse scriptum ꝑ dictum Barat, ꝑut et veruꝫ est de nundinis paschalibus. Et istud iuuatur per dictam apodexẽ ibi, et au pris quil valoit a laõ foyre de Pasques. Ubi aduertendum est ꝙ cũ in apodexe huiusmodi nihil premissum esset de istis nundinis paschalibus illud verbum ladicte, cõmemorat sermonem habitum de illis. Et vt hoc apertius pateat premitto in primis non apparere sufficienter ꝙ de mandato vel voluntate predicti Hieronymi fuerint amygdala, de quibus seu eorum pretio insolidum vel ꝑ parte contenditur eidem Marino expedita Anno xcv. in nundinis trium regũ. Depositio em̃ eorum qui deponunt et testificantur eundem Hieronymum scripsisse literas per quas mandabat vt amygdala predicta expedirentur dicto Marino barat, non ꝓbat hoc mandatum cum nec presentes extiterint nec se fuisse dicãt tempore pretense scripture harum literarũ ob quod potuit cõtingere, ꝙ q: ipse Marin⁹ illa min⁹ debite sibi expediri fecerat cõuenerit de tenendo computum, iuxta modũ et formam de quib⁹ in dictis lr̃is: ipse etiam non ꝓbat quo pretio illa vẽdiderit anno predicto. xcv. in nundinis trium regũ. Et primo quidem non per depositionem Ludouici adam, quia ille non fuit sup hoc examinatus. Non etiam per depositionem Joannis faure. Tum quia ille deponit de venditione facta Anno. xcv. in nundinis omnium sanctorum, et de deceꝫ ꝛ nouem ballis amygdalorum, et que dicit sibi fuisse vendita, et deinde per eũ ipsi Barat restituta vel dimissa, et postea per eum ꝑ et nomine dicti Barat Parisius portata, que depositio facit ꝑ Hieronymo et cõtra ipsum Barat qui eam ꝑduxit. Tum etiam non ꝓbat contra eundem Hieronymum, quia fuit examinatus per non habentem potestatem ꝛ non vocato eodem Hieronymo. Etiam nec facit contra eum depositio Joannis tierces mercatoris. Tum quia ille fuit examinatus per nõ habenteꝫ facultatem ꝛ non vocato dicto Hieronymo. Tũ et quia q̃uis deponat vnam partem amygdaloꝝ fuisse venditam dicto anno. xcv. in nundinis trium regũ, de pretio tamen nihil dicit, et sic non facit ꝓ dicto Marino barat. Contra eum autẽ facit quatenus deponit residuum amygdalorũ, scilicet non venditum fuisse missum Parisius. Etiam nec contra ipsum Hieronymum faciunt depositiones Joannis de mõcunil / Joannis de vron / et Aymonis camus, quaten⁹ deponũt de ꝑtio quo vẽdita extiterũt amygdala in dictis nundinis triũ regũ: quia vt apparet per dictã apocham idem Barat conuenit ꝛ ꝓmisit de tenendo computum de et iuxta pretium quo amygdala vendiderat tã illis de Troyes q̃ aliorum locorum, quoꝝ pretium probari deberet, non illud de quo deponere nituntur dicti testes. Preterea dicti Joannes de mõcunil / et Joannes de vron deponunt si non decipio se in nundinis huiusmodi amygdala vendidisse ad rationem, vndecim librarum ꝑ sarcina, et dictus Aymo camus dicit ꝙ cõmuniter sarcina non vẽdebatur nisi vndecim libris cum dimidia. Et ita in hoc faciunt contra dictum Barat, quatenus pretendit ꝙ non valuerit sarcina nisi deceꝫ libris et quindecim solidis, ad quod attenderũt nobiles viri Leo de visiaco / et Chauco mycolin in eorum pretẽsa arbitrali sententia, qui ꝓpterea in secundo illius capitulo ordinarunt detrahi ꝑ dictum Barat de summa centum decem et septem librarum id quod plus ascendebat pretium ꝛc. prout ibi si placet videbitur: quo supposito ipsi errauerunt in eo ꝙ non ipsum Barat sed Hieronymum cõdemnauerunt in expensis, in quibus debuisset Barat ratione pluris petitionis condemnari. c. vnico. cũ suis simili. de plus petitio. Joannes vero thome proxeneta alter testis ꝛ Claudi⁹ bergerij hospes intersignij sancte Marthe nihil deponunt de pretio quo amygdala vẽdita extiterũt in dictis nundinis trium regum, nec quo pretio ideꝫ Barat illa vendiderit. Et idem dicendum est de Petro boyensi cellerio. Non est ergo probatum predicta amygdala fuisse vendita Lugduni in dictis nundinis trium regum. Et si hoc esset ꝓbatum prout non est, non etiam appareret quo pretio: vbi etiam aduertendum est ꝙ licet iste Barat fateatur et dicat se habuisse ista amygdala, et de hoc deponũt testes. Jpse tamen nec in dicta sua apodexe nec in articulis per eũ productis in causa expressit de q̃titate, quod tamen more bonoꝝ mercatorũ videbat̃ faciendũ et presertim in schedula, ꝛ exprimere quo pretio ꝑtendebat se illa vendidisse et de quo ꝑtio cõtenderet Hieronym⁹, quod quia nõ fecit, videtur non sine ratione moueri

idem Hieronymus etiam quatenus cõtendit pretiuz amygdalorum nõ esse imputatũ in summa conclusa: quomodo eñ verisimiliter fuerit imputatũ, cũ iste Marinus barat ꝑ suam apodexē conuenerit ⁊ ꝓmiserit rationē tenere, et cõputum iuxta ⁊ ꝰm ꝓtiũ ⁊c. postꝙ nihil est dictum vel expressum de ꝙtitate allocata.

Consiliũ. CCCXXXIII.

De ꝓbatione possessionis dominij in re emphitheotica per recognitionem.

Summarium.

1 Recognitio an ꝓbet possessionem dominij vel rem emphitheotecariam fuisse, etiam si vnica sit. nu. 4.
2 Testator an possit vxori dare facultatez administrandi sine decreto iudicis.
3 Clausula citra onus superflue ꝓbationis quid operetur.
5 Datio in emphitheosim an probetur presumptiue per probationem possessionis.
6 Emphitheota cessans a cultura et fundum deteriorans, an cadat in commissum.

Hospitale carpeñ. seu eius ꝓcurator in causa quam habet cõtra egregium virũ dñm curatorem et curatorio nomine bonoꝝ Heruey de filhano ꝓbauit ꝑ publicum instrumentũ duas recognitiones olim factas prefato hospitali de vinea in actis cause huius latius mentionata. Unam vcz ꝑ honestam quõdam mulierez Bartholomeã matrem ⁊ tunc tutricē ac tutorio nomine dicti Heruey ⁊ alioꝝ liberoꝝ eiusdem Bartholomee in libello latius mētionatum, et hoc de anno incarnationis dñice. M.cccclx. et de mense Januarij. Aliam vero factam ꝑ eundē Herueũ, et hoc de anno dñi. M.cccc.xcj. et de mense Septembris, ꝑ quas ꝓbatur vineam hmõi fuisse tētam ⁊ possessam de ⁊ sub dñio directo ⁊ maiori seignoria ꝓfati hospitalis, vel fuisse rem emphitheotecariam eiusdē hospitalis. per ea q̃ not. Pe. Jaco. in primo eiꝰ libello. ver. decimo ponit ꝙ dictus reus ⁊c. Jo. de Jmol. in cle. romani. colũ. vj. ver. quero an recognitio sola. et qδ ibi per Henze. de iureiuran. Pro quo faciunt not. ꝑ docto. in. l. cum falsa. C. de iur. ⁊ fac. igno. Forte aũt opponetur ꝙ cũ nõ appareat administrationē tutelarem eidem Bartholomee fuisse concessam vel decretã, non potuerit dicta Bartholomea recognoscere ⁊c. 2 † Sed istud non obstat, attētis verbis amplis, de quibus in testamento ꝗndi quondam viri Bartholomei de filhano patris eiusdez Heruei de filhano, ꝑ que censet eidē Bartholomee eius quondã vxori dedisse facultatem administrãdi sine decreto iudicis, qδ facere potuit. per id qδ voluit Barto. in. l. legitimos. in princi. in. j. col. vel circa. ff. de legi. tuto. Jdē voluit in. l. tutor qui reperto. ff. de administra. tuto. ⁊ in l. si pluribus. et. l. si tutores. ff. de administra. tuto. Etiã nec obstat, si forte opponatur ꝙ ꝓbata nõ extiterit recognitio, quã dictũ hospitale seu eiꝰ ꝓcurator ꝓposuit fuisse factaz ꝑ dictũ quondã Bartholomeũ. 3 † Qm̃ respondeo ꝙ in dicto libello posita est clausula citra onus ⁊c. que multũ operatur. ꝑ id qδ voluit Ange. aret. in. §. omniũ. ver. item est vtile ⁊ necessariũ ponere illã clausulã ⁊c. instit. de actio. et alij in alijs locis. Cum eñ idem ꝓcurator ꝓtestatus extiterit se nolle astringere superflue ꝓbationi, ⁊ alie due recognitiones sufficiant, 4 † quinimo et vna sola sufficeret. per id qδ no. Henze. Joan. de Jmol. et Pet. Jaco. in locis superius allegatis. Nõ nocuit nec nocet ꝓdicto hospitali si non est ꝓbata recognitio facta ꝑ ipsum Bartholomeuz. Pro quo videri põt quod not. do. Jason may. in. l. interpositas. col. ij. C. de transact. et do. Feli. in. c. ij. col. x. ver. fallit tertio. de rescrip. ⁊ alij in alijs locis. Et eodē modo respõdetur si forte opponeretur ꝙ ꝓbata non extiterit datio in emphitheosiz, qꝛ hoc nõ fuit nec est necessariũ. 5 † Preterea etiã põt respõderi ꝙ illa ꝓbata extiterit et ꝓbetur ꝓsumptiue ꝓpter ꝓbationez possessionis, que ꝓbatur ꝑ dictas duas recognitiones. Pro quo allegasse sufficiat not. ꝑ glo. ⁊ docto. in. l. cum de in rem verso. ff. de vsu. per docto. in. l. si cer. annis. ff. de pac. et per cano. in. c. peruenit. de censi.

6 † Preterea etiam probatum est sufficienter, et saltem ꝑ duos testes in nullo obiectatos dictum Herueũ cessasse per biēnium in fossione et reclausura eiusdē vinee et eam non putasse cõgruis temporibus, et sic eam nõ meliorasse sed deteriorasse: quia teste experiētia ex his effectibus vinee desiccantur, et sic cecidit in cõmissum. per id quod not. Pe. Cyñ. Gui. de suza. Bald. et docto. in auẗ. qui re. C. de sacrosanct. eccle. Bald. Alexan. de Jmol. in. l. diuortio. §. si fundum. ff. solut. matri. et do. Jason may. in repeti. l. ij. colũ. xxxviij. ver. quadragesimo secundo quero nunquid ⁊c. C. de iu. emphi. Et aduertendũ est in hoc casu, ꝙ nõ soluz ꝓpter omissiones fossionis, reclausure, ⁊ debite putationis deteriorata est vinea antedicta, et sic in ꝓprietate dãnificatum est ꝓdictũ hospitale, sed etiã dãnificatũ extitit in eo ꝙ ꝓpter omissiones huiusmodi verisimiliter fuerunt recollecti paciores fructus, et sic minor census qui in quinteno consistebat fuit ꝑ ipm receptus vel habitus, ad qδ debet attendi sicut attenditur quãdo nõ soluitur census vel canon ex integro. Que dixerim breuiter et succincte sub correctione cuiuslibet melius sentientis. Hoc addēs ꝙ bene faceret reuerendus do. vicarius et officialis Carpeñ. si ex officio repeteret nobilē Bartholomeum pauli qui apparet fuisse male examinatus, presertim super. xv. articulo in quo dixit vidisse vineã de qua contēditur inibi cõfrontatam, aliquãdo bene putatam, fossam ⁊ reclausam: aliquando vero male: debebat eñ queri quando bene ⁊ quando hoc male de quo deponit cõtigerit. Pro quo allegasse sufficiat qδ no. docto. in. c. cũ clamor. de testi.

Cõsiliũ. CCCXXXIIII.

De pecunia in cõtractu matrimonij per verba de futuro tradita repetenda illo non sortiendo effectum.

Summarium.

1 Dos sine matrimonio esse non potest.
2 Dotis constitutio est conditionalis.

Etiaz si matrimoniũ per verba de futuro seu sponsalia contracta extiterint ꝑ et inter ꝓbũ virum Petrũ foresterij ex vna parte, et ꝓuidũ virũ Joãnem cheurierij patrē et legitimũ administratorem honeste iuuenis Catherine eiꝰ filie ⁊ nomine illius. Qꝫ idē Petrus cõfessus extiterit se habuisse et recepisse ab eodem Cheurier viginti florenos in quibus eidez Cheurier tenebatur in causa pretij bladi. Et hoc in diminutionē quinquaginta florenoꝝ per ipsum Cheurier dicto Petro constitutoꝝ, qꝛ tamen matrimoniũ huiusmodi non est sortitum effectũ, nec illum sortiri potest cessante culpa, et defectu dicti Cheurier non potest nec de iure debet idē Petrus retinere dictos viginti florenos, sed teneẗ ⁊ debet cõfessionē hmõi nõ obstante illos dare ⁊ soluere dicto Cheurier iuxta formã obligationis. Quia cũ vt dictũ est matrimoniũ hmõi nõ fuerit sortitum effectum, nec sortiri possit, nulla est dos: 1 † quia sine matrimonio dos esse non potest. l. iij. et qδ ibi glo. ff. de iu. dot. et. l. fi. §. sicut. et quod ibi glo. C. de dona. ante nup. 2 †. Et in constitutione dotis subintelligitur cõditio si matrimoniũ sequatur. Nec potest huic Joãni cheurier culpa imputari, quin ꝙtuz in eo fuit ꝓcurauit ꝙ dictum matrimoniũ suũ sortireẗ effectũ. Pro quo allegasse sufficiat quod post Anto. de butri. no. Panor. in. c. iuuenis. de spõsa. et Fran. de are. in. l. si ita stipulatus fuero te sisti. la. j. §. possum. ff. de verborum oblig. Potest igitur idē Cheurier petere sibi exsolui dictos viginti florenos, perinde ac si dictꝰ Petrus cõfessus non extitisset se illos recepisse in diminutione dicte dotis. Et ita mihi videtur breuiter ⁊ succincte sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Cõsiliũ. CCCXXXV.

De rebus creditis, et cessione actionis iudicati illiusꝙ ꝓscriptiõe, et de arresti executione.

Summarium.

1 Verba narratiua vel enuntiatiua notarij etiam si probent quo ad contrahentes vel in preiudicium eorum, an ꝓbent quo ad tertium.
2 Filiatio ꝓbatu difficilis et pene impossibilis.

3 Vixisse ad centesimum annum presumitur qui diem suũ obiuisse non probatur.
4 Heredem viuens non habet.
5 Filius qui paternam non adiuit hereditatẽ an possit cedere actionem iudicati.
6 Consequentia an, ꝛ quando bona, filius ergo heres.
7 Prescriptio iurium ꝛ actionum personalium quãti temporis sit, et quid requirat. nu. seq.
8 Canones iuris ciuilis correctitij ad casus quibus non disponunt an trahendi.
9 Princeps quod potuit inducere, potuit abducere ꝛ tollere latuz.
10 Obligatio ex sententia inducta cuius sit iuris.
11 Presertim que dictio sit, et quid significet.
12 Cessionarius aduersus principalem debitorem instrumẽta edere an teneatur.
13 Agens contra fideiussorem condemnatum, an possit repelli per beneficium cedendarum.
14 Clausula prouiso, ꝙ quoties ꝑ libros rationũ de aliquibus solutionibus cõstiterit ꝛc. quid importet et operetur.
15 Sententia que videbatur pura, an propter sequentem reseruationem efficiatur conditionalis.
16 Conditio resolutiua in sententia apposita cui nature accedat, et an tota dispositio suspendatur.
17 Conditionis quis melioris an qui certat de damno vitando, an qui de lucro captando.
18 Donatio remuneratoria an sit mera donatio.
19 Confiteri an censeatur qui instrumentum producit.
20 Benemerita donationis remuneratorie, an ꝓbanda.

Retensum arrestum

de cuius facienda vel non facienda executione cõtenditur per ꝛ inter nobilez ꝛ spectabilem virum dñm Claudiũ de seyssello ex vna parte, et nobilem ꝛ generosum virũ Gauffredũ de clauaysone dñm Clauaysonis ex alia: non fuit nec est ad instantiã dicti dñi Claudij exequendum, nec lr̃e parte ipsius ꝯcedi postulate eidem cõcedende, causis et rationibus sequentibus, et alijs ex ꝓcessu cause huiusmodi apparẽtibus. Prima, quia licet idem dñs Claudius visus fuerit ꝓbasse cessionẽ seu donationem bonoꝝ ꝛ iuriũ, quam sibi fuisse factam pretẽdit per nobilem virũ Petrum mercerij burgensem Chamberiaci. Ex hoc tamen nõ infertur ꝙ cũ effectu agere vel experiri potuerit seu instare ꝑ executione dicti pretensi arresti olim vt cõtendit lati ꝑ hoc magnificũ Dalphinale parlamẽtum, nõ quidem in fauorez dicti Petri mercerij cedentis seu donatoris, sed cuiusdã nobilis Bernardi mercerij, ꝓ eo quia non est ꝓbatum, quinimo nec aliquid vt oportet ꝓpositum: ex quo inferri possit ꝛ concludi dictum Petrũ mercerij potuisse efficaciter cedere actionem iudicati, vel officium iudicis parte dicti dñi Claudij in hac causa intentatum: ꝙuis eñ pretẽdatur dictum Petrum donatorẽ, vel esse vel fuisse filiũ dicti Bernardi, ꝓ quo ꝓtenditur latum fuisse arrestũ. Hoc tamen non apparet ex actis cause huius, nisi forte quis dicere voluerit ꝙ imo appareat per instrumẽtum ꝓtense donationis, in quo dicit: filius quondam ꝛc. † Sed istud nõ obstat, quia hec sunt verba narratiua vel enuntiatiua notarij, que etiam si ꝓbarent quo ad cõtrahentes vel in ꝑiudicium eoꝝ vel alterius eorũdem, non tamen ꝓbãt quo ad tertium. l. optimaz. et qđ ibi docto. C. de contrahen. ꝛ cõmittẽ. stipu. c. si papa. de regu. iu. in. vj. et in. c. cum in iure peritus. de offi. delega. ꝑ Inno. † Et nimirum si dixerim filiationem nõ esse ꝓbatam, cũ illa sit difficilis, ne dixerim impossibilis. l. lucius titius. ff. de condi. ꝛ demonstra. † Preterea non est etiam ꝓbatũ, quinimo nec ꝓpositum dictum Bernardũ pretẽsum patrem ab humanis decessisse, vel a tempore natiuitatis illius cẽtum annos defluxisse qui ꝓpterea ꝓ̃sumitur adhuc viuere. l. fi. C. de sacrosanct. eccle. et. l. an vsusfructus. ff. de vsufru. not. glo. Bart. Joan. de Imol. ꝛ doct. in. l. ij. §. si dubitetur. ff. quemadmodum testa. ape. Guil. de cug. et Bart. in. l. ab hostibus. in princi. ff. ex qui. cau. maio. Facit qđ voluit glo. in. l. sed ꝛ si de sua. in princ. ff. de acqui. heredi. vbi ꝛ aperti᷒ idem voluit Ange. et Joan. de Imol. Idem etiam voluit Pau. de cast. in dicta. l. sed et si de sua. §. sed et si cum esset. et Alexand. de Imol. in. l. hereditatum. col. ij. ff. ad leg. fal. Idipsum videtur voluisse Alexan. de Imol. et do. Jason may. in. l. si emancipati. col. j. C. de colla. Cui dicto nõ obstant illa verba, filius quondã ꝛc. quia per illa non ꝓbatur mors dicti Bernardi, cũ hec sint verba narratiua vel enuntiatiua, que vt ꝓdixi non ꝓbant contra tertiũ: ꝙuis igitur probaretur idem Petrus donator esse filius dicti nobilis Bernardi, non tamẽ ꝓbaretur esse heres illius presumpti adhuc viuere, † quia viuens nõ habet heredem. l. ij. ff. de heredi. vel actio. vendi. not. docto. in. l. gallus. §. j. ff. de libe. ꝛ posthu. Preterea vbi ꝓbaretur ipsum Petrũ fuisse vel esse filium dicti nobilis Bernardi, et hunc Bernardũ ab humanis decessisse. Istud tamẽ nõ sufficeret, ꝓ eo † quia non apparet ipsum Petruz adiuisse paternam hereditatẽ, aut illi se immiscuisse, qđ tamẽ erat necessariũ, ad hoc vt cũ effectu cedere potuerit hãc pretensam iudicati actionem vel officium iudicis, que aliter non transiuerunt ꝓpter beneficiũ abstinendi ab hereditate filio concessum. † Nisi forte quis opponat ꝙ licet quo ad filij incommodũ, et sicubi per creditores hereditarios conueniť: non sequitur filius, ergo heres. per id quod habetur in. l. j. et quod ibi docto. C. si vt se ab heredit. absti. de quo docto. in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solut. matri. et. l. necessarijs. ff. de acqui. heredi. Secus tamen est quo ad commodũ, et sicubi agit filius ꝛ intentat actionẽ quã citra ius ꝛ nomine heredis intentare non posset, quia sic videtur adire, vel se paterne hereditati immiscere. l. si auia. C. de iu. delibe. et quod not. Bart. in. l. gerit. colũ. iij. ver. circa tertium, vcz ꝛc. ff. de acqui. heredi. Sed istud non obstat, ꝓ eo quia hic non agit nec ꝓ dicta pretensa executione instat dict᷒ nobilis Petrus, qui etiam nec in instrumẽto dicte ꝓ̃tense donationis narratiue aut enuntiatiue se asserit heredem dicti Bernardi eius asserti quondam patris, nec aliquam ſpẽlem mentionem fecit de actione seu officio huiusmodi, vel de alijs bonis paternis ex qua colligi possit eũ voluisse donare etiam bona paterna. Nec videtur idez Petrus sine ministerio tacuisse tempore facte donationis se esse heredẽ patris cum illa facta extiterit, si tamen facta ꝓbetur eidẽ do. Claudio, re, ꝛ fama, doctori egregio tunc ꝓ̃senti ꝛ stipulãti ꝛc. qui verisimiliter ꝓ probatiõe immixtionis paterne hereditatis presumendus est institisse, et ipse Petrus hoc facere noluisse, forte quia non sibi expediebat se illi immiscere. Ex quib᷒ omnibus ꝓ conclusione prime rationis infertur eundẽ Claudiuz videri nõ probasse dictam pretẽsam iudicati actionem vel officiũ iudicis cõpetijsse dicto Petro eius auctori, et sic fundamentum eius intẽtionis, quod tamẽ pro victoria eum facere oportuerat. l. actor. cum suis simili. C. de ꝓba. Pro quo facit. l. cũ res. C. eo. titu. et qđ habetur in. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. in. c. gratia. j. q. j. et c. daybertum. j. q. vij.

Secunda, quia vt apparet

ex ꝓductis parte dicti do. Claudij dictum pretẽsum arrestũ latuz est, si tamen latum sit Anno dñi. M. cccclxiij. ꝛ die. xxij. mẽsis Decembris. Prime litere vero parte eiusdem do. Claudij ab hac insigni curia obtente, impetrate extiterunt Anno dñi. M. ccccxcv. et die. x. mẽsis Octobris, et postea ex longo interuallo executioni demandate cõtra dictum nobilem Gauffredũ, aut ad ipsius notitiam deducte, † et sic fere per triginta ꝛ vnuz annum post tempus dicti arresti. Quo fit vt videatur ꝓ̃scriptum aduersus dictam ꝓ̃tensam actionẽ et iudicis officium. l. sicut. ꝛ. l. omnes. C. de ꝓ̃scrip. trigin. anno. que in ꝓ̃scriptione iurium seu actionum ꝑsonalium nõ corrigũtur. per. c. fi. de ꝓ̃script. et. c. possessor malefidei. de regu. iur. in. vj. ꝺm Bart. qui ita no. in. l. fi. ff. quemad. seruitu. amitt. et in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuca. quia dictũ. c. possessor malefidei loquitur in ꝓ̃scriptione q̃ requirit factum prescribẽtis, hoc est possessionem. Similiter dictuz. c. fi. loquitur in ꝓ̃scriptione rei aliene, vt patet ibi dũ dicit rei aliene, et sic similiter loquitur in ꝓ̃scriptione que ꝓcedit ex possessione ꝛ facto prescribentis. Prescriptio vero actionum ꝑsonalium non requirit factum ꝓ̃scribentis, quia non possessionem, sed tantum negligentiam creditoris non petentis, † et sic dicta iura canonica q̃ emanarunt ad correctionẽ iuris ciuilis: non debent ꝺm eũ ad casum de quo non loquũtur extẽdi. l. sancimus. C. de testa. l. ꝑcipimus. C. de appellat. l. vnica. C. de inoffici. doti. et. c. cũ expediat. de elec. in. vj. Hanc eandẽ opinionẽ videtur ante Bart. firmasse Inno. in. c. cura. de iu. patro. dicens, ꝙ cũ ꝓ̃scriptio huiusmodi iducta extiterit ab eo qui habet potestatẽ disponendi in tẽporalibus. l. bene a zenone. C. de quadrien. ꝓ̃script. et. l. deprecatio. ff. ad leg. rodi. de iac. Facit. c. quo iure. viij. distin. Merito tutus esse videtur debitor prescribẽs qui ipsius principis autoritate hoc facit. c. quod quis. de regu. iu. in. vj. Potuit etiã princeps in odium negligentis creditoris ꝛ fauore debitoris adijcere ipsi creditori penam, ꝓpter eius negligentiam. Et sic ex hac iusta causa adijcere penaz priuationis iuris sui. per id quod habeť in. l. lucius. ff. de euictio. ꝛ. l. itẽ si verberatum. ff. de reivendi. et qđ not. Bart. in. l. anthiocẽsium. ff. de priuile. credi. l. totiens. de pollicita. et in constitutione. ffoꝝ. † Preterea cũ ipse princeps actionez induxerit, ipse potest illam tollere et contra eã dare exceptionez debitori. l. digna vox. C. de legi. et. l. nihil tam naturale. ff. de re iudi. not. Inno. in. c. que in ecclesiarũ. de constitu. et Bal. in. l. rescripta. C. de preci. impera. offe. Istam eandẽ opinionem etiam firmauit

Hostiẽ.

Hostien. ante Bar. in summa. titu. de pscrip. re. corpo. §. q res prescribi possunt. vbi late etiaz hanc opinionē tenuit Henri. boyc. in c. si diligenti. in tertia di. de pscrip. quam seruandā dicit in foro seculari Joan. pe. Ferra. in sua practica. tit. for. respon. super verbo, pscriptionis. charta vlti. vel circa. ver. p declaratione tamē qro rc. Pro ea refert Mari. de se. consilio. xxiiij. exordiente, Comes ducius rc. cū multis consuluisse allegando Innoc. in dicto. c. cura. de iu. patro. in. c. quia pleriq. de immunita. eccle. r in multis alijs locis. Bar. in. l. j. ff. de vsuca. in. l. hec aūt. ff. de seruitu. vrba. predio. et in multis alijs locis. Bal. in disputatione exordiēte, Statuto cauetur. in. c. si quis per triginta. si de feu. controuer. fue. inter do. et agna. et in. l. non dubiū. C. de legi. vel. in tracta. bānito. in secūda parte scdi temporis. q. xij. et Panor. in dicto. c. fi. de pscrip. et dicit Maria. vbi supra, hanc opinionez esse cōem. Et q̄uis do. Feli. in dicto. c. fi. col. j. dicat cōtrariam opinionē esse magis cōem, ipse tamen fatetur etiam hāc esse sustentabilē: pro quo vt refert do. Gui. pa. deci. cxcix. exordiente, An. c. malefidei possessor rc. fuit als per hanc insignē curiam cōclusum et iudicatū. qui etiam ibi refert ita fuisse iudicatū Tholose, vt patet in decisionib9 capelle Tholosane. q. lxxvj. quas tamen nō vidi: que si fm pdictos pcedant generaliter in pscriptione actionū personaliū, et sic etiam in eis qui sunt et se sciūt esse debitores ex cōtractib9 p eos celebratis r initis, multo fortius pcedere debent in eo qui nō apparet debitor, nisi ex sententia q̄ pretendit transiuisse in rem iudicataz. per id quod voluit Bal. in dicto. c. si quis p triginta. col. penul. ver. deinde quero rc. si

10 de feu. contro. fue. inter do. r agna. † qr obligatio q̄ inducit ex sententia, non est de iuregentiū, presertim cū sentētia sit iniqua. allegat not. in. l. iulianus. cū sua materia. ff. de condi. indebi. et qd no. Inno. in dicto. c. quia pleriq. nec obstat si forte dicat q Bald. loquitur in sentētia iniusta. Qm respondeo q Bal. dicens hoc pcedere in sententia iniqua adiecit, presertim p quaz denotauit idem

11 esse etiā si nō fuerit iniqua, † quia dictio psertim, est implicatiua, et significat idem qd dictio maxime, quam certū est esse implicatiuam. p quibus allegasse sufficiat id qd not. glo. r Joan. de Jmol. in. l. fi. ff. de his que in testa. delen. glos. in. l. imperatores. ff. de contrahen. emptio. r vendit. Inno. in. c. tanta. qui filij sint legi. et glo. in. l. illud. super verbo, estimari. ff. ad leg. aqui. Idem quod Bald. et plenius voluit Panor. in dicto. c. fi. colū. mihi. vij. ver. sed circa predicta qro quid si cōtra sentētiam est scriptum. et qd dicit procedere non solū eo casu quo apparet sententiam esse iniquā, sed etiā vbi hoc non apparet, vt quia put in casu soluz producit sententia contra quam opponit prescriptio. Pro quo allegat q virtus sententie sublata est per pscriptionē, ergo cessat psumptio. Facit pro hoc, quia dictuz. c. fi. de prescriptionibus. et. c. possessor malefidei, non ex alia ratione vident pcessisse, nisi quia volens in eorū casibus prescribere peccabat, quia contra conscientiam, qd hic non apparet esse factū per dictum quondam Jacobū pretēsum condēnatum, nec fieri per hūc nobilem Gauffredū, quorum quilibet dicere potuit: ego non sum in peccato, et q arrestū fuit iniquum. Et signāter, quia vt ex tenore illius colligitur in discursu cause de qua in eo fuit parte eiusdem Jacobi oppositum, vel de soluto vel de pluri soluto per se forte vel per illū Jacobū de Villarijs principalem debitorem q̄ diceret idem Bernardus, et ppterea libri rationum dicti Bernardi exhiberi petiti, super qua exceptiōe erat ipse audiendus ante arrestuz. l. ij. C. senten. rescin. non pos. quod q̄uis factū non extiterit, dicta tamen insignis curia nō omnino ipsum Jacobū sine prouisione dereliquit sed adiecit clausulā dicti arresti vel in toto vel in parte resolutiuaz. ibi, puiso q quotiens p libros rationū vel als exhiberi petitos de aliquibus solutionibus factis constiterit, ille allocari debeant r deduci in dicta summa. Non infertur igitur absolute ex tenore dicti pretensi arresti ipsum do. Jacobum vel hūc nobilem Gauffredum dicti pretensi debiti r asserte fideiussionis prorsus insciū et ignarū fuisse vel esse in peccato propter non solutionē summe ex aduerso petite, et hoc sufficit ad hoc vt dici non possit prescriptionem non cucurrisse r completam extitisse contra dictam pretensam iudicati actionem et officium iudicis: quam vel quod idem dñs Claudius intentare nititur ante inchoationem cause huius seu impetrationem literarum predictarum. De pscriptione autem alterius actionis dicere nō oportet, quia de nulla alia apparet.

12 † Tertia ratio faciens cōtra eundem dominū Claudium est: quia ipse pro victoria obtinenda, etiam si premissa cessarent tenetur edere actiones cōtra principalem debitorem et exhibere instrumentum debiti principalis. per id quod voluit Bal. in. l. si nomen. ff. de heredi. vel actio. vendi. vbi per illum tex. dicit determinari questionem: si fideiussor condēnatus in executione sententie obijciat beneficium cedendarū, et petat sibi exhiberi instrumētū debiti principalis, debet hoc sibi fieri, quia ille qui cedit debet habere instrumenta per q̄ appareat illum esse creditorem. vbi etiam allegat idem Bald. Alberi. Gal. in sua Margarita. titu. de fideiusso. Et infert ibi Bal. q si agens cōtra fideiussorez condemnatum vicisset per iniuriam: adhuc posset repelli per beneficium cedendarū, quia non habet qui cedat nisi cōdemnationem, quam tamen hic cedere non potest fideiussori condemnato cōtra debitorem principalem qui cōdemnatus non extitit. Et sic nec per eū nec per fideiussorem potest illa actione cōueniri. Et si forte dicatur q Bal. non dicat id quod retuli, scilz quia nō quid cedat, nisi cōdemnationem: sed dicit quia non licet quid cedat vbi condēnatus. Respondeo r fateor me ita corrupte habere in impressa, nec hic reperisse qui aliter habeat scriptum. Insup nec superfuisse quos mitterez Auenionē. Scio autē hanc insignē curiaz non esse sine libris magis correctis, pter qd illi humilime supplico quatenus si aliter reperiat q̄ retulerm et putē Bal. vere dixisse: mihi veniam concedat qui profecto nec auderem, nec possem, nec vellem eidem obrepere, nec doctorem aliter dixisse quod non dixit.

14 † Quarta ratio/quia vt iam tetigi, licet dictum insigne parlamētum videatur condēnasse prefatum dñm Jacobū in summa parte dicti Bernardi solui petita, seu p illa literas precisas sibi concessisse adiecit dictam clausulam prouiso q quotiens p libros rationū vel als exhiberi petitos de aliquibus solutionibus factis constiterit, ille allocari debeant et deduci in dicta summa, q̄ importat conditionem resolutiuā dicti arresti, vel insolidū vel p parte, quotiēs postea cōstaret per libros

15 rationū exhiberi petitos, vel als de aliquibus solutionib9. † Quo fit vt q̄uis cōcessio dictarum ptensarum pcisarum videat prima facie fuisse pura, quia tamen resoluenda erat sub cōditione predicta, hoc est si per libros vel als constaret rc. Illa q̄ pura videbatur effecta est conditionalis. c. preterea. et quod ibi docto. de appella. et quod voluit glo. in. l. item labeo. ver. sed si pure. ff. famil. ercisc. vbi sup verbo, pure. dicit glo. quia non dixit, saluo qd infra dicaz. Sensit ergo glo. q licet sententia prima facie videatur pura, tamē pter sequentem reseruationem efficit conditionalis. Ita expsse

16 tenet Joan. de Jmol. in. l. j. ff. de condi. r demon. † vbi declarādo dicta Bar. dicit q conditio resolutiua apposita in sententia, magis accedit ad naturam vltime volūtatis q̄ contractus. Et ideo tota dispositio suspenditur sicut fit in vltima voluntate. l. quibus diebus. §. quidam titio. ff. de condi. r demōstra. quod etiaz voluit Fran. de are. consilio. cxxxvij. exordiēte, Clarissime dñe collateralis rc. col. fi. et q dictum insigne parlamentū voluerit cōcessionem predictam seu arrestū suspēdi p dictam clausulam: hoc satis apparet p illa verba: ille allocari debeant r deduci in dicta summa: non dixit q ille repeterent. Et ita sensit q ante q̄ in executionē dictarum pretensarū precisarum cogeret idem quondam do. Jacobus soluere summam de qua in eis p relationem ad literas compulsorias viderentur libri rationū exhiberi petiti. Et quidem non per dictum Bernardū, sed per ipsum Jacobuz, et ab ipso Bernardo per quos dicebatur apparere de alijs solutionibus. Nō puto autē esse dubium quin dictum insigne parlamentū potuerit facere hāc reseruationem per glo. allegatam in dicta. l. item labeo. versi. sed si pure. qd etiam voluit Ange. et sequitur Alexan. de Jmol. in. l. iudex. ff. de re iudi. Ange. cōsilio. xxvij. exordiente, Quidaz victor de castro Fichando rc. col. fi. Ange. aret. in. §. appellantur. charta. ix. colū. iij. versi. quid si iudex dicat, condemno te ad decem, reseruatis tibi exceptionibus solutionis r pacti. institu. de except. Apte ergo r pertinenter institit r instat dictus nobilis Gauffredus sup exhibitione librorum hmōi quā esse faciendam satis sensit et declarauit ipsum magnificū parlamentum in concessione dictarū precisarum. Hoc etiam declarauit in discursu cause huius p duas eius ordinationes, q̄ per lapsum decēdij quo ad ipsum dñm Claudium transiuerūt in rem indicatā, quibus non est satisfactū parte dicti dñi Claudij, et quidem non per exhibitionez cuiusdam pretensi libri in hac causa parte eius pducti, quia ille non est liber rationum. nec in forma libri rationum huiusmodi, put clare deposuerunt multi et notabiles viri et in talibus experti. Non etiam

17 per iuramētum dicti domini Claudij, † quia supposito citra preiudiciū veritatis q ipse meram veritatē iurauerit, nō tamē videt equum q vel improbitas illius Bernardi qui libros confecerat, et qui non apparet opposuisse quominus illos exhiberet vel incuria seu negligentia dicti Petri eius pretensi filij in non custodiendo dictos libros, vel etiam forte malitia illius in non exhibēdo debeat nocere dicto nobili Gauffredo tractanti de damno vitando, sed potius nocere debet eidez domino Claudio etiam verum iuranti, vtpote tractanti de lucro captando. per ea que not. Barto. et docto. in. l. apud celsum. §. si cum legitima. ff. de except. doli. Non enim debet idem dñs Claudius esse melioris conditio

nis q̃ esset prefatus Petrus eius autor.l.in omnibus.la.v.§.nõ debeo.et quod ibi glo.ff.de regu.iu.Non etiam potuit ipse Petr⁹ plus cõmodi in eundem dñm Claudiũ transferre q̃ haberet.l.nemo.ff.de regu.iu.c.quod autem.de iu.patro.et dicto.c.daybertuz.j.q.vij.Cum igitur idem Petrus teneretur ad exhibitionez librorum huiusmodi, si instaret pro executione dicti pretensi arresti cũ et ad illaz teneretur prefatus Bernardus eius pretensus autor, si tamen ꝛ quatenus appareret huic Petro aliquod ius cõpetiisse, merito ad exhibitionem librorũ huiusmodi, tenetur dictus dñs Claudius. Multa similia et que ad hanc materiam optime adaptantur, inducit Pau.de leaza.q.sua.iiij.exordiente, Usurarius cessit non vsurario actionem de repetendis vsuris quas alteri dederat.que maxime ꝓcedunt ꝛ procedere debent in hoc casu,cum dictus dñs Claudius habeat, si tamen aliquez habet, titulum lucratiuum.per not.per Barto.ꝛ docto.in dicta.l.apud celsum.§.si
18 cum legitima.vbi ponũtur multe remissiones.† Et si forte opponatur ꝙ dicta ꝑtensa donatio facta fuerit ꝓ remuneratione multiplicium seruitiorum per eundem dñm donatarium ipsi Petro impẽsorum, et que dietim vt asseritur impendere non cessabat, et sic consequenter ꝙ non fuerit mera donatio.per ea que no.docto.in.l.aquilius regulus.ff.de dona. Respondeo ꝙ in eodem instrumento adijcitur, q̃uis eidem dño Claudio in nullo teneatur, vt asserit ꝛc.vel igitur in his est repugnantia, vel verum est ꝙ dictus
19 Petrus in illo tenebatur, † quod etiam censetur fuisse confessus ipse dñs Claudius per ꝓductionem instrumenti.per id quod no. Bart.in.l.post legatum.ff.de his quibus vt indi.et docto.in.c.cũ
20 venerabilis.de excep.† Preterea si hec donatio pretẽderetur esse facta ob benemerita, illa deberent ꝓbari ſm Barto.qui ita sensit in.l.per diuersas.colũ.ij.versi.iuxta hoc quero quando cessio fit titulo donationis ꝛc.C.mãda. Taceo ꝙ donatio huiusmodi videatur facta potentiori, quia consiliario serenissimi do.nostri Francorum regis ꝛ magistro requestarum, insuper ꝛ Ducali consiliario/ ac iuriũ doctori egregio. Que omnia dixerim sub benigna supportatione huius magnifici Dalphinalis parlamenti.

Cõsiliũ. CCCXXXVI.

De sententia ꝓ absente lata ꝛ accepta per non habentẽ mandatum, et de illius ratificatione.

Summarium.

1 Sententia per non habentem mandatum accepta, an possit postea per absentem ratificari.

Pherendo elegãter et abundantissime allegatis per nobilem et spectabilem virum dñm Petrũ de pontenes iurium ꝓfessorem eximiuz.† Dico
1 put ipse dicit post glo.in.l.si mater.§.hoc iure.ff.de exceptio.rei iudi.ꝙ etiaz si egregius vir dñs Antonius guillielmi iuriuz licentiatus non fuisset ꝓcurator constitutus per magnificũ virum dñm de Petra, de Trictis, et de Rogerio, aut ꝑ aliquem ex eius ꝓcuratoribus substitutus: potuisset nihilominus idem do.de Petra approbare ꝛ ratificare sententiã ꝓ se latam.per tex.in.l.licet.vbi etiam hoc voluit Barto.ꝛ docto.ff.de iudi. Idẽ voluit Bart.in.l.iulianus.colũ.iij.ff.qui satisda.cog. Joan.de Jmol.in.l.sepe.col.xxv.ff.de re iudi.et in.c.cũ in iure peritus.de offi.delega. Pau.de cast.in.l.licet.ff.de iudi. Ange.aret.in §.Jtem si in iudicio.charta.xv.vel circa.colũ.ij.versi.quarto quid in ꝓcuratore.institu.de actio. Panor.et Fran.de are.in.c.causaz.le.j.de iudi. Pro qua sentẽtia inducit Ang.in dicta.l.licet.ꝙ sicut dñs potest ratificare sententiam contra se latam: et ita inuenitur ſm omnes.l.iij.§.falsus.ff.rem ra.habe. Jta cõueniẽs est vt possit ratificare sententiam ꝓ se latam, cum non possit ratio diuersa saltem efficax assignari. Et sic debeat esse idem ius.l.illud.cum suis simili.ff.ad leg.aqui. Pro hac sententia multa inducit Ange are.in versi.superius allegato. Pro hac sententia multa etiaz inducit Fran.de are.in dicto.c.causam.colum.iiij.qui etiam dicit ꝙ Bal.q̃uis dubitando hanc sententiaz approbat in loco per eum allegato. Respondet etiam Fran.de are.rationibus Sali.contrariuz tenẽtis in.l.si tutor.C.in quibus cau.restitu.in inte.nõ est necessaria. Et quia horum omnium motiua ꝛ rationes videri possunt, et longe pleni⁹ cognite sunt magnificis viris dñis meis de hac causa cognituris et sententiaz dicturis: vlterius super eis nõ insisto.

Cõsiliũ. CCCXXXVII.

De rescindenda bonoꝝ renuntiatione facta per sororẽ fratri circũuentam vltra dimidiam.

Summarium.

1 Soror lesa vltra dimidiam per renuntiationem iuratam fratri factam quo remedio succurratur.
2 Juramentũ quando confirmet contractum al's inualidum.
3 Sponte dictio, qualiter intelligatur.
4 Dolus in contrahente cum minore quando presumatur.numero.6.et.11.
5 Juramentũ minori quando obest vt restitutionẽ petere nõ possit et quando non, etiam si renuntiauerit enormi lesioni.nu.12.
7 Seductio in contractu quando presumatur.
8 Liberalitas maxime larga mulierum nature repugnat.
9 Juramentum comites habet, veritatem, iudicium et iustitiam. nume.16.
10 Minoritatis socie fragilitas, cõsilij inopia, ꝛ facilitas captionis.
11 Dolus ex facti qualitate colligitur.
13 Dolus etiam verbis potest induci in contractu.
Mens dolosa ex quibus cognoscatur.
14 Dolus quando dicatur excludere consensum.
15 Juramentũ quando nihil magis operetur q̃ simplex cõtractus, et quod iurans consentit.
17 Autentica sacramenta puberum.C.si aduer.ven.an habeat locuz in donatione magne quantitatis.
18 Dixisse nemo estimandus, quod mente non agitauerit.
19 Alexandri de Jmol.consilium corruptum emaculatur.

Jso consultationis themate mihi misso parte nobilis ꝛ gnose mulieris do.Helyenos de Ualatoria filie naturalis ꝛ legitime nobilis ꝛ egregij quõdam viri Antonij de valatoria, ꝛ dubio ex casu hmõi elicito. Dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte ad dubium hmõi, ꝑut infra. Pro cuius faciliori solutione premitto ꝙ cum eidẽ quõdaz nobili Antonio superfuerint duo filij, scʒ ꝑfata dña Helyenos, ac nobilis et generosus vir Petr⁹ de valatoria ei⁹ frater: hoꝝ duorum legitima fuit triens, hoc est tertia pars bonorum eiusdem quondã Antonij.auc.de trien.ꝛ semis.§.j.colla.iij.et transumptiue in auc.nouissima.C.de inoffi.testa. Et sic legitima huius dñe Helyenos fuit et est sexta pars predictorum bonoꝝ in qua non potuit ꝑ dictum quõdam nobilem Antoniuz grauari.l.omnimodo.et.l.q̃m in prioribus.C.de inoffi.testa.facit quod habetur in auc.vt cũ de appella.cogno.§.ceterum.colla.viij. Si ergo bona dicti quondam nobilis Antonij deducto ere alieno/ ꝛ funeris impensa, valebant tẽpore eius mortis ꝛ decessus triginta mille florenis, legitima huius dñe Helyenos erãt quinq; mille floreni: et si amplius valebant, legitima ꝑdicta erat pinguior. Et hec quo ad legitimã, que eidẽ do.Helyenos debebatur in bonis paternis. Quo vero ad bona materna ꝑmitto ꝙ si tempore mortis matris deducto ere alieno et funeris impensa bona huiusmodi valebant vt ponitur in facto mille ꝛ quadringẽtis florenis, legitima huius dñe Helyenos ascendebat ad valorem ducentorum triginta triuz
1 florenorum et quatuor grossoruz, vel circa.† Ex quo clarissime infertur eandem dñam Helyenos dicentem et asserentem in instrumento donationis et quittantie per eum factarum eidem nobili Petro eius fratri se posse ꝛ debere contentari de ꝛ pro dote florenorum sexcentorum ꝛ viginti florenis, et alijs in instrumento donationis ꝛ quittantie huiusmodi latius expressis, secꝫ legitimam et vltra habere in bonis paternis ꝛ maternis: fuisse ꝛ esse deceptã, et circũuentam vltra dimidiam eius, quod ipsa donare intendebat: et ꝓpterea si tunc erat minor.xxv.annis, posse agere ad rescisionem donationis ꝛ quittantie ꝑdictarum, nõ obstante iuramẽ
2 to ꝑ eam prestito, causis ꝛ rationibus subiunctis.† Et primo quidem, quia iuramẽtum tunc demũ confirmat cõtractum al's inualidum, et beneficium restitutionis ꝛ alia similia excludit, cũ sponte prestitum est sine vi, videlicet ꝛ dolo.c.cum contingat.de iureiurã.c.licet mulieres.co.titu.in.vj.et.c.q̃uis pactum.de pactis.eo.lib.
3 † Et ita intelligat verbum sponte positum in auc.sacramẽta pu-
4 berum.C.si aduersus vendi.et in corpore vnde sumitur.† Dolus autem ꝑsumitur in contrahente cum minore ꝓpter enormẽ lesionem,

nem,vt pbatur in.l.si superstite.C.de dolo.vbi text.not.l.omnes.§.lucius.ff.de his que in fraudem credi.z.l.qui testamētum.ff.de pba. et quod voluit Bart.in.l.si societatem.§.arbitrorum.versic.quero nunquid possit renuntiari.ff.p so.Bal.etiam in.l.hac edictali.§.sacramēta.versi.quarto quero zc.de pa.iura.fir.tenet q ex enormi lesione psumatur minorem iurantem dolo fuisse circūscriptum:et licet videatur idem Bal.postea dicere hoc non seruari de cōsuetudine,quia minores faciunt refutationē eorum quondam tutoribus z curatoribus,et q tales refutationes seruantur,vt not.glos. in.l.ij.§.cōtrarium.ff.de contra.iudi.tute.Postea tamē declarat consuetudinē procedere vbi non arguitur dolus z fraus,cum subdit q glos.ibi mature locuta est,quia dicit q tunc valet refutatio quando non interuenit fraus z dolus.Subdit etiam idē Bald.q boni psides talia iuramēta z illicitas extorsiones p capturam persone faciūt relaxari z cassari p.l.illicitas.ff.de offic.psi.et q pluries ita fieri vidit.† Et hāc putāt aliqui fuisse mētem Cy.dicentis iuramētum non obesse minori,nisi minor fuerit certioratus de beneficio quasi psumatur dolo deceptus.Cuius opinionem secut⁹ est Cy.in.l.ij.C.de rescin.vendi.Joan.an.in.c.j.de emptio.z vendi.et hec opinio vt dicit Joan.de Imol.in.l.sciendum.ff.de verborum obliga.habet multam equitatē z quam ibi sequitur Fran.de aret. Et ita voluit Bal.quo ad ppositum nostrum in dicta.l.ij.C.de rescin.vendi.z in dicta.l.hac edictali.§.item sacramenta.in vlti.qō. quatenus distinguit q aut minor qui iurauit contraxit cum autoritate curatoris aut sine.Primo casu vt dicit,non potest per eum peti restitutio.Secūdo vero casu peti potest,etiam si interuenisset decretum iudicis,quia scientia iudicis non interpretatur esse scietia adulti.Ita not.ipse Bal.in dicta.l.ij.col.vij.vel circa.versi.sed hic dubitatur.† Et pro hac sentētia scz q in contrahēte cum minore psumatur dolus,ppter enormē lesionem minoris videt optime facere.l.si quis cum sciret.ff.p emptore.fm intellectum Jaco. de are.cōmuniter approbatum,vbi nō videtur bone fidei emptor qui emit a minore quē sciebat ptinus consumpturum in malum vsum:et illa venditio inualidatur tanq pdigi nec validatur iuramento.fm ea q not.ff.de verborum oblig.l.is cui bonis.z.l.si quis p eo.ff.de fideiusso.Quod si ita est,multo fortius videri debet male fidei qui contrahit cuz minore quē cognoscit contrahendo consumere z ledi enormiter:et debet cōtractus huiusmodi reprobari, nec debet iuramēto validari,saltem ad tollēdum beneficium rescisionis.Et hanc sentētiam secutus est Anto.de butri.in dicto.c.cū contingat.versi.quartus casus principalis zc.in minore iurāte nō contrauenire ratione enormis lesionis,vbi eā refert se in facti contingentia ita consuluisse.† Cum enim vt colligitur ex facti positione,et quod iam dixi legitima que dicte dñe Helyenos debebatur in bonis paternis z maternis ascenderet ad summam quinq milliū ducentorū z triginta trium florenorum z quatuor grossor, magna fuit bonor effusio in donatione z quittantia superi⁹ mentionatis,in quibus hanc legitimaz seu iura illius donauit z remisit,contenta de sexcētis florenis dotalibus,vigintiquinq florenis sibi legatis,et quibusdam alijs paucis,et que nō solum magna et effusa liberalitas reputaretur in muliere,sed in quolibet alio etiā milite:in talibus aūt immoderate gestis q̄tuncūq iuratis,maxime ab his qui sunt in iuuenili etate adest psumptio seductionis. Cū quia iactationes non psumūtur a iure,nisi a mala causa.c.sup hoc.de renuntia.† Cū quia talis immensa liberalitas nature mulierum repugnat,de quibus lex dicit,q earum genus auarissimū est.l.si ego.ff.ad velleia.et.l.si stipulata.in fi.ff.de iu.do.Hoc et alia multa motiua inducit Anto.de butri.in dicto consilio.† Etiam p hac parte facit,quia iuramētuz nō est adinuentū vt esset iniquitatis vinculum.c.inter cetera.xxij.q.iiij.et rursum iuramētum debet habere tres comites,veritatem vcz iudicium z iustitiaz.c.animaduertendū.xxij.q.iiij.z.c.quanto.de iureiuran.In hoc autem casu psupponitur z iniquitas z defectus boni iudicij,hoc est discretionis,cū hec dña Helyenos p florenis sexcentis z vigintiquinq et quibusdam alijs paucis remiserit florenos quinq mille ducentos trigita tres z quatuor grossos:et quid vltra habebat in bonis paternis z maternis.† Juris enim psumptione/z fragile/z infirmum est etatis hmōi consilium,ac multorum insidijs z captionibus expositū.Et ideo dicit text.q naturalis equitas suadet talibus subueniri.l.j.ff.de mino.accedat ad hoc sexus fragilitas, que sepe consueuit etiam contra ppria cōmoda laborare.† Quia igitur ex qualitate facti dolus colligitur.l.j.et qō ibi glo.ff.de excep. doli.procul dubio videtur dicendum dolum interuenisse in donatione z quittātia predictis.Et p hac parte reperio Pe.de ancha. sepissime consuluisse.p ea etiam consuluit Pau.de castr.consilio clxxvij.exordiente,Contra superius consulta facere videntur zc. vbi per eum inducuntur multa/et equa/et magna fundamenta. Premissa etiam voluit Pet.de ancha.in repeti.c.canonum statuta.charta.xxvj.col.iiij.versi.ego etiam consului in ciuitate Senarum.de constitu.Etiam p hac parte consuluit Rapha.cuma. consilio.clxxx.exordiente,Videtur prima fronte dicendum.† vbi etiam dicit q iuramentum dolo extortum,non validat cōtractū, nec minorem iurantem representat maiorem,cum non valeat,vt no.glo.in dicta.l.hac edictali.§.item sacramenta.in verbo, querimoniam.et quod ibi Bal.quia iuramentum,vt iam dixi,non debet esse iniquitatis vinculum,vt etiam not.Bart.in dicta auť.sacramenta puberum.in fi.C.si aduer.vendi.Dolus enī vitiat iuramentum,saltem ad confirmandū interpositum,quia cū.l.de iuramento confirmatorio loquitur,exigit dolum z metum abesse.c.cū contingat.c.licet mulieres.et.c.q̄uis pactum.superius allegatis. Et hec videntur sine magna difficultate pcedere,si tamen tēpore factarum donationis z quittantie eadem do.Helyenos erat minor.xxv.annis.et talis fuisse pbari posset.Et maxime si probari posset q tempore donationis quittantie huiusmodi vel ante fuerit sibi psuasum q ipsa poterat z debebat esse contenta de dote et alijs pdictis:et q ipsa propter hec habebat legitimam et vltra in bonis paternis z maternis,quia sic videretur fuisse mendacijs et fallacijs,et consequenter dolo dante causam cōtractui inducta ad donandū et quittandum,quod al's non fecisset si videlicet intellexisset se non habere legitimam in bonis paternis et maternis,sed sibi deesse vltra summam quatuor millium et quadringentorum florenorum.† Non enim solo facto, sed etiam verbis inducitur quis dolose ad contrahendum:et vt dicit glo.ij.in.l.apud celsum. in principio.ff.de doli excep.Mens dolosa cognoscitur ex prefationibus/suasionibus/z monitionibus,que verba fm Barto.ibi sunt valde notabilia.etiam glo.in.l.dolus.C.de rescin.vēdi.dicit q dolus emptoris pbatur si falsa dixit de re que venditur eā vituperando,dissimulando psentia,z nominando futura.Dicit etiaz Fede.de se.consilio mihi.ccj.exordiente,Queritur an dña Margareta zc.q illa Margareta de qua ibi dicebat dolo inducta ad contractum,de quo ibi:p eo quia contra veritatem sibi persuasuz extiterat eius patrem sibi legasse trecentas libras tantū qui maiorē summam legauerat.† Dicit etiam Anto.de butri.in dicto.c.cum contingat.in quarto casu.quem refert et sequitur Joan.de Imol. in sua solenni repetitione eiusdem.c.in tertio membro.ver.Item aduerte quia dicit do.Antoñ.hic.q dolus dicitur tunc excludere consensum quando fallacijs inducitur quis ad aliquid agendum dolo dante causam contractui.Si igitur vt predixi probari posset sic esse psuasum eidem do.Helyenos de valore predictorum bonorum,vel de valore sue legitime.Satis pbaretur eādem do.Helyenos fuisse dolo inductam ad donandum et quittandum.Ex quibus infero q q̄uis ipsa do.Helyenos probari non posset se fuisse tunc minorem.xxv.annis.Si tamē probari possent persuasiones de quibus supra,essent donatio z quittātia pdicte nulle,aut saltē rescindende.p id quod not.Cy.in.l.ij.col.fi.ver.modo videamus. et versi.vidimus vtrum contractus zc.C.de rescin.vendi.et alij in alijs locis.† Nec videretur obstare iuramētum,pro eo q2 sic circūuente z decepte videretur defuisse consensus,quo casu fm regulā quam ponit Bart.in.l.si quis,p eo.prope fi.ff.de fideiusso.q proba tur in.l.fi.C.de non numera.pecu.z in.l.fi.ff.qui satisda.cogā.tantum importat iuramētum q̄tum simplex contractus z non vltra. quod etiam voluit Fran.de are.in.l.j.§.si quis ita.col.vj.ff.de verborum obliga.Ad quod facit quod voluit Bar.consilio.lxxxviij. exordiente,Dilecto suo dño Fran.de suana.zc.col.iiij.vbi dicit q iuramentū non extenditur vltra id quod iurans consentit.p quo allegat dictaz.l.fi.C.de non numera.pecu.l.fi.ff.ad municipa.† et quod dicunt cano.iuramētum debere habere tres comites:veritatem/z iudicium/atq iustitiam.dicto.c.animaduertēdum.z quod not.in auť.quod eis.C.de nup.Errantis autē non est veritas neq iudicium,hoc est vt dicit consensus,quia nihil est tam cōtrarium consensui q error.l.si per errorem.ff.de iurisdi.omnium iudi.Non ergo sensisse debet dicta do.Helyenos,que propter dotem et alia predicta dicebat se habere legitimam,z vltra eā in bonis paternis et maternis voluisse donare dicto nobili Petro eius fratri summam quatuor millium florenor z vltra.Et fm pdicta non oporteret respōdere ad.l.si alterius.C.si minor se maio.dixe.quia siue minor siue maior fuisset,donatio z quittantie predicte deberent rescindi,vt predixi.Cui etiam potest responderi,quod illa loquitur quando minor dolose,hoc est causa decipiendi secū contrahentez aut contracturū iurauit se esse maiorē,qō vt puto non fuit in casu in quo nihil fiebat ad sui commodū.Et quia etiā dictus Petrus qui est maior natu,sciebat vt puto etatē et qui forte psuasit vt iuraret se maiorē,q̄uis minor esset.Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pau.de cast.consilio.cxlj.exordiente,Visis z consideratis omnibus predictis.col.penulti.

Et per predicta etiam poterit responderi ad ea que no.glo.z docto.in.d.auten.sacramenta

puberum. Joan. de Jmol. in repeti. dicti. c. cum contingat. et Frã. de aret. in. l. qui superstitis. colũ. vj. ff. de acquiren. heredi. scz qꝫ dicta auť. sacramenta puberum. habeat locũ non solum in cõtractibus, sed etiam in donatione, vt contra eam etiam si est in magna qͣtitate minor venire nõ possit, si iurauerit non cõtrauenire. Qm̃ respondeo qꝫ illud ꝓcedit, nisi minor donans vel renuntians deci piatur, vt quia est sibi ꝑsuasum, qꝫ hereditas vel bona q̃ donat seu quittat, sunt modici valoris: quia tunc non procederet, vt voluit Joan. de Jmol. in dicto. c. qͣuis pactum. de pact. in. vj. quod etiaz fuit de mente Bar. in dicto consilio. lxxxviij. colũ. ij. ꝛ Fran. de are. in dicta. l. qui superstitis. colũ. vj. Sentiunt em̃ qꝫ licet in donatione absolute seu simpliciter facta per minorẽ, vt verbi gratia: si donaui centum/ducenta/ vel mille/ cessante dolo ꝛ ꝓposito, et iurauerit non venire cõtra: non videtur ſm eos posse pretẽdere exceptionem, postqͣ sciuit se donare centum/ducenta/ aut mille. Secus tamen in donatione vel quittantia facta respectiue ad aliquid datũ vel remissum, quia eo casu potest pretendere exceptionẽ, vt in casu nostro in quo dicta do. Helyenos habito respectu ad summas et res alias de quibus supra: et credens se in eis habere legitimam et

18 vltra legitimã, † quia ita asseruit, cum nemo estimãdus sit dixisse quod non mente agitauerit. l. labeo. §. fi. ff. de supel. lega. Augusti. psalmo. xxxiij. sermone secũdo. verũ. tentauerunt. ꝛ in prefatione psalmi. xlviij. colũ. ij. et Aristote. in. j. Periarme. Et sic putãs vel estimans nihil aut parum sibi deberi, donauit quicquid ꝛc. nõ factura si sciuisset valorem sue legitime, et sic in hoc fuit circũuenta: quia nesciuit quid ꝛ qͣtum donabat. Et qꝫ isto casu, hoc est quãdo quis donat respectiue possit ipse circũueniri ꝛ decipi. quando vcz volebat donare modicũ ꝛ donauit multum. Alexan. de Jmol. cõsilio. cxxv. colũ. viij. ver. restat respondere ad tria fundamẽta ꝛc. in

19 primo volu. † vbi attendat si placet qui leget qꝫ vt plurimum ibi scribitur potuisset, vbi debet scribi voluisset. Cõcludo igiť qꝫ sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis qꝫ dicta dña Helyenos agere potest ad rescisionem donationis ꝛ quittantie predictaruz, saltem prius obtẽta dispẽsatione iuramẽti seu habilitatione pso ne ad agendum et detegendum dolum ꝛ deceptionem ꝛc. quã consulo ante omnia obtineri, et hoc ad cautelam abũdantiorem. ꝓpter ea que ponit Joan. de Jmol. in dicto. c. cum cõtingat. in tertio membro. ver. Jtem aduerte.

Cõsiliũ. CCCXXXVIII.

☞ De legitima et eius supplemento.

Summarium.

1 ☞ Filius recipiendo certum quid an videatur approbare voluntatem defuncti qui minus legitima illi legauerat.
2 Fructus in legitima quando non imputentur.
3 Supplemẽtum legitime an et quo casu in pecunia soluatur.

Viso testamento prouidi quõdam viri Ysoardi borrelli. Dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte, qꝫ cum eidẽ Ysoardo tempore eius mortis superfuerit Guillielmus borrelli eius filius et quatuor eiusdem Ysoardi filie naturales ꝛ legitime, insuper et quatuor nepotes seu felezeni ex probo quodã viro Baudono borrelli filio eiusdem Ysoardi predefuncto, legitima dicti Guillielmi fuit ꝛ est duodecima pars bonorũ dicti quõdam Ysoardi eius patris. auť. de trien. ꝛ semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in auť. nouissima. C. de inoffi. testa. in qua non potuit ipse Guillielmus ꝑ dictũ Ysoardum eius quondam patrem in aliquo grauari. l. omnimodo. et. l. qm̃ in prioribus. C. de inoffic. testa. et auť. vt cũ de appella. cogno.

1 §. ceterum. colla. viij. † Nec ipsi Guillielmo obstat quod idẽ quondam Ysoardus in dicto eius testamento voluerit esse tacitũ ꝛ contentum de legato ꝛ relicto iure institutionis bonorum/loci/ꝛ territorij Cucurroni ꝑ ipsum Guillielmũ acquisitorum, et triginta florenorum: et idem Guillielmus dictos triginta florenos, aut eoruz maximam partem receperit in vno mulo, quasi videatur voluntatem p̃fati Ysoardi approbasse. Qm̃ respondeo ꝓut iam tetigi dictum grauamen non valuit. dicto. §. ceterum. et ideo illa receptio sibi non nocuit. quod etiam voluerunt Bal. Sali. et Pau. de cast. in. l. si quãdo. §. et generaliter. Bal. et Pau. de ca. in dicta. l. oĩmodo. in princi. eo. titu. et alij in alijs locis. ꝑ quo videri potest quod dicit do. Gui. pa. decis. xcij. exordiente, Pater in testamento suo instituit filiũ suuz in quinquaginta florenis, ꝑ quibus voluit ipm esse tacitum ꝛc. Nec puto qꝫ hanc duodecimã partẽ seu legitimam eidem Guillielmo cõpetentem et debitam in bonis Ysoardi eius quõdam patris minuere debeãt bona existentia ꝛ acquisita ꝑ prefatum Guillielmum in loco Cucurroni et eius territorio: quia illa acquisita extiterũt, non quidez ipsi Ysoardo, sed Guillielmo. l. cũ oportet. in prin. ꝛ. l. cũ nõ solũ. in prin. C. de bo. q̃ libe. Et qͣuis eorum vsusfructus, acquisitꝰ extiterit, aut acquiri potuerit dicto quondã

2 Ysoardo, si ipsum acceptasset: † quia tñ eo sciente ꝛ patiente idez Guillielmꝰ dicta bona tenuit ꝛ possedit, ꝛ fructꝰ ꝑ tẽpore in eisdẽ excretos leuauit ꝛ ꝑcepit: non possunt nec debent fructus sic ꝑ eũ leuati ꝛ percepti sibi imputari in legitimã. dicta. l. cum oportet. §. finantẽ. et quod ibi Bal. Pau. de cast. ꝛ docto. Debet igitur ipse Guillielmus habere ꝑ eius legitima duodecimã partem bonorũ dicti quõdam Ysoardi, in qua tamen debet sibi imputare seu computare triginta florenos sibi legatos ꝛ relictos per prefatũ Ysoar-

3 dum. dicta. l. oĩmodo. † Quo vero ad residuũ seu supplementum dicte eius legitime: dico ꝛ respondeo qꝫ qͣuis illud habere debeat in et de bonis seu substantia bonor dicti quõdam Ysoardi, nõ in pecunia. l. scimus. §. repletionẽ. ꝛ qͦd ibi docto. magis cõmuniter. C. de inoffi. testa. Bar. in. l. j. in fi. ꝛ. l. suus. in fi. princi. et qͦd ibi Jo. de Jmol. ff. de heredi. institu. Alexan. de Jmol. in. l. nõ amplius. §. bonor. ff. de lega. j. Tamen qꝛ prefatus Ysoardus eidẽ Guillielmo legauit, et iure institutionis reliquit dictos triginta florenos: videtur qꝫ de cõsuetudine patrie Dalphinatus possit residuũ seu supplementũ sibi dari in pecunia. per id qͦd refert do. Gui. pa. deci. ccccl xxxvij. exordiẽte, Pater in testamẽto heredez particularẽ instituit ꝛc. Nisi forte dicať qꝫ nõ solũ instituerit idẽ Ysoardus dictũ Guillielmũ eiꝰ filiũ in dictis triginta florenis, sed etiã in bonis q̃ idẽ Guillielmꝰ tenet ꝛ possidet ĩ opido seu castro Cucurroni: qͣuis vt predixi institutio non valuerit quo ad bona hmõi. Propter qͦd laudo qꝫ venerabilis vir dñs Joannes borrelli ꝛ alij heredes prefati Ysoardi si aliter cũ eo cõuenire non valeãt cũ ipso Guillielmo dent sibi supplementũ in bonis dicti quondã Ysoardi, iuxta ꝛ ſm estimationẽ bonor ꝑ partes eligẽdorũ. Et hoc ꝑ euitatione litiũ et cõseruatione pacis inter eos, quã lex seruari optat. dicta. l. cum oportet. §. finautem. Que dixerim sub correctione ꝛc.

Cõsiliũ. CCCXXXIX.

☞ De arbitris ꝛ eor laudo ratificato, et de inequalitate relictorum ꝑ patrem filijs vtriusqꝫ thori, et de legitima sex liberorum.

Summarium.

1 ☞ Testatoris voluntas impugnari non põt per relicta inequalia filijs ꝛ primi et secundi matrimonij.
2 Legitima sex liberorum quanta.

Viso consultationis themate mihi exhibito parte ꝑuidi viri Odoardi troulhati vna cũ instrumentis et alijs scripturis in casu hmõi mentionatis, insuper et cũ quesitis et dubijs ex ipso casu oportune elicitis, dico ꝛ respõdeo ad dubia hmõi, ꝑut infra. Et primo ad ꝑmũ: qꝫ honesta quondã mulier Beatrisia alberone huius Odoardi auia materna: legiť in copia mihi missa expresse ratificasse sentẽtiam arbitralẽ seu laudũ ꝑmulgatũ ꝑ arbitros arbitratores ꝛc. ab ipsa ꝛ Stephano troulhati electos, vt videri põt in fine dicte copie ibi, que aũt oĩa laudauerunt. Et ita nõ mihi videť esse multũ insistendũ, an ꝑ retentionẽ eoruz de quibus ibi, videatur ipsa quondã Beatrisia ratificasse predictã sententiã seu laudũ. Et qͣuis fortasse dici nõ possit qꝫ ꝓpterea eadez Beatrisia bona sua donauerit dicto Stephano eius genero et honeste quõdã mulieri Margarete palherie eiꝰ filie ꝛ matri dicti Odoardi. Quia tamẽ ipsa Beatrisia ꝓpter cõpromissum et in executionem dicti laudi cogi potuit ad donandũ, postqͣ ab illo nõ recurrerat infra decẽ dies, sed vt dixi ipsum approbauerat ꝛ ratũ habuerat, potest ipse Odoardus heres vniuersalis eiusdem Beatrisie ꝑ mediũ prefate Margarete eius matris et dicte Beatrisie vniuersalis ꝛ immediate heredis cogi per heredes dicti quõdã Stephani troulhati ad eis donandũ iuxta formã sententie ꝛ laudi.

1 † Ad secundũ dico et respondeo, qꝫ qͣuis Stephanus troulhati bene fecisset si p̃fatuz Odoardum eius filiũ ex prima vxore, et alios eius filiũ ꝛ filias ex secunda eius vxore pares fecisset in eius bonis, si tamen aliter disposuerit

prout

prout et fecit. Non tamen pōt ex hoc eius iudicium seu dispositio impugnari. aut. de nup. §. penulti. colla. iiij. qđ etiaz voluit Pau. de cast. consilio. clxxiij. exordiente, Viso casu cū allegationibus ℞c. dūtamen idem Odoardus habeat legitimā in qua eū grauare nō potuit. l. oīmodo. et. l. qm̄ in prioribus. C. de inoffi. testa. quod etiā idem Stephanus fecisse nō legit̄ cuz eo casu quo bona sua cōicare nollet filio masculo si quis nasceret̄ ex dicto Stephano ⁊ scđa eius vxore, voluerit eundez Odoardum habere dūtaxat legitimam in suprafatis Stephani troulhati bonis.

2 ¶ Ad tertiū dico ⁊ respondeo q̄ cū eidem Stephano superfuerint sex liberi, dictus vcz Odoardus ⁊ Claudia ex primo eius matrimonio: Francesia / Catherina / Joāneta / ⁊ Claudius ex scđo: hoꝝ omniū legitima fuit ⁊ est semis seu dimidia pars bonoꝝ prefati Stephani eoꝝ quondā pr̄is. aut. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in aut. nouissima. C. de inoffi. testa. Et sic legitima hui⁹ Odoardi est duodecima pars bonoꝝ dicti quōdaz Stephani: et intelligo q̄ sit duodecima pars bonoꝝ, hoc est eoꝝ q̄ supersunt, deducto seu detracto ere alieno et funeris impēsa, q̄ ante legitimam detrahi debent. l. papinianus. §. quarta aūt. ff. de inoffi. testa. no. Bart. in. l. ex facto. la grande. ff. de heredi. institu. Bald. in. l. quotiens. C. eo. titu. Jaco. butri. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa.

¶ Venio ad quartū quesitum / p̄ cui⁹ solutione p̄mitto q̄ vt iam dixi p̄fata Beatrisia fuit p arbitros arbitratores ℞c. et p eoꝝ sentētiā seu laudū condēnata ad donādū dictis quōdā Stephano ⁊ Margarete eius generoꝝ filie oīa ei⁹ bona, quibusdā detractis de quib⁹ in sentētia de qua supra. que fuit p eandē Beatrisiaz ratificata. Et q̄uis nō reperiat̄ illa postea donasse dictis genero ⁊ filie, pōt tamen vt p̄dixi idem Odoardus cōpelli per heredes eiusdez Stephani ad sibi donandū, iuxta formam qua donare tenebat̄ ipsi Stephano detracta suprafati⁹ Odoardi legitima sibi debita in bonis paternis. Et sic respōdēdo ad q̄situm dico q̄ licet bona dictarū quondam Beatrisie ⁊ Margarete puenerint ad eundē Odoardū, illa tamē que fuerunt eiusdē Beatrisie peruenerunt cum onere faciende donationis.

¶ Ad quintum et vltimū dico q̄ illi nō possunt plene ⁊ sufficienter respondere donec intellexero que bona fuerint Falcone sororis p̄dicte quōdam Beatrisie, vel q̄ fuerint eisdē Falcone ⁊ Beatrisie cōia: ⁊ hoc p eo quia illa sunt petenda p parte in vim donationis facte in contractu matrimonij seu matrimonioꝝ contractoꝝ inter prefatā Beatrisiā ⁊ Joannez falcon, et dictā Falconē ⁊ Petrū paleriJ. Et sic vna actione ⁊ q̄ designare oportebit in libello. Bona vero dicte quōdam Beatrisie sunt petēda alia actione. Preterea vellem intelligere an post mortem dictoꝝ Joannis / Petri palerij / ⁊ Falcone eiusdē Petri quōdam vxoris bona q̄ fuerunt dictarū Beatrisie et Falcone fuerint tenta ⁊ possessa p dictas Beatrisiā et Margaretā matrē et filiam, vt et tanq̄ cōmunia inter eas pp̄ter pactū factū in cōtractu dictorum matrimonioꝝ, an ve fuerint tenta ⁊ possessa p prefataz Beatrisiaz et pp̄rio ei⁹ noīe, vt fortasse sibi pertinētia tā ex successione p̄decessoꝝ parentū q̄ hereditario noīe prefate quondaz Falcone eius sororis. His em̄ intellectis potero apertius et plenius dicere huic Odoardo quid agendum sit et formare eius libellum. Que dixerim sub correctione cuiuslibet dn̄i ℞c.

Consiliū. CCCXL.

¶ De foro competenti ⁊ de petitione remissionis ad suum iudicem, et de penis. l. si quis maior. C. de transactionibus.

Summarium.

1. ¶ Laicus mere an trahendus per non obseruatum contractuz coram ecclesiastico cui se summiserat.
2. Actor an ⁊ quo casu forum rei sequi debeat.
3. Pene. l. si quis maior. C. de transac. quando locum habeant et cur inducte. nu. 6. et. 9.
4. Aduocatus super formatione articulorum instruitur.
5. Articulis non concludentibus, nec̄ concludunt eorum probationes.
6. Periurium sine dolo incurrere an quis possit.
7. Dolus nō presumitur etiam in iurante falsum nisi allegetur.
8. Causa quelibet dolum excusare potest, et omnis credulitas etiaz fatua.

1 Etiam si p obseruātia p̄missorum in quadam pretēsa venditione oliz facta vt asseritur p Ysaac darle, Mosse ferrussol / Salomonē de lisbona, et quosdā alios suis ⁊ quorūdam aliorum noībus nobili viro Dn̄ico ancelini se submisissent vobis reuerēdo patri ⁊ viro egregio dn̄o vicegerenti curie camere Auenionis seu eidem curie: nō tamen possent ipsi iudei ciues Auenionenses ⁊ meri laici pretextu ⁊ ad causam pretēse cōtrauentionis coraz vestra reuerenda paternitate cōueniri ad penā seu penas. l. si quis maior. C. de transact. illas vcz seu p illis de quibus in conclusione cuiusdā asserti libelli parte dicti Ancelini corā vobis oblati producti, sed deberent et debent remitti spectabili viro dn̄o iudici curie tēporalis Auenionis eoꝝ ordinarij iudicis.

2 † Quoruz vtpote reoꝝ forum sequi debet in hoc casu ipse Ancelini. dicit em̄ lex. ij. C. vbi et apud quē. quia ea que in transactione dari placuerat te tradidisse pponis, consequens est si de his repetendis p in integrum restitutionē, vel quācūq̄ aliam causam putauerim agenduz eius adire te Prouincie oportet presidem in qua domicilium habent quos conuenis. Quāobrem deliberando super dicto libello, ⁊ contentis in eodē petit p̄fati Ysaac, Mosse / Salomon / ⁊ alij seu eoꝝ legitimus pcurator pcuratorio nomine ipsoruz se quo ad dictas penas quas incurrisse pretendūtur dicto dn̄o eoꝝ iudici et sue curie remitti, et remittēdos fore ordinari. Et al's in ⁊ sup p̄missis ℞c.

¶ Pro eisdem.

Vidaz pretēsus libellus parte nobilis viri Dn̄ici ancelini i hac causa oblatus ⁊ pduct⁹ cōtra ⁊ aduersus Ysaac darle, Mosse ferrussol / Salomonem de lisbona modernos bailhonos cōitatis carrerie iudeorum Auenionis, ⁊ alios in huiuscemodi pretēso libello latius mētionatos, fuit ⁊ est nullus, et al's talis qui nō cōcludit ex narratis: ⁊ signanter quo ad illas penas quas idē Ancelini eosdē Ysaac, Mosse ⁊ alios predictos incurrisse p̄tendit ⁊ asserit.

3 † Tuz quia ad hoc q̄ quis incurrat penas dicte. l. si quis maior, opus est q̄ cōtrauenerit pacto aut transactioni iuratis, nullo cogēte imperio. Insup et q̄ tempore pacti aut trāsactionis hm̄oi esset maior vigintiquinq̄ annis, que pp̄terea vtpote fundamentū intentionis dicti nobilis Ancelini pponi debuerunt in libello: quoꝝ tamen nullū deductum extitit, ergo non pcedit.

4 † Dicit em̄ Bal. in. l. si quis non dicā rapere. col. iij. C. de episco. ⁊ cler. q̄ aduocatus debet esse cautus vt formet articulum ⁊ seruet verba legis vel statuti, al's probatio talis articuli nihil operaret̄,

5 † quia vbi articuli nō concludūt, similiter nec concludunt pbationes taliū articuloꝝ. c. in p̄ntia. vbi s̄m eū est tex. de pba. Propterea dicit Jo. an. se consulente euasisse quendā platū a pena. c. j. de homici. in. vj. qđ loquitur de christiano. assassinato: Erat em̄ pbatum cōtra platum q̄ fecerat assassinari quendaz hominem, tamen q̄ ille fuisset Christianus, nō erat allegatum, et sic erat allegata qualitas, et ita a pena illius. c. euasit p̄latus. s̄m Jo. an. in dicto. c. j. de homici. in. vj. quē refert ⁊ sequitur Bal. in dicta l. si quis non dicā rapere. et Alexan. de Jmol. cōsilio. j. col. viij. vel circa. vbi multa inducit i tertio volu. ⁊ Do. Hiero. de tor. i quodā suo cōsilio facto in fauorē populi Florentini exordiētis, Dn̄e deus meus qui illuminas omnē hominē ℞c. col. j. post mediū. Tuz et q̄ in dicto p̄tenso libello non est ppositum et deductū q̄ carreria seu cōitas iudeoruz et p̄fati Ysaac, Mosse / Salomon et alij inibi nominati, et eoꝝ quilibet insolidū habuerint ⁊ receperint ab eodem nobili Ancelini summā trium milliū centū ⁊ quinquaginta florenorū monete currentis. Non igit̄ possunt dicti carreria seu cōitas aut bailhoni et prefati iudei et eorū quilibet insolidū cōueniri ad dictam summā triū milliū centū ⁊ quinquaginta florenoꝝ.

6 † Tū ⁊ quia pene dicte. l. si quis maior. statute extiterūt in odiū periuri, qđ quis sine dolo incurrere nō videt̄, vt voluit Bal. in. l. obseruare. §. pficisci. col. iij. ff. de offi. pconsul. Pau. de ca. in. l. qui iurasse. ver. vltimo not. vbi etiā Alex. col. ij. ver. Jtē not. q̄ periuriū. ff. de iureiuran. et Alex. de Jmol. cōsilio. xcij. exordiente, Perspectis his q̄ in themate narrata sunt. col. penul. in p̄mo volu. Jdē in terminis voluit Alex. de Jmol. in. l. si circa fi. ff. qui satisda. cog. Pro quo dicto facit. §. Jtem opponit̄. xxij. q. ij. et not. glo. in. c. breui. de iureiuran. et doc. in. c. j. de delic. pue. quod si ita est, non sufficiebat nec sufficit dicere in libello q̄ prefati iudei contrauenerint illis pretēsis p̄missionibus iuratis quibus cōtrauenisse pretenduntur, sed oportebat et oportuit dicere q̄ dolose contrauenerint,

7 † qui dol⁹ non presumitur etiam in iurante falsum, nisi allegetur. l. si adulte-

rium cũ incestu.§.idem polioni.ff.de adulte.et qđ no.Bar.in.l.cũ quid.ad'fi.ff.si cer.peta.Pau.in dicta.l.qui iurasse.in princi.et alij 8 in alijs locis,† a quo dolo ꝛ pena illius excusat q̃libet causa.l.igit. §.pót.ff.de libera.cau.glos.in.l.fi.ff.de abige.et in.l.plagij.vbi etiã Ange.ff.ad leg.faui.de plagi.et Alexã.de Jmol.in dicto cõsi.xcij. col.penult.et nõ solum a dolo ꝛ pena doli excusat q̃libet causa,sed etiã omnis credulitas etiã fatua.ẜm Ange.in.l.j.ad fi.principij.ff. de eo per quẽ fac.erit.quinimo etiã ꝑpter temeritatẽ excusat quis a pena doli.ẜm Ange.in dicta.l.plagij.et in.l.pretor.§.hec actio. Esto igitur citra preiudiciũ veritatis ꝙ deducta in dicto pretenso libello ꝓbata extitissent aut ꝓbarent,nõ tamen vt apparet ꝑ p̃dicta sequi deberet condẽnatio quã idẽ Ancelini fieri postulat et requirit,ergo ille nõ est admittend⁹.l.ad ꝓbationẽ.C.de ꝓba.l.non hoc.C.vnde legi.c.cũ contingat.de offic.delegat.et dicto.c.in presentia.sed debet reijci ꝛ repelli.Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

¶ Pro eisdem.

9 Q Elia† in gratia parte car rerie seu cõitatis iudeorum Auenionis ꝛ omniũ particulariũ obtenta a reuerẽdissimo in Christo prĩ ꝛ do.do.legato derogatũ est obligationibus/ submissionibus/ ꝓmissionibus,cũ penis vel sine penis/iuramẽtis/renũtiationibus,et spãliter de nõ impetrando saluũconductũ aut gratiã:nõ videnť ipsi iudei incurrisse penas.l. si quis maior.C.de trãsact.Pro quo ꝑ nũc allegasse sufficiat id qđ singulariter voluit domin⁹ cardinalis Florentinus.consilio.xxv. exordiente.

Consiliũ.CCCXLI.

De confessione ꝓcuratoris speciale mandatuz habentis,et cõuentione de stando soli verbo simplici.

Summarium.

1 [illegible] ꝓcuratoris speciale mandatum habentis an p̃iudicet mandanti,et an possit contrauenire mandans.
2 Heres facto defuncti an contrauenire possit.
3 Declarationi illius qui se tradidisse dicit quo casu standum.nu mero.5.
4 Conuentio an possit reuocari ante factam declarationem,et etiã iuramentum et quando.

V Jso ꝓcessu cause cepte ꝛ aliquãdiu agitate ꝑ et inter nobilẽ et honorabilẽ virũ Hieronymũ de manellis actorẽ originariũ et nunc appellatũ ex vna parte,et nobilẽ Magdalenaz de villagijs ream originariã,nũc vero appellantem ex alia.Dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte eandẽ Magdalenã debuisse ꝛ debere condemnari ad restituendũ eidẽ nobili Hieronymo res et bona lati⁹ declaratas ꝛ expressas in declaratione seu reuelatione olim facta ꝑ et noĩe dicte nobilis Magdalene,et nobilis Raynerie de villagijs eius filie,de qua in schedullãte exordiẽte,Lan mil.cccc.ꝛc.inserta fol.lxxviij.et q̃ facta extat per venerabilẽ virum magistrum Stephanum sommati earũ ꝓcuratorẽ,ꝛ de cuius ꝑtãte apparuit et apparet publico instrumẽto parte eiusdẽ Hieronymi in hac cã 1 ꝑducto et inse to fo. ✳ † Cum enĩ idem Sommati mandatũ spãle habuerit ꝛ haberet ad cõfitendũ ꝛ reuelandũ ea q̃ de bonis ꝛ rebus dicti nobilis Hieronymi cõiunctim vel diuisiz habuerant p̃fate nobilis Magdalena ꝛ Rayneria.Confessio seu reuelatio ꝑ eũ facta eisdem p̃iudicauit ꝛ p̃iudicat.l.qui seruũ.ff.de interrogatorijs actionibus.l.proinde.§.j.ff.ad leg.aqui.et qđ not.glo.in.l.fi ꝓcurator.in princi.ff.de cõdi.indebi.et.l.j.§.fi ꝓcurator.ff.si quis ius dicẽ.nõ obtempe.Et queãdmodũ nõ potuissent prefate nobiles Magdalena ꝛ Rayneria cõtrauenire cõfessioni seu reuelationi hmõi,si eã fecissent.l.generaliter.§.fi.C.de nõ numera.pecu.ꝛ.c. per tuas.de ꝓba.Jta nec videť eadem Magdalena posse nũc contrauenire.Et quidẽ nõ ex sua persona ꝑ predicta,nõ etiã ex psona dicte nobilis Raynerie,cuius se esse heredẽ respondit ꝛ cõfessa est respõdendo interrogatorio cõtra eã parte dicti nobilis Hieronymi in hac causa oblato ꝛ producto:et eius Magdalene responsio

2 scripta legiť.fo. ✳ † Queãdmodũ enĩ nõ potest quis cõtrauenire facto suo,ita nec heres contrauenire põt facto defuncti eius p̃decessoris.l.que a patre.C.de restit.mili.l.vẽditrici.C.de re.alie. non alie.l.ij.C.si quid in frau.patro.et.l.si creditoribus.C.de seruo pigno.da.manumis.Facit qđ habetur in.l.si ab eo.C.de libe.cau. et quod not.Bald.in.l.qui se patris.col.vj.C.vnde libe.glo.ꝛ docto.in.l.fi.§.in computa.C.de iur.delibe.et in.l.cum a matre.C.de reivendi.

3 † Et nõ solum in predictis et ad illoꝝ restitutionem debuit et debet dicta nobilis Magdalena condẽnari,sed etiam ad restitutionẽ ꝛ solutionem eoꝝ cõiunctim et diuisim que dictus nobilis Hieronymus se p̃fate nobili Raynerie donasse aut tradidisse,vel etiã ꝑ ea soluisse ꝛ exbursasse declarauit sub fiducia et spe matrimonij inter nobiles Hieronymũ et Rayneriã cõtracti.Huic enĩ declarationi seu assertioni facte per dictum Hieronymũ standũ est,et hoc ꝑpter pactũ factũ ꝛ initum per et inter eosdẽ Hieronymũ et Rayneriã in contractu dicti matrimonij,de quo habeť inver.hanc aũt dotis constitutionẽ.ibi,de quibus credere et stare,ꝑmisit soli verbo simplici ꝛc.Hoc enĩ pactũ valuit,et sic declarationi ꝑ eundẽ Hieronymũ facte stari debet,ꝑ quo allegasse sufficiat not.ꝑ Dy.Rayne.Bart.et Ange.in.l.fi.ff. de p̃to.stipula.per Jo.an.in addi.Specu.titu.de ꝓba.§.videndũ. ver.quid si ibi diciť in addi.exordiente.Cy.in.l.si quis ꝛc.ibi,habetur post Alber.papi.super.l.fi.ꝛc.no.Bal.in.l.j.col.ij.ꝛ col.penul. C.de senten.que ꝑ eo qđ interest.et in.l.iusiurandũ.qđ ex conuentione.post Jaco.butri.ff.de iureiurã.Anto.de butri.in.c.finẽ litibus.col.penul.de dolo ꝛ cõtuma.vbi etiã Panor.col.fi.et Alexã. de Jmol.cõsilio.xlvij.exordiente,Circa primũ de quo queriť.colũ. iij.versic.sed ꝑmissis nõ obstantibus.in primo volu.et cõsilio.liiij. exordiente,Circa id qđ queritur an stante ꝛc.col.j.in secũdo volu. Andre.sicu.in.c.dilecti.col.xj.ver.item q̃rit hic do.Pe.de ancha. Pone ꝙ isti ciues fuerint stipulati de damnis ꝛc.de fo.compe.et Ange.are.in.§.actionũ.in materia euictionis.ver.et aduertas,q2 quando rem defendit ꝛc.institut.de actio.Et hoc maxime ꝓcedit in hoc casu in quo nõ apparet nec dictam quondã Rayneriaz nec p̃fatam quondã Magdalenã reuocasse ac cõuentionem per quaz voluit eadẽ Rayneria stari sup predictis simplici dicto eiusdẽ no
4 bilis Hieronymi,† et ita ipsi nobili Hieronymo nõ obstat id qđ dicit Bart.etiam si verũ esset in dicta.l.fi.ff.de p̃to.stipula.quatenus ibi voluit iuramẽtuz seu conuentionẽ posse reuocari ante factam declarationẽ per.l.si quis iusiurandũ.C.de rebus credi.et iureiuran.Cuius tamen opinio quo ad hoc impugnat.Nõ placet Panor.in dicto.c.finem litibus.col.fi.ꝑpe fi.quia pacta ꝛ conuentiones debẽt seruari,ex quo sine peccato seruari pñt.l.j.ff.de pac.c. iuramentũ.xxij.q.v.Facit.c.veniens.et.c.quintauallis.de iureiuran.Et respondet Panor.ad dictã.l.si quis iusiurandũ.ꝙ illa nõ obstat,ꝑ eo quia illa loquitur in delatione iuramenti facta pacto non ꝓcedente.Et ideo nõ mirũ si re integra reuocari valeat:sed hic loquimur quando ꝓcessit pactũ vt staretur simplici assertioni:cõtra qđ pactum ꝛ alia cõtenta in instrumẽto superius mentionato iurauit eadẽ Rayneria nõ venire.Non igitur potuisset nec posset contrauenire cum possit seruari sine detrimento salutis eterne.c. cum contingat.de iureiuran.et.c.Quis pactum.de pact.in sexto. Quemadmodum non posset eadem Rayneria contrauenire,ita nec contrauenire potest prefata Magdalena per predicta:et per ea que ponit Panormita.in dicto.c.cum contingat.colum.viij. versicu.placet tamen mihi opinio do.Anto.ꝙ presupposito ꝛc. Etiam Ange.in dicta.l.fi.ff.de stipulat.limitauit dictum Barto. quatenus voluit conuentionem factam de stando iuramento vel simplici dicto super damnis et interesse ꝛc.posse reuocari ante iuramentum vel factam declarationem,dicens hoc dictum Barto. procedere eo casu quo interuenisset iusta causa reuocandi,vt puta quia ille cuius iuramento seu simplici dicto stari debebat,factus est vnus ribaldus vel homo infamate vite.l.cum quis.et.l.si cum cornelius.ff.de solu.al's secus.Et respondet Ange.ad.l.allegataz per Bart.ꝙ iuramentum ibi delatum similiter reuocabatur propter causam de nouo emergentem,pro eo videlicet quia deferenti superuenerant ꝓbationes:al's non esset penitentie locus.l.si non fuerit.ff.de iureiuran.Hanc limitationem Ange.sequitur Joan. de Jmol.in dicta.l.fi.colum.fina.ff.de preto.stipulat.Quis sibi nõ placeat respõsio facta per Ange.ad dictam.l.si quis iusiurandũ. Hanc limitationem etiam sequitur Ange.areť.in dicto.§.actio
5 num.in materia euictionis.versicu.et aduertas ꝛc.† Cum igitur nec conuentio predicta fuerit reuocata,et sic nõ nocet dictũ Bart. nec propositum eundem nobilẽ Hieronymum fuisse postea factum deterioris conditionis,vel virum vite infamate,et sic non noceat dictum Angel.Joãnis de Jmola/et Ange.areti.Palam infertur debere stari declarationi

tioni illius: attento maxime his de quibus in dicta reuelatione, & his de quibus deponit ille presbyter, quē cantare fecit. et aliis multis de quibus in processu que optime coadiuuant eius declaratione m. Et hoc maxime procedit si delato sibi iuramento per spectabilem virum dominum iudicem cause huius ipse ita iurauerit per id quod voluit Specula. titu. de probat. §. videndum. versicu. quid si ibi dicitur. Et si videretur eidem do. iudici. premittere aliquam taxationem vltra quam non iuraret dictus nobilis Hieronymus, forte non esset malum iuxta mentem Angeli are. in. d. ver. et aduertas.

Consiliū. CCCXLII.

De consuetudine q̄ iudices etiam delegati possint salariuz pro vacationibus commissionum petere.

Summarium.

1 Iudices tam ordinarii q̄ delegati an possint aliquid pro salario petere.
2 Consuetudo vtriusq; fori attendi debet.
3 Consuetudo vbi reprobatur, in dubio que presumatur reprobata an preterita an futura.

1 Existimo † q̄ consules seu sindici & homines loci de Allūdo male et al's inciuiliter et iniuste contradicunt et resistunt satisfacere nobili et egregio viro domino Aymerico de Allōgiaco iudici Regalis ville de vacatiōib⁹ & viagiis per eundem de Allōgiaco factis in quadam ciuili causa sibi delegata et cōmissa per eminens regium consilium Aquis residens, seu illustrem virum dominum gubernatorē Prouincie et Forcalquerii: et que mota est & suscitata per & iter cōsules et homines prefatos ex vna parte, et dn̄os de Allundo ex alia: qui videlicet ex ordinaria iurisditione eidem do. de Allōgiaco tanq̄ iudici Regalis ville nō subsunt, nec de resorto iurisditionis illius loci existunt. Et ita quo ad eos et in hac causa censeri debet iudex non quidem ordinarius, sed iudex delegatus qui propterea potest petere satisfactionem pro suis vacationib⁹ & viagiis, maxime vel saltē attenta generali consuetudine que vbiq; hodie obseruatur et que valet. Quinimo & valet quo ad ordinariū et secularem iudicem per id qd̄ no. Hosti. in. c. dilect⁹. & c. j. de offi. ordi. Hostiē. in. c. cum ab omni. de vita et honesta cleri. Spec. ii. ti. de salariis. §. j. versi. si vero est ordinari⁹. Et idē videt̄ voluisse Jo. an. & Ant. de but. in. d. c. cū ab oi. Et idē videt̄ ibi voluisse Floria. dicēs q̄ s̄m Goffre. tam ordinarii q̄ etiā delegati poterūt de con-
2 suetudine petere aliquid pro salario. † Et sic q̄ conseruari debeat consuetudo fori seu loci. Pro quo allegat id quod allegauit Spe. in loco superius allegato. & refert q̄ consuetudo vtriusq; fori attēdi debeat prout voluit Spec. tit. de sala. §. j. ver. si vero est ordinarius. et se. et ver. in premissis. Pro hac parte etiam facit quod no. Pet. de ancha. in. c. cum ab oi. quatenus ibi vult q̄ preterita consuetudo de qua ibi reprobetur, sed non per hoc debet inferri q̄ fu-
3 tura consuetudo reprobata intelligatur. † Quoniam secundum eum vbi reprobatur cōsuetudo, presumitur in dubio reprobata preterita non futura. Pro quo allegat glos. in cle. statutū. de elec. quod etiam voluit Pe. & Cy. in. l. dudum. C. de contrahen. empt. & vendi. et in. l. fi. C. de testa. et quod ibi Bald. dum allegat glos. in dicta cle. statutum. Hoc etiā fuit de mente Bart. in. l. cunctos populos. versi. Tertio quero. C. de summa trinitate. dum respondet ad dictam. l. fi. C. de testa. Et q̄uis Jo. de imol. in dicto. c. cum ab oi. col. penul. videatur sentire q̄ consuetudo predicta non valeat quo ad iudicem ecclesiasticum: dicit tamen videri q̄ illa possit tolerari in ordinario iudicio seculari per id quod not. glos. in aut. de iudici. §. ne autē. colla. vj. Pro quo allegat quod delegatus a principe seculari recipit et recipere potest sportulas, vt patet in dicto §. ne autem. Que si procedāt in iudicio ordinario de quo videbat̄ esse maius dubium, pro eo quia ille habet salariū de publico, multo fortius procedere debēt in iudice delegato qui vt talis non habet stipendia. Et ideo non mirum si de generali consuetudine que hodie vtrobiq; obseruatur introduci potuerit q̄ pro vacationib⁹ et viagiis petant & petere possint non solum expēsas sed etiam salarium. Et quia hec consuetudo est vbiq; notoria ego vlterius nō insisto, hoc solo excepto q̄. l. qui ordinarium. C. de offi. recto. prouincie. ex aduerso allegata nō probat id quod allegatur. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit ibi glo. et clarius Alberi. Que dixerim sub correctione &c.

Consilium. CCCXLIII.

De constitutione procuratorum et ratificatione retrogestorum per eos.

Summarium.

1 Mandatum superueniens actu nondum consummato an retrotrahatur quemadmodum ratihabitio vt gesta per procuratorem possint ratificari.

Viso processu cause cepte per & inter honorabilem virum Petrū Goyni actorem originarium ex vna parte, & nobilem Sanxetam rosselle ream ex alia, visum fuit mihi prima facie q̄ sn̄ia nouissime lata per reuerēdū patrem et virū egregium dominū vicarium & officialē Arelatēsem et appellationū iudicem, p & in fauorē dicte Sanxete est inciuilis et iniusta, & al's talis que deberet reuocari vel rescindi. Tum quia cum prefata Sanxeta videatur ab initio sciuisse causam agi contra eam et se in illa defendi per venerabilem et circūspectos viros dominum Petrum borrelhoni iuris peritum: & magistrum Jacobum rohardi notarium, et illos pro & nomine ipsius Sanxete in causa comparere: ipsa videbatur debere censeri eos cōstituisse suos procuratores per iura & rationes al's in processu cause huius plenissime allegatas per nobilem et egregium virum dn̄m Petrum guilhoti iurium professorē eximium. Tum & quia cum ipsa nobilis Sanxeta post acta. de quorum pretensa nullitate opponit et ꝯtendit: et de anno dn̄i millesimo. cccc. xcvj. et die. xxiiij. mensis Januarii. constituerit suos procuratores non solum alios in instrumeto constitutionis hm̄oi nominatos sed etiam prefatos do. Petrum borrelhoni & Jacobum rohardi: ipsa videbatur et non immerito debere censeri tacite ratificasse et approbasse oi̅a acta & gesta per eosdem do. Borelhoni et magi-
1 strum Rohardi. † Quia quemadmoduz ratihabitio retrotrahit̄ l. vlti. C. ad macedo. & regula ratihabitio. cum suis simili. de regu. iur. in. vj. ita etiam retrotrahitur mandatum superueniens toto actu nondum consummato: et operatur istud mandatuz id quod ratihabitio. l. Julianus. & quod ibi Ang. Pau. de ca. et alii. ff. qui satisda. cogā. vbi etiaz dicit Ang. & alii post eum q̄ istud non reperitur alibi expressius. Idem etiaz voluit Ang. in. l. licet. post prin. ff. de iud. vbi dicit dictam. l. Julianus esse ad hoc singularem & nō reperiri alibi. Pro premissis facit qd̄ voluit Rota. decisi. cccclij. in nouis. ex ordiēte, Fuit dubitatū vtrum ꝓcurator ad causam &c. quatenus sentit q̄ si procurator habens mandatum substituendi sciat alium tanq̄ eius substitutum comparere aut comparuisse in causa, & deinde illum substituat, ipse videtur tacite ratificasse gesta per hūc substitutum qui primo sine mandato comparuit. Sic igitur videbatur dicta nobilis Sanxeta constituendo ꝓcuratores prefatos do. Borelhoni et magistrum Rohardi tacite ratificasse antea gesta per eos. Et hoc sine dubio procederet si plene probaretur q̄ tempore facte constitutionis haberet notitiā de gestis per dictos Borelhoni et Rohardi, al's secus per id quod not. Jo. an. in addi. Spec. ti. de procura. §. j. ver. sed quid si procuratoriuz. per cuius dicta sic videtur limitandum dictum Angel. & aliorum in dicta. l. Julianus. Ubi cum hac limitatione videntur transire Pau. de cast. Alexand. de imol. et do. Jason may. Sed non videt̄ istud fuisse plene probatum per depositionem dictorum do. Borelhoni et Rohardi. Tum quia isti non sunt contestes: deponunt enim singuli de singulis. hoc est dictus Borelhoni q̄ ipse dictam Sanxetam certiorauit de per se gestis, et nihil dicit de gestis, per prefatum Rohardi. Idē etiam Rohardi deponit de certioratione per eum facta, de per se gestis et nihil dicit de gestis per do. Borelhoni. Et sic non videtur probari eam fuisse certioratam de gestis per dictos Borelhoni et Rohardi. Tum & quia deposuerūt in causa ex qua poterant reportare cōmodum: hoc est euitare cōdemnationē expēsarum facturum propter eorum interuentum, quos etiam petitū fuit citari parte dicti Goyni. Et q̄uis dictum Bar. in. l. ex sentētia. ff. de testamē. tute quod repperi pro hac parte allegatum per egregium virum do. Hugolinum de respo. Hoc tamen non est securum, quia contrarium voluit Hostien. & post eum doctores communiter in. c. quoniam contra falsam. de probationi. Joannes andreas in regula cum quid. de regulis iuris. in sexto. in mercu. et idem voluit Bal. in. l. iurisiurandi. C. de testi.

in.l.τ ad egregias.ff.de iureiuran.et in.l.iudices.C.de fi.instr. Ubi etiam refert Joan.and.ita tenuisse in dicto.c.qm̄ contra falsam. Idem fuit de mente Fran.de are.consi.xxxiij.col.iij.τ Ang.consi. ccxvij.exordiente, Jam sunt septuaginta anni et vltra.colū.ij.ꝓpter que facio difficultatem,et opinor sententiam non esse rescindendam si delato iuramēto purgatorio eidem Sanxete, ipsa iuret se non fuisse certioratam,et ꝙ videtur sibi deferenum propter presumptionem contra eam ortam ex predictis depositionib⁹: et ex eo quia anno predicto.millesimo.ccccxcvj.et die.xix.mensis Januarij ipsa Sanxeta citari obtinuit dictum Petrum goyni visurum et auditurum dare de nullitate et inualiditate actorum τ agēdorum in dicta causa.Post quam citationē et die.xxiij.dicti mēsis ipsa, vt predixi, ꝓcuratores constituit etiā dictos Borrelhoni et magistrum Rohardi.Et pro hoc ꝙ debeat deferri hoc iuramētum τ ipsa cogi iurare bene facit.c.si.de iureiuran.l.admonendi.ff. eo.tit.et.l.pñti. circa medium.ver.sic vbi positis.τ quod ibi gl.sup verbo,de sua.C.de his qui ad eccle.confugit.per quem tex.hoc no. multi in iuribus proxime allegatis.τ in.l.in bonefidei.C.de re.credi.Et ita mihi τc.

Cōsiliū. CCCXLIIII.

De donationibus inter patrem et filium.

Summarium.

1 Donatio inter viuos iurata facta per patrem filijs in ipsius patria potestate existentibus an valeat.
2 Mater in successione suorum filiorum excludit auum paternum.
3 Donare iterum non potest qui semel valide donauit.

Viso cōsultatiōis themate mihi exhibito parte honeste mulieris Hermane relicte Marini iayeti et dubijs ex themate hmōi elicitis.Dico et respondeo prout infra.Pro quorum clariori solutione voluissem et vellem videre instrumētū diuisionis de qua in casu facte p Raymūdū iayeti patrem dicti Michaelis.Et sic videre potuissem et possem an vltra et preter diuisionez hmōi idem Raymund⁹ donauerit donatiōe inter viuos aut causa mortis dicto Marino et duobus eiusdem Marini fratribus filijs eiusdem Raymundi bona diuisa:et an iurauerit de non veniendo contra donationem huiusmodi, an ve supremum iudiciū in eos conferēdo dicta bona diuiserit. de quibus nulla fit expressio in dicto casu. 1 † Uerum si vt predixi ipse Raymundus donauerit dictis eius filijs donatione inter viuos τ iurauerit non cōtrauenire,donatio hmōi valuit ꝙuis facta extiterit per patrem filijs in ipsius patria potestate existentibus. Et hoc operatur iuramētuz quo confirmata est per id quod voluit Bal.in.l.si donatione.C.de colla.τ apertius.in.l.iij.C.pro dona.Alexander de imola.in dicta l.si donatione.col.v.ver.vtrum autem donatio expresse facta. Et consilio.viij.exordiente, Uisis τ consideratis τc.in.ij.volu.τ Bal. consilio.ccclxv.exordiente, Premittendum est ad euidentiam ꝙ donatio facta filio τc.in tertia parte.et Franciscus de are.cōsilio lxxvij.exordiente.Et ratio scribēdi recte in consilijs τc. Et ꝙuis aliqui tenuerint contrarium, hec tamen opinio cuius pro nunc motiua nō recito est communior:a qua propterea nō est in iudicādo vel cōsulēdo recedēdū.l.j.versi.crebrior apō veteres opinio.τc. ff.de off.qsto.τ.l.j.ff.de senato.τ qō voluīt doc.in.c.j.de ꝯsti.Et si est ita Stephanus τ Michael iayeti filij naturales τ legitimi dicti quōdaz Marini eidem successerunt vel succedere debuerunt in dictis bonis excluso dicto Raymundo auo.autent.de hered.ab intestato.§.j.colla.ix.et transumptiue in aut.in successiōe.C.de legi. libe.Et deinde cum mortui sunt dicti Stephanus τ Michael eisdem successit τ succedere debuit honesta mulier dicta Hermana eorū mr̄ excluso τ repulsio prefato Raymundo auo paterno.p id quod habetur.C.ad tertul.aut.defuncto.τ in corpore vnde sumitur.Et per hec patet responsio ad primum quesitum.

3 † Ad secundum dico et respōdeo ꝙ presupposito vt supra,ꝙ dictus Raymundus donauerit τ iurauerit de non contra veniendo,non possit ipse Raymundus disponere de bonis donatis ipsi Marino vtpote que sua non existunt,sed dicte Hermane.l.conficiuntur.§.si post.ff.de iu.codi. τ quod not.Cy.in aut.ingressi.col.j.C.de sacrosanct.eccle.Si vero idem Raymundus non donauerit donatione inter viuos,vel donauerit sed non iurauerit.tunc secus esset.vellem tamen videre instrumentum vt sic securius possez id quod iuris est consulere huic Hermane.Que dixerim breuiter et succincte τc.

Consiliū. CCCXLV.

De vēditione duorum noīe facta,et per vnum nō ratificata.

Summarium.

1 Uenditor suo τ alterius nomine non faciens alterum ratificare venditionem ad quid teneatur, et an cogi possit et teneatur pena falsi.
2 Promissio de ratificando non est ratificatio,sicut nec de vēdendo aut donando.
3 Emptor secundus quando sit potior in iure primo emptore.

Viso consultationis themate mihi exhibito parte prouidi viri Stephani de puteo loci Tarasconis vna cū apodexe ac instrumētū vēditionis partis curtis:de quibus apodexe et venditione sermo plenius habetur in predicto themate. 1 † Dico et respondeo breuiter τ succincte ꝙ licet nobilis Ferreri⁹ crispini male, immo pessime fecerit in non faciendo ratificari per nobilē Julianum crispini eius fratrem venditionē predictam et quam suo ipsius et dicti Juliani nominibus fecerat:τ sic in non obseruando conuentionem et promissionem etiam iuratas per se factas,sed ecōtra vendendo alteri dictam partem cum dicto Juliano.Propter q̄ tenet̄ ad interesse dicto Puteo.l.si quis ab alio.in fi.ff.de re iudi.qnimmo potest idem Puteus agere contra eum et precise petere eum cogi ad ratificari faciendum dictam venditionem,per ea que ponit Bar.in.l.stipulationes non diuiduntur.§.celsus.ff. de verbo.oblig.Ubi etiā de hoc per Alexan.de imol.col.xiij.ver. demum in ꝗtum Bar.hic in.viij.questione tetigit an ad factum possit quis precise cogi τc.τ in.l.si conuenerit.in pñci.ff.de iurisdi. oīm iudi.Anto.de butri.τ Panor.in.c.veniens.de iureiurā. Panor.in.c.per tuas.de arbi.et Francis.de are.in.l.si ita quis promiserit.§.ea lege.col.vj.ff.de verbo.oblig.qui etiam tenet̄ pena falsi.l. qui duobus.ff.de fal.not.glos.et docto.in.l.quotiens.C.de rei vēdi. 2 † Puto tamen ꝙ per illam apocham non censeatur dict⁹ Julianus approbasse venditionem,de qua supra,quia in illa solū ꝓmisit de ratificando.Promissio aūt de ratificando non est ratificatio:sicut nec promissio de vendendo aut donando est venditio aut donatio.per id quod no.Alexan.de imol.in.l.cum fundus.§. seruum.ff.de actio.empt.τ in.l.Julianus.§.offerri.col.iij.ff.de act. empt.Joan.fa.in.§.alie.in prin.institu.de dona.Alex.de imo.cōsilio.lxxiij.exordiente, Uiso themate supra scripto.col.ij.in secundo volu.et Fran.de are.consilio.xxviij.exordiente.Diligenter animaduersis his que in puncto τc.et Pau.de cast.consi.xlij.exordiēte.Tria que faciunt τc.Preterea in dicta apodexe non ponit̄ aliqua data.et esto qō illa poneretur τ de tempore precedenti venditionem postea factam aduersario,Non tamen crederetur illi in preiudicium eiusdem aduersarij,etiam si iste Julianus confiteretur illam scripsisse.per id quod ponit Panormi.in.c.ij.col.ij.Ubi etiam alij.de fi.instru.Et procederet hoc etiam si in ipsa apodexe scriberetur ipsum Julianum ratificasse. 3 † Et ideo si aduersarius fuerit inductus in curte,quod fieri potuit citra preiudiciū possessionis huius Putei per id quod not.glos.in.l.si fundū.ff.de fundo.dota.dictus aduersarius est potior in iure quo ad partem concernentem predictum Julianum:al's autem nisi esset inductus aut de consensu dicti venditoris intrasset curtem, idem aduersarius ipse non posset experiri conera hunc Petrum: quia sic nō haberet ius in re,sed solū cōpeteret actio personalis contra venditores.

Consiliū. CCCXLVI.

De forēsibus nō includēdis in collectis ciuitatis pro reparationibus.

Summarium.

1 Spoliari an possit in possessione existens.
2 Munerum triplex differentia.

3 Unitenum quod munus sit.
4 Unitenum exteris imponi an possit.
5 Ciuitas ex priuilegio an possit imponere collectas nō subdito, et talis collecta pro futuro tempore an afficiat ecclesiam.
6 Italie generalis consuetudo super collectis.
7 Doctori alleganti consuetudinem an credendum.nu.8.
Religiosis attestantibus sine iuramento etiam episcopis nō creditur.
8 Depositio testis per scripturam an admittenda.
Specialitas circa idem an debeat concurrere.
9 Doctoribus iura interpretari non autez super his que facti sunt concessum est.
10 Glossa licet dicat aliquid obseruari de consuetudine, an illa cōsuetudo probanda sit si est contra ius commune.
11 Consuetudo que est contra ius cōmune an extendenda de loco ad locum, et de persona ad personam vel de casu ad casum.nu.13.
Consuetudo quod ius sit.
12 Extensio de persona ad personam vel de re ad rem in preiudicium tertij, an possit fieri in acquisitionibus iurisditionis.
14 Lex manet nisi quatenus eidem posteriore lege vel consuetudine derogatur.
15 Ciuitate non valente per statutum imponere collectas non subditis consuetudo an assumat potius naturam prescriptionis q̄ consuetudinis.
16 Mala fides in habente iuris presumptionem contra se, an presumatur.
Facultas exigendi collectas a non subdito quoto tempore prescribatur, et quid de immemoriali prescriptione.
17 Doctores quomodo debeant intelligi.
18 Munus patrimoniale an indicatur personis pro rebus.
19 Munus mere patrimoniale est triplex: et quibus indicatur.
20 Excusari a quo munere nemo regulariter possit.

1 ET† sic nō esset probatum spolium ex aduerso allegatum et inductum: quia cum dicta vniuersitas non esset in possessione seu quasi exigendi dictum vnitenū tempore factarum requisitionis et recusationis per eam deductaruz non potuit vt pote in possessione non existens spoliari. dicto. c. consultationibus. de offi.delega.facit.l.j.§.interdictuz autem hoc.et quod ibi glos.ff. de vi et vi arma.et.l.nemo videtur rem amittere.ff.de regu.iur. Sic igitur videtur quo ad materiaz possessorij dictus nobilis Aymo ab impetitis absoluēdus. Et insuper videtur etiaz idem nobilis Aymo ab impetitis absoluendus quatenus prefata vniuersitas censeretur vel dici posset intentasse petitoriū in per eā ppositis et deductis: et maxime in articulis exordiētibus, Nō procedunt etc. 2 parte eius in hac causa oblatis et productis.† Et vt hoc euidentius appareat presuppono q vt dicit Bar.et post eum Jac.rebuf. Jo.de pla.et alij in.l.vnica.C.de mulie.et in quo loco.lib.x.Panor.et alij in.l.nō minus.de imuni.eccle. Quedā sunt munera psonalia q̄dā sunt munera patrimonialia, et q̄dā mixta.† Premitto 3 isup q vt videt esse certū mun⁹ vniteni nō est munus psonale nec etiam mixtuz.et istud potest clare colligi ex diffinitionibus seu descriptionibus et exemplis quas docto.ponūt in locis pallegatis. Erit igitur istud munus patrimoniale. Et sic vel munus quod imponitur personis p rebus, vel munus quod imponitur ipsis reb⁹ nullo habito respectu ad psonas et sic mere reale. Et quidē si istud munus quod imponitur personis p rebus, certū est q de iure cōi istud non potest exigi aut leuari ab extraneis hoc est non incolis vel habitatorib⁹ dicti loci Taulinhani. q̄uis ipsi in loco aut territorio hmōi bona possideant: sed solum debet exigi a ciuibus seu 4 incolis et habitatoribus dicti loci.† quia cum tale munus imponat persone pro rebus, et forēses seu nō ciues incole et habitatores subditi non existant, nō potest eis imponi.l.rescripto in fi.et quod ibi docto.ff.de senato.et.l.libertus.§.sola.ff.ad municipal. quod etiam voluit Bar.in dicta.l.vnica.col.v.ver.sed quero cui possit imponi.et ibi per Jacob.rebuf.et alios.C.de mulie.et in quo loco. p quo bene facit.l.munerum.§.patrimoniorum.ff.de muneri.et hono.vbi dicit tex.q quedam ciuitates habēt ex priuilegio q quicūqz habet agrum in eodem territorio, soluat annis singulis tantum frumenti pro quolibet anno. Ubi ponderandum est q impositio ibi fiebat persone pro rebus. Et tamen text. presupponit q illa cuicunqz possessori non possint imponi nisi de priuilegio 5 principis.† Et q iste sit intellectus illius litere videtur ibi approbare Bar.dum notat illum tex.q ciuitas ex priuilegio potest imponere collectas non subdito.et eodē modo allegat eum Bar.in dicta.l.vnica.C.de mulie.et in quo loco et Salyce.in.l.oēs.C.de censi.vel reli.dicit q q̄uis talis collecta dicat munus ordinariū, non tamen dicitur munus impositum rebus, sed personis pro rebus.et ideo concludit clarissime in.l.placet.C.de sacrosanc.eccle. q talis collecta pro futuro tempore non afficiet ecclesiam tanq̄ non subiectam. Supposito igitur q vnitenū sic munus impositū personis pro rebus, idem nobilis Aymo vtpote nō subditus im-6 ponentium, non potest de iure cogi ad solutionem illius.† Et q̄uis Bar.et post eū alij in dicta.l.j.C.de mulie.et in quo loco. Dicat q hodie ciuitates Jtalie hoc habēt de cōsuetudine, q res sita in loco soluat collectas, licet possessor sit forensis. Et q̄uis Bal.in l.etiam.C.de excep.rei iudi.dicat q ista est generalis Jtalie cōsuetudo. Hoc tamen nō nocet eidē nobili Aymoni: quia licet possit introduci consuetudo de qua supra, illa tamen nō est probata per dictam vniuersitatem. Et quidem non per dictum Bart.et Bald.
7 † Tum quia doctori alleganti consuetudinem non creditur. Si em̄ personis q̄tumcunqz religiosus attestātibus sine iuramento non credatur.c.nuper.de testi.quinimmo nec episcopis vt ibi voluit Panor.multominus videtur credendum doctoribus sine iuramento asserentibus id quod est facti: qui forte aliquando aliquid asserunt de auditu, vel quia sic scriptum ab alijs inuenerunt. Preterea si doctoribus asserentibus de consuetudine crederetur, cōcurreret duplex specialitas circa idē. Prima esset q admitteren-8 tur testes non iurati.† Secūda q admitteretur testis qui testificaretur per scripturam: quod facere non licet.c.testes.iij.q.ix.et.l.iij. §.idem diuus.ff.de testi.no.glos.in.c.tuis.eo.titu.et Bartol.in.l. theopompus.ff.de do.prelega. Sed istud regulariter nō debet admitti: quia duplex specialitas non debet concurrere circa idem.l.j. et quod ibi glos.et docto.C.de do.promis.et quod not. Bart.in.l.si is qui pro emptore.ff.de vsucap.non ergo debet tale testimonium 9 admitti† quod etiam voluit Alexāder de imol.in.l.post dotem. charta.v.co.ij.versicu.et iuxta hoc queri posset.ibi, sed puto indistincte.ff.soluto matrimonio.vbi dicit se putare indistincte verum esse q etiam si plures et plures doctores in lectura affirmāt ita de cōsuetudine seruari, q eis non credatur.quia non reperitur de iure cautum q pro voce mortua eorum cōprobetur cōsuetudo, que est facti.l.ij.C.que sit lon.consuetu. Doctoribus enim cōcessum est iura interpretari, non autem super his que facti sunt.l.si ex plagijs.§.in cliuo.ff.ad legez aquiliā.et.l.aretusa.et quod ibi [illegible] 10 sta.homi.† Pro pdictis facit quod voluit [illegible] ff.de pigno.in lectu.anti.vbi dicit q licet glos.dicat aliquid de cōsuetudine obseruari, illa tamen consuetudo probari debet si est cōtra ius commune.quod etiam voluit Bal.in.l.consentaneum.in quinta oppositione.in fi.C.quomo.et quan.iudex. Tum etiam non obstat dictum Barto.et Bald.attestantium de ista consuetudine, etiam si al's deberet credi eis vel alijs docto.de consuetudine referentibus.quia Bar.et Bald.loquuntur de ciuitatib⁹ Jtalie quas dicunt habere hanc consuetudinem.de quarum munero nō est Taulinhanum. Et sic quicquid ille seruent nihil tamen ad hūc casum.quinimmo et si dicerent et eis crederetur q hanc consuetudinem habeant ciuitates patrie Dalphinatus, non tamē ex hoc probaretur q illam etiam habeat vniuersitas. Taulinhani.quia ista possunt stare simul scilicet q ciuitates haberent et tamen non hec vniuersitas vel alie. Et sic q in ciuitatibus esset vna consuetudo, et alia in alijs locis.l.fin.C.de testa.et quod voluit Bald.in c.j.in verbis, intus et extra.de pa.constan.

11 ET† Etiam non probatur per testes dicta pretensa consuetudo. Et quidē nō per testes deponētes hanc pretensam consuetudinem obseruari in quibusdam locis p eos nominatis. Tum quia cum vt predixi ista consuetudo sit cōtra ius cōmune.dicta.l.rescripto.§.fi.ff.de muneri.et hono.illa nō debet extendi de loco ad locum neqz de persona ad personam: q consuetudo est ius singulare siue lex non scripta. Jus autem singulare non extenditur.l.ius singulare.et.l.quod vero.ff.de legi.ergo 12 nec consuetudo. Jta dicit Bal.in.c.j.in fi.de feu.dādi.† Alibi etiā dicit Bal.q in acquisitione iurisditiōis non fit extēsio de persona ad personam vt ipse no.in.l.ij.fo.iiij.C.de seruitu.et aqua.quinimmo nec de re ad rem in preiudiciuz tertij.c.auditis.c.cum olim.de prescript.et quod no.in.c.dilectus.de capel.monacho. Cum ergo agatur per dictam pretensam cōsuetudinem de querendo iurisditionem in non subiectos: et in particulares personas: ista que potius dicenda est prescriptio q̄ consuetudo non debet extendi.l.iij. §.si quis hoc interdicto.et quod ibi Bar.ff.de itine.actuqz priua-13 ti.† Pro predictis facit, quia consuetudo contra ius commune est iuris stricti et ideo non extendenda etiam de casu ad casum.c. si.et qō ibi Inn.de offic.archi.et qō voluit Bar.in.l.de qbus.ff.de legi. Bald.consil.cxliij.exordiēte. Qō p regula in feudis tradit etc.

colum.fina.versi.porro in consuetudine ꝛc. Rapha.fulgo.consil. lxvj.exordiente, Seigneur Garnerius de fassia ꝛc. Roma.consil. cccccxvj.exordiēte, In casu proposite consultationis ꝛc.col.j.ver. tertio, quia q̄uis cōsuetudo ꝛc. Anto.de butri.in.c.fi.charta.viij. col.iiij.versi.breuiter conclusio sit ista quod regulariter statutum vel consuetudo exorbitans non extenditur ꝛc.et Alexan.de imol. cōsilio.cxv.exordiente, Vetus et trita ad modum est questio ꝛc.in primo volumine. Esto igitur quod testes huiusmodi probarēt cō suetudinem de qua nituntur deponere esse in locis illis de quibus deponunt, illa tamen nō debet extendi de locis illis ad locū Taulinhani. Manet igitur quo ad hunc locum.dicta.l.rescripto.§.fi.

14 †quia vt voluit Oldra.consilio.clxxxvj.exordiente, Perlectis et diligenter attentis.col.iij.manet lex nisi quatenus reperitur eidē vel lege alia vel consuetudine derogatum.l.cum dubitabatur.C. de iudi.priua.l.alumne.§.qui filias.ff.de adimē.lega.l.sancimus. C.de testa.l.precipimus.C.de appella.ꝛ aut.de administratorib⁹. §.vlti.colla.vij. Tum et quia vbi essemus in casu in quo consuetudo al's extendi posset, nō tamen debet extendi in hoc casu cum vt apparet per depositiones testiū parte dicti nobilis Aymonis in hac causa productorum ꝛ examinatorum super secundo ꝛ decimo articulis schedule exordientis, Latius in hac causa ꝛc.idem nobilis Aymo, ꝓbauerit per plures testes, et lōge plures q̄ dicta vniuersitas, ꝛ de multo pluribus oppidis seu castris ꝛ locis quod illorum homines ꝛ incole suis ipsorum sumptibus et expensis nō extraneorum seu forensium etiam habentium ibi predia reparant sua menia, ꝛ sibi in aliis suis necessitatibus subueniunt. Preterea etiam non probatur consuetudo huiusmodi per testes qui de ea, ꝛ quo ad locum Taulinhani deponere nitūtur. Et primo non per dictos nobilem Guillielmum gerente, fratrē Jacobū theobaldi, et dominum Martinum de rauco: quia illi sunt vel oriūdi ꝛ incole, vel saltem incole dicti loci, ꝛ sic non est eis credendum causis et rationibus superius allegatis in primo articulo cum loquerer de

15 possessorio. †Nō etiam per alios: quia quando vniuersitas vult aliquid ex consuetudine inducere contra priuatum, contra quem non posset hoc facere statuendo ex causa vt esset in casu isto: quia per statutū vniuersitatis loci Taulinhani non posset imponi collecta ipsi nobili Aymoni vtpote non subdito.dicta.l.rescripto.§. fina.et.l.numerum.§.patrimoniorum, tunc ista consuetudo assumit naturam prescriptionis, et potius dicitur prescriptio q̄ consuetudo vt distinguit Bal. C que sit lon.consue.super rubrica.qō etiam [illegible] in.c.ex parte.colum.ij.ver.item not. q̄ non alterius consuetudo.de consue.et facit quod not. Gemi.in.c. fi.de cōsuetu.in.vj. Si ergo ista consuetudo assumit naturam prescriptionis, manifestuꝫ est quod cum dicta vniuersitas habeat in hoc casu ius commune, et eius presumptionem contra se.dicta.l. rescripto.§.fina.ipsa non potuit prescribere hanc iurisditionē seu facultatem minori spacio centum annorum. Cum non appareat eam habuisse titulum vel iustam causam credendi id sibi licere vt

16 probatur in.c.j.de prescript.in.vj. † Presumitur enim mala fides in habente iuris presumptionem contra se.vt not. Cy. ꝛ Bald.in l.j.C.de seruitu.ꝛ aqua.et Bar.in.l.j.§.hoc interdicto ff.de itinere actuq́ꝫ priua.vide Jo.de pla.in.l.idictiōes.C.de anno.et tribu.li. decimo.ecōtra quod not. Bal.in.l.j.col.v.ad fi.C.de sentē.que pro eo qō iter.ꝛ quod hec iurisditio seu facultas tailhiādi seu collectā exigēdi a nō subdito ꝛc. ꝑscribi nō possit minori spacio centū annor. voluit Bar.in.d.l.j.C.de mulie.et in quo loco.dū voluit qō ciuitas potestatem collectandi non subditum acquirat ex cōsuetudine tanti temporis cuius contrarij non est memoria. Et idem voluerunt ibi alij scribentes qui ad hoc solent allegare.l.hoc iure.§. ductus aque.ff.de aqua quoti.et esti.per quam.l.intelligendi sunt loqui de prescriptione cuius initij memoria non existit. Etiam si

17 al's eam non exprimerent, †quia doct. intelligendi sunt secunduꝫ iura que allegant vt voluit Barto.in.l.non soluꝫ.§.liberationis. ff.de libera.lega. Roma.consilio.ccxj.colum.penult. And.barba. consi.xliij.col.iiij.in secunda parte Alexan.de imol.cōsil.cxxxviij. exordiente, Oportune consideratis his.colum.xij.ver.nō obstat qō not. Dy.in.c.j.ꝛc.in primo volumine.ꝛ dominus Jason may. in.l.actione.col.penulti.ad fi.C.de transactio. Quo fit vt cum dicta vniuersitas non probauerit de tanto tempore, quinimo nec de multo minori vel verius de aliquo quo ad hunc nobilem Aymonē aut ad suos predecessores, debuerit ꝛ debeat ipse Aymo ab impetitis absolui. Et hec vt predixi quatenus dicerem⁹ hoc munus esse patrimoniale ꝛ imponi personis pro rebus.

18 † Ceterum vbi ex aduerso pretenderetur vel dici posset esse munus patrimoniale, ꝛ reale, quod vcꝫ nō personis pro rebus, sed ipsis rebus indicitur: quod prima facie videretur magis dicendum per ea que not. Barto.et post eū alij in dicta.l.vnica.C.de muli.ꝛ in quo lo. Panor. et alij in.c. non

19 minus.de immunita.eccle. † Pro eo quia munus mere patrimoniale est triplex. Nā quādoq́ꝫ indicitur rei de eo quod de ipsa fienduꝫ est vt qō nauis, equus vel currus vadat ad seruitiuꝫ rei publice. Quādoq́ꝫ hoc munus imponitur super eo quod percipitur ex ipsa re vt detur certa pars fructuuꝫ: vt.l.modios.C.de suscepto.ꝛ archa.lib.x. Quādoq́ꝫ enim imponitur ipsi rei de eo qō non percipitur ex ea nec in ipsa re, sed est omnino extra rem, vt quādo debet quis pro ipsa re prestare annuatim certam pecunie quantitatem. l.hactenus.ff.de vsufruc.ꝛ in iuribus tractantibus de tributo ꝛ vectigalibus que soluuntur in pecunia pro rebus.c.j.in fi.de censi.c. tributum.xiij.q.viij.ꝛ dicta.l.placet.C.de sacrosan.eccle.tūc vide

20 retur esse maior difficultas. † Pro eo quia ab hoc munere nemo regulariter excusatur.l.fina.C.de exactori.tribu.l.iubemus nullā nauem.et dicta.l.placet.C.de sacrosanc.eccle.l.de his.C.de episco. et cleri.ꝛ.l.ij.C.de naui.non excusan. Sed hec non obstant, quoniā respondeo ꝛ fateor quod munus impositum ab eo qui habuit facultatem indicēdi super eo quod ex ipsa re percipitur: vt verbi gratia, qō detur certa pars fructuuꝫ est munus mere patrimoniale, ꝛ quod debet regulariter ab omnibus possessorib⁹ etiam extraneis agnosci. Sed hic non apparet quod vniuersitas Taulinhani habeat facultatem indicendi hoc munus vel afficiendi res forensiuꝫ et extraneorum pro solutione seu supportatione onerum eandem vniuersitatem vel homines illius non extraneos ꝛ forenses cōcernentium, vtpote pro fabrica vel reparatione ecclesie aut prouisione campanaruꝫ que non concernunt forenses. Pro quo allegasse sufficiat ea que not.doc.in.c.j.ꝛ.c.de his.de eccle.edifi.ꝛ idem dico de reparatione carreriarum dicti loci Taulinhani, que etiam forenses nō concernit, nec eorum vtilitatem. Et q̄uis vel fabrica vel reparatio meniū concernat publicam vtilitatem, ꝛ in ea de iure cōmuni contribuere debeant etiam forenses habentes inibi predia, ipsi tamen ꝛ incole dicti loci contribuunt aliter ꝛ aliter: qꝛ vt predixi incole cōtribuunt ꝛ cōtribuere debent de iure pro omnibus bonis suis etiam mobilibus. Forenses vero pro solis immobilibus inibi existentib⁹. Que dixerim sub benigna supportatione huius magnifici ꝛ insignis Dalphinatus parlamenti.

Cōsiliū. CCCXLVII.

De legato sorori facto eandem non ligante quin partem in bonis patris petere possit.

Summarium.

1 Frater legans sorori an possit eam prohibere ne petat partē sibi debitam in bonis patris.

2 Testator legans creditori suo an censeatur voluisse legata cū debito compensare.

1 Viso † instrumento vltimi ꝛ nuncupatiui testamenti facti ꝛ cōditi per venerabilem quondam virū dñm Arnaudū oliuarij in quo inter alia legasse ꝛ reliquisse legitur honeste mulieri Lucie oliuarie ei⁹ sorori vxori Romani achini ville de Caturicis, pro victu ꝛ sustētatione eiusdem Lucie tres summatas bladi ꝛ sex sextaria vini mēsure eiusdē ville annis singulis eidē Lucie soluendas ꝛ expediendas tempore recollectionis eorūdem per heredes ipsi⁹ do. Arnaudi tātū quātū eadē Lucia vixerit in humanis, necnō etiā mansionē in domo sui ipsius do. Arnaudi ville de Caturicis. Et in quibus legatis eandē Luciā heredē suā particularem instituit ꝛ ipsam contētā esse voluit et clamauit, ita q̄ nihil aliud in ꝛ super bonis suis ipsius do. Arnaudi petere possit iure nature fraȝresse aut alio quocunq́ꝫ iure. Dico ꝛ respondeo q̄ nō obstātibus verbis vltimate positis in predictis legatis, potest ipsa Lucia acceptare dicta legata. Et nihilominus petere partēꝫ que sibi tanq̄ heredi pro parte ꝓuidi quōdā viri. N. oliuarij eorūdem do. Arnaudi ꝛ Lucie quōdaꝫ patris: qꝛ petendo hanc partem, nō petit aliquid in bonis vel super bonis eiusdē do. Arnaudi, sed petit in bonis sui ipsius Lucie, ꝛ que sua sunt pro parte hereditaria. Nō enim sic fuerūt verba per eundē do. Arnaudū cōcepta vel formata q̄ per ea appareat euꝫ voluisse q̄ cū dictis legatis cōpēsaret ea pars bonorū quā habebat ꝛ habet ipsa Lucia in bonis paternis,

2 †quinimo si idem domin⁹ Arnaudus fuisset ipsi Lucie in aliquo obligat⁹, vel alias eius debitor, non censeretur ipse voluisse dicta legata cum debito compensare. Pro quo allegasse sufficiat id qō voluit Barto.in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ad finem.ff.de oper. liber.

liber. Sali. in. l. si quando. §. et generaliter. C. de inoffic. testa. Bal. in. l. ij. col. fi. ver. sed quid si testator expresse dixit. C. de iu. do. quod dictum Bar. refert Ange. licet nõ approbet vel improbet. consil. clxxxij. exordiente, Fecit testamentũ in quo inter legata &c. Super quo vlterius non insisto, quia nec oportet. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Cõsiliũ. CCCXLVIII.

De filia dotata non repellẽda a successione fratris qui patri successit non obstante statuto excludẽte dotatas a successione patris extantibus masculis.

Summarium.

1 Testamento nullo propter nepotum preteritionem fideicõmissum vniuersale primo decedenti sine liberis, an valeat.
2 Substitutio vulgaris quando expiret.
3 Bona aliunde acquisita an veniant in substitutione fideicõmissaria, et quid de quartis.
4 Statutũ prouinciale de repellendis filiabus et neptibus dotatis a successione paterna et auita extãtibus filijs et nepotibus qualiter interpretetur et intelligatur. nu. 7.
5 Filia que bonis patris cũ iuramento renuntiauit quo casu possit fratri suo succedere in bonis que fuerunt patris.
6 Conditio mutata an videatur in mutatione persone et rei.
8 Ablatiui absoluti conditionem an importent.
9 Filij cum nepotibus qualiter diuidant legitimam.

VIso pcessu cause cepte et pendentis indecise, per et inter honestas mulieres Joannam, Baudetam et Guinonam petri, filias naturales et legitimas prouidi quondaz viri Durãdi petri ex vna parte, et Boneti petri ex alia. Dico et respõdeo breuiter et succincte easdem Joannam, Baudetaz et Guinonam debere pro parte in causa obtinere et pro parte succumbere. † Pro cuius dicti declaratione premitto qđ licet testamentuz Brassoni petri patris quõdam dicti Durandi nullũ extitisset propter preteritionem nepotuz quos tempore vite et mortis habebat ex eius quondam filia predefuncta. Super quo non est insistendum: nihilominus valuisset fideicõmissum vniuersale seu substitutio facta per eundez Brassoni primo decedenti sine liberis masculis de heredibus superstitibus. l. si seruum. §. j. et quod ibi Barto. ff. si quis obmis. cau. testa. quod etiam voluit Barto. in. l. ita tamen. §. quotiens. ff. ad trebel. vbi allegat Dy. Jaco. de are. et Oldra. et idem voluit ibi Alexan. de imol. col. v. ver. item inquantuz glo. querit. vbi etiam refert quod Dy. Jaco. de are. Cy. et Oldra. in auten. ex causa. C. de libe. prete. Et hec est opinio magis cõmunis. Et quã doc. communiter tenent in dicta autẽ. ex causa. Propter quod nec in consulendo nec in iudicando est ab ea recedẽdum, per id quod not. Hostien. Joan. and. et Panor. in. c. j. de constitu. vbi charta vlti. col. ij. multas remissiones ponit dominus Feli. † Premitto insuper quod licet substitutio facta per dictum quõdã Brassonũ primo ex eius heredibus sine liberis masculis ab humanis decedẽti sibi locum vendicauerit et vendicet in personas venerabilis viri domini Michaelis petri, et prefati Boneti, quia tamen dictus Durandus vita functus est et ab humanis decessit factus pubes et post immixtionem paterne hereditatis, substitutio huiusmodi etiam si ab initio comprehendisset etiam vulgarem et pupillarẽ: non possunt tamen dicti domini Michael et Bonetus pretendere se ius habere in quota et portione relicta dicto Durãdo, pro eo quia ille expirauerunt. l. post aditam. C. de impube. et alij substi. et. l. in pupillari. cum suis simili. ff. de vulga. et pupil. † Sed solum ius habent in vim fideicommissarie substitutionis in qua nõ veniunt bona per dictum Durandum aliunde habita ꝙ ex dicto Brassono eius patre. l. coheredi. §. cum filie. et quod ibi doctores. ff. de vulga. et pupil. Preterea potuit idem Durandus detrahere duas quartas, scilicet legitimam et quartaz trebellianicam, per id quod not. glos. Barto. et doctores in. l. papinianus. §. meminisse. ff de inoffi. testa. glos. et Barto. in. l. ꝗꝗ. C. ad legem falci. Bal. in. l. filium quem habentem. C. de inoffi. testa. multas remissiones ponit dominus Jas. may. in auten. res que. colum. iij. C. communi. de lega. et sunt boni tex. in. c. raynaldus. et. c. raynutius. de testa. Et in his bonis aliunde quesitis, et duabus quartis debuerũt et debent eidem Durando ab intestato defuncto succedere dicte Joãna, Baudeta et Guinona. auten. de heredi. ab intesta. §. j. col. ix. et transumptiue in auten. in successione. C. de suis et legi. liber. et institu. de heredita. que ab intest. defe. circa principium. † Cui dicto non obstat statutum prouinciale de quo dictus Bonetus opposuit, et per quod pretendit dictus Joãnam, Baudetã et Guinonam fuisse et esse repulsas propter superexistentiam dictorum domi. Michaelis et Boneti filij et nepotis dicti quõdã Brassoni. Quoniam respondeo ꝙ id de quo pars opponit et statutum huiusmodi procederet si superstite et adhuc viuente dicto quõdaz Brassono dictus Durandus ab humanis decessisset, tunc enim et dominus Michael filius, et Bonetus nepos testatoris repulissent dictas Joannam, Baudetam et Guinonam a successione auitina. Sed cum ex hincinde propositis et deductis in hac causa appareat dictum quondam Brassonuz ab humanis decessisse ante Durãdum eius filium et harum mulierum, patrem. Insuper et ꝙ iste Durandus paterne hereditati se immiscuerit, et postea nullo filio masculo aut nepote masculo ex filio masculo predefuncto superstite ab humanis decesserit, superstitibus eisdez Joãna, Baudeta et Guinona non sunt ipse a paterna successione repellende: quia statutum loquitur de repellendis filiabus et neptibus a successionibus paterna et auitina, quando patri vel auo de quorũ successione cõtenditur supersunt filij masculi vel nepotes masculi ex filijs masculis. Sed hic agitur non de succedendo immediate prefato quondam Brassono, cui supersunt dicti domini Michael et Bonetus filius et nepos, sed de succedendo Durãdo patri dictarum mulierum, cui filius aut nepos masculi nõ supersunt. Et ita non sumus in terminis in quibus loquitur predictum statutum: illius ergo dispositio sibi locum nõ vendicat in hoc casu. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. l. iij. §. totiens. ff. de damno infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. et esti. l. si seruum quis. §. non dixit. ff. de acquiren. heredi. et. l. ita autem. cum simili. ff. de administra. tuto. et quod voluit Roma. consilio. ccccxlij. exordiente, Ut decisionẽ accipiat presens consultatio. et consilio. cccclxij. exordiente, Quo ad propositam consultationem. ad fi. Et idem voluit consi. ccix. exordiente, Presens statuti particula &c. in principio. Roma. consilio. iij. et consilio. xj. et Andr. sicu. consilio. xxj. colum. iij. in secunda parte. et consilio. lxiij. colum. vij. [illegible] opponat dictus Bonetus quod hic agantur de successione dicti quondam Brassoni, cum etiam prefate Joanna, Baudeta et Guinona sibi postulent restitui dimidiam partem illius tertie partis in qua eidem Brassono successit dictus Durandus earum pater. Quoniaz respondeo quod licet ipse Joanna, Baudeta et Guinona dictam mediam partem sibi restitui postulent, nõ tamen eam petunt tanꝗ heredes immediate dicti quondam Brassoni, sed per medium Durandi earum patris, nec etiam eam petunt vt hereditatem aut partem hereditatis vel vt bona hereditaria prefati quondam Brassoni, quia per immixtionem paterne hereditatis talia esse desierunt. l. sed si plures. §. filio. ff. de vulga. et pupilla. et. §. j. insti. quib. ex cau. manu. li. et. §. j. institu. de hered. quali. et diffe. quod etiam voluit glo. in. l. eius qui. §. in puincia. in vlti. parte. et quod ibi Bartolus, vbi etiam dominus Jason may. ff. si certum petatur. qđ etiam satis sensit glos. in. l. j. §. veteres. ff. de acquiren. possessio. Ad quod facit quod voluit Alberi. in. l. si quando. §. illud. colũ. iij. C. de inoffi. testa. Angelus consilio. lj. exordiente, In dei nomine dominus Gilius &c. et Roma. cõsilio. clxviij. exordiente, Circa primum quo queritur, an renuntiatio domine Catherine &c. † Qui omnes volunt quod si filia cum iuramento renũtiet paterne hereditati aut bonis paternis. Et deinde contingat huic patri filium eius succedere, et postea filium fratrem renũtiantis decedere. Poterit non obstante renuntiatione etiam iurata soror renuntians succedere suo fratri etiam in bonis que fuerunt patris. Pro quo allegat Alberi. hoc ideo esse, † quia in mutatione persone et rei conditio mutata videtur. l. vltima. in fi. C. de inoffic. testa. l. paulus. ff. de acquirenda heredita. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bono. l. qui titij. ff. de his qui. vt idig. et. l. hereditas matertere. C. de peti. heredi. Angelus vero in dicto consil. lj. colum. iij. versi. nec obstat. Pro hoc allegat dictam. l. sed si plures. §. filio. ff. de vulga. et pupilla. et allegata. l. finali. C. de inoffi. test. Roma. vero allegat dictam. l. j. §. veteres. et. l. heres per seruum. cum ibi not. in glo. ff. de acquirenda heredita. et dictam. l. sed si plures. §. filio. Illa ergo tertia pars pro qua dicto quõdam Brassono successerat Durandus eius filius et bona eiusdem tertie partis desierãt esse bona dicti Brassoni et per immixtionẽ paterne hereditatis ceperãt esse bona Durãdi, et sic nõ est cõtẽtio de successione Brassoni, quis vez eidẽ succedere debuerit aut debeat: qꝛ pro cõstãti ppositũ est hincinde ꝙ eidẽ successerint pfati do. Michael, Durãdus

& Monetus. Sed est contentio de successione ipsius Durādi hoc est qui eidem succedere debeat, an vcz dictus do. Michael frater, & Monet⁹ nepos, aut iste mulieres eius filie. Preterea ad p̄missa etiā facit quod dicit Roma. in. d. l. j. §. veteres. vbi inducit not. ibi per glo. & alibi per Bar. ad questionem, statuto cauetur q̄ filia femina dotata nō succedat in hereditate patris: contingit qd pater decessit relictis filio masculo & filia femina dotata, filio masculo defertur ex forma statuti successio in paterna hereditate qui illā adiuit seu eidem se immiscuit. Deinde ab intestato decessit superstite dicta sorore sua dotata q̄ vult succedere in dictis bonis eius quondaz patris que reperiuntur in hereditate fratris sui. Queritur an possit. Dicit Alex. de imol. qd dicta glos. & q̄ ibi per eū dicta sunt, faciūt qd hec filia nō excludat ab hereditate fratris quo ad successionē in bonis patris reptis in hereditate fratris: q2 amplius non dicunt in hereditate patris sed fratris. † Et q̄uis Roma. hoc indecisum reliquerit: q2 dicit qd pendebat in facto. Tamē hoc dictū eius ɔfirmat, per id quod dicit statutū filia dotata nō succedat &c. quia intelligit in bonis que sunt in hereditate dotātis, modo si filia premortuo fratre vult adire hereditatem fratris non potest sibi opponi qd sit dotata: q2 nō est dotata a fratre, sed a patre. nō debet ergo repelli a successione fratris, per id quod voluit Bal. in. l. j. C. de legi. heredi. & i. l. mater. C. de iu. do. Preterea aut hic ɔtēdimus de successione dicti quōdam Brassoni aut Durandi eius filij. Si de successione Brassoni nō habet locum statutum, pro eo q2 illud loquit in successione intestati, vt patet ibi, plas al rey en succession venant sans testament. cuiusmodi non fuit dictus quōdā Brassonus, cum non intestatus sed testatus decesserit vt pro viribus cōtēdit idem Monetus, quez credo in hoc verum dicere. Si vero contendamus de successione dicti quondam Durandi, etiā non est locus predicto statuto: quia nō supersunt masculi descendentes ex eodē Durando, quod tamē statutū requirit vt apparet ex dicta responsione in qua dicitur, plas al rey en succession venāt sans testament estans heres mascles descēdans, que si latine proferrentur enuntiarentur per ablatiuos absolutos, scz extantibus heredibus masculis descendentibus, † quos certum est importare cōditionem. l. a testatore. ff. de condi. & demon. & quod not. doct. in. l. ab emptione. C. de pact. Et est perinde ac si regia maiestas respondisset, placet regie maiestati in successione intestati si extant heredes masculi descēdētes ab illo intestato, qd quia nō cōtigit [illegible] huic statuto: quia verba illius hic cessant. d. l. hos accusare. §. omnibus. & alijs iuribus superius allegatis.

Quibus presuppositis dico et respōdeo q̄ de illa tertia parte in qua Brassono successit dictus quōdam Durandus eius filius debent restitui dicte due quarte, scz legitima et trebellianica quas detrahere poterat idē quōdam durandus. Et q2 ipsi Brassono superfuerunt dicti do. Michael, Durandus, Monetus & nepotes ex filia predefuncta, † Horum omnium legitima erat triens, hoc est quatuor equaliter diuidēde inter prefatos do. Michaelem, Durādū, Monetum, & nepotes ex filia predefūcta, ita quod quilibet ex dictis do. Michaele, Durādo et Moneto erat habiturus vnā vnciā: & oēs nepotes ex filia predefuncta aliam vnciam, per id quod voluit Salice. in auc. nouissima. in. vj. q. C. de inoffi. testa. & domi. Jas. may. in repetitione illius. charta vltima. col. ij. versi. vltra Bar. queritur. Et hec vncia detrahenda est de illa tertia parte, et deinde pro trebellianica detrahetur quarta pars residui iuxta theoricam quam ponit glo. in dicto. c. raynaldus. super verbo, licet totas. de testa. & Jo. de imol. in dicta. l. coheredi. §. cum filie. et hec pcederēt si egissent cōtra ambos possessores, hoc est dictum dominum Michaelem et Monetum. Sed quia dūtaxat experte sunt contra ipsum Monetuz eis restitui debēt dimidia vncia et octaua pars eius quod superest detracta vncia. Residuū vero debet remanere penes possessores, pro eo quia actuz est iudicio petitorio. † Si vero dicte filie egissent interdicto quorum bonorum, et sic iudicio possessorio prout facere potuerunt, debuisset ante omnia pars petita eisdem restitui, & deinde egisset dictus Monetus si sua putauerit interesse ad restitutionem fideicommissi per ea que habentur in. l. filiam fratribus. & quod ibi doc. ff. ad trebel. & dicte Joāna, Boneta & Guinona detraxissent dictas earū quartas, potuissent etiā detrahere legata sibi relicta per dictū quōdā Brassonū earū auū paternū pro quota dictū Monetū cōcernente que est tertia pars: quam etiam petere possunt, & pro illa cōtra eū experiri tanq̄ legatarie dicti quondaz Brassoni, nisi quatenus de legatis hmōi eisdem satisfactum extitisset. Que dixerim sub correctione &c.

Consiliū. CCCXLIX.

De actione personali male intentata, Et de sentētia iudicis excommunicati.

Summarium.

1 Actio personalis contra quem detur.
2 Sententia seu ordinatio iudicis excommunicati maiori excōmunicatione an valeat.
3 Recognitio an trahatur ad non heredes recognoscentis.

Visi † libellum parte nobilis viri Joannis de saliente oblatum contra et aduersus honorabiles viros Ludouicum martini et Antonium cabrolis qui non videt mihi de iure procedere, attēta actione quam in libello huiusmodi intentare nititur idem de Saliente, & que est actio personalis, & non datur nisi cōtra cōtrahentem hoc est obligatum ad recognoscendum ex expressa cōuentione vel ex natura cōtractus vel heredem aut alias vniuersalem successorem ipsius contrahentis, non autem cōtra particularem rei possessorez cui non contraxit nec est heres cōtrahētis etiā si esset particularis successor eiusdem cōtrahētis. l. j. §. si heres. cuz suis simili. ff. ad trebel. Cum igitur dicti Martini & Cabrolis nō proponantur contraxisse cum dicto nobili Joanne aut cū aliquo eius p̄decessore, nec esse heredes vel al's vniuersales successores alicuius qui cū eo vel aliquo suo predecessore cōtraxerit vel cuius emphitheota extiterit, nō possunt ipsi Martini & Cabrolis, etiam si possiderēt predia al's recognita compelli ad illa recognoscenduz. Et ita puto qd dn̄i Viguerius & iudex Montisdrachonis, qui dicunt ordinasse dicto pretēso libello fore rn̄dēduz male pcesserint, & qd ex isto capite debeat eor ordinatio reuocari & rescindi. † Preterea tpe late ordinationis hmōi ipsi do. Viguerius & iudex qui eam tulisse dicuntur erant publice excōicati maiori excōicatione et pro talibus reputabant in loco Mōtisdrachonis, dicta eorum ordinatio fuit nulla. c. ad probādū. de re iudi. qd etiā voluit Bal. in. c. cōtingit. de dolo et cōtuma. & in. l. j. C. de iu. & fac. igno. Inno. in. c. pia. de excep. in. vj. & post eum Jo. and. in nouel. col. iij. ver. secus in iudice quid si publice &c. & ita tenēt glo. & doc. in. d. c. ad pbādum. Poterit ergo nō obstante lapsu decēdij corā eisdem do. Viguerio et Judice opponi de dicta excōicatione qua publice innodati existebāt tpe late ordinationis, de qua supra, & de qua si absoluti extiterit, pn̄t ipi cognoscere. scōm vero alios debent cognoscere arbitri per partes eligendi: iuxta ea q̄ refert Jo. an. in. d. c. pia.

† Quo vero ad recognitionē quā pars aduersa habere dr. Dico & rn̄deo q̄ illa nō officit seu nocet p̄fatis Martini & Cabrolis q̄ nec sunt nec esse p̄ponūtur heredes, vel alias vniuersales successores illi⁹ p̄tēsi recognoscētis: & ita huiuscemodi pretēsa recognitio vtpote res iter alios acta eisdem Martini & Cabrolis nō nocet. Pro quo allegasse sufficiat qd voluit Spec. ti. de loca. §. nūc aliq̄. ver. lvij. Oldra. ɔsi. mihi. cc.xx. exordiēte, Qd attēto pcessu cause vertētis &c. & qd ponit Pau. de cast. ɔsi. ccxcj. & itē nō obstat &c. et ver. sed vltra &c. Preterea cū p̄dia q̄ sibi recognosci postulat dictus nobilis de Saliēte fuerit possessa ab ānis qnquagita & vltra, & p eos de & sub dn̄io alior dn̄orū nō de et sub p̄tēso dn̄io directo ipsi⁹ nobilis de Saliēte aut suor p̄decessor obstat eidē de Saliēte exceptio prescriptionis. l. sicut. & l. cum notissimi. cum multis simili. C. de prescrip. xxx. vel. xl. annorū. Et q2 certum est hmōi pretēsam recognitionem non obstare alio non apparente. Ego vlterius super isto articulo non insisto.

Quo vero ad illos quib⁹ prefati Martini & Cabrolis recognouisse dicunt se tenere & possidere predia antedicta, de & sub dn̄io directo & maiori seignoria eorūdē, cōsulo qd ipsi Martini & Cabrolis petāt sibi decerni literas quarum vigore eisdē intimetur lis mota per dictū de Saliēte, de & sup recognitione quā sibi petit de p̄dictis p̄dijs, & citētur ipsi cōparituri in cā & eā defensari si sua putauerint interesse cū cōminatione q̄ nisi ipsi eosdē Martini & Cabrolis, immo verius ius suum hoc est ipsorū citādorū veniant defensuri, vel alias de eorū pretenso iure certiores faciant, ipsi sibijpsis prouidere curabūt et prouidebunt prout de iure melius facere poterunt. Que dixerim breuiter & succincte sub correctione cuiuslibet dn̄i melius sentientis.

Cōsilium. CCCL.

De decimis & restitutione spoliatorum.

Summariū

Summarium.

1 Parochie per quem & qualiter diuise, & separate fuerunt.
2 Parochia quid sit & vnde dicatur.
3 Probatio de necessario cōcludētibus debet esse, al's impertinēs est libellus.
4 Decima personalis cui danda & cui predialis. nume. 6. et an dan de patronis.
5 Spoliatus ante omnia restituendus.
7 Quod non apparet, perinde est ac si non esset.

Etiā si sufficiēter probatum extitisset parte venerabilis viri domini Joannis bolardi seu venerabilis capituli ecclesie Diensis, q territoriū seu mādamentum loci Mōtislauri fuerit & sit separatū & disiūctum a territorio oppidi seu castri de Luco, ex hoc tamē non inferretur nec infertur q illa pretensa pars territorij seu mandamenti eiusdez loci Mōtislauri que Serrū vulgo dicit, 1 †sit extra parochiam & sic extra decimariā dicti loci de Luco: †quia parochie nō limitantur, separantur, aut distinguūtur secundū limitationē, separationē, aut distinctionem mandamentoruz aut territorjorum, sed fuerunt olim separate, distincte & limitate per Dionysiū pontificem. c. j. xiij. q. j. & c. pastoralis. de his que fiunt a prelato. not. Joan. and. & Panormi. & docto. extra de parochijs. 2 super rubrica. †vbi etiam dicūt q parochia est locus in quo degit populus alicui ecclesie deputatus certis limitib⁹ cōstitutus. Et dicitur parochia quasi partitio cure: q2 cura populi partita fuit inter ecclesias parochiales. Et vt notorie videmus vna parochia aliquando se extendit ad partes multorū territoriorū seu mandamētorū. Etiam aliqnando & pluries in vno mandamēto sunt plu- 3 res parochie. †Ex quo infertur q venerabilis & religiosus vir dominus Petrus alberti prior prioratus loci de Luco, pretendēs se nomine dicti eius prioratus, & ipsum prioratuz fuisse in possessione leuandi & percipiendi decimas in territorio Serri, non habet contra se presumptionem iuris, etiam si verum sit q territoriū huiusmodi, fuerit & sit extra territorium seu mandamentum loci de Luco: quia ex hoc non sequitur, vt predixi, q dictum territorium Serri, sit extra parochiā loci de Luco, fuit ergo & est impertinens ille pretensus articulus parte dicti Joānis bolardi seu prefative venerabilis capituli ecclesie Diensis factus, & in quo deducta est separatio seu distinctio mandamenti Montislauri & territorij Luci. l. nec natales. l. ad probationem. C. de proba. l. non hoc. C. vnde legiti. & c. cum contingat. & quod ibi docto. de offic. delega. non ergo facit contra ipsum dominū Petrum alberti. c. ad decimas. de restitu. spolia. quia ibi canonici sancti Nicolai pretendentes se infra parochiam. B. clerici decimas aliquandiu possedisse &c. habebant presumptionem iuris contra se.

Preterea in casu dicti. c. ad decimas. non solum erat iuris presumptio contra dictos canonicos se dicentes spoliatos. Sed etiam erat iuris presumptio pro dicto. B. clerico in causa reo qui dicebatur eos spoliasse: q2 siue decime quas se recepisse dicebant prefati Canonici in parochia dicti B. essent personales siue prediales, presumptio iuris erat pro eodem. B. clerico. 4 †Personalis em̄ decima danda est de iure cōmuni ecclesie parochiali seu baptismali, id est illi in qua dantes diuina & verbū domini audiunt & ecclesiastica sacramenta recipiūt. c. questi. xvj. qō. j. & xiij. q. j. §. j. Predialis vero danda est ecclesie infra cuius parochiā situm est predium. c. fi. de parochijs. c. quoniā. de deci. c. si laicus. xvj. q. j. & d. §. j. xiij. qō. j. not. Hostien. in summa ti. de deci. §. cui danda. in prin. & versi. predialis &c. In casu vero de quo cōtenditur inter prefatos do. Petrum alberti ex vna parte, & dictū domi. Joannem bolardi seu prefatū venerabile Capitulū ex alia, non apparet q vel ipse do. Bolardi vel capitulū habeat pro se iuris presumptionē: quia non apparet, vt predixi, dictū territorium de Serro esse in parochia eiusdem do. Bolardi, vel ipsi⁹ venerabilis capituli seu prioratus sancti Mauricij, ex cuius pretensa vnione seu annexione pretendit ipsum capitulū decimas de quibus contenditur ad se pertinere. Et sic etiam ex hoc capite apparet dictum. c. ad decimas non obstare seu refragari eidem domi. Alberti. Pro eo quia in casu illius nō solum erat presumptio contra dictos canonicos se dicētes spoliatos. Sed etiam erat presumptio pro. B. clerico pretēso spoliatore: q2 in eius parochia &c. Et hoc bene aduertit glos. in. d. c. ad decimas. super verbo, eundē clericum. que expresse dicit tex. illius. c. non procedere, nisi eo casu quo presumptio facit contra actorem & pro reo. Pro quo etiā allegat glos. per se not. in. c. j. de prescrip. in. vj. ad quod faciūt no. per docto. in. c. constitutus. de fili. presby.

Quibus suppositis dico & respōdeo sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis sententiam fuisse & esse proferendam pro prefato do. Alberti & dicto eius prioratu, vtpote plene probanti, tam se q suos predecessores olim priores dicti prioratus de Luco nomine eiusdē prioratus, & ipsum prioratū fuisse in possessione quieta & pacifica per longa et lōgissima tēpora percipiendi & leuādi decimas fructuū pro tēpore excretorū in dicto territorio de Serro, & signanter in predijs in libello parte dicti do. Alberti in hac causa oblato, & in reuelatiōe prefati do. Bolardi latius mētionatis. Probanti insuper tā per reuelationē eiusdem Bolardi, & sic per ipsius cōfessionē indicialiter factam q per depositiōes testiū, & parte ipsius do. Alberti & parte prefati venerabilis Capituli in hac causa productorū eundem Bolardi Anno domini Millesimo. ccccxcvij. leuasset percepisse decimas fructuū excretorū in territorio de Serro. Et in predijs superius mētionatis, & hoc tanq pretensum renderiū ipsius Capituli, cuius factū idē Capitulū videtur approbasse. Proba- 5 uit igitur idē do. Alberti possessionē & spoliū. †Propter quod videntur sine dubio ipse nomine dicti eius prioratus, & dictus eius prioratus esse reintegrandum in dicta possessione, & dictus Bolardi cōdemnandus ad restitutionem ablatorum per iura vulgaria que mandant spoliatū ante omnia restitui nō obstantibus ex aduerso ꝓpositis & deductis in quibusdā articulis exordiētibus, Ad impugnandum intentionem venerabilis viri &c. que reuera non obstant. Et primo quidem nō obstat quod deducitur in primo & secūdo articulis, scilicet q territoriū Serri est in mandamēto Mōtislauri, & q propterea presumendū est cōtra ipsum domi. Alberti: quia his fuit superius sufficiēter respōsum. Etiā nec obstat quod deducitur in tertio articulo, quatenus ibi negatur eundem do. Alberti fuisse in possessiōe percipiendi decimas in dicto territorio per tempus de cuius initio &c. Quia respōdeo breuiter q ad querendam possessionē in casu de quo cōtenditur nō fuit necessaria possessio tāti tēporis. Etiam nec obstāt deducta in quarto & sequētibus articulis vsq ad vndecimū inclusiue, quaten⁹ in illis pretenditur illos particulares de quibus in [illegible] aut aliquibus eorundem non esse parochianos prioratus loci de Luco sed Mōtislauri. Et ipsos inibi cōsueuisse recipere ecclesiasti- 6 ca sacramēta & diuina audire. †Quoniā respōdeo q cōtentio presens non est de possessione seu quasi decime personalis sed decime realis in qua de iure cōmuni inspicitur nō cui⁹ parochie sint possessores prediorū, sed in qua parochia predia ipsa sita sint. d. c. fin. de parochijs. c. quoniam. de deci. & alijs iuribus superius allegatis. Et ita nō profuit parti aduerse ꝓbasse, si tamen ꝓbauerit cōtenta in dictis articulis, sed ꝓbare oportebat q predia hmōi erāt sita in parochia Mōtislauri, quod tamē adhuc non suffecisset, vt iam superius dixi. Pro qua ista cōtētio nō est mota cōtra presbyterum parochialē loci Mōtislauri. Preterea etiam nō obstat qō deducitur in duodecimo & sequētibus articulis, vsq ad. xvj. inclusiue. Qm̄ respōdeo q licet quidā ex testibus parte dicti do. Bolardi, aut venerabilis Capituli in hac causa ꝓductis videātur deposuisse prefatū venerabile Capitulū fuisse & esse in possessiōe percipiendi bessem seu duas tertias partes decimarū fructuū toti⁹ territorij Mōtislauri, maxima tamē eorū pars reseruat & excipit territoriū Serri, & decimā fructuū inibi excrescentiū, vt videri potest in discursu depositionū eiusdem de quo etiā super quinto, sexto, & multis alijs articulis libelli prefati do. Alberti deposuerunt vel omnes vel fere omnes eius testes vt nullum dubiū supersit aut superesse debeat, quin etiam quo ad hoc idem do. Alberti lōge melius: quia per lōge plures testes probauerit eius intētionez. Pro quo allegasse sufficiat. c. in nostra. & qō ibi omnes scribentes. de testi. Insuper etiam nec obstant ea de quibus in. xvij. articulo, que sunt iuris & presupponūt factum aliter se habere q reuera se habeat. Et vt breuiter absoluam vtile esset aduersario q iuxta inibi scripta cōsuleret & sic desisteret ab occupatione eorum que rapuit & male detinet & attenderet ad illud dictū Prophete. Nō est pretiosa laus. Et rursum. Quare tu enarras iustificatiōes &c. Porro etiam nec obstant proposita & deducta in decimooctauo, decimo nono & vicesimo articulis, quinimo potius faciunt pro eodē Petro alberti, pro eo quia non bene respondetur ad ea de quibus ibi opponitur, vt apparet ex his que predixi. Nec facit ad rē q dictū venerabile Capitulū dicatur annis singulis soluere quandā assertam pensionem curato Montislauri: quia ex hoc non apparet dictū capitulū successisse in ius ecclesie parochialis eiusdē loci Mōtislauri, quod etiam si appareret non sufficeret. Pro eo quia non apparet q territorium Serri, et predia de quorum decima cōten-

ditur sita sint in parochia Montislauri, quod tamen erat necessariũ per predicta. Nec iuuat quod finaliter dicitur dictũ venerabile Capitulũ esse patronum predicte parochialis ecclesie Mõtislauri. † Tum quia de hoc nõ apparet. Et sic esto ꝙ sic esset, perinde tamen habendũ est acsi non esset. l. in lege. ꝛ. l. rutilia polla. ff. de contrahen. emptio. ꝛ venditio. Tũ ꝛ quia si hoc verum esset, nõ tamẽ ex hoc inferretur decimas illas de quibus contenditur, vel etiam alias decimas territorij Mõtislauri spectare ad dictũ capl'm: † qꝛ decime siue loquamur de predialibus siue de personalibus nõ debentur de iure cõmuni patronis sed ecclesijs parochialibus, quarum parochiani existunt illi qui eas debẽt, si loquamur de personalibus: vel infra quarũ limites predia existunt, si de decimis predialibus verbũ facimus. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

7

8

Consilium. CCCLI.

De riuis ꝛ molendinis, ꝛ de non deducenda aqua, ꝛ de operis noui nuntiatione.

Summarium.

1 Aquam deducere ab alueo cum aliena iactura, an liceat.
2 Factum immemoriale licitum presumit.
3 Aqua e publico flumine deriuata, an fieri possit iuris priuati.

Presuppositis his de quibus in cõsultatiõis themate mihi exhibito parte prouidorũ virorum Driuoni iamberti ꝛ suorum fratrum. † Dico et respõdeo ꝙ cum ipsi Jamberti, taz per se ꝙ suorũ ꝑdecessores fuerint ab annis ducentis vel circa ꝛ sint in possessiõe accipiẽdi ꝛ deriuãdi aquam ex publico fluuio nomine Brechio, ꝛ ipsam cõducendi per propriũ alueum seu aqueductũ olim factũ ꝛ constructũ eorum sumptu ꝛ expensa, nõ potest nec de iure debet Uincentius richani aquam diuertere a predicto aqueductu et eam conducat ad quoddã eius molendinuz quod vel de nouo fecit vel facere nititur. Sed eisdem Driuono ꝛ fratribus et cum eorum damno auferre vel minuere lucrum. Pro quo allegasse sufficiat no. per Bart. in. l. quominus. in. j. q. ꝛ quod ibi per modernos. ff. de flumini. ꝛ quod not. docto. in. l. si manifeste. C. de seruitu. ꝛ aqua. † Cum enim vt predixi, prefati Jamberti ꝛ predecessores aquaz predictã deriuauerint, duxerint, ꝛ extraxerint a predicto fluuio, qui vt predixi, publicus est ab annis ducentis et citra, ipsi censeri debent hoc licite fecisse. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. c. super quibusdã. §. preterea. ꝛ quod ibi glos. de verbo. signifi. ꝛ quod not. glos. in. c. j. ad fin. de prescrip. in. vj. quod etiam voluit Barto. ꝛ alij in. d. l. quominus. in secunda questione. † Preterea ꝙuis aqua predicta hoc est illa que per dictũ aqueductum ducitur ꝛ duci consueuit ad molendina dictorum Jambertoruz deriuetur ꝛ extrahatur a flumine publico seu flumine iuris publici, postꝙ tamẽ illa extracta est ex predicto flumine ac ingressa ꝛ recepta in dicto aqueductu q dici ꝛ nominari solet forma aut formula seu vallum vel vallatum, illa efficitur iuris priuati. l. j. §. fluminũ. ꝛ. §. si fossa. cum ibi not. ff. de fluminibus. ꝛ quod voluit Barto. in repeti. dicte. l. quominus. q. xij. ꝛ in suo tracta. aluui. et in tracta. de alue. quod etiam voluit Bald. in. c. cum omnes. colũ. vj. versic. pone ex publico princi. priuata cõmoda nascebantur. de cõstitu. Pro quo allegat dictam. l. j. §. ij. ff. de flumi. ꝛ idem voluit Alexan. de imol. consi. cviij. exordiente, In causa ꝛ lite vertẽte inter dominos ꝛc. in secundo volu. ꝛ quod voluit Bald. in. l. iiij. C. de seruitu. ꝛ aqua. Et cum iste aqueductus seu forma aut formula vel vallatum sit dictorum Jambertorum, dicta aqua postꝙ est in ipso aqueductu recepta, videtur esse aqua eorũdẽ Jambertorũ, per id quod voluit Barto. in. d. l. quominus. qõ. xiiij. Bald. in. d. c. cum omnes. in dicto versi. pone ex publico ꝛc. ꝛ Alexã. de imol. in dicto consi. cviij. De quo etiam do. Jason may. in dictã. l. quominus post Bart. in dicta questi. xiiij. Quod si ita est possunt ipsi Jamberti facere de aqua hmõi, id quod volunt ꝛ sic concedere vel denegare cuivoluerint. l. j. §. illud labeo. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. l. j. §. permittitur. ꝛ. l. lucio. ff. de aqua pluui. arcend. Facit quia quilibet est moderator ꝛ arbiter rei sue. l. in re mandata. C. manda. l. dudum. C. de cõtrahen. emptio. ꝛ vendi. l. polla. C. de his quib. vt indig. ꝛ. c. de his. ad fin. de sepul. Preterea vt audio illud certũ est ꝙ vt audio prefati Jamberti in diuersione dicte aque, quam facere forte intendit prefatus Uincẽtius, ꝛ per diuersionẽ hmõi illã totam extrahere ab antiquissimo aqueductu dictorũ Jambertorũ, paterentur ipsi Jamberti damnũ ꝛ interesse, signãter ea ratione qꝛ cum difficilius ꝛ quasi ascendẽdo ducenda sit aqua ad molendinũ eiusdẽ Uincentij, opus erit propter restagnationẽ dicte aque facere maiores sumptus ꝛ expẽsas in reclusa, ꝛ hoc taz in illã adijciendo ꝙ etiã fortificãdo, quod ꝛ demõstrari ꝛ ostẽdi melius poterit etiã ad oculum per expertos. Nõ põt ergo diuersio aque hmõi cõcedi vel fieri per dictum Uincentiũ vel per dominũ Mõtisrotõdi vt hoc fiat sine licẽtia vel cõsensu dictorũ Jambertorũ. l. in cõcedendo. ff. de aqua pluuia. arcen. ꝛ quod voluit Bar. in. d. l. quominus. q. xij. Cõsulo igitur descẽdendo ad practicã ꝙ ipsi Jamberti seu eorũ legitimus ꝓcurator ad hoc specialiter deputandus, ꝛ cũ potestate iurandi ꝙ nõ calũniose ꝛc. nũtiante nouũ opus in loco illo in quo idẽ Uincentius rũpere intendit aqueductũ, et deinde aquã extrahere ꝛ deriuare ad suũ molẽdinũ. Et hoc faciãt per iactũ trium paruorũ lapillorũ in opere, ꝛ iaciendo. Nuntio nouum opus, ꝛ inhibeo ne quid noui fiat in hoc loco. ꝛ hec fiat sub presentia ipsius Uincentij, si ibi sit vel operariorũ si ibi reperiãtur, al's in eorũ absentia ꝛ sub presentia testiũ, ꝛ notarij qui de his notam et publicũ instrumentũ conficiat, ꝛ ꝙ deinde hec omnia intimentur sub presentia notarij ꝛ testium prefato Uincẽtio, ꝛ fiat de intimatione instrumentũ. Que dixerim ꝛc.

1

2

3

Consilium. CCCLII.

De noui operis nuntiatione, ꝛ de recuperanda re pupillari male per tutorem alienata.

Summarium.

1 Edificatio per noui operis nuntiationem turbata, an data cautione possit continuari.
2 Contractus tutoris in alienatione rei pupillaris sine solennitate inualidus.
3 Pupillus pro recuperatione rei male per tutorem alienate que remedia habeat.
4 Concludendi modus potius ꝙ narrata perscrutandus.

1 Processus† quem inchoasse dicit nobilis vir Petrꝰ valoris oppidi seu castri Tarasconis cõtra et aduersus honestã mulierez donã Marthonam dionysie inchoatus est pretextu ꝛ ad causam nũtiationis noui operis quã fecisse legitur idẽ nobilis Petrus aduersus dictã Marthonã edificare enitentẽ in hospitio seu domo in actis cause huius latius mẽtionata, super qua nũtiatione seu illiꝰ remissiõe, fuit aliquãtulũ instatum ꝙuis inciuiliter parte dicte Marthone, ꝛ petitũ eaz admitti ad edificandũ ꝑstita cautiõe seu satisdatiõe, quã obtulit, ad qõ tamen nõ fuit ꝓ tẽpore admittẽda. l. vnica. ꝛ qõ ibi per omnes. C. de noui oper. nũtia. ꝛ. c. fi. ꝛ qõ ibi glo. eo. tit. Et ꝙuis in ꝓsecutiõe nũtiatiõis hmõi, idem Petrus allegauerit ꝛ dixerit dictã domũ ad se spectare ꝛ pertinere, nullibi tñ legitur intentasse possessoriũ retinẽde vel etiã aliud. Propter quod non video ꝙ rõne possessorij primo vt ex aduerso pretẽditur intẽtati, quod tamen nullũ est, debeat idẽ nobilis Petrus repelli a ꝓsecutiõe ꝓpositorũ ꝛ deductorũ in supplicatione parte eius ꝓducta in hac causa in qua vt elegãter allegatum est et deductũ parte eiusdẽ Petri non fuit intentatũ petitoriũ, sed potius possessoriũ recuperãde qõ eidẽ Petro cõpetijt ꝛ cõpetit contra dictã Marthonã heredem vniuersalem Antonij chauassoni.

2 † Cui hõesta quodã mulier Honorata albe mater eiusdẽ Petri, ꝛ vt audio tũc tutrix ꝛ bonorũ suorũ administratrix dictaz domũ nõ seruatis iuris solẽnitatibus vẽdidit, ꝛ illius possessionẽ apud eundẽ Petrũ existentẽ in eundẽ transtulit, ꝛ ita per cõtractũ ipso iure inualidũ. l. non solũ. l. prediorũ. l. si prediũ. ꝛ alijs multis. ll. C. de predi. mino. ꝛ. ff. de reb. eo. per totũ. † eundez Petrũ spoliauit. Qui ꝓpterea nõ solũ multis ex illis remedijs q̃ parte eiusdẽ Petri iã fuerũt eleganter ꝛ oportune inducta, sed etiam per conditionem indebiti potest repetere possessionem dicte domus. l. indebiti. §. sed si nummi. ꝛ quod ibi Bartol. ꝛ docto. ff. de condi. indebi. Potest etiã ꝓ illiꝰ recuperatiõe implorare officiũ iudicis, ꝓ id qõ voluit Pau. de cast. cõsi. cccv. exordiẽte, Si nõ intercessisset iuramentũ ꝛc. Illud aũt certũ est ꝙ licet idẽ Petrꝰ narrauerit domũ predictã ad se ꝑtinere ꝛ spectare iure dominij seu quasi: † qꝛ tñ concludẽdo petijt se restitui in possessiõe in qua erat ante tẽpus ꝛ tpe dicte vẽditiõis ꝛ in ea se reintegrari, ipse cẽsetur intẽtasse, nõ qdẽ

3

4

petitorium

petitorium sed possessorium: ⁊ hoc colligitur ex modo concludendi ad quẽ agendũ est nõ ad narrata. Pro quo videri potest Ang. are. in. §. omnium. versi. in fin. gl. pro hoc facit ⁊c. institu. de actio. Multa inducit Ange. consi. xxxvj. exordiente, In dei nomine ꝑ decisione questitorũ ⁊c. versi. secundo premitto. ⁊ multo plura Andre. sicu. consi. xxxviij. exordiente, Preclare scripsit Psalmista celebris, prope est dominus timẽtibus ⁊c. col. xiiij. de quo eleganter Pau. de cast. consi. vj. colum. j. versi. nec obstat ꝙ in narratione dixerunt dicta bona pertinuisse ad dictam dominã iure dominij vel quasi ⁊c. Et ꝗ̃uis pro admissione dicte petitiõis seu supplicationis possint alia multa induci: quia tamen reperio plenissime allegatum: ⁊ quia etiam iste articulus videtur esse sine dubio, ego vlterius non insisto.

Consilium. CCCLIII.

De fide scripture priuate, ⁊ de confessione per contumaciã, ⁊ de oppositione compensationis, ⁊ de obligatione bonorũ mariti pro donatione propter nuptias mulieri facta.

Summarium.

1 Apodexis scriptura, an probet ⁊ habeat vim publici instrumenti ⁊ quando, vt probet in preiudicium tertij. nu. seq.
2 Scriptura priuata vim publici instrumenti quando obtineat.
3 Confessio que per contumaciã fit cui noceat, ⁊ quid in statuto patrẽ filij condemnationem soluere cogente si filius sit contumax.
4 Obligatio bonorum pro obseruatione donationis cõditionalis, an trahatur ad tempus donationis.
5 Debitor per creditorem cõuentus, an possit opponere de cõpensatione ꝙ debeat debitori suo.
6 Bona mariti ant sint tacite obligata mulieri pro donatiõe propter nuptias.
7 Mulier que pro donatione propter nuptias habet mariti bona tacite hypothecata, an preferatur ceteris creditorib⁹, ⁊ quid si habeat expressam hypothecam.

1 Etiã † si ille due preten se apodexes quas honorabilis vir Nicolaus guberti pretẽdit fuisse scriptas ⁊ subscriptas per prouidũ quondã virum Bartholomeũ coquarelli, ⁊ hoc de Anno dñi Millesimo. ccccl xxxiij. vna vcz pretẽse cõfessionis de recepto tricẽtorũ francorũ, et alia cõfessionis de recepto quingẽtoꝝ frãcorũ cõtinerent expressam hypothecã bonorũ eiusdẽ Coquarelli, omniaq; fuissent per ipsius Bartholomei verã confessionẽ recognite, ille tamẽ nõ probarẽt nec probãt in preiudiciũ honeste mulieris Magdalene grosse. Et hoc pro eo q2 ille sunt scriptura priuata. Pro quo allegasse sufficiat quod no. gl. magna. in. l. scripturas. ⁊ qd̃ ibi Bart. in secũdo no. C. qui potio. in pigno. habeã. ⁊ qd̃ voluit Bar. in. l. repetita. ff. de fi. instru. per. l. si superatus. ff. quib. mo. pign. vel hypo. sol. Panor. in. c. ij. colũ. j. ver. circa primã speciẽ. ibi, sed alteri nõ facit ꝑiudiciũ ⁊c. de fi. instru. vbi etiã do. Fely. col. iij. versi. itẽ intellige ꝑdicta. Pro quo allegat qd̃ in simili not. Specu. ti. de cõfes. §. nũc videndũ. ver. sed nũquid ⁊c. Ant. de but. in. c. quintavallis. col. iij. de iureiur. de patre confitẽte tantũ debitũ ꝙ exhausta remanet omnis spes filij. Et hoc signãter ⁊ sine dubio ꝓcedit postq̃ in dictis pretẽsis apodexibus non reperiuntur tres testes, quinimo nec pauciores suis manib⁹ subscripti aut descripti. Et ita dici nõ possit istas pretẽsas apodexes habere viz publici instrumẽti. Et ita cõsequẽter nõ obstat qd̃ voluit Bal. C. de fid. instru. sup rubrica. charta vlti. ver. viso de scripturis cõfectis in forma actionũ. ibi, ⁊ quidẽ primũ est maior solẽnitas. C. de fid. instru. Ang. in. d. l. scripturas. ⁊ Fran. de cur. in repeti. l. admonẽdi. charta. ix. col. iiij. ver. occurrit questio quã vidi in practica. ff. de iureiurã. † quatenus volũt priuatã scripturã habentẽ subscriptionẽ triũ testiũ habere vim publici instrumẽti. Adijcio ꝙ vt videt huiusmodi triũ testiũ subscriptio nõ sufficeret, nisi illi superessent et recognoscerẽt se subscripsisse in apodexe, qd̃ etiam videtur sensisse glo. in. c. inter dilectos. super verbo, publica manu. de fide instru. Si eniz superessent ⁊ recognoscerẽt, tũc satis videretur apodexis probare etiã in preiudiciũ tertij, per id qd̃ voluit Ange. in. d. l. scripturas. ibi, in ea. ibi, sed dubitatur quis esset potior. Pro quo allegat. l. in exercẽdis. C. de fid. instru. Sed sup hoc insistere nõ oportet, postq̃ vt ꝑdixi, dicte pretẽse apodexes nõ reperiũtur per tres testes quinimo nec per vnũ subscripte, † nõ ergo ꝓbant cõtra hãc

Magdalenã, etiã si fuissent ꝓp [illegible] cõfessione predicti Coquarelli recognite, ⁊ multo minus vbi nõ fuerũt per eũ recognite sed ꝓpter eius cõtumaciã ⁊ in ipsius odiũ habite pro recognitis seu cõfessatis: q2 hec ficta cõfessio, non solũ alteri nõ preiudicat sed nec ipsi Coquarelli preiudicasset ĩ alia causa. l. ij. §. diu⁹ adrian⁹. ff. de iure fis. ⁊ qd̃ voluit Bar. in. l. eius qui delatorẽ. in fi. princip. ff. de iure fis. ⁊ Bal. in. l. ij. C. de edẽ. ⁊ quod post eũ voluit ibi do. Jason colũ. vj. versi. quarto limita in ꝓbatione ficta ⁊c. Ad qd̃ facit qd̃ voluit Bart. ⁊ post eũ alij magis cõiter in. l. cũ filiusfamilias. ff. de verbo. oblig. quaten⁹ inibi no. ꝙ stãte statuto quo cauetur ꝙ si filius maleficũ cõmiserit cogatur pater cõdemnationẽ soluere, ⁊ deinde fili⁹ de maleficio inquisitus vel forte accusat⁹ fuerit cõtumax. ⁊ ꝓpter contumaciã ex forma statuti habitus ꝓ confessato, ⁊ deinde condẽnatus, nõ poterit cogi pater ad solutionẽ cõdemnationis. Et hoc quia talis ficta cõfessio ⁊ sentẽtia non preiudicat patri: q2 ipsa ficta cõfessio personã non egreditur. d. l. ei⁹ qui delatorẽ. Ita enim no. Bar. in. d. l. cũ filiusfamilias. circa fi. princip. versi. quarto cõtingit ꝙ filiusfamilias est cõtumax. ⁊ Alexã. de imol. col. iij. ver. si aũt statutũ. ibi, si vero sentẽtia lata est contra filiũ contumacẽ ⁊c. vbi etiã remittit ad Albe. in duabus q̃stionibus inibi mentionatis, ⁊ ad per se no. in. l. sepe. ff. de re iudi. Preterea nõ apparet ex forma seu tenore dictarũ pretensarũ apodexiũ, ꝙ bona dicti quondã Coquarelli fuerint expresse pro dictis summis aut earuz parte obligata Claudio fontane eius fratri, nec etiaz puto si non desipio dici posse illa fuisse eidẽ Fontane tacite obligate. Et si est text. vel doctor qui hoc dicat, ego ꝓfecto fateor me vel nõ vidisse, vel vt forte oportebat ad illũ non aduertisse. Illud aũt certũ est ꝙ licet donatio quingẽtorũ scutorũ facta per dictũ Coquarelli prefate Magdalene Anno dñi Millesimo. cccclxxxv. fuerit cõditionalis sub cõditiõe, vcz si ipse primo moreretur: tũ cõditione postea adueniẽte que nõ potestatiua hoc est nõ in potestate dicti quondã Coquarelli existebat sed casualis. † Et sic in virib⁹ fortune obli
4 gatio seu hypothecatio bonoꝝ facta ꝑ ipsum Coquarelli ꝓ obseruatione huius cõditionalis donationis tracta est ad tẽpus eiusdem donationis. l. qui balneũ. §. amplius. ⁊ quod ibi Bar. ⁊. l. potior. ver. videamus an idẽ dicendũ sit. ⁊ quod ibi Bart. ff. q potio. in pigno. habeã. ⁊ quod no. Bar. in. l. si is qui ꝓ emptore. in. v. qd̃. principali. ff. de vsuca. Ex quibus oĩbus vna cũ alijs per egregiuz virũ dñm primo scribẽtem allegatis, respõdeo ad primũ dubiũ ꝙ hypotheca prefate Magdalene sit potior, quinimo vnica, cũ nec dictus Guberti nec eius pretensus auct [illegible] ita ꝓfecto est eidẽ preferenda quoad hoc caput prefata Magdalena. l. eos. C. qui potio. in pigno. habeã. ⁊ quod not. glos. magna in. l. priuilegia. ff. de priuilegi. credi.

5 † Ad secundũ dubium dico ⁊ respõdeo ꝙ dictus Guberti nõ potuerit nec possit aduersus hanc Magdalenã de cõpensatione opponere. l. eius. C. de cõpensa. l. si cũ militi. ⁊. l. in rem suã. §. j. ff. eo. ti. Cui nõ obstat ꝙ post Jaco. de are. voluit Albe. in. d. l. eius. vbi voluit ꝙ ego conuẽtus per creditorẽ meũ possim opponere cõpensationẽ de eo quod debet debitori meo, pro quo multa inducit. Quoniã respondeo hic non esse probatũ ꝙ dictus Guberti actione hypothecaria cõuentus sit creditor eiusdẽ Magdalene. Nõ enim puto esse probatũ ꝙ illi quingenti floreni q ad domũ ipsius Magdalene per dictũ Coquarelli ex cõuẽtione facta tẽpore contracti matrimonij inter ipsum Coquarelli ⁊ dictaz Magdalenã, eidẽ Magdalene expediti extiterint. Et si q forte deposuerint se illos ꝓ eo expedinisse nõ esset eis credendũ, per id quod not. Bart. in. l. deferre. §. idẽ decreuerũt. ff. de iure fis. ⁊ Saly. in. l. oĩbus. C. de testi. Adijcio ꝙ etiã supposito citra preiudiciũ veritatis ꝙ illi ꝓbarẽtur expediti, quinimo ⁊ cõuersi in vtilitatẽ eiusdẽ Magdalene, adhuc non sufficeret: q2 licet sic ꝓbaretur prefatũ Coquarelli fuisse creditorẽ eiusdẽ Magdalene, nõ tamẽ ꝓbaretur ꝙ prefatus Fontane, a quo vel suo pretẽso donatario dictus Guberti causaz habere pretẽdit sit vel fuerit creditor ipsi⁹ Coquarelli: q2 vt predixi, ille pretẽse apodexes hoc non probant in preiudiciũ huius Magdalene, ꝗ̃uis propter cõtumaciã ⁊ in odiũ predicti Coquarelli, quod ꝓpterea restringi debet. l. cum quidã. ⁊ regula odia. habite fuerint ꝓ recognite. Ex quo apparet ꝙ etiã eundẽ Guberti nõ iuuat quedã pretensa cessio siue remissio iuriũ ⁊ actionum facta eidẽ Guberti per quendã Antoniũ boyliene, tam suo q̃ suorũ pretensorũ fratrum minorũ, et assertoruz coheredũ Guillielmi boyliene asserti donatarij dicti Claudij fontane ⁊ Catherine prerie. Tũ per predicta. Tũ ⁊ q2 nõ apparet hunc cedentẽ ⁊ dictos minores esse heredes dicti Guillielmi.

6 † Ad tertium dico ⁊ respõdeo breuiter ⁊ succincte ꝙ licet Dyn. in. §. fuerat. col. ij. versi. sed si peteret donationẽ ꝓpter nuptias. insti. de acti. ⁊ Bal. in. l. assiduis.

C. qui potio. in pigno. habeã. cẽserint q̃ bona mariti nõ sint tacite obligata mulieri ꝓ donatiõe ꝓpter nuptias. Contrariũ tñ videtur veri⁹ p. l. vbi. circa princi. ꝛ qđ ibi gl. in verbo, suppositas. C. de iure dot. ꝛ quod voluit glo. in. d. l. assiduis. versi. fin. sup verbo, ex tẽpore. Pro quo facit qđ no. Bal. in. l. ij. per illũ tex. C. de bo. q̃ libe. vbi voluit q̃ tacita stipulatio que locũ habet in dote, etiã locũ habeat in donatione propter nuptias, qđ reputat Bald. bene notandũ ꝛ pro quo est bon⁹ tex. in. l. fi. in prin. in verbo, vel stipulatiõe vel lege. C. cõia vtriusq̃ iudi. ꝛ q̃ bõa mariti sint tacite obligata ꝓ donatiõe ꝓpter nuptias, voluit Jo. de pla. ꝛ Ang. are. i. d. §. fuerat. vbi etiã do. Jason may. col. ix. ver. an autẽ hoc ꝑuilegiũ ꝛc. Et hoc q̃ ad ꝑuilegiũ tacite hypothece. † Quo vero ad ꝑuilegiũ platiõis, vt vʒ ꝓferat̃ ceteris creditorib⁹, etiã priorib⁹ habẽtib⁹ tacitã hypothecã prout dici solet in dote. rñdeo q̃ nõ. d. l. assiduis. §. hec aũt. ꝛ. d. §. fuerat. in verbo, de dote. Sed istud non officit: q꞉ vt iã dixi, ipsa habet expressam hypothecã per quã de iure cõi preferri debet quibuscũq̃ pretẽsis creditoribus chyrographarijs etiam priorib⁹, ꝛ hoc sufficit: q꞉ nec iste Guiberti nec ille Claudius fontane vel Guillielmus boyliene donatarius videnť habuisse aliquaʒ hypothecã, hoc est vel expressa vel tacita in bonis ꝓ quibus nunc agitur, nisi forte pretẽderetur q̃ ꝓpter sniam vel executionẽ illi⁹ fuerit pignus contractũ, sed istud etiam si verũ esset nõ obstaret, ꝓ eo q꞉ hypotheca predicte Magdalene, que vt predixi, retrotrahitur ad tẽpus cõuentionis esset prior ꝛ sic potior. l. diuersis. cũ suis similibus. C. qui potio. in pigno. habean. Que dixerim sub benigna supportatione magnifici viri domini Presidentis camere ꝛ iudicis cause huius.

Consilium. CCCLIIII.

De collationibus, ꝛ de bonis aduentitijs non conferendis.

Summarium.

1 Bona aduentitia ex industria acquisita, an teneatur frater conferre in diuisione paterne hereditatis cum fratre ab intestato, ꝛ quid de fructibus dictorum bonorum bona fide consumptoruʒ ante patris obitum ꝛ qui supererant tempore mortis.

Tam† probus quondã vir. A. reuolte intestat⁹ ab humanis decesserit sup̃stitibus ꝛ sibi sup̃uiuẽtibus Joanne ꝛ Mattheo reuolte eius filijs naturalibus ꝛ legitimis: ipsi eideʒ ab intestato equis portionib⁹ successerũt. auť. de heredi. ab intesta. §. j. colla. ix. ꝛ in auť. in successiõe. C. de suis ꝛ legiti. liber. Nõ ergo debet idẽ Mattheus resistere aut repugnare, quomin⁹ bona dicti eoruʒ quondã p̃ris inter eos diuidãtur, nec tenetur ipse Joães dicto Mattheo cõferre seu sibi cõmunicare bona aduẽtitia per ipsum Joannẽ ex sua industria vel al's acquisita. l. fi. ꝛ quod ibi per docť. C. de collať. Et nõ solũ nõ tenetur ipse Joães cõicare ipsi Mattheo eius fratri ꝓprietatẽ dictorũ bonorũ per eum acquisitorum. Sed nec fructus ex bonis hmõi perceptos sciẽte ꝛ patiẽte patre, illos videlicet qui fuerunt per eũ bona fide consumpti ante mortẽ patris. l. ea demũ. C. de colla. quod etiã voluerunt Pau. de castro Alexã. de imol. ꝛ do. Jason may. in. d. l. fin. C. de colla. quinimo vt voluit Bal. in auť. ex testamẽto. in. ix. ꝛ. xiij. capitulis seu questionibus. C. de colla. q̃ etiam nõ teneatur ad collationẽ fructuũ per eos perceptorũ ex dictis bonis ꝛ qui supererãt tẽpore mortis. Et idem voluit ibi Ange. q̃uis Alexan. de imol. in dicta auť. ex testamento. col. iiij. ꝛ do. Jason colum. ij. videantur tenere cõtrarium quoad fructus perceptos qui extabant tempore mortis patris. Sed quia isti vel nulli vel pauci erant nõ insisto, cum magnificus dominus meus domi. Greynhani, qui more boni domini ꝛ pij patris suscepit hanc materiam terminãdam de facili prouidere valeat super istis.

Consilium. CCCLV.

De clerico non conueniendo nec reconueniendo coram iudice seculari.

Summarium.

1 Clericus super diuisione bonorũ communiũ, an possit cõueniri coram iudice seculari, ꝛ an procedat in clerico prime tonsure, ꝛ quid in reconuentione. nu. 5.
2 Etiam, est dictio implicatiua.
3 Fundamentum intentionis siue affirmatiuũ siue negatiuũ, siue agatur siue excipiatur probandum est.
4 Clerici an possint prorogare iurisdictionem non sui iudicis.
6 A communi opinione in cõsilijs ꝛ iudicijs quo casu recedendum.

1 Ex† processu cause cepte ꝛ diu vẽtilate per ꝛ inter honorabileʒ virũ Jacobũ carterij mercatoreʒ ciuitatis Massilie ex vna parte, ꝛ honestas mulieres Laurentiã ꝛ Catherinã carterie eius neptes ex alia, constat ꝛ legitime apparet dictũ Jacobũ esse clericũ solutũ, ꝛ hoc literis sui tituli clericalis in hac causa productis ꝛ insertis. fo. xiiij. ꝛ cõfessione dictarũ Laurentie ꝛ Catherine seu procuratoris earũdẽ facta ꝛ inserta. fo. xliiij. Quo fit vt nõ potuerit aut possit idẽ Jacobus corã iudice seculari sup diuisiõe p̃tẽsorũ bonorũ cõmuniũ inter eũ ꝛ dictas ei⁹ neptes aut ꝓ faciẽda eorũ diuisione cõueniri. Pro quo allegasse sufficiat id quod habetur in. c. j. ꝛ. ij. xj. q. j. c. qualiter. de iudi. c. null⁹. ꝛ. c. si diligẽti. de fo. cõpe. ꝛ auť. statuimus. C. de episco. ꝛ cle. ꝛ procedit hoc dictũ etiã in clerico prime tõsure. d. c. nullus. quod etiã voluit Pañ. Frã. de are. ꝛ And. sicu. Pro quo etiã allegari solet. c. cũ non ab hoĩe. et. c. at si clerici. de iudi. Quib⁹ nõ refragãtur ex aduerso ꝛ parte dictarũ Antonete ꝛ Laurentie opposita in multis earũ schedulis. Et signãter id quod in eis opponitur de pretẽsa reconuẽtione. Tum q꞉ quicquid ex aduerso dictũ extiterit et pluries allegatũ, veritas tamẽ in hoc residet q̃ ex actis cause huius nõ apparuit nec apparẽt eundẽ Jacobũ traxisse in causam ꝛ corã iudice seculari p̃fatas Antonetã ꝛ Laurentiã carterie, nec fuisse eũ qui tanq̃ pri⁹ vocãs in causam actor dici debuerit, nec quoddã pretensuʒ instrumentũ parte dictarũ neptiũ in hac causa productũ ꝛ insertum. fo. xxix. cõtrariũ probat, quinimo potius facit pro eodẽ Jacobo ꝛ contra dictas neptes, quatenus inibi dicitur Jacobũ durãti tutorẽ produxisse quoddã mandatũ quod petijt inseri. Et nihilominus petijt procedi adulteriora p̃sente Jacobo carterij: quia cũ subiũgatur q̃

2 Carterij petijt etiã q̃ diuisio fieret, † aperte colligitur propter illã dictionẽ etiã, que implicat. l. j. C. q̃ admitti ad bono. pos. ꝛ. §. etiã hoc chyrographa. pecu. in rubro ꝛ nigro. ꝛ quod voluit Bar. in. l. supra. §. officiũ. ad fi. ff. de aqua pluuia. arcẽ. q̃ dict⁹ Durãti tutor in mandato per eũ tũc producto petijt fieri diuisionẽ. Et hoc etiã colligitur ex eo q̃ dñs iudex remouendo cõmissionẽ al's datã quibusdã deputatis ordinauit procedi ad vlteriora ꝑut in mãdato. Et deinde scribitur q̃ die sequenti prefati Durãti ꝛ Carterij petierũt vt supra ꝛ fieri relationẽ per expertos, cuʒ vt ipsi credebant essent deliberati. Et deinde sequitur iussus iudicis de vocando illos expertos deputatos pro facienda diuisione, qui vocati eodẽ die cõparuerunt ꝛ fecerũt relationẽ. Et sic profecto si calũniari nolumus, clare apparet q̃ ille Duranti tutor producens mandatũ, ꝛ petens procedi ad vlteriora petijt fieri diuisionem. Et sic primo egit. Tuʒ ꝛ q꞉ si vel cauillando, vel al's quomodolibet dici possit, non clare apparere q̃ dictus Duranti tutor primo petierit diuisionem fieri vel ipsum Jacobum carterij in causam pro diuisione facienda traxerit, hoc tamen certũ est non apparuisse nec apparere q̃ ad instantiam eiusdẽ Carterij, fuerit idẽ Duranti in causaʒ tractus coram predicto iudice nec ipsum esse primo locutum, sed potius ipsum Duranti tutorem. Et ita non apparet q̃ ipse Carterij hunc iudicem elegerit, quod tamen probare debuissent prefata Antoneta ꝛ Laurẽtia que dicentes se fuisse per Jacobum carterij conuentas, pretendunt se posse eum reconuenire coram iudi-

3 ce seculari: † quia quilibet probare tenetur fundamentũ sue intentionis siue agat siue excipiat. Et siue fundamentum huiusmodi sit affirmatiuum siue negatiuum. l. actor. C. de probatio. l. in exceptionibus. in princi. ff. eod. titu. l. si quis. C. de fabricen. lib. xj. l. in illa. cum. l. sequen. ꝛ quod ibi plene per Bartõ. ꝛ Alexãd. de imol. ff. de verbo. obligatio. et quod not. Innocen. in. c. super his. de accusatio. Tum et quia esto quod aperte probatum extitisset q̃ prefatus Jacobus primo egisset coram iudice seculari contra dictas eius neptes aut prefatum Duranti earũ tutorem prout non probatur, non tamen inferretur q̃ propterea posset ipse qui est vt di-

4 xi, clericus solutus coram eo recõueniri: † quia clerici nõ possunt prorogare iurisditionem non sui iudicis. c. si diligẽti. de foro competenti. ꝛ in dicta autenti. statuimus: ergo nec in causa reconuentionis possunt esse sub eo, quod etiam voluerunt Pe. ꝛ Jaco. butri. in auť. ꝛ consequenter. C. de sentẽ. et interlocu. omni. iudi. Idẽ voluit Archiõ. in. c. vnico. super verbo, condemnari. ver. videtur

tamē φ generalitas patiatur exceptionē recōuentionis.de cleri. coniuga.in.vj.†vbi dicit φ per iura que allegant tenētes partem contrariā nō probatur eorū opinio,scilicet φ clericus possit etiã in iudicio seculari recōueniri,τ φ propterea standū est regule que habetur in.d.c.vnico.τ.c.j.xj.q.j.τ in.c.cōuenior.ibi,sed in consistorio.xxiij.q.viij.τ hoc nisi certo iure inueniatur contrariū.Et subijcit ibi Archi.se nūφ meminisse legisse tex.iuris canonici,φ clericus in causa recōuētionis possit corā iudice seculari litigare.Hãc sententiā etiam tenuit Marti.siluia.illā etiā tenuerunt Jo.de ligna.do.Cardi.floren.Anto.de butri.τ Panor.in.d.c.at si clerici. qui p hac parte multa inducūt que videri possunt per Panor.in d.c.at si clerici.col.viij.versi.cōtrariā sniam tenēt Jac.butri.τ Petrus τc.Hãc opinionē etiã secutus est Andr.sicu.in.d.c.at si clerici.col.xxiij.ver.sed nūc mihi videtur φ cōtraria opinio sit verior. vbi vltra alias rationes τ motiua inducta per alios tenētes hanc partē,videtur mihi And.sicu.inducere septē vel octo bona τ magna motiua,τ respōdet rationibus τ motiuis partē tenentiū contrariā,que tamen vitãde prolixitatis causa nō transcribo cū p cōstanti habeā scripta huius illustri patris esse apud reuerendū patrē τ virū egregiū domi.vicariū τ officialē Massilie,qui si placet videbit motiua τ rōnes hmōi.Et citra preiudiciū veritatis φ opinio cōtraria fuerit olim magis cōis,hec tamē si omnia pōderent, videtur esse suffulta potioribus rationibus: est ergo ei poti⁹ inherendū:†quia φuis regulariter nō sit in cōsulendo vel iudicãdo a cōmuni opinione discedendū,hoc tū fallit vbi opinio potiorū doctorū vel vnius fundaretur subtiliori τ meliori ratione:qr tūc illa pponeretur cōmuni opinioni secundū Hostiē.Joan.andr.τ omnes in.c.j.de cōstitu.Pro quo allegat Panor.bonū text.in.c.capellanus.in verbo,subtiliori ratione.de feri.τ in.l.j.ibi,nō ex multitudine τc.C.de vete.iure enucle.Idē etiã voluit Panor.in.d.c. capellanus.col.ij.τ in.c.ex literis.le.j.in princi.de spōsa.Semi.in c.de liberis.dist.xx.Jo.de ana.in.c.tua.col.v.de vsu.Joã.de imol. in.l.cum quidã.§.quod dicitur.ff.de acquir.heredi.Bald.in.c.ne innitaris.de constitu.τ alij in alijs locis. Ex quibus omnib⁹ vna cū alijs,al's τ in multis schedulis parte dicti Jacobi in hac causa productis τ plene τ eleganter inductis.Dico τ respōdeo sub correctione cuiuslibet domini melius sentiētis,eundē Jacobum debuisse τ debere obtinere in hac causa τ literas τ inhibitiōes ad ipsius instantiã factas in principio cause huius fore τ esse manutenēdas,nō obstãtibus quibuscūφ in aduersum oppositis et obiectis.Quãuis eñ potuerit idem Jacobus opponere τ dicere corã iudice seculari se non teneri respondere dictis eius aduersarijs vel coram eo litigare cū sit clericus solutus.potuit nihilominus etiã recurrere ad iudicem ecclesiasticū,cui subijcitur sicut al's fit in.c.si iudex laicus.de senten.excōmu.in.vj.

Consilium. CCCLVI.

De codicillis τ fide instrumentorum.

Summarium.

1 Codicilli quot testes postulant.
2 Instrumentū carens debita iuris solennitate,an probet.
3 Notarius in testium numero pro instrumenti complenda solēnitate an computandus.

Codicilli† quos fecisse pretēditur nobilis τ honorabilis quōdã vir Ludouicus de nouaysano loci Signundacij Anno dñi Millesi.ccccxciiij.et die xxiij.mensis Aprilis,nō probãtur p quandam pretēsam notã quã recepisse dicit magister Joãnes chauliaqueti,deinde degrossatã per honorabilē virū magistruz Antoniū gaudemaris.Et hoc ea potissime ratione:qr in illis nō describuntur nisi quatuor testes,et tamen certum est quod in codicillis necessarij sunt quinφ testes.l.fi.C.de codicil.†Et sic instrumentū vtpote carens numero testium de iure requisito τ sic debita iuris solennitate non probat.†Non enim in testium numero pro complenda instrumēti solennitate computãdus est notarius.aut.de instrumen.caute.τ fid.§.sed si instrumenta.colla.De quo est glos. in.l.hac cōsultissima.super verbo,octauum.C.qui testamen.face. possunt.Vbi etiam de hoc per Alexand.de imol.colum.vij.versicu.in glo.in verbo,octauum τc.et alios scribentes.de hoc etiam habetur per Joanñ.de imol.et docto.in.l.domitius labeo.ff.de testamen.

Consilium. CCCLVII.

De agnatione posthumi τ substitutione compendiosa,τ de quartarum detractione.

Summarium.

1 Posthumi agnatio quando non rumpat testamentum.
2 Substitutio facta per verba tractū tpis importantia qualis sit.
3 Substitutio cōpendiosa quando contineat tantum vulgarem,τ an expiret per aditionem prout vulgaris.
4 Substituo verbum ad que possit referri.
5 Verba directa,an τ quando possint obliquari.nu.seq.
6 Substitutio compendiosa facta per verba directa,an post pubertatem trahatur ad fideicommissum.
7 Trebellianica de fideicōmisso ad pias causas,an possit detrahi.
8 Vassalli an possint testari de bonis feudalibus.

Christi nomine inuocato.Viso consultationis themate mihi exhibito pte nobilis τ generosi viri Bartholomei martini et dubijs ex themate hmōi elicitis.Dico τ rñdeo breuiter τ succincte ad dubia hmōi put ĩfra.†Et pmo ad primū φ cū tpe mortis magnifici quōdã viri dñi Joãnis martini iuriū pfessoris eximij superesset nobilis Marcon⁹ martini ei⁹ fili⁹ naturalis τ legitimus pr̄ hui⁹ nobilis Bartholomei τ sic tenēs primū locū, nō erat opus ad validitatē testamēti eiusdē do.Joãnis,φ ipe ab initio eūdē nobilē Bartholomeū,si nat⁹ erat:vel posthumū,si natus nō erat vel ĩstitueret vel substitueret:nec ex illi⁹ natiuitate fuit postea ruptū testamētū,postφ vt predixi,supponim⁹ dictū Marconū vixisse tpe mortis ipsius quondã do.Joãnis,secus aūt esset si viuēte eodē do.Joãne mortu⁹ fuisset Marcon⁹:qr tūc p agnationē hui⁹ nobilis Bartholomei q primū locū cū fratrib⁹ suis tenere cepisset fuisset ruptuz testamentū propter preteritionē eiusdem Bartholomei,per id quod habetur in.l.gallus.§.ille casus indifficilis.ad fin.ff.de libe.τ posth[illegible].τ.l.posthumorum cum suis simili.ff.de iniust.rup.τ irri.testa.

†Ad secundū dico τ respondeo φ si substitutio facta de nobilib⁹ Petro τ Joãne inibi noiatis fuisset facta simpliciter,hoc est sine distributiōe tpis vel dictione importãte tractū tēporis,vt verbigratia:si dict⁹ do.Joãnes testator heredē instituisset Marconū filiū primogenitū,τ Petrū,τ Joannē ex eo nepotes substituisset,tunc qr dicti Petr⁹ τ Joannes fuissent dūtaxat vulgariter substituti,nō aūt etiã per fideicōmissum,per id quod voluit Bar.in.l.cēturio.col.mihi.ix.ver.secūdo oppo.ad pdicta,†τ videt φ hec substitutio cōpendiosa nō cōtineat nisi vulgarē τc.ff.de vulga.τ pupil.Jo.de imol.in.c.raynutius.in materia exēplarie substitutiōis.de testa.Lanfrã.in repeti. c.si pater.in materia cōpēdiose substitutiōis.ver.duodecimo φrit p cōclusiōe substitutiōis cōpēdiose.de testa.in.vj.τ Alex.de imol. in.l.hereditatē.ppe fi.C.de impube.τ alijs substi.φuis Bal.in.l. humanitatis.col.xv.ver.scdo φ itur τc.C.eo.ti.senserit τ nō bene scdm Jo.de imol.τ Alexã.de imol.vbi supra,φ eo casu censerent substituti etiã p fideicōmissum,sed qd predixi,veri⁹ est.Pro quo allegari solet.d.l.gallus.§.j.scdm vnã casus positionē.ff.de libe.et posthu.τ.l.iã hoc iure.§.j.ff.de vulga.τ pupil.Et si ita fuisset cū vt ponitur in themate,dict⁹ nobilis Marconus paternã hereditatē adiuerit vel illi se immiscuerit expirasset put expirauit vulgaris substitutio.l.post aditã.C.de impu.τ alijs substi.τ sic nihil potuissent aut possent prefati nobilis Petrus τ Joãnes petere in vim substitutionis de eis facte per dictum quondam do.Joannē testatorē.Sed substitutio predicta nō est facta sine adiectione verbi importantis tractum temporis:quia in ea posita sunt illa verba, post mortem dicti Marconi: que importãt tractum tēporis. Sed fortasse mihi opponetur φ dicti Petrus τ Joãnes fuerunt inuitati per verbū directū instituo. Dicit enim do.testator facio, instituo,τ ordino ego Joannes heredē seu heredes nobilē Marconum martini filium,τ post eum Petrum τ Joannem fratres. †Quo fit vt cū verbum directum non obliquetur,censeri non debeant dicti Petrus τ Joannes fuisse per fideicommissum substituti.Sed huic obiectioni videtur posse responderi φ verbū substituendo,quod sequitur posse referri nō solum ad breuiloquam seu reciprocam substitutionē factã de dictis Petro τ Joãne ad inuicem,sed etiã ad substitutionē factã de eis dicto nobili Marcono

vt sic censeatur dixisse dictus do. testator instituo et heredē facio Marconū filium, post eū Petrū & Joannem, & sibi inuicem si decederent &c. substituendo. Sed huic expositioni obstat illud verbum seu heredes. Nō enim solū dixit, facio, instituo, & ordino heredem meū nobilē Marconū, sed adiecit seu heredes, loquēs pluraliter. per quod videtur eum potius dixisse facio & instituo heredē seu heredes Marconū & post eum Petrū & Joannē, ita ꝙ hec verba Petrū & Joannē regantur a verbis facio, instituo, & nomino, nō a verbo substituendo. Obstat etiā huic opinioni verbū eos relatiuū Petri & Joannis, & quod secundū regulas grāmaticales nō debet regi a verbis facio, instituo, & ordino a quibus reguntur nomina Petrū & Joannē. 5 †Propter quod videtur aliter esse respondendū & posse respōderi ad dictā obiectionē, scilicet ꝙ licet verba predicta heredē seu heredes facio, instituo, et nomino sint verba directa, illa tamē possunt obliquari ex mēte testatoris. l. scenola. ff. ad trebel. Pro quo faciūt no. per Jo. and. in. c. si pater. in nouel. de testa. in. vj. do. Cardi. floren. in. c. raynutius. de testa. et quod ibi secundū Anto. de butri. tenēt docto. cōiter & Bald. in. l. ex tribus. C. de inoffi. testa. Bal. & Angel. in. l. j. in princi. ff. de vulga. & pupil. Saly. in. l. precibus. C. de impube. & aliis substi. et Gemi. in. d. c. si pater. et aliqui antiqui per Cyn. relati in dicta. l. pre- 6 cibus, †quatenus volunt ꝙ substitutio cōpendiosa facta per verba directa trahitur post pupillarem etatem ad fideicommissum. Pro qua opinione multa inducit Alexan. de imol. in. l. centurio. charta. vij. col. ij. versi. cōtrariū scilicet ꝙ post pupillarē etatem &c. ff. de vulga. & pupil. Preterea cū in dicto testamēto ponatur clausula codicillaris, scilicet si nō valeret iure testamēti volo &c. videntur sine dubio dicta verba, ꝗuis directa posse trahi ad fideicōmissum. d. l. scenola. quod etiam voluit Bal. in. l. verbis ciuilibus. ff. de vulga. & pupil. qḋ etiā voluit Alexā. de imol. in. d. c. centurio. charta. viij. colum. ij. versi. iuxta hoc etiam adde. Et ita videtur ꝙ dicta verba heredē instituo, facio, & nomino possunt obliquari, & sic ipsi censeri debent fuisse cū effectu substituti dicto Marcono eorum patri.

Venio ad tertium super quo dico ꝙ licet prefati nobiles Petrus & Joannes martini censeantur fuisse substituti dicto quondā Marcono: qr tamē idem Marconus mortuus est post pupillarē etatē, ille potuit detrahere legitimā in qua grauari non potuit. l. oīmodo. et. l. quoniā in prioribus. C. de inoffic. testa. Que cū tempore mortis & decessus dicti quondā dñi Joannis eidē supfuerint quatuor filij, & vna filia: fuit & est decima pars bonorū eiusdem. auc. de trien. & semis. §. j. collat. 7 iij. & transumptiue in auc. nouissima. C. de inoffici. testa. †De trebellianica autem an illam detrahere potuerit idē quondā Marconus seu aptius ei⁹ heredes est maior difficultas, propter id qḋ no. Roma. et post eum Alex. de imol. in. l. marcellus. ff. ad trebel. Roma. in auc. ciuiliter. C. ad legē falci. Pau. de cast. in. l. cū dotē. in lectura paduana. ff. ad legē falcid. Pau. de cast. consil. ccxxxvj. exordiēte, Dubitatio vertitur de bonis dicti quondā Frācisci &c. col. penulti. quatenus volūt ꝙ heres grauatus de restituēdo non potest detrahere quartam trebellianicā aduersus substitutū, si ille substitutus fuerit grauatus de restituēdo ecclesie aut alteri pie cause. Sed his nō obstātibus videtur posse dici ꝙ cū certum non existat ecclesias seu pias causas, quas post multos substitutionū gradus fecit idē quondā do. testator sibi successuras in fideicommisso eis relicto, non debēt heredes dicti nobilis Marconi interim impediri, quominus detrahant dictā quartā prestita per eos cautione de restituēdo id quod pro ea detrahent cōditione adueniēte, per id quod voluit Roma. cōsi. ccvj. exordiente, Licet de cōmuni conclusione quā omnes firmant &c. qui etiā ibi allegat Bal. in. l. auia. §. titio. ff. de cōdi. & demon. Et idem voluit Alexand. de imol. in. l. cum dotem. C. de condi. & demon. Pro quo allegat Alexan. de imol. in arg. l. in lege falcidia non habetur. ff. ad leg. falcid. iuncta. l. j. in prin. ff. vt legato nomi. caue. Hec aūt quarta est quarta pars residui, hoc est eius qḋ remansurum erat prius detracta legitima de illis bonis in quibus fuit idem Marconus heres institutus, iuxta theoricam quam ponit glos. in. d. c. raynaldus. super verbo, licet ipsas. de testa. & Jo. de imol. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. & pupil. & de his duabus quartis potuit testari dictus quondam Marconus. dicto. c. raynaldus. quod cum non fecerit eidem in illis successerunt quilibet pro triente seu tertia parte dicti nobiles Petrus, Joannes, & Bartholomeus. autenti. de heredi. ab intesta. §. j. colla. ix. et transumptiue in autenti. in successione. C. de legiti. libe. Preterea cum idem Petrus postea ab humanis & sine liberis intestatus decesserit, eidem successerunt, quilibet videlicet pro semisse seu medietate, dicti Joānes & Bartholomeus in eo quod habuerat de dictis duabus quartis, & in aliis bonis per eundem quōdam Petrū aliūde habitis, ꝗ iure fideicōmissi seu substitutionis superius mentionate. dicta auc. de hered. ab intesta. §. reliquum. Ex quibus quid & quantum petere possit idem nobilis Bartholomeus in bonis dictorum quōdam domini Joannis & nobiliū Antonij et Petri aui patris & patrui eiusdem Bartholomei.

8 †Ad quartum dico et respondeo breuiter & succincte ꝙ licet secundū consuetudines & iura bonorum feudaliū non possint vassalli testari de ipsis feudis. c. j. circa principiū. ibi, nulla ordinatione defuncti &c. de succes. feu. quia tamē tā in Prouincia ꝙ in regno, Dalphinatu, & comitat⁹ Venayssini feuda seu bona feudalia sunt reducta ad instar feudaliū, vassalli testantur & testari consueuerunt de illis prout de Burgensaticis seu aliis eorū bonis. Etiā in hmōi bonis feudalibus succedunt & succedere consueuerūt ab intestato proximiores mares, & femine put in aliis bōis, nisi infeudatio seu inuestitura de feudo facta aliter disponeret. Et sic puto ꝙ in bonis feudalibus dicti quondā domini Joannis martini possit dictus nobilis Bartholomeus succedere prout in aliis.

Cōsilium. CCCLVIII.

De testamento per vnum testem domesticum non improbando.

Summarium.

1. Hereditas quandiu ex testamento adiri potest, nō defertur ab intestato.
2. Testes vocati & rogati, an censeātur approbati vt amplius eis de inhabilitate non possit opponi.
3. Testibus domesticis que fides adhibenda, & an tres sufficiant.
4. Numerus supplet qualitatis defectum.
5. Testis non omnino inhabilis ad testimonium potest instrumentum testamenti solennisare.
6. Notarius qui testamentum recepit, an possit super illo examinari, & locum vnius testis tenere.
7. Missio in possessionem post visionem instrumenti non cancellati licet omissa fuerit citatio, an teneat: et que practica super hoc detur.

Testamētum nuncupatiuū quod fecisse legitur honesta quondā mulier domina Catherina relicta Vinsoni comitis loci Salonis, vtpote continens heredis institutionē sufficientem testium numerū & alia de iure requisita, fuit & est validū: & in vim illius bona et hereditas eiusdem quondā Catherine spectauerunt & pertinuerunt ac etiā spectant & pertinent honorabili viro magistro Guillielmo genesterij heredi per eā instituto & nominato, & qui eius hereditatē cū beneficio inuētarij adiuit & acceptauit repulsis & reiectis proximioribus ab intestato ipsius Catherine: 1 †quia ꝗdiu potest ex testamento adiri hereditas ab intestato nō defertur. l. ꝗdiu potest. l. nec is. §. fina. l. illud. l. in plurium. ff. de acqui. heredi. l. anteꝗ. C. cōmu. de successio. & l. j. §. j. cū suis simili. ff. si tabu. testa. nulle exta. Cui non obstat si forte opponeretur ꝙ honorabilis vir magister Laurentius belloni notarius, alter ex testibus predicti testamenti residentiā faceret pro discēda arte notariatus cū eodē magistro Genesterij. Tū qr cū tā ipse magister Laurentius ꝗ alij testes testamēti vocati extiterūt & rogati vt ei- 2 dem testamento interessent. †Et ita omnes cēsentur extitisse approbati, sic ꝙ nō possit amplius eis aut eorum alicui de inhabilitate opponi, per id quod singulariter voluit glo. in auc. de testi. §. & licet. in si. super verbo, supplicijs. collat. vij. quā glo. dicit Bald. in. c. ij. de testi. esse singularē. & Ange. in. l. j. C. de testa. illam etiam allegat Bald. in. l. parentes. C. de testi. Et procedit quod dicit dicta glo. non solum in testibus rogatis ab ambabus partibus, sed etiam in rogatis a testatore in quo est plena autoritas conficiēdi actū suum. l. qui testū. ff. de testa. quod etiam voluit Bal. in. d. l. 3 parentes. †Tum & quia esto ꝙ idē Laurentius ꝓpter domesticitatē, non fuisset al's omni exceptiōe maior, ipse tamē nō erat propter domesticitatē hmōi omnino repellēdus: qr ꝗuis domesticis testibus minus credatur ꝗ nō domesticis, ipsi tū nō oīno repelluntur: ꝓpter qḋ ꝗuis duo domestici testes al's nō sufficerent, tres tū 4 sufficerēt †: qr numerus supplet defectū qualitatis, ꝑ id qḋ no. Jaco. butri. in. l. iij. post princ. ff. de testi. & qḋ no. gl. in. d. l. iij. §. eiusdē. in verbo,

in verbo, numerus. dū dicit q̄ illud quod deficit in fide testiū supplet numerus. Facit quod not. Joan. andr. in addi. Specu. tit. de noto. crimi. §. fama. in addi. incipiēte, Allegato supra ⁊c. Joā. de imol. in. l. qui testamento. colū. j. ff. de testa. et Nicola. de neapo. in l. excusantur. in princ. in secūda colū. ff. de excusa. tuto. vbi allegat
5 glo. super dicto verbo, numerus. † Cum igitur idē Laurentius nō esset omnino inhabilis ad testimoniū ferendū, ipse potuit solēnizare instrumētū testamenti dicte quondā dn̄e Catherine, ita vt debeat eidē instrumēto plene credi, per id quod not. Anto. de butri. ⁊ Joan. de imol. in. c. ex literis. de trāsac. Cum etiā q̄ in dicto testamēto, vltra ⁊ preter prefatū Laurentiū interfuerūt sex testes viri honesti ⁊ omni exceptiōe maiores, per quos ꝓpterea videtur suppleri si quid fortasse deesse dici poterat de fide eiusdē Laurentij, per id quod not. Bald. ⁊ post eū alij magis cōiter in. l. si quis ex
6 argentarijs. §. cogētur. ff. de eden. † Cum ⁊ q̄ vbi oporteret recurrere ad examen testiū descriptorū in dicto testamēto, nō solū poterūt produci ⁊ de cōtētis in instrumēto testamenti examinari dicti testes, sed etiā honorabilis vir magister Andreas fontesij notarius q̄ de testamēto hmōi notā ⁊ instrumētū cōfecit, ⁊ valebit eius depositio, ac si fuisset vnus ex testibus rogatis. l. domitius labeo. ⁊ quod ibi Joan. de imol. ⁊ docto. ff. de testa. quod etiā voluit glo. ⁊ doct. in. l. hac cōsultissima. C. qui testa. face. pos. Et ita poterūt examinari ⁊ audiri, non solū septē testes sed octo. Et sic nō puto esse dubium quin testamentum predictum valuerit ⁊ valeat.

7 †Ceterum si quidaz Petrus raynaudi vel Alexius berēgarij eius pretēsus cessionarius ꝓtendat missionē i possessionē factā de eodē magistro Guillielmo post exhibitionē, visionē, ⁊ palpationē instrumēti p̄dicti testamēti non rasi, nō cācellati, vel al's in aliqua eius parte fuisse vel esse nullam fortasse rōne omissiōis citatiōis dicti Petri raynaudi, si tūc possi debat ⁊ petat illā declarari nullā, aut q̄tenus de facto vel al's ꝓcessit cassari ⁊ reuocari, poterit idē magister Guillielmus dicere ⁊ r̄ndere hmōi missionē seu tenutā fuisse ⁊ esse validā ⁊ nō esse reuocandā, cassandā, aut annullandā ipsiusq̄ Petri Raynaudi, aut Alexij nō interfuisse vel īteresse petere possessionē seu tenutā hmōi reuocari aut declarari fuisse vel esse nullā, cū si illa data nō fuisset, esset nūc danda cum per publicū instrumentū, nō rasum, non cancellatū, aut in aliqua eius parte suspectū appareat de institutiōe dicti magistri Guillielmi, quod exhibeat ⁊ petat citra p̄iudiciū prime tenute illā de nouo sibi dari ⁊ datā cōfirmari, iuxta practicā quam ponit Jaco. butri. in. l. fin. C. de edic. diui adri. tollē. vbi etiā idem voluit Saly. ⁊ huic practice quoad casum nostrū satis se cōformat id quod voluit Ange. ⁊ post eū Pau. de cast. ⁊ Romañ. in. l. si fini ta. in princi. ff. de dam. infec. Alexan. de imol. in. d. l. si finita. colū. vj. versi. vnde videtur sic posse ⁊c. Ang. are. in. §. quadrupli. in materia. l. fin. C. de edic. diui adri. tollen. versic. quero immissus est in possessionem ⁊c. institu. de actio.

Consilium. CCCLIX.

De bonis per monachū acquisitis in quibus non succedūt parentes, ⁊ de societate inter fratres, ⁊ de diuisione bonorū, ⁊ de prescriptione actionis familie erciscunde.

Summarium.

1 Monachus an possit acquirere de fructibus ecclesie suis parentibus.
2 Emptio facta per episcopum, ⁊ ad cautelam nomine alterius desi gnata, an acquiratur ecclesie.
3 Societatem contraxisse, an videantur fratres seorsum manētes.
4 Conscientia offendi non debet.
5 Diuisio inter fratres qualiter facienda.
6 Actio familie erciscunde quanto tempore prescribatur.
7 Communio lites parere solet.

Viso consultationis themate mihi exhibito parte nobilis viri Duroni chalholi, et dubijs ex casu hmōi elicitis. Dico ⁊ r̄ndeo breuiter ⁊ succincte ad p̄dicta dubia ꝓut infra. ꝓ quorū faciliori respōsione p̄mitto q̄ ꝓut ponit in casu nobilis quōdā vir Joānes chalholi pater dicti Duroni, ⁊ Antonius chalholi eos heredes instituerit. Et sic ipsi Duronus ⁊ Antonius eidē Joāni eorū patri successerint, nō pōt nec de iure debet idē Duronus denegare, quominus paterna hereditas ⁊ bona communia diuidantur.
1 † Premitto insuper q̄ cū dn̄s prior sancti Andree tēpore acquisitionis bonorū existētiū in loco ⁊ territorio de Upaysio esset vir religiosus, ipse nō potuit nec de iure debuit acquirere Antonio fratri suo, sed prioratui seu monasterio cuius erat monachus, saltē de bonis seu fructibus, prouētibus, ⁊ emolumētis dicti prioratus. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Inno. ⁊ docto. in. c. cū in officijs. de testa. Bal. in auß. licentiā. C. de episco. ⁊ cleri. Bal. in. l.
2 mancipia. ⁊. l. seq. C. si quis alte. vel sibi. † vbi dicit q̄ prelati ecclesiarū in instrumētis emptionū frequēter nō faciūt apponi nomē suū, sed nomen alterius ne bona acquirātur ecclesie. sed cōtra eorū dolositatē prouidet lex: q̄ hoc nō obstante illa acquirunt ecclesie. Pro quo allegat Bald. no. in. l. vxor marito. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ quod voluit Inn̄. in. d. c. cū in officijs. Idē etiā voluit And. sicu. cōsi. xxvij. exordiēte, Scripsit doctissimus apud Grecos summe philosophie princeps Plato ⁊c. charta vlti. col. j. versi. ⁊ adducō. l. mācipia ⁊c. in prima parte. vbi allegat Bal. ⁊ alia per Bald. allegata in. d. l. mancipia. allegat etiā id quod voluit Bald. in. l. cū ipse. versi. quero. l. nostra loquitur de officiali ⁊c. C. de cōtrahē. emptio. ⁊ vēdi. in. l. si vt proponis. C. de rei vēdi. ⁊ in. l. j. C. si seruus exte. ⁊ in. c. ecclesia sancte Marie. vt lit. pendē. Pro quo etiā facere dicit. c. j. ⁊ quod ibi Panor. de pecu. cleri. Et nō solū ꝓcedūt predicta si ex bonis vel fructibus ecclesie fuerint immediate dicta bōa acq̄sita, sed etiā si fuissent bona seu fructus ⁊ redditus hmōi vēditi, ⁊ deinde ex illorū pretio bona acquisita, vt voluit Andr. sicu. in. c. inquirendū. col. vj. ver. sed pone vnū quod est mihi nouū ⁊c. de pecu. cleri. Et hec procederent etiā si dictus do. prior fuisset p̄latus secularis, multo fortius vbi erat regularis. Et ita quoad hec bona videnf isti nobiles Duronus ⁊ Antonius cōtendere de pelle capri-
3 na: quia nec ista bona Duroni nec Antonij sed ecclesie. † Si vero fuissent acquisita per Antoniū vel ex bōis suis vel ex pecunia dotiū suarū vxorū, illa fuissent acquisita eidē Antonio ⁊ essent sua si essent acq̄sita nomine suo, nec essent cōmunicāda ipsi Durono, postq̄ vt audio isti duo manebāt seorsum ⁊ ad partē: vnus videlicet in Upaysio, ⁊ alius in Bastida mōtissolei, nec dicūtur aliquid fecisse per q̄d cēseatur societas fuisse īter eos tacite vel expresse cōtracta, nisi forte pretēderet q̄ ex eo quia p̄rna hereditas ⁊ bona remāserūt indiuisa, censeri debeāt ipsi Duronus ⁊ Antonius, saltē tacite cōtraxisse societatē. Sed hoc nō est verū. l. cū duobus. §. si fratres. al's est. l. papinianus. ff. ꝓ socio. l. ex parte [illegible] erciscū. q̄d etiā satis colligitur ex his q̄ no. Bart. ⁊ doct. in [illegible] truus. C. cōi. vtriusq̄ iudi. Bart. ⁊ Bald. in. d. §. si fratres. Pe. de vbal. in suo tracta. socie. in tertia parte. col. vj. ver. primus q̄n neuter ⁊c. ⁊ Jo. Pe. ferra. tit. for. libel. quo agi. ꝓ heredi. vel re singula. diui. in glo. super verbo, cōiter ⁊ ꝓ indiuiso. versi. insuper queritur pone q̄ mortuo patre isti fratres ⁊c. Et hoc maxime ꝓcedit: ꝓ eo q̄ vt prediximus, tp̄e facte acquisitiōis prefati nobiles Duronus ⁊ Antonius manebāt vnus seorsum ab alio. Pro quo videri pōt id quod ponit Alexā. de imol. consi. xlviij. exordiente, Super hesitatione qua queritur ⁊c. col. iiij. in primo volu. vbi multa inducit. Et per hec patet responsio ad primum quesitum.

Ad secundū quesitū nō possum perfecte respōdere, pro eo quia nescio formā appūctuamenti quod isti facere volunt. Consulo tamen q̄ nō laborent aliquid fa
4 cere in fraudem dominorū directorū. † Cum propter cōscientiā quā offendere nō debent. Cū ⁊ ne deterius eis contingat. Si vero ipse nobilis Duronus intendat per viā appūctuamenti, ⁊ cū pecunia acquirere partē ⁊ portionē dicti nobilis Antonij, debebuntur laudimia dominis directis, qui etiā poterūt illā partē retinere iure p̄lationis ꝓ illo pretio si eā habere maluerint q̄ laudimia. Et ideo si velit ipse nobilis Duronus habere cōsiliū magis specia le ⁊ ītelligere an tenebit ad laudimia, opus est q̄ ipse narret magis in specie quomodo appunctuare velit, ⁊ querat si sic faciendo tenebitur ad laudimia, ⁊ tunc auctore domino respondebo.

5 †Ad tertiū dico ⁊ respondeo q̄ pro faciēdis diuisionibus, ⁊ ne ipse nobilis Duronus ledatur, poterit ipse vocare aliquos prudentes ⁊ probos viros qui habeāt notitiam bonorum paternorum, vt sic fiant partes seu partende equales: deinde fiāt sortes prout in talibus fieri solet, ⁊ facta diuisione poterunt se prefati Duronus ⁊ Antonius mutuo ⁊ inuicē quittare in forma de omnibus ⁊c. Et si Antonius peteret partē fructuū per ipsum Duronum perceptorū, poterit idem Duronus opponere de debitis paternis per eum solutis si que sint, de talhijs ⁊ alijs oneribus per eum supportatis.

Ad quartū dico et respōdeo q̄ licet dicti nobiles Duronus ⁊ Antonius habeant fratrem, non

tamen poterit ipse frater aliquid pretendere in quota & portione eidē Durono remittenda per dictū Antoniū: seu diceret ꝙ ad causam remissiōis hmōi, ipse frater aliqd habere debeat in illa quota seu parte: quia cū quilibet sit moderator & arbiter rei sue. l. in re mādata. C. māda. l. polla. C. de his quib. vt indig. & c. de his. ad fi. de sepul. ipse nobilis Antonius potest illā partem remittere, cui vult nec potest ille frater eā retinere vel propter remissionē hmōi ius pretēdere de iure cōi. l. dudū. C. de cōtrahen. emp. & vēdi. & qđ not. docto. in. c. constitutus. de in integ. restitu.

6 †Ad quintū dico et respōdeo eundē nobilē Duronū non posse opponere de ꝑscriptiōe bonorū predictorū seu dicte dimidie partis. Pro eo qꝛ cū dictus quondaz Joānes eosdē nobiles Duronū & Antonium heredes instituerit quēlibet videlicet ꝓ semisse seu dimidia parte, & ipse Duron⁹ hoc sciuerit, & sic habuerit scientiā rei aliene: nō potuit ꝑscribere dicta bona seu partē illorū. c. fi. de prescrip. & regula possessor malefidei. de regu. iur. in. vj. Et hec procedūt quoad substitutionē dominij, sed si loqueremur de prescriptione actionis familie erciscūde, que cōpetijt pro hereditate seu bonis hereditarijs diuidundis, tūc dico ꝙ si dicti Duronus & alius frater nō possederint soli dicta bona loci & territorij Bastide mōtissilei per. xxx. annos ante sibi motā controuersiā, nō est prescriptuz aduersus hanc actionē. l. vnus. cū suis similib. C. in quibus cau. cessat longi tēpo. prescrip. Si vero ante cōtrouersiam hmōi triginta annis possedissent, tūc esset maior difficultas, pro eo qꝛ glo. in. §. quedam. institu. de actio. & in l. j. §. j. C. de anna. excep. quam & ibi & alibi sequūtur multi doc. voluit ꝙ per lapsum triginta annorū prescribatur huic actioni, etiā si ambo possideāt, quod multofortius procedit vbi vnus illo tpe possedit, & alius nō. Nā tūc videtur ꝙ aduersus illū qui nō possedit fuerit prescriptū ne possit vlterius intētare actionem familie erciscūde pro obtinenda diuisione. d. l. j. §. ad hec. C. de anna. exceptio. quē ita intelligit Cy. in. d. l. j. & Bald. in. l. fi. col. fi. ver. similis questio est &c. & do. Jason may. in. d. §. quedam: colū. vij. ver. quicquid sit stabit ex ꝓdictis magis cōmunis cōclusio &c. ibi. nec huic conclusioni &c. Sed vt mihi videtur istud parū prodesset huic nobili Durono, postꝙ bona remanerēt cōmunia inter eosdē Duronū, Antonium & eius fratrem: quia sic posset etiā ipse Antonius

7 possidere partē suā pro indiuiso, & percipere fructus. † Et si cogerē [illegible] in cōmunione, possent ex hoc insurgere lites & dissen[illegible] quas parere solet cōmunio. l. cū pater. §. dulcissimis fratribus. ff. de lega. ij.

Ad sextū & vltimum quesituz patet responsio ex predictis. Cum enī vt superius dixi, dictus nobilis Duronus nihil habeat in bonis de Vpasio, non est querendum de illorū diuisione facienda de bonis hmōi inter ipsum et dictū Antoniū. Et sic consequenter nec de detractione dotium vxorum eiusdem Antonij. Que omnia dixerim &c.

Consilium. CCCLX.

De rebus ecclesie non alienandis.

Summarium.

1 Alienatio rei immobilis ecclesie sine solēnitate est inualida. nu. 3. & que sit.
2 Collegium clericorum, an sit collegium ecclesiasticum.
4 Autentica hoc ius porrectum. C. de sacrosanc. eccle. in quibus sit per ecclesiam recepta, & in quibus reiecta.

1 Venditio † quā fecisse dicūtur venerabiles & egregij viri domini Rector et collegiati venerabilis collegij sctī Nicolai de Anniciaco in studio Auenionēsi fundati, seu ꝑ eis & eorū noīe venerabiles & egregij viri dñi Aymo milheretī tunc rector, Joannes de prato comitali capellani perpetui, Antoni⁹ teste, Ludouicus perrerij, & Bertrandus agaroni collegiati eiusdem collegij, de quodā eiusdē venerabilis collegij Prato franco & allodiali sito in territorio Auenionēsi, loco dicto Alamilheti prope molendinū de Spica, suis cōfrōtato, fuit & est nulla vtpote facta non subsistēte causa legitima, & nō seruata iuris solennitate de re immobili

2 ecclesie seu collegij ecclesiastici. † Est eniz dictū venerabile collegiū vtpote clericorū collegiū ecclesiasticū, ꝓ id qđ no. Pañ. in. c. ex lrīs. col. j. ver. quō autē cognoscatur. de cōstitu. in quo etiā prefat⁹ do. rector & collegiati viuūt ritu ecclesiastico: habētes ecclesiā, altare, & cāpanas. Insup & ꝑsbyteros ꝑpetuos qui etiā collegiati existūt, & huic ecclesie deseruiūt. Habētes etiā si nō fallor curā animarū eorūdē do. Rectorū & collegiatorū. Habēt insup beneficia ecclesiastica dicto eorū collegio seu ecclesie vnita & annexa, quod nō esset si esset

3 collegiū seculare seu laicorū. † Ad hoc ergo vt valeret venditio dicti prati opus erat subesse causam legitimā, & in ea obseruari canonicā solēnitatē ꝓut dixi fore necessariā in alienatione bonorū immobiliū ecclesie, quorū tñ nullū videtur interuenisse in vēditione dicti prati. Et primo quidē nō causa legitima, nō enī suberat necessitas, propter quā oportuerit pratū hmōi vēdi, nec etiam causa incōmoditatis que tūc subesse dicitur, qñ res ecclesie est sibi magis dānosa ꝙ vtilis. Nō etiā causa pietatis, & vt puto nō est dubiuz ꝙ nulla causarū hmōi tūc subesset. Insup nec suberat causa vtilitatis ꝙ tūc subesse dicitur qñ ecclesia rē suā alienat vt aliā habeat meliorē. c. vt super. §. j. de reb. eccle. nō alie. & auť. hoc ius porrectū. C. de reb. eccle. nō alie. qđ nō est factū hic: sed vēditū dictū pratū pretio quadringētorū & qnquaginta florenorū. Et ꝙuis tpe facte venditiōis dicti prati cōuentū extiterit de cōsignāda forte maiore pensiōe quā esset illa annua pecunia, ꝙ annis singulis pcipiebatur ex loquerio dicti prati, nō tñ apparet quin forte pratū potuerit plus locari. Preterea ius predicti collegij securi⁹ cōsistebat in dicto prato ꝙ super gabellis &c. que forte possunt pro nutu superioris tolli vel extingui: quod si fieret omnino extingueretur ius predicti collegij, eo qꝛ per consignationē voluit dñs emptor liberari. Preterea si collegiū tūc habebat pecuniā aliūde, vtilius erat illaz expēdere in acquisitionē faciendā super gabellis ꝙ vendere & distrahere rē pretiosam & immobilē predicti collegij. Etiā nec interuenit canonica solēnitas, que iter cetera nō solū exigit tractatū qui precedat rei alienationē & in quo tractari debet, an subsit causa vtilis vel necessaria. vt no. Lauren. de rodul. in repeti. dicti. c. sine exceptione. in. ix. q. sed etiā exigit cause cognitionē, ita vt nō sufficiat inquirere & tractare, an subsit necessitas vel vtilitas alienādi: sed inquirere & tractare oportet, an propter illam causam occurrentē potius expediat alienare hoc prediū ꝙ aliud. Possibile est eniz ꝙ subsit causa iusta alienandi, & tñ nō expedit alienare quodlibet prediū: debet ergo discuti qđ magis expediat alienare. l. magis. ff. de reb. eo. Et sic necesse est ꝙ tractetur non solum circa causam alienationis, sed etiā circa rem alienandā secundū Laurē. de rodul. in repe. dicti. c. sine excep. in. x. q. qui etiā pro hoc refert Fede. de señ. consil. cxxxvij. Pro quo facit text. in. d. c. j. de reb. eccle. nō alie. in. vj. ibi, & quia tractatus solēnis & diligens &c. vbi ponderandū est ꝙ nō solū dixit tractat⁹ solēnis, sed addidit & diligēs, qui diligens esse nō videtur nisi de his omnibus habit⁹ extiterit seu cognitū & deliberatū, per que ipsius ecclesie vel collegij vtilitas procuretur quoad omnia & singula possibilia, tunc autem dicetur fuisse diligens tractatus quando fuit discussum non solum an vtile esset vēdere, sed an vtile esset vendere magis hoc ꝙ illud: cum possibile sit vtile vē

4 dere, & tamen forte non est vtile vendere illud. † Et ꝙuis secundū opinionem docto. magis communez. auť. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. eccle. non fuerit quoad decretum, subhastationez & quedam alia per ecclesiam recepta, non est tamen refutata quoad cause cognitionem solēnem & diligentem adhibendaz. Pro quo remisisse sufficiat ad ea que refert & not. domi. Fely. in. c. cum causa. colum. iij. de re iudi. vbi etiam sentit ꝙ testes iurati examinari debeāt super pretio seu estimatione rei alienāde. auť. de non alie. aut permutā. §. quod auť. a quo extracta est dicta auť. hoc ius porrectum. & subiūcit domi. Felyñ. vbi supra, ꝙ respectu iuramēti stat solēnitas predicte auť. quoad forum ecclesie, quod signari mādat dicēs se habuisse de facto. Ex quibus & alijs que pro hac parte videntur posse induci, existimo sub correctiōe cuiuslibet domini melius sentientis, et salua pleniori deliberatione ꝙ dicta venditio fuerit nulla, & ꝙ ꝓpterea dictū venerabile collegiū possit recuperare dictum pratum. Et forte ad euitandū circuitū, & alias inuolutiones, nō esset malum ꝙ illi domini collegiati qui noluerūt ratificare contractum & alij tunc absentes, & postea collegiati experirentur & agerent nomine collegij pro recuperatione dicti prati.

Consilium. CCCLXI.

De indictione in instrumento omissa, et de diuidenda inter liberos legitima.

Summarium.

1 Indictio omissa in instrumēto, an & qñ vitiet instrumentū.
2 Tabellionis consuetudo, an inspiciēda in notis instrumentorū.

3 Legitima inter liberos qualiter diuidenda.
4 Clausula codicillaris quid operetur.
5 In pupillari substitutione que bona veniant.
6 Alimentorum actio absenti, an queratur per iuramentū cōtrahē tium, an teneatur mulier negotiari pro alimentis.
7 Binuba quando perdat proprietatem solo vsufructu apud eam remanente.

Christi nomine inuocato. Uiso consultationis themate mihi exhibito parte honeste mulieris Antonete goze, Joannis bouerij, et Raymundi garnerij, ac dubijs et quesitis ex casu hmōi elicitis. dico et respondeo breuiter et succincte ad dubia hmōi prout ifra. † Et primo 1 ad primū, quod licet indictio sit de substātia seu forma instrumēti, et illius omissio vitiet secūdū ius cōe instrumentū. auẗ. vt prepona. nomen impera. colla. v. et quod voluit tit. de instru. edi. §. breuiter. versic. post annos dñi. Bar. et docto. in. l. nominatim. ff. de condi. et demō. et plenius in. l. si librarius. ff. de regu. iur. et Cano. in. c. inter dilectos. de fi. instru. Si tamen cōsuetudo aliter se haberet, vt quia de ea nō poneretur indictio in instrumētis, nō vitiaretur instrumētū ꝓpter omissionē illius, sed ea nō obstāte probaret. vt no. Specu. in. d. §. breuiter. ver. post annos. et §. cōpendiose. ver. nūquid de cōsuetudine etc. et Jo. and. in data. vj. libri. col. iij. in nouel. Ang. cōsil. ccvij. exordiēte, Reperitur quedā imbreuiatura cuiusdā notarij etc. In instrumētis enim cōficiēdis multū attenditur consuetudo loci in quo confectū fuit instrumētū. vt post Dyñ. voluit Albe. C. de nouo. C. cōponen. col. vij. ver. aliud est circa hoc notādum. Et forte ad hoc sufficeret cōsuetudo 2 illius notarij qui recepit instrumētū, † quia cōsuetudo seu mos illius vt patrisfamilias inspici debet. l. vel vniuersorū. et quod ibi not. ff. de pigno. actio. quā. l. in simili ad consuetudinē tabellionis attēdendā inducunt Cyñ. et Bal. in. l. gallus. §. idē credendū. ff. de lib. et posthu. Si ergo reperirētur protocolla dñi Benedicti ducis qui testamentū ꝓbi quondā viri Raymūdi girardi dicitur recepisse, et in illis appareat quod ipse omittere cōsueuerat descriptionem indictionis, vel si de cōsuetudine nō poneretur tēpore receptionis instrumēti in loco Cayrane, tunc nō putarē instrumētū ꝑdicti testamenti vitiari, alˢ vero putarē nō probare, per ea que dixi in principio, et quod voluit Ange. in dicto consi. ccvij.

3 **† Ad secundū dico et respondeo** quod ꝑ illa verba, iure hereditarie portionis, satis videtur dictus quondā Raymundus reliquisse iure institutionis illis tribus eius filiabus ea que eis reliquit, ita vt nō potuerint aut possint aliquid petere vltra predicta. Si tamē illa suffecerint et sufficiant ad legitimā q̄ erat et est pro qualibet ex dictis filiabus duodecima pars bonorū dicti quondā Raymūdi: quia cū eidē superfuerint sex liberi. s. tres filij et tres filie, horū oim legitima fuit semis seu dimidia pars bonorū eiusdē. auẗ. de trien. et semis. §. j. collaẗ. iij. et trāsumptiue in auẗ. nouissima. C. de inoffi. testa. Et hec dimidia pars diuidenda est equis portionibus inter dictos liberos, et sic quilibet habitur est pro dicta legitima sextā partē huius dimidie partis et duodecimā omniū bonorū. Et intelligo omniū bonorū, hoc est eorū q̄ supsunt deducto ere alieno et funeris impēsa: quia legitima est quota bonorū nō hereditatis. l. papinianus. §. quarta aūt. ff. de inoff. testa. quod etiā voluit Bar. et docto. in. l. ex facto. la grāde. ff. de heredi. insti. et Bald. in. l. quotiens. C. eo. tit. post Jaco. butri. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. Et in hac legitima non potuerūt dicte filie granari. l. omnimodo. et. l. qm̄ in prioribus. C. de inoffici. testa. Preterea supposito quod dictū testamentū fuisset nullū ratione pretēse preteritiōis, hoc est quia forte videtur quod eisdē relicte nō fuerint ille summe pecuniarie iure institutiōis, vel alˢ vt oportebat secundū dispositionē iuris nouissimi, non ꝓpterea potuissent aut pos-4 sent ipse filie aliquid petere vltra earū legitimas. † Et hoc ꝓpter clausulā codicillarē. Si nō valet iure testamēti etc. positam in testamēto, per quā censetur idē quondā Raymundus eas granasse de restituendis earū portionibus heredibus institutis, per id quod not. Jo. de imol. in. l. ex ea scriptura. §. ex his verbis. ff. de testa. Angel. cōsi. ciiij. Alexā. de imol. cōsil. clxij. in primo quesito. in secūdo volu. et docto. in auẗ. ex cau. C. de libe. preteri. vel exhereda.

5 **† Ad tertiū dico et respondeo** in primis quod honesta mulier Antoneta relicta dicti Raymundi et mater Joānis iunioris vita functi in pupillari etate in nullo sibi successit sed sibi successerūt eius coheredes et sibi substituti, per ea q̄ habenẗ in. l. precibus. et quod ibi gl. et docẗ. C. de impu. et alijs substi. docto. in. l. cēturio. ff. de vulg. et pupil. et in. c. si pater. de testa. in. vj. Et in hac pupillari substitutiōe veniūt oīa bona dicti quōdā Joānis ipuberis. l. sed et si plures. §. ad substitutos. ff. de vulg. et pupil. Quo ad bōa Antonij facti adulti et postea vita fūcti. Dico et rñdeo quod illa pars et portio quā habuerat ivi ꝑ fne substitutiōis debuit ivi fideicōmissi seu substitutiōis restitui Joāni seniori eius fratri sibi substituto detractis duabus q̄rtis. s. legitia et trebellianica: in quibus et in alijs bōis ꝑ eūdē Antoniū acq̄sitis, si q̄ erāt successerūt ꝑfata Antoneta mr̄, si nōdū secūdo nupserat: et liberi eius, mares et femine, quilibet vcz ꝑ sua virili portiōe. auẗ. defuncto. C. ad tertu. et in corpore vnde sumitur. Quo vero ad successionē Catherine inibi nominate. Dico quod sibi successerūt eadē Antoneta que nōdū secūdo nupserat et eius liberi frater et sorores vtrinq̃ coniuncti eiusdem Catherine, quilibet videlicet ꝑ suavirili portione. auẗ. defuncto.

Ad quartū dico et respondeo quod cū dicta Antoneta mater Joānis girardi senioris fuerit ꝑ eum heres instituta, ipsa in primis succedit et succedere debet in tertia parte illius partis seu portiōis in qua per dictū quōdā Raymūdū heres institutus extiterat dictus Joānes eius filius, itē et in tertia parte illius dimidie partis que ad eū deuoluta est ex successiōe Joānis iunioris. Insuper et in tertia parte illius quod iure fideicōmissi et duarū quartarū habere debuit de bonis Antonij vita functi, et in tertia parte illius virilis partis seu portiōis, quā vt ꝑdixi, habere debuit de bonis predicte Catherine. Alias vero duas tertias partes habuerunt Raymundus garnerij et Joannes garnerij invim societatis contracte et inite inter eosdem Joannem girardi, Raymundum garnerij, et Joannem bouerij.

Ad quintū respondeo patere responsionē ex his q̄ superius dixi. s. quod ex ꝑsona sua nihil habet in successiōe Joānis iunioris, sed tamē heres Joānis senioris habet ab vna parte tertiā dimidie, ab alia parte habet tertiā partem eius quod habuit dictus Joānes senior iure fideicōmissi et quartarum in bonis dicti quōdā Antonij, habet etiā ipsa Antoneta ex sua ꝑsona in duabus quartis quas detrahere potuit ipse Antonius suā virilē portionē de qua superius dixi. In bōis vero ꝑdicte Catherine habet ex sua ꝑsona virilē portionē de qua superius dixi, et ex ꝑsona Joannis senioris habet tertiam partem alterius virilis portionis.

6 **† Ad sextū dico et respondeo** quod licet pactū de quo ibi factū extiterit inter ꝑfatos Joānē girardi, Raymundū garnerij, et Joānē bouerij absente eadē Antoneta, fuit nihilominus eidē Antonete q̄sita actio ꝓpter iuramētū interpositū in cōuentiōe hmōi, in vim cuius pōt idē Garnerij cōueniri ad contribuēdū in alimētis ꝑ dimidia parte, ꝑ id quod voluit gl. in. c. quotiēs cordis oculus. j. q. vij. et Alexan. de imol. in. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri. ff. de verbo. obligatio.

Ad septimū dico et respōdeo quod cū in cōuētione ꝑdicta dictū nō extiterit quod ꝑfatus Joānes girardi senior, et Raymūdus garnerij tenerenẗ post factā diuisionē per eos et Joānē bouerij, si eā fieri cōtingeret nutrire et alimētare ꝑfatā Antonetā in eorum domibus, sed simpliciter dictū et cōuētū extiterit quod ipsi Girardi et Garnerij eā alere tenerenẗ, non teneẗ ipsa accedere ad domū dicti Garnerij et ibi negotiari ꝑ habēda dicta dimidia parte alimētorum. l. libertis. §. fi. et quod ibi Bar. et doc. ff. de alimē. et ciba. leg. et quod no. Spec. ti. q̄s. l. sint legi. ver. q̄d si. et seq. et doc. i. l. diuortio. i ꝑn. ff. sol. mat. iūctis his q̄ no. Alex. de imol. et doc. i. l. fuū filij. §. eū q̄ chyrographū. ff. de leg. j. et docẗ. i. l. pactū iter heredē. ff. de pac. q̄tenus volūt bonū eē argumētū de vltia volūtate ad contractū.

7 **† Ad octauū satis patet rñsio** ex predictis. Ubi tamē aduertendū est quod quo ad illas viriles portiones quas ex sua persona habuit eadē Antoneta de dictis duabus quartis bonorum Antonij, et de bonis Catherine, ipsa perdidit proprietatem: pro eo quia conuolauit ad secūdavota solo vsufructu apud eam remanente. autenti. ex testamento. C. de secund. nupẗ. Et hoc si prefati Joannes iunior et Catherina ab humanis decesserint, priusq̃ ipsa Antoneta secundo nuberet. Si vero ipsa primo nupserit, q̃ ille decesserint, ipsa non successit illis, nisi quo ad vsumfructū virilis portiōis. Et ꝑ latius declarāda hac materia vellē habere ꝑsentia venerabilis viri do. Petri pauini amici ꝓtiū.

Ad vltimum nō possum tute respondere pro eo quia nō satis intelligo quid ibi queratur.

Cōsilium. CCCLXII.

De consuetudine reddituū ad habitationē dñi portādorū.

Summarium.

1 Subditi an et quando cogi non possint a dominis ad redditus in eorum penam ferendos. nu. 6.
2 Consuetudo in redditibus leuandis et portandis, an seruanda. nu. 4. 5.
3 Debitor pro debito soluēdo quādo debeat ire domū creditoris, et quid de canone pro re emphitheotica. 5.
5 Nisi, est dictio exceptiua, et quid significet.
7 Consuetudo immemorialis priuilegium inducit.

1 SI† est verū quod ponit in cōsultationis themate parte vniuersitatis et hoīm loci de Albanea mihi exhibito, scilicet q dñi directi habētes et percipiētes cēsus et seruitia ab vniuersitate seu hoībus predictis, et pro pdijs et possessionibus in dicto loco seu ei9 territorio existētibus illos recipere in domibus hominū hmōi cōsueuerint et ipsi hoīes portare ad arcem seu castrū reuerendi in Christo patris dñi abbatis sancti Uictoris ibi existētis, vel ad domos aliorū dominorū directorū nō sunt soliti, et hoc a tpe et per tēpus de cui9 initio hoīm memoria nō existit. Dico et respondeo dictā vniuersitatē seu hoīes predictos nō esse cogēdos portare seu deferre dictos eorum cēsus seu seruitia ad arcē predictā seu domos aliorū dominorū directorū, per id qđ habetur in. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. et esti. l. j. §. vltimo. ff. de aqua, pluuia. arcē. c. mos antiquus. lxv. dist. et qđ no. Joan. et Hosti. in. c. super quibusdā. de verbo. signi. et quod habet in. c. j. ad fi. et quod ibi glo. de prescri. in. vj. †et q in talibus seruari debeat cōsuetudo, voluit Jo. de imol. in. c. significāte. ad fi. de pigno. qui p hoc allegat not. in simili p Bar. in. l. si non sortē. §. libert9. ff. de cōdi. indebi. Et pūto q eū allegare voluerit in col. penul. versi. quid ergo dicemus de alijs. Hoc etiā videtur voluisse Bar. in. l. item illa. col. ij. ver. tu distingue latius secundū Guillielmū etc. ff. de cōstitu. pecu. †vbi no. Bar. q si solutio fieri debeat respectu alicui9 rei, et pro aliqua re, et creditor sit eiusdē fori in quo res illa situata est, debet reus hoc est debitor ire ad domū actoris. l. ij. C. de iure emphi. l. forma. §. si ve[illegible] [illegible] qui. mo. natu. effi. sui. §. si quis igitur ex qua[illegible] colla. vij. Si vero nō esset eiusdē fori, tūc nō tenetur debitor ire extra locū sui domicilij. ar. dicte. l. itē illa. et quod ibi gl. et ex hoc infert Bar. q ille q debet soluere debitū canonē p re emphitheotica si dñs esset alterius fori, sufficit q in die in qua debet soluere, ipse in domo sua dicat: ego sum paratus soluere canonē si esset qui reciperet, et hoc faciat scribi, debet enī creditor ire ad eū, nō ipse ad creditorē alterius fori. d. l. itē illa. et subiūgit Bart. ad meū propositum, nisi aliter se haberet cōsuetudo. †Uult ergo et sentit Bar. q licet creditor alterius fori accedere debeat ad domū debitoris, nō econtra: si tamē cōsuetudo aliter se haberet, illa esset seruāda, et deberet debitor alteri9 fori accedere ad domū creditoris. quod satis expressit Bar. pter illā dictionē, nisi. †que dictio exceptiua significās oppositū antecedētis cui immediate aduersatur. l. extraneo. ff. de vētre in pos. mittē. l. iij. ff. de custo. reo. l. actione. et qđ ibi doct. C. de trāsac. et. c. cū accessissent. ad fi. de cōstitu. Seruanda est igitur secundū Bart. cōsuetudo hmōi, ergo etiā cōsuetudo que habet q creditor eiusdē fori accedat ad domū debitoris seruāda est, cū eadem ratio videatur esse vtrobiq vel saltē non videatur esse maior in casu in quo loquitur Bar. q in isto: immo vt videtur minor. argu. l. arrianus. ff. de actio. et obligatio. †Preterea vbi cēsus et seruitia predicti cōsisterēt in fructibus, vtpote forte in granis, in vino, vel racemis, vel oliuis, aut in alijs fructibus: et deberēt solui de dictis eorū predijs, tunc de iure nō tenerētur etiā cessante cōsuetudine predicta dicti vniuersitas et homines deferre fructus huiusmodi ad dictam arcem seu castrum: sed deberent per dictum reuerendum do. abbatē seu eius pcuratores et exactores recipi in domib9 debitorū vel in arcē aut in locis in quibus excreuerūt, et sumptib9 eiusdē reuerēdi dñi portari ad dictā arcē. l. pretor. §. fi. ff. de eden. l. qđ legatur. ff. de iudi. l. j. §. licet aūt. ff. de pericu. et cōmo. rei vēdi. et l. cū res. in prin. cū suis simili. ff. de lega. j. quod etiā voluit Bar. in d. l. itē illa. in fi. principij. ver. et predicta oīa sunt vera etc. et Joan. de imol. in. c. significāte. col. fi. ver. et predicta dicit Bar. etc. Et per hec patet respōsio q ipse reuerēdus dominus abbas sancti Uictoris dictos suos emphitheotas cogere nō possit ad sibi deferendū censūs et seruitia cōsistētes in predictis ad dictū castrū: qui sine custu et expēsa ad illud deferri nō possunt. † Adijcio q cū vt ponitur in facto et superius dixi, vniuersitas seu hoīes predicti de cōsuetudine cuius initij memoria nō existit soluerint, vt predixi, et portauerint ad dictum castrū, illa consuetudo ius siue priuilegiū induxit. d. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. et esti. et alijs iuribus allegatis per glo. in. d. c. super quibusdā. §. preterea. de verbo. sig. Et ita non videtur posse ipse reuerendus dominus abbas. Tum propter predicta. Tum et quia ipse insequendo morem suorū predecessorum iurauit seruare priuilegia, libertates, vsus et consuetudines dicti loci Albanee, cui iuramento contrauenire non debet nec honeste potest. c. cum contingat. cum suis simili. de iureiuran. Et ita mihi videtur etc.

Consilium. CCCLXIII.

De signatura obreptitia et surreptitia.

Summarium.

1 Supplicatio per signaturam surreptitia et obreptitia in quibus dignoscatur.

1 UIdeam† pretēsa supplicatio parte sindicorū ac vniuersitatis et hominū loci insule Uenayssini oblata reuerendissimo domino gubernatori Auenionis et comitatus Uenayssini. Et deinde producta in hac causa cōtra nobilem et generosum virū Girandū de Anceduna. Fuit et est surreptitia et obreptitia, ac p surreptionē et obreptionē pretēsa illius signatura per eosdē impetrata et obtenta, si et quatenus de illius impetratione sufficiēter appareat. Tum qr dicti sindici, vniuersitas, et hoīes in dicta pretēsa supplicatione tacuerunt verū statum cause huius, et signāter admissionē seu receptionē binorū articulorū parte ipsius nobilis de Anceduna, ac nobilis et egregie mulieris dñe Romane de mōtegaudio eius quondā vxoris: et q parte eorūdē sindicorū, vniuersitatis et hoīm eisdē articulis respōsum extiterit. Insup et q sup eis fuerint pducti et examinati testes p quorū depositionē cōtēditur vel plene vel p maxima parte cōstare de intētiōe dictorū nobilium de Anceduna et Romane de mōtegaudio, et p quā optime eliditur intētio dictorū supplicātiū. Tū et qr tacuerūt q si ipsi sindici, vniuersitas vel hoīes, vllo vnq tpe aliquā pretēsam possessionem seu quasi lignerādi aut sua aīalia immittēdi et depascēdi in territorio de Caprerijs, vt nō fatetur, illa fuit habita ptextu trāsactiōis de qua fuit articulatū parte dictorū nobiliū coniugū, et cū illam non obseruauerint, illa non fuit nec est eis obseruanda etiā si valuisset. Tum et qr tacuerunt interuentionē vniuersitatis et hominū dicti loci de Caprerijs parte quorū fuit plene de eorū iure propositum, articulatum et deductum in articulis exordiētibus, Addendo etc. qui deinde admissi sunt et admitti debuerunt, etiā si primo actum extitisset per ipsos de Insula contra dictos nobiles cōiuges possessorio recuperande possessionis quod est magis priuilegiatum q pretensum possessorium retinende, quod se duntaxat pretendunt intentasse ipsi de Insula. Et deinde post admissionem seu receptionem articulorum huiusmodi fuit eisdem articulis parte ipsorum de Insula responsum, et deinde illi admissi ad probandū et super illis testes producti, examinati et auditi, et per quorum depositionem creditur sufficienter apparuisse et apparere de eorum intentione. Tum et quia dicti supplicantes, non solum suppresserunt veritatem in predictis, sed etiam falsum, quinimo mendacium expresserunt in dictis eorum precibus, quatenus ibi dixerūt se intentasse solum possessorium super pretensis turba et inquietationibus inibi mētionatis, cum cōtrariū fuerit et sit veritas vt videri potest in pretensis eorum libello, et signanter in secundo et tertio articulis eiusdem, vbi deduxerūt se habuisse ab antiquissimis temporibus et citra: et habere ius immittendi, et immissa tenendi, custodiendi, et depascendi eorum animalia. Insuper et ius lignerandi et ligna scindendi in territorio loci predicti de Caprerijs. Et q̄uis in conclusione eiusdem pretensi libelli videantur cōclusisse in possessorio retinende, ipsi tamen suggesserunt clausulam generalem in qua et per quam petierūt in omnibus per eosdem propositis et deductis et singulis eorundem ius et iustitiam sibi fieri, per quam censentur etiam intentasse petitorium hoc est actionem confessoriam attentis his que parte eorum deducuntur in dictis secundo et tertio articulis, quamuis fortasse sic putauerint se in iudicio huiusmodi conclusisse vt non intelligerentur in quo errarunt. Propter quod non est de quo sic insultare debeant prefati Insulani, qui etiam non solum procaciter et iniuriose contra partes loquuntur cōminantes etiam de scandalo, petit propterea

pterea ipse nobilis de Anceduna eisdẽ inhiberi ⁊ sub magnis penis ⁊ merito formidabilibus ne ad scandalũ, vel al's ad viam facti quomodolibet procedere habeãt: protestãs si hoc fieri omittatur, tã de negligentia q̄ etiã de scandalo ⁊ via facta contra quos decet ⁊ oportet. Et nihilominus tã ex causis predictis q̄ aliĳs suis loco ⁊ tẽpore pleni⁹ deducẽdis, ⁊ que etiã apparent ex actis cause huius, petit dici, cognosci, decerni, ⁊ declarari dictã pretẽsam supplicationẽ fuisse fore ⁊ esse surreptitiam ⁊ obreptitiã, et signaturam predictã per surreptionẽ ⁊ obreptionem parte dictorũ insulanorum fuisse, fore ⁊ esse obtentam ⁊ impetratã, si et quatenus de illa appareat. Et propterea illã eisdem prodesse de iure nõ debere. Et al's in ⁊ super premissis ⁊c.

Cõsilium. CCCLXIIII.

☞ De rebus ecclesie alienatis sine legitima causa ⁊ solennitate requisita.

Summarium.

1. ☞ Alienatio rerũ ecclesie immobiliũ vt sit efficax quid reqrat.
2. Forme defectus indicit nullitatez actus in qua forma nihil addi vel detrahi potest.
3. Solẽnitas rerũ imobiliũ ecclesie alienãdarũ qualiter fieri debeat.

1 Alienatio† reruz ⁊ bonorũ immobiliũ ecclesie est regulariter ꝓhibita, ⁊ nisi in ea duo interueniãt. s. iusta causa ⁊ canonica solẽnitas, illa nõ valet. c. sine exceptiõe. vbi dicit vt meliora prospiciat totius cleri interueniente cõsensu. xĳ. qõ. ĳ. c. tua. de his que fi. a prela. c. nulli. de reb. eccle. nõ alie. c. j. ⁊. ĳ. eo. titu. in. vj. et ꝙ defectu solennitatis canonice, ⁊ sic forme illa sit nulla hoc clarum 2 est.† Nã defect⁹ forme semp inducit nullitatẽ act⁹: q2 illa dat esse rei. d. c. sine exceptione. ⁊. c. tua. Pro quo facit q2 forme nihil addi vel detrahi potest secundũ Bald. qui ita no. in. l. fi. col. ĳ. C. de suis ⁊ legi. Dicit etiã Anto. de butr. in. c. pisanis. in septimo no. ⁊ per illũ tex. de restitu. spoli. ꝙ omissio forme in qualibet minima parte vitiat totum actũ ⁊ totũ processum. De defectu autẽ casus liciti hoc ꝓbatur in. d. c. nulli. Prohibetur enim alienatio rei immobilis ecclesie a iure: ergo si fiat illa est nulla, si nõ fiat in casu de iure concesso aut permisso. l. non dubiũ. C. de legi. ⁊ in regula que cõtra ius. de regu. iur. in. vj. Hoc etiã probatur in cle. j. de reb. eccle. non alie. ⁊ in. c. que in ecclesiarũ. de cõstitu. de quo glo. ⁊ Panor. in. c. j. de in integ. resti. Panor. ⁊ doct. in. d. c. nulli. Multas remissiões ponit domi. Fely. in. d. c. que in ecclesiarum. col. j. Que si ita se habeant: immo quia sic se habent palam infertur ꝙ concessio in emphyteosim seu datio ad nouũ acapituz, quam fecisse dicitur egregius quondã vir dñs Jacobus aberti iuriũ licentiatus tunc pretẽsus generalis vicarius bone memorie reuerẽdi in Christo patris domini tũc Massiliensis episcopi venerabili ⁊ honorabilibus viris dño Bartholomeo, Jacobo, ⁊ Antonio de vallebella de quodã tenemento quãtitatis centũ sextariatarũ terre vel circa, site in territorio castri ⁊ Bastite de Cronyse diocesis Massiliensis, tũc spectãte ⁊ pertinẽte iure dominĳ seu quasi mẽse episcopali Massilie, seu verius venerabili domini Mõtisriui ordinis Cartusien=
3 siũ fuit ⁊ est nulla,† tam propter defectũ seu omissionẽ solennitatis requisite, q̄ pro eo q2 non apparet ꝙ illa facta extiterit in casu de iure concesso vel permisso. Et quidẽ de canonica solennitate ꝙ illa interuenerit non apparet, requirebatur enim tractatus ⁊ diligens inquisitio an predicto episcopatui seu mẽse episcopali expediret, vel non expediret alienatio predicti tenemẽti. Insuper etiã requirebatur subscriptio dominorum canonicorũ ecclesie Massiliensis, per id quod no. Joan. de imol. in. c. j. colum. iiĳ. versi. quid autez si tractetur. de his que fi. a prela. Pañ. in. c. cum apostolica. colum. j. eo. titu. et in. c. nulli. docto. in. c. j. de reb. eccle. non alie. in sexto. et probatur in. c. placuit. et. c. sine exceptione. xĳ. qõ. ĳ. Non autem apparet ꝙ in dicta concessione vel ante eam interuenerit aliquis tractatus aut diligens inquisitio, nec ꝙ huic concessioni se subscripserint domini canonici. Etiam nec apparet dictam concessionem fuisse factam in casu de iure concesso vel permisso, nisi forte quis dicat ꝙ immo de hoc appareat cum in instrumento cõcessionis huiusmodi forte dictum extiterit pro vtilitate ⁊ euidẽti cõmodo dicti episcopatus seu mẽse episcopalis. Sed istud nõ obstat: pro eo q2 ista sunt verba dicti do. vicarĳ cui nõ erat nec est credendũ, honore suo saluo dixerim. Restat igitur nõ apparere ꝙ in dicta concessione interuenerit canonica solennitas, nec ꝙ illa facta extiterit in casu de iure concesso aut permisso. Et ita fuit ⁊ est nulla. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini ⁊c.

Consilium. CCCLXV.

☞ De probationibus.

Summarium.

1. ☞ Intentio cuiuslibet agentis tanq̄ fundamentũ cause probanda est, maxime contra possessorem.

1 Etiam† si quoddam pretensum instrumentuz parte Joannis grossi loci de sancta Maria in hac causa. Cõtra ⁊ aduersus nobilẽ ⁊ honorabilẽ virum Claudiũ rouerie oblato ⁊ ꝓducto vera fuissent vel essent, non tamen ex hoc iustificarẽtur quedã pretẽse litere recursales a vobis venerabili ⁊ egregio viro dño iudice loci de sancta Maria parte eiusdẽ Joannis grossi impetrate ⁊ obtente, ⁊ hoc pro eo: quia nec per dictũ pretẽsum instrumẽtum nec al's probatur, quinimo nec proponitur ex aduerso ꝙ terra de cuius taychia nũc contẽditur, ⁊ quã contẽdit sibi debere solui dictus nobilis Claudi⁹ fuerit de bonis casamẽti ⁊ facti seu affaris, quod olim fuisse pretẽditur cuiusdam Desiderie praherie vxoris quondã Bertrãdi vallis, seu etiã grangia aut pars grangie quas casamentũ seu factũ affare ⁊ grangiã dedisse pretẽditur ex aduerso nobilis ⁊ honorabilis quondã vir Jordanus rouerie cuidam Arnaudo grossi, quod tamen ⁊ proponendũ ⁊ probandum erat, ad hoc vt dictũ pretẽsum instrumentũ ⁊ contẽta in illo vel proponeret intẽtionẽ prefati Joannis grossi. Pro quib⁹ allegasse sufficiat. c. auditis. ⁊ quod ibi Panor. col. j. in tertio no. de pscriptio. ⁊ quod voluit Oldra. consi. lxiĳ. exordiẽte, Viso instrumẽto sine priuilegio ⁊c. Et hec maxime procedũt cum idem nobilis Claudius fuerit in possessione seu quasi pacifica et quieta leuãdi, percipiendi, ⁊ exigẽdi ab eodẽ Joanne grossi tayc[illegible] mẽtionata pro tẽpore excretorũ, ⁊ in ea existebat Anno do[illegible] lesimo. ccccxcviĳ. ⁊ tẽpore messiũ quo per denegationẽ eidẽ nobili Claudio seu eius procuratori, negotiorũ gestori aut exactori vel nũtio illam denegasse dicitur ⁊ sic eũ spoliasse. Quãobrẽ petit idẽ nobilis Claudius seu eius legitimus procurator ꝓcuratorio nomine eiusdẽ dictas pretẽsas literas reuocari ⁊ reuocãdas fore ordinari vna cũ condẽnatione expensarũ in ⁊ pro hac causa iam factarum ⁊ imposterũ faciendarum. Et al's petit in ⁊ super premissis ⁊ singulis eorũ ⁊c. Protestans contra eundẽ Grossi de suspẽdẽdo petitoriũ ⁊ de habẽdo recursum ad remedium statuti Dalphinalis. Si quis per literas. vel alia si que sunt magis oportuna possessoria recuperãde possessionis, quã propterea petit admitti, ac de illa ⁊ ipsius admissione publicum instrumentum sibi confici.

Cõsilium. CCCLXVI.

☞ De donatione inter viuos post diẽ mortis ipsius donãtis, ⁊ de suspensione petitorĳ vt ad possessorium procedatur.

Summarium.

1. ☞ Actus pure fieri quando dicatur.
2. Donatio quã quis dicit se facere post mortem que donatio sit, et quem habeat effectum. 5. 7.
3. Argui pertinenter de vno ad aliud quando possit.
4. Stipulatio quid requirat, ⁊ an de mero iure oriatur actio ex stipulatione non causata.
6. Jurisconsultos aliĳs iurisconsultis querentibus, qualiter aliquãdo respondisse ferunt.
7. Donatio causa mortis cum legatis conuenit.
8. Donare vel promittere bona post mortẽ, an quis possit, ⁊ an effectus donationis inter viuos conditionaliter facte suspẽdi possit in tempus mortis vel post mortem. s. 5.
9. Jurisconsulti verbis vti, an semper expediẽs sit, maxime duris.
10. Autoris modesta retaliatio aduersus aduersarĳ consulentẽ maledictis ⁊ calumnia parcitum.
11. Petitorium lite contestata, an suspendi debeat vt procedatur in petitorio vel fiat cumulatio.

Etiamsi non tantum multū, sed vt pretendit dominus aduocatus Joāna Clemētie plurimū institisset & instaret pro defensione veritatis eius, videlicet in qua & per quā dicit effectum donationis quam sibi fuisse factā pretendit prefata Clementie esse collatā in diē non est propter quod dici debeat vel nimis, vel plusꝙ̄ oporteat institisse, sed videat ipse predicte Clementie aduocatus ne nimiū pertinaciter eius prudentie innitatur, & non confundatur dicere in conspectu domini, consiliū muto. Fatetur enim donationū inter viuos, quasdaꝫ esse puras, quasdam conditionales, quasdam in diem vel ex die. Et in hoc bene: sed contēdit donationē in qua dicit donans se donare post suiꝑsius mortē esse

1 puram donationem. † Si enim actus ideo pure fieri dicatur: quia null⁹ dies: nulla conditio inibi adiecta est. l. omnia. ff. de lega. ij. et l. in omnibus. la. j. ff. de regu. iur. per quas ita scripserunt alicubi

2 Oldr. & Alb. † Non video qua ratione contendi debeat hāc donationem de qua contenditur esse puram, aut negetur illius effectū esse in diem collatum, & quidem post dieꝫ mortis: ꝙ si hucusꝙ̄ scripta nō sufficiant, que tamen nisi pertinacia adesset sufficere deberent, videatur Joan. de imol. in. l. stipulatio hoc modo concepta. colum. fina. versi. item attende quia questio debet intelligi. & versi. item nō obstat secundo ꝙ dictio post mortem &c. ff. de verbo. obligatio. & quod ibi Alexan. de imol. colum. viij. versicu. nō obstat ꝙ qualitas &c. & alij in alijs locis. Quibus nō obstat glo. quam allegat dictus do. aduocatus in. l. vbi. super verbo, causa. ff. de dona. cau. mortis. Quoniā respōdeo ꝙ licet glo. ibi sentiat, & hoc verum est ꝙ quādo quis dicit se donare irreuocabiliter causa mortis, hec verba causa mortis, notant causam impulsiuā. glo. tamen hoc nō dicit de donatione quā quis dicit se facere post mortē, & de hac cōtendimus. Propter quod nō est opus respōdere iuribus causam impulsiuam nō suspendere actum vel nō esse attendendū. Quod autē vlterius dicitur in schedula nouissime producta exordiente, Qm̄ plurimum &c. Barto. tenere in. l. fina. C. de pact. donationeꝫ post mortē factam esse inter viuos quādo apponitur clausula qō nō reuocetur. profecto hoc verum est sed quis hoc negauit, nunꝙ̄ enim apertum est os nec verbum scriptū per quod pretēdi potuerit me [illegible] fuisse. Sciebā enim & videram ꝙ due aut tres suberant [illegible]ule propter quas dici debebat donatio inter viuos. Quod autem aduerti postulat an referat dicere promitto stipulāti bona mea post mortem meam, vel dono post mortē meam. † Existimo ꝙ quoad id de quo cōtendimus aut nihil vel parum intersit pertinenter: igitur argui potest de vno ad aliud. l. fina. C. de collat. et c. cōstitutus. et quod ibi Panormi. de appellati. Panormi. in. c. quemadmodum. de iureiuran. Anto. de butri. in. c. non debet. colum. penul. de consanguini. & affini. Preterea existimo ꝙ in promissione que fit stipulāti de bonis post mortem suiꝑsius promittentis subaudiatur, si nō exprimitur causa donationis, vt verbigratia. Promitto tibi ex causa donationis bona mea post mor-

4 tem meam, † Quis enim stipulatio sit instrumentū vel causa obligandi, requirit tamen causam stipulandi, ita ꝙ stipulatio est contractus aliunde tamen causandus, quod non est in alijs contractibus specificatis, vt in locatione, cōductione, emptione, venditione, & similia qui sunt causa sui &c. Et ob hoc reo cōuento ex stipulatione & petēti causam stipulatiōis exprimi exprimēda est, vt post Nico. de matha. voluit alicubi Bald. idem Angel. areti. Et dato ꝙ de mero iure oriretur actio ex stipulatione non causata: stipulatio tamen huiusmodi nō produceret efficacem exactionem, vt alicubi voluit Joan. de imol. Puto igitur reuertens ad glo. dicte. l. fina. ꝙ illa senserit de eo qui ex causa donationis bona post mortem promittit, quo casu si dicat ꝙ inter viuos erit donatio inter viuos, et si dicat ꝙ causa mortis, erit donatio causa mortis. Nisi adijciat irreuocabiliter vel iuret vel aliquid aliud interueniat, per quod tollatur presumptio orta ex illis verbis causa mortis, que als in dubio facerent eam presumi esse donationeꝫ causa mortis.

5 † Fateor quod quis posset promittere donare post mortem, & hec promissio non sit donatio, sed quid preambulum ad donationeꝫ quemadmodū dicimus de promittente vendere: quia nec sic promittens vendit nec promissio huiusmodi est venditio. Ad id vero quod queritur ad quid diceretur donatio de qua cōtendimus, & sic donatio inter viuos cum tamen eius effectus esset donationis causa mortis, que suspendit omnino donationem de eius natura, per iura que allegat idem domi. aduocatus subijciēs ꝙ hoc esset legē verbis et non rebus imponere. Cōtra. l. ij. ad fi. C. commu

6 ni. de lega. † Respondeo et quidem nō rustice quod fecisse legitur Jubentius celsus Domitio labeoni. Nō etiam dare prout fecisse legimus Quintum mutiū Seruio Sulpitio. Non etiam querētem rideo qui amicus est licet legam Neruam filium derisum. Et hec omnia a iurisconsultis et contra iurisconsultos, sed vt amico et filio ꝙ licet donatio causa mortis, et illa de qua cōtendimus conueniant in suspensione effectus, hoc est quia in neutra earum efficitur donatarius dominus rei donate viuēte donatore, tamē differunt in alio: quia donatio causa mortis potest pro nutu reuo

7 cari. † Habet etiam alia quedam et multa in quibus cōuenit cum legatis, ita vt dixerit tex. eam fere per omnia legatis connumerari. Donatio verō de qua contendimus non poterat reuocari. Et ob hoc dicimus eam non esse donationem causa mortis: quia irreuocabiliter et illi opposita. Ex quo consequenter infertur hanc donationem non esse legatis connumerandam. Ex quibus profecto si hec discurrentur prout oportet, patebit domino querenti legem non esse impositam verbis et rebus et manere multas differentias inter hanc donationem, quam fateor esse inter viuos, et cuius effectum dico esse collatum post tempus mortis et donationem causa mortis. Quod autem subijcit idem dominus aduocatus se multuꝫ dubitare quod licet donationes inter viuos possint esse in diem vel conditionales, vel pure, an possint fieri in dieꝫ seu post diem mortis ipsius donantis, quin autem fieri possint post mortem alterius non dubitat. Ego profecto miror ne dixerim doleo quod in re clara multum dubitet. Et primo quidem de hoc habet Glos. ordinariam iam supra mentionatam in dicta. l. fina. vbi per omnes qui ibi loquuntur de donante vel promittente ex causa donationis bona sua post mortem. Et quidem post mortem suiꝑsius donantis non donatarij. Pro hoc etiam est bonus text. et quem alicubi ad hoc oportune allegat Oldrad. in. l. vnica. C. vt actio. ab heredi. et contra here. vbi obseruandum est

8 quod dicit actiones non petitiones. † Preterea si ex causa honesta potest quis post mortem suiꝑsius promittere eius bona, aut eorum aliquid vt voluit et supponit Oldrad. in illo suo vulgato consilio, quibusdam. cxxxix. mihi vero. cvij. exordiente, Ad habendum aliqualem notitiam &c. Joan. andr. in additio. Specu. titu. de instrumen. edi. §. porro. colum. vlti. versicu. Fuit etiam alia questio que commemorat domi. Jason mayn. in. l. licet. C. de pact. Alexand. de imol. et alij in locis infinitis: quare non potest quis donare bona sua post mortem suiꝑsius donantis, profecto non video. Rursum miror quod ipse pro miraculo existimet donationem esse inter viuos et illius effectum suspendi, cum non neget aliquas esse donationes inter viuos & conditionales, quaruꝫ tamen effectus suspenditur in tempus conditionis, & que possent suspendi in tempus mortis vel post mortem, vt verbigratia: si quis dicat se donare donatiōe inter viuos vel irreuocabiliter, vel donet cum iuramento, si premoriatur donatario. Nec enim esset inter viuos, et tamen suspenditur effectus in tempus mortis nō donatarij sed donantis. Dico igitur vt sepius dixi donationē huiusmodi fuisse et esse donationem inter viuos, et illius effectum fuisse suspensum in tempus mortis: immo post mortem ipsius donatricis, et quod propterea et precarium et retentio vsusfructus censentur collata in tempus, prout cum expedierit auctore domino latius ostēdetur. Quod autem petit idem dominus aduocatus vt non exacerber, hoc ne vel horrendus vel immitis fiā. Nescio an me difficilem vel immaturum appellet, iuxta Virgiliū xj. eneidos.

Abstulit atra dies, & funere mersit acerbo. Vel asperum et infensum vt Cicero ad Lentulū. Eo die acerbum habuimus Curionē. Vel forte quod magis puto vt non amaricer vel irriter, iuxta id quod habetur Psalmo. xciiij. versicu. sicut in irritatione. vel secundum aliam translationem, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis &c. Respondeo ꝙ non propterea nec horrendus, nec immitis factus sum, sed nec ita de facili, quin vix difficulter irritor, quamuis profecto non potuerint aut possint illa verba exponi quin per ea censeatur idem dominus aduocatus aliquid ex meis dictis risu dignum naso suspēdere. Quod autem dicit iu-

9 risconsultum vti verbis humilibus, † ego fateor et ꝙ non solum his, sed vt iam dixi durioribus, sed vti semper eoruꝫ verbis nō expedit, dicit enim Barto. de Jubentio celsō qui respondēdo Domitio Labeoni suo, ꝙ aut nō intelligebat, quid esset de quo eum consuluisset, aut ꝙ valde stulta eius consultatio existeret, dixit ille erat rusticus et scientia inflatus, et propterea cum rustice respōdisse, quod nō facit imperator in. l. precibus tuis &c. in. l. vt respōsum &c. Et rursus cum Quintus mutius per Seruiū Sulpitium consultus respondisset turpe esse patritio et nobili viro ac causas oranti ius in quo versaretur ignorare. Nūquid ex hoc et tanꝙ̄ cōtumelia affectus fuit Seruius ad aliquid insitatius. Insuper et nunquid licet talibus verbis vti, forte dicet ꝙ sic aduersus sciolsi,

10 † quod et si vel non possum vel non debeam, vel etiam nollem inficiari: hoc saltē sibi cauere debuit qui hoc dixit, ne his verbis aut eis similibus vtatur, nisi viderit et se bene sentire & quē reprehēdit desipere,

desipere,sed vt quicunq; sit,ego profecto nec exacerbor,nec amari cor,sed hec facessant.

11 † Ceterum deueniens ad materiā suspensionis petitorij,pro qua obtinenda instat prefata Clementie.Dico vt predixi suspensionē hmōi non esse faciēdam causis et rationibus al's allegatis,quas nō refrico.et omisso illo articulo,quinimmo articulis an remedium.c.reintegranda.iij.q.j.ꝛ officium iudicis competant etiam contra bonefidei possessorem: ꝛ non soluꝫ pro recuperanda possessione rei ecclesiastice,sed etiaꝫ prophane super quibus non nescio varios varia scripsisse,ꝛ etiam consuluisse:quorum recitationi vtpote non oportune non insisto. Attendat ꝛ obseruet ideꝫ do.aduocatus,quid est hoc in quo manet contentio.Nō enim in hoc an intētatio petitorij eidem refragetur quominus possit ꝛ valeat intentare possessorium recuperāde siue illud dicatur conditio ex lege siue remedium.c.reintegranda.aut alind quoduis.Sed contendimus de hoc an petitoriū huiusmodi debeat suspēdi,ꝛ illo suspēso procedi in possessorio.Huc usq; enim non negaui posse fieri cumulationē horum indiciorum et de qua solum loquitur.c.pastoralis.de causa posses. et proprie. Et non de cumulatione petitorij et cuiuslibet possessorij recuperande,sed possessorij decernētis ex interdicto vnde vi: quod si ita est,ꝑfecto palogisatur ipse do.aduocatus non discernēs inter cumulationē horum indiciorum et suspensionē petitorij primo intētati.Nō enim scripsi pro impedienda cumulatione de qua loquitur dictum.c.pastoralis,sed dici non esse faciendam suspensioneꝫ petitorij.Non ergo resistam quin super his duobus indicijs quatenus oportune intentabuntur simul insistatur.Sed dico, ꝙ non debet supersederi a petitorio et procedi in possessorio in hac causa in qua lis extitit contestata super petitorio. Pro quo al's induci Bar.ꝛ Fran.de are.Et per hec patet clara responsio ad illam inductionem quaꝫ facit idem do.aduocatus dicēs ꝙ.c.pastoralis.habet duas regulas:scꝫ affirmatiuam et negatiuam:quia vt predixi illud loquitur de cumulatione que fieri potest vt simul in eis procedatur.Ego vero loquor de suspensione petitorij que fieri non debet nisi vt al's dixi,nisi eo casu quo arguitur dolus rei ꝛ possessoris nec post litem contestatam,nisi in casu clementine prime. que ponit ius speciale et a iure cōmuni exorbitans: que si nō placent, Respondeo ꝛ aliter,et fateor ꝙ.c.pastoralis ponit dictas regulas,et ꝙ illa clausula.nisi iudex qui de causa ꝛc.refertur ad negatiuam,ꝛ sic ad immediatam.Sed aduertat idē do.aduocatus.ꝙ tex.exemplificans exceptionem hmōi,non dicit simpliciter ꝙ post conclusionē in causa possit quis transire de petitorio ad possessorium recuperande vbi arguitur dolus vel iniquitas inuasoris:sed dicit cū ex perspicuis indicijs facile arguitur iniquitas inuasoris,vult dicere tex.ꝙ licet post conclusionem in causa super petitorio, non possit regulariter fieri transitus ad possessoriuꝫ recuperande: hoc tamē fallit eo casu,quo de facili vel in promptu ex indicijs perspicuis probari potest dolus vel iniquitas inuasoris. Et dicunt multi et hec est opinio magis cōis ꝙ istud non sufficiat,sed opus sit ꝙ spoliato casu seu malitia probandi dñium substraxerit facultatem,quod etiam videtur tex.sonare,propter illam copulatiuaꝫ ꝛ. Nō est ergo putādū ꝙ vbicūq; ille qui primo intētauit petitoriū possit transire ad possessorium recuperande,etiam post conclusionem in causa si in deductione possessorij arguat dolum aduersarij, sed quando ille potest ex perspicuis indicijs faciliter argui hoc est probari,sed Panor.in.c.pastoralis.col.vj.ver.sed circa hunc intellectum post Anto.de butri.non loquitur in istis terminis.querit enim an priuilegium petitorij iā inchoati suspensiuum competat conditioni.c.sepe.ꝛ.c.reintegranda.ꝛ deinde respondet Anto.de butri.dixisse posse dici hoc priuilegium cōpetere in dictis casibus inꝗ̄tum arguitur dolus vel delictū eius contra quem ꝛc. nō dicit inꝗ̄tum facile arguitur dolus ex perspicuis ꝛc.Quia illud intelligitur de facilitate probatiōis.sed simpliciter dicit,inꝗ̄tum arguitur dolus,quod intelligo.hoc est eo casu quo cōuenti per hec remedia arguerentur de dolo,quod facile percipitur in conuento conditione ex.c.sepe.quia per illū conuenitur qui scienter successit in dicium.Et idem contingere posset in conuento remedio seu conditione ex illo.c.reintegranda.quia illud remedium concurrit cuꝫ possessorijs recuperande etiam cum interdicto vnde vi. Sed vbi non argueretur dolus:vt verbigratia,si bonafide possideā et cum titulo et sic cuꝫ nihil sciuerim de spolio,Non videtur actor de petitorio prius intentato et signanter post litem contestatam. et illo suspenso transire actor ad hoc possessorium recuperande,hoc est dare remedium dicti.c.reintegranda. vel ad conditionem ex illa l.ex libris Sabinianis.nec dictum.c.pastoralis probat contrariū: quod quatenus loquitur de possessorio recuperande possessionis loquitur de interdicto vnde vi.Ex quibus omnibus petit prouidus vir Guillielmus borrelli tutor ꝛ tutorio nomine,dicti Marini borrelli prout alias petijt et requisiuit.Et nihilominus dictam Joannam clementie et eius virum nisi probent contenta in eoruꝫ presenso libello super petitorio oblato eos a probando excludi,et deinde in illa causa concludi diffiniri et se ab impetitis absolui, que fieri debent non obstante suspensione eiusdem petitorij parte dicte Clemētie in hac causa fieri petita,ꝛ al's petit in semper premissis et singulis ꝛc.

Cōsiliū. CCCLXVII.

De substitutione conditione fideicommissi pendente ꝑ mortem extincta.

Summarium.

1 Bona que grauatus habuit aliunde ꝙ̄ ex testamento grauātis in dubio an veniant in vniuersali fideicommisso.
2 Fideicommissi conditione pendente substitutio per mortem expirat.
3 Argumentum a contrario sensu in conuentionibus et pactis an valeat.
4 Alimenta alicui legata an videantur in dubio esse perpetua.
5 Arma testantis et cognomen an ꝛ qñ heres teneatur portare.

Viso cōsultatiōis themate mihi exhibito parte nobilis ꝛ honeste mulieris Francesie de plana tutricis et tutorio nomine liberorum suorum,et nobilis quodā Honorati de sancto Paulo. Et dubijs ex themate huiusmodi elicitis. Dico et respondeo breuiter ꝛ succincte ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum ꝙ non obstantibus substitutionibus dudum factis, per nobilem quodam virum Bertrandum de sancto Paulo,patrem naturalem et legitimum nobilis ꝛ honeste mulieris Margarete de sancto Paulo,potest eadeꝫ nobilis Margareta testari ꝛ disponere de mille ꝛ quingētis florenis dotalib' inibi mētionatis,ꝛ pro ea in dotem cōstitutis nobili quōdam viro Falqueto de vacherijs.Tum quia substitutione[s] facte eidem nobili Margarete videntur expirasse et esse extincte. [illegible] facta est de dicto quōdam nobili Honorato,cum pēdente conditiōe fideicommissi seu substitutionis huiusmodi ab humanis decesserit,nec de iure trāsmittrre potuerit ius substitutiōis seu fideicōmissi huiusmodi ad suos liberos vel heredes. Et ꝙ̄uis quo ad eosdem liberos non diceretur expirasse,si vt ponitur in facto,ideꝫ quōdam nobilis Bertrādi substituisset dictos nobilem Honoratum et suos,quia tamen non reperio factum verbum de suis,non est in hoc insistendum.Etiam expirauerunt substitutiones predicte,quo ad personas aliorum substitutorū.pro eo quia dictus nobilis Honoratus non decessit sine liberis,sed cuꝫ liberis: qui licet non fuerint eidem substituti:eorum tamen superexistentia videt repellere substitutos ipsi nobili Honorato,seu ꝑfate nobili Margarete.Tum etiam potest eadem nobilis Margareta,de dictis mille et quingentis florenis testari et disponere, etiam si substitutiones predicte non expirassent.

1 † Quia in dubio non veniunt in fideicommisso vniuersali ea que grauatus aliunde habuit,ꝙ̄ ex testamento grauantis:etiam si hec habuerit ab ipo grauante.vt in casu in quo eidem Margarete,seu pro ea fuit dos assignata.Non quidem in dicto testamento sed in contractu.Et sic illa non venit in restitutione fideicommissi.

2 † Ad secundum dico et respōdeo vt iam tetigi.ꝙ licet eidē nobili Margarete fuerit facta substitutio de dicto nobili Honorato,quia tamen ille decessit ab humanis superstite et superuiuēte eadem Margareta.Et sic pēdēte conditione fideicommissi, substitutio hmōi expirauit.Et sic cōsequenter non impeditur eadem Margareta per dictā substitutionem vel etiam alias,quominus possit testari ꝛ disponere de hereditate seu bonis que fuerunt dicti quōdam nobilis Bertrandi de sancto Paulo eius patris.

Ad tertium dico et respōdeo ꝙ in pactis et conuentionibus celebratis et initis per ꝛ inter prefatos nobiles Bertrandum de sancto Paulo.ꝛ Falquetum de vacherijs eius quondam generum,reperio eundem Falquetū cōstituisse et assignasse ꝑfate Margarete sue tunc vxori ꝛ in augmētum eius dotis florenos septingentos: quos si eum sine liberis ex

ipsorum nobilium Falqueti et Margarete matrimonio procreandis premori contingeret, voluit esse integraliter et sine diminutione eiusdem Margarete, et illos in casum hmôi sibi donauit, qui casus non euenit: pro eo quia ꝙnis idem nobilis Falquetus ab humanis decesserit superstite dicta nobili Margareta: ipse tamen non decessit sine liberis ex dicto matrimonio ꝓcreatis. Reperio insuper eosdem quōdaz nobiles Bertrandum et Falquetū conuenisse ꝙ in casum in quem contigeret eandem nobilem Margaretam premori seu ab humanis decedere ante dictum Falquetum et sine herede vel heredibus ex eisdē nobilibus Falqueto et Margareta coniugibus procreatis: posset et valeret idem Falquetus predictos septingentos florenos exigere et recuperare super bonis dicti nobilis Bertrandi et solutiones inibi mentionatas, qui casus etiam non euenit, pro eo quia eadem Margareta non est premortua. Et sic prima facie videtur ꝙ partes predicte nihil conuenerint aut pacte extiterint de et super restitutiōe vel nō restitutiōe dictorum septingentorum florenorum in augmētum dicte dotis constitutorum. Et sic ꝙ illi debeāt remanere eidem nobili Margarete, cui per constitutionē videntur esse donati. Sed his non obstantibus existimo sub correctione cuiuslibet melius sentiētis ꝙ illi floreni septingēti debuerint restitui et reddi liberis dicti nobilis Falqueti propter primum pactum. in quo expresse voluerūt prefati contrahentes dictos septingentos florenos integre et sine diminutione esse eiusdem Margarete: et quos eidem donauit idē Falquetus si eum sine liberis ex dicto matrimonio procreatis premori contingeret. Per quod videntur tacite conuenisse, ꝙ eo casu quo idem Falquetus primo decederet superstitibus liberis ex dicto matrimonio, dicti floreni septingenti essent dictoruz liberorum vel non essent eiusdem Margarete. † Quia in conuētionibus et pactis valet et procedit argumentum a contrario sensu. Et sic puto ꝙ liberi ipsius nobilis Falqueti potuerint eos recuperare.

Ad quartū dico et respōdeo

ꝙ attenta conuentione et promissione facta per dictum quōdam nobilem Bertrandum pro se et suis de alendo et nutriendo prefatos nobiles Falquetum et Margaretam eius generum et filiā ac liberos ex eis procreādos. Insup nutrices et ancillas necessarias, equos et quoscūq domesticos. Nō videt quod ipsa nobilis Margareta heres prefati Bertrādi eius patris possit aliquid petere pro alimētis prestitis suis et dicti Falqueti liberis primi gradus seu etiam eorum nepotibus dicto nobili Honorato. quia etiaz [illegible] appellatione liberorum dictorum nobiliuz Falqueti et Margarete: nisi forte dicamus ꝙ dictus nobilis Bertrādus nō promisit pro se et suis prestare alimenta sine prefixione temporis prefatis nobilibus Falqueto et Margarete eorum liberis et aliis predictis: sed cum tēporis prefixione, scz ꝙdiu viuerent dicti Falquetus et Margareta. Et ita videtur ꝙ a tempore mortis dicti quōdam Falqueti cessauerit hoc debitum. † Sed hoc nō obstante existimo sub correctiōe cuiuslibet melius sentiētis esse verius qd primo dixi: pro eo quia alimenta alicui legata vel relicta videntur in dubio esse perpetua. Et cū bonū sit argumentum de vltimis voluntatibus ad contractus, idem videtur esse in alimentis debitis ex contractu, scz ꝙ illa in dubio presumi debeant perpetua. Quo vero ad id de quo inibi vlterius queritur an videlz ipsa nobilis Margareta, que vt audio tutrix extitit, teneatur reddere rationē sue tutelaris administrationis et reddere bona inuentarisata. Dico et respondeo, ꝙ ipsa tenetur reddere rationem dicte sue administrationis: et reddita ratione hmôi tenetur consignare reliqua, hoc est ea de quibus apparebit ꝙ sint vel esse debeant penes eam, et in quibus apparebit eaz esse debitricem liberorum. Posset enim esse ꝙ pro expēsa funeris cantariū factorū pro dicto quondā nobili Falqueto, aut pro solutiōe debitorum per eundem Falquetū, vel pro defensione bonorum dictorum liberorum vel alis pro aliis necessitatibus eorūdem vtpote pro domorum reparationibus et aliis hmôi fuissent aliqua de bonis inuentarisatis vendita et illorum preciū in dictis causis impensuz. Et si ita esset nō teneretur ipsa nobilis Margareta ad restitutionem bonorum sic venditorum. Idem dico de consumptis ex vetustate vel sine eius culpa lata aut leui perditis.

† Ad quintū dico et respōdeo

ꝙ dictus quondam nobilis Bertrandus non videtur astrinxisse primogenitū masculum dictorum nobilium Falqueti et Margarete ad deferendum eius cognomen et arma, nisi eo casu quo illuz heredem institueret vel substitueret: et in quo institutio vel substitutio hmôi in ipsius persona locum sibi vendicaret. Et quia substitutio de dicto nobili Honorato primogenito sibi locum nō vēdicauit in ipsius persona, sibi nō profuit assumptio aut portatio cognominis et armorum eiusdez nobilis Bertrandi, qui etiam non tenebatur hoc facere anteꝙ substitutio in ipsius persona sibi locū vendicaret.

Ad sextū dico et respondeo

ꝙ cum substitutiones facte per dictum quondam nobilem Bertrandum expirauerint et extincte sint, non impeditur per substitutiones hmôi aut earum aliquam ipsa nobilis Margareta quo minus possit et valeat de bonis suis disponere et testari. Nec obstat id quod ponitur in quesito, scz ꝙ ipse nobilis Bertrandus substituerit prefate Margarete dictum nobilez Honoratum et suos: quia ego non reperio aliquam mentionem esse factam de suis in dicto instrumento: ideo aduertat ille qui casuz scripsit vbi hoc repererit. Si enim ita reperiretur in nota, multū posset seruire intētioni liberorum.

Ad septimū dico et respōdeo

ꝙ hic queritur de multis, ideo respondendum est cum distinctione. Dico igitur ꝙ quo ad illā quartam partem ꝓ qua ab intestato tanꝙ vna ex liberis successit nobilis Catherina, ipsa non videtur posse aliquid vlterius petere obstante donatione quaz cū iuramento et clausulis oportunis fecit fratribus suis tunc presentibus etc. Quo vero ad bona nobilis Annete sororis postea vita functe. Si tamen postea ab humanis decesserit. Dico ꝙ donatio predicta non valuit vtpote facta absente dicta Anneta, et sic contra bonos mores. Et ita videtur posse petere quotam et partem sibi delatam per mortem dicte Annete. Quo vero ad quotam et partem que sibi delata est in et de bonis nobilis quondam Syffredi eius fratris, videtur posse petere dimidiam partem. Sed quo ad bona materna, respondeo ꝙ cuz mater fuerit absens, donatio nō valuit. Preterea esto ꝙ fuisset presens, posset nihilominus dicta eius mater testari vel disponere de bonis suis.

Ad octauū dico et respōdeo

vt iam dixi, ꝙ substitutiones facte videlz, per dictum nobilē Bertrandum expirauerint propter superexistentiam liberorum dicti nobilis Honorati, et vbi dici posset easdem non expirasse: verum esset ꝙ dicta Catherina nō diceretur eisdē renuntiasse, cū non appareat eam habuisse illarū notitiā nec verba donationis et remissionis sic concepta extiterint vt trahi debeant ad incognita.

Ad nonū dico et respondeo

ꝙ prefata nobilis Margareta successit pro virili portione prefatis nobilibus Syffredo et Catherine, vt verbigratia, si tempore mortis et decessus Catherine supererant nobiles Honoratus, Syffredus, Catherina et mater: ipsa mater successit ꝓ quarta parte. Et si tempore mortis dicte quondaz Annete supererāt mater, Honoratus et Catherina, ipa mater successit pro tertia parte, et ita mihi videtur etc.

Cōsiliū. CCCLXVIII.

De instrumentorum productione post sententiam.

Summarium.

1 Instrumenta post conclusionē an et quādo produci possint. numero seq.

2 Sententia et conclusio an a pari procedant quo ad ꝓductionem.

Cum iam et diu est renuntiatū et cōclusum extiterit in causa dudum cepta et pendēte indecisa, per et inter honorabilem virum Imbertum morelli actorem ex vna parte: et Thibaudum martini reum ex alia: nō potuit nec potest post renūtiationē et cōclusionē hmôi ꝑ dictum Martini ꝓduci quoddam ꝑtēsum publicum instrm̄ cuiusdā asserte donatiōis in hac causa latius mētionate, postꝙ negari nō pōt qn ex actis eiusdē cause apparuerit et appareat eundē Thibaudū ante renūtiationē et cōclusionē antedictas notitiā habuisse de dicto ꝑtenso instrō. † ꝙuis em̄ possint etiā post cōclusionē ꝓduci infra de nouo repta. l. admonēdi. lcōz vnā lecturā et qd ibi Bar. et doc. ff. de iureiur. secus tn̄ vbi non sunt de nouo reperta. qr tūc ꝓduci nō pn̄t nisi vsq ad ꝯclusionē in cā. c. cū dilect. de fi. instru. vel vsq ad terminū ꝑfixuz statutū ad hoc vt ibi ptz. et qd no. Dy. in. c. indultū. de reg. iur. in. vj. doc. i. l. iudices. et aut. iubemus. C. de iudi. et gl. in cle. sepe. de verb. sig. Bar. in. l. mā

cipiorum

cipior.ff.de optio.lega.Pro quo sunt boni tex.in.l.si ea.C. qui ac cusa.nõ pos.ꝛ in.c.pastoralis.de excep. Qđ autē post cõclusionē in cā nõ possint regulariter ꝓduci instrumēta nisi fuerint de nouo re perta,tenuit Bart.ꝛ oēs cõiter in.d.l.admonendi. quinimo voluit ibi Roma.ꝙ istrumēta de nouo reperta post cõclusionē etiā pro/duci nõ possint.Pro quo allegat tria bona fundamēta quibꝰ mo uetur.Et primo moueť ex doctrina Bar.in.l.si mater.§.eandē.in vltimis verbis.ff.de excep.rei iudi.† Ubi voluit Bar.ꝙ ea q̄ non pñt ꝓduci post sñiam,nõ pñt etiā ꝓduci post cõclusionē in cā,qꝛ a pari ꝓcedunt.allegat Bar.bonū tex.cū glo.in.l.si rē.§.si.ff.de eui/ctio.Hoc etiā voluerūt Bal.in.l.error.col.iiij.C. de iu.ꝛ fac. igno. allegās Jo.mona.ꝛ Jo.and.in.c.si.de in integ.restitu.in.vj.in no/uel.Idez voluit Bald.in.l.j.col.iij.C.si ex delic.defunc.Panor.in c.pastoralis.de excep.ꝛ alij in alijs locis.Sed sic est qđ post senten/tiam nõ possunt ꝓduci instrumēta etiā de nouo reperta.l. impera tores.ff.de re iudi.ꝛ.l.sub specie.C.eo.ti. Ergo etiā ꝓduci nõ pote rūt post ꝯclusionē in cā.Scđo moueť Roma.qꝛ si verū esset ꝙ post cõclusionē in cā ꝓduci possent istrumēta de nouo reperta, frustra toria esset decisio.l.per hāc.C.de tēpo.appel.et.c.fraternitatis.de testi. quibus dř ꝙ non ꝓductū in cā principali pōt ꝓduci in cā ap/pellationis,et est credēdū illā decisionē nõ ex alio emanasse nisi vt ea q̄ nouiter reperta sunt post cõclusionē in instrumēto principali possint postea produci in causa appellationis. Tertio mouetur Roma.per text.in.c.cū dilectꝰ.in sua generalitate. de fi.instrumē. vbi generaliter dicitur ꝙ post ꝯclusionē in causa, instrumēta ꝓdu ci nõ possunt.Et idē quod Roma.voluit Pau.de cast.quoad ca sum nostrū.in.d.l.admonendi.Pro hoc etiā facit quod ibi voluit Alexan.de imol.col.xiij.ꝛ seq.vbi voluit ꝙ si ille qui post cõclusio/nē vult ꝓducere instrumēta nouiter reperta, nullā culpā cõmiserit in perquirēdis talibus instrumentis que tamen inuenire non po/tuit tunc:quia istud est iustū impedimentū ꝓpter quod concedi debeat restitutio in integrum ex clausula gñali certe, impetrata prius restitutione in integrum, poterit talia instřa nouiter reper ta post conclusionem ꝓducere.et isto modo intelligi debet ꝛ salua ri opinio Bart.sed si ille non fecerit diligētiam in perquirēdis in/strumentis sed fuit negligens,et tunc talia instřa nouiter reperta ꝓducere non potest post conclusionē in causa:quemadmoduz nec illa producere posset post sñiaz.dicta.l.imperatores.ꝛ allegata.l. sub specie. qꝛ vt ꝓdixi ea que nõ pñt ꝓduci post sñiaz:nõ pñt etiā ꝓduci post cõclusionē in cā.Et sic in hoc cõueniūt Roma. Pau. de cast.et Alex.de imol. ꝙ post conclusionem ꝓduci non possint instřa etiā si fuerint nouiter reperta vbi non subest iusta causa,put hic.in quo non solum non fuit dictū pretensum instřm post cõclu sionem repertum.Sed etiam est quod imputetur dicto Thibau/do ꝙ cū sciret non illud produxerit ante cõclusionē.Que dixerim.

Cõsiliū. CCCLXIX.

De dote recepta et cõfessa in testamento. Et de muliere per pactum relicta domina et vsufructuaria.

Summarium.

1 Confessio testatoris de dote recepta qualiter iuuet relictā.
2 Ultra que dictio sit.
3 Uxor per pactum relicta domina ꝛ vsufructuaria relicto victu et vestitu superstitibus quid debeat habere in bonis mariti.
4 Pater in dubio an presumať velle magis consulere filijs q̄ descen dentibus.

Ponitur in facto qđ dudum anno videlicet incarnationis dñi ce Millesimo.cccclx.et die secūda mensis Aprilis.Fuit matrimonium contractum per verba de futuro: et successu temporis per verba de pñti ꝛ postea carnali copula cõsummatū,per ꝛ inter nobilem Florētiū raymberti ex vna parte,ꝛ nobilē Joānam filiam naturalem ꝛ legitimam nobilis Raymundi de Uilleta ex alia.Quodq; contemplatione matrimonij huiusmodi ꝛ pro one/ribus illius facilius supportandis, Idem nobilis Raymūdꝰ de/dit constituit ꝛ assignauit in dotē ꝛ ꝓ dote ꝓdicte nobilis Joanne ipsi nobili Florētio tūc pñti ꝛc.octingentos florenos parue mone te tunc currentis in patria Dalphinali.incluso in dictis octingē/tis florenis quodam legato eidē nobili Joanne facto de ducētis florenis.Per nobilē Jacobū de villeta auū paternū eiusdē Joan ne ab vna pte.Et cētū florenos ꝓ vestibꝰ nuptialibꝰ,q̄ vestes debe bāt remanere superuiuenti et liberis eiusdē Joāne si eam ab hu/manis decedere contingeret superstitibus liberis.

Ponitur insuper in facto ꝙ anno mense ꝛ die predictis et tpe contracti matrimonij de quo su pra.ipse nobilis Florentiꝰ gaudens et gratū habēs mřimoniū hu iusmodi dedit in augmentū dotis ꝛ donatione ꝓpter nuptias di cte nobili Joanne eius tūc future spōse lz absenti ꝛ notario vt pu/blice ꝑsone tūc pñti ꝛ stipulāti vice ꝛ noīe eiusdē ducētos florenos monete superiꝰ mētionate.De qbꝰ posset ꝛ valeret ipa Joāna ad sui oīmodā volūtatē ī vita pariter ꝛ ī morte.Dedit insup eidē Jo/anne ipe Florētiꝰ ꝓ suis iocalibꝰ ducētos florenos monete p̄memē tionate,q̄ iocalia remanere debēt superuiuēti ꝓdictorum cõiugū. Et nihilominꝰ fuit de facto ꝑ ꝛ inter dictos nobilē Raymūdū de villeta ꝛ Florētiū raymberti socerū ꝛ gener,ꝙ si cõtingeret eundē Florētiū ab humanis decedere añ dictā nobilē Joannā supstitibꝰ ꝛ supuiuētibꝰ cõibꝰ liberis ex matrimonio ꝓdicto ꝓcreatis,eo ca/su ipsa nobilis Joanna esse dña seignoressa et vsufructuaria oīm vniuersorū et singulorū bonorū eiusdē Florētij, exceptis tñ victu ꝛ vestitu ipsorū liberorū.Quodq; casu hmōi adueniēte eadē Joāna eius mansionē facere teneať cū ꝓdictis liberis q̄diu vixerit in hu/manis in statu viduali:et ꝙ si hoc facere nollet ipsa esset dña ꝛ legi tima administriatrix vt dictū est bonorū eiusdē Florētij q̄ erāt in loco de Carumbo,siue loco de Albanhano, et ꝙ possit eligere ea que sibi placerēt quandiu viueret in statu viduali.Que omnia fue runt iuramento vallata. Successu vero temporis anno videlicet domini millesimo.cccclxxiiij.et die.xj.mensis Decembris, Idem nobilis Florētius fecit ꝛ condidit eius vltimū ꝛ nnncupatiuū te/statū in quo iter cetera heredes vniuersales instituit nobiles Joā nez ꝛ Colinū raymberti filios suos naturales ꝛ legitimos: fuitq; cõfessus ꝛ recognouit se retroactis tpibꝰ habuisse de dote dicte no bilis Joāne vxoris sue octuaginta florenos monete tunc currēti[illegible] vltra ducētos florenos al's ꝑ eundē habitos ꝛ recognitos vt dixi[illegible] in contractu matrimonij eorūdē nobiliū Florētij ꝛ Joāne: quos octuaginta florenos voluit ꝛ ordinauit idē Florentiꝰ ꝑ suos here des eidē nobili ioāne solui ꝛ restitui.Et nihilominꝰ religt eadē no bilē Joannā vxorē suā vsufructuariā, dñam ꝛ magistrā pōderosaz oīm et quorūcūq; fructuū sue hereditatis, et bonorū oīm quorūli bet sine inuentarij confectione, compoti redditione, ꝛ reliquoruz prestatiõe,et hoc q̄diu esset vidua,ꝛ vitā vidualiter duceret in hū manis,sub noīe eiusdē nobilis Raymberti testatoris.

Quesitum est quid ꝛ quantum dict[illegible] leat de predictis, aut predictorum pretextu.

1 † Ad quod respõdeo breuiter, ꝛ succincte ꝙ si appareret de solutione dictorū ducentorū ꝛ octua/ginta florenoꝝ aliter q̄ per cõfessionē de qua in dicto testamento, posset ipsa nobilis Joanna eosdē repetere ꝛ exigere a dictis here/dibus tanq̄ partē eius dotis, ꝛ tanq̄ quid de eadē debitū. Sed si nõ appareat aliter q̄ per cõfessionē superius mētionatā, ꝛ de qua in dicto testamēto, illi pñt per ipsam Joannā peti tanq̄ sibi lega ti.l.iij.ꝛ qđ ibi Bal.C.de fal.cau.adiec.lega.ꝛ qđ not.Bar.in.l.lu cius.§.quisquis.ff.de lega.ij.Pau.de cast.cõsi.ccclxxxvij.exordien te,In cā que vertitur Bononie iter heredes ꝛc.Ang.cõsil.clxxxij. exordiēte,Fecit testamētū in quo inter legata ꝛc.Et Bald. nouel. in suo tracta.iur.do.in.vj.parte speciali.lxxviij.ver. insuper si ma/ritus cõfiteť in testamento ꝛc.Nec opponat aliquis qđ in dicto te/stamēto nõ fuerit idē quõdā nobilis Florētius ꝯfessus se habuisse nisi florenos octuaginta.Qđ rñdeo ꝙ immo confessus est etiā de 2 ducētis vt clare patet per illa verba vltra ducētos ꝛc. † Hec enim dictio vltra est dictio inclusiua.c.raynutiꝰ.in principio.ꝛ quod ibi Gauffre.ꝛ alij cõiter de testa. Potest etiā eadē Joāna petere ducē tos florenos sibi donatos per dictū Florētiū in augmētū eius do tis,ꝛ ducētos florenos sibi donatos pro iocalibꝰ,postq̄ ipsa Joā na eidē Florētio superuixit,ꝛ sic purificata est cõditio sub qua sibi donati extiterunt,intelligo tñ ꝙ sūme hmōi peti possint ꝛ exigi ꝑ terminos ꝛ dilatões,de qbꝰ ī instřo mřimonij superiꝰ mētionati.

3 † Quo vero ad vsumfructum bonoꝝ dicti quõdā nobilis Florētij. Dico et rñdeo ꝙ q̄uis idem Florētius nõ forte videať in dicto suo testamento legasse aut reli/quisse prefate nobili Joāne eius vxori, verū vsumfructuz,sed ma/gis videať voluisse qđ ipsa haberet statū, ꝑeminētiā, maioritatē, ꝛ alia que habere solebat ante mortē eiusdē Florentij, ꝛ qđ habere deberet alimēta per ea que not.Bar.ꝛ doc.in.l.titia. la.j.§.lz testa mēto.ff.de leg.ij.glos.ꝛ doc.in.l.qđ locū.C.si secūdo nupse.mulier. De quo plurimas ponit remissiones Pau.de Montepico in re/peti.dicti.§.titia.col.xj.versi.prima est qđ si testator.ꝛ versi.secūda cõclusio est.ibi, filijs vero istitutis.ꝛ que alimēta pōt eadē nobilis

Ioāna manu sua percipere, vt not. Alex. de imol. in l. nemo. colū. vj. C. de lega. ꝛ Frā. de are. cōsi. xl. exordiēte, Presupponit in facto ꝙ quidā Angelus ꝛc. Tamē videtur quod in vim pacti superius mentionati, ꝛ de quo in instrumento matrimonij ipsoꝝ nobiliū Florētie ꝛ Ioanne eadem Ioāna habere debuerit ꝛ debeat plusꝙ alimenta, ꝛ qḋ isto casu cesset interpretatio seu consuetudo de qua loquuntur glo. ꝛ doc. in locis superius allegatis: qꝛ vt dicit Fran. de are. in dicto cōsilio. xl. col. ij. interpretatio huiusmodi ꝓcedit ex ratione que ponitur in auẗ. de trien. ꝛ semis. §. prohibemꝰ. in prin. 4 col. iij. videlicet† ꝙ si pater videretur voluisse relinquere vxorē dominam ꝛ vsufructuariam fuisset quantum in eo erat crudelis ꝛ impijssimus in filios quos fame necari quodammodo curasset, qui tamen in dubio presumitur magis velle consulere filijs ꝛ descēdentibus ꝙ vxori vel alijs. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. ꝛ l. cuꝫ auus. cum simili. ff. de condi. ꝛ demō. Sed hec ratio cessat in dispositione de qua in dicto pacto, vbi nō fuit simpliciter conuentuꝫ ꝙ dicta nobilis Ioanna esset domina ꝛ vsufructuaria omniū bonorum, sed fuit adiectum, exceptis tamen victu ꝛ vestitu liberorum eorūdem Florentij ꝛ Ioanne. Et sic in hoc casu videtur cessare dicta interpretatio quam facit consuetudo. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. ꝛ l. adigere. §. ꝙuis. ff. de iu. patro.

Consiliū. CCCLXX.

De libello male concludente, Et de valore rei per testes probato.

Summarium.

1 Intentionem non probans an in expensis condēnandus.
2 Rei vendicatio priusꝙ alicui competat quid requiritur.
3 Actio publiciana quid requirat.
4 Testes examinati super valore rei saltem immobilis quid debeāt deponere.
5 Valor alicuius rei qualiter percipiatur.

Ddendo alias scripțis et eleganter allegatis pro nobilibus Audoyno ꝛ Arnulpho ruffi et cōsortibus contra ꝛ aduersus nobiles Arnulphum et Ioannem arnaudi pretensos filios ꝛ heredes honorabilis quondam viri magistri 1 Claudij arnaudi.† Dico ꝛ respōdeo breuiter ꝛ succincte sub correctione tamē cuiuslibet domini melius sentientis eosdem Arnulphum ꝛ Ioannē nō probasse sufficienter eorum pretensam intentionem cōtra dictos nobiles Audoynū, Arnulphū ꝛ cōsortes in hac causa reos: ꝛ propterea ipsos reos fuisse ꝛ esse ab impetitis parte dictorū actorum cū expensarū reportatione absoluēdos, ꝛ hoc siue dicamus dictos Arnulphum ꝛ Ioannem actores egisse actione rei vendicationis siue publiciana actione, siue etiam actione ex vendito seu alˀs intētasse remediū. l. ij. C. de rescin. vendi. Et quidē hoc certū est si egerint actione rei vēdicationis: cum vt apparet ex discursu cause huius non appareat dictos Arnulphū ꝛ Ioannem probasse qḋ res et bona parte eorum petite spectauerint ꝛ pertinuerint iure dominij siue eis siue dicto quondam magistro Claudio eorum pretēso 2 patri, quod tamen erat necessarium,† cum ad hoc vt alicui competat rei vendicatio opus sit illum esse dominū vel de iure gentiū vel de iure ciuili. l. in rem actio. in principio. ff. de rei vendi. ꝛ prout plene prosequitur Roffredus in suis libellis, sub rubrica de rei vēdi. de quo etiam Ang. are. in. §. omniū. ver. quero ergo quomodo formabitur libellus ꝛc. institu. de actio. Non etiam possunt dicti Arnulphꝰ ꝛ Ioannes vincere in publiciana actione: quia licet testes parte eorum producti aut aliqui eorūdem enitantur deponere dictum quondam magistrum Claudium tenuisse et possedisse vt et tanꝙ dominū res ꝛ bona predictas, vel eum fuisse reputatū ꝛ ha3 bitū pro domino seu quasi rerum ꝛ bonoꝝ huiusmodi,† quia tamen nō deponunt de aliquo pretenso titulo nec traditione bonorum ꝛ rerum predictarum, ipsi non probant quasi dominiū vel alˀs aliquid per quod appareat dictis Arnulpho ꝛ Ioanni cōpetijsse publicianam actionem. Et quidem non ex persona dicti quōdaꝫ magistri Claudij, quia vt prediri non deponūt de titulo, traditione, ꝛ alijs necessarijs ad publicianam actionez, de quibus per glo. ꝛ doct. i. §. sed iste. institu. de actio. et per aliquos in c. abbate sane. de re iudi. in vj. Nō etiam ex persona eorūdē Arnulphi ꝛ Ioānis, quia in suo herede non habet locum titulus pro suo. l. nihil. et qḋ ibi doct. ff. de vsuca. pro herede. Pro quibus oībus allegasse sufficiat qḋ voluerūt dñi de Rota decisione. ccccxx. exordiēte. Si vendico a te castrū ꝛc. in nouis. Nō etiā pñt dicti Arnulphus ꝛ Ioannes obtinere in actione ex vendito, quatenus cēserētur impetrasse ꝛ conclusisse in remedio dicte. l. ij. C. de rescin. vendi. Et hoc pro eo quia licet dicti testes videantur deposuisse ꝛ dixisse qḋ tēpore processus literatorij de quo in ꝓcessu cause huius res ꝛ bona predicte valebant ducentis florenis, ipsi tamen nō probant hunc valorem 4 vel alium:† quia testes examinati super valore rei saltem immobilis debēt deponere de cā sue sciētie, etiā si nō interrogentur, alˀs nō 5 probant,† quia valor rei nō percipitur immediate per sensum corporis sed indicio intellectꝰ, ꝛ per discursum rationis. Pro quo allegasse sufficiat not. per Inno. ꝛ docto. in c. cum causam que inter archiepm. de testi. per doc. in l. solā. C. de testi. per Bart. in dicta. l. ij. ad fi. et in suo tractatu de teste. per Bald. in. l. fi. in fi. C. de iu. dñij impetrando. per Panor. in. c. cum causam que inter economum. de testi. per Pau. de cast. Alexan. de imol. ꝛ doc. in. l. pretia rerum. ff. ad leg. fal. Nec opponat aliquis qḋ dicti testes causam sue scientie reddiderint. Qm̄ rūdeo ꝙ redditio cause hmōi nō valuit neꝙ valet, pro eo qꝛ illa nō differt a dicto. Dicūt enim res ꝛ bona predictas valuisse ducētis florenis, ꝛ reddunt causam sue scientie, quia tantum bene valebant, aliqui vero addunt esse notorium ꝙ tantū valebāt. Sed iste cause nihil valēt. Et primo quidē nō prima, qꝛ illa nō differt a dicto, per id qḋ voluit Bal. ꝛ doc. in. l. solā. C. de testi. ꝛ Bal. in. l. cōuēticulā. col. iij. ꝛ sequēti. C. de epis. ꝛ cler. Nō etiā scōa, per id quod not. Panor. in. d. c. cū causam. col. ij. de testi. Debēt igitur dicti rei ob rē nō probatā ab impetitis absolui cū expēsaꝝ cōdēnatione: qꝛ victꝰ victori ꝛc. l. properādū. §. siue autem alterutra. C. de iudi. Et ita mihi videtur sub correctione ꝛc.

Consilium. CCCLXXI.

De rescripto principis super commisso in pecunia conuertendo.

Summarium.

1 Princeps in suo territorio non recognoscens superiorem an habeat eam potestatē quaꝫ imperator in suo imperio, ꝛ quicquid sibi placet sit lex, ꝛ possit alicui auferre rem suam, ꝛ causa presumatur, cur sic faciat.
2 Clausula ex certa scientia in rescripto posita quid operetur, ꝛ quid ex principe reportet.
3 Clausula nō obstantibus legibus, iuribus ꝛc. in literis regijs posita, an plenitudinem potestatis operetur, et an inferiori cōcessuꝫ sit vti illa clausula.
4 Rescriptum emanans proprio principis motu an habeat secum plenitudinem potestatis, etiam si careat clausulis ad hoc necessarijs.
5 Sententia per appellationem suspenditur.
6 Princeps per rescriptum sententijs derogare an possit.
7 Heres vassalli infra annum non petens inuestituraꝫ quo casu nō cadit in commissum.
8 Credulitas aliquando nocet.
9 Tempus ignoranti an currat.
10 Leges volunt consensum non ignorantiam obligari.

Iso processu dudum et primo cepto per ꝛ inter nobilem et potentem virum dominum Iacobum de symiana, dominū Casenoue ex vna parte, et nobilem virum Bertrandum cornuti do. de Layncello cōdominū oppidi seu castri de Rochagironis ex alia. Et deinde diutius agitato per ꝛ inter dictum do. Iacobum, ꝛ nobilem virum Alziariuꝫ cornuti fratrem ꝛ vniuersalem 1 heredem dicti nobilis Bertrandi.† Premitto pro pleniori declaratione boni iuris dictorum nobilium Bertrādi et Alziarij, ꝙ cū notorium fuerit ꝛ sit qḋ recolende memorie illustrissimus do. Renatus oliꝫ Sicilie rex ac comitatuū Prouicie ꝛ Forcalquerij Comes non recognoscens superiorē in comitatibus huiusmodi: nec ipse aut sui predecessores seu etiaꝫ successores recognouerint a tpe de cuius initio hoim memoria nō existit nec existebat tpe cōcessionis de qua infra, ipse tenebat locū supremi principis, ꝛ cōsequēter imperatoris in dictis comitatibꝰ. Et sic poterat in cōsequētiā comitatꝰ dignitatis, i ciuitatibꝰ, castris et locis dictoꝝ comitatuū, ea oīa q̄ imperator in suo iperio, p id qḋ voluit Pau. de cast. cōsi. cccxvij. exordiēte, Sup prio dubio. col. iij. ꝛ col. vlt. aut penul. Cy. Bal.

Bal. & doc. cōiter i. l. ea lege. C. de cōdi. ob cau. Bal. i. l. exēplo. circa fi. C. de pba. Ang. cō. cxcvj. exordiēte, In causa accusationis pducte per Philippū &c. vbi loquēs de comite virtutū do. Mediolani, dicit qd ipe in terris suis princeps est & principis fungit ptāte, & qd sicut Imperator omnē causam delegat ex plenitudine ptātis eo qd quicquid sibi placet est lex. l. j. ff. de constitu. ita & dñs comes potest. Jo. and. in addi. Specu. tit. de instru. edi. §. porro. in addi. incipiēte, Hec subscriptio. col. fi. Anto. de butri. & doc. cōiter post Inno. i. c. per venerabilē. q filij sint legiti. & i. c. cū te. de re iudi. Panor. in. c. cū cōtingat. col. v. de fo. cōpe. Bart. in. l. infamē. ff. de publi. iudi. & in. l. hostes. ff. de cap. & postlimi. reuer. et in. l. relegati. ff. de pe. & in. l. quominus. col. ij. ff. de flumi. Barto. & Bal. in. l. j. §. de qua re. ff. de postu. Bald. in. l. receptitia. C. de cōstitu. pecu. & in. l. j. C. de heredi. vel actio. vēdi. & Alexā. de imol. cōsi. ij. in primo volu. Et pro hac parte multa inducit do. Feli. in. c. cū nō liceat. col. iiij. & multis seq. de prescrip. quēadmodū ergo potest imperator cū causa alteri auferre rē suā aut ius sibi quesitū, per id qd voluit Cy. in. l. rescripta. in quarta questione. C. de pci. impera. offe. et qd ibi Bal. col. iij. ver. tertio querunt doc. &c. & Jaco. butri. in. l. prescriptione. & Sali. in. l. fi. C. si cōtra ius. & doc. cōiter in. l. gallus. §. & quid si tantū. ff. de libe. & posthu. & in. c. q̄ i ecclesiarū. de cōstitu. ita poterat dict⁹ illustrissim⁹ do. Renat⁹ comes dictor comitatuū cū cā auferre eius subdito rē vel ius sibi q̄sitū. et vt dicit Bal. in dicta. l. rescripta. pro causa habet quelibet ratio motiua ipsius pricipis, Quis secus sit in statuto populi, et vbi priceps aufert alteri rē vel ius sibi quesitū, ipse presumitur in dubio moueri ex causa rōnabili, dato qd nō appareat fm Cy. in. l. fi. C. si cōtra ius vel vtili. publi. & d. l. rescripta. in. iij. & iiij. qōnibus. Panor. in. c. quāto. col. v. ver. si tū papa &c. de iureiu. c. in causis. in scdo not. de re iudi. & in. c. cum venissent. col. v. de iudi. c. cū inter. col. ij. de excep. c. nisi. col. ij. de offic. lega. & cōsi. lxxxiiij. exordiēte, Illud in summa &c. ad fi. Anto. de butri. in. c. quia plerics. col. antepenul. de immunita. eccle. & in. c. constitutus. col. v. de religio. do. Hemi. in. c. grandi. col. iij. de supplen. negligē. prela. in. vj. & in. c. lege. x. dist. & glo. fi. reputata singularis. et quod ibi Bar. in. l. relegati. ff. de pe. facit. c. cū a nobis. in fi. de testi. & qd habetur in cle. vnica. iuncta glo. de pba. Pro quo facit q: si in iudice presumit causa & iustitia. c. in presentia. de presumptio. c. sicut. de re iudi. potius presumi debet in principe vel imperatore vel alio nō recognoscēte superiorē in suo dñio. Et si Ang. doctori pfecto nō cōtēnende autoritatis credimus, potest princeps auferre rē vel ius alteri quesitū nō solū cum causa, sed etiā sine causa, et hoc quādo vtitur plenitudine potestatis. Ita enim dicit Ang. in. l. item si verberatū. ff. de rei vēdi. vbi voluit q imperator de plenitudine potestatis potest alicui auferre dñiū rei nulla subsistente causa, & dicens cōtrarium mētitur scdm eum. per. l. bene a zenone. C. de quadriē. prescrip. & infert ad certas concessiones factas a papa de bonis quorūdā Perusinorū. Idē voluit Ange. in. l. iij. §. si is p quo. ff. qd quisqz iuris. & in. l. omnes. C. de quadriē. prescrip. per dictā. l. bene a zenone. Nō est autem dubium quin dictus illustrissim⁹ do. Renat⁹ in cōcessione superius mētionata, & de qua latius infra vsus extiterit plenitudine potestatis. † Tū per clausulam ex certa sciētia in dicta cōcessione seu rescripto expresse insertā, per id qd not. glos. magna in. c. ad hoc. ad fi. et qd ibi Panor. de rescrip. Bar. in cōsi. exordiēte, Ciuitati camerini &c. qd etiā sentit glo. in. l. eos. in prin. C. de appel. & qd ibi expressius voluit Bal. dicens hoc esse verū qñ hec clausula ex certa sciētia est expressa in litteris, vt not. glo. fi. in cle. ij. de rescrip. & in. c. statutū. in verbo, literarum. eo. titu. in. vj. Alexan. de imol. in. l. Q̄ Q̄. col. ij. C. de testa. mili. in. l. quidam cōsulebant. ff. de re iudi. & in. l. idem vlpianus. ff. de excusa. tuto. † Tum etiam cēsetur ipse do. Renatus vsus extitisse plenitudine potestatis propter clausulā non obstantibus legibus, iuribus &c. fm Bal. qui ita not. in. l. si testamētum. C. de testa. Anto. de butri. & Jo. de imol. in. d. c. in q̄ ecclesiar. Alex. de imol. in. d. l. Q̄ Q̄. ver. vbi tū princeps. & in allegata. l. idem vlpian⁹. q: inferiori non est concessum vti clausula non obstante lege seu legi derogare. l. formam. C. de offi. prefec. preto. not. glo. in. c. fi. in verbo, figura. de hereti. in. vj. doc. in. c. fi. de offi. archidia. et Bald. in dicta l. rescripta. C. de preci. impera. offe. & faciunt not. per glos. in dicta l. fina. C. si contra ius. & quod not. Ange. are. in. §. preterea etiam. versi. vicesimoquarto opponi potest. insti. de excep. † Dicta concessio siue rescriptum etiam emanauit proprio motu principis vt inibi exprimitur per quod firmatum esset ipsum rescriptum etiā si non haberet clausulam non obstante fm Joan. and. in. c. vnico. de exces. prela. in. vj. vbi pro hoc allegat clementi. si Romanis. de preben. et quod not. glos. fi. ad fi. in. c. ij. de mutu. petitio. Idem voluit Bald. in. l. omnes. versi. saluo nisi imperator. C. de quadrien. prescrip. Esto igitur citra preiudicium veritatis quod propter nō petitam inuestituram infra tempus debitum vel alias condominium, & alia bona et iura feudalia que dicti nobiles Bertrandus et Alziarius cornuti & eorum predecessores olim habuerunt in dicto loco de Rochagironis & ei⁹ territorio de rigore iuris cōmissa extitissent, & dominium vtile ipsius nobilis Alziarij consolidatū extitisset cum pretenso dominio directo dicti domini Jacobi: potuisset nihilomin⁹ ipse illustrissimus dominus Renatus ex causa rescribere & mandare, prout rescripsit & mandauit fieri commutationem huius pretensi cōmissi seu asserti iuris eidem do. Jacobo acquisiti in penam pecuniariam loco huius pretensi iuris eidē do. Jacobo domino Casenoue applicendā. † Nec obstant ille due pretense diffinitiue sententie in fauorem ipsius domini Jacobi, & contra dictum nobilem Alziarium promulgate. Tum quia ab illis appellatum extiterat, & sic ille per appellationem extiterant suspense quo ad presentem statū. l. j. ad fi. ff. ad turpil. l. ij. ff. de pe. l. si quis filio exheredato. §. hi qui. ff. de iniuſ. rup. & irri. testa. qd etiā voluit glo. in. l. furti. in principio. et quod ibi Barto. col. j. ver. circa secundum tempus. ff. de his qui notan. infami. quod etiam voluit Bald. C. de appella. super rubrica. & in. l. tale pactū. §. qui prouocauit. in repeti. col. iij. versic. ego dico quod aut querimus &c. ff. de pac. vbi etiā Ang. col. ij. ver. in glo. magna. ibi, rñdeo &c. Alex. de imol. post Jo. de imol. i. l. j. i prin. ff. de re iudi. & Anto. de butri. in. c. venientes. de iureiur. vbi etiam glos. & reue. do. Alexan. extra de appella. super rubrica. col. vij. ver. visa causa appellationis qua re inducta fuerit &c. vbi etiam dicit istam esse communem opinionem. † Tum & quia ipse illustrissimus dominus Renatus eisdē pretēsis sentētijs expresse derogauit quod facere potuit, per id qd voluit Bal. in. l. fi. col. j. versi. quid si in rescripto. C. sententiam rescin. non pos. vbi etiam idē voluit glos. et Fran. de are. cōsi. cxxxvij. exordiente, Clarissime do. collateralis &c. col. fi. versi. ad vltimum tandē dicimus &c. et Panor. consil. lxxxiiij. exordiente, Illud in summa de iure queritur. col. iij. ver. & presertim cum hoc ius fuisset neptibus quesitum &c. in primo volu. vbi tenet quod princeps disponit in consequentiam tollendo ius priuati et valet eius dispositio, vbi ius erat quesitum mediante iure ciuili, vt verbi gratia. sicut supplicationem contra sententiam a qua appellari non poterat, & sic fecerat ius inter partes. l. res iudicata. ff. de regu. iu. & cōtra eam restituit in integrū. c. tum ex literis. & c. auditis. de in integrum restitu. & restituendo minorem in integrū nocet ei cui ex cōtractu ius quesitum extiterat, vt ibi per eū. Nisi forte opponatur quod glo. & Bald. in. d. l. fina. C. senten. rescin. nō pos. loquunt in rescripto imperiali, non in rescripto regio vel alterius principis. Et ita nō videātur dicta eorū debere extendi ad rescriptum de quo supra. Pro quo facit dictum [illegible] ij. versi. vltimū not. &c. C. de transac. vbi dicit quod id quo[illegible] citur de iuramento facto per nomen principis non habet locū nisi in monarcha hoc est in papa vel imperatore. Idem etiam Bal. in dicta. l. fi. videtur loqui in rescripto imperiali vt patet ibi. colū. j. versi. nam in omni sententia &c. Sed istud non obstat. Quoniā vt predixi Quis concessio seu rescriptum de quo supra nō sit rescriptum imperiale, est tamen concessum per eum qui vt predixi tantum poterat in dictis comitatibus quantū imperator in suo imperio. Quemadmodum ergo imperator derogare potest sententie etiam si iam transiuerit in rem iudicatam, ita hoc facere poterat prefatus illustrissimus do. Renatus, et signanter ex causa rationabili que vt etiā predixi in dubio interuenisse presumitur, eo maxime quia ipse etiam asserit in predicto rescripto se hanc concessionem facere iustis respectibus et motiuis, iuste et rationabiliter mentem eius mouentibus.

† Preterea dicte pretense sententie vident fuisse iniuste: quia supposito citra preiudiciū veritatis qd heres vassalli teneatur regulariter infra annum & diem petere inuestituram & offerre homagium seu fidelitatis sacramētū, et si non faciat perdit feudum, hoc tamen limitatur vt non procedat in probabiliter ignorante, per id quod habetur in. c. j. et quod ibi glo. & doc. titu. de controuer. inter do. & emptorem. Dictus vero nobilis Alziarius vtpote successor iuris alterius potuit probabiliter ignorare quod condominium & alia predicta tenerētur in feudum a dicto do. Casenoue, & quod pro illis teneretur eidem prestare homagium seu fidelitatis sacramentū. l. qui in alterius. ff. de regu. iur. et. c. quis. eo. titu. in. vj. que regule intelliguntur in eo qui se defendit sicut faciebat dictus nobilis Alziarius, nō autem in eo qui agit. dicta. l. qui in alterius. & not. Joā. mona. in dicto. c. cum quis. et ideo anteq̄ idem Alziarius fuerit certificatus, ita q plenam et indubitatam notitiā habuerit de predictis, scilicet q condominium et alia predicta tenerētur in feudum a dicto domino Casenoue &c. ipse non tenebatur petere ab eo inuestituram vel ei offerre iuramentum fidelitatis nec credere tenebat cuilibet hoc referenti vel asserenti. c. per tuas. le. ij. de symo. † quia homo nō debet esse nimis credulus, et imputatur eivt quidam putāt, qui cre

dulus fuit.l.j.§.dolum.ad fi.ff.de eo per que factum erit.et in.l.iij.§.sed r si.ff.de in rem ver.r in.l.fi.in principio.cum suis simili.C.de accusa. Et ideo nõ videtur potuisse dici ipsum nobilem Alziariũ fuisse inobedientem vel culpabiliter morosuz in non petendo infra annum r diẽ inuestituram, r in non offerendo fidelitatis sacramentum. Merito ergo iusta ignorantie causa quã habuit ipse Alziarius in succedendo in iure alieno ipsum excusauit per iura superius allegata, †quia tempus non solet currere ignorãti.l.j.§.dies. et.§.si aduersus.et qđ ibi glo.ff.quando appel.sit.l. annus.ff.de calumnia.l.cum sex.ff.de edili.edic.r quod not.glo.in.l.ij.ad fi.C.de iu.emphi.Cy.in dicto.c.cum quis.r Specu.ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.decimooctauo queritur rc.†Pro quo facit, qr leges volunt consensum non ignorantiam obligari.l.generali.C.de tabula.lib.x.l.si dictum.§.penulti.ff.de euictio.l.pecunia.ff.de vsu.et in l.semper.§.hoc interdicto.ff.quod vi aut clam. Et si quis omnino contendat r dicere velit ꝙ etiam ignorans de rigore iuris cadat in penam, saltem hoc certuz est qđ de equitate debeat restitui ex clausula generali si qua mihi rc.d.l.semper.§.hoc iterdicto.r not.glo. fi.in.d.l.ij.C.de iur.emphi. Sed pmissis opponit ex aduerso qđ dictꝰ nobilis Alziariꝰ dici non debuerit ignorans, sed potiꝰ sciens, r certꝰ: pro eo quia vt apparet ex multis instrumẽtis parte ipsius nobilis Alziarij in dicta causa productis, ipse dominꝰ de Casanoua seu eius predecessores leguntur fuisse condomini r maiores domini dicti castri de Rochagironis r sui territorij. Sed istud nõ obstat. Tũ quia idem nobilis Alziarius vt apparet ex actis cause huius erat r est literarũ ignarus, et sic presumi non debet legisse predicta instrumenta. Tum et quia nõ precise sequitur iste est maior dominus huius castri seu loci, nõ dico supremꝰ, ergo sibi prestanda est fidelitas cum feudum esse possit sine fidelitate.c. nulla. per quos fiat inuesti.r.c.j.in pricipio.de capi.cõra. Preterea illud non est dubium quin appellatio parte dicti do.Casenoue, interiecta fuerit, r sit deserta pꝑter lapsum fataliuz r negligentiã ipsius do.Casenoue r suorum successorum in non prosequendo pretẽsaz appellationem parte ipsius interiectam per iura vulgaria. Que omnia dixerim sub correctione rc.

Cõsiliũ. CCCLXXII.

De rebus ecclesie non alienandis.

Summarium.

1. Tempus immemoriale quoto annorum numero gaudeat.
2. Actus vnus ad inducendam consuetudinem, an sufficiat.
3. Alienatio rei ecclesiastice vt valeat quid requiritur.
4. Autentica hoc ius porrectum.C.de sacrosanc.eccle.in quibus per ecclesiam recepta.
5. Impedimenta plura non sufficit tollere ad validitatem actus si vnum remaneat.

Alia post allegationes per me confectas pro et nomine venerabilis conuentus fratrum celestinorũ loci Põtissorgie in quadã ciuili cã quã prosequũtur, r habent cõtra r aduersus Guillielmum r Desideriũ guiardi ville de Insula fuerunt depositiones testiũ parte eorũdem Guiardorum publicate, quas vidi preterꝙ super.xvj.xvij.xviij.xix.et.xxij. articulis schedule exordientis, Ut vobis reuerendo patri rc.quas deum testor non vidi. Et quia insuper etiam post dictas allegationes fuerunt parte dictorum Guiardoruz producta quedam pretensa instrumẽta per que fortasse existimant iuuari eorum pretẽsam intentionem, ideo addendo als per me scripta. Dico r respondeo consuetudinẽ parte dictorum Guiardorum allegatam r deductam in.xxvij. articulo dicte schedule, vt vobis reuerẽdo patri rc.nõ refragari nec obesse eidem venerabili conuentui. Tũ quia illa nõ probatur. Et quidem nõ per testes: quia nulli ex testibus huiusmodi de ea deposuerunt nec deponere potuerunt sub ea forma sub qua extitit proposita et deducta, vt pote minores cẽtum annis. Nec etiam de ea deposuerunt iuxta theoricam quam ponit glos.fi.in.c.j.de prescript. in.vj.post Inno.r Host.in.c.veniens.r.c.quid per nouale.de verbo.signi. Nõ etiam per instrumenta pbata est dicta pretensa cõsuetudo: qr licet pducta extiterint multa pretensa instrumenta cõfecta iam sunt cẽtuz anni, r vltra: per que pretẽditur apparere dños pro tẽpore priores r fratres dicti cõuentus cõstituisse pcuratores etiã ad dãdũ in emphitheosim, et ad nouũ acapitũ eorũ bona immobilia, nõ tñ reperio pductũ r insertũ per qđ appareat factã esse cõcessionẽ ad nouũ acapitũ, r in emphitheosim perpetuam ante centũ annos preteritos et elapsos tempore inchoationis pcessus cause huius vel etiam nunc, hoc est hoc anno dñi.M.cccc.xix.excepto vno quod pretenditur fuisse receptũ Anno dñi.M.ccclxxxj. et die tertia mensis Junij in quo habet sermo de cõcessione cuiusdam leuate site in territorio Tarasconis. Aliud vero cõtinẽs concessionẽ cuiusdam hospitij siti in loco Põtissorgie receptuz fuit Anno dñi.M.cccc.xj.et die.xxv.mensis Nouẽbris. †Et ita a receptione huius instrumẽti vel tẽpore cõcessionis in emphitheosim de qua in eo nõ est lapsum tempus de cuius initio hoim memoria nõ existat: qr illud tempus dicitur esse tempus centũ annoruz, per id quod voluit Cy.in.l.ij.q.ix.C.de seruitu.r aqua. Anto de butri. in.c.veniens.in prin.col.fi.de testi. Bar.vero in suo tracta.de seruitu.sub rubrica quomo.r qua.r quan.cõstitu.et acqui.r retinea.seruí.col.iij.versi.qñ autẽ dicitur esse tãtum tẽpus.vbi ponit multas remissiones.de quo Alex.de imol.in.l.cum aliquis.C.de iureiur. †Restat igitur qđ nõ apparet nisi de vna cõcessione que facta extitit ante centum annos lapsos tempore inchoati pcessus vel nũc, que non sufficiebat nec suffecit ad inducendaz cõsuetudinẽ: cũ ad illam inducendam requiratur regulariter ad minus binus actus per id quod post Guillielmũ, voluit Barto.in.l.de quibus.col.v. ver.primo videamus quot actus requirant.vbi etiã per alios.ff. de legi.Panor.in.c.fi.col.vij.versic.septimo requiritur scdm glos. vbi etiam alij de cõsuetudine.et legiste in.l.j.C.que sit lon.consue. et alij in alijs locis. Tũ etiam nõ obstat dicta pretensa cõsuetudo, quia esto citra preiudiciuz veritatis qđ de illa sufficiẽter, quinimo plenissime appareret, scz ꝙ fratres dicti cõuentus consueuissent facere per tempus de quo in dicto articulo vicesimoseptimo suas alienationes cuz licentia r autoritate prioris eorũdẽ, r cõsensu capituli eiusdem cõuentus. †Et sic sine autoritate superioris. Hoc tñ nõ suffecisset nec sufficeret ad validitatem dicte cõcessionis, qr vt patet ex his que dixi in alia schedula, ad validitatẽ alienatiõis rei ecclesiastice, nõ soluz requiritur cõsensus superioris, r alie multe solẽnitates, vt verbigratia. Tractatꝰ precedens in quo nõ sufficit discutere an expediat vel necesse sit ecclesie alienare aliquid de bonis suis, sed etiam an sibi expediat hanc rem, pone hoc pratum alienare, est enim possibile qđ causa vel necessaria vel vtilis occurrat pꝑter quam expediat vel necessarium est alienare aliquam rez ecclesie, r tamen nec necesse est nec expedit alienare hoc prediũ vel hanc rem. pro quo allegasse sufficiat id qđ not. Laurẽ.de rodul.in repeti.c.sine exceptione.q.ix.r.q.x.qui etiam pro hoc refert Fede. de se.cõsi.cxxxvij.pro quo facit.l.magis.ff.de re.eo.r.c.j.de re.eccle. non alie.in.vj.ibi, r quia tractatus solẽnis r diligens rc. vbi ponderandum est qđ non solum dicit tractatus solẽnis, sed addidit et diligens: qui diligens esse non videtur nisi de his omnibus habitus extiterit seu cognitũ r deliberatũ fuerit per que ipsius ecclesie vel collegij vtilitas procuretur quo ad omnia r singula possibilia: tunc autem dicetur fuisse diligens tractatus quando fuit discussum, non solum an vtile esset vendere vel dare in emphitheosim, sed an vtile esset magis vendere vel in emphitheosim, r ad nouuz acapitum concedere hanc rem ꝙ aliam: cum vt predixi possibile sit esse vtile vel vendere: vel in emphitheosim concedere, et tamen non est vtile vendere vel in emphitheosim concedere hoc prediũ. †Et ꝙuis secundum opinionem docto.magis communem.aut. hoc ius porrectum.C.de sacrosanc.eccle.non fuerit quo ad decretum subhastationẽ, et quedam alia per ecclesiam recepta, non est tamen refutata quo ad cause cognitionem solennem et diligẽtem adhibendã. Pro quo remisisse sufficiat ad ea que refert et not. dominus Felinꝰ in.c.cum causa.colum.iij.de re iudi.vbi etiam sentit quod testes iurati examinati debeant super pretio seu estimatione rei alienande.auten.de non alienan.aut permutan.§.quod autem. a quo extracta est dicta aut. hoc ius porrectũ. Et subijcit dominus Felinus vbi supra quod respectu iuramenti remanet solennitas quo ad forum ecclesie quod signari mandat, dicens se habuisse de facto: que si vera sint, immo quia vera sunt, palam infertur dictam concessionem, etiam si alias fieri potuisset sine consensu superioris fuisse vitiosam et defectuosam, pro eo quia nõ interuenit dictꝰ diligẽs tractatus in inquirẽdo, an iusta causa subesset de qua etiam non apparet. Quãuis enim aliqui testes deposuerint conuentum tunc fuisse debitorem et obnoxium quibusdam creditoribus in quibusdam summis, non tamen dicitur in quibus nec in quantis summis, nec etiam quibusdam exceptis nominantur creditores. Non etiam apparet ex quibus causis erat conuentus debitor vel obnoxius, poterant enim esse multi creditores, et in modicis seu vilibus summis, pro quibus soluendis

dis non oportebat tale pratũ alienare. Preterea ille summe fortasse debebãtur ex mala administratiõe dñi tũc prioris, vel forte ex mutuis p eum receptis ⁊ nõ conuersis in vtilitatẽ dicti conuentus, vel ex aliĵs causis ⁊ talibus, ex quibus cũ effectu nõ tenebatur conuẽtus. Preterea vbi hec cessassent, supererãt alia bona, vt deponunt multi testes sup septimo articulo dicte schedule, Ut vobis reuerẽdo patri ⁊c. q̃ cum minori dãno alienari poterant q̃ dictum pratũ. Et ita nõ interuenit ille diligens tractatus qui interuenire debuit, et de quo supra: nulli etiam apparent cũ iuramẽto estimasse dictũ pratuz. Restat igitur ꝙ dicta pretẽsa consuetudo nõ suffragat̃ dictis Guiardis, vtpote q̃ non disponit nisi sup vno impedimẽto, aliĵs remanẽtibus. Erat eñ necessariũ ꝓponere et ꝓbare ꝙ de cõsuetudine obseruata a tẽpore et per tẽpus, de cuius initio nõ est hominũ memoria. Do. prior ⁊ conuẽtus cõsueuerunt alienare bona immobilia ecclesie sine interuẽtione aut cõsensu superioris, etiam nõ precedẽte vel interueniẽte solẽni ⁊ diligẽti tra-

5 ctatu, insup ⁊ non existente iusta causa alienationis, † q̃ vbi sunt multa impedimẽta nõ sufficit ad validitatẽ actus tollere vnũ vel etiam plura, dũ tamẽ vnũ remaneat. Pro quo allegasse sufficiat. l. si non lex. ⁊ qd̃ ibi plene p Jo. de Jmol. ff. de here. institu. qui inter alia etiã allegat not. in. c. pastoralis. de priuile. et in. c. ex tuarũ. de auto. et vsu pal. Pro quo videri põt Oldra. consilio mihi. cclxxj. exordiente, An fratres possint ꝓcessionaliter ⁊ cũ cruce ⁊c. Joan. mona. in. c. si tibi concesso. de ꝑben. in. vj. Alexan. de Jmol. cõsilio cxcv. exordiente, Assumo in cõsultatione ꝑmissa. col. iiĵ. versic. ad idem optime facit qd̃ scripsit Bal. ⁊c. in secũdo volu. Aliquid ponit Panor. in. c. cũ nuntius. col. j. de testi. de quo plene p do. Jaso. may. in. l. fi. col. vĵ. ver. signanter limita ⁊c. ff. de constitu. Nec puto ꝙ si esset ꝓpositum ⁊ ꝓbatum ꝙ de cõsuetudine cõsueuissent alienare bona sine cõsensu superioris et nõ precedẽte solẽni ⁊ diligenti tractatu. Insup et sine iusta causa ꝙ illa cõsuetudo valeret, que vt pote ⁊ irrationabilis ⁊ grauosa conuẽtui et nimiũ detrahẽs iuribus illius potius corruptela, q̃ cõsuetudo dici deberet. Sup quo articulo tamen vlterius nõ insisto, vtpote non necessario. Concludens ex ꝑdictis ꝓut al's dixi, ꝙ dicta in emphitheosim concessio fuit ⁊ est nulla, et dicti Guiardi ꝓpterea condẽnandi ad restitutionem dicti prati. Et ita mihi videtur sub correctione ⁊c.

Consiliũ. CCCLXXIII.

De beneficio patronato et collatione illius.

Summarium.

1. Possidentis, conditio potior.
2. Possessio vltima ⁊ immediata an solum attendenda.
3. Collatio episcopi facta de beneficio patronato cõtempto patrono an valeat.

Onitur ĩ facto ꝙ dudum fuit in humanis ꝓuidus quondam vir Antoni⁹ bartholomei loci sancti Saturnini. Q̃ꝙ vacãte capellania fundata in ecclesia sancti Stephani dicti loci per mortem et decessum venerabilis viri dñi Alziariĵ bartholomei, fuit per ipsuz Antonium bartholomei ad capellaniaz huiusmodi presentatus venerabilis vir domin⁹ Rostagnus de Malamorte presbyter dicti loci sancti Saturnini ⁊ de ea institutus: et hec de Anno domini. M. ccccxlviĵ. et de mẽse Nouembris, et ꝙ idem do. Rostagnus anno ꝑdicto et die. xxĵ. dicti mẽsis Nouembris apprehendit ⁊ adeptus est possessionẽ realẽ/actualem/et corporalem, seu quasi capellanie ꝑdicte. Et ꝙ ipse illaz tenuit ⁊ possedit vsq; ad tempus suĵ ꝑsius do. Rostagni.

Itez et ꝙ successu tẽporis vita funct⁹ est ⁊ ab humanis decessit ꝑfatus Antonius bartholomei supstite et sibi superuiuẽte honesta muliere Sileta eius filia naturali ⁊ legitima, qui mortuo ⁊ vita functo eodẽ Antonio suo patre bonis ⁊ hereditati eiusdẽ se immiscuit, et ꝓ illius vniuersali herede se gessit/reputauit/⁊ noĩauit, et ꝓ tali fuit habita/tenta/⁊ reputata. Que Sileta viuente et superstite dicto dño Rostagno vita functa est et ab humanis decessit, superstite et sibi superuiuẽte ꝓuido viro Jacobo chabaudi ei⁹ vniuersali herede, qui bona ⁊ hereditatem eiusdẽ Silete adiuit/⁊ acceptauit, proq; ipsius vniuersali herede se gessit et reputauit, et pro tali fuit habitus/tentus/⁊ reputatus, per ⁊ inter habẽtes notitiã de eodem. Successu temporis Anno dñi videlicet. M. cccclj. et de mẽse Martiĵ/vel circa, capellania de qua supra vacauit p mortem et decessum dicti dñi Rostagni, ꝙq; ad eam sic rectore destitutam et vacãtem ꝑfatus Jacobus heres ⁊ hereditario noĩe dicte Silete et p ipsius mediũ dicti quõdaz Antoniĵ bartholomei pñtauit in rectorem, ac de ea cũ suis iuribus ⁊ pertinentiĵs vniuersis petiit et institui obtinuit p bone memorie reuerendũ patrem dñm Petrũ Aptensem episcopũ, venerabilẽ virum dñm Mattheũ de calmis presbyterũ habitatorẽ dicti loci sancti Saturnini: qui deinde possessionẽ/realẽ/actualem/⁊ corporalẽ, seu quasi capellanie hmõi, et dictoꝝ suoꝝ iurium apprehendit et adeptus est: illãq; cũ iuribus hmõi tenuit ⁊ possedit vsq; ad tempus mortis et decessus eiusdẽ. Quo dño Mattheo viuente et sibi supstite vita functus est et ab humanis decessit dictus Jacobus chabaudi supstitibus ⁊ sibi superuiuẽtibus venerabilib⁹ et honorabilibus viris dño Claudio/Jacobo/Joanne/Petro/⁊ Francisco faraudi fratribus, ac Antonio/Francisco/⁊ Joanne garrige ipsius Chabaudi vniuersalibus heredibus. Qui mortuo eodẽ Jacobo chabaudi bona ⁊ hereditatem eiusdẽ adiuerunt, et ꝓ ipsius vniuersalibus heredib⁹ se gesserunt/reputarunt/⁊ noĩarunt, et ꝓ talibus fuerunt habiti/tenti/et reputati, ac etiam habẽtur/tenentur/⁊ reputantur, pro ⁊ inter habentes notitiam de eisdem.

Quibus sic existentib⁹ vita functus est et ab humanis decessit dictus do. Mattheus, per cuius mortẽ ⁊ decessum vacauit capellania, de qua supra: qua sic rectore destituta ⁊ vacãte prefati Jacobus/Joãnes/Petrus/⁊ Franciscus faraudi, Antonius/Franciscus/⁊ Joannes garrige, seu ꝑfatus Jacobus ꝓcurator dictorum Joannis/Petri/⁊ Francisci faraudi, ac Antoniĵ/Frãcisci/⁊ Joãnis garrige, tam suo q̃ ꝓcuratorio noĩbus dictoꝝ eius fratrum et Garrige infra tẽpus debitum pñtarunt reuerendo in Christo pñi dño moderno Aptensi epõ, seu eius vicario dictũ dñm Claudiuz faraudi, ipmq; de dicta capellania et dictis ei⁹ iuribus institui postularunt: et q̃ ipse hoc facere vel recusauit seu supsedit et distulit, ipsi adierũt pñtiam reuerẽdissimi dñi gubernatoris Auenionis et comitatus Uenayssini a quo eundem dñm Claudium institui obtinuerunt.

Quesitũ est quis potius ius habeat in capellania hmõi: an vez ꝑfatus do. Claudius sic vt ꝑmissum est p existentes in possessione seu quasi pñtandi ꝑsentatus, et p dictũ reuerendissimũ do. gubernatorem institutus, an quidã eius aduersarius cui vt pretenditur prefatus do. Aptensis episcopus vel eius vicarius dictam capellaniam contulit.

1 † Ad quod respondeo [illegible] ter ⁊ succincte, ꝙ attẽta possessione seu quasi, de qua supra, dictus do. Claudius videt̃ esse potior ⁊ habere potius ius. Pro quo allegasse sufficiat qd̃ habet̃ in. c. cõsultationibus. ⁊ qd̃ ibi docto. de iu. patro. et qd̃ ponit Oldra. cõsilio mihi. ccxxxĵ. exordiẽte, Thema q̃stiõis tale est, Ad reges Romanorũ siue imꝑatores ⁊c. et Rota. decis. cclxviĵ. exordiente, Collatio siue ꝑsentatio facta p possessorem ⁊c. Cũ eñ pñtare sit fructus possessionis. dicto. c. cõsultationibus. et ipsi Faraudi ⁊ Garrige fuerint ⁊ sint p mediũ dictoꝝ suorũ ꝑdecessoꝝ in vltima possessione pñtandi in qua tenendi sunt, etiã si essent ꝑdones, ꝓut nõ sunt. c. in lr̃is. cũ suis simili. de restit. spoli.

2 † et q̃ vltima ⁊ immediata possessio solũ attendi debet. c. cũ eccl'ia sutrina. de cau. poss. et ꝓpriet. et. l. si is qui. §. si quis bona fide. ff. de vsuca. et. l. si fundũ. §. si bona fide. ff. ꝓ empto. et qd̃ voluit Oldra. in dicto cõsilio. ccxxxĵ. censet̃ ⁊ censeri debet ipse do. Claudi⁹ po-

3 tior in iure. Facit ad ꝑmissa, † quia cũ vt ꝑdixi, prefati Faraudi et Garrige fuerint ⁊ sint p media, de quib⁹ supra, heredes dicti Ponciĵ reperti fundatoris, collatio facta p dictuz do. Aptensem epm, contẽptis et spretis ipsis Faraudi ⁊ Garrige patronis fuit et est ipso iure nulla. c. decernimus. xvj. q. vĵ. no. Jnno. Joan. de Jmol. et Panor. in. c. cum bertoldus. de re iudi. Jo. an. in. c. licet. de offi. vica. in. vj. Jnno. Hosti. ⁊ Jo. an. in. c. ex insinuatione. de iu. patro. Fede. de se. ĩ suo tracta. ꝑmutationũ. q. xxx. ⁊ Egidi. belleme. deci. Rote. cxxxiĵ. exordiẽte, Collatio facta spreto patrono ⁊c. nec põt dici collatio ꝑdicta fuisse taciturnitate dictoꝝ patronoꝝ cõfirmata cũ ipsi infra tẽpus legitimũ eundẽ do. Claudiũ ꝑsentauerint.

Consiliũ. CCCLXXIIII.

De liberis positis in conditione non substitutis.

Summarium.

1. Liberi positi in conditione an censeantur inuitati seu substituti. nu. seq.
2. Obstare alteri non debet qui sibi non prodest.
3. Fideicommissum mortuo fideicommissario an expiret.

Viso casu mihi exhibito parte liberoꝝ nobilis quondã ꝛ generose mulieris Heraclee la faya, ac dubijs ex casu hmõi elicitis, vna cũ clausula testamẽti nobilis et generosi quõdam viri Petri la faya eiusdẽ Heraclee pr̃is naturalis ꝛ legitimi. Dico ꝛ respõdeo sub correctione cuiuslibet dñi meli⁹ sentiẽtis ad dubia hmõi put infra. † Et primo ad primũ, ꝙ dubitatio hmõi oritur ex illo: an liberi positi in cõditione put in casu, censeant̃ inuitati siue substituti, sup quo reperiunt̃ due opiniones: vna fuit quorũdam dicẽtium ꝙ sic, et ꝙ liberi censeant̃ tacite inuitati a testatore, adeo ꝙ admittant̃ ex tacita substitutione p quã succedit̃ testatori non ipsi instituto seu grauato. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulga. ꝛ pupilla. et institu. de pupilla. substitu. circa principiũ. Et hec opinio videtur fuisse originaliter Oldra. in. l. j. C. de cõdi. inser. quẽ ibi allegant et referunt Albe. Salice. ꝛ alij multi. Et p hac parte allegat Albe. l. lucius. la. ij. ad fi. ff. de heredi. institu. vbi videt̃ bonus text. p hoc ꝙ ibi dicit̃, Prudens cõsiliũ testantis animaduertit̃ qui nõ solũ fratrem heredẽ ptulit substitutis, sed etiaꝫ eius liberos. Preterea cũ sic disponẽs videat̃ excludere substitutũ ppter existẽtiã liberoꝝ. l. filiusfamilias. §. cũ quis. ff. de lega. j. l. vel singulis. ff. de vulg. ꝛ pupilla. ꝛ. l. si quis ita heres instituatur. ff. de heredi. institu. et q̃d ponit Oldra. consilio mihi. lxiij. exordiente, Thema tale est: testator habebat vnũ fratrẽ ꝛc. ipse hoc fecisse videt̃ ppter liberos, et p cõsequẽs voluisse vt nõ ad alios q̃ ad filios hereditas pueniret. arg. dicte. l. filiusfamilias. §. penul. ergo videntur dicti liberi substituti, alioquin nõ videt̃ fꝫ Oldra. . . bi supra. quare testator hoc dixisset. Item p hac parte facit, quia is videt̃ substitutus ob cuius cõtemplationẽ alijs dare prohibitus est, q̃uis substitutio expresse facta non extiterit. l. codicillis. §. matre. ff. de lega. ij. sic ergo in casu nro liberi ob quoꝝ cõtemplationẽ nobilis Gabriela fuit exclusa, videntur substituti: q̃uis hoc expresse dictũ nõ extiterit: sepe eñ minus dicit̃ et plus intelligit̃. l. q̃uis. C. de fideicõmissis. Insup cũ liberi excludant substitutũ, etiã si nõ sint heredes. dicta. l. filiusfamilias. §. cũ quis. quare hoc esset si liberi nõ essent substituti, certe non video, vt dicit Alber. vbi supra. et forte post Oldra. sic eñ dicitur de patrono qui ad hereditatẽ liberti admittit̃, q̃uis existãt filij, si patris nõ sint heredes. §. sed nostra. institu. de succes. liber. † quia qui sibi nõ [illegible] alijs obstare nõ [illegible]bet. l. j. §. si pater. ad fi. ff. de cõiungẽ. [illegible] §. penul. ꝛ. l. si post mortẽ. §. liberi. ff. de bono. pos. cotra tabu. Et hec opinio fm̃ Albe. et vt puto Oldra. in dicta. l. j. videt̃ esse humanior ꝛ verior, et magis fm̃ voluntatẽ testatoris. q̃d etiã not. in dicta. l. filiusfamilias. §. cũ quis. Hanc opinionẽ videt̃ sequi Albe. in dicta. l. j. C. de cõdi. inser. Hãc opinionẽ putat Sali. esse veriorem in filijs testatoris. ar. l. cũ acutissimi. C. de fideicõmis. et. l. cũ auus. ff. de condi. ꝛ demon. Et idẽ videtur ipse sentire in extraneo, q̃uis in hoc casu tandẽ relinquat cogitandũ. Pau. de ca. in dicta. l. filiusfamilias. §. cũ quis. et consilio. ccxxxvj. exordiente, Dubitatio vertit̃ de bonis dicti quõdã Frãcisci. col. v. ver. reperio tñ Bal. i antiquis recollectis. referẽs ꝙ Bal. ĩ dicta. l. j. C. de cõdi. inser. in lectura antiq. tenuit hanc opinioneꝫ per pulchras rationes: et dicit ꝙ hec opinio semp sibi placuit, et si haberet contestem cõsuleret, p hac parte, p qua recusauit consulere, q2 dicit lecturam Bal. cõmuniter nõ haberi. Hanc etiã partẽ dicit tenuisse Bal. in quodã suo consilio exordiente, Petrus heredẽ ꝛc. Istã opinionẽ etiam visus est tenere Pe. de ancha. cõsilio. lxxiij. exordiẽte, Contra Philippũ faciunt no. p Bar. et Bal. post glo. qui p hoc multa inducit, vt ibi videri potest. Quã etiaꝫ visus est sentire Roma. cõsilio. xxxij. exordiente, Uisa municipali cõstitutione. col. ij. ver. certum est ꝙ si testator sic dicit ꝛc. quaꝫ dicit esse verissimam idem Roma. in. l. si cũ dotem. in princi. ff. solu. matri. et Jo. de Jmol. in dicta. l. filiusfamilias. §. cũ quis. et in. l. lucius. la. ij. dicit ꝙ pleriq3 docto. p hac opinione cõsuluerunt: et vt refert Phili. corne. in dicta. l. j. C. de condi. inser. Ipse vidit cõsilium in quo dicebat̃ ꝙ Rapha. fulgo. Pau. de cast. ꝛ multi docto. moder. cõsuluerant p hac parte. Refert etiam vidisse consiliuꝫ Anto. pra. vete. qui tenebat hanc partẽ, dicens ꝙ al's cõsuluit et obtinuit cum subscriptione. Pau. de cast. Jo. de mana. et Anto. de rose. Refert etiã idẽ Philip. vidisse aliud cõsiliũ in quo dicebat̃ ꝙ Bal. ꝛ collegium Florẽtinum consulẽdo tenuerunt hanc partẽ: et in alio cõsilio allegabatur ꝙ idem tenuit Pau. de cast. in dicto cõsilio. ccxxxvj. exordiente, Dubitatio vertit̃ ꝛc. Hanc opinionem secutus est Benedic. de plũbi. in repetit̃. dicte. l. si cũ dotem. in princi. vbi dicit filios positos in conditione esse inuitatos ex dispositione ꝛ cõiecturata mẽte testatoris. Pro qua parte seu opinione inducit septẽ bona motiua Phili. corne. in dicta. l. j. Pro hac opinione inducit multa, et illã sequit̃ And. sicu. in repeti. dicte. l. cũ acutissimi. charta. xxix. col. j. ver. aggredior nunc secũdã dubitationẽ, vtrũ isti liberi videãtur vocati ad substitutionem. et consilio. xxvij. exordiẽte, Scripsit doctissimus apud grecos ꝛc. col. xiij. ver. capio quartũ articuluꝫ. in prima parte. Et hec opinio fm̃ Jo. de Jmol. in dicta. l. lucius. col. iij. videtur prima facie valde equa. Et sic satis rõnabilis. Philip. corne. in dicta. l. j. col. j. vel circa. dicit eaꝫ esse satis sustentabilẽ. Et sequendo istã opinionẽ dicendũ esset ad primũ quesitum, ꝙ si cõtingat nobiles Franciscum ꝛ Godofredum de faya ab humanis et sine liberis decedere, superstitibus liberis ipsius Heraclee, ipsi liberi tanq̃ inuitati per dictum quondaꝫ nobilem Petrum eorum auum succederent in eius hereditate, detractis detrahendis.

Alia fuit opinio alioꝝ dicẽtium ꝙ filij vel liberi in cõditione positi, vt in casu, nõ censeantur regulariter inuitati, quia verba si sine liberis vel sine filijs non tendunt in dispositionẽ, sed in merã conditionem, et pposita in conditione non censent̃ in dispositione. l. si quis sub cõditione. ff. si q̃s omis. cau. testa. et in dubio a verbis nõ est recedendũ. l. non aliter. ff. de lega. iij. pro quo etiã facit. l. si quis eũ. §. fi. ff. de vulga. ꝛ pupil. vbi est expressum ꝙ si nepos institutus sub conditione, si filius in vita testatoris decesserit, nõ censetur filius institutus si non decedat, sed superest post mortem patris, et ideo testamentum vitiatur. Multa alia motiua ponit Alexand. de Jmol. consilio. cxcix. exordiente, Uiso prestanti consilio ꝛc. in secundo volu. Philipp⁹ corne. in dicta. l. j. colũ. ij. versicu. sed licet hec opinio sit sustentabilis ꝛc. C. de condi. inser. Et hec opinio vt refert glos. in dicta. l. lucius. fuit opinio Azo. quam ibi sequitur glo. Dyñ. Jaco. de aret. Cy. Barto. Fran. tigri. Rayne. Bal. Ange. Joan. de Jmol. ꝛ moder. Joan. an. in addi. Specula. titu. de testa. §. j. in addi. que incipit, Huic questioni. ver. tertia questio. Bald. in. l. potest quis per illum textum. ff. de vulga. et pupilla. in. l. si emancipatus. in octaua oppositione. C. de colla. et in. l. quod scitis. C. de bo. que libe. in. l. cunctos populos. C. de summa trinita. et in dicta. l. cum acutissimi. Pro hac parte consuluit Oldra. consilio mihi. lxiij. exordiente, Thema tale est, testator habebat vnum fratrem. ꝛ consilio. cix. alijs vero. cxlj. exordiente, Thema tale est: dominus Guillielmus canonicus Lemouicensis. colum. fi. quam opinionem etiam secutus est Jo. de Jmol. in. l. ex facto. §. ex facto. per illũ text. cũ glo. ff. ad trebellia. ꝛ in dicta. l. filiusfamilias. §. cum quis. Pe. de ancha. in. c. si pater. in duodecimo not. de testamen. in sexto. in repeti. c. in presentia. versicu. decimo quero: pone ꝛc. de proba. et in. c. licet. de voto. Et ita consuluit ipse in multis consilijs quotatis per Alex. de Jmol. consilio. xxxij. exordiente, Uiso processu cause ꝛc. in tertio volumine. Hanc opinionem secutus est Rapha. fulgo. in. l. generaliter. §. cum autem. C. de institu. et substitu. Pro ea consuluit Paulus de castr. consilio. xxxviij. exordiente, Dubium facit. qui etiam dicit in dicto consilio. ccxxxv. Non audere consulere contra hanc partem. Pro hac parte consuluit Alexan. de Jmol. in dicto consilio. xxxij. vbi etiam refert se pluries pro ea consuluisse, quod et verum est, vt videri potest consilio. cviij. exordiente, Uiso themate et diligenter consideratis verbis. in primo volumine. et in dicto consilio. cxcix. exordiente, Uiso prestanti consilio. in secũdo volumine. et consilio. xiij. exordiente, Uisis et perlectis verbis testamenti ꝛc. colum. iiij. versicu. non obstat etiam quod ex vltima parte testamenti ꝛc. in quarto volumine. Hanc partem etiam secutus est Alexan. de Jmol. in dicta. l. si cum dotem. in principio. in colum. xiij. versicu. sed in hoc vltimo putarẽ in puncto iuris ꝛc. ff. solu. matri. et in dicta. l. ex facto. §. ex facto. col. ij. ff. ad trebellia. Hanc opinionem etiam sequitur Philippus corne. in dicta. l. j. vbi dicit eam esse communeꝫ. Illam etiam dicit esse communem Joan. de Jmol. in dicta. l. lucius. et Alexand. de Jmol. in multis consilijs. et Paulus de cast. in dicto consilio. ccxxxv. Et q̃uis prima opinio habeat profecto multa et magna motiua, vt videri potest in locis superius allegatis, et que videtur esse multum equa, et accedere ad voluntatem testatoris: non esset tamen tutum in consulendo vel iudicando recedere a communi opinione. per id quod not. Hostien. Joan. an. et doctores in. c. j. de constitutio. pro quibus est bon⁹ textus in. c. nouimus. ibi, opinio a pluribus approbata. et q̃d ibi Antonius de butri. de verborum significatio. c. de inducijs. ibi, in quo plurimi concordant. iij. questione. iij. et. l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offici. questo. Et sequendo hanc opinionem non est opus multuꝫ insistere super facienda responsione ad secundum quesitum, quia fm̃ hanc opinioneꝫ dicti liberi non censentur inuitati seu substituti. Possunt p̃fati Franciscus ꝛ Godofredus testari vel al's disponere de bonis dicti quõdam nobilis Petri, put eis videbitur. Q̃uis bene facerẽt ꝛ forte melius si se adaptarent tacite voluntati eiusdem quondã nobilis Petri, si tamẽ aliter fecerint, tenebit de iure: nec poterũt liberi dicte Heraclee

cte Heraclee tanq̃ substituti seu inuitati p dicta verba, sine liberis, illa impugnare si cõtingat dictos nobiles Franciscũ ꝛ Godofredum sine liberis decedere.

Nec opponat aliquis ꝙ hoc facere poterunt ex psona dicte quondã Heraclee eoꝝ matris p̃fato Godofredo immediate substitute. 5 † Quĩ respondeo ꝙ cũ eadẽ Heraclea ab hũanis decesserit pẽdente cõditione fideicõmissi vniuersalis, fideicõmissum hmõi seu substitutio de ea facta quo ad eã expirauit: qꝛ cũ fideicõmissarius ab hũanis decedit pendẽte cõditione fideicõmissi, expirat fideicõmissũ hmõi, siue ille sit vniuersale siue particulare. l. si in psonã. C. de fideicõmis. l. vnica. §. sinaũt sub cõditione. C. de cadu. tol. l. miles. §. j. et. l. vnũ ex familia. §. rogo. in fi. l. cũ pater. §. hereditatẽ. ff. de lega. ij. l. quero. ff. de alimẽ. et ciba. lega. et. l. qui plures. ff. de vulga. ꝛ pupilla. et qđ not. glo. in. l. vnica. C. de his qui ante aper. tabu. et Oldra. cõsilio mihi. xcix. exordiente, Quidaꝫ habẽs tres filias ꝛ duos filios. nec ipsa Joãneta fideicõmissum hmõi seu substitutionẽ de ea factã transmittere potuit ad suos liberos. l. sed si plures. in princip. l. qui habebat. ff. de vulga. ꝛ pupil. et. l. si ex pluribus. ff. de suis ꝛ legi. qđ etiam voluit glos. ꝛ docto. in dicta. l. vnica. C. de his qui ante. aper. tabu. Pau. de cast. cõsi. cccliij. exordiente, Uisis oĩbus punctis mihi traditis. Bal. Jo. de Jmol. et Alex. de Jmol. in. l. cũ ex filio. ff. de vulg. ꝛ pupilla. Pro quo est bonus tex. in. l. heredes mei. §. cũ ita. vbi etiam idem voluit Alex. de Jmol. ff. ad trebel. Roma. cõsilio. xvij. exordiente, Uiso puncto ꝛc. Fateor ꝙ glo. cõtrariũ tenuit in. l. is cui. ff. de actio. ꝛ obliga. Sed illa cõiter reprobaꝛ ab omnibus, vt videri potest in locis predictis: et qđ not. Alexã. de Jmol. in dicta. l. cum ex filio. in princi. in. j. colũ. et Bal. in dicta. l. si in personam. Et ita mihi videtur sub correctione ꝛc.

Consiliũ. CCCLXXV.

De donatione inter viuos, et de verbi gallici laysse, interpretatione.

Summarium.

1 Donatio inter viuos an possit impugnari ex defectu numeri testium, et an idem in donatione causa mortis.
2 Donasse inter viuos an cẽseatur in dubio, qui verbo dono vtebatur, etiam si infirmus esset et mortis mentio fieret.
3 Donatio que a principio non tenet ex postfacto an confirmetur.
4 Interuenire in donatione quid debeat.
5 Uerbum gallicum laysse, positum in vltima voluntate qualiter latine reddi debeat. 7.
6 Codicillus quot testes requirat.

Viso casu mihi exhibito parte ho nestemulieris Margarete de baschio relicte nobilis Gauffredi de vacherijs loci de Paternis, et dubio qđ exinde oritur. Dico ꝛ rñdeo ꝙ hic aduertendum est an dictus quondã nobilis Gauffredus vsus fuerit verbo dono, vt verbi gr̃a: an dixerit, Je dõne a Marguerite ꝛc. vel verbo, ie laysse, put poniꝛ in casu. Et si dixerit dono, restat difficultas an censeri debeat donasse donatione inter viuos, aut donatione cã mortis, quã euacuari oportet p eo, 1 † qꝛ si illa cẽseri debeat fuisse et esse donatio inter viuos, illa fieri potuit corã tribus testibus, quinimo ꝛ paucioribus, et sic impugnari nõ posset ex defectu numeri testiũ. l. vbi numerus. cũ suis simili. ff. de testi. Si vero ista fuerit donatio causa mortis, erant necessarij quinq;, ꝛ tamẽ nõ interfuerunt nisi tres: ꝛ sic videreꝛ posse impugnari ex defectu sufficientis nũeri testiũ. l. fi. C. de dona. cau. mor. et qđ not. glo. in. l. fi. §. fi. C. de codi. Et salua correctione cuiuslibet dñi meli⁹ sentientis 2 † dico ꝙ si idẽ nobilis Gauffredus vsus fuerit verbo dono, ipse cẽseri debet donasse donatione inter viuos poti⁹ q̃ donatione cã mortis. Tũ qꝛ donatio cẽseri debet in dubio esse donatio inter viuos, etiã si fiat ab infirmo, nisi in ea fiat mẽtio mortis. l. seya. §. fi. et quod ibi Bar. ꝛ docto. ff. de dona. cau. mor. not. Bar. in. l. fi. col. ij. C. de pac. Bal. in. l. j. col. ij. ver. scias tamẽ ꝙ in dubio. C. si quid i frau. patro. et. l. si mortis. C. ad leg. fal. Tũ et qꝛ supposito ꝙ in ea fiat mentio mortis, adhuc tñ censeri debet donatio inter viuos, si put in casu nõ fuerint in ea adhibiti quinq; testes, et hoc vt actus valeat. p id qđ colligiꝛ ex not. p Cy. in. l. licet. C. de pact. iunctis not. p eundem in. l. hac cõsultissima. §. p nũcupationẽ. C. de testa. qđ etiam voluit Alex. de Jmol. in. l. q̃ dotis. col. vj. ver. vltimo fallit vbi ꝛc. ff. solu. matri. et in. l. stipulatio hoc modo cõcepta. col. viij. versi. in q̃tum tamẽ dixi ꝙ ppter illa verba ꝛc. ff. de verbo. obliga. Et sic nõ videntur nocere illa verba q̃ idẽ nobilis Gauffredus dixisse ptendiꝛ dicte nobili Margarete, scꝫ ꝙ patientiam reciperet: qꝛ de eo actum 3 erat. † Et licet donatio hmõi fuerit ab initio nulla, pro eo qꝛ inter cõiuges ꝛc. l. donationes. la. j. cuꝫ suis simili. C. de dona. inter vi. et vxo. Jlla tamẽ potuit morte cõfirmari, put factum est, qđ fieri nõ poterat in donatione causa mortis. Et ita potius p̃sumi debet ꝙ fuerit inter viuos, q̃ ꝛc. vt sic actus potius valeat q̃ pereat. arg. l. quotiens. ff. de re. dubi. et. l. quotiẽs in stipulationib⁹. ff. de verbo. 4 obliga. † vbi tamẽ aduertendũ est ꝙ nõ solũ in donatione requiriꝛ p̃ntia donatarij vel alterius p eo interuenientis, vt no. glo. ꝛ docto. in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. sed etiã opus est acceptatione donationis. per id qđ habeꝛ in multis remissionib⁹ positis p do. Jaso. in. l. postq̃ liti. col. j. C. de pac. et Salice. in. l. generaliter. C. de non numera. pecu.

5 † Si vero ideꝫ quõdã Gauffredus vsus fuerit verbo laysse, put poniꝛ in casu, tũc stabit difficultas quomodo debeat latine exprimi hoc verbuꝫ laysse, an vcꝫ per verbũ lego/ an ve p verbũ relinquo, qꝛ si per verbũ lego certũ est ꝙ illa dispositio facta p dictum Gauffredũ censeri deberet vltima 6 volũtas: et quidẽ non testamentũ, sed potius codicillus, † qui nõ videreꝛ valere, cũ in eo nõ interuenerint quinq; testes. dicta. l. fi. §. fi. C. de codicil. nisi forte dicam⁹ ꝙ licet de iure requiranꝛ in testamẽtis septẽ testes, et in codicillis quinq;, tamẽ de iure canonico sufficiunt duo vel tres. s̃m Anto. de butri. put ipse plene not. in. c. cum esses. de testa. et si non fallor Roma. in repetiꝛ. auꝛ. similiter. C. ad leg. fal. qđ maxime deberet pcedere in hoc casu, cum dispositio de qua supra facta extiterit in loco de Uenusca, et sic in terris ecclesie et nunc litigeꝛ corã iudice ecclesiastico. Sed videꝛ ꝙ opinio Joan. an. et Specu. quã solent referre docto. in dicto. c. cũ esses. et in qua voluerũt ꝙ non sufficiant duo testes, etiã cũ presbytero, nisi ille sit p̃sbyter parochialis sit cõis. et quã ibi sequũtur p multa media et motiua Jo. de Jmol. ꝛ Panor. Et ideo nõ esset securũ ab hac opinione discedere in cõsulendo aut iudicãdo. per id qđ no. Hostien. Joã. an. ꝛ docto. in. c. j. de cõstitu. vbi do. Feli. charta fi. col. ij. ponit 7 multas remissiones. † Si vero verbũ laysse, latine exprimi debeat per verbũ relinquo, tunc videreꝛ ꝙ licet verbũ relinquo adapteꝛ ꝛ adaptari possit vltimis volũtatibus [illegible] et. l. verbũ relinquendi. ff. de verbo. signifi. qđ etiã voluit [illegible] vnũ ex familia. §. j. ff. de lega. ij. Potest tñ etiã adaptari actui inter viuos. l. hoc sermone. ff. si liber. ingenu. esse dica. l. cum antea. C. de dona. ante nupt. et. l. cũ oportet. §. sinaũt. C. de bo. q̃ liber. qđ etiaꝫ voluit And. sicu. in repeti. c. raynald⁹. charta. ix. col. j. de testa. ꝛ qđ videreꝛ in dubio, vt in casu debere posse adaptari cõtractui q̃ vltime volũtati, vt sic poti⁹ valeat dispositio q̃ pereat. arg. dictarũ. ll. quotiẽs ꝛ quotiẽs, q̃ vtꝫ. breuiter et succincte dixerim sub corre. ꝛc.

Consiliũ. CCCLXXVI.

De legatis per vsufructuarium prestandis.

Summarium.

1 Usufructuarius vniuersalis an teneatur ad legata annua.

Apposito p verissimo ꝙ de patrie cõsuetudine vel statuto in qua nobilis et potens quõdã vir dñs Ludouicus de preto miles dñs sancti Ricardi et locoꝝ Quintij/ et de Lino, legiꝛ condidisse eius vltimũ et nuncupatiuũ testamentũ valuerit ꝛ valeat testamẽtũ hmõi. Quꝫ idem do. Ludouicus censeri debeat reliquisse nobilẽ ꝛ generosam mulierẽ dñam. M. eius tunc vxorem vsufructuariam oĩm bonoꝝ suoꝝ, non aũt ipsam heredẽ vniuersalem in primo gradu instituisse, qđ etiã multa verba posita in testa1 mẽto hmõi psuadere videnꝛ. † Dico ꝛ rñdeo ad id de quo sum consultus ꝙ legata annua per eundem do. Ludouicum relicta solui debent, non quidem per nobilem Alisiam de preto neptem eiusdem testatoris, et heredem institutã in bonis patrie Bituricẽsis, sed p ipsam dñam vsufructuariam, et de fructibus p eam percipiẽdis. Postq̃ vt audio fruct⁹ ad hoc sufficiũt, et lõge vltra, ita vt ex residuo possit sufficiẽter sibi necessaria ministrare. per id qđ habeꝛ

in.l.fi.§.sinautē es alienū.ver.sinautē legata ꝛc.C.de bonis q̄ libe. qȯ etiam ꝛ ꝑ illū tex.vidētur ibi voluisse Bal.ꝛ Sali.Et apertius et plenius Fulgo.Pau.de cast.et Phili.de corne.qui illū tex.intelligūt ꝓcedere non solū in patre legitimo administratore bonorum filij,et qui a lege habet vsumfructū eorūdem bonoꝝ,sed etiaȝ in alio vniuersali vsufructuario:q̄uis Alexan.de Jmol.videatur aliter sensisse in.l.vsufructu.ff.ad leg.fal.Sed quia qȯ predixi videtur cōius teneri,nō est a primo dicto in consulendo vel iudicando recedendū.l.j.ibi,crebrior apud veteres opinio.ff.de offic.questo. c.nouimus.ibi,opinio a pluribus approbata.et qȯ ibi Anto.de butri.de verbo.signifi.et.c.de iudicijs.ibi,in quo plurimi concordant.iij.q.iij.qȯ etiam voluerunt Hosti.Joā.an.Panor.et alij in c.j.de constitu.Que dixerim ꝛc.

Cōsiliū.CCCLXXVII.

De posthumo non rumpente testamentum.

Summarium.

1 Posthumi agnatione testamentum an rumpatur.
2 Esset,verbum positum in relicto ad quod tempus adaptetur.

Jn isto testamento nobilis ꝛ generosi quondā viri Caroli blayni dn̄m Pogeti celarij.† Dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte ꝙ lȝ post testamētū hmōi nat⁹ fuerit nobilis Eyneri⁹ blayni,et ꝑ eundē testatorē susceptus ex nobili et generosa quondā muliere Alaysia cornilhane eius tunc vxore,non ꝓpterea potuit aut potest pretēdi testamētum hmōi fuisse nullum,vel agnatione eiusdē nobilis Eynerij posthumi ruptū,et hoc ꝓ eo q꞉ idem quondam nobilis Carolus in dicto suo testamēto legauit et iure institutiōis reliquit cuilibet posthumo seu posthume vni vel pluribus,de quo/aut qua/vel de quibus eadem nobilis Alaysia eius vxor esset pregnans,et ad luceȝ ꝑueniret aut ꝑuenirent.l.placet.et qȯ ibi docto.ff.de libe.ꝛ posthu.Et ꝓcedit hoc siue tempore testamenti premētionati eadē Alaysia ipsum Eyneriū cōcepisset siue postea [illegible] verbū esset in dicto relicto positū adaptaꝫ tempore [illegible] ꝛ futuro.per id qȯ not.Bal.in.l.fi.ver.deinde recipiam⁹. et qȯ ibi Sali.C.de codicil.Bar.in.l.j.q.vij.ff.eo.titu.et idē Bart. in.l.si debitor.versi.tertio not.ꝙ verbū p̄teriti plusq̄perfecti.ff.de contrahen.emptio.ꝛ vendi.Et quia istud non habet dubiuȝ,ego vlterius non insisto.

Cōsiliū.CCCLXXVIII.

De legatis et prelegatis.

Summarium.

1 Legatarius per verba nihil plus petere possit,an et quando excludatur a petitis,et an ex illis verbis animus compensandi colligatur.
2 Testator dicēs ꝙ nihil plus possit petere de bonis meis an includatur ne petat de alienis.
3 De,quid significet:item et prepositio super.
4 Inferri ex separatis non potest.
5 Baldi magna est autoritas in iudicijs vbi cōtradictorem non hȝ.
6 Maiori summe minor inest.
7 Actor petens.100.et probans de.50.debet in.50.obtinere.
8 Depositum irregulare qȯ egressus est depositi terminos notissimos an transferat dn̄ium in depositarium,ꝓut fit in mutuo.
9 Actio depositi est bonefidei et priuilegiata.

Uolo opponūtur parte nobilis ꝛ honorabilis viri Spinoti gardini dn̄i de Fargijs in quadā ei⁹ schedula exordiēte,Corā vobis reuerendissimo ꝛc. per q̄ pretēdit se nō teneri ad petita parte nobilis Joānis auberti de gardinis eius aduersarij in quadā eius p̄tensa supplicatione oblata reuerēdissimo in Xp̄o patri et do.gubernatori Auenionis,q̄ ambo ꝛ eoꝝ quodlibet videntur eidem nobili Spinoto sufficere ꝓ obtinēda absolutione a petitis parte dicti Auberti.† Et primo quidē primū de quo in quarto articulo dicte ei⁹ schedule,q꞉ cū ideȝ Joānes auberti certioratus de legatis sibi factis ꝑ nobilē quondā virū Antoniū gardini eius patruū et clausula adiecta circa finē legatoꝝ hmōi,scȝ ꝙ illis mediātibus idē Joānes auberti nihil plus petere posset,in et suꝑ bonis eiusdē Antonij testatoris ipsa legata agnouerit,et illa acceptauerit:nō potuit nec pōt idē Joannes petere ab ipso nobili Spinoto et suꝑ bonis dicti quōdā nobilis Antonij trecētos ꝛ quinquagita ianuynos quos petere visus est.Et hoc ꝓ eo q꞉ ex verbis hmōi,scȝ ꝙ illis mediātibus nihil plus petere possit,colligiꝫ anim⁹ cōpensandi,hoc est ꝙ idē nobilis Antoni⁹ testator voluerit legata ꝑ eū relicta cōpensari cū ꝑ eū debitis dicto Joāni,si que erāt.l.si adulta. et qȯ ibi Bal.ꝛ Salic.C.de heredita.actio.et.l.vnica.§.sciendū.ff. de rei vxo.actio.qȯ etiam voluit Bal.in.l.liberti libertēq̄.ver.sed dubitaꝫ an si sit filia ꝛc.ibi,si aūt res in obscuro est.C.de ope.liber. Cui nō obstat qȯ voluit Bar.in.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.col.fi. ver.q̄ro pater instituit filiū ꝛc.ff.de ope.liber.ꝛ Sali.in.l.si qn̄.§.et gn̄aliter.circa fi.C.de inoffi.testa.† Qm̄ rn̄deo ꝙ in casu in quo loquūtur Bar.ꝛ Sali.testator iusserat filiā stare tacitā ꝛ cōtentā,ꝛ ꝙ plus de bonis suis petere nō posset,quo casu dicūt filiā nō censeri fuisse ꝓhibitā quomin⁹ peteret dotē maternā,q꞉ bona intelliguntꝫ deducto ere alieno.l.bonoꝝ.et.l.subsignatuȝ.§.bona.ff.de verbo. signifi.Filia vero petēs dotē maternā petit eā tanq̄ es alienū,ꝛ nō de bonis paternis,q꞉ illa intelliguntꝫ deducto ere alieno.Pro quo allegāt.l.p̄tor.§.emācipati.ff.de colla.bono.et vt dicit Bal.in.d.l. liberti libertēq̄.ver.sed dubitaꝫ ibi,si aūt testator diceret ꝛc.ꝑ illa verba:non possit plus petere de bonis meis,nō includiꝫ ne petat de alienis.l.j.§.nūc videam⁹.ff.de cōiungē.cū emancipa.libe.† q꞉ dictio de,significat decisionē,id est ꝓut aliqui,decidiꝫ ab aliquo, vt frustum a carne.Sed in casu de quo queriꝫ nō est dictū ꝙ p̄missis mediātibus dict⁹ Joānes auberti de gardinis nihil pl⁹ petere posset de bonis dicti Antonij testatoris,sed dictū est ꝙ nihil plus petere posset in ꝛ super bonis ipsius testatoris.Et sic poniꝫ dictio super,q̄ significat accessioneȝ:et ideo s̄m Bal.vbi supra,non sunt eiusdē significationis.Nō ergo oportune arguiꝫ de his q̄ no.Bar. et Sali.in locis superius allegatis ad casuȝ occurrentē,q꞉ isti sunt casus separati ꝛ diuersi,† et sic ex vno nō inferꝫ ad reliquū.l.inter stipulātē.§.sacra.ver.sed hec dissimilia.ff.de verbo.obliga.l.maritus.C.de dona.inter vi.ꝛ vxo.c.dilectus.de offi.ordi.l.iij.C.de codicil.ꝛ vulgata.l.papinianus.ff.de mino.Bar.igiꝫ et Sali.nō contradicūt dicto Bal.† Cui⁹ est magna autoritas in iudicijs qn̄ non habet ꝯtradictorē,vt voluit Pau.de ca.cōsilio.cxxxiij.exordiēte, Uiso puncto ꝛ dubijs ꝛc.col.iij.versi.circa tertium.Andre.sicu.in repeti.c.raynaldus.charta.lxvj.col.iij.ver.ego limito hanc doctrinam.ibi,ꝓ certo.de testa.et Ange.areꝫ.in suo tracta.criminū.ver. necnō ad denuntiationē.charta.iij.vel circa.ver.quero vnū,vtruȝ maleficiū ꝛc.ibi,sed licet.Adijcio ꝙ Angeꝫ.consilio.clxxxiij.exordiēte,A.fecit testamentū in quo inter legata ꝛc.col.iij.ver.et satis credo aīo cōpēsandi relictū ꝛc.videꝫ in terminis Bar.aliter loqui q̄ idē Bar.Et q̄uis ꝓ constāti cōtra eum nō decidat,dicit tamen quod sub iudice magna lis erat in proprijs terminis.

Secunduȝ de quo opponit

dictus nobilis Spinotus est prelegatū mille ianuynoꝝ auri factū p̄fato quondā nobili Antonio ꝑ nobilē Sarrazinā eius matrē et ex cui⁹ ꝑsona petunꝫ parte dicti Auberti dicti trecēti et quinquaginta ianuyni siue ducati:et hoc etiā videꝫ sufficere,nisi forte ideȝ Joānes opponat ꝙ duo p̄tēsa deposita ꝑ eū allegata fuerīt et sint vnū vcȝ quadringētoꝝ ianuynoꝝ,ꝛ aliud tricētoꝝ:et sic ip̄a ambo septingentoꝝ ianuyoꝝ.dictū vero prelegatuȝ factū ꝑ dictā Sarrazinā fuerit mille ianuynoꝝ.Sed istud non obstat,† tū quia maiori summe minor inest.l.qui quartā.in prin.et qȯ ibi Bar.Cuma. et Alex.de Jmol.ff.de lega.j.et.l.j.§.si stipulāti.et qȯ ibi docto.ff. de verbo.oblig.Dicta igiꝫ nobilis Sarrazina p̄legando eidē quōdam nobili Antonio ei⁹ filio mille ianuynos quos dixit ꝛ asseruit de suis ꝓprijs pecunijs sibi tradidisse/exbursasse,et apud eum posuisse,traficādos ꝛc.Satis censetur sibi p̄legasse ꝛ reliquisse dictos p̄tensos septingētos,qȯ sine dubio videꝫ ꝓcedere:ꝓ eo q꞉ nihil expressit ex quo colligi possit quin dicti septingēti ianuyni cōprehēdi possint ꝛ valeāt in dictis mille prelegatis:nō em̄ dicit de dictis mille ianuynis,ꝙ illi traditi/exbursati/et positi extiterint simul ꝛ eodē cōtextu siue tp̄e penes dictū Antoniū,sed gn̄aliter non coartatis traditione/exbursatione/et positione huiusmodi dicit se eidem Antonio p̄legare mille ianuynos quos eidem tradiderat, exbusauerat,et apud eū posuerat.Et ita nihil exprimitur ꝑ quod dicere cogamur dictos septingentos ianuynos nō includi in illis mille p̄tensis debitis,ꝛ quos eadē Sarrazina p̄legauit.Nihil etiā ꝓhibet quin potuerint tradi/exbursari/et poni apud ip̄m Antonium

nium alij tricenti ianuyni. Et supposito qd forte verius est q illi traditi nõ extiterint, p hoc tamẽ inutile. l. si sic legatũ. §. j. versi. q si addiderit decẽ que mihi Titius debet. ff. de lega. j. non debet vtile viciari: regula vtile. cũ suis cõcordãtijs. de regu. iu. in. vj. et ita dici debet pdictum prelegatũ valuisse quo ad dictos septingẽtos, etiã

7 si de alijs tricentis nõ appareat. † Pro quo vt videt bene facit, qr si actor petens cẽtum sibi dari, et pbans dũtaxat de quinquagita, debeat in quinquaginta obtinere. l. apud celsum. §. itez queritur. le. j. ff. de do. excep. qd voluit Cy. in. l. j. col. fi. C. de litis cõtes. ad quẽ remittunt et sic eũ sequunt Bal. z Angel. in. l. scire debemus. ff. de verbo. obliga. vbi etiã hoc voluit Jo. de Jmol. Pe. Bart. Bal. et docto. in. l. si cõstante. §. fi. ff. solu. matri. Bar. in. l. qui vas. in prin. ff. de fur. et alij in alijs locis. quos refert Alex. de Jmol. in dicta. l. scire debemus. colũ. fi. et in. l. quidã estimauerũt. in princi. ff. si cert. peta. Multo fortius aut saltem nõ minus censeri debet dicta quõdam nobilis Sarrazina plegando dictos mille ianuynos p eam, vt pretendebat dicto Antonio eius filio traditos/exbursatos/et apud eũ positos, sibi plegasse septingentos quos pretẽdit dictus Joãnes fuisse per eã apud dictum Antoniũ depositos, qr sic prelegando qd sibi debebatur censet grauasse coheredẽ eiusdẽ Antonij de liberando pdictum Antoniũ coheredẽ. per id qd ponit Bart. in dicta. l. si sic legatum. §. j. qr iura faciliora sunt ad liberationẽ q ad obligationem. l. arrianus. cum suis simili. ff. de actio. z obliga. Forte vero opponet idẽ Joãnes q aliud refragetur z obstet dicto nobili Spinoto, scz q in duobus instrumẽtis parte sua pductis, vno vcz depositi quadringentoz ianuynoz, z alio depositi tricentorũ. Canet expresse eundẽ nobilẽ Antoniũ fuisse cõfessum se habuisse z recepisse summas hmõi ex causa depositi, qd tamẽ nõ videtur esse expssum in dicto prelegato, sed potius q illos mille ianuynos habuerit ex mutuo. Sed istud non obstat, quia non est verum fuisse dictũ in dicto plegato, q illos habuerit ex mutuo, sed dictũ est eos traditos/exbursatos/z positos apud ipsum Antoniũ: per que verba ppter verbũ positos, videt prefata Sarrazina aut satis expssisse titulo depositi facti de dicta summa aut milliũ, nec descẽdisse ad titulũ traditionis. Et ita nihil expressisse qd contrarietur deposito, vel qd intelligi potuerit eã prelegasse pecuniã nõ depositam. Nec refragant illa verba: traficãdos/exercẽdos/seu exponendos p ipsum Antoniũ, qr etiam in pdictis instrumẽtis dictum est cõuertendos p ipsum Antoniũ in vtilitatẽ ipsius Antonij de licẽ

8 tia et volũtate zc. † Et q̃uis p repetitione summarũ hmõi cõpetierit eidẽ Sarrazine actio depositi hmõi, tamẽ depositũ egressuz est depositi terminos notissimos, et fuit depositum irregulare ad similitudinẽ mutui p qd translatũ est dñium in depositariuz, put fit in mutuo. l. lucius. et qd ibi glo. sup verbo, terminos. l. die sponsalioz. §. qui pecuniã. et. l. publia meuia. §. lucius titi⁹. ff. depositi. et qd voluit Pau. de cast. in. l. cũ quid. col. fi. ff. si cer. peta. et cõsilio ccxiiij. exordiẽte, Jn causa q̃ vertit in curia dñi Potestatis zc. col. ij. Nec mirũ q eadez Sarrazina potius voluerit deponere q̃ mutuare, hoc est potius habere actionẽ depositi q̃ certi cõditionem

9 ex mutuo, † qr prima actio est bone fidei, alia stricti iuris. §. actionum. insti. de actio. et quia prima est priuilegiata. l. fi. C. depo. alia non. de quo Bal. in. l. incendiũ. ver. sed iuxta hoc q̃ritur. C. si certũ peta. et Pau. de cast. in. d. cõsilio. ccxiiij. Ex quibus oĩbus cõcludo vt pdixi eundẽ nobilẽ Spinotum fuisse z esse ab impetitis absoluendũ. Et ita mihi videt sub benigna supportatione eiusdẽ reuerendissimi dñi, sub cuius examine audio hanc causam vẽtilari.

Consiliũ. CCCLXXIX.

De distractione pignoruz, et actione cõtra tertiũ possessorẽ.

Summarium.

1 Res subhastata an possit iterum subhastari.
2 Pignus non solum iudiciale/sed cõuentionale, an debeat in aliũ transferri et distrahi a primo possessore.
3 Agere cõtra tertium possessorem quo casu quis possit.

1 Non† potuit marquetus medalli pelliparius loci de Buxo in preiudiciũ honorabiliũ viroz Guillielmi/Frãcisci/z Ludouici quinidi fratrũ, filioz quondam z heredũ honorabilis viri Petri quinidi, al's de mathieu remittere Petro fabri sabbaterio dicti loci, vel al's in eũ alienare et transferre quandã domũ sitam in dicto loco Buxi cõfrontataz cũ domo Chaucheriarũ Uinsoni sigaudi. Cũ bedali ville de retro, cũ carreria qua itur ad malũ garnitum, et cũ alijs suis cõfrontationibus pmissis veriorib⁹, si que sint. Cũ quia ante remissionem seu transportũ et alienationẽ huiusmodi, fuerat dicta domus ad instantiã dictoz Guillielmi/Frãcisci/et Ludouici de pignore capta, et deinde inc̃tata. Non debebat ergo post hec in aliũ transferri. l. j. C. de aliena. iudi. mutã. cau.

2 fac. † Cũ et quia non solũ habebãt dicti Guillielmus/Frãciscus/et Ludouicus/in domo hmõi pignus iudiciale aut pretorium vt pdixi: sed etiam habebãt hipothecã seu pignus cõuentionale. Cõstat eñi publico instrumento parte dictoz Quinidi in causa pducto aut pducendo, q idẽ Marquetus dictam domũ eisdẽ Quinidi expresse hipothecauit z obligauit p trigintaquinq3 florenis in quibus eisdẽ tenebat et tenetur ex causa legitima. Nec3 idẽ Marquetus pmisit/cõuenit/et ad sancta dei euangelia iurauit domuz hmõi non vẽdere/donare/permutare/cedere/in solutum tradere, nec al's alienare in preiudiciũ dictoz Quinidi et creditoz, et eorũ pdicti debiti donec summã predictam plenarie soluisset z sine licẽtia eorũdem Quinidi. Erãt igit remissio seu alienatio et transportus huiusmodi phibiti. l. si creditor. §. fi. put ibi habetur: nullam esse vẽditionem. ff. de distrac. pigno. facit. l. fi. C. de iu. emphi. Pro quo allegasse sufficiat quod not. Bar. Joan. de Jmol. z doc. in. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. oblig. Bar. Sali. z doct. in. l. ea lege. C. de condi. ob cau. Alex. de Jmol. in. l. qui absenti. §. j. ff. de acqui. posses. et in. l. si filio. §. si vir. ff. solu. matri. Cũ et quia non solũ fuerat domus pdicta expresse z specialiter eisdem Quinidi hipothecata, z deinde mãdãte spectabili dño preside de pignore capta, sed etiam p dictum Marquetuz eisdem Quinidi imprecariata: et sic possessio ciuilis eiusdez domus in eodem translata. per id qd ponunt Bart. z docto. in. l. iij. C. de pigno. et qd habetur in. l. qd meo. in principio. ff. de acquiren. posses. Quo fit vt postea remittendo dictam domũ prefato Petro fabri, vel illam in eũ contra conuentionem et proprium iuramentum transferendo eum spoliauerit

3 possessione dicte domus, † et sic possunt dicti Quinidi tanq̃ spoliati agere z experiri cõtra eundem Fabri. l. fi. C. de acqui. poss. per id quod not Ange. are. in. §. item si quis in fraudẽ. ver. adde predictis q vbi debitor constituit zc. institu. de actio. Bartho. vero. in suis caute. fo. mihi. xx. §. regulariter quis non potest agere contra tertium possessorem. Jo. ferra. in sua practica. titu. for. libel. respõsio. in actio. hippo. in glo. sup verbo, exceptionẽ executionis. versi. Jtez cessat excussio. et qd ponit Sali. in dicta. l. iij. ver. quero octauo. Uita. de camba. in suis clausulis. clausula cõstituit se pcario. et alij in alijs locis. Cũ alijs rationibus al's [illegible] ponendis si opus sit, et per quas apparebit remissionẽ seu transportum et alienationez pdictos fieri non potuisse nec de iure valuisse aut valere. Et possessionez dicte domus esse restituendam eisdem Quinidi spoliatis, eo maxime qr vt audio, remissio et transport⁹ hmõ facti sunt p debito factitio, et simulato z non vero: saltẽ pro maxima eius parte. Que dixerim zc.

Consiliũ. CCCLXXX.

De dote in re emphitheotecaria assignata.

Summarium.

1 Emphitheota an possit etiã dño inuito constituere rem emphitheoticam in dotem filie.
2 Laudimiũ dñs an petere possit p re emphitheotecaria in dotem assignata per emphitheotam filie sue.

Duo sunt de quibus querit pbus vir Franciscus risolis loci de Nyonus: primuz an emphitheota possit rem emphitheotecariã dño inuito dare et cõstituere in dotẽ p filia naturali et legitima, et in ipsius potestate existenti. Scõm an de et p datione seu cõstitutione hmõi debeat laudimiũ dño directo. Ad que respondeo breuiter z succincte p eo quia tẽporis oportunitas aliter

1 nõ patit. † Et prio ad primũ, q emphitheota põt etiã dño inuito cõstituere z assignare rem emphitheotecariã in dotẽ p ei⁹ filia naturali z legitima z in ipsius ptãte existẽti. Pro quo allegasse sufficiat id qd voluit Spec. tit. de loca. §. nũc aliqua. ver. cix. q̃ritur. vbi hoc tenet Sali. i. l. fi. ver. q̃ro ab extra an res emphitheotica possit in feudũ dari vel in dotẽ. Joã. raynau. in suo cõprehensorio. l. imperialem. §. habito. versic. quid autem sit re emphitheotecari an possit dari in dotem. de prohibi. feud. aliena. per Fede. Bald. no.

in suo tractatu in.do.fo.mihi.liiij.col.ij.ver.quinquagesimũquintum priuilegium ꝛc.et Jason may.in repeti.l.fi.col.xlvij.ver.extra glo.se offerunt plures vtiles ꝛc.ibi,prima ergo.C.de in.emphi.

2 † Ad secundũ quesitum dico et respondeo ꝙ ꝓ datione seu constitutione huiusmodi nõ potest dñs exigere laudimiũ,vt etiã voluit Spe.tit.de loca.§.nũc aliqua. versicu.ex.queritur.Joan.renau.in dicto versicu.quid autem sit in emphitheotecaria.et do.Jason may.in repeti.dicte.l.fi.colum. xviij.versic.nono quero.Et hoc sine dubio ꝓcedit vbi res emphitheotecaria data vel constituta in dotem,fuit estimata ea estimatione que faceret vẽditionem,hoc est per quã res huiusmodi remanere deberet penes maritum vel heredes eius etiam post solutum matrimonium.Et ita mihi videtur sub correctione ꝛc.

Cõsiliũ. CCCLXXXI.

De tutrice minore.xxv.renubente nõ petito tutore,et de excusatione a pena illi indicta.

Summarium.

1 Tutrix an esse possit mater minor.xxv.de filio suo.
2 Binuba minor.xxv.an excusetur a pena matri suscepte tutele,et postea non petita licentia et tutore iuncte viro indicta,que eam a successione filij priuat.
3 Actus nullus habetur pro non facto.
4 Minoritas an excuset matrem a necessitate petendi tutorem.
5 Annus datus matri infra quẽ petat pro filio tutorez,et an puniatur si infra annum non petito tutore filius decesserit.

Tam vt mihi ꝓponitur nobilis ꝛ honesta mulier Joanna rolande esset tempore quo tutelam nobilis Joannis iuuenis eius,ꝛ nobilis quondã Claudij iuuenis filij naturales ꝛ legitimi suscepisse dicitur.Insuper et tempore matrimonij per eam postea cõtracti cum nobili et honorabili viro.M.minor.xxv.annis,tutela eidem Joanne decreta non valuit nec fuit ipsa tutrix,

1 † quia minor.xxv.annis tutor esse non potest.l.fi.C.de legi.tute.l. fi.ad fi.C.de legi.heredi.et.§.Item maior.cum suis simili.institu.

2 de excusa.tuto.† Non ergo dici potest ipsa nobilis Joanna incurrisse penam priuationis successionis dicti nobilis Joannis eius filij,ꝓ eo quia post susceptam tutelam ꝛ licentia nõ petita,nec petito tutore,aut alijs obseruatis,que lex mandat obseruari conuolauerit ad secunda vota:quia.l.omnem.C.ad tertulia.et auten.de nupt.§.si autem tutelam gerat.de nup.colla.iiij.loquunẗ de illa q̃ tutelam assumpsit,quod intelligi debet cum effectu,et que reuera tutrix fuit.arg.l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.l.non putauit.

3 §.non quevis.ff.de bono.pos.contra tabu.† actus eñ nullus habetur de iure cõmuni ꝓ non facto.l.quotiens.ff.qui satisda.cogã. l.ij.et fi.C.de senten.ex pericu.recitã.Non etiam dici debet ipsa nobilis Joanna penaz priuationis dicte successionis incurrisse,pro eo quia vt pretenditur tutorem dari non petijt dicto Joanni eius filio.Quoniã respondeo ꝙ cum esset minor.xxv.annis,ipsa excusatur ab hac pena.l.ij.et quod ibi glo.C.si aduersus delictum.not. glo.in.l.matres.C.ad tertulia.Quinimo etiam dico ꝙ licet dicta nobilis Joanna esset maior.xxv.annis tempore mortis predicti Joannis,si tamen nonduz attigerat.xxvj.annum,ipsa excusatur

4 a pena.Cuius illam assigno rationem,† quia necessitas petendi dari tutorem imponitur matri maiori.xxv.annis non minori.dicta.l.ij.et quod ibi glo.C.si aduersus delic.et cum illi detur annus infra quem petere potest tutorem dari, nec punitur si filius infra annum decesserit,tutore non petito,ẜm cõmunem opinionẽ quã tenent Ange.Salice.et Pau.de cast.in.l.sciant.C.de legi.heredi. Bald.in.l.ꝓcibus.colũ.viij.C.de impube.et alijs substitu.Ange. consilio.clxiij.exordiente,Si testator legat.Ange.are.in.§.actionum.ver.quero itaqꝫ infra q̃tuz tempus.vbi multa refert.instiẗ. de actio.et dicit Alexan.de Jmol.in.l.si decesserit.col.fi.ꝙ hec est opinio magis communis.Et hanc opinionem etiam videẗ sequi Alexan.de Jmol.in.l.non omnis.in princip.ff.si cert.peta.Ergo sequitur ꝙ licet dicta nobilis Joanna fuerit maior.xxv.annis tẽpore mortis dicti Joannis eius filij,si tamen ipsa nondum cõpleuerat vicesimũsextum annum,ipsa non debet puniri pena priuationis, quia postq̃ facta est maior.xxv.annis,habuit annum ad petendum tutorem:et si interim Joannes mortuus est,illa excusatur per predicta.Et ita mihi videtur ꝛc.

Cõsiliũ. CCCLXXXII.

De testamento rupto per agnationem posthumi.

Summarium.

1 Agnatio posthumi testamentuz frangit,et an fallat vbi codicillaris clausula esset apposita.

Christi noĩe ĩuocato. Viso consultationis themate mihi misso ꝑ nobilẽ ꝛ honorabilẽ virũ Bermõdũ boysso nis al's Mõtargij,et dubijs ex casu huiusmodi elicitis,dico et respondeo breuiter et succincte,ꝓut infra.† Et primo ad primũ

1 et secunduz quesita,ꝙ testamentum ꝓuidi quondam viri Petri pichati in quo preterisse dicitur ventrem honeste mulieris Antonie bochiere eius vxoris tũc plenã seu posthumã postea ex eadem Antonia nobili Antonia susceptaz, ruptum fuit agnatione dicte posthume.pro quo allegasse sufficiat.l.commodissime.l.quod dicitur.ff.de libe. et posthu.l.j.et.l.quod certatũ.C.de posthu.heredi.institu.ꝛ auẗ. ex causa preteritionis.et quod ibi doct.C.de libe.preteri.vel exhereda.Et sic testamentuz huiusmodi in nullo ꝓdesse potuit nobili Joanni de vienio pretenso heredi instituto per dictum quondam Pichati.Nec obesse Francesie posthume dicti quondaz Pichati quominus ipsa Francesia eidem Pichati suo patri ꝛ tanq̃ illius primior succedere debuerit.auẗ.de heredi.ab intesta.§.j.colla.ix. et transumptiue in auẗ.in successione.C.de suis et legi.libe.et hec sine dubio ꝓcedunt nisi in dicto testamento posita extitisset clausula codicillaris per hec verba:si nõ valet vel valebit iure testamẽti aut per alia collata in tempus futuruz,quia tunc incideremus in illam grandẽ opinionũ variationem:quã ponunt docto.in dicta auẗ.ex causa.et in multis alijs locis.Super quo tamẽ articulo nõ insisto,nec putaui insistendũ donec viso testamento.

Ad tertiũ dico et respondeo ꝙ de iure communi et nisi aliud refragetur vel obstet dicte nobili Antonie relicte dicti Pichati et matri prefate Francesie , ipsa Antonia eidem Francesie succedere debuit.autenẗ.de heredi.ab intesta.§.consequens.colla.ix.auẗ.defuncto.C.ad tertulia.ꝛ auẗ. cessante.C.de legi.heredi.Ideo autẽ dixi/nisi aliud sibi obstiterit: quia si fortasse fuisset negligens in petendo ꝓuideri eidem Francesie de tutore,et illa post annuz decessisset,esset quod sibi obstare potuisset,si tamen erat maior.xxv.annis.Super quo tamen non insisto,donec habuerim pleniorem informationem.

Ad quartum dico et respondeo ꝙ si idem nobilis Bermondus sit proximior dicte quondaz Antonie ei⁹ sororis,et sic si nõ supersint alij fratres vel sorores nec nepotes vel neptes ex fratribus vel sororibus eiusdem Antonie predefunctis,ipse succedere debet insolidũ eidem Antonie.dicto auẗ.de heredi.ab intesta.§.reliquũ.colla.ix.et auẗ.cessante.cũ suis simili.C.de legi.heredi.et per mediuz ipsius debet succedere dicte quondam Francesie sue nepti.Et hoc ꝓcedit sine dubio,si tamen prefata Antonia cũ viueret eius volũtatem declarauerit ꝙ vellet succedere predicte Francesie sue filie.Si autem hoc nõ dixisset,tũc occurreret difficultas:an illius hereditatem non agnitã transmiserit Antonia mater ad dictum nobilem Bermondum eius fratrem.Super quo tamẽ nõ insisto,donec etiaz super hoc fuero plenius informatus.

Cõsiliũ. CCCLXXXIII.

De donatione omnium bonorum suorum iurata per susceptionem liberorum reuocata,et inofficiosa in nihil reseruando.

Summarium.

1 Successio ab intestato qualiter ꝓcedat inter proximos.
2 Donatio bonorum suorum iurata an rumpatur per susceptionẽ liberorum,etiam si expressum non sit.
3 Donatio propter nuptias cui/per quẽ/et ad quid soleat fieri.

Ponitur

Ponitur in facto ꝙ dudum fuit in humanis prouidus quondam vir Hugo proli de Sedena. Qui vita funct⁹ est, ꝛ ab hũanis itestat⁹ decessit iã sunt quinquagita anni ꝛ vltra, superstitib⁹ ꝛ sibi superuiuentibus Petro proli et Paschala eius filijs naturalibus et legitimis, qui bonis ꝛ hereditati eiusdem se immiscuerũt ꝛ pro ipsius vniuersalib⁹ heredibus se gesserũt, reputarũt ꝛ noiarũt. Successu tẽporis Anno dñi. M.cccclvj. ꝛ die. xvij. mensis Octobris dictus Petr⁹ proli matrimonium contraxit per verba de futuro cũ Joãna filia Guillielmi paschalis loci de Sedena, cuius matrimonij cõtẽplatione dicta Paschala remisit, dedit et donauit donatione que fit ꝛ fieri dicitur propter nuptias eidem Petro tunc presenti stipulanti et recipienti omnia iura et oẽs actiones, ratiões reales ꝛ personales, que ꝛ quas habebat ꝛ habere poterat ꝛ debebat in ꝛ super bonis dicti quondã Hugonis ei⁹ patris. Sibiĳpsi Paschale saluo ꝛ reseruato qđ resta dotis. xxxi. florenoꝝ sibi ꝓmisse per dictum quondam eorum patrem eidẽ solueretur per ipsum Petrũ, in ꝛ per solutiones annuales duorũ florenorũ, et alˀs prout in instrumento donationis predicte latius contineṫ. quam donationem cõuenit, ꝓmisit ꝛ iurauit ipsa Paschala attẽdere, complere ꝛ contra eam nõ venire. Successu tẽporis procreatus est ex ipsa Paschala et prouido viro Hugone pritiales eius marito legitimo prouidus vir Guillielmus pritiales eoꝝ fili⁹ naturalis ꝛ legitim⁹. Et deinde his annis vita functa est, ꝛ ab humanis decessit dicta Pachala superstite dicto Guillielmo eius filio naturali et legitimo.

¶ Quesitum est an donatio predicta fuerit iuste reuocata, an vero et tanꝙ inofficiosa reuocari debeat.

1 Viso† casu superius mentionato ꝛ dubio in illo illicito. Dico ꝛ respondeo prout infra. Pro cuius solutione premitto ꝙ cũ dictus quondaꝫ Hugo proli ab humanis ꝛ intestat⁹ decesserit, eidẽ successerunt quilibet vcꝫ pro semisse prefatus Petr⁹ ꝛ Paschala. auṫ. de here. ab intestato. §. j. col. ix. ꝛ in auṫ. in successione. C. de legi. libe. Nisi forte dicaṫ ꝙ immo eidẽ Hugoni vniuersaliter ꝛ insolidũ successerit dictus Petrus, sola legitima reseruata dicte Paschale q̃ erat dimidia pars trientis hoc est sexta pars bonorum dicti quondam Hugonis. auṫ. de triẽte ꝛ semisse. §. j. col. iij. ꝛ trãsumptiue in auṫ. nouissima. C. de inoffi. testa. ꝛ hoc ex dispositiõe statuti regij. Sed hoc nõ obstat: quia statutũ huiusmodi factũ est Anno dñi. M.ccccl.xi. Et sic ex longo interuallo post mortem ꝛ decessum dicti quondam Hugonis. Cum igitur bona dicti Hugonis tẽpore mortis ꝛ decessus illius ac etiã donationis de qua supra valuerit cõi estimatione florenis octingentis, pars ꝛ portio dicte Paschale valebat florenos

2 quadringẽtos. † Quo premisso dico ꝛ rñdeo ꝙ donatio predicta videṫ fuisse reuocata per superueniẽtiã seu natiuitatẽ dicti Guillielmi qui postea natus est. l. si vnꝙ. C. de reuocan. dona. Cui non obstat ꝙ prefata quõdã Paschala iurauerit donationẽ predictã obseruare ꝛ nõ cõtrauenire: qꝛ rñdeo ꝙ queadmodũ in donatione ꝑdicta subintelligebaṫ cõditio si post ipsã donationẽ ex eadẽ Paschala liberi nõ nascereṅ. d. l. si vnꝙ. ꝛ qđ ibi doc. ꝛ qđ voluit Bar. in. l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. ita ꝛ in iuramẽto ꝑ eãdẽ prestito subitelligebaṫ ꝯditio hmõi. Qđ etiã voluit Bar. ꝛ alij i. d. §. imperator. Jo. de imol. in. c. fi. col. vij. ver. quid iuris in casu illius legis donãs iurasset. de dona. ꝛ doc. in. d. l. si vnꝙ. Etiã nõ obstat si forte opponaṫ ꝙ donatio ꝑdicta nõ fuerit donatio simplex, sed ob cãm pro eo qꝛ est facta cõtẽplatiõe dicti matrimonij, et qꝛ fuit do-

3 natio ꝓpter nuptias q̃ est donatio ob cãm. † Qm̃ rñdeo ꝙ donatio hmõi non fuit in veritate donatio ꝓpter nuptias, illa vcꝫ de qua ꝛ cuius natura loqunṫ iura in. §. est ꝛ aliud genus. institu. de donationib⁹. ꝛ. C. de dona. ante nup. in multis iurib⁹. et. c. nup. de dona. inter vi. ꝛ vxo. Qꝛ donatio ꝓpter nuptias solet fieri ꝛ fit mulieri ꝓ securitate dotis ꝑ eã vel pro ea viro cõstitute. d. c. nup. vel si fiat viro, fit ad hoc vt deinde donet vxori. l. vt liberis. C. de colla. Qđ nõ est factũ i casu. Qꝛ donatio fuit facta, nõ qdẽ dicte Joãne, sꝫ Petro fratri. Et qđ donatio hmõi nõ fuerit donatio ꝓpter nuptias apparet ꝑ ea q̃ ponit Pau. de ca. cõsi. cv. exordiẽte. Circa bona q̃ fuerũt dicti Hũberti ꝛc. Etiã nec videṫ obstare si forte opponaṫ qđ dictus Petr⁹ cõuenerit ꝛ ꝓmiserit soluere restã dicte dotis xxxi. florenoꝝ. Quia ꝓpterea nõ videṫ donatio predicta fuisse ob causam, saltẽ quaten⁹ id qđ donatũ est excedebat dictã restã. Pro quo gratia breuitatis allegasse sufficiat qđ voluit Frã. de are. cõsi. xvij. exordiẽte, Cõsideratis diligẽtissime ꝛc. col. vj. versi. secunde aũt obiectioni post Joã. de imol. in. l. attilius regulus. ff. de dona. Pro quo etiã videri poterit Pau. de ca. ꝛ do. Jas. may. in auṫ. vñ et si parẽs. C. de inoffi. testa. ꝛ Alexan. de imo. in. l. si donatione. colum. iij. C. de collatio.

¶ Preterea donatio ꝑdicta fuit inofficiosa vtpote facta fere de oĩbus bonis ꝛ nõ reseruata legitima quã dictus Guillielm⁹ filius dicte Paschale in suis bonis habere debebat. Et sic supposito citra preiudiciũ veritatis ꝙ illa non esset reuocata ꝓpter natiuitatẽ dicti Guillielmi, vel alˀs ꝑ remediũ dicte. l. si vnꝙ. debuit tamen tanꝙ inofficiosa reuocari. Et nõ solũ vsqꝫ ad legitimã dicti Guillielmi, sed insolidũ postꝙ facta est extraneo, hoc est nõ liberis. per id quod notant doc. in. l. j. C. de inoffi. dona.

Cõsiliũ. CCCLXXXIIII.

¶ De vẽditiõe cũ ꝯtractu iurato donationis maioris valẽtie.

Summarium.

1 ¶ Maior valentia etiaꝫ in excessu dupli an possit cũ iuramẽto irreuocabiliter donari, ꝙuis fiat per minorem.

2 Contractus duo an possint simul vniri vt partim sit donatio, partim venditio.

3 Donator quando possit venire contra donationẽ a se facta.

Multa sunt que refragantur et obstant intentioni prouidi viri

1 Guillielmi mercerij. † Et primo quidem, donatio quam ipse fecit de maiori valentia vsusfructus et fructuũ, etiam si illa excederet duplum ꝛc. quam facere potuit et valuit maxime cũ iuramẽto etiã si fuisset minor, de quo tamẽ nõ apparet. Pro quo allegasse sufficiat not per glo. ꝛ omnes scribentes in autenṫ. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. et per Fran. de areṫ. in. l. qui su-

2 perstitis. col. vj. ff. de acquiren. heredi. † Hic enim fuerũt duo contractus: vnus dationis insolutum qui habet vim venditionis, et alius donationis simplicis. Et hoc fieri potest queadmodum potest res partim vendi et partim do[illegible] sunt [illegible] colligitur ex his que not. docto. in. l. ij. C. de rescinden. vendi. in. l. [illegible] quis cum aliter. ff. de verborum obligatio. et in. c. penulti. de em-

3 ptio. et vendi. † Nec potest ipse Guillielmus venire contra donationem ad se factaꝫ tanꝙ lesus, nisi quatenus appareret eum donasse plusꝙ donare crederet, et in hoc fuisse lesum vltra dimidiaꝫ. per id quod not. Fran. de areṫ. vbi supra. Barto. consilio. lxxxviij. colum. ij. in impressis. et Alexan. de Jmol. consilio. cxxv. exordiente, Visis et consideratis. columna. viij. versicu. restat respõdere ad tria fundamenta ꝛc. ibi, secundo quia illud remedium non habet locum ꝛc. in primo volumine. Secundo facit cõtra eum, quia ipse cum iuramento renuntiauit iuri, quod facere potuit, et hoc certũ: que omnia fuerunt tacita in supplicatione parte eius porrecta. Esto igitur ꝙ fructus et vsusfruct⁹ terre de qua in actis valuissent aut valituri essent vltra dimidiam ꝛc. quod tamen nõ puto probatum, rationib⁹ per me allegatis, nõ potuisset nec posset idẽ Guillielmus obtinere dispensationem quam sibi cõcedi postulat. Que dixerim breuiter et succincte sub correctione ꝛc.

Consiliũ. CCCLXXXV.

¶ De donationibus inter viuos reciprocis ꝛ mutuis inter cõiuges factis, et de testamenti iurati reuocatione ꝛc.

Summarium.

1 ¶ Mulier an possit constituere pro dote suĳpsius omnia eius bona etiam post matrimonium et ipso durante, et dotem constitutam augere.

2 Juramentum an habeat vim validandi donationem inter viuos factam inter coniuges.

3 Donatio inter viuos reciproca et mutua superstiti facta inter cõiuges an valeat.

4 Donatio reciproca excedens summam quingentorum aureoruꝫ, an indigeat insinuatione.

5 Insinuationi donationis an possit cum iuramento renuntiari.

6 Statutum simpliciter loquens an veniat intelligenduꝫ de donatione iurata, et qualiter statuta sint interpretanda.

7 Mortis mentio facta in donatione an faciat illam sonare in donationem causa mortis.
8 Prediũ dotale mulier constante matrimonio alienare an possit.
9 Mulier in preiudicium sui mariti testari an possit.
10 Consequentia vbi est eadem ratio procedere potest.
11 Iuramentum an impediat reuocationem testamenti.

Ponitur ĩ facto ꝙ dudum Anno vcꝫ incarnationis dñice. M. cccc.xcv. ꝛ die. xiij. mẽsis Julij post cõtractũ matrimoniuꝫ per verba de presenti, per et inter honorabilẽ virum Petrũ bachaudi mercatorẽ ex vna parte, ꝛ honestã mulierẽ Antonetaꝫ ruffe al's aymare ex alia: dicta dña Antoneta sponte ꝛ bona fide per se et suos constituit ꝛ assignauit in dotẽ, pro dote, ac noĩe, ꝛ ex cã dotis suĩpsius dicto Petro bachaudi suo marito tũc presenti stipulãti solẽniter ꝛ recipiẽti oĩa vniuersa ꝛ singula bona sua mobilia ꝛ immobilia presentia ꝛ futura, ac noĩa credita res actiones ꝛ iura sua quecunqꝫ, qualiacunqꝫ ꝛ quantacunqꝫ essent, exceptis quibusdaꝫ clauso ac indumẽtis, rampis ꝛ iocalibus in quodã publico instrumento constitutionis et assignationis hmõi latius mẽtionatis. Successu vero tpis anno scꝫ predicto et die. xx. mensis Octobris, prefati Petrus bachaudi ꝛ dña Antoneta donauerunt sibi mutuo ꝛ vicissim presentibꝰ ꝛ stipulãtibus ꝛc. donatiõe pura, mera ꝛ simplici que fit ꝛ fieri dicit̃ inter viuos post mortẽ et non ante effectũ habitura, dictus vcꝫ Petrus oĩa vniuersa ꝛ singula bona sua mobilia ꝛ imobilia et se mouẽtia p̃sentia ꝛ futura, res, mercãtias, nomina, credita, quascũqꝫ pecuniaꝝ summas ꝛ reruꝫ quãtitates: rapas, indumẽta, iocalia aurea, argẽtea ac iura quecunqꝫ: ꝛ dicta dña Antoneta domos, clausum, ꝛ alia in instrumẽto donationis hmõi latius mẽtionata ꝛ expressa. Exceptis tñ ꝛ eisdẽ Bachaudi et dñe Antonete reseruatis certis bonis ꝛ iuribus latius mẽtionatis in instrumẽto donationis hmõi. Subqꝫ etiã partis et alijs reseruationibus, de quibus ibi. Et nõ obstãtibus donatiõe hmõi et reseruatione clausi, de quo supra facta in instrumẽto cõstitutionis dicte dotis prefata dña Antoneta in instrumẽto donationis antedicte dicte dotis cõstitutioni adiecit ꝛ addidit dictũ clausuꝫ et illud in dotem constituit. Supradictas vero donationes cõuenerũt, promiserunt et iurauerunt dicti coniuges respectiue tenere attendere ꝛ obseruare ꝛ contra eas nõ venire, ꝛ renuntiauerunt iuri dicenti donationem excedentem summam quingentorum aureorum nõ valere, si insinuata extiterit. Deinde anno scꝫ domini M. cccc.xcvj. ꝛ die. xij. mensis Julij, dicta dña Antoneta ad suggestionem quorũdam, ꝛ vt creditur venerabilis viri fratris Hieronymi condidit quoddam pretensuꝫ eius nuncupatiuũ testamentũ: in quo dicitur inter cetera heredes suas vniuersales instituit Silonam ꝛ Catherinã aymaras eius pretẽsas consobrinas, ꝛ dicto fratri Hieronymo legauit ꝛ iure legati reliquit clausuꝫ de quo supra ꝛ quãdã ipsius do. Antonete domũ in instrumẽto huiuscemodi predicti testamenti latius mentionataꝫ vna cum omnibus aysiuis siue vasis in pigno ipsius domus existentibus. Necnõ etiam omnibus ꝛ quibuscunqꝫ alijs bonis mobilibus in domo ꝛ penore huiusmodi existentibus si que erant: ꝛ quas domum ꝛ clausum cũ dictis bonis mobilibus dicta do. Antoneta dedit, et prout dicit̃ donauit ac etiam cessit et remisit dicto fratri Hieronymo donatione pura, mera ꝛ irreuocabili que fit et fieri dicitur inter viuos, et hoc post mortem einsdem do. Antonete, et non ante, cum et certis modificationibus ꝛ pactis de quibus ibi. Et nihilominus iurauit nunqꝫ facere aliud testamentum seu donationem, nec cõtra dictã suã dispositionem venire. Et al's prout ibi.

¶ Postqꝫ anno scꝫ domini. M. xcvj. et die. xxvj. mensis Julij dicta domina Antoneta pretendens se fuisse male tractatam ꝛ tractari per ipsum Petrum bachaudi, et se fuisse seductã, instigatã, et subornatam pro extorquẽda donatione superins mentionata ipsam donationẽ, et oĩa in ea cõtẽta oĩ eo meliori modo via ꝛ forma quibus melius vt dicit fieri potuit reuocauit, cassauit ꝛ annullauit, et nihilominus in hac sua reuocatione quasdam pretensas protestationes adiecit.

¶ Est tñ verũ ꝙ nouissime anno dñi. M. cccc.xcix. ꝛ die. xvj. mensis Martij, dicta do. Antoneta intellecto et percepto quod dictꝰ frater Hieronymus iactitaret ꝛ diceret eandem do. Antonetam fecisse testamentum ꝛ donationeꝫ superius mentionatas, dixit ꝛ asseruit se testamentum ꝛ donationem huiusmodi nunqꝫ fecisse, et ꝙ si qͦd pretensum testamentum scriptum reperiret̃ per quendã presbyterum priorẽ ecclesie sancti Laurentij ciuitatis Massiliensis, illud erat falsuꝫ ꝛ falso modo fabricatũ. Et nihilominus si de illis cõstaret aut cõstare posset, ipsa do. Antoneta testamentuꝫ ꝛ donationem hmõi oĩni eo meliori modo via ꝛ forma quibus fieri potuit, reuocauit/cassauit/et annullauit.

¶ Ex quo pacto sic prolixe deducto, Quesitum est effectualiter de robore et validitate seu inualiditate testamenti superius mentionati, et donationis facte dicto fratri Hieronymo.

1 Pro† cuiꝰ quesiti faciliori solutione pmitto ꝙ mulier nõ soluꝫ potest aliqua bona sua vel bonoꝝ suorum partem constituere ꝛ assignare in dotẽ, et p dote suĩpsius, sed etiaꝫ oĩa eius bona. l. mulier bona. ff. de iu. do. et. l. nulla. cũ suis, simili. et quod ibi glos. et docto. C. eo. titu. et quod not. docto. in. l. vnica. C. de inoffic. doti. et multi in. l. hac edictali. C. de secun. nup. Et potest mulier bona sua dare/cõstituere/et assignare in dotem et p dote suĩpsius, nõ solum ante matrimoniũ per eã contractum, sed etiã post matrimoniũ et ipso durante. Quia licet donatio inter viuos videatur regulariter phibita inter cõiuges. l. j. cum multis simili. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. Dotis tamen constitutio nõ est phibita, signanter vero et maxime quãdo a principio nulla apparet dos data vel pmissa, cũ tunc respectu viri dicatur haberi talis dos, nõ quidẽ titulo lucratiuo, ꝛ sic nõ titulo mere donatiõis sed titulo oneroso. p id quod habetur in. l. penul. ff. de excep. doli. l. fi. §. si a socero. ff. que in frau. credi. et. l. ex stipulatione. ff. de actio. ꝛ obliga. et quod voluit Oldra. consilio mihi. cxvij. et cõsilio. cxciiij. Bal. in. l. fi. C. de do. pmis. Bart. in. l. meuius. §. duobus testamentis. ff. de lega. ij. Sali. in. l. cum quidam. C. de iu. do. et Alexand. de Jmol. consilio. lxxj. in quarto volu. Et non solũ potest dos constitui post contractum matrimoniũ et eo durante, sed etiã ab initio cõstituta post augeri. l. si constante. C. de dona. ante nupt. Potuit ergo dicta domina Antoneta post matrimonium per eam contractum cum dicto Petro bachaudi facere dotis constitutioneꝫ de qua supra.

2 † Premitto insup ꝙ licet donatio inter viuos videatur esse phibita inter coniuges. dicta. l. j. et multis alijs. ll. illius tituli: hec tamen regula fallit quãdo in ea interuenit iuramentum, p eo quia donatio huiusmodi confirmat̃ iuramento ƀm cõem et veram opinionem quam tenuit Guil. in. l. sed et si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiuran. et in. l. si quis p eo. vbi etiam Bart. in fi. principij. ff. de fideiusso. Barto. Alexã. de Jmol. et docto. in. l. seius ꝛ augerius. ff. ad le. fal. Pe. de ancha. consilio. cccviij. exordiente, Nulli dubium ꝙ dos põt constitui ꝛc. Joan. de Jmol. in. c. cum contingat. in vltimo mẽbro. de iureiurã. Fran. de are. consilio. lxxiiij. exordiente, Multas remissiones ponit Alexan. de Jmol. cõsilio. clvij. exordiẽte, Viso instrumẽto donationis. col. v. versicu. nõ obstat etiam si diceretur ꝛc. ibi, quia ƀm magis veraꝫ et magis cõem opinionem illa donatio ꝛc. in secũdo volu. vbi videri potest. Et p hac opinione inducũtur et allegãtur per docto. multa et efficacia fundamenta que causa breuitatis nõ transcribo.

3 † Fallit etiam dicta regula quando fit inuicem mutua et reciproca donatio inter coniuges, quia illa valet, nõ soluꝫ facta eo modo seu forma qua facta legitur donatio de qua supra. l. quod autẽ. §. si vir et vxor. ff. de dona. inter virũ et vxo. sed etiam in casu magis dubio, scꝫ quando mutuo et vicissim vnus coniugũ donat alteri donatione inter viuos, et econtra, alter alij si contingat eum primo ab humanis decedere. ar. l. si pater puelle. C. de inoffi. testa. quod etiam p illam. l. ibi voluerunt Cy. Bal. Salic. et moder. pro quo dicto inducit ibi do. Jason may. quatuor bona motiua que etiam euitande plixitatis causa nõ transcribo, cũ faciliter possint ibi videri. Cũ igitur donatio superius mentionata et facta inter dictos Bachaudi et dominam Antonetam fuerit iurata ac etiã mutua et reciproca, illa videtur valuisse et valere non obstantibus iuribus, que videtur prohibere donationem inter viuos inter coniuges.

4 † Sed forte opponetur ꝙ cũ valor bonoꝝ et rerũ donatarũ excederet et excedat valorẽ quingẽtorum aureoꝝ, illa nõ valuit saltem quatenus excedit dictaꝫ summam, p eo quia nõ fuit insinuata. l. penulti. iuncto eo qͦd habetur in. l. sancimus. in principio. C. de donat. Sed hoc non obstat, tum qꝛ hec nõ fuit mera donatio sed reciproca, et sic donatio ob causaꝫ honestam. per id quod not. glo. in. l. licet inter priuatos. C. de pac. et sic non indiguit insinuatione. per id quod voluit Oldra. consilio. cxxxix. incipiente, Ad habendam aliqualem notitiam ꝛc. Jo. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. colum. vlti. versicu. fuit etiam alia questio de facto, duo fratres ꝛc. Albe. et Sali. in. l. fi. C. de pac. Ange. in. l. hereditarium. ff. de bo. autori. iudi. possi. et in dicta. l. sancimus. Joan. de Jmol. Roma. et alij in. l. aquilius regulus.

regulus.ff.de donat. Ange.consilio.clxxxj.colum.x.et Alexan.de imol.consi.xxviij.in tertio volu.† Tum & quia dicta donatio fuit iurata, et in illa fuit cum iuramento renuntiatum insinuationi quod fieri potuit vt voluit Joan.and.in dicto.§.porro.Joan. de imol.in dicto.c.cum cõtingat.in.x.mẽbro. et in dicta.l. acquilius regulus. Alexan.de imol.in.l.nemo potest.col.v. vbi etiam multos refert sequentes hanc partem.ff.de lega.j.& consil.iiij.colũ.xij. vel circa.ver.nec adhuc obstat si dicatur &c.in primo volu.vbi etiã plurimos refert, et quidem valentissimos docto. quorum aliqui scribendo, alij consulendo & alij scribendo & consulendo sunt hanc partem sequuti. Illam etiam sequitur Fran.de are.cõsi.ij. vbi plene.consi.xlvij.col.fina.& consi.lxxvij.pro hac opinione etiam allegantur multa fundamenta que vt predixi propter vitãdam prolixitatem non repeto.

5

Forte vero opponetur q̃ predicta donatio saltem ex eo valere non debeat: quia in ea non fuit obseruata solennitas statuti Prouincialis volẽtis qd sine illa nõ valeat donatio inter viuos excedens summam seu valorem decez florenorum. Sed hoc non obstat. Tũ quia vt predixi donatio predicta non fuit mera donatio, in & de qua videtur loqui statutum premẽtionatũ: q2 illa est proprie donatio. Sed fit donatio ob causam. Tum & quia illa fuit iurata, nõ ergo in ea habet locum predictum statutũ.† Quia statutum simpliciter loquens non debet intelligi de donatione iurata, vt probat Joan.de imol.in dicto.c.cũ contingat.in tertio mẽbro.ver.nunc pro declaratione materie an per statutum possit prohiberi &c.quia statutuz debet interpretari secundum ius commune.l.ij.C.de noxa.& c.cum dilectus. de consue. Sed de iure cõmuni semper potentius operatur actus iurat⁹ q̃ non iuratus.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de lega.ij.l. vnica.§.& cum lex.C.de rei vxo.actio.& l.pact.C.de colla. iuncto dicto.c. cum contingat.& c.q̃uis pactum.de pac.in.vj. Confirmãtur premissa, per id quod no.glo.fi.in.c.cum non deceat.de elec.in.vj.per quam dicit Ange.in.l.j.§. que onerande.ff. quarum rerum actio non da.quod licet papa vel imperator casset cõsuetudines vel statuta, non tamen intelligitur cassare statuta iuramẽto firmata: qd etiam voluerunt Lap. Abba.& Joan.and. in nouel. in dic.c. cum non deceat.pro quibus videri potest Alexan.de imol.consi.xxix. colum.penult.in tertio volu.& in multis alijs.& do. Jason may. in l.fina.col.ij.C.si contra ius vel vtili.publi. Tales enim solẽnitates introducte a iure cõmuni vel statuto municipali censentur introducte in fauorẽ donantium, vt probatur maxime ex not.per Barto.in.l.cunctos populos.q.vj.C.de summa trini. Et quod ponit Fran.de are.consilio.ij. quia fuerunt inducte solennitates huiusmodi ne donantes deciperentur. Ergo per suũ iuramentum possunt donantes derogare illis prohibitionibus factis in eorum fauorem.dicto.c.cum contingat.& aut.sacramenta puberũ.C. si aduer.vendi. Dicte igitur mutue & reciproce donationes superius mentionate et facte, per et inter dictos coniuges valuerunt et valent.

6

Ex quibus infertur q̃ testamẽtum de quo supra et donatio facta dicto fratri Hieronymo de clauso & domo superius mentionatis, vna cum bonis mobilibus in eadem existentibus non potuerunt preiudicare nec preiudicarũt dicto Petro bachaudi primo donatario.† Nisi forte quis dicat quod cum in dictis mutuis et reciprocis donationibus facta fuerit mentio mortis. Pro eo quia donantes voluerunt eas habere effectum post mortem, debuerint & debeant donationes huiusmodi cẽseri donationes causa mortis.l.seya.§.fina.ff.de dona. cau.mor.et.l.seia.et quod ibi glo.ff.de dote prelega. Sed hoc non obstat. Tum quia expressum fuit in donationibus huiusmodi q̃ dicti coniuges donabant donatione inter viuos. Pro quo allegasse sufficiat quod not.Salice.in.l.fina.C.de pac.et Fran.de are. consilio.xlj.colum.iij.ver. primum est quod cũ in instrumento &c. Tum et quia dicti coniuges iurauerunt tenere, attendere & obseruare et non contrauenire &c. Pro quo allegasse sufficiat.l.vbi ita donatur.et quod ibi doctores.ff.de donatio. et quod not. Alexã. de imol.in.l.que do.colum.v.ff.soluto matrimonio. et consilio.x. colum.ij.versic.predicta enim Maria donatrix promisit in dicto contractu donationis contra illam donationem non venire &c. in primo volumine.

7

Nec obstat si forte opponatur qd immo potuerit dicta dña Antoneta donationẽ predictaz reuocare propter pactum de quo in ea, in quo videlicet fuit dictũ et conuentum quod casu quo dictus Bachaudi eandem dominã Antonetam eius vxorem male tractaret, donatio predicta haberetur pro non facta, et quod ipsa esset in libertate disponendi de bonis suis, perinde ac si donatio huiusmodi facta non extitisset: propter quod videtur quod non solum potuerit ipsa domina Antoneta reuocare donationem superius mentionatam, sed etiam fuerit dicta donatio ipso iure nulla propter sequutum malũ tractatum, per id quod habetur in.l. generaliter. C. de reuocan. donatio. Et sic quod reuocatio postea per eã facta et donatio facta eidẽ fratri Hieronymo valuerint. Sed istud nõ obstat q̃m nõ est verũ qd idẽ Petrus bachaudi dictaz dñam Antonetam, postea male tractauerit, et dicenti contrarium, signanter prefatis domine Antonete et Hieronymo incumberet probatio. Tum quia quilibet tenetur probare id quod est fundamentum sue intentionis, siue illud sit factum affirmatiuum siue negatiuum.l.actor.C. de probationibus.l.de exceptionibus.ff.eodem titulo.l.si quis.C. de fabricen.libro.x.l.in illa.et.l.sequen.et quod ibi Barto.& doctores.ff.de verborum obligationi.et quod not. Innocen.in.c.super his.de accusa. Tum quia in regulariter prohibitis certo casu permissis non creditur verbo dicẽtis casum permissum subesse.l. qui testa.ff. de probatio.l. cum quis decedens.§.titia.ff.de lega.iij. et quod voluit Oldra.consilio mihi.clxxv.et dominus Jason may. in prelu.feu. char.viij.colum.ij.et Alexan. de imol.cõsilio.lv. exordiente, Consideratis verbis dicti statuti &c.colum.iij.in primo volumine. Cum ergo donatio predicta esset regulariter prohibita dicte domine Antonete.l. sicut. C. de actio.et obligatio.l. perfecta donatio.C.de donatio.que sub mo.et quod not. Joan. andr. in addi. Specula.titu.de re.eccle.non alie.super rubrica, & certo casu esset reuocatio donationis huiusmodi sibi permissa, scilicet si male tractaretur per dictum eius virũ, probatio huius casus permissi incumbit euz alleganti, per que patet quod reuocatio dicte donationis etiam si illa facta extitisset, quaz tamen fecisse negat dicta domina Antoneta, & donatio quam fecisse dicitur dicto fratri Hieronymo de clauso et alijs predictis non videt valuisse.

8

† Adijcio quod cum vt apparet ex casus positione clausum et domus essent bona dotalia, non videtur ipsa domina Antoneta potuisse illa donare dicto fratri Hieronymo, etiam si alia cessassent.l. si predium.C.de iu.do. et.l. constante.C.de dona. Uerum quia glos.in dicta.l. constante. quã aliqui sunt sequuti, videtur voluisse quod mulier possit donare actionem seu spem illius, non multum insisto super hoc fundamento.

9

† Quo vero ad testamentum de quo supra, certum est quod dicta domina Antoneta illud facere non potuit in preiudicium dicti eius mariti nec disponere de bonis que sunt futura sua post mortem eiusdẽz Antonete in vim donationis de qua supra.argu.l.conficiuntur.§.si post.ff.de iu.codicil. Preterea si non potuerit vel possit ipsa domina Antoneta disponere in contractu de dictis bonis in preiudiciũ dicti Petri bachaudi vt predixi, ergo nec in vltima voluntate.† Ista consequentia videtur procedere cum vtrobiq̃ subsit eadem ratio.l. seruum filij.§.enum qui chyrographum.et quod ibi doctores.ff.de lega.j.et.l.pactum inter heredem.et quod ibi doctores. ff. de pac. facit.l.fina.C.de lega.† Illud autem est certissimum quod licet dicta domina Antoneta iurauerit non reuocare predictum testamentum, ipsa nihilominus potest illud reuocare: quia non licuit sibi legem imponere a qua discedere non posset.l.si quis in principio testamenti.et quod ibi Bartolus et doctores.ff.de lega.iij.de quo tangit glos.in.c.vltima voluntas.xiij. questione.ij. Idem voluit Joannes and.in regula quod semel. de regulis iuris in.vj.in mercu. Baldus et Angelus in auten. sacramenta puberum.C. si aduer.vendi. Baldus et multi in.l.j.C.de sacrosan.eccle. et Joan. de imol.in dicto.c.cum contingat.in secundo membro. et Paulus de castro consilio.lvj.exordiente, Dico quod non obstante iuramento &c.et hec est communis opinio, q̃uis Specula.aliter senserit.tit.de instrumen.edi.§.compendiose.versicu.quid si quis iurauerit &c. sed ipsius sententia communiter reprehendit per doctores.

10

11

Poterit igitur dicta domina Antoneta reuocare predictum testamentum et facere aliud: erit tamen opus quod in secundo mentionem faciat de primo ac de conuentione et iuramento per eam facta, & prestito singula singulis oportune referendo per quas conuenit et iurauit non immutare vel reuocare predictum testamentum aut contenta in eo, sed illud & illa tenere ac perpetuo et irreuocabiliter obseruare. Et quod dicat se horum omnium penituisse et penitere, et quod propterea ex eius certa scientia cassat, reuocat & annullat huiuscemodi testamentum et contenta in eo: nolens illud aut illa quomodo libet locum habere. Que dixerim &c.

Consiliũ. CCCLXXXVI.

☞ De prosecutione antiquarum causarum et nouis nõ inchoandis.

Summarium.

1 ☞ Cause antique quando prosequende et noue non inchoande.

1 Ex† actis cause/immo profecto causarum dudum ceptarum, per et inter honestam quondã mulierem Margaretam monerie primo, ac deinde ex post ea per et inter nobilem virum Bertrandũ de comis tam suo ipsius ꝙ dicte Margarete eius vxoris et persone coniuncte nominibus ex vna parte, ꝛ nobilem Bertrandum aymarij ex alia: et que acta fuerunt parte honeste mulieris domine Antonete ruffe relicte nobilis Joannis aymarij, et nunc vxoris et persone coniuncte honorabilis viri Petri bachaudi mercatoris nominibus nouissime in hac causa producta. Constat ꝛ apparet clarissime de litispendentia tam pretextu, ꝛ ad causam summe centum et septuagintaquinqꝫ florenorũ, pro pretensa resta dotis nobilis quondam Dulcete aymarie, ꝙ pretextu et ad causam ducentorum florenorum. Et quidem de primo apparet per illum antiquum processum parte ipsius domine Antonete in hac causa productum qui vel totus vel quasi totus factus est, et nõ in vno tribunali seu sede. sed in diuersis, de et pro dicta summa centum et septuagintaquinqꝫ florenorum. De secũdo vero apparet per publicum instrumentum insertum. fo. cxxix. secundum quotam positam a parte inferiore dicti processus. Et ꝗuis forte prima facie non appareat quod ducenti floreni de quibus in dicto proxime mentionato instrumento, et ducenti floreni nouissime petiti in hoc nouo processu sint ijdem vel ex eadem causa deberi pretendantur, hoc tamẽ vt spero apparebit ex tenore instrumenti obligatorij mentionati in instrumento supra proxime mẽtionato. Et hoc sufficiet, et erit perinde ac si illi et causa ex qua deberi pretendantur expressi extitissent in petitionibus factis in hac causa. Pro quo [illegible] sufficiat quod not. Barto. in. l. si ita scripserit. ff. de conditio. et demonstra. Bald. Angel. Joannes de imol. et moder. in. l. asse toto. ff. de heredi. institu. et dominus Jas. may. in. l. fi. colum. iij. vel circa. C. de fideicommis. Debebat igitur Bertrãdus de comis si sua nomine quo in actis putabat interesse procedere in illis antiquis causis, non nouas inchoare in dispendiũ dicte domine Antonete eius aduersarie ꝛ vniuersalis heredis per media de quibus in actis.

Cõsiliũ. CCCLXXXVII.

☞ De substitutione conditionali per defectum conditionis expirante.

Summarium.

1 ☞ Substitutio conditionalis per defectũ ꝯditionis euanescit.
2 Liberi positi in conditione an censeantur substituti.
3 Uerba conditionaliter posita an inducant dispositionem.

1 Viso† consultationis themate mihi misso parte magnifici ꝛ potentis viri domini Ludouici moderni domini loci de Uouta. Dico ꝛ respõdeo breuiter et succincte quod cum domino Bremundo patri quondam naturali et legitimo eiusdẽ domini Ludouici superfuerint liberi, scilicet idem dominus Ludouicus et alius, substitutiones facte isto Bremundo per magnificum et potentem quondam virum dominum Ludouicũ eius auum maternum, expirauerunt propter defectum cõditionis. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Joannes and. in addi. Specula. tit. de testa. §. j. in addi. exordiente, Huic questioni accedit. ver. quinta questio. Oldra. consil. xxj. exordiente, Thema tale est, testator 2 habebat vnum fratrem ꝛc. et Paulus de ca. consilio. cxlvj.† Nec dici potest quod dictus dominus Ludouicus modernus dominus loci de Uouta vel alij liberi dicti quondam domini Bremundi censeri debeant fuisse eidem domi. Bremundo substituti Pro eo quia substituendo eidem domino Bremũdo fuerunt positi in cõditione, per id quod voluit glo. reputata singularis in. l. lucius. la. ij. ff. de heredi. institu. et probatur in. l. ex facto etiam agitatuꝫ. et in. l. si ita quis heres instituatur si legitimus. cũ ibi not. per glo.
3 et doctores. ff. de heredi. institu.† Ubi verba conditionaliter posita non inducunt dispositionem. ad quod facit. l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. cau. testa. ꝛ. l. filiusfamilias. §. cum quis. ff. de lega. j. Et istam opinionem sequũtur Dy. Jaco. de are. Cy. Bar. Francis. tigri. Rayne. Baldus, Angelus, Joannes de imo. ꝛ moder. in dicta. l. lucius. Joannes and. in dicta addi. huic questioni accedit ad finem. Bald. in. l. potest quis. per illuꝫ textum. ff. de vulga. et pupil. in. l. si emãcipati. C. de colla. in. l. quod scitis. C. de bo. que libe. in. l. cum acutissimi. C. de fideicommis. Oldra. consil. cxli. exordiente, Thema tale est dominus canonicus ꝛc. ad finẽ. Joã. de imol. in. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad trebel. et Petrus de ancharano in. c. si pater. de testa. Et ita etiam consuluit Alexander de imol. consilio. cxcix. exordiente, Uiso prestanti consilio ꝛc. in secundo volumi. Non ergo habuit dictus dominus modernus Uoute bona prefati quondam domini Ludouici eius proaui materni in vim testamentarie dispositionis eiusdem domini Ludouici, nec in vim dispositiõis huiusmodi sunt illa habituri successores ipsiꝰ domini moderni. Pro eo quia vt dixi nõ fuerunt per ipsum quõdam dominum Ludouicum testatorem substituti vel al's inuitati. Propter quod existimo magnificum dominum Gilbertuꝫ huius moderni domini filium naturalem et legitimum posse succedere in Uouta et alijs bonis dicti quondã domini Ludouici eius abaui, etiam si non deferat eius arma: quia cum non fuerit per dictum quondam dominum Ludouicum honoratus, non potuit de hoc, hoc est de armis portãdis onerari. l. ab eo. C. de fideicõmis. et quod ponunt docto. post et contra Bartol. in. l. centurio. in. iij. questione principali. versi. quero vlterius quid si testator dixerit si filius meus decesserit sine liberis vel liberi sine liberis. ff. de vulg. et pupil. Et per hec patet non oportere aliter respondere ad secũdum quesitum.

Cõsiliũ. CCCLXXXVIII

☞ De testamenti reuocatione et illius cõfirmatione.

Summarium.

1 ☞ Testamentum et codicillum iuramento conditi an reuocari possint.
2 Testamenti confirmatio nascitur cum testator moritur.

Viso consultationis themate mihi misso parte proborum virorum Petri et. N. pensini filiorum quondam naturalium et legitimorum defuncti viri Bertroni pensini et fratrum honeste quondaꝫ mulieris Joanne pensine relicte Bertrandi gili de viridibꝰ, ꝛ dubijs ex themate consultationis huiusmodi elicitis.
1 Dico ꝛ respondeo prout infra.† Et primo ad primum ꝙ cum vltima voluntas cuiusmodi sunt testamentum ꝛ codicilli sit ambulatoria vsqꝫ ad supremum seu vltimum vite exitum. l. cum hic status. §. ait oratio. ff. de dona. inter virum ꝛ vxorem. ꝛ. l. quod si iter. ad fi. ꝛ quod ibi glo. ff. de adimen. lega. potuit dicta quõdã Joanna reuocare primum testamentum per eam factum et codicillum inde sequutum, illum videlicet in quo legasse dicitur vnum calicẽ pretij quindecim florenorũ ecclesie de Uiridibus, et venerabili viro domino Joãni cornuelh capellano de Uiridibus, omnia iura et actiones que ꝛ quas ipsa Joanna pensine habebat ꝛ habere visa erat, in ꝛ super bonis tam mobilibus ꝙ immobilibꝰ dicti Bertroni eiusdem Joanne quondam patris, ꝛ potuit dicta Joanna reuocare non solum dictos primum testamentum ꝛ codicillum et legata in eis facta ꝛ relicta, sed etiam donationes causa mortis si quas in eis vel altero eorundem fecerit: quia donatio causa mortis est ambulatoria, ꝛ potest reuocari. institu. de donationibus. in principio. et quod ibi glos. super verbo, penituisset. et. l. non omnes. et quod ibi doctores. ff. si certũ petatur. Et quia istud nõ habet, scilicet quin ipsa Joanna reuocationem huiusmodi facere potuerit

potuerit,ego vlterius nõ insisto.Voluissem tamẽ videre tã dictos primũ testamentũ & codicillũ ꝙ vltimũ testamentũ propter clausulas derogatorias,que forte posite sunt in dictis primo testamẽto & codicillo.Et quia nescio si in dicto vltimo testamento fuerint necessaria obseruata,et presertim si fuerint instituti omnes filij et filie dicte quondam Joanne ac nepotes et neptes seu felesení & felesene,si qui supererant ex filio predefuncto,aut saltem eis et eorũ cuilibet aliquid iure institutionis relictum.

2 †Ad secundum quesitũ dico et respondeo ꝙ cum testamẽtum cõfirmetur morte testatoris aut testatricis.c.cum marthe.de celebra.missa.potuit eadem Joanna post dictũ primũ testamentũ,et illo nõ obstante quittare et remittere bona paterna dictis eius fratribus,quia per dictum testamẽtum vtpote nõdum confirmatũ non desierant bona huiusmodi esse sua.Potuit igitur de eis disponere put placuit,quia quilibet est moderator et arbiter rei sue.l.in re mandata.ff.mãdati.l.dudũ.C.de contrahen.emptio.l.polla.C.de his qui.vt indig.&.c.de his.ad fi.cum suis simili.de sepul.Que dixeriz sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Cõsiliũ.CCCLXXXIX.

De constitutione incorrecta alienationez prohibente,et de locatione.

Summarium.

1 Nullius que dictio sit.
2 Omnino aduerbium quid importet.
3 L.illud.C.de sacrosan.eccle.quomodo intelligatur.
4 Alienare an censeatur qui locat.

Vidi copiã Pauline cõstitutionis mihi missaz ex ciuitate Arelatensi, que etiam apparet mihi incorrecta,vidi et alias postea etiaz incorrectas,ita vt nullã reperire potuerim que sit bene correcta,& signanter in puncto occurrenti,et presertim in ver.Si quis autem contra huius &c.vbi si poneretur.Si quis autem contra huius nostre phibitionis seriem de bonis et rebus eisdem quicꝙ alienare vel al's contrahere presumpserit,alienatio hypotheca &c.tunc videretur esse minor difficultas,quia videret ꝙ arrẽ-

1 damentum de quo queritur non valuerit etiã p triennio,†et hoc ppter illa verba,nullius omnino sint roboris vel momẽti.Ponitur em̃ hic dictio nullius,quam nemo dubitat esse signum vniuer-

2 sale.†Ponitur etiã dictio omnino,q̃ est precisa et importat idez ꝙ indistincte seu omni casu.l.si cum exceptione.§.quatenus.et qđ ibi glo.ĩ verbo,omnino.ff.qđ me.cau.l.vbi aũt.§.fi.& qđ ibi glo.ff.de verbo.oblig.l.j.et qđ ibi glo.C.quomo.& quan.index.quod etiã voluit Alexan.de Jmol.in.l.fi.col.penul.C.de institu.et substitu.sub condi.fac.et in.l.precibus.col.j.C.de impube.et alijs substitu.et Fran.de are.in.c.qualiter et quando.le.ij.colũ.x.vel.xj.versi.sed tu vide &c.de accusa.Quis oppositũ facere videatur.l.illud.ver.siuero amplioris.C.de sacrosanct.eccles.iuncta.l.sancimus.§.j.

3 et.l.si quis argentum.§.sinautez amplioris.C.de dona.†Ex quibus colligitur ꝙ licet in dicta.l.illud,dicatur ꝙ donatio excedẽs summam legitimam seu donari pmissam,non valeat:hoc tamen intelligitur non ꝙ nõ valeat in totũ,sed quatenus excedit summã legitimam,et sic in residuo valet,nec vitiatur vtile p inutile:quia possunt ab inuicem separari.Sed hoc forte est,p eo quia dicta.l.illud.non sic precise loquitur,vt in casu nostro.Et quia etiam dicta.l.sancimus.§.j.et.l.si quis argentum.ita declarant per dictã.l.illud.Sed in dicta constitutione in ver.si quis autem,non ponuntur illa verba que superius retuli,scilicet vel aliter contraxerit,sed dicitur.Si quis autem contra huius nostre phibitionis seriẽ de bonis et rebus eisdem quicꝙ alienare presumpserit,alienatio &c.Hoc autem alienasse fecisse non videtur bone memorie domina

4 Catherina de sancto Michaele abbatissa,†quia per arrẽdamentum seu locationem non censetur quis alienare.l.nõ solet.ff.loca.Et licet lex enumeret multos contract⁹ qui veniunt appellatione alienationis.l.fi.C.de re.alie.non alie.ibi tamen non enumeratur locatio.Fateor tamen ꝙ vbi arrendamentum seu locatio fieret ad totum tempus,tunc per eam fieret alienatio.per id quod not.doc-to.in.l.codicillis.§.instituto.ff.de legat.ij.et quod not.docto.in cle.j.de re.eccle.non alienan.et per Barto.in.l.j.§.quod autem.ff.de superficie.Per arrendamentum igitur seu locationem de qua queritur,et que facta est ad quadriennium non videtur facta alienatio.Et sic non videtur purificata illa conditio posita in dicto versi.si quis autez.ibi,alienare presumpserit.Et sic nec esset locus dicte constitutioni,verũtamen quia ibi sit expressa mentio de locatione et cõductione:ergo non audeo firmare ꝙ illa valuerit in aliquo,et metu censurarum consulo concordiam.Quis vt predixi dicta constitutio videatur mihi multuz incorrecta,& non putem aliquomodo ꝙ sub eo tenore quẽ vidi condita extiterit.

Consiliũ.CCCXC.

De contractu permutationis,et de actione ex permutatione.

Summarium.

1 Actio ex pmutatione quando acquiratur permutanti.
2 Permutatio quid sit, et an post contractum possit permutans penitere.
3 Petitio non concludens ex narratis an repellenda.

1 Etiam† si proposita & deducta parte nobilis viri Francisci ancelini in quadam eius cõparitione exordiẽte,Anno natiuitatis dñi &c.facta contra pbos viros Joannẽ bilhonis et Stephanum ianaudi loci de Jocassio,vera essent put non creditur saltem per modum per quem pponũtur,non potuisset tamẽ idẽ nobilis Franciscus cum effectu agere vel experiri contra dictos Bilhonis et Janaudi.Et quidem non p obtentione seu consecutione adimplementi illius pretense permutationis,de qua in dicta eius cõparitione:quia ex permutatione nõ queritur actio permutanti,nisi rei interuentu,hoc est interuentu adimplemẽti eius qui nititur experiri,vel nisi subiecta stipulatio & ex verbor obligatione actionem sibi quesiuisset.l.ex placito.et quod ibi per omnes scribentes.C.de re.permuta.et q[illegible] Pau.de [illegible] der.p[illegible] eum in.l.si pecuniam.ff.de condi.ob cau.et.ff.de verborum obliga.in rubri.vbi etiam Alexan.de Jmol.et.l.j.in principio.in vlti.col.ff.de pac.vel nisi interuenisset iuramentum.per id quod not.Bal.in.c.q̃ in ecclesiarũ.de constitu.Jo.de Jmol.in.l.ij.§.sed et si quis.ff.de donat.vel in permutatione interuenissent aliqui ex casibus per modernos recitatis in dicta.l.si pecuniam.quorum nullus in-

2 teruenisse proponitur in dicta comparitione.†Est enim permutatio contractus innominatus,et propterea adeo debilis,vt non solum regulariter non detur ex eo actio,nisi interuento adimplementi eius qui agere nititur.Sed etiam vt post contractuz adimpletum possit qui adimpleuit penitere,et ex capite penitentie repetere quod tradidit seu dedit.per id quod no.glo.in dicta.l.si pecuniam.super verbo,sed cum liceat.et quod ibi Barto.et alij scribentes.Et cui etiã licitum est non recipere,quod per partez tradi vel dari conuenerat.l.qui pecuniam.ff.si certum petatur.l.penult.ff.que res pigno.obliga.pos.l.j.et.l.potior.in principio.ff.qui potiores in pigno.habean.quod etiam voluit Barto.et alij scribentes in dicta.l.si pecuniaz.ff.de condi.ob cau.Cum ergo dicti Joãnes bilhonis & Stephanus ianaudi dixerint se penitere et eos peniteat dicte pretense pmutationis,que etiam non fuit parte dicti nobilis Frãcisci adimpleta,nec adimpleta proponitur, nõ debẽt nec possunt ipsi p adimplemẽto conueniri vel cõpelli per p̃dicta.

Preterea nec possunt ipsi ioannes et Stephanus cõueniri possessorio retinende possessionis prati,de quo in actis,quia si in vim cõtractuum nominator quarum vires sunt maiores ꝙ cõtractuum innominator,non possit cõtrahens etiam post cõtractum p sua parte adimpletum apprehendere possessionem rei sibi dari vel tradi conuẽte sine partis voluntate seu consensu.per id quod habet in.l.nec ex vera.et.l.ij.C.de acqui.pos.et.l.si ex stipulatione.et quod vtrobiꝗ not.scribẽtes.ff.eo.titu.Multo fortius nõ potuit dictus nobilis Frãciscus in vim dicte pretẽse pmutationis,et sic cõtractus innominati et debilis et ante implementum illius parte sua factum apprehenderẽ vel adipisci possessionẽ dicti prati sine cõsensu vel voluntate dictoruz Joannis Bilhonis & Janaudi.Quibus non obstat quod ex aduerso pretenditur,scz dictos nobilem Franciscum ex vna parte,et

Joannē & Stephanum ex alia, se vicissim et mutuo tactu manuū inuestiuisse de predijs pmutatis, quia nō ppterea dici potest tradita possessio, nisi forte hec pretensa inuestitura facta extitisset in ipsis predijs ant eorum cōspectu. Non enim est inuestitura actus vel modus introductus ad translationem possessionis. Et q̄uis sint qui dicant q̄ de cōsuetudine p inuestituraz factam p traditionem birreti vel anuli, censeri debeat cōcessa licentia apprehēdēdi possessionem, hoc tamen non reperitur q̄ ex inuestitura facta per tactum manuū censeatur concessa licentia adipiscendi seu apprehendendi possessionem, et dicenti vel asserenti cōtrarium incūbit pbatio, pro eo quia consuetudo huiusmodi est quid facti, factum aūt non presumitur. 3 † Ex quibus omnibus apparet petitionem factam in dicta pretēsa cōparitione fore et esse repellendā, vtpote non cōcludentem ex narratis. l. neq̄ natales. l. ad probationez. C. de pba. l. non hoc. C. vnde legiti. et. c. cum cōtingat. de offi. delega. Et ita mihi videtur sub correctione &c.

Consiliū. CCCXCI.

De dote per patrem egenum filiabus constituenda.

Summarium.

1 Pater an possit filiū aut filiam in legitimam grauare.
2 Pater non habens vnde dotem filie constituat quid facere tenet.

Ex casu mihi misso p nobilem Nicolaum rodulphi eliciuntur tres questiones, ad quas respondeo breuiter & succincte put infra. Et primo ad primum, q̄ cum dictus nobilis Nicolaus habeat vnum filium et duas filias naturales et legitimos, horuz omnium legitima est tertia pars bonorum suorum deducto ere alieno et funeris impensa: et sic legitima cuiuslibet est nona pars predictoz bonorum. aut. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in aut. nouissima. C. de inoffic. testa. 1 † Nec pōt ipse nobilis Nicolaus dictas eius filias aut earum aliquam grauare quin ipse et earum quelibet habeant dictam nonam partem si voluerint. l. omnimodo. l. qm̄ in prioribus. C. de inoffi. testa. et aut. vt cum de appella. cogno. §. ceterum. collat. viij. Propter quod attento valore bonorum suorum de quo in casu laudo et consulo q̄ ipe leget et relinquat iure institutionis dictis eius filiabus et earū cuilibet aliqua de speciebus seu corporibus et bonis suis, aut summaz pecuniariam de qua verisimiliter vna cum dotibus constitutis debeant contentari, et q̄ in rebus huiusmodi seu summa et dotibus respectiue eas heredes instituat.

2 † Ad secundum dico et respōdeo q̄ nobilis Ludouicus pater filiaruz tenetur eas dotare, quia hoc est paternum officium. Sed quia non habet vnde, si dict⁹ nobilis Nicolaus eas dotare velit hoc facere poterit, sed aduertendum est an velit dictas eius neptes seu felezenas dotare et pro eis dotem constituere contemplatione et amore ipsarum felezenaruz vel contēplatione et amore dicti nobilis Ludouici eius filij et patris predictarum filiarum. Et si velit et intēdat eas dotare seu dotes pro eis constituere contemplatione et amore predicti domini Ludouici eius filij: erit bonum q̄ istud exprimatur in instrumēto constitutionis dotis seu dotium, et q̄ dicatur q̄ licet idem nobilis Ludouicus teneatur constituere dotes &c. pro dictis eius filiabus, quia tamen ipse non habet bona vnde eas dotet vel dotē seu dotes pro eis constituat. Idcirco dictus nobilis Nicolaus eius pater contemplatione et amore eiusdem nobilis Ludouici, et pro ipso dedit/cōstituit/et assignauit in dotem &c.

Ad tertium dico et respōdeo q̄ in constitutione huiusmodi dotis seu dotium erit bonū & expediens q̄ idem nobilis Nicolaus vt et tanq̄ auus paternus & legimus administrator dictaruz eius felezenarum, det/constituat/et assignet in dotem/p dote/et nomine dotis summas pecuniarias eis relictas per nobilem. N. earum quondam matrem, ac omnia/ vniuersa/et singula iura eisdem spectantia in bonis &c.

Secundus tomus Consilioꝝ et Resolutionum domini Stephani Bertrandi de Carpētoracto totius legalis discipline Doctoris antesignani, cū Argumētis/ Summarijs/ et castigata admodum insigniq̄ impressione finē sortitus est in Tipographia diligentissimi viri Dionysij de Harsy, Anno instaurati orbis. 1531. 19. Decembris.

SANCTA
SALVE
FACIES
Symon Vincentius.

STEPHAN

Bertrandi

Consilia

et

Res[illegible]iones

volum[illegible] secundum

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm